Lagasafn
1983 - 2. bindi

Útgáfa 2.0 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðum eintökum af lagasafninu. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið eintak af prentuðum útgáfum lagasafnsins án endurgjalds. Hvorki Alþingi né stjórnvöld standa að gerð skjals þessa umfram það að hafa útvegað höfundi skjalsins prenteintök af ritinu.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum https://urlausnir.is. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Samkvæmt 9. gr. núverandi höfundalaga, nr. 73/1972, njóta landslög og önnur áþekk gögn gerð af opinberri hálfu, ekki verndar höfundalaga.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Skrifað inn á dálka nr. 0232, 0244, 0257, og 1535.
Meiriháttar gallar í dálkum nr. 2409 og 2486.
Minniháttar gallar í dálkum nr. 0238, 1704, og 2112.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

LAGASAFN

ÍSLENSK LÖG 1. OKTÓBER 1983

II

Búið hafa til prentunar:
BJÖRN Þ. GUÐMUNDSSON
FRIÐRIK ÓLAFSSON
RAGNHILDUR HELGADÓTTIR

Eintak þetta er selt laganemum
með sérstökum kjörum.

Dómsmálaráðuneytið
Reykjavík 1984

Til leiðbeiningar við notkun lagasafns

1. Upphaf hverrar greinar er auðkennt með fylltum ferningi.
2. Málsgrein er ávallt látin byrja á nýrri línu og upphaf hennar auðkennt með opnum ferningi.
3. Töluliðir og stafliðir byrja á nýrri línu, inndreginni.
4. Neðanmálsgreinum er skipað eftir hverja lagagrein, við upphaf laga eða í lok þeirra.
5. Breytingar og viðaukar, sem felldir eru inn í lög, eru innan hornklofa, en tölustafur í lokin sem vísar til breytingalaga í neðanmálsgrein.
6. Athugasemdir til frekari skýringar eru í neðanmálsgreinum eftir því sem tilefni hefur þótt.
7. Atriðisorð eru að langmestu leyti tekin úr heiti laga og kaflafyrirsögnum. Nokkrum algengum og mikilvægum orðum úr lagatextum hefur þó verið aukið við. Ennfremur orðum sem lýsa ýmsum mikilvægum fræðihugtökum þótt þau séu ekki í texta þeim sem til er vísað. Tveir hinir síðar töldu flokkar atriðisorða eru þó engan veginn tæmandi.
8. Í atriðisorðaskrá er ekki eingöngu vísað til dálka, heldur einnig laga, eftir atvikum til kafla í lögum eða einstakra greina.

Helstu skammstafanir

ákv.	ákvæði	mgr.	málsgrein
augl.	auglýsing	N.L	Norsku lög
brbákv.	bráðabirgðaákvæði	op.br.	opið bréf
D.L	Dönsku lög	rg.	reglugerð
erbr.	erindisbréf	rnbr.	ráðuneytisbréf
for.	forordning	samn.	samningur
forsbr.	forsetabréf	samþ.	samþykkt
forsetaúrsk	forsetaúrskurður	stjrbr.	stjórnarráðsbréf
gjskr.	gjaldskrá	stjskr.	stjórnarskrá
gr.	grein	tilsk.	tilskipun
Kansbr.	kansellíbréf	tímab.ákv.	tímabundið ákvæði
konbr.	konungsbréf	tl.	töluliður
konúrsk.	konungsúrskurður	úrsk.	úrskurður
l.	lög		

Leiðrétting

Í 10. gr. l. nr. 72/1969 um Verðjöfnunarsjóð fiskiðnaðarins (dálki 1704) hefur láðst að leiðrétta ranga millivísun. Þar er vísað í 5. og 6. gr., en á að vera 7. og 8. gr.

Prentsmiðjan Oddi hf.

Efnisyfirlit

(Stjarna (*) fyrir framan númer dálks í efnisyfirliti merkir að breytingar séu víðar en á einum stað í stofnlögunum. Dálkanúmerið vísar einungis til fyrstu breytingarinnar.)

I. Stjórnarskipun.

Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, nr. 33, 17. júní 1944 1
Stjórnarskipunarlög um breyting á stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, 17. júní 1944, nr. 51, 14. ágúst 1959 3
Stjórnarskipunarlög um breyting á stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, 17. júní 1944, nr. 9, 5. apríl 1968 4
Lög um þjóðfána Íslendinga, nr. 34, 17. júní 1944 8
Forsetaúrskurður um fánadaga o. fl., nr. 44, 17. ágúst 1944 10
Forsetaúrskurður um skjaldarmerki Íslands, nr. 35, 17. júní 1944 11
Lög um þjóðsöng Íslendinga, nr. 7, 8. mars 1983 11
Lög um framboð og kjör forseta Íslands, nr. 36, 12. febrúar 1945 11
Lög um breyting á lögum nr. 36, 12. febrúar 1945, um framboð og kjör forseta Íslands, nr. 39, 26. apríl 1963 ..... *11
Lög um laun forseta Íslands, nr. 3, 6. mars 1964 .. 13
Lög um breyting á lögum nr. 3, 6. mars 1964, um laun forseta Íslands, nr. 58, 16. apríl 1971 13
Lög um eftirlaun forseta Íslands, nr. 26, 2. maí 1969 13
Forsetaúrskurður um fána forseta Íslands, nr. 40, 8. júlí 1944 14
Forsetaúrskurður um merki forseta Íslands, nr. 39, 8. júlí 1944 14
Tilskipun um starfsreglur ríkisráðs, nr. 82, 16. desember 1943 14
Lög um Stjórnarráð Íslands, nr. 73, 28. maí 1969 15
Auglýsing um staðfestingu forseta Íslands á reglugerð um Stjórnarráð Íslands, nr. 96, 31. desember 1969 17
Auglýsing um skiptingu starfa ráðherra, nr. 53, 26. maí 1983 22
Lög um eftirlaun ráðherra, nr. 47, 14. maí 1965 .. 23
Lög um breyting á lögum nr. 46, 14. maí 1965, um eftirlaun alþingismanna, og lögum nr. 47, 14. maí 1965, um eftirlaun ráðherra o. fl., nr. 73, 13. maí 1982 ..... *23
Lög um ráðherraábyrgð, nr. 4, 19. febrúar 1963 .. 24
Lög um landsdóm, nr. 3, 19. febrúar 1963 26
Lög um utanríkisþjónustu Íslands, nr. 39, 16. apríl 1971 31
Forsetaúrskurður um sendiráð, fastanefndir hjá alþjóðastofnunum og sendiræðisskrifstofur, nr. 17, 8. febrúar 1980 34
Lög um sérfræðilega aðstoð fyrir þingflokka, nr. 56, 16. apríl 1971 35
Lög um bann við fjárhagslegum stuðningi erlendra aðila við íslenska stjórnmálaflokka og blaðaútgáfu erlendra sendiráða á Íslandi, nr. 62, 20. maí 1978 35
Lög um kosningar til Alþingis, nr. 52, 14. ágúst 1959 36
Lög um breyting á lögum nr. 52, 14. ágúst 1959, um kosningar til Alþingis, nr. 48, 30. apríl 1968 ..... *36
Lög um breyting á lögum nr. 52, 14. ágúst 1959, um kosningar til Alþingis, nr. 45, 29. mars 1961 36
Lög um breyting á lögum nr. 52, 14. ágúst 1959, um kosningar til Alþingis, nr. 4, 15. mars 1983 *38
Lög um breyting á lögum nr. 52, 14. ágúst 1959, um kosningar til Alþingis, nr. 15, 5. apríl 1974 *38
Lög um breyting á lögum nr. 52, 14. ágúst 1959, um kosningar til Alþingis, nr. 90, 31. desember 1981 ..... *39
Lög um breyting á lögum nr. 52, 14. ágúst 1959, um kosningar til Alþingis, nr. 97, 31. desember 1982 45
Lög um breyting á lögum nr. 52, 14. ágúst 1959, um kosningar til Alþingis, nr. 37, 29. maí 1979 *47
Lög um breyting á lögum nr. 52, 14. ágúst 1959, um kosningar til Alþingis, nr. 6, 6. apríl 1966 .. 51
Lög um samkomudag reglulegs Alþingis, nr. 3, 14. febrúar 1967 65
Lög um þingsköp Alþingis, nr. 115, 19. nóvember 1936 66
Lög um breyting á lögum nr. 115, 19. nóvember 1936, um þingsköp Alþingis, nr. 54, 29. maí 1972 ..... *66
Lög um breyting á lögum nr. 115, 19. nóvember 1936, um þingsköp Alþingis, nr. 70, 28. desember 1964 66
Lög um breyting á lögum nr. 115, 19. nóvember 1936, um þingsköp Alþingis, nr. 101, 19. október 1978 68

Lög um breyting á lögum nr. 115, 19. nóvember 1936, um þingsköp Alþingis, nr. 99, 23. desember 1952 ..... *70
Lög um breyting á lögum nr. 115, 19. nóvember 1936, um þingsköp Alþingis, nr. 22, 28. mars 1947 73
Lög um þingfararkaup alþingismanna, nr. 75, 2. desember 1980 79
Lög um eftirlaun alþingismanna, nr. 46, 14. maí 1965 81
Lög um breyting á lögum nr. 46, 14. maí 1965, um eftirlaun alþingismanna o. fl., nr. 73, 13. maí 1982 ..... *81
Lög um birtingu laga og stjórnvaldaerinda, nr. 64, 16. desember 1943 83
Lög um breyting á lögum nr. 64, 16. desember 1943, um birtingu laga og stjórnvaldaerinda, nr. 22, 9. apríl 1962 83
Lög um laganefnd, nr. 48, 14. júní 1929 84
Lög um íslenskan ríkisborgararétt, nr. 100, 23. desember 1952 84
Lög um breyting á lögum nr. 100, 23. desember 1952, um íslenskan ríkisborgararétt, nr. 49, 11. maí 1982 ..... *84
Lög um réttindi danskra ríkisborgara á Íslandi, nr. 18, 24. mars 1944 88
Lög um ráðstafanir í sambandi við skilnað Íslands og Danmerkur, nr. 85, 9. október 1946 88
Lög um aðild Íslands að alþjóðasamningi um ræðissamband, nr. 4, 24. febrúar 1978 88
Forsetabréf um hina íslensku fálkaorðu, nr. 42, 11. júlí 1944 88
Forsetabréf um breytingar á forsetabréfi nr. 42, frá 11. júlí 1944, um hina íslensku fálkaorðu, nr. 98, 28. júlí 1978 ..... *88
Forsetabréf um breyting á forsetabréfi nr. 42, frá 11. júlí 1944, um hina íslensku fálkaorðu, nr. 115, 31. desember 1945 88
Forsetabréf um breyting á forsetabréfi nr. 42, frá 11. júlí 1944, um hina íslensku fálkaorðu, nr. 103, 29. nóvember 1949 89
Forsetabréf um viðauka við forsetabréf nr. 42, frá 11. júlí 1944, um hina íslensku fálkaorðu, nr. 5, 23. janúar 1948 90
Forsetabréf um starfsháttu orðunefndar, nr. 114, 31. desember 1945 90
Forsetabréf um breyting á forsetabréfi nr. 114, frá 31. desember 1945, um starfsháttu orðunefndar, nr. 99, 28. júlí 1978 ..... *90
Forsetabréf um afreksmerki hins íslenska lýðveldis, nr. 85, 9. október 1950 91
Forsetabréf um heimild íslenskra ríkisborgara til að bera erlend heiðursmerki, nr. 15, 12. mars 1947 92
Auglýsing um að Ísland hafi gengið að sáttmála hinna sameinuðu þjóða, nr. 91, 9. desember 1946 92
Samþykktir milliríkjadómsins, nr. 91, 9. desember 1946 92
Lög um heimild til að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamning um réttindi Sameinuðu þjóðanna, nr. 13, 1. mars 1948 93
Lög um framkvæmd fyrirmæla Öryggisráðs Sameinuðu þjóðanna, nr. 5, 27. febrúar 1969 97
Auglýsing um fullgildingu Evrópuráðssamnings um verndun mannréttinda og mannfrelsis, nr. 11, 9. febrúar 1954 97
Auglýsing um aðild Íslands að samningum um réttindi Evrópuráðsins, nr. 99, 31. desember 1955 98
Auglýsing um fullgildingu menningarsáttmála Evrópuráðsins frá 19. desember 1954, nr. 26, 14. mars 1956 98
Auglýsing um viðurkenningu Íslands á lögsögu Mannréttindadómstóls Evrópu, nr. 58, 11. september 1958 98
Auglýsing um fullgildingu fjögurra viðauka við Mannréttindasáttmála Evrópu, nr. 17, 29. desember 1967 98
Lög um aðild Íslands að alþjóðasamningi um stjórnmálasamband, nr. 16, 31. mars 1971 ... 98
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd samning milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um skrifstofur Ráðherranefndar Norðurlanda og réttarstöðu þeirra, ásamt viðbótarbókun um skrifstofu stjórnarnefndar Norðurlandaráðs og réttarstöðu hennar, nr. 92, 10. desember 1973 111
Lög um Þróunarsamvinnustofnun Íslands, nr. 43, 26. maí 1981 114
Lög um Grænlandssjóð, nr. 102, 31. desember 1980 115
Lög um landhelgi, efnahagslögsögu og landgrunn, nr. 41, 1. júní 1979 116

II. Stjórnarfar.

II. a. Embættismenn og yfirvöld.

Lög um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, nr. 38, 14. apríl 1954 119
Lög um breyting á lögum nr. 38, 14. apríl 1954, um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, nr. 44, 29. mars 1961 119
Lög um breyting á lögum nr. 38, 14. apríl 1954, um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, nr. 27, 21. apríl 1965 123
Lög um breyting á lögum nr. 38, 14. apríl 1954, um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, nr. 31, 26. maí 1976 125
Lög um forgangsrétt kandídata frá Háskóla Íslands til embætta, nr. 36, 11. júlí 1911 126
Lög um breyting á lögum nr. 36, 11. júlí 1911, um forgangsrétt kandídata frá Háskóla Íslands til embætta, nr. 19, 31. janúar 1952 ..... *126
Lög um rétt kvenna til embættisnáms, námsstyrks og embætta, nr. 37, 11. júlí 1911 127
Lög um kjarasamninga opinberra starfsmanna, nr. 46, 25. apríl 1973 127
Lög um breyting á og viðauka við lög nr. 46, 25. apríl 1973, um kjarasamninga opinberra starfsmanna, nr. 22, 18. maí 1981 ..... *127
Lög um breyting á lögum nr. 46, 25. apríl 1973,

um kjarasamninga opinberra starfsmanna, nr. 61, 7. desember 1977 127
Lög um breyting á lögum nr. 46, 25. apríl 1973, um kjarasamninga opinberra starfsmanna, nr. 23, 10. maí 1977 ..... *129
Lög um breyting á lögum nr. 46, 25. apríl 1973, um kjarasamninga opinberra starfsmanna, nr. 58, 24. október 1977 ..... *130
Lög um kjarasamninga Bandalags starfsmanna ríkis og bæja, nr. 29, 26. maí 1976 133
Lög um breyting á og viðauka við lög nr. 29, 26. maí 1976, um kjarasamninga Bandalags starfsmanna ríkis og bæja, nr. 46, 29. maí 1981 .... *133
Lög um breyting á lögum nr. 29, 26. maí 1976, um kjarasamninga Bandalags starfsmanna ríkis og bæja, nr. 8, 26. febrúar 1980 133
Lög um laun starfsmanna ríkisins, nr. 92, 24. desember 1955 140
Lög um breyting á lögum nr. 92, 24. desember 1955, um laun starfsmanna ríkisins, nr. 84, 31. maí 1976 140
Lög um íbúðarhúsnæði í eigu ríkisins, nr. 27, 25. apríl 1968 140
Lög um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna, nr. 27, 9. janúar 1935 142
Lög um breyting á lögum nr. 27, 9. janúar 1935, um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna, nr. 5, 31. janúar 1947 142
Lög um breyting á lögum nr. 27, 9. janúar 1935, um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna, nr. 13, 1. febrúar 1936 142
Tilskipun, sem lögleiðir á Íslandi lög 5. janúar 1851, um eftirlaun, 31. maí 1855 142
Lög um eftirlaun, nr. 4, 4. mars 1904 142
Lög um skyldu embættismanna til að safna sér ellistyrk eða kaupa sér geymdan lífeyri, nr. 5, 4. mars 1904 142
Opið bréf, sem lögleiðir á Íslandi, með nokkrum breytingum, lög 5. janúar 1851, um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag, 31. maí 1855 142
Lög um viðauka við opið bréf 31. maí 1855, um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag, nr. 28, 20. október 1905 142
Lög um lífeyrissjóð embættismanna og ekkna þeirra, nr. 51, 27. júní 1921 142
Lög um lífeyri fastra starfsmanna Búnaðarfélags Íslands, nr. 15, 7. maí 1928 143
Lög um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 64, 2. september 1955 143
Lög um viðauka við lög nr. 64, 2. september 1955, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 11, 20. mars 1959 147
Lög um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 29, 29. apríl 1963 148
Lög um breyting á lögum nr. 29, 29. apríl 1963, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 27, 28. mars 1983 149
Lög um breyting á lögum nr. 29, 29. apríl 1963, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 98, 31. desember 1980 ..... *149
Lög um breyting á lögum nr. 29, 29. apríl 1963, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 28, 28. apríl 1978 149
Lög um breyting á lögum nr. 29, 29. apríl 1963, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 21, 23. maí 1975 ..... *150
Lög um breyting á lögum nr. 29, 29. apríl 1963, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 73, 13. maí 1982 151
Lög um sameiningu Lífeyrissjóðs barnakennara og Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins, nr. 93, 23. desember 1980 156
Lög um innheimtu gjalda af erlendum fiskiskipum, nr. 47, 27. júní 1925 157
Lög um verkfall opinberra starfsmanna, nr. 33, 3. nóvember 1915 157
Lög um breyting á lögum nr. 33, 3. nóvember 1915, um verkfall opinberra starfsmanna, nr. 10, 14. mars 1983 ..... *157
Tilskipun um, hvernig gegna skuli embættisstörfum amtmanna, stiftsyfirvalda og landfógeta á Íslandi, þegar embætti þessi verða lögð niður, nr. 12, 23. ágúst 1904 158
Konungsúrskurður um að dómsmálastjórnin skuli hafa vald til að útkljá nokkur mál, frá 23. desember 1864 158
Konungsbréf um sektavald amtmanna, frá 3. janúar 1823 159
Tilskipun um erindi til stjórnarinnar, áritun á þau o. fl., frá 3. apríl 1771 159
Opið bréf kansellíisins um afrit skjala, sem send eru til staðfestingar, frá 23. janúar 1789 160
Tilskipun um samningu umsókna- og kærubréfa o. fl., frá 28. desember 1792 160
Opið bréf handa Íslandi um, að þeir, sem senda inn bænarskrár og kæruskjöl, geti fengið álitsskjölin um málið, frá 12. mars 1870 160

II. b. Landshagir.

Lög um hagstofu Íslands, nr. 24, 20. október 1913 161
Lög um hagfræðiskýrslur, nr. 29, 8. nóvember 1895 162
Lög um breyting á lögum nr. 29, 8. nóvember 1895, um hagfræðiskýrslur, nr. 10, 14. mars 1983 163
Lög um viðauka við lög nr. 29, 8. nóvember 1895, um hagfræðiskýrslur, nr. 64, 10. desember 1934 163
Lög um viðauka við lög nr. 29, 8. nóvember 1895, um hagfræðiskýrslur, nr. 20, 3. október 1903 .. 164
Lög um bráðabirgðaútflutningsskýrslur, nr. 53, 28. janúar 1935 164
Lög um manntal 81. janúar 1981, nr. 76, 19. desember 1980 166
Lög um þjóðskrá og almannaskráningu, nr. 54, 27. apríl 1962 168
Lög um breyting á lögum nr. 54, 27. apríl 1962, um þjóðskrá og almannaskráningu, nr. 10, 14. mars 1983 ..... *169
Lög um skráningu Íslendinga til stuðnings mann-

fræði- og ættfræðirannsóknum hér á landi, nr. 30, 24. mars 1956 173
Lög um breyting á lögum nr. 30, 24. mars 1956, um skráningu Íslendinga til stuðnings mannfræði- og ættfræðirannsóknum hér á landi, nr. 50, 10. júní 1958 174
Lög um tilkynningar aðsetursskipta, nr. 73, 25. nóvember 1952 175
Lög um breyting á lögum nr. 73, 25. nóvember 1952, um tilkynningar aðsetursskipta, nr. 15, 17. febrúar 1956 ..... *175
Lög um breyting á lögum nr. 73, 25. nóvember 1952, um tilkynningar aðsetursskipta, nr. 46, 27. maí 1975 176
Lög um breyting á lögum nr. 73, 25. nóvember 1952, um tilkynningar aðsetursskipta, nr. 16, 29. apríl 1963 ..... *176
Lög um breyting á lögum nr. 73, 25. nóvember 1952, um tilkynningar aðsetursskipta, nr. 87, 2. nóvember 1973 ..... *176
Lög um breyting á lögum nr. 73, 25. nóvember 1952, um tilkynningar aðsetursskipta, nr. 10, 14. mars 1983 179

II. c. Fjárhagsmálefni.

II. c. 1. Gjaldeyrir. Gengi. Efnahagsmál.

Lög um gjaldmiðil Íslands, nr. 22, 23. apríl 1968 .. 179
Lög um breyting á lögum nr. 22, 23. apríl 1968, um gjaldmiðil Íslands, nr. 65, 29. maí 1979 ... 180
Lög um breytt verðgildi íslensks gjaldmiðils, nr. 35, 29. maí 1979 181
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ganga inn í viðbótarsamning við myntsamning Norðurlanda, nr. 4, 15. júní 1926 182
Lög um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl., nr. 22, 19. mars 1950 183
Lög um efnahagsmál, nr. 4, 20. febrúar 1960 ... 183
Lög um tímabundnar ráðstafanir til viðnáms gegn verðbólgu, nr. 103, 30. nóvember 1978 185
Lög um niðurfærslu vöruverðs og verðbótavísitölu í september 1978, nr. 109, 30. desember 1978 186
Lög um kjaramál, nr. 121, 30. desember 1978 .. 186
Lög um breyting á lögum nr. 121, 30. desember 1978, um kjaramál vegna ráðstafana til viðnáms gegn verðbólgu, nr. 10, 13. apríl 1981 .. 187
Lög um stjórn efnahagsmála o. fl., nr. 13, 10. apríl 1979 187
Lög um breyting á lögum nr. 13, 10. apríl 1979, um stjórn efnahagsmála vegna ráðstafana til viðnáms gegn verðbólgu, nr. 10, 13. apríl 1981 ... 190
Lög um breyting á lögum nr. 13, 10. apríl 1979, um stjórn efnahagsmála, nr. 2, 28. febrúar 1983 193
Lög um ráðstafanir til viðnáms gegn verðbólgu, nr. 10, 13. apríl 1981 194
Lög um verðlagsaðhald, lækkun vörugjalds og bindiskyldu innlánsstofnana, nr. 12, 30. apríl 1981 195
Lög um efnahagsaðgerðir, nr. 2, 28. febrúar 1983 195
Lög um umboðsþóknun og gengismun gjaldeyrisbankanna, nr. 40, 9. maí 1969 198
Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um nýtt gengi íslenskrar krónu, nr. 28, 17. apríl 1962 198
Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um nýtt gengi íslenskrar krónu, nr. 69, 25. nóvember 1967 199
Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um nýtt gengi íslenskrar krónu, nr. 74, 12. nóvember 1968 200
Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um nýtt gengi íslenskrar krónu, nr. 97, 20. desember 1972 202
Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um breytingu á gengi íslenskrar krónu, nr. 78, 30. ágúst 1974 203
Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um breytingu á gengi íslenskrar krónu, nr. 2, 13. febrúar 1975 204
Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um breytingu á gengi íslenskrar krónu, nr. 2, 9. febrúar 1978 205
Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um breytingu á gengi íslenskrar krónu, nr. 22, 18. maí 1979 206
Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um breytingu á gengi íslenskrar krónu hinn 26. ágúst 1981 o. fl., nr. 81, 21. desember 1981 207
Lög um breyting á lögum nr. 81, 21. desember 1981, um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um breytingu á gengi íslenskrar krónu hinn 26. ágúst 1981 o. fl., nr. 7, 2. mars 1982 208
Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um breytingu á gengi íslenskrar krónu hinn 14. janúar 1982, nr. 28, 3. maí 1982 208
Lög um ráðstöfun á gengishagnaði af útfluttum sjávarafurðum o. fl., nr. 79, 29. desember 1967 208
Lög um ráðstafanir í sjávarútvegi vegna breytingar gengis íslenskrar krónu, nr. 79, 31. desember 1968 210
Lög um breyting á lögum nr. 79, 31. desember 1968, um ráðstafanir í sjávarútvegi vegna breytingar gengis íslenskrar krónu, og um hækkun á aflahlut og breytt fiskverð, nr. 62, 29. maí 1972 210
Lög um breyting á lögum nr. 79, 31. desember 1968, um ráðstafanir í sjávarútvegi vegna breytingar gengis íslenskrar krónu, nr. 29, 2. maí 1969 212
Lög um ráðstafanir í sjávarútvegi og um ráðstöfun gengishagnaðar, nr. 106, 31. desember 1974 212
Lög um ráðstöfun gengismunar í þágu sjávarútvegsins skv. lögum nr. 2/1975 og um ráðstafanir vegna hækkunar brennsluolíuverðs til fiskiskipa, nr. 55, 27. maí 1975 212
Lög um ráðstöfun eftirstöðva olíusjóðs fiski-

skipa, nr. 76, 31. maí 1976 213
Lög um ráðstafanir vegna landbúnaðarins í sambandi við breyting á gengi íslenskrar krónu, nr. 74, 18. desember 1967 214
Lög um ráðstafanir vegna landbúnaðarins í sambandi við breyting á gengi íslenskrar krónu, nr. 83, 4. desember 1968 214
Lög um viðauka við lög nr. 73, 31. desember 1937, um gjaldeyrisverslun o. fl., nr. 82, 9. júlí 1941 214
Lög um breyting á lögum nr. 82, 9. júlí 1941, um viðauka við lög nr. 73, 31. desember 1937, um gjaldeyrisverslun o. fl., nr. 71, 4. júlí 1942 ... 215
Lög um ráðstafanir á gullforða Íslandsbanka og heimild fyrir ríkisstjórnina til að banna útflutning á gulli, nr. 16, 18. maí 1920 215
Lög um þátttöku Íslands í stofnun gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka samkvæmt tillögum Bretton Woods fundarins og um lántöku í því skyni, nr. 105, 21. desember 1945 .....
Lög um breyting á lögum nr. 105, 21. desember 1945, um þátttöku Íslands í stofnun gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka samkvæmt tillögum Bretton Woods fundarins og um lántöku í því skyni, nr. 30, 9. maí 1959 .....
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd breytingar á og viðauka við stofnskrá Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, nr. 82, 31. desember 1968 .....
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd breytingar á og viðauka við stofnskrá Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, nr. 15, 4. maí 1977 .....
Auglýsing um aðild Íslands að samningi um alþjóðalánastofnun, nr. 72, 9. desember 1955 ..
Lög um heimild til hækkunar kvóta hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum, nr. 53, 18. maí 1965 .....
Lög um heimild til hækkunar kvóta og framlags Íslands við Alþjóðagjaldeyrissjóðinn og Alþjóðabankann, nr. 28, 28. apríl 1970 .....
Lög um heimild til hækkunar framlags Íslands til Alþjóðagjaldeyrissjóðsins og Alþjóðabankans, nr. 7, 29. mars 1977 .....
Lög um heimild til hækkunar framlags Íslands til Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, nr. 38, 29. maí 1979 .....
Lög um heimild til hækkunar á hlutafé Íslands í Alþjóðabankanum, nr. 32, 4. maí 1982 .....
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til ráðstafana vegna aðildar Íslands að Gjaldeyrissamningi Evrópu, nr. 34, 9. maí 1959 .....
Lög um framlengingu á heimild ríkisstjórnarinnar til að nota allt að fjórum milljónum dollara af yfirdráttarheimild Íslands hjá Greiðslubandalagi Evrópu, nr. 6, 2. febrúar 1953 .....
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á móti og ráðstafa framlögum samkvæmt áætlun um fjárhagslega viðreisn Evrópu, nr. 47, 25. maí 1949 .....
Lög um þátttöku Íslands í Hinni alþjóðlegu framfarastofnun, nr. 59, 29. mars 1961 .....
Lög um aðild Íslands að samningi um stofnun aðstoðarsjóðs á vegum Efnahags- og framfarastofnunarinnar, nr. 25, 6. maí 1976 218
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd samning Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar, um stofnun Norræna fjárfestingarbankans, nr. 26, 12. maí 1976 218
Tilskipun áhrærandi árlega kapítulstaxta á Íslandi, frá 16. júlí 1817 219
Lög um afnám laga nr. 27/1954, um verðlagsskrár, nr. 6, 25. mars 1964 219

II. c. 2. Fjárreiður ríkisins. Ríkisbókhald, ríkisendurskoðun. Ýmsir opinberir sjóðir. Fasteignir ríkisins. Lántökur.

II. c. 2. a. Ríkisbókhald, ríkisendurskoðun. Ráðstafanir til að draga úr reksturskostnaði.
Lög um ríkisbókhald, gerð ríkisreiknings og fjárlaga, nr. 52, 13. maí 1966 219
Lög um breyting á lögum nr. 52, 13. maí 1966, um ríkisbókhald, gerð ríkisreiknings og fjárlaga, nr. 31, 30. apríl 1982 ..... *226
Lög um ríkisbókhald og endurskoðun, nr. 61, 8. september 1931 228
Lög um breyting á lögum nr. 61, 8. september 1931, um ríkisbókhald og endurskoðun, nr. 10, 14. mars 1983 230
Tilskipun um meðferð á störfum landsféhirðis, nr. 16, 8. september 1918 230
Lög um innkaupastofnun ríkisins, nr. 72, 5. júní 1947 230
Lög um ríkisskuldabréf, nr. 51, 4. júní 1924 231
Opið bréf kansellíis um það, hvers gæta skal til að tryggja fjármuni opinberra stofnana, frá 10. apríl 1795 231
Tilskipun um gjaldheimtu og reikningsskil í Danmörku, frá 30. janúar 1793 232
Lög um bráðabirgðabreyting nokkurra laga o. fl., nr. 50, 5. apríl 1948 233
Lög um eftirlit með ráðningu starfsmanna og húsnæðismálum ríkisstofnana, nr. 97, 31. desember 1974 233
Lög um ráðstafanir til lækkunar ríkisútgjalda, nr. 5, 10. apríl 1968 234
Lög um lækkun lögbundinna framlaga á fjárlögum, nr. 96, 31. desember 1975 235
Lög um stjórn efnahagsmála o. fl., nr. 13, 10. apríl 1979 235
Lög um bráðabirgðafjárgreiðslur úr ríkissjóði og heimildir til lántöku á árinu 1980 o. fl., nr. 98, 31. desember 1979 238
Lög um breyting á lögum nr. 98, 31. desember 1979, um bráðabirgðafjárgreiðslur úr ríkissjóði og heimildir til lántöku á árinu 1980 o. fl., nr. 6, 14. febrúar 1980 ..... *238

II. c. 2. b. Ríkisábyrgðir. Ríkisábyrgðarsjóður.
Lög um ríkisábyrgðir, nr. 37, 29. mars 1961 239
Lög um Ríkisábyrgðasjóð, nr. 49, 28. apríl 1962 .. 240
Lög um breyting á lögum nr. 49, 28. apríl 1962, um Ríkisábyrgðasjóð, nr. 18, 20. apríl 1963 .. *240

Lög um tryggingardeild útflutningslána við Ríkisábyrgðasjóð, nr. 60, 12. maí 1970 241
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að ábyrgjast lán fyrir Flugfélag Íslands til flugvélakaupa, nr. 43, 20. maí 1964 241
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að ábyrgjast lán fyrir Flugfélag Íslands til flugvélakaupa, nr. 33, 8. maí 1965 242
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina að ábyrgjast lán fyrir Flugfélag Íslands hf. til kaupa á millilandaflugvél, nr. 70, 13. maí 1966 242
Lög um breyting á lögum nr. 70, 13. maí 1966, um heimild fyrir ríkisstjórnina að ábyrgjast lán fyrir Flugfélag Íslands hf. til kaupa á millilandaflugvél, nr. 93, 20. desember 1966 242
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til þriggja skipasmíðastöðva, nr. 73, 28. apríl 1962 242
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til byggingar dráttarbrauta og skipasmíðastöðva, nr. 61, 20. maí 1965 242
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til byggingar dráttarbrauta og skipasmíðastöðva, nr. 17, 5. apríl 1968 243
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til kaupa á síldarflutningaskipi o. fl., nr. 91, 23. desember 1966 243
Lög um heimild til lántöku vegna Vestfjarðaáætlunar og Norðurlandsáætlunar, nr. 60, 28. maí 1969 243
Lög um ábyrgðarheimild fyrir ríkisstjórnina vegna lántöku Fiskveiðasjóðs Íslands og fleira, nr. 93, 16. nóvember 1972 243
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina að veita sjálfskuldarábyrgð á lánum til kaupa á 10 fiskiskipum yfir 300 lestir og til kaupa á 2 ferjuskipum, nr. 13, 28. febrúar 1974 243
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán fyrir Rafveitu Ísafjarðar, nr. 104, 31. desember 1974 244
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að ábyrgjast lán fyrir Flugleiðir hf., nr. 16, 23. maí 1975 244
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að ábyrgjast lán Landsvirkjunar og til að taka lán og endurlána það Landsvirkjun til virkjana í Tungnaá, nr. 70, 31. maí 1976 244
Lög um ábyrgðarheimildir og heimild til lántöku vegna endurskoðaðrar lánsfjáráætlunar 1978, nr. 120, 30. desember 1978 244
Lög um ábyrgðarheimildir og greiðsluheimildir vegna lántöku Framleiðsluráðs landbúnaðarins, nr. 9, 1. apríl 1980 244
Lög um ábyrgðarheimildir vegna lántöku Bjargráðasjóðs, nr. 28, 23. maí 1980 245
Lög um ábyrgðarheimildir vegna lántöku Bjargráðasjóðs, nr. 37, 26. maí 1981 245
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina að veita sjálfskuldarábyrgð á lánum til kaupa á ferjuskipi Skallagríms hf., nr. 60, 13. maí 1982 245
Lög um ábyrgð vegna norrænna fjárfestingalána til verkefna, nr. 77, 19. maí 1982 245
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að ábyrgjast lán vegna björgunar skipsins Het Wapen, nr. 25, 28. mars 1983 247

II. c. 2. c. Ýmsir opinberir sjóðir. Sjá einnig m. a. Landshagi og Banka og lánastofnanir svo og atriðisorðaskrá almennt.
Lög um Jöfnunarsjóð, nr. 41, 23. júní 1932 247
Lög um framkvæmdasjóð ríkisins, nr. 55, 4. júlí 1942 248
Lög um landflutningasjóð, nr. 62, 31. maí 1979 .. 248
Lög um breyting á lögum nr. 62, 31. maí 1979, um landflutningasjóð, nr. 14, 14. apríl 1980 .. 249

II. c. 2. d. Opinberar framkvæmdir. Fasteignir ríkisins.
Lög um skipan opinberra framkvæmda, nr. 63, 12. maí 1970 250
Lög um umboð þjóðjarða, nr. 30, 20. október 1913 254
Lög um heimild fyrir ríkissjóð til að kaupa eignir setuliðsins á Íslandi, nr. 54, 3. mars 1945 255
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka eignarnámi jarðirnar Borg, Dynjanda og Rauðsstaði í Auðkúluhreppi, Vestur-Ísafjarðarsýslu, nr. 17, 29. mars 1957 255
Lög um sölu nokkurra jarða í opinberri eigu og um eignarnám erfðafesturéttinda, nr. 31, 17. maí 1958 256
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Reyðarfjarðarhreppi jörðina Kollaleiru, nr. 9, 6. apríl 1966 256
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Hveragerðishreppi hluta úr landi ríkisjarðarinnar Vorsabæjar og um eignarnámsheimild á lóðum og erfðafesturéttindum, nr. 23, 16. apríl 1966 256
Lög um eignarnám lands í Flatey á Breiðafirði, nr. 44, 7. maí 1966 256
Lög um sölu lands úr ríkisjörðinni Grenivík í Grýtubakkahreppi, nr. 44, 29. apríl 1967 257
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Mosfellshreppi jarðirnar Þormóðsdal og Bringur, nr. 46, 29. apríl 1967 257
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja 9 jarðir og grasbýli í Neshreppi utan Ennis og eyðijörðina Lækjardal í Óxarfjarðarhreppi, nr. 55, 27. apríl 1967 257
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja sex eyðijarðir í Grýtubakkahreppi í Suður-Þingeyjarsýslu og jörðina Rjúpnafell í Norður-Múlasýslu, nr. 56, 27. apríl 1967 257
Lög um sölu kristfjárjarðarinnar Litlu-Þúfu í Miklaholtshreppi, nr. 57, 27. apríl 1967 257
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Hálshreppi í Suður-Þingeyjarsýslu tiltekna landspildu úr prestssetursjörðinni Hálsi í Hálshreppi, nr. 11, 11. mars 1969 258
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Árskógshreppi Hauganesland, nr. 44, 12. maí 1969 258
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja

jarðirnar Höfðahóla með Hólagerði og Spákonufell í Höfðahreppi, nr. 64, 28. maí 1969 ... 258
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Garðahreppi landspildur úr landi Vífilsstaða, nr. 66, 28. maí 1969 ... 258
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja jörðina Fjós í Laxárdalshreppi, nr. 5, 21. febrúar 1972 ... 258
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Brekkuborg í Breiðdalshreppi og Þorsteinsstaði í Sauðaneshreppi, nr. 9, 13. mars 1972 ... 259
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja jarðirnar Háls og Kambshjáleigu í Búlandshreppi, nr. 10, 13. mars 1972 ... 259
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Markúsarsel, Tunguhlíð og Veturhús í Geithellnahreppi, nr. 37, 24. maí 1972 ... 259
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja landspildu úr prestssetursjörðinni Bjarnarnesi í Nesjahreppi, nr. 12, 11. apríl 1973 ... 259
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Grýtubakkahreppi jörðina Grenivík, eyðibýlið Svæði og nýbýlið Höfðabrekku og Borgarneshreppi hluta af landi Borgar, nr. 33, 24. apríl 1973 ... 259
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Gerðahreppi jarðirnar Útskála og Brekku í Gerðahreppi, nr. 64, 30. apríl 1973 ... 260
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja nokkrar eignir ríkissjóðs, nr. 67, 30. apríl 1973 ... 260
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Reykhólahreppi jörðina Reykhóla í Reykhólahreppi í Austur-Barðastrandarsýslu, nr. 75, 31. maí 1976 ... 260

II. c. 2. e. Lántökuheimildir. Sjá einnig Gjaldeyri og Banka og lánastofnanir.

Lög um lántökur ríkissjóðs og ríkisfyrirtækja, nr. 103, 31. desember 1974 ... 260
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku hjá Alþjóðabankanum í Washington, nr. 103, 23. desember 1961 ... 261
Lög um heimild til kaupa á skuldabréfum Sameinuðu þjóðanna og til lántöku í því skyni, nr. 6, 13. mars 1962 ... 261
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna viðbyggingar Landspítalans, nr. 48, 25. apríl 1962 ... 261
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka innlent lán, nr. 59, 20. nóvember 1964 ... 261
Lög um breyting á lögum nr. 59, 20. nóvember 1964, um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka innlent lán, nr. 23, 4. maí 1965 ... 261
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna vega- og flugvallagerða, nr. 26, 6. maí 1966 ... 262
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna framkvæmdaáætlunar fyrir árið 1966, nr. 27, 6. maí 1966 ... 262
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna framkvæmdaáætlunar fyrir árið 1967, nr. 26, 22. apríl 1967 ... 262
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka lán vegna framkvæmdaáætlunar fyrir árið 1968, nr. 24, 2. maí 1968 ... 263
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka lán vegna framkvæmdaáætlunar fyrir árið 1969, nr. 23, 17. maí 1969 ... 264
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka lán vegna framkvæmdaáætlunar fyrir árið 1970, nr. 34, 8. maí 1970 ... 265
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka lán vegna framkvæmdaáætlunar fyrir árið 1971, nr. 29, 16. apríl 1971 ... 266
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka lán vegna framkvæmdaáætlunar fyrir árið 1972, nr. 26, 25. maí 1972 ... 267
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka lán vegna framkvæmdaáætlunar fyrir árið 1973, nr. 8, 25. apríl 1973 ... 268
Lög um lántökuheimild vegna framkvæmda- og fjáröflunaráætlunar 1973 og um sérstaka lántökuheimild vegna hafnarframkvæmda, nr. 91, 10. desember 1973 ... 269
Lög um lántökuheimild fyrir ríkissjóð, nr. 11, 29. mars 1974 ... 270
Lög um lántökuheimildir erlendis, nr. 37, 8. maí 1974 ... 270
Lög um lántökuheimildir erlendis, nr. 92, 11. desember 1974 ... 271
Lög um lántökuheimild fyrir ríkissjóð, nr. 9, 13. mars 1975 ... 271
Lög um ráðstafanir í efnahagsmálum og fjármálum til þess að stuðla að jafnvægi í þjóðarbúskapnum og treysta undirstöðu atvinnu og lífskjara, nr. 11, 28. apríl 1975 ... 271
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka lán vegna framkvæmda og reksturs Rafmagnsveitna ríkisins og Vegagerðar ríkisins, nr. 15, 23. maí 1975 ... 272
Lög um heimild til erlendrar lántöku vegna opinberra framkvæmda á árinu 1976, nr. 89, 31. desember 1975 ... 272
Lög um lántökuheimild til eflingar Landhelgisgæslunnar, nr. 69, 31. maí 1976 ... 272
Lög um heimild til erlendrar lántöku vegna opinberra framkvæmda á árinu 1977, nr. 116, 31. desember 1976 ... 272
Lög um heimild til erlendrar lántöku, ábyrgðarheimildir og aðrar ráðstafanir vegna lánsfjáráætlana 1978, nr. 82, 31. desember 1977 ... 273
Lög um breyting á lögum nr. 82, 31. desember 1977, um heimild til erlendrar lántöku, ábyrgðarheimildir og aðrar ráðstafanir vegna lánsfjáráætlana 1978, nr. 13, 28. apríl 1981 ... 273
Lög um ráðstafanir í efnahagsmálum, nr. 3, 17. febrúar 1978 ... 274
Lög um heimild til lántöku, ábyrgðarheimildir og aðrar ráðstafanir vegna fjárfestingar- og lánsfjáráætlunar 1979, nr. 20, 21. maí 1979 ... 274
Lög um heimild til viðbótarlántöku og ábyrgðarheimild vegna framkvæmda á sviði

orkumála 1979 o. fl., nr. 42, 23. maí 1980 276
Lög um heimildir til lántöku á árunum 1980 og 1981 og ábyrgðarheimildir, nr. 89, 24. desember 1980 277
Lög um lántökuheimild fyrir ríkissjóð, nr. 8, 1. apríl 1969 277
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka innlent lán, nr. 82, 26. nóvember 1971 277
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna kaupa á þyrlu og vegna viðgerðar á varðskipinu Þór, nr. 83, 2. maí 1972 278

II. c. 3. Bankar og lánastofnanir.
Lög um Seðlabanka Íslands, nr. 10, 29. mars 1961 278
Lög um breyting á lögum nr. 10, 29. mars 1961, um Seðlabanka Íslands, nr. 54, 13. maí 1966 ... 279
Lög um breyting á lögum nr. 10, 29. mars 1961, um Seðlabanka Íslands, nr. 10, 13. maí 1964 ... *280
Lög um breyting á lögum nr. 10, 29. mars 1961, um Seðlabanka Íslands, nr. 13, 10. apríl 1979 .. *280
Lög um breyting á lögum nr. 10, 29. mars 1961, um Seðlabanka Íslands, nr. 10, 13. apríl 1981 .. 281
Lög um breyting á lögum nr. 10, 29. mars 1961, um Seðlabanka Íslands, nr. 114, 30. desember 1978 281
Lög um breyting á lögum nr. 10, 29. mars 1961, um Seðlabanka Íslands, nr. 20, 16. apríl 1962 .. 282
Lög um breyting á lögum nr. 10, 29. mars 1961, um Seðlabanka Íslands, nr. 103, 28. desember 1973 282
Lög um breyting á lögum nr. 10, 29. mars 1961, um Seðlabanka Íslands, nr. 36, 25. mars 1983 .. 284
Lög um Landsbanka Íslands, nr. 11, 29. mars 1961 286
Lög um breyting á lögum nr. 11, 29. mars 1961, um Landsbanka Íslands, nr. 35, 25. mars 1983 288
Lög um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík, nr. 1, 12. janúar 1900 289
Viðaukalög við lög 12. janúar 1900, um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík, nr. 30, 25. september 1902 292
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa, nr. 60, 7. maí 1928 292
Lög um breyting á lögum nr. 60, 7. maí 1928, um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa, nr. 44, 8. september 1931 .... *292
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa, nr. 122, 27. desember 1935 297
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa, nr. 94, 9. júlí 1941 298
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa, nr. 55, 3. mars 1945 299
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa, nr. 73, 22. maí 1965 299
Lög um breyting á lögum nr. 73, 22. maí 1965, um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa, nr. 106, 27. desember 1973 299
Lög um breyting á lögum nr. 73, 22. maí 1965, um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa, nr. 32, 7. apríl 1971 299
Lög um Ríkisveðbanka Íslands, nr. 49, 8. september 1931 302
Lög um Útvegsbanka Íslands, nr. 12, 29. mars 1961 302
Lög um breyting á lögum nr. 12, 29. mars 1961, um Útvegsbanka Íslands, nr. 37, 25. mars 1983 304
Lög um Útvegsbanka Íslands, nr. 34, 29. maí 1957 306
Lög um seðlaútgáfu Íslandsbanka, hlutafjárauka o. fl., nr. 6, 31. maí 1921 306
Lög um heimild fyrir Íslandsbanka til að gefa út bankavaxtabréf, sem hljóða upp á handhafa, nr. 51, 10. nóvember 1905 306
Lög um Fiskveiðasjóð Íslands, nr. 44, 25. maí 1976 307
Lög um Búnaðarbanka Íslands, nr. 28, 19. maí 1976 310
Lög um breyting á lögum nr. 28, 19. maí 1976, um Búnaðarbanka Íslands, nr. 39, 25. mars 1983 312
Lög um veðdeild Búnaðarbanka Íslands, nr. 34, 29. maí 1979 314
Lög um viðauka við lög nr. 115, 7. nóvember 1941, um Búnaðarbanka Íslands, nr. 31, 8. apríl 1954 316
Lög um kjarasamninga starfsmanna banka í eigu ríkisins, nr. 34, 12. maí 1977 316
Lög um sveitabanka, nr. 31, 19. maí 1930 318
Lög um stofnun og rekstur Iðnaðarbanka Íslands hf., nr. 113, 29. desember 1951 321
Lög um breyting á lögum nr. 113, 29. desember 1951, um stofnun og rekstur Iðnaðarbanka Íslands hf., nr. 31, 27. apríl 1963 322
Lög um Verslunarbanka Íslands hf., nr. 46, 10. júní 1960 323
Lög um breyting á lögum nr. 46, 10. júní 1960, um Verslunarbanka Íslands, nr. 93, 28. nóvember 1973 323
Lög um Stofnlánadeild verslunarfyrirtækja (verslunarlánasjóð), nr. 48, 10. maí 1966 324
Lög um breyting á lögum nr. 48, 10. maí 1966, um Stofnlánadeild verslunarfyrirtækja (verslunarlánasjóð), nr. 91, 31. desember 1981 325
Lög um Samvinnubanka Íslands hf., nr. 46, 21. apríl 1962 326
Lög um Stofnlánadeild samvinnufélaga, nr. 45, 24. maí 1972 327
Lög um breyting á lögum nr. 45, 24. maí 1972, um Stofnlánadeild samvinnufélaga, nr. 92, 31. desember 1981 328
Lög um Alþýðubankann hf., nr. 71, 12. maí 1970 328
Lög um Söfnunarsjóð Íslands, nr. 2, 10. febrúar 1888 329
Lög um breyting á lögum nr. 2, 10. febrúar 1888, um Söfnunarsjóð Íslands, nr. 84, 26. apríl

1935 330
Lög um breyting á lögum nr. 2, 10. febrúar 1888, um Söfnunarsjóð Íslands, nr. 3, 5. janúar 1934 335
Lög um sparisjóði, nr. 69, 27. júní 1941 335
Lög um breyting á lögum nr. 69, 27. júní 1941, um sparisjóði, nr. 100, 29. desember 1980 ... *338
Lög um breyting á lögum nr. 69, 27. júní 1941, um sparisjóði, nr. 22, 24. mars 1944 340
Lög um hlunnindi fyrir lánsfélag, nr. 62, 7. maí 1928 342
Lög um hlunnindi fyrir annars veðréttar fasteignalánafélög, nr. 51, 23. júní 1932 342
Lög um Framkvæmdastofnun ríkisins, nr. 97, 29. júní 1976 342
Lög um Þjóðhagsstofnun, nr. 54, 21. maí 1974 .. 346
Lög um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda, nr. 99, 3. maí 1935 347
Lög um viðauka við lög nr. 99, 3. maí 1935, um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda, nr. 22, 12. júní 1939 347
Lög um launajöfnunarbætur, bætur almannatrygginga, verðlagsmál o. fl., nr. 13, 23. maí 1975 348

II. d. Skattar og gjöld.

Lög um tekjuskatt og eignarskatt, nr. 75, 14. september 1981 348
Lög um breyting á lögum nr. 75, 14. september 1981, um tekjuskatt og eignarskatt, nr. 21, 23. mars 1983 ..... *360
Lög um ráðstafanir í efnahagsmálum og fjármálum til þess að stuðla að jafnvægi í þjóðarbúskapnum og treysta undirstöðu atvinnu og lífskjara, nr. 11, 28. apríl 1975 394
Lög um fjáröflun til landhelgisgæslu og fiskverndar, ríkisfjármál og fjármögnun orkuframkvæmda sveitarfélaga, nr. 20, 5. maí 1976 395
Lög um skyldusparnað og ráðstafanir í ríkisfjármálum, nr. 77, 31. desember 1977 397
Lög um ráðstafanir í efnahagsmálum, nr. 3, 17. febrúar 1978 398
Lög um skattalega meðferð verðbréfa o. fl., sem ríkissjóður selur innanlands, nr. 7, 13. mars 1974 399
Lög um skatt á stóreignir, nr. 44, 3. júní 1957 ... 399
Lög um breyting á lögum nr. 44, 3. júní 1957, um skatt á stóreignir, nr. 19, 8. apríl 1958 399
Lög um sérstakan skatt á verslunar- og skrifstofuhúsnæði, nr. 20, 23. mars 1983 402
Lög um skattskyldu innlánsstofnana, nr. 65, 19. maí 1982 403
Lög um sérstakan skattfrádrátt tapaðra skulda vegna skuldaskila bátaútvegsins, nr. 21, 31. janúar 1952 407
Lög um skattfrelsi vinninga o. fl. varðandi happdrættislán ríkissjóðs, nr. 83, 26. nóvember 1948 407
Lög um breyting á lögum nr. 83, 26. nóvember 1948, um skattfrelsi vinninga o. fl. varðandi happdrættislán ríkissjóðs, nr. 74, 17. desember 1953 407
Lög um skattfrelsi bókmennta- og tónlistarverðlauna Norðurlandaráðs, nr. 13, 20. apríl 1976 .. 407
Lög um skattfrelsi jarðstöðvar til fjarskiptasambands við umheiminn, nr. 20, 10. maí 1977 ... 407
Lög um launaskatt, nr. 14, 15. mars 1965 407
Lög um breyting á lögum nr. 14, 15. mars 1965, um launaskatt, nr. 5, 27. febrúar 1982 ..... *407
Lög um lestagjald af skipum, nr. 10, 2. apríl 1946 410
Opið bréf um nokkrar ákvarðanir þeim til trausts, er þinggjaldi eiga að lúka, frá 10. febrúar 1847 410
Lög um skemmtanaskatt, nr. 58, 12. maí 1970 .. 411
Lög um gjald af kvikmyndasýningum, nr. 28, 4. febrúar 1952 413
Lög um breyting á lögum nr. 28, 4. febrúar 1952, um gjald af kvikmyndasýningum, nr. 10, 14. mars 1983 414
Lög um erfðafjárskatt, nr. 30, 27. júní 1921 414
Lög um breyting á lögum nr. 30, 27. júní 1921, um erfðafjárskatt, nr. 50, 26. maí 1972 ..... *414
Lög um breyting á lögum nr. 30, 27. júní 1921, um erfðafjárskatt, nr. 46, 12. maí 1978 ..... *414
Lög um tollskrá o. fl., nr. 120, 31. desember 1976 417
Lög um breyting á lögum nr. 120, 31. desember 1976, um tollskrá o. fl., nr. 82, 18. maí 1978 .. *418
Lög um breyting á lögum nr. 120, 31. desember 1976, um tollskrá o. fl., nr. 11, 22. apríl 1981 .. *421
Lög um breyting á lögum nr. 120, 31. desember 1976, um tollskrá o. fl., nr. 30, 4. maí 1982 ... 423
Lög um breyting á lögum nr. 120, 31. desember 1976, um tollskrá o. fl., nr. 2, 28. febrúar 1983 428
Lög um breyting á lögum nr. 120, 31. desember 1976, um tollskrá o. fl., nr. 83, 28. desember 1981 ..... *434
Lög um útflutningsgjald af sjávarafurðum, nr. 52, 28. apríl 1983 437
Lög um útflutningsgjald af grásleppuafurðum, nr. 43, 30. apríl 1982 440
Lög um sérstakt útflutningsgjald af loðnuafurðum framleiddum á árinu 1974, nr. 52, 20. maí 1974 441
Lög um vörugjald, nr. 77, 23. desember 1980 ... 442
Lög um breyting á lögum nr. 77, 23. desember 1980, um vörugjald, nr. 12, 30. apríl 1981 442
Lög um sérstakt tímabundið vörugjald, nr. 107, 30. desember 1978 445
Lög um breyting á lögum nr. 107, 30. desember 1978, um sérstakt tímabundið vörugjald, nr. 2, 28. febrúar 1983 ..... *445
Lög um breyting á lögum nr. 107, 30. desember 1978, um sérstakt tímabundið vörugjald, nr. 80, 23. desember 1980 ..... *447
Lög um jöfnunargjald, nr. 78, 23. desember 1980 450
Lög um breytta tekjuöflun ríkissjóðs vegna ráðstafana í efnahagsmálum, nr. 5, 27. febrúar 1982 451
Lög um tollheimtu og tolleftirlit, nr. 59, 28. maí 1969 452
Lög um breyting á lögum nr. 59, 28. maí 1969, um tollheimtu og tolleftirlit, nr. 31, 29. maí 1979 ..... *465

Lög um breyting á lögum nr. 59, 28. maí 1969, um tollheimtu og tolleftirlit, nr. 2, 11. febrúar 1970 ..... *467
Lög um breyting á lögum nr. 59, 28. maí 1969, um tollheimtu og tolleftirlit, nr. 71, 31. maí 1976 ..... *469
Lög um breyting á lögum nr. 59, 28. maí 1969, um tollheimtu og tolleftirlit, nr. 66, 30. apríl 1973 470
Lög um tollvörugeymslur o. fl., nr. 47, 11. júní 1960 473
Lög um breyting á lögum nr. 47, 11. júní 1960, um tollvörugeymslur o. fl., nr. 61, 12. maí 1970 475
Lög um aukatekjur ríkissjóðs, nr. 79, 23. desember 1975 478
Lög um breyting á lögum nr. 79, 23. desember 1975, um aukatekjur ríkissjóðs, nr. 103, 27. desember 1976 479
Lög um breyting á lögum nr. 79, 23. desember 1975, um aukatekjur ríkissjóðs, nr. 13, 5. maí 1978 ..... *479
Opið bréf um meðöl til að frama innlausn veitingarbréfa frá stjórnarráðunum, 23. nóvember 1827 480
Lög um stimpilgjald, nr. 36, 10. maí 1978 481
Lög um breyting á lögum nr. 36, 10. maí 1978, um stimpilgjald, nr. 82, 23. desember 1980 ... *481
Lög um breyting á lögum nr. 36, 10. maí 1978, um stimpilgjald, nr. 61, 13. maí 1982 484
Lög um breyting á lögum nr. 36, 10. maí 1978, um stimpilgjald, nr. 5, 27. febrúar 1982 485
Lög um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna, nr. 100, 29. desember 1948 487
Lög um viðauka við lög nr. 100, 29. desember 1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna, nr. 9, 9. febrúar 1950 488
Lög um eignakönnun, nr. 67, 5. júní 1947 488
Lög um söluskatt, nr. 10, 22. mars 1960 489
Lög um breyting á lögum nr. 10, 22. mars 1960, um söluskatt, nr. 76, 23. desember 1975 489
Lög um breyting á lögum nr. 10, 22. mars 1960, um söluskatt, nr. 23, 16. maí 1980 489
Lög um breyting á lögum nr. 10, 22. mars 1960, um söluskatt, nr. 106, 28. desember 1978 .... *491
Lög um breyting á lögum nr. 10, 22. mars 1960, um söluskatt, nr. 41, 26. maí 1981 491
Lög um breyting á lögum nr. 10, 22. mars 1960, um söluskatt, nr. 24, 16. mars 1983 491
Lög um breyting á lögum nr. 10, 22. mars 1960, um söluskatt, nr. 23, 30. mars 1982 491
Lög um breyting á lögum nr. 10, 22. mars 1960, um söluskatt, nr. 76, 29. desember 1967 492
Lög um breyting á lögum nr. 10, 22. mars 1960, um söluskatt, nr. 33, 4. maí 1982 ..... *493
Lög um breyting á lögum nr. 10, 22. mars 1960, um söluskatt, nr. 10, 22. mars 1974 ..... *495
Lög um breyting á lögum nr. 10, 22. mars 1960, um söluskatt, nr. 26, 12. maí 1978 496
Lög um orkujöfnunargjald, nr. 12, 11. apríl 1980
Lög um ráðstafanir í efnahagsmálum og fjármálum til þess að stuðla að jafnvægi í þjóðarbúskapnum og treysta undirstöðu atvinnu og lífskjara, nr. 11, 28. apríl 1975 500
Lög um iðnaðarmálagjald, nr. 48, 27. maí 1975 .. 500
Lög um gjald af gas- og brennsluolíum, nr. 6, 13. febrúar 1976 501
Lög um flugvallagjald, nr. 8, 27. febrúar 1976 .. 501
Lög um breyting á lögum nr. 8, 27. febrúar 1976, um flugvallagjald, nr. 110, 30. desember 1978 .. 501
Lög um breyting á lögum nr. 8, 27. febrúar 1976, um flugvallagjald, nr. 18, 2. maí 1980 501
Lög um álag á ferðagjaldeyri, nr. 81, 23. desember 1980 502
Lög um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 73, 26. nóvember 1980 502
Lög um breyting á lögum nr. 73, 26. nóvember 1980, um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 95, 31. desember 1982 ..... *503
Lög um breyting á lögum nr. 73, 26. nóvember 1980, um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 47, 11. maí 1982 503
Lög um heimild fyrir sveitarstjórnir til þess að innheimta með álagi skatta og gjöld til sveitarsjóða, sem miðuð eru við fasteignamat, nr. 29, 30. apríl 1959 513
Lög um innheimtu ýmissa gjalda með viðauka, nr. 99, 12. desember 1970 513
Lög um fyrirframinnheimtu opinberra gjalda, nr. 3, 23. febrúar 1971 513
Lög um heimild til sameiginlegrar innheimtu opinberra gjalda, nr. 68, 27. apríl 1962 513
Lög um minnstu mynteiningu við álagningu og innheimtu opinberra gjalda, nr. 79, 23. desember 1980 514
Lög um tekjur sveitarfélaga, samkvæmt gjaldskrám og reglugerðum, nr. 83, 16. desember 1971 514
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd samning milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um aðstoð í skattamálum, nr. 111, 31. desember 1972 514
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd viðbótarsamning við samning milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um aðstoð í skattamálum, nr. 8, 29. mars 1977 514
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd viðbótarsamning við Norðurlandasamning um aðstoð í skattamálum, nr. 87, 29. desember 1981 515
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd samning milli Lýðveldisins Íslands og Sambandslýðveldisins Þýskalands um gagnkvæma aðstoð í tollamálum, nr. 44, 10. maí 1978 515
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd samning milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um gagnkvæma aðstoð í tollamálum, nr. 94, 31. desember 1980 515

II. e. Félagsmálefni.

Lög um almannatryggingar, nr. 67, 20. apríl 1971 516
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 96, 27. desember 1971 ..... *516
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 112, 31. desember 1972 ..... *517
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 59, 20. maí 1978 .. *517
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 62, 21. maí 1974 .. *518
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 30, 26. maí 1981 .. 518
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 21, 29. mars 1982 518
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 11, 3. mars 1982 .. *519
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 85, 23. desember 1980 ..... *519
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 97, 29. desember 1980 ..... *520
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 58, 3. júní 1980 ... 522
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 69, 29. desember 1977 522
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 36, 19. maí 1980 .. 522
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 103, 29. desember 1980 ..... *522
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 39, 27. maí 1975 .. *523
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 93, 31. desember 1982 526
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 50, 30. maí 1979 .. 528
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 59, 14. maí 1982 .. *529
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 95, 31. desember 1975 ..... *530
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 54, 11. maí 1982 .. 530
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 117, 31. desember 1976 534
Lög um breyting á lögum nr. 67, 20. apríl 1971, um almannatryggingar, nr. 36, 14. maí 1976 .. 540
Lög um skráningu lífeyrisréttinda, nr. 91, 23. desember 1980 541
Lög um Söfnunarsjóð lífeyrisréttinda, nr. 95, 31. desember 1980 541
Lög um atvinnuleysistryggingar, nr. 64, 2. júní 1981 548
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd Norðurlandasamning um félagslegt öryggi, nr. 66, 18. maí 1981 556
Auglýsing um samning milli Íslands, Danmerkur, Noregs og Svíþjóðar um flutning milli sjúkrasamlaga og um sjúkrahjálp vegna dvalar um stundarsakir, nr. 7, 21. janúar 1957 569
Framfærslulög, nr. 80, 5. júní 1947 569
Lög um breyting á lögum nr. 80, 5. júní 1947, framfærslulögum, nr. 80, 29. desember 1967 ... 572
Lög um breyting á lögum nr. 80, 5. júní 1947, framfærslulögum, nr. 5, 9. febrúar 1970 572
Lög um breyting á lögum nr. 80, 5. júní 1947, framfærslulögum, nr. 115, 28. desember 1954 .. 575
Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um lágmarksaldur barna við sjómennsku, nr. 74, 18. september 1956 579
Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um lágmarksaldur kyndara og kolamokara, nr. 73, 18. september 1956 579
Lög um ráðstöfun erfðafjárskatts og erfðafjár ríkissjóðs til vinnuheimila, nr. 12, 30. janúar 1952 580
Lög um breyting á lögum nr. 12, 30. janúar 1952, um ráðstöfun erfðafjárskatts og erfðafjár ríkissjóðs til vinnuheimila, nr. 36, 10. maí 1965 ... 580
Lög um málefni aldraða, nr. 91, 31. desember 1982 580
Lög um málefni fatlaðra, nr. 41, 23. mars 1983 ... 585
Lög um aðstoð til fatlaðra, nr. 25, 16. apríl 1962 .. 595
Lög um endurhæfingu, nr. 27, 27. apríl 1970 ... 595
Lög um almennan frídag 1. maí, nr. 39, 4. maí 1966 598
Lög um stéttarfélög og vinnudeilur, nr. 80, 11. júní 1938 598
Lög um breyting á lögum nr. 80, 11. júní 1938, um stéttarfélög og vinnudeilur, nr. 70, 24. apríl 1954 601
Lög um sáttastörf í vinnudeilum, nr. 33, 16. maí 1978 604
Lög viðvíkjandi nafnbreyting Vinnuveitendafélags Íslands, nr. 9, 13. febrúar 1948 606
Lög um ákvörðun kaupgreiðsluvísitölu fyrir tímabilið 1. janúar til 28. febrúar 1973, nr. 100, 28. desember 1972 607
Lög um kaup og kjör yfirmanna á botnvörpuskipum, sem eru stærri en 500 rúmlestir brúttó, nr. 6, 22. mars 1973 607
Lög um orlof, nr. 87, 24. desember 1971 607
Lög um breyting á lögum nr. 87, 24. desember 1971, um orlof, nr. 90, 31. desember 1982 .... *607
Lög um breyting á lögum nr. 87, 24. desember 1971, um orlof, nr. 12, 28. mars 1974 607
Lög um breyting á lögum nr. 87, 24. desember 1971, um orlof, nr. 109, 31. desember 1972 ... *608
Lög um breyting á lögum nr. 87, 24. desember 1971, um orlof, nr. 12, 29. mars 1979 608
Lög um orlof húsmæðra, nr. 53, 29. maí 1972 ... 609
Lög um breyting á lögum nr. 53, 29. maí 1972, um orlof húsmæðra, nr. 61, 16. maí 1978 ..... *609
Lög um heimilishjálp í viðlögum, nr. 10, 25. janúar 1952 610
Lög um breyting á lögum nr. 10, 25. janúar 1952,

um heimilishjálp í viðlögum, nr. 34, 10. apríl 1974 611
Lög um launajöfnuð kvenna og karla, nr. 60, 29. mars 1961 611
Lög um jafnrétti kvenna og karla, nr. 78, 31. maí 1976 612
Lög um starfskjör launafólks og skyldutryggingu lífeyrisréttinda, nr. 55, 9. júní 1980 613
Lög um greiðslu verkkaups, nr. 28, 19. maí 1930 615
Lög um viðauka við lög nr. 28, 19. maí 1930, um greiðslu verkkaups, nr. 15, 6. júlí 1931 615
Lög um 40 stunda vinnuviku, nr. 88, 24. desember 1971 616
Lög um breyting á lögum nr. 88, 24. desember 1971, um 40 stunda vinnuviku, nr. 25, 22. maí 1979 616
Lög um breyting á lögum nr. 88, 24. desember 1971, um 40 stunda vinnuviku, nr. 94, 31. desember 1982 616
Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um jöfn laun karla og kvenna fyrir jafnverðmæt störf, nr. 12, 10. mars 1958 617
Lög um rétt verkafólks til uppsagnarfrests frá störfum og til launa vegna sjúkdóms- og slysaforfalla, nr. 19, 1. maí 1979 617
Lög um eftirlaun til aldraðra, nr. 97, 24. desember 1979 619
Lög um breyting á lögum nr. 97, 24. desember 1979, um eftirlaun til aldraðra, nr. 52, 29. maí 1981 ..... *622
Lög um breyting á lögum nr. 97, 24. desember 1979, um eftirlaun til aldraðra, nr. 92, 31. desember 1982 ..... *625
Lög um breyting á lögum nr. 97, 24. desember 1979, um eftirlaun til aldraðra, nr. 86, 23. desember 1980 625
Lög um stjórn efnahagsmála o. fl., nr. 13, 10. apríl 1979 627
Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um nauðungarvinnu eða skylduvinnu, nr. 11, 10. mars 1958 627
Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um félagafrelsi landbúnaðarverkafólks, nr. 75, 18. september 1956 628
Lög um vinnumiðlun, nr. 52, 9. apríl 1956 628
Lög um breyting á lögum nr. 52, 9. apríl 1956, um vinnumiðlun, nr. 71, 28. maí 1969 ..... *628
Lög um breyting á lögum nr. 52, 9. apríl 1956, um vinnumiðlun, nr. 94, 30. desember 1975 .. 630
Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt varðandi atvinnuleysi, nr. 20, 10. mars 1958 .. 630
Lög um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum, nr. 46, 28. maí 1980 630
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd Norðurlandasamning um gagnkvæmi varðandi greiðslur vegna skertrar starfshæfni, nr. 72, 16. desember 1953 647
Lög um íbúð í kjöllurum, nr. 57, 14. júní 1929 .. 648
Lög um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kauptúnum, nr. 36, 16. febrúar 1952 648
Lög um breyting á lögum nr. 36, 16. febrúar 1952, um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kauptúnum, nr. 59, 30. apríl 1973 648
Lög um Húsnæðisstofnun ríkisins, nr. 51, 9. júní 1980 649
Lög um Húsnæðismálastofnun ríkisins, nr. 30, 12. maí 1970 666
Lög um breyting á lögum nr. 30, 12. maí 1970, um Húsnæðismálastofnun ríkisins, nr. 51, 9. júní 1980 666
Lög um byggingarsjóð aldraðs fólks, nr. 49, 20. apríl 1963 670
Lög um breyting á lögum nr. 49, 20. apríl 1963, um byggingarsjóð aldraðs fólks, nr. 40, 16. apríl 1971 670
Lög um breyting á lögum nr. 49, 20. apríl 1963, um byggingarsjóð aldraðs fólks, nr. 23, 19. apríl 1968 ..... *670
Lög um fjölbýlishús, nr. 59, 31. maí 1976 671
Lög um vísitölu byggingarkostnaðar, nr. 18, 23. mars 1983 673
Lög um niðurfærslu verðlags og launa o. fl., nr. 1, 30. janúar 1959 674
Lög um launajöfnunarbætur, bætur almannatrygginga, verðlagsmál o. fl., nr. 13, 23. maí 1975 674
Lög um Lífeyrissjóð sjómanna, nr. 49, 16. maí 1974 674
Lög um breyting á lögum nr. 49, 16. maí 1974, um Lífeyrissjóð sjómanna, nr. 48, 29. maí 1981 ..... *674
Lög um breyting á lögum nr. 49, 16. maí 1974, um Lífeyrissjóð sjómanna, nr. 10, 5. maí 1978 675
Lög um breyting á lögum nr. 49, 16. maí 1974, um Lífeyrissjóð sjómanna, nr. 15, 14. apríl 1980 ..... *679
Lög um byggingu og rekstur dagvistarheimila fyrir börn, nr. 112, 31. desember 1976 682
Lög um breyting á lögum nr. 112, 31. desember 1976, um byggingu og rekstur dagvistarheimila fyrir börn, nr. 40, 26. maí 1981 682
Lög um breyting á lögum nr. 112, 31. desember 1976, um byggingu og rekstur dagvistarheimila fyrir börn, nr. 47, 29. maí 1981 683
Auglýsing um aðild Íslands að alþjóðasamningi um stöðu flóttamanna, nr. 74, 9. desember 1955 685

II. f. Kirkjumál.

Lög um biskupskosningu, nr. 96, 31. desember 1980 686
Erindisbréf handa biskupum, 1. júlí 1746 687
Lög um vígslubiskupa, nr. 38, 30. júlí 1909 689
Kristinréttur Árna biskups Þorlákssonar, 1275 ... 689
Lög um kirkjuþing og kirkjuráð íslensku þjóðkirkjunnar, nr. 48, 11. maí 1982 690
Lög um samstarfsnefnd Alþingis og þjóðkirkjunnar, nr. 12, 11. mars 1982 693
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til þess að afhenda þjóðkirkju Íslands Skálholtsstað, nr. 32, 26. apríl 1963 693

Forsetabréf um heiðurspening til minningar um vígslu Skálholtskirkju og afhendingu Skálholtsstaðar til þjóðkirkjunnar 1963, nr. 63, 11. júlí 1963 693
Lög um laun prófasta, nr. 47, 16. nóvember 1907 693
Forordning áhrærandi ungdómsins catechisation á Íslandi, 29. maí 1744 693
Konungsbréf (til Skálholtsbiskups) um prestsverk prófasta innan prófastsdæmis, 11. mars 1796 694
Kirkjuordinantia Kristjáns 4., hin norska, 2. júlí 1607 694
Konungsbréf um aldur presta, 16. febrúar 1621 .. 695
Lög um veitingu prestakalla, nr. 32, 3. nóvember 1915 695
Lög um breyting á lögum nr. 32, 3. nóvember 1915, um veitingu prestakalla, nr. 27, 27. júní 1941 695
Lög um breyting á lögum nr. 32, 3. nóvember 1915, um veitingu prestakalla, nr. 10, 14. mars 1983 698
Lög um skipun prestakalla og prófastsdæma og um kristnisjóð, nr. 35, 9. maí 1970 698
Tilskipun um heimaskírn barna, 27. júlí 1771 ... 705
Forordning áhrærandi uppvaxandi ungdómsins confirmation og staðfesting í hans skírnarnáð, 13. janúar 1736 705
Konungsbréf (til biskupanna) um confirmation, 29. maí 1744 708
Tilskipun um ferminguna, 25. maí 1759 709
Tilskipun um vald biskupa til að veita undanþágur frá fermingartilskipunum, 23. mars 1827 .. 710
Tilskipun um húsvitjanir, 27. maí 1746 710
Prestastefnusamþykkt um sjúkravitjanir presta og aukatekjur, júlí 1764 711
Lög um laun sóknarpresta, nr. 46, 16. nóvember 1907 711
Lög um breyting á lögum nr. 46, 16. nóvember 1907, um laun sóknarpresta, nr. 39, 30. júlí 1909 713
Lög um embættiskostnað sóknarpresta og aukaverk þeirra, nr. 36, 8. sept. 1931 714
Lög um utanfararstyrk presta, nr. 18, 6. júlí 1931 714
Alþingissamþykkt um prestsmötu, 1. júlí 1629 .. 714
Lög um sölu á prestsmötu, nr. 54, 27. júní 1921 .. 715
Lög um breyting á lögum nr. 54, 27. júní 1921, um sölu á prestsmötu, nr. 38, 27. júní 1925 ... 715
Lög um breyting á og viðauka við lög nr. 38, 27. júní 1925, um sölu á prestsmötu, nr. 62. 23. júní 1936 715
Lög um breyting á lögum nr. 54, 27. júní 1921, um sölu á prestsmötu, nr. 15, 15. maí 1942 ... 715
Lög um kirkjuítök og sölu þeirra, nr. 13, 15. febrúar 1956 715
Tilskipun, er nákvæmar tiltekur það sem fyrir er mælt í reglugerð fyrir Ísland 17. júlí 1782, um tekjur presta og kirkna o. fl., 27. janúar 1847 .. 715
Tilskipun um fardaga presta á Íslandi og um réttindi þau, er prestur sá, sem frá brauði fer, eður erfingjar hans og einkum ekkjan eiga heimting á, 6. janúar 1847 716
Lög um eftirlaun presta, nr. 4, 27. febrúar 1880 .. 716
Lög um ellistyrk presta og eftirlaun, nr. 48, 16. nóvember 1907 717
Lög um skyldu presta til að kaupa ekkjum sínum lífeyri, nr. 49, 16. nóvember 1907 719
Lög um eftirlaun prestsekkna, nr. 13, 3. október 1884 720
Lög um breyting á lögum nr. 13, 3. október 1884, um eftirlaun prestsekkna, nr. 36, 13. desember 1895 720
Konungsbréf um legorð presta, 10. desember 1646 720
Dönsku lög Kristjáns 5., 15. apríl 1683 721
Konungsbréf (til biskupanna í Danmörku og Noregi), um legorð andlegrar stéttar manna, 9. maí 1738 721
Konungsbréf (til stiftamtmanns) um uppreist presta, er vikið hefur verið frá embætti, 27. febrúar 1756 722
Konungsbréf um afsetta presta, 7. október 1740 .. 722
Konungsbréf (til stiftamtmanns) um ráðstafanir gegn prestum, þeim er láta prestssetrin falla og níðast niður, 11. maí 1708 722
Lög um heimild fyrir kirkjumálaráðherra til þess að taka leigunámi og byggja á erfðaleigu hluta af prestssetursjörðum, nr. 26, 16. febrúar 1953 ... 722
Lög um bókasöfn prestakalla, nr. 17, 6. júlí 1931 723
Lög um kirkju- og manntalsbækur (sálnaregistur), nr. 3, 12. janúar 1945 724
Tilskipun um tilhlýðilegt helgihald sabbatsins og annarra helgra daga á Íslandi, 29. maí 1744 .. 725
Lög um almannafrið á helgidögum þjóðkirkjunnar, nr. 45, 15. júní 1926 725
Lög um breyting á lögum nr. 45, 15. júní 1926, um almannafrið á helgidögum þjóðkirkjunnar, nr. 75, 13. maí 1982 726
Lög um skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda, nr. 36, 16. nóvember 1907 726
Lög um breyting á lögum nr. 36, 16. nóvember 1907, um skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda, nr. 71, 27. júní 1941 ..... *727
Lög um breyting á lögum nr. 36, 16. nóvember 1907, um skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda, nr. 39, 29. mars 1961 727
Lög um umsjón og fjárhald kirkna, nr. 22, 16. nóvember 1907 729
Lög um kirkjubyggingasjóð, nr. 21, 18. maí 1981 730
Lög um innheimtu og meðferð á kirknafé, nr. 20, 22. maí 1890 731
Viðaukalög við lög nr. 5, 27. febrúar 1880, um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda, nr. 21, 22. maí 1890 732
Konungsbréf (til biskups) er löggildir máldagabók Gísla biskups Jónssonar, 5. apríl 1749 ... 733
Tilskipun um ráðstafanir til viðurhalds á eignum kirkna og prestakalla á Íslandi, og því, sem þeim fylgir, 24. júlí 1789 733
Konungsbréf um sölu kirkjueigna, 30. júní 1786 .. 734
Konungsbréf (til stiftamtmanns og biskups) um eigandaskipti að bændakirkjum, 5. mars 1751 .. 734
Konungsbréf (til stiftamtmannsins) um portionsreikninga bændakirkna, 6. maí 1740 735
Lög um Strandarkirkju og sandgræðslu í Strand-

arlandi, nr. 50, 7. maí 1928 735
Konungsbréf um gegnumdregnar bækur kirkna, 19. maí 1747 735
Bréf kansellíisins um tilhögun á kirkjuhurðum, 28. október 1828 736
Lög um sóknargjöld, nr. 36, 1. apríl 1948 736
Lög um breyting á lögum nr. 36, 1. apríl 1948, um sóknargjöld, nr. 40, 20. maí 1964 736
Lög um söngmálastjóra og Tónskóla þjóðkirkjunnar, nr. 3, 24. febrúar 1981 737
Lög um leysing á sóknarbandi, nr. 9, 12. maí 1882 738
Lög um trúfélög, nr. 18, 30. apríl 1975 739
Lög um kirkjugarða, nr. 21, 23. apríl 1963 742
Lög um breyting á lögum nr. 21, 23. apríl 1963, um kirkjugarða, nr. 11, 28. apríl 1975 748
Lög um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Reykjavík, nr. 38, 3. nóvember 1915 749
Lög um breyting á lögum nr. 38, 3. nóvember 1915, um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Reykjavík, nr. 11, 4. júní 1924 750
Lög um breyting á lögum nr. 38, 3. nóvember 1915, um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Reykjavík, nr. 38, 7. maí 1928 750
Lög um kirkjugarðsstæði í Reykjavík o. fl., nr. 13, 14. júní 1929 750
Lög um afhending á landi til kirkjugarðs í Stokkseyrarsókn, nr. 14, 8. september 1918 .. 750
Lög um líkbrennslu, nr. 41, 3. nóvember 1915 .. 750

II. g. Menntamál.

Lög um Háskóla Íslands, nr. 77, 10. september 1979 751
Lög um tilraunastöð háskólans í meinafræði, nr. 11, 28. febrúar 1947 760
Lög um Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi, nr. 70, 29. maí 1972 761
Lög um einkaleyfi handa Háskóla Íslands til útgáfu almanaks, nr. 25, 27. júní 1921 762
Lög um breyting á lögum nr. 25, 27. júní 1921, um einkaleyfi handa Háskóla Íslands til útgáfu almanaks, nr. 10, 14. mars 1983 762
Lög um breyting á lögum nr. 25, 27. júní 1921, um einkaleyfi handa Háskóla Íslands til útgáfu almanaks, nr. 35, 24. maí 1958 ..... *762
Lög um námslán og námsstyrki, nr. 72, 13. maí 1982 763
Lög um ráðstafanir til jöfnunar á námskostnaði, nr. 69, 29. maí 1972 768
Lög um styrk til Íslendinga vestan hafs til náms í íslenskum fræðum í Háskóla Íslands, nr. 76, 4. júlí 1942 769
Lög um Félagsstofnun stúdenta við Háskóla Íslands, nr. 33, 20. apríl 1968 770
Lög um Kennaraháskóla Íslands, nr. 38, 16. apríl 1971 771
Lög um breyting á lögum nr. 38, 16. apríl 1971, um Kennaraháskóla Íslands, nr. 7, 10. mars 1981 ..... *772
Lög um menntun kennara, nr. 16, 12. mars 1947 779
Lög um Kennaraskóla Íslands, nr. 23, 26. apríl 1963 781
Lög um Íþróttakennaraskóla Íslands, nr. 65, 29. maí 1972 781
Lög um Fósturskóla Íslands, nr. 10, 6. apríl 1973 784
Lög um skólakerfi, nr. 55, 21. maí 1974 788
Lög um menntaskóla, nr. 12, 25. mars 1970 789
Lög um viðskiptamenntun á framhaldsskólastigi, nr. 51, 25. maí 1976 794
Lög um eignarnám á lóðum vegna bygginga fyrir Menntaskólann í Reykjavík, nr. 62, 25. maí 1949 796
Lög um heimild til að stofna fjölbrautaskóla, nr. 14, 13. apríl 1973 796
Lög um breyting á lögum nr. 14, 13. apríl 1973, um heimild til að stofna fjölbrautaskóla, nr. 21, 10. maí 1977 797
Lög um breyting á lögum nr. 14, 13. apríl 1973, um heimild til að stofna fjölbrautaskóla, nr. 40, 22. maí 1980 797
Lög um grunnskóla, nr. 63, 21. maí 1974 797
Lög um breyting á lögum nr. 63, 21. maí 1974, um grunnskóla, nr. 29, 12. maí 1978 ..... *800
Lög um breyting á lögum nr. 63, 21. maí 1974, um grunnskóla, vegna umbóta á opinberum byggingum í þágu fatlaðra, nr. 47, 29. maí 1981 805
Lög um breyting á lögum nr. 63, 21. maí 1974, um grunnskóla, nr. 23, 16. mars 1983 811
Lög um breyting á lögum nr. 63, 21. maí 1974, um grunnskóla, vegna nokkurra verkefna sveitarfélaga og kostnaðar við þau, nr. 94, 30. desember 1975 ..... *821
Lög um breyting á lögum nr. 63, 21. maí 1974, um grunnskóla, nr. 16, 21. mars 1983 824
Lög um heimild fyrir sýslu- og bæjarfélög til að starfrækja lýðskóla með skylduvinnu nemenda gegn skólaréttindum, nr. 28, 1. febrúar 1936 ... 824
Lög um Skálholtsskóla, nr. 31, 12. maí 1977 825
Lög um embættisgengi kennara og skólastjóra, nr. 51, 12. maí 1978 827
Lög um greiðslu kostnaðar við skóla, sem reknir eru sameiginlega af ríki og sveitarfélögum, nr. 41, 17. maí 1955 831
Lög um skólakostnað, nr. 49, 29. apríl 1967 831
Lög um breyting á lögum nr. 49, 29. apríl 1967, um skólakostnað, nr. 30, 21. apríl 1973 ..... *832
Lög um breyting á lögum nr. 49, 29. apríl 1967, um skólakostnað, nr. 50, 19. maí 1969 838
Lög um breyting á lögum nr. 49, 29. apríl 1967, um skólakostnað, nr. 90, 31. desember 1968 838
Lög um námsgagnastofnun, nr. 45, 30. maí 1979 838
Lög um heilsuvernd í skólum, nr. 61, 8. júní 1957 840
Lög um heyrnleysingjaskóla, nr. 13, 31. mars 1962 841
Lög um breyting á lögum nr. 13, 31. mars 1962, um heyrnleysingjaskóla, nr. 70, 19. maí 1978 .. *842
Lög um fjárhagslegan stuðning við tónlistarskóla, nr. 22, 23. maí 1975 843
Lög um Leiklistarskóla Íslands, nr. 37, 26. maí 1975 844
Lög um búnaðarfræðslu, nr. 55, 11. maí 1978 ... 845
Lög um garðyrkjuskóla ríkisins, nr. 91, 23. júní 1936 849

Lög um Hússtjórnarkennaraskóla Íslands, nr. 26, 23. maí 1975 850
Lög um hússtjórnarskóla, nr. 53, 26. maí 1975 .. 853
Lög um Stýrimannaskólann í Reykjavík, nr. 22, 3. maí 1972 857
Lög um Stýrimannaskólann í Vestmannaeyjum, nr. 1, 2. janúar 1973 859
Lög um vélstjóranám, nr. 67, 10. maí 1966 861
Lög um breyting á lögum nr. 67, 10. maí 1966, um vélstjóranám, nr. 6, 2. mars 1981 861
Lög um breyting á lögum nr. 67, 10. maí 1966, um vélstjóranám, nr. 21, 16. apríl 1973 861
Lög um breyting á lögum nr. 67, 10. maí 1966, um vélstjóranám, nr. 56, 21. maí 1974 862
Lög um fiskvinnsluskóla, nr. 55, 15. apríl 1971 .. 864
Lög um breyting á lögum nr. 55, 15. apríl 1971, um fiskvinnsluskóla, nr. 18, 12. maí 1981 .... *864
Lög um Sjóvinnuskóla Íslands, nr. 33, 23. maí 1975 867
Lög um menningarsjóð og menntamálaráð, nr. 50, 5. júní 1957 868
Lög um breyting á lögum nr. 50, 5. júní 1957, um menningarsjóð og menntamálaráð, nr. 35, 14. apríl 1971 ..... *868
Lög um þýðingarsjóð, nr. 35, 26. maí 1981 870
Lög um Tækniskóla Íslands, nr. 66, 29. maí 1972 870
Lög um rétt manna til að kalla sig iðnfræðinga, nr. 46, 11. maí 1982 872
Lög um iðnfræðslu, nr. 68, 11. maí 1966 872
Lög um breyting á lögum nr. 68, 11. maí 1966, um iðnfræðslu, nr. 18, 5. apríl 1971 ..... *875
Lög um breyting á lögum nr. 68, 11. maí 1966, um iðnfræðslu, nr. 68, 29. maí 1972 876
Lög um Hjúkrunarskóla Íslands, nr. 35, 18. apríl 1962 883
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að stofna og reka hjúkrunarskóla í tengslum við Borgarspítalann í Reykjavík, nr. 81, 31. maí 1972 ... 884
Lög um Ljósmæðraskóla Íslands, nr. 35, 20. maí 1964 884
Lög um Hótel- og veitingaskóla Íslands, nr. 6, 30. mars 1971 885
Lög um breyting á lögum nr. 6, 30. mars 1971, um Hótel- og veitingaskóla Íslands, nr. 109, 31. desember 1974 885
Lög um Myndlista- og handíðaskóla Íslands, nr. 38, 11. maí 1965 886
Íþróttalög, nr. 49, 7. apríl 1956 888
Lög um breyting á lögum nr. 49, 7. apríl 1956, íþróttalögum, vegna umbóta á opinberum byggingum í þágu fatlaðra, nr. 47, 29. maí 1981 889
Lög um breyting á lögum nr. 49, 7. apríl 1956, íþróttalögum, nr. 34, 24. maí 1972 890
Lög um að banna hnefaleika, nr. 92, 27. desember 1956 893
Lög um sundhöll í Reykjavík, nr. 32, 7. maí 1928
Lög um breyting á lögum nr. 32, 7. maí 1928, um sundhöll í Reykjavík, nr. 32, 4. febrúar 1952 ... 893
Lög um heimild fyrir bæjar- og sveitarstjórnir til að skylda unglinga til sundnáms, nr. 39, 27. júní 1925 893
Lög um æskulýðsmál, nr. 24, 17. apríl 1970 893
Lög um heimild fyrir kaupstaði og hreppsfélög til að koma á þegnskylduvinnu, nr. 63, 27. júní 1941 895
Lög um landgræðslustörf skólafólks, nr. 58, 21. maí 1974 896
Lög um skógræktardag skólafólks, nr. 13, 31. janúar 1952 897
Leiklistarlög, nr. 33, 12. maí 1977 897
Lög um breyting á lögum nr. 33, 12. maí 1977, leiklistarlögum, nr. 10, 28. mars 1979 898
Lög um vísindasjóð, nr. 51, 5. júní 1957 899
Lög um breyting á lögum nr. 51, 5. júní 1957, um vísindasjóð, nr. 34, 14. apríl 1971 899
Lög um Landsbókasafn Íslands, nr. 38, 7. maí 1969 900
Lög um almenningsbókasöfn, nr. 50, 25. maí 1976 902
Lög um skylduskil til safna, nr. 43, 16. maí 1977 .. 903
Lög um Blindrabókasafn Íslands, nr. 35, 7. maí 1982 905
Lög um Þjóðskjalasafn Íslands, nr. 13, 17. mars 1969 907
Lög um héraðsskjalasöfn, nr. 7, 12. febrúar 1947 907
Þjóðminjalög, nr. 52, 19. maí 1969 908
Lög um breyting á lögum nr. 52, 19. maí 1969, þjóðminjalögum, nr. 42, 26. maí 1975 ..... *913
Lög um Listasafn Íslands, nr. 15, 1. apríl 1969 .. 914
Lög um breyting á lögum nr. 15, 1. apríl 1969, um Listasafn Íslands, nr. 36, 14. apríl 1971 ... 914
Lög um byggingarsjóð Listasafns Íslands, nr. 41, 23. maí 1959 917
Lög um Listskreytingasjóð ríkisins, nr. 34, 7. maí 1982 917
Lög um Kvikmyndasafn Íslands og Kvikmyndasjóð, nr. 14, 8. maí 1978 919
Lög um almennar náttúrurannsóknir og Náttúrufræðistofnun Íslands, nr. 48, 18. maí 1965 920
Lög um náttúruvernd, nr. 47, 16. apríl 1971 922
Lög um friðun Þingvalla, nr. 59, 7. maí 1928 ... 929
Lög um breyting á lögum nr. 59, 7. maí 1928, um friðun Þingvalla, nr. 75, 13. maí 1982 930
Lög um verndun Mývatns og Laxár í Suður-Þingeyjarsýslu, nr. 36, 2. maí 1974 930
Lög um dýravernd, nr. 21, 13. apríl 1957 931
Lög um breyting á lögum nr. 21, 13. apríl 1957, um dýravernd, nr. 38, 18. apríl 1968 ..... *932
Lög um friðun hreindýra og eftirlit með þeim, nr. 28, 12. febrúar 1940 935
Lög um breyting á lögum nr. 28, 12. febrúar 1940, um friðun hreindýra og eftirlit með þeim, nr. 72, 24. apríl 1954 935
Lög um breyting á lögum nr. 28, 12. febrúar 1940, um friðun hreindýra og eftirlit með þeim, nr. 75, 13. maí 1982 935
Lög um friðun héra, nr. 23, 2. nóvember 1914 .. 935
Auglýsing um aðild Íslands að alþjóðasamningi um fuglaverndun, nr. 14, 15. febrúar 1956 ... 936
Útvarpslög, nr. 19, 5. apríl 1971 936
Lög um breyting á lögum nr. 19, 5. apríl 1971, útvarpslögum, nr. 8, 12. mars 1975 936
Lög um breyting á lögum nr. 19, 5. apríl 1971,

útvarpslögum, nr. 49, 30. maí 1979 938
Lög um Sinfóníuhljómsveit Íslands, nr. 36, 7. maí 1982 941
Lög um afnám heimildar til einkasölu á viðtækjum, nr. 19, 14. apríl 1967 943
Lög um opinbera greinargerð starfsmanna ríkisins, nr. 14, 23. júní 1932 943
Lög um Þjóðleikhús, nr. 58, 12. maí 1978 943
Lög um Veðurstofu Íslands, nr. 17, 27. mars 1958 946
Auglýsing um samning milli Íslands og Bandaríkja Ameríku um greiðslu kostnaðar af ýmsum menningarskiptum, nr. 12, 27. febrúar 1957 947
Lög um rétt manna til að kalla sig verkfræðinga, húsameistara, tæknifræðinga eða byggingafræðinga, nr. 73, 9. október 1968 948
Lög um sálfræðinga, nr. 40, 23. maí 1976 949
Lög um listamannalaun, nr. 29, 29. apríl 1967 .. 950
Lög um launasjóð rithöfunda, nr. 29, 20. maí 1975 950
Lög um rannsóknir í þágu atvinnuveganna, nr. 64, 21. maí 1965 951
Lög um breytingar á lögum nr. 64, 21. maí 1965, um rannsóknir í þágu atvinnuveganna, nr. 107, 31. desember 1974 ..... *955
Lög um vernd barna og ungmenna, nr. 53, 13. maí 1966 960
Lög um breyting á lögum nr. 53, 13. maí 1966, um vernd barna og ungmenna, nr. 14, 16. mars 1983 ..... *960
Lög um breyting á lögum nr. 53, 13. maí 1966, um vernd barna og ungmenna, nr. 31, 20. apríl 1968 961
Lög um breyting á lögum nr. 53, 13. maí 1966, um vernd barna og ungmenna, nr. 94, 16. desember 1969 961
Lög um breyting á lögum nr. 53, 13. maí 1966, um vernd barna og ungmenna, nr. 10, 14. mars 1983 962
Lög um breyting á lögum nr. 53, 13. maí 1966, um vernd barna og ungmenna, nr. 10, 14. mars 1983 972
Lög um bann við ofbeldiskvikmyndum, nr. 33, 23. mars 1983 974
Lög um félagsheimili, nr. 107, 28. október 1970 .. 975
Lög um breyting á lögum nr. 107, 28. október 1970, um félagsheimili, nr. 54, 30. maí 1979 .. 975
Lög um breyting á lögum nr. 107, 28. október 1970, um félagsheimili, vegna umbóta á opinberum byggingum í þágu fatlaðra, nr. 47, 29. maí 1981 976

II. h. Heilbrigðismál.

Farsóttalög, nr. 10, 19. mars 1958 977
Sóttvarnarlög, nr. 34, 12. apríl 1954 983
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að banna flutning til landsins á varningi, sem stjórnin telur stafa sýkingarhættu af, nr. 8, 18. maí 1920 991
Lög um ónæmisaðgerðir, nr. 38, 11. maí 1978 .. 992
Berklavarnalög, nr. 66, 31. desember 1939 993
Lög um varnir gegn kynsjúkdómum, nr. 16, 28. apríl 1978 999
Lög um útbúnað og ársútgjöld spítala handa holdsveikum mönnum, nr. 2, 4. febrúar 1898 1000
Lög um aðgreining holdsveikra frá öðrum mönnum og flutning þeirra á opinberan spítala, nr. 3, 4. febrúar 1898 1001
Lög um breyting á lögum nr. 3, 4. febrúar 1898, um aðgreining holdsveikra frá öðrum mönnum og flutning þeirra á opinberan spítala, nr. 57, 30. júlí 1909 1002
Lög um ráðstafanir til varnar gegn fýlasótt, nr. 70, 7. maí 1940 1002
Lög um aðstoð við þroskahefta, nr. 47, 30. maí 1979 1003
Lög um breyting á lögum nr. 47, 30. maí 1979, um aðstoð við þroskahefta, nr. 59, 9. júní 1980 1007
Lög um fávitastofnanir, nr. 53, 22. apríl 1967 ... 1008
Lög um breyting á lögum nr. 53, 22. apríl 1967, um fávitastofnanir, nr. 12, 12. apríl 1977 1008
Lög um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra, nr. 39, 19. maí 1964 1008
Lög um læknaráð, nr. 14, 15. maí 1942 1011
Læknalög, nr. 80, 23. júní 1969 1012
Lög um breyting á lögum nr. 80, 23. júní 1969, læknalögum, nr. 108, 31. desember 1973 ..... *1012
Lög um breyting á lögum nr. 80, 23. júní 1969, læknalögum, nr. 76, 31. desember 1977 1013
Lög um heilbrigðisþjónustu, nr. 59, 1. júní 1983 .. 1018
Lög um Heyrnar- og talmeinastöð Íslands, nr. 35, 23. maí 1980 1032
Lög um lækningaferðir, nr. 21, 27. apríl 1955 ... 1033
Lyfjalög, nr. 49, 16. maí 1978 1034
Lög um breyting á lögum nr. 49, 16. maí 1978, lyfjalögum, nr. 88, 31. desember 1981 1041
Lyfsölulög, nr. 30, 29. apríl 1963 1044
Tilskipun um setningu nýrrar lyfjaskrár, nr. 86, 31. ágúst 1965 1046
Lög um lyfjadreifingu, nr. 76, 21. maí 1982 1046
Lög um eiturefni og hættuleg efni, nr. 85, 31. desember 1968 1056
Lög um breyting á lögum nr. 85, 31. desember 1968, um eiturefni og hættuleg efni, nr. 27, 18. apríl 1973 1056
Lög um breyting á lögum nr. 85, 31. desember 1968, um eiturefni og hættuleg efni, nr. 19, 12. maí 1981 1059
Lög um ávana- og fíkniefni, nr. 65, 21. maí 1974 .. 1062
Lög um breyting á lögum nr. 65, 21. maí 1974, um ávana- og fíkniefni, nr. 60, 3. júní 1980 ... 1062
Lög um tannlækningar, nr. 7, 14. júní 1929 1063
Lög um breyting á lögum nr. 7, 14. júní 1929, um tannlækningar, nr. 27, 23. mars 1961 ..... *1063
Lög um breyting á lögum nr. 7, 14. júní 1929, um tannlækningar, nr. 36, 26. apríl 1963 1063
Lög um breyting á lögum nr. 7, 14. júní 1929, um tannlækningar, nr. 62, 31. maí 1947 1064
Lög um breyting á lögum nr. 7, 14. júní 1929, um tannlækningar, nr. 10, 14. mars 1983 1064
Ljósmæðralög, nr. 17, 19. júní 1933 1065
Lög um breyting á lögum nr. 17, 19. júní 1933, ljósmæðralögum, nr. 39, 25. maí 1976 1065

Lög um breyting á lögum nr. 17, 19. júní 1933, ljósmæðralögum, nr. 23, 28. mars 1947 1066
Lög um breyting á lögum nr. 17, 19. júní 1933, ljósmæðralögum, nr. 10, 14. mars 1983 1066
Lög um lífeyrissjóð ljósmæðra, nr. 86, 11. júní 1938 1067
Lög um breyting á lögum nr. 86, 11. júní 1938, um lífeyrissjóð ljósmæðra, nr. 114, 30. maí 1940 ..... *1067
Hjúkrunarlög, nr. 8, 13. mars 1974 1069
Lög um breyting á lögum nr. 8, 13. mars 1974, hjúkrunarlögum, nr. 32, 22. maí 1975 ..... *1069
Lög um Lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna, nr. 16, 24. apríl 1965 1070
Lög um breyting á lögum nr. 16, 24. apríl 1965, um Lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna, nr. 17, 28. apríl 1978 1070
Lög um breyting á lögum nr. 16, 24. apríl 1965, um Lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna, nr. 14, 19. mars 1969 1075
Lög um tæknimenntaðar heilbrigðisstéttir, nr. 64, 16. apríl 1971 1076
Lög um breyting á lögum nr. 64, 16. apríl 1971, um tæknimenntaðar heilbrigðisstéttir, nr. 39, 23. maí 1980 1076
Lög um sjúkraþjálfun, nr. 58, 31. maí 1976 1077
Lög um iðjuþjálfun, nr. 75, 31. desember 1977 ... 1078
Lög um þroskaþjálfa, nr. 18, 28. apríl 1978 1079
Lög um lyfjafræðinga, nr. 35, 11. maí 1978 1079
Lög um meinatækna, nr. 99, 29. desember 1980 .. 1082
Lög um félagsráðgjöf, nr. 41, 27. maí 1975 1082
Lög um ráðgjöf og fræðslu varðandi kynlíf og barneignir og um fóstureyðingar og ófrjósemisaðgerðir, nr. 25, 22. maí 1975 1083
Lög um að heimila í viðeigandi tilfellum aðgerðir á fólki, er koma í veg fyrir, að það auki kyn sitt, nr. 16, 13. janúar 1938 1087
Lög um dánarvottorð, nr. 64, 25. apríl 1962 1090
Heilsuverndarlög, nr. 44, 18. maí 1955 1092
Lög um hollustuhætti og heilbrigðiseftirlit, nr. 50, 29. maí 1981 1092
Lög um manneldisráð, nr. 45, 11. maí 1978 1108
Lög um að tryggja manneldisgildi hveitis, nr. 30, 22. apríl 1947 1108
Lög um eftirlit með matvælum og öðrum neyslu- og nauðsynjavörum, nr. 24, 1. febrúar 1936 .. 1109
Lög um eyðing á rottum, nr. 27, 12. febrúar 1945 1112
Lög um hundahald og varnir gegn sullaveiki, nr. 7, 3. febrúar 1953 1113
Lög um breyting á lögum nr. 7, 3. febrúar 1953, um hundahald og varnir gegn sullaveiki, nr. 41, 12. maí 1965 1113
Lög um breyting á lögum nr. 7, 3. febrúar 1953, um hundahald og varnir gegn sullaveiki, nr. 75, 13. maí 1982 ..... *1113
Lög um ráðstafanir til að draga úr tóbaksreykingum, nr. 27, 11. maí 1977 1114

II. i. Samgöngur.

Vegalög, nr. 6, 25. mars 1977 1115
Lög um breyting á lögum nr. 6, 25. mars 1977, vegalögum, nr. 38, 23. mars 1983 ..... *1116
Lög um breyting á lögum nr. 6, 25. mars 1977, vegalögum, nr. 30, 23. mars 1983 1118
Lög um fjáröflun til vegagerðar, nr. 79, 6. september 1974 1126
Lög um breyting á lögum nr. 79, 6. september 1974, um fjáröflun til vegagerðar, nr. 78, 31. desember 1977 ..... *1126
Lög um happdrættislán ríkissjóðs vegna vega- og brúagerða á Skeiðarársandi, er opni hringveg um landið, nr. 99, 28. desember 1971 1129
Lög um happdrættislán ríkissjóðs til að fullgera Djúpveg og opna þannig hringveg um Vestfirði, nr. 48, 16. maí 1974 1130
Lög um breyting á lögum nr. 48, 16. maí 1974, um happdrættislán ríkissjóðs til að fullgera Djúpveg og opna þannig hringveg um Vestfirði, nr. 86, 17. september 1974 1130
Lög um happdrættislán ríkissjóðs fyrir hönd Vegasjóðs vegna framkvæmda við Norðurveg og Austurveg, nr. 36, 23. maí 1975 1130
Lög um breyting á lögum nr. 36, 23. maí 1975, um happdrættislán ríkissjóðs fyrir hönd Vegasjóðs vegna framkvæmda við Norðurveg og Austurveg, nr. 28, 25. maí 1979 1130
Lög um samþykktir um akfæra sýslu- og hreppavegi, nr. 38, 28. nóvember 1919 1131
Lög um breyting á lögum nr. 38, 28. nóvember 1919, um samþykktir um akfæra sýslu- og hreppavegi, nr. 31, 31. maí 1927 1132
Umferðarlög nr. 40, 23. apríl 1968 1132
Lög um breyting á lögum nr. 40, 23. apríl 1968, umferðarlögum, nr. 62, 31. maí 1976 ..... *1132
Lög um breyting á lögum nr. 40, 23. apríl 1968, umferðarlögum, nr. 55, 29. maí 1981 ..... *1134
Lög um breyting á lögum nr. 40, 23. apríl 1968, umferðarlögum, nr. 66, 18. maí 1978 ..... *1134
Lög um breyting á lögum nr. 40, 23. apríl 1968, umferðarlögum, nr. 48, 17. maí 1977 1141
Lög um breyting á lögum nr. 40, 23. apríl 1968, umferðarlögum, nr. 16, 5. maí 1977 1145
Lög um breyting á lögum nr. 40, 23. apríl 1968, umferðarlögum, nr. 64, 18. maí 1978 1145
Lög um breyting á lögum nr. 40, 23. apríl 1968, umferðarlögum, nr. 30, 11. maí 1977 1148
Lög um breyting á lögum nr. 40, 23. apríl 1968, umferðarlögum, nr. 55, 12. maí 1970 ..... *1150
Lög um breyting á lögum nr. 40, 23. apríl 1968, umferðarlögum, nr. 31, 22. maí 1980 1151
Lög um breyting á lögum nr. 40, 23. apríl 1968, umferðarlögum, nr. 65, 16. maí 1978 1151
Lög um breyting á lögum nr. 40, 23. apríl 1968, umferðarlögum, nr. 16, 30. apríl 1982 1152
Lög um breyting á lögum nr. 40, 23. apríl 1968, umferðarlögum, nr. 23, 3. maí 1972 ..... *1152
Lög um breyting á lögum nr. 40, 23. apríl 1968, umferðarlögum, nr. 25, 24. apríl 1974 1152
Lög um breyting á lögum nr. 40, 23. apríl 1968, umferðarlögum, nr. 54, 25. maí 1976 1153
Lög um hægri handar umferð, nr. 65, 13. maí 1966 1157
Lög um breyting á lögum nr. 65, 13. maí 1966, um hægri handar umferð, nr. 54, 12. maí 1970 1158

Lög um flutningssamninga og ábyrgð við vöruflutninga á landi, nr. 24, 31. mars 1982 1159
Lög um skipulag á fólksflutningum með langferðabifreiðum, nr. 29, 23. mars 1983 1162
Lög um leigubifreiðar, nr. 36, 9. maí 1970 1165
Lög um strandferðir, nr. 53, 10. nóvember 1913 .. 1167
Lög um breyting á lögum nr. 53, 10. nóvember 1913, um strandferðir, nr. 41, 2. nóvember 1914 1167
Lög um loftferðir, nr. 34, 21. maí 1964 1168
Lög um breyting á lögum nr. 34, 21. maí 1964, um loftferðir, nr. 17, 29. apríl 1982 ..... *1177
Lög um breyting á lögum nr. 34, 21. maí 1964, um loftferðir, nr. 71, 21. maí 1974 1179
Lög um breyting á lögum nr. 34, 21. maí 1964, um loftferðir, nr. 8, 10. mars 1983 1189
Lög um loftferðir, nr. 32, 14. júní 1929 1196
Lög um skrásetningu réttinda í loftförum, nr. 21, 16. apríl 1966 1197
Lög um gildistöku alþjóðasamnings um samræmingu nokkurra reglna varðandi loftflutninga milli landa, nr. 41, 25. maí 1949 1203
Lög um breyting á lögum nr. 41, 25. maí 1949, um gildistöku alþjóðasamnings um samræmingu nokkurra reglna varðandi loftflutninga milli landa, nr. 46, 5. apríl 1956 ..... *1203
Lög um stjórn flugmála, nr. 119, 28. desember 1950 1212
Lög um breyting á lögum nr. 119, 28. desember 1950, um stjórn flugmála, nr. 26, 24. mars 1954 1212
Lög um ráðstafanir vegna sameiningar Flugfélags Íslands hf. og Loftleiða hf., nr. 30, 27. mars 1974 1212
Lög um málefni Flugleiða hf., nr. 74, 26. nóvember 1980 1213
Lög um úrskurðaraðila í deilu um starfsaldurslista flugmanna Flugleiða hf., nr. 8, 9. apríl 1981 1214
Lög um stjórn og starfrækslu póst- og símamála, nr. 36, 13. maí 1977 1214
Póstlög, nr. 31, 12. febrúar 1940 1217
Lög um breyting á lögum nr. 31, 12. febrúar 1940, póstlögum, nr. 73, 20. apríl 1954 ..... *1219
Lög um fjarskipti, nr. 30, 27. júní 1941 1227
Lög um breyting á lögum nr. 30, 27. júní 1941, um fjarskipti, nr. 24, 23. maí 1975 1229
Lög um lagningu sjálfvirks síma, nr. 32, 26. maí 1981 1232
Lög um lántöku fyrir ríkissjóð til talstöðva í fiskiskip o. fl., nr. 95, 14. maí 1940 1233
Lög um skipulag ferðamála, nr. 60, 31. maí 1976 1233
Lög um breyting á lögum nr. 60, 31. maí 1976, um skipulag ferðamála, nr. 45, 23. maí 1980 .. 1233

II. j. Tryggingar.

Lög um vátryggingarsamninga, nr. 20, 8. mars 1954 1238
Lög um breyting á lögum nr. 20, 8. mars 1954, um vátryggingarsamninga, nr. 50, 18. maí 1975 1253
Lög um vátryggingarstarfsemi, nr. 50, 16. maí 1978 1259
Lög um breyting á lögum nr. 50, 16. maí 1978, um vátryggingarstarfsemi, nr. 56, 14. maí 1982 1268
Lög um Samábyrgð Íslands á fiskiskipum, nr. 37, 11. maí 1978 1269
Lög um bátaábyrgðarfélög, nr. 18, 23. apríl 1976 1272
Lög um greiðslu vátryggingariðgjalda fiskiskipa, nr. 17, 19. mars 1976 1276
Lög um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl., nr. 43, 9. maí 1947 1277
Lög um breyting á lögum nr. 43, 9. maí 1947, um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl., nr. 29, 11. maí 1977 ..... *1277
Lög um breyting á lögum nr. 43, 9. maí 1947, um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl., nr. 5, 6. mars 1964 1279
Lög um breyting á lögum nr. 43, 9. maí 1947, um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl., nr. 61, 21. apríl 1962 1280
Lög um breyting á lögum nr. 43, 9. maí 1947, um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl., nr. 10, 14. mars 1983 1282
Lög um Brunabótafélag Íslands, nr. 9, 23. mars 1955 1282
Lög um breyting á lögum nr. 9, 23. mars 1955, um Brunabótafélag Íslands, nr. 10, 14. mars 1983 1286
Lög um brunatryggingar utan Reykjavíkur, nr. 59, 24. apríl 1954 1286
Lög um breyting á lögum nr. 59, 24. apríl 1954, um brunatryggingar utan Reykjavíkur, nr. 43, 21. apríl 1962 1286
Lög um breyting á lögum nr. 59, 24. apríl 1954, um brunatryggingar utan Reykjavíkur, nr. 37, 23. maí 1980 1286
Lög um breyting á lögum nr. 59, 24. apríl 1954, um brunatryggingar utan Reykjavíkur, nr. 93, 17. desember 1965 1287
Lög um brunavarnir og brunamál, nr. 74, 12. maí 1982 1287
Lög um búfjártryggingar, nr. 20, 26. febrúar 1943 1292
Lög um breyting á lögum nr. 20, 26. febrúar 1943, um búfjártryggingar, nr. 90, 15. desember 1952 ..... *1292
Lög um ófriðartryggingar, nr. 2, 21. janúar 1944 1294
Lög um breyting á lögum nr. 2, 21. janúar 1944, um ófriðartryggingar, nr. 10, 14. mars 1983 .. 1299
Lög um Bjargráðasjóð, nr. 51, 26. maí 1972 1299
Lög um breyting á lögum nr. 51, 26. maí 1972, um Bjargráðasjóð, nr. 57, 9. júní 1980 ..... *1300
Lög um breyting á lögum nr. 51, 26. maí 1972, um Bjargráðasjóð, nr. 110, 31. desember 1976 .... *1300
Lög um breyting á lögum nr. 51, 26. maí 1972, um Bjargráðasjóð, nr. 41, 13. maí 1977 1301
Lög um Viðlagatryggingu Íslands, nr. 88, 8. nóvember 1982 1302
Lög um ávöxtun fjár tryggingafélaga, nr. 17, 23. maí 1964 1306

II. k. Lögreglumálefni o. fl.

Lög um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina, nr. 1, 3. janúar 1890 1307
Lög um breyting á lögum nr. 1, 3. janúar 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina, nr. 111, 30. maí 1940 1307
Lög um breyting á lögum nr. 1, 3. janúar 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina, nr. 88, 11. júní 1938 1307
Lög um breyting á lögum nr. 1, 3. janúar 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina, nr. 75, 13. maí 1982 1308
Lög um breyting á lögum nr. 1, 3. janúar 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina, nr. 67, 28. nóvember 1919 1308
Lög um lögreglusamþykktir í löggiltum verslunarstöðum, nr. 32, 4. júní 1924 1308
Lög um breyting á lögum nr. 32, 4. júní 1924, um lögreglusamþykktir í löggiltum verslunarstöðum, nr. 75, 13. maí 1982 1308
Lög um lögreglusamþykktir utan kaupstaðanna, nr. 107, 8. maí 1935 1308
Lög um sinubrennur og meðferð elds á víðavangi, nr. 8, 19. febrúar 1966 1309
Lög um breyting á lögum nr. 8, 19. febrúar 1966, um sinubrennur og meðferð elds á víðavangi, nr. 75, 13. maí 1982 1310
Lög um heimild til þess að marka skemmtunum og samkomum tíma, nr. 120, 22. desember 1947 1310
Lög um lögreglustjóra á Keflavíkurflugvelli, nr. 33, 8. apríl 1954 1310
Lög um yfirstjórn mála á varnarsvæðunum o. fl., nr. 106, 17. desember 1954 1310
Lög um lögreglumenn, nr. 56, 29. maí 1972 1311
Lög um hreppstjóra, nr. 32, 26. apríl 1965 1313
Lög um breyting á lögum nr. 32, 26. apríl 1965, um hreppstjóra, nr. 13, 16. mars 1983 ..... *1313
Lög um útgáfu og notkun nafnskírteina, nr. 25, 21. apríl 1965 1314
Lög um breyting á lögum nr. 25, 21. apríl 1965, um útgáfu og notkun nafnskírteina, nr. 60, 15. maí 1974 ..... *1314
Lög um Landhelgisgæslu Íslands, nr. 25, 22. apríl 1967 1316
Lög um lagagildi varnarsamnings milli Íslands og Bandaríkjanna og um réttarstöðu liðs Bandaríkjanna og eignir þess, nr. 110, 19. desember 1951 1318
Tilskipun um aðgang herskipa og herloftfara erlendra ríkja, er ekki eiga í ófriði, að íslensku forráðasviði, nr. 44, 24. júlí 1939 1327
Lög um almannavarnir, nr. 94, 29. desember 1962 1328
Lög um breyting á lögum nr. 94, 29. desember 1962, um almannavarnir, nr. 30, 29. apríl 1967 *1328
Lög um breyting á lögum nr. 94, 29. desember 1962, um almannavarnir, nr. 55, 30. maí 1979 .. *1328
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu húsnæði í sveitum og kauptúnum o. fl., nr. 29, 27. júní 1941 1332
Lög um ábyrgð ríkissjóðs á tjóni, sem hlýst af veru herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi, nr. 99, 16. desember 1943 1332
Lög um breyting á lögum nr. 99, 16. desember 1943, um ábyrgð ríkissjóðs á tjóni, sem hlýst af veru herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi, nr. 65, 1. desember 1944 1332
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að banna að veita upplýsingar um ferðir skipa, nr. 9, 12. febrúar 1940 1333
Lög um refsing fyrir óheimila för inn á bannsvæði herstjórnar og óheimila dvöl þar, nr. 60, 29. apríl 1943 1333
Lög um öryggisráðstafanir gegn jónandi geislum frá geislavirkum efnum eða geislatækjum, nr. 95, 20. desember 1962 1333
Lög um breyting á lögum nr. 95, 20. desember 1962, um öryggisráðstafanir gegn jónandi geislum frá geislavirkum efnum eða geislatækjum, nr. 58, 14. maí 1982 1334
Tilskipun um skyldu manna að bjarga mönnum, sem sýnast dauðir, 4. ágúst 1819 1334
Lög um mannskaðaskýrslur og rannsókn á fundnum líkum, nr. 42, 10. nóvember 1913 .. 1335
Lög um skotvopn, sprengiefni og skotelda, nr. 46, 13. maí 1977 1337
Lög um lögheimili, nr. 35, 30. maí 1960 1343
Lög um breyting á lögum nr. 35, 30. maí 1960, um lögheimili, nr. 68, 14. maí 1982 1343
Lög um breyting á lögum nr. 35, 30. maí 1960, um lögheimili, nr. 109, 27. desember 1973 ... 1344
Lög um breyting á lögum nr. 35, 30. maí 1960, um lögheimili, nr. 42, 6. maí 1966 1345
Lög um íslensk vegabréf, nr. 18, 11. febrúar 1953 1346
Lög um eftirlit með útlendingum, nr. 45, 12. maí 1965 1347
Lög um atvinnuréttindi útlendinga, nr. 26, 14. apríl 1982 1351
Lög um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, sem flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur, nr. 3, 14. janúar 1876 1355
Lög um viðauka við lög 14. janúar 1876, um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, er flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur, nr. 14, 18. september 1891 1359
Lög um viðauka við og breyting á lögum 14. janúar 1876, um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, er flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur, nr. 9, 1. apríl 1896 1359
Lög um eftirlit með mannflutningum til útlanda, nr. 49, 27. nóvember 1903 1360
Tilskipun um breytingu almanaksins á Íslandi og í Færeyjum, 10. apríl 1700 1361
Alþingissamþykkt um almanaksbreytinguna, 1. júlí 1700 1361
Lög um tímareikning á Íslandi, nr. 6, 5. apríl 1968 1362

III. Héraðsstjórn.

III. a. Almenn ákvæði. Sveitir og sýslur.

Sveitarstjórnarlög, nr. 58, 29. mars 1961 1365
Lög um breyting á lögum nr. 58, 29. mars 1961, sveitarstjórnarlögum, nr. 52, 26. maí 1972 ... 1365
Lög um breyting á lögum nr. 58, 29. mars 1961, sveitarstjórnarlögum, nr. 9, 19. mars 1982 ... 1368
Lög um breyting á lögum nr. 58, 29. mars 1961, sveitarstjórnarlögum, nr. 19, 2. maí 1978 1369
Lög um breyting á lögum nr. 58, 29. mars 1961, sveitarstjórnarlögum, nr. 41, 24. maí 1976 ... 1372
Lög um breyting á lögum nr. 58, 29. mars 1961, sveitarstjórnarlögum, nr. 12, 16. mars 1983 .. 1381
Lög um breyting á lögum nr. 58, 29. mars 1961, sveitarstjórnarlögum, nr. 28, 25. apríl 1968 .. 1382
Lög um sameiningu sveitarfélaga, nr. 70, 12. maí 1970 1383
Lög um sameiningu Borgarfjarðarhrepps og Loðmundarfjarðarhrepps í Norður-Múlasýslu í einn hrepp, nr. 40, 24. maí 1972 1386
Lög um sveitarstjórnarkosningar, nr. 5, 7. mars 1962 1386
Lög um breyting á lögum nr. 5, 7. mars 1962, um sveitarstjórnarkosningar, nr. 5, 6. apríl 1966 ... 1386
Lög um breyting á lögum nr. 5, 7. mars 1962, um sveitarstjórnarkosningar, nr. 10, 19. mars 1982 1387
Lög um breyting á lögum nr. 5, 7. mars 1962, um sveitarstjórnarkosningar, nr. 8, 19. mars 1982 .. 1388
Lög um Lánasjóð sveitarfélaga, nr. 35, 29. apríl 1966 1388
Lög um breyting á lögum nr. 35, 29. apríl 1966, um Lánasjóð sveitarfélaga, nr. 99, 31. desember 1974 ..... *1389
Lög um Innheimtustofnun sveitarfélaga, nr. 54, 6. apríl 1971 1391
Lög um breyting á lögum nr. 54, 6. apríl 1971, um Innheimtustofnun sveitarfélaga, nr. 27, 30. apríl 1982 1392
Lög um heimild sveitarfélaga til stofnunar og starfrækslu atvinnu- og þjónustufyrirtækja með takmarkaðri ábyrgð, nr. 24, 20. maí 1972 1393
Lög um byggingarsamþykktir fyrir sveitir og þorp, sem ekki eru löggiltir verslunarstaðir, nr. 108, 31. desember 1945 1394
Lög um breyting á lögum nr. 108, 31. desember 1945, um byggingarsamþykktir fyrir sveitir og þorp, sem ekki eru löggiltir verslunarstaðir, nr. 26, 1. apríl 1948 1394
Lög um löggiltar reglugerðir sýslunefnda um eyðing refa o. fl., nr. 48, 28. nóvember 1919 .. 1395
Lög um að skipta Þingeyjarsýslu og Skaftafellssýslu, hvorri um sig, í tvö sýslufélög, nr. 31, 14. desember 1877 1395
Lög um að skipta Barðastrandarsýslu í tvö sýslufélög, nr. 27, 2. desember 1887 1395
Lög um að skipta Ísafjarðarsýslu í tvö sýslufélög, nr. 3, 6. mars 1896 1395
Lög um breyting á mörkum Gullbringusýslu og Kjósarsýslu og skipan lögsagnarumdæma, nr. 43, 24. apríl 1973 1395
Lög um að skipta Húnavatnssýslu í tvö sýslufélög, nr. 77, 22. nóvember 1907 1396

III. b. Kaupstaðir og kauptún.

Skipulagslög, nr. 19, 21. maí 1964 1396
Lög um breyting á lögum nr. 19, 21. maí 1964, skipulagslögum, nr. 31, 12. maí 1978 ..... *1397
Lög um breyting á lögum nr. 19, 21. maí 1964, skipulagslögum, nr. 25, 20. maí 1972 1404
Lög um breyting á lögum nr. 19, 21. maí 1964, skipulagslögum, nr. 41, 24. maí 1972 1405
Lög um breyting á lögum nr. 19, 21. maí 1964, skipulagslögum, nr. 42, 11. mars 1974 1405
Lög um breyting á lögum nr. 19, 21. maí 1964, skipulagslögum, nr. 75, 13. maí 1982 1406
Lög um Landkaupasjóð vegna kaupstaða og kauptúna, nr. 54, 29. maí 1981 1406
Byggingarlög, nr. 54, 16. maí 1978 1407
Lög um útmælingar lóða í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum o. fl., nr. 75, 14. nóvember 1917 1414
Lög um breyting á lögum nr. 75, 14. nóvember 1917, um útmælingar lóða í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum o. fl., nr. 10, 14. mars 1983 1415
Lög um gatnagerðargjöld, nr. 51, 16. maí 1974 ... 1415
Lög um breyting á lögum nr. 51, 16. maí 1974, um gatnagerðargjöld, nr. 31, 23. maí 1975 ... 1416
Lög um gjöld til holræsa og gangstétta í kaupstöðum, öðrum en Reykjavík og Akureyri, nr. 18, 18. maí 1920 1416
Lög um nýbyggingar í Höfðakaupstað, nr. 42, 7. maí 1946 1417
Lög um sameining Selfossbyggðar í eitt hreppsfélag, nr. 52, 7. maí 1946 1418
Lög um Egilsstaðakauptún í Suður-Múlasýslu, nr. 58, 24. maí 1947 1418
Lög um breyting á hreppamörkum milli Hafnarhrepps og Nesjahrepps, nr. 49, 6. maí 1966 ... 1419
Lög um breyting á mörkum Eskifjarðarhrepps og Reyðarfjarðarhrepps í Suður-Múlasýslu og um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja ríkisjörðina Hólma, nr. 56, 25. apríl 1968 1419
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Hafnarfjarðarkaupstað hluta af landi jarðarinnar Dysja í Garðahreppi og Dalvíkurhreppi jörðina Háagerði í Dalvíkurhreppi, nr. 44, 16. apríl 1971 1420
Lög um eignarnámsheimild fyrir Dalvíkurhrepp á erfðafesturéttindum í eignarlandi Dalvíkurhrepps, nr. 30, 8. apríl 1954 1420
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Stokkseyrarhreppi land jarðanna Stokkseyri I - III ásamt með hjáleigum og um eignarnámsheimild á erfðafesturéttindum, nr. 16, 25. febrúar 1961 1420
Lög um afhendingu Þingeyjar í Skjálfandafljóti, nr. 62, 29. mars 1961 1420
Lög um eignarnámsheimild fyrir Hvammstangahrepp á erfðafesturéttindum í eignarlandi hans, nr. 34, 17. maí 1958 1421
Lög um búfjárhald í kaupstöðum og kauptúnum, nr. 44, 23. maí 1964 1421

Lög um breyting á lögum nr. 44, 23. maí 1964, um búfjárhald í kaupstöðum og kauptúnum, nr. 38, 23. maí 1980 1421
Lög um breyting á lögum nr. 44, 23. maí 1964, um búfjárhald í kaupstöðum og kauptúnum, nr. 10, 14. mars 1983 1422

III. c. Reykjavík.

Lög um að leggja jarðirnar Laugarnes og Klepp í Seltjarnarneshreppi undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Reykjavíkur, nr. 5, 23. febrúar 1894 1422
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur, nr. 46, 20. júní 1923 1422
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur, nr. 49, 14. júní 1929 1422
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur, nr. 69, 8. september 1931 1423
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur, nr. 52, 14. apríl 1943 1423
Lög um breyting á mörkum lögsagnarumdæma Reykjavíkur og Kópavogs, nr. 38, 27. maí 1975 1424
Lög um breyting á mörkum lögsagnarumdæma Reykjavíkur og Seltjarnarneskaupstaðar, nr. 30, 12. maí 1978 1425
Lög um stækkun verslunarlóðarinnar í Reykjavík, nr. 13, 28. ágúst 1903 1425
Lög um heimild fyrir Reykjavíkurbæ til þess að taka eignarnámi hluta af landi jarðarinnar Vatnsenda í Seltjarnarneshreppi, nr. 57, 4. júlí 1942 1425
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Reykjavíkurbæ eignina Laugarnes í Reykjavík, nr. 10, 27. janúar 1956 1426
Lög um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur, nr. 35, 2. nóvember 1914 1426
Lög um breyting á lögum nr. 35, 2. nóvember 1914, um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur, nr. 35, 20. júní 1923 1427
Lög um ákvörðun leigumála og söluverðs lóða og landa Reykjavíkurkaupstaðar, nr. 86, 16. desember 1943 1427
Lög um breyting á lögum nr. 86, 16. desember 1943, um ákvörðun leigumála og söluverðs lóða og landa Reykjavíkurkaupstaðar, nr. 68, 10. maí 1978 1427
Lög um brunatryggingar í Reykjavík, nr. 25, 13. apríl 1954 1428
Lög um breyting á lögum nr. 25, 13. apríl 1954, um brunatryggingar í Reykjavík, nr. 59, 21. apríl 1962 1428
Lög um breyting á lögum nr. 25, 13. apríl 1954, um brunatryggingar í Reykjavík, nr. 37, 10. maí 1965 ..... *1428
Lög um hitaveitu Reykjavíkur, nr. 38, 12. febrúar 1940 1429
Lög um gjöld til holræsa og gangstétta í Reykjavík o. fl., nr. 42, 11. júlí 1911 1431
Lög um manntal í Reykjavík, nr. 18, 13. september 1901 1432
Lög um breyting á lögum nr. 18, 13. september 1901, um manntal í Reykjavík, nr. 64, 22. nóvember 1907 1432
Lög um breyting á lögum nr. 18, 13. september 1901, um manntal í Reykjavík, nr. 57, 26. október 1917 1432
Lög um breyting á lögum nr. 18, 13. september 1901, um manntal í Reykjavík, nr. 49, 19. júní 1933 1433
Lög um heimild til að fella niður manntal í Reykjavík, nr. 94, 30. nóvember 1954 1433
Lög um sölu á íbúðum, sem byggðar eru af framkvæmdanefnd byggingaáætlunar í Reykjavík eða til útrýmingar heilsuspillandi húsnæðis, nr. 106, 28. desember 1970 1433

III. d. Akureyri.

Lög um stækkun lögsagnarumdæmis og bæjarfélags Akureyrarkaupstaðar, nr. 34, 13. desember 1895 1434
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Akureyrarkaupstaðar, nr. 107, 18. desember 1954 1434
Lög um að leggja jörðina Naust í Hrafnagilshreppi í Eyjafjarðarsýslu undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Akureyrarkaupstaðar, nr. 28, 9. júlí 1909 1434
Lög um að leggja jarðirnar Kjarna og Hamra í Hrafnagilshreppi undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Akureyrar, nr. 17, 18. maí 1920 ... 1435
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Akureyrarkaupstað jörðina Ytra-Krossanes, Akureyri, nr. 16, 18. mars 1970 1435
Lög um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Akureyrar, nr. 16, 9. febrúar 1951 1435
Lög um gjöld til holræsa, gangstétta og varanlegs slitlags á götum á Akureyri, nr. 87, 6. ágúst 1970 1436
Lög um sorphreinsun og salernahreinsun á Akureyri, nr. 49, 31. maí 1927 1437

III. e. Ísafjörður.

Lög um bæjarstjórn Ísafjarðar, nr. 67, 14. nóvember 1917 1437
Lög um verslunarlóð Ísafjarðar, nr. 48, 28. janúar 1935 1437
Lög um heimild til lóðarsölu fyrir Ísafjarðarkaupstað, nr. 24, 20. október 1905 1437
Lög um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðarkaupstaðar á lóð undir skólabygging, nr. 31, 9. júlí 1909 1438
Lög um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju, nr. 49, 10. nóvember 1913 1438
Lög um breyting á lögum nr. 49, 10. nóvember 1913, um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju, nr. 44, 26. október 1917 1438
Lög um mjólkursölu á Ísafirði, nr. 32, 22. nóvember 1918 1438

III. f. Seyðisfjörður.

Lög um bæjarstjórn á Seyðisfirði, nr. 61, 28. nóvember 1919 1439

III. g. Hafnarfjörður.

Lög um lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðarkaupstaðar, nr. 46, 16. apríl 1971 1439
Lög um breyting á lögum nr. 46, 16. apríl 1971, um lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðarkaupstaðar, nr. 34, 12. maí 1978 1440
Lög um breyting á lögum nr. 46, 16. apríl 1971, um lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðarkaupstaðar, og um heimild fyrir Hafnarfjarðarkaupstað að taka eignarnámi landspildu í Hafnarfirði, nr. 110, 31. desember 1974 1440
Lög um ákvörðun verslunarlóðarinnar í Hafnarfjarðarkaupstað, nr. 43, 28. nóvember 1919 .. 1441
Lög um eignarnámsheimild á nokkrum löndum og á afnotarétti landsvæða í Hafnarfirði, Garðahreppi og Grindavíkurhreppi og um stækkun lögsagnarumdæmis Hafnarfjarðarkaupstaðar, nr. 11, 1. febrúar 1936 1441
Lög um breyting á lögum nr. 11, 1. febrúar 1936 (Eignarnámsheimild á nokkrum löndum o. fl.), nr. 101, 14. maí 1940 1442
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Hafnarfjarðarkaupstað land jarðarinnar Ás í Hafnarfirði, nr. 38, 16. maí 1964 1442
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Hafnarfjarðarkaupstað hluta af landi jarðarinnar Dysja í Garðahreppi og Dalvíkurhreppi jörðina Háagerði í Dalvíkurhreppi, nr. 44, 16. apríl 1971 1442
Lög um breyting á lögum nr. 44, 16. apríl 1971, um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Hafnarfjarðarkaupstað hluta af landi jarðarinnar Dysja í Garðahreppi og Dalvíkurhreppi jörðina Háagerði í Dalvíkurhreppi, nr. 34, 24. apríl 1973 1442

III. h. Vestmannaeyjar.

Lög um bæjarstjórn Vestmannaeyja, nr. 26, 22. nóvember 1918 1443
Lög um verslunarlóðina í Vestmannaeyjum, nr. 47, 11. júlí 1911 1443
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Vestmannaeyjakaupstað land allt í Vestmannaeyjum, sem nú er í eigu ríkisins, og um eignarnámsheimild á lóðar- og erfðafesturéttindum, nr. 22, 10. maí 1960 1443
Lög um sjóveitu í Vestmannaeyjum, nr. 28, 8. september 1931 1444
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna vatnsveituframkvæmda í Vestmannaeyjum, nr. 57, 22. apríl 1963 1445
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán vegna Vatnsveitu Vestmannaeyja, nr. 15, 30. mars 1971 1445
Lög um húsbyggingar á vegum Viðlagasjóðs eða Vestmannaeyjakaupstaðar, nr. 105, 27. desember 1973 1445

III. i. Siglufjörður.

Lög um bæjarstjórn á Siglufirði, nr. 30, 22. nóvember 1918 1446
Lög um breytingar á lögum nr. 30, 22. nóvember 1918, um bæjarstjórn á Siglufirði, nr. 58, 28. nóvember 1919 ..... *1446
Hafnarlög fyrir Siglufjarðarkaupstað, nr. 10, 24. mars 1944 1447
Lög um sölu kirkjujarðarinnar Hvanneyrar í Siglufirði, nr. 74, 4. júlí 1942 1448
Lög um eignarnámsheimild fyrir Siglufjarðarkaupstað á jörðunum Efri-Skútu og Neðri-Skútu í Siglufirði, nr. 37, 23. maí 1949 1448

III. j. Neskaupstaður.

Lög um bæjarstjórn í Neskaupstað í Norðfirði, nr. 48, 7. maí 1928 1448
Lög um breyting á lögum nr. 48, 7. maí 1928, um bæjarstjórn í Neskaupstað í Norðfirði, nr. 23, 1. febrúar 1936 1449
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Neskaupstaðar, nr. 28, 18. febrúar 1943 1449
Lög um breyting á lögum nr. 28, 18. febrúar 1943, um stækkun lögsagnarumdæmis Neskaupstaðar, nr. 38, 23. maí 1949 1449
Lög um eignarnámsheimild fyrir Neskaupstað á hluta jarðarinnar Nes í Norðfirði með hjáleigunum Bakka og Naustahvammi, nr. 84, 24. desember 1975 1449

III. k. Akranes.

Lög um bæjarstjórn á Akranesi, nr. 45, 27. júní 1941 1449
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Akraneskaupstaðar, nr. 45, 23. maí 1964 1450

III. l. Ólafsfjörður.

Lög um bæjarstjórn í Ólafsfirði, nr. 60, 31. október 1944 1450
Lög um stækkun verslunarlóðarinnar í Ólafsfirði, nr. 31, 22. nóvember 1918 1451
Lög um heimild fyrir Ólafsfjarðarkaupstað til að taka eignarnámi lóðarréttindi nálægt landamerkjum Brimness og Hornbrekku, nr. 30, 12. febrúar 1945 1451

III. m. Sauðárkrókur.

Lög um bæjarstjórn á Sauðárkróki, nr. 57, 24. maí 1947 1451
Lög um takmörk verslunarlóðarinnar á Sauðárkróki, nr. 51, 28. nóvember 1919 1452
Lög um sölu verslunarlóðarinnar á Sauðárkróki, nr. 3, 31. janúar 1947 1452
Lög um eignarnám á ræktuðum og óræktuðum byggingarlóðum á Sauðárkróki sunnan Sauðár, nr. 39, 5. apríl 1948 1452

III. n. Keflavík.

Lög um bæjarstjórn í Keflavík, nr. 17, 22. mars 1949 1452
Lög um stækkun verslunarlóðarinnar í Keflavík,

nr. 29, 11. desember 1891 1453
Lög um stækkun verslunarlóðarinnar og hafnarinnar í Keflavík, nr. 72, 22. nóvember 1907 .. 1453
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Keflavíkurkaupstaðar, nr. 51, 13. maí 1966 1453
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Keflavíkurkaupstað landssvæði, sem áður tilheyrði samningssvæði varnarliðsins, nr. 76, 28. maí 1969 1453

III. o. Húsavík.

Lög um bæjarstjórn í Húsavík, nr. 109, 30. desember 1949 1454
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Húsavíkurkaupstaðar, nr. 52, 12. apríl 1954 1454
Lög um eignarnámsheimild fyrir Húsavíkurkaupstað á svokölluðu Preststúni í Húsavíkurlandi, nr. 29, 23. maí 1960 1455

III. p. Kópavogur.

Lög um bæjarstjórn í Kópavogskaupstað, nr. 30, 11. maí 1955 1455
Lög um breyting á mörkum lögsagnarumdæma Reykjavíkur og Kópavogs, nr. 38, 27. maí 1975 1455
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Kópavogskaupstað land jarðanna Kópavogs og Digraness og um eignarnámsheimild á erfðafesturéttindum, nr. 32, 22. maí 1957 1455
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Kópavogskaupstað nýbýlalönd og hluta jarðarinnar Kópavogs og um eignarnámsheimild á ábúðarréttindum, nr. 36, 29. apríl 1967 1456

III. q. Seltjarnarnes.

Lög um kaupstaðarréttindi til handa Seltjarneshreppi, nr. 16, 9. apríl 1974 1456
Lög um breyting á mörkum lögsagnarumdæma Reykjavíkur og Seltjarnarneskaupstaðar, nr. 30, 12. maí 1978 1457

III. r. Bolungarvík.

Lög um kaupstaðarréttindi til handa Bolungarvíkurkauptúni, nr. 17, 10. apríl 1974 1457

III. s. Grindavík.

Lög um kaupstaðarréttindi til handa Grindavíkurhreppi, nr. 18, 10. apríl 1974 1458

III. t. Eskifjörður.

Lög um kaupstaðarréttindi til handa Eskifjarðarhreppi, nr. 19, 10. apríl 1974 1458

III. u. Dalvík.

Lög um kaupstaðarréttindi til handa Dalvíkurkauptúni, nr. 20, 10. apríl 1974 1458

III. v. Garðakaupstaður.

Lög um kaupstaðarréttindi til handa Garðahreppi, nr. 83, 24. desember 1975 1459

III. x. Njarðvíkurkaupstaður.

Lög um kaupstaðarréttindi til handa Njarðvíkurhreppi, nr. 86, 24. desember 1975 1459

III. y. Selfoss.

Lög um kaupstaðarréttindi til handa Selfosskauptúni, nr. 8, 2. maí 1978 1460

III. z. Ólafsvíkurkaupstaður.

Lög um kaupstaðarréttindi til handa Ólafsvíkurhreppi, nr. 34, 23. mars 1983 1460

IV. Atvinnuvegir.

IV. a. Landbúnaður.

Jónsbók, 1281, Landsleigubálkr.
Kap. 6. Ef leiguliði er beittr ok hver tré hann á ... 1461
Kap. 16. Um landamerki ok hirðis rismál ok um beit 1461
Kap. 17. Um lögfesting, hver rétt er 1461
Kap. 19. Um merkibjörk ok skógarspell 1461
Kap. 20. Um skógarskipti ok áverka 1462
Kap. 21. Um skóg á annars jörðu 1462
Kap. 22. Um engi á annars jörðu 1463
Kap. 23. Um löggarð um hey í annars jörðu 1463
Kap. 24. Um viðarvöxt í engi manns á annars jörðu 1463
Kap. 25. Ef hey rekr á annars jörðu 1464
Kap. 32. Ef löggarðr er brotinn ok um löggrind ok þjóðveg 1464
Kap. 36. Um hestaat ok taglskurð 1464
Kap. 38. Um virðing á hrossi ok meðferð 1464
Kap. 39. Um áverka á fénaði ok dráp 1465
Kap. 42. Um sætraferð ok gerð 1465
Kap. 43. Um sætragerð, hver vera skal 1465
Kap. 52. Ef menn vitu eigi hvárt eru almenningar eða afréttir 1465
Kap. 57. Um merkta fugla ok ómerkta 1465
Kap. 58. Hvat veiða má á annars manns jörðu .. 1465
Kaupabálkr.
Kap. 16. Um ábyrgð á leigufénaði manna 1465
Kap. 17. Um fúlgufé ok handvömm manna 1466
Réttarbót Eiríks konungs, 2. júlí 1294 1466
Ábúðarlög, nr. 64, 31. maí 1976 1467
Lög um breyting á lögum nr. 64, 31. maí 1976, ábúðarlögum, nr. 38, 7. maí 1982 1467
Jarðalög, nr. 65, 31. maí 1976 1475
Lög um breyting á lögum nr. 65, 31. maí 1976, jarðalögum, nr. 37, 7. maí 1982 ..... *1476
Lög um breyting á lögum nr. 65, 31. maí 1976, jarðalögum, nr. 71, 10. maí 1978 1483
Lög um ættaróðul, ættarjarðir, erfðaábúð og sölu þjóð- og kirkjujarða, nr. 102, 21. desember 1962 1486
Lög um afréttamálefni, fjallskil o. fl., nr. 42, 12. maí 1969 1489
Lög um breyting á lögum nr. 42, 12. maí 1969, um afréttamálefni, fjallskil o. fl., nr. 43, 25. maí 1976 ..... *1490

Lög um Stofnlánadeild landbúnaðarins, landnám, ræktun og byggingar í sveitum, nr. 45, 16. apríl 1971 1500
Lög um breyting á lögum nr. 45, 16. apríl 1971, um Stofnlánadeild landbúnaðarins, landnám, ræktun og byggingar í sveitum, nr. 41, 7. maí 1982 ..... *1501
Lög um breyting á lögum nr. 45, 16. apríl 1971, um Stofnlánadeild landbúnaðarins, landnám, ræktun og byggingar í sveitum, nr. 60, 16. maí 1978 ..... *1501
Lög um breyting á lögum nr. 45, 16. apríl 1971, um Stofnlánadeild landbúnaðarins, landnám, ræktun og byggingar í sveitum, nr. 68, 30. apríl 1973 ..... *1504
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa nokkrar jarðir og afnotarétt jarða í Ölfusi, nr. 104, 14. maí 1940 1510
Lög um búnaðarmálasjóð, nr. 40, 7. maí 1982 .. 1511
Lög um Framleiðnisjóð landbúnaðarins, nr. 89, 17. desember 1966 1511
Lög um breyting á lögum nr. 89, 17. desember 1966, um Framleiðnisjóð landbúnaðarins, nr. 77, 3. maí 1972 1512
Lög um breyting á lögum nr. 89, 17. desember 1966, um Framleiðnisjóð landbúnaðarins, nr. 13, 24. mars 1971 1512
Jarðræktarlög, nr. 79, 29. maí 1972 1513
Lög um breyting á lögum nr. 79, 29. maí 1972, jarðræktarlögum, nr. 43, 29. maí 1979 ..... *1515
Lög um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum, nr. 7, 12. janúar 1945 1521
Lög um breyting á lögum nr. 7, 12. janúar 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum, nr. 62, 25. maí 1950 ..... *1523
Lög um breyting á lögum nr. 7, 12. janúar 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum, nr. 26, 8. maí 1955 ..... *1523
Lög um breyting á lögum nr. 7, 12. janúar 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum, nr. 29, 1. apríl 1948 1526
Lög um mælingar á túnum og matjurtagörðum, nr. 58, 3. nóvember 1915 1527
Girðingarlög, nr. 10, 25. mars 1965 1528
Lög um breyting á lögum nr. 10, 25. mars 1965, girðingarlögum, nr. 45, 29. apríl 1967 1529
Lög um viðauka við lög nr. 10, 25. mars 1965, girðingarlög, nr. 41, 16. apríl 1971 ..... *1529
Lög um varnir gegn sjúkdómum og meindýrum á plöntum, nr. 51, 29. maí 1981 1533
Lög um skógrækt, nr. 3, 6. mars 1955 1534
Lög um viðauka við lög nr. 3, 6. mars 1955, um skógrækt, nr. 22, 16. apríl 1966 1538
Lög um samþykktir til að friða skóg og mel, nr. 11, 13. apríl 1894 1539
Lög um landgræðslu, nr. 17, 24. apríl 1965 1540
Lög um breyting á lögum nr. 17, 24. apríl 1965, um landgræðslu, nr. 54, 26. maí 1975 ..... *1540
Lög um breyting á lögum nr. 17, 24. apríl 1965, um landgræðslu, nr. 42, 7. maí 1982 ..... *1543
Samþykktarlög um verndun Safamýrar í Rangárvallasýslu, nr. 12, 13. apríl 1894 1547
Lög um áveitu á Flóann, nr. 68, 14. nóvember 1917 1548
Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 68, 14. nóvember 1917, um áveitu á Flóann, nr. 10, 15. júní 1926 1552
Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 68, 14. nóvember 1917, um áveitu á Flóann, nr. 56, 19. júní 1933 1552
Lög um viðauka við lög nr. 56, 19. júní 1933, um viðauka við og breyting á lögum nr. 68, 14. nóvember 1917, um áveitu á Flóann, nr. 117, 30. desember 1943 1553
Lög um greiðslu kostnaðar af Skeiðaáveitunni o. fl., nr. 43, 19. maí 1930 1554
Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 43, 19. maí 1930, um greiðslu kostnaðar af Skeiðaáveitunni o. fl., nr. 77, 23. júní 1936 1555
Búfjárræktarlög, nr. 31, 24. apríl 1973 1557
Lög um breyting á lögum nr. 31, 24. apríl 1973, búfjárræktarlögum, nr. 46, 25. maí 1976 1562
Lög um innflutning búfjár, nr. 74, 28. apríl 1962 .. 1572
Lög um breyting á lögum nr. 74, 28. apríl 1962, um innflutning búfjár, nr. 19, 19. apríl 1972 .. *1573
Lög um innflutning og ræktun sauðnauta, nr. 50, 14. júní 1929 1576
Lög um fóðurtryggingarsjóði, nr. 80, 23. júní 1936 1576
Lög um samþykktir um heyforðabúr, nr. 44, 11. júlí 1911 1579
Lög um samþykktir um kornforðabúr til skepnufóðurs, nr. 73, 14. nóvember 1917 1580
Lög um samþykktir um mat á heyi til sölu, nr. 21, 19. júní 1933 1582
Lög um dýralækna, nr. 77, 1. október 1981 1582
Lög um breyting á lögum nr. 77, 1. október 1981, um dýralækna, nr. 69, 18. maí 1982 1583
Lög um sauðfjárbaðanir, nr. 22, 10. maí 1977 .. 1587
Lög um varnir gegn því, að gin- og klaufaveiki og aðrir alidýrasjúkdómar berist til landsins, nr. 11, 23. apríl 1928 1590
Lög um breyting á lögum nr. 11, 23. apríl 1928, um varnir gegn því, að gin- og klaufaveiki og aðrir alidýrasjúkdómar berist til landins, nr. 16, 31. janúar 1952 1591
Lög um varnir gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma og útrýmingu þeirra, nr. 23, 10. mars 1956 1592
Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 23, 10. mars 1956, um varnir gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma og útrýmingu þeirra, nr. 12, 28. mars 1967 ..... *1592
Lög um breyting á lögum nr. 23, 10. mars 1956, um varnir gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma og útrýmingu þeirra, nr. 75, 13. maí 1982 1603
Lög um berklaveiki í nautpeningi, nr. 25, 20. júní 1923 1603
Lög um breyting á lögum nr. 25, 20. júní 1923, um berklaveiki í nautpeningi, nr. 10, 14. mars 1983 1604
Lög um gelding húsdýra, nr. 123, 27. desember 1935 1604

Lög um breyting á lögum nr. 123, 27. desember 1935, um gelding húsdýra, nr. 10, 14. mars 1983 1604
Lög um tilraunastöð í jarðrækt á Reykhólum, nr. 57, 31. október 1944 1604
Lög um tilraunastöð Búnaðarsambands Suðurlands og Rannsóknastofnunar landbúnaðarins að Stóra-Ármóti, nr. 29, 26. maí 1981 1605
Lög um Búreikningastofu landbúnaðarins, nr. 20, 22. apríl 1967 1605
Lög um Framleiðsluráð landbúnaðarins, verðskráningu, verðmiðlun og sölu á landbúnaðarvörum o. fl., nr. 95, 11. desember 1981 1606
Lög um greiðslu verðjöfnunargjalds af sauðfjárafurðum, nr. 105, 28. desember 1978 1619
Lög um breyting á lausaskuldum bænda í föst lán, nr. 15, 31. mars 1962 1619
Lög um breyting á lausaskuldum bænda í föst lán, nr. 31, 2. maí 1969 1620
Lög um breyting á lausaskuldum bænda í föst lán, nr. 33, 29. maí 1979 1620
Lög um Lífeyrissjóð bænda, nr. 101, 28. desember 1970 1621
Lög um breyting á lögum nr. 101, 28. desember 1970, um Lífeyrissjóð bænda, nr. 25, 16. maí 1980 ..... *1621
Lög um breyting á lögum nr. 101, 28. desember 1970, um Lífeyrissjóð bænda, nr. 67, 21. maí 1974 ..... *1621
Lög um breyting á lögum nr. 101, 28. desember 1970, um Lífeyrissjóð bænda, nr. 64, 28. desember 1977 ..... *1622
Lög um breyting á lögum nr. 101, 28. desember 1970, um Lífeyrissjóð bænda, nr. 3, 8. mars 1977 ..... *1622
Lög um breyting á lögum nr. 101, 28. desember 1970, um Lífeyrissjóð bænda, nr. 35, 24. maí 1972 ..... *1628
Lög um breyting á lögum nr. 101, 28. desember 1970, um Lífeyrissjóð bænda, nr. 84, 23. desember 1980 1628
Lög um breyting á lögum nr. 101, 28. desember 1970, um Lífeyrissjóð bænda, nr. 100, 31. desember 1982 ..... *1630
Lög um forfalla- og afleysingaþjónustu í sveitum, nr. 32, 29. maí 1979 1631
Lög um loðdýrarækt, nr. 53, 29. maí 1981 1633

IV. b. Fiskveiðar og sjávarútvegur.

Lög um rétt til fiskiveiða í landhelgi, nr. 33, 19. júní 1922 1634
Lög um breyting á lögum nr. 33, 19. júní 1922, um rétt til fiskiveiða í landhelgi, nr. 30, 2. maí 1969 1635
Lög um breyting á lögum nr. 33, 19. júní 1922, um rétt til fiskiveiða í landhelgi, nr. 12, 5. maí 1978 1635
Lög um breyting á lögum nr. 33, 19. júní 1922, um rétt til fiskiveiða í landhelgi, nr. 31, 1. apríl 1948 1636
Lög um viðauka við lög nr. 33, 19. júní 1922, um fiskiveiðar í landhelgi, nr. 4, 4. maí 1925 1637
Lög um vísindalega verndun fiskimiða landgrunnsins, nr. 44, 5. apríl 1948 1637
Lög um breyting á lögum nr. 44, 5. apríl 1948, um vísindalega verndun fiskimiða landgrunnsins, nr. 45, 13. maí 1974 1637
Lög um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands, nr. 81, 31. maí 1976 1638
Lög um breyting á lögum nr. 81, 31. maí 1976, um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands, nr. 42, 13. maí 1977 ..... *1639
Lög um breyting á lögum nr. 81, 31. maí 1976, um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands, nr. 67, 30. maí 1979 1642
Lög um breyting á lögum nr. 81, 31. maí 1976, um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands, nr. 38, 26. maí 1981 1644
Lög um viðauka við lög nr. 102, 27. desember 1973, um veiðar með botnvörpu, flotvörpu og dragnót í fiskveiðilandhelginni, nr. 73, 5. desember 1975 1646
Lög um veiðar íslenskra skipa utan fiskveiðilandhelgi Íslands, nr. 34, 17. maí 1976 1646
Lög um upptöku ólöglegs sjávarafla, nr. 32, 19. maí 1976 1646
Lög um að miða við gullkrónur sektir fyrir landhelgisbrot, nr. 4, 11. apríl 1924 1647
Lög um ráðstafanir til varnar því, að skipum sé leiðbeint við ólöglegar fiskveiðar, nr. 83, 23. júní 1936 1647
Lög um breyting á lögum nr. 83, 23. júní 1936, um ráðstafanir til varnar því, að skipum sé leiðbeint við ólöglegar fiskveiðar, nr. 10, 14. mars 1983 1648
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í alþjóðasamningi frá 5. apríl 1946, um möskvastærð fiskinetja og lágmarksstærðir fisktegunda, ásamt ákvæðum viðbætis við samninginn frá 2. apríl 1953, nr. 18, 3. mars 1954 1648
Lög um aðild Íslands að samningi um framtíðarsamvinnu ríkja varðandi fiskveiðar á Norðaustur-Atlantshafi, m. fylgiskj., nr. 68, 29. maí 1981 1648
Lög um framkvæmd samnings um framtíðarsamvinnu ríkja varðandi fiskveiðar á Norðvestur-Atlantshafi, nr. 48, 30. maí 1979 1656
Lög um bátfiski á fjörðum, nr. 6, 19. júní 1888 .. 1657
Lög um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði, nr. 86, 14. nóvember 1917 1657
Lög um breyting á lögum nr. 86, 14. nóvember 1917, um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði, nr. 9, 28. febrúar 1942 ..... *1657
Lög um breyting á lögum nr. 86, 14. nóvember 1917, um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði, nr. 117, 29. desember 1933 1658
Lög um breyting á lögum nr. 86, 14. nóvember 1917, um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði, nr. 21, 27. júní 1925 1659
Lög um einkenning fiskiskipa, nr. 31, 27. júní 1925 1660

Lög fyrir Ísland um tilhögun á löggæslu við fiskiveiðar í Norðursjónum, nr. 20, 13. september 1901 1660
Lög um breyting á lögum nr. 20, 13. september 1901, fyrir Ísland, um tilhögun á löggæslu við fiskiveiðar í Norðursjónum, nr. 29, 25. september 1902 1661
Lög um samþykktir um eftirlit úr landi með fiskiveiðum í landhelgi, nr. 54, 10. nóvember 1913 1661
Konungsbréf (til stiftamtm. og amtm.) um fiskiútveg á Íslandi, 28. febrúar 1758 1662
Lög um róðrartíma fiskibáta, nr. 47, 25. apríl 1973 1663
Tilskipun fyrir Ísland um síldar- og upsaveiði með nót, 12. febrúar 1872 1664
Lög um breyting á tilskipun fyrir Ísland um síldar- og upsaveiði með nót, frá 12. febrúar 1872, nr. 4, 1. febrúar 1936 1664
Lög um viðauka við tilskipun fyrir Ísland, 12. febrúar 1872, um síldar- og upsaveiði með nót, nr. 53, 20. desember 1901 1666
Lög um beitutekju, nr. 39, 2. nóvember 1914 ... 1666
Lög um beitumál, nr. 45, 7. maí 1946 1667
Lög um breyting á lögum nr. 45, 7. maí 1946, um beitumál, nr. 13, 28. febrúar 1947 1668
Lög um hvíldartíma háseta á íslenskum botnvörpuskipum, nr. 53, 27. júní 1921 1668
Lög um breyting á lögum nr. 53, 27. júní 1921, um hvíldartíma háseta á íslenskum botnvörpuskipum, nr. 54, 9. apríl 1956 ..... *1668
Lög um afla- og útgerðarskýrslur, nr. 55, 27. júní 1941 1669
Lög um breyting á lögum nr. 55, 27. júní 1941, um afla- og útgerðarskýrslur, nr. 10, 14. mars 1983 1669
Lög um síldarútvegsnefnd og útflutning saltaðrar síldar, nr. 62, 21. apríl 1962 1669
Lög um breyting á lögum nr. 62, 21. apríl 1962, um síldarútvegsnefnd og útflutning saltaðrar síldar, nr. 54, 2. maí 1968 1669
Lög um síldarleit úr lofti, nr. 56, 21. apríl 1954 .. 1671
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til ráðstafana vegna útflutnings á afurðum bátaútvegsins, nr. 46, 7. maí 1946 1673
Lög um fiskimálasjóð, nr. 89, 5. júní 1947 1673
Lög um breyting á lögum nr. 89, 5. júní 1947, um fiskimálasjóð, nr. 27, 17. maí 1976 1673
Lög um breyting á lögum nr. 89, 5. júní 1947, um fiskimálasjóð, nr. 104, 29. desember 1980 1673
Lög um breyting á lögum nr. 89, 5. júní 1947, um fiskimálasjóð, nr. 10, 11. mars 1971 1673
Lög um Stofnfjársjóð fiskiskipa, nr. 4, 13. febrúar 1976 1674
Lög um stuðning við nýbyggingu fiskiskipa, nr. 9, 24. mars 1944 1675
Lög um skipakaup ríkisins, nr. 48, 23. febrúar 1945 1677
Lög um breyting á lögum nr. 48, 23. febrúar 1945, um skipakaup ríkisins, nr. 54, 7. maí 1946 1677
Lög um togarakaup ríkisins, nr. 109, 31. desember 1945 1677
Lög um smíði tveggja þilfara togara í tilraunaskyni, nr. 16, 8. mars 1948 1677
Lög um togarakaup ríkisins, nr. 50, 25. maí 1950 1678
Lög um viðauka við lög nr. 50, 25. maí 1950, um togarakaup ríkisins, nr. 111, 27. desember 1951 1678
Lög um breyting á lögum nr. 50, 25. maí 1950, um togarakaup ríkisins, nr. 50, 16. mars 1951 1678
Lög um viðauka við lög nr. 50, 25. maí 1950, um togarakaup ríkisins, nr. 88, 27. október 1950 .. 1678
Lög um kaup á skuttogurum, nr. 113, 4. júlí 1972 1678
Lög um síldarverksmiðjur ríkisins, nr. 1, 5. janúar 1938 1679
Lög um breyting á lögum nr. 1, 5. janúar 1938, um síldarverksmiðjur ríkisins, nr. 37, 29. apríl 1967 1679
Lög um breyting á lögum nr. 1, 5. janúar 1938, um síldarverksmiðjur ríkisins, nr. 50, 28. apríl 1962 1681
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að leyfa erlendum manni eða félagi að reisa og starfrækja síldarbræðsluverksmiðju á Austurlandi, nr. 66, 23. júní 1932 1681
Lög um stofnun síldarbræðsluverksmiðju á Norðurlandi o. fl., nr. 15, 25. janúar 1934 1681
Lög um breyting á lögum nr. 15, 25. janúar 1934, um stofnun síldarbræðsluverksmiðju á Norðurlandi o. fl., nr. 43, 28. janúar 1935 1681
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa og starfrækja síldarverksmiðjuna á Raufarhöfn, nr. 47, 28. janúar 1935 1682
Lög um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og aukningu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði, nr. 10, 13. janúar 1938 1682
Lög um viðauka við lög nr. 10, 13. janúar 1938, um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og aukningu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði, nr. 33, 12. júní 1939 1682
Lög um breyting á lögum nr. 10, 13. janúar 1938, um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og aukningu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði, nr. 42, 12. febrúar 1940 1682
Lög um heimild til lántöku fyrir síldarverksmiðjur ríkisins, nr. 131, 19. desember 1941 .. 1683
Lög um að reisa nýjar síldarverksmiðjur, nr. 93, 25. september 1942 1683
Lög um breyting á lögum nr. 93, 25. september 1942, um að reisa nýjar síldarverksmiðjur, nr. 79, 5. júní 1947 1683
Lög um breyting á lögum nr. 93, 25. september 1942, um að reisa nýjar síldarverksmiðjur, nr. 51, 17. maí 1947 1683
Lög um að reisa stöð til hagnýtingar efna úr síldarsoði, nr. 21, 8. mars 1950 1683
Lög um lagmetisiðju ríkisins í Siglufirði, nr. 46, 19. maí 1972 1684
Lög um lagmetisiðnað og Þróunarsjóð lagmetisiðnaðarins, nr. 58, 4. júní 1981 1684
Lög um breyting á lögum nr. 58, 4. júní 1981, um lagmetisiðnað og Þróunarsjóð lagmetisiðnaðarins, nr. 51, 11. maí 1982 1688

Lög um síldartunnur, nr. 60, 7. maí 1940 1688
Lög um frestun á framkvæmd laga nr. 60, 7. maí 1940, um síldartunnur, nr. 46, 14. apríl 1943 .. 1688
Lög um síldarnætur, nr. 28, 25. september 1902 .. 1688
Lög um ráðstafanir vegna flutninga sjósaltaðrar og ísvarinnar síldar af fjarlægum miðum sumarið 1968, nr. 16, 1. apríl 1969 1689
Lög um ráðstafanir vegna flutninga sjósaltaðrar og ísvarinnar síldar af fjarlægum miðum sumurin 1969 og 1970, nr. 64, 12. maí 1970 ... 1689
Lög um fiskiðjuver ríkisins í Reykjavík, nr. 52, 25. maí 1949 1691
Lög um olíugeyma o. fl., nr. 110, 30. desember 1943 1692
Lög um breyting á lögum nr. 110, 30. desember 1943, um olíugeyma o. fl., nr. 8, 24. janúar 1945 1692
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að kaupa togarann Vilborgu Herjólfsdóttur, nr. 49, 16. maí 1955 1693
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til togarakaupa fyrir Neskaupstað, nr. 50, 16. maí 1955 1693
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til togarakaupa fyrir Bæjarútgerð Reykjavíkur, nr. 84, 8. desember 1956 1693
Lög um Verðlagsráð sjávarútvegsins, nr. 81, 23. júlí 1974 1693
Lög um breyting á lögum nr. 81, 23. júlí 1974, um Verðlagsráð sjávarútvegsins, nr. 15, 17. mars 1983 1693
Lög um breyting á lögum nr. 81, 23. júlí 1974, um Verðlagsráð sjávarútvegsins, nr. 27, 26. apríl 1978 1694
Lög um Aflatryggingasjóð sjávarútvegsins, nr. 51, 28. apríl 1983 1696
Lög um þátttöku Síldarverksmiðja ríkisins í útgerðarfélagi í Siglufirði, nr. 27, 26. apríl 1963 1702
Lög um Verðjöfnunarsjóð fiskiðnaðarins, nr. 72, 28. maí 1969 1702
Lög um breyting á lögum nr. 72, 28. maí 1969, um Verðjöfnunarsjóð fiskiðnaðarins, nr. 45, 23. maí 1975 ..... *1702
Lög um breyting á lögum nr. 72, 28. maí 1969, um Verðjöfnunarsjóð fiskiðnaðarins, nr. 106, 31. desember 1974 ..... *1703
Lög um breyting á lögum nr. 72, 28. maí 1969, um Verðjöfnunarsjóð fiskiðnaðarins, nr. 13, 10. apríl 1979 1704
Lög um ráðstafanir vegna sjávarútvegsins, nr. 4, 31. mars 1967 1704
Lög um Olíusjóð fiskiskipa, olíugjald o. fl., nr. 1, 11. febrúar 1983 1704
Lög um veiði, sölu og útflutning á kola, nr. 19, 28. maí 1941 1706
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til skipakaupa, lántöku og sérstakra ráðstafana í útgerðarmálum til þess að stuðla að jafnvægi í byggð landsins, nr. 94, 27. desember 1956 ... 1707
Lög um breyting á lögum nr. 94, 27. desember 1956, um heimild fyrir ríkisstjórnina til skipakaupa, lántöku og sérstakra ráðstafana í útgerðarmálum til þess að stuðla að jafnvægi í byggð landsins, nr. 46, 29. maí 1957 1707
Lög um löndun á loðnu til bræðslu, nr. 97, 27. desember 1973 1707
Lög um breyting á lögum nr. 97, 27. desember 1973, um löndun á loðnu til bræðslu, nr. 98, 31. desember 1974 ..... *1707
Lög um breyting á lögum nr. 97, 27. desember 1973, um löndun á loðnu til bræðslu, nr. 79, 31. desember 1977 1708
Lög um samræmda vinnslu sjávarafla og veiðar, sem háðar eru sérstökum leyfum, nr. 12, 25. apríl 1975 1709

IV. c. Verslun.

Lög um verslunaratvinnu, nr. 41, 2. maí 1968 ... 1710
Lög um breyting á lögum nr. 41, 2. maí 1968, um verslunaratvinnu, nr. 27, 3. maí 1972 1710
Lög um breyting á lögum nr. 41, 2. maí 1968, um verslunaratvinnu, nr. 7, 13. febrúar 1970 .... *1711
Opið bréf, innihaldandi nákvæmari ákvarðanir, með tilliti til tilskipananna um þá íslensku kauphöndlun og skipaferðir, 28. desember 1836 1713
Lög um stækkun verslunarstaðarins á Eskifirði, nr. 30, 2. desember 1887 1713
Lög um stækkun verslunarlóðarinnar á Eskifirði, nr. 33, 18. desember 1897 1713
Lög um stækkun verslunarlóðarinnar á Flateyri við Önundarfjörð, nr. 18, 22. október 1912 .. 1713
Opið bréf, viðvíkjandi fullgilding Seyðisfjarðar í Íslands norður- og austuramti, svo og Portlands eður Dyrhóla í Íslands suðuramti, til að vera kaupskaparpláss, 14. desember 1842 1713
Opið bréf um skipun tveggja kauptúnastæða á Íslandi við Þórshöfn í norðausturamtinu og á Borðeyri við Hrútafjörð í vesturamtinu, 23. desember 1846 1713
Opið bréf um löggilding þriggja verslunarstaða á Íslandi, 19. janúar 1863 1713
Opið bréf um löggilding verslunarstaðar á Borgarnesi við Brákarpoll í Mýrasýslu í vesturumdæminu á Íslandi, 22. mars 1867 1714
Lög um löggilding verslunarstaðar við Blönduós í Húnavatnssýslu, nr. 21, 15. október 1875 ... 1714
Lög um löggilding verslunarstaðar í Þorlákshöfn í Árnessýslu, nr. 13, 24. ágúst 1877 1714
Lög um verslun á Geirseyri við Patreksfjörð, nr. 14, 24. ágúst 1877 1714
Lög um löggiltan verslunarstað við Jökulsá á Sólheimasandi, nr. 14, 15. september 1879 ... 1714
Lög um kauptún við Kópaskersvog í Norður-Þingeyjarsýslu, nr. 26, 24. október 1879 1714
Lög um löggilding verslunarstaðar á Hornafjarðarós í Austur-Skaftafellssýslu, nr. 27, 24. október 1879 1714
Lög um löggilding verslunarstaðar á Hesteyri við Hesteyrarfjörð innan Ísafjarðarsýslu, nr. 17, 4. nóvember 1881 1714
Lög um löggilding verslunarstaðar við Kolbeinsárós í Skagafirði, nr. 18, 4. nóvember 1881 ... 1714

Lög um löggilding nýrra verslunarstaða, nr. 30, 8. nóvember 1883 1714
Lög um löggilding verslunarstaðar á Vík í Vestur-Skaftafellssýslu, nr. 29, 2. desember 1887 1714
Lög um löggilding verslunarstaðar að Arngerðareyri við Ísafjarðardjúp, nr. 3, 3. janúar 1890 1714
Lög um löggilding verslunarstaðar við Hólmavík í Steingrímsfirði, nr. 4, 3. janúar 1890 1714
Lög um löggilding verslunarstaðar að Stapa í Snæfellsnessýslu, nr. 5, 3. janúar 1890 1715
Lög um löggilding verslunarstaðar á Búðareyri við Reyðarfjörð, nr. 6, 3. janúar 1890 1715
Lög um stækkun verslunarlóðarinnar á Búðareyri við Reyðarfjörð, nr. 39, 20. október 1905 1715
Lög um löggilding verslunarstaðar að Múlahöfn við Héraðsflóa, nr. 7, 3. janúar 1890 1715
Lög um löggilding verslunarstaðar, nr. 4, 15. janúar 1892 1715
Lög um löggilding verslunarstaðar að Haukadal í Dýrafirði, nr. 5, 15. janúar 1892 1715
Lög um löggilding verslunarstaðar að Hlaðsbót í Arnarfirði, nr. 39, 24. nóvember 1893 1715
Lög um löggilding verslunarstaðar á Búðum í Fáskrúðsfirði, nr. 41, 24. nóvember 1893 1715
Lög um löggilding verslunarstaðar við Vogavík (í Gullbringusýslu), nr. 42, 24. nóvember 1893 ... 1715
Lög um löggilding verslunarstaðar á Svalbarðseyri (við Eyjafjörð), nr. 14, 13. apríl 1894 1715
Lög um löggilding verslunarstaðar að Hrafneyri við Hvalfjörð, nr. 7, 15. febrúar 1895 1715
Lög um löggilding verslunarstaðar að Stakkhamri í Miklaholtshreppi, nr. 8, 15. febrúar 1895 1715
Lög um löggilding verslunarstaðar við Kirkjubólshöfn í Stöðvarfirði, nr. 9, 15. febrúar 1895 1715
Lög um löggilding verslunarstaðar að Seleyri við Borgarfjörð, nr. 10, 15. febrúar 1895 1715
Lög um löggilding verslunarstaðar hjá Bakkagerði í Borgarfirði (í Norður-Múlasýslu), nr. 39, 13. desember 1895 1715
Lög um breyting á lögum nr. 39, 13. desember 1895, um löggilding verslunarstaðar hjá Bakkagerði í Borgarfirði, nr. 50, 26. október 1917 1715
Lög um löggilding verslunarstaðar við Hvammstanga (austanvert við Miðfjörð í Húnavatnssýslu), nr. 40, 13. desember 1895 1715
Lög um löggilding verslunarstaðar við Salthólmavík hjá Tjaldanesi í Saurbæjarhreppi í Dalasýslu, nr. 41, 13. desember 1895 1715
Lög um löggilding verslunarstaðar að Skálavík við Berufjörð í Suður-Múlasýslu, nr. 42, 13. desember 1895 1715
Lög um löggilding verslunarstaðar á Grafarnesi við Grundarfjörð, nr. 35, 18. desember 1897 1716
Lög um löggilding verslunarstaðar á Firði í Múlahreppi í Barðastrandarsýslu, nr. 36, 18. desember 1897 1716
Lög um löggilding verslunarstaðar við Haganesvík í Fljótum, nr. 37, 18. desember 1897 1716
Lög um löggilding verslunarstaðar á Hjalteyri við Eyjafjörð, nr. 38, 18. desember 1897 1716
Lög um löggilding verslunarstaðar hjá Hallgeirsey í Rangárvallasýslu, nr. 39, 18. desember 1897 1716
Lög um löggilding verslunarstaðar að Suðureyrarmölum í Ísafjarðarsýslu, nr. 36, 5. desember 1899 1716
Lög um löggilding verslunarstaðar við Norðurfjörð í Strandasýslu, nr. 37, 5. desember 1899 1716
Lög um löggilding verslunarstaðar á Hjallasandi í Neshreppi utan Ennis innan Snæfellsness- og Hnappadalssýslu, nr. 45, 8. nóvember 1901 .. 1716
Lög um löggilding verslunarstaðar við Sandgerðisvík í Gullbringusýslu, nr. 46, 8. nóvember 1901 1716
Lög um löggilding verslunarstaðar við Flatey á Skjálfanda, nr. 41, 6. nóvember 1902 1716
Lög um löggilding verslunarstaðar við Járngerðarstaðavík í Grindavík, nr. 42, 6. nóvember 1902 1716
Lög um löggilding verslunarstaðar við Óshöfn við Héraðsflóa, nr. 43, 6. nóvember 1902 1716
Lög um löggilding verslunarstaðar við Selvík í Skagafjarðarsýslu, nr. 54, 26. nóvember 1903 .. 1716
Lög um löggilding verslunarstaðar við Kálfshamarsvík í Vindhælishreppi í Húnavatnssýslu, nr. 55, 27. nóvember 1903 1716
Lög um löggilding verslunarstaðar í Bolungarvík í Hólshreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu, nr. 56, 27. nóvember 1903 1716
Lög um ákvörðun verslunarlóðarinnar í Bolungarvík í Hólshreppi, nr. 15, 19. júní 1922 1716
Lög um löggilding verslunarstaðar á Grenivík við Eyjafjörð, nr. 57, 27. nóvember 1903 1716
Lög um löggilding verslunarstaðar á Ökrum í Hraunhreppi í Mýrasýslu, nr. 58, 27. nóvember 1903 1717
Lög um löggilding verslunarstaðar við Heiði á Langanesi í Norður-Þingeyjarsýslu, nr. 59, 27. nóvember 1903 1717
Lög um löggilding verslunarstaðar á Óspakseyri við Bitrufjörð í Strandasýslu, nr. 60, 27. nóvember 1903 1717
Lög um löggilding verslunarstaða, nr. 35, 20. október 1905 1717
Lög um löggilding verslunarstaðar að Bakkabót við Arnarfjörð, nr. 27, 16. nóvember 1907 ... 1717
Lög um löggilding verslunarstaðar að Kirkjuvogi í Hafnahreppi í Gullbringusýslu, nr. 65, 22. nóvember 1907 1717
Lög um löggilding verslunarstaðar að Bæ á Höfðaströnd í Skagafjarðarsýslu, nr. 66, 22. nóvember 1907 1717
Lög um löggilding verslunarstaðar að Tjaldanesi í Auðkúluhreppi í Vestur-Ísafjarðarsýslu, nr. 67, 22. nóvember 1907 1717
Lög um löggilding verslunarstaðar að Kalmansárósi við Hvalfjörð í Borgarfjarðarsýslu, nr. 68, 22. nóvember 1907 1717
Lög um löggilding verslunarstaðar í Hnífsdal í Norður-Ísafjarðarsýslu, nr. 69, 22. nóvember

1907 1717
Lög um verslunarlóðina í Hnífsdal í Norður-Ísafjarðarsýslu, nr. 101, 3. maí 1935 1717
Lög um löggilding verslunarstaðar að Króksfjarðarnesi í Geiradalshreppi, nr. 70, 22. nóvember 1907 1717
Lög um löggilding verslunarstaðar að Eysteinseyri við Tálknafjörð, nr. 71, 22. nóvember 1907 1717
Lög um löggilding verslunarstaða, nr. 47, 30. júlí 1909 1717
Lög um löggilding Dalvíkur, nr. 48, 30. júlí 1909 1718
Lög um löggilding verslunarstaða, nr. 48, 11. júlí 1911 1718
Lög um löggilding verslunarstaða, nr. 17, 22. október 1912 1718
Lög um löggilding verslunarstaða í Karlseyjarvík við Reykhóla og í Hagabót í Barðastrandarsýslu, nr. 39, 20. október 1913 1718
Lög um löggilding verslunarstaðar að Stóra-Fjarðarhorni við Kollafjörð í Strandasýslu, nr. 42, 2. nóvember 1914 1718
Lög um löggilding verslunarstaðar að Höfn í Sléttuhreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu, nr. 69, 3. nóvember 1915 1718
Lög um löggilding verslunarstaðar við Hvalsíki í Vestur-Skaftafellssýslu, nr. 28, 22. nóvember 1918 1718
Lög um löggilding verslunarstaðar við Syðstabæ í Hrísey, nr. 46, 28. nóvember 1919 1718
Lög um löggilding verslunarstaðar við Gunnlaugsvík (sunnan megin Hvammsfjarðar), nr. 49, 28. nóvember 1919 1718
Lög um löggilding verslunarstaðar á Mýramel (í Dýrafirði), nr. 54, 28. nóvember 1919 1718
Lög um löggilding verslunarstaða í Valþjófsdal í Mosvallahreppi og á Lambeyri við Tálknafjörð, nr. 20, 18. maí 1920 1718
Lög um löggilding verslunarstaðar á Suðureyri við Tálknafjörð, nr. 18, 27. júní 1921 1718
Lög um löggilding verslunarstaðar að Kaldrananesi við Bjarnarfjörð, nr. 16, 19. júní 1922 1718
Lög um löggilding verslunarstaðar í Hindisvík á Vatnsnesi við Húnaflóa, nr. 9, 4. júní 1924 ... 1718
Lög um löggilding verslunarstaðar við Málmeyjarsund innan við Votaberg, nr. 14, 4. júní 1924 1718
Lög um löggilding verslunarstaðar í Fúluvík í Staðarsveit í Snæfellsnessýslu, nr. 20, 4. júní 1924 1718
Lög um löggilding verslunarstaðar á Hellnum í Breiðuvíkurhreppi, nr. 23, 27. júní 1925 1719
Lög um löggilding verslunarstaða, nr. 8, 15. júní 1926 1719
Lög um löggilding verslunarstaða, nr. 19, 31. maí 1927 1719
Lög um löggilding verslunarstaða, nr. 18, 7. maí 1928 1719
Lög um löggilding verslunarstaða, nr. 8, 14. júní 1929 1719
Lög um löggilding verslunarstaða, nr. 20, 19. maí 1930 1719
Lög um löggilding verslunarstaðar í Selárvík í Árskógshreppi, nr. 33, 19. maí 1930 1719
Lög um löggilding verslunarstaðar að Súðavík við Álftafjörð í Norður-Ísafjarðarsýslu, nr. 25, 8. september 1931 1719
Lög um löggilding verslunarstaðar að Rauðuvík við Eyjafjörð, nr. 51, 8. september 1931 1719
Lög um löggilding verslunarstaða, nr. 44, 28. janúar 1935 1719
Lög um löggilding verslunarstaðar á Hvalskeri við Patreksfjörð, nr. 46, 28. janúar 1935 1719
Lög um löggilding verslunarstaðar í Hraunhöfn á Melrakkasléttu, nr. 87, 3. maí 1935 1719
Lög um löggilding verslunarstaðar í Buðlungahöfn (við Axarfjörð), nr. 96, 3. maí 1935 1719
Lög um löggilding verslunarstaðar í Hjarðardal í Önundarfirði, nr. 64, 23. júní 1936 1719
Lög um löggilding verslunarstaða, nr. 76, 23. júní 1936 1719
Lög um löggilding verslunarstaðar í Örlygshöfn í Barðastrandarsýslu, nr. 23, 13. júní 1937 1719
Lög um löggilding verslunarstaðar við Þaralátursfjörð, nr. 14, 13. janúar 1938 1720
Lög um löggilding verslunarstaðar í Auðkúlubót í Auðkúluhreppi í Arnarfirði, nr. 86, 14. maí 1940 1720
Lög um löggilding verslunarstaðar í Vogum í Gullbringusýslu, nr. 14, 10. febrúar 1953 1720
Lög um löggilding verslunarstaðar að Skriðulandi í Saurbæjarhreppi í Dalasýslu, nr. 27, 23. apríl 1958 1720
Lög um löggilding á verslunarstað við Arnarnesvog í Garðahreppi í Gullbringusýslu, nr. 37, 7. júní 1960 1720
Lög um löggildingu á verslunarstað í Egilsstaðakauptúni í Suður-Múlasýslu, nr. 10, 20. mars 1967 1720
Lög um ákvörðun verslunarlóða, nr. 61, 10. nóvember 1905 1720
Lög um siglingar og verslun á Íslandi, 15. apríl 1854 1720
Lög um samþykktir um lokunartíma sölubúða, nr. 17, 1. febrúar 1936 1721
Lög um breyting á lögum nr. 17, 1. febrúar 1936, um samþykktir um lokunartíma sölubúða, nr. 75, 13. maí 1982 1722
Lög um bókhald, nr. 51, 2. maí 1968 1722
Lög um breyting á lögum nr. 51, 2. maí 1968, um bókhald, nr. 47, 10. maí 1978 ..... *1724
Lög um rétt manna til að kalla sig viðskiptafræðinga eða hagfræðinga, nr. 27, 25. maí 1981 ... 1728
Lög um löggilta endurskoðendur, nr. 67, 31. maí 1976 1728
Lög um fyrirtækjaskrá, nr. 62, 28. maí 1969 1730
Lög um breyting á lögum nr. 62, 28. maí 1969, um fyrirtækjaskrá, nr. 10, 14. mars 1983 ..... *1732
Lög um verslunarskýrslur, nr. 12, 19. júní 1922 ... 1733
Lög um metramæli og vog, nr. 33, 16. nóvember 1907 1734
Lög um breyting á lögum nr. 33, 16. nóvember 1907, um metramæli og vog, nr. 10, 14. mars 1983 1735

Lög um mælitæki og vogaráhöld, nr. 13, 4. júní 1924 1735
Tilskipun um mælitæki og vogaráhöld, nr. 1, 13. mars 1925 1737
Lög um löggilta vigtarmenn, nr. 60, 3. nóvember 1915 1745
Lög um greiðslu íslenskra afurða, nr. 43, 14. apríl 1943 1746
Lög um varnir gegn óréttmætum verslunarháttum, nr. 84, 19. júní 1933 1746
Lög um breyting á lögum nr. 84, 19. júní 1933, um varnir gegn óréttmætum verslunarháttum, nr. 113, 23. desember 1954 1746
Lög um sölu á eggjum eftir þyngd, nr. 21, 22. október 1912 1746
Lög um að selja kornvörur og kol eftir vigt, nr. 29, 14. desember 1877 1746
Lög um að selja salt eftir vigt, nr. 37, 6. nóvember 1902 1747
Lög um þyngd bakarabrauða, nr. 11, 16. mars 1917 1747
Lög um vigt á síld, nr. 36, 19. maí 1930 1747
Lög um sölu á steinolíu, hráolíu, bensíni og smurningsolíu, nr. 21, 22. mars 1949 1747
Lög um breyting á lögum nr. 21, 22. mars 1949, um sölu á steinolíu, hráolíu, bensíni og smurningsolíu, nr. 10, 14. mars 1983 1748
Lög um verslun ríkisins með áfengi, tóbak og lyf, nr. 63, 28. maí 1969 1748
Lög um breyting á lögum nr. 63, 28. maí 1969, um verslun ríkisins með áfengi, tóbak og lyf, nr. 59, 18. apríl 1971 1749
Lög um Útflutningslánasjóð, nr. 47, 8. maí 1970 . 1749
Lög um útflutning hrossa, nr. 64, 26. nóvember 1958 1750
Lög um breyting á lögum nr. 64, 26. nóvember 1958, um útflutning hrossa, nr. 67, 28. maí 1969 ..... *1750
Lög um eftirlit með framleiðslu á fóðurvörum, áburði og sáðvörum og verslun með þær vörur, nr. 53, 16. maí 1978 1751
Lög um innflutningsbann á niðursoðinni mjólk og þurrmjólk, nr. 88, 22. júlí 1949 1754
Lög um breyting á lögum nr. 88, 22. júlí 1949, um innflutningsbann á niðursoðinni mjólk og þurrmjólk, nr. 10, 14. mars 1983 1754
Lög um einkarétt ríkisstjórnarinnar til þess að flytja trjáplöntur til landsins, og um eftirlit með innflutningi trjáfræs, nr. 78, 15. apríl 1935 1754
Lög um breyting á lögum nr. 78, 15. apríl 1935, um einkarétt ríkisstjórnarinnar til þess að flytja trjáplöntur til landsins, og um eftirlit með innflutningi trjáfræs, nr. 10, 14. mars 1983 1755
Lög um heimild til að banna innflutning ósútaðra skinna og húða, nr. 3, 14. febrúar 1902 1755
Lög um breyting á lögum nr. 3, 14. febrúar 1902, um heimild til að banna innflutning ósútaðra skinna og húða, nr. 75, 13. maí 1982 1755
Lög um aðfluttar ósútaðar húðir, nr. 35, 11. desember 1891 1755
Lög um tilbúning og verslun með smjörlíki o. fl., nr. 32, 19. júní 1933 1755
Lög um breyting á lögum nr. 32, 19. júní 1933, um tilbúning og verslun með smjörlíki o. fl., nr. 56, 29. maí 1980 ..... *1755
Lög um breyting á lögum nr. 32, 19. júní 1933, um tilbúning og verslun með smjörlíki o. fl., nr. 61, 28. janúar 1935 1756
Lög um breyting á lögum nr. 32, 19. júní 1933, um tilbúning og verslun með smjörlíki o. fl., nr. 10, 14. mars 1983 1757
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina að ábyrgjast lán til að koma upp frystihúsum á kjötútflutningshöfnum, nr. 52, 23. júní 1932 1758
Lög um breyting nokkurra laga, sem varða sölu og meðferð íslenskra afurða, nr. 79, 16. apríl 1935 1758
Lög um meðferð, verkun og útflutning á sjávarafurðum, nr. 92, 3. maí 1935 1758
Lög um breyting á lögum nr. 92, 3. maí 1935, um meðferð, verkun og útflutning á sjávarafurðum, nr. 10, 14. mars 1983 1758
Lög um útflutning á síldarmjöli, nr. 56, 28. janúar 1935 1758
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmissa ráðstafana vegna útflutnings á nýjum fiski, nr. 37, 8. september 1931 1759
Lög um breyting á lögum nr. 37, 8. september 1931, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmissa ráðstafana vegna útflutnings á nýjum fiski, nr. 65, 23. júní 1932 1759
Lög um fiskifulltrúa á Spáni og Ítalíu, nr. 5, 4. maí 1925 1759
Lög um Framleiðslueftirlit sjávarafurða, nr. 108, 31. desember 1974 1759
Lög um breyting á lögum nr. 108, 31. desember 1974, um Framleiðslueftirlit sjávarafurða, nr. 14, 24. apríl 1981 ..... *1760
Lög um breyting á lögum nr. 108, 31. desember 1974, um Framleiðslueftirlit sjávarafurða, nr. 19, 9. maí 1975 1760
Lög um breyting á lögum nr. 108, 31. desember 1974, um Framleiðslueftirlit sjávarafurða, nr. 27, 17. maí 1976 1763
Lög um útflutning saltaðrar síldar, nr. 70, 19. júní 1933 1763
Lög um breyting á lögum nr. 70, 19. júní 1933, um útflutning saltaðrar síldar, nr. 10, 14. mars 1983 1763
Lög um mat á fiskúrgangi, nr. 9, 9. janúar 1935 .. 1763
Lög um meðferð, skoðun og mat á sláturafurðum, nr. 30, 28. apríl 1966 1764
Lög um breyting á lögum nr. 30, 28. apríl 1966, um meðferð, skoðun og mat á sláturafurðum, nr. 85, 21. desember 1971 ..... *1764
Lög um breyting á lögum nr. 30, 28. apríl 1966, um meðferð, skoðun og mat á sláturafurðum, nr. 21, 7. maí 1980 1764
Lög um breyting á lögum nr. 30, 28. apríl 1966, um meðferð, skoðun og mat á sláturafurðum, nr. 75, 13. maí 1982 1767
Lög um flokkun og mat ullar, nr. 21, 21. apríl 1976 1767

Lög um flokkun og mat á gærum, nr. 22, 10. maí 1976 1768
Lög um gæðamat á æðardún, nr. 39, 11. maí 1970 1769
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til ýmissa ráðstafana vegna viðskiptasamnings við bresku stjórnina, nr. 88, 19. júní 1933 1770
Lög um skipan gjaldeyris- og viðskiptamála, nr. 63, 31. maí 1979 1770
Lög um ábyrgð ríkissjóðs vegna viðskipta við lönd, sem versla á jafnvirðis- og vöruskiptagrundvelli, nr. 104, 27. desember 1952 1773
Lög um verðlag, samkeppnishömlur og óréttmæta viðskiptahætti, nr. 56, 16. maí 1978 1773
Lög um breyting á lögum nr. 56, 16. maí 1978, um verðlag, samkeppnishömlur og óréttmæta viðskiptahætti, nr. 52, 11. maí 1982 ..... *1774
Lög um breyting á lögum nr. 56, 16. maí 1978, um verðlag, samkeppnishömlur og óréttmæta viðskiptahætti, nr. 13, 10. apríl 1979 1776
Lög um breyting á lögum nr. 56, 16. maí 1978, um verðlag, samkeppnishömlur og óréttmæta viðskiptahætti, nr. 102, 15. nóvember 1978 ... 1782
Lög um launajöfnunarbætur, bætur almannatrygginga, verðlagsmál o. fl., nr. 13, 23. maí 1975 1783
Lög um stjórn efnahagsmála o. fl., nr. 13, 10. apríl 1979 1783
Lög um verðjöfnun á olíu og bensíni, nr. 34, 18. febrúar 1953 1783
Lög um breyting á lögum nr. 34, 18. febrúar 1953, um verðjöfnun á olíu og bensíni, nr. 23, 18. maí 1981 ..... *1783
Lög um breyting á lögum nr. 34, 18. febrúar 1953, um verðjöfnun á olíu og bensíni, nr. 23, 15. mars 1954 1783
Lög um breyting á lögum nr. 34, 18. febrúar 1953, um verðjöfnun á olíu og bensíni, nr. 74, 22. maí 1965 1783
Lög um breyting á lögum nr. 34, 18. febrúar 1953, um verðjöfnun á olíu og bensíni, nr. 92, 23. desember 1966 1784
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að gerast aðili að alþjóðasamningi um lausn fjárfestingardeilna milli ríkja og þegna annarra ríkja, nr. 74, 13. maí 1966 1784
Lög um jöfnun flutningskostnaðar á sementi, nr. 62, 30. apríl 1973 1784

IV. d. Siglingar og útgerð.

Siglingalög, nr. 66, 31. desember 1963 1785
Lög um breyting á lögum nr. 66, 31. desember 1963, siglingalögum, nr. 14, 27. mars 1968 ... *1814
Lög um breyting á lögum nr. 66, 31. desember 1963, siglingalögum, nr. 108, 31. desember 1972 1817
Lög um breyting á lögum nr. 66, 31. desember 1963, siglingalögum, nr. 18, 1. apríl 1969 1820
Lög um breyting á lögum nr. 66, 31. desember 1963, siglingalögum, nr. 25, 10. maí 1977 1824
Lög um löggilta niðurjöfnunarmenn sjótjóns, nr. 74, 11. júní 1938 1825
Lög um breyting á lögum nr. 74, 11. júní 1938, um löggilta niðurjöfnunarmenn sjótjóns, nr. 46, 29. mars 1961 1825
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamþykkt um takmörkun á ábyrgð útgerðarmanna, sem gerð var í Brüssel 10. október 1957, nr. 10, 1. apríl 1968 1826
Lög um heimild til útgáfu reglugerðar um tilkynningarskyldu íslenskra skipa, nr. 28, 2. maí 1969 1826
Lög um tilkynningarskyldu íslenskra skipa, nr. 40, 13. maí 1977 1826
Sjómannalög, nr. 67, 31. desember 1963 1827
Lög um breyting á lögum nr. 67, 31. desember 1963, sjómannalögum, nr. 49, 30. maí 1980 .. 1830
Lög um breyting á lögum nr. 67, 31. desember 1963, sjómannalögum, nr. 53, 20. maí 1969 .. 1832
Lög um lögskráningu sjómanna, nr. 63, 29. mars 1961 1843
Lög um breyting á lögum nr. 63, 29. mars 1961, um lögskráningu sjómanna, nr. 71, 28. apríl 1962 1844
Lög um breyting á lögum nr. 63, 29. mars 1961, um lögskráningu sjómanna, nr. 24, 16. maí 1980 1844
Lög um breyting á lögum nr. 63, 29. mars 1961, um lögskráningu sjómanna, nr. 44, 23. maí 1980 ..... *1847
Lög um skráningu skipa, nr. 53, 12. maí 1970 ... 1848
Lög um skipamælingar, nr. 50, 12. maí 1970 1854
Lög um atvinnuréttindi skipstjórnarmanna á íslenskum skipum, nr. 69, 30. apríl 1973 1856
Lög um breyting á lögum nr. 69, 30. apríl 1973, um atvinnuréttindi skipstjórnarmanna á íslenskum skipum, nr. 9, 10. mars 1983 1861
Lög um atvinnuréttindi vélstjóra á íslenskum skipum, nr. 72, 13. maí 1966 1862
Lög um bryta og matreiðslumenn á farskipum og fiskiskipum, nr. 50, 29. mars 1961 1867
Lög um breyting á lögum nr. 50, 29. mars 1961, um bryta og matreiðslumenn á farskipum og fiskiskipum, nr. 31, 28. apríl 1966 1868
Lög um kafarastörf, nr. 12, 13. apríl 1976 1868
Lög um Siglingamálastofnun ríkisins, nr. 51, 12. maí 1970 1869
Lög um eftirlit með skipum, nr. 52, 12. maí 1970 1873
Lög um breyting á lögum nr. 52, 12. maí 1970, um eftirlit með skipum, nr. 57, 29. maí 1972 .. *1882
Lög um breyting á lögum nr. 52, 12. maí 1970, um eftirlit með skipum, nr. 34, 26. maí 1981 .. *1883
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að leyfa hf. Olíumöl innflutning á olíupramma, nr. 4, 18. mars 1977 1887
Lög um ráðstafanir til öryggis við siglingar, nr. 56, 23. júní 1932 1887
Lög um breyting á lögum nr. 56, 23. júní 1932, um ráðstafanir til öryggis við siglingar, nr. 75, 13. maí 1982 1888
Lög um dag- og næturbendingar á íslenskum

skipum í sjávarháska og um ráðstafanir, er skip rekast á, nr. 13, 9. september 1899 1888
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd samþykkt um alþjóðareglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó, 1972, nr. 7, 26. febrúar 1975 1888
Lög um leiðsögu skipa, nr. 48, 19. júní 1933 1912
Lög um breyting á lögum nr. 48, 19. júní 1933, um leiðsögu skipa, nr. 33, 24. mars 1961 1913
Lög um breyting á lögum nr. 48, 19. júní 1933, um leiðsögu skipa, nr. 75, 13. maí 1982 1917
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til ákvörðunar um samflot íslenskra skipa milli Íslands og Stóra-Bretlands, nr. 47, 14. apríl 1943 1917
Lög um skipströnd og vogrek, nr. 42, 15. júní 1926 1917
Lög um breyting á lögum nr. 42, 15. júní 1926, um skipströnd og vogrek, nr. 44, 21. apríl 1965 .... *1922
Lög um breyting á lögum nr. 42, 15. júní 1926, um skipströnd og vogrek, nr. 10, 14. mars 1983 1924
Lög um vitamál, nr. 56, 29. maí 1981 1924
Lög um bann gegn jarðraski, nr. 123, 17. ágúst 1940 1928
Lög um breyting á lögum nr. 123, 17. ágúst 1940, um bann gegn jarðraski, nr. 48, 7. apríl 1956 ... 1928
Lög um breyting á lögum nr. 123, 17. ágúst 1940, um bann gegn jarðraski, nr. 75, 13. maí 1982 .. 1928
Lög um forkaupsrétt kaupstaða og kauptúna á hafnarmannvirkjum o. fl., nr. 22, 23. júní 1932 1928
Hafnalög, nr. 45, 25. apríl 1973 1929
Lög um breyting á lögum nr. 45, 25. apríl 1973, hafnalögum, nr. 83, 31. maí 1976 ..... *1933
Lög um landshöfn í Keflavíkurkaupstað og Njarðvíkurhreppi, nr. 23, 6. maí 1955 1937
Lög um breyting á lögum nr. 23, 6. maí 1955, um landshöfn í Keflavíkurkaupstað og Njarðvíkurhreppi, nr. 13, 20. mars 1963 1937
Lög um breyting á lögum nr. 23, 6. maí 1955, um landshöfn í Keflavíkurkaupstað og Njarðvíkurhreppi, nr. 42, 21. apríl 1962 1938
Lög um breyting á lögum nr. 23, 6. maí 1955, um landshöfn í Keflavíkurkaupstað og Njarðvíkurhreppi, nr. 10, 14. mars 1983 ..... *1938
Lög um landshöfn í Rifi á Snæfellsnesi, nr. 38, 14. mars 1951 1940
Lög um breyting á lögum nr. 38, 14. mars 1951, um landshöfn í Rifi á Snæfellsnesi, nr. 6, 20. mars 1963 1940
Lög um breyting á lögum nr. 38, 14. mars 1951, um landshöfn í Rifi á Snæfellsnesi, nr. 10, 14. mars 1983 ..... *1941
Lög um landshöfn í Þorlákshöfn, nr. 61, 13. maí 1966 1942
Lög um breyting á lögum nr. 61, 13. maí 1966, um landshöfn í Þorlákshöfn, nr. 10, 14. mars 1983 ..... *1943
Lög um eignarnám á landspildu á Bolungarvíkurmölum í Hólshreppi, nr. 16, 23. júní 1932 1944
Lög um eignarnám á landspildu í Skeljavík við Hnífsdal, nr. 17, 23. júní 1932 1944
Lög um eignarnám á landspildu í Sandvíkurlandi, nr. 21, 13. janúar 1938 1945
Lög um að útlendum skipum verði gefinn kostur á að flytja vörur hafna á milli á Íslandi og milli Íslands og Danmerkur, 17. apríl 1868 1945
Lög um bann við sölu og leigu skipa úr landi, nr. 2, 18. janúar 1917 1945
Lög um breyting á lögum nr. 2, 18. janúar 1917, um bann við sölu og leigu skipa úr landi, nr. 10, 14. mars 1983 1945
Lög um reikningaskrifstofu sjávarútvegsins, nr. 90, 16. desember 1943 1945
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að leyfa hf. Hval innflutning á tveimur hvalveiðiskipum, nr. 99, 28. desember 1961 1946
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að leyfa hf. Hval innflutning á hvalveiðiskipi, nr. 9, 20. mars 1963 1946
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka leigunámi tvö hvalveiðiskip hf. Hvals, nr. 9, 29. mars 1973 1946
Lög um Skipaútgerð ríkisins, nr. 40, 29. apríl 1967 1946
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd samþykkt um alþjóðasiglingamálastofnun (IMCO), nr. 52, 11. júní 1960 1947
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd breytingar frá 1962, á alþjóðasamþykkt frá 12. maí 1954, um varnir gegn óhreinkun sjávar af völdum olíu, og setja reglur um frekari varnir gegn slíkri óhreinkun sjávarins, nr. 77, 10. maí 1966 1947
Lög um bann við losun hættulegra efna í sjó, nr. 20, 21. apríl 1972 1948
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamning, er gerður var 15. febrúar 1972, um varnir gegn mengun sjávar vegna losunar úrgangsefna frá skipum og flugvélum, nr. 20, 16. apríl 1973 ... 1948
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamning, er gerður var 29. desember 1972, um varnir gegn mengun hafsins vegna losunar úrgangsefna og annarra efna í það, nr. 53, 30. apríl 1973 1949
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd þrjá alþjóðasamninga um varnir gegn mengun sjávar af völdum olíu, nr. 14, 4. apríl 1979 1949
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina að fullgilda fyrir Íslands hönd samning um varnir gegn mengun sjávar frá landstöðvum, nr. 67, 18. maí 1981 1950

IV. e. Iðnaður.

Iðnaðarlög, nr. 42, 18. maí 1978 1950
Lög um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnum til að taka eignarnámi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl., nr. 23, 12. september 1917 1953
Lög um landssmiðju, nr. 102, 23. júní 1936 1954
Lög um breyting á lögum nr. 102, 23. júní 1936, um landssmiðju, nr. 21, 30. janúar 1945 ..... *1954

Lög um breyting á lögum nr. 102, 23. júní 1936, um landssmiðju, nr. 29, 18. apríl 1962 1954
Lög um sementsverksmiðju, nr. 35, 1. apríl 1948 1955
Lög um breyting á lögum nr. 35, 1. apríl 1948, um sementsverksmiðju, nr. 57, 25. maí 1950 1955
Lög um breyting á lögum nr. 35, 1. apríl 1948, um sementsverksmiðju, nr. 7, 6. febrúar 1961 1955
Lög um breyting á lögum nr. 35, 1. apríl 1948, um sementsverksmiðju, nr. 39, 18. apríl 1962 1955
Lög um Áburðarverksmiðju ríkisins, nr. 43, 16. apríl 1971 1956
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna byggingar áburðarverksmiðju, nr. 88, 15. desember 1952 1957
Lög um kaup ríkissjóðs á hlutabréfum Áburðarverksmiðjunnar hf., sem eru í einkaeign, nr. 45, 2. maí 1968 1958
Lög um kísilgúrverksmiðju við Mývatn, nr. 80, 15. ágúst 1966 1958
Lög um viðauka við lög nr. 80, 15. ágúst 1966, um kísilgúrverksmiðju við Mývatn, nr. 48, 17. maí 1969 1961
Lög um aukningu hlutafjár í Kísiliðjunni hf., nr. 53, 11. maí 1982 1961
Lög um lagagildi samnings milli ríkisstjórnar Íslands og Swiss Aluminium Ltd., um álbræðslu við Straumsvík, nr. 76, 13. maí 1966 1962
Lög um lagagildi viðaukasamnings milli ríkisstjórnar Íslands og Swiss Aluminium Ltd., um álbræðslu við Straumsvík, nr. 19, 6. apríl 1970 1962
Lög um lagagildi viðaukasamnings milli ríkisstjórnar Íslands og Swiss Aluminium Ltd., um álbræðslu við Straumsvík, nr. 42, 25. maí 1976 1962
Lög um olíuhreinsunarstöð á Íslandi, nr. 21, 5. apríl 1971 1962
Lög um undirbúning þörungavinnslu að Reykhólum, nr. 107, 31. desember 1972 1963
Lög um þörungavinnslu við Breiðafjörð, nr. 107, 27. desember 1973 1965
Lög um breyting á lögum nr. 107, 27. desember 1973, um þörungavinnslu við Breiðafjörð, nr. 14, 23. maí 1975 1965
Lög um undirbúningsfélag saltverksmiðju á Reykjanesi, nr. 47, 25. maí 1976 1966
Lög um sjóefnavinnslu á Reykjanesi, nr. 62, 4. júní 1981 1968
Lög um járnblendiverksmiðju í Hvalfirði, nr. 18, 11. maí 1977 1969
Lög um breyting á lögum nr. 18, 11. maí 1977, um járnblendiverksmiðju í Hvalfirði, nr. 45, 11. maí 1982 ..... *1969
Lög um stálbræðslu, nr. 59, 4. júní 1981 1973
Lög um steinullarverksmiðju, nr. 61, 4. júní 1981 1974
Lög um kísilmálmverksmiðju á Reyðarfirði, nr. 70, 17. maí 1982 1974
Lög um Tunnuverksmiðjur ríkisins, nr. 49, 29. maí 1957 1977
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu geymsluhús Tunnuverksmiðju Siglufjarðar sf., nr. 24, 23. apríl 1946 1978
Lög um heimild til að selja Húseiningum hf. húsnæði Tunnuverksmiðja ríkisins á Siglufirði, nr. 19, 10. maí 1977 1978
Lög um stofnun undirbúningsfélags fiskkassaverksmiðju, nr. 46, 14. maí 1974 1978
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fyrirskipa blöndun á þurrmjólk í brauð í brauðgerðarhúsum, og til þess að ákveða hámarksverð á brauði og þurrmjólk, nr. 22, 13. janúar 1938 1979
Lög um verkstjóranámskeið, nr. 49, 29. mars 1961 1979
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd Parísarsamþykktina um vernd eignarréttinda á sviði iðnaðar, nr. 102, 28. desember 1961 1980
Lög um Iðntæknistofnun Íslands, nr. 41, 18. maí 1978 1991
Lög um breyting á lögum nr. 41, 18. maí 1978, um Iðntæknistofnun Íslands, nr. 118, 30. desember 1978 1993
Lög um iðnráðgjafa, nr. 86, 31. desember 1981 .. 1993
Lög um Iðnlánasjóð, nr. 68, 10. október 1967 .. 1994
Lög um breyting á lögum nr. 68, 10. október 1967, um Iðnlánasjóð, nr. 44, 11. maí 1982 ... *1994
Lög um breyting á lögum nr. 68, 10. október 1967, um Iðnlánasjóð, nr. 68, 21. maí 1974 ... 1994
Lög um breyting á lögum nr. 68, 10. október 1967, um Iðnlánasjóð, nr. 19, 5. apríl 1968 ... 1994
Lög um breyting á lögum nr. 68, 10. október 1967, um Iðnlánasjóð, nr. 50, 25. apríl 1973 .. 1994
Lög um breyting á lögum nr. 68, 10. október 1967, um Iðnlánasjóð, nr. 44, 16. maí 1977 ... *1994
Lög um breyting á lögum nr. 68, 10. október 1967, um Iðnlánasjóð, nr. 42, 16. apríl 1971 .. 1995
Lög um breyting á lögum nr. 68, 10. október 1967, um Iðnlánasjóð, nr. 59, 31. maí 1979 ... *1995
Lög um Iðnrekstrarsjóð, nr. 54, 6. júní 1980 ... 1997
Lög um Iðnþróunarsjóð, nr. 9, 13. febrúar 1970 .. 1999
Lög um breyting á lögum nr. 9, 13. febrúar 1970, um Iðnþróunarsjóð, nr. 43, 23. maí 1980 .... *1999
Lög um norrænan tækni- og iðnþróunarsjóð, nr. 54, 25. apríl 1973 2002
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til aðildar að Iðnþróunarsjóði fyrir Portúgal, nr. 61, 31. maí 1976 2003
Lög um Útflutningsmiðstöð iðnaðarins, nr. 14, 30. mars 1971 2003
Lög um breyting á lausaskuldum iðnaðarins í föst lán, nr. 36, 15. maí 1964 2004
Lög um breyting á lögum nr. 36, 15. maí 1964, um breyting á lausaskuldum iðnaðarins í föst lán, nr. 87, 20. desember 1968 2004
Lög um veðtryggingu iðnrekstrarlána, nr. 47, 26. maí 1972 2004

IV. f. Vatnsréttindi og orkumál.

Vatnalög, nr. 15, 20. júní 1923 2005
Lög um breyting á lögum nr. 15, 20. júní 1923, vatnalögum, nr. 90, 11. júní 1938 2013
Lög um aðstoð til vatnsveitna, nr. 93. 5. júní 1947 2035
Orkulög, nr. 58, 29. apríl 1967 2037

Lög um breyting á lögum nr. 58, 29. apríl 1967, orkulögum, nr. 84, 9. maí 1972 2037
Lög um breyting á lögum nr. 58, 29. apríl 1967, orkulögum, nr. 32, 17. mars 1983 ..... *2043
Lög um breyting á lögum nr. 58, 29. apríl 1967, orkulögum, nr. 51, 25. apríl 1973 2046
Lög um Rafmagnseftirlit ríkisins, nr. 60, 31. maí 1979 2048
Lög um heimild til lántöku fyrir raforkusjóð, nr. 54, 20. apríl 1963 2050
Lög um verðjöfnunargjald af raforku, nr. 83, 17. september 1974 2050
Lög um breyting á lögum nr. 83, 17. september 1974, um verðjöfnunargjald af raforku, nr. 96, 31. desember 1982 ..... *2050
Lög um breyting á lögum nr. 83, 17. september 1974, um verðjöfnunargjald af raforku, nr. 89, 31. desember 1981 2051
Lög um jöfnun og lækkun hitunarkostnaðar, nr. 53, 28. maí 1980 2052
Lög um fjáröflun til landhelgisgæslu og fiskverndar, ríkisfjármál og fjármögnun orkuframkvæmda sveitarfélaga, nr. 20, 5. maí 1976 2054
Lög um Landsvirkjun, nr. 42, 23. mars 1983 2054
Lög um viðauka við lög nr. 28, 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins, nr. 35, 23. maí 1959 2058
Lög um viðauka við lög nr. 28, 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins, nr. 51, 20. apríl 1963 2059
Lög um heimild handa landsstjórninni til framkvæmda á rannsóknum til undirbúnings virkjunar Sogsfossanna, nr. 73, 27. júní 1921 2059
Lög um sérleyfi til þess að veita raforku frá Sogsvirkjuninni til Selfoss, Eyrarbakka og Stokkseyrar, nr. 45, 30. júní 1942 2059
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lánveitinga til Sogs- og Laxárvirkjana og til lántöku vegna sömu fyrirtækja, nr. 63, 25. maí 1950 2060
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku í Alþjóðabankanum í Washington vegna Sogs- og Laxárvirkjana, nr. 74, 25. nóvember 1952 2060
Lög um virkjun Fljótaár, nr. 98, 3. maí 1935 ... 2060
Lög um breyting á lögum nr. 98, 3. maí 1935, um virkjun Fljótaár, nr. 35, 2. apríl 1943 2061
Lög um eignarnám á vatnsréttindum í Andakílsá o. fl., nr. 20, 27. júní 1921 2061
Lög um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins, nr. 92, 5. júní 1947 2061
Lög um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins, nr. 34, 16. maí 1949 2062
Lög um ný orkuver og nýja orkuveitu rafmagnsveitna ríkisins, nr. 12, 9. febrúar 1951 .. 2062
Lög um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins, nr. 65, 8. maí 1956 2063
Lög um Orkubú Vestfjarða, nr. 66, 31. maí 1976 2064
Lög um virkjun Lagarfoss, nr. 111, 30. desember 1970 2066
Lög um breyting á lögum nr. 111, 30. desember 1970, um virkjun Lagarfoss, nr. 29, 12. maí 1972 2066
Lög um virkjun Svartár í Skagafirði, nr. 28, 16. apríl 1971 2066
Lög um jarðgufuvirkjun við Kröflu eða við Námafjall í Suður-Þingeyjarsýslu, nr. 21, 10. apríl 1974 2067
Lög um Hitaveitu Suðurnesja, nr. 100, 31. desember 1974 2067
Lög um breyting á lögum nr. 100, 31. desember 1974, um Hitaveitu Suðurnesja, nr. 26, 9. maí 1980 ..... *2068
Lög um virkjun Bessastaðaár í Fljótsdal, nr. 105, 31. desember 1974 2070
Lög um virkjun Hvítár í Borgarfirði, nr. 26, 11. maí 1977 2071
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka eignarnámi hluta jarðarinnar Deildartungu í Reykholtsdalshreppi, ásamt jarðhitaréttindum, nr. 57, 31. maí 1979 2071
Lög um raforkuver, nr. 60, 4. júní 1981 2072
Lög um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts, nr. 27, 23. júní 1932 2073
Lög um breyting á lögum nr. 27, 23. júní 1932, um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts, nr. 18, 26. febrúar 1943 ..... *2073
Lög um fyrirhleðslu Héraðsvatna norður af Vindheimabrekkum, nr. 113, 31. desember 1945 2075
Lög um heftingu landbrots og varnir gegn ágangi vatna, nr. 43, 26. maí 1975 2076
Lög um breyting á lögum nr. 43, 26. maí 1975, um heftingu landbrots og varnir gegn ágangi vatna, nr. 36, 29. maí 1979 ..... *2076

IV. g. Veitingar.

Lög um veitingasölu, gististaðahald o. fl., nr. 53, 20. apríl 1963 2078
Lög um breyting á lögum nr. 53, 20. apríl 1963, um veitingasölu, gististaðahald o. fl., nr. 57, 12. maí 1982 2078
Lög um byggingu gistihúss í Reykjavík, nr. 36, 29. apríl 1946 2082

IV. h. Veiði og friðun.

Tilskipun um veiði á Íslandi, 20. júní 1849 2083
Lög um breyting á tilskipun 20. júní 1849, um veiði á Íslandi, nr. 25, 27. júní 1925 2084
Lög um eyðingu refa og minka, nr. 52, 5. júní 1957 2086
Lög um breyting á lögum nr. 52, 5. júní 1957, um eyðingu refa og minka, nr. 47, 27. maí 1980 .. 2087
Lög um útrýmingu sels í Húnaósi, nr. 29, 13. júní 1937 2088
Lög um selaskot á Breiðafirði og uppidráp, nr. 30, 27. júní 1925 2088
Lög um hvalveiðar, nr. 26, 3. maí 1949 2089
Lög um breyting á lögum nr. 26, 3. maí 1949, um hvalveiðar, nr. 40, 29. maí 1979 ..... *2089
Lög um fuglaveiðar og fuglafriðun, nr. 33, 26. apríl 1966 2090
Lög um breyting á lögum nr. 33, 26. apríl 1966,

um fuglaveiðar og fuglafriðun, nr. 75, 13. maí 1982 ..... *2094
Lög um eyðingu svartbaks, nr. 50, 18. maí 1965 .. 2097
Lög um lax- og silungsveiði, nr. 76, 25. júní 1970 2098

IV. i. Reki.

Jónsbók, 1281, Rekabálkr.
Kap. 1. 2120
Kap. 2. Um viðreka ok veiði fyrir útan netlög .. 2121
Kap. 3. Um festing á hval 2121
Kap. 4. Um skot, ef þat finnst í hval, ok ef leynt er skotinu 2122
Kap. 5. Um skotmannshlut, hversu fara skal ... 2122
Kap. 6. Um fiskhelgi ok ábyrgð á flutningarhval .. 2123
Kap. 7. Um flutningarhval ok griðmenn finna .. 2123
Kap. 8. Um rangfluttan hval ok ef í fiskhelgi er .. 2123
Kap. 9. Um selveiðar ok skot þat eigi er þingborit 2124
Kap. 11. Um almenningshval, ef fluttr er, hverir eigu 2124
Alþingisdómur um rekamark, um 1300 2124
Konungsbréf (til stiftamtmanns) um landshlut af flutningshvölum á Íslandi, 23. júní 1779 2124
Opið bréf um rekatilkall á Íslandi, 4. maí 1778 .. 2124

IV. j. Námar.

Námulög, nr. 24, 17. apríl 1973 2125
Lög um samþykktir um mótak, nr. 23, 22. október 1912 2128
Lög um mótak, nr. 16, 12. febrúar 1940 2129

IV. k. Almenn ákvæði og ýmsir atvinnuvegir.

Lög um afnám ákvæða í lögum, sem binda atvinnuréttindi íslenskra ríkisborgara við undanfarna búsetu eða dvöl hér á landi, nr. 103, 17. desember 1954 2131
Lög um aðgerðir í atvinnumálum, nr. 9, 1. apríl 1969 2131
Lög um ostrurækt, nr. 21, 12. júní 1939 2132

V. Einkamálaréttur.

V. a. Persónuréttindi.

Lög um lögræði, nr. 95, 5. júní 1947 2135
Lög um breyting á lögum nr. 95, 5. júní 1947, um lögræði, nr. 26, 21. maí 1979 2135
Lög um mannanöfn, nr. 54, 27. júní 1925 2141
Lög um breyting á lögum nr. 54, 27. júní 1925, um mannanöfn, nr. 10, 14. mars 1983 2142
Lög um kerfisbundna skráningu á upplýsingum, er varða einkamálefni, nr. 63, 5. júní 1981 ... 2142
Lög um horfna menn, nr. 44, 26. maí 1981 2148

V. b. Sifjaréttindi.

Lög um stofnun og slit hjúskapar, nr. 60, 29. maí 1972 2152
Lög um breyting á lögum nr. 60, 29. maí 1972, um stofnun og slit hjúskapar, nr. 64, 30. maí 1979 2153
Lög um breyting á lögum nr. 60, 29. maí 1972, um stofnun og slit hjúskapar, nr. 10, 14. mars 1983 ..... *2159
Lög um breyting á lögum nr. 60, 29. maí 1972, um stofnun og slit hjúskapar, nr. 17, 13. apríl 1973 2163
Lög um réttindi og skyldur hjóna, nr. 20, 20. júní 1923 2164
Lög um breyting á lögum nr. 20, 20. júní 1923, um réttindi og skyldur hjóna, nr. 10, 14. mars 1962 ..... *2167
Lög um breyting á lögum nr. 20, 20. júní 1923, um réttindi og skyldur hjóna, nr. 25, 23. mars 1961 2172
Barnalög, nr. 9, 15. apríl 1981 2173
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi alþjóðleg einkamálaréttarákvæði í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um hjúskap, ættleiðingu og lögráð, nr. 29, 8. september 1931 2184
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi samning um breyting á samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, frá 6. febrúar 1931, um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð, nr. 62, 21. apríl 1954 2187
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi samkomulag milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um breyting á Norðurlandasamningnum frá 6. febrúar 1931, um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð, nr. 98, 19. desember 1969 2188
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi samkomulag milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um breyting á Norðurlandasamningnum frá 6. febrúar 1931, um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð, nr. 95, 20. desember 1973 2190
Ættleiðingarlög, nr. 15, 8. maí 1978 2191
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að láta öðlast gildi ákvæði í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um innheimtu meðlaga, nr. 93, 29. desember 1962 2195

V. c. Erfðir.

Erfðalög, nr. 8, 14. mars 1962 2197

V. d. Kröfuréttindi.

Jónsbók, 1281, Mannhelgi.
Kap. 8. Um óðs manns víg ok hversu með hann skal fara 2206
Kap. 13. Um váðaverk 2206
Kvennagiptingar.
Kap. 12. (Et. 18). Um arfsísetning ok skuldalykning 2206
Kap. 23. (Frfb. 1). 2206
Kap. 30. (Frfb. 8). Um arfván ok arfsöl 2206

Kaupabálkr.
Kap. 1. ... 2207
Kap. 2. Hverir vitni megu bera ok verjast kröfu 2207
Kap. 4. Um vitafé ok skuldalukting ... 2207
Kap. 14. Um kaupfox, ef maðr selr einn grip tveimr mönnum senn ... 2207
Kap. 21. Hversu vitafé er ok ábyrgð á láni ... 2207
Kap. 23. Um skuldskeytingar ok umboð ... 2207
Farmannalög.
Kap. 28. Um skips lán eða hross ... 2207
Þjófabálkr.
Kap. 15. Um ábyrgð á geymslufé ... 2208
Kap. 16. Um ábyrgð á láni ok ef tveir eigu einn grip ... 2208
Lög um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga, nr. 7, 1. febrúar 1936 ... 2208
Lög um bann við okri, dráttarvexti o. fl., nr. 58, 28. júní 1960 ... 2214
Lög um breyting á lögum nr. 58, 28. júní 1960, um bann við okri, dráttarvexti o. fl., nr. 71, 22. maí 1965 ... 2214
Lög um fyrning skulda og annarra kröfuréttinda, nr. 14, 20. október 1905 ... 2215
Tilskipun um áritun afborgana á skuldabréf, 9. febrúar 1798 ... 2220
Lög um vernd atvinnufyrirtækja gegn órétt-mætum prentuðum ummælum, nr. 71, 7. maí 1928 ... 2220
Lög um fasteignasölu, nr. 47, 11. júní 1938 ... 2220
Lög um breyting á lögum nr. 47, 11. júní 1938, um fasteignasölu, nr. 20, 22. mars 1948 ... 2221
Lög um breyting á lögum nr. 47, 11. júní 1938, um fasteignasölu, nr. 40, 29. mars 1961 ... *2221
Lög um breyting á lögum nr. 47, 11. júní 1938, um fasteignasölu, nr. 75, 13. maí 1982 ... 2222
Lög um breyting á lögum nr. 47, 11. júní 1938, um fasteignasölu, nr. 49, 25. maí 1976 ... 2222
Lög um lausafjárkaup, nr. 39, 19. júní 1922 ... 2222
Lög um sölu notaðra lausafjármuna, nr. 61, 31. maí 1979 ... 2232
Lög um húsaleigusamninga, nr. 44, 1. júní 1979 .. 2233
Víxillög, nr. 93, 19. júní 1933 ... 2246
Lög um breyting á lögum nr. 93, 19. júní 1933, víxillögum, nr. 25, 23. apríl 1968 ... *2252
Lög um breyting á lögum nr. 93, 19. júní 1933, víxillögum, nr. 54, 18. maí 1965 ... *2253
Lög um tékka, nr. 94, 19. júní 1933 ... 2262
Lög um breyting á lögum nr. 94, 19. júní 1933, um tékka, nr. 24, 18. maí 1981 ... *2265
Lög um breyting á lögum nr. 94, 19. júní 1933, um tékka, nr. 55, 18. maí 1965 ... 2268
Lög um breyting á lögum nr. 94, 19. júní 1933, um tékka, nr. 26, 23. apríl 1968 ... 2270
Lög um viðauka við lög nr. 94, 19. júní 1933, um tékka, nr. 35, 12. maí 1977 ... 2272
Lög um geymslufé, nr. 9, 5. maí 1978 ... 2273
Hjúalög, nr. 22, 7. maí 1928 ... 2273
Lög um lausamenn, húsmenn og þurrabúðarmenn, nr. 60, 22. nóvember 1907 ... 2279
Konungsúrskurður um heimild kansellíisins til að staðfesta prófentugerninga, 3. mars 1814 .. 2279
Lög um opinberar fjársafnanir, nr. 5, 24. mars 1977 ... 2279
Lög um happdrætti (lotterí) og hlutaveltur (tombólur), nr. 6, 15. júní 1926 ... 2280
Lög um breyting á lögum nr. 6, 15. júní 1926, um happdrætti (lotterí) og hlutaveltur (tombólur), nr. 75, 13. maí 1982 ... 2280
Lög um Happdrætti Háskóla Íslands, nr. 13, 13. apríl 1973 ... 2280
Lög um breyting á lögum nr. 13, 13. apríl 1973, um Happdrætti Háskóla Íslands, nr. 96, 24. desember 1974 ... 2280
Lög um breyting á lögum nr. 13, 13. apríl 1973, um Happdrætti Háskóla Íslands, nr. 55, 25. maí 1976 ... 2281
Lög um vöruhappdrætti fyrir Samband íslenskra berklasjúklinga, nr. 18, 22. apríl 1959 ... 2281
Lög um breyting á lögum nr. 18, 22. apríl 1959, um vöruhappdrætti fyrir Samband íslenskra berklasjúklinga, nr. 22, 10. apríl 1974 ... 2281
Lög um breyting á lögum nr. 18, 22. apríl 1959, um vöruhappdrætti fyrir Samband íslenskra berklasjúklinga, nr. 52, 25. maí 1976 ... 2281
Lög um breyting á lögum nr. 18, 22. apríl 1959, um vöruhappdrætti fyrir Samband íslenskra berklasjúklinga, nr. 78, 10. maí 1978 ... 2282
Lög um happdrætti Dvalarheimilis aldraða sjómanna, nr. 16, 13. apríl 1973 ... 2282
Lög um breyting á lögum nr. 16, 13. apríl 1973, um happdrætti Dvalarheimilis aldraða sjómanna, nr. 53, 25. maí 1976 ... 2282
Lög um breyting á lögum nr. 16, 13. apríl 1973, um happdrætti Dvalarheimilis aldraða sjómanna, nr. 31, 23. mars 1983 ... 2282
Lög um heimild fyrir dómsmálaráðherra til þess að veita leyfi til veðmálastarfsemi í sambandi við kappreiðar og kappróður, nr. 23, 30. janúar 1945 ... 2282
Lög um getraunir, nr. 59, 29. maí 1972 ... 2283
Lög um heimild til að leyfa héraðssamböndum íþrótta- og ungmennafélaga að stofna til sérstakrar tegundar happdrættis, nr. 15, 31. janúar 1952 ... 2284
Lög um happdrætti í sambandi við skuldabréfalán Flugfélags Íslands, nr. 89, 28. desember 1957 ... 2284

V. e. Félög og stofnanir.

Lög um samvinnufélög, nr. 46, 13. júní 1937 ... 2284
Lög um breyting á lögum nr. 46, 13. júní 1937, um samvinnufélög, nr. 47, 13. maí 1977 ... *2285
Lög um breyting á lögum nr. 46, 13. júní 1937, um samvinnufélög, nr. 37, 24. maí 1958 ... *2285
Lög um breyting á lögum nr. 46, 13. júní 1937, um samvinnufélög, nr. 73, 11. júní 1938 ... *2288
Lög um heimild fyrir Sláturfélag Suðurlands til að innkalla stofnbréf sín, nr. 13, 12. febrúar 1940 ... 2293
Lög um heimild fyrir Sláturfélag Skagfirðinga til að innkalla stofnbréf sín, nr. 89, 23. nóvember 1945 ... 2293
Lög um hlutarútgerðarfélög, nr. 45, 12. febrúar 1940 ... 2293

Lög um rekstrarlánafélög, nr. 98, 11. júní 1938 ... 2297
Lög um hlutafélög, nr. 32, 12. maí 1978 2298
Lög um heimild til sölu hlutabréfa í Íslensku matvælamiðstöðinni hf. til erlendra aðila, nr. 17, 7. maí 1977 2336
Lög um eftirlit með opinberum sjóðum, nr. 20, 20. maí 1964 2336
Lög um ráðstöfun á Minningarsjóði Jóns Sigurðssonar frá Gautlöndum, nr. 26, 20. apríl 1970 2336
Lög um breyting á skipulagsskrá nr. 79, 18. september 1929, fyrir minningarsjóð hjónanna Halldórs Jónssonar og Matthildar Ólafsdóttur frá Suður-Vík og dætra þeirra, Guðlaugar og Sigurlaugar, til stofnunar elliheimilis fyrir Vestur-Skaftafellssýslu og Eyjafjöll, nr. 21, 27. apríl 1972 2336
Lög um Fjárfestingarfélag Íslands hf., nr. 46, 6. maí 1970 2337
Lög um breyting á lögum nr. 46, 6. maí 1970, um Fjárfestingarfélag Íslands hf., nr. 39, 29. maí 1979 2337

V. f. Hlutaréttindi.

Jónsbók, 1281, Kaupabálkr.
Kap. 20. Ef menn tveir eða fleiri eigu einn grip saman 2337
Þjófabálkr.
Kap. 14. Um fund, ef maðr finnr fémætt 2338
Lög um eignarrétt og afnotarétt fasteigna, nr. 19, 6. apríl 1966 2338
Lög um breyting á lögum nr. 19, 6. apríl 1966, um eignarrétt og afnotarétt fasteigna, nr. 43, 10. maí 1978 ..... *2338
Lög um breyting á lögum nr. 19, 6. apríl 1966, um eignarrétt og afnotarétt fasteigna, nr. 30, 22. maí 1980 ..... *2339
Lög um bæjarnöfn o. fl., nr. 35, 18. febrúar 1953 2340
Lög um breyting á lögum nr. 35, 18. febrúar 1953, um bæjarnöfn o. fl., nr. 22, 8. maí 1978 2341
Lög um skráningu og mat fasteigna, nr. 94, 20. maí 1976 2341
Lög um breyting á lögum nr. 94, 20. maí 1976, um skráningu og mat fasteigna, nr. 27, 23. maí 1980 2342
Lög um breyting á lögum nr. 94, 20. maí 1976, um skráningu og mat fasteigna, nr. 28, 28. mars 1983 ..... *2346
Lög um landamerki o. fl., nr. 41, 28. nóvember 1919 2348
Lög um breyting á lögum nr. 41, 28. nóvember 1919, um landamerki o. fl., nr. 77, 10. maí 1978 2349
Lög um breyting á lögum nr. 41, 28. nóvember 1919, um landamerki o. fl., nr. 29, 23. apríl 1965 2350
Landskiptalög, nr. 46, 27. júní 1941 2350
Lög um breyting á lögum nr. 46, 27. júní 1941, landskiptalögum, nr. 72, 10. maí 1978 2353
Þinglýsingalög, nr. 39, 10. maí 1978 2354
Lög um framkvæmd eignarnáms, nr. 11, 6. apríl 1973 2366
Lög um lausn ítaka af jörðum, nr. 113, 29. desember 1952 2369
Lög um hefð, nr. 46, 10. nóvember 1905 2370
Opið bréf (frá kansellíinu) um meðferð á fundnu fé í kaupstöðum, 8. júní 1811 2371
Opið bréf kansellíisins um fundið fé í sveitum, 5. desember 1812 2371
Lög um veð, nr. 18, 4. nóvember 1887 2371
Lög um viðauka við lög nr. 18, 4. nóvember 1887, um veð, nr. 87, 28. desember 1960 2372
Lög um viðauka við lög nr. 18, 4. nóvember 1887, um veð, nr. 46, 19. júní 1933 2372
Lög um viðauka við lög nr. 18, 4. nóvember 1887, um veð, nr. 28, 16. febrúar 1953 2373
Lög um skipting fasteignaveðslána, nr. 39, 13. júní 1937 2373
Lög um forgangsrétt veðhafa fyrir vöxtum, nr. 23, 13. september 1901 2373

V. g. Einkaréttindi.

Lög um einkaleyfi, nr. 12, 20. júní 1923 2373
Lög um breyting á lögum nr. 12, 20. júní 1923, um einkaleyfi, nr. 75, 13. maí 1982 2378
Lög um breyting á lögum nr. 12, 20. júní 1923, um einkaleyfi, nr. 15, 2. apríl 1946 2378
Höfundalög, nr. 73, 29. maí 1972 2379
Lög um inngöngu Íslands í Bernarsambandið, nr. 74, 5. júní 1947 2390
Auglýsing um inngöngu Íslands í Bernarsambandið, nr. 110, 19. september 1947 2391
Lög um heimild ríkisstjórninni til handa til að staðfesta Bernarsáttmálann til verndar bókmenntum og listaverkum í þeirri gerð hans, sem samþykkt var á ráðstefnu Bernarsambandsríkja í París 24. júlí 1971, nr. 80, 31. maí 1972 2391
Lög um verslanaskrár, firmu og prókúruumboð, nr. 42, 13. nóvember 1903 2417
Lög um breyting á lögum nr. 42, 13. nóvember 1903, um verslanaskrár, firmu og prókúruumboð, nr. 57, 12. maí 1982 2417
Lög um breyting á lögum nr. 42, 13. nóvember 1903, um verslanaskrár, firmu og prókúruumboð, nr. 14, 6. júlí 1931 2419
Lög um vörumerki, nr. 47, 2. maí 1968 2422
Lög um almenn gæðamerki, nr. 89, 3. maí 1935 .. 2430

VI. Refsilög

Almenn hegningarlög, nr. 19, 12. febrúar 1940 ... 2433
Lög um breyting á lögum nr. 19, 12. febrúar 1940, almennum hegningarlögum, nr. 31, 24. mars 1961 ..... *2433
Lög um breyting á lögum nr. 19, 12. febrúar 1940, almennum hegningarlögum, nr. 101, 28. desember 1976 ..... *2434
Lög um breyting á lögum nr. 19, 12. febrúar 1940, almennum hegningarlögum, nr. 41, 24. apríl 1973 ..... *2434

Lög um breyting á lögum nr. 19, 12. febrúar 1940, almennum hegningarlögum, nr. 24, 6. maí 1976 2434
Lög um breyting á lögum nr. 19, 12. febrúar 1940, almennum hegningarlögum, nr. 52, 29. maí 1980 2435
Lög um breyting á lögum nr. 19, 12. febrúar 1940, almennum hegningarlögum, nr. 69, 29. maí 1981 2435
Lög um breyting á lögum nr. 19, 12. febrúar 1940, almennum hegningarlögum, nr. 17, 31. mars 1962 ..... *2438
Lög um breyting á lögum nr. 19, 12. febrúar 1940, almennum hegningarlögum, nr. 100, 7. desember 1951 ..... *2439
Lög um breyting á lögum nr. 19, 12. febrúar 1940, almennum hegningarlögum, nr. 16, 21. apríl 1976 ..... *2439
Lög um breyting á lögum nr. 19, 12. febrúar 1940, almennum hegningarlögum, nr. 75, 13. maí 1982 2442
Lög um breyting á lögum nr. 19, 12. febrúar 1940, almennum hegningarlögum, nr. 22, 3. maí 1955 ..... *2443
Lög um breyting á lögum nr. 19, 12. febrúar 1940, almennum hegningarlögum, nr. 20, 18. maí 1981 ..... *2444
Lög um breyting á lögum nr. 19, 12. febrúar 1940, almennum hegningarlögum, nr. 36, 17. júní 1944 2452
Lög um breyting á lögum nr. 19, 12. febrúar 1940, almennum hegningarlögum, nr. 47, 27. júní 1941 ..... *2453
Lög um breyting á lögum nr. 19, 12. febrúar 1940, almennum hegningarlögum, nr. 64, 21. maí 1974 2464
Lög um breyting á lögum nr. 19, 12. febrúar 1940, almennum hegningarlögum, nr. 96, 20. desember 1973 2471
Lög um breyting á lögum nr. 19, 12. febrúar 1940, almennum hegningarlögum, nr. 69, 28. desember 1964 2474
Lög um breyting á lögum nr. 19, 12. febrúar 1940, almennum hegningarlögum, nr. 20, 1. mars 1956 2475
Lög um ákvörðun fésekta, nr. 14, 8. mars 1948 ... 2477
Lög um fangelsi og vinnuhæli, nr. 38, 24. apríl 1973 2477
Lög um breyting á lögum nr. 38, 24. apríl 1973, um fangelsi og vinnuhæli, nr. 26, 23. mars 1983 2478
Lög um breyting á lögum nr. 38, 24. apríl 1973, um fangelsi og vinnuhæli, nr. 50, 11. maí 1982 2479
Lög um framsal sakamanna til Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, nr. 7, 14. mars 1962 2479
Lög um breyting á lögum nr. 7, 14. mars 1962, um framsal sakamanna til Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, nr. 44, 20. maí 1975 ..... *2480
Lög um fullnustu refsidóma, sem kveðnir hafa verið upp í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð o. fl., nr. 69, 12. desember 1963 2483
Lög um prentrétt, nr. 57, 10. apríl 1956 2486
Lög um breyting á lögum nr. 57, 10. apríl 1956, um prentrétt, nr. 23, 9. apríl 1962 2489
Áfengislög, nr. 82, 2. júlí 1969 2490
Lög um breyting á lögum nr. 82, 2. júlí 1969, áfengislögum, nr. 84, 17. desember 1971 ..... *2490
Lög um breyting á lögum nr. 82, 2. júlí 1969, áfengislögum, nr. 52, 11. maí 1978 ..... *2495
Lög um undanþágu frá lögum nr. 91, 14. nóvember 1917, um aðflutningsbann á áfengi, nr. 3, 4. apríl 1923 2500

VII. Dómstólar og réttarfar.

Lög um meðferð einkamála í héraði, nr. 85, 23. júní 1936 2501
Lög um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 28, 26. maí 1981 ..... *2501
Lög um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 100, 23. desember 1950 2503
Lög um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 33, 26. apríl 1963 ..... *2503
Lög um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 32, 1. apríl 1948 2504
Lög um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 14, 19. mars 1976 ..... *2508
Lög um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 59, 16. maí 1975 2512
Lög um viðauka við lög nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 52, 5. júlí 1937 2513
Lög um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 7, 3. mars 1965 2514
Lög um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 80, 31. maí 1976 2527
Lög um áskorunarmál, viðauki við lög nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 97, 14. júlí 1978 2542
Lög um dómvexti, viðauki við lög nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 56, 30. maí 1979 2544
Lög um málflytjendur, nr. 61, 4. júlí 1942 2544
Lög um breyting á lögum nr. 61, 4. júlí 1942, um málflytjendur, nr. 32, 18. apríl 1962 ..... *2544
Lög um breyting á lögum nr. 61, 4. júlí 1942, um málflytjendur, nr. 10, 14. mars 1983 2546
Lög um breyting á lögum nr. 61, 4. júlí 1942, um málflytjendur, nr. 25, 16. febrúar 1953 2546
Lög um breyting á lögum nr. 61, 4. júlí 1942, um málflytjendur, nr. 119, 30. desember 1943 ... 2547
Lög um heimild fyrir stjórnarráðið til þess að veita mönnum rétt til þess að vera dómtúlkar og skjalþýðendur, nr. 32, 2. nóvember 1914 .. 2548

Lög um breyting á lögum nr. 32, 2. nóvember 1914, um heimild fyrir stjórnarráðið til þess að veita mönnum rétt til þess að vera dómtúlkar og skjalþýðendur, nr. 32, 24. mars 1961 2549
Tilskipun um vitnisburð málflutningsmanna, 19. júlí 1793 2549
Lög um skipan dómsvalds í héraði, lögreglustjórn, tollstjórn o. fl., nr. 74, 27. apríl 1972 .. 2549
Lög um breyting á lögum nr. 74, 27. apríl 1972, um skipan dómsvalds í héraði, lögreglustjórn, tollstjórn o. fl., nr. 109, 28. desember 1976 ... *2549
Lög um sérstakt lögsagnarumdæmi í Austur-Skaftafellssýslu, nr. 56, 25. maí 1976 2551
Lög um bráðabirgðabreyting á dómsmálastjórn í Vestmannaeyjum o. fl., nr. 3, 31. janúar 1973 2552
Lög um breyting á lögum nr. 3, 31. janúar 1973, um bráðabirgðabreyting á dómsmálastjórn í Vestmannaeyjum o. fl., nr. 5, 21. febrúar 1973 2552
Lög um breyting á þeim tíma, er manntalsþing skulu háð, nr. 68, 27. júní 1921 2552
Lög um heimild til löggildingar á fulltrúum bæjarfógeta til þess að gegna eiginlegum dómarastörfum o. fl., nr. 79, 28. nóvember 1919 .. 2553
„Kammerréttarskipun", 18. mars 1720 2553
Norsku lög Kristjáns V., 15. apríl 1687,
I. bók, 22. kap. Um sektir, aðför eftir dómum o. fl. 2553
VI. bók, 14. kap. Um ofríki og hervirki 2554
Lög um aðför, nr. 19, 4. nóvember 1887 2554
Lög um breyting á lögum nr. 19, 4. nóvember 1887, um aðför, nr. 11, 6. apríl 1966 2559
Lög um breyting á lögum nr. 19, 4. nóvember 1887, um aðför, nr. 69, 10. maí 1978 2562
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um viðurkenningu dóma og fullnægju þeirra, nr. 30, 23. júní 1932 2563
Tilskipun um aðför eftir dómum, er leggja fyrir fyllingar- eða synjunareið, 14. september 1792 2566
Tilskipun um aðför eftir áfrýjuðum dómum, 13. janúar 1792 2566
Lög um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar, nr. 29, 16. desember 1885 2567
Lög um breyting á lögum nr. 29, 16. desember 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar, nr. 21, 21. maí 1979 2567
Lög um breyting á lögum nr. 29, 16. desember 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar, nr. 83, 5. júní 1947 2568
Lög um breyting á lögum nr. 29, 16. desember 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar, nr. 19, 6. júlí 1931 2568
Lög um breyting á lögum nr. 29, 16. desember 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar, nr. 108, 28. desember 1950 .. *2568
Lög um breyting á lögum nr. 29, 16. desember 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar, nr. 73, 10. maí 1978 2571
Lög um viðauka við 1. gr. laga nr. 29, 16. desember 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar, nr. 31, 3. nóvember 1915 2571
Opið bréf um innheimtu eftirgjalds af jarðeignum landssjóðs, 21. maí 1829 2571
Lög um sölu lögveða án undangengins lögtaks, nr. 49, 16. mars 1951 2572
Lög um kyrrsetningu og lögbann, nr. 18, 22. mars 1949 2572
Lög um breyting á lögum nr. 18, 22. mars 1949, um kyrrsetningu og lögbann, nr. 48, 10. maí 1978 2576
Tilskipun um uppboðsþing í Danmörku og Noregi, 19. desember 1693 2580
Lög um nauðungaruppboð, nr. 57, 25. maí 1949 .. 2581
Lög um viðauka við lög nr. 57, 25. maí 1949, um nauðungaruppboð, nr. 20, 16. apríl 1966 2594
Tilskipun um takmörkin milli lögsagna hinna einstöku uppboðshaldara og skiptaráðenda, 21. júní 1793 2595
Lög um úrskurðarvald sáttanefnda, nr. 32, 11. júlí 1911 2595
Lög um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl., nr. 3, 12. apríl 1878 2595
Lög um breyting á lögum nr. 3, 12. apríl 1878, um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl., nr. 31, 26. apríl 1965 2598
Lög um breyting á lögum nr. 3, 12. apríl 1878, um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl., nr. 9, 14. mars 1962 2603
Lög um breyting á lögum nr. 3, 12. apríl 1878, um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl., nr. 32, 10. apríl 1974 ..... *2609
Lög um breyting á lögum nr. 3, 12. apríl 1878, um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl., nr. 23, 21. maí 1979 2610
Opið bréf er lögleiðir á Íslandi með breytingum lög 30. nóvember 1857, um innkallanir í búum, 4. janúar 1861 2612
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands og Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um erfðir og skipti á dánarbúum, nr. 108, 8. maí 1935 2613
Tilskipun um forgöngurétt ómyndugra o. fl., 19. desember 1821 2618
Kansellíumburðarbréf um aðför eftir sátt hjá gjaldheimtumönnum konungs, 16. nóvember 1819 2619
Kansellíbréf um tilkynningu um andlát eða gjaldþrot skuldunauta hins opinbera o. fl., 17. maí 1823 2619
Opið bréf handa Íslandi, er nákvæmar ákveður um innheimtu á kröfum með forgangsréttindi hjá þeim mönnum, sem hafa látið aðra fá sjálfsvörsluveð í lausafé sínu, 11. desember 1869 2620
Gjaldþrotalög, nr. 6, 5. maí 1978 2620
Lög um ríkisábyrgð á launum við gjaldþrot, nr. 31, 28. mars 1974 2642
Lög um breyting á lögum nr. 31, 28. mars 1974, um ríkisábyrgð á launum við gjaldþrot, nr. 8, 15. mars 1979 ..... *2642
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að

láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um gjaldþrotaskipti, nr. 21, 24. mars 1934 2643
Lög um nauðasamninga, nr. 19, 4. júní 1924 ... 2647
Lög um breyting á lögum nr. 19, 4. júní 1924, um nauðasamninga, nr. 79, 10. maí 1978 2655
Lög um meðferð opinberra mála, nr. 74, 21. ágúst 1974 2659
Lög um breyting á lögum nr. 74, 21. ágúst 1974, um meðferð opinberra mála, nr. 107, 28. desember 1976 ..... *2660
Lög um breyting á lögum nr. 74, 21. ágúst 1974, um meðferð opinberra mála, nr. 53, 30. maí 1979 ..... *2671
Lög um breyting á lögum nr. 74, 21. ágúst 1974, um meðferð opinberra mála, nr. 99, 31. desember 1982 2684
Lög um sérstakan dómara og rannsóknardeild í ávana- og fíkniefnamálum, nr. 52, 13. apríl 1973 2701
Lög um breyting á lögum nr. 52, 13. apríl 1973, um sérstakan dómara og rannsóknardeild í ávana- og fíkniefnamálum, nr. 66, 21. maí 1974 ..... *2701
Lög um rannsóknarlögreglu ríkisins, nr. 108, 28. desember 1976 2703
Lög um breyting á lögum nr. 108, 28. desember 1976, um rannsóknarlögreglu ríkisins, nr. 5, 27. febrúar 1978 ..... *2703
Opið bréf um testamenti og notarialgerðir, 8. janúar 1823 2704
Lög um Hæstarétt Íslands, nr. 75, 21. júní 1973 .. 2704
Lög um breyting á lögum nr. 75, 21. júní 1973, um Hæstarétt Íslands, nr. 67, 19. maí 1982 ... *2705
Lög um breyting á lögum nr. 75, 21. júní 1973, um Hæstarétt Íslands, nr. 24, 21. maí 1979 2705
Norsku lög Kristjáns 5., 15. apríl 1687,
I. bók, 6. kap. Um málskot 2714
I. bók, 9. kap. Hverjir megi sækja dómþing fyrir sjálfa sig og aðra 2714
Tilskipun um lögleiðing nokkurra lagaboða á Íslandi, sem út komu fyrir Danmörku árið 1827, 21. desember 1831 2714
Lög um stefnur til æðri dóms í skiptamálum, nr. 19, 2. október 1895 2715
Opið bréf (frá kansellíinu) um birting á stefnum fyrir stroknum föngum, 15. desember 1820 ... 2715
Lög um norræna vitnaskyldu, nr. 82, 31. maí 1976 2715

Aldursröð laga

(Stjarna (*) fyrir framan númer dálks í aldursröð laga merkir að viðkomandi breytingalög komi fyrir víðar en á einum stað. Viðbótarskráin segir til um það, hvar þessar breytingar er að finna.)

1275, Kristinréttur Árna biskups Þorlákssonar ... 689
1281, Jónsbók.
— Mannhelgi.
— Kap. 8. Um óðs manns víg ok hversu með hann skal fara ... 2206
— Kap. 13. Um váðaverk ... 2206
— Kvennagiptingar.
— Kap. 12 (Et.18). Um arfsísetning ok skuldalykning ... 2206
— Kap. 23. (Frfb. 1). ... 2206
— Kap. 30. (Frfb. 8). Um arfván ok arfsöl .. 2206
— Landsleigubálkr.
— Kap. 6. Ef leiguliði er beittr ok hver tré hann á ... 1461
— Kap. 16. Um landamerki ok hirðis rismál ok um beit ... 1461
— Kap. 17. Um lögfesting, hver rétt er ... 1461
— Kap. 19. Um merkibjörk ok skógarspell .. 1461
— Kap. 20. Um skógarskipti ok áverka ... 1462
— Kap. 21. Um skóg á annars jörðu ... 1462
— Kap. 22. Um engi á annars jörðu ... 1463
— Kap. 23. Um löggarð um hey í annars jörðu ... 1463
— Kap. 24. Um viðarvöxt í engi manns á annars jörðu ... 1463
— Kap. 25. Ef hey rekr á annars jörðu ... 1464
— Kap. 32. Ef löggarðr er brotinn ok um löggrind ok þjóðveg ... 1464
— Kap. 36. Um hestaat ok taglskurð ... 1464
— Kap. 38. Um virðing á hrossi ok meðferð .. 1464
— Kap. 39. Um áverka á fénaði ok dráp ... 1465
— Kap. 42. Um sætraferð ok gerð ... 1465
— Kap. 43. Um sætragerð, hver vera skal .. 1465
— Kap. 52. Ef menn vitu eigi hvárt eru almenningar eða afréttir ... 1465
— Kap. 57. Um merkta fugla ok ómerkta ... 1465
— Kap. 58. Hvat veiða má á annars manns jörðu ... 1465
— Rekabálkr.
— Kap. 1. ... 2120
— Kap. 2. Um viðreka ok veiði fyrir útan netlög ... 2121
— Kap. 3. Um festing á hval ... 2121
— Kap. 4. Um skot, ef þat finnst í hval, ok ef leynt er skotinu ... 2122
— Kap. 5. Um skotmannshlut, hversu fara skal ... 2122
— Kap. 6. Um fiskhelgi ok ábyrgð á flutningarhval ... 2123
— Kap. 7. Um flutningarhval ok griðmenn finna ... 2123
— Kap. 8. Um rangfluttan hval ok ef í fiskhelgi er ... 2123
— Kap. 9. Um selveiðar ok skot þat eigi er þingborit ... 2124
— Kap. 11. Um almenningshval, ef fluttr er, hverir eigu ... 2124
— Kaupabálkr.
— Kap. 1. ... 2207
— Kap. 2. Hverir vitni megu bera ok verjast kröfu ... 2207
— Kap. 4. Um vitafé ok skuldaluktning 2207
— Kap. 14. Um kaupfox, ef maðr selr einn grip tveimr mönnum senn ... 2207
— Kap. 16. Um ábyrgð á leigufénaði manna ... 1465
— Kap. 17. Um fúlgufé ok handvömm manna ... 1466
— Kap. 20. Ef menn tveir eða fleiri eigu einn grip saman ... 2337
— Kap. 21. Hversu vitafé er ok ábyrgð á láni ... 2207
— Kap. 23. Um skuldskeytingar ok umboð .. 2207
— Farmannalög.
— Kap. 28. Um skips lán eða hross ... 2207
— Þjófabálkr.
— Kap. 14. Um fund, ef maðr finnr fémætt ... 2338
— Kap. 15. Um ábyrgð á geymslufé ... 2208
— Kap. 16. Um ábyrgð á láni ok ef tveir eigu einn grip ... 2208
1294, 2. júlí. Réttarbót Eiríks konungs ... 1466
Um 1300, Alþingisdómur um rekamark ... 2124
1607, 2. júlí. Kirkjuordinantia Kristjáns 4., hin norska ... 694
1621, 16. febrúar. Konungsbréf um aldur presta . 695
1629, 1. júlí. Alþingissamþykkt um prestsmötu .. 714
1646, 10. desember. Konungsbréf um legorð presta ... 720
1683, 15. apríl. Dönsku lög Kristjáns 5. ... 721
1687, 15. apríl. Norsku lög Kristjáns 5. — I. bók, 6. kap. Um málskot ... 2714
— 9. kap. Hverjir megi sækja dómþing fyrir sjálfa sig og aðra ... 2714

— 22. kap. Um sektir, aðför eftir dómum o. fl. ... 2553
— VI. bók, 14. kap. Um ofríki og hervirki .. 2554
1693, 19. desember. Tilskipun um uppboðsþing í Danmörku og Noregi ... 2580
1700, 10. apríl. Tilskipun um breytingu almanaksins á Íslandi og í Færeyjum ... 1361
— 1. júlí. Alþingissamþykkt um almanaksbreytinguna ... 1361
1708, 11. maí. Konungsbréf (til stiftamtm.) um ráðstafanir gegn prestum, þeim er láta prestssetrin falla og níðast niður ... 722
1720, 18. mars. „Kammerréttarskipun" ... 2553
1736, 13. janúar. Forordning áhrærandi uppvaxandi ungdómsins confirmation og staðfesting í hans skírnarnáð ... 705
1738, 9. maí. Konungsbréf (til biskupanna í Danmörku og Noregi), um legorð andlegrar stéttar manna ... 721
1740, 6. maí. Konungsbréf (til stiftamtmannsins) um portionsreikninga bændakirkna ... 735
— 7. október. Konungsbréf um afsetta presta ... 722
1744, 29. maí. Forordning áhrærandi ungdómsins catechisation á Íslandi ... 693
— 29. maí. Konungsbréf (til biskupanna) um confirmation ... 708
— 29. maí. Tilskipun um tilhlýðilegt helgihald sabbatsins og annarra helgra daga á Íslandi ... 725
1746, 27. maí. Tilskipun um húsvitjanir ... 710
— 1. júlí. Erindisbréf handa biskupum ... 687
1747, 19. maí. Konungsbréf um gegnumdregnar bækur kirkna ... 735
1749, 5. apríl. Konungsbréf (til biskups) er löggildir máldagabók Gísla biskups Jónssonar ... 733
1751, 5. mars. Konungsbréf (til stiftamtm. og biskups) um eigandaskipti að bændakirkjum ... 734
1756, 27. febrúar. Konungsbréf (til stiftamtm.) um uppreist presta, er vikið hefur verið frá embætti ... 722
1758, 28. febrúar. Konungsbréf (til stiftamtm. og amtm.) um fiskiútveg á Íslandi ... 1662
1759, 25. maí. Tilskipun um ferminguna ... 709
1764, júlí. Prestastefnusamþykkt um sjúkravitjanir presta og aukatekjur ... 711
1771, 3. apríl. Tilskipun um erindi til stjórnarinnar, áritun á þau o. fl. ... 159
— 27. júlí. Tilskipun um heimaskírn barna .. 705
1778, 4. maí. Opið bréf um rekatilkall á Íslandi .. 2124
1779, 23. júní. Konungsbréf (til stiftamtm.) um landshlut af flutningshvölum á Íslandi ... 2124
1786, 30. júní. Konungsbréf um sölu kirkjueigna ... 734
1789, 23. janúar. Opið bréf kansellíisins um afrit skjala, sem send eru til staðfestingar ... 160
— 24. júlí. Tilskipun um ráðstafanir til viðurhalds á eignum kirkna og prestakalla á Íslandi, og því, sem þeim fylgir ... 733
1792, 13. janúar. Tilskipun um aðför eftir áfrýjuðum dómum ... 2566
— 14. september. Tilskipun um aðför eftir dómum, er leggja fyrir fyllingar- eða synjunareið ... 2566
— 28. desember. Tilskipun um samningu umsókna og kærubréfa o. fl. ... 160
1793, 30. janúar. Tilskipun um gjaldheimtu og reikningsskil í Danmörku ... 232
— 21. júní. Tilskipun um takmörkin milli lögsagna hinna einstöku uppboðshaldara og skiptaráðenda ... 2595
— 19. júlí. Tilskipun um vitnisburð málflutningsmanna ... 2549
1795, 10. apríl. Opið bréf kansellíis um það, hvers gæta skal til að tryggja fjármuni opinberra stofnana ... 231
1796, 11. mars. Konungsbréf (til Skálholtsbiskups) um prestsverk prófasta innan prófastsdæmis ... 694
1798, 9. febrúar. Tilskipun um áritun afborgana á skuldabréf ... 2220
1811, 8. júní. Opið bréf (frá kansellíinu) um meðferð á fundnu fé í kaupstöðum ... 2371
1812, 5. desember. Opið bréf kansellíisins um fundið fé í sveitum ... 2371
1814, 3. mars. Konungsúrskurður um heimild kansellíisins til að staðfesta prófentugerninga ... 2279
1817, 16. júlí. Tilskipun áhrærandi árlega kapítulstaxta á Íslandi ... 219
1819, 4. ágúst. Tilskipun um skyldu manna að bjarga mönnum, sem sýnast dauðir ... 1334
— 16. nóvember. Kansellíumburðarbréf um aðför eftir sátt hjá gjaldheimtumönnum konungs ... 2619
1820, 15. desember. Opið bréf (frá kansellíinu) um birting á stefnum fyrir stroknum föngum ... 2715
1821, 19. desember. Tilskipun um forgöngurétt ómyndugra o. fl. ... 2618
1823, 3. janúar. Konungsbréf um sektavald amtmanna ... 159
— 8. janúar. Opið bréf um testamenti og notarialgerðir ... 2704
— 17. maí. Kansellíbréf um tilkynningu um andlát eða gjaldþrot skuldunauta hins opinbera o. fl. ... 2619
1827, 23. mars. Tilskipun um vald biskupa til að veita undanþágur frá fermingartilskipunum ... 710
— 23. nóvember. Opið bréf um meðöl til að frama innlausn veitingarbréfa frá stjórnarráðunum ... 480
1828, 28. október. Bréf kansellíisins um tilhögun á kirkjuhurðum ... 736
1829, 21. maí. Opið bréf um innheimtu eftirgjalds af jarðeignum landssjóðs ... 2571
1831, 21. desember. Tilskipun um lögleiðing nokkurra lagaboða á Íslandi, sem út komu fyrir Danmörku árið 1827 ... 2714
1836, 28. desember. Opið bréf, innihaldandi nákvæmari ákvarðanir, með tilliti til tilskipananna um þá íslensku kauphöndlun

og skipaferðir 1713
1842, 14. desember. Opið bréf, viðvíkjandi fullgilding Seyðisfjarðar í Íslands norður- og austuramti, svo og Portlands eður Dyrhóla í Íslands suðuramti, til að vera kaupskaparpláss 1713
1846, 23. desember. Opið bréf um skipun tveggja kauptúnastæða á Íslandi við Þórshöfn í norðausturamtinu og á Borðeyri við Hrútafjörð í vesturamtinu 1713
1847, 6. janúar. Tilskipun um fardaga presta á Íslandi og um réttindi þau, er prestur sá, sem frá brauði fer, eður erfingjar hans og einkum ekkjan eiga heimting á 716
— 27. janúar. Tilskipun, er nákvæmar tiltekur það sem fyrir er mælt í reglugerð fyrir Ísland 17. júlí 1782, um tekjur presta og kirkna o. fl. 715
— 10. febrúar. Opið bréf um nokkrar ákvarðanir þeim til trausts, er þinggjaldi eiga að lúka 410
1849, 20. júní. Tilskipun um veiði á Íslandi 2083
1854, 15. apríl. Lög um siglingar og verslun á Íslandi 1720
1855, 31. maí. Tilskipun, sem lögleiðir á Íslandi lög 5. janúar 1851, um eftirlaun 142
— 31. maí. Opið bréf, sem lögleiðir á Íslandi, með nokkrum breytingum, lög 5. janúar 1851, um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag 142
1861, 4. janúar. Opið bréf er lögleiðir á Íslandi, með breytingum, lög 30. nóvember 1857, um innkallanir í búum 2612
1863, 19. janúar. Opið bréf um löggilding þriggja verslunarstaða á Íslandi 1713
1864, 23. desember. Konungsúrskurður um að dómsmálastjórnin skuli hafa vald til að útkljá nokkur mál 158
1867, 22. mars. Opið bréf um löggilding verslunarstaðar á Borgarnesi við Brákarpoll í Mýrasýslu í vesturumdæminu á Íslandi ... 1714
1868, 17. apríl. Lög um að útlendum skipum verði gefinn kostur á að flytja vörur hafna á milli á Íslandi og milli Íslands og Danmerkur 1945
1869, 11. desember. Opið bréf handa Íslandi, er nákvæmar ákveður um innheimtu á kröfum með forgangsréttindi hjá þeim mönnum, sem hafa látið aðra fá sjálfsvörsluveð í lausafé sínu 2620
1870, 12. mars. Opið bréf handa Íslandi um, að þeir, sem senda inn bænarskrár og kæruskjöl, geti fengið álitsskjölin um málið ... 160
1872, 12. febrúar. Tilskipun fyrir Ísland um síldar- og upsaveiði með nót 1664
1875, nr. **21,** 15. október. Lög um löggilding verslunarstaðar við Blönduós í Húnavatnssýslu 1714
1876, nr. **3,** 14. janúar. Lög um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, sem flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur 1355
1877, nr. **13,** 24. ágúst. Lög um löggilding verslunarstaðar í Þorlákshöfn í Árnessýslu ... 1714
— nr. **14,** 24. ágúst. Lög um verslun á Geirseyri við Patreksfjörð 1714
— nr. **29,** 14. desember. Lög um að selja kornvörur og kol eftir vigt 1746
— nr. **31,** 14. desember. Lög um að skipta Þingeyjarsýslu og Skaftafellssýslu, hvorri um sig, í tvö sýslufélög 1395
1878, nr. **3,** 12. apríl. Lög um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl. 2595
1879, nr. **14,** 15. september. Lög um löggiltan verslunarstað við Jökulsá á Sólheimasandi 1714
— nr. **26,** 24. október. Lög um kauptún við Kópaskersvog í Norður-Þingeyjarsýslu .. 1714
— nr. **27,** 24. október. Lög um löggilding verslunarstaðar á Hornafjarðarós í Austur-Skaftafellssýslu 1714
1880, nr. **4,** 27. febrúar. Lög um eftirlaun presta 716
1881, nr. **17,** 4. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar á Hesteyri við Hesteyrarfjörð innan Ísafjarðarsýslu 1714
— nr. **18,** 4. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar við Kolbeinsárós í Skagafirði 1714
1882, nr. **9,** 12. maí. Lög um leysing á sóknarbandi 738
1883, nr. **30,** 8. október. Lög um löggilding nýrra verslunarstaða 1714
1884, nr. **13,** 3. október. Lög um eftirlaun prestsekkna 720
1885, nr. **29,** 16. desember. Lög um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar .. 2567
1887, nr. **18,** 4. nóvember. Lög um veð 2371
— nr. **19,** 4. nóvember. Lög um aðför 2554
— nr. **27,** 2. desember. Lög um að skipta Barðastrandarsýslu í tvö sýslufélög 1395
— nr. **29,** 2. desember. Lög um löggilding verslunarstaðar á Vík í Vestur-Skaftafellssýslu 1714
— nr. **30,** 2. desember. Lög um stækkun verslunarstaðarins á Eskifirði 1713
1888, nr. **2,** 10. febrúar. Lög um Söfnunarsjóð Íslands 329
— nr. **6,** 19. júní. Lög um bátfiski á fjörðum .. 1657
1890, nr. **1,** 3. janúar. Lög um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina 1307
— nr. **3,** 3. janúar. Lög um löggilding verslunarstaðar að Arngerðareyri við Ísafjarðardjúp 1714
— nr. **4,** 3. janúar. Lög um löggilding verslunarstaðar við Hólmavík í Steingrímsfirði ... 1714
— nr. **5,** 3. janúar. Lög um löggilding verslunarstaðar að Stapa í Snæfellsnessýslu ... 1715
— nr. **6,** 3. janúar. Lög um löggilding verslunarstaðar á Búðareyri við Reyðarfjörð 1715
— nr. **7,** 3. janúar. Lög um löggilding verslunarstaðar að Múlahöfn við Héraðsflóa .. 1715
— nr. **20,** 22. maí. Lög um innheimtu og meðferð á kirknafé 731

— nr. **21,** 22. maí. Viðaukalög við lög nr. 5/1880, um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda 732
1891, nr. **14,** 18. september. Lög um viðauka við lög 14. janúar 1876, um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, er flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur 1359
— nr. **29,** 11. desember. Lög um stækkun verslunarlóðarinnar í Keflavík 1453
— nr. **35,** 11. desember. Lög um aðfluttar ósútaðar húðir 1755
1892, nr. **4,** 15. janúar. Lög um löggilding verslunarstaðar 1715
— nr. **5,** 15. janúar. Lög um löggilding verslunarstaðar að Haukadal í Dýrafirði 1715
1893, nr. **39,** 24. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar að Hlaðsbót í Arnarfirði 1715
— nr. **41,** 24. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar á Búðum í Fáskrúðsfirði .. 1715
— nr. **42,** 24. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar við Vogavík (í Gullbringusýslu) 1715
1894, nr. **5,** 23. febrúar. Lög um að leggja jarðirnar Laugarnes og Klepp í Seltjarnarneshreppi undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Reykjavíkur 1422
— nr. **11,** 13. apríl. Lög um samþykktir til að friða skóg og mel 1539
— nr. **12,** 13. apríl. Samþykktarlög um verndun Safamýrar í Rangárvallasýslu ... 1547
— nr. **14,** 13. apríl. Lög um löggilding verslunarstaðar á Svalbarðseyri (við Eyjafjörð) ... 1715
1895, nr. **7,** 15. febrúar. Lög um löggilding verslunarstaðar að Hrafneyri við Hvalfjörð ... 1715
— nr. **8.** 15. febrúar. Lög um löggilding verslunarstaðar að Stakkhamri í Miklaholtshreppi 1715
— nr. **9,** 15. febrúar. Lög um löggilding verslunarstaðar við Kirkjubólshöfn í Stöðvarfirði 1715
— nr. **10,** 15. febrúar. Lög um löggilding verslunarstaðar að Seleyri við Borgarfjörð 1715
— nr. **19,** 2. október. Lög um stefnur til æðri dóms í skiptamálum 2715
— nr. **29,** 8. nóvember. Lög um hagfræðiskýrslur 162
— nr. **34,** 13. desember. Lög um stækkun lögsagnarumdæmis og bæjarfélags Akureyrarkaupstaðar 1434
— nr. **36,** 13. desember. Lög um breyting á lögum nr. 13/1884, um eftirlaun prestsekkna 720
— nr. **39,** 13. desember. Lög um löggilding verslunarstaðar hjá Bakkagerði í Borgarfirði (í Norður-Múlasýslu) 1715
— nr. **40,** 13. desember. Lög um löggilding verslunarstaðar við Hvammstanga (austanvert við Miðfjörð í Húnavatnssýslu) 1715
— nr. **41,** 13. desember. Lög um löggilding verslunarstaðar við Salthólmavík hjá Tjaldanesi í Saurbæjarhreppi í Dalasýslu .. 1715
— nr. **42,** 13. desember. Lög um löggilding verslunarstaðar að Skálavík við Berufjörð í Suður-Múlasýslu 1715
1896, nr. **3,** 6. mars. Lög um að skipta Ísafjarðarsýslu í tvö sýslufélög 1395
— nr. **9,** 1. apríl. Lög um viðauka við og breyting á lögum 14. janúar 1876, um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, er flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur ... 1359
1897, nr. **33,** 18. desember. Lög um stækkun verslunarlóðarinnar á Eskifirði 1713
— nr. **35,** 18. desember. Lög um löggilding verslunarstaðar á Grafarnesi við Grundarfjörð 1716
— nr. **36,** 18. desember. Lög um löggilding verslunarstaðar á Firði í Múlahreppi í Barðastrandarsýslu 1716
— nr. **37,** 18. desember. Lög um löggilding verslunarstaðar við Haganesvík í Fljótum . 1716
— nr. **38,** 18. desember. Lög um löggilding verslunarstaðar á Hjalteyri við Eyjafjörð .. 1716
— nr. **39,** 18. desember. Lög um löggilding verslunarstaðar hjá Hallgeirsey í Rangárvallasýslu 1716
1898, nr. **2,** 4. febrúar. Lög um útbúnað og ársútgjöld spítala handa holdsveikum mönnum 1000
— nr. **3,** 4. febrúar. Lög um aðgreining holdsveikra frá öðrum mönnum og flutning þeirra á opinberan spítala 1001
1899, nr. **13,** 9. september. Lög um dag- og næturbendingar á íslenskum skipum í sjávarháska og um ráðstafanir, er skip rekast á 1888
— nr. **36,** 5. desember. Lög um löggilding verslunarstaðar að Suðureyrarmölum í Ísafjarðarsýslu 1716
— nr. **37,** 5. desember. Lög um löggilding verslunarstaðar við Norðurfjörð í Strandasýslu 1716
1900, nr. **1,** 12. janúar. Lög um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík ... 289
1901, nr. **18,** 13. september. Lög um manntal í Reykjavík 1432
— nr. **20,** 13. september. Lög fyrir Ísland um tilhögun á löggæslu við fiskiveiðar í Norðursjónum 1660
— nr. **23,** 13. september. Lög um forgangsrétt veðhafa fyrir vöxtum 2373
— nr. **45,** 8. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar á Hjallasandi í Neshreppi utan Ennis innan Snæfellsness- og Hnappadalssýslu 1716
— nr. **46,** 8. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar við Sandgerðisvík í Gullbringusýslu 1716
— nr. **53,** 20. desember. Lög um viðauka við tilskipun fyrir Ísland, 12. febrúar 1872, um síldar- og upsaveiði með nót 1666
1902, nr. **3,** 14. febrúar. Lög um heimild til að banna innflutning ósútaðra skinna og

húða 1755
— nr. **28,** 25. september. Lög um síldarnætur 1688
— nr. **29,** 25. september. Lög um breyting á lögum fyrir Ísland nr. 20/1901, um tilhögun á löggæslu við fiskiveiðar í Norðursjónum 1661
— nr. **30,** 25. september. Viðaukalög við lög 12. janúar 1900, um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík 292
— nr. **37,** 6. nóvember. Lög um að selja salt eftir vigt 1747
— nr. **41,** 6. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar við Flatey á Skjálfanda .. 1716
— nr. **42,** 6. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar við Járngerðarstaðavík í Grindavík 1716
— nr. **43,** 6. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar við Óshöfn við Héraðsflóa 1716
1903, nr. **13,** 28. ágúst. Lög um stækkun verslunarlóðarinnar í Reykjavík 1425
— nr. **20,** 3. október. Lög um viðauka við lög 8. nóvember 1895, um hagfræðiskýrslur .. 164
— nr. **42,** 13. nóvember. Lög um verslanaskrár, firmu og prókúruumboð 2417
— nr. **49,** 27. nóvember. Lög um eftirlit með mannflutningum til útlanda 1360
— nr. **54,** 27. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar við Selvík í Skagafjarðarsýslu 1716
— nr. **55,** 27. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar við Kálfshamarsvík í Vindhælishreppi í Húnavatnssýslu 1716
— nr. **56,** 27. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar í Bolungarvík í Hólshreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu 1716
— nr. **57,** 27. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar á Grenivík við Eyjafjörð .. 1716
— nr. **58,** 27. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar á Ökrum í Hraunhreppi í Mýrasýslu 1717
— nr. **59,** 27. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar við Heiði á Langanesi í Norður-Þingeyjarsýslu 1717
— nr. **60,** 27. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar á Óspakseyri við Bitrufjörð í Strandasýslu 1717
1904, nr. **4,** 4. mars. Lög um eftirlaun 142
— nr. **5,** 4. mars. Lög um skyldu embættismanna til að safna sér ellistyrk eða kaupa sér geymdan lífeyri 142
— nr. **12,** 23. ágúst. Tilskipun um, hvernig gegna skuli embættisstörfum amtmanna, stiftsyfirvalda og landfógeta á Íslandi, þegar embætti þessi verða lögð niður 158
1905, nr. **14,** 20. október. Lög um fyrning skulda og annarra kröfuréttinda 2215
— nr. **24,** 20. október. Lög um heimild til lóðarsölu fyrir Ísafjarðarkaupstað 1437
— nr. **28,** 20. október. Lög um viðauka við opið bréf 31. maí 1855, um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag 142
— nr. **35,** 20. október. Lög um löggilding verslunarstaða 1717
— nr. **39,** 20. október. Lög um stækkun verslunarlóðarinnar á Búðareyri við Reyðarfjörð 1715
— nr. **46,** 10. nóvember. Lög um hefð 2370
— nr. **51,** 10. nóvember. Lög um heimild fyrir Íslandsbanka til að gefa út bankavaxtabréf, sem hljóða upp á handhafa ... 306
— nr. **61,** 10. nóvember. Lög um ákvörðun verslunarlóða 1720
1907, nr. **22,** 16. nóvember. Lög um umsjón og fjárhald kirkna 729
— nr. **27,** 16. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar að Bakkabót við Arnarfjörð 1717
— nr. **33,** 16. nóvember. Lög um metramæli og vog 1734
— nr. **36,** 16. nóvember. Lög um skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda 726
— nr. **46,** 16. nóvember. Lög um laun sóknarpresta 711
— nr. **47,** 16. nóvember. Lög um laun prófasta 693
— nr. **48,** 16. nóvember. Lög um ellistyrk presta og eftirlaun 717
— nr. **49,** 16. nóvember. Lög um skyldu presta til að kaupa ekkjum sínum lífeyri .. 719
— nr. **60,** 22. nóvember. Lög um lausamenn, húsmenn og þurrabúðarmenn 2279
— nr. **64,** 22 nóvember. Lög um breyting á lögum nr. 18/1901, um manntal í Reykjavík 1432
— nr. **65,** 22. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar að Kirkjuvogi í Hafnahreppi í Gullbringusýslu 1717
— nr. **66,** 22. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar að Bæ á Höfðaströnd í Skagafjarðarsýslu 1717
— nr. **67,** 22. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar að Tjaldanesi í Auðkúluhreppi í Vestur-Ísafjarðarsýslu 1717
— nr. **68,** 22. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar að Kalmansárósi við Hvalfjörð í Borgarfjarðarsýslu 1717
— nr. **69,** 22. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar í Hnífsdal í Norður-Ísafjarðarsýslu 1717
— nr. **70,** 22. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar að Króksfjarðarnesi í Geiradalshreppi 1717
— nr. **71,** 22. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar að Eysteinseyri við Tálknafjörð 1717
— nr. **72,** 22. nóvember. Lög um stækkun verslunarlóðarinnar og hafnarinnar í Keflavík 1453
— nr. **77,** 22. nóvember. Lög um að skipta Húnavatnssýslu í tvö sýslufélög 1396
1909, nr. **28,** 9. júlí. Lög um að leggja jörðina Naust í Hrafnagilshreppi í Eyjafjarðarsýslu undir lögsagnarumdæmi og bæjar-

félag Akureyrarkaupstaðar 1434
— nr. **31,** 9. júlí. Lög um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðarkaupstaðar á lóð undir skólabygging 1438
— nr. **38,** 30. júlí. Lög um vígslubiskupa 689
— nr. **39,** 30. júlí. Lög um breyting á lögum nr. 46/1907, um laun sóknarpresta 713
— nr. **47,** 30. júlí. Lög um löggilding verslunarstaða 1717
— nr. **48,** 30. júlí. Lög um löggilding Dalvíkur 1718
— nr. **57,** 30. júlí. L. um breyting á lögum nr. 3/1898, um aðgreining holdsveikra frá öðrum mönnum og flutning þeirra á opinberan spítala 1001
1911, nr. **32,** 11. júlí. Lög um úrskurðarvald sáttanefnda 2595
— nr. **36,** 11. júlí. Lög um forgangsrétt kandídata frá Háskóla Íslands til embætta 126
— nr. **37,** 11. júlí. Lög um rétt kvenna til embættisnáms, námsstyrks og embætta .. 127
— nr. **42,** 11. júlí. Lög um gjöld til holræsa og gangstétta í Reykjavík o. fl. 1431
— nr. **44,** 11. júlí. Lög um samþykktir um heyforðabúr 1579
— nr. **47,** 11. júlí. Lög um verslunarlóðina í Vestmannaeyjum 1443
— nr. **48,** 11. júlí. Lög um löggilding verslunarstaða 1718
1912, nr. **17,** 22. október. Lög um löggilding verslunarstaða 1718
— nr. **18,** 22. október. Lög um stækkun verslunarlóðarinnar á Flateyri við Önundarfjörð 1713
— nr. **21,** 22. október. Lög um sölu á eggjum eftir þyngd 1746
— nr. **23,** 22. október. Lög um samþykktir um mótak 2128
1913, nr. **24,** 20. október. Lög um hagstofu Íslands 161
— nr. **30,** 20. október. Lög um umboð þjóðjarða 254
— nr. **39,** 20. október. Lög um löggilding verslunarstaða í Karlseyjarvík við Reykhóla og í Hagabót í Barðastrandarsýslu 1718
— nr. **42,** 10. nóvember. Lög um mannskaðaskýrslur og rannsókn á fundnum líkum 1335
— nr. **49,** 10. nóvember. Lög um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju 1438
— nr. **53,** 10. nóvember. Lög um strandferðir 1167
— nr. **54,** 10. nóvember. Lög um samþykktir um eftirlit úr landi með fiskiveiðum í landhelgi 1661
1914, nr. **23,** 2. nóvember. Lög um friðun héra .. 935
— nr. **32,** 2. nóvember. Lög um heimild fyrir stjórnarráðið til þess að veita mönnum rétt til þess að vera dómtúlkar og skjalþýðendur 2548
— nr. **35,** 2. nóvember. Lög um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur 1426
— nr. **39,** 2. nóvember. Lög um beitutekju ... 1666
— nr. **41,** 2. nóvember. Lög um breyting á lögum nr. 53/1913, um strandferðir 1167
— nr. **42,** 2. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar að Stóra-Fjarðarhorni við Kollafjörð í Strandasýslu 1718
1915, nr. **31,** 3. nóvember. Lög um viðauka við 1. gr. laga nr. 29/1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar 2571
— nr. **32,** 3. nóvember. Lög um veitingu prestakalla 695
— nr. **33,** 3. nóvember. Lög um verkfall opinberra starfsmanna 157
— nr. **38,** 3. nóvember. Lög um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Reykjavík 749
— nr. **41,** 3. nóvember. Lög um líkbrennslu .. 750
— nr. **58,** 3. nóvember. Lög um mælingar á túnum og matjurtagörðum 1527
— nr. **60,** 3. nóvember. Lög um löggilta vigtarmenn 1745
— nr. **69,** 3. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar að Höfn í Sléttuhreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu 1718
1917, nr. **2,** 18. janúar. Lög um bann við sölu og leigu skipa úr landi 1945
— nr. **11,** 16. mars. Lög um þyngd bakarabrauða 1747
— nr. **23,** 12. september. Lög um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnum til að taka eignarnámi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl. 1953
— nr. **44,** 26. október. Lög um breyting á lögum nr. 49/1913, um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju 1438
— nr. **50,** 26. október. Lög um breyting á lögum nr. 39/1895, um löggilding verslunarstaðar hjá Bakkagerði í Borgarfirði 1715
— nr. **57,** 26. október. Lög um breyting á lögum nr. 18/1901, um manntal í Reykjavík 1432
— nr. **67,** 14. nóvember. Lög um bæjarstjórn Ísafjarðar 1437
— nr. **68,** 14. nóvember. Lög um áveitu á Flóann 1548
— nr. **73,** 14. nóvember. Lög um samþykktir um kornforðabúr til skepnufóðurs 1580
— nr. **75,** 14. nóvember. Lög um útmælingar lóða í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum o. fl. 1414
— nr. **86,** 14. nóvember. Lög um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði 1657
1918, nr. **14,** 8. september. Lög um afhending á landi til kirkjugarðs í Stokkseyrarsókn ... 750
— nr. **16,** 8. september. Tilskipun um meðferð á störfum landsféhirðis 230
— nr. **26,** 22. nóvember. Lög um bæjarstjórn Vestmannaeyja 1443
— nr. **28,** 22. nóvember. Lög um löggilding

verslunarstaðar við Hvalsíki í Vestur-Skaftafellssýslu ... 1718
— nr. **30,** 22. nóvember. Lög um bæjarstjórn á Siglufirði ... 1446
— nr. **31,** 22. nóvember. Lög um stækkun verslunarlóðarinnar í Ólafsfirði ... 1451
— nr. **32,** 22. nóvember. Lög um mjólkursölu á Ísafirði ... 1438
1919, nr. **38,** 28. nóvember. Lög um samþykktir um akfæra sýslu- og hreppavegi ... 1131
— nr. **41,** 28. nóvember. Lög um landamerki o. fl. ... 2348
— nr. **43,** 28. nóvember. Lög um ákvörðun verslunarlóðarinnar í Hafnarfjarðarkaupstað ... 1441
— nr. **46,** 28. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar við Syðstabæ í Hrísey ... 1718
— nr. **48,** 28. nóvember. Lög um löggiltar reglugerðir sýslunefnda um eyðing refa o.fl. ... 1395
— nr. **49,** 28. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar við Gunnlaugsvík (sunnanmegin Hvammsfjarðar) ... 1718
— nr. **51,** 28. nóvember. Lög um takmörk verslunarlóðarinnar á Sauðárkróki ... 1452
— nr. **54,** 28. nóvember. Lög um löggilding verslunarstaðar á Mýramel (í Dýrafirði) ... 1718
— nr. **58,** 28. nóvember. Lög um breytingar á lögum nr. 30/1918, um bæjarstjórn á Siglufirði ... *1446
— nr. **61,** 28. nóvember. Lög um bæjarstjórn á Seyðisfirði ... 1439
— nr. **67,** 28. nóvember. Lög um breyting á lögum nr. 1/1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina ... 1308
— nr. **79,** 28. nóvember. Lög um heimild til löggildingar á fulltrúum bæjarfógeta til þess að gegna eiginlegum dómarastörfum o. fl. ... 2553
1920, nr. **8,** 18. maí. Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að banna flutning til landsins á varningi, sem stjórnin telur stafa sýkingarhættu af ... 991
— nr. **16,** 18. maí. Lög um ráðstafanir á gullforða Íslandsbanka og um heimild fyrir ríkisstjórnina til að banna útflutning á gulli ... 215
— nr. **17,** 18. maí. Lög um að leggja jarðirnar Kjarna og Hamra í Hrafnagilshreppi undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Akureyrar ... 1435
— nr. **18,** 18. maí. Lög um gjöld til holræsa og gangstétta í kaupstöðum, öðrum en Reykjavík og Akureyri ... 1416
— nr. **20,** 18. maí. Lög um löggilding verslunarstaða í Valþjófsdal í Mosvallahreppi og á Lambeyri við Tálknafjörð ... 1718
1921, nr. **6,** 31. maí. Lög um seðlaútgáfu Íslandsbanka, hlutafjárauka o. fl. ... 306
— nr. **18,** 27. júní. Lög um löggilding verslunarstaðar á Suðureyri við Tálknafjörð .. 1718
— nr. **20,** 27. júní. Lög um eignarnám á vatnsréttindum í Andakílsá o. fl. ... 2061
— nr. **25,** 27. júní. Lög um einkaleyfi handa Háskóla Íslands til útgáfu almanaks ... 762
— nr. **30,** 27. júní. Lög um erfðafjárskatt ... 414
— nr. **51,** 27. júní. Lög um lífeyrissjóð embættismanna og ekkna þeirra ... 142
— nr. **53,** 27. júní. Lög um hvíldartíma háseta á íslenskum botnvörpuskipum ... 1668
— nr. **54,** 27. júní. Lög um sölu á prestsmötu 715
— nr. **68,** 27. júní. Lög um breyting á þeim tíma, er manntalsþing skulu háð ... 2552
— nr. **73,** 27. júní. Lög um heimild handa landsstjórninni til framkvæmda á rannsóknum til undirbúnings virkjunar Sogsfossanna ... 2059
1922, nr. **12,** 19. júní. Lög um verslunarskýrslur . 1733
— nr. **15,** 19. júní. Lög um ákvörðun verslunarlóðarinnar í Bolungarvík í Hólshreppi ... 1716
— nr. **16,** 19. júní. Lög um löggilding verslunarstaðar að Kaldrananesi við Bjarnarfjörð ... 1718
— nr. **33,** 19. júní. Lög um rétt til fiskiveiða í landhelgi ... 1634
— nr. **39,** 19. júní. Lög um lausafjárkaup ... 2222
1923, nr. **3,** 4. apríl. Lög um undanþágu frá lögum nr. 91/1917, um aðflutningsbann á áfengi ... 2500
— nr. **12,** 20. júní. Lög um einkaleyfi ... 2373
— nr. **15,** 20. júní. Vatnalög ... 2005
— nr. **20,** 20. júní. Lög um réttindi og skyldur hjóna ... 2164
— nr. **25,** 20. júní. Lög um berklaveiki í nautpeningi ... 1603
— nr. **35,** 20. júní. Lög um breyting á lögum nr. 35/1914, um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur ... 1427
— nr. **46,** 20. júní. Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur ... 1422
1924, nr. **4,** 11. apríl. Lög um að miða við gullkrónur sektir fyrir landhelgisbrot ... 1647
— nr. **9,** 4. júní. Lög um löggilding verslunarstaðar í Hindisvík á Vatnsnesi við Húnaflóa ... 1718
— nr. **11,** 4. júní. Lög um breyting á lögum nr. 38/1915, um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Reykjavík ... 750
— nr. **13,** 4. júní. Lög um mælitæki og vogaráhöld ... 1735
— nr. **14,** 4. júní. Lög um löggilding verslunarstaðar við Málmeyjarsund innan við Votaberg ... 1718
— nr. **19,** 4. júní. Lög um nauðasamninga .. 2647
— nr. **20,** 4. júní. Lög um löggilding verslunarstaðar í Fúluvík í Staðarsveit í Snæfellsnessýslu ... 1718
— nr. **32,** 4. júní. Lög um lögreglusamþykktir í löggiltum verslunarstöðum ... 1308
— nr. **51,** 4. júní. Lög um ríkisskuldabréf ... 231
1925, nr. **1,** 13. mars. Tilskipun um mælitæki og vogaráhöld ... 1737
— nr. **4,** 4. maí. Lög um viðauka við lög nr.

33/1922, um fiskiveiðar í landhelgi 1637
— nr. **5,** 4. maí. Lög um fiskifulltrúa á Spáni og Ítalíu 1759
— nr. **21,** 27. júní. Lög um breyting á lögum nr. 86/1917, um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði 1659
— nr. **23,** 27. júní. Lög um löggilding verslunarstaðar á Hellnum í Breiðuvíkurhreppi ... 1719
— nr. **25,** 27. júní. Lög um breyting á tilskipun 20. júní 1849, um veiði á Íslandi .. 2084
— nr. **30,** 27. júní. Lög um selaskot á Breiðafirði og uppidráp 2088
— nr. **31,** 27. júní. Lög um einkenning fiskiskipa 1660
— nr. **38,** 27. júní. Lög um breyting á lögum nr. 54/1921, um sölu á prestsmötu 715
— nr. **39,** 27. júní. Lög um heimild fyrir bæjar- og sveitarstjórnir til að skylda unglinga til sundnáms 893
— nr. **47,** 27. júní. Lög um innheimtu gjalda af erlendum fiskiskipum 157
— nr. **54,** 27. júní. Lög um mannanöfn 2141

1926, nr. **4,** 15. júní. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ganga inn í viðbótarsamning við myntsamning Norðurlanda 182
— nr. **6,** 15. júní. Lög um happdrætti (lotterí) og hlutaveltur (tombólur) 2280
— nr. **8,** 15. júní. Lög um löggilding verslunarstaða 1719
— nr. **10,** 15. júní. Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 68/1917, um áveitu á Flóann 1552
— nr. **42,** 15. júní. Lög um skipströnd og vogrek 1917
— nr. **45,** 15. júní. Lög um almannafrið á helgidögum þjóðkirkjunnar 725

1927, nr. **19,** 31. maí. Lög um löggilding verslunarstaða 1719
— nr. **31,** 31. maí. Lög um breyting á lögum nr. 38/1919, um samþykktir um akfæra sýslu- og hreppavegi 1132
— nr. **49,** 31. maí. Lög um sorphreinsun og salernahreinsun á Akureyri 1437

1928, nr. **11,** 23. apríl. Lög um varnir gegn því, að gin- og klaufaveiki og aðrir alidýrasjúkdómar berist til landsins 1590
— nr. **15,** 7. maí. Lög um lífeyri fastra starfsmanna Búnaðarfélags Íslands 143
— nr. **18,** 7. maí. Lög um löggilding verslunarstaða 1719
— nr. **22,** 7. maí. Hjúalög 2273
— nr. **32,** 7. maí. Lög um sundhöll í Reykjavík 893
— nr. **38,** 7. maí. Lög um breyting á lögum nr. 38/1915, um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Reykjavík 750
— nr. **48,** 7. maí. Lög um bæjarstjórn í Neskaupstað í Norðfirði 1448
— nr. **50,** 7. maí. Lög um Strandarkirkju og sandgræðslu í Strandarlandi 735
— nr. **59,** 7. maí. Lög um friðun Þingvalla .. 929
— nr. **60,** 7. maí. Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa 292
— nr. **62,** 7. maí. Lög um hlunnindi fyrir lánsfélag 342
— nr. **71,** 7. maí. Lög um vernd atvinnufyrirtækja gegn óréttmætum prentuðum ummælum 2220

1929, nr. **7,** 14. júní. Lög um tannlækningar 1063
— nr. **8,** 14. júní. Lög um löggilding verslunarstaða 1719
— nr. **13,** 14. júní. Lög um kirkjugarðsstæði í Reykjavík o. fl. 750
— nr. **32,** 14. júní. Lög um loftferðir 1196
— nr. **48,** 14. júní. Lög um laganefnd 84
— nr. **49,** 14. júní. Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur 1422
— nr. **50,** 14. júní. Lög um innflutning og ræktun sauðnauta 1576
— nr. **57,** 14. júní. Lög um íbúð í kjöllurum 648

1930, nr. **20,** 19. maí. Lög um löggilding verslunarstaða 1719
— nr. **28,** 19 maí. Lög um greiðslu verkkaups 615
— nr. **31,** 19. maí. Lög um sveitabanka 318
— nr. **33,** 10. maí. Lög um löggilding verslunarstaðar í Selárvík í Árskógshreppi 1719
— nr. **36,** 19. maí. Lög um vigt á síld 1747
— nr. **43,** 19. maí. Lög um greiðslu kostnaðar af Skeiðaáveitunni o. fl. 1554

1931, nr. **14,** 6. júlí. Lög um breyting á lögum nr. 42/1903, um verslanaskrár, firmu og prókúruumboð 2419
— nr. **15,** 6. júlí. Lög um viðauka við lög nr. 28/1930, um greiðslu verkkaups 615
— nr. **17,** 6. júlí. Lög um bókasöfn prestakalla 723
— nr. **18,** 6. júlí. Lög um utanfararstyrk presta 714
— nr. **19,** 6. júlí. Lög um breyting á lögum nr. 29/1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar 2568
— nr. **25,** 8. september. Lög um löggilding verslunarstaðar að Súðavík við Álftafjörð í Norður-Ísafjarðarsýslu 1719
— nr. **28,** 8. september. Lög um sjóveitu í Vestmannaeyjum 1444
— nr. **29,** 8. september. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi alþjóðleg einkamálaréttarákvæði í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um hjúskap, ættleiðingu og lögráð 2184
— nr. **36,** 8. september. Lög um embættiskostnað sóknarpresta og aukaverk þeirra 714
— nr. **37,** 8. september. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmissa ráðstafana vegna útflutnings á nýjum fiski 1759
— nr. **44,** 8. september. Lög um breyting á lögum nr. 60/1928, um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa *292
— nr. **49,** 8. september. Lög um Ríkisveðbanka Íslands 302

— nr. **51,** 8. september. Lög um löggilding verslunarstaðar að Rauðuvík við Eyjafjörð 1719
— nr. **61,** 8. september. Lög um ríkisbókhald og endurskoðun 228
— nr. **69,** 8. september. Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur 1423
1932, nr. **14,** 23. júní. Lög um opinbera greinargerð starfsmanna ríkisins. 943
— nr. **16,** 23. júní. Lög um eignarnám á landspildu á Bolungarvíkurmölum í Hólshreppi 1944
— nr. **17,** 23. júní. Lög um eignarnám á landspildu í Skeljavík við Hnífsdal 1944
— nr. **22,** 23. júní. Lög um forkaupsrétt kaupstaða og kauptúna á hafnarmannvirkjum o. fl. 1928
— nr. **27,** 23. júní. Lög um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts 2073
— nr. **30,** 23. júní. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um viðurkenningu dóma og fullnægju þeirra 2563
— nr. **41,** 23. júní. Lög um Jöfnunarsjóð ... 247
— nr. **51,** 23. júní. Lög um hlunnindi fyrir annars veðréttar fasteignalánafélög 342
— nr. **52,** 23. júní. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina að ábyrgjast lán til að koma upp frystihúsum og kjötútflutningshöfnum 1758
— nr. **56,** 23. júní. Lög um ráðstafanir til öryggis við siglingar 1887
— nr. **65,** 23. júní. Lög um breyting á lögum nr. 37/1931, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmissa ráðstafana vegna útflutnings á nýjum fiski 1759
— nr. **66,** 23. júní. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að leyfa erlendum manni eða félagi að reisa og starfrækja síldarbræðsluverksmiðju á Austurlandi 1681
1933, nr. **17,** 19. júní. Ljósmæðralög 1065
— nr. **21,** 19. júní. Lög um samþykktir um mat á heyi til sölu 1582
— nr. **32,** 19. júní. Lög um tilbúning og verslun með smjörlíki o. fl. 1755
— nr. **46,** 19. júní. Lög um viðauka við lög nr. 18/1887, um veð 2372
— nr. **48,** 19. júní. Lög um leiðsögu skipa ... 1912
— nr. **49,** 19. júní. Lög um breyting á lögum nr. 18/1901, um manntal í Reykjavík 1433
— nr. **56,** 19. júní. Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 68/1917, um áveitu á Flóann 1552
— nr. **70,** 19. júní. Lög um útflutning saltaðrar síldar 1763
— nr. **84,** 19. júní. Lög um varnir gegn óréttmætum verslunarháttum 1746
— nr. **88,** 19. júní. Lög um heimild handa ríkisstjórninni til ýmissa ráðstafana vegna viðskiptasamnings við bresku stjórnina .. 1770
— nr. **93,** 19. júní. Víxillög 2246
— nr. **94,** 19. júní. Lög um tékka 2262
— nr. **117,** 29. desember. Lög um breyting á lögum nr. 86/1917, um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði 1658
1934, nr. **3,** 5. janúar. Lög um breyting á lögum nr. 2/1888, um Söfnunarsjóð Íslands 335
— nr. **15,** 25. janúar. Lög um stofnun síldarbræðsluverksmiðju á Norðurlandi o. fl. .. 1681
— nr. **21,** 24. mars. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um gjaldþrotaskipti 2643
— nr. **64,** 10. desember. Lög um viðauka við lög nr. 29/1895, um hagfræðiskýrslur 163
1935, nr. **9,** 9. janúar. Lög um mat á fiskúrgangi 1763
— nr. **27,** 9. janúar. Lög um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna 142
— nr. **43,** 28. janúar. Lög um breyting á lögum nr. 15/1934, um stofnun síldarbræðsluverksmiðju á Norðurlandi o. fl. .. 1681
— nr. **44,** 28. janúar. Lög um löggilding verslunarstaða 1719
— nr. **46,** 28. janúar. Lög um löggilding verslunarstaðar á Hvalskeri við Patreksfjörð 1719
— nr. **47,** 28. janúar. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa og starfrækja síldarverksmiðjuna á Raufarhöfn 1682
— nr. **48,** 28. janúar. Lög um verslunarlóð Ísafjarðar 1437
— nr. **53,** 28. janúar. Lög um bráðabirgðaútflutningsskýrslur 164
— nr. **56,** 28. janúar. Lög um útflutning á síldarmjöli 1758
— nr. **61,** 28. janúar. Lög um breyting á lögum nr. 32/1933, um tilbúning og verslun með smjörlíki o. fl. 1756
— nr. **78,** 15. apríl. Lög um einkarétt ríkisstjórnarinnar til þess að flytja trjáplöntur til landsins, og um eftirlit með innflutningi trjáfræs 1754
— nr. **79,** 16. apríl. Lög um breyting nokkurra laga, sem varða sölu og meðferð íslenskra afurða 1758
— nr. **84,** 26. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 2/1888, um Söfnunarsjóð Íslands 330
— nr. **87,** 3. maí. Lög um löggilding verslunarstaðar í Hraunhöfn á Melrakkasléttu .. 1719
— nr. **89,** 3. maí. Lög um almenn gæðamerki 2430
— nr. **92,** 3. maí. Lög um meðferð, verkun og útflutning á sjávarafurðum 1758
— nr. **96,** 3. maí. Lög um löggilding verslunarstaðar í Buðlungahöfn (við Axarfjörð) 1719
— nr. **98,** 3. maí. Lög um virkjun Fljótaár .. 2060
— nr. **99,** 3. maí. Lög um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda 347
— nr. **101,** 3. maí. Lög um verslunarlóðina í Hnífsdal í Norður-Ísafjarðarsýslu 1717
— nr. **107,** 8. maí. Lög um lögreglusamþykktir utan kaupstaðanna 1308

— nr. **108,** 8. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands og Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um erfðir og skipti á dánarbúum 2613
— nr. **122,** 27. desember. Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa 297
— nr. **123,** 27. desember. Lög um gelding húsdýra 1604
1936, nr. **4,** 1. febrúar. Lög um breyting á tilskipun fyrir Ísland um síldar- og upsaveiði með nót, frá 12. febrúar 1872 1664
— nr. **7,** 1. febrúar. Lög um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga 2208
— nr. **11,** 1. febrúar. Lög um eignarnámsheimild á nokkrum löndum og á afnotarétti landsvæða í Hafnarfirði, Garðahreppi og Grindavíkurhreppi og um stækkun lögsagnarumdæmis Hafnarfjarðarkaupstaðar 1441
— nr. **13,** 1. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 27/1935, um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna 142
— nr. **17,** 1. febrúar. Lög um samþykktir um lokunartíma sölubúða 1721
— nr. **23,** 1. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 48/1928, um bæjarstjórn í Neskaupstað í Norðfirði 1449
— nr. **24,** 1. febrúar. Lög um eftirlit með matvælum og öðrum neyslu- og nauðsynjavörum 1109
— nr. **28,** 1. febrúar. Lög um heimild fyrir sýslu- og bæjarfélög til að starfrækja lýðskóla með skylduvinnu nemenda gegn skólaréttindum 824
— nr. **62,** 23. júní. Lög um breyting á og viðauka við lög nr. 38/1925, um sölu á prestsmötu 715
— nr. **64,** 23. júní. Lög um löggilding verslunarstaðar í Hjarðardal í Önundarfirði .. 1719
— nr. **76,** 23. júní. Lög um löggilding verslunarstaða 1719
— nr. **77,** 23. júní. Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 43/1930, um greiðslu kostnaðar af Skeiðaáveitunni o. fl. 1555
— nr. **80,** 23. júní. Lög um fóðurtryggingarsjóði 1576
— nr. **83,** 23. júní. Lög um ráðstafanir til varnar því, að skipum sé leiðbeint við ólöglegar fiskiveiðar 1647
— nr. **85,** 23. júní. Lög um meðferð einkamála í héraði 2501
— nr. **91,** 23. júní. Lög um garðyrkjuskóla ríkisins 849
— nr. **102,** 23. júní. Lög um landssmiðju ... 1954
— nr. **115,** 19. nóvember. Lög um þingsköp Alþingis 66
1937, nr. **23,** 13. júní. Lög um löggilding verslunarstaðar í Örlygshöfn í Barðastrandarsýslu 1719
— nr. **29,** 13. júní. Lög um útrýmingu sels í Húnaósi 2088
— nr. **39,** 13. júní. Lög um skipting fasteignaveðslána 2373
— nr. **46,** 13. júní Lög um samvinnufélög ... 2284
— nr. **52,** 5. júlí. Lög um viðauka við lög nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði .. 2513
1938, nr. **1,** 5. janúar. Lög um síldarverksmiðjur ríkisins 1679
— nr. **10,** 13. janúar. Lög um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og aukningu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði 1682
— nr. **14,** 13. janúar. Lög um löggilding verslunarstaðar við Þaralátursfjörð 1720
— nr. **16,** 13. janúar. Lög um að heimila í viðeigandi tilfellum aðgerðir á fólki, er koma í veg fyrir að það auki kyn sitt 1087
— nr. **21,** 13. janúar. Lög um eignarnám á landspildu í Sandvíkurlandi 1945
— nr. **22,** 13. janúar. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fyrirskipa blöndun á þurrmjólk í brauð í brauðgerðarhúsum, og til þess að ákveða hámarksverð á brauði og þurrmjólk 1979
— nr. **47,** 11. júní. Lög um fasteignasölu 2220
— nr. **73,** 11. júní. Lög um breyting á lögum nr. 46/1937, um samvinnufélög *2288
— nr. **74,** 11. júní. Lög um löggilta niðurjöfnunarmenn sjótjóns 1825
— nr. **80,** 11. júní. Lög um stéttarfélög og vinnudeilur 598
— nr. **86,** 11. júní. Lög um lífeyrissjóð ljósmæðra 1067
— nr. **88,** 11. júní. Lög um breyting á lögum nr. 1/1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina 1307
— nr. **90,** 11. júní. Lög um breyting á lögum nr. 15/1923, vatnalögum. 2013
— nr. **98,** 11. júní. Lög um rekstrarlánafélög 2297
1939, nr. **21,** 12. júní. Lög um ostrurækt 2132
— nr. **22,** 12. júní. Lög um viðauka við lög nr. 99/1935, um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda 347
— nr. **33,** 12. júní. Lög um viðauka við lög nr. 10/1938, um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og aukningu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði 1682
— nr. **44,** 24. júlí. Tilskipun um aðgang herskipa og herloftfara erlendra ríkja, er ekki eiga í ófriði, að íslensku forráðasviði 1327
— nr. **66,** 31. desember. Berklavarnalög ... 993
1940, nr. **9,** 12. febrúar. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að banna að veita upplýsingar um ferðir skipa 1333
— nr. **13,** 12. febrúar. Lög um heimild fyrir Sláturfélag Suðurlands til að innkalla stofnbréf sín 2293
— nr. **16,** 12. febrúar. Lög um mótak 2129
— nr. **19,** 12. febrúar. Almenn hegningarlög 2433
— nr. **28,** 12. febrúar. Lög um friðun hreindýra og eftirlit með þeim 935
— nr. **31,** 12. febrúar. Póstlög 1217
— nr. **38,** 12. febrúar. Lög um hitaveitu Reykjavíkur 1429
— nr. **42,** 12. febrúar. Lög um breyting á

lögum nr. 10/1938, um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og aukningu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði 1682
— nr. **45,** 12. febrúar. Lög um hlutarútgerðarfélög 2293
— nr. **60,** 7. maí. Lög um síldartunnur 1688
— nr. **70,** 7. maí. Lög um ráðstafanir til varnar gegn fýlasótt 1002
— nr. **86,** 14. maí. Lög um löggilding verslunarstaðar í Auðkúlubót í Auðkúluhreppi í Arnarfirði 1720
— nr. **95,** 14. maí. Lög um lántöku fyrir ríkissjóð til talstöðva í fiskiskip o. fl. 1233
— nr. **101,** 14. maí. Lög um breyting á lögum nr. 11/1936 (Eignarnámsheimild á nokkrum löndum o. fl.) 1442
— nr. **104,** 14. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa nokkrar jarðir og afnotarétt jarða í Ölfusi 1510
— nr. **111,** 30. maí. Lög um breyting á lögum nr. 1/1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina 1307
— nr. **114,** 30. maí. Lög um breyting á lögum nr. 86/1938, um lífeyrissjóð ljósmæðra ... *1067
— nr. **123,** 17. ágúst. Lög um bann gegn jarðraski 1928
1941, nr. **19,** 28. maí. Lög um veiði, sölu og útflutning á kola 1706
— nr. **27,** 27. júní. Lög um breyting á lögum nr. 32/1915, um veitingu prestakalla 695
— nr. **29,** 27. júní. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu húsnæði í sveitum og kauptúnum o. fl. 1332
— nr. **30,** 27. júní. Lög um fjarskipti 1227
— nr. **45,** 27. júní. Lög um bæjarstjórn á Akranesi 1449
— nr. **46,** 27. júní. Landskiptalög 2350
— nr. **47,** 27. júní. Lög um breyting á lögum nr. 19/1940, almennum hegningarlögum *2453
— nr. **55,** 27. júní. Lög um afla- og útgerðarskýrslur 1669
— nr. **63,** 27. júní. Lög um heimild fyrir kaupstaði og hreppsfélög til að koma á þegnskylduvinnu 895
— nr. **69,** 27. júní. Lög um sparisjóði 335
— nr. **71,** 27. júní. Lög um breyting á lögum nr. 36/1907, um skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda *727
— nr. **82,** 9. júlí. Lög um viðauka við lög nr. 73/1937, um gjaldeyrisverslun o. fl. 214
— nr. **94,** 9. júlí. Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa 298
— nr. **131,** 19. desember. Lög um heimild til lántöku fyrir síldarverksmiðjur ríkisins. .. 1683
1942, nr. **9,** 28. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 86/1917, um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði *1657
— nr. **14,** 15. maí. Lög um læknaráð 1011
— nr. **15,** 15. maí. Lög um breyting á lögum nr. 54/1921, um sölu á prestsmötu 715
— nr. **45,** 30. júní. Lög um sérleyfi til þess að veita raforku frá Sogsvirkjuninni til Selfoss, Eyrarbakka og Stokkseyrar 2059
— nr. **55,** 4. júlí. Lög um framkvæmdasjóð ríkisins 248
— nr. **57,** 4. júlí. Lög um heimild fyrir Reykjavíkurbæ til þess að taka eignarnámi hluta af landi jarðarinnar Vatnsenda í Seltjarnarneshreppi 1425
— nr. **61,** 4. júlí. Lög um málflytjendur 2544
— nr. **71,** 4. júlí. Lög um breyting á lögum nr. 82/1941, um viðauka við lög nr. 73/1937, um gjaldeyrisverslun o. fl. 215
— nr. **74,** 4. júlí. Lög um sölu kirkjujarðarinnar Hvanneyrar í Siglufirði 1448
— nr. **76,** 4. júlí. Lög um styrk til Íslendinga vestan hafs til náms í íslenskum fræðum í Háskóla Íslands 769
— nr. **93,** 25. september. Lög um að reisa nýjar síldarverksmiðjur 1683
1943, nr. **18,** 26. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 27/1932, um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts *2073
— nr. **20,** 26. febrúar. Lög um búfjártryggingar 1292
— nr. **28,** 18. febrúar. Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Neskaupstaðar 1449
— nr. **35,** 2. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 98/1935, um virkjun Fljótaár 2061
— nr. **43,** 14. apríl. Lög um greiðslu íslenskra afurða 1746
— nr. **46,** 14. apríl. Lög um frestun á framkvæmd laga nr. 60/1940, um síldartunnur 1688
— nr. **47,** 14. apríl. Lög um heimild handa ríkisstjórninni til ákvörðunar um samflot íslenskra skipa milli Íslands og Stóra-Bretlands 1917
— nr. **52,** 14. apríl. Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur 1423
— nr. **60,** 29. apríl. Lög um refsing fyrir óheimila för inn á bannsvæði herstjórnar og óheimila dvöl þar 1333
— nr. **64,** 16. desember. Lög um birtingu laga og stjórnvaldaerinda 83
— nr. **82,** 16. desember. Tilskipun um starfsreglur ríkisráðs 14
— nr. **86,** 16. desember. Lög um ákvörðun leigumála og söluverðs lóða og landa Reykjavíkurkaupstaðar 1427
— nr. **90,** 16. desember. Lög um reikningaskrifstofu sjávarútvegsins 1945
— nr. **99,** 16. desember. Lög um ábyrgð ríkissjóðs á tjóni, sem hlýst af veru herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi 1332
— nr. **110,** 30. desember. Lög um olíugeyma o. fl. 1692
— nr. **117,** 30. desember. Lög um viðauka við lög nr. 56/1933, um viðauka við og breyting á lögum nr. 68/1917, um áveitu á Flóann 1553
— nr. **119,** 30. desember. Lög um breyting á lögum nr. 61/1942, um málflytjendur 2547

1944, nr. **2,** 21. janúar. Lög um ófriðartryggingar 1294
— nr. **9,** 24. mars. Lög um stuðning við nýbyggingu fiskiskipa 1675
— nr. **10,** 24. mars. Hafnarlög fyrir Siglufjarðarkaupstað 1447
— nr. **18,** 24. mars. Lög um réttindi danskra ríkisborgara á Íslandi 88
— nr. **22,** 24. mars. Lög um breyting á lögum nr. 69/1941, um sparisjóði 340
— nr. **33,** 17. júní. Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands 1
— nr. **34,** 17. júní. Lög um þjóðfána Íslendinga 8
— nr. **35,** 17. júní. Forsetaúrskurður um skjaldarmerki Íslands 11
— nr. **36,** 17. júní. Lög um breyting á lögum nr. 19/1940, almennum hegningarlögum ... 2452
— nr. **39,** 8. júlí. Forsetaúrskurður um merki forseta Íslands 14
— nr. **40,** 8. júlí. Forsetaúrskurður um fána forseta Íslands 14
— nr. **42,** 11. júlí. Forsetabréf um hina íslensku fálkaorðu 88
— nr. **44,** 17. ágúst. Forsetaúrskurður um fánadaga o. fl. 10
— nr. **57,** 31. október. Lög um tilraunastöð í jarðrækt á Reykhólum 1604
— nr. **60,** 31. október. Lög um bæjarstjórn í Ólafsfirði 1450
— nr. **65,** 1. desember. Lög um breyting á lögum nr. 99/1943, um ábyrgð ríkissjóðs á tjóni, sem hlýst af veru herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi 1332
1945, nr. **3,** 12. janúar. Lög um kirkju- og manntalsbækur (sálnaregistur) 724
— nr. **7,** 12. janúar. Lög um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum 1521
— nr. **8,** 24. janúar. Lög um breyting á lögum nr. 110/1943, um olíugeyma o. fl. 1692
— nr. **21,** 30. janúar. Lög um breyting á lögum nr. 102/1936, um landssmiðju *1954
— nr. **23,** 30. janúar. Lög um heimild fyrir dómsmálaráðherra til þess að veita leyfi til veðmálastarfsemi í sambandi við kappreiðar og kappróður 2282
— nr. **27,** 12. febrúar. Lög um eyðing á rottum 1112
— nr. **30,** 12. febrúar. Lög um heimild fyrir Ólafsfjarðarkaupstað til að taka eignarnámi lóðarréttindi nálægt landamerkjum Brimness og Hornbrekku 1451
— nr. **36,** 12. febrúar. Lög um framboð og kjör forseta Íslands 11
— nr. **48,** 23. febrúar. Lög um skipakaup ríkisins 1677
— nr. **54,** 3. mars. Lög um heimild fyrir ríkissjóð til að kaupa eignir setuliðsins á Íslandi 255
— nr. **55,** 3. mars. Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa 299
— nr. **89,** 23. nóvember. Lög um heimild fyrir Sláturfélag Skagfirðinga til að innkalla stofnbréf sín 2293
— nr. **105,** 21. desember. Lög um þátttöku Íslands í stofnun gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka samkvæmt tillögum Bretton Woods fundarins og um lántöku í því skyni 215
— nr. **108,** 31. desember. Lög um byggingarsamþykktir fyrir sveitir og þorp, sem ekki eru löggiltir verslunarstaðir 1394
— nr. **109,** 31. desember. Lög um togarakaup ríkisins 1677
— nr. **113,** 31. desember. Lög um fyrirhleðslu Héraðsvatna norður af Vindheimabrekkum 2075
— nr. **114,** 31. desember. Forsetabréf um starfsháttu orðunefndar 90
— nr. **115,** 31. desember. Forsetabréf um breyting á forsetabréfi frá 11. júlí 1944, um hina íslensku fálkaorðu 88
1946, nr. **10,** 2. apríl. Lög um lestagjald af skipum 410
— nr. **15,** 2. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 12/1923, um einkaleyfi 2378
— nr. **24,** 23. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu geymsluhús Tunnuverksmiðju Siglufjarðar s.f. ... 1978
— nr. **36,** 29. apríl. Lög um byggingu gistihúss í Reykjavík 2082
— nr. **42,** 7. maí. Lög um nýbyggingar í Höfðakaupstað 1417
— nr. **45,** 7. maí. Lög um beitumál 1667
— nr. **46,** 7. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til ráðstafana vegna útflutnings á afurðum bátaútvegsins 1673
— nr. **52,** 7. maí. Lög um sameining Selfossbyggðar í eitt hreppsfélag 1418
— nr. **54,** 7. maí. Lög um breyting á lögum nr. 48/1945, um skipakaup ríkisins 1677
— nr. **85,** 9. október. Lög um ráðstafanir í sambandi við skilnað Íslands og Danmerkur 88
— nr. **91,** 9. desember. Auglýsing um að Ísland hafi gengið að sáttmála hinna sameinuðu þjóða. (Sáttmáli hinna sameinuðu þjóða. Samþykktir milliríkjadómsins.) ... 92
1947, nr. **3,** 31. janúar. Lög um sölu verslunarlóðarinnar á Sauðárkróki 1452
— nr. **5,** 31. janúar. Lög um breyting á lögum nr. 27/1935, um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna 142
— nr. **7,** 12. febrúar. Lög um héraðsskjalasöfn 907
— nr. **11,** 28. febrúar. Lög um tilraunastöð háskólans í meinafræði 760
— nr. **13,** 28. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 45/1946, um beitumál 1668
— nr. **15,** 12. mars. Forsetabréf um heimild íslenskra ríkisborgara til að bera erlend heiðursmerki 92
— nr. **16,** 12. mars. Lög um menntun kenn-

ara 779
— nr. **22,** 28. mars. Lög um breyting á lögum nr. 115/1936, um þingsköp Alþingis 73
— nr. **23,** 28. mars. Lög um breyting á lögum nr. 17/1933, ljósmæðralögum 1066
— nr. **30,** 22. apríl. Lög um að tryggja manneldisgildi hveitis 1108
— nr. **43,** 9. maí. Lög um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl. 1277
— nr. **51,** 17. maí. Lög um breyting á lögum nr. 93/1942, um að reisa nýjar síldarverksmiðjur 1683
— nr. **57,** 24. maí. Lög um bæjarstjórn á Sauðárkróki 1451
— nr. **58,** 24. maí. Lög um Egilsstaðakauptún í Suður-Múlasýslu 1418
— nr. **62,** 31. maí. Lög um breyting á lögum nr. 7/1929, um tannlækningar 1064
— nr. **67,** 5. júní. Lög um eignakönnun 488
— nr. **72,** 5. júní. Lög um innkaupastofnun ríkisins 230
— nr. **74,** 5. júní. Lög um inngöngu Íslands í Bernarsambandið 2390
— nr. **79,** 5. júní. Lög um breyting á lögum nr. 93/1942, um að reisa nýjar síldarverksmiðjur 1683
— nr. **80,** 5. júní. Framfærslulög 569
— nr. **83,** 5. júní. Lög um breyting á lögum nr. 29/1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar 2568
— nr. **89,** 5. júní. Lög um fiskimálasjóð 1673
— nr. **92,** 5. júní. Lög um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins 2061
— nr. **93,** 5. júní. Lög um aðstoð til vatnsveitna 2035
— nr. **95,** 5. júní. Lög um lögræði 2135
— nr. **110,** 19. september. Auglýsing um inngöngu Íslands í Bernarsambandið 2391
— nr. **120,** 22. desember. Lög um heimild til þess að marka skemmtunum og samkomum tíma 1310
1948, nr. **5,** 23. janúar. Forsetabréf um viðauka við forsetabréf frá 11. júlí 1944, um hina íslensku fálkaorðu 90
— nr. **9,** 13. febrúar. Lög viðvíkjandi nafnbreyting Vinnuveitendafélags Íslands 606
— nr. **13,** 1. mars. Lög um heimild til að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamning um réttindi Sameinuðu þjóðanna 93
— nr. **14,** 8. mars. Lög um ákvörðun fésekta 2477
— nr. **16,** 8. mars. Lög um smíði tveggja þilfara togara í tilraunaskyni 1677
— nr. **20,** 22. mars. Lög um breyting á lögum nr. 47/1938, um fasteignasölu 2221
— nr. **26,** 1. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 108/1945, um byggingarsamþykktir fyrir sveitir og þorp, sem ekki eru löggiltir verslunarstaðir 1394
— nr. **29,** 1. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 7/1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum 1526
— nr. **31,** 1. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 33/1922, um rétt til fiskiveiða í landhelgi 1636
— nr. **32,** 1. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði 2504
— nr. **35,** 1. apríl. Lög um sementsverksmiðju 1955
— nr. **36,** 1. apríl. Lög um söknargjöld 736
— nr. **39,** 5. apríl. Lög um eignarnám á ræktuðum og óræktuðum byggingarlóðum á Sauðárkróki sunnan Sauðár 1452
— nr. **44,** 5. apríl. Lög um vísindalega verndun fiskimiða landgrunnsins 1637
— nr. **50,** 5. apríl. Lög um bráðabirgðabreyting nokkurra laga o. fl. 233
— nr. **83,** 26. nóv. Lög um skattfrelsi vinninga o. fl. varðandi happdrættislán ríkissjóðs 407
— nr. **100,** 29. desember. Lög um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna 487
1949, nr. **17,** 22. mars. Lög um bæjarstjórn í Keflavík 1452
— nr. **18,** 22. mars. Lög um kyrrsetningu og lögbann 2572
— nr. **21,** 22. mars. Lög um sölu á steinolíu, hráolíu, bensíni og smurningsolíu 1747
— nr. **26,** 3. maí. Lög um hvalveiðar 2089
— nr. **34,** 16. maí. Lög um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins 2062
— nr. **37,** 23. maí. Lög um eignarnámsheimild fyrir Siglufjarðarkaupstað á jörðunum Efri-Skútu og Neðri-Skútu í Siglufirði ... 1448
— nr. **38,** 23. maí. Lög um breyting á lögum nr. 28/1943, um stækkun lögsagnarumdæmis Neskaupstaðar 1449
— nr. **41,** 25. maí. Lög um gildistöku alþjóðasamnings um samræmingu nokkurra reglna varðandi loftflutninga milli landa 1203
— nr. **47,** 25. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á móti og ráðstafa framlögum samkvæmt áætlun um fjárhagslega viðreisn Evrópu 218
— nr. **52,** 25. maí. Lög um fiskiðjuver ríkisins í Reykjavík 1691
— nr. **57,** 25. maí. Lög um nauðungaruppboð 2581
— nr. **62,** 25. maí. Lög um eignarnám á lóðum vegna bygginga fyrir Menntaskólann í Reykjavík 796
— nr. **88,** 22. júlí. Lög um innflutningsbann á niðursoðinni mjólk og þurrmjólk 1754
— nr. **103,** 29. nóvember. Forsetabréf um breyting á forsetabréfi frá. 11. júlí 1944, um hina íslensku fálkaorðu 89
— nr. **109,** 30. desember. Lög um bæjarstjórn í Húsavík 1454
1950, nr. **9,** 9. febrúar. Lög um viðauka við lög nr. 100/1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna 488
— nr. **21,** 8. mars. Lög um að reisa stöð til

hagnýtingar efna úr síldarsoði 1683
— nr. **22,** 19. mars. Lög um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl. 183
— nr. **50,** 25. maí. Lög um togarakaup ríkisins 1678
— nr. **57,** 25. maí. Lög um breyting á lögum nr. 35/1948, um sementsverksmiðju 1955
— nr. **62,** 25. maí. Lög um breyting á lögum nr. 7/1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum *1523
— nr. **63,** 25. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lánveitinga til Sogs- og Laxárvirkjana og til lántöku vegna sömu fyrirtækja 2060
— nr. **85,** 9. október. Forsetabréf um afreksmerki hins íslenska lýðveldis 91
— nr. **88,** 27. október. Lög um viðauka við lög nr. 50/1950, um togarakaup ríkisins .. 1678
— nr. **100,** 23. desember. Lög um breyting á lögum nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði 2503
— nr. **108,** 28. desember. Lög um breyting á lögum nr. 29/1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar *2568
— nr. **119,** 28. desember. Lög um stjórn flugmála 1212
1951, nr. **12,** 9. febrúar. Lög um ný orkuver og nýja orkuveitu rafmagnsveitna ríkisins ... 2062
— nr. **16,** 9. febrúar. Lög um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Akureyrar 1435
— nr. **38,** 14. mars. Lög um landshöfn í Rifi á Snæfellsnesi 1940
— nr. **49,** 16. mars. Lög um sölu lögveða án undangengins lögtaks 2572
— nr. **50,** 16. mars. Lög um breyting á lögum nr. 50/1950, um togarakaup ríkisins 1678
— nr. **100,** 7. desember. Lög um breyting á lögum nr. 19/1940, almennum hegningarlögum *2439
— nr. **110,** 19. desember. Lög um lagagildi varnarsamnings milli Íslands og Bandaríkjanna og um réttarstöðu liðs Bandaríkjanna og eignir þess 1318
— nr. **111,** 27. desember. Lög um viðauka við lög nr. 50/1950, um togarakaup ríkisins ... 1678
— nr. **113,** 29. desember. Lög um stofnun og rekstur Iðnaðarbanka Íslands hf. 321
1952, nr. **10,** 25. janúar. Lög um heimilishjálp í viðlögum 610
— nr. **12,** 30. janúar. Lög um ráðstöfun erfðafjárskatts og erfðafjár ríkissjóðs til vinnuheimila 580
— nr. **13,** 31. janúar. Lög um skógræktardag skólafólks 897
— nr. **15,** 31. janúar. Lög um heimild til að leyfa héraðssamböndum íþrótta- og ungmennafélaga að stofna til sérstakrar tegundar happdrættis 2284
— nr. **16,** 31. janúar. Lög um breyting á lögum nr. 11/1928, um varnir gegn því, að gin- og klaufaveiki og aðrir alidýrasjúkdómar berist til landsins 1591
— nr. **19,** 31. janúar. Lög um breyting á lögum nr. 36/1911, um forgangsrétt kandídata frá Háskóla Íslands til embætta *126
— nr. **21,** 31. janúar. Lög um sérstakan skattfrádrátt tapaðra skulda vegna skuldaskila bátaútvegsins 407
— nr. **28,** 4. febrúar. Lög um gjald af kvikmyndasýningum 413
— nr. **32,** 4. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 32/1928, um sundhöll í Reykjavík 893
— nr. **36,** 16. febrúar. Lög um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kauptúnum 648
— nr. **73,** 25. nóvember. Lög um tilkynningar aðsetursskipta 175
— nr. **74,** 25. nóvember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku í Alþjóðabankanum í Washington vegna Sogs- og Laxárvirkjana 2060
— nr. **88,** 15. desember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna byggingar áburðarverksmiðju 1957
— nr. **90,** 15. desember. Lög um breyting á lögum nr. 20/1943, um búfjártryggingar .. *1292
— nr. **99,** 23. desember. Lög um breyting á lögum nr. 115/1936, um þingsköp Alþingis *70
— nr. **100,** 23. desember. Lög um íslenskan ríkisborgararétt 84
— nr. **104,** 27. desember. Lög um ábyrgð ríkissjóðs vegna viðskipta við lönd, sem versla á jafnvirðis- og vöruskiptagrundvelli 1773
— nr. **113,** 29. desember. Lög um lausn ítaka af jörðum 2369
1953, nr. **6,** 2. febrúar. Lög um framlengingu á heimild ríkisstjórnarinnar til að nota allt að fjórum milljónum dollara af yfirdráttarheimild Íslands hjá Greiðslubandalagi Evrópu 217
— nr. **7,** 3. febrúar. Lög um hundahald og varnir gegn sullaveiki 1113
— nr. **14,** 10. febrúar. Lög um löggilding verslunarstaðar í Vogum í Gullbringusýslu 1720
— nr. **18,** 11. febrúar. Lög um íslensk vegabréf 1346
— nr. **25,** 16. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 61/1942, um málflytjendur 2546
— nr. **26,** 16. febrúar. Lög um heimild fyrir kirkjumálaráðherra til þess að taka leignámi og byggja á erfðaleigu hluta af prestssetursjörðum 722
— nr. **28,** 16. febrúar. Lög um viðauka við lög nr. 18/1887, um veð 2373
— nr. **34,** 18. febrúar. Lög um verðjöfnun á olíu og bensíni 1783
— nr. **35,** 18. febrúar. Lög um bæjarnöfn o.fl. 2340
— nr. **72,** 16. desember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta

fyrir Íslands hönd Norðurlandasamning um gagnkvæmi varðandi greiðslur vegna skertrar starfshæfni 647
— nr. **74,** 17. desember. Lög um breyting á lögum nr. 83/1948, um skattfrelsi vinninga o. fl. varðandi happdrættislán ríkissjóðs .. 407
1954, nr. **11,** 9. febrúar. Auglýsing um fullgildingu Evrópuráðssamnings um verndun mannréttinda og mannfrelsis 97
— nr. **18,** 3. mars. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í alþjóðasamningi frá 5. apríl 1946, um möskvastærð fiskinetja og lágmarksstærðir fisktegunda, ásamt ákvæðum viðbætis við samninginn frá 2. apríl 1953 1648
— nr. **20,** 8. mars. Lög um vátryggingarsamninga 1238
— nr. **23,** 15. mars. Lög um breytingu á lögum nr. 34/1953, um verðjöfnun á olíu og bensíni 1783
— nr. **25,** 13. apríl. Lög um brunatryggingar í Reykjavík 1428
— nr. **26,** 24. mars. Lög um breyting á lögum nr. 119/1950, um stjórn flugmála 1212
— nr. **30,** 8. apríl. Lög um eignarnámsheimild fyrir Dalvíkurhrepp á erfðafesturéttindum í eignarlandi Dalvíkurhrepps 1420
— nr. **31,** 8. apríl. Lög um viðauka við lög nr. 115/1941, um Búnaðarbanka Íslands 316
— nr. **33,** 8. apríl. Lög um lögreglustjóra á Keflavíkurflugvelli 1310
— nr. **34,** 12. apríl. Sóttvarnarlög 983
— nr. **38,** 14. apríl. Lög um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins 119
— nr. **52,** 12. apríl. Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Húsavíkurkaupstaðar 1454
— nr. **56,** 21. apríl. Lög um síldarleit úr lofti 1671
— nr. **59,** 24. apríl. Lög um brunatryggingar utan Reykjavíkur 1286
— nr. **62,** 21. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi samning um breyting á samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, frá 6. febrúar 1931, um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð 2187
— nr. **70,** 24. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 80/1938, um stéttarfélög og vinnudeilur 601
— nr. **72,** 24. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 28/1940, um friðun hreindýra og eftirlit með þeim 935
— nr. **73,** 20. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 31/1940, póstlögum *1219
— nr. **94,** 30. nóvember. Lög um heimild til að fella niður manntal í Reykjavík 1433
— nr. **103,** 17. desember. Lög um afnám ákvæða í lögum, sem binda atvinnuréttindi íslenskra ríkisborgara við undanfarna búsetu eða dvöl hér á landi 2131
— nr. **106,** 17. desember. Lög um yfirstjórn mála á varnarsvæðunum o. fl. 1310
— nr. **107,** 18. desember. Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Akureyrarkaupstaðar 1434
— nr. **113,** 23. desember. Lög um breyting á lögum nr. 84/1933, um varnir gegn óréttmætum verslunarháttum 1746
— nr. **115,** 28. desember. Lög um breyting á lögum nr. 80/1947, framfærslulögum 575
1955, nr. **3,** 6. mars. Lög um skógrækt 1534
— nr. **9,** 23. mars. Lög um Brunabótafélag Íslands 1282
— nr. **21,** 27. apríl. Lög um lækningaferðir .. 1033
— nr. **22,** 3. maí. Lög um breyting á lögum nr. 19/1940, almennum hegningarlögum *2443
— nr. **23,** 6. maí. Lög um landshöfn í Keflavíkurkaupstað og Njarðvíkurhreppi 1937
— nr. **26,** 8. maí. Lög um breyting á lögum nr. 7/1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum *1523
— nr. **30,** 11. maí. Lög um bæjarstjórn í Kópavogskaupstað 1455
— nr. **41,** 17. maí. Lög um greiðslu kostnaðar við skóla, sem reknir eru sameiginlega af ríki og sveitarfélögum 831
— nr. **44,** 18. maí. Heilsuverndarlög 1092
— nr. **49,** 16. maí. Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að kaupa togarann Vilborgu Herjólfsdóttur 1693
— nr. **50,** 16. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til togarakaupa fyrir Neskaupstað 1693
— nr. **64,** 2. september. Lög um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins 143
— nr. **72,** 9. desember. Auglýsing um aðild Íslands að samningi um alþjóðalánastofnun 216
— nr. **74,** 9. desember. Auglýsing um aðild Íslands að alþjóðasamningi um stöðu flóttamanna 685
— nr. **92,** 24. desember. Lög um laun starfsmanna ríkisins 140
— nr. **99,** 31. desember. Auglýsing um aðild Íslands að samningum um réttindi Evrópuráðsins 98
1956, nr. **10,** 27. janúar. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Reykjavíkurbæ eignina Laugarnes í Reykjavík 1426
— nr. **13,** 15. febrúar. Lög um kirkjuítök og sölu þeirra 715
— nr. **14,** 15. febrúar. Auglýsing um aðild Íslands að alþjóðasamningi um fuglaverndun 936
— nr. **15,** 17. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 73/1952, um tilkynningar aðsetursskipta *175
— nr. **20,** 1. mars. Lög um breyting á lögum nr. 19/1940, almennum hegningarlögum ... 2475
— nr. **23,** 10. mars. Lög um varnir gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma og útrýmingu þeirra 1592
— nr. **26,** 14. mars. Auglýsing um fullgildingu menningarsáttmála Evrópuráðs-

ins frá 19. desember 1954 98
— nr. **30,** 24. mars. Lög um skráningu Íslendinga til stuðnings mannfræði- og ættfræðirannsóknum hér á landi 173
— nr. **46,** 5. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 41/1949, um gildistöku alþjóðasamnings um samræmingu nokkurra reglna varðandi loftflutninga milli landa *1203
— nr. **48,** 7. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 123/1940, um bann gegn jarðraski 1928
— nr. **49,** 7. apríl. Íþróttalög 888
— nr. **52,** 9. apríl. Lög um vinnumiðlun 628
— nr. **54,** 9. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 53/1921, um hvíldartíma háseta á íslenskum botnvörpuskipum *1668
— nr. **57,** 10. apríl. Lög um prentrétt 2486
— nr. **65,** 8. maí. Lög um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins 2063
— nr. **73,** 18. september. Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um lágmarksaldur kyndara og kolamokara 579
— nr. **74,** 18. september. Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um lágmarksaldur barna við sjómennsku 579
— nr. **75,** 18. september. Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um félagafrelsi landbúnaðarverkafólks 628
— nr. **84,** 8. desember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til togarakaupa fyrir Bæjarútgerð Reykjavíkur 1693
— nr. **92,** 27. desember. Lög um að banna hnefaleika 893
— nr. **94,** 27. desember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til skipakaupa, lántöku og sérstakra ráðstafana í útgerðarmálum til þess að stuðla að jafnvægi í byggð landsins 1707
1957, nr. **7,** 21. janúar. Auglýsing um samning milli Íslands, Danmerkur, Noregs og Svíþjóðar um flutning milli sjúkrasamlaga og um sjúkrahjálp vegna dvalar um stundarsakir 569
— nr. **12,** 12. febrúar. Auglýsing um samning milli Íslands og Bandaríkja Ameríku um greiðslu kostnaðar af ýmsum menningarskiptum 947
— nr. **17,** 29. mars. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka eignarnámi jarðirnar Borg, Dynjanda og Rauðsstaði í Auðkúluhreppi, Vestur-Ísafjarðarsýslu .. 255
— nr. **21,** 13. apríl. Lög um dýravernd 931
— nr. **32,** 22. maí. Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Kópavogskaupstað land jarðanna Kópavogs og Digraness og um eignarnámsheimild á erfðafesturéttindum 1455
— nr. **34,** 29. maí. Lög um Útvegsbanka Íslands 306
— nr. **44,** 3. júní. Lög um skatt á stóreignir 399
— nr. **46,** 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 94/1956, um heimild fyrir ríkisstjórnina til skipakaupa, lántöku og sérstakra ráðstafana í útgerðarmálum til þess að stuðla að jafnvægi í byggð landsins 1707
— nr. **49,** 29. maí. Lög um Tunnuverksmiðjur ríkisins 1977
— nr. **50,** 5. júní. Lög um menningarsjóð og menntamálaráð 868
— nr. **51,** 5. júní. Lög um vísindasjóð 899
— nr. **52,** 5. júní. Lög um eyðingu refa og minka 2086
— nr. **61,** 8. júní. Lög um heilsuvernd í skólum 840
— nr. **89,** 28. desember. Lög um happdrætti í sambandi við skuldabréfalán Flugfélags Íslands 2284
1958, nr. **10,** 19. mars. Farsóttalög 977
— nr. **11,** 10. mars. Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um nauðungarvinnu eða skylduvinnu 627
— nr. **12,** 10. mars. Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um jöfn laun karla og kvenna fyrir jafnverðmæt störf .. 617
— nr. **17,** 27. mars. Lög um Veðurstofu Íslands 946
— nr. **19,** 8. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 44/1957, um skatt á stóreignir 399
— nr. **20,** 10. mars. Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt varðandi atvinnuleysi 630
— nr. **27,** 23. apríl. Lög um löggilding verslunarstaðar að Skriðulandi í Saurbæjarhreppi í Dalasýslu 1720
— nr. **31,** 17. maí. Lög um sölu nokkurra jarða í opinberri eigu og um eignarnám erfðafesturéttinda 256
— nr. **34,** 17. maí. Lög um eignarnámsheimild fyrir Hvammstangahrepp á erfðafesturéttindum í eignarlandi hans 1421
— nr. **35,** 24. maí. Lög um breyting á lögum nr. 25/1921, um einkaleyfi handa Háskóla Íslands til útgáfu almanaks *762
— nr. **37,** 24. maí. Lög um breyting á lögum nr. 46/1937, um samvinnufélög *2285
— nr. **50,** 10.júní. Lög um breyting á lögum nr. 30/1956, um skráningu Íslendinga til stuðnings mannfræði- og ættfræðirannsóknum hér á landi 174
— nr. **58,** 11. september. Auglýsing um viðurkenningu Íslands á lögsögu Mannréttindadómstóls Evrópu 98
— nr. **64,** 26. nóvember. Lög um útflutning hrossa 1750
1959, nr. **1,** 30. janúar. Lög um niðurfærslu verðlags og launa o. fl. 674
— nr. **11,** 20. mars. Lög um viðauka við lög nr. 64/1955, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins 147
— nr. **18,** 22. apríl. Lög um vöruhappdrætti fyrir Samband íslenskra berklasjúklinga ... 2281
— nr. **29,** 30. apríl. Lög um heimild fyrir sveitarstjórnir til þess að innheimta með álagi skatta og gjöld til sveitarsjóða, sem miðuð eru við fasteignamat 513

— nr. **30,** 9. maí. Lög um breyting á lögum nr. 105/1945, um þátttöku Íslands í stofnun gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka samkvæmt tillögum Bretton Woods fundarins og um lántöku í því skyni 215
— nr. **34,** 9. maí. Lög um heimild handa ríkisstjórninni til ráðstafana vegna aðildar Íslands að Gjaldeyrissamningi Evrópu ... 217
— nr. **35,** 23. maí. Lög um viðauka við lög nr. 28/1946, um virkjun Sogsins 2058
— nr. **41,** 23. maí. Lög um byggingarsjóð Listasafns Íslands 917
— nr. **51,** 14. ágúst. Stjórnarskipunarlög um breyting á stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, 17. júní 1944 3
— nr. **52,** 14. ágúst. Lög um kosningar til Alþingis 36
1960, nr. **4,** 20. febrúar. Lög um efnahagsmál .. 183
— nr. **10,** 22. mars. Lög um söluskatt 489
— nr. **22,** 10. maí. Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Vestmannaeyjakaupstað land allt í Vestmannaeyjum, sem nú er í eigu ríkisins, og um eignarnámsheimild á lóðar- og erfðafesturéttindum 1443
— nr. **29,** 23. maí. Lög um eignarnámsheimild fyrir Húsavíkurkaupstað á svokölluðu Preststúni í Húsavíkurlandi 1455
— nr. **35,** 30. maí. Lög um lögheimili 1343
— nr. **37,** 7. júní. Lög um löggilding á verslunarstað við Arnarnesvog í Garðahreppi í Gullbringusýslu 1720
— nr. **46,** 10. júní. Lög um Verslunarbanka Íslands hf. 323
— nr. **47,** 11. júní. Lög um tollvörugeymslur o. fl. 473
— nr. **52,** 11. júní. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd samþykkt um alþjóðasiglingamálastofnun (IMCO) 1947
— nr. **58,** 28. júní. Lög um bann við okri, dráttarvexti o. fl. 2214
— nr. **87,** 28. desember. Lög um viðauka við lög nr. 18/1887, um veð 2372
1961, nr. **7,** 6. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 35/1948, um sementsverksmiðju 1955
— nr. **10,** 29. mars. Lög um Seðlabanka Íslands 278
— nr. **11,** 29. mars. Lög um Landsbanka Íslands 286
— nr. **12,** 29. mars. Lög um Útvegsbanka Íslands 302
— nr. **16,** 25. febrúar. Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Stokkseyrarhreppi land jarðanna Stokkseyri I-III ásamt með hjáleigum og um eignarnámsheimild á erfðafesturéttindum 1420
— nr. **25,** 23. mars. Lög um breyting á lögum nr. 20/1923, um réttindi og skyldur hjóna 2172
— nr. **27,** 23. mars. Lög um breyting á lögum nr. 7/1929, um tannlækningar *1063
— nr. **31,** 24. mars. Lög um breyting á lögum nr. 19/1940, almennum hegningarlögum ... *2433
— nr. **32,** 24. mars. Lög um breyting á lögum nr. 32/1914, um heimild fyrir stjórnarráðið til þess að veita mönnum rétt til þess að vera dómtúlkar og skjalþýðendur 2549
— nr. **33,** 24. mars. Lög um breyting á lögum nr. 48/1933, um leiðsögu skipa 1913
— nr. **37,** 29. mars. Lög um ríkisábyrgðir ... 239
— nr. **39,** 29. mars. Lög um breyting á lögum nr. 36/1907, um skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda 727
— nr. **40,** 29. mars. Lög um breyting á lögum nr. 47/1938, um fasteignasölu *2221
— nr. **44,** 29. mars. Lög um breyting á lögum nr. 38/1954, um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins 119
— nr. **45,** 29. mars. Lög um breyting á lögum nr. 52/1959, um kosningar til Alþingis ... 36
— nr. **46,** 29. mars. Lög um breyting á lögum nr. 74/1938, um löggilta niðurjöfnunarmenn sjótjóns 1825
— nr. **49,** 29. mars. Lög um verkstjóranámskeið 1979
— nr. **50,** 29. mars. Lög um bryta og matreiðslumenn á farskipum og fiskiskipum 1867
— nr. **58,** 29. mars. Sveitarstjórnarlög 1365
— nr. **59,** 29. mars. Lög um þátttöku Íslands í Hinni alþjóðlegu framfarastofnun 218
— nr. **60,** 29. mars. Lög um launajöfnuð kvenna og karla 611
— nr. **62,** 29. mars. Lög um afhendingu Pingeyjar í Skjálfandafljóti 1420
— nr. **63,** 29. mars. Lög um lögskráningu sjómanna 1843
— nr. **99,** 28. desember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að leyfa hf. Hval innflutning á tveimur hvalveiðiskipum 1946
— nr. **102,** 28. desember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd Parísarsamþykktina um vernd eignarréttinda á sviði iðnaðar 1980
— nr. **103,** 23. desember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku hjá Alþjóðabankanum í Washington 261
1962, nr. **5,** 7. mars. Lög um sveitarstjórnarkosningar 1386
— nr. **6,** 13. mars. Lög um heimild til kaupa á skuldabréfum Sameinuðu þjóðanna og til lántöku í því skyni 261
— nr. **7,** 14. mars. Lög um framsal sakamanna til Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar 2479
— nr. **8,** 14. mars. Erfðalög 2197
— nr. **9,** 14. mars. Lög um breyting á lögum nr. 3/1878, um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl. 2603
— nr. **10,** 14. mars. Lög um breyting á lögum nr. 20/1923, um réttindi og skyldur hjóna *2167
— nr. **13,** 31. mars. Lög um heyrnleysingjaskóla 841
— nr. **15,** 31. mars. Lög um breyting á lausa-

skuldum bænda í föst lán 1619
— nr. **17,** 31. mars. Lög um breyting á lögum nr. 19/1940, almennum hegningarlögum *2438
— nr. **20,** 16. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 10/1961, um Seðlabanka Íslands 282
— nr. **22,** 9. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 64/1943, um birtingu laga og stjórnvaldaerinda 83
— nr. **23,** 9. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 57/1956, um prentrétt 2489
— nr. **25,** 16. apríl. Lög um aðstoð til fatlaðra 595
— nr. **28,** 17. apríl. Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um nýtt gengi íslenskrar krónu 198
— nr. **29,** 18. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 102/1936, um landssmiðju 1954
— nr. **32,** 18. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 61/1942, um málflytjendur *2544
— nr. **35,** 18. apríl. Lög um Hjúkrunarskóla Íslands 883
— nr. **39,** 18. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 35/1948, um sementsverksmiðju 1955
— nr. **42,** 21. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 23/1955, um landshöfn í Keflavíkurkaupstað og Njarðvíkurhreppi 1938
— nr. **43,** 21. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 59/1954, um brunatryggingar utan Reykjavíkur 1286
— nr. **46,** 21. apríl. Lög um Samvinnubanka Íslands hf. 326
— nr. **48,** 25. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna viðbyggingar Landspítalans 261
— nr. **49,** 28. apríl. Lög um Ríkisábyrgðasjóð 240
— nr. **50,** 28. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 1/1938, um Síldarverksmiðjur ríkisins 1681
— nr. **54,** 27. apríl. Lög um þjóðskrá og almannaskráningu 168
— nr. **59,** 21. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 25/1954, um brunatryggingar í Reykjavík 1428
— nr. **61,** 21. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 43/1947, um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl. 1280
— nr. **62,** 21. apríl. Lög um síldarútvegsnefnd og útflutning saltaðrar síldar 1669
— nr. **64,** 25. apríl. Lög um dánarvottorð ... 1090
— nr. **68,** 27. apríl. Lög um heimild til sameiginlegrar innheimtu opinberra gjalda .. 513
— nr. **71,** 28. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 63/1961, um lögskráningu sjómanna .. 1844
— nr. **73,** 28. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til þriggja skipasmíðastöðva 242
— nr. **74,** 28. apríl. Lög um innflutning búfjár 1572
— nr. **93,** 29. desember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að láta öðlast gildi ákvæði í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um innheimtu meðlaga 2195
— nr. **94,** 29. desember. Lög um almannavarnir 1328
— nr. **95,** 20. desember. Lög um öryggisráðstafanir gegn jónandi geislum frá geislavirkum efnum eða geislatækjum 1333
— nr. **102,** 21. desember. Lög um ættaróðul, ættarjarðir, erfðaábúð og sölu þjóð- og kirkjujarða 1486
1963, nr. **3,** 19. febrúar. Lög um landsdóm 26
— nr. **4,** 19. febrúar. Lög um ráðherraábyrgð 24
— nr. **6,** 20. mars. Lög um breyting á lögum nr. 38/1951, um landshöfn í Rifi á Snæfellsnesi 1940
— nr. **9,** 20. mars. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að leyfa hf. Hval innflutning á hvalveiðiskipi 1946
— nr. **13,** 20. mars. Lög um breyting á lögum nr. 23/1955, um landshöfn í Keflavíkurkaupstað og Njarðvíkurhreppi 1937
— nr. **16,** 29. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 73/1952, um tilkynningar aðsetursskipta *176
— nr. **18,** 20. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 49/1962, um Ríkisábyrgðasjóð *240
— nr. **21,** 23. apríl. Lög um kirkjugarða 742
— nr. **23,** 26. apríl. Lög um Kennaraskóla Íslands 781
— nr. **27,** 26. apríl. Lög um þátttöku Síldarverksmiðja ríkisins í útgerðarfélagi í Siglufirði 1702
— nr. **29,** 29. apríl. Lög um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins 148
— nr. **30,** 29. apríl. Lyfsölulög 1044
— nr. **31,** 27. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 113/1951, um stofnun og rekstur Iðnaðarbanka Íslands hf. 322
— nr. **32,** 26. apríl. Lög um heimild handa ríkisstjórninni til þess að afhenda þjóðkirkju Íslands Skálholtsstað 693
— nr. **33,** 26. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði *2503
— nr. **36,** 26. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 7/1929, um tannlækningar 1063
— nr. **39,** 26. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 36/1945, um framboð og kjör forseta Íslands *11
— nr. **49,** 20. apríl. Lög um byggingarsjóð aldraðs fólks 670
— nr. **51,** 20. apríl. Lög um viðauka við lög nr. 28/1946, um virkjun Sogsins 2059
— nr. **53,** 20. apríl. Lög um veitingasölu, gististaðahald o. fl. 2078
— nr. **54,** 20. apríl. Lög um heimild til lántöku fyrir raforkusjóð 2050
— nr. **57,** 22. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna vatnsveituframkvæmda í Vestmannaeyjum ... 1445
— nr. **63,** 11. júlí. Forsetabréf um heiðurspening til minningar um vígslu Skálholtskirkju og afhendingu Skálholtsstaðar til

þjóðkirkjunnar 1963 693
— nr. **66,** 31. desember. Siglingalög 1785
— nr. **67,** 31. desember. Sjómannalög 1827
— nr. **69,** 12. desember. Lög um fullnustu refsidóma, sem kveðnir hafa verið upp í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð o. fl. 2483
1964, nr. **3,** 6. mars. Lög um laun forseta Íslands 13
— nr. **5,** 6. mars. Lög um breyting á lögum nr. 43/1947, um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl. 1279
— nr. **6,** 25. mars. Lög um afnám laga nr. 27/1954, um verðlagsskrár 219
— nr. **10,** 13. maí. Lög um breyting á lögum nr. 10/1961, um Seðlabanka Íslands *280
— nr. **17,** 23. maí. Lög um ávöxtun fjár tryggingafélaga 1306
— nr. **19,** 21. maí. Skipulagslög 1396
— nr. **20,** 20. maí. Lög um eftirlit með opinberum sjóðum 2336
— nr. **34,** 21. maí. Lög um loftferðir 1168
— nr. **35,** 20. maí. Lög um Ljósmæðraskóla Íslands 884
— nr. **36,** 15. maí. Lög um breyting á lausaskuldum iðnaðarins í föst lán 2004
— nr. **38,** 16. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Hafnarfjarðarkaupstað land jarðarinnar Áss í Hafnarfirði 1442
— nr. **39,** 19. maí. Lög um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra 1008
— nr. **40,** 20. maí. Lög um breyting á lögum nr. 36/1948, um sóknargjöld 736
— nr. **43,** 20. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að ábyrgjast lán fyrir Flugfélag Íslands til flugvélakaupa 241
— nr. **44,** 23. maí. Lög um búfjárhald í kaupstöðum og kauptúnum 1421
— nr. **45,** 23. maí. Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Akraneskaupstaðar 1450
— nr. **59,** 20. nóvember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka innlent lán 261
— nr. **69,** 28. desember. Lög um breyting á lögum nr. 19/1940, almennum hegningarlögum 2474
— nr. **70,** 28. desember. Lög um breyting á lögum nr. 115/1936, um þingsköp Alþingis 66
1965, nr. **7,** 3. mars. Lög um breyting á lögum nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði 2514
— nr. **10,** 25. mars. Girðingarlög 1528
— nr. **14,** 15. mars. Lög. um launaskatt 407
— nr. **16,** 24. apríl. Lög um Lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna 1070
— nr. **17,** 24. apríl. Lög um landgræðslu 1540
— nr. **23,** 4. maí. Lög um breyting á lögum nr. 59/1964, um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka innlent lán 261
— nr. **25,** 21. apríl. Lög um útgáfu og notkun nafnskírteina 1314
— nr. **27,** 21. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 38/1954, um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins 123
— nr. **29,** 23. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 41/1919, um landamerki o. fl. 2350
— nr. **31,** 26. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 3/1878, um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl. 2598
— nr. **32,** 26. apríl. Lög um hreppstjóra 1313
— nr. **33,** 8. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að ábyrgjast lán fyrir Flugfélag Íslands til flugvélakaupa 242
— nr. **36,** 10. maí. Lög um breyting á lögum nr. 12/1952, um ráðstöfun erfðafjárskatts og erfðafjár ríkissjóðs til vinnuheimila ... 580
— nr. **37,** 10. maí. Lög um breyting á lögum nr. 25/1954, um brunatryggingar í Reykjavík *1428
— nr. **38,** 11. maí. Lög um Myndlista- og handíðaskóla Íslands 886
— nr. **41,** 12. maí. Lög um breyting á lögum nr. 7/1953, um hundahald og varnir gegn sullaveiki 1113
— nr. **44,** 21. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 42/1926, um skipströnd og vogrek *1922
— nr. **45,** 12. maí. Lög um eftirlit með útlendingum 1347
— nr. **46,** 14. maí. Lög um eftirlaun alþingismanna 81
— nr. **47,** 14. maí. Lög um eftirlaun ráðherra 23
— nr. **48,** 18. maí. Lög um almennar náttúrurannsóknir og Náttúrufræðistofnun Íslands 920
— nr. **50,** 18. maí. Lög um eyðingu svartbaks 2097
— nr. **53,** 18. maí. Lög um heimild til hækkunar kvóta hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum 216
— nr. **54,** 18. maí. Lög um breyting á lögum nr. 93/1933, víxillögum *2253
— nr. **55,** 18. maí. Lög um breyting á lögum nr. 94/1933, um tékka 2268
— nr. **61,** 20. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til byggingar dráttarbrauta og skipasmíðastöðva 242
— nr. **64,** 21. maí. Lög um rannsóknir í þágu atvinnuveganna 951
— nr. **71,** 22. maí. Lög um breyting á lögum nr. 58/1960, um bann við okri, dráttarvexti o. fl. 2214
— nr. **73,** 22. maí. Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa 299
— nr. **74,** 22. maí. Lög um breyting á lögum nr. 34/1953, um verðjöfnun á olíu og bensíni 1783
— nr. **86,** 31. ágúst. Tilskipun um setningu nýrrar lyfjaskrár 1046
— nr. **93,** 17. desember. Lög um breyting á lögum nr. 59/1954, um brunatryggingar utan Reykjavíkur 1287
1966, nr. **5,** 6. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 5/1962, um sveitarstjórnarkosningar .. 1386
— nr. **6,** 6. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 52/1959, um kosningar til Alþingis ... 51
— nr. **8,** 19. febrúar. Lög um sinubrennur og

meðferð elds á víðavangi 1309
— nr. **9,** 6. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Reyðarfjarðarhreppi jörðina Kollaleiru 256
— nr. **11,** 6. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 19/1887, um aðför 2559
— nr. **19,** 6. apríl. Lög um eignarrétt og afnotarétt fasteigna 2338
— nr. **20,** 16. apríl. Lög um viðauka við lög nr. 57/1949, um nauðungaruppboð 2594
— nr. **21,** 16. apríl. Lög um skrásetningu réttinda í loftförum 1197
— nr. **22,** 16. apríl. Lög um viðauka við lög nr. 3/1955, um skógrækt 1538
— nr. **23,** 16. apríl. Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Hveragerðishreppi hluta úr landi ríkisjarðarinnar Vorsabæjar og um eignarnámsheimild á lóðum og erfðafesturéttindum 256
— nr. **26,** 6. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna vega- og flugvallagerða 262
— nr. **27,** 6. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna framkvæmdaáætlunar fyrir árið 1966 262
— nr. **30,** 28. apríl. Lög um meðferð, skoðun og mat á sláturafurðum 1764
— nr. **31,** 28. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 50/1961, um bryta og matreiðslumenn á farskipum og fiskiskipum 1868
— nr. **33,** 26. apríl. Lög um fuglaveiðar og fuglafriðun 2090
— nr. **35,** 29. apríl. Lög um Lánasjóð sveitarfélaga 1388
— nr. **39,** 4. maí. Lög um almennan frídag 1. maí 598
— nr. **42,** 6. maí. Lög um breyting á lögum nr. 35/1960, um lögheimili 1345
— nr. **44,** 7. maí. Lög um eignarnám lands í Flatey á Breiðafirði 256
— nr. **48,** 10. maí. Lög um Stofnlánadeild verslunarfyrirtækja (verslunarlánasjóð) .. 324
— nr. **49,** 6. maí. Lög um breyting á hreppamörkum milli Hafnarhrepps og Nesjahrepps 1419
— nr. **51,** 13. maí. Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Keflavíkurkaupstaðar 1453
— nr. **52,** 13. maí. Lög um ríkisbókhald, gerð ríkisreiknings og fjárlaga 219
— nr. **53,** 13. maí. Lög um vernd barna og ungmenna 960
— nr. **54,** 13. maí. Lög um breyting á lögum nr. 10/1961, um Seðlabanka Íslands 279
— nr. **61,** 13. maí. Lög um landshöfn í Þorlákshöfn 1942
— nr. **65,** 13. maí. Lög um hægri handar umferð 1157
— nr. **67,** 10. maí. Lög um vélstjóranám 861
— nr. **68,** 11. maí. Lög um iðnfræðslu 872
— nr. **70,** 13. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina að ábyrgjast lán fyrir Flugfélag Íslands hf. til kaupa á millilandaflugvél 242
— nr. **72,** 13. maí. Lög um atvinnuréttindi vélstjóra á íslenskum skipum 1862
— nr. **74,** 13. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að gerast aðili að alþjóðasamningi um lausn fjárfestingardeilna milli ríkja og þegna annarra ríkja 1784
— nr. **76,** 13. maí. Lög um lagagildi samnings milli ríkisstjórnar Íslands og Swiss Aluminium Ltd., um álbræðslu við Straumsvík 1962
— nr. **77,** 10. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd breytingar frá 1962 á alþjóðasamþykkt frá 12. maí 1954, um varnir gegn óhreinkun sjávar af völdum olíu, og setja reglur um frekari varnir gegn slíkri óhreinkun sjávarins 1947
— nr. **80,** 15. ágúst. Lög um kísilgúrverksmiðju við Mývatn 1958
— nr. **89,** 17. desember. Lög um Framleiðnisjóð landbúnaðarins 1511
— nr. **91,** 23. desember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til kaupa á síldarflutningaskipi o. fl. 243
— nr. **92,** 23. desember. Lög um breyting á lögum nr. 34/1953, um verðjöfnun á olíu og bensíni 1784
— nr. **93,** 20. desember. Lög um breyting á lögum nr. 70/1966, um heimild fyrir ríkisstjórnina að ábyrgjast lán fyrir Flugfélag Íslands hf. til kaupa á millilandaflugvél .. 242

1967, nr. **3,** 14. febrúar. Lög um samkomudag reglulegs Alþingis 65
— nr. **4,** 31. mars. Lög um ráðstafanir vegna sjávarútvegsins 1704
— nr. **8,** 4. mars. Lög um breyting á lögum nr. 53/1966, um vernd barna og ungmenna 962
— nr. **10,** 20. mars. Lög um löggildingu á verslunarstað í Egilsstaðakauptúni í Suður-Múlasýslu 1720
— nr. **12,** 28. mars. Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 23/1956, um varnir gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma og útrýmingu þeirra *1592
— nr. **17,** 29. desember. Auglýsing um fullgildingu fjögurra viðauka við Mannréttindasáttmála Evrópu (C-deild Stjtíð) 98
— nr. **19,** 14. apríl. Lög um afnám heimildar til einkasölu á viðtækjum 943
— nr. **20,** 22. apríl. Lög um Búreikningastofu landbúnaðarins 1605
— nr. **25,** 22. apríl. Lög um Landhelgisgæslu Íslands 1316
— nr. **26,** 22. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna framkvæmdaáætlunar fyrir árið 1967 262
— nr. **29,** 29. apríl. Lög um listamannalaun 950
— nr. **30,** 29. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 94/1962, um almannavarnir *1328
— nr. **36,** 29. apríl. Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Kópavogskaupstað nýbýlalönd og hluta jarðarinnar

Kópavogs og um eignarnámsheimild á ábúðarréttindum ... 1456
— nr. **37,** 29. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 1/1938, um síldarverksmiðjur ríkisins 1679
— nr. **40,** 29. apríl. Lög um Skipaútgerð ríkisins ... 1946
— nr. **44,** 29. apríl. Lög um sölu lands úr ríkisjörðinni Grenivík í Grýtubakkahreppi 257
— nr. **45,** 29. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 10/1965, girðingarlögum ... 1529
— nr. **46,** 29. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Mosfellshreppi jarðirnar Þormóðsdal og Bringur ... 257
— nr. **49,** 29. apríl. Lög um skólakostnað ... 831
— nr. **53,** 22. apríl. Lög um fávitastofnanir .. 1008
— nr. **55,** 27. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja 9 jarðir og grasbýli í Neshreppi utan Ennis og eyðijörðina Lækjardal í Óxarfjarðarhreppi ... 257
— nr. **56,** 27. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja sex eyðijarðir í Grýtubakkahreppi í Suður-Þingeyjarsýslu og jörðina Rjúpnafell í Norður-Múlasýslu 257
— nr. **57,** 27. apríl. Lög um sölu kristfjárjarðarinnar Litlu-Þúfu í Miklaholtshreppi 257
— nr. **58,** 29. apríl. Orkulög ... 2037
— nr. **68,** 10. október. Lög um Iðnlánasjóð 1994
— nr. **69,** 25. nóvember. Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um nýtt gengi íslenskrar krónu ... 199
— nr. **74,** 18. desember. Lög um ráðstafanir vegna landbúnaðarins í sambandi við breyting á gengi íslenskrar krónu ... 214
— nr. **76,** 29. desember. Lög um breyting á lögum nr. 10/1960, um söluskatt ... 492
— nr. **79,** 29. desember. Lög um ráðstöfun á gengishagnaði af útfluttum sjávarafurðum o. fl. ... 208
— nr. **80,** 29. desember. Lög um breyting á lögum nr. 80/1947, framfærslulögum 572

1968, nr. **5,** 10. apríl. Lög um ráðstafanir til lækkunar ríkisútgjalda ... 234
— nr. **6,** 5. apríl. Lög um tímareikning á Íslandi ... 1362
— nr. **9,** 10. apríl. Stjórnarskipunarlög um breyting á stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, 17. júní 1944 ... 4
— nr. **10,** 1. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamþykkt um takmörkun á ábyrgð útgerðarmanna, sem gerð var í Brüssel 10. október 1957 ... 1826
— nr. **14,** 27. mars. Lög um breyting á lögum nr. 66/1963, siglingalögum ... *1814
— nr. **17,** 5. apríl. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til byggingar dráttarbrauta og skipasmíðastöðva ... 243
— nr. **19,** 5. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 68/1967, um Iðnlánasjóð ... 1994
— nr. **22,** 23. apríl. Lög um gjaldmiðil Íslands ... 179
— nr. **23,** 19. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 49/1963, um byggingarsjóð aldraðs fólks ... *670
— nr. **24,** 2. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka lán vegna framkvæmdaáætlunar fyrir árið 1968 ... 263
— nr. **25,** 23. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 93/1933, víxillögum ... *2252
— nr. **26,** 23. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 94/1933, um tékka ... 2270
— nr. **27,** 25. apríl. Lög um íbúðarhúsnæði í eigu ríkisins ... 140
— nr. **28,** 25. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 58/1961, sveitarstjórnarlögum ... 1382
— nr. **31,** 20. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 53/1966, um vernd barna og ungmenna 961
— nr. **33,** 20. apríl. Lög um Félagsstofnun stúdenta við Háskóla Íslands ... 770
— nr. **38,** 18. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 21/1957, um dýravernd ... *932
— nr. **40,** 23. apríl. Umferðarlög ... 1132
— nr. **41,** 2. maí. Lög um verslunaratvinnu 1710
— nr. **45,** 2. maí. Lög um kaup ríkissjóðs á hlutabréfum Áburðarverksmiðjunnar hf., sem eru í einkaeign ... 1958
— nr. **47,** 2. maí. Lög um vörumerki ... 2422
— nr. **48,** 30. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 52/1959, um kosningar til Alþingis ... *36
— nr. **51,** 2. maí. Lög um bókhald ... 1722
— nr. **54,** 2. maí. Lög um breyting á lögum nr. 62/1962, um síldarútvegsnefnd og útflutning saltaðrar síldar ... 1669
— nr. **56,** 25. apríl. Lög um breyting á mörkum Eskifjarðarhrepps og Reyðarfjarðarhrepps í Suður-Múlasýslu og um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja ríkisjörðina Hólma ... 1419
— nr. **73,** 9. október. Lög um rétt manna til að kalla sig verkfræðinga, húsameistara, tæknifræðinga eða byggingafræðinga 948
— nr. **74,** 12. nóvember. Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um nýtt gengi íslenskrar krónu ... 200
— nr. **79,** 31. desember. Lög um ráðstafanir í sjávarútvegi vegna breytingar gengis íslenskrar krónu ... 210
— nr. **82,** 31. desember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd breytingar á og viðauka við stofnskrá Alþjóðagjaldeyrissjóðsins ... 216
— nr. **83,** 4. desember. Lög um ráðstafanir vegna landbúnaðarins í sambandi við breyting á gengi íslenskrar krónu ... 214
— nr. **85,** 31. desember. Lög um eiturefni og hættuleg efni ... 1056
— nr. **87,** 20. desember. Lög um breyting á lögum nr. 36/1964, um breyting á lausaskuldum iðnaðarins í föst lán ... 2004
— nr. **90,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 49/1967, um skólakostnað ... 838

1969, nr. **5,** 27. febrúar. Lög um framkvæmd fyrirmæla Öryggisráðs Sameinuðu þjóðanna ... 97

— nr. **8,** 1. apríl. Lög um lántökuheimild fyrir ríkissjóð 277
— nr. **9,** 1. apríl. Lög um aðgerðir í atvinnumálum 2131
— nr. **11,** 11. mars. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Hálshreppi í Suður-Þingeyjarsýslu tiltekna landspildu úr prestssetursjörðinni Hálsi í Hálshreppi 258
— nr. **13,** 17. mars. Lög um Þjóðskjalasafn Íslands 907
— nr. **14,** 19. mars. Lög um breyting á lögum nr. 16/1965, um Lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna 1075
— nr. **15,** 1. apríl. Lög um Listasafn Íslands 914
— nr. **16,** 1. apríl. Lög um ráðstafanir vegna flutninga sjósaltaðrar og ísvarinnar síldar af fjarlægum miðum sumarið 1968 1689
— nr. **18.** 1. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 66/1963, siglingalögum 1820
— nr. **23,** 17. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka lán vegna framkvæmdaáætlunar fyrir árið 1969 264
— nr. **26,** 2. maí. Lög um eftirlaun forseta Íslands 13
— nr. **28,** 2. maí. Lög um heimild til útgáfu reglugerðar um tilkynningarskyldu íslenskra skipa 1826
— nr. **29,** 2. maí. Lög um breyting á lögum nr. 79/1968, um ráðstafanir í sjávarútvegi vegna breytingar gengis íslenskrar krónu 212
— nr. **30,** 2. maí. Lög um breyting á lögum nr. 33/1922, um rétt til fiskiveiða í landhelgi 1635
— nr. **31,** 2. maí. Lög um breyting á lausaskuldum bænda í föst lán 1620
— nr. **38,** 7. maí. Lög um Landsbókasafn Íslands 900
— nr. **40,** 9. maí. Lög um umboðsþóknun og gengismun gjaldeyrisbankanna 198
— nr. **42,** 12. maí. Lög um afréttamálefni, fjallskil o. fl. 1489
— nr. **44,** 12. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Árskógshreppi Hauganesland 258
— nr. **48,** 17. maí. Lög um viðauka við lög nr. 80/1966, um kísilgúrverksmiðju við Mývatn 1961
— nr. **50,** 19. maí. Lög um breyting á lögum nr. 49/1967, um skólakostnað 838
— nr. **52,** 19. maí. Þjóðminjalög 908
— nr. **53,** 20. maí. Lög um breyting á lögum nr. 67/1963, sjómannalögum 1832
— nr. **59,** 28. maí. Lög um tollheimtu og tolleftirlit 452
— nr. **60,** 28. maí. Lög um heimild til lántöku vegna Vestfjarðaáætlunar og Norðurlandsáætlunar 243
— nr. **62,** 28. maí. Lög um fyrirtækjaskrá ... 1730
— nr. **63,** 28. maí. Lög um verslun ríkisins með áfengi, tóbak og lyf 1748
— nr. **64,** 28. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja jarðirnar Höfðahóla með Hólagerði og Spákonufell í Höfðahreppi 258
— nr. **66,** 28. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Garðahreppi landspildur úr landi Vífilsstaða 258
— nr. **67,** 28. maí. Lög um breyting á lögum nr. 64/1958, um útflutning hrossa *1750
— nr. **71,** 28. maí. Lög um breyting á lögum nr. 52/1956, um vinnumiðlun *628
— nr. **72,** 28. maí. Lög um Verðjöfnunarsjóð fiskiðnaðarins 1702
— nr. **73,** 28. maí. Lög um Stjórnarráð Íslands 15
— nr. **76,** 28. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Keflavíkurkaupstað landssvæði, sem áður tilheyrði samningssvæði varnarliðsins 1453
— nr. **80,** 23. júní. Læknalög 1012
— nr. **82,** 2. júlí. Áfengislög 2490
— nr. **94,** 16. desember. Lög um breyting á lögum nr. 53/1966, um vernd barna og ungmenna 961
— nr. **96,** 31. desember. Auglýsing um staðfestingu forseta Íslands á reglugerð um Stjórnarráð Íslands 17
— nr. **98,** 19. desember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi samkomulag milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um breyting á Norðurlandasamningnum frá 6. febrúar 1931, um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð 2188

1970, nr. **2,** 11. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 59/1969, um tollheimtu og tolleftirlit *467
— nr. **5,** 9. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 80/1947, framfærslulögum 572
— nr. **7,** 13. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 41/1968, um verslunaratvinnu *1711
— nr. **9,** 13. febrúar. Lög um Iðnþróunarsjóð 1999
— nr. **12,** 25. mars. Lög um menntaskóla ... 789
— nr. **16,** 18. mars. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Akureyrarkaupstað jörðina Ytra-Krossanes, Akureyri 1435
— nr. **19,** 6. apríl. Lög um lagagildi viðaukasamnings milli ríkisstjórnar Íslands og Swiss Aluminium Ltd., um álbræðslu við Straumsvík 1962
— nr. **24,** 17. apríl. Lög um æskulýðsmál ... 893
— nr. **26,** 20. apríl. Lög um ráðstöfun á Minningarsjóði Jóns Sigurðssonar frá Gautlöndum 2336
— nr. **27,** 27. apríl. Lög um endurhæfingu .. 595
— nr. **28,** 28. apríl. Lög um heimild til hækkunar kvóta og framlags Íslands við Alþjóðagjaldeyrissjóðinn og Alþjóðabankann 216
— nr. **30,** 12. maí. Lög um Húsnæðismálastofnun ríkisins 666
— nr. **34,** 8. maí. Lög um heimild fyrir ríkis-

stjórnina til að taka lán vegna framkvæmdaáætlunar fyrir árið 1970 265
— nr. **35,** 9. maí. Lög um skipun prestakalla og prófastsdæma og um kristnisjóð 698
— nr. **36,** 9. maí. Lög um leigubifreiðar 1165
— nr. **39,** 11. maí. Lög um gæðamat á æðardún 1769
— nr. **46,** 6. maí. Lög um Fjárfestingarfélag Íslands hf. 2337
— nr. **47,** 8. maí. Lög um Útflutningslánasjóð 1749
— nr. **50,** 12. maí. Lög um skipamælingar .. 1854
— nr. **51,** 12. maí. Lög um Siglingamálastofnun ríkisins 1869
— nr. **52,** 12. maí. Lög um eftirlit með skipum 1873
— nr. **53,** 12. maí. Lög um skráningu skipa ... 1848
— nr. **54,** 12. maí. Lög um breyting á lögum nr. 65/1966, um hægri handar umferð 1158
— nr. **55,** 12. maí. Lög um breyting á lögum nr. 40/1968, umferðarlögum *1150
— nr. **58,** 12. maí. Lög um skemmtanaskatt 411
— nr. **60,** 12. maí. Lög um tryggingardeild útflutningslána við Ríkisábyrgðasjóð 241
— nr. **61,** 12. maí. Lög um breyting á lögum nr. 47/1960, um tollvörugeymslur o. fl. ... 475
— nr. **63,** 12. maí. Lög um skipan opinberra framkvæmda 250
— nr. **64,** 12. maí. Lög um ráðstafanir vegna flutninga sjósaltaðrar og ísvarinnar síldar af fjarlægum miðum sumurin 1969 og 1970 1689
— nr. **70,** 12. maí. Lög um sameiningu sveitarfélaga 1383
— nr. **71,** 12. maí. Lög um Alþýðubankann hf. 328
— nr. **76,** 25. júní. Lög um lax- og silungsveiði 2098
— nr. **87,** 6. ágúst. Lög um gjöld til holræsa, gangstétta og varanlegs slitlags á götum á Akureyri 1436
— nr. **99,** 12. desember. Lög um innheimtu ýmissa gjalda með viðauka 513
— nr. **101,** 28. desember. Lög um Lífeyrissjóð bænda 1621
— nr. **106,** 28. desember. Lög um sölu á íbúðum, sem byggðar eru af framkvæmdanefnd byggingaáætlunar í Reykjavík eða til útrýmingar heilsuspillandi húsnæðis ... 1433
— nr. **107,** 28. október. Lög um félagsheimili 975
— nr. **111,** 30. desember. Lög um virkjun Lagarfoss 2066
1971, nr. **3,** 23. febrúar. Lög um fyrirframinnheimtu opinberra gjalda 513
— nr. **6,** 30. mars. Lög um Hótel- og veitingaskóla Íslands 885
— nr. **10,** 11. mars. Lög um breyting á lögum nr. 89/1947, um fiskimálasjóð 1673
— nr. **13,** 24. mars. Lög um breyting á lögum nr. 89/1966, um framleiðnisjóð landbúnaðarins 1512
— nr. **14,** 30. mars. Lög um Útflutningsmiðstöð iðnaðarins 2003
— nr. **15,** 30. mars. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán vegna Vatnsveitu Vestmannaeyja 1445
— nr. **16,** 31. mars. Lög um aðild Íslands að alþjóðasamningi um stjórnmálasamband 98
— nr. **18,** 5. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 68/1966, um iðnfræðslu *875
— nr. **19,** 5. apríl. Útvarpslög 936
— nr. **21,** 5. apríl. Lög um olíuhreinsunarstöð á Íslandi 1962
— nr. **28,** 16. apríl. Lög um virkjun Svartár í Skagafirði 2066
— nr. **29,** 16. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka lán vegna framkvæmdaáætlunar fyrir árið 1971 266
— nr. **32,** 7. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 73/1965, um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa 299
— nr. **34,** 14. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 51/1957, um vísindasjóð 899
— nr. **35,** 14. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 50/1957, um menningarsjóð og menntamálaráð *868
— nr. **36,** 14. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 15/1969, um Listasafn Íslands 914
— nr. **38,** 16. apríl. Lög um Kennaraháskóla Íslands 771
— nr. **39,** 16. apríl. Lög um utanríkisþjónustu Íslands 31
— nr. **40,** 16. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 49/1963, um byggingarsjóð aldraðs fólks, og lögum nr. 23/1968 670
— nr. **41,** 16. apríl. Lög um viðauka við lög nr. 10/1965, girðingarlög *1529
— nr. **42,** 16. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 68/1967, um Iðnlánasjóð 1995
— nr. **43,** 16. apríl. Lög um Áburðarverksmiðju ríkisins 1956
— nr. **44,** 16. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Hafnarfjarðarkaupstað hluta af landi jarðarinnar Dysja í Garðahreppi og Dalvíkurhreppi jörðina Háagerði í Dalvíkurhreppi *1420
— nr. **45,** 16. apríl. Lög um Stofnlánadeild landbúnaðarins, landnám, ræktun og byggingar í sveitum 1500
— nr. **46,** 16. apríl. Lög um lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðarkaupstaðar 1439
— nr. **47,** 16. apríl. Lög um náttúruvernd ... 922
— nr. **54,** 6. apríl. Lög um innheimtustofnun sveitarfélaga 1391
— nr. **55,** 15. apríl. Lög um fiskvinnsluskóla 864
— nr. **56,** 16. apríl. Lög um sérfræðilega aðstoð fyrir þingflokka 35
— nr. **58,** 16. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 3/1964, um laun forseta Íslands 13
— nr. **59,** 18. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 63/1969, um verslun ríkisins með áfengi, tóbak og lyf 1749
— nr. **64,** 16. apríl. Lög um tæknimenntaðar heilbrigðisstéttir 1076

— nr. **67,** 20. apríl. Lög um almannatryggingar ... 516
— nr. **82,** 26. nóvember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka innlent lán 277
— nr. **83,** 16. desember. Lög um tekjur sveitarfélaga, samkvæmt gjaldskrám og reglugerðum ... 514
— nr. **84,** 17. desember. Lög um breyting á lögum nr. 82/1969, áfengislögum ... *2490
— nr. **85,** 21. desember. Lög um breyting á lögum nr. 30/1966, um meðferð, skoðun og mat á sláturafurðum ... *1764
— nr. **87,** 24. desember. Lög um orlof ... 607
— nr. **88,** 24. desember. Lög um 40 stunda vinnuviku ... 616
— nr. **96,** 27. desember. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar *516
— nr. **99,** 28. desember. Lög um happdrættislán ríkissjóðs vegna vega- og brúagerða á Skeiðarársandi, er opni hringveg um landið ... 1129

1972, nr. **5,** 21. febrúar. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja jörðina Fjós í Laxárdalshreppi ... 258
— nr. **9,** 13. mars. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Brekkuborg í Breiðdalshreppi og Þorsteinsstaði í Sauðaneshreppi ... 259
— nr. **10,** 13. mars. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja jarðirnar Háls og Kambshjáleigu í Búlandshreppi ... 259
— nr. **19,** 19. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 74/1962, um innflutning búfjár ... *1573
— nr. **20,** 21. apríl. Lög um bann við losun hættulegra efna í sjó ... 1948
— nr. **21,** 27. apríl. Lög um breyting á skipulagsskrá nr. 79/1929, fyrir minningarsjóð hjónanna Halldórs Jónssonar og Matthildar Ólafsdóttur frá Suður-Vík og dætra þeirra, Guðlaugar og Sigurlaugar, til stofnunar elliheimilis fyrir Vestur-Skaftafellssýslu og Eyjafjöll ... 2336
— nr. **22,** 3. maí. Lög um Stýrimannaskólann í Reykjavík ... 857
— nr. **23,** 3. maí. Lög um breyting á lögum nr. 40/1968, umferðarlögum ... *1152
— nr. **24,** 20. maí. Lög um heimild sveitarfélaga til stofnunar og starfrækslu atvinnu- og þjónustufyrirtækja með takmarkaðri ábyrgð ... 1393
— nr. **25,** 20. maí. Lög um breyting á lögum nr. 19/1964, skipulagslögum ... 1404
— nr. **26,** 25. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka lán vegna framkvæmdaáætlunar fyrir árið 1972 ... 267
— nr. **27,** 3. maí. Lög um breyting á lögum nr. 41/1968, um verslunaratvinnu ... 1710
— nr. **29,** 12. maí. Lög um breyting á lögum nr. 111/1970, um virkjun Lagarfoss ... 2066
— nr. **34,** 24. maí. Lög um breyting á lögum nr. 49/1956, íþróttalögum ... 890
— nr. **35,** 24. maí. Lög um breyting á lögum nr. 101/1970, um Lífeyrissjóð bænda ... *1628
— nr. **37,** 24. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Markúsarsel, Tunguhlíð og Veturhús í Geithellnahreppi 259
— nr. **40,** 24. maí. Lög um sameiningu Borgarfjarðarhrepps og Loðmundarfjarðarhrepps í Norður-Múlasýslu í einn hrepp 1386
— nr. **41,** 24. maí. Lög um breyting á lögum nr. 19/1964, skipulagslögum ... 1405
— nr. **45,** 24. maí. Lög um Stofnlánadeild samvinnufélaga ... 327
— nr. **46,** 19. maí. Lög um lagmetisiðju ríkisins í Siglufirði ... 1684
— nr. **47,** 26. maí. Lög um veðtryggingu iðnrekstrarlána ... 2004
— nr. **50,** 26. maí. Lög um breyting á lögum nr. 30/1921, um erfðafjárskatt ... *414
— nr. **51,** 26. maí. Lög um Bjargráðasjóð ... 1299
— nr. **52,** 26. maí. Lög um breyting á lögum nr. 58/1961, sveitarstjórnarlögum ... 1365
— nr. **53,** 29. maí. Lög um orlof húsmæðra 609
— nr. **54,** 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 115/1936, um þingsköp Alþingis ... *66
— nr. **56,** 29. maí. Lög um lögreglumenn ... 1311
— nr. **57,** 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 52/1970, um eftirlit með skipum ... *1882
— nr. **59,** 29. maí. Lög um getraunir ... 2283
— nr. **60,** 29. maí. Lög um stofnun og slit hjúskapar ... 2152
— nr. **62,** 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 79/1968, um ráðstafanir í sjávarútvegi vegna breytingar gengis íslenskrar krónu, og um hækkun á aflahlut og breytt fiskverð ... 210
— nr. **65,** 29. maí. Lög um Íþróttakennaraskóla Íslands ... 781
— nr. **66,** 29. maí. Lög um Tækniskóla Íslands ... 870
— nr. **68,** 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 68/1966, um iðnfræðslu ... 876
— nr. **69,** 29. maí. Lög um ráðstafanir til jöfnunar á námskostnaði ... 768
— nr. **70,** 29. maí. Lög um Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi ... 761
— nr. **73,** 29. maí. Höfundalög ... 2379
— nr. **74,** 27. apríl. Lög um skipan dómsvalds í héraði, lögreglustjórn, tollstjórn o. fl. ... 2549
— nr. **77,** 3. maí. Lög um breyting á lögum nr. 89/1966, um Framleiðnisjóð landbúnaðarins ... 1512
— nr. **79,** 29. maí. Jarðræktarlög ... 1513
— nr. **80,** 31. maí. Lög um heimild ríkisstjórninni til handa til að staðfesta Bernarsáttmálann til verndar bókmenntum og listaverkum í þeirri gerð hans, sem samþykkt var á ráðstefnu Bernarsambandsríkja í París 24. júlí 1971 ... 2391
— nr. **81,** 31. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að stofna og reka hjúkrunarskóla í tengslum við Borgarspítalann í Reykjavík ... 884

— nr. **83,** 2. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna kaupa á þyrlu og vegna viðgerðar á varðskipinu Þór 278
— nr. **84,** 9. maí. Lög um breyting á lögum nr. 58/1967, orkulögum 2037
— nr. **93,** 16. nóvember. Lög um ábyrgðarheimild fyrir ríkisstjórnina vegna lántöku Fiskveiðasjóðs Íslands og fleira 243
— nr. **97,** 20. desember. Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um nýtt gengi íslenskrar krónu 202
— nr. **100,** 28. desember. Lög um ákvörðun kaupgreiðsluvísitölu fyrir tímabilið 1. janúar til 28. febrúar 1973 607
— nr. **107,** 31. desember. Lög um undirbúning þörungavinnslu að Reykhólum 1963
— nr. **108,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 66/1963, siglingalögum 1817
— nr. **109,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 87/1971, um orlof *608
— nr. **111,** 31. desember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd samning milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um aðstoð í skattamálum 514
— nr. **112,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar *517
— nr. **113,** 4. júlí. Lög um kaup á skuttogurum 1678

1973, nr. **1,** 2. janúar. Lög um Stýrimannaskólann í Vestmannaeyjum 859
— nr. **3,** 31. janúar. Lög um bráðabirgðabreyting á dómsmálastjórn í Vestmannaeyjum o. fl. 2552
— nr. **5,** 21. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 3/1973, um bráðabirgðabreyting á dómsmálastjórn í Vestmannaeyjum o. fl. 2552
— nr. **6,** 22. mars. Lög um kaup og kjör yfirmanna á botnvörpuskipum, sem eru stærri en 500 rúmlestir brúttó 607
— nr. **8,** 25. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka lán vegna framkvæmdaáætlunar fyrir árið 1973 268
— nr. **9,** 29. mars. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka leigunámi tvö hvalveiðiskip hf. Hvals 1946
— nr. **10,** 6. apríl. Lög um Fósturskóla Íslands 784
— nr. **11,** 6. apríl. Lög um framkvæmd eignarnáms 2366
— nr. **12,** 11. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja landspildu úr prestssetursjörðinni Bjarnarnesi í Nesjahreppi 259
— nr. **13,** 13. apríl. Lög um Happdrætti Háskóla Íslands 2280
— nr. **14,** 13. apríl. Lög um heimild til að stofna fjölbrautaskóla 796
— nr. **16,** 13. apríl. Lög um happdrætti Dvalarheimilis aldraðra sjómanna 2282
— nr. **17,** 13. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 60/1972, um stofnun og slit hjúskapar 2163
— nr. **20,** 16. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamning, er gerður var 15. febrúar 1972, um varnir gegn mengun sjávar vegna losunar úrgangsefna frá skipum og flugvélum 1948
— nr. **21,** 16. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 67/1966, um vélstjóranám 861
— nr. **24,** 17. apríl. Námulög 2125
— nr. **27,** 18. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 85/1968, um eiturefni og hættuleg efni 1056
— nr. **30,** 21. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 49/1967, um skólakostnað *832
— nr. **31,** 24. apríl. Búfjárræktarlög 1557
— nr. **33,** 24. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Grýtubakkahreppi jörðina Grenivík, eyðibýlið Svæði og nýbýlið Höfðabrekku og Borgarneshreppi hluta af landi Borgar 259
— nr. **34,** 24. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 44/1971, um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Hafnarfjarðarkaupstað hluta af landi jarðarinnar Dysja í Garðahreppi og Dalvíkurhreppi jörðina Háagerði í Dalvíkurhreppi 1442
— nr. **38,** 24. apríl. Lög um fangelsi og vinnuhæli 2477
— nr. **41,** 24. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 19/1940, almennum hegningarlögum *2434
— nr. **43,** 24. apríl. Lög um breyting á mörkum Gullbringusýslu og Kjósarsýslu og skipan lögsagnarumdæma 1395
— nr. **45,** 25. apríl. Hafnalög 1929
— nr. **46,** 25. apríl. Lög um kjarasamninga opinberra starfsmanna 127
— nr. **47,** 25. apríl. Lög um róðrartíma fiskibáta 1663
— nr. **50,** 25. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 68/1967, um Iðnlánasjóð 1994
— nr. **51,** 25. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 58/1967, orkulögum 2046
— nr. **52,** 13. apríl. Lög um sérstakan dómara og rannsóknardeild í ávana- og fíkniefnamálum 2701
— nr. **53,** 30. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamning, er gerður var 29. desember 1972, um varnir gegn mengun hafsins vegna losunar úrgangsefna og annarra efna í það 1949
— nr. **54,** 25. apríl. Lög um norrænan tækni- og iðnþróunarsjóð 2002
— nr. **59,** 30. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 30/1970, um Húsnæðismálastofnun ríkisins 648
— nr. **62,** 30. apríl. Lög um jöfnun flutningskostnaðar á sementi 1784
— nr. **64,** 30. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Gerðahreppi jarðirnar Útskála og Brekku í Gerðahreppi 260

— nr. **66,** 30. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 59/1969, um tollheimtu og tolleftirlit .. 470
— nr. **67,** 30. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja nokkrar eignir ríkissjóðs 260
— nr. **68,** 30. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 45/1971, um Stofnlánadeild landbúnaðarins, landnám, ræktun og byggingar í sveitum *1500
— nr. **69,** 30. apríl. Lög um atvinnuréttindi skipstjórnarmanna á íslenskum skipum .. 1856
— nr. **75,** 21. júní. Lög um Hæstarétt Íslands 2704
— nr. **87,** 2. nóvember. Lög um breyting á lögum nr. 73/1952, um tilkynningar aðsetursskipta *176
— nr. **91,** 10. desember. Lög um lántökuheimild vegna framkvæmda- og fjáröflunaráætlunar 1973 og um sérstaka lántökuheimild vegna hafnarframkvæmda 269
— nr. **92,** 10. desember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd samning milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um skrifstofur Ráðherranefndar Norðurlanda og réttarstöðu þeirra, ásamt viðbótarbókun um skrifstofu stjórnarnefndar Norðurlandaráðs og réttarstöðu hennar .. 111
— nr. **93,** 28. nóvember. Lög um breyting á lögum nr. 46/1960, um Verslunarbanka Íslands hf. 323
— nr. **95,** 20. desember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi samkomulag milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um breyting á Norðurlandasamningnum frá 6. febrúar 1931, um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð 2190
— nr. **96,** 20. desember. Lög um breyting á lögum nr. 19/1940, almennum hegningarlögum 2471
— nr. **97,** 27. desember. Lög um löndun á loðnu til bræðslu 1707
— nr. **103,** 28. desember. Lög um breyting á lögum nr. 10/1961, um Seðlabanka Íslands 282
— nr. **105,** 27. desember. Lög um húsbyggingar á vegum Viðlagasjóðs eða Vestmannaeyjakaupstaðar 1445
— nr. **106,** 27. desember. Lög um breyting á lögum nr. 73/1965, um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa 299
— nr. **107,** 27. desember. Lög um þörungavinnslu við Breiðafjörð 1965
— nr. **108,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 80/1969, læknalögum *1012
— nr. **109,** 27. desember. Lög um breyting á lögum nr. 35/1960, um lögheimili 1344

1974, nr. **7,** 13. mars. Lög um skattalega meðferð verðbréfa o. fl., sem ríkissjóður selur innanlands 399
— nr. **8,** 13. mars. Hjúkrunarlög 1069
— nr. **10,** 22. mars. Lög um skattkerfisbreytingu *495
— nr. **11,** 29. mars. Lög um lántökuheimild fyrir ríkissjóð 270
— nr. **12,** 28. mars. Lög um breyting á lögum nr. 87/1971, um orlof 607
— nr. **13,** 28. febrúar. Lög. um heimild fyrir ríkisstjórnina að veita sjálfskuldarábyrgð á lánum til kaupa á 10 fiskiskipum yfir 300 lestir og til kaupa á 2 ferjuskipum 243
— nr. **15,** 5. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 52/1959, um kosningar til Alþingis ... *38
— nr. **16,** 9. apríl. Lög um kaupstaðarréttindi til handa Seltjarnarneshreppi 1456
— nr. **17,** 10. apríl. Lög um kaupstaðarréttindi til handa Bolungarvíkurkauptúni 1457
— nr. **18,** 10. apríl. Lög um kaupstaðarréttindi til handa Grindavíkurhreppi. 1458
— nr. **19,** 10. apríl. Lög um kaupstaðarréttindi til handa Eskifjarðarhreppi 1458
— nr. **20,** 10. apríl. Lög um kaupstaðarréttindi til handa Dalvíkurkauptúni 1458
— nr. **21.** 10. apríl. Lög um jarðgufuvirkjun við Kröflu eða við Námafjall í Suður-Þingeyjarsýslu 2067
— nr. **22,** 10. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 18/1959, um vöruhappdrætti fyrir Samband íslenskra berklasjúklinga 2281
— nr. **25,** 24. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 40/1968, umferðarlögum 1152
— nr. **30,** 27. mars. Lög um ráðstafanir vegna sameiningar Flugfélags Íslands hf. og Loftleiða hf. 1212
— nr. **31,** 28. mars. Lög um ríkisábyrgð á launum við gjaldþrot 2642
— nr. **32,** 10. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 3/1878, um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl. *2609
— nr. **34,** 10. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 10/1952, um heimilishjálp í viðlögum 611
— nr. **36,** 2. maí. Lög um verndun Mývatns og Laxár í Suður-Þingeyjarsýslu 930
— nr. **37,** 8. maí. Lög um lántökuheimildir erlendis 270
— nr. **42,** 11. mars. Lög um breyting á lögum nr. 19/1964, skipulagslögum 1405
— nr. **45,** 13. maí. Lög um breyting á lögum nr. 44/1948, um vísindalega verndun fiskimiða landgrunnsins 1637
— nr. **46,** 14. maí. Lög um stofnun undirbúningsfélags fiskkassaverksmiðju 1978
— nr. **48,** 16. maí. Lög um happdrættislán ríkissjóðs til að fullgera Djúpveg og opna þannig hringveg um Vestfirði 1130
— nr. **49,** 16. maí. Lög um Lífeyrissjóð sjómanna 674
— nr. **51,** 16. maí. Lög um gatnagerðargjöld 1415
— nr. **52,** 20. maí. Lög um sérstakt útflutningsgjald af loðnuafurðum framleiddum á árinu 1974 441
— nr. **54,** 21. maí. Lög um Þjóðhagsstofnun 346
— nr. **55,** 21. maí. Lög um skólakerfi 788

— nr. **56,** 21. maí. Lög um breyting á lögum nr. 67/1966, um vélstjóranám 862
— nr. **58,** 21. maí. Lög um landgræðslustörf skólafólks 896
— nr. **60,** 15. maí. Lög um breyting á lögum nr. 25/1965, um útgáfu og notkun nafnskírteina *1314
— nr. **62,** 21. maí. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar *518
— nr. **63,** 21. maí. Lög um grunnskóla 797
— nr. **64,** 21. maí. Lög um breyting á lögum nr. 19/1940, almennum hegningarlögum 2464
— nr. **65,** 21. maí. Lög um ávana- og fíkniefni 1062
— nr. **66,** 21. maí. Lög um breyting á lögum nr. 52/1973, um sérstakan dómara og rannsóknardeild í ávana- og fíkniefnamálum *2701
— nr. **67,** 21. maí. Lög um breyting á lögum nr. 101/1970, um Lífeyrissjóð bænda *1621
— nr. **68,** 21. maí. Lög um breyting á lögum nr. 68/1967, um Iðnlánasjóð 1994
— nr. **71,** 21. maí. Lög um breyting á lögum nr. 34/1964, um loftferðir 1179
— nr. **74,** 21. ágúst. Lög um meðferð opinberra mála 2659
— nr. **78,** 30. ágúst. Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um breytingu á gengi íslenskrar krónu 203
— nr. **79,** 6. september. Lög um fjáröflun til vegagerðar 1126
— nr. **81,** 23. júlí. Lög um Verðlagsráð sjávarútvegsins 1693
— nr. **83,** 17. september. Lög um verðjöfnunargjald á raforku 2050
— nr. **86,** 17. september. Lög um breyting á lögum nr. 48/1974, um happdrættislán ríkissjóðs til að fullgera Djúpveg og opna þannig hringveg um Vestfirði 1130
— nr. **92,** 11. desember. Lög um lántökuheimildir erlendis 271
— nr. **96,** 24. desember. Lög um breyting á lögum nr. 13/1973, um Happdrætti Háskóla Íslands 2280
— nr. **97,** 31. desember. Lög um eftirlit með ráðningu starfsmanna og húsnæðismálum ríkisstofnana 233
— nr. **98,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 97/1973, um löndun á loðnu til bræðslu *1707
— nr. **99,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 35/1966, um Lánasjóð sveitarfélaga *1389
— nr. **100,** 31. desember. Lög um Hitaveitu Suðurnesja 2067
— nr. **103,** 31. desember. Lög um lántökur ríkissjóðs og ríkisfyrirtækja 260
— nr. **104,** 31. desember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán fyrir Rafveitu Ísafjarðar 244
— nr. **105,** 31. desember. Lög um virkjun Bessastaðaár í Fljótsdal 2070
— nr. **106,** 31. desember. Lög um ráðstafanir í sjávarútvegi og um ráðstöfun gengishagnaðar *212
— nr. **107,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 64/1965, um rannsóknir í þágu atvinnuveganna *955
— nr. **108,** 31. desember. Lög um Framleiðslueftirlit sjávarafurða 1759
— nr. **109,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 6/1971, um Hótel- og veitingaskóla Íslands 885
— nr. **110,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 46/1971, um lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðarkaupstaðar, og um heimild fyrir Hafnarfjarðarkaupstað að taka eignarnámi landspildu í Hafnarfirði 1440

1975, nr. **2,** 13. febrúar. Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um breytingu á gengi íslenskrar krónu 204
— nr. **7,** 26. febrúar. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd samþykkt um alþjóðareglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó, 1972 ... 1888
— nr. **8,** 12. mars. Lög um breyting á lögum nr. 19/1971, útvarpslögum 936
— nr. **9,** 13. mars. Lög um lántökuheimild fyrir ríkissjóð 271
— nr. **11,** 28. apríl. Lög um ráðstafanir í efnahagsmálum og fjármálum til þess að stuðla að jafnvægi í þjóðarbúskapnum og treysta undirstöðu atvinnu og lífskjara ... *271
— nr. **12,** 25. apríl. Lög um samræmda vinnslu sjávarafla og veiðar, sem háðar eru sérstökum leyfum 1709
— nr. **13,** 23. maí. Lög um launajöfnunarbætur, bætur almannatrygginga, verðlagsmál o. fl. *348
— nr. **14,** 23. maí. Lög um breyting á lögum nr. 107/1973, um þörungavinnslu við Breiðafjörð 1965
— nr. **15,** 23. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka lán vegna framkvæmda og reksturs Rafmagnsveitna ríkisins og Vegagerðar ríkisins 272
— nr. **16,** 23. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að ábyrgjast lán fyrir Flugleiðir hf. 244
— nr. **18,** 30. apríl. Lög um trúfélög 739
— nr. **19,** 9. maí. Lög um breyting á lögum nr. 108/1974, um Framleiðslueftirlit sjávarafurða 1760
— nr. **21,** 23. maí. Lög um breyting á lögum nr. 29/1963, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins *150
— nr. **22,** 23. maí. Lög um fjárhagslegan stuðning við tónlistarskóla 843
— nr. **24,** 23. maí. Lög um breyting á lögum nr. 30/1941, um fjarskipti 1229
— nr. **25,** 22. maí. Lög um ráðgjöf og fræðslu varðandi kynlíf og barneignir og um fósturreyðingar og ófrjósemisaðgerðir 1083
— nr. **26,** 23. maí. Lög um Húsnæðisstjórnarkenn-

araskóla Íslands 850
— nr. **29,** 20. maí. Lög um launasjóð rithöfunda 950
— nr. **31,** 23. maí. Lög um breyting á lögum nr. 51/1974, um gatnagerðargjöld 1416
— nr. **32,** 22. maí. Lög um breyting á lögum nr. 8/1974, hjúkrunarlögum *1069
— nr. **33,** 23. maí. Lög um Sjóvinnuskóla Íslands 867
— nr. **36,** 23. maí. Lög um happdrættislán ríkissjóðs fyrir hönd Vegasjóðs vegna framkvæmda við Norðurveg og Austurveg 1130
— nr. **37,** 26. maí. Lög um Leiklistarskóla Íslands 844
— nr. **38,** 27. maí. Lög um breyting á mörkum lögsagnarumdæma Reykjavíkur og Kópavogs *1424
— nr. **39,** 27. maí. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar *523
— nr. **41,** 27. maí. Lög um félagsráðgjöf 1082
— nr. **42,** 26. maí. Lög um breyting á lögum nr. 52/1969, þjóðminjalögum *913
— nr. **43,** 26. maí. Lög um heftingu landbrots og varnir gegn ágangi vatna 2076
— nr. **44,** 20. maí. Lög um breyting á lögum nr. 7/1962, um framsal sakamanna til Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar *2480
— nr. **45,** 23. maí. Lög um breyting á lögum nr. 72/1969, um Verðjöfnunarsjóð fiskiðnaðarins *1702
— nr. **46,** 27. maí. Lög um breyting á lögum nr. 73/1952, um tilkynningar aðsetursskipta 176
— nr. **48,** 27. maí. Lög um iðnaðarmálagjald 500
— nr. **50,** 18. maí. Lög um breyting á lögum nr. 20/1954, um vátryggingarsamninga ... 1253
— nr. **53,** 26. maí. Lög um hússtjórnarskóla 853
— nr. **54,** 26. maí. Lög um breyting á lögum nr. 17/1965, um landgræðslu *1540
— nr. **55,** 27. maí. Lög um ráðstöfun gengismunar í þágu sjávarútvegsins skv. lögum nr. 2/1975 og um ráðstafanir vegna hækkunar brennsluolíuverðs til fiskiskipa 212
— nr. **59,** 16. maí. Lög um breyting á lögum nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði 2512
— nr. **73,** 5. desember. Lög um viðauka við lög nr. 102/1973, um veiðar með botnvörpu, flotvörpu og dragnót í fiskveiðilandhelginni 1646
— nr. **76,** 23. desember. Lög um breyting á lögum nr. 10/1960, um söluskatt 489
— nr. **79,** 23. desember. Lög um aukatekjur ríkissjóðs 478
— nr. **83,** 24. desember. Lög um kaupstaðarréttindi til handa Garðahreppi 1459
— nr. **84,** 24. desember. Lög um eignarnámsheimild fyrir Neskaupstað á hluta jarðarinnar Nes í Norðfirði með hjáleigunum Bakka og Naustahvammi 1449
— nr. **86,** 24. desember. Lög um kaupstaðarréttindi til handa Njarðvíkurhreppi 1459
— nr. **89,** 31. desember. Lög um heimild til erlendrar lántöku vegna opinberra framkvæmda á árinu 1976 272
— nr. **94,** 30. desember. Lög um breyting á lögum vegna nokkurra verkefna sveitarfélaga og kostnaðar við þau *630
— nr. **95,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatrygginar *530
— nr. **96,** 31. desember. Lög um lækkun lögbundinna framlaga á fjárlögum 235
1976, nr. **4,** 13. febrúar. Lög um Stofnfjársjóð fiskiskipa 1674
— nr. **6,** 13. febrúar. Lög um gjald af gas- og brennsluolíum 501
— nr. **8,** 27. febrúar. Lög um flugvallagjald 501
— nr. **12,** 13. apríl. Lög um kafarastörf 1868
— nr. **13,** 20. apríl. Lög um skattfrelsi bókmennta- og tónlistarverðlauna Norðurlandaráðs 407
— nr. **14,** 19. mars. Lög um breyting á lögum nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði *2508
— nr. **16,** 21. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 19/1940, almennum hegningarlögum *2439
— nr. **17,** 19. mars. Lög um greiðslu vátryggingariðgjalda fiskiskipa 1276
— nr. **18,** 23. apríl. Lög um bátaábyrgðarfélög 1272
— nr. **20,** 5. maí. Lög um fjáröflun til landhelgisgæslu og fiskverndar, ríkisfjármál og fjármögnun orkuframkvæmda sveitarfélaga *395
— nr. **21,** 21. apríl. Lög um flokkun og mat ullar 1767
— nr. **22,** 10. maí. Lög um flokkun og mat á gærum 1768
— nr. **24,** 6. maí. Lög um breyting á lögum nr. 19/1940, almennum hegningarlögum 2434
— nr. **25,** 6. maí. Lög um aðild Íslands að samningi um stofnun aðstoðarsjóðs á vegum Efnahags- og framfarastofnunarinnar 218
— nr. **26,** 12. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd samning Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar, um stofnun Norræna fjárfestingarbankans ... 218
— nr. **27,** 17. maí. Lög um breyting á lögum nr. 80/1971, um Aflatryggingasjóð sjávarútvegsins, lögum nr. 75/1966, um Fiskveiðasjóð Íslands, lögum nr. 108/1974, um Framleiðslueftirlit sjávarafurða, og lögum nr. 89/1947, um Fiskimálasjóð *1673
— nr. **28,** 19. maí. Lög um Búnaðarbanka Íslands 310
— nr. **29,** 26. maí. Lög um kjarasamninga Bandalags starfsmanna ríkis og bæja 133
— nr. **31,** 26. maí. Lög um breyting á lögum nr. 38/1954, um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins 125
— nr. **32,** 19. maí. Lög um upptöku ólöglegs sjávarafla 1646
— nr. **34,** 17. maí. Lög um veiðar íslenskra

skipa utan fiskveiðilandhelgi Íslands 1646
— nr. **36,** 14. maí. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar 540
— nr. **39,** 25. maí. Lög um breyting á lögum nr. 17/1933, ljósmæðralögum 1065
— nr. **40,** 23. maí. Lög um sálfræðinga 949
— nr. **41,** 24. maí. Lög um breyting á lögum nr. 58/1961, sveitarstjórnarlögum 1372
— nr. **42,** 25. maí. Lög um lagagildi viðaukasamnings milli ríkisstjórnar Íslands og Swiss Aluminium Ltd., um álbræðslu við Straumsvík 1962
— nr. **43,** 25. maí. Lög um breyting á lögum nr. 42/1969, um afréttamálefni, fjallskil o. fl. *1490
— nr. **44,** 25. maí. Lög um Fiskveiðasjóð Íslands 307
— nr. **46,** 25. maí. Lög um breyting á lögum nr. 31/1973, búfjárræktarlögum 1562
— nr. **47,** 25. maí. Lög um undirbúningsfélag saltverksmiðju á Reykjanesi 1966
— nr. **49,** 25. maí. Lög um breyting á lögum nr. 47/1938, um fasteignasölu 2222
— nr. **50,** 25. maí. Lög um almenningsbókasöfn 902
— nr. **51,** 25. maí. Lög um viðskiptamenntun á framhaldsskólastigi 794
— nr. **52,** 25. maí. Lög um breyting á lögum nr. 18/1959, um vöruhappdrætti fyrir Samband íslenskra berklasjúklinga 2281
— nr. **53,** 25. maí. Lög um breyting á lögum nr. 16/1973, um happdrætti Dvalarheimilis aldraðra sjómanna 2282
— nr. **54,** 25. maí. Lög um breyting á lögum nr. 40/1968, umferðarlögum 1153
— nr. **55,** 25. maí. Lög um breyting á lögum nr. 13/1973, um Happdrætti Háskóla Íslands 2281
— nr. **56,** 25. maí. Lög um sérstakt lögsagnarumdæmi í Austur-Skaftafellssýslu 2551
— nr. **58,** 31. maí. Lög um sjúkraþjálfun ... 1077
— nr. **59,** 31. maí. Lög um fjölbýlishús 671
— nr. **60,** 31. maí. Lög um skipulag ferðamála 1233
— nr. **61,** 31. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til aðildar að Iðnþróunarsjóði fyrir Portúgal 2003
— nr. **62,** 31. maí. Lög um breyting á lögum nr. 40/1968, umferðarlögum *1132
— nr. **64,** 31. maí. Ábúðarlög 1467
— nr. **65,** 31. maí. Jarðalög 1475
— nr. **66,** 31. maí. Lög um Orkubú Vestfjarða 2064
— nr. **67,** 31. maí. Lög um löggilta endurskoðendur 1728
— nr. **69,** 31. maí. Lög um lántökuheimild til eflingar Landhelgisgæslunnar 272
— nr. **70,** 31. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að ábyrgjast lán Landsvirkjunar og til að taka lán og endurlána það Landsvirkjun til virkjana í Tungnaá 244
— nr. **71,** 31. maí. Lög um breyting á lögum nr. 59/1969, um tollheimtu og tolleftirlit .. *469
— nr. **75,** 31. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Reykhólahreppi jörðina Reykhóla í Reykhólahreppi í Austur-Barðastrandarsýslu 260
— nr. **76,** 31. maí. Lög um ráðstöfun eftirstöðva Olíusjóðs fiskiskipa 213
— nr. **78,** 31. maí. Lög um jafnrétti kvenna og karla 612
— nr. **80,** 31. maí. Lög um breyting á lögum nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði 2527
— nr. **81,** 31. maí. Lög um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands 1638
— nr. **82,** 31. maí. Lög um norræna vitnaskyldu 2715
— nr. **83,** 31. maí. Lög um breyting á lögum nr. 45/1973, hafnalögum *1933
— nr. **84,** 31. maí. Lög um breyting á lögum nr. 92/1955, um laun starfsmanna ríkisins 140
— nr. **94,** 20. maí. Lög um skráningu og mat fasteigna 2341
— nr. **97,** 29. júní. Lög um Framkvæmdastofnun ríkisins 342
— nr. **101,** 28. desember. Lög um breyting á lögum nr. 19/1940, almennum hegningarlögum *2434
— nr. **103,** 27. desember. Lög um breyting á lögum nr. 79/1975, um aukatekjur ríkissjóðs 479
— nr. **107,** 28. desember. Lög um breyting á lögum nr. 74/1974, um meðferð opinberra mála *2660
— nr. **108,** 28. desember. Lög um rannsóknarlögreglu ríkisins 2703
— nr. **109,** 28. desember. Lög um breyting á lögum nr. 74/1972, um skipan dómsvalds í héraði, lögreglustjórn, tollstjórn o. fl. ... *2549
— nr. **110,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 51/1972, um Bjargráðasjóð *1300
— nr. **112,** 31. desember. Lög um byggingu og rekstur dagvistarheimila fyrir börn ... 682
— nr. **116,** 31. desember. Lög um heimild til erlendrar lántöku vegna opinberra framkvæmda á árinu 1977 272
— nr. **117,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar 534
— nr. **120,** 31. desember. Lög um tollskrá o. fl. 417

1977, nr. **3,** 8. mars. Lög um breyting á lögum nr. 101/1970, um Lífeyrissjóð bænda *1622
— nr. **4,** 18. mars. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að leyfa hf. Olíumöl innflutning á olíupramma 1887
— nr. **5,** 24. mars. Lög um opinberar fjársafnanir 2279
— nr. **6,** 25. mars. Vegalög 1115
— nr. **7,** 29. mars. Lög um heimild til hækkunar framlags Íslands til Alþjóðagjaldeyrissjóðsins og Alþjóðabankans 217
— nr. **8,** 29. mars. Lög um heimild fyrir

ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd viðbótarsamning við samning milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um aðstoð í skattamálum 514
— nr. **12,** 12. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 53/1967, um fávitastofnanir 1008
— nr. **15,** 4. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd breytingar á og viðauka við stofnskrá Alþjóðagjaldeyrissjóðsins 216
— nr. **16,** 5. maí. Lög um breyting á lögum nr. 40/1968, umferðarlögum 1145
— nr. **17,** 7. maí. Lög um heimild til sölu hlutabréfa í Íslensku matvælamiðstöðinni hf. til erlendra aðila 2336
— nr. **18,** 11. maí. Lög um járnblendiverksmiðju í Hvalfirði 1969
— nr. **19,** 10. maí. Lög um heimild til að selja Húseiningum hf. húsnæði Tunnuverksmiðja ríkisins á Siglufirði 1978
— nr. **20,** 10. maí. Lög um skattfrelsi jarðstöðvar til fjarskiptasambands við umheiminn 407
— nr. **21,** 10. maí. Lög um breyting á lögum nr. 14/1973, um heimild til að stofna fjölbrautaskóla 797
— nr. **22,** 10. maí. Lög um sauðfjárbaðanir 1587
— nr. **23,** 10. maí. Lög um breyting á lögum nr. 46/1973, um kjarasamninga opinberra starfsmanna *129
— nr. **25,** 10. maí. Lög um breyting á lögum nr. 66/1963, siglingalögum 1824
— nr. **26,** 11. maí. Lög um virkjun Hvítár í Borgarfirði 2071
— nr. **27,** 11. maí. Lög um ráðstafanir til að draga úr tóbaksreykingum 1114
— nr. **29,** 11. maí. Lög um breyting á lögum nr. 43/1947, um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl. *1277
— nr. **30,** 11. maí. Lög um breyting á lögum nr. 40/1968, umferðarlögum 1148
— nr. **31,** 12. maí. Lög um Skálholtsskóla ... 825
— nr. **33,** 12. maí. Leiklistarlög 897
— nr. **34,** 12. maí. Lög um kjarasamninga starfsmanna banka í eigu ríkisins 316
— nr. **35,** 12. maí. Lög um viðauka við lög nr. 94/1933, um tékka 2272
— nr. **36,** 13. maí. Lög um stjórn og starfrækslu póst- og símamála 1214
— nr. **40,** 13. maí. Lög um tilkynningarskyldu íslenskra skipa 1826
— nr. **41,** 13. maí. Lög um breyting á lögum nr. 51/1972, um Bjargráðasjóð 1301
— nr. **42,** 13. maí. Lög um breyting á lögum nr. 81/1976, um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands *1639
— nr. **43,** 16. maí. Lög um skylduskil til safna 903
— nr. **44,** 16. maí. Lög um breyting á lögum nr. 68/1967, um Iðnlánasjóð *1994
— nr. **46,** 13. maí. Lög um skotvopn, sprengiefni og skotelda 1337
— nr. **47,** 13. maí. Lög um breyting á lögum nr. 46/1937, um samvinnufélög *2285
— nr. **48,** 17. maí. Lög um breyting á lögum nr. 40/1968, umferðarlögum 1141
— nr. **58,** 24. október. Lög um breyting á lögum nr. 46/1973, um kjarasamninga opinberra starfsmanna *130
— nr. **61,** 7. desember. Lög um breyting á lögum nr. 46/1973, um kjarasamninga opinberra starfsmanna 127
— nr. **64,** 28. desember. Lög um breyting á lögum nr. 101/1970, um Lífeyrissjóð bænda *1622
— nr. **69,** 29. desember. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar 522
— nr. **75,** 31. desember. Lög um iðjuþjálfun 1078
— nr. **76,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 80/1969, læknalögum 1013
— nr. **77,** 31. desember. Lög um skyldusparnað og ráðstafanir í ríkisfjármálum .. 397
— nr. **78,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 79/1974, um fjáröflun til vegagerðar *1126
— nr. **79,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 97/1973, um löndun á loðnu til bræðslu 1708
— nr. **82,** 31. desember. Lög um heimild til erlendrar lántöku, ábyrgðarheimildir og aðrar ráðstafanir vegna lánsfjáráætlana 1978 273
1978, nr. **2,** 9. febrúar. Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um breytingu á gengi íslenskrar krónu 205
— nr. **3,** 17. febrúar. Lög um ráðstafanir í efnahagsmálum *274
— nr. **4,** 24. febrúar. Lög um aðild Íslands að alþjóðasamningi um ræðissamband 88
— nr. **5,** 27. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 108/1976, um rannsóknarlögreglu ríkisins *2703
— nr. **6,** 5. maí. Gjaldþrotalög 2620
— nr. **8,** 2. maí. Lög um kaupstaðarréttindi til handa Selfosskauptúni 1460
— nr. **9,** 5. maí. Lög um geymslufé 2273
— nr. **10,** 5. maí. Lög um breyting á lögum nr. 49/1974, um Lífeyrissjóð sjómanna ... 675
— nr. **12,** 5. maí. Lög um breyting á lögum nr. 33/1922, um rétt til fiskiveiða í landhelgi 1635
— nr. **13,** 5. maí. Lög um breyting á lögum nr. 79/1975, um aukatekjur ríkissjóðs *479
— nr. **14,** 8. maí. Lög um Kvikmyndasafn Íslands og Kvikmyndasjóð 919
— nr. **15,** 8. maí. Ættleiðingarlög 2191
— nr. **16,** 28. apríl. Lög um varnir gegn kynsjúkdómum 999
— nr. **17,** 28. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 16/1965, um Lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna 1070
— nr. **18,** 28. apríl. Lög um þroskaþjálfa ... 1079
— nr. **19,** 2. maí. Lög um breyting á lögum nr. 58/1961, sveitarstjórnarlögum 1369
— nr. **22,** 8. maí. Lög um breyting á lögum

nr. 35/1953, um bæjarnöfn o. fl. 2341
— nr. **26,** 12. maí. Lög um breyting á lögum nr. 10/1960, um söluskatt 496
— nr. **27,** 26. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 81/1974, um Verðlagsráð sjávarútvegsins 1694
— nr. **28,** 28. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 29/1963, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins 149
— nr. **29,** 12. maí. Lög um breyting á lögum nr. 63/1974, um grunnskóla *800
— nr. **30,** 12. maí. Lög um breyting á mörkum lögsagnarumdæma Reykjavíkur og Seltjarnarneskaupstaðar *1425
— nr. **31,** 12. maí. Lög um breyting á lögum nr. 19/1964, skipulagslögum *1397
— nr. **32,** 12. maí. Lög um hlutafélög 2298
— nr. **33,** 16. maí. Lög um sáttastörf í vinnudeilum 604
— nr. **34,** 12. maí. Lög um breyting á lögum nr. 46/1971, um lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðarkaupstaðar 1440
— nr. **35,** 11. maí. Lög um lyfjafræðinga 1079
— nr. **36,** 10. maí. Lög um stimpilgjald 481
— nr. **37,** 11. maí. Lög um Samábyrgð Íslands á fiskiskipum *1269
— nr. **38,** 11. maí. Lög um ónæmisaðgerðir 992
— nr. **39,** 10. maí. Þinglýsingalög 2354
— nr. **41,** 18. maí. Lög um Iðntæknistofnun Íslands 1991
— nr. **42,** 18. maí. Iðnaðarlög 1950
— nr. **43,** 10. maí. Lög um breyting á lögum nr. 19/1966, um eignarrétt og afnotarétt fasteigna *2338
— nr. **44,** 10. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd samning milli Lýðveldisins Íslands og Sambandslýðveldisins Þýskalands um gagnkvæma aðstoð í tollamálum 515
— nr. **45,** 11. maí. Lög um manneldisráð ... 1108
— nr. **46,** 12. maí. Lög um breyting á lögum nr. 30/1921, um erfðafjárskatt *414
— nr. **47,** 10. maí. Lög um breyting á lögum nr. 51/1968, um bókhald *1724
— nr. **48,** 10. maí. Lög um breyting á lögum nr. 18/1949, um kyrrsetningu og lögbann 2576
— nr. **49,** 16. maí. Lyfjalög 1034
— nr. **50,** 16. maí. Lög um vátryggingarstarfsemi 1259
— nr. **51,** 12. maí. Lög um embættisgengi kennara og skólastjóra 827
— nr. **52,** 11. maí. Lög um breyting á lögum nr. 82/1969, áfengislögum *2495
— nr. **53,** 16. maí. Lög um eftirlit með framleiðslu á fóðurvörum, áburði og sáðvörum og verslun með þær vörur 1751
— nr. **54,** 16. maí. Byggingarlög 1407
— nr. **55,** 11. maí. Lög um búnaðarfræðslu ... 845
— nr. **56,** 16. maí. Lög um verðlag, samkeppnishömlur og óréttmæta viðskiptahætti 1773
— nr. **58,** 12. maí. Lög um Þjóðleikhús 943
— nr. **59,** 20. maí. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar *517
— nr. **60,** 16. maí. Lög um breyting á lögum nr. 45/1971, um Stofnlánadeild landbúnaðarins, landnám, ræktun og byggingar í sveitum *1501
— nr. **61,** 16. maí. Lög um breyting á lögum nr. 53/1972, um orlof húsmæðra *609
— nr. **62,** 20. maí. Lög um bann við fjárhagslegum stuðningi erlendra aðila við íslenska stjórnmálaflokka og blaðaútgáfu erlendra sendiráða á Íslandi 35
— nr. **64,** 18. maí. Lög um breyting á lögum nr. 40/1968, umferðarlögum 1145
— nr. **65,** 16. maí. Lög um breyting á lögum nr. 40/1968, umferðarlögum 1151
— nr. **66,** 18. maí. Lög um breyting á lögum nr. 40/1968, umferðarlögum *1134
— nr. **68,** 10. maí. Lög um breyting á lögum nr. 86/1943, um ákvörðun leigumála og söluverðs lóða og landa Reykjavíkurkaupstaðar 1427
— nr. **69,** 10. maí. Lög um breyting á lögum nr. 19/1887, um aðför 2562
— nr. **70,** 19. maí. Lög um breyting á lögum nr. 13/1962, um heyrnleysingjaskóla *1842
— nr. **71,** 10. maí. Lög um breyting á lögum nr. 65/1976, jarðalögum 1483
— nr. **72,** 10. maí. Lög um breyting á lögum nr. 46/1941, um landskipti 2353
— nr. **73,** 10. maí. Lög um breyting á lögum nr. 29/1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar 2571
— nr. **77,** 10. maí. Lög um breyting á lögum nr. 41/1919, um landamerki o. fl. 2349
— nr. **78,** 10. maí. Lög um breyting á lögum nr. 18/1959, um vöruhappdrætti fyrir Samband íslenskra berklasjúklinga 2282
— nr. **79,** 10. maí. Lög um breyting á lögum nr. 19/1924, um nauðasamninga 2655
— nr. **82,** 18. maí. Lög um breyting á lögum nr. 120/1976, um tollskrá o. fl. *418
— nr. **97,** 14. júlí. Lög um áskorunarmál, viðauki við lög nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði 2542
— nr. **98,** 28. júlí. Forsetabréf um breytingar á forsetabréfi frá 11. júlí 1944, um hina íslensku fálkaorðu *88
— nr. **99,** 28. júlí. Forsetabréf um breyting á forsetabréfi frá 31. desember 1945, um starfsháttu orðunefndar *90
— nr. **101,** 19. október. Lög um breyting á lögum nr. 115/1936, um þingsköp Alþingis 68
— nr. **102,** 15. nóvember. Lög um breyting á lögum nr. 56/1978, um verðlag, samkeppnishömlur og óréttmæta viðskiptahætti 1782
— nr. **103,** 30. nóvember. Lög um tímabundnar ráðstafanir til viðnáms gegn verðbólgu 185
— nr. **105,** 28. desember. Lög um greiðslu verðjöfnunargjalds af sauðfjárafurðum .. 1619

— nr. **106,** 28. desember. Lög um breyting á lögum nr. 10/1960, um söluskatt *491
— nr. **107,** 30. desember. Lög um sérstakt tímabundið vörugjald 445
— nr. **109,** 30. desember. Lög um niðurfærslu vöruvérðs og verðbótavísitölu í september 1978 186
— nr. **110,** 30. desember. Lög um breyting á lögum nr. 8/1976, um flugvallagjald 501
— nr. **114,** 30. desember. Lög um breyting á lögum nr. 10/1961, um Seðlabanka Íslands 281
— nr. **118,** 30. desember. Lög um breyting á lögum nr. 41/1978, um Iðntæknistofnun Íslands 1993
— nr. **120,** 30. desember. Lög um ábyrgðarheimildir og heimild til lántöku vegna endurskoðaðrar lánsfjáráætlunar 1978 ... 244
— nr. **121,** 30. desember. Lög um kjaramál 186
1979, nr. **8,** 15. mars. Lög um breyting á lögum nr. 31/1974, um ríkisábyrgð á launum við gjaldþrot *2642
— nr. **10,** 28. mars. Lög um breyting á lögum nr. 33/1977, leiklistarlögum 898
— nr. **12,** 29. mars. Lög um breyting á lögum nr. 87/1971, um orlof 608
— nr. **13,** 10. apríl. Lög um stjórn efnahagsmála o. fl. *187
— nr. **14,** 4. apríl. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd þrjá alþjóðasamninga um varnir gegn mengun sjávar af völdum olíu 1949
— nr. **19,** 1. maí. Lög um rétt verkafólks til uppsagnarfrests frá störfum og til launa vegna sjúkdóms- og slysaforfalla 617
— nr. **20,** 21. maí. Lög um heimild til lántöku, ábyrgðarheimildir og aðrar ráðstafanir vegna fjárfestingar- og lánsfjáráætlunar 1979 274
— nr. **21,** 21. maí. Lög um breyting á lögum nr. 29/1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar 2567
— nr. **22,** 18. maí. Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um breytingu á gengi íslenskrar krónu 206
— nr. **23,** 21. maí. Lög um breyting á lögum nr. 3/1878, um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl. 2610
— nr. **24,** 21. maí. Lög um breyting á lögum nr. 75/1973, um Hæstarétt Íslands 2705
— nr. **25,** 22. maí. Lög um breyting á lögum nr. 88/1971, um 40 stunda vinnuviku 616
— nr. **26,** 21. maí. Lög um breyting á lögum nr. 95/1947, um lögræði 2135
— nr. **28,** 25. maí. Lög um breyting á lögum nr. 36/1975, um happdrættislán ríkissjóðs fyrir hönd Vegasjóðs vegna framkvæmda við Norðurveg og Austurveg 1130
— nr. **31,** 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 59/1969, um tollheimtu og tolleftirlit .. *465
— nr. **32,** 29. maí. Lög um forfalla- og afleysingaþjónustu í sveitum 1631
— nr. **33,** 29. maí. Lög um breyting á lausaskuldum bænda í föst lán 1620
— nr. **34,** 29. maí. Lög um veðdeild Búnaðarbanka Íslands 314
— nr. **35,** 29. maí. Lög um breytt verðgildi íslensks gjaldmiðils 181
— nr. **36,** 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 43/1975, um heftingu landbrots og varnir gegn ágangi vatna *2076
— nr. **37,** 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 52/1959, um kosningar til Alþingis ... *47
— nr. **38,** 29. maí. Lög um heimild til hækkunar framlags Íslands til Alþjóðagjaldeyrissjóðsins 217
— nr. **39,** 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 46/1970, um Fjárfestingarfélag Íslands hf. 2337
— nr. **40,** 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 26/1949, um hvalveiðar *2089
— nr. **41,** 1. júní. Lög um landhelgi, efnahagslögsögu og landgrunn 116
— nr. **43,** 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 79/1972, jarðræktarlögum *1515
— nr. **44,** 1. júní. Lög um húsaleigusamninga 2233
— nr. **45,** 30. maí. Lög um námsgagnastofnun 838
— nr. **47,** 30. maí. Lög um aðstoð við þroskahefta 1003
— nr. **48,** 30. maí. Lög um framkvæmd samnings um framtíðarsamvinnu ríkja varðandi fiskveiðar á Norðvestur-Atlantshafi 1656
— nr. **49,** 30. maí. Lög um breyting á lögum nr. 19/1971, útvarpslögum 938
— nr. **50,** 30. maí. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar 528
— nr. **53,** 30. maí. Lög um breyting á lögum nr. 74/1974, um meðferð opinberra mála *2671
— nr. **54,** 30. maí. Lög um breyting á lögum nr. 107/1970, um félagsheimili 975
— nr. **55,** 30. maí. Lög um breyting á lögum nr. 94/1962, um almannavarnir *1328
— nr. **56,** 30. maí. Lög um dómvexti, viðauki við lög nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði 2544
— nr. **57,** 31. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka eignarnámi hluta jarðarinnar Deildartungu í Reykholtsdalshreppi ásamt jarðhitaréttindum 2071
— nr. **59,** 31. maí. Lög um breyting á lögum nr. 68/1967, um Iðnlánasjóð *1995
— nr. **60,** 31. maí. Lög um Rafmagnseftirlit ríkisins 2048
— nr. **61,** 31. maí. Lög um sölu notaðra lausafjármuna 2232
— nr. **62,** 31. maí. Lög um landflutningasjóð 248
— nr. **63,** 31. maí. Lög um skipan gjaldeyris- og viðskiptamála 1770
— nr. **64,** 30. maí. Lög um breyting á lögum nr. 60/1972, um stofnun og slit hjúskapar 2153
— nr. **65,** 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 22/1968, um gjaldmiðil Íslands 180
— nr. **67,** 30. maí. Lög um breyting á lögum nr. 81/1976, um veiðar í fiskveiðilandhelgi

Íslands 1642
— nr. **77,** 10. september. Lög um Háskóla Íslands 751
— nr. **97,** 24. desember. Lög um eftirlaun til aldraðra 619
— nr. **98,** 31. desember. Lög um bráðabirgðafjárgreiðslur úr ríkissjóði og heimildir til lántöku á árinu 1980 o. fl. 238
1980, nr. **6,** 14. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 98/1979, um bráðabirgðafjárgreiðslur úr ríkissjóði og heimildir til lántöku á árinu 1980 ..... *238
— nr. **8,** 26. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 29/1976, um kjarasamninga Bandalags starfsmanna ríkis og bæja 133
— nr. **9,** 1. apríl. Lög um ábyrgðarheimildir og greiðsluheimildir vegna lántöku Framleiðsluráðs landbúnaðarins 244
— nr. **12,** 11. apríl. Lög um orkujöfnunargjald 499
— nr. **14,** 14. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 62/1979, um landflutningasjóð 249
— nr. **15,** 14. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 49/1974, um Lífeyrissjóð sjómanna ... *679
— nr. **17,** 8. febrúar. Forsetaúrskurður um sendiráð, fastanefndir hjá alþjóðastofnunum og sendiræðisskrifstofur 34
— nr. **18,** 2. maí. Lög um breyting á lögum nr. 8/1976, um flugvallagjald 501
— nr. **21,** 7. maí. Lög um breyting á lögum nr. 30/1966, um meðferð, skoðun og mat á sláturafurðum. 1764
— nr. **23,** 16. maí. Lög um breyting á lögum nr. 10/1960, um söluskatt 489
— nr. **24,** 16. maí. Lög um breyting á lögum nr. 63/1961, um lögskráningu sjómanna .. 1844
— nr. **25,** 16. maí. Lög um breyting á lögum nr. 101/1970, um Lífeyrissjóð bænda *1621
— nr. **26,** 9. maí. Lög um breyting á lögum nr. 100/1974, um Hitaveitu Suðurnesja .. *2068
— nr. **27,** 23. maí. Lög um breyting á lögum nr. 94/1976, um skráningu og mat fasteigna 2342
— nr. **28,** 23. maí. Lög um ábyrgðarheimildir vegna lántöku Bjargráðasjóðs 245
— nr. **30,** 22. maí. Lög um breyting á lögum nr. 19/1966, um eignarrétt og afnotarétt fasteigna *2339
— nr. **31,** 22. maí. Lög um breyting á lögum nr. 40/1968, umferðarlögum 1151
— nr. **35,** 23. maí. Lög um Heyrnar- og talmeinastöð Íslands 1032
— nr. **36,** 19. maí. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar 522
— nr. **37,** 23. maí. Lög um breyting á lögum nr. 59/1954, um brunatryggingar utan Reykjavíkur 1286
— nr. **38,** 23. maí. Lög um breyting á lögum nr. 44/1964, um búfjárhald í kaupstöðum og kauptúnum 1421
— nr. **39,** 23. maí. Lög um breyting á lögum nr. 64/1971, um tæknimenntaðar heilbrigðisstéttir 1076
— nr. **40,** 22. maí. Lög um breyting á lögum nr. 14/1973, um heimild til að stofna fjölbrautaskóla 797
— nr. **42,** 23. maí. Lög um heimild til viðbótarlántöku og ábyrgðarheimild vegna framkvæmda á sviði orkumála 1979 o. fl. 276
— nr. **43,** 23. maí. Lög um breyting á lögum nr. 9/1970, um Iðnþróunarsjóð *1999
— nr. **44,** 23. maí. Lög um breyting á lögum nr. 63/1961, um lögskráningu sjómanna .. *1847
— nr. **45,** 23. maí. Lög um breyting á lögum nr. 60/1976, um skipulag ferðamála 1233
— nr. **46,** 28. maí. Lög um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum 630
— nr. **47,** 27. maí. Lög um breyting á lögum nr. 52/1957, um eyðingu refa og minka ... 2087
— nr. **49,** 30. maí. Lög um breyting á lögum nr. 67/1963, sjómannalögum 1830
— nr. **51,** 9. júní. Lög um Húsnæðisstofnun ríkisins *649
— nr. **52,** 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 19/1940, almennum hegningarlögum 2435
— nr. **53,** 28. maí. Lög um jöfnun og lækkun hitunarkostnaðar 2052
— nr. **54,** 6. júní. Lög um Iðnrekstrarsjóð .. 1997
— nr. **55,** 9. júní. Lög um starfskjör launafólks og skyldutryggingu lífeyrisréttinda 613
— nr. **56,** 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 32/1933, um tilbúning og verslun með smjörlíki o. fl. *1755
— nr. **57,** 9. júní. Lög um breyting á lögum nr. 51/1972, um Bjargráðasjóð *1300
— nr. **58,** 3. júní. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar 522
— nr. **59,** 9. júní. Lög um breyting á lögum nr. 47/1979, um aðstoð við þroskahefta .. 1007
— nr. **60,** 3. júní. Lög um breyting á lögum nr. 65/1974, um ávana- og fíkniefni 1062
— nr. **73,** 26. nóvember. Lög um tekjustofna sveitarfélaga 502
— nr. **74,** 26. nóvember. Lög um málefni Flugleiða hf. 1213
— nr. **75,** 2. desember. Lög um þingfararkaup alþingismanna 79
— nr. **76,** 19. desember. Lög um manntal 31. janúar 1981 166
— nr. **77,** 23. desember. Lög um vörugjald 442
— nr. **78,** 23. desember. Lög um jöfnunargjald 450
— nr. **79,** 23. desember. Lög um minnstu mynteiningu við álagningu og innheimtu opinberra gjalda 514
— nr. **80,** 23. desember. Lög um breyting á lögum nr. 107/1978, um sérstakt tímabundið vörugjald *447
— nr. **81,** 23. desember. Lög um álag á ferðagjaldeyri 502
— nr. **82,** 23. desember. Lög um breyting á lögum nr. 36/1978, um stimpilgjald *481
— nr. **84,** 23. desember. Lög um breyting á lögum nr. 101/1970, um Lífeyrissjóð

bænda 1628
— nr. **85,** 23. desember. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar *519
— nr. **86,** 23. desember. Lög um breyting á lögum nr. 97/1979, um eftirlaun til aldraðra 625
— nr. **89,** 24. desember. Lög um heimildir til lántöku á árunum 1980 og 1981 og ábyrgðarheimildir 277
— nr. **91,** 23. desember. Lög um skráningu lífeyrisréttinda 541
— nr. **93,** 23. desember. Lög um sameiningu Lífeyrissjóðs barnakennara og Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins 156
— nr. **94,** 31. desember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd samning milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um gagnkvæma aðstoð í tollamálum 515
— nr. **95,** 31. desember. Lög um Söfnunarsjóð lífeyrisréttinda 541
— nr. **96,** 31. desember. Lög um biskupskosningu 686
— nr. **97,** 29. desember. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar *520
— nr. **98,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 29/1963, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins *149
— nr. **99,** 29. desember. Lög um meinatækna 1082
— nr. **100,** 29. desember. Lög um breyting á lögum nr. 69/1941, um sparisjóði *338
— nr. **102,** 31. desember. Lög um Grænlandssjóð 115
— nr. **103,** 29. desember. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar *522
— nr. **104,** 29. desember. Lög um breyting á lögum nr. 89/1947, um Fiskimálasjóð 1673

1981, nr. **3,** 24. febrúar. Lög um söngmálastjóra og Tónskóla þjóðkirkjunnar 737
— nr. **6,** 2. mars. Lög um breyting á lögum nr. 67/1966, um vélstjóranám 861
— nr. **7,** 10. mars. Lög um breyting á lögum nr. 38/1971, um Kennaraháskóla Íslands *772
— nr. **8,** 9. apríl. Lög um úrskurðaraðila í deilu um starfsaldurslista flugmanna Flugleiða hf. 1214
— nr. **9,** 15. apríl. Barnalög 2173
— nr. **10,** 13. apríl. Lög um ráðstafanir til viðnáms gegn verðbólgu *187
— nr. **11,** 22. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 120/1976, um tollskrá o. fl. *421
— nr. **12,** 30. apríl. Lög um verðlagsaðhald, lækkun vörugjalds og bindiskyldu innlánsstofnana *195
— nr. **13,** 28. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 82/1977, um heimild til erlendrar lántöku, ábyrgðarheimildir og aðrar ráðstafanir vegna fjárfestingar- og lánsfjáráætlana 1978 273
— nr. **14,** 24. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 108/1974, um Framleiðslueftirlit sjávarafurða *1760
— nr. **18,** 12. maí. Lög um breyting á lögum nr. 55/1971, um fiskvinnsluskóla *864
— nr. **19,** 12. maí. Lög um breyting á lögum nr. 85/1968, um eiturefni og hættuleg efni 1059
— nr. **20,** 18. maí. Lög um breyting á lögum nr. 19/1940, almennum hegningarlögum *2444
— nr. **21,** 18. maí. Lög um kirkjubyggingasjóð 730
— nr. **22,** 18. maí. Lög um breyting á og viðauka við lög nr. 46/1973, um kjarasamninga opinberra starfsmanna *127
— nr. **23,** 18. maí. Lög um breyting á lögum nr. 34/1953, um verðjöfnun á olíu og bensíni *1783
— nr. **24,** 18. maí. Lög um breyting á lögum nr. 94/1933, um tékka 2265
— nr. **27,** 25. maí. Lög um rétt manna til að kalla sig viðskiptafræðinga eða hagfræðinga 1728
— nr. **28,** 26. maí. Lög um breyting á lögum nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði *2501
— nr. **29,** 26. maí. Lög um tilraunastöð Búnaðarsambands Suðurlands og Rannsóknastofnunar landbúnaðarins að Stóra-Ármóti 1605
— nr. **30,** 26. maí. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar 518
— nr. **32,** 26. maí. Lög um lagningu sjálfvirks síma 1232
— nr. **34,** 26. maí. Lög um breyting á lögum nr. 52/1970, um eftirlit með skipum *1883
— nr. **35,** 26. maí. Lög um þýðingarsjóð 870
— nr. **37,** 26. maí. Lög um ábyrgðarheimildir vegna lántöku Bjargráðasjóðs 245
— nr. **38,** 26. maí. Lög um breyting á lögum nr. 81/1976, um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands 1644
— nr. **40,** 26. maí. Lög um breyting á lögum nr. 112/1976, um byggingu og rekstur dagvistarheimila fyrir börn 682
— nr. **41,** 26. maí. Lög um breyting á lögum nr. 10/1960, um söluskatt 491
— nr. **43,** 26. maí. Lög um Þróunarsamvinnustofnun Íslands 114
— nr. **44,** 26. maí. Lög um horfna menn 2148
— nr. **46,** 29. maí. Lög um breyting á og viðauka við lög nr. 29/1976, um kjarasamninga Bandalags starfsmanna ríkis og bæja *133
— nr. **47,** 29. maí. Lög um breyting á lögum vegna umbóta á opinberum byggingum í þágu fatlaðra *683
— nr. **48,** 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 49/1974, um Lífeyrissjóð sjómanna ... *674
— nr. **50,** 29. maí. Lög um hollustuhætti og heilbrigðiseftirlit 1092
— nr. **51,** 29. maí. Lög um varnir gegn sjúkdómum og meindýrum á plöntum 1533
— nr. **52,** 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 97/1979, um eftirlaun til aldraðra *622
— nr. **53,** 29. maí. Lög um loðdýrarækt 1633

— nr. **54,** 29. maí. Lög um Landkaupasjóð vegna kaupstaða og kauptúna 1406
— nr. **55,** 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 40/1968, umferðarlögum *1134
— nr. **56,** 29. maí. Lög um vitamál 1924
— nr. **58,** 4. júní. Lög um lagmetisiðnað og Þróunarsjóð lagmetisiðnaðarins 1684
— nr. **59,** 4. júní. Lög um stálbræðslu 1973
— nr. **60,** 4. júní. Lög um raforkuver 2072
— nr. **61,** 4. júní. Lög um steinullarverksmiðju 1974
— nr. **62,** 4. júní. Lög um sjóefnavinnslu á Reykjanesi 1968
— nr. **63,** 5. júní. Lög um kerfisbundna skráningu á upplýsingum, er varða einkamálefni 2142
— nr. **64,** 2. júní. Lög um atvinnuleysistryggingar 548
— nr. **66,** 18. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd Norðurlandasamning um félagslegt öryggi 556
— nr. **67,** 18. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina að fullgilda fyrir Íslands hönd samning um varnir gegn mengun sjávar frá landstöðvum 1950
— nr. **68,** 29. maí. Lög um aðild Íslands að samningi um framtíðarsamvinnu ríkja varðandi fiskveiðar á Norðaustur-Atlantshafi 1648
— nr. **69,** 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 19/1940, almennum hegningarlögum 2435
— nr. **75,** 14. september. Lög um tekjuskatt og eignarskatt 348
— nr. **77,** 1. október. Lög um dýralækna ... 1582
— nr. **81,** 21. desember. Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um breytingu á gengi íslenskrar krónu hinn 26. ágúst 1981 o. fl. 207
— nr. **83,** 28. desember. Lög um breyting á lögum nr. 120/1976, um tollskrá o. fl. *434
— nr. **86,** 31. desember. Lög um iðnráðgjafa 1993
— nr. **87,** 29. desember. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd viðbótarsamning við Norðurlandasamning um aðstoð í skattamálum 515
— nr. **88,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 49/1978, lyfjalögum 1041
— nr. **89,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 83/1974, um verðjöfnunargjald af raforku 2051
— nr. **90,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 52/1959, um kosningar til Alþingis *39
— nr. **91,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 48/1966, um Stofnlánadeild verslunarfyrirtækja (verslunarlánasjóð) .. 325
— nr. **92,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 45/1972, um Stofnlánadeild samvinnufélaga 328
— nr. **95,** 11. desember. Lög um Framleiðsluráð landbúnaðarins, verðskráningu, verðmiðlun og sölu á landbúnaðarvörum o. fl. 1606
1982, nr. **5,** 27. febrúar. Lög um breytta tekjuöflun ríkissjóðs vegna ráðstafana í efnahagsmálum *407
— nr. **7,** 2. mars. Lög um breyting á lögum nr. 81/1981, um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um breytingu á gengi íslenskrar krónu hinn 26. ágúst 1981 o. fl. 208
— nr. **8,** 19. mars. Lög um breyting á lögum nr. 5/1962, um sveitarstjórnarkosningar .. 1388
— nr. **9,** 19. mars. Lög um breyting á lögum nr. 58/1961, sveitarstjórnarlögum 1368
— nr. **10,** 19. mars. Lög um breyting á lögum nr. 5/1962, um sveitarstjórnarkosningar .. 1387
— nr. **11,** 3. mars. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar *519
— nr. **12,** 11. mars. Lög um samstarfsnefnd Alþingis og þjóðkirkjunnar 693
— nr. **16,** 30. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 40/1968, umferðarlögum 1152
— nr. **17,** 29. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 34/1964, um loftferðir *1177
— nr. **21,** 29. mars. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar 518
— nr. **23,** 30. mars. Lög um breyting á lögum nr. 10/1960, um söluskatt 491
— nr. **24,** 31. mars. Lög um flutningssamninga og ábyrgð við vöruflutninga á landi .. 1159
— nr. **26,** 14. apríl. Lög um atvinnuréttindi útlendinga 1351
— nr. **27,** 30. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 54/1971, um Innheimtustofnun sveitarfélaga 1392
— nr. **28,** 3. maí. Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um breytingu á gengi íslenskrar krónu hinn 14. janúar 1982 208
— nr. **30,** 4. maí. Lög um breyting á lögum nr. 120/1976, um tollskrá o. fl. 423
— nr. **31,** 30. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 52/1966, um ríkisbókhald, gerð ríkisreiknings og fjárlaga *226
— nr. **32,** 4. maí. Lög um heimild til hækkunar á hlutafé Íslands í Alþjóðabankanum .. 217
— nr. **33,** 4. maí. Lög um breyting á lögum nr. 10/1960, um söluskatt *493
— nr. **34,** 7. maí. Lög um Listskreytingasjóð ríkisins 917
— nr. **35,** 7. maí. Lög um Blindrabókasafn Íslands 905
— nr. **36,** 7. maí. Lög um Sinfóníuhljómsveit Íslands 941
— nr. **37,** 7. maí. Lög um breyting á lögum nr. 65/1976, jarðalögum *1476
— nr. **38,** 7. maí. Lög um breyting á lögum nr. 64/1976, ábúðarlögum 1467
— nr. **40,** 7. maí. Lög um búnaðarmálasjóð 1511
— nr. **41,** 7. maí. Lög um breyting á lögum

nr. 45/1971, um Stofnlánadeild landbúnaðarins, landnám, ræktun og byggingar í sveitum *1501
— nr. **42,** 7. maí. Lög um breyting á lögum nr. 17/1965, um landgræðslu *1543
— nr. **43,** 30. apríl. Lög um útflutningsgjald af grásleppuafurðum 440
— nr. **44,** 11. maí. Lög um breyting á lögum nr. 68/1967, um Iðnlánasjóð *1994
— nr. **45,** 11. maí. Lög um breyting á lögum nr. 18/1977, um járnblendiverksmiðju í Hvalfirði *1969
— nr. **46,** 11. maí. Lög um rétt manna til að kalla sig iðnfræðinga 872
— nr. **47,** 11. maí. Lög um breyting á lögum nr. 73/1980, um tekjustofna sveitarfélaga 503
— nr. **48,** 11. maí. Lög um kirkjuþing og kirkjuráð íslensku þjóðkirkjunnar 690
— nr. **49,** 11. maí. Lög um breyting á lögum nr. 100/1952, um íslenskan ríkisborgararétt *84
— nr. **50,** 11. maí. Lög um breyting á lögum nr. 38/1973, um fangelsi og vinnuhæli 2479
— nr. **51,** 11. maí. Lög um breyting á lögum nr. 58/1981, um lagmetisiðnað og þróunarsjóð lagmetisiðnaðarins 1688
— nr. **52,** 11. maí. Lög um breyting á lögum nr. 56/1978, um verðlag, samkeppnishömlur og óréttmæta viðskiptahætti *1774
— nr. **53,** 11. maí. Lög um aukningu hlutafjár í Kísiliðjunni hf. 1961
— nr. **54,** 11. maí. Lög um breyting á lögum nr.67/1971, um almannatryggingar 530
— nr. **56,** 14. maí. Lög um breyting á lögum nr. 50/1978, um vátryggingarstarfsemi ... 1268
— nr. **57,** 12. maí. Lög um breyting á lögum nr. 42/1903, um verslanaskrár, firmu og prókúruumboð og lögum nr. 53/1963, um veitingasölu, gististaðahald o. fl. *2078
— nr. **58,** 14. maí. Lög um breyting á lögum nr. 95/1962, um öryggisráðstafanir gegn jónandi geislum frá geislavirkum efnum eða geislatækjum 1334
— nr. **59,** 14. maí. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar *529
— nr. **60,** 13. maí. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina að veita sjálfskuldarábyrgð á lánum til kaupa á ferjuskipi Skallagríms hf. 245
— nr. **61,** 13. maí. Lög um breyting á lögum nr. 36/1978, um stimpilgjald 484
— nr. **65,** 19. maí. Lög um skattskyldu innlánsstofnana 403
— nr. **67,** 19. maí. Lög um breyting á lögum nr. 75/1973, um Hæstarétt Íslands *2705
— nr. **68,** 14. maí. Lög um breyting á lögum nr. 35/1960, um lögheimili 1343
— nr. **69,** 18. maí. Lög um breyting á lögum nr. 77/1981, um dýralækna 1583
— nr. **70,** 17. maí. Lög um kísilmálmverksmiðju á Reyðarfirði 1974
— nr. **72,** 13. maí. Lög um námslán og námsstyrki 763
— nr. **73,** 13. maí. Lög um breyting á lögum nr. 46/1965, um eftirlaun alþingismanna, lögum nr. 47/1965, um eftirlaun ráðherra, svo og lögum nr. 29/1963, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins *23
— nr. **74,** 12. maí. Lög um brunavarnir og brunamál 1287
— nr. **75,** 13. maí. Lög um breyting á lögum nr. 19/1940, almennum hegningarlögum, og um breyting á sektarmörkum nokkurra laga *726
— nr. **76,** 21. maí. Lög um lyfjadreifingu ... 1046
— nr. **77,** 19. maí. Lög um ábyrgð vegna norrænna fjárfestingalána til verkefna ... 245
— nr. **88,** 8. nóvember. Lög um Viðlagatryggingu Íslands 1302
— nr. **90,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 87/1971, um orlof 607
— nr. **91,** 31. desember. Lög um málefni aldraðra 580
— nr. **92,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 97/1979, um eftirlaun til aldraðra *625
— nr. **93,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 67/1971, um almannatryggingar 526
— nr. **94,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 88/1971, um 40 stunda vinnuviku 616
— nr. **95,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 73/1980, um tekjustofna sveitarfélaga *503
— nr. **96,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 83/1974, um verðjöfnunargjald af raforku *2050
— nr. **97,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 52/1959, um kosningar til Alþingis 45
— nr. **99,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 74/1974, um meðferð opinberra mála 2684
— nr. **100,** 31. desember. Lög um breyting á lögum nr. 101/1970, um Lífeyrissjóð bænda *1630
1983, nr. **1,** 11. febrúar. Lög um Olíusjóð fiskiskipa, olíugjald o. fl. 1704
— nr. **2,** 28. febrúar. Lög um efnahagsaðgerðir *193
— nr. **4,** 15. mars. Lög um breyting á lögum nr. 52/1959, um kosningar til Alþingis ... *38
— nr. **7,** 8. mars. Lög um þjóðsöng Íslendinga 11
— nr. **8,** 10. mars. Lög um breyting á lögum nr. 34/1964, um loftferðir 1189
— nr. **9,** 10. mars. Lög um breyting á lögum nr. 69/1973, um atvinnuréttindi skipstjórnarmanna á íslenskum skipum 1861
— nr. **10,** 14. mars. Lög um breyting á sektarmörkum nokkurra laga *157
— nr. **12,** 16. mars. Lög um breyting lögum nr. 58/1961, sveitarstjórnarlögum 1381

— nr. **13,** 16. mars. Lög um breyting á lögum nr. 32/1965, um hreppstjóra *1313
— nr. **14,** 16. mars. Lög um breyting á lögum nr. 53/1966, um vernd barna og ungmenna *960
— nr. **15,** 17. mars. Lög um breyting á lögum nr. 81/1974, um Verðlagsráð sjávarútvegsins 1693
— nr. **16,** 21. mars. Lög um breyting á lögum nr. 63/1974, um grunnskóla 824
— nr. **18,** 23. mars. Lög um vísitölu byggingarkostnaðar 673
— nr. **20,** 23. mars. Lög um sérstakan skatt á verslunar- og skrifstofuhúsnæði 402
— nr. **21,** 23. mars. Lög um breyting á lögum nr. 75/1981, um tekjuskatt og eignarskatt *360
— nr. **23,** 16. mars. Lög um breyting á lögum nr. 63/1974, um grunnskóla 811
— nr. **24,** 16. mars. Lög um breyting á lögum nr. 10/1960, um söluskatt 491
— nr. **25,** 28. mars. Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að ábyrgjast lán vegna björgunar skipsins Het Wapen 247
— nr. **26,** 23. mars. Lög um breyting á lögum nr. 38/1973, um fangelsi og vinnuhæli 2478
— nr. **27,** 28. mars. Lög um breyting á lögum nr. 29/1963, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins 149
— nr. **28,** 28. mars. Lög um breyting á lögum nr. 94/1976, um skráningu og mat fasteigna *2346
— nr. **29,** 23. mars. Lög um skipulag á fólksflutningum með langferðabifreiðum 1162
— nr. **30,** 23. mars. Lög um breyting á lögum nr. 6/1977, vegalögum 1118
— nr. **31,** 23. mars. Lög um breyting á lögum nr. 16/1973, um happdrætti Dvalarheimilis aldraða sjómanna 2282
— nr. **32,** 17. mars. Lög um breyting á lögum nr. 58/1967, orkulögum *2043
— nr. **33,** 23. mars. Lög um bann við ofbeldiskvikmyndum 974
— nr. **34,** 23. mars. Lög um kaupstaðarréttindi til handa Ólafsvíkurhreppi 1460
— nr. **35,** 25. mars. Lög um breyting á lögum nr. 11/1961, um Landsbanka Íslands 288
— nr. **36,** 25. mars. Lög um breyting á lögum nr. 10/1961, um Seðlabanka Íslands 284
— nr. **37,** 25. mars. Lög um breyting á lögum nr. 12/1961, um Útvegsbanka Íslands 304
— nr. **38,** 23. mars. Lög um breyting á lögum nr. 6/1977, vegalögum *1116
— nr. **39,** 25. mars. Lög um breyting á lögum nr. 28/1976, um Búnaðarbanka Íslands .. 312
— nr. **41,** 23. mars. Lög um málefni fatlaðra 585
— nr. **42,** 23. mars. Lög um Landsvirkjun .. 2054
— nr. **51,** 28. apríl. Lög um Aflatryggingasjóð sjávarútvegsins 1696
— nr. **52,** 28. apríl. Lög um útflutningsgjald af sjávarafurðum 437
— nr. **53,** 26. maí. Auglýsing um skiptingu starfa ráðherra 22
— nr. **59,** 1. júní. Lög um heilbrigðisþjónustu 1018

Aldursröð laga

Viðbótarskrá

1919, nr. 58 : 1446–1447.
1931, nr. 44 : 292–293.
1938, nr. 73 : 2288, 2290.
1940, nr. 114 : 1067–1069.
1941, nr. 47 : 2453–2454.
1942, nr. 9 : 1657, 1659.
1943, nr. 18 : 2073–2074.
1945, nr. 21 : 1954–1955.
1950, nr. 62 : 1523–1525.
1950, nr. 108 : 2568–2569.
1951, nr. 100 : 2439, 2441, 2452, 2454–2455, 2476.
1952, nr. 19 : 126–127.
1952, nr. 90 : 1292–1293.
1952, nr. 99 : 70–76.
1954, nr. 74 : 1219, 1226.
1955, nr. 22 : 2443–2445, 2449, 2452.
1955, nr. 26 : 1523–1525.
1956, nr. 15 : 175–178.
1956, nr. 46 : 1203–1212.
1956, nr. 54 : 1668–1669.
1958, nr. 35 : 762–763.
1958, nr. 37 : 2285, 2289.
1961, nr. 27 : 1063–1064.
1961, nr. 31 : 2433, 2445–2447.
1961, nr. 40 : 2221–2222.
1962, nr. 10 : 2167, 2171.
1962, nr. 17 : 2438, 2443–2445.
1962, nr. 32 : 2544–2548.
1963, nr. 16 : 176–177.
1963, nr. 18 : 240–241.
1963, nr. 33 : 2503–2507, 2515, 2525, 2527, 2528, 2537.
1963, nr. 39 : 11, 13.
1964, nr. 10 : 280–282.
1965, nr. 37 : 1428–1429.
1965, nr. 44 : 1922–1923.
1965, nr. 54 : 2253–2254.
1967, nr. 12 : 1592–1597, 1601.
1967, nr. 30 : 1328–1329.
1968, nr. 14 : 1814–1819, 1821–1822.
1968, nr. 23 : 670–671.
1968, nr. 25 : 2252, 2258.
1968, nr. 38 : 932–935.
1968, nr. 48 : 36, 39, 41, 46.
1969, nr. 67 : 1750–1751.
1969, nr. 71 : 628–630.
1970, nr. 2 : 467–469.
1970, nr. 7 : 1711–1712.
1970, nr. 55 : 1150, 1154–1156.
1971, nr. 18 : 875–879, 881–882.
1971, nr. 35 : 868–869.
1971, nr. 41 : 1529–1533.
1971, nr. 44 : 1420, 1442.
1971, nr. 84 : 2490, 2492, 2500.
1971, nr. 85 : 1764–1766.
1971, nr. 96 : 516, 518–519, 521–522, 524, 526, 536, 540–541.
1972, nr. 19 : 1573–1576.
1972, nr. 23 : 1152–1153.
1972, nr. 35 : 1628–1630.
1972, nr. 50 : 414–417.
1972, nr. 54 : 66–79.
1972, nr. 57 : 1882–1887.
1972, nr. 109 : 608–609.
1972, nr. 112 : 517, 519, 523, 528–530, 533–535, 537, 538, 541.
1973, nr. 30 : 832, 834.
1973, nr. 41 : 2434, 2457, 2463, 2475.
1973, nr. 68 : 1500–1504.
1973, nr. 87 : 176, 179.
1973, nr. 108 : 1012–1018.
1974, nr. 10 : 495–496, 499.
1974, nr. 15 : 38, 48.
1974, nr. 32 : 2609–2611.
1974, nr. 60 : 1314–1316.
1974, nr. 62 : 518, 521, 531–540.
1974, nr. 66 : 2701–2702.
1974, nr. 67 : 1621–1628, 1630.
1974, nr. 98 : 1707–1708.
1974, nr. 99 : 1389, 1391.
1974, nr. 106 : 212, 1703–1704.
1974, nr. 107 : 955–959.
1975, nr. 11 : 271, 394, 500, 748.
1975, nr. 13 : 348, 674, 1783.
1975, nr. 21 : 150, 154.
1975, nr. 32 : 1069–1070.
1975, nr. 38 : 1424, 1455.
1975, nr. 39 : 523–524.
1975, nr. 42 : 913–914.
1975, nr. 44 : 2480–2483.
1975, nr. 45 : 1702–1704.
1975, nr. 54 : 1540–1544, 1547.
1975, nr. 94 : 630, 821–822.
1975, nr. 95 : 530–531, 534.
1976, nr. 14 : 2508, 2526–2527.
1976, nr. 16 : 2439–2440, 2471.
1976, nr. 20 : 395, 2054.
1976, nr. 27 : 1673, 1763.
1976, nr. 43 : 1490–1491, 1496–1500.
1976, nr. 62 : 1132, 1134, 1139, 1147, 1148, 1155.
1976, nr. 83 : 1933–1936.
1976, nr. 101 : 2434, 2439, 2442, 2444, 2454, 2455, 2458, 2460, 2461, 2465, 2470.
1976, nr. 107 : 2660, 2663–2665, 2667, 2669, 2674–2676, 2678, 2679, 2683, 2685–2687, 2692.
1976, nr. 109 : 2549–2551.

1976, nr. 110 : 1300, 1302.
1977, nr. 3 : 1622, 1626, 1628–1631.
1977, nr. 23 : 129–132.
1977, nr. 29 : 1277–1281.
1977, nr. 42 : 1639–1643.
1977, nr. 44 : 1994–1996.
1977, nr. 47 : 2285, 2288, 2290–2293.
1977, nr. 58 : 130, 132.
1977, nr. 64 : 1622–1623, 1631.
1977, nr. 78 : 1126–1128.
1978, nr. 3 : 274, 398.
1978, nr. 5 : 2703–2704.
1978, nr. 13 : 479–480.
1978, nr. 29 : 800, 823.
1978, nr. 30 : 1425, 1457.
1978, nr. 31 : 1397–1398, 1400.
1978, nr. 43 : 2338–2339.
1978, nr. 46 : 414–416.
1978, nr. 47 : 1724, 1726.
1978, nr. 52 : 2495, 2497–2500.
1978, nr. 59 : 517, 524, 527–532, 537, 538, 541.
1978, nr. 60 : 1501–1506.
1978, nr. 61 : 609–610.
1978, nr. 66 : 1134–1147.
1978, nr. 70 : 1842–1843.
1978, nr. 82 : 418, 420.
1978, nr. 98 : 88–89.
1978, nr. 99 : 90–91.
1978, nr. 106 : 491–492.
1979, nr. 8 : 2642–2643.
1979, nr. 13 : 187, 235, 280, 627, 1704, 1776, 1783.
1979, nr. 31 : 465–467, 472.
1979, nr. 36 : 2076–2077.
1979, nr. 40 : 2089–2090.
1979, nr. 43 : 1515, 1517, 1519.
1979, nr. 53 : 2671, 2679.
1979, nr. 55 : 1328–1329.
1979, nr. 59 : 1995–1997.
1980, nr. 6 : 238–239.
1980, nr. 15 : 679, 682.
1980, nr. 25 : 1621, 1630.
1980, nr. 30 : 2339–2340.
1980, nr. 43 : 1999–2001.
1980, nr. 44 : 1847–1848.
1980, nr. 51 : 649, 666.
1980, nr. 56 : 1755–1757.
1980, nr. 57 : 1300–1301.
1980, nr. 80 : 447–450.
1980, nr. 82 : 481–486.
1980, nr. 85 : 519, 541.
1980, nr. 97 : 520, 541.
1980, nr. 98 : 149–156.
1980, nr. 100 : 338, 340.
1980, nr. 103 : 522–523, 527.
1981, nr. 7 : 772–773, 775.
1981, nr. 10 : 187, 190, 194, 281.
1981, nr. 11 : 421–422.
1981, nr. 12 : 195, 442.
1981, nr. 14 : 1760–1761.
1981, nr. 18 : 864–866.
1981, nr. 20 : 2444–2445, 2450–2452, 2469.
1981, nr. 22 : 127–128, 132.
1981, nr. 23 : 1783–1784.
1981, nr. 24 : 2265, 2267.
1981, nr. 28 : 2501–2502, 2505–2519, 2521–2522, 2535, 2537–2539, 2541.
1981, nr. 34 : 1883–1884.
1981, nr. 46 : 133–134, 139.
1981, nr. 47 : 683, 805, 889, 976.
1981, nr. 48 : 674–677, 680–682.
1981, nr. 52 : 622, 624, 626, 627.
1981, nr. 55 : 1134, 1148–1151, 1155.
1981, nr. 83 : 434–437.
1981, nr. 90 : 39–40, 46.
1982, nr. 5 : 407–410, 451.
1982, nr. 11 : 519, 521, 532, 538–539.
1982, nr. 17 : 1177, 1180.
1982, nr. 31 : 226–228.
1982, nr. 33 : 493, 495–499.
1982, nr. 37 : 1476–1477.
1982, nr. 41 : 1501, 1509, 1510.
1982, nr. 42 : 1543–1544.
1982, nr. 44 : 1994–1997.
1982, nr. 45 : 1969–1970.
1982, nr. 49 : 84–86.
1982, nr. 52 : 1774–1778, 1780–1782.
1982, nr. 57 : 2078, 2417.
1982, nr. 59 : 529, 533.
1982, nr. 67 : 2705–2709, 2713–2714.
1982, nr. 73 : 23–24, 81–83, 151.
1982, nr. 75 : 726, 930, 935, 1113, 1308, 1319, 1406, 1603, 1722, 1755, 1767, 1888, 1917, 1928, 2094, 2096–2097, 2222, 2280, 2378, 2442.
1982, nr. 90 : 607–608.
1982, nr. 92 : 625–626.
1982, nr. 95 : 503, 511.
1982, nr. 100 : 1630–1631.
1983, nr. 2 : 193, 195, 428, 445, 448.
1983, nr. 4 : 38, 47–49.
1983, nr. 10 : 157–158, 163, 169–170, 179, 230, 414, 698, 762, 972, 1064, 1066, 1286, 1299, 1415, 1422, 1604, 1648, 1669, 1732–1733, 1735, 1748, 1754–1755, 1757–1758, 1763, 1924, 1938–1939, 1941–1945, 2142, 2159, 2162, 2546.
1983, nr. 13 : 1313–1314.
1983, nr. 14 : 960, 970.
1983, nr. 21 : 360–361, 373, 377.
1983, nr. 28 : 2346, 2348.
1983, nr. 32 : 2043, 2046–2047.
1983, nr. 38 : 116, 1119.

Atriðisorðaskrá

A, Á.

Ábúð jarða:
- ábúðartími og eftirgjald – 64/1976, II. k. .. 1468
- eftirlit – 45/1971, IV. k. 1504
- – 45/1971, VII. k. 1506
- erfðaábúð – 64/1976, V. k. 1473
- – 102/1962, IX. – XI. k. 1486

Ábúðarlög – 64/1976 1467
Áburðareftirlit – 53/1978 1751
Áburðarverksmiðja ríkisins – 43/1971 1956
Áburður, eftirlit með framleiðslu og verslun – 53/1978 1751
Ábyrgð (skaðabótaábyrgð):
- dómarar – 85/1936, 34. gr. 2503
- á dýrum – Jónsbók 1281, Landsleigubálkur, kap. 16 1461
- – 42/1969, IV. k. 1494
- – 31/1973, 13. gr. 1561
- – 31/1973, 33. gr. 1566
- á efni rita – 57/1956, V. k. 2488
- fjölbýlishús – 59/1976, 12. gr. 672
- á geymslufé – Jónsbók 1281, Þjófabálkur, kap. 15 2208
- gjaldþrotalög – 6/1978, 20. gr. 2625
- hegningarlög – 19/1940, 264. gr. 2476
- herlið Bandaríkjanna – 99/1943 1332
- hlutafélög – 32/1978, XVI. k. 2330
- húsaleigusamningar – 44/1979, 19. gr. 2236
- – 44/1979, 21. og 25. gr. 2237
- – 44/1979, 28. – 29. gr. 2238
- Jónsbók 1281, ýmis ákvæði – Kaupabálkur, kap. 16 1465
- – Kaupabálkur, kap. 17 1466
- – Landsleigubálkur, kap. 16 1461
- – Landsleigubálkur, kap. 36 1464
- – Mannhelgi, kap. 8 2206
- – Þjófabálkur, kap. 15 og 16 2208
- kyrrsetning – 18/1949, 24. gr. 2578
- lausafjárkaup – 39/1922, 17. gr. 2224
- – 39/1922, 37. gr. 2227
- loftferðalög – 34/1964, X. k. 1187
- – alþjóðasamningur – 41/1949, III. k. 1207
- lögbann – 18/1949, 28. gr. 2579
- lögræðislög – 95/1947, 21. gr. 2138
- málflutningsmenn – N.L. Kristjáns V., 15. apríl 1687, 9. kap. 2714
- opinber mál, bótaábyrgð ríkissjóðs – 74/1974, 149. gr. 2692
- – 74/1974, XVIII. k. 2693
- póstlög – 31/1940, VI. k. 1224
- ráðherrar – 4/1963, 13. gr. 26
- siglingalög – 66/1963, 8. gr. 1786
- – 66/1963, IX. k. 1816
- sjómannalög – 67/1963, 51. gr. 1837
- umferðarlög – 40/1968, VI. k. 1151
- útvarpsefni – 19/1971, IV. k. 940
- vátryggingar – 20/1954, 25. gr. 1242
- vegalög – 6/1977, 65. gr. 1123
- vöruflutningar á landi – 24/1982 1159
- vörumerki – 47/1978, 38. gr. 2428
- þinglýsingalög – 6/1978, 20. gr. 2625

Ábyrgð (fjárskuldbindingar):
- jafnvirðiskaup – 104/1952 1773
- á launum við gjaldþrot – 31/1974 2642
- norræn fjárfestingarlán – 77/1982 245
- ríkisábyrgðir, sjá Fjárhagsmálefni 239
- á skuldum hjóna – 20/1923, IV. k. 2167
- á tékka – 94/1933, IV. k. 2265
- á víxli – 93/1933, IV. k. 2249

Ábyrgðartrygging – 20/1954, 91. – 96. gr. 1253
Aðalkjarasamningar:
- opinberra starfsmanna – 46/1973, II. – III. k. 128
- starfsmanna ríkis og bæja – 29/1976, II. k. .. 134

Aðbúnaður, hollustuhættir og öryggi á vinnustöðum – 46/1980 630
Aðfluttar ósútaðar húðir – 35/1891 1755
Aðfluttar vörur, varsla og tollmeðferð – 59/1969, IV. k. 462
Aðför:
- aðfararfrestur – N.L. Kristjáns V., 15. apríl 1687, I. bók, 22. kap. 2553
- aðfararhæfir dómar, skv. Norðurlandasamningi – 30/1932 2563
- aðfararlög – 19/1887 2554
- eftir áfrýjuðum dómum – tilskipun 13. jan. 1792 2566
- eftir dómum, er leggja fyrir fyllingar- eða synjunareið – tilskipun 14. september 1792 .. 2566
- hreppstjóra – 32/1911 2595

Aðgerðir í atvinnumálum – 9/1969 2131
Aðgerðir til afkynjunar – 16/1938 1087
Aðilar einkamála – 85/1936, IV. k. 2509
Aðilaskýrsla – 85/1936, IX. k. 2516
Aðilayfirlýsing – 85/1936, X. k. 2522
Aðsetursskipti, tilkynningar – 73/1952 175
Aðstoð í skatta- og tollamálum, sjá Norðurlönd og Skattar og gjöld
Aðstoð í tollamálum milli Íslands og Sambands-

lýðveldisins Þýskalands – 44/1978 515
Aðstoð til vatnsveitna – 93/1947 2035
Aðstoð við þroskahefta – 47/1979 1003
Aðstoðarprestar (capellanar) – kirkjuordinantia Kristjáns 4, hin norska, 2. júlí 1607 695
Aðstoðarsjóður á vegum Efnahags- og framfarastofnunarinnar – 25/1976 218
Aðstöðugjald – 73/1980, V. k. 510
Afborgun af skuldabréfum – tilskipun 9. febrúar 1798 2220
Áfengi:
– aðflutningsbann, undanþága – 3/1923 2500
– einkasala – 63/1969 1748
– innflutningur – 82/1969, II. k. 2490
– meðferð í landinu – 82/1969, V. k. 2494
– sala og veitingar – 82/1969, IV. k. 2492
– tilbúningur – 82/1969, III. k. 2492
– varnir – 82/1969, VII. k. 2497
Áfengislög – 82/1969 2490
Áfengisvarnarnefndir – 82/1969, 30. gr. 2497
Áfengisvarnarráð – 82/1969, 27. og 28. gr. 2497
Áfengisvarnarráðunautur – 82/1969, 26. gr. 2497
Áfengis- og tóbaksverslun ríkisins – 63/1969 1748
Afgjald leigujarða – 64/1976, V. k. 1473
Afgreiðslugjöld skipa – 79/1975, 20. gr. 480
Afhending Skálholts – 32/1963 693
Afhendingarstaður í lausafjárkaupum – 39/1922 2223
Afkynjanir – 16/1938 1087
Aflagjald v/ stofnfjársjóðs fiskiskipa – 4/1976 1674
Afla- og útgerðarskýrslur – 55/1941 1669
Aflatryggingarsjóður sjávarútvegsins – 51/1983 1696
Afleysingarmenn – 32/1979 1631
Afleysingar- og forfallaþjónusta í sveitum – 32/1979 1631
Aflýsing skjala – 39/1978, 13. gr. 2357
– 39/1978, 39. gr. 2362
Afnotaréttur fasteigna – 19/1966 2338
Afreksmerki hins íslenska lýðveldis – forsetabréf 85/1950 91
Afréttir:
– afréttamálefni, fjallskil o.fl. – 42/1969 1489
– almenn ákvæði – Jónsbók 1281, Landsleigubálkur, kap. 52 1465
– eyðing refa og minka – 52/1957, 4. gr. 2086
– fuglaveiði og fuglafriðun – 33/1966, 5. gr. 2091
– lax- og silungsveiði – 76/1970, 5. gr. 2100
– veiði – tilskipun 20. júní 1849, 2. gr. 2083
Áfrýjun:
– áfrýjunarstefnur í skiptamálum – 19/1895 2715
– einkamál – 75/1973, II. k. 2707
– frestir – 75/1973, 20. gr. 2708
– – 74/1974, 177. og 179. gr. 2698
– N.L. Kristjáns V., 15. apríl 1687, I. bók, 6. kap. 2714
– nauðasamningar – 19/1924, IV. k. 2658
– opinber mál – 74/1974, XXII. k. 2697
Afsal, stimpilskylda – 36/1978 481
Afstaða foreldra til barna – 9/1981, VIII. k. 2178
Afsögn:
– tékka – 94/1933, XIII. k. 2272
– víxla – 93/1933, VII. k. 2251
– – 93/1933, XV. k. 2261
Afurðalán – 13/1979, 37. gr. 190
Afurðalán, endurkaup – 10/1961, 15. gr. 281
Afurðir:
– flokkun og mat gæra – 22/1976 1768
– flokkun og mat ullar – 21/1976 1767
– Framleiðslueftirlit sjávarafurða – 108/1974 1759
– greiðsla – 43/1943 1746
– gæðamat á æðardún – 39/1970 1769
– meðferð, skoðun og mat á sláturafurðum – 30/1966 1764
– meðferð, verkun og útflutningur sjávarafurða – 108/1974 1759
– – 92/1935 1758
Ágangur búfjár – 42/1969, IV. k. 1494
Ágangur vatns, varnir – 43/1975 2076
– 15/1923, VII. k. 2020
Akfærir sýslu- og hreppavegir – 38/1919 1131
Akranes – Héraðsstjórn, III. kafli k. 1449
Akureyri – Héraðsstjórn, III. kafli d. 1434
Ákvörðun fésekta – 14/1948 2477
Ákvörðun verslunarlóða – 61/1905 1720
Ákæra – 74/1974, XIV. k. 2683
Ákærufrestun, skilorðsbundin – 74/1974, 115. gr. 2685
– 19/1940, 56. gr. 2443
Ákærureglur – 19/1940, IV. k. 2437
– 19/1940, VI. k. 2443
– 73/1972, VII. k. 2388
Ákæruskjal – 74/1974, XIV. k. 2683
Ákæruvald – 74/1974, III. k. 2662
Álag á ferðagjaldeyri – 81/1980 502
Álaveiðar – 76/1970, XI. k. 2116
Álbræðsla við Straumsvík, sjá Iðnaður
Aldraðir:
– byggingarsjóður – 49/1963 670
– dvalarstofnanir – 91/1982, II. k. 582
– eftirlaun – 97/1979 619
– ellilífeyrir – 67/1971, II. k. 517
– framkvæmdasjóður – 91/1982, II. k. 582
– happdrætti dvalarheimilis aldraðra sjómanna – 16/1973 2282
– málefni – 91/1982 580
Aldur presta – konungsbréf 16. febrúar 1621 695
Aldurshámark opinberra starfsmanna og embættismanna – 27/1935 142
Aldurslagasjóður – 37/1978, II. k. 1270
Alidýrasjúkdómar – 11/1928 1590
Alifuglarækt – 31/1973, V. k. 1568
Allsherjarregla – 19/1940, XIII. k. 2457
Almanak:
– almanakssjóður – 25/1921, 10. gr. 763
– Alþingissamþykkt um breytingu 1. júlí 1700 1361
– einkaleyfi Háskóla Íslands – 25/1921 762
– tilskipun um breytingu 10. apríl 1700 1361
Almannafriður á helgidögum þjóðkirkjunnar – 45/1926 725
Almannafriður og allsherjarregla – 19/1940, XIII. k. 2457
Almannahætta – 19/1940, XVIII. k. 2463
Almannaskráning – 54/1962 168

Almannatryggingar:
– almenn lög – 67/1971 516
– bætur – 67/1971, II. k. B. 517
– – 67/1971, IV. k. B. 525
– – 67/1971, V. k. B. 528
– – 67/1971, VI. k. A. 534
– deildir – 67/1971, 1. – 2. gr. 516
– forstjóri – 67/1971, 3. – 4. gr. 516
– iðgjöld, innheimta – 67/1971, VI. k. B. 537
– lífeyristryggingar – 67/1971, II. k. 517
– sjúkratryggingar – 67/1971, IV. k. 528
– skipulag og stjórn – 67/1971, I. k. 516
– slysatryggingar – 67/1971, V. k. 523
– tekjur – 67/1971, II. k. C. 522
– – 67/1971, IV. k. C. 527
– – 67/1971, V. k. C. 534
– tryggingaráð – 67/1971, 5. – 6. gr. 516
– Tryggingastofnun ríkisins – 67/1971, I. k. .. 516
Almannavarnarnefndir – 94/1962, 8. – 9. gr. .. 1329
Almannavarnarráð – 94/1962, II. k. 1328
Almannavarnir – 94/1962 1328
– borgaraleg skylda – 94/1962, III. k. 1330
– landhelgisgæsla – 25/1967, 1. gr. 1316
Almenn hegningarlög – 19/1940 2433
Almenn refsiskilyrði – 19/1940, II. k. 2435
Almenningar:
– afréttamálefni, fjallskil o.fl. – 42/1969, 4. gr. 1489
– almenn ákvæði – Jónsbók 1281, Landsleigubálkur, kap. 52 1465
– fuglaveiði – 33/1966, 5. gr. 2091
– lax- og silungsveiði – 76/1970, 1. gr. 2098
– vatnalög – 15/1923, 1. gr. 2005
– veiði – tilskipun 20. júní 1849, 2. gr. 2083
Almenningsbókasöfn – 50/1976 902
Almenningshagsmunir, brot – 19/1940, XIX. k. 2465
Almennur frídagur 1. maí – 39/1966 598
Alþingi:
– deildir – 33/1944, 32. gr. 4
– – 115/1936, I. k. 66
– fundarsköp – 115/1936, IV. k. 73
– kosning embættismanna – 115/1936, I. k. .. 66
– kosningar – 52/1959 36
– nefndir – 115/1936, II. k. 68
– rannsókn kjörbréfa – 115/1936, I. k. 66
– samkomudagur – 3/1967 65
– skrifstofustjóri þingsins – 115/1936, 11. gr. .. 68
– starfsmenn – 38/1954, VIII. k. 126
– stjórnarskrá – 33/1944 1
– útvarp umræðu – 115/1936, V. k. 77
– þingmál – 115/1936, III. k. 70
– þingskipun – 115/1936, I. k. 66
– þingsköp – 115/1936 66
Alþingisdómur um rekamark – um 1300 2124
Alþingiskosningar:
– atkvæðagreiðsla á kjörfundi – 52/1959, XII. k. 50
– atkvæðagreiðsla utan kjörfundar – 52/1959, XI. k. 47
– kjördagur – 52/1959, IX. k. 46
– kjördeildir – 52/1959, III. k. 37
– kjördæmi – 33/1944, 31. gr. 3
– – 52/1959, II. k. 36
– kjörgengi – 52/1959, 34. gr. 42
– kjörgögn utan kjörfundar – 52/1959, XVI. k. 61
– kjörskrár – 52/1959, V. k. 39
– kjörstaðir – 52/1959, X. k. 46
– kjörstjórnir og kjörstjórar utan kjörfunda – 52/1959, IV. k. 37
– kosningaáróður – 52/1959, XVII. k. 62
– kosningaréttur – 52/1959, I. k. 36
– – 33/1944, 33. gr. 4
– kosningaundirbúningur – 52/1959, VIII. k. .. 42
– kosningaúrslit – 52/1959, XIII. k. 55
Alþingismenn:
– eftirlaun – 46/1965 81
– stjórnarskrá – 33/1944, III. – IV. k. 3
– varamenn – 33/1944, III. k. 3
– – 52/1959, XX. k. 63
– þingfararkaup – 75/1980 79
Alþjóðabankinn, sjá Bankar
Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn, sjá Sjóðir
Alþjóðalánastofnun – 72/1955 216
Alþjóðasamningar /-samþykktir /-reglur, sjá Milliríkjasamningar
Alþjóðasiglingamálastofnun – 52/1960 1947
Alþjóðastofnanir, fastanefndir – 17/1980 34
Alþjóðleg framfarastofnun – 59/1961 218
Alþjóðlegar einkamálaréttarreglur, sjá Norðurlönd: hjúskapur, ættleiðing og lögráð
Alþjóðlegar siglingareglur – 7/1975 1888
Alþýðubankinn – 71/1970 328
Amtmenn:
– niðurlagning embættis – tilskipun 12/1904 ... 158
– sektavald – konungsbréf 3. jan. 1823 159
Andakílsá, eignarnám vegna virkjunar – 20/1921 2061
Arður, almennt ákvæði – 39/1922, 18. – 20. gr. . 2224
Árekstrar á sjó:
– alþjóðareglur – 7/1975 1888
– ráðstafanir – 13/1899 1888
– siglingalög – 66/1963, VII. k. 1814
Arfsal – Jónsbók 1281, Kvennagiftingar, kap. 30 2206
Arfur, sjá Erfðir
Arfvon – Jónsbók 1281, Kvennagiftingar, kap. 30 2206
Áritun afborgana á skuldabréf – tilskipun 9. feb. 1798 2220
Árnastofnun – 77/1979 761
Árskógshreppur, kaup á landi – 44/1969 258
Ársreikningar – 51/1968, III. k. 1726
Ásetningur – 19/1940, II. k. 2435
Áskorunarmál – 97/1978 2542
Atkvæðagreiðsla:
– utan kjörfundar – 52/1959, XI. k. 47
– á kjörfundi – 52/1959, XII. k. 50
– til sveitarstjórna – 5/1962, 1. gr. 1386
Atvinnufrelsi – 33/1944, 69. gr. 7
Atvinnu- og þjónustufyrirtæki sveitarfélaga með takmarkaðri ábyrgð – 24/1972 1393
Atvinnufyrirtæki, vernd gegn prentuðum um-

mælum – 71/1928 2220
Atvinnuhættir, brot á reglum – 19/1940, XX. k. 2465
Atvinnuleysi, alþjóðasamþykkt – 20/1958 630
Atvinnuleysisbætur – 64/1981, V. k. 552
Atvinnuleysistryggingar – 64/1981 548
Atvinnuleysistryggingasjóður – 64/1981, II. k. ... 548
Atvinnumál, aðgerðir – 9/1969 2131
Atvinnumálanefnd – 9/1969 2131
Atvinnuréttindi:
– bifreiðaeftirlitsmenn – 40/1968, 15. gr. 1135
– brytar og matreiðslumenn á farskipum og fiskiskipum – 50/1961 1867
– byggingafræðingar – 73/1968 948
– dómtúlkar og skjalþýðendur – 32/1914 2548
– dýralæknar – 77/1981 1582
– fasteignasalar – 47/1938 2220
– félagsráðgjafar – 41/1975 1082
– fiskiðnaðarmenn – 55/1971, 10. gr. 865
– heilbrigðistæknar – 64/1971, ... 1076
– hjúkrunarfræðingar – 8/1974 1069
– húsameistarar – 73/1968 948
– iðjuþjálfar – 75/1977 1078
– iðnfræðingar – 46/1982 872
– iðnráðgjafar – 86/1981 1993
– íslenskir ríkisborgarar – 103/1954 2131
– kafarar – 12/1976 1868
– kaupmenn – 39/1922, 4. gr. 2222
– kennarar og skólastjórar – 51/1978 827
– leiðsögumenn skipa – 48/1933 1912
– ljósmæður – 17/1933 1065
– lyfjafræðingar – 35/1978 1079
– læknar – 80/1969 1012
– löggiltir endurskoðendur – 67/1976 1728
– löggiltir niðurjöfnunarmenn sjótjóns – 74/1938 1825
– löggiltir vigtarmenn – 60/1915 1745
– málflytjendur – 61/1942 2544
– meinatæknar – 99/1980 1082
– sálfræðingar – 40/1976 949
– sjúkraþjálfarar – 58/1976 1077
– skipstjórnarmenn á íslenskum skipum – 69/1973 1856
– tannlæknar – 7/1929 1063
– tæknifræðingar – 73/1968 948
– útlendingar – 26/1982 1351
– verkfræðingar – 73/1968 948
– vélstjórar á íslenskum skipum – 72/1966 ... 1862
– verkstjórar – 49/1961 1979
– viðskiptafræðingar og hagfræðingar – 27/1981 1728
– þroskaþjálfar – 18/1978 1079
Atvinnuskuldarvarnarþing – 85/1936, 82. gr. .. 2513
Atvinnuvegir, rannsóknir – 64/1965 951
Auðgunarbrot:
– fjárdráttur – 19/1940, 247. gr. 2473
– fjárkúgun – 19/1940, 251. gr. 2474
– fjársvik – 19/1940, 248. gr. 2473
– gripdeild – 19/1940, 245. gr. 2473
– hilming – 19/1940, 254. gr. 2474
– misneyting – 19/1940, 253. gr. 2474
– ólögmæt meðferð fundins fjár – 19/1940, 246. gr. 2473
– rán – 19/1940, 252. gr. 2474
– skilasvik – 19/1940, 250. gr. 2473
– umboðssvik – 19/1940, 249. gr. 2473
– þjófnaður – 19/1940, 244. gr. 2472
Aukadómþing – 85/1936, 38. gr. 2506
Aukaverk presta – 36/1931 714
Aukastörf – 38/1954, VII. k. 126
Aukatekjur:
– prestar – prestastefnusamþykkt, júlí 1764 ... 711
– ríkissjóður – 79/1975 478
Austur-Skaftafellssýsla:
– lögsagnarumdæmi – 56/1976 2551
– sveitarstjórn – 31/1877 1395
Ávana- og fíkniefni – 65/1974 1062
– 19/1940, 173. gr. a. 2464
Áveita á Flóann – 68/1917 1548
Áveitur – 15/1923, IV. k. 2011
Ávöxtun fjár tryggingafélaga – 17/1964 1306

B.

Bakarabrauð, þyngd – 11/1917 1747
Bandalag starfsmanna ríkis og bæja – 38/1954, IX. k. 126
– 46/1973 127
– 29/1976 133
Bandaríki Norður-Ameríku:
– ábyrgð ríkissjóðs vegna veru herliðs – 99/1943 1332
– menningarskipti – auglýsing 12/1957 947
– varnarsamningur – 110/1951 1318
Bankar:
– Alþjóðabankinn – 105/1945 215
– – auglýsing 72/1955 216
– – 28/1970 216
– – 7/1977 217
– – 32/1982 217
– Alþýðubankinn – 71/1970 328
– bankaeftirlit – 10/1961, IV. k. 280
– Búnaðarbanki Íslands – 28/1976 310
– – veðdeild – 31/1954 316
– – – 34/1979 314
– Iðnaðarbanki Íslands – 113/1951 321
– Íslandsbanki, gullforði – 16/1920 215
– – 6/1921 og 51/1905 306
– kjarasamningar starfsmanna banka í eigu ríkisins – 34/1977 316
– Landsbanki Íslands – 11/1961 286
– – veðdeild – 1/1900 289
– – – 30/1902 292
– – – 60/1928 292
– – – 122/1935 297
– – – 94/1941 298
– – – 55/1945 299
– – – 73/1965 299
– Norræni fjárfestingarbankinn – 26/1976 ... 218
– – 77/1982 245
– Ríkisveðbanki Íslands – 49/1931 302
– Samvinnubanki Íslands – 46/1962 326
– – stofnlánadeild – 45/1972 327
– Seðlabanki Íslands – 10/1961 278

– sparisjóðir – 69/1941 335
– sveitabankar – 31/1930 318
– Söfnunarsjóður Íslands – 2/1888 329
– Útvegsbanki Íslands – 12/1961 302
– – 34/1957 306
– Verslunarbanki Íslands – 46/1960 323
– – stofnlánadeild – 48/1966 324
Bankavaxtabréf, sjá Bankar, Landsbanki Íslands, veðdeild
Bann:
– við að selja eða leigja skip úr landi – 2/1917 1945
– við að veita upplýsingar um ferðir skipa – 9/1940 1333
– við blaðaútgáfu erlendra sendiráða á Íslandi – 62/1978 35
– við fjárhagslegum stuðningi erlendra aðila við íslenska stjórnmálaflokka – 62/1978 ... 35
– heimild til að banna innflutning á varningi, er sýkingarhætta stafar af – 8/1920 215
– við innflutningi á niðursoðinni mjólk og þurrmjólk – 88/1949 1754
– við innflutningi ósútaðra skinna og húða – 3/1902 1755
– gegn jarðraski – 123/1940 1928
– við losun hættulegra efna í sjó – 20/1972 ... 1948
– lög um að banna hnefaleika – 92/1956 893
– við ofbeldiskvikmyndum – 33/1983 974
– við okri – 58/1960 2214
– við útflutningi á gulli – 16/1920 215
Bannsvæði herstjórnar – 60/1943 1333
Barðastrandarsýsla, skipting – 27/1887 1395
Barnabætur – 75/1981, VI. k. 373
Barna- og unglingafræðsla – 63/1974 797
Barnaheimili, sjá Dagvistarheimili og Barnaverndarlög
Barnakennarar:
– embættisgengi – 51/1978 827
– lífeyrissjóður – 93/1980 156
Barnalífeyrir – 67/1971, 14. gr. 519
Barnalög – 9/1981 2173
Barnaskólar, sjá Grunnskólar
Barnaverndarnefndir – 53/1966, II. k. 960
Barnaverndarráð – 53/1966, III. k. 962
Barnsfaðernismál – 9/1981, IX. k. 2181
Barnsfararkostnaður – 9/1981, V. k. 2176
Bátaábyrgðarfélög – 18/1976 1272
Bátaútvegur:
– sérstakur skattfrádráttur tapaðra skulda vegna skuldaskila – 21/1952 407
– útflutningur á afurðum – 46/1946 1673
Bátfiski á fjörðum – 6/1888 1657
Beitumál – 45/1946 1667
Beitutekja – 39/1914 1666
Bensín, olía, verðjöfnun – 34/1953 1783
Bensíngjald – 79/1974, 1. gr. 1126
Berklavarnarlög – 66/1939 993
Berklaveiki í nautpeningi – 25/1923 1603
Bernarsambandið, innganga – 74/1947 2390
– auglýsing 110/1947 2391
Bernarsáttmálinn – 80/1972 2391
Bessastaðaárvirkjun – 105/1974 2070
Biðlaun:
– alþingismenn – 75/1980, 8. gr. 80
– forseti – 26/1969 13
– ráðherrar – 92/1955, 29. gr. 140
– ríkisstarfsmenn – 38/1954, V. k. 123
Bifreiðaeftirlit ríkisins – 40/1968, 15. gr. 1135
Bifreiðar – 40/1968, II. k. 1133
Bindiskylda innlánsstofnana – 12/1981 195
Birting á stefnum fyrir stroknum föngum – opið bréf 15. des. 1820 2715
Birting laga – 33/1944, 27. gr. 3
– 64/1943 83
Biskup:
– erindisbréf – 1. júlí 1746 687
– forræði á kirkjum – Kristinréttur 1275 689
– kosningar – 96/1980 686
Bjargráðasjóður – 51/1972 1299
Björgun:
– manna sem sýnast dauðir, skylda – tilskipun 4. ágúst 1819 1334
– siglingalög – 66/1963, VIII. k. 1815
– skylda skipstjóra – 66/1963, 42. gr. 1793
Blygðunarsemi – 19/1940, 209. gr. 2468
Bókafulltrúi ríkisins – 50/1976, 10. gr. 903
Bókasöfn:
– almenningsbókasöfn – 50/1976 902
– Blindrabókasafn Íslands – 35/1982 905
– bókasöfn prestakalla – 17/1931 723
– bókasöfn við grunnskóla – 63/1974, X. k. .. 818
– Háskólabókasafn – 38/1969, 8. og 13. gr. .. 901
– – 43/1977, IV. k. 905
– – 77/1979, VII. k. 759
– héraðsskjalasöfn – 7/1947 907
– Landsbókasafn Íslands – 38/1969 900
– skylduskil til safna – 43/1977 903
– Þjóðskjalasafn Íslands – 13/1969 907
Bókhald – 51/1968 1722
– 19/1940, 262. gr. 2475
Bókhald ríkisins – 52/1966 219
– 61/1931 228
Bókhald sveitarfélaga – 58/1961, III. k. 1373
Bókmenntaverðlaun Norðurlandaráðs, skattfrelsi – 13/1976 407
Bolungarvík:
– bæjarfógeti – 17/1974, 2. gr. 1457
– eignarnám – 16/1932 1944
– kaupstaðarréttindi – 17/1974 1457
Bólusetningar, ónæmisaðgerðir – 38/1978 992
Borgaraleg skylda: (ýmis dæmi)
– almannavarnir – 94/1962, III. k. 1330
– Félagsdómur – 80/1938, 41. gr. 601
– Landsdómur – 3/1963, 3. gr. 26
– meðdómsmannastörf – 85/1936, 37. gr. A ... 2505
– seta í kjörstjórn – 52/1959, 12. gr. 38
– seta í sveitarstjórn – 58/1961, 19. gr. 1369
Borgararéttindi, svipting – 19/1940, VII. k. 2445
Borgardómarar – 74/1972 2549
Borgarfjarðarhreppur, sameining við Loðmundarfjarðarhrepp – 40/1972 1386
Borgarfógetar – 74/1972 2549
Borgarneshreppur, kaup á landi – 33/1973 259
Bótaréttur, sjá Skaðabætur

Botnvörpuskip:
– hvíldartími háseta – 53/1921 1668
– kaup og kjör yfirmanna – 6/1973 607
Bráðabirgðabreyting nokkurra laga – 50/1948 .. 233
Bráðabirgðalög – 33/1944, 28. gr. 3
Bráðabirgðaútflutningsskýrslur – 53/1935 164
Brauð:
– blandað með þurrmjólk – 22/1938 1979
– hámarksverð – 22/1938 1979
– þyngd – 11/1917 1747
Brauðgerðarhús, eignarnám – 23/1917 1953
Breiðafjörður, selaskot – 30/1925 2088
Breiðdalshreppur, jarðakaup – 9/1972 259
Brenna – 19/1940, 164. gr. 2463
Bretland, ráðstafanir vegna viðskiptasamnings – 88/1933 1770
Breyting á kirkjuskipun – 33/1944, 79. gr. 8
Breyting lausaskulda bænda í föst lán, sjá Bændur, lausaskuldir
Breytt verðgildi íslensks gjaldmiðils – 35/1979 ... 181
Brotavarnarþing, sjá Varnarþing
Brottfall viðurlaga – 19/1940, IX. k. 2450
Brúargerð – 6/1977, VIII. k. 1121
Brunabótafélag Íslands – 9/1955 1282
Brunamálastofnun ríkisins – 74/1982, I. k. 1287
Brunatryggingar:
– í Reykjavík – 25/1954 1428
– utan Reykjavíkur – 59/1954 1286
Brunavarnir og brunamál – 74/1982 1287
Brytar og matreiðslumenn – 50/1961 1867
Bú, óskipt – 8/1962, II. k. 2198
Búfé:
– innflutningur – 74/1962 1572
– sæðing – 31/1973, IX. k. 1569
Búfjárhald í kaupstöðum og kauptúnum – 44/1964 1421
Búfjárkyn, ræktun erlendra búfjárkynja – 31/1973, IX. k. 1569
Búfjárrækt:
– héraðsráðunautar – 31/1973, 4. gr. 1557
– lög – 31/1973 1557
Búfjártrygging – 20/1954, II. k. 1252
– 20/1943 1292
Búfræðslunefnd – 55/1978, I. k. 845
Búlandshreppur, jarðakaup – 10/1972 259
Búnaðarbanki Íslands, sjá Bankar.
Búnaðarfélag Íslands, lífeyrir starfsmanna – 15/1928 143
Búnaðarfræðsla – 55/1978 845
Búnaðarmálasjóður – 40/1982 1511
Búnaðarnám – 55/1978, II. k. 846
Búnaðarskólar – 55/1978, II. k. 846
Búreikningastofa landbúnaðarins – 20/1967 ... 1605
Búseta, atvinnuréttindi – 103/1954 2131
Búskipti, er hjón skilja – 3/1878, VI. k. 2606
– – 20/1923, VII. k. 2169
– – 60/1972, VI. k. 2160
Bústofnslánafélög – 31/1930, II. k. 320
Búvísindanám – 55/1978, III. k. 847
Byggðahverfi – 45/1971, V. k. 1505
Byggðasjóður – 97/1976, VI. k. 345
Byggðasöfn – 52/1969, V. k. 913
Bygging jarða – 64/1976, I. k. 1467
Byggingafræðingar – 73/1968 948
Byggingaiðnaður, rannsóknastofnun – 64/1965, VII. k. 957
Byggingarbréf – 64/1976, I. k. 1467
Byggingarfulltrúar – 54/1978, VI. k. 1411
Byggingarkostnaður, vísitala – 18/1983 673
Byggingarleyfi – 54/1978, IV. k. 1409
Byggingarlög – 54/1978 1407
Byggingarmál, yfirstjórn – 54/1978, II. k. 1407
Byggingarnefndir – 54/1978, III. k. 1408
Byggingarreglugerð, almenn – 54/1978, II. k. .. 1407
Byggingarsamvinnufélög – 30/1970 666
Byggingarsamþykktir – 54/1978, II. k. 1407
Byggingarsamþykktir fyrir sveitir og þorp sem ekki eru löggiltir verslunarstaðir – 108/1945 1394
Byggingarsjóður:
– aldraðs fólks – 49/1963 670
– Listasafns Íslands – 41/1959 917
– ríkisins – 51/1980, III. k. 650
– verkamanna – 51/1980, IV k. 655
Byggingarskylda – 64/1976 I. k. 1467
Byggingarstjórar – 54/1978, V. k. 1411
Byggingastofnun landbúnaðarins – 45/1971, XII. k. 1509
Bæjarfógetar – 74/1972 2549
Bæjarnöfn o.fl. – 35/1953 2340
Bæjarstjórnarkosningar – 5/1962 1386
Bæjarstjórnir – 58/1961, 33. – 35. gr. 1371
– sjá ennfremur einstaka kaupstaði
Bæjarþing – 85/1936, 38. gr. 2506
Bændakirkjur:
– byggingarskylda landeiganda – Kristinréttur 1275 689
– eigandaskipti – konungsbréf 5. mars 1751 .. 734
– portionsreikningar – konungsbréf 6. maí 1740 735
Bændur:
– lausaskuldir – 33/1979 1620
– – 15/1962 1619
– – 31/1969 1620
– lífeyrissjóður – 101/1970 1621
Bætur, sjá: Almannatryggingar, bótaákvæði, Atvinnuleysisbætur, Lífeyrissjóðir, bótaákvæði, Skaðabætur, Tryggingar, Örorka
Bætur handa þriðja manni í opinberum málum – 74/1974, XVII. k. 2692
Bætur handa sökuðum manni – 74/1974, XVIII. k. 2693
Böðun sauðfjár – 22/1977 1587
Börn:
– barnabætur – 75/1981, VI. k. 373
– barnalífeyrir – 67/1971, 14. gr. 519
– – sjá ennfremur Lífeyrissjóðir
– barnalög – 9/1981 2173
– barnaverndarnefndir – 53/1966, II. k. 960
– barnaverndarráð – 53/1966, III. k. 962
– barnsfaðernismál – 9/1981, IX. k. 2181
– barnsfararkostnaður – 9/1981, V. k. 2176
– dagvistarheimili, bygging og rekstur – 112/1976 682

– faðerni barna – 9/1981, II. – III. k. 2173
– – 9/1981, IX. k. 2181
– ferming – forordning 13. janúar 1736 705
– – konungsbréf 29. maí 1744 708
– – tilskipun 25. maí 1759 709
– – tilskipun 23. mars 1827 710
– foreldraskyldur – 9/1981, VIII. k. 2178
– forsjá – 9/1981, VIII. k. 2178
– framfærsla – 9/1981, IV. k. 2174
– – 80/1947 569
– heimaskírn – tilskipun 27. júlí 1771 705
– heimild til að skylda unglinga til sundnáms – 39/1925 893
– lögræði – 95/1947 2135
– meðlagsúrskurðir – 9/1981, IV. k. 2174
– óskilgetin börn – 9/1981, III. k. 2173
– – 9/1981, IX. k. 2181
– réttarstaða barna – 9/1981, I. k. 2173
– ríkisborgararéttur – 100/1952 84
– sakhæfisaldur – 19/1940, 14. gr. 2436
– sjómennska, lágmarksaldur – auglýsing 74/1956 579
– skilgetin börn – 9/1981, II. k. 2173
– – 9/1981, IX. k. 2181
– umgengnisréttur – 9/1981, VIII. k. 2178
– vefengingarmál – 9/1981, IX. k. 2181
– vernd barna og ungmenna – 53/1966 960
– vinna barna og unglinga – 46/1980, X. k. .. 640
– ættleiðing – 15/1978 2191
– sjá einnig Foreldravald, Fósturbörn, Framfærsla, Kjörbörn og Stjúpbörn.

C.

Capellan (aðstoðarprestur) – kirkjuordinantia Kristjáns 4., hin norska, 2. júlí 1607 695
CF – 39/1922, 63. gr. 2231
CIF – 39/1922, 64. gr. 2231

D.

Dag- og næturbendingar á íslenskum skipum í sjávarháska – 13/1899 1888
Daggjaldanefnd – 67/1971, 46. gr. 533
Daggjöld – 67/1971, 46. gr. 533
Dagsektir, ýmis ákvæði í kaflanum um Landshagi, Stjórnarfar II. b, svo sem:
– 53/1935, 8. gr. 165
– 54/1962, 6. gr. 169
Dagvistarheimili, bygging og rekstur – 112/1976 682
Dalvík – Héraðsstjórn, III. k. u. 1458
Dalvíkurhreppur:
– eignarnámsheimild – 30/1954 1420
– kaup á landi – 44/1971 1420
Dánargjafir – 8/1962, VII. k. 2205
Dánarbú:
– horfnir menn – 44/1981, I. k. 2148
– opið bréf 10. apríl 1795 231
– samningur milli Norðurlandanna – 108/1935 2613
– skiptalög – 3/1878 2595
Dánarlíkur horfins manns – 44/1981 2148
Dánarvottorð – 64/1962 1090
Danskir ríkisborgarar – 18/1944 88
– 33/1944, ákvæði um stundarsakir 8
DAS, happdrætti – 16/1973 2282
Depositum (geymslufé) – 9/1978 2273
Djúpvegur – 48/1974 1130
Dómar og úrskurðir:
– einkamál – 85/1936, XIV. k. 2537
– Hæstiréttur – 75/1973, IV. k. 2712
– Norðurlandasamningur – 30/1932 2563
– opinber mál – 74/1974, XX. k. 2695
Dómar, skilorðsbundnir – 19/1940, VI. k. 2443
Dómarar:
– einkamál – 85/1936, II. k. 2502
– dómaraskilyrði – 85/1936, II. k. 2502
– fíkniefnamál – 52/1973 2701
– Hæstiréttur – 75/1973, I. k. 2704
– opinber mál – 74/1974, II. k. 2659
– stjórnarskrá – 33/1944, V. k. 6
Dómsáttir – 74/1974, XIV. k. 2683
Dómsmálagjöld – 79/1975 478
Dóms- og kirkjumálaráðuneyti – 73/1969, 4. gr. 15
– auglýsing A 96/1969, 3. gr. 17
Dómsmálastjórnin, úrskurðarvald – konungsúrskurður 23. des. 1864 158
Dómsmálastörf í Reykjavík – 74/1972 2549
Dómsrannsókn – 74/1974, X. k. 2674
Dómstólar:
– aukadómþing – 85/1936, 38. gr. 2506
– bæjarþing – 85/1936, 38. gr. 2506
– dómstóll í ávana- og fíkniefnamálum – 52/1973 2701
– Félagsdómur – 80/1938, IV. k. 600
– fógetaréttur – 19/1887, 2. gr. 2555
– – 18/1949, 2. gr. 2572
– – 85/1936, 29. gr. 2502
– – 85/1936, 223. gr. 2542
– Hæstiréttur Íslands – 75/1973 2704
– Kirkjudómur – 74/1974, 7. gr. 2660
– Landsdómur – 3/1963 26
– manntalsþing – 85/1936, 38. gr. 2506
– – 68/1921 2552
– sakadómur – 74/1974 2659
– – 74/1972, 4. gr. 2550
– Siglingadómur – 52/1970, VIII. k. 1882
– skiptaréttur – 85/1936, 29. gr. 2502
– – 85/1936, 223. gr. 2542
– stjórn Lögmannafélags Íslands – 61/1942, 8. gr. 2546
– stjórnarskrá – 33/1944, 2. gr. 1
– – – 33/1944, 59.–61. gr. 6
– – – 33/1944, 65. og 72. gr. 7
– Synódalréttur – 75/1973, 3. gr. 2705
– uppboðsréttur – 57/1949, 2. gr. 2581
– – 85/1936, 29. gr. 2502
– – 85/1936, 223. gr. 2542
– þinglýsingadómur – 39/1978, I. k. 2354
Dómsvald í héraði, lögreglustjórn, tollstjórn o.fl. – 74/1972 2549
Dómtúlkar og skjalþýðendur – 32/1914 2548
Dómvextir – 56/1979 2544

Dráttarbrautir, bygging – 61/1965 242
– 17/1968 242
Dráttarvextir – 58/1960 2214
Drengskaparheit:
– einkamál – 85/1936, X. k. 2522
– hegningarlög – 19/1940, 145. gr. 2460
– opinber mál – 74/1974, XII. k. 2680
– stjórnarskrá – 33/1944, 47. gr. 5
Drykkjusjúkir menn, meðferð – 39/1964 1008
Dúnn, mat – 39/1970 1769
Dvalarstofnanir aldraðra – 91/1982, IV. k. 583
Dvalarvarnarþing, sjá Varnarþing
Dýr:
– búfjárhald í kaupstöðum og kauptúnum – 44/1964 1421
– dýralyf – 76/1982, X. k. 1055
– dýravernd – 21/1957 931
– eyðing á rottum – 27/1945 1112
– eyðing refa – 48/1919 1395
– eyðing refa og minka – 52/1957 2086
– eyðing svartbaks – 50/1965 2097
– friðun héra – 23/1914 935
– friðun hreindýra – 28/1940 935
– hundahald – 7/1953 1113
– ófriðun sels – 76/1970, XII. k. 2116
– selaskot á Breiðafirði og uppidráp – 30/1925 2088
– útflutningur hrossa – 64/1958 1750
– útrýming sels í Húnaósi – 29/1937 2088
– sjá einnig Búfé, Búfjárhald, Búfjárkyn, Búfjárrækt, Búfjártryggingar og Landbúnað.
Dýralæknar – 77/1981 1582
Dýrtíðarráðstafanir – 100/1948 487
Dönsku lög Kristjáns V. 15. apríl 1683 721

E.

Efnahagslögsaga – 41/1979 116
Efnahagsmál:
– efnahagsaðgerðir – 2/1983 195
– efnahagsmál – 4/1960 183
– kjaramál – 121/1978 186
– ráðstafanir í efnahags- og fjármálum til að stuðla að jafnvægi í þjóðarbúskapnum – 11/1975 271
– – 11/1975 394
– – 11/1975 500
– skipan gjaldeyris- og viðskiptamála – 63/1979 1770
– stjórn efnahagsmála – 13/1979 187
– – 13/1979 235
– – 13/1979 394
– – 13/1979 627
– verðlagsaðhald o. fl. – 12/1981 195
– verðlagsmál – 13/1979, X. k. 1783
– viðnám gegn verðbólgu – 103/1978 185
– – 10/1981 187
– – 10/1981 194
– vöruverð og verðbótavísitala – 109/1978 ... 186
Efnahagssamvinna – 47/1949 218
Efnahags- og framfarastofnun, aðstoðarsjóður – 25/1976 218
Efndastaðarvarnarþing, sjá Varnarþing
Efni rita, ábyrgð – 57/1956, V. k. 2488
Eftirgjald jarða – 64/1976, II. k. 1468
Eftirgjöld af jarðeignum ríkissjóðs – opið bréf 21. maí 1829 2571
Eftirlaun:
– aldraðir – 97/1979 619
– alþingismenn – 46/1965 81
– barnakennarar – 93/1980 156
– fastir starfsmenn Búnaðarfélags Íslands – 15/1928 143
– forseti – 26/1969 13
– prestar – 4/1880 716
– – 48/1907 717
– prestsekkjur – 13/1884 720
– ráðherrar – 47/1965 23
– starfsmenn ríkisins – 64/1955 143
– – 29/1963 148
– – ýmis gömul lagaákvæði 142
Eftirleitir – 42/1969, VII. k. 1497
Eftirlit:
– ábúð jarða – 45/1971, IV. k. 1504
– – 45/1971, VII. k. 1506
– með aðbúnaði, hollustuháttum og öryggi á vinnustöðum – 46/1980, XII. k. 642
– með bankastarfsemi – 10/1961, IV. k. 280
– brunamál – 74/1982 1287
– með börnum og ungmennum – 53/1966 960
– með framleiðslu á fóðurvörum, áburði og sáðvörum, og verslun með þær vörur – 53/1978 1751
– með hreppum – 58/1961, IV. k. 1380
– úr landi með fiskveiðum í landhelgi – samþykkt 54/1913 1661
– með lyfjum – 49/1978, XI. k. 1042
– með mannflutningum til útlanda – 3/1876 .. 1355
– – 14/1891 1359
– – 9/1896 1359
– – 49/1903 1360
– með matvælum og öðrum neyslu- og nauðsynjavörum – 24/1936 1109
– með opinberum sjóðum – 20/1964 2336
– með ráðningu starfsmanna og húsnæðismálum ríkisins – 97/1974 233
– rafmagnseftirlit ríkisins – 60/1979 2048
– sjávarafurðir – 108/1974 1759
– með skipum – 52/1970 1873
– með skotvopnum, sprengiefnum og skoteldum – 46/1977 1337
– með útlendingum – 45/1965 1347
Eftirrit, gjald – 79/1975, 20. gr. 480
Egg:
– friðun – 33/1966, II. k. 2092
– – 33/1966, V. k. 2095
– sala eftir þyngd – 21/1912 1746
Egilsstaðakauptún – 58/1947 1418
Eiður:
– einkamál – 85/1936, X. k. 2522
– opinber mál – 74/1974, XII. k. 2680
– stjórnarskrá – 33/1944, 47. gr. 5
Eiginvíxlar – 93/1933, XIII. k. 2259

Eignakönnun – 67/1947 488
Eignardómsmál – 85/1936, 220. gr. 2541
Eignarnám:
– brauðgerðarhús – 23/1917 1953
– framkvæmd eignarnáms, almenn lög – 11/1973 2366
– hafnalög – 45/1973 1929
– íþróttalög – 49/1956, 23. gr. 892
– jarðalög – 65/1976, 13. – 15. gr. 1477
– landgræðsla – 17/1965, 7. gr. 1541
– landkaupasjóður vegna kaupstaða og kauptúna – 54/1981, 11. gr. 1406
– lausn ítaka af jörðum – 113/1952, 7. gr. 2369
– lax- og silungsveiði – 76/1970, 3. gr. 2100
– – 76/1970, 14. gr. 2102
– – 76/1970, 39. gr. 2109
– – 76/1970, 67. gr. 2114
– – 76/1970, 85. gr. 2116
– loftferðir – 34/1964, 64. gr. 1177
– námulög – 24/1973, 8. gr. 2126
– náttúruvernd – 47/1971, 35. gr. 928
– Orkubú Vestfjarða – 66/1976, 14. gr. 2066
– orkulög – 58/1967, 14. gr. 2039
– – 58/1967, 16. gr. 2040
– – 58/1967, 31., 32. – 34. gr. 2042
– skipulagslög – 19/1964, VII. k. 1403
– stjórnarskrá – 33/1944, 67. gr. 7
– útmæling lóða í kaupstöðum o.fl. – 75/1917 1414
– vatnalög – 15/1923 2005
– vegagerð – 6/1977, X. k. 1122
– ýmis sérlög er heimila eignarnám er ennfremur að finna, t.d. í köflum um Fjárhagsmálefni, Héraðsstjórnir, Siglingar og útgerð og Vatnsréttindi og orkumál
Eignarréttindi, vernd á sviði iðnaðar, Parísarsamþykkt – 102/1961 1980
Eignarréttur, friðhelgi – 33/1944, 67. gr. 7
Eignarréttur og afnotaréttur fasteigna – 19/1966 2338
Eignaskattur – 75/1981 348
Eignaspjöll /-svipting – 19/1940, XXVII. k. 2475
Eignaupptaka, almenn ákvæði – 19/1940, 69. gr. 2447
Eignir kirkna, viðhald – tilskipun 24. júlí 1789 733
Eindagi samnings – 39/1922, 12. – 13. gr. 2223
Einkaleyfi /-réttur (sérleyfi):
– almenn lög – 12/1923 2373
– – 15/1946 2378
– fólksflutningar með langferðabifreiðum – 29/1983 1162
– fólksflutningar með strætisvögnum – 29/1983, 10. gr. 1164
– hitaveitur – 58/1967, V. k. 2041
– námulög – 24/1973, 10. gr. 2127
– rafveitur – 58/1967, IV. k. 2040
– vatnsveitur – 15/1923, III. k. 2008
Einkamál, meðferð í héraði – 85/1936 2501
Einkamálefni, kerfisbundin skráning upplýsinga – 63/1981 2142
Einkaréttur, innflutningur trjáplantna – 78/1935 1754
Einkasala:
– áfengi og tóbak – 63/1969 1748
– afnám einkasölu á viðtækjum – 19/1967 943
Einkaskólar – 63/1974, XIII. k. 819
– 55/1974, 6. gr. 789
Einkavegir – 6/1977, VI. k. 1120
Einkenning fiskiskipa – 31/1925 1660
Eiturefni og hættuleg efni – 85/1968 1056
– 59/1969, 7. gr. 453
Ekknabætur /-lífeyrir – 67/1971, II. k. 517
Eldfim efni, meðferð – 74/1982, III. k. 1290
Eldsvoðar:
– almannahætta – 19/1940, XVIII. k. 2463
– brunavarnir og brunamál – 74/1982 1287
– tilkynningar – 74/1982, IV. k. 1290
Ellilífeyrir, sjá Lífeyrissjóðir
Ellistyrkur:
– embættismenn – 5/1904 142
– prestar – 48/1907 717
Embætti og embættismenn:
– sjá einnig Opinberir starfsmenn og Starfsmenn ríkisins
– aldurshámark – 27/1935 142
– – 38/1954, 13. gr. 122
– aukastörf – 38/1954, VII. k. 126
– eftirlaun o. fl., sjá Eftirlaun
– embættisbústaðir – 27/1968 140
– forgangsréttur kandídata frá Háskóla Íslands til embætta – 36/1911 126
– kjarasamningar B.S.R.B. – 29/1976 133
– kjarasamningar opinberra starfsmanna – 46/1973 127
– laun – 92/1955 140
– – 46/1973 127
– – 29/1976 133
– – 38/1954, V. k. 123
– lausn frá embætti – 33/1944, 20. gr. 2
– – 38/1954, III. k. 120
– lífeyrir, sjá Eftirlaun
– orlof – 38/1954, IV. k. 123
– refsivernd – 19/1940, 106. – 108. gr. 2455
– réttindi og skyldur – 38/1954 119
– réttur kvenna til embættisnáms o.fl. – 37/1911 127
– skyldur – 38/1954, VI. k. 124
– stjórnarskrá – 33/1944 1
– veikindaleyfi – 38/1954, IV. k. 123
– veiting starfa – 38/1954, II. k. 119
– – 33/1944, 20. gr. 2
– verkfall, sjá Verkföll
Embættisgengi kennara og skólastjóra – 51/1978 827
Embættiskostnaður sóknarpresta – 36/1931 714
Endurbygging eyðijarða – 45/1971, VII. k. 1506
Endurgreiðsla:
– framfærslustyrks – 80/1947, V. k. 576
– ríkissjóðs á skólakostnaði – 63/1974, XIV. k. 819
– – 46/1967 831
Endurhæfing vegna skertrar starfshæfni – 27/1970 595
Endurrit, gjald – 79/1975, 20. gr. 480

Endurskoðendur, löggiltir – 67/1976 1728
Endurskoðun:
– ríkisreikninga – 61/1931, II. k. 229
– sveitarstjórnarreikninga – 58/1961, 55. – 57. gr. 1375
– sýslureikninga – 58/1961, 106. gr. 1382
Endurtrygging, innlend – 43/1947 1277
Endurupptaka dæmdra mála – 75/1973, VI. k. .. 2713
– 74/1974, XXIII. k. 2700
– 9/1981, 55. gr. 2183
Erfðafestubréf, stimpilskylda – 36/1978, 20. gr. .. 484
Erfðalög – 8/1962 2197
Erfðaréttur, brottfall – 8/1962, IV. k. 2200
Erfðaskrá – 8/1962, VI. k. 2202
Erfðir:
– almenn lög – 8/1962 2197
– eigna- og afnotaréttur fasteigna – 19/1966, 7. gr. 2339
– erfðaafsöl – 8/1962, V. k. 2201
– erfðaábúð – 64/1976, V. k. 1473
– – 102/1962, IX. – XI. k. 1486
– erfðafjársjóður – 12/1952 580
– – 8/1962, VIII. k. 2205
– erfðafjárskattur – 30/1921 414
– erfingjaskipti – 3/1878, I. k. 2595
– – 3/1878, VII. k. 2607
– horfnir menn – 44/1981 2148
– höfundaréttur – 73/1972, 31. gr. 2384
– ráðstöfun erfðafjárskatts og erfðafjár ríkissjóðs til vinnuheimila (Breytist 1. jan. 1984, sjá – 44/1983, 35. gr.) – 12/1952 580
– samningur milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um erfðir og skipti dánarbúa – 108/1935 2613
– ættaróðul – 65/1976, VI. k. 1482
– ættleiðing – 15/1978, II. k. 2193
Erindi til stjórnarinnar – tilskipun 3. apríl 1771 .. 159
Erindisbréf handa biskupum – erindisbréf 1. júlí 1746 687
Erlend búfjárkyn – 31/1973, IX. k. 1569
– heiðursmerki – forsetabréf 15/1947 92
– hlutafélög – 32/1978, XVII. k. 2331
– herskip og herloftför – tilskipun 44/1939 ... 1327
– sendiráð, bann við blaðaútgáfu – 62/1978 .. 35
– skip, gjöld – 47/1925 157
– viðskipti – 10/1961, V. k. 282
Erlendir dómar – 40/1968, 81. gr. 1153
– 19/1940, 71. gr. 2447
– sjá og Milliríkjasamningar
Erlendir menn, sjá Útlendingar og Varnarþing
Eskifjarðarhreppur, hreppamörk – 56/1968 ... 1419
Evrópa, gjaldeyrissamningur – 34/1959 217
Evrópuráð:
– menningarsáttmáli – auglýsing 26/1956 98
– réttindi þess – auglýsing 99/1955 98
– samningur um verndun mannréttinda – auglýsing 11/1954 97
– – auglýsing 17/1967 98
Eyðijörð – 64/1976, 1. gr. 1467
– 45/1971, VII. k. 1506
Eyðing refa – 48/1919 1395
– refa og minka – 52/1957 2086
– rotta – 27/1945 1112
– svartbaka – 50/1965 2097

F.

Faðerni barna – 9/1981, II. – III. k. 2173
– 9/1981, IX. k. 2181
Fálkaorða – forsetabréf 42/1944 88
– forsetabréf 114/1945 90
Fangar, stroknir, birting á stefnum – opið bréf 15. des. 1820 2715
Fangelsi og vinnuhæli – 38/1973 2477
Fánadagar – forsetaúrskurður 44/1944 10
Fáni forseta Íslands – forsetaúrskurður 40/1944 .. 14
Fáni Íslendinga – 34/1944 8
Farbann – 52/1970, VII. k. 1882
Fardagar:
– leiguliða jarða – 64/1976, 22. gr. 1471
– leigutaka húsnæðis – 44/1979, III. k. 2235
– presta – tilskipun 6. jan. 1847 716
Farmannalög – Jónsbók 1281, kap. 28 2207
Farskip, brytar – 50/1961 1867
Farsóttalög – 10/1958 977
Farþegaskip – 52/1970, 1. gr. 1873
Fastanefndir hjá alþjóðastofnunum – forsetaúrskurður 17/1980 34
Fasteignalánafélög annars veðréttar – 51/1932 ... 342
Fasteignamat ríkisins – 94/1976 2341
Fasteignasala – 47/1938 2220
Fasteignaskattur – 73/1980, II. k. 503
– 29/1959 513
Fasteignavarnarþing – 85/1936, 78. gr. 2512
Fasteignaveðslán, skipting – 39/1937 2373
Fasteignir:
– eignar- og afnotaréttur – 19/1966 2338
– skráning og mat – 94/1976 2341
– stjórnarskrá – 33/1944, 40. gr. 5
– – 33/1944, 67. gr. 7
– uppboð – 57/1949, II. k. 2583
Fatlaðir – 41/1983 585
– 25/1962 595
– sjá ennfremur 47/1981 í skrá um aldursröð laga
Fávitastofnanir – 53/1967 1008
Félagafrelsi:
– landbúnaðarverkafólks, alþjóðasamþykkt – auglýsing 75/1956 628
– stjórnarskrá – 33/1944, 73. gr. 8
Félagsdómur – 80/1938, IV. k. 600
– 46/1973, VII. k. 131
Félagsheimilasjóður – 107/1970 975
Félagsheimili – 107/1970 975
Félagslegar íbúðir – 51/1980, IV. k. 655
Félagslegt öryggi, Norðurlandasamningur – 66/1981 556
Félagsmálaráðuneyti – 73/1969, 4. gr. 15
– auglýsing A 96/1969, 4. gr. 17
Félagsráðgjöf – 41/1975 1082
Félagssamningar, stimpilskylda – 36/1978, III. k. 483
Félags- og tómstundastarfsemi – 24/1970, III. k. 894

Félagsstofnun stúdenta – 33/1968 770
Félagsstörf í grunnskóla – 63/1974, 43. gr. 811
Félagsútgerð – 66/1963, III. k. 1786
Félög og stofnanir, skylduspárnaður – 3/1978, IV. k. 398
Ferðagjaldeyrir, álag – 81/1980 502
Ferðamál – 60/1976 1233
Ferðamálaráð Íslands – 60/1976, II. k. 1233
Ferðamálasjóður – 60/1976, V. k. 1236
Ferðaskrifstofa ríkisins – 60/1976, III. k. 1234
Ferðaskrifstofur, almennar – 60/1976, IV. k. .. 1235
Ferjuhald – 6/1977, VII. k. 1121
Ferming (confirmation):
– forordning 13. jan. 1736 705
– forordning 29. maí 1744 693
– konungsbréf 29. maí 1744 708
– tilskipun 25. maí 1759 709
– tilskipun 23. mars 1827 710
Ferskfiskeftirlit, útflutningsgjald – 108/1974, 18. gr. 1763
Fésektir, ákvörðun – 14/1948 2477
– 19/1940, V. k. 2438
Fíkniefnadómstóll – 52/1973 2701
Fíkniefnamál – 52/1973 2701
Fíkniefni – 65/1974 1062
Firmu og prókúruumboð – 42/1903 2417
Fiskeldi – 76/1970, IX. k. 2114
Fiskibátar, róðrartími – 47/1973 1663
Fiskiðjuver ríkisins – 52/1949 1691
Fiskiðnaður:
– rannsóknastofnun – 64/1965, IV. k. 954
– verðjöfnunarsjóður – 72/1969 1702
Fiskifulltrúi á Spáni og Ítalíu – 5/1925 1759
Fiskimálasjóður – 89/1947 1673
Fiskimið landgrunnsins, verndun – 44/1948 1637
Fiskinet, möskvastærð, sjá Milliríkjasamningar
Fiskiskip:
– aldurslagasjóður – 37/1978, II. k. 1270
– brytar – 50/1961 1867
– einkenning – 31/1925 1660
– erlend, innheimta gjalda – 47/1925 157
– hugtak – 52/1970, I. k. 1873
– lögskráning – 63/1961, II. k. 1844
– olíusjóður – 1/1983 1704
– Samábyrgð Íslands – 37/1978 1269
– stofnfjársjóður – 4/1976 1674
– stuðningur við nýbyggingu – 9/1944 1675
– talstöðvar – 30/1941, III. k. 1228
Fiskiútvegur á Íslandi – konungsbréf 28. febr. 1758 1662
Fiskræktarsjóður – 76/1970, XIV. k. 2118
Fiskúrgangur, mat – 9/1935 1763
Fiskveiðar:
– eftirlit úr landi – 54/1913 1661
– í fiskveiðilandhelgi Íslands – 81/1976 1638
– utan fiskveiðilandhelgi Íslands – 34/1976 .. 1646
– framtíðarsamvinna ríkja, sjá Milliríkjasamningar
– háðar sérstökum leyfum – 12/1975 1709
– í landhelgi – 33/1922 1634
– – 4/1925 1637
– leiðbeiningar við ólöglegar fiskveiðar – 83/1936 1647
– á Norðaustur-Atlantshafi – 68/1981 1648
– tilhögun löggæslu í Norðursjónum – 20/1901 1660
Fiskveiðasjóður Íslands – 12/1961, III. k. 303
– 44/1976 307
Fiskveiðilandhelgi Íslands, veiðar – 81/1976 ... 1638
Fiskveiðisamþykktir og lendingasjóðir – 86/1917 1657
Fiskvinnsluskóli – 55/1971 864
Fjallskil, afréttamálefni o. fl. – 42/1969 1489
Fjallskilasamþykktir – 42/1969, 3. gr. 1489
Fjallvegir – 6/1977, VII. k. 1121
Fjárdráttur – 19/1940, 247. gr. 2473
Fjárfélag hjóna, slit – 20/1923, VI. k. 2168
Fjárfestingardeilur milli ríkja og þegna annarra ríkja, sjá Milliríkjasamningar
Fjárfestingarbanki, norrænn – 26/1976 218
Fjárfestingarfélag Íslands – 46/1970 2337
Fjárfestingarlán, norræn, ábyrgð – 77/1982 245
Fjárhagslegur stuðningur erlendra aðila við stjórnmálaflokka, bann við – 62/1978 35
Fjárkláði – 22/1977 1587
Fjárkúgun – 19/1940, 251. gr. 2474
Fjárlaga- og hagsýslustofnun – auglýsing 96/1969, 5. gr. 18
– 73/1969, I. k. 15
Fjárlög, fjáraukalög – 33/1944, II. k. 1
– 33/1944, IV. k. 4
Fjárlög, gerð þeirra – 52/1966 219
Fjármál og rekstur skóla – 63/1974, XIV. k. ... 819
Fjármálaráðuneyti – 73/1969, 4. gr. 15
– auglýsing A 96/1969, 5. gr. 18
Fjármunir opinberra stofnana – opið bréf 10. apríl 1795 231
Fjármögnun orkuframkvæmda sveitarfélaga – 20/1976, III. k. 395
– 20/1976, IV. k. 2054
Fjármörk – 42/1969, IX. k. 1499
Fjárnám:
– aðfararlög – 19/1887 2554
– lögtak og fjárnám – 29/1885 2567
– – 31/1915 2571
– Norðurlandasamningur – 30/1932 2563
– tilskipun 13. jan. 1792 2566
– tilskipun 14. sept. 1792 2566
Fjárreiður sveitarfélaga – 58/1961, III. k. 1373
Fjárréttindi, brot gegn – 19/1940, XXVII. k. ... 2475
Fjárræði – 95/1947, I. k. 2135
Fjársafnanir, opinberar – 5/1977 2279
Fjárskiptafélög – 23/1956, IV. k. 1597
Fjarskipti – 30/1941 1227
– 36/1977 1214
Fjárskipti (sauðfé) – 23/1956, V. k. 1599
Fjárskipti vegna hjónaskilnaðar – 60/1972, VI. k. 2160
Fjársvik – 19/1940, 248. gr. 2473
Fjáröflun til vegagerðar – 79/1974 1126
Fjölbrautaskólar – 14/1973 796
Fjölbýlishús – 59/1976 671
Fjörutíu stunda vinnuvika – 88/1971 616
Flatey á Breiðafirði, eignarnám lands – 44/1966 . 256

Fljótaá, virkjun – 98/1935 2060
Flóaáveita – 68/1917 1548
Flokkun og mat á gærum – 22/1976 1768
Flokkun og mat ullar – 21/1976 1767
Flóttamenn, alþjóðasamningur – auglýsing 74/1955 685
Flug:
– alþjóðasamþykkt um samræmingu nokkurra reglna varðandi loftflutninga milli landa – 41/1949 1203
– flugáhafnir – 34/1964, IV. k. 1173
– flugrán – 19/1940, 165. gr. 2463
– flugslys – 34/1964, XI. k. 1188
– flugvellir – 34/1964, VI. k. 1176
– – 119/1950 1212
– herloftför – tilskipun 44/1939 1327
– loftferðir – 34/1964 1168
– – 32/1929 1196
– málefni Flugleiða – 74/1980 1213
– sameining Flugfélags Íslands og Loftleiða – 30/1974 1212
– skráning réttinda í loftförum – 21/1966 1197
– stjórn flugmála – 119/1950 1212
– úrskurðaraðili í deilu um starfsaldurslista flugmanna Flugleiða – 8/1981 1214
Flugeldar, skotvopn og sprengiefni – 46/1977 .. 1337
Flugfélag Íslands:
– lánsábyrgð – 43/1964 241
– – 33/1965 242
– – 70/1966 242
– skuldabréfalán – 89/1957 2284
Flugvallagjald – 8/1976 501
Flutningageymslur – 47/1960, IV. k. 476
Flutningarhvalur – Jónsbók 1281, Rekabálkur, kap. 6 – 11 2123
– konungsbréf 23. júní 1779 2124
Flutningasjóður síldveiða – 64/1970 1689
Flutningsgjöld með loftförum, alþjóðasamningur – 41/1949, II. k. 1204
Flutningskostnaður á sementi, jöfnun – 62/1973 1784
Flutningssamningar:
– á landi – 24/1982 1159
– á sjó – 66/1963, V. k. 1794
FOB – 39/1922, 62. gr. 2230
Fóðureftirlit ríkisins – 53/1978 1751
Fóðurfénaður, ábyrgð á – Jónsbók 1281, Kaupabálkur, kap. 16 1465
Fóðurtryggingarsjóðir – 80/1936 1576
Fóðurvörur, eftirlit með framleiðslu og verslun – 53/1978 1751
Fógetagerðir, gjöld – 79/1975, II. k. 478
Fógetaréttur:
– aðför – 19/1887 2554
– aðför eftir áfrýjuðum dómum – tilskipun 13. jan. 1792 2566
– dánarbú – opið bréf 10. apríl 1795 231
– dánarbú hjóna þegar það sem eftir lifir ábyrgist skuldir – 3/1878, 5. kap. 2605
– dánarbú horfins manns – 44/1981, I. k. 2148
– erfingjaskipti – 3/1878, 7. kap. 2607
– félagsbú við skilnað hjóna – 3/1878, 6. kap. 2606
– – 20/1923, VII. k. 2169
– – 60/1972, VI. k. 2160
– gjaldþrotalög – 6/1878 2620
– innheimta á kröfum með forgangsréttindi hjá þeim mönnum sem hafa látið aðra fá sjálfsvörsluveð í lausafé sínu – opið bréf 11. des. 1869 2620
– kyrrsetning og lögbann – 18/1949 2572
– lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar – 29/1885 2567
– – 31/1915 2571
– meðferð mála – 85/1936, 223. gr. 2542
– nauðasamningar – 19/1924 2647
– nauðungaruppboð – 57/1949 2581
– – 20/1966 2594
– ríkisábyrgð á launum við gjaldþrot – 31/1974 2642
– sala lögveða án undangengins lögtaks – 49/1951 2572
– samningur milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um skipti dánarbúa o.fl. – 108/1935 2613
– samningur milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um gjaldþrotaskipti – 21/1934 2643
– samningur milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um viðurkenningu dóma og fullnægju þeirra – 30/1932 ... 2563
– sektir, aðför eftir dómum o.fl. – NL. Kristjáns V., 15. apríl 1687, I. bók, kap. 22. 2553
– skipti dánarbúa og félagsbúa – 3/1878 2595
– skuldafrágöngubú – 3/1878, 3. kap. 2599
– skuldaráð við skipti búa – 3/1878, 8. kap. .. 2609
– skuldaviðgöngubú – 3/1878, 4. kap. 2604
– slit hlutafélaga – 32/1978, XIV. k. 2327
– slit samvinnufélaga – 46/1937, VII. k. 2291
– stefnur til æðri dóms í skiptamálum – 19/1895 2715
– takmörkin milli lögsagna uppboðshaldara og skiptaráðenda – tilskipun 21. júní 1793 2595
– tilkynning um andlát eða gjaldþrot skuldunauta hins opinbera – kansellíbréf 17. maí 1823 2619
– uppboðsþing í Danmörku og Noregi – tilskipun 19. des. 1693 2580
Fólksflutningar:
– í aðrar heimsálfur, tilsjón með – 3/1876 ... 1355
– – 9/1896 1359
– – 14/1891 1359
– með langferðabifreiðum – 29/1983 1162
– til útlanda, eftirlit – 49/1903 1360
Fólkvangar – 47/1971, 26. gr. 926
Forðageymslur, tollfrjálsar – 47/1960, II. k. ... 474
Forðagæsla – 31/1973, X. k. 1570
Foreldraskyldur – 9/1981, VIII. k. 2178
Foreldravald:
– barnalög (forsjá) – 9/1981, VIII. k. 2178
– barnaverndarlög – 53/1966 960
– hegningarlög – 19/1940, XXI. k. 2466
– hjúskaparlög (forræði) – 60/1972, 47., 48. og 53. gr. 2158

– lögræðislög – 95/1947, IV. k. 2139
– réttindi og skyldur hjóna – 20/1923, II. k. .. 2165
Forfalla- og afleysingaþjónusta í sveitum – 32/1979 1631
Forgangsréttindi vegna innheimtu á kröfum – opið bréf 11. des. 1869 2620
Forgangsréttur:
– kandídata til embætta – 36/1911 126
– ómyndugra – tilskipun 19. des. 1821 2618
– veðhafa fyrir vöxtum – 23/1901 2373
Forgönguréttur ómyndugra – tilskipun 19. des. 1821 2618
Forkaupsréttur:
– fasteignarréttinda af skipulagsástæðum – 19/1964, VII. k. 1403
– fasteignarréttinda í dreifbýli – 65/1976, III. k. 1479
– kaupstaða og kauptúna á hafnarmannvirkjum – 22/1932 1928
Forngripir, verndun – 52/1969, II. k. B. 910
Fornleifar, verndun – 52/1969, II. k. A. 909
Fornminjar – 52/1969, II. k. 909
Forseti Íslands:
– eftirlaun – 26/1969 13
– fálkaorða – forsetabréf 42/1944 88
– – forsetabréf 114/1945 90
– fáni – 40/1944 14
– framboð og kjör – 36/1945 11
– laun – 3/1964 13
– merki – forsetaúrskurður 39/1944 14
– refsivernd – 19/1940, 99. – 101. gr. 2454
– ríkisráð – tilskipun 82/1943 14
– skattfrelsi – 75/1981, 4. gr. 350
– stjórnarskrá – 33/1944 1
Forsjá barna, sjá Foreldravald
Forskóli – 63/1974, XII. k. 819
Forsætisráðuneyti – 73/1969, 4. gr. 15
– auglýsing A 96/1969, 2. gr. 17
Fósturbörn – 9/1981, I. k. 2173
– 9/1981, IV. k. 2174
– 53/1966 960
Fóstureyðing – 25/1975, II. k. 1083
– 19/1940, 216. gr. 2469
Fósturskóli Íslands – 10/1973 784
Framboð:
– til Alþingis – 52/1959, VI. k. 41
– til embættis forseta Íslands – 36/1945 11
– – 33/1944, II. k. 1
– til sveitarstjórnar – 58/1961, 15. gr. 1368
Framburður, rangur – 19/1940, XV. k. 2460
Framfarastofnun, alþjóðleg – 59/1961 218
Framfærsla:
– almannatryggingar – 67/1971 516
– almenn lög – 80/1947 569
– barnalög – 9/1981, IV. k. 2174
– brot á reglum – 19/1940, XX. k. 2465
– stjórn framfærslumála – 80/1947, III. k. ... 572
– stjórnarskrá – 33/1944, 70. – 71. gr. 7
– styrkveitingar – 80/1947, IV. k. 573
– vegna hjónaskilnaðar – 60/1972, V. k. 2156
Framfærslulög – 80/1947 569
Framfærslunefndir – 80/1947, III. k. 572
Framfærsluréttur – 80/1947, II. k. 570
Framfærsluskylda – 80/1947, I. k. 569
– 20/1923, I. k. 2164
Framfærslustyrkir – 80/1947, IV. k. 573
Framfærsluvísitala – 1/1959, 4. gr. 674
– – 10/1981, 4. – 5. gr. 194
Framhaldsskólastig, viðskiptamenntun – 51/1976 794
Framhaldsskólar:
– fjölbrautaskólar – 14/1973 796
– menntaskólar – 12/1970 789
– skólakerfi – 55/1974 788
– viðskiptamenntun á framhaldsskólastigi – 51/1976 794
Framkvæmd eignarnáms – 11/1973 2366
Framkvæmdaáætlanir, heimildir til lántöku, sjá kafla II. c. 2. e. 260
Framkvæmdasjóður:
– aldraðra – 91/1982, II. k. 582
– fatlaðra – 41/1983, IX. k. 592
– Íslands – 97/1976, V. k. 344
– ríkisins – 55/1942 248
– Ríkisútvarpsins – 19/1971, 14. gr. 938
– öryrkja og þroskaheftra (felldur úr gildi 1. jan. 1984) – 47/1979, 6. k. 1006
Framkvæmdastofnun ríkisins – 97/1976 342
Framkvæmdir, opinberar – 63/1970 250
Framleiðnisjóður landbúnaðarins – 89/1966 ... 1511
Framleiðslueftirlit sjávarafurða – 108/1974 1759
Framleiðsluráð landbúnaðarins – 95/1981 1606
Framsal sakamanna:
– almenn hegningarlög – 19/1940, I. k. 2433
– Norðurlandasamningur – 7/1962 2479
Framtalsnefndir – 73/1980, 27. gr. 508
FRANKO – 39/1922, 65. gr. 2231
Frelsissvipting – 19/1940, XXIV. k. 2470
Frestun ákæru:
– almenn hegningarlög – 19/1940, 56. gr. 2443
– opinber mál – 74/1974, 115. gr. 2685
Frídagur – 39/1966 598
Friðhelgi:
– eignarréttar – 33/1944, 67. gr. 7
– einkalífs – 19/1940, XXV. k. 2471
– heimilis – 33/1944, 66. gr. 7
Friðlýsing náttúruminja og stofnun útivistarsvæða – 47/1971, 22. – 33. gr. 925
Friðun:
– fornminjar – 52/1969, II. k. 909
– fuglar – 33/1966, II. k. 2092
– gróðurvernd – 17/1965, III. k. 1543
– hérar – 23/1914 935
– hreindýr – 28/1940 935
– hús og önnur mannvirki – 52/1969, IV. k. .. 911
– lax og göngusilungur – 76/1970, IV. k. 2102
– náttúruminjar – 47/1971, 22. – 33. gr. 925
– ostrurækt – 21/1939, 1. gr. 2132
– ræktun skóga – 3/1955, III. k. 1535
– skógar og melar – 11/1894 1539
– vatnasilungur – 76/1970, V. k. 2105
– verndun jarðhitasvæða – 58/1967, VII. k. .. 2043
– verndun Mývatns og Laxár í Suður-Þingeyjarsýslu – 36/1974 930

– Þingey í Skjálfandafljóti – 62/1961 1420
– Þingvellir – 59/1928 929
Frystihús á kjötútflutningshöfnum – 52/1932 ... 1758
Fræðsla varðandi kynlíf, barneignir o.fl. – 25/1975 1083
Fræðsluráð – 63/1974, II. k. 799
Fræðsluskylda – 63/1974, 10. gr. 799
Fræðslustjóri – 63/1974, II. k. 799
Fræðsluumdæmi – 63/1974, 10. gr. 799
Fuglar:
– friðun – 33/1966, II. k. 2092
– inn- og útflutningur, kaup og sala – 33/1966, V. k. 2095
– veiði – 33/1966 2090
– verndun, alþjóðasamningur – auglýsing 14/1956 936
Fullnusta refsidóma kveðinna upp í Danmörku, Finnlandi, Noregi og Svíþjóð o. fl. – 69/1963 2483
Fulltrúar dómara – 85/1936, 33. gr. 2503
– 79/1919 2553
Fullvinnslugjald – 58/1981, 11. gr. 1687
Fundafrelsi – 33/1944, 74. gr. 8
Fundarsköp – 115/1936, IV. k. 73
Fundið fé:
– í kaupstöðum – opið bréf 8. júní 1811 2371
– ólögmæt meðferð – 19/1940, 246. gr. 2473
– í sveitum – opið bréf 5. des. 1812 2371
Fýlasótt, varnir gegn – 70/1940 1002
Fyrirframgreiðsla opinberra gjalda – 3/1971 ... 513
Fyrirgerð erfðaréttar – 8/1962, IV. k. 2200
Fyrirhleðsla á vatnasvæði:
– Héraðsvatna – 113/1945 2075
– Þverár og Markarfljóts – 27/1932 2073
Fyrirtæki:
– bókhald – 51/1968 1722
– – 19/1940, 262. gr. 2475
– félagafrelsi – 33/1944, 73. gr. 8
– Fjárfestingarfélag Íslands – 46/1970 2337
– fyrirtækjaskrá – 62/1969 1730
– gæðamerki – 89/1935 2430
– hlutafélög – 32/1978 2298
– hlutarútgerðarfélög – 45/1940 2293
– löggiltir endurskoðendur – 67/1976 1728
– rekstrarlánafélög – 98/1938 2297
– samvinnufélög – 46/1937 2284
– varnir gegn óréttmætum verslunarháttum – 84/1933 1746
– vátryggingarfélög – 50/1978, II. k. 1259
– verðlag, samkeppnishömlur og óréttmætir viðskiptahættir – 56/1978 1773
– vernd atvinnufyrirtækja gegn óréttmætum prentuðum ummælum – 71/1928 2220
– verslanaskrár, firmu og prókúruumboð – 42/1903 2417
– verslunarskýrslur – 12/1922 1733
Fyrning:
– eigna – 75/1981, III. k. 359
– kröfuréttinda almennt – 14/1905 2215
– saka – 19/1940, IX. k. 2450
– sjókrafna – 66/1963, X. k. 1819
– tékkakröfu – 94/1933, X. k. 2269
– víxilkröfu – 93/1933, XI. k. 2258
Fæðingarorlof – 67/1971, 16. gr. 520

G.

Gagnkvæm aðstoð í tollamálum milli Íslands og Sambandslýðveldisins Þýskalands – 44/1978 515
Gagnkvæm vátryggingarfélög – 50/1978, II. k. 1259
Gagnkvæmir samningar þrotamanns – 6/1978, VII. k. 2628
Gagnsakavarnarþing – 85/1936, 49. gr. 2509
Gáleysi – 19/1940, 18. – 19. gr. 2436
Galloway–kyn – 74/1962, II. k. 1573
Gangstéttagjöld:
– á Akureyri – 87/1970 1436
– í kaupstöðum – 18/1920 1416
– í Reykjavík – 42/1911 1431
Gatnagerðargjöld – 51/1974 1415
Garðahreppur, kaup á landi – 66/1969 258
Garðyrkjuskóli ríkisins – 91/1936 849
Gegnumdregnar bækur kirkna – konungsbréf 19. maí 1747 735
Geislatæki, öryggisráðstafanir – 95/1962 1333
Geislavirk efni, öryggisráðstafanir – 95/1962 ... 1333
Geithellnahreppur, jarðakaup – 37/1972 259
Gelding húsdýra – 123/1935 1604
Gengismál:
– gengisbreytingar, ráðstafanir – 28/1962 198
– – 69/1967 199
– – 74/1968 200
– – 97/1972 202
– – 78/1974 203
– – 2/1975 204
– – 2/1978 205
– – 22/1979 206
– – 81/1981 207
– – 28/1982 208
– gengishagnaðarsjóður – 79/1967 208
– gengishagnaður af útfluttum sjávarafurðum – 79/1967 208
– gengismál og erlend viðskipti – 10/1961, V. k. 282
– gengismunur gjaldeyrisbankanna – 40/1969 198
– gengisskráning, launabreytingar o.fl. – 22/1950 183
– ráðstafanir í sjávarútvegi – 79/1968 210
– – 106/1974 212
– – 106/1974 1703
– – 106/1974 1704
– 55/1975 212
– ráðstafanir vegna landbúnaðarins – 74/1967 214
– – 83/1968 214
Gengismunarsjóður í þágu sjávarútvegsins – 2/1983, 4. gr. 196
Gerðahreppur, kaup jarða – 64/1973 260
Gertæki – 19/1940, 260. gr. 2475
– Jónsbók 1281, Kaupabálkur, kap. 1. 2207
Getnaðarvarnir – 25/1975, I. k. 1083
Getraunir – 59/1972 2283

Geymslufé, ábyrgð – Jónsbók 1281, Þjófabálkur, kap. 15. ... 2208
Geymslufé (depositum) – 9/1978 ... 2273
Gildissvið refsilaga – 19/1940, I. k. ... 2433
Gin- og klaufaveiki – 11/1928 ... 1590
Girðing um jarðhitasvæði – 58/1967, VII. k. ... 2043
Girðingarlög – 10/1965 ... 1528
Gistihús, bygging í Reykjavík – 36/1946 ... 2082
Gististaðahald – 53/1963 ... 2078
Gististaðir – 53/1963, III. k. ... 2079
Gjafsókn – 85/1936, XI. k. ... 2534
Gjalddagar opinberra gjalda:
– aðstöðugjald – 73/1980, 39. gr. ... 511
– fasteignagjöld – 73/1980, 4. gr. ... 503
– sameiginleg innheimta – 68/1962, 4. gr. ... 513
– samræming gjalddaga – 73/1980, 45. gr. ... 512
– tekju- og eignaskattur – 75/1981, 110. gr. ... 388
– útsvar – 73/1980, 39. gr. ... 508
Gjaldmiðils- og gjaldeyrismál:
– Alþjóðagjaldeyrissjóður – 105/1945 ... 215
– – 82/1968 ... 216
– – 15/1977 ... 216
– – 53/1965 ... 216
– – 28/1970 ... 216
– – 7/1977 ... 217
– – 38/1979 ... 217
– ferðagjaldeyrir, álag – 81/1980 ... 502
– gjaldeyrisbankar, gengismunur – 40/1969 ... 198
– gjaldeyriseftirlit – 10/1961, V. k. ... 282
– – 63/1979 ... 1770
– gjaldeyris- og viðskiptamál, skipan – 63/1979 ... 1770
– gjaldeyrissamningur Evrópu – 34/1959 ... 217
– gjaldeyrissjóður og alþjóðabanki – 105/1945 ... 215
– gjaldeyrisverslun – 82/1941 ... 214
– gjaldmiðill, breytt verðgildi – 35/1979 ... 181
– gjaldmiðill Íslands – 22/1968 ... 179
– gjaldmiðill, peningafals og önnur brot – 19/1940, XVI. k. ... 2461
Gjaldheimta:
– tilskipun 30. jan 1793 ... 232
– sameiginleg – 68/1962 ... 513
Gjaldheimtumenn, aðför hjá þeim – kansellíumburðarbréf 16. nóv. 1819 ... 2619
Gjaldþrot, ríkisábyrgð á launum – 31/1974 ... 2642
Gjaldþrot skuldunauta hins opinbera – kansellíbréf 17. maí 1823 ... 2619
Gjaldþrotalög – 6/1978 ... 2620
Gjaldþrotaskipti:
– almenn lög – 6/1978 ... 2620
– Norðurlandasamningur – 21/1934 ... 2643
Gjöld og skattar, sjá Skattar og gjöld
Grafreitir utanþjóðkirkjumanna – 21/1963, 31. gr. ... 748
Greftrun líka – kirkjuordinantia Kristjáns 4., hin norska, 2. júlí 1607 ... 695
Gráslepppuafurðir, útflutningsgjald – 43/1982 ... 440
Greiðsla íslenskra afurða – 43/1943 ... 1746
Greiðsla vátryggingariðgjalda fiskiskipa – 17/1976 ... 1276
Greiðsla verkkaups – 28/1930 ... 615
– 15/1931 ... 615
Greiðslubandalag Evrópu – 6/1953 ... 217
Greiðslustöðvun – 6/1978, II. k. ... 2621
Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins – 41/1983, IV. k. ... 589
Grenivík, sala lands – 44/1967 ... 257
Gripdeild – 19/1940, 245. gr. ... 2473
Gróðurhús, sala afurða – 95/1981, VI. k. ... 1616
Gróðurvernd – 17/1965, III. k. ... 1543
Grunnskólar:
– almenn lög – 63/1974 ... 797
– bókasöfn – 63/1974, X. k. ... 818
– einkaskólar – 63/1974, XIII. k. ... 819
– forskóli – 63/1974, XII. k. ... 819
– heilsuvernd – 61/1957 ... 840
– – 63/1974, XI. k. ... 818
– kennsluskipan – 63/1974, V. k. ... 810
– kennarar – 63/1974, IV. k. ... 807
– – 51/1978, II. k. ... 827
– markmið – 63/1974, I. k. ... 797
– námsefni – 63/1974, V. k. ... 810
– námsmat – 63/1974, VII. k. ... 815
– ráðgjafar og sálfræðiþjónusta – 63/1974, IX. k. ... 817
– réttindi kennara og nemenda – 63/1974, VI. k. ... 813
– sérkennsla – 63/1974, 50. – 52. gr. ... 813
– skólahúsnæði – 63/1974, III. k. ... 805
– skólakostnaður – 46/1967 ... 831
– – 63/1974, XIV. k. ... 819
– skólarannsóknir – 63/1974, VIII. k. ... 816
– skólaskylda – 63/1974, I. k. ... 797
– – 63/1974, VI. k. ... 813
– – 55/1974, 2. – 3. gr. ... 788
– skyldur kennara og nemenda – 63/1974, VI. k. ... 813
– starfslið – 63/1974, IV. k. ... 807
– starfstími – 63/1974, V. k. ... 810
– stjórn – 63/1974, II. k. ... 799
Grýtubakkahreppur, sala jarða – 44/1967 ... 257
– 33/1973 ... 259
Grænfóðursverksmiðjur – 45/1971, X. k. ... 1507
Grænlandssjóður – 102/1980 ... 115
Grænmetisverslun landbúnaðarins – 95/1981, VI. k. ... 1616
Gull, bann við útflutningi – 16/1920 ... 215
Gullbringu- og Kjósarsýsla, breyting á mörkum – 43/1973 ... 1395
Gullforði Íslandsbanka, ráðstafanir – 16/1920 ... 215
Gullkrónur, sektir við landhelgisbrot – 4/1924 ... 1647
Gúmmígjald – 79/1974, 2. gr. ... 1126
Gæðamerki – 47/1968, VIII. k. ... 2429
– 89/1935 ... 2430
Gærumat – 22/1976 ... 1768
Gæsluvarðhald – 74/1974, IX. k. ... 2672
– 19/1940, 76. gr. ... 2449
Gæsluvistarsjóður – 39/1964, III. k. ... 1010
Göngur og réttir – 42/1969, V. k. ... 1495
Götur:
– skipulagslög – 19/1964, 10. – 11. gr. ... 1399
– sveitarstjórnarlög – 58/1961, 10. gr. B. ... 1366
– vegalög – 61/1977, ýmis ákvæði ... 1115

H.

Haffæri skipa – 52/1970, II. k. 1874
Hafnabótasjóður – 45/1973, V. k. 1934
Hafnalög – 45/1973 1929
Hafnarfjörður – Héraðsstjórn, III. k. g. 1439
Hafnargerðaáætlanir – 45/1973, III. k. 1931
Hafnarhreppur, hreppamörk – 49/1966 1419
Hafnamálastjóri – 45/1973, I. k. 1929
Hafnamálastofnun – 45/1973, I. k. 1929
Hafnarmannvirki, forkaupsréttur kaupstaða og kauptúna – 22/1932 1928
Hafnarvitar – 56/1981, IV.k. 1926
Hafnastjórnir – 45/1973, IV. k. 1932
Hafning dómsmáls – 85/1936, 118. – 119. gr. .. 2521
Hafnsaga, sjá Leiðsaga
Hafrannsóknarstofnun – 64/1965, III. k. 953
Hagfræðingar – 27/1981 1728
Hagfræðiskýrslur – 29/1895 162
– 20/1903 164
– 64/1934 163
Hagrannsóknarstjóri – 54/1974 346
Hagskýrslugerð – 10/1961, VI. k. 283
Hagstofa Íslands:
– aðsetursskipti – 73/1952 175
– almenn lög – 24/1913 161
– – 73/1969 15
– auglýsing 96/1969, 6. gr. 17
– hagfræðiskýrslur – 29/1895 162
– – 20/1903 164
– – 64/1934 163
– lögheimili – 35/1960 1343
– manntal 31. janúar 1981 – 76/1980 166
– nafnskírteini – 25/1965 1314
– þjóðskrá og almannaskráning – 54/1962 ... 168
Hagstofustjóri – 73/1969, II. k. 16
– 24/1913 161
Hagsýslustjóri – 73/1969, II. k. 16
Hagsýslustofnun – 73/1969 15
– auglýsing 96/1969, 5. gr. 18
Hald á munum – 74/1974, VI. k. 2669
Hálshreppur, kaup á landi – 11/1969 258
Handíðaskóli – 38/1965 886
Handtaka – 33/1944, 65. gr. 7
– 74/1974, VIII. k. 2670
Handtökuvarnarþing – 74/1974, IV. k. 2663
Handveð – 18/1887 2371
Happdrætti:
– getraunir – 59/1972 2283
– happdrætti Dvalarheimilis aldraða sjómanna – 16/1973 2282
– happdrætti og hlutaveltur – 6/1926 2280
– happdrættislán ríkissjóðs f. h. Vegasjóðs vegna framkvæmda við Norðurveg og Austurveg – 36/1975 1130
– happdrættislán ríkissjóðs, skattfrelsi vinninga – 83/1948 407
– – 74/1953 407
– happdrættislán ríkissjóðs til að fullgera Djúpveg – 48/1974 1130
– happdrættislán ríkissjóðs vegna vega- og brúagerða á Skeiðarársandi – 99/1971 1129
– Háskóli Íslands – 13/1973 2280
– heimild til að leyfa héraðssamböndum íþrótta- og ungmennafélaga að stofna til sérstakrar tegundar happdrættis – 15/1952 2284
– í sambandi við skuldabréfalán Flugfélags Íslands – 89/1957 2284
– veðmálastarfsemi í sambandi við kappreiðar og kappróður – 23/1945 2282
– vöruhappdrætti fyrir Samband íslenskra berklasjúklinga – 18/1959 2281
Háskóli Íslands:
– almenn lög – 77/1979 751
– bókasafn – 38/1969 901
– – 43/1977 905
– – 77/1979, VII. k. 759
– doktorar og meistarar – 77/1979, VI. k. ... 759
– embætti og stöður – 77/1979, VIII. k. 760
– Félagsstofnun stúdenta – 33/1968 770
– forgangsréttur kandídata til embætta – 36/1911 126
– Happdrætti Háskóla Íslands – 13/1973 2280
– kennarar og deildir – 77/1979, III. k. 753
– – 77/1979, IX. k. 760
– kennsla og nemendur – 77/1979, IV. k. 756
– kennslustofnun í uppeldisvísindum – 16/1947, II. k. 779
– námslán og námsstyrkir – 72/1982 763
– próf – 77/1979, V. k. 758
– skólakerfi – 55/1974 788
– stjórnarskrá – 33/1944, 64. gr. 7
– stofnanir og eigur – 77/1979, VII. k. 759
– stofnun Árna Magnússonar – 70/1972 761
– styrkur til Íslendinga vestan hafs – 76/1942 .. 769
– tilraunastöð í meinafræði – 11/1947 760
– útgáfa almanaks – 25/1921 762
Hefð – 46/1905 2370
Hegningarhús, sjá Fangelsi
Hegningarlög, almenn – 19/1940 2433
Heiðursmerki, erlend – forsetabréf 15/1947 ... 92
Heiðurspeningur vegna vígslu Skálholtskirkju – forsetabréf 63/1963 693
Heilbrigðiseftirlit, hollustuhættir – 50/1981 1092
Heilbrigðisfulltrúar – 50/1981, V. k. 1103
– 50/1981, VI. k. B. 1105
Heilbrigðismál:
– afkynjanir – 16/1938 1087
– berklavarnarlög – 66/1939 993
– eiturefni og hættuleg efni – 85/1968 1056
– farsóttalög – 10/1958 977
– fávitastofnanir – 53/1967 1008
– fýlasótt – 70/1940 1002
– heilbrigðisþjónusta – 59/1983 1018
– heilsuvernd í skólum – 61/1957 840
– – 63/1974, XI. k. 818
– Heyrnar- og talmeinastöð Íslands – 35/1980 1032
– hjúkrunarlög – 8/1974 1069
– holdsveikir menn – 2/1898 1000
– – 3/1898 1001
– – 57/1909 1002
– hollustuhættir og heilbrigðiseftirlit – 50/1981 1092
– kynsjúkdómar – 16/1978 999

– lyfjadreifing – 76/1982 1046
– lyfjalög – 49/1978 1034
– lyfjaskrá – tilskipun 86/1965 1046
– lyfsölulög – 30/1963 1044
– læknaráð – 14/1942 1011
– lækningaferðir – 21/1955 1033
– ónæmisaðgerðir – 38/1978 992
– ráðgjöf og fræðsla varðandi kynlíf og barneignir, fóstureyðingu, ófrjósemisaðgerðir – 25/1975 1083
– ráðstafanir til að draga úr tóbaksreykingum – 27/1977 1114
– sóttvarnarlög – 34/1954 983
– varningur sem sýkingarhætta stafar af – 8/1920 991
– varnir gegn kynsjúkdómum – 16/1978 999
– varnir gegn sullaveiki og hundahald – 7/1953 1113
– þroskaheftir – 47/1979 1003
– ölvaðir menn og drykkjusjúkir – 39/1964 .. 1008
Heilbrigðismálaráð – 59/1983, II. k. 1019
Heilbrigðisnefndir – 50/1981, II. k. 1094
– 50/1981, VI. k. A. 1104
Heilbrigðis- og tryggingarmálaráðuneyti – 73/1969, 4. gr. 15
– auglýsing A 96/1969, 7. gr. 19
Heilbrigðisreglugerð – 50/1981, 2. gr. 1093
Heilbrigðissamþykktir – 50/1981, IV. k. 1103
Heilbrigðisstéttir:
– heilbrigðistæknar – 64/1971 1076
– hjúkrunarfræðingar – 8/1974 1069
– iðjuþjálfar – 75/1977 1078
– ljósmæður – 17/1933 1065
– lyfjafræðingar – 35/1978 1079
– læknar – 80/1969 1012
– meinatæknar – 99/1980 1082
– sjúkraliðar – 8/1974, 8. gr. 1070
– sjúkraþjálfarar – 58/1976 1077
– tannlæknar – 7/1929 1063
– tæknimenntaðar heilbrigðisstéttir – 64/1971 1076
– þroskaþjálfar – 18/1978 1079
Heilbrigðisþjónusta – 59/1983 1018
Heildsala, leyfi – 41/1968 1710
Heilsugæsla – 59/1983, III. k. 1021
Heilsugæslustöðvar – 59/1983, III. k. 1021
Heilsugæsluumdæmi – 59/1983, III. k. 1021
Heilsuspillandi húsnæði, útrýming – 51/1980, III. k. 650
Heilsuvernd:
– almenn – 59/1983 1018
– í skólum – 61/1957 840
– 63/1974, XI. k. 818
Heilsuverndarlög – 44/1955 1092
Heimagrafreitir – 21/1963, 28. – 30. gr. 748
Heimaskírn – tilskipun 27. júlí 1771 705
Heimavistarskólar:
– grunnskólar – 63/1974, III. k. 805
– skólakostnaður – 49/1967, II. – III. k. 831
Heimaþjónusta fyrir aldraða – 91/1982, III. k. ... 583
Heimild til að skylda unglinga til sundnáms – 39/1925 893
Heimili, friðhelgi – 33/1944, 66. gr. 7
Heimilisfang, sjá Lögheimili
Heimilishjálp í viðlögum – 10/1952 610
Heimilisvarnarþing:
– einkamál – 85/1936, 73. gr. 2512
– opinber mál – 74/1974, IV. k. 2663
Heitfesting – 85/1936, X. k. 2522
– 74/1974, XII. k. 2680
Helgidagar þjóðkirkjunnar, almannafriður – 45/1926 725
Helgihald – kirkjuordinantia Kristjáns 4., hin norska, 2. júlí 1607 694
– tilskipun 29. maí 1744 725
Héraðsbókasöfn – 50/1976 902
Héraðsdómarar – 74/1974, II. k. 2659
– 85/1936, II. k. 2502
Héraðsdómslögmenn – 61/1942, III. k. 2547
Héraðslæknar, skipun og störf – 59/1983, 8. gr. .. 1020
Héraðs- og sóknarnefndir – 36/1907 726
– 21/1890 732
Héraðsráðunautar í búfjárrækt – 31/1973, I. k. .. 1557
Héraðsrafmagnsveitur – 58/1967, IV. k. 2040
Héraðsskjalasöfn – 7/1947 907
Héraðsvötn, fyrirhleðsla – 113/1945 2075
Hérar, friðun – 23/1914 935
Herlið Bandaríkjanna, ábyrgð ríkissjóðs vegna veru þess – 99/1943 1332
Hernaðaraðgerðir, varnir – 94/1962 1328
Herskip og herloftför – tilskipun 44/1939 1327
Herstjórn, bannsvæði – 60/1943 1333
Hey:
– á jörðu annars manns – Jónsbók 1281, Landsleigubálkur, kap. 25. 1464
– forðabúr – 44/1911 1579
– mat á því til sölu – 21/1933 1582
Heyrnar- og talmeinastöð Íslands – 35/1980 ... 1032
Heyrnleysingjaskóli – 13/1962 841
Hilming – 19/1940, 254. gr. 2474
Hin alþjóðlega framfarastofnun – 59/1961 218
Hitaveita Reykjavíkur – 38/1940 1429
Hitaveita Suðurnesja – 100/1974 2067
Hitaveitur – 58/1967, V. k. 2041
Hitunarkostnaður, jöfnun og lækkun – 53/1980 .. 2052
Hjónaskilnaðir – 60/1972, V. k. 2156
Hjónavíglsla:
– gjöld – 79/1975, VII. k. 480
– hjúskaparlög – 60/1972 2152
Hjúalög – 22/1928 2273
Hjúaskildagi – 22/1928, 3. gr. 2274
Hjúkrunarfræðingar – 8/1974 1069
Hjúkrunarkonur, lífeyrissjóður – 16/1965 1070
Hjúkrunarlög – 8/1974 1069
Hjúkrunarráð – 8/1974, 2. gr. 1069
Hjúkrunarskóli Íslands – 35/1962 883
Hjúkrunarskóli við Borgarspítalann í Reykjavík – 81/1972 884
Hjúskaparmál:
– réttarfar – 60/1972, VII. k. 2160
– sættir – 60/1972, V. 2156
– – 60/1972, VII. k. 2160
Hjúskapur:
– fjármál hjóna – 20/1923, III. k. 2166

– kaupmálar og aðrir gerningar – 20/1923, V. k. ... 2167
– ógilding – 60/1972, IV. k. ... 2155
– réttindi og skyldur – 20/1923 ... 2164
– skilyrði hjónavígslu – 60/1972, I. k. ... 2152
– stofnun og slit – 60/1972 ... 2152
Hjúskapur, ættleiðing og lögráð, Norðurlandasamningur, sjá Norðurlönd
Hlunnindi starfsmanna ríkisins – 38/1954, V. k. ... 123
Hlutafé:
– eigin hlutabréf – 32/1978, VIII. k. ... 2310
– greiðsla hlutafjár – 32/1978, III. k. ... 2302
– hlutir, hlutabréf og hlutaskrá – 32/1978, IV. k. ... 2303
– hækkun hlutafjár – 32/1978, V. k. ... 2305
– lækkun hlutafjár – 32/1978, VII. k. ... 2308
– stimpilskylda – 36/1978, III. k. ... 483
Hlutafélög:
– almenn lög – 32/1978 ... 2298
– arðsúthlutun, varasjóðir o. fl. – 32/1978, XIII. k. ... 2325
– ársreikningar – 32/1978, XII. k. ... 2320
– endurskoðun – 32/1978, XI. k. ... 2317
– erlend hlutafélög – 32/1978, XVII. k. ... 2331
– félagsslit – 32/1978, XIV. k. ... 2327
– félagsstjórn, framkvæmdastjóri og fulltrúanefnd – 32/1978, IX. k. ... 2310
– hluthafafundir – 32/1978, X. k. ... 2313
– samruni hlutafélaga – 32/1978, XV. k. ... 2329
– skaðabætur o. fl. – 32/1978, XVI. k. ... 2330
– skráning – 32/1978, XVIII. k. ... 2333
– stofnun – 32/1978, II. k. ... 2299
Hlutarútgerðarfélög – 45/1940 ... 2293
Hlutaveltur og happdrætti – 6/1926 ... 2280
Hlutdeild:
– ávana- og fíkniefni – 65/1974, 5. gr. ... 1063
– dýravernd – 21/1957, 18. gr. ... 934
– eftirlit með skipum – 52/1970, 50. gr. ... 1886
– eituefni og hættuleg efni – 85/1968, 23. gr. ... 1061
– hegningarlög – 19/1940, III. k. ... 2436
– lyfjalög – 49/1978, 58. gr. ... 1044
– lyfsölulög – 30/1963, 68. gr. ... 1045
– loftferðir – 34/1964, 182. gr. ... 1194
– skráning skipa – 53/1970, 24. gr. ... 1854
– söluskattur – 10/1960, 25. gr. ... 497
– tollheimta – 59/1969, 62. gr. ... 469
– útlendingar – 45/1965, 17. gr. ... 1350
Hnefaleikar, bann – 92/1956 ... 893
Holdsveikir menn:
– aðgreining þeirra frá öðrum mönnum og flutningur á opinberan spítala – 3/1898 ... 1001
– – 57/1909 ... 1002
– útbúnaður og ársútgjöld spítala – 2/1898 ... 1000
Hollustuhættir á vinnustöðum – 46/1980 ... 630
Hollustuhættir og heilbrigðiseftirlit – 50/1981 ... 1092
Hollustuvernd ríkisins – 50/1981, III. k. ... 1101
Holræsagjöld:
– Akureyri – 87/1970 ... 1436
– kaupstaðir – 18/1920 ... 1416
– Reykjavík – 42/1911 ... 1431
Holræsi – 15/1923, X. k. ... 2022
Horfnir menn – 44/1981 ... 2148
Hótel– og veitingaskóli Íslands – 6/1971 ... 885
Hreindýr, friðun – 28/1940 ... 935
Hreppamörk og breyting þeirra – 58/1961, I. k. ... 1365
Hreppavegir – 38/1919 ... 1131
Hreppsnefndarkosningar – 58/1961, II. k. ... 1368
– 5/1962 ... 1386
Hreppsnefndir – 58/1961 ... 1365
Hreppsráð – 70/1970, 10. gr. ... 1385
Hreppstjórar:
– aðför – 32/1911 ... 2595
– almenn lög – 32/1965 ... 1313
– innheimta gjalda af erlendum skipum – 47/1925 ... 157
– kjörstjórnarstörf – 52/1959 ... 37
– lögtak – 29/1885, 5. gr. ... 2568
– seta í kjörstjórn – 52/1959, IV. k. ... 37
– umboðsmenn skattstjóra – 75/1981, VIII. k. ... 378
– – 75/1981, IX. k. ... 379
Hringvegur, happdrættislán – 99/1971 ... 1129
Hrogn, innflutningur vegna fiskeldis – 76/1970, X. k. ... 2115
Hross:
– lán – Jónsbók 1281, Kaupabálkur kap. 28. ... 2207
– ræktun – 31/1973, IV. k. ... 1564
– útflutningur – 64/1958 ... 1750
Húðir, ósútaðar:
– aðfluttar – 35/1891 ... 1755
– heimild til að banna innflutning – 3/1902 ... 1755
Húnaós, útrýming sela – 29/1937 ... 2088
Húnavatnssýsla, skipting – 77/1907 ... 1396
Hundahald og varnir gegn sullaveiki – 7/1953 ... 1113
Hundarækt – 31/1973, VI. k. ... 1568
Hundaskattur – 7/1953 ... 1113
Húsafriðun – 52/1969, IV. k. ... 911
Húsagerðarsamþykktir í sveitum – 7/1945, II. k. ... 1525
Húsaleiga:
– greiðsla – 44/1979, IX. k. ... 2241
– samningar – 44/1979 ... 2233
Húsaleigunefndir – 44/1979, XIII. k. ... 2245
Húsameistarar – 73/1968 ... 948
Húsavík – Héraðsstjórn III. k. o. ... 1454
Húsdýr, gelding – 123/1935 ... 1604
Húshitun, orkusparnaður – 53/1980, III. k. ... 2053
Húsmenn – 60/1907 ... 2279
Húsmæðrakennaraskólar – 16/1947, VI. k. ... 780
Húsmæður, orlof – 53/1972 ... 609
Húsnæði í sveitum og kauptúnum – 29/1941 ... 1332
Húsnæðismál ríkisstofnana – 97/1974 ... 233
Húsnæðisstofnun ríkisins – 51/1980 ... 649
– 30/1970, V. k. ... 666
Hússtjórnarkennaraskóli Íslands – 26/1975 ... 850
Hússtjórnarskólar – 53/1975 ... 853
Húsvitjanir presta – tilskipun 27. maí 1746 ... 710
Hvalir:
– alþingisdómur um rekamark – um 1300 ... 2124
– hvalveiðar – 26/1949 ... 2089
– Jónsbók – Rekabálkur 1281, kap. 1. – 8. ... 2120
– – Rekabálkur 1281, kap 11. ... 2124
– landshlutur af flutningshvölum – konungsbréf 23. júní 1779 ... 2124

– rekatilkall – opið bréf 4. maí 1778 2124
– rekstur á land – 21/1957, 8. gr. 932
Hvalur hf.:
– innflutningur skipa – 99/1961 1946
– – 9/1963 1946
– leigunám – 9/1973 1946
Hvammstangahreppur, eignarnámsheimild – 34/1958 1421
Hveiti, manneldisgildi – 30/1947 1108
Hveragerðishreppur, lóðakaup – 23/1966 256
Hvíldartími:
– háseta á botnvörpuveiðiskipum – 53/1921 ... 1668
– starfsmanna – 46/1980, IX. k. 639
Hvítá í Borgarfirði, virkjun – 26/1977 2071
Hægri handar umferð – 65/1966 1157
Hæstaréttarlögmenn – 61/1942, II. k. 2546
Hættuleg efni, bann við losun þeirra í sjó – 20/1972 1948
Hættuleg efni og eiturefni – 85/1968 1056
Hæstaréttardómarar:
– hæstaréttarlög – 75/1973, I. k. 2704
– laun – 46/1973, 4. gr. 128
– stjórnarskrá – 33/1944, III. k. 3
– – 33/1944, V. k. 6
Hæstiréttur Íslands – 75/1973 2704
– 33/1944 1
Höfðahreppur, kaup á landi – 64/1969 258
Höfðakaupstaður – 42/1946 1417
Höfundalög – 73/1972 2379

I, Í.

Íbúaskrá – 54/1962 168
Íbúðarhúsnæði:
– almenn veðlán – 51/1980, III. k. 650
– í eigu ríkisins – 27/1968 140
– félagslegar íbúðabyggingar – 51/1980, IV. k. 655
– heilsuspillandi, útrýming – 51/1980, III. k. .. 650
– skyldusparnaður ungs fólks – 51/1980, VII. k. 664
Íbúðir fyrir aldraða – 91/1982, IV. k. 583
Íbúðir í kjöllurum – 57/1929 648
Iðjuþjálfaskóli – 75/1977 1078
Iðjuþjálfun – 75/1977 1078
Iðnaðarbanki Íslands – 113/1951 321
Iðnaðarlög – 42/1978 1950
Iðnaðarráðuneyti – 73/1969, 4. gr. 15
– auglýsing A 96/1969, 8. gr. 20
Iðnaður:
– Áburðarverksmiðja ríkisins – 43/1971 1956
– álbræðsla við Straumsvík – 76/1966 1962
– – 19/1970 1962
– – 42/1976 1962
– almenn lög – 42/1978 1950
– greiðsla íslenskra afurða – 43/1943 1746
– iðnaðarfélög – 42/1978 1950
– iðnaðarleyfi – 42/1978 1950
– iðnaðarmálagjald – 48/1975 500
– iðnfræðsla – 68/1966 872
– iðnfræðsluráð – 68/1966, III. k. 873
– iðnfræðsluskólar – 68/1966, 2. gr. 873
– Iðnlánasjóður – 68/1967 1994
– iðnráðgjafar – 86/1981 1993
– Iðnrekstrarsjóður – 54/1980 1997
– iðnréttindi – 42/1978 1950
– Iðntæknistofnun Íslands – 41/1978 1991
– Iðnþróunarsjóður – 9/1970 1999
– járnblendiverksmiðja í Hvalfirði – 18/1977 .. 1969
– kísilgúrverksmiðja við Mývatn – 80/1966 .. 1958
– – 48/1969 1961
– – 53/1982 1961
– kísilmálmverksmiðja á Reyðarfirði – 70/1982 1974
– landbúnaðarvörur – 95/1981, VIII. k. 1618
– landssmiðja – 102/1936 1954
– lausaskuldir iðnaðarins – 36/1964 2004
– olíuhreinsunarstöð á Íslandi – 21/1971 1962
– Rannsóknastofnun byggingariðnaðarins – 64/1965, VII. k. 957
– sementsverksmiðja – 35/1948 1955
– sjóefnavinnsla á Reykjanesi – 62/1981 1968
– stálbræðsla – 59/1981 1973
– steinullarverksmiðja – 61/1981 1974
– Tunnuverksmiðjur ríkisins – 49/1957 1977
– undirbúningsfélag fiskkassaverksmiðju – 46/1974 1978
– undirbúningsfélag saltverksmiðju – 47/1976 1966
– undirbúningur þörungavinnslu – 107/1972 .. 1963
– útflutningslánasjóður – 47/1970 1749
– Útflutningsmiðstöð iðnaðarins – 14/1971 .. 2003
– veðtrygging iðnrekstrarlána – 47/1972 2004
– vernd eignarréttinda, alþjóðasamþykkt – 102/1961 1980
– þörungavinnsla við Breiðafjörð – 107/1973 .. 1965
Iðnfræðingar – 46/1982 872
Iðngarðar, lánadeild – 68/1967, 7. – 9. gr. 1995
Iðnrekstrarlán, veðtrygging – 47/1972 2004
Iðntæknistofnun Íslands – 41/1978 1991
Iðnréttindi – 42/1978 1950
Iðnþróunarsjóður fyrir Portúgal – 61/1976 2003
Iðnþróunar- og tæknisjóður, norrænn – 54/1973 2002
Innflutningsgjöld, sjá Tollskrá
Innflutningur:
– búfjár – 74/1962 1572
– fugla – 33/1966, V. k. 2095
– lifandi fiskjar vegna fiskeldis – 76/1970, X. k. 2115
– lyfja – 30/1963, IX. k. 1044
– – 76/1982, VII. k. 1052
– niðursoðinnar mjólkur og þurrmjólkur, bann – 88/1949 1754
– ósútaðra skinna og húða, bann – 3/1902 ... 1755
– sauðnauta og ræktun – 50/1929 1576
– trjáplantna og trjáfræs, einkaréttur – 78/1935 1754
– varnings er sýkingarhætta stafar af – 8/1920 991
Innganga í Bernarsambandið – 74/1947 2390
– auglýsing 110/1947 2391
Innheimta:
– eftirgjalds af jarðeignum landssjóðs – opið

bréf 21. maí 1829 2571
– gjalda af erlendum fiskiskipum – 47/1925 .. 157
– á kröfum með forgangsréttindi hjá þeim mönnum sem hafa látið aðra fá sjálfsvörsluveð í lausafé sínu – opið bréf 11. des. 1869 .. 2620
– meðlaga, Norðurlandasamningur – 93/1962 2195
– opinberra gjalda, fyrirfram – 3/1971 513
– opinberra gjalda, minnsta mynteining – 79/1980 514
– opinberra gjalda, sameiginleg – 68/1962 ... 513
– skatta og gjalda til sveitarsjóða, með álagi – 29/1959 513
– tekju- og eignaskattslög – 75/1981, XIII. k. .. 387
– Tryggingarstofnunar ríkisins – 67/1971, VI. k. B. 537
– ýmissa gjalda með viðauka – 99/1970 513
Innheimtulaun embættismanna – 92/1955, 25. gr. 140
Innheimtustofnun sveitarfélaga – 54/1971 1391
Innheimtuvarnarþing – 85/1936, 82. gr. 2513
Innistæðubinding – 12/1981 195
Innkallanir:
– erfðir – 8/1962, 12. gr. 2199
– erfingjaskipti – 3/1878, VII. k. 2607
– hlutafélög – 32/1978, XIV. k. 2327
– innkallanir í bú – opið bréf 4. janúar 1861 ... 2612
– nauðasamningar – 19/1924, 2. gr. 2647
– – 19/1924, 37. gr. 2655
– samvinnufélög – 46/1937, VII. k. 2291
– skuldafrágöngubú – 3/1878, 20. gr. 2599
– skuldaviðgöngubú – 3/1878, 51. gr. 2604
– sparisjóðir – 69/1941, 24. gr. 340
– vegna kaupa á eignum setuliðsins á Íslandi – 54/1945, 6. gr. 255
– þrotabú – 6/1978, XVI. k. 2637
Innkaupastofnun ríkisins – 72/1947 230
Innlánsstofnanir, bindiskylda – 12/1981 195
Innlánsstofnanir, skattskylda – 65/1982 403
Innlend endurtrygging – 43/1947 1277
Innlent lán – 59/1964 261
Innsetningargerðir:
– aðför – 19/1887, 1. og 12. gr. 2554
– N. L. Kristjáns V., 15. apríl 1687, VI. bók – 14. kap. – 6 2554
Ísafjörður – Héraðsstjórn III. kafli e. 1437
Íslandsbanki:
– bankavaxtabréf – 51/1905 306
– gullforði – 16/1920 215
– seðlaútgáfa – 6/1921 306
Íslenskar afurðir, greiðsla – 43/1943 1746
Íslenskar getraunir – 59/1972 2283
Íslenskir ríkisborgarar, atvinnuréttindi, sjá Atvinnuréttindi
Íslenskur ríkisborgararéttur, sjá Ríkisborgararéttur
Ítala – 42/1969, III. k. 1491
Ítalía, fiskifulltrúi – 5/1925 1759
Ítrekun brota:
– áfengislög – 82/1969, VIII. k. 2498
– hegningarlög – 19/1940, 3. gr. 2433
– – 19/1940, VIII. k. 2447
Ítök:
– jarðalög – 65/1976, 3. gr. 1475
– kirkna – 13/1956 715
– lausn af jörðum – 113/1952 2369
Íþróttafulltrúi – 49/1956, I. k. 888
Íþróttakennaraskóli Íslands – 65/1972 781
Íþróttalög – 49/1956 888
Íþróttamannvirki – 49/1956, II. k. 889
– 49/1967, 12. gr. 833
Íþróttanefnd – 49/1956, I. – II. k. 888
Íþróttasjóður – 49/1956, II. k. 889
Íþróttir:
– almenn lög – 49/1956 888
– hnefaleikar, bann – 92/1956 893
– Íþróttakennaraskóli Íslands – 65/1972 781
– sundhöll í Reykjavík – 32/1928 893
– sundnám unglinga – 39/1925 893

J.

Jafnrétti:
– jafnrétti kvenna og karla – 78/1976 612
– jafnréttisráð – 78/1976 612
– jöfn laun karla og kvenna fyrir jafnverðmæt störf, alþjóðasamþykkt – auglýsing 12/1958 617
– launajöfnuður kvenna og karla – 60/1961 .. 611
– réttur kvenna til embættisnáms o. fl. – 37/1911 127
– starfsmenn ríkisins – 38/1954, 3. gr. 119
Jafnvirðisviðskipti, ábyrgð ríkissjóðs – 104/1952 1773
Jafnvægi í byggð landsins, ráðstafanir – 94/1956 . 1707
Jarðabætur á leigujörðum – 64/1976, III. k. 1469
Jarðaeftirgjöld – 64/1976, II. k. 1468
Jarðalög – 65/1976 1475
Jarðanefndir – 65/1976, II. k. 1476
Jarðasjóður ríkisins – 65/1976, V. k. 1480
Jarðboranir ríkisins – 58/1967, VIII. k. 2043
Jarðeignir landssjóðs, innheimta eftirgjalds – opið bréf 21. maí 1829 2571
Jarðhitasvæði /–virki, verndun og eftirlit – 58/1967, VII. k. 2043
Jarðhiti, vinnsla – 58/1967, III. k. 2039
Jarðir:
– ábúðarlög – 64/1976 1467
– aðilaskipti – 65/1976, II. k. 1476
– afnotabreyting – 65/1976, 12. gr. 1477
– almenn lög – 65/1976 1475
– forkaupsréttur – 65/1976, III. k. 1479
– lausn ítaka af jörðum – 113/1952 2369
– sameining og skipting – 65/1976, 12. gr. ... 1477
Jarðrask, bann – 123/1940 1928
Jarðrækt á Reykhólum, tilraunastöð – 57/1944 .. 1604
Jarðræktarlög – 79/1972 1513
Jarðræktar– og húsagerðarsamþykktir í sveitum – 7/1945 1521
Jarðræktarstyrkir – 79/1972, II. k. 1515
Járnblendiverksmiðja í Hvalfirði – 18/1977 1969
Jónandi geislar, öryggisráðstafanir – 95/1962 .. 1333
Jónsbók 1281, sjá skrá um aldursröð laga
Jöfnun á námskostnaði – 69/1972 768

Jöfnun flutningskostnaðar á sementi – 62/1973 .. 1784
Jöfnun og lækkun hitunarkostnaðar – 53/1980 ... 2052
Jöfnunargjald – 78/1980 450
Jöfnunarsjóður ríkisins – 41/1932 247
Jöfnunarsjóður sveitarfélaga – 73/1980, III. k. ... 504
Jörð, hugtak – 64/1976, 1. gr. 1467

K.

Kafarastörf – 12/1976 1868
Kammerréttarskipun – 18. mars 1720 2553
Kandídatar frá Háskóla Íslands, forgangsréttur til embætta – 36/1911 126
Kapítulstaxtar á Íslandi – tilskipun 16. júlí 1817 .. 219
Kappreiðar og kappróður, veðmál – 23/1945 ... 2282
Karlar og konur, sjá Jafnrétti
Kartöflur, verslun með þær – 95/1981, VI. k. .. 1616
Kaup og kjör yfirmanna á botnvörpuskipum, sem eru stærri en 500 rúmlestir brúttó – 6/1973 607
Kaupabálkur, sjá Jónsbók í skrá um aldursröð laga
Kaupalög – 39/1922 2222
Kaupmaður:
– hugtak – 39/1922, 4. gr. 2222
– verslunaratvinna – 41/1968 1710
Kaupfox – Jónsbók 1281, Kaupabálkur kap. 14 .. 2207
Kauphöndlun – opið bréf 28. des. 1836 1713
Kauplagsnefnd – 1/1959, 4. gr. 674
Kaupmálar:
– alþjóðleg einkamálaréttarákvæði, sjá Norðurlönd, alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap o. fl.
– milli hjóna – 20/1923, V. k. 2167
Kaupskylda:
– á jörðum – 64/1976, 20. gr. 1471
– sveitarfélaga á verkamannabústöðum – 51/1980, V. k. 662
Kaupstaðir:
– breyting á mörkum – 58/1961, 3. gr. 1365
– lögreglusamþykktir fyrir þá – 1/1890 1307
– lögreglusamþykktir utan þeirra – 107/1935 .. 1308
– réttindi – 58/1961, 3. gr. 1365
Kaupstaðir og kauptún:
– búfjárhald – 44/1964 1421
– forkaupsréttur á hafnarmannvirkjum – 22/1932 1928
– holræsa og gangstéttagjöld – 18/1920 1416
– landkaupasjóður – 54/1981 1406
– leigunám húsnæðis – 29/1941 1332
– skipulag – 19/1964 1396
– útmæling lóða o. fl. – 75/1917 1414
Keflavík – Héraðsstjórnir, III. k. n. 1452
Keflavíkurflugvöllur, lögreglustjóri – 33/1954 .. 1310
Kennaraháskóli Íslands – 38/1971 771
Kennarar:
– embættisgengi – 51/1978 827
– menntun – 38/1971 771
– réttindi – 16/1947, VII. k. 781
– réttindi og skyldur kennara í grunnskóla – 63/1974, VI. k. 813
Kennaraskóli Íslands – 23/1963 781
Kennslugögn – 45/1979 838
Kennsluskipan grunnskóla – 63/1974, V. k. 810
Kennslustofnun í uppeldisvísindum – 16/1947, II. k. 779
Kerfisbundin skráning á einkamálefnum – 63/1981 2142
Kirkjugarðar:
– almenn lög – 21/1963 742
– í Reykjavík – 38/1915 749
– – 13/1929 750
– á Stokkseyri – 14/1918 750
Kirkja:
– almannafriður á helgidögum Þjóðkirkjunnar – 45/1926 725
– biskupskosning – 96/1980 686
– bændakirkjur – Kristinréttur 1275 689
– – konungsbréf 5. mars 1751 734
– – konungsbréf 6. maí 1740 735
– eignir kirkna – tilskipun 24. júlí 1789 733
– gegnumdregnar bækur – konungsbréf 19. maí 1747 735
– ferming, sjá Ferming 00
– kirkjubyggingasjóður – 21/1981 730
– kirkju- og manntalsbækur – 3/1945 724
– kirkjugarðar – 21/1963 742
– kirkjugarðasjóður – 21/1963, 27. gr. 748
– kirkjugarðsgjald – 21/1963, 26. gr. 747
– kirkjugripir – 52/1969, III. k. 910
– kirkjuhurðir – kansellíbréf 28. okt. 1828 ... 736
– kirkjuítök – 13/1956 715
– kirkjujarðir, sala – 102/1962, XI. k. 1488
– Kirkjuordinantia Kristjáns 4., hin norska – 2. júlí 1607 694
– kirkjusjóðurinn almenni – 20/1890, 4. gr. .. 731
– kirkjuvígsla – Kristinréttur 1275 690
– kirkjuþing og kirkjuráð – 48/1982 690
– kirknafé, innheimta og meðferð – 20/1890 .. 731
– Kristinréttur Árna biskups Þorlákssonar 1275 689
– máldagabók (kirkjuregistur) Gísla biskups Jónssonar, löggilding – konungsbréf 5. apríl 1749 733
– prestsmata – alþingissamþykkt 1. júlí 1629 .. 714
– – 54/1921 715
– sala kirkjueigna – konungsbréf 30. júní 1786 734
– samstarfsnefnd Alþingis og þjóðkirkjunnar – 12/1982 693
– sérdómstóll – 74/1974, 7. gr. 2660
– Skálholtsstaður – 32/1963 693
– sóknar- og héraðsnefndir – 36/1907 726
– – 21/1890 732
– sóknargjöld – 36/1948 736
– stjórnarskrárákvæði – 33/1944, VI. k. 7
– – 33/1944, 79. gr. 8
– Strandarkirkja – 50/1928 735
– synódalréttur – 75/1973, 3. gr. 2705
– söngmálastjóri og Tónskóli þjóðkirkjunnar – 3/1981 737
– tekjur – tilskipun 27. janúar 1847 715
– tilhlýðilegt helgihald sabbatsins og annarra

helgra daga á Íslandi – tilskipun 29. maí 1744 ... 725
– trúfélög – 18/1975 ... 739
– umsjón og fjárhald – 22/1907 ... 729
– viðhald á eignum þeirra – tilskipun 24. júlí 1789 ... 733
– vígslubiskupar – 38/1909 ... 689
Kirkjureikningar – tilskipun 27. jan. 1847 ... 715
Kísilgúrverksmiðja við Mývatn – 80/1966 ... 1958
– 48/1969 ... 1961
– 53/1982 ... 1961
Kísilmálmverksmiðja á Reyðarfirði – 70/1982 ... 1974
Kjallaraíbúðir – 57/1929 ... 648
Kjaradeilunefnd – 29/1976, IV. k. ... 136
Kjaradómur – 46/1973, IV. k. ... 130
Kjaramál – 121/1978 ... 186
Kjaranefnd – 29/1976, VI. k. ... 137
Kjararannsóknanefnd – 64/1981, bráðabirgðaákv. II. ... 556
Kjarasamningar:
– Bandalags starfsmanna ríkis og bæja – 29/1976 ... 133
– opinberra starfsmanna – 46/1973 ... 127
– starfsmanna ríkisbanka – 34/1977 ... 316
Kjarnfóðurgjald – 95/1981, 2. gr. a. ... 1607
Kjósarsýsla, lögsagnarumdæmi – 43/1973 ... 1395
Kjörbörn:
– alþjóðleg einkamálaréttarákvæði – 29/1931 ... 2184
– – 62/1954 ... 2187
– – 98/1969 ... 2188
– – 95/1973 ... 2190
– erfðir – 8/1962, I. k. ... 2197
– framfærsla – 80/1947, I. k. ... 569
– hjúskapur – 60/1972, I. k. ... 2152
– réttarstaða – 9/1981, I. k. ... 2173
– ættleiðing – 15/1978 ... 2191
Kjördagur:
– við alþingiskosningar – 52/1959, IX. k. ... 46
– við kjör forseta Íslands – 36/1945, 3. gr. ... 12
– við sveitarstjórnarkosningar – 58/1961, 17. gr. ... 1368
Kjördeildir – 52/1959, III. k. ... 37
Kjördæmi – 33/1944, 31. gr. ... 3
– 52/1959, II. k. ... 36
Kjörfundur:
– atkvæðagreiðsla á kjörfundi – 52/1959, XII. k. ... 50
– atkvæðagreiðsla utan kjörfundar – 52/1959, XI. k. ... 47
Kjörgengi:
– til embættis biskups Íslands – 96/1980, 1. gr. ... 686
– til embættis forseta Íslands – 33/1944, 4. gr. ... 1
– við kosningar til Alþingis – 33/1944, 34. gr. ... 4
– – 52/1959, I. k. ... 36
– við sveitarstjórnarkosningar – 58/1961, 19. gr. ... 1369
Kjörgögn utan kjörfundar, skil – 52/1959, XVI. k. ... 61
Kjörræðismenn – 39/1971, 7. gr. ... 31
Kjörseðlar – 52/1959, VIII. k. ... 42
Kjörskrár:
– við alþingiskosningar – 52/1959, V. k. ... 39
– við kjör forseta Íslands – 36/1945, 1. gr. ... 11
– sveitarstjórnarkosningar – 5/1962, 1. gr. ... 1386
Kjörstaðir – 52/1959, X. k. ... 46
Kjörstjórnir og kjörstjórar utan kjörfunda:
– við alþingiskosningar – 52/1959, IV. k. ... 37
– við sveitarstjórnarkosningar – 5/1962 ... 1386
Kjötmat – 30/1966 ... 1764
Kjötútflutningshafnir, frystihús – 52/1932 ... 1758
Klakstöðvar – 76/1970, IX. k. ... 2114
Klám – 19/1940, 210. gr. ... 2468
Klaufaveiki – 11/1928 ... 1590
Kol, sala eftir vigt – 29/1877 ... 1746
Kolamokarar, alþjóðasamþykkt um lágmarksaldur – auglýsing 73/1956 ... 579
Koli, veiði, sala og útflutningur – 19/1941 ... 1706
Konur, sjá Jafnrétti
Kópavogskaupstaður – Héraðsstjórnir III. k. p. ... 1455
Kornforðabúr til skepnufóðurs – 73/1917 ... 1580
Kornvörur, sala eftir vigt – 29/1877 ... 1746
Kosningaáróður – 52/1959, XVII. k. ... 62
Kosningar:
– biskupskosning – 96/1980 ... 686
– um framboð og kjör forseta Íslands – 36/1945 ... 11
– kosningar til Alþingis – 52/1959 ... 36
– stjórnarskrá – 33/1944, 33. gr og 34. gr. ... 4
– sveitarstjórnir – 58/1961, II. k. ... 1367
– – 5/1962 ... 1386
Kosningarréttur:
– til Alþingis – 33/1944, 33. gr. ... 4
– – 52/1959, I. k. ... 36
– til sveitarstjórna – 58/1961, 18. gr. ... 1368
Kosningaundirbúningur, alþingiskosningar – 52/1959, VIII. k. ... 42
Kosningaúrslit, alþingiskosningar – 52/1959, XIII. k. ... 55
Kostnaður við skólahald – 49/1967 ... 831
– 63/1974, XIV. k. ... 819
Krafla, jarðgufuvirkjun – 21/1974 ... 2067
Kristfjárjarðir – 57/1967 ... 257
Kristnisjóður – 35/1970, II. k. ... 704
Krufning / skoðun líka – 74/1974, 106. gr. ... 2683
Kröfur með forgangsréttindum, innheimta – opið bréf 11. des. 1869 ... 2620
Kröfuréttindi:
– áritun afborgana á skuldabréf – tilskipun 9. feb. 1798 ... 2220
– bann við okri, dráttarvextir o. fl. – 58/1960 ... 2214
– fasteignasala – 47/1938 ... 2220
– fyrning skulda og annarra kröfuréttinda – 14/1905 ... 2215
– geymslufé – 9/1978 ... 2273
– húsaleigusamningar – 44/1979 ... 2233
– Jónsbók 1281 – Farmannalög, kap. 28 ... 2207
– – Kaupabálkur, kap. 1 – 2, 4, 14, 20 – 21 og 23 ... 2207
– – Kvennagiftingar, kap. 12, 23 og 30 ... 2206
– – Mannhelgi, kap. 8 og 13 ... 2206

– – Þjófabálkur, kap. 15–16 2208
– lausafjárkaup – 39/1922 2222
– sala notaðra lausafjármuna – 61/1979 2232
– samningsgerð, umboð og ógildir löggerningar – 7/1936 2208
– tékkar – 94/1933 2262
– víxlar – 93/1933 2246
Kvennagiftingar, sjá Jónsbók í skrá um aldursröð laga
Kvikmyndagerð, samningar – 73/1972, 41. – 42. gr. 2385
Kvikmyndasafn Íslands – 14/1978, I. k. 919
Kvikmyndasjóður – 14/1978, II. k. 919
Kvikmyndasýningar, gjald – 28/1952 413
Kvikmyndir, skoðun – 53/1966, VI. k. 973
– 33/1983 974
Kvittanabækur fyrir þinggjöldum – opið bréf 10. febrúar 1847 410
Kvittun afborgana af skuldabréfum – tilskipun 9. feb. 1798 2220
Kynbætur hrossa – 31/1973, IV. k. 1564
Kyndarar, alþjóðasamþykkt um lágmarksaldur – auglýsing 73/1956 579
Kynferðisafbrot – 19/1940, XXII. k. 2467
Kynforeldri – 15/1978, III. k. 2194
Kynlífsfræðsla – 25/1975 1083
Kynsjúkdómar, varnir – 16/1978 999
Kyrrsetning og lögbann – 18/1949 2572
Kæra til æðra dóms – 74/1974, XXI. k. 2696
– 75/1973, II. k. 2707
Kærufrestur – 75/1973, 22. gr. 2709

L.

Lagafrumvörp:
– stjórnarskrá – 33/1944, II. k. 1
– – 33/1944, IV. k. 4
– – 33/1944, 79. gr. 8
– þingsköp Alþingis – 115/1936, III. k. 70
Laganefnd – 48/1929 84
Lagarfoss, virkjun – 111/1970 2066
Lágmarksaldur:
– barna við sjómennsku, alþjóðasamþykkt – auglýsing 74/1956 579
– kyndara og kolamokara, alþjóðasamþykkt – auglýsing 73/1956 579
Lágmarkskjör launamanna – 55/1980, 1. gr. ... 613
Lágmarksstærð fisktegunda, alþjóðasamningur – 18/1954 1648
Lagmetisiðja ríkisins – 46/1972 1684
Lagmetisiðnaður og þróunarsjóður lagmetisiðnaðarins – 58/1981 1684
Lán, ábyrgð:
– Jónsbók 1281 – Kaupabálkur og Farmannalög 2207
– – Þjófabálkur 2208
Lán til afnota – Jónsbók 1281, Þjófabálkur kap. 16 2208
Lánafélög, hlunnindi – 62/1928 342
Lánasjóður íslenskra námsmanna – 72/1982 ... 763
Lánasjóður sveitarfélaga – 35/1966 1388
Landakaup kaupstaða og kauptúna – 54/1981 .. 1406
Landamerki – 41/1919 2348
Landamerkjamál – 41/1919, II. k. 2350
Landbrot, hefting og varnir gegn ágangi vatns – 43/1975 2076
Landbúnaðarafurðir, verðlagning – 95/1981 ... 1606
Landbúnaðarráðuneyti – 73/1969, 4. gr. 15
– auglýsing A 96/1969, 9. gr. 20
Landbúnaðarverkafólk, félagafrelsi, alþjóðasamþykkt – auglýsing 75/1956 628
Landbúnaður:
– Áburðarverksmiðja ríkisins – 43/1971 1956
– ábúðarlög – 64/1976 1467
– afréttamálefni, fjallskil o. fl. – 42/1969 1489
– afréttir, veiði – tilskipun 20. júní 1849 2083
– – 33/1966 2090
– – 76/1970, 5. gr. 2100
– almenningar – Jónsbók 1281, Landsleigubálkur kap. 52 1465
– – tilskipun 20. júní 1849 2083
– – 33/1966 2090
– áveita á Flóann – 68/1917 1548
– – 10/1926 1552
– – 56/1933 1552
– – 117/1943 1553
– berklaveiki í nautpeningi – 25/1923 1603
– breyting lausaskulda bænda í föst lán, sjá Bændur, lausaskuldir
– búfjárhald í kaupstöðum og kauptúnum – 44/1964 1421
– búfjárræktarlög – 31/1973 1557
– búfjártrygging – 20/1954, II. k. D 1252
– – 20/1943 1292
– Búreikningastofa landbúnaðarins – 20/1967 1605
– Byggingastofnun landbúnaðarins – 45/1971, XII. k. 1509
– flokkun og mat á gærum – 22/1976 1768
– flokkun og mat ullar – 21/1976 1767
– forfalla- og afleysingaþjónusta í sveitum – 32/1979 1631
– Framleiðnisjóður landbúnaðarins – 89/1966 1511
– framleiðsla á fóðurvörum, áburði og sáðvörum – 53/1978 1751
– Framleiðsluráð landbúnaðarins, verðskráning o. fl. – 95/1981 1606
– Galloway-kyn – 74/1962, II. k. 1573
– gelding húsdýra – 123/1935 1604
– gin- og klaufaveiki – 11/1928 1590
– girðingalög – 10/1965 1528
– greiðsla íslenskra afurða – 43/1943 1746
– greiðsla verðjöfnunargjalds af sauðfjárafurðum – 105/1978 1619
– gæðamat á æðardún – 39/1970 1769
– heyforðabúr – 44/1911 1579
– héraðsráðunautar – 31/1973, I. k. 1557
– iðnaður úr landbúnaðarvörum – 95/1981, VIII. k. 1618
– innflutningur búfjár – 74/1962 1572
– innflutningur og ræktun sauðnauta – 50/1929 1576

– ítala – 42/1969, III. k. ... 1491
– jarðalög – 65/1976 ... 1475
– jarðræktarlög – 79/1972 ... 1513
– jarðræktar- og húsgerðarsamþykktir í sveitum – 7/1945 ... 1521
– Jónsbók 1281 – Kaupabálkur kap. 16 - 17 ... 1465
– – Landsleigubálkur ... 1461
– kornforðabúr til skepnufóðurs – 73/1917 ... 1580
– landamerki – 41/1919 ... 2348
– landgræðsla – 17/1965 ... 1540
– Landnám ríkisins – 45/1971, IV. – XI. k. ... 1504
– landskiptalög – 46/1941 ... 2350
– landskipti og lánsheimild leigulíða – 102/1962, IX. k. ... 1486
– lausn ítaka af jörðum – 113/1952 ... 2369
– loðdýrarækt – 53/1981 ... 1633
– mat á heyi til sölu – 21/1933 ... 1582
– meðferð, skoðun og mat á sláturafurðum – 30/1966 ... 1764
– mælingar á túnum og matjurtagörðum – 58/1915 ... 1527
– ráðstafanir vegna landbúnaðarins – 74/1967 ... 214
– – 83/1968 ... 214
– Rannsóknastofnun landbúnaðarins – 64/1965, V. k. ... 955
– Réttarbót Eiríks konungs 2. júlí 1294 ... 1466
– sala þjóðjarða og kirkjujarða – 102/1962, XI. k. ... 1488
– sauðfjárbaðanir – 22/1977 ... 1587
– Skeiðaáveita – 43/1930 ... 1554
– – 77/1936 ... 1555
– skipting fasteignaveðslána – 39/1937 ... 2373
– Stofnlánadeild landbúnaðarins, landnám, ræktun og byggingar í sveitum – 45/1971 ... 1500
– tilraunastöð Búnaðarsambands Suðurlands og Rannsóknastofnunar landbúnaðarins að Stóra-Ármóti – 29/1981 ... 1605
– tilraunastöð í jarðrækt á Reykhólum – 57/1944 ... 1604
– útflutningur hrossa – 64/1958 ... 1750
– varnir gegn sjúkdómum og meindýrum á plöntum – 51/1981 ... 1533
– varnir gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma og útrýming þeirra – 23/1956 ... 1592
– ættaróðul, ættarjarðir, erfðaábúð og sala þjóð- og kirkjujarða – 102/1962 ... 1486
Landflutningar, samningar og ábyrgð – 24/1982 ... 1159
Landflutningasjóður – 62/1979 ... 248
Landfógeti, niðurlagning embættis – tilskipun 12/1904 ... 158
Landgrunn:
– námuréttindi – 24/1973, 2. gr. ... 2125
– vísindaleg verndun fiskimiða landgrunnsins – 44/1948 ... 1637
Landgræðsla:
– friðun skóga og mela – 11/1894 ... 1539
– landgræðsla – 17/1965 ... 1540
– landgræðslustörf skólafólks – 58/1974 ... 896
– skógrækt – 3/1955 ... 1534
– – 22/1966 ... 1538
– skógræktardagur skólafólks – 13/1952 ... 897
Landhelgi:
– brot, sektir miðaðar við gullkrónur – 4/1924 ... 1647
– eftirlit úr landi með fiskveiðum í landhelgi – 54/1913 ... 1661
– fiskveiðar í landhelgi – 33/1922 ... 1634
– – 4/1925 ... 1637
– landhelgi, efnahagslögsaga og landgrunn – 41/1979 ... 116
– Landhelgisgæsla Íslands – 25/1967 ... 1316
– stjórnarskrá – 33/1944, 21. gr. ... 3
– veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands – 81/1976 ... 1638
– veiðar íslenskra skipa utan fiskveiðilandhelgi Íslands – 34/1976 ... 1646
Landhelgisgæsla Íslands – 25/1967 ... 1316
Landkaupasjóður vegna kaupstaða og kauptúna – 54/1981 ... 1406
Landlæknir – 59/1983, I. k. ... 1019
Landnám ríkisins – 45/1971, IV. – XI. k. ... 1504
Landráð – 19/1940, X. k. ... 2452
Landsbanki Íslands, sjá Bankar
Landsbókasafn Íslands – 38/1969 ... 900
Landsdómur – 33/1944, 14. gr. ... 2
– 33/1944, 29. gr. ... 3
– 3/1963 ... 26
Landsdrottinn – 64/1976, I. – IV. k. ... 1467
Landsféhirðir – tilskipun 16/1918 ... 230
Landshlutur af flutningshvölum – konungsbréf 23. júní 1779 ... 2124
Landshöfn:
– í Keflavík og Njarðvík – 23/1955 ... 1937
– í Rifi – 38/1951 ... 1940
– í Þorlákshöfn – 61/1966 ... 1942
Landskiptalög – 46/1941 ... 2350
Landskjörnir þingmenn:
– kosningalög – 52/1959, XIV. k. ... 58
– stjórnarskrá – 33/1944, III. k. ... 3
Landskjörstjórn – 52/1959, IV. k. ... 37
Landskuld – 64/1976, II. k. ... 1468
Landsleigubálkur – Jónsbók 1281 ... 1461
Landssjóður, innheimta eftirgjalds af jarðeignum hans – opið bréf 21. maí 1829 ... 2571
Landssmiðja – 102/1936 ... 1954
Landsútsvar – 73/1980, III. k. ... 504
Landsvirkjun – 42/1983 ... 2054
Landsvitar – 56/1981, IV. k. ... 1926
Landvörn – 33/1944, 75. gr. ... 8
Langferðabifreiðar, fólksflutningar – 29/1983 ... 1162
Lánskjaravísitala – 13/1979, 39. gr. ... 190
Lántökuheimildir ríkissjóðs og ríkisfyrirtækja, ýmis lög, sjá Fjárhagsmálefni, lántökuheimildir ... 260
Laun:
– greiðsla verkkaups – 28/1930 ... 615
– – 15/1931 ... 615
– niðurfærsla – 1/1959 ... 674
– réttur til þeirra vegna sjúkdóms- og slysaforfalla – 19/1979 ... 617
– ríkisábyrgð við gjaldþrot – 31/1974 ... 2642
– sóknarpresta – 46/1907 ... 711
– starfsmanna ríkisins – 92/1955 ... 140

– – 38/1954, V. k. 123
Launajöfnuður kvenna og karla, sjá Jafnrétti
Launamenn, lágmarkskjör – 55/1980, 1. gr. ... 613
Launasjóður rithöfunda – 29/1975 950
Launaskattur – 14/1965 407
Lausafjárkaup – 39/1922 2222
Lausafjármunir, notaðir, sala – 61/1979 2232
Lausamenn, húsmenn og þurrabúðarmenn – 60/1907 2279
Lausaskuldir bænda – 33/1979 1620
Lausaskuldir iðnaðarins – 36/1964 2004
Lauslæti – 19/1940, 206. gr. 2468
Lausn ítaka af jörðum – 113/1952 2369
Laxá í Suður-Þingeyjarsýslu, verndun – 36/1974 930
Laxárdalshreppur, jarðarkaup – 5/1972 258
Lax- og silungsveiði – 76/1970 2098
Laxárvirkjun, lántökuheimildir – 63/1950 2060
– 74/1952 2060
Legorð presta, sjá Prestar
Legstaðasjóðir – 21/1963, 20. gr. 746
Leiðarbók skips – 66/1963, 34. – 38. gr. 1790
Leiðarmerki – 56/1981, II. k. 1925
Leiðbeiningar við ólöglegar fiskveiðar, ráðstafanir gegn – 83/1936 1647
Leiðbeiningarskylda dómara – 85/1936, 114. gr. 2519
Leiðsaga skipa – 48/1933 1912
Leiga:
– heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu húsnæði í sveitum og kauptúnum o. fl. – 29/1941 1332
– húsaleigusamningar – 44/1979 2233
– jarða – 64/1976 1467
– skipa úr landi, bann – 2/1917 1945
Leigubifreiðar – 36/1970 1165
Leigufardagar – 44/1979, III. k. 2235
Leiguhúsnæði:
– afhending og skil – 44/1979, V. k. 2237
– greiðsla reksturskostnaðar – 44/1979, VII. k. 2240
– umgengnisskyldur og réttindi – 44/1979, VIII. k. 2240
– úttektarmenn – 44/1979, XI. k. 2243
– viðhald – 44/1979, VI. k. 2239
Leiguíbúðir sveitarfélaga – 51/1980, 36. gr. 656
– 51/1980, 56. – 64. gr. 660
Leiguliðar – 64/1976, I. – IV. k. 1467
– Jónsbók 1281, Landsleigubálkur, kap. 6 ... 1461
Leigumálar:
– gerð – 44/1979, II. k. 2233
– lóða og landa í Reykjavík – 86/1943 1427
– riftun – 44/1979, IV. k. 2236
– uppsögn – 44/1979, III. k. 2235
Leigumiðlun – 44/1979, XII. k. 2244
Leigunám:
– á brauðgerðarhúsum – 23/1917 1953
– á húsnæði vegna ófriðarhættu – 29/1941 ... 1332
Leigusamningar, stimpilskylda – 36/1978, 20. gr. 484
Leiklistarlög – 33/1977 897
Leiklistarráð – 33/1977 898
Leiklistarskóli Íslands – 37/1975 844
Leikskólar, sjá Dagvistarheimili
Leit í þágu opinbers máls – 74/1974, VII. k. ... 2669
Leitir – 42/1969, V. k. 1495
Lendingarstaðir loftfara, sjá Loftför
Lendingasjóðir – 86/1917 1657
Lestagjald af skipum – 10/1946 410
– 4/1960, 20. gr. 184
Leyfisbréf, gjöld – 79/1975, VII. k. 480
Leysing á sóknarbandi – 9/1882 738
Lífeyrissjóðir:
– alþingismenn – 46/1965, 1. gr. 81
– bændur – 101/1970 1621
– hjúkrunarkonur – 16/1965 1070
– lífeyrir fastra starfsmanna Búnaðarfélags Íslands – 15/1928 143
– lífeyrir prestsekkna – 49/1907 719
– ljósmæður – 86/1938 1067
– sameining Lífeyrissjóðs barnakennara og Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins – 93/1980 156
– sjómenn – 49/1974 674
– skráning lífeyrisréttinda – 91/1980 541
– skyldutrygging lífeyrisréttinda – 55/1980 ... 613
– starfsmenn ríkisins – 64/1955 143
– – 29/1963 148
– – ýmis gömul lagaákvæði 142
– Söfnunarsjóður lífeyrisréttinda – 95/1980 .. 541
Lífeyristryggingar:
– Tryggingastofnun ríkisins – 67/1971, II. k. .. 517
– vátryggingarsamningar – 20/1954, 118. gr. .. 1257
Lífgunartilraunir – tilskipun 4. ágúst 1819 1334
Líftryggingar – 20/1954, III. k. 1254
Lík:
– hvernig jarða skal – kirkjuordinantia Kristjáns 4., hin norska, 2. júlí 1607 694
– kirkjugarðar – 21/1963 742
– líkbrennsla – 41/1915 750
– mannskaðaskýrslur og rannsókn á fundnum líkum – 42/1913 1335
– ósæmileg meðferð – 19/1940, 124. gr. 2458
– skoðun, krufning – 74/1974, 106. gr. 2683
Líkamsmeiðingar – 19/1940, XXIII. k. 2468
Líkhús – 21/1963, 25. gr. 747
Líknardráp – 19/1940, 213. gr. 2468
Listamannalaun – 29/1967 950
Listasafn Íslands:
– almenn lög – 15/1969 914
– byggingarsjóður – 41/1959 917
Listskreytingarsjóður – 34/1982 917
Litla-Þúfa í Miklaholtshreppi, sala – 57/1967 ... 257
Ljósmæðraskóli Íslands – 35/1964 884
Ljósmæður – 17/1933 1065
Ljósrit, gjald – 79/1975, 20. gr. 480
Loðdýrarækt – 31/1973, VII. k. 1568
– 53/1981 1633
Lóðaleiga í Reykjavík – 86/1943 1427
Lóðaskrá – 19/1964, 32. gr. 1405
Lóðir í kaupstöðum og kauptúnum, útmæling – 75/1917 1414
Lóðir og lönd:
– mæling og skráning í Reykjavík – 35/1914 ... 1426
– mæling og skrásetning á Akureyri – 16/

1951 ... 1435
– skrá í sveitarfélögum – 19/1964, VIII. k. ... 1404
Loðmundarfjarðarhreppur – 40/1972 ... 1386
Loðna, löndun til bræðslu – 97/1973 ... 1707
Loftferðir – 34/1964 ... 1168
– 32/1929 ... 1196
Loftflutningar, alþjóðasamningur – 41/1949 ... 1203
Loftför:
– lendingarstaðir – 34/1964, VI. k. ... 1176
– – 119/1950 ... 1212
– skrásetning réttinda – 21/1966 ... 1197
Lofthæfi – 34/1964, III. k. ... 1171
Loftvarnir, sjá Almannavarnir
Lokunartími sölubúða – 17/1936 ... 1721
Losun úrgangsefna í sjó, sjá Mengun
Lýðháskóli, sjá Skálholtsskóli
Lýðskólar – 28/1936 ... 824
Lýðveldisstjórnarskrá – 33/1944 ... 1
Lyf:
– afgreiðsla – 49/1978, VI. k. ... 1037
– – 76/1982, V. k. ... 1050
– auglýsing og kynning – 49/1978, VII. k. ... 1038
– dreifing – 76/1982 ... 1046
– dreifing dýralyfja – 76/1982, X. k. ... 1055
– flokkun – 49/1978, IV. k. ... 1035
– framleiðsla – 49/1978, V. k. ... 1036
– innflutningur og heildsala – 30/1963, IX. k. .. 1044
– – 76/1982, VII. k. ... 1052
– sérlyf – 49/1978, IV. k. ... 1035
– verðlagning – 49/1978, IX. k. ... 1040
Lyfjabúðir:
– rekstur – 76/1982, III. k. ... 1047
– starfsmenn – 76/1982, IV. k. ... 1050
– stofnun – 76/1982, II. k. ... 1046
– undirstofnanir – 76/1982, VI. k. ... 1051
Lyfjaeftirlit ríkisins – 49/1978, XI. k. ... 1042
Lyfjafræðingar – 35/1978 ... 1079
Lyfjagerðir – 30/1963, IX. k. ... 1044
Lyfjalög – 49/1978 ... 1034
Lyfjanefnd – 49/1978, VIII. k. ... 1039
Lyfjaskrá/– staðlar – 49/1978, III. k. ... 1035
– tilskipun 86/1965 ... 1046
Lyfjaverðlagsnefnd – 49/1978, IX. k. ... 1040
Lyfjaverslun ríkisins – 76/1982, VIII. k. ... 1053
Lyfjaþjónusta á sjúkrahúsum – 76/1982, IX. k. .. 1054
Lyfsalar – 35/1978, III. k. ... 1080
Lyfseðlar – 49/1978, VI. k. ... 1037
Lyfsöluleyfi – 76/1982, II. k. ... 1046
– 35/1978, III. k. ... 1080
Lyfsölulög – 30/1963 ... 1044
Lyfsölusjóður – 49/1978, X. k. ... 1041
Lækkun og jöfnun hitunarkostnaðar – 53/1980 .. 2052
Lækkun ríkisútgjalda – 5/1968 ... 234
Læknalög – 80/1969 ... 1012
Læknar, réttindi og skyldur – 80/1969, II. k. ... 1013
Læknaráð – 14/1942 ... 1011
Lækningaferðir – 21/1955 ... 1033
Lækningaleyfi – 80/1969, I. k. ... 1012
– 80/1969, IV. k. ... 1016
Læknishéruð – 59/1983, II. k. ... 1019
Lög:
– birting – 33/1944, 27. gr. ... 3
– – 64/1943 ... 83
– frumvarp og meðferð – 33/1944, II. og IV. k. ... 2
– – 115/1936, III. k. ... 70
Lögarfur – 8/1962, I. k. ... 2197
Lögbann – 18/1949 ... 2572
Lögbýli – 64/1976, I. k. ... 1467
Lögfesting lands – Jónsbók 1281, Landsleigubálkur kap. 17 ... 1461
Löggerningar:
– ógildir – 7/1936, III. k. ... 2212
– ólögráða manna – 95/1947, III. k. ... 2137
Löggeymsla – tilskipun 13. jan. 1792 ... 2566
– N.L. Kristjáns V., 15. apríl 1687, I. bók, 22. kap., 24. gr. ... 2554
Löggilding:
– dómtúlkar – 32/1914 ... 2548
– endurskoðendur – 67/1976 ... 1728
– fasteignasalar – 47/1938 ... 2220
– leiðsögumenn skipa – 48/1933 ... 1912
– niðurjöfnunarmenn sjótjóns – 74/1938 1825
– skjalþýðendur – 32/1914 ... 2548
– verslunarstaðir, sjá kafla IV. c. Verslun 1713
– vigtarmenn – 60/1915 ... 1745
Löggildingar, gjöld – 79/1975, 20. gr. ... 480
Löggæsla við fiskiveiðar í Norðursjónum – 20/1901 ... 1660
Löggæslumenn, sjá Lögreglumálefni
Löghald – 18/1949, II. k. ... 2573
Lögheimili – 35/1960 ... 1343
Lögráð – 95/1947 ... 2135
Lögráðendur – 95/1947, IV. k. ... 2139
Lögreglumálefni:
– eftirlit með útlendingum – 45/1965 ... 1347
– heimildir til að marka skemmtunum og samkomum tíma – 120/1947 ... 1310
– hreppstjórar – 32/1965 ... 1313
– Landhelgisgæsla Íslands – 25/1967 ... 1316
– lögreglumenn – 56/1972 ... 1311
– – 25/1967, 5. gr. ... 1317
– – 74/1974, V. k. ... 2665
– lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina – 1/1890 ... 1307
– lögreglusamþykktir í löggiltum verslunarstöðum – 32/1924 ... 1308
– lögreglusamþykktir utan kaupstaðanna – 107/1935 ... 1308
– lögreglustjóri á Keflavíkurflugvelli – 33/1954 ... 1310
– lögreglustjóri í Reykjavík – 74/1972 ... 2549
– lögreglustjórn o. fl. – 74/1972 ... 2549
– rannsóknarlögregla ríkisins – 108/1976 2703
– sinubrennur og meðferð elds á víðavangi – 8/1966 ... 1309
– skotvopn, 1977 ... 1337
– yfirstjórn mála á varnarsvæðum o. fl. – 106/1954 ... 1310
Lögreglustjóri – 74/1972 ... 2549
Lögréttir – 42/1969, V. k. ... 1495
Lögræði:
– alþjóðleg einkamálaréttarákvæði, sjá Norðurlönd

– almenn lög – 95/1947 2135
Lögræðissvipting – 95/1947, II. k. 2135
– 74/1974, 2. gr. 2659
Lögsaga Mannréttindadómstóls Evrópu – auglýsing 58/1958 98
Lögsagnarumdæmi Austur-Skaftafellssýslu – 56/1976 2551
Lögsagnarumdæmi sveitarstjórna (sjá og einstaka kaupstaði) – 58/1961, I. k. 1365
Lögskilnaður hjóna:
– alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap o. fl., sjá Norðurlönd 00
– hjúskaparlög – 60/1972, V. k. 2156
Lögskráning sjómanna – 63/1961 1843
Lögtak – 29/1885 2567
– 31/1915 2571
Lögveð, sala án undangengins lögtaks – 49/1951 2572
Lögvilla – 19/1940, 74. gr. 2448

M.

Makalífeyrir, sjá Lífeyrissjóðir
Mál og vog:
– metrakerfi – 33/1907 1734
– tæki og áhöld – 13/1924 1735
– – tilskipun 1/1925 1737
Máldagabók Gísla biskups Jónssonar – konungsbréf 5. apríl 1749 733
Málefni aldraðra – 91/1982 580
Málefni Flugleiða – 74/1980 1213
Málflutningsmenn:
– ábyrgð – N.L. Kristjáns V., 15. apríl 1687, 9. kap. 2714
– almenn lög – 61/1942, IV. k. 2548
– vitnisburður – tilskipun 19. júlí 1793 2549
Málflutningur:
– einkamáls – 85/1936, IX. k. 2516
– í Hæstarétti – 75/1973, III. k. 2711
– opinbers máls – 74/1974, XV. k. 2686
Málflytjendur – 61/1942 2544
Málleysingjar, sjá Heyrnleysingjaskóli
Málmleit – 24/1973 2125
Málskostnaður:
– einkamál – 85/1936, XII. k. 2535
– N.L. Kristjáns V., 15. apríl 1687 I. bók, 6. kap. 2714
– opinber mál – 74/1974, XVI. k. 2690
Málskot:
– N.L. Kristjáns V., 15. apríl 1687 I. bók, 6. kap. 2714
– 75/1973, II. k. 2707
– 74/1974, XXI. k. 2696
– 74/1974, XXII. k. 2697
Mannanöfn – 54/1925 2141
Manndráp – 19/1940, XXIII. k. 2468
Manneldisgildi hveitis – 30/1947 1108
Manneldisráð – 45/1978 1108
Mannflutningar til útlanda, eftirlit, sjá Fólksflutningar
Mannfræði- og ættfræðirannsóknir – 30/1956 .. 173
Mannfundir – 33/1944, 74. gr. 8
Mannhelgisbálkur, sjá Jónsbók í skrá um aldursröð laga
Mannréttindadómstóll Evrópu – auglýsing 58/1958 98
Mannréttindi og mannfrelsi, Evrópuráðssamningur – auglýsing 11/1954 97
Mannskaðaskýrslur – 42/1913 1335
Manntal:
– í Reykjavík – 18/1901 1432
– 31. janúar 1981 – 76/1980 166
Manntalsbækur (sálnaregistur) – 3/1945 724
Manntalsþing – 85/1936, 38. gr. 2506
– 68/1921 2552
Mannvirki á leigujörðum – 64/1976, III. k. 1469
Mannvirki, friðun – 52/1969, IV. k. 911
Markarfljót, samgöngubætur o.fl. – 27/1932 ... 2073
Markaskrár – 42/1969, IX. k. 1499
Mat:
– á fasteignum – 94/1976 2341
– á fiski og fiskafurðum – 108/1974 1759
– á fiskúrgangi – 9/1935 1763
– á gærum – 22/1976 1768
– á heyi til sölu – 21/1933 1582
– á kjöti og öðrum sláturafurðum – 30/1966 ... 1764
– á ull – 21/1976 1767
– á æðardún – 39/1970 1769
Matjurtagarðar, mælingar – 58/1915 1527
Matjurtir og gróðurhúsaafurðir – 95/1981, VI. k. 1616
Matreiðslumenn á farskipum og fiskiskipum – 50/1961 1867
Matsgerðir:
– eignarnám – 11/1973 2366
– einkamál – 85/1936, 136. – 144. gr. 2527
– lax- og silungsveiði – 76/1970, XV. k. 2118
– opinber mál – 74/1974, XII. k. 2680
– vatnalög – 15/1923, XV. k. 2031
Matstofur á vinnustöðum – 53/1963, V. k. 2081
Matvæli:
– eftirlit með matvælum og öðrum neyslu- og nauðsynjavörum – 24/1936 1109
– eiturefni og hættuleg efni – 85/1968, 15. gr. .. 1060
– innflutningsbann á niðursoðinni mjólk og þurrmjólk – 88/1949 1754
– kornvörur og kol seld eftir vigt – 29/1877 .. 1746
– manneldisgildi hveitis – 30/1947 1108
– manneldisráð – 45/1978 1108
– meðferð, skoðun og mat á sláturafurðum – 30/1966 1764
– sala á eggjum eftir þyngd – 21/1912 1746
– salt selt eftir vigt – 37/1902 1747
– tilbúningur og verslun með smjörlíki – 32/1933 1755
– þyngd bakarabrauða – 11/1917 1747
Meðdómendur – 74/1974, II. k. 2659
– 85/1936, 37. gr. A. 2505
Meðferð einkamála í héraði – 85/1936 2501
– elds á víðavangi – 8/1966 1309
– á líkum, ósæmileg – 19/1940, 124. gr. 2458
– opinberra mála – 74/1974 2659
– skoðun og mat sláturafurða – 30/1966 1764

– verkun og útflutningur á sjávarafurðum – 92/1935 1758
Meðferð fundins fjár:
– í kaupstöðum – opið bréf 8. júní 1811 2371
– ólögmæt – 19/1940, 246. gr. 2473
– í sveitum – opið bréf 5. desember 1812 2371
Meðlagsúrskurðir – 9/1981, IV. k. 2174
Meðlög:
– almannatryggingar – 67/1971, VI. k. c. 538
– Innheimtustofnun sveitarfélaga – 54/1971 ... 1391
– Norðurlandasamningur um félagslegt öryggi – 66/1981 556
– Norðurlandasamningur um innheimtu meðlaga – 93/1962 2195
Meinafræði, tilraunastöð – 11/1947 760
Meinatæknar – 99/1980 1082
Meindýr á plöntum, varnir – 51/1981 1533
Meistaraskóli – 68/1966, VII. k. 881
Melar og skógar, friðun – 11/1894 1539
Mengun:
– losun hættulegra efna í sjó, bann – 20/1972 .. 1948
– óhreinkun vatns – 15/1923, IX. k. 2021
– varnir gegn mengun hafsins vegna losunar úrgangsefna og annarra efna í það – 53/1973 ... 1949
– varnir gegn mengun sjávar af völdum olíu – 14/1979 1949
– varnir gegn mengun sjávar frá landstöðvum – 67/1981 1950
– varnir gegn mengun sjávar vegna losunar úrgangsefna frá skipum og flugvélum – 20/1973 1948
– varnir gegn óhreinindum sjávar af völdum olíu, breytingar frá 1962 á alþjóðasamþykkt frá 12. maí 1954 – 77/1966 1947
Mengunarvarnareglugerð – 50/1981, 3. gr. 1094
Menningarsáttmáli Evrópuráðs – auglýsing 26/1956 98
Menningarsjóður – 50/1957, I. k. 868
Menningarsjóður félagsheimila – 107/1970, 2. gr. 975
Menningarskipti milli Íslands og Bandaríkja Norður-Ameríku – auglýsing 12/1957 947
Menntamál, sjá Skólar
Menntamálaráð – 50/1957, II. k. 869
Menntamálaráðuneytið – 73/1969, 4. gr. 15
– auglýsing A 96/1969, 10. gr. 20
Menntaskólar – 12/1970 789
Menntaskólinn í Reykjavík, eignarnám á lóðum – 62/1949 796
Merki forseta Íslands – forsetaúrskurður 39/1944 14
Metramælir og vog – 33/1907 1734
Milliríkjadómstóll, samþykktir – 91/1946 92
Milliríkjasamningar:
– sjá ennfremur Bankar, Iðnaður, Mengun og Norðurlönd 00
– aðstoðarsjóður á vegum Efnahags- og framfararstofnunarinnar, samningur um stofnun – 25/1976 218
– alþjóðasamningur um lausn fjárfestingardeilna milli ríkja og þegna annarra ríkja – 74/1966 1784
– alþjóðasamningur um möskvastærð fiskinetja – 18/1954 1648
– alþjóðasamningur um ræðissamband – 4/1978 88
– alþjóðasamningur um stjórnmálasamband – 16/1971 98
– alþjóðasamþykkt um jöfn laun karla og kvenna fyrir jafn verðmæt störf – auglýsing 12/1958 617
– alþjóðasiglingamálastofnun – 52/1960 1947
– árekstrar á sjó – 7/1975 1888
– atvinnuleysi – auglýsing 20/1958 630
– Bernarsambandið, innganga – 74/1947 2390
– – auglýsing 110/1947 2391
– Bernarsáttmálinn – 80/1972 2391
– Evrópuráðssamningur um verndun mannréttinda og mannfrelsis – auglýsing 11/1954 97
– – 17/1967 98
– félagafrelsi landbúnaðarverkafólks – auglýsing 75/1956 628
– framkvæmd framtíðarsamvinnu ríkja varðandi fiskveiðar á Norðvestur-Atlantshafi – 48/1979 1656
– framtíðarsamvinna ríkja varðandi fiskveiðar á Norðaustur-Atlantshafi – 68/1981 1648
– fuglaverndun – auglýsing 14/1956 936
– fyrirmæli Öryggisráðs Sameinuðu þjóðanna – 5/1969 97
– gagnkvæm aðstoð í tollamálum milli Íslands og Sambandslýðveldisins þýskalands – 44/1978 515
– gjaldeyrissamningur Evrópu – 34/1959 217
– Hin alþjóðlega framfarastofnun – 59/1961 ... 218
– Iðnþróunarsjóður fyrir Portúgal – 61/1976 .. 2003
– lágmarksaldur barna við sjómennsku – auglýsing 74/1956 579
– lágmarksaldur kyndara og kolamokara – auglýsing 73/1956 579
– loftflutningar milli landa – 41/1949 1203
– lögsaga Mannréttindadómstóls Evrópu – auglýsing 58/1958 98
– menningarsáttmáli Evrópuráðsins – auglýsing 26/1956 98
– menningarskipti – auglýsing 12/1957 947
– milliríkjadómurinn – 91/1946 92
– nauðungarvinna eða skylduvinna – auglýsing 11/1958 627
– réttindi Evrópuráðsins – auglýsing 99/1955 .. 98
– réttindi Sameinuðu þjóðanna – 13/1948 ... 93
– sáttmáli hinna sameinuðu þjóða – 91/1946 .. 92
– staða flóttamanna – auglýsing 74/1955 685
– takmörkun á ábyrgð útgerðarmanns – 10/1968 1826
– varnarsamningur milli Íslands og Bandaríkjanna – 110/1951 1318
Minkar, eyðing – 52/1957 2086
Minningarsjóðir, sjá Félög og stofnanir, V. kafli e. 2336
Minnsta mynteining við álagningu og innheimtu opinberra gjalda – 79/1980 514
Miskabætur – 19/1940, 264. gr. 2476
– 18/1949, 24. gr. 2578

Misneyting – 19/1940, 253. gr. ... 2474
– 58/1960, 7. gr. ... 2215
– 8/1962, 37. gr. ... 2202
Mjólk og mjólkurafurðir:
– niðursoðin mjólk og þurrmjólk, innflutningsbann – 88/1949 ... 1754
– sala – 95/1981, V. k. ... 1613
Mjólkursala á Ísafirði – 32/1918 ... 1438
Mosfellshreppur, kaup á landi – 46/1967 ... 257
Mótak – 23/1912 ... 2128
– 16/1940 ... 2129
Mótornámskeið, sjá Vélstjóranámskeið
Mútur:
– í opinberu starfi – 19/1940, 128. gr. ... 2458
– gegn opinberum starfsmanni – 19/1940, 109. gr. ... 2456
– hlutafélög – 32/1978, 153. gr. ... 2335
– kosningar – 19/1940, 103. gr. ... 2455
– óréttmætir viðskiptahættir – 56/1978, 34. gr. ... 1779
Myndlista- og handíðaskóli Íslands – 38/1965 ... 886
Mynt:
– gjaldmiðill – 22/1968 ... 179
– – 10/1961, III. k. ... 279
– Norðurlandasamningur – 4/1926 ... 182
Mynteining, minnsta, við álagningu opinberra gjalda – 79/1980 ... 514
Mývatn, verndun – 36/1974 ... 930
Mæðralaun – 67/1971, II. k. ... 517
– 67/1971, VI. k. ... 534
Mæling:
– skipa – 50/1970 ... 1854
– skipulagsskyldra staða – 19/1964, III. k. ... 1398
Mæling og skrásetning lóða og landa:
– Akureyri – 16/1951 ... 1435
– Reykjavík – 35/1914 ... 1426
Mælingar á túnum og matjurtagörðum – 58/1915 ... 1527
Mælitæki og vogaráhöld 1/1925 ... 1737
Mörk kaupstaða – 58/1961, 2. – 3. gr. ... 1365
Mörk, sjá Fjármörk
Möskvastærð fiskinetja, alþjóðasamningur – 18/1954 ... 1648

N.

Náðun – 33/1944, 29. gr. ... 3
Nafnskírteini – 25/1965 ... 1314
Námsefni grunnskóla – 63/1974, V. k. ... 810
Námsgagnastofnun – 45/1979 ... 838
Námskeið verkstjóra – 49/1961 ... 1979
Námskostnaður, jöfnun – 69/1972 ... 768
Námslán og námsstyrkir – 72/1982 ... 763
Námsmat – 63/1974, VII. k. ... 815
Námsstjórar – 63/1974, VIII. k. ... 816
Námsstyrkir:
– réttur kvenna til þeirra – 37/1911 ... 127
– til vestur-íslenskra stúdenta til íslenskunáms hér – 76/1942 ... 769
Námulög – 24/1973 ... 2125
Námuréttur – 24/1973 ... 2125
Náttúrufræðistofnun Íslands – 48/1965, II. k. ... 920
Náttúruminjar – 47/1971, 22. – 33. gr. ... 925
Náttúrurannsóknir – 48/1965 ... 920
Náttúruvernd – 47/1971 ... 922
Náttúruverndarnefndir – 47/1971, 3. gr. ... 922
Náttúruverndarráð – 47/1971, 6. – 8. gr. ... 923
Náttúruvætti – 47/1971, 22. – 33. gr. ... 925
Nauðasamningar – 19/1924 ... 2647
Nauðgun – 19/1940, 194. gr. ... 2467
Nauðsynjavörur, eftirlit – 24/1936 ... 1109
Nauðungaruppboð:
– almenn lög – 57/1949 ... 2581
– – 20/1966 ... 2594
– uppboðshaldarar – 57/1949, I. k. ... 2581
– – tilskipun 21. júní 1793 ... 2595
Nauðungarvinna, alþjóðasamningur – 11/1958 ... 627
Nautgriparækt – 31/1973, II. k. ... 1559
Nautpeningur, berklaveiki – 25/1923 ... 1603
Nemendur, réttindi og skyldur – 63/1974, VI. k. ... 813
Neshreppur utan Ennis, kaup á landi – 55/1967 ... 257
Nesjahreppur:
– hreppamörk – 49/1966 ... 1419
– jarðakaup – 12/1973 ... 259
Neskaupstaður, sjá Héraðsstjórn III. kafli j ... 1448
Netlög, veiði og viðreki – Jónsbók 1281, Rekabálkur kap. 2 ... 2121
Neyðarréttur – 19/1940, 13. gr. ... 2436
– 19/1940, 74. gr. ... 2448
Neyðarvörn – 19/1940, 12. gr. ... 2435
– – 19/1940, 74. gr. ... 2448
Neysluvörur, eftirlit – 24/1936 ... 1109
Neytendasamtök – 56/1978, V. k. ... 1778
Neytendavernd – 56/1978, V. k. ... 1778
Niðurfelling saksóknar – 74/1974, 24. gr. ... 2663
– 19/1940, 30. gr. ... 2438
Niðurfelling ættleiðingar – 15/1978, III. k. ... 2194
Niðurfærsla verðlags og launa – 1/1959 ... 674
Niðurjöfnunarmenn sjótjóns – 74/1938 ... 1825
Niðursoðin mjólk, innflutningsbann – 88/1949 ... 1754
Norðurlandsáætlun, lántaka – 60/1969 ... 243
Norðurlönd:
– aðstoð í skattamálum – 111/1972 ... 514
– – 8/1977 ... 514
– – 87/1981 ... 515
– aðstoð í tollamálum – 94/1980 ... 515
– erfðir og skipti á dánarbúum – 108/1935 ... 2613
– félagslegt öryggi – 66/1981 ... 556
– flutningar milli sjúkrasamlaga og um sjúkrahjálp vegna dvalar um stundarsakir – auglýsing 7/1957 ... 569
– framsal sakamanna – 7/1962 ... 2479
– – 19/1940, I. k. ... 2433
– fullnusta refsidóma – 69/1963 ... 2483
– gjaldþrotaskipti – 21/1934 ... 2643
– greiðslur vegna skertrar starfshæfni – 72/1953 ... 647
– Grænlandssjóður – 102/1980 ... 115
– hjúskapur, ættleiðing og lögráð – 29/1931 ... 2184
– – 62/1954 ... 2187
– – 98/1969 ... 2188
– – 95/1973 ... 2190

– innheimta meðlaga – 93/1962 2195
– myntsamningur Norðurlanda – 4/1926 182
– norræn vitnaskylda – 82/1976 2715
– Norræni fjárfestingarbankinn – 26/1976 ... 218
– – 77/1982 245
– Norræni verkefnaútflutningssjóðurinn – 77/1982 245
– norrænn iðnþróunarsjóður fyrir Ísland – 9/1970 1999
– norrænn tækni- og iðnþróunarsjóður – 54/1973 2002
– ráðherranefnd Norðurlanda – 92/1973 111
– skattfrelsi bókmennta- og tónlistarverðlauna Norðurlandaráðs – 13/1976 407
– viðurkenning dóma og fullnægja þeirra – 30/1932 2563
Norsku lög Kristjáns V., 15. apríl 1687 2714
– 15. apríl 1687 2553
Notaðir lausafjármunir, sala – 61/1979 2232
Notarialgerðir:
– gjöld – 79/1975, V. k. 479
– skipan dómsvalds – 74/1972, 3. gr. 2550
– testamenti og notarialgerðir – opið bréf 8. janúar 1823 2704
– utanríkisþjónusta Íslands – 39/1971, 15. gr. .. 33
Notarius publicus:
– erfðalög – 8/1962, 40. gr. 2202
– tékkalög – 94/1933, 66. gr. 2272
– testamenti og notarialgerðir – opið bréf 8. janúar 1823 2704
– utanríkisþjónusta Íslands – 39/1971, 15. gr. .. 33
– víxillög – 93/1933, 88. gr. 2261
Nova-leyfi – 75/1973, 45. gr. 2712
Nýbygging fiskiskipa – 9/1944 1675
Nýbyggingar í Höfðakaupstað – 42/1946 1417
Nýbýli – 45/1971, VI. k. 1505
Nytjastuldur – 19/1940, 259. gr. 2475

O, Ó.

Oddvitar – 58/1961, 21. – 22. gr. 1369
– 58/1961, 39. – 40. gr. 1372
Óðalsjarðir – 65/1976, VI. k. 1482
Óðs manns víg – Jónsbók 1281, Mannhelgi kap. 8 2206
Ofbeldiskvikmyndir, bann – 33/1983 974
Ófriðarráðstafanir:
– almannavarnir – 94/1962 1328
– bann við að veita upplýsingar um ferðir skipa – 9/1940 1333
– bannsvæði herstjórnar – 60/1943 1333
– innlend endurtrygging, stríðsslysatrygging skipshafna o. fl. – 43/1947 1277
– leiga á húsnæði í sveitum og kauptúnum o. fl. – 29/1941 1332
– ófriðartryggingar – 2/1944 1294
Ófriðun sels – 76/1970, XII. k. 2116
Ófrjósemisaðgerðir – 25/1975, III. k. 1085
Ógilding hjúskapar – 60/1972, IV. k. 2155
Ógildingarmál út af skjölum – 85/1936, XIX. k. 2540
Ógildir löggerningar – 7/1936, III. k. 2212
Óheimil för inn á bannsvæði herstjórnar og óheimil dvöl þar – 60/1943 1333
Óhreinkun sjávar, alþjóðasamningur – 77/1966 1947
Óhreinkun vatna – 15/1923, IX. k. 2021
Okur, bann – 58/1960 2214
Ólafsfjörður, sjá Héraðsstjórn, III. kafla l 1450
Ólafsvíkurkaupstaður, sjá Héraðsstjórn, III. kafla z 1460
Olía, bensín, verðjöfnun – 34/1953 1783
Olíugeymar – 110/1943 1692
Olíugjald – 1/1983 1704
Olíuhreinsunarstöð – 21/1971 1962
Olíumengun sjávar, sjá Mengun
Olíusjóður fiskiskipa, olíugjald – 1/1983 1704
Olíustyrkur – 53/1980, II. k. 2052
Ólöglegar fiskveiðar, ráðstafanir til varnar – 83/1936 1647
Ólöglegur sjávarafli, upptaka – 32/1976 1646
Ólögmæt meðferð fundins fjár – 19/1940, 246. gr. 2473
Ólögráða menn:
– forgönguréttur ómyndugra – tilskipun 19. desember 1821 2618
– löggerningar – 95/1947, III. k. 2137
Ómerkingar, meðferð – 42/1969, VIII. k. 1498
Ónæmisaðgerðir – 38/1978 992
Opinber gjöld:
– fyrirfram innheimta – 3/1971 513
– minnsta mynteining – 79/1980 514
– sameiginleg innheimta – 68/1962 513
Opinber greinargerð starfsmanna ríkisins – 14/1932 943
Opinber mál – 74/1974 2659
Opinber skipti – 3/1878, 1. – 2. kap. 2595
Opinber störf, brot í starfi – 19/1940, XIV. k. .. 2458
Opinberar byggingar, umbætur í þágu fatlaðra – 41/1983, 21. – 22. gr. 591
– sjá ennfremur 47/1981 í skrá um aldursröð laga
Opinberar fjársafnanir – 5/1977 2279
Opinberar framkvæmdir – 63/1970 250
Opinberar stofnanir, eignir þeirra – opið bréf kansellíis 10. apríl 1795 231
Opinberir sjóðir, eftirlit – 20/1964 2336
Opinberir starfsmenn:
– sjá ennfremur Embættismenn
– aldurshámark – 27/1935 142
– aukastörf – 38/1954, VII. k. 126
– brot í starfi – 19/1940, XIV. k. 2458
– embættismenn – 33/1944, 20. gr. 2
– kjarasamningar – 46/1973 127
– kjarasamningar BSRB – 29/1976 133
– laun starfsmanna ríkisins – 92/1955 140
– Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins – 29/1963 148
– – 64/1955 143
– mútur – 19/1940, 109. gr. 2456
– – 19/1940, 128. gr. 2458
– opinber greinargerð starfsmanna ríkisins – 14/1932 943

– refsivernd – 19/1940, 106. – 108. gr. 2455
– réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins – 38/1954 119
– verkfall – 33/1915 157
Opinberir vegir, viðhald og umferð – 6/1977, XI. k. 1123
Orður:
– afreksmerki hins íslenska lýðveldis – forsetabréf 85/1950 91
– erlend heiðursmerki – forsetabréf – 15/1947 92
– hin íslenska fálkaorða – forsetabréf 42/1944 88
– orðunefnd – forsetabréf 114/1945 90
Óréttmæt prentuð ummæli, vernd atvinnufyrirtækja gegn – 71/1928 2220
Óréttmætir viðskiptahættir o. fl. – 56/1978 1773
– 84/1933 1746
Orkuforði, þjófnaður – 19/1940, 244. gr. 2472
Orkujöfnunargjald – 12/1980 499
Orkumál:
– fjármögnun orkuframkvæmda sveitarfélaga – 20/1976, IV. k. 2054
– heimild til lántöku fyrir raforkusjóð – 54/1963 2050
– Hitaveita Suðurnesja – 100/1974 2067
– jöfnun og lækkun hitunarkostnaðar – 53/1980 2052
– Landsvirkjun – 42/1983 2054
– ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins – 92/1947 2061
– – 34/1949 2062
– – 12/1951 2062
– – 65/1956 2063
– Orkubú Vestfjarða – 66/1976 2064
– orkulög – 58/1967 2037
– orkusparnaður í húshitun – 53/1980, III. k. .. 2053
– Rafmagnseftirlit ríkisins – 60/1979 2048
– raforkuver – 60/1981 2072
– verðjöfnunargjald af raforku – 83/1974 2050
Orkumálastjóri – 58/1967, I. k. 2037
Orkuráð – 58/1967, X. k. 2045
Orkusjóður – 58/1967, X. k. 2045
Orkusparnaður í húshitun – 53/1980, III. k. ... 2053
Orkustofnun – 58/1967, I. k. 2037
Orlof:
– almenn lög – 87/1971 607
– fæðingarorlof – 67/1961, 16. gr. 520
– húsmæðra – 53/1972 609
– opinberra starfsmanna – 38/1954, IV. k. ... 123
Óskilafé, meðferð – 42/1969, VIII. k. 1498
Óskilahross – Jónsbók 1281, Landsleigubálkur kap. 38 1464
Óskilgetin börn – 9/1981, III. k. 2173
– 9/1981, IX. k. 2181
Óskipt bú:
– erfðalög – 8/1962, II. k. 2198
– Norðurlandasamningur um erfðir og skipti dánarbúa – 108/1935, I. k. 2613
Óskipt sakaraðild – 85/1936, 46. gr. 2509
Ostrurækt – 21/1939 2132
Ósútaðar húðir:
– aðfluttar – 35/1891 1755
– innflutningsbann – 3/1902 1755
Ósæmileg meðferð á líkum – 19/1940, 124. gr. 2458
Óvígð sambúð:
– almannatryggingar – 67/1971, 52. gr. 535
– barnalög – 9/1981, 8. gr. 2173
– – 9/1981, 37. – 38. gr. 2179
– húsaleigusamningar – 44/1979, 3. gr. 2233
– lífeyrissjóður bænda – 101/1970, 11. gr. ... 1625
– lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins – 29/1963, 11. gr. 150
– – 29/1963, 14. gr. 153
– lögheimili – 35/1960, 7. gr. 1344
– tekju- og eignaskattur – 75/1981, 63. gr. ... 371
– – 75/1981, 69. gr. 374

P.

Parísarsamþykkt, vernd eignarréttinda á sviði iðnaðar – 102/1961 1980
Peningafölsun – 19/1940, 150. gr. 2461
Peningar, sjá Gjaldmiðils- og gjaldeyrismál
Persónufrelsi – 33/1944, 65. gr. 7
Plöntur, varnir gegn sjúkdómum og meindýrum – 51/1981 1533
Portionsreikningar – konungsbréf 6. maí 1740 ... 735
Portúgal, iðnþróunarsjóður – 61/1976 2003
Póstlög – 31/1940 1217
Póst- og símamál – 36/1977 1214
Prentfrelsi – 33/1944, 72. gr. 7
Prentréttur – 57/1956 2486
Prentsmiðjur, skylduskil til bókasafna – 43/1977, II. k. 904
Prentun:
– prentfrelsi – 33/1944, 72. gr. 7
– prentréttur – 57/1956 2486
– vernd atvinnufyrirtækja gegn óréttmætum prentuðum ummælum – 71/1928 2220
Prestar:
– afsettir – konungsbréf 7. október 1740 722
– aldur – konungsbréf 16. febrúar 1621 695
– aukatekjur – prestastefnusamþykkt, júlí 1764 711
– bókasöfn prestakalla – 17/1931 723
– eftirlaun og ellistyrkur – 4/1880 716
– – 48/1907 717
– eftirlaun prestsekkna – 13/1884 720
– ellistyrkur – 48/1907 717
– embættiskostnaður og aukaverk – 36/1931 .. 714
– fardagar – tilskipun 6. janúar 1847 716
– ferming – forordning 13. janúar 1736 705
– – tilskipun 25. maí 1759 709
– – tilskipun 23. mars 1827 710
– heimaskírn – tilskipun 27. júlí 1771 705
– helgihald – tilskipun 29. maí 1744 725
– hjónaskilnaðir – 60/1972, 44. gr. 2158
– hjónavígsla – 60/1972, 16. gr. 2154
– húsvitjanir – tilskipun 27. maí 1746 710
– kirkju- og manntalsbækur – 3/1945 724
– laun – 46/1907 711
– legorð – konungsbréf 10. desember 1646 .. 720

– – D.L. Kristjáns V., 15. apríl 1683 721
– – konungsbréf 9. maí 1738 721
– leysing á sóknarbandi – 9/1882 738
– prestlaunasjóður – 46/1907, 21. – 25. gr. .. 713
– prestsmata – alþingissamþykkt 1. júlí 1629 714
– – 54/1921 715
– prestssetur, falla og níðast niður, ráðstafanir gegn – konungsbréf 11. maí 1708 722
– sjúkravitjanir – prestastefnusamþykkt, júlí 1764 711
– skipun prestakalla – 35/1970 698
– skylda til að kaupa ekkjum lífeyri – 49/1907 719
– tekjur – tilskipun 27. janúar 1847 715
– uppreist – konungsbréf 27. febrúar 1756 ... 722
– utanfararstyrkur – 18/1931 714
– veiting prestakalla – 32/1915 695
Próf við grunnskóla – 63/1974, VII. k. 815
Próf við Háskóla Íslands – 77/1979, V. k. 758
Prófastar:
– prestsverk – konungsbréf 11. mars 1796 ... 694
– skipun prófastsdæma – 35/1970 698
– tilnefning – 47/1907 693
– vísitatía – forordning 29. maí 1744 693
Prófastsdómur, sjá nú Kirkjudómur
Prófentugerningar – konungsúrskurður 8. mars 1814 2279
Prókúra – 42/1903, III. k. 2421

R.

Radióstöð, skylda skipa til að hafa hana – 30/1941, III. k. 1228
Ráðgjafar- og sálfræðiþjónusta í grunnskólum – 63/1974, IX. k. 817
Ráðgjöf varðandi kynlíf, barneignir o. fl. – 25/1975 1083
Ráðherranefnd Norðurlanda – 92/1973 111
Ráðherrar:
– biðlaun – 92/1955, 29. gr. 140
– eftirlaun – 47/1965 23
– Landsdómur – 3/1963 26
– laun – 46/1973, 4. gr. 128
– ráðherraábyrgð – 4/1963 24
– – 33/1944, 14. gr. 2
– ráðherrafundir – 33/1944, 17. gr. 2
– ríkisráð – tilskipun 82/1943 14
– skipting starfa – auglýsing 96/1969 17
– – auglýsing 53/1983 22
– skipun ráðherra – 73/1969 15
– Stjórnarráð Íslands – 73/1969 15
– stjórnarskrá – 33/1944, II. k. 1
– – 33/1944, 51. gr. 6
Ráðning starfsmanna ríkisstofnana, eftirlit – 97/1974 233
Ráðningarnefnd ríkisins – 97/1974 233
Ráðstafanir í efnahagsmálum, sjá Efnahagsmál
– í ríkisfjármálum – 77/1977 397
– vegna gengisbreytinga, sjá Gengismál
– vegna sjávarútvegsins – 4/1967 1704
Ráðuneyti – 73/1969 15
– auglýsing A 96/1969 17
Ráðuneytisstjórar – 73/1969, II. k. 16
Ráðunautar í búfjárrækt – 31/1973, I. k. 1557
Rafmagnseftirlit ríkisins – 60/1979 2048
Rafmagnsveitur ríkisins – 58/1967, IX. k. 2043
Raforka, verðjöfnunargjald – 83/1974 2050
Raforkusjóður, lántaka (sjá nú Orkusjóður) – 54/1963 2050
Raforkuver – 60/1981 2072
Rán – 19/1940, 252. gr. 2474
Rangar sakargiftir – 19/1940, XV. k. 2460
Rangur framburður – 19/1940, XV. k. 2460
Rangur uppljóstur – 19/1940, 149. gr. 2461
Rannsókn á fundnum líkum – 42/1913 1335
Rannsókn opinberra mála:
– fyrir dómi – 74/1974, X. k. 2674
– lögreglurannsókn – 74/1974, V. k. 2665
– – 108/1976 2703
Rannsókn sjóslysa – 52/1970, VIII. k. 1882
Rannsóknaráð ríkisins – 64/1965, I. k. 951
Rannsóknarlögregla ríkisins – 108/1976 2703
Rannsóknarstofnun uppeldismála – 38/1971 ... 771
Rannsóknastofnun byggingaiðnaðarins – 64/1965, VII. k. 957
Rannsóknastofnun fiskiðnaðarins – 64/1965, IV. k. 954
Rannsóknastofnun landbúnaðarins – 64/1965, V. k. 955
Rannsóknir í þágu atvinnuveganna – 64/1965 .. 951
Refir, eyðing – 48/1919 1395
– 52/1957 2086
Refsidómar:
– norrænir, fullnusta – 69/1963 2483
– skilorðsbundnir – 19/1940, VI. k. 2443
Refsiheimildir – 19/1940, I. k. 2433
Refsihæð, ákvörðun – 19/1940, VIII. k. 2447
Refsingar – 19/1940, V. k. 2438
Refsiskilyrði, almenn – 19/1940, II. k. 2435
Refsivarsla:
– almenn hegningarlög – 19/1940 2433
– ákvörðun fésekta – 14/1948 2477
– birting á stefnum fyrir stroknum föngum – opið bréf 15. desember 1820 2715
– dómari og rannsóknardeild í ávana- og fíkniefnamálum – 52/1973 2701
– fangelsi og vinnuhæli – 38/1973 2477
– framsal sakamanna til Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar – 7/1962 2479
– fullnusta refsidóma, kveðinna upp í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð o. fl. – 69/1963 2483
– Hæstiréttur Íslands – 75/1973 2704
– lögreglumenn, sjá Lögreglumálefni
– meðferð opinberra mála – 74/1974 2659
– rannsóknarlögregla ríkisins – 108/1976 2703
Refsivernd:
– forseta – 19/1940, 99. – 101. gr. 2454
– opinberra starfsmanna – 19/1940, XII. k. .. 2455
Reikningaskrifstofa sjávarútvegsins – 90/1943 ... 1945
Reki:
– ábúðarlög – 64/1976, 25. gr. 1472

– alþingisdómur um rekamark – um 1300 ... 2124
– Jónsbók 1281 – Rekabálkur kap. 1 – 11 ... 2120
– rekatilkall – opið bréf 4. maí 1778 ... 2124
Rekstrarlánafélög – 98/1938 ... 2297
Rekstur dagvistarheimila – 112/1976 ... 682
Rekstur skóla – 63/1974, XIV. k. ... 819
Réttarbót Eiríks konungs 1294 ... 1466
Réttarfarssektir:
– einkamál – 85/1936, XIII. k. ... 2536
– opinber mál – 74/1974, XIX. k. ... 2694
Réttargæslumaður – 74/1974, XI. k. ... 2677
Réttarsáttir – 85/1936, I. k. ... 2501
Réttarstaða barna – 9/1981, I. k. ... 2173
Réttindaflutningur, lífeyrir, sjá Lífeyrissjóðir
Réttindi:
– Evrópuráðsins – auglýsing 99/1955 ... 98
– Sameinuðu þjóðanna, alþjóðasamningur – 13/1948 ... 93
– og skyldur hjóna – 20/1923 ... 2164
– og skyldur starfsmanna ríkisins – 38/1954 .. 119
Réttir og göngur – 42/1969, V. k. ... 1495
Réttur kvenna til embættisnáms, námsstyrks og embætta – 37/1911 ... 127
Réttur til fiskveiða í landhelgi – 33/1922 ... 1634
– 4/1925 ... 1637
Réttur til launa vegna sjúkdóms- og slysaforfalla – 19/1979 ... 617
Reyðarfjarðarhreppur:
– hreppamörk – 56/1968 ... 1419
– kaup á landi – 9/1966 ... 256
Reykhólar, tilraunastöð – 57/1944 ... 1604
Reykjavík:
– borgarstjórn, sjá Sveitarstjórnarmálefni
– bygging gistihúss – 36/1946 ... 2082
– dómsmálastörf o. fl. – 74/1972 ... 2549
– fiskiðjuver ríkisins – 52/1949 ... 1691
– gjaldheimta – 68/1962 ... 513
– – 74/1972, 6. gr. ... 2550
– Héraðsstjórn III. kafli c ... 1422
– kirkjugarður – 38/1915 ... 749
– – 13/1929 ... 750
– lögreglustjórn – 74/1972 ... 2549
– sundhöll – 32/1928 ... 893
Reynslulausn – 19/1940, 40. gr. ... 2439
Rifting kaupa – 39/1922 ... 2229
Riftun ráðstafana þrotamanns – 6/1978, VIII. k. ... 2629
Ríkisábyrgð á útflutningsvörum – 100/1948, I. k. ... 487
Ríkisábyrgðir, Ríkisábyrgðasjóður, sjá Fjárhagsmálefni, Ríkisábyrgðir ... 239
Ríkisbankar, kjarasamningar starfsmanna – 34/1977 ... 316
Ríkisbókari – 52/1966, XV. k. ... 228
Ríkisbókhald og endurskoðun – 61/1931 ... 228
– – 52/1966, XV. k. ... 228
Ríkisborgarar, danskir, réttindi þeirra á Íslandi – 33/1944, ákvæði um stundarsakir ... 8
– – 18/1944 ... 88
Ríkisborgarar, erlendir, réttindi þeirra á Íslandi – 33/1944, ákvæði um stundarsakir ... 8
Ríkisborgararéttur:
– almenn lög – 100/1952 ... 84
– danskir ríkisborgarar – 18/1944 ... 88
– stjórnarskrá – 33/1944, 68. gr. ... 7
– – ákvæði um stundarsakir ... 8
Ríkisendurskoðandi – 73/1969, 6. og 10. gr. ... 16
– 61/1931, II. k. ... 229
Ríkisendurskoðun – 61/1931, II. k. ... 229
– –73/1969, 6. og 10. gr. ... 16
– – 96/1969, 5. gr. ... 18
Ríkisfangelsi – 38/1973 ... 2477
Ríkisféhirðir – tilskipun 16/1918 ... 230
Ríkisjarðir:
– kaup – 65/1976, V. k. ... 1480
– sala – 65/1976, IV. k. ... 1480
– ýmis heimildarlög um sölu ríkisjarða, sjá Fjárhagsmálefni, fasteignir ríkisins ... 256
Ríkisráð:
– ritari – tilskipun 82/1943 ... 14
– starfsreglur – tilskipun 82/1943 ... 14
– stjórnarskrá – 33/1944, 16. gr. ... 2
Ríkisreikningar, yfirskoðunarmenn – 33/1944, 43. gr. ... 5
Ríkisreikningur – 52/1966 ... 219
Ríkissaksóknari – 74/1974, III. k. ... 2662
Ríkissáttasemjari – 33/1978 ... 604
Ríkissjóður:
– ábyrgð vegna veru herliðs Bandaríkjanna á Íslandi – 99/1943 ... 1332
– aukatekjur – 79/1975 ... 478
– eftirgjöld af jarðeignum – opið bréf 21. maí 1829 ... 2571
– happdrættislán, sjá Happdrætti
– ráðstöfun erfðafjár og erfðafjárskatts til vinnuheimila – 12/1952 ... 580
– skattaleg meðferð verðbréfa – 7/1974 ... 399
Ríkisskattanefnd – 75/1981, 89. gr. ... 379
Ríkisskattstjóri – 75/1981, 88. gr. ... 379
Ríkisskuldabréf – 67/1947 ... 488
– 51/1924 ... 231
Ríkisstarfsmenn, sjá Opinberir starfsmenn
Ríkisstofnanir, húsnæðismál – 97/1974 ... 233
Ríkisútgjöld, lækkun – 5/1968 ... 234
Ríkisútvarpið – 19/1971 ... 936
Ríkisveðbanki Íslands – 49/1931 ... 302
Rit, ábyrgð á efni – 57/1956, V. k. ... 2488
Rithöfundar, launasjóður – 29/1975 ... 950
Rithöfundaréttur – 73/1972 ... 2379
Róðratími fiskibáta – 47/1973 ... 1663
Rottur, eyðing – 27/1945 ... 1112
Ræktun:
– búfjár – 31/1973 ... 1557
– í sveitum – 45/1971 ... 1500
– ostra – 21/1939 ... 2132
– sauðnauta – 50/1929 ... 1576
– skóga – 3/1955 ... 1534
Ræðismenn:
– alþjóðasamningur – 4/1978 ... 88
– utanríkisþjónusta – 39/1971 ... 31
Röng kæra – 19/1940, XV. k. ... 2460

S.

Sáðvörur, eftirlit með framleiðslu og verslun – 53/1978 ... 1751
Safamýri, verndun – 12/1894 ... 1547
Safnaðarmál, stjórn – 36/1907 ... 726
– 21/1890 ... 732
Sakadómarar – 74/1974, II. k. ... 2659
– 52/1973 ... 2701
– 74/1972, 4. gr. ... 2550
Sakaðir menn, bætur – 74/1974, XVIII. k. ... 2693
Sakamenn, framsal – 7/1962 ... 2479
– 19/1940, I. k. ... 2433
Sakaraðilar einkamáls – 85/1936, IV. k. ... 2509
Sakarefni einkamáls – 85/1936, VI. k. ... 2510
Sakarfyrning – 19/1940, IX. k. ... 2450
Sakargiftir, rangar – 19/1940, XV. k. ... 2460
Sakargögn, mat – 74/1974, XIII. k. ... 2683
Sakarkostnaður í opinberum málum – 74/1974, XVI. k. ... 2690
Sakaskrá – 74/1974, 18. gr. ... 2661
Sakavottorð – 74/1974, 18. gr. ... 2661
Sakbending – 74/1974, 35. gr. ... 2666
Sakhæfi – 19/1940, II. k. ... 2435
Sakhæfisaldur – 19/1940, 14. gr. ... 2436
Saknæmi – 19/1940, II. k. ... 2435
Saksókn, niðurfelling – 74/1974, 24. gr. ... 2663
– 19/1940, 30. gr. ... 2438
Saksóknari, sjá Ríkissaksóknari
Sala:
– áfengis – 82/1969, IV. k. ... 2492
– eigna sveitarfélaga – 58/1961, 11. gr. ... 1367
– eggja eftir þyngd – 21/1912 ... 1746
– fasteigna – 47/1938 ... 2220
– jarða – 65/1976, 6. – 9. gr. ... 1476
– jarða í erfðaábúð – 102/1962, XI. k. ... 1488
– kirkjueigna – konungsbréf 30. júní 1786 ... 734
– kirkjuítaka – 13/1956 ... 715
– kornvara og kola eftir vigt – 29/1877 ... 1746
– landbúnaðarvara – 95/1981 ... 1606
– lóða og landa í Reykjavík – 86/1943 ... 1427
– lögveða án undangengins lögtaks – 49/1951 ... 2572
– matjurta og gróðurhúsaafurða – 95/1981, VI. k. ... 1616
– mjólkur og mjólkurafurða – 95/1981, V. k. ... 1613
– notaðra lausafjármuna – 61/1979 ... 2232
– ríkisjarða, sjá Fjárhagsmálefni, fasteignir ríkisins, ýmis heimildarlög um sölu ríkisjarða ... 256
– salts eftir vigt – 37/1902 ... 1747
– sauðfjárafurða – 95/1981, III. k. ... 1612
– skipa úr landi, bann – 2/1949 ... 1747
– steinolíu, hráolíu o. fl. – 21/1917 ... 1945
– stórgripakjöts – 95/1981, IV. k. ... 1613
– þjóðjarða og kirkjujarða – 102/1962, XI. k. ... 1488
Sálfræðingar – 40/1976 ... 949
Salt, sala eftir vigt – 37/1902 ... 1747
Saltverksmiðja, undirbúningsfélag – 47/1976 ... 1966
Samábyrgð Íslands – 37/1978 ... 1269
Samaðild – 85/1936, 46. gr. ... 2509
Samband íslenskra berklasjúklinga, happdrætti – 18/1959 ... 2281
Samband íslenskra sveitarfélaga – 73/1980, 8. gr. ... 504
– 73/1980, 15. gr. ... 505
Sambýlishættir – 59/1976, IV. k. ... 673
Sameiginleg innheimta opinberra gjalda – 68/1962 ... 513
Sameiginlegt sjótjón – 74/1938 ... 1825
– 66/1963, VI. k. ... 1807
Sameign – 59/1976, II. k. ... 671
– Jónsbók 1281, Kaupabálkur kap. 20 ... 2337
Sameinað Alþingi – 33/1944 ... 1
– 115/1936 ... 66
Sameining flugfélaga – 30/1974 ... 1212
Sameining sveitarfélaga – 70/1970 ... 1383
– 40/1972 ... 1386
– 52/1946 ... 1418
Sameinuðu þjóðirnar:
– framkvæmd fyrirmæla Öryggisráðs – 5/1969 ... 97
– kaup á skuldabréfum Sameinuðu þjóðanna – 6/1962 ... 261
– réttindi þeirra, alþjóðasamningur – 13/1948 ... 93
– samþykktir Milliríkjadómsins – 91/1946 ... 92
– sáttmáli – 91/1946 ... 92
Samgöngubætur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts – 27/1932 ... 2073
Samgönguráðuneyti – 73/1969, 4. gr. ... 15
– auglýsing A 96/1969, 11. gr. ... 21
Samgöngureglur loftfara – 34/1964, VIII. k. ... 1181
Samkeppnishömlur, verðlag og óréttmætir viðskiptahættir – 56/1978 ... 1773
Samkomudagur Alþingis – 3/1967 ... 65
Samkomur, markaður tími – 120/1947 ... 1310
Samningar:
– flutningssamningar á landi – 24/1982 ... 1159
– flutningssamningar, skip – 66/1963, V. k ... 1794
– gagnkvæmir samningar þrotamanns – 6/1978, VII. k. ... 2628
– hjúalög – 22/1928 ... 2273
– húsaleigusamningar – 44/1979 ... 2233
– höfundaréttur, útgáfusamningar – 73/1972, III. k. ... 2383
– kaupmálar – 20/1923, V. k. ... 2167
– lausafjárkaup – 39/1922 ... 2222
– löggerningar ólögráða manna – 95/1947, III. k. ... 2137
– milliríkjasamningar, sjá Milliríkjasamningar og Norðurlönd
– samningsgerð, umboð og ógildir löggerningar – 7/1936 ... 2208
– skiprúmssamningar skipverja – 67/1963, II. k. ... 1828
– stjórnarskrá – 33/1944, 21. gr. ... 3
Samningsgerð, umboð og ógildir löggerningar – 7/1936 ... 2208
Samstarfsnefnd Alþingis og þjóðkirkjunnar – 12/1982 ... 693
Samvinnubanki Íslands hf. – 46/1962 ... 326
Samvinnufélög:
– almenn lög – 46/1937 ... 2284

– byggingarsamvinnufélög – 30/1970, V. k. .. 666
– samvinnusambönd – 46/1937, VI. k. 2290
– skattskylda – 75/1981, I. k. 348
– stofnlánadeild – 45/1972 327
Samvinnuskólinn – 51/1976, 9. gr. 795
Samvistir hjóna – 60/1972, V. k. 2156
Samþykktir sveitarfélaga:
– um akfæra sýslu- og hreppavegi – 38/1919 ... 1131
– byggingarsamþykktir fyrir sveitir og þorp – 108/1945 1394
– um eftirlit úr landi með fiskveiðum í landhelgi – 54/1913 1661
– um forkaupsrétt – 22/1932 1928
– fuglaveiðisamþykktir – 33/1966, III. k. 2093
– um fundarsköp – 58/1961, 30. gr. 1371
– um gatnagerðargjöld – 51/1974 1415
– heilbrigðissamþykktir – 50/1981, IV. k. ... 1103
– um heyforðabúr – 44/1911 1579
– um hundahald – 7/1953 1113
– um húsagerð í sveitum – 7/1945, II. k. 1525
– um jarðrækt – 7/1945, I. k. 1521
– um kornforðabúr – 73/1917 1580
– um lokunartíma sölubúða – 17/1936 1721
– lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina – 1/1890 1307
– lögreglusamþykktir í löggiltum verslunarstöðum – 32/1924 1308
– lögreglusamþykktir utan kaupstaðanna – 107/1935 1308
– um mat á heyi til sölu – 21/1933 1582
– um mótak – 23/1912 2128
– um ráðningu sveitarstjóra – 58/1961, 43. gr. 1373
– um sorphreinsun – 50/1981 1092
– um stjórn bæjarmálefna – 58/1961, 38. gr. ... 1372
– um sýsluvegasjóði – 6/1977, IV. k. 1117
– um takmörkun á búfjárhaldi – 44/1964 1421
Sandgræðsla í Strandarlandi – 50/1928 735
Sáttastörf í vinnudeilum – 33/1978 604
Sáttir:
– í einkamálum – 85/1936, I. k. 2501
– í hjúskaparmálum – 60/1972, V. og VII. k. .. 2156
– út af refsiverðri háttsemi – 74/1974, XIV. k. 2683
Sáttmáli hinna sameinuðu þjóða – 91/1946 92
Sauðárkrókur, sjá Héraðsstjórnir, III. kafli m .. 1451
Sauðfé, innflutningur – 74/1962 1572
Sauðfjárafurðir – 95/1981, III. k. 1612
Sauðfjárafurðir, verðjöfnunargjald – 105/1978 .. 1619
Sauðfjárbaðanir – 22/1977 1587
Sauðfjárrækt – 31/1973, III. k. 1561
Sauðfjársjúkdómar, varnir og útrýming – 11/1928 1590
– 23/1956 1592
Sauðnaut, innflutningur og ræktun – 50/1929 .. 1576
Seðlabanki Íslands:
– almenn lög – 10/1961 278
– útgáfa peninga – 22/1968 179
Sektavald:
– amtmanna – konungsbréf 3. janúar 1823 .. 159
– lögreglustjóra og lögreglumanna – 74/1974, XIV. k. 2683
Sektir:
– aðför eftir dómum o. fl. – NL. Kristjáns V., 15. apríl 1687, I. bók 22. kap. 2553
– ákvörðun fésekta – 14/1948 2477
– almenn hegningarlög – 19/1940, V. k. 2438
– einkamál – 85/1936, XIII. k. 2536
– greiðsla sektar án dóms – 79/1919 2553
– landhelgisbrot – 4/1924 1647
– opinber mál – 74/1974, XIX. k. 2694
Selaskot á Breiðafirði – 30/1925 2088
Selfossbyggð, sameining í eitt hreppsfélag – 52/1946 1418
Selur:
– ófriðun – 76/1970, XII. k. 2116
– útrýming úr Húnaósi – 29/1937 2088
Sement, jöfnun flutningskostnaðar – 62/1973 .. 1784
Sementsverksmiðja – 35/1948 1955
Sendiherrar – 39/1971 31
Sendiráð:
– bann við blaðaútgáfu – 62/1978 35
– fastanefndir hjá alþjóðastofnunum og sendiræðisskrifstofur – forsetaúrskurður 17/1980 34
Séreign:
– í fjölbýlishúsum – 59/1976, 5. gr. 671
– hjóna – 20/1923, 23. gr. 2167
Sérfræðileg aðstoð fyrir þingflokka – 56/1971 .. 35
Sérkennsla – 63/1974, 50. – 52. gr. 813
Sérkjarasamningar:
– opinberra starfsmanna – 46/1973, II. – III. k. 128
– starfsmanna ríkis og bæja – 29/1976 134
Sérleyfi, sjá Einkaleyfi
Sérlyf – 49/1978, IV. k. 1035
Setulið, heimild fyrir ríkissjóð að kaupa eignir þess – 54/1945 255
Sexmannanefnd verðlagningar landbúnaðarafurða – 95/1981, II. k. 1609
Seyðisfjörður, sjá Héraðsstjórn III. kafli f 1439
Sifskaparbrot – 19/1940, XXI. k. 2466
Sifjaréttindi:
– barnalög – 9/1981 2173
– hjúskapur, ættleiðing og lögráð, Norðurlandasamningur – 29/1931 2184
– – 62/1954 2187
– – 98/1969 2188
– – 95/1973 2190
– horfnir menn – 44/1981, 20. gr. 2152
– innheimta meðlaga, Norðurlandasamningur – 93/1962 2195
– óskipt bú – 8/1962, II. k. 2198
– réttindi og skyldur hjóna – 20/1923 2164
– stofnun og slit hjúskapar – 60/1972 2152
– ættleiðingarlög – 15/1978 2191
Siglingadómur – 52/1970, VIII. k. 1882
Siglingalög – 66/1963 1785
Siglingamálastofnun ríkisins – 51/1970 1869
Siglingar:
– alþjóðareglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó – 7/1975 1888
– alþjóðasiglingamálastofnun – 52/1960 1947
– atvinnuréttindi skipstjórnarmanna á íslensk-

um skipum – 69/1973 1856
– atvinnuréttindi vélstjóra á íslenskum skipum – 72/1966 1862
– brytar og matreiðslumenn á farskipum og fiskiskipum – 50/1961 1867
– dag- og næturbendingar á íslenskum skipum í sjávarháska – 13/1899 1888
– hafnalög – 45/1973 1929
– hafnarmannvirki, forkaupsréttur kaupstaða og kauptúna – 22/1932 1928
– jarðrask, bann – 123/1940 1928
– Jónsbók 1281 – Farmannalög kap. 28 2207
– leiðsaga skipa – 48/1933 1912
– niðurjöfnunarmenn sjótjóns – 74/1938 1825
– samflot skipa milli Íslands og Bretlands – 47/1943 1917
– siglingalög – 66/1963 1785
– Siglingamálastofnun ríkisins – 51/1970 1869
– siglingar og verslun á Íslandi – 15. apríl 1854 1720
– sjómennska barna – auglýsing 74/1956 579
– Skipaútgerð ríkisins – 40/1967 1946
– skipströnd og vogrek – 42/1926 1917
– vitamál – 56/1981 1924
– öryggi við siglingar – 56/1932 1887
Siglufjörður, sjá Héraðsstjórn III. kafli i 1446
Síld:
– flutningur á sjósaltaðri og ísvarinni síld – 16/1969 1689
– – 64/1970 1689
– útflutningur – 62/1962 1669
– – 70/1933 1763
– vigt – 36/1930 1747
Síldarflutningaskip, lánsábyrgð vegna kaupa – 91/1966 243
Síldarleit úr lofti – 56/1954 1671
Síldarmjöl, útflutningur – 56/1935 1758
Síldarnætur – 28/1902 1688
Síldarsoð, hagnýting efna úr því – 21/1950 1683
Síldartunnur – 60/1940 1688
– 46/1943 1688
Síldarútvegsnefnd – 62/1962 1669
Síldarveiði með nót – tilskipun 12. febrúar 1872 1664
– 53/1901 1666
Síldarverksmiðjur:
– á Austurlandi – 66/1932 1681
– á Norðurlandi – 15/1934 1681
– nýjar verksmiðjur – 93/1942 1683
– á Raufarhöfn – 47/1935 1682
– á Raufarhöfn og Siglufirði – 10/1938 1682
– – 42/1940 1682
– ríkisins – 1/1938 1679
– ríkisins, lántökuheimild – 131/1941 1683
Silungsveiði 76/1970 2098
Símahlustanir – 74/1974, 45. gr. 2669
Símamál – 36/1977 1214
– 32/1981 1232
Sinfóníuhljómsveit Íslands – 36/1982 941
Sinubrennur – 8/1966 1309
Sjálfræði – 95/1947, I. k. 2135
Sjálfræði sveitarfélaga – 33/1944, 76. gr. 8
– 58/1961, 1. gr. 1365
Sjálfsvörsluveð í lausafé, innheimta á kröfum með forgangsréttindi í slíku lausafé – opið bréf 11. desember 1869 2620
Sjálfvirkur sími – 32/1981 1232
Sjávarútvegsráðuneyti – 73/1969, 4. gr. 15
– auglýsing A 96/1969, 12. gr. 21
Sjávarútvegur, ráðstafanir – 4/1967 1704
– 79/1968 210
Sjávarútvegur:
– afla- og útgerðarskýrslur – 55/1941 1669
– Aflatryggingarsjóður sjávarútvegsins – 51/1983 1696
– beitumál – 45/1946 1667
– beitutekja – 39/1914 1666
– eftirlit úr landi með fiskveiðum í landhelgi – 54/1913 1661
– fiskiðjuver ríkisins – 52/1949 1691
– fiskifulltrúi á Spáni og Ítalíu – 5/1925 1759
– fiskimálasjóður – 89/1947 1673
– Fiskveiðasjóður Íslands – 44/1976 307
– Framleiðslueftirlit sjávarafurða – 108/1974 .. 1759
– framtíðarsamvinna ríkja varðandi fiskveiðar á Norðvestur-Atlantshafi – 48/1979 1656
– greiðsla íslenskra afurða – 43/1943 1746
– Hafrannsóknastofnun – 64/1965, III. k. ... 953
– hlutarútgerðarfélög – 45/1940 2293
– hvíldartími háseta – 53/1921 1668
– kaup á skuttogurum – 113/1972 1678
– lagmetisiðja ríkisins – 46/1972 1684
– lagmetisiðnaður og Þróunarsjóður lagmetisiðnaðarins – 58/1981 1684
– löggæsla við fiskveiðar í Norðursjónum – 20/1901 1660
– löndun á loðnu til bræðslu – 97/1973 1707
– mat á fiskúrgangi – 9/1935 1763
– meðferð, verkun og útflutningur á sjávarafurðum – 92/1935 1758
– möskvastærð fiskinetja – 18/1954 1648
– olíugjald – 1/1983 1704
– Olíusjóður fiskiskipa – 1/1983 1704
– ráðstafanir til varnar því, að skipum sé leiðbeint við ólöglegar fiskveiðar – 83/1936 1647
– Rannsóknastofnun fiskiðnaðarins – 64/1965, IV. k. 954
– reikningaskrifstofa sjávarútvegsins – 90/1943 1945
– réttur til fiskiveiða í landhelgi – 33/1922 ... 1634
– – 4/1925 1637
– róðrartími fiskibáta – 47/1973 1663
– samræmd vinnsla sjávarafla og veiðar, sem háðar eru sérstökum leyfum – 12/1975 1709
– síldarleit úr lofti – 56/1954 1671
– síldarnætur – 28/1902 1688
– síldartunnur – 60/1940 1688
– – 46/1943 1688
– síldarútvegsnefnd og útflutningur saltaðrar síldar – 62/1962 1669
– síldar- og upsaveiði með nót – tilskipun 12. febrúar 1872 1664
– Síldarverksmiðjur ríkisins – 1/1938 1679
– Stofnfjársjóður fiskiskipa – 4/1976 1674

– upptaka ólöglegs sjávarafla – 32/1976 1646
– útflutningsgjald af sjávarafurðum – 52/1983 437
– útflutningur á nýjum fiski – 37/1931 1759
– útflutningur á síldarmjöli – 56/1935 1758
– útflutningur saltaðrar síldar – 70/1933 1763
– veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands – 81/1976 1638
– veiðar íslenskra skipa utan fiskveiðilandhelgi Íslands – 34/1976 1646
– veiði, sala og útflutningur á kola – 19/1941 .. 1706
– Verðjöfnunarsjóður fiskiðnaðarins – 72/1969 1702
– Verðlagsráð sjávarútvegsins – 81/1974 1693
– vísindaleg verndun fiskimiða landgrunnsins – 44/1948 1637
Sjóðir:
– aðstoðarsjóður á vegum Efnahags- og framfarastofnunarinnar – 25/1976 218
– Aflatryggingarsjóður sjávarútvegsins – 51/1983 1696
– Aldurslagasjóður fiskiskipa – 37/1978, II. k. 1270
– Almanakssjóður – 25/1921, 10. gr. 763
– Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn: – 105/1945 ... 215
– – 53/1965 216
– – 82/1968 216
– – 28/1970 216
– – 7/1977 217
– – 15/1977 216
– – 38/1979 217
– Atvinnuleysistryggingasjóður – 64/1981, II. k. 548
– Bjargráðasjóður – 51/1972 1299
– Búnaðarmálasjóður – 40/1982 1511
– Byggðasjóður – 97/1976, VI. k. 345
– Byggingarsjóður aldraðs fólks – 49/1963 ... 670
– Byggingarsjóður Listasafns Íslands – 41/1959 917
– Byggingarsjóður ríkisins – 51/1980, III. k. 650
– Byggingarsjóður verkamanna – 51/1980, IV. k. 655
– eftirlit með opinberum sjóðum – 20/1964 .. 2336
– eftirlitssjóður með fóðurvörum o. fl. – 53/1978, V. k. 1753
– Erfðafjársjóður – 12/1952 580
– Félagsheimilasjóður – 107/1970 975
– Ferðamálasjóður – 60/1976, V. k. 1236
– Fiskimálasjóður – 89/1947 1673
– Fiskræktarsjóður – 76/1970, XIV. k. 2118
– Fiskveiðasjóður Íslands – 12/1961, III. k. .. 303
– – 44/1976 307
– Fjárfestingarlánasjóðir – 13/1975, 11. gr. .. 348
– Flutningasjóður síldveiða – 64/1970 1689
– Flutningsjöfnunarsjóður sements – 62/1973, 3. gr. 1785
– Fóðurtryggingarsjóðir – 80/1936 1576
– Framkvæmdasjóður aldraðra – 91/1982, II. k. 582
– Framkvæmdasjóður fatlaðra – 41/1983, IX. k. 592
– Framkvæmdasjóður Íslands – 97/1976, V. k. 344
– Framkvæmdasjóður ríkisins – 55/1942 248
– Framkvæmdasjóður Ríkisútvarpsins – 19/1971, 14. gr. 938
– Framkvæmdasjóður öryrkja og þroskaheftra – 47/1979, 6. k. 1006
– Framleiðnisjóður landbúnaðarins – 89/1966 1511
– Gengishagnaðarsjóður – 79/1967 208
– gengismunasjóður í þágu sjávarútvegsins – 2/1983, 4. gr. 196
– Gæsluvistarsjóður – 39/1964, III. k. 1010
– Hafnabótasjóður – 45/1973, 13. gr. 1933
– – 45/1973, V. k. 1394
– Hafnarsjóðir – 45/1973, 6. gr. 1930
– Húsafriðunarsjóður – 52/1969, 39. gr. 913
– Iðnlánasjóður – 68/1967 1994
– Iðnrekstrarsjóður – 54/1980 1997
– Iðnþróunarsjóður – 9/1970 1999
– Iðnþróunarsjóður fyrir Portúgal – 61/1976 .. 2003
– Íþróttasjóður – 49/1956, II. k. 889
– Jarðasjóður ríkisins – 65/1976, V. k. 1480
– Jöfnunarsjóður – 41/1932 247
– Jöfnunarsjóður sveitarfélaga – 73/1980, III. k. 504
– Kirkjubyggingasjóður – 21/1981 730
– Kirkjugarðasjóður –21/1963, 27. gr. 748
– Kirkjusjóður – 20/1890, 4. gr. 731
– Kristnisjóður – 35/1970, II. k. 704
– Kvikmyndasjóður – 14/1978, II. k. 919
– Lánadeild iðngarða – 68/1967, 7. gr. 1995
– Lánasjóður íslenskra námsmanna – 72/1982, I. k. 763
– Lánasjóður sveitarfélaga – 35/1966 1388
– Landflutningasjóður – 62/1979 248
– Landhelgissjóður Íslands – 25/1967, 17. – 19. gr. 1318
– Landkaupasjóður vegna kaupstaða og kauptúna – 54/1981 1406
– Landssjóður, innheimta eftirgjalds af jarðeignum – opið bréf 21. maí 1829 2571
– Launasjóður rithöfunda – 29/1975 950
– Legstaðasjóðir – 21/1963, 20. gr. 746
– Lendingarsjóður – 86/1917, 8. gr. 1659
– Listskreytingasjóður ríkisins – 34/1982 917
– Loðnuflutningasjóður – 97/1973, 3. gr. 1708
– Lyfsölusjóður – 49/1978, X. k. 1041
– Læknishéraðasjóður – 59/1983, 41. gr. 1031
– Menningarsjóður – 50/1957, I. k. 868
– Menningarsjóður félagsheimila – 107/1970, 2. gr. 975
– Norræni verkefnaútflutningssjóðurinn – 77/1982 245
– Norrænn tækni- og iðnþróunarsjóður – 54/1973 2002
– Olíusjóður fiskiskipa – 1/1983 1704
– opinberir, eftirlit – 20/1964 2336
– Orkusjóður – 58/1967, X. k. 2045
– orlofssjóðir – 55/1980, 6. gr. 614
– Prestlaunasjóður – 46/1907, 21. – 25. gr. .. 713
– Ríkisábyrgðasjóður – 49/1962 240
– – 60/1970 241

– Rithöfundasjóður Íslands – 50/1976, 11. gr. ... 903
– sjóður í þágu síldarútvegsins – 62/1962, 2. gr. ... 1670
– sjúkrasjóðir – 55/1980, 6. gr. ... 614
– Skuldaskilasjóður vélbátaeigenda – 99/1935 ... 347
– Sóttvarnarsjóður – 34/1954, 45. gr. ... 991
– Stofnfjársjóður fiskiskipa – 4/1976 ... 1674
– Stofnsjóður lagmetis – 58/1981, 6. gr. ... 1686
– Stofnverndarsjóður vegna hrossaræktar – 31/1973, 37. gr. ... 1567
– Styrktar- og lánasjóður fiskiskipa – 9/1944, 1. gr. ... 1675
– Sýsluvegasjóður – 6/1977, IV. k. ... 1117
– Söfnunarsjóður Íslands – 2/1888 ... 329
– Söfnunarsjóður lífeyrisréttinda – 95/1980 .. 541
– Útflutningslánasjóður – 47/1970 ... 1749
– Verðjöfnunarsjóður fiskiðnaðarins – 72/1969 ... 1702
– Verslunarlánasjóður – 48/1966 ... 324
– Vísindasjóður – 51/1957 ... 899
– Þróunarsjóður lagmetisiðnaðarins – 58/1981, III. k. ... 1687
– Þýðingarsjóður – 35/1981 ... 870
Sjóefnavinnsla á Reykjanesi – 62/1981 ... 1968
Sjóferðareglur, alþjóðlegar – 7/1975 ... 1888
Sjóferðaskýrsla – 66/1963, 39 gr. ... 1792
Sjókröfur, fyrning – 66/1963, X. k. ... 1819
Sjómannalög – 67/1963 ... 1827
Sjómenn:
– Lífeyrissjóður – 49/1974 ... 674
– lögskráning – 63/1961 ... 1843
– stríðsslysatryggingar – 43/1947 ... 1280
Sjómennska, lágmarksaldur barna, alþjóðasamningur – auglýsing 74/1956 ... 579
Sjóslys, rannsókn – 52/1970, VIII. k. ... 1882
Sjósöltuð síld, flutningar – 16/1969 ... 1689
– 64/1970 ... 1689
Sjótjón:
– niðurjöfnunarmenn – 74/1938 ... 1825
– sameiginlegt – 66/1963, VI. k. ... 1807
Sjóvátrygging – 20/1954, II. k. B ... 1248
Sjóveðréttur – 66/1963, X. k. ... 1819
Sjóveita í Vestmannaeyjum – 28/1931 ... 1444
Sjóvinnuskóli Íslands – 33/1975 ... 867
Sjúkdómar:
– á plöntum, varnir – 51/1981 ... 1533
– varnir gegn útbreiðslu þeirra – 34/1954 983
Sjúkdómsforföll, réttur til launa – 19/1979 ... 617
Sjúkrahjálp, Norðurlandasamningur – 7/1957 .. 569
Sjúkrahús – 59/1983, IV. k. ... 1027
Sjúkraliðar – 8/1974, 8. gr. ... 1070
Sjúkrasamlög:
– almannatryggingar – 67/1971, V. k. ... 528
– Norðurlandasamningur – 7/1957 ... 569
Sjúkratryggingar – 67/1971, V. k. ... 528
Sjúkravitjanir presta – prestastefnusamþykkt júlí 1764 ... 711
Sjúkraþjálfun – 58/1976 ... 1077
Skaðabótaábyrgð, sjá Ábyrgð (skaðabótaábyrgð)
Skaðabætur:
– afréttamál – 42/1969, IV. k. ... 1494
– brunamál – 74/1982, 10. og 13. – 14. gr. ... 1289
– búfjárræktarlög – 31/1973, 13. gr. ... 1561
– – 31/1973, 33. gr. ... 1566
– dómarar, ábyrgð – 85/1936, 34. gr. ... 2503
– efni rita, ábyrgð – 57/1956, V. k. ... 2488
– fjölbýlishús – 59/1976, 12. gr. ... 672
– flutningssamningar á landi – 24/1982 ... 1159
– gjaldþrotalög – 6/1978, 20. gr. ... 2625
– hegningarlög – 19/1940, 264. gr. ... 2476
– herlið Bandaríkjanna – 99/1943 ... 1332
– hlutafélög – 32/1978, XVI. k. ... 2330
– húsaleigusamningar – 44/1979, 19. gr. ... 2236
– – 44/1979, 21. og 25. gr. ... 2237
– – 44/1979, 28. – 29. gr. ... 2238
– Jónsbók 1281, ýmis ákvæði:
– – Kaupabálkur kap. 16. ... 1465
– – Landsleigubálkur, kap. 16 ... 1461
– – Landsleigubálkur, kap. 36 ... 1464
– – Mannhelgi kap. 8 og kap. 13 ... 2206
– – Þjófabálkur kap. 16 ... 2208
– kyrrsetning – 18/1949, 24. gr. ... 2578
– lausafjárkaup – 39/1922, 23. – 25. gr. ... 2225
– – 33/1922, 30. og 36. gr. ... 2226
– – 39/1922, 42. – 43. og 45. gr. ... 2228
– – 39/1922, 57. og 59. gr. ... 2230
– lax- og silungsveiðilög – 76/1970, XV. k. ... 2118
– loftferðir – 34/1964, X. k. ... 1187
– lögbann – 18/1949, 24. gr. ... 2578
– lögreglumenn – 56/1972, 5. gr. ... 1311
– lögræðislög – 95/1947, 21. gr. ... 2138
– málflutningsmenn – N.L. Kristjáns V., 16. apríl 1687, 9. kap. ... 2714
– opinber mál, bótaábyrgð ríkissjóðs – 74/1974, XVII. k. ... 2692
– – 74/1974, XVIII. k. ... 2693
– póstlög – 31/1940, VI. k. ... 1224
– prentréttur – 57/1956, V. k. ... 2488
– ráðherrar, ábyrgð – 4/1963, 13. gr. ... 26
– siglingalög – 66/1963, 8. gr. ... 1786
– – 66/1963, VII. k. ... 1814
– – 66/1963, X. ... 1816
– sjómannalög – 67/1963, 51. gr. ... 1837
– skipulagslög – 19/1964, VII. k. ... 1403
– umferðarlög – 40/1968, VI. k. ... 1151
– útvarpsefni – 19/1971, IV. k. ... 940
– vatnalög – 15/1923, XV. k. ... 2031
– vátryggingar – 20/1954, 25. gr. ... 1242
– vegalög – 6/1977, 65. gr. ... 1123
– vörumerki – 47/1968, 38. gr. ... 2428
– þinglýsingalög – 39/1978, 49. gr. ... 2364
Skaðatrygging – 20/1954, II. k. ... 1244
Skaftafellssýsla, skipting – 31/1877 ... 1395
Skálholtsskóli – 31/1977 ... 825
Skálholtsstaður – 32/1963 ... 693
Skattafrádráttur:
– aðstöðugjöld – 73/1980, 37. gr. ... 510
– eignir – 75/1981, 76. – 78. gr. ... 377
– tekjur – 75/1981, 29 – 31. gr. ... 359
– útsvör – 73/1980, 23. gr. ... 506

Skattakærur – 75/1981, X. k. 382
Skattaleg meðferð verðbréfa – 7/1974 399
Skattamál, samningur milli Norðurlandanna um aðstoð í þeim, sjá Norðurlönd
Skattar og gjöld:
– aðstoð í skattamálum milli Norðurlanda – 111/1972 514
– – 8/1977 514
– – 87/1981 515
– aðstöðugjald – 73/1980, V. k. 510
– aflagjald vegna Stofnfjársjóðs fiskiskipa – 4/1976, 3. – 4. gr. 1674
– aukatekjur ríkissjóðs – 79/1975 ..... 478.
– bensíngjald – 79/1974, 1. gr. 1126
– bifreiðar og bifhjól, innflutningsgjald – 4/1960, 16. gr. 183
– bifreiðaskattur – 40/1968, 22. gr. 1136
– – 67/1971, 65. gr. 537
– búnaðarmálasjóðsgjald – 40/1982 1511
– búvörur, verðjöfnunargjald – 95/1981, VII. k. 1618
– byggingaiðnaðargjald – 64/1965, 54. gr. 958
– byggingarleyfisgjald – 54/1978, VII. k. 1412
– byggingarsjóðsgjald – 51/1980, 9. gr. 650
– eignarskattur – 75/1981, VII. k. 375
– einkasölugjald – 63/1969 1748
– erfðafjárskattur – 30/1921 414
– erlend skip, innheimta gjalda – 47/1925 157
– fasteignaskattur – 73/1980, II. k. 503
– ferðagjaldeyrir, álag á – 81/1980 502
– ferskfiskeftirlit, útflutningsgjald vegna – 108/1974, 18. gr. 1763
– flugvallagjald – 8/1976 501
– flutningsjöfnunargjald af sementi – 62/1973, 2. gr. 1784
– fullvinnslugjald af lagmeti – 58/1981, 11. gr. 1687
– fyrirframinnheimta opinberra gjalda – 3/1971 513
– gatnagerðargjöld – 51/1974 1415
– gjald af gas- og brennsluolíum – 6/1976 501
– gjaldheimta – 68/1962 513
– – tilskipun 30. janúar 1793 232
– gjöld til Stofnlánadeildar landbúnaðarins – 45/1971, 4. gr. 1501
– gjöld til Vinnueftirlits ríkisins – 46/1980, XII. k. 642
– grásleppuafurðir, útflutningsgjald – 43/1982 440
– gúmmígjald – 79/1974, 2. gr. 1126
– heimtaugargjald – 58/1967, 25. gr. 2041
– iðnaðarmálagjald – 48/1975 500
– iðnlánasjóðsgjald – 68/1967, 5. gr. 1994
– innflutningsgjald af bifreiðum og bifhjólum – 4/1960, 16. gr. 183
– innlánsstofnanir – 65/1982 403
– Járnblendiverksmiðja í Hvalfirði – 18/1977, 7. gr. 1971
– jöfnunargjald – 78/1980 450
– kirkjugarðsgjald – 21/1963, 26. gr. 747
– Kísilmálmverksmiðja á Reyðarfirði – 70/1982, 8. gr. 1976
– kjarnfóðurgjald – 95/1981, 2. gr. a 1607
– kvikmyndasýningar – 28/1952 413
– landflutningasjóðsgjald – 62/1979, 4. gr. 249
– landsútsvar – 73/1980, III. k. 504
– launaskattur – 14/1965 407
– lestagjald af skipum – 10/1946 410
– lyfjaeftirlitsgjald – 49/1978, XI. k. 1042
– lyfjasjóðsgjald – 49/1978, X. k. 1041
– miðagjald til Menningarsjóðs – 58/1970, 8. gr. 413
– olía og bensín, verðjöfnunargjald – 34/1953 1783
– olíugjald – 1/1983 1704
– opinber gjöld, minnsta mynteining við álagningu og innheimtu – 79/1980 514
– opinber gjöld, sameiginleg innheimta – 68/1962 513
– orkujöfnunargjald – 12/1980 499
– raforkugjald – 58/1967, 25. gr. 2041
– síldarsölugjald – 62/1962, 9. gr. 1671
– sjávarafurðir, útflutningsgjald – 52/1983 437
– skattar og gjöld til sveitarsjóða, sem miðuð eru við fasteignamat – 29/1959 513
– skemmtanaskattur – 58/1970 411
– skipagjöld – 45/1973, 12. gr. 1932
– skipulagsgjald – 19/1964, 35. gr. 1405
– skoðunargjald ökutækja – 40/1968, 22. gr. 1136
– stimpilgjald – 36/1978 481
– stjórnarskrá 33/1944, 40. gr. 5
– – 33/1944, 77. gr. 8
– Stofnfjársjóður fiskiskipa, aflagjald vegna – 4/1976, 3.–4. gr. 1674
– stóreignir – 44/1957 399
– sveitarfélög, tekjustofnar – 73/1980 502
– söluskattur – 10/1960 489
– tekjur sveitarfélaga, samkvæmt gjaldskrám og reglugerðum – 83/1971 514
– tekju- og eignaskattur – 75/1981 348
– tekjustofnar sveitarfélaga – 73/1980 502
– tollafgreiðslugjald – 5/1982 I. k. 451
– tollskrá 120/1976 417
– útflutningsgjald vegna ferskfiskeftirlits – 108/1974, 18. gr. 1763
– útflutningsgjald af grásleppuafurðum – 43/1982 440
– útflutningsgjald af sjávarafurðum – 52/1983 437
– útsvör – 73/1980, IV. k. 506
– vatnsskattur – 93/1947, 8. gr. 2036
– vegaskattur – 6/1977, 23.–24. gr. 1118
– verðjöfnunargjald af búvörum – 96/1981, VII. k. 1618
– verðjöfnunargjald af raforku – 83/1974 2050
– verslunar- og skrifstofuhúsnæði – 20/1983 402
– vitagjald – 56/1981, V. k. 1926
– vörugjald – 77/1980 442
– vörugjald, tímabundið – 107/1978 445
– þinggjald – opið bréf 10. febrúar 1847 410
– þungaskattur – 79/1974, 5. gr. 1126
Skatteftirlit – 75/1981, XI. k. 385
Skattframtöl – 75/1981, IX. k. 379
Skattfrelsi:

– Áburðarverksmiðja – 43/1971, 12. gr. 1957
– bókmennta- og tónlistarverðlaun Norðurlandaráðs – 13/1976 407
– brunatryggingar utan Reykjavíkur – 59/1954 1. gr. 1286
– forseti Íslands – 3/1964 13
– – 75/1981, 4. gr. 350
– happdrættislán ríkissjóðs – 83/1948 407
– – 74/1953 407
– Iðnlánasjóður – 68/1967, 22. gr. 1997
– innlend endurbygging – 43/1947, 14. gr. ... 1280
– jarðstöð – 20/1977 407
– Landssmiðja – 102/1936, 7. gr. 1957
– Landsvirkjun – 42/1983, 16. gr. 2054
– Ófriðartryggingin – 2/1944, 38. gr. 1299
– Samábyrgð Íslands á fiskiskipum – 37/1978, 17. gr. 1272
– Sementsverksmiðja – 35/1948, 7. gr. 1955
– tekju- og eignarskattur – 75/1981, 4. gr. ... 350
– – 75/1981, 28. gr. 358
– – 75/1981, 75. gr. 376
– tekjustofnar sveitarfélaga – 73/1980, 5. gr. 503
– – 73/1980, 21. gr. 506
– – 73/1980, 36. gr. 510
– varnarsamningur – 110/1951, fylgiskjal, viðbætir, 7. gr. 1323
– verðbréf ríkissjóðs – 7/1974 399
– Viðlagatrygging Íslands – 88/1982, 20. gr. ... 1305
Skattrannsóknarstjóri – 75/1981, VIII. k. 378
Skattskylda innlánsstofnana – 65/1982 403
Skattskyldar tekjur – 75/1981, II. k. 350
Skattskyldir aðilar – 75/1981, I. k. 348
Skattstjóri – 75/1981, 86. gr. 378
Skattumdæmi – 75/1981, VIII. k. 378
Skeiðaáveita – 43/1930 1554
– 77/1936 1555
Skeiðaársandur, vega- og brúagerð – 99/1971 .. 1129
Skemmtanaskattur – 58/1970 411
Skemmtanir, markaður tími – 120/1947 1310
Skert starfshæfni, endurhæfing – 27/1970 595
Skilasvik – 19/1940, 250. gr. 2473
Skilgetin börn – 9/1981, II. k. 2173
– 9/1981, IX. k. 2181
Skilnaður hjóna:
– alþjóðleg einkamálaréttarákvæði, sjá Norðurlönd: hjúskapur, ættleiðing og lögráð
– hjúskaparlög – 60/1972, V. k. 2156
Skilorðsbundin frestun ákæru – 19/1940, VI. k. .. 2443
Skilorðsbundnir dómar – 19/1940, VI. k. 2443
Skinn, ósútuð, bann við innflutningi – 3/1902 .. 1755
Skip:
– afgreiðslugjöld – 79/1975, 20. gr. 480
– árekstrar á sjó, alþjóðareglur – 7/1975 1888
– bann við að selja eða leigja úr landi – 2/1917 1945
– bann við að veita upplýsingar um ferðir skipa – 9/1940 1333
– björgun – 66/1963, VIII. k. 1815
– brytar og matreiðslumenn, atvinnuréttindi – 50/1961 1867
– dagbók – 66/1963, 34. – 38. gr. 1790
– eftirlit með skipum – 52/1970 1873
– einkenning fiskiskipa – 31/1925 1660
– farbann – 52/1970, VII. k. 1882
– haffæri – 52/1970, II. k. 1874
– herskip og herloftför - tilskipun 44/1939 ... 1327
– hleðslumerki – 52/1970, VI. k. 1881
– hugtak – 59/1969 452
– – 66/1963 1785
– – 53/1970 1848
– – 50/1970 1854
– – 69/1973 1856
– – 52/1970, I. k. 1873
– – 7/1975, kafli A, 3. regla 1892
– lán – Jónsbók 1281, Farmannalög kap. 28 ... 2207
– leiðarbók – 66/1963, 34. – 38. gr. 1790
– leiðsaga skipa – 48/1933 1912
– nýbygging fiskiskipa – 9/1944 1675
– Olíusjóður fiskiskipa, olíugjald o.fl. – 1/1983 1704
– réttindi yfir skipum – 66/1963, II. k. 1786
– sala, leiga úr landi, bann – 2/1917 1945
– Samábyrgð Íslands á fiskiskipum – 37/1978 .. 1269
– samflot – 47/1943 1917
– siglingalög – 66/1963 1785
– skipagjöld – 45/1973, 12. gr. 1932
– skipakaup ríkisins – 48/1945 1677
– skipamælingar – 50/1970 1854
– Skipaútgerð ríkisins – 40/1967 1946
– skipstjórnarmenn, atvinnuréttindi – 69/1973 1856
– skoðun – 52/1970, IV. k. 1876
– skráning – 53/1970 1848
– skuttogarar, kaup – 113/1972 1678
– smíði, búnaður, breytingar og innflutningur – 52/1970, V. k. 1878
– Stofnfjársjóður fiskiskipa – 4/1976 1674
– tilkynningarskylda íslenskra skipa – 40/1977 1826
– togarakaup ríkisins, sjá Togarakaup og togarasmíði
– uppboð – 57/1949, II. k. 2583
– útgerð – 66/1963, III. k. 1786
– útlend skip – 17. apríl 1868 1945
– vélarbók – 66/1963, 34. – 38. gr. 1790
– vélstjórar, atvinnuréttindi – 72/1966 1862
Skipamælingar – 50/1970 1854
Skipan dómsvalds í héraði o. fl. – 74/1972 2549
– gjaldeyris- og viðskiptamála – 63/1979 1770
– opinberra framkvæmda – 63/1970 250
Skipaskoðun – 52/1970, IV. k. 1876
Skipaskráning – 53/1970 1848
Skipasmíðastöðvar, lánsábyrgð ríkisins, sjá Fjárhagsmálefni 242
Skipaútgerð ríkisins – 40/1967 1946
Skiprúmssamningur – 67/1963, II. k. 1828
Skipsstörf – 67/1963, III. k. 1836
Skipstjórar:
– agavald – 67/1963, 61. – 62. gr. 1839
– atvinnuréttindi – 69/1973 1856
– björgunarskylda – 66/1963, 42. gr. 1793
– ráðningarsamningur – 67/1963, I. k. 1827
– refsivald – 67/1963, IV. k. 1839
– siglingalög – 66/1963, IV. k. 1789

– umboð til skuldbindinga – 66/1963, 43. – 48. gr. ... 1793
– yfirsjónir – 67/1963, 5. gr. ... 1828
Skipstjórnarmenn:
– á fiskiskipum – 69/1973, II. k. ... 1857
– á verslunarskipum og varðskipum – 69/1973, III. k. ... 1859
Skipströnd og vogrek – 42/1926 ... 1917
Skiptagjöld – 79/1975, III. k. ... 479
Skiptalög – 3/1878 ... 2595
Skiptamál, stefnur til æðri dóms – 19/1895 ... 2715
Skiptaráðendur:
– dómsvald í héraði o. fl. – 74/1972, 3. og 7. gr. ... 2550
– lögsagnartakmörk – tilskipun 21. júní 1793 .. 2595
– skiptalög – 3/1878 ... 2595
Skiptaréttur – 85/1936, 29. gr. ... 2502
– 85/1936, 223. gr. ... 2542
Skipti:
– á búi hjóna – 60/1972, VI. k. ... 2160
– – 20/1923, VII. k. ... 2169
– – 3/1878, 6. kap. ... 2606
– dánarbúa og félagsbúa – 3/1878 ... 2595
– – opið bréf 10. apríl 1795 ... 231
– gjaldþrotabúa – 6/1978 ... 2620
– Norðurlandasamningur um erfðir o. fl. – 108/1935 ... 2613
– Norðurlandasamningur um gjaldþrotaskipti – 21/1934 ... 2643
– sameigna – Jónsbók 1281, Kaupabálkur kap. 20 ... 2337
Skiptimynt, innlend – 22/1968 ... 179
– 10/1961, III. k. ... 279
Skipting fasteignaveðslána – 39/1937 ... 2373
Skipulag fólksflutninga með langferðabifreiðum – 29/1983 ... 1162
Skipulagslög – 19/1964 ... 1396
Skipulagsskylda sveitarfélaga – 19/1964, II. k. ... 1397
Skipulagsstjóri – 19/1964, I. k. ... 1396
Skipulagsstjórn ríkisins – 19/1964, I. k. ... 1396
Skipulagstillaga, samþykkt og staðfesting – 19/1964, V. k. ... 1401
Skipulagsuppdrættir – 19/1964, IV. k. ... 1398
Skipun prestakalla og prófastsdæma – 35/1970 ... 698
Skipverjar:
– erlendir – 67/1963, 42. gr. ... 1836
– sjómannalög – 67/1963 ... 1827
– skiprúmssamningur – 67/1963, II. k. ... 1828
Skírlífisbrot – 19/1940, XXII. k. ... 2467
Skírn barna – tilskipun 27. júlí 1771 ... 705
Skírteini, gjöld – 79/1975, 20. gr. ... 480
Skjalafals – 19/1940, 155. gr. ... 2461
Skjalasöfn:
– héraðsskjalasöfn – 7/1947 ... 907
– Þjóðskjalasafn Íslands – 13/1969 ... 907
Skjaldarmerki Íslands – forsetaúrskurður 35/1944 ... 11
Skjalþýðendur, löggilding – 32/1914 ... 2548
Skjöl:
– afrit – opið bréf 23. janúar 1789 ... 160
– mál til ógildingar – 85/1936, XIX. k. ... 2504
– stimpilskylda – 36/1978 ... 481
– þinglýsing og aflýsing – 39/1978 ... 2354
Skoðun kvikmynda – 53/1966, VI. k. ... 973
– 33/1983 ... 974
Skoðun og mat á sláturafurðum – 30/1966 ... 1764
Skoðun skipa – 52/1970, IV. k. ... 1876
Skoðunargerðir:
– einkamál – 85/1936, 136. – 144. gr. ... 2527
– opinber mál – 74/1974, XII. k. ... 2680
Skógar, samþykktir um friðun – 11/1894 ... 1539
Skógrækt – 3/1955 ... 1534
– 22/1966 ... 1538
Skógræktardagur skólafólks – 13/1952 ... 897
Skógræktarfélag Íslands – 3/1955, IV. k. ... 1538
Skólahúsnæði – 63/1974, III. k. ... 805
Skólahverfi – 63/1974, 16. gr. ... 802
Skólakerfi – 55/1974 ... 788
Skólakostnaður – 49/1967 ... 831
– 63/1974, XIV. k. ... 819
Skólanefnd – 63/1974, 17. – 19. gr. ... 802
Skólar:
– bókasöfn við grunnskóla – 63/1974, X. k. .. 818
– búnaðarskólar – 55/1978, II. og III. k. ... 846
– einkaskólar – 63/1974, XIII. k. ... 819
– – 55/1974, 6. gr. ... 789
– embættisgengi kennara og skólastjóra – 51/1978 ... 827
– fiskvinnsluskóli – 55/1971 ... 864
– fjárhagslegur stuðningur við tónlistarskóla – 22/1975 ... 843
– fjölbrautaskólar – 14/1973 ... 796
– Fósturskóli Íslands – 10/1973 ... 784
– framhaldsskólar – 55/1974 ... 788
– Garðyrkjuskóli ríkisins – 91/1936 ... 849
– grunnskólar – 63/1974 ... 797
– handíðaskóli – 38/1965 ... 886
– Háskóli Íslands – 77/1979 ... 751
– heilsuvernd – 61/1957 ... 840
– – 63/1974, XI. k. ... 818
– heyrnleysingjaskóli – 13/1962 ... 841
– Hjúkrunarskóli Íslands – 35/1962 ... 883
– hjúkrunarskóli í tengslum við Borgarspítalann í Reykjavík – 81/1972 ... 884
– Hótel- og veitingaskóli Íslands – 6/1971 ... 885
– húsmæðrakennaraskólar – 16/1947, VI. k. .. 780
– Húsmæðrakennaraskóli Íslands – 26/1975 .. 850
– húsmæðraskólar – 53/1975 ... 853
– iðjuþjálfaskóli – 75/1977 ... 1078
– iðnfræðsla – 68/1966 ... 872
– iðnfræðsluskólar – 68/1966, 2. gr. ... 873
– Íþróttakennaraskóli Íslands – 65/1972 ... 781
– íþróttir í skólum – 49/1956, III. k. ... 890
– jöfnun á námskostnaði – 69/1972 ... 768
– Kennaraháskóli Íslands – 38/1971 ... 771
– kennslustofnun í uppeldisvísindum – 16/1947, II. k. ... 779
– landgræðslustörf skólafólks – 58/1974 ... 896
– Leiklistarskóli Íslands – 37/1975 ... 844
– Ljósmæðraskóli Íslands – 35/1964 ... 884
– lýðháskóli, sjá Skálholtsskóli
– lýðskólar – 28/1936 ... 824
– lögregluskóli – 56/1972, 9. gr. ... 1312
– menntaskólar – 12/1970 ... 789

– Myndlista og handíðaskóli Íslands – 38/1965 ... 886
– námsgagnastofnun – 45/1979 ... 838
– námslán og námsstyrkir – 72/1982 ... 763
– réttindi kennara – 16/1947, VII. k. ... 781
– Samvinnuskólinn – 51/1976, 9. gr. ... 795
– Sjóvinnuskóli Íslands – 33/1975 ... 867
– Skálholtsskóli – 31/1977 ... 825
– skógræktardagur skólafólks – 13/1952 ... 897
– skólakerfi – 55/1974 ... 788
– skólakostnaður – 49/1967 ... 831
– skólarannsóknir – 63/1974, VIII. k. ... 816
– Stýrimannaskólinn í Reykjavík – 22/1972 ... 857
– Stýrimannaskólinn í Vestmannaeyjum – 1/1973 ... 859
– tollskóli – 59/1969, 5. gr. ... 453
– tónlistarskólar, fjárhagslegur stuðningur – 22/1975 ... 843
– Tónskóli þjóðkirkjunnar – 3/1981 ... 737
– Tækniskóli Íslands – 66/1972 ... 870
– veitinga- og hótelskóli – 6/1971 ... 885
– Vélskóli Íslands – 67/1966, III. k. ... 862
– Verslunarskóli Íslands – 51/1976, 9. gr. ... 795
– viðskiptamenntun á framhaldsskólastigi – 51/1976 ... 794
– Þroskaþjálfaskóli Íslands – 53/1967, 15. gr. ... 1008
– æfinga- og tilraunaskóli – 38/1971, 16.–22. gr. ... 776
Skólarannsóknir – 63/1974, VIII. k. ... 816
Skólaskylda – 63/1974, I. k. ... 797
– 63/1974, VI. k. ... 813
Skólastjórar, embættisgengi – 51/1978 ... 827
Skottulækningar – 80/1969, III. k. ... 1015
Skotvopn, sprengiefni og skoteldar – 46/1977 ... 1337
Skráning:
– fasteigna – 94/1976 ... 2341
– hlutafélaga – 32/1978, XVIII. k. ... 2333
– Íslendinga – 30/1956 ... 173
– kaupmála – 20/1923, IX. k. ... 2171
– lífeyrisréttinda – 91/1980 ... 541
– lóða og landa á Akureyri – 16/1951 ... 1435
– lóða og landa í Reykjavík – 35/1914 ... 1426
– lóða og landa í sveitarfélögum – 19/1964, VIII. k. ... 1404
– réttinda í loftförum – 21/1966 ... 1197
– samvinnufélaga – 46/1937, III. k. ... 2286
– skipa – 53/1970 ... 1848
– upplýsinga, er varða einkamálefni – 63/1981 ... 2142
– veiðivatna – 76/1970, III. k. ... 2101
– vörumerkja – 47/1968, II. k. ... 2424
– ökutækja – 40/1968, II. k. ... 1133
Skrásetningargjöld – 79/1975, 20. gr. ... 480
Skrifstofuhúsnæði, sérstakur skattur – 20/1983 ... 402
Skuldabréf:
– áritun afborgana – tilskipun 9. febrúar 1798 ... 2220
– stimpilskylda – 36/1978, III. k. ... 483
Skuldafrágöngubú – 3/1878, 3. kap. ... 2599
Skuldaluktning – Jónsbók 1281, Kaupabálkur kap. 4 ... 2207
Skuldaröð við skipti búa – 3/1878, 8. kap. ... 2609
Skuldaskilasjóður vélbátaeigenda, sjá Sjóðir
Skuldaviðgöngubú – 3/1878, 4. kap. ... 2604
Skuldir, fyrning – 14/1905 ... 2215
Skuldir við skipti búa – 3/1878, 8. kap. ... 2609
Skuldskeytingar – Jónsbók 1281, Kaupabálkur, kap. 23 ... 2207
Skuttogarar, kaup – 113/1972 ... 1678
Skyldunám – 55/1974 ... 788
Skyldur og réttindi hjóna – 20/1923 ... 2164
Skyldur og réttindi starfsmanna ríkisins – 38/1954 ... 119
Skylduskil til safna – 43/1977 ... 903
Skyldusparnaður – 11/1975, VIII. k. ... 271
– 11/1975, VII. k. ... 394
– 20/1976, III. k. ... 395
– 77/1977 ... 397
Skyldusparnaður félaga og stofnana – 3/1978, IV. k. ... 398
Skyldusparnaður ungs fólks til íbúðabygginga – 51/1980, VII. k. ... 664
Skyldutrygging lífeyrisréttinda – 55/1980 ... 613
Skyldutryggingar:
– brunatryggingar – 9/1955, 7. gr. ... 1283
– búfjártryggingar – 20/1943, 3. gr. ... 1292
– fiskiskip – 37/1978, 2. gr. ... 1272
– lífeyrisréttindi – 55/1980 ... 613
– loftför – 34/1964, 137. gr. ... 1188
– ófriðartryggingar – 2/1944, 3. gr. ... 1292
– – 2/1944, 12. og 17. gr. ... 1296
– sjómenn, lögskráning – 63/1961, 7. gr. ... 1844
– stríðsslysatryggingar – 43/1947, II. k. ... 1277
– vélbátar – 18/1976, 2. gr. ... 1272
– viðlagatrygging – 88/1982, 5. gr. ... 1302
– ökumenn – 40/1968, 71. gr. ... 1152
– ökutæki – 40/1968, 70. gr. ... 1150
Skylduvinna:
– alþjóðasamþykkt um nauðungarvinnu eða skylduvinnu – auglýsing 11/1958 ... 627
– heimild fyrir kaupstaði og hreppsfélög til að koma á skylduvinnu – 63/1941 ... 895
– landgræðslustörf skólafólks – 58/1974 ... 896
– í lýðskólum gegn skólaréttindum – 28/1936 ... 824
– skógræktardagur skólafólks – 13/1952 ... 897
Sláturafurðir:
– meðferð, skoðun og mat – 30/1966 ... 1764
– viðskipti með – 95/1981 ... 1606
Slit á fjárfélagi hjóna – 20/1923, VI. k. ... 2168
– hlutafélaga – 32/1978, XIV. k. ... 2327
– samvinnufélaga – 46/1937, VII. k. ... 2291
Slysabætur – 67/1971, IV. k. B. ... 525
Slysaforföll, réttur til launa – 19/1979 ... 617
Slysa- og sjúkratryggingar – 20/1954, IV. k. ... 1257
Slysatryggingar – 67/1971, IV. k. ... 523
Slökkvilið/-starf – 74/1982, II. k. ... 1289
Smásala, leyfi – 41/1968 ... 1710
Smjörlíki, tilbúningur og verslun – 32/1933 ... 1755
Sogið, virkjun þess o. fl., sjá Vatnsréttindi og orkumál IV. kafli f. ... 2058
Sóknarband, leysing – 9/1882 ... 738
Sóknargjöld – 36/1948 ... 736.
Sóknarnefndir – 36/1907 ... 726
– 21/1890 ... 732

Sóknarprestar, sjá Prestar
Sorp- og salernahreinsun á Akureyri – 49/1927 .. 1437
Sóttvarnarlög – 34/1954 983
Spánn, fiskifulltrúi – 5/1925 1759
Sparisjóðir – 69/1941 335
Spariskírteini, sjá Fjárhagsmálefni, lántökuheimildir, ýmis ákvæði II. kafli c. 2. e. 260
Sparnaður til íbúðabygginga – 51/1980, VII. k. .. 664
Sprengiefni, skotvopn og skoteldar – 46/1977 .. 1337
Stálbræðsla – 59/1981 1973
Starfshæfni, skert, Norðurlandasamningur – 72/1953 647
Starfskjör launafólks og skyldutrygging lífeyrisréttinda – 55/1980 613
Starfslið skóla – 63/1974, IV. k. 807
Starfsmenn ráðuneyta – 73/1969, II. k. 16
Starfsmenn ríkisins, sjá Embættismenn og Opinberir starfsmenn
Stefnubirting – 85/1936, VIII. k. 2513
Stefnur – 85/1936, VIII. k. 2513
Stefnur til æðri dóms í skiptamálum – 19/1895 .. 2715
Stefnuvottar – 85/1936, VIII. k. 2513
Steinullarverksmiðja – 61/1981 1974
Stéttarfélög og vinnudeilur – 80/1938 598
Stiftsyfirvald, niðurlagning embættis – tilskipun 12/1904 158
Stimpilgjald – 36/1978 481
Stjórn efnahagsmála, sjá Efnahagsmál
Stjórn flugmála – 119/1950 1212
Stjórnarerindi:
– afrit – opið bréf 23. janúar 1789 160
– áritun á þau – tilskipun 3. apríl 1771 159
– eftirrit af álitsskjali – opið bréf 12. mars 1870 160
– samning – tilskipun 28. desember 1792 160
Stjórnarráð Íslands – 73/1969 15
– auglýsing 96/1969 17
Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands – 33/1944 1
Stjórnmálaflokkar, bann við fjárhagslegum stuðningi erlendra aðila – 62/1978 35
Stjórnmálasamband, alþjóðasamningur – 16/1971 98
Stjórnskipan ríkisins og æðstu stjórnvöld þess, brot gegn – 19/1940, XI. k. 2454
Stjórnvaldaerindi, birting – 64/1943 83
Stjúpbörn:
– erfðir – 8/1962, II. k. 2198
– framfærsla – 80/1947, I. k. 569
– réttarstaða – 9/1981, I. k. 2173
Stofnfjársjóður fiskiskipa – 4/1976 1674
Stofnlánadeild:
– landbúnaðarins – 45/1971 1500
– samvinnufélaga – 45/1972 327
– verslunarfyrirtækja – 48/1966 324
Stofnun Árna Magnússonar – 70/1972 761
Stofnun og slit hjúskapar – 60/1972 2152
Stokkseyrarhreppur, jarðakaup – 16/1961 1420
Stokkseyrarsókn, land til kirkjugarðs – 14/1918 .. 750
Stóreignaskattur – 44/1957 399
Stórgripakjöt – 95/1981, IV. k. 1613
Strandarkirkja – 50/1928 735
Strandferðir – 53/1913 1167
Strandsiglingar – 17. apríl 1868 1945
– 40/1967 1946
Stríðsslysatrygging skipshafna – 43/1947, II. k. .. 1280
Stúdentar:
– Félagsstofnun – 33/1968 770
– Háskóli Íslands – 77/1979, IV. k. 756
– námslán og námsstyrkir – 72/1982 763
Stýrimannaskólinn í Reykjavík – 22/1972 857
Stýrimannaskólinn í Vestmannaeyjum – 1/1973 .. 859
Stýrimenn, atvinnuréttindi – 69/1973 1856
Sullaveiki, varnir – 7/1953 1113
Sumarbústaðir – 65/1976, 5. gr. 1476
– 47/1971, 21. gr. 925
Sumardvalarheimili – 53/1966, 37. gr. 967
Sundhöll í Reykjavík – 32/1928 893
Sundnám unglinga – 39/1925 893
Svartá í Skagafirði, virkjun – 28/1971 2066
Svartbakur, eyðing – 50/1965 2097
Sveitabankar – 31/1930 318
Sveitarfélög:
– hlutverk – 58/1961, 10. gr. 1366
– hugtak – 58/1961, 2. gr. 1365
Sveitarstjórnarkosningar:
– kjördagur – 58/1961, 17. gr. 1368
– kjörgengi – 58/1961, 19. gr. 1369
– kjörstjórnir og kjörstjórar utan kjörfunda – 5/1962 1386
– kosningaréttur – 55/1961, 18. gr. 1368
Sveitarstjórnarmálefni:
– aðstoð til vatnsveitna – 93/1947 2035
– afréttamálefni, fjallskil o. fl. – 42/1969 1489
– atvinnu- og þjónustufyrirtæki með takmarkaðri ábyrgð – 24/1972 1393
– búfjárhald í kaupstöðum og kauptúnum – 44/1964 1421
– byggingarlög, byggingarsamþykktir – 54/1978 1407
– byggingarsamþykktir fyrir sveitir og þorp, sem ekki eru löggiltir verslunarstaðir – 108/1945 1394
– bæjarnöfn – 35/1953 2340
– eyðing refa – 48/1919 1395
– félagslegar íbúðarbyggingar – 51/1980, IV. k. 655
– fjárreiður sveitarfélaga – 58/1961, III. k. .. 1373
– gatnagerðargjöld – 51/1974 1415
– gjöld til holræsa og gangstétta í kaupstöðum, öðrum en Reykjavík og Akureyri – 18/1920 1416
– heimild til sameiginlegrar innheimtu opinberra gjalda – 68/1962 513
– hreppstjórar – 32/1965 1313
– Innheimtustofnun sveitarfélaga – 54/1971 ... 1391
– Jöfnunarsjóður sveitarfélaga – 73/1980, III. k. 504
– kaupskylda á verkamannabústöðum – 51/1980, V. k. 662
– kosningar – 58/1961, II. k. 1367
– – 5/1962 1386
– Lánasjóður sveitarfélaga – 35/1966 1388
– opinber gjöld, heimild til sameiginlegrar innheimtu – 68/1962 513

– orkuframkvæmdir sveitarfélaga, fjármögnun – 20/1976 2054
– orkulög – 58/1967 2037
– sameining sveitarfélaga – 70/1970 1383
– sjálfstjórn – 33/1944, 76. gr. 8
– skattar og gjöld til sveitarsjóða, sem miðuð eru við fasteignamat – 29/1959 513
– sveitarstjórar – 58/1961, 42. – 44. gr. 1373
– sveitarstjórnarlög – 58/1961 1365
– tekjustofnar sveitarfélaga – 73/1980 502
– útmælingar lóða í kaupstöðum o. fl. – 75/1917 1414
– vatnsveitur, aðstoð til – 93/1947 2035
Sveitarstjórnarmenn:
– kosning – 58/1961, II. k. 1367
– – 5/1962 1386
– réttindi og skyldur – 58/1961, 23. – 24. gr. .. 1370
Sveitarstjórnir, fundir – 58/1961, 25. – 30. gr. ... 1370
Svínarækt – 31/1973, V. k. 1568
Svipting borgararéttinda – 19/1940, VII. k. 2445
– lögræðis – 95/1947, II. k. 2135
Sýkingarhætta, innflutningsbann á varningi vegna hennar – 8/1920 991
Sýnileg sönnunargögn, skjalafals og önnur brot – 19/1940, XVII. k. 2461
Synodalréttur – 75/1973, 3. gr. 2705
Sýslufélög – 58/1961, IV. k. 1380
Sýslumenn – 74/1972 2549
– innheimtulaun – 92/1955 140
Sýslunefndir:
– reglugerðir um eyðing refa o. fl. – 48/1919 .. 1395
– skipun, verksvið, laun – 58/1961, IV. k. ... 1380
Sýslur, skipting þeirra, sjá Héraðsstjórn, III. kafli a., ýmis gömul lagaákvæði 1395
Sýslusjóðir – 58/1961, IV. k., aðallega 101. – 105. gr. 1382
Sýsluvegasjóður – 58/1961, IV. k., 104. – 105. gr. 1382
– 6/1977, IV. k. 1117
Sæðing búfjár – 31/1973, IX. k. 1569
Sækjandi opinbers máls – 74/1974, XI. k. 2677
Sæluhús – 6/1977, VII. k. 1121
Söfn:
– byggðasöfn – 52/1969, V. k. 913
– Kvikmyndasafn Íslands – 14/1978 919
– Listasafn Íslands – 15/1969 914
– – 41/1959 917
– Náttúrufræðistofnun Íslands – 48/1965, II. k. 920
– Þjóðminjasafn Íslands – 52/1969 908
– Þjóðskjalasafn Íslands – 13/1969 907
– Sjá einnig Bókasöfn, Skjalasöfn
Söfnunarsjóður Íslands – 2/1888 329
Söfnunarsjóður lífeyrisréttinda – 95/1980 541
Söltuð síld, útflutningur – 62/1962 1669
– 70/1933 1763
Sölubúðir, lokunartími – 17/1936 1721
Söluskattur – 10/1960 489
Söluskilyrði, þýðing þeirra – 39/1922, 62. – 71. gr. 2230
Sölustofnun lagmetis – 58/1981 1684
Söngmálastjóri þjóðkirkjunnar – 3/1981 737
Sönnun, sönnunargögn:
– einkamál – 85/1936, X. k. 2522
– opinbert mál – 74/1974, XIII. k. 2683
Sönnunarbyrði:
– einkamál – 85/1936, X. k. 2522
– opinbert mál – 74/1974, XIII. k. 2683

T.

Takmörkuð ábyrgð útgerðarmanna:
– alþjóðasamþykkt – 10/1968 1826
– siglingalög – 66/1963, IX. k. 1816
Talmeinastöð Íslands – 35/1980 1032
Talstöðvar í skip:
– fjarskiptalög – 30/1941, III. k. 1228
– lántaka – 95/1940 1233
Tannlækningar – 7/1929 1063
Tekjur presta – tilskipun 27. janúar 1847 715
Tekjur sveitarfélaga, sjá Sveitarstjórnarmálefni
Tekjuskattur og eignaskattur – 75/1981 348
Tekjuskattsstofn – 75/1981, V. k. 370
Tekjustofnar sveitarfélaga – 73/1980 502
Tékkamál – 85/1936, XVII. k. 2540
Tékkar:
– afsögn – 94/1933, XIII. k. 2272
– almenn lög – 94/1933 2262
Testamenti – opið bréf 8. janúar 1823 2704
Tilbúningur áfengis – 82/1969, III. k. 2492
Tilbúningur smjörlíkis – 32/1933 1755
Tilkynning um andlát eða gjaldþrot skuldunauta hins opinbera – kansellíbréf 17. maí 1823 .. 2619
Tilkynningar aðsetursskipta – 73/1952 175
Tilkynningarskylda íslenskra skipa – 40/1977 .. 1826
Tilraun:
– ávana- og fíkniefni – 65/1974, 5. gr. 1062
– dýravernd – 21/1957, 18. gr. 934
– eiturefni og hættuleg efni – 85/1968 1056
– hegningarlög – 19/1940, 20. gr. 2436
– lyfjalög – 49/1978, 58. gr. 1044
– lyfsölulög – 30/1963, 68. gr. 1045
– skráning skipa – 53/1970, 24. gr. 1854
– söluskattur – 10/1960, 25. gr. 497
– tollheimta – 59/1969, 62. gr. 469
– útlendingar – 45/1965, 17. gr. 1350
Tilrauna- og æfingaskóli – 38/1971, 16. – 22. gr. 777
Tilraunastöð Búnaðarsambands Suðurlands og Rannsóknarstofnunar landbúnaðarins – 29/1981 1605
Tilraunastöð Háskólans í meinafræði – 11/1947 .. 760
Tilraunastöð í jarðrækt á Reykhólum – 57/1944 . 1604
Tilraunir í þágu landbúnaðarins – 64/1965, V. k. 955
Tilsjón með flutningi manna úr landi – 3/1876 .. 1355
Tímabundið vörugjald – 107/1978 445
Tímareikningur á Íslandi – 6/1968 1362
Tímatal:
– almanaksbreytingar – tilskipun 10. apríl 1700 1361
– – alþingissamþykkt 1. júlí 1700 1361
– tímareikningur á Íslandi – 6/1968 1362
Tóbak, einkasala – 63/1969 1748

Tóbaksreykingar – 27/1977 1114
Togarakaup og togarasmíði – 109/1945 1677
– –16/1948 1677
– –50/1950 1678
– –88/1950 1678
– –49/1955 1693
– –50/1955 1693
– –84/1956 1693
– – 113/1972 1678
Tollamál, aðstoð milli Norðurlanda – 94/1980 .. 515
Tollamál, aðstoð milli Íslands og Sambandslýðveldisins Þýskalands – 44/1978 515
Tollar:
– tollheimta og tolleftirlit – 59/1969 452
– tollskrá – 120/1976 417
– vörugjald 77/1980 442
– – 107/1978 445
Tollfrjálsar verslanir – 47/1960, III. k. 475
Tollhafnir – 59/1969, I. k. 452
Tollheimta og tolleftirlit – 59/1969 452
Tollmeðferð og varsla, aðfluttar vörur – 59/1969, IV. k. 462
Tollskrá – 120/1976 417
Tollstjóri – 74/1972 2549
Tollstjórn – 59/1969, I. k. 452
Tollsvæði – 59/1969, I. k. 452
Tollvörugeymslur – 47/1960 473
Tombólur – 6/1926 2280
Tómstundastarfsemi – 24/1970, III. k. 894
Tónlistarskólar, stuðningur – 22/1975 843
Tónlistarverðlaun Norðurlandaráðs, skattfrelsi – 13/1976 407
Tónskóli þjóðkirkjunnar – 3/1981 737
Trjáplöntur og trjáfræ, einkaréttur á innflutningi – 78/1935 1754
Trúarbrögð:
– almannafriður á helgidögum þjóðkirkjunnar – 45/1926 725
– kennsla í skólum – 63/1974, 42. gr. 810
– – 38/1971, 7. gr. 773
– refsivernd – 19/1940, 125. gr. 2458
– stjórnarskrá – 33/1944, 63. – 64. gr. 7
Trúfélög – 18/1975 739
Trúnaðarmaður verkamanna á vinnustað – 46/1980, II. k. 631
Tryggingaeftirlit – 50/1978, IV. k. 1266
Tryggingar:
– ábyrgðartrygging – 20/1954, 91. – 96. gr. .. 1253
– almannatryggingar, sjá Almannatryggingar
– ávöxtun fjár tryggingafélaga – 17/1964 1306
– bátaábyrgðarfélög – 18/1976 1272
– Bjargráðasjóður – 51/1972 1299
– Brunabótafélag Íslands – 9/1955 1282
– brunatryggingar – 20/1954, II. k. C. 1251
– brunatryggingar í Reykjavík – 25/1954 1428
– brunatryggingar utan Reykjavíkur – 59/1954 1286
– búfjártryggingar – 20/1943 1292
– – 20/1954, 89. – 90. gr. 1252
– flutningatrygging – 20/1954, III. k. B. 1248
– greiðsla vátryggingariðgjalda fiskiskipa – 17/1976 1276
– horfnir menn – 44/1981, IV. k. 2151
– höfuðstólstrygging – 20/1954, 102. – 117. gr. 1254
– innlend endurtrygging – 43/1947, I. k. 1277
– líftryggingar – 20/1954, III. k. 1254
– ófriðartryggingar – 2/1944 1294
– Samábyrgð Íslands á fiskiskipum – 37/1978 .. 1269
– sameiginlegar reglur um vátryggingar – 20/1954, I. k. 1238
– sjóvátrygging – 20/1954, II. k. B. 1248
– skaðatrygging – 20/1954, II. k. 1244
– slysa- og sjúkratryggingar – 20/1954, IV. k. .. 1257
– stríðsslysatryggingar – 43/1947, II. k. 1280
– vátryggingarsamningar – 20/1954 1238
– vátryggingarstarfsemi – 50/1978 1259
– Viðlagatrygging Íslands – 88/1982 1302
Tryggingaráð – 67/1971, 5. – 6. gr. 516
Tryggingardeild útflutningslána – 60/1970 241
Tryggingariðgjöld, innheimta – 67/1971, VI. k. B. 537
Tryggingastofnun ríkisins, sjá Almannatryggingar
Tún, mælingar – 58/1915 1527
Tunnuverksmiðjur ríkisins – 49/1957 1977
Tæknifræðingar – 73/1968 948
Tæknimenntaðar heilbrigðisstéttir – 64/1971 ... 1076
Tækniskóli Íslands – 66/1972 870
Tækni- og iðnþróunarsjóður, Norrænn – 54/1973 2002
Tölvunefnd – 63/1981 2142

U, Ú.

Ullarmat – 21/1976 1767
Umboð þjóðjarða – 30/1913 254
Umboð – 7/1936, II. k. 2209
– Jónsbók 1281, Kaupabálkur kap. 23 2207
Umboðsmenn framboðslista – 52/1959, VII.k. .. 42
– 52/1959, 67. gr. 49
– 52/1959, 95. gr. 53
– 52/1959, 97. – 100. gr. 54
Umboðssvik – 19/1940, 249. gr. 2473
Umboðsþóknun – 40/1969 198
Umferð í lofti – 34/1964, VIII. k. 1181
Umferð um vötn – 15/1923, XII. k. 2028
Umferðarfræðsla – 40/1968, VIII. k. 1154
Umferðarlög – 40/1968 1132
Umferðarráð – 40/1968, VIII. k. 1154
Umferðarreglur – 40/1968, IV. k. 1140
Umferðarstjórn, umferðarmerki – 40/1968, V. k. 1150
Umgengnisréttur – 9/1981, VIII. k. 2178
– 60/1972, 47. gr. 2158
Ummæli, prentuð, vernd atvinnufyrirtækja gegn – 71/1928 2220
Umsjón og fjárhald kirkna – 22/1907 729
Undirbúningsfélag:
– fiskkassaverksmiðja – 46/1974 1978
– saltverksmiðja – 47/1976 1966
– þörungavinnsla – 107/1972 1963
Unglingar:
– fræðsla – 63/1974 797

– skylda til sundnáms – 39/1925 893
– vernd – 53/1966 960
– vinna – 46/1980, X. k. 640
Ungmennamál – 19/1940, 14. gr. 2436
– 74/1974, XIV. k. 2683
Ungmennavernd – 53/1966 960
Uppboð:
– almenn lög – 57/1949 2581
– – 20/1966 2594
– gjöld – 79/1975, IV. k. 479
– uppboðshaldari – tilskipun 21. júní 1793 ... 2595
– uppboðsþing – tilskipun 19. desember 1693 2580
Uppboðsréttur /-haldarar:
– lögsagnartakmörk – tilskipun 21. júní 1793 2595
– nauðungaruppboð – 57/1949, I. k. 2581
Uppboðsþing í Danmörku og Noregi – tilskipun 19. desember 1693 2580
Uppbótarþingsæti, úthlutun – 52/1959, VIII. k. .. 42
– 52/1959, XIV. k. 58
Uppeldisvísindi, kennslustofnun – 16/1947, II. k. 779
Upphlaup – 19/1940, 118. – 119. gr. 2457
Upplýsingar:
– um einkamálefni, skráning – 63/1981 2142
– um ferðir skipa, bann – 9/1940 1333
Uppreist presta, sjá Prestar
Uppreist æru – 19/1940, IX. k. 2450
Uppreisn – 19/1940, 98. gr. 2454
Uppsagnarfrestur verkafólks – 19/1979 617
Upptaka:
– eigna, almennt ákvæði – 19/1940, 69. gr. .. 2447
– ólöglegs sjávarafla – 32/1976 1646
Upsaveiði með nót – tilskipun 12. febrúar 1872 .. 1664
Úrgangsefni – 20/1973 1948
– 53/1973 1949
Úrgangsefni í sjó, losun, sjá Mengun
Úrskurðaraðili um starfsaldurslista flugmanna – 8/1981 1214
Úrskurðarvald dómsmálastjórnar – konungsúrskurður 23. desember 1864 158
Úrskurðir í dómsmálum:
– einkamál – 85/1936, XIV. k. 2537
– Hæstiréttur – 75/1973, IV. k. 2712
– Norðurlandasamningur – 30/1932 2563
– opinber mál – 74/1974, XX. k. 2695
Utanfararstyrkur:
– námsmanna – 72/1982, 12. gr. 766
– presta – 18/1931 714
Utankjörfundaratkvæðagreiðsla – 52/1959, XI. k. 47
Utanríkisráðuneyti – 73/1969, 4. gr. 15
– auglýsing A 96/1969, 13. gr. 22
Utanríkisþjónusta – 39/1971 31
– forsetaúrskurður 17/1980 34
Utanþjóðkirkjumenn:
– grafreitir – 21/1963, 31. gr. 748
– trúfélög – 18/1975, II. k. 740
Útbreiðsla næmra sauðfjársjúkdóma, varnir – 23/1956 1592
Útburðargerð – 19/1887, 1. gr. 2554
– 19/1887, 12. gr. 2556
– N.L. Kristjáns V., 15. apríl 1687, VI. bók – 14. kap. – 6 2554
Útflutningsgjald:
– af grásleppuafurðum – 43/1982 440
– af sjávarafurðum – 52/1983 437
Útflutningslán, tryggingardeild Ríkisábyrgðasjóðs – 60/1970 241
Útflutningslánasjóður – 47/1970 1749
Útflutningsmiðstöð iðnaðarins – 14/1971 2003
Útflutningsskýrslur:
– bráðabirgða – 53/1935 164
– tollheimtulög – 59/1969, VIII. k. 467
Útflutningsstjóri – 3/1876 1355
Útflutningur:
– afurðir bátaútvegsins – 46/1946 1673
– fuglar – 33/1966, V. k. 2095
– gengishagnaður sjávarafurða – 79/1967 208
– gull, bann – 16/1920 215
– hross – 64/1958 1750
– koli – 19/1941 1706
– nýr fiskur – 37/1931 1759
– saltsíld – 62/1962 1669
– – 70/1933 1763
– síldarmjöl – 56/1935 1758
– sjávarafurðir – 92/1935 1758
– – 108/1974 1759
– tollheimtulög – 59/1969, VIII. k. 467
Útgáfa almanaks, einkaleyfi – 25/1921 762
Útgerð skipa:
– hlutarútgerðarfélög – 45/1940 2293
– siglingalög – 66/1963, III. k. 1786
Útgerðarmenn, takmörkuð ábyrgð:
– alþjóðasamþykkt – 10/1968 1826
– siglingalög – 66/1963, IX. k. 1816
Útgerðarskýrslur – 55/1941 1669
Útgerðarstjóri – 66/1963, III. k. 1786
Útivistarsvæði, stofnun – 47/1971, 22. – 27. gr. .. 925
Útlend skip, strandsiglingar – 17. apríl 1868 ... 1945
Útlendingar:
– atvinnuréttindi – 26/1982 1351
– eftirlit – 45/1965 1347
– stjórnarskrá – 33/1944, ákvæði um stundarsakir 8
– tekju- og eignaskattur – 75/1981, 3. og 4. gr. 349
– útsvar – 73/1980, IV. k. 506
Útlönd, fólksflutningar, sjá Fólksflutningar
Útmæling lóða í kaupstöðum og kauptúnum – 75/1917 1414
Útrýming fjárkláða – 22/1977 1587
– heilsuspillandi húsnæðis – 51/1980, 22. – 25. gr. 652
– sels í Húnaósi – 29/1937 2088
Útsvar – 73/1980, IV. k. 506
Útsvarsgreiðsla útlendinga – 73/1980, IV. k. ... 506
Úttekt:
– á eignum kirkna og prestakalla – tilskipun 24. júlí 1789 733
– á leiguhúsnæði – 44/1979, XI. k. 2243
– á leigujörðum – 64/1976, VI. k. 1474
Útvarp:

– frá Alþingi – 115/1936, V. k. 77
– opinber greinargerð starfsmanna ríkisins – 14/1932 943
Útvarpslög – 19/1971 936
Útvarpstæki, afnám einkasölu – 19/1967 943
Útvegsbanki Íslands, sjá Bankar

V.

Váðaverk – Jónsbók 1281, Mannhelgi kap. 13 2206
Valdstjórn, brot gegn henni – 19/1940, XI. k. .. 2454
Vananir – 16/1938 1087
– 25/1975, III. k. 1085
Vanheimild – 39/1922, 59. gr. 2230
Varamenn alþingismanna – 52/1959, XX. k. ... 63
Varasjóðir hlutafélaga – 32/1978, XIII. k. 2325
Varðskip:
– landhelgisgæslulög – 25/1967 1316
– skipstjórnarmenn – 69/1973, III. k. 1859
Varmaveitur á sveitabýlum – 45/1971, X. k. ... 1507
Varnarmál:
– almannavarnir – 94/1962 1328
– herlið Bandaríkjanna – 99/1943 1332
– Landhelgisgæsla Íslands – 25/1967, 1. gr. .. 1316
– refsingar fyrir óheimila för inn á bannsvæði herstjórnar og óheimila dvöl þar – 60/1943 .. 1333
– varnarsamningur milli Íslands og Bandaríkjanna – 110/1951 1318
– yfirstjórn mála á varnarsvæðum o. fl. – 106/1954 1310
Varnarsamningur milli Íslands og Bandaríkjanna – 110/1951 1318
Varnarsvæði, yfirstjórn – 106/1954 1310
Varnarþing:
– atvinnuskuldavarnarþing – 85/1936, 82. gr. .. 2513
– barnsfaðernismál – 9/1981, 43. gr. 2181
– brotavarnarþing – 85/1936, 84. gr. 2513
– – 74/1974, IV. k. 2663
– dvalarvarnarþing – 85/1936, 73. gr. 2512
– – 74/1974, IV. k. 2663
– efndastaðarvarnarþing – 85/1936, 80. gr. .. 2513
– erlendir menn – 85/1936, 77. gr. 2512
– fasteignavarnarþing – 85/1936, 78. gr. 2512
– félög – 85/1936, 75. gr. 2512
– fleiri en einn – 85/1936, 83. gr. 2513
– gagnsakarvarnarþing – 85/1936, 49. gr. 2509
– handtökuvarnarþing – 74/1974, IV. k. 2663
– heimilisvarnarþing – 85/1936, 73. gr. 2512
– – 74/1974, IV. k. 2663
– hjúskaparmál – 60/1972, 67. gr. 2161
– innheimtuvarnarþing – 85/1936, 82. gr. 2513
– íslenskir menn erlendis – 85/1936, 76. gr. .. 2512
– lögræðissvipting – 95/1947, 8. gr. 2136
– mál til eignardóms – 85/1936, 220. gr. 2541
– mál til sönnunar því að horfinn maður skuli talinn látinn – 44/1981, 7. – 8. gr. 2149
– ógilding skjala – 85/1936, 216. gr. 2540
– ólögráða maður – 85/1936, 74. gr. 2512
– opinber mál – 74/1974, IV. k. 2663
– samið um varnarþing – 85/1936, 81. gr. 2513
– verkkaupsvarnarþing – 85/1936, 79. gr. ... 2512
– víxlar og tékkar – 85/1936, 82. gr. 2513
Varningur, innflutningsbann vegna sýkingarhættu – 8/1920 991
Varnir, gegn ágangi vatns – 43/1975 2076
– – 15/1923, VII. k. 2020
– fýlasótt – 70/1940 1002
– gin- og klaufaveiki – 11/1928 1590
– kynsjúkdómum – 16/1978 999
– mengun sjávar, alþjóðasamningar – 77/1966 1947
– – 20/1973 1948
– – 53/1973 1949
– – 14/1979 1949
– – 67/1981 1950
– óréttmætum verslunarháttum – 56/1978 ... 1773
– – 84/1933 1746
– sjúkdómum og meindýrum á plöntum – 51/1981 1533
– slysum á vinnustöðum – 46/1980 630
– sullaveiki – 7/1953 1113
– útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma – 23/1956 1592
Varsla og tollmeðferð aðfluttra vara – 59/1969, IV. k. 462
Vatn, óhreinkun – 15/1923, IX. k. 2021
Vatnafélög – 15/1923, XI. k. 2025
Vatnalög – 15/1923 2005
Vatnamál:
– meðferð – 15/1923, XVI. k. 2032
– stjórn – 15/1923, XVII. k. 2035
Vatnasilungur – 76/1970, V. k. 2105
Vatnasvæði, fyrirhleðslur:
– Héraðsvötn – 113/1945 2075
– Þverá og Markarfljót – 27/1932 2073
Vatnsmiðlun – 15/1923, VI. k. 2018
Vatnsnot til heimilis– og búsþarfa o. fl. – 15/1923, III. k. 2008
Vatnsorka, notkun – 15/1923, V. k. 2014
Vatnsréttindi:
– aðstoð til vatnsveitna – 93/1947 2035
– almenn ákvæði – 15/1923, II. k. 2005
– í Andakílsá, eignarnám – 20/1921 2061
Vatnsskattur – 93/1947, 8. gr. 2036
Vatnsveitur – 15/1923, III. k. 2008
– aðstoð – 93/1947 2035
Vatnsvirki – 15/1923, XIV. k. 2029
Vátryggingar, sjá Tryggingar
Vátryggingarfélög:
– eftirlit með – 50/1978, IV. k. 1266
– erlend – 50/1978, II. k. 1261
– gagnkvæm – 50/1978, II. k. 1260
– hlutafélög – 50/1978, II. k. 1259
– líftryggingarfélög – 50/1978, II. k. 1263
– skráning og tilkynningarskylda – 50/1978, III. k. 1265
– stofnun – 50/1978, II. k. 1259
Vátryggingarsamningar – 20/1954 1238
Vátryggingarskjöl, stimpilskylda – 36/1978 481
Vátryggingarstarfsemi – 50/1978 1259
Veð:
– handveð – 18/1887 2371

– sjálfsvörsluveð – opið bréf 1869 2620
– – 18/1887 2371
– skipting fasteignaveðslána – 39/1937 2373
Veðdeild Búnaðarbanka Íslands – 34/1979 314
Veðdeild Landsbanka Íslands, sjá Bankar
Veðhafar, forgangsréttur fyrir vöxtum – 23/1901 2373
Veðmálastarfsemi, kappreiðar og kappróður – 23/1945 2282
Veðtrygging iðnrekstrarlána – 47/1972 2004
Veðurstofa Íslands – 17/1958 946
Vefengingarmál – 9/1981, IX. k. b. 2183
Vegabréf – 18/1953 1346
Vegagerð ríkisins – 6/1977, II. k. 1115
Vegalög – 6/1977 1115
Vegamál:
– akfærir sýslu og hreppavegir – 38/1919 1131
– almenn lög – 6/1977 1115
– Djúpvegur – 48/1974 1130
– eignarnám – 6/1977, X. k. 1122
– fjáröflun til vegagerðar – 79/1974 1126
– Norðurvegur og Austurvegur – 36/1975 ... 1130
– Skeiðarársandur – 99/1971 1129
– sýsluvegir – 6/1977, IV. k. 1117
Vegamálastjórn – 6/1977, II. k. 1115
Vegamannvirki, skemmdir – 6/1977, XIII. k. .. 1125
Vegaskattur – 6/1977, 23. gr. – 24. gr. 1118
Vegaviðhald – 6/1977, XI. k. 1123
Vegáætlun – 6/1977, III. k. 1115
Vegir:
– einkavegir – 6/1977, VI. k. 1120
– ferjur og brýr – 6/1977, VII. – VIII. k. 1121
– fjallvegir – 6/1977, VII. k. 1120
– að sumarbústöðum – 6/1977, 20. gr. 1117
– sýsluvegir – 6/1977, IV. k. 1117
– viðhald – 6/1977, XI. k. 1123
– þjóðvegir í þéttbýli – 6/1977, V. k. 1119
– öryggi – 6/1977, XII. k. 1123
Veiðar:
– í fiskveiðilandhelgi Íslands – 81/1976 1638
– utan fiskveiðilandhelgi Íslands – 34/1976 .. 1646
– fuglaveiðar og fuglafriðun – 33/1966 2090
– hvalveiðar – 26/1949 2089
– á kola – 19/1941 1706
– lax- og silungsveiðar – 76/1970 2098
– selveiðar – Jónsbók, Rekabálkur kap. 9 ... 2124
– sem háðar eru sérstökum leyfum – 12/1975 .. 1709
– veiði á Íslandi – tilskipun 20. júní 1849 2083
– veiði fyrir utan netlög – Jónsbók, Rekabálkur kap. 2 2121
– veiðifélög – 76/1970, VIII. k. 2110
Veiðieftirlitsmenn – 81/1976, 8. gr. 1642
– 76/1970, XIII. k. 2116
Veiðifélög – 76/1970, VIII. k. 2110
Veiðimálastjórn – 76/1970, XIII. k. 2116
Veiðiréttur:
– almenn ákvæði – tilskipun 20. júní 1849 ... 2083
– fuglar – 33/1966, I. k. 2090
– lax og silungur – 76/1970, II. k. 2100
Veiðistjóri – 52/1957 2086
Veiðitímar fugla – 33/1966, II. k. 2092
Veiðitæki og veiðiaðferðir:
– fuglar – 33/1966, IV. k. 2094
– lax og silungur – 76/1970, VI. k. 2105
Veiting prestakalla – 32/1915 695
Veiting starfa – 38/1954, II. k. 119
Veitingarbréf, innlausn – opið bréf 23. nóvember 1827 480
Veitingasala, gististaðahald o. fl. – 53/1963 2078
Veitingaskóli – 6/1971 885
Veitingastaðir – 53/1963, IV. k. 2080
Vélakaup – Jónsbók 1281, Kvennagiftingar kap. 12 2206
Vélar, eftirlit – 46/1980, VII. k. 637
Vélbátaeigendur, skuldaskilasjóður – 99/1935 347
Vélbátar, vátrygging – 18/1976 1272
Vélskip – 52/1970, I. k. 1873
Vélskóli Íslands – 67/1966, III. k. 862
Vélstjóranám – 67/1966 861
Vélstjóranámskeið – 67/1966, II. k. 861
Vélstjórar, atvinnuréttindi – 72/1966 1862
Verðbólga, viðnám – 103/1978 185
– 10/1981 194
Verðbótavísitala, niðurfærsla – 109/1978 186
Verðbréf, skattaleg meðferð – 7/1974 399
Verðbætur á laun – 13/1979, VIII. k. 192
– 10/1981 194
Verðjöfnun á olíu og bensíni – 34/1953 1783
Verðjöfnunargjald af raforku – 83/1974 2050
Verðjöfnunargjald af sauðfjárafurðum – 105/1978 1619
Verðjöfnunarsjóður fiskiðnaðarins – 72/1969 .. 1702
Verðlag, niðurfærsla – 1/1959 674
Verðlag, samkeppnishömlur og óréttmætir viðskiptahættir – 56/1978 1773
– 84/1933 1746
Verðlagsaðhald – 12/1981 195
Verðlagsmál – 56/1978 1773
– 13/1979, X. k. 1783
Verðlagsráð – 56/1978, II. k. 1774
Verðlagsráð sjávarútvegsins – 81/1974 1693
Verðlagsskrár, afnám – 6/1964 219
Verðlagsstjóri – 56/1978, II. k. 1774
Verðlagsstofnun – 56/1978, II. k. 1774
Verðmiðlun landbúnaðarvara – 95/1981, VII. k. 1618
Verðskráning landbúnaðarvara – 95/1981, II. k. 1609
Verðtollun – 120/1976, kafli B 425
Verðtrygging sparifjár og lánsfjár – 13/1979, VII. k. 189
Verjandi opinbers máls – 74/1974, XI. k. 2677
Verkafólk, réttur til uppsagnarfrests frá störfum og til launa vegna sjúkdóms- og slysaforfalla – 19/1979 617
Verkamannabústaðir – 51/1980, IV. – V. k. ... 655
Verkamenn, byggingarsjóður – 51/1980, IV. k. 655
Verkbönn – 80/1938, II. k. 600
Verkefnaútflutningssjóður, Norrænn – 77/1982 .. 245
Verkfræðingar, réttur til að kalla sig – 73/1968 ... 948
Verkföll:
– Bandalag starfsmanna ríkis og bæja – 29/1976, III. k. 135

– opinberir starfsmenn – 33/1915 157
– starfsmenn ríkisbanka – 34/1977, 5. – 9. gr. 317
– stéttarfélög – 80/1938, II. k. 600
Verkkaup, greiðsla – 28/1930 615
– – 15/1931 615
Verkstjóranámskeið – 49/1961 1979
Verkun sjávarafurða – 108/1974 1759
– 92/1935 1758
Vernd:
– atvinnufyrirtækja gegn óréttmætum prentuðum ummælum – 71/1928 2220
– barna og ungmenna – 53/1966 960
– eignarréttinda á sviði iðnaðar, Parísarsamþykkt – 102/1961 1980
Verndun:
– fornminja – 52/1969, II. k. 909
– húsa – 52/1969, IV. k. 911
– jarðhitasvæða – 58/1967, VII. k. 2043
– Mývatns og Laxár í Suður-Þingeyjarsýslu – 36/1974 930
– náttúruminja – 47/1971, 27. – 34. gr. 927
– Safamýrar – 12/1894 1547
– vatnsbóla – 47/1971, 14. gr. 924
Verslun:
– aðfluttar ósútaðar húðir – 35/1891 1755
– ákvörðun verslunarlóða – 61/1905 1720
– bann við innflutningi ósútaðra skinna og húða – 3/1902 1755
– framleiðsla á fóðurvörum, áburði og sáðvörum og verslun með þær vörur – 53/1978 .. 1751
– gjaldeyris- og viðskiptamál – 63/1979 1770
– greiðsla íslenskra afurða – 43/1943 1746
– gæðamerki – 89/1935 2430
– innflutningsbann á niðursoðinni mjólk og þurrmjólk – 88/1949 1754
– kauphöndlun og skipaferðir – opið bréf 28. desember 1836 1713
– lokunartími sölubúða – 17/1936 1721
– meðferð, verkun og útflutningur á sjávarafurðum – 92/1935 1758
– metramælir og vog – 33/1907 1734
– mælitæki og vogaráhöld – 13/1924 1735
– – tilskipun 1/1925 1737
– sala á eggjum eftir þyngd – 21/1912 1746
– sala á kornvörum og kolum eftir vigt – 29/1877 1746
– sala á salti eftir vigt – 37/1902 1747
– sala á steinolíu, hráolíu, bensíni og smurningsolíu – 21/1949 1747
– siglingar og verslun á Íslandi – 15. apríl 1854 1720
– tilbúningur og verslun með smjörlíki – 32/1933 1755
– tollfrjálsar verslanir – 47/1960, III. k. 475
– útflutningur á kola – 19/1941 1706
– útflutningur saltaðrar síldar – 70/1933 1763
– – 62/1962 1669
– útflutningur á síldarmjöli – 56/1935 1758
– verðlag, samkeppnishömlur og óréttmætir viðskiptahættir – 56/1978 1773
– – 84/1933 1746
– verðlagsmál – 13/1979, X. k. 1783
– verslanaskrár, firmu og prókúruumboð – 42/1903 2417
– verslun og siglingar á Íslandi – 15. apríl 1854 1720
– verslun ríkisins með áfengi, tóbak og lyf – 63/1969 1748
– verslunaratvinna – 41/1968 1710
– verslunarleyfi – 41/1968 1710
– verslunarlóðir, stækkun, sjá Verslun 1713
– verslunarskýrslur – 12/1922 1733
– verslunarstaðir, löggilding, sjá kafla IVc, Verslun 1713
– vigt á síld – 36/1930 1747
– vörumerki – 47/1968 2422
– þyngd bakarabrauða – 11/1917 1747
Verslunarbanki Íslands hf. – 46/1960 323
– – stofnlánadeild – 48/1966 324
Verslunar- og skrifstofuhúsnæði, sérstakur skattur – 20/1983 402
Verslunarskip, skipstjórnarmenn – 69/1973, II. – III. k. 1857
Verslunarskóli Íslands – 51/1976, 9. gr. 795
Vestfjarðaáætlun, lántaka – 60/1969 243
Vestmannaeyjar, sjá Héraðsstjórn III. kafli h. .. 1443
Vestmannaeyjar, breyting á dómsmálastjórn – 3/1973 2552
Vestur-Íslendingar, námsstyrkur – 76/1942 769
Vextir:
– dómvextir – 56/1979 2544
– dráttarvextir o. fl. – 58/1960 2214
– efnahagsmál – 4/1960, V. k. 185
– forgangsréttur veðhafa til þeirra – 23/1901 .. 2373
– gengisráðstafanir – 28/1962, 11. gr. 199
– af kaupverði – 39/1922, 38. gr. 2227
– Seðlabanki Íslands – 10/1961, 13. gr. 281
– stjórn efnahagsmála o. fl. – 13/1979, VII. k. 189
Viðhald vega – 6/1977, XI. k. 1123
Viðhaldsskylda á sveitabýlum – 45/1971, XIII. k. 1510
Viðlagatrygging Íslands – 88/1982 1302
Viðreki og veiði – Jónsbók 1281, Rekabálkur kap. 2 2121
Viðskiptafræðingar og hagfræðingar – 27/1981 .. 1728
Viðskiptahættir, óréttmætir o. fl. – 56/1978 1773
Viðskiptamál, skipan – 63/1979 1770
Viðskiptamálaráðuneyti – 73/1969, 4. gr. 15
– auglýsing 96/1969, 14. gr. 22
Viðskiptamenntun á framhaldsskólastigi – 51/1976 794
Viðskiptasamningur við Bretland – 88/1933 ... 1770
Viðskipti, erlend og gengismál – 10/1961, V. k. 282
Viðtæki, afnám einkasölu – 19/1967 943
Viðurhald á eignum kirkna – tilskipun 24. júlí 1789 733
Viðurkenning dóma og fullnægja þeirra, Norðurlandasamningur – 30/1932 2563
Viðurlög, brottfall – 19/1940, IX. k. 2450
Vígsla kirkju – Kristinréttur Árna biskups Þorlákssonar 1275 689

Vígslubiskupar – 38/1909 689
Vigtarmenn – 60/1915 1745
Vínarsamningurinn um stjórnmálasamband – 16/1971 98
Vinna barna og unglinga – 46/1980, X. k. 640
Vinnsla:
– jarðefna – 24/1973, 10. gr. 2127
– jarðhita – 58/1967, III. k. 2039
– raforku – 58/1967, II. k. 2038
Vinnudeilur, sáttastörf – 33/1978 604
Vinnudeilur, sjá stéttarfélög
Vinnueftirlit ríkisins – 46/1980, XII. k. 642
Vinnuheimili, ráðstöfun erfðafjárskatts til þeirra – 12/1952 580
Vinnuhæli – 38/1973 2477
Vinnumarkaðsmál – 13/1979, IX. k. 627
Vinnumiðlun – 52/1956 628
Vinnustaðir, aðbúnaður, hollustuhættir og öryggi – 46/1980 630
Vinnustöðvun opinberra starfsmanna – 29/1976, III. k. 135
Vinnuveitendasamband Íslands – 9/1948 606
Vinnuvika, 40 stunda – 88/1971 616
Vínveitingaleyfi – 82/1969, 12. gr. 2493
Virkjun:
– Andakílsá – 20/1921 2061
– Bessastaðaá – 105/1974 2070
– Fljótaá – 98/1935 2060
– Fossá – 92/1947 2061
– Hvítá í Borgarfirði – 26/1977 2071
– Krafla – 21/1974 2067
– Lagarfoss – 111/1970 2066
– Landsvirkjun – 42/1983 2054
– Laxárvirkjun, lántökur – 63/1950 2060
– – 74/1952 2060
– ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins – 92/1947 2061
– –34/1949 2062
– –12/1951 2062
– –65/1956 2063
– Sogið, ýmis ákvæði, sjá Vatnsréttindi og orkumál 2058
– Svartá – 28/1971 2066
Vísindaleg verndun fiskimiða landgrunnsins – 44/1948 1637
Vísindasjóður – 51/1957 899
Vísitala:
– byggingarkostnaðar – 18/1983 673
– framfærslu – 10/1981, 4. – 5. gr. 194
– – 1/1959, 4. gr. 674
– lánskjara – 13/1979, 39. gr. 190
– verðbóta – 13/1979, VIII. kafli 192
Vistheimili fyrir börn – 53/1966, 37. gr. 967
Vitafé – Jónsbók 1281, Kaupabálkur kap. 4 og kap. 21 2207
Vitagjald – 56/1981, V. k. 1926
Vitamál – 56/1981 1924
Vitanefnd – 56/1981, III. k. 1925
Vitastofnun Íslands – 56/1981 1924
Vitnaskylda, norræn – 82/1976 2715
Vitni:
– einkamál – 85/1936, X. k. 2522
– opinber mál – 74/1974, XII. k. 2680
Vitnisburður málflutningsmanna – tilskipun 19. júlí 1793 2549
Víxillög – 93/1933 2246
Víxilmál og tékkar – 85/1936, XVII. k. 2540
Víxlar, stimpilskylda – 36/1978 481
Voðaverk – Jónsbók, Mannhelgi kap. 13 2206
Vog og metramælir – 33/1907 1734
Vogaráhöld – 13/1924 1735
– tilskipun 1/1925 1737
Vogrek – 42/1926, II. k. 1922
Vöruflutningar með bifreiðum á landi – 24/1982 1159
Vörugjald:
– almenn lög – 77/1980 442
– lækkun – 12/1981 195
– tímabundið – 107/1978 445
Vöruhappdrætti S.Í.B.S. – 18/1959 2281
Vörumagnstollur – 120/1976, 35. gr. 436
Vörumerki – 47/1968 2422
Vörumerkjaskrá – 47/1968, II. k. 2424
Vöruverð, niðurfærsla – 109/1978 186

Y.

Yfirdráttarheimild – 6/1953 217
Yfirfasteignamatsnefnd – 94/1976, 23. – 27. gr. 2346
Yfirheyrslur í opinberu máli – 74/1974, V. k. 2665
Yfirskjörstjórnir:
– við alþingiskosningar – 59/1952, IV. k. 37
– við sveitastjórnarkosningar – 5/1962, 2. gr. 1386
Yfirlýsing aðila í einkamáli – 85/1936, X. k. 2522
Yfirlögráðandi – 95/1947, IV. k. 2139
Yfirmat fasteigna – 94/1976, IV. k. 2345
Yfirstjórn mála á varnarsvæðunum o. fl. – 106/1954 1310
Yfirskoðunarmenn ríkisreikninga – 33/1944, 43. gr. 5

Þ.

Þagnarskylda:
– aðstoð við þroskahefta – 47/1979, 9. gr. 1004
– dómtúlkar og skjalþýðendur – 32/1914, 3. gr. 2549
– fjarskiptalög – 30/1941, 19. gr. 1230
– hegningarlög – 19/1940, 136. gr. 2459
– hjúkrunarlög – 8/1974, 6. gr. 1069
– iðjuþjálfar – 75/1977, 9. gr. 1078
– ljósmæðralög – 17/1933, 11. gr. 1066
– lyfjadreifing – 76/1982, 17. gr. 1050
– lyfjafræðingar – 35/1978, 12. gr. 1080
– lyfjalög – 49/1978, 56. gr. 1043
– læknar – 80/1969, 10. gr. 1014
– málflutningsmenn – tilskipun 19. júlí 1793 2549
– – 61/1942, 1. gr. 2544
– manntal – 76/1980, 9. gr. 168
– meinatæknar – 99/1980, 7. gr. 1082
– námslán og námsstyrkir – 72/1982, 14. gr. 767
– opinberir starfsmenn – 38/1954, 32. gr. 125

– póstlög – 31/1940, II. k. 1219
– sjúkraþjálfar – 58/1976, 9. gr. 1077
– starfsmenn Búnaðarbanka – 28/1976, 17. gr. 313
– starfsmenn Landsbanka – 11/1961, 17. gr. ... 288
– starfsmenn Seðlabanka – 10/1961, 34. gr. .. 285
– starfsmenn Útvegsbanka – 12/1961, 17. gr. .. 305
– starfsmenn Vinnueftirlits ríkisins – 46/1980, 83. gr. 644
– sveitarstjórnarmenn – 58/1961, 25. gr. 1370
– tekju- og eignaskattslög – 75/1981, 115. gr. 390
– tollskrá – 120/1976, 34. gr. 435
– v/útsvars – 73/1980, 27. gr. 508
– þroskaþjálfar – 18/1978, 6. gr. 1079
Þegnskylduvinna – 63/1941 895
Þingbundin stjórn – 33/1944, 1. gr. 1
Þingbækur – 85/1936, III. k. 2506
Þingey, afhending – 62/1961 1420
Þingeyjarsýsla, skipting – 31/1877 1395
Þingfararkaup alþingismanna – 75/1980 79
Þingfesting:
– einkamál – 85/1936, 104. gr. 2516
– landsdómur – 3/1963, 24. gr. 28
– opinber mál – 74/1974, 121. gr. 2686
Þingflokkar, sérfræðileg aðstoð – 56/1971 35
Þingfrestun – 33/1944, 23. gr. 3
Þinggjöld, kvittanabækur – opið bréf 10. febrúar 1847 410
Þinghöld – 85/1936, III. k. 2506
Þingkvaðning – 33/1944, 22. gr. 3
Þinglýsingalög – 39/1978 2354
Þinglýsingar, gjöld – 79/1975, VI. k. 479
Þingrof:
– frávikning forseta – 33/1944, 11. gr. 1
– stjórnarskrárbreyting – 33/1944, 79. gr. ... 8
– þingrofsheimild – 33/1944, 24. gr. 3
Þingsköp Alþingis:
– almenn lög – 115/1936 66
– stjórnarskrá – 33/1944, 58. gr. 6
Þingvellir, friðun – 59/1928 929
Þingvottar – 85/1936, III. k. 2506
Þjóðaratkvæði:
– breyting á kirkjuskipun – 33/1944, 79. gr. .. 8
– forseti synjar staðfestingar laga – 33/1944, 26. gr. 3
Þjóðarbúskapur, jafnvægi – 11/1975 394
Þjóðfáni – 34/1944 8
– – forsetaúrskurður 44/1944 10
Þjóðhagsstofnun – 54/1974 346
Þjóðjarðir:
– sala – 102/1962, XI. k. 1488
– umboð – 30/1913 254
Þjóðkirkjan:
– almannafriður á helgidögum hennar – 45/1926 725
– kirkjuþing og kirkjuráð – 48/1982 690
– samstarfsnefnd hennar og Alþingis – 12/1982 693
– söngmálastjóri og tónskóli – 3/1981 737
Þjóðleikhús – 58/1978 943
Þjóðminjalög – 52/1969 908
Þjóðminjasafn Íslands – 52/1969, I. k. 908
Þjóðskjalasafn Íslands – 13/1969 907
Þjóðskrá og almannaskráning – 54/1962 168
Þjóðsöngur Íslendinga – 7/1983 11
Þjóðvegir – 6/1977, III. k. 1115
– – 6/1977, V. k. 1119
Þjófabálkur, sjá Jónsbók 1281 í skrá um aldursröð laga
Þjófnaður – 19/1940, 244. gr. 2472
Þjónustu- og atvinnufyrirtæki með takmarkaðri ábyrgð – 24/1972 1393
Þorlákshöfn, landshöfn – 61/1966 1942
Þroskaheftir – 47/1979 1003
Þroskaþjálfar – 18/1978 1079
Þroskaþjálfaskóli – 53/1967 1008
Þrotabú, sjá Gjaldþrotalög
Þrotamaður, sjá Gjaldþrotalög
Þróunarsamvinnustofnun Íslands – 43/1981 114
Þróunarsjóður lagmetisiðnaðarins – 58/1981 ... 1684
Þungaskattur – 79/1974, 5. gr. 1126
Þurrabúðarmenn – 60/1907 2279
Þurrkun lands – 15/1923, VIII. k. 2020
Þurrmjólk:
– blöndun í brauð og hámarksverð – 22/1938 .. 1979
– innflutningsbann – 88/1949 1754
Þverá, samgöngubætur og fyrirhleðsla – 27/1932 2073
Þýðingarsjóður – 35/1981 870
Þyngd bakarabrauða – 11/1917 1747
Þörungavinnsla:
– stofnun hlutafélags – 107/1973 1965
– undirbúningur – 107/1972 1963

Æ.

Æðadúnn, gæðamat – 39/1970 1769
Æðarækt – 31/1973, VIII. k. 1568
Æðri dómur, kæra til – 74/1974, XXI. k. 2696
– 75/1973, II. k. 2702
Æðstu stjórnvöld ríkisins, brot gegn – 19/1940, XI. k. 2454
Æfinga- og tilraunaskóli Kennaraháskóla Íslands – 38/1971, 16.–22. gr. 776
Æra:
– svipting borgararéttinda – 19/1940, 68. gr. .. 2446
– uppreist – 19/1940, IX. k. 2450
– ærumeiðingar – 19/1940, XXV. k. 2471
Æskulýðsfulltrúi – 24/1970, 4. gr. 894
Æskulýðsleiðtogar, menntun – 24/1970, 7. gr. ... 897
Æslulýðsmál – 24/1970 893
Æskulýðsnefndir sveitarfélaga – 24/1970, 5. gr. 894
Æskulýðsráð – 24/1970, II. k. 894
Æskulýðsstarfsemi, stuðningur sveitarfélaga – 34/1970, 10. gr. 895
Ættarjarðir – 102/1962 1486
Ættaróðul – 65/1976, VI. k. 1482
Ættfræðirannsóknir, mannfræði – 30/1956 173
Ættleiðing:
– almenn lög – 15/1978 2191
– alþjóðleg einkamálaréttarákvæði – 29/1931 2184

– – 62/1954 2187
– – 98/1969 2188
– – 95/1973 2190
Æviskrárritari – 30/1956 173

Ö.

Ökukennarar – 40/1968, 31.–32. gr. 1140
Ökuleyfi:
– svipting og endurveiting – 40/1968, 81. gr. .. 1153
– veiting – 40/1968, 27.–30. gr. 1138
Ökumenn – 40/1968, III. k. 1137
Ökutæki – 40/1968, II. k. 1133
Öldrunarþjónusta, skipulag – 91/1982, I. k. ... 580
Ölfus, jarðakaup ríkisins – 104/1940 1510
Ölvaðir menn og drykkjusjúkir – 39/1964 1008
Ölvun:
– við akstur – 40/1968, 25. gr. 1137
– áfengislög – 82/1969, VI. k 2496
Örorka:
– bætur – 67/1971, IV. k. B. 525
– lífeyrir – 67/1971, II. k. 517
– – sjá ennfremur Lífeyrissjóðir
– Norðurlandasamningur – 66/1981, II. k. ... 560
– styrkur – 67/1971, 12. gr. 518
Öryggi:
– félagslegt, Norðurlandasamningur – 66/1981 556
– við siglingar – 56/1932 1887
– vega – 6/1977, XII. k. 1123
– vinnustaða – 46/1980 630
Öryggisbelti, skylda – 40/1968, 64. gr. a. 1150
Öryggisráð Sameinuðu þjóðanna – 5/1969 97
Öryggisráðstafanir:
– gagnvart afbrotamönnum – 19/1940, VII. k. 2445
– gegn jónandi geislum frá geislavirkum efnum eða geislatækjum – 95/1962 1333
Öryrkjar, framkvæmdasjóður (felld úr gildi 1. janúar 1984) – 47/1979, VI. k. 1006

III. HÉRAÐSSTJÓRN.

III. a. Almenn ákvæði. Sveitir og sýslur.

1961 Nr. 58 29. marz

Sveitarstjórnarlög.

I. kafli. Almenn ákvæði.

A. Sveitarstjórnarumdæmi.

■ **1. gr.** Ríkið skiptist í sveitarfélög, sem ráða sjálf málefnum sínum, undir yfirstjórn ríkisstjórnarinnar (félagsmálaráðuneytisins), samkvæmt því sem lög ákveða.

□ Eigi skal neinu máli, sem varðar sérstaklega hagsmuni sveitarfélags, til lykta ráðið án umsagnar sveitarstjórnarinnar.

■ **2. gr.** Með sveitarfélögum er í lögum þessum átt við hreppa og kaupstaði.

□ Staðarmörk sveitarfélaga skulu vera hin sömu og nú eru, en ráðuneytið getur breytt þeim, samkvæmt því, sem fyrir er mælt í 4.—8. gr. laga þessara, sbr. þó 3. gr. [□ Afréttarsvæði, sem ekki hefur þegar verið skipað innan staðarmarka neins sveitarfélags, skal teljast til þess sveitarfélags, sem þar á eignar- eða afnotarétt. Ef fleiri en eitt sveitarfélag eiga aðild að slíku landi og ekki er samkomulag um, hverju þeirra það skuli tilheyra, sker félagsmálaráðuneytið úr.][1)]

[1)] *L. 52/1972, 1. gr.*

■ **3. gr.** Kaupstöðum og sýslum má eigi fækka eða fjölga nema með lögum.

□ Sama gildir um breytingu á mörkum kaupstaða og sýslna.

■ **4. gr.** Ráðuneytið skal sameina hreppa, þegar þess er óskað af hlutaðeigandi hreppsnefndum, ef sýslunefndin mælir með því. Með sömu skilyrðum er ráðuneytinu heimilt að breyta hreppamörkum, sbr. þó 7. gr.[1)]

[1)] *Augl. 323/1977 og 366/1978.*

■ **5. gr.**[1)] Nú hefur íbúatala hrepps verið lægri en 100 samfellt í fimm ár, og er þá ráðuneytinu heimilt, eftir tillögum sýslunefndar, að sameina hreppinn þeim nágrannahreppi í sömu sýslu, sem sýslunefnd telur eftir atvikum bezt henta.

□ Ef skuldir slíks hrepps eru svo miklar, að þær torveldi sameiningu hreppanna, má ráðuneytið verja fé úr Jöfnunarsjóði til greiðslu hluta þeirra, svo að eigi verði talið, að þær íþyngi hinum sameinuðu hreppum óeðlilega.

[1)] *Bréf 236/1963.*

■ **6. gr.** Nú er kauptún eða þorp með 300 íbúa eða fleiri í hreppi og hinn hluti hreppsins telur 200 íbúa eða fleiri, og hefur þá hvort um sig, kauptúnið eða þorpið annars vegar, og sá hluti hreppsins, sem kauptúnið eða þorpið er ekki í, hins vegar, rétt til þess að vera sérstakt sveitarfélag.

□ Nú hafa tilmæli um skiptingu hrepps samkvæmt 1. mgr. verið samþykkt á sveitarfundi, sbr. 31. gr., af a. m. k. ⅔ hlutum hreppsbúa, sem eiga lögheimili í þeim hluta hans, sem óskar skiptingar, og skal þá ráðuneytið skipta hreppnum samkvæmt 1. mgr. Ráðuneytið ákveður staðarmörk milli hinna nýju sveitarfélaga samkvæmt grein þessari, eftir tillögum hlutaðeigandi hreppsnefndar og sýslunefndar.

■ **7. gr.** Ráðuneytið getur skipt hreppi, samkvæmt beiðni hreppsnefndar að fengnum meðmælum sýslunefndar, enda verði íbúatala hvors hrepps, eftir að skipt hefur verið, eigi lægri en 200.

□ Ráðuneytið ákveður hreppamörk, þegar skipt er samkvæmt 1. mgr. þessarar greinar.

■ **8. gr.** Ef ekki næst samkomulag um fjárreiður hreppa, þegar þeir eru sameinaðir eða þeim er skipt, samkvæmt 4., 6. eða 7. gr. þessara laga, sker ráðuneytið úr ágreiningi.

B. Þegnar sveitarfélaga.

■ **9. gr.** Þegnar sveitarfélags eru allir þeir, sem eiga lögheimili í sveitarfélaginu, samkvæmt lögum nr. 35 30. maí 1960, um lögheimili, 10. gr.

C. Hlutverk sveitarfélaga.

■ **10. gr.** A. Skylt er sveitarfélagi að annast þau hlutverk, sem því eru falin í lögum eða á annan löglegan hátt, svo sem:

a. fjárreiður og reikningshald sitt, þar á meðal greiðslu lögboðinna framlaga til almannatrygginga, atvinnuleysistryggingа, byggingarsjóðs verkamanna o. s. frv.,
b. framfærslumál,
c. barnavernd,
d. vinnumiðlun,
e. fræðslumál,
f. skipulags- og byggingarmál,
g. hreinlætis- og heilbrigðismál,
h. eldvarnir og önnur brunamál,
i. lögreglumál,
j. forðagæzlu og fjallskil,[1)]
k. refa- eða meindýraeyðingu.

B. Hlutverk sveitarfélaga er enn fremur það að vinna að sameiginlegum velferðarmálum þegna sinna, svo sem:

a. að sjá um vegagerð, gatnagerð, holræsagerð, hafnargerð, vatnsveituframkvæmdir, rafveituframkvæmdir, hitaveituframkvæmdir, leikvallagerð, íþróttavallagerð o. fl.,
b. að gera ráðstafanir til þess að koma í veg fyrir

1961 Nr. 58 29. marz

1961 Nr. 58 29. marz

almennt atvinnuleysi eða bjargarskort, eftir því sem fært er á hverjum tíma.

[1)] *T. d. fjallskilárg. 239/1982 og fjallskilarg. 535/1982. Sjá nánar l. 42/1969, um afréttarmálefni, fjallskil o. fl.*

■ **11. gr.** Ráðstafanir sveitarfélags eru háðar þeim takmörkunum, sem hér skal greina:

a. Hækkun útsvara er háð samþykki ráðuneytis eða sýslunefnda, samkvæmt ákvæðum gildandi laga.

b. Kröfu sveitarfélags til útsvars og skatts má ekki selja og veðsetning slíkrar kröfu er aðeins heimil vegna rekstrarlána, sem endurgreiða skal fyrir næstu árslok.

c. Sala eigna og tækja, sem nauðsynleg eru vegna framkvæmda samkvæmt 10. gr. A, er óheimil, svo og aðrar þær ráðstafanir á þeim eignum og tækjum, sem brjóta í bága við framkvæmdir samkvæmt téðum ákvæðum. Veðsetning sömu eigna er óheimil, nema til tryggingar skuldum, sem til er stofnað vegna kaupa þeirra eða byggingarkostnaðar.

d. Mannvirki þau, sem gerð kunna að vera, samkvæmt 10. gr. B a, og nauðsynleg eru vegna þeirra mála, sem þar um getur, má ekki selja. Veðsetning slíkra eigna er óheimil, nema til tryggingar skuldum, sem til er stofnað vegna þeirra.

e. Samþykki ráðuneytisins þarf til þess að reka áhættusaman atvinnurekstur, svo sem útgerð, iðnað og verzlun. Ráðuneytið skal leita umsagnar hlutaðeigandi sýslunefndar, áður en það veitir hreppnum slíkt samþykki.

f. Samþykki sýslunefndar þarf til þess, að ályktun hreppsnefndar sé gild um eftirtalin atriði:

1. Lántökur vegna hreppsins, sem nemi meiru en á lögð útsvör í hreppnum það ár.

2. Sala eða veðsetning fasteigna hreppsins svo og kaup nýrra fasteigna.

3. Ólögboðnar skuldbindingar, sem gilda eigi langan tíma.

Nú synjar sýslunefnd um samþykki til ráðstöfunar, sem um ræðir í staflið þessum, og er þá hreppsnefnd rétt að bera málið á sveitarfundi, sbr. 31. gr., undir atkvæði. Hljóti ályktun hreppsnefndar ¾ hluta atkvæða, skal hún vera gild án samþykkis sýslunefndar.

g. Öðrum takmörkunum, sem lög kunna að ákveða.

II. kafli. Stjórn sveitarfélaga.

A. Sveitarstjórnir.

a. Skipun sveitarstjórna.

■ **12. gr.** Í hverju sveitarfélagi skal vera sveitarstjórn: í hreppum hreppsnefnd og í kaupstöðum bæjarstjórn, er í Reykjavík nefnist borgarstjórn.

□ Sveitarstjórn sér um, að hlutverk sveitarfélags, sbr. 10. gr., sé rækt, og annast öll málefni sveitarfélagsins.

■ **13. gr.** Í hverri bæjarstjórn skulu vera níu bæjarfulltrúar, en haldast má þó óbreytt tala bæjarfulltrúa í kaupstöðum eins og nú er.

□ Ráðuneytinu er heimilt að breyta tölu bæjarfulltrúa, samkvæmt ósk hlutaðeigandi bæjarstjórnar, þó þannig, að þeir séu eigi færri en sjö og eigi fleiri en ellefu.

□ Í Reykjavík skulu borgarfulltrúar eigi vera færri en 15 og eigi fleiri en 27.

■ **14. gr.** Í hverri hreppsnefnd skulu vera fimm hreppsnefndarmenn, en haldast má þó óbreytt tala hreppsnefndarmanna eins og nú er.

□ Sýslunefnd er heimilt að breyta tölu hreppsnefndarmanna, samkvæmt ósk hreppsnefndar, þó þannig, að hreppsnefndarmenn séu eigi færri en þrír og eigi fleiri en sjö.

1961 Nr. 58 29. marz

b. Kosning sveitarstjórna.

■ **15. gr.** Sveitarstjórnarmenn skulu kosnir með leynilegum almennum kosningum.

□ Bæjarstjórnir svo og hreppsnefndir í hreppum, þar sem ¾ þegna samkvæmt íbúaskrá þjóðskrárinnar, sbr. 13. gr. laga nr. 31 27. marz 1956,[1)] eru búsettir í kauptúni skal kjósa hlutfallskosningu.

□ Í öðrum hreppum skulu hreppsnefndarkosningar vera óhlutbundnar. Þó skal einnig þar kjósa hlutfallskosningu, ef 25 kjósendur, sem eru á kjörskrá, eða 1/10 hluti kjósenda, sem er á kjörskrá í hlutaðeigandi hreppi, krefjast hlutfallskosningar í bréfi stíluðu til oddvita kjörstjórnar 6 vikum fyrir kjördag.

□ Nú kemur enginn framboðslisti fram, samkvæmt 2. og 3. mgr. þessarar greinar, áður en framboðsfresti lýkur, og skal þá kjósa óhlutbundinni kosningu.

[1)] *Nú l. 54/1962.*

■ **16. gr.** Kjörtímabil sveitarstjórna er fjögur ár. Þegar kjósa verður vegna þeirra atvika, er um ræðir í 17. gr. 2. mgr., skal kjörtímabil eigi standa lengur en til næstu almennra sveitarstjórnarkosninga.

■ **17. gr.** [Almennar sveitarstjórnarkosningar í bæjum og þeim hreppum, þar sem fullir ¾ hlutar íbúanna eru búsettir í kauptúni, fara fram síðasta laugardag í maímánuði, sem ekki ber upp á aðfangadag hvítasunnudags, en aðrar sveitarstjórnarkosningar síðasta laugardag júnímánaðar.][1)]

□ Nú ferst fyrir kosning til sveitarstjórnar á tilskildum tíma vegna veðurs eða af öðrum ástæðum, kosning skal fram fara vegna skipta á sveitarfélagi, kjósa þarf í sveitarstjórn einn eða fleiri fulltrúa vegna varanlegra forfalla aðalmanna og varamanna, eða ef kjósa á bæjarstjórn, samkvæmt 33. gr. 2. mgr., og skal þá kosning fram fara svo fljótt sem við verður komið.

[1)] *L. 9/1982, 1. gr.*

■ **18. gr.** [Kosningarrétt til sveitarstjórna eiga allir, sem:

a. eru 20 ára þegar kosning fer fram,

b. eru íslenskir ríkisborgarar,

c. eru ekki sviptir lögræði,

d. eiga lögheimili á Íslandi.

□ Nú eiga ákvæði 10. gr. lögheimilislaga nr. 35/1960 við um hagi manns og telst hann þá ekki hafa firrt sig kosningarrétti við sveitarstjórnarkosningar, þótt hann hafi tilkynnt flutning samkvæmt Norðurlandasamningi um almannaskráningu, enda fullnægi hann að öðru leyti skilyrðum í 1. mgr.

□ Enn fremur eiga kosningarrétt danskir, finnskir, norskir og sænskir ríkisborgarar, sem fullnægja skilyrðum a-, c- og d-liða 1. mgr., enda hafi þeir átt lögheimili á Íslandi í þrjú ár samfellt miðað við 1. desember næstan fyrir kjördag.

□ Hver maður á kosningarrétt í því sveitarfélagi, sem hann á lögheimili í, þegar framboðsfrestur rennur út.

□ Kjörstjórnir í þeim sveitarfélögum, þar sem kosningar fara fram síðasta laugardag í júní, skulu sérstaklega ganga úr skugga um að þeir einstaklingar, sem flutt hafa lögheimili sitt á tímabilinu milli kjördaga, hafi eigi neytt atkvæðisréttar í öðru sveitarfélagi.][1)]

[1)] *L. 9/1982, 2. gr.*

■ **19. gr.** Kjörgengir í sveitarstjórn eru allir þeir, sem kosningarrétt hafa í sveitarfélaginu.

□ Þeim, sem er kjörgengur, heill og hraustur og yngri en 65 ára, er skylt að taka við kjöri í sveitarstjórn.

□ Þeim, sem setið hefur í sveitarstjórn eitt kjörtímabil eða lengur, er þó ekki skylt að taka við kjöri, fyrr en liðinn er jafnlangur tími og hann átti þar samfleytt sæti síðast, enda tilkynni hann yfirkjörstjórn í síðasta lagi 3 dögum áður en framboðsfrestur er útrunninn, að hann skorist undan endurkjöri.

■ **20. gr.** [Þegar kosið er hlutfallskosningu í sveitarstjórn, eru allir þeir frambjóðendur varamenn í sveitarstjórn, sem ekki hafa náð kosningu sem aðalmenn, en átt hafa sæti á framboðslista, sem fengið hefur einn eða fleiri aðalmenn kjörna í sveitarstjórn. Þegar kosning er óbundin skal kjósa jafnmarga varamenn og aðalmenn eru. Kjósa skal aðalmenn og varamenn á sama kjörseðli, sem er tvískiptur, þannig að tilgreindur er fjöldi aðalmanna sérstaklega og síðan sami fjöldi varamanna. Þeir eru kjörnir aðalmenn í hreppsnefnd sem flest atkvæði fá í sæti aðalmanna. 1. varamaður er sá kosinn er flest atkvæði hlýtur í 1. sæti á lista yfir varamenn, að viðbættum þeim atkvæðum, sem hann fékk á lista yfir aðalmenn, hafi hann ekki náð kosningu sem aðalmaður. 2. varamaður er kosinn sá sem flest atkvæði hlýtur í 2. sæti á lista varamanna að viðbættum þeim atkvæðum, sem hann hlaut á lista aðalmanna og í 1. sæti á lista varamanna. Kosning annarra varamanna ákvarðast á sama hátt, uns fyllt er í sæti þau, sem kjósa skal í.

□ Nú eru sýslunefndarmaður og varamaður hans kosnir óbundinni kosningu og gilda þá sömu ákvæði um kosningu þeirra.][1)]

□ Varamenn taka sæti í sveitarstjórn í þeirri röð, sem þeir eru kosnir, þegar aðalfulltrúar þess lista, sem þeir eru kosnir á, falla frá, flytjast burtu eða forfallast á annan hátt varanlega frá því að eiga sæti í sveitarstjórn.

□ Nú forfallast aðalmaður, samkvæmt 2. mgr., sem átt hefur sæti á framboðslista, sem tveir eða fleiri stjórnmálaflokkar stóðu að, og skulu þá þeir varamenn listans, sem eru úr sama stjórnmálaflokki og aðalmaður sá, sem um er að ræða, taka sæti hans í sveitarstjórn í þeirri röð sem þeir voru kosnir, án tillits til þess, hvar þeir annars eru í röð varamanna. Sé enginn úr hópi varamanna slíks lista í sama stjórnmálaflokki og aðalfulltrúinn, sem í hlut á, var í þegar kosning fór fram, taka varamenn listans sæti samkvæmt 2. mgr. þessarar greinar.

□ Nú forfallast aðalfulltrúi um stundarsakir vegna veikinda eða annars, og er honum þá rétt að tilnefna þann af varamönnum sínum, sem taka skal sæti hans á meðan. Hafi hann engan tilnefnt úr hópi varamanna, skal varamaður taka sæti hans samkvæmt ákvæðum 2. og 3. mgr. þessarar greinar.

[1)] *L. 19/1978, 1. gr.*

c. Formenn sveitarstjórna.

■ **21. gr.** Eftir sveitarstjórnarkosningar kýs sveitarstjórn sér formann og einn eða tvo varaformenn úr sínum hópi.

□ Formaður bæjarstjórnar nefnist forseti, en formaður hreppsnefndar oddviti.

□ Aldursforseti sveitarstjórnar gegnir formannsstörfum, unz formaður hefur verið kosinn.

□ Sá er rétt kjörinn formaður eða varaformaður, sem fengið hefur atkvæði meira en helmings fulltrúa sveitarstjórnar. Verði þeim atkvæðafjölda eigi náð, skal kjósa að nýju og skal þá kjósa um þá tvo, er flest fengu atkvæðin. Ef þrír eða fleiri, sem um skyldi kjósa, hafa fengið jafnmörg atkvæði, skal varpa hlutkesti, um hverja tvo skuli kjósa. Verður þá sá rétt kjörinn, sem fleiri atkvæði fær, þó að hann fái ekki helming atkvæða. Verði atkvæði jöfn, ræður hlutkesti.

□ Hinn nýkjörni formaður skal þegar í stað tilkynna kjör formanns og varaformanns til sýslumanns, ef um oddvita er að ræða, en til ráðuneytisins, þegar um forseta bæjarstjórnar er að ræða.

■ **22. gr.** Kjörtímabil formanns og varaformanns sveitarstjórnar skal vera hið sama og sveitarstjórnar, nema sveitarstjórn ákveði skemmri kjörtíma.

□ Ef formaður deyr eða verður varanlega forfallaður frá sveitarstjórnarstörfum áður en kjörtími hans er á enda, skal kjósa formann í hans stað það sem eftir er kjörtímabilsins, sbr. 21. gr.

d. Skyldur og réttindi sveitarstjórnarmanna.

■ **23. gr.** Hver sveitarstjórnarmaður er skyldur til að taka sæti í nefndum og framkvæma önnur þau störf, sem sveitarstjórn felur honum á hendur. Þó getur sá, sem verið hefur formaður sveitarstjórnar heilt kjörtímabil eða lengur, eða haft önnur störf á hendi fyrir sveitarstjórn jafnlangan tíma eða lengur, skorazt undan kosningu til þess starfs jafnlangan tíma og hann hefur gegnt formannsstörfum eða haft starfið á höndum.

■ **24. gr.** Skylt er sveitarstjórn að ákveða hæfilega þóknun til sveitarstjórnarmanna fyrir störf þeirra í sveitarstjórn.

e. Sveitarstjórnarfundir.

■ **25. gr.** Bæjarstjórn skal halda reglulega fundi eigi sjaldnar en einu sinni í mánuði. Heimilt er þó að fella niður fundi í júlí og ágúst.

□ Hreppsnefnd skal halda a. m. k. tvo nefndarfundi á hverju ári.

□ Aukafundir skulu haldnir eftir þörfum, samkvæmt ákvörðun bæjarstjóra, sveitarstjóra eða formanns sveitarstjórnar eða þegar a. m. k. þriðjungur sveitarstjórnarfulltrúa krefst þess.

□ Reglulegir fundir bæjarstjórna og aukafundir, sem boðaðir hafa verið með dagskrá, skulu fara fram fyrir opnum dyrum. Sama gildir um hreppsnefndarfundi, hafi a. m. k. þriðjungur hreppsnefndarmanna krafizt þess í tæka tíð. Einstök mál má þó ræða innan luktra dyra, þegar sveitarstjórn ákveður.

■ **26. gr.** Formaður sveitarstjórnar, bæjarstjóri eða sveitarstjóri boðar sveitarstjórnarfundi á þann hátt, sem sveitarstjórn ákveður. Hann ákveður og fundarstað og fundartíma, hafi sveitarstjórn eigi gert það.

□ Kunngert skal íbúum sveitarfélags með auglýsingu, hvar og hvenær sveitarstjórn heldur fundi fyrir opnum dyrum.

□ Greina skal dagskrá í fundarboði.

■ **27. gr.** Sveitarstjórn getur enga ályktun gert, nema meira en helmingur sveitarstjórnarfulltrúa sé viðstaddur á fundi.

□ Á sveitarstjórnarfundum ræður afl atkvæða úrslitum mála.

□ Ef jafnmörg atkvæði eru með málefni og móti því, fellur það, nema við kosningar, þá ræður hlutkesti.

■ **28. gr.** Sveitarstjórnir skulu hafa tvær umræður, með a. m. k. einnar viku millibili, um eftirtalin málefni:

a. Hina árlegu fjárhagsáætlun sveitarfélagsins.

b. Ársreikninga sveitarfélagsins og fyrirtækja þess.

c. Reglugerðir, sem hljóta eiga staðfestingu ráðherra eða sýslunefndar.

d. Beiðni um aðstoð, sbr. 62. gr. laga þessara.

□ Heimilt er þó hreppsnefndum að afgreiða ársreikninga, sbr. staflið b, við eina umræðu. Sama gildir um fjárhagsáætlun, sbr. staflið a, í hreppum með færri en 500 íbúa. Athuga skal fjárhagsáætlun lið fyrir lið og greiða atkvæði um hverja grein fyrir sig og áætlunina í heild. Þegar umræður eru tvær, skal þetta gert við hina síðari.

■ **29. gr.** Formaður sveitarstjórnar stjórnar umræðum á fundum hennar. Hann sér um, að fundargerðir séu skipulega færðar í gerðabók sveitarstjórnar og að allar ályktanir séu rétt og nákvæmlega bókaðar. Rétt er sveitarstjórn að ráða sér fundarritara.

□ Allir fulltrúar, sem mættir eru, skulu undirrita fundargerðir sveitarstjórnar. Hver fulltrúi, sem eigi er samdóma hinum, á rétt á því, að ágreiningsálit hans verði ritað með fáum orðum í gerðabókina.

■ **30. gr.** Sveitarstjórn setur sjálf fundarsköp sín, en ráðherra staðfestir þau.[1)]

[1)] *Sjá tilvísanir við 43. gr.*

f. Almennir sveitarfundir.

■ **31. gr.** Rétt er hreppsnefnd að boða til almenns sveitarfundar um málefni sveitarfélagsins, og skylt, ef ¼ hluti atkvæðisbærra manna í hreppnum óskar þess, og eru fundir þessir ráðgefandi, sbr. þó 11. gr. f. Slíkir fundir eru lögmætir, ef til þeirra er boðað með opinberri auglýsingu, sem birt er með sama hætti, sem tíðkaður er um opinberar tilkynningar í því sveitarfélagi, og fundurinn er boðaður með a. m. k. þriggja daga fyrirvara, enda sé þess getið í fundarboði, hver málefni komi til umræðu og atkvæða á fundinum. Atkvæðisrétt á sveitarfundum hafa aðeins þeir, sem kosningarrétt eiga til sveitarstjórnarinnar.

B. Framkvæmdarstjórn sveitarfélaga.

a. Almenn ákvæði.

■ **32. gr.** Framkvæmdarstjórn sveitarfélaga annast borgarstjóri í Reykjavík, bæjarstjórar í öðrum kaupstöðum og oddvitar eða sveitarstjórar í hreppunum eftir því, sem nánar er mælt fyrir í kafla þessum.

□ Heimilt er borgarstjórn Reykjavíkur að ákveða, að fleiri en einn borgarstjóri skuli vera í Reykjavík. Verði slík heimild notuð, skal störfum milli borgarstjóranna skipt með ákvæðum í reglugerð.

□ Ákvæði laga þessara um bæjarstjóra og bæjarráð gilda og um borgarstjóra og borgarráð í Reykjavík.

b. Um bæjarstjóra.

■ **33. gr.** Bæjarstjórn ræður bæjarstjóra. Ráðningartími hans skal að jafnaði vera hinn sami og kjörtími bæjarstjórnar. Hafi bæjarstjóri verið ráðinn til lengri tíma, skal þó hvorum aðila heimilt, að kjörtímabili loknu, að segja ráðningarsamningi upp með sex mánaða fyrirvara.

□ Nú næst eigi meiri hluti bæjarstjórnar fyrir ráðningu bæjarstjóra, svo að hann er í andstöðu við meiri hluta bæjarstjórnar, og getur ráðherra þá ákveðið, að bæjarstjórnarkosningar skuli fara fram á ný.

■ **34. gr.** Bæjarstjóri hefur á hendi framkvæmd ákvarðana þeirra, sem bæjarstjórn gerir, og annast yfirleitt framkvæmdir bæjarmálefna, nema bæjarstjórn hafi ákveðið annað um einstök mál.

□ Hann á sæti á fundum bæjarstjórnar og nefnda hennar, en hefur ekki atkvæðisrétt, nema hann sé einnig bæjarfulltrúi. Hann hefur óbundið málfrelsi og tillögurétt á bæjarstjórnar- og nefndarfundum. Ekki má kjósa hann í fastar nefndir, nema hann sé bæjarfulltrúi, en fela má honum formennsku slíkra nefnda.

■ **35. gr.** Nú samþykkir bæjarstjórn ályktun, sem hefur verulegan kostnað í för með sér, sem ekki hefur verið gert ráð fyrir á gildandi fjárhagsáætlun bæjarins, og getur bæjarstjóri þá fellt slíka ályktun úr gildi um sinn, með því að rita álit sitt um hana í gerðabókina.

□ Um þetta skal hann, svo fljótt sem verða má, senda ráðuneytinu skýrslu, sem leggur úrskurð á málið. Eftirrit af skýrslu bæjarstjóra skal senda bæjarstjórninni, svo að hún geti gert athugasemdir við hana, áður en hún fer til ráðuneytisins.

c. Um nefndir o. fl.

■ **36. gr.** Bæjarstjórn setur fastar nefndir til að fara með einstök bæjarmál. Bæjarstjórn getur og ákveðið, að sett skuli bæjarráð, er hafi með höndum framkvæmd tiltekinna málefna bæjarins ásamt bæjarstjóra. Heimilt er að láta bæjarráð taka að meira eða minna leyti við starfi fastra nefnda. Bæjarráði er heimil fullnaðarákvörðun mála, sem ekki eru veruleg fjárhagsatriði, enda sé eigi ágreiningur í bæjarráði né við bæjarstjóra um slíkar ákvarðanir.

■ **37. gr.** Kosningar í bæjarráð og nefndir skulu jafnan vera leynilegar og hlutbundnar, ef þess er óskað. Kosning bæjarráðs og nefnda gildir kjörtímabilið, nema annað sé ákveðið. Varamenn taka sæti í bæjarráði eða nefndum, samkvæmt ákvæðum 20. gr., enda hafi ekki verið kosnir sérstakir varamenn í bæjarráð eða nefndirnar.

■ **38. gr.** Bæjarstjórn setur samþykkt um stjórn bæjarmála, sem ráðherra staðfestir.[1)] Í samþykkt þessari skulu vera ákvæði um:

a. Starfssvið bæjarstjóra og annarra starfsmanna.

b. Skipun og verksvið fastra nefnda og bæjarráðs, þar sem það er.

c. Önnur ákvæði um framkvæmd bæjarmálefna.

[1)] *Sjá tilvísanir við 43. gr.*

d. Um oddvita o. fl.

■ **39. gr.** Oddviti hreppsnefndar hefur á hendi framkvæmd ákvarðana þeirra, sem hreppsnefnd gerir. Hann annast gjaldheimtu, reikningshald, fésýslu, bréfaskipti og annað það, sem hreppsnefnd varðar, nema hreppsnefnd hafi ákveðið annað, sbr. 41., 42. og 43. gr.

■ **40. gr.** [Í hreppum, þar sem ekki er starfandi sveitarstjóri eða annar starfsmaður við stjórn sveitarfélagsins, skulu oddvitar eiga rétt á launum úr sveitarsjóði vegna starfa sinna skv. 39. gr. Skulu laun oddvita vera 6% af rekstrartekjum sveitarsjóðs og fyrirtækja sveitarfélaga.

□ Ef um er að ræða sérstakar, umfangsmiklar fram-

kvæmdir á vegum sveitarfélags, sem oddviti sér um, skal oddviti eiga rétt á sérstakri þóknun fyrir þau störf skv. ákvörðun sveitarstjórnar.

□ Láti oddviti í té húsnæði og aðra aðstöðu vegna skrifstofuhalds, fundarhalda o. fl. í þágu sveitarfélags, á hann rétt á sérstakri greiðslu fyrir þá þjónustu, og skal hreppsnefnd meta hana hverju sinni.

□ Í hreppum, þar sem sveitarstjóri er starfandi, skal þóknun oddvita ákveðin með sama hætti og annarra sveitarstjórnarmanna skv. 24. gr.][1)]

[1)] *L. 41/1976, 1. gr. Öðluðust gildi 1. janúar 1977.*

■ **41. gr.** Hreppsnefnd getur kosið nefndir til að fara með einstök hreppsmál, svo og falið hverjum nefndarmanna, sem hún vill, á hendur einhver ákveðin störf, t. d. að sjá um gjaldheimtu, fjallskil, að annast bréfagerð um einstök mál og annað, er að þeim lýtur, o. fl.

e. Um sveitarstjóra.

■ **42. gr.** Í hreppi með fleiri en 500 íbúa, eða þar sem atvinnurekstur er svo mikill, að störf oddvita séu að dómi ráðuneytisins mun meiri en almennt gerist, er hreppsnefnd heimilt að ráða sveitarstjóra.

□ Heimilt er tveim hreppum eða fleiri, sem hafa samtals fleiri en 500 íbúa, að ráða einn sveitarstjóra sameiginlega.

□ Ráðningartími sveitarstjóra skal að jafnaði vera hinn sami og kjörtími hreppsnefndar. Hafi sveitarstjóri verið ráðinn til lengri tíma, skal þó hvorum aðila heimilt, að kjörtímabili loknu, að segja ráðningarsamningi upp með sex mánaða fyrirvara.

■ **43. gr.** Sveitarstjóri fer með þau störf, sem oddvita eru falin, sbr. 39. gr.

□ Sveitarstjóri á sæti á fundum hreppsnefndar og hefur þar óbundið málfrelsi og tillögurétt. Eigi hefur hann atkvæðisrétt þar, nema hann sé einnig hreppsnefndarmaður.

□ Sveitarstjórn setur samþykkt,[1)] er ráðherra staðfestir, um starfssvið sveitarstjóra og laun, sem greiðast úr hreppssjóði.

[1)] *Sjá einnig 30. gr. og 38. gr. T. d. samþ. 64/1974, sbr. augl. 333/1982 og augl. 18/1883, um stjórn Hafnarfjarðarkaupstaðar og fundarsköp bæjarstjórnar. Samþ. 302/1974, um stjórn bæjarmálefna Eskifjarðarkaupstaðar. Rg. 359/1975, sbr. rg. 134/1979, um stjórn bæjarmálefna Ísafjarðarkaupstaðar. Samþ. 201/1977, um sveitarstjóra í Súðavíkurhreppi. Samþ. 353/1978, um stjórn Borgarneshrepps. Samþ. 99/1980, um sveitarstjóra í Hafnahreppi. Samþ. 286/1981, um sveitarstjóra í Hofsóshreppi. Samþ. 557/1982, um stjórn bæjarmála Selfoss. Samþ. 582/1982, um sveitarstjóra í Hríseyjarhreppi. Samþ. 789/1982, um stjórn Ólafsvíkurhrepps.*

■ **44. gr.** Nú hefur sveitarstjóri verið ráðinn, samkvæmt 42. gr., og falla þá niður launagreiðslur til oddvita, samkvæmt 40. gr. Heimilt er þó hreppsnefnd að ákveða oddvita þóknun fyrir störf hans.

III. kafli. Um fjárreiður sveitarfélaga.

a. Almenn ákvæði.

■ **45. gr.** Reikningsár sveitarfélaga skal vera almanaksárið.

■ **46. gr.** Fyrir lok desembermánaðar skal sveitarstjórn gera áætlun um tekjur og gjöld sveitarfélagsins næsta reikningsár. Ráðuneytið getur veitt bæjarstjórnum og sýslunefndir hreppsnefndum undanþágu frá þessu ákvæði, þegar brýnar ástæður eru fyrir hendi, þó eigi lengur en til 31. marz næsta árs.

□ Ræða skal fjárhagsáætlun á tveim fundum með að minnsta kosti einnar viku millibili, sbr. þó 28. gr.

□ Fjárhagsáætlun, samkvæmt þessari grein, skal vera meginregla um upphæð gjalda í sveitarfélaginu og fjárstjórn þar á reikningsárinu.

■ **47. gr.** Sveitarstjórn skal hafa nákvæmar gætur á fjárstjórn sveitarfélagsins. Hún skal sjá um, að skattar, útsvör og aðrar tekjur séu rétt heimtar og í tækan tíma og teknar lögtaki, ef þess þarf með. Sveitarstjórn skal og gæta þess, að peningaeign sveitarfélagsins sé haldið aðgreindri frá peningaeign sjóðshaldara eða annarra, og sjá um, að fé sveitarfélagsins sé ávaxtað og varðveitt á tryggum stað, eftir því sem við verður komið.

□ Útgjöld, sem ekki eru lögbundin, samningsbundin eða leiðir af fyrri samþykkt sveitarstjórnar, má eigi greiða, nema til komi samþykki sveitarstjórnar, og enga greiðslu má inna af hendi nema með samþykki bæjarstjóra, sveitarstjóra eða oddvita, eftir því sem við á.

b. Um bókhald sveitarfélaga.

■ **48. gr.** Í kaupstöðum og hreppum með 500 íbúa eða fleiri skal hafa tvöfalt bókhald um fjárreiður sveitarfélagsins. Nú rekur sveitarfélag fyrirtæki, og er þá sýslunefnd heimilt að ákveða, að sveitarfélagið skuli hafa tvöfalt bókhald, þó að íbúar þess séu færri en 500.

■ **49. gr.** Sveitarfélög, sem hafa skulu tvöfalt bókhald, skulu halda þær bækur, sem hér greinir:

a. Dagbók, þar sem skrá skal allar greiðslur í peningum, sem inn koma eða eru látnar af hendi, svo og öll önnur viðskipti, sem fram fara á vegum sveitarfélagsins. Heimilt er að halda sérstaka sjóðbók yfir allar peningagreiðslur.

b. Gjaldendabók, þar sem hverjum gjaldanda er gefinn sérstakur reikningur og gjöld hans skráð svo og greiðslur þær, sem hann hefur innt af hendi.

c. Viðskiptamannabók, þar sem skrá skal skipti sveitarfélagsins við aðra aðila, þar með talin önnur sveitarfélög.

d. Aðalbók, þar sem skrá skal niðurstöðutölur bókhaldsins.

e. Framfærslubók, þar sem skrá skal alla styrkþega og framfærslustyrk þeim veittan svo og endurgreiðslur slíks styrks.

f. Efnahagsbók, þar sem skrá skal ársfjórðungslega reikningsjöfnuð sveitarfélagsins, og árlegt efnahagsyfirlit og efnahags- og rekstursreikning þess og fyrirtækja þess. Ef nauðsyn þykir, má nota fleiri en eina efnahagsbók.

g. Skrá um ábyrgðir, sem sveitarfélagið hefur gengið í.

h. Aðrar þær bækur, sem nauðsyn krefur.

□ Sveitarfélögum er heimilt að færa bækur þær, sem hér um ræðir, í spjaldskrárformi eða sem lausblaðabækur, nema bækur þær, sem um getur í staflið d og f.

■ **50. gr.** Sveitarfélög, sem ekki er skylt að hafa tvöfalt bókhald, samkvæmt 48. gr., skulu halda þær bækur, sem hér greinir:

a. Sjóðbók, sem rita skal í allar peningagreiðslur, sem sveitarsjóður fær eða geldur út.

b. Efnahagsbók, þar sem skrá skal ársreikninga hreppsins með athugasemdum endurskoðenda, svörum reikningshaldara og úrskurðum sýslunefndar. Í bók þessa skal og rita niðurjöfnunarskrá hreppsins, skrá um þá, sem notið hafa framfærslustyrks og hve mikils, o. fl., ef henta þykir.

1961 Nr. 58 29. marz

■ **51. gr.** Félagsmálaráðuneytið lætur í samráði við Hagstofu Íslands gera bækur þær, sem sveitarfélögum er skylt að halda, samkvæmt 49.—50. gr., og sér um, að þær séu jafnan fáanlegar.

□ Dagbækur og sjóðbækur, sem ekki eru lausblaðabækur, og efnahagsbækur skulu vera gegnumdregnar, tölusettar og löggiltar.

□ Ráðuneytið setur með reglugerð nánari ákvæði um bókhald sveitarfélaga.[1)]

[1)] *Rg. 55/1963.*

c. Um ársreikninga sveitarfélaga og fyrirtækja þeirra.

■ **52. gr.** Í lok hvers árs skal gera reikning um tekjur og gjöld sveitarfélaga og fyrirtækja þeirra á umliðnu reikningsári og reikning yfir eignir og skuldir miðað við 31. desember.

■ **53. gr.** Félagsmálaráðuneytið ákveður í samráði við Hagstofu Íslands form fyrir ársreikningum sveitarfélaga og lætur gera eyðublöð til afnota fyrir sveitarfélögin í samræmi við það.

□ Sveitarfélögunum er skylt að gera ársreikninga sína í því formi, sem ráðuneytið ákveður, sbr. 1. mgr.

■ **54. gr.** Ársreikningar hreppanna skulu fullgerðir fyrir febrúarlok ár hvert og ársreikningar kaupstaða fyrir lok maímánaðar.

□ Sama gildir um ársreikninga fyrirtækja, sem rekin eru á vegum sveitarfélaga.

d. Um endurskoðun.

■ **55. gr.** Sveitarstjórn kýs endurskoðendur til eins árs í senn. Bæjarstjórnir skulu kjósa tvo endurskoðendur og hreppsnefndir einn eða tvo endurskoðendur. Um leið skulu kosnir jafnmargir varaendurskoðendur.

□ Fulltrúar í sveitarstjórn eru eigi kjörgengir sem endurskoðendur eða varaendurskoðendur sveitarsjóðsreikninga, eða reikninga fyrirtækja, sem rekin eru af sveitarstjórn.

□ Sveitarstjórn er heimilt að starfrækja sérstaka endurskoðunardeild eða fela endurskoðunarskrifstofu, sem félagsmálaráðuneytið hefur veitt viðurkenningu, að annast reikningslega endurskoðun reikninga sveitarfélagsins.

■ **56. gr.** Endurskoða skal alla reikninga sveitarfélaga og fyrirtækja þeirra.

□ Við endurskoðunina skal athuga eftirtalin atriði:

a. Að fylgt hafi verið þeim bókhaldsreglum, sem lög þessi ákveða, og þeim nánari fyrirmælum, sem sett kunna að verða um bókhald sveitarfélaga,

b. að reikningarnir séu tölulega réttir og gerðir í því formi, sem lög ákveða, sbr. 53. gr.,

c. að allar tekjur og öll útgjöld séu staðfest með viðeigandi fylgiskjölum,

d. að tekjur sveitarfélagsins eða fyrirtækja þess séu allar taldar og að engin útgjöld séu innt af hendi án tilskilinnar heimildar, sbr. 47. gr. 2. mgr.,

e. að gildandi fjárhagsáætlun hafi verið fylgt svo sem kostur var á,

f. að sparnaðar og hagsýni hafi verið gætt í rekstrinum.

□ Sveitarstjórn er skylt að veita endurskoðendum aðgang að öllum bókum, skýrslum eða öðrum gögnum, sem máli skipta við endurskoðunarstarfið.

□ Félagsmálaráðuneytið getur sett nánari ákvæði um endurskoðunina með reglugerð.

■ **57. gr.** Endurskoðun samkvæmt 56. gr. skal vera lokið í hreppum eigi síðar en 15. marz og í kaupstöðum eigi síðar en 30. júní ár hvert.

□ Að lokinni endurskoðun skal endurskoðandi gera skriflega skýrslu um endurskoðunina, þar sem grein er gerð fyrir öllum athugasemdum, sem gerðar hafa verið við bókhald og fjárreiður.

□ Reikningshaldari skal eiga kost á einnar viku fresti til þess að svara athugasemdum, en síðan gerir endurskoðandi tillögur til sveitarstjórnar um úrskurð á athugasemdum.

□ Ársreikningar, ásamt endurskoðunarskýrslu, svörum reikningshaldara og úrskurðartillögum endurskoðenda, skulu lagðir fyrir sveitarstjórn til ályktunar.

□ Tvær umræður skulu vera í sveitarstjórn um ársreikninga, með a. m. k. einnar viku millibili, sbr. þó 28. gr.

e. Um skilafresti og viðurlög.

■ **58. gr.** Bæjarstjórnir skulu hafa lagt fullnaðarafgreiðslu á ársreikninga kaupstaðanna og fyrirtækja þeirra eigi síðar en í júlí ár hvert. Reikningar kaupstaðanna skulu sendir félagsmálaráðuneytinu fyrir 31. júlí ár hvert.

□ Hreppsnefndir skulu senda sýslunefndum ársreikninga sveitarfélagsins og fyrirtækja þess, ásamt fylgiskjölum, ályktun sinni, skýrslu endurskoðenda, svörum reikningshaldara og úrskurðartillögum, svo tímanlega, að gögn þessi hafi borizt til endurskoðanda sýslunefndar á sveitarsjóðsreikningum eigi síðar en 31. marz ár hvert. Sýslunefnd athugar og úrskurðar ársreikninga svo sem fyrir er mælt í 92. gr. laga þessara.

■ **59. gr.** Að lokinni afgreiðslu ársreikninga samkvæmt 58. gr. skal senda Hagstofu Íslands eitt eintak af reikningunum í því formi, sem ákveðið hefur verið samkvæmt 53. gr. laga þessara.

□ Reikninga kaupstaðanna skal einnig senda til ráðuneytisins.

□ Sýslumaður annast skil þessi strax að afloknum aðalfundi sýslunefndar fyrir alla hreppa sýslunnar, en bæjarstjórar annast skil, hver fyrir sinn kaupstað.

□ Skil til ráðuneytisins og Hagstofu Íslands samkvæmt þessari grein skulu gerð fyrir 31. júlí ár hvert.

■ **60. gr.** Nú hefur reikningum eigi verið skilað innan tiltekins tíma, og skal félagsmálaráðuneytið þá leggja fyrir hlutaðeigendur, sbr. 59. gr., að afhenda reikningana fyrir tiltekinn dag, sem ráðuneytið ákveður.

■ **61. gr.** Komi í ljós, að sveitarstjórn hafi þrátt fyrir áminningar sýslumanns eða sýslunefndar, ef um hreppsfélag er að ræða, vanrækt ákvæði laga þessara um bókhald og reikningsskil eða á einhvern hátt beitt valdi sínu ranglega, skal ráðuneytið hlutast til um rannsókn og endurskoðun á bókhaldi, fjárreiðum og rekstri hlutaðeigandi sveitarfélags eins fljótt og verða má.

□ Ráðuneytið skal leggja fyrir sveitarstjórn að laga það, sem ábótavant kann að reynast, innan hæfilegs frests, sem ráðuneytið ákveður.

■ **62. gr.** Nú sinnir sveitarstjórn eigi fyrirmælum ráðuneytisins, sbr. 61. gr. 2. mgr., og er ráðuneytinu þá heimilt að veita sveitarstjórn enn nokkurn frest til þess að bæta úr því, sem ábótavant er.

□ Vanræki sveitarstjórn enn að ráða bót á því, sem

áfátt er, getur ráðherra með lögsókn komið fram ábyrgð á hendur þeim hreppsnefndarmönnum eða bæjarfulltrúum, sem ábyrgð bera á misfellunum.

f. Um fjárþröng sveitarfélaga.

■ **63. gr.** Sveitarfélag, sem er í svo mikilli fjárþröng, að það telur sér ekki fært að standa í skilum, getur sent félagsmálaráðuneytinu beiðni um aðstoð, ef ætla má, að ekki rætist úr í náinni framtíð.

□ Beiðni um aðstoð skal hafa verið rædd við tvær umræður í sveitarstjórn. Ef um hreppsfélag er að ræða, skal álitsgerð sýslunefndar eða sýslumanns fylgja beiðninni.

■ **64. gr.** Nú hefur ráðuneytinu borizt beiðni um aðstoð, samkvæmt 63. gr., og skal það þá láta rannsaka fjárreiður og allan rekstur sveitarfélagsins.

□ Ef nauðsyn krefur, er ráðuneytinu heimilt að gefa út innköllun til skuldheimtumanna sveitarfélagsins, að viðlögðum missi kröfu, sbr. lög nr. 19 4. júní 1924, 2. gr.

■ **65. gr.** Að undangenginni rannsókn, samkvæmt 64. gr., skal ráðuneytið leggja fyrir sveitarstjórn að bæta um það, sem áfátt kann að reynast við rekstur eða fjárreiður sveitarfélagsins, innan hæfilegs frests, sem ráðuneytið ákveður, og gilda um þetta ákvæði 62. gr., eftir því sem við á.

■ **66. gr.** Nú kemur í ljós, að fjárhagur sveitarfélags er slíkur, að það getur ekki með heilbrigðum rekstri staðið straum af lögboðnum útgjöldum eða öðrum skuldbindingum sínum, og er þá ráðuneytinu heimilt að veita sveitarfélaginu styrk eða lán úr Jöfnunarsjóði sveitarfélaga til þess að koma fjárhag sveitarfélagsins á réttan kjöl.

■ **67. gr.** Nú eru skuldir sveitarfélags, aðrar en skuldir við ríkissjóð og skuldir tryggðar með ábyrgð ríkissjóðs, svo miklar, að sveitarfélag fær eigi undir risið, án verulegrar lækkunar á þeim, og er þá sveitarstjórn rétt að snúa sér til hlutaðeigandi skiptaráðanda með beiðni um, að leitað verði nauðasamninga um greiðslu á skuldunum.

□ Ráðuneytið getur einnig lagt fyrir skiptaráðanda að leita nauðasamninga um skuldir sveitarfélaga, sem eins er ástatt um og segir í 1. mgr., þó að sveitarstjórn hafi ekki óskað slíkra samninga.

■ **68. gr.** Þegar sveitarstjórn eða ráðuneytið hafa ákveðið að leita nauðasamninga, samkvæmt 67. gr., skal semja frumvarp til nauðasamninga.

□ Í frumvarpinu skal flokka skuldir sveitarfélagsins í tvo flokka. Annars vegar skulu taldar þær skuldir, sem samningnum er ekki ætlað að ná til, og geta trygginga fyrir þeim. Hins vegar skulu taldar þær skuldir, sem ætlazt er til, að samið sé um og þá tilgreint, hve háan hundraðshluta þeirra skulda eigi að greiða.

■ **69. gr.** Beiðni til skiptaráðanda um að leita nauðasamninga, samkv. 67.— 68. gr., skal fylgja:

a. frumvarp til nauðasamninga, sbr. 68. gr.,

b. efnahagsreikningur sveitarfélagsins fyrir síðastliðið reikningsár,

c. gildandi áætlun um tekjur og gjöld sveitarfélagsins.

□ Gögn þessi skulu liggja frammi til sýnis í skrifstofu skiptaráðanda, á meðan nauðasamningar standa yfir.

■ **70. gr.** Þegar skiptaráðanda hefur borizt beiðni um að leita nauðasamninga, ásamt gögnum þeim, sem um ræðir í 69. gr., skal hann auglýsa í Lögbirtingablaðinu, að gögn þessi liggi frammi til sýnis í skrifstofu sinni, þar til nauðasamningum er lokið eða tilraunum til þeirra hætt.

1961 Nr. 58 29. marz

□ Enn fremur skal hann gefa út innköllun til skuldheimtumanna að viðlögðum missi kröfu, sbr. lög nr. 19 4. júní 1924, 2. gr., hafi slík innköllun ekki farið fram, sbr. 64. gr. 2. mgr.

■ **71. gr.** Frá þeim degi að ákvörðun um að leita nauðasamninga hefur verið birt og þar til nauðasamningar hafa verið gerðir eða samningatilraunum lokið, fer um greiðslur á skuldum sveitarfélagsins, sem til voru orðnar við upphaf nauðasamninga, og ráðstöfun á eignum þess samkv. ákvæðum laga um gjaldþrotaskipti, eftir því sem við getur átt.

■ **72. gr.** Að loknum innköllunarfresti boðar skiptaráðandi til fundar með hæfilegum fyrirvara með öllum þeim skuldareigendum, sem semja þarf við. Boða skal til fundarins með ábyrgðarbréfi eða símskeyti til hvers skuldareiganda. Með sama hætti skal félagsmálaráðuneytinu og sveitarstjórn tilkynnt um fundinn.

■ **73. gr.** Á fundi þeim, sem um ræðir í 72. gr., skal skiptaráðandi leggja fram gögn þau, er um ræðir í 69. gr. Frumvarpið skal síðan rætt, svo og breytingartillögur við það, sem skuldareigendum er rétt að bera fram.

□ Rétt er skuldareigendum að krefjast allra upplýsinga um hag sveitarfélagsins, sem máli skiptir og unnt er að láta í té.

■ **74. gr.** Að umræðum um frumvarp til nauðasamninga loknum, samkvæmt 73. gr., skal það borið undir atkvæði ásamt framkomnum breytingartillögum. Breytingar á lánskjörum veðtryggðra skulda og eftirgjöf á þeim öðlast því aðeins gildi, að samþykki hlutaðeigandi veðhafa komi til. Samþykki skuldareiganda þarf og til þess að breyta lánskjörum eða veita eftirgjöf á lánum, sem tryggð eru með ábyrgð ríkissjóðs, sýslunefndar eða annarra.

■ **75. gr.** Hljóti frumvarpið samþykki skuldheimtumanna, er hafa ráð yfir meira en helmingi fjárhæða þeirra skulda, sem því er ætlað að ná til, öðlast það gildi, þegar ráðuneytið hefur staðfest það.

□ Frumvarpið er þá bindandi fyrir alla skuldheimtumenn, en frekari kröfur á hendur sveitarfélaginu falla þá niður.

■ **76. gr.** Nú á skiptaráðandi sæti í sveitarstjórn, sem leitað er nauðasamninga fyrir, og skal hann þá víkja sæti sem skiptaráðandi, en setuskiptaráðandi settur til þess að leita nauðasamninga.

■ **77. gr.** Auk þeirra ákvæða, sem eru í 67.—76. gr. laga þessara, gilda lög um nauðasamninga, nr. 19 1924, um nauðasamninga sveitarfélaga, eftir því sem við getur átt.

■ **78. gr.** Þegar skuldabyrði sveitarfélags er með þeim hætti, sem lýst var í 1. mgr. 67. gr., og ekki verður leitað nauðasamninga eða slíkar samningatilraunir hafa ekki borið árangur, skal ráðuneytið hlutast til um, að skuldaskil verði gerð fyrir sveitarfélagið.

□ Við þessi skuldaskil skal verðmæti eigna, sem eigi verða seldar, samkvæmt 11. gr. laga þessara, ákveðið með mati þriggja dómkvaddra manna. Draga skal frá matsverði þann hluta, sem ríkissjóður kann að hafa lagt til eignanna.

1961 Nr. 58 29. marz

□ Ráðuneytið, sveitarstjórn eða kröfuhafar, sem eiga a. m. k. 40% af kröfum, sem matsgerð hefur áhrif á hvort skerðast að einhverju leyti, samkvæmt ákvæðum 79. gr., geta krafizt yfirmats.

□ Yfirmatsmenn skulu dómkvaddir af Hæstarétti.

■ **79. gr.** Þegar verðmæti eigna sveitarfélagsins hefur verið ákveðið, samkvæmt 78. gr., og fyrir liggja fullnægjandi upplýsingar um allar skuldir þess, skal hlutaðeigandi skiptaráðandi gera úthlutunargerð, samkvæmt ákvæðum skiptalaga, og skulu skuldaskil fara fram samkvæmt henni.

□ Þær kröfur, sem ekki fást greiddar að einhverju leyti eða öllu samkvæmt úthlutunargerðinni, skulu niður falla.

□ Ákvæði 76. gr. gilda og um skiptaráðanda, sem gerir úthlutunargerð, samkvæmt grein þessari.

■ **80. gr.** Ráðuneytið skal veita sveitarfélagi lán úr Jöfnunarsjóði sveitarfélaga til greiðslu lausra og óveðtryggðra skulda, sem greiðast eiga samkvæmt úthlutunargerð þeirri, sem um ræðir í 79. gr.

■ **81. gr.** Þegar ákveðin hafa verið skuldaskil sveitarfélags, samkvæmt 78. gr. laga þessara, fer um greiðslur á skuldum sveitarfélagsins, sem þá eru til orðnar, og ráðstöfun á eignum þess, svo og aðför eða kyrrsetningu, samkvæmt ákvæðum laga um gjaldþrotaskipti eftir því, sem við getur átt, þar til skuldaskilum er lokið.

g. Um sviptingu fjárforræðis og skipun fjárhaldsstjórnar.

■ **82. gr.** Eigi má framkvæma aðför í þeim eignum sveitarfélaga, sem óheimilt er að selja eða veðsetja, samkvæmt 11. gr., og eignir sveitarfélaga verða eigi teknar til gjaldþrotaskipta, en ráðherra er heimilt að svipta sveitarstjórn fjárforráðum sveitarfélags og skipa því fjárhaldsstjórn, ef:

a. sveitarstjórn hefur vanrækt fjárhagsskuldbindingar sínar við ríkissjóð eða skuldbindingar, sem ríkissjóður ber ábyrgð á,

b. skuldaskil og lánveiting úr Jöfnunarsjóði, sbr. 80. gr., hefur eigi nægt til þess að koma fjárhag sveitarfélags á heilbrigðan grundvöll,

c. sveitarstjórn vanrækir skyldur sínar, samkvæmt 10. gr. A, svo að vandræði hljótist af.

□ Heimilt er sveitarstjórn að höfða mál fyrir dómi til ógildingar úrskurði ráðherra.

■ **83. gr.** Rétt er kröfuhafa á hendur sveitarfélagi, sem gert hefur fjárnám í eignum þess án árangurs, að krefjast þess, að ráðherra svipti sveitarstjórn fjárforráðum sveitarfélags og skipi því fjárhaldsstjórn.

■ **84. gr.** Áður en sveitarstjórn verður svipt fjárforráðum sveitarfélags samkvæmt 82.— 83. gr., skal ráðuneytið skora á sveitarstjórn að gera skil á hinum vangreiddu kröfum, og er ráðuneytinu heimilt að veita sveitarstjórn allt að 6 mánaða frest til þess að koma vanskilunum í lag.

■ **85. gr.** Fjárhaldsstjórn sveitarfélags skal skipuð þrem mönnum.

□ Í hreppum skipar hlutaðeigandi sýslunefnd tvo menn í fjárhaldsstjórn, en ráðherra skipar þriðja manninn, sem jafnframt er formaður fjárhaldsstjórnar.

□ Í kaupstöðum skipar ráðherra alla fjárhaldsstjórnarmenn, og skulu að jafnaði tveir þeirra vera búsettir í kaupstaðnum. Ráðherra skipar og formann fjárhaldsstjórnar.

■ **86. gr.** Nú hefur ráðherra ákveðið að svipta sveitarstjórn fjárforræði sveitarfélags og fjárhaldsstjórn hefur verið skipuð, samkv. 82.— 85. gr., og skal þá ráðuneytið gefa út tilkynningu um það, sem auglýsa skal í Lögbirtingablaðinu, og öðlast ráðstafanir þessar þá gildi þegar í stað.

■ **87. gr.** Á meðan sveitarfélag lýtur fjárhaldsstjórn, samkvæmt 82.— 85. gr., má enga greiðslu inna af hendi úr sveitarsjóði, nema með samþykki fjárhaldsstjórnar. Ályktanir sveitarstjórnar, sem hafa kostnað í för með sér, eru ógildar, nema til komi samþykki fjárhaldsstjórnar.

□ Að öðru leyti fer sveitarstjórn áfram með málefni sveitarfélagsins, á meðan það er undir fjárhaldsstjórn, samkvæmt ákvæðum þessa kafla.

■ **88. gr.** Fjárhaldsstjórn skal rannsaka fjárreiður sveitarfélagsins og allan rekstur þess og gera áætlun um tekjur og gjöld sveitarfélagsins fyrir tiltekið tímabil, sem þó skal eigi vera lengra en eitt og hálft ár. Lok áætlunarinnar skal miða við áramót.

□ Fjárhagsáætlun þessa skal senda félagsmálaráðuneytinu til staðfestingar, ásamt umsögn sveitarstjórnar.

□ Eftir að ráðuneytið hefur staðfest áætlunina, gildir hún sem fjárhagsáætlun sveitarfélagsins tiltekið tímabil, sbr. 46. gr. 3. mgr.

□ Niðurjöfnunarnefnd annast niðurjöfnun útsvara samkvæmt þessari áætlun.

■ **89. gr.** Reynist fjárhagur sveitarfélags slíkur, sem lýst er í 1. mgr. 67. gr., skal sveitarfélagið tekið til skuldaskila, samkvæmt ákvæðum 78.— 81. gr. laga þessara, nema leitað sé nauðasamninga, samkv. ákvæðum 67.— 77. gr., með jákvæðum árangri.

□ Ákvæði 66. gr. skulu og gilda um sveitarfélag, sem sett hefur verið undir fjárhaldsstjórn, samkvæmt ákvæðum þessa kafla.

■ **90. gr.** Svipting fjárforræðis og skipun fjárhaldsstjórnar fellur niður eftir ákvörðun ráðuneytisins, þegar telja má, að fjárhagur sveitarfélagsins sé kominn í viðunandi horf. Auglýsing um það skal birt í Lögbirtingablaðinu.

■ **91. gr.** Félagsmálaráðuneytið ákveður þóknun fjárhaldsmanna, sem greiðist úr ríkissjóði.

IV. kafli. Um sýslufélög.

■ **92. gr.** Hlutverk sýslufélaga er að annast:

a. eftirlit með öllum fjárreiðum allra hreppa innan sýslufélagsins, endurskoðun og úrskurðun ársreikninga þeirra svo og allra fyrirtækja, sem rekin eru á vegum hreppanna,

b. umsjón með því, að hreppsnefndirnar starfi yfirleitt í sveitarstjórnarmálum samkvæmt gildandi lögum og reglugerðum,

c. setningu reglugerða um notkun afrétta, fjallskil, fjárheimtur og smalanir heimalanda á haustum til fjallskila og á vorum til rúnings, svo og að prentaðar séu eigi sjaldnar en 10. hvert ár skrár yfir fjármörk, og einnig hestamörk, þar sem þess þykir þörf,

d. umsjón og stjórn vegamála, samkvæmt vegalögum, nr. 34 1947,[1] lögum um samþykktir um sýsluvegasjóði, nr. 102 1933,[1] og lögum um samþykktir um akfæra sýslu- og hreppavegi, nr. 38 1919,

e. afskipti af forðagæzlu, samkvæmt VIII. kafla laga

1961 Nr. 58 29. marz

nr. 54 1957, eftirlit samkv. lögum um hundahald og varnir gegn sullaveiki, nr. 7 1953, og úrskurðun og greiðslu reikninga, samkvæmt lögum nr. 52 1957, um eyðingu refa og minka,

f. setningu byggingarsamþykkta fyrir sýsluna, samkvæmt lögum nr. 108 1945,[2]

g. álitsgerðir um mál, er varða einstaka hreppa eða sýsluna, enda skal engu slíku máli til lykta ráðið fyrr en álitsgerðar sýslunefndar hefur verið leitað,

h. tilnefningu þriggja hreppstjóraefna, þegar skipa skal hreppstjóra. Eru þeir tilnefndir, sem flest atkvæði fá, enda sé hlutfallskosning heimil. Sýslumaður skipar síðan einn hinna tilnefndu manna sem hreppstjóra,

i. stjórn allra sveitarstjórnarmála, er varða sýsluna í heild, svo og tillögur um hvað eina, sem verða má sýslunni til gagns eða til að afstýra bjargarskorti eða hallæri,

j. önnur þau störf, er lög og reglugerðir mæla fyrir um.

[1] *Nú l. 6/1977.* [2] *Ath. l. 54/1978, 37. gr.*

■ **93. gr.** Í hverju sýslufélagi skal vera sýslunefnd, sem sér um, að hlutverk sýslufélags, samkv. 92. gr., sé rækt, og annast ásamt oddvita sínum öll málefni sýslufélagsins.

■ **94. gr.** Í sýslunefnd eiga sæti, auk sýslumanns, sem er oddviti nefndarinnar, einn sýslunefndarmaður, sem kosinn er í hverju sveitarfélagi, innan sýslufélagsins.

[□ Þegar ákveðið hefur verið að sameina tvö eða fleiri sveitarfélög, getur félagsmálaráðherra ákveðið að tala sýslunefndarmanna verði sú sama og var fyrir sameininguna, enda óski fráfarandi hreppsnefndir eftir því að svo verði.][1]

[1] *L. 12/1983, 1. gr.*

■ **95. gr.** Sýslunefndarmenn skulu kosnir með leynilegum almennum kosningum.

□ Ákvæði 16.—19. gr. laga þessara gilda, eftir því sem við á, um kosningu sýslunefndarmanna.

□ Við kosningu til sýslunefndar er heimilt að viðhafa framboð. Við slíka kosningu gilda reglur um hlutfallskosningar til sveitarstjórna, eftir því sem við getur átt.

■ **96. gr.** Hver sýslunefndarmaður skal hafa varamann, sem kjósa skal með sama hætti og sýslunefndarmann.

□ Nú er sýslunefndarmaður forfallaður, svo að hann getur ekki sótt sýslufund, og skal hann þá tilkynna varamanni sínum forföll svo tímanlega, að hann geti sótt fundinn.

■ **97. gr.** Ef sýslunefndarmaður deyr eða fer af öðrum ástæðum úr nefndinni áður en kjörtími hans er liðinn, skal svo fljótt sem við verður komið kjósa mann í nefndina í stað hans, aðeins til þess tíma, er eftir var af kjörtímabilinu. Sama gildir um varasýslunefndarmann.

□ Nú er hreppi skipt, og falla þá niður umboð sýslunefndarmanns hans og varasýslunefndarmanns. Skal þá þegar kjósa sýslunefndarmann og varasýslunefndarmann í hinum nýju hreppum til loka kjörtímabilsins.

■ **98. gr.** Sýslunefnd skal halda a. m. k. einn fund á ári samkv. nánari ákvörðun oddvita, þó eigi síðar en 25. júlí, sbr. 59. gr.

□ Oddviti getur boðað til aukafundar, þegar honum þykir þess þörf, og hann er skyldur til þess, ef helmingur nefndarmanna krefst þess.

□ Oddviti ákveður fundarstað, hafi nefndin ekki sjálf gert það.

■ **99. gr.** Oddviti stjórnar sýslufundum, og gilda ákvæði 26. og 27. gr. laga þessara um sýslufundi, eftir því sem við á.

□ Sýslunefndin getur falið hverjum nefndarmanni, er hún vill, ákveðin störf, er hún á að annast, eða kosið nefnd til að leysa þau af hendi eða að starfa að einhverju málefni til undirbúnings milli funda.

□ Um kosningar á sýslufundum fer samkvæmt ákvæðum 37. gr., eftir því sem við á.

■ **100. gr.** Reikningsár sýslusjóðs er almanaksárið.

■ **101. gr.** Sýslunefnd skal á aðalfundi semja áætlun um tekjur og gjöld sýslusjóðs fyrir yfirstandandi ár. Því, sem á vantar, að tekjur sýslusjóðs hrökkvi fyrir útgjöldum hans, skal jafnað niður á hreppana, að þriðjungi eftir samanlögðu skattmati fasteigna, [að þriðjungi eftir íbúatölu][1] og að þriðjungi eftir samanlagðri fjárhæð skuldlausrar eignar og nettó-tekna samkv. skattskrá, allt í hverjum hreppi fyrir sig.

□ Gjald það, er þannig kemur í hlut hvers hrepps að greiða, skal greitt sýslumanni úr sveitarsjóði á næsta manntalsþingi.

[1] *L. 28/1968, 1. gr.*

■ **102. gr.** Oddviti sýslunefndar er féhirðir hennar og reikningshaldari, semur allar skýrslur hennar og reikninga og annast öll bréfaviðskipti á vegum hennar. Hann ávaxtar innstæðufé sýslunnar á öruggan hátt og geymir skuldabréf og annast um aðrar eignir sýslufélagsins.

□ Oddvita ber að sjá um, að öll störf, sem sýslunefnd á að annast, sbr. 92. gr., séu tilhlýðilega unnin.

■ **103. gr.** Ekkert gjald má greiða úr sýslusjóði, nema heimild sé fyrir því í lögum eða það sé ákveðið af sýslunefndinni.

□ Allur kostnaður við sýslufundarhald og stjórn sýslumála, þar með talin þóknun til sýslunefndarmanna fyrir fundarsetu, sem skal vera 300 krónur á dag til hvers, auk ferðakostnaðar, greiðist úr sýslusjóði.

■ **104. gr.** Sýslunefnd kýs árlega á aðalfundi mann úr sínum hópi til þess að endurskoða ársreikninga sýslusjóðs, sýsluvegasjóðs og annarra þeirra sjóða, sem vera kunna í vörzlum sýslunefndar eða oddvita hennar.

□ Um endurskoðun þessa gilda ákvæði 56. gr. laga þessara, eftir því sem við á.

■ **105. gr.** Oddviti skal hafa samið reikning um tekjur og gjöld sýslusjóðs fyrir næstliðið ár svo og efnahagsreikning sjóðsins miðað við 31. des. svo tímanlega, að endurskoðun ársreikninganna, sbr. 104. gr., sé lokið fyrir aðalfund sýslunefndar, en á þeim fundi skal sýslunefnd úrskurða reikninginn.

□ Sama gildir um reikninga sýsluvegasjóðs og annarra þeirra sjóða, sem sýslunefnd hefur umsjón með. Reikningar sýslusjóðs og sýsluvegasjóðs, ásamt fylgiskjölum og úrskurðum, skulu að loknum aðalfundi sýslunefndar sendir félagsmálaráðuneytinu til staðfestingar.

■ **106. gr.** Sýslunefnd kýs á ári hverju mann eða menn úr sínum hópi til þess að endurskoða ársreikninga hreppanna og fyrirtækja rekinna á þeirra vegum, sbr. 58. gr. 2. mgr., og gilda ákvæði 56. gr. laga þessara um þá endurskoðun. Endurskoðandi skal, ef honum þykir ástæða til, senda hreppsnefndaroddvita athugasemdir

1961 Nr. 58 29. marz

1961 Nr. 58 29. marz

sínar, og ber honum að senda svör sín til endurskoðanda svo tímanlega, að þau geti legið fyrir aðalfundi sýslunefndar, þegar reikningurinn verður úrskurðaður.

□ Oddviti sýslunefndar annast skil til Hagstofu Íslands, svo sem nánar er mælt fyrir í 59. gr.

■ **107. gr.** Nú hefur sýslunefnd samþykkt reglugerð um einhver þau málefni, sem hún hefur heimild til að setja reglugerð um samkvæmt lögum, og skal þá senda ráðherra reglugerðina til staðfestingar.

□ Slíkar reglugerðir öðlast gildi, þegar ráðherra hefur staðfest þær og þær hafa verið birtar í B-deild Stjórnartíðinda.

■ **108. gr.** Strax að loknum aðalfundi sýslunefndar skal fundargerð, ásamt ársreikningum sýslusjóðs, sýsluvegasjóðs og annarra sjóða í umsjá sýslunnar, gefin út á prenti eða í fjölritun, sem síðan skal senda oddvitum hreppanna svo fljótt sem kostur er í hæfilega mörgum eintökum fyrir íbúa hreppanna. Einnig ber að senda sýslufundargerðina til félagsmálaráðuneytisins.

■ **109. gr.** Þyki oddvita ályktun nefndarinnar fara fram yfir það, sem hún hefur vald til, eða sé að öðru leyti lögum gagnstæð, eða hún miði til að gera ráðstöfun, sem sýslufélagið geti haft tjón af, eða skorast undan að gegna skyldu, sem hvílir á því, skal honum heimilt að fella ályktunina úr gildi, og ber honum þá að senda ráðherra tafarlaust skýrslu um það. Jafnframt skal hann senda sýslunefndinni eftirrit af skýrslunni. Ráðherra sker úr ágreiningnum.

1970 Nr. 70 12. maí

Lög um sameiningu sveitarfélaga.[1)]

[1)] *Sjá einnig l. 40/1972 (Borgarfjarðarhr. og Loðmundarfjarðarhr., N-Múl.).*

■ **1. gr.** Félagsmálaráðuneytið skal í samráði við Samband íslenzkra sveitarfélaga stuðla að eflingu sveitarfélaganna með því að koma á sameiningu tveggja eða fleiri sveitarfélaga í eitt sveitarfélag, samkvæmt því, sem fyrir er mælt í lögum þessum.

■ **2. gr.** Félagsmálaráðuneytið annast framkvæmd laga þessara í samráði við Samband íslenzkra sveitarfélaga og hlutaðeigandi sveitarstjórnir.

□ Sérstök áherzla skal lögð á eftirfarandi:

a. Að eiga frumkvæði að því, að athuguð verði skilyrði fyrir sameiningu einstakra sveitarfélaga um allt land.

b. Að afla upplýsinga eftir föngum um allt það, sem máli skiptir í sambandi við sameiningu sveitarfélaga.

c. Að vera samstarfsnefndum, sbr. 3. gr., til ráðuneytis og aðstoðar við störf þeirra.

d. Að annast fyrirgreiðslu við stjórnvöld um þau mál, sem varða sameininguna.

e. Að vera sveitarstjórnum til aðstoðar við ákvörðun þeirra atvika, sem um ræðir í 5. gr.

■ **3. gr.** Þegar tvær eða fleiri sveitarstjórnir hafa ákveðið að rannsaka möguleika á sameiningu, skulu þær kjósa samstarfsnefnd til þess að annast rannsóknina. Sæti í samstarfsnefnd eiga fulltrúar, sem hver sveitarstjórn kýs, sem hlut á að máli. Nefndin kýs formann úr sínum hópi.

□ Samstarfsnefndir skulu haga störfum sínum í samráði við ráðuneytið, enda skal það láta þeim í té hvers konar aðstoð, sem það telur horfa til frekari sameiningar.

□ Að lokinni rannsókn þessari skal samstarfsnefnd skila áliti til hlutaðeigandi sveitarstjórna.

■ **4. gr.** Félagsmálaráðuneytið getur af sjálfsdáðum gert tillögu um sameiningu tilgreindra sveitarfélaga, og er þá sveitarstjórnum þeim, sem hlut eiga að máli, skylt að kjósa samstarfsnefndir, sbr. 3. gr., og fela þeim að rannsaka möguleika á sameiningunni.

1970 Nr. 70 12. maí

□ Ákvæði 3. gr. gilda um slíkar nefndir.

■ **5. gr.** Þegar samstarfsnefnd hefur skilað áliti sínu um sameiningu, skulu hlutaðeigandi sveitarstjórnir ákveða, hvort og hvernig sameiningin skuli vera. Hafa skal tvær umræður í sveitarstjórn um málið samkvæmt 28. gr. sveitarstjórnarlaga nr. 58/1961.

□ Nú verður ágreiningur innan sveitarstjórnar um afgreiðslu málsins, og er þá sveitarstjórn heimilt að láta fara fram atkvæðagreiðslu innan sveitarfélagsins um sameininguna. Sveitarstjórn ákveður, hvenær atkvæðagreiðsla skuli fara fram. Félagsmálaráðuneytinu er og heimilt að ákveða, að fram skuli fara atkvæðagreiðsla um sameiningu í sveitarfélagi, ef sveitarstjórn þess hefur fellt ályktun um sameiningu, og ákveður það þá jafnframt, hvenær atkvæðagreiðsla skuli fara fram. Sveitarstjórn lætur gera atkvæðaseðil til afnota við atkvæðagreiðsluna í samráði við ráðuneytið. Um atkvæðagreiðslur, samkvæmt þessari málsgrein, fer eftir því, sem við getur átt, samkvæmt lögum nr. 5 frá 1962, um sveitarstjórnarkosningar. Ef meiri hluti atkvæðisbærra íbúa sveitarfélags hefur synjað sameiningu við slíka atkvæðagreiðslu, verður það sveitarfélag ekki sameinað öðrum sveitarfélögum að svo stöddu.

□ Hafi sameiningin hlotið samþykki, annaðhvort með eða án atkvæðagreiðslu, skulu sveitarstjórnir þær, sem hlut eiga að máli, ákveða um gildistöku sameiningar, fjárhagsmálefni sveitarfélaganna og önnur atriði, sem um ræðir í 9. gr. laga þessara.

□ Ályktanir samkvæmt grein þessari skulu sendar ráðuneytinu til frekari fyrirgreiðslu.

■ **6. gr.** Þegar ráðuneytinu hafa borizt ályktanir sveitarstjórna, sbr. 5. gr., skal leitað álits hlutaðeigandi sýslunefnda eða sýslumanna fyrir þeirra hönd um málið. Rétt er að ákveða hæfilegan frest til þess að skila áliti.

■ **7. gr.** Þegar félagsmálaráðuneytinu hafa borizt samþykktir sveitarstjórna um sameiningu, sbr. 5. gr., ásamt álitsgerðum og tillögum, sbr. 6. gr., getur það ákveðið, að sameining skuli fram fara.

□ Ráðuneytinu er heimilt að skipta hreppi, ef slík skipting telst nauðsynleg, til þess að sameining á hluta eða hlutum úr hreppnum við nágrannasveitarfélag eða nágrannasveitarfélög geti orðið með þeim hætti, að hinn nýji hreppur eða hreppar fái eðlileg hreppamörk miðað við staðhætti. Slík hreppaskipting getur þó ekki farið fram, nema hlutaðeigandi hreppsnefnd samþykki hana. Leita skal umsagnar sýslunefndar um skiptinguna, áður en hún verður framkvæmd.

□ Samþykki dómsmálaráðuneytisins þarf til þess að sameina sveitarfélög, eða hluta af sveitarfélögum, sem eru sitt í hvoru lögsagnarumdæmi. Samþykki Alþingis þarf til þess að sameina sveitarfélög, eða hluta af sveitarfélögum, sem eru sitt í hvoru kjördæmi.

□ Félagsmálaráðuneytið hlutast til um, að samþykktir og reglugerðir, sem gilda í þeim sveitarfélögum, sem sameina skal, verði endurskoðaðar og samræmdar og út gefnar nýjar samþykktir og reglugerðir, sem gilda í hinu nýja sveitarfélagi.

1970 Nr. 70 12. maí

■ **8. gr.** Þegar ráðuneytið hefur staðfest sameiningu sveitarfélaga samkvæmt 7. gr., skal það gefa út tilkynningu um sameininguna, sem birta skal í B-deild Stjórnartíðinda.[1] Þar skal greint frá nafni hins nýja sveitarfélags, hvaða sveitarfélög hafi verið sameinuð, frá hvaða tíma sameiningin gangi í gildi, tölu sveitarstjórnarmanna svo og, hvort kosning samkvæmt 9. gr. skuli fram fara og hvenær.

[1] *Augl. 176/1971 um sameiningu Ísafjarðarkaupstaðar og Eyrarhrepps í Norður-Ísafjarðarsýslu.*

■ **9. gr.** Þegar tvö eða fleiri sveitarfélög hafa verið sameinuð í eitt, getur ráðherra ákveðið, að sveitarstjórnarmenn verði fleiri í sveitarstjórn hins nýja sveitarfélags en ráð er fyrir gert um tölu sveitarstjórnarmanna í 13. og 14. gr. sveitarstjórnarlaga, nr. 58/1961, ef þess er óskað af sveitarstjórnum þeirra sveitarfélaga, sem sameinuð eru. Samkvæmt ósk sömu aðila getur ráðherra og ákveðið, að kosningar skuli fara fram til hinnar nýju sveitarstjórnar þegar við sameiningu svo og kjördag slíkra aukakosninga. Kjörtími er þá til næstu almennra sveitarstjórnakosninga.

■ **10. gr.** Hreppsnefndir, sem skipaðar eru níu hreppsnefndarmönnum eða fleirum, geta ákveðið að setja fastar nefndir til að fara með einstök hreppsmál og hreppsráð, er hafi með höndum framkvæmd tiltekinna málefna hreppsins ásamt sveitarstjóra. Um slíkar nefndir og hreppsráð gilda ákvæði 36.—37. gr. sveitarstjórnarlaga, nr. 58/1961, eftir því, sem við á.

□ Heimilt er hreppsnefndum, sbr. 1. mgr., að setja samþykktir um stjórn hreppsmála, sbr. 38. gr. laga nr. 58/1961, og gilda þá ákvæði þeirrar greinar eftir því, sem við á.

■ **11. gr.** Ráðuneytið getur ákveðið, að Jöfnunarsjóður veiti fjárhagslega aðstoð til þess að greiða fyrir sameiningu hreppa umfram þá aðstoð vegna skuldabyrða, sem heimiluð er í 2. mgr. 5. gr. laga nr. 51/1964,[1] þegar sveitarfélög, sem hlut eiga að máli, eiga við óvenjulega erfiðleika að stríða vegna framfærsluþunga eða annarra hliðstæðra verkefna.

[1] *Nú l. 73/1980.*

■ **12. gr.** Þegar hreppar, sem eru í dreifbýli, verða sameinaðir kaupstað eða kauptúni, er sveitarstjórn hinna sameinuðu sveitarfélaga heimilt að ákveða um tiltekinn tíma, þó ekki lengur en 10 ár frá sameiningu:

1. Að innheimta skuli fasteignaskatt, sbr. 5. gr. laga nr. 51/1964,[1] með allt að 400% álagi. Ákvæði þetta gildir þó ekki um bújarðir með tilheyrandi jarðarhúsum.

2. Að útsvör, sem lögð eru á gjaldendur, sem eiga lögheimili á bújörðum og hafa meiri hluta tekna sinna af landbúnaðarstörfum þar, verði lægri en annarra gjaldenda, þannig að frávik frá útsvarsstiga verði hagstæðara fyrir þá.

[1] *Nú l. 73/1980.*

■ **13. gr.** Ráðherra er heimilt að sameina hrepp nágrannasveitarfélagi að fenginni jákvæðri umsögn viðkomandi sýslunefndar og/eða bæjarstjórnar, ef íbúatala hreppsins er lægri en 30.

□ Til þess að koma í veg fyrir, að sveitarfélag, sem til verður samkvæmt 1. mgr. greinar þessarar, búi við óeðlilega mikla fjárhagsbyrði vegna sameiningarinnar, getur ráðherra veitt sveitarfélaginu árlegan styrk úr Jöfnunarsjóði í allt að fimm ár.

□ Birta skal tilkynningu[1] um sameiningu samkvæmt grein þessari á sama hátt og fyrir er mælt í 8. gr. **1970** Nr. 70 12. maí

[1] *Augl. 46/1972 um að Flateyjarhreppur í S-Þingeyjarsýslu skuli sameinaður Hálshreppi í sömu sýslu.*

■ **14. gr.** Kostnaður við störf samstarfsnefnda greiðist af hlutaðeigandi sveitarfélögum í réttu hlutfalli við íbúatölu þeirra.

■ **15. gr.** ...

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** Samstarfsnefndir þær, sem eru starfandi, skulu starfa áfram eftir gildistöku laga þessara, þar til þær hafa lokið störfum, eða hlutaðeigandi sveitarstjórnir hafa kosið nýjar samstarfsnefndir, samkvæmt lögum þessum.

Lög um sameiningu Borgarfjarðarhrepps og Loðmundarfjarðarhrepps í Norður-Múlasýslu í einn hrepp. **1972** Nr. 40 24. maí

■ **1. gr.** Borgarfjarðarhreppur og Loðmundarfjarðarhreppur í Norður-Múlasýslu skulu vera einn hreppur, sem heitir Borgarfjarðarhreppur.

■ **2. gr.** Kostnaður við fjallskil á eyðilöndum í Loðmundarfirði skiptist þannig, að eigendur eyðijarða bera ¼, sveitarfélög þau, er fjárvon eiga í löndum þessum, sameiginlega ½ og ríkið ¼. Kostnaður eyðijarðaeigenda skiptist á milli þeirra í réttu hlutfalli við landverð eyðijarðanna samkvæmt gildandi fasteignamati. Sá hluti fjallskilakostnaðarins, sem kemur í hlut sveitarfélaganna samkvæmt grein þessari, skiptist á milli þeirra í réttu hlutfalli við tölu þess fjár, sem kemur af fjalli og tilheyrir íbúum hvors þeirra fyrir sig.

□ Verði ágreiningur um fjallskilakostnað, skal Búnaðarfélag Íslands úrskurða kostnaðarreikningana.

□ Sýslumaður Norður-Múlasýslu annast innheimtu á framlögum til greiðslu fjallskilakostnaðarins.

■ **3. gr.** Kostnaður við eyðingu refa og minka í Loðmundarfirði samkvæmt lögum nr. 52 5. júní 1957 endurgreiðist Borgarfjarðarhreppi næstu fimm árin úr ríkissjóði, enda verði framkvæmd við eyðingu refa og minka hagað í samráði við veiðistjóra ríkisins.

■ **4. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1973.

Lög um sveitarstjórnarkosningar. **1962** Nr. 5 7. marz

■ **1. gr.** [Lög um kosningar til Alþingis, nr. 52 14. ágúst 1959, skulu gilda um kosningar til sveitarstjórna og sýslunefnda, eftir því sem við á, með þeim frávikum, sem sveitarstjórnarlög nr. 58/1961 og lög þessi ákveða.][1]

[1] *L. 5/1966, 1. gr.*

■ **2. gr.** Í hverju sveitarfélagi, sem skipt er í kjördeildir, skal vera yfirkjörstjórn, skipuð þrem mönnum. Sveitarstjórn kýs að viðhöfðum hlutfallskosningum yfirkjörstjórnir til eins árs í senn úr hópi kjósenda sveitarfélagsins og jafnmarga til vara.

□ Þar sem sveitarfélagi er ekki skipt í kjördeildir, skal ekki kosin yfirkjörstjórn, en undirkjörstjórn annast þá störf yfirkjörstjórnar.

□ Kjörstjórnir kjósa sér oddvita úr sínum hópi og skipta með sér störfum.

■ **3. gr.** Við kosningar í hreppum mega frambjóðendur eiga sæti í kjörstjórn, ef það sætir ekki ágreiningi í hreppsnefndinni.

■ **4. gr.** Nú ber nauðsyn til, að sveitarstjórnarkosning-

1962 Nr. 5 7. marz

ar, aðrar en almennar sveitarstjórnarkosningar, fari fram með svo stuttum fyrirvara, að ekki er unnt að láta kjörskrá liggja frammi eða veita þá fresti og fyrirvara, sem annars er ráð gert fyrir, og má þá sveitarstjórn stytta þetta allt hlutfallslega, enda auglýsi hún það nákvæmlega, jafnframt því, sem kosningin er auglýst.

[□ Tilkynningar um aðsetursskipti, sem berast sveitarstjórn eftir að kjörskrá er samin, skal fara með eins og kjörskrárkærur.][1)]

[1)] *L. 10/1982, 1. gr.*

■ **5. gr.** Meðmælendur framboðs mega í Reykjavík ekki vera færri en 100 og ekki fleiri en 200, í öðrum kaupstöðum ekki færri en 20 og ekki fleiri en 40 og í hreppum ekki færri en 10 og ekki fleiri en 20.

□ Yfirkjörstjórn úrskurðar um kjörgengi. Úrskurði hennar má áfrýja til sveitarstjórnar. Úrskurði sveitarstjórnar má áfrýja á sama hátt sem fyrir er mælt í 15. gr., ef úrskurður fellur um, að fulltrúaefni hafi misst kjörgengi.

■ **6. gr.** Sveitarstjórnir láta kjörstjórnum í té gerðabækur, sem skulu vera gegnumdregnar og löggiltar af sýslumönnum eða bæjarfógetum (í Reykjavík borgarfógeta).

■ **7. gr.** Yfirkjörstjórn lætur gera kjörseðla, sem notaðir verða á kjörfundi.

□ Efst á seðlinum skal standa sem fyrirsögn: **Kjörseðill við bæjarstjórnar (hreppsnefndar) kosningar í ..... kaupstað (hreppi)** með dagsetningu og ártali.

□ Ef um óhlutbundnar kosningar er að ræða, skal kjörseðill vera hæfilega stór og úr haldgóðum pappír, sem skrift sést ekki í gegnum.

[□ Kjörseðlar við kosningu sýslunefndarmanna skulu gerðir með sama hætti og kjörseðlar við hreppsnefndarkosningu, en með öðrum lit.][1)]

[1)] *L. 10/1982, 2. gr.*

■ **8. gr.** Ef framboðslistar eru ekki bornir fram af stjórnmálaflokkum, merkir yfirkjörstjórn þá í stafrófsröð, eftir því sem þeir hafa borizt henni, eða eftir samkomulagi við umboðsmenn, með bókstöfum næst á eftir bókstöfum stjórnmálaflokkanna.

■ **9. gr.** Þegar yfirkjörstjórn hefur úrskurðað framboðin, gerir hún þau kunn almenningi með auglýsingu, sem birt er á sama hátt sem á hverjum stað er títt að birta opinberar auglýsingar.

□ Greina skal í auglýsingu bókstaf framboðslista og nöfn frambjóðenda á hverjum lista í réttri röð.

■ **10. gr.** Atkvæðakassa, tilheyrandi poka og innsigli, sem notuð eru við kosningar til Alþingis, er heimilt að nota við sveitarstjórnarkosningar.

■ **11. gr.** Atkvæðagreiðsla við óhlutbundnar kosningar fer fram með þeim hætti, að kjósandinn gengur inn í kjörklefann og skrifar á kjörseðilinn fullt nafn og heimilisfang þeirra manna, sem hann vill kjósa.

□ Brýtur kjósandi síðan seðilinn saman, þannig, að það, sem á hann var ritað, veit inn, og stingur honum niður í atkvæðakassann.

■ **12. gr.** Þegar kosning er óhlutbundin, fer talning atkvæða fram með þeim hætti, að formaður kjörstjórnar les upp nöfnin, sem á kjörseðlinum standa, og réttir hann svo meðkjörstjórum til athugunar, en þeir skrá atkvæðin jafnóðum. Þeir, sem flest atkvæði fá, eru rétt kjörnir. Hafi tveir eða fleiri hlotið jafnmörg atkvæði og geta ekki báðir eða allir náð kjöri, ræður hlutkesti.

1962 Nr. 5 7. marz

[□ Þegar kosning er óhlutbundin er kjörstjórn skylt, að talningu lokinni, að setja alla notaða kjörseðla undir innsigli kjörstjórnar.

□ Að kærufresti loknum eða að fullnaðarúrskurði uppkveðnum varðandi kosninguna, ef kosningin hefur verið kærð, skal kjörstjórn eyða hinum innsigluðu kjörseðlum og telst störfum hennar ekki lokið varðandi kosninguna, fyrr en svo hefur verið gert og yfirlýsing þar um innfærð í kjörbók og undirrituð af kjörstjórn.][1)]

[1)] *L. 8/1982, 1. gr.*

■ **13. gr.** Nú eru framboð viðhöfð í kosningu sýslunefndarmanna, og er þá heimilt að kjósa varamenn samtímis, enda sé þá nafn varamanns skráð með nafni aðalmanns á kjörseðil.

□ Kosning fer fram með þeim hætti, að kjósandinn setur kross með ritblýi framan við nafn þess frambjóðanda, er hann vill kjósa.

■ **14. gr.** Sveitarstjórnarkosningar má kæra skriflega fyrir sveitarstjórn, og skal kæra komin í hendur sveitarstjórnar innan 14 daga frá því, er lýst var úrslitum kosningar. Skal leita umsagnar kjörstjórnar um kærur, og skal hún láta uppi álit sitt innan viku, frá því að hún fékk kæruna, og sveitarstjórn kveða upp úrskurð sinn innan viku þar frá.

□ Úrskurði sveitarstjórnar má skjóta til félagsmálaráðuneytisins, og skal tilkynning um áfrýjunina komin til ráðuneytisins innan viku og skjöl þau, er áfrýjuninni kunna að fylgja, sett í póst innan sama tíma.

□ Kosningu sýslunefndarmanns má kæra innan 14 daga, og sker sýslunefnd úr.

■ **15. gr.** Sveitarstjórn úrskurðar, hvort sveitarstjórnarmaður hafi misst kjörgengi eða hvort veita skuli honum lausn. Sýslunefnd úrskurðar þessi atriði, ef sýslunefndarmaður á í hlut. Skjóta má úrskurði sveitarstjórnar og sýslunefndar til félagsmálaráðuneytisins.

□ Skjóta má úrskurði ráðuneytisins, samkvæmt grein þessari, til dómstólanna.

■ **16. gr.** Kostnaður við sveitarstjórnarkosningar og kosningu sýslunefndarmanna greiðist úr sveitarsjóði.

Lög um Lánasjóð sveitarfélaga.

1966 Nr. 35 29. apríl

■ **1. gr.** Stofna skal Lánasjóð sveitarfélaga. Sjóðurinn er sjálfstæð stofnun, sameign allra sveitarfélaga á Íslandi, en þau bera þó ekki ábyrgð á skuldbindingum hans umfram hin árlegu tillög sín til sjóðsins. Sjóðurinn lýtur sérstakri stjórn, sbr. 3. gr. laga þessara, og starfar undir yfirumsjón ríkisstjórnarinnar.

■ **2. gr.** Hlutverk Lánasjóðs sveitarfélaga er:

1. Að veita sveitarfélögum stofnlán til nauðsynlegra framkvæmda eða fjárfestinga, sem eru svo kostnaðarsamar, að fjár til þeirra verði ekki aflað af tekjum sveitarfélagsins, nema á löngum tíma. Enn fremur að aðstoða sveitarfélög við öflun stofnlána og hafa milligöngu um töku þeirra.

2. Að annast samninga við lánastofnanir um bætt lánakjör sveitarfélaga, sem búa við óhagstæð lánakjör og óska aðstoðar sjóðsins í þessu skyni, eða veita þeim, eftir því sem fært er, lán til greiðslu óhagstæðra lána, ef samningar takast ekki um bætt lánakjör við hlutaðeigandi lánastofnanir.

3. Að aðstoða sveitarfélög við útvegun nauðsynlegra rekstrarlána hjá bönkum og sparisjóðum.

4. Að stuðla að því að sveitarfélögin verði traustir og skilvísir lántakendur, sem þurfi ekki að setja tryggingar fyrir lánum, sem þeim eru veitt, nema sérstaklega standi á.

■ **3. gr.** Stjórn Lánasjóðs sveitarfélaga skipa fimm menn valdir eins og hér segir: Fulltrúaráð Sambands íslenzkra sveitarfélaga kýs fjóra menn í stjórnina, en ráðherra skipar einn mann og er hann formaður stjórnarinnar. Varamenn skulu vera jafnmargir og valdir með sama hætti.

□ Kjörtímabil stjórnarinnar er fjögur ár.

■ **4. gr.** Stjórn sjóðsins tekur ákvarðanir um allar lánveitingar úr sjóðnum og önnur verkefni sjóðsins, samkvæmt 2. gr. laga þessara.

□ Hún ræður sjóðnum framkvæmdastjóra, sem annast bókhald fyrir sjóðinn og daglega afgreiðslu á vegum hans eftir nánari fyrirmælum stjórnarinnar. Samþykki stjórnarinnar þarf fyrir ráðningu aðstoðarfólks. Hún ákveður laun starfsfólks í samræmi við launagreiðslur starfsmanna ríkisins, eftir því sem við getur átt.

□ Stjórninni er heimilt að semja við stjórn Bjargráðasjóðs Íslands um sameiginlega framkvæmdastjórn og afgreiðslu fyrir Lánasjóð sveitarfélaga og Bjargráðasjóð Íslands.

□ Ráðherra ákveður þóknun til stjórnarnefndarmanna fyrir störf þeirra.

□ Allur kostnaður við rekstur sjóðsins greiðist úr sjóðnum.

■ **5. gr.** [Ráðstöfunarfé Lánasjóðs sveitarfélaga er sem hér segir:

a. Árlegt framlag úr Jöfnunarsjóði sveitarfélaga, er nema skal 5% af vergum tekjum sjóðsins.

b. Árlegt framlag úr ríkissjóði samkvæmt ákvæðum fjárlaga. Skal framlagið nema eigi lægri upphæð en 2½% af tekjum Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga á viðkomandi ári.

c. Árlegt lán úr Framkvæmdasjóði Íslands.

d. Aðrar lántökur.

e. Afborganir og rekstrartekjur.

□ Framlag Jöfnunarsjóðs greiðist þannig: Þriðjungur fyrir 1. maí, þriðjungur fyrir 1. september og eftirstöðvarnar fyrir 1. desember.][1)]

[1)] *L. 99/1974, 1. gr.*

■ **6. gr.** Til þess að afla sjóðnum lánsfjár, samkvæmt c- og d-lið 5. gr., er stjórn hans heimilt að gefa út skuldabréf fyrir hönd sjóðsins. Samanlagðar skuldbindingar sjóðsins vegna útgáfu verðbréfa svo og ábyrgða samkv. 10. gr., mega ekki nema hærri fjárhæð en þrefaldri hreinni eign hans á hverjum tíma. Ráðherra ákveður afborganir og vaxtakjör og gerð verðbréfa þessara í samráði við stjórn Seðlabanka Íslands, að fengnum tillögum sjóðsstjórnarinnar.

■ **7. gr.** Nú hyggst sveitarfélag sækja um lán úr sjóðnum, samkvæmt 2. gr. 1.—2. tl., og skal það þá senda bráðabirgðaáætlun um lánsfjárþörf sína á næsta ári til sjóðsstjórnar fyrir 30. september, en endanleg umsókn ásamt gögnum þeim, sem um ræðir í 8. gr., skal send fyrir 31. janúar ár hvert.

□ Nú hrekkur ráðstöfunarfé sjóðsins, sbr. 5.— 6. gr., ekki til þess að greiða úr lánaþörfinni samkvæmt áætlun sjóðsstjórnar, og skal stjórnin þá beita sér fyrir útvegun þess fjármagns, sem á vantar, í samráði við ráðherra og stjórn Seðlabanka Íslands.

■ **8. gr.** Sjóðsstjórnin lætur gera eyðublöð undir umsóknir um lán og aðra þá aðstoð, sem um ræðir í 2. gr. laga þessara.

□ Umsókn til sjóðsstjórnar skulu fylgja eftirtalin gögn:

1. Ársreikningar sveitarfélagsins fyrir síðasta reikningsár, ef fullgerðir eru, annars reikningar næstsíðasta reikningsárs.

2. Fjárhagsáætlun sveitarfélagsins fyrir yfirstandandi ár.

3. Kostnaðaráætlun vegna þeirra framkvæmda eða fjárfestinga, sem um ræðir í 2. gr. 1. tl., eða greinargerð um óhagstæð lán, sbr. 2. gr. 2. tl., eða greinargerð um rekstrarlánaþörf, sbr. 2. gr. 3. tl., allt eftir því sem við á.

4. Aðrar þær upplýsingar, sem sveitarstjórn telur skipta máli í sambandi við umsóknina.

■ **9. gr.** Skilyrði fyrir því, að lán verði veitt úr Lánasjóði sveitarfélaga, eru þessi:

1. Að ársreikningar sveitarfélagsins hafi verið gerðir samkvæmt ákvæðum sveitarstjórnarlaga, nr. 58/1961.

2. Að fjárhagsáætlun sveitarfélagsins hafi verið gerð samkvæmt sömu lögum.

3. Að umsækjandi sé ekki í vanskilum við sjóðinn vegna eldri lána, sem veitt hafa verið.

4. Að fjárhagur sveitarfélagsins sé, að dómi sjóðsstjórnar, svo traustur, að telja megi vísa greiðslu afborgana og vaxta á umsömdum tíma, ella verði sett trygging fyrir láninu, sem sjóðsstjórn metur gilda.

5. Að sveitarfélaginu sé að dómi sjóðsstjórnar nauðsyn á umbeðnu láni að nokkru eða öllu leyti vegna framkvæmda, sem gera þarf í sambandi við þau verkefni, sem sveitarfélagið annast samkv. 10. gr. sveitarstjórnarlaga, nr. 58/1961, stafliðum A og B a, ef um er að ræða lán samkv. 2. gr. 1. tl. þessara laga.

6. Önnur þau skilyrði, sem sjóðsstjórn kann að setja fyrir lánveitingunni.

■ **10. gr.** Lánasjóði sveitarfélaga er heimilt að takast á hendur sjálfsskuldarábyrgð á rekstrarlánum sveitarfélaga, sbr. 2. gr. 3. tl., og á lánum sveitarfélaga til þess að greiða fyrir bættum lánskjörum, sbr. 2. gr. 2. tl., enda hafi hlutaðeigandi sveitarfélag þá ætíð sett tryggingu vegna ábyrgðarinnar, sem sjóðsstjórnin metur gilda, sbr. 9. gr. 4. tl.

□ Fjárhæð þeirra ábyrgða, sem sjóðsstjórnin tekst á hendur vegna rekstrarlána sveitarfélaga, skal háð því, hve mikið sjóðurinn á í handbæru fé. Nánari ákvæði um hlutfallið á milli handbærs fjár og samanlagðra rekstrarlánaábyrgða setur ráðherra.

■ **11. gr.** Ríkisstjórnin ákveður vexti af lánum sjóðsins í samráði við Seðlabanka Íslands.

□ Fjárhæð stofnlána má vera allt að 75% af áætluðu kostnaðarverði hlutaðeigandi framkvæmda, sem sveitarsjóði er ætlað að leggja fram.

□ Sjóðsstjórnin ákveður lánstíma í hverju einstöku tilfelli, en lánstími má þó aldrei vera lengri en 20 ár.

■ **12. gr.** Til þess að standast kostnað af rekstri sjóðsins ber sveitarfélögunum að greiða til sjóðsins eftirtalin gjöld:

1. Lántökugjald, er vera skal 1% af lánsfjárhæð þeirra lána, sem sjóðurinn veitir.

1966 Nr. 35 29. apríl

2. Gjald vegna ábyrgða þeirra, sem sjóðurinn tekst á hendur samkvæmt 10. gr. og vera skal ½% af hverri ábyrgðarfjárhæð.

□ Gjöld samkvæmt grein þessari skulu greidd um leið og lán er afgreitt eða ábyrgð veitt.

[□ Skuldabréf fyrir lánum, sem sjóðurinn tekur og veitir, skulu undanþegin stimpilgjöldum.][1)]

[1)] *L. 99/1974, 2. gr.*

■ **13. gr.** Nú vanrækir sveitarfélag greiðslu afborgana og vaxta af lánum úr sjóðnum á réttum gjalddaga, og getur ráðherra þá greitt vanskilin af framlagi hlutaðeigandi sveitarfélags úr Jöfnunarsjóði sveitarfélaga eftir því, sem til vinnst. Sama gildir um greiðslur, sem Lánasjóður sveitarfélaga kann að hafa innt af hendi vegna ábyrgða, sem hann hefur tekizt á hendur samkvæmt 10. gr.

■ **14. gr.** Heimilt skal sveitarstjórnum að koma til geymslu og varðveizlu í Lánasjóði sveitarfélaga sjóðum, sem eru í eign eða umsjá sveitarfélaga, og fela honum að ávaxta þá og hafa á hendi reikningshald þeirra og afgreiðslu, ef um getur samizt.

■ **15. gr.** Reikningsár Lánasjóðs sveitarfélaga er almanaksárið.

□ Ársreikningar sjóðsins skulu gerðir fyrir janúarlok ár hvert.

□ Fjármálaráðherra skipar tvo endurskoðendur til þess að endurskoða reikninga sjóðsins, annan án tilnefningar, og skal hann vera löggiltur, en hinn eftir tilnefningu stjórnar Sambands íslenzkra sveitarfélaga. Skulu þeir hafa lokið endurskoðun reikninga sjóðsins fyrir marzlok ár hvert.

□ Að endurskoðun lokinni afgreiðir stjórn sjóðsins reikningana til félagsmálaráðherra, sem úrskurðar þá.

□ Reikninga sjóðsins skal birta í B-deild Stjórnartíðinda.

■ **16. gr.** Ráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara að fengnum tillögum sjóðsstjórnar.

1971 Nr. 54 6. apríl

Lög um Innheimtustofnun sveitarfélaga.[1)]

[1)] *Sjá einnig l. 93/1962 um Norðurlandasamning um innheimtu meðlaga, sbr. augl. 1/1963.*

■ **1. gr.** Setja skal á stofn Innheimtustofnun sveitarfélaga. Stofnunin skal vera sameign allra sveitarfélaga landsins. Lögheimili Innheimtustofnunarinnar er í Reykjavík.

■ **2. gr.** Stjórn Innheimtustofnunar sveitarfélaga skal skipuð þremur mönnum. Skal einn skipaður af félagsmálaráðherra, en tveir kosnir af fulltrúaráði Sambands ísl. sveitarfélaga. Kjörtímabil stjórnarinnar er fjögur ár. Varamenn skulu skipaðir og kosnir með sama hætti og til jafnlangs tíma og aðalmenn. Tryggingastofnun ríkisins skal tilnefna áheyrnarfulltrúa til setu á fundum stjórnarinnar.

□ Stjórn stofnunarinnar ræður forstjóra hennar, svo og annað fast starfslið stofnunarinnar að fengnum tillögum forstjóra.

□ Launakjör starfsliðs stofnunarinnar skulu ákveðin í samræmi við launakerfi opinberra starfsmanna.

■ **3. gr.** Hlutverk Innheimtustofnunar sveitarfélaga er að innheimta hjá barnsfeðrum meðlög, sem Tryggingastofnun ríkisins hefur greitt mæðrum óskilgetinna barna og fráskildum konum vegna barna þeirra, sbr. 79. gr. laga nr. 40/1963,[1)] og að endurgreiða Tryggingastofnuninni innheimtufé, eftir því sem það innheimtist, sbr. 1. mgr. 4. gr., en fullnaðarskil skal Innheimtustofnunin hafa gert við Tryggingastofnun ríkisins fyrir 1. október næsta ár, sbr. 3. mgr. 4. gr.

□ [Innheimtustofnunin getur tekið að sér, gegn greiðslu, hvers konar innheimtur fyrir einstök sveitarfélög, einkum þó innheimtu á sveitarsjóðaskuldum manna, sem fluttir eru brott úr sveitarfélagi. Stofnunin getur enn fremur, að beiðni ráðuneyta, með sama hætti tekið að sér innheimtu meðlagsskulda erlendra ríkisborgara búsettra hér á landi og meðlög, sem greidd eru erlendis vegna íslenskra ríkisborgara.][2)]

□ Einnig er Innheimtustofnuninni heimilt, sé þess óskað, að taka að sér innheimtu gegn greiðslu á þeim hluta barnsmeðlags, sem hærri er en lögmæltur barnalífeyrir, svo og öðrum kröfum, sem framfærslumaður barns kann að eiga á barnsföður eða barnsmóður, þar með talinn framfærslueyrir hjóna vegna skilnaðar samkvæmt yfirvaldsúrskurði, skilnaðarbréfi, skilnaðarsamningi eða lögum.

[1)] *Nú l. 67/1971.* [2)] *L. 27/1982, 1. gr.*

1971 Nr. 54 6. apríl

■ **4. gr.** Jöfnunarsjóður sveitarfélaga greiðir Innheimtustofnuninni það, sem á vantar, að tekjur hennar nægi til endurgreiðslna til Tryggingastofnunarinnar, sbr. 3. gr., og greiðslu rekstrarkostnaðar hennar.

□ Skal Innheimtustofnunin láta Jöfnunarsjóði í té fyrir 30. júní hvert ár reikninga stofnunarinnar fyrir næstliðið reikningsár.

□ Jöfnunarsjóður sveitarfélaga skal hafa gert fullnaðarskil til Innheimtustofnunarinnar, sbr. 1. mgr. þessarar greinar, fyrir 1. október ár hvert, miðað við reikningsskil í lok undanfarandi árs.

■ **5. gr.** Innheimtustofnun sveitarfélaga annast meðlagainnheimtu hjá barnsfeðrum, hvar sem er á landinu.

□ Barnsföður er skylt að endurgreiða Innheimtustofnuninni meðlag með barni sínu, skilgetnu eða óskilgetnu, þegar og með þeim hætti, sem stofnunin krefst.

□ Nú greiðir barnsfaðir ekki meðlag á réttum tíma samkvæmt ákvæðum yfirvaldsúrskurðar eða skilnaðarleyfisbréfs, og er þá Innheimtustofnuninni heimilt að taka 7% ársvexti af kröfunni frá gjalddaga til greiðsludags.

□ Vanræki barnsfaðir að einhverju eða öllu leyti að verða við innheimtukröfu, getur Innheimtustofnunin:

1. Krafið kaupgreiðanda um að halda eftir hluta af kaupi eða aflahlut til lúkningar meðlögum. Skulu slíkar kröfur ganga fyrir öðrum kröfum, þ. á m. kröfum sveitarsjóða og innheimtumanna ríkissjóðs. Kaupgreiðendur skulu halda slíku innheimtufé aðgreindu frá eigin fé eða fé fyrirtækis. Vanræki kaupgreiðandi að verða við slíkri kröfu, ber hann ábyrgð gagnvart Innheimtustofnuninni allt að þeirri fjárhæð, sem hann hefur greitt barnsföður, eftir að krafa Innheimtustofnunarinnar barst honum. Sama gildir, ef kaupgreiðandi tekur ekki tilskilda fjárhæð af kaupi eða aflahlut eða ef hann skilar ekki innheimtu meðlagsfé til Innheimtustofnunarinnar innan hálfs mánaðar. Gera má lögtak hjá kaupgreiðanda vegna vanrækslu hans í þessu sambandi með sama hætti og hjá meðlagsskuldara sjálfum. Lögtaksrétturinn fyrnist ekki.

2. Krafizt lögtaks í eignum barnsföður. Um fram-

1971 Nr. 54 6. apríl

kvæmd lögtaks skal fara samkvæmt lögum nr. 29 16. desember 1885. Lögtaksrétturinn fyrnist ekki.

3. Krafizt þess, að lögreglan aðstoði við að hafa upp á barnsföður og færi hann á skrifstofu Innheimtustofnunarinnar, ef með þarf, til viðtals og upplýsingagjafar, hafi hann ekki sinnt kvaðningum.

4. Krafizt úrskurðar héraðsdómara (í Reykjavík sakadómara) um vistun barnsföður á vinnuhæli til að vinna af sér meðlagsskuld. Í fyrsta sinni má eigi úrskurða barnsföður til vistar á slíku hæli lengur en 3 mánuði.

5. Krafizt þess, að meðlagsskuldari verði kyrrsettur, ef ástæða er til að ætla, að hann hafi í hyggju að hverfa af landi brott. Héraðsdómari (í Reykjavík sakadómari) úrskurðar um kyrrsetningu. Kyrrsetningarúrskurði má skjóta til Hæstaréttar með sama hætti og kæru samkvæmt lögum um meðferð opinberra mála. Skal útlendingaeftirliti, lögreglustjórum og fyrirtækjum, sem annast fólksflutninga til útlanda, tilkynnt um kyrrsetninguna.

☐ Innheimtustofnunin skal hafa sama rétt og einstakar sveitarstjórnir samkvæmt 45. gr. framfærslulaga, nr. 80/1947, til að krefja skattayfirvöld um upplýsingar um tekjur og eignir barnsfeðra, svo og til að krefja vinnumiðlunarskrifstofur og kaupgreiðendur um að láta þeim í té vinnuskýrslur.

■ **6. gr.** Reikningsár Innheimtustofnunarinnar er almanaksárið.

☐ Reikningar skulu fullgerðir fyrir 31. marz ár hvert, og skal endurskoðun þeirra lokið eigi síðar en 30. júní.

☐ Fulltrúaráð Sambands íslenzkra sveitarfélaga kýs tvo endurskoðendur og tvo til vara til fjögurra ára, og skulu þeir láta sérstaka endurskoðunarskýrslu fylgja áritun sinni á reikninga stofnunarinnar.

☐ Endurskoðaða reikninga skal senda stjórn og fulltrúaráði Sambands íslenzkra sveitarfélaga og félagsmálaráðuneytinu.

☐ Ársreikningarnir skulu birtir í B-deild Stjórnartíðinda.

■ **7. gr.** Setja skal með reglugerð[1] nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara. Einnig skal setja sérstaka reglugerð um rekstur vinnuhælis og vistun á það, sbr. 6. gr. 4. tl.[2]

[1] *Rg. 214/1973 sbr. 549/1980.* [2] *Svo í Stjtíð. en á væntanlega að vera 5. gr. 4. tl.*

■ **8. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1972 og ná til allra meðlagsgreiðslna, sem Tryggingastofnun ríkisins innir af hendi frá og með þeim degi.

1972 Nr. 24 20. maí

Lög um heimild sveitarfélaga til stofnunar og starfrækslu atvinnu- og þjónustufyrirtækja með takmarkaðri ábyrgð.

■ **1. gr.** Sveitarfélögum skal heimilt að stofna til atvinnufyrirtækja með takmarkaðri ábyrgð, sem þau reka ein sem einkaeigendur án hlutdeildar annarra. Skal ábyrgðin þá takmörkuð við stofnfé það, sem lagt er fram til fyrirtækisins, og önnur framlög og ábyrgðir, sem sveitarstjórn kann að ákveða.

■ **2. gr.** Fyrirtækjum sveitarfélaga með takmarkaðri ábyrgð er rétt og skylt að hafa orðin: „Sveitarfélagarekstur með takmarkaðri ábyrgð“ í heiti sínu, eða skammstöfunina: „STÁ“.

■ **3. gr.** Nú er fyrirtæki stofnað skv. lögum þessum, og skal stofnandi þess þá setja því samþykktir,[1] er staðfestar séu af félagsmálaráðherra. Í samþykktum þessum skal greina heiti fyrirtækis og heimilisfang, tilgang þess og upphæð stofnfjár. Þar skulu vera skýr ákvæði um stjórn fyrirtækis og framkvæmdastjóra, valdsvið þeirra og verksvið og hverjir skuldbindi fyrirtækið. Enn fremur skulu vera þar ákvæði um reikningsskil og endurskoðun. Skal hafa hliðsjón af reglum hlutafélagalaga um þessi efni, eftir því sem við á. Ef ráðherra telur, að gallar séu á samþykktum fyrirtækis, skal hann veita stofnanda tækifæri til að bæta úr þeim, en synjar um staðfestingu ella.

[1] *Samþ. 226 og 316/1973.*

■ **4. gr.** Lágmarksstofnfé fyrirtækja þeirra, sem hér um ræðir, skal vera kr. 100 000,00.

■ **5. gr.** Lögreglustjóri skal halda skrá um fyrirtæki þau, sem stofnuð eru skv. lögum þessum. Skal senda honum tilkynningu um stofnun fyrirtækis, er ráðherra hefur staðfest samþykktir þess. Tilkynningin skal síðan birt í Lögbirtingablaði eins og aðrar tilkynningar til félagaskrár. Ráðherra skal setja nánari reglur um, hvað greina skuli í tilkynningum, og láta gera eyðublöð fyrir þær. Breytingar á samþykktum, stjórn og prókúru skal tilkynna og birta eftir sömu reglum og gilda um tilkynningu um stofnun.

■ **6. gr.** Fyrirtæki stofnuð og rekin samkvæmt lögum þessum skulu hlíta skattskyldu eins og félög þau, sem um ræðir í fyrri málslið a-liðar 1. mgr. 5. gr. laga nr. 68/1971,[1] um tekjuskatt og eignarskatt.

[1] *Nú l. 75/1981.*

■ **7. gr.** Ákvæði VIII. kafla laga um hlutafélög, nr. 77 frá 27. júní 1921,[1] um refsingar o. fl. skulu gilda um brot gegn lögum þessum, eftir því sem við á.

[1] *Nú l. 32/1978, XIX. kafli.*

■ **8. gr.** Ráðherra getur með reglugerð sett nánari fyrirmæli um framkvæmd laga þessara.

1972 Nr. 24 20. maí

1945 Nr. 108 31. des.

Lög um byggingarsamþykktir fyrir sveitir og þorp, sem ekki eru löggiltir verzlunarstaðir.

■ **1.—4. gr.** ...[1]

[1] *L. 54/1978, 37. gr.*

■ **[5. gr.** Heimilt er sýslunefndum að ráða byggingarfulltrúa. Skal teiknistofa landbúnaðarins samþykkja ráðningu þeirra.

☐ Laun byggingarfulltrúa greiðist að hálfu af viðkomandi sýslusjóðum eða öðrum aðilum innan héraðsins, en heimilt er sýslunefndum að jafna því niður jöfnum höndum sem fastagjaldi og í hundraðshlutum af heildarfasteignamati jarða og húsa með lóðum. Þó má þetta gjald aldrei fara yfir 2,5‰ af fasteignamatinu.

☐ Byggingarsjóður greiðir helming kostnaðarins.

☐ Greiðsla byggingarsjóðs er háð þeim takmörkunum:

1. Að tala byggingarfulltrúa fyrir sveitir og þorp, sem ekki eru löggiltir verzlunarstaðir, fari ekki yfir 7.

2. Að skipting starfssvæða byggingarfulltrúa sé þessi:

1. Borgarfjarðarsýsla, Mýrasýsla, Hnappadalssýsla, Snæfellsnessýsla og Dalasýsla.

2. Vestur- og Austur-Barðastrandarsýslur, Vestur- og Norður-Ísafjarðarsýslur og Strandasýsla.

3. Vestur- og Austur-Húnavatnssýslur og Skagafjarðarsýsla.

1945 Nr. 108 31. des.

4. Eyjafjarðarsýsla, Suður- og Norður-Þingeyjarsýslur.

5. Norður- og Suður-Múlasýslur og Austur-Skaftafellssýsla.

6. Vestur-Skaftafellssýsla, Rangárvallasýsla og Árnessýsla.

7. Gullbringu- og Kjósarsýsla.

3. Að byggingarfulltrúum séu greidd sömu laun og þeim embættismönnum ríkisins er laun taka eftir VIII. flokki launalaga.[1)]][2)3)]

[1)] *Nú l. 46/1973 og l. 29/1976.* [2)] *L. 26/1948, 3. gr.* [3)] *Um niðurfellingu 5. gr., sjá l. 54/1978, 37. gr. 1. mgr.*

■ **6.—14. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 54/1978, 37. gr.*

1919 Nr. 48 28. nóv.

Lög um löggiltar reglugerðir sýslunefnda um eyðing refa o. fl.[1)]

[1)] *Sjá l. 52/1957.*

■ **1. gr.** Þá er sýslunefnd vill fá löggilta reglugerð um ... þau málefni, er sýslunefndir eiga að setja reglugerðir um, samkvæmt 71. gr. sveitarstjórnarlaga 10. nóv. 1905,[1)] skal hún senda frumvarp sitt stjórnarráðinu til samþykktar og löggildingar. Fallist stjórnarráðið á frumvarpið, þá löggildir það reglugerðina og fyrirskipar, hve nær hún skuli í gildi ganga, og er hún upp frá því skuldbindandi sem lög. Stjórnarráðið sér um, að reglugerðin sé prentuð í Stjórnartíðindum, B-deildinni.

[1)] *Sjá nú l. 58/1961, 92. gr.*

■ **2.—3. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 44/1930.*

■ **4. gr.** Í reglugerð er heimilt að ákveða sektir fyrir brot gegn löggiltri reglugerð, frá 10—500 krónur. Sektir renna í sveitarsjóð, þar sem brot er framið. ...[1)]

[1)] *L. 44/1930.*

■ **5. gr.** Með brot gegn löggiltum reglugerðum skal farið sem almenn lögreglumál.

1877 Nr. 31 14. des.

Lög um að skipta Þingeyjarsýslu og Skaftafellssýslu, hvorri um sig, í tvö sýslufélög.[1)]

[1)] *Um texta laganna vísast til Lagasafns 1965, d. 1331.*

1887 Nr. 27 2. des.

Lög um að skipta Barðastrandarsýslu í tvö sýslufélög.[1)]

[1)] *Um texta laganna vísast til Lagasafns 1965, d. 1331—1332.*

1896 Nr. 3 6. marz

Lög um að skipta Ísafjarðarsýslu í tvö sýslufélög.[1)]

[1)] *Um texta laganna vísast til Lagasafns 1965, d. 1331.*

1973 Nr. 43 24. apríl

Lög um breyting á mörkum Gullbringusýslu og Kjósarsýslu og skipan lögsagnarumdæma.

■ **1. gr.** Í lögsagnarumdæmi Gullbringusýslu eru þessir hreppar: Grindavíkurhreppur, Hafnahreppur, Miðneshreppur, Gerðahreppur, Njarðvíkurhreppur og Vatnsleysustrandarhreppur.

□ Í lögsagnarumdæmi Kjósarsýslu eru þessir hreppar: Garðahreppur, Bessastaðahreppur, Seltjarnarneshreppur, Mosfellshreppur, Kjalarneshreppur og Kjósarhreppur.

■ **2. gr.** Bæjarfógetinn í Hafnarfirði er jafnframt sýslumaður í Kjósarsýslu. Bæjarfógetinn í Keflavík er jafnframt sýslumaður í Gullbringusýslu.

■ **3. gr.** Afnotaréttur sveitarfélaga þeirra, sem um ræðir í lögum þessum, til beitilanda og afrétta helzt óbreyttur eins og verið hefur þrátt fyrir ákvæði laga þessara.

1973 Nr. 43 24. apríl

■ **4. gr.** Lög þessi taka gildi 1. janúar 1974. Jafnframt falla úr gildi lög nr. 22 3. október 1903, um að skipta Kjósar- og Gullbringusýslu í tvö sýslufélög, og síðasta málsgr. 1. greinar laga nr. 46 1971, um lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðarkaupstaðar.

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** 1. Dómsmálaráðherra skipar fyrir um, hvernig málum þeim í Gullbringusýslu, sem ekki eru útkljáð, þegar lög þessi öðlast gildi, skuli skipt milli sýslumannsins í Gullbringusýslu og sýslumannsins í Kjósarsýslu.

2. Eignaskipti og skuldaskil, sem leiðir af tilfærslu hreppa á milli sýslnanna, skulu fara fram hið fyrsta. Rísi ágreiningur, sker félagsmálaráðherra úr.

1907 Nr. 77 22. nóv.

Lög um að skipta Húnavatnssýslu í tvö sýslufélög.[1)]

[1)] *Um texta laganna vísast til Lagasafns 1965, d. 1332.*

III. b. Kaupstaðir og kauptún.

1964 Nr. 19 21. maí

Skipulagslög.[1)]

[1)] *Augl. um fyrirmynd að byggingarsamþykkt fyrir skipulagsskylda staði utan Reykjavíkur, 23/1967.*

I. kafli. Um stjórn skipulagsmála.

■ **1. gr.** Félagsmálaráðuneytið fer með stjórn skipulagsmála samkvæmt lögum þessum.

□ Ráðuneytinu til aðstoðar eru skipulagsstjórn ríkisins og skipulagsstjóri. Í skipulagsstjórn ríkisins eiga sæti 5 menn: Húsameistari ríkisins, vegamálastjóri, vita- og hafnarmálastjóri, svo og tveir menn skipaðir af ráðherra til fjögurra ára eftir almennar sveitarstjórnarkosningar, annar eftir tilnefningu Sambands íslenzkra sveitarfélaga, en hinn án tilnefningar. Varamenn hinna tveggja síðasttöldu skulu skipaðir á sama hátt. Nefndin kýs sér sjálf formann, varaformann og ritara til fjögurra ára í senn.

□ Verkefni skipulagsstjórnar er að ganga frá skipulagsuppdráttum, er berast til staðfestingar, eiga frumkvæði að skipulagningu og endurskipulagningu, þar sem hún telur þess þörf, vera opinberum aðilum til ráðuneytis um allt, sem skipulagsmál varðar, og fara að öðru leyti með stjórn skipulagsmála eftir því, sem segir í lögum þessum. Ef ágreiningur verður milli aðila, sem fara með stjórn skipulagsmála, þ. e. skipulagsstjórnar ríkisins og sveitarstjórnar, sker ráðherra úr, nema öðruvísi sé sérstaklega ákveðið í lögum þessum.

□ Ráðherra ákveður skipulagsstjórn laun, sem greiðast ásamt öllum kostnaði við störf hennar, úr ríkissjóði.

■ **2. gr.** Ráðherra skipar skipulagsstjóra ríkisins að fengnum tillögum skipulagsstjórnar. Hann fer í umboði ráðuneytisins og skipulagsstjórnar með framkvæmdir í skipulagsmálum eftir því, sem lög þessi ákveða.

□ Skipulagsstjóri sér um mælingar, gerð skipulagsuppdrátta og endurskoðun þeirra í samráði við hlutaðeigandi sveitarstjórnir. Hann getur þó leyft, að slíkar

mælingar og gerð skipulagsuppdrátta séu falin sérmenntuðum mönnum, er starfi í samráði við hann. Hann ákveður í samráði við skipulagsstjórn, að hvaða skipulagsverkefnum skuli unnið hverju sinni.

☐ Skipulagsstjóri hefur umsjón með því, að hvarvetna sé farið eftir gildandi skipulagi. Hann skal fylgjast með störfum byggingarnefnda. Skipulagsstjóri skal sitja fundi skipulagsstjórnar og hefur þar málfrelsi og tillögurétt. Honum er heimilt með sama hætti að sitja fundi byggingarnefnda.

☐ Nú telur skipulagsstjóri, að byggingarleyfi brjóti í bága við samþykkt eða fyrirhugað skipulag, og skal hann þá leita úrskurðar ráðherra um, hvort það skuli fellt úr gildi. Ef skipulagsstjóri leitar úrskurðar samkvæmt framansögðu, er óheimilt að hefja eða halda áfram framkvæmdum samkvæmt nefndu byggingarleyfi, unz úrskurður ráðherra liggur fyrir, en leita skal ráðherra áður umsagnar skipulagsstjórnar og viðkomandi sveitarstjórnar, sem skulu senda umsagnir sínar innan hæfilegs frests, sem ráðherra tiltekur.

☐ Skipulagsstjórn og skipulagsstjóri skulu árlega gefa ráðuneytinu skýrslu um störf sín.

☐ Laun skipulagsstjóra, svo og annar kostnaður við störf hans, svo sem laun starfsmanna hans, skrifstofu- og ferðakostnaður, greiðist úr ríkissjóði.

■ **3. gr.** Nú hagar svo til, að skipulag í einu sveitarfélagi er, að dómi skipulagsstjórnar, svo háð skipulagi í nærliggjandi sveitarfélagi, eða í fleiri nærliggjandi sveitarfélögum, að nauðsyn beri til þess að gera að einhverju leyti sameiginlegt skipulag fyrir þessi sveitarfélög, og getur ráðherra þá ákveðið, að samvinnunefnd verði skipuð til þess að gera tillögur um skipulag, sem að þessu leyti er sameiginlegt fyrir sveitarfélögin.

☐ Sveitarstjórnir þær, er hlut eiga að máli, skipa hvor eða hver um sig tvo menn í samvinnunefnd, en skipulagsstjórn skipar einn mann í nefndina, og skal hann vera formaður hennar.

☐ Skipulagsstjórn skal aðstoða nefndina við störf sín eftir þörfum.

☐ Samvinnunefnd getur með samþykki skipulagsstjórnar leitað þeirrar sérfræðiaðstoðar, sem þörf krefur.

☐ Ráðherra setur nefndinni starfsreglur[1] og ákveður kjörtíma hennar, að fengnum tillögum skipulagsstjórnar.

[1] *Reglur 144/1965, 237/1973, 115/1974, 109/1978 og 117/1978.*

II. kafli. Um skipulagsskyldu og eftirlit með framkvæmd hennar.

■ **4. gr.** [Öll sveitarfélög eru skipulagsskyld. Allar byggingar ofanjarðar og neðan og önnur mannvirki, sem áhrif hafa á útlit umhverfisins, aðrar en byggingar á lögbýlum, skulu byggð í samræmi við áður gerðan skipulagsuppdrátt, sem samþykktur hefur verið af hlutaðeigandi sveitarstjórn og skipulagsstjórn ríkisins.

☐ Gera skal skipulagsuppdrætti af öllum þéttbýlisstöðum, þar sem búa 50 manns eða fleiri eða þar sem ætla má að mati skipulagsstjórnar, að þéttbýli rísi.

☐ Þegar sótt er um leyfi til byggingar á lögbýlum, skal fylgja leyfisumsókn til byggingarnefndar auk byggingaruppdrátta afstöðuuppdráttur, þar sem sýndar eru byggingar, sem fyrir eru, og bygging sú, sem sótt er um leyfi til að byggja. Á afstöðuuppdrætti skal ennfremur sýna veg að býlinu og tengingu hans við þjóðveg. Þá skulu ennfremur sýndar vatnslagnir og holræsalagnir að og frá býli.

☐ Ráðherra getur að fengnum tillögum skipulagsstjórnar látið gera drög að héraða- og landshlutaskipulagi.][1]

[1] *L. 31/1978, 1. gr.*

■ **5. gr.** Á skipulagsskyldu svæði skulu allar byggingar og önnur mannvirki gerð í samræmi við gildandi skipulagsuppdrátt. Þess skal og gætt, að öllum lögnum rafmagnsveitna, síma, vatnsveitna o. s. frv. sé hagað í samræmi við hann. Sveitarstjórn (byggingarnefnd) ber að sjá um, að svo sé gert.

☐ [Nú er skipulagsuppdráttur ekki fyrir hendi af sveitarfélagi eða af hluta þess, sbr. 4. gr., eða af skipulagsskyldum stað og getur þá sveitarstjórn (byggingarnefnd), að fengnum meðmælum skipulagsstjórnar, leyft einstakar byggingarframkvæmdir, sem um kann að verða sótt. Leyfi fyrir slíkum byggingum getur sveitarstjórn bundið tilteknum skilyrðum, sbr. 2. mgr. 12. gr. og 3. mgr. 4. gr.][1]

[1] *L. 31/1978, 2. gr.*

■ **6. gr.** Nú er bygging eða gerð mannvirkis hafin á skipulagsskyldu svæði, án þess að tilskilin leyfi séu fengin, eða á annan hátt byggt en leyfi stendur til og skipulag gerir ráð fyrir, og skal sveitarstjórn (byggingarnefnd) þá hlutast til um, að framkvæmdir verði þegar stöðvaðar og fjarlægt það, sem byggt kann að hafa verið án leyfis. Gerist þess þörf, skal leitað til hlutaðeigandi yfirvalds, og skal farið með slík mál að hætti opinberra mála.

☐ Sveitarsjóður greiðir kostnað við framkvæmd yfirvalds, en skyldur skal hinn seki að endurgreiða kostnaðinn. Sveitarsjóður á forgangsveð fyrir endurgreiðslukröfu sinni í því efni, sem komið er í hina ólöglegu byggingu.

☐ Nú kemur í ljós, að skipulagsákvæði eru brotin, og sveitarstjórn beitir ekki valdi sínu til að leiðrétta það, og skal þá ráðuneytið, að fengnum tillögum skipulagsstjórnar, hlutast til um, að mannvirki, sem tvímælalaust brjóta í bág við gildandi skipulag, verði fjarlægð á kostnað sveitarsjóðs.

III. kafli. Um mælingar skipulagsskyldra staða.

■ **7. gr.** Á öllum skipulagsskyldum stöðum skal mæla svæði það, sem byggð nær yfir, og eigi minna land umhverfis en ætla má, að fullnægi eðlilegum vexti byggðarinnar næstu 25 ár.

☐ Skipulagsstjóri ákveður í samráði við skipulagsstjórn, hvar mælingar og endurskoðun eldri mælinga skuli fram fara hverju sinni.

■ **8. gr.** Eigendum (umráðamönnum) lands og lóða er skylt að leyfa mælingamönnum umferð um lönd og lóðir eftir því, sem þörf krefur, vegna mælinga og leyfa þeim að setja föst merki (hæðarmerki á hús og merki á jörðu), þar sem slíkt er nauðsynlegt, enda sé það ekki til lýta eða tjóns.

■ **9. gr.** Um gerð og frágang uppdrátta samkvæmt þessum kafla fer eftir reglugerð,[1] sem ráðherra setur.

[1] *Rg. 18/1922.*

IV. kafli. Um gerð skipulagsuppdrátta.[1]

[1] *Rg. 217/1966, sbr. 102/1978.*

■ **10. gr.** Á skipulagsuppdrætti, samkvæmt 4. gr., skal

sýna aðalumferðaræðar, skiptingu fyrirhugaðrar byggðar í íbúðarhverfi, iðnaðarhverfi, hafnarhverfi og opin svæði, svo og staðsetningu nauðsynlegra bygginga til almenningsþarfa o. s. frv. Þar skal einnig gera grein fyrir nýtingarhlutfalli, sbr. 13. gr.

☐ Heimilt er skipulagsstjórn með samþykki sveitarstjórnar að fresta ákvörðun um skipulagningu hluta af landssvæði skipulagsskylds staðar, og skal þá auðkenna slíkt svæði sérstaklega. Slík ákvörðun getur gilt allt að 10 ár í senn, en að loknum þeim tíma skal tekið til nýrrar athugunar, hvort ráðizt skuli í skipulagningu þessa svæðis að nokkru eða öllu leyti.

☐ Ef ekki næst samkomulag milli skipulagsstjórnar og sveitarstjórnar um það, hvort nota skuli heimild til frestunar, samkvæmt 2. mgr., sker ráðherra úr, en leita skal hann áður umsagnar beggja aðila.

☐ Sveitarstjórn skal láta þinglýsa slíkum ákvörðunum sem kvöðum á þær eignir, sem ákvarðanirnar taka til. Slík skjöl skulu undanþegin gjöldum í ríkissjóð og sveitarsjóð.

■ **11. gr.** Þar sem gerður hefur verið skipulagsuppdráttur, skv. 10. gr., skal, þar sem þörf krefur, einnig gera séruppdrætti að skipulagi einstakra bæjarhverfa.

☐ Á séruppdrætti skal gerð nánari grein fyrir skipulaginu í einstökum atriðum, svo sem legu og breidd gatna, breidd akbrauta og gangstétta, lóðamörkum, staðsetningu bygginga, stærð þeirra og hæð. Þar má og kveða nánar á um gerð húsa og útlit eftir því, sem ástæða þykir til.

☐ Á séruppdrætti er heimilt að víkja nokkuð frá meginreglum skipulagsuppdráttar, samkvæmt 10. gr., að því er varðar einstök atriði skipulags, þó því aðeins, að með því verði ekki raskað að verulegu leyti nýtingarhlutfalli því, sem ákveðið hefur verið í hverfinu samkvæmt 13. gr.

■ **12. gr.** Nú er ákveðið að beita ákvæðum 3. gr. um svæðaskipulagningu, og skal þá gera uppdrátt af því svæði, sem um er að ræða, svo sem fyrir er mælt í 10. gr., eftir því sem þörf krefur.

☐ Ef talið er æskilegt að fresta um tiltekið árabil, þó ekki lengur en 10 ár í senn, ákvörðun um skipulagningu hluta af svæðinu, skal auðkenna það sérstaklega á uppdrætti. Er þá óheimilt að reisa á svæðinu nokkur varanleg mannvirki, nema sérstök heimild skipulagsstjórnar komi til. Heimilt er þó sveitarstjórn í samráði við skipulagsstjóra að leyfa byggingar á svæðinu, er hún telur slíkt nauðsynlegt vegna atvinnurekstrar, sem þar er fyrir. Binda má leyfi því skilyrði, að umrætt mannvirki verði fjarlægt sveitarsjóði að kostnaðarlausu, þegar þess verður krafizt.

☐ Þinglýsa má slíkum ákvörðunum sem kvöðum á þeim eignum, sem ákvarðanir taka til. Skulu slík skjöl undanþegin gjöldum í ríkissjóð og sveitarsjóð.

☐ Samvinnunefndin skal sérstaklega auðkenna þau svæði, sem hún telur heppilegast að skipulögð verði endanlega og gerð byggingarhæf á næstu 10 árum frá því að uppdrátturinn tekur gildi.

☐ Í reglugerð má kveða nánar á um gerð slíkra uppdrátta, sbr. og 13. gr.

■ **13. gr.** Ráðherra skal, að fengnum tillögum skipulagsstjórnar, setja reglugerð[1] um gerð skipulagsuppdrátta, samkv. 10. og 11. gr.

☐ Þar skal m. a. ákveðið um mælikvarða og frágang uppdrátta, og hver greinargerð fylgja skuli uppdrætti. Einnig skal þar ákveðið, hvaða lágmarkskröfur gera skuli um fjölda opinna bifreiðastæða, er fylgja hverju húsi eða byggingarreit, og skal í því efni miða við notkun þess, svo og um stærð leiksvæða fyrir börn á lóðum íbúðarhúsa og athafnasvæði fyrir íbúa að öðru leyti. Enn fremur skal þar kveðið á um lágmarksfjarlægð milli húsa, og skal í því efni við það miðað, að í íbúðarhverfum njóti fullnægjandi birtu á aðalsólarhlið húss. Þá skal og kveða þar á um nýtingarhlutfall í hinum ýmsu hverfum, en nýtingarhlutfall er hlutfallið milli samanlagðs gólffletar húss og lóðarstærðar. Ákveða má, að auðkenndir skuli sérstaklega á uppdrætti þeir staðir, sem eru áberandi, t. d. við torg og aðalgötur, og sé leyfi til byggingar þar bundið samþykki skipulagsstjórnar.

[☐ Þá skal kveða á um, að hið skipulagða svæði geri fötluðu og öldruðu fólki auðvelt að komast leiðar sinnar og að tekið skuli að öðru leyti tillit til sérþarfa þess, svo sem varðandi götur, gangstéttir, bifreiðastæði og staðsetningu íbúðarhúsa, sem sérstaklega eru ætluð þessu fólki.][2]

[1] *Rg. 217/1966, sbr. 102/1978.* [2] *L. 31/1978, 3. gr.*

■ **14. gr.** Skipulagsstjórn getur með samþykki ráðherra látið fram fara opinbera samkeppni um skipulag ákveðins sveitarfélags, hluta þess eða svæðis, sem nær að nokkru leyti eða öllu yfir tvö sveitarfélög eða fleiri. Áður en slík samkeppni er ákveðin, skal skipulagsstjórn leita umsagnar þeirra sveitarstjórna, sem hlut eiga að máli.

☐ Um samkeppnina skal fara eftir þeim samkeppnisreglum, er skipulagsstjórn samþykkir, en að öðru leyti sker ráðherra úr vafaatriðum, og er úrskurður hans fullnaðarúrskurður.

■ **15. gr.** Þegar skipulagsstjórn hefur samþykkt tillögu að skipulagsuppdrætti, samkvæmt 10. gr. (svo og 11. gr. að því leyti sem slíkt er nauðsynlegt), skal tillagan send viðkomandi sveitarstjórn (sveitarstjórnum) til umsagnar. Sveitarstjórn skal láta í té umsögn sína innan þriggja mánaða, nema lengri frestur sé settur. Ef umsögn berst ekki innan tiltekins frests, telst sveitarstjórn hafa samþykkt uppdráttinn að svo stöddu.

■ **16. gr.** Þegar samvinnunefnd hefur lokið tillögu um skipulag ásamt rökstuddri greinargerð fyrir henni, skal hún senda málið til meðferðar skipulagsstjórnar.

☐ Nú fellst skipulagsstjórn á skipulagstillöguna og skal tillagan þá send til umsagnar þeirra sveitarfélaga, sem hún tekur til. Sveitarstjórn skal láta í té umsögn innan þriggja mánaða, nema lengri frestur sé veittur. Ef umsögn berst ekki innan tilskilins frests, telst sveitarstjórn hafa samþykkt uppdráttinn að svo stöddu.

☐ Ef sveitarstjórn gerir breytingartillögur og samvinnunefnd getur ekki á þær fallizt, þá skal skipulagsstjóri boða til fundar samvinnunefndar og fulltrúa þeirra sveitarstjórna, sem um málið hafa fjallað að því leyti, sem málið geti varðað viðkomandi sveitarstjórn. Náist ekki samkomulag þar, ákveður skipulagsstjórn, hvort tillagan skuli lögð fram.

☐ Nú hefur verið gerður skipulagsuppdráttur og ákveður skipulagsstjórn þá, hvort taka skuli athugasemdir sveitarstjórna til greina að einhverju eða öllu leyti.

V. kafli. Um framlagningu skipulagstillagna, samþykkt þeirra og staðfestingu.

■ **17. gr.** Nú ákveður skipulagsstjórn að leggja skipulagstillögu, samkvæmt 15. og 16. gr., fram opinberlega, og skal hún þá auglýsa slíkt á þann hátt, sem venja er um auglýsingar stjórnvalda á umræddum stað. Skal þar tilgreint yfir hvaða svæði tillagan nái, hvar uppdrættir ásamt fylgiskjölum séu til sýnis og hve lengi, en það má eigi vera skemur en 6 vikur, hvert skila skuli athugasemdum við tillöguna og innan hvers frests, en hann má eigi vera skemmri en 8 vikur frá birtingu auglýsingar, og jafnframt skal tekið fram, að þeir, sem eigi geri athugasemdir innan tilskilins frests, teljist samþykkja tillöguna.

□ Skipulagsstjórn getur falið sveitarstjórn að annast framlagningu tillagna og auglýsinga, samkvæmt 1. mgr.

■ **18. gr.** Athugasemdum við skipulagstillögu skal skilað til sveitarstjórnar.

□ Sveitarstjórn skal innan 8 vikna, nema skipulagsstjórn ákveði lengri frest, senda skipulagsstjórn athugasemdir þær, er borizt hafa, ásamt umsögn sinni um hverja athugasemd og endanlega umsögn um uppdráttinn.

□ Hafi samvinnunefnd fjallað um skipulagstillöguna, skal leitað umsagnar hennar um athugasemdirnar.

□ Skipulagsstjórn gengur síðan endanlega frá uppdrættinum og sendir hann ráðherra til staðfestingar.

□ Þegar ráðherra hefur staðfest uppdrátt, skal það birt í Stjórnartíðindum ásamt greinargerð skipulagsstjórnar um mörk hins skipulagða svæðis og annað, er hún telur máli skipta.[1)]

[1)] *T. d. augl. 203/1979 (Selfoss), 252/1982 (Dalvík), 425/1982 (Hveragerði), 794/1982 (Hafnarfjörður).*

■ **19. gr.** Nú telur skipulagsstjórn eða sveitarstjórn, að endurskoða eða breyta þurfi staðfestum skipulagsuppdrætti, og fer þá um málsmeðferð, skv. 15.—18. gr., eftir því, sem við á hverju sinni.

□ Byggingarframkvæmdir á þeim svæðum, sem óskað er breytingar skipulags á, eru þá háðar ákvæðum 2. mgr. 5. gr., sbr. 6. gr., unz endurskoðun eða breytingu skipulagsins er lokið.

□ Nú óskar sveitarstjórn, að gerðar verði breytingar á staðfestum skipulagsuppdrætti, er séu það óverulegar, að ekki sé talin ástæða til meðferðar, samkvæmt 1. mgr., og skal þá gera tillögu til skipulagsstjórnar um breytingarnar.

□ Tillögunni skal fylgja yfirlýsing sveitarstjórnar um það, að hún taki að sér að bæta það tjón, er einstakir aðilar kunna að verða fyrir við breytinguna. Ef skipulagsstjórn fellst á breytinguna, staðfestir hún hana, tilkynnir hana ráðuneytinu, sem sér um, að frá henni verði skýrt í Stjórnartíðindum.

■ **20. gr.** Heimilt er sveitarstjórn með samþykki skipulagsstjórnar að fresta um ákveðið árabil, þó ekki lengur en 10 ár í senn, staðfestingu skipulagsuppdráttar ákveðins svæðis, samkvæmt 10. (og 11. gr.), enda sé land það, sem uppdrátturinn tekur til, að öllu leyti í eigu sveitarfélagsins eða aðila, sem samþykkja þá tilhögun.

□ Þá er sveitarstjórn með sama hætti heimilt að fresta staðfestingu, ef sérstök óvissa ríkir um þýðingarmikil atriði, sem haft geta veruleg áhrif á framkvæmd skipulagsins.

□ Þegar svo stendur á, sem í 1. mgr. segir, er heimilt að falla frá þeirri opinberu auglýsingu og birtingu skipulagstillagna, sem um ræðir í þessum kafla.

□ Þótt uppdráttur hljóti ekki staðfestingu, samkvæmt 1. mgr., er sveitarstjórn (byggingarnefnd) skylt að fara eftir honum, og verður honum ekki breytt, nema gætt sé reglna 19. gr., eftir því sem við á.

■ **21. gr.** Nú hefur skipulag hlotið staðfestingu, en lóðaskipting á tilteknum byggingarreit eða hluta hans er að dómi skipulagsstjórnar svo óhentug, að miklum erfiðleikum er bundið eða ekki unnt að byggja samkvæmt því, nema breyting á lóðamörkum komi til, og skal hún þá gera tillögu um nýja lóðaskiptingu. Ef sveitarstjórn samþykkir lóðaskiptinguna, skal hún leita samkomulags við lóðaeigendur um nauðsynlegar breytingar.

□ Ef ekki næst samkomulag, getur sveitarstjórn látið fram fara eignarnám í samræmi við ákvörðun sína.

■ **22. gr.** Nú er lóð á skipulögðum reit að dómi skipulagsstjórnar svo óheppilega löguð eða svo lítil, að ekki megi nýta til bygginga samkvæmt skipulagi, og má þá ákveða, að hún verði lögð við aðra lóð eða lóðir.

□ Ef eigendur verða ekki ásáttir um eignarhlutdeild í hinni nýju lóð, skal úr þeim ágreiningi skorið með mati dómkvaddra manna.

VI. kafli. Um framkvæmd skipulags eldri hverfa.

■ **23. gr.** Nú telur sveitarstjórn rétt að beita sér fyrir því, að hafizt verði handa um endurbyggingu byggingarreits eða hluta af honum í samræmi við staðfest skipulag, og skal þá gerð um það sérstök ályktun.

□ Ályktun þessi skal tilkynnt skriflega eigendum (umráðamönnum) fasteigna á umræddu svæði. Nú telur sveitarstjórn vafa leika á því, hverjum tilkynna skuli, og skal þá jafnframt birta tilkynninguna í Lögbirtingablaði einu sinni. Skulu aðilar innan frests, sem sveitarstjórn ákveður og eigi má vera skemmri en fjórar vikur, tilkynna skriflega, hvort þeir óski að taka að sínu leyti þátt í endurbyggingunni og hefjast handa innan þess tíma, sem sveitarstjórn tiltekur.

□ Þegar sveitarstjórn hefur kynnt sér, hverjar undirtektir ályktunin hefur fengið, ákveður hún, hvort málinu skuli haldið áfram að sinni.

□ Ef ákveðið verður að halda áfram, skal tilkynna aðilum þá ákvörðun og jafnframt boða til sameiginlegs fundar þeirra. Skal í þeirri tilkynningu tekið fram, að verði af félagsstofnun um málið, megi þeir, sem ekki gerast þátttakendur, vænta þess, að fasteign (fasteignir) þeirra á svæðinu verði tekin eignarnámi af sveitarstjórn.

□ Heimilt er sveitarstjórn að binda eignarnám því skilyrði, að þeir, sem eru aðilar, skuldbindi sig til að kaupa viðkomandi eignir fyrir það verð, er sveitarsjóður verður að hlíta, þannig að hann verði skaðlaus.

□ Skylt er sveitarstjórn að bjóða aðilum, sem tjáð hafa sig fylgjandi félagsstofnun, forkaupsrétt. Ef fleiri en einn óska að neyta forkaupsréttar, sker sveitarstjórn úr, hverjum selja skuli. Ef forkaupsréttur er ekki notaður, getur sveitarsjóður selt hverjum þeim, sem gengst undir skuldbindingar um þátttöku í endurbyggingu með þeim skilmálum, sem sveitarstjórn setur.

■ **24. gr.** Þegar þannig hefur verið gengið frá, að allir

1964 Nr. 19 21. maí

eigendur fasteigna á viðkomandi byggingarreit eða hluta byggingarreits hafa lýst sig reiðubúna að hefja byggingarframkvæmdir, skal fara fram mat, framkvæmt af dómkvöddum matsmönnum, ef eigendur verða ekki sammála um verð eignanna.

☐ Kostnaður við matið skal greiddur úr sveitarsjóði, en heimilt er að endurkrefja eigendur viðkomandi fasteigna um helming kostnaðarins miðað við eignarhluta hvers um sig. Um framkvæmd mats fer eftir reglum laga nr. 61/1917.[1)]

[1)] *Nú l. 11/1973.*

■ **25. gr.** Ef aðilar verða ekki ásáttir um annað félagsform, skal stofnað hlutafélag, og hefur sveitarstjórn forgöngu um þá stofnun.

☐ Hlutdeild hvers um sig í hlutafélaginu skal miða við það lóðarandvirði (matsverð), sem hann leggur fram. Andvirði mannvirkja, sem á reitnum eru, og nauðsynlegt verður að fjarlægja, svo og niðurrifskostnað, skal telja til byggingarkostnaðar, nema öðruvísi semjist milli aðila.

VII. kafli. Um forkaupsrétt, eignarnám og skaðabætur.

■ **26. gr.** Sveitarstjórn getur með sérstakri samþykkt[1)] áskilið sveitarfélagi forkaupsrétt að lóðum og öðrum fasteignum innan sveitarfélagsins, ef hún telur slíkt nauðsynlegt af skipulagsástæðum. Um meðferð slíkra mála fer eftir ákvæðum laga nr. 22/1932.

[1)] *T. d. samþ. 454/1978 (Neskaupstaður), 74/1981 (Keflavík).*

■ **27. gr.** Heimilt er sveitarstjórn, að fengnu samþykki ráðherra, að taka eignarnámi landsvæði (fasteignir) innan sveitarfélagsins, ef skipulagsstjórn telur það nauðsynlegt vegna fyrirsjáanlegrar og eðlilegrar þróunar sveitarfélagsins.

■ **28. gr.** Heimilt er sveitarstjórn að taka einstakar fasteignir eða hluta fasteignar eignarnámi, ef þess gerist nauðsyn vegna framkvæmda á staðfestu skipulagi.

■ **29. gr.** Skaðabætur vegna framkvæmda á skipulagi skulu því aðeins greiddar, að um eignarnám sé að ræða, samkvæmt lögum þessum, eða svo sé ástatt, sem segir í grein þessari.

☐ Nú gerir staðfest skipulag ráð fyrir því, að lóð rýrni svo mjög, að hún verði illa nothæf til byggingar, að dómi dómkvaddra manna, og skal þá greiða bætur, ef eigandi (umráðamaður) getur sýnt fram á, að hann verði fyrir tjóni af þessum sökum. Bætur mega nema heildarandvirði eignarinnar, ef krafizt verður, að sveitarfélag taki við henni allri, en slíkt er þó því aðeins skylt, að sá hluti lóðar, sem eftir verður, sé að dómi dómkvaddra manna ónothæfur til byggingar.

☐ Nú er ákveðin á staðfestum skipulagsuppdrætti tiltekin lega götu eða vegar eða að tiltekið svæði skuli tekið til almenningsnota, og slíkt veldur því, að dómi dómkvaddra manna, að eigandi fasteignar getur ekki nýtt hana eins og eðlilegt er miðað við allar aðstæður, m. a. hagnýtingu fasteigna í næsta nágrenni, og á hann þá rétt á bótum. Ef eigandi krefst, er sveitarstjórn skylt að kaupa eignina fullu verði.

☐ Við ákvörðun bóta vegna skipulagsaðgerða skal taka tillit til þeirrar verðhækkunar, sem þær hafa í för með sér á viðkomandi eign. Ef talið er, að verðhækkunin sé jafnmikil eða meiri en bótaskylt tjón, skal engar bætur greiða. Enn fremur ber að miða við eftirtalin atriði í sambandi við ákvörðun bóta: Hvort nýtt skipulag hefur áhrif nú þegar eða síðar á verðmæti eignarinnar, hverjar kröfur eru gerðar um nýtingarhlutfall, húsahæðir, bifreiðastæði, leiksvæði barna, opin svæði o. s. frv., að því er snertir sambærilegar eignir, enn fremur hvort skipulagið gerir viðhorf fasteignarinnar gagnvart götu hagstæðara eða óhagstæðara en áður var o. s. frv. Þá ber og að miða við þann arð, sem telja má, að eðlileg notkun eignarinnar gefi af sér.

☐ Sá, sem telur sig eiga rétt á bótum, samkvæmt þessari grein, skal senda kröfu sína til sveitarstjórnar innan tilskilins frests, sem sveitarstjórn ber að auglýsa með þeim hætti, sem venja er um auglýsingar stjórnvalda á hverjum stað. Fresturinn má ekki vera skemmri en 8 vikur.

☐ Sveitarstjórn annast um, að dómkvaddir verði matsmenn til að ákveða bætur samkvæmt þessari grein. Allar bætur samkvæmt lögum þessum skulu greiddar úr sveitarsjóði. Um framkvæmd mats fer samkvæmt lögum nr. 61/1917.[1)]

[1)] *Nú l. 11/1973.*

■ **30. gr.** Nú er land í einkaeign og eigandi óskar, að því eða hluta þess verði breytt í byggingarlóðir, samkvæmt gildandi skipulagi, og skal sveitarstjórn slíkt heimilt, enda láti landeigandi endurgjaldslaust af hendi við sveitarfélagið til almenningsþarfa, t. d. gatna, leikvalla o. s. frv., sem svarar ⅓ af heildarflatarmáli þeirra byggingarlóða, sem heimild sveitarstjórnar nær til. Ef landeigandi ræður ekki yfir nægu landi umfram lóð eða lóðir, getur sveitarstjórn heimilað, að hann leysi sig undan kvöð þessari með því að greiða andvirði þess, sem á vantar, samkvæmt mati dómkvaddra manna.

☐ Sveitarstjórn getur frestað því að nota heimild, samkvæmt 1. mgr., þar til gerðar hafa verið fullnægjandi götur og holræsi, þannig að lóðir séu byggingarhæfar. Hún getur bundið slíka heimild því skilyrði, að greitt verði tiltekið gjald í sveitarsjóð, og fer um upphæð gjaldsins eftir gjaldskrá, er sveitarstjórn semur og ráðherra staðfestir. Skal upphæðin við það miðuð, að landeigandi greiði allt að ⅘ áætlaðs kostnaðar við gerð gatna og holræsa. Þegar þeir, sem hlut eiga að máli, hafa greitt gjaldið, er sveitarstjórn skylt að hefja framkvæmdir og ljúka þeim innan hæfilegs tíma. Greiðslur samkvæmt þessari gjaldskrá má innheimta með lögtaki, ef þörf krefur.

VIII. kafli. Um lóðaskrá o. fl.

■ **31. gr.** Óheimilt er á skipulagsskyldum stöðum að skipta löndum og lóðum eða breyta landamerkjum og lóðamörkum, nema samþykki sveitarstjórnar komi til, og getur hún krafizt þess, að gerður sé fullnægjandi uppdráttur af landi, er skipta skal.

[☐ Innan skipulagsskyldra staða getur sveitarstjórn, að fengnu samþykki skipulagsstjórnar, bannað efnistöku, grjótnám eða annan verulegan tilflutning eða brottnám jarðarefna, ef líklegt má telja, að það valdi röskun lands, sem leitt getur af sér uppblástur eða valdið verulegum erfiðleikum við framkvæmd skipulags, sem þegar hefur verið ákveðið, eða við væntanlega gerð skipulagsuppdrátta af svæðinu og framkvæmd síðar. Sömuleiðis getur sveitarstjórn með samþykki skipulagsstjórnar sett það skilyrði fyrir því að falla frá slíku banni, að landsvæði það, sem efni er tekið úr, verði að

1964 Nr. 19 21. maí

framkvæmdum loknum lagfært eftir ákvörðun sveitarstjórnar, og krafizt hæfilegra trygginga fyrir efndum.][1)]

[1)] *L. 25/1972, 1. gr.*

■ **32. gr.** Ráðuneytið getur ákveðið, að sveitarstjórn á skipulagsskyldum stað láti á kostnað sveitarsjóðs gera lóðaskrá, þar sem tilgreind skulu öll lönd og lóðir innan sveitarfélagsins eða tiltekins hluta þess. Í reglugerð skal kveða nánar á um gerð lóðaskrár.

IX. kafli. Um greiðslu kostnaðar o. fl.

■ **33. gr.** Kostnaður við mælingar, sem skipulagsstjóri framkvæmir, skal greiddur úr ríkissjóði. Skylt er sveitarfélagi að endurgreiða helming slíks kostnaðar vegna mælinga, sem framkvæmdar eru í þess þágu.

□ Ef sveitarfélag annast mælingar, skal kostnaður við þær mælingar greiddur úr sveitarsjóði, en skylt er ríkissjóði að endurgreiða helming slíks kostnaðar, enda hafi skipulagsstjórn samþykkt, að sveitarfélagið annaðist mælingarnar. Ef ágreiningur verður um skiptingu kostnaðar, samkvæmt þessari grein, sker ráðherra úr.

■ **34. gr.** Kostnaður við skipulagningu, sem skipulagsstjórn annast, skal greiddur úr ríkissjóði. Skylt er sveitarfélagi að endurgreiða helming slíks kostnaðar vegna skipulagningar, sem framkvæmd er í þess þágu. Sama gildir um kostnað samvinnunefndar, samkvæmt 3. gr. Verði ágreiningur á milli sveitarfélaga um skiptingu kostnaðar, sker ráðherra úr, að fengnum tillögum skipulagsstjórnar.

□ Nú hefur sveitarstjórn annazt fyrir eigin reikning undirbúning og gerð skipulagsuppdrátta í sínu sveitarfélagi með samþykki skipulagsstjórnar og undir yfirstjórn hennar, og er þá ráðherra heimilt að endurgreiða úr ríkissjóði helming kostnaðar sveitarstjórnar við slíkar framkvæmdir, þó eigi hærri fjárhæð en nemur helmingi þeirra gjalda, sem greiðast af gjaldskyldum eignum í sveitarfélaginu, samkvæmt 35. gr. laga þessara.

[□ Þá getur skipulagsstjórn heimilað sveitarstjórn að annast á eigin kostnað tiltekið skipulagsverkefni undir yfirstjórn skipulagsstjórnar. Ráðherra er þá heimilt að láta greiða úr ríkissjóði allt að helmingi kostnaðar sveitarstjórnar við það verkefni, enda hafi skipulagsstjórn staðfest samning sveitarstjórnar við þann aðila, sem verkefnið tekur að sér, þ. á m. kveðið á um hámarksframlag ríkissjóðs.][1)]

[1)] *L. 41/1972, 1. gr.*

■ **35. gr.** Til þess að standast straum af kostnaði ríkissjóðs af framkvæmd skipulagsmála, samkvæmt lögum þessum, er ráðherra heimilt að ákveða með sérstakri reglugerð,[1)] að innheimt skuli í ríkissjóð sérstakt gjald, skipulagsgjald, sem nema má allt að 3‰ af brunabótaverði hverrar nýbyggingar, sem reist verður á skipulagsskyldum stað, og fellur það í gjalddaga, þegar brunabótavirðing hefur farið fram. Það hefur lögveð í eigninni og gengur fyrir öllum öðrum veðkröfum, er á henni hvíla. Innheimta má gjaldið með lögtaki.

[□ Auk skipulagsgjalds, sem um ræðir í 1. mgr., skal árlega greiða úr ríkissjóði til framkvæmdar skipulagsmála eigi lægri fjárhæð en nemur helmingi skipulagsgjalda liðins árs.][2)]

[1)] *Rg. 167/1980.* [2)] *L. 42/1974, 1. gr.*

X. kafli. Refsiákvæði o. fl.

■ **36. gr.** Brot gegn lögum þessum skulu varða sektum ...[1)], sem renna í ríkissjóð, nema þyngri refsing liggi við í öðrum lögum. Um meðferð slíkra mála skal fara að hætti opinberra mála.

□ Ef aðili vanrækir að vinna verk, sem honum er skylt að vinna samkvæmt lögum þessum, eða það er unnið á annan hátt en fyrir er mælt, getur skipulagsstjórn lagt fyrir hann að vinna það á tilskilinn hátt að viðlögðum allt að [5000][1)] króna dagsektum, er renna í ríkissjóð, og má innheimta þær með lögtaki.

[1)] *L. 75/1982, 21. gr.*

1964 Nr. 19 21. maí

Lög um Landkaupasjóð vegna kaupstaða og kauptúna.

1981 Nr. 54 29. maí

■ **1. gr.** Tilgangur þessara laga er að mynda sjóð, sem hafi það hlutverk að veita kaupstöðum og kauptúnum lán til kaupa á landi innan marka hlutaðeigandi sveitarfélags, enda telji sveitarstjórn nauðsyn á að eignast landið vegna almennra þarfa og ráðuneytið fallist á það sjónarmið.

□ Einnig er heimilt að veita í sérstökum tilfellum lán vegna nauðsynlegrar landfyllingar, þar sem skortur er á landi vegna þróunar byggðar.

■ **2. gr.** Sjóðurinn skal vera í vörslu félagsmálaráðuneytis, sem tekur ákvarðanir um einstakar lánveitingar svo og lántökur sjóðsins skv. 7. gr.

■ **3. gr.** Einstök lán mega nema allt að 60% af kaupverði lands. Rétt er að synja um lánveitingu, ef ráðuneytið telur kaupverð lands óhæfilega hátt.

□ Kjör á útlánum skulu vera í samræmi við útlánskjör fjárfestingarlánasjóða á hverjum tíma og kjör á lánum, sem sjóðurinn tekur vegna starfsemi sinnar.

■ **4. gr.** Til tryggingar lánum skulu vera veð í hinu keypta landi svo og framlög til sveitarfélags úr Jöfnunarsjóði sveitarfélaga, sbr. lög nr. 73/1980. Eigi má selja land, sem keypt hefur verið skv. lögum þessum, nema samþykki ráðuneytisins komi til.

■ **5. gr.** Auk lánveitinga skv. 2. og 3. gr. er ríkisstjórninni heimilt að ábyrgjast lán vegna kaupa á landi, þannig að samanlögð lánveiting og ábyrgð nemi allt að 90% af kaupverði lands.

■ **6. gr.** Ráðstöfunarfé sjóðsins er:

a. Fé það, sem við gildistöku laga þessara er í sjóði skv. lögum nr. 41/1963 með síðari breytingum, svo og vextir og afborganir af því fé.

b. Lán, sem sjóðurinn tekur skv. 2. gr. og 7. gr.

c. Afborganir og vextir af veittum lánum.

■ **7. gr.** Heimilt er ríkisstjórninni að taka lán vegna sjóðsins svo að hann geti gegnt hlutverki sínu skv. 1. gr.

■ **8. gr.** Félagsmálaráðuneytið annast bókhald og fjárreiður sjóðsins. Heimilt er þó ráðuneytinu að semja við lánastofnun um að annast afgreiðslustörf fyrir sjóðinn, svo og bókhald og fjárreiður gegn ákveðinni þóknun.

■ **9. gr.** Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af ríkisendurskoðun og birtir í B-deild Stjórnartíðinda. Jafnframt skal senda eintak af ársreikningum sjóðsins til ríkisbókhalds.

■ **10. gr.** Fjármálaráðuneytinu er heimilt að fella niður þinglesturs- og stimpilgjöld af afsalsbréfum fyrir löndum og lóðum, sem sveitarfélög kaupa, einnig þótt þau njóti ekki aðstoðar skv. lögum þessum. Sama gildir um önnur lánsskjöl, sem út eru gefin vegna slíkra landa- og lóðakaupa.

■ **11. gr.** Nú samþykkir félagsmálaráðuneytið að veita

1981 Nr. 54 29. maí

sveitarfélagi aðstoð skv. lögum þessum, en eigandi lands vill ekki selja eða samkomulag næst ekki um kaupverð, og er þá heimilt að taka löndin eða lóðirnar eignarnámi skv. lögum nr. 11/1973, um framkvæmd eignarnáms.

■ **12. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi. Jafnframt falla úr gildi lög nr. 41 frá 27. apríl 1963 um aðstoð ríkisins við kaupstaði og kauptún vegna landakaupa og lög um breytingar á þeim lögum nr. 74/1963, 43/1972, 35/1973 og 50/1974.

1978 Nr. 54 16. maí

Byggingarlög.

I. kafli. Gildissvið laganna.

■ **1. gr.** Lög þessi taka til hvers konar bygginga ofanjarðar og neðan og annarra mannvirkja, sem áhrif hafa á útlit umhverfisins. Undanþegin ákvæðum þessara laga eru þó götur og vegir, framræsluskurðir, girðingar á lögbýlum, flugbrautir, holræsi, dreifikerfi rafmagns, síma, hitaveitna og vatns, svo og hafnarmannvirki og virkjunarmannvirki að undanskildum húsbyggingum tilheyrandi þessum mannvirkjum.

□ Mannvirki undanþegin ákvæðum þessara laga skulu byggð í samræmi við ákvæði skipulagslaga og laga um náttúruvernd.

□ Leiki vafi á því, hvort mannvirki er háð ákvæðum laga þessara, skal félagsmálaráðuneytið úrskurða um það.

■ **2. gr.** Þar sem sérstaklega stendur á, getur ráðuneytið, að fenginni umsókn hlutaðeigandi sveitarstjórnar og umsögn skipulagsstjórnar, heimilað sveitarfélagi tímabundna undanþágu frá tilteknum ákvæðum laganna.

II. kafli. Yfirstjórn byggingarmála, almenn byggingarreglugerð og byggingarsamþykktir.

■ **3. gr.** Félagsmálaráðuneytið fer með yfirstjórn byggingarmála. Ráðuneytinu til aðstoðar eru Skipulagsstjórn ríkisins, Brunamálastofnun ríkisins og aðrar stofnanir, sem fara með málefni, sem snerta framkvæmd laga þessara.

■ **4. gr.** Félagsmálaráðuneytið setur almenna byggingarreglugerð[1)] svo og sérreglugerðir með ákvæðum um staðla á ýmsum sviðum byggingariðnaðarins.

□ Í byggingarreglugerð skal mælt fyrir um, hvernig háttað skuli undirbúningi, gerð, tæknilegum frágangi og viðhaldi bygginga og annarra mannvirkja, sem lög þessi taka til. Í byggingarreglugerð skal kveðið á um þær kröfur, sem gerðar eru varðandi m. a. undirstöður, byggingarefni, burðarþol, einangrun gegn kulda, raka og hávaða, loftræstingu, lagnir, birtu, svo og aðra hollustuhætti og eldvarnir, að því leyti sem ekki er kveðið á um slíkt annars staðar. Þá skulu í byggingarreglugerð vera ákvæði um þær lágmarkskröfur, sem gerðar eru varðandi einstaka hluta byggingar og mismunandi tegundir bygginga, umgengni á vinnustöðvum og frágang lóða. Enn fremur skal í byggingarreglugerð kveðið á um réttindi og skyldur byggingarstjóra, starfssvið hönnuða og iðnmeistara, hversu háttað skuli byggingareftirliti, verksviði byggingarfulltrúa, gjöldum fyrir byggingarleyfi, mælingar, úttektir og vottorð, sem byggingarfulltrúi lætur í té, og hvernig þau skuli innheimt.

□ Í byggingarreglugerð skal setja ákvæði varðandi umbúnað bygginga til þess að auðvelda ellihrumu og fötluðu fólki að komast leiðar sinnar.

1978 Nr. 54 16. maí

□ Í byggingarreglugerð skal skýra orð og hugtök, sem þar er fjallað um og orkað geta tvímælis, s. s. varðandi stærðir og byggingarstig mannvirkja.

□ Birta skal hina almennu byggingarreglugerð og sérreglugerðir í B-deild Stjórnartíðinda.

[1)] *Byggingarrg. 292/1979, sbr. 298/1979, 447/1979, 164/1982 og 19/1983.*

■ **5. gr.** Sveitarstjórnum er heimilt að setja í sérstaka byggingarsamþykkt fyllri ákvæði m. a. um stjórn og meðferð byggingarmála, um réttindi og skyldur iðnmeistara og byggingarfulltrúa og starfsreynslu. Til þess að byggingarsamþykkt öðlist gildi, þarf félagsmálaráðuneytið að staðfesta hana að fenginni umsögn skipulagsstjórnar ríkisins. Byggingarsamþykktir skal birta í B-deild Stjórnartíðinda.

III. kafli. Byggingarnefndir.

■ **6. gr.** Í hverju sveitarfélagi skal eftir hverjar sveitarstjórnarkosningar kjósa byggingarnefnd, sbr. þó 2. mgr. Byggingarnefnd skal skipuð 3, 5 eða 7 mönnum eftir ákvörðun sveitarstjórnar. Sveitarstjórn kýs menn í byggingarnefnd, aðalmenn og varamenn, samkvæmt ákvæðum sveitarstjórnarlaga. Nefndin skiptir með sér verkum.

□ Heimilt er sveitarfélagi að hafa samvinnu við nágrannasveitarfélag eða -félög um kosningu svæðisbyggingarnefndar og ráðningu byggingarfulltrúa, sbr. 24. gr. Hlutaðeigandi sveitarfélög skulu þá gera með sér samning um stofnun svæðisbyggingarnefndar. Skal þar m. a. kveðið á um tölu nefndarmanna og kosningu þeirra, svo og hvernig skipta skuli kostnaði af störfum nefndarinnar og störfum byggingarfulltrúa. Félagsmálaráðuneytið skal staðfesta slíka samninga og úrskurðar jafnframt ágreiningsatriði, sem upp kunna að koma.

□ Starfsmenn sveitarfélaga eru kjörgengir í byggingarnefnd.

□ Byggingarfulltrúi eða staðgengill hans skal sitja alla fundi byggingarnefndar.

□ Sveitarstjórn og svæðisbyggingarnefnd geta ákveðið, að starfsmenn sveitarfélags og aðrir opinberir starfsmenn, sem fjalla um byggingar- og skipulagsmál, sitji fundi byggingarnefndar með málfrelsi og tillögurétti.

□ Skipulagsstjóri ríkisins eða staðgengill hans hefur rétt til setu á fundum byggingarnefnda með málfrelsi og tillögurétti.

■ **7. gr.** Byggingarnefnd fer með byggingarmálefni sveitarfélags undir yfirstjórn sveitarstjórnar og ráðuneytis, sbr. þó 7. mgr. 8. gr.

□ Byggingarnefnd fjallar um byggingarleyfisumsóknir og hefur umsjón með því, að byggt sé í samræmi við skipulag og að lög og reglur um byggingarmálefni séu haldin.

□ Byggingarnefnd annast þau störf, sem greinir í lögum þessum og öðrum lögum og reglum um byggingarmálefni.

□ Enn fremur er sveitarstjórn heimilt að fela byggingarnefnd önnur störf á sviði byggingarmála, s. s. að fjalla um og gera tillögur til sveitarstjórnar varðandi skipulagsmál, nöfn gatna, torga og bæjarhluta.

■ **8. gr.** Byggingarnefnd skal halda reglulega fundi a. m. k. mánaðarlega, svo framarlega sem erindi liggja til afgreiðslu. Nefndin ákveður nánar fundardaga, fundartíma og fundarstað. Byggingarnefnd skal halda

gerðabók, og skulu viðstaddir fundarmenn undirrita fundargerð hverju sinni.

☐ Byggingarnefnd er ályktunarfær, ef meiri hluti nefndarmanna er mættur á fundi og hefur tekið þátt í afgreiðslu máls. Afl atkvæða ræður úrslitum mála. Ef atkvæði eru jöfn með máli og móti, er málið fallið.

☐ Þegar byggingarnefnd fjallar um mál, sem varðar persónulega hagsmuni einhvers nefndarmanns eða manns, sem situr fundi nefndarinnar, skal hann víkja af fundi, meðan það mál er til umræðu og afgreiðslu.

☐ Synji byggingarnefnd byggingarleyfisumsókn, skal nefndin rökstyðja synjunina, sé þess sérstaklega óskað.

☐ Ályktanir byggingarnefndar skal bera undir sveitarstjórn til samþykktar eða synjunar. Ef sveitarstjórn samþykkir ályktun byggingarnefndar, öðlast ályktunin gildi, enda sé skilyrðum IV. kafla laga þessara fullnægt.

☐ Hafi sveitarstjórn ekki tekið ályktun byggingarnefndar til afgreiðslu innan 2ja mánaða, frá því að hún var gerð, öðlast ályktunin gildi, enda hafi ákvæðum IV. kafla laganna verið fullnægt.

☐ Rísi ágreiningur milli sveitarstjórnar og byggingarnefndar um afgreiðslu máls, sker félagsmálaráðherra úr, en leita skal hann áður umsagnar skipulagsstjórnar.

☐ Telji einhver rétti sínum hallað með ályktun byggingarnefndar eða sveitarstjórnar, er honum heimilt að skjóta máli sínu til úrskurðar félagsmálaráðherra innan þriggja mánaða, frá því honum varð kunnugt um ályktunina. Félagsmálaráðherra skal kveða upp úrskurð sinn um ágreininginn innan þriggja mánaða frá áfrýjun, og skal hann áður hafa leitað umsagnar hlutaðeigandi sveitarstjórnar (byggingarnefndar) og skipulagsstjórnar.

IV. kafli. Byggingarleyfisumsóknir og byggingarleyfi.

■ **9. gr.** Óheimilt er að grafa grunn, reisa hús, rífa hús eða breyta því eða notkun þess eða gera önnur þau mannvirki, sem áhrif hafa á útlit umhverfisins, nema að fengnu leyfi viðkomandi byggingarnefndar.

☐ Framkvæmdir samkvæmt 1. mgr. skulu vera í samræmi við staðfest aðalskipulag og samþykkt deildarskipulag, sbr. 4. gr. 1. mgr. skipulagslaga.

☐ Í sambandi við niðurrif og breytingar á húsum og öðrum mannvirkjum skal gætt ákvæða IV. kafla laga nr. 52/1969, um friðun húsa og annarra mannvirkja.

☐ Byggingarleyfi skal vera skriflegt og öðlast gildi, þegar eftirtöldum skilyrðum hefur verið fullnægt:

1. Sveitarstjórn hefur staðfest samþykkt byggingarnefndar um veitingu byggingarleyfis og byggingarfulltrúi áritað aðaluppdrátt.

2. Þeir, sem ábyrgð bera á byggingarframkvæmdum, hafa undirritað yfirlýsingu, sbr. 2. mgr. 18. gr. og 2. mgr. 19. gr.

3. Byggingarleyfisgjöld og önnur tilskilin gjöld hafa verið greidd.

☐ Staðfesting á samþykkt byggingarnefndar, skv. 1. tölulið, fellur úr gildi hafi byggingarleyfi ekki verið gefið út innan 12 mánaða frá samþykki sveitarstjórnar.

■ **10. gr.** Þegar byggingarleyfi hefur verið gefið út fyrir nýbyggingu á skipulögðu svæði í þéttbýli, er sveitarstjórn skylt að sjá um að götur, rafmagn, vatn og holræsi séu fyrir hendi, eftir því sem þörf er á, nema sérstakur fyrirvari hafi verið gerður á.

■ **11. gr.** Sá, sem óskar leyfis til framkvæmda samkvæmt 9. gr., skal senda um það skriflega umsókn til hlutaðeigandi byggingarnefndar ásamt nauðsynlegum uppdráttum og skilríkjum, þar með talið samþykki meðeigenda ef um sameign er að ræða. Í byggingarreglugerð skal kveðið nánar á um, hvaða önnur gögn skuli fylgja byggingarleyfisumsókn og hvernig frá umsókn og uppdráttum skuli gengið. Í byggingarreglugerð skal enn fremur kveðið á um, hvaða séruppdrætti skuli gera af mannvirkjum og hvenær þeir skuli hafa borist byggingarfulltrúa.

■ **12. gr.** Rétt til að gera aðaluppdrætti og séruppdrætti af húsum og öðrum mannvirkjum hafa arkitektar, byggingarfræðingar, tæknifræðingar og verkfræðingar, hver á sínu sviði, svo og búfræðikandidatar úr tæknideildum búnaðarháskóla, að því er landbúnaðarbyggingar varðar, enda hafi viðkomandi tveggja ára starfsreynslu að baki. Þeir, sem hlotið hafa til þess rétt, áður en lög þessi gengu í gildi, halda þeim rétti.

☐ Réttur samkvæmt 1. mgr. til að gera uppdrætti er háður löggildingu, sem félagsmálaráðherra veitir að fenginni umsögn hlutaðeigandi stéttarfélags og Skipulagsstjórnar ríkisins. Þeir, sem gert hafa uppdrætti í einstökum byggingarnefndarumdæmum fyrir gildistöku laga þessara, halda þeim staðbundnu réttindum. Enn fremur getur ráðherra veitt öðrum en 1. mgr. tekur til slík staðbundin réttindi að fengnum meðmælum viðkomandi byggingarnefndar.

☐ Heimilt er að sameina tvö eða fleiri starfssvið varðandi séruppdrætti fyrir einföld mannvirki.

☐ Uppdrættir skulu bera með sér, hverjir hafa gert þá. Sá, sem gerir aðaluppdrátt, skal að öðru jöfnu sjá um, að aðrir uppdrættir séu samræmdir.

☐ Þeir, sem aðaluppdrætti gera samkvæmt þessari grein, svo og þeir, sem gera séruppdrætti, hver á sínu sviði, skulu árita uppdrættina með eigin hendi og bera á þeim ábyrgð.

☐ Byggingarfulltrúum og starfsmönnum þeirra er óheimilt að gera uppdrætti að byggingum í hlutaðeigandi byggingarnefndarumdæmi, nema sérstaklega standi á, enda hafi byggingarnefnd fyrir fram veitt til þess samþykki sitt.

☐ Varðveita skal a. m. k. eitt eintak af öllum samþykktum uppdráttum af samþykktum byggingarmannvirkjum (aðaluppdráttum og séruppdráttum) í skjalasafni byggingarfulltrúa. Enn fremur skulu áritaðir uppdrættir jafnan vera aðgengilegir á byggingarstað.

☐ Í reglugerð skal nánar kveðið á um þau atriði, sem um ræðir í þessari grein.

■ **13. gr.** Byggingarnefnd getur veitt leyfi til að reisa verksmiðjuframleidd hús, enda fullnægi þau ákvæðum gildandi laga. Ákvæði V. kafla laga þessara gilda um slík mannvirki, eftir því sem við á.

☐ Seljandi ber ábyrgð á göllum á verksmiðjuframleiddum húsum eftir almennum reglum.

■ **14. gr.** Byggingarleyfi veitir ekki heimild til framkvæmda, sem brjóta í bága við skipulag og ákvæði laga og reglugerða eða rétt annarra.

■ **15. gr.** Byggingarleyfi fellur úr gildi, ef byggingarframkvæmdir eru ekki hafnar innan 12 mánaða, frá því leyfið var gefið út. Byggingarframkvæmdir teljast hafnar í þessu sambandi, þegar undirstöður hafa verið

1978 Nr. 54 16. maí

steyptar. Nú stöðvast byggingarframkvæmdir eitt ár eða lengur og getur byggingarnefnd þá fellt úr gildi þann hluta leyfisins, sem ekki er farið að nota.

☐ Hafi byggingarframkvæmdir stöðvast í tvö ár hið skemmsta, getur sveitarstjórn, að fengnum tillögum byggingarnefndar, með sex mánaða fyrirvara lagt dagsektir á byggingarleyfishafa, sbr. 36. gr., eða tekið ófullgerðar byggingarframkvæmdir eignarnámi samkvæmt lögum um framkvæmd eignarnáms. Sveitarstjórn er heimilt að setja strangari ákvæði um byggingarhraða.

V. kafli. Umsjón með byggingarframkvæmdum.

■ **16. gr.** Heimilt er við gerð hvers mannvirkis að hafa einn ábyrgan aðila, sem nefnist byggingarstjóri. Byggingarnefnd veitir byggingarstjórum viðurkenningu.

■ **17. gr.** Byggingarstjóri er framkvæmdastjóri byggingarframkvæmda. Hann ræður iðnmeistara í upphafi verks í samráði við eiganda eða samþykkir ráðningu þeirra. Sama gildir um uppsögn iðnmeistara. Að öðru leyti fer um umboð byggingarstjóra, verksvið hans og ábyrgð gagnvart eiganda byggingarframkvæmda eftir lögum og samningi þeirra.

■ **18. gr.** Byggingarstjóri ber ábyrgð gagnvart byggingarnefnd og öðrum aðilum á því, að framkvæmdir séu í samræmi við samþykkta uppdrætti og að öðru leyti í samræmi við lög.

☐ Byggingarstjóri skal, áður en byggingarframkvæmdir hefjast, undirrita yfirlýsingu um ábyrgð sína, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð.

☐ Nánari ákvæði um réttindi og skyldur byggingarstjóra skulu sett í reglugerð.

■ **19. gr.** Ákvæði 16.—18. gr. hagga í engu réttindum og skyldum byggingariðnaðarmanna, sveina og meistara, samkvæmt lögum um iðju og iðnað og öðrum lögum.

☐ Iðnmeistarar skulu undirrita yfirlýsingu um ábyrgð sína, eftir því sem nánar verður kveðið á um í reglugerð.

VI. kafli. Byggingarfulltrúar o. fl.

■ **20. gr.** Sveitarstjórn skal, að fengnum tillögum byggingarnefndar, ráða sér byggingarfulltrúa. Skal byggingarfulltrúa sett erindisbréf í samráði við byggingarnefnd.

☐ Svæðisbyggingarnefndir skv. 2. mgr. 6. gr. skulu, að fengnu samþykki hlutaðeigandi sveitarstjórna, ráða byggingarfulltrúa og setja honum erindisbréf.

■ **21. gr.** Byggingarfulltrúi skal vera arkitekt, byggingarfræðingur, byggingartæknifræðingur eða byggingarverkfræðingur. Í dreifbýli er heimilt að ráða búfræðikandidata úr tæknideild búnaðarháskóla í stöðu byggingarfulltrúa.

☐ Fáist ekki maður í stöðu byggingarfulltrúa, sem fullnægi skilyrðum 1. mgr., getur sveitarstjórn að fengnum tillögum byggingarnefndar ráðið húsasmíða- eða múrarameistara til starfans.

☐ Framangreindir aðilar skulu a. m. k. hafa 2ja ára starfsreynslu, sem byggingarnefnd metur gilda.

☐ Þeir, sem gegna störfum byggingarfulltrúa við gildistöku laga þessara, skulu hafa rétt til að gegna starfi sínu áfram, þótt þeir fullnægi ekki skilyrðum 1. mgr.

■ **22. gr.** Byggingarfulltrúi er framkvæmdastjóri byggingarnefndar. Hann undirbýr fundi byggingarnefndar og mál, sem þar verða lögð fram. Hann gengur úr skugga um, að byggingaruppdrættir séu í samræmi við lög og reglur, áritar uppdrætti og gefur út byggingarleyfi. Byggingarfulltrúi annast daglegt eftirlit með því, að hús og önnur mannvirki séu byggð í samræmi við samþykkta uppdrætti, lög og reglur. Hann annast úttektir einstakra þátta byggingarframkvæmda svo og lokaúttekt fullbyggðs mannvirkis, þegar þess er óskað, og gefur út vottorð þar um, allt eftir því sem nánar er kveðið á um í byggingarreglugerð.

☐ Þá annast byggingarfulltrúi önnur þau störf, sem honum eru falin samkvæmt lögum og reglum, og störf, sem byggingarnefnd eða sveitarstjórn hefur falið honum, svo og útmælingu lóða, staðsetningu húsa svo og upplýsingagjöf til Fasteignamats ríkisins, sbr. 2. mgr. 9. gr. laga nr. 94/1976.

■ **23. gr.** Nánari ákvæði um verksvið byggingarfulltrúa, skyldur hans og réttarstöðu gagnvart byggingaryfirvöldum og byggingaraðilum skulu sett í reglugerð.

■ **24. gr.** Sveitarstjórn (svæðisbyggingarnefnd) skipar aðstoðarmenn byggingarfulltrúa eftir því sem þörf krefur, að fenginni umsögn hans, og starfa þeir í umboði hans. Aðstoðarmenn byggingarfulltrúa skulu vera sérfróðir um byggingarmálefni.

☐ Sveitarstjórn skipar einnig annað starfslið byggingarfulltrúa.

■ **25. gr.** Byggingarfulltrúa og starfsliði hans skal heimill aðgangur að byggingarmannvirki til eftirlits á vinnutíma.

■ **26. gr.** Nú er viðhald eða frágangi húss eða annars mannvirkis ábótavant að dómi byggingarfulltrúa, og skal hann þá gera eiganda (umráðamanni) þess aðvart og leggja fyrir hann að bæta úr því, sem áfátt er, innan tiltekins frests.

☐ Sinni eigandi (umráðamaður) ekki áskorun byggingarfulltrúa um úrbætur, skal með slík mál fara samkvæmt 36. gr.

■ **27. gr.** Sé ásigkomulag húss eða annars mannvirkis þannig, að hætta geti stafað af og eigandi (umráðamaður) hefur ekki sinnt áskorunum byggingarfulltrúa um úrbætur, getur byggingarnefnd, að fengnu samþykki sveitarstjórnar, látið fjarlægja eða rífa mannvirkið á kostnað eiganda (umráðamanns), en gera skal honum aðvart áður.

VII. kafli. Leyfisgjöld.

■ **28. gr.** Í byggingarreglugerð skal kveðið á um hámarksmælingagjöld og byggingarleyfisgjöld, þ. e. gjöld fyrir leyfi til að reisa, stækka eða breyta byggingarmannvirkjum. Enn fremur skal þar kveðið á um gjöld fyrir eftirlit, úttektir og vottorð, sem byggingarfulltrúi lætur í té.

■ **29. gr.** Gjöld samkvæmt 28. gr. skulu miðast við vísitölu byggingarkostnaðar 1. janúar ár hvert og renna í sveitarsjóð.

■ **30. gr.** Í byggingarreglugerð skal kveðið á um innheimtu byggingarleyfisgjalda. Verði vanskil á greiðslu byggingarleyfisgjalda, getur byggingarfulltrúi neitað að gefa vottorð um viðkomandi mannvirki. Gjaldfallin byggingarleyfisgjöld má innheimta með lögtaki.

VIII. kafli. Viðurlög.

■ **31. gr.** Ef byggingarframkvæmd er hafin án þess að leyfi sé fengið fyrir henni, ef byggt er á annan hátt en

1978 Nr. 54 16. maí

leyfi stendur til eða ef bygging er tekin til annarra nota en byggingarnefnd hefur heimilað, varðar það sektum. Enn fremur getur byggingarfulltrúi fyrirskipað stöðvun slíkrar framkvæmdar tafarlaust og fyrirskipað brottnám byggingar eða byggingarhluta. Er lögreglunni skylt að veita byggingarfulltrúa aðstoð við slíkar aðgerðir, ef þörf krefur. Byggingarfulltrúi skal, svo fljótt sem við verður komið, gera byggingarnefnd grein fyrir slíku máli.

☐ Hlíti byggingaraðili ekki fyrirmælum byggingarfulltrúa og lögreglu um stöðvun eða brottnám framkvæmda, skal fara með málið að hætti opinberra mála.

☐ Sveitarsjóður á endurkröfu á byggingaraðila á öllum kostnaði, sem hann hefur haft af ólöglegri byggingarframkvæmd, og á sveitarsjóður lögveð fyrir endurgreiðslukröfu sinni í öllu efni, sem komið er í hina óleyfðu byggingarframkvæmd.

■ **32. gr.** Ef hönnuður skv. 12. gr. leggur fyrir byggingarnefnd uppdrátt, þar sem brotið er í bága við ákvæði laga, reglugerða eða samþykkta um byggingarmálefni, eða brýtur slíkt ákvæði á annan hátt, getur byggingarnefnd veitt honum áminningu. Hafi byggingarnefnd veitt hönnuði áminningu, skal hún tilkynna félagsmálaráðherra það. Sama gildir, ef um ítrekað brot er að ræða og ef nefndin telur hönnuð óhæfan til að gera uppdrætti.

☐ Ráðherra getur veitt hönnuði áminningu og við ítrekað brot svipt hann löggildingu skv. 12. gr. um tiltekinn tíma eða fyrir fullt og allt. Áður en ráðherra tekur slíkar ákvarðanir skal hann leita umsagnar viðkomandi aðila, sem mælt er fyrir um í 12. gr.

■ **33. gr.** Ef sá, sem ber ábyrgð á byggingarframkvæmdum, brýtur ákvæði laga, reglugerða eða samþykkta um byggingarmálefni, getur byggingarnefnd veitt honum áminningu.

☐ Ef brot er ítrekað eða alvarlegt getur byggingarnefnd svipt hann viðurkenningu skv. 16. gr.

☐ Með brot á ákvæðum þessum skal farið að hætti opinberra mála.

■ **34. gr.** Ef hönnuður skv. 12. gr., iðnmeistari eða byggingarstjóri gerist alvarlega brotlegur í starfi, má dæma hann til greiðslu sekta.

■ **35. gr.** Brot á lögum þessum, reglugerðum og samþykktum settum samkvæmt þeim varða sektum, sem renna í sveitarsjóð. Í refsimáli skal gefa sveitarstjórn kost á að koma með endurgjaldskröfu vegna kostnaðar, sem sveitarsjóður hefur haft vegna brotsins.

■ **36. gr.** Ef aðili sinnir ekki fyrirmælum byggingarfulltrúa eða byggingarnefndar innan þess frests sem sveitarstjórn setur, getur hún ákveðið dagsektir, þar til úr verður bætt. Hámark dagsekta skal ákveðið í byggingarreglugerð. Dagsektir renna í sveitarsjóð. Skjóta má slíkum málum til dómstóla.

☐ Byggingarnefnd getur látið vinna verk, sem hún hefur lagt fyrir að unnið skyldi, á kostnað þess, sem vanrækt hefur að vinna verkið.

☐ Dagsektir og kostnað skv. 1. og 2. mgr. má innheimta með lögtaki.

IX. kafli. Gildistökuákvæði o. fl.

■ **37. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1979, sbr. þó 2. gr. Ákvæði 1. mgr. 20. gr. skulu að fullu komin til framkvæmda í árslok 1985, en jafnframt falla þá úr gildi ákvæði 5. gr. laga nr. 108/1945 (sbr. a-lið 3. gr. laga nr. 26/1948) um byggingarfulltrúa í sveitum.

1978 Nr. 54 16. maí

☐ Við gildistöku laga þessara 1. janúar 1979 falla úr gildi eftirtalin lagaákvæði:

Lög nr. 19 20. október 1905 um byggingarsamþykktir.

Lög nr. 84 16. desember 1943 um breyting á lögum nr. 19 20. október 1905 um byggingarsamþykktir.

Lög nr. 108 31. desember 1945 um byggingarsamþykktir fyrir sveitir og þorp, sem ekki eru löggiltir verslunarstaðir, að undantekinni 5. gr., sbr. a-lið 3. gr. laga nr. 26/1948.

Lög nr. 26 1. apríl 1948 um breyting á lögum nr. 108 frá 1945 um byggingarsamþykktir fyrir sveitir og þorp, sem ekki eru löggiltir verslunarstaðir, að undanteknum a-lið 3. gr.

Lög nr. 61 31. október 1944 um byggingarmálefni Reykjavíkur.

Opið bréf 6. janúar 1857 um að stofna byggingarnefnd á verslunarstaðnum Akureyri.

Lög nr. 55 10. nóvember 1905 um breyting á opnu bréfi 6. janúar 1857.

Opið bréf 26. janúar 1866 um að stofna byggingarnefnd í kaupstaðnum Ísafirði.

Lög nr. 23 20. október 1905 um breyting á opnu bréfi 26. janúar 1866.

Lög nr. 14 6. nóvember 1897 um að stofna byggingarnefnd í Seyðisfjarðarkaupstað.

☐ Enn fremur falla úr gildi önnur lagaákvæði, sem brjóta í bága við þessi lög.

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** Almenn byggingarreglugerð skv. 4. gr. skal sett innan 3ja mánaða frá gildistöku laga þessara.

Lög um útmælingar lóða í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum o. fl.

1917 Nr. 75 14. nóv.

■ **1. gr.** Rétt er hverjum þeim, sem heimilt er að lögum að verzla hér á landi, að fá sér útmældar óbyggðar lóðir í kaupstöðum eða löggiltum kauptúnum til verzlunar. Sama rétt eiga sjávarútvegsmenn, búsettir hér á landi, til að fá sér útmældar lóðir í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum og veiðistöðum til útvegs. Bæði þeim, er lóðina eiga í löggiltu kauptúni eða veiðistöð eða stórar óbyggðar lóðir í kaupstöðum, og öðrum, sem önnur lögmæt réttindi eiga yfir landinu eða lóðunum, er skylt að láta af hendi svo mikla óbyggða lóð, sem þörf er á til fyrirhugaðrar verzlunar eða sjávarútvegs, enda sé lóðin eigi nauðsynleg til verzlunar, sjávarútvegs eða iðnaðar, sem þar er fyrir.

■ **2. gr.** Útmæling lóða samkvæmt 1. gr. má aldrei fara fram, nema hreppsnefnd eða bæjarstjórn, þar sem útmælingar er beiðzt, veiti meðmæli sín. Þegar þau meðmæli eru fengin, skal sá, er útmælingar æskir, beiða lögreglustjóra hennar skriflega. Skal þá dómkveðja 2 þar til hæfa menn, og ákveður lögreglustjóri með þeim lóð þá, sem þörf er á og taka má til atvinnurekstrar samkv. 1. gr. Að því loknu skulu hinir dómkvöddu menn meta lóðina til sölu, ef sá, sem lóð er tekin frá, æskir þess, að hún verði til eignar tekin, en til leigu, ef hann æskir þess, að hún verði tekin til leigu, enda ákveður lögreglustjóri með hinum dómkvöddu mönnum leigutímann. Um mat og framkvæmd eignarnáms fer að öðru leyti að lögum.[1)]

1917 Nr. 75 14. nóv.

□ Nú er lóðin tekin til afnota aðeins, og er þá hvorum aðilja rétt að krefjast mats á lóðarleigu af nýju á hverjum 10 ára fresti.

[1] *Sbr. l. 11/1973.*

■ **3. gr.** Það skal með öllu bannað að leggja þá kvöð á lóðir eða húseignir í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum eða veiðistöðum, að eigi megi nota þær til verzlunar eða annarrar tiltekinnar atvinnu.

■ **4. gr.** Þótt einstakir menn kunni að eiga höfn þá, sem löggilt kauptún er við, mega þeir eigi bægja neinum frá að leggja skipum sínum þar við akkeri, né frá aðgöngu að höfninni til þess að ferma eða afferma skip, að svo miklu leyti, sem það kemur ekki í bága við bryggjuafnot sjálfra þeirra, og eigi má landeigandi heldur varna stjórnarvöldum eða einstökum mönnum að gera hringa, landfestar eða önnur skipsfestaráhöld þar á höfninni, þar á, sem svo hagar til, að þess konar áhöld eru nauðsynleg. Ef einstakir menn eiga höfn, skipalægi eða uppsátur í veiðistöð, mega þeir eigi heldur meina öðrum mönnum að leggja þar fiskiskipum sínum eða nota uppsátur eða önnur lendingargögn, nema í bága komi við afnot sjálfra þeirra, né heldur banna öðrum að gera þar lendingarbætur eða aðrar umbætur, sem nauðsynlegar eru sjávarútvegi þar. Hafnabætur og lendinga má þó aðeins gera eftir tilvísun lögreglustjóra, og kveður hann með sér 2 þar til hæfa menn, sem kunnugir eru hafnarlegu og lendingarstað. Endurgjald til handa landeiganda fyrir nám hafnar hans eða uppsáturs til eignar eða afnota og afnot hafnargagna og lendinga fer eftir lögum um eignarnám.

□ Nú notar einhver hringa, landfestar eða önnur skipsfestaráhöld eða lendingartæki, sem hann hvorki á né hefur umráð yfir, og ber honum þá tafarlaust að láta áhöldin laus við eiganda eða umráðamann, þegar skip þeirra þurfa á þeim að halda, að viðlögðum [allt að 5000 kr.][1] sektum fyrir hvern dag, er hann lætur fyrir farast að sleppa áhöldunum, og bæti þar að auki allt það tjón, er af því kann að leiða, að hann lét þau ekki laus þegar í stað.

□ Skip það, er notar heimildarlaust hafnartæki eða lendingartæki annars manns, og farmur þess er að veði fyrir sektum og skaðabótum.

[1] *L. 10/1983, 31. gr.*

■ **5. gr.** Fyrir útmælingar eftir 1. og 4. gr. skal beiðandi greiða lögreglustjóra, auk ferðakostnaðar, 6 krónur á dag. Um kaup matsmanna fer eftir lögum um framkvæmd eignarnáms.

■ **6. gr.** Lög þessi ná ekki til Reykjavíkur.

1974 Nr. 51 16. maí

Lög um gatnagerðargjöld.

■ **1. gr.** Heimilt er sveitarstjórn að ákveða með sérstakri samþykkt, sem ráðherra staðfestir, að innheimt skuli gatnagerðargjald[1] af hverri lóð, áður en þar er veitt byggingarleyfi. Heimilt er að krefja gatnagerðargjald, ef reist er nýtt hús á lóð, sem áður var byggð. Sama gildir, ef hús er stækkað, að því er stækkunina varðar.

[1] *Sjá t. d. rg. 83/1975, sbr. 578/1981, Ísafjarðarkaupstaður. Rg. 309/1975, Vopnafjarðarkauptún. Rg. 384/1975, Skútustaðahreppur. Rg. 446/1975, sbr. 468/1981, Hafnarfjörður. Rg. 147/1976, Akraneskaupstaður. Rg. 374/1976, sbr. 577/1976, Hella. Rg. 384/1979, Hrísey. Rg. 383/1980, Kirkjubæjarklaustur. Rg. 483/1981, Hvammstangi. Samþ. 420/1982, Stykkishólmur.*

■ **2. gr.** Gatnagerðargjaldi skv. 1. gr. skal varið til gatnagerðarframkvæmda í sveitarfélaginu, og má það nema allt að áætluðum meðalkostnaði við að undirbyggja götu með tilheyrandi lögnum og slitlagi.

■ **3. gr.** Sveitarstjórnum er heimilt að ákveða með sérstakri samþykkt, sem ráðherra staðfestir, að innheimta sérstakt gjald, sem varið skal til framkvæmda við að setja bundið slitlag á götur í sveitarfélaginu og til lagningar gangstétta.

□ Heimild til að leggja á slík gjöld er bundin við það, að sveitarfélagið hafi ekki áður innheimt af hlutaðeigandi fasteign gatnagerðargjald, sem ætlað hefur verið a. m. k. að hluta til bundins slitlags.

■ **4. gr.** [Gjald skv. 3. gr. má innheimta af öllum fasteignum við þær götur, sem bundið slitlag hefur verið sett á og þar sem gangstéttir hafa verið lagðar, enda sé eigi lengri tími en fimm ár liðinn frá því að slitlag var sett eða gangstétt lögð. Má gjaldið nema allt að meðalkostnaði við þessar framkvæmdir.][1]

[1] *L. 31/1975, 1. gr.*

■ **5. gr.** Við ákvörðun gjalda skv. 1. og 3. gr. laga þessara skal miða við lóðarstærð og/eða rúmmál bygginga, eftir því sem nánar er ákveðið í samþykkt. Gjöld mega vera mismunandi eftir notkun húss, t. d. eftir því, hvort um er að ræða hús til íbúðar, verslunar, iðnaðar o. s. frv. Þá mega gjöld af íbúðarhúsum vera mismunandi eftir því, hvort um er að ræða einbýlishús, raðhús, fjölbýlishús o. s. frv.

■ **6. gr.** Gatnagerðargjald skv. 1. gr. skal vera gjaldkræft, þegar sveitarstjórn krefst, eftir því sem nánar er ákveðið í samþykkt.

□ Sérstakt gatnagerðargjald skv. 3. gr. skal gjaldkræft, þegar lagningu bundins slitlags og gangstéttar við hlutaðeigandi götu er lokið. Þó skal sveitarstjórn heimilt að ákveða í samþykkt, að greiðslu slíks gjalds sé dreift á tiltekið árabil, eftir því sem nánar er tiltekið í samþykkt.

■ **7. gr.** Gatnagerðargjaldi skv. 1. og 3. gr. fylgir lögveð í viðkomandi fasteign.

1974 Nr. 51 16. maí

1920 Nr. 18 18. maí

Lög um gjöld til holræsa og gangstétta í kaupstöðum, öðrum en Reykjavík og Akureyri.

■ **1. gr.** ...[1]

□ Fyrir öllum kröfum, sem bæjarstjórnin öðlast á hendur húseigendum og lóðareigendum samkvæmt lögum þessum, hefur bæjarstjórnin lögveð í húsinu eða lóðinni og gengur sá veðréttur fyrir öllum veðskuldum samkvæmt samningi.

[1] *L. 15/1923, 155. gr.*

■ **2. gr.** Kostnaður ...[1] er leiðir af því, að gerðar eru steinlímdar, hellulagðar eða aðrar jafnvandaðar gangstéttir, greiðist úr bæjarsjóði. En bæjarstjórninni er heimilt að leggja ...[1] gangstéttaskatt á hús og lóðir í bænum, samkvæmt reglugerð, er hún setur og stjórnarráðið samþykkir. Skal gjaldið miðað við skattvirðingarverð húseigna og lengd lóða meðfram götu, þar sem ...[1] gangstéttir verða lagðar.

[1] *L. 15/1923, 155. gr.*

■ **3. gr.** Lögtaksréttur fylgir öllum kröfum og gjöldum samkvæmt lögum þessum.

1946 Lög um nýbyggingar í Höfðakaupstað.

Nr. 42 7. maí

■ **1. gr.** Ríkissjóður veitir aðstoð til þeirra framkvæmda í Höfðakaupstað í Austur-Húnavatnssýslu, sem í lögum þessum segir. Til framkvæmda þessara má verja úr ríkissjóði allt að 5 milljónum króna. Upphæðina getur ríkisstjórnin tekið að láni, ef þörf krefur, og veðsett mannvirkin til tryggingar láninu.

■ **2. gr.** Nefnd, sem nefnist nýbyggingarnefnd Höfðakaupstaðar, skal annast þær framkvæmdir, sem í lögum þessum greinir, og skal hún skipuð af ríkisstjórninni. Í nýbyggingarnefnd skulu eiga sæti 5 menn, og eru þeir skipaðir þannig: Skipulagsstjóri, sem jafnframt skal vera formaður nefndarinnar, einn maður tilnefndur af Nýbyggingarráði, einn maður tilnefndur af stjórn Síldarverksmiðja ríkisins, einn maður tilnefndur af hreppsnefnd Höfðahrepps, einn maður án tilnefningar.

□ Laun nýbyggingarnefndar skulu ákveðin af ríkisstjórninni.

■ **3. gr.** Störf nýbyggingarnefndar eru:

1. Að koma upp skipulagðri byggð í Höfðakaupstað í samráði við Nýbyggingarráð og ríkisstjórn.

2. Að koma á fót atvinnufyrirtækjum í Höfðakaupstað í samráði við Nýbyggingarráð og ríkisstjórn.

3. a. Að stuðla að því, að einstaklingar, félög og stofnanir reisi íbúðarhús og önnur mannvirki í Höfðakaupstað.

b. Að reisa sjálf íbúðarhús í samráði við Nýbyggingarráð og ríkisstjórnina til þess að selja þau fullsmíðuð.

4. Að koma upp handa byggðinni rafveitu, vatnsveitu og götum.

5. Að gera tillögur til ríkisstjórnarinnar um gjaldskrár fyrir lóðarleigu, notkun rafmagns, vatns o. fl.

■ **4. gr.** Til ársloka 1951 fer nýbyggingarnefnd með úrskurðarvald í öllum byggingarmálum Höfðakaupstaðar.

■ **5. gr.** Sérhver er skyldur að láta af hendi við nýbyggingarnefnd lóðir og lóðarréttindi innan Höfðahrepps, svo og mannvirki, sem á lóðum og löndum þessum eru, svo og leyfa, að tekið verði í landi hans, hvort heldur er grjót, möl eða önnur jarðefni, og þola þær eignakvaðir, óhagræði eða takmörkun á afnotarétti, sem framkvæmdir þær, sem um ræðir í lögunum, hafa í för með sér, allt gegn því, að fullar bætur komi fyrir. Náist ekki samkomulag um bæturnar, skulu þær ákveðnar með mati tveggja dómkvaddra manna, að tilkvöddum báðum málsaðilum. Kostnaður við matið greiðist af nýbyggingarnefnd. Nú vill annar hvor málsaðila ekki una mati, og getur hann heimtað yfirmat, en gera skal hann það innan 14 daga, frá því er matsgerð er lokið. Yfirmatið skal framkvæmt á sama hátt af 4 dómkvöddum mönnum. Kostnaðinn við yfirmat greiðir sá, sem þess hefur krafizt, ef matsgerðinni verður ekki breytt honum í vil meira en nemur 10% af hinni ákveðnu endurgjaldsupphæð, ella greiðist kostnaðurinn af gagnaðila hans.

■ **6. gr.** Nýbyggingarnefnd skal í byrjun hvers árs gera áætlun um þær framkvæmdir, sem fyrirhugaðar eru á árinu, og kostnað við þær, hverja fyrir sig, og leggja þá áætlun fyrir Nýbyggingarráð og ríkisstjórnina til samþykktar.

□ Sérstakur reikningur skal haldinn yfir stofnkostnað hverrar greinar framkvæmda, svo sem rafveitu, vatnsveitu, gatna, íbúðarhúsa o. s. frv., svo og rekstrarkostnað hvers einstaks fyrirtækis.

1946 Nr. 42 7. maí

■ **7. gr.** Ríkissjóður leigir Höfðahreppi nægilegt land fyrir hina nýju byggð. Árlegt eftirgjald skal vera 2% af fasteignamati landspildunnar, sem leigð er. Nýbyggingarnefnd greiðir árgjald þetta til ársloka 1951, og telst það sem annar kostnaður við þessar framkvæmdir.

□ Á þessu tímabili leigir nýbyggingarnefnd einstaklingum, félögum og stofnunum lóðir úr landspildu þessari með þeim skilmálum, sem ákveðnir verða í samráði við hreppsnefnd Höfðahrepps og ríkisstjórnina.

■ **8. gr.** Þeim störfum og framkvæmdum nýbyggingarnefndar, sem ekki hefur verið ráðstafað til einstaklinga, félaga eða stofnana hinn 1. janúar 1952, tekur hreppsnefnd Höfðahrepps þá við samkvæmt samningi, sem um það skal gerður milli ríkisstjórnarinnar og hreppsnefndarinnar.

□ Í samningi þessum skal kveðið á um afhendingu mannvirkjanna og greiðslu andvirðis þeirra.

Lög um sameining Selfossbyggðar í eitt hreppsfélag.[1)]

1946 Nr. 52 7. maí

[1)] *Um texta laganna vísast til Lagasafns 1965, d. 1347—1348.*

Lög um Egilsstaðakauptún í Suður-Múlasýslu.

1947 Nr. 58 24. maí

■ **1. gr.** Jarðirnar Egilsstaðir, Kollsstaðir og Kollsstaðagerði í Vallahreppi og jarðirnar Eyvindará, Miðhús og Dalhús ásamt eyðibýlinu Þuríðarstöðum í Eiðahreppi í Suður-Múlasýslu skulu framvegis vera sérstakt sveitarfélag í Suður-Múlasýslu og nefnast Egilsstaðahreppur.

■ **2. gr.** ...[1)]

[1)] *Sjá Lagasafn 1965, d. 1349.*

■ **3. gr.** Ríkisstjórnin gengst fyrir stofnun kauptúns í Egilsstaðahreppi, og er henni heimilt að verja fé úr ríkissjóði, ef það er fyrir hendi, en taka það að láni að öðrum kosti, til þeirra framkvæmda, sem í lögum þessum greinir.

■ **4. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að kaupa jarðir þær, sem um getur í 1. gr., eða spildur úr þeim eins og með þarf til að tryggja hinu nýja kauptúni nægilegt land. Náist ekki samningar um kaup á nægilegu eða hentugu landi til hinna fyrirhuguðu framkvæmda, getur ríkisstjórnin látið taka eignarnámi í því skyni hvert það landssvæði innan hreppsins, sem hún telur nauðsynlegt að ná eignarhaldi á vegna kauptúnsins.

□ Um framkvæmd eignarnámsins fer eftir lögum nr. 61 1917.

■ **5. gr.** Ríkisstjórnin lætur gera skipulagsuppdrátt af hinu fyrirhugaða kauptúni og aðliggjandi ræktunarlandi, og fyrr en hann hefur verið staðfestur má ekki gera nein mannvirki innan takmarka hreppsins nema meðmæli skipulagsstjóra og samþykki ríkisstjórnarinnar komi til.

■ **6. gr.** Ríkisstjórnin sér um, að komið verði upp nauðsynlegu gatnakerfi jafnóðum og þörf krefur á svæði því, sem kauptúninu er ætlað að standa á. Hún lætur leiða vatn til kauptúnsins og leggur höfuðvatnsæðar og aðalskolpleiðslur um kauptúnið, allt samkvæmt því, sem sýnt er á skipulagsuppdrætti, að vera eigi. Hún lætur og reisa rafstöð í kauptúninu og leggja um

1947 Nr. 58 24. maí

kauptúnið aðalleiðslur og heimtaugar, eins og venja er um rafveitur sveitarfélaga.

■ **7. gr.** Þegar ríkissjóður hefur eignazt land það, sem kauptúninu er ætlað að standa á, og hæfilegt land annað til ræktunar er tryggt íbúum kauptúnsins, getur ríkisstjórnin falið hreppsnefnd Egilsstaðahrepps að hafa á hendi framkvæmdir allar, er lúta að meðferð og hagnýtingu lóða og landa samkvæmt staðfestum skipulagsuppdrætti og byggingarsamþykkt kauptúnsins, sem ráðherra hlutast til um, að sett verði. Lóðagjöld skulu ákveðin í reglugerð, sem ráðherra setur að fengnum tillögum hreppsnefndar.

■ **8. gr.** Þegar ríkissjóður hefur komið upp vatnsveitu, skolpveitu og rafveitu í Egilsstaðakauptúni, skal afhenda þau fyrirtæki öll með sérstökum samningi hreppsnefnd Egilsstaðahrepps, er þá tekur við rekstri þeirra og viðhaldi á eigin ábyrgð með sama hætti og tíðkast um rekstur sveitarfélaga á slíkum fyrirtækjum.

□ Viðhald gatna hvílir og að öllu leyti á hreppssjóði.

■ **9. gr.** Egilsstaðahreppur tekur að sér framfærslu allra þeirra, er öðlazt hafa eða öðlast kunna framfærslurétt á því svæði, sem hreppurinn tekur yfir.

■ **10.—11. gr.** ...[1]

[1] *Sjá Lagasafn 1965, d. 1350.*

1966 Nr. 49 6. maí

Lög um breyting á hreppamörkum milli Hafnarhrepps og Nesjahrepps.

■ **1. gr.** Frá og með gildistöku laga þessara verður sú breyting á mörkum Hafnarhrepps og Nesjahrepps sem hér greinir: Að vestan verða mörkin bein lína úr Akurey í vestasta tanga Óslands og þaðan bein lína í nyrzta odda Stapakletts, þaðan bein lína úr nyrzta odda Stapakletts í miðjan Mikleyjarál, með stefnu í Mikleyjarsker, þannig að Ósland í Nesjahreppi er lagt undir Hafnarhrepp.

■ **2. gr.** Nú verður ekki innan 3 mánaða frá gildistöku laga þessara samkomulag milli hreppsnefnda Hafnarhrepps og Nesjahrepps um bætur fyrir tekju- og aðstöðumissi Nesjahrepps, er leiðir af ákvæðum 1. gr., og skulu bætur þá ákveðnar af gerðardómi skipuðum 3 mönnum, þar sem aðilar skipa hvor sinn mann í dóminn, en Hæstiréttur tilnefnir oddamann. Vanræki aðilar að tilnefna í dóminn, tilnefnir Hæstiréttur, þannig að dómur verði fullskipaður. Kostnað við dóminn greiðir Hafnarhreppur.

1968 Nr. 56 25. apríl

Lög um breytingu á mörkum Eskifjarðarhrepps og Reyðarfjarðarhrepps í Suður-Múlasýslu og um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja ríkisjörðina Hólma.

■ **1. gr.** Mörk Eskifjarðarhrepps í Suður-Múlasýslu skulu vera sem hér segir: Frá Hólmanestá eftir línu dreginni í beina stefnu á stað 3 metra í hánorður frá svonefndu Völvuleiði á Hólmahálsi og þaðan beina stefnu á austurkamb Hólmatinds. Síðan inn eggjar á vatnaskilum um Miðaftanstind og Kambafell í hæsta leiti Eskihnjúks. Eftir það gildir eldri hreppamarkalína um Tungufell og Fönn, út eggjar í Svartafell og þaðan til sjávar.

■ **2. gr.** Nú verður eigi innan 3 mánaða frá gildistöku laga þessara samkomulag milli hreppsnefnda Eskifjarðarhrepps og Reyðarfjarðarhrepps um bætur vegna tjóns sem Reyðarfjarðarhreppur kann að verða fyrir vegna ákvæðis 1. gr., og skal þá gerðardómur fjalla um það mál og skera úr um bótakröfur. Skal gerðardómurinn skipaður þremur mönnum. Skipa aðilar sinn manninn hvor í dóminn, en hæstiréttur tilnefnir oddamann. Vanræki aðilar að skipa mann í dóminn, tilnefnir hæstiréttur, þannig að dómur verði fullskipaður. Kostnað við dóminn greiðir Eskifjarðarhreppur.

1968 Nr. 56 25. apríl

■ **3. gr.** Nú gefur Reyðarfjarðarhreppur Eskifjarðarhreppi kost á að kaupa eignarjörð sína, Borgir, sem yrði í Eskifjarðarhreppi eftir breytingu hreppamarka samkvæmt 1. gr., og fer þá um verð og greiðsluskilmála eftir því, sem um semst milli hreppanna, en náist ekki samkomulag milli þeirra innan 3 mánaða frá gildistöku laga þessara, skal Eskifjarðarhreppi skylt að kaupa jörðina eftir mati dómkvaddra manna. Um framkvæmd þess mats fer eftir lögum nr. 61/1917, um framkvæmd eignarnáms.

■ **4. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að selja ríkisjörðina Hólma Reyðarfjarðarhreppi og Eskifjarðarhreppi, þannig að hvor þessara hreppa um sig eigi þess kost að fá keyptan þann hluta jarðarinnar, sem er innan marka hvors sveitarfélags.

□ Verð jarðarinnar fer eftir því sem um semst. Náist ekki samkomulag um kaupverðið, skal það ákveðið með mati dómkvaddra manna.

1971 Nr. 44 16. apríl

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Hafnarfjarðarkaupstað hluta af landi jarðarinnar Dysja í Garðahreppi og Dalvíkurhreppi jörðina Háagerði í Dalvíkurhreppi.

■ **1. gr.** ...[1]

[1] *Um 1. gr. sjá Hafnarfjörð.*

■ **2. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að selja Dalvíkurhreppi jörðina Háagerði í Dalvíkurhreppi. Náist ekki samkomulag um kaupverð, skal það ákveðið að mati dómkvaddra manna, en óheimilt er Dalvíkurhreppi að selja öðrum land eða lóðir úr umræddu landi.

1954 Nr. 30 8. apríl

Lög um eignarnámsheimild fyrir Dalvíkurhrepp á erfðafesturéttindum í eignarlandi Dalvíkurhrepps.

■ **1. gr.** Hreppsnefnd Dalvíkurhrepps er heimilt að taka eignarnámi öll erfðafesturéttindi í eignarlandi Dalvíkurhrepps.

■ **2. gr.** Um framkvæmd eignarnámsins skal fara eftir ákvæðum laga nr. 61 14. nóv. 1917.

1961 Nr. 16 25. febr.

Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Stokkseyrarhreppi land jarðanna Stokkseyri I—III ásamt með hjáleigum og um eignarnámsheimild á erfðafesturéttindum.

■ **1. gr.** ...[1]

[1] *Um texta greinarinnar, sjá Lagasafn 1965, d. 1351.*

■ **2. gr.** Hreppsnefnd Stokkseyrarhrepps er heimilt að taka eignarnámi erfðafesturéttindi í eignarlandi hreppsins, ef nauðsyn krefur vegna skipulags. Um framkvæmd eignarnámsins skal fara eftir ákvæðum laga nr. 61 14. nóv. 1917.

1961 Nr. 62 29. marz

Lög um afhendingu Þingeyjar í Skjálfandafljóti.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að afhenda Suður-Þingeyjarsýslu ókeypis til eignar og umráða eignarhluta

1961 Nr. 62 29. marz

ríkisins í Þingey í Skjálfandafljóti, sem er ¾ hlutar eyjarinnar. Afhendingin fari fram með því skilyrði, að landið verði friðað fyrir ágangi búfjár og sýslan taki að sér verndun þeirra minja, sem eru á eynni, um hið forna þinghald þar. Skal sú verndun framkvæmd í samráði við þjóðminjavörð ríkisins.

■ **2. gr.** Óheimilt skal Suður-Þingeyjarsýslu að selja þessa eign eða láta hana af hendi nema til ríkisins. Hætti sýslan að annast eignina á þann hátt, sem 1. gr. mælir fyrir um, fellur þessi hluti eyjarinnar aftur undir ríkið endurgjaldslaust.

1958 Nr. 34 17. maí

Lög um eignarnámsheimild fyrir Hvammstangahrepp á erfðafesturéttindum í eignarlandi hans.

■ **1. gr.** Hreppsnefnd Hvammstangahrepps er heimilt að taka eignarnámi öll erfðafesturéttindi í eignarlandi Hvammstangahrepps, ef nauðsyn krefur vegna skipulags.

■ **2. gr.** Um framkvæmd eignarnámsins skal fara eftir ákvæðum laga nr. 61 14. nóv. 1917.

1964 Nr. 44 23. maí

Lög um búfjárhald í kaupstöðum og kauptúnum.

■ **1. gr.** Sveitarstjórn í kaupstað, eða kauptúni með 1000 íbúa eða fleiri, er heimilt með samþykki ráðherra að setja reglugerð um búfjárhald í kaupstaðnum eða kauptúninu.[1] Með slíkum reglum má þó ekki skerða rétt tilraunastöðvarinnar að Keldum eða annarrar hliðstæðrar tilraunastöðvar til búfjárhalds.

[□ Nú telur sveitarstjórn í kauptúni með færri en 1000 íbúa nauðsyn bera til að setja reglugerð um búfjárhald í kauptúninu og skal henni það þá heimilt með samþykki ráðherra.][2]

□ Með búfjárhaldi er átt við nautgripa-, hrossa-, svína- og sauðfjárhald svo og alifuglarækt.

□ Þó er reiðhestahald undanþegið ákvæðum laga þessara, ef það er á vegum hestamannafélaga og þau hafa sett um það reglur, sem hlutaðeigandi sveitarstjórn staðfestir.

[1] *Sjá t. d. Rg. 148/1964 Reykjavík; 210/1967 Neskaupstaður; 310/1975 Hveragerði; 140/1977 Húsavík; 258/1979 Stykkishólmur;8/1980 Ísafjarðarkaupstaður.* [2] *L. 38/1980, 1. gr.*

■ **2. gr.** Í reglugerð má ákveða, að tiltekið búfjárhald sé algerlega bannað í kaupstað (borg) eða kauptúni, takmarkað að því er snertir fjölda hverrar tegundar eða bundið við tiltekin svæði innan bæjarlandsins (borgarlandsins) eða kauptúnsins. Algert bann við tilteknu búfjárhaldi skal tilkynnt búfjáreigendum með a. m. k. eins árs fyrirvara miðað við 1. október.

■ **3. gr.** Ákveða má í reglugerð, að hver sá, sem búfjárhald vill stunda innan kaupstaðarins (borgarinnar) eða kauptúnsins, skuli sækja um leyfi til slíks og sé búfjárhald óheimilt án slíks leyfis. Skylt skal umsækjanda að gera grein fyrir því, hvernig geymslu búfjárins skuli hagað, og láta í té aðrar þær upplýsingar, sem sveitarstjórn telur nauðsynlegar. Leyfi skal bundið við tiltekinn hámarksfjölda. Einnig má binda það við ákveðinn tíma eða ákveða, að það sé afturkallanlegt með tilteknum fyrirvara.

■ **4. gr.** Ef maður heldur búfé án leyfis, skal heimilt að taka það búfé og selja á uppboði eða slátra því.

□ Ef leyfishafi fylgir ekki settum reglum, er sveitarstjórn heimilt að svipta hann leyfi til búfjárhalds og fara svo með búfé hans sem um ræðir í 1. mgr.

■ **5. gr.** Nú verður aðili fyrir atvinnutjóni vegna banns eða takmarkana á búfjárhaldi, þannig, að bótum varði, og skal þá greiða bætur úr sveitarsjóði.

■ **6. gr.** Í reglugerð má ákveða gjald fyrir leyfi til búfjárhalds, allt að kr. 1000,00 á ári, og rennur það í sveitarsjóð.

■ **7. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, settum skv. þeim, varða sektum, ...[1] Um meðferð mála út af slíkum brotum skal farið að hætti opinberra mála.

[1] *L. 10/1983, 32. gr.*

1964 Nr. 44 23. maí

III. c. Reykjavík.[1]

[1] *Reykjavík fékk kaupstaðarréttindi með konungsúrsk. 18. ágúst 1786. Samþykkt um stjórn Reykjavíkurborgar og fundarsköp borgarstjórnar 140/1964. Augl. um merki og innsigli 138/1957. Samþ. 286/1970 (heilbrigðismálaráð). Rg. 96/1970 (félagsmálaráð). Rg. 121/1971 (félagsmálaráð—áfengisvarnanefnd). Samþ. 136/1971 (afgr. tími rakarastofa). 137/1971 (afgr. tími verzlana).*

1894 Nr. 5 23. febr.

Lög um að leggja jarðirnar Laugarnes og Klepp í Seltjarnarneshreppi undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Reykjavíkur.

■ **1. gr.** Jarðirnar Laugarnes og Kleppur í Seltjarnarneshreppi skulu lagðar undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Reykjavíkur frá fardögum 1894. ...

1923 Nr. 46 20. júní

Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur.

■ **1. gr.** Jarðirnar Breiðholt, Bústaðir og Eiði í Seltjarnarneshreppi skulu lagðar undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Reykjavíkur frá fardögum 1923 að telja. Frá sama tíma skal og rafmagnsstöðin við Elliðaár ásamt íbúðarhúsi og lóð, svo og Elliðaárnar með árhólmanum, árfarvegunum og landi á austurbökkum ánna, er þarf til byggingar þeirra mannvirkja, er þurfa þykir framvegis til hagnýtingar vatnsorkunnar að fullu og vegna laxveiðinnar og starfrækslu hennar, úr landi jarðanna Ártúns og Árbæjar í Mosfellshreppi, lögð undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Reykjavíkur.

■ **2. gr.** Frá sama tíma tekur Reykjavíkurbær að sér framfærslu allra þeirra, sem hjálparþurfa eru eða verða og framfærslusveit eiga eða mundu eignast, ef lög þessi væru ekki sett, í Seltjarnarneshreppi, vegna fæðingar eða dvalar á einhverjum af jörðunum Breiðholti, Bústöðum eða Eiði. ...

■ **3. gr.** Íbúum Seltjarnarneshrepps skal heimilt vatn og rafmagn frá vatnsveitu og rafmagnsveitu Reykjavíkurkaupstaðar til heimilis- og búsþarfa, enda hlíti þeir þeim ákvæðum, sem sett eru eða sett verða um notkun vatns og rafmagns og meðferð veitutækja. Svo skulu þeir og greiða sjálfir allan aukakostnað, er veitan heim til þeirra hefur í för með sér, og endurgjald fyrir vatnsnotin og rafmagnsnotin eftir mati, nema samkomulag verði.

1929 Nr. 49 14. júní

Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur.

■ **1. gr.** Jarðirnar Ártún og Árbær í Mosfellshreppi í Kjósarsýslu skulu lagðar undir lögsagnarumdæmi og

1929 Nr. 49 14. júní

bæjarfélag Reykjavíkur frá 1. janúar 1929 að telja.

■ **2. gr.** Frá sama tíma tekur Reykjavíkurbær að sér framfærslu allra þeirra, sem hjálparþurfa eru eða verða og framfærslusveit eiga eða mundu eignast, ef lög þessi væru ekki sett, í Mosfellshreppi, vegna fæðingar eða dvalar á jörðum þeim, sem um ræðir í lögum þessum.

■ **3. gr.** Reykjavíkurkaupstaður greiðir Mosfellshreppi í eitt skipti fyrir öll fimmtán þúsund krónur.

1931 Nr. 69 8. sept.

Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur.

■ **1. gr.** Jarðirnar Þormóðsstaðir og Skildinganes í Seltjarnarneshreppi, ásamt öllum lóðum og löndum, sem seldar hafa verið frá þeim, svo og verzlunarstaðurinn Skildinganes við Skerjafjörð, skulu lagðar undir lögsagnarumdæmi Reykjavíkur frá 1. janúar 1932.

■ **2. gr.** Frá sama tíma tekur Reykjavíkurbær að sér framfærslu allra þeirra þurfalinga, sem eru eða verða og framfærslusveit eiga eða mundu eignast, ef lög þessi yrðu ekki sett, vegna fæðingar eða dvalar á löndum þeim, sem um ræðir í 1. gr.

■ **3. gr.** Fyrir árslok 1932 skulu fara fram endanleg fjárskipti milli Reykjavíkur og Seltjarnarneshrepps, þar á meðal væntanleg skaðabótagreiðsla til Seltjarnarneshrepps og Kjósarsýslu vegna laga þessara. Reykjavík skal rétt og skylt að kaupa vatnsveitu þá, er vatnsveitufélag Skildinganeskauptúns hefur lagt þangað úr vatnsveitu Reykjavíkur.

□ Allar fjárgreiðslur samkvæmt lögum þessum skulu ákveðnar með gerðardómi, og skal hann einnig skera úr sérhverjum ágreiningi milli málsaðilja út af lögum þessum. Gerðardóm skipa 3 menn, er hæstiréttur nefnir til þess; skal einn þeirra vera dómari í hæstarétti, og er hann formaður gerðardómsins. Kostnað við gerðardóminn greiðir Reykjavíkurkaupstaður eftir ákvörðun gerðardómsins, þar með talin þóknun til fyrirsvarsmanna málsaðilja.

1943 Nr. 52 14. apríl

Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur.

■ **1. gr.** Frá 1. maí 1943 skal leggja undir lögsagnarumdæmi Reykjavíkur jarðirnar Elliðavatn og Hólm í Seltjarnarneshreppi ásamt lóðum og löndum, sem úr þeim hafa verið seldar, svo og spildu þá úr landi jarðarinnar Vatnsenda í sama hreppi, er bæjarstjórn Reykjavíkur kann að taka eignarnámi samkvæmt heimild í lögum nr. 57 4. júlí 1942. Enn fremur skal leggja undir lögsagnarumdæmið frá sama tíma jarðirnar Grafarholt, að svo miklu leyti, sem eignarnámsheimild 3. gr. tekur til, Gufunes, Keldur, Eiði, Knútskot, Korpúlfsstaði, Lambhaga, Reynisvatn og jarðarhlutann Hólmsheiði í Mosfellshreppi, ásamt öllum lóðum og löndum, sem seldar hafa verið úr þeim.

□ Frá 1. maí 1953 skal leggja undir lögsagnarumdæmi Reykjavíkur þann hluta Grafarholts, sem samkvæmt 1. mgr. fellur eigi nú þegar undir það.

■ **2. gr.** Frá 1. maí 1943 tekur Reykjavíkurbær að sér framfærslu allra þeirra þurfamanna, sem eru eða verða og framfærslurétt eiga eða mundu eignast, ef lög þessi yrðu ekki sett, vegna fæðingar eða dvalar á löndum þeim, er um ræðir í 1. gr.

■ **3. gr.** Bæjarstjórn Reykjavíkur er fyrir 1. sept. 1943 heimilt, ef ekki næst samkomulag við eiganda Grafarholts fyrir 1. júní 1943 um kaup á jörðinni, að láta taka eignarnámi jörðina Grafarholt í Mosfellshreppi, ásamt nýbýlinu Engi og þeim lóðum og löndum, er seld hafa verið úr landi jarðarinnar. Eignarnámið skal framkvæmt samkvæmt lögum nr. 61 14. nóv. 1917. Eignarnámsheimild þessi tekur þó ekki til þess hluta Grafarholtslands, sem er neðan við Vesturlandsbraut.

1943 Nr. 52 14. apríl

■ **4. gr.** Fyrir árslok 1943 skulu fara fram endanleg fjárskipti milli Reykjavíkurbæjar og Seltjarnarneshrepps annars vegar og Reykjavíkurbæjar og Mosfellshrepps hins vegar, þar á meðal væntanlegar skaðabótagreiðslur til hreppanna.

■ **5. gr.** Allar fjárgreiðslur samkvæmt lögum þessum, aðrar en endurgjald fyrir Grafarholt samkvæmt 3. gr., skulu ákveðnar af gerðardómi, og skal hann einnig skera úr öllum ágreiningi milli málsaðila út af lögum þessum. Gerðardóminn skipa 3 menn, er hæstiréttur nefnir til þess. Skal einn þeirra vera dómari í hæstarétti, og er hann formaður gerðardómsins. Kostnað við gerðardóminn greiðir Reykjavíkurbær eftir ákvörðun dómsins.

1975 Nr. 38 27. maí

Lög um breyting á mörkum lögsagnarumdæma Reykjavíkur og Kópavogs.

■ **1. gr.** Mörk Reykjavíkur og Kópavogs, sem ákveðin eru í 1. gr. laga nr. 46/1923 um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur og 1. gr. laga nr. 30/1955 um bæjarstjórn í Kópavogskaupstað, skulu breytast þannig að þau verði framvegis þessi:

Punktur nr:	X-hnit:	Y-hnit:
H (7) (óbreyttur)	17444,17	11785,70
8	17861,46	12061,14
9	18668,74	12717,36
36	18783,596	13475,884
33	18649,643	13493,396
37	18359,852	13563,293
38	18240,244	13606,054
15	18128,737	13671,225
16	18197,711	13711,123
17	17998,943	14005,547
18	17979,921	14077,254
40 (óbreyttur)	18111,777	14426,875
E (4) (óbreyttur)	17947,99	14658,30

Mörkin eru beinar línur eða hringbogar milli ofangreindra punkta, þannig:

Milli H (7) og 8	:	Bein lína.
Milli 8 og 9	:	Bein lína.
Milli 9 og 36	:	Bein lína.
Milli 36 og 33	:	Bein lína.
Milli 33 og 37	:	Hringbogi með radíus R = 1400 m með miðju vinstra megin, þegar horft er frá punkti nr 33 að punkti nr. 37.
Milli 37 og 38	:	Bein lína.
Milli 38 og 15	:	Hringbogi með radíus R = 350 m með miðju vinstra megin, þegar horft er frá punkti nr. 38 að punkti nr. 15.

1975 Nr. 38 27. maí

Milli 15 og 16	:	Bein lína.
Milli 16 og 17	:	Hringbogi með radíus R = 679,5 m með miðju vinstra megin, þegar horft er frá punkti nr. 16 að punkti nr. 17.
Milli 17 og 18	:	Hringbogi með radíus R = 530 m með miðju vinstra megin, þegar horft er frá punkti nr. 17 að punkti nr. 18.
Milli 18 og 40	:	Hringbogi með radíus R = 441,4 m með miðju vinstra megin, þegar horft er frá punkti nr. 18 að punkti nr. 40.
Milli 40 og E (4)	:	Bein lína.

■ **2. gr.** Nú kemur í ljós við nánari hönnun vegakerfis, að ráðlegt þykir að víkja frá þeim mörkum, sem um ræðir í 1. gr., og er þá heimilt að gera það með reglugerð, sem félagsmálaráðuneytið setur samkvæmt tillögu borgarstjórnar Reykjavíkur og bæjarstjórnar Kópavogs, sbr. samning þeirra, dags. 9. október 1973.

1978 Nr. 30 12. maí

Lög um breytingu á mörkum lögsagnarumdæma Reykjavíkur og Seltjarnarneskaupstaðar.

■ **1. gr.** Vesturmörk lögsagnarumdæmis Reykjavíkur á Seltjarnarnesi skulu ákveðast af eftirtöldum hnitum í hnitakerfi Reykjavíkur frá 1951:

1. Bein lína úr punkti 77 í stórstraumsfjöruborði við Eiði í punkt 70.
2. Þaðan bein lína í punkt 73.
3. Þaðan bein lína í punkt 75.
4. Þaðan bein lína í punkt 93.
5. Þaðan bein lína í punkt 78 í stórstraumsfjöruborði við Faxaskjól.

■ **2. gr.** Eyjarnar Viðey, Engey og Akurey skulu lagðar undir lögsagnarumdæmi Reykjavíkur.

■ **3. gr.** Frá gildistöku laga þessara tekur Seltjarnarneskaupstaður að sér framfærslu allra þeirra, sem eru eða verða kunna þurfamenn og framfærslurétt eiga eða munu eignast í Reykjavík, ef lög þessi væru ekki sett, vegna dvalar eða fæðingar á landi því, sem til Seltjarnarneskaupstaðar fellur með lögum þessum.

1903 Nr. 13 28. ágúst

Lög um stækkun verslunarlóðarinnar í Reykjavík.

Svæði það, sem reisa má á verslunarhús í Reykjavík, skal stækka þannig, að austurtakmörk séu merkjaskurður og garður austan við Rauðarármýri (Félagstún) frá sjó upp að Laugavegi, suðurtakmörk lína frá enda nefnds garðs við Laugaveg í suðurhorn Grænuborgartúns, og þaðan lína með suðurjaðri Sauðagerðistúns vestur í Kaplaskjólsveg, og vesturtakmörkin lína þaðan í enda Framnesvegar við Grandabót.

□ Merkjasteinar skulu settir fyrir verslunarlóðinni.

1942 Nr. 57 4. júlí

Lög um heimild fyrir Reykjavíkurbæ til þess að taka eignarnámi hluta af landi jarðarinnar Vatnsenda í Seltjarnarneshreppi.

■ **1. gr.** Bæjarstjórn Reykjavíkur, fyrir hönd bæjarsjóðs, skal heimilt að taka eignarnámi spildu af landi jarðarinnar Vatnsenda í Seltjarnarneshreppi, til þess að auka við fyrirhugað friðland Reykjavíkurbæjar, Heiðmörk. Eignarnámið skal framkvæmt samkvæmt lögum nr. 61 14. nóv. 1917.

1942 Nr. 57 4. júlí

1956 Nr. 10 27. jan.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Reykjavíkurbæ eignina Laugarnes í Reykjavík.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að selja Reykjavíkurbæ eignina Laugarnes í Reykjavík fyrir það verð og með þeim greiðsluskilmálum, er um semur.

1914 Nr. 35 2. nóv.

Lög um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur.

■ **1. gr.** Bæjarstjórn Reykjavíkur lætur mæla allar lóðir og lönd innan takmarka kaupstaðarlóðar Reykjavíkur og gera nákvæman uppdrátt af þeim.

□ Það, sem ákveðið er í eftirfarandi greinum um lóðir, gildir einnig um önnur lönd í kaupstaðarlóðinni.

■ **2. gr.** Mælikvarði uppdráttarins skal ekki vera minni en 1:500. Skal uppdrátturinn sýna greinilega takmörk hverrar lóðar og afstöðu til nágrannalóða, og grunnflöt húsa þeirra og mannvirkja, sem á lóðinni eru.

■ **3. gr.** Bæjarstjórnin ræður mann til að mæla lóðirnar og gera uppdrátt af þeim. Mælingamanni og aðstoðarmönnum hans er frjáls umferð um lóðir manna meðan á mælingunni stendur, og skulu eigendur lóða eða umboðsmenn þeirra skyldir að láta þeim í té þær upplýsingar, er þeir æskja og þurfa, til þess að geta framkvæmt starf sitt.

□ Áður en mælingamaður ákveður merki lóðar, skal hann gera eiganda hennar eða umboðsmanni hans, svo og eigendum nágrannalóða eða umboðsmönnum, ef kunnugt er um þá, enda séu þeir heimilisfastir í Reykjavík eða þar staddir, viðvart, með 3 sólarhringa fyrirvara um það, hve nær merki verði ákveðin. Er þeim rétt að sækja merkjastefnu, er halda skal á lóðinni og segja mælingamanni til um lóðamörk. Ef menn verða ásáttir um lóðamörk, getur mælingamaður þess í dagbók sinni, enda er hún þá og lóðamerkjabók, ef þeim ber saman, lögsönnun fyrir stærð og legu lóða.

□ Nú sækja eigendur lóða eða umboðsmenn þeirra eigi merkjastefnu, hvort sem því veldur, að eigi er kunnugt um þá, þeir eru fjarverandi eða neyta eigi réttar síns til að vera þar við, og ákveður mælingamaður þá merki eftir skýrslum þeirra lóðaeigenda, sem stefnuna hafa sótt, eða umboðsmanna þeirra, og öðrum gögnum.

□ Eigendur eða umboðsmenn lóða, er eigi hafa sótt merkjastefnu, geta, ef þeir vilja eigi hlíta merkjasetningu, gert mælingamanni, innan 4 vikna eftir merkjastefnu, viðvart, og fer um dómsvald á ágreiningi lóðamerkja, þegar svo stendur á, eftir lögum þessum.

■ **4. gr.** Bæjarstjórnin löggildir bók, sem nefnist lóðamerkjabók. Skal mælingamaður rita í hana lýsingu á merkjum hverrar lóðar og setja hjá eftirrit af aðaluppdrættinum yfir lóðina og mörk hennar, ef honum þykir þurfa til skýringar, eða ef ágreiningur er um merki. Í hana skal rita stærð lóða, byggðra og óbyggðra. Mælingamaður, lóðareigandi eða umboðsmaður hans og eigendur nágrannalóða eða umboðsmenn þeirra, skulu undirskrifa lýsinguna, en rétt er lóðaeigendum að gera fyrirvara um ágreining, ef samkomulag fæst eigi um merkin, og skal þá sýna á eftirritinu af uppdrættinum

1914 Nr. 35 2. nóv.

svo greinilega sem unnt er, hvað milli ber um merkin. Mælingamaður getur þess þó jafnframt, hvora merkjalínuna hann telur réttari, eða geti hann á hvoruga fallist, hvar hann telur merki réttast eftir öllum atvikum.

■ **5.—8. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 28/1981, 44. gr. og l. 65/1943, 12. gr.*

■ **9. gr.** [Þegar lokið er merkjasetningu og mælingu allra lóða og landa á kaupstaðarlóðinni, skal bæjarstjórnin láta skrásetja allar lóðir og lönd með framhaldandi númerum í bók, sem þar til er löggilt af ráðherra.][1)]

[1)] *L. 35/1923, 3. gr.*

■ **10. gr.** [Í lóðaskrána og á aðaluppdráttum skal jafnóðum rita breytingar þær, er verða á lóðum og húsum, og skipar bæjarstjórnin lóðaskrárritara til þess starfs.

□ Ráðherra setur reglugerð, eftir tillögum bæjarstjórnar, um skyldur og störf lóðaskrárritara.][1)]

[1)] *L. 35/1923, 4. gr.*

■ **11. gr.** [Þá er merkjastefnu er lokið, má eigi þinglýsa skjali eða skjölum um eigendaskipti á lóð eða parti úr lóð, nema mælingamaður eða lóðaskrárritari hafi ritað vottorð sitt á skjalið eða skjölin um það, að eigendaskiptanna sé getið í lóðamerkjabók eða lóðaskrá.][1)]

□ Ef skrásettri lóð er skipt í hluta, tvo eða fleiri, má eigi þinglýsa skjali eða skjölum um skiptinguna, nema því eða þeim fylgi vottorð byggingarnefndar um samþykki hennar á skiptingunni.

[1)] *L. 35/1923, 5. gr.*

■ **12. gr.** [Lóðaskrárritari lætur þeim, er þess óska, í té staðfest eftirrit úr skránni og einnig af uppdrætti lóðarinnar. Fyrir slík eftirrit og fyrir vottorð samkvæmt 11. gr., svo og fyrir önnur störf, er lóðaskrárritari vinnur fyrir einstaka menn, skal greiða gjald í bæjarsjóð Reykjavíkur samkvæmt gjaldskrá, er ráðherra setur eftir tillögum bæjarstjórnar.][1)]

[1)] *L. 35/1923, 6. gr.*

■ **13. gr.** Bæjarstjórnin getur á sama hátt látið skrásetja og mæla lóðir og lönd utan kaupstaðarlóðarinnar, en innan lögsagnarumdæmisins, er þá færist á aukaskrá. Um aukaskrána gilda hin sömu ákvæði, sem hér að framan eru sett um aðalskrána, en mælikvarði uppdrátta, sbr. 2. gr., má þó vera minni.

■ **14. gr.** Allur kostnaður við mælingu og skrásetningu lóða greiðist úr bæjarsjóði, sbr. þó 7. gr.

1943 Nr. 86 16. des. Lög um ákvörðun leigumála og söluverðs lóða og landa Reykjavíkurkaupstaðar.

■ **1. gr.** Þegar Reykjavíkurkaupstaður lætur lóðir sínar og lönd á leigu, þar á meðal erfðafestuleigu, skal bæjarstjórnin eða bæjarráð í umboði hennar ákveða leiguskilmálana.

□ Á sama hátt ræður hafnarstjórn leigumála um lóðir Reykjavíkurhafnar.

■ **2. gr.** [Ársleiga eftir lóðir, sem leigðar eru til íbúðarhúsabygginga til 75 ára, skal ákveðin samkvæmt reglugerð, er borgarstjórn setur og ráðuneytið staðfestir. Leiga eftir þessar lóðir skal tryggð með lögveðsrétti í þeim byggingum, sem á lóðinni standa, í tvö ár eftir gjalddaga og með forgangsrétti fyrir öðrum veðskuldum. Leiga eftir aðrar lóðir og lönd skal ákveðin af borgarstjórn og hafnarstjórn.][1)]

[1)] *L. 68/1978, 1. gr.*

■ **3. gr.** Ef bæjarstjórn eða hafnarstjórn selja lóðir eða lóðarspildur bæjarsjóðs eða hafnarsjóðs, fer um ákvörðun söluverðs með sama hætti og fyrir er mælt í 1. gr.

■ **4. gr.** Nú er bæjarstjórn (bæjarráð) eða hafnarstjórn ekki á einu máli um ákvörðun ársleigu eða söluverðs lóðar, og skal þá leigan eða söluverðið ákveðið með mati dómkvaddra manna eftir almennum reglum um dómkvaðningu.

■ **5. gr.** Lóðarleigjanda, er ekki vill hlíta ákvörðun bæjarstjórnar (bæjarráðs) eða hafnarstjórnar um ákvörðun lóðarleigu eða mati samkv. 4. gr., er heimilt að krefjast yfirmats um leiguna, er framkvæmd skal af dómkvöddum mönnum. Um greiðslu matskostnaðar fer þá samkv. ákvæðum 6. gr. síðustu mgr. laga um framkvæmd eignarnáms, nr. 61 14. nóv. 1917.[1)]

[1)] *Nú l. 11/1973.*

■ **6. gr.** Er næsta matstímabili lóðarleigu samkvæmt gildandi leigusamningum lýkur, eftir að lög þessi öðlast gildi, skal lóðarleigan ákveðin svo sem segir í lögum þessum.

1943 Nr. 86 16. des.

1954 Nr. 25 13. apríl Lög um brunatryggingar í Reykjavík.

■ **1. gr.** Bæjarstjórn Reykjavíkur er heimilt að taka í eigin hendur brunatryggingar allra húseigna í lögsagnarumdæminu eða semja við eitt vátryggingarfélag eða fleiri um slíkar tryggingar eða um endurtryggingu á áhættu bæjarins að undangengnu almennu útboði.

□ [Tekjur vátryggingarfélaga af starfsemi samkvæmt samningi um slíkar tryggingar eru undanþegnar sköttum til ríkissjóðs og sveitarfélaga, en félögin skulu þó gjalda fasteignaskatt og aðstöðugjald samkv. II. og III. kafla laga[1)] um tekjustofna sveitarfélaga.][2)]

□ Tekjur, sem bæjarstjórn kann að hafa af starfsemi samkv. 1. málsgr., skal leggja í sjóð til eflingar brunavörnum og tryggingarstarfsemi og lækkunar á iðgjöldum húseigenda eftir ákvörðun bæjarstjórnar.

[1)] *Nú l. 73/1980.* [2)] *L. 59/1962, 1. gr.*

■ **2. gr.** Bæjarstjórnin getur því aðeins tekið tryggingarnar í eigin hendur, að fjárhagslegur grundvöllur þeirra sé tryggur og iðgjöldin séu sambærileg iðgjöldum viðurkenndra tryggingarfélaga, sem hagkvæmast tilboð gefa, að viðbættu gjaldi, sem ákveðið er að leggja í sérstakan tryggingarsjóð, sbr. 1. gr.

□ Útboð samkv. 1. málsgr. 1. gr. skulu fara fram eigi sjaldnar en á 5 ára fresti.

■ **3. gr.** Áður en bæjarstjórn gerir samning samkv. 1. málsgr. 1. gr., skal leita álits Fasteignaeigendafélags Reykjavíkur um málið. Enn fremur skal fulltrúa, er stjórn félagsins tilnefnir, heimilt að fylgjast með ráðstöfun sjóðs þess, er um ræðir í 3. málsgr. 1. gr.

■ **4. gr.** Skylt er að hafa öll hús í lögsagnarumdæminu brunatryggð hjá þeim aðila, er tryggingar annast samkv. 1. gr., og með því vátryggingarverði, er dómkvaddir menn meta, og meta þeir jafnframt brunatjón. Ef annar hvor aðili vill ekki una því mati, getur hann óskað yfirmats.

□ [Ný hús skal meta eigi síðar en 4 vikum eftir að þau eru tekin í notkun, og er eiganda skylt að sjá um, að

1954 Nr. 25 13. apríl

slíkt sé tilkynnt vátryggjanda skriflega. Heimilt er þó vátryggjanda að láta mat fara fram, ef eigandi vanrækir tilkynningu.][1)]

□ Bæjarstjórn er heimilt að breyta árlega brunabótaverði húsa til samræmis við breytingar, er verða á byggingarkostnaði húsa í bænum.

[1)] *L. 37/1965, 1. gr.*

■ [**5. gr.** Nú verður brunatjón meira en helmingur brunabótamatsverðs og borgarstjórn telur nauðsynlegt vegna eldhættu eða af skipulagsástæðum, að hlutaðeigandi hús verði fjarlægt, og er henni þá heimilt að leysa húsið til sín; greiðir hún þá mismun þann, sem er á brunabótum og heildarmatsverði hússins. Ef borgarstjórn eða eigandi telja brunabótamatsverð ekki rétt, getur hvor um sig krafizt endurmats, sem þá fer fram skv. ákvæðum 4. gr., og skal þá miða greiðslu við endurmatsverðið.][1)]

[1)] *L. 37/1965, 2. gr.*

■ [**6. gr.**][1)] Öll iðgjöld og matskostnaður hvíla á húseignum þeim, sem tryggðar eru, með forgangsrétti fyrir öðrum skuldbindingum, sem á eignunum hvíla.

□ Ef iðgjöld eru ekki greidd á réttum gjalddaga, má innheimta þau með lögtaki.

[1)] *L. 37/1965, 2. gr.*

■ [**7. gr.**][1)] Bæjarstjórn setur nánari reglur um vátryggingarkjör, iðgjöld og annað það, er máli skiptir í sambandi við framkvæmd laga þessara.

[1)] *L. 37/1965, 2. gr.*

1940 Nr. 38 12. febr.

Lög um hitaveitu Reykjavíkur.

■ **1. gr.** Bæjarstjórn Reykjavíkur rekur hitaveitu, sem hefur einkaleyfi til þess að leiða heitt vatn um lögsagnarumdæmið, þar sem bæjarstjórn ákveður, og einkarétt til þess að selja heitt vatn til upphitunar á húsum, sem ná til hitaveitunnar. Bæjarstjórn setur reglugerð[1)] um rekstur hitaveitunnar, sem ríkisstjórnin staðfestir.

[1)] *Rg. 208/1961, sbr. 122/1979.*

■ **2. gr.** Þegar bæjarstjórnin hefur leitt heitt vatn frá jarðhitasvæði jarðanna Reykja og Reykjahvols í Mosfellssveit, getur bæjarstjórnin bannað, að hús, sem ná til hitaveitunnar, verði hituð með öðrum hætti en með vatni frá hitaveitunni.

□ Vatnshitunarkerfi, sem nú eru, eða sett verða í ný hús eða gömul, skulu þannig gerð, eða breytt svo, að þau megi tengja við hitaveituna.

■ **3. gr.** Bæjarstjórn ákveður, hvar vatnsæðar hitaveitunnar skuli lagðar um bæinn. Húseigendur kosta lagningu heimæða eftir gjaldskrá, sem bæjarstjórnin setur, en ríkisstjórn staðfestir, og skal ákveða gjaldið með hliðsjón af hitaþörf húseignarinnar. Heimæðarnar verða eign hitaveitunnar, sem sér um viðhald þeirra húseigendum að kostnaðarlausu.

□ Bæjarstjórnin sér um lagningu heimæða og getur samið við húseiganda um, að hann greiði heimæðagjaldið, auk 6% ársvaxta, með jöfnum afborgunum á allt að 5 árum, enda hefur bæjarstjórn þá veðrétt í húseigninni, er gengur fyrir öllum samningsveðskuldum í eitt ár frá gjalddaga, og þarf ekki að þinglýsa þeim veðrétti.

■ **4. gr.** Bæjarstjórn hefur rétt til að löggilda menn, er hún telur hæfa, og svo marga sem henni þykir þurfa til þess að leggja vatnsæðar þær, sem húseigendur kosta, og tengja þær við kerfi hitaveitunnar, og skulu þeir fara eftir reglum, er bæjarstjórn setur.

□ Engir aðrir en þeir, sem þannig hafa fengið löggildingu, mega leggja vatnsæðar frá hitaveitunni inn í hús í bænum.

■ **5. gr.** Hitaveita Reykjavíkur selur húseigendum heitt vatn til upphitunar húsa og annarra nota eftir því, sem reglugerð ákveður, með verði, sem skal ákveðið í gjaldskrá, er bæjarstjórn setur og ríkisstjórnin staðfestir.

■ **6. gr.** Jarðeigendur, sem eiga land þar, sem vatnsleiðslur hitaveitunnar verða lagðar, svo og lóðareigendur og lóðarleigjendur í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur, eru skyldir til að láta af hendi land og landsafnot, sem með þarf til þess að veita megi vatninu til Reykjavíkur og um bæinn, þar með talið grjóttak, malartekja og rista svo og mannvirki, og að þola þær eignakvaðir, óhagræði og takmörkun á afnotarétti, sem hitaveitan kann að hafa í för með sér, gegn bótum fyrir landspjöll eftir fyrirmælum vatnalaganna.

■ **7. gr.** Til tryggingar skuldbindingum, sem bæjarstjórnin tekur á sig, með samþykki ríkisstjórnarinnar, í því skyni að lögð verði hitaveita til bæjarins frá jarðhitasvæðum Reykja og Reykjahvols, sem og til tryggingar lánum, sem bæjarstjórnin kann síðar að taka vegna þessara framkvæmda eða til rekstrar hitaveitunnar, getur bæjarstjórnin sett allt fyrirtækið að veði.

□ Nær slík veðsetning til allra réttinda fyrirtækisins, þ. á m. sérstaklega einkaréttinda samkvæmt 1. gr., svo og allra eigna, sem nauðsynlegar eru til þess að stofna fyrirtækið og starfrækja, sem eru: Vatn, vatnsréttindi og önnur hitaréttindi, land og réttindi til landsafnota, borholur, aðveituæðar til dælistöðva, dælistöð með öllum vélum, aðalleiðsla til Reykjavíkur, vatnsgeymar við Reykjavík, allar leiðslur um bæinn, þar á meðal heimæðar, mælar í húsum, bústaðir vélgæzlumanna við dælistöð og yfirleitt öll mannvirki, sem gerð eru vegna fyrirtækisins, með öllum endurbótum og viðaukum.

□ Veðsetning öðlast fullt gildi við þinglestur í Reykjavík, hvar sem hinar veðsettu eignir fyrirtækisins eru.

□ Vanefni bæjarstjórnin skyldur sínar samkvæmt veðskuldbindingunni, skal veðhafa heimilt að taka fyrirtækið í sínar hendur og reka það fyrir eiginn reikning eða fá öðrum rekstur þess í hendur, með öllum skyldum og réttindum, sem bæjarstjórn rak það, þar til hann hefur fengið kröfur sínar greiddar að skaðlausu, en auk þess er veðhafa heimilt að ganga að veðinu, ef hann kýs það heldur. Ef vanefndir stafa af óviðráðanlegum atvikum (force majeure) eða ófyrirsjáanlegum, afsakanlegum drætti, má bæta úr þeim með greiðslu svo fljótt sem verða má, og í síðasta lagi innan þriggja mánaða. Er svo stendur á, verður því ekki leitað fullnustu í hitaveitunni, né hún tekin í hendur veðhafa til rekstrar, fyrr en þrír mánuðir eru liðnir frá því vanefndir urðu.

□ Komi til þess, að veðhafi eða nýr eigandi taki fyrirtækið í sínar hendur, geta þeir rekið það með sama rétti, sem bæjarstjórnin hafði, og getur hvorki bæjarstjórnin né önnur stjórnarvöld torveldað reksturinn á nokkurn hátt, og má þá ekki heldur leggja á hann nokkurt afgjald eða skatta, hvorki beint né óbeint.

□ Réttur veðhafa til að ganga að fyrirtækinu eða taka það í sínar hendur er þó bundinn því skilyrði, að hvenær

1940 Nr. 38 12. febr.

sem er getur bæjarstjórnin leyst aftur til sín fyrirtækið með því að greiða veðhafanum eða hinum nýja eiganda veðskuldina að skaðlausu með vöxtum og kostnaði þeirra við yfirtökuna og reksturinn, þar á meðal rekstrartap þeirra.

■ **8. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt, gegn þeim tryggingum, sem hún metur gildar, að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs allar skuldbindingar, sem bæjarstjórn Reykjavíkur tekst á hendur nú eða síðar vegna hitaveitu samkvæmt lögum þessum, allt að 9 milljónum danskra króna, eða jafngildi þeirrar upphæðar í annarri mynt.

■ **9. gr.** Öll gjöld samkvæmt lögum þessum eða reglugerðum og gjaldskrám, sem verða settar samkvæmt þeim, má taka lögtaki á kostnað gjaldanda.

1911 Nr. 42 11. júlí

Lög um gjöld til holræsa og gangstétta í Reykjavík o. fl.[1)]

[1)] *Rg. 169/1960.*

■ **1. gr.** Þar sem bæjarstjórnin hefur lagt holræsi í götu á kostnað bæjarsjóðs, er hverjum húseiganda skylt að gera á sinn kostnað ræsi, er flytji allt skolp frá húsi hans út í göturæsið. Skulu þau ræsi ekki vera lakari að gerð en göturæsin og gerð undir umsjón bæjarverkfræðingsins, samkvæmt reglugerð, er bæjarstjórnin setur um tilhögun skolpræsa innan húss og utan. Má í þeirri reglugerð ákveða, að regnvatn skuli leitt í göturæsið. Vanræki nokkur að gera þetta innan hæfilegs frests, sem bæjarstjórnin setur, getur bæjarstjórnin látið vinna verkið á kostnað húseiganda.

■ **2. gr.** Kostnaður við holræsagerð í götum bæjarins greiðist sumpart úr bæjarsjóði og sumpart af lóðareigendum.

□ Lóðareigendur skulu greiða:

A. 2½‰ af fyrstu 10 000 kr. af brunabótavirðingarverði húseigna, sem standa á lóð þeirra. 2‰ af næstu 10 000 kr. af brunabótavirðingarverðinu. 1‰ af þeirri upphæð, er brunabótavirðingarverðið fer yfir 20 000 krónur. Sama gjald skal greiða af húsum þeim, er síðar verða byggð við götu, sem holræsi er þegar lagt í, og sé eldra húsið rifið niður, greiðist gjaldið af mismun virðingarverðs húsanna.

B. 45 aura fyrir hvern metra af lengd lóða þeirra meðfram götu, þó því aðeins, að lóðin nái fram að götu. Gjaldið greiðist, þegar búið er að gera holræsi í þá götu, sem lóðin telst til.

□ Húseignir og lóðir, er liggja við þær götur, sem holræsi hafa verið lögð í áður en lög þessi öðlast gildi, skulu einnig vera gjaldskyldar eftir þessari grein, ef eigendurnir hafa eigi áður greitt neitt gjald í þessu skyni.

■ **3. gr.** Steinlímdar, hellulagðar og aðrar jafnvandaðar gangstéttir skulu kostaðar að ⅔ úr bæjarsjóði en að ⅓ af þeim, sem lóðir eiga, er teljast til götunnar þeim megin sem gangstéttin er.

□ Kostnaði þeim, sem lóðareigendum ber að greiða, skal jafnað niður fyrir götu hverja eða þann hluta götunnar, sem gangstétt hefur verið lögð í, eftir lengd lóðanna meðfram götunni.

■ **4. gr.** Kröfur þær, er bæjarstjórnin fær á hendur lóðareigendum og húseigendum samkvæmt 1. og 2. gr., eru tryggðar með veðrétti í húseignunum og hefur sá veðréttur forgangsrétt fyrir öllum veðskuldum eftir samningi. Bæjarstjórnin getur veitt allt að 10 ára gjaldfrest á kröfum þessum, enda greiði skuldunautar þá allt að 5% ársvexti.

1911 Nr. 42 11. júlí

■ **5. gr.** Bæjarstjórnin getur tekið að sér sorphreinsun og salernahreinsun í öllum bænum eða nokkrum hluta hans og má fela einstökum mönnum eða félögum að framkvæma það. ...[1)]

[1)] *L. 36/1924, 6. gr.*

■ **6. gr.** Allar kröfur og gjöld samkvæmt lögum þessum má taka lögtaki[1)] sem önnur gjöld til bæjarsjóðsins.

[1)] *Sbr. l. 29/1885.*

1901 Nr. 18 13. sept.

Lög um manntal í Reykjavík.

■ **1. gr.** Lögreglustjórinn[1)] í Reykjavík skal [á tímabilinu frá 20. til 30. nóvbr.][2)] ár hvert eftir ítarlegum reglum, er landshöfðingi[3)] setur, gera nákvæma skrá yfir alla íbúa kaupstaðarins. Á skrá þessa skal setja alla, er eiga fast aðsetur í lögsagnarumdæmi kaupstaðarins eða hafa þar dvöl; þó skal eigi telja gesti og ferðamenn. Skal tilgreina fullt nafn hvers manns, fæðingardag, ef þess er kostur, fæðingarár, fæðingarstað, stétt eða atvinnu, hvenær hann hafi flutzt til kaupstaðarins, og lögheimili hans, sé það annars staðar.

□ Sé einhver eigi viðstaddur þann dag, sem talið er, heldur fjarverandi í ferðalögum eða á annan hátt, skal hann engu að síður tekinn í manntalið.

□ Manntal þetta skal skráð í manntalsbók, er gerð sé eftir fyrirmynd, sem landshöfðingi[3)] ákveður; þar skal og rita þær breytingar, er á verða frá einu manntali til annars jafnskjótt og lögreglustjóri fær vitneskju um það.

[1)] *Sbr. nú l. 49/1933.* [2)] *L. 64/1907.* [3)] *Sbr. augl. A 96/1969.*

■ **2. gr.**[1)] Að viðlagðri allt að 40 kr. sekt, er rennur í bæjarsjóð, er hver húseigandi eða húsráðandi skyldur að gefa sjálfur fullnægjandi skýrslu um alla húsbúa sína til afnota við manntal það, er þessi lög skipa fyrir um, eða láta annan hæfan mann, sem hann nefnir fyrir lögreglustjóra og hefur aðsetur í kaupstaðnum, gefa skýrsluna fyrir sína hönd.

□ Að viðlagðri sömu hegningu er hann skyldur að tilkynna lögreglustjóra innan tveggja sólarhringa, er einhver maður, er setja ber á manntalsskrá samkvæmt 1. gr., flytur í hús hans eða úr því.

[1)] *Sjá nú l. 73/1952, 18. gr.*

■ **3. gr.** Úr bæjarsjóði skal greiða kostnaðinn við manntalið og manntalsskrána, þar með taldar bækur, eyðublöð o. fl., svo og laun til aðstoðarmanna, sem með þurfa auk lögregluþjónanna.

□ Eftirrit eftir manntalsbókinni skal láta þeim í té, er æskja þess, fyrir 50 au. gjald fyrir örk hverja, og hálfu minna fyrir hálfa örk og minni hluta úr örk. [Svo skal og árlega láta Hagstofunni í té á kostnað bæjarsjóðs eftirrit af öllu manntalinu.][1)]

[1)] *L. 57/1917, 1. gr.*

■ **4. gr.** Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal fara sem með almenn lögreglumál.

■ **5. gr.** Öllum störfum við manntal og samning manntalsskrár er héðan í frá að því er kaupstaðinn snertir létt af dómkirkjuprestinum. ...

1933 Nr. 49 19. júní **Lög um breyting á lögum um manntal í Reykjavík.**

Störf þau, sem lögreglustjóranum í Reykjavík eru falin í lögum nr. 18 13. sept. 1901, skulu hér eftir falin borgarstjóranum í Reykjavík.

1954 Nr. 94 30. nóv. **Lög um heimild til að fella niður manntal í Reykjavík.**

■ **1. gr.** Bæjarstjórn Reykjavíkur er heimilt að fella niður fyrir eitt ár í senn manntal samkv. lögum nr. 18 13. sept. 1901 og síðari breytingum á þeim lögum.

1970 Nr. 106 28. des. **Lög um sölu á íbúðum, sem byggðar eru af framkvæmdanefnd byggingaáætlunar í Reykjavík eða til útrýmingar heilsuspillandi húsnæðis.**

■ **1. gr.** Enginn, sem keypt hefur íbúð af Húsnæðismálastofnun ríkisins,[1] sem byggð er af framkvæmdanefnd byggingaáætlunar, má selja hana, nema Húsnæðismálastofnunin hafi áður hafnað forkaupsrétti, og ekki framleigja nema með leyfi hennar. Söluverð slíkrar íbúðar má ekki vera hærra en kaupverð hennar, að viðbættri verðhækkun, sem samkvæmt vísitölu byggingarkostnaðar hefur orðið á þeim hluta kostnaðarverðs íbúðarinnar, sem fallið hefur í gjalddaga og verið greiddur, þegar forkaupsréttar er neytt. Enn fremur skal bæta við virðingarverði þeirra endurbóta, sem á sama tíma hafa verið gerðar, og draga frá hæfilega fyrningu, hvort tveggja samkvæmt mati dómkvaddra manna. Ef maður hefur átt íbúðina í 10 ár, má hann að auki njóta verðhækkunar, sem svarar helmingi af eftirstöðvum byggingarlánsins, enda greiði hann upp helming af eftirstöðvum lánsins, þegar sala fer fram. En hafi maður átt íbúðina í 20 ár, má hann njóta verðhækkunar á verði allrar íbúðarinnar, ef hann greiðir eftirstöðvar lánsins að fullu. Nú er íbúð, sem keypt hefur verið samkvæmt þessari mgr., seld á nauðungaruppboði, samkv. lögum nr. 57 25. maí 1949, um nauðungaruppboð, og getur Húsnæðismálastofnunin þá neytt forkaupsréttar síns og krafizt þess á uppboðsþingi, að eignin verði lögð stofnuninni út til eignar á því verði, sem hæst hefur verið boðið í eignina, eða á söluverði samkvæmt þessari mgr., ef það er lægra en hæsta boð. Söluverð þetta skal ákveðið áður en liðinn er sá frestur, sem uppboðshaldari hefur, samkvæmt uppboðsskilmálum, til samþykkis eða synjunar á boði, enda veiti uppboðshaldari stofnuninni hæfilegan frest til þess að fá ákvörðun um söluverðið. Að fengnu afsali samkvæmt þessu ákvæði skal afmá í veðmálabókum veðbönd og höft á eigninni samkvæmt 36. gr. laga nr. 57 25. maí 1949, um nauðungaruppboð.

□ Þegar Húsnæðismálastofnun ríkisins neytir forkaupsréttar skv. framansögðu, skal hún endurselja íbúðirnar láglaunafólki í verkalýðsfélögum.

[1] *Nú Húsnæðisstofnun ríkisins, sbr. l. 51/1980.*

■ **2. gr.** Þegar íbúðir, sem byggðar hafa verið samkvæmt ákvæðum laga um útrýmingu heilsuspillandi húsnæðis, hafa verið seldar einstaklingum og lán frá ríki og hlutaðeigandi sveitarfélagi hafa verið a. m. k. eins hagstæð eða hagstæðari en lán, sem veitt voru til íbúða, sbr. 1. gr. laga þessara, skal hlutaðeigandi sveitarstjórn eiga forkaupsrétt með sama hætti og Húsnæðismálastofnun ríkisins hefur við frjálsa sölu eða við nauðungaruppboð, sbr. 1. gr. Um kaupverð íbúða þessara gilda og ákvæði 1. gr. eftir því sem við á.

1970 Nr. 106 28. des.

III. d. Akureyri.[1]

[1] *Akureyri fékk kaupstaðarréttindi með rg. 29. ágúst, 1862.*

Lög um stækkun lögsagnarumdæmis og bæjarfélags Akureyrarkaupstaðar. **1895 Nr. 34 13. des.**

■ **1. gr.** Jörðin Eyrarland með hjáleigunum Barði og Hamarkoti, að undanskildum Glerárdal, og jörðin Kotá, báðar í Hrafnagilshreppi, skulu lagðar undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Akureyrarkaupstaðar frá fardögum 1896.

■ **2. gr.** Verslunarlóð bæjarins skal aðeins ná yfir hina fornu kaupstaðarlóð, þ. e. Akureyri og Oddeyri með þeim ummerkjum, sem verið hafa, að viðbættri landspildunni frá suðvesturhorni lóðar Jóh. Halldórssonar beina línu ofan við brekkubrún út að Grófargili í vörðu, sem þar verður sett, og þaðan beina línu í vörðu á klöpp fyrir utan og neðan Hamarkot, og þaðan beina línu í vörðu fyrir neðan Glerárgljúfur.

Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Akureyrarkaupstaðar. **1954 Nr. 107 18. des.**

■ **1. gr.** Glerárþorp í Glæsibæjarhreppi ásamt jörðunum Bandagerði, Rangárvöllum, Kollugerði, Hlíðarenda, Glerá, Lögmannshlíð, Hesjuvöllum, Kífsá, Hrappsstöðum, Mýrarlóni, Grænhóli, Syðra-Krossanesi og Ytra-Krossanesi skulu lagðar undir lögsagnarumdæmi Akureyrarkaupstaðar frá 1. janúar 1955. Mörk milli Akureyrar og Glæsibæjarhrepps verða þá norðurmörk jarðanna Ytra-Krossaness, Grænhóls, Mýrarlóns og Hrappsstaða.

■ **2. gr.** Frá sama tíma tekur Akureyrarkaupstaður að sér framfærslu allra þeirra, sem eru eða verða þurfamenn og framfærslurétt eiga eða munu eignast í Glæsibæjarhreppi, ef lög þessi væru ekki sett, vegna dvalar eða fæðingar á landi því, er um ræðir í 1. gr.

■ **3. gr.** Nú verður ekki, innan sex mánaða frá gildistöku laga þessara, samkomulag milli bæjarstjórnar Akureyrarkaupstaðar og hreppsnefndar Glæsibæjarhrepps um eigna- og skuldaskipti, er leiðir af ákvæðum 1. gr., og skulu þau þá ákveðin af gerðardómi, skipuðum 3 mönnum. Tilnefna aðilar sinn manninn hvor í dóminn, en hæstiréttur tilnefnir oddamann, og er hann formaður dómsins. Vanræki annar hvor aðila eða báðir að tilnefna mann í dóminn, skal hæstiréttur tilnefna, svo að dómurinn verði fullskipaður.

Lög um að leggja jörðina Naust í Hrafnagilshreppi í Eyjafjarðarsýslu undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Akureyrarkaupstaðar. **1909 Nr. 28 9. júlí**

■ **1. gr.** Jörðin Naust í Hrafnagilshreppi skal lögð undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Akureyrarkaupstaðar frá 6. júní 1909. ...

1920 Nr. 17 18. maí

Lög um að leggja jarðirnar Kjarna og Hamra í Hrafnagilshreppi undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Akureyrar.

■ **1. gr.** Jarðirnar Kjarni og Hamrar í Hrafnagilshreppi skulu, að áskildu samþykki sýslunefndar Eyjafjarðarsýslu, lagðar undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Akureyrar frá 6. júní 1920. ...

1970 Nr. 16 18. marz

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Akureyrarkaupstað jörðina Ytra-Krossanes, Akureyri.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að selja Akureyrarkaupstað jörðina Ytra-Krossanes í Akureyrarlögsagnarumdæmi fyrir það verð, sem um semst eða ákveðið verður að mati dómkvaddra manna.

1951 Nr. 16 9. febr.

Lög um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Akureyrar.

■ **1. gr.** Bæjarstjórn Akureyrar lætur mæla allar lóðir og lönd innan takmarka kaupstaðarlóðar Akureyrar og gera nákvæman uppdrátt af þeim.

□ Það, sem ákveðið er í eftirfarandi greinum um lóðir, gildir einnig um önnur lönd í kaupstaðarlóðinni.

■ **2. gr.** Mælikvarði uppdráttarins skal ekki vera minni en 1:500. Skal uppdrátturinn sýna greinilega takmörk hverrar lóðar og afstöðu til nágrannalóða og grunnflöt húsa þeirra og mannvirkja, sem á lóðinni eru.

■ **3. gr.** Bæjarstjórnin felur verkfræðingi eða ræður mann til að mæla lóðirnar og gera uppdrátt af þeim. Mælingamanni og aðstoðarmönnum hans er frjáls umferð um lóðir manna, meðan á mælingunni stendur, og skulu eigendur lóða eða umboðsmenn þeirra skyldir að láta þeim í té þær upplýsingar, er þeir æskja og þurfa til þess að geta framkvæmt starf sitt.

□ Áður en mælingamaður ákveður merki lóðar, skal hann gera eiganda hennar eða umboðsmanni hans, svo og eigendum nágrannalóða eða umboðsmönnum, ef kunnugt er um þá, enda séu þeir heimilisfastir á Akureyri eða þar staddir, viðvart með 3 sólarhringa fyrirvara um það, hvenær merki verði ákveðin. Er þeim rétt að sækja merkjastefnu, er halda skal á lóðinni, og segja mælingamanni til um lóðamörk. Ef menn verða ásáttir um lóðamörk, getur mælingamaður þess í dagbók sinni, enda er hún og þá lóðamerkjabók, ef þeim ber saman, lögsönnun fyrir stærð og legu lóðar.

□ Nú sækja eigendur lóða eða umboðsmenn þeirra eigi merkjastefnu, hvort sem því veldur, að eigi er kunnugt um þá, þeir eru fjarverandi eða neyta eigi réttar síns til að vera þar við, og ákveður mælingamaður þá merki eftir skýrslum þeirra lóðaeigenda, sem stefnuna hafa sótt, eða umboðsmanna þeirra, og öðrum gögnum.

□ Eigendur og umboðsmenn lóða, er eigi hafa sótt merkjastefnu, geta, ef þeir vilja eigi hlíta merkjasetningu, gert mælingamanni, innan 4 vikna eftir merkjastefnu, viðvart, og fer um dómsvald á ágreiningi lóðarmerkja, þegar svo stendur á, eftir lögum þessum.

■ **4. gr.** Bæjarstjórnin löggildir bók, sem nefnist lóðamerkjabók. Skal mælingamaður rita í hana lýsingu á merkjum hverrar lóðar og setja hjá eftirrit af aðaluppdrættinum yfir lóðina og mörk hennar, ef honum þykir þurfa til skýringar, eða ef ágreiningur er um merki. Í hana skal rita stærð lóða, byggðra og óbyggðra. Mælingamaður, lóðareigandi eða umboðsmaður hans og eigendur nágrannalóða eða umboðsmenn þeirra skulu undirskrifa lýsinguna, en rétt er lóðaeigendum að gera fyrirvara um ágreining, ef samkomulag fæst ekki um merkin, og skal þá sýna á eftirritinu af uppdrættinum svo greinilega sem unnt er, hvað milli ber um merkin. Mælingamaður getur þess þó jafnframt, hvora merkjalínuna hann telur réttari, eða geti hann á hvoruga fallizt, hvar hann telur merki réttast eftir öllum atvikum.

■ **5. gr.** Þegar lokið er merkjasetningu og mælingu allra lóða og landa á kaupstaðarlóðinni, skal bæjarstjórnin láta skrásetja allar lóðir og lönd með framhaldandi númerum í bók, sem þar til er löggilt af ráðherra.

■ **6. gr.** Í lóðaskrána og á aðaluppdráttinn skal jafnóðum rita breytingar þær, er verða á lóðum og húsum, og skipar bæjarstjórnin lóðaskrárritara til þess starfs. Ráðherra setur reglugerð,[1] eftir tillögum bæjarstjórnar, um skyldur og störf lóðaskrárritara.

[1] *Rg. 10/1969.*

■ **7. gr.** Þá er merkjastefnu er lokið, má eigi þinglýsa skjali eða skjölum um eigendaskipti að lóð eða hluta af lóð, nema mælingamaður eða lóðaskrárritari hafi ritað vottorð sitt á skjalið eða skjölin um það, að eigendaskiptanna sé getið í lóðamerkjabók eða lóðaskrá.

□ Ef skrásettri lóð er skipt í hluta, tvo eða fleiri, má eigi þinglýsa skjali eða skjölum um skiptinguna, nema því eða þeim fylgi vottorð byggingarnefndar um samþykki hennar á skiptingunni.

■ **8. gr.** Lóðaskrárritari lætur þeim, er þess óska, í té staðfest eftirrit úr skránni og einnig af uppdrætti lóðarinnar. Fyrir slík eftirrit og fyrir vottorð samkvæmt 6. gr. svo og fyrir önnur störf, er lóðaskrárritari vinnur fyrir einstaka menn, skal greiða gjald í bæjarsjóð Akureyrar samkvæmt gjaldskrá, er ráðherra setur eftir tillögum bæjarstjórnar.

■ **9. gr.** Bæjarstjórnin getur á sama hátt látið skrásetja og mæla lóðir og lönd utan kaupstaðarlóðarinnar, en innan lögsagnarumdæmisins, er þá færist á aukaskrá. Um aukaskrána gilda hin sömu ákvæði sem hér að framan eru sett um aðalskrána, en mælikvarði uppdrátta, sbr. 2. gr., má þó vera minni.

■ **10. gr.** Allur kostnaður við mælingu og skrásetningu lóða greiðist úr bæjarsjóði, sbr. þó 13. gr.

■ **11.—14. gr.** ...[1]

[1] *Felldar niður með l. 28/1981, 44. gr.*

1951 Nr. 16 9. febr.

1970 Nr. 87 6. ágúst

Lög um gjöld til holræsa, gangstétta og varanlegs slitlags á götum á Akureyri.

■ **1. gr.** Þar sem bæjarstjórnin hefur lagt holræsi í götu á kostnað bæjarsjóðs, er hverjum húseiganda skylt að gera á sinn kostnað ræsi, er flytji allt skolp frá húsi hans út í göturæsið. Skulu þau ræsi ekki vera lakari að gerð en göturæsin og gerð undir umsjón veganefndar eða þess manns, er hún felur umsjónina, samkvæmt reglugerð, er bæjarstjórnin setur um tilhögun skolpræsa innan húss og utan. Skal í þeirri reglugerð ákveða, að regnvatn skuli leitt í göturæsin. Vanræki nokkur að gera þetta innan hæfilegs frests, sem bæjarstjórnin setur,

1970 Nr. 87 6. ágúst

getur bæjarstjórnin látið vinna verkið á kostnað húseiganda.

□ Fyrir öllum kröfum, sem bæjarstjórnin öðlast á hendur húseigendum og lóðareigendum, samkvæmt framansögðu, hefur bæjarsjóðurinn lögveð í húsinu eða lóðinni, og gengur sá veðréttur fyrir öllum veðskuldum eftir samningi.

■ **2. gr.** Kostnaður við holræsagerð í götum bæjarins, og sömuleiðis kostnaður við steinlímdar, hellulagðar og aðrar jafnvandaðar gangstéttir og kostnaður við gerð varanlegs slitlags á götu, greiðist úr bæjarsjóði. En heimilt er bæjarstjórninni að leggja holræsa-, gangstétta- og gatnagerðarskatt á hús og lóðir í bænum, samkvæmt reglugerð, er hún setur og stjórnarráðið samþykkir.[1] Skal gjaldið miðað við skattvirðingarverð húseigna og lengd lóða með fram götu, þar sem holræsi eða gangstéttir verða lagðar og/eða varanlegt slitlag.

[1] *Rg. 59/1972.*

■ **3. gr.** Lögtaksréttur fylgir öllum kröfum samkvæmt lögum þessum.

1927 Nr. 49 31. maí

Lög um sorphreinsun og salernahreinsun á Akureyri.

■ **1. gr.** Bæjarstjórnin getur tekið að sér sorphreinsun og salernahreinsun í öllum bænum, eða nokkrum hluta hans.

□ Til þess að standa straum af kostnaði þeim, sem af hreinsuninni leiðir, skal bæjarstjórn heimilt að leggja gjald á hús þau, sem hreinsað er fyrir, eftir reglugerð,[1] sem bæjarstjórnin semur og stjórnarráðið staðfestir, og sé gjaldið miðað við það, hve oft er hreinsað.

□ Húseigandi greiðir gjaldið.

[1] *Rg. 76/1927.*

■ **2. gr.** Gjöld samkvæmt lögum þessum má taka lögtaki sem önnur gjöld til bæjarsjóðsins.

III. e. Ísafjörður.[1]

[1] *Ísafjörður fékk kaupstaðarréttindi með tilskipun 26. jan. 1866. Augl. um merki, 249/1969.*

1917 Nr. 67 14. nóv.

Lög um bæjarstjórn Ísafjarðar.

■ **1. gr.** Umdæmi Ísafjarðar nær yfir jarðirnar Eyri með Stakkanesi og Seljaland.

■ **2. gr.** ...

1935 Nr. 48 28. jan.

Lög um verzlunarlóð Ísafjarðar.

■ **1. gr.** Verzlunarlóð Ísafjarðar skal ná yfir jarðirnar Seljaland og Eyri (með Stakkanesi), að undanskilinni Eyrarhlíð frá Urtusteini til landamerkja Hnífsdals og Eyrar (á Miðhlíð), og takmarkast að norðan af línu, sem dregin sé beina leið frá Urtusteini til fjalls.

1905 Nr. 24 20. okt.

Lög um heimild til lóðarsölu fyrir Ísafjarðarkaupstað.

■ **1. gr.** Þá er beðið er um útmæling á lóð undir hús í landareign bæjarins, hvort heldur er á verslunarlóðinni eða utan hennar, getur bæjarstjórn heimtað endurgjald fyrir lóðina, og skal bæjarstjórn ákveða verð hverrar lóðar eftir tillögu byggingarnefndar.

■ **2. gr.** Nú kaupir einhver af bænum lóð undir hús, og skal þá hús reist á lóðinni áður en 2 ár eru liðin frá því, er kaupin fóru fram, ella fellur lóðin aftur til bæjarins endurgjaldslaust. Þó má bæjarstjórn lengja frest þennan allt að einu ári. Kaupandi skal og fá endurgoldin eftir óvilhallra manna mati þau verk, sem hann hefur unnið til umbóta á lóðinni.

■ **3. gr.** Andvirði seldra lóða leggist í sérstakan sjóð, og setur stjórnarráðið eftir tillögum bæjarstjórnar reglur[1] um stjórn sjóðsins og notkun hans.

[1] *Rg. 54/1906.*

1909 Nr. 31 9. júlí

Lög um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðarkaupstaðar á lóð undir skólabygging.

■ **1. gr.** Bæjarstjórn Ísafjarðarkaupstaðar veitist heimild til að láta eignarnám fara fram á lóð undir barnaskólahúsbygging og aðrar nauðsynlegar byggingar og svæði í sambandi við skólann.

■ **2. gr.** Eignarnámið skal framkvæmt af tveim dómkvöddum óvilhöllum mönnum, er ekki eiga sæti í bæjarstjórninni. Bæjarsjóður Ísafjarðar greiðir allan matskostnaðinn.

1913 Nr. 49 10. nóv.

Lög um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju.

■ **1. gr.** [Bæjarstjórn Ísafjarðar veitist heimild til að láta eignarnám fara fram á lóð og mannvirkjum undir hafnarbætur, hafnarkví og hafnarbryggjur, og byggingar og svæði, er þörf er á í sambandi við hafnarbæturnar.][1]

[1] *L. 44/1917.*

■ **2. gr.** Eignarnámið skal framkvæmt af 2 dómkvöddum óvilhöllum mönnum, er ekki eiga sæti í bæjarstjórninni.

□ Bæjarsjóður Ísafjarðar greiðir allan matskostnaðinn.

1918 Nr. 32 22. nóv.

Lög um mjólkursölu á Ísafirði.[1]

[1] *Sbr. l. 95/1981.*

■ **1. gr.** Bæjarstjórn Ísafjarðar er heimilað að setja ákvæði um allt, er lýtur að meðferð og gæðum rjóma og mjólkur, er selja á í kaupstaðnum, svo og um tölu og legu útsölustaða þeirra vörutegunda. Heimilt er henni og að ákveða, að enginn megi standa fyrir sölu til almennings á mjólk eða rjóma, nema hann hafi til þess leyfi heilbrigðisnefndar, enda geti hún svipt þann leyfinu, er það hefur fengið, ef ástæða þykir til.

■ **2. gr.** Bæjarstjórn setur nauðsynlegar reglur um eftirlit með mjólkurmeðferð og sölu mjólkur og rjóma.

■ **3. gr.** Meðan mjólkurskortur er í kaupstaðnum, er bæjarstjórn heimilt að banna sölu á mjólk eða rjóma til neyslu á sölustaðnum og veitingahúsum, svo og notkun mjólkur og rjóma til niðursuðu eða til sælgætis, sem

1918 gert er í brauðgerðarhúsum eða í sambandi við aðra
Nr. 32 atvinnu, til sölu handa almenningi.
22. nóv. ■ **4. gr.** Þegar svo stendur á sem í 3. gr. segir, er bæjarstjórninni og heimilt að setja reglur um úthlutun mjólkur, svo sem með mjólkurseðlum eða á annan hátt, eftir því sem henta þykir.
■ **5. gr.** Rétt er bæjarstjórn að leggja sektir við, allt að 1000 krónum, fyrir brot á ákvæðum þeim, er hún setur samkvæmt 1.– 4. gr. Renna þær sektir í bæjarsjóð.
■ **6. gr.** Mál út af brotum á ákvæðum þeim, sem bæjarstjórn setur samkvæmt 1.– 4. gr., skulu sæta sömu meðferð og almenn lögreglumál.
■ **7. gr.** Ákvæði, er bæjarstjórn setur samkvæmt 1.– 4. gr. laga þessara, liggja undir samþykki stjórnarráðsins.

III. f. Seyðisfjörður.[1)]

[1)] *Seyðisfjörður fékk kaupstaðarréttindi með l. 15/1894.*

1919 **Lög um bæjarstjórn á Seyðisfirði.**
Nr. 61 ■ **1. gr.** Fjarðaralda með Búðareyri og Vestdalseyri
28. nóv. og jarðirnar Vestdalur og Fjörður með Fjarðarseli og Odda er lögsagnarumdæmi út af fyrir sig með kaupstaðarréttindum.
□ Verslunarlóð bæjarins er svæðið frá Grýtá norðan fjarðarins, með sjó fram kringum fjörðinn að Borgartanga sunnan fjarðarins og svo langt upp frá sjó, sem þurfa þykir.
■ **2. gr.** Sýslumaðurinn í Norður-Múlasýslu er jafnframt bæjarfógeti kaupstaðarins. ...[1)]

[1)] *L. 59/1929.*

■ **3. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 58/1961, 110. gr.*

III. g. Hafnarfjörður.[1)]

[1)] *Hafnarfjörður fékk kaupstaðarréttindi með lögum 22. nóv. 1907.*

1971 **Lög um lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðarkaup-**
Nr. 46 **staðar.**
16. apríl ■ **1. gr.** Hafnarfjörður skal vera lögsagnarumdæmi út af fyrir sig með kaupstaðarréttindum.
□ Takmörk kaupstaðarsvæðisins eru þessi:

[A. Pkt. 1. „Balaklöpp" við vesturenda Skerseyrarmalar.
— 2. Hnit X 24.254,20, Y 10.562,96.
— 3. Hnit X 24.254,20, Y 10.602,04.
— 4. Hnit X 24.243,90, Y 10.602,04.
— 5. Hnit X 24.243,90, Y 10.660,00.
— 6. Hnit X 24.206,30, Y 10.660,00.
— 7. Hnit X 24.206,30, Y 10.650,00.
— 8. Hnit X 24.175,77, Y 10.586,50.
— 9. Hnit X 24.055,00, Y 10.625,00.
— 10. Hnit X 23.955,00, Y 10.965,00.
— 11. Varða við Reykjavíkurveg, þar sem hann fer lækkandi ofan af norðurbrún hraunsins í Engidal.
— 12. Hnit X 22.208,19, Y 10.852,62 (varða á Hádegishól, sem er gamalt hádegismark frá Hraunsholti).
— 13. Hnit X 22.094,89, Y 10.079,01 (steyptur stöpull í hraunjaðrinum milli Kaplakrika og Stórakróks).
— 14. Hnit X 22.110,63, Y 9.534,19 (steyptur stöpull efst á Setbergshamri).
— 15. Hnit X 21.657,44, Y 8.850,84 (steyptur stöpull efst á Fjárhúsholti).
— 16. Hnit X 21.590,11, Y 8.417,44 (steyptur stöpull á Norðlingahálsi, norðan vegar).
— 17. Hnit X 21.903,84, Y 7.972,13 (steyptur stöpull við gömlu landamerkjalínuna í Moshlíð, um 250 m sunnan Elliðavatnsvegar).
— 18. Lækjarbotnar.
— 19. Gráhella.
— 20. Miður Ketshellir, þá eftir Selvogsmannaeða Grindaskarðsvegi í
— 21. Kaplatór (Strandatorfur).
— 22. Hnit X 686.237,81, Y 392.971,53 (Markraki í Dauðadölum).
— 23. Hnit ca. X 692.830, Y 392.030 (Melrakkagil í Undirhlíðum).
— 24. Hnit 696.942,32, Y 392.328,03 (varða á Markhelluhól).
— 25. Hraunkrossstapi.
— 26. Miðkrossstapi.
— 27. Hólbrunnshæð.
— 28. Stóri-Grænhóll.
— 29. Skógarhóll.
— 30. Markaklettur við Hraunsnes.

Hnit eru í hnitakerfi Reykjavíkur frá 1951, nema hnit í pkt. 22 (Markraki), pkt. 23 (Melrakkagil) og pkt. 24 (Markhelluhóll), sem eru samkvæmt hnitakerfi Íslands í keiluvarpi.][1)]

B. Sá hluti jarðanna Krýsuvíkur og Stóra-Nýjabæjar, sem Hafnarfjarðarkaupstaður á.
□ Allt land innan ofangreindra takmarka telst til lögsagnarumdæmisins. Kaupstaðurinn skal setja nægilega mörg varanleg merki, er sýni greinilega takmörk landsins, og halda þeim við.
□ ...[2)]

[1)] *L. 34/1978, 1. gr.* [2)] *L. 43/1973, 4. gr.*

1971 Nr. 46 16. apríl

1974 **Lög um breyting á lögum nr. 46 16. apríl 1971, um lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðarkaupstaðar, og um heimild fyrir Hafnarfjarðarkaupstað að taka eignarnámi landspildu í Hafnarfirði.**
Nr. 110 31. des.

■ **1. gr.** ...[1)]

[1)] *Sjá l. 46/1971, 1. gr.*

■ **2. gr.** Bæjarstjórn Hafnarfjarðar fyrir hönd bæjar-

1974 Nr. 110 31. des.

sjóðs skal heimilt að taka eignarnámi fyrir fyrirhugaðar byggingar Dvalarheimilis aldraðra sjómanna erfðafestuland undir fiskverkunarreit, er liggur norðan Garðavegar meðfram takmörkum Hafnarfjarðar og Garðahrepps samkv. lóðarleigusamningi, útg. 12. maí 1927, upphaflega útgefnum til Hellyer Bros Ltd.

□ Um framkvæmd eignarnámsins fer samkv. lögum nr. 11 6. apríl 1973.

1919 Nr. 43 28. nóv.

Lög um ákvörðun verslunarlóðarinnar í Hafnarfjarðarkaupstað.

Í Hafnarfjarðarkaupstað skal svæði það, sem reisa má verslunarhús á, vera ákveðið með þessum takmörkunum: Bein lína frá takmörkum Svendborgarlóðar við Krosseyrarmalir á Reykjavíkurveginn, 100 metra frá mótum hans og Vesturbrúar; þaðan beina línu í Rafljósastöð; þaðan beina línu í túngarð Jófríðarstaða að norðaustan; þá meðfram túngarðinum og úr honum að vestan beina línu að norðvesturhorni Brandsbæjartúngarðs og þaðan beina línu í Skiphól.

1936 Nr. 11 1. febr.

Lög um eignarnámsheimild á nokkrum löndum og á afnotarétti landsvæða í Hafnarfirði, Garðahreppi og Grindavíkurhreppi og um stækkun lögsagnarumdæmis Hafnarfjarðarkaupstaðar.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að taka eignarnámi:

1. Afnotarétt af öllu óræktuðu landi jarðarinnar Áss í Garðahreppi.

2. Þann hlutann af óræktuðu landi jarðarinnar Hvaleyrar í Hafnarfirði, sem ekki er þegar eign Hafnarfjarðarkaupstaðar.

3. ...[1)]

4. Jarðirnar Krýsuvík að Stóra-Nýjabæ í Grindavíkurhreppi.[2)]

[1)] *L. 46/1964, 2. gr.* [2)] *L. 101/1940.*

■ **2. gr.** Þegar eignarnám hefur farið fram eftir 1.—3. tölulið 1. gr., skal ríkissjóður selja eða leigja Hafnarfjarðarkaupstað þessi lönd jafnóðum, enda greiði kaupstaðurinn skaðabætur til Garðahrepps fyrir þá tekjurýrnun, sem hreppurinn kann að verða fyrir vegna eignarnámsins. Enn fremur greiði kaupstaðurinn til einstakra manna skaðabætur fyrir rétt þeirra til landsins og mannvirkja á því, ef ríkissjóður selur kaupstaðnum landið, ella greiði ríkissjóður þessar skaðabætur, ef landið verður leigt kaupstaðnum. Afnotarétt jarðanna, sem í 4. tölul. 1. gr. getur, skal afhenda Hafnarfjarðarkaupstað, þannig að hann fái þörf kaupstaðarins fyrir hita, ræktun og sumarbeit fullnægt, en Gullbringusýslu skal afhent lítt ræktanlegt beitiland jarðanna sem afréttarland fyrir sauðfé, hvorttveggja eftir því, sem staðhættir og landrými leyfa. Gera skal landamerki milli aðilja um leið og þeim er afhent landið.

□ Skaðabætur samkvæmt upphafi þessarar greinar, svo og bætur fyrir eignarnám jarðanna Krýsuvíkur og Stóra-Nýjabæjar skulu metnar af gerðardómi þriggja manna. Búnaðarmálastjóri skal vera einn þeirra, annar skipaður af hæstarétti og hinn þriðji skipaður af atvinnumálaráðherra.

■ **3. gr.** Lönd þau, sem Hafnarfjarðarkaupstaður kann að eignast eða fá á leigu á þennan hátt, er honum skylt að leigja bæjarmönnum, eða ráðstafa á annan hátt til ræktunar, í samráði við Búnaðarfélag Íslands. Þó er honum óheimilt að selja landið aftur.

■ **4. gr.** Eftir því sem eignarnám þetta er framkvæmt ... [1)] og landið er afhent Hafnarfjarðarkaupstað, skal það lagt undir lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðarkaupstaðar og kaupstaðarsvæðið stækkað sem því nemur.

[1)] *L. 40/1946, 1. gr.*

1936 Nr. 11 1. febr.

Lög um breyting á lögum nr. 11 1. febr. 1936 (Eignarnámsheimild á nokkrum löndum o. fl.).

1940 Nr. 101 14. maí

■ **1. gr.** Jarðir þær, sem um getur í 4. tölul. 1. gr., skal afhenda Hafnarfjarðarkaupstað og Gullbringusýslu, þannig, að sýslan fái í sinn hlut lítt ræktanlegt beitiland jarðanna til sumarbeitar fyrir sauðfé, samkvæmt skiptagerð, sem framkvæmd var af hinni þar til kjörnu matsnefnd, sbr. niðurlag þessarar greinar, 1. maí 1939, en Hafnarfjarðarkaupstaður fái jarðirnar að öðru leyti með öllum gögnum og hlunnindum, sem jörðunum fylgja og fylgja ber, að undanteknum námuréttindum.

□ Báðir aðilar, sýslan og bæjarsjóður, greiði ríkissjóði það, sem hann hefur greitt fyrir jarðirnar, og í þeim hlutföllum, sem matsnefndin hefur ákveðið. Ríkissjóður skal þó hafa rétt til að kaupa síðar þau hitaréttindi, sem hann kann að þurfa í sambandi við námurekstur eða annað og Hafnarfjarðarkaupstaður þarf ekki á að halda til sinna þarfa. Fyrir þessi hitaréttindi skal ríkissjóður greiða hlutfallslega sama verð og hitaréttindin hafa kostað Hafnarfjarðarkaupstað samkvæmt mati á hitaréttindum, þegar kaupstaðurinn fékk þau, að viðbættu því, sem hann hefur sameiginlega til þess kostað með árangri að auka þau. Skylt er Hafnarfjarðarkaupstað að haga ræktun og úthlutun landsins samkvæmt fyrirmælum Búnaðarfélags Íslands.

1964 Nr. 38 16. maí

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Hafnarfjarðarkaupstað land jarðarinnar Áss í Hafnarfirði.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að selja Hafnarfjarðarkaupstað land jarðarinnar Áss í Hafnarfirði.

□ Náist ekki samkomulag um söluverð landsins, skal það metið af dómkvöddum mönnum.

□ Andvirði landsins skal Hafnarfjarðarkaupstað heimilt að greiða á 25 árum.

□ Þarfnist ríkið eða ríkisstofnanir byggingarlóða úr landinu undir opinberar byggingar, skal því heimilt að kaupa þær og þá við sama verði hlutfallslega og Hafnarfjarðarkaupstað var gert að greiða fyrir landið.

1971 Nr. 44 16. apríl

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Hafnarfjarðarkaupstað hluta af landi jarðarinnar Dysja í Garðahreppi og Dalvíkurhreppi jörðina Háagerði í Dalvíkurhreppi.

■ **1. gr.** [Ríkisstjórninni er heimilt að selja Hafnarfjarðarkaupstað ca. 16,5 ha. af landi jarðanna Dysja og Pálshúsa í Garðahreppi, þ. e. þann hluta jarðanna, sem fellur undir skipulag nýs byggðahverfis í Hafnarfirði.][1)]

1971 Nr. 44 16. apríl

□ Náist ekki samkomulag um söluverð landsins, skal það metið af dómkvöddum mönnum.

□ Þó skal Hafnarfjarðarkaupstað ekki gert að greiða þá verðhækkun landsins, sem kann að hafa orðið vegna framkvæmda bæjarfélagsins sjálfs í sambandi við skipulagsgerðir kaupstaðarins.

□ Andvirði landsins skal Hafnarfjarðarkaupstað heimilt að greiða á 25 árum.

□ Þarfnist ríkið eða ríkisstofnanir byggingarlóða úr landinu undir opinberar byggingar, skal því heimilt að kaupa þær og þá við sama verði hlutfallslega og Hafnarfjarðarkaupstað var gert að greiða fyrir landið, en óheimilt er Hafnarfjarðarkaupstað að selja öðrum land eða lóðir úr umræddu landi.

[1] *L. 34/1973, 1. gr.*

■ **2. gr.** ...[1]

[1] *Um 2. gr., sjá Dalvík.*

III. h. Vestmannaeyjar.

1918 Nr. 26 22. nóv.

Lög um bæjarstjórn Vestmannaeyja.[1]

[1] *Samþ. um stjórn bæjarmála, 120/1966.*

■ **1. gr.** Vestmannaeyjar skulu teknar í tölu kaupstaða.

■ **2. gr.** Sýslumaðurinn í Vestmannaeyjum skal vera bæjarfógeti. Hann hefur auk þess öll hin sömu störf á hendi og sýslumaðurinn nú, enda hafi sömu laun úr landssjóði.

■ **3. gr.** ...[1]

[1] *L. 58/1961, 110. gr.*

1911 Nr. 47 11. júlí

Lög um verslunarlóðina í Vestmannaeyjum.

■ **1. gr.** Verslunarlóðin í Vestmannaeyjum takmarkast þannig: Að norðan Hörgseyri, vestur og norður með Heimakletti í Dranga fyrir norðan Eiði, þaðan í norðanvert Klif og með fjallsrótum Klifs í Hástein. Að sunnan frá Hásteini bein lína rétt fyrir sunnan Landakirkju, og þaðan bein lína austur í sjó um hól í Vilborgarstaðatúni, er frá kirkjunni ber rétt fyrir sunnan Bjarnarey.

1960 Nr. 22 10. maí

Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Vestmannaeyjakaupstað land allt í Vestmannaeyjum, sem nú er í eigu ríkisins, og um eignarnámsheimild á lóðar- og erfðafesturéttindum.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að selja Vestmannaeyjakaupstað land allt í Vestmannaeyjum, sem nú er í eigu ríkisins.

□ Náist ekki samkomulag um söluverð landsins, skal það metið af gerðardómi, þar sem kaupandi og seljandi tilnefni hvor sinn aðila, en bæjarfógetinn í Vestmannaeyjum oddamann. Þó skal Vestmannaeyjakaupstað ekki gert að greiða þá verðhækkun landsins, sem orðið hefur vegna framkvæmda bæjarfélagsins sjálfs, síðan farið var að skipta landinu í byggingarlóðir.

□ Andvirði landsins skal Vestmannaeyjakaupstað heimilt að greiða á 25 árum.

□ Þarfnist ríkið eða ríkisstofnanir byggingarlóða úr landinu undir opinberar byggingar, skal því heimilt að kaupa þær og þá við því sama verði hlutfallslega og Vestmannaeyjakaupstað var gert að greiða fyrir landið.

1960 Nr. 22 10. maí

■ **2. gr.** Þeir, sem öðlazt hafa réttindi eða ítök í landi því, sem um getur í 1. gr., annaðhvort með samningi eða á annan löglegan hátt, skulu halda óskertum rétti sínum, þar til samningurinn er útrunninn eða rétturinn með öðru móti niður fallinn. Þó skal bæjarstjórn Vestmannaeyjakaupstaðar heimilt að taka eignarnámi lóðar- eða erfðafesturéttindi í eignarlandi kaupstaðarins, ef nauðsyn krefur vegna skipulags. Um framkvæmd eignarnámsins skal fara eftir ákvæðum laga nr. 61 frá 14. nóv. 1917.[1]

[1] *Nú l. 11/1973.*

1931 Nr. 28 8. sept.

Lög um sjóveitu í Vestmannaeyjum.

■ **1. gr.** Bæjarstjórn Vestmannaeyjakaupstaðar veitist einkaréttur til þess að koma upp sjóveitu til fiskþvottar í Vestmannaeyjum, og skal henni heimilt að leggja pípur ofan- eða neðanjarðar um kaupstaðinn.

□ Landeigendum og leigjendum á því svæði, sem bæjarstjórn ákveður, að sjóveitan skuli vera, skal skylt að láta af hendi lóðir og landsafnot til hvers konar mannvirkja, sem með þarf til þess að ná sjónum og veita honum út, og jafnframt þola það óhagræði eða takmörkun á afnotarétti, sem sjóveitan kann að hafa í för með sér, en þó gegn því, að fullt endurgjald komi fyrir eftir mati dómkvaddra manna, nema samkomulag verði. Bætur fyrir jarðrask á óræktuðu landi skulu því aðeins greiddar, að talið verði, að landeigandi eða leigjandi bíði skaða við það.

□ Verði ekki samkomulag milli bæjarstjórnar annars vegar og landeiganda eða landsleigjanda hins vegar um endurgjaldið, má eignarnám einnig fara fram.[1]

[1] *L. 11/1973.*

■ **2. gr** Þegar bæjarstjórn hefur komið á sjóveitu um kaupstaðinn, skal hún hafa einkarétt á sölu sjávar til fiskþvottar, og skal öllum útgerðarmönnum í Vestmannaeyjum og yfirleitt öllum þeim, er verka fisk, skylt að nota sjó í þeim tilgangi frá sjóveitunni.

■ **3. gr.** Til þess að standast straum af kostnaði við rekstur og stofnkostnað sjóveitunnar skal bæjarstjórn heimilt að heimta endurgjald fyrir sjóinn, eftir gjaldskrá, sem atvinnumálaráðherra setur, að fengnum tillögum bæjarstjórnar.

□ Þvottahúseigandi ábyrgist gjaldið, og má taka það lögtaki. Í reglugerð má ákveða, að það skuli tryggt með lögveði í eigninni næstu tvö ár eftir gjalddaga með forgöngurétti fyrir hvers konar samningsveði eða aðfararveði.

■ **4. gr.** Bæjarstjórnin leggur veituæðarnar svo, að nokkurn veginn auðvelt verði fyrir húseigendur að ná til þeirra, og skulu þeir á sinn kostnað leggja leiðslurnar í hús sín úr aðalæðinni eða greinum úr henni, er bæjarstjórn leggur.

■ **5. gr.** Bæjarstjórn hefur rétt til að löggilda menn, er hún telur hæfa, og svo marga, er henni þykir þurfa, til þess að leggja leiðslur þær, er einstakir menn eiga að kosta, og setja þær í samband við aðalæðar sjóveitunnar, og séu þeir skyldir til að fara eftir þeim reglum, er

1931 Nr. 28 8. sept. bæjarstjórn kann að setja um innlögnina og kaupgjald við þá vinnu.

□ Engir aðrir en þeir, sem fengið hafa löggildingu, mega leggja leiðslur inn í hús í kaupstaðnum úr sjóveituæðunum.

■ **6. gr.** Bæjarstjórn skal heimilt að loka sjóæðunum fyrir þeim, sem vanrækja að gera við leka á pípum eða hönum, eða eyða sjó að óþörfu eða vanrækja að greiða áfallin gjöld til sjóveitunnar.

■ **7. gr.** Hver, sem af ásettu ráði skemmir leiðslur sjóveitunnar eða önnur mannvirki, sem sjóveitunni heyra til, skal, auk þess að greiða skaðabætur að fullu, sæta fangelsisrefsingu eða sektum, ef verkið er ekki þannig vaxið, að þyngri refsing liggi við eftir hinum almennu hegningarlögum. Sá, sem veldur skemmdum með vítaverðu gáleysi, skal bæta skaðann.

■ **8. gr.** Bæjarstjórn getur sett reglugerð um notkun sjávarins, meðferð á leiðslunum og önnur atriði, er nauðsynleg kunna að þykja. Í reglugerðinni má ákveða sektir fyrir brot á henni, allt að 500 kr. Atvinnumálaráðuneytið staðfestir reglugerðina.

■ **9. gr.** Með mál, er rísa kunna út af brotum gegn lögum þessum eða reglugerðum þeim, er samkv. þeim verða settar, skal fara sem almenn lögreglumál, nema um brot sé að ræða á hinum almennu hegningarlögum.

1963 Nr. 57 22. apríl **Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna vatnsveituframkvæmda í Vestmannaeyjum.**[1)]

[1)] *Rg. fyrir vatnsveitu 175/1968.*

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að taka allt að 12 millj. kr. lán, sem endurlánað verði bæjarstjórn Vestmannaeyjakaupstaðar til vatnsveituframkvæmda, gegn þeim tryggingum, sem ríkisstjórnin metur gildar. Lánið skal þó ekki nema meira en 85% — áttatíu og fimm af hundraði — af áætluðum heildarkostnaði við framkvæmd verksins. Endurlán ríkissjóðs verði bundið sömu skilyrðum um tæknilegan og fjárhagslegan undirbúning framkvæmdanna og tíðkast við vatnsveituframkvæmdir, sem fá ríkisábyrgð skv. lögum nr. 93 1947.

1971 Nr. 15 30. marz **Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán vegna Vatnsveitu Vestmannaeyja.**

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að takast á hendur sjálfskuldarábyrgð á láni að upphæð allt að 60 millj. kr. eða jafnvirði þeirrar fjárhæðar í erlendri mynt, sem Bæjarsjóður Vestmannaeyja mun taka til kaupa á nýrri neðansjávarleiðslu frá Landeyjasandi til Vestmannaeyja vegna Vatnsveitu Vestmannaeyja.

1973 Nr. 105 27. des. **Lög um húsbyggingar á vegum Viðlagasjóðs eða Vestmannaeyjakaupstaðar.**

■ **1. gr.** Félagsmálaráðuneytið skal setja reglugerð um nauðsynleg frávik frá ákvæðum laga, reglugerða og samþykkta, er snerta byggingarmálefni, sbr. 2. gr., enda taki sú reglugerð einungis til verksmiðjuframleiddra timburhúsa, er reist verða á vegum Viðlagasjóðs eða Vestmannaeyjakaupstaðar, sbr. lög nr. 4/1973 og reglugerð nr. 62/1973.

■ **2. gr.** Þau ákvæði, sem um ræðir í 1. gr., eru:

1. Lög nr. 19/1905, um byggingarsamþykktir, sbr. lög nr. 84/1943.

2. Lög nr. 61/1944, um byggingarmálefni Reykjavíkur. Opið bréf um að stofna byggingarnefnd á verzlunarstaðnum Akureyri, dags. 6. jan. 1857, og lög nr. 55/1905, um breyting á því. Opið bréf um að stofna byggingarnefnd í kaupstaðnum Ísafirði, dags. 26. jan. 1866, og lög nr. 23/1905, um breyting á því. Lög um að stofna byggingarnefnd í Seyðisfjarðarkaupstað, nr. 14/1897.

3. Lög nr. 108/1945, um byggingarsamþykktir fyrir sveitir og þorp, sem ekki eru löggiltir verzlunarstaðir, sbr. og lög nr. 26/1948.

4. Skipulagslög, nr. 19/1964.

5. Lög nr. 55/1969, um brunavarnir og brunamál.

6. Orkulög, nr. 58/1967.

7. Lög nr. 18/1927, um iðju og iðnað, sbr. og lög nr. 105/1936.

□ Nú telur félagsmálaráðuneytið, að brýna nauðsyn beri til að veita frávik frá öðrum lögum, þannig að tilgangi þessara laga verði náð, og skal slíkt þá heimilt, en leita skal umsagnar hlutaðeigandi ráðuneytis, áður en slíkt verður gert.

□ Ákvæði þessarar greinar taka og til reglugerða og samþykkta, er settar eru samkvæmt nefndum lögum.

■ **3. gr.** Ákvæði reglugerðar um frávik frá ákvæðum í töluliðum 1—4 í 2. gr. eru háð meðmælum Skipulagsstjórnar ríkisins. Frávik frá ákvæðum 5. töluliðs eru háð meðmælum stjórnar Brunamálastofnunar ríkisins, en frávik frá ákvæðum 6. töluliðs meðmælum Rafmagnseftirlits ríkisins.

■ **4. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum, en um meðferð mála samkvæmt þeim fer samkvæmt lögum um meðferð opinberra mála.

III. i. Siglufjörður.

Lög um bæjarstjórn á Siglufirði.[1)] **1918** Nr. 30 22. nóv.

[1)] *Samþ. um stjórn bæjarmála 99/1963, sbr. 200/1970. Fundarsköp 92/1970. Merki 221/1967.*

■ **1. gr.** Siglufjarðarverslunarstaður skal tekinn í tölu kaupstaðanna, og nær umdæmið yfir allan hinn núverandi Hvanneyrarhrepp.

□ ...[1)] Þar, sem í lögum þessum er talað um kaupstað og kaupstaðarbúa, er átt við allt hið nýja umdæmi og íbúa þess.

[1)] *L. 80/1942, 5. gr.*

■ **2. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 58/1919.*

■ **3. gr.** Verslunarlóð kaupstaðarins hefur þessi takmörk:

a. Að vestanverðu við höfnina: Að norðan bein lína milli fjalls og fjöru, 25 föðmum fyrir norðan húsið Bakka. Að sunnan bein lína milli fjalls og fjöru, 25 föðmum fyrir sunnan húsið Hlíðarhús. Að vestan fjallið. Að austan höfnin.

b. Að austanverðu við höfnina: Að norðan svonefndur Rjómalækur, sunnan við túnið á Staðarhóli. Að

1918 Nr. 30 22. nóv.
sunnan Skútuá. Að vestan höfnin. Að austan lína, sem er 50 föðmum ofar en stórstraumsflóðmál. ...[1)]
[1)] *L. 58/1919.*

1919 Nr. 58 28. nóv.
Lög um breytingar á lögum nr. 30 22. nóvember 1918, um bæjarstjórn á Siglufirði.

■ **1. gr.** Lögreglustjórinn í Siglufjarðarkaupstað er bæjarfógeti í kaupstaðnum og er launaður úr ríkissjóði.[1)] Hann hefur á hendi öll hin sömu störf, sem sýslumönnum og bæjarfógetum eru falin, hverjum í sínu umdæmi, dómstjórn, lögreglustjórn, gjaldheimtu á öllum tekjum ríkissjóðs og önnur störf, allt gegn þóknun þeirri, er sýslumönnum og bæjarfógetum er ákveðin að lögum, og stjórn málefna kaupstaðarins.
[1)] *L. 46/1973.*

■ **2. gr.** ...[1)]
[1)] *L. 58/1961, 110. gr.*

1944 Nr. 10 24. marz
Hafnarlög fyrir Siglufjarðarkaupstað.

■ **1.—5. gr.** ...[1)]
[1)] *L. 29/1946, 17. gr.*

■ **6. gr.** Nú hefur bæjarstjórn samkv. tillögum hafnarnefndar ákveðið endurbyggingu á mannvirkjum einstaklinga sunnan Eyrarinnar og undir Hafnarbökkum, í sambandi við dýpkun Siglufjarðarhafnar á tilteknu svæði, og skal þá leitað umsagnar leigutaka lóða þeirra, er til greina koma í hvert sinn. Samþykki meiri hluti leigutaka, að í endurbyggingu á eignum þeirra skuli ráðizt, skal leitað staðfestingar atvinnu- og samgöngumálaráðuneytisins, og er samþykkið fyrst bindandi fyrir alla aðila, þegar ráðuneytið hefur staðfest, að framkvæmdirnar skuli gerðar. Þeir leigutakar, er um ræðir, skulu þá skyldir til að byggja á sinn kostnað, að frádregnu framlagi ríkissjóðs til verksins, fyrirstöðuþil fyrir lóð sinni, þegar bæjarstjórn krefst þess, en uppfylling innan við fyrirstöðuþilið annast bæjarfélagið með uppgrefti úr höfninni gegn endurgjaldi lóðaleigutaka, eftir því sem um semst. Þilið skal byggt á þeim stað, er skipulagsteikning vitamálastjóra ákveður, og að styrkleika eftir fyrirmælum hans, enda skipi vitamálastjóri eftirlitsmann með framkvæmd verksins.

□ Ef lóðaleigutaki tregðast við að framkvæma fyrirmæli bæjarstjórnar, er hún gefur samkvæmt lögum þessum, getur bæjarstjórn látið framkvæma verkið. Kostnaður við það hvílir sem lögveð á leiguréttindum og öllum fasteignum á lóð viðkomanda á eftir þeim skuldbindingum, sem á þeim hvíla og þinglýst hefur verið fyrir 15. sept. 1943. Skal kostnaðurinn endurgreiðast á næstu 10 árum, eftir að verkið var framkvæmt.

□ Verðhækkun, sem verður á viðkomandi fasteign við þessar aðgerðir og ekki fæst frádregin sem viðhaldskostnaður, er ekki fasteignaskattskyld í bæjarsjóð næstu 10 ár.

□ Nú hefur leigutaki greitt atkvæði móti framkvæmd verksins, og skal hann þá þrátt fyrir ákvæði 1. og 2. málsgr. eiga rétt á, að hafnarsjóður Siglufjarðar kaupi lóðarréttindi hans ásamt mannvirkjum, sem þeim fylgja, og skal verðmæti hvors tveggja ákveðið með mati, svo sem mælt er fyrir í 3. gr., ef ekki næst samkomulag á annan hátt.

□ Atvinnumálaráðuneytið sker úr ágreiningi, sem verða kann milli bæjarstjórnar og lóðarleigjanda út af framkvæmdum samkvæmt grein þessari.

□ Jafnóðum og umræddum aðgerðum er lokið, er bæjarstjórn skylt að halda dýpi, er skipulagsuppdráttur sýnir, á þeim hluta hafnarinnar, er skip þurfa að fara um til að komast að bryggju við þá leigulóð, er búið er að framkvæma fyrirskipaðar aðgerðir á, þó ekki nær en að bryggjuhaus miðað við bryggjulengd, er skipulagsuppdráttur gerir ráð fyrir.

□ Verðhækkun á lóðum einstaklinga, er á þeim kann að verða fyrir aðgerðir hins opinbera, skal ekki tekin til greina, ef bæjarfélagið síðar meir þarf að kaupa þær lóðir.

□ Atvinnumálaráðuneytið skal með reglugerð kveða nánar á um framkvæmd ákvæða greinar þessarar og þar á meðal gefa fyrirmæli um tilhögun atkvæðagreiðslu þeirrar, er um ræðir í 1. málsgr., að fengnum tillögum bæjarstjórnar Siglufjarðar.

■ **7. gr.** ...[1)]
[1)] *L. 29/1946, 17. gr.*

1942 Nr. 74 4. júlí
Lög um sölu kirkjujarðarinnar Hvanneyrar í Siglufirði.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að selja Siglufjarðarkaupstað kirkjujörðina Hvanneyri frá 1. jan. 1943 að telja.

□ Land það, er Siglufjarðarkaupstaður eignast í þessum kaupum, er honum óheimilt að selja, en heimilt er honum að leigja það, og fer um leiguna samkv. reglugerð, er ríkisstjórnin samþykkir. Leigumáli lóða þeirra, er síldarverksmiðjur ríkisins nú hafa á leigu, skal þó framlengjast óbreyttur að núverandi leigutíma loknum, ef stjórn síldarverksmiðja ríkisins krefst þess.

1949 Nr. 37 23. maí
Lög um eignarnámsheimild fyrir Siglufjarðarkaupstað á jörðunum Efri-Skútu og Neðri-Skútu í Siglufirði.

■ **1. gr.** Bæjarstjórn Siglufjarðar er heimilt að taka eignarnámi jarðirnar Efri-Skútu og Neðri-Skútu í Siglufirði.

■ **2. gr.** Um framkvæmd eignarnámsins skal fara eftir ákvæðum laga nr. 61 14. nóv. 1917.

III. j. Neskaupstaður.

1928 Nr. 48 7. maí
Lög um bæjarstjórn í Neskaupstað í Norðfirði.[1)]
[1)] *Samþ. um stjórn 81/1963.*

■ **1. gr.** Nesverslunarstaður í Norðfirði skal tekinn í tölu kaupstaðanna og vera lögsagnarumdæmi út af fyrir sig. Nær umdæmið yfir allan hinn núverandi Neshrepp og heitir Neskaupstaður.

□ Umdæmi þetta skal hér eftir sem hingað til vera í alþingiskjördæmi Suður-Múlasýslu, þangað til öðruvísi verður ákveðið.[1)]

□ Þar, sem í lögum þessum er talað um kaupstað og

1928 Nr. 48 7. maí kaupstaðarbúa, er átt við allt hið nýja umdæmi og íbúa þess.

[1] *Nú l. 52/1959.*

■ **2. gr.** ...

■ **3. gr.** Verslunarlóð kaupstaðarins er strandlengjan norðan fjarðarins, frá Bakkalæk að Naustalæk, 330 stikur á breidd frá flóðmáli til fjalls.

■ **4. gr.** [Bæjarfógetinn í Neskaupstað hefur að launum 3600 krónur, er greiðast úr ríkissjóði. Hann hefur á hendi öll hin sömu störf og sýslumönnum og bæjarfógetum eru falin, hverjum í sínu umdæmi, dómstjórn, lögreglustjórn, gjaldheimtu á tekjum ríkissjóðs og önnur störf, allt gegn þóknun þeirri, er sýslumönnum og bæjarfógetum er ákveðin að lögum.][1]

[1] *L. 23/1936, 1. gr. Nú l. 46/1973.*

■ **5. gr.** ...[1]

[1] *L. 58/1961, 110. gr.*

1943 Nr. 28 18. febr. **Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Neskaupstaðar.**

■ **1. gr.** Sá hluti jarðarinnar Ormsstaða í Norðfjarðarhreppi, sem nú er eign bæjarsjóðs Neskaupstaðar, skal lagður undir lögsagnarumdæmi Neskaupstaðar frá 1. apríl 1943, [svo og landsspilda sú, er liggur milli Naustalækjar að austan og Ormsstaða að vestan].[1]

[1] *L. 38/1949, 1. gr.*

■ **2. gr.** Frá sama tíma tekur Neskaupstaður að sér framfærslu allra þeirra þurfamanna, sem eru eða verða og framfærslurétt eiga eða mundu eignast í Norðfjarðarhreppi, ef lög þessi yrðu ekki sett, vegna fæðingar eða dvalar á landi því, er um ræðir í 1. gr.

■ **3. gr.** Bætur fyrir tekjurýrnun Norðfjarðarhrepps, er leiðir af ákvæðum 1. gr., skulu ákveðnar af gerðardómi, skipuðum 3 mönnum. Tilnefna aðilar sinn manninn hvor í dóminn, en hæstiréttur tilnefnir oddamann, og er hann formaður dómsins. Vanræki annar hvor aðila eða báðir að tilnefna mann í dóminn, skal hæstiréttur tilnefna, svo að dómurinn verði fullskipaður.

1975 Nr. 84 24. des. **Lög um eignarnámsheimild fyrir Neskaupstað á hluta jarðarinnar Nes í Norðfirði með hjáleigunum Bakka og Naustahvammi.**

■ **1. gr.** Bæjarstjórn Neskaupstaðar er heimilt að taka eignarnámi þann hluta jarðarinnar Nes í Norðfirði með hjáleigunum Bakka og Naustahvammi, sem ekki er þegar í eigu kaupstaðarins.

■ **2. gr.** Um framkvæmd eignarnáms skal fara eftir ákvæðum laga nr. 11 6. apríl 1973.

III. k. Akranes.

1941 Nr. 45 27. júní **Lög um bæjarstjórn á Akranesi.**[1]

[1] *Samþ. um stjórn bæjarmálefna 59/1964.*

■ **1. gr.** Akraneskauptún skal tekið í tölu kaupstaðanna og vera lögsagnarumdæmi út af fyrir sig. Nær umdæmið yfir allan hinn núverandi Ytri-Akraneshrepp og heitir Akraneskaupstaður.

□ Umdæmi þetta skal hér eftir sem hingað til vera í alþingiskjördæmi Borgarfjarðarsýslu, þangað til öðruvísi verður ákveðið.[1]

□ Þar, sem í lögum þessum er talað um kaupstað eða kaupstaðarbúa, er átt við allt hið nýja umdæmi og íbúa þess.

[1] *Nú l. 52/1959.*

1941 Nr. 45 27. júní

■ **2. gr.** Ríkisstjórnin skipar fyrir um, hvernig málum þeim í Ytri-Akraneshreppi, sem ekki eru útkljáð þegar lög þessi öðlast gildi, skuli skipt milli sýslumannsins í Mýra- og Borgarfjarðarsýslu og bæjarfógetans á Akranesi.

■ **3. gr.** Verzlunarlóð kaupstaðarins er: Úr Kalmansvíkursandi syðst, sjónhending að vegamótum Innnes- og Kirkjugarðsvegar austan við Jaðarstún, þaðan sjónhending í Merkjaklöpp á Langasandi.

■ **4. gr.** Bæjarfógetinn á Akranesi hefur sömu laun og sýslumenn í lægra launaflokki, sbr. 11. gr. 3. málsgr. laga nr. 71 28. nóv. 1919,[1] og greiðast launin úr ríkissjóði. Hann hefur á hendi öll hin sömu störf og sýslumönnum og bæjarfógetum eru falin, hverjum í sínu umdæmi, dómstjórn, lögreglustjórn, gjaldheimtu á tekjum ríkissjóðs og önnur störf, allt gegn þóknun þeirri, er sýslumönnum og bæjarfógetum er ákveðin í lögum.

[1] *Nú l. 46/1973.*

■ **5. gr.** ...[1]

[1] *L. 58/1961, 110. gr.*

1964 Nr. 45 23. maí **Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Akraneskaupstaðar.**

■ **1. gr.** Mörk lögsagnarumdæmis Akraneskaupstaðar skulu vera: Að norðan: landamörk jarðanna Innstavogs og Óss um Blautós og síðan Berjadalsá frá sjó og yfir fyrir land jarðarinnar Garða. Að austan: landamörk jarðarinnar Garða frá Berjadalsá eftir Lönguásum í Tannaberg og þaðan í sjó við Leyni.

■ **2. gr.** Akraneskaupstaður tekur að sér framfærslu allra þeirra þurfamanna, sem eru eða verða og framfærslurétt eiga eða mundu eignast í Innri-Akraneshreppi, ef lög þessi yrðu ekki sett, vegna fæðingar eða dvalar á landi því, er samkvæmt lögum þessum fellur undir lögsagnarumdæmi Akraneskaupstaðar.

■ **3. gr.** Bætur fyrir tekjurýrnun Innri-Akraneshrepps, er leiðir af lögum þessum, skulu ákveðnar af gerðardómi, skipuðum þremur mönnum. Tilnefna aðilar sinn manninn hvor í dóminn, en hæstiréttur tilnefnir oddamann, og er hann formaður dómsins. Vanræki annar hvor aðila eða báðir að tilnefna mann í dóminn, skal hæstiréttur tilnefna, svo að dómurinn verði fullskipaður.

III. l. Ólafsfjörður.

1944 Nr. 60 31. okt. **Lög um bæjarstjórn í Ólafsfirði.**[1]

[1] *Samþ. um stjórn bæjarmála 59/1964.*

■ **1. gr.** Ólafsfjarðarkauptún skal vera kaupstaður og sérstakt lögsagnarumdæmi. Nær umdæmið yfir allan

1944 Nr. 60 31. okt.

núverandi Ólafsfjarðarhrepp og heitir Ólafsfjarðarkaupstaður.

□ Umdæmi þetta er hér eftir sem hingað til í alþingiskjördæmi Eyjafjarðarsýslu.[1)]

□ Þar, sem í lögum þessum er talað um kaupstað eða kaupstaðarbúa, er átt við allt hið nýja umdæmi og íbúa þess.

[1)] *Nú l. 52/1959.*

■ **2. gr.** Ríkisstjórnin skipar fyrir um, hvernig málum þeim í Ólafsfjarðarhreppi, sem eru ekki útkljáð, þegar lög þessi öðlast gildi, skuli skipt milli sýslumannsins í Eyjafjarðarsýslu og bæjarfógetans í Ólafsfirði.

■ **3. gr.** Verzlunarlóð kaupstaðarins er: frá Brimnesi að austan og til Kotnefs að vestan, og taki lóðin á land upp 200 metra frá stórstraumsfjöruborði.

■ **4. gr.** Þar til laun bæjarfógetans í Ólafsfirði verða ákveðin í launalögum, hefur hann sömu laun og sýslumenn í lægra launaflokki, sbr. 3. málsgr. 11. gr. laga nr. 71 28. nóv. 1919,[1)] og greiðast launin úr ríkissjóði. Hann hefur á hendi sömu störf og sýslumönnum og bæjarfógetum eru falin, hverjum í sínu umdæmi, dómarastörf, lögreglustjórn, gjaldheimtu á tekjum ríkissjóðs og önnur störf, gegn þóknun þeirri, er sýslumönnum og bæjarfógetum er ákveðin að lögum.

[1)] *Nú l. 46/1973.*

■ **5. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 58/1961, 110. gr.*

1918 Nr. 31 22. nóv.

Lög um stækkun verslunarlóðarinnar í Ólafsfirði.[1)]

[1)] *Nú l. 60/1944, 3. gr.*

1945 Nr. 30 12. febr.

Lög um heimild fyrir Ólafsfjarðarkaupstað til að taka eignarnámi lóðarréttindi nálægt landamerkjum Brimness og Hornbrekku.

■ **1. gr.** Ólafsfjarðarkaupstað heimilast að taka eignarnámi leigulóðarréttindi að landspildu, sem er 60 faðmar á lengd í norður og suður, 20 föðmum norðar en landamerki eru milli Brimness og Hornbrekku, og 20 faðma á breidd austur frá sjávarmáli, samkvæmt leigusamningi, dags. 11. júlí 1896, og viðbótarsamningi, dags. 1. júní 1922, við Gudmanns Efterfölgers verzlun á Akureyri, og skal eignarnámið taka til mannvirkja þeirra, sem á lóðinni eru, nema eigendur þeirra kjósi að flytja þau af lóðinni.

■ **2. gr.** Um framkvæmd eignarnáms samkv. heimild í 1. gr. fer eftir lögum nr. 61 1917.

III. m. Sauðárkrókur.

1947 Nr. 57 24. maí

Lög um bæjarstjórn á Sauðárkróki.[1)]

[1)] *Samþ. um stjórn 66/1963.*

■ **1. gr.** Sauðárkrókskauptún skal vera kaupstaður og sérstakt lögsagnarumdæmi. Nær umdæmið yfir allan núverandi Sauðárkrókshrepp og heitir Sauðárkrókskaupstaður.

□ Umdæmi þetta er hér eftir sem hingað til í alþingiskjördæmi Skagafjarðarsýslu.[1)] Þar sem í lögum þessum er talað um kaupstað eða kaupstaðarbúa, er átt við allt hið nýja umdæmi og íbúa þess.

[1)] *Nú l. 52/1959.*

1947 Nr. 57 24. maí

■ **2. gr.** Sýslumaður Skagafjarðarsýslu er jafnframt bæjarfógeti Sauðárkrókskaupstaðar.

■ **3. gr.** Verzlunarlóð kaupstaðarins skal vera hin sama og nú er.

■ **4. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 58/1961, 110. gr.*

1919 Nr. 51 28. nóv.

Lög um takmörk verslunarlóðarinnar á Sauðárkróki.[1)]

[1)] *Nú l. 57/1947, 3. gr.*

1947 Nr. 3 31. jan.

Lög um sölu verzlunarlóðarinnar á Sauðárkróki.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að selja Sauðárkrókshreppi verzlunarlóðina á Sauðárkróki, eins og hún er ákveðin með lögum 28. nóv. 1919, og fari salan fram frá 1. jan. 1947 að telja.

□ Land það eða lóðir, sem Sauðárkrókshreppur eignast í þessum kaupum, er honum óheimilt að selja, en heimilt að leigja. Þó skal hreppnum skylt að afsala ríkinu á kostnaðarverði hluta af landi því eða lóðum, er hreppurinn eignast með lögum þessum, þurfi ríkið síðar á því að halda vegna opinberra framkvæmda. Um leigu til hreppsins eftir þann hluta verzlunarlóðarinnar, sem hreppurinn leigir öðrum, skal fara eftir reglugerð, er ríkisstjórnin staðfestir.

1948 Nr. 39 5. apríl

Lög um eignarnám á ræktuðum og óræktuðum byggingarlóðum á Sauðárkróki sunnan Sauðár.

■ **1. gr.** Bæjarstjórn Sauðárkrókskaupstaðar veitist heimild til að láta taka eignarnámi túnlóðir og óbyggðar lóðir á verzlunarlóð bæjarins sunnan Sauðár (árinnar).

□ Land það eða lóðir, er Sauðárkrókskaupstaður eignast samkvæmt eignarnámi þessu, er honum óheimilt að selja, en heimilt að leigja.

■ **2. gr.** Eignarnámið skal fara fram samkv. lögum nr. 61 14. nóv. 1917.

III. n. Keflavík.

1949 Nr. 17 22. marz

Lög um bæjarstjórn í Keflavík.[1)]

[1)] *Samþ. um stjórn bæjarmálefna 113/1965.*

■ **1. gr.** Keflavíkurkauptún skal vera kaupstaður og sérstakt lögsagnarumdæmi. Nær umdæmið yfir allan núverandi Keflavíkurhrepp og heitir Keflavíkurkaupstaður.

□ Umdæmi þetta skal hér eftir sem hingað til vera í alþingiskjördæmi Gullbringu- og Kjósarsýslu.[1)] Þar sem í lögum þessum er talað um kaupstað og kaupstaðarbúa, er átt við hið nýja umdæmi og íbúa þess.

[1)] *L. 52/1959.*

■ **2. gr.** Ríkisstjórnin skipar fyrir um, hvernig málum þeim í Keflavíkurhreppi, sem ekki eru útkljáð, þegar lög þessi öðlast gildi, skuli skipt milli sýslumannsins í Gullbringu- og Kjósarsýslu og bæjarfógetans í Keflavík.

■ **3. gr.** Verzlunarlóð kaupstaðarins skal vera landsvæði allt innan núverandi takmarka Keflavíkurhrepps.

1949 Nr. 17 22. marz

■ **4. gr.** Bæjarfógetinn í Keflavík tekur laun eftir VI. flokki launalaganna, nr. 60 1945.[1)]

□ Hann hefur á hendi sömu störf og sýslumönnum og bæjarfógetum eru falin, hverjum í sínu umdæmi, dómarastörf, lögreglustjórn, gjaldheimtu á tekjum ríkissjóðs og önnur störf gegn þóknun þeirri, er sýslumönnum og bæjarfógetum er ákveðin að lögum. Lögsaga á Keflavíkurflugvelli skal þó áfram heyra undir sýslumanninn í Gullbringu- og Kjósarsýslu, á sama hátt og verið hefur.[2)]

[1)] *L. 46/1973.* [2)] *Sbr. nú l. 33/1954.*

■ **5. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 58/1961, 110. gr.*

1891 Nr. 29 11. des.

Lög um stækkun verslunarlóðarinnar í Keflavík.[1)]

[1)] *Nú l. 17/1949, 3. gr.*

1907 Nr. 72 22. nóv.

Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar og hafnarinnar í Keflavík.[1)]

[1)] *Nú l. 17/1949, 3. gr.*

1966 Nr. 51 13. maí

Lög um stækkun verslunarlóðarinnar og hafnarkaupstaðar.

■ **1. gr.** Lögsagnarumdæmi Keflavíkurkaupstaðar stækkar til norðurs um landsvæði úr landi Keflavíkur h/f, Keflavík, svo og úr landi Keflavíkurflugvallar í eigu ríkissjóðs, hvort tveggja í Gerðahreppi.

□ Mörkin milli Keflavíkurkaupstaðar og Gerðahrepps breytast því og verða sem hér segir: Að vestan eru mörkin frá hornpunkti, þar sem norðurmörk Njarðvíkurhrepps skera beina línu dregna úr Kölku í Keflavíkurborg, unz sú lína sker núverandi háspennulínu. Síðan fylgja mörkin háspennulínunni til norðurs u. þ. b. 1400 m. Þar beygir háspennulínan til NNA, og fylgja mörkin henni u. þ. b. 560 m, unz hún beygir til NNV. Úr þeim hornpunkti liggja mörkin í ANA í stefnu á vitann á Hólmsbergi til sjávar.

■ **2. gr.** Frá gildistöku laga þessara tekur Keflavíkurkaupstaður að sér framfærslu allra þeirra, sem eru eða verða þurfamenn og framfærslurétt eiga eða munu eignast í Gerðahreppi, ef lög þessi væru ekki sett, vegna dvalar eða fæðingar á landi því, sem um ræðir í 1. gr.

■ **3. gr.** Nú verður ekki innan sex mánaða frá gildistöku laga þessara samkomulag milli bæjarstjórnar Keflavíkurkaupstaðar og hreppsnefndar Gerðahrepps um eigna- og skuldaskipti, er leiðir af ákvæðum 1. gr., og skulu þau þá ákveðin af gerðardómi, skipuðum 3 mönnum. Sami gerðardómur skal ákveða bætur fyrir tekjurýrnun Gerðahrepps, er kann að leiða af lögum þessum. Aðilar tilnefna hvor sinn mann í gerðardóminn, en hæstiréttur tilnefnir oddamann, og er hann formaður dómsins. Vanræki annar hvor aðila eða báðir að tilnefna mann í dóminn, skal hæstiréttur tilnefna, svo að dómurinn verði fullskipaður.

1969 Nr. 76 28. maí

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Keflavíkurkaupstað landssvæði, sem áður tilheyrði samningssvæði varnarliðsins.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að selja Keflavíkurkaupstað landssvæði, sem tilheyrt hefur samningssvæði varnarliðsins, en varnarliðið afsalaði 28. marz 1968.

■ **2. gr.** Landssvæði það, sem hér um ræðir, takmarkast af línu, sem dregin er úr Hellunefi í Keflavíkurborg, þaðan í punkt 49 metra í vestur frá eldri vatnstank skv. mælingu Ágústs Böðvarssonar, dags. 29. júlí 1950, unz sú lína sker mörk lands Njarðvíkurbænda, og fylgir henni síðan til norðurs og takmarkast úr því af mörkum lögsagnarumdæmis Keflavíkurkaupstaðar, eins og þau eru tilgreind í lögum nr. 51/1966.

■ **3. gr.** Náist ekki samkomulag um söluverð landsins, skal það metið af dómkvöddum mönnum.

□ Andvirði landsins skal Keflavíkurkaupstað heimilt að greiða á 25 árum.

□ Þarfnist ríkið eða ríkisstofnanir byggingarlóða úr landinu undir opinberar byggingar, skal því heimilt að kaupa þær og þá við sama verði hlutfallslega og Keflavíkurkaupstað var gert að greiða fyrir landið.

1969 Nr. 76 28. maí

III. o. Húsavík.

1949 Nr. 109 30. des.

Lög um bæjarstjórn í Húsavík.[1)]

[1)] *Samþ. um stjórn 163/1962.*

■ **1. gr.** Húsavíkurkauptún skal vera kaupstaður og sérstakt lögsagnarumdæmi. Nær umdæmið yfir allan núverandi Húsavíkurhrepp og heitir Húsavíkurkaupstaður.

□ Umdæmi þetta er hér eftir sem hingað til í alþingiskjördæmi Suður-Þingeyjarsýslu.[1)] Þar sem í lögum þessum er talað um kaupstað eða kaupstaðarbúa, er átt við allt hið nýja umdæmi og íbúa þess.

[1)] *Nú l. 52/1959.*

■ **2. gr.** Sýslumaður Þingeyjarsýslu er jafnframt bæjarfógeti Húsavíkurkaupstaðar.

■ **3. gr.** Verzlunarlóð kaupstaðarins skal vera hin sama og nú er.

■ **4. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 58/1961, 110. gr.*

1954 Nr. 52 12. apríl

Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Húsavíkurkaupstaðar.

■ **1. gr.** Jörðin Kaldbakur í Reykjahreppi, sem er eign Húsavíkurkaupstaðar, skal lögð undir lögsagnarumdæmi Húsavíkurkaupstaðar frá 1. maí 1954.

■ **2. gr.** Frá sama tíma tekur Húsavíkurkaupstaður að sér framfærslu allra þeirra, sem eru eða verða þurfamenn og framfærslurétt eiga eða mundu eignast í Reykjahreppi, ef lög þessi væru ekki sett, vegna dvalar eða fæðingar í Kaldbak.

■ **3. gr.** Nú verður ekki, innan sex mánaða frá gildistöku laga þessara, samkomulag milli bæjarstjórnar Húsavíkurkaupstaðar og hreppsnefndar Reykjahrepps um bætur fyrir tekjurýrnun Reykjahrepps, er leiðir af ákvæðum 1. gr., og skulu þær þá ákveðnar af gerðardómi, skipuðum þrem mönnum. Nefna aðilarnir sinn manninn hvor í dóminn, en félagsmálaráðherra skipar oddamann, sem skal vera formaður dómsins. Vanræki annar hvor aðili eða báðir að nefna mann í dóminn, skal félagsmálaráðherra skipa mann eða menn í staðinn, svo að dómurinn verði fullskipaður.

1960 Nr. 29 23. maí

Lög um eignarnámsheimild fyrir Húsavíkurkaupstað á svokölluðu Preststúni í Húsavíkurlandi.

■ **1. gr.** Bæjarstjórn Húsavíkur er heimilt að taka eignarnámi svokallað Preststún í Húsavíkurlandi. Andvirði túnsins verði óskilorðsbundin eign Húsavíkurkirkju.

■ **2. gr.** Um framkvæmd eignarnámsins skal fara eftir ákvæðum laga nr. 61 14. nóv. 1917.

III. p. Kópavogur.

1955 Nr. 30 11. maí

Lög um bæjarstjórn í Kópavogskaupstað.[1)]

[1)] *Samþ. um stjórn bæjarmálefna 112/1972. Augl. um merki 252/1965.*

■ **1. gr.** Kópavogshreppur skal vera kaupstaður og sérstakt lögsagnarumdæmi. Nær umdæmið yfir allan núverandi Kópavogshrepp og heitir Kópavogskaupstaður.

□ Umdæmi þetta er hér eftir sem hingað til í alþingiskjördæmi Gullbringu- og Kjósarsýslu.[1)] Þar sem í lögum þessum er talað um kaupstað eða kaupstaðarbúa, er átt við allt hið nýja umdæmi og íbúa þess.

[1)] *Nú l. 52/1959.*

■ **2. gr.** Skipa skal sérstakan bæjarfógeta í Kópavogskaupstað, og greiðast laun hans úr ríkissjóði samkvæmt 8. gr. laga nr. 60 12. marz 1945,[1)] um laun starfsmanna ríkisins. Hann hefur á hendi sömu störf og sýslumönnum og bæjarfógetum eru falin hverjum í sínu umdæmi, dómarastörf, lögreglustjórn, gjaldheimtu á tekjum ríkissjóðs og önnur störf gegn þóknun þeirri, er sýslumönnum og bæjarfógetum er ákveðin í lögum.

[1)] *L. 46/1973.*

■ **3. gr.** Verzlunarlóð kaupstaðarins skal vera landsvæði allt innan núverandi takmarka Kópavogshrepps.

■ **4. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 58/1961, 110. gr.*

1975 Nr. 38 27. maí

Lög um breyting á mörkum lögsagnarumdæma Reykjavíkur og Kópavogs.[1)]

[1)] *Um texta laganna, sjá Reykjavík.*

1957 Nr. 32 22. maí

Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Kópavogskaupstað land jarðanna Kópavogs og Digraness og um eignarnámsheimild á erfðafesturéttindum.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að selja Kópavogskaupstað allt land jarðanna Digraness og Kópavogs að undanskildum nýbýlum og því landi, sem heilbrigðismálaráðuneytinu hefur verið afhent vegna rekstrar hæla ríkisins í Kópavogi og búrekstrar ríkisins í sambandi við þau.

□ Náist ekki samkomulag um söluverð landsins skal það metið af gerðardómi, þar sem kaupandi og seljandi tilnefni hvor sinn aðila, en bæjarfógeti Kópavogskaupstaðar oddamann. Þó skal Kópavogskaupstað ekki gert að greiða þá verðhækkun landsins, sem orðið hefur vegna framkvæmda bæjarfélagsins sjálfs, síðan farið var að skipta landinu í byggingarlóðir.

□ Andvirði landsins skal Kópavogskaupstað heimilt að greiða á 25 árum.

□ Þarfnist ríkið eða ríkisstofnanir byggingarlóða úr landinu undir opinberar byggingar, skal því heimilt að kaupa þær og þá við sama verði hlutfallslega og Kópavogskaupstað var gert að greiða fyrir landið.

■ **2. gr.** Bæjarstjórn Kópavogskaupstaðar er heimilt að taka eignarnámi erfðafesturéttindi í eignarlandi kaupstaðarins, ef nauðsyn krefur vegna skipulags. Um framkvæmd eignarnámsins skal fara eftir ákvæðum laga nr. 61 14. nóv. 1917.

1957 Nr. 32 22. maí

Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Kópavogskaupstað nýbýlalönd og hluta jarðarinnar Kópavogs og um eignarnámsheimild á ábúðarréttindum.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að selja Kópavogskaupstað nýbýlalöndin Ástún, Birkihlíð, Grænuhlíð, Lund, Meltungu, Snæland og Sæból, er stofnuð voru samkvæmt nýbýlalögum frá 1936, og Efstaland, sem stofnað var samkvæmt lögum um nýbyggð og endurbyggingar í sveitum frá 1947, svo og þann hluta jarðarinnar Kópavogs, sem heilbrigðismálaráðuneytið hefur til umráða austan Hafnarfjarðarvegar.

□ Náist ekki samkomulag um söluverð landsins, skal það metið af gerðardómi, þar sem kaupandi og seljandi tilnefni hvor sinn aðila, en bæjarfógeti Kópavogskaupstaðar oddamann. Þó skal Kópavogskaupstað ekki gert að greiða þá verðhækkun landsins, sem orðið hefur vegna framkvæmda bæjarfélagsins sjálfs í sambandi við skipulagsaðgerðir kaupstaðarins.

□ Andvirði landsins skal Kópavogskaupstað heimilt að greiða á 25 árum.

□ Þarfnist ríkið eða ríkisstofnanir byggingarlóða úr landinu undir opinberar byggingar, skal því heimilt að kaupa þær og þá við sama verði hlutfallslega og Kópavogskaupstað var gert að greiða fyrir landið.

■ **2. gr.** Bæjarstjórn Kópavogskaupstaðar er heimilt að taka eignarnámi ábúðarréttindi í eignarlandi kaupstaðarins, ef nauðsyn krefur vegna skipulags. Um framkvæmd eignarnámsins skal fara eftir ákvæðum laga nr. 61 frá 14. nóvember 1917.[1)]

[1)] *Nú l. 11/1973.*

III. q. Seltjarnarnes.

1974 Nr. 16 9. apríl

Lög um kaupstaðarréttindi til handa Seltjarneshreppi.

■ **1. gr.** Seltjarnarneshreppur skal vera kaupstaður og sérstakt lögsagnarumdæmi. Nær umdæmið yfir allan núverandi Seltjarnarneshrepp og heitir Seltjarneskaupstaður. Heyrir umdæmið til Reykjaneskjördæmi.

■ **2. gr.** Sýslumaður Kjósarsýslu og bæjarfógeti Hafnarfjarðar skal jafnframt vera bæjarfógeti kaupstaðarins.

■ **3. gr.** Sýslunefnd Kjósarsýslu og bæjarstjórn Seltjarnarneskaupstaðar skulu semja sín á milli um skiptingu þeirra sjóða, sem við gildistöku laga þessara eru í eigu eða vörslu Kjósarsýslu. Einnig skulu sömu aðilar semja um fjárskuldbindingar, ábyrgðir og önnur þau

1974 Nr. 16 9. apríl

atriði, er þá varða og upp kunna að koma vegna laga þessara.

□ Nái þessir aðilar ekki samkomulagi, skal félagsmálaráðherra úrskurða, hvernig með skuli fara.

■ **4. gr.** Að öðru leyti fer um málefni kaupstaðarins skv. sveitarstjórnarlögum, nr. 58 29. mars 1961, og samþykktum settum skv. þeim lögum.

1978 Nr. 30 12. maí

Lög um breytingu á mörkum lögsagnarumdæma Reykjavíkur og Seltjarnarneskaupstaðar.

■ **1. gr.** Vesturmörk lögsagnarumdæmis Reykjavíkur á Seltjarnarnesi skulu ákveðast af eftirtöldum hnitum í hnitakerfi Reykjavíkur frá 1951:

1. Bein lína úr punkti 77 í stórstraumsfjöruborði við Eiði í punkt 70.
2. Þaðan bein lína í punkt 73.
3. Þaðan bein lína í punkt 75.
4. Þaðan bein lína í punkt 93.
5. Þaðan bein lína í punkt 78 í stórstraumsfjöruborði við Faxaskjól.

■ **2. gr.** Eyjarnar Viðey, Engey og Akurey skulu lagðar undir lögsagnarumdæmi Reykjavíkur.

■ **3. gr.** Frá gildistöku laga þessara tekur Seltjarnarneskaupstaður að sér framfærslu allra þeirra, sem eru eða verða kunna þurfamenn og framfærslurétt eiga eða munu eignast í Reykjavík, ef lög þessi væru ekki sett, vegna dvalar eða fæðingar á landi því, sem til Seltjarnarneskaupstaðar fellur með lögum þessum.

■ **6. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi, en jafnframt eru úr gildi fallin lög nr. 14 25. janúar 1934.

1974 Nr. 17 10. apríl

III. s. Grindavík.

1974 Nr. 18 10. apríl

Lög um kaupstaðarréttindi til handa Grindavíkurhreppi.

■ **1. gr.** Grindavíkurhreppur skal vera kaupstaður og sérstakt lögsagnarumdæmi. Nær umdæmið yfir allan núverandi Grindavíkurhrepp og heitir Grindavíkurkaupstaður. Umdæmi þetta er í Reykjaneskjördæmi.

■ **2. gr.** Sýslumaður Gullbringusýslu og bæjarfógeti Keflavíkur skal jafnframt vera bæjarfógeti kaupstaðarins.

■ **3. gr.** Sýslunefnd Gullbringusýslu og bæjarstjórn Grindavíkurkaupstaðar skulu semja sín á milli um skiptingu þeirra sjóða, sem við gildistöku laga þessara eru í eign eða vörslu Gullbringusýslu. Einnig skulu sömu aðilar semja um fjárskuldbindingar, ábyrgðir og önnur þau atriði, er þá varða og upp kunna að koma vegna laga þessara.

□ Nái þessir aðilar ekki samkomulagi, skal félagsmálaráðherra úrskurða, hvernig með skuli fara.

■ **4. gr.** Að öðru leyti fer um málefni kaupstaðarins samkvæmt sveitarstjórnarlögum, nr. 58 29. mars 1961. og samþykktum settum samkvæmt þeim lögum.

III. r. Bolungarvík.

1974 Nr. 17 10. apríl

Lög um kaupstaðarréttindi til handa Bolungarvíkurkauptúni.

■ **1. gr.** Bolungarvíkurkauptún skal vera kaupstaður og sérstakt lögsagnarumdæmi. Nær umdæmið yfir allan núverandi Hólshrepp og heitir Bolungarvíkurkaupstaður. Umdæmi þetta er í Vestfjarðakjördæmi.

■ **2. gr.** Lögreglustjórinn í Bolungarvík verður bæjarfógeti í Bolungarvíkurkaupstað. Hann hefur á hendi sömu störf og öðrum bæjarfógetum eru falin í umdæmum sínum og með þeim kjörum, sem þeim eru ákveðin.

■ **3. gr.** Dómsmálaráðherra skipar fyrir um, hvernig málum þeim við embætti sýslumannsins í Ísafjarðarsýslu, sem varða hagsmuni í Hólshreppi og ekki eru útkljáð, þegar lög þessi öðlast gildi, skuli skipt milli sýslumannsins í Ísafjarðarsýslu og bæjarfógetans í Bolungarvíkurkaupstað.

■ **4. gr.** Sýslunefnd Norður-Ísafjarðarsýslu og bæjarstjórn Bolungarvíkurkaupstaðar skulu semja sín á milli um skiptingu þeirra sjóða, sem við gildistöku laga þessara eru í eign eða vörslu Norður-Ísafjarðarsýslu. Einnig skulu sömu aðilar semja um fjárskuldbindingar, ábyrgðir og önnur þau atriði, er þá varða og upp kunna að koma vegna laga þessara. Ef þessir aðilar ná ekki samkomulagi, skal félagsmálaráðherra úrskurða, hvernig með skuli fara.

■ **5. gr.** Að öðru leyti fer um málefni kaupstaðarins samkvæmt sveitarstjórnarlögum, nr. 58 29. mars 1961, og samþykktum settum skv. þeim lögum.

III. t. Eskifjörður.

1974 Nr. 19 10. apríl

Lög um kaupstaðarréttindi til handa Eskifjarðarhreppi.

■ **1. gr.** Eskifjarðarhreppur skal vera kaupstaður og sérstakt lögsagnarumdæmi. Nær umdæmið yfir allan núverandi Eskifjarðarhrepp og heitir Eskifjarðarkaupstaður. Umdæmi þetta er í Austurlandskjördæmi.

■ **2. gr.** Sýslumaður Suður-Múlasýslu er jafnframt bæjarfógeti Eskifjarðarkaupstaðar.

■ **3. gr.** Sýslunefnd Suður-Múlasýslu og bæjarstjórn Eskifjarðarkaupstaðar skulu semja sín á milli um skiptingu þeirra sjóða, sem við gildistöku laga þessara eru í eign eða vörslu Suður-Múlasýslu. Einnig skulu sömu aðilar semja um fjárskuldbindingar, ábyrgðir og önnur þau atriði, er þá varða og upp kunna að koma vegna laga þessara.

□ Nái þessir aðilar ekki samkomulagi, skal félagsmálaráðherra úrskurða, hvernig með skuli fara.

■ **4. gr.** Að öðru leyti fer um málefni kaupstaðarins samkvæmt sveitarstjórnarlögum, nr. 58 29. mars 1961, og samþykktum settum samkvæmt þeim lögum.

III. u. Dalvík.

1974 Nr. 20 10. apríl

Lög um kaupstaðarréttindi til handa Dalvíkurkauptúni.

■ **1. gr.** Dalvíkurkauptún skal vera kaupstaður og sérstakt lögsagnarumdæmi. Nær umdæmið yfir allan nú-

1974 Nr. 20 10. apríl

verandi Dalvíkurhrepp og heitir Dalvíkurkaupstaður. Umdæmi þetta er í Norðurlandskjördæmi eystra.

■ **2. gr.** Um valdsvið bæjarfógeta á Dalvík og launakjör fer samkvæmt lögum þar um. Sýslumaður Eyjafjarðarsýslu og bæjarfógeti Akureyrar skal jafnframt vera bæjarfógeti kaupstaðarins.

■ **3. gr.** Sýslunefnd Eyjafjarðarsýslu og bæjarstjórn Dalvíkurkaupstaðar skulu semja sín á milli um skiptingu þeirra sjóða, sem við gildistöku laga þessara eru í eign eða vörslu Eyjafjarðarsýslu. Einnig skulu sömu aðilar semja um fjárskuldbindingar, ábyrgðir og önnur þau atriði, er þá varða og upp kunna að koma vegna laga þessara.

□ Nái þessir aðilar ekki samkomulagi, skal félagsmálaráðherra úrskurða, hvernig með skuli fara.

■ **4. gr.** Að öðru leyti fer um málefni kaupstaðarins skv. sveitarstjórnarlögum, nr. 58 29. mars 1961, og samþykktum settum skv. þeim lögum.

III. v. Garðakaupstaður.

1975 Nr. 83 24. des.

Lög um kaupstaðarréttindi til handa Garðahreppi.

■ **1. gr.** Garðahreppur skal vera kaupstaður og sérstakt lögsagnarumdæmi. Nær umdæmið yfir allan núverandi Garðahrepp og heitir Garðakaupstaður. Heyrir umdæmið til Reykjaneskjördæmis.

■ **2. gr.** Sýslumaður Kjósarsýslu og bæjarfógeti Hafnarfjarðar skal jafnframt vera bæjarfógeti kaupstaðarins.

■ **3. gr.** Sýslunefnd Kjósarsýslu og bæjarstjórn Garðakaupstaðar skulu semja sín á milli um skiptingu þeirra sjóða sem við gildistöku laga þessara eru í eigu eða vörslu Kjósarsýslu. Einnig skulu sömu aðilar semja um fjárskuldbindingar, ábyrgðir og önnur þau atriði er þá varða og upp kunna að koma vegna laga þessara.

□ Nái þessir aðilar ekki samkomulagi, skal félagsmálaráðherra úrskurða, hvernig með skuli fara.

■ **4. gr.** Að öðru leyti fer um málefni kaupstaðarins skv. sveitarstjórnarlögum, nr. 58 29. mars 1961, og samþykktum settum skv. þeim lögum.

III. x. Njarðvíkurkaupstaður.

1975 Nr. 86 24. des.

Lög um kaupstaðarréttindi til handa Njarðvíkurhreppi.

■ **1. gr.** Njarðvíkurhreppur skal vera kaupstaður og sérstakt lögsagnarumdæmi. Nær umdæmið yfir allan núverandi Njarðvíkurhrepp og heitir Njarðvíkurkaupstaður. Umdæmi þetta er í Reykjaneskjördæmi.

■ **2. gr.** Sýslumaður Gullbringusýslu og bæjarfógeti Keflavíkur skal jafnframt vera bæjarfógeti kaupstaðarins.

■ **3. gr.** Sýslunefnd Gullbringusýslu og bæjarstjórn Njarðvíkurkaupstaðar skulu semja sín á milli um skiptingu þeirra sjóða, sem við gildistöku laga þessara eru í eign eða vörslu Gullbringusýslu. Einnig skulu sömu aðilar semja um fjárskuldbindingar, ábyrgðir og önnur þau atriði, er þá varða og upp kunna að koma vegna laga þessara. Nái þessir aðilar ekki samkomulagi, skal félagsmálaráðherra úrskurða, hvernig með skuli fara.

1975 Nr. 86 24. des.

■ **4. gr.** Að öðru leyti fer um málefni kaupstaðarins samkvæmt sveitarstjórnarlögum, nr. 58 29. mars 1961, og samþykktum settum samkvæmt þeim lögum.

III. y. Selfoss.

1978 Nr. 8 2. maí

Lög um kaupstaðarréttindi til handa Selfosskauptúni.

■ **1. gr.** Selfosskauptún skal vera kaupstaður og sérstakt lögsagnarumdæmi. Nær umdæmið yfir allan núverandi Selfosshrepp og heitir Selfoss. Umdæmi þetta er í Suðurlandskjördæmi.

■ **2. gr.** Um valdssvið bæjarfógeta á Selfossi og launakjör fer samkvæmt lögum þar um. Sýslumaður Árnessýslu skal jafnframt vera bæjarfógeti kaupstaðarins.

■ **3. gr.** Sýslunefnd Árnessýslu og bæjarstjórn Selfoss skulu semja sín á milli um skiptingu þeirra sjóða, sem við gildistöku laga þessara eru í eigu eða vörslu Árnessýslu. Einnig skulu sömu aðilar semja um fjárhagsskuldbindingar, ábyrgðir og önnur þau atriði, er þá varða og upp kunna að koma vegna laga þessara.

□ Nái þessir aðilar ekki samkomulagi, skal félagsmálaráðherra úrskurða, hvernig með skuli fara.

■ **4. gr.** Að öðru leyti fer um málefni kaupstaðarins skv. sveitarstjórnarlögum, nr. 58 29. mars 1961, og samþykktum settum skv. þeim lögum.

III. z. Ólafsvíkurkaupstaður.

1983 Nr. 34 23. mars

Lög um kaupstaðarréttindi til handa Ólafsvíkurhreppi.

■ **1. gr.** Ólafsvíkurhreppur skal vera kaupstaður og sérstakt lögsagnarumdæmi. Nær umdæmið um allan núverandi Ólafsvíkurhrepp og heitir Ólafsvíkurkaupstaður. Heyrir umdæmið til Vesturlandskjördæmi.

■ **2. gr.** Sýslumaður Snæfellsnes- og Hnappadalssýslu skal jafnframt vera bæjarfógeti kaupstaðarins.

■ **3. gr.** Sýslunefnd Snæfellsnes- og Hnappadalssýslu og bæjarstjórn Ólafsvíkurkaupstaðar skulu semja sín á milli um skiptingu þeirra sjóða, sem við gildistöku laga þessara eru í eign eða vörslu Snæfellsnes- og Hnappadalssýslu. Einnig skulu sömu aðilar semja um fjárskuldbindingar, ábyrgðir og önnur atriði er þá varða og upp kunna að koma vegna laga þessara. Nái þessir aðilar ekki samkomulagi, skal félagsmálaráðherra úrskurða, hvernig með skuli fara.

■ **4. gr.** Að öðru leyti fer um málefni kaupstaðarins skv. sveitarstjórnarlögum, nr. 58 29. mars 1961, og samþykktum settum samkvæmt þeim lögum.

■ **5. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi.

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** Þar til næstu bæjarstjórnarkosningar hafa farið fram skal núverandi hreppsnefnd fara með stjórn kaupstaðarins.

IV. ATVINNUVEGIR.

IV. a. Landbúnaður.

1281 **Jónsbók.**

Landsleigubálkr.

Kap. 6.[1] Ef leiguliði er beittr ok hver tré hann á.

...

Ef fiskveiðr fylgir leigulandi eða fuglveiðr eða eggver, ok á leigumaðr þat allt, nema frá sé skilt í kaupi þeira, ok svá ef þar rekr fiska eða fugla, sela, háskerðinga ok hnísur ... Nú rekr hval á fjöru þar, þá skal hann festa hval sem hann eigi, ok hafa af sex vættir, hálft hvárt spik ok rengi, ef hvalr er tvítugr eða lengri eins kyns. Þó er hann skyldr at festa at skemmri sé. En ef hann bergr verr hval ... en nú er tínt, þá ... ábyrgist (hann) skaða þann allan er eigandi fær af hans órækt.

[1] *Sbr. III. kafli l. 64/1976.*

Kap. 16.[1] Um landamerki ok hirðis rismál ok um beit.

Nú ganga menn á landamerki ok verða eigi á sáttir, þá eigu þeir at lögfesta til þeira merkja, er þeir segja rétt er þar eigu lönd við fyrir utan ... Ef maðr lögfestir haga sinn, þá skal sá er þar á land næst reka láta bú sitt allt í þat horn landsins er first er lögfestu hins. Nú hafa fleiri menn lögfest, þá skal hann láta reka í miðjan haga sinn um aptna. Hann skal hafa rekit fé sitt ór haga hins þá er sól er í austri miðju, þat er hann mátti finna. Þat heita hirðis rismál. Hann skal láta sitja at um dag, ok ef svá er gert, þá er hann sýkn saka, þó at hagi hins beitist. Hvergi á maðr at bæta fyrir hagabeit nema lögfest sé, nema hann láti reka at landi eða í land hins, svá at hann vildi at hagi hins beittist. Þá bæti fyrir skaða ... þeim er gras á, ok svá ef hann varðar minnr við, þar er lögfest er, en fyrr var skilt, ok svá ef hann fær eigi þann mann til hirðis at skynsömum mönnum virðist at vel megi gæta ef hann vill.

[1] *Sbr. l. 42/1969.*

Kap. 17. Um lögfesting, hver rétt er.

Ef maðr lögfestir holt eða haga eða veiðistaðir, þá skal lögfesta at kirkju eða á þingi, þar sem jörð liggr. Hann skal svá segja: Ek lögfesti hér í dag eign mína er N. heitir, akra ok töður, engjar ok skóga, haga ok allar landsnytjar er því landi fylgja, til ummerkja þeira er aðrir eigu í móti mér, bæði at orðfullu ok lögmáli réttu. Fyrirbýð ek heðan af hverjum manni sér at nýta eða í at vinna, nema mitt sé lof eða leyfi til, at vitni þínu N. ok þínu N. ok allra þeira er orð mín heyra. En sá er lögfestir, hann skal tala svá hátt, at allir heyri þeir er þar eru, ef þeir vilja. En sú lögfesta skal standa tólf mánuði hina næstu eptir, ef eigandi lögfestir eða hans umboðsmaðr.[1]

[1] *Sbr. l. 18/1949.*

Kap. 19. Um merkibjörk ok skógarspell.

...

En ef sumir (af fleiri sameigendum jarðar) leyfa íneyzlu í jörðu en sumir eigi, þá taki sá er eigi leyfði, ... slíkt af áverka sem í jörðu á. En ef fleiri hafa óleyft, þá taki allir ... slíkt af áverka sem í jörðu á. ... Nú ferr maðr í skóg annars manns fyrir útan leyfi þess er á, ok vinnr í, ... þá skal hann er í vann ... fyrir bæta ... skógarspell, ok svá þó at maðr rífi hrís á annars jörðu ... Ef maðr höggr skýlihögg á viði eða beitir eða skefr svá at spell er á, bæti skógarspell ... Hvervitna þar sem maðr hittir áverka í skógi sínum, þá skal hann at ósekju brott taka. **1281**

Kap. 20.[1] Um skógarskipti ok áverka.

...

Ekki skal höggva í annars manns skóg nema umferðarmenn farargreiðabót, hvárt sem bilar at vögum, sleða eða klyfbera, eða öðrum tréreiða, ok keyrivönd ok til eldsneytis, ef úti býr um nætrsakir í sama stað, nema hann nái hvárki kaupi né orlofi á, ok gengr nauðsyn til, þá höggvi meðan hann þarf, ok bæti skógarspell ..., ef sá ámálgar er á eða hans umboðsmaðr, svá ok ef á skipi býr.

[1] *Sbr. l. 46/1941.*

Kap. 21. Um skóg á annars jörðu.

Ef maðr á skóg á annars manns jörðu, ok á hann at njóta þess skógar svá sem á hans jörðu sjálfs sé at höggvi. Eigi skal hann eyki þar hafa um nætr. Hann skal gera þar kol, ok hafa brott fært fyrir vetrnætr hinar næstu ok hylja grafar, svá at eigi liggi búfé í. En ef hann gerir eigi svá, bæti ... landsdrottni ... skaða þann allan er verðr af gröfum þeim er eigi váru hulðar, ok svá skal hvervitna þar sem maðr gerir kol á annars jörðu ... Nú vill sá sér nýta lim er skóg á á annars jörðu, þá skal hann bera láta saman lim, fauska ok stofna í köstu, hafa í brott fært innan tólf mánaða þaðan frá, ok hafa þetta gert, stofna upp rætta fyrir vetrnætr hinar næstu, ok svá fauska ok lim saman borit, ella á sá er jörð á undir ... ef eigi er brott fært innan tólf mánaða. Ef maðr höggr annars manns skóg til hlutar, þá skal þat haldast eptir því sem í kaup þeira kom, ok hafa grafagerð at frjálsu svá sem þar er maðr á skóg á annars manns jörðu. Nú vill annar eigi skipta kolum eða kolviðum, þá skal þó skipta svá sem fyrr segir. Ef viðr vex um þjóðbraut þvera, svá at þar má eigi aka eða klyfjar bera, þá höggvi sá er vill þann við, ok kasti í skóg frá götu. Sá maðr á at beita í skógi annars er jörð á undir, meðan meirr bítr gras en skóg. Sá er skóg á má ok beita búi sínu, meðan meirr bítr skóg en sinu. En hverr sem öðruvíss beitir, bæti skaða sem menn meta ... Hverr maðr á viðarvöxt í skógarmarki sínu, meðan hann á þar fornan við nokkurn. Ef menn höggva skóg þann upp allan er tveir menn eða fleiri eigu saman, þá skulu þeir skipta með sér merkibjörkum ok höggva þær síðarst. Ok þá er skógr sá

1281 er svá eyddr at eigi finnst viðr eptir, þá eignast sá skógarstöðu er jörð á.

Kap. 22. Um engi á annars jörðu.

Ef maðr á engi á annars manns jörðu, þá skal hinn eigi beita engi þat frá því er sex vikur eru af sumri. En sá er engit á, skal þat fyrst láta vinna, nema hann vili töðu sína fyrr vinna. En ef hann vinnr eigi svá, ok vill þó unnit hafa, þá bæti ... þeim er jörð á, ok óheilagt heyit ok engit. Nú á hann engjar í fleiri manna löndum, þá skal hann sitt sumar hvert fyrst slá, ok eigi fyrri heima en þau eru öll slegin. ... Kost á maðr at gera löggarð um þetta engi, ef eigi liggja beituteigar hér í annarra manna, fimm aura verðir eða meira, ok grafa í sínu engimarki torf til, ok láta hlið á garði. En ef hann vill grjótgarð hafa, þá brjóti hann ef hann vill í annars manns jörðu grjót upp, ok bæti ... skaða, ef af því gerist. Rétt er honum at setja garð þann á jörð hins, á hrjóstr eða hölkn, ef eigi verða innangarðs beituteigar hins fimm aura verðir. En ef hann gerir annan veg, bæti skaða ... landsdrottni. Honum er rétt at byrgja aptr garðinn fimmtadaginn er sex vikur eru af sumri. Hann skal hirt hafa hey sitt ór garðinum ok hliðum upp lokit er fjórar vikur eru til vetrar, nema nauðsyn banni. Síðan er óheilagt heyit og engit fyrir þeim, er jörð á undir, þó at hann lúki upp hlið á garðinum.

Kap. 23. Um löggarð um hey í annars jörðu.

Maðr skal gera löggarð um hey sitt í annars landi ok grafa í sínu engimarki torf til, ok svá skal hann gera löggarða í fjallhögum, þó at hann eigi sjálfr jörð undir, ok í engimarki sjálfs síns, ef eigi er lengra frá annars manns landsmarki en tvau hundruð faðma tólfræð. Ef garðr sá fellr eða þrútnar svell upp í hjá, þá skal sá er beit á um garðinn eða svá nær gera orð þeim er hey á í garðinum ok varða búfé sínu við heyi hins. En hann skal til fara um at búa eða brott færa, þegar honum er sagt forfallalaust. Ella er heyit óheilagt við þess búfé er þar á beit svá nær. Sömu leið skal fara, ef snjó leggr at garðinum, nema sjálfr vili frá láta snjóinn. Ef hinn varðar eigi við eða gerir eigi orð sem nú sagði, bæti skaða þann allan sem hans fé gerir ... þeim er hey á. Ef maðr lætr engi sitt liggja óslegit þrjú sumur samfleytt, þá er sá eigi skyldr at verja er jörð á, nema hinn segi fyrir fardaga, at hann vill slá engit. Nú býr maðr svá nær engi sínu, því er hann á á annars jörðu, at hann vill heiman beita ok slá eigi, þá á hann kost þess, svá at hann skal mann hafa at fé sínu, ok gæta svá at eigi gangi í haga hins eða eng. Ef fé þess manns treðst í garði þeim er beitina á svá nær sem fyrr var tínt, af því at löggarðr var eigi þar sem hann skyldi vera, þá á sá þat allt at bæta er garði skyldi upp halda. Nú er hey fært í hús eða hlöður svá nær beit hins sem fyrr váttar, þá skal svá um búa at búfé hins komist eigi at heyinu. En ef húsit fellr ofan, þá skal beitarmaðr gera þeim orð er á ok verja við fé sínu þar til er hinn kemr til er hey á, eða gera upp sjálfr ella. Nú vill hinn eigi til fara eða hefir eigi byrgt dyrr eða vindauga, ok kemst búfé þar inn, þá ábyrgist hann, ef fé hins treðst þar eða fellr hús á ... En ef fen eða vötn eða forað gerða um hey manna, ok er hey þegar óheilagt, er fé kemst yfir.

Kap. 24. Um viðarvöxt í engi manns á annars jörðu.

Hverr maðr á engivöxt í sínu engimarki. En ef víðara vex, þá á sá er jörð á undir. Nú vex viðr í engi manns, þar er annarr á jörð undir, ok er rétt at sá rífi upp við þann allan er engit á, ef þat er rifhrís, en sá á viðinn er jörð á undir. Þat er rifhrís er skjótara er at rífa upp en höggva. En þat er höggskógr er skjótara er at höggva en rífa. Nú vex höggskógr í engi því er maðr á á annars jörðu, þá skal sá kaupa, ef hann vill, er jörð á, eptir því sem sex skynsamir menn meta at engit var vert. Skal sá kjósa er engi átti, hvárt hann vill heldr hafa engi jafngott eða aðra aura. Sá er jörð á undir eignast bæði engit ok svá skóginn, ef hinn vill eigi selja. Nú vill jarðeigandi eigi kaupa, þá eignast hinn bæði engi sitt ok skóginn. Ef engi þat spillist af eggveri er maðr á á annars manns jörðu, þá skal á sömu leið fara sem um þat engi er skógrinn vex á, ok svá þó at fiskivötn komi þar upp. Svá skal virða engit sem vert var áðr spilltist af skógi eða eggveri eða vatni. ... Menn eigu at æja eykjum sínum í annars landi á sumar, þar sem eigi hefir fyrr slegit verit.[1] Hverr maðr á gróðr á sinni jörðu. ... 1281

[1] *Sbr. l. 35/1903.*

Kap. 25. Ef hey rekr á annars jörðu.

Ef sjór eða vötn eða veðr rekr hey manna saman, þá skal sá er hey á á annars jörðu kveðja þann skiptis er hey á með honum. Vill hann eigi skipta, ... hafi þat hverr af sem dómr dæmir. Þeir menn er þat hey eigu er á annars jörð rekr skulu at frjálsu þurrka heyit þar, en eigi heim færa fyrr en skipt er. Hann má þat ok vinna á jörðu hins, þar er hvárki er akr né eng, at gera löggarð um heyit. Ef hey rekr á engi hins, þá bæti honum skaða sem metinn verðr. Ef hey rekr í haga manns, ok á sá at gera löggarð um, er hey á, ok svá at þurrka. ...

Kap. 29. ...[1]

[1] *L. 8/1966, 11. gr.*

Kap. 32. Ef löggarðr er brotinn ok um löggrind ok þjóðveg.

...

En ef maðr skýtr upp grind ok gengr fénaðr í akr eða eng, bæti skaða þann er gerr var ... þeim er korn á eða gras. Ok svá ef maðr höggr grindarhæla í sundr, eða veltir steini frá, ef við liggr, ok stendr fyrir því opin. ... En ef maðr ríðr eða gengr yfir akr, töðuvöll eða eng, ok vill eigi fara vegu rétta, sá maðr er sekr mörk við þann er lóð á. ...

Kap. 33.—34. ...[1]

[1] *L. 42/1969, 68. gr.*

Kap. 36. Um hestaat ok taglskurð.

...

Nú tekr maðr hepting af hrossi manns ólofat, gjaldi eiganda eptir dómi ok ábyrgist hross at öllu ok verk þess, til þess er eigandi kemr höndum á ... nema inn seti til uslagjalda. En ef hross eða annarr fénaðr rennr eptir manni, seti inn á næsta bæ er á leið verðr fyrir honum, ella ábyrgist at öllu ok bæti skaða, ef eiganda verðr at. Nú vill sá eigi taka með honum eða láta inn setja fénað er fyrir sitr, þá ábyrgist hann at öllu.

Kap. 38. Um virðing á hrossi ok meðferð.

...

Nú kemr hross þat í land manns er hann veit eigi hverr á, þá skal hann lýsa því at kirkju eða á þingi, ok ef engi kemr eptir innan hálfs mánaðar þaðan frá er lýst var, þá er honum rétt at láta virða hrossit. Síðan má hann með fara sem hann eigi ok ábyrgist at öllu. Svá skal virða sem þá var vert er hann sagði til. Nú kemr

1281 eigandi eptir, kjósi sjálfr, hvárt hann vill hafa hross eða hrossverð. ...

Kap. 39. Um áverka á fénaði ok dráp.

Aldregi gengr fénaðr sér til ógildis. Nú drepr maðr fénað manns ok gengr við sjálfr ok segir á hendr sér, hafi hann hit dauða eða hit lama er drap, en hinn heilt fyrir. Nú drepr maðr eða berr fénað manns ok segir eigi sjálfr eiganda ..., bæti löstu á sem ... skynsamir menn meta. ... Verkfall ok nytfall, þá skal þat bæta sem menn meta. ...

Kap. 42. Um sætraferð ok gerð.

Hvervetna þar sem sætr eru til bæja manna, hann skal fara þar yfir annars land með búfé sitt til sætra ok fara fornar götur, ef til eru, ok hafa í togi lausahross, ef yfir eng er at fara. Nú eru keldur á götu hans, þá má hann þar gera brúar yfir ok vinna þat á jörðu hins. ...

Kap. 43. Um sætragerð, hver vera skal.

Nú skal til sætra á fjöll upp vera merki sem at fornu fari hefir verit, færa eigi ór stað, nema hann færi engum manni til meins. Svá skal þar sætr at sömu. Engi skal ok setja sætr sitt við annars haga þar sem eigi hefir at fornu verit. Þar skal mæta horn horni, en hófr hófi.

Kap. 46.– 49. ...[1)]

[1)] *L. 42/1969, 68. gr.*

Kap. 52. Ef menn vitu eigi hvárt eru almenningar eða afréttir.

Svá skulu almenningar vera sem at fornu hafa verit bæði hit efra ok hit ytra. ...

Kap. 53. ...[1)]

[1)] *L. 42/1969, 68. gr.*

Kap. 57. Um merkta fugla ok ómerkta.

...

Nú tekr maðr merktan fugl í sínu landi, þá skal hann gera orð eiganda innan mánaðar, ef hann er sams heraðs, ok varðveita svá at eigi spillist. En ef hann fær eigi svá varðveitt, hafi sjálfr eptir virðingu granna sinna, ok gjaldi þeim verð er átti. Ok svá ef hann veit eigi hverr á, þá láti virða ok lýsi á þingi eða at kirkju innan hálfs mánaðar, ok svá hvert mark á er. Á fitjum skal fugla merkja ok sýna mark ... grönnum sínum. Eigi er lögmark ella. ... Í hvers landi sem elptr verpa, þá eignist sá er markar, ef hann veitir atróðr í sínu landi. ... Nú hafa elptr þrjú sumur orpit í sama landi samfleytt, þá eignast sá er þat land átti, í hvers landi sem hann kreppir ok merkir, ok þó at annarr marki, þá á hann, ef grannar hans vilja þat með eiði sanna, at þeim þykki þat líkast, at þær elptr hafi í hans landi orpit, en hinn hafi þó fyrir starf sitt.[1)]

[1)] *Tilsk. 20. júní 1849, 6. gr.*

Kap. 58. Hvat veiða má á annars manns jörðu.

...

Eigi skal maðr útan orlofs lesa ber á annars jörðu til heim at bera. En ef less, tvígildi ber, ok svá grös, ef hann less þau.

Kaupabálkr.

Kap. 16. Um ábyrgð á leigufénaði manna.

Nú selr maðr kýr á leigu eða annat búfé, þá skal sá ábyrgjast at öllu er hefir, nema við bráðasótt ok lungnasótt, kelfing eða lambburð, aldri eða lýstr reið. En þó at alla ábyrgð skili þeim á hendr er leigir, þá skal þat eigi haldast. ... Engi skal kú eða annat kvikfé leiga lengr en lifir, nema hann drepi sjálfr. Nú skal hann kú hafa at leigumála réttum til fardaga at öðru vári, nema þeir hafi **1281** annan eindaga á mælt sín í milli þá er hann tók kú. Nú er sú kýr dauð, en hann átti veð í annarri, þá skal hann þá hafa fyrir sína kú, því at kýr skal í kýr stað koma. En ef sú lifir, þá skal hann þá hafa, þó at sú sé ellri. En ef lestir eru á orðnir, þó at hali slitni eða horn brotni, þá skal hann þá löstu bæta. Nú vill hann kú eigi lengr leiga, þá skal hann hitta þann er kú á, ef hann er innan heraðs, ok bjóða honum kú við váttum. En ef hann er eigi innan heraðs, þá skal hann færa kú heim ok leiða menn til ok láta sjá kú, at hon er heil ok hinum tæk er á, þá segi hann af ábyrgð sína ok veiti vörð kú sem sínum nautum ok þiggi af nyt, ok hafi þat fyrir gras ok gæzlu, ok ábyrgist við handvömmum sínum einum. ... Svá skal at öllu fara um annat leigufé sem um kýr skilr. Nú drepr maðr viljahendi leigufé af útan lof þess er á, ... ok hafi eigandi fullar leigur af því fé, svá sem lifanda væri.

Kap. 17. Um fúlgufé ok handvömm manna.

Nú felr maðr búfé sitt inni at manni at fúlgumála réttum, þá skal hann ábyrgjast við handvömmum sínum öllum. Þat eru handvömm hans, ef hann sveltir eða drepr eða þeir menn er hann skal halda orði ok eiði fyrir. Þat eru ok handvömm hans, ef haldsmaðr hittir eigi fyrr en önd er ór, eða fellr fyrir berg ok fylgir eigi féhirðir. En ef hann sýnir áðr en húð er af flegin ok fylgir féhirðir, þá eru þat eigi handvömm hans. Þat eru handvömm hans, ef drukknar í brunni eða kyrkir klafi. En ef hess er í bandi eða renni staurr fyrir, þá eru þat eigi handvömm hans. Þat eru ok handvömm hans, ef af ofmegri deyr. Nú skal hann fæða til krossmessu á vár. Þá hitti hann þann er á ok bjóði honum at taka við fé sínu ok sýni honum, at fært sé at mat sér, ok segi af sína ábyrgð. Nú tekr maðr hross á fúlgu eða á bit, þá á hann at ábyrgjast við handvömmum sínum. En þat eru allt handvömm hans er grannar hans virða til þess ok vilja þat með eiði sínum sanna, nema hann segi þat at hann vili at engu ábyrgjast. Nú tekr maðr naut á fóðr, ok skal hann svá ábyrgjast sem fúlgunaut. Þat skal maðr eigi ábyrgjast at kýr fái eigi kálfs, ef hann hefir graðung með nautum sínum.

Réttarbót Eiríks konungs. **1294**
2. júlí

■ **5. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 42/1969, 68. gr.*

■ **7. gr.** En um allt þat búfé, er goldit er eða gefit, útan hross, eignist sá, sem mark á, ef eigi er af brugðit innan hálfs mánaðar síðan hann bannaði. ...

■ **15. gr.** Nú ferr maðr á veg með hrossi ok þó at þeir sé þrír, ok stendr hey nær götu, en bær eigi allnær, þá taki þeir at ósekju, ef þeir þurfu, þat sem hross þeira eta þar, ef nauðsyn gengr til. ...

■ **22. gr.** Ef hrútr kemr til sauða eða hafr til geita ok gerir spell á, bæti skaða allan, ef hann er heimtr áðr. ...

■ **37. gr.** Ef griðungr eltir fang úr kúm, sá er heima er gætt við búi, svá at skaði virðist, bæti fjórðungi bóta, ef sannprófat er, en engu þeim er hann lér. En ef maðr vill eigi varðveita hann eða reka í afrétt, bæti skaða þann allan sem hann gerir. ...

■ **39 gr.** ...[1)]

[1)] *L. 42/1969, 68. gr.*

■ **44. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 42/1969, 68. gr.*

1294 2. júlí

■ **47. gr.** ... Skaðabætr skal gjalda sá er svín þau á, er skaða gera, svá sem fyrir annan fénað.

1976 Nr. 64 31. maí

Ábúðarlög.

I. kafli. Um byggingu jarða.

■ **1. gr.** Jörð eða lögbýli nefnist í lögum þessum hvert það býli, sem sérstaklega er metið til verðs í fasteignamati, með ákveðnum landamerkjum eða með ákveðnum tún- og engjamerkjum, ef um hjáleigu eða býli er að ræða, sem hefur sameiginlegt beitiland með annarri jörð eða jörðum. Enn fremur verður býlið að hafa það landrými eða búrekstraraðstöðu, að það framfleyti minnst 10 kúgildum. Auk þess sé á landinu nauðsynlegur húsakostur til að nytja jörðina.

☐ Jörð, sem ekki hefur verið setin í 2 ár eða lengur, telst eyðijörð, og þó að hús séu fallin eða rifin, telst hún lögbýli, nema jörðinni sé ráðstafað til annarra nota með samþykki sveitarstjórnar og jarðanefndar, t. d. lögð til afréttar eða sameinuð annarri jörð.

☐ Jörð eða lögbýli teljast enn fremur nýbýli, garðyrkjubýli og smábýli, sem hlotið hafa samþykki jarðanefndar og staðfestingu landnámsstjórnar sem lögbýli.

■ **2. gr.** Hver sá, sem á jörð og rekur ekki búskap á henni sjálfur, er skyldur að byggja hana hæfum umsækjanda, að dómi jarðanefndar. Nú ræður jarðeigandi eigi þessa skyldu og ber þá sveitarstjórn að áminna hann um það og setja honum frest til næstu fardaga. Nú byggir hann eigi jörðina að þessum fresti liðnum fyrir 15. febrúar næst eftir að frestur rann út og skal þá sveitarstjórn í samráði við jarðanefnd ráðstafa jörðinni 5 ár í senn á þann hátt sem hagkvæmastur er fyrir sveitarfélagið.

☐ Jarðanefnd getur undanþegið jarðareiganda byggingarskyldu á jörð, ef hún er að dómi nefndarinnar svo kostarýr til búskapar eða þannig í sveit sett, að nefndin telur ekki fært að hafa búskap þar að aðalatvinnu. [Jarðanefnd getur einnig undanþegið stéttarfélög byggingarskyldu á jörð, ef jörðin er vel fallin til útivistar og orlofsheimili félagsmanna eru þar starfrækt eða áformuð.][1)]

☐ Nú hefur eigandi jarðar nytjað eignarjörð sína án þess að sitja á jörðinni og hvorki hann, fjölskylda hans né umsjónarmaður á hans vegum hefur þar lögheimili, en jörðin rýrnar svo, að sveitarfélagið bíður hnekki af, að mati jarðanefndar, og skal þá sveitarstjórn krefjast þess, að jarðareigandi bæti það, sem áfátt er, innan tveggja missira eða byggi jörðina frá næstu fardögum, en sæti ella ráðstöfun sveitarstjórnar á jörðinni skv. 1. málsgr.

☐ Nú er land fallið úr tölu lögbýla eða hefur skipst úr jörð án þess að verða nýbýli og er ekki nytjað af eiganda né leigt hreppsbúum, en þess er þörf vegna búskapar í sveitarfélaginu að mati jarðanefndar og getur þá sveitarstjórn tekið það leigunámi til þeirra nota 5 ár í senn, en ábyrgjast verður hún að landið sé hóflega nýtt að viðlagðri bótaskyldu. Á sama hátt fer um jarðir, sem undanþegnar eru byggingarskyldu skv. 2. málsgr.

☐ Eftirgjald jarða eða landa, er sveitarstjórn tekur til ráðstöfunar skv. ákvæðum þessarar greinar, ákveður jarðanefnd, nema um semjist við eiganda, en hvor aðili um sig getur krafist yfirmats skv. 44. gr.

[1)] *L. 38/1982, 1. gr.*

■ **3. gr.** Sé ekki um annað samið, skal byggja jörð frá fardögum til fardaga, og skal um það bréf gera, sem er byggingarbréf fyrir jörðinni. Gera skal þrjú samhljóða frumrit af byggingarbréfi, er landsdrottinn og leiguliði rita nöfn sín undir í votta viðurvist. Heldur landsdrottinn einu, leiguliði öðru, en hið þriðja skal afhenda jarðanefnd, er varðveitir það í skjalasafni sínu.

1976 Nr. 64 31. maí

■ **4. gr.** Í byggingarbréfi skal greina landamerki jarðar og geta þeirra ítaka, er hún á í annarra lönd, svo og þess, ef kvaðir hvíla á henni. Þá skal og kveða á um í byggingarbréfi, hverja landskuld skuli greiða eftir jörðina og í hverju hún sé goldin, svo og ef kúgildi fylgja jörð og hversu mörg þau séu.

☐ Undanskilin leiguliðaafnotum eru vatnsréttindi, þar með talið jarðhiti, námur, byggingarefni, svo sem sand- og malarnámur og önnur jarðefni, sem ekki geta talist til venjulegra leiguliðanota af jörð, einnig land til nauðsynlegra bygginga, til þess að eigandi geti hagnýtt þessi efni. Þó á leiguliði rétt á vatni til áveitu og heimilisrafstöðvar og til upphitunar á húsum jarðar, þar með talin gróðurhús til eigin atvinnurekstrar, svo og byggingarefni til búsþarfa. Leiguliði á rétt á bótum fyrir jarðrask og átroðning, sem leiðir af virkjun vatns eða starfrækslu þvílíkra fyrirtækja.

II. kafli. Um ábúðartíma og eftirgjald.

■ **5. gr.** Jarðir skal byggja hið skemmsta til 5 ára í senn. Jarðir í eigu ríkis, sveitarfélaga, opinberra sjóða og stofnana, skal byggja lífstíð leigutaka, nema nauðsyn beri til að ráðstafa jörð, svo sem embættisjörðum, skólajörðum, jörð, sem sveitarfélag á innan hreppsins, og jörðum, sem líkt stendur á um, þær skal byggja tiltekinn tíma.

☐ Ekkja leiguliða heldur ábúðarrétti hans.

☐ Heimilt er eiganda að taka jörð eða jarðarhluta úr lífstíðarábúð vegna eigin þarfa eða til ábúðar handa sjálfum sér, barni sínu, barnabarni, kjörbarni, fósturbarni, systkini eða foreldri, nema landsdrottinn hafi fallið frá þessum rétti í byggingarbréfi.

☐ Nú segir landsdrottinn upp ábúð, en hvorki flytur sjálfur á jörðina né afhendir hana öðrum til ábúðar, skv. þessari grein, og er þá sú uppsögn ógild, og á leiguliði heimtingu á að fá jörðina aftur, ef hann krefst þess, innan árs frá því að hann flutti af jörðinni. Auk þess bæti landsdrottinn allan þann skaða, er leiguliði kann að hafa beðið af þessum sökum.

■ **6. gr.** Nú hefur landsdrottinn vanrækt að gera byggingarbréf fyrir jörð, og skal þá svo telja, að hún hafi verið byggð lífstíð leigutaka og eftirgjald skal ákveðið af jarðanefnd, nema um annað semjist.

■ **7. gr.** Landskuld, sem aðilar kunna að semja um, er heimilt að miða við ákveðna tölu búfjár eða ákveðið magn búsafurða eða verðmæti þeirra hlunninda, sem jörðinni fylgja, og greiðist í peningum eftir verðlagsgrundvelli þeirra afurða, sem við er miðað ár hvert, eða söluverði, sé um að ræða afurðir, sem verðlagsgrundvöllur nær ekki til.

☐ Náist ekki samkomulag um eftirgjald skal jarðanefnd úrskurða það. Ákvörðun jarðanefndar má skjóta til yfirmats skv. 44. gr. innan eins mánaðar frá dagsetningu ákvörðunarinnar.

■ **8. gr.** Nú metur jarðanefnd jörð til eftirgjalds, og er þá rétt að miða landskuld við afrakstur hennar í búrekstri, aðstöðu til ræktunar og sölu afurða, arð af

sérstökum hlunnindum, húsakost, vátryggingarkostnað, girðingar og önnur mannvirki, er jörðinni fylgja, svo og kvaðir, sem á henni hvíla.

■ **9. gr.** Ef jörð spillist af ástæðum, sem leiguliði má ekki við gera, og spjöllin valda röskun á búskaparaðstöðu hans, á hann rétt á eftirgjaldslækkun að mati jarðanefndar, náist ekki samkomulag við landsdrottin.

III. kafli. Um mannvirki, ræktun, stöðu landsdrottins og leiguliða vegna framkvæmda.

■ **10. gr.** Þegar jörð er byggð til lífstíðar eða á erfðaábúð, er landsdrottni ekki skylt að láta jörðinni fylgja önnur hús en þau, sem eru á jörðinni og í hans eigu við upphaf leigutíma.

■ **11. gr.** Jörð, sem leigð er til ákveðins árabils, er landsdrottni skylt að láta íbúðarhús og peningshús í nothæfu ástandi fylgja, hvort tveggja að dómi úttektarmanna.

□ Vítalaust er landsdrottni, ef íbúðarhús er fullnægjandi fyrir meðalfjölskyldu og þá vinnuhjálp, sem ætla má að þurfi, til þess að jörð verði nytjuð með venjulegum hætti, og peningshús fylgja fyrir ¾ hluta þess bústofns, sem úttektarmenn meta, að jörðin geti borið, miðað við ástand hennar, þegar ábúandi tekur við ábúðinni.

□ Nú er ekki fyrir hendi hinn tilskildi húsakostur, er viðtaka fer fram, og skal þá í byggingarbréfi ákveðinn sá frestur, er landsdrottinn hefur, til þess að úr sé bætt, og tilgreint, með hvaða hætti það skuli gert. Húsakostur telst ekki leigufær án umbóta, ef ekki má ætla, að hann með eðlilegu viðhaldi sé nothæfur í 10 ár.

□ Undanþeginn þessari húsaskyldu er landsdrottinn um þær jarðir, sem vegna kostarýrðar, skorts á ræktunarskilyrðum eða annarri aðstöðu til búrekstrar verða ekki taldar búhæfar að mati jarðanefndar, svo og jarðir innan takmarka kaupstaða, sjávar- og sveitaþorpa, er rétt þykir að dómi landbúnaðarráðuneytisins, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands, að skipta niður í ræktunarlóðir.

■ **12. gr.** Þegar endurreisa þarf jarðarhús eða auka við þau, hefur landsdrottinn rétt til að ákveða, að hann sjálfur kosti alla endurbyggingu á jörðinni. Hann ræður þá byggingarfyrirkomulagi. Landsdrottni er þá heimilt, að endurbyggingu fullgerðri, að hækka landskuld. Náist ekki samkomulag, skal jarðanefnd meta, hverju sú hækkun nemur. Við matið skal þess gætt, að landskuldarhækkun ber aðeins að reikna af húsakosti, sem er við hæfi jarðarinnar og miðast að því er tekur til peningshúsa við þann bústofn, sem jörðin ber, og íbúðarhús með hliðsjón af búsþörfum.

□ Nú leggur landsdrottinn að ósk leiguliða fram fé til umbóta á jörð sinni, og skal þá landskuld hækka, þannig að af framlaginu greiðist sömu vextir og af lánum hjá Stofnlánadeild landbúnaðarins á hverjum tíma.

□ Nú vill leiguliði auka húsakost ábúðarjarðar sinnar, og hans telst þörf, að mati viðkomandi héraðsráðunautar og byggingafulltrúa, en landsdrottinn vill ekki kosta auknar byggingaframkvæmdir. Leiguliða er þá heimilt að byggja, eftir að hafa sannanlega tilkynnt landsdrottni, enda sé gerð bygginga og fyrirkomulag samþykkt af byggingafulltrúa viðkomandi héraðs og jarðanefnd.

■ **13. gr.** Ef leiguliði vill gera meiriháttar jarðarbætur, skal hann leita samkomulags og samþykkis landsdrottins og fara fram á, að hann láti gera jarðarbæturnar á sinn kostnað og hækki þá eftirgjald jarðarinnar sem svarar vöxtum Stofnlánadeildar landbúnaðarins.

□ Ef landsdrottinn vill ekki gera jarðarbótina á sinn kostnað, en hún er samkvæmt skriflegu áliti hlutaðeigandi héraðsráðunautar álitleg til að gefa góðan arð, er leiguliða heimilt að framkvæma verkið.

■ **14. gr.** Nú vill landsdrottinn gera meiriháttar jarðarbætur á jörð sem er í fastri byggingu, og skal hann þá leita samkomulags um það við leiguliða. Náist ekki samkomulag, getur hann látið gera jarðarbótina engu síður, en bæti leiguliða það, sem verkið kann að spilla leiguliðaafnotum hans. Þegar jarðarbótinni er lokið, getur landsdrottinn látið úttektarmenn skoða hana og meta, hversu mikið jarðarafgjald megi hækka við jarðarbótina miðað við aðstæður leiguliða. Getur landsdrottinn þá afhent hana leiguliða, og ber leiguliða að halda henni vel við og svara henni í góðu lagi eða með álagi. Enn fremur ber leiguliða að gjalda árlega þá hækkun á eftirgjaldi, sem metin er fyrir jarðarbótina.

■ **15. gr.** Leiguliða er heimilt að veðsetja ábúðarjörð sína til tryggingar þeim lánum, sem hann á kost á í Búnaðarbanka Íslands, Lífeyrissjóði bænda og Orkusjóði vegna framkvæmda á ábúðarjörð sinni, sem samþykktar hafa verið af byggingafulltrúa eða jarðræktarráðunaut og taldar eru við hæfi jarðarinnar að dómi jarðanefndar.

■ **16. gr.** Nú á fráfarandi leiguliði hús, hlut í húsum eða umbætur á jörð, og er það til frambúðar haganlega fyrirkomið og nauðsynlegt til búrekstrar á jörðinni, að dómi úttektarmanna, og skal þá landsdrottni skylt að kaupa þær eignir fráfaranda því verði, er úttektarmenn meta, enda séu þá hús jarðarinnar og önnur mannvirki ekki meiri og dýrari en svo, að jörðina megi leigja fyrir hæfilegt afgjald, að mati úttektarmanna. Séu hús ekki nauðsynleg vegna almenns búrekstrar, skal taka tillit til þess við mat þeirra og þau metin lægra verði en hin nauðsynlegu jarðarhús. Landsdrottni er einnig skylt að kaupa ræktun, sem fráfarandi hefur látið gera.

□ Helming þeirrar fjárhæðar sem landsdrottni er gert að greiða samkvæmt mati, ber honum að inna af hendi með þremur jöfnum greiðslum innan níu mánaða frá því úttekt fór fram og eftirstöðvar með jöfnum afborgunum á sex árum nema um annað semjist. Landsdrottni ber að greiða sömu vexti af skuldum vegna kaupa á mannvirkjum leiguliða og Stofnlánadeild landbúnaðarins reiknar af lánum vegna sambærilegra mannvirkja hverju sinni.

□ Þau hús, sem ekki teljast nauðsynleg til búrekstrar og unnt er að flytja, er jarðareigandi ekki skyldugur að kaupa af fráfaranda. Verði ekki samkomulag um kaup á þeim, hefur fráfarandi rétt til að flytja þau af jörðinni eða selja þau öðrum til brottflutnings og er skylt að sjá um, að þau verði rifin, ef viðtakandi krefst, og þá svo, að viðtakanda sé sem minnst mein að. Séu mannvirki minna virði, að mati úttektarmanna, en þau voru, er leiguliði tók við jörð, skal hann greiða landsdrottni mismuninn. Sá mismunur, er greiðast skal, er lögtakskræfur. Við matsgerðir þessar ber úttektarmönnum að taka tillit til almennra verðbreytinga, sem orðið hafa á kostnaði við mannvirkjagerð.

1976 Nr. 64 31. maí

■ **17. gr.** Leiguliða er skylt að halda við húsum, öðrum mannvirkjum og ræktun, þannig að ekki rýrni umfram eðlilega fyrningu, að mati úttektarmanna.

□ Landbúnaðarráðherra setur reglur um viðhald húsa á leigujörðum, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands og Byggingastofnunar landbúnaðarins.

■ **18. gr.** Skylt er úttektarmönnum, ef landsdrottinn eða leiguliði krefst, að skoða öll hús á leigujörð, mannvirki og ræktun og gefa um það skýrslu til aðila. Skulu úttektarmenn sérstaklega athuga umgengni og viðhald húsa og hvernig jörðin er setin yfirleitt.

■ **19. gr.** Jarðarhús öll á leigujörðum skulu vátryggð gegn eldsvoða og skal landsdrottinn bera kostnaðinn, nema um annað sé samið. Um tryggingar gegn skaða af náttúruhamförum geta aðilar komið sér saman, enda skal þess getið í byggingarbréfi. Skylt er leiguliða að annast vátryggingar fyrir hönd landsdrottins á eign hans í húsum og sjá um greiðslu iðgjalds gegn endurgreiðslu, beri landsdrottni að greiða iðgjaldið. Af sameign aðila í húsum greiðir ábúandi iðgjald af sínum eignarhluta.

■ **20. gr.** Sjái landsdrottinn sér ekki fært að fullnægja þeim skyldum, sem á hann eru lagðar samkvæmt lögum þessum, getur hann boðið leiguliða jörðina til kaups fyrir það verð, er úttektarmenn meta, enda fái leiguliði gjaldfrest á helmingi þess kaupverðs, er kann að vera umfram veðskuldir. Skal leiguliði greiða þá fjárhæð með jöfnum árlegum afborgunum á 6 árum, nema öðruvísi semjist, gegn sömu vöxtum og bankar greiða af óbundnu sparifé. Taka skal veð í jörðinni næst á eftir áhvílandi veðskuldum.

□ Neiti leiguliði að kaupa eða hafi hann ekki svarað tilboði innan missiris, hefur hann fyrirgert ábúðarrétti sínum.

□ Geti ábúandi ekki keypt ábúðarjörð sína eða vilji hann það ekki, hefur sveitarstjórn rétt til að ganga í kaupin með þeim skilmálum, sem jörðin var boðin ábúanda.

IV. kafli. Um réttindi og skyldur leiguliða og ábúðarlok.

■ **21. gr.** Skylt er leiguliða að eiga lögheimili á ábúðarjörð sinni, nytja hana og reka þar bú, nema sveitarstjórn og landsdrottinn samþykki annað.

■ **22. gr.** Þegar leiguliðaskipti verða á jörð, má viðtakandi taka til voryrkju, þegar hann vill, en ekki má hann flytja bú sitt á jörðina fyrir fardaga, nema fráfarandi leyfi. Fardagar eru fjórir og hefjast, þegar sex vikur eru af sumri. Fimmtudagur í sjöundu viku sumars er fyrstur þeirra, en sunnudagur seinastur.

□ Leiguliða er skylt hið síðasta að hefja ábúð, þegar sjö vikur eru af sumri, ella fyrirgerir hann ábúðarrétti sínum, en ber að greiða eins árs jarðarafgjald auk bóta eftir almennum reglum, ef tjón sannast.

■ **23. gr.** Fráfaranda ber að hafa hreinsað öll hús og haugstæði, flutt bú sitt, tæki og allt sem er í hans eign á jörðinni, í burtu hinn síðasta fardag, nema um annað semjist. Nú vill fráfarandi selja hey, sem hann á á jörðinni við ábúðarlok, og á þá viðtakandi forkaupsrétt.

■ **24. gr.** Leiguliði skal hafa öll leiguliðaafnot ábúðarjarðar sinnar, sbr. þó 2. mgr. 4. gr., en það eru leiguliðaafnot að hafa full afnotaumráð þeirra nytja, er jörðin sjálf gefur af sér, án þess að hún eða sá hluti hennar, sem afraksturinn gefur, rýrni eða eyðileggist við notkunina. Enn fremur telst til leiguliðaafnota réttur til framkvæmda, er auka framleiðsluhæfni jarðarinnar.

□ Til leiguliðaafnota teljast öll hús, mannvirki, ræktun, svo og hlunnindi, er jörðinni fylgja, svo sem lax- og silungsveiði, sellátur, eggver og annað, sem leiguliðaafnotum hefur fylgt að fornri landsvenju, nema sérstakur samningur sé um annað, sbr. 2. gr. laga um lax- og silungsveiði.

□ Leiguliði skal hafa not slíkra hlunninda það vor, sem hann flytur á jörð, nema um annað sé samið. Heimilt er landsdrottni eða leiguliða, ef samkomulag verður þar um, að leigja öðrum hlunnindi, sem vegna fjarlægðar eða aðstöðu er erfitt að nytja af jörðinni, enda sé slíkt gert í samráði við jarðanefnd og býlið lífvænlegt til búrekstrar, að dómi jarðanefndar, þó að þau hlunnindi séu undan tekin. Þá má landsdrottinn og leigja lóðir undir hús eða land til uppsáturs og fiskverkunarreita og spildur til ræktunar í óyrktu landi leigujarðar, ef hlutaðeigandi héraðsráðunautur eða trúnaðarmaður Búnaðarfélags Íslands telur það ekki valda leiguliða verulegum skaða eða takmarki ekki aðstöðu hans til ræktunar á jörðinni, enda lækki jarðarafgjaldið að réttri tiltölu eftir mati úttektarmanna.

■ **25. gr.** Þegar reki fylgir jörð, er leiguliða skylt að hirða það, er rekur, og draga það úr flæðarmáli, svo að ekki taki út aftur. Hið sama gildir, þar sem sérstakt rekaítak er í ábýlisjörð hans. Skal hann þá marka þann við viðarmerki eiganda ítaksins. Til endurgjalds fyrir björgun og umhirðu rekans ber leiguliða ⅓ hluti hans, nema byggingarbréf taki annað fram. Um allan annan reka á leigujörð fer eftir lagaákvæðum er gilda þar um hverju sinni.

■ **26. gr.** Ekki má leiguliði byggja öðrum af leigujörð sinni, né leyfa not hlunninda eða landsnytja, nema landsdrottinn leyfi eða ekki verði hjá því komist vegna ákvæða laga.

■ **27. gr.** Skylt er leiguliða að halda við húsum jarðar og öllu, sem þeim fylgir, þannig að þau gangi ekki úr sér umfram eðlilega fyrningu. Honum ber einnig að halda við öðrum mannvirkjum, ræktun og hlunnindum. Hann skal á sinn kostnað annast viðhald heimreiðar, ræktunar, girðinga, framræsluskurða og lokræsa, þannig að þessi mannvirki gangi ekki úr sér umfram eðlilega fyrningu.

■ **28. gr.** Leiguliði skal greiða skatta og skyldur, sem lög ákveða og tengdar eru notum hans af jörðinni, landsdrottni að kostnaðarlausu. Landskuld, leigur og önnur gjöld skal hann greiða fyrir 31. des. ár hvert, nema öðruvísi sé um samið.

■ **29. gr.** Nú er leiguliðaréttur brotinn og á leiguliði sókn þess máls. Ef leiguliði sækir ekki, á landsdrottinn sókn, enda skal leiguliði gera aðvart, ef leiguliðaréttur hans er brotinn, og láta vita, hvort hann sækir.

■ **30. gr.** Vanefni leiguliði verulega skyldur sínar samkvæmt ábúðarsamningi eða lögum þessum, er landsdrottni heimilt að byggja leiguliða út, enda liggi fyrir skriflegt álit úttektarmanna og jarðanefndar er staðfesti vanefndir leiguliða.

□ Hvarvetna, þar sem landsdrottinn segir leiguliða upp ábúð eða byggir honum út, vegna vanefnda á skyldum hans, skal hann hafa gert það sannanlega fyrir jól, miðað við næstu fardaga.

■ **31. gr.** Nú vill leiguliði flytja sig af ábúðarjörð sinni, og skal hann þá hafa sagt jörðinni lausri fyrir jól miðað við næstu fardaga. Skal hann segja landsdrottni eða umboðsmanni hans upp, þannig að sannað verði.

V. kafli. Um erfðaábúð.

■ **32. gr.** Heimilt er að byggja jarðir í einkaeign, í eigu ríkissjóðs, kirkna landsins eða sjóða, sem eru almannaeign (kristfjárjarðir, jarðir gjafasjóða, sýslusjóða eða hreppssjóða) á erfðaleigu.

■ **33. gr.** Afgjald af jörðum þeim, sem um ræðir í 32. gr., skal vera 3% af fasteignamatsverði lands og jarðarhúsa. Með verði jarðarhúsa telst það álag, er kann að fylgja jörð, þegar erfðaábúð hefst.

■ **34. gr.** Erfðaleiguábúanda er skylt að greiða árlega iðgjöld af brunabótavirðingu húsa og fasteignagjöld af ábúðarjörð sinni, án endurgjalds frá landsdrottni. Kostnað við virðingu á eignum greiðir hver eigandi að sínum hluta.

■ **35. gr.** Meðan sama ætt heldur jörð, skal afgjald ekki hækka umfram það, er leiðir af hækkun fasteignamats vegna verðbreytinga og framlaga jarðareiganda. Ef liðin eru þrjú ár eða meira frá síðasta fasteignamati, þegar ákvarða skal eftirgjald, er heimilt að krefjast millimats fasteignamatsnefndar og leggja það til grundvallar ákvörðun um eftirgjald.

■ **36. gr.** Þegar ábúendaskipti verða á milli ættliða á jörð, sem er í erfðaábúð, skulu úttektarmenn tilkvaddir, ásamt jarðareiganda eða umboðsmanni hans, og jörðin tekin út. Úttektargerðin skal bera með sér:

a. Eign jarðeiganda í húsum og öðrum mannvirkjum, sem fráfarandi hefur tekið við, ásamt eign jarðeiganda í húsum og mannvirkjum vegna fjárframlags hans til þeirra í tíð fráfaranda.

b. Eign ættarinnar, sem fráfarandi tók við í húsum og mannvirkjum á jörðinni, og auk þess það, er fráfarandi leggur fram sem eignarauka. Að öðru leyti fer um úttekt þessa eftir almennum reglum.

■ **37. gr.** Réttur til ábúðar á jörðum þeim, sem um ræðir í þessum kafla laganna, þar með talin hús og mannvirki, sem viðkomandi ætt á á jörðinni, erfist sem hér segir:

1. Það hjóna, sem lengur lifir, heldur réttindum, meðan það lifir.

2. Erfðaréttur erfist til barns þess hjóna, sem erfðaábúðarréttinn stofnaði eða erfði, og til barna þeirra og kjörbarna.

3. Foreldrar koma sér saman um, hvert af börnum þeirra skal erfa ábúðarréttinn, og skulu tilkynna það sýslumanni ekki síðar en þegar erfðaábúandi er fullra 60 ára.

4. Verði hjón ekki ásátt um, hvert barna þeirra skuli hljóta réttinn, skulu börnin eða forráðamenn þeirra leita samkomulags að viðstöddum sýslumanni.

5. Náist ekki samkomulag skv. 3. og 4. lið, skal elsta barnið erfa réttinn. Afsali það sér réttinum, hafa börnin hann eftir aldri.

6. Nú hefur erfingi erfðaábúðar ekki náð lögaldri, þegar ábúendaskipti verða, og skal þá sýslumaður byggja jörðina öðrum um stundarsakir, óski erfingi eða fjárráðamaður fyrir hans hönd ekki að taka jörðina sjálfur til ábúðar.

7. Óski ekkert barnanna að nota erfðaréttinn og nytja jörðina áfram, þá er foreldrum heimilt að ánafna hana fósturbarni.

8. Nú deyr erfingi ábúðarréttar barnlaus innan 10 ára frá því er hann hefur tekið við ábýli sínu, enda hafi hann ekki tekið kjörbarn áður en hann dó, og hefur þá næsti erfingi rétt til að ganga inn í ábúðina.

9. Ef engar tillögur eða óskir liggja fyrir frá fráfaranda um ráðstöfun jarðarinnar, skal henni ráðstafað að tillögu jarðanefndar sem áður hefur leitað umsagnar viðkomandi sveitarstjórnar.

VI. kafli. Um úttektir á leigujörðum.

■ **38. gr.** Þegar leiguliðaskipti verða á jörðum, skal taka þær út með lögmætri skoðunargerð.

□ Úttekt á jörð skal fara fram fyrir 20. júní. Úttektarmenn skulu gera viðtakanda og fráfaranda aðvart með nægum fyrirvara, hvenær úttekt fer fram, svo og landsdrottni eða umboðsmanni hans, svo að þeir geti verið viðstaddir og gætt réttar síns.

■ **39. gr.** Úttektarmenn skulu vera tveir. Hreppstjórar eru úttektarmenn, hver í sínum hreppi, en hinn aðalúttektarmanninn skipar sýslumaður og tvo varamenn að fengnum tillögum sveitarstjórnar. Nú hefur úttektarmaður forfall eða er svo nákominn aðila, að hann mætti eigi dómkveðja til matsstarfa í dómsmáli hans, eða getur talist vilhallur, og tekur þá varamaður sæti hans. Ef úttektarmenn greinir á, skal kalla til varamann þann, sem nær er, og er hann þá oddamaður.

■ **40. gr.** Úttektarmenn, aðrir en hreppstjóri, skulu skipaðir til 6 ára. Enginn er skyldugur að taka við endurskipun, fyrr en 6 ár eru liðin frá því hann hætti starfanum.

□ Allir fullveðja búendur hreppsins, yngri en 60 ára, eru skyldir að taka útnefningu.

□ Úttektarmenn skulu, áður en þeir byrja störf sín, undirrita í úttektarbókina drengskaparheit um að gegna starfi sínu hlutdrægnislaust og eftir bestu vitund og sannfæringu.

■ **41. gr.** Úttektarmenn fá þóknun fyrir starf sitt, sem hér segir:

1. Fyrir úttekt á jörð skal greiðslan miðast við dagkaup, eins og það er reiknað í verðlagsgrundvelli landbúnaðarafurða hverju sinni. Kostnaður þessi greiðist að jöfnu af fráfaranda og viðtakanda.

2. Fyrir aðrar virðingar- og skoðunargerðir ákveðst greiðslan á sama hátt, og ber þeim að greiða, sem krafist hefur virðingar- eða skoðunargerðar. Þó kosta landsdrottinn og leiguliði skoðun og virðing, sem gerð er samkv. 16. gr., að hálfu hvor.

■ **42. gr.** Úttektarmenn skulu hafa gerðarbók, er sveitarsjóður borgar og sýslumaður löggildir. Skal í hana rita allar úttektir jarða, skoðunargerðir á jörðum samkvæmt 18. gr. og allar matsgerðir úttektarmanna samkvæmt lögum þessum. Þegar úttekt, skoðunargerð eða mati er lokið, skulu úttektarmenn og þeir aðilar, sem eru við úttektina, rita nöfn sín undir í bókina til staðfestingar. Ef aðilar, einn eða fleiri, neita að rita undir úttektargerð, skal þess getið í bókun. Skyldir eru úttektarmenn að gefa staðfest eftirrit úr gerðarbók gegn hæfilegu gjaldi.

■ **43. gr.** Úttektarmenn skulu lýsa nákvæmlega stærð og ásigkomulagi húsa, skemmdum á þeim, ef orðið hafa af völdum ábúanda, hvernig húsunum hefur verið við-

1976 Nr. 64 31. maí

1976 Nr. 64 31. maí

haldið og öðru, eftir því sem þurfa þykir. Enn fremur skulu þeir taka út og lýsa öðrum mannvirkjum landsdrottins og leiguliða á jörðinni. Ef kúgildi fylgja jörð, skulu úttektarmenn meta, hvort þau séu fullgild. Þeir skulu og kynna sér nákvæmlega allar jarðarnytjar og meta, hvort jörð hafi verið sæmilega setin.

■ **44. gr.** Ef einhver, sem hlut á að máli, vill ekki hlíta úttekt, sem gerð er á jörð, eða öðrum mats- og skoðunargerðum úttektarmanna samkvæmt lögum þessum, getur hann innan tveggja vikna krafist yfirúttektar eða yfirmats. Í hverri sýslu skal vera sérstök yfirúttektar- og virðingarnefnd. Skal hún þannig skipuð:

Sýslumaður skipar tvo menn í nefndina eftir tilnefningu sýslunefndar til 6 ára og varamenn til sama tíma. Sýslumaður eða fulltrúi hans er sjálfkjörinn formaður nefndarinnar. Heimilt er sýslumanni að kveðja, ef ástæða þykir til, að auki í nefndina tvo meðnefndarmenn, jarðræktarráðunaut og byggingafulltrúa viðkomandi sýslu. Skylt er formanni nefndarinnar að tilkynna gagnaðila, að krafist hafi verið yfirmats, og veita honum nægan frest, svo að hann geti gætt réttar síns.

□ Yfirnefndarmenn eiga sömu laun fyrir starfa sinn sem úttektarmenn og auk þess hæfilegan ferðakostnað. Yfirnefnd úrskurðar hvernig kostnaður við yfirmat greiðist.

VII. kafli. Niðurlagsákvæði.

■ **45. gr.** Vanræki jarðeigandi skyldur sínar samkvæmt 2.—3. gr., 1. mgr. 4. gr. laga þessara, varðar það brot hans sektum, ...[1] Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal fara að hætti opinberra mála.

[1] *L. 10/1983, 33. gr.*

■ **46. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi. Jafnframt eru numin úr gildi ábúðarlög nr. 1 frá 1884, nr. 87/1933, nr. 8/1951, nr. 36/1961 og VIII. kafli laga nr. 102/1962, ásamt síðari lögum um breytingar á þeim lögum, svo og önnur lagafyrirmæli, að því leyti, sem þau fara í bága við lög þessi.

□ Fara skal eftir ákvæðum laga þessara um réttindi og skyldur leiguliða og landsdrottins varðandi framkvæmdir á leigujörð, sbr. 12.—16. gr., greiðslu jarðarafgjalds og annarra gjalda af jörð, sbr. 7.—9. gr., riftun og uppsögn ábúðarsamnings, sbr. 30. og 31. gr., enda þótt ábúðarsamningur hafi verið gerður fyrir gildistöku laganna.

1976 Nr. 65 31. maí

Jarðalög.

I. kafli.

■ **1. gr.** Tilgangur laga þessara er að tryggja, að nýting lands utan skipulagðra þéttbýlissvæða sé eðlileg og hagkvæm frá þjóðhagslegu sjónarmiði og að eignarráð á landi og búseta á jörðum sé í samræmi við hagsmuni sveitarfélaga og þeirra, sem landbúnað stunda.

■ **2. gr.** Landbúnaðarráðherra hefur yfirstjórn þeirra mála, sem lög þessi taka til.

■ **3. gr.** Lög þessi taka til jarða, jarðarhluta, afréttarlanda, öræfa og landspildna, svo og til ítaka, skóga, vatnsréttinda, veiðiréttinda og hvers konar annarra hlunninda, hvort sem þau eru skilin frá jörð eða ekki. Þéttbýlissvæði, sem skipulögð eru fyrir fasta búsetu manna, sem ekki stunda landbúnað, eru undanskilin ákvæðum laga þessara.

□ Rísi ágreiningur um, hvað teljast skuli landbúnaðar skv. lögum þessum eða um starfssvið jarðanefnda að öðru leyti, sker landbúnaðarráðherra úr þeim ágreiningi.

II. kafli. Um jarðanefndir.

■ **4. gr.** Í hverri sýslu skal starfa jarðanefnd skipuð þrem mönnum og jafnmörgum til vara, sem kosnir skulu hlutfallskosningu, ef óskað er. Búnaðarsamband viðkomandi sýslu tilnefnir 2 menn í jarðanefnd og sýslunefnd 1 mann. Skulu þeir, sem tilnefndir eru, kunna góð skil á byggð og búháttum í sýslunni. Ráðherra skipar formann nefndarinnar úr hópi tilnefndra manna.

□ Allir jarðanefndarmenn skulu vera búsettir á starfssvæði nefndarinnar.

□ Jarðanefnd skal skipuð til fjögurra ára í senn.

■ **5. gr.** Jarðanefndir skulu, hver á sínu svæði, vera sveitarstjórnum til aðstoðar við framkvæmd laga þessara, sbr. 1. gr., með því að:

1. Fylgjast með eigendaskiptum og öðrum ráðstöfunum fasteigna skv. nánari fyrirmælum laga þessara.

2. [Gera tillögur um úthlutun landsvæða til félagsræktunar, byggingar sumarbústaða einstaklinga, orlofshúsa stéttarfélaga og til almennrar útivistar ef sóst er eftir landi í því skyni.][1]

3. Fylgjast með því, að sveitarstjórn gæti ákvæða gildandi laga um mannvirkjagerð í sveitum, töku hvers konar jarðefna og stuðla að góðri umgengni lands og mannvirkja.

4. Gæta þess, ásamt sveitarstjórnum, að búseta á jörðum sé í samræmi við ákvæði ábúðarlaga.

5. Vera landnámsstjórn til aðstoðar við framkvæmd landnámslaga, hver á sínu svæði.

[1] *L. 37/1982, 1. gr.*

■ **6. gr.** Nú eru fyrirhuguð aðilaskipti að réttindum yfir fasteign eða stofnun slíkra réttinda, svo sem fyrir kaup, gjöf, skipti, nauðungarsölu á uppboði, þar með talinni útlagningu til veðhafa, bússkipti, félags- og sameignarslit, fyrirframgreiðslu arfs, lán eða leigu, og er þá jafnan skylt að tilkynna það sveitarstjórn og jarðanefnd og afla samþykkis þeirra til ráðstöfunarinnar. Sama gildir um eigendaskipti að hlutum í félögum, sem eiga fasteignir, sem lög þessi taka til.

□ Nú telja sveitarstjórn og jarðanefnd, að ráðstöfun fasteignar sé andstæð hagsmunum sveitarfélagsins, og er þá rétt að synja um áformaða ráðstöfun eignarinnar.

□ Nú verða sveitarstjórn og jarðanefnd ekki sammála um meðferð máls og getur þá hvor um sig skotið ágreiningsefninu til ráðherra, sem fellir úrskurð, að fenginni umsögn Búnaðarfélags Íslands og Landnáms ríkisins.

□ Samþykkis þarf ekki að afla:

1. Ef eigandi ráðstafar fasteignaréttindum til einhvers þeirra, sem upp eru taldir í 1. tölulið 26. gr. laga þessara.

2. Þegar ríkissjóður kaupir fasteignir eða selur.

3. Þegar banki eða önnur opinber lánastofnun, sem á veð í fasteign, lögveðshafar eða lögtakshafar vegna opinberra gjalda kaupa eða fá útlagða eign á nauðungaruppboði.

4. Þegar veðifélög ráðstafa veiðiréttindum.

5. Þegar leigðar eru slægjur, námur eða vatnsréttindi.

□ Ákvæði greinar þessarar taka ekki til aðilaskipta að

eignarréttindum fyrir lögerfðir eða ráðstöfun slíkra réttinda til annars hjóna við bússkipti vegna skilnaðar, en tilkynna skal þó sveitarstjórn og jarðanefnd um breytingar á eignaraðild, sem verða með þessum hætti.

■ **7. gr.** Þegar samþykkis sveitarstjórnar og jarðanefndar til ráðstöfunar á fasteign er leitað, ber þeim að afgreiða erindið innan 30 daga frá því að það barst. Hafi svar þá ekki borist, er hin áformaða ráðstöfun heimil næstu 6 mánuði.

■ **8. gr.** Nú neita sveitarstjórn og/eða jarðanefnd að samþykkja áformaða sölu fasteignar, sbr. 6. gr., og ráðherra staðfestir þá ákvörðun, og getur þá eigandi eða umráðamaður eignarinnar gert kröfu til þess, að sveitarsjóður eða ríkissjóður kaupi eign þá, sem hann vildi láta af hendi. Náist ekki samkomulag um verð, skal kaupverð eignarinnar ákveðið samkvæmt lögum um framkvæmd eignarnáms, nr. 11/1973.

■ **9. gr.** Óheimilt er að þinglýsa skjölum varðandi ráðstöfun fasteignar, sem lög þessi taka til, nema fyrir liggi samþykki viðkomandi sveitarstjórnar og jarðanefndar, sbr. þó 6. og 7. gr.

■ **10. gr.** Í sveitarfélögum, sem ekki eru skipulagsskyld, er óheimilt að byggja sumarbústaði án samþykkis sveitarstjórnar og jarðanefndar, að fenginni umsögn náttúruverndarnefndar.

□ Ef um sumarbústaðahverfi er að ræða, skulu þau skipulögð.

□ Það telst sumarbústaður, ef bygging er reist til þess að búa í að sumri til og einungis endrum og eins á öðrum tímum árs.

□ Ávallt skal við byggingu sumarbústaða fullnægt kröfum heilbrigðisyfirvalda um frágang rotþróa, olíutanka og annað, sem mengunarhætta getur stafað frá.

■ **11. gr.** Þar sem jarðanefndir gera tillögur um land til útilífs fyrir almenning, skal eftir því sem aðstæður leyfa nota land í opinberri eigu.

□ Tillögur jarðanefndar skulu lagðar fyrir viðkomandi sýslunefnd og ber henni að afla samþykkis hlutaðeigandi sveitarstjórnar og Landnáms ríkisins, áður en þær koma til framkvæmda.

□ Nú hljóta tillögur jarðanefndar um land, sem ekki er í opinberri eign, staðfestingu til almennra útivistarafnota, og skal þá jarðanefnd hlutast til um, að sýslunefnd eða sveitarfélög fái umráða- eða eignarrétt á landinu.

■ **12. gr.** Land, sem við gildistöku laga þessara er nýtt til landbúnaðar, má ekki taka til annarra nota, nema heimild sé til slíks í lögum. Að öðrum kosti þarf samþykki ráðherra, enda hafi það áður verið samþykkt af jarðanefnd og Landnámi ríkisins.

[□ Óski stéttarfélag eftir landi til reksturs orlofshúsa fyrir félagsmenn, er jarðanefnd rétt að heimila slík afnot lands, ryri þau ekki til muna kosti jarðarinnar til búskapar.][1)]

□ Samþykki Landnáms ríkisins, jarðanefnda og sveitarstjórna þarf til að skipta landi jarða og sameiginlegu landi fleiri jarða, til að sameina jarðir og til að leggja lönd eða jarðir til afrétta.

□ Stofnun nýrra býla er háð samþykki jarðanefnda og staðfestingu Landnáms ríkisins.

[1)] *L. 37/1982, 2. gr.*

■ **13. gr.** Þar sem skipting jarðar hefur átt sér stað og bú er ekki rekið á úrskiptum jarðarhluta, er ráðherra heimilt, ef hagsmunir sveitarfélags krefjast, að leyfa eiganda og ábúanda jarðar þeirrar, sem skipt var úr, að fengnum meðmælum jarðanefndar og landnámsstjórnar, að leysa til sín hinn úrskipta jarðarhluta og leggja hann til hinnar upphaflegu jarðar. Á sama hátt er eiganda og ábúanda nýbýlis heimilt að leysa til býlis síns það, sem eftir stendur af landi hinnar upphaflegu jarðar, sé ekki rekinn þar sjálfstæður búskapur. Séu nýbýlin fleiri en eitt, getur einn eigandi krafist þess lands, sem ónýtjað er skv. framansögðu. Skulu þá skipti gjörð af Landnámi ríkisins að fengnum tillögum jarðanefndar. Náist ekki samkomulag um verð, skal um mat og greiðslu bóta fara eftir lögum um eignarnám.

■ **14. gr.** Nú er jörð í sameign, en einn sameigenda rekur bú á jörðinni og hefur þar fasta búsetu, og getur ráðherra þá, ef hagsmunir sveitarfélags krefjast, leyft honum að leysa til sín eignarhluta meðeigenda sinna, enda hafi jarðanefnd og landnámsstjórn mælt með því. Náist ekki samkomulag um verð á hinum innleystu hlutum, skal fara um mat og greiðslu bóta eftir lögum um framkvæmd eignarnáms.

■ **15. gr.** Ef meðferð jarða, lands eða landsnytja er ekki í samræmi við ákvæði laga þessara og ábúðarlaga, og þörf er á landinu til bættrar aðstöðu viðkomandi byggðarlags, getur landbúnaðarráðherra heimilað sveitarstjórn eignarnám á slíkum eignum, enda hafi jarðanefnd og landnámsstjórn mælt með eignarnámi.

■ **16. gr.** Skylt er hreppstjórum, oddvitum, ráðunautum, eigendum og ábúendum jarða, og öðrum, sem til þess hafa aðstöðu, að láta í té upplýsingar um jarðir og ábúð á þeim, eftir því sem þörf kann að verða á samkvæmt lögum þessum.

■ **17. gr.** Ákvörðunum sveitarstjórna eða jarðanefnda er heimilt að skjóta innan eins mánaðar til landbúnaðarráðuneytisins, og skal úrskurður ráðuneytisins kveðinn upp innan fjögurra vikna frá því, er kæra barst.

■ **18. gr.** Nú er fasteign ráðstafað andstætt fyrirmælum laga þessara, og varðar sú ráðstöfun refsingu, sbr. 61. gr. Auk þess getur sveitarstjórn þá, með samþykki jarðanefndar og ráðherra, höfðað mál til ógildingar ráðstöfuninni með kröfu um, að sveitarfélagið fái þau umráð og not fasteignar, er ráðstöfunin laut að og með sömu skilmálum. Þó getur sveitarstjórn krafist mats á endurgjaldi í samræmi við ákvæði 25. gr. Málsókn skal hefjast innan þriggja mánaða frá því að jarðanefnd barst vitneskja um ráðstöfunina, og ber að halda málinu áfram með eðlilegum hraða.

■ **19. gr.** Jarðanefnd skal ákveða aðsetursstað sinn í samráði við viðkomandi sýslunefnd og búnaðarsamband.

□ Rétt er, þar sem við verður komið, að jarðanefnd og búnaðarsamband hafi samvinnu um skrifstofuhald.

□ Jarðanefnd er heimilt að kaupa sérfræðilega aðstoð, þegar þörf krefur.

□ Rita skal fundargerðir á öllum fundum jarðanefndar, og halda ber skýrslu yfir allar ráðstafanir fasteigna, sem nefndin fjallar um.

■ **20. gr.** Kostnaður við störf jarðanefndar greiðist að hálfu af viðkomandi sýslu og búnaðarsambandi og að hálfu af ríkissjóði.

□ Landbúnaðarráðherra ákveður þóknun til jarðanefndarmanna.

III. kafli. Forkaupsréttur.

■ **21. gr.** Eigi að selja fasteignarréttindi, sem lög þessi taka til, sbr. 3. gr., á sveitarstjórn þess sveitarfélags, þar sem eignin er, forkaupsrétt að þeim, nema um ráðstöfun ættaróðals sé að ræða, sbr. og 26. gr. laga þessara.

□ Nú hefur leiguliði setið jörð í 10 ár eða lengur og á hann þá forkaupsrétt á undan sveitarstjórn enda taki hann jörðina til ábúðar og fullra nytja.

■ **22. gr.** Ef fasteignarréttindi eru seld á opinberu uppboði eða lögð veðhafa út, getur forkaupsréttarhafi skv. 21. gr. gengið inn í hæsta boð.

□ Uppboðshaldara er skylt að tilkynna forkaupsréttarhafa uppboðsþing um leið og það er ákveðið. Skal forkaupsréttarhafi tilkynna uppboðshaldara innan 5 sólarhringa frá slitum uppboðs, að hann neyti forkaupsréttar síns.

■ **23. gr.** Forkaupsréttur skv. 21. gr. skal jafnan boðinn skriflega þeirri sveitarstjórn, sem hlut á að máli. Söluverð og aðrir skilmálar skal jafnframt tilgreint á tæmandi hátt. Ef um er að ræða makaskipti á fasteignarréttindum, tilgreini seljandi, hversu hátt hann metur hin framboðnu réttindi til peningaverðs, og hefur þá forkaupsréttarhafi rétt til þess að kaupa þau því verði eða á matsverði skv. 25. gr. Sveitarstjórn skal svara forkaupsréttartilboði skriflega innan fjögurra vikna frá því að henni barst tilboð. Vanræki sveitarstjórn að svara innan þess tíma, hefur hún í það sinn glatað rétti sínum til að kaupa.

□ Yfirlýsing um afsal forkaupsréttar skal miðuð við ákveðinn kaupanda og fellur úr gildi sex mánuðum frá dagsetningu.

■ **24. gr.** Ef eigandi eða annar rétthafi fasteignar ráðstafar fasteignarréttindum andstætt fyrirmælum laga þessara um forkaupsrétt, getur forkaupsréttarhafi, sem órétti var beittur, krafist þess, að salan verði ógilt, enda sé málsókn til þess hafin innan sex mánaða frá því að hann fékk vitneskju um misfelluna og málinu fram haldið með hæfilegum hraða.

■ **25. gr.** Nú er forkaupsréttarhafa boðið að neyta forkaupsréttar, en tilgreint kaupverð er óeðlilega hátt eða skilmálar ósanngjarnir miðað við almennar viðskiptavenjur, þannig að ætla má að gert sé í því skyni að halda forkaupsréttarhafa frá að neyta réttar síns. Forkaupsréttarhafi getur þá, að fengnu samþykki jarðanefndar, krafist mats dómkvaddra manna á eigninni og gildir það þá sem söluverð.

□ Ákveði forkaupsréttarhafi að krefjast mats skal það gert innan 15 daga frá því að tilboð barst og matsgerð lokið innan 3ja vikna þar frá.

□ Forkaupsréttarhafa ber síðan innan einnar viku að ákveða, hvort hann neytir forkaupsréttar skv. matsgerðinni.

□ Matsmenn ákveða hvernig matskostnaður greiðist.

■ **26. gr.** Ákvæði laga þessara um forkaupsrétt koma ekki til framkvæmda:

1. Þegar jarðeigandi selur eða afhendir jörð maka sínum, barni sínu, barnabarni, kjörbarni, fósturbarni, systkini eða foreldri, enda taki viðtakandi jörðina til ábúðar og fullra nytja.
2. Þegar ríkissjóður ráðstafar fasteignarréttindum.

□ Falli fasteignarréttindi við erfðir til annarra en þeirra, er greinir í 1. tölulið, á hreppsnefnd rétt á að fá þau keypt. Náist ekki samkomulag um verð, skal um mat og greiðslu bóta fara eftir lögum um eignarnám.

IV. kafli. Um jarðir í opinberri eigu.

■ **27. gr.** Jarðadeild landbúnaðarráðuneytisins fer með málefni jarða í ríkiseign, nema annað sé ákveðið í lögum.

■ **28. gr.** Heimilt er að selja jarðir eða jarðarhluta í ríkiseign þeim sveitarfélögum, sem jarðirnar eru í, enda mæli jarðanefnd með sölu og geri tillögur um söluverð, sem endanlega er ákveðið af ráðherra eða samkvæmt matsgerð dómkvaddra manna.

□ Ríkisjarðir, sem ekki byggjast samkvæmt ábúðarlögum og ekki eru teknar til sérstakra nota í þágu hins opinbera, er heimilt að leigja lengst til 10 ára í senn. Sé sótt um jörð til fastrar ábúðar, sem er leigð lausri leigu, er heimilt að segja slíkum samningi upp fyrir áramót miðað við næstu fardaga þar eftir. Leigusamninga um lóðir úr ríkislandi er heimilt að gera til allt að 50 ára, enda séu þeir gerðir í samræmi við skipulagsákvæði.

■ **29. gr.** Ábúendur ríkisjarða og jarða í eigu opinberra stofnana og sjóða, — nema ákvæði gjafabréfa og skipulagsskráa mæli gegn því, — sem hafa fengið erfða- eða lífstíðarábúð á jörðum sínum, hafa rétt til að fá ábúðarjarðir sínar keyptar, ef þeir fullnægja eftirtöldum skilyrðum:

1. Hafa búið á jörðinni minnst 10 ár.
2. Gefa út við undirskrift kaupsamnings skuldbindingu um að gera jörðina að ættaróðali og leggja fram nauðsynleg skilríki þar að lútandi.
3. Leggja fram yfirlýsingu hlutaðeigandi hreppsnefndar um, að ábúandi hafi setið jörðina vel og að hreppsnefndin mæli með, að hann fái jörðina keypta.
4. Leggja fram meðmæli jarðanefndar viðkomandi sýslu með kaupum.

□ Ákvæði greinar þessarar taka þó ekki til jarða, sem þörf er á til opinberra nota eða skiptingar í náinni framtíð, heldur ekki til jarða, sem að dómi Búnaðarfélags Íslands og hlutaðeigandi náttúruverndarnefndar eru líklegar til að verða nýttar til annars en búrekstrar, svo sem fólkvangar, sumarbústaðalönd eða til annarra útilífsnota, og ekki til þeirra jarða, sem að dómi Náttúruverndarráðs hafa sérstök náttúrufyrirbæri innan sinna landamarka.

□ Námaréttindi og réttur til efnistöku skulu undanskilin sölu, sömuleiðis vatns- og jarðhitaréttindi umfram heimilisþörf, ásamt nauðsynlegri aðstöðu til að hagnýta þau réttindi.

□ Náist ekki samkomulag um verð milli kaupanda og seljanda, skal mat dómkvaddra manna ráða.

□ Sé áformuð sala jarðar eða jarðarhluta, sem seldur hefur verið af ríkissjóði skv. grein þessari, á ríkissjóður forkaupsrétt fyrir hlutfallslega sama verð og jörðin var seld á að viðbættum verðmætisauka vegna framkvæmda eftir að ríkissjóður seldi jörðina.

V. kafli. Jarðasjóður.

■ **30. gr.** Við jarðadeild landbúnaðarráðuneytisins skal starfrækja sjóð, er nefnist Jarðasjóður ríkisins.

□ Hlutverk sjóðsins er, skv. nánari ákvörðun laga þessara, að aðstoða sveitarfélög og bændur við eigendaskipti að jörðum og stuðla að því með lánveitingum og framlögum, að búseta á jörðum og nýting lands verði í

sem mestu samræmi við hagsmuni viðkomandi sveitarfélags.

□ Erindi, sem Jarðasjóði berast varðandi kaup og sölu jarða eða lánveitingar skulu send til umsagnar Búnaðarfélags Íslands og Stéttarsambands bænda áður en þau eru afgreidd.

■ **31. gr.** Jarðasjóði ríkisins er heimilt að kaupa jarðir, sem svo er ástatt um er hér greinir, enda hafi sveitarstjórn hafnað forkaupsrétti.

1. Jarðir, sem ekki seljast með eðlilegum hætti, en eigandi þeirra verður að hætta búskap vegna aldurs eða vanheilsu.

2. Jarðir, sem hafa óhagstæð búskaparskilyrði.

3. Jarðir, sem ekki njóta framlaga og lána, sem veitt eru til umbóta á lögbýlum, sbr. jarðræktarlög, nr. 79/1972.

4. Jarðir, sem eru afskekktar og liggja illa við samgöngum.

5. Jarðir, sem eigendur hafa ekki tök á að sitja lengur vegna áhvílandi skulda, enda sitji seljendur jarðirnar áfram.

6. Jarðir, sem hreppsnefndir hafa hafnað forkaupsrétti á, en jarðanefnd viðkomandi sýslu mælir með, að Jarðasjóður kaupi.

7. Jarðir, sem hlunnindi eða önnur sérstök verðmæti fylgja eða eru þýðingarmiklar fyrir sveitarfélög til að koma betra skipulagi á byggð.

8. Jarðir, sem heppilegar teljast til almennra útilífsnota.

■ **32. gr.** Nú hefur jörð, sem 2.—4. tölulið 31. gr. tekur til, undanfarin 5 ár verið í leiguábúð bónda, sem vill halda áfram búrekstri, og er þá Jarðasjóði heimilt að veita bónda þessum lán til að kaupa aðra jörð með góð framtíðarbúskaparskilyrði. Jarðasjóði er heimilt að veita sveitarfélögum lán til jarðakaupa, þá er þau neyta forkaupsréttar, skv. III. kafla laga þessara.

■ **33. gr.** Við ákvörðun kaupverðs, samkv. 31. gr., skal af hálfu kaupanda höfð hliðsjón af gangverði hliðstæðra jarða, sé þess kostur, og fjármunum þeim, sem eigandi hefur lagt í jörðina. Náist ekki samkomulag um kaupverð, er hvorum aðila um sig heimilt að óska mats á jörðinni, samkvæmt ákvæðum 36. greinar.

□ Jarðasjóði skal ætlað það fjármagn á fjárlögum, að hann geti sinnt hlutverki sínu skv. lögum þessum, að lágmarki kr. 12 000 000,00 ár hvert, auk þess skal greiða andvirði seldra ríkisjarða í Jarðasjóð.

■ **34. gr.** Jarðir, sem ríkið eignast, samkvæmt 31. gr. laga þessara, má selja sveitarfélögum eða upprekstrarfélögum, sem jörðin heyrir til, enn fremur einstaklingum til varanlegrar ábúðar, ef það, að dómi jarðanefndar, verður til að styðja aðra byggð í viðkomandi sveitarfélagi. Setja skal í sölusamninga ákvæði um meðferð jarðarinnar.

□ Heimilt er og, að fengnum meðmælum jarðanefndar, að selja jarðir þessar öðrum jarðeigendum í sama sveitarfélagi, til þess að bæta búrekstraraðstöðu þeirra.

□ Ábúendur jarða, sem selt hafa jarðir sínar skv. 5. tölulið 31. gr., eiga rétt á að kaupa þær aftur, ef þeir óska þess.

□ Náist ekki samkomulag um verð milli Jarðasjóðs og kaupanda, er hvorum aðila um sig heimilt að óska mats nefndar þeirrar, er starfar samkvæmt 36. gr.

■ **35. gr.** Jarðanefnd og Búnaðarfélagi Íslands er skylt, áður en kaup fara fram, að rannsaka búrekstrarskilyrði þeirra jarða, sem ríkinu eru boðnar til kaups, skv. 1.—7. tölulið 31. greinar, og gera álitsgjörð um það, hvort réttmætt sé og æskilegt, samkvæmt ákvæðum þessara laga, að ríkið kaupi.

1976 Nr. 65 31. maí

■ **36. gr.** Landbúnaðarráðherra skipar þrjá menn í nefnd til fjögurra ára í senn til að meta kaupverð jarða, sem Jarðasjóður áformar að kaupa og mats er óskað á. Einn nefndarmanna skal skipaður án tilnefningar, annar samkvæmt tilnefningu Stéttarsambands bænda, en þriðji nefndarmaðurinn skal skipaður samkvæmt tilnefningu Hæstaréttar, og er hann formaður nefndarinnar.

□ Varamenn skulu skipaðir með sama hætti. Landbúnaðarráðherra ákveður þóknun nefndarmanna, er greiðist úr Jarðasjóði með öðrum kostnaði.

■ **37. gr.** Jarðasjóður ríkisins er undanþeginn öllum opinberum gjöldum og sköttum af ónytjuðum jörðum sjóðsins, öðrum en fasteignaskatti og fjallskilum. Öll skjöl, sem gefin eru út af sjóðnum og í hans nafni, skulu undanþegin stimpilgjaldi og þinglýsingargjöldum.

□ Nú er fasteign seld á nauðungaruppboði eða við gjaldþrotaskipti, og ber þá uppboðshaldara að rannsaka, hvort eignin sé veðsett Jarðasjóði og geta þess í uppboðsgerðinni. Ef svo reynist, skal landbúnaðarráðuneytinu gert aðvart svo tímanlega, að unnt sé að mæta eða láta mæta við uppboðið.

VI. kafli. Um óðalsjarðir.

■ **38. gr.** Sérhverjum jarðeiganda er heimilt að gera jörð sína að ættaróðali, ef þessi skilyrði eru fyrir hendi:

a. Að jörðin sé svo stór eða svo gæðarík, að afrakstur hennar af búi, er jörðin getur borið, með hlunnindum, er henni fylgja, geti framfært að minnsta kosti meðalfjölskyldu, að dómi Búnaðarfélags Íslands og viðkomandi jarðanefndar.

b. Að fyrir liggi samþykki barna jarðeiganda, 16 ára og eldri, um að jörðin sé gerð að ættaróðali.

c. Að á jörðinni hvíli ekki aðrar veðskuldir en þær, sem kunna að hafa verið teknar í Stofnlánadeild Búnaðarbanka Íslands, Orkusjóði eða Lífeyrissjóði bænda vegna þeirra framkvæmda á jörðinni, sem þessar stofnanir lána til, eða lánastofnanir, sem koma kunna í þeirra stað.

■ **39. gr.** Þegar jörð er gerð að ættaróðali, skal skylt að láta fylgja henni hlunnindi og annað það, er jörðinni hefur fylgt og jarðeigandi á, enn fremur afurðir, sem framleiddar eru á jörðinni og eru nauðsynlegar við búreksturinn, svo sem áburð, hey o. fl. Jarðeigandi skal auk þess láta fylgja jörðinni skjöl, er varða jörðina frá fyrri tíð og eru í hans vörslu, einnig myndir og muni, er hafa minningargildi fyrir þá bændur eða bændaætt, er situr eða setið hefur jörðina.

■ **40. gr.** Nú óskar jarðeigandi að gera jörð sína að ættaróðali, og skal hann þá afhenda sýslumanni yfirlýsingu þar að lútandi ásamt lýsingu af jörð og jarðarhúsum og skilríki fyrir því, að fullnægt sé ákvæðum 38. gr.

□ Þegar sýslumaður hefur sannfært sig um, að fullnægt sé ákvæðum laganna um stofnun ættaróðals, skal hann færa jörðina á skrá um ættaróðul í sérstaka bók, er fylgi embættinu. Enn fremur skal hann senda Búnaðarfélagi

Íslands um hver áramót skýrslu um þær jarðir, sem gerðar hafa verið að ættaróðali á árinu í umdæmi hans, ásamt staðfestu samriti af gerningi þar að lútandi.

[□ Yfirlýsingu um, að jörð sé gerð að ættaróðali, skal þinglýsa. Í yfirlýsingu skal sérstaklega getið fylgifjár, sem jörð er lagt til eftir 39. gr.][1)]

□ Búnaðarfélag Íslands skal láta gera fyrirmynd, í samráði við landbúnaðarráðuneytið, að gerningi, þar sem fram sé tekið, auk þess sem áður er tilgreint, þáverandi fasteignamat jarðarinnar, jarðarverð sér og húsaverð sér, svo og tölur, er sýni stærð ræktaðs lands og ræktanlegs, meðaltal af afrakstri jarðarinnar síðustu 3 árin, hlunnindi og aðra aðstöðu til búrekstrar.

□ Verði misbrestur á, að stjórn Búnaðarfélags Íslands berist þau gögn, er að framan greinir, skal stjórn félagsins krefjast, að úr því verði bætt.

[1)] *L. 71/1978, 1. gr.*

■ **41. gr.** Allar tryggingar, sem stofnað hefur verið til vegna ættaróðalsins eða þess, sem því fylgir, tilheyra óðalinu ásamt skaðabótum, sem greiddar eru samkvæmt þeim.

■ **42. gr.** Nú hefur bóndi gert jörð sína að ættaróðali, og eiga þá skylduerfingjar hans kröfu til þess, að viðtakandi (óðalserfingi) greiði fráfaranda eða búi hans fjárhæð sem svarar hálfu fasteignamati jarðarinnar.

□ Frá þessari greiðslu ber að draga áhvílandi veðskuldir, er viðtakandi tekur að sér.

■ **43. gr.** Eignir óðalsbónda og konu hans, aðrar en ættaróðalið og fylgifé þess, erfast samkvæmt ákvæðum erfðalaga.

■ **44. gr.** Skylt er þeim, sem óðal hlýtur, að lofa fyrrverandi óðalsbónda og konu hans, ef með þarf, að dveljast á óðalsjörðinni meðan þau kjósa, enda sé honum það ekki um megn.

□ Rísi ágreiningur um þetta atriði, sker sýslumaður úr.

■ **45. gr.** Erfðafjárskattur greiðist ekki af ættaróðali eða fylgifé þess við afhendingu óðalsins til erfingja eða viðtakanda.

■ **46. gr.** Jarðeigandi og aðrir geta ánafnað ættaróðali fylgifé, svo sem kvikfénað, verkfæri, húsmuni eða annað, og er það þá fylgifé óðalsins, sem skylt er að halda við og endurnýja. Jarðræktarstyrkur, byggingarstyrkur og aðrir opinberir styrkir, sem veittir eru til umbóta á óðalsjörðum, verða eign óðalsins.

■ **47. gr.** Heimilt er eiganda ættaróðalsins, að fengnu samþykki skv. 12. gr. laga þessara að skipta því milli erfingja í tvö eða fleiri býli, enda fullnægi hin nýju býli ákvæðum 38. greinar.

□ Þegar skipti eru ákveðin, skal gera landamerki milli hinna nýju ættaróðala, svo sem þörf krefur. Skjöl og minjagripir, sem til eru, tilheyra gamla óðalinu.

■ **48. gr.** Heimilt er óðalsbónda að taka lán með veði í óðalinu til húsbóta eða annarra varanlegra umbóta á jörðinni í Stofnlánadeild Búnaðarbanka Íslands, í Orkusjóði og Lífeyrissjóði bænda, samkvæmt þeim reglum, er um slík lán gilda á hverjum tíma.

■ **49. gr.** Þegar eigendaskipti verða á óðalsjörð, skal kveðja til úttektarmenn hreppsins.

□ Úttektarmenn skulu færa í úttektarbók lýsingu á jörðinni, mannvirkjum hennar og fylgifé, svo að auðvelt sé að gera sér grein fyrir ástandi jarðarinnar og öðru, er henni fylgir.

□ Verði ágreiningur um afhendingu ættaróðals, sem úttektarmenn geta ekki jafnað, getur hvor aðili um sig krafist yfirúttektar og fer um það samkvæmt 44. gr. ábúðarlaga.

■ **50. gr.** Nú krefst skuldheimtumaður, að gerð sé aðför í ættaróðali vegna áhvílandi veðskulda eða opinberra gjalda af eigninni, og skal sýslumaður þá tilkynna óðalseiganda um kröfuna með símskeyti eða á annan jafntryggan hátt. Geti óðalseigandi ekki innan mánaðar fullnægt skuldheimtumanni, svo að hann taki kröfuna aftur, skal sýslumaður þá þegar kveðja til fundar þá, er vegna frændsemi koma til greina sem erfingjar óðalsins, eða forráðamenn þeirra ásamt óðalseiganda með auglýsingu í Lögbirtingablaðinu. Skuldheimtumanni eða umboðsmanni hans ber að koma á slíkan fund. Á fundinum skal sýslumaður hlutast til um, að ákveðið sé, hver taki við óðalinu og taki að sér aðkallandi greiðslur.

□ Nú vill enginn af hlutaðeigendum taka við jörðinni, og skal þá sýslumaður selja hana með tilheyrandi fylgifé, enda hafi hlutaðeigandi hreppur hafnað kaupum á jörðinni.

■ **51. gr.** Eigi má gera aðför í ættaróðali eða selja það til lúkningar skuldum öðrum en áhvílandi veðskuldum eða opinberum sköttum, er hvíla á eigninni sjálfri. Sama gildir um fylgifé óðalsins.

■ **52. gr.** Þegar óðalsbóndi bregður búi eða deyr og hefur ekki ráðstafað óðalsréttindum, skal sýslumaður, sbr. þó 56. gr., kveðja til fundar þá, er næstir standa til að erfa óðalið, og skal þar tekin ákvörðun um, hver tekur við því, eða ákveða annan fund síðar, ef það telst nauðsynlegt.

□ Nú treystist enginn, sem rétt hefur til óðalsins, að taka við því, og skal þá sýslumaður ráðstafa jörðinni ásamt fylgifé hennar sem ættaróðali í samráði við fráfarandi óðalseiganda eða maka hans, ef á lífi eru, annars sýslunefnd. Söluverð jarðarinnar má ekki fara yfir fasteignamatsverð hennar, en skal þó ekki vera lægra en áhvílandi veðskuldir og greiðist með jöfnum afborgunum á 10 árum.

■ **53. gr.** Nú tekur maður af annarri ætt við ættaróðalinu, og falla þá minjagripir ættarinnar til erfingja fráfarandi óðalsbónda ásamt andvirði jarðarinnar að frádregnum veðskuldum og kostnaði.

■ **54. gr.** Ættaróðal og fylgifé þess gengur óskipt til eftirgreindra aðila og í þessari röð, ef óðalseigandi hefur ekki gert aðrar ráðstafanir:

a. Það hjóna, er lengur lifir, heldur réttinum, meðan það lifir.

b. Til barna þess hjónanna, sem óðalsréttinn stofnaði eða erfði. Á sama hátt fá kjörbörn óðalsrétt.

c. Til barnabarna óðalsbónda, systkina hans og barna þeirra.

■ **55. gr.** Foreldrar koma sér saman um, hvert af börnum eða fjarskyldari erfingjum, að börnum frágengnum, skuli erfa óðalið. Þessi ráðstöfun skal tilkynnt sýslumanni ekki síðar en þegar óðalsbóndi er fullra 60 ára, og skal sýslumaður hlutast til um, að þessi ákvörðun sé gerð í viðurvist hans.

□ Verði hjón eigi ásátt um, hvert af börnunum skuli hljóta réttinn, skal það hjónanna, er erfði óðalið, ráða viðtakanda.

1976 Nr. 65 31. maí

□ Sé engin ákvörðun tekin, skal skiptafundur ákveða viðtakanda eða viðtakendur, ef heimilt er að skipta jörðinni, sbr. 47. gr., og sitji það barn eða þau börn fyrir, sem hafa að staðaldri unnið með foreldrum sínum á jörðinni og eru líklegust til að stunda þar áframhaldandi búskap. Náist eigi samkomulag, sker skiptaráðandi úr.

■ **56. gr.** Þegar svo stendur á, að óðalserfingi hefur ekki náð lögaldri, er skipti fara fram, skal fjárráðamaður hans byggja jörðina öðrum um stundarsakir, óski erfingi eða fjárráðamaður fyrir hans hönd ekki að taka jörðina til ábúðar. Á umráðamanni (eftirlifandi maka, óðalserfingja eða lögráðamanni) hvíla sömu skyldur gagnvart óðalinu og á óðalsbónda, meðan hann fer með það. En hafi óðalseigandi ekki tekið jörðina til ábúðar, þegar hann er 26 ára gamall, skal sýslumaður ráðstafa henni til næstu erfingja, sbr. 52. gr.

□ Óski ekkert barnanna að nota óðalsréttinn og nytja jörðina áfram, þá er foreldrum heimilt að ánafna hana fósturbarni. Nú er óðalsbóndi eða kona hans síðasti maður, er erfðarétt hefur til óðalsins, eða enginn af þeim, sem rétt hefur til óðalsins, treystist til að taka við því, er þau bregða búi eða að þeim látnum, og er þá óðalsbónda og maka hans heimilt að gefa óðalið, enda verði það ættaróðal þiggjanda.

■ **57. gr.** Nú deyr það hjónanna, er óðalsréttinn erfði, barnlaust, enda hafi hjónin ekki tekið kjörbarn, og hafa þá næstu erfingjar rétt til að taka við óðali, þó ekki fyrr en að einu ári liðnu frá andláti óðalseiganda.

□ Slíti óðalseigandi og kona hans samvistum, heldur það hjónanna óðalinu, sem erfði það.

■ **58. gr.** Enginn óðalseigandi getur átt nema eitt ættaróðal. Nú erfir maður fleiri en eitt ættaróðal, og er honum þá heimilt að velja milli þeirra, en sá, er næstur stendur til arfs, tekur við hinu.

□ Við ákvörðun á búshluta maka og erfðahlutum erfingja, skal telja óðal á því verði, sem viðtakanda þess ber að gjalda fyrir það samkvæmt 42. gr.

□ Ákvæði erfðalaga um skylduarf eru því ekki til fyrirstöðu, að óðalsbóndi ráðstafi óðali til eins erfingja samkvæmt því, sem nánar greinir í þessum kafla, en andvirði óðalsins samkvæmt 42. gr. rennur í búið.

■ **59. gr.** Óðalsbóndi fyrirgerir óðalsrétti sínum, ef hann:

a. Greiðir ekki samningsbundna vexti og afborganir af þeim skuldum, sem á ættaróðalinu hvíla, svo að það leiði til kröfu um sölu, sem hann getur ekki afstýrt.

b. Telur sér heimili annars staðar en á ættaróðalinu eða hættir að reka búskap, sbr. þó 56. gr.

c. Ef hann að áliti sýslunefndar, enda skal leitað umsagnar viðkomandi hreppsnefndar og jarðanefndar, situr óðalið svo illa, að það mundi varða útbyggingu eftir ábúðarlögum.

■ **60. gr.** Þegar óðalsbóndi verður að bregða búi vegna elli, vanheilsu eða af öðrum þeim ástæðum, sem valda því, að honum er ókleift að halda áfram búskap, er landbúnaðarráðherra heimilt að leysa óðalið frá óðalsákvæðum, ef engir þeirra ættingja, sem rétt hafa til óðalsins, vilja taka við því til ábúðar, enda mæli sýslunefnd, Búnaðarfélag Íslands og jarðanefnd með þeirri ráðstöfun. Samþykki landbúnaðarráðherra lausn óðals frá óðalsákvæðum, er óðalsréttarhafa heimilt að selja það við því verði og þeim kaupanda, er hann kýs, enda hafi þeir, sem forkaupsrétt eiga að lögum, hafnað honum.

1976 Nr. 65 31. maí

■ **61. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum. ...[1] Mál út af brotum gegn lögum þessum skulu sæta meðferð opinberra mála.

[1] *L. 10/1983, 34. gr.*

■ **62. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi.

□ Jafnframt falla úr gildi lög nr. 40/1948, nr. 54/1967 og I.—VII. kafli laga nr. 102/1962.

Lög um ættaróðul, ættarjarðir, erfðaábúð og sölu þjóð- og kirkjujarða.

1962 Nr. 102 21. des.

A. Um ættaróðal og óðalsrétt.

I.—VII. kafli. ...[1]

[1] *L. 65/1976, 62. gr.*

B. Um erfðaábúð.

VIII. kafli. ...[1]

[1] *L. 64/1976, 46. gr.*

IX. kafli. Um landskipti og lánsheimild leiguliða.

■ **43. gr.** Heimilt er ábúendum á þeim jörðum, sem eru í erfðaábúð, að skipta þeim milli barna sinna. Skal erfðaábúandi tilkynna það landsdrottni og leita samþykkis hans á skiptingunni.

□ Tryggt skal, að hvert býli hafi að minnsta kosti þá lágmarksstærð, er nægi til framfærslu meðalfjölskyldu (sbr. 14. gr. laga nr. 48/1957)[1] að dómi nýbýlastjórnar, enda samþykki hún skiptinguna. Við skipti skal ekki skerða tún heimajarðar, ef unnt er (sbr. 28. gr. laga nr. 48/1957),[1] og að öðru leyti fer um skiptinguna samkvæmt ákvæðum þeirra laga.

□ Leigumáli á úrskiptu býli skal ákveðinn samkvæmt ákvæðum 35. gr. þessara laga.

□ Ef búrekstraraðstaða á heimajörðinni breytist verulega við slíka skiptingu, getur ábúandinn krafizt endurskoðunar á leigumála jarðarinnar að undangengnu mati úttektarmanna.

[1] *Nú l. 45/1971.*

■ **44. gr.** Nú þykir hreppsnefnd eða sýslunefnd ástæða til að skipta jörð, sem byggð er í erfðaábúð, og skulu þá þessir aðilar snúa sér til nýbýlanefndar viðkomandi sýslu, sem skal rannsaka allar aðstæður og gefur viðkomandi aðilum rökstutt álit um málið. Að svo búnu getur sýslunefnd eða hreppsnefnd, ef þeim þykir ástæða til, sent álit nýbýlanefndar og tillögur sínar um skiptingu jarðarinnar til nýbýlastjórnar ríkisins.

□ Verði skipti ákveðin á jörðinni, skulu þau fram fara samkvæmt ákvæðum 43. gr., eftir því sem við getur átt.

□ Ábúandi á rétt á því, að ættingjar hans, er hann kýs til, sitji fyrir ábúð á hinu úrskipta landi.

□ Nú taka aðrir, ábúanda óskyldir, ábúð á hinu úrskipta landi, og skal þá sá, er hefur ábúð á jörðinni, og samerfingjar hans fá fullar bætur fyrir það, sem hið úrskipta land hefur hækkað í verði fyrir atbeina ættar hans, en taka skal tillit til eðlilegrar fyrningar á jarðabótum.

□ Um lækkun á jarðarleigu hans í þessu sambandi gilda ákvæði síðustu málsgr. 43. gr.

□ Aldrei má það land, sem hann hefur eftir, vera minna virði en land jarðarinnar var, þegar hans ætt tók við jörðinni, nema landeigandi og ábúandi samþykki.

□ Einnig skal ábúandi fá hæfilegar bætur, ef svo mikið

er tekið af landi jarðarinnar, að það land, sem eftir er, samsvari eigi þeim húsum, sem byggð hafa verið á jörðinni, enda hafi þau samsvarað heilbrigðum búrekstri á jörðinni allri.

□ Um byggingu þeirra jarða, er verða til við skiptingu eftir þessari grein, fer eftir fyrirmælum 35., 38. og 46. gr., 9. lið. Þó skulu ákvæði 43. gr. gilda um þá jarðarhluta, sem ráðstafað er á þennan hátt innan ættar ábúanda.

■ **45. gr.** Heimilt er ábúendum þeirra jarða, sem byggðar eru eftir lögum þessum, að taka lán með veði í jörðinni til varanlegra húsabóta og annarra umbóta á jörðinni í byggingarsjóði Búnaðarbanka Íslands og Ræktunarsjóði Íslands samkvæmt þeim reglum, er um slík lán gilda á hverjum tíma.

□ Beiðni um veðleyfi skulu fylgja teikningar, samþykktar af Teiknistofu landbúnaðarins, áritaðar yfirlýsingu úttektarmanna viðkomandi hrepps, að byggingarnar séu við hæfi, miðað við hagfelldan búrekstur á jörðinni.

□ Sé um jarðabætur að ræða, skal lögð fram með beiðninni yfirlýsing héraðsráðunautar um, að framkvæmdin sé nauðsynleg og líkleg til að stuðla að aukinni arðgæfni í búrekstri á jörðinni.

□ Jarðeignadeild ríkisins getur krafizt þess af veðleyfisbeiðanda, að hann leggi fram ábyrgð hreppsnefndar hlutaðeigandi hrepps fyrir því, að lán það, er leiguliði tekur með veði í jörðinni, verði eingöngu notað til þeirra umbóta, er úttektarmenn og héraðsráðunautur telji hagkvæmar og nauðsynlegar fyrir búrekstur á jörðinni.

X. kafli. Um hvernig ábúðarréttur erfist.

■ **46. gr.** Réttur til ábúðar á jörðum þeim, sem um ræðir í VIII. kafla laga þessara, þar með talin hús og mannvirki, sem ættin á á jörðinni, erfist sem hér segir:

1. Það hjónanna, sem lengur lifir, heldur réttindum, meðan það lifir, sbr. þó 9. lið þessarar greinar.

2. Erfðaréttur erfist til barna þess hjónanna, sem erfðaábúðarréttinn stofnaði eða erfði, og ganga skilgetin börn fyrir óskilgetnum, og á sama hátt fá kjörbörn erfðaábúðarrétt, sbr. 19. gr.

3. Foreldrar koma sér saman um, hvert af börnunum skal erfa ábúðarréttinn, og skulu tilkynna það sýslumanni ekki síðar en þegar erfðaábúandi er fullra 60 ára.

4. Verði hjón ekki ásátt um, hvert barnanna skuli hljóta réttinn, skulu börnin eða forráðamenn þeirra leita samkomulags, að viðstöddum sýslumanni.

5. Náist ekki samkomulag eftir 3. og 4. lið, skal elzta barnið erfa réttinn. Afsali það sér réttinum, hafa börnin hann eftir aldri.

6. Nú hefur erfingi erfðaábúðar ekki náð lögaldri, þegar ábúendaskipti verða, og skal þá sýslumaður byggja jörðina öðrum um stundarsakir, óski erfingi eða fjárráðamaður fyrir hans hönd ekki að taka jörðina sjálfur til ábúðar.

7. Óski ekkert barnanna að nota erfðaréttinn og nytja jörðina áfram, þá er foreldrum heimilt að ánafna hana fósturbarni.

8. Nú deyr erfingi ábúðarréttar barnlaus innan 10 ára, frá því er hann hefur tekið við ábýli sínu, enda hafi hjónin ekki tekið kjörbarn áður en hann dó, og hefur þá næsti erfingi rétt til að ganga inn í ábúðina.

9. Deyi hjón barnlaus, eða óski ekkert barnanna að nytja jörðina, sbr. 40. gr., skal sýslumaður byggja jörðina öðrum, og skal þá ætíð farið eftir tillögum fráfaranda, ef óskir liggja fyrir um það frá hans hendi, en ella eftir tillögum meiri hluta hreppsnefndar um það, hver jörðina fær.

XI. kafli. Um sölu þjóðjarða og kirkjujarða.

■ **47. gr.** Ábúendur þjóð- og kirkjujarða og annarra opinberra stofnana og sjóða, — nema ákvæði gjafabréfa og skipulagsskráa mæli gegn því, — sem hafa fengið erfða- eða lífstíðarábúð á jörðum sínum, hafa rétt til að fá ábúðarjarðir sínar keyptar, ef þeir, eftir því sem við á, fullnægja ákvæðum 1. gr. og auk þess eftirtöldum skilyrðum:

1. Hafa búið á jörðinni minnst 3 ár.

2. Gefa út við undirskrift kaupsamnings skuldbindingu um að gera jörðina að ættaróðali og leggja fram nauðsynleg skilríki þar að lútandi.

3. Fyrir liggi yfirlýsing hlutaðeigandi hreppsnefndar um, að ábúandi hafi setið jörðina vel og að hreppsnefndin mæli með, að hann fái jörðina keypta, þó getur hann skotið þeirri umsögn til sýslunefndar.

□ Ákvæði þessarar greinar taka þó ekki til jarða, sem þegar eru ákveðnar sem bústaðir embættismanna eða til annarrar opinberrar notkunar, svo og þeirra jarða, er að dómi Búnaðarfélags Íslands eða Landnáms ríkisins, að fengnum tillögum viðkomandi sýslunefndar og aðliggjandi bæjarfélaga, teljast líklegar til opinberra nota eða skiptingar í náinni framtíð.

□ Námuréttindi á þjóð- og kirkjujörðum skulu undanskilin sölu og sömuleiðis vatns- og jarðhitaréttindi umfram heimilisþörf ásamt nauðsynlegri aðstöðu til að hagnýta þau réttindi.

■ **48. gr.** Jarðir, sem seldar eru samkvæmt 47. gr., skulu seldar fyrir það verð, sem eftirgjald þeirra segir til um, miðað við 3% vexti, og greiðast að fullu við afsal.

□ Fari sala fram á jörðum þessum, eftir að þær hafa verið gerðar að ættaróðulum, á ríkissjóður forkaupsrétt á þeim fyrir fasteignamatsverð.

■ **49. gr.** Jarðir, sem seldar eru samkvæmt 47. gr., skulu seldar fyrir fasteignamatsverð að viðbættu álagi og framlögum þeim, er ríkið kann að hafa lagt til umbóta á jörðinni, eftir að fasteignamat fór fram, en að frádregnu fasteignamatsverði þess, sem ábúandi kann að eiga í jörðinni, er sala fer fram.

□ Nú fylgir jörð, sem selja á samkvæmt 47. gr., veiðiréttur, er gefur eða líkur eru til að gefi leigutekjur, sem um munar, og er þá jarðeiganda heimilt að fá hann sérmetinn af dómkvöddum mönnum, og kemur það mat til viðbótar fasteignamatsverði, að svo miklu leyti sem veiðirétturinn kann að verða hærra metinn heldur en í gildandi fasteignamati.

□ Hið sama skal gilda, vilji ríkissjóður neyta forkaupsréttar eftir að jörð hefur verið gerð að ættaróðali.

□ Jarðarverð greiðist að fullu við afsal.

□ Fari sala fram á jörðum þessum, eftir að þær eru gerðar að ættaróðulum, á ríkissjóður forkaupsrétt á þeim fyrir fasteignamatsverð.

■ **50. gr.** Nú hefur erfðaábúandi keypt jörð sína og gert hana að ættaróðali, og fellur hún þá að öllu undir ákvæði laga þessara um ættaróðal og erfðaábúð.

■ **51. gr.** Um þau atriði, er lúta að afhendingu og

1962 Nr. 102 21. des.

úttekt jarða og ekki er sérstaklega kveðið á um í lögum þessum, skal fara eftir ákvæðum ábúðarlaganna. Sama gildir um önnur atriði, sem ekki er sagt fyrir um á annan veg í lögum þessum.

■ **52. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 500—10 000 kr.

1969 Nr. 42 12. maí

Lög um afréttamálefni, fjallskil o. fl.

I. kafli. Um stjórn fjallskilamála.

■ **1. gr.** Hver sýsla er fjallskilaumdæmi, er skiptist í fjallskiladeildir eftir hreppum, nema sýslunefnd hafi fallizt á aðra skiptingu.

□ Kaupstaður telst til fjallskilaumdæmis þeirrar sýslu, sem kaupstaðarlandið hefur áður legið undir, og er sérstök fjallskiladeild innan þess.

■ **2. gr.** Sýslunefnd hefur á hendi yfirstjórn allra afréttar- og fjallskilamála í sínu umdæmi, en hreppsnefnd eða bæjarstjórn annast stjórn og framkvæmd þeirra í hverri fjallskiladeild. Þar sem tvö eða fleiri sveitarfélög eru ein fjallskiladeild, hafa sveitarstjórnir þeirra í sameiningu á hendi stjórn og framkvæmd fjallskilamála í því upprekstrarfélagi, eftir því sem nánar er ákveðið í fjallskilasamþykkt eða af sýslunefnd.

■ **3. gr.**[1] Í fjallskilasamþykkt, er sýslunefnd setur, skal kveðið á um réttindi manna og skyldur að því er varðar afnot afrétta og annarra sameiginlegra sumarbeitilanda, fjallskil, smalanir heimalanda vor og haust, svo og um öll önnur atriði, er að framkvæmd fjallskila lúta.

□ Fjallskilasamþykkt tekur ekki gildi, fyrr en staðfest hefur verið af ráðuneyti því, sem fer með landbúnaðarmál, enda komi ákvæði hennar eigi í bág við þessi lög.

[1] *Fjallskilareglugerðir: 121/1965 (Gullbringus. og Hafnarfj.); 101/1954 (Kjósars.); 297/1973, sbr. 333/1976 (Borgarfj. s.); 377/1975 (Mýras.); 376/1975 (Snæf. og Hnappad. s.); 400/1975 (Dalas.); 466/1981 (A-Barðastr. s.); 239/1982 (V-Barðastr. s.); 111/1958 (V-Ísafj. s.); 2/1938, sbr. 84/1957 (N-Ísafj. s.); 32/1946 (Strandas.); 392/1975, sbr. 329/1976 (V-Húnav. s.); 177/1971 (A-Húnav. s.); 535/1982 (Skagafj. s. og Sauðárkróks-kaupst.); 310/1973 (Eyjafj. s.); 77/1959 (S-Þingeyjars. og Húsavík); 208/1974 og 209/1974 (N-Þingeyjars.); 229/1975 (N-Múlas. og Seyðisfj.); 383/1977 (S-Múlas. og Neskaupst.); 34/1951 (A-Skaftaf. s.); 245/1965 (V-Skaftaf. s.); 239/1974 (Rangárv. s.); 380/1975 og 163/1979 (Árness.).*

II. kafli. Um afrétti og notkun þeirra.

■ **4. gr.** Land, sem fjallskilaframkvæmd tekur til, skiptist í afrétti og heimalönd. Þar sem almenningar (óbyggðir) þurfa hreinsunar við, tekur og fjallskilaframkvæmd til þeirra, eftir því sem þörf krefur og nánar er fyrir mælt í lögum þessum.

■ **5. gr.** Það skulu vera afréttir, sem að fornu hafa verið. Þó getur sýslunefnd ákveðið nýja afrétti eftir tillögum hreppsnefndar og með samþykki landeiganda. Enn fremur geta hreppsnefndir, með samþykki sýslunefndar, breytt takmörkum afrétta og lagt til þeirra land, er þær hafa full umráð yfir. Ekki verður afréttarland, þótt í einkaeign sé, gert að heimalandi, nema samþykki sýslunefndar komi til. Bæjarstjórn getur tekið upp nýjan afrétt fyrir kaupstað, breytt takmörkum afréttar og lagt til hans heimalönd eða landshluta einstakra jarða innan lögsagnarumdæmis kaupstaðarins, er kaupstaðurinn á eða hefur full umráð yfir.

■ **6. gr.** Sýslunefnd semur, að fengnum upplýsingum sveitar- og bæjarstjórnar, skrá yfir alla afrétti, er héraðsbúar nota. Skal þar lýst merkjum þeirra og tekið fram, hvaða jarðir eiga upprekstur á hvern afrétt svo og hverjir séu afréttareigendur, ef um afrétt í einkaeign er að ræða. Skrá þessi gildir sem heimild fyrir upprekstrarrétti hverrar jarðar í sýslunni, og verður henni ekki breytt, nema eftir tillögum sveitarstjórna og með samþykki jarðeiganda eða umráðamanns jarðar. Breytingar á afréttum eða réttindum yfir þeim skulu þegar færðar í afréttaskrá. Afréttaskrá skal geymd í skjalasafni sýslunnar.

1969 Nr. 42 12. maí

■ **7. gr.** Upprekstrarrétt á afrétt hrepps eða annars upprekstrarfélags eiga allir búfjáreigendur, sem landsafnot hafa í hreppi eða á félagssvæði, nema þar frá sé, að fengnu samþykki jarðeiganda, gerð undantekning í fjallskilasamþykkt.

□ Um skyldu til að reka búfé á afrétt fer eftir því, sem fyrir er mælt í fjallskilasamþykkt.

■ **8. gr.** Um upprekstrarrétt á afréttarland, sem liggur undir einstaka jörð eða stofnun, fer eftir fornri venju eða samningum.

□ Í fjallskilasamþykkt má setja ákvæði um, að í slíkt afréttarland megi eigi taka búpening til sumargöngu af utanhreppsmönnum, sem eigi hafa þar upprekstrarrétt, nema með samþykki sveitarstjórnar, þar sem landið liggur.

□ Um afréttargjald til eiganda afréttarlands fer eftir samningi eða, ef samkomulag næst ekki, eftir ákvörðun viðkomandi hreppsnefndar. Þó getur sá aðili, sem eigi vill una ákvörðun hreppsnefndar, krafizt mats dómkvaddra manna um gjaldhæð. Ákvörðun um hagatoll, hvort heldur ákveðinn er með samningi eða eftir mati, gildir aldrei fyrir lengri tíma en 6 ár í senn.

■ **9. gr.** Nú rís ágreiningur um upprekstrarrétt eða notkun afréttar samkvæmt 8. gr., og skal þá, ef hreppsnefnd tekst eigi að miðla málum, vísa ágreiningnum til sýslunefndar, er úrskurðar málið. Úrskurði sýslunefndar má skjóta til dómstóla.

■ **10. gr.** Enginn má nota afrétt, sem eigi á þar upprekstrarrétt samkvæmt 7. eða 8. gr. nema viðkomandi sveitarstjórn eða sveitarstjórnir leyfi, eða landeigandi, ef um einkaeign á afréttarlandi samkvæmt 8. gr. er að ræða. Um slíkar leyfisveitingar, svo og um gjaldskyldu leyfishafa fyrir afréttarnot, skulu nánari fyrirmæli sett í fjallskilasamþykkt.

■ **11. gr.** Enginn má hafa afnot afréttar fyrir sjálfan sig, svo sem grasnyt og hlunnindi, nema hreppsnefnd leyfi. Eigi tekur þó ákvæði þetta til fiskveiði eða annarra hlunninda, sem í einkaeign eru, þótt í afrétti séu.

■ **12. gr.** Nú eru beitilönd einstakra jarða notuð til upprekstrar eða sem sameiginlegur bithagi með líkum hætti og afréttir, og skal þá reglum laga þessara um afrétti beitt um þau eftir því, sem við getur átt og nánar er fyrir mælt í fjallskilasamþykkt.

■ **13. gr.** ...[1]

□ Eftir að sveitarstjórn hefur ákveðið, að vorsmölun skuli lokið, og allt til fyrstu gangna, má enginn smala afrétt né gera afréttarbúpeningi ónæði, nema með leyfi viðkomandi sveitarstjórnar.

[1] *L. 43/1976, 1. gr.*

■ **14. gr.** ...[1]

□ Nú eru tveir hreppar eða fleiri í fjallskiladeild (upprekstrarfélagi) og þykir hreppsnefnd í einum þeirra nauðsyn til bera að ganga úr fjallskiladeildinni og stofna nýja, og boðar þá hreppsnefnd til fundar með búendum

í hreppnum, sem upprekstur eiga, og lætur atkvæði ganga um málið. Verði ¾ þeirra, er atkvæðisrétt eiga, því fylgjandi að ganga úr fjallskiladeildinni, tilkynnir hreppsnefnd það sýslunefnd, og getur hún þá breytt fjallskilasamþykkt að því er þetta varðar og ákveðið hreppnum nýja skilarétt, ef þörf krefur. Sýslunefnd kýs þrjá óvilhalla menn í skiptanefnd, til að stýra skiptum á sameiginlegum eignum fjallskiladeildarinnar. Náist ekki samkomulag aðila um þau skipti, að því er varðar lausafé og mannvirki, sker skiptanefnd úr.

☐ Um skiptingu afréttarlanda fer sem hér segir:

a. Þar sem hver hreppur í fjallskiladeild þeirri, sem skipta á, hefur frá fornu fari annazt um fjallskil á ákveðnum afréttarhluta og haft rétt til upprekstrar í hann, skal ákveða landamerki, þar sem leitamót hafa verið frá fornu fari, og færi sýslunefnd þau í afréttarskrá.

b. Þar sem afréttur hefur verið leitaður sameiginlega, skal Landgræðsla Íslands fengin til að meta afréttinn gróðurmati og gera tillögur um skiptingu eftir reglum III. kafla þessara laga. Náist eigi samkomulag aðila um landamerki, sker skiptanefnd úr. Kostnað af störfum skiptanefndar og landgræðslunnar ber sá aðili, er skipta beiddist. Nú þykist annar hvor aðili vanhaldinn af úrskurði skiptanefndar í einhverju efni, og má þá skjóta honum til landbúnaðarráðherra, sem tilnefnir þrjá menn í yfirskiptanefnd, og úrskurðar hún um ágreiningsatriði. Kostnað af störfum hennar bera aðilar að jöfnu.

[1] *L. 43/1976, 2. gr.*

[III. kafli. Um verndun beitilands og um ítölu.

■ **15. gr.** Stjórnum fjallskiladeilda og sveitarstjórnum, þegar um heimalönd er að ræða, er skylt að fylgjast með ástandi afrétta og heimalanda, og skulu þær hafa um það samráð við gróðurverndarnefnd viðkomandi sýslu og Landgræðslu ríkisins.

☐ Berist þessum aðilum rökstuddar ábendingar um, að nýtingu afréttar eða heimalanda sé ekki hagað á skynsamlegan hátt, eða að um ofbeit sé að ræða, er þeim skylt að leita álits gróðurverndarnefndar og Landgræðslu ríkisins um málið og um aðgerðir til úrbóta.

■ **16. gr.** Þar sem talin er þörf bættrar meðferðar afréttar og verndar á gróðri, að mati gróðurverndarnefndar og Landgræðslu ríkisins, er stjórnum fjallskiladeilda heimilt að grípa til eftirtalinna aðgerða:

a. Ákveða, að fjallgöngur á hausti skuli færðar fram, eða að smalað sé af tilteknum hlutum afréttar fyrir göngur.

b. Ákveða, hvenær fyrst megi reka hverja búfjártegund á afrétt.

c. Láta girða sérstök svæði á afréttum eða í heimalöndum fyrir hrossabeit.

d. Banna, að stóðhross séu rekin á afrétt, enda séu þau þá undanskilin fjallskilum.

e. Eiga frumkvæði að félagslegum aðgerðum til hagsbóta í samráði við gróðurverndarnefnd og Landgræðslu ríkisins.

f. Eiga frumkvæði að ítölu, ákvæði 17.—25. gr.

■ **17. gr.** Ítölu má gera í afrétti og heimalönd fyrir heilar sýslur, einstök sveitarfélög eða hreppshluta, að fullnægðum skilyrðum laga þessara, enda sé gætt að brjóta ekki í bága við lög um sauðfjárveikivarnir.

■ **18. gr.** Eftirtaldir aðilar geta farið þess á leit við sýslunefndir, að athugun verði gerð á því, hvort þörf sé fyrir ítölu, og krafist ítölu, ef niðurstaða athugunar er á þann veg, að hennar sé talin þörf:

a. Einstakir bændur, búi þeir á viðkomandi svæði eða á nærliggjandi svæði, þar sem um verulegan samgang búfjár er að ræða á milli svæðanna.

b. Sveitarstjórn viðkomandi sveitarfélags og sveitarstjórnir nágrannasveitarfélaga, ef verulegur samgangur búfjár er á milli þeirra.

c. Sýslunefndir aðliggjandi sýslna, ef verulegur samgangur búfjár er á milli þeirra.

d. Gróðurverndarnefnd viðkomandi sýslu og gróðurverndarnefnd í nágrannasýslu, ef verulegur samgangur búfjár er á milli sýslnanna.

e. Landgræðsla ríkisins.

■ **19. gr.** Nú hefur sýslunefnd borist ósk um, að gerð verði ítala í ákveðið landsvæði, og er þá skylt að leita álits hlutaðeigandi sveitarstjórnar, gróðurverndarnefndar og Landgræðslu ríkisins á málinu. Telji einhver þessara aðila þess þörf, skal gera athugun á beitarþoli og notkun landsins og gefa um það álitsgerð.

■ **20. gr.** Telji gróðurverndarnefnd og Landgræðsla ríkisins, eða hlutaðeigandi sveitarstjórn, aðgerða þörf, ítölu eða annarrar gróðurverndar, þá skal stjórn fjallskiladeildar, sýslunefnd, ef heil fjallskilaumdæmi eiga hlut að máli, eða sveitarstjórn, ef um heimalönd er að ræða, boða til fundar alla bændur innan þess svæðis, sem um ræðir. Ef um heilt fjallskilaumdæmi eða meira er að ræða, er heimilt að boða til fulltrúafundar, þar sem fulltrúar einstakra sveitarfélaga eða fjallskiladeilda eiga fundarsetu, kosnir af bændafundum í hlutfalli við bændafjölda hvers sveitarfélags eða deildar. Fulltrúafundur getur því aðeins ráðið málinu til lykta, að allar deildir séu því samþykkar.

☐ Sá telst bóndi, er hefur lögbýli til ábúðar. Í fundarboði skal geta um fundarefni. Fundur telst lögmætur, ef meira en helmingur atkvæðisbærra manna mætir. Hver maður hefur eitt atkvæði, og eigi fleiri, þótt hann nytji eða búi á tveimur eða fleiri lögbýlum. Gróðurverndarnefnd viðkomandi sýslu og fulltrúi frá Landgræðslu ríkisins eiga rétt til setu á fundinum með málfrelsi og tillögurétt. Skylt er að boða þeim slíka fundi.

☐ Skrá skal í fundargerð, hve margir bændur eru á viðkomandi svæði, svo og hve margir hafa greitt atkvæði um fundarefnið.

☐ Verði samþykkt með meiri hluta atkvæða á lögmætum fundi að gera ítölu eða grípa til annarra aðgerða til að létta af afréttum eða heimalöndum, sbr. a—e-lið 16. gr., er sú samþykkt bindandi.

☐ Samþykkt um ítölu í afrétti eða heimalönd skal send viðkomandi sýslunefnd, og skal hún annast um, að ítala sé gerð.

☐ Ef aðeins er um að ræða eina fjallskiladeild, eitt sveitarfélag eða hluta sveitarfélags, og fundur samþykkir ítölu einróma, má fela stjórn fjallskiladeildar eða sveitarstjórn að sjá um framkvæmd ítölu. Skylt er þó ætíð að leita aðstoðar sérfróðra manna við ítölumatið.

☐ Fundarályktanir um aðrar aðgerðir samkvæmt heimildum í a—e-lið 16. gr. skal senda viðkomandi fjallskiladeild.

□ Nú er tillaga um ítölu eða aðrar aðgerðir felld við atkvæðagreiðslu, og er þeim, sem aðgerða hefur krafist, þá heimilt að vísa málinu til landgræðslustjóra, sem fer með það, samkvæmt 23. gr. landgræðslulaga nr. 17/1965. Skylt er að hlíta þeirri ítölu, sem þannig er ákveðin.

■ **21. gr.** Þegar sýslunefnd hefur borist fundarályktun um ítölu samkvæmt 20. gr., annast sýslumaður um skipun 3ja manna ítölunefndar. Sýslumaður tilnefnir formann nefndarinnar, en Búnaðarfélag Íslands og Landgræðsla ríkisins sinn manninn hvort. Varamenn skulu tilnefndir af sömu aðilum.

■ **22. gr.** Ítala skal svo ákvörðuð, að fullskipað sé í landið en ekki ofskipað miðað við beitarþol. Byggja skal á beitarþolsrannsóknum svo sem við verður komið, jafnframt skal tekið tillit til aðstæðna hverju sinni.

□ Búfé skal lagt í einingar með hliðsjón af tillögum sérfræðinga í fóðurfræði og beitarþolsrannsóknum. Ítölunefnd er heimilt að ákveða hlutfallstölu einstakra búfjártegunda, sé gróðurfar landsins mjög einhæft.

■ **23. gr.** Ef innan ítöluumdæmis er kaupstaður eða kauptún, sem hefur umráðarétt jarðnæðis, er grasnyt fylgir, hefur kauptúnið sem heild beitarrétt í heimahögum og afrétti í hlutfalli við beitiland jarðarinnar, eftir sömu reglum og um getur í 22. og 24. gr. Um rétt einstaklinga innan viðkomandi kaupstaðar eða kauptúns fer eins og um önnur sveitarfélög og einstaklinga innan þeirra sé að ræða. Nú er kauptún í landi jarðar, sem er einkaeign, og skal þá við ítölu úthluta jörðinni í heild, þar með talið kauptúnið, því, sem henni ber í hlutfalli við aðrar jarðir, en íbúar kauptúnsins semji hver fyrir sig við umráðamann jarðarinnar um beitarréttindi í heimalandi og afrétti.

■ **24. gr.** Þegar ítölunefnd hefur ákveðið heildartölu búfjár, sem hafa má á hverju svæði, sendir hún úrskurðinn viðkomandi sýslumanni, sem birtir hann viðkomandi aðilum og Landgræðslu ríkisins. Sveitarstjórn hefur eftirlit með því, að eigi sé haft fleira í högum en ítölunefnd hefur ákveðið.

□ Nú er fleira búfé á ákveðnu ítölusvæði en þar má ganga samkvæmt úrskurði ítölunefndar, og má þá fela ítölunefnd að ákveða hlutdeild hvers býlis af heildarsveitarréttindum.

□ Nú hefur hreppsnefnd eða stjórn fjallskiladeildar gert tillögur um hlutdeild einstakra býla í ítölu, og getur þá sá, sem ekki vill una þeim, skotið málinu til ítölunefndar, sem sker úr.

□ Réttur hvers lögbýlis, sem sérmetið var við fasteignamat árið 1932, skal að ⅓ vera jafn, en að ⅔ skal hann vera í hlutfalli við beitarþol heimalands jarðarinnar. Hafi það ekki verið metið, má leggja til grundvallar landverð jarðarinnar eftir fasteignamati að frádregnum hlunnindum og að frádregnu verðmæti þess hluta af fullræktuðu landi, sem ætla má að nota verði til heyöflunar. Taka má tillit til sérstakra búskaparhátta á jörðinni.

□ Heimilt er sveitarfélagi, sem ekki fyllir ítölu sína í afrétti, að leyfa öðru sveitarfélagi, sem á upprekstur í sameiginlegt afréttarland, að fylla ítöluna, enda komi gjald fyrir, sem ítölunefnd ákveður. Hafi ábúandi færra búfé í heimahögum en svarar ítölu hans, má hann taka af öðrum innan sama hrepps, en eigi utan, nema með samþykki sveitarstjórnar. Sama gildir um eyðijarðir, noti eigandi þær ekki fyrir eigin fénað. Hafi hreppsbúar ekki þörf nytjalandsins, en sveitarstjórn synjar jarðeiganda að taka fénað utan hrepps, getur hann krafist beitarleigu eftir mati ítölunefndar, enda sé það land, ef um heimaland er að ræða, girt fjárheldri girðingu.

□ Nú hefur ítala verið ákveðin í afréttarland, og er þá sveitarstjórn heimilt að jafna niður fjallskilakostnaði í hlutfalli við ítölu hvers býlis.

■ **25. gr.** Til þess að gera ítölu í land, sem er innan tveggja eða fleiri lögsagnarumdæma eða er eign fleiri en eins lögsagnarumdæmis, tilnefnir landbúnaðarráðherra einn mann í nefnd og er hann formaður, stjórn Búnaðarfélags Íslands annan og landgræðslustjóri hinn þriðja.

■ **26. gr.** Kostnaður við störf ítölunefndar greiðist af því sveitarfélagi, sem hlut á að máli. Nú er ítala gerð í lönd tveggja eða fleiri sveitarfélaga, og skiptist þá kostnaðurinn milli þeirra eftir meðaltalstölu búpenings síðastliðin fimm ár. Rísi ágreiningur um reikning ítölunefndar eða skiptingu kostnaðar milli sveitarfélaga, sker Búnaðarfélag Íslands úr.

■ **27. gr.** Sá, er ekki vill una úrskurði ítölunefndar, getur krafist yfirítölumats innan fjögurra vikna frá uppkvaðningu ítöluúrskurðar. Krafan sendist landbúnaðarráðherra, sem skipar þrjá menn í yfirítölunefnd, og sé einn þeirra formaður. Starfar nefndin samkvæmt ákvæðum 22. gr.

□ Kostnaður greiðist á sama hátt og segir í 26. gr., ef nefndin breytir ítölu um 10 af hundraði eða meira, ella af þeim, er krafðist endurskoðunar.

■ **28. gr.** Nú telur einhver, að ítölu sé ekki fylgt, og getur hann þá kært málið til sýslumanns.

□ Nú verður sannað, að einhver bóndi hefur fleira búfé í afrétti eða heimahögum en hann hefur rétt til samkvæmt ítölu, og skal þá sýslumaður gera viðkomanda að greiða sekt til fjallskilasjóðs.

□ Sektarfé skal verja til gróðurbóta á viðkomandi landi.

□ Sekt skal vera sem samsvarar 1/10 af meðallambsverði fyrir hverja fjallskilaeiningu, sem er umfram leyfilega tölu, en tvöfalda má sekt fyrir hvert ítrekað brot. Heimilt er að láta sektir niður falla, ef sönnur verða færðar á, að um ásetning hafi ekki verið að ræða.

■ **29. gr.** Skylt er að taka ítölu til endurmats, þegar 4 ár eru liðin frá þeim tíma, að ákvörðun um ítölu tók gildi, ef a. m. k. ¼ ábúenda, sem hlut eiga að máli, krefjast þess, eða ef landgræðslustjóri, stjórn fjallskiladeildar eða gróðurverndarnefnd telur þess þörf.

■ **30. gr.** Nánari ákvæði um ítölu má setja í fjallskilasamþykkt.][1)]

[1)] *L. 43/1976, 3. gr.*

IV. kafli. Um ágang afréttarpenings o. fl.

■ **[31. gr.][1)]** Nú verða mikil brögð að ágangi búfjár úr afrétti í heimahaga, og getur þá sá, er fyrir verður, gert sveitarstjórn aðvart. Skal hún þá, ef um verulegan eða óeðlilegan ágang virðist að ræða, skipa fyrir um smölun ágangspenings og rekstur til afréttar eða skilaréttar. Kostnaður greiðist úr fjallskilasjóði eða sveitarsjóði þess hrepps eða hreppa, er afrétt þann nota, er ágangspeningur kom frá. Heimilt er þó í fjallskilasamþykkt að ákveða að nokkru aðra skipan á skiptingu þessa kostn-

aðar. Sama gildir um kostnað við búfé, sem stendur við afréttargirðingar.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[32. gr.]**[1] Nú verða eigendur eða ábúendur jarða, er að afrétti liggja, fyrir verulegum ágangi afréttarpenings, og geta þeir þá krafizt girðingar á milli afréttar og heimalanda sinna skv. 7. gr. laga nr. 10 25. marz 1965 (girðingarlaga).

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[33. gr.]**[1] Nú verður ágangur búfjár úr einu heimalandi í annað, og getur þá sá, er fyrir verður, kært til hreppstjóra. Stafi ágangurinn af búfé, sem vanrækt hefur verið að reka á fjall eftir fyrirmælum fjallskilasamþykktar, ber hreppsnefnd að sjá um, að eigendur reki fénaðinn til afréttar. Vanræki þeir það, lætur hún reka á þeirra kostnað. Stafi ágangur hins vegar af búfé, sem heimilt er að hafa í heimahögum, ber sveitarstjórn að láta smala ágangsfénaði og reka þangað, sem hann á að vera, á kostnað eiganda, nema annað sé ákveðið í fjallskilasamþykkt.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[34. gr.]**[1] Gangi búpeningur í engi, tún, garðlönd eða önnur afgirt svæði og valdi tjóni, skal eigandi gjalda ábúanda bætur. Sé um endurtekinn ágang sama búpenings að ræða, getur ábúandi sett hann inn og gert eiganda aðvart, enda hafi hann áður skorað á eiganda að afstýra frekari ágangi. Skal eiganda tilkynnt um innsetninguna samdægurs. Vitji eigandi eigi hins innsetta búpenings innan tveggja sólarhringa og greiði uslagjald samkvæmt mati tveggja manna, er hreppstjóri nefnir til, má hreppstjóri (bæjarfógeti) selja féð á opinberu uppboði. Uppboðsandvirðið, að frádregnu uslagjaldi og öðrum kostnaði, greiðir hreppstjóri búfjáreiganda.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[35. gr.]**[1] Sé búpeningur settur inn, skal þess gætt, að hann sé ekki í svelti. Ef innsettur fénaður ferst eða verður fyrir slysi, greiðir sá, er inn setur, eiganda bætur.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

V. kafli. Um göngur og réttir.

■ **[36. gr.]**[1] Í fjallskilasamþykkt skulu vera ákvæði um vorsmölun heimalanda og afrétta.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[37. gr.]**[1] Á hvern afrétt skal gera tvennar almennar leitir hið fæsta á hverju hausti. Skal í fjallskilasamþykkt kveða nánar á um leitir á hverjum afrétti.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[38. gr.]**[1] Öllum, sem búfé hafa undir höndum, sem fjallskilaskylt er, ber að taka þátt í göngum og hreinsun heimalanda samkvæmt fyrirmælum þessara laga og eftir því og á þann hátt, er sveitarstjórn mælir fyrir um á hverjum stað. Húsbændur skulu inna af höndum fjallskil fyrir heimamenn sína, nema sveitarstjórn leggi þau á þá sérstaklega.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[39. gr.]**[1] Hver bóndi er skyldur að smala heimaland sitt á hausti samhliða leitum, ef sveitarstjórn mælir svo fyrir. Sama gildir um eigendur eyðibýla, þó að þeir eigi þar ekki fjárvon. Hlýði umráðamaður lands ekki fyrirmælum sveitarstjórnar, ber honum að greiða smölunarkostnað eftir mati sveitarstjórnar. Ekki verður umráðamaður lands þó krafinn um þátttöku í smölunarkostnaði, sé honum meinað að nota land sitt til sumarbeitar eða leigja það samkvæmt 8. gr. eða vegna búfjárveikivarna.

□ Í fjallskilasamþykkt skal ákveða nánar, hvað skuli vera aðalleitir, er ákvæði þessi taka til.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[40. gr.]**[1] Sveitarstjórn eða umboðsmaður hennar (fjallskilastjóri) skipar fyrir um reglulegar afréttargöngur og aðrar leitir samkv. fjallskilasamþykkt, sbr. [36.][1] og [38.][1] gr. Undanþiggja má fjallskilum að einhverju eða öllu leyti fénað, sem gengur í öruggum girðingum eða á eyjum.

□ Í fjallskilasamþykkt má ákveða, að haustsmölun heimalanda verði metin til aðalfjallskila að meira eða minna leyti, eftir því sem til hagar á hverjum stað.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[41. gr.]**[1] Nú er jörð í eyði og land hennar ekki lagt til afréttar viðkomandi hrepps með samningum, og er þá eiganda eða umboðsmanni hans skylt að annast um hreinsun heimalands jarðarinnar vor og haust sem og önnur fjallskil, eins og byggð væri. Nú fellur sveitarfélag eða verulegur hluti þess úr byggð, og skal þá viðkomandi sýslunefnd sjá um, að fjallskil séu framkvæmd á eyðilöndum. Kostnaður við þau skiptist þannig, að eigendur bera ½, hreppar þeir, er fjárvon eiga í löndunum ¼ og ríkið ¼. Búnaðarfélag Íslands úrskurðar kostnaðarreikninga.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[42. gr.]**[1] Fjallskilum í afréttum og öðrum sumarbeitarhögum skal jafnað niður á fjallskilaskylda aðila í hlutfalli við tölu fjallskilaskylds búpenings. Heimilt er þó að leggja hluta fjallskilakostnaðar á landverð jarða að frádregnu verði ræktaðs lands og hlunninda, enda séu um það ákvæði í fjallskilasamþykkt.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[43. gr.]**[1] Hver fjallskiladeild ritar gerðabók og færir sérstakt bókhald. Skal fjallskilareikningur endurskoðaður á sama hátt og sveitarsjóðsreikningur.

□ Fjallskil skulu innt af hendi í vinnu, eftir því sem þörf krefur og við verður komið, ella goldin í peningum eftir mati sveitarstjórnar.

□ Þeim kostnaði fjallskilasjóðs, sem ekki verður inntur af hendi með skylduvinnu og óvissar tekjur sjóðsins hrökkva ekki fyrir, er heimilt að jafna niður eftir fyrirmælum [42.][1] gr.

□ Fjallskilagjöld má taka lögtaki.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[44. gr.]**[1] Nú vanrækir maður án lögmætra ástæðna að inna fjallskil af hendi, og skal hann þá, eftir ákvörðun hreppsnefndar eða bæjarstjórnar, auk greiðslu fyrir fjallskilin, eins og þau eru metin, gjalda sekt í fjallskilasjóð, allt að helmingi af matsverði fjallskilanna.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[45. gr.]**[1] Þyki einhverjum sér gerð of mikil fjallskil, getur hann kært til hreppsnefndar eða bæjarstjórnar, er úrskurðar kæruna. Úrskurði hreppsnefndar má skjóta til sýslunefndar. Enginn getur með því að kæra skotið sér undan að inna af hendi þau fjallskil, er honum voru gerð.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[46. gr.]**[1] Sveitarstjórn getur ákveðið, að sérstakir

kostnaðarliðir, sem af fjallskilum stafa, greiðist úr sveitarsjóði.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[47. gr.]**[1] Í fjallskilasamþykkt skulu vera ákvæði, er tryggja eins vel og verða má, að göngur fari fram samtímis í löndum, er saman liggja og ekki eru aðgreind frá öðrum með girðingum, vötnum eða fjallgörðum.

□ Nú verður ágangur fjár frá einu sveitarfélagi í annað eða frá einu fjallskilaumdæmi í annað, og getur þá sá, er fyrir verulegum ágangi verður, krafið hinn aðilann um gjald fyrir, eða að hann sendi menn í göngur, eftir því sem hæfilegt þykir miðað við gangnakostnað og usla í högum. Rétt er, að um þetta séu nánari ákvæði í fjallskilasamþykkt.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[48. gr.]**[1] Sýslunefnd ákveður í fjallskilasamþykkt, hvar aðalréttir og aukaréttir skuli vera í fjallskilaumdæmi, að fengnum tillögum sveitarstjórna. Þar skal og tiltekið á sama hátt, hvaða leitarsvæði skuli gengin til hverrar réttar og hvaða daga göngur skuli gerðar á hverjum stað. Gangnadögum má þó breyta fyrir eitt haust í senn með samþykki sýslunefndar, enda sé þess gætt, ef göngum er flýtt eða frestað, að breytingin nái til þeirra leitarsvæða, er saman liggja.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[49. gr.]**[1] Sveitarstjórn eða fjallskilastjórn ber að sjá um, að til sé á hverjum réttarstað hæfilega stór fjárrétt og nægilegt dilkrými við hverja rétt, svo og að réttinni sé vel við haldið.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[50. gr.]**[1] Þegar byggja þarf rétt, er landeiganda skylt að leggja til land undir hana, þó ekki tún eða engi.

□ Metnar skulu landeiganda bætur fyrir jarðrask í sambandi við nýbyggingu réttar eða endurbætur, og rétt á ábúandi á árlegu uslagjaldi fyrir átroðning vegna réttarhalds.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[51. gr.]**[1] Nú er ákveðið að reisa eða endurbyggja almenningsrétt, og skal þá, ef ekki er öðruvísi ákveðið með samkomulagi aðila, kostnaður við bygginguna greiddur úr fjallskilasjóði viðkomandi fjallskiladeildar eða deilda. Heimilt er sveitarstjórn að jafna sérstaklega niður á fjallskilaskylda aðila gjaldi í fjallskilasjóð vegna réttarbyggingar, sbr. [42.][1] gr. og [46.][1] gr. Viðhald réttar greiðist með sama hætti.

□ Nánari ákvæði má setja í fjallskilasamþykkt.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

VI. kafli. Um hreinsun heimalanda eftir réttir.

■ **[52. gr.]**[1] Hreppsnefnd skal sjá um, að eftir réttir á haustum séu öll heimalönd rækilega smöluð samtímis, svo oft sem þurfa þykir, og að afbæjarfé komist til réttra eigenda.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[53. gr.]**[1] Skyldur er hver bóndi eða landráðandi að hirða fé það, sem finnst í heimalandi hans, eftir að fjallgöngum er lokið. Í fjallskilasamþykkt skal kveðið nánar á um skil afbæjarfjár.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

VII. kafli. Um eftirleitir og öræfaleitir o. fl.

■ **[54. gr.]**[1] Eftirleitir skal gera á afrétt, ef líklegt er, að þar leynist fé. Skal í fjallskilasamþykkt kveða nánar á um eftirleitir.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[55. gr.]**[1] Nú liggja öræfi, þar sem fjárvon kann að vera, að afréttum eða öðrum sumargöngulöndum, og skal þá sýslunefnd eða nefndir hlutast til um, að þau séu leituð að minnsta kosti einu sinni á hausti.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[56. gr.]**[1] Í fjallskilasamþykkt má heimila sveitarstjórn að láta lóga fé á hausti, er finnst í öræfaleitum.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[57. gr.]**[1] Nú verður vart fjár í ógöngum, og er þeim þá skylt, er sér, að tilkynna það oddvita viðkomandi sveitarfélags. Skal hann þá leitast við að fá færa menn til að bjarga fénu, ef fært þykir. Sé björgun óframkvæmanleg eða of hættuleg að dómi björgunarmanns eða aðstæður það örðugar, að tvöfalt verð fjárins hrökkvi ekki fyrir björgunarkostnaði, er skylt að skjóta féð, sé það unnt. Takist björgun kinda úr slíkum ógöngum, greiðir eigandi kindar hálft verð hennar fyrir björgun, en sveitarsjóður, þar sem eigandi er heimilisfastur, hinn hluta kostnaðar. Náist kind eða kindur hins vegar ekki lifandi, skal sýslusjóður, þar sem björgunartilraun var gerð, bera kostnað vegna tilraunarinnar, enda samþykki sýslumaður reikninga.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

VIII. kafli. Um meðferð ómerkinga og óskilafjár.

■ **[58. gr.]**[1] Hver sá, sem fjallskil innir af höndum, hvort heldur við smölun afrétta eða heimalanda, skal leitast við að handsama, svo fljótt sem verða má, ómerkinga, sem vart kann að verða, og auðkenna þá, ef þeir fylgja móður.

□ Nú koma ómerkingar eða annað óskilafé til réttar, og skal þá draga það í sérstakan dilk, þar sem menn eiga kost á að leiða mæður til ómerkinga og sanna eignarrétt sinn á öðru óskilafé.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[59. gr.]**[1] Ómerkingum og óskilafé, sem kemur fyrir í skilaréttum og ekki finnast eigendur að, skal þegar lógað í sláturhúsi, og sér hreppstjóri um, að svo sé gert. Áður en slíku fé er lógað, skal skrifa nákvæma lýsingu á því, þar sem getið sé marks og annarra einkenna, er eigendur gætu helgað sér það eftir.

□ Óskilafé, sem fram kemur eftir réttir og ekki finnast eigendur að, eða ekki kemst til eigenda vegna fjarlægðar, skal fara með á sama hátt.

□ Allt óskilafé, sem fargað er, skal lagt inn á reikning, þannig að greiða megi út verð hverrar kindar, ef eigandi finnst.

□ Annan óskilapening, svo sem hross og nautgripi, skal hreppstjóri selja á opinberu uppboði með 12 vikna innlausnarfresti. Nánari ákvæði má setja í fjallskilasamþykkt.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[60. gr.]**[1] Fyrir árslok skulu hreppstjórar birta í Lögbirtingablaði tilkynningu um förgun óskilafjár, hver í sínum hreppi, eða um sölu, ef um óskilahross eða nautgripi er að ræða. Skal í tilkynningu greint mark og auðkenni hverrar skepnu, eftir því sem kostur er, og skorað á rétta eigendur að gefa sig fram og sanna rétt sinn innan tiltekins tíma.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[61. gr.]**[1] Af sláturverði ómerkinga og annars

1969 Nr. 42 12. maí

óskilafjár og andvirði seldra hrossa og nautgripa greiðist áfallinn kostnaður. Eftirstöðvar andvirðis greiðast eiganda, ef hann sannar eignarrétt sinn innan tiltekins tíma, ella í fjallskilasjóð eða sjóði þeirra fjallskiladeilda, þar sem óskilapeningurinn kom fyrir.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[62. gr.]**[1] Nánari fyrirmæli um meðferð og förgun ómerkinga og annars óskilapenings má setja í fjallskilasamþykkt.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

IX. kafli. Um mörk og markaskrár.

■ **[63. gr.]**[1][2] Fjármörk eru: eyrnamörk, hornamörk og brennimörk. Hver fjáreigandi er skyldur að hafa glöggt eyrnamark á fé sínu. Lömb skulu mörkuð, þau er til næst, fyrir lok tólftu viku sumars. Skylt er hverjum fjáreiganda að hafa hreppsmerki á fé sínu, brennimark á vinstra horni, ef fé er hyrnt, en ella plötu í vinstra eyra, með sömu stöfum og hreppsbrennimarkið. Þó má í fjallskilasamþykkt veita undanþágu frá þessu ákvæði, þar sem fjársamgöngur eru litlar og fé er ekki rekið til afrétta.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.* [2] *Rg. 421/1978.*

■ **[64. gr.]**[1] Sauðfé og annan búpening skal draga eftir mörkum. Markið helgar markeiganda kind, nema sannist, að annar eigi. Enginn má draga sér kind, sem eigi ber hans rétta mark. Ef kind er með brennimarki eða hornamarki annars manns en þess, sem eyrnamarkið á, skal sá talinn eigandi, sem á brennimarkið eða hornamarkið, og skal hann þá, ef eigandi eyrnamarksins krefst, gera grein fyrir, hvernig hann er að henni kominn. Kind, sem hefur eyrnamark eins, brennimark annars og hornamark hins þriðja, skal talin eign þess, er brennimarkið á. Þó skal hann, ef krafizt er, gera grein fyrir, hvernig hann hefur eignazt kindina. Enginn má nota mark annars manns, nema leyfi hans komi til.

□ Um hrossamörk og skil á hrossum skulu, þar sem ástæða þykir til, vera sérákvæði í fjallskilasamþykkt.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[65. gr.]**[1] Mörk ganga að erfðum. Gefa má mark svo og selja. Taka má upp nýtt mark, gerðarmark, enda hafi eigi annar maður í því héraði eða hinum næstu sams konar mark eða svo svipað, að hætt sé við misdrætti.

□ Í fjallskilasamþykkt má ákveða, hvers konar mörk megi taka upp, svo og banna tiltekin mörk, ef mikil soramörk eru.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[66. gr.]**[1] Skylt er markeiganda að tilkynna mark sitt til prentunar í markaskrá fjallskilaumdæmisins. Mark sem hvorki er prentað í gildandi markaskrá né heldur auglýst í Lögbirtingablaði, sbr. [69.][1] gr., skal talið niður fallið, og er þá öðrum heimilt að taka það upp. Þó skal sá, er áður átti mark, eiga forgangsrétt til marksins, ef hann tekur það upp innan 8 ára.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[67. gr.]**[1] Nú tilkynna tveir eða fleiri fjáreigendur sama mark til prentunar í markaskrá, og skal þá erfðamark að öðru jöfnu ganga fyrir kaupamarki eða gerðarmarki. Aðfluttur maður skal breyta marki sínu, þótt erfðamark sé, ef sammerkt á eða námerkt í sama afréttarfélagi.

□ Nú á maður kaupamark eða gjafamark, en annar sams konar gerðarmark, og skal þá sá af bregða, er gerðarmark á, en ef báðir eiga erfðamark, skal sá hafa, er á það markið, sem lengur hefur gengið í erfð.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

1969 Nr. 42 12. maí

■ **[68. gr.]**[1] Stjórn hvers fjallskilaumdæmis skal sjá um prentun á markaskrá fyrir umdæmið. Markaskrár skulu prentaðar samtímis um land allt, og eigi sjaldnar en 8. hvert ár. Skal hin fyrsta samtíma prentun fara fram tveimur árum eftir að lög þessi taka gildi. Skal hver markeigandi koma marki sínu eða mörkum í viðkomandi markaskrá og borga fyrir, eftir því sem stjórn fjallskilaumdæmis ákveður.

□ Stjórn fjallskilaumdæmis felur ákveðnum manni, markaverði, umsjón með mörkum og gerð markaskrár. Skal markavörður annast söfnun marka og sjá um útgáfu markaskrár. Skulu markaverðir samliggjandi fjallskilaumdæma hafa samráð um markaskrár til þess að forðast sammerkingar.

□ Stjórnir fjallskilaumdæma geta sameinazt um útgáfu markaskrár, þar sem það þykir henta.

□ Í fjallskilasamþykkt ber að setja nánari ákvæði um gerð og útgáfu markaskrár. Þar má einnig setja fyrirmæli um ráðstafanir til þess að koma í veg fyrir sammerkingar.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

■ **[69. gr.]**[1] Eigendaskipti að marki skulu tilkynnt markaverði, er birtir um það tilkynningu í Lögbirtingablaði á kostnað hins nýja eiganda. Sama gildir, ef maður flyzt milli fjallskilaumdæma eða tekur upp nýtt mark. Geri markavörður ekki athugasemdir við markið, skal hann þegar senda tilkynningu um það til sveitarstjórna í nálægum sveitarfélögum innan sýslu og utan.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.*

X. kafli. Ýmis ákvæði.

■ **[70. gr.]**[1] Brot gegn ákvæðum laga þessara, reglugerða og samþykkta, sem settar verða samkvæmt þeim, varða sektum...[2] og skal fara með mál út af þeim að hætti opinberra mála.

[1] *L. 43/1976, 4. gr.* [2] *L. 10/1983, 35. gr. (vísað er til 73. gr. l. 42/1969, en ljóst er, að átt er við 70. gr.).*

Lög um Stofnlánadeild landbúnaðarins, landnám, ræktun og byggingar í sveitum.

1971 Nr. 45 16. apríl

[I. kafli. Um Stofnlánadeild landbúnaðarins.

■ **1. gr.** Stofnlánadeild landbúnaðarins er deild í Búnaðarbanka Íslands. Um samband Stofnlánadeildarinnar við aðrar deildir bankans fer eftir lögum um Búnaðarbanka Íslands og ákvæðum þessara laga.

□ Hlutverk Stofnlánadeildar landbúnaðarins er að efla framleiðslu og framleiðni í íslenzkum landbúnaði og treysta byggð í sveitum landsins. Hún veitir fjármagn til framkvæmda á sveitabýlum og til þjónustufyrirtækja landbúnaðarins, svo sem nánar er tilgreint í lögum þessum.

□ Landbúnaðarráðherra hefur yfirstjórn þeirra mála, er lög þessi taka til.

■ **2. gr.** Stjórn Búnaðarbanka Íslands hefur á hendi stjórn Stofnlánadeildar. Þegar bankaráð tekur til meðferðar og ákvörðunar málefni Stofnlánadeildar eða Byggingastofnunar landbúnaðarins, skulu fulltrúi frá Stéttarsambandi bænda og fulltrúi frá Búnaðarfélagi Íslands taka sæti í bankaráði Búnaðarbanka Íslands sem fullgildir bankaráðsmenn. Fulltrúar þessir og varamenn þeirra skulu tilnefndir til fjögurra ára í senn, í fyrsta sinn gildir sú tilnefning til 31. desember 1976.

■ **3. gr.** Bankaráð skal ráða deildinni forstöðumann og ákveður starfssvið hans með erindisbréfi. Forstöðumaður gerir tillögur til bankastjórnar um lánveitingar deildarinnar samkvæmt reglum, sem settar verða samkvæmt lögum þessum.

□ Verði ágreiningur um einstakar lánveitingar milli bankastjórnar og forstöðumanns, getur forstöðumaður skotið þeim ágreiningi til bankaráðs til endanlegrar ákvörðunar.

■ **4. gr.** [Tekjur deildarinnar eru:

1. Árlegt framlag ríkissjóðs er nemi 250 þúsund krónum.

2. Gjald á söluvörur og þjónustu landbúnaðarins, er hér segir:

a. ½% á söluvörur í alifugla- og svínarækt, fiskeldi, fiskrækt, land- og veiðileigu.

b. 1% á annað sem gjaldskylt er.

Gjald þetta skal ákvarða og innheimta á sama hátt og búnaðarmálasjóðsgjald.

3. Gjald á óniðurgreitt heildsöluverð landbúnaðarvara, er nemi 1%. Gjald á vörur, sem ekki eru verðlagðar af sexmannanefnd, skal miða við áætlað heildsöluverð. Heimilt er landbúnaðarráðherra að ákveða endurgreiðslu þessa gjalds eða niðurfellingu þess við útflutning afurða, sem ekki njóta útflutningsbóta úr ríkissjóði eða þegar útflutningsbætur hrökkva ekki lengur til. Sölusamtök framleiðenda og aðrir seljendur á heildsölustigi skulu standa skil á gjöldunum. Gjald þetta nær til allra sömu vörutegunda og gjald skv. 2. tl. þessarar greinar.

Innheimta skal sama gjald af innfluttum kartöflum og tekið er af kartöflum framleiddum innanlands.

4. Jöfnunargjald 1%, er skal reikna og innheimta á sama hátt og segir í 3. tl.

5. Árlegt framlag ríkissjóðs, er nemi jafnhárri fjárhæð og nemur samanlögðum tekjum skv. 2. og 3. lið þessarar greinar.

6. Vaxtatekjur.

□ Framleiðsluráð landbúnaðarins annast innheimtu á gjöldum skv. 2., 3. og 4. tl. þessarar greinar og skal innheimta og álagning gjaldanna fara fram samkvæmt nánari ákvæðum í reglugerð.][1)]

[1)] *L. 41/1982, 1. gr.*

■ **5. gr.** Stofnlánadeildin veitir lán til eftirtalinna verkefna:

1. Til jarðakaupa.

2. ...[1)]

3. Til ræktunar, útihúsa, vatnsveitna og varmaveitna og annarra mannvirkja, er varða landbúnað, þar með talin ylrækt, loðdýrarækt og lax- og silungseldi.

4. Til vinnslustöðva landbúnaðarafurða.

5. Til heykögglaverksmiðja og heyþurrkunarstöðva, viðgerðarverkstæða fyrir landbúnaðarvélar og annarra verkstæða, er veita þjónustu fyrir viðkomandi sveitir; til bústofnskaupa, búvéla og þungavinnuvéla búnaðar- og ræktunarsambanda.

[1)] *L. 60/1978, 2. gr.*

■ **6. gr.** Stjórn Stofnlánadeildar setur henni útlánareglur, sem landbúnaðarráðherra staðfestir. Þær skulu miða að því, að fjárfestingarlán til landbúnaðarins og þjónustufyrirtækja hans stuðli að þeirri þróun, sem æskilegust er fyrir atvinnuveginn og þjóðarbúið í heild.

□ Lánareglur deildarinnar skulu miðaðar við það, að bændur, sem hafa minna en verðlagsgrundvallarbú, en hafa möguleika til að ná aukinni hagkvæmni með stækkun búanna, njóti hagkvæmustu lánakjara til umbóta á jörðum sínum, að því marki, að náð sé bústærð, sem svarar einu og hálfu verðlagsgrundvallarbúi, eins og það er á hverjum tíma.

□ Þegar um viðurkenndan félagsbúskap er að ræða, nýtur hver aðili að búinu lánaréttinda sem sjálfstæður bóndi.

□ Nú hefur bóndi stærra bú en sem svarar einu og hálfu verðlagsgrundvallarbúi, eða sækir um lán til framkvæmda, sem svara til stærra bús, og er þá heimilt að skipta lánum til viðkomandi framkvæmda þannig, að hluti þeirra sé með öðrum kjörum eða lægri hundraðshluti verði veittur út á framkvæmdina.

□ Upphæð lána má að jafnaði vera allt að 60% kostnaðarverðs, eins og meðalkostnaður sambærilegra framkvæmda er talinn ár hvert. Heimilt er þó, ef sérstaklega stendur á, að veita hærri lán, eða allt að 70%, ef ástæða þykir til að örva ákveðna framleiðslugrein á einstökum landssvæðum eða aðrar ástæður mæla sérstaklega með auknum stuðningi við viðkomandi framkvæmdir.

□ ...[1)]

□ Njóti framkvæmdir framlags samkvæmt jarðræktarlögum, lækkar lánsupphæðin sem svarar framlaginu.

□ Um ákvörðun lána skal stjórn deildarinnar hafa hliðsjón af því, hve mikil önnur veðlán hvíla á eigninni, og skal eigi veita lán, ef ástæða er til að ætla, að búrekstur á jörðinni fái ekki staðið undir auknum lánum, og ekki heldur þegar um er að ræða framkvæmdir á býlum, sem eru innan þéttbýlismarka, ef fyrirsjáanlegt þykir, að ekki verði þar um framtíðarbúrekstur að ræða.

□ Lán til húsa er heimilt að veita í áföngum, eftir að hús eru fokheld.

[1)] *L. 60/1978, 3. gr.*

■ **7. gr.** Lán má veita gegn þessum tryggingum:

1. Gegn veði í fasteign, enda hvíli eigi veðskuldir á henni til annarra en Stofnlánadeildarinnar eða annarra opinberra sjóða á undan veðrétti þeim, sem Stofnlánadeildin fær. Ef umbætur þær, sem lán eru veitt til, eru gerðar á fasteign þeirri sjálfri, sem veðsett er, skal heimilt að telja verð umbótanna til viðbótar verðgildi eignarinnar óbættrar.

2. Gegn veði í þeim húsum, sem lánað er til, ásamt tilheyrandi lóð og lóðaréttindum, ef þau eru byggð fyrir sjálfstæðan rekstur, svo sem sláturhús, mjólkurvinnslustöðvar, verkstæði o. þ. h.

3. Gegn veði í þeim vélum, sem keyptar eru.

4. Gegn veði í tilteknum flokki eða flokkum búfjár, þrátt fyrir ákvæði 4. gr. laga um veð frá 4. nóvember 1887.

□ Tryggingar þær, sem taldar eru undir 1. tölulið, skulu fullgildar einar saman, ef um er að ræða lán til jarðakaupa, ræktunar eða byggingar íbúðarhúsa, peningshúsa og geymsluhúsa á lögbýlum, en ef um er að ræða lán til verksmiðja, véla, gróðurhúsa og bústofnsauka, skulu þau veð, sem látin eru til tryggingar samkv. 2.– 4. tölulið, styrkt með fasteignaveði eða ábyrgð hrepps eða sýslufélags, ef nauðsynlegt þykir.

□ Hús og vélar eru því aðeins fullgilt veð fyrir lánum úr

Stofnlánadeild, að vátryggð séu í vátryggingarstofnun, sem deildin tekur gilda.

■ **8. gr.** [Lánstími skal vera 5—25 ár, eftir því til hvers lánað er.

□ Lán til nýrra bygginga og ræktunar mega vera til allt að 25 ára, svo og til þeirra framkvæmda sem varanlegar teljast, en til vélakaupa, girðinga, bústofnskaupa og annars þess, sem ekki á að tryggja langa endingu, eigi nema 5—12 ár. Skal nánar kveðið á í reglugerð, hve langur lánstími má vera til hverrar tegundar lána.

□ Heimilt er, að lán til húsbygginga séu höfð afborgunarlaus fyrstu 2 árin, þegar sérstaklega stendur á.

□ Lánin skulu endurgreidd með jöfnum ársgreiðslum, nema lántaki vilji greiða þau hraðar.][1)]

[1)] *L. 60/1978, 4. gr.*

■ **9. gr.** Ríkisstjórnin ákveður, að fengnu áliti stjórnar Seðlabanka Íslands og stjórnar Stofnlánadeildarinnar, vexti af lánum deildarinnar, sbr. lög nr. 4 1960, um efnahagsmál. Vextir af lánum til byggingar íbúðarhúsa skulu þó að minnsta kosti vera ½% lægri en af almennum lánum deildarinnar.

□ Heimilt er að hafa mismunandi háa vexti af lánum til sömu framkvæmdar, sbr. ákvæði 6. gr. Þá er heimilt að ákveða vexti af lánum til vinnslustöðva, verkstæða og annarra slíkra framkvæmda hærri en af almennum lánum.

■ **10. gr.** Heimilt er Búnaðarbanka Íslands vegna Stofnlánadeildar landbúnaðarins, að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar, að taka lán í samræmi við ákvörðun Alþingis í framkvæmdaáætlun hverju sinni.

□ Eigi er Stofnlánadeild landbúnaðarins heimilt að endurlána erlent lánsfé nema með gengisákvæði. Sama máli gegnir um verðtryggt innlent lánsfé, enda gangi slík lán til vinnslustöðva, vélakaupa og bygginga, sem reistar eru til sameiginlegra þarfa bændasamtakanna.

■ **11. gr.** Ríkissjóður ábyrgist allar skuldbindingar Stofnlánadeildar landbúnaðarins og greiðir þær, ef eignir og tekjur hennar hrökkva ekki til.

■ **12. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 60/1978, 5. gr.*

■ **13. gr.** Heimilt er að telja lán eða eftirstöðvar láns úr Stofnlánadeild landbúnaðarins fallnar í gjalddaga án uppsagnar:

1. Þegar áskilið árgjald er ekki greitt á réttum gjalddaga.
2. Við eigendaskipti að veði fyrir láni, ef deildinni hefur ekki verið tilkynnt um eigendaskiptin.
3. Ef veðið gengur svo úr sér eða rýrnar að gildi, að lánið er ekki lengur tryggt að dómi deildarinnar.
4. Ef lögð er niður landbúnaðarframleiðsla eða störf fyrir landbúnaðinn á eignum þeim, sem veðsettar eru deildinni.

■ **14. gr.** Þegar lán er komið í gjalddaga, hefur Stofnlánadeild landbúnaðarins heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð, án undanfarandi dóms, sáttar eða fjárnáms samkvæmt ákvæðum í lögum um lögræði, nr. 95 5. júní 1947, 39. gr., eða láta leggja deildinni það út til eignar, ef þörf krefur.

■ **15. gr.** Ef veð er selt á nauðungaruppboði eða við gjaldþrotaskipti, ber uppboðshaldara að geta þess í uppboðsgerðinni, að eignin sé veðsett Stofnlánadeild landbúnaðarins, og skal stjórn hennar gert aðvart svo tímanlega, að hún geti látið fulltrúa sinn vera við uppboðið.

■ **16. gr.** Stofnlánadeild landbúnaðarins er undanþegin öllum sköttum til ríkis og sveitarfélaga.

■ **17. gr.** Stofnlánadeild landbúnaðarins greiðir Lífeyrissjóði bænda til ársloka 1985 fé til lífeyrisgreiðslna samkv. 17. gr. og 18. gr. laga um Lífeyrissjóð bænda,[1)] er nemur 37,5% árlegra lífeyrisgreiðslna.

□ Einnig greiðir deildin Lífeyrissjóði bænda framlag samkvæmt 6. gr. þeirra laga í eitt ár í senn, ef árlegar tekjur sjóðsins hrökkva ekki fyrir árlegum útgjöldum hans, enda á Stofnlánadeildin rétt á lánum, er nemi 25% af árlegum iðgjöldum og framlögum í sjóðinn fyrstu 15 starfsár hans.

[1)] *Sjá l. 101/1970, sbr. l. 35/1972, l. 67/1974, l. 3/1977, l. 84/1980.*

■ **18. gr.** Setja má með reglugerð[1)] nánari ákvæði um starfsemi Stofnlánadeildarinnar, m. a. um tilhögun á innheimtu álags á landbúnaðarvörur samkvæmt 4. gr., enda brjóti sú reglugerð ekki í bága við nein ákvæði í lögum.][2)]

[1)] *Rg. 627/1982 (um innheimtu gjalda til Stofnlánadeildar landbúnaðarins.* [2)] *L. 68/1973, §1. Fyrirsögnin var svohljóðandi: „Í stað I. og II. kafla laganna, 1.—24. gr., komi nýr kafli, sem verði I. kafli og orðist svo:". Samkvæmt framansögðu falla brott greinanúmerin 19—24, svo og kaflaheitið II. kafli.*

III. kafli. Um stjórn landnámsmála.

■ **25. gr.** Landnámsstjórn er skipuð 5 mönnum, er kosnir séu hlutfallskosningu af sameinuðu Alþingi til 4 ára í senn. Varamenn skulu kosnir á sama hátt. Landbúnaðarráðherra skipar formann landnámsstjórnar úr hópi þeirra, sem kosnir eru.

□ Landnámsstjórn ræður framkvæmdastjóra, með samþykki landbúnaðarráðherra, er nefnist landnámsstjóri. Hann skal hafa háskólapróf í búfræði. Stofnun sú, er landnámsstjórn og landnámsstjóri veita forstöðu, nefnist Landnám ríkisins. Landnámsstjórn ræður annað fastráðið starfsfólk. Launakjör skulu ákveðin í kjarasamningum opinberra starfsmanna.

■ **26. gr.** Landnámsstjóri annast framkvæmdir og dagleg störf, samkvæmt lögum þessum. Hann undirbýr tillögur og áætlanir um framkvæmdir á vegum landnámsstjórnar. Einnig skal hann hafa yfirumsjón með framkvæmdum, sem landnámsstjórn hefur ákveðið.

■ **27. gr.** [Jarðanefndir samkvæmt jarðalögum skulu vera landnámsstjórn og landnámsstjóra til aðstoðar og ráðuneytis innan hverrar sýslu um framkvæmd þessara laga.][1)]

[1)] *L. 60/1978, 6. gr.*

IV. kafli. Um verksvið Landnáms ríkisins.

■ **28. gr.** Verkefni Landnáms ríkisins eru m. a.:

a. Skipulagning byggðar í sveitum landsins.
b. Að halda jarðaskrá yfir allar jarðir.
c. Að sjá um framkvæmdir í byggðahverfum.
d. Að annast eða fylgjast með:

1. Ábúð, sölu og leigu lögbýlisjarða.
2. Félagsræktun.
3. Stofnun nýbýla, endurbyggingu og sameiningu jarða.
4. Stofnun grænfóðurverksmiðja.
5. Úthlutun ríkisframlaga til landbúnaðarins samkvæmt þessum lögum.

■ **29. gr.** Landnámsstjóri skal, eftir því sem við verður komið láta gera uppdrætti af sveitum landsins, þar sem

fram komi landamerki einstakra jarða og flokkun lands þeirra eftir notagildi til ræktunar og beitar.

□ Hann skal gera tillögur um skipulag byggðarinnar og leita umsagnar viðkomandi hreppsnefnda, [jarðanefnda,][1] Búnaðarfélags Íslands og Byggingastofnunar landbúnaðarins. Sé þar leitazt við að meta afkomuöryggi og framtíðarmöguleika þeirra jarða, sem fyrir eru í sveitinni, og sveitarfélagsins í heild og þá um leið, hvort ná megi meiri hagkvæmni með samruna jarða, endurbyggingu eyðijarða, stofnun nýbýla eða með því að stuðla að félagsræktun til afnota fyrir fleiri eða færri býli.

[1] *L. 60/1978, 7. gr.*

V. kafli. Um byggðahverfi.

■ **30. gr.** Byggðahverfi nefnast í lögum þessum minnst þrjú býli, sem reist eru á landi í eigu ríkisins eða bæjar- og sveitarfélaga.

■ **31. gr.** Byggðahverfi þau, sem þegar hefur verið stofnað til eða stofnuð kunna að verða, skulu falla undir þá skipulagningu, sem 29. gr. gerir ráð fyrir, og fer um framkvæmdir í byggðahverfum svo sem fram er tekið í lögum þessum.

■ **32. gr.** Býli, sem reist kunna að verða í byggðahverfum, skulu leigð, áður en framkvæmdir hefjast. Landnámsstjórn skal samþykkja ábúanda og gefa út byggingarbréf, þegar viðkomandi býli er byggingarhæft samkvæmt ábúðarlögum, nr. 36 29. marz 1961.[1]

[1] *Nú l. 64/1976.*

■ **33. gr.** Bóndi, sem fær ábúð á jörð í byggðahverfi, samkvæmt 32. gr., skal í byrjun gera áætlun um röð framkvæmda í samráði við Landnám ríkisins og Byggingastofnun landbúnaðarins.

■ **34. gr.** Landnámsstjórn er skylt að fylgjast með því, hversu vel jarðir í byggðahverfum eru setnar og hversu lög og reglur eru haldnar. Vanræki ábúandi skyldur sínar, getur hann fyrirgert rétti sínum til leigu og ábúðar á býlinu og landnámsstjórn vikið honum þaðan.

■ **35. gr.** Ef ábúandi jarðar í byggðahverfi missir rétt sinn til leigu og ábúðar samkvæmt 34. gr., eða vegna vanefnda á ábúðarlögum, svo að útbyggingu varðar, skal Stofnlánadeild landbúnaðarins taka við býlinu og greiða fráfarandi það, sem hann hefur í það lagt, samkvæmt mati dómkvaddra manna.

■ **36. gr.** Nú losnar býli í byggðahverfi úr ábúð samkvæmt því, er segir í 35. gr., eða á annan hátt, og skal þá landnámsstjórn taka ákvörðun um, hvort býlið skuli að nýju byggt eða sameinað öðrum býlum í byggðahverfinu.

■ **37. gr.** Heimilt er Landnámi ríkisins að rækta eða láta rækta land, sem það hefur umráð yfir, ef ástæða þykir til að dómi landnámsstjórnar.

VI. kafli. Um nýbýli utan byggðahverfa.

■ **38. gr.** Nýbýli kallast í lögum þessum hvert það nýtt býli, sem stofnað er til almennrar búvöruframleiðslu, ylræktar, garðræktar eða fiskræktar, eða til smáiðnaðar og þjónustu, sem tengd er landbúnaði.

■ **39. gr.** Umsóknir um stofnun nýbýla skulu sendar landnámsstjóra ásamt þeim gögnum, sem krafizt er. Skal þar koma fram, að umsækjandi hafi tryggt sér umráðarétt yfir landi, svo sem við á. Ef um er að ræða býli, sem stofna skal til venjulegrar búvöruframleiðslu, skal að jafnaði miðað við, að ræktanlegt land sé eigi minna en 100 ha. Þó er landnámsstjórn heimilt að víkja frá þessari landstærð, ef í staðinn koma t. d. beitilönd eða hlunnindi til lands og sjávar. Stofnun býlisins skal og því aðeins heimiluð, að þar með sé ekki raskað búrekstrargrundvelli nálægra jarða að mati landnámsstjórnar. Um landstærð við stofnun nýbýla af öðru tagi, sbr. 38. gr., skal fara eftir reglum, er landnámsstjórn setur. Umsóknum skulu fylgja meðmæli viðkomandi sveitarstjórnar og [jarðanefndar].[1]

□ Landnámsstjóri leggur umsóknir fyrir landnámsstjórn.

[1] *L. 60/1978, 8. gr.*

■ **40. gr.** Þegar landnámsstjórn hefur samþykkt stofnun nýbýlis, skal stofnandi gera áætlun um röð framkvæmda, og geta þá nýbýlin notið framlaga og fyrirgreiðslu, eins og nánar er greint í lögum þessum, eftir því sem framkvæmdum miðar áfram.

□ Verði vanefndir af hálfu þeirra, er framlaga njóta til nýbýla, svo sem ef mannvirki eða býlin öll eru notuð til starfsemi, sem óskyld er landbúnaði, getur landnámsstjórn krafizt endurgreiðslu á ríkisframlögum með 7% vöxtum frá greiðsludegi.

■ **41. gr.** Nýbýli, sem stofnuð eru samkvæmt lögum þessum, sbr. 38. og 39. gr., og byggð úr landi einstaklinga, njóta því aðeins réttinda, að allt land býlanna sé laust úr veðböndum og að stofnendur hafi annaðhvort eignarumráð eða erfðafestu á landinu.

VII. kafli. Um ábúð, sameiningu jarða, endurbyggingu eyðijarða og ráðstafanir til að koma í veg fyrir, að góðar bújarðir fari í eyði.

■ **42. gr.** Landnámsstjórn lætur árlega gera jarðaskrá fyrir allt landið og fylgist þannig með ábúð allra lögbýlisjarða. Eigendum eða ábúendum jarða, sbr. skilgreiningu ábúðarlaga, nr. 36/1961, 1., 2. og 3. gr.,[1] ber að láta í té upplýsingar, er landnámsstjórn óskar eftir, varðandi ábúendur og jörðina sjálfa, svo að unnt sé að gera þær athuganir, sem þurfa þykir, áður en jörð er seld eða breytingar verða á ábúð.

□ Landnámsstjórn setur reglur um öflun gagna, og er ráðunautum, oddvitum og öðrum, sem til er leitað, skylt að gefa upplýsingar.

[1] *Nú l. 64/1976.*

■ **43. gr.** Ef lögbýlisjörð er í eyði tvö ár eða meira, telst hún eyðijörð, enda þótt nágrannar eða aðrir nytji jörðina til slægna og beitar, nema þeir eigi þar lögheimili.

■ **44. gr.** Samþykki landnámsstjórnar þarf til þess, að eyðijörð, sem endurbyggð er, geti notið framlaga og lána samkvæmt lögum þessum.

□ Sveitarstjórnum ber að fullvissa sig um, áður en tekin er afstaða til forkaupsréttar, hvort landnámsstjórn hefur fjallað um málið.

□ Umsóknir um endurbyggingu eyðijarðar sendist til landnámsstjórnar.

■ **45. gr.** Nú losnar jörð úr ábúð, og skal þá landnámsstjórn í samráði við ráðunauta Búnaðarfélags Íslands og viðkomandi sveitarstjórn meta, hvort hún hafi þau búrekstrarskilyrði, að æskilegt sé, að hún byggist að nýju, eða rétt sé að veita aðstoð í því skyni, að hún verði sameinuð nágrannajörð eða hlutar úr henni sameinaðir nágrannajörðum.

□ Heimilt er landnámsstjórn að veita sérstök framlög

til þess að tryggja ábúð jarða í þeim tilvikum, að hætta sé á, að þær leggist í eyði, enda séu þar framtíðarskilyrði til búrekstrar eða búseta á þeim að öðru leyti þýðingarmikil fyrir byggðina.

□ Ákvarðanir um það, er að framan greinir, skal taka í samræmi við ákvæði 29. gr.

□ Landnámsstjórn ber að taka afstöðu til erinda og ábendinga, er grein þessa varða, svo fljótt sem ástæður leyfa og einnig að hafa frumkvæði að því að bjóða þá fyrirgreiðslu, sem heimiluð er í lögum þessum.

■ **46. gr.** Heimilt er landnámsstjórn með samþykki landbúnaðarráðherra að kaupa einstakar jarðir eða jarðarhluta, þar með talin eyðibýli, ef hún telur það nauðsynlegt til þess að koma betra skipulagi á byggðina og tryggja ábúð jarða. Þessa heimild skal þó því aðeins nota, að öll stjórnin sé sammála, enda verði gert ráð fyrir, að jarðir séu auglýstar til sölu og ábúðar og seldar aftur einstaklingum eða sveitarfélögum á kostnaðarverði.

■ **47. gr.** Áður en landnámsstjórn tekur ákvörðun um fyrirgreiðslu og framlög til viðfangsefna í þessum kafla, skal landnámsstjóri leggja fyrir stjórnina tillögur um, í hvaða formi aðstoð skuli veitt í hverju tilviki, að svo miklu leyti sem ekki er tekið fram í þessum lögum, enda hafi viðkomandi aðilar veitt allar upplýsingar, er landnámsstjóri hefur óskað eftir.

■ **48. gr.** Þegar Landnám ríkisins eða ræktunarsambönd taka að sér ræktunarframkvæmdir, svo sem framræslu, jarðvinnslu eða frágang ræktunar, eiga þessar stofnanir forgangsrétt til þeirra framlaga, er greidd verða út á umbæturnar samkvæmt þessum lögum.

VIII. kafli. Um félagsbúskap og félagsræktun.

■ **49. gr.** Nú stofna tveir eða fleiri bændur til félagsbúskapar á eignar- eða ábýlisjörð, einni eða fleiri. Njóta þeir þá sömu réttinda og um nýbýli sé að ræða, samkv. VI. kafla laga þessara, enda hafi þeir búskap að aðalatvinnu og umráð á landi, sem landnámsstjóri metur að við hæfi sé fyrir félagsbúið. Aðilar skulu gera með sér samning, og eftir að landnámsstjórn hefur viðurkennt hann, skal samningnum þinglýst.

■ **50. gr.** Nú stofna nokkrir bændur til félagsræktunar, eða samtök þeirra, og nýtur þá ræktunin sama stuðnings og ræktun á einstökum jörðum, sbr. 61. gr. tölulið 4.[1] Í samningi um félagsræktun skulu vera skýr ákvæði um afnotarétt lands og ræktunar, eignarrétt eða leiguskilmála, og skiptingu kostnaðar. Landnámsstjórn setur nánari reglur um efni það, sem um ræðir í þessum kafla.

[1] *Umræddur töluliður var felldur brott með l. 79/1972.*

IX. kafli. Um endurræktun og ræktun einærra fóðurjurta.

■ **51.—52. gr.** ...[1]

[1] *L. 79/1972, 25. gr.*

X. kafli. Um varmaveitu á sveitabýlum, notkun jarðhita til heyþurrkunar, grænfóðurverksmiðjur o. fl.

■ **53. gr.** Landnámsstjórn er heimilt að veita framlag til varmaveitu á sveitabæjum, enda bendi undirbúningsrannsóknir og kostnaðaráætlun til, að fjárfesting í þessu skyni sé hagkvæm. Eigi skal þó veita framlög til býla, sem hafa aðstöðu til að tengjast varmaveitum í þéttbýli með sömu kjörum og aðrir innan viðkomandi svæðis.

■ **54. gr.** Heimilt er að veita framlög til sveitabýla til að hagnýta jarðvarma til heyþurrkunar, hvort sem er úr eigin orkulindum eða samveitum. Landnámsstjórn ákveður í hverju tilviki upphæð framlaga innan þeirra marka, er lögin heimila.

■ **55. gr.** Landnámsstjórn skal í samráði við Búnaðarfélag Íslands láta gera áætlun, eins fljótt og við verður komið, um hversu margar grænfóðurverksmiðjur sé eðlilegt að stofna í landinu, og gera tillögur um staðarval.

□ Áætlun þessi skal lögð fyrir landbúnaðarráðherra, sem tekur endanlega ákvörðun um stofnun og staðarval, svo og um skipun stjórnar. Hver verksmiðja, sem stofnuð er á vegum Landnáms ríkisins, skal hafa þriggja manna stjórn. Tveir skulu vera úr heimabyggð, en landnámsstjóri eða fulltrúi hans þriðji maður og sé hann formaður.

■ **56. gr.** Eftir að ákveðið er að koma upp grænfóðurverksmiðju samkvæmt 55. gr., lætur landnámsstjóri gera framkvæmda- og kostnaðaráætlanir og leggur þær fyrir landnámsstjórn.

□ Landnámsstjóri hefur umsjón með framkvæmdum.

■ **57. gr.** Þegar grænfóðurverksmiðja er fullgerð og tilbúin að hefja vinnslu, tekur viðkomandi stjórn við verksmiðjunni, ræður starfsfólk og hefur umsjón með rekstrinum. Skrifstofa Landnáms ríkisins aðstoðar við bókhald og annast uppgjör reikninga.

■ **58. gr.** Hver grænfóðurverksmiðja skal rekin sem sjálfstætt fyrirtæki og að því stefnt, að reksturinn standi undir öllum kostnaði, þar á meðal afskriftum og vöxtum af fjármagnskostnaði, og að framleiðslan verði samkeppnisfær um verð og gæði miðað við annað fóður.

■ **59. gr.** Heimilt er, eftir nánari ákvörðun landnámsstjórnar og að fengnu samþykki landbúnaðarráðherra, að greiða stofnframlög til grænfóðurverksmiðja, sem byggðar eru af félagssamtökum bænda, enda falli slíkar verksmiðjur undir ákvæði 1. málsgr. 55. gr.

■ **60. gr.** Grænfóðurverksmiðjur þær, sem nú þegar hafa verið stofnsettar, falla undir lög þessi.

XI. kafli. Um fjárhagsaðstoð Landnáms ríkisins og ríkisframlög.

■ **61. gr.** Landnám ríkisins veitir framlög til framkvæmda, sem taldar eru í þessari grein:

1. Til byggingar nýrra íbúðarhúsa á lögbýlisjörðum utan þéttbýlis, smábýla, garðyrkjubýla og enn fremur til endurbygginga á eldri íbúðarhúsum.

Á hvert íbúðarhús má veita í eitt skipti allt að kr. 120 000,00 og 10% af sannanlegum kostnaði við endurbyggingu íbúðarhúss, þó aldrei yfir kr. 120 000,00.

2. Til sameiningar jarða, endurbyggingar eyðijarða og til að koma í veg fyrir, að góðar bújarðir fari í eyði, eru veitt framlög eftir nánari ákvörðun landnámsstjórnar.

3. Til byggingar á gróðurhúsum á garðyrkjubýlum allt að kr. 120,00 á fermetra í gróðurhúsum og enn fremur til endurnýjunar á gróðurhúsum, sem eru eldri en 15 ára.

4. ...[1]

5. Til varmaveitu á sveitabæjum og til heyþurrkunar eftir ákvörðun landnámsstjórnar.

6. Til grænfóðurverksmiðja, svo sem fé er veitt í fjárlögum til Landnámsins í þessu skyni.

[1] *L. 79/1972, 25. gr.*

1971 Nr. 45 16. apríl

■ **62. gr.** Til þeirra viðfangsefna, sem talin eru í 61. gr., svo og rekstrarkostnaðar Landnáms ríkisins skal veita fé á fjárlögum. Landnámsstjórn skal gera áætlun um framlög þessi. Á árinu 1972 leggur ríkissjóður fram eigi minni fjárhæð en 52,3 milljónir króna, þar af ekki minna en 7,5 milljónir króna til grænfóðurverksmiðja.

□ Heimilt er landnámsstjóra, í samráði við landbúnaðarráðherra, að flytja upphæðir á milli liða, eftir verkefnum.

XII. kafli. Um Byggingastofnun landbúnaðarins.

■ **63. gr.** [Stofnunin ber heitið Byggingastofnun landbúnaðarins og starfar undir stjórn Stofnlánadeildar landbúnaðarins.][1)]

[1)] *L. 41/1982, 2. gr.*

■ **64. gr.** Landbúnaðarráðherra skipar ráðgjafanefnd Byggingastofnunar landbúnaðarins. Nefndin skal vera stofnuninni til ráðuneytis um val verkefna.

■ **65. gr.** Í nefndinni skulu vera: Forstöðumaður Byggingastofnunar landbúnaðarins, sem er formaður, dýralæknir, nautgriparæktarráðunautur og maður með bútæknimenntun.

■ **66. gr.** Heimilt er nefndinni með samþykki landbúnaðarráðherra að ráða sérfræðinga til rannsókna, sem nefndin telur nauðsynlegar.

□ Kostnaður við byggingarannsóknir nefndarinnar greiðist úr ríkissjóði, eftir því sem fé er veitt til þess á fjárlögum.

■ **67. gr.** Verkefni Byggingastofnunar landbúnaðarins eru:

a. Að samþykkja uppdrætti af þeim mannvirkjum, sem lán eru veitt til úr Stofnlánadeild landbúnaðarins eða öðrum opinberum sjóðum, sem stofnaðir kunna að verða að tilhlutan ríkisins og veita lán til mannvirkja í sveitum. Skal það vera skilyrði fyrir slíkum lánum, að forstöðumaður samþykki uppdrætti.

b. Að gefa út upplýsingarit með almennum leiðbeiningum um byggingar og fyrirkomulag þeirra.

c. Að sjá bændum fyrir hentugum teikningum af mannvirkjum og húsum til sveita.

d. Að fylgjast með innlendum og erlendum nýjungum í húsagerð, rannsaka þær og gera tilraunir með það, er til framfara mætti verða í gerð og notkun húsa.

e. Að vinna í samráði við Landnám ríkisins að skipulagi skv. 28. grein.

f. Að gera áætlanir og skipulagsuppdrætti fyrir byggingar í sveitum og gefa ráðleggingar um fjárfestingu.

g. Að setja byggingafulltrúum erindisbréf í samráði við viðkomandi sýslunefndir samkvæmt lögum nr. 108 frá 31. des. 1945.[1)]

[1)] *Sjá 5. gr. l. 108/1945, sbr. l. 26/1948, 3. gr. Sjá 37. gr. l. 54/1978.*

■ **68. gr.** [Byggingastofnun landbúnaðarins er heimilt að selja þjónustu sína á sanngjörnu verði samkvæmt ákvörðun stjórnar Stofnlánadeildar landbúnaðarins.

□ Því fé, sem fæst fyrir selda þjónustu, er stjórn deildarinnar heimilt að ráðstafa að hluta í sjóð, sem hafi það verkefni að styrkja nýjungar í gerð gripahúsa. Styrkveitingar skulu háðar samþykki forstöðumanns byggingastofnunarinnar. Að öðru leyti gangi það upp í rekstur Byggingastofnunar landbúnaðarins.][1)]

[1)] *L. 41/1982, 3. gr.*

■ **69. gr.** [Stjórn Stofnlánadeildar landbúnaðarins ræður forstöðumann Byggingastofnunar landbúnaðarins og skal hann vera arkitekt eða með sambærilega menntun. 1971 Nr. 45 16. apríl

□ Hann skal annast rekstur stofnunarinnar eftir nánari ákvörðun stjórnar Stofnlánadeildar landbúnaðarins, að höfðu samráði við landnámsstjórn.][1)]

[1)] *L. 41/1982, 4. gr.*

■ **70. gr.** Kostnaður af rekstri stofnunarinnar greiðist af Stofnlánadeild landbúnaðarins.

XIII. kafli. Um viðhaldsskyldu o. fl.

■ **71. gr.** Landnámsstjórn skal halda spjaldskrá yfir öll býli, er njóta framlaga samkvæmt lögum þessum, þar sem tilgreindar eru sem nákvæmastar upplýsingar um hvert býli, svo sem um áfurkræf framlög, lán úr Stofnlánadeild landbúnaðarins og annað, er máli skiptir.

□ Þá ber landnámsstjórn að gera yfirlitsskýrslu, eftir því sem ástæða er til og eigi sjaldnar en á 5 ára fresti.

■ **72. gr.** Skylt er hverjum þeim, sem fengið hefur lán úr Stofnlánadeild, að halda vel við byggingum þeim, sem hann hefur fengið lán til. Byggingafulltrúar skulu fylgjast með viðhaldi bygginga, eftir því sem við verður komið, og tilkynna stjórn deildarinnar, ef því er að einhverju leyti ábótavant. Getur þá stjórnin gert viðeigandi ráðstafanir.

XIV. kafli. Ýmis ákvæði.

■ **73. gr.** Landbúnaðarráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði, er nauðsynleg þykja um framkvæmd þessara laga.[1)]

[1)] *Rg. 25/1950 (um framkv. laga um landnám, nýbyggðir og endurbyggingar í sveitum).*

■ **74. gr.** Um endurskoðun Stofnlánadeildar landbúnaðarins, starfsskýrslur o. fl. fer eins og mælt er fyrir um í lögum nr. 115 9. okt. 1941, um Búnaðarbanka Íslands.[1)]

[1)] *Nú l. 28/1976 og l. 34/1979.*

■ **75. gr.** Ríkisendurskoðunin endurskoðar reikninga Landnáms ríkisins. Reikningar skulu sendir landbúnaðarráðherra og lagðir fyrir landbúnaðarnefndir Alþingis ár hvert.

■ **76. gr. Ákvæði til bráðabirgða:** Heimilt er Landnámi ríkisins að greiða á árinu 1972 framlög samkvæmt lögum þessum vegna framkvæmda, sem teknar eru út á árinu 1971.

■ [**Ákvæði til bráðabirgða.** Lög nr. 45 frá 16. apríl 1971 skulu endurskoðuð í heild og skal endurskoðun þeirra lokið fyrir árslok 1984.][1)]

[1)] *L. 41/1982.*

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa nokkrar jarðir og afnotarétt jarða í Ölfusi. 1940 Nr. 104 14. maí

■ **1. gr.** Til að undirbúa stofnun nýbýla eða nýbýlahverfa er ríkisstjórninni heimilt að kaupa:

a. Jarðirnar Hvamm og Kirkjuferju með hjáleigu, eða hluta úr þessum jörðum.

b. Afnotarétt af jörðinni Hvoli í Ölfushreppi eða hluta úr henni.

■ **2. gr.** Ef ekki semst við eigendur um kaupverðið, er ríkisstjórninni heimilt að taka eignarnámi jarðir þær og afnotaréttindi, er um getur í 1. gr. Eignarnámið skal framkvæmt samkvæmt lögum nr. 61 14. nóv. 1917.[1)]

[1)] *Nú l. 11/1973.*

1982 Lög um búnaðarmálasjóð.

Nr. 40 7. maí

■ **1. gr.** Greiða skal gjald af vöru- og leigusölu í landbúnaði og rennur það í sjóð, er nefnist búnaðarmálasjóður. Gjald þetta, er nefnist hér búnaðarmálasjóðsgjald, skal reiknast í hlutfalli af því verði, sem framleiðendum er greitt á hverjum tíma. Tekjur sjóðsins skulu ár hvert skiptast að jöfnu milli búnaðarsambandanna annars vegar og Stéttarsambands bænda hins vegar, er hvort fyrir sig ráðstafar sínum hluta til nauðsynjamála bændastéttarinnar vegna verkefna þeirra, er þau hafa með höndum. Búnaðarfélag Íslands skiptir milli búnaðarsambandanna því fé, er fellur í hlut þeirra, með hliðsjón af áætluðu framleiðslumagni héraðanna af gjaldskyldum vörum og leigu.

■ **2. gr.** Vöru- og leigusala í landbúnaði skiptist í tvo gjaldflokka.

□ Af afurðum þessara búgreina skal greiða 0,25% gjald:

a. Alifugla- og svínarækt.

b. Fiskeldi, fiskrækt, veiðileigu og leigu á landi til annarra nota en búrekstrar.

□ Af afurðum annarra búgreina en áður eru nefndar skal greiða 0,50% gjald, þ. á m.:

a. Nautgripaafurðum.

b. Sauðfjárafurðum.

c. Garð- og gróðurhúsaafurðum hvers konar.

d. Loðdýraafurðum.

e. Afurðum hrossa.

f. Með reglugerð skal ákveða, eftir því sem ástæða þykir til, gjald af sölu lífgripa, skógarafurðum, hlunnindum og annarri leigu hvers konar söluvöru í landbúnaði.

■ **3. gr.** Búnaðarmálasjóðsgjald það, er um ræðir í 1. gr., greiðist af þeim, sem kaupa eða taka við vörunum frá framleiðendum sem milliliður að smásöludreifingu, og kemur til lækkunar á verði því, sem framleiðendum er ætlað. Þeir framleiðendur, sem selja vöru sína án milliliða til neytenda eða til smásöluaðila, skulu standa skil á gjaldinu. Aldrei má hækka verð vöru eða leigu vegna gjaldsins.

□ Skylt er viðskiptaaðilum og framleiðendum, sem greiðsluskyldir eru hverju sinni fyrir gjaldi þessu, að gefa innheimtuaðila skýrslu um móttekið vörumagn og verð fyrir þær til framleiðenda, svo sem reglugerð mælir fyrir um.

□ Ráðherra setur nánari ákvæði í reglugerð[1] um innheimtu, útreikning, gjalddaga þessa gjalds og önnur atriði, er lög þessi varða, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands, Stéttarsambands bænda og Framleiðsluráðs landbúnaðarins, sem annast innheimtu gjaldsins.

□ Gjald þetta má taka lögtaki.

[1] *Rg. 631/1982.*

■ **4. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. maí 1982. Frá þeim tíma eru felld úr gildi lög nr. 38 frá 15. febr. 1945 um stofnun búnaðarmálasjóðs og breytingar á þeim lögum.

1966 Lög um Framleiðnisjóð landbúnaðarins.

Nr. 89 17. des.

■ **1. gr.** Stofna skal sjóð, er nefnist Framleiðnisjóður landbúnaðarins. Hlutverk sjóðsins skal vera það að veita styrki og lán til framleiðniaukningar og hagræðingar í landbúnaði og atvinnurekstrar á bújörðum. Má jöfnum höndum styrkja rannsóknir og framkvæmdir, er miða að lækkun framleiðslu- og dreifingarkostnaðar, svo og framkvæmdir, er stefna að því að samræma landbúnaðarframleiðsluna þörfum þjóðfélagsins miðað við markaðsaðstæður innan lands og utan á hverjum tíma.

1966 Nr. 89 17. des.

□ Lán og styrki úr sjóðnum má meðal annars veita til einstakra bænda, vinnslustöðva, ræktunarsambanda og vísindastofnana. Við styrkveitingar til einstakra bænda skal að öðru jöfnu taka tillit til efnahags þeirra.

■ **2. gr.** [Stjórn Framleiðnisjóðs skal skipuð 5 mönnum, er landbúnaðarráðherra skipar til 4 ára í senn. Skal einn vera skipaður eftir tilnefningu Búnaðarfélags Íslands, einn eftir tilnefningu Stéttarsambands bænda, einn eftir tilnefningu stjórnar Búnaðarbanka Íslands og einn eftir tilnefningu stjórnar Framkvæmdastofnunar ríkisins. Ráðherra skipar formann án tilnefningar.][1]

[1] *L. 77/1972, 1. gr.*

■ **3. gr.** Stjórn Framleiðnisjóðs úthlutar lánum og styrkjum úr sjóðnum. ...[1]

□ Um hver áramót skal stjórn Framleiðnisjóðs láta landbúnaðarráðherra í té skýrslu yfir störf sín og fjárveitingar úr sjóðnum á liðnu ári. Jafnframt skal sjóðsstjórnin senda landbúnaðarráðherra til athugunar fjárhagsáætlun sjóðsins fyrir komandi ár og greinargerð um þau meginverkefni, er að kalla.

□ Við afgreiðslu þeirra mála, sem falla undir verksvið Framleiðnisjóðs, er stjórninni heimilt að leita aðstoðar opinberra stofnana og hvers þess aðila, sem hefur sérþekkingu til að bera á þeim málum.

[1] *L. 13/1971, 1. gr.*

■ **4. gr.** Stofnframlag ríkissjóðs til Framleiðnisjóðs skal vera 50 millj. krónur.

□ Af stofnframlaginu greiðast 20 millj. krónur á árinu 1966 og skal stjórn Framleiðnisjóðs ráðstafa þeirri fjárhæð, að fengnum tillögum Framleiðsluráðs landbúnaðarins, til vinnslustöðva landbúnaðarins vegna endurbóta, sem gerðar hafa verið á árinu 1966. Eftirstöðvarnar, 30 millj. krónur, skulu greiðast með jöfnum árlegum greiðslum á árunum 1967—1969.

[□ Á árunum 1972—1976 skulu greiddar úr ríkissjóði til framleiðnisjóðs kr. 50 milljónir, kr. 10 milljónir hvert ár.][1]

[1] *L. 13/1971, 2. gr.*

■ **5. gr.** Búnaðarbanki Íslands hefur umsjón með Framleiðnisjóði, sér um bókhald hans og rekstur, eftir nánara samkomulagi við sjóðsstjórnina.

□ Framleiðnisjóður er undanþeginn öllum opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnast. Allar skuldbindingar, sem gefnar eru út af sjóðnum og í nafni hans, skulu undanþegnar stimpilgjaldi og þinglýsingargjöldum.

□ Nú er fasteign seld á nauðungaruppboði eða við gjaldþrotaskipti, og ber þá uppboðshaldara að rannsaka, hvort eignin sé veðsett Framleiðnisjóði, og geta þess í uppboðsgerðinni. Ef svo reynist, skal sjóðnum gert viðvart svo tímanlega, að hægt sé að mæta eða láta mæta við uppboðið.

□ Stjórn sjóðsins semur um þóknun til Búnaðarbankans fyrir störf hans í þágu sjóðsins.

■ **6. gr.** Um endurskoðun og bókhald Framleiðni-

1966 Nr. 89 17. des.

sjóðs fer eftir lögum nr. 115 7. nóvember 1941, um Búnaðarbanka Íslands,[1] og reglugerð hans.

□ Ársreikningar sjóðsins skulu að lokinni endurskoðun lagðir fyrir stjórn hans til staðfestingar.

□ Reikningar Framleiðnisjóðs skulu árlega birtir í Stjórnartíðindunum.

[1] *Nú l. 28/1976 og 34/1979.*

■ **7. gr.** Stjórn Framleiðnisjóðs ákveður vexti af lánum og önnur lánskjör, að höfðu samráði við Seðlabanka Íslands.

1972 Nr. 79 29. maí

Jarðræktarlög.

I. kafli. Um stjórn ræktunarmála.

■ **1. gr.** Landbúnaðarráðuneytið (Landbúnaðarráðherra) hefur á hendi æðstu stjórn allra ræktunarmála.

■ **2. gr.** Búnaðarfélag Íslands, sem stjórnað er af 3 manna stjórn, sem kosin er af Búnaðarþingi, hefur á hendi umsjón með framkvæmd þeirra ræktunarmála, sem ríkisframlag er veitt til samkvæmt lögum þessum, enda sé skipulag þess og starfsreglur í samræmi við ákvæði laganna. Um kosningarétt og kjörgengi til Búnaðarþings, tölu fulltrúa, kjördæmaskipun og kosningafyrirkomulag innan hvers kjördæmis fer eins og fyrir er mælt í lögum Búnaðarfélags Íslands.

■ **3. gr.** Störf þau, sem Búnaðarfélagi Íslands eru falin með lögum þessum, annast búnaðarmálastjóri með aðstoð jarðræktarráðunauta félagsins, héraðsráðunauta og trúnaðarmanna Búnaðarfélags Íslands undir yfirstjórn félagsstjórnarinnar.

■ **4. gr.** Héraðsráðunautar í jarðrækt og bútækni skulu vera svo margir sem nauðsyn krefur, að dómi Búnaðarfélags Íslands, enda samþykki landbúnaðarráðherra tölu þeirra og starfssvæði. Með sama skilorði er tveim eða fleiri búnaðarsamböndum heimilt að ráða til sín ráðunauta til sameiginlegra starfa.

□ Heimilt er að fela sama manni að gegna ráðunautarstarfi bæði við jarðrækt og búfjárrækt, enda fær hann þá greidd laun að jöfnu frá hvorri búgrein. Héraðsráðunautar (í jarðrækt eða búfjárrækt) skulu vera framkvæmdastjórar búnaðarsambandanna og hafa á hendi leiðbeiningar og eftirlit með ræktunarframkvæmdum, hver á sínu sambandssvæði í þeim greinum, er lög þessi ná yfir. Héraðsráðunautar skulu árlega skila starfsskýrslum.

□ Stjórnir búnaðarsambandanna skulu semja starfsáætlun fyrir komandi ár. Áætlanir þessar ásamt starfsskýrslum héraðsráðunautanna skulu hafa borizt Búnaðarfélagi Íslands fyrir 1. febrúar ár hvert til umsagnar og staðfestingar.

□ Í Vestmannaeyjum og Grímsey er heimilt að ráða sérstaka trúnaðarmenn, og í þeim búnaðarsamböndum, þar sem héraðsráðunautar, að dómi Búnaðarfélags Íslands, komast ekki yfir verkefni sín, svo sem úttekt jarðabóta, skal heimilt að ráða aðstoðarmenn, enda samþykki landbúnaðarráðherra tölu þeirra og launakjör að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands.

■ **5. gr.** Kostnaður við framkvæmd laga þessara greiðist úr ríkissjóði, eftir reikningi, er landbúnaðarráðherra samþykkir.

□ Ríkissjóður greiðir búnaðarsamböndunum 65% af launum héraðsráðunauta, aðstoðarmanna og trúnaðarmanna. Hluti ríkissjóðs í launum héraðsráðunauta fer eftir kjarasamningum opinberra starfsmanna. Ríkissjóður greiðir allt að 65% af ferðakostnaði héraðsráðunauta samkvæmt ákvörðun landbúnaðarráðuneytisins, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands.

1972 Nr. 79 29. maí

■ **6. gr.** Í hverjum hreppi eða bæjarfélagi skal vera eitt búnaðarfélag. Heimilt er þó, að búnaðarfélag nái yfir stærra svæði en einn hrepp, enn fremur, að tvö búnaðarfélög séu í sama hreppi eða einstakir menn séu í búnaðarfélagi annars hrepps, ef sérstakar landfræðilegar ástæður eru fyrir hendi, enda samþykki stjórn Búnaðarfélags Íslands slík frávik.

□ Hreppabúnaðarfélögum er skylt að vera í búnaðarsambandi viðkomandi héraðs.

□ Stjórnum búnaðarfélaga skal skylt að halda skýrslur og reikninga eftir því, sem stjórn Búnaðarfélags Íslands ákveður. Samrit af skýrslum þessum og reikningum skal senda til búnaðarsambandanna. Búnaðarsamböndin skulu árlega senda Búnaðarfélagi Íslands skýrslur um jarðræktarframkvæmdir innan síns umdæmis ásamt afriti af reikningum sínum.

□ Á meðan framlag ríkisins samkv. lögum þessum er ekki greitt sama ár og úttekt fer fram, greiðist það í þeirri röð, sem úttektarskýrslur berast, að því tilskildu, að kvittanir fyrir fyrra árs framlagi hafi borizt Búnaðarfélagi Íslands.

□ Hver sá, er njóta vill ríkisframlags samkvæmt lögum þessum, skal vera félagsmaður í búnaðarfélagi byggðarlagsins.

■ **7. gr.** Ákvæði laga þessara um ríkisframlag til jarðræktar og húsabóta ná til:

1. Allra jarðeigna í landinu, er teljast lögbýli samkvæmt skilgreiningu ábúðarlaga nr. 36 29. marz 1961, I. kafla, 1. gr.,[1] að undanskildum þeim jörðum og jarðahlutum, er liggja innan skipulagssvæða kaupstaða, kauptúna, sjávar- og sveitaþorpa.

2. Nýbýla, sem stofnuð eru samkvæmt lögum um Stofnlánadeild landbúnaðarins, landnám, ræktun og byggingar í sveitum frá 16. apríl 1971.

3. Allra ræktunarlóða í kaupstöðum, kauptúnum, sjávar- og sveitaþorpum, sem liggja utan takmarka skipulags byggingarlóða.

4. Félagsbundinna ræktunarframkvæmda, sem gerðar eru í þeim tilgangi að koma á fót eða efla sjálfstæðan búrekstur í sveit og við sjó, þar með talin bú, er bæjarfélög reka vegna nauðsynja bæjarins.

[1] *Nú l. 64/1976, I. kafli, 1. gr.*

■ **8. gr.** Ræktað land í lögum þessum telst: Tún, matjurtagarðar, akrar og véltæk og framræst áveituengi, sem liggja utan skipulagssvæða byggingarlóða í kaupstöðum, kauptúnum og sjávar- og sveitaþorpum.

□ Nú þykir nauðsynlegt að láta af hendi ræktað land til almennra þarfa, og skal þá ávallt leita umsagnar héraðsráðunautar, en að henni fenginni skal málið lagt fyrir bæjar- eða sveitarstjórn til fullnaðarúrskurðar.

■ **9. gr.** Vegagerð og línulagnir um ræktað og ræktanlegt land skulu háðar þessum takmörkunum:

1. Þegar vegir eða línur eru lagðar um ræktað land, skal þess ávallt gætt að skerða ræktunina sem minnst og að verkið valdi eigi öðrum óþægindum við notkun landsins en þeim, er ekki verður hjá komizt, og skal þá ávallt leita álits héraðsráðunautar hér um.

2. Vega- og línustæði um ræktanlegt land séu valin

þannig og þess gætt við lagningu, að það torveldi sem minnst framræslu landsins og notkun til ræktunar. Að öðru jöfnu skal þess ávallt gætt, að skurðir með vegum geti komið að sem beztum notum við þurrkun landsins. Skal, þar sem svo stendur á, undirbúningi verksins hagað í samráði við ráðunaut Búnaðarfélags Íslands eða héraðsráðunaut.

Þegar raflínur eða símalínur eru lagðar í jörð á ræktuðu eða ræktanlegu landi, skal línueigandi hafa samráð við ræktunarráðunaut og umráðamann lands um það, hvar línan er lögð, svo að staðsetning hennar geti verið sem haganlegust. Þegar línan hefur verið lögð, skal eigandi hennar láta merkja legu hennar ofanjarðar og afhenda oddvita eða sveitarstjóra uppdrátt af línustæðinu og upplýsingar um, hvernig það hefur verið merkt. Uppdrátturinn skal vera í tveimur eintökum, og heldur oddviti eða sveitarstjóri öðru, en afhendir umráðamanni lands hitt eintakið. Hafi þetta ekki verið gert, er eigi skylt að bæta línueiganda tjón, er verða kann á línu vegna ræktunarframkvæmda síðar. Þegar ræktunarframkvæmdir standa fyrir dyrum í landi, þar sem raflínur eða símalínur liggja í jörð, skal umráðamaður lands snúa sér til ræktunarráðunautar, sem athugi á kortinu afstöðu til línanna, hvort hætta sé á, að ræktunarframkvæmdir kunni að koma of nærri línum og skemma þær, og ef svo er, skal hann tilkynna það línueiganda, strax og framkvæmd er áætluð. Skal línueigandi þá senda fulltrúa til að athuga alla aðstöðu á staðnum, eins fljótt og unnt er, og hafa samráð við ræktunarráðunaut og umráðamann lands um ráðstafanir til þess að komast hjá tjóni á línunni. Skal línueigandi bera eðlilegan kostnað við þær ráðstafanir. Náist ekki samkomulag um ráðstafanir eða kostnað við þær, sker gerðardómur úr. Reynist nauðsynlegt, að dómi héraðsráðunautar eða ráðunautar Búnaðarfélags Íslands, að breyta, dýpka eða gera nýtt vegræsi vegna framræslu lands, skal kostnaður sá, er af því leiðir, greiddur af vegagerðaraðila (ríki, sýslu eða einstaklingi) að ¾ hlutum.

3. Vegagerðaraðilar og aðrir, sem standa fyrir mannvirkjagerð, skulu haga framkvæmdum sínum þannig, að gróðri eða ræktanlegu landi sé ekki spillt að óþörfu og að af framkvæmdum stafi eigi eyðingarhætta af völdum jarðrasks, landbrots eða því um líku. Enn fremur skal lagfæra yfirborð landsins og dreifa grasfræi og áburði í sár þau, er myndast vegna framkvæmdanna, og skila landinu fullgræddu. Náist eigi samkomulag milli hlutaðeigandi aðila um framangreind atriði, sker gerðardómur, skipaður þremur mönnum, úr ágreiningi. Sé einn tilnefndur af Búnaðarfélagi Íslands, annar af hlutaðeigandi ráðuneyti, en oddamann tilnefnir sýslumaður í þeirri sýslu, þar sem ágreiningur hefur orðið.

II. kafli. [Um ríkisframlag til jarðræktar, húsabóta og hagræðingar.][1)]

[1)] *L. 43/1979, 1. gr.*

■ **10. gr.** [Til framkvæmda þeirra í jarðrækt og húsabótum, sem taldar eru í þessari grein, skal greiða framlag úr ríkissjóði sem hér segir, enda hafi Búnaðarfélag Íslands og Stofnlánadeild landbúnaðarins komið sér saman um stærðarmörk framkvæmdanna í sambandi við lán og styrkveitingar svo og að samræmis sé gætt við búrekstraráætlun fyrir viðkomandi jörð, þegar gerðar eru.][1)]

I. Framræsla vegna tún-, akur-, engja- og hagaræktar.

a. Vélgrafnir skurðir og plægðir hagaskurðir, 70% kostnaðar við gröft, dýpkun og sprengingu berghafta úr skurðunum. Ákvæðisvinna skal viðhöfð, þar sem því verður við komið. Ríkisframlag skal miða við ákvæðisvinnutaxta hvers ræktunarsvæðis, sé hann fyrir hendi. Annars úrskurðar Búnaðarfélag Íslands reikninga.

Héraðsráðunautar skulu leita eftir óskum bænda um framræsluframkvæmdir og fyrir 1. maí ár hvert senda stjórn Búnaðarfélags Íslands sundurliðaðar pantanir og áætlanir, hver fyrir sitt starfssvæði, um þá framræslu, er þeir telja æskilega á hverri jörð næstu fimm árin. Búnaðarfélag Íslands gerir síðan heildaráætlun til næstu fimm ára um, hversu mikið skuli grafa á hverju ræktunarsvæði. Þá skulu héraðsráðunautar árlega fyrir 1. maí senda Búnaðarfélagi Íslands endurskoðaðar áætlanir fyrir næsta ár. Búnaðarfélag Íslands lætur síðan framkvæma nauðsynlegar mælingar og annan undirbúning, sem þarf til að bjóða verkið út. Jarðræktarráðunautar þess hafa umsjón með þessum áætlunum og skera úr um vafaatriði. Þegar endurskoðaðar áætlanir hvers árs liggja fyrir, samþykktar af stjórn Búnaðarfélags Íslands, skulu framræsluframkvæmdir á hverju ræktunarsvæði boðnar út. Skulu útboð fara fram fyrir 15. marz ár hvert.

Búnaðarfélag Íslands gerir útboðin fyrir hönd þeirra samtaka, sem sjá um skurðgröft fyrir bændur á hverju ræktunarsvæði, og ákveður ásamt fulltrúa viðkomandi ræktunarsvæðis, hvaða tilboðum skuli tekið og hvaða tryggingar verktaki skuli setja.

Ræktunarsambönd geta jafnt og aðrir aðilar boðið í skurðgröft, hvar sem er á landinu. Ekki er skylt að bjóða út skurðgröft á þeim svæðum, þar sem ræktunarsamböndin sjálf annast framræslu, enda ákveði Búnaðarfélag Íslands taxta þeirra hverju sinni fyrir fram, eftir að útboð hafa farið fram. Berist engin tilboð eða óaðgengileg í skurðgröft á einhverju ræktunarsvæði, skal stjórn Búnaðarfélags Íslands útvega gröfu til að annast þau verkefni. Jarðræktarráðunautar Búnaðarfélags Íslands hafa eftirlit með framkvæmdum. Bændur, sem láta aðra en samþykkta verktaka grafa á jörðum sínum, fá aðeins hálft framlag á skurðina. Á ræktunarsvæðum, þar sem kostnaður við skurðgröft vegna óhagstæðrar aðstöðu er meira en 25% hærri en meðalkostnaður á landinu, en telst þó nauðsynleg framkvæmd, er landbúnaðarráðherra heimilt, eftir tillögu Búnaðarfélags Íslands, að hækka ríkisframlagið svo, að hlutur bóndans verði eigi hærri en meðalkostnaður.

b. Handgrafnir skurðir, þar sem og þegar vélgrefti verður ekki við komið, kr. 40,00 pr. m^3.

c. Plógræsi skulu boðin út á sama hátt og vélgrafnir skurðir, og skal framlag á þau vera 75% af kostnaði.

d. Kílræsi, framlag á þau skal vera kr. 600,00 pr. ha.

e. Lokræsi með plaströrum og viðeigandi útbúnaði, kr. 50,00 pr. m.

f. Önnur ræsi (hnaus-, viðar- og grjótræsi), kr. 35,00 pr. m.

g. Greiddur verði ⅓ kostnaðar við flóðgarða og ⅔ kostnaðar við byggingu flóðgátta, vatnsbrúa og flóð-

varnargarða, enda sé framkvæmdin samþykkt af Búnaðarfélagi Íslands.

II. Jarðrækt.

a. Túnrækt á þurrkuðu mýrlendi, kr. 14 000,00 pr. ha.

b. Túnrækt á þurrlendi, kr. 10 000,00 pr. ha.

c. Endurvinnsla túna vegna kals eða annarra skemmda, kr. 8000,00 pr. ha.

d. Vinnsla lands vegna grænfóður- eða kornræktar, kr. 5000,00 pr. ha.

e. Hagarækt, kr. 3000,00 pr. ha.

f. Þar sem erfitt er um ræktunarland, er heimilt að greiða 30% aukaframlag á túnrækt á félagsgrundvelli, enda samþykki viðkomandi búnaðarsamband og Búnaðarfélag Íslands framkvæmdina.

III. Grjótnám úr ræktunarlandi, þar sem grjót er ekki seljanlegt, kr. 65,00 pr. m^3.

IV. Girðingar um ræktunarlönd og heimahaga, fullgildar með föstum horn- og hliðstólpum, kr. 10,00 pr. m.

V. Áburðargeymslur. Áburðarhús alsteypt og áburðarkjallarar, kr. 350,00 pr. m^3.

VI. Hey-, garðávaxta- og verkfærageymslur.

a. Þurrheyshlöður úr varanlegu efni, kr. 60,00 pr. m^3.

b. Votheyshlöður úr varanlegu efni, kr. 200,00 pr. m^3.

c. Garðávaxtageymslur steyptar með þaki úr varanlegu efni, kr. 130,00 pr. m^3.

d. Verkfærageymslur úr varanlegu efni, kr. 200,00 pr. m^2.

e. Súgþurrkunarkerfi í þurrheyshlöðu með blásara og fastri aflvél miðað við gólffllöt í hlöðu, kr. 550,00 pr. m^2.

f. Súgþurrkunarkerfi með föstum blásara, kr. 300,00 pr. m^2.

g. Súgþurrkunarkerfi án blásara, kr. 200,00 pr. m^2.

VII. Vatnsveitur til heimilis- og búsþarfar.

Helmingur kostnaðar við vatnsupptöku, þar með talin borun eftir vatni, vatnsgeymar og leiðsla frá vatnsbóli að bæjarvegg. Framlag þetta greiðist því aðeins, að við framkvæmdir sé farið eftir áætlun, sem Búnaðarfélag Íslands lætur gera eða samþykkir.

VIII. Til kölkunar á túnum, þar sem rannsóknir hafa að dómi ráðunauta Búnaðarfélags Íslands sýnt, að hennar sé þörf, er heimilt að greiða 50% af kostnaðarverði viðurkennds áburðarkalks, eins og það er á hafnarstað, að viðbættum eðlilegum flutningskostnaði umfram 50 km til viðkomandi bónda. Skilyrði er, að kölkunin sé framkvæmd eftir ráðleggingum héraðsráðunautar og undir eftirliti hans, og skal hún við það miðuð að nægja til a. m. k. 5 ára.

[IX. **Ákvæði til bráðabirgða:** Heimilt er landbúnaðarráðherra í samráði við stjórn Búnaðarfélags Íslands að ákveða eftirgreind frávik frá ákvæðum þessarar greinar á næstu 5 árum:

a. Að skerða framlög til nýrra vélgrafinna skurða samkvæmt lið I a á jörðum sem hafa 30 ha. túnstærð allt að 50%. Framlög vegna dýpkunar skurða og endurframræslu túna haldist óbreytt.

b. Að skerða á sama hátt framlög til plógræsa samkvæmt lið I c.

c. Að skerða framlög til túnræktar samkvæmt lið II a og b á jörðum sem hafa 30 ha. túnstærð allt að 50%.

d. Að skerða framlög til grænfóðurræktar samkvæmt lið II d allt að 50%.

e. Að fella niður framlög til hagaræktar samkvæmt lið II e nema grætt sé upp gróðurvana land.

f. Að skerða framlög til áburðargeymslna samkvæmt V. lið.

Ákvæði þessi gilda um framlög til framkvæmda sem unnar kunna að verða á árunum 1979—1984.

Landbúnaðarráðherra gerir, að höfðu samráði við stjórn Framleiðnisjóðs landbúnaðarins, tillögu til ríkisstjórnarinnar um ráðstöfun á því fé sem sparast samkvæmt stafliðum a—f til annarra verkefna sem lúta að framkvæmd þeirrar stefnu sem mörkuð er fyrir landbúnaðinn, svo sem:

a. Til að styrkja nýjar tekjuöflunarleiðir bænda og auka fjölbreytni í framleiðslu búvara.

b. Til að stuðla að bættri heyverkun.

c. Til hvers konar hagræðingar sem orðið getur til að bæta tekjur bænda án framleiðsluaukningar í nautgripa- og sauðfjárrækt.

Framleiðnisjóður landbúnaðarins sér um úthlutun fjárins í samræmi við ákvarðanir ríkisstjórnarinnar að því leyti sem það fellur innan verksviðs hans.][2]

[1] *L. 43/1979, 2. gr. Þar segir: „1. málsgrein 10. gr. orðist svo:" Á væntanlega að vera: „1. málsliður 10. gr. orðist svo:"* [2] *L. 43/1979, 3. gr.*

■ **11. gr.** Eftirfarandi skilyrðum þarf að vera fullnægt, til þess að heimilt sé að taka út og greiða framlag til jarðræktar og húsabóta þeirra, er um getur í 10. gr.:

a. Til vélgrafinna skurða því aðeins, að fullnægt sé ákvæðum 17.—18. gr. þessara laga.

b. Við endurvinnslu vegna kals eða annarra skemmda skulu minnst þrjú ár vera liðin frá síðustu vinnslu, enda samþykki héraðsráðunautur endurvinnsluna hverju sinni.

c. Framlag til hagaræktar er bundið því skilyrði, að fram hafi farið jöfnun lands og/eða uppgræðsla, þannig að varanlegar gróðurbætur hafi náðst á öllu landinu. Úttekt á slíku landi skal ekki gera, fyrr en fullvíst er, að græðsla hafi tekizt.

d. Byggingar skulu gerðar eftir teikningum, er Byggingastofnun landbúnaðarins og Búnaðarfélags Íslands viðurkenna. Framlög eftir a-, b-, c- og d-lið 10. gr. skal því aðeins greiða, að landið sé fullunnið, jafnað og nægilega þurrt, að dómi héraðsráðunautar, og að grasfræi eða akurjurtum hafi verið sáð í það, eða að það sé fullgróið túngróðri með sjálfgræðslu.

e. Jarðabætur skal taka út eigi síðar en á næsta ári eftir að þær eru framkvæmdar. Sjá þó sérákvæði um II. lið 10. gr., staflið e. Greiðsla jarðabótaframlags er enn fremur bundin því skilyrði, að ræktunarsamband eða félag það, sem jarðabótamenn eru félagar í, hafi gert Búnaðarfélagi Íslands full reikningsskil fyrir síðastliðið ár. Hafi jarðabætur þær, sem framlag er veitt á að því sinni, verið unnar að öllu eða einhverju leyti með vélum og verkfærum, sem voru á vegum hlutaðeigandi ræktunarsambanda eða félags, er sambandinu heimilt að halda eftir af jarðræktarframlaginu til greiðslu á vinnuskuldum.

■ **12. gr.** Á framlög, er ákveðin eru í 10. gr. þessara laga, skal greiða verðlagsuppbót samkvæmt vísitölu, er

sýni breytingar á tilkostnaði framkvæmda frá meðalkostnaði þeirra á árinu 1971. Hagstofa Íslands ákveður grundvöll vísitölu þessarar í samráði við Búnaðarfélag Íslands, landnámsstjóra og Byggingastofnun landbúnaðarins, og reiknar Hagstofa Íslands hana síðan árlega miðað við meðalkostnað hvers árs. Fyrirmæli fyrri málsliða þessarar greinar um greiðslu verðlagsuppbóta á framlög gildi frá og með framkvæmdum ársins 1972. Af jarðabótaframlögum þeim, er talin eru í 10. gr., renna 4% til hreppabúnaðarfélaga og 2% til búnaðarsambanda, nema af vélgröfnum skurðum 4%, er skiptast að jöfnu á milli nefndra aðila. Þó skulu framlög vegna jarðræktar grænfóðurverksmiðja renna óskipt til viðkomandi verksmiðju.

[**Ákvæði til bráðabirgða:** Á árunum 1980—1985 skal í fjárlögum ætla til framkvæmda samkvæmt ákvæðum 10. gr., fjárhæð sem nemur meðaltali slíkra framlaga árin 1978 og 1979, á þá fjárhæð skal árlega greiða verðlagsuppbót í samræmi við ákvæði 1. málsgreinar þessarar greinar.][1)]

[1)] *L. 43/1979, 4. gr.*

■ **13. gr.** Búnaðarfélag Íslands skal halda spjaldskrá yfir jarðabætur og jarðabótaframlög til hvers býlis, og skal skrásetja það, er greitt hefur verið síðan jarðræktarlög nr. 43 23. júní 1923 gengu í gildi. Skrásetning þessi tekur og til þjóð- og kirkjujarða, að því er snertir fjárhæðir þær, er þessum jörðum ber í jarðræktarframlögum. Skal þó skrá sérstaklega, hve mikið af framlögum gengur til afgjaldsgreiðslu. Á sama hátt skal skrá þær jarðabætur, sem unnar eru á ræktunarlóðum í kaupstöðum og kauptúnum.

■ **14. gr.** Ekkert ríkisframlag greiðist til jarðræktar og bygginga á því landi, sem ætla má, að dómi Búnaðarfélags Íslands, að tekið verði á næstu 20 árum, eftir að verkið er unnið, til lóða undir hús, fiskreiti eða annars, sem er óviðkomandi jarðrækt.

■ **15. gr.** Ábúendur þeirra jarðeigna ríkisins, sem ekki eiga kost á ábúð samkvæmt lögum nr. 102 21. des. 1962, um ættaróðul, ættarjarðir, erfðaábúð og sölu þjóð- og kirkjujarða, mega vinna jarðarafgjaldið af sér með þeim jarðabótum, sem framlag er veitt til samkvæmt 10. gr.

□ Reiknast þær til afgjaldsgreiðslu 50% hærra en styrkupphæðinni nemur.

■ **16. gr.** Verkfæraráðunautur Búnaðarfélags Íslands skal aðstoða ræktunarsambönd og aðra hliðstæða aðila við val, útvegun og kaup á skurðgröfum og öðrum ræktunarvélum, sem nauðsynlegar eru við stærri ræktunarframkvæmdir. Hann skal og gefa leiðbeiningar um meðferð og rekstur vélanna.

■ **17. gr.** Til þess að ná sem næst jöfnunarverði á framræslukostnað opinna skurða um land allt, skal greiða gjald af hverjum vélgröfnum rúmmetra opinna skurða, er framlags njóta samkvæmt lögum þessum.

□ Gjald þetta skiptist að jöfnu á skurðgröfuleigu og vinnu við gröftinn, en gjaldið ákveðst þannig: Á gröft að 50 000 m^3 greiðast 10 aurar. Á gröft 50 000 til 100 000 m^3 greiðast 20 aurar. Á gröft 100 000 m^3 og yfir greiðast 30 aurar.

□ Breytingar á jöfnunargildi frá ári til árs, til hækkunar eða lækkunar, ákveður Búnaðarfélag Íslands eftir því, sem reynslan sýnir, að þörf er á. Það reiknar og út hið árlega jöfnunargjald. Nú skiptir verktaki um gröfu á starfstímabilinu, og skal þá jöfnunargjaldið reiknast sem um eina gröfu væri að ræða. Skurðgröftur Landnáms ríkisins í byggðahverfum skal vera undanþeginn gjaldi þessu.

■ **18. gr.** Jöfnunarsjóðsgjald það, er um ræðir í 17. gr., greiðist í sjóð, er heitir „Jöfnunarsjóður fyrir skurðgröft". Hann skal vera í vörzlu Búnaðarfélags Íslands, og annast það reikningshald fyrir sjóðinn. Félagið annast innheimtu jöfnunargjaldsins, og skal það tekið af ríkisframlagi.

□ Búnaðarfélag Íslands ákveður og annast allar greiðslur úr sjóðnum, eftir því sem nánar verður mælt fyrir um í reglugerð, er gefin verður út með lögum þessum.

III. kafli. Um búskaparhæfni jarða.

■ **19. gr.** Búnaðarfélag Íslands skal fela héraðsráðunautum að athuga og gefa skýrslur um þær jarðir, sem telja má að séu í hættu fyrir landspjöllum, svo sem sandfoki, skriðufalli, jökulhlaupi, landbroti o. s. frv.

□ Enn fremur skulu þeir gefa skýrslur um þær jarðir, sem liggja mjög illa við samgöngum eða eru óhæfar til búreksturs, svo sem vegna landsmæðar eða ónógra landgæða. Jafnframt skal athuga, hvort úr megi bæta með landaukningu frá aðliggjandi jörðum.

■ **20. gr.** Nú þykir Búnaðarfélagi Íslands skýrslur héraðsráðunauta bera með sér, að jarðir séu sérstaklega athugaverðar sem framtíðarbýli, og skal félagið þá fela einhverjum starfsmanni sínum, ásamt viðkomandi héraðsráðunaut, að kanna ítarlega búskaparskilyrði umræddra jarða, og auk þess leita álits hlutaðeigandi hreppsnefndar.

□ Að fengnu áliti þessara aðila skal landbúnaðarráðherra, að fengnum tillögum stjórnar Búnaðarfélags Íslands, úrskurða, hvort jarðir þessar skuli framvegis njóta ríkisframlags samkvæmt lögum þessum.

■ **21. gr.** Þegar ábúandi jarðar, sem svipt hefur verið rétti til jarðabótaframlags, sbr. 20. gr., flytur burt á aðra jörð eða stofnar nýbýli og jörðin leggst í eyði, skal greiða honum úr jarðeignasjóði þann verðmun, sem reynist á söluverði og fasteignamatsverði húsa þeirra, er hann átti á jörðinni, ef söluverðmæti þeirra nær eigi fasteignamati, og á þá ríkissjóður forkaupsrétt að húsunum.

□ Vilji ábúandinn reisa nýbýli, skal enn fremur gefa honum kost á nægilegu landi, er honum verði byggt samkvæmt lögum nr. 102 21. des. 1962, um ættaróðul, ættarjarðir, erfðaábúð og sölu þjóð- og kirkjujarða, en landið skal hann hafa afgjaldslaust til lífstíðar.

IV. kafli. Almenn ákvæði.

■ **22. gr.** Sá, er segir héraðsráðunaut, trúnaðarmanni, aðstoðarmanni eða Búnaðarfélagi Íslands vísvitandi rangt til um framkvæmdir og gerð þeirra mannvirkja, er ríkisframlags eiga að njóta samkvæmt II. og III. kafla, eða brýtur að öðru leyti ákvæði þessara laga í einhverju því, er verulegu máli skiptir, skal sæta sektum ...[1)]

□ Brjóti héraðsráðunautur, trúnaðarmaður, aðstoðarmaður eða annar starfsmaður Búnaðarfélags Íslands þær fyrirskipanir, er honum eru settar í erindisbréfi, eða fari ekki eftir fyrirmælum laga þessara eða reglugerðar, skal hann sæta sömu refsingu, er að ofan getur, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Með

1972 Nr. 79 29. maí

mál út af brotum á þessari grein skal farið að hætti opinberra mála.

[1] *L. 10/1983, 36. gr.*

■ **23. gr.** Landbúnaðarráðherra gefur út reglugerð,[1] að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands, um framkvæmd laga þessara. Búnaðarfélag Íslands gefur út fyrirmæli um gerð jarðabóta og úttekt þeirra.

[1] *Rg. 359/1979 (um jarðrækt).*

■ **24. gr.** Andvirði helmings af eignum Vélasjóðs, eins og þær reynast, sbr. ákvæði til bráðabirgða hér á eftir, skal leggja í sérstakan sjóð, er Búnaðarfélag Íslands varðveitir. Verkefni þess sjóðs skal vera að styrkja tilraunir með álitlegar tækninýjungar í landbúnaði, eftir tillögum Búnaðarþings. Landbúnaðarráðherra setur sjóðnum reglugerð.

■ **25. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi, og greiðist framlag á umbætur, unnar á árinu 1972, samkvæmt því. ...

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** Meðan eigi er að dómi Búnaðarfélags Íslands völ á nægilega mörgum búfræðikandídötum til að gegna héraðsráðunautarstörfum, má til bráðabirgða og til eins árs í senn ráða búfræðinga með venjulegri búfræðimenntun, enda samþykki Búnaðarfélag Íslands ráðningu þeirra.

□ Með lagabreytingu þessari eru niður felld ákvæði um Vélasjóð og vélanefnd ríkisins. Vélanefnd ríkisins skal starfa til ársloka 1972, og skal hún fyrir þann tíma koma eignum Vélasjóðs í verð í samráði við landbúnaðarráðherra og ganga frá lokauppgjöri á reikningum sjóðsins.

1945 Nr. 7 12. jan.

Lög um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum.

I. Um jarðræktarsamþykktir.

■ **1. gr.** Búnaðarsamböndum er heimilt að setja sér samþykkt[1] um, að sambandið taki að sér ákveðnar jarðræktarframkvæmdir á sambandssvæðinu, til þess að greiða fyrir eflingu jarðræktarinnar og koma til leiðar, að öll heyöflun bænda fari fram á véltæku landi. Jarðræktarframkvæmdir þær, sem hér um ræðir eru:

1. Framræsla.
2. Túnasléttun.
3. Nýrækt.
4. Sléttun engja.

[1] *T. d. samþ. 289/1968.*

■ **2. gr.** Nú ákveður búnaðarsambandsfundur að koma á jarðræktarsamþykkt fyrir sambandssvæðið, og skal þá stjórn sambandsins semja frumvarp að jarðræktarsamþykkt og senda það formönnum allra hreppabúnaðarfélaga innan sambandsins með tilmælum um, að það verði tekið fyrir á almennum fundi í félaginu, — enn fremur tilkynningu um, að frumvarpið verði tekið til fullnaðarafgreiðslu á næsta aðalfundi sambandsins.

□ Þegar frumvarp að samþykkt hefur fengið áðurgreindan undirbúning og hlotið samþykki meiri hluta hreppabúnaðarfélaga á sambandssvæðinu, skal það lagt fyrir aðalfund sambandsins.

□ Samþykki löglegur aðalfundur frumvarp með að minnsta kosti ⅗ atkvæða atkvæðisbærra fundarmanna, skal stjórn sambandsins senda samþykktina Búnaðarfélagi Íslands, er leitar á henni staðfestingar landbúnaðarráðherra.

■ **3. gr.** Nú hefur búnaðarsamband neitað að gera jarðræktarsamþykkt samkvæmt lögum þessum eða það hefur dregizt eitt ár, eftir að tillaga hefur komið fram um það á sambandsfundi, og skal þá stjórn sambandsins skylt að gera tillögur um skiptingu sambandsins í samþykktarsvæði, enda liggi fyrir kröfur um það frá einu eða fleiri hreppabúnaðarfélögum innan sambandsins.

□ Við skiptinguna skal að því stefnt, þegar um búnaðarsambönd er að ræða, er ná yfir tvö eða fleiri sýslufélög, að hvert sýslufélag geti orðið samþykktarsvæði fyrir sig, eftir því sem unnt er og staðhættir leyfa. Jafnframt skal þess gætt, að ekkert byggðarlag á sambandssvæðinu verði útilokað frá þátttöku í ræktunarsamþykkt, sbr. þó 7. lið 5. gr. Lágmarksstærð samþykktarsvæðisins skal miða við, að nægileg verkefni séu fyrir hendi að dómi Búnaðarfélags Íslands fyrir eina vélasamstæðu um langt árabil og tryggt þyki, að vélarnar verði árlega starfræktar að fullu.

□ Nú hefur sambandsstjórn gert tillögur um skiptingu sambandsins í samþykktarsvæði eða ræktunarfélög, og skal hún þá leita um þær álits og tillagna Búnaðarfélags Íslands og hlutaðeigandi búnaðarfélaga. Stjórn sambandsins leggur því næst tillögur sínar ásamt umsögn Búnaðarfélags Íslands fyrir aðalfund sambandsins, sem tekur ákvörðun um skiptinguna. Ályktun sambandsfundar skal send Búnaðarfélagi Íslands til staðfestingar.

□ Nú telur Búnaðarfélag Íslands, að skiptin brjóti í bága við ákvæði laga þessara, og skal það þá synja um staðfestingu á þeim, þar til er bót hefur verið á því ráðin.

□ Þegar skiptin hafa hlotið staðfestingu, getur hvert samþykktarsvæði innan þess sambands, er skiptin ná til, sett sér ræktunarsamþykkt að eigin frumkvæði.

□ Öllum undirbúningi undir þessar samþykktir svo og starfsemi þeirri, sem til er stofnað með þeim, skal haga eftir því, sem við getur átt, svo sem fyrir er mælt í lögum þessum um samþykktir og starfsemi búnaðarsambanda.

□ Ræktunarfélög þau, er hér um ræðir, skulu velja sérstaka framkvæmdastjórn og starfa undir eftirliti hlutaðeigandi sambands og Búnaðarfélags Íslands.

■ **4. gr.** Í samþykktum skal kveða á um:

1. Verkefni, sem sambandið eða ræktunarfélagið tekur að sér.
2. Skipun og valdsvið framkvæmdastjórnar.
3. Hvernig framkvæmdum skuli hagað, þar á meðal, að þeir, er minnst véltækt land hafa, sitji fyrir vinnu, eftir því sem við verður komið, sbr. þó 7. lið 5. gr.
4. Að búnaðarsambandið eða ræktunarfélagið taki þær greiðslur fyrir ræktunarstörfin, að allur kostnaður fáist að fullu greiddur.
5. Fjáröflun og tryggingar fyrir fjárreiðum sambandsins eða ræktunarfélagsins.
6. Reikningshald og endurskoðun.
7. Hvernig samþykkt skuli breytt.
8. Hvernig samþykkt verði felld úr gildi.

□ Nú telur Búnaðarfélag Íslands, að samþykkt brjóti í bága við lög eða reglugerð eða hún fari í bága við tilgang laga þessara, og skal það þá endursenda hana með áritaðri athugasemd og fresta að leggja hana fyrir ráðherra, unz leiðrétting er fengin.

□ Þegar ráðherra hefur staðfest samþykktina, gildir hún upp frá því fyrir alla félagsmenn hreppabúnaðarfélaga á samþykktarsvæðinu, sbr. þó 7. lið 5. gr.

1945 Nr. 7 12. jan.

1945 Nr. 7 12. jan.

□ Ráðherra skipar fyrir um birtingu samþykktarinnar og tiltekur, hvenær hún öðlist gildi.

■ **5. gr.** Stjórn sambandsins annast með aðstoð Búnaðarfélags Íslands um eftirgreindar mælingar og athuganir á hverju samþykktarsvæði:

1. Stærð túna.
2. Stærð túnþýfis að flatarmáli á hverri jörð, sbr. bráðabirgðaákvæði jarðræktarlaganna frá 4. júlí 1942.[1)]
3. Ræktunarástand túnanna.
4. Skilyrði til nýræktar.
5. Framræslu á landi jarðarinnar og hvernig hún skuli unnin (vegna túnanna, fyrirhugaðrar nýræktar, engjaræktar og til hagabóta, ef þess er sérstaklega óskað).
6. Skilyrði til að gera engi véltæk eða auka þau.
7. Hvort einhverjar jarðir og þá hverjar falli undir ákvæði II. kafla jarðræktarlaga, nr. 54 4. júlí 1942, um búferlaflutning.[1)]

□ Kostnaður við athuganir og mælingar þær, er hér um ræðir, ásamt nauðsynlegri kortagerð greiðist að helmingi úr ríkissjóði, en hinn hlutinn greiðist að jöfnu af Búnaðarfélagi Íslands og hlutaðeigandi búnaðarsambandi.

[1)] *Nú l. 79/1972.*

■ **6. gr.** Ræktunarframkvæmdir, sem gerðar eru samkvæmt lögum þessum, skulu framkvæmdar eftir fyrirsögn trúnaðarmanns, er Búnaðarfélag Íslands samþykkir.

□ Ef jarðeigandi eða ábúandi, sé jörðin í leiguábúð, vill ekki hlíta ákvörðun trúnaðarmanns, getur hann skotið þeim til umsagnar Búnaðarfélags Íslands, sem fellir fullnaðarúrskurð um tilhögun verksins.

■ **7. gr.** Þegar jörð er í leiguábúð, skal stjórn sambandsins gefa leiguliða kost á að gerast þátttakandi í ræktunarstarfinu samkvæmt ákvæðum samþykktarinnar að jarðeiganda frágengnum, og fer þá um rétt ábúanda gagnvart jarðeiganda samkvæmt ákvæðum ábúðarlaganna.

■ **8. gr.** Nú hefur ræktunarsamþykkt verið sett samkvæmt lögum þessum, og skal þá [vélanefnd][1)] ríkisins vera stjórn sambandsins eða framkvæmdastjórn samþykktarsvæðis til aðstoðar og leiðbeiningar um kaup og val nauðsynlegra jarðvinnsluvéla og verkfæra vegna hinna fyrirhuguðu framkvæmda.

□ [Vélanefnd][1)] ákveður í samráði við stjórn Búnaðarfélags Íslands, hve margar vélar af hverri tegund njóti styrks úr framkvæmdasjóði ríkisins á hverju sambands- eða samþykktarsvæði, miðað við eðlilega þörf sambandsins, stærð þess, vélakost og vinnuafköst vélanna.

[1)] *L. 62/1950, 1. gr.*

■ **9. gr.** [Verja skal úr ríkissjóði á næstu 6 árum samtals allt að 6 millj. kr. til greiðslu helmings af kostnaðarverði þeirra véla og verkfæra, kominna á ákvörðunarstað, er vélanefnd telur þörf á til ræktunarframkvæmda samkvæmt lögum þessum. Þau ræktunarsambönd og félög skulu sitja fyrir um vélakaup, sem enn hafa ekkert fé fengið úr framkvæmdasjóði til kaupa á nauðsynlegum vélum og verkfærum, og enn fremur þau ræktunarsambönd og félög, er hafa keypt vélar, er reyndust lítt nothæfar fyrir íslenzka staðhætti. Styrkurinn veitist aðeins til kaupa á nýjum og vönduðum vélum og greiðist jafnóðum og vélarnar eru keyptar.][1)]

[1)] *L. 26/1955, 1. gr.*

1945 Nr. 7 12. jan.

■ **10. gr.** [Að fengnum tillögum framkvæmdastjórnar samþykktarsvæðis ákveður vélanefnd árlega fyrir hvert samþykktarsvæði gjald fyrir notkun véla og verkfæra, sem keypt eru og notuð samkvæmt lögum þessum. Ber að ákveða gjaldið þannig, að það nægi fyrir öllum venjulegum rekstrarkostnaði, og sé þar með talið hæfilegt viðhalds- og fyrningargjald, er miðist við, að það nægi til að endurnýja vélar og verkfæri, jafnóðum og þau verða ónothæf. Nú reynist gjaldið of lágt til að standa undir rekstrarkostnaði eitthvert ár, og ber vélanefnd þá að ákveða viðbótargjald fyrir vélanot það ár. Vélanefnd ákveður hvað sé hæfilegt að leggja til hliðar fyrir viðhaldskostnaði, og enn fremur ákveður hún fyrningargjaldið. Nú er vél ekki notuð einhvern tíma eða minna en meðalnotkun slíkrar vélar nemur, og er vélanefnd þá heimilt að lækka fyrningargjaldið hlutfallslega.

□ Búnaðarfélag Íslands skal innheimta fyrningargjaldið í lok hvers reikningsárs og leggja það í sérstakan fyrningarsjóð, er verði í vörzlu þess.

□ Búnaðarfélag Íslands annast reikningshald sjóðsins og ávísar úr honum eftir tillögum vélanefndar ríkisins. Hvert samband heldur séreign sinni í sjóðnum. Fyrningarsjóðinn skal ávaxta í Búnaðarbanka Íslands. Þó er heimilt að ávaxta séreignir einstakra ræktunarsambanda í sparisjóðum eða bönkum, er starfandi eru á svæði hlutaðeigandi búnaðarsambands. Hvert ræktunarsamband skal í lok hvers reikningsárs senda Búnaðarfélagi Íslands reikning ræktunarsambandsins og skýrslu um starfsemi þess á árinu, ásamt skilagrein fyrir fyrningargjaldinu.

□ Óheimilt er Búnaðarfélagi Íslands að greiða jarðræktarframlag einstaklingum eða félögum innan ræktunarsambands, meðan það eða þau hafa ekki gert full reikningsskil að dómi stjórnar Búnaðarfélags Íslands (sbr. jarðræktarlög). Nú hafa reikningar og skilagrein ekki borizt stjórn Búnaðarfélags Íslands fyrir byrjun júnímánaðar næst eftir lok reikningsárs ræktunarsambands eða félags, og er stjórn Búnaðarfélags Íslands þá heimilt að kveða svo á, að stjórn eða framkvæmdastjóri hlutaðeigandi ræktunarsambands eða félags greiði dagsektir, sem hún ákveður, allt að 100,00 kr., þar til úr þessu er bætt að dómi stjórnar Búnaðarfélags Íslands. Sektirnar renna í vélasjóð.

□ Heimilt er ræktunarsamböndum og félögum með samþykki Búnaðarfélags Íslands að hafa allt að helmingi fyrningargjaldsins í rekstri sínum gegn sýsluábyrgð og sömu vöxtum og innlánsvextir í Búnaðarbankanum eru.][1)]

[1)] *L. 26/1955, 2. gr.*

■ **11. gr.** [Vélanefnd ríkisins skal í samráði við stjórn Búnaðarfélags Íslands hafa eftirlit með][1)] vélum þeim og verkfærum, sem keypt eru og notuð samkvæmt ákvæðum laga þessara, viðgerð þeirra og viðhaldi svo og, ef þess er óskað, öðrum vélknúnum tækjum, sem notuð eru í sambandi við jarðræktarframkvæmdir í sveitum. Skal hún hafa í þjónustu sinni nægilega marga vélfróða menn til að annast eftirlit þetta. Vanræki búnaðarsamband eða ræktunarfélag viðhald véla þessara, [að dómi vélanefndar][1)] eða neiti að hlíta fyrirmælum

hennar þar að lútandi, skal það varða sektum eða endurgreiðslu styrksins, ef um miklar sakir er að ræða.

[1] *L. 62/1950, 4. gr.*

■ **12. gr.** [Búnaðarfélag Íslands og vélanefnd ríkisins skulu halda námskeið fyrir þá menn, er eiga að vinna með vélknúnum jarðvinnslutækjum, enda hafa þeir menn einir rétt til að vinna með slíkum tækjum, sem eru viðurkenndir til þess hæfir af vélanefnd ríkisins. Kostnaður samkvæmt 11. og 12. gr. greiðist úr ríkissjóði.][1]

[1] *L. 62/1950, 5. gr.*

■ **13. gr.** Heimilt er stjórn sambands eða samþykktarsvæðis, sem hefur sett sér jarðræktarsamþykkt, að láta ræsa fram bithaga, ef eigandi jarðarinnar óskar þess og trúnaðarmaður sá, er framkvæmdi mælingarnar á jörðinni, telur þessa jarðabót nauðsynlega vegna búrekstrar þar.

■ **14. gr.** [Nú hefur jarðræktarsamþykkt verið komið á og starfsemi hafin samkvæmt fyrirmælum hennar, og skal þá stjórn Búnaðarfélags Íslands senda hlutaðeigandi sambandi óskert jarðræktarframlag hvers samþykktarsvæðis, nema það hafi ekki lagt í fyrningarsjóð, svo sem lög og reglugerð mæla fyrir um, en þá er henni skylt að draga þá fjárhæð, sem vangreidd er, frá jarðræktarframlagi því, er greiða ber vegna jarðabóta, sem unnar eru að öllu eða einhverju leyti með vélum og verkfærum hlutaðeigandi ræktunarsambands og á félagssvæði þess. Ákvæði þetta kemur þó ekki til framkvæmda fyrr en 1. jan. 1956 og verður aðeins beitt um fyrningarsjóðsgjald og jarðræktarframlög, er falla í gjalddaga í árslok 1955 og síðar.][1]

[1] *L. 26/1955, 3. gr.*

II. Um húsagerðarsamþykktir.

■ **15. gr.** Búnaðarsamböndum er heimilt að setja sér samþykkt[1] um, að þau taki að sér byggingu íbúðar- og útihúsa á sambandssvæðinu á þann hátt, að þau ráði til sín flokka byggingarmanna og leggi þeim til fullkomnar vélar og tæki við vinnuna. Með samþykktinni skal stefnt að því að hraða húsabótum og öðrum byggingarframkvæmdum í sveitum og að bændur fái með þessum hætti svo vönduð, hagkvæm, smekkleg og ódýr hús sem kostur er á. Við framkvæmdir þessar sé þess gætt, að þeir, er hafa mesta þörf fyrir nýbyggingar, sitji fyrir, eftir því sem unnt er.

□ Byggingarframkvæmdir þær, er hér um ræðir, eru:

1. Íbúðarhús.
2. Peningshús.
3. Hlöður og súrheystóftir.
4. Haughús, þvaggryfjur og safnþrær.
5. Geymsluhús.

□ Húsin afhendist fokheld, nema öðruvísi sé um samið.

□ Um sambönd, sem ná yfir tvö eða fleiri sýslufélög, gilda ákvæði 3. gr.

[1] *T. d. samþ. 272/1976, 265/1977, 275/1977, 276/1977, 464/1977, 191/1978, 104/1979 og 105/1979.*

■ **16. gr.** Nú ákveður sambandsfundur að koma á húsagerðarsamþykkt, og skal þá undirbúningi og framkvæmdum hagað samkvæmt fyrirmælum 2. og 3. gr.

■ **17. gr.** Í húsagerðarsamþykktum skal tekið fram um:

1. Verkefni þau, sem sambandið tekur að sér, sbr. 15. gr.
2. Skipun og valdsvið framkvæmdastjórnar.
3. Hvernig framkvæmdum skuli hagað, þar á meðal, að nauðsynlegt byggingarefni sé ávallt fyrir hendi, er vinnan hefst.
4. Að búnaðarsambandið taki þær greiðslur fyrir byggingarstörfin, að allur kostnaður fáist að fullu greiddur.
5. Fjáröflun og tryggingar fyrir fjárreiðum sambandsins.
6. Reikningshald og endurskoðun.
7. Hvernig samþykkt skuli breytt.
8. Hvernig samþykkt verði felld úr gildi.

1945 Nr. 7 12. jan.

■ **18. gr.** Nú er samþykkt staðfest og undirbúningur hafinn til framkvæmda, og ber þá teiknistofu landbúnaðarins að láta byggingarfróða menn athuga og gera tillögur um, hvar og hvernig húsum verði bezt fyrir komið á þeim jörðum, þar sem óskað er aðstoðar sambandsins um húsagerð og annað, er að byggingu lýtur. Trúnaðarmenn þessir skulu jafnframt leita álits jarðeiganda eða leiguliða, ef um erfðaábúð er að ræða, og taka í tillögum sínum tillit til óska þeirra, eftir því sem fært þykir.

□ Kostnaður við þessa athugun greiðist af teiknistofu landbúnaðarins.

■ **19. gr.** Byggingar, sem reistar eru samkv. ákvæðum laga þessara, skulu gerðar eftir teikningu og fyrirsögn teiknistofu landbúnaðarins eða trúnaðarmanna hennar. Nú er kostnaðarmaður byggingar óánægður með tillögur þær, er fyrir liggja, og getur hann þá skotið þeim til umsagnar Búnaðarfélags Íslands, er fellir um þær fullnaðarúrskurð.

■ **20. gr.** Nú hefur húsagerðarsamþykkt verið sett samkvæmt lögum þessum, og skal þá forstöðumaður teiknistofu landbúnaðarins vera stjórn sambandsins til aðstoðar um kaup og val hentugra veggjamóta ásamt vélum og verkfærum, sem nota þarf við hinar fyrirhuguðu byggingar. Forstöðumaður teiknistofunnar ákveður í samráði við stjórn Búnaðarfélags Íslands, hve mörg veggjamót og vélar skal kaupa, miðað við byggingarþörf hvers sambands og afköst vélanna.

□ Þar, sem rætt er um veggjamót í lögum þessum, er um að ræða mót af varanlegri gerð, sem auðvelt er að flytja milli vinnustaða.

■ **21. gr.** [Ríkissjóður greiðir styrk, ⅔ af kostnaðarverði þeirra veggjamóta, véla og verkfæra, kominna á ákvörðunarstað, er forstöðumaður teiknistofu landbúnaðarins og nýbýlastjórn telja samböndunum þörf á til byggingarstarfsemi þeirra. Styrkur veitist aðeins til kaupa á nýjum og vönduðum tækjum.][1]

[1] *L. 29/1948, 1. gr.*

■ **22. gr.** Reikna skal sérstakt viðhalds- og fyrningargjald af veggjamótum, vélum og verkfærum, sem keypt hafa verið með styrk frá byggingarsjóði og nýbýlasjóði, á sama hátt og segir í 10. gr. Búnaðarfélag Íslands ávísar greiðslum úr fyrningarsjóðnum samkvæmt tillögum forstöðumanns teiknistofu landbúnaðarins. Að öðru leyti skal hlíta um þetta ákvæðum 10. gr., eftir því sem við á.

■ **23. gr.** Verkstjórar vinnuflokka þeirra, sem um ræðir í 15. gr., skulu ráðnir í samráði við forstöðumann teiknistofu landbúnaðarins, sem hefur eftirlit með störfum þeirra.

■ **24. gr.** Styrkir, sem greiddir eru af opinberu fé

1945 Nr. 7 12. jan.

vegna bygginga í sveitum, skulu, þegar byggingarnar eru reistar samkvæmt samþykktum þeim, sem hér um ræðir, greiðast óskertir — að frádregnu fyrningargjaldi samkvæmt 28. gr. — til hlutaðeigandi sambandsstjórna, nema þær leggi annað fyrir.

■ **25. gr.** Nú hefur nýbýlasjóður heitið styrk til húsagerðar, er búnaðarsamband hefur tekið að sér samkvæmt lögum þessum, og á þá sambandið kröfu til, að sjóðurinn greiði styrkinn, þegar er verkið er hafið af vinnuflokkum þess, þó ekki hærri fjárhæð en svarar vinnulaunum við að gera húsið fokhelt.

III. Almenn ákvæði.

■ **26. gr.** Búnaðarsamböndum, sem taka að sér jarðræktar- eða húsagerðarframkvæmdir samkvæmt lögum þessum, ber að tryggja sér fulla greiðslu fyrir framkvæmdir sínar hjá kostnaðarmanni framkvæmdarinnar, áður en vinna hefst.

■ **27. gr.** Skuldir, sem myndast kunna við búnaðarsamband samkvæmt lögum þessum, eru forgangsskuldir, tryggðar með veði í jörð þeirri, er framkvæmdin hefur verið gerð á, næst á eftir þeim lánum, er á jörðinni hvíldu, er framkvæmdin hófst, og víkja aðeins fyrir opinberum gjöldum — og fylgifjárkröfu, ef um óðalsjarðir er að ræða.

□ Skuldir þessar má taka lögtaki.

■ **28. gr.** Um nánari framkvæmd laga þessara setur Búnaðarfélag Íslands reglugerð, er landbúnaðarráðherra staðfestir.[1)]

[1)] *Rg. 36/1946 (um jarðræktarsamþ.), rg. 88/1947 (um húsagerðarsamþ.).*

■ **29. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerð varðar sektum til ríkissjóðs ...,[1)] nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Mál út af brotum skulu sæta meðferð opinberra mála.

[1)] *L. 10/1983, 37. gr.*

1915 Nr. 58 3. nóv.

Lög um mælingar á túnum og matjurtagörðum.

■ **1. gr.** Tún öll og matjurtagarða á landinu, utan kaupstaða, skal mæla á næstu árum eftir að lög þessi koma í gildi, og skal mælingunum lokið 1920. Stjórnarráðið útnefnir hæfilega marga menn til mælinganna, en sýslunefndirnar gera tillögur um tilnefninguna; það semur reglugerð um mælingarnar og lætur sýslunefndir hafa eftirlit með framkvæmd þeirra.[1)]

□ Undanþegin nýjum mælingum eru tún þau og matjurtagarðar, sem mæld hafa verið á síðustu 5 árum svo að ábyggilegt sé, en um ummálsdrætti þeirra fer sem fyrir er mælt í 2. gr.

[1)] *Rg. 10/1916.*

■ **2. gr.** Um leið og túnin eru mæld, skal gera ummálsdrátt af þeim í tveimur eintökum. Annað eintakið skal sent stjórnarráðinu, en hitt jarðeiganda. Ummálsdráttur inn skal gerður eftir mælikvarðanum 1:2000.

■ **3. gr.** Fyrir ummálsdrætti þá af túnum og matjurtagörðum, sem stjórnarráðinu eru látnir í té, greiðir landssjóður 3 kr. fyrir hvert býli, sem metið er til dýrleika, og skal fé þetta greiðast til oddvita sýslunefndar, þá er lokið er mælingunum í sýslunni það ár, en hann greiðir það upp í kostnaðinn við mælingarnar.

■ **4. gr.** Sá hluti kostnaðarins sem eigi greiðist úr landssjóði skal greiðast úr hreppssjóðum, þá er oddviti sýslunefndar hefur tilkynnt hreppsnefnd, á hverjum jörðum í hreppnum mælt var það ár og hver kostnaðurinn var við það, sem úr landssjóði greiðist. Hreppsnefnd jafnar því svo niður á jarðirnar, sem mælt var á, að hálfu eftir tölu býla, sem metin eru til dýrleika, en að hálfu eftir hundraðatölu. Þó má helmingur, sem miðaður er við hundraðatölu, aldrei fara fram úr 10 kr. á býli. Ábúanda er skylt að greiða þetta gjald, og má taka það lögtaki. En leiguliða er heimilt að halda því eftir af eftirgjaldi jarðarinnar.

1915 Nr. 58 3. nóv.

Girðingarlög.

1965 Nr. 10 25. marz

■ **1. gr.** Girðingar í lögum þessum, þegar annars er ekki getið, eru 6 strengja gaddavírsgirðingar, 1,10 metrar á hæð frá jafnsléttu og ekki lengra milli jarðfastra stuðla (stólpa) hennar en 4 metrar, eða girðing, er jafngildi henni að vörzlunotum, þar með taldir skurðir með þremur eða fleiri gaddavírsstrengjum á skurðbakka. Gerð ristarhliða skal ákveða í reglugerð, er landbúnaðarráðherra setur.

■ **2. gr.** Þegar lögð er girðing af leiguliða, fer um skyldur jarðeiganda við burtför ábúandans eftir sömu reglum og um hús á jörðinni sé að ræða, sbr. 13. gr. ábúðarlaga.

□ Girðingar, sem ríkistillag hefur verið greitt vegna eða lán veitt til með veðrétti á jörðu, skulu jafnan fylgja jörðinni og þeim við haldið, meðan lánið er ekki að fullu greitt (eða styrkur ekki endurgreiddur), en heimilt er að fengnu samþykki lánveitanda að flytja girðingar þangað, sem þær koma jörðinni að meira gagni.

■ **3. gr.** Nú fer jörð í eyði, sem ekki á að byggjast aftur, sbr. 4. kafla jarðræktarlaga, og verða eigi lengur nein not af girðingunni fyrir jörðina, skal þá eiganda girðingarinnar skylt að taka hana upp.

□ Nú telja þeir, er dæma jörðina ekki ábúðarhæfa, að nágrannajörð eða jarðir geti haft not af girðingunni eða hluta úr henni, og skal þá viðhaldsskyldan að þeim hluta færast yfir á ábúanda þeirrar jarðar, enda á hann rétt á að kaupa girðinguna eða þann hluta hennar er hann hefur gagn af, eftir mati úttektarmanna.

■ **4. gr.** Vilji eigandi eða notandi ræktunarlanda í þorpum og bæjarfélögum girða land sitt, skal hann með árs fyrirvara tilkynna það öllum þeim, er land eiga á móti því landi, sem hann vill girða. Þeim, sem eiga þannig aðliggjandi útmældar ræktunarlóðir, er skylt að taka þátt í kostnaði við girðinguna til jafns við þann, sem vill girða, ef um vírgirðingu er að ræða, að tiltölu við lengd girðingarinnar fyrir landi hvers eins. Þetta gildir þó ekki um það land, sem liggur að götu í bæ eða kauptúni.

■ **5. gr.** Nú vill ábúandi eða eigandi jarðar, sem er í ábúð, girða land sitt, og hefur hann þá rétt til að krefjast, að sá eða þeir, sem land eiga að hinu fyrirhugaða girðingarstæði, greiði hálfan girðingarkostnaðinn að jöfnu að tiltölu við lengd girðingar fyrir landi hvers og eins. En annar helmingur girðingarkostnaðar skiptist eftir því, hvert gagn hver um sig hefur af girðingunni. Verði ekki samkomulag um þau skipti, skera matsmenn úr þeim ágreiningi, sbr. 6. gr. Eigi síðar en ári áður en verk er hafið skal sá, er samgirðingar krefst, bera fram kröfu sína. Hver aðili hefur rétt til að leggja fram efni, flutning og vinnu í hlutfalli við þátttöku í kostnaðinum. Neiti sá, er samgirðingar er krafinn, þátttöku í undirbúningi eða framkvæmd verksins, getur sá, er girða vill,

sett hana upp, og á hann þá kröfurétt á endurgreiðslu á þeim hluta kostnaðar, er hinum ber að greiða.

■ **6. gr.** Nú verða aðilar ekki ásáttir um, hvers konar girðingu skuli setja, eða um aðra framkvæmd verksins, og skulu þá úttektarmenn hreppsins og jarðræktarráðunautur hlutaðeigandi héraðs skera úr um ágreininginn. Liggi girðing í hreppamörkum, skal hvor aðili tilnefna úttektarmann úr sínum hreppi til að jafna ágreininginn ásamt hlutaðeigandi jarðræktarráðunaut. Liggi girðingin í mörkum lögsagnarumdæma, tilnefna hlutaðeigandi lögreglustjórar eða sýslumenn sinn manninn hvor, en stjórn Búnaðarfélags Íslands tilnefnir einn af jarðræktarráðunautum félagsins. Jarðræktarráðunautarnir skulu jafnan vera oddamenn og afl atkvæða ráða úrslitum.

□ Kostnað við matið greiða aðilar eftir sömu hlutföllum og girðingarkostnaðinn, og ákveða matsmenn, hverju hann nemur.

■ **7. gr.** [Vilji meiri hluti ábúenda eða eigenda jarða, er liggja að afrétt, girða milli afréttarinnar og heimalanda sinna, skulu eigendur eða notendur afréttarinnar greiða 4/5 hluta stofnkostnaðar girðingarinnar, en eigendur eða ábúendur hlutaðeigandi jarða 1/5. Ef ágreiningur verður um framkvæmd verksins, fer um það eins og segir í 5. gr. Um girðingarkostnað milli afréttarlanda gilda sömu reglur og um landamerkjagirðingar sé að ræða. Viðhaldskostnaður allra girðinga greiðist í sömu hlutföllum og stofnkostnaður nema þeirra girðinga, er vegagerðin setur upp (sbr. 9. gr.[1]), þar bera viðkomandi bændur viðhaldskostnaðinn nema girðingin sé eingöngu í þágu vegarins, sbr. 9. gr.[1]

□ Nú er landamerkjagirðing, sem kostuð hefur verið eftir öðrum hlutföllum en um getur í 5. gr., og skal þá viðhald hennar falla undir fyrirmæli 5. gr., eftir að lög þessi hafa öðlast gildi, enda brjóti það ekki í bág við gildandi samninga.][2]

[1] *Nú 11. gr.* [2] *L. 45/1967, 1. gr.*

■ [**8. gr.** Nú vilja sveitarfélög, eitt eða fleiri, girða af sitt afréttarland, en fá ekki samþykki aðliggjandi hreppa, og skal þá viðkomandi sýslunefnd eða sýslunefndir, áður en tekur til ákvæða 5., 6. og 7. gr. um þau atriði, fella úrskurð um, hvort fyrirhuguð girðing skuli heyra undir ákvæði ofannefndra lagagreina. Skal úrskurður sýslunefndar eða sýslunefnda reistur á þrem eftirtöldum atriðum:

1. Hvort ágangur búfjár frá aðliggjandi hreppum réttlæti einhliða ákvörðun kröfuaðilans um lagningu girðingar.

2. Hvort fyrirhugað stæði girðingar er nothæft miðað við hæð lands, landslag og snjóalög.

3. Hvort fleiri sveitarfélög en þau, er lönd eiga að afréttargirðingu, og hver skuli vera þátttakendur í stofn- og viðhaldskostnaði girðingar og eftir hvaða hlutföllum innbyrðis, sbr. næstu grein hér á eftir.

□ Sé um fleiri en eina sýslunefnd að ræða skal úrskurður felldur á sameiginlegum fundi.][1]

[1] *L. 41/1971, 1. gr.*

■ [**9. gr.** Nú er afréttargirðing úrskurðuð hæf af sýslunefnd eða sýslunefndum samkvæmt næstu grein hér á undan, og skulu þá þau sveitarfélög, sem samliggjandi afréttir eiga þeim megin sem þátttaka var úrskurðuð, vera þátttakendur í úrskurðuðum kostnaði, hvort sem afréttarlönd þeirra liggja að hinu afgirta landi eða ekki, ef búfé frá þeim hefur síðastliðin fimm ár, áður en girt var, komið fram í fjallskilum að hausti á hinu afgirta landi. Skal tala þessa búfjár vera skiptingargrundvöllur.][1]

[1] *L. 41/1971, 1. gr.*

■ [**10. gr.**][1] Nú eru lagðar girðingar fyrir ríkisfé til varnar útbreiðslu búfjársjúkdóma, án framlags frá ábúendum eða eigendum viðkomandi jarða, og einstaklingum eða sveitarfélögum er gefinn kostur á þeim girðingum, og gilda þá sömu reglur um greiðslu á andvirði þeirra og viðhald, eftir því sem við á, eins og um aðrar þær girðingar, er lög þessi mæla fyrir um.

□ Nú er ekki þörf á slíkri girðingu til varnar útbreiðslu búfjársjúkdóma og enginn gefur kost á að kaupa hana eða halda henni við, og er þá ríkinu skylt að láta taka hana upp. Hafi þessi skylda verið vanrækt í eitt ár eða lengur, eftir að lög þessi öðlast gildi, er viðkomandi sveitar- eða upprekstrarfélagi heimilt að láta taka girðinguna upp á kostnað ríkisins.

[1] *L. 41/1971, 1. gr.*

■ [**11. gr.**][1] Nú er vegur lagður gegnum tún, ræktunarland, engjar eða girt beitiland, og skal þá sá, sem veginn leggur, girða báðum megin vegarins eða leggja til ristarhlið ásamt grindarhliði, ef vegamálastjóri telur það hentugra. Sama gildir, ef girðing er lögð umhverfis slík lönd, er vegur liggur um. Eigendum vega er heimilt að girða meðfram vegum sínum, þótt ekki sé þess krafizt af landeiganda. Þó skal vegareiganda skylt að setja hlið á slíka girðingu, ef þörf er að dómi matsmanna.

□ Nú er girðing lögð milli afréttar og heimalands, er liggur yfir vegi, eða vegir eru lagðir í gegnum hana, og telja matsmenn girðinguna nauðsynlega, og ber þá þeim er veginn annast, að leggja til hlið, en hlið og ristarhlið á aðalfjallvegi, og annast viðhald þeirra.

□ Nú myndast langar girðingartraðir með vegi, og er þá hlutaðeigandi bændum skylt að gæta þess eftir föngum, að búfénaður þeirra sleppi ekki inn á veginn.

□ Ef reynslan sýnir, að búfénaður, af óviðráðanlegum ástæðum, leggur leið sína um langa vegu eftir slíkum tröðum, er eiganda vegarins skylt, ef þess verður krafizt af hlutaðeigandi sveitarstjórn, að hefta rennsli búfjárins með ristarhliði, enda greiði hreppsfélagið helming kostnaðar. Nú eiga tvö eða fleiri sveitarfélög eða sýslur hlut að máli og ágreiningur rís um greiðslu kostnaðar við að setja ristarhlið á veg, þar sem girðingartraðir hafa myndazt, og skal þá skera úr þeim ágreiningi samkvæmt ákvæðum 6. gr., eftir því sem við á.

[1] *L. 41/1971, 1. gr.*

■ [**12. gr.**][1] Nú er girðing gerð á landamerkjum, og skal hún þá svo reist, að á hvorugan sé gengið, sem land á að henni. Innlent efni skal, eftir því sem með þarf, taka að jöfnu úr þeim löndum, sem að henni liggja.

□ Nú ræður landamerkjum krókóttur vatnsfarvegur eða merki liggja í smákrókum af öðrum ástæðum, en landeigandi vill girða beint, og vill sá eigi samþykkja, er land á á móti, þá skal það þó heimilt, ef matsmenn (sbr. 6. gr.) meta, að eigi séu gildar ástæður til að banna girðinguna, skulu þeir þá ákveða girðingunni stað, og skal það gert þannig, að sem jafnast sneiðist bæði löndin. Nú fer þó svo, að meira sneiðist annað landið,

og skal þá meta skaðabætur þeim, er landið missir.

□ Réttur til hvers konar hlunninda, jarðhita eða námuverðmæta helzt þó óbreyttur, nema samkomulag verði um, að girðingin skipti löndum til fullnustu.

[1] *L. 41/1971, 1. gr.*

■ **[13. gr.]**[1] Skylt er að halda öllum girðingum svo vel við, að búfé stafi ekki hætta af þeim.

□ Samgirðingu, sem lögð er samkvæmt ákvæðum 5. og 7. gr., er skylt að halda við, þannig að hún sé fjárheld, svo fljótt sem verða má, eftir að snjóa leysir af henni að vorinu og þar til snjó leggur á hana að hausti eða vetri. Vanræki annar hvor aðili viðhald hennar að sínum hluta, er hinum heimilt að gera við hana á kostnað eiganda. Nú sýnir eigandi samgirðingar stórfellt hirðuleysi í þessu efni, svo að sameigandi hans í girðingunni eða annar aðili verður af þeim sökum fyrir sannanlegu tjóni, og á hann þá rétt til bóta frá þeim, sem olli.

□ Valdi vanræksla í þessu efni skaða á búfé, varðar það sektum og skaðabótum til fénaðareiganda.

□ Nú er hætt að nota girðingu og jafnframt að halda henni við, og er þá girðingareiganda skylt að taka hana upp, svo að hún valdi ekki tjóni.

[1] *L. 41/1971, 1. gr.*

■ **[14. gr.]**[1] Um fjarlægð girðinga frá vegum skal fara eftir reglum, sem settar verða samkvæmt heimild í vegalögum.

[1] *L. 41/1971, 1. gr.*

■ **[15. gr.]**[1)2)] Enginn má gera girðingu yfir veg með hliði á veginum án leyfis vegamálastjóra, nema um einkaveg sé að ræða, sbr. þó 9. gr.[3] Sama bann gildir þar, sem mælt og markað hefur verið fyrir vegi, enda hafi vegamálastjóri tilkynnt jarðarábúanda, hvar mælt hefur verið.

[1] *L. 41/1971, 1. gr.* [2] *L. 17/1965, 10. gr.* [3] *Nú 11. gr.*

■ **[16. gr.]**[1] Nú er leyft að gera girðingu yfir veg með hliði á veginum, og skal þá grind vera í hliðinu, að minnsta kosti 4 metrar á breidd, þannig gerð, að hún haldist opin af sjálfu sér, meðan ekið er um hliðið. Skylt er vegfarendum að loka hliðinu á eftir sér.

□ Vegamálastjóra er heimilt að afturkalla með eins árs fyrirvara gefið leyfi til þess að gera girðingu yfir veg með hliði á veginum.

[1] *L. 41/1971, 1. gr.*

■ **[17. gr.]**[1] Skylt er að halda við girðingum, svo að aldrei geti þær hindrað eða bagað umferð um veginn. Þyki þessa ekki gætt, er vegagerðinni heimilt að framkvæma viðgerð á kostnað þess, sem að réttu ber að halda girðingunni við.

□ Vegagerðinni er heimilt að flytja girðingar og fjarlægja tré og annan gróður, ef nauðsyn ber til af öryggisástæðum eða til framkvæmdar viðhaldi, svo sem snjómokstri.

[1] *L. 41/1971, 1. gr.*

■ **[18. gr.]**[1] Nú liggur vegur, stígur eða götutroðningur yfir land manns og telst eigi til neins vegaflokks, og er landeiganda þá heimilt að gera girðingu yfir þann veg, með hliði á veginum, en eigi má hann læsa hliðinu, né með öðru móti hindra umferð um þann veg, nema sveitarstjórn leyfi.

□ Ákvörðun sveitarstjórnar, samkv. 1. mgr., má leggja undir úrskurð vegamálastjóra.

[1] *L. 41/1971, 1. gr.*

■ **[19. gr.]**[1] Heimilt er sýslunefnd að gera samþykktir fyrir stærri eða minni svæði innan sýslu um samgirðingar til varnar gegn ágangi búfjár, um tilhögun þeirra, stofnkostnað og viðhald og um beit innan girðingarinnar.

[1] *L. 41/1971, 1. gr.*

■ **[20. gr.]**[1] Nú koma fyrir sýslunefnd óskir um að gera samþykkt samkv. 17. gr.[2] Telji hún þær hafa við sterk rök að styðjast, skal hún þá eða oddviti hennar kveðja til fundar með nægum fyrirvara á svæði því, er samþykktinni er ætlað að ná yfir. Atkvæðisrétt á þeim fundi hafa allir, sem á nefndu svæði hafa jörð eða jarðarhluta til afnota. Sýslunefnd ákveður fundarstað, en oddviti hennar eða sá, er nefndin kýs til þess, tiltekur fundardag og stjórnar fundi.

[1] *L. 41/1971, 1. gr.* [2] *Nú 19. gr.*

■ **[21. gr.]**[1] Á fundi þeim, er um getur í 18. gr.[2] leggur fundarstjóri fram frumvarp til samþykktar, er áður hefur verið samþykkt af sýslunefndinni. Fallist fundurinn á frumvarpið óbreytt að efni með ⅔ hlutum atkvæða, þeirra er fundinn sækja og samþykktin nær til, sendir sýslumaður það til stjórnarráðsins til staðfestingar og löggildingar. Eins fer um frumvarpið, þó að fundurinn geri við það breytingar, ef þær eru samþykktar með ⅔ hlutum atkvæða og sýslunefnd fellst á þær. En vilji sýslunefnd ekki fallast á breytingartillögur, er samþykktarfundur gerir, skal kveðja til nýs fundar. Fallist fundurinn þá á frumvarpið óbreytt með ⅔ hlutum atkvæða, fer um það svo sem fyrr segir.

[1] *L. 41/1971, 1. gr.* [2] *Nú 20. gr.*

■ **[22. gr.]**[1] Heimilt er hreppsnefnd að gera samþykktir[2] fyrir stærri eða minni svæði innan sveitar um hið sama efni og til er tekið í 17. gr.[3] Er öll meðferð samþykktar þá hin sama og 18. og 19. gr.[4] skipa fyrir um nema hreppsnefnd kemur þá hvarvetna í stað sýslunefndar og oddviti hreppsnefndar í stað oddvita sýslunefndar.

[1] *L. 41/1971, 1. gr.* [2] *T. d. samþ. 169/1968 (Stokkseyri).* [3] *Nú 19. gr.* [4] *Nú 20. og 21. gr.*

■ **[23. gr.]**[1] Nú er samþykkt gerð eins og fyrir er mælt og send stjórnarráðinu til staðfestingar, og virðist stjórnarráðinu hún koma í bága við grundvallarreglur laga eða réttindi manna, og er samþykktin þá endursend ásamt synjunarástæðum stjórnarráðsins.

□ Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, skipar fyrir um birtingu hennar og tiltekur, hvenær hún öðlist gildi. Upp frá því er hún skuldbindandi fyrir alla þá, sem búa á því svæði, er hún nær yfir.

[1] *L. 41/1971, 1. gr.*

■ **[24. gr.]**[1] Öllum leiguliðum, er búið hafa á sömu jörð í 5 ár eða lengur, að öðrum kosti jarðareigendum, er skylt að hreinsa burtu af landi sínu, er búfénaður gengur um, ónothæfar vírgirðingar og girðingaflækjur, sem vera kunna í landi jarða þeirra. Nú vanrækir landeigandi þessi fyrirmæli í eitt ár, eftir að lög þessi öðlast gildi, og er þá ábúanda skylt að framkvæma verkið á kostnað jarðareiganda.

□ Ef um eyðijörð er að ræða, þar sem þessi skylda er vanrækt, ber hlutaðeigandi sveitarstjórn að láta framkvæma verkið á kostnað jarðareiganda eða þess, er nytjar jörðina. Hið sama gildir, ef ábúandi jarðar vanrækir skyldu sína í þessu efni.

[1] *L. 41/1971, 1. gr.*

1965 Nr. 10 25. marz

■ **[25. gr.]**[1] Brot gegn lögum þessum svo og girðingarsamþykktum sýslu- og sveitarfélaga (sbr. 17. og 20. gr.[2]) varða sektum. ...[3]

[1] *L. 41/1971, 1. gr.* [2] *Nú 19. og 22. gr.* [3] *L. 10/1983, 38. gr.*

■ **[26. gr.]**[1] Með brot móti lögum þessum og samþykktum, sem gerðar kunna að verða samkvæmt þeim, skal farið að hætti opinberra mála.

[1] *L. 41/1971, 1. gr.*

1981 Nr. 51 29. maí

Lög um varnir gegn sjúkdómum og meindýrum á plöntum.

■ **1. gr.** Tilgangur laga þessara er að tryggja sem best góða og heilbrigða ræktun plantna hér á landi.

□ Í lögum þessum merkir planta heilar jurtir og viðarplöntur svo og hluta þeirra. Mein merkir frávik frá því, sem heilbrigt má teljast, og skaðvaldur merkir þær lífverur og lífræna þætti, er meinum valda á plöntum: veirur (vira), berfrymingar (mycoplasma), bakteríur (bacteria), sveppir (fungi) og meindýr.

■ **2. gr.** Landbúnaðarráðherra getur samkvæmt lögum þessum gert varnarráðstafanir og gefið út reglugerðir,[1] sem stuðla að því:

1. að koma í veg fyrir að hættulegir skaðvaldar berist til landsins og dreifist innanlands, og útrýma skaðvöldum, sem þegar hafa borist til landsins, teljist það framkvæmanlegt,
2. að hindra að skaðvaldar, sem aðrar þjóðir vilja verjast, berist frá Íslandi.

□ Landbúnaðarráðherra ákveður, með hliðsjón af tillögum sérfræðinga í plöntusjúkdómum og meindýrum, hvaða skaðvald beri að telja svo hættulegan að falli undir ráðstafanir, er lög þessi heimila.

[1] *Rg. 103/1948 og 53/1971.*

■ **3. gr.** Landbúnaðarráðherra getur m. a.:

a. fyrirskipað eftirlit með innflutningi, útflutningi og dreifingu innanlands á öllum tegundum plantna, mold, húsdýraáburði, umbúðum og öðru, sem getur borið sjúkdóma og meindýr á plöntur,

b. sett það skilyrði fyrir innflutningi, útflutningi eða dreifingu innanlands, að plönturnar séu algjörlega lausar við ákveðna skaðvalda, eða sett ákveðið hámark um magn þeirra,

c. bannað ræktun tiltekinna plöntutegunda á ákveðnum svæðum eða takmarkað ræktun við plöntur gæddar ákveðnum eiginleikum,

d. fyrirskipað landeigendum eða ræktendum að gera varnarráðstafanir gegn plöntusjúkdómum og meindýrum á eigin kostnað,

e. fyrirskipað eyðingu eða sérstaka meðhöndlun á plöntum eða á hlutum, sem geta borið og dreift skaðvaldi (t. d. mold, verkfæri, umbúðir, flutningatæki og geymslustaðir),

f. fyrirskipað sóttkví undir eftirliti sem skilyrði fyrir innflutningi.

■ **4. gr.** Öllum sem hafa í fórum sínum plöntur, er ætla má að beri skaðvald, sem reglur skv. lögum þessum taka til, eða verða varir við skaðvaldinn sjálfan, ber tafarlaust að tilkynna það þeim aðila, sem landbúnaðarráðherra hefur falið að annast framkvæmd eða eftirlit með, að settum fyrirmælum sé framfylgt. Plöntur má þá ekki flytja milli staða nema með samþykki þess aðila.

■ **5. gr.** Eigendur plantna, gróðrarstöðva og annarra ræktunarstaða, flutningstækja og bygginga, og þeir, sem umráðarétt hafa yfir slíku, skulu án endurgjalds leyfa aðgang, sýnatöku, rannsóknir og aðgerðir, er fyrirskipaðar kunna að verða og nauðsynlegar mega teljast skv. 2. gr. þessara laga.

1981 Nr. 51 29. maí

■ **6. gr.** Þeim, sem brýtur ákvæði laga þessara, er skylt að hlíta fyrirmælum landbúnaðarráðherra eða umboðsmanna hans um varnaraðgerðir vegna brotsins. Skal hann framkvæma þau fyrirmæli á eigin kostnað og undir eftirliti opinberra aðila, en einnig eru þeim aðilum heimilar slíkar varnaraðgerðir á kostnað þess, sem sök ber. Þegar um er að ræða samræmda herferð gegn ákveðnum skaðvaldi, er heimilt að greiða kostnað við hana úr ríkissjóði.

■ **7. gr.** Brot á lögum þessum varða sektum, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum.

■ **8. gr.** Með lögum þessum falla úr gildi lög nr. 17 frá 31. maí 1927.

1955 Nr. 3 6. marz

Lög um skógrækt.

I. kafli. Um markmið og stjórn Skógræktar ríkisins.

■ **1. gr.** Skógrækt ríkisins skal rekin með því markmiði:

1. að vernda, friða og rækta skóga og skógarleifar, sem eru í landinu;
2. að græða upp nýja skóga, þar sem henta þykir;
3. að leiðbeina um meðferð skóga og kjarrs og annað það, sem að skógrækt og skóggræðslu lýtur.

■ **2. gr.** Landbúnaðarráðherra fer með yfirstjórn skógræktarmála samkvæmt lögum þessum. Forseti Íslands skipar skógræktarstjóra, er annast framkvæmd þessara mála. Skal hann hafa leyst af hendi próf við skógræktarháskóla á Norðurlöndum eða við annan skóla jafnstæðan.

■ **3. gr.** Ráðherra skipar skógarverði, að fengnum tillögum skógræktarstjóra. Skulu þeir eigi vera færri en einn í hverjum landsfjórðungi. Þeir skulu hafa aflað sér verklegrar kunnáttu í skógrækt og hafa staðizt próf, sem stjórn skógræktarmála kveður á um.

■ **4. gr.** Skógarverðir skulu starfa samkvæmt fyrirmælum skógræktarstjóra og aðstoða hann í hvívetna við skógrækt og skóggræðslu í landinu. Þeir skulu settir yfir skógarjarðir ríkisins og annast framkvæmdir þar og enn fremur hafa eftirlit um meðferð skóga og kjarrs á þeim svæðum, sem þeim eru falin.

■ **5. gr.** Störf og starfssvið skógræktarstjóra og skógarvarða skal ákveða með reglugerð, sem ráðherra setur.

II. kafli. Um meðferð skóga, kjarrs, lyngs o. fl.

■ **6. gr.** Í skógum eða kjarri má hvorki höggva tré né runna á annan hátt en þann, að höggvið sé innan úr, þannig, að skógurinn eða kjarrið sé grisjað, enda sé það gert í samráði við skógarvörð. Ekkert svæði má rjóðurfella nema með samþykki skógræktarstjóra, og þó því aðeins, að sá, sem heggur, skuldbindi sig til þess að breyta landinu í tún eða græða upp skóg að nýju á öðru jafnstóru svæði og hafa byrjað á því innan tveggja ára.

■ **7. gr.** Viðarrætur má ekki rífa upp eða skerða á neinn hátt. Ekki má rífa lyng, fjalldrapa, víði, mel eða annan hlífðargróður, heldur klippa eða skera. Skógræktarstjóra og skógarvörðum er heimilt að banna allt skógarhögg og hrístekju og að banna að skerða hvers

konar gróður þar sem ætla má, að slíkt geti valdið uppblæstri eða landspjöllum. Bannað er að stinga upp og flytja á brott tré og hvers konar ungviði án leyfis skógræktarstjóra eða skógarvarða.

■ **8. gr.** Í skógum þeim og kjarrlöndum, sem í afréttum liggja eða fjarri búfjárhögum, er öll beit bönnuð frá 1. nóvember til 1. júní. Nú hagar svo til á einstökum landsvæðum, að skógarkjarr eða annar gróður skóglendis er í sýnilegri hættu sökum óhóflegrar beitar að dómi skógræktarstjóra, og er ráðherra þá heimilt að banna eða takmarka beit á skóginn eða kjarrið um lengri eða skemmri tíma, enda komi bætur fyrir slíka skerðingu á landsnytjum eftir mati dómkvaddra manna. Bætur þessar skal greiða úr ríkissjóði. Ráðherra getur bannað með öllu að beita geitfé á skóg eða kjarr, enda telji skógræktarstjóri, að skóginum stafi bersýnileg hætta af beitinni.

■ **9. gr.** Í þeim skógum og kjarri, sem er sameign fleiri manna eða jarða í óskiptu landi, mega einstaklingar ekki höggva án vitundar skógarvarðar eða eftirlitsmanns, sem segir fyrir um, hvar og hvernig grisja skuli.

■ **10. gr.** Óheimilt er öllum, sem eiga skóg eða kjarr eða hafa umráðarétt yfir slíku, að selja eða gefa óupphöggvinn við án þess að hafa fengið leyfi skógarvarðar til þess. Enn fremur er öllum, sem um skóglendi fara, óheimilt að skerða trjágróður eða skemma hann.

■ **11. gr.** Skógræktarstjóri og skógarverðir skulu fara eins oft og þörf krefur um sveitir þær, þar sem er skógur eða kjarr að nokkrum mun, og skulu þeir skipa fyrir um hvernig skógur eða kjarr skuli höggvið. Þeir skulu og leiðbeina nothafa skógar og kjarrs um framkvæmd alla á fyrirmælum sínum, enda getur nothafi ekki skorazt undan að fylgja þeim í skóginn eða kjarrið.

■ **12. gr.** Ef skógræktarstjóri eða skógarverðir óska þess, skulu hreppstjórar fylgja þeim á eftirlitsferðum um hreppinn til þess að kynna sér fyrirmæli um meðferð skóga og kjarrs, sem þeim ber að hafa eftirlit með. Á ferðum þessum fá hreppstjórar dagpeninga, sem greiðast af skógræktarfé.

■ **13. gr.** Ráðherra setur nánari reglur um meðferð á skógum og kjarri, eftir tillögum skógræktarstjóra, og skal þeim útbýtt meðal almennings í þeim sveitum, þar sem skógur eða kjarr er.[1)]

[1)] *Rg. 239/1940.*

III. kafli. Um friðun og ræktun skóga.

■ **14. gr.** Á land það, sem Skógrækt ríkisins hefur til friðunar og skógræktar, má ekki beita búfé. Skógræktarstjóra og skógarvörðum er þó heimilt að veita undanþágu frá þessu, ef sérstakar ástæður mæla með.

■ **15. gr.** Liggi alfaravegur um friðuð skóglendi, skulu vegfarendur loka þeim hliðum, sem á girðingum eru, svo að öruggt sé, að þau opnist ekki af sjálfsdáðum. Týni vegfarendur búfé í skógargirðingum, skulu þeir skyldir til að koma því út úr girðingunni svo fljótt sem unnt er.

□ Komist fé inn í skógargirðingu í afréttum eða fjarri búfjárhögum svo að nokkru nemi, er ráðherra heimilt, ef sérstakar ástæður mæla með því, að dómi skógræktarstjóra, að fyrirskipa, að þau sveitarfélög, er fjárvon eiga innan skógargirðinga, annist smölun og fjallskil innan þeirra á sinn kostnað, enda hafi ekki þótt rétt að beita ákvæðum 17. greinar laganna.

■ **16. gr.** Til þess að girðing um skógræktarsvæði megi teljast löggirðing, þ. e. að hún veiti örugga vörn gegn ágangi búfjár, skal hún minnst vera 105 sentimetrar á hæð og gerð með 7 strengjum gaddavírs eða úr öðru því efni, sem sé ekki minni vörn, t. d. vírneti eða vírneti ásamt gaddavír og undirhleðslu, þar sem þörf krefur. Bil milli jarðfastra staura má lengst vera 12 metrar og komi þá þrjár styttur þar á milli, eða 10 metrar og komi þá tvær styttur á milli. Hornstaurar skulu standa minnst 1,25 metra í jörðu, nema unnt sé að festa þá í jarðfasta klöpp. Skulu þeir steyptir niður eða púkkaðir og styrktir með stögum. Hliðstaurar skulu festir á svipaðan hátt og hornstaurar.

□ Skógargirðingar, sem komið hefur verið upp fyrir gildistöku laganna, eru að minnsta kosti 1 metri að hæð með 6 strengjum gaddavírs eða jafngildar því, skulu skoðast sem löggirðingar, unz þær verða endurbyggðar.

■ **17. gr.** Komist sauðfé eða geitfé inn á skógræktarsvæði, sem girt er löggirðingu, má umsjónarmaður skógræktarsvæðisins taka féð í gæzlu og láta merkja það. Skal hann tafarlaust tilkynna hreppstjóra, hverjir séu eigendur fjárins og hvernig féð sé merkt. Hreppstjóri skal tilkynna þetta eigendum eða umsjónarmönnum fjárins og gefa þeim kost á að vitja þess innan ákveðins tíma. Sé féð ekki hirt, ákveður hreppstjóri, hvar fénu skuli sleppt.

□ Komist sömu skepnur aftur inn á sama svæði, án þess að snjóalögum verði um kennt, getur umsjónarmaður afhent hreppstjóra fénaðinn og krafizt þess, að hann verði tekinn í örugga vörzlu. Skal þá hreppstjóri láta athuga girðinguna þegar í stað, og fullnægi hún kröfum 16. greinar, eru fjáreigendur skyldir til að taka féð í vörzlu, sem hreppstjóri telur örugga. Sleppi fénaður úr þeirri vörzlu og komist enn inn á sama svæði, getur umsjónarmaður skógarins krafizt þess, að honum verði afhent féð til ráðstöfunar. Hann greiðir eiganda fjárins verð fyrir eftir mati úttektarmanna.

□ Nú verða óvenjuleg snjóalög, svo að hætta er á, að löggirðingu fenni í kaf. Getur þá umsjónarmaður girðingarinnar tilkynnt fjáreigendum í nágrenni hennar, á hvaða svæði girðingin sé ótrygg vörn, og ber þá fjáreigendum að hafa gætur á fé sínu og halda því frá þessum svæðum, unz girðingin telst fjárheld á ný. Á sama hátt ber fjáreigendum að gera skógareiganda eða umboðsmanni hans aðvart, ef þeir verða þess varir, að skógargirðing sé ótrygg vörn.

□ Ef um stutt höft á girðingu er að ræða, sem reynslan sýnir að þráfaldlega fara í kaf vegna aðfennis, getur fjáreigandi krafizt þess, að girðingareigandi láti gera höftin fjárheld, ef þess er kostur án óhæfilegs kostnaðar. Rísi ágreiningur um þetta, hafa úttektarmenn úrskurðarvald í þessum málum.

□ Geti fjáreigandi fært sönnur á, að varzla fjárins hafi valdið honum aukakostnaði, getur hann krafizt þess, að skógareigandi taki þátt í honum allt að helmingi eftir mati dómkvaddra manna.

□ Sé hreppstjóri eða úttektarmenn eða nánustu vandamenn þeirra við málið riðnir (eigi t. d. eitthvað af fénu), kveður sýslumaður eða bæjarfógeti óvilhallan mann eða menn í þeirra stað.

■ **18. gr.** Heimilt er hreppsnefndum og bæjarstjórnum að ákveða, að ákvæði næstu greinar hér á undan

1955 Nr. 3 6. marz

skuli gilda um trjáræktarreiti og garðlönd einstakra manna innan umdæmisins, enda séu þau girt löggirðingu samkvæmt 16. grein.

■ **19. gr.** Taka skal fram í byggingarbréfi gagnvart ábúendum jarða þeirra, sem eru eign ríkisins, að þeim sé skylt að hlífa svo skógi og kjarri á jörðum þessum, að hvorugt rýrni eða eyðist af völdum þeirra á meðan ábúðartími þeirra stendur. Enn fremur það, að ráðherra sé heimilt að taka til friðunar einstök skóg- og kjarrlendi á jörðum þessum á meðan ábúð þeirra stendur, enda lækki þá afgjald jarðanna vegna afnotamissis ábúanda af hinu friðaða landi eftir mati dómkvaddra manna.

■ **20. gr.** Ráðherra er heimilt, að fengnum tillögum skógræktarstjóra, að veita eigendum eða notendum jarða eða jarðarskika tillag úr ríkissjóði af skógræktarfé til þess að girða skóglendi eða skóglaust land til þess að rækta á barrskóg með þeim skilyrðum, er hér greinir:

Skógrækt ríkisins leggur til girðingarefni og kemur því á næstu höfn við svæði það, er girða skal. Hún leggur til verkstjóra við uppsetningu girðingarinnar, en eigandi eða nothafi flytur girðingarefni að girðingarstæði á sinn kostnað og leggur til allan þann vinnukraft, sem til þarf til þess að setja upp girðinguna. Skulu þeir og fæða og hýsa verkstjóra endurgjaldslaust. Gera skal samning um girðinguna milli Skógræktar ríkisins annars vegar, en eiganda eða nothafa hins vegar. Skal hann þinglesinn í þeirri þinghá, sem jörðin liggur í, sem kvöð á jörðinni, á kostnað eiganda eða notanda. Skógrækt ríkisins greiði ⅓, en eigandi eða nothafi ⅔ viðhaldskostnaðar á girðingunni fyrstu 15 árin, en að þeim tíma liðnum stendur eigandi eða nothafi allan straum af viðhaldi hennar. Sé skóglaust land tekið til skóggræðslu, greiðir Skógrækt ríkisins helming kostnaðar við gróðursetningu eða sáningu í fyrsta sinn, en eigandi eða nothafi helming á móti. Ef ný gróðursetning er nauðsynleg eða sáning, skal eigandi eða nothafi framkvæma það á sinn kostnað samkvæmt fyrirmælum skógræktarstjóra eða skógarvarðar.

□ Um friðun þessara svæða gilda sömu reglur og um friðun skóglendis, sem um getur í 14.—17. grein.

■ **21. gr.** Nú er skóglendi eða kjarr í bersýnilegri hættu af gróðureyðingu, sem ekki verður stöðvuð nema með fullri friðun skóglendisins, en friðunin svo kostnaðarsöm, að eigendur eða notendur landsins vilja eða treystast eigi til þess samkvæmt þeim skilyrðum um framlag, sem sett eru í 20. grein, og er ráðherra þá heimilt, að fengnum tillögum skógræktarstjóra, að kosta slíka girðingu að öllu leyti, gegn því, að eigendur og nothafar ábyrgist viðhald girðingarinnar og friðun landsins fyrir ágangi. Gera skal um það samning, sbr. 20. grein, enda taki ákvæði síðustu málsgreinar þeirrar greinar einnig til þess skóglendis.

□ Takist ekki samningar um friðun landsins samkvæmt framansögðu, getur Skógrækt ríkisins tekið skóglendið til fullrar umsjár og friðunar í 20 ár eða lengur, ef þörf krefur. Við afhendingu landsins aftur til landeiganda ber að meta til verðs friðunarárangur þann, sem orðið hefur, og ber landeiganda að greiða matsverðið til Skógræktar ríkisins. Skirrist landeigandi við því, er Skógrækt ríkisins heimilt að taka hluta af skóglendinu sem greiðslu, allt eftir mati dómkvaddra manna.

□ Alþingi heimilar fé í þessu skyni með sérstakri fjárveitingu, enda liggi fyrir Alþingi tillögur skógræktarstjóra um þessar girðingar ásamt kostnaðaráætlun. 1955 Nr. 3 6. marz

■ **22. gr.** Með samþykki ráðherra er skógræktarstjóra heimilt að leigja einstaklingum, félögum eða stofnunum lönd á erfðafestu innan girðinga Skógræktar ríkisins, gegn því að leigutakar gróðursetji barrskóg í landið samkvæmt fyrirmælum skógræktarstjóra og samningi þeim, sem gera skal við sérhvern leigutaka um gróðursetningu, hirðingu og meðferð lands.

□ Sá skógur, sem vex á landinu, verður eign leigutaka, en meðferð hans öll og grisjun skal háð fyrirmælum skógræktarstjóra.

□ Vanefndir á samningi um gróðursetningu og meðferð skógar, sem ekki stafa af ástæðum, sem leigutaka eru óviðráðanlegar, varða missi á erfðafesturéttindum, og fellur þá skógur leigutaka til Skógræktar ríkisins án endurgjalds.

■ **23. gr.** Þeim, sem vilja koma upp trjálundum á jörðum sínum, en eiga ekki kost á styrk samkvæmt 20. grein laga þessara, greiðir ríkissjóður styrk á hvern lengdarmetra girðingar, er nemi 30 hundraðshlutum af girðingarkostnaði gegn eftirfarandi skilyrðum:

1. að land innan girðingar sé minnst 1 hektari;
2. að fyrir liggi yfirlýsing skógræktarstjóra um, að landið sé vel fallið til skógræktar.

■ **24. gr.** Hreppstjórar og skógarverðir skulu, hver í sínu umdæmi, hafa eftirlit með því, hvort farið sé eftir ákvæðum og fyrirmælum um meðferð skóga og kjarrs og hvort brotið sé gegn friðunarákvæðum samkvæmt lögum þessum og þeim reglugerðum, sem settar kunna að verða samkvæmt 13. grein laganna. Skulu þeir, jafnskjótt og þeir verða þess varir, senda skýrslu um þetta til skógræktarstjóra, sem ákveður, hvað frekar skuli gert í málinu.

IV. kafli. Um Skógræktarfélag Íslands.

■ **25. gr.** Skógræktarfélag Íslands er viðurkennt sem samband skógræktarfélaga í landinu.

■ **26. gr.** Styrkur sá, sem veittur er í fjárlögum til skógræktarfélaga, er bundinn því skilyrði, að þau séu deildir í Skógræktarfélagi Íslands.

■ **27. gr.** Ráðherra úthlutar styrknum, að fengnum tillögum skógræktarstjóra og formanns Skógræktarfélags Íslands.

V. kafli. Um skógarítök. [1]

[1] *Augl. 44/1942.*

■ **28. gr.** ...

■ **29. gr.** Eftir staðfestingu þessara laga er öllum óheimilt að selja, gefa eða láta af hendi ítök í skógum og kjarri, án þess að landið, skógartorfan, fylgi með afsalinu.

VI. kafli. Um sektir, málsmeðferð o. fl.

■ **30. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum, ...[1] til ríkissjóðs, og fer um mál út af þeim brotum að hætti opinberra mála.

[1] *L. 10/1983, 39. gr.*

Lög um viðauka við lög nr. 3/1955, um skógrækt.

1966 Nr. 22 16. apríl

■ **1. gr.** Ríkissjóður styrkir ræktun skjólbelta eftir því, sem fé er veitt á fjárlögum, og samkvæmt því, sem nánar greinir í lögum þessum.

■ **2. gr.** Skógræktarstjóri hefur yfirumsjón með rækt-

1966 Nr. 22 16. apríl

un skjólbelta. Hann aflar upplýsinga um áætlaðar framkvæmdir í ræktun skjólbelta næsta ár og gerir, að þeim fengnum, tillögur til landbúnaðarráðuneytisins um fjárveitingu á næsta ári, áður en frumvarp til fjárlaga er lagt fyrir Alþingi.

■ **3. gr.** Eftirgreindir aðilar geta notið styrks samkvæmt 1. gr.:

a. Ábúendur lögbýla og garðyrkjubýla.

b. Félagsbundin samtök um ræktun korns eða garðávaxta, enda sé land það, er tekið er til ræktunar, eigi minna en 10 hektarar að flatarmáli.

■ **4. gr.** Styrk má því aðeins veita, að fullnægt sé eftirtöldum skilyrðum:

a. Að skógarvörður og héraðsráðunautur hafi mælt með framkvæmdum.

b. Að fylgt hafi verið fyrirmælum skógarvarðar um legu skjólbelta og gerð þeirra.

c. Að eigandi eða vörzlumaður lands eða jarðar hafi annazt jarðvinnslu og lagt til nægan áburð samkvæmt fyrirmælum skógarvarðar.

d. Að landssvæði það sem vernda skal, hafi verið girt löggirðingu, sbr. 16. gr. laga nr. 3/1955, um skógrækt.

e. Að lokið sé ákveðnum áfanga gróðursetningar, sem nánar er kveðið á um í reglugerð.

■ **5. gr.** Girðingarstyrk skal aðeins miða við girðingu utan um samfellt ræktunarland. Vilji eigandi eða vörzlumaður nota landið til beitar, er honum skylt að girða reinarnar, svo að öruggt sé, að skjólbeltin bíði ekki tjón af beitinni.

□ Verði tjón á skjólbeltum vegna búfjárbeitar, er veittur styrkur afturkræfur að nokkru eða öllu leyti.

■ **6. gr.** Styrkur samkv. 1. gr. má nema allt að ⅓ af girðingarkostnaði og ½ af andvirði trjáplantna og kostnaði við gróðursetningu.

□ Skógarverðir eða héraðsráðunautar gera úttekt á skjólbeltaframkvæmdum.

■ **7. gr.** Skylt er eiganda skjólbeltis eða vörzlumanni að fara eftir fyrirmælum skógarvarðar um friðun og hirðingu þess. Lendi skjólbelti í vanhirðu, er heimilt að endurheimta styrk þann, sem veittur var.

□ Að fimm árum liðnum frá gróðursetningu skjólbeltis er heimilt að veita eiganda eða vörzlumanni þess verðlaun, er samsvari allt að fjárhæð 2ja ára hirðingarkostnaði, ef ræktun skjólbeltis hefur tekizt vel.

■ **8. gr.** Verði eigenda- eða ábúendaskipti á landssvæði eða jörð, þar sem skjólbeltarækt hefur verið styrkt samkvæmt lögum þessum, ber sá, er við tekur, ábyrgð á því, að skjólbelti sé friðað og hirt. Vanræki hann það, er heimilt að heimta úr hendi hans þann styrk, sem veittur hefur verið.

■ **9. gr.** Landbúnaðarráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga.

1894 Nr. 11 13. apríl

Lög um samþykktir til að friða skóg og mel.

■ **1. gr.** Sýslunefndum veitist vald til að gera samþykktir um friðun á skógum, hvers kyns sem eru, og á mel á þann hátt, sem segir í lögum þessum.

■ **2. gr.** Þegar sýslunefnd þykir þörf á, eða vera hagfellt að gera samþykkt fyrir alla sýsluna eða fyrir nokkurn hluta hennar, skal hún kveðja til almenns fundar í héraði því, sem ætlazt er til að samþykkt sú nái yfir, og eiga atkvæðisrétt á þeim fundi allir héraðsbúar þeir, er kosningarrétt hafa til Alþingis.

1894 Nr. 11 13. apríl

□ Sýslunefnd kveður á um fundarstað og fundardag með nægum fyrirvara, en sýslumaður sé fundarstjóri eða einhver sýslunefndarmanna, er nefndin kýs til þess, og skal hann hafa kjörskrá við höndina.

□ Ef fundarstjóri verður að takast ferð á hendur til þess að halda fundinn, ber að greiða honum 2 kr. á dag í dagpeninga og ferðakostnað að auki eftir reikningi, er sýslunefndin úrskurðar og greiðist það gjald úr sýslusjóði.

■ **3. gr.** Sýslunefndin semur frumvörp til samþykkta þeirra, er hún vill koma á, og ber undir álit og atkvæði funda þeirra, er um er rætt í 2. gr.

□ Nú hafa fundarmenn fallizt á frumvarp nefndarinnar með ⅔ atkvæða þeirra, er greidd hafa verið, og skal þá sýslunefndin senda amtmanni[1)] frumvarpið til staðfestingar. En ef breytingartillögur hafa verið gerðar við frumvarpið á fundinum og samþykktar með ⅔ atkvæða, setur sýslunefndin þær inn í frumvarpið, ef henni þykja þær á rökum byggðar, og sendir síðan amtmanni[1)] til staðfestingar; en álíti sýslunefndin, að breytingartillögurnar eigi ekki að takast til greina, ber hún frumvarp sitt óbreytt að nýju undir atkvæði héraðsfundar, og verði það þá samþykkt með ⅔ atkvæða, ber að senda það amtmanni[1)] til staðfestingar.

□ Það frumvarp, eða breytingaratkvæði við frumvarp, sem eigi hefur verið samþykkt með ⅔ atkvæða á héraðsfundi, er fallið, og má eigi koma fram í nýju frumvarpi sýslunefndar fyrr en að ári liðnu.

[1)] *Nú stjórnarráð, sbr. tilsk. 12/1904, I., 11. Sjá og augl. A 96/1969.*

■ **4. gr.** Nú þykja amtmanni[1)] nokkur ákvæði samþykktar ganga of nærri rétti manna eða atvinnufrelsi, eða að þær koma á einhvern hátt í bága við lög og grundvallarreglur laganna, og synjar hann þá um staðfesting sína, en skýra skal hann sýslunefndinni frá ástæðum fyrir neituninni. Að öðrum kosti staðfestir hann samþykktina, skipar fyrir um birting hennar og kveður á, hvenær hún skuli öðlast gildi, og er hún upp frá því skuldbindandi fyrir alla þá, sem búa innan takmarka þess svæðis, sem samþykktin nær yfir.

□ Samþykkt þeirri, sem amtmaður[1)] hefur staðfest, má eigi breyta á annan hátt en þann, er hún var stofnuð á.

□ Amtmaður[1)] hlutast til um að samþykktirnar séu prentaðar í B-deild Stjórnartíðindanna.

[1)] *Sjá aths. við 3. gr.*

■ **5. gr.** Í samþykkt skal ávallt kveða á um eftirlit það, er þarf til þess að hennar sé vandlega gætt, og hvernig greiða skuli kostnað, sem af því leiðir.

■ **6. gr.** Brot gegn staðfestum samþykktum varðar 5—100 kr. sekt, sem rennur í sýslusjóð. Þó má ákveða þeim, er kemur brotum upp, allt að helmingi sektanna.

■ **7. gr.** Með brot gegn samþykktum skal fara sem opinber lögreglumál.

1965 Nr. 17 24. apríl

Lög um landgræðslu.

I. kafli. Markmið og stjórn.

■ **1. gr.** Tilgangur þessara laga er:

1. Að koma í veg fyrir eyðingu gróðurs og jarðvegs.
2. Að græða upp eydd og vangróin lönd.

■ **2. gr.** [Landgræðsla ríkisins fer með landgræðslumál samkvæmt lögum þessum og skal hafa aðsetur í

Gunnarsholti á Rangárvöllum. Starfsemin greinist í eftirtalda þætti:

1. Sandgræðslu, sem er hefting jarð- og sandfoks og græðsla gróðurlausra og gróðurlítilla landsvæða.

2. Gróðurvernd, sem stuðlar að eflingu gróðurs til að auka mótstöðuafl lands gegn eyðingu.

3. Gróðureftirlit sem fylgist með notkun gróðurs, vinnur gegn ofnotkun hans og hvers konar skemmdum á gróðurlendum.][1)]

[1)] *L. 54/1975, 1. gr.*

■ **3. gr.** [Landbúnaðarráðherra fer með yfirstjórn landgræðslumála. Hann skipar landgræðslustjóra að fengnum tillögum stjórnar Búnaðarfélags Íslands, sem jafnframt hefur umsjón með landgræðslumálum fyrir hönd ráðherra.

□ Landgræðslustjóri skal hafa háskólapróf í búfræði eða hliðstæðum greinum.

□ Ráðherra skipar fulltrúa landgræðslustjóra og skulu þeir fullnægja hliðstæðum menntunarskilyrðum. Heimilt er að fela einstökum fulltrúum meðferð ákveðinna þátta starfsins, svo sem gróðurvernd, gróðureftirlit eða sandgræðslu, undir yfirstjórn landgræðslustjóra.][1)]

[1)] *L. 54/1975, 2. gr.*

■ **4. gr.** Landgræðslustjóra er heimilt, að fengnu samþykki ráðherra, að ráða landgræðsluverði sér til aðstoðar.

[II. Kafli. Landgræðsla.][1)]

[1)] *L. 54/1975, 3. gr.*

■ **5. gr.** [Landgræðsla ríkisins skal kosta kapps um að stöðva jarðvegseyðingu, hvort sem er af völdum uppblásturs, sandfoks eða vatnsrofs. Hún annast og græðslu eyddra og vangróinna landa. Landgræðslustjóri skal kanna eða láta kanna staðhætti, þar sem hætta stafar af jarðvegs- og sandfoki. Þau verkefni skulu ganga fyrir, sem forða eiga verðmætum gróðurlendum frá yfirvofandi hættu.

□ Landgræðslan hefur eftirlit með þeim löndum, sem þegar hafa verið tekin til græðslu.

□ Gera skal kostnaðaráætlun um hvert verk áður en hafið er.][1)]

[1)] *L. 54/1975, 4. gr.*

■ **6. gr.** Þar sem henta þykir, skal kosta kapps um að koma upp skógi og kjarri innan landgræðslugirðinga. Skógrækt ríkisins skal veita landgræðslunni leiðbeiningar um þessa ræktun.

■ **7. gr.** Landgræðsla ríkisins skal afla sér fullkomins umráðaréttar yfir landi því, sem hún tekur til heftingar á jarð- og sandfoki eða endurgræðslu, á eftirfarandi hátt:

1. Með samningi til svo langs tíma, sem landgræðslustjóra þykir þurfa. Eigendur eða leigutakar skulu hafa forgangsrétt að landsnytjum gegn hæfilegu gjaldi, þegar uppgræðsla er svo vel á veg komin, að nytja megi landið að dómi landgræðslustjóra.

2. Með eignarnámi, ef umráðaréttur fæst ekki á annan hátt, sbr. lög um eignarnám, nr. 61 frá 14. nóv. 1917.[1)] Eignarnám skal þó eigi framkvæma, nema rannsókn samkvæmt 40. gr. sýni, að þess sé þörf, og að fengnu áliti stjórnar Búnaðarfélags Íslands.

□ Áður en aflað er umráðaréttar yfir landi samkvæmt þessari grein, skal landgræðslustjóri senda landbúnaðarráðuneytinu rökstuddar tillögur um málið. Ráðuneytið tekur síðan ákvörðun um framkvæmdina.

[1)] *Nú l. 11/1973.*

■ **8. gr.** [Heimilt er Landgræðslu ríkisins að styrkja sveitarfélög, upprekstrarfélög eða einstaklinga til uppgræðslu, jarðvegs- og gróðurverndaraðgerða, svo sem til að koma upp girðingum í kringum uppblásturssvæði eða vangróið land, græða það og halda við girðingum. Framlög mega nema allt að ⅔ kostnaðar við þessar framkvæmdir, að meðtöldum þeim framlögum, sem kunna að vera greidd samkvæmt jarðræktarlögum.

□ Landsvæði, sem að dómi Landgræðslunnar eru í hættu eða þar sem þröngt er í högum og þörf hagabóta, ganga fyrir með slíka aðstoð.

□ Aðstoð skal binda skilyrðum um meðferð landsins, og er heimilt að krefjast endurgreiðslu á framlagi, ef út af þeim er brugðið.

□ Landgræðslan skal setja reglur, sem staðfestar eru af landbúnaðarráðherra, um það, með hvaða kjörum og skilyrðum aðstoð er veitt til áburðardreifingar og annarra uppgræðsluaðgerða. Auglýsa skal þessar reglur hverju sinni.][1)]

[1)] *L. 54/1975, 5. gr.*

■ **9. gr.** Í nágrenni landgræðslusvæða er heimilt að taka efni til afnota við landgræðsluna svo sem vatn, jarðefni, þara og fræ. Þó má ekki taka efni þannig, að landspjöll verði að, nema brýna nauðsyn beri til. Landeigandi á rétt til bóta eftir mati, ef samningar takast ekki.

■ **10. gr.** Nú er sett girðing fast við landgræðslugirðingu eða áfast henni, og skulu þá vera hlið á henni eigi fjær en 50 metra frá landgræðslugirðingunni, svo að vinna megi tálmunarlaust að henni.

■ **11. gr.** [Landgræðslugirðingar skulu vera fjárheldar löggirðingar.

□ Liggi landgræðslugirðing um alfaraleið, skal vera traust hlið á henni, sem auðvelt er að fara um. Vegfarendum er skylt að loka hliðum, enda sé áminning þess efnis við hliðin. Varðar sektum, ef út af er brugðið, og bótaskyldu, ef tjón verður á gróðri af þeim sökum.

□ Hver, sem verður þess var, að girðing skemmist svo, að hætta sé á, að hún haldi ekki sauðfé, skal skýra hreppstjóra eða eftirlitsmanni frá því hið fyrsta.

□ Landgræðslustjóri getur bannað alla umferð um landgræðslusvæði, þar sem honum þykir ástæða til. Skal þá bannið auglýst við girðingarhliðin.][1)]

[1)] *L. 54/1975, 6. gr.*

■ **12. gr.** Þegar land, sem Landgræðsla ríkisins hefur tekið til græðslu með samkomulagi, sbr. 7. gr., er svo vel gróið að dómi landgræðslustjóra, að eigi er nauðsyn frekari aðgerða frá hendi landgræðslunnar, skal afhenda það aftur eigendum. Landgræðslustjóri setur reglur um meðferð landsins.

■ **13. gr.** Land, sem Landgræðsla ríkisins hefur eignazt skv. 2. tölulið 7. gr. þessara laga, má selja með samþykki landbúnaðarráðherra, þegar það hefur verið endurgrætt. Eigandi þeirrar jarðar, sem landið áður fylgdi, skal hafa forkaupsrétt og leigutaki að eiganda frágengnum. Noti hvorugur rétt sinn, skal fylgt ákvæðum laga nr. 40 frá 5. apríl 1948[1)] við söluna. Hafi sveitarfélag eða bæjarfélag átt landið áður, er þeim skylt að taka við landinu, ef landgræðslustjóri krefst þess. Hann setur reglur um meðferð landsins og er

kaupendum og síðari eigendum skylt að hlíta þeim. Skal þinglýsa reglunum sem kvöð á jörðinni.

[1] *Sjá nú l. 65/1976.*

■ **14. gr.** Hefjist uppblástur eða landskemmdir að nýju á landi, sem afhent hefur verið eða selt samkvæmt 12. og 13. gr., er landeiganda skylt að græða það aftur á sinn kostnað, nema uppblásturinn og skemmdirnar séu ekki meðferð hans eða vanrækslu að kenna.

□ Vanræki landeigandi nauðsynlegar aðgerðir eftir aðvörun landgræðslustjóra, má landgræðslan láta vinna verkið á hans kostnað eða taka landið eignarnámi, sbr. 7. gr.

■ **15. gr.** Þegar land í eigu Landgræðslu ríkisins er að dómi landgræðslustjóra svo gróið, að nytja megi, skal gefa bændum kost á að nytja það, enda sé þess ekki þörf undir ríkisbú. Skal landgræðslustjóri annaðhvort leita tilboða um afnotaréttinn eða leigja hann samkvæmt mati. Landgræðslustjóri setur reglur um meðferð landsins.

■ **16. gr.** Komist búfé inn á landgræðslusvæði, sem halda skal friðuðu og girt er ógallaðri girðingu, skal landgræðslustjóri eða eftirlitsmaður hans láta merkja það fé og tilkynna hreppstjóra, en hann tilkynnir það eigendum fjárins. Komist sömu skepnur þrásinnis inn á svæðið, og göllum á girðingu verði eigi um kennt, getur landgræðslustjóri krafizt þess, að hreppstjóri láti lóga skepnunum og komi afurðum í verð. Landgræðslan greiðir síðan þann mismun, sem á kann að vanta, að eigandi fái fullt verð. Rísi ágreiningur, skal úr honum skorið með mati tveggja dómkvaddra manna. Eigi hreppstjóri eða vandamenn hans hlut að máli, kveður sýslumaður óvilhallan mann í hans stað, er gegni skyldum hreppstjóra samkvæmt ákvæðum þessarar greinar.

III. kafli. Gróðurvernd.

■ **17. gr.** Land skal nytja svo, að eigi valdi rýrnun eða eyðingu landkosta. Sá, sem landspjöllum veldur með mannvirkjagerð eða á annan hátt, er skyldur að bæta þau.

■ **18. gr.** Landgræðsla ríkisins skal hafa gát á meðferð á gróðri landsins og vinna gegn því, að hann eyðist fyrir ofnotkun eða aðra óskynsamlega meðferð.

□ Hún skal einnig fylgjast með því, að landspjöll séu eigi unnin að óþörfu, og segja fyrir um, hvernig þau skuli bæta.

□ Þar sem hætta er á gróðurrýrnun eða eyðingu, ber að leiðbeina búendum um meðferð lands og gróðurs.

□ Spilli náttúruhamfarir grónu landi, skal landgræðslan gera ráðstafanir til endurgræðslu, ef þess er kostur.

□ Þar, sem gróðurverndar er þörf, skal að henni unnið svo sem segir í þessum kafla og samkvæmt reglum, sem um það verða settar.

■ **19. gr.** [Í hverri sýslu og hverjum kaupstað skal starfa þriggja manna gróðurverndarnefnd. Sýslunefndir og bæjarstjórnir kjósa nefndirnar til fjögurra ára í senn. Í sýslum landsins skal áður leitað tillagna viðkomandi búnaðarsambands. Nefndin kýs sér formann. Funda- og ferðakostnaður svo og þóknun fyrir unnin störf gróðurverndarnefndar greiðist af fé Landgræðslu ríkisins að ⅔ hlutum og viðkomandi sýslusjóði eða bæjarsjóði að ⅓ hluta.][1]

[1] *L. 42/1982, 1. gr.*

■ **20. gr.** [Gróðurverndarnefndir skulu í samvinnu við landnýtingarráðunaut Búnaðarfélags Íslands fylgjast með notkun afrétta og heimalanda í viðkomandi sýslu, vera ráðgefandi fyrir stjórnendur fjallskilamála í umdæminu um notkun og meðferð beitilanda og aðstoða Landgræðslu ríkisins við verndun og eflingu gróðurs.

□ Gróðurverndarnefndir skulu halda gerðabækur um störf sín og skila árlegum skýrslum til viðkomandi búnaðarsambanda, landnýtingarráðunautar og landgræðslustjóra. Landgræðslustjóri skal setja reglur um störf gróðurverndarnefnda.][1]

[1] *L. 54/1975, 8. gr.*

■ **21. gr.** [Berist gróðurverndarnefnd rökstudd ábending um, að gróðurverndar sé þörf á einstökum jörðum eða stærri landsvæðum, skal nefndin kynna sér málavöxtu og senda landgræðslustjóra greinargerð um málið.

□ Telji landgræðslustjóri, að um gróðureyðingu og/eða ranga notkun landsins sé að ræða, gerir hann tillögur um, hvernig úr skuli bæta, og leitar samkomulags við landeigendur um framkvæmd úrbóta (sbr. heimildir í 16. gr. laga um afréttarmálefni og fjallskil).[1]

□ Hafi gróðurverndaraðgerðir verulegan kostnað í för með sér, má veita til þeirra styrk samkvæmt 8. gr. laga þessara.

□ Þar sem um afréttarlönd er að ræða eða fleiri eigendur eru að landinu, má binda stuðning Landgræðslunnar því skilyrði, að þeir stofni til félagsskapar um framkvæmdirnar. Reglur um stuðning þennan skal setja og birta á sama hátt og kveðið er á um í síðustu mgr. 8. gr.][2]

[1] *L. 42/1969, sbr. l. 43/1976, 3. gr.* [2] *L. 54/1975, 9. gr.*

■ **22. gr.** Náist ekki samkomulag um aðgerðir milli landgræðslustjóra og landeiganda, getur landgræðslustjóri látið fram fara rannsókn á jörð eða landsvæðum samkvæmt 40. gr.

□ Leiði rannsókn í ljós, að brýn þörf sé gróðurverndar, getur landgræðslustjóri krafizt nauðsynlegra aðgerða af landeiganda. Verði hann ekki við þeirri kröfu, getur landgræðslan á kostnað landeiganda framkvæmt aðgerðirnar, að fengnu samþykki ráðuneytisins. Styrkja má þessar framkvæmdir með allt að ⅓ hluta kostnaðar.

■ **23. gr.** Telji landgræðslustjóri að gróðurverndar sé þörf sakir þess að heimalönd eða afréttir hafi eigi nægilegt beitarþol fyrir þann búpening, sem á þeim gengur, skal hann leita samkomulags við landeigendur til úrbóta.

□ Náist ekki samkomulag, skal hann láta rannsaka beitarþol viðkomandi landa samkv. 40. gr.

□ Leiði rannsóknin í ljós, að löndunum sé ofboðið, er landgræðslustjóra skylt að krefjast ítölu í þau.

□ Ítala skal gerð af ítölunefnd, er skipuð sé af þeim aðilum, sem um getur í 5. gr. laga um ítölu, nr. 39 23. maí 1959,[1] og gilda þá um störf hennar ákvæði nefndra laga.

[□ Ef gróðri er svo komið að skjótra verndaraðgerða telst þörf, að mati gróðureftirlits Landgræðslu ríkisins, getur landbúnaðarráðuneytið, að höfðu samráði við sveitarstjórn þá, sem hlut á að máli, ákvarðað tímabundna takmörkun á beitarálagi þar til fullnægjandi gróðurverndaraðgerðir, að mati gróðurverndarnefndar

og Landgræðslu ríkisins, hafa verið gerðar eða ítala er komin til framkvæmda.][2)]

[1)] *Nú l. 42/1969, 21. gr., sbr. l. 43/1976, 3. gr.* [2)] *L. 42/1982, 2. gr.*

■ **24. gr.** Verði búandi að skerða bústofn sinn verulega vegna ítölu, skulu gróðurverndarnefnd og landgræðslan vera honum til ráðuneytis, hverra úrræða sé helzt að leita til að koma í veg fyrir tekjumissi.

■ **25. gr.** Héraðsráðunautum búnaðarsambandanna er skylt að fylgjast með því, svo sem ástæður leyfa, hvort gróðri hnignar mjög í heimalöndum og afréttum sökum ofbeitar eða hvort land fer í örtröð, og skýra landgræðslustjóra frá því.

IV. kafli. Félög til landgræðslu.

■ **26. gr.** Heimilt er bændum, sveitarfélögum eða sýslufélögum að stofna félög til landgræðslu.

■ **27. gr.** Landgræðslustjóri skal semja drög að samþykktum félaga þeirra, sem um getur í 26. gr.

■ **28. gr.** Vilji þeir, sem um getur í 26. gr., stofna slíkt félag, leita þeir álits og tillagna landgræðslustjóra. Að því fengnu, geta þeir boðað til undirbúningsfundar á fyrirhuguðu félagssvæði. Þar skal kjósa nefnd, er vinni að félagsstofnuninni.

□ Kveðja skal til fundar eigendur allra jarða, sem ætla má að hafi not af félagsskapnum. Séu jarðir í erfðafestu, skal boða erfðafestuhafa í stað landeiganda. Eigi félag land, skal boða formann félagsstjórnar. Verði landeiganda eigi boðaður fundur nægilega snemma vegna fjarvistar, skal boða leigutaka. Kveðja skal og landgræðslustjóra eða fulltrúa hans til fundarins.

□ Fund skal boða með ábyrgðarbréfi eða símskeyti eigi síðar en 14 dögum fyrir fundardag — og auk þess með auglýsingu í Ríkisútvarpinu tvo daga í röð, eigi síðar en viku fyrir fundardag.

■ **29. gr.** Á fundi þeim, sem boðaður hefur verið samkv. 28. gr., skal ræða stofnun félags og verkefni. Bóka skal fundargerð.

□ Á þeim fundi og öðrum fer um atkvæðisrétt eins og hér segir: Fyrir hvert lögbýli eða afréttarland, sem metið er til verðs í fasteignamati skal koma eitt atkvæði. Þó að sami maður eigi fleiri en eina jörð, hefur hann eitt atkvæði. Ef eigendur lögbýlis eru fleiri en einn, skulu þeir gera með sér skriflegan samning um, hver fari með atkvæðisrétt býlisins. Fela má öðrum að fara með atkvæði, enda sé umboðið skriflegt. Hafi leigutaki verið boðaður vegna fjarvistar landeiganda, er hann fullgildur aðili með tillögu- og atkvæðisrétt samkv. 31. gr.

□ Komi til fundar ⅓ þeirra manna, sem boðaðir eru samkv. 28. gr. og atkvæðisbærir eru samkv. 2. mgr. þessarar greinar, má stofna félag, ef ⅔ fundarmanna samþykkja.

□ Nú verður félag eigi stofnað á þessum fundi, og getur þá meiri hluti fundarmanna kosið nefnd, sem búi málið undir annan fund. Nefndin semur frumvarp að nýrri félagssamþykkt samkv. 32. gr., gerir áætlun um kostnað af starfsemi félagsins og leitar álits landgræðslustjóra. Hún skal og afla þeirra gagna, sem fundarmenn æskja eða nauðsynleg þykja.

■ **30. gr.** Þá er nefndin hefur lokið störfum, skal hún kveðja til fundar á ný samkv. 28. gr.

□ Á fundinum skal nefndin leggja fram öll gögn, sem hún hefur aflað. Skal þá enn ræða stofnun félags og taka ákvörðun um hana. Ef meiri hluti atkvæðisbærra fundarmanna samþykkir félagsstofnun, er öllum landeigendum á félagssvæðinu skylt að gerast félagar.

1965 Nr. 17 24. apríl

■ **31. gr.** Stofnfundur eða annar lögmætur félagsfundur getur kveðið svo á, að leigutaki skuli gerast félagi í stað landeiganda, ef leigutaki æskir þess og landeigandi mótmælir eigi. Sæki landeigandi eigi fund og nefni eigi til umboðsmann, skal leigutaki fara með umboð eiganda. Boða skal bæði landeiganda og leigutaka á fund.

■ **32. gr.** Nú er stofnun félags löglega ákveðin, og skal þá setja félaginu samþykkt þegar á stofnfundi eða á öðrum fundi, boðuðum á sama hátt. Um samþykkt ræður afl atkvæða. Þar sem félagssvæði er stórt, má ákveða í samþykkt, að félagsfundir skuli vera fulltrúafundir.

□ Í samþykkt félags skulu vera ákvæði um:

a. Nafn félags, heimilisfang og varnarþing.
b. Verkefni félags og félagssvæði.
c. Skipun og starfssvið félagsstjórnar.
d. Reikninga félags og endurskoðun.
e. Greiðslu kostnaðar af starfsemi félags.
f. Ákvæði um félagsslit.

■ **33. gr.** Félagsstjórn skal senda ráðherra samþykkt til staðfestingar ásamt umsögn landgræðslustjóra. Nú telur ráðherra samþykkt eigi svo úr garði gerða, að hana megi staðfesta, og sendir hann þá samþykkt aftur til félagsstjórnar með athugasemdum um það, er ábótavant þykir. Annars kostar staðfestir hann samþykkt, eða þá er lagfært hefur verið það, er athugavert þótti. Líða skulu minnst sex mánuðir frá stofnfundi félags og þar til samþykkt er staðfest. Samþykkt má aldrei brjóta í bága við réttarákvæði, almennar grundvallarreglur laga né réttindi einstakra manna.

■ **34. gr.** Þegar félag hefur verið stofnað samkv. 26. og 30. eða 31. gr., getur sá, sem telur félagið ólöglega stofnað, vefengt félagsstofnunina fyrir ráðherra, áður en sex mánuðir eru liðnir frá stofnfundi félags. Vefenging, sem síðar berst, skal eigi tekin til greina. Hafi vefenging borizt ráðherra innan lögmæts tíma, en hann eigi tekið hana til greina, má skjóta málinu til dómstóla, áður en sex mánuðir eru liðnir frá staðfestingu samþykktar.

■ **35. gr.** Aðalfund skal halda árlega og aukafundi þegar félagsstjórn telur ástæðu til eða ¼ félagsmanna æskir og tilgreinir fundarefni. Láti félagsstjórn undir höfuð leggjast að boða fund í tvo mánuði, mega þeir, sem fund vilja halda, boða hann.

□ Fund skal boða með auglýsingu í Ríkisútvarpinu tvo daga í röð eigi síðar en 7 dögum fyrir fundardag. Þó má boða fund í félagi, sem hefur færri en 30 félagsmenn, með símtölum eða á þann hátt, sem tíðkast um boðun funda í því héraði.

□ Á fundi skal liggja frammi skrá yfir atkvæðisbæra félagsmenn.

□ Afl atkvæða ræður úrslitum mála á fundum. Breyting á samþykkt félags þarf þó samþykki meiri hluta félagsmanna.

□ Verði breyting á samþykkt eigi afgreidd vegna ónógrar fundarsóknar, má boða til annars fundar. Á þeim fundi ræður afl atkvæða. Þess skal getið í fundarboði, ef ráðgert er að breyta samþykkt. Breytingar á samþykkt skulu staðfestar af ráðherra eins og um getur í 33. gr.

1965 Nr. 17 24. apríl

■ **36. gr.** Þegar eigendaskipti verða eða ábúendaskipti á jörð í erfðafestu, skal hinn nýi eigandi eða ábúandi gerast félagi. Þegar ábúendaskipti verða á jörð, þar sem leigutaki er félagsmaður í stað landeiganda, getur félagsfundur kveðið svo á, að hinn nýi leigutaki gerist félagi á sama hátt og um getur í 31. gr.

■ **37. gr.** Kostnaði af starfsemi félags við aðgerðir á sameignarlandi skal jafna niður á notendur í hlutfalli við landverð jarða skv. fasteignamati að frádregnum hlunnindum.

□ Nú er land það, sem tekið er til græðslu, séreign margra býla, og skal þá skipta kostnaðinum milli býlanna í réttu hlutfalli við stærð þess lands, sem græða skal og heyrir til hverju býli.

□ Gjöld félagsmanna má taka lögtaki. Fylgir þeim lögveð í jörð í eitt ár frá eindaga, og stendur það framar öllu samningsbundnu veði.

■ **38. gr.** Land það, sem félag tekur til meðferðar samkvæmt þessum kafla, skal vera undir eftirliti landgræðslunnar, og ber henni skylda til að fylgjast með framkvæmdum félagsins. Jafnframt er félagsstjórninni skylt að hlíta fyrirmælum landgræðslustjóra, að því er varðar meðferð landsins, meðan á framkvæmdum stendur.

□ Girðingar vegna lands, sem tekið er til græðslu samkvæmt þessum kafla, hlíta sömu ákvæðum og landgræðslugirðingar, sbr. 10. og 11. gr.

■ **39. gr.** Stjórn félags skal í lok hvers árs semja skýrslu um starfsemi félagsins á því ári. Henni skal fylgja:

1. Umsögn hlutaðeigandi héraðsráðunautar um girðingar og græðslu félagsins ásamt mælingum hans á því, sem unnið hefur verið það ár.
2. Sundurliðaður reikningur yfir kostnað við friðun og græðslu lands á árinu.

□ Skýrslu þessa skal félagsstjórn senda Landgræðslu ríkisins.

V. kafli. Rannsóknir og fleira.

■ **40. gr.** [Rannsóknastofnun landbúnaðarins ber að annast rannsóknir á beitarþoli og orsökum gróðureyðingar, og skal fela henni að framkvæma þær rannsóknir, sem um er rætt í 7., 22. og 23. gr. þessara laga.

□ Rannsóknastofnun landbúnaðarins ber í samvinnu við Landgræðslu ríkisins að leita eftir nýjum plöntutegundum, sem vænlegar eru til landgræðslu.][1)]

[1)] *L. 54/1975, 10. gr.*

■ **41. gr.** Landgræðslu ríkisins er heimilt að koma á fót gróðrarstöð til að fjölga þeim tegundum plantna, sem nothæfar reynast til landgræðslu.

■ **42. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 54/1975, 11. gr.*

VI. kafli. Önnur ákvæði.

■ **43. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum til ríkissjóðs ...[1)], nema þyngri refsing liggi við að öðrum lögum. Mál út af þeim skal fara með að hætti opinberra mála.

[1)] *L. 10/1983, 40. gr.*

1894 Nr. 12 13. apríl

Samþykktarlög um verndun Safamýrar í Rangárvallasýslu.[1)]

[1)] *Um texta laganna vísast til Lagasafns 1965, d. 1542—3.*

Lög um áveitu á Flóann. 1917 Nr. 68 14. nóv.

■ **1. gr.** Landsstjórninni heimilast að láta veita vatni úr Hvítá í Árnessýslu, nálægt Brúnastöðum, á Flóann, og nái sú áveita til þeirra jarða í Hraungerðishreppi, Villingaholtshreppi, Gaulverjabæjarhreppi, Stokkseyrarhreppi, Eyrarbakkahreppi og Sandvíkurhreppi, þar sem landslag leyfir áveitu, en fari þó eigi yfir þau svæði í Gaulverjabæjarhreppi, sem nota áveitu úr Þjórsá. Heimild þessi kemur til framkvæmda, þá er stofnað hefur verið áveitufélag samkv. 3. gr. þessara laga og samþykkt fyrir það náð staðfestingu stjórnarráðsins.

■ **2. gr.** Stofnkostnaður áveitunnar, að flóðgörðum meðtöldum greiðist að ¼ hluta úr landssjóði, en að ¾ hlutum skal áveitan kostuð af eigendum jarða þeirra, sem áveitan nær til, með þeim nánari ákvörðunum, er lög þessi setja.

□ Til stofnkostnaðar skal einnig telja aukningar og umbætur, sem nauðsynlegt þykir að gera á áveitunni, eftir að hún er tekin til notkunar, en eru stærri en svo, að fært þyki að reikna þær til viðhalds áveitunni.

□ Með stofnkostnaði áveitunnar skal og telja vexti og afborganir af áveituláni því, er ræðir um í 7. gr. þessara laga, á meðan framkvæmd verksins stendur yfir, og enn fremur afborganir af láninu 5 fyrstu árin eftir að áveitan er tekin til notkunar, ef afborgana er krafizt af láninu þann tíma.

■ **3. gr.** Jarðeigendur á áveitusvæðinu mynda með sér áveitufélag, og nefnist það Flóaáveitufélagið.

□ Til þess að undirbúa stofnun áveitufélagsins skulu í hverjum hreppi á áveitusvæðinu, samkvæmt 1. gr., kosnir 2 fulltrúar á lögmætum sveitarfundi. Skulu þeir svo í sameiningu kveðja alla jarðeigendur áveitusvæðisins, með nægum fyrirvara, til stofnfundar. Atkvæðisrétt til félagsstofnunar og á félagsfundum hefur sérhver eigandi jarðar eða jarðarparts, sem áveitan nær til. Eigi einhver eða einhverjir þeirra heima utan áveitusvæðisins, geta þeir gefið öðrum umboð til þess að mæta á fundum fyrir sína hönd. Áveitufélagið telst stofnað ef ¾ fundarmanna greiða atkvæði með stofnun þess, en lögmætur er stofnfundur því aðeins að ¾ jarðeigenda sæki fundinn.

□ Sæki ekki nógu margir stofnfund til þess að lögmætur sé, skal samt atkvæða leitað um félagsstofnunina, og verði henni samþykkir ¾ fundarmanna, skal með sama hætti og getið var boðað til nýs stofnfundar innan 2 mánaða, og er félagsstofnunin löglega samþykkt á þeim fundi með atkvæði ¾ fundarmanna, án tillits til þess, hve margir sækja þann fund.

■ **4. gr.** Fyrir stofnfund skulu fundarboðendur leggja frumvarp til áveitusamþykktar. Gildir hún sem lög fyrir áveitufélagið, þá er hún hefur náð samþykki fundarins og öðlazt staðfestingu stjórnarráðsins. Í samþykkt skal kveða á um, að stjórn félagsins skipi 3 menn, er kosnir séu til 1 árs í senn,[1)] og 1 til vara fyrir hvern aðalmann. Enn fremur skal greina störf félagsstjórnarinnar, réttindi og skyldur félagsmanna, umsjón og viðhald áveitunnar og greiðslu kostnaðar, er af þessu leiðir. Skal og getið jarða þeirra allra, er veitan nær til.

□ Eigi verður samþykkt gerð, nema ¾ fundarmanna greiði henni atkvæði í heild, en um einstök atriði hennar ræður afl atkvæða. Breytingar á samþykktinni, er síðar

kunna að koma til á fundum áveitufélagsins, verða eigi gerðar nema ¾ fundarmanna á lögmætum félagsfundi greiði atkvæði með þeim, og öðlist breytingin staðfestingu stjórnarráðsins.

[1)] *Nú l. 10/1926, 5. gr.*

■ **5. gr.** Nú er samþykkt gerð, eins og fyrir er mælt í 4. gr., og send stjórnarráðinu til staðfestingar, og stjórnarráðinu þykir hún koma í bága við lög, grundvallarreglur laga eða rétt manna, og synjar það þá um staðfestingu, en skýrir stjórn áveitufélagsins frá ástæðum fyrir neituninni. Skal þá stjórn áveitufélagsins kveðja þegar til fundar í áveitufélaginu með nægum fyrirvara, og taka félagsmenn ákvarðanir um athugasemdir stjórnarráðsins og gilda þar um ákvæði 4. gr., þann veg að afl atkvæða ræður um einstakar breytingartillögur.

■ **6. gr.** Ákveða má í samþykkt allt að 400 kr. sekt fyrir brot gegn henni, og renna sektir í sjóð áveitufélagsins.

□ Með brot gegn samþykktinni skal fara sem almenn lögreglumál.

■ **7. gr.** Til þess að standast stofnkostnað áveitunnar, án flóðgarða, að þeim ¾ hlutum, sem jarðeigendum ber að greiða, tekur áveitufélagið peningalán, að svo miklu leyti sem með þarf og nýtur til þess tilstyrks landsstjórnarinnar.

□ Landssjóði veitist heimild til þess að ábyrgjast lán þetta, sé það ekki tekið hjá landssjóði sjálfum, en hann skal tryggður með veði í jörðum þeim á áveitusvæðinu, er áveitunnar njóta ásamt mannvirkjum þeim, sem á jörðunum eru í notum ábúðarinnar, og eru eign jarðeigenda, þó svo, að laust sé, til frjálsra afnota jarðeigenda eða veðsetningar, sem svarar ⅗ hlutum virðingarverðs hverrar jarðeignar, samkvæmt mati áður en áveitufyrirtækið var hafið, sem landsstjórnin tekur gilt, en næst þar á eftir komi veðréttur landssjóðs.

□ Með veðrétti þessum skal einnig tryggður viðhalds- og umsjónarkostnaður áveitunnar. Svo stendur hann og sem trygging fyrir því, að gerðir séu flóðgarðar á hinum einstöku jörðum, samkvæmt því, sem fyrir er mælt í lögum þessum.

■ **8. gr.** Stjórn áveitufélagsins jafnar niður áveitukostnaðinum (stofnkostnaðinum) á jarðir þær, er hlut eiga að máli — en það eru allar þær jarðir, er áveitan nær til —, og skal við þá niðurjöfnun aðallega farið eftir stærð þess áveitulands, er hverri jörð tilheyrir, er reiknast þó aldrei meira en ¾ hlutar af stærð allrar jarðarinnar, með hæfilegu tilliti til þess, ef einhverjar af jörðunum standa sérstaklega að vígi um not áveitunnar.

□ Sé einhver áveitufélagsmanna óánægður með niðurjöfnun stjórnar áveitufélagsins, getur hann skotið máli sínu til landsstjórnarinnar, er sker úr þrætunni til fullnaðar. Eftir að allur ágreiningur er þann veg útkljáður, staðfestir stjórnarráðið niðurjöfnunina.

■ **9. gr.** Stjórn áveitufélagsins skal fyrir 1. október ár hvert gera áætlun um viðhalds- og umsjónarkostnað áveitunnar yfirstandandi ár. Með umsjónarkostnaði telst þóknun til félagsstjórnar og endurskoðenda. Kostnaði þessum jafnar áveitufélagsstjórnin síðan niður á jarðir þær, sem áveitan nær til, eftir sama mælikvarða og stofnkostnaðinum samkv. 8. gr.

□ Áveitufélagsstjórnin skal gera skrá yfir gjöld þessi, svo og afborganir þær og vexti af áveitulániniu, sem hverri einstakri jörð ber að greiða eftir ítölu hennar í stofnkostnaði áveitunnar samkv. 8. gr. Eftir gjaldskrá þessari skal áveitufélagsstjórnin innheimta árgjöldin í heild sinni hjá jarðeigendum fyrir 1. nóvember. Reikningsár áveitufélagsins er almanaksárið.

1917 Nr. 68 14. nóv.

■ **10. gr.** Lögtaksréttur fylgir öllum þeim áveitugjöldum, sem greind eru í lögum þessum.

□ Innheimtist áveitugjöldin ekki frjálslega eða með lögtaksgerð hjá skuldunaut, eða vanrækt er að gera flóðgarða á jörð samkvæmt 16. gr., skal gengið að tryggingarveðinu í jörð þeirri eða jörðum, er vanskilin eða vanrækslan stafar frá. Seljist jörð eigi á nauðungaruppboði því verði að þessum veðskuldum sé fullnægt, skal landssjóður láta leggja sér út jörðina, enda ber hann síðan sem jarðeigandi þær skyldur, sem á jörðinni hvíla, vegna áveitunnar.

■ **11. gr.** Leiguliði á jörð, sem áveitan nær til, er skyldur, að viðlögðum ábúðarmissi, að standa jarðeiganda skil á umsjónar- og viðhaldskostnaði áveitunnar samkvæmt hinni árlegu niðurjöfnun, svo og á fullum vöxtum af þeim ¾ hlutum stofnkostnaðarins, sem jarðeiganda ber að greiða samkvæmt 2. gr., og enn fremur vöxtum af þeim hluta andvirðis flóðgarðanna á jörðinni, sem eigandi hefur lagt fram samkvæmt 15. gr.

□ Viðtakanda jarðar í fardögum ber að inna af hendi nefnd leiguliðagjöld yfirstandandi árs.

■ **12. gr.** Stjórn áveitufélagsins annast allar framkvæmdir fyrir félagsins hönd milli funda. Skal hún með samþykki landsstjórnarinnar ráða umsjónarmann áveitunnar, er segir fyrir um notkun vatnsins og sér um framkvæmd viðhaldsins.

□ Nánari ákvarðanir um verksvið umsjónarmannsins skulu greindar í samþykkt.

□ Landsstjórninni er heimilt eftirlit með því, að verkinu sé vel við haldið, eftir því sem hún telur nauðsyn á. Skal áveitufélagsstjórn og umsjónarmanni skylt að hlíta fyrirskipunum hennar hér að lútandi.

■ **13. gr.** Aðalfund áveitufélagsins skal halda fyrir miðjan febrúar ár hvert. Skal stjórn áveitufélagsins boða til hans með 3 vikna fyrirvara í öllum hreppum á áveitusvæðinu, á sama hátt og boðað er til lögmætra sveitafunda.

□ Á aðalfundi skal tekið fyrir:

1. Stjórn áveitufélagsins skýrir frá hag og framkvæmdum félagsins á umliðnu ári.
2. Lagðir fram til úrskurðar endurskoðaðir reikningar áveitunnar fyrir sama ár.
3. Kosin stjórn áveitufélagsins[1)] og 2 endurskoðunarmenn reikninga.
4. Rædd og tekin ályktun um önnur mál, er áveituna varða.

□ Til aukafunda í félaginu skal boða með sama hætti og til aðalfundar.

[1)] *Sjá nú l. 10/1926, 5. gr.*

■ **14. gr.** Landsstjórnin annast undirbúning og framkvæmd áveitugerðarinnar, en leita skal hún samþykkis áveitufélagsstjórnarinnar áður en tekið er tilboði um framkvæmd verksins eða ráðinn verkstjóri, ef verkið er framkvæmt á kostnað áveitufélagsins beinlínis. Aðrar ráðstafanir sínar hér að lútandi, svo sem um eftirlit með verkinu o. fl., ber landsstjórnin undir stjórn áveitu-

1917 Nr. 68 14. nóv.

félagsins, ef henni þykja ástæður til og atvik leyfa.

■ **15. gr.** Jarðeigendum er skylt að láta gera nægilega flóðgarða á jörðum þeim, er áveitunnar njóta, gegn ¼ tillagi úr landssjóði samkvæmt 2. gr. En mælingar fyrir flóðgarðana og leiðbeiningar um gerð þeirra skulu látnar landeigendum í té á kostnað áveitunnar.

■ **16. gr.** Vanræki jarðeigandi að láta gera flóðgarða á jörð sinni samkvæmt 15. gr., getur leiguliði látið gera þá. Þegar leiguliði fer frá jörðinni, skulu úttektarmenn meta, hversu mikið jörðin megi hækka í verði að varanlegu eftirgjaldi fyrir flóðgarðana, og fær þá leiguliði endurgoldinn kostnað sinn við gerð flóðgarðanna, þó ekki meira en svarar fimmtánföldum eftirgjaldsauka þeim, sem metinn er.

□ Ef hvorki landsdrottinn né leiguliði vill láta gera þá flóðgarða, sem nauðsynlegir þykja til þess, að áveitan komi að haldi, eftir áliti tveggja dómkvaddra, óvilhallra manna, getur áveitufélagsstjórnin með samþykki landsstjórnarinnar gengið að jörðinni samkvæmt 10. gr.

■ **17. gr.** Vilji einhverjir landeigendur á áveitusvæðinu eigi taka þátt í áveitunni eða áveitukostnaði þeim, er af henni leiðir lögum þessum samkvæmt, skal stjórn áveitufélagsins krefjast þess, að jörð sú, er um ræðir, sé tekin eignarnámi handa landssjóði, ef ekki næst samkomulag um, að jarðeigandi láti jörðina af hendi eða selji hana. Verði landssjóður eigandi slíkra jarða, gilda um skyldur þær, sem á þeim hvíla vegna áveitunnar, allar hinar sömu reglur og um jarðir einstakra manna eftir lögum þessum.

□ Til þess að meta jörð til eignarnáms samkvæmt því, sem hér segir, dómkveður héraðsdómari, ef hann á eigi hlut í áveitunni, ella næsti héraðsdómari, 3 óvilhalla menn utan áveitusvæðisins.

□ Um mat þetta, og yfirmat, þurfi á því að halda, fer að öðru leyti eftir lögum nr. 65 22. nóv. 1913, um vatnsveitingar, 18. og 20. gr.[1)]

[1)] *Sjá nú vatnalög 15/1923, XV. og XVI. kafla.*

■ **18. gr.** Þegar samþykkt fyrir áveitufélagið hefur náð staðfestingu stjórnarráðsins samkvæmt 4. og 5. gr., eru allir landeigendur og leiguliðar á því svæði, sem áveitunni er ætlað að ná yfir, skyldir til að leyfa landsafnot til mannvirkja þeirra, er áveituna snerta, svo sem land undir skurðina og að efni sé tekið úr landinu, hvort heldur er grjót eða önnur jarðefni, í fyrirhleðslur, garða, stíflugerðir eða umbúnað skurða o. s. frv., og yfirleitt að þola þær kvaðir, óhagræði eða takmörkun á afnotarétti, sem áveituverkið hefur í för með sér. Fullar bætur fyrir landnám þetta og jarðrask m. m. greiðist eigendum þeirra jarða, sem eigi geta haft not áveitunnar, en eigendum áveitujarða greiðist því aðeins bætur, að landnám og jarðrask á jörðum þeirra sé meira tiltölulega en á öðrum jörðum á áveitusvæðinu.

□ Bætur má ákveða með samkomulagi milli landeigenda og stjórnar áveitufélagsins, en náist ekki samkomulag, skulu bætur metnar af 3 óvilhöllum mönnum, sem dómkvaddir skulu til þess í eitt skipti fyrir öll fyrir allt áveitusvæðið. Um yfirmat fer eftir 20. gr. vatnsveitingalaganna frá 22. nóv. 1913.[1)]

[1)] *Sjá nú vatnalög 15/1923, 146. gr.*

■ **19. gr.** Óski jarðeigandi, er þátt tekur í áveitunni, að greiða áveitukostnað sinn allan, annan en viðhalds- og umsjónarkostnað, eða nokkurn hluta hans fyrirfram í eitt skipti fyrir öll, skal honum það heimilt. Svo skal og leyft hlutaðeigendum, er þess æskja, að láta af hendi land, er áveitunnar nýtur, upp í áveitukostnaðinn, að einhverju eða öllu leyti, er sé svo stórt og þannig lagað, að á því megi reisa nýbýli, og skal fara um mat á því landi eftir ákvæðum 17. gr., en landssjóður eignast landið.

1917 Nr. 68 14. nóv.

■ **20. gr.** Um skipti á óskiptu landi, sem vatni er veitt á samkv. lögum þessum, fer eftir 6. gr. laga um vatnsveitingar frá 22. nóv. 1913.[1)]

[1)] *Sjá nú vatnalög 15/1923, 48. gr.*

Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 68 14. nóv. 1917, um áveitu á Flóann.

1926 Nr. 10 15. júní

■ **1. gr.** Landsstjórninni heimilast að láta gera þau mannvirki á Flóaáveitusvæðinu, auk skurða og garða, sem nauðsynleg verða að teljast til þess að áveitan komi að fullum notum, og greiðist kostnaður af framkvæmdum þessum á þann hátt, sem um semst milli landsstjórnarinnar og íbúa áveitusvæðisins, enda nemi tillag ríkissjóðs til vegagerða aldrei meiru en helmingi kostnaðar, og ekki yfir ¼ kostnaðar til annarra framkvæmda.

■ **2. gr.** Áður en ráðizt er í framkvæmdir samkvæmt 1. gr., skal landsstjórnin skipa nefnd manna, er geri tillögur um, hver mannvirki skuli gera og hversu þeim skuli haga. Auk þess er stjórninni heimilt að kveðja sérfræðing til, eftir því sem nauðsynlegt telst. Kostnaður af nefnd og sérfræðingum greiðist úr ríkissjóði.

■ **3. gr.** Þeim hluta kostnaðar af framkvæmdum samkvæmt 1. gr., sem um semst að Flóaáveitufélagið skuli greiða, jafnar stjórn áveitufélagsins niður á áveitujarðirnar, aðallega eftir þeim notum, sem þær, hver um sig, hafa af framkvæmdum þessum. Að öðru leyti ná ákvæði laga nr. 68 14. nóv. 1917, um áveitu á Flóann, til mannvirkja þeirra, sem lög þessi ræða um, að svo miklu leyti, sem við getur átt.

■ **4. gr.** Vegum þeim, sem lagðir kunna að verða á áveitusvæðinu samkvæmt lögum þessum, skal skipta í sýsluvegi og hreppavegi eftir tillögum vegamálastjóra.

■ **5. gr.** Stjórn áveitufélagsins skal skipuð þrem mönnum, er kosnir séu til 3 ára. Ganga þeir úr stjórninni sitt árið hver, fyrstu tvö árin eftir hlutkesti.

Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 68 14. nóv. 1917, um áveitu á Flóann.

1933 Nr. 56 19. júní

■ **1. gr.** Landsstjórninni heimilast að gefa eftir skuld þá, sem stofnað hefur verið til vegna áveitu á Flóann, að öðru en því, er í lögum þessum segir, og með þeim skilmálum, er þar greinir.

■ **2. gr.** Hver jarðeigandi á áveitusvæðinu, sem njóta vill ívilnunar laga þessara, skal greiða áveituskatt, er nemi 1 krónu á hektara áveitulands hans í 30 ár. Áveituskattur þessi skal tryggður með lögveði í jörðinni og hafa forgangsrétt fyrir öllum samningsbundnum veðskuldum, enda skal kvöðin innfærð í veðmálabækur sýslunnar.

■ **3. gr.** Í stað þess að greiða áveituskatt samkvæmt 2. gr. skal landeiganda heimilt að láta land af hendi upp í áveitukostnað í eitt skipti fyrir öll. Heimild þessi er þó

1933 Nr. 56 19. júní

því skilyrði bundin, að nægilega mikið land fáist samfellt frá einni eða fleiri jörðum til stofnunar nýbýlis, að dómi þeirra, er falin er framkvæmd laganna samkvæmt 11. gr.

■ **4. gr.** Nú er land tekið samkvæmt ósk landeiganda upp í greiðslu á áveitukostnaði, sbr. 3. gr., og skal það þá þannig gert, að af hverjum 8 hekturum áveitulands fær ríkissjóður 2 hektara, en 3 hektara, ef beitiland er tekið í staðinn. Heimilt er þó atvinnumálaráðherra að víkja frá þessu hlutfalli, ef sérstök ástæða þykir til með tilliti til gæða landsins og legu.

■ **5. gr.** Hafi landeigandi gert mannvirki á hinu tekna landi, svo sem flóðgarða o. s. frv., skal meta þau til verðs á móti landi og taka þeim mun minna land, er mannvirkjunum nemur. Mat mannvirkjanna skal fara fram samkv. ákvæðum jarðræktarlaganna um mat á mannvirkjum til landskuldargreiðslu.

■ **6. gr.** Þar, sem svo stendur á, að landi jarðar eða torfu hefur verið skipt milli fleiri ábúenda eða eigenda, en óhentugt þykir að taka land upp í áveitukostnað í réttum hlutföllum við skiptin, skal heimilt að taka land án tillits til skiptanna. En fari svo, að einn landeigandi eða notandi verði harðara úti en annar við landtökuna, skulu ný landskipti þegar fara fram samkvæmt landskiptalögum.

■ **7. gr.** Jafnóðum og lokið er útmælingu þeirra landa, er tekin kunna að verða upp í áveitukostnað, skulu sett upp greinileg landamerki milli þeirra og aðliggjandi jarða, eftir því sem atvinnumálaráðherra nánar mælir fyrir um. Gera skal uppdrátt af þeim löndum, er ríkissjóður fær.

■ **8. gr.** Nú er land látið upp í áveitukostnað af jörð, sem er í leiguábúð, og breytir það í engu umsömdum leigumála jarðarinnar.

■ **9. gr.** Þangað til öðruvísi verður ákveðið með lögum, skal landsstjórnin, að svo miklu leyti sem unnt er, leigja út lönd þau, er ríkissjóður fær samkvæmt ákvæðum laga þessara. Ábúendur þeirra jarða, sem löndin eru tekin frá, skulu hafa forleigurétt fyrir það verð, er ríkisstjórnin ákveður.

■ **10. gr.** ...

■ **11. gr.** Búnaðarfélagi Íslands skal falið að annast framkvæmd laga þessara undir yfirstjórn atvinnumálaráðherra, samkvæmt reglugerð, er hann setur, og greiðist kostnaðurinn úr ríkissjóði.

1943 Nr. 117 30. des.

Lög um viðauka við lög nr. 56/1933, um viðauka við og breyting á lögum nr. 68/1917, um áveitu á Flóann.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að selja lönd er látin hafa verið af hendi upp í áveitukostnað á Flóaáveitusvæðinu, fyrir það verð, er Búnaðarfélag Íslands metur, þó aldrei lægra en sem svarar afhendingarverði þess til ríkissjóðs.

□ Skilyrði fyrir sölunni eru:

a. Að landið sé ekki til þess fallið að reka á því sjálfstæðan, lífvænlegan búskap, hvorki einu út af fyrir sig né í sameiningu við önnur lönd, sem kostur er á, að dómi nýbýlastjórnar.

b. Að landsins sé ekki þörf til notkunar frá nærliggjandi kauptúnum. Þörf þeirra til landsins kemur þó því aðeins til greina, að þau hafi aðstöðu til að notfæra sér það, og skal um hvort tveggja hlíta úrskurði Búnaðarfélags Íslands.

c. Að hlutaðeigandi hreppsnefnd mæli með sölunni.

1943 Nr. 117 30. des.

■ **2. gr.** Nú er land selt, og skal þá sá jarðareigandi hafa forkaupsréttinn, er mesta þörf hefur á, að dómi Búnaðarfélags Íslands, að leggja það undir býli sitt af þeim, er auðvelt eiga með að hirða um landið og notfæra sér það á allan hátt, enda leggi hann það undir jörðina.

Lög um greiðslu kostnaðar af Skeiðaáveitunni o. fl.

1930 Nr. 43 19. maí

■ **1. gr.** Atvinnumálaráðherra er heimilt, með þeim skilyrðum og takmörkunum, sem til er tekið í lögum þessum, að láta ríkissjóð taka að sér greiðslu lána þeirra úr veðdeild Landsbankans og Viðlagasjóði, sem hvíla á eigendum jarða í Skeiðahreppi í Árnessýslu vegna Skeiðaáveitunnar.

■ **2. gr.** Jarðir þær, sem átt er við í 1. gr., eru þessar: Fjall (tvö býli), Framnes, Birnustaðir, Reykir, Húsatóftir (tvö býli), Hlemmiskeið (tvö býli), Brjánsstaðir, Votamýri, Blesastaðir, Skeiðháholt, Kálfhóll, Kílhraun, Borgarkot, Langamýri, Arakot, Brúnavallakot, Syðri-Brúnavellir, Útverk, Miðbýli, Vorsabær, Efri-Brúnavellir og Árhraun.

■ **3. gr.** Atvinnumálaráðherra má því aðeins nota heimild þá, sem felst í 1. gr., að fullnægt sé eftirfarandi skilyrðum:

1. Að allir eigendur jarðanna, sem nefndar eru í 2. gr., skuldbindi sig til þess að hlíta lögum þessum.

2. Að þeir eigendur jarðanna, sem að áliti þriggja manna nefndar, er atvinnumálaráðherra skipar, þurfa þess, vegna skuldbindinga, er ekki koma áveitunni við, leiti nauðasamninga við lánardrottna sína og nái þeim með kjörum, sem nefndin telur ekki ofvaxið fjárhag þeirra.

3. Að hreppsnefnd Skeiðahrepps, með samþykki lögmæts hreppsfundar, ábyrgist gagnvart ríkissjóði, að eigendur jarða þeirra, sem í 2. gr. getur, greiði á árunum 1930—1980, í gjalddaga 20. október ár hvert, 2% af höfuðstóli lánanna, sem tekin hafa verið til áveitunnar og hvíla á eigendum jarðanna, eins og hann verður, þegar lög þessi öðlast gildi.

■ **4. gr.** Til þess að bæta ríkissjóði gjöld, sem hann hefur af lögum þessum, ef heimild 1. gr. verður notuð, er lagður verðhækkunarskattur á jarðirnar, sem taldar eru í 2. gr., og er hann tvenns konar, verðhækkunarskattur eftir fasteignamati og verðhækkunarskattur við sölu.

■ **5. gr.** Til grundvallar verðhækkunarskatti eftir fasteignamati skal leggja landverð jarðanna eins og það er talið í jarðamatsbókinni frá 1921, og kemur hann fyrst til framkvæmda við mat það, sem á fram að fara árið 1940. Skattur þessi nemur 10% af hækkun landverðsins og greiðist með jöfnum afborgunum og 6% ársvöxtum á næstu 10 árum eftir hvert almennt fasteignamat. Heimilt er þó jarðeiganda að greiða hann fyrr, ef hann óskar.

□ Skattur þessi greiðist í síðasta sinni af verðhækkun, sem verða kann við fasteignamatið 1980, og skal því falla burtu í síðasta lagi 1990.

1930 Nr. 43 19. maí

□ Skatturinn telst aðeins af þeirri hækkun landverðsins, sem orðið hefur á síðustu 10 árum, nema í fyrsta skipti telst hann af hækkun þess á síðustu 20 árum.

□ Sýslumaður innheimtir skattinn á manntalsþingum og gerir ríkissjóði skil fyrir honum á sama hátt og öðrum tekjum hans. Fjármálaráðherra ákveður, hvernig reikningshaldi skuli háttað.

■ **6. gr.** Söluskatturinn miðast við fasteignamat (landverð og húsaverð) eins og það er á þeim tíma, sem sala fer fram. Skatturinn nemur 20% af því, sem söluverðið er hærra en fasteignamatið, og greiðist hann sýslumanni áður en 2 mánuðir eru liðnir frá því, er fullsamið var um söluna. Bæði kaupandi og seljandi eru ábyrgir fyrir greiðslu skattsins.

□ Nú hefur seljandi gert húsabætur eða túnbætur síðan síðasta jarðamat fór fram, og skal þá sýslumaður, ef þess er óskað, láta fram fara mat á, hversu mikið jörðin muni hafa hækkað í verði við umbæturnar, eftir þeim reglum, sem fasteignamatsnefndir fylgja. Þegar svo stendur á sem hér segir, greiðist skatturinn af mismun söluverðs og samanlögðu fasteignamati og verði umbótanna.

□ Skattur samkvæmt þessari grein greiðist ekki, þegar jörð fellur í arf til maka, afkomenda eða fósturbarna. Annars greiðist hann jafnan, er sala fer fram, frá því er lög þessi öðlast gildi og til ársloka 1980.

□ Sýslumaður gerir árleg skil fyrir skattinum á sama hátt og segir í 5. gr.

■ **7. gr.** Nú greiðir jarðeigandi að fullu hluta jarðar sinnar af stofnkostnaði áveitunnar áður en 10 ár eru liðin frá því lög þessi öðlast gildi, og er þá jörð hans undanþegin öllum skatti samkvæmt lögum þessum.

■ **8. gr.** Jarðirnar, sem taldar eru í 2. gr., eru að lögveði fyrir greiðslum öllum, er ræðir um í 3.—6. gr. laga þessara, næst á eftir því, sem nú hvílir á þeim. Lögveð þetta hefur uppfærslurétt, þannig, að þegar það er greitt, sem nú hvílir á, kemur lögveðið næst á eftir almennum opinberum sköttum.

■ **9. gr.** Lög þessi ná ekki til þeirra jarða á áveitusvæðinu, sem eru utan Skeiðahrepps.

■ **10. gr.** Ríkissjóður hefur lögtaksrétt fyrir greiðslum samkvæmt lögum þessum.

■ **11. gr.** Atvinnumálaráðherra setur reglugerð um viðhald og starfrækslu Skeiðaáveitunnar. Þar skal taka til, hvernig áveitumálum skuli stjórnað, skylda ábúendur til að halda áveitunni við, kveða á um framlög til hennar og annað, sem með þarf, til þess að hún komi að sem fyllstum notum. Reglugerð þessi gildir sem lög fyrir áveitufélagið og má ákveða sektir fyrir brot gegn henni. Þegar reglugerðin verður gefin út, fellur úr gildi samþykkt um félagsáveitu í Skeiðahreppi, 24. september 1917.

1936 Nr. 77 23. júní

Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 43 19. maí 1930, um greiðslu kostnaðar af Skeiðaáveitunni o. fl.

■ **1. gr.** Landsstjórninni heimilast að gefa eftir skuld þá, er stofnað hefur verið til vegna áveitu á Skeiðin, að öðru en því, er í lögum þessum segir, og með þeim skilmálum, er þar greinir.

□ Enn fremur er stjórninni heimilt að taka að sér greiðslu á áveituskuldum jarðanna Skálmholts, Skálmholtshrauns og Þjótanda, og fer um endurgreiðslu þeirra skulda til ríkissjóðs eftir ákvæðum þessara laga um greiðslu á áveituskuldum annarra jarða áveitusvæðisins.

1936 Nr. 77 23. júní

■ **2. gr.** Hver jarðeigandi á áveitusvæðinu, sem njóta vill ívilnunar laga þessara, skal greiða áveituskatt, er nemi 1 kr. á hektara áveitulands hans í 30 ár. Áveituskattur þessi skal tryggður með lögveði í jörðinni og hafa forgangsrétt fyrir öllum samningsbundnum veðskuldum, enda skal kvöðin innfærð í veðmálabækur sýslunnar.

■ **3. gr.** Í stað þess að greiða áveituskatt samkv. 2. gr. skal landeiganda heimilt að láta land af hendi upp í áveitukostnað í eitt skipti fyrir öll.

□ Heimild þessi er þó því skilyrði bundin, að nægilega mikið land fáist samfellt frá einni eða fleiri jörðum til stofnunar nýbýlis, að dómi þeirra, er falin er framkvæmd laganna samkvæmt 11. gr.

■ **4. gr.** Nú er land tekið samkvæmt ósk landeiganda upp í greiðslu á áveitukostnaði, sbr. 3. gr., og skal það þá þannig gert, að af hverjum 8 hekturum áveitulands fær ríkissjóður 2 hektara, en 3 hektara, ef beitiland er tekið í staðinn. Heimilt er þó landbúnaðarráðherra að víkja frá þessu hlutfalli, ef sérstök ástæða þykir til með tilliti til gæða landsins og legu.

■ **5. gr.** Hafi landeigandi gert mannvirki á hinu tekna landi, svo sem flóðgarða o. s. frv., skal meta þau til verðs á móti landi og taka þeim mun minna land, er mannvirkjunum nemur. Mat mannvirkjanna skal fara fram samkvæmt ákvæðum jarðræktarlaganna um mat á mannvirkjum til landskuldargreiðslu.

■ **6. gr.** Þar, sem svo stendur á, að landi jarðar eða torfu hefur verið skipt milli fleiri ábúenda eða eigenda, en óhentugt þykir að taka land upp í áveitukostnað í réttum hlutföllum við skiptin, skal heimilt að taka land án tillits til skiptanna. En fari svo, að einn landeigandi eða notandi verði harðara úti en annar við landtökuna, skulu ný landskipti þegar fara fram samkvæmt landskiptalögum.

■ **7. gr.** Jafnóðum og lokið er útmælingu þeirra landa, er tekin kunna að verða upp í áveitukostnað, skulu sett upp greinileg landamerki milli þeirra og aðliggjandi jarða, eftir því sem atvinnumálaráðherra nánar mælir fyrir um. Gera skal uppdrátt af þeim löndum, er ríkissjóður fær.

■ **8. gr.** Nú er land látið upp í áveitukostnað af jörð, sem er í leiguábúð og breytir það í engu umsömdum leigumála jarðarinnar.

■ **9. gr.** Lönd þau, er ríkissjóður fær samkvæmt ákvæðum laga þessara, skal fara með samkvæmt því, er lög nr. 25/1936, um nýbýli og samvinnubyggðir, mæla fyrir um, eftir því sem við verður komið.[1)] En þangað til skal landsstjórnin, að svo miklu leyti sem unnt er, leigja út löndin, og skulu ábúendur þeirra jarða, er löndin eru tekin frá, hafa forleigurétt fyrir það verð, er ríkisstjórnin ákveður.

[1)] *Sjá nú l. 45/1971.*

■ **10. gr.** ...

■ **11. gr.** Búnaðarfélagi Íslands skal falið að annast framkvæmd laga þessara, undir yfirstjórn landbúnaðarráðherra, samkv. reglugerð, er hann setur, og greiðist kostnaðurinn úr ríkissjóði.

1973 Nr. 31 24. apríl

Búfjárræktarlög.

I. kafli. Um stjórn búfjárræktarmála, félagskerfi og ráðunautaþjónustu.

■ **1. gr.** Landbúnaðarráðuneytið (landbúnaðarráðherra) hefur á hendi æðstu stjórn búfjárræktarmála.

□ Búnaðarfélag Íslands hefur umsjón með búfjárrækt í landinu og fer með framkvæmd laga þessara fyrir hönd landbúnaðarráðuneytisins.

□ Búnaðarfélag Íslands annast ráðunautaþjónustu í búfjárrækt og mótar heildarstefnu í ræktun hverrar búfjártegundar. Það hefur umsjón með annarri leiðbeiningarþjónustu í búfjárrækt. Það skal taka við og vinna úr skýrslum búfjárræktarfélaga; skipuleggja afkvæmarannsóknir á búfé; reka kynbótastöðvar, sem nái til alls landsins og byggja á notkun djúpfrysts sæðis; hafa yfirumsjón með forðagæzlu og sjá um greiðslur á öllum framlögum úr ríkissjóði skv. lögum þessum, og hafa eftirlit með notkun fjármunanna.

■ **2. gr.** Búnaðarsambönd skulu setja sér samþykkt um tilhögun búfjárræktarmála á sambandssvæðinu. Þar skal, eftir því sem líklegast þykir til árangurs, taka fram:

a. að búfjárrækt heyri beint undir stjórn búnaðarsambands eða

b. að með málefni einstakra búfjárræktargreina, einnar eða fleiri, fari sérstök stjórn kosin af aðalfundi búnaðarsambands og er ábyrg gagnvart honum eða

c. að verkefni búnaðarsambands á sviði einstakra búfjárræktargreina, einnar eða fleiri, séu falin sérstökum búfjárræktarsamböndum — nautgripa-, sauðfjár- eða hrossaræktarsamböndum, sem starfandi eru eða stofnuð kunna að verða og mynduð eru af búfjárræktar- og búnaðarfélögum og hafa eigin stjórn og sérstök fjármál. Slík sambönd skulu þó jafnan gera hlutaðeigandi búnaðarsamböndum grein fyrir starfsemi sinni og fjárreiðum.

■ **3. gr.** Rétt er hreppabúnaðarfélögum að setja sér samþykktir um að vinna að búfjárrækt í hreppnum. Þar skal taka fram:

a. að búfjárræktarstarfsemi heyri beint undir stjórn búnaðarfélags eða

b. að kosnar skuli sérstakar nefndir á aðalfundi búnaðarfélags til að vinna að málefnum einstakra búfjárræktargreina, einnar eða fleiri eða

c. að verkefni félagsins á sviði einstakra búfjárræktargreina, einnar eða fleiri, sé falið búfjárræktarfélögum, sem starfandi eru eða stofnuð verða. Eigi verður búfjárræktarfélag — hrossa-, sauðfjár- og nautgriparæktarfélag — löglega stofnað með færri en sex bændum.

□ Allar búfjárræktarsamþykktir búnaðarsambanda og búnaðarfélaga, svo og samþykktir búfjárræktarsambanda, skulu gerðar eftir fyrirmyndum frá Búnaðarfélagi Íslands og gildi, er staðfestar hafa verið af stjórn þess. Búfjárræktarsamband getur náð yfir fleiri en eitt búnaðarsambandssvæði. Á sama hátt getur búfjárræktarfélag tekið yfir fleiri hreppa en einn. Nú hefur verið staðfest samþykkt búfjárræktarsambands eða búfjárræktarfélags, og renna þá til þeirra framlög þau, er lög þessi mæla fyrir um.

■ **4. gr.** Ráðunautaþjónusta í búfjárrækt skal vera sem hér segir:

1. Búnaðarfélag Íslands ræður til sín búfjárræktarráðunauta, einn eða fleiri, á sviði hverrar búfjártegundar, eftir því sem þörf krefur og fé er veitt til. Þeir skulu hafa lokið kandídatsprófi í búfræði og að auki vera sérmenntaðir í búfjárrækt. Stjórn Búnaðarfélags Íslands setur þeim erindisbréf. Helztu verkefni þeirra eru:

a. Að vera stjórn Búnaðarfélags Íslands til ráðuneytis, hver á sínu starfssviði, og vinna fyrir hennar hönd að framkvæmd laga.

b. Að móta ræktunarstefnu, hver í sinni grein, í samráði við stjórn Búnaðarfélags Íslands, og semja þær reglur, er að því lúta.

c. Að veita forustu leiðbeiningaþjónustu, m. a. með því að fylgjast með hagnýtum nýjungum og niðurstöðum rannsókna og skýrsluhalds og kynna þær héraðsráðunautum og bændum.

d. Að sækja fundi búfjárræktarsamtaka.

e. Að gegna störfum aðaldómara á búfjársýningum.

2. Búnaðarsambönd ráða til sín ráðunauta — héraðsráðunauta —, er vinna að eftirliti og leiðbeiningum í búfjárrækt. Þeir skulu hafa lokið kandídatsprófi í búfræði. Búnaðarfélag Íslands samþykkir ráðningu þeirra svo og fjölda þeirra, að áskildu samþykki landbúnaðarráðuneytisins. Heimilt er stjórn búnaðarsambands að haga verkaskiptingu þannig, að sami ráðunautur sinni samhliða verkefnum í búfjárrækt og öðrum búgreinum, s. s. jarðrækt, fiskrækt o. s. frv., enda samþykki Búnaðarfélag Íslands það. Þar sem sérsambönd í búfjárrækt starfa með sjálfstæðum fjárhag, sbr. 2. gr. staflið c, geta þau ráðið héraðsráðunaut að tilskildum ákvæðum 2. mgr. þessarar greinar. Tvö eða fleiri búnaðarsambönd geta ráðið til sín ráðunaut sameiginlega, ef henta þykir. Helztu verkefni héraðsráðunauta í búfjárrækt eru þessi:

a. Að vinna að því, að ákvæðum búfjárræktarlaga sé framfylgt; að búnaðarfélög framfylgi búfjárræktarsamþykktum sínum eða stofnuð séu sérstök búfjárræktarfélög, ef vænlegra þykir til árangurs; aðstoða félögin við starfsemi þeirra, gagnasöfnun og skýrsluhald; sjá um úrvinnslu skýrslna, þar sem þess er þörf, og túlka niðurstöður þeirra.

b. Að fara um meðal bænda, svo sem við verður komið, skoða búfé þeirra og leiðbeina um kynbætur, fóðrun og hirðingu, val ásetningsgripa, kaup og sölu kynbótagripa o. s. frv.

c. Að hafa yfirumsjón með forðagæzlu (sbr. 51. gr.).

d. Að hafa umsjón með rekstri sæðingarstöðva, uppeldi og afkvæmaprófun kynbótagripa í samráði við ráðunauta Búnaðarfélags Íslands.

e. Að sækja fundi búnaðar- og búfjárræktarfélaga til erindaflutnings og viðræðna við bændur.

f. Að undirbúa búfjársýningar í samráði við ráðunauta Búnaðarfélags Íslands og gegna aðaldómarastörfum á sýningum, sem haldnar eru á vegum búnaðarsambandsins eða félaga innan þess.

□ Ríkissjóður greiðir 65% af launum héraðsráðunauta, og allt að 65% af ferðakostnaði þeirra, eftir ákvörðun landbúnaðarráðuneytisins, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands. Laun þeirra, sem hundraðshluti ríkisins miðast við, skulu samþykkt af landbúnaðarráðherra, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands.

II. kafli. Um nautgriparækt.

■ **5. gr.** Á vegum Búnaðarfélags Íslands skal starfa kynbótanefnd á sviði nautgriparæktar. Búnaðarþing kýs 4 nefndarmenn úr hópi starfandi héraðsráðunauta í búfjárrækt til fjögurra ára í senn og jafnmarga til vara, en stjórn Búnaðarfélags Íslands tilnefnir oddamann, og skal hann vera nautgriparæktarráðunautur hjá félaginu.

□ Verkefni nefndarinnar er að velja þau naut, sem notuð eru á nautastöðvum, sbr. 8. gr., skipuleggja uppeldi þeirra og notkun og afkvæmarannsóknir, í því skyni að nýta sem bezt framfaragetu nautgripastofnsins í landinu í heild.

■ **6. gr.** Búnaðarfélag Íslands skal reka stöð til að framleiða djúpfryst nautasæði til geymslu og sölu. Stöðin aflar nauta til sæðistöku, annast töku sæðis, djúpfrystingu þess, dreifingu á því og nauðsynlegu geymsluefni til þeirra búnaðarsambanda, sem gerast viðskiptaaðilar við stöðina.

□ Búnaðarþing setur stöðinni samþykktir.

■ **7. gr.** a. Búnaðarsamböndum er skylt að sjá um, að bændur á félagssvæði þeirra eigi ávallt kost á sæði úr kyngóðum nautum, þar sem því verður við komið, og reka þau í því skyni dreifingarstöðvar.

b. Búnaðarsambönd fá stofnframlag úr ríkissjóði, er nemur ⅓ hluta stofnkostnaðar við hverja dreifingarstöð, enda samþykki stjórn Búnaðarfélags Íslands stofnun stöðvarinnar. Framlag þetta má því aðeins veita á fleiri en eina stöð í hverri sýslu, að samþykki landbúnaðarráðherra komi til.

Stjórn Búnaðarfélags Íslands samþykkir starfssvæði og starfstilhögun hverrar stöðvar. Þar sem fjarlægðir eru miklar eða samgöngur sérlega erfiðar frá dreifingarstöð í einstök einangruð byggðarlög, er stjórn Búnaðarfélags Íslands heimilt að viðurkenna stofnun útibús frá dreifingarstöð, telji hún brýna nauðsyn bera til. Stofnframlag til útibús telst með stofnframlagi dreifingarstöðvar, eins og um eina stöð væri að ræða.

c. Verði sæðingum ekki komið við, sökum torleiðis eða mikils kostnaðar, skal búnaðarsamband sjá um nautahald í samráði við bændur þá, er hlut eiga að máli, á þann hátt, er hagkvæmast þykir, enda samþykki stjórn Búnaðarfélags Íslands þær ráðstafanir hverju sinni.

d. Kostnaður við sæðingar kúa og nautahald, þar sem sæðingum verður eigi komið við, greiðist þannig:

1. Ríkissjóður leggur árlega fram:

a. 65% af launum eins sæðingarmanns á dreifistöð og afleysingamanna í orlofum og veikindaforföllum. Skulu laun þeirra, er sá hundraðshluti miðast við, samþykkt af landbúnaðarráðherra, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands. Reiknist sæðingargjöld af færri en 300 kúm á dreifistöð á ári, miðast framlagið til launagreiðslu úr ríkissjóði við kr. 500,00 á kú. Sama gildir um útibú.

b. Kr. 65,00 á hverja sædda kú, svo og þær kýr, sem leiddar eru undir naut, sem notuð eru á vegum búnaðarsambanda, þar sem sæðingum verður eigi við komið.

2. Búnaðarsambönd innheimta hjá kúaeigendum:

a. Gjald af allri innveginni mjólk í mjólkurbúum, er nemi allt að 0,7% af grundvallarverði hennar, eftir ákvörðun stjórnar hlutaðeigandi búnaðarsambands. Mjólkurbúum er skylt að halda gjaldi þessu eftir af mjólkurverði og standa búnaðarsambandi mánaðarlega skil á því, enda hafi stjórn búnaðarsambands tilkynnt fyrir 1. des. næsta ár á undan, að hve miklu leyti hún óski að nota þessa heimild.

b. Gjald á hverja sædda kú, eftir ákvörðun búnaðarsambandsstjórnar. Heimilt er að hafa sæðingargjöld allt að þriðjungi lægri hjá þeim bændum, er halda fullnægjandi skýrslur um kúabú sín, að dómi Búnaðarfélags Íslands.

■ **8. gr.** Ríkissjóður greiðir framlag til reksturs nautastöðva, sem hér segir:

1. 65 hundraðshluta af launum forstöðumanns stöðvar, miðað við sömu laun og ráðherra samþykkir til héraðsráðunauta og 65 hundraðshluta af launum aðstoðarmanns, miðað við sömu laun og ráðherra samþykkir vegna sæðingarmanna, samanber 7. gr.

2. Allan aukakostnað, er leiðir af einangrun nauta utan djúpfrystistöðvar, er sauðfjárveikivarnir kunna að ákveða hverju sinni.

■ **9. gr.** Búnaðarsambönd og búnaðarfélög, sem fengið hafa búfjárræktarsamþykktir sínar staðfestar af Búnaðarfélagi Íslands, fá árlegt framlag frá ríkissjóði til starfsemi sinnar, er nemur kr. 80 á hverja árskú, sem skýrslum er skilað um til Búnaðarfélags Íslands. Framlag þetta skiptist að jöfnu milli þessara aðila.

□ Séu fitumælingar framkvæmdar sjaldnar en 6 sinnum á ári, lækkar framlagið um 25%.

■ **10. gr.** Ríkissjóður greiðir eftirtalin framlög til afkvæmarannsókna á nautum, sem Búnaðarfélag Íslands hlutast til um, sbr. 5. gr.

1. Fari afkvæmarannsóknir fram á afkvæmarannsóknarstöð, greiðast árlega kr. 4300,00 á hvern grip, sem skráður er í rannsóknina.

2. Fari afkvæmarannsóknir fram á búum einstakra bænda, greiðast allt að kr. 2000,00 á hvern grip, sem skráður er í rannsóknina.

3. Fari afkvæmarannsóknir fram eftir öðrum leiðum, þ. e. á grundvelli skýrsluhalds nautgriparæktarfélaga, greiðast kr. 20 000,00 á hvert naut, sem afkvæmaprófað er, enda séu rannsakaðar nægilega margar dætur undan hverju nauti, að dómi kynbótanefndar. Framlag þetta greiðist þó ekki á fleiri en 20 naut árlega.

■ **11. gr.** Að tilhlutan Búnaðarfélags Íslands, skal halda nautgripasýningar fjórða hvert ár á hverju félagssvæði, enda fullnægi sýnendur skilyrðum um skýrsluhald, sem kveðið er á um í 9. gr. Skal landinu skipt í 4 sýningarsvæði eftir ákvörðun Búnaðarfélags Íslands. Það setur reglur um tilhögun og framkvæmd sýninganna, er haldnar skulu að loknu úrvali á gripum, er héraðsráðunautur innir af hendi. Í reglum þessum skal m. a. kveðið á um skilyrði fyrir mismunandi viðurkenningu gripa, dómstiga og form sýninga. Geti ráðunautur Búnaðarfélags Íslands í nautgriparækt eigi komið því við að gegna dómarastörfum á sýningu, skipar stjórn þess mann í hans stað. Stjórn þess félags, er að sýningunni stendur, tilnefnir tvo meðdómendur. Vegna kostnaðar við sveitasýningar, leggur ríkissjóður fram allt að kr. 3,00 á hvern framtalinn nautgrip á sýningarsvæði þess árs gegn jöfnu framlagi úr sveitarsjóðum. Búnaðarsamböndum og nautgriparæktarsamböndum er heimilt, að loknum sveitarsýningum að halda héraðssýningu á þeim kúm, sem hæstu viðurkenningu hlutu, svo og á dætrahópum einstakra

nauta og kúa. Mæli sérstakar ástæður gegn flutningi sýningargripa á einn stað á sama sambandssvæði, má skipta sýningunni á fleiri staði, að fengnu samþykki Búnaðarfélags Íslands. Ráðunautur Búnaðarfélags Íslands í nautgriparækt er formaður dómnefndar á héraðssýningu, ef við verður komið, ella tilnefnir stjórn félagsins mann í hans stað. Heimahérað leggur til tvo meðdómendur. Hvert búnaðarfélag hefur rétt til að sýna 1 kú fyrir hverjar 100 kýr, sem skýrslum er skilað um, en þó hefur hvert félag rétt til að sýna 2 kýr hið fæsta. Verðlauna má kýr á héraðssýningu, sem hér segir:

Fyrir afkvæmi:		
I. verðlaun (heiðursverðl.)	kr.	15 000,00
II. verðlaun	kr.	7500,00
Einstaklingar:		
I. verðlaun A	kr.	6000,00
I. verðlaun B	kr.	5000,00
I. verðlaun C	kr.	4000,00

□ Auk þess sérstök verðlaun fyrir beztu kúna á hverri sýningu kr. 12 000,00. Verðlaun þessi greiðast úr ríkissjóði. Ríkissjóður greiðir helming annars kostnaðar við héraðssýningar, enda samþykki Búnaðarfélag Íslands þá reikninga.

■ **12. gr.** Telji nautgriparæktarráðunautur Búnaðarfélags Íslands ástæðu til að hafa sérstakt eftirlit með einstökum kúabúum, m. a. í þeim tilgangi að sannprófa, hvort þar finnist álitlegar nautsmæður, er heimilt að taka upp slíkt eftirlit. Kemur þá eftirlitsmaður að minnsta kosti 6 sinnum á ári á viðkomandi bú, er viðstaddur mjaltir kvölds og morguns, vegur mjólk úr hverri kú, mælir mjöltun, júgur og spena og tekur sýnishorn til fiturannsókna, allt eftir reglum, er Búnaðarfélag Íslands setur.

□ Ríkissjóður greiðir framlag til slíks eftirlits á allt að 50 búum á ári, með kr. 2000,00 á hvert bú.

■ **13. gr.** Öll naut, 6 mánaða eða eldri ber að gelda, gefa inni eða hafa í öruggri vörzlu. Nú sleppur naut og tjón hlýzt af, og ber þá sá ábyrgð á, er vörzluna skyldi annast, og er hann skaðabótaskyldur. Taka má slík naut utan öruggrar vörzlu og fara með sem óskilafénað.

III. kafli. Um sauðfjárrækt.

■ **14. gr.** Í búfjárræktarsamþykkt búnaðarfélags eða samþykkt fjárræktarfélags, skal m. a. taka fram:

1. Að hver félagsmaður skuli eiga og halda skýrslur um minnst 12 ær, til að teljast virkur félagsmaður.

2. Hvaða upplýsingum skuli safnað um félagsféð, þannig að sem öruggust vitneskja fáist um erfðaeðli hvers einstaklings.

3. Önnur atriði varðandi félagsstarfið.

■ **15. gr.** Búnaðar- eða fjárræktarfélag, sem fengið hefur samþykkt sína staðfesta af Búnaðarfélagi Íslands, fær árlegt framlag úr ríkissjóði, sem hér segir:

1. Kr. 10,00 á hverja skýrslufærða á, og kr. 700,00 á hvern hrút, sem hlotið hefur I. verðlaun, og kr. 3000,00 á hvern hrút, sem hlotið hefur góðan dóm við afkvæmaprófun eða I. verðlaun á afkvæmasýningu.

2. Séu 80% af ám félagsmanna eða þar yfir á skýrslu, skulu framlögin hækka um 50%. Annist hlutaðeigandi búnaðarsamband uppgjör á skýrslum sauðfjárræktarfélaga, skulu 30% af framlögunum samkv. 1. og 2. tölulið þessarar greinar renna til búnaðarsambandsins, en ella 20%.

■ **16. gr.** a. Heimilt er búnaðarsamböndum, einu eða fleiri, í samvinnu að koma upp sæðingarstöðvum fyrir sauðfé. Stofnun slíkra stöðva er háð samþykki landbúnaðarráðuneytisins, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands, bæði hvað snertir staðarval og starfssvæði.

b. Sé stofnun slíkra stöðva samþykkt, greiðir ríkissjóður stofnframlag til þeirra, er nemur ⅓ hluta byggingarkostnaðar, þar með talin verkfæri og allur búnaður.

c. Ríkissjóður greiðir rekstrarframlög til slíkra stöðva, er nemi kr. 25,00 á hverja á, sem sædd er frá stöðinni. Framlög ríkisins til sauðfjársæðingarstöðva eru háð því, að Búnaðarfélag Íslands samþykki hrútaval stöðvanna.

■ **17. gr.** Heimilt er Búnaðarfélagi Íslands að taka upp djúpfrystingu á hrútasæði til geymslu og sölu. Búnaðarþing setur reglur um starfsemi þessa og kýs þá jafnframt kynbótanefnd í sauðfjárrækt á sama hátt og í nautgriparækt, samanber 5. gr., og með hliðstæðu verksviði og þar er kveðið á um. Framlög úr ríkissjóði vegna dreifingar á því sæði fara eftir ákvæðum 16. gr. þessara laga.

■ **18. gr.** Veita má framlag til stofnræktar sauðfjár hjá einstökum bændum eða á ríkisbúum, er nemur kr. 115,00 fyrir hverja á, skýrslufærða í stofnræktun. Aldrei má þó greiða framlag til stofnræktar á fleiri en einu búi í sýslu eða fjárskiptahólfi, nema fleiri sýslur en ein séu í sama hólfi.

□ Framlag skal því aðeins greitt, að sauðfjárræktarráðunautur hjá Búnaðarfélagi Íslands leggi það til og stjórn búnaðarsambands í viðkomandi héraði svo og héraðsráðunautur mæli með, enda greiðist 20% af framlaginu af búnaðarsambandi, en 80% úr ríkissjóði.

□ Skylt er þeim, er framlags njóta, að fara að ráðum og hlíta umsjá sauðfjárræktarráðunautar hjá Búnaðarfélagi Íslands um ræktunarstarfið, svo og að skila skýrslum til Búnaðarfélags Íslands samkvæmt fyrirmælum þess.

[□ Búnaðarfélagi Íslands ber að sjá um að hreinrækta íslenska forustuféð. Semja ber við einstaklinga, sauðfjárræktarfélög eða ríkisbú að annast þetta verkefni undir umsjón og eftirliti félagsins.

□ Framlag til þessarar stofnræktar skal vera tvöfalt miðað við aðra stofnrækt sauðfjár.

□ Aðeins einn aðili getur notið framlags í hverjum landsfjórðungi auk Vestfjarða eða mest 5 á öllu landinu.

□ Framlag á stofnrækt forustufjár miðist við minnst 8 ær, skýrslufærðar, og mest 15 hjá hverjum stofnræktaraðila.][1)]

[1)] *L. 46/1976, 1. gr.*

■ **19. gr.** Eigi má láta hrúta ganga lausa frá 5. nóv. til 20. apríl ár hvert. Finnist gæzlulaus hrútur á þessu tímabili, er skylt að taka hann í vörzlu. Tilkynna skal eiganda um hrútinn, svo fljótt sem við verður komið. Skal þá eigandi vitja hrútsins eða ráðstafa honum og greiða áfallinn kostnað innan viku frá því, að hann fékk tilkynninguna. Geri hann það ekki, skal fara með hrútinn sem óskilafé.

■ **20. gr.** Búnaðarfélagi Íslands ber að halda hrútasýningar í hverjum hreppi fjórða hvert ár. Landinu skal skipta í fjögur sýningarsvæði og halda sýningar í þeim til skiptis.

□ Geti sauðfjárræktarráðunautur hjá Búnaðarfélagi Íslands ekki mætt á öllum sýningum, tilnefnir stjórn Búnaðarfélags Íslands mann í hans stað.

□ Stjórn búnaðarfélags tilnefnir tvo meðdómendur og annast undirbúning sýningar.

□ Þegar liðin eru tvö ár frá reglubundinni sýningu, skal hlutaðeigandi búnaðarsamband boða til sýningar í hverjum hreppi á fjögurra vetra hrútum og yngri. Héraðsráðunautur er oddamaður dómnefndar á þeim sýningum. Tveir meðdómendur skulu tilnefndir af viðkomandi búnaðarfélagi.

□ Búnaðarfélag eða sauðfjárræktarfélag getur óskað eftir, að árlega sé haldin sýning á veturgömlum hrútum. Ber þá hlutaðeigandi héraðsráðunaut að annast dómarastörf á þeim sýningum, en það félag, sem óskar eftir sýningunni, útvegar sýningarstað.

■ **21. gr.** Heimilt er Búnaðarfélagi Íslands að láta halda afkvæmasýningar fyrir sauðfé annað hvert ár. Á sýningum þessum má aðeins sýna ær og hrúta frá þeim bændum, sem að dómi sauðfjárræktarráðunautar halda fullkomnar ættartölubækur og afurðaskýrslur. Veita skal 1., 2. og 3. verðlaun á hrúta og ær, svo og heiðursverðlaun á hrúta fyrir afkvæmi.

■ **22. gr.** Að loknum aðalsýningum fjórða hvert ár samkv. 20. gr. er heimilt að halda héraðssýningar á einstökum hrútum og beztu afkvæmahópum í hverri sýslu eða fjárskiptahólfi.

■ **23. gr.** Ríkissjóður leggur fram tvo þriðju hluta verðlauna á sýningum þeim, er um getur í 21. gr., en búnaðarsamband einn þriðja. Skal framlag ríkissjóðs vera sem hér segir:

Afkvæmaverðlaun á afkvæmasýningum:

a. hrútar:	I. verðlaun	kr. 3000
	II. verðlaun	kr. 1500
	III. verðlaun	kr. 600
b. ær:	I. verðlaun	kr. 900
	II. verðlaun	kr. 400
Enn fremur má veita heiðursverðlaun á hrúta allt að		kr. 8000

Verðlaun á héraðssýningum á sauðfé:

I. heiðursverðlaun á hrúta	kr. 1600
I. verðlaun A	kr. 1000
I. verðlaun B	kr. 600
Bezti afkvæmahópur	kr. 2500
Bezti hrútur á sýningunni	kr. 1000
Sveitaverðlaun fyrir þrjá beztu hrútahópa á sýningunni	kr. 2000, kr. 1500 og kr. 1000

■ **24. gr.** Búnaðarsambönd, sauðfjárræktarsambönd og/eða fjárræktarfélög skulu, í samráði við sauðfjárræktarráðunaut Búnaðarfélags Íslands, vinna að afkvæmarannsóknum á hrútum.

□ Framlag til afkvæmarannsókna greiðist úr ríkissjóði, kr. 150 fyrir hverja á, sem skýrslufærð er í rannsóknum þessum. Eigi mega vera færri en 10 gimbrar í hverjum dætrahóp, er rannsaka skal. Eigi er þó skylt að greiða framlag vegna fleiri hrúta en svo, að hafin sé rannsókn á hvert á einum hrút fyrir hverjar 3000 framtaldar kindur. Annar kostnaður við rannsóknir þessar greiðist af viðkomandi búnaðarsambandi, sauðfjárræktarfélagi eða eigendum hrútanna, eftir ákvörðun stjórnar Búnaðarfélags Íslands.

□ Búnaðarfélag Íslands setur, að fengnum tillögum kynbótanefndar, ef stofnuð verður, reglur um fyrirkomulag og framkvæmd þessara afkvæmarannsókna.

□ Framlag ríkissjóðs greiðist, er skýrslur um starfsemina hafa borizt Búnaðarfélagi Íslands og sauðfjárræktarráðunautur viðurkennt þær.

■ **25. gr.** Skylt er sláturleyfishöfum, sem taka á móti dilkum úr afkvæmarannsókn til slátrunar, að láta í té aðstöðu til þess að framkvæma nauðsynlegar athuganir á föllum dilkanna, enda sé þeim gert aðvart um það við gerð áætlana um slátrun í viðkomandi húsi það haust.

■ **26. gr.** Búnaðarfélag Íslands hlutast til um, að geitfjárstofni þeim, er til er í landinu, verði haldið við. Ríkissjóður greiðir þeim bændum, sem eiga geitfé, árlegt framlag, allt að kr. 800,00 á hverja geit, sem þeir hafa á fóðrum þó ekki fleiri en 200 geitur yfir landið sem heild. Fjölgi geitum umfram það lækkar framlagið hlutfallslega eftir fjölguninni. Skylt er þeim, er geitfé eiga og framlags njóta, að senda Búnaðarfélagi Íslands árlega skýrslur um geitfjárstofninn, eftir þeim reglum, sem sauðfjárræktarráðunautur hjá félaginu setur.

IV. kafli. Um hrossarækt.

■ **27. gr.** Stofna má í hverjum hreppi hrossaræktarfélag með sex bændum eða fleiri, sbr. 3. gr. Samþykkt félagsins er bindandi fyrir alla hrossaeigendur í þeim hreppi, ef í því er meiri hluti þeirra bænda, er hross eiga.

□ Stjórn félagsins sér um, að árlega séu til afnota fyrir hrossaeigendur nægilega margir stóðhestar, viðurkenndir af hrossaræktarráðunaut Búnaðarfélags Íslands. Hún útvegar girðingar fyrir þá, kemur þeim í fóður, ef með þarf, og sér um annan kostnað, er af starfseminni leiðir og innheimtir folatolla fyrir því, er á vantar, að opinber framlög nægi fyrir kostnaði.

□ Starfi ekki hrossaræktarfélag í hreppi vegna lítillar þátttöku eða af öðrum ástæðum, fer búnaðarfélag hreppsins með þessi mál skv. Búfjárræktarsamþykkt sinni, annaðhvort stjórn þess eða hrossakynbótanefnd, er aðalfundur félagsins kýs, sbr. 3. gr. Heimilt er þó, að tveir eða fleiri hreppar sameinist um stofnun hrossaræktarfélags, enda geri það árlega stjórnum búnaðarfélaga þeirra hreppa grein fyrir starfi sínu og fjármálum.

■ **28. gr.** Ríkissjóður leggur árlega fram kr. 15,00 á hvert framtalið hross, gegn jöfnu framlagi frá viðkomandi sveitarsjóði. 20% af þessu fé rennur til hlutaðeigandi hrossaræktarsambands — búnaðarsambands —, en 80% til hrossaræktarfélags — búnaðarfélags — til að standa straum af kostnaði við framkvæmd 27. gr.

■ **29. gr.** Hrossaræktarfélög fá auk þeirra framlaga, sem um getur í 28. gr. framlag frá ríkissjóði, kr. 200,00 á hverja tamda hryssu, sem hlotið hefur I. eða II. verðlaun sem einstaklingur á svæða-, fjórðungs- eða landssýningum, og leidd er til stóðhests, sem hlotið hefur I. eða II. verðlaun á sömu sýningum.

□ Framlag þetta hækkar um 50%, ef notaðir eru stóðhestar, sem hlotið hafa I. eða II. verðlaun fyrir afkvæmi,

og 100%, ef stóðhesturinn hefur hlotið heiðursverðlaun fyrir afkvæmi.

■ **30. gr.** Hrossaræktarfélög og búnaðarfélög, sem að hrossarækt vinna, geta myndað með sér samband, er vinnur að kynbótum hrossa á svæði eins eða fleiri búnaðarsambanda og fyrir þeirra hönd, sbr. 2. gr., enda nái sambandið yfir minnst 5 hreppa með 300 hryssum, 4 vetra og eldri.

□ Búnaðarsamband — hrossaræktarsamband — fær framlög úr ríkissjóði sem hér segir:

1. Kr. 5000,00 á hvern stóðhest, sem notaður er á vegum sambandsins. Framlag þetta greiðist því aðeins, að hrossaræktarráðunautur Búnaðarfélags Íslands hafi samþykkt notkun hestsins og sett hafi verið á 6 folöld undan honum það ár, sem framlagið er greitt. Framlagið hækkar um: 20%, þegar notaðir eru stóðhestar, sem hlotið hafa II. verðlaun á sýningum, 40%, ef þeir hafa hlotið I. verðlaun, 60%, ef þeir hafa hlotið II. verðlaun fyrir afkvæmi, 80%, ef þeir hafa hlotið I. verðlaun fyrir afkvæmi og 100%, ef þeir hafa hlotið heiðursverðlaun fyrir afkvæmi.

Framlag þetta renni í sérstakan sjóð, er sambandið notar til kaupa, uppeldis og tamningar á stóðhestum.

2. Framlag, er nemur efniskostnaði til girðinga fyrir úrvalsstóðhesta og valdar hryssur, og til geymslu á fullorðnum stóðhestum og hestum í uppeldi. Eðlileg þörf hvers sambands fyrir slíkar girðingar skal metin af hrossaræktarráðunaut hjá Búnaðarfélagi Íslands og viðkomandi héraðsráðunaut.

3. 20% af framlagi því, sem greiðist til hrossaræktar, sbr. 29. gr.

■ **31. gr.** Óheimilt er að láta stóðhesta, þar með talda hesta, sem ekki hefur verið hægt að vana sökum skapnaðargalla, ganga lausa í heimahögum og afrétti. Verði vart við slíkan hest, ber að handsama hann, ef unnt er, og flytja til hreppstjóra. Takist það ekki, skal það tafarlaust tilkynna hreppstjóra, sem þegar hlutast til um, að hestinum verði náð. Nú er kært yfir því, að stóðhestur gangi laus, en leit, er hreppstjóri fyrirskipar, ber eigi árangur, og greiðist þá kostnaður við hana af löggæzlufé viðkomandi lögsagnarumdæmis.

□ Hreppstjóri tekur í sína vörzlu þá stóðhesta, sem til hans eru færðir eða hann lætur handsama, og stendur skil á sanngjarnri greiðslu vegna fyrirhafnar og kostnaðar við töku þeirra. Verði ágreiningur um greiðslu, geta aðilar skotið honum til dómkvaddra manna. Hreppstjóra ber að selja þá stóðhesta, sem þannig eru teknir, á opinberu uppboði, með þeim innlausnarfresti, sem ákveðinn er í viðkomandi fjallskilareglugerð.

■ **32. gr.** Búnaðarfélagi Íslands er heimilt, í samráði við stjórnir hlutaðeigandi búnaðar- og hrossaræktarsambanda, að veita á tilteknum svæðum undanþágu frá ákvæðum um vörzlu stóðhesta, þó aðeins í heimahögum, á tímabilinu frá 1. júní til 30. júní ár hvert, ef hross eru þar svo mörg, að stóðhestahald verður naumast leyst á félagslegum grundvelli, að dómi þessara aðila. Þó verður slík undanþága ekki veitt, nema fyrir liggi umsókn frá hlutaðeigandi hreppsnefnd eða hreppsnefndum og samþykki ⅔ hluta bænda, er hross eiga á svæðinu. Undanþága þessi skal endurskoðuð á þriggja ára fresti. Verði uppvíst um misnotkun hennar, getur Búnaðarfélag Íslands fellt hana niður fyrirvaralaust. Stóðhestar þessir eru réttlausir utan marka þess svæðis, er undanþágan nær til.

□ Eigi skulu veitt framlög vegna stóðhesta, sem notaðir eru á þennan hátt, né hryssna, sem hjá þeim eiga að vera.

■ **33. gr.** Valdi stóðhestur, sem gengur laus eða sleppur úr vörzlu, tjóni á búfé eða öðrum eigum annarra (en eiganda), er eigandi skaðabótaskyldur, eftir mati dómkvaddra manna, ef ekki næst samkomulag um bætur. Er viðkomandi sveitarsjóður skyldur að inna af hendi bótagreiðslu, ef krafizt er.

■ **34. gr.** Halda skal sýningar á kynbótahrossum, einstaklingum og afkvæmahópum, sem hér segir:

a. Árlegar sýningar hjá búnaðar- eða hrossaræktarfélögum á ungum kynbótahrossum og eldri hrossum, sem ekki hafa fengið I. verðlaun. Ósk um sýningar skal hafa borizt búnaðarsambandi fyrir 1. maí. Búnaðarfélag Íslands tilnefnir oddamann dómnefndar, en búnaðarsamband meðdómendur. Félagið útvegar sýningarstað og ber allan kostnað nema af dómstörfum.

b. Fjórðungssýningar í hverjum landsfjórðungi þriðja eða fjórða hvert ár.

c. Landssýningar þriðja eða fjórða hvert ár.

□ Heimilt er að sameina fjórðungs- og landssýningar fjórðungs- og landsmótum Landssambands hestamannafélaga. Eigi slík samvinna sér stað, bera aðilar kostnað af störfum dómnefndar í hlutfalli við tilnefningu í hana, sem kveðið verður á um í sýningarreglum. Kostnaður við verðlaun á kynbótahross á landssýningum greiðist úr ríkissjóði. Á fjórðungsmótum greiða viðkomandi búnaðarsambönd helming einstaklingsverðlauna á allar hryssur. Að öðru leyti greiðast verðlaun úr ríkissjóði. Búnaðarfélag Íslands ræður og kostar framkvæmdastjóra landsmóts, þegar áðurnefnd samvinna á sér stað.

□ Á vegum Búnaðarfélags Íslands starfar 5 manna sýningarnefnd. Búnaðarþing kýs 2 nefndarmenn úr hópi starfandi héraðsráðunauta. Landssamband hestamannafélaga tilnefnir tvo menn í nefndina, en oddamann skipar Búnaðarfélag Íslands, og skal hann vera hrossaræktarráðunautur hjá félaginu.

□ Stjórn Búnaðarfélags Íslands setur, að fengnum tillögum sýningarnefnda, reglur um fyrirkomulag og framkvæmd sýninga, svo sem skipan dómnefnda og forsendur dóma.

■ **35. gr.** Verðlaun á sýningum, sem haldnar eru skv. b- og c-lið 34. gr. skulu vera sem hér segir:

I. Stóðhestar:

Afkvæmaverðlaun:

Heiðursverðlaun	kr. 50 þús.
I. verðlaun	kr. 30 þús.
II. verðlaun	kr. 20 þús.
III. verðlaun	kr. 10 þús.

Einstaklingsverðlaun:

1. aldursflokkur 6 vetra og eldri:

I. verðlaun	kr. 10 þús.
II. verðlaun	kr. 6 þús.

2. aldursflokkur 4—5 vetra:

I. verðlaun	kr. 8 þús.
II. verðlaun	kr. 5 þús.

3. aldursflokkur 2—3 vetra:
I. verðlaun ..... kr. 5 þús.
II. verðlaun ..... kr. 3 þús.

II. Hryssur:
Heiðursverðlaun ..... kr. 15 þús.
I. verðlaun ..... kr. 10 þús.
II. verðlaun ..... kr. 7,5 þús.
III. verðlaun ..... kr. 5 þús.
Einstaklingsverðlaun:
1. aldursflokkur 6 vetra og eldri:
I. verðlaun ..... kr. 5 þús.
II. verðlaun ..... kr. 3 þús.
2. aldursflokkur 4—5 vetra:
I. verðlaun ..... kr. 4 þús.
II. verðlaun ..... kr. 2 þús.

□ Eigi má greiða peningaverðlaun á sama verðlaunastigi oftar en tvisvar út á neitt hross, einu sinni á fjórðungssýningu og einu sinni á landssýningu. Lækki hross í verðlaunastiga við endursýningu, greiðast ekki peningaverðlaun.

■ **36. gr.** Heimilt er að reka á kostnað ríkissjóðs tvö hrossaræktarbú, sitt í hverjum landsfjórðungi, þar sem fara fram stofnræktun, afkvæmaprófanir, tamning, fóðurtilraunir, vaxtarhraðarannsóknir og þ. u. l. Búnaðarfélag Íslands hefur umsjón með búunum og skulu þau starfa samkvæmt reglum, er ráðherra setur, að fengnum tillögum þess.[1)]

□ Veita má hrossaræktarfélögum, stofnræktarfélögum og einstaklingum framlög til stofnræktar hrossa, ef stjórn Búnaðarfélags Íslands og stjórnir viðkomandi búnaðar- og hrossaræktarsambanda mæla með. Árlegt framlag ríkissjóðs í þessu skyni skal vera kr. 1000,00 á hverja tamda, viðurkennda hryssu, enda hlíti sá, er framlags nýtur, ráðum og umsjá hrossaræktarráðunautar Búnaðarfélags Íslands. Aldrei má greiða framlag til ræktunar fleiri en átta stofna samtímis.

□ Heimilt er Búnaðarfélagi Íslands að ákveða hámarks- og lágmarkstölu þeirra hryssna, er framlag er greitt á, til einstakra stofnræktaraðila.

□ Ríkissjóður greiðir árlegt framlag til tamningar á afkvæmahópum undan einstökum stóðhestum, er nemur kr. 3300,00 á hross á mánuði, ef hesturinn er í eigu hrossaræktarsambands, en kr. 1650,00, ef hesturinn er í einstaklingseign. Búnaðarfélag Íslands setur að öðru leyti reglur um fyrirkomulag og framkvæmd tamningar og ákveður hámarksfjölda hesta, sem framlag greiðist á árlega.

[1)] *Rg. 93/1971 (um hrossaræktarbú á Hólum í Hjaltadal).*

■ **37. gr.** Mynda skal hjá Búnaðarfélagi Íslands sérstakan sjóð, „Stofnverndarsjóð", í þeim tilgangi að styrkja og lána hrossaræktarsamböndum fé til kaupa á kynbótahrossum, sem annars kynnu að verða seld úr landi.

□ Til sjóðsins skulu útflytjendur hrossa greiða gjald, er nemi 20% af útflutningsverði ógeltra hesta og 10% af útflutningsverði hryssna.

□ Búnaðarfélag Íslands setur reglur um starfsemi sjóðsins og fer með stjórn hans.

■ **38. gr.** Heimilt er sýslunefndum eða sveitarstjórnum að ákveða, að öllum hrossaeigendum í þeirra umdæmi sé skylt að hafa hross sín í vörzlu allt árið eða tiltekinn hluta þess, nema að því leyti, sem leyfilegt er að hafa stóðhross í sameiginlegum afrétti.[1)]

[1)] *Rg. 141/1977 (um búfjárhald í lögsagnarumdæmi Akureyrar), 79/1978 (um hross í Blönduósshr.) og 7/1980 (um búfjárhald í Höfðahr.).*

V. kafli. Um svína- og alifuglarækt.

■ **39. gr.** Heimilt er landbúnaðarráðuneytinu að efna til kynbótabús í þessum greinum á bændaskólabúi eða öðru ríkisbúi, eftir því sem bezt þykir henta, að dómi Búnaðarfélags Íslands.

□ Á kynbótabúinu skal hreinrækta þau hænsna- og svínakyn, sem ráðunautur Búnaðarfélags Íslands í svína- og alifuglarækt telur rétt að rækta hér á landi. Á búinu skal vera aðstaða til framleiðslu á kynbótahænsnum til sölu.

□ Færa skal ættar- og afurðaskýrslur yfir svín og alifugla á kynbótabúinu undir eftirliti ráðunautar. Þá skal og gera samanburðartilraunir um fóðurþörf og afurðagetu hinna ýmsu kynja.

■ **40. gr.** Kynbótabúið hefur rétt til að flytja inn útungunaregg til kynbóta eða tilrauna, enda sjái ráðunauturinn um, að búið fullnægi óskum alifuglaeigenda um að hafa til sölu fugla af þeim kynjum, sem óskað er eftir og reynsla hefur sýnt, að hentug séu til ræktunar hér á landi.

■ **41. gr.** Halda má einstaklings- og afkvæmasýningar fyrir svín og alifugla. Verðlaun á sýningum greiðast úr ríkissjóði eftir nánari fyrirmælum, sem ráðherra setur í reglugerð eftir tillögum frá Búnaðarfélagi Íslands.

VI. kafli. Um hundarækt.

■ **42. gr.** Búnaðarfélag Íslands sér um, að í landinu sé ræktað fjárhundakyn, eitt eða fleiri. Sauðfjárræktarráðunautur félagsins annast þetta verkefni fyrir hönd þess.

■ **43. gr.** Heimilt er Búnaðarfélagi Íslands að semja við einstaklinga um að rækta, ala upp og venja hreinkynja fjárhunda, eftir fyrirmælum félagsins og undir eftirliti þess, nema hentara þyki að stofna hundabú í eigu félagsins í þessu skyni. Enn fremur skal í tengslum við starfsemi þessa leiðbeina um tamningu og notkun fjárhunda, eftir því sem við verður komið.

VII. kafli. Um loðdýrarækt.

■ **44. gr.** Búnaðarfélag Íslands annast leiðbeiningar í loðdýrarækt varðandi fóðrun, kynbætur og önnur atriði, er loðdýrarækt varða og ekki er kveðið á um í lögum um loðdýrarækt, nr. 68 1969.[1)]

[1)] *Nú l. 53/1981.*

■ **45. gr.** Til að annast þau störf, er um getur í 44. gr., ræður Búnaðarfélag Íslands til sín ráðunaut í loðdýrarækt, þegar fé er veitt til. Hann skal jafnframt vera félagslegur ráðunautur samtaka loðdýraræktenda, sbr. 24. gr. reglugerðar um loðdýrarækt frá 16. nóv. 1969.

VIII. kafli. Um æðarrækt.

■ **46. gr.** Búnaðarfélag Íslands annast leiðbeiningarstörf um ræktun og hirðingu æðarvarps. Skal eftir föngum leiðbeina um umhirðu varps, myndun nýrra varpstöðva, meðferð dúns, eyðingu vargs og önnur þau atriði, er að gagni mega koma við nýtingu þessara hlunninda.

■ **47. gr.** Búnaðarfélagi Íslands er heimilt að koma upp í tilraunaskyni útungunar- og uppeldisstöð fyrir æðarunga.

1973 Nr. 31 24. apríl

IX. kafli. Um ræktun erlendra búfjárkynja og blöndun þeirra við innlent búfé.[1)]

[1)] *Rg. 226/1969 (um búfjársæðingar).*

48. gr. Búfé af erlendum kynjum, sem flutt hefur verið til landsins samkv. lögum um innflutning búfjár nr. 74 23. apríl 1962, sbr. lög nr. 19 19. apríl 1972, og einangrað hefur verið á sóttvarnarstöð ríkisins nægilega lengi samkvæmt ákvæðum sömu laga, skal hagnýtt sem hér segir:

1. Landbúnaðarráðuneytið sér um, að aðstaða verði á einu eða fleiri ríkisbúum eða tilraunabúum til að mynda búfjárkyn eða kynbæta þau, sem fyrir eru í landinu, með endurtekinni notkun búfjársæðis frá sóttvarnarstöðinni, eða semur við eitt eða fleiri búnaðarsambönd eða búfjárræktarsambönd um að taka að sér viðfangsefni þetta. Leita skal umsagnar og tillagna Búnaðarfélags Íslands um staðarval og alla tilhögun.

2. Heimilt er bændum að vinna að myndun búfjárkynja með endurtekinni notkun búfjársæðis frá sóttvarnarstöðinni, enda hlíti þeir fyrirmælum Búnaðarfélags Íslands um allt, er varðar framkvæmd ræktunarinnar.

3. Heimilt er, að fengnum meðmælum Búnaðarfélags Íslands, að láta bændum í té búfjársæði frá sóttvarnarstöðinni til einblendingsræktunar og framleiðslu sláturgripa, svo og til ásetnings.

49. gr. Skylt er sóttvarnarstöðinni að hafa samráð við búfjárræktarráðunauta Búnaðarfélags Íslands um dreifingu búfjársæðis frá stöðinni, svo og að safna skýrslum um sædda gripi samkvæmt fyrirmælum þeirra. Þeir skera úr um það, hver í sinni grein, úr hvaða karldýrum á sóttvarnarstöðinni nota skuli sæði til frjóvgunar tiltekinna kvendýra á búum þeim, sem vinna að kynbótum og myndun kynja samkv. 1. og 2. tölulið 48. gr.

□ Á búum þessum ber að hlíta fyrirmælum búfjárræktarráðunauta Búnaðarfélags Íslands um, hvernig vinna skuli að myndun hins nýja kyns eða kynja, merkingu gripanna og ættbókarfærslu. Búin senda árlega Búnaðarfélagi Íslands skýrslu um starfsemina á eyðublöðum, sem félagið lætur þeim í té.

□ Ráðunautum eða fulltrúum þeirra ber að hafa nákvæmt eftirlit með ræktunarstarfinu, skoða árlega kynblendingsgripi á kynbótabúunum, fylgjast með merkingu þeirra, ættbókarfærslu og skýrsluhaldi. Þeir skulu dæma gripina, lýsa ræktun þeirra og skrá athugasemdir sínar í gerðabók.

50. gr. Þegar ráðunautur telur ræktun gripa af nýju kyni svo langt á veg komna, að ávinningur sé að nota þá til einblendingsræktunar, viðurkennir hann gripina hæfa til slíkrar notkunar utan kynbótabúsins. Aðra gripi af erlendum kynjum á kynbótabúinu má eigi selja til lífs eða nota utan þess, nema samþykki ráðunautar komi til, og þá aðeins til búa, er starfa samkvæmt ákvæðum 1. og 2. töluliðs 48. gr.

□ Noti sæðingarstöðvar eða búfjárræktarfélög kynblendingsgripi, sem ekki hafa hlotið viðurkenningu ráðunautar, til einblendingsræktunar, skulu framlög ríkissjóðs, samkvæmt lögum þessum, eigi greidd vegna notkunar slíkra gripa.

□ Heimilt er búnaðarsamböndum, búfjárræktar- og nautgriparæktarsamböndum að setja sér samþykktir, er kveði nánar á um blöndun erlendra búfjárkynja við hina innlendu stofna. Samþykktir þessar ber að senda Búnaðarfélagi Íslands, og öðlast þær gildi, er stjórn þess hefur samþykkt þær.

1973 Nr. 31 24. apríl

51. gr. Telji ráðunautur, að innlent búfjárkyn sé blandað erlendu á þann hátt, að hætta sé á, að spillt sé kostum hins innlenda kyns, leggur hann málið fyrir stjórn Búnaðarfélags Íslands. Fallist stjórnin á rökstuðning ráðunautarins, felur hún honum að loka ættbók hins innlenda búfjárkyns til að halda því hreinu.

52. gr. Meðan lög nr. 74 frá 28. apríl 1962, sbr. lög nr. 19 19. apríl 1972, koma ekki til framkvæmda, er heimilt að nota til einblendingsræktar gripi af holdanautastofni þeim, sem til er í landinu, að fengnu leyfi Búnaðarfélags Íslands hverju sinni.

□ Þá skal landbúnaðarráðherra hlutast til um, að komið verði á fót sérstöku búi, þar sem ræktað sé úrval af þessum stofni. Búið standi undir umsjá og eftirliti Búnaðarfélags Íslands.

X. kafli. Um forðagæzlu.

53. gr. Í hverjum hreppi skal vera forðagæzlumaður, einn eða fleiri, er hafi eftirlit með ásetningi búfjár, fóðrun og hirðingu. Hreppsnefnd kýs eða ræður þá að loknum hreppsnefndarkosningum hverju sinni til næstu fjögurra ára og jafnmarga til vara. Skal þess jafnan gætt að velja til þess menn, sem þekktir eru að gætilegum ásetningi og góðri meðferð búfjár.

54. gr. Búnaðarsambönd hafa á hendi eftirlit með forðagæzlu og fóðrun, hvert á sínu sambandssvæði, og annast ráðunautar sambandsins það, svo sem við verður komið.

□ Starfi fóðurbirgðafélag í hreppnum, er hreppsnefnd heimilt að fela því framkvæmd forðagæzlumála, enda ráði stjórn þess forðagæzlumann.

□ Bæjarstjórnir geta, í samræmi við ákvæði 1. málsgr., ráðið forðagæzlumann til þess að annast störf forðagæzlumanna samkvæmt þessum lögum, en bæjarstjórn er þetta aðeins skylt, ef Búnaðarfélag Íslands mælir svo fyrir. Bæjarstjórn, sem eigi ræður forðagæzlumann, skal á hverju hausti láta í té skýrslu um tölu búfjár, fóðurforða, fyrningar og fóðurþörf, svo og um uppskerumagn garðávaxta, í því formi, sem Búnaðarfélag Íslands ákveður. Ákvæði þessarar málsgr. taka einnig til borgarstjórnar Reykjavíkur.

□ Nú annar ekki ráðunautur starfseminni að fullu vegna annarra verkefna, og ræður þá stjórn sambandsins hæfan mann honum til aðstoðar. Stjórnin semur við aðstoðarmenn um þóknun, og greiðist hún að 65 hundraðshlutum úr ríkissjóði og 35 hundraðshlutum af búnaðarsamböndum.

55. gr. Skylt er forðagæzlumanni að fara minnst tvær ferðir um umdæmi sitt til eftirlits vetur hvern. Skal fyrri ferðinni lokið fyrir 1. nóvember og hinni síðari fyrir lok aprílmánaðar. Skal hann athuga vandlega um tölu búfjár á hverjum stað, húsakost þess, fóðurbirgðir, hirðingu, fóðrun og ganga úr skugga um, að fóðurbirgðir þær séu fyrir hendi, sem búfjáreigandi telur sig hafa.

□ Þegar að lokinni skoðun ber forðagæzlumaður niðurstöður sínar undir trúnaðarmann búnaðarsambandsins. Komi í ljós, að búfjáreiganda skorti hús eða fóður fyrir fénað sinn, vanfóðri hann eða vanhirði, skal forðagæzlumaður tilkynna það sveitarstjórn þegar í stað. Er

1973 Nr. 31 24. apríl

þá sveitarstjórn skylt að aðvara þegar þann, er hlut á að máli, og gefa honum einnar viku frest til úrbóta. Hafi hann að þeim tíma liðnum ekki gert þær ráðstafanir, sem sveitarstjórn eða trúnaðarmaður búnaðarsambandsins telja fullnægjandi, ber sveitarstjórn að útvega honum fóður, ráðstafa fénaði hans til fóðrunar eða lóga, ef ekki er annars úrkosta.

□ Búfjáreigandi sá, er hlut á að máli, ber allan kostnað af þessum ráðstöfunum. Skylt er sýslumanni að veita sveitarstjórn stuðning við þessar framkvæmdir, ef með þarf.

■ **56. gr.** Þegar eftir að forðagæzlumaður hefur lokið skoðun að hausti, gerir hann skýrslu um tölu búfjár, fóðurforða, fyrningar og fóðurþörf, svo og um uppskerumagn garðávaxta, á eyðublaði, er Búnaðarfélag Íslands lætur í té. Skal eyðublað þetta gert í samráði við Hagstofu Íslands, er séu heimil afnot forðagæzluskýrslna til úrvinnslu. Forðagæzluskýrsla skal gerð í þríriti, og heldur forðagæzlumaður einu eintaki hennar til eigin nota og varðveizlu, eitt eintak gengur til viðkomandi búnaðarsambands og varðveitist þar, en hið þriðja skal sent Búnaðarfélagi Íslands þegar að lokinni haustskoðun með undirskriftum bæði forðagæzlumanns og trúnaðarmanns viðkomandi búnaðarsambands. Hinn síðarnefndi skal hlutast til um, að skýrslur séu rétt gerðar og að þeim sé skilað fullunnum á tilskildum tíma.

□ Þegar forðagæzlumaður fer um umdæmi sitt til skoðunar síðari hluta vetrar, sbr. 1. málsgr. 55. gr., skal hann rita athugasemdir um fóðurbirgðir og ástand búpenings á skýrslu sína frá sl. hausti, og tilkynna Búnaðarfélagi Íslands niðurstöður skoðunarinnar, hvort tveggja samkvæmt nánari fyrirmælum félagsins.

□ Sveitarstjórn semur um þóknun fyrir forðagæzlu, og greiðist hún úr sveitarsjóði.

■ **57. gr.** Búnaðarfélag Íslands og/eða landbúnaðarráðherra geta krafið sveitarstjórnir, hvenær sem er, um skýrslur varðandi fóðuröflun og fóðurbirgðir.

■ **58. gr.** Vilji búfjáreigandi eigi hlíta ráðstöfunum forðagæzlumanns eða sveitarstjórnar eða hefur þær að engu, en fénaður hans líður eða fellur sakir fóðurskorts, hirðuleysis eða harðýðgi, að áliti forðagæzlumanns eða trúnaðarmanns búnaðarsambandsins, er þessum aðilum skylt að tilkynna það sýslumanni tafarlaust, ásamt öllum málavöxtum.

■ **59. gr.** Sá, er sekur verður um illa meðferð á skepnum, samkvæmt 58. gr., skal sæta sektum frá kr. 10 000,00 til kr. 100 000,00 eða fangelsi[1] allt að 6 mánuðum. Vanræki forðagæzlumaður eða sveitarstjórn að gera sýslumanni aðvart um ómannúðlega meðferð á skepnum, sem þessir aðilar verða áskynja um, varðar það sektum.

[1] *Sjá alm. hgl. 19/1940, 268. gr.*

XI. kafli. Almenn ákvæði.

■ **60. gr.** Verði teknar upp sæðingar fleiri búfjártegunda en sauðfjár og nautgripa, greiðir ríkissjóður til þess framlag, sem landbúnaðarráðherra ákveður, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands.

■ **61. gr.** Búnaðarfélag Íslands lætur gefa út prentaðar allar reglur, er það setur, og mótar stefnu þess í ræktun einstakra búfjártegunda, sbr. 1. gr., svo og reglur um tilhögun sýninga og búfjárdóma.

□ Ráðunautar félagsins færa ættbækur um íslenzk búfjárkyn, eftir þeim reglum, er um það verða settar.

1973 Nr. 31 24. apríl

■ **62. gr.** Á framlög þau, er ákveðin eru í lögum þessum, skal greiða verðlagsuppbót samkvæmt vísitölu, er sýni breytingar á tilkostnaði framkvæmda frá meðalkostnaði þeirra á árinu 1970. Hagstofa Íslands ákveður grundvöll vísitölu þessarar í samráði við Búnaðarfélag Íslands, og reiknar hún hana síðan árlega miðað við meðalkostnað hvers árs.

■ **63. gr.** Landbúnaðarráðherra setur, í samráði við Búnaðarfélag Íslands, reglugerð, er kveður nánara á um framkvæmd þessara laga.[1]

[1] *Rg. 139/1967 (um búfjárrækt).*

■ **64. gr.** Verði ágreiningur um skilning á ákvæðum þessara laga, sker landbúnaðarráðherra úr, og er það fullnaðarúrskurður. Ákvæði laga þessara, varðandi hreppa og hreppsnefndir, taka og til bæjarfélaga og bæjarstjórna að breyttu breytanda.

■ **65. gr.** Brot gegn lögum þessum eða reglugerðum, sem settar kunna að verða samkvæmt þeim, varða sektum, ...[1] nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Sektarfé rennur í sjóð þess búnaðarfélags, þar sem brot var framið.

□ Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála.

[1] *L. 10/1983, 41. gr.*

■ **66. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi. Jafnframt eru úr gildi felld lög nr. 21 frá 24. apríl 1965.

Lög um innflutning búfjár.

1962 Nr. 74 28. apríl

I. kafli. Um innflutning búfjár.[1]

[1] *Rg. 226/1969 (búfjársæðing), rg. 444/1982 (um loðdýrarækt og innflutning loðdýra).*

■ **1. gr.** Bannað er að flytja til landsins hvers konar dýr, tamin og villt, þar með taldir fuglar.[1]

□ Landbúnaðarráðherra getur þó vikið frá banni þessu, sbr. 2. gr., og leyft innflutning á búfé, öðrum dýrum og búfjársæði, enda sé stranglega fylgt þeim fyrirmælum, sem felast í lögum þessum og reglugerðum, er settar verða samkvæmt þeim.

□ Komi það fyrir, að einhverjir flytji inn dýr án heimildar, skulu þau tafarlaust drepin og skrokkarnir brenndir.

[1] *Rg. 290/1980 (um varnir gegn hundaæði).*

■ **2. gr.** Landbúnaðarráðherra getur þó því aðeins notað heimild 1. gr. þessara laga, að stjórn Búnaðarfélags Íslands mæli með því og yfirdýralæknir samþykki innflutninginn, enda sé farið eftir tillögum ráðunauta í hlutaðeigandi búfjárgrein, eftir því sem við verður komið, um val fénaðarins, sem fluttur er til landsins.

□ Stjórn Búnaðarfélags Íslands ákveður, hvaða búfjártegundir og frá hvaða landi og héraði búfé er keypt, enda leiti yfirdýralæknir upplýsinga hlutaðeigandi heilbrigðisyfirvalda búfjár um, að þar séu eigi til staðar þeir búfjársjúkdómar, er sérstaklega þarf að óttast hér á landi.

■ **3. gr.** Allan kostnað við kaup búfjárins skal greiða úr ríkissjóði, enda sé hið innflutta búfé eign ríkisins. Fjárframlög ríkissjóðs í þessu skyni skulu ákveðin í fjárlögum.

■ **4. gr.** Áður en búfé eða önnur dýr eru flutt inn samkvæmt lögum þessum, skal ríkið byggja sóttvarnarstöð, svo og setja saman bú í eyju í nágrenni Reykja-

víkur, þar sem hins innflutta fénaðar er gætt og hann ræktaður eins og lög þessi mæla fyrir um og þær reglugerðir, sem eftir þeim verða settar.

□ Heimilt er landbúnaðarráðherra að kaupa eða leigja eyju eða eyjar til þessara þarfa.

■ **5. gr.** Þegar búfé er keypt til innflutnings, skal hver einstök skepna skoðuð af viðurkenndum dýralækni, áður en hún er flutt úr landi, og skal vottorð um þá skoðun fylgja skepnunni hingað til lands. Enn fremur skal íslenzkur dýralæknir vera við skoðunina og hafa eftirlit með skepnunum á leiðinni til landsins.

□ Áður en fénaðurinn er fluttur úr landi, þar sem hann er keyptur, skal hann einangraður eigi skemur en 6 vikur undir eftirliti dýralæknis. Áður en búfé er flutt í land, skal yfirdýralæknir skoða það og athuga heilbrigðisvottorð þess. Reynist ekkert athugavert við heilsufar búfjárins að lokinni skoðun yfirdýralæknis, skal skipa búfénu á land þar, sem sóttvarnarstöð ríkisins er, sbr. 4. gr., og er með öllu óheimilt, hvernig sem á stendur, að setja það á land annars staðar.

■ **6. gr.** Einangra skal hið innflutta búfé á sóttvarnarstöðinni 16 vikna tíma undir stöðugu eftirliti yfirdýralæknis. Að þeim tíma liðnum ákveður yfirdýralæknir, hvort það skuli leyst úr sóttkví og látið ganga með búfé sömu tegundar á eynni eða haldið lengur í sóttkví.

□ Aldrei má flytja búfé af búi ríkisins á eynni í land eða á aðrar eyjar, þar sem búfé hefur samgang við búfé í landi.

□ Heimilt er þó með leyfi landbúnaðarráðherra, að fengnum tillögum yfirdýralæknis, að flytja til landsins hunda, refi og önnur ræktuð rándýr svo og fugla, að loknum ákveðnum einangrunartíma.

■ **7. gr.** Að fengnum tillögum yfirdýralæknis setur landbúnaðarráðherra reglugerð um allt, er lýtur að rekstri búsins. Þar skulu vera glögg og ákveðin fyrirmæli um, hvaða afurðir megi selja frá búinu í land og í hvaða ástandi. Einnig skulu þar vera ströng ákvæði um, hvernig samgöngum við eyjuna skuli fyrir komið til að hindra, að sjúkdómar, sem upp kynnu að koma í hinu einangraða búfé, berist í land, svo og annað, er varðar búreksturinn.

■ **8. gr.** Á búi ríkisins á eynni skal hreinræktað hið erlenda búfé, en auk þess má gera þar hvers konar tilraunir með blöndun þess með innlendu búfé, eftir tillögum ráðunauta Búnaðarfélags Íslands í hlutaðeigandi búgreinum.

■ **9. gr.** Bústjórinn á eynni skal ráðinn með sérstöku erindisbréfi af landbúnaðarráðherra eftir tillögum Búnaðarfélags Íslands og samþykki yfirdýralæknis. Skal hann sjá um og vera ábyrgur fyrir því, að öllum fyrirmælum um einangrun fénaðarins sé hlýtt út í æsar og að starfsemin fari nákvæmlega eftir lögum þessum og þeim reglugerðum og fyrirmælum, sem um þetta verða gefin.

■ **10. gr.** Eftir að hið innflutta búfé hefur verið í eitt ár í einangrun með íslenzku búfé, má, ef það er heilbrigt og grunsamlegir sjúkdómar hafa ekki komið fram í hinum innlenda bústofni, sem með hefur gengið, flytja sæði úr því til lands. Skal það gert eftir þeim varúðarreglum, er yfirdýralæknir setur, og af þeim mönnum, er hann samþykkir.

[II. kafli.[1])

[1])*Fyrirsögn þessa kafla í l. 74/1962 er: Um innflutning á sæði úr nautum af Galloway-kyni.*

■ **11. gr.** Þrátt fyrir ákvæði 1. og 2. gr. getur landbúnaðarráðherra heimilað innflutning á djúpfrystu sæði úr nautum af Galloway-kyni, en eingöngu til notkunar í sóttvarnarstöð ríkisins, er verði valinn staður, þar sem góð skilyrði eru til einangrunar og önnur aðstaða ákjósanleg að dómi yfirdýralæknis og stjórnar Búnaðarfélags Íslands.

□ Þessa heimild má landbúnaðarráðherra því aðeins nota, að stjórn Búnaðarfélags Íslands, yfirdýralæknir og forstöðumaður Tilraunastöðvar háskólans í meinafræði mæli með innflutningi djúpfrysts sæðis hverju sinni.

■ **12. gr.** Gripir þeir, sem sæði skal flutt úr til Íslands, skulu valdir af ráðunaut Búnaðarfélags Íslands í nautgriparækt, enda hafi naut þau, sem hann velur, verið undir opinberu heilbrigðiseftirliti á sæðingarstöð í eitt ár að minnsta kosti. Áður en innflutningur sæðis úr tilteknum nautum er ákveðinn, skal yfirdýralæknir ganga úr skugga um hjá viðkomandi heilbrigðisyfirvöldum búfjár, að eigi gangi eða hafi gengið næstliðið ár á viðkomandi sæðingarstöð eða í héraði því, sem hún er í, neinir þeir smitsjúkdómar, sem ætla má að borizt gætu til landsins með sæðisflutningum.

■ **13. gr.** Landbúnaðarráðherra skal láta setja á stofn og starfrækja sóttvarnarstöð, er verði staðsett í samráði við yfirdýralækni og stjórn Búnaðarfélags Íslands. Skal ráða sérstakan umsjónarmann til þess að sjá um framkvæmdir og daglegan rekstur hennar. Þar skal hafa í öruggri vörzlu þá nautgripi innlenda, sem sæða á með innfluttu sæði til kynblöndunar, sem og afkvæmi þeirra. Í því skyni skal landbúnaðarráðherra útvega hæfilega marga valda gripi að fengnum tillögum ráðunautar Búnaðarfélags Íslands í nautgriparækt.

□ Áður en hinir íslenzku gripir eru fluttir í sóttvarnarstöðina, skulu umsjónarmaður stöðvarinnar og yfirdýralæknir ganga úr skugga um, að gripirnir séu eigi grunaðir um eða haldnir smitsjúkdómum.

□ Hlíta skal tillögum yfirdýralæknis um gerð og tilhögun girðinga, bygginga og annarra nauðsynlegra mannvirkja og útbúnaðar í sóttvarnarstöðinni í samráði við stjórn Búnaðarfélags Íslands. Allur kostnaður við stofnun sóttvarnarstöðvar, rekstur hennar, nauðsynlegar rannsóknir, kaup og flutning á gripum, sæði, útbúnaði o. s. frv. greiðist úr ríkissjóði.

■ **14. gr.** Umsjónarmaður sóttvarnarstöðvar skal ráðinn af landbúnaðarráðherra að fengnum tillögum yfirdýralæknis. Umsjónarmaður skal vera dýralæknir, er hafi sérstaka þjálfun í búfjársæðingum og sóttvörnum. Hann skal sjá um og vera ábyrgur fyrir því, að öllum fyrirmælum um einangrun búfjár á sóttvarnarstöðinni sé fylgt í hvívetna og að öll starfsemi á stöðinni fari í öllu fram samkvæmt lögum þessum og þeim reglum og fyrirmælum, sem um það verða gefin. Hann skal fylgjast reglulega með heilbrigði gripa á sóttvarnarstöðinni og annast sæðingu þeirra. Umsjónarmanni er óheimilt að stunda lækningar dýra utan sóttvarnarstöðvarinnar.

□ Með sérstöku erindisbréfi skal kveða nánar á um störf og skyldur umsjónarmanns sóttvarnarstöðvarinnar.

■ **15. gr.** Í sóttvarnarstöð ríkisins skal hreinrækta holdanautastofn með síendurtekinni notkun djúpfrysts sæðis, sem flutt hefur verið inn úr Galloway-nautum, í íslenzkar kýr og afkvæmi þeirra. Kynblöndun þessi skal

1962 Nr. 74 28. apríl

gerð samkvæmt áætlun, er landbúnaðarráðherra setur samkvæmt tillögum nautgriparæktarráðunautar Búnaðarfélags Íslands, sem hefur yfirumsjón með ræktuninni.

☐ Landbúnaðarráðherra er heimilt í samráði við stjórn Búnaðarfélags Íslands og yfirdýralækni að kaupa íslenzka nautgripi og flytja í sóttvarnarstöðina, eftir að hún er tekin til starfa, ef brýna nauðsyn ber til að auka eða endurnýja hinn upphaflega stofn, enda sé ýtrustu varúðarreglum fylgt um, að gripirnir séu eigi haldnir smitsjúkdómum.

■ **16. gr.** Þau naut erlend, sem velja skal úr djúpfryst sæði til innflutnings, skulu hafa verið á sæðingarstöð undir opinberu heilbrigðiseftirliti eigi skemur en eitt ár samfellt. Eigi má flytja til landsins sæði úr öðrum nautum en þeim, sem sýnt hafa mikla frjósemi, eru heilbrigð og laus við smitsjúkdóma að dómi heilbrigðisyfirvalda þar í landi. Til frekari fullvissu skulu nautin skoðuð af íslenzkum dýralækni. Enn fremur skulu nautin hafa sýnt neikvæða útkomu við sjúkdómsgreiningarpróf gerð samkvæmt nánari skriflegri fyrirsögn yfirdýralæknis hverju sinni. Skal vottorð um slíkar prófanir fylgja sæðissendingum til landsins. Þess skal vandlega gætt við flutning og geymslu á innfluttu sæði, að eigi stafi smithætta af umbúðum eða útbúnaði.

☐ Leitazt skal við að flytja sem mest magn af nautasæði í einu til landsins, helzt svo að það endist í áætlaða kynblöndun gripa í sóttvarnarstöðinni.

☐ Umsjónarmaður sóttvarnarstöðvar eða fulltrúi hans skal hafa umsjón með sæðistöku erlendis, meðhöndlun þess, pökkun, merkingu og geymslu, svo að tryggt sé, að engin mistök eigi sér stað.

■ **17. gr.** Að fengnum tillögum yfirdýralæknis setur landbúnaðarráðherra reglugerð um daglegan rekstur sóttvarnarstöðvarinnar. Þar skulu vera glögg ákvæði um, hvaða afurðir megi flytja frá sóttvarnarstöðinni og í hvaða ástandi, enn fremur hvernig samgöngum við stöðina skuli hagað, hvernig úrgangi og áburði skuli ráðstafað og hvaða varúðarráðstafanir skuli gerðar til þess að hindra, að smitsjúkdómar berist frá stöðinni eða inn í hana o. s. frv.

■ **18. gr.** Komi upp alvarlegur smitsjúkdómur í búfé á sóttvarnarstöð ríkisins, sem óþekktur er hér á landi, skal gera hverjar þær ráðstafanir, sem þurfa þykir til að hefta útbreiðslu hans, m. a. fella búfé stöðvarinnar, ef nauðsyn krefur, og stöðva dreifingu á sæði þaðan.

■ **19. gr.** Aldrei má flytja búfé úr sóttvarnarstöð ríkisins, og girða skal tryggilega fyrir það, að það hafi nokkurn samgang við búfé utan hennar.

☐ Eigi er heimilt að flytja sæði úr nautum sóttvarnarstöðvarinnar til notkunar utan hennar fyrr en 3 árum eftir að fyrst voru sæddir gripir í henni með innfluttu sæði, enda hafi ekki komið fram neinn hættulegur smitsjúkdómur í nautgripum stöðvarinnar eða grunur um slíkan sjúkdóm.

☐ Heimilt er að geyma djúpfryst sæði úr nautum sóttvarnarstöðvarinnar utan hennar að fengnu samþykki og eftir fyrirsögn yfirdýralæknis.

☐ Umsjónarmaður sóttvarnarstöðvar skal safna sæði úr nautum sóttvarnarstöðvarinnar, djúpfrysta það, merkja og geyma, sem og sjá um flutning á því úr stöðinni samkvæmt reglum, sem landbúnaðarráðherra setur að fengnum tillögum yfirdýralæknis og nautgriparæktarráðunautar Búnaðarfélags Íslands.

1962 Nr. 74 28. apríl

☐ Um dreifingu sæðis skal fara samkvæmt ákvæðum búfjárræktarlaga.

☐ Landbúnaðarráðherra skal láta koma upp aðstöðu utan sóttvarnarstöðvarinnar til kynblöndunar nautgripa með notkun sæðis úr nautum í stöðinni.

■ **20. gr.** Nú er eigi talin þörf á frekari notkun innflutts sæðis úr Galloway-nautum í sóttvarnarstöðinni, að mati ráðunautar Búnaðarfélags Íslands í nautgriparækt, og er landbúnaðarráðherra þá rétt að leggja starfsemi sóttvarnarstöðvarinnar niður. Skal þá eyða öllu innfluttu sæði, sem þar kann að vera geymt, og gera aðrar nauðsynlegar ráðstafanir til þess að tryggja, að eigi dreifist smitsjúkdómar frá sóttvarnarstöðinni, eftir að starfsemi hennar er hætt. Gripi stöðvarinnar skal fella og fara með afurðirnar eins og ákvæði 17. gr. mæla fyrir um. Jafnframt skal ítarleg rannsókn fara fram á því, hvort gripirnir hafa verið haldnir nokkrum sjúkdómum.][1)]

[1)] *L. 19/1972, 1. gr.*

III. kafli. Um sektarákvæði o. fl.

■ **21. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, sem settar verða samkvæmt þeim, varða sektum til ríkissjóðs, ...[1)] Berist sjúkdómur til landsins vegna vanrækslu, varðar það þann, er vanrækslu hefur sýnt, starfs- og stöðumissi, eða fangelsi, ef miklar sakir eru.

☐ Ef lifandi dýr eru flutt til landsins án heimildar, sbr. 1. gr., varðar það sektum, eins og að ofan greinir, fyrir eiganda dýranna, svo og fyrir skipstjóra þann eða flugstjóra á farartæki því, sem dýrin flutti, ef ætla má, að dýrin séu flutt með hans vitund.

[1)] *L. 75/1982, 23. gr.*

Lög um innflutning og ræktun sauðnauta.

1929 Nr. 50 14. júní

■ **1. gr.** Ríkisstjórnin skal, svo fljótt sem því verður við komið, kaupa eða hlutast til um, að flutt verði til landsins nokkur sauðnaut til tilraunaræktunar.

■ **2. gr.** Ríkisstjórnin getur falið Búnaðarfélagi Íslands að hafa umsjón með sauðnautaræktinni, velja haglendi fyrir dýrin og semja um hagagöngu og gæzlu þeirra.

☐ Áherzla skal lögð á, þegar haglendið er valið, að lífsskilyrðin fyrir dýrin verði sem ákjósanlegust og að öruggt sé, að dýrin geti ekki tapazt.

■ **3. gr.** Nú fjölgar sauðnautum og tilraunir benda til, að ræktun þeirra muni verða arðvænleg, og skal þá selja bændum sauðnaut til uppeldis við sanngjörnu verði, svo sem bústofninn leyfir.

■ **4. gr.** Nauðsynlegan kostnað, sem af þessu leiðir, skal greiða úr ríkissjóði.

Lög um fóðurtryggingarsjóði.

1936 Nr. 80 23. júní

■ **1. gr.** Heimilt er sýslunefndum og bæjarstjórnum að gera samþykktir fyrir hlutaðeigandi sýslu- eða bæjarfélög um stofnun fóðurtryggingarsjóða til varnar gegn fóðurskorti.

■ **2. gr.** Ríkissjóður skal leggja fram allt að 75 þús. krónur árlega til fóðurtryggingarsjóða samkvæmt lögum þessum.

☐ Í byrjun hvers árs skal reikna út, hvernig skipta beri framlagi ríkissjóðs milli sýslu- og bæjarfélaga, og séu

skiptin gerð í réttu hlutfalli við búfjáreign framteljenda. Í reglugerð skal ákveða, hvernig búféð skuli lagt í einingar til að skipta framlaginu eftir. Strax og skipting hefur farið fram, skal tilkynna oddvitum sýslunefnda og bæjarstjórna, hver sé hlutur hverrar sýslu og bæjar á yfirstandandi ári.

■ **3. gr.** Þegar stofna skal fóðurtryggingarsjóð í sýslu- eða bæjarfélagi, skal gera um það samþykkt á fundi sýslunefndar eða bæjarstjórnar.

□ Í samþykkt skal ákveða, á hvern hátt afla skuli fjár í fóðurtryggingarsjóð, og má ákveða, að gjaldinu sé jafnað að nokkru eða öllu leyti á búfjáreigendur og eftir hvaða reglum það sé gert. Hver bóndi stendur innheimtumanni skil á greiðslu fyrir það búfé, sem framleitt er á jörðinni eða hans ábúðarhluta af henni. Heimilt er sýslunefnd og bæjarstjórn að taka upp í samþykkt ákvæði um það, að framlag til fóðurtryggingarsjóðs falli niður, er sjóðurinn hefur náð ákveðnu hámarki, svo og önnur ákvæði um meðferð sjóðsins og ráðstafanir gegn fóðurskorti, þar á meðal að til sé lágmarksfóðurforði, eftir því sem hann hefur verið ákveðinn í hverjum hreppi. Einnig að höfuðstól sjóðsins megi aldrei skerða og heimild til þeirra ráðstafana, sem um ræðir í 10. gr.

■ **4. gr.** Nú hefur sýslunefnd með meiri hluta atkvæða gert samþykkt um stofnun fóðurtryggingarsjóðs, og skulu þá sýslunefndarmenn bera frumvarpið upp hver í sínum hreppi á almennum sveitarfundi, er boðað sé til samkv. niðurlagsákvæðum 28. gr. sveitarstjórnarlaganna[1)] og skulu þeir fundir haldnir áður en 6 vikur eru liðnar frá sýslufundi þeim, sem samþykktina gerði. Atkvæðisrétt á fundum þessum hafa þeir einir, sem búfé eiga og eru 18 ára eða eldri. Þegar frumvarp sýslunefndar til samþykktar um stofnun fóðurtryggingarsjóðs hefur verið borið upp á fundum í þeim hreppum, sem samþykktinni er ætlað að taka til, skulu fundargerðirnar sendar oddvita sýslunefndar, en hann telur saman atkvæðin. Ef meiri hluti samanlagðra atkvæða á hreppafundunum hefur goldið samþykktinni jákvæði sitt, sendir oddviti hana atvinnumálaráðherra til staðfestingar. Virðist ráðherra hún koma í bága við grundvallarreglur laga eða rétt manna, er samþykktin endursend án staðfestingar. Að öðrum kosti staðfestir hann samþykktina, skipar fyrir um birting hennar og tiltekur, hvenær hún öðlist gildi.

□ Nú hefur bæjarstjórn með meiri hluta atkvæða gert samþykkt um stofnun fóðurtryggingarsjóðs, og skal bæjarstjórn þá með auglýsingu boða alla búfjáreigendur í bæjarfélaginu, 18 ára og eldri, með nægilegum fyrirvara á fund til þess að greiða atkvæði um samþykktina. Telst hún samþykkt, ef meiri hluti fundarmanna geldur henni jákvæði sitt. Sendir bæjarstjórn hana síðan atvinnumálaráðherra til staðfestingar, og fer um hana að öðru leyti sem um sýslusamþykkt væri að ræða.

□ Samþykkt, sem ráðherra hefur staðfest, má ekki breyta á annan hátt en hún var sett.

[1)] *Nú lög 58/1961, 31. gr.*

■ **5. gr.** Heimilt er þeim hreppum, þar sem eru starfandi fóðurbirgðafélög, eða frumvarp um stofnun fóðurtryggingarsjóðs hefur ekki hlotið meiri hluta atkvæða á sveitarfundi, sbr. 4. gr., að vera utan þátttöku í stofnun fóðurtryggingarsjóðs, enda tilkynni hlutaðeigandi hreppur oddvita sýslunefndar ákvörðun sína eigi síðar en 4 vikum frá því sýslunefnd hefur samþykkt stofnun fóðurtryggingarsjóðs. Skal oddviti þá, með niðurlagsákvæði í samþykkt, áður en hún er send til staðfestingar, tilkynna, fyrir hverja hreppa sýslunnar hún skuli gilda, ef hún tekur ekki til þeirra allra.

■ **6. gr.** Fóðurtryggingarsjóður, sem stofnaður er samkvæmt lögum þessum, á rétt á framlagi ríkissjóðs, sem um getur í 2. gr., en þó aldrei hærri upphæð en fram er lögð á móti.

■ **7. gr.** Stjórn hvers fóðurtryggingarsjóðs skal skipuð þrem mönnum. Kýs sýslunefnd eða bæjarstjórn tvo, en sá þriðji skal skipaður af landbúnaðarráðherra, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands, og er hann formaður.

■ **8. gr.** Sýslunefnd eða bæjarstjórn ákveður innheimtumenn sjóðsgjalda, og má fela það oddvitum hreppanna. Innheimtumenn afhenda sjóðsstjórninni gjöldin, og skal hún sjá um, að sjóðurinn sé ávaxtaður á tryggan hátt, og aldrei má festa hann þannig, að hann sé ekki til í handbæru fé á haustnóttum.

□ Reikningsár fóðurtryggingarsjóðs, sé miðað við 1. sept. Sjóðsstjórnir semja reikninga fóðurtryggingarsjóða og senda þá til ríkisstjórnarinnar fyrir 1. nóv., og skulu þeir endurskoðaðir með landsreikningunum.

□ Í reikningum fóðurtryggingarsjóða skal halda sérreikning fyrir hverja jörð í sýslunni, og skal á honum sjást, hvað goldið er í sjóðinn vegna þess búfjár, sem framfleytt er á jörðinni, og á jarðarhluta hvers bónda, séu þeir fleiri en einn. Á sama hátt skal sjást, hvað hver bóndi fær að láni úr sjóðnum eða þiggur sem styrk. Á 5 ára fresti skal endurgreiða ábúendum þeirra jarða, sem ekki hafa þurft að nota sjóðinn, hálft framlag þeirra í hann fyrir umrætt árabil.

□ Verði ábúendaskipti á jörð, má á sama hátt endurgreiða fráfarandi ábúanda hálft framlag hans í sjóðinn, enda séu þá öll sömu skilyrði til staðar, önnur en færri ára ábúð.

□ Um búfjáreigendur í kaupstöðum gilda sömu ákvæði og um ábúendur á jörð.

□ Ákvæði þriðju og fjórðu málsgreinar koma ekki til framkvæmda þar, sem svo er ákveðið í samþykkt, að fóðurtryggingarsjóð megi ekki skerða.

■ **9. gr.** Þegar fóðurskortur verður, úthlutar sjóðsstjórnin fóðurbæti til þeirra hreppa, sem verst eru staddir. Þessi úthlutun fer fram að fengnum tillögum forðagæzlumanna, og sjá hreppsnefndir um úthlutunina, hver innan síns hrepps. Fóðurbætirinn skal lánaður vaxtalaust, en sjá skal hreppsnefnd um fulla greiðslu á andvirði hans, eigi síðar en 14. ágúst sumarið eftir að fóðurbætirinn var lánaður. Um trygging fyrir andvirði fóðurbætis til handa hreppsnefndum sé ákveðið í samþykkt. Sé um bæjarfélag að ræða, tekur bæjarstjórn að sér hlutverk hreppsnefndar í sveitum.

■ **10. gr.** Stjórn fóðurtryggingarsjóðs er heimilt, ef samþykkt kveður svo á, að semja við verzlanir héraðsins, eina eða fleiri, um að þær birgi sig af fóðurvörum, eftir því sem sjóðsstjórnin telur nauðsynlegt, og annist öll útlán vörunnar og innheimtu á andvirði hennar, gegn því, að sjóðsstjórnin sjái hlutaðeigandi verzlunum fyrir vaxtalausu láni úr sjóðnum í allt að 8 mánuði til fóðurvörukaupanna.

■ **11. gr.** Nú verður almennur fóðurskortur vegna

1936 Nr. 80 23. júní

1936 Nr. 80 23. júní

óvenjulegra vetrarharðinda, og er þá sjóðsstjórninni heimilt, með samþykki sýslunefndar og að fengnum tillögum viðkomandi hreppsnefndar, að láta nokkuð af fóðurforða sjóðsins endurgjaldslaust til þeirra bænda, sem verst eru staddir með fóðurforða og efnahag, enda sé sannað, að ásetning þeirra að haustinu hafi ekki verið verri en í meðallagi.

□ Á sama hátt má bæta tjón á fóðri, sem einstakir bændur verða fyrir, svo sem ef hey brenna óvátryggð, ef vatn eyðir heyi o. fl. Þó má aldrei bæta þann skaða meira en að ⅕ hluta, að dómi forðagæzlumanna og hreppsnefndar, og því aðeins, að minnst ⅓ heildarforðans hafi eyðilagzt.

□ Aldrei má þó verja meira en hálfum höfuðstól sjóðsins til styrktar samkvæmt þessari grein.

■ **12. gr.** Atvinnumálaráðuneytið semur fyrirmynd að samþykktum fóðurtryggingarsjóða til hliðsjónar fyrir sýslunefndir.

■ **13. gr.** Ef starfsemi fóðurtryggingarsjóðs leggst niður í þeirri mynd, sem lög þessi gera ráð fyrir, er sjóðurinn eign hlutaðeigandi sýslu- eða bæjarfélags. Aldrei má þó verja sjóðnum eða vöxtum hans til annars en fóðurtrygginga.

1911 Nr. 44 11. júlí — Lög um samþykktir um heyforðabúr.

■ **1. gr.** Heimilt er sýslunefnd að gera samþykkt um heyforðabúr fyrir hvern hrepp innan sýslu, sem óskar þess.

■ **2. gr.** Sveitarstjórnin í þeim hreppi, sem vill koma á hjá sér samþykkt um heyforðabúr, leggur, með samþykki lögmæts sveitarfundar, frumvarp til samþykktar fyrir aðalfund sýslunefndar. Sýslunefndin tekur frumvarpið til íhugunar og gerir þær breytingar, sem hún telur þörf á. Kveður sýslunefndin síðan til fundar í hreppnum, sem samþykktina vill gera, og eiga atkvæðisrétt á þeim fundi allir hreppsbúar, sem kosningarrétt hafa til Alþingis. Oddviti sýslunefndar eða sá, sem sýslunefndin hefur kjörið til þess, tiltekur fundardag og stjórnar fundi. Skal hann hafa kjörskrá við höndina.

■ **3. gr.** Á fundi þeim, sem getur um í 2. gr., leggur fundarstjóri fram frumvarp það til samþykktar, sem áður hefur verið samþykkt af sýslunefndinni. Fallist fundurinn á frumvarpið óbreytt með ⅔ hlutum atkvæða þeirra, er atkvæðisrétt eiga, sendir sýslumaður það stjórnarráðinu til staðfestingar og löggildingar. Eins fer um frumvarpið, þó fundurinn geri við það breytingar, ef þær eru samþykktar með ⅔ hlutum atkvæða, og sýslunefnd fellst á þær. En vilji sýslunefnd ekki fallast á breytingartillögur, er fundurinn gerir, skal kveðja til fundar á ný. Fallist þá fundurinn á frumvarpið í heild sinni óbreytt með ⅔ hlutum atkvæða, fer um það sem fyrr segir.

□ Frumvarp til samþykktar, sem ekki hefur náð ⅔ hlutum atkvæða á samþykktarfundi, er fallið, og má ekki koma fram á ný fyrr en á næsta aðalfundi sýslunefndar.

■ **4. gr.** Nú er samþykkt gerð, eins og fyrir er mælt, og send stjórnarráðinu til staðfestingar, og virðist stjórnarráðinu hún koma í bága við grundvallarreglur laga eða rétt manna, er samþykktin endursend án staðfestingar, og fylgja henni þá synjunarástæður stjórnarráðsins. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, skipar fyrir um birting hennar og tiltekur, hvenær hún öðlist gildi. Er hún upp frá því skuldbindandi fyrir alla þá, sem búa í þeim hreppi, sem hún er gerð fyrir. **1911** Nr. 44 11. júlí

□ Samþykkt, er stjórnarráðið hefur staðfest, má eigi breyta á annan hátt en þann, er hún var stofnuð.

■ **5. gr.** Í samþykkt má ákveða:

a. Um heyásetningseftirlit.

b. Um stofnun heyforðabúrs, svo sem með því, að hreppsnefndin semji við einn eða fleiri menn, að þeir hafi til ákveðinn forða af góðu heyi handa þeim búfjáreigendum í hreppnum, er kynnu að lenda í heyþroti, ellegar á annan hátt tryggja það, að ákveðinn heyforði sé til í hreppnum til hjálpar í heyþroti.

c. Um ákvæðisgreiðslu úr sveitarsjóði fyrir hver 100 kg af heyi (töðu eða útheyi) til þeirra, er heyforðann ábyrgjast.

d. Um verð, fyrirfram ákveðið, á heyi úr heyforðanum og innheimtu þess og gjalddaga.

e. Um umsjón heyforðans, enda sé hann jafnan undir eftirliti sveitarstjórnar.

■ **6. gr.** Árskostnað við forðabúrið, þann er eigi greiðist af notendum þess, skal greiða úr sveitarsjóði. Vextir af þeim hluta forðans, sem eigi er notaður, sem og fyrningargjald eða endurnýjunarkostnaður á honum, endurgreiðist sveitarsjóði úr landssjóði að helmingi, þó eigi yfir 40 aura fyrir hvern hest (100 kg) í þessum hluta forðans.

■ **7. gr.** Hreppsnefndin skal fyrir lok júlímánaðar ár hvert senda stjórnarráði skýrslu um heyforðabúrið í hreppnum fyrir næstliðið fardagaár, ásamt reikningi yfir kostnaðinn við það. Skal stjórnarráðið þá greiða hreppsnefndinni styrk þann úr landssjóði, er hreppnum ber samkvæmt 6. gr., og sé styrkurinn greiddur fyrir 1. dag októbermánaðar.

■ **8. gr.** Útistandandi skuldir forðabúrsins má taka lögtaki, samkvæmt lögum frá 16. des. 1885.

■ **9. gr.** Fyrir brot mót löggiltri samþykkt má ákveða sektir 2—20 kr., er renna í sveitarsjóð.

□ Með brot gegn samþykkt skal fara sem almenn lögreglumál.

1917 Nr. 73 14. nóv. — Lög um samþykktir um kornforðabúr til skepnufóðurs.

■ **1. gr.** Heimilt er sýslunefndum að gera samþykktir fyrir einn hrepp eða fleiri um kornforðabúr til skepnufóðurs.

■ **2. gr.** Þegar sýslunefnd þykir þörf á, eða fær óskir um það frá einni sveitarstjórn eða fleirum innan sýslu, að gera samþykkt fyrir sýsluna eða nokkurn hluta hennar, skal hún með nægum fyrirvara kveðja til fundar á svæði því, sem ætlazt er til að samþykktin nái yfir. Eiga atkvæðisrétt á þeim fundi allir, er á því svæði búa og kosningarrétt hafa til Alþingis. Sýslunefnd kveður á um fundarstað, en oddviti hennar, eða sá, er nefndin hefur kjörið til þess, tiltekur fundardag og stjórnar fundi. Skal hann hafa kjörskrá við höndina.

■ **3. gr.** Á fundi þeim, er getur um í 2. gr., leggur fundarstjóri fram frumvarp til samþykktar, er áður hefur verið samþykkt af sýslunefndinni. Fallist fundarmenn á frumvarpið óbreytt með ⅔ hlutum atkvæða, sendir sýslumaður það stjórnarráðinu til staðfestingar og löggildingar. Eins fer um frumvarpið, þótt fundurinn

1917 Nr. 73 14. nóv.

geri við það breytingar, ef þær eru samþykktar með ⅔ hlutum atkvæða og sýslunefnd fellst á þær. En vilji sýslunefndin ekki fallast á breytingartillögur, er fundurinn gerir, skal kveðja til fundar á ný. Fallist þá fundurinn á frumvarpið óbreytt með ⅔ hlutum atkvæða, fer um það sem fyrr segir.

□ Frumvarp til samþykktar, er eigi hefur náð ⅔ atkvæða á samþykktarfundi, er fallið og má eigi koma fram af nýju í sýslunefnd fyrr en á næsta aðalfundi sýslunefndar.

■ **4. gr.** Nú er samþykkt gerð eins og fyrir er mælt og send stjórnarráðinu til staðfestingar. Virðist stjórnarráðinu hún koma í bága við grundvallarreglur laga eða rétt manna, er samþykktin endursend án staðfestingar. Fylgja henni þá synjunarástæður stjórnarráðsins. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, skipar fyrir um birting hennar og tiltekur hvenær hún öðlist gildi. Gildir hún upp frá því fyrir alla þá, er á því svæði búa, er hún nær yfir.

□ Samþykkt, er stjórnarráðið hefur staðfest má eigi breyta á annan hátt en þann, er hún var stofnuð.

■ **5. gr.** Í samþykkt skulu ávallt vera ákvæði um stjórn kornforðabúrsins. Þar skal og kveða á um tillög til forðabúrsins, útlán á korni og endurgreiðslu þess, endurnýjun kornsins og viðhald forðabúrsins. Enn fremur skulu þar vera ákvæði um eftirlit það, er þarf til þess að samþykktarinnar sé gætt, og hvernig kostnað við forðabúrið skuli greiða.

■ **6. gr.** Árskostnað við forðabúrið, þann er eigi greiðist af notendum þess, skal greiða úr sveitarsjóði. Vextir af þeim hluta forðans, sem eigi er notaður, svo og fyrningargjald eða endurnýjunarkostnaður á honum, endurgreiðist sveitarsjóði úr landssjóði að helmingi, þó eigi yfir 1 kr. fyrir 100 kg korns í þessum hluta forðans.

■ **7. gr.** Stjórn kornforðabúrsins sendi stjórnarráðinu fyrir lok júlímánaðar ár hvert skýrslu um forðabúrið fyrir næstliðið fardagaár, ásamt reikningi yfir kostnað við það. Skal stjórnarráðið þá greiða forðabúrinu styrk þann úr landssjóði, sem því ber samkvæmt 6. gr. þessara laga, og sé styrkurinn greiddur fyrir 1. dag októbermánaðar.

■ **8. gr.** Nú vill hreppur eða sýsla tryggja sér kornforða á þann hátt að semja við kaupfélag eða kaupmann um að hafa fyrirliggjandi ákveðinn kornforða á tímabilinu frá 1. janúar til maímánaðarloka, til ráðstöfunar fyrir sveitarstjórn eða sýslunefnd, og skal þá gera samþykkt þar um fyrir hreppinn eða sýsluna á þann hátt, sem fyrir er mælt í lögum þessum. Í samþykkt má ákveða meðal annars um kostnað við geymslu forðans og ábyrgð og hversu kostnaður sá greiðist.

■ **9. gr.** Nú er kornið látið ónotað að því sinni, eða einhver hluti þess, og kemur til kasta sýslunefndar eða hreppsnefndar að greiða umsamdan kostnað af þessum hluta kornsins, og fæst þá helmingur hans endurgreiddur af landssjóði, þó eigi yfir 1 kr. fyrir 100 kg korns í hinum ónotaða hluta forðans.

■ **10. gr.** Samning þann, sem hér ræðir um, svo og reikningsskil fyrir notkun forðans og kostnaðinum skal senda stjórnarráðinu, svo að glögglega verði séð, hvað landssjóði ber að greiða.

■ **11. gr.** Öll gjöld til kornforðabúrsins, svo og útistandandi skuldir þess, má taka lögtaki samkvæmt lögum nr. 29 frá 16. des. 1885. 1917 Nr. 73 14. nóv.

■ **12. gr.** Fyrir brot móti löggiltri samþykkt má ákveða sektir, 2—20 kr., er renna til kornforðabúrsins.

■ **13. gr.** Með brot gegn samþykktum skal farið sem almenn lögreglumál.

Lög um samþykktir um mat á heyi til sölu. 1933 Nr. 21 19. júní

■ **1. gr.** Heimilt er sýslunefndum að gera samþykktir fyrir einn hrepp eða fleiri um mat á heyi til sölu.

■ **2. gr.** Þegar samþykkt er gerð á sýslufundi, skal með nægum fyrirvara kvatt til fundar á svæði því, sem ætlazt er til, að samþykktin nái yfir. Sýslunefndin ákveður fundarstað, en oddviti hennar, eða sá, er hún kýs til, auglýsir fundardag og stjórnar fundi. Atkvæðisrétt á þeim fundi eiga allir, er kosningarrétt hafa í sveitarmálefnum.

■ **3. gr.** Á fundi þeim, sem um getur í 2. gr., leggur fundarstjóri fram frumvarp sýslunefndarinnar til samþykktar. Fallist fundurinn með ⅔ atkvæða á frumvarpið óbreytt, sendir sýslumaður það atvinnumálaráðherra til staðfestingar og löggildingar. Eins fer um frumvarpið, þótt fundurinn geri við það breytingar, ef þær eru samþykktar með ⅔ atkvæða og sýslunefnd fellst á þær.

□ Fallist sýslunefndin ekki á breytingar fundarins, skal kveðja til fundar á ný, og samþykki fundurinn þá frumvarpið óbreytt með ⅔ atkvæða, fer um það sem fyrr segir.

□ Frumvarp, sem ekki nær ⅔ atkvæða á samþykktarfundi, er fallið.

■ **4. gr.** Nú er samþykkt send ráðherra til staðfestingar, en hún þykir fara í bága við grundvallarreglur laga eða rétt manna, eða hún virðist ekki tryggja nægilega hag kaupanda eða seljanda heys, og synjar þá ráðherra um staðfestingu, endursendir frumvarpið og tilgreinir ástæður fyrir synjaninni. Að öðrum kosti staðfestir hann samþykktina, skipar fyrir um birting hennar og tiltekur, hvenær hún öðlist gildi. Gildir hún þá upp frá því fyrir alla þá, sem kaupa eða selja hey, sem framleitt er á samþykktarsvæðinu.

□ Staðfestri samþykkt verður ekki breytt á annan hátt en til hennar var stofnað.

■ **5. gr.** Í samþykkt skal ákveða:

a. Að allt hey, sem selt er kaupanda utan hrepps, skuli metið af matsmönnum, er lögreglustjóri nefnir til, nema aðilar séu á annað sáttir. Lögreglustjóri setur heymatsmönnum erindisbréf, og skulu þeir undirrita drengskaparvottorð áður en þeir taka við starfi sínu, um að þeir vilji rækja það af alúð og samvizkusemi.

b. Hversu flokka skal hey eftir gæðum.

c. Hvar mat skal fram fara.

d. Um merkingu á heyi og umbúnað við sendingu.

e. Um borgun til matsmanna.

f. Annað, sem þurfa þykir, eftir atvikum og staðháttum.

■ **6. gr.** Í samþykktum má ákveða sektir í sýslusjóð, allt að 500 kr., fyrir brot gegn þeim. Mál út af þeim brotum skulu rekin sem almenn lögreglumál.

Lög um dýralækna. 1981 Nr. 77 1. okt.

■ **1. gr.** Í lögum þessum eru þeir einir taldir dýralæknar, sem lokið hafa prófum við dýralæknaháskóla, sem

1981 Nr. 77 1. okt.

viðurkenndur er af íslenskum stjórnvöldum, og sem hlotið hafa lækningaleyfi hjá landbúnaðarráðuneytinu með þeim skilyrðum og skuldbindingum, sem sett kunna að vera í því efni á hverjum tíma og að fengnum meðmælum yfirdýralæknis.

■ [**2. gr.** Dýralæknisumdæmi í landinu skulu vera sem hér segir:

1. Hafnarfjarðarumdæmi: Hafnarfjörður, Garðabær, Kópavogur, Gullbringusýsla, Keflavík, Njarðvík, Grindavík, Bessastaðahreppur.

2. Reykjavíkurumdæmi: Reykjavík, Seltjarnarnes, Mosfellshreppur, Kjalarneshreppur, Kjósarhreppur.

3. Akranesumdæmi: Akranes, Hvalfjarðarstrandarhreppur, Innri-Akraneshreppur, Skilmannahreppur, Leirár- og Melahreppur.

4. Borgarfjarðarumdæmi: Andakílshreppur, Skorradalshreppur, Lundarreykjadalshreppur, Reykholtsdalshreppur, Hálsahreppur, Hvítársíðuhreppur.

5. Mýrasýsluumdæmi: Mýrasýsla nema Hvítársíðuhreppur.

6. Snæfellsnesumdæmi: Snæfellsnes- og Hnappadalssýsla, Flateyjarhreppur.

7. Dalaumdæmi: Dalasýsla, Austur-Barðastrandarsýsla að undanteknum Múlahreppi og Flateyjarhreppi.

8. Barðastrandarumdæmi: Vestur-Barðastrandarsýsla, Múlahreppur í Austur-Barðastrandarsýslu.

9. Ísafjarðarumdæmi: Ísafjarðarkaupstaður, Bolungarvík, Norður- og Vestur-Ísafjarðarsýslur.

10. Strandaumdæmi: Strandasýsla. Íbúar Bæjarhrepps geta þó vitjað héraðsdýralæknis í Vestur-Húnaþingsumdæmi, ef þeir óska þess.

11. Vestur-Húnaþingsumdæmi: Vestur-Húnavatnssýsla.

12. Austur-Húnaþingsumdæmi: Austur-Húnavatnssýsla.

13. Skagafjarðarumdæmi: Sauðárkrókur, Skarðshreppur, Skefilsstaðahreppur, Staðarhreppur, Seylhreppur, Lýtingsstaðahreppur, Rípurhreppur, Akrahreppur.

14. Hofsósumdæmi: Hofsóshreppur, Viðvíkurhreppur, Hólahreppur, Hofshreppur, Fellshreppur, Haganeshreppur, Holtshreppur, Siglufjörður.

15. Dalvíkurumdæmi: Ólafsfjörður, Dalvík, Hríseyjarhreppur, Svarfaðardalshreppur, Árskógshreppur.

16. Vestur-Eyjafjarðarumdæmi: Akureyri, Hrafnagilshreppur, Glæsibæjarhreppur, Öxnadalshreppur, Skriðuhreppur, Arnarneshreppur.

17. Austur-Eyjafjarðarumdæmi: Grímseyjarhreppur, Saurbæjarhreppur, Öngulsstaðahreppur, Grýtubakkahreppur, Svalbarðsstrandarhreppur, Hálshreppur.

18. Þingeyjarumdæmi vestra: Ljósavatnshreppur, Bárðdælahreppur, Reykdælahreppur vestan Fljótsheiðar.

19. Þingeyjarumdæmi eystra: Húsavík, Suður-Þingeyjarsýsla austanverð, Kelduneshreppur.

20. Norðausturlandsumdæmi: Norður-Þingeyjarsýsla austan Jökulsár, Skeggjastaðahreppur, Vopnafjarðarhreppur.

21. Austurlandsumdæmi nyrðra: Norður-Múlasýsla að undanteknum Skeggjastaða- og Vopnafjarðarhreppum, Skriðdalshreppur, Vallahreppur, Egilsstaðahreppur og Eiðahreppur í Suður-Múlasýslu, Seyðisfjörður.

22. Austurlandsumdæmi syðra: Búðahreppur, Fáskrúðsfjarðarhreppur, Stöðvarhreppur, Breiðdalshreppur, Beruneshreppur, Búlandshreppur, Geithellnahreppur.

23. Norðfjarðarumdæmi: Norðfjarðarhreppur, Neskaupstaður, Helgustaðahreppur, Eskifjörður, Reyðarfjarðarhreppur, Mjóafjarðarhreppur. Íbúar hreppanna sunnan Oddsskarðs geta þó vitjað héraðsdýralæknis í Austurlandsumdæmi nyrðra, ef þeir óska þess.

24. Austur-Skaftafellssýsluumdæmi: Austur-Skaftafellssýsla.

25. Kirkjubæjarklaustursumdæmi: Hörgslandshreppur, Kirkjubæjarhreppur, Leiðvallarhreppur, Skaftártunguhreppur, Álftavershreppur.

26. Skógaumdæmi: Hvammshreppur, Dyrhólahreppur, Austur-Eyjafjallahreppur, Vestur-Eyjafjallahreppur.

27. Hvolsumdæmi: Austur-Landeyjahreppur, Vestur-Landeyjahreppur, Fljótshlíðarhreppur, Hvolhreppur, Rangárvallahreppur austan Eystri-Rangár.

28. Helluumdæmi: Rangárvallahreppur vestan Eystri-Rangár, Djúpárhreppur, Ásahreppur, Holtahreppur, Landmannahreppur.

29. Hreppaumdæmi: Hrunamannahreppur, Gnúpverjahreppur.

30. Laugarásumdæmi: Skeiðahreppur, Biskupstungnahreppur, Grímsneshreppur, Laugardalshreppur, Þingvallahreppur.

31. Selfossumdæmi: Villingaholtshreppur, Gaulverjabæjarhreppur, Stokkseyrarhreppur, Eyrarbakkahreppur, Sandvíkurhreppur, Selfoss, Hraungerðishreppur, Ölfushreppur, Selvogshreppur, Hveragerðishreppur, Grafningshreppur, Vestmannaeyjar.

□ Skipting héraðsdýralæknisumdæma skv. þessari grein kemur til framkvæmda á næstu fimm árum eftir því sem landbúnaðarráðherra ákvarðar og fjárveiting segir til um. Fram að þeim tíma gildir skipting í umdæmi eins og lög um dýralækna nr. 77/1981 gera ráð fyrir.][1)]

[1)] *L. 69/1982, 1. gr.*

■ **3. gr.** Auk dýralækna þeirra, sem um getur í 2. gr., skal vera einn yfirdýralæknir, og skal hann hafa búsetu í Reykjavík og vera ríkisstjórn til ráðuneytis um og hafa yfirumsjón með öllu, er varðar heilbrigðismál búfjár og hollustuhætti við framleiðslu og meðferð búfjárafurða.

□ Hann skal hafa yfirumsjón með aðgerðum gegn smitsjúkdómum búfjár og innflutningi og útflutningi lifandi dýra- og búfjárafurða að því er varðar heilbrigði og hollustuhætti.

□ Yfirdýralæknir skal hafa með höndum stjórn og eftirlit með starfsemi héraðsdýralækna og annarra þeirra dýralækna sem læknisleyfi hafa.

■ **4. gr.** Dýralæknar skulu hver í sínu umdæmi vinna að bættu heilsufari búpenings í landinu og aukinni arðsemi hans. Þeir skulu vera á verði gegn því, að einstaklingar eða þjóðin í heild bíði tjón af völdum búfjársjúkdóma. Með starfi sínu skulu þeir leitast við að girða fyrir hættur, sem stafað geta af sjúkum dýrum og neyslu spilltra búfjárafurða.

□ Dýralæknar skulu gegna störfum sínum með árvekni, halda þekkingu sinni sem best við og gæta fyllstu samviskusemi í öllum dýralæknisstörfum.

1981 Nr. 77 1. okt.

■ **5. gr.** Forseti skipar yfirdýralækni og héraðsdýralækna.

□ Dýralæknar í þjónustu ríkisins taka laun samkvæmt hinu almenna launakerfi ríkisstarfsmanna.

□ Héraðsdýralæknar og aðrir dýralæknar, sem aðstöðu hafa til venjulegra dýralæknisstarfa, skulu fá greiðslu fyrir störf sín og ferðir fyrir einstaklinga og hið opinbera samkvæmt gjaldskrá,[1] sem landbúnaðarráðherra setur að fengnum tillögum stéttarfélags dýralækna.

□ Héraðsdýralæknum er óheimilt að taka hærri greiðslur fyrir störf sín heldur en greint er í gildandi gjaldskrá.

□ Meðan ekki fást dýralæknar í hin lögákveðnu dýralæknisumdæmi og þegar önnur nauðsyn krefur, er héraðsdýralækni skylt, eftir ákvörðun ráðherra, að gegna dýralæknisstörfum í nágrannaumdæmi, gegn hálfum byrjunarlaunum þess umdæmis.

[1] *Gjskr. 112/1966, sbr. 179/1969 og 188/1972.*

■ **6. gr.** Héraðsdýralæknar stunda almennar lækningar hver í sínu héraði og annast sölu lyfja fyrir dýr, samkvæmt gildandi lögum og reglum um sölu lyfja.

□ Þeir eru skyldir til að gegna aðkallandi sjúkravitjunum, þegar þess er leitað, nema þeir séu sjálfir sjúkir eða hindraðir af öðrum meira aðkallandi embættisstörfum.

□ Nú er héraðsdýralæknis vitjað úr öðru dýralæknisumdæmi í mjög brýnni nauðsyn, þegar ekki næst til viðkomandi héraðsdýralæknis, og ber honum þá skylda til að sinna vitjunarbeiðni, ef hann getur komið því við.

□ Yfirdýralæknir setur héraðsdýralæknum erindisbréf,[1] sem landbúnaðarráðherra staðfestir. Þar skal kveðið á um embættisfærslu og skyldur héraðsdýralækna.

[1] *Erbr. 197/1971 og 183/1978.*

■ **7. gr.** Komi upp alvarlegur smitsjúkdómur í búfé eða grunur um slíkan sjúkdóm í umdæmi héraðsdýralæknis, skal hann gera nauðsynlegar bráðabirgðaráðstafanir til þess að stöðva útbreiðslu sjúkdómsins og forða tjóni, er af honum getur leitt. Hann skal tilkynna yfirdýralækni tafarlaust um sjúkdóminn og gera þeir í samráði þær ráðstafanir, sem þurfa þykir.

□ Læknisaðgerðir á dýrum höldnum smitsjúkdómum skulu eingöngu framkvæmdar af dýralæknum eða í samráði við þá.

□ Landbúnaðarráðherra setur reglur[1] að fengnum tillögum yfirdýralæknis um meðferð helstu smitsjúkdóma búfjár og varnir gegn þeim.

[1] *Augl. 10/1964 (notkun matarleifa til skepnufóðurs); rg. 209/1966 (hundapest), 35/1967 (hringskyrfi), 226/1969 (búfjársæðing), 290/1980 (um varnir gegn hundaæði), 444/1982 (um loðdýrarækt og innflutning loðdýra).*

■ **8. gr.** Héraðsdýralæknar annast heilbrigðiseftirlit með sláturfé og sláturafurðum hver í sínu umdæmi, eftir því sem aðstæður leyfa. Í Reykjavík hefur yfirdýralæknir eftirlit þetta með höndum.

□ Þar sem dýralæknar geta ekki sjálfir annað heilbrigðiseftirliti þessu, skulu héraðslæknar eða aðrir, sem lokið hafa sérstöku námskeiði í heilbrigðisskoðun sláturafurða, annast það undir stjórn og eftirliti viðkomandi héraðsdýralæknis. Héraðsdýralæknar safna árlega skýrslum frá þeim, sem heilbrigðisskoðun annast í umdæminu.

□ Landbúnaðarráðherra setur reglur að fengnum tillögum yfirdýralæknis um framkvæmd heilbrigðiseftirlits með sláturfé og sláturafurðum, meðferð og geymslu sláturafurða, útbúnaði og þrifnaði í sláturhúsum, kjötfrystihúsum, kjötvinnslustöðvum og mjólkurbúum.

■ **9. gr.** Héraðsdýralæknar skulu árlega annast eftirlit með heilbrigði og hirðingu nautgripa á búum, þar sem framleidd er sölumjólk. Þeir skulu með leiðbeiningum og á annan hátt leitast við að bæta þrifnað og hollustuhætti hjá framleiðendum sölumjólkur.

□ Héraðsdýralæknar skulu halda skýrslur um þetta eftirlit samkvæmt nánari fyrirsögn yfirdýralæknis. Afrit af skýrslum þessum skal senda yfirdýralækni. Mjólkurbú skulu eiga greiðan aðgang að skýrslum þessum, sé þess óskað.

□ Ráðherra setur reglur um framkvæmd eftirlits þessa og nauðsynlegar ráðstafanir til þess að stöðva sölu á mjólk, sem vegna sjúkdóma eða óþrifnaðar gæti talist varasöm fyrir heilbrigði neytenda. Ákvörðun héraðsdýralæknis um sölustöðvun er heimilt að áfrýja þegar í stað til yfirdýralæknis, sem fellir fullnaðarúrskurð.

■ **10. gr.** Dýralæknar skulu halda skýrslur um sjúkdóma og heilsufar búfjár hver í sínu umdæmi. Skýrslu um smitsjúkdóma skal gera mánaðarlega. Yfirlitsskýrslur um heilsufar og sjúkdóma og læknisaðgerðir skal semja og senda til yfirdýralæknis ár hvert fyrir 15. febrúar.

□ Úr skýrslum héraðsdýralækna skal árlega vinna og birta heildaryfirlit um heilsufar búpenings í landinu samkvæmt nánari fyrirmælum landbúnaðarráðherra.

■ **11. gr.** Ef yfirdýralæknir verður þess var, að dýralæknir, sem læknisleyfi hefur, vanrækir skyldur sínar og störf eða brýtur alvarlega í bág við fyrirmæli, sem dýralæknum ber að starfa eftir, skal yfirdýralæknir áminna hann um að bæta ráð sitt.

□ Nú kemur ítrekuð áminning ekki að haldi, þá ber yfirdýralækni að kæra málið fyrir ráðherra. Getur þá ráðherra úrskurðað, að viðkomandi skuli sviptur lækningaleyfi um tiltekinn tíma.

□ Nú telur yfirdýralæknir, að dýralæknir, sem læknisleyfi hefur, hafi sýnt, að hann uppfylli ekki lengur þær kröfur, sem gerðar voru, er honum var veitt læknisleyfi, svo sem vegna bilunar á andlegri eða líkamlegri heilsu, eiturlyfjanotkunar eða drykkjuskaparóreglu, sem geri hann óhæfan eða hættulegan við störf sín, þá skýri hann ráðherra frá málavöxtum. Ráðherra leitar álits læknaráðs um málið, sbr. 3. mgr. 2. gr. laga nr. 14/1942. Má svipta viðkomandi dýralækni lækningaleyfi ef læknaráð telur það nauðsynlegt, en skjóta má hann máli sínu til dómstólanna.

■ **12. gr.** Dýralækni eru óheimilar hvers konar auglýsingar eða áróður um starf sitt sem dýralæknir. Þó er heimilt að auglýsa í blöðum viðtalstíma, læknavakt, orlof o. þ. h. sem og birta nafn dýralæknis á lyfseðlum og dyraspjöldum.

■ **13. gr.** Í þeim umdæmum, þar sem mjólkurkýr eru færri en 1600, miðað við skattaframtal næsta árs á undan, er heimilt að greiða héraðsdýralækni staðaruppbót sem nemur hálfum byrjunarlaunum í umdæminu. Staðaruppbót þessi fellur niður þegar kúm í umdæminu fjölgar yfir áðurnefnda tölu.

□ Þar sem eigi er embættisbústaður í umdæmi héraðsdýralæknis, er heimilt að greiða dýralækni skrifstofustyrk úr ríkissjóði. Styrkur þessi fellur niður, þegar embættisbústaður hefur verið byggður.

1981 Nr. 77 1. okt.

■ **14. gr.** Þegar dýralæknir hefur starf sem héraðsdýralæknir, er heimilt að veita honum hagkvæmt lán til kaupa á bifreið til notkunar við starf sitt, enda skuldbindi hann sig til þess að starfa sem héraðsdýralæknir í þrjú ár að minnsta kosti.

□ Í þessu skyni er heimilt í fjárlögum að gera ráð fyrir sérstakri upphæð til bifreiðakaupa fyrir nýja héraðsdýralækna. Landbúnaðarráðherra setur reglur um fjárreiður sjóðs þessa.

□ Heimilt er að sjá hverju dýralæknisumdæmi fyrir sérstökum læknisáhöldum og tækjum samkvæmt tillögum yfirdýralæknis og stéttarfélags dýralækna. Héraðsdýralæknum ber að gæta og varðveita áhaldasafn þetta á óaðfinnanlegan hátt og skila í hendur eftirmanna sinna.

□ Fyrir hver 10 ár, sem héraðsdýralæknir hefur gegnt þjónustu, á hann rétt á að hljóta 6 mánaða frí frá störfum með fullum launum, til framhaldsnáms í samráði við yfirdýralækni. Greiðir ríkissjóður fargjaldskostnað til þess lands, þar sem hann hyggst dveljast, og heim til Íslands aftur að dvöl lokinni.

■ **15. gr.** Dýralæknisnema, sem ekki hefur lokið námi, má fela að gegna héraðsdýralæknisumdæmi um stundarsakir, ef yfirdýralæknir mælir með því. Einnig má fela honum tiltekin störf önnur, og hefur hann þá lækningaleyfi, meðan hann gegnir þeim.

■ **16. gr.** Meðan eigi fást dýralæknar í öll hin lögákveðnu dýralæknisumdæmi, er sýslufélögum heimilt að semja við menn þar búsetta, sem ekki eru dýralæknar að menntun, en hlotið hafa tilsögn dýralæknis og reyndir eru að sérstakri hæfni til að hjálpa sjúkum búpeningi, að annast dýralæknastörf innan sýslunnar, eftir því sem geta þeirra og kunnátta leyfir, önnur en þau, sem um getur í 7., 8. og 9. gr., enda komi til samþykki landbúnaðarráðherra og meðmæli yfirdýralæknis.

□ Sýslufélög njóta styrks til að greiða mönnum, sem ráðnir eru á þennan hátt. Þá skal styrkur sá, sem greiddur er í hvert umdæmi, sem er án dýralæknis, ekki nema hærri upphæð en ⅔ þeirra launa, sem héraðsdýralækni væru greidd samkvæmt launalögum.

□ Styrkur þessi fellur niður, þegar dýralæknir fæst í embættið.

1977 Nr. 22 10. maí

Lög um sauðfjárbaðanir.

■ **1. gr.** Sérhverjum þeim, er sauðfé eða geitfé hefur undir höndum, hvort heldur er eigin fé eða fóðrafé, er skylt að láta fram fara böðun á því til að útrýma kláða og öðrum óþrifum, samkvæmt því, sem fyrir er mælt í lögum þessum. Honum er skylt að eiga eða tryggja sér afnot af aðstöðu til böðunar, þannig að verkið geti gengið greiðlega, farið fram innanhúss og án þess að fénaður sæti óþörfu hnjaski, enn fremur að leggja til nægilegt vinnuafl til verksins, vatn og nægilegt magn þess baðlyfs, sem yfirvöld mæla fyrir um, að notað sé. Bresti á eitthvað af þessu að dómi baðstjóra, hlutast hann til um úrbætur á kostnað fjáreiganda.

■ **2. gr.** Böðun skal fram fara annan hvorn vetur milli 1. nóv. og 15. mars, þó aldrei fyrr en lokið er haustslátrun og aldrei fyrr en fé er komið á hús, nema sérstakar aðstæður mæli með slíku að dómi eftirlitsmanns og yfirdýralæknir samþykki.

■ **3. gr.** Heimilt er landbúnaðarráðherra, að fengnum umsóknum sýslunefnda, að veita undanþágu frá böðunarskyldu um ótiltekinn tíma í tilteknum fjárskiptahólfum og öðrum einangruðum svæðum, þar sem rækilega hefur verið framfylgt lögum og reglum um böðun og óþrifa þá ekki orðið vart, enda mæli yfirdýralæknar og hlutaðeigandi héraðsdýralæknar með því, að undanþága sé veitt. Umsóknum sýslunefnda skulu fylgja vottorð héraðsráðunauta í sauðfjárrækt og garnaveikisbólusetningarmanna, gærumatsmanna og heilbrigðiseftirlitsmanna í sláturhúsum á svæðinu um, að þeir hafi ekki í starfi sínu orðið varir við kláða eða önnur óþrif í sauðfé og geitfé í hólfinu síðastliðin 4 ár eða lengur. 1977 Nr. 22 10. maí

□ Verði vart kláða eða annarra óþrifa í fé á svæði, þar sem undanþágan gildir, fellur hún þegar niður. Landbúnaðarráðherra er heimilt, ef þurfa þykir, að fyrirskipa kláðaskoðun á kostnað sauðfjáreigenda til þess að kanna hvort óþrif eða kláði leynist í sauðfé á svæðinu.

□ Ráðherra getur enn fremur veitt frest eða undanþágu frá böðun á einstökum búum, ef héraðsdýralæknir telur, að heilbrigði fjárins sé svo háttað, að því stafi hætta af böðun um sinn eða böðun geti valdið útbreiðslu smitsjúkdóma.

■ **4. gr.** Fjáreigendum og öðrum, er starfa við smölun, réttun, hirðingu og gæslu sauðfjár, er skylt að hafa vakandi auga á því, hvort sauðfé sé haldið fjárkláða, lús eða öðrum óþrifum.

□ Allir þeir, sem hafa með höndum heilbrigðisskoðun á sláturhúsum, skulu fylgjast vel með því, hvort óþrif leynast á sláturfé og hvaðan slíkt fé er upprunnið. Skulu þeir halda skýrslur um það efni og tilkynna hlutaðeigandi héraðsdýralækni strax að lokinni sláturtíð.

■ **5. gr.** Ef fjárkláða verður vart eða grunur leikur á því, að kind sé kláðasjúk, skal sá, er þess verður var, tilkynna það héraðsdýralækni og hreppstjóra eða lögreglustjóra þegar í stað. Er skylt að halda hinu sýkta eða grunaða fé í einangrun á ábyrgð og kostnað eigenda, uns dýralæknir hefur úrskurðað, hvort um fjárkláða sé að ræða. Reynist svo vera, skipar yfirdýralæknir fyrir um nauðsynlega böðun.

□ Verði fjárkláða eða annarra óþrifa á sauðfé og geitfé vart æ ofan í æ í einhverju fjárskiptahólfi, þrátt fyrir að böðunarskyldu skv. almennum ákvæðum laga þessara sé fullnægt, er landbúnaðarráðherra rétt að fyrirskipa að ráði yfirdýralæknis og að höfðu samráði við sveitarstjórnir á viðkomandi svæði, sérstaka útrýmingarböðun, þ. e. tvíböðun, í hólfinu eða á svo stóru svæði sem þurfa þykir. Skal þá framkvæmd ítarleg skoðun á fénaði, gengið úr skugga um fjárheimtur og varast samgang fjár með sérstökum ráðstöfunum, eftir því sem þurfa þykir, og hert á allri nákvæmni í vinnubrögðum við böðun hverrar einstakrar skepnu. Þegar útrýmingarböðun sauðfjár er ákveðin skulu hreppsnefndir hlutast til um sérstakar fjárleitir til þess að tryggja sem bestar heimtur ef þess er talin þörf. Yfirdýralæknir getur hlutast til um að ráðherra skipi sérstakan framkvæmdastjóra til að stýra allri framkvæmd slíkrar útrýmingarböðunar og tekur hann laun úr ríkissjóði. Þegar tvíböðun hefur verið ákveðin í tilteknum landshluta, skal strax tilkynna það eftirlitsmönnum og þeir öllum hlutaðeigandi baðstjórum. Auk þess skal ákvörðunin um tvíböð-

1977 Nr. 22 10. maí

un lesin minnst tvisvar í ríkisútvarpinu og birt í Lögbirtingablaðinu.

■ **6. gr.** Héraðsdýralæknar skulu vera eftirlitsmenn með sauðfjárböðunum í þeim umdæmum, þar sem þeir eru búsettir, að svo miklu leyti sem þeir geta annast það eftirlit að dómi landbúnaðarráðherra.

□ Annars staðar skipar landbúnaðarráðherra eftirlitsmenn með sauðfjárböðunum, einn í hverju sýslufélagi eða hluta úr sýslufélagi eða bæjarfélagi að fengnum tillögum yfirdýralæknis og sýslunefnda eða bæjarstjórna.

□ Eftirlitsmenn skulu sjá um skipulagningu og undirbúning sauðfjárbaðana, hver í sínu umdæmi. Þar sem um er að ræða tvo eða fleiri eftirlitsmenn í sama fjárskiptahólfi og hætta er á samgangi fjár á milli eftirlitssvæða, skulu eftirlitsmenn hafa samstarf um skipulag baðana. Þeir skulu hlutast til um, að verslanir hafi tiltæk næg baðlyf, annast skýrsluhald varðandi baðanir og setja baðstjórum reglur um framkvæmd sauðfjárbaðana, upplýsa þá um verkanir baðlyfja og annað, er máli skiptir í því sambandi.

□ Þeir ákveða í samráði við sveitarstjórn og baðstjóra hvenær innan þeirra tímamarka, er kveðið er á um í 2. gr., skuli baðað í hverjum hreppi. Skylt er að skipuleggja böðun þannig í hverjum hreppi, að henni verði alls staðar lokið á sem skemmstum tíma til að forðast hugsanlegan samgang baðaðs fjár og óbaðaðs. Nú heimtist fé eftir að böðun er almennt lokið, og skal þá sá, er finnur, einangra kindurnar og tilkynna hreppstjóra, er hlutast til um í samráði við eftirlitsmann, að féð sé baðað án tafar.

□ Þóknun fyrir störf eftirlitsmanna greiðist úr sýslusjóði eða bæjarsjóði. Kaup baðstjóra greiðist á sama hátt úr sveitarsjóði eða bæjarsjóði.

■ **7. gr.** Eftirlitsmenn skulu útnefna baðstjóra í samráði við hreppsnefndir. Skal sú útnefning fullbúin og tilkynnt baðstjórum eigi síðar en 20. október það ár, sem baða skal. Skal einn eða fleiri baðstjórar starfa í hverjum hreppi eftir því, sem þörf krefur, svo hægt sé að framkvæma böðun í hreppnum á skömmum tíma. Í bæjum útnefna eftirlitsmenn baðstjóra í samráði við bæjarstjórnir.

□ Baðstjórar skulu skipuleggja sauðfjárbaðanir hver á sínu svæði, vera viðstaddir böðun, sjá um blöndun á baðlegi og hafa gát á því, að þeir, sem að böðun starfa, fylgi settum reglum, og fylgjast vel með því, hvort óþrifa verði vart í fénu. Baðstjóra skal vegna skyldustarfa sinna frjáls og greiður aðgangur að öllum útihúsum fjáreiganda til eftirlits. Skylt er fjáreiganda eða umráðamanni að framvísa öllu því fé sem hann hefur undir höndum, til böðunar þegar baðstjóri óskar eftir því. Skulu baðstjórar leita fulltingis sýslumanns og hreppstjóra, vilji sauðfjáreigendur ekki fylgja settum reglum um böðun.

■ **8. gr.** Landbúnaðarráðherra fyrirskipar, að fengnum tillögum yfirdýralæknis, hvaða tegund baðlyfja skuli nota við lögboðnar sauðfjárbaðanir.

□ Nú fyrirskipar landbúnaðarráðherra aukaböðun vegna þess að fjárkláða hefur orðið vart, sbr. 5. gr., og greiðir þá ríkissjóður andvirði baðlyfsins, eins og það kostar á næsta verslunarstað, en fjáreigandi eða umráðamaður annan kostnað.

■ **9. gr.** Landbúnaðarráðherra setur reglugerð[1] um framkvæmd sauðfjárbaðana að fengnum tillögum yfirdýralæknis og Búnaðarfélags Íslands. **1977** Nr. 22 10. maí

□ Í slíkri reglugerð er heimilt að setja ákvæði um dagsektir, ef fjáreigandi hefur eigi án lögmætra forfalla lokið böðun á fé sínu fyrir lögskilinn tíma, og skal þá baða sauðfé á kostnað eiganda þess.

[1] *Rg. 290/1978.*

■ **10. gr.** Brot gegn lögum þessum svo og reglugerðum og fyrirmælum, er sett kunna að vera samkvæmt þeim, varða sektum allt að jafnvirði 300 kg af 1. fl. dilkakjöti í næstliðinni sláturtíð, og renna þær í ríkissjóð.

Lög um varnir gegn því, að gin- og klaufaveiki og aðrir alidýrasjúkdómar berist til landsins. **1928** Nr. 11 23. apríl

■ **1. gr.** Bannað er öllum að flytja til landsins lifandi spendýr og fugla. Þó getur atvinnumálaráðuneytið veitt undanþágu frá banni þessu, enda setji þá reglur[1] í hvert sinn, í samráði við ráðunaut sinn í þessum efnum, er öruggar séu til varnar því, að alidýrasjúkdómar flytjist hingað með dýrum þeim, er innflutningur verður leyfður á.

[1] *Rg. 444/1982 (um loðdýrarækt og innflutning loðdýra).*

■ **2. gr.** Bannaður er innflutningur á þessum vörutegundum:

a. Heyi, hálmi, alidýraáburði, hráum og lítt söltuðum sláturafurðum, hverju nafni sem nefnast, ósoðinni mjólk, gömlum og notuðum pokum og tuskum alls konar.

b. Ull.

Þó getur atvinnumálaráðherra veitt undanþágu fyrir ull til verksmiðjuiðju, enda sé hún sótthreinsuð utanlands eða innan, undir öruggu eftirliti.

c. Notuðum fatnaði, fiðri, fjöðrum, dún, sráteppum, körfum úr strái, dýrahári og vörum, sem gerðar eru úr því, svo sem: burstavörum, penslum, kústum og hrosshársborðum.

Á vörum, sem taldar eru í þessum lið, kemur þó innflutningsbann ekki til framkvæmda, ef vörurnar sótthreinsast við tilbúning eða hreinsun, eða ef þær eru sótthreinsaðar áður en þær voru fluttar á skip, enda fylgi farmskránni vottorð um uppruna og vinnslu varanna eða sótthreinsun.

Þó er atvinnumálaráðherra heimilt að fyrirskipa sótthreinsun á téðum vörum, er þær koma hingað til lands, ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi.

d. Fóðurkökum og rófum.

□ Þó getur atvinnumálaráðherra veitt undanþágu frá innflutningsbanni á vörum þessum í einstökum tilfellum og fyrir lönd og landshluta.

■ **3. gr.** Atvinnumálaráðherra er heimilt að banna með auglýsingu[1] innflutning á öðrum þeim vörum, sem hætta telst á, að sóttnæmi geti borizt með.

[1] *Augl. 140/1982.*

■ **4. gr.** Hver sá maður, sem kemur hingað til lands frá útlöndum, skal á fyrstu höfn, sem skipið kemur á, áður en hann stígur af skipsfjöl, gefa lögreglustjóra eða sóttvarnalækni yfirlýsingu, að viðlögðum drengskap, um það, hvort hann hafi á síðustu þrem mánuðum áður en hann lagði af stað frá útlöndum dvalið eða verið á ferð í sveit, þar sem gin- og klaufaveiki eða aðrir

1928 Nr. 11 23. apríl

hættulegir og næmir alidýrasjúkdómar hafa gengið síðastliðið ár.

□ Hafi farþeginn dvalið eða verið á ferð í slíku héraði á síðustu þrem mánuðum, skal hann tafarlaust einangraður, þar til hann og farangur hans hafa verið tryggilega sótthreinsaðir.

□ Ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi, getur atvinnumálaráðherra fyrirskipað sótthreinsun á farþeganum og farangri hans, ef vegabréf hans sannar ekki, að hann hafi dvalið síðustu þrjá mánuði þar, sem engin smitunarhætta var.

■ **5. gr.** Öll þau dýr, sem um getur í 1. gr. og eru með skipum þeim, sem koma til landsins, t. d. eign skipverja eða farþega, skulu tryggilega einangruð eftir fyrirmælum hlutaðeigandi lögreglustjóra eða sóttvarnarlæknis, meðan skipið er hér við land. Enn fremur getur atvinnumálaráðherra bannað með auglýsingu skipum þeim er sigla hingað til lands, að hafa meðferðis nokkur þau dýr, er ræðir um í 1. gr.

■ **6. gr.** Brot gegn 1., 2. og 5. gr., svo og auglýsingum, sem atvinnumálaráðuneytið gefur út samkvæmt 3. og 5. gr., varða sektum ...[1] fyrir skipstjóra þann, sem dýrin eða bannvörurnar flutti inn, og jafnháum sektum fyrir eigandann, og skulu dýrin eða bannvaran gerð upptæk, dýrunum lógað, en bannvaran ónýtt að tilhlutun lögreglustjóra, nema eigandi kjósi heldur að láta það fara óhreyft í skipinu aftur til útlanda, undir umsjón lögreglustjóra, og borga allan kostnað, er af því leiðir. Enn fremur bæti eigandinn allan skaða, er af þeim dýrum eða þeirri vöru hlýzt, er hann flutti inn án leyfis eða hirti ekki samkvæmt reglum ráðuneytisins.

□ [Brot gegn öðrum ákvæðum laganna svo og reglugerðum og öðrum ákvæðum, sem sett verða samkvæmt þeim, varða ...[2] sektum, nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum. Sá, sem brotlegur verður, skal auk þess bæta allt það tjón, er hljótast kann af óhlýðni hans.][3]

□ Sektir samkvæmt lögum þessum renna í ríkissjóð.

□ Mál út af brotum gegn lögum þessum skulu rekin sem almenn lögreglumál.

[1] *L. 75/1982, 24. gr. A* [2] *S. l. 24. gr. B* [3] *L. 16/1952, 1. gr.*

■ **7. gr.**[1] Berist gin- og klaufaveiki til landsins, eða annar hættulegur og næmur alidýrasjúkdómur, hefur atvinnumálaráðuneytið heimild til að gera hverjar þær ráðstafanir, er það telur nauðsynlegar til að hefta útbreiðslu veikinnar.

□ [Í reglugerð getur ráðherra sett fyrirmæli um niðurskurð gripa og um einangrun heimila og héraða, þar sem gin- og klaufaveiki eða annars hættulegs alidýrasjúkdóms hefur orðið vart eða grunur leikur á, að slíkur sjúkdómur hafi komið upp. Enn fremur ákvæði um bætur úr ríkissjóði fyrir gripi, sem slátrað verður, afurðatjónsbætur, greiðslu sótthreinsunarkostnaðar, svo og önnur þau atriði, er þurfa þykir. Í reglugerð má ákveða, að bætur fyrir slátrun gripa og afurðatjón skuli ákveðnar af þremur mönnum tilnefndum af hæstarétti og verði mati þeirra ekki skotið til yfirmats.][2]

[1] *Augl. A 97/1955 (um aðild Íslands að stofnskrá Evrópunefndar til varnar gin- og klaufaveiki). Rg. 225/1950 (kjúklingasótt); rg. 20/1952, augl. 200/1960, 220/1960, 89/1968 (gin- og klaufaveiki); reglur 14/1957 (matarleifar til skepnufóðurs, sjá augl. 10/1964); rg. 209/1966, augl. 213/1966 (hundapest); augl. 16/1967 (kjarnfóðurinnfl.); rg. 35/1971 (Hringskyrfi); augl. 344/1972; rg. 444/1982 (um loðdýrarækt og innfl. loðdýra).* [2] *L. 16/1952, 2. gr.*

Lög um varnir gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma og útrýmingu þeirra.

1956 Nr. 23 10. marz

I. kafli. Sjúkdómar, er lög þessi ná til, og markmið framkvæmda.

■ **1. gr.** [Ákvæði laga þessara ná til eftirtalinna sjúkdóma:

1. Þurramæði.
2. Garnaveiki (paratuberculosis í búfé).

□ Þessir sjúkdómar nefnast einu nafni fjársóttir í lögum þessum.

□ Ef aðrir næmir, áður óþekktir sauðfjársjúkdómar koma upp hér á landi, getur landbúnaðarráðherra ákveðið, að ákvæði laga þessara nái einnig til þeirra, eftir því sem við á.

□ Ef riðuveiki (neurotrop virus) eða kýlapest (bact. purifaciens) eða aðrir sjúkdómar valda eða eru líklegir til að valda stórfelldu tjóni á sauðfé, getur landbúnaðarráðherra ákveðið, að fyrirmæli þessara laga nái einnig til þeirra, eftir því sem við á, svo sem fyrirskipun um hömlur á fjársamgöngum, sérstakar merkingar á fé, bann við búfjárflutningum og sölu fjár til lífs, niðurskurð, sótthreinsun, bætur (uppeldisstyrk), er nánar skal ákveðið með sérstakri reglugerð[1] að fengnum tillögum sauðfjársjúkdómanefndar og yfirdýralæknis.][2]

[1] *Rg. 556/1982 (um riðuveiki o. fl.).* [2] *L. 12/1967, 1. gr.*

■ **2. gr.** [Markmið framkvæmda þeirra, er lög þessi fjalla um, er að hindra útbreiðslu sjúkdóma, sem um ræðir í lögum þessum, og vinna að útrýmingu þeirra.][1]

[1] *L. 12/1967, 2. gr.*

II. kafli. Um framkvæmdastjórn.

■ **3. gr.** Landbúnaðarráðherra hefur yfirstjórn þeirra mála, er lög þessi fjalla um.

■ **4. gr.** Landbúnaðarráðherra skipar fimm manna framkvæmdanefnd (sauðfjársjúkdómanefnd), eftir tillögum landbúnaðarnefnda Alþingis, til þess að hafa á hendi stjórn þessara mála. Hann skipar einn nefndarmanna formann nefndarinnar. Nefndin skal skipuð til þriggja ára í senn. Forfallist nefndarmaður á þeim tíma, er Alþingi er ekki að störfum, skipar landbúnaðarráðherra mann í hans stað, þar til Alþingi kemur næst saman.

□ Landbúnaðarráðherra skipar framkvæmdastjóra eftir tillögum nefndarinnar, og annast hann dagleg störf og framkvæmdir eftir því, sem nefndin felur honum og hann hefur umboð til.

■ **5. gr.** [Verkefni sauðfjársjúkdómanefndar er:

1. Að stuðla að heilbrigðiseftirliti sauðfjár og auknum rannsóknum á sauðfjársjúkdómum.
2. Að gera viðhlítandi varúðarráðstafanir, ef grunur kemur upp um aukna hættu af völdum sjúkdóms, sem um getur í lögum þessum, og ef brotnar eru eða vanræktar sóttvarnarreglur.
3. Að koma upp varnarlínum og hafa eftirlit með starfrækslu þeirra og viðhaldi.
4. Að hafa yfirumsjón með fjárskiptum, er landbúnaðarráðherra hefur samþykkt.
5. Að vera ríkisstjórninni til ráðuneytis um þau mál, er lög þessi fjalla um.][1]

[1] *L. 12/1967, 3. gr.*

III. kafli. [Um sauðfjárvarnarsvæði og varnir.][1][2]

[1] *L. 12/1967, 4. gr.* [2] *Rg. 556/1982 (um varnir gegn útbreiðslu riðuveiki og kýlapestar í sauðfé og geitum).*

■ **6. gr.** [Sauðfjárvarnarsvæði eru tvenns konar: Fjár-

skiptasvæði, þar sem fjárskipti hafa farið fram, og varnarsvæði, þar sem fjárskipti hafa ekki verið framkvæmd.

☐ Sauðfjárvarnarsvæði markast af girðingarlínum, ám, vötnum, sjó eða öræfum, sem ásamt fyrirskipaðri vörzlu og öðrum varúðarráðstöfunum mynda farartálma eða fullkomna hindrun á fjársamgangi. Mörk sauðfjárvarnarsvæða nefnast varnarlínur.

☐ Sauðfjárvarnarsvæði og takmörk þeirra skulu vera ákveðin og gerð almenningi kunn, þegar þurfa þykir.

☐ Varðmenn skal hafa til eftirlits við varnarlínur til öryggis, þar sem sauðfjársjúkdómanefnd telur þess þörf.

☐ Landbúnaðarráðherra ákveður, að fengnum tillögum sauðfjársjúkdómanefndar, hverjar af þeim varnarlínum, sem til eru, skuli vera áfram. Nýjar varnarlínur skulu settar upp, þar sem nauðsyn krefur og ef unnt er með samkomulagi milli hlutaðeigandi sýslu- eða hreppsfélaga og sauðfjársjúkdómanefndar, að fengnu samþykki landbúnaðarráðherra.

☐ Landbúnaðarráðherra ákveður skiptingu varnarlína í aðalvarnarlínur og aukavarnarlínur, að fengnum tillögum sauðfjársjúkdómanefndar.][1)]

[1)] *L. 12/1967, 4. gr.*

■ **7. gr.** Girðingastæði skulu valin þar, sem bezt skilyrði eru til varnar frá náttúrunnar hendi. Upprekstrarfélög og einstakar jarðir má svipta aðgangi að löndum sínum, ef nauðsyn krefur. Þegar svo stendur á, skal leitazt við að bæta það með tilsvarandi löndum í skiptum, ef unnt er.

☐ Meðan upprekstrarfélög eða einstakar jarðir eru að einhverju leyti svipt aðgangi að beitilöndum sínum, skulu þeim heimil afnot annarra þeirra afréttarlanda, sem þau hafa til þessa haft afnot af, enda þótt lönd þessi liggi innan annars upprekstrar- eða sýslufélags, nema þau afnot komi í bága við nauðsynlegar sauðfjársjúkdómavarnir að dómi sauðfjársjúkdómanefndar. Afnot þessi skulu þó aðeins ná til svipaðrar fjártölu og upprekstrarfélög þessi eða ábúendur einstakra jarða ráku áður í landið.

☐ Verði ekki samkomulag um landaskipti eða bætur fyrir misst land, skal ákveða bætur með gerðardómi, þar sem aðilar tilnefna sinn manninn hvor og landbúnaðarráðherra tilnefnir oddamann. Bætur þær, sem þeir ákveða, greiðast af þeim, er landið fá, og miðast við notagildi landsins. Nægi það eigi, greiðir ríkissjóður og hlutaðeigandi sýslusjóður það, sem til vantar, að hálfu hvor.

■ **8. gr.** Girðingar á aðalvarnarlínum skulu lagðar og viðhaldið á kostnað ríkissjóðs. Í girðingar í aukavarnarlínur leggur ríkissjóður efni, en hlutaðeigendur í héraði annast á sinn kostnað flutning efnisins frá hafnarstað og uppsetningu girðinganna, en viðhald þeirra kostar ríkissjóður.

☐ Verði ágreiningur um skiptingu kostnaðar við aukavarnarlínur, sker landbúnaðarráðherra úr, að fengnum tillögum sauðfjársjúkdómanefndar.

☐ Varzla meðfram varnargirðingum skal ákveðin af sauðfjársjúkdómanefnd, en framkvæmd af aðliggjandi fjárskiptafélögum á kostnað ríkissjóðs.

☐ Reikninga um kostnað ríkissjóðs samkvæmt þessari grein úrskurðar sauðfjársjúkdómanefnd.

■ **9. gr.** [Skylt er ríkissjóði að viðhalda varnarlínum svo lengi, að fullvíst þyki, að fjársóttir og aðrir búfjársjúkdómar, sem valda stórfelldu tjóni, geti ekki leynzt í sauðfé eða nautgripum öðrum megin línunnar, þannig að samgangur milli svæðanna auki á sýkingarhættu fyrir búfé.

☐ Því aðeins er sauðfjársjúkdómanefnd heimilt að leggja niður varnarlínur, að fram hafi farið ítarlegt heilbrigðiseftirlit á búfé á þeim varnarsvæðum, sem að línunni liggja, og eftir að hafa ráðgazt við sérfræðing sinn og yfirdýralækni. Gefa skal aðliggjandi héruðum kost á að eignast girðingarnar endurgjaldslaust gegn skuldbindingu um að halda þeim við minnst í 3 ár og taki jafnframt á sig ábyrgð á að gera þær hættulausar til frambúðar. Ef héruðin óska ekki eftir að taka við varnarlínunum með þessum kvöðum, er heimilt að gefa hreppsfélögum, upprekstrarfélögum eða bændum, sem lönd eiga að girðingunum, kost á að eignast þær með sömu skilyrðum, ella skal ráðstafa þeim á annan hátt.

☐ Ákvæðin um ókeypis afhendingu ná ekki til girðingarhólfa og ýmissa smágirðinga innan sauðfjárvarnarsvæða. Slíkar girðingar skal selja eða taka upp.

☐ Þess skal jafnan gætt, að varzla og eftirlit með varnarlínum hvíli sem mest á fjáreigendum, er búa þeim megin girðingar, sem fjárstofn er heilbrigðari.][1)]

[1)] *L. 12/1967, 5. gr.*

■ **10. gr.**[1)] Varðmenn þeir, sem tekizt hafa á hendur vörzlu við varnarlínur þær, sem um ræðir í 6.—9. gr., eru sýslunarmenn ríkisins, meðan þeir gegna því starfi. Varðmaður, sem yfirgefur varðstöð sína á þeim tíma, sem honum ber að vera á verði, eða vanrækir starf sitt á annan hátt, skal sæta sektum, nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum. Framkvæmdastjóri sauðfjársjúkdómanefndar hefur yfirumsjón og eftirlit með störfum varðmanna.

[1)] *Rg. 76/1952.*

■ **11. gr.** Skylt er vegfarendum, sem fara um hlið á varnargirðingum, að loka þeim tryggilega. Vanræksla í þessu efni, svo og skemmdir á hliðum og girðingum, varða sektum eða fangelsi, allt að þremur mánuðum. Skemmdir skal auk þess bæta að fullu.

■ **12. gr.** [Sauðfjársjúkdómanefnd er heimilt að fyrirskipa, á kostnað eigenda, sérstakar merkingar á sauðfé og nautgripum, þar sem henni þykir nauðsyn til bera. Enn fremur getur hún bannað hvers konar litarmerkingar á sauðfé á ákveðnum svæðum.][1)2)]

[1)] *L. 12/1967, 6. gr.* [2)] *Rg. 421/1978 (um mörk og markaskrár og takmörkun á sammerkingum búfjár vegna sauðfjárveikivarna); rg. 113/1968 (litarmerking búfjár).*

■ **13. gr.** [Bannað er að flytja sauðfé til lífs yfir varnarlínur nema vegna fjárskipta. Þó getur sauðfjársjúkdómanefnd með samþykki yfirdýralæknis leyft flutning á kynbótafé yfir varnarlínur. Gilda þá allar sömu varúðarreglur og við flutning sæðis, sbr. síðustu málsgrein þessarar lagagreinar, og auk þess önnur skilyrði, er tilgreind skulu í reglugerð.

☐ Sleppi kindur yfir varnarlínur, skal þeim slátrað. Einnig er varðmönnum heimilt að slátra kindum, sem þráfaldlega sækja á að komast yfir varnarlínur. Líffæri úr kindum þessum skal merkja greinilega og senda til rannsókna án tafar. Þær kindur, sem slátrað er af þessum sökum, skal bæta, þannig að eigendur fái

a. m. k. fullt niðurlagsverð (haustverð) fyrir þær, enda hafi líffæri úr þeim verið send til rannsókna. Greiða skal þær bætur úr ríkissjóði, að svo miklu leyti sem verð afurðanna hrekkur ekki til.

☐ Landbúnaðarráðherra getur, að fengnum tillögum sauðfjársjúkdómanefndar, látið bann það, er um ræðir í þessari grein, ná einnig til annars búpenings, eftir því sem ástæða er til.[1)]

☐ Heimilt er sauðfjársjúkdómanefnd að bæta að nokkru tjón vegna banns við flutningum sauðfjár og nautgripa yfir varnarlínur, ef sýnilegt er, að búfjáreigandi verður fyrir varanlegu tjóni vegna bannsins. Skal sauðfjársjúkdómanefnd ákveða upphæð bótanna hverju sinni.

☐ Sauðfjársjúkdómanefnd getur, ef hún telur hættulaust, leyft flutning á sæði milli sauðfjárvarnarsvæða í kynbótaskyni, enda sé í hvívetna gætt ýtrustu varúðar og aldrei flutt sæði úr hrútum eða nautum, þar sem garnaveiki, riða, fósturlát eða aðrir næmir sjúkdómar hafa gert vart við sig. Heimild til sæðisflutninga skal háð samþykki yfirdýralæknis.][2)]

[1)] *Rg. 135/1952.* [2)] *L. 12/1967, 7. gr.*

■ **14. gr.** Sauðfjársjúkdómanefnd er heimilt að ráðstafa sauðfé á afrétt og í heimahögum, ef nauðsyn ber til vegna varnanna.

☐ Nefndinni er enn fremur heimilt að fyrirskipa slátrun á fé, sem kemur fyrir í útréttum, ef henni virðist það hafa þýðingu vegna varnanna. Óskilafé og ómerkinga, sem koma fyrir í næstu byggðarlögum við varnarlínur, má ekki selja til lífs, heldur skal hreppstjóri sjá um, að því fé sé slátrað og líffæri send til rannsóknar.

☐ [Einnig er nefndinni heimilt að banna búfjárflutninga innan sauðfjárvarnarsvæðis, milli héraða, hreppa og einstakra bæja, þótt ekki séu varnarlínur eða hindranir yfir að fara, ef hún telur slíkt hafa þýðingu til að hindra útbreiðslu búfjársjúkdóma. Um bætur fyrir slík bönn gilda sömu ákvæði og um flutningabönn yfir varnarlínur.

☐ Skylt er hreppstjórum að gera sauðfjársjúkdómanefnd aðvart með nægum fyrirvara, ef fara á fram uppboð eða sala á sauðfjár- eða kúabúum. Getur þá nefndin bannað slíka sölu eða sett þau skilyrði, er hún telur nauðsynleg.][1)]

[1)] *L. 12/1967, 8. gr.*

■ **15. gr.** Heimilt er sauðfjársjúkdómanefnd og sveitarstjórnum eða stjórnum upprekstrarfélaga, með samþykki sauðfjársjúkdómanefndar, að fyrirskipa breytingu á upprekstri, fjallgöngum, smölun heimalanda og réttum, ef það telst nauðsynlegt til að hindra útbreiðslu fjársótta eða til að tryggja vörzlu og árangur fjárskipta. Slíkar breytingar teljast eigi brot á fjallskilareglugerðum.

☐ [Sauðfjársjúkdómanefnd getur fyrirskipað fjáreigendum og sláturleyfishöfum að láta framkvæma slátrun á öllu fullorðnu fé, sem slátra á af ákveðnu svæði, í lok sláturtíðar eða þegar hentugt þykir, til þess að unnt sé að framkvæma ítarlega líffærasöfnun og líffæraathugun, meðan á slátrun stendur. Sauðfjársjúkdómanefnd getur einnig skyldað sláturleyfishafa, hvar sem er á landinu og á þeirra kostnað, til þess að láta safna líffærum sláturgripa, jafnóðum og slátrun fer fram, merkja þá og koma þeim strax til rannsóknar eða í frystigeymslu og gera um það skriflega skilagrein.][1)]

[1)] *L. 12/1967, 9. gr.*

■ **16. gr.** Hreppstjórar, gangnaforingjar (fjallkóngar) og réttarstjórar í þeim héruðum, sem talin eru lítið sýkt eða ósýkt, skulu hafa strangt eftirlit með því í öllum réttum og fjallgöngum, að allar veikar eða grunsamlegar kindur, sem þar koma fyrir, séu tafarlaust teknar úr fjársafni og einangraðar og þeim slátrað. Sama skylda hvílir á bændum í þeim héruðum við smölun heimalanda. Sömuleiðis ber öllum þessum aðilum skylda til að taka allar kindur, sem sloppið hafa yfir varnarlínur, strax og þeirra verður vart, en gera skulu þeir það verð úr, sem unnt er, þegar kindunum er slátrað. [Líffæri kinda, sem um getur í þessari grein, hvort sem þeim er slátrað heima eða í sláturhúsi, skulu greinilega merkt og send til rannsókna án tafar.][1)]

[1)] *L. 12/1967, 10. gr.*

■ **17. gr.** Fáist vissa eða sterkur grunur um, að einhver fjársótt hafi borizt yfir varnarlínu, skal framkvæmdastjóri, í samráði við sauðfjársjúkdómanefnd, gera þær ráðstafanir til varnar útbreiðslu veikinnar, sem nefndin telur tryggilegastar, og er nefndinni heimilt að láta slátra hinu sjúka eða grunaða fé tafarlaust, og auk þess kindum, [sem líkur eru til að hafi smitazt við hýsingu með veiku fé, við samrekstur og í réttum].[1)]

[1)] *L. 12/1967, 11. gr.*

■ **18. gr.** Leyni fjáreigandi veiki í fé sínu, skal hann sæta sektum, en verði það til þess, að veikin berist í ósýkt fé annarra, varðar það fangelsisvist.

■ **19. gr.** Framkvæmdastjóra er heimilt, í samráði við sauðfjársjúkdómanefnd, að láta fara fram rannsókn á heilbrigði sauðfjár eða nautgripa, eftir því, sem hann telur þörf, til þess að afla upplýsinga um þá sjúkdóma, er lög þessi ná til.

■ **20. gr.** Fjáreigendur, sem búsettir eru í byggðarlögum, sem talin eru ósýkt, eru skyldir til að gera viðkomandi hreppstjóra tafarlaust viðvart, ef þeir verða varir við grunsamleg veikindi í fé sínu eða annarra í því byggðarlagi. Sama skylda hvílir á eigendum nautgripa, ef grunsamleg veiki kemur upp í gripum þeirra. Hreppstjóra er skylt að bregða þegar við, er hann hefur fengið slíka tilkynningu, og rannsaka, hvernig veikinni er háttað. Nú telur hreppstjóri, að um einhverja fjársótt geti verið að ræða, og skal hann þá tafarlaust tilkynna það framkvæmdastjóra sauðfjársjúkdómanefndar, sem ákveður, hvað gera skuli til þess að fá úr því skorið, hvort svo sé, og hvaða ráðstafanir skuli gera að öðru leyti.

■ **21. gr.** Sauðfé á sýktu eða grunuðu svæði af garnaveiki má ekki reka í þröng girðingarhólf eða fjárhús á heimilum, þar sem veikin er ekki, eða önnur hús, þar sem heimafé er hýst.

☐ Ekki má heldur reka fé, sem ætla má að sé ósýkt af veikinni, í slík girðingarhólf eða hús á heimilum, sem teljast grunuð eða sýkt. Bannað er að geyma sýkt eða grunað fé í girðingarhólfum með fé frá ósýktum heimilum [eða hafa saman á farartæki. Sé sýkt eða grunað fé tekið til flutnings, er skylt að hreinsa vandlega og sótthreinsa flutningstækið á eftir og grafa eða brenna saurinn. Sama gildir um hús og aðra geymslustaði, þar sem slíkt fé hefur dvalizt, sem og allar sláturfjárréttir. Frá heimilum, þar sem garnaveiki hefur verið staðfest,

1956 Nr. 23 10. marz

má ekki flytja sauðfé eða nautgripi til lífs á ósýkta bæi og ekki fyrr en liðin eru 10 ár frá því veikinnar var síðast vart. Sama gildir um nýfædd ungviði.

☐ Skylt er að senda garnabút aftast úr mjógörn, greinilega merktan, til rannsóknar úr öllum fullorðnum gripum, kúm og kindum, sem slátrað er frá þessum bæjum.

☐ Ef kýr eða kindur frá sýktum heimilum hafa dvalið í girðingarhólfum eða húsum, eða verið á farartækjum eða sýningum með gripum frá ósýktum heimilum, er heimilt að fyrirskipa tafarlaust slátrun og innyflarannsókn á þeim gripum, sem möguleiki er talinn vera á, að smithætta stafi af. Heimilt er og að fyrirskipa einangrun allra gripanna, eða aðrar varúðarráðstafanir, þar til rannsókninni er lokið.][1)]

[1)] *L. 12/1967, 12. gr.*

■ **22. gr.** [Sauðfjársjúkdómanefnd er heimilt, þar sem sauðfé eða nautgripir er sýkt eða grunað af garnaveiki, að fyrirskipa reglubundnar rannsóknir.][1)] Lyf, tæki, kennslu og leiðbeiningar skal þá leggja til á kostnað ríkissjóðs. Annan framkvæmdakostnað greiði sauðfjársjúkdómanefnd að hálfu, en hlutaðeigandi hreppsfélag að hálfu. Fjáreigendum er skylt að sjá um að kosta smölun og gæzlu fjárins og alla ófaglega aðstoðarvinnu.

☐ Ef eigendur sauðfjár eða nautgripa neita að láta framkvæma á gripum sínum rannsókn eða varnarbólusetningu, sem ákveðin hefur verið, eða hindra á annan hátt framgang ákveðinna varnarráðstafana, skal framkvæmdastjóri leita fulltingis hlutaðeigandi yfirvalda. [Nú hefur bólusetning verið vanrækt í héruðum, þar sem garnaveikibólusetning hefur verið fyrirskipuð, og er þá óheimilt að flytja þaðan fé til lífs, unz bólusetning hefur farið fram, eins og fyrirskipað hefur verið. Búfé, sem komið er í sláturfjárrétt, má eigi flytja þaðan til lífs, heldur skal því slátrað, nema til komi leyfi sauðfjársjúkdómanefndar.][1)]

☐ Kostnað, sem leiðir af slíkum töfum, ákveður sauðfjársjúkdómanefnd, og ber að innheimta hann hjá hlutaðeigandi gripaeigendum með frádrætti á bótum eða með aðför að lögum.

[1)] *L. 12/1967, 13. gr.*

■ **23. gr.** Landbúnaðarráðherra getur, að fengnum tillögum sauðfjársjúkdómanefndar, fyrirskipað að slátra því búfé, er að lokinni rannsókn þeirri, er um ræðir í 22. gr., reynist sjúkt eða grunað.

☐ Sauðfjársjúkdómanefnd ákveður bætur fyrir búfé, sem er slátrað vegna þess að það reynist sjúkt eða grunað við rannsóknir. Hið sama gildir um fé, sem slátrað er samkv. ákvæðum 17. gr.

IV. kafli. Um fjárskiptafélög.

■ **24. gr.** Sauðfjársjúkdómanefnd gerir tillögur um hagfellda skiptingu þeirra landshluta, þar sem sauðfé er sýkt af fjársóttum, í fjárskiptasvæði.

☐ Við skiptingu þessa skal tekið tillit til:

1. Öruggra varnarlína, sem fyrir hendi eru, og skilyrða til að setja upp nýjar varnarlínur á sem öruggastan hátt.

2. Takmarka upprekstrarlanda og aðstöðu með tilliti til fénaðarferðar og fjallskila.

3. Aðstöðu til, að sauðfjárslátrun og fjárrekstrum í sambandi við hana verði þannig fyrir komið, að eigi stafi sýkingarhætta af og hagkvæmt sé.

4. Möguleika til að útvega nýjan fjárstofn í stað þess sýkta, jafnóðum og fjárskipti fara fram, sbr. V. kafla þessara laga.

1956 Nr. 23 10. marz

5. Annarra aðstæðna, er fram kunna að koma og að dómi sauðfjársjúkdómanefndar geta valdið nokkru um, hvort fullum árangri verður náð við fjárskipti og aðrar aðgerðir til útrýmingar fjársóttum þeim, sem um er að ræða.

■ **25. gr.** Nú vilja fjáreigendur á ákveðnu fjárskiptasvæði hefjast handa um fjárskipti, og skulu þeir þá, í samráði við sauðfjársjúkdómanefnd, snúa sér til sýslumanns eða sýslumanna á svæðinu. Skal þá sýslumaður, eða sýslumenn, skrifa öllum hreppsnefndum á hlutaðeigandi svæði áskorun um, að þær hver í sínum hreppi boði fjáreigendur á fund til að ræða málið og kjósa, með hlutbundnum kosningum, þrjá fulltrúa til að mæta á sameiginlegum fundi fyrir fjárskiptasvæðið. Ef hluti úr hreppi er innan fjárskiptasvæðis, mæta þaðan fulltrúar í hlutfalli við tölu fjáreigenda í hreppshlutunum.

☐ Á sama hátt getur sauðfjársjúkdómanefnd haft frumkvæði um málið.

☐ Sýslumaður, eða sýslumenn, boða fulltrúafund eigi síðar en mánuði eftir að hreppsnefndum á svæðinu hefur verið skrifað. Á fundinn skal einnig boða framkvæmdastjóra sauðfjársjúkdómanefndar og hlutaðeigandi dýralækni.

☐ Fulltrúafundur er lögmætur, ef mættir eru ⅔ hlutar fulltrúa frá þeim hreppum eða hreppshlutum, sem eru á fjárskiptasvæðinu. Nú fallast ⅔ mættra fulltrúa á að gera samþykkt um stofnun fjárskiptafélags og fjárskipti, og skal þá fundurinn semja frumvarp til slíkrar samþykktar. Skylt er sauðfjársjúkdómanefnd að láta í té fyrirmyndir að slíkum samþykktum.

■ **26. gr.** Í frumvarpi til samþykktar skal tekið fram:

1. Stærð og takmörk fjárskiptasvæðis, er félagssamtökin ná yfir.

2. Hvenær fjárskipti skulu fara fram.

3. Um skipun fulltrúaráðs og kosningu stjórnar fyrir fjárskiptafélagið, er skipuð sé minnst 3 mönnum.

4. Um verksvið félagsstjórnar, völd og skyldur.

5. Um kvaðir og skyldur, er félagsmenn takast á hendur í sambandi við fjárskipti, vörzlur og aðrar sóttvarnarráðstafanir.

6. Önnur ákvæði varðandi félagssvæðið og afstöðu þess til annarra héraða og fjárskiptasvæða.

■ **27. gr.** Nú samþykkir fundurinn frumvarp með ⅔ atkvæða mættra fulltrúa, og skal hann þá kjósa kjörstjórn, er hafi á hendi undirbúning atkvæðagreiðslu á félagssvæðinu og talningu atkvæða. Kjörstjórnin velur sér sjálf formann, hún ákveður, hvenær atkvæðagreiðslu skuli lokið, fyrir hvaða tíma atkvæðaseðlar og fundargerðir skuli komið til kjörstjórnar og hvenær talning atkvæða skuli fara fram.

■ **28. gr.** Nú hefur frumvarp til félagssamþykktar verið samþykkt á fulltrúafundi með ⅔ atkvæða allra mættra fulltrúa, og skal þá kjörstjórn sú, er kosin hefur verið samkvæmt ákvæðum 27. gr., senda það öllum hreppsnefndum í þeim hreppum eða hreppshlutum, er félagssvæðið nær yfir.

☐ Hreppsnefnd skal þá skylt að boða fjáreigendur til fundar í hreppnum samkvæmt kjörskrá, er hún hefur samið, með hæfilegum fyrirvara, og skal taka fram í

fundarboði, að frumvarp til stofnunar fjárskiptafélags liggi fyrir til atkvæðagreiðslu. Leiðrétting á kjörskrá má hlutaðeigandi kjörstjórn gera til kjördags.

☐ Atkvæðisrétt um félagsstofnun og fjárskipti hafa fjáreigendur, 18 ára eða eldri, þegar atkvæðagreiðsla fer fram, ef þeir hafa átt 15 kindur eða fleiri samkvæmt síðasta skattaframtali.

☐ Afrit af kjörskrá skal fylgja fundarboðinu.

☐ Atkvæðagreiðsla skal vera leynileg. Skal um fyrirkomulag atkvæðagreiðslunnar hlíta ákvæðum 26. gr. laga um sveitarstjórnarkosningar frá 23. júní 1936,[1] eftir því sem við á.

☐ Að lokinni atkvæðagreiðslu innsiglar oddviti atkvæðaseðla og önnur kjörgögn, þar með kjörskrá, og sendir formanni kjörstjórnar fjárskiptasvæðisins.

[1] *Nú l. 5/1962, sbr. l. 5/1966.*

■ **29. gr.** Kjörstjórn skal koma saman þann dag, er ákveðið hefur verið samkvæmt 27. gr., til að rannsaka fundargerðir kjörfunda og telja atkvæði. Formaður kjörstjórnar stjórnar talningunni og lætur rita kjörfundargerð, er beri með sér, úr hvaða hreppum eða hreppshlutum kjörstjórninni hafa borizt fundargerðir, og tölu atkvæðaseðla.

☐ Tvö samrit skal rita af fundargerðinni, og skal öll kjörstjórn undirrita.

☐ Nú hefur atkvæðagreiðsla fallið þannig, að félagssamþykktin hefur hlotið ⅔ greiddra atkvæða, og sé það að minnsta kosti ⅗ fjáreigenda samkvæmt kjörskrá, og telst þá félagsstofnunin samþykkt.

☐ Samþykktina skal þá senda sauðfjársjúkdómanefnd í tvíriti, ásamt samriti fundargerðarinnar. Leitar nefndin síðan staðfestingar landbúnaðarráðherra á samþykktinni.

V. kafli. Um fjárskipti.

■ **30. gr.** Þegar fjárskiptafélag hefur verið stofnað með staðfestri samþykkt, sbr. 29. gr., skal félagsstjórnin snúa sér til sauðfjársjúkdómanefndar, er ákveður með samþykki ráðherra, hvenær fjárskiptin fara fram.

■ **31. gr.** Sauðfjársjúkdómanefnd hefur ásamt stjórn fjárskiptafélags umsjón með útrýmingu sjúkdóma og fjárskiptum, sem ákveðin eru samkv. lögum þessum, og framkvæmdum, sem standa í sambandi við þau.

☐ Sauðfjársjúkdómanefnd ber einkum:

1. Að tryggja það, áður en fjárskipti fara fram, að fjárskiptasvæði sé tryggt með öruggum varnarlínum gegn samgöngum sauðfjár frá sýktum héruðum.

2. Að láta rannsaka heilbrigði fjár, ef ástæða þykir til, í þeim héruðum, sem ætlað er að kaupa lifandi lömb úr.

3. Að ákveða í samráði við félagsstjórn, hvenær slátrun skuli hefjast og hvenær henni sé lokið, og láta hafa eftirlit með eyðingu sóttnæms sláturúrgangs, flutningi og geymslu sláturafurða sjúka fjárins.

4. Að hlutast til um, að öll lönd á fjárskiptasvæðinu séu smöluð sauðlaus, og getur nefndin ákveðið, að fjallgöngur og réttir fari fyrr fram en venjulega og að fram fari almennar fjárleitir á afréttum og heimalöndum, eftir að slátrun er lokið, og ekki verr mannaðar en í fyrstu göngum. Fjallskilum þessum skal jafna niður eins og öðrum fjallskilum.

5. Að ákveða, hvaðan líflömb séu tekin, og tilkynna það hlutaðeigandi sýslumönnum með nægum fyrirvara áður en slátrun hefst, en þeir skulu aftur tilkynna það fjáreigendum, og skal þá engum gimbrarlömbum slátrað á svæðinu, þar til kaup hafa farið fram.

6. Að sjá um kaup, flutning og merkingu líflamba, í samvinnu við stjórn hlutaðeigandi fjárskiptafélags.

■ **32. gr.** Fjáreigendur, er hafa heilbrigt sauðfé, eru skyldir til að selja öll þau gimbrarlömb, er þeir hafa til förgunar, og hrútlömb eftir þörfum, til þeirra fjáreigenda, er hafa fjárskipti samkvæmt lögum þessum. Sauðfjársjúkdómanefnd getur ákveðið, með samþykki landbúnaðarráðherra, að fjáreigendur, sem lausir hafa verið við fjársóttir, séu skyldir til að selja öll sín gimbrarlömb þriðja hvert ár, á meðan fjárskiptum til útrýmingar sjúkdómum er ekki lokið.

■ **33. gr.** Verðlagsnefnd landbúnaðarafurða skal ákveða verð líflamba eftir lifandi þunga, miðað við afurðaverð hvers árs. Skulu fjáreigendur þeir, er um ræðir í 32. gr., skyldir til að selja lömbin fyrir það verð, en jafnan sé tryggt, að það sé eigi lægra en fæst fyrir lömbin til slátrunar. Heimilt er þó, ef ástæða þykir til, að ákveða fast söluverð á lömbunum, miðað við fyrra árs verð og markaðshorfur á sauðfjárafurðum yfirstandandi árs.

■ **34. gr.** Þegar fjárskipti fara fram í héraði, skal verðlagsnefnd landbúnaðarafurða sjá um, að frystihús á svæðinu sitji fyrir um sölu, svo að fjárförgun þurfi eigi að tefjast vegna rúmleysis í frystihúsum.

■ **35. gr.** Þegar líflömb eru flutt inn á fjárskiptasvæði, skal gæta þess við skiptingu þeirra að dreifa sem minnst lömbum frá sama bæ. Skal hver fjáreigandi hafa lömbin í strangri gæzlu fyrsta missirið eftir að þau hafa verið flutt, og getur sauðfjársjúkdómanefnd fyrirskipað algera innistöðu þeirra um lengri eða skemmri tíma, ef hún telur þörf á. Sé þess gætt, að eigi leynist í þeim aðrir sjúkdómar, t. d. fjárkláði. Ef fjárkláða hefur orðið vart í þeim héruðum, sem líflömb eru flutt úr, eða ef hans verður vart í líflömbum, sem flutt hafa verið, skal sauðfjársjúkdómanefnd fyrirskipa og hafa eftirlit með, að útrýmingarböðun fari fram á fjárskiptasvæði því, sem um er að ræða, á sem tryggilegastan hátt.

☐ Fari svo, að líflömb tapist úr vörzlu næturlangt eða lengur fyrsta missirið eða sýkt eða grunuð kind komi saman við líflömb á fjárskiptasvæði, skal eigandi lambanna eða sá, er kindarinnar verður fyrst var, tafarlaust gera hreppstjóra aðvart. Ber honum að tilkynna það samstundis framkvæmdastjóra sauðfjársjúkdómanefndar, sem ákveður, hvort slátra skuli fénu eða ráðstafa á annan hátt.

☐ Eiganda skulu greiddar fullar bætur fyrir fjármissi eða óþægindi af þessum sökum.

☐ Öllu fjárskiptafé skal halda greinilega merktu, og skylt er fjáreiganda að gera nákvæma skrá yfir allt fjárskiptafé, svo að unnt sé að finna fyrri eigendur. Áður en bætur eru greiddar, skal afrit af slíkri skrá afhent sauðfjársjúkdómanefnd eða fulltrúa hennar.

■ **36. gr.** Veturinn eftir fjárskipti er sauðfjársjúkdómanefnd heimilt, í samráði við stjórn fjárskiptafélags, að ráða hæfan mann eða menn til að rannsaka sauðfé og leita á heimilum, ef ástæða þykir til, svo að ugglaust sé, að hvergi sé leynt sýktu eða grunuðu fé.

☐ Komi það í ljós, að fé hafi verið haldið á laun, skal það og allt fé, er saman við það hefur getað komið,

tekið og slátrað eða ráðstafað á annan hátt, allt á kostnað þess, er leyndi.

☐ Sá, sem leynir fé, skal sæta ábyrgð samkvæmt 175. gr. hegningarlaganna. Verði brot hans til þess, að drepa þurfi fé annarra manna, skal hann skyldur að bæta það tjón og óþægindi, er af hlýzt.

VI. kafli. Um fjárframlög ríkisins til fjárskipta.[1)]

[1)] *Rg. 104/1948.*

■ **37. gr.** [Framlag ríkisins vegna fjárskipta skal miða við fjártölu samkvæmt síðasta skattaframtali, áður en fjárskipti hefjast. Þó getur sauðfjársjúkdómanefnd lagt til grundvallar bótum fjártölu við næstsíðasta skattaframtal hjá fjáreigendum, sem orðið hafa fyrir verulegu tjóni af völdum sauðfjársjúkdóma árið áður en fjárskipti hefjast.][1)]

☐ Réttur dánarbúa vegna fjárskipta yfirfærist á erfingja, ef þeir halda áfram sauðfjárrækt á svæðinu.

☐ Réttur manna, sem reisa bú eða eru að byrja fjáreign eftir gildistöku laga þessara án þess að vera erfingjar í dánarbúi á fjárskiptasvæði, byggist á næsta skattaframtali á undan fjárskiptum.

☐ Þeir, sem eru hættir búskap eða sauðfjáreign, þegar niðurskurður fer fram, eða eru fluttir burt af fjárskiptasvæðinu, fá ekki bætur. Öðrum, sem eru að hætta búskap eða sauðfjáreign á þeim tíma, sem fjárskipti standa yfir, eða breyta til um atvinnu, skal ekki greiða fullar bætur, heldur í hlutfalli við það tjón, sem ætla má að þeir hafi orðið fyrir við niðurskurðinn. Skal sauðfjársjúkdómanefnd meta slíkar bætur.

[1)] *L. 12/1967, 14. gr.*

■ **38. gr.** Ríkissjóður skal greiða fjáreigendum afurðatjónsbætur, sem svarar ¾ lambsverðs á bótaskylda kind. Skal framleiðsluráð landbúnaðarins ákveða það, með hliðsjón af meðalvænleik lamba tvö undanfarin ár á hverju fjárskiptasvæði og því verðlagi á landbúnaðarafurðum, sem fjáreigendur fá það haust, sem bætur eru greiddar. Fyrstu bætur skal greiða ári eftir niðurskurð.

☐ Kostnað við flutning líflamba á langleiðum inn á fjárskiptasvæði og yfirumsjón sauðfjársjúkdómanefndar greiðir ríkissjóður.

☐ [Kostnað við fjárkaup og innansveitarflutning á fé á fjárskiptasvæðum svo og flutningskostnað innan fjárkaupasvæða greiði fjáreigendur sjálfir.][1)]

☐ Fjáreigendur skulu eiga kost á að fá keypt líflömb, er nemur 80% af bótaskyldri fjártölu. Skal, ef unnt er, útvega þau á fyrsta hausti, sem lömb eru flutt inn á fjárskiptasvæði. Ef ekki fæst sú lambatala, skal útvega það, sem til vantar, á næsta hausti, ef fjáreigendur óska.

☐ Takist ekki á fyrsta hausti, sem lömb eru flutt, að útvega 80% móti bótaskyldri fjártölu, en bændur óski að fá svo mörg lömb, ber ríkissjóði að greiða afurðatjónsbætur, ¾ lambsverðs á kind, á þá tölu, sem til vantar. Skal greiða þær bætur tveim árum eftir að lömb eru fyrst flutt inn á svæðið.

☐ Framlag ríkissjóðs skal á hverjum tíma vera til tryggingar greiðslu á andvirði seldra líflamba.

☐ Stjórnum fjárskiptafélaga er heimilt að ráðstafa líffé til fjáreigenda að nokkru með hliðsjón af tekjumöguleikum þeirra, ef mjög fátt líffé er fáanlegt.

[1)] *L. 12/1967, 15. gr.*

■ **39. gr.** Reynist óumflýjanleg nauðsyn að hafa einhver svæði sauðlaus árlangt, eftir að niðurskurður hefur farið fram, skal ríkissjóður greiða fjáreigendum vegna afurðatjóns ¾ lambsverðs fyrir hverja bótaskylda kind, eða styrkja þá til að breyta til um búskaparhætti, er veiti þeim eigi minni bætur, enda sé það hagkvæmara fyrir ríkissjóð að dómi nefndarinnar. Þessar bætur skal greiða tveim árum eftir niðurskurð. Að öðru leyti skal framlagið greitt eins og fyrir er mælt í 38. gr.

■ **40. gr.** Bætur þær, er ríkissjóði ber að greiða samkvæmt 38. og 39. gr., má greiða að nokkru með 6% ríkisskuldabréfum þannig:

☐ Bætur samkv. 38. gr. er heimilt að greiða að ⅖ í ríkisskuldabréfum.

☐ Bætur samkv. 39. gr. er heimilt að greiða að ⅘ í ríkisskuldabréfum.

☐ Ákvæði þessi skulu ná til bóta, sem greiða á á yfirstandandi ári og framvegis.

☐ Ríkissjóði ber að greiða skuldabréfin að fullu, er 5 ár eru liðin frá útgáfudegi þeirra.

☐ Skuldabréf þessi skulu vera fullgild til greiðslu vaxta og afborgana fasteignaveðslána við banka, þó aðeins lána þeirra aðila, er tekið hafa bréfin upp í bótagreiðslur samkvæmt lögum þessum. Skulu bankarnir taka þau með nafnverði. Gerð bréfanna, vaxtagreiðslu og annað sem lýtur að útgáfu þeirra og greiðslufyrirkomulagi bankanna, skal ákveða nánar með reglugerð.

☐ Heimilt er sauðfjársjúkdómanefnd að leysa þá bændur, er verða að vera sauðlausir eitt ár (sbr. 39. gr.) og búa við sérstaklega mikla framleiðsluörðugleika og erfiðan fjárhag að dómi nefndarinnar og sauðfjárpestirnar hafa lengi mætt á og valdið miklum skaða, að nokkru undan skyldu til að taka á móti greiðslum í skuldabréfum eftir ákvæðum þessarar greinar.[1)]

[1)] *Rg. 190/1950.*

■ **41. gr.** Veita skal fjáreigendum uppeldisstyrk vegna vanhalda af fjársóttum, þar sem svo hagar til á sýktu svæði, að fjáreigendur geta ekki samkvæmt áætlun nefndarinnar búizt við fjárskiptum næstu 2 ár og hafa ekki viðunandi aðstöðu til mjólkursölu.

■ **42. gr.** Nú telur sauðfjársjúkdómanefnd nauðsynlegt að útrýma sauðfjársjúkdómi með niðurskurði á sýktu eða grunuðu svæði, og skal hún þá senda landbúnaðarráðherra rökstuddar tillögur þar um. Getur ráðherra þá fyrirskipað niðurskurð, hvort sem atkvæðagreiðsla hefur farið fram á svæðinu eða ekki. Bætur skal greiða fjáreigendum samkvæmt ákvæðum þessara laga. Verði krafizt mats vegna niðurskurðarins, eftir gildandi lögum um eignarnám, er matsmönnum skylt að taka til greina sýkingu fjár á svæðinu eða yfirvofandi sýkingarhættu.

VII. kafli. Almenn ákvæði.

■ **43. gr.** Sauðfjársjúkdómanefnd er heimilt að láta árlega safna skýrslum, eftir því sem hún telur þörf á, um hvers konar vanhöld á sauðfé, sem alið er upp, svo og fénaðarhöld yfirleitt.

☐ Nefndin getur ákveðið, hvort eða að hve miklu leyti kostnaðurinn við þessa skýrslusöfnun greiðist af ríkissjóði.

■ **44. gr.** Landbúnaðarráðherra er heimilt, eftir tillögum sauðfjársjúkdómanefndar, að gera hverja þá ráðstöfun, er hann álítur nauðsynlega til að hindra út-

1956 Nr. 23 10. marz

breiðslu fjársóttanna, reyna að finna læknisráð við þeim og útrýma þeim, t. d. með varnarbólusetningu,[1] heilbrigðiseftirliti, söfnun og rannsókn líffæra og blóðsýnishorna.

□ Einnig er honum heimilt að láta útbreiða miður næma fjárstofna, innlenda og erlenda, með sæðingu á þeim svæðum, sem fjárskipti eiga ekki að fara fram á næstu tvö árin.

[1] *Rg. 414/1976 (um bólusetningu sauðfjár til varnar garnaveiki).*

■ **45. gr.** Landbúnaðarráðherra setur reglugerð,[1] er ákveður nánar um framkvæmd laga þessara, allt eftir því sem þurfa þykir og ástæður eru til á hverjum tíma. Sauðfjársjúkdómanefnd hefur einnig heimild til að setja nánari fyrirmæli en ákvæði reglugerðar segja til um einstök framkvæmdaatriði, er að kalla í hvert sinn, ef hún telur þess þörf og landbúnaðarráðherra samþykkir.[2]

[1] *Rg. 4/1942, sbr. 40/1943, 51/1944 og 72/1945. Rg. 421/1978 (um mörk og markaskrár og takmörkun á sammerkingum búfjár vegna sauðfjárveikivarna).* [2] *Rg. 226/1969 (búfjársæðingar).*

■ **46. gr.** [Brot gegn lögum þessum, svo og reglugerðum og fyrirmælum, er sett verða samkvæmt þeim, varða sektum, varðhaldi eða fangelsi og skal mál út af þeim brotum fara að hætti opinberra mála.][1]

□ Sauðfjársjúkdómanefnd hefur heimild til að lækka bótagreiðslur eftir lögum þessum eða fella þær alveg niður, ef réttarrannsókn sannar, að bótaþegi hafi af ásettu ráði eða vítaverðu hirðuleysi brotið fyrirmæli laganna eða fyrirmæli sauðfjársjúkdómanefndar.

[1] *L. 75/1982, 25. gr.*

1923 Nr. 25 20. júní Lög um berklaveiki í nautpeningi.

■ **1. gr.** Með lögum þessum er öllum þeim, sem eiga eða hafa undir hendi nautgripi, gert að skyldu að tilkynna dýralækni hið fyrsta að hægt er öll þau sjúkdómstilfelli hjá nautpeningi, sem vekja grun um berklaveiki, samkvæmt leiðarvísi, sem atvinnumálaráðuneytið[1] lætur semja og útbýta, og skal hann þá sjá um, að rannsókn fari fram svo fljótt sem við verður komið.

[1] *Nú landbúnaðarráðuneyti, skv. augl. A 96/1969.*

■ **2. gr.** Kostnað þann, sem af slíkri rannsókn leiðir, hvort sem dýralæknir framkvæmir hana sjálfur eða felur öðrum, skal eftir nánari ákvæðum atvinnumálaráðuneytisins[1] greiða úr ríkissjóði, ef sjúkdómurinn reynist berklaveiki; ella greiðist hann að hálfu af hvorum, eiganda grips og ríkissjóði.

[1] *Sjá aths. við 1. gr.*

■ **3. gr.** Nú reynist nautgripur berklaveikur, og skal þá dýralæknir strax tilkynna það símleiðis atvinnumálaráðuneytinu.[1] Er ráðuneytinu þá heimilt, með ráðum dýralæknis, að fyrirskipa niðurskurð á hinum sjúku gripum og sótthreinsun eftir þörfum. Niðurskurð skal að jafnaði fyrirskipa, ef um fáa gripi er að ræða, og ávallt, ef gripirnir teljast hættulegir vegna opinna, smitandi berkla. Séu sjúku gripirnir aftur á móti svo margir, að ekki þyki gerlegt að skera allt niður, enda ekki nauðsynlegt vegna smithættu, heimilast ráðuneytinu að fyrirskipa einangrun nautgripa á litlu eða stóru svæði, svo sem einum bæ eða fleirum saman, heilum hreppi eða sýslu, og mega nautgripir þá ekki fara burt af svæðinu nema til slátrunar, og þá þannig, að ekki komi þeir saman við aðra nautgripi. Skulu yfirvöld hrepps eða sýslu sjá um, að einangrunarfyrirskipuninni sé rækilega fylgt.

[1] *Sjá aths. við 1. gr.*

1923 Nr. 25 20. júní

■ **4. gr.** Þegar fyrirskipaður er niðurskurður á nautgripum eftir lögum þessum, skal ríkissjóður greiða eiganda gripsins skaðabætur, sem svarar ⅓ af andvirði kjötkroppsins eins og hann mundi seljast ósjúkur og í heilu lagi í næsta kauptúni. Annars eru eiganda frjáls afnot húðarinnar, svo og kjöts og sláturs, ef og að svo miklu leyti sem dýralæknir telur það hæft til manneldis.

□ Sótthreinsunarlyf og umsjá með sótthreinsun annast ríkissjóður á sinn kostnað, en skylt er eiganda að leggja til alla þá hjálp endurgjaldslaust, er með þarf, bæði við rannsókn og niðurskurð gripa, svo og við sótthreinsun.

■ **5. gr.** Setja má með reglugerð ákvæði um útrýming berklaveiki í nautpeningi á einangruðu svæði, svo og um eftirlit með því, að einangruninni sé tryggilega fylgt.

■ **6. gr.** [Brot gegn lögum þessum og reglugerð sem um ræðir í 5. gr. varða sektum. Með mál út af brotum skal fara að hætti opinberra mála.][1]

[1] *L. 10/1983, 42. gr.*

Lög um gelding húsdýra.

1935 Nr. 123 27. des.

■ **1. gr.** Gelding húsdýra, sem eldri eru en veturgömul, skal framkvæmd af dýralæknum eða sérstökum geldingamönnum, sem með vottorði frá héraðslækni eða dýralækni sanna, að þeir hafi lært að fara með staðdeyfingarlyf eða svæfingarlyf og aflað sér þeirrar þekkingar og leikni, sem nauðsynleg er til að inna verkið vel af hendi.

■ **2. gr.** Sýslunefndir sjá um, að nægilega margir geldingamenn séu í hverri sýslu og setur þeim skipunarbréf, er gefur rétt til starfa innan sýslu, en eigi annars staðar. Ákvæði þetta skerðir þó eigi réttindi skipaðra dýralækna.

■ **3. gr.** Þóknun fyrir verk sitt ber geldingamönnum, öðrum en dýralæknum, samkvæmt gjaldskrá, er sýslunefndir setja, hver fyrir sína sýslu.

■ **4. gr.** Húsdýr þau, er um getur í 1. gr., skal staðdeyfa eða svæfa áður en gelding fer fram. Til geldingar á yngri húsdýrum skal nota Burdizzo geldingatöng eða aðrar tengur af eigi lakari gerð.

□ Landbúnaðarráðherra setur reglur um sölu og afhending deyfingarlyfja. Hann hlutast og til um, að dýralæknar landsins gefi mönnum kost á því að læra geldingar og meðferð deyfingarlyfja.[1]

[1] *Rg. 28/1959.*

■ **5. gr.** [Brot gegn lögum þessum varða sektum, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Með mál út af brotum á lögum þessum skal fara að hætti opinberra mála.][1]

[1] *L. 10/1983, 43. gr.*

Lög um tilraunastöð í jarðrækt á Reykhólum.

1944 Nr. 57 31. okt.

■ **1. gr.** Reisa skal og reka tilraunastöð í jarðrækt á Reykhólum í Austur-Barðastrandarsýslu samkv. lögum nr. 64 7. maí 1940,[1] um rannsóknir og tilraunir í þágu landbúnaðarins. Skal undirbúningur undir rekstur stöðvarinnar hafinn nú þegar.

[1] *Nú l. 64/1965.*

■ **2. gr.** Tilraunastöðin fær nú þegar til umráða og eignar endurgjaldslaust og kvaðalaust 165 ha. úr

1944 Nr. 57 31. okt.

austanverðri landareign jarðarinnar Reykhóla, eins og þetta er þegar afmarkað á uppdrætti að landareigninni. Takmarkast land þetta af núverandi vegi með fjallshlíð, að austan af landamerkjum Miðhúsa, að sunnan af sjó og að vestan af Grundará niður móts við Nátthaga og þaðan af beinni línu í Langavatn. Landinu fylgi þau hitaréttindi, sem í því eru, en ef rannsókn leiðir í ljós, að þau séu ófullnægjandi fyrir starfsemina, þá sé þörf stöðvarinnar fyrir hita fullnægt frá einhverjum af heimahverum jarðarinnar. Auk þess fær tilraunastöðin á sama hátt þrjár eyjar að eigin vali úr landareigninni til þess að fullnægja þörf vegna sérstakra tilrauna.

■ **3. gr.** Niðurröðun allra bygginga tilraunastöðvarinnar skal gerð í samráði við skipulagsstjóra ríkisins.

1981 Nr. 29 26. maí

Lög um tilraunastöð Búnaðarsambands Suðurlands og Rannsóknastofnunar landbúnaðarins að Stóra-Ármóti.

■ **1. gr.** Landbúnaðarráðherra er heimilt að semja við stjórn Búnaðarsambands Suðurlands um sameiginlegan rekstur tilraunastöðvar að Stóra-Ármóti í Flóa.

■ **2. gr.** Aðalviðfangsefni tilraunastöðvarinnar skal vera alhliða tilraunastarfsemi í nautgriparækt með aðaláherslu á fóðrun og meðferð gripa, en auk þess sinni hún verkefnum á sviði annarra búgreina, eftir því sem aðstæður leyfa hverju sinni.

■ **3. gr.** Tilraunastarfsemin verði rekin innan sviðs landbúnaðarrannsókna á Íslandi skv. lögum nr. 64/1965 um rannsóknir í þágu atvinnuveganna.

■ **4. gr.** Þátttaka ríkissjóðs í kostnaði við mannvirkjagerð og rekstur ákvarðast af fjárveitingu hverju sinni.

■ **5. gr.** Við tilraunastöðina starfi sérfræðingur í fóðurfræði og rannsóknamaður, ráðnir af Rannsóknastofnun landbúnaðarins, en launaðir af ríkissjóði. Auk þess skulu sérfræðingar Rannsóknastofnunar landbúnaðarins og ráðunautar Búnaðarsambands Suðurlands hafa aðstöðu til rannsókna á tilraunastöðinni, eftir því sem aðstæður leyfa hverju sinni samkvæmt mati stjórnar tilraunastöðvarinnar.

■ **6. gr.** Tilraunastöðin starfar undir yfirstjórn þriggja manna, og skal hún skipuð þannig: Einn maður tilnefndur af Búnaðarsambandi Suðurlands, forstjóri Rannsóknastofnunar landbúnaðarins og starfandi bóndi á svæði Búnaðarsambands Suðurlands, tilnefndur af landbúnaðarráðherra.

☐ Ráðherra skipar stjórn og stjórnarformann til 4ra ára í senn.

1967 Nr. 20 22. apríl

Lög um Búreikningastofu landbúnaðarins.

■ **1. gr.** Stofna skal og starfrækja búreikningastofu undir yfirstjórn Búnaðarfélags Íslands. Skal það fela ákveðnum manni stjórn hennar og leggja honum til aðstoð og starfsfé, svo sem nauðsyn ber til.

■ **2. gr.** Kostnaður við Búreikningastofu landbúnaðarins greiðist úr ríkissjóði samkvæmt ákvæðum fjárlaga hverju sinni.

■ **3. gr.** Hlutverk Búreikningastofu landbúnaðarins er:

1. Að leiðbeina bændum með færslu búreikninga og stuðla að því, eftir því sem við verður komið, að bændur færi sem gleggsta reikninga um búrekstur sinn.

2. Að safna búreikningum víðs vegar af landinu, bæði frá einstökum bændum og félagsbúum, með það fyrir augum að fá sem réttasta mynd af búrekstri bænda í heild og jafnframt af einstökum greinum landbúnaðarins.

1967 Nr. 20 22. apríl

3. Að gera upp búreikninga, er stofnuninni berast og færðir eru í samræmi við þær reglur, sem hún setur, hlutaðeigendum að kostnaðarlausu, og vinna úr þeim tölulegar upplýsingar um allar greinar landbúnaðarins, eftir því sem efni standa til. Senda skal viðkomandi bónda búreikning hans, uppgerðan, í samráði við búnaðarhagfræðiráðunaut, eins fljótt og við verður komið, og auk þess birta yfirlitsskýrslu um niðurstöður búreikninganna fyrir hvert ár fyrir sig.

4. Að gefa út aðgengileg eyðublöð fyrir búreikninga með glöggum skýringum.

5. Að gangast fyrir búreikninganámskeiðum til leiðbeiningar bændum, er búreikninga vilja halda.

6. Að vinna að því með útgáfustarfsemi, námskeiðum og á annan hátt, í samráði við búnaðarhagfræðiráðunauta Búnaðarfélagsins og aðra starfsmenn þess, að útbreiða meðal bænda hagnýta þekkingu á niðurstöðum búreikningastarfseminnar.

7. Að vera ríkisstjórn og þeim aðilum, er hverju sinni fara með verðlags- og framleiðslumál landbúnaðarins, til aðstoðar við útreikninga eða gagnasöfnun, að því leyti sem slíkt fellur innan starfssviðs stofnunarinnar, eins og það er ákveðið með lögum þessum.

■ **4. gr.** Forstöðumanni búreikningastofunnar og öðrum starfsmönnum hennar er bannað, að viðlagðri ábyrgð eftir ákvæðum almennra hegningarlaga um embættis- og sýslunarmenn, að skýra óviðkomandi mönnum frá því, er þeir komast að sökum starfs síns um efnahag eða tekjur einstakra manna eða stofnana.

1981 Nr. 95 11. des.

Lög um Framleiðsluráð landbúnaðarins, verðskráningu, verðmiðlun og sölu á landbúnaðarvörum o. fl.[1)]

[1)] *Rg. 348/1979, sbr. 491/1981 og 579/1982.*

I. kafli. Um skipan og verkefni Framleiðsluráðs.

■ **1. gr.** Framleiðsluráð landbúnaðarins hefur á hendi aðalframkvæmd laga þessara, og skal það skipað þannig: 7 mönnum kosnum af Stéttarsambandi bænda á fulltrúafundi þess, og sé einn þeirra formaður Framleiðsluráðs, og 4 mönnum, er stjórn Stéttarsambandsins skipar samkvæmt tilnefningu eftirgreindra aðila, einn frá hverjum: þeirri deild Sambands ísl. samvinnufélaga, er fer með sölu landbúnaðarafurða, Mjólkursamsölunni í Reykjavík, Sláturfélagi Suðurlands og mjólkurbúunum utan mjólkursölusvæðis Reykjavíkur og Hafnarfjarðar, allir til tveggja ára í senn. Framleiðsluráð kýs sér formann til sama tíma.

☐ Þegar rætt er um málefni, er varða Sölufélag garðyrkjumanna, Samband eggjaframleiðenda eða Hagsmunafélag hrossabænda, ber að gefa fulltrúum þeirra félaga, einum frá hverju, kost á að sitja fund Framleiðsluráðs með málfrelsi og tillögurétti.

☐ Framleiðsluráð kýs úr sínum flokki 3 menn í framkvæmdanefnd og jafnmarga til vara. Verkefni nefndarinnar er að taka ákvörðun um og afgreiða mál, sem ekki þykir fært að fresta til fundar framleiðsluráðs.

☐ Framleiðsluráð ræður sér framkvæmdastjóra og annað starfslið, eftir því sem þörf krefur.

1981 ■ **2. gr.** Aðalverkefni Framleiðsluráðs (auk þess sem um ræðir í 1. gr.) eru:

1. Að fylgjast með framleiðslu, sölu og vinnslu landbúnaðarvara.

2. Að stuðla að eflingu landbúnaðarframleiðslunnar í samstarfi við Búnaðarfélag Íslands, svo að hún fullnægi, eftir því sem kostur er á, þörfum þjóðarinnar.

3. Að stuðla að umbótum á vinnslu og meðferð varanna.

4. Að vinna að aukinni hagnýtingu markaða fyrir þessar vörur utan lands og innan.

5. Að vinna að því að beina framleiðslu landbúnaðarins að þeim framleiðslugreinum, sem landbúnaðinum eru hagfelldastar og samrýmast best þörfum þjóðarinnar á hverjum tíma.

Í því skyni heimilast Framleiðsluráði landbúnaðarins:

a. Að ákveða mismunandi hátt útborgunarverð til framleiðenda eftir árstímum og innheimta verðjöfnunargjald af innveginni mjólk.

b. Að ráðstafa því fé, sem fást kann í verðjöfnunarsjóð samkv. a-lið, til verðuppbóta á þær vörur, sem Framleiðsluráð telur þörf á, svo sem til útflutningsuppbóta til viðbótar því fé, sem greitt er úr ríkissjóði samkv. 12. gr. Gjöld þau, sem um ræðir samkv. a-lið, hafa ekki áhrif á útsöluverð landbúnaðarvara til neytenda.

6. Að ákveða verðmiðlun á kindakjöti, mjólk og mjólkurvörum samkvæmt fyrirmælum laga þessara.

7. Að ákveða mjólkursölusvæði samkvæmt lögum þessum.

8. Að verðskrá landbúnaðarvörur í einstökum atriðum á grundvelli verðákvarðana samkvæmt 6. og 7. gr., enda sé sú verðskráning samþykkt af sexmannanefnd.

■ **2. gr. a.**[1] Nú verður búvöruframleiðsla meiri en þörf er fyrir á innlendum markaði og ekki fæst viðunandi verð fyrir umframframleiðslu á erlendum mörkuðum að mati Framleiðsluráðs, er landbúnaðarráðherra, að fengnum tillögum Framleiðsluráðs og fulltrúafundar Stéttarsambands bænda, heimilt með reglugerð að grípa til eftirtalinna tímabundinna ráðstafana:

a. Að ákveða mismunandi verð á búvöru til framleiðenda. Í því sambandi er m. a. heimilt að ákveða framleiðendum fullt grundvallarverð fyrir ákveðinn hluta framleiðslunnar, en útflutningsverð fyrir það sem umfram er.

Að greiða hluta af niðurgreiðslum til framleiðenda í samræmi við framleiðslumagn allt að ákveðnu marki, en síðan stiglækkandi eftir því sem framleiðslan vex þar fyrir ofan. Heimilt er að ákveða rétt frumbýlinga í samræmi við bústofn þeirra.

Að innheimta framleiðslugjald til verðjöfnunar, sem má vera mishátt eftir bústærð ef ástæða þykir til.

Heimilt er að ákveða sérstaklega með reglugerð rétt þeirra, sem hefja búskap, draga saman búvörutegundir eða hætta búskap. Ennfremur þeirra, sem hafa mikinn fjármagnskostnað vegna bygginga sem teknar hafa verið í notkun 1976 eða síðar.

Heimilt er að nota samtímis ofangreindar heimildir.

Söluaðilum er skylt að halda eftir af greiðslum til framleiðenda þeirri fjárhæð af andvirði innlagðrar búvöru, sem ákveðin er hverju sinni vegna framkvæmdar ofangreindra heimilda, og standa skil á þeim fjárhæðum til Framleiðsluráðs.

b. Að innheimta gjald af innfluttu kjarnfóðri. Gjald þetta skal annaðhvort vera tiltekin fjárhæð á hverja þyngdareiningu kjarnfóðurs eða tiltekið hlutfall af tollverði kjarnfóðurs. Aldrei má gjald skv. þessari mgr. þó nema meira en sem svarar 200% af tollverði innflutts kjarnfóðurs. Að fengnum tillögum Framleiðsluráðs getur landbúnaðarráðherra ákveðið endurgreiðslu kjarnfóðursgjaldsins að hluta eða öllu leyti eða niðurfellingu þess til bænda, m. a. mismunandi eftir svæðum vegna harðæris, uppskerubrests eða til að auka framleiðslu búvöru sem skortur er á, að fengnum tillögum Framleiðsluráðs landbúnaðarins.

Skattstjórar skulu fyrir 1. júní ár hvert ókeypis og ótilkvaddir gefa Framleiðsluráði upp í því formi sem það ákveður, afurðamagn og bústofn á hverju lögbýli og hjá öðrum framteljendum, sem hafa meiri hluta tekna sinna af landbúnaði. Einnig er þeim skylt að veita aðrar upplýsingar, sem nauðsynlegar eru í þessu sambandi.

Sýslumenn, bæjarfógetar og í Reykjavík tollstjóri innheimta gjaldið við innflutning. Landbúnaðarráðherra er þó heimilt að ákveða aðra innheimtuaðferð.

Sé ákvörðun tekin um að fella niður kjarnfóðurgjald, sem lagt hefur verið á samkvæmt framangreindri heimild, skal endurgreiða það sem innheimt kann að hafa verið af birgðum sem til eru þegar niðurfelling er ákveðin. Á sama hátt skal taka gjald af birgðum söluaðila í upphafi gjaldtímabils.

Seljendur skulu senda Framleiðsluráði ársfjórðungslega skrá yfir alla sölu, sé þess óskað. Tilgreina skal hverjir kaupendur eru, heildarmagn til hvers kaupanda og einingarverð.

c. Framleiðsluráð fer með gæslu þess fjár, sem innheimtast kann samkvæmt heimildum þessarar greinar, og ráðstafar því með samþykki landbúnaðarráðherra.

Meðal annars er heimilt að verja því til að greiða verðbætur til þeirra, sem minnka búvöruframleiðslu sína í því skyni að draga úr óhagkvæmri framleiðslu, enda náist samkomulag um að ríkissjóður leggi fram a. m. k. jafnháa fjárhæð, sem og til að jafna halla, er verða kann á útflutningi milli söluaðila.

Gjöld þessi skulu ekki leiða til hækkunar á búvöruverði að svo miklu leyti sem fjármagninu er varið til að jafna söluverð búvara milli framleiðenda.

□ Rísi ágreiningur um atriði, sem falla undir þessa grein, skal hann lagður fyrir nefnd fimm manna til úrskurðar. Nefndina skipa tveir fulltrúar Stéttarsambands bænda, tveir fulltrúar Búnaðarfélags Íslands og formaður tilnefndur af landbúnaðarráðherra.

[1] *Sbr. l. 45/1981.*

■ **3. gr.** Framleiðsluráð lætur safna og gefa út ár hvert skýrslu um framleiðslu landbúnaðarvara, vinnslu þeirra og sölu, markaði, markaðshorfur og afkomu landbúnaðarins á hverjum tíma.

□ Skylt er öllum þeim fyrirtækjum og stofnunum, er hafa með höndum vinnslu eða sölu landbúnaðarvara, að láta ráðinu í té allar upplýsingar, er því geta að gagni komið við störf þess og þær geta veitt.

□ Áður en ákvarðanir eru teknar um inn- og útflutning landbúnaðarafurða, svo sem kjöts, mjólkur, mjólkur-

vara, garðávaxta og gróðurhúsaframleiðslu, skulu aðilar, sem með þau mál fara, leita álits og tillagna Framleiðsluráðs. Skal þess jafnan gætt, að innflutningur á landbúnaðarvörum fari því aðeins fram, að innlend framleiðsla fullnægi ekki neysluþörfinni, og útflutningur því aðeins, að nægilegt sé eftir í landinu til nota fyrir almenning af þeirri vöru, sem út er flutt.

II. kafli. Um verðskráningu.

■ **4. gr.** Söluverð landbúnaðarvara á innlendum markaði skal miðast við það, að heildartekjur þeirra, er landbúnað stunda, verði í sem nánustu samræmi við tekjur annarra vinnandi stétta.

□ Í verðlagsgrundvelli skal, sbr. ákvæði 6. gr., tilfæra ársvinnutíma bóndans, skylduliðs hans og hjúa á búi af þeirri stærð, sem miðað er við hverju sinni, og virða vinnutíma til samræmis við kaupgjald verkamanna, sjómanna og iðnaðarmanna, eins og það er við upphaf hvers verðlagstímabils. Eigi skal þó taka til viðmiðunar ákvæðisvinnu verkamanna og iðnaðarmanna né aflahlut sjómanna.

□ Til kaupgjalds teljast hvers konar samningsbundin fríðindi.

■ **5. gr.** Nefnd sex manna, tilnefnd af samtökum framleiðenda og neytenda, skal á grundvelli ákvæða 4. gr. ákveða afurðaverðið til framleiðenda og verð landbúnaðarvara í heildsölu og smásölu, samkvæmt nánari ákvæðum þessara laga. Af hálfu framleiðenda hefur stjórn Stéttarsambands bænda rétt til þess að tilnefna tvo menn, en Framleiðsluráð landbúnaðarins einn mann, en af hálfu neytenda hafa stjórnir eftirtalinna samtaka rétt til þess að tilnefna einn mann hvert: Alþýðusamband Íslands, Landssamband iðnaðarmanna og Sjómannafélag Reykjavíkur. Tilnefningu fulltrúa í sexmannanefndinni skal lokið 15. júlí ár hvert. Nú notar einhver aðili ekki rétt sinn til tilnefningar, og skal landbúnaðarráðherra þá tilnefna í stað þeirra samtaka framleiðenda, er ekki nota rétt sinn, en félagsmálaráðherra á sama hátt í stað samtaka neytenda. Nefndin skal fullskipuð 1. ágúst ár hvert.

□ Hagstofustjóri og forstöðumaður Búreikningaskrifstofunnar skulu vera nefndinni til aðstoðar.

■ **6. gr.** Sexmannanefnd skal leitast við að ná samkomulagi um verðlagsgrundvöll, þar sem kveðið er á um framleiðslukostnað og magn afurða og um verð til framleiðenda á einstökum landbúnaðarvörum. Náist um slíkan verðlagsgrundvöll samkomulag, er stutt sé af meiri hluta nefndarmanna, skal verð það til framleiðenda, sem í honum felst, gilda við verðlagningu landbúnaðarvara frá byrjun viðkomandi verðlagsárs.

□ Samhliða því að sexmannanefnd fjallar um ákvörðun verðlagsgrundvallar samkvæmt 1. málsgr. þessarar gr., skal Framleiðsluráð landbúnaðarins láta í té rökstuddar tillögur um raunverulegan vinnslu- og dreifingarkostnað landbúnaðarvara og um smásöluálagningu, til verðlagningar á söluvörum landbúnaðarins frá byrjun viðkomandi verðlagsárs. Jafnframt skal Framleiðsluráð leggja[1] nefndina tillögu um hækkanir á söluverði kindakjöts og garðávaxta vegna geymslukostnaðar á verðlagsárinu. Sexmannanefnd skal, með hliðsjón af þessum tillögum Framleiðsluráðs, leitast við að ná samkomulagi um vinnslu- og dreifingarkostnað landbúnaðarvara í heildsölu og smásölu og um geymslukostnað kindakjöts og garðávaxta. Þegar rætt er í sexmannanefnd um álagningu á búvöru í smásölu, ber að gefa fulltrúum Kaupmannasamtaka Íslands kost á að sitja fundi nefndarinnar með málfrelsi og tillögurétt.

□ Nú næst ekki meiri hluti í sexmannanefnd varðandi ákvörðun verðlagsgrundvallar samkvæmt 1. málsgr. þessarar greinar, eða varðandi verðlagningu söluvara skv. 2. málsgr. þessarar greinar, og skal þá vísa ágreiningnum til sáttasemjara ríkisins. Skal sáttasemjari leitast við að finna málamiðlun í ágreiningsatriðum og leggja fram tillögur þeim til úrlausnar, er meirihluti fæst fyrir í nefndinni. Heimilt er sáttasemjara að leita álits þeirra aðila, er annast tilnefningu í sexmannanefnd, um ágreiningsatriði varðandi ákvörðun verðlagsgrundvallar eða verðlagningu söluvara. Beri sáttaumleitanir ekki árangur innan þess tíma, er 7. gr. kveður á um, skal skipa 3 manna nefnd, er felli fullnaðarúrskurð. Hvor nefndarhluti sexmannanefndar hefur rétt til þess að tilnefna mann í þá nefnd, þó ekki úr hópi nefndarmanna, en oddamaður skal tilnefndur af nefndinni í heild. Nú fær enginn stuðning meirihluta sexmannanefndar sem oddamaður, og tilnefnir þá hæstiréttur oddamanninn. Nú notar annar eða báðir nefndarhlutar ekki rétt sinn til tilnefningar, samkv. 5. málslið, og tilnefnir þá landbúnaðarráðherra af hálfu framleiðenda, ef þeir nota ekki rétt sinn, en félagsmálaráðherra af hálfu neytenda. Þó er ráðherrum eigi heimilt að tilnefna menn, sem eiga sæti í sexmannanefnd.

□ Ákvæði um úrskurð samkvæmt ákvæðum 3. málsgr. þessarar gr. gilda, meðan verð landbúnaðarvara er greitt niður með opinberu fé eða greiddar eru útflutningsuppbætur á þær úr ríkissjóði.

[1] *Svo í Stjtíð., en virðist vanta forsetninguna „fyrir".*

■ **7. gr.** Verðlagsgrundvöllur til ákvörðunar afurðaverðs til framleiðenda skv. 3. gr. gildir fyrir tvö ár í senn frá byrjun verðlagstímabils 1. september, og skal hann vera tilbúinn fyrir þann tíma ár hvert, nema annað sé ákveðið með samkomulagi í sexmannanefnd. Þó skal taka inn verðlagsbreytingar reksturskostnaðar skv. útreikningum Hagstofu Íslands, en launabreytingar og breytingar á vinnslu- og dreifingarkostnaði fara eftir ákvæðum 9. gr. Þó gildir verðlagsgrundvöllur sá, er ákveðinn verður haustið 1966, aðeins í eitt ár. Verðlagsgrundvöllur hvers tímabils framlengist sjálfkrafa um tvö ár í senn, ef honum er ekki sagt upp af fulltrúum framleiðenda eða fulltrúum neytenda fyrir 1. júní á því ári, sem óskað er breytinga á honum. Þó getur nefndin komið sér saman um annan frest. Þegar verðlagsgrundvelli hefur ekki verið sagt upp, færir Hagstofa Íslands hann fram til viðkomandi verðlagsárs í samræmi við áorðnar breytingar á verðlagi og kaupgjaldi eftir útreikningsreglum, sem ákveðnar hafa verið af sexmannanefnd.

■ **8. gr.** Hagstofa Íslands skal fyrir 15. ágúst ár hvert afla fullnægjandi gagna handa sexmannanefnd um framleiðslukostnað landbúnaðarvara og um afurðamagn, svo og um tekjur vinnandi stétta á undangengnu ári, sbr. ákvæði 4. gr.

□ Framleiðsluráð landbúnaðarins skal á ári hverju afla fullnægjandi gagna um dreifingar- og vinnslukostnað landbúnaðarvara og leggja þau fyrir sexmannanefnd svo tímanlega, að verðlagningu samkvæmt 6. gr. geti

1981 Nr. 95 11. des.

verið lokið á tilsettum tíma, sbr. ákvæði 7. gr.

□ Búreikningaskrifstofa ríkisins skal afla árlega rekstursreikninga frá bændum, nægjanlega margra að dómi Hagstofu Íslands, er sýni raunverulegan framleiðslukostnað landbúnaðarvara. Skulu þeir vera tilbúnir og uppgerðir fyrir 15. júní ár hvert fyrir næsta ár á undan. Reikningar þessir skulu vera til afnota fyrir Hagstofu Íslands og sexmannanefnd. Stjórn Búreikningaskrifstofunnar, ásamt Hagstofu Íslands, skipuleggur þetta starf hennar að fengnum tillögum frá sexmannanefnd.

□ Sexmannanefnd getur ákveðið að efna til sérstakra rannsókna í því skyni að fá betri upplýsingagrundvöll fyrir þau atriði, er máli skipta fyrir verðlagningu landbúnaðarafurða, svo sem framleiðslu- og dreifingarkostnað, vinnutíma o. fl. Skylt er að stofna til slíkra rannsókna, ef 3 nefndarmenn eða fleiri krefjast þess. Skal nefndin í því efni leita samstarfs við Hagstofu Íslands, Búreikningaskrifstofu ríkisins og aðrar opinberar stofnanir, að því leyti sem rannsóknir þessar snerta starfssvið viðkomandi stofnana. Að því leyti sem umræddar stofnanir telja sig ekki geta látið í té starfslið til þess að framkvæma þær rannsóknir, er sexmannanefnd hefur ákveðið að fram skuli fara, er nefndinni heimilt að ráða til þess nauðsynlegt starfslið, enda komi samþykki landbúnaðarráðherra til.

□ Skylt er einstaklingum, fyrirtækjum og stofnunum að láta þeim, er rannsóknirnar framkvæma, í té nauðsynlegar upplýsingar.

■ **9. gr.** Heimilt er að breyta afurðaverði til framleiðenda — og þar með söluverði landbúnaðarvara — ársfjórðungslega frá 1. desember, 1. mars og 1. júní vegna hækkunar á kaupi, svarandi til þess, að laun bónda og verkafólks hans í verðlagsgrundvelli landbúnaðarvara séu færð til samræmis við þá hækkun, sem kann að hafa orðið á kaupi í almennri verkamannavinnu í Reykjavík á undangengnu þriggja mánaða tímabili.

□ Nú telur Framleiðsluráð landbúnaðarins rétt að nota heimild til verðbreytingar samkvæmt ákvæðum 1. málsgreinar, og skal það tilkynna sexmannanefnd áform sitt í því efni. Skal þá sexmannanefnd taka málið til meðferðar og ákvörðunar og því skotið til úrskurðar skv. 3. málsgr. 6. gr., ef ekki fæst meirihluti í sexmannanefnd um afgreiðslu þess.

□ Nú telur Framleiðsluráð rétt að breyta söluverði landbúnaðarvöru til samræmis við breytingu, sem orðið hefur á vinnslu- og dreifingarkostnaði, og skal það þá án tafar tilkynna sexmannanefnd áform sitt í því efni. Skal þá sexmannanefnd taka málið til meðferðar og ákvörðunar og því skotið til úrskurðar samkvæmt 3. málsgr. 6. gr., ef ekki fæst meiri hluti í sexmannanefnd um afgreiðslu þess.

■ **10. gr.** Reynist nauðsynlegt til að fullnægja eftirspurn neytenda að slátra sauðfé fyrir 15. september, skal ákveða verð á kjöti af því fé þeim mun hærra en hið ákveðna haustverð, sem nemur væntanlegum þyngdarauka kindanna, að viðbættum þeim aukakostnaði, sem fylgir því að slátra að sumrinu samanborið við að slátra í sláturtíð að haustinu.

□ Ákvæðum 1. málsgr. þessarar gr. gilda á hliðstæðan hátt um verðlagningu garðávaxta, sem koma á markað fyrir 15. september. Skal verð þeirra við það miðað, að tryggð verði framleiðsla snemmvaxinna garðávaxta.

□ Í hvert skipti, sem Framleiðsluráð landbúnaðarins telur rétt að ákveða sumarverð á kjöti eða garðávöxtum eða að breyta áður ákveðnu sumarverði samkvæmt 1. og 2. málsgr. þessarar gr., skal það tilkynna sexmannanefnd áform sitt í því efni. Skal þá sexmannanefnd taka málið til meðferðar og ákvörðunar og því skotið til úrskurðar samkvæmt 3. málsgr. 6. gr., ef ekki fæst meirihluti í sexmannanefnd um afgreiðslu þess.

■ **11. gr.** Enginn má kaupa eða selja búfjárafurðir eða garðávexti á öðru verði en ákveðið hefur verið samkvæmt ákvæðum þessara laga.

■ **12. gr.** Óheimilt er að bæta upp söluverð landbúnaðarvara á erlendum markaði með því að hækka söluverð þeirra innanlands.

□ Tryggja skal greiðslu á þeim halla, sem bændur kunna að verða fyrir af útflutningi landbúnaðarvara, en þó skal greiðslan vegna þessarar tryggingar ekki vera hærri en svarar 10% af heildarverðmæti landbúnaðarframleiðslunnar viðkomandi verðlagsár, miðað við það verð, sem framleiðendur fá greitt fyrir afurðir sínar.

□ Hagstofa Íslands reiknar fjárupphæð þá, er ber að greiða framleiðendum vegna ákvæðis 2. málsgr. þessarar greinar.

■ **13. gr.** Kostnaður við framkvæmd II. kafla þessara laga greiðist úr ríkissjóði. Þó skal framleiðsluráð standa straum af kostnaði við öflun gagna skv. ákvæðum 2. málsgr. 8. gr., sem það leggur fyrir sexmannanefnd.

III. kafli. Um sauðfjárafurðir.

■ **14. gr.** Framleiðsluráð úthlutar sláturleyfum, og má enginn slátra sauðfé til sölu né kaupa fé til slátrunar eða versla með kjöt af því í heildsölu án leyfis Framleiðsluráðs.

□ Leyfi til slátrunar skal veita öllum félögum og einstaklingum, sem slátrunarleyfi höfðu haustið 1965, svo og þeim, sem eignast hafa sláturhús þessara aðila og tekið við rekstri þeirra.

□ Framleiðsluráð getur ennfremur veitt öðrum aðilum sláturleyfi, eftir því sem það telur ástæðu til. Leyfi samkvæmt þessari málsgrein skulu því aðeins veitt, að aðilar fullnægi skilyrðum nýafgreiddra laga frá Alþingi um meðferð, skoðun og mat á sláturafurðum.

□ Framleiðsluráð getur ákveðið fjártölu þá að hámarki, sem leyfishafi má slátra til sölu innanlands, svo og hvernig kjötið af því fé skuli verkað.

□ Framleiðsluráð getur svipt leyfishafa sláturleyfi, hafi hann ekki greitt hið ákveðna verðjöfnunargjald, eftir að tiltekinn greiðslufrestur hefur verið veittur, eða hafi hann brotið önnur ákvæði laga þessara eða fyrirmæli, sem sett eru samkvæmt þeim.

■ **15. gr.** Þeir, sem slátra fé til sölu, gefa ráðinu skýrslu um daglega slátrun, staðfesta af kjötmatsmönnum, og standa skil á verðmiðlunargjaldinu til Framleiðsluráðs. Stjórn neytendafélags, er fengið hefur slátrunarleyfi, skal einnig senda slíka skýrslu og standa skil á verðmiðlunargjaldinu. Gjalddagi er, þegar slátrun fer fram, nema Framleiðsluráð heimili annað.

■ **16. gr.** Framleiðsluráð ákveður, um leið og það veitir slátrunarleyfi ár hvert, hversu miklu hverjum leyfishafa ber að halda eftir af verði kjötsins til verðmiðlunar.

■ **17. gr.** Skylt er öllum, sem versla með sauðfjárafurðir, að láta framleiðsluráði í té allar upplýsingar og skýrslur, er það óskar eftir og þeir geta veitt, viðvíkjandi sölu og söluhorfum á sláturfjárafurðum bæði innanlands og utan.

■ **18. gr.** Framleiðsluráð gerir þær ráðstafanir, er það telur þurfa, til þess að innlendi markaðurinn fyrir kjöt og slátur notist sem allra best og fullnægt verði sanngjörnum óskum neytenda. Það hefur eftirlit með allri meðferð sláturfjárafurða, stuðlar að notkun bestu aðferða við geymslu kjötsins og leiðbeinir eða hlutast til um, að gætt sé hagsýni og sparnaðar við slátrun og alla meðferð þessara vara og verslun með þær. Það getur ennfremur takmarkað flutning á kjöti og öðrum sláturfjárafurðum milli markaðsstaða, ef það telur það hagkvæmara fyrir söluna.

■ **19. gr.** Framleiðsluráði er heimilt, ef það telur þess þörf, að láta ákvæði þessara laga um sölu og verðmiðlun gilda um aðrar sauðfjárafurðir.

IV. kafli. Um sölu stórgripakjöts.

■ **20. gr.** Framleiðsluráð úthlutar leyfum til slátrunar stórgripa, nautgripa og hrossa og má enginn slátra stórgripum til sölu né versla með kjöt af þeim í heildsölu nema hann hafi fengið til þess slíkt leyfi. Um úthlutun slátrunarleyfa á stórgripum gilda sömu ákvæði og um úthlutun slátrunarleyfa fyrir sauðfé, sbr. 14. gr. þessara laga.

□ Landbúnaðarráðherra getur fyrirskipað eftir tillögum Framleiðsluráðs, að slátrun svína og alifugla skuli fara fram í löggiltum sláturhúsum, sbr. lög nr. 30 frá 28. apríl 1966.

□ Framleiðsluráð skal hafa eftirlit með sölu og meðferð stórgripakjöts.

■ **21. gr.** Framleiðsluráð verðskráir hrossakjöt á innlendum markaði, samkvæmt ákvæðum 6. gr. og 7. gr., að fengnum tillögum Hagsmunafélags hrossabænda.

□ Nú hafa framleiðendur sláturhrossa myndað með sér félag, sem Framleiðsluráð viðurkennir, og skal þá Framleiðsluráð setja reglugerð um sölu og meðferð sláturhrossa og hrossakjöts, ef félagið, er að framan greinir, óskar þess.

□ Í reglugerð þessari skal tekið fram meðal annars:

1. Um skiptingu landsins í sölusvæði.
2. Bann gegn sölu afsláttarhrossa og hrossakjöts milli sölusvæða nema með samþykki Framleiðsluráðs.
3. Að Framleiðsluráð ákveði kjötverð í heildsölu og smásölu eftir árstíðum og gæðum.
4. Um mat og flokkun hrossakjöts.
5. Um skipun söluráðs hvers sölusvæðis, er starfi undir yfirumsjón Framleiðsluráðs.
6. Um úthlutun söluleyfa, er miðist við markaðshorfur á hverjum tíma og hrossaeign manna á hverju sölusvæði samkv. síðasta skattframtali, eftir því sem við verður komið.

V. kafli. Um sölu mjólkur og mjólkurafurða.

■ **22. gr.** Framleiðsluráð ákveður skipun mjólkursölusvæða. Að jafnaði markar sú aðstaða mjólkursölusvæði, að hægt sé að selja daglega til kaupstaða eða kauptúna innan mjólkursölusvæðisins óskemmda mjólk af öllu svæðinu, annaðhvort frá einstaklingum eða viðurkenndum mjólkurbúum, sem starfa á því mjólkursölusvæði.

□ Nú getur sveit eða hérað ekki flutt mjólk daglega til sölustaðar, og er Framleiðsluráði þó engu að síður heimilt, ef svæði þetta hentar sérstaklega til mjólkurframleiðslu eða ef þar er sérstök þörf á aukningu mjólkurframleiðslu, að færa þær byggðir undir það mjólkursölusvæði, er best hentar vegna samgangna og annarrar aðstöðu, enda sé þá jafnframt tekið tillit til þess, hvar mjólkurinnar er mest þörf.

□ Við skiptingu í mjólkursölusvæði skal Framleiðsluráð ennfremur taka tillit til þess, hvar einstaklingar eða mjólkurbú hafa selt neyslumjólk sína. Óheimilt er öllum mjólkurframleiðendum að selja mjólk eða rjóma og nýtt skyr (ófryst) utan þess mjólkursölusvæðis, sem þeir eru búsettir á, nema með leyfi Framleiðsluráðs.

■ **23. gr.** Framleiðendur sölumjólkur á hverju mjólkursölusvæði velja sér stjórn, er hefur á hendi stjórn mjólkurmálanna á því sölusvæði, þ. á m. heildsöludreifingu mjólkur, rjóma, skyrs og annarra skyldra mjólkurvara. Hún annast ennfremur innheimtu verðmiðlunargjalds af neyslumjólk og afhendingu þess til Framleiðsluráðs. Nú eru starfandi fleiri en eitt mjólkurbú, sem viðurkennd eru af Framleiðsluráði og hafa á hendi daglega sölu á mjólk og rjóma til neytenda, skulu þau þá, ef Framleiðsluráð ákveður, hafa sameiginlega yfirstjórn, er nefnist samsölustjórn. Þau kjósa á aðalfundi mjólkurbúanna fulltrúa á sameiginlegan fulltrúafund fyrir mjólkursölusvæðið, sem svo kýs stjórn samsölunnar á því svæði.

□ Nú er ekkert mjólkurbú starfandi á mjólkursölusvæði, og getur þá Framleiðsluráð hlutast til um og fyrirskipað, að bændur þeir, er mjólk selja í kaupstað eða kauptún innan þess svæðis, myndi með sér félagsskap og kjósi stjórn, er sjái um mjólkursöluna og annað, er hana snertir.

■ **24. gr.** Á mjólkursölusvæðum, þar sem starfandi er samsölustjórn, skv. ákvæðum 23. gr., skal greiða sérstakt gjald af allri neyslumjólk, sem samsalan selur frá mjólkurbúum, félögum eða einstökum mönnum á svæðinu. Heimilt er að taka gjald þetta af fleiri vörutegundum. Gjald þetta nefnist verðjöfnunargjald mjólkursvæða og ákveðst fyrirfram af stjórn hlutaðeigandi mjólkursamsölu og má breyta því eftir því, sem þurfa þykir.

□ Verðjöfnunargjald skal vera til verðuppbótar á þá mjólk, sem notuð er til vinnslu á viðurkenndum mjólkurbúum, sem starfa á mjólkursölusvæðum. Verðjöfnun innan hvers mjólkursölusvæðis skal jafnan miðuð við það, eftir því sem við verður komið, að mjólkurframleiðendur á mjólkursölusvæðinu fái sama verð fyrir mjólk sína komna á móttökustöð.

□ Skylt er að greiða framleiðendum mjólkur hæst verð fyrir 1. flokks mjólk, en stiglækkandi fyrir aðra flokka.

■ **25. gr.** Þar sem samsölustjórn er starfandi samkvæmt ákvæðum 23. gr., skal hún annast alla heildsöludreifingu á mjólk, rjóma og nýju skyri á sölusvæðinu.

□ Sexmannanefnd ákveður hverju sinni verð á mjólk og rjóma í heildsölu og smásölu, sbr. 2. málsgr. 6. gr. Í því sambandi skal hún einnig ákveða losunargjald, sem heildsöluaðila er heimilt að taka í hvert skipti sem mjólk, rjómi eða aðrar skyldar mjólkurvörur eru afgreiddar við dyr smásöluverslunar eða aðra útsölustaði.

Getur nefndin ákveðið gjald þetta jafnhátt að krónutölu, hvort sem afgreitt er mikið eða lítið magn vöru hverju sinni, sé um sölu í þéttbýli að ræða. Heildsöluaðila (samsölu eða mjólkurbúi) er heimilt að selja mjólk og mjólkurvörur á hinu skráða smásöluverði til aðila, sem ekki reka smásöluverslun. Skal þá ekki taka losunargjald.

□ Mjólkursamlögum og verslunum, er selja mjólk og mjólkurvörur, ber að hlíta verðákvörðunum sexmannanefndar, og má aldrei grípa til sölustöðvunar á mjólk og skyldum vörum þó að ósamkomulag kunni að koma upp út af verðlagningu þeirra vara.

□ Ekki má selja mjólk, rjóma og skyr eða skyldar mjólkurvörur til annarra verslana en þeirra, er fengið hafa samþykki heilbrigðisyfirvalda í viðkomandi sveitarfélagi til sölu mjólkur. Skal í þeim efnum fylgt ákvæðum gildandi laga og reglugerða á hverjum tíma.

■ **26. gr.** Þar sem eitt mjólkurbú er starfandi á mjólkursölusvæði, skal stjórn þess annast alla heildsölu á mjólk, rjóma, skyri, súrmjólk, jógurt og öðrum skyldum mjólkurafurðum, sbr. 1. málsgr. 25. gr.

■ **27. gr.** Nú er starfandi mjólkurbú eða samsala, sem Framleiðsluráð landbúnaðarins hefur viðurkennt, og er þá öðrum óheimilt að selja mjólk, rjóma, skyr, súrmjólk og aðrar skyldar mjólkurafurðir í heildsölu á því sölusvæði.

□ Nú kemur upp deila milli mjólkurbúa og framleiðenda á einhverju sölusvæði um móttöku mjólkur eða önnur atriði varðandi samskipti þessara aðila, og skal þá Framleiðsluráð leitast við að jafna ágreininginn milli málsaðila og úrskurða, ef með þarf.

■ **28. gr.** Skylt er mjólkurbúum, sem fengið hafa einkaleyfi til heildsölu á mjólk, sbr. ákvæði 25. gr., að sjá um að ætíð sé nóg neyslumjólk til sölu á sölusvæði þeirra, sé þess nokkur kostur. Öll mjólk og allur rjómi, sem seldur er frá sölumiðstöð mjólkurbúa samkvæmt lögum þessum, skal vera gerilsneyddur.

□ Verslanir, sem leyfi hljóta til sölu á mjólk, rjóma og skyri, skulu einatt hafa á boðstólum allar vörutegundir, sem mjólkursamsala og mjólkursamlögin hafa til sölu á hverjum tíma.

□ Nú telja héraðsdýralæknir, mjólkureftirlitsmaður eða héraðslæknir, að mjólk frá einhverjum framleiðanda sé ekki söluhæf, og geta þeir þá, hver um sig eða allir saman, stöðvað mjólkursölu frá viðkomandi framleiðanda.

□ Um framkvæmd þess sölubanns skal setja ákvæði í reglugerð.

□ Nú telur heilbrigðisnefnd eða héraðslæknir meðferð sölumjólkur áfátt hjá einhverju mjólkurbúi eða mjólkursöluaðila (verslun), og getur heilbrigðisnefndin þá stöðvað sölu mjólkur frá þeim aðila og krafist úrbóta á því sem áfátt er, áður en sala hefur verið leyfð að nýju. Um slíkar aðgerðir ber nefndinni að hafa samráð við Heilbrigðiseftirlit ríkisins.

■ **29. gr.** Framleiðsluráð hefur á hendi yfirstjórn mjólkursölumála landsins. Skal það stuðla að því, að ávallt sé næg neyslumjólk og mjólkurvörur til sölu í kaupstöðum, kauptúnum og þorpum, þar sem stöðugur markaður fyrir þessar vörur er fyrir hendi og líkur benda til, að markaður vinnist með skipulegri sölu.

□ Framleiðsluráð skal fylgjast með sölu mjólkur og mjólkurvara um land allt, ásamt þörfum neytenda fyrir þessar vörur. Það aflar sér nauðsynlegra skýrslna og upplýsinga, er að þessu lúta, og er mjólkurbúum og öðrum félögum eða fyrirtækjum, er að þessum málum starfa, skylt að láta Framleiðsluráði í té allar upplýsingar um þessi efni, er þau geta.

■ **30. gr.** Nú kemur í ljós, að vöntun er á mjólk og mjólkurvörum, og skal þá Framleiðsluráð hlutast til um, í samráði við Búnaðarfélag Íslands, mjólkurframleiðendur á hlutaðeigandi mjólkursölusvæði og forráðamenn hlutaðeigandi kaupstaða og kauptúna, að bót fáist á mjólkurskortinum, t. d. með bættum samgöngum, félagsbundinni sölu o. s. frv. Ennfremur er Framleiðsluráði heimilt, ef mjólk vantar á vissum tíma árs, að fyrirskipa misjafnt mjólkurverð til framleiðenda eftir árstíðum og gera aðrar ráðstafanir, er líklegar þykja til að tryggja jafnari mjólkurframleiðslu á mjólkursölusvæðinu.

□ Nú kemur í ljós, að mjólkurþörf einstakra byggðarlaga verður aðeins fullnægt með kostnaðarsömum flutningum milli sölusvæða, og er Framleiðsluráði þá heimilt að styrkja þá flutninga. Ber sexmannanefnd að taka tillit til aukakostnaðar, er af slíku leiðir. Því fé, sem sexmannanefnd ákveður í þessu skyni, skal haldið aðskildu frá öðru ráðstöfunarfé Framleiðsluráðs.

■ **31. gr.** Framleiðsluráð hlutast til um, að mjólkurframleiðendur komi sér upp mjólkursölustöðvum í þeim kaupstöðum og kauptúnum, þar sem engar eru fyrir eða ófullnægjandi og þeirra er full þörf að dómi Framleiðsluráðs. Getur Framleiðsluráð krafist þess, að byggingu stöðvarinnar sé hagað þannig, að mjólkursölustöðin geti einnig tekið á móti mjólk til vinnslu, þegar þörf krefur. Í því sambandi er Framleiðsluráði heimilt í samráði við stjórnir mjólkurmálanna á hlutaðeigandi mjólkursölusvæði að ákveða stofngjald á alla innvegna mjólk, er lagt sé í sérstakan sjóð, er varið sé til að bæta og tryggja skilyrði til vinnslu og sölu mjólkurinnar.

□ Mjólkursölustöðvar, sem jafnframt hafa vinnslu, skulu reistar þar sem skilyrði til mjólkurframleiðslu þykja álitleg og Framleiðsluráð telur þeirra þörf og þá samkvæmt fyrirsögn sérfróðs manns, er Búnaðarfélag Íslands samþykkir.

□ Telji Framleiðsluráð félagsskap framleiðenda, er að slíkri byggingu stendur, svo traustan, að af framkvæmdum hans megi vænta varanlegra umbóta á sviði mjólkurmálanna, skal ríkissjóður styrkja þær stöðvar að ¼ stofnkostnaðar, enda leggi hlutaðeigandi bæjar- og sveitarfélag stöðinni til ókeypis lóð á hentugum stað. Hafa stöðvar þessar sömu réttindi og skyldur og mjólkurbú samkv. lögum þessum.

□ Framleiðsluráð getur í samráði við heilbrigðisstjórn ríkisins heimilað sölustöðvum þessum, er því þykir nauðsyn til bera, að selja ógerilsneydda mjólk, en lúta verða þær að öðru leyti öllum fyrirmælum heilbrigðisstjórnarinnar um alla meðferð mjólkurinnar.

VI. kafli. Um sölu matjurta og gróðurhúsaframleiðslu.

■ **32. gr.** Framleiðsluráð landbúnaðarins hefur á hendi yfirstjórn sölumála matjurta- og gróðurhúsaframleiðslu landsins. Það skal stuðla að því, að markaðurinn notist sem allra best og að fullnægt verði sanngjörnum óskum framleiðenda og neytenda. Það getur haft eftirlit

1981 Nr. 95 11. des.

með meðferð matjurta og stuðlað að bestu aðferðum við ræktun, flutning, geymslu og vinnslu þeirra, samkvæmt nánari ákvörðun í reglugerð. Enginn má versla með kartöflur, gulrófur, gulrætur né hvers konar gróðurhúsaframleiðslu í heildsölu nema með leyfi Framleiðsluráðs. Leyfi skal veitt til eins árs í senn.

■ **33. gr.** Framleiðsluráð landbúnaðarins hefur á hendi yfirstjórn og rekstur Grænmetisverslunar landbúnaðarins, sem annast verslun með kartöflur og annað grænmeti.

■ **34. gr.** Ríkisstjórnin (landbúnaðarráðuneytið) hefur einkarétt til að flytja til landsins kartöflur og nýtt grænmeti. Ákvæði þetta tekur þó ekki til skipa, sem koma í landhelgi og hafa innanborðs kartöflur og grænmeti, ef birgðirnar eru að áliti hlutaðeigandi tollyfirvalda eigi meiri en svo, að hæfilegur forði sé handa skipverjum og farþegum.

■ **35. gr.** Grænmetisverslun landbúnaðarins velur sér umboðsmenn víðs vegar um landið til að annast móttöku á kartöflum og öðrum garðávöxtum. Framleiðsluráð ræður Grænmetisverslun landbúnaðarins framkvæmdastjóra.

■ **36. gr.** Framleiðsluráði er heimilt að viðurkenna Sölufélag garðyrkjumanna sem sölufélag ylræktarbænda svo og Samband eggjaframleiðenda sem sölufélag eggjaframleiðenda, enda starfi þessi félög á samvinnugrundvelli og hafi fengið samþykktir sínar viðurkenndar af Framleiðsluráði.

□ Nú hefur Framleiðsluráð viðurkennt framangreinda aðila samkvæmt fyrri málsgrein þessarar greinar, og er þá öðrum aðilum óheimilt að afhenda vörur þær, sem hér um ræðir, til smásöluverslana, nema með leyfi Framleiðsluráðs.

■ **37. gr.** Grænmetisverslun landbúnaðarins vinnur að því, að komið verði upp þar, sem hentugt þykir, vönduðum og hæfilega stórum geymslum fyrir garðávexti og grænmeti á helstu framleiðslu- og sölustöðum með hliðsjón af samgöngum og öðrum aðstæðum.

□ Til þess ennfremur að tryggja árvissa sölu garðávaxta skal Grænmetisverslun landbúnaðarins leitast við að hafa tiltæk úrræði til að taka á móti og koma í verð þeim hluta garðávaxtaframleiðslunnar, sem selst ekki til manneldis hverju sinni.

■ **38. gr.** Framleiðsluráði er heimilt að skipta landinu í sölusvæði, ef ástæða þykir til. Grænmetisverslun landbúnaðarins sér um, að ávallt sé völ á heilbrigðu, völdu útsæði. Skal hún þess vegna sjá um stofnræktun úrvals kartöfluafbrigða með því að semja við einstaka kartöfluframleiðendur um framleiðslu útsæðis af þessum tegundum, og sé þessi ræktun háð ströngu heilbrigðiseftirliti.

■ **39. gr.** Landbúnaðarráðherra setur reglugerð[1)] um framkvæmd þessa kafla laganna, þar sem m. a. er ákveðið:

1. um starfsemi Grænmetisverslunar landbúnaðarins;
2. um flokkun og mat garðávaxta;
3. um stofnræktun úrvals tegunda;
4. um ráðstafanir til að greiða fyrir sölu úrvals matjurta, þegar mikið berst á markaðinn.

[1)] *Rg. 473/1982 og augl. 782/1982.*

VII. kafli. Um verðmiðlun.

1981 Nr. 95 11. des.

■ **40. gr.** Verðmiðlun á búvörum skal haga þannig, að sama verð fáist fyrir sams konar vörur komnar á vinnslustað miðað við meðalvinnslukostnað og nýtingu. Verðjöfnunargjald skal teljast til dreifingarkostnaðar. Skal því hagað þannig:

a. Kjöt: Af öllu kindakjöti skal greiða sérstakt gjald, er nota skal til verðjöfnunar. Við verðjöfnun er Framleiðsluráði heimilt að taka tillit til mismunandi fjármagnskostnaðar sláturhúsa og mismunandi flutningskostnaðar frá sláturstað til markaðsstaðar. Auk þess er framleiðsluráði heimilt að framkvæma útjöfnun á flutningskostnaði sláturfjár að sláturhúsi, sérstaklega þegar svo stendur á, að það getur auðveldað hagkvæman rekstur sláturhúsa. Þá er Framleiðsluráði heimilt að taka upp verðjöfnun á stórgripakjöti, er taki til svipaðra aðstæðna og segir í grein þessari varðandi kindakjöt.

b. Mjólk og mjólkurvörur: Greiða skal sérstakt gjald af allri innveginni mjólk í mjólkursamlög og skal verja því til þess að koma á hentugri vinnuskiptingu milli þeirra svo og til verðmiðlunar milli mjólkursölusvæða. Í því sambandi er heimilt að taka tillit til mismunandi fjármagnskostnaðar mjólkurbúanna. Þá er og heimilt að verja fé til jöfnunar á flutningskostnaði mjólkur að samlagi ef þörf krefur að mati Framleiðsluráðs.

c. Heimilt er að taka verðjöfnunargjald af eggjum.

d. Heimilt er að taka verðjöfnunargjald af kartöflum, til jöfnunar á flutningskostnaði milli sölusvæða.

e. Heimilt er að taka verðjöfnunargjald af öllum búvörum til að jafna halla af útflutningi, ef verðábyrgð skv. 12. gr. nægir ekki. Gjald þetta hefur ekki áhrif á dreifingarkostnað eða útsöluverð, sbr. 1. málsgr. 12. gr.

■ **41. gr.** Framleiðsluráð ákveður árlega, hve hátt verðmiðlunargjald skal tekið í samræmi við 40. gr. til þess að framkvæma þá verðmiðlun, sem þar um ræðir, og standa straum af framkvæmd laga þessara, þar á meðal kostnaði við Framleiðsluráð o. fl. (sjá þó 13. gr.).

■ **42. gr.** Sláturleyfishafar og stjórnir mjólkursamlaga eða mjólkursölusvæða og aðrir sem versla með gjaldskyldar vörur skv. 40. gr., skulu standa Framleiðsluráði skil á verðjöfnunargjaldi skv. fyrirmælum þess. Selji framleiðandi búvörur sínar beint til neytenda ber honum að standa skil á verðjöfnunargjaldi til Framleiðsluráðs.

□ Gjald þetta er heimilt að taka lögtaki.

□ Framleiðsluráð annast um framkvæmd verðjöfnunar og aflar sér þeirra gagna, sem þörf er á í því skyni. Skylt er einstaklingum, fyrirtækjum og stofnunum, er starfa fyrir landbúnaðinn, að veita Framleiðsluráði upplýsingar er að þessu lúta og þær geta látið í té.

VIII. kafli. Um iðnað úr landbúnaðarvörum.

■ **43. gr.** Framleiðsluráð safnar árlega skýrslum um öll iðnfyrirtæki hér á landi, er vinna úr íslenskum landbúnaðarvörum, hvers konar vinnsla þeirra er og magn hrávöru og vinnsluvöru. Ennfremur ber ráðinu að afla sér upplýsinga um markaði og markaðshorfur innan lands og utan fyrir íslenskar iðnaðarvörur, unnar úr framleiðsluvörum landbúnaðarins.

■ **44. gr.** Nú telur Framleiðsluráð, að skortur sé innanlands á iðnaðarvörum þeim, er um ræðir í 43. gr., eða að ónotuð séu góð markaðsskilyrði erlendis, svo að til

1981 Nr. 95 11. des. tjóns sé fyrir landbúnaðinn, og ber þá Framleiðsluráði að stuðla að því, að ný iðnaðarfyrirtæki verði stofnuð eða önnur efld svo, að fullnægt verði varanlegri eftirspurn eftir þessum vörum og hinir erlendu markaðir nýtist eftir því sem best má verða.

IX. kafli. Ýmis ákvæði.

■ **45. gr.** Landbúnaðarráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara eftir tillögum Framleiðsluráðs.

□ Komi ósk frá sölusamlögum eggjaframleiðenda eða grænmetisframleiðenda um, að Framleiðsluráð hafi með höndum verðskráningu á framleiðsluvörum þeirra getur landbúnaðarráðherra ákveðið það með reglugerð í samráði við Framleiðsluráð.

■ **46. gr.** Með mál út af brotum á lögum þessum og reglugerðum, sem settar verða samkvæmt þeim, skal farið sem opinber ... [mál].[1] Varða brot sektum ...[1], nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum.

□ Ef aðili, sem samkvæmt lögum þessum er skylt að gefa Framleiðsluráði skýrslu eða upplýsingar, tregðast við að láta þær í té, má beita dagsektum frá [10—1000][2] kr.

[1] *L. 75/1982, 26. gr. A.* [2] *S. l. 26. gr. B.*

1978 Nr. 105 28. des. **Lög um greiðslu verðjöfnunargjalds af sauðfjárafurðum.**

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að greiða úr ríkissjóði verðjöfnunargjald það sem Framleiðsluráð landbúnaðarins hefur ákveðið að taka af framleiðslu sauðfjárafurða haustið 1977.

1962 Nr. 15 31. marz **Lög um breytingu á lausaskuldum bænda í föst lán.**

■ **1. gr.** Veðdeild Búnaðarbanka Íslands er heimilt að gefa út nýjan flokk bankavaxtabréfa.

□ Bankavaxtabréf þessi skulu eingöngu notuð til þess að breyta í föst lán lausaskuldum bænda, sem hafa ekki fengið nægileg lán til hæfilegs tíma til framkvæmda, sem þeir hafa ráðizt í á jörðum sínum á árunum 1956—1960, að báðum árunum meðtöldum.

■ **2. gr.** Lán samkvæmt lögum þessum skulu aðeins veitt gegn veði í fasteignum bænda, ásamt mannvirkjum, sem á jörðinni eru.

□ Lánstími skal vera allt að 20 ár.

□ Vaxtakjör skulu ákveðin af stjórn veðdeildarinnar, að höfðu samráði við ráðherra.

■ **3. gr.** Lán samkvæmt lögum þessum, að viðbættum veðskuldum þeim, sem hvíla á fyrri veðréttum, skal ekki nema hærri fjárhæð en 70% af matsverði veðsins.

■ **4. gr.** Ákvæði 16. gr. 3. mgr. laga nr. 115 7. nóvember 1941[1] tekur ekki til bankavaxtabréfa, sem út eru gefin samkvæmt lögum þessum.

[1] *Nú l. 34/1979.*

■ **5. gr.** Að því leyti, sem ekki brýtur í bága við ákvæði laga þessara, gilda ákvæði III. kafla laga nr. 115 7. nóvember 1941[1] um lánveitingar samkvæmt lögum þessum.

[1] *Nú l. 34/1979.*

■ **6. gr.** Ráðherra setur í reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laganna, svo og um frekari skilyrði fyrir lánveitingum, ef þurfa þykir.

Lög um breyting á lausaskuldum bænda í föst lán. **1969** Nr. 31 2. maí

■ **1. gr.** Veðdeild Búnaðarbanka Íslands er heimilt að gefa út nýjan flokk bankavaxtabréfa.

□ Bankavaxtabréf þessi skulu eingöngu notuð til þess að breyta í föst lán lausaskuldum bænda, sem hafa ekki fengið nægileg lán til hæfilegs tíma vegna fjárfestinga, sem þeir hafa ráðizt í á jörðum sínum á árunum 1961—1968, að báðum árunum meðtöldum.

■ **2. gr.** Lán samkv. lögum þessum skulu aðeins veitt gegn veði í fasteignum bænda, ásamt mannvirkjum, sem á jörðinni eru.

□ Lánstími skal vera allt að 20 ár. Vaxtakjör skulu ákveðin af stjórn veðdeildarinnar, að höfðu samráði við ráðherra.

■ **3. gr.** Heimilt er ráðherra að leyfa ábúendum ríkisjarða að veðsetja ábúðarjarðir sínar til tryggingar lánum samkv. lögum þessum, enda séu eignir viðkomandi ábúenda í mannvirkjum á ábúðarjörðum þeirra aldrei minni en sem nemur samanlögðum áhvílandi lánum.

■ **4. gr.** Lán samkvæmt lögum þessum að viðbættum veðskuldum þeim, sem hvíla á fyrri veðréttum, skal ekki nema hærri fjárhæð en 75% af matsverði veðsins.

■ **5. gr.** Ákvæði 16. gr. 3. mgr. laga nr. 115 7. nóvember 1941[1] tekur ekki til bankavaxtabréfa, sem út eru gefin samkvæmt lögum þessum.

[1] *Nú l. 34/1979.*

■ **6. gr.** Að því leyti, sem ekki brýtur í bága við ákvæði laga þessara, gilda ákvæði III. kafla laga nr. 115 7. nóvember 1941[1] um lánveitingar samkvæmt lögum þessum.

[1] *Nú l. 34/1979.*

■ **7. gr.** Ráðherra setur í reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laganna, svo og um frekari skilyrði fyrir lánveitingum, ef þurfa þykir.

Lög um breytingu á lausaskuldum bænda í föst lán. **1979** Nr. 33 29. maí

■ **1. gr.** Veðdeild Búnaðarbanka Íslands er heimilt að gefa út nýjan flokk bankavaxtabréfa. Bankavaxtabréf þessi skulu eingöngu notuð til þess að breyta í föst lán lausaskuldum bænda, sem hafa ekki fengið nægileg lán til hæfilegs tíma vegna fjárfestinga, sem þeir hafa ráðist í á jörðum sínum á árunum 1970 til 1979 að báðum árum meðtöldum, svo og lausaskuldum vegna jarðakaupa, véla-, bústofns- og fóðurkaupa á sama tíma.

■ **2. gr.** Lán samkvæmt lögum þessum skulu aðeins veitt gegn veði í fasteignum bænda ásamt mannvirkjum, sem á jörðinni eru.

□ Lánskjör skulu ákveðin af stjórn veðdeildarinnar að höfðu samráði við landbúnaðarráðherra.

■ **3. gr.** Heimilt er ráðherra að leyfa ábúendum ríkisjarða að veðsetja ábúðarjarðir sínar til tryggingar lánum samkvæmt lögum þessum, enda séu eignir viðkomandi ábúenda í mannvirkjum á ábúðarjörðum þeirra eða öðrum tryggingarhæfum eignum aldrei minni en sem nemur samanlögðum áhvílandi lánum.

■ **4. gr.** Lán samkvæmt lögum þessum, að viðbættum veðskuldum þeim, sem hvíla á fyrri veðréttum, skal ekki nema hærri fjárhæð en 75% af matsverði veðsins. Heimilt er þó að víkja frá því, og skal þá matsverðið ákveðið af dómkvöddum mönnum á þann hátt, sem

1979 Nr. 33 29. maí

tíðkast hefur vegna lántöku í Veðdeild Búnaðarbankans.

■ **5. gr.** Ákvæði 3. mgr. 16. gr. laga nr. 115 7. nóvember 1941[1] tekur ekki til bankavaxtabréfa, sem út eru gefin samkvæmt lögum þessum.

[1] *Nú l. 34/1979.*

■ **6. gr.** Að því leyti, sem ekki brýtur í bága við ákvæði laga þessara, gilda ákvæði III. kafla laga nr. 115 7. nóvember 1941 (ef þau falla úr gildi þá laga um Veðdeild Búnaðarbanka Íslands)[1] um lánveitingar samkvæmt lögum þessum.

[1] *Nú l. 34/1979.*

■ **7. gr.** Ráðherra setur í reglugerð[1] nánari ákvæði um framkvæmd laganna, svo og um frekari skilyrði fyrir lánveitingum, ef þurfa þykir, í samráði við stjórn Veðdeildar Búnaðarbanka Íslands.

[1] *Rg. 5/1980 (um 8. flokk Veðdeildar Búnaðarbanka Íslands).*

1970 Nr. 101 28. des.

Lög um Lífeyrissjóð bænda.

I. kafli.

■ **1. gr.** Stofna skal sjóð, er nefnist Lífeyrissjóður bænda og starfar með því markmiði, sem segir í lögum þessum.

■ **2. gr.** Sjóðfélagar skulu vera, með þeim undantekningum, sem nefndar eru í 2. málsgr., allir bændur á lögbýlum, sem þar eiga lögheimili og náð hafa [16 ára][1] aldri fyrir lok næsta almanaksárs á undan, þar með taldir aðilar að félagsbúum. Séu hjón bæði talin bændur, skal aðeins annað þeirra talið sjóðfélagi, og sama á við um sambúðarfólk.

☐ [Heimilt er stjórn sjóðsins að veita bændum, sem ekki eiga lögheimili á bújörðum sínum, aðild að sjóðnum, enda hafi þeir meiri hluta atvinnutekna sinna af búvöruframleiðslu. Enn fremur er henni heimilt að víkja frá skilyrðum um lögbýli, ef um er að ræða verulegan búrekstur, sem hlutaðeigandi hefur meiri hluta tekna sinna af. Þá er stjórninni heimilt að veita undanþágu frá þátttöku þeim bændum, sem eru sjóðfélagar í öðrum lífeyrissjóðum og hafa meiri hluta atvinnutekna sinna af öðru en búvöruframleiðslu.][2]

☐ [Heimilt er stjórn sjóðsins að taka í tölu sjóðfélaga launþega í landbúnaði.][3]

☐ Elli- og örorkulífeyrisþegar sjóðsins teljast sjóðfélagar.

[1] *L. 25/1980, 1. gr.* [2] *L. 67/1974, 1. gr.* [3] *L. 25/1980, 1. gr.*

■ **3. gr.** Stjórn sjóðsins skal skipuð fimm mönnum. Skal einn þeirra tilnefndur af hæstarétti, og skal hann vera formaður stjórnarinnar. Einn skal skipaður af landbúnaðarráðherra, einn af þeim ráðherra, sem fer með málefni lífeyrissjóða, einn af stjórn Búnaðarfélags Íslands, og einn af stjórn Stéttarsambands bænda. Varamenn skulu skipaðir á sama hátt. Stjórnin skal skipuð til fjögurra ára í senn.

■ **4. gr.** Reikningsár sjóðsins er almanaksárið. Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af tveimur endurskoðendum, sem skipaðir eru til fjögurra ára í senn. Skal annar tilnefndur af stjórn Búnaðarfélags Íslands og Stéttarsambands bænda sameiginlega, en hinn af þeim ráðherra, sem fer með málefni lífeyrissjóða. Verði ekki samkomulag milli Búnaðarfélags Íslands og Stéttarsambands bænda um skipun endurskoðanda, skal hann tilnefndur af landbúnaðarráðherra.

☐ Stjórn sjóðsins skal sjá um reikningshald hans og annan rekstur. Heimilt er henni að semja við Búnaðarbanka Íslands eða aðra aðila um, að þeir annist reikningshald og daglega afgreiðslu fyrir sjóðinn gegn umsaminni þóknun, og enn fremur er henni heimilt að ráða umboðsmenn fyrir sjóðinn, þó eigi fleiri en einn í hverju sýslufélagi.

■ **5. gr.** Stjórn sjóðsins skal sjá um ávöxtun fjár hans með það fyrir augum, að féð ávaxtist vel og á tryggilegan hátt.

☐ Stofnlánadeild landbúnaðarins á rétt á lánum, er nemi 25% af árlegum iðgjöldum og framlögum í sjóðinn fyrstu 15 starfsár hans. Heimilt er sjóðsstjórn að veita lán til íbúðabygginga fyrir sjóðfélaga gegn veðrétti í fasteigninni.

☐ Heimilt er og sjóðsstjórninni í samráði við Stofnlánadeild landbúnaðarins að lána fé til vinnslustöðva landbúnaðarins, gróðurhúsa o. fl. stofnana, er starfa á vegum sjóðfélaga, enda séu skuldabréfin tryggð með ríkisábyrgð, veði í fasteignum eða öðrum tryggilegum hætti.

☐ Lausafé sjóðsins skal ávaxtað í Búnaðarbanka Íslands og útibúum hans. Þó er sjóðsstjórn heimilt að víkja frá þessu í þeim byggðarlögum, er Búnaðarbankinn hefur ekki útibú í, ef sérstakar ástæður mæla með því. Í reglugerð skal nánar kveðið á um fasteignaveð og aðrar tryggingar, sem krafizt skal við lánveitingar og verðbréfakaup.

■ **6. gr.** Stjórn sjóðsins skal eigi sjaldnar en fimmta hvert ár láta tryggingafræðing rannsaka fjárhag hans. Þyki honum rannsókn sú leiða í ljós, að fjárhagsgrundvöllur sjóðsins sé ótryggur, skal hann gera tillögur til sjóðsstjórnar um aðgerðir til að efla hann.

☐ Nú hrökkva árlegar tekjur sjóðsins ekki fyrir ársútgjöldum hans, og er þá Stofnlánadeild landbúnaðarins skylt að leggja fram óafturkræft fé fyrir því, sem á vantar, þar til úr verður bætt samkvæmt ákvæðum 1. málsgr. þessarar greinar.

■ **7. gr.** [Iðgjöld bænda, sem eru sjóðfélagar, skulu innheimt af búvöruverði sem tiltekinn hundraðshluti þess. Hundraðshluti þessi skal ákveðinn fyrir fram fyrir hvert almanaksár, þannig að hann samsvari 4% af grundvallarlaunum, sbr. 8. gr., í verðlagsgrundvelli landbúnaðarvara haustið á undan. Hundraðshlutinn skal reiknaður með tveimur aukastöfum, og skal gjald þetta dregið frá búvöruverði til sjóðfélaga á sama hátt og búnaðarmálasjóðsgjald samkvæmt lögum nr. 38 1945.

☐ Bændur, sem eru í hjónabandi eða óvígðri sambúð, sbr. 21. gr., skulu ekki greiða hærra iðgjald en sem svarar 4% iðgjaldi af hálfum öðrum grundvallarlaunum samkvæmt 8. gr., en aðrir bændur skulu greiða iðgjald af allt að grundvallarlaunum. Hámörk þessi miðast hvert almanaksár við hjúskaparstétt í lok ársins.

☐ Á móti iðgjöldum sjóðfélaga samkvæmt 1. málsgr. skal leggja gjald á allar búvörur, og skal gjald þetta vera ákveðinn hundraðshluti ár hvert þannig, að hann samsvari 6% framlagi af reiknuðum heildarlaunum allra bænda, er þeim ber að greiða iðgjöld af samkvæmt 1. og 2. málsgr. [Þó skal gjaldið ekki vera lægra en svo, að það nemi 50% hærri hundraðshluta en hundraðshluta sjóðfélaga samkvæmt 1. málsgr., reiknuðum af [⅘ hlutum][1] heildarverðmætis búvara á almanaksárinu.][2]

Heimilt er að hækka útsöluverð allra búvara sem þessu nemur.

☐ Nú hefur bóndi atvinnutekjur af öðru en búvöruframleiðslu og greiðir ekki af þeim iðgjöld til lífeyrissjóðs, og skal honum þá heimilt að greiða af slíkum tekjum iðgjöld til þessa sjóðs, en ekki mega þó heildariðgjaldagreiðslur fara fram úr mörkum þeim, sem tilgreind eru í 2. málsgr. Iðgjöld skulu vera 10% af tryggðum tekjum, og teljast 4% vera iðgjöld sjóðfélaga, en 6% framlag vinnuveitanda. Heimilt er stjórn sjóðsins að veita með sama hætti viðtöku iðgjöldum frá maka sjóðfélaga, enda sé um að ræða iðgjöld af stopulli vinnu og svo stutt tímabil, að ekki verði talið, að um sjálfstæð réttindi í öðrum lífeyrissjóði gæti orðið að ræða.

☐ Iðgjöld af launþegum, sem eru sjóðfélagar samkvæmt 3. málsgr. 2. gr., skulu vera 10% af umsömdum föstum launum með þeim takmörkunum, sem nefndar eru í 2. málsgr. þessarar greinar. Teljast 4% vera iðgjöld sjóðfélaga, en 6% framlag vinnuveitanda.

☐ Þeir aðilar, sem taka búvörur bænda til sölumeðferðar, svo sem mjólkurbú, sláturhús og verslanir, skulu innheimta iðgjöld og framlög samkvæmt 1. og 3. málsgr. eftir fyrirmælum sjóðsstjórnar, gera skil á þeim til sjóðsins og sundurliða jafnframt eftir sjóðfélögum iðgjaldagreiðslur samkvæmt 1. málsgr. Nú innheimtist hærra iðgjald samkvæmt 1. málsgr. en greiða ber, sbr. 2. málsgr., og fer þá um endurgreiðslu eftir ákvæðum 2. málsgr. 14. gr. Gjalddagar iðgjalda og framlaga skulu ákveðnir í reglugerð, og heimilt er þar að kveða á um dráttarvexti frá gjalddaga, ef skil eru ekki gerð innan 30 daga frá gjalddaga. Enn fremur er heimilt að kveða þar á um dagsektir á hendur söluaðila, ef hann lætur ekki í té sundurliðun á iðgjöldum sjóðfélaga, eins og fyrir er mælt. Við gjaldþrotaskipti hjá innheimtuaðila skulu kröfur samkvæmt þessari málsgrein njóta sama forgangsréttar og launakröfur, enda hafi fénu ekki verið haldið aðskildu frá öðrum fjármunum gjaldþrota.

☐ Enginn greiðir iðgjöld til sjóðsins lengur en til loka þess almanaksárs, er hann nær 69 ára aldri.

☐ Sjóðfélagar bera eigi ábyrgð á skuldbindingum sjóðsins með öðru en iðgjöldum sínum.][3)4)]

[1)] *L. 64/1977, 1. gr.* [2)] *L. 3/1977, 1. gr.* [3)] *L. 67/1974, 2. gr.* [4)] *Rg. 515/1975 (um sjóðfélaga Lífeyrissjóðs bænda og iðgjöld til sjóðsins).*

■ **8. gr.** [Samanlögð iðgjöld sjóðfélaga hvert almanaksár skulu umreiknuð í stig, er mynda grundvöll lífeyrisréttinda hans. Nú hefur skilagrein um iðgjöld ekki borist sjóðnum innan [6 mánaða][1)] frá lokum almanaksárs, og er sjóðsstjórn þá heimilt að telja þau iðgjöld með iðgjöldum næsta árs.][2)]

☐ [Grundvöllur stigaútreiknings hvert almanaksár skal vera samanlagt dagvinnukaup bónda og húsfreyju samkvæmt verðlagsgrundvelli landbúnaðarvara haustið á undan að viðbættu 20% álagi, og nefnist fjárhæð þessi grundvallarlaun ársins. Veiti almenn kaupgjaldsþróun tilefni til að ætla, að 20% álag leiði til óeðlilegrar hækkunar grundvallarlaunanna, getur ráðherra, að fengnum tillögum sjóðsstjórnar, ákveðið lægra álag, þó ekki undir 10%. Verði útreikningur verðlagsgrundvallar lagður niður eða svo veigamiklar breytingar gerðar á honum, að hann verði að dómi ráðherra ónothæfur sem mælikvarði að þessu leyti, skal ráðherra að fengnum tillögum frá sjóðsstjórn og Hagstofu Íslands ákveða nýjan grundvöll fyrir stigaútreikning.][3)]

☐ Stig hvers árs reiknast þannig, að deilt skal með grundvallarlaunum ársins í 25-föld iðgjöld sjóðfélaga, ef hann hefur greitt iðgjöld af grundvallarlaunum eða lægri fjárhæð, en ella í 25-föld iðgjöld af grundvallarlaunum að viðbættum 10-földum þeim iðgjöldum, sem umfram eru.

☐ Bóndi, sem greitt hefur iðgjöld af lægri fjárhæð en grundvallarlaunum og sannar, að hann hafi einvörðungu haft atvinnutekjur af búvöruframleiðslu, á rétt á, að stig hans séu reiknuð þannig, að deilt sé með grundvallarlaunum ársins í 25-föld iðgjöld, ef hann hefur greitt iðgjöld af hálfum grundvallarlaunum eða lægri fjárhæð, en ella í 35-föld iðgjöld af hálfum grundvallarlaunum að viðbættum 15-földum þeim iðgjöldum, sem umfram eru. Heimilt er sjóðsstjórn að beita sömu reglu, ef sjóðfélagi hefur að mestu leyti atvinnutekjur sínar af búvöruframleiðslu. [Stjórn sjóðsins setur reglur um, hvernig umsóknum um stigaútreikning samkvæmt þessari málsgrein skuli hagað.][4)]

☐ Séu iðgjaldagreiðslur fleiri en 30, skal aðeins reikna að fullu stig þeirra 30 ára, sem hagstæðust eru fyrir sjóðfélagann, en að hálfu stig þeirra ára, sem afgangs verða.

☐ [Ekki skal reikna stig lengur en til upphafs þess almanaksárs, er taka ellilífeyris hefst.][5)]

☐ Stig skulu reiknuð með þremur aukastöfum.

[1)] *L. 64/1977, 2. gr. 1. mgr.* [2)] *L. 67/1974, 3. gr. 1. mgr.* [3)] *L. 64/1977, 2. gr. 2. mgr.* [4)] *L. 67/1974, 3. gr. 2. mgr.* [5)] *L. 67/1974, 3. gr. 3. mgr.*

■ **9. gr.** Hver sjóðfélagi, sem greitt hefur iðgjöld til sjóðsins í 5 almanaksár eða lengur, öðlazt hefur samanlagt a. m. k. 3 stig samkvæmt 8. gr. og orðinn er fullra 67 ára að aldri, á rétt á ellilífeyri úr sjóðnum.

☐ Upphæð ellilífeyris er hundraðshluti af meðaltali grundvallarlauna næstu 5 almanaksár áður en taka lífeyris hefst og nemur hundraðshluti þessi samanlögðum stigafjölda, sem sjóðfélaginn hefur áunnið sér, margfölduðum með 1,8.

☐ Heimilt er sjóðfélaga að fresta töku ellilífeyris allt til 70 ára aldurs, og hækkar þá upphæð ellilífeyris vegna réttinda, sem áunnin voru fram til 67 ára aldurs, um 0,4% fyrir hvern mánuð, sem töku hans er frestað.

■ **10. gr.** Hver sjóðfélagi, sem greitt hefur iðgjöld til sjóðsins undanfarandi 18 mánuði, á rétt á örorkulífeyri, ef hann verður fyrir orkutapi til langframa, er trúnaðarlæknir sjóðsins metur 40% eða meira. Örorkumat þetta skal aðallega miðað við vanhæfni sjóðfélaga til að stunda landbúnaðarstörf. Þrátt fyrir örorku á enginn rétt á örorkulífeyri, meðan hann heldur óskertum þeim tekjum, er hann hafði áður, og aldrei skal örorkulífeyrir verða hærri en sem nemur þeim tekjumissi, sem hann hefur sannanlega orðið fyrir sökum örorkunnar. [Það telst í þessu sambandi tekjumissir hjá sjóðfélaga, þótt skert starfsorka hans sé bætt upp með auknu vinnuframlagi maka hans eða barna innan 16 ára aldurs.][1)]

☐ Hámark örorkulífeyris miðast við áunninn lífeyrisrétt samkvæmt 9. gr. að viðbættum lífeyri, er svarar til þess stigafjölda, sem sjóðfélaginn hefði áunnið sér fram [til loka þess almanaksárs, er hann nær 67 ára aldri][2)] miðað við meðaltal stiga hans næstu þrjú almanaksárin fyrir orkutapið. Telji sjóðsstjórnin þetta þriggja ára meðaltal vera sjóðfélaganum óhagstætt vegna sjúkdómsforfalla eða slæms árferðis, er henni heimilt að

leggja til grundvallar meðaltal stiga fleiri ár aftur í tímann. Aldrei skal miða meðaltal stiga við fleiri almanaksár en þau, sem sjóðfélaginn hefur greitt iðgjöld.

□ Örorkulífeyrir er sami hundraðshluti af hámarksörorkulífeyri og orkutapið er metið, sbr. þó 1. málsgr.

□ Skylt er öryrkja, sem sækir um örorkulífeyri úr sjóðnum eða nýtur slíks lífeyris, að láta stjórn sjóðsins í té allar þær upplýsingar um heilsufar sitt og atvinnutekjur, sem nauðsynlegar eru til að dæma um rétt hans til lífeyris.

□ Stjórn sjóðsins skal lækka eða fella niður örorkulífeyri þeirra öryrkja, sem fá starfsorku sína aftur að nokkru eða öllu leyti. Sömuleiðis ber henni að hækka örorkulífeyrinn, ef örorkan vex til muna og án sjálfskaparvíta frá því, sem hún var metin við fyrri ákvarðanir, enda hafi sjóðfélaginn á þeim tíma, er örorka óx, ekki verið í starfi, er veitti honum lífeyrisréttindi í öðrum lífeyrissjóði.

□ Örorkulífeyrir fellur niður [við lok þess almanaksárs, er sjóðfélagi nær 67 ára aldri].[3] Ellilífeyrir skal þá ákveðinn þannig, að auk áunninna stiga skal reikna að þeim hluta, er hundraðshluti örorku segir til um, stig, sem við úrskurðun örorkulífeyris voru reiknuð sjóðfélaganum fram [til loka þess almanaksárs, er hann nær 67 ára aldri].[3] Aldrei skal þó slík viðbót við áunnin stig vera meiri en svo, að heildarstigafjöldi hvert almanaksár nái þeim mörkum, sem af 2. málsgr. 7. gr. leiðir.

[1] *L. 67/1974, 4. gr. 1. mgr.* [2] *L. 67/1974, 4. gr. 2. mgr.* [3] *L. 67/1974, 4. gr. 3. mgr.*

■ **11. gr.** Nú andast sjóðfélagi, sem naut elli- eða örorkulífeyris úr sjóðnum eða greitt hafði iðgjald til hans undanfarandi 18 mánuði, og á þá maki, sem hann lætur eftir sig, rétt til lífeyris úr sjóðnum, enda hafi hinn eftirlifandi maki verið orðinn 35 ára að aldri við fráfall sjóðfélagans, hjónabandið hafi staðið a. m. k. 5 ár og verið stofnað, áður en sjóðfélaginn náði 60 ára aldri.

□ Láti sjóðfélagi eftir sig barn innan 18 ára aldurs, sem hann hefur átt með eftirlifandi maka sínum, skal makalífeyrir þó veittur án tillits til hjúskapartíma og aldurs sjóðfélaga og maka hans. Kjörbarn þeirra veitir sama rétt, enda hafi ættleiðing átt sér stað fyrir 60 ára aldur sjóðfélagans, áður en hann missti starfsorku sína og a. m. k. einu ári áður en hann lézt. Enn fremur skal makalífeyrir veittur án tillits til hjúskapartíma og aldurs sjóðfélaga og maka hans, ef trúnaðarlæknir sjóðsins telur makann vanta 50% eða meira á fulla starfsorku. [Sé hvorki um að ræða börn innan 18 ára aldurs né slíka skerðingu starfsorku hins eftirlifandi maka, skal samt sem áður án tillits til aldurs sjóðfélaga og maka hans greiða makalífeyri um 5 ára skeið eftir fráfallið, enda séu skilyrði um iðgjaldagreiðslu- og hjúskapartíma uppfyllt.][1]

□ Sambúð karls og konu, sem bæði eru ógift, veitir sama rétt og hjúskapur samkvæmt 1. og 2. málsgr., enda hafi skilyrðum 21. gr. um tilkynningu til sjóðsins verið fullnægt. Það skal enn fremur vera skilyrði fyrir lífeyrisrétti samkvæmt 2. málsgr., að tilkynning um sambúð hafi borizt sjóðnum eigi síðar en einu ári fyrir andlát sjóðfélaga. [Nú annast systir bónda heimili hans, og gilda þá ákvæði þessarar málsgreinar eftir því, sem við getur átt.][2]

□ Upphæð makalífeyris er hundraðshluti af meðaltali grundvallarlauna næstu 5 almanaksár áður en taka hans hefst, og nemur hundraðshluti þessi samanlögðum stigafjölda, sem sjóðfélaganum er reiknaður, margfölduðum með 0,9. Auk áunninna stiga skal telja með þau stig, sem ætla má, að sjóðfélaginn hefði áunnið sér fram [til loka þess almanaksárs, er hann nær 67 ára aldri][3], reiknuð í samræmi við ákvæði 2. málsgr. 10. gr., en þó skal aldrei miða meðaltal stiga við fleiri almanaksár en þau, sem sjóðfélaginn hefur greitt iðgjöld. Hafi sjóðfélaginn notið örorkulífeyris úr sjóðnum, skal reikna stig frá þeim tíma, er honum var veittur örorkulífeyrir, og til þess tíma, er makalífeyrir er veittur, í samræmi við ákvæði síðustu málsgr. 10. gr., en síðan til 67 ára aldurs í samræmi við stig þau, sem lögð voru til grundvallar örorkulífeyri. Veiti dauðsfall hinum eftirlifandi maka jafnframt rétt til lífeyris úr öðrum sjóði, skal hann því aðeins fá lífeyri úr þessum sjóði vegna ókomins tíma, að hann hafi síðast greitt iðgjöld til þessa sjóðs.

[1] *L. 67/1974, 5. gr. 1. mgr.* [2] *L. 67/1974, 5. gr. 2. mgr.* [3] *L. 67/1974, 5. gr. 3. mgr.*

■ **12. gr.** Nú andast sjóðfélagi, sem greitt hefur iðgjöld til sjóðsins eða notið úr honum elli- eða örorkulífeyris undanfarandi 6 mánuði, og eiga þá börn hans og kjörbörn, er hann lætur eftir sig og yngri eru en 18 ára, rétt á lífeyri úr sjóðnum til 18 ára aldurs. Veiti fráfall sjóðfélagans börnunum jafnframt rétt til lífeyris úr öðrum lífeyrissjóði, skal lífeyrir úr þessum sjóði þó bundinn því skilyrði, að sjóðfélaginn hafi síðast greitt iðgjöld til þessa sjóðs.

□ Ef barnið á foreldri eða kjörforeldri á lífi, er sér um framfærslu þess, er samanlagður lífeyrir þess frá almannatryggingum og úr þessum sjóði 50% hærri en barnalífeyrir almannatrygginga. Að öðrum kosti er lífeyririnn tvöfaldur barnalífeyrir almannatrygginga, en þó skal lífeyrir úr sjóðnum í slíku tilviki aldrei vera lægri en verða mundi, ef foreldri eða kjörforeldri sæi um framfærslu barnsins.

□ Sama rétt öðlast börn og kjörbörn þeirra sjóðfélaga, er njóta örorkulífeyris úr sjóðnum, þó svo að barnalífeyrir úr þessum sjóði skal vera jafnmargir hundraðshlutar af fullum barnalífeyri og orkutap hans er metið.

□ Fósturbörn og stjúpbörn, sem sjóðfélagi hefur framfært að mestu eða öllu leyti, skulu eiga rétt á barnalífeyri. Skulu lífeyrisgreiðslur sjóðsins vegna slíkra barna vera hinar sömu og vera mundu, ef um börn eða kjörbörn væri að ræða.

[□ Greiða skal barnalífeyri í samræmi við ákvæði þessarar greinar, ef maki sjóðfélaga fellur frá, og heimilt er stjórn sjóðsins að greiða barnalífeyri, ef makinn missir starfsorku sína að mestu eða öllu leyti. Sé jafnframt um barnalífeyrisrétt að ræða vegna fráfalls eða örorku sjóðfélaga sjálfs, fer þó um greiðslu lífeyris eftir 2. málslið 2. málsgr.][1]

[1] *L. 3/1977, 2. gr.*

■ **13. gr.** Nú hættir bóndi búskap vegna veikinda, og ávinnur hann sér þá ekki réttindi, meðan svo stendur. Tímabil, er iðgjaldagreiðslur hafa sannanlega fallið niður af þessum ástæðum, reiknast ekki með, þegar úrskurða skal, hvort skilyrði um iðgjaldagreiðslutíma eru uppfyllt. Sama gildir, ef launagreiðslur til sjóðfélaga, sem er launþegi, falla niður vegna veikinda.

□ Hætti sjóðfélagi búskap eða láti af starfi því, er veitti honum aðgang að sjóðnum, af öðrum ástæðum en veikindum, telst hann ekki lengur til sjóðfélaga, og

1970 Nr. 101 28. des.

sama gildir, ef iðgjaldagreiðslur vegna launþega falla niður í meira en 6 mánuði samfleytt. Skulu þá áunnin stig geymd, nema krafizt sé endurgreiðslu iðgjalda samkvæmt 14. gr. Eigi endurgreiðsla sér ekki stað og hafi sjóðfélaginn greitt iðgjöld til sjóðsins í 5 almanaksár eða lengur og öðlazt samanlagt a. m. k. 3 stig samkv. 8. gr., fellur réttur til elli-, örorku- og makalífeyris ekki niður, þótt sjóðfélaginn hverfi úr sjóðnum, en miðast einungis við áunnin geymd stig.

■ **14. gr.** Nú lætur sjóðfélagi í lifanda lífi og af öðrum ástæðum en elli eða örorku af starfi því, er veitti honum aðgang að sjóðnum, og á hann þá rétt á að fá endurgreidd iðgjöld þau, sem hann telst sjálfur hafa greitt til sjóðsins (4% iðgjöld), með almennum innlánsvöxtum Landsbanka Íslands, eins og þeir hafa verið á hverjum tíma. Það er skilyrði fyrir slíkri endurgreiðslu, að hlutaðeigandi sjóðfélaga hafi ekki borið að greiða iðgjöld til sjóðsins næstu 6 mánuði, áður en endurgreiðsla á sér stað, og hafi ekki áunnið sér réttindi, er nemi fullum 5 stigum, sbr. 8. gr.

□ Af iðgjöldum, sem sjóðnum eru greidd vegna manna, sem ekki eru sjóðfélagar, og sjóðfélaga, sem hafið hafa töku ellilífeyris, skal hann endurgreiða þann hluta, sem sjóðfélaginn hefur sjálfur greitt, enda komi krafa þar um innan þriggja ára frá lokum iðgjaldagreiðsluárs. Þá skulu iðgjöld, sem innheimt eru umfram þau mörk, sem tilgreind eru í 2. málsgr. 7. gr., endurgreidd eigi sjaldnar en einu sinni á ári.

■ **15. gr.** Gerist sjóðfélagi, sem fer úr þessum lífeyrissjóði, sjóðfélagi í öðrum lífeyrissjóði, sem stofnaður er að lögum eða nýtur viðurkenningar fjármálaráðuneytisins, er stjórn sjóðsins heimilt að endurgreiða öll iðgjöld, sem greidd hafa verið hans vegna, með 4% vöxtum p. a. Sama gildir, ef sjóðfélaginn kaupir sér lífeyri hjá tryggingafélagi eða stofnun, sem starfar eftir reglum, er fjármálaráðuneytið samþykkir. Það er skilyrði fyrir endurgreiðslunni, að hún gangi til kaupa á lífeyrisréttindum fyrir viðkomandi mann í þeim sjóði, er hann flyzt til, eða hjá tryggingafélagi eða stofnun svo sem að framan greinir. Það skal enn fremur sett sem skilyrði fyrir endurgreiðslu samkvæmt þessari málsgrein, að tilsvarandi takmarkanir gildi um endurgreiðslur eða endurkaup, þar sem réttindi eru leyfð, eins og segir í lögum þessum.

□ Fé sem yfirfært kann að vera úr öðrum lífeyrissjóði, veitir ekki viðtækari endurgreiðslurétt en gildir í sjóðnum, sem það var yfirfært úr. Að öðru leyti setur stjórn sjóðsins um það reglur, að fengnum tillögum tryggingafræðings hans, með hvaða kjörum hún heimilar flutning réttinda úr öðrum sjóði til þessa sjóðs. [Flutningur réttinda vegna tímabils fyrir stofnun sjóðsins skal þó ekki heimill, nema sérstaklega standi á.][1)]

[1)] *L. 67/1974, 6. gr.*

■ **16. gr.** Heimilt er stjórn sjóðsins að gera samninga við aðra lífeyrissjóði um tilhögun réttindaflutninga o. fl. Í slíkum samningum má víkja frá biðtíma- og bótaákvæðum laga þessara í því skyni að koma í veg fyrir niðurfall réttinda, þegar sjóðfélagi skiptir um starf, og tvítryggingu réttinda, sem ekki miðast við liðinn iðgjaldagreiðslutíma. Slíkir samningar eru þó því aðeins bindandi fyrir sjóðinn, að þeir hljóti staðfestingu ráðherra þess, sem fer með málefni lífeyrissjóða.

II. kafli.[1)]

[1)] *Rg. 516/1975 (um eftirlaun samkvæmt II. kafla laga nr. 101/1970, um Lífeyrissjóð bænda).*

1970 Nr. 101 28. des.

■ **17. gr.** [Þeim, sem fæddir eru árið 1914 eða fyrr, hafa verið bændur á lögbýlum og átt þar lögheimili, skal tryggður ellilífeyrir í samræmi við ákvæði 18. gr., enda uppfylli þeir öll eftirtalin skilyrði:

a. Hafi náð 70 ára aldri.

b. Hafi látið af búskap. Bóndi sem náð hefur 75 ára aldri, á þó rétt á ellilífeyri án tillits til, hvort hann hefur látið af búskap eða ekki.

c. Eigi að baki a. m. k. 10 ára réttindatíma, sbr. 3. málsgr. Vanti mann, sem látið hefur af búskap á árunum 1964—1969, brot úr ári til að ná fullum 10 árum, veldur það þó ekki réttindamissi, ef hann hefur látið af búskap á tímabilinu frá fardögum til ársloka og hefði með búskap til loka þess árs náð fullum 10 árum.

□ Nú andast maður, sem öðlazt hafði rétt til ellilífeyris samkvæmt 1. málsgr. eða var að ávinna sér slíkan rétt og hefði getað uppfyllt skilyrði c-liðar 1. málsgr. með áframhaldandi réttindavinnslu, og skal þá eftirlifandi maki eiga rétt til makalífeyris samkvæmt 18. gr., enda hafi hinn látni fallið frá eftir 31. desember [1964][1)] og áunnið sér a. m. k. 5 ára réttindi, sbr. 3. málsgr. og fullnægt sé skilyrðum 1. málsgr. 11. gr. um aldur og hjúskapartíma. Sambúð, sbr. 3. málsgr. 11. gr., veitir sama rétt og hjúskapur, enda hafi skilyrðum 21. gr. um tilkynningu til sjóðsins verið fullnægt. [Þá er stjórn sjóðsins heimilt að veita systur bónda, sem annast hefur heimili hans, hliðstæðan lífeyri að honum látnum, enda hafi bæði verið ógift, sbr. 3. málsgr. 11. gr.][1)]

□ Til réttindatíma skal einungis reikna þann tíma frá og með árinu 1955, sem hlutaðeigandi hefur verið bóndi á lögbýli og átt þar lögheimili. Réttindatími manns, sem ekki hafði náð 55 ára aldri í árslok 1954, reiknast frá 1. næsta mánaðar eftir, að þeim aldri er náð. Réttindatími reiknast í heilum mánuðum, en aldrei skal hann þó reiknast lengri en 20 ár.

[□ Við ákvörðun örorkulífeyris manns, sem lífeyrisrétt á samkvæmt 10. gr., fæddur er árið 1914 eða fyrr og verið hefur sjóðfélagi frá stofnun sjóðsins, skal reikna með réttindatíma til ársloka 1970 í samræmi við 3. málsgr. þessarar greinar og áætla stig aftur í tímann í samræmi við ákvæði 2. málsgr. 10. gr. Bráðabirgðaákvæði laganna um skert iðgjöld til sjóðsins árin 1971—1973 skulu ekki skerða lífeyrisréttinn. Þá skal við ákvörðun ellilífeyris samkvæmt þessari grein reikna sem réttindatíma tímabil frá því er slíkur öryrki hefur látið af búskap til 70 ára aldurs.][2)]

□ Heimilt er stjórn sjóðsins að víkja frá skilyrðum þessarar greinar um lögheimili, ef hlutaðeigandi bóndi hefur haft meiri hluta tekna sinna af búvöruframleiðslu. Enn fremur er henni heimilt að víkja frá skilyrðinu um lögbýli, ef um hefur verið að ræða verulegan búrekstur, sem hlutaðeigandi hefur haft allar eða nær allar tekjur sínar af. Leita skal álits stjórnar hlutaðeigandi búnaðarsambands á, hvaða býlum á sambandssvæðinu megi í þessu sambandi jafna til lögbýla, áður en umsókn frá umsækjanda utan lögbýlis er afgreidd.][3)]

[1)] *L. 67/1974, 7. gr.* [2)] *L. 3/1977, 3. gr.* [3)] *L. 35/1972, 1. gr.*

■ **18. gr.** [Fjárhæð elli- og makalífeyris, sem veittur er samkvæmt 17. gr., miðast við réttindatíma, sbr. 3. málsgr. 17. gr. Makalífeyrir skal enn fremur miðast við

meðaltal grundvallarlauna, sbr. 2. málsgr. 8. gr., næstu 5 almanaksár, áður en taka lífeyris hefst, og sama gildir um ellilífeyri, ef skilyrðum 2. málsgr. 17. gr. um hjúskap eða sambúð er fullnægt, en að öðrum kosti skal ellilífeyrir miðast við 20% lægri tekjur. [Fyrir réttindatíma til ársloka 1980 skal ellilífeyrir nema 1,8% nefndra tekna fyrir hvert réttindaár, en makalífeyrir skal til sama tíma nema 5% að viðbættum 1% fyrir hvert réttindaár. Hafi sjóðfélagi áunnið sér meiri rétt samkvæmt ákvæðum I. kafla einstök réttindaár, skal þó miðað við þann rétt þau ár, og fyrir réttindatíma eftir árslok 1980 skal jafnan miðað við áunninn rétt hvert einstakt réttindaár eða meðaltal þriggja bestu áranna ef um er að ræða tíma eftir að gjaldskyldu til sjóðsins er lokið.][1]

☐ Hafi bóndi stundað búskap, þar til hann lézt, og verið yngri en 67 ára, skal við ákvörðun hundraðshluta makalífeyris auk réttindatíma samkvæmt 3. málsgr. 17. gr. taka tillit til þess tíma, sem eftir var til 67 ára aldurs bóndans.

☐ [Lífeyrir samkvæmt 9.—11. gr. kemur til frádráttar lífeyrisgreiðslum samkvæmt þessari grein og örorkulífeyri samkvæmt 4. málsgr. 17. gr. Frestun á töku lífeyris samkvæmt 9. gr. telst lokið, um leið og greiðslur samkvæmt þessari grein hefjast. Verði lífeyrir hærri samkvæmt 9. eða 11. gr. en elli- eða makalífeyrir samkvæmt þessari grein, telst ekki vera um lífeyrisgreiðslur samkvæmt þessari grein að ræða.][2]

☐ Greiðslur úr öðrum lífeyrissjóðum og hliðstæðar greiðslur úr ríkissjóði eða öðrum opinberum sjóðum koma til frádráttar greiðslum samkvæmt grein þessari. Hafi hlutaðeigandi eftir árslok 1969 gengið úr lífeyrissjóði og afsalað sér réttindum sínum þar, skal sá lífeyrir, sem hann ella hefði átt rétt á, dragast frá á sama hátt. Stjórn Lífeyrissjóðs bænda úrskurðar, hvernig innistæða í lífeyrissjóði með séreignaskipulagi skuli metin til frádráttar.

☐ Eigi maður auk réttindatíma sem bóndi jafnframt að baki réttindatíma samkvæmt lögum nr. 63 1971,[3] um eftirlaun til aldraðra félaga í stéttarfélögum, skal taka tillit til samanlagðs réttindatíma og ákveða lífeyrisgreiðslur í hlutfalli við réttindatíma og fjárhæð, sem hvor aðili hefði greitt, ef réttindatíminn hefði verið óskiptur. Aldrei skal reikna sama tímabil sem réttindatíma hjá báðum aðilum. Stjórn sjóðsins skal hafa samráð við umsjónarnefnd eftirlauna um nánari tilhögun við úrskurðun og greiðslu lífeyris samkvæmt þessari málsgrein.

☐ Lífeyrir samkvæmt þessari grein skerðist, ef hlutaðeigandi hefur tekjur af vinnu, er nema ⅕ grundvallarlauna eða meira á almanaksári, sbr. 2. málsgr. 8. gr., og skal þá skerða lífeyrinn um 1/12 fyrir hvern 1/12 hluta grundvallarlauna. Skerðist lífeyrir með þessu móti um meira en ¾, skal hann felldur niður með öllu.][4]

[1] *L. 84/1980, 1. gr.* [2] *L. 3/1977, 4. gr.* [3] *Nú l. 97/1979.* [4] *L. 35/1972, 2. gr.*

■ **19. gr.** Til ársloka 1985 skal fé til lífeyrisgreiðslna samkvæmt [17. og 18. gr.][1] greitt að 37,5% af Stofnlánadeild landbúnaðarins og að 62,5% úr ríkissjóði. Frá 1. janúar 1986 skal Lífeyrissjóður bænda standa undir lífeyrisgreiðslum þessum.

[1] *L. 3/1977, 5. gr.*

■ **20. gr.** Þeir bændur, sem telja sig eiga rétt til lífeyris samkvæmt 18. gr., skulu senda stjórn sjóðsins umsókn um hann og láta í té allar upplýsingar, er sjóðsstjórnin telur sig þurfa að fá. Jafnframt skulu stjórnir búnaðarfélaganna senda sjóðsstjórn skrá um þá sem þær telja, að eigi rétt til slíks lífeyris. Stjórn sjóðsins úrskurðar lífeyri samkvæmt 18. gr.

III. kafli.

■ **21. gr.** Skylt er sjóðfélaga að tilkynna þegar stjórn sjóðsins skriflega, ef hann gengur í hjónaband eða skilur við maka sinn. Getur sjóðsstjórn krafizt dráttarvaxta samkvæmt ákvæðum [6. málsgr. 7. gr.][1] ef iðgjöld hafa ekki verið innheimt sökum þess, að tilkynning um hjúskap hefur ekki borizt henni. Skilnaður að borði og sæng telst samkvæmt lögum þessum jafngilda lögskilnaði.

☐ Óvígð sambúð, sbr. 2. málsgr. 7. gr., 3. málsgr. 11. gr. og 2. málsgr. 17. gr., reiknast ekki samkvæmt lögum þessum fyrir tíma, áður en skrifleg tilkynning sjóðfélaga um hana berst stjórn sjóðsins, og skylt er sjóðfélaga að tilkynna á sama hátt, ef sambúð er slitið.

☐ [Við slit hjúskapar eða óvígðrar sambúðar skal áunnum stigum sjóðfélaga samkvæmt 8. gr. þau ár, sem hann hefur verið í hjónabandi eða sambúð, skipt að jöfnu. Á sama hátt skal skipta ellilífeyri samkvæmt 18. gr., ef slit hjúskapar eða óvígðrar sambúðar eiga sér stað, eftir að manni hefur verið úrskurðaður lífeyrir sem kvæntum bónda.][2]

[1] *L. 67/1974, 9. gr.* [2] *L. 35/1972, 3. gr.*

■ **22. gr.** Lífeyrir greiðist mánaðarlega eftir á, í fyrsta sinn fyrir næsta mánuð eftir þann mánuð, er lífeyrisréttur myndaðist, og í síðasta sinn fyrir þann mánuð, er réttur til lífeyris fellur úr gildi. Lífeyrisgreiðslur samkvæmt 18. gr. skulu þó fyrst eiga sér stað fyrir janúarmánuð 1971 til þeirra bænda, sem þá hafa öðlazt rétt til þeirra.

☐ Heimilt er stjórn sjóðsins að greiða lífeyri sjaldnar en mánaðarlega, en þó eigi sjaldnar en ársfjórðungslega.

■ **23. gr.** Óheimilt er að framselja eða veðsetja lífeyriskröfur samkvæmt lögum þessum, og ekki má leggja á þær löghald né gera í þeim fjárnám eða lögtak. Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefur rétt til að skerða kröfurnar á nokkurn hátt, og eigi má halda lífeyrisfé eftir til greiðslu opinberra gjalda.

■ **24. gr.** [Árin [1976—1984][1] skal lífeyrir samkvæmt II. kafla hvert ár miðast við grundvallarlaun undanfarandi 5 almanaksára. Síðan er ráðherra heimilt að fengnum tillögum stjórnar sjóðsins að ákveða fyrir eitt ár í senn greiðslu uppbótar á lífeyri samkvæmt II. kafla, sem þegar hefur verið úrskurðaður. Miðast heimild þessi við byrjun hvers almanaksárs, í fyrsta sinn við ársbyrjun [1985].[1]

☐ Árin [1980—1984][1] skal lífeyrir samkvæmt I. kafla miðast við sömu grundvallarlaun og lífeyrir samkvæmt II. kafla, sbr. 1. mgr.][2]

[1] *L. 100/1982, 1. gr.* [2] *L. 25/1980, 2. gr.*

■ **25. gr.** [Nú ávaxtar sjóðurinn hluta af höfuðstóli sínum í verðtryggðum skuldabréfum eða með öðrum þeim hætti, er hefur í för með sér betri ávöxtun en sem nemur hæstu almennum útlánsvöxtum af skuldabréfum, og er þá stjórn sjóðsins heimilt að greiða uppbætur á elli-, örorku- og makalífeyri samkvæmt I. kafla.

1970 Nr. 101 28. des.

□ Stjórnin skal leita álits tryggingafræðings á því, hve miklar uppbætur hann telur sjóðinn megnugan að greiða. Tryggingafræðingurinn skal hafa hliðsjón annars vegar af hækkun grundvallarlauna samkvæmt 8. gr. frá því, sem þau voru á því tímabili, er lífeyrisfjárhæð hvers einstaks lífeyrisþega miðast við, en hins vegar af hagnaði sjóðsins af þeirri umframávöxtun, sem nefnd er í 1. málsgr., og fjárhagsstöðu sjóðsins í heild. Aldrei má hækka lífeyri meira en tryggingafræðingur hefur lagt til.

□ Uppbætur, sem stjórn sjóðsins hefur einu sinni ákveðið, skulu ekki felldar niður né lækkaðar, nema lækkun verði á grundvallarlaunum. Lækki grundvallarlaun, skal endurskoða fjárhæðir uppbóta með hliðsjón af breyttum forsendum, sbr. 2. málsgr.][1)]

[1)] *L. 3/1977, 7. gr.*

■ **[26. gr.][1)]** Um skipulag sjóðsins og starfsemi má kveða nánar á í reglugerð,[2)] er ráðherra sá, sem fer með málefni lífeyrissjóða, setur að fengnum tillögum sjóðstjórnar.

[1)] *L. 3/1977, 8. gr.* [2)] *Rg. 515/1975 og 516/1975.*

■ **[27. gr.][1)] Ákvæði til bráðabirgða.** Árið 1971 skulu iðgjöld og framlög til sjóðsins vera ¼ þess, sem í 7. gr. segir, helmingur árið 1972 og ¾ árið 1973. Frá 1. janúar 1974 skulu þau vera eins og segir í 7. gr.

□ Við úrskurðun makalífeyris samkvæmt 18. gr. skal þrátt fyrir ákvæði 2. málsgr. 21. gr. taka tillit til óvígðrar sambúðar, sem átt hefur sér stað fyrir árslok 1970, enda berist stjórn sjóðsins skrifleg tilkynning frá hlutaðeigandi bónda eigi síðar en 30. júní 1971, þar sem tilgreint sé, hve lengi sambúð hefur staðið.

[□ Árin 1976—1979 skal sjóðurinn greiða þeim lífeyrisþegum, sem rétt eiga samkvæmt II. kafla laganna, sérstaka uppbót, þannig að frá 1. janúar 1976 hækki grundvallarlaun, sem við er miðað, um 50% frá því, sem þau eru að lokinni hækkun samkvæmt 24. gr., en taki síðan breytingum hinn 1. júlí og 1. janúar ár hvert, í síðasta sinn 1. júlí 1979, í hlutfalli við breytingar, sem orðið hafa á grundvallarlaunum samkvæmt lögum nr. 63 1971,[2)] um eftirlaun til aldraðra félaga í stéttarfélögum. Elli-, örorku- og makalífeyrir þeirra lífeyrisþega, sem ekki eiga rétt samkvæmt II. kafla, skal breytast á sama hátt, þó þannig, að slíka breytingu skal árin 1976—1977 einungis reikna á lífeyri, er svarar til 15 stiga eða minna, og árin 1978—1979 á lífeyri, er svarar til 20 stiga eða minna, en um afganginn fer eftir ákvæðum 25. gr. Nú á lífeyrisþegi rétt samkvæmt II. kafla, en mundi engu að síður fá hærri lífeyri, ef farið væri eftir þessum síðarnefndu ákvæðum, og skal þá sjóðurinn greiða honum mismuninn.][3)]

[□ Árin 1980—1984 skulu lífeyrisgreiðslur þær, sem nefndar eru í 3. málsgr., hækka með sama hætti og árin 1978—1979. Útgjöld vegna hinnar sérstöku uppbótar, sem greidd er lífeyrisþegum, er rétt eiga samkvæmt II. kafla laganna, skulu nefnt fimm ára tímabil borin í samræmi við ákvæði 25. gr. laga nr. 97/1979 um eftirlaun til aldraðra með síðari breytingum.][4)]

[1)] *L. 3/1977, 8. gr.* [2)] *Nú l. 97/1979.* [3)] *L. 64/1977, 3. gr.* [4)] *L. 100/1982, 2. gr.*

1979 Nr. 32 29. maí

Lög um forfalla- og afleysingaþjónustu í sveitum.

■ **1. gr.** Tilgangur forfalla- og afleysingaþjónustu í sveitum er að veita aðstoð við nauðsynleg bús- og heimilisstörf þegar veikindi, slys eða önnur forföll ber að höndum.

□ Búnaðarsamböndunum er heimilt að setja á stofn forfalla- og afleysingaþjónustu eftir lögum þessum, hvert á sínu svæði.

■ **2. gr.** Yfirstjórn forfalla- og afleysingaþjónustu skal vera hjá Búnaðarfélagi Íslands í umboði landbúnaðarráðuneytisins. Dagleg umsjón og skipulag starfsins innan hvers svæðis verði undir stjórn viðkomandi búnaðarsambands. Kostnaður búnaðarsambandanna við stjórnun og skipulagningu forfalla- og afleysingaþjónustunnar greiðist úr ríkissjóði eftir reikningi sem Búnaðarfélag Íslands samþykkir.

□ Landbúnaðarráðuneytið ákveður tölu afleysingamanna í samráði við Búnaðarfélag Íslands. Heimilt er að ráða tvo starfsmenn fyrir hver 150 heimili, eða fleiri menn í hluta úr starfi. Enn fremur er heimilt að lausráða viðbótarstarfskraft sé þess þörf í einhverjum tilfellum.

□ Heimilt er búnaðarsamböndum að ráða afleysingamenn að hluta fyrir færri heimili, ef sérstök landfræðileg skilyrði gera það hagkvæmt, enda samþykki Búnaðarfélag Íslands þá ráðstöfun. Allir bændur eða þeir sem veita búum forstöðu, og makar þeirra, eiga rétt á aðstoð í veikinda- og slysatilfellum, enda hafi þeir meiri hluta tekna sinna af landbúnaði og séu aðilar að Lífeyrissjóði bænda. Þeir bændur, sem hafa meiri hluta tekna sinna af öðru en landbúnaði, eiga rétt á aðstoð í hlutfalli við tekjur þeirra af landbúnaði.

■ **3. gr.** Ríkissjóður leggi fram fé til að greiða föst mánaðarlaun 60 afleysingamanna skv. lögum þessum.

□ Skulu ákvæði þessi um framlag ríkissjóðs koma til framkvæmda á árunum 1979—1981.

□ Afleysingamenn skulu hafa rétt til aðildar að Lífeyrissjóði bænda. Skulu þeir taka laun eftir sama launaflokki og viðurkenndur er af landbúnaðarráðuneytinu fyrir frjótækna. Föst mánaðarlaun miðist við 40 stunda vinnuviku. Afleysingamenn skulu hafa endurgjaldslaust fæði og húsnæði hjá viðkomandi búi á starfstíma sínum. Einnig greiðir það ferðakostnað og yfirvinnu sem samið er um. Hámarkstími, sem bóndi getur haft afleysingamann með þeim kjörum, er 24 dagar á ári. Sama gildir um maka hans.

□ Heimilt er þó að framlengja dvöl afleysingamanns um lengri tíma, ef hans er ekki þörf annars staðar, en þá greiðir viðkomandi bóndi laun afleysingamannsins. Þó skal ávallt leggja áherslu á aðstoð í bráðum veikinda- og slysatilfellum, svo að svigrúm gefist til að gera aðrar ráðstafanir.

■ **4. gr.** Veikist bóndi eða maki hans og óskað er aðstoðar, skal tilkynna það formanni viðkomandi búnaðarfélags, sem síðan tilkynnir það búnaðarsambandi. Skal þá liggja fyrir læknisvottorð um að viðkomandi sé óvinnufær.

■ **5. gr.** Afleysingamenn skulu hafa alhliða starfsreynslu við bústörf. Koma skal á námskeiðum við bændaskólana, sem þjálfi fólk til afleysingastarfa.

■ **6. gr.** Nú er ekki þörf fyrir mann, sem ráðinn er í afleysingastörf, til starfa í veikinda- eða slysatilfellum, skal þá yfirstjórn afleysingaþjónustunnar leitast við að ráða manninn til þeirra, sem þurfa að fara frá búi af öðrum orsökum, svo sem við töku orlofs. Skal þá bóndi

1979 greiða starfið að fullu. Fé, sem fæst greitt fyrir slík störf, má nota til að greiða fyrir forfallaþjónustu annars staðar á sama ári, ef fastir starfsmenn geta ekki sinnt öllum beiðnum, þegar þær berast. Að öðrum kosti komi fé þetta til frádráttar á heildarkostnaði við starfið.
Nr. 32
29. maí

■ **7. gr.** Landbúnaðarráðuneytið setur, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands og Stéttarsambands bænda, reglugerð[1] um nánari framkvæmd þessara laga.

□ Þar skal nánar skilgreint hverjir hafa rétt til aðstoðar samkvæmt lögum þessum og um réttindi og skyldur aðstoðarfólks og því sett erindisbréf.

[1] *Rg. 422/1979.*

1981 Lög um loðdýrarækt.
Nr. 53
29. maí

■ **1. gr.** Loðdýr nefnast í lögum þessum öll þau dýr, sem ræktuð eru eða alin vegna verðmætis skinnanna eingöngu eða aðallega. Landbúnaðarráðherra sker úr ágreiningi um, hvort dýrategund skuli teljast til loðdýra eða ekki.

■ **2. gr.** Loðdýrarækt nefnist í lögum þessum, þegar loðdýr eru haldin til tímgunar og uppeldis af ræktuðum stofni, eða ef dýr eru alin um stundarsakir vegna skinnaframleiðslu eingöngu eða aðallega. Loðdýrabú nefnast búr og girðingar, þar sem loðdýr eru höfð í vörslu.

■ **3. gr.** Eigi má flytja til landsins loðdýr, nema þau eða foreldrar þeirra hafi hlotið verðlaun á loðdýrasýningu eða þau séu af viðurkenndu góðu kyni að mati Búnaðarfélags Íslands.

□ Hverju innfluttu dýri skal fylgja vottorð dýralæknis í útflutningshöfn um ástand og heilbrigði dýranna á útflutningsdegi og aldur þeirra. Vottorð dýralæknis skal vera staðfest af viðkomandi heilbrigðisyfirvöldum.

□ Leyfi til innflutnings loðdýra er háð samþykki yfirdýralæknis.

■ **4. gr.** Loðdýrarækt er óheimil nema í loðdýrabúum, sem hlotið hafa viðurkenningu samkvæmt ákvæðum laga þessara.

■ **5. gr.** Þeir, sem óska að stofnsetja loðdýrabú, skulu senda landbúnaðarráðuneytinu umsókn um það efni. Með umsókn skulu fylgja upplýsingar um menntun og reynslu þeirra, sem eiga að sjá um hirðingu og meðferð dýranna. Umsóknum skulu einnig fylgja ítarlegar áætlanir um byggingu loðdýrabúsins, gerð þess, tæknilegan rekstur og fjármál, svo og um þau dýr, sem fyrirhugað er að rækta á búinu. Enn fremur skal umsókninni fylgja umsögn viðkomandi sveitarstjórnar, skipulagsnefndar og heilbrigðisnefndar.

□ Landbúnaðarráðuneytið veitir leyfi til stofnunar loðdýrabús að fenginni umsögn Búnaðarfélags Íslands. Hvert leyfi má binda ákveðnum stærðarmörkum. Loðdýrarækt má þó ekki hefjast á búinu fyrr en trúnaðarmaður Búnaðarfélags Íslands hefur gert úttekt á byggingum, vörslu og allri aðstöðu til staðfestingar því, að gerð búsins fullnægi ákvæðum laga og reglugerða.

□ Óski loðdýrabóndi að stækka bú sitt umfram það, sem tilgreint er í upphaflegu leyfi, skal hann sækja um það til landbúnaðarráðuneytisins.

□ Breytingar á húsum og stækkun þeirra skal taka út með sama hætti og nýbyggingar.

■ **6. gr.** Búnaðarfélag Íslands annast eftirlit með því, að ákvæðum laga þessara og reglugerða, sem settar verða á grundvelli þeirra, sé fylgt.

■ **7. gr.** Loðdýrabú skal minnst hafa tvöfalda vörn, svo dýr, sem þar eru, sleppi ekki úr vörslu. **1981** Nr. 53 29. maí

□ Inngangur í loðdýrabú skal vera nægilega rúmur, með tveimur hurðum, og þannig um búið, að ytri og innri hurð sé ekki hægt að hafa opnar samtímis.

□ Flutningur lífdýra milli loðdýrabúa og flutningur dýra til slátrunar skal fara fram í netbúrum og í lokuðu flutningatæki.

□ Um nánari gerð loðdýrabúa, rekstur svo og framkvæmd laga þessara að öðru leyti skal skipað með reglugerð.[1]

[1] *Rg. 27/1970 (um sóttkví og einangrun á innfluttum minkum). Rg. 444/1982 (um loðdýrarækt og innflutning loðdýra).*

■ **8. gr.** Loðdýrabú skulu byggð það fjarri þéttbýli og alfaraleiðum, að ekki hljótist af óþægindi eða ónæði fyrir byggð eða umferð.

□ Óheimilt er að valda ónæði á loðdýrabúum. Tjón eða skemmdir, sem verða af þeim sökum, varða sektum og bótaskyldu.

□ Komi sjúkdómar upp í loðdýrabúi, skal tafarlaust tilkynna það dýralækni. Verði vart við hundapest eða aðra sjúkdóma, sem ætla má að loðdýr geti sýkst af, skal dýralæknir tilkynna eigendum loðdýrabúa um hættuna, jafnframt því sem ráðstafanir séu gerðar til að fyrirbyggja, að sjúkdómar berist til loðdýrabúanna eða frá þeim.

■ **9. gr.** Nú sleppa loðdýr úr vörslu, og skal þá sá, er vörsluna hefur, þegar í stað gera gangskör að því að handsama eða veiða dýrin og tilkynna jafnframt án tafar hvarfið til veiðistjóra og viðkomandi lögreglustjóra, og varðar sektum til ríkissjóðs, ef það er vanrækt.

■ **10. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, er settar verða samkvæmt þeim, varða sektum til ríkissjóðs, nema þyngri viðurlög liggi við samkvæmt öðrum lögum.

□ Ítrekuð alvarleg brot af ásetningi, vanrækslu eða stórfelldu gáleysi skulu jafnframt valda leyfishafa réttindamissi til að reka loðdýrabú.

IV. b. Fiskveiðar og sjávarútvegur.

Lög um rétt til fiskiveiða í landhelgi. **1922** Nr. 33 19. júní

■ **1. gr.** Fiskiveiðar í landhelgi við Ísland mega íslenzkir ríkisborgarar einir reka, og má aðeins hafa íslenzka báta eða skip til veiðanna.

■ **2. gr.** Það er í lögum þessum kallað íslenzkir bátar og skip, er íslenzkir ríkisborgarar einir eiga.

■ **3. gr.** Erlendir fiskimenn, er reka kynnu fiskiveiðar utan landhelgi, mega leita skjóls við strendurnar til þess að bjarga sér undan stormi og óveðri. Annars er bannað útlendingum að hafast við við land eða í höfn, til þess að reka þaðan fiskiveiðar utan landhelgi.

□ Það er og bannað erlendum skipum að verka veiði í landhelgi eða á höfnum inni; enn er bannað öllum öðrum en íslenzkum ríkisborgurum að flytja veiði sína í landhelgi eða á land, til þess þar að verka hana.

1922 Nr. 33 19. júní

[□ Sjávarútvegsmálaráðherra er heimilt, þrátt fyrir bann þessarar greinar, að leyfa vinnslu- og verkunarstöðvum að kaupa afla af erlendum veiðiskipum í íslenzkum höfnum. Ráðherra skal binda leyfið við ákveðna staði eða landshluta, eftir því sem hagkvæmt þykir. Svo getur ráðherra og bundið leyfið við ákveðnar tegundir fisks eða annars sjávarafla og sett skilyrði um magn, verð og sérstakar löndunarreglur. Í leyfi ber að taka fram, að það veiti eigi erlendum skipum heimild til fiskveiða eða fiskverkunar í landhelgi.][1)]

[□ Þrátt fyrir ákvæði laganna er sjávarútvegsráðherra heimilt að leyfa íslenskum aðilum, sem útgerð stunda hér á landi, að taka á leigu um takmarkaðan tíma erlent skip til fiskveiða í íslenskri landhelgi, ef íslenskt fiskiskip verður fyrir verulegum áföllum vegna bilana eða skip verður dæmt ónýtt og ekki reynist unnt að fá annað íslenskt skip í þess stað, enda verði leiguskipið með íslenskri áhöfn, búið líkum útbúnaði og með sambærilegri veiðigetu. Um heimild til veiða og löndunar fer þá eftir sömu reglum og gilda um íslensk skip, að svo miklu leyti sem ekki er annað ákveðið í sérstökum reglum, sem ráðherra er heimilt að setja við veitingu leyfis um veiði og landanir hins erlenda skips.][2)]

[1)] *L. 30/1969, 1. gr.* [2)] *L. 12/1978, 1. gr.*

■ **4. gr.** Hvenær sem erlent fiskiskip leitar hafnar á Íslandi, skal skipstjóri þegar í stað eða svo fljótt sem unnt er, og í síðasta lagi innan 24 klukkustunda eftir að skipið hefur hafnað sig, gefa viðkomandi lögreglustjóra eða hreppstjóra eða umboðsmanni þeirra það til vitundar, en valdsmaður skal athuga skipsskjölin og hafa nánar gætur á því, að ekki séu brotin lög landsins um fiskiveiðar, verzlun, tolla eða sóttvarnir, eða skipin fari í kringum þau lög, enda hefja rannsókn um þau efni, ef þörf gerist.

□ Fyrir skoðun skipsskjalanna skal greiða lögreglustjóra eða hreppstjóra gjald það, er ákveðið er í aukatekjulögunum.[1)] Síðan skal rita á skipshafnarskrá skipsins vottorð um skoðunina og greiðslu lögskipaðs gjalds. ...[2)]

[1)] *Nú l. 79/1975.* [2)] *L. 47/1925, 2. gr.*

■ **5. gr.** Er erlend síldarskip eru í landhelgi, skulu þau hafa bátana á þilfari á venjulegum stað og vörpur eða nætur innanborðs, þó ekki í bátunum.

■ **6. gr.** Atvinnumálaráðherra[1)] getur um eitt ár í senn veitt eiganda íslenzks fiskiskips leyfi til að hafa erlenda veiðimenn við fiskiveiðarnar eða á annan hátt til aðstoðar. Þó þannig, að helmingur skipshafnar að minnsta kosti sé íslenzkur. Er íslenzkur bátur eða skip einungis er notað við síldveiðar, má allt að helmingi áhafnar, án sérstaks leyfis vera útlendingar.

[1)] *Nú sjávarútvegsráðherra.*

■ **7. gr.** Bæði útgerðarmaður og skipstjóri bera ábyrgð á því, að skipshöfn fullnægi skilyrðunum til þess að reka fiskiveiðar samkvæmt 1. gr., sbr. 6. gr.

■ **8. gr.** Sama rétt sem íslenzkir ríkisborgarar og með sömu skilyrðum hafa þeir ríkisborgarar annarra ríkja, sem með vottorði frá valdsmanni færa sönnur á, að þeir hafi haft fast aðsetur hér á landi í 12 mánuði áður en lög þessi komu í gildi. Enn fremur getur atvinnumálaráðherra,[1)] um 3 ára bil frá því er lög þessi komu í gildi, veitt þeim útlendingum, sem eiga fiskverkunarstöðvar hér á landi, leyfi til að verka fisk á stöðvum þessum, þrátt fyrir bannið í síðari málsgrein 3. greinar. Leyfið veitir ekki heimild til fiskiveiða í landhelgi eða til þess að nota erlend skip í bága við lög þessi.

[1)] *Nú sjávarútvegsráðherra.*

1922 Nr. 33 19. júní

■ **9. gr.** Atvinnumálaráðherra[1)] getur veitt leyfi til þess, að eigendur síldarolíu- eða síldarmjölssmiðju, eða slíkra verksmiðja, megi nota erlend skip til þess að fiska fyrir verksmiðjur þessar til eiginna nota, þrátt fyrir bannið í annarri málsgrein 3. greinar. Í leyfinu, sem veita má fyrir 2 ár í senn, ber að taka fram, að það veiti ekki erlendum skipum heimild til fiskiveiða eða fiskverkunar í landhelgi, og enn fremur skal tekið fram, að leyfið falli burtu, ef skilyrði þess séu eigi haldin í öllum greinum.

[1)] *Nú sjávarútvegsráðherra.*

■ **10. gr.** Þegar afli er jafnframt verkaður í skipi, sem rétt hefur til fiskiveiða í landhelgi, skal það fyrirfram setja lögreglustjóra trygging, er hann ákveður, fyrir afgjöldum, sem skipið kann að eiga að greiða. Skipstjóri skal fá vottorð um að tryggingin sé sett, og sýna, ef krafizt er.

■ **11. gr.** Hlutafélög hafa því aðeins rétt til að reka fiskiveiðar og fiskverkun í landhelgi, að allt hlutaféð sé eign íslenzkra ríkisborgara. Þó mega hlutafélög, er ríkisborgarar annarra ríkja eiga hlut í, reka fiskiveiðar í landhelgi, ef meira en helmingur hlutafjárins er eign íslenzkra ríkisborgara, félagið á heimili á Íslandi, stjórn þess skipuð íslenzkum ríkisborgurum og sé helmingur þeirra búsettur þar.[1)]

□ Áður en hlutafélag byrjar starfsemi sína skulu samþykktir þess sýndar lögreglustjóra á þeim stað, þar er félagið á heima, eða eigi félagið ekki heimilisfang á Íslandi, þá á þeim stað, þar er fiskiveiðarnar byrja. Breyting á samþykktum skal á sama hátt sýna lögreglustjóra. Þessi tilkynning og sýning leysir ekki viðkomanda frá tilkynningarskyldu samkv. hlutafélagslögunum.[2)3)] Samþykktirnar skulu meðal annars hafa inni að halda það ákvæði, að allir hlutir skuli skráðir á nafn, og að engin afhending eða afsal á hlutum sé gild, nema hún sé skriflega tilkynnt félagsstjórn, er jafnóðum skal rita og ávallt hafa skrá yfir alla hluthafa, þar er þess er getið, hve mikið hver eigi af hlutafénu. Lögreglustjóri skal gæta þess, að samþykktirnar séu samkvæmar löggjöfinni.

[1)] *Sjá l. 103/1954.* [2)] *Svo í Stjtíð., en sýnist eiga að vera „hlutafélagalögunum".* [3)] *Nú l. 32/1978.*

■ **12. gr.** Með lögum þessum eru ekki skert á neinn hátt réttindi þau, ... sem samkvæmt ríkjasamningum kynnu að vera veitt öðrum.

■ **13. gr.** [Ólöglegar fiskveiðar eða fiskverkun á íslenzkum höfnum á landi eða í landhelgi varða sektum, 1 þús. til 20 þús. krónum.

□ Ef fleiri eru útlendir sjómenn á íslenzku fiskiskipi en lög þessi heimila, varðar það sektum frá 200—5000 krónum. Brot gegn 4. gr. laganna varða sektum 200—2500 krónum.

□ Brot gegn 5. og 10. gr. laganna varða sektum 500—10 000 krónum.

□ Að öðru leyti varða ólöglegar fiskveiðar í landhelgi, aðrar en botnvörpuveiðar, 1 þús. til 20 þús. króna sektum. Auk þess skulu upptæk öll veiðarfæri, og afli, sem í skipinu er, svo og umbúðir, ef um síld er að ræða, sem söltuð er í tunnur. Sama gildir um verkaðan og

1922 Nr. 33 19. júní

óverkaðan afla í skipum, sem hafa aflavinnslu um borð, hvort sem um er að ræða eigin veiði eða veiði annarra skipa. Skal andvirðið renna í ríkissjóð.

□ Til greiðslu á sektum og kostnaði samkvæmt lögum þessum má leggja hald á viðkomandi skip, ef með þarf, og selja að undangenginni aðför.

□ Mál út af brotum gegn lögum þessum skulu sæta meðferð opinberra mála. Sektir renna í ríkissjóð.][1]

[1] *L. 31/1948, 1. gr.*

1925 Nr. 4 4. maí

Lög um viðauka við lög nr. 33 19. júní 1922 um fiskiveiðar í landhelgi.

■ **1. gr.** Þeim, sem hafa rétt til fiskiveiða í landhelgi hér við land, er óheimilt að gera út héðan eða nota til veiða umhverfis landið erlend skip, hvort heldur er innan eða utan landhelgi.

□ Atvinnumálaráðherra[1] getur þó veitt undanþágu um tiltekið árabil að því er snertir þá leigu á erlendum skipum, sem nú á sér stað.

[1] *Nú sjávarútvegsráðherra.*

■ **2. gr.** Ákvæði 9. og 12. gr. laga nr. 33 19. júní 1922, um fiskiveiðar í landhelgi haldast óbreytt.

■ **3. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 2000 –20 000 kr., og fer um meðferð mála út af þeim sem um almenn lögreglumál.

1948 Nr. 44 5. apríl

Lög um vísindalega verndun fiskimiða landgrunnsins.

■ **1. gr.** Sjávarútvegsmálaráðuneytið skal með reglugerð[1] ákvarða takmörk verndarsvæða við strendur landsins innan endimarka landgrunnsins, [eða á hafsvæði allt að 200 sjómílum utan við grunnlínu,][2] þar sem allar veiðar skuli háðar íslenzkum reglum og eftirliti, enda verði friðun á landgrunninu á engan hátt rýrð frá því, sem verið hefur. Ráðuneytið skal einnig ákvarða allar þær reglur,[3] sem nauðsynlegar eru til verndar fiskimiðunum á ofangreindum svæðum. Ráðstafanir þessar skulu gerðar að fengnum tillögum Fiskifélags Íslands og Atvinnudeildar Háskóla Íslands.[4]

□ Reglugerðin skal endurskoðuð eftir því, sem vísindalegar rannsóknir gefa tilefni til.

[1] *Rg. 299/1975, sbr. 17/1976 og 318/1979 (um fiskveiðilandhelgi Íslands).* [2] *L. 45/1974, 1. gr.* [3] *Rg. 78/1978 (um skelfiskveiðar), og rg. 200/1975 (um takmarkaða heimild til hringnótaveiða).* [4] *Nú Hafrannsóknastofnunin, sjá l. 64/1965, III. kafla.*

■ **2. gr.** Reglum þeim, sem settar verða samkvæmt 1. gr. laga þessara, skal framfylgt þannig, að þær séu ávallt í samræmi við milliríkjasamninga um þessi mál, sem Ísland er aðili að á hverjum tíma.

■ **3. gr.** [Brot á reglum, sem settar verða samkvæmt 1. gr. laga þessara, varða viðurlögum samkvæmt ákvæðum laga nr. 62 18. maí 1967,[1] um bann gegn veiðum með botnvörpu og flotvörpu, með síðari breytingum, laga nr. 40 9. júní 1960,[2] um takmarkað leyfi til dragnótaveiða í fiskveiðilandhelgi Íslands undir vísindalegu eftirliti, laga nr. 33 19. júní 1922, um rétt til fiskveiða í landhelgi, með síðari breytingum eða, ef um brot er að ræða, sem ekki fellur undir framangreind lög, sektum ...[3]][4]

[1] *Sjá nú l. 81/1976, 23. gr., sbr. l. 102/1973, 17. gr.* [2] *L. 40/1960 úr gildi fallin, sbr. l. 102/1973, 17. gr. 2. mgr.* [3] *L. 75/1982, 27. gr.* [4] *L. 45/1974, 2. gr.*

■ **4. gr.** Sjávarútvegsmálaráðuneytið skal, eftir því sem unnt er, taka þátt í alþjóðlegum vísindarannsóknum, er miða að verndun fiskimiða.

1948 Nr. 44 5. apríl

1976 Nr. 81 31. maí

Lög um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands.

■ **1. gr.** Tilgangur laga þessara er að stuðla að viðgangi og hagkvæmustu nýtingu fiskstofna innan íslenskrar fiskveiðilandhelgi.

■ **2. gr.** Í fiskveiðilandhelgi Íslands, eins og hún er ákveðin í reglugerð nr. 299 15. júlí 1975, skulu erlendum skipum bannaðar allar veiðar samkvæmt ákvæðum laga nr. 33 19. júní 1922, um rétt til fiskiveiða í landhelgi.

□ Íslenskum skipum eru bannaðar veiðar með botnvörpu, flotvörpu og dragnót í fiskveiðilandhelginni, nema þar sem sérstakar heimildir eru veittar til slíkra veiða í lögum þessum.

■ **3. gr.** Íslenskum skipum er heimilt að veiða með botnvörpu og flotvörpu innan fiskveiðilandhelginnar á þeim veiðisvæðum og veiðitímum, sem nú verða greind, enda undanþiggi ráðherra ekki tiltekin svæði slíkum veiðum. Þegar rætt er um viðmiðunarlínu er átt við línu, sem dregin er umhverfis landið á milli eftirtalinna staða:

	N. br.:	V. lgd.:
1. Horn (grp. 1)	66°27′4	22°24′3
2. Selsker (viti)	66°07′5	21°30′0
3. Ásbúðarrif (grp. 2)	66°08′1	20°11′0
4. Siglunes (grp. 3)	66°11′9	18°49′9
5. Flatey (Skjálfanda) (grp. 4)	66°10′3	17°50′3
6. Mánáreyjar (Lágey) (grp. 5)	66°17′8	17°06′8
7. Rauðinúpur (grp. 6)	66°30′7	16°32′4
8. Rifstangi (grp. 7)	66°32′3	16°11′8
9. Hraunhafnartangi (grp. 8)	66°32′2	16°01′5
10. Langanes (grp. 9)	66°22′7	14°31′9
11. Skálatáarsker	65°59′7	14°36′4
12. Almenningsfles	65°33′1	13°40′5
13. Glettinganes (grp. 10)	65°30′5	13°36′3
14. Norðfjarðarhorn (grp. 11)	65°10′0	13°30′8
15. Gerpir (grp. 12)	65°04′7	13°29′6
16. Hólmur (Seley) (grp. 13)	64°58′9	13°30′6
17. Skrúður (Þursi) (grp. 15)	64°54′1	13°36′8
18. Papey (viti)	64°35′5	14°10′5
19. Hvítingar (grp. 18)	64°23′9	14°28′0
20. Stokksnes (grp. 19)	64°14′1	14°58′4
21. Hrollaugseyjar (grp. 20)	64°01′7	15°58′7
22. Ingólfshöfði (grp. 22)	63°47′8	16°38′5
23. Hvalsíki (grp. 23)	63°44′1	17°33′5
24. Meðallandssandur I (grp. 24)	63°32′4	17°55′6
25. Meðallandssandur II (grp. 25)	63°30′6	17°59′9
26. Mýrnatangi (grp. 26)	63°27′4	18°11′8
27. Kötlutangi (grp. 27)	63°23′4	18°42′8
28. Lundadrangur (grp. 28)	63°23′5	19°07′5
29. Bakkafjara (skúr við sæstreng)	63°32′3	20°10′9
30. Knarrarós (viti)	63°49′4	20°58′6
31. Hafnarnes	63°50′6	21°23′5
32. Selvogur (viti)	63°49′3	21°39′1
33. Krýsuvíkurberg (viti)	63°49′8	22°04′2
34. Reykjanes (aukaviti)	63°48′0	22°41′9
35. Önglabrjótsnef	63°49′0	22°44′3
36. Stafnes (viti)	63°58′3	22°45′5
37. 1 sjm. r/v V af Garðskagavita	64°04′9	22°43′6
38. Malarrif (viti)	64°43′7	23°48′2
39. Dritvíkurtangi	64°45′0	23°55′3

	N. br.:	V. lgd.:
40. Skálasnagi	64°51′3	24°02′5
41. Öndverðarnes (viti)	64°53′1	24°02′7
42. Skor (viti)	65°24′9	23°57′2
43. Bjargtangar (grp. 33)	65°30′2	24°32′1
44. Kópanes (grp. 34)	65°48′4	24°06′0
45. Barði (grp. 35)	66°03′7	23°47′4
46. Straumnes (grp. 36)	66°25′7	23°08′4
47. Kögur (grp. 37)	66°28′3	22°55′5
48. Horn (grp. 38)	66°27′9	22°28′2

□ Þar sem í lögum þessum er rætt um lengd skipa, er miðað við mestu lengd samkvæmt mælingum Siglingamálastofnunar ríkisins.

□ Þar sem í lögum þessum er rætt um skip 39 metra að lengd og minni, eru undanskildir skuttogarar með aflvél 1000 bremsuhestöfl eða stærri.

A. Norðurland.

A1. Frá línu réttvísandi norður frá Horni (vms 1) að línu réttvísandi norðaustur frá Langanesi (vms 10) er heimilt allt árið að veiða með botnvörpu og flotvörpu utan línu, sem dregin er 12 sjómílur utan við viðmiðunarlínu.

A2. Heimilt er að veiða með botnvörpu og flotvörpu allt árið utan línu, sem dregin er í 12 sjómílna fjarlægð frá fjörumarki Grímseyjar.

A3. Heimilt er að veiða með botnvörpu og flotvörpu allt árið utan línu, sem dregin er í 12 sjómílna fjarlægð frá fjörumarki Kolbeinseyjar (67°08′8 N, 18°40′6 V).

B. Austurland.

B1. Frá línu réttvísandi [norðaustur frá Langanesi (vms 10)][1] að línu, sem dregin er réttvísandi austur frá Hvítingum (vms 19), er heimilt allt árið að veiða með botnvörpu og flotvörpu utan línu, sem dregin er 12 sjómílur utan við viðmiðunarlínu.

B2. Heimilt er að veiða með botnvörpu og flotvörpu allt árið utan línu, sem dregin er í 5 sjómílna fjarlægð frá fjörumarki Hvalbaks (64°35′8 N, 13°16′6 V).

B3. [Frá línu réttvísandi norðaustur frá Langanesi (vms 10) að línu réttvísandi austur frá Glettinganesi (vms 13) er skipum, 39 metrar að lengd eða minni, heimilt að veiða allt árið með botnvörpu og flotvörpu utan línu, sem dregin er 6 sjómílur utan við viðmiðunarlínu.][2]

C. Suðausturland.

C1. Frá línu réttvísandi austur frá Hvítingum (vms 19) að línu réttvísandi suður frá Lundadrang (vms 28) er heimilt að veiða með botnvörpu og flotvörpu allt árið utan línu, sem dregin er 12 sjómílur utan við viðmiðunarlínu.

C2. Á svæði milli lína, sem dregnar eru réttvísandi austur frá Hvítingum (vms 19) og réttvísandi suður frá Ingólfshöfða (vms 22), er heimilt að veiða með botnvörpu og flotvörpu á tímabilinu 1. maí—31. janúar utan línu, sem dregin er 9 sjómílur utan við viðmiðunarlínu.

C3. Á svæði milli lína, sem dregnar eru réttvísandi suður frá Ingólfshöfða (vms 22) og réttvísandi suður frá Lundadrang (vms 28), er heimilt að veiða með botnvörpu og flotvörpu á tímabilinu 15. september—31. janúar utan línu, sem dregin er 4 sjómílur utan við viðmiðunarlínu.

C4. [Frá línu réttvísandi austur frá Hvítingum (vms 19) að 18°00′0 V er skipum, sem eru 39 metrar að lengd eða minni, heimilt að veiða 1. maí til 1. mars með botnvörpu og flotvörpu utan línu, sem dregin er í 4ra sjómílna fjarlægð frá fjörumarki meginlandsins. Togveiðar verði þó ekki heimilar á svæði milli línu, sem dregin er réttvísandi suður frá Stokksnesi (viðmiðunarpunktur 20), og að 15°45′ vesturlengdar, innan 6 sjómílna frá landi, á tímabilinu frá 1. maí til 1. október.][3]

C5. Frá línu réttvísandi austur frá Hvítingum (vms 19) að 18°00′ v. lg. er skipum, sem eru 26 metrar að lengd eða minni, heimilt að veiða 1. maí til 1. mars með botnvörpu og flotvörpu utan línu, sem dregin er í 3ja sjómílna fjarlægð frá fjörumarki meginlandsins.

C6. Frá 18° v. lg. að línu réttvísandi suður frá Lundadrang (vms 28) er skipum, sem eru 39 metrar að lengd eða minni, heimilt að veiða allt árið með botnvörpu og flotvörpu utan línu, sem dregin er 4 sjómílur utan við viðmiðunarlínu.

C7. Frá 18° v. lg. að línu réttvísandi suður frá Lundadrang (vms 28) er skipum, sem eru 26 metrar að lengd og minni, heimilt að veiða allt árið með botnvörpu og flotvörpu utan línu, sem dregin er í 3ja sjómílna fjarlægð frá fjörumarki meginlandsins.

C8. [Frá línu réttvísandi austur frá Hvítingum (vms 19) að línu réttvísandi suður af Hvalnesi (64°24′1 n. br., 14°32′5 v. lg.) er öllum skipum heimilt að veiða með botnvörpu og flotvörpu utan línu, sem dregin er 4 sjómílur utan við viðmiðunarlínu á tímabilinu frá 1. maí til 31. desember.][4]

D. Suðurland.

D1. [Utan línu, sem dregin er úr punkti í 12 sjómílna fjarlægð réttvísandi suður frá Lundadrang (vms 28) í punkt 63°08′0 N, 19°57′0 V og þaðan í 4ra sjómílna fjarlægð réttvísandi suður frá Surtsey (63°17′6 N, 20°36′3 V), er heimilt að veiða allt árið með botnvörpu og flotvörpu.][5]

D2. Utan línu, sem dregin er úr punkti í 4ra sjómílna fjarlægð réttvísandi suður úr Lundadrang (vms 28) í punkt í 4ra sjómílna fjarlægð réttvísandi suður frá Surtsey, eru skipum, sem eru 39 metrar að lengd og minni, heimilar veiðar með botnvörpu og flotvörpu allt árið.

D3. Utan línu, sem dregin er úr punkti í 4ra sjómílna fjarlægð réttvísandi suður frá Surtsey (63°17′6 N, 20°36′3 V) í punkt í 5 sjómílna fjarlægð réttvísandi suður frá Geirfugladrang, er heimilt að veiða allt árið með botnvörpu og flotvörpu.

D4. Á tímabilinu 1. ágúst—31. desember er heimilt að veiða með botnvörpu og flotvörpu utan línu, sem dregin er úr punkti í 4ra sjómílna fjarlægð réttvísandi suður frá Lundadrang (vms 28) í punkt í 4ra sjómílna fjarlægð réttvísandi suður frá Surtsey (63°17′6 N, 20°36′3 V).

D5. Frá línu réttvísandi suður frá Lundadrang (vms 28) að línu réttvísandi suðvestur frá Reykjanesaukavita (vms 34) er skipum, sem eru 39 metrar að lengd og minni, heimilt að veiða með botnvörpu og flotvörpu á tímabilinu 16. maí—31. desember utan línu, sem dregin er 4 sjómílur utan við viðmiðunarlínu.

D6. Frá línu réttvísandi suður frá Lundadrang (vms 28) að línu réttvísandi suðvestur frá Reykjanesaukavita

1976 Nr. 81 31. maí

(vms 34) er skipum, sem eru 26 metrar að lengd eða minni, heimilt að veiða allt árið með botnvörpu og flotvörpu utan línu, sem dregin er í 3ja sjómílna fjarlægð frá fjörumarki meginlandsins.

D7. Öll veiði er bönnuð allt árið á svæði, þar sem vatnsleiðsla og rafstrengur liggur milli Vestmannaeyja og meginlandsins. Svæði þetta takmarkast að austan af línu, sem dregin er þannig, að Bjarnarey að vestan beri í Elliðaey að austan, og að vestan takmarkast það af línu, sem dregin er þannig, að austurkant Ystakletts og Faxaskersvita beri saman. Enn fremur er öll veiði bönnuð á svæði, þar sem sæsímastrengir liggja frá Vestmannaeyjum til útlanda, á 200 metra belti báðum megin við strengina.

D8. Skipum, 26 m og minni, er heimilt að veiða með botnvörpu á tímabilinu 15. febrúar til 16. apríl upp að suðurströnd meginlandsins á svæði sem takmarkast að austan af línu sem dregin er til lands úr Faxaskersvita í Vestmannaeyjum um austurbrún Ystakletts og að vestan af línu réttvísandi suðvestur frá Þjórsárósi (63°46′5 n. br., 20°49′0 v. lg.).

D9. Skipum, 26 m og minni, er heimilt að veiða með botnvörpu á tímabilinu frá 1. janúar til 20. júní og 1. ágúst til 15. september upp að suðurströnd meginlandsins á svæði, sem takmarkast að austan af lengdarbaug 21°57′ v. lg. og að vestan af lengdarbaug 22°32′ v. lg.

E. Reykjanes- og Faxaflóasvæði.

E1. [Utan línu, sem dregin er 5 sjómílur utan við Geirfugladrang úr punkti í 5 sjómílna fjarlægð réttvísandi suður frá Geirfugladrang í punkt 64°43′7 N og 24°12′0 V, er heimilt að veiða allt árið með botnvörpu og flotvörpu.][6]

E2. Á tímabilinu 1. nóvember—31. desember er heimilt að veiða með botnvörpu og flotvörpu utan línu, sem dregin er í 12 sjómílna fjarlægð frá viðmiðunarlínu á svæði, sem að sunnan markast af línu dreginni réttvísandi suður frá Reykjanesaukavita (vms 34) og að vestan af línu, sem dregin er réttvísandi vestur frá Reykjanesaukavita.

E3. [Frá línu réttvísandi suðvestur frá Reykjanesaukavita (vms 34) að línu réttvísandi vestur frá Malarrifi (vms 38) er skipum, sem eru 39 metrar að lengd eða minni, heimilt að veiða allt árið með botnvörpu og flotvörpu utan línu, sem dregin er 4 sjómílur utan við viðmiðunarlínu.][7]

F. Breiðafjörður.

[F1. Utan línu, sem dregin er frá punkti 64°43′7 N og 24°12′0 V í punkt 64°43′7 N og 24°26′0 V og þaðan í punkt í 12 sjómílna fjarlægð réttvísandi vestur frá Bjargtöngum (vms 43), er heimilt að veiða með botnvörpu og flotvörpu allt árið.

F2. Utan línu, sem dregin er 4 sjómílur utan viðmiðunarlínu, frá línu réttvísandi vestur frá Malarrifi (vms 38) að línu réttvísandi vestur frá Skálasnaga (vms 40) og þaðan í punkt í 4ra sjómílna fjarlægð réttvísandi vestur frá Bjargtöngum (vms 43), er skipum 39 metrar að lengd og minni heimilt að veiða með botnvörpu og flotvörpu tímabilið 1. júní til 31. desember.

F3. Á tímabilinu 1. júní til 31. desember er skipum, sem eru 26 metrar að lengd eða minni, heimilt að veiða með botnvörpu og flotvörpu utan línu, sem dregin er í 4ra sjómílna fjarlægð frá viðmiðunarlínu á Snæfellsnesi, norðan við línu réttvísandi vestur frá Malarrifi (vms 38) og utan við viðmiðunarlínu milli Öndverðarnesvita (vms 41) og Skorarvita (vms 42). Að norðan takmarkast svæði þetta af 65°16′0 N.

F4. Á tímabilinu 1. janúar til 31. maí er skipum, sem eru 26 metrar að lengd eða minni, heimilt að veiða með botnvörpu og flotvörpu utan línu, sem dregin er 4 sjómílur utan við viðmiðunarlínu, frá línu réttvísandi vestur frá Malarrifi (vms 38) að línu réttvísandi vestur frá Skálasnaga (vms 40) og þaðan í punkt í 4ra sjómílna fjarlægð réttvísandi vestur frá Bjargtöngum.][8]

G. Vestfirðir.

G1. Frá línu réttvísandi vestur frá Bjargtöngum (vms 43) að línu réttvísandi norður frá Horni (vms 48) er heimilt að veiða með botnvörpu og flotvörpu allt árið utan línu, sem dregin er 12 sjómílur utan við viðmiðunarlínu.

[G2. A. Á tímabilinu frá 1. sept. til 30. nóv. er skipum, sem eru 20 m að lengd eða minni, heimilt að veiða með botnvörpu utan línu sem dregin er 4 mílur utan við viðmiðunarlínu á eftirgreindu svæði:

Á svæði, sem afmarkast af línum réttvísandi 315° frá 66°23′6 N — 23°24′5 V og réttvísandi 0° (360°) frá 66°31′7 N—23°01′0 V.

B. Á tímabilinu frá 1. okt. til 30. nóvember er skipum, sem eru 20 m að lengd eða minni, heimilt að veiða með botnvörpu utan línu sem dregin er 4 mílur utan við viðmiðunarlínu á eftirgreindu svæði:

Á svæði, sem afmarkast af línu réttvísandi 300° frá punkti 65°51′5 N— 24°13′0 V og 66°04′8 N og 23°57′0 V.][9]

[1] *L. 42/1977, 1. gr.* [2] *L. 42/1977, 2. gr.* [3] *L. 42/1977, 3. gr.* [4] *L. 42/1977, 4. gr.* [5] *L. 42/1977, 5. gr.* [6] *L. 42/1977, 6. gr.* [7] *L. 42/1977, 7. gr.* [8] *L. 42/1977, 8. gr.* [9] *L. 67/1979, 1. gr.*

■ **4. gr.** Ráðherra er heimilt að veita frekari togveiðiheimildir en greindar eru í lögum þessum í takmarkaðan tíma á tilgreindum veiðisvæðum, ef hafís lokar venjulegum veiðisvæðum innan fiskveiðilandhelginnar, enda komi til meðmæli Hafrannsóknastofnunarinnar.

■ **5. gr.** Ráðherra er heimilt að skipta veiðisvæðum milli veiðarfæra og takmarka þannig veiðiheimildir þær, sem veittar eru í lögum þessum, með því að banna notkun ákveðinna gerða af veiðarfærum á tilteknum veiðisvæðum í takmarkaðan tíma.

■ **6. gr.** Nú á sér stað á tilteknu veiðisvæði seiða- og smáfiskadráp í þeim mæli, að varhugavert eða hættulegt getur talist, og skal þá sjávarútvegsráðuneytið gera nauðsynlegar ráðstafanir til að sporna við því. Er ráðuneytinu heimilt að tilkynna bann við öllum togveiðum á þessum svæðum, svo og öðrum veiðum, ef nauðsyn þykir. Jafnan skal umsögn Hafrannsóknastofnunarinnar liggja fyrir, áður en slíkar tímabundnar veiðitakmarkanir eru úr gildi numdar.

■ **7. gr.** Þrátt fyrir ákvæði laga þessara getur sjávarútvegsráðuneytið auglýst ný friðunarsvæði og breytingar á eldri friðunarsvæðum, þar sem veiðar með botnvörpu og flotvörpu eða fleiri gerðum veiðarfæra eru bannaðar á tilteknum svæðum í íslenskri fiskveiðilandhelgi, enda hafi áður verið leitað álits Hafrannsóknastofnunarinnar um slíkar ákvarðanir.[1]

[1] *Rg. 327/1982, sbr. 591/1982 (um friðunarsvæði við Ísland).*

■ **8. gr.** Stefnt skal að því, að auk eftirlits Landhelgisgæslunnar skuli sérstök eftirlitsskip, sem gerð verði út af Hafrannsóknastofnuninni, fylgjast með fiskveiðum í fiskveiðilandhelginni í því skyni að koma í veg fyrir óhóflegt smáfiskadráp eða aðrar skaðlegar veiðar. Skipstjóri hvers eftirlitsskips skal vera sérstakur trúnaðarmaður sjávarútvegsráðherra og skal ráðinn af honum í samráði við Hafrannsóknastofnunina. Skipstjórar þessir hafi reynslu af fiskveiðum, þ. á m. togveiðum.

□ Ráðherra getur sett sérstaka trúnaðarmenn um borð í veiðiskip, eftir því sem þurfa þykir, og er skipstjórum veiðiskipa skylt að veita eftirlitsmönnum þessum þá aðstoð og aðstöðu um borð í skipum sínum, sem nánar er ákveðið í erindisbréfum útgefnum af ráðuneytinu til handa eftirlitsmönnum þessum.

□ [Hvenær sem skipstjórar eftirlitsskipa, leiðangursstjórar rannsóknaskipa Hafrannsóknastofnunarinnar eða sérstakir trúnaðarmenn, sbr. 2. mgr., verða varir við verulegt magn af smáfiski eða smáhumar í afla, eða þá friðaðar fisktegundir, skulu þeir þegar tilkynna það Hafrannsóknastofnuninni eða einhverjum af tilteknum fiskifræðingum, sem tilnefndir verða sérstaklega af forstjóra í þessu skyni.

□ Hafrannsóknastofnunin getur að fengnum slíkum tilkynningum bannað tilteknar veiðar á ákveðnum svæðum allt að 7 sólarhringum. Slíkar skyndilokanir taka gildi um leið og þær eru tilkynntar í útvarpi eða í fjarskiptatæki af viðkomandi skipstjórum eftirlitsskipa, leiðangursstjórum eða trúnaðarmönnum ráðherra.

□ Landhelgisgæslunni skal tilkynnt um skyndilokanir skv. 4. mgr. þegar er þær hafa verið ákveðnar, og einnig skal sjávarútvegsráðuneytinu þá tilkynnt um slíkar skyndilokanir og forsendur þeirra. Ráðuneytið ákveður þá í samráði við Hafrannsóknastofnunina innan 7 sólarhringa hvort og þá hvaða ráðstafanir eru nauðsynlegar til verndunar ungfisks eða friðaðra tegunda á viðkomandi svæði.][1)]

[1)] *L. 42/1977, 9. gr.*

■ **9. gr.** Starfsmenn Framleiðslueftirlits sjávarafurða skulu fylgjast með samsetningu landaðs sjávarafla og gera ráðuneytinu þegar viðvart, er þeir verða varir við ólöglegt magn smáfisks í afla.

□ Skipstjórum veiðiskipa er skylt að veita þær upplýsingar um samsetningu afla í afladagbók, sem Fiskifélag Íslands segir fyrir um á hverjum tíma.

■ **10. gr.** Þegar rökstutt álit Hafrannsóknastofnunarinnar liggur fyrir um það, að einstakir fiskstofnar séu hættulega ofveiddir og viðkoma þeirra sé í yfirvofandi hættu, getur ráðherra í samráði við hana og að fenginni umsögn Fiskifélags Íslands sett reglur um hámark þess afla, sem veiða má af hverri fisktegund á tilteknu tímabili, vertíð eða heilu ári.

■ **11. gr.** Nú er togskip í fiskveiðilandhelgi þar sem því er óheimil veiði og skulu þá veiðarfæri öll vera í búlka innanborðs, þannig að toghlerar séu í festingum og botnvörpur bundnar upp.

■ **12. gr.** Ráðherra setur reglur[1)] um hvað eina, sem snertir framkvæmd laga þessara, svo sem um gerð, útbúnað og frágang veiðarfæra, um lágmarksmöskvastærðir netja og um lágmarksstærðir þeirra fisktegunda, sem landa má. Skulu reglur um þessi atriði aldrei ganga skemmra en alþjóðasamþykktir um sama efni, sem Ísland hefur eða mun staðfesta fyrir sitt leyti.

[1)] *Rg. 262/1977, sbr. 311/1977 (um lágmarksstærðir fisktegunda), rg. 129/1978, sbr. 640/1980 og 691/1981 (um þorskfisknet), rg. 125/1979, sbr. 552/1982 (um möskvastærðir botnvörpu og flotvörpu) og rg. 303/1981 (um lágmarksmöskvastærðir loðnunóta).*

■ **13. gr.** Þrátt fyrir ákvæði 2. gr. skulu dragnótaveiðar heimilar samkvæmt sérstökum eða almennum leyfum ráðherra. Getur ráðherra ákveðið, að dragnótaveiði sé heimil á tilteknu svæði eða svæðum á tímabilinu 15. júní til 30. nóvember eða skemmri tíma. Leyfi til dragnótaveiða samkvæmt slíkri ákvörðun má veita íslenskum skipum, sem eru 20 metrar að lengd og minni. Ráðherra setur þau skilyrði fyrir leyfisveitingunni, sem honum þykja nauðsynleg.

□ [Leyfi til dragnótaveiða í Faxaflóa skulu bundin við veiðar á skarkola. Skal Hafrannsóknastofnunin gera tillögu til ráðherra um skipulag þeirra veiða, m. a. um aflamagn, veiðitíma og veiðisvæði.][1)]

[1)] *L. 38/1981, 1. gr.*

■ **14. gr.** Veiðar á rækju, humri, síld, loðnu, spærlingi og kolmunna í botnvörpu og flotvörpu skulu háðar sérstökum eða almennum leyfum ráðherra. Ráðherra getur bundið leyfi þessi eða úthlutun þeirra þeim skilyrðum, sem nauðsynleg þykja.

□ Ráðherra getur einnig ákveðið í reglugerð, að aðrar veiðar í tiltekin veiðarfæri skuli háðar sérstökum eða almennum leyfum.[1)]

[1)] *Rg. 292/1978 (um síldveiðar), rg. 143/1979 (um veiðar á sandsíli), rg. 105/1980, sbr. 146/1981 (um hrognkelsaveiðar), og rg. 264/1980 (um dragnótaveiðar).*

■ **15. gr.** Ráðherra getur að fengnu áliti Hafrannsóknastofnunarinnar veitt heimildir til veiðitilrauna og annarra vísindalegra rannsókna innan fiskveiðilandhelginnar og þurfa þær heimildir ekki að vera bundnar við íslenska aðila eina. En ætíð skulu slíkar tilraunir og rannsóknir fara fram undir eftirliti Hafrannsóknastofnunarinnar.

■ **16. gr.** Veiðiheimildir samkvæmt 13.—15. gr. skulu jafnan vera tímabundnar, og skal ávallt leita umsagnar Hafrannsóknastofnunarinnar og að jafnaði Fiskifélags Íslands áður en þær eru veittar. Auk þess skal ráðherra leita umsagnar annarra aðila, þegar honum þykir ástæða til.

■ **17. gr.** Brot gegn 2. gr., 3. gr. og 5.—8. gr. laga þessara varða sektum svo sem hér segir:

1. Ef skip er 39 metrar að lengd eða minna, skulu sektir nema 4000 –20 000 gullkrónum.

2. Ef skip er meira en 39 metrar að lengd, skulu sektir nema 14 000 – 40 000 gullkrónum.

□ Allar sektir samkvæmt þessari grein eru miðaðar við gullkrónur, sbr. lög nr. 4 11. apríl 1924.

□ Brot samkvæmt framansögðu skulu og varða upptöku á veiðarfærum, þar með töldum dragstrengjum, svo og öllum afla innanborðs. Nú næst ekki í skipstjóra, og er þá einnig heimilt að gera upptækt skipið sjálft eða andvirði þess að hluta. Upptöku má einnig beita, þótt ekki sé höfðað refsimál út af brotum og þótt refsimáli verði ekki komið fram. Máli til upptöku má þá beina gegn eigendum skipsins, umboðsmönnum þeirra eða umráðamönnum þess.

□ Lagt skal löghald á skip, sem staðið er að meintum ólöglegum veiðum, þegar er það kemur til hafnar, og er eigi heimilt að láta það laust fyrr en dómur hefur verið kveðinn upp í máli ákæruvaldsins gegn skipstjóra skipsins eða máli hans lokið á annan hátt og sekt og kostnað-

1976 Nr. 81 31. maí

ur hefur verið greitt að fullu. Þó er heimilt að láta skip laust fyrr, ef sett er bankatrygging, eða önnur trygging jafngild að mati dómara, fyrir greiðslu sektarinnar og málskostnaðar.

□ Til tryggingar greiðslu sektar skv. þessari grein og kostnaðar skal vera lögveð í skipinu.

■ **18. gr.** Brot gegn 11. gr., reglum settum samkvæmt 10. og 12. gr. eða ákvæðum leyfisbréfa settum samkvæmt 13.—15. gr., varða sektum 2000—14 000 gullkr., sbr. lög nr. 4 11. apríl 1924, og upptöku afla samkvæmt lögum um upptöku ólöglegs sjávarafla eftir því sem við á. Ef brot falla ekki undir ákvæði þeirra laga skal um upptöku afla og veiðarfæra fara svo sem greinir í 17. gr., ef um ítrekað brot er að ræða.

□ Nú er ljóst af öllum atvikum, að skipið hefur hvorki verið að veiðum innan fiskveiðimarka né undirbúningur gerður í því skyni, og má ljúka málinu með áminningu, þegar um fyrsta brot er að ræða, en ef um ítrekað brot er að ræða, með sektum 2000—14 000 gullkrónum, sbr. lög nr. 4 11. apríl 1924.

■ **19. gr.** Hver sá maður, er leiðbeinir skipi við ólöglegar veiðar í íslenskri fiskveiðilandhelgi, eða liðsinnir því við slíkar veiðar, eða hjálpar hinum brotlegu til að komast undan hegningu fyrir þær, skal sæta sektum, 2000—14 000 gullkrónum, sbr. lög nr. 4 11. apríl 1924. Sömu hegningu skal hver sá sæta, sem er í togveiðiskipi eða á bát við skipshliðina, þegar það er að ólöglegum veiðum í landhelgi, nema hann geti gert þá grein fyrir dvöl sinni þar, að líklegt þykir, að hann eigi enga hlutdeild í hinum ólöglega veiðiskap þess.

□ Ákvæði þessarar greinar gilda ekki um þá menn, sem eru lögskráðir skipverjar á veiðiskipinu.

■ **20. gr.** Skipstjóra, er gerir sig sekan um ítrekað brot á lögum þessum, má auk sektarhegninga samkvæmt 17. gr., 18. gr. 1. mgr. og 19. gr. láta sæta fangelsi allt að 6 mánuðum. Auk þess má og endranær, þegar miklar sakir eru, láta skipstjóra sæta sömu refsingu fyrir fyrsta brot á greinum þessum.

□ Einnig er heimilt að svipta skipstjóra skipstjórnarréttindum í tiltekinn tíma fyrir ítrekuð brot á lögum þessum, svo og svipta skip rétti til tiltekinna veiða í allt að 30 daga.

■ **21. gr.** Sektarfé eftir lögum þessum, svo og andvirði upptækra verðmæta rennur í Landhelgissjóð Íslands. Um sölu upptæks afla og veiðarfæra skal jafnan leita samþykkis stjórnarráðsins. Aldrei má þó selja hinum seka veiðarfæri, og afla því aðeins, að knýjandi nauðsyn sé fyrir hendi.

■ **22. gr.** Um mál þau, sem rísa af brotum gegn lögum þessum, skal fara að hætti opinberra mála.

■ **23. gr.** Frá gildistöku þessara laga falla úr gildi lög nr. 102 27. desember 1973, um veiðar með botnvörpu, flotvörpu og dragnót í fiskveiðilandhelginni, og síðari lög um breytingar á þeim lögum, sbr. lög nr. 14 26. mars 1974 og lög nr. 72 14. október 1975. Þó halda gildi sínu lög nr. 73 5. desember 1975. Enn fremur halda gildi sínu reglugerðir þær, sem settar hafa verið samkvæmt ofangreindum lögum.

■ **24. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1976.

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** Skip, sem áður höfðu notið veiðiheimilda skv. stærðarmælingu 105 brúttórúmlestir og minni og 350 brúttórúmlestir og minni, skulu áfram njóta sömu veiðiheimilda skv. lögum þessum og skip 26 m og minni og 39 m og minni.

□ Þrátt fyrir ákvæði 13. gr. skulu skip, sem eru 45 rúmlestir brúttó eða minni og hafa notið heimilda til dragnótaveiði, njóta sömu veiðiheimilda.

1976 Nr. 81 31. maí

Lög um viðauka við lög nr. 102 27. desember 1973 um veiðar með botnvörpu, flotvörpu og dragnót í fiskveiðilandhelginni, sbr. lög nr. 14 26. mars 1974 og lög nr. 72 14. október 1975.[1)]

1975 Nr. 73 5. des.

[1)] *Sjá l. 81/1976, 23. gr.*

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** Meðan í gildi er samkomulag milli Íslands og Sambandslýðveldisins Þýskalands um veiðar þýskra togara innan fiskveiðilandhelgi, dags. 28. nóvember 1975, skulu brot gegn ákvæðum samkomulagsins af hálfu þeirra þýsku veiðiskipa, sem tilgreind eru á skrá, sem er fylgiskjal með samkomulaginu, og heimilaðar eru veiðar á umsömdum svæðum í fiskveiðilandhelginni, varða þeim viðurlögum, að veiðiskip, sem brotlegt hefur orðið við ákvæði samkomulagsins, skal fellt niður af fyrrnefndri skrá, og missir þar með rétt til að stunda veiðar samkvæmt ákvæði samkomulagsins.

□ Dómsmálaráðuneytið tekur ákvörðun um þá framkvæmd samkomulagsins, er það hefur fengið gögn í hendur frá Landhelgisgæslunni.

1976 Nr. 34 17. maí

Lög um veiðar íslenskra skipa utan fiskveiðilandhelgi Íslands.

■ **1. gr.** Sjávarútvegsráðherra setur með reglugerð þær reglur um veiðar íslenskra skipa utan fiskveiðilandhelgi Íslands, sem nauðsynlegar þykja til þess að framfylgt verði ákvæðum alþjóðasamninga, sem Íslendingar eru að gerast aðilar að, eða þá samninga, sem gerðir eru milli íslenskra og erlendra stjórnvalda.

□ Ráðherra er auk þess heimilt að setja aðrar þær reglur[1)] um þessar veiðar, sem honum þykir þurfa, svo sem til samræmingar við reglur þær, er gilda um veiðar íslenskra skipa í fiskveiðilandhelgi Íslands.

[1)] *Rg. 125/1979 (um möskvastærðir botnvörpu og flotvörpu). Rg. 303/1981 (um lágmarksmöskvastærðir loðnunóta).*

■ **2. gr.** Brot gegn reglum settum samkvæmt lögum þessum varða sektum, 1000—15 000 gullkrónum, sbr. lög nr. 4 11. apríl 1924. Enn fremur er heimilt að gera afla og veiðarfæri upptæk.

□ Um mál þau, sem rísa út af brotum gegn lögum þessum, skal fara að hætti opinberra mála.

1976 Nr. 32 19. maí

Lög um upptöku ólöglegs sjávarafla.

■ **1. gr.** Ólöglegur sjávarafli er sá afli eða hluti afla:

1. sem ekki nær lágmarksstærð þeirri, sem ákveðin er í lögum, reglugerðum eða sérstökum veiðileyfum,
2. sem umfram er ákveðinn hámarksafla, sem bátum er settur,
3. sem aflað er með ólöglegum veiðarfærum,
4. sem aflað er á svæðum þar sem viðkomandi veiðar eru bannaðar eða án þess að tilskilin veiðileyfi séu fyrir hendi.

■ **2. gr.** Ólöglegur sjávarafli skal gerður upptækur og andvirði hans renna í sérstakan sjóð, sem varið skal í þágu fiskirannsókna og vísindalegs eftirlits með fiskveiðum eftir nánari ákvörðun sjávarútvegsráðuneytis-

1976 Nr. 32 19. maí

ins. Er upptaka óháð því, hvort um refsiverðan verknað hefur verið að ræða. Ákvæði þessarar greinar skulu víkja fyrir ákvæðum sérlaga um upptöku afla.

■ **3. gr.** Sjávarútvegsráðuneytið úrskurðar hvort um ólöglegan sjávarafla er að ræða samkvæmt lögum þessum og í hve miklu magni. Leiki vafi á um magn ólöglegs sjávarafla er heimilt að áætla það magn eftir framkomnum gögnum.

□ Ráðuneytið úrskurðar enn fremur, hvert skuli vera andvirði hins ólöglega afla, sem gera skal upptækan, og skal þá miðað við heildarsöluverðmæti aflans, eða þess hluta hans, sem við á.

□ Ráðuneytið byggir ákvarðanir sínar samkvæmt þessari grein á upplýsingum sérstakra eftirlitsmanna þess, starfsmanna Framleiðslueftirlits sjávarafurða og öðrum tiltækum sönnunargögnum. Ráðuneytið skal jafnan gefa hlutaðeigandi kaupendum og seljendum meints ólöglegs sjávarafla kost á að gera grein fyrir sínu máli.

■ **4. gr.** Ákvörðun ráðuneytis um upptöku afla skal tekin með skriflegum úrskurði. Málinu má vísa til meðferðar sakadóms, en ekki skal það fresta því, að ráðuneytið geti innheimt andvirði þess ólöglega afla, sem það gerir upptækan, hjá kaupendum eða seljendum þess afla, eftir því sem við á hverju sinni. Úrskurði ráðuneytisins má fullnægja með aðför að viku liðinni frá birtingu hans.

■ **5. gr.** Sjávarútvegsráðherra getur með reglugerð sett nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara.

1924 Nr. 4 11. apríl

Lög um að miða við gullkrónur sektir fyrir landhelgisbrot.

■ **1. gr.** Sektir fyrir brot gegn lögum um bann gegn botnvörpuveiðum nr. 5 18. maí 1920,[1] og lögum um rétt til fiskiveiða í landhelgi nr. 33 19. júní 1922, skal miða við gullkrónur og ákveða í dómnum eða sættinni jafngildi þeirra í íslenzkum krónum, eftir gengi dag þann, er sektin er ákveðin.

[1] *Nú l. 81/1976.*

1936 Nr. 83 23. júní

Lög um ráðstafanir til varnar því, að skipum sé leiðbeint við ólöglegar fiskveiðar.

■ **1. gr.** Hver sá, sem sendir eða tekur á móti skeyti — hvort heldur er loftskeyti eða talskeyti — til eða frá skipi, sem ætla má, að sé að veiðum hér við land, skal skyldur að leggja fram lykil að hverju dulmáli, sem notað kann að vera við skeytasendinguna. Það er m. a. dulmál samkv. lögum þessum, ef notað er í skeyti mál í óvenjulegri merkingu.

■ **2. gr.** Hver sá, sem sendir skeyti til eða frá veiðiskipi, skal undirrita á hverju slíku skeyti drengskaparvottorð um það, að ekkert sé í efni skeytisins, sem stuðlað geti að brotum á fiskveiðalöggjöfinni, forðað sökunaut við töku eða gefið veiðiskipi bendingu um ferðir varðskipanna. Undirrita má slíkt drengskaparvottorð í eitt skipti fyrir öll hjá landssímastjóra.

□ Starfsmenn loftskeytastöðva eða lofttalstöðva mega ekki afgreiða dulmálsskeyti til eða frá veiðiskipi fyrr en fyrir þá hefur verið lagður lykill að skeytunum, og skulu þeir þýða skeytin, eftir því sem kringumstæður leyfa og ástæður þykja til. Þyki loftskeytamanni skeyti eða skeytaviðskipti að einhverju leyti grunsamleg, skal hann stöðva afgreiðslu slíkra skeyta og gera landssímastjóra þegar í stað aðvart, en hann rannsakar málið nánar og tilkynnir dómsmálaráðherra.

1936 Nr. 83 23. júní

□ Undanþegin þessum ákvæðum eru skeyti frá útlöndum og frá erlendum skipum um íslenzkar strandastöðvar til skipa í hafi. Þyki loftskeytamanni skeyti þau eða skeytaviðskipti, er um ræðir í þessari málsgrein, að einhverju leyti grunsamleg, skal hann þegar gera landssímastjóra aðvart, en hann tilkynnir dómsmálaráðherra.

■ **3. gr.** Öll skeyti til og frá veiðiskipum eða milli veiðiskipa — hvort heldur eru loftskeyti, talskeyti eða lofttal — skulu rituð á skeytaeyðublöð og send landssímastjórninni að liðnum hverjum mánuði, en landssíminn geymir það að minnsta kosti í 5 ár.

□ „Orðsendingar" til og frá veiðiskipum eru stranglega bannaðar, nema í lífsháska, aðrar en þær, sem eingöngu snerta loftskeytaþjónustuna, enda skulu afrit af þeim fylgja með skeytunum.

□ Til frekara eftirlits ber starfsmönnum strandastöðva landssímans og loftskeytamönnum á varðskipunum að taka og skrá, eftir því sem þeim er frekast unnt, loftskeyta- og talstöðvaskipti milli veiðiskipa innbyrðis og senda mánaðarlega til landssímastjórnarinnar.

□ Dómsmálaráðuneytið hefur hvenær sem er aðgang að öllum þeim plöggum, er varða greint eftirlit, enda hafi sá eða þeir, sem dómsmálaráðherra útnefnir til þess, undirritað þagnarheiti samkvæmt fyrirmælum alþjóðareglugerðar þar um.

■ **4. gr.** Með reglugerð má ákveða nánar um framkvæmd laga þessara og refsa fyrir brot á reglugerðinni sem eftir lögunum.

■ **5. gr.** Hver sá, sem sannur verður að því, með skeytum, firðtali, ljósmerkjum eða á hvern annan hátt, að hafa ætlað að stuðla að brotum á fiskveiðalöggjöfinni, forða sökunaut frá töku eða gefa veiðiskipi bendingar um ferðir varðskipanna, skal sæta [sekt eða varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum, ef sakir eru miklar eða brot ítrekað].[1]

□ Önnur brot á lögum þessum varða sektum, nema þyngri refsing sé lögð við að lögum.

[1] *L. 10/1983, 44. gr.*

■ **6. gr.** Með mál út af brotum á lögum þessum og reglugerð, settri samkvæmt þeim, skal farið sem með opinber lögreglumál.

1954 Nr. 18 3. marz

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í alþjóðasamningi frá 5. apríl 1946 um möskvastærð fiskinetja og lágmarksstærðir fisktegunda, ásamt ákvæðum viðbætis við samninginn frá 2. apríl 1953.[1]

[1] *Samkvæmt 16. gr. samnings frá 24. janúar 1959 (sjá lög 14/1960), er úr gildi numinn hluti af samningi frá 5. apríl 1946, sem birtur var sem fylgiskjal með l. 18/1954. Það sem enn er í gildi af samningnum (5.—9. gr. og fylgiskjöl I—II) virðist ekki hafa raunhæft gildi, og er því ekki prentað hér með. Um texta laganna og samningsins vísast til Lagasafns 1965, d. 1643—1650.*

1981 Nr. 68 29. maí

Lög um aðild Íslands að samningi um framtíðarsamvinnu ríkja varðandi fiskveiðar á Norðaustur-Atlantshafi.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að fullgilda[1] fyrir Íslands hönd samning frá 18. nóvember 1980 um framtíðarsamvinnu ríkja varðandi fiskveiðar á Norðaustur-

Atlantshafi. Samningurinn er prentaður sem fylgiskjal með lögum þessum.

[1] *Augl. C 15/1981 og augl. C 14/1982.*

■ **2. gr.** Sjávarútvegsráðherra er heimilt að setja reglur[1] um framkvæmd samningsins.

[1] *Rg. 263/1970 (alþjóðlegt fiskveiðieftirlit utan landhelgi og fiskveiðilögsögu), augl. 222/1971 (um bann við síldveiði með herpinót á svæði í hafinu suður af Írlandi og vestur af Englandi) og rg. 181/1976 (um takmörkun á síldveiðum íslenskra skipa í Norðursjó, Skagerak og á svæði VI (a) vestan Skotlands). Ofangreindar rg. settar skv. l. 14/1960.*

■ **3. gr.** Brot á reglum sem settar verða samkvæmt 2. gr. laga þessara skulu varða sektum 2000—40 000 gullkrónum, sbr. lög nr. 4 11. apríl 1924.

☐ Ennfremur er heimilt að gera afla og veiðarfæri upptæk.

☐ Auk þess má láta brot varða skipstjóra fangelsi allt að 6 mánuðum þegar sakir eru miklar eða þegar um ítrekað brot er að ræða.

☐ Lagt skal löghald á skip, sem staðið er að meintum ólöglegum veiðum, þegar er það kemur til hafnar, og er eigi heimilt að láta það laust fyrr en dómur hefur verið kveðinn upp í máli ákæruvaldsins gegn skipstjóra skipsins eða máli hans lokið á annan hátt og sekt og kostnaður greiddur að fullu. Þó er heimilt að láta skip laust fyrr ef sett er bankatrygging, eða önnur trygging jafngild að mati dómara, fyrir greiðslu sektarinnar og málskostnaðar.

☐ Til tryggingar greiðslu sektar samkvæmt þessari grein og kostnaðar skal vera lögveð í skipinu.

☐ Með mál út af brotum skal farið að hætti opinberra mála.

■ **4. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi. 1. apríl 1982 falla úr gildi lög nr. 14 30. mars 1960, um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæði alþjóðasamnings, er gerður var 24. janúar 1959, um fiskveiðar á norðausturhluta Atlantshafs, ásamt viðbæti.

Fylgiskjal.

Samningur um framtíðarsamvinnu ríkja varðandi fiskveiðar á Norðaustur-Atlantshafi.

Samningsaðilar sem gera sér ljóst að strandríki við Norðaustur-Atlantshaf hafa í samræmi við viðeigandi grundvallarreglur í þjóðarétti fært út lögsögu sína yfir hinum lifandi auðlindum aðliggjandi hafsvæða í allt að tvö hundruð sjómílur frá grunnlínum þeim er víðátta landhelgi miðast við, og beita innan þessara svæða fullveldisrétti í því skyni að rannsaka og hagnýta, vernda og hafa stjórnun á auðlindum þessum, **sem taka tillit til** starfa þriðju hafréttarráðstefnu Sameinuðu þjóðanna að því er varðar fiskveiðar, **sem óska** þess að stuðla að verndun og bestu nýtingu á fiskveiðiauðlindum í Norðaustur-Atlantshafi á þann hátt er samrýmist útfærslu fiskveiðilögsögu strandríkja, og samkvæmt því hvetja til alþjóðlegrar samvinnu og samráðs að því er auðlindir þessar varðar, **sem líta svo á** að samningurinn um fiskveiðar á norðausturhluta Atlantshafs frá 24. janúar 1959 ætti því að víkja, **hafa orðið ásáttir um eftirfarandi:**

■ **1. gr.** 1. Svæði það sem samningur þessi nær til, hér á eftir nefnt „samningssvæðið", er hafsvæði:

a. innan þess hluta Atlantshafsins og Norður-Íshafsins og aðliggjandi hafsvæða sem er norðan 36° n. br. og milli 42° v. l. og 51° a. l., að undanteknu:

i. Eystrasalti og sundunum sunnan og austan lína sem liggja frá Hasenörehöfða til Gnibentanga, frá Korshage til Spodsbjerg og frá Gilbjerghöfða til Kullen, og

ii. Miðjarðarhafi og aðliggjandi hafsvæðum að skurðpunkti 36° n. br. og 5° 36′ v. l.

b. á Atlantshafinu fyrir norðan 59° n. br. og milli 44° v. l. og 42° v. l.

2. Samningur þessi tekur til allra fiskiauðlinda á samningssvæðinu að undanteknum sjóspendýrum, botntegundum, þ. e. lífverum sem á þeim tíma er þær má nýta eru annað hvort kyrrstæðar á hafsbotninum eða undir honum eða geta ekki hreyft sig nema í stöðugri snertingu við hafsbotninn eða botnlögin og, að svo miklu leyti sem fjallað er um þær í öðrum alþjóðasamningum, fartegundum og tegundum sem leita aftur upp í ár.

■ **2. gr.** Ekkert í samningi þessum skal talið hafa áhrif á réttindi, kröfur eða skoðanir nokkurs samningsaðila varðandi mörk eða víðáttu fiskveiðilögsögu.

■ **3. gr.** 1. Með samningi þessum samþykkja samningsaðilar að setja á stofn og starfrækja Norðaustur-Atlantshafsfiskveiðinefnd, hér á eftir kölluð „nefndin".

2. Nefndin skal vera lögaðili og njóta í samskiptum sínum við aðrar alþjóðastofnanir og á landssvæðum samningsaðila þeirrar réttarstöðu er nauðsynleg kann að vera til að rækja störf sín og ná tilgangi sínum.

3. Sérhver samningsaðili skal tilnefna í nefndina allt að tveimur fulltrúum sem mega hafa með sér á fundum hennar sérfræðinga og ráðunauta.

4. Nefndin kýs sér sjálf forseta og eigi fleiri en tvo varaforseta.

5. Skrifstofa nefndarinnar skal vera í London.

6. Ákveði nefndin ekki annað skal hún koma saman einu sinni á ári í London á þeim tíma sem hún ákveður, að því þó tilskildu að, að ósk samningsaðila og með samþykki þriggja annarra samningsaðila, skuli forsetinn, svo fljótt sem auðið er, kveðja til fundar á þeim stað og tíma sem hann ákveður.

7. Nefndin skipar framkvæmdastjóra og annað starfslið eftir þörfum.

8. Nefndinni er heimilt að stofna nefndir og aðrar undirdeildir eftir því sem hún telur æskilegt til að annast skyldur sínar og störf.

9. Sérhver samningsaðili skal fara með eitt atkvæði í nefndinni. Ákvarðanir nefndarinnar skulu hljóta einfaldan meirihluta eða, áskilji samningur þessi sérstaklega veginn meirihluta, tvo þriðju hluta atkvæða allra samningsaðila sem viðstaddir eru og atkvæði greiða með eða á móti, að því tilskildu að engin atkvæðagreiðsla skal fara fram nema a. m. k. tveir þriðju samningsaðila séu viðstaddir. Nú skiptast atkvæði jafnt um málefni sem hlítir einföldum meirihluta, og skoðast tillagan þá felld.

10. Nefndin setur sér fundarsköp í samræmi við ákvæði þessarar greinar, þar með talin ákvæði um kjör forseta og varaforseta og um kjörtíma þeirra.

11. Fundargerðir nefndarinnar skal senda svo fljótt sem auðið er til samningsaðila á ensku og frönsku.

■ **4. gr.** 1. Nefndin skal rækja störf sín til verndunar og bestu nýtingar á fiskiauðlindum innan samningssvæðisins og taka mið af bestu tiltækum vísindalegum niðurstöðum.

2. Nefndin skal vera vettvangur samráðs og skipta á upplýsingum um ástand fiskiauðlinda innan samningssvæðisins og stjórnunarstefnur, þar með talið könnun á heildaráhrifum þeirra stefna á fiskiauðlindirnar.

■ **5. gr.** 1. Nefndin skal þar sem það á við gera ályktanir um fiskveiðar utan þeirra svæða sem falla undir fiskveiðilögsögu samningsaðila. Slíkar ályktanir skulu gerðar með vegnum meirihluta.

2. Við framkvæmd starfa sinna samkvæmt 1. mgr. skal nefndin leitast við að tryggja samræmi milli:

a. sérhverrar ályktunar er varðar fiskstofn eða fjölda fiskstofna sem fyrirfinnast bæði innan svæðis er lýtur fiskveiðilögsögu samningsaðila og utan þess, eða sérhverrar ályktunar sem hafa myndi áhrif vegna tengsla tegunda á fiskstofn eða fjölda fiskstofna sem fyrirfinnast að öllu leyti eða að hluta á svæði er lýtur fiskveiðilögsögu samningsaðila, og

b. sérhverra ráðstafana og ákvarðana sem teknar eru af samningsaðila til stjórnunar og verndunar þess fiskstofns eða fjölda fiskstofna hvað snertir fiskveiðar sem fram fara innan svæðis er lýtur fiskveiðilögsögu þess. Samningsaðili sá er í hlut á og nefndin skulu samkvæmt þessu beita sér fyrir samræmingu slíkra ályktana, ráðstafana og ákvarðana.

3. Til þess að 2. mgr. nái tilgangi sínum skal hver samningsaðili jafnan láta nefndinni í té upplýsingar um ráðstafanir og ákvarðanir sínar.

■ **6. gr.** 1. Nefndin má gera ályktanir varðandi fiskveiðar sem fram fara innan svæðis í fiskveiðilögsögu samningsaðila að því tilskildu að hlutaðeigandi samningsaðili óski þess og hann greiði ályktun þar um atkvæði.

2. Nefndin getur verið ráðgefandi um þær fiskveiðar er um getur í 1. mgr. ef hlutaðeigandi samningsaðili óskar þess.

■ **7. gr.** Við framkvæmd starfa sinna samkvæmt 5. og 6. gr. má nefndin íhuga meðal annars ráðstafanir varðandi:

a. reglur um veiðarfæri og útbúnað, þar á meðal möskvastærð fiskneta,

b. reglur um lágmarksstærð fisks sem skip mega hirða, landa, sýna eða bjóða til sölu,

c. ákvörðun um lokun á tilteknum tímum eða um lokuð svæði,

d. eflingu eða aukningu fiskiauðlinda, og getur til þess talist tækniklak og flutningur lífvera og seiða,

e. ákvörðun á hámarksafla og skiptingu hans milli samningsaðila,

f. stjórnun fiskveiðisóknarinnar og skiptingu hennar milli samningsaðila.

■ **8. gr.** 1. Nefndin má gera ályktanir með vegnum meirihluta varðandi ráðstafanir um eftirlit með fiskveiðum sem fram fara utan svæða sem lúta fiskveiðilögsögu samningsaðila til þess að tryggja framkvæmd samnings þessa og sérhverra ályktana sem gerðar eru samkvæmt honum.

2. Nefndin má einnig gera ályktanir varðandi ráðstafanir um eftirlit með fiskveiðum sem fram fara innan svæðis sem lýtur fiskveiðilögsögu samningsaðila að því tilskildu að hlutaðeigandi samningsaðili óski þess og að hann greiði ályktun þar um atkvæði.

3. Ályktanir sem gerðar eru samkvæmt þessari grein mega fela í sér ákvæði um uppsögn önnur en þau sem gert er ráð fyrir í 13. gr.

1981 Nr. 68 29. maí

■ **9. gr.** 1. Nefndin má gera ályktanir með vegnum meirihluta sem kveða á um söfnun tölfræðilegra upplýsinga um fiskveiðar sem fram fara utan svæða sem lúta fiskveiðilögsögu samningsaðila.

2. Nefndin má einnig gera ályktanir sem gera ráð fyrir söfnun tölfræðilegra upplýsinga um fiskveiðar sem fram fara innan svæðis sem lýtur fiskveiðilögsögu samningsaðila að því tilskildu að sá samningsaðili greiði ályktun þar um atkvæði.

■ **10. gr.** Þegar nefndin gerir ályktanir skal hún ákveða hvort og með hvaða skilyrðum þær ályktanir skulu taka til fiskveiða sem fram fara einungis vegna vísindarannsókna sem framkvæmdar eru í samræmi við viðeigandi grundvallarreglur þjóðaréttar.

■ **11. gr.** 1. Nefndin skal án ótilhlýðilegs dráttar tilkynna samningsaðilum um ályktanir sem hún gerir samkvæmt samningi þessum.

2. Nefndin má gefa út eða dreifa á annan hátt skýrslum um starfsemi sína og öðrum upplýsingum varðandi fiskveiðar á samningssvæðinu.

■ **12. gr.** 1. Ályktun verður bindandi fyrir samningsaðila samkvæmt ákvæðum greinar þessarar og tekur gildi þann dag er nefndin ákveður, þó eigi fyrr en 30 dögum eftir lok tímabils eða tímabila til mótmæla sem gert er ráð fyrir í grein þessari.

2. a. Sérhver samningsaðili má mótmæla ályktun sem gerð er samkvæmt 1. mgr. 5. gr., 1. mgr. 8. gr. eða 1. mgr. 9. gr., innan 50 daga frá dagsetningu tilkynningar um hana. Komi slík mótmæli fram má sérhver annar samningsaðili á sama hátt mótmæla innan 40 daga eftir að hafa fengið tilkynningu um þau mótmæli. Komi einhver mótmæli fram innan þessa síðara 40 daga tímabils mega aðrir samningsaðilar bera fram mótmæli innan 40 daga lokatímabils eftir að hafa fengið tilkynningu um þau mótmæli.

b. Ályktun skal ekki binda samningsaðila sem hefur mótmælt henni.

c. Ef þrír eða fleiri samningsaðilar hafa mótmælt ályktun skal hún ekki binda neinn samningsaðila.

d. Samningsaðili sem hefur mótmælt ályktun má hvenær sem er draga mótmæli til baka og skal hann þá vera bundinn af ályktuninni innan 70 daga eða frá þeirri dagsetningu sem nefndin ákveður samkvæmt 1. mgr., hvort sem seinna er, nema þegar ályktunin er ekki bindandi fyrir neinn samningsaðila samkvæmt ákvæðum c-liðar.

e. Sé ályktun ekki bindandi fyrir neinn samningsaðila mega tveir eða fleiri samningsaðilar eigi að síður hvenær sem er samþykkja sín á milli að láta hana koma til framkvæmda, en í slíku tilviki skulu þau[1)] þegar í stað tilkynna nefndinni um það.

3. Hafi ályktun verið gerð samkvæmt 1. mgr. 6. gr., 2. mgr. 8. gr. eða 2. mgr. 9. gr. má, innan 60 daga frá dagsetningu tilkynningar um ályktunina, eingöngu sá samningsaðili sem fer með fiskveiðilögsögu á umræddu svæði mótmæla henni og verður ályktunin þá ekki bindandi fyrir neinn samningsaðila.

4. Nefndin skal tilkynna samningsaðilunum um sérhver mótmæli og sérhverja afturköllun jafnskjótt og hún hefur móttekið slíkt og um gildistöku sérhverrar

ályktunar og sérhvers samkomulags sem gert er samkvæmt 2. mgr. e.

[1] *Svo í Stjtíð., en virðist eiga að vera „þeir".*

■ **13. gr.** 1. a. Sérhver samningsaðili getur hvenær sem er að ári liðnu frá gildistöku ályktunar sem gerð er samkvæmt 1. mgr. 5. gr., 1. mgr. 8. gr. eða 1. mgr. 9. gr. tilkynnt nefndinni að hann samþykki ekki lengur ályktunina og, sé tilkynningin ekki afturkölluð, skal ályktunin ekki lengur vera bindandi fyrir þann samningsaðila að ári liðnu frá dagsetningu tilkynningarinnar.

b. Ályktun sem hefur misst gildi sitt gagnvart samningsaðila skal eigi vera bindandi fyrir neinn annan samningsaðila 30 dögum eftir þann dag sem hinn síðarnefndi tilkynnir nefndinni að hann samþykki ekki lengur ályktunina.

2. Hafi ályktanir verið gerðar samkvæmt 1. mgr. 6. gr., 2. mgr. 8. gr. eða 2. mgr. 9. gr. má einungis sá samningsaðili sem fer með fiskveiðilögsögu á umræddu svæði tilkynna nefndinni að hann samþykki ekki lengur ályktunina og skal hún þá ekki lengur vera bindandi fyrir neinn samningsaðila að liðnum 90 dögum frá dagsetningu tilkynningarinnar.

3. Nefndin skal tilkynna samningsaðilunum um sérhverja tilkynningu samkvæmt þessari grein þegar hún hefur móttekið hana.

■ **14. gr.** 1. Til þess að tryggja sem besta framkvæmd þeirrar starfsemi sem um getur í 4., 5. og 6. gr. skal nefndin leita upplýsinga og ráða hjá Alþjóðahafrannsóknaráðinu. Slíkra upplýsinga og ráða skal leita um mál sem varða starfsemi nefndarinnar og falla undir valdsvið ráðsins, þar á meðal upplýsinga og ráða um líffræði og stofnstærðardreifingu þeirra fisktegunda sem um ræðir, ástand fiskstofna, áhrif veiða á þá stofna og ráðstafanir til verndunar þeirra og stjórnunar.

2. Til þess að auðvelda störf Alþjóðahafrannsóknaráðsins við að láta nefndinni í té upplýsingar og ráð skal nefndin leitast við að gera í samráði við ráðið ráðstafanir til þess að tryggja að hvatt sé til rannsókna í þessum tilgangi, þar með talinna sameiginlegra rannsókna, og að þær séu framkvæmdar eftir bestu getu og án ótilhlýðilegs dráttar.

3. Nefndin má stofna til vinnusamstarfs við hverja aðra alþjóðastofnun sem hefur svipað markmið.

■ **15. gr.** 1. Án þess að það hafi áhrif á rétt samningsaðilanna varðandi hafsvæði sem lúta fiskveiðilögsögu þeirra, skulu samningsaðilar gera þær ráðstafanir, þar á meðal setja hæfileg viðurlög við brotum, sem nauðsynlegar kunna að vera til þess að láta ákvæði samnings þessa ná fram að ganga og að sérhver ályktun sem verður bindandi samkvæmt 12. gr. komist í framkvæmd.

2. Sérhver samningsaðili skal senda nefndinni árlega skýrslu um ráðstafanir þær sem hann hefur gert samkvæmt 1. mgr.

■ **16. gr.** 1. Sérhver samningsaðili skal tilkynna nefndinni um löggjöf sína og samninga sem hann kann að hafa gert að svo miklu leyti sem þessi löggjöf og samningar varða verndun og nýtingu á fiskiauðlindum á samningssvæðinu.

2. Sérhver samningsaðili skal að beiðni nefndarinnar láta í té allar tiltækar vísindalegar og tölfræðilegar upplýsingar sem þörf er á til þess að samningur þessi nái tilgangi sínum og aðrar þær upplýsingar sem þurfa þykir samkvæmt 9. gr.

■ **17. gr.** 1. Sérhver samningsaðili skal greiða kostnað vegna eigin sendinefndar á fundum sem haldnir eru samkvæmt samningi þessum.

2. Á fyrsta fundi sínum skal nefndin samþykkja fjárhagsáætlun fyrir fyrsta fjárhagsár sitt. Á þessum fundi má nefndin líka, ef það þykir henta, samþykkja fjárhagsáætlun fyrir annað fjárhagsárið.

3. Á hverjum ársfundi skal nefndin samþykkja fjárhagsáætlun fyrir næsta fjárhagsár og spá um fjárhagsáætlun fyrir næsta fjárhagsár þar á eftir. Uppkast að fjárhagsáætlun og uppkast að spá um fjárhagsáætlun skal forseti nefndarinnar leggja fyrir samningsaðilana eigi síðar en 40 dögum fyrir þann fund nefndarinnar þar sem taka skal þau til athugunar.

4. Nefndin ákveður framlög sem hverjum samningsaðila ber að greiða samkvæmt hinni árlegu fjárhagsáætlun samkvæmt eftirfarandi reglum:

a. Einn þriðji af heildarupphæð fjárhagsáætlunar skiptist jafnt milli samningsaðila.

b. Tveir þriðju af heildarupphæð fjárhagsáætlunar skiptast milli samningsaðila í hlutfalli við afla þeirra á samningssvæðinu upp úr sjó á grundvelli endanlegra aflatalna Alþjóðahafrannsóknaráðsins á almanaksárinu sem lýkur eigi síðar en 24 og eigi fyrr en 18 mánuðum fyrir upphaf fjárhagsársins.

c. Árlegt framlag samningsaðila sem hefur færri en 300.000 íbúa skal þó takmarkað við 5% heildarupphæðar fjárhagsáætlunarinnar. Þegar framlag er þannig takmarkað skiptast eftirstöðvar fjárhagsáætlunarinnar milli hinna samningsaðilanna í samræmi við a- og b-lið. Regla þessi skal gilda fyrstu fimm fjárhagsár nefndarinnar og síðan skal nefndin endurskoða hana árlega og má hún breyta henni með ákvörðun sem tekin er með þremur fjórðu meirihluta allra samningsaðilanna.

5. Nefndin skal tilkynna hverjum samningsaðila upphæð framlags sem honum ber að greiða samkvæmt 4. mgr. og innan hvaða dags nefndin hefur ákveðið að greiðslu þessa skuli inna af hendi.

6. Framlag samningsaðila sem gerst hefur aðili að samningi þessum fyrir lok fjárhagsárs skal fyrir það ár greiða hluta í hlutfalli við fjölda heilla mánaða ársins sem óliðnir eru miðað við ársframlag sem reiknað er samkvæmt 4. mgr.

7. Framlög skulu greiðast í mynt þess ríkis þar sem skrifstofa nefndarinnar er staðsett.

8. Hafi samningsaðili ekki staðið skil á framlögum sínum fyrir þann dag sem nefndin hefur ákveðið í tvö ár skal hann ekki eiga rétt á að greiða atkvæði og koma á framfæri mótmælum samkvæmt samningi þessum fyrr en hann hefur fullnægt skyldum sínum, nema nefndin ákveði öðruvísi að ósk þess samningsaðila sem í hlut á.

9. Nefndin skal samþykkja reglur um fundarsköp varðandi fjármál sín.

■ **18. gr.** Nefndin má með vegnum meirihluta skipta samningssvæðinu niður í svæði og má breyta mörkum og fjölda svæðanna að því tilskildu að sérhver samningsaðili sem hefur fiskveiðilögsögu í einhverjum hluta umrædds svæðis greiði ákvörðuninni atkvæði.

■ **19. gr.** 1. Sérhver samningsaðili getur komið fram með tillögu um breytingu á samningi þessum. Sérhver

1981 Nr. 68 29. maí

slík tillaga um breytingu skal send framkvæmdastjóranum a. m. k. 90 dögum fyrir fund þann sem samningsaðilinn leggur til að tillagan verði afgreidd á. Framkvæmdastjórinn skal tafarlaust senda tillöguna til samningsaðilanna.

2. Til þess að tillaga um breytingu hljóti samþykki þarf þrjá fjórðu meirihluta allra samningsaðila. Texta samþykktrar breytingar skal nefndin senda vörsluríkinu sem skal tafarlaust senda hana samningsaðilunum.

3. Breyting skal taka gildi fyrir samningsaðilana 120 dögum eftir dagsetningu tilkynningar vörsluríkisins um móttöku skriflegs samþykkis þriggja fjórðu hluta allra samningsaðila, nema einhver hinna samningsaðilanna tilkynni vörsluríkinu innan 90 daga frá dagsetningu tilkynningar vörsluríkisins um slíka móttöku að það mótmæli breytingunni, og skal þá breytingin ekki taka gildi fyrir neinn samningsaðila. Samningsaðili sem hefur mótmælt breytingu getur hvenær sem er afturkallað mótmæli sín. Séu öll mótmæli við breytingu afturkölluð skal breytingin taka gildi gagnvart öllum samningsaðilum 120 dögum eftir dagsetningu tilkynningar vörsluríkisins um móttöku síðustu afturköllunar.

4. Aðili sem fullgildir, staðfestir, samþykkir eða gerist aðili að samningi þessum eftir að breyting hefur verið samþykkt í samræmi við 2. mgr. skal talinn hafa samþykkt breytinguna.

5. Vörsluríkið skal tafarlaust tilkynna samningsaðilunum móttöku tilkynninga um samþykki á breytingum, móttöku tilkynninga um mótmæli eða afturköllun mótmæla og gildistöku breytinga.

■ **20. gr.** 1. Samningur þessi skal liggja frammi til undirritunar frá 18. nóvember 1980 til 28. febrúar 1981 fyrir eftirtalda aðila: Búlgaríu, Danmörku vegna Færeyja, Efnahagsbandalag Evrópu, Finnland, Ísland, Kúbu, Noreg, Pólland, Portúgal, Sovétríkin, Spán, Svíþjóð og Þýska alþýðulýðveldið. Hann skal fullgiltur, staðfestur eða samþykktur svo fljótt sem auðið er og skjölum um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki komið í vörslu ríkisstjórnar Hins sameinaða konungsríkis Stóra-Bretlands og Norður-Írlands sem nefnt er í samningi þessum „vörsluríkið".

2. Samningur þessi öðlast gildi eftir að ekki færri en sjö þeirra sem hafa undirritað hann hafa lagt fram skjöl sín um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki, að því tilskildu að meðal þeirra hafi a. m. k. þrír fiskveiðilögsögu á samningssvæðinu. Hafi samningur þessi hins vegar ekki öðlast gildi innan árs frá þeim degi er hann var lagður fram til undirritunar, en ekki færri en fimm þeirra sem hafa undirritað hann hafa lagt fram skjöl um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki, þar á meðal þrír sem hafa fiskveiðilögsögu á samningssvæðinu, geta þessir aðilar samþykkt sín á milli með sérstakri bókun dagsetningu þá er samningur þessi öðlast gildi; með tilliti til hvers þess aðila sem fullgildir, staðfestir eða samþykkir síðar öðlast samningur þessi gildi þann dag er hann leggur fram skjöl sín um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki.

3. Sérhver þeirra aðila sem nefndur er í 1. mgr. og ekki hefur undirritað samning þennan getur gerst aðili að honum hvenær sem er eftir að hann hefur öðlast gildi samkvæmt 2. mgr.

4. Sérhvert ríki sem ekki er nefnt í 1. mgr. að framan, nema aðildarríki Efnahagsbandalags Evrópu, getur gerst aðili að samningi þessum hvenær sem er eftir að hann hefur öðlast gildi samkvæmt 2. mgr., að því tilskildu að umsókn um aðild þess ríkis hljóti samþykki þriggja fjórðu hluta allra samningsaðila.

Umsókn um aðild skal senda skriflega til vörsluríkisins sem skal tilkynna öllum samningsaðilunum um hana. Umsóknin er samþykkt ef, innan 90 daga frá dagsetningu slíkrar tilkynningar, þrír fjórðu allra aðila þeirra, sem samningur þessi hefur þá öðlast gildi gagnvart, hafa tilkynnt vörsluríkinu um samþykki sitt á umsókninni.

Vörsluríkið skal tilkynna ríki því sem sækir um aðild og öllum samningsaðilunum um afgreiðslu umsóknarinnar.

5. Aðild skal ná fram með því að koma skjölum um aðild til vörsluríkisins og skal öðlast gildi á móttökudegi. Frá þeim degi skal hver sá aðili sem gerist aðili að samningi þessum vera bundinn af ályktunum sem eru, þegar hann gerist aðili, bindandi fyrir alla aðra samningsaðila svo og ályktunum sem eru þá bindandi fyrir einn eða fleiri samningsaðila og ekki eru sérstaklega undanskildir af hálfu þess sem gerist aðili í aðildarskjali hans.

6. Vörsluríkið skal tilkynna öllum þeim er undirritað hafa samninginn og öllum sem gerst hafa aðilar að honum um öll skjöl um fullgildingu, staðfestingu, samþykki og aðild sem komið hefur verið í vörslu, og skal tilkynna þeim er undirritað hafa um dagsetningu og þá aðila sem samningur þessi öðlast gildi gagnvart.

7. Vörsluríkið skal boða til fyrsta fundar nefndarinnar svo fljótt sem henta þykir eftir að samningur þessi hefur öðlast gildi skal senda bráðabirgðadagskrá til allra samningsaðilanna.

■ **21. gr.** Hvenær sem er eftir að tvö ár eru liðin frá því að samningur þessi hefur öðlast gildi gagnvart samningsaðila getur sá aðili sagt samningnum upp með skriflegri tilkynningu til vörsluríkisins. Sérhver slík uppsögn skal öðlast gildi tólf mánuðum eftir að hún hefur verið móttekin, og skal vörsluríkið tilkynna samningsaðilum um hana.

■ **22. gr.** Samningi þessum skal komið í vörslu hjá ríkisstjórn Hins sameinaða konungsríkis Stóra-Bretlands og Norður-Írlands og eru textarnir á ensku og frönsku jafngildir. Vörsluríkið skal senda rétt staðfest endurrit til þeirra er hafa undirritað hann og gerst aðilar að honum og skal skrásetja samninginn í samræmi við 102. gr. sáttmála Sameinuðu þjóðanna.

Þessu til staðfestu hafa undirritaðir, sem til þess hafa fullt umboð, undirritað samning þennan.

Gjört í London hinn 18. nóvember 1980.

Lög um framkvæmd samnings um framtíðarsamvinnu ríkja varðandi fiskveiðar á Norðvestur-Atlantshafi.

1979 Nr. 48 30. maí

■ **1. gr.** Sjávarútvegsráðherra er heimilt að setja reglur[1] um framkvæmd samnings frá 24. október 1978 um framtíðarsamvinnu ríkja varðandi fiskveiðar á Norðvestur-Atlantshafi.[2] Samningurinn er prentaður sem fylgiskjal með lögum þessum.

[1] *Rg. 161/1975 (um takmörkun á loðnuveiðum íslenskra skipa í Norðvestur-Atlantshafi). Sett skv. l. 56/1970.* [2] *Augl. C 17/1978.*

1979 Nr. 48 30. maí

■ **2. gr.** Brot á reglum sem settar verða samkvæmt 1. gr. laga þessara skulu varða sektum 2000—40 000 gullkrónum, sbr. lög nr. 4 11. apríl 1924.

□ Enn fremur er heimilt að gera afla og veiðarfæri upptæk.

□ Auk þess má láta brot varða skipstjóra fangelsi allt að 6 mánuðum þegar sakir eru miklar eða þegar um ítrekað brot er að ræða.

□ Lagt skal löghald á skip, sem staðið er að meintum ólöglegum veiðum, þegar er það kemur til hafnar, og er eigi heimilt að láta það laust fyrr en dómur hefur verið kveðinn upp í máli ákæruvaldsins gegn skipstjóra skipsins eða máli hans lokið á annan hátt og sekt og kostnaður greiddur að fullu. Þó er heimilt að láta skip laust fyrr ef sett er bankatrygging, eða önnur trygging jafngild að mati dómara, fyrir greiðslu sektarinnar og málskostnaðar.

□ Til tryggingar greiðslu sektar samkvæmt þessari grein og kostnaðar skal vera lögveð í skipinu.

□ Með mál út af brotum skal farið að hætti opinberra mála.

■ **3. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi. 1. janúar 1980 falla úr gildi lög nr. 56 12. maí 1970, um framkvæmd alþjóðasamnings um fiskveiðar í Norðvestur-Atlantshafi.

Fylgiskjal.

Samningur um framtíðarsamvinnu ríkja varðandi fiskveiðar á Norðvestur-Atlantshafi.[1)]

[1)] *Um texta fylgiskjals, sjá Stjtíð. A 1979, bls. 161—188.*

1888 Nr. 6 19. júní

Lög um bátfiski á fjörðum.

■ **1. gr.** Rétt er að útilykja aðkomandi fiskimenn frá bátfiski, nema síldveiðar sé, á fjörðum eða tilteknum fjarðasvæðum, sökum fiskiveiða fjarðarbúa, og skal það gjört með samþykkt á þann hátt, er segir í lögum 14. des. 1877[1)] um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum, og skulu að öðru leyti ákvæði téðra laga og laga nr. 23 4. des. 1886[1)] gilda um slíkar samþykktir.

[1)] *Sjá nú l. 86/1917.*

■ **2. gr.** ...[1)] Að öðru leyti eru og slíkir aðkomumenn háðir landslögum um fiskiveiðar og útflutningstoll af sjávarafla.

[1)] *L. 46/1926, 8.—9. gr. Nú l. 73/1980.*

1917 Nr. 86 14. nóv.

Lög um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði.

■ **1. gr.** [Sýslunefndum er heimilt að gera samþykktir um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum og mótorbátum, með þeim takmörkunum og skilyrðum, sem nefnd eru í lögum þessum.

□ Bæjarstjórnum í kaupstöðum er og heimilt að gera samþykktir í þessu efni, hverri innan síns umdæmis, enda gilda öll ákvæði þessara laga um sýslunefndir og sýslufélög, einnig um bæjarstjórnir og bæjarfélög.][1)]

[1)] *L. 9/1942, 1. gr.*

■ **2. gr.** Þegar sýslunefnd virðist ástæða til að gera samþykkt, annað hvort fyrir alla sýsluna eða nokkurn hluta hennar, skal hún kveðja til almenns fundar í héraði því, sem ætlazt er til, að samþykktin nái yfir, og eiga atkvæðisrétt á þeim fundi allir þeir héraðsbúar, sem kosningarrétt hafa til Alþingis. Sýslunefnd ákveður fundarstað og fundardag með nægum fyrirvara, en sýslumaður skal vera fundarstjóri, eða í forföllum hans einhver nefndarmanna. Ef fundarstjóri verður að takast ferð á hendur til fundarstaðarins, ber honum 4 kr. á dag í dagpeninga og auk þess ferðakostnaður eftir reikningi, er sýslunefndin úrskurðar, og greiðist hvorttveggja úr sýslusjóði.

■ **3. gr.** Nú er kaupstaður innan þeirra takmarka, sem samþykkt á að ná yfir, og ganga þá 3 menn, er bæjarstjórn kýs til þess úr sínum flokki, inn í sýslunefndina, ávallt þegar ræða skal um samþykktir þær, er lög þessi hljóða um, og boðar sýslumaður þá á fund sýslunefndar, þegar slík mál koma fyrir; eiga þeir þá atkvæði um allt það, er samþykktina snertir, á sama hátt og sýslunefndarmenn. Kaupstaðarbúar sækja sameiginlega með sýslubúum fundi þá, sem um er rætt í 2. gr., og greiða með þeim atkvæði um samþykktir, og eiga ávallt rétt á að setja samþykkt út af fyrir sig, eftir ákvæðum þessara laga.

■ **4. gr.** Sýslunefnd ber undir álit og atkvæði funda þeirra, sem um er rætt í 2. gr., sbr. 3. gr., frumvörp til samþykkta þeirra, er hún vill koma á. Nú hafa fundarmenn fallizt á frumvarp nefndarinnar með ⅔ atkvæða þeirra, er greidd hafa verið, og skal þá sýslunefndin senda stjórnarráðinu frumvarpið til staðfestingar. En ef breytingartillögur hafa verið gerðar við frumvarpið á fundinum og samþykktar með ⅔ hlutum greiddra atkvæða, setur sýslunefndin þær inn í frumvarpið, ef henni þykja þær á rökum byggðar, og sendir þær síðan stjórnarráðinu sem fyrr segir. En álíti sýslunefndin, að breytingartillögurnar eigi ekki að taka til greina, ber hún það af nýju undir atkvæði héraðsmanna, hvort þeir æski, að frumvarpið verði staðfest án þessara breytinga, og ef fundurinn fellst þá á frumvarpið með ⅔ atkvæða, ber að senda það stjórnarráðinu til staðfestingar.

□ Það frumvarp, eða breytingartillaga við frumvarp, sem ekki hefur verið samþykkt með ⅔ atkvæða á héraðsfundi, er fallið, og má ekki koma fram í nýju frumvarpi sýslunefndar fyrr en að ári liðnu.

■ **5. gr.** Nú virðist stjórnarráðinu ákvarðanir í samþykkt, sem því hefur verið send til staðfestingar, ganga of nærri rétti manna eða þröngva um of atvinnufrelsi, eða að þær á einhvern hátt komi í bága við lög eða grundvallarreglur laganna, og synjar það þá um staðfesting sína, en gefa skal það sýslunefndinni til kynna ástæðurnar fyrir neitun sinni. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, fyrirskipar um birting hennar og ákveður, hvenær hún skuli öðlast gildi, og er hún upp frá því skuldbindandi fyrir alla þá, sem í því héraði stunda fiskiveiðar á bátum, sem samþykktin nær til, hvort sem þeir eiga heima í héraðinu eða eru aðkomandi.

□ Samþykkt þeirri, er stjórnarráðið hefur staðfest, má ekki breyta á annan hátt en með þeirri aðferð, er hún var stofnuð. Samþykktin heldur ekki gildi lengur en 10 ár í senn, en endurnýja má hana um jafnlangan tíma í senn á sama hátt, er hún var sett.

□ Stjórnarráðið hlutast til um, að fiskiveiðasamþykktir séu prentaðar í B-deild Stjórnartíðindanna.

■ **6. gr.** [Nú er svo ástatt, að hreppsnefnd þykir brýn nauðsyn bera til að gera samþykkt fyrir hreppinn samkv. lögum þessum eða breyta áður gerðri samþykkt, en svo er langt til reglulegs sýslufundar, að ekki þykir mega draga til þess tíma að setja samþykktina, og getur

1917 Nr. 86 14. nóv.

þá hreppsnefndin gert samþykkt til bráðabirgða, enda er sú samþykkt háð ákvæðum 2., 4. og 5. gr. um fundarsamþykki, staðfestingu og birtingu. Bráðabirgðasamþykkt, sem staðfest hefur verið, skal jafnan borin undir næsta fund sýslunefndar. Ef sýslunefnd fellst á bráðabirgðasamþykktina óbreytta, skal það tilkynnt atvinnumálaráðuneytinu, en það birtir hana síðan sem fiskiveiðasamþykkt. Ef sýslunefnd breytir bráðabirgðasamþykkt, skal með samþykktina með áorðnum breytingum farið sem nýtt frumvarp væri, enda fellur þá bráðabirgðasamþykktin úr gildi. Bráðabirgðasamþykkt fellur og þegar niður, ef sýslunefnd synjar samþykkis.][1)]

[1)] *L. 117/1933, 2. gr.*

■ **7. gr.** Í samþykktum þessum má ákveða um þau atriði, sem áríðandi eru fyrir fiskiveiðar á opnum skipum og mótorbátum ...[1)] í því héraði, er samþykktin nær yfir, svo sem um það, hver veiðarfæri og beitu skuli hafa við fiskiveiðar á hverjum stað og hverjum árstíma, og eins um það, hvort fiskilóðir og net megi að færu veðri og forfallalaust og af ásettu ráði liggja í sjó yfir nóttu, og hvernig neta- og lóðalögnum skuli hagað, til þess að fiskiveiðum sé ekki varnað um skör fram eða handfæraveiði sé spillt. Svo má og með samþykkt setja reglur um niðurburð fyrir fisk og slægingu á sjó.

□ Með samþykkt má og banna niðurskurð á hákarli á opnum skipum eða mótorbátum, sem lög þessi gilda um, um lengri eða skemmri tíma árs.

□ Í samþykkt skal ávallt ítarlega ákveða um eftirlit með því, að hennar sé gætt, og hvernig greiða skal kostnað við það.

[1)] *L. 9/1942, 2. gr.*

■ **8. gr.** Í samþykktum þessum má enn fremur ákveða, að skip þau, er samþykktin nær til, skuli greiða gjald í lendingarsjóð, og skal því fé einungis varið til þess að bæta lendingar á samþykktarsvæðinu, hvort heldur með því að ryðja lendingar, gera bryggjur og skjólgarða, setja upp leiðarljós eða framkvæma önnur mannvirki, er miða að því að greiða fyrir fiskiútveginum.

□ Lendingarsjóður skal vera í ábyrgð sýslunefndar, er sér um ávöxtun fjárins á sem tryggastan og haganlegastan hátt, og veiti hún fé úr sjóðnum, er þörf þykir, til framkvæmda framangreindra fyrirtækja.

□ Lendingarsjóðsgjaldið má ákveða fyrir hverja vertíð allt að 2 kr. af hlut, eða 1% af afla skipsins eða 3 kr. af lest í rúmmáli skipsins. Formaður eða skipstjóri annast um greiðslu gjaldsins, og greiðist það af óskiptum afla.

□ Í samþykktinni skulu settar reglur um innheimtu gjaldsins, og má taka það lögtaki á þann hátt, er segir í lögum nr. 29 16. des. 1885.

■ **9. gr.** Fyrir brot á staðfestri fiskiveiðasamþykkt má ákveða sektir frá [25 — 500][1)] krónur, er renni í lendingarsjóð, eða ef enginn lendingarsjóður er á samþykktarsvæðinu, þá í fátækrasjóð; svo má og ákveða, að öll veiðarfæri, sem brúkuð eru gagnstætt ákvæðum samþykktar, megi skipaðir umsjónarmenn taka og flytja í land án úrskurðar yfirvalds, en tafarlaust skulu þeir tilkynna lögreglustjóra upptökuna og málavöxtu, og má hann með úrskurði ákveða, að veiðarfærin skuli höfð í haldi, unz eigandi eða umboðsmaður hans sýnir vottorð lögreglustjóra um það, að sá, er veiðarfærin voru upp tekin fyrir, sé sýknaður með dómi eða málssókn gegn honum fallin niður, eða hann hafi greitt sektir þær, er honum hafa verið gerðar, eða sett fullgilda tryggingu fyrir þeim. **1917** Nr. 86 14. nóv.

□ Ákveða má og að afli, sem fenginn er með ólöglegri veiðiaðferð, skuli vera upptækur og andvirði hans renna í lendingarsjóð, eða, ef hann er ekki til, í fátækrasjóð.

[1)] *L. 21/1925, 2. gr.*

■ **10. gr.** Með brot gegn samþykktum samkvæmt lögum þessum skal fara sem opinber lögreglumál.

Lög um einkenning fiskiskipa. **1925** Nr. 31 27. júní

■ **1. gr.** Öll skip, íslenzk sem erlend, sem ætluð eru til fiskiveiða, skulu bera á sér glöggt heiti sitt og heimilisfang, er þau koma í íslenzka landhelgi eða hafast þar við.[1)]

□ Botnvörpuskip og önnur fiskiskip, sem knúin eru eimorku, skulu bera nafn sitt og heimilisfang á afturstafni, enda skal setja nafn skips og önnur einkennismerki beggja megin á framstafn. Sleppa má nafni skipsins á framstafni, ef einkennismerki skipsins eru sett þar sams konar og þau, er segir í samningum þeim, er um getur í næstu málsgrein hér á eftir.

□ Nú er skip svo merkt, sem segir í samningi 6. maí 1882 um fiskiveiðar í Englandshafi, eða eins og mælt er í samningi 24. júní 1901 um fiskiveiðagæzlu utan landhelgi við Ísland og Færeyjar, og skal þá sú merking talin nægileg.

[1)] *Reglur 331/1978 (um merkingu skipa). Settar skv. l. 53/1970.*

■ **2. gr.** Bannað er að afmá einkenni þau, er í 1. gr. segir, eða afbaka þau, gera þau óþekkjanleg, hylja þau eða dylja, meðan skip er í íslenzkri landhelgi.

■ **3. gr.** Það varðar sektum, frá 50 –2000 kr., ef fiskiskip kemur í íslenzka landhelgi, eða hefst þar við, án þess að hafa á sér merki þau, er í 1. gr. segir, eða ef brotið er af ásettu ráði bann það, er í 2. gr. getur. Nú á botnvörpuskip hlut að máli, og skal þá svo með fara, sem slíkt skip hefði verið í landhelgi og hefði komið veiðarfærum sínum ólöglega fyrir.[1)]

□ Nú verða fyrirmæli laga þessara um merkingu skipa brotin, án þess að ásetningsbrot verði talið, og liggur þá allt að 400 kr. sekt við því.

□ Nú veiðir skip heimildarlaust í íslenzkri landhelgi með vísvitandi duldum, afmáðum eða afbökuðum merkjum (sbr. 1. gr.), og skal þá ákveða refsingu fyrir brot þessi í einu lagi, en hækka skal sekt fyrir heimildarlausa veiði um allt að helmingi, og ekki má sekt lægri vera en sem svarar hæstu sekt fyrir fiskiveiðabrotið, ef gufuskip á hlut að máli.

[1)] *Sjá nú l. 81/1976.*

■ **4. gr.** Mál vegna brota á lögum þessum sæta meðferð almennra lögreglumála.

□ Sektir samkvæmt lögum þessum renna í landhelgissjóð. Til tryggingar greiðslu sekta og málskostnaðar má kyrrsetja skip og síðan selja, að undangenginni aðför, til lúkningar hvors tveggja.

Lög fyrir Ísland um tilhögun á löggæzlu við fiskiveiðar í Norðursjónum. **1901** Nr. 20 13. sept.

■ **1. gr.** Með konunglegri tilskipan[1)] má fyrir þann tíma, er lög þessi gilda, setja reglur um sérstaklega skrásetning og fiskiveiðaskírteini fyrir skip þau öll, er heima eiga á Íslandi og stunda fiskiveiðar í Norðursjón-

1901 Nr. 20 13. sept. um fyrir utan landhelgi, og samkvæmt 1. gr. laga 13. des. 1895[2] um skrásetning skipa hafa rétt til þess að hafa danskt flagg,[3] svo og um tölusetning og merking skipanna, veiðarfæra þeirra o. fl. Svo má og fyrir sama tíma fyrirskipa nánari ákvæði, er miða til þess að halda uppi góðri reglu við fiskiveiðar á téðu svæði, og koma í veg fyrir spell og skemmdir á netum og öðrum áhöldum fiskimanna; loks má setja reglur þær, er þurfa þykir um eftirlit með því, að fylgt sé ákvæðum þeim, er gefin verða út samkvæmt framansögðu.

[1] *Tilsk. 32/1901 og 46/1902.* [2] *Nú l. 53/1970, 2. gr.* [3] *Nú íslenskan fána.*

■ **2. gr.** [Hlutaðeigandi lögreglustjórar annast um skrásetning skipanna eftir 1. gr. og eins um mæling þá, sem gera þarf í þessu skyni, séu þau ekki þegar eftir hinum almennu reglum mælingarskyld, svo og um útgáfu fiskiveiðaskírteinis og merking skipanna. Fyrir þetta greiðist ekkert gjald],[1] en kostnað við merking skipanna skulu skipaeigendur greiða; á þeim hvílir og sú skylda, að halda við bókstöfum þeim, tölum og öðrum merkjum, er hafa sett verið.

[1] *L. 29/1902.*

■ **3. gr.** Auk skaðabóta þeirra, er menn eftir almennum lögum geta bakað sér með því að hlýða eigi fyrirmælum þeim, er gerð verða samkvæmt 1. gr., má dæma þá í sekt, allt að 200 kr.

□ Um sektamál þau og mál um ábyrgð til skaðabóta, þar sem sektir dæmast, fer sem um opinber lögreglumál.

■ **4. gr.** Lög þessi ... skulu vera í gildi, meðan samningur sá stendur óhaggaður, er gerður var í Haag 6. maímán. 1882 um löggæzlu við fiskiveiðar fyrir utan landhelgi í Norðursjónum.[1]

[1] *Samningur frá 1. júní 1967 (augl. C 6/1969 og C 1/1977) leysir af hólmi samninginn frá 1882.*

1913 Nr. 54 10. nóv.

Lög um samþykktir um eftirlit úr landi með fiskiveiðum í landhelgi.

■ **1. gr.** Heimilt er sýslunefndum að gera samþykktir fyrir einn hrepp eða fleiri um eftirlit úr landi með fiskiveiðum í landhelgi.

■ **2. gr.** Þegar sýslunefnd þykir þörf á, eða fær óskir um það frá einni sveitarstjórn eða fleirum innan sýslu, að gera samþykkt fyrir sýsluna eða nokkurn hluta hennar, skal hún með nægum fyrirvara kveðja til fundar á svæði, sem ætlazt er til, að samþykktin nái yfir. Eiga atkvæðisrétt á þeim fundi allir, er á því svæði búa og kosningarrétt hafa til Alþingis. Sýslunefnd kveður á um fundarstað, en oddviti hennar eða sá, er nefndin hefur kjörið til þess, ákveður fundardag og stjórnar fundi. Skal hann hafa kjörskrá við höndina.

■ **3. gr.** Á fundi þeim, er getur um í 2. gr., leggur fundarstjóri fram frumvarp til samþykktar, er áður hefur verið samþykkt af sýslunefndinni. Fallist fundarmenn á frumvarpið óbreytt með ⅔ hlutum atkvæða, sendir sýslumaður það stjórnarráðinu til staðfestingar og löggildingar. Eins fer um frumvarpið, þótt fundurinn geri við það breytingar, ef þær eru samþykktar með ⅔ atkvæða og sýslunefnd fellst á þær. En vilji sýslunefndin ekki fallast á breytingartillögur, er fundurinn gerir, skal kveðja til fundar á ný. Fallist þá fundurinn á frumvarpið óbreytt með ⅔ atkvæða, fer um það svo sem fyrr segir.

□ Frumvarp til samþykktar, er eigi hefur náð ⅔ atkvæða á samþykktarfundi, er fallið, og má eigi koma fram á ný í sýslunefnd fyrr en á næsta aðalfundi hennar.

1913 Nr. 54 10. nóv.

■ **4. gr.** Nú er samþykkt gerð, eins og fyrir er mælt, og send stjórnarráðinu til staðfestingar. Virðist þá stjórnarráðinu hún koma í bág við grundvallarreglur laga eða rétt manna, er samþykktin endursend án staðfestingar. Fylgja henni þá synjunarástæður stjórnarráðsins. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, skipar fyrir um birting hennar og ákveður, hvenær hún öðlist gildi. Gildir hún uppfrá því fyrir alla þá, er á því svæði búa, sem hún nær yfir.

□ Samþykkt, er stjórnarráðið hefur staðfest, má eigi breyta á annan hátt en þann, er hún var stofnuð.

■ **5. gr.** Í samþykkt skal ávallt vera ákvæði um, hvernig eftirlitinu úr landi skuli stjórnað og yfir hvert svæði það skuli taka. Þar er og heimilt að ákveða, að greiða skuli yfir vertíð hverja allt að tveggja króna gjald af hverjum hlut á opnum skipum og mótorbátum á því svæði, er samþykkt nær yfir, til að standast kostnað af eftirlitinu.

■ **6. gr.** Gjald það, er ræðir um í 5. gr., greiðist af óskiptum afla, og skal formaðurinn annast um greiðslu þess.

□ Að öðru leyti skulu í samþykktinni settar reglur um innheimtu gjaldsins og reikningsskil, og má taka það lögtaki á þann hátt, sem segir í lögum 16. des. 1885 um lögtak og fjárnám, án undanfarins dóms eða sáttar.

1758 28. febr.

Konungsbréf (til stiftamtm. og amtm.) um fiskiútveg á Íslandi.

■ **1)** Allir formenn og hásetar, sem hafa látið sig leigja eður festa til að róa nokkrum fiskibát um vertíðina, skulu án forsómunar koma í þann áskilda vissa tíma á þann stað, hvar þeir ætla að róa, og það allir í einu, undir það straff, að bæta fyrir þann tíma, sem þeir koma eigi, nefnilega hver formaður fyrir viku 2 mörk, fyrir hálfan mánuð 4 mörk, og fyrir 3 vikur 1 ríkisdal; í sama máta hver háseti helming á móti því, sem fyrir formanninn er skilið.

■ **2)** Þegar formaðurinn hefir snúið skipinu upp og fengið allar þar til heyrandi tilfæringar, má enginn af hásetunum á nokkurn hátt hindra hann frá því að sækja sjóinn, hve nær sem tækifæri gefst til þess, heldur skal sérhver skyldur vera, þegar hann er af formanninum kallaður, að láta sig án dvalar finna við bátinn og á honum róa, og varði 5 fiska í hvert sinn, að nokkur er í landi, þegar honum er sagt til, og fleiri en ¼ af bátunum í þeirri veiðistöðu róa þann dag á sjó.

■ **3)** Ef nokkur háseti er burtu eina klukkustund, eftir það honum hefir verið sagt til, og hinir aðrir eru komnir til bátsins, skal hann gjalda þrjá fiska í sekt fyrir það, nema hann geti sannað lögleg forföll.

■ **4)** Enginn háseti má á sjónum á nokkurn hátt kúga formanninn til að fara til lands, fyrr en hann skipar það sjálfur, og varði 2 fiska fyrir hvert sinn, er nokkur lætur á sér heyra mögl um það, að formaðurinn sitji of lengi á sjónum, og kemur öðrum til hins sama.

■ **5)** Hver sá háseti, er sýnir sig hyskinn eða latan til að fiska og lætur ekki að formannsins áminningum og skipan, sem hann gerir honum í því tilliti, skal gjalda 2 fiska í hvert sinn.

■ **6)** Eins og formennirnir eru skyldir að hafa gætur á,

1758 28. febr.

að hásetar þeirra verki afla sinn sem bezt þeim er mögulegt, svo ber þeim líka, þá slíkir dagar til falla, að ekkert tækifæri gefst til að róa og sækja sjóinn, að til halda þeim á meðan að hlaða upp og endurbæta sína fiskigarða á þeim stöðum, sem hverjum fyrir sig er á vísað; og finnist nokkur forsómunarsamur í þessu, og hafi þess vegna að vertíðarlokum miður verkaðan fisk en aðrir, þá skal hann gjalda 2 mörk. Í sama máta skal og formaðurinn hafa vakandi auga á, að hásetar sínir haldi sjóklæðum þeirra í góðu standi, svo að enginn þurfi, ef það brestur, að hindrast frá róðri og vera ónýtur til sjósóknarinnar.

■ **7)** Formaðurinn skal einnig halda sínum hásetum til að verka þeirra þorskhöfuð og hrogn vel og hreinlega, og það, sem þeir þurfa eigi af hrognunum til matar hvað eftir annað, skulu þeir salta niður til sölu eður eigin nautnar.

■ **8)** Enginn háseti má yfirgefa þann fiskibát, á hvern hann er ráðinn, fyrr en formaðurinn hefir upp sagt vertíðinni, nema hann hafi fengið formannsins leyfi þar til, vegna mikilvægra orsaka. En strjúki þar á móti nokkur burt án formannsins vitundar og samþykkis, þá skal sá hinn sami takast af sýslumanni og bæta fyrir það fjárlátum eða straffi á líkamanum, eftir málavöxtum.

■ **9)** Sérhver formaður skal kostgæfilega sækja fiskiveiðar, þegar veðurátt og sjór leyfa það, og má enginn af þeim vera í landi þann dag, sem einn fjórði partur af bátum þeirrar veiðistöðu, hvar hann rær, eru á sjó, nema hann geti sannað, að hann hafi gilda orsök til þessa.

■ **10)** Formaðurinn skal einnig hafa vakandi auga á, að fiskibát hans sé altíð haldið í góðu standi með veiðarfærum og öðru tilheyrandi, sem og að hann í hvert sinn verði settur svo hátt upp frá sjónum og skorðaður, að honum geti hvorki grandað sjór eða stormur. Líka skal hann halda sínum hásetum til að gera bátinn jafnaðarlega hreinan.

■ **11)** Hann skal og nákvæmlega gæta þess, að hver og einn fari varlega með árar og önnur bátsins og fiskifangsins áhöld; og finnist nokkur háseti, annaðhvort af vangæzlu ellegar með vilja, að brjóta ár eður skemma önnur bátnum tilheyrandi áhöld, þá skal formaðurinn halda þeim sakaða til að bæta strax skaðann og gjalda þar að auk sannsýnilega þokkabót.

■ ...

■ **17)** Allar þær bætur, sem í áminnstum tilfellum eiga úti að látast, skal hlutaðeigandi sýslumaður, ef þær verða ekki góðmótlega afgreiddar, láta hreppstjórana krefja og geyma í kassa einum, sem þar til er ger; að hverju gerðu þeim á svo að skipta, að sá er uppvíst gerði, fái ¼ af þeim, sýslumaður ¼, og hinn helmingurinn falli til fátækra atorkusamra fiskimanna, er missa báta sína, sem og ekkna og barna þeirra, sem farast við fiskiveiðar, þegar þau álítast að vera nauðstödd. Og líkt sem sýslumaður skal ábyrgjast þetta, svo heldur hann og tilhlýðilegan reikning bæði yfir inngjald og útgjald, og gerir á hverju ári skil fyrir því.

1973 Lög um róðrartíma fiskibáta.

Nr. 47 25. apríl

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða með reglugerð[1] brottfarartíma allra þeirra báta til fiskiróðra, sem sækja til fiskjar, svo og setja ákvæði um eftirlitsskip og um samband bátanna við þau, eftir því sem þurfa þykir.

[1] *Rg. 39/1963 (Faxaflói) skv. eldri lögum.*

1973 Nr. 47 25. apríl

■ **2. gr.** Hreppsnefndir og bæjarstjórnir hlutaðeigandi sveitar- og bæjarfélaga skulu hver um sig kjósa 3—5 bátaformenn til þess, ásamt skipstjórum eftirlitsskipa, að hafa eftirlit með því, að fylgt sé fyrirmælum þeim, er sett kunna að verða samkvæmt ákvæðum 1. gr.

■ **3. gr.** Brot gegn reglugerð, sem sett kann að verða samkvæmt lögum þessum, varða sektum. ...[1] Ítrekað brot getur varðað missi réttinda til skipstjórnar í 6 mánuði. Mál út af brotum skulu sæta meðferð opinberra mála.

[1] *L. 75/1982, 28. gr.*

Tilskipun fyrir Ísland um síldar- og upsaveiði með nót.[1]

1872 12. febr.

[1] *Sjá l. 81/1976.*

■ **1. gr.** Sérhverjum þeim, sem heimilt er að fiska í landhelgi, skal leyft að króa af síld eða upsa með nót upp að landi annars manns, og draga veiðina þar á land; svo má hann og setja þar báta, nætur og önnur veiðarfæri á land upp til aðgerðar og þerris, og salta þar niður aflann; en gjalda skal hann fyrir allt þetta landshlut, 4 af hundraði af veiðinni.

□ [Heimilt er að veiða með herpinót í netlögum annars manns, og skal þá gjalda landshlut, 3 af hundraði af veiðinni, enda sé nótinni ekki fest við land né lagt við festar í netlögum. Nótinni telst ekki lagt við festar, þótt skip, sem er að háfa veiði úr herpinót liggi fyrir akkeri. Nú er slíkri nót fest við land eða lagt við festar innan netlaga, og skal þá gjalda landshlut 4 af hundraði.][1]

[1] *L. 4/1936, 1. gr.*

■ **2. gr.** Geri nótarmenn með þessu skaða á túni, engjum eða haga, eða á friðlýstu æðarvarpi eða selalögnum, eða það verði almennum afnotum landeignarinnar til fyrirstöðu, skulu fyrir það koma sanngjarnar skaðabætur, sem óvilhallir menn er rétturinn nefnir þar til, skulu meta, ef mönnum kemur ekki saman.

■ **3. gr.** Landshlutur fellur undir ábúanda þeirrar jarðar, þar sem gjalda skal landshlut, þótt eigi sé hann eigandi jarðarinnar, nema öðruvísi sé um samið milli hans og landsdrottins.

■ **4. gr.** Hafi fleiri en einn tilkall til landshlutar af landi, þar sem landshlut skal greiða, er nótarformanninum heimilt að borga landshlut allan og skaðabætur fyrir skemmdir, sem kunna að hafa orðið á landeigninni, til einhvers þeirra, nema umboðsmaður gefi sig fram af hendi allra hinna, sem hlut eiga að máli.

■ **5. gr.** Þegar nót er upp dregin, er formaður skyldur til, áður en nótarmenn fara burt, að segja til veiðarinnar þeim, sem eftir næstu grein á undan á hlut að máli, og svo framarlega sem mönnum ekki hefir komið saman um annað, skal þá þegar gjalda landshlut með þeim parti af veiðinni, sem lögákveðinn er, og í því, sem veiðzt hefir. Sé ekki farið eftir ákvörðun þessari, eða ef rangt er sagt til veiðarinnar, skal landshlutur goldinn tvöfalt. Sé rangt sagt til veiðarinnar í sviksamlegum tilgangi, kemur það þar að auk undir hin almennu hegningarlög.

■ **6. gr.** Bátar, veiðarfæri og afli nóteigenda skulu standa í veði fyrir landshlut og skaðabótum eftir 2. gr.

1872 12. febr.

■ **7. gr.** Sé nót lögð á helgidegi, og síld eða upsi króaður inni, skal gjalda 2—50 rd. þóknun til fátækrasjóðs hreppsins, eftir því hvernig drættinum er varið og ákvörðun sýslumanns. Þessa þóknun má taka lögtaki.

■ **8. gr.** Þar sem nót er lögð, má, eftir að búið er að gefa út streng og byrjað á lagningunni, og þessu er haldið áfram án þess óvanaleg töf eigi sér stað, engin veiðarfæri leggja niður á því sviði, sem ætlazt má á að nótin lyki fyrir.

□ Sé net áður útlögð, sem eru því til fyrirstöðu, að nótin verði dregin og fest, hefir formaður nótarinnar rétt til að taka þau upp, ellegar að draga nótina í land, og, ef til vill, hin útlögðu net með, ef hann bætir eiganda skaða og veiðispjöll.

□ Nú er nót fest, og liggur yfir veiðarfærum, þá má þau eigi upp taka án samþykkis nótarformanns. Þar á móti skal nóteigandi, þegar svo á stendur, annaðhvort skila veiðarfærunum jafngóðum, áður en 12 stundir líði, eða bæta þau með öðrum nýjum og óaðfinnanlegum, eða borga þau í peningum tvennu verði. Auk þessa skal eiganda bætt veiðispjöll eftir því, sem almennt aflast dægur hvert, unz goldið er.

□ Net, sem liggja á sviði því, sem nótin lykur fyrir, má formaður nótarinnar taka upp að ósekju, en borgi veiðispjöll.

■ **9. gr.** Sitji fleiri en einir nótarmenn fyrir síld eða upsa, hafa þeir rétt til nótlagnar, sem fyrst hafa gefið út nótstrenginn og byrjað að leggja nótina, og sé þessu haldið áfram tafarlaust svo sem verður, mega engir hinna tálma þessu. Nú hafa tvennir nótarmenn byrjað að leggja út nót samstundis og aðrir innar, þá skulu þeir, ef síld eða upsi er í báðum nótum og ytri nótin ekki getur bjargað afla sínum, áður en sú innri er upp tekin, hafa drátt í sameiningu, og skal hlutur hvorra fyrir sig ákveðinn eftir áætlun, ef þeir hafa ekki komið sér öðruvísi saman.

□ Nú leggja tvennir nótarmenn samstundis, og hvorir í mót öðrum, og draga hvorugir nótina í land til sinnar hliðar, þá skulu þeir hafa drátt í sameiningu, og skipta til helminga.

■ **10. gr.** Nót, sem engin veiði er í, skal strax upp tekin, ef eigandi nótar, sem utar liggur, og veiði er í, krefst þess.

□ Nóteigandi, sem hefir nót lagða þannig, að öðrum er meinað að leggja nætur sínar, eða draga þær á land, skal skyldur til, þegar þess er krafizt, að draga fram nót sína eða flytja festar og vörp svo mikið sem verður, án þess að skaða afla sinn.

■ **11. gr.** Hver sá, er á nokkurn hátt reynir að tálma nótveiði, og eins hver sá, er með ásettu ráði skemmir nót, sem er lögð út og fest, eða spillir veiðinni að öllu eða nokkru leyti, skal sæta hegningu eftir tilskipun þessari, að því leyti sem þyngri hegning ekki liggur við verki hans eftir hinum almennu hegningarlögum.

■ **12. gr.** Fyrir brot gegn ákvörðununum í 8.—11. gr. skulu koma sektir, frá 5 til 200 rd. Sektirnar renna í landssjóð.

■ **13. gr.** Með sektamál eftir tilskipun þessari skal farið sem opinber lögreglumál.

□ Sök skal niður falla, þegar hlutaðeigandi við birtingu stefnunnar undirgengst að borga sekt þá, sem dómarinn hefir stungið upp á í stefnunni innan takmarka þeirra, sem nefnd eru í 12. gr., og greiðir sekt þessa og málskostnað að auki, áður 3 sólarhringar líði. 1872 12. febr.

□ Gerð þessa skal dómari bóka í dómabókina svo fljótt sem verður, um leið og stefnan er lögð fram.

■ **14. gr.** Um sakarfyrning skal farið eftir því, sem fyrir er mælt í 67. gr. í hinum almennu hegningarlögum.[1)]

[1)] *Sjá nú alm. hgl. nr. 19/1940, 81. gr.*

Lög um viðauka við tilskipun fyrir Ísland 12. febr. 1872 um síldar- og upsaveiði með nót. 1901 Nr. 53 20. des.

■ **1. gr.** Þilskipum má ekki án samþykkis landeiganda eða ábúanda leggja við festar að haustinu eða í vetrarlegu þar, sem tíðkast síldar- eða upsaveiði með nót, þannig, að þau á nokkurn hátt tálmi veiðinni. Sé það gert, kærir landeigandi eða ábúandi fyrir lögreglustjóra, er kveður með sér tvo kunnuga, óvilhalla menn, til að álíta, hvort skipið liggi svo, að það tálmi veiðinni. Úrskurði þeir, að svo sé, og annað jafntryggt lægi sé fáanlegt í nánd, er heimilt að færa skipið úr stað eftir tilvísun lögreglustjóra, svo framarlega að eigandi skipsins eða umsjónarmaður þess ekki gerir það tafarlaust, eftir að honum hefur verið birtur úrskurðurinn.

■ **2. gr.** Kostnað þann, sem leiða kann af færslu skipsins, skal skipseigandi greiða. Ferðakostnaður lögreglustjóra og borgun fyrir álitsgerðina greiðist af gerðarbeiðanda samkvæmt 5. gr. laga um að fá útmældar lóðir í kaupstöðum og löggiltum kauptúnum o. fl. 13. marz 1891.[1)]

[1)] *Sjá nú l. 75/1917, 5. gr.*

Lög um beitutekju. 1914 Nr. 39 2. nóv.

■ **1. gr.** Sérhver sá, er heimild hefur til fiskiveiða í landhelgi, má setja á land skelfisksbeituverkfæri sín og farvið af skipi sínu, þar sem ekki er friðlýst æðarvarp, selalátur eða árós, sem laxveiði er í. Fyrir þetta skal hann greiða 2 krónur fyrir hvern sólarhring í hvert skipti, sem hann tekur beitu.

□ Fyrir skemmri tíma greiðist sama gjald.

■ **2. gr.** Eigi má taka beitu í netlögum, nema ábúandi jarðar leyfi. Netlög eru 60 faðmar á sjó út frá stórstraumsfjöruмáli. Gera skal formaður ábúanda viðvart í hvert skipti, er hann ætlar að taka beitu fyrir landi hans samkvæmt 1. gr.

□ Nú vanrækir formaður að gera ábúanda aðvart í hvert skipti, sem hann ætlar að taka skelfisk fyrir landi hans, og varðar það 10 til 20 kr. sekt fyrir hvert skipti.

■ **3. gr.** Nú tekur maður í óleyfi skelfisk í netlögum annars manns, og varðar það 20 til 200 króna sekt, og borga skal hann allan svo upp tekinn skelfisk tvöföldu gangverði.

■ **4. gr.** Nú verður jörð fyrir usla af beitutekjumönnum, og skal formaður gjalda fyrir það skaðabætur eftir mati óvilhallra manna.

■ **5. gr.** Formaður greiðir gjald það, er nefnt er í 1. gr., áður en hann fer af beitufjöru, nema öðruvísi sé um samið. Séu ábúendur fleiri en einn, má greiða gjaldið einum þeirra, enda hafi enginn umboðsmaður gefið sig fram af þeirra hálfu.

□ Nú greiðir beitutaki ekki gjald þetta áður en hann fer af beitufjöru, og skal hann þá greiða tvöfalt gjald.

1914 Nr. 39 2. nóv.

■ **6. gr.** Sektir samkvæmt lögum þessum renna í sveitarsjóð, þar sem brotið er framið.

■ **7. gr.** Með mál út af lögum þessum skal farið sem opinber lögreglumál.

1946 Nr. 45 7. maí Lög um beitumál.

■ **1. gr.** Skipa skal þriggja manna nefnd, og er verkefni hennar að sjá um, eftir því sem unnt er, að ávallt sé til í öllum verstöðvum landsins næg og góð beita við eðlilegu verði.

■ **2. gr.** Ríkisstjórnin skipar beitunefnd til tveggja ára í senn. Tveir nefndarmenn skulu skipaðir eftir tilnefningu Fiskifélags Íslands og Landssambands ísl. útvegsmanna, en einn án tilnefningar, og er hann formaður.

■ **3. gr.** Beitunefnd skal kappkosta að hafa sem nánast samband við félagssamtök sjómanna og útvegsmanna um störf þau, er nefndin hefur með höndum. Kostnaður af störfum beitunefndar, þar með talin laun nefndarmanna, sem ráðherra ákveður, skal greiðast úr ríkissjóði.

■ **4. gr.** Beitunefnd skal áætla þörf landsmanna fyrir frysta beitu og kynna sér, hversu horfir um öflun hennar. Fiskifélag Íslands skal annast skýrslu- og upplýsingasöfnun fyrir nefndina. Öllum þeim, sem hafa með höndum sölu eða geymslu á beitusíld, og öllum útgerðarmönnum er skylt að láta Fiskifélagi Íslands í té upplýsingar um beitubirgðir, hvenær sem þess er óskað.

■ **5. gr.** Ef athugun beitunefndar leiðir í ljós, að sérstök ástæða sé til að óttast beituskort, er henni heimilt, að fengnu samþykki ráðherra, að frysta eða láta frysta síld til beitu.

■ **6. gr.** Beitunefnd er heimilt, með samþykki ráðherra, að leigja, kaupa eða byggja hús og tæki til síldarfrystingar og síldargeymslu í þeim tilgangi, sem um ræðir í 5. gr.

□ Ríkisstjórninni heimilast að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs allt að 500 þús. króna lán til frystihúsa, er nefndin kaupir eða lætur byggja.

■ **7. gr.** Nú lætur nefndin frysta síld til beitu, og skal hún þá seld svo vægu verði sem nefndin telur kleift. Útgerðarmenn og félög þeirra eiga forkaupsrétt að beitu frá nefndinni. Beitunefnd getur takmarkað sölu á beitu ef henni þykir við þurfa vegna hættu á misskiptingu beituforðans.

■ **8. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að veita beitunefnd ríkisábyrgð fyrir allt að 200 þús. kr. rekstrarfé vegna síldarfrystingar samkv. 5. gr., ef til hennar kemur. Sérstakt bókhald skal haldið fyrir frystihúsastarfsemina og rekstrinum hagað þannig, að hann svari kostnaði. Í varasjóð skal að minnsta kosti leggja 5% af útsöluverði beitusíldar.

■ **9. gr.** Ef beitunefnd telur nauðsynlegt, að tekinn verði upp fastur rekstur eins eða fleiri frystihúsa, til þess að tryggja nægа, góða beitu við sanngjörnu verði, þá skal hún, ef hún telur það betur fara, beita sér fyrir almennum samtökum meðal útvegsmanna og hlutarmanna, um að þeir myndi með sér félag, sem hafi rekstur slíkra húsa með höndum.

□ Nú er stofnað til slíkra félagssamtaka á samvinnugrundvelli og félagið opið fyrir alla fiskimenn og útvegsmenn, og skal því félagi þá afhent frystihús beitunefndar með kostnaðarverði, enda sé stofnsamningur þess og samþykktir staðfest af ráðherra.

■ **10. gr.** Óheimilt er að selja frysta síld til beitu, nema hún hafi verið metin af beitumatsmanni og vottorð hans fylgi um, að beitan sé góð og óskemmd vara og að henni fylgi ekki meiri klaki en þörf krefur.

■ **11. gr.** Lögreglustjóri skipar beitumatsmenn, einn eða fleiri á hverjum stað, eftir tillögu beitunefndar. Beitumatsmenn annast starf það, sem þeim er falið með lögum þessum, samkv. nánari reglum, er ráðherra setur, að fengnum tillögum beitunefndar. Beitumatsmenn skulu, áður en þeir taka til starfa, undirrita drengskaparheit um, að þeir vilji vinna störf sín vel og samvizkusamlega og fara eftir settum reglum um matið.

□ Kaup beitumatsmanna ákveður ráðherra að fengnum tillögum beitunefndar, en þeir greiða kaupið, sem síldina selja.

□ Beitumatsmenn mega ekki þiggja neina aukaþóknun eða hlunnindi hjá þeim, sem þeir meta fyrir, né vera þeim á þann hátt háðir, að ætla mætti þá hlutdræga í matinu.

■ **12. gr.** Beitunefnd er heimilt að ákveða hámarksverð á frosinni beitu, enn fremur hámark frystigjalds á beitu, geymslugjalds á beitu og geymslugjalds á beittri línu.

□ Brot gegn verðlagsákvörðunum nefndarinnar varða sektum, allt að 50 000 kr., auk þess sem allur óleyfilegur söluhagnaður skal gerður upptækur.

■ **13. gr.** Rekstur sá, er beitunefnd annast samkvæmt lögum þessum, er undanþeginn útsvari og tekju- og eignarskatti.

■ [**14. gr.** Ráðherra er heimilt, ef hann telur ástæðu til og að fengnum tillögum beitunefndar, að setja reglur um beituskurð á vetrarvertíð, svo sem um hver vera megi hámarksnotkun á beitu í hvern róður.][1)]

[1)] *L. 13/1947, 1. gr.*

■ [**15. gr.**][1)] Brot á lögum þessum eða reglum, sem settar verða samkv. þeim, varða sektum allt að 10 000 kr.

□ Fara skal með mál út af brotum á lögum þessum að hætti opinberra mála.

[1)] *L. 13/1947, 1. gr.*

1921 Nr. 53 27. júní Lög um hvíldartíma háseta á íslenzkum botnvörpuskipum.

■ **1. gr.** Þegar botnvörpuskip, sem skrásett er hér á landi, er í höfn við fermingu eða affermingu, fer um vinnu háseta eftir því, sem venja hefur verið, nema annars sé getið í ráðningarsamningi háseta.

■ **2. gr.** [Þá er skip er að veiðum með botnvörpu eða á siglingu milli innlendra hafna og fiskimiðanna, skal jafnan skipta sólarhringnum í fjórar sex stunda vökur. Skal eigi nema helmingur háseta skyldur að vinna í einu, en hinn helmingurinn eiga hvíld, og skal hver háseti hafa að minnsta kosti 12 klukkustundir á sólarhring hverjum til hvíldar og matar. Samningar milli sjómannafélaga og útgerðarmanna um lengri vinnutíma en fyrir er mælt í lögum þessum skulu ógildir vera.][1)]

[1)] *L. 54/1956, 1. gr.*

■ **3. gr.** Engin af fyrirmælum 1. og 2. gr. gilda, þá er skip er í sjávarháska eða líf skipshafnar í hættu.

■ **4. gr.** [Skipstjóri og útgerðarmaður bera sameigin-

1921 Nr. 53 27. júní

lega ábyrgð á því, að fyrirmælum þessara laga sé fylgt, og varðar ítrekað brot skipstjóra stöðumissi.][1]

[1] *L. 54/1956, 2. gr.*

■ **5. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá [5000–50 000][1] kr. Mál út af slíkum brotum skulu rekin sem almenn lögreglumál.

[1] *L. 54/1956, 3. gr.*

1941 Nr. 55 27. júní

Lög um afla- og útgerðarskýrslur.

■ **1. gr.** Skylt er að gefa skýrslur um allan þann fisk, sem veiddur er hér við land af íslenzkum skipum, svo og afla erlendra skipa, sem lagður er á land. Vatnafiskar eru undanskildir. Sömuleiðis er skylt að gefa skýrslur um útgerð skipa, mannatölu og úthaldstíma og annað það, er að útgerð lýtur, svo sem beitubirgðir, birgðir af útflutningsvörum og annað þess háttar.

□ Fiskifélag Íslands skal sjá um söfnun skýrslnanna í fullu samráði við Hagstofu Íslands og hafa til þess umboðsmenn í öllum helztu veiðistöðvum landsins. Skal Fiskifélagið láta Hagstofu Íslands í té fengnar skýrslur eins oft og hagstofan álítur nauðsynlegt.

■ **2. gr.** Fiskifélagið skal birta yfirlit yfir heildaraflann eins oft og þurfa þykir, en þó eigi sjaldnar en tvisvar á mánuði hverjum. Skal Fiskifélaginu skylt að svara fyrirspurnum frá einstökum mönnum eða félögum um fiski í landinu, nema óðruvísi sé ákveðið.

■ **3. gr.** Eftirtaldir aðilar skulu skyldir til að gefa skýrslur:

1. Skipstjórar og formenn.
2. Útgerðarmenn og félög.
3. Fiskkaupmenn og fisksalar.
4. Niðursuðuverksmiðjur og aðrar verksmiðjur, sem vinna úr fiski.
5. Hraðfrystihús.
6. Síldarverksmiðjur.
7. Síldarútvegsnefnd.
8. Síldarsaltendur.
9. Fiskimálanefnd.
10. Fiskútflytjendur.
11. Fiskverkunarstöðvar.

Atvinnumálaráðherra ákveður fyrirkomulag skýrslusöfnunarinnar með reglugerð að fengnum tillögum Fiskifélagsins.

■ **4. gr.** Fiskifélag Íslands sér fyrir eyðublöðum til skýrslusafnenda, hlutaðeigendum að kostnaðarlausu.

■ **5. gr.** Vanræki einhver að gefa skýrslur þær, sem um ræðir í lögum þessum eða þeim reglugerðum, sem út verða gefnar samkvæmt þeim, sæti sá sektum, [allt að 1000][1] kr. á dag frá þeim degi að telja, er skýrsla skal síðast gefin.

[1] *L. 10/1983, 45. gr.*

■ **6. gr.** Með brot á lögum þessum skal fara sem almenn lögreglumál.

1962 Nr. 62 21. apríl

Lög um síldarútvegsnefnd og útflutning saltaðrar síldar.

■ **1. gr.** [Síldarútvegsnefnd skipuleggur og hefur eftirlit með verkun saltaðrar síldar, svo og með útflutningi hennar, eins og nánar er kveðið á um í lögum þessum.

□ Nefndin skal skipuð átta mönnum til þriggja ára í senn, sem hér segir: Sameinað Alþingi kýs þrjá menn hlutfallskosningu, en ráðherra skipar fimm menn, eftir tilnefningu Alþýðusambands Íslands, Landssambands ísl. útvegsmanna, Félags síldarsaltenda á Norður- og Austurlandi, Félags síldarsaltenda á Suðvesturlandi og einn eftir sameiginlegri tilnefningu tveggja síðast greindra félaga. Varamenn skulu kosnir og tilnefndir á sama hátt. Vanræki aðili tilnefningu aðalmanns eða varamanns í nefndina, skipar ráðherra þá án tilnefningar.

□ Ráðherra skipar formann og varaformann nefndarinnar úr hópi hinna þingkjörnu nefndarmanna, til eins árs í senn.

□ Séu atkvæði jöfn við atkvæðagreiðslu í nefndinni, ræður atkvæði formanns úrslitum.

□ Heimili síldarútvegsnefndar, varnarþing og aðalskrifstofa skal vera á Siglufirði, en nefndin skal einnig hafa skrifstofur í Reykjavík og á Austurlandi.

□ Nefndin ræður sér starfsfólk.

□ Ráðherra ákveður laun nefndarmanna, og greiðast þau af tekjum nefndarinnar.][1]

[1] *L. 54/1968, 1. gr.*

■ **2. gr.** Tekjur síldarútvegsnefndar skulu vera 2% af fob-verði útfluttrar síldar og allt að 5% af rekstrarvörum til síldarsöltunar, sem nefndin hefur til sölumeðferðar. Árlegur tekjuafgangur nefndarinnar skal lagður í sérstakan sjóð í vörzlu nefndarinnar. Sjóði þessum má eingöngu verja í þágu síldarútvegsins samkvæmt ákvörðun nefndarinnar og með samþykki ráðherra.

■ **3. gr.** Síldarútvegsnefnd veitir leyfi til söltunar á síld fyrir innlendan og erlendan markað með þeim skilyrðum, sem hún telur nauðsynleg til að tryggja sem bezt rétt hlutföll söltunar á hina einstöku markaði, góða verkun og geymslu síldarinnar. Hún hefur forgöngu um markaðsleit fyrir síld og annast um, að gerðar séu tilraunir með útflutning á síld, sem verkuð er með öðrum aðferðum en nú eru tíðkaðar, og annað það, sem orðið getur þeim til hagsbóta, sem vinna að framleiðslu saltaðrar síldar.

□ Heimilt er síldarútvegsnefnd að setja umráðamönnum skipa þeirra, er veiða síld til söltunar, reglur um meðferð síldarinnar um borð í skipunum og við löndun síldarinnar. Sé réttum reglum eigi hlýtt, getur nefndin svipt viðkomandi rétti til þess að leggja upp síld til söltunar um lengri eða skemmri tíma.

■ **4. gr.** Enginn má bjóða til sölu, selja eða flytja til útlanda saltaða síld, sem íslenzk skip veiða, eða verkuð er hér á landi eða lögð á land verkuð, nema löggilding síldarútvegsnefndar komi til.

□ Eigi má afgreiða farmskírteini fyrir síldarsendingum til útlanda, nema ákvæðum 4. og 5. gr. sé fullnægt.

□ Söltuð síld í neytendaumbúðum, s. s. niðurlögð síld og niðursoðin, er undanskilin ákvæðum þessara laga, eins og nánar verður kveðið á um í reglugerð.[1]

□ Þrátt fyrir ákvæði þessarar greinar, er síldarútvegsnefnd heimilt að veita undanþágu fyrir smásendingum af síld, þegar sérstaklega stendur á.

[1] *Ath. l. 58/1981.*

■ **5. gr.** Síldarútvegsnefnd löggildir útflytjendur saltaðrar síldar með þeim skilmálum, sem nefndin telur nauðsynlega um löggildingartíma, framboð og lágmarksverð, um skiptingu markaðsstaða, útflutningstíma og annað það, sem tryggir sem öruggasta sölu saltsíldarframleiðslu landsmanna. Nefndin gerir þær

1962 Nr. 62 21. apríl

ráðstafanir, sem hún telur við þurfa til að tryggja, að löggildingarskilmálum sé fullnægt.

□ Til þess að geta fengið löggildingu sem útflytjandi samkvæmt þessari grein, skal hlutaðeigandi fullnægja ákvæðum laga nr. 52 27. júní 1925,[1] um verzlunaratvinnu, og ráða yfir því lágmarksmagni saltsíldar, sem nefndin ákveður.

□ Með reglugerð má ákveða, að síldarútflytjendur skuli skyldir að taka síld til sölu af framleiðendum, gegn hæfilegri hámarksþóknun, enda sé síldin markaðshæf vara, og annað það, sem greiðir fyrir því, að allir síldarframleiðendur njóti sem fyllsts jafnréttis um sölu framleiðslu sinnar.

[1] *Nú l. 41/1968.*

■ **6. gr.** Útflytjendur og síldarsaltendur eru skyldir að gefa nefndinni allar upplýsingar, sem hún óskar, um hvað eina, sem snertir söltun, sölu og útflutning síldar, og hefur nefndin frjálsan aðgang að verzlunarbókum og skjölum þeirra hér að lútandi. Nefndin og starfsmenn hennar eru bundin þagnarheiti um viðskiptamál útflytjanda, er þau verða áskynja um á þennan hátt.

□ Skýrslur um síldarsöltun skulu sendar nefndinni daglega.

■ **7. gr.** Síldarútvegsnefnd er heimilt að takmarka síldarsöltun, ákveða hvenær söltun megi hefjast eða banna söltun um skemmri eða lengri tíma, ef nefndin telur slíkar ráðstafanir nauðsynlegar til að tryggja gæði saltsíldarinnar eða sölu hennar.

■ **8. gr.** Ráðherra er heimilt, að fengnum tillögum síldarútvegsnefndar, að veita heildarsamtökum síldarsaltenda eða síldarútvegsnefnd einkarétt til útflutnings á saltaðri síld eða einkarétt til útflutnings á saltaðri síld, sem verkuð er með tilteknum verkunaraðferðum eða seld til ákveðinna landa.

■ **9. gr.** Sé síldarútvegsnefnd eða heildarsamtökum síldarsaltenda veittur einkaréttur samkvæmt 8. gr., skal hver síldarsaltandi bera ábyrgð á gæðum sinnar síldar, en allir saltendur fá jafnt verð fyrir síld, sömu gæða, pökkunar og tegundar, enda sé síldin flutt út með leyfi nefndarinnar og fengizt hafi fyrir hana eigi lægra verð en fyrirframselda síld af sambærilegum gæðum.

□ Greiða skal af óskiptu síldarandvirði, áður en jafnaðarverð er fundið, hæfilegt gjald að dómi síldarútvegsnefndar fyrir geymslu, pökkun og annan kostnað í sambandi við sérstaka verkun og meðferð síldarinnar.

■ **10. gr.** Ráðherra setur með reglugerð[1] nánari fyrirmæli um framkvæmd laga þessara.

[1] *Rg. 243/1968, sbr. 199/1969.*

■ **11. gr.** Brjóti löggiltur útflytjandi eða söltunarleyfishafi gegn ákvæðum laga þessara eða fyrirmæla, sem sett eru samkvæmt þeim, getur síldarútvegsnefnd svipt hann þeim réttindum sínum, enda hafi hann ekki sinnt áminningu nefndarinnar.

□ Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, settum samkvæmt þeim, skulu sæta meðferð opinberra mála og varða sektum ...,[1] nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum.

[1] *L. 75/1982, 29. gr.*

1954 Lög um síldarleit úr lofti.

Nr. 56 21. apríl

■ **1. gr.** Halda skal uppi síldarleit fyrir Norður- og Austurlandi vor- og sumarmánuðina, eftir því sem nánar verður ákveðið af síldarleitarnefnd og síldarleitarstjóra.

1954 Nr. 56 21. apríl

■ **2. gr.** Atvinnumálaráðherra skipar þriggja manna nefnd, sem skal hafa yfirstjórn síldarleitarinnar með höndum. Skal einn nefndarmanna skipaður samkvæmt tilnefningu stjórnar síldarverksmiðja ríkisins, annar samkvæmt tilnefningu síldarútvegsnefndar og hinn þriðji samkvæmt tilnefningu stjórnar fiskimálasjóðs. Ráðherra skipar einn þeirra formann. Nefndin ber nafnið síldarleitarnefnd og skal vera ólaunuð.

■ **3. gr.** Síldarleitarnefnd ræður síldarleitarstjóra, ákveður laun hans og setur honum erindisbréf.

□ Síldarleitarstjóri ræður starfsmenn síldarleitarinnar, tekur á leigu flugvélar til leitarinnar og hefur með höndum daglega stjórn hennar, allt í samráði við síldarleitarnefnd. Hann skal dveljast á Siglufirði eða Raufarhöfn um síldarleitartímann. Má hann ekki hafa önnur störf með höndum á tímabilinu, sem síldarleitin stendur yfir.

■ **4. gr.** Í júnímánuði ár hvert skulu síldarverksmiðjur ríkisins, síldarútvegsnefnd og fiskimálasjóður leggja fram hver um sig 100 þús. kr. til þess að standa straum af kostnaði af síldarleit á síldarvertíð þeirri, er þá fer í hönd, þar með talin laun síldarleitarstjóra, en hann tekur saman kostnaðinn þegar að vertíð lokinni og skiptir honum eigi síðar en um næstu áramót á eftirtalda aðila sem hér segir:

Fiskimálasjóður greiði ⅓ hluta kostnaðar. ⅔ hlutum skal jafnað niður á síldarútvegsnefnd og síldarverksmiðjur, er reknar eru á svæðinu frá Horni að Djúpavogi. Við þá skiptingu skal miða við tunnufjölda herpinótasíldar til útflutnings og málafjölda bræðslusíldar, og skal tunna saltsíldar látin jafngilda hálfu öðru máli til bræðslu. Síldarútvegsnefnd greiðir allt gjaldið af saltsíldinni, en síldarverksmiðjurnar af bræðslusíldinni í hlutfalli við þann málafjölda, sem þær hver um sig hafa tekið til vinnslu á síldarvertíðinni.

□ Nú hrekkur framlag einhvers þeirra aðila, er í 1. málsgr. getur, ekki til greiðslu þess hluta síldarleitarkostnaðar, er í hans hlut kemur samkv. 2. málsgr., þegar lokareikningar hafa verið gerðir, og er honum þá skylt að greiða það, sem á vantar, enda á hann á sama hátt endurgreiðslurétt, ef hlutur hans reynist minni en framlaginu nemur.

■ **5. gr.** Þegar síldarleitargjöld eru fallin í gjalddaga samkvæmt 4. gr., má innheimta þau með sama hætti og opinber gjöld, og skal sýslumönnum og bæjarfógetum skylt að gera það, ef síldarleitarstjóri beiðist þess.

■ **6. gr.** Atvinnumálaráðherra ákveður samkvæmt tillögum síldarleitarnefndar, hvort nota skuli dulmálslykla við fréttasendingar síldarleitarinnar.

■ **7. gr.** Nú hefur atvinnumálaráðherra ákveðið, að fréttasendingar síldarleitarinnar skuli fara fram á dulmáli, og skal síldarleitarstjóri þá semja dulmálslykil, einn eða fleiri, og afhenda hann starfsmönnum síldarleitarinnar, stjórn Landssíma Íslands, landhelgisgæzlunni og skipstjórum á íslenzkum síldveiðiskipum. Kostnaður vegna dulmálslykla telst til síldarleitarkostnaðar.

□ Þeim aðilum, sem fá dulmálslykla eða fréttir á dulmáli frá síldarleitinni, skal skylt að fara með það sem trúnaðarmál.

1954 Nr. 56 21. apríl

■ **8. gr.** Brot gegn ákvæðum 7. gr. varða sektum til ríkissjóðs frá 500 til 10 000 krónum. Ef miklar sakir eru eða brot er margítrekað, er heimilt að svipta hinn brotlega dulmálslykli og innsigla tæki hans.

□ Mál út af brotum gegn 7. gr. skulu sæta meðferð opinberra mála.

1946 Nr. 46 7. maí

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til ráðstafana vegna útflutnings á afurðum bátaútvegsins.[1)]

[1)] *Um texta laganna vísast til Lagasafns 1973, d. 1808—1809.*

1947 Nr. 89 5. júní

Lög um fiskimálasjóð.

■ **1. gr.** Stjórn fiskimálasjóðs er skipuð 5 mönnum. Þeir skulu kjörnir hlutfallskosningum í sameinuðu Alþingi, ásamt jafnmörgum varamönnum, til þriggja ára í senn. Stjórnin kýs sér sjálf formann.

□ Ráðherra getur falið stjórn fiskimálasjóðs þau verkefni, sem fiskimálanefnd hafði með höndum, og framkvæmd annarra mála, er sjávarútveginn varða, eftir því sem henta þykir.

■ **2. gr.** [Tekjur Fiskimálasjóðs eru þessar:

1. Eignir Fiskimálasjóðs er starfað hefur samkvæmt lögum um fiskimálanefnd, útflutning á fiski, hagnýtingu markaða o. fl., nr. 75 31. desember 1937.
2. Vextir og aðrar tekjur af eignum sjóðsins.
3. Tekjur af útflutningsgjaldi samkvæmt lögum.

□ Heimilt er stjórn Fiskimálasjóðs, með samþykki ríkisstjórnarinnar, að taka allt að 10 milljón króna lán til starfsemi sjóðsins. Ríkisstjórninni er heimilt að ábyrgjast lán þetta fyrir hönd ríkissjóðs.][1)]

[1)] *L. 27/1976, 5. gr.*

■ **3. gr.** Fé fiskimálasjóðs skal verja til eflingar sjávarútvegi á þann hátt, er segir í 4. og 5. gr. þessara laga.

■ **4. gr.** Fiskimálasjóður veitir styrki til:

a. Hafrannsókna.
b. Rannsókna á fiskigöngum og fiskistofnum.
c. Tilrauna til að veiða með nýjum aðferðum eða nýjum veiðarfærum.
d. Tilrauna við verkun og vinnslu sjávarafurða.
e. Markaðsleita fyrir sjávarafurðir.
f. Annarra rannsókna og nýjunga í þarfir sjávarútvegsins.

□ Öll styrktarstarfsemi sjóðsins skal vera í samráði við ríkisstjórnina.

■ **5. gr.** Fiskimálasjóður má veita viðbótarlán gegn síðari veðrétti til stofnunar alls konar fyrirtækja, er horfa til eflingar fiskveiðum og hagnýtingu sjávarafurða, og séu lán þessi einkum veitt til þeirra staða, þar sem er tilfinnanleg vöntun slíkra fyrirtækja, en lítið fjármagn fyrir hendi. Hvert þessara lána má ekki fara fram úr 25% af stofnkostnaði fyrirtækisins og ekki að viðbættum lánum með betra veðrétti nema meiru en 85% af stofnkostnaði. [Engin lánveiting má nema yfir [5 000 000 kr.].[1)] Lánskjörin séu þau sömu og hjá Fiskveiðasjóði Íslands.][2)]

[1)] *L. 104/1980, 1. gr.* [2)] *L. 10/1971, 1. gr.*

■ **6. gr.** Með lögum þessum eru numin úr gildi lög nr. 75 31. desember 1937, um fiskimálanefnd, útflutning á fiski, hagnýtingu markaða o. fl., lög nr. 48 1940, um breyting á þeim lögum, sem og önnur lagaákvæði, er koma í bág við lög þessi.

1976 Nr. 4 13. febr.

Lög um Stofnfjársjóð fiskiskipa.

■ **1. gr.** Við Fiskveiðasjóð Íslands skal starfa sérstök deild, sem nefnist Stofnfjársjóður fiskiskipa.

■ **2. gr.** Hlutverk Stofnfjársjóðs er að veita eigendum fiskiskipa aðstoð við að standa straum af stofnfjárkostnaði skipanna, og þá fyrst og fremst með því að greiða afborganir og vexti af lánum þeim, sem veitt hafa verið af Fiskveiðasjóði og tryggð með veði í skipum.

■ **3. gr.** Þegar fiskiskip selur afla í innlendri höfn, eða afhendir afla sinn til vinnslu án þess að sala fari fram, skal fiskkaupandi eða fiskmóttakandi greiða sérstakt gjald til Stofnfjársjóðs fiskiskipa, er nemi 10% fiskverðs eins og það er ákveðið af Verðlagsráði sjávarútvegsins. Hið sama gildir, þegar fiskiskip selur eða afhendir afla sinn öðru skipi til löndunar í innlendri höfn. Ákvæði um innheimtu þessa gjalds skulu sett með reglugerð.[1)] Sjávarútvegsráðuneytinu er heimilt að ákveða, að ekki skuli greiða gjald til Stofnfjársjóðs, þegar afli er seldur til neyslu innanlands.

[1)] *Rg. 424/1977.*

■ **4. gr.** Þegar fiskiskip selur afla í erlendri höfn, skal það greiða 16% af heildarsöluverðmæti (brúttósöluverðmæti) aflans til Stofnfjársjóðs fiskiskipa. Hið sama gildir, þegar fiskiskip selur afla sinn öðru skipi til sölu í erlendri höfn. Þessi greiðsla kemur til frádráttar frá heildarsöluverðmæti (brúttósöluverðmæti) ásamt frádráttartölu kjarasamninga við ákvörðun aflaverðlauna, aukaaflaverðlauna og hlutar samkvæmt kjarasamningum. Sjávarútvegsráðuneytinu er heimilt að lækka gjald þetta vegna hækkunar, er verða kann á öðrum gjöldum við sölu aflans.

■ **5. gr.** Stofnfjársjóðsgjöld, er greiðast til Stofnfjársjóðs fiskiskipa, skv. 3. og 4. gr. skulu leggjast inn á reikning þess fiskiskips, sem aflað hefur þess hráefnis, sem gjaldið er greitt af. Hvert fiskiskip skal hafa sérreikning hjá sjóðnum. Sé innstæða á slíkum reikningi lengur en einn mánuð, skal Fiskveiðasjóður færa á reikninginn til tekna vexti, er séu ½% lægri á ári en innlánsvextir eru á almennum sparisjóðsbókum á hverjum tíma.

■ **6. gr.** Fiskifélag Íslands skal senda Fiskveiðasjóði hálfsárslega skýrslu um afla og aflaverðmæti allra fiskiskipa, hvort sem afla þeirra er landað hérlendis eða í erlendri höfn. Stjórn Fiskveiðasjóðs setur nánari reglur um þessa skýrslugerð í samráði við Fiskifélag Íslands.

■ **7. gr.** Þegar Fiskveiðasjóði hafa borist skýrslur þær, er um ræðir í 6. gr., skal hann láta endurskoða greiðslur stofnfjársjóðsgjalda á reikningi fiskiskipa og sannreyna, að þær greiðslur séu í samræmi við aflaverðmæti skipanna og þau stofnfjársjóðsgjöld, sem af þeim ber að greiða.

■ **8. gr.** Ef innstæða er á reikningi skips hjá Stofnfjársjóði og eigandi þess skuldar jafnframt Fiskveiðasjóði gjaldfallnar afborganir, vexti, dráttarvexti og kostnað af lánum, sem tryggð eru með veði í skipi, skal stjórn Fiskveiðasjóðs taka fé af reikningi þessum til greiðslu hinna gjaldföllnu greiðslna, að svo miklu leyti sem það hrekkur til þess.

■ **9. gr.** Skuldi skipseigandi eigi gjaldfallnar greiðslur til Fiskveiðasjóðs, sbr. 8. gr., né telji stjórn hans ástæðu til að ætla, að til vanskila sömu lána komi við sjóðinn á næsta gjalddaga þeirra, er stjórninni heimilt að nota innstæðu skips á reikningi hjá Stofnfjársjóði til greiðslu

1976 Nr. 4 13. febr. gjaldfallinna afborgana og vaxta af stofnlánum vegna skipsins eða til greiðslu annarra skulda vegna þess hjá öðrum opinberum sjóðum.

■ **10. gr.** Skuldi skipseigandi eigi gjaldfallnar greiðslur til Fiskveiðasjóðs eða annarra opinberra sjóða skv. 8. og 9. gr., er stjórn Fiskveiðasjóðs heimilt að leyfa skipseiganda að nota innstæðu skips hjá Stofnfjársjóði til greiðslu kostnaðar við skipti á vél skipsins eða við verulegar endurbætur á því, til greiðslu á eftirstöðvum af kaupverði skipsins, til greiðslu kostnaðar skipseiganda við smíði nýs skips, til greiðslu kaupverðs skips eða til greiðslu kostnaðar hans við meiri háttar framkvæmdir í sjávarútvegi.

□ Áður en ákvarðanir eru teknar um ráðstöfun innstæðna í Stofnfjársjóði, sbr. 9. gr. og 1. mgr. þessarar greinar, skal leita umsagnar tveggja fulltrúa, er Landssamband íslenskra útvegsmanna tilnefnir af sinni hálfu í því skyni.

■ **11. gr.** Heimilt er stjórn Fiskveiðasjóðs að greiða skipseiganda innstæðu skips hjá Stofnfjársjóði, enda skuldi skipseigandi engar gjaldfallnar greiðslur, sbr. 8.—9. gr., og eigi er fyrirsjáanlegt, að hann hefji framkvæmdir þær, er um ræðir í 10. gr.

■ **12. gr.** Innstæða hjá Stofnfjársjóði er undanþegin löghaldi, fjárnámi og lögtaki, enda þótt færð hafi verið til tekna á reikning skips.

□ Skipseiganda er óheimilt að veðsetja slíka innstæðu eða vísa á hana til greiðslu. Framsal innstæðu er aðeins heimilt sem þáttur í sölu skips, sbr. 13. gr.

■ **13. gr.** Innstæða hjá Stofnfjársjóði og réttur til fjár úr honum fylgir skipi við frjálsa sölu og sölu á nauðungaruppboði.

□ Ef skip ferst eða verður dæmt ónýtt, skal innstæða hjá Stofnfjársjóði falla til skipseiganda.

■ **14. gr.** Fiskveiðasjóður skal annast gerð sérstakra heildaryfirlita um greiðslur í Stofnfjársjóð og ráðstöfun fjár úr honum, sem birt skuli eigi sjaldnar en ársfjórðungslega. Yfirlit þessi skulu þannig gerð, að auðvelt sé að fá yfirsýn yfir allar greiðslur úr og í Stofnfjársjóð.

■ **15. gr.** Sjávarútvegsráðherra skal að fenginni umsögn stjórnar Landssambands íslenskra útvegsmanna setja með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara.

■ **16. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi og skal ákvæðum þeirra beitt frá 16. febrúar 1976. Ennfremur eru úr gildi numin eftirtalin lög og lagaákvæði:

a. Lög nr. 58/1968, um Stofnfjársjóð fiskiskipa.

b. 2. og 4. gr. laga nr. 79/1968, um gjald til Stofnfjársjóðs.

c. Lög nr. 8/1971, um breytingu á ákvæðum laga nr. 79/1968, er fjalla um gjald til Stofnfjársjóðs.

d. 2. og 3. gr. laga nr. 106/1974, um breytingu á ákvæðum laga nr. 79/1968, er fjalla um greiðslur í Stofnfjársjóð.

1944 Nr. 9 24. marz **Lög um stuðning við nýbyggingu fiskiskipa.**

■ **1. gr.** Fé það, sem veitt er úr framkvæmdasjóði ríkisins til smíða fiskiskipa, skal leggja í sjóð, er nefnist styrktar- og lánasjóður fiskiskipa. Fé úr honum skal verja svo sem segir í lögum þessum, annaðhvort sem beinum styrkjum eða vaxtalausum lánum til skipakaupa.

■ **2. gr.** Enginn getur fengið styrk né lán samkvæmt lögum þessum, nema skip séu smíðuð samkvæmt teikningu, er atvinnumálaráðuneytið hefur samþykkt og Fiskifélag Íslands hefur mælt með. Sama gildir um vél skipsins. Smíði skipanna fari fram undir eftirliti þeirra, er atvinnumálaráðuneytið ákveður.

■ **3. gr.** Atvinnumálaráðherra skipar 5 manna nefnd, er hefur á hendi úthlutun fjár úr sjóðnum, að fengnum tillögum stjórnar Fiskifélags Íslands. Skulu 4 þeirra skipaðir samkvæmt tilnefningu þingflokkanna, einn af hverjum flokki, en formaður án tilnefningar.

□ Nú óskar einhver styrks eða vaxtalauss láns til þess að láta smíða fiskiskip, og skal hann þá senda nefndinni umsókn um það. Umsókninni skal fylgja efnahagsreikningur umsækjanda og vottorð skattstjóra eða formanns skattanefndar um það, hver hafi verið aðalatvinna umsækjanda síðustu tvö ár. Enn fremur skal fylgja skýrsla um stærð skipsins, fyrirhugaða vélartegund og stærð og upplýsingar um umsamið eða áætlað kostnaðarverð.

■ **4. gr.** Þegar styrkur eða vaxtalaust lán eru veitt, skulu að öðru jöfnu sitja fyrir útgerðarmenn, sjómenn, félög sjómanna og útgerðarmanna, er stundað hafa útgerð eða fiskveiðar sem aðalstarf, enn fremur bæjar- eða sveitarfélög, sem láta smíða skip til atvinnuaukningar í bænum eða hreppsfélaginu. Við ákvörðun um styrkveitingu eða lánveitingu skal taka tillit til efnahags umsækjanda.

■ **5. gr.** Upphæð styrks má ekki vera hærri en 75 000 kr. á skip, og má styrkurinn ekki nema meira en 25% af byggingarkostnaði skipsins.

□ Lán verða aðeins veitt gegn 2. eða 3. veðrétti. Mega þau að viðbættum lánum með betri veðrétti ekki nema meira en 85% af byggingarkostnaði skips, þó aldrei hærri en 100 þús. kr. Lánið sé vaxtalaust til 10—15 ára og greiðist með jöfnum afborgunum.

□ Nú hafa verið veitt vaxtalaus lán, og skal innheimtu þeirra hagað þannig, að hennar vegna þurfi ekki að verða stöðvun á rekstri hjá hlutaðeigandi skuldunaut, enda hafi fullrar hagsýni verið gætt í rekstrinum og fé ekki dregið út úr honum til annarra hluta.

■ **6. gr.** Sala á bát, sem styrk hefur hlotið eða vaxtalaust lán samkvæmt lögum þessum, er óheimil, nema atvinnumálaráðuneytið hafi ritað samþykki sitt á afsalið og jafnframt ákveðið, hvort styrkurinn eða lánið eða hluti þar af skuli endurgreiðast.

□ Sé verðmæti báta, þegar sala fer fram, jafnmikið eða meira en kostnaðarverðið, skal endurgreiða styrkinn að fullu. Að öðrum kosti skal endurgreiða mismuninn á verðmæti bátsins, miðað við verð þegar selt er, og þeirrar fjárhæðar, sem upphaflega var fyrir bátinn goldin af eiganda sjálfum. Sé verðmætið minna en upphaflega var fyrir bátinn goldið af eiganda að frádreginni styrkupphæð, skal eigi krefjast endurgreiðslu á styrknum.

□ Leita skal ráðherra tillagna Fiskifélags Íslands um þessa framkvæmd.

□ Nú óskar eigandi skips, er styrk eða lán hefur hlotið samkvæmt lögum þessum, að selja það, og skal þá hlutaðeigandi sveitarfélag hafa forkaupsrétt að skipinu að öðru jöfnu.

1944 Nr. 9 24. marz

□ Kvöð þessari skal þinglýsa.

■ **7. gr.** Nú er skipi, sem styrkur eða lán hefur verið veitt til samkvæmt lögum þessum, eigi haldið úti til fiskveiða eða fiskflutninga, eða skipið hefur verið tekið til annarra afnota meira en 6 mánuði, og getur þá atvinnumálaráðherra krafizt endurgreiðslu að fullu á styrk eða láni að fengnum tillögum Fiskifélags Íslands og sveitarstjórnar þar, sem skipið er skrásett.

■ **8. gr.** Styrkur eða lán samkvæmt lögum þessum greiðist ekki fyrr en fiskibáturinn er fullbúinn og hefur verið skoðaður af skipaskoðunarmönnum eða umboðsmönnum atvinnumálaráðuneytisins.

■ **9. gr.** Fiskveiðasjóður Íslands sér um útgáfu skuldabréfa fyrir lánum og tekur við greiðslu afborgana.

□ Gerir Fiskveiðasjóður Íslands atvinnumálaráðherra árlega skil fyrir innheimtum afborgunum, og skal fé þetta greitt til baka í sjóðinn.

□ Störf þessi annast Fiskveiðasjóður án sérstakrar þóknunar, svo og um útborgun styrkja eftir ákvörðun ráðherra.

■ **10. gr.** Þeir, sem njóta styrks eða lána samkvæmt lögum þessum, skulu skyldir að láta reikningaskrifstofu sjávarútvegsins í té reikninga yfir rekstur skipanna í því formi, er reikningaskrifstofan ákveður.

■ **11. gr.** Nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara getur ráðherra sett með reglugerð að fengnum tillögum Fiskifélags Íslands.

■ **12. gr.** Ákvæði 6. gr., 7. gr. og 10. gr. þessara laga ná einnig til þeirra styrkja sem hér eftir verða veittir samkvæmt lögum nr. 34 2. apríl 1943, um Fiskveiðasjóð Íslands.[1)]

[1)] *Nú l. 44/1976.*

1945 Nr. 48 23. febr.

Lög um skipakaup ríkisins.

■ **1. gr.** [Ríkisstjórninni er heimilt að kaupa eða láta smíða fiskiskip, erlendis eða innanlands, með það fyrir augum, að þau verði seld einstaklingum, félagasamtökum eða bæjar- og sveitarfélögum.][1)]

[1)] *L. 54/1946, 1. gr.*

■ **2. gr.** [Til framkvæmda samkv. 1. gr. er ríkisstjórninni heimilt að taka allt að 30 milljóna króna lán, er greiðist upp, er skipin hafa verið seld.][1)]

[1)] *L. 54/1946, 2. gr.*

1945 Nr. 109 31. des.

Lög um togarakaup ríkisins.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að láta smíða eða kaupa allt að 30 togara erlendis með það fyrir augum, að þeir verði seldir einstaklingum, félögum eða bæjar- og sveitarfélögum.

■ **2. gr.** Til framkvæmda samkvæmt 1. gr. er ríkisstjórninni heimilt að taka allt að 60 millj. króna lán, er greiðist upp, er skipin hafa verið seld.

1948 Nr. 16 8. marz

Lög um smíði tveggja þilfara togara í tilraunaskyni.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að láta smíða í tilraunaskyni einn tveggja þilfara dieseltogara með öllum nýtízku vélum og útbúnaði til fullkominnar hagnýtingar á fiski og vinnuafli, þannig að hirða megi allan afla, hverju nafni sem nefnist, og breyta honum jafnóðum í skipinu í sem verðmætasta vöru með sem minnstum framleiðslukostnaði.

□ Skal tæknilegur undirbúningur hafinn nú þegar og honum lokið fyrir árslok 1948.

1948 Nr. 16 8. marz

■ **2. gr.** Til framkvæmda samkvæmt 1. gr. þessara laga heimilast ríkisstjórninni að taka allt að 4 milljóna króna lán fyrir hönd ríkissjóðs.

1950 Nr. 50 25. maí

Lög um togarakaup ríkisins.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að láta smíða allt að 10 togara í Bretlandi með það fyrir augum, að þeir verði seldir einstaklingum, félögum eða bæjar- og sveitarfélögum.

□ [Einnig er ríkisstjórninni heimilt að kaupa einn togara innanlands og taka til þess nauðsynleg lán.][1)]

□ Til þessara framkvæmda er ríkisstjórninni heimilt að taka allt að kr. 57 125 000 eða £ 1 250 000 lán til þess tíma og með þeim kjörum, sem um semst. Veðsetja skal togarana með 1. veðrétti til tryggingar láninu, og skal sú veðsetning halda fullu gildi, þótt togararnir verði seldir.

[1)] *L. 111/1951, 1. gr.*

■ **2. gr.** [Ríkisstjórninni er heimilt að lána kaupendum togaranna allt að 90% af andvirði þeirra. Heimilast henni að nota til þess lán það, er um ræðir í 1. gr. laga þessara, og önnur lán, sem heimilað er að taka í því skyni. Lánin skulu kaupendur fá með eigi lakari kjörum en ríkissjóður fær þau. Þó skal heimild sú, sem ríkisstjórninni er veitt í XVII. lið 22. gr. fjárlaga fyrir árið 1951, halda gildi sínu.][1)]

[1)] *L. 50/1951, 1. gr.*

■ [**3. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að ábyrgjast allt að 6,5 millj. króna lán til kaupa á gömlum togurum og til að setja olíukyndingartæki í þá, gegn 1. veðrétti í skipunum, enda fari ábyrgðin ekki fram úr 90% af kostnaðarverði eða matsverði skipanna með olíukyndingu.][1)]

[1)] *L. 111/1951, 2. gr.*

1950 Nr. 88 27. okt.

Lög um viðauka við lög nr. 50 25. maí 1950, um togarakaup ríkisins.

■ **1. gr.** Til viðbótar þeirri lánsheimild, sem veitt er í 1. gr. laga nr. 50 25. maí 1950, um togarakaup ríkisins, er ríkisstjórninni heimilt að taka allt að 16 millj. króna lán eða jafnvirði þess í erlendum gjaldeyri, til þess tíma og með þeim kjörum, er um semst. Veðsetja má togarana með 2. veðrétti til tryggingar láninu.

1972 Nr. 113 4. júlí

Lög um kaup á skuttogurum.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að láta smíða allt að þrettán skuttogara í þeim tilgangi, að þeir verði seldir einstaklingum, félögum eða bæjar- og sveitarfélögum.

□ Til þessara framkvæmda er ríkisstjórninni heimilt að taka lán, er nemi allt að 80% af byggingarkostnaði skipanna, til þess tíma og með þeim kjörum, sem um semst. Veðsetja skal togarana með 1. veðrétti til tryggingar láninu, og skal sú veðsetning halda fullu gildi, þótt togararnir verði seldir.

■ **2. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að leggja fram úr ríkissjóði allt að 7,5% byggingarkostnaðar skipanna á byggingartíma þeirra, og skulu kaupendur skipanna endurgreiða þetta framlag, þegar greiðslu lána, sem veitt eru samkvæmt 3. gr., er að fullu lokið, samkvæmt reglum, sem ríkisstjórnin setur um það efni.

■ **3. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að lána kaupendum

1972 Nr. 113 4. júlí

togaranna allt að 80% af andvirði þeirra til allt að 18 ára. Heimilast henni að nota til þess það lán, sem um ræðir í 1. gr., og taka til viðbótar lán, sem með þarf. Lánin skulu veitt með þeim kjörum, sem ríkisstjórnin ákveður, enda skuldbindi kaupendur sig til að greiða til Ríkisábyrgðasjóðs ákveðinn hundraðshluta af brúttóaflaverðmæti skipanna samkvæmt reglum, er ríkisstjórnin setur, og gangi fé þetta til greiðslu afborgana og vaxta af lánunum og framlags úr ríkissjóði samkvæmt 2. gr.

□ Lán samkvæmt 1. mgr. skulu veitt lántakendum með þeim kjörum, að þeir beri halla eða njóti hagnaðar er verða kann vegna gengisbreytinga, þannig að vaxta- og afborganagreiðslur hækki eða lækki í íslenzkum krónum í hlutfalli við slíkar breytingar.

1938 Nr. 1 5. jan.

Lög um síldarverksmiðjur ríkisins.

■ **1. gr.** Hver sá, er reisa vill eða stækka síldarverksmiðjur hér á landi, skal hafa til þess leyfi ríkisstjórnarinnar.

■ **2. gr.** Ríkissjóður hefur að öðru jöfnu forkaupsrétt að síldarverksmiðjum þeim, sem nú eru í landinu eða síðar kunna að verða reistar.

■ **3. gr.** Síldarverksmiðjur þær, sem ríkið nú á eða síðar kann að eignast, skulu reknar samkv. lögum þessum, sé eigi öðruvísi ákveðið.

■ **4. gr.** [Stjórn síldarverksmiðja ríkisins skal skipuð 7 mönnum til þriggja ára í senn, sem hér segir: Sameinað Alþingi kýs fimm menn hlutbundinni kosningu, en ráðherra skipar tvo menn, annan eftir tilnefningu Landssambands íslenzkra útvegsmanna og hinn eftir sameiginlegri tilnefningu Alþýðusambands Íslands, Farmanna- og fiskimannasambands Íslands og Sjómannasambands Íslands. Varamenn skulu kosnir og skipaðir á sama hátt. Eigi skal þó kveðja varamann til starfa, nema aðalmaður óski þess eða hafi fallið frá. Noti aðilar ekki rétt sinn til tilnefningar aðalmanns eða varamanns, skipar ráðherra þá án tilnefningar. Stjórnin kýs sér sjálf formann.][1)]

□ Yfirstjórn verksmiðjanna er í höndum verksmiðjustjórnar. Hefur hún aðsetur og varnarþing á Siglufirði, og skulu stjórnarnefndarmenn hafa þar fast aðsetur þann hluta ársins, sem verksmiðjurnar eru reknar, nema þeir séu fjarverandi í erindum verksmiðjanna. Atvinnumálaráðherra[2)] setur stjórninni erindisbréf og ákveður laun hennar og endurskoðenda.

□ Til þess að skuldbinda verksmiðjurnar þarf undirskrift þriggja stjórnarnefndarmanna.

□ Stjórn verksmiðjanna ræður framkvæmdastjóra, er hefur á hendi daglega stjórn verksmiðjanna og umsjón með rekstrinum. Annast hann sölu afurðanna í samráði við stjórnina.

□ Framkvæmdastjóri hefur prókúruumboð fyrir verksmiðjurnar og skuldbindur þær eftir reglum um prókúru, að svo miklu leyti sem öðruvísi er eigi ákveðið.

□ Stjórn verksmiðjanna ákveður með erindisbréfi starfsvið framkvæmdastjóra og laun.

[1)] *L. 37/1967, 1. gr.* [2)] *Nú sjávarútvegsráðherra, sbr. augl. 96/1969, 12. gr.*

■ **5. gr.** Endurskoðendur verksmiðjanna eru þrír, skipaðir af atvinnumálaráðherra,[1)] eftir tilnefningu þriggja stærstu þingflokkanna, til eins árs í senn.

[1)] *Nú sjávarútvegsráðherra.*

1938 Nr. 1 5. jan.

■ **6. gr.** Verksmiðjustjórninni er óheimilt, án samþykktar Alþingis, að auka við verksmiðjurnar nýjum vélum eða mannvirkjum umfram það, sem nauðsynlegt er til þess að tryggja öruggan og hagfelldan rekstur þeirra vinnslutækja, sem fyrir eru.

□ Til allra meiri háttar framkvæmda skal jafnan leita samþykkis ráðherra og leggja fyrir hann ítarlega greinargerð og kostnaðaráætlun.

■ **7. gr.** Ríkissjóður ber eigi ábyrgð á þeim skuldum, sem síldarverksmiðjur ríkisins stofna til eftir 31. des. 1937, nema heimild sé veitt til þess af Alþingi.

■ **8. gr.** Nú er ríkissjóður eigandi síldarbræðslustöðvar, og er ríkisstjórninni þá heimilt að selja hana samvinnufélagi síldveiðimanna, ef slíkur félagsskapur æskir kaupanna og setur tryggingar, er ríkisstjórnin tekur gildar, enda hafi Alþingi lagt samþykki sitt á söluna. Enn fremur er það skilyrði fyrir slíkri sölu, að þátttaka í samvinnufélaginu sé almenn, bæði meðal útgerðarmanna og sjómanna.

■ **9. gr.** Verksmiðjurnar kaupa ekki síld af framleiðendum, nema með sérstakri heimild frá atvinnumálaráðherra,[1)] en taka við henni til vinnslu fyrir þeirra reikning.

[1)] *Nú sjávarútvegsráðherra.*

■ **10. gr.** Áður en starfræksla verksmiðjanna hefst, skal stjórn þeirra gera samninga við þá útgerðarmenn, er óska að fá verksmiðjunum afla sinn til vinnslu, svo og um tölu veiðiskipa. ...[1)] Skal áætlun um viðskiptamagnið vera fyrir hendi fyrir 15. maí ár hvert. Ákveður þá atvinnumálaráðherra[2)] innan viku, í samráði við stjórn verksmiðjanna, með hliðsjón af hinu áætlaða viðskiptamagni, hvort verksmiðjurnar verða reknar það ár.

□ Nú verður meira framboð á síld til bræðslu en sýnilegt er, að verksmiðjurnar geti unnið, og getur þá stjórn verksmiðjanna ákveðið, hve mikið verði tekið til vinnslu af hverjum framleiðanda, enda sé framleiðanda tilkynnt það svo fljótt sem verða má, ef ekki er hægt að taka þá síld til vinnslu, sem hann óskar að fá lagða inn í verksmiðjurnar.

[1)] *L. 8/1965, 1. gr.* [2)] *Nú sjávarútvegsráðherra.*

■ **11. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 97/1961, 14. gr.*

■ **12. gr.** Síldarverksmiðjum ríkisins skal skylt að selja samvinnufélögum, bæjarfélögum, hreppsfélögum og búnaðarfélögum það af síldarmjöli, sem slík félög panta fyrir 30. september ár hvert.

□ Hámarksverð á síldarmjöli til samvinnufélaga, bæjarfélaga, hreppsfélaga og búnaðarfélaga ákveður ríkisstjórnin ár hvert, að fengnum tillögum verksmiðjustjórnar og með hliðsjón af kostnaðarverði og markaðsverði, enda hafi félögin pantað fyrir 30. september það af síldarmjöli, sem þau telja sig þurfa og síldarbræðslurnar geta látið af höndum. Skulu félögin skyld að hafa leyst út pantanir sínar í síðasta lagi 10. nóv. það ár, sem þær eru gerðar.

□ Félögin mega aðeins láta síldarmjölið af hendi til notkunar innanlands. Brot á móti þessu varða sektum ...[1)]

[1)] *L. 10/1983, 46. gr.*

■ **13. gr.** Reikningsár verksmiðjanna skal vera al-

1938 Nr. 1 5. jan. manaksárið. Stjórn verksmiðjanna skal gera reikningsskil fyrir starfsárið svo fljótt sem auðið er, og eigi síðar en svo, að endurskoðendur geti lokið störfum sínum fyrir 1. júlí ár hvert.

□ Að þeim tíma liðnum skal stjórn verksmiðjanna tafarlaust senda ríkisstjórninni afrit af rekstrar- og efnahagsreikningum verksmiðjanna, undirritaða af stjórninni og áritaða af endurskoðendum, ásamt skýrslu um störf og rekstur verksmiðjanna á árinu.

□ Reikningarnir skulu árlega birtir í B-deild Stjórnartíðindanna og ríkisreikningnum.

■ **14. gr.** [Síldarverksmiðjurnar eru undanþegnar tekju- og eignarskatti, svo og gjöldum til sveitarfélaga, nema fasteignaskatti og landsútsvari, samkvæmt II. og IV. kafla laga um tekjustofna sveitarfélaga.[1)] Heimilt er þó sveitarstjórnum að innheimta aðstöðugjald af öllum öðrum rekstri verksmiðjanna en síldarbræðslu, þar á meðal vegna seldrar vinnu vélaverkstæða þeirra, enda greiði verksmiðjurnar ekki landsútsvar af þessum rekstri.][2)]

[1)] *Nú l. 73/1980.* [2)] *L. 50/1962, 1. gr.*

■ **15. gr.** Nánari ákvæði um rekstur og tilhögun verksmiðjanna setur atvinnumálaráðuneytið[1)] með sérstakri reglugerð.

[1)] *Nú sjávarútvegsráðuneytið.*

1932 Nr. 66 23. júní **Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að leyfa erlendum manni eða félagi að reisa og starfrækja síldarbræðsluverksmiðju á Austurlandi.**

■ **1. gr.** Nú sækir erlendur maður eða félag um leyfi til þess að reisa og starfrækja síldarbræðslustöð á Austurlandi og sannar, að hann eða það hafi nægilegt fjármagn, og skal þá ríkisstjórninni vera heimilt, að fengnum meðmælum bæjarstjórnar eða sveitarstjórnar á þeim stað, er umsækjandi óskar eftir aðsetri, að veita umsækjanda leyfi til þess að reisa þar síldarbræðsluverksmiðju og starfrækja hana í allt að 30 árum, og jafnframt leyfi til þess að eiga eða leigja nægilegt land handa fyrirtækinu, enda sé það tryggt, að eingöngu íslenzkt verkafólk, að undanteknum sérfræðingum, starfi í þjónustu fyrirtækisins.

1934 Nr. 15 25. jan. **Lög um stofnun síldarbræðsluverksmiðju á Norðurlandi o. fl.**

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að láta reisa síldarverksmiðju einhvers staðar á svæðinu frá Hornbjargi að Langanesi, að fengnum tillögum síldarútgerðarmanna um staðinn (sbr. 2. gr.), enda geti sú verksmiðja brætt að minnsta kosti 2000 mál síldar á sólarhring. Nær heimildin til þess að reisa stöðina svo fljótt, að hún geti tekið til starfa eigi síðar en í byrjun síldarvertíðar 1935.

□ Enn fremur er ríkisstjórninni heimilt að leggja fram 100 þús. kr. til kaupa á hlutum í h/f Síldarbræðslunni á Seyðisfirði.

■ **2. gr.** Ríkisstjórnin leitar nú þegar með auglýsingu eftir tillögum þeirra manna, er gert hafa út skip á herpinótaveiðar við Norðurland síðastliðið sumar, um það, hvar verksmiðjan skuli reist. Skal í auglýsingunni tiltekið hvenær tillögurnar skuli síðast komnar.

■ **3. gr.** [Til greiðslu kostnaðar, er leiðir af fyrirmælum 1. gr., heimilast ríkisstjórninni að taka lán fyrir hönd ríkissjóðs, annaðhvort í krónum eða sterlingspundum, allt að 1 milljón króna eða 45 000 sterlingspund.][1)]

[1)] *L. 43/1935, 1. gr.*

■ **4. gr.** ...[1)]

[1)] *Sbr. l. 1/1938.*

1934 Nr. 15 25. jan.

1935 Nr. 47 28. jan. **Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa og starfrækja síldarverksmiðjuna á Raufarhöfn.**

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni heimilast að kaupa og starfrækja síldarverksmiðju þá, sem nú er á Raufarhöfn, ef hagkvæmir samningar nást um kaupin. Er ríkisstjórninni heimilt að taka lán í þessu skyni.

■ **2. gr.** Stjórn síldarverksmiðju ríkisins á Siglufirði hefur á hendi stjórn síldarverksmiðjunnar á Raufarhöfn undir yfirumsjón atvinnumálaráðuneytisins.

■ **3. gr.** Atvinnumálaráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um rekstur verksmiðjunnar.

1938 Nr. 10 13. jan. **Lög um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og aukningu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði.**

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að láta reisa nýja síldarverksmiðju á Raufarhöfn, er geti tekið til starfa á árinu 1938 eða 1939, vinni úr um 2400 málum síldar á sólarhring og verði útbúin tækjum til fljótvirkrar losunar og vinnslu. Skal byggingu verksmiðjunnar eftir föngum hagað þannig, að síðar verði auðvelt að koma við stækkun.

□ Enn fremur er ríkisstjórninni heimilt að kaupa vélar og gera nauðsynlegar breytingar á síldarverksmiðjunum á Siglufirði, þannig að afköst þeirra aukist um 2400 mál síldar á sólarhring.

□ [Ríkisstjórninni er heimilt að útvega síldarverksmiðjum ríkisins á Raufarhöfn lóðir eftir þörfum, og má í því skyni taka eignarnámi lóðir og leigurétt yfir lóðum, sem verksmiðjurnar þurfa á að halda, ásamt mannvirkjum á slíkum lóðum, eftir því sem kann að reynast nauðsynlegt, ef eigi næst samkomulag um kaup á þessu. Skal um framkvæmd slíks eignarnáms fara eftir ákvæðum laga nr. 61 14. nóvember 1917.[1)]][2)]

[1)] *Nú l. 11/1973.* [2)] *L. 33/1939, 1. gr.*

■ **2. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 131/1941, 2. gr.*

■ **3. gr.** Um stofnun og starfrækslu hinnar nýju verksmiðju á Raufarhöfn fer að öðru leyti eftir lögum um síldarverksmiðjur ríkisins.

1940 Nr. 42 12. febr. **Lög um breyting á lögum nr. 10 13. jan. 1938, um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og aukningu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði.**

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að auka við síldarverksmiðju þá, sem heimilað var með lögum nr. 10 13. janúar 1938 að reisa á Raufarhöfn, þannig að hún geti unnið úr um 5000 málum síldar á sólarhring.

□ Enn fremur er ríkisstjórninni heimilt að kaupa vélar og gera nauðsynlegar breytingar á síldarverksmiðjum ríkisins á Siglufirði, þannig að afköst þeirra aukist um 2500 mál síldar á sólarhring, auk þeirra 2400 mála, sem heimilað var að auka við verksmiðjurnar með téðum lögum.

■ **2. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 131/1941, 2. gr.*

1940 Nr. 42 12. febr.

■ **3. gr.** Um stofnun og starfrækslu hinnar stækkuðu verksmiðju fer að öðru leyti eftir lögum um síldarverksmiðjur ríkisins.

■ **4. gr.** Þegar komin er í framkvæmd stækkun sú á síldarverksmiðjunni á Raufarhöfn, sem lög þessi heimila, skal verksmiðjustjórnin láta efnalitla, duglega nemendur úr lærdómsdeildum menntaskólanna og háskólanum sitja fyrir um allt að þriðjungi þeirrar aukningar á vinnu í verksmiðjunni, er af stækkun hennar leiðir.

1941 Nr. 131 19. des.

Lög um heimild til lántöku fyrir síldarverksmiðjur ríkisins.

■ **1. gr.** Til þeirrar aukningar síldarverksmiðjanna á Raufarhöfn og Siglufirði, sem um ræðir í lögum nr. 10 13. jan. 1938 og lögum nr. 42 12. febr. 1940, heimilast stjórn síldarverksmiðja ríkisins að taka lán, að upphæð allt að þrjár milljónir og tvö hundruð þúsund krónur. Ríkissjóður ábyrgist greiðslur téðra lána.

□ Gera skal mönnum kost á þátttöku í láni þessu í bönkum landsins og útibúum þeirra, svo og í sparisjóðum í öllum héruðum landsins.

1942 Nr. 93 25. sept.

Lög um að reisa nýjar síldarverksmiðjur.

■ **1. gr.** Ríkið lætur reisa nýjar síldarverksmiðjur á þessum stöðum:

1. Á Siglufirði 10 þúsund mála verksmiðju.
2. Á Sauðárkróki 5 þúsund mála verksmiðju.
3. Á Raufarhöfn 5 þúsund mála verksmiðju.
4. Á Húsavík 9 þúsund mála verksmiðju.
5. Á Skagaströnd 5 þúsund mála verksmiðju.
6. Á Hólmavík 5 þúsund mála verksmiðju.

[7. Á Norðausturlandi sunnan Langaness 5 þúsund mála verksmiðju. Undirbúningi að byggingu verksmiðjunnar skal lokið á árinu 1947 og byggingarframkvæmdir hafnar 1948.][1)]

□ Enn fremur lætur ríkið reisa verksmiðju til herzlu síldarlýsis, þegar rannsóknir sýna, að það sé tímabært.

[1)] *L. 79/1947, 1. gr.*

■ **2. gr.** [Til byrjunarframkvæmda samkvæmt 1. gr. heimilast ríkisstjórninni að taka lán fyrir hönd ríkissjóðs, að upphæð allt að 43 millj. kr.][1)]

[1)] *L. 51/1947, 1. gr.*

■ **3. gr.** Um stofnun og rekstur verksmiðja þeirra, er um ræðir í 1. gr., fer að öðru leyti eftir lögum nr. 1 5. janúar 1938 um síldarverksmiðjur ríkisins.

1950 Nr. 21 8. marz

Lög um að reisa stöð til hagnýtingar efna úr síldarsoði.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að reisa og starfrækja stöð til hagnýtingar efna úr síldarsoði við síldarverksmiðjur ríkisins.

■ **2. gr.** Til byggingarframkvæmda samkvæmt 1. gr. heimilast ríkisstjórninni að taka lán innanlands eða utan fyrir hönd ríkissjóðs, að fjárhæð allt að 4 milljónir króna.

■ **3. gr.** Um stofnun og rekstur vinnslustöðvar þeirrar, er um ræðir í 1. gr., fer að öðru leyti eftir lögum nr. 1 5. janúar 1938, um síldarverksmiðjur ríkisins.

1972 Nr. 46 19. maí

Lög um lagmetisiðju ríkisins í Siglufirði.

■ **1. gr.** Ríkið rekur verksmiðju í Siglufirði til fullvinnslu og verkunar ýmiss konar sjávarafurða og nefnist hún Lagmetisiðjan Siglósíld. Heimili og varnarþing fyrirtækisins er í Siglufirði.

■ **2. gr.** Lagmetisiðjan vinnur að niðurlagningu, niðursuðu og hvers kyns fullvinnslu matarrétta úr sjávarafurðum og öðrum íslenzkum hráefnum. Jafnframt annast lagmetisiðjan tilraunastarfsemi á þessu framleiðslusviði undir leiðsögn Rannsóknastofnunar fiskiðnaðarins og miðlar reynslu og þekkingu til annarra framleiðenda.

■ **3. gr.** Ríkið yfirtekur verksmiðjuhús Síldarniðursuðuverksmiðju ríkisins, sem nú er í eigu Síldarverksmiðja ríkisins, ásamt lóðarréttindum, vélum, áhöldum og öðru því, sem nú er notað við rekstur niðurlagningarverksmiðjunnar, og skal verð eignanna greitt með skuldajöfnun milli ríkissjóðs og Síldarverksmiðja ríkisins.

□ Iðnaðarráðherra skipar þriggja manna nefnd, er annast yfirtöku og verðlagningu eignanna af hálfu ríkisins. Náist ekki samkomulag við stjórn Síldarverksmiðja ríkisins um verð eignanna eða annað það, sem lýtur að yfirtöku þeirra, sker ríkisstjórnin úr.

■ **4. gr.** Ríkissjóður leggur fram 15 milljónir króna til að fullkomna vélakost verksmiðjunnar og til að tryggja eðlilegan rekstur hennar.

□ Ríkissjóður leggur fram nauðsynlegt fjármagn til stækkunar verksmiðjunnar, þegar fé er veitt til þess á fjárlögum.

■ **5. gr.** Iðnaðarráðherra skipar 5 menn í stjórn lagmetisiðjunnar til fjögurra ára í senn, og skulu eftirtaldir aðilar tilnefna menn í stjórnina: Fjármálaráðuneytið, bæjarstjórn Siglufjarðar og Rannsóknastofnun fiskiðnaðarins. Starfsfólk verksmiðjunnar tilnefnir einn mann samkvæmt nánari reglum, sem ráðuneytið setur. Ráðherra skipar formann stjórnar án tilnefningar, og skal hann vera búsettur í Siglufirði. Varamenn skulu tilnefndir á sama hátt.

■ **6. gr.** Ráðherra ákveður laun stjórnar og setur nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga með reglugerð.

■ **7. gr.** Lagmetisiðjan greiðir aðstöðugjald og aðra skatta til Siglufjarðarkaupstaðar samkvæmt lögum nr. 8/1972, um tekjustofna sveitarfélaga.[1)]

[1)] *Nú l. 73/1980.*

1981 Nr. 58 4. júní

Lög um lagmetisiðnað og Þróunarsjóð lagmetisiðnaðarins.

I. kafli.

■ **1. gr.** Sölustofnun lagmetis er sjálfstæð stofnun með sjálfstæðan fjárhag og reikningshald. Heimili og varnarþing hennar er í Reykjavík.

□ Aðilar Sölustofnunarinnar eru þeir framleiðendur á sviði lagmetisiðnaðar, sem framleiða lagmeti til útflutnings.

■ **2. gr.** Hlutverk Sölustofnunar lagmetis er að efla á skipulegan hátt framleiðslu og útflutning á niðursoðnum og niðurlögðum sjávarafurðum, svo og á rækju og öðrum skelfiski fyrir aðila stofnunarinnar, sé þess óskað. Í því skyni skal stofnunin m. a.:

a. Annast sölu og dreifingu á áðurnefndum sjávaraf-

urðum og skipuleggja markaðsleit og markaðsöflun erlendis með upplýsinga-, auglýsinga- og þjónustustarfsemi eins og nauðsynlegt telst og fjárhagsgeta leyfir hverju sinni.

b. Annast sölu á niðursoðnum og niðurlögðum sjávarafurðum til landa, þar sem ríkisstofnun, ríkið sjálft eða aðili fyrir þess hönd er aðalkaupandinn. Sölustofnun lagmetis hefur einkarétt til sölu og útflutnings á lagmeti til þeirra landa, sem ákvæði þetta nær til. Þó er viðskiptaráðherra heimilt í einstökum tilvikum að veita aðila utan stofnunarinnar undanþágu frá einkaréttarákvæði þessu, enda sýni aðilinn fram á að hann geti fengið hagkvæmara verð en stofnunin. Leita skal umsagnar stjórnar Sölustofnunar lagmetis áður en slík undanþága er veitt.

c. Stuðla eftir föngum að auknu og bættu gæðaeftirliti með framleiðslu aðila stofnunarinnar á öllum stigum framleiðslunnar, í þeim tilgangi að tryggja að sem best sé vandað til framleiðslunnar og hún uppfylli staðlaðar kröfur.

d. Stuðla að samræmingu framleiðslu verksmiðjanna eftir áætlaðri þörf og markaðshorfum hverju sinni.

e. Annast sameiginlegan innflutning fyrir aðila stofnunarinnar eftir því sem óskað er og leitast við að tryggja aðildarverksmiðjunum þær umbúðir, sem nauðsynlegar eru.

f. Stuðla að hagkvæmri öflun hráefnis til aðildarverksmiðjanna, og skal að því stefnt að hráefni til lagmetisiðnaðar sé ekki flutt úr landi óunnið, þegar íslenskur lagmetisiðnaður býr við hráefnisskort.

g. Stuðla að aukinni fjölbreytni í framleiðslu aðildarverksmiðjanna og vöruþróun.

■ **3. gr.** Öllum framleiðendum lagmetis til útflutnings er heimil aðild að Sölustofnun lagmetis. Aðilar geta ekki slitið aðild sinni nema með eins árs fyrirvara miðað við áramót. Með aðild sinni fela lagmetisframleiðendur stofnuninni sölu á allri framleiðslu sinni á lagmeti erlendis og er þeim óheimilt að selja vöru sína úr landi án milligöngu eða heimildar stofnunarinnar.

□ Öll framleiðsla, sem seld er á vegum stofnunarinnar, skal bera vörumerki hennar eða þá vörumerki sem stjórn hennar samþykkir hverju sinni.

□ Félagsaðilum ber að lúta þeim fyrirmælum stjórnarinnar, sem hún setur með það fyrir augum að auka gæði framleiðslunnar. Er stjórn stofnunarinnar heimilt að neita um leyfi til útflutnings á þeirri framleiðslu, sem ekki stenst þær kröfur sem gerðar eru um gæði og skal framleiðandi bera allan skaða af slíku banni.

□ Stofnunin skal tilkynna viðskiptaráðuneytinu árlega nöfn félagsaðila og er ráðuneytinu óheimilt að veita félagsaðilum útflutningsleyfi í eigin nafni án samþykkis stofnunarinnar.

■ **4. gr.** Framleiðendur, sem eiga aðild að stofnuninni, mynda fulltrúaráð, sem skipað er einum fulltrúa fyrir hvern aðila.

□ Stjórn stofnunarinnar skipa fimm menn og jafnmargir varamenn þeirra. Fulltrúaráð kýs á fundi sínum fimm aðalmenn í aðalstjórn og fimm varamenn þeirra til eins árs í senn. Stjórnin skiptir með sér verkum. Á sama hátt kýs fulltrúaráðið tvo endurskoðendur og varamenn þeirra.

□ Atkvæðisréttur á fulltrúaráðsfundum aðila stofnunarinnar ákvarðast af verðmæti þeirrar vöru, sem stofnunin hefur flutt út fyrir aðilann á síðasta reikningsári. Enginn má þó fara með meira en 15% alls atkvæðamagns.

□ Aðalfund fulltrúaráðsins skal halda árlega eigi síðar en í júní ár hvert. Aukafundi skal boða þegar þurfa þykir. Fulltrúaráð skal boða til aukafundar ef tveir stjórnarmenn eða helmingur fulltrúaráðs krefst þess. Fundir fulltrúaráðs skulu boðaðir með ábyrgðarbréfi, símskeyti eða á annan jafn-sannanlegan hátt með minnst viku fyrirvara.

□ Á aðalfundi fulltrúaráðs skal afgreiða ársreikning Sölustofnunar lagmetis fyrir liðið reikningsár og leggja fram sölu-, framleiðslu- og fjárhagsáætlun fyrir næsta ár.

□ Stjórnin ræður framkvæmdastjóra sem er prókúruhafi fyrir stofnunina og annast almennan rekstur í samráði við stjórnina.

□ Framkvæmdastjóri ræður annað starfslið í samráði við stjórn stofnunarinnar. Stjórnin tekur ákvörðun fyrir hönd stofnunarinnar um launakjör framkvæmdastjóra og annarra starfsmanna.

■ **5. gr.** Hver félagsaðili ber fulla ábyrgð gagnvart stofnuninni á framleiðslu þeirri, sem hann afhendir stofnuninni til sölumeðferðar. Verði stofnunin skaðabótaskyld gagnvart kaupanda vegna vörugalla, afhendingardráttar eða rangra eða villandi upplýsinga framleiðanda eða annarra sambærilegra ástæðna á stofnunin endurkröfurétt á viðkomandi félagsaðila.

■ **6. gr.** Stofna skal sérstakan sjóð, sem nefnist stofnsjóður. Árleg greiðsla aðila í sjóð þennan skal nema 3‰ af fob-andvirði þeirrar vöru, sem stofnunin selur fyrir aðila. Stofnsjóður stendur sem lán aðila til stofnunarinnar og má verja fé hans í þarfir stofnunarinnar eftir ákvörðun stjórnarinnar. Stofnsjóður er eign aðila og skiptist milli þeirra í réttu hlutfalli við útflutningsverðmæti hvers og eins og færist á sérstakan reikning hvers aðila.

□ Stjórn stofnunarinnar ákveður árlega ársvexti af stofnsjóðsinneign.

□ Félagsaðilar bera takmarkaða ábyrgð á skuldbindingum stofnunarinnar með stofnsjóðseign sinni.

□ Stofnsjóður fellur til útborgunar til félagsaðila á næstu fimm árum eftir að hann hættir að vera félagi eða við félagsslit. Stjórn stofnunarinnar er þó heimilt að greiða inneignir úr stofnsjóði fyrr, ef sérstakar ástæður mæla með því að dómi þeirrar stjórnar.

■ **7. gr.** Sölustofnun lagmetis verður aflað tekna til starfseminnar á eftirfarandi hátt:

a. Ríkissjóði er heimilt að ábyrgjast fyrir hönd stofnunarinnar lán sem nemur allt að 5 milljónum króna skv. nánari skilyrðum sem hann setur.

b. Félagsaðilar greiða sölulaun til stofnunarinnar og skal hundraðshluti þeirra ákveðinn af stjórn félagsins.

c. Stofnuninni er heimilt að taka umboðslaun fyrir þær vörur, sem hún flytur inn eða útvegar samkvæmt ákvörðun stjórnar.

d. Stofnunin skal taka greiðslur fyrir veitta þjónustu til einstakra aðila, svo sem vegna tækniráðgjafar og vöruþróunar, sem stjórnin setur nánari reglur um.

■ **8. gr.** Starfsemi Sölustofnunar lagmetis verður ekki hætt nema samþykkt verði með tveimur þriðju hlutum

1981 Nr. 58 4. júní

alls átkvæðamagns á tveimur fulltrúaráðsfundum í röð, þar sem ákvörðun um félagsslit er eina mál á dagskrá. Eignir stofnunarinnar skulu skiptast í hlutfalli við stofnsjóðsinneign félagsaðila á slitadegi eftir að greiddar hafa verið stofnsjóðsinneignir og aðrar skuldbindingar stofnunarinnar.

II. kafli.

■ **9. gr.** Greiða skal iðnlánasjóðsgjald af lagmetisiðnaði skv. lögum um Iðnlánasjóð nr. 68 10. október 1967 ásamt síðari breytingum.

□ Lagmetisiðnaðurinn er undanþeginn útflutningsgjöldum af sjávarafurðum.

III. kafli.

■ **10. gr.** Próunarsjóður lagmetisiðnaðarins skal vera sjálfstæð stofnun undir yfirstjórn iðnaðarráðherra. Hlutverk hans er að efla lagmetisiðnaðinn m. a. með því að stuðla að tæknilegri uppbyggingu, þróun vinnsluaðferða og vörutegunda og markaðsöflun erlendis. Í þessu skyni er stjórn sjóðsins heimilt að veita framleiðendum lagmetis til útflutnings og Sölustofnun lagmetis óendurkræfa styrki eða lán með hagkvæmum kjörum samkvæmt ákvörðun stjórnar sjóðsins hverju sinni. Ekki má verja fé sjóðsins til rekstrarstyrkja eða lána.

□ Iðnaðarráðherra skipar Próunarsjóði lagmetisiðnaðarins fimm manna stjórn og jafnmarga til vara með eftirfarandi hætti: Einn samkvæmt tilnefningu Sölustofnunar lagmetis eða síðar sölusamtaka lagmetisframleiðenda, einn samkvæmt tilnefningu Iðntæknistofnunar Íslands, einn skv. tilnefningu Rannsóknastofnunar fiskiðnaðarins, einn skv. tilnefningu sjávarútvegsráðherra, sem sé á árinu 1981 valinn í samráði við Samtök grásleppuhrognaframleiðenda og Sölusamband ísl. fiskframleiðenda, en síðar eftir ábendingu sölusamtaka íslenskra fiskframleiðenda, einn án tilnefningar og skal hann vera formaður. Á sama hátt fer um varamenn þeirra.

■ **11. gr.** Tekjur Próunarsjóðs lagmetisiðnaðarins eru fullvinnslugjald af söltuðum grásleppuhrognum, söltuðum matarhrognum og frystum þorskhrognum, sem flutt eru til útlanda, svo og útfluttu lagmeti.

□ Fullvinnslugjald þetta skiptist þannig:

a. 1% af fob-verði saltaðra grásleppuhrogna og skal innheimta þessa gjalds falla niður 1. apríl 1982.

b. 1% af fob-verði lagmetis.

c. 3% af fob-verði saltaðra matarhrogna og frystra þorskhrogna.

□ Um gjalddaga og innheimtu fullvinnslugjalds fer á sama hátt og segir um útflutningsgjald í lögum nr. 5 13. febrúar 1976.

□ Enn fremur skal með sama hætti innheimta 1% gjald af fob-verði saltaðra grásleppuhrogna fram til 1. apríl 1982 og renni andvirði þess til Samtaka grásleppuhrognaframleiðenda.

■ **12. gr.** Iðnaðarráðherra setur reglugerð[1)] um nánari framkvæmd laga þessara að fengnum tillögum stjórnar Sölustofnunar lagmetis og stjórnar Próunarsjóðs lagmetisiðnaðarins.

[1)] *Rg. 364/1976 (um Sölustofnun lagmetisiðnaðarins).*

■ **13. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi. Jafnframt falla úr gildi lög nr. 48 26. maí 1972, um Sölustofnun lagmetisiðnaðarins, með síðari breytingum. I. kafli þessara laga, þ. e. greinar 1—8 að báðum meðtöldum, fellur úr gildi [31. desember 1983].[1)]

[1)] *L. 51/1982, 1. gr.*

1981 Nr. 58 4. júní

Lög um síldartunnur. 1940 Nr. 60 7. maí

■ **1. gr.** Eigi má nota umbúðir um síld til söltunar nema ónotaðar, heilar og óskemmdar tunnur, er uppfylla eftirfarandi skilyrði eða önnur, er sett kunna að verða samkvæmt reglugerð. Heimilt er þó að nota undir síld tunnur, sem notaðar hafa verið áður hér á landi, enda séu slíkar tunnur taldar nothæfar af matsmönnum.

□ Hver furuheiltunna skal rúma að minnsta kosti 118,5 lítra og í mesta lagi 121,5 lítra.

□ Hver furuhálftunna skal rúma að minnsta kosti 59,25 lítra og í mesta lagi 60,75 lítra.

□ Hver greniheiltunna skal rúma 120 lítra.

□ Hver grenihálftunna skal rúma 60 lítra.

□ Tunnurnar skulu vera þéttar og búnar til úr vel þurru efni. Stafurinn má ekki vera brenndur. Tré, sem ekki er lagarhelt, má ekki nota. Ekki má nota staf eða botnfjalir úr mismunandi viðartegundum í sömu tunnu.

■ **2. gr.** Hver sá, er stunda vill tunnusmíði sem atvinnu, skal sækja um löggildingu til þess til atvinnumálaráðherra, og skal hver tunna merkt verksmiðjumerki, eftir nánari fyrirmælum ráðherra.

■ **3. gr.** Þeir, sem flytja inn tómar tunnur, sem ætlað er að nota undir síld, eða efni í síldartunnur, bera ábyrgð á, að tunnur þær eða efni í tunnur, er þeir flytja inn, uppfylli skilyrði þau, er sett eru í lögum þessum og reglugerð um síldartunnur, sem sett verður samkvæmt þeim.

□ Innfluttar tunnur skulu merktar með tilsvarandi merkjum og tunnur þær, er smíðaðar eru í landinu.

■ **4. gr.** Atvinnumálaráðherra setur með reglugerð ákvæði um, hvernig haga skuli eftirliti með tunnum, sem fluttar eru inn í landið eða smíðaðar hér á landi, svo og um efni í tunnur og annað það, er þurfa þykir um framkvæmd laga þessara.

■ **5. gr.** Brot gegn lögum þessum eða reglugerðum, er settar verða samkvæmt þeim, skal fara með sem almenn lögreglumál, og varða sektum frá 200—5000 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum.

Lög um frestun á framkvæmd laga nr. 60 7. maí 1940, um síldartunnur. 1943 Nr. 46 14. apríl

■ **1. gr.** Framkvæmd laga nr. 60 7. maí 1940, um síldartunnur, skal frestað þangað til lokið er styrjöld þeirri, er nú geisar, og eðlileg viðskipti geta aftur hafizt landa milli.

□ Ríkisstjórnin ákveður, hvenær lögin skuli koma til framkvæmda af nýju og birtir um það auglýsingu í A-deild Stjórnartíðinda.

Lög um síldarnætur. 1902 Nr. 28 25. sept.

■ **1. gr.** Þegar síldarnætur eru fluttar til Íslands frá öðrum ríkjum, skal skýra lögreglustjóra frá því. Þegar síldarnæturnar hafa verið notaðar við veiðar, má ekki flytja þær aftur frá landinu.

■ **2. gr.** Brot gegn ákvæðum 1. greinar varða sektum frá 50 til 500 kr., sem renna í landssjóð. Með mál, er af því rísa, fer sem um almenn lögreglumál.

1969 Nr. 16 1. apríl

Lög um ráðstafanir vegna flutninga sjósaltaðrar og ísvarinnar síldar af fjarlægum miðum sumarið 1968.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að taka lán eða takast á hendur sjálfskuldarábyrgð á láni, sem Síldarútvegsnefnd tæki, að fjárhæð allt að 15 milljónir króna, eða jafnvirði þess í erlendri mynt, til greiðslu kostnaðar við flutninga sjósaltaðrar og ísvarinnar síldar til íslenzkra hafna af miðunum norðaustur og austur af Íslandi á árinu 1968.

■ **2. gr.** Síldarútvegsnefnd skal hafa forgöngu um og hafa á hendi framkvæmd flutninga samkv. 1. gr., og er henni heimilt að taka á leigu allt að fimm flutningaskip í því skyni og gera aðrar ráðstafanir, er nauðsynlegar reynast til tryggingar framgangs flutninganna. Enn fremur er henni heimilt að veita öðrum aðilum fjárhagslegan stuðning eða aðra fyrirgreiðslu í þessu skyni, samkvæmt reglum, sem sjávarútvegsmálaráðherra setur.

■ **3. gr.** Síldarútvegsnefnd skal fyrir 10. júní 1968 gera áætlun um heildarkostnaðinn við flutningana samkvæmt lögum þessum. Skal sú áætlunarfjárhæð dregin frá útflutningsandvirði saltsíldarframleiðslunnar á Norður- og Austurlandi á árinu 1968 hjá Síldarútvegsnefnd áður en kemur til greiðslu andvirðisins til síldarsaltenda. Áætlunarfjárhæð þessi skal ganga til greiðslu kostnaðar við flutningana og endurgreiðslu lána ásamt vöxtum samkvæmt 1. gr.

□ Verðlagsráð sjávarútvegsins skal leggja áætlun Síldarútvegsnefndar samkvæmt 1. mgr. þessarar greinar til grundvallar verðlagningu sumarsíldar til söltunar á árinu 1968. Hinn áætlaði heildarkostnaður við flutningana skal við verðákvörðun skiptast til helminga milli útgerðarmanna og sjómanna annars vegar og síldarsaltenda hins vegar.

■ **4. gr.** Reynist kostnaður við flutninga samkvæmt lögum þessum minni en áætlun Síldarútvegsnefndar samkvæmt 3. gr. gerir ráð fyrir, skal sú inneign geymd á sérstökum reikningi til næsta árs til ráðstöfunar samkvæmt ákvörðun Verðlagsráðs sjávarútvegsins.

□ Reynist kostnaður við flutninga samkvæmt lögum þessum meiri en áætlun Síldarútvegsnefndar samkvæmt 3. gr. gerir ráð fyrir, skal sá viðbótarkostnaður greiddur af útflutningsandvirði saltsíldarframleiðslunnar á Norður- og Austurlandi á árinu 1969, og skal Verðlagsráð sjávarútvegsins leggja þann viðbótarkostnað til grundvallar við verðákvörðun sumarsíldar til söltunar vorið 1969 og skiptast til helminga milli útgerðarmanna og sjómanna annars vegar og síldarsaltenda hins vegar.

■ **5. gr.** Sjávarútvegsmálaráðherra getur sett reglugerð um nánari framkvæmd laga þessara, þar á meðal um löndunarstaði, kaup, yfirtöku og skoðun saltsíldar, sem flutt er samkvæmt ákvæðum laganna.

1970 Nr. 64 12. maí

Lög um ráðstafanir vegna flutninga sjósaltaðrar og ísvarinnar síldar af fjarlægum miðum sumurin 1969 og 1970.

■ **1. gr.** Stofna skal sjóð, er nefnist Flutningasjóður síldveiða. Sjávarútvegsmálaráðherra setur reglugerð um stjórn og rekstur sjóðsins, og skal kostnaður af stjórn og rekstri hans greiðast af fé sjóðsins.

□ Ríkisstjórninni er heimilt að taka lán og endurlána Flutningasjóði eða takast á hendur sjálfskuldarábyrgð á láni, sem Flutningasjóður tæki, svo og að veita Flutningasjóði lán úr ríkissjóði að fjárhæð allt að 30 millj. kr. eða jafnvirði hennar í erlendri mynt, til greiðslu útgjalda samkv. lögum þessum. Stjórn Flutningasjóðs annast lántökur þessar fyrir hönd sjóðsins.

1970 Nr. 64 12. maí

■ **2. gr.** Stjórn Flutningasjóðs skal annast flutninga saltaðrar síldar af fjarlægum miðum til íslenzkra hafna sumurin 1969 og 1970. Er henni heimilt að taka á leigu allt að fimm flutningaskip í þessu skyni og gera aðrar ráðstafanir, er nauðsynlegar teljast til að tryggja flutningana, þ. á m. að ráða nauðsynlegt starfsfólk vegna flutninganna, svo og til að veita söluleyfi á fersksíld í umboði viðskiptamálaráðuneytisins. Í reglugerð, sem sjávarútvegsmálaráðherra setur, skal kveðið nánar á um þessi atriði. Kostnaður af þessum ráðstöfunum skal greiðast úr Flutningasjóði. Enn fremur skal setja í reglugerð ákvæði um sölu og afhendingu á tunnum og salti úr flutningaskipum á miðunum og greiðslur fyrir þær vörur.

□ Greiða skal úr Flutningasjóði styrki til flutninga á sjósaltaðri og ísvarinni síld samkvæmt reglum, sem sjávarútvegsmálaráðherra setur. Stjórn Flutningasjóðs skal annast greiðslu flutningastyrkja.

■ **3. gr.** Tekjur Flutningasjóðs eru gjald, að fjárhæð kr. 100,00 á tunnu, er greiða skal af útflutningsandvirði hverrar tunnu saltaðrar síldar, sem unnin er úr síld veiddri á Norður-, Norðaustur- og Austurmiðunum á árunum 1969 og 1970. Sé síldin notuð til niðurlagningar eða flökunar til útflutnings, greiðist tilsvarandi gjald. Gjaldið er miðað við heiltunnu. Skal Síldarútvegsnefnd draga gjald þetta frá útflutningsandvirði hverrar útfluttrar tunnu, áður en kemur til greiðslu andvirðisins til síldarsaltenda, og greiða það í Flutningasjóð, svo fljótt sem unnt er. Aðrir útflytjendur skulu á sama hátt inna tilsvarandi gjald af hendi í Flutningasjóð. Tekjum Flutningasjóðs samkvæmt þessari grein skal varið til greiðslu útgjalda samkvæmt 1. og 2. gr. og endurgreiðslu lána ásamt vöxtum samkvæmt 1. gr. Verðlagsráð sjávarútvegsins skal, við ákvörðun fersksíldarverðs sumurin 1969 og 1970, taka fullt tillit til þessa gjalds til Flutningasjóðsins samkvæmt 1. mgr., þannig að helmingur gjaldsins sé borinn uppi af sjómönnum og útvegsmönnum, en hinn helmingurinn af síldarsaltendum.

■ **4. gr.** Nú reynist inneign í Flutningasjóði, eftir að endurgreidd hafa verið lán ásamt vöxtum samkvæmt 1. gr., svo og útgjöld samkvæmt 1. og 2. gr., og skal hún þá geymd á sérstökum reikningi til næsta árs. Inneign þessari skal varið til greiðslu kostnaðar vegna ráðstafana, er gerðar kynnu að verða vegna flutninga sjósaltaðrar og ísvarinnar síldar sumarið 1971, svo sem sjávarútvegsmálaráðherra kveður á um með reglugerð. Verði ekki gerðar slíkar ráðstafanir, skal inneigninni ráðstafað samkvæmt ákvörðun Verðlagsráðs sjávarútvegsins.

□ Reynist tekjur Flutningasjóðs samkvæmt 3. gr. ekki nægja til endurgreiðslu lána ásamt vöxtum samkv. 1. gr., svo og útgjalda samkv. 1. og 2. gr., skal sá mismunur (skuld) greiddur af útflutningsandvirði saltsíldarframleiðslunnar úr síld veiddri á Norður-, Norðaustur- og Austurmiðunum á árinu 1971. Síldarútvegs-

1970 Nr. 64 12. maí

nefnd skal draga mismun þennan (skuld) frá útflutningsandvirðinu og greiða í Flutningasjóð, áður en kemur til greiðslu andvirðisins til síldarsaltenda, en stjórn Flutningasjóðs skal verja fénu til endurgreiðslu á skuldum sem safnazt hafa. Verðlagsráð sjávarútvegsins skal taka fullt tillit til þess mismunar (skuldar), ef til kemur, við verðákvörðun sumarsíldar til söltunar vorið 1971, og skipta honum til helminga milli útgerðarmanna og sjómanna annars vegar og síldarsaltenda hins vegar.

■ **5. gr.** Sjávarútvegsmálaráðherra getur sett reglugerð um nánari framkvæmd laga þessara, þar á meðal um framkvæmd söltunar um borð í veiðiskipum, flutninga, losun flutningaskipanna, löndunarstaði o. fl.

1949 Nr. 52 25. maí

Lög um fiskiðjuver ríkisins í Reykjavík.

■ **1. gr.** Ríkið rekur fiskvinnslustöð í Reykjavík, er nefnist fiskiðjuver ríkisins.

■ **2. gr.** Fiskiðjuver ríkisins skal frysta og sjóða niður fisk og síld og verka þessi hráefni á annan þann hátt, sem stjórn þess ákveður í hvert sinn og aðstæður leyfa. Það skal framleiða ís, og enn fremur heimilast því að hafa á hendi fisksölu til bæjarbúa í Reykjavík.

□ Það skal og hafa forgöngu um að reyna nýjar aðferðir við verkun á fiski, enda verði veitt fé í því skyni í fjárlögum hverju sinni, er slíkar tilraunir hafa í för með sér verulegan kostnað. Sérstaklega skal unnið að athugunum á því, hvort niðursuða í stórum stíl sé arðvænleg hér á landi. Við tilraunir þessar skal höfð samvinna við atvinnudeild háskólans og fiskmatsstjóra.

■ **3. gr.** Ríkisstjórninni heimilast að ábyrgjast lán allt að 1 200 000 króna, er tekið verður innanlands eða utan til þess að fullgera fiskiðjuverið. Enn fremur heimilast henni að ábyrgjast rekstrarlán, allt að 500 000 kr., er tekið verður til þess að framleiða nýjar tegundir afurða, sem fiskiðjuverið reynir að afla markaða fyrir erlendis.

■ **4. gr.** Stjórn fiskimálasjóðs annast stjórn fiskiðjuvers ríkisins. Fiskiðjuverið skal rekið sem sjálfseignarstofnun með sérstöku reikningshaldi, og skal fjárhagur þess vera algerlega aðskilinn frá fjárhag fiskimálasjóðs. Stjórn fiskimálasjóðs fær ekki sérstaka þóknun fyrir stjórn fiskiðjuvers ríkisins. Til að skuldbinda fiskiðjuverið þarf undirskrift meirihluta stjórnenda.

■ **5. gr.** Ríkissjóður ber ekki ábyrgð á skuldum fiskiðjuversins, nema heimild sé veitt til þess af Alþingi.

■ **6. gr.** Stjórnin ræður framkvæmdastjóra, er hefur á hendi daglega stjórn fiskiðjuversins og umsjón með rekstrinum. Hann annast og sölu afurða í samráði við stjórnina. Framkvæmdastjóri hefur prókúruumboð fyrir fyrirtækið. Stjórnin ákveður með erindisbréfi starfsvið framkvæmdastjórans og laun hans að fengnu samþykki ráðherra. Áður en ráðizt er í meiri háttar framkvæmdir, skal jafnan leitað samþykkis ráðherra og leggja fyrir hann ítarlega greinargerð og kostnaðaráætlun.

■ **7. gr.** Endurskoðendur skulu skipaðir af ráðherra.

■ **8. gr.** Reikningsár fiskiðjuversins er almanaksárið. Skal stjórn þess gera reikningsskil fyrir starfsárið eigi síðar en svo, að endurskoðendur geti lokið störfum fyrir 30. apríl ár hvert. Af byggingarkostnaði húsa og annarra mannvirkja skal afskrifa a. m. k. 3% og a. m. k. 10% af kostnaðarverði véla og annarra áhalda. Tekjuafgangur skal lagður í varasjóð. Þegar endurskoðun er lokið, skal senda ráðherra afrit af efnahags- og rekstrarreikningum fiskiðjuversins, undirskrifað af stjórn þess og áritað af endurskoðendum, ásamt skýrslu um störf og rekstur fiskiðjuversins á árinu. Reikningar skulu árlega birtir í B-deild Stjórnartíðinda.

1949 Nr. 52 25. maí

■ **9. gr.** Fiskiðjuver ríkisins greiðir ekki útsvar né tekju- og eignarskatt.

■ **10. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt, ef meirihluti hennar samþykkir, að selja fiskiðjuver ríkisins félagi útvegsmanna, útgerðarfyrirtækja eða samtökum samvinnufélaga.

1943 Nr. 110 30. des.

Lög um olíugeyma o. fl.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að taka á leigu, kaupa eða láta byggja hæfilega stóra olíugeymslustöð fyrir brennsluolíur á hentugum stað í landinu til aðalbirgðageymslu.

□ Sömuleiðis er ríkisstjórninni heimilt að taka á leigu, kaupa eða láta byggja tankskip af hæfilegri stærð til flutnings á brennsluolíum meðfram ströndum landsins.

□ Tæki þessi getur ríkisstjórnin leigt sambandi olíusamlaga, sem fullnægir skilyrðum 4. greinar, eða látið annast rekstur þeirra fyrir reikning ríkissjóðs.

□ Ríkisstjórninni er heimilt að taka lán í þessu skyni f. h. ríkissjóðs eða verja fé úr ríkissjóði til þessara framkvæmda, allt að 5 milljónum króna.

■ **2. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að styrkja þau olíusamlög og félög útgerðarmanna, er fullnægja skilyrðum 4. gr., til þess að koma upp olíugeymum í verstöðvum landsins, þó ekki nema eitt félag í hverri verstöð.

■ **3. gr.** Aðstoð ríkisstjórnarinnar má veita með beinum styrk og með lánum. Hámark styrks skal vera 1/5 af byggingarkostnaði eða kaupverði. Lán mega vera allt að 50% af byggingarverðinu eða kaupverðinu, og skal það veitt úr fiskveiðasjóði Íslands, þegar ráðherra hefur ákveðið styrk til fyrirtækisins. Fiskveiðasjóður veitir þessi lán gegn fyrsta veðrétti í olíugeymum ásamt tilheyrandi mannvirkjum. Vextir skulu vera 4%. Umsagnar Fiskifélags Íslands og vitamálastjóra skal leitað um stærð og stað fyrir olíustöðvar, áður en ráðherra ákveður styrk eða lán er veitt.

■ **4. gr.** Skilyrði fyrir því, að olíusamlög eða félög útgerðarmanna verði aðnjótandi þeirra réttinda, sem þessi lög greina, er að öllum útgerðarmönnum, útgerðarfélögum og öðrum félögum, sem eru verulegir notendur brennsluolíu, sé heimil þátttaka í þeim, að þau skipti arði af rekstri olíusölunnar í hlutfalli við viðskipti hvers félaga og að hver félagi hafi aðeins eitt atkvæði.

□ Skilyrði fyrir því, að samband olíusamlaga verði aðnjótandi réttinda þessara laga, er, að félögum þeim, sem nefnd eru í 2. gr., sé heimil þátttaka og að sambandið sé í grundvallaratriðum rekið samkvæmt ákvæðum þessarar greinar.

□ [Við álagningu skatta eða annarra opinberra gjalda á olíusamlög eða samband olíusamlaga, er stofnuð kunna að verða samkvæmt lögum þessum, skal gilda sama regla og um samvinnufélög.][1)]

[1)] *L. 8/1945, 1. gr.*

■ **5. gr.** Hætti eitthvert félag að fullnægja skilyrðum 4. gr. eða ef félag starfrækir ekki olíustöð sína, þá er ráðherra heimilt að endurheimta veittan styrk og úr-

1943 Nr. 110 30. des.

skurða veitt lán þegar fallið í gjalddaga. Olíugeymi, sem veittur hefur verið styrkur til eða lán samkvæmt lögum þessum, má ekki selja nema að fengnu leyfi ráðherra, og skulu þá félög á staðnum þeirrar tegundar, sem nefnd eru í 2. gr., hafa forgangsrétt til kaupa, og að þeim frágengnum hlutaðeigandi bæjar- eða hreppsfélag.

■ **6. gr.** Ef þörf krefur, getur ríkisstjórnin tekið lóðir og lóðarréttindi eignarnámi til þess að reisa á olíugeyma og nauðsynleg mannvirki í sambandi við rekstur þeirra. Enn fremur er ríkisstjórninni heimilt, eftir að hafa fengið umsögn Fiskifélags Íslands og vitamálastjóra, að ákveða, að ríkisstjórnin taki leigunámi eða eignarnámi olíugeyma, sem eru í eign einstaklinga eða félaga, og framleigja þá eða selja sambandi olíusamlaga, olíusamlögum eða félögum útgerðarmanna, ef með þeim hætti verður talin nást hagkvæmari dreifing á brennsluolíum til landsmanna.

□ Eignarnámsheimild samkvæmt þessari grein fellur niður, sé hún eigi notuð innan eins árs frá gildistöku laganna.

■ **7. gr.** Atvinnumálaráðherra getur sett nánari ákvæði í reglugerð um allt, sem lýtur að framkvæmd þessara laga.

1955 Nr. 49 16. maí

Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að kaupa togarann Vilborgu Herjólfsdóttur.

1955 Nr. 50 16. maí

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til togarakaupa fyrir Neskaupstað.

1956 Nr. 84 8. des.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til togarakaupa fyrir Bæjarútgerð Reykjavíkur.

1974 Nr. 81 23. júlí

Lög um Verðlagsráð sjávarútvegsins.

I. kafli. Um skipun og verkefni verðlagsráðs.[1)]

[1)] *Kaflafyrirsögn hefur fallið niður í hinni nýju útgáfu laganna í Stjtíð.*

■ **1. gr.** Verðlagsráð sjávarútvegsins hefur á hendi aðalframkvæmd laga þessara. Sjávarútvegsráðherra skipar í Verðlagsráð eftir tilnefningu eftirtalinna aðila þannig:

A. Af hálfu fisksöluaðila: 3 fulltrúar tilnefndir af Landssambandi ísl. útvegsmanna. 1 fulltrúi tilnefndur af Alþýðusambandi Íslands. 1 fulltrúi tilnefndur af Sjómannasambandi Íslands. 1 fulltrúi tilnefndur af Farmanna- og fiskimannasambandi Íslands.

B. Af hálfu fiskkaupenda: 3 fulltrúar tilnefndir af Sölumiðstöð hraðfrystihúsanna. 1 fulltrúi tilnefndur af Sölusambandi ísl. fiskframleiðenda. 1 fulltrúi tilnefndur af fiskvinnslustöðvum á vegum S.Í.S. 1 fulltrúi tilnefndur af Samlagi skreiðarframleiðenda. 3 fulltrúar tilnefndir af Félagi síldarsaltenda á Norður- og Austurlandi. 1 fulltrúi tilnefndur af stjórn Síldarverksmiðja ríkisins. 2 fulltrúar tilnefndir af Síldarverksmiðjusamtökum Austur- og Norðurlands. 3 fulltrúar tilnefndir af Félagi síldarsaltenda á Suðvesturlandi. 3 fulltrúar tilnefndir af Félagi síldar- og fiskimjölsverksmiðja á Suður- og Vesturlandi.

[C. Við verðlagningu á rækju, hörpudiski og grásleppuhrognum skal, auk fulltrúa samkvæmt 1. mgr. 3. gr., einn fulltrúi af hálfu félaga seljenda og einn fulltrúi af hálfu kaupenda taka sæti í Fiskideild. Sjávarútvegsráðherra skipar fulltrúa þessa eftir tilnefningu samtaka, sem til þess eru bær að hans dómi. Leitast skal við að ná sem víðtækastri samstöðu viðkomandi hagsmunaaðila um tilnefningu fulltrúa samkvæmt þessum lið.][1)]

□ Fulltrúar í Verðlagsráði skulu skipaðir til 2ja ára í senn. Varamenn skulu tilnefndir á sama hátt og taka sæti í Verðlagsráði í forföllum skipaðra fulltrúa. Verðlagsráð kýs sér formann og ritara til eins árs í senn, annan úr hópi fisksöluaðila og hinn úr hópi fiskkaupenda. Skulu þeir ásamt framkvæmdastjóra undirbúa fundi ráðsins.

□ Heimilt er aðilum þeim, sem tilnefna eiga aðila af hálfu fisksölu- og fiskkaupaaðila samkvæmt þessari grein, að skipta um fulltrúa sína í Verðlagsráði, eftir því sem þeim þykir rétt, til þess að sjónarmið þeirra fiskseljenda og fiskkaupenda, sem hlut eiga að máli við hverja verðákvörðun, komi sem best fram.

□ Verðlagsráði er heimilt með samþykki ráðherra að ráða sér framkvæmdastjóra og annað starfsfólk, er annist dagleg störf, eftir því sem þörf krefur.

[1)] *L. 15/1983, 1. gr.*

■ **2. gr.** Við ákvörðun um verð á sjávarafla skal Verðlagsráð skipað 12 fulltrúum, jafnmörgum frá hvorum aðila skv. 1. gr.

■ **3. gr. Fiskideild.** Þegar ákveða skal verð á sjávarafla, öðrum en þeim, sem tilgreindur er í 4. og 5. gr. skal Verðlagsráð skipað 6 fulltrúum fisksöluaðila samkvæmt 1. gr. og 6 fulltrúum fiskkaupenda þannig: 3 frá Sölumiðstöð hraðfrystihúsanna, 1 frá Sölusambandi íslenskra fiskframleiðenda, 1 frá fiskvinnslustöðvum á vegum S.Í.S. og 1 frá Samlagi skreiðarframleiðenda.

□ [Þegar ákveða skal verð á lifur og fiskúrgangi úr sjávarafla öðrum en síld][1)] skal Verðlagsráð skipað 3 fulltrúum söluaðila þannig: 1 frá samtökum sjómanna, sem sé sameiginlega tilnefndur af fulltrúum eftirtalinna aðila í Verðlagsráði: Frá Sjómannasambandi Íslands, Alþýðusambandi Íslands og Farmanna- og fiskimannasambandi Íslands, 1 frá Landssambandi íslenskra útvegsmanna og 1, sem sé sameiginlega tilnefndur af fulltrúum eftirtalinna aðila í Verðlagsráði: Frá Sölumiðstöð hraðfrystihúsanna, Sölusambandi íslenskra fiskframleiðenda, fiskvinnslustöðvum á vegum Sambands íslenskra samvinnufélaga og Samlagi skreiðarframleiðenda, og má síðastnefndi fulltrúinn ekki eiga aðild að kaupum á fiskúrgangi, vera félagsbundinn eða hafa hagsmuna að gæta í samtökum verksmiðja þeirra, er tilnefna fulltrúa kaupenda samkvæmt þessari málsgrein, og 3 fulltrúum kaupenda þannig: 1 frá samtökum síldarverksmiðja á Austur- og Norðurlandi og 2 frá verksmiðjueigendum á Suður- og Vesturlandi.

[□ Þegar ákveða skal verð á síldarúrgangi, skal Verðlagsráð skipað sömu fulltrúum og um getur í 2. málsgrein 3. greinar um verðlagningu á fiskúrgangi, með þeirri breytingu, að í stað eins fulltrúa tilnefnds sameiginlega af fulltrúum frá Sölumiðstöð hraðfrystihúsanna, Sölusambandi íslenskra fiskframleiðenda, fiskvinnslustöðvum á vegum Sambands íslenskra samvinnufélaga og Samlagi skreiðarframleiðenda, komi einn fulltrúi tilnefndur sameiginlega af fulltrúum Félags síldarsaltenda á Norður- og Austurlandi og Félags síldarsaltenda á Suðvesturlandi í Verðlagsráði. Um hæfi

1974 Nr. 81 23. júlí

þessa fulltrúa gilda sömu ákvæði og um getur í 2. málsgrein.][2]

[1] *L. 27/1978, 1. gr.* [2] *L. 27/1978, 2. gr.*

■ **4. gr. Síldarsöltunardeild.** Þegar ákveða skal verð á síld til söltunar, skal Verðlagsráð skipað 6 fulltrúum fisksöluaðila samkvæmt 1. gr. og 6 fulltrúum fiskkaupenda þannig: 3 frá Félagi síldarsaltenda á Norður- og Austurlandi og 3 frá Félagi síldarsaltenda á Suðvesturlandi.

■ **5. gr. Bræðsludeild.** Þegar ákveða skal verð á síld og loðnu til bræðslu, svo og öðrum fiski, sem veiddur er eingöngu eða að verulegu leyti til bræðslu, skal Verðlagsráð skipað 6 fulltrúum fisksöluaðila samkvæmt 1. gr. og 6 fulltrúum fiskkaupenda þannig: 3 frá Félagi síldar- og fiskimjölsverksmiðja á Suður- og Vesturlandi, 2 frá Síldarverksmiðjusamtökum Austur- og Norðurlands og 1 frá Síldarverksmiðjum ríkisins.

□ Ákveða má með reglugerð að skipta verðlagningu samkvæmt 4. og 5. gr. í verðlagssvæði.

■ **6. gr.** Aðalverkefni Verðlagsráðs eru:

1. Að ákveða lágmarksverð á öllum tegundum fersks sjávarafla, úrgangsfiski og fiskúrgangi, sem seldur er til vinnslu hér á landi eða selja skal í skip eða annað flutningstæki til útflutnings óunninn.

2. Að fylgjast með markaðsverði sjávarafurða á erlendum mörkuðum á hverjum tíma.

3. Að safna gögnum um framleiðslukostnað hinna ýmsu framleiðslugreina sjávarútvegsins, svo og að safna öðrum þeim gögnum, sem ákvarðandi kunna að vera um verð á sjávarafla.

■ **7. gr.** Skylt skal öllum opinberum aðilum, svo sem Fiskifélagi Íslands og Hagstofu Íslands, ásamt útflutningssamtökum fiskframleiðenda, svo og öðrum þeim aðilum, sem hafa með höndum sölu og/eða vinnslu sjávarafurða, að láta Verðlagsráði í té allar upplýsingar, er því geta að gagni komið við störf þess og þessir aðilar geta veitt. Samtökum útvegsmanna skal á sama hátt skylt að láta Verðlagsráði í té allar upplýsingar um reksturskostnað fiskiskipa.

II. kafli. Um verðákvarðanir Verðlagsráðs.

■ **8. gr.** Verðlagsráð skal við ákvarðanir sínar um lágmarksverð á sjávarafla m. a. hafa hliðsjón af markaðsverði sjávarafurða á erlendum mörkuðum, svo og framleiðslukostnaði þeirra.

□ Skal Verðlagsráð leitast við að ná samkomulagi um lágmarksverð fisktegunda. Verðlagsráð ákveður sjálft verðlagstímabil.

■ **9. gr.** Verðlagsráð skal í störfum sínum vinna að verðákvörðunum svo tímanlega, að verðlagning sjávarafla liggi fyrir, áður en nýtt verðlagstímabil hefst. Um hvenær verðákvörðun skuli liggja fyrir í síðasta lagi, skal ákveða með reglugerð.

■ **10. gr.** Nú næst ekki einróma samkomulag í Verðlagsráði um verð í einstökum atriðum eða verð sjávarafla í heild fyrir tilskilinn tíma, og skal þá vísa ágreiningsatriðunum til sérstakrar yfirnefndar. Skal hún skipuð fimm mönnum, tveimur tilnefndum af fisksöluaðilum í Verðlagsráði, og skal annar tilnefndur úr hópi fulltrúa L.Í.Ú. og má hann ekki eiga aðild að fiskkaupum, vera félagsbundinn eða hafa hagsmuna að gæta í samtökum fiskkaupenda þeirra, sem tilnefna menn í Verðlagsráðið skv. B-lið 1. gr., en hinn úr hópi sjómannafulltrúa, tveimur tilnefndum af fiskkaupendum í Verðlagsráði, og skal a. m. k. annar tilnefndur af þeim aðila, sem ágreiningur er við, og einum oddamanni, sem er forstöðumaður Efnahagsstofnunarinnar eða fulltrúi hans. Þannig skipuð fellir yfirnefndin fullnaðarúrskurð um ágreiningsatriði, og ræður meiri hluti atkvæða úrslitum.

1974 Nr. 81 23. júlí

■ **11. gr.** Ákvarðanir Verðlagsráðs eru bindandi sem lágmarksverð, og má enginn selja sjávarafla undir því verði, sem ákveðið hefur verið samkvæmt ákvæðum þessara laga.

III. kafli. Ýmis ákvæði.

■ **12. gr.** Sjávarútvegsráðherra ákveður Verðlagsráðsmönnum þóknun fyrir störf þeirra, og greiðist hún úr Fiskimálasjóði, ásamt öðrum kostnaði við ráðið og starfsemi þess. Frá 1. janúar 1966 greiðist þessi kostnaður úr ríkissjóði.

■ **13. gr.** Sjávarútvegsráðherra setur með reglugerð[1] nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara eftir tillögum Verðlagsráðs.

[1] *Rg. 180/1962, sbr. 82/1966 og 535/1975.*

■ **14. gr.** Með mál út af brotum á lögum þessum og reglugerðum, sem settar verða samkvæmt þeim, skal farið sem opinber mál, og varðar brot sektum, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum.

□ Nú tregðast aðili, sem samkvæmt lögum þessum er skylt að gefa Verðlagsráði skýrslu eða upplýsingar, að láta þær í té, og má þá beita dagsektum frá kr. 500,00—5000,00, þar til hann uppfyllir skyldur sínar.

Lög um Aflatryggingasjóð sjávarútvegsins.

1983 Nr. 51 28. apríl

I. kafli. Um aflatryggingar.

■ **1. gr.** Sjóðurinn heitir Aflatryggingasjóður sjávarútvegsins. Heimili hans og varnarþing er í Reykjavík.

■ **2. gr.** Sjóðurinn skiptist í þrjár deildir: Almenna deild, áhafnadeild og verðjöfnunardeild.

■ **3. gr.** Hlutverk almennu deildar sjóðsins er að bæta aflahluti skips og áhafnar, þegar almennan aflabrest ber að höndum, eða þegar brýna nauðsyn ber til að draga úr sókn til verndar mikilvægum nytjastofnum.

□ Réttindi í hinni almennu deild sjóðsins eiga öll fiskiskip án tillits til stærðar, enda sé greitt af endanlegu afurðunum úr aflanum útflutningsgjald.

■ **4. gr.** Með reglugerð,[1] er sjóðsstjórnin semur og samþykkt hefur verið af stjórnum eftirfarandi aðila: Alþýðusambands Íslands, Félags íslenskra botnvörpuskipaeigenda, Fiskifélags Íslands, Landssambands íslenskra útvegsmanna og Sjómannasambands Íslands, og staðfest af ráðherra, skal ákveða:

1. Bótatímabil, er miðist við vertíðarskipti á hverju bótasvæði. Stundi skip ekki veiðar með eðlilegum hætti, þar með talin stærð áhafnar, lengd úthaldstímabils og veiðiútbúnaður, breytist bótaréttur hlutfallslega.

2. Skipting veiðisvæða og verstöðva í flokka, þannig að í sama flokki séu þau veiðisvæði og þær verstöðvar, sem líkust hafa skilyrði fyrir sama meðalveiðimagni á hverri vertíð, hvort heldur um er að ræða síldveiði eða þorskveiði.

3. Skipting veiðiskipa í flokka, þannig að í sama flokki séu skip, sem líkust hafa skilyrði fyrir sama meðalveiðimagni, með tilliti til stærðar, veiðiútbúnaðar o. fl.

4. Meðalveiðimagn skipa í hverjum flokki fyrir sig, eftir því á hvaða svæði skipin veiða, hvaða tíma árs þau veiða og hvaða veiði þau stunda. Meðalveiðimagn þetta skal fundið með hliðsjón af aflamöguleikum og kauptryggingu á hinum ýmsu veiðum. Meðalveiðimagn, sem þannig er ákveðið fyrir hvern flokk skipa, skal gilda sem meðalveiðimagn, er reikna skal út bótagreiðslu úr sjóðnum, þar til sömu aðilar hafa á sama hátt ákveðið annað. Verði ágreiningur um einstök ákvæði reglugerðarinnar, sker ráðherra úr.

5. Við ákvörðun meðalveiðimagns, sem bætur miðast við er heimilt að taka sérstakt tillit til sóknartakmarkana, sem stjórnvöld ákveða, og til langvarandi aflaleysis á einstökum svæðum vegna breytinga á fiskgengd og veiðisókn við landið, þannig að meðalveiðimagn miðist við aflabrögð, þegar sókn og ástand fiskistofna er með eðlilegum hætti. Leita skal álits Hafrannsóknastofnunar um þetta atriði. Verði ágreiningur um einstök atriði reglugerðarinnar sker sjávarútvegsráðherra úr.

☐ Ef umsagnir ofangreindra aðila berast ekki innan þess frests, sem tiltekinn er í reglugerð, sem sett verður samkvæmt lögum þessum, skal heimilt að líta svo á, að tillögurnar séu samþykktar.

[1]) *Rg. 224/1950, sbr. 79/1959 (síldveiðideild) og rg. 94/1963, sbr. 247/1979 (um Aflatryggingasjóð sjávarútvegsins). Settar samkv. eldri lögum.*

■ **5. gr.** Útgerðarmanni er skylt að senda sjóðsstjórninni, eða trúnaðarmanni hennar á hlutaðeigandi bótasvæði, skýrslu um útgerð og aflabrögð veiðiskips síns á bótatímabilinu í því formi, er stjórnin ákveður. Berist skýrslur eigi innan árs frá lokum viðkomandi vertíðar eða tryggingartímabils, fellur bótaréttur niður. Jafnframt er stjórninni heimilt að krefjast annarra gagna um útgerð skips, sem hún telur nauðsynleg.

☐ Vanræksla á skýrslugerð varðar missi bótaréttar.

■ **6. gr.** Það telst almennur aflabrestur, ef meðalafli skipa í einhverjum flokki hinnar almennu deildar bátaflotans er minni en 75% eða í hinni almennu deild togaraflotans minni en 85% af hinu ákveðna meðalveiðimagni samkvæmt 4. gr. Þó skal sjóðsstjórninni heimilt, ef sérstakar ástæður liggja til þess, að ákveða fyrir hina almennu deild bátaflotans, að þessi hundraðstala skuli vera 80 fyrir haustvertíð.

■ **7. gr.** Stjórn sjóðsins skipa sjö menn. Skulu þeir skipaðir af ráðherra til 4 ára í senn á þann hátt, sem hér segir: Einn samkvæmt tilnefningu Alþýðusambands Íslands, annar samkvæmt tilnefningu Farmanna- og fiskimannasambands Íslands, þriðji samkvæmt tilnefningu Félags ísl. botnvörpuskipaeigenda, fjórði og fimmti samkvæmt tilnefningu Landssambands íslenskra útvegsmanna, sjötti samkvæmt tilnefningu Sjómannasambands Íslands og sjöundi er fiskimálastjóri, og er hann formaður stjórnarinnar.

☐ Ennfremur skipar ráðherra tvo endurskoðendur.

☐ Í störfum sínum er stjórn sjóðsins heimilt, þegar hún telur þess þörf, að kveðja sér til ráðuneytis sérstakan fulltrúa frá eftirgreindum landssvæðum:

1. Suðurland,
2. Vestmannaeyjar,
3. Faxaflói og Breiðafjörður,
4. Vestfirðir,
5. Norðurland,
6. Austfirðir.

☐ Þegar sjóðsstjórn fjallar um mál, sem varða grásleppuveiðar, skal hún kveðja til tvo fulltrúa frá samtökum grásleppuhrognaframleiðenda, er hafi málfrelsi og tillögurétt varðandi þær veiðar. Telji fulltrúar samtakanna afgreiðslu sjóðsstjórnar orka tvímælis, er þeim heimilt að skjóta henni til sjávarútvegsráðuneytisins, sem fellir úrskurð um ágreiningsefnið.

☐ Ráðherra ákveður þóknun sjóðsstjórnarinnar og endurskoðenda, en sjóðsstjórnin ákveður eða semur um þóknun og ferðakostnað tilkvaddra fulltrúa samkvæmt 3. mgr.

☐ Fiskifélag Íslands annast afgreiðslu sjóðsins undir eftirliti sjóðsstjórnarinnar og yfirstjórn ráðherra. Stjórnar- og afgreiðslukostnaður greiðist af fé sjóðsins, og skiptist hann á deildir í réttu hlutfalli við tekjur þeirra seinasta reikningsár.

☐ Reikningsár sjóðsins er almanaksárið. Reikningar sjóðsins skulu birtir í B-deild Stjórnartíðinda.

■ **8. gr.** Stofnfé hinnar almennu deildar bátaflotans eru eignir síldveiðideildar og hinnar almennu deildar bátaflotans við gildistöku laga þessara.

☐ Stofnfé hinnar almennu deildar togaraflotans eru kr. 20 000 000,00, sem ríkissjóður greiði með jöfnum, árlegum greiðslum á næstu 8 árum eftir árslok 1969.

■ **9. gr.** Árlegar tekjur sjóðsins eru:

1. Tekjur af útflutningsgjaldi samkvæmt lögum.
2. Framlag ríkissjóðs til almennu deildar sjóðsins nemi 40% af tekjum hennar skv. 1. tl. 1. mgr. þessarar greinar.
3. Vextir og aðrar tekjur af eignum sjóðsins.

☐ Ríkissjóður sér um innheimtu tekna samkvæmt 1. tölulið 1. mgr.

■ **10. gr.** Nú hefur almennur aflabrestur orðið á einhverju bótasvæði, svo að til sjóðsins kasta kemur um bætur, og skal þá hvert skip, sem aflar 45% eða minna af meðalveiðimagni skipa þess flokks á viðkomandi bótasvæði, fá bætt 40% af því, sem vantar á það veiðimagn, og síðan, með vaxandi afla, lækkandi hundraðshluta bóta. Þó aldrei meira en samsvarar því, að 67% vanti á meðalveiðimagnið, samkvæmt eftirfarandi reglu:

Skip, sem aflar			45%	af meðalafla, fær			40%	bætur af því, sem á vantar						meðaltal.
—	—	—	46%	-	—	—	39%	—	-	-	—	—	-	—
—	—	—	47%	-	—	—	38%	—	-	-	—	—	-	—
—	—	—	48%	-	—	—	37%	—	-	-	—	—	-	—
—	—	—	49%	-	—	—	36%	—	-	-	—	—	-	—
—	—	—	50%	-	—	—	35%	—	-	-	—	—	-	—
—	—	—	51%	-	—	—	34%	—	-	-	—	—	-	—
—	—	—	52%	-	—	—	33%	—	-	-	—	—	-	—

Skip, sem aflar 53% af meðalafla, fær 32% bætur af því, sem á vantar meðaltal.														
—	—	—	54%	-	—	—	31%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	55%	-	—	—	30%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	56%	-	—	—	29%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	57%	-	—	—	28%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	58%	-	—	—	27%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	59%	-	—	—	26%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	60%	-	—	—	25%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	61%	-	—	—	24%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	62%	-	—	—	23%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	63%	-	—	—	22%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	64%	-	—	—	21%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	65%	-	—	—	20%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	66%	-	—	—	19%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	67%	-	—	—	18%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	68%	-	—	—	17%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	69%	-	—	—	16%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	70%	-	—	—	15%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	71%	-	—	—	14%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	72%	-	—	—	13%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	73%	-	—	—	12%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	74%	-	—	—	11%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	75%	-	—	—	10%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	76%	-	—	—	9%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	77%	-	—	—	8%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	78%	-	—	—	7%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	79%	-	—	—	6%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	80%	-	—	—	5%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	81%	-	—	—	4%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	82%	-	—	—	3%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	83%	-	—	—	2%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	84%	-	—	—	1%	—	-	—	—	-	—	—
—	—	—	85%	-	—	—	0%	—	-	—	—	-	—	—

□ Stjórn sjóðsins er heimilt að ákveða, að bætur til togara úr sjóðnum vegna aflabrests skuli miðast við úthaldstíma þeirra á því ári, sem bæturnar eru greiddar fyrir, svo og að setja um þetta nánari reglur með samþykki sjávarútvegsráðuneytisins.

□ Hrökkvi fé sjóðsins ekki til úthlutunar samkvæmt ofanskráðu skal úthlutun lækkuð hlutfallslega. Óheimilt er að greiða bætur, fyrr en bótatímabili er lokið og skýr mynd er fengin af afkomu viðkomandi flokks skipa.

□ Stjórn sjóðsins er heimilt að greiða bætur til báta, sem hafa þurft að hætta veiðum eða hafa ekki getað hafið veiðar á tilteknu veiðisvæði, sem hefur verið friðað um tiltekinn tíma vegna hrygningar nytjafiska eða hættu á seiðadrápi. Sjóðsstjórnin skal hafa hliðsjón af því hvort friðunin hafi verið ákveðin fyrirvaralaust eða fyrirvaralítið, þannig að eigendur viðkomandi báta hafi ekki getað gert ráðstafanir til veiða með sömu eða öðrum veiðarfærum á öðrum veiðisvæðum með svipuðum árangri og vænta hefði mátt á hinu friðaða svæði. Greiðslur bóta skulu í meginatriðum við það miðaðar að útgerðarmaður sleppi skaðlaus af greiðslu kauptryggingar.

■ **11. gr.** Stjórn Aflatryggingasjóðs er heimilt með samþykki ríkisstjórnarinnar að taka lán allt að 60 millj. kr. handa sjóðnum eða einstökum deildum hans. Ríkisstjórninni er heimilt að ábyrgjast lán þessi.

■ **12. gr.** Ef skip veiða minna en 33% af meðalveiðimagni viðkomandi flokks, skal sjóðsstjórnin rannsaka sérstaklega, hvernig á slíku aflaleysi stendur. Ef þá kemur í ljós, að vanræksla eða óstjórn á útgerðinni á verulegan þátt í aflaleysinu, er sjóðsstjórninni heimilt að draga úr þeim bótum, sem viðkomandi skipum bæri skv. hinni almennu reglu 10. greinar, eða fella bæturnar alveg niður, ef um mikla vanrækslu er að ræða. Skip, sem stundað hafa veiðar ⅓ bótatímabilsins eða skemur, koma ekki til greina við bótaútreikning.

□ Það er skilyrði fyrir bótum úr sjóðnum, að eigandi grásleppubáts framvísi vottorði Siglingamálastofnunar um að fullnægt sé reglum um öryggi skips og búnaðar, sé báturinn minni en 6 metrar á lengd.

■ **13. gr.** Nú fær útgerðarmaður fé úr sjóðnum, og getur stjórn hans þá krafist þeirrar tryggingar af útgerðarmanninum, sem henni þykir þörf, fyrir því, að fénu verði varið til greiðslu á eftirtöldum gjaldaliðum í þeirri röð, sem hér er talið: Kaup og fæði skipverja, vátryggingargjöld og önnur hliðstæð gjöld, eftir því sem greiðslur hrökkva til hverju sinni.

■ **14. gr.** Þeir, sem fá bætur samkvæmt lögum þessum, eru skyldir að láta reikningaskrifstofu sjávarútvegsins í té reikninga um rekstur skipa þeirra, sem bætur eru miðaðar við, í því formi, sem reikningaskrifstofan ákveður.

II. kafli. Um greiðslur fæðiskostnaðar bátasjómanna.

■ **15. gr.** Við Aflatryggingasjóð skal starfa sérstök deild, áhafnadeild, sem greiði hluta af fæðiskostnaði

1983 Nr. 51 28. apríl

lögskráningarskyldra sjómanna á fiskiskipum, öðrum en togurum yfir 500 brúttórúmlestir að stærð. Rétt til greiðslna úr áhafnadeild eiga ennfremur:

a. Hlutaráðnir landmenn á línubátum, sem lögskráð er á.

b. Skipverjar á fiskibátum með þilfari, sem eigi lúta lögskráningarskyldu. Skilyrði fyrir greiðslu er, að þessir bátar séu gerðir út með eðlilegum hætti til fiskveiða, annarra en grásleppuveiða, eigi skemmri tíma en fjóra mánuði á ári, og að eigendur þeirra tryggi áhafnir sínar sömu slysatryggingum, svo og líf- og örorkutryggingum, sem samið er um í heildarkjarasamningum sjómanna og útvegsmanna.

c. Skipverjar á opnum vélbátum. Skilyrði fyrir greiðslu, er að þessir bátar séu gerðir út með eðlilegum hætti til fiskveiða, annarra en grásleppuveiða, eigi skemmri tíma en þrjá mánuði á ári, að bátarnir séu skráðir (nafn og umdæmisnúmer) og að eigendur þeirra fullnægi að öðru leyti sömu skilyrðum og til greind eru í b-lið. Ennfremur skulu eigendur þeirra framvísa vottorði Siglingamálastofnunar ríkisins um, að fullnægt sé reglum um öryggisbúnað.

Fæðisgreiðslur á þessum bátum séu greiddar á tímabilinu 1. maí til 30. september ár hvert fyrir hvern áhafnarmeðlim á hvern úthaldsdag.

■ **16. gr.** Árlegar tekjur áhafnadeildarinnar eru af útflutningsgjaldi samkvæmt lögum.

■ **17. gr.** Áhafnadeild skal greiða til viðkomandi útvegsmanna hluta sjómanna af fæðiskostnaði samkvæmt 15. gr. og standi þeir skil á honum til sjómanna.

□ Með reglugerð skal setja ákvæði um upphæð fæðisgreiðslna eftir sérstakri flokkun fiskiskipa, sem þar verður ákveðin.

□ Leita skal umsagnar þeirra aðila, sem tilnefna fulltrúa í stjórn Aflatryggingasjóðs, svo og Fiskifélags Íslands, um reglugerðina, áður en hún verður gefin út. Ákvæði reglugerðarinnar skulu gilda frá 1. júní 1980.

□ Fjárhæðir þær, sem verða ákveðnar með reglugerðinni, skulu breytast með breytingum á matvörulið framfærsluvísitölu.

■ **18. gr.** Greiðslur úr áhafnadeild Aflatryggingasjóðs skulu inntar af hendi eigi síðar en einum mánuði eftir lok hvers kauptryggingartímabils, eins og þau eru ákveðin í heildarkjarasamningum sjómanna og útvegsmanna.

■ **19. gr.** Við ákvörðun úthaldsdagafjölda og áhafnarstærðar skal Aflatryggingasjóður styðjast við úthaldsskýrslur Fiskifélags Íslands og upplýsingar lögskráningarstjóra. Hafi fullnægjandi upplýsingar um úthald einhvers báts ekki borist Fiskifélagi Íslands, að mati Aflatryggingasjóðs, skal heimilt að fresta greiðslum úr áhafnadeild vegna áhafnar hans, þar til útvegsmaður hefur ráðið bót á þessu.

□ Á bátum, sem eigi hafa lögskráningarskyldu, skal trúnaðarmaður Fiskifélags Íslands staðfesta úthaldsdagafjölda og áhafnarstærð.

■ **20. gr.** Ákvæði þessa kafla taka til útflutnings sjávarafurða og úthalds fiskibáta frá og með 19. febrúar 1969.

□ Með tilvísun til bráðabirgðalaga nr. 74/1970 gildir 16. gr. þó frá 1. júní 1970.

III. kafli. Verðjöfnunardeild.

■ **21. gr.** Við Aflatryggingasjóð skal starfa sérstök deild, verðjöfnunardeild, sem greiðir verðuppbætur á afla einstakra fisktegunda samkvæmt ákvæðum þessa kafla í því skyni að draga úr sókn í einstaka fiskstofna og beina henni til annarra, sem fremur eru taldir þola veiðar. **1983** Nr. 51 28. apríl

■ **22. gr.** Tekjur verðjöfnunardeildar skulu vera:

1. Tekjur af útflutningsgjaldi samkvæmt lögum.
2. Vextir og aðrar tekjur af eignum verðjöfnunardeildar.

■ **23. gr.** Verðlagsráð sjávarútvegsins eða yfirnefnd þess skal fyrir upphaf hvers verðtímabils gera tillögur um fjárhæð verðuppbóta á einstakar fisktegundir að fengnu áliti Hafrannsóknastofnunar á ástandi nytjastofna og aflahorfum. Skal fjárhæðin ákveðin innan þeirra marka, sem eignir og tekjur verðjöfnunardeildar hrökkva til. Sjávarútvegsráðherra staðfestir ákvarðanir Verðlagsráðs sjávarútvegsins eða yfirnefndar þess um verðuppbætur. Verðuppbætur skv. lögum þessum skulu koma til skipta og aflaverðlauna eins og annað fiskverð.

■ **24. gr.** Sjávarútvegsráðuneytið setur nánari reglur um framkvæmd þessa kafla og starfsemi verðjöfnunardeildar. Deildin hefur sjálfstæðan fjárhag.

IV. kafli. Almenn ákvæði.

■ **25. gr.** Ráðherra setur með reglugerð[1)] nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga. Þar á meðal sérstaka reglugerð um skiptingu bótasvæða fyrir grásleppuveiðar.

[1)] *Rg. 224/1950, sbr. 79/1959 og rg. 94/1963, sbr. 247/1979. Settar samkv. eldri lögum.*

■ **26. gr.** Stjórn Aflatryggingasjóðs er heimilt með samþykki sjávarútvegsráðuneytisins og samkvæmt reglum, sem það setur, að greiða úr áhafnadeild til togara, sem eru 500 brúttórúmlestir eða stærri, framlag, sem nemur þeirri fjárhæð, sem ætla má að renni til hennar af útflutningsafurðum þessara togara.

□ Ennfremur er stjórn sjóðsins heimilt með samþykki ráðuneytisins og samkvæmt reglum, sem það setur, að endurgreiða ⅔ hluta prósentugjalda af útflutningi til Aflatryggingasjóðs og áhafnadeildar, þegar um er að ræða niðursoðnar og niðurlagðar sjávarafurðir.

■ **27. gr.** Eignir almennu deilda bátaflotans og togaraflotans svo og jöfnunardeildar Aflatryggingasjóðs, sem starfað hafa samkvæmt lögum nr. 80 16. september 1971, skulu renna til almennu deildar sjóðsins.

Lög um þátttöku Síldarverksmiðja ríkisins í útgerðarfélagi í Siglufirði. **1963** Nr. 27 26. apríl

■ **1. gr.** Síldarverksmiðjum ríkisins er heimilt með samþykki ríkisstjórnarinnar að leggja fram allt að kr. 2 000 000,00 sem hlutafé í hlutafélagi, sem stofnað yrði í Siglufirði í samvinnu við Siglufjarðarkaupstað, til að eiga og reka vélbáta frá Siglufirði, svo og botnvörpuginn Hafliða, sem nú er í eigu Siglufjarðarkaupstaðar. Framlag síldarverksmiðjanna verði 55% af hlutafé félagsins.

□ Heimild þessi miðast við, að skip væntanlegs útgerðarfélags verði í föstum viðskiptum við Síldarverksmiðjur ríkisins og hraðfrystihús þeirra, eftir því sem frekast verður við komið.

Lög um Verðjöfnunarsjóð fiskiðnaðarins. **1969** Nr. 72 28. maí

■ **1. gr.** Stofna skal sjóð, er nefnist Verðjöfnunarsjóður fiskiðnaðarins.[1)] Hlutverk sjóðsins er að draga úr

1969 áhrifum verðsveiflna, er verða kunna á útflutningsafurðum fiskiðnaðarins.
Nr. 72
28. maí [1] *Sjá l. 45/1975, 2. gr.*

■ **2. gr.** Sjávarútvegsmálaráðherra skipar stjórn Verðjöfnunarsjóðs til fjögurra ára í senn, og skal hún þannig skipuð: 3 menn án tilnefningar, einn maður eftir tilnefningu Landssambands íslenzkra útvegsmanna, einn maður samkvæmt sameiginlegri tilnefningu Sjómannasambands Íslands og Farmanna- og fiskimannasambands Íslands og tveir eftir tilnefningu fiskiðnaðarins, þannig að við hverja ákvörðun um verðgrundvöll taki sæti í stjórninni fulltrúar frá þeirri grein fiskiðnaðarins, sem um er rætt hverju sinni. Sjávarútvegsmálaráðherra skipar formann sjóðsstjórnar.

■ [**3. gr.** Seðlabanki Íslands hefur á hendi bókhald og rekstur Verðjöfnunarsjóðs, og skal ávaxta fé hans í samráði við stjórn sjóðsins, annaðhvort í erlendum eða íslenskum gjaldeyri. Í því skyni að tryggja það, að eign sjóðsins í vörslum Seðlabankans haldi verðgildi sínu, án tillits til breytinga á skráðu gengi íslenskrar krónu, er bankanum heimilt að lána bönkum, sparisjóðum, opinberum fjárfestingarsjóðum og ríkissjóði, eða með ríkisábyrgð, fé með þeim lánskjörum, að endurgreiðsla höfuðstóls og vaxta sé háð breytingum á gengi erlends gjaldeyris gagnvart íslenskri krónu. Seðlabankinn ákveður hæð vaxta af lánum þessum svo og önnur lánskjör.

■ **4. gr.** Ef samanlagt verðmæti hreinnar gjaldeyriseignar Seðlabankans og skuldabréfa hans með gengistryggingu, sbr. 1. gr., nægir ekki eftir 1. janúar 1975 til að tryggja verðgildi innstæðu Verðjöfnunarsjóðs hjá Seðlabankanum skal það, er á vantar, fært til skuldar ríkissjóði á sérstakan reikning hjá bankanum. Um endurgreiðslu þeirrar skuldar og önnur lánskjör skal gert sérstakt samkomulag milli fjármálaráðherra og Seðlabankans.][1]

[1] *L. 45/1975, 1. gr.*

■ [**5. gr.**][1] Verðjöfnunarsjóði skal skipt í deildir eftir tegundum afurða, og skulu deildirnar hafa aðskilinn fjárhag. Við gildistöku þessara laga skal sett á stofn deild fyrir frystar fiskafurðir, en heimilt er síðar að fjölga deildum.

[1] *L. 45/1975, 1. gr.*

■ [**6. gr.**][1] Stofnfé Verðjöfnunarsjóðs skal vera:

a. Afgangur, sem kann að verða af verðbótasjóði frystra fiskafurða, sbr. 6. gr. laga nr. 4 31. marz 1967, um ráðstafanir vegna sjávarútvegsins. Renni fé þetta til deildar frystra fiskafurða.

b. Fé samkvæmt d-lið 2. gr. laga nr. 79 29. des. 1967, um ráðstöfun á gengishagnaði af útfluttum sjávarafurðum o. fl. Fénu skal skipt þannig, að stofndeild frystra fiskafurða fái í hlutfalli við gengishagnað af frystum fiskafurðum, en eftirstöðvar skulu færðar óskiptar í sérreikning hjá sjóðnum til ráðstöfunar og skiptingar á sama hátt við stofnun nýrra deilda.

[1] *L. 45/1975, 1. gr.*

■ [**7. gr.**][1] [Tekjur Verðjöfnunarsjóðs skulu vera allt að þremur fjórðu hlutum af verðhækkun, sbr. 7. gr., sem verður á þeim afurðum fiskiðnaðarins til útflutnings, sem lög þessi ná til. Renna þessar tekjur til viðkomandi deilda sjóðsins.][2]

□ Greiðsla hluta verðhækkunar samkvæmt þessari grein skal áætluð fyrir fram fyrir ekki lengri tíma en hálft ár í senn. Innheimta fer fram við gjaldeyrisskil, og skal lokauppgjör fara fram eftir hvert framleiðsluár. **1969** Nr. 72 28. maí

[1] *L. 45/1975, 1. gr.* [2] *L. 106/1974, 7. gr.*

■ [**8. gr.**][1] Til greiðslu verðbóta úr Verðjöfnunarsjóði kemur, þegar meðalverð framleiðslu til útflutnings af einhverri þeirra útflutningsafurða fiskiðnaðarins, sem lög þessi ná til, hefur lækkað á grundvelli eins árs eða framleiðslutímabils, sbr. 7. og 8. gr.[2] [Verðbætur skulu þó aldrei nema meira en þremur fjórðu hlutum verðlækkunarinnar og ekki umfram það fé, sem viðkomandi deild ræður yfir, þegar til greiðslu verðbóta kemur.][3][4]

[1] *L. 45/1975, 1. gr.* [2] *Nú 9. og 10. gr.* [3] *L. 106/1974, 8. gr.* [4] *Ath. 2. tl. ákvæðis til brb. l. 55/1975, þar virðist tilvísun í 6. gr. eiga við 8. gr.*

■ [**9. gr.**][1] [Fyrir upphaf hvers árs eða framleiðslutímabils skal sjóðsstjórnin að fenginni staðfestingu sjávarútvegsráðherra ákveða verðgrundvöll þann, sem miða skal við verðhækkun samkv. 7. gr. eða verðlækkun samkv. 8. gr. Skal hún þá einkum hafa hliðsjón af verðlagi þriggja undanfarinna ára, svo og af mati á markaðs- og aflahorfum fyrir næstu ár, meðal annars með tilliti til þess, hvernig þær hafi verið metnar af Verðlagsráði sjávarútvegsins, þó þannig, að tekið sé tillit til sérstakra ástæðna, svo sem óeðlilegra breytinga á erlendum mörkuðum, gengisbreytinga og annarra hliðstæðra atvika. Við ákvarðanir sínar skal sjóðsstjórnin einnig líta til afkomu viðkomandi sjávarútvegsgreina eftir því sem það getur samrýmst tilgangi sjóðsins og raunverulegri verðjöfnun.][2]

[1] *L. 45/1975, 1. gr.* [2] *L. 13/1979, 61. gr.*

■ [**10. gr.**][1] Sjávarútvegsmálaráðherra ákveður, að fengnum tillögum sjóðsstjórnar, hlutföll afgjalda samkv. 1. málsgr. 5. gr. og hlutföll verðbóta samkv. 6. gr. Ákveða má, að þessi hlutföll séu föst eða stigbreytileg miðað við hlutfallslega breytingu verðs og heildaraflamagns.

[1] *L. 45/1975, 1. gr.*

■ [**11. gr.**][1] Hafi verðfall afurða, er falla undir ákvæði laga þessara, orðið svo mikið, að hagkvæmara þyki að færa notkun veiðiskipa eða vinnslutækja yfir til annarra veiða eða vinnslu, getur ráðherra ákveðið, að fengnum tillögum sjóðsstjórnar, að bæta skuli upp verð viðkomandi afurða með hliðsjón af þeim bótum er fallið hefðu á óbreyttar veiðar eða vinnslu með hlutaðeigandi tækjum.

[1] *L. 45/1975, 1. gr.*

■ [**12. gr.**][1] Sjávarútvegsmálaráðherra setur með reglugerð,[2] að fengnum tillögum sjóðsstjórnar, nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara. Enn fremur ákveður ráðherra með reglugerð um stofnun nýrra deilda.

[1] *L. 45/1975, 1. gr.* [2] *Rg. 343/1978.*

■ [**13. gr.**][1] ...

[1] *L. 45/1975, 1. gr.*

Lög um ráðstafanir vegna sjávarútvegsins.[1] **1967** Nr. 4 31. marz

[1] *Um texta laganna vísast til Lagasafns 1973, d. 1843 — 1845.*

Lög um Olíusjóð fiskiskipa, olíugjald o. fl. **1983** Nr. 1 11. febrúar

■ **1. gr.** Olíusjóður fiskiskipa skal starfræktur í þeim tilgangi að greiða niður verð á gas- og svartolíu til íslenskra fiskiskipa á árinu 1983 samkvæmt reglum sem sjávarútvegsráðuneytið setur.

■ **2. gr.** Auk almenns útflutningsgjalds samkvæmt

1983 Nr. 1 11. febr.

lögum nr. 5 frá 13. febrúar 1976, með síðari breytingum, skal innheimta sérstakt 4% útflutningsgjald er rennur í Olíusjóð fiskiskipa.

☐ Útreikningur og innheimta þessa sérstaka útflutningsgjalds skal fara eftir ákvæðum laga um útflutningsgjald af sjávarafurðum nr. 5 frá 13. febrúar 1976, með síðari breytingum. Kolmunnaafurðir til manneldis skulu undanþegnar innheimtu þessa útflutningsgjalds.

☐ Um aðrar undanþágur frá innheimtu þessa útflutningsgjalds fer eftir ákvæðum laga nr. 5/1976 með síðari breytingum.

☐ Olíusjóði fiskiskipa er heimilt að taka lán að fjárhæð allt að 100 milljónum króna til að standa straum af niðurgreiðslu olíuverðs meðan tekjur af útflutningsgjaldi hrökkva ekki fyrir útgjöldum sjóðsins. Ríkissjóði er heimilt að veita sjálfskuldarábyrgð fyrir láni þessu og skal það undanþegið stimpilgjaldi samkvæmt lögum nr. 36/1978 um stimpilgjald, sbr. lög nr. 82/1980.

■ **3. gr.** Þegar fiskiskip selur afla í innlendri höfn, eða afhendir afla sinn til vinnslu án þess að sala fari fram, skal fiskkaupandi eða fiskmóttakandi greiða útgerðarmanni eða útgerðarfyrirtæki olíugjald, er nemi 7% miðað við fiskverð eins og það er ákveðið af Verðlagsráði sjávarútvegsins. Hið sama gildir, þegar fiskiskip selur eða afhendir afla sinn öðru skipi. Olíugjald þetta kemur ekki til hlutaskipta eða aflaverðlauna.

■ **4. gr.** Þegar fiskiskip selur afla í erlendri höfn, skal auk frádráttartölu kjarasamninga og stofnfjársjóðsgjalds samkvæmt lögum nr. 4/1976 draga 1% olíugjald til útgerðar frá heildarsöluverðmæti (brúttósöluverðmæti) við ákvörðun aflaverðlauna, aukaaflaverðlauna og hlutar samkvæmt kjarasamningum.

■ **5. gr.** Þrátt fyrir ákvæði laga nr. 36/1978 um stimpilgjald, sbr. lög nr. 82/1980 er heimilt að fella niður og endurgreiða stimpilgjald af skuldbreytingalánum útgerðar allt að 500 milljónum króna, sem veitt hafa verið á tímabilinu frá 1. nóvember 1982 til 28. febrúar 1983.

■ **6. gr.** Sjávarútvegsráðuneytið setur nánari reglur um framkvæmd laga þessara.

■ **7. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum, nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum.

☐ Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála.

■ **8. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi og skulu ákvæði þeirra taka til landaðs afla á árinu 1983, nema aðilar að kjarasamningum sjómanna og útvegsmanna komi sér saman um annað, svo og sjávarafurða framleiddra á árinu 1983.

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** Alþingi kýs fjóra menn í nefnd til að endurskoða lögin um Verðlagsráð sjávarútvegsins. Sjávarútvegsráðherra skipar samkvæmt tilnefningu þrjá fulltrúa sjómanna, útgerðar og fiskvinnslu, einn frá hverjum. Nefndin skal hafa samráð við þá hagsmunaaðila, sem hlut eiga að máli, og eiga aðgang að öllum upplýsingum sem Þjóðhagsstofnun, Fiskifélag Íslands, Aflatryggingasjóður og Kjararannsóknarnefnd geta veitt.

☐ Þessir aðilar skulu einnig veita þá aðstoð sem nefndin biður um vegna starfa sinna.

☐ Nefndin skal eiga aðgang að athugun þeirri, sem fram mun fara á vegum sjávarútvegsráðuneytisins á leiðum til að bæta rekstrargrundvöll sjávarútvegsins.

☐ Einnig verði kannað hvort og á hvern hátt olíujöfnunarsjóður geti orðið að liði í þessu sambandi, svo og hvort hljómgrunnur sé fyrir breyttu og bættu launafyrirkomulagi fiskimanna. **1983** Nr. 1 11. febr.

☐ Nefndin skili áliti sínu og tillögum í upphafi næsta reglulegs þings.

☐ Sjávarútvegsráðherra skipar formann nefndarinnar.

☐ Allur kostnaður greiðist úr ríkissjóði.

Lög um veiði, sölu og útflutning á kola. **1941** Nr. 19 28. maí

■ **1. gr.** Bannað er að veiða, flytja á land eða selja, hvort heldur innan lands eða til útflutnings, eða kaupa skarkola (Pleuronectes platessa), þykkvalúru (Pleuronectes microcephalus), sandkola (Pleuronectes limanda) og langlúru (Pleuronectes cynoglossus), sem er smærri en 27 sentímetrar á lengd og 250 grömm að þyngd.

■ **2. gr.** Nú eru kolategundir þær, er í 1. gr. getur, og stærri eða þyngri en þar greinir, ætlaðar til útflutnings, hvort heldur nýjar, ísvarðar, frystar, reyktar eða saltaðar, og skulu þær þá metnar og flokkaðar af fiskimatsmanni. Skal fiskimatsmaðurinn gefa vottorð um gæði og flokkun fisksins og geta um merkingu umbúða á vottorðinu, en vigtarvottorð, ef fiskurinn er fluttur út án umbúða.

☐ Undanþeginn mati er sá fiskur, sem veiðist á skip, sem aðeins flytja eiginn afla á erlendan markað.

☐ Um þóknun fiskimatsmanna fyrir störf þeirra samkvæmt þessari grein fer eftir ákvæðum 5. gr. laga nr. 46 8. sept. 1931.[1)]

[1)] *Sjá nú l. 108/1974.*

■ **3. gr.** Yfirfiskimatsmenn skulu hafa eftirlit með því, hver í sínu umdæmi, að ákvæði 1. og 2. gr. laga þessara séu haldin. Enn fremur skulu þeir jafnframt hafa eftirlit með, að framfylgt sé lögum og reglugerðum, er gilda á hverjum tíma um möskvastærð veiðarfæra. Með samþykki ráðherra geta yfirfiskimatsmenn falið fiskimatsmönnum að annast eftirlitið í fjarveru sinni, og skal greiðsla fyrir starfið ákveðin af ráðherra. Kostnaður við eftirlitið greiðist úr ríkissjóði. Fiskideild Háskóla Íslands[1)] skal jafnan heimilt að rannsaka hinar ýmsu tegundir fiska hjá seljendum eða kaupendum fisks og kaupa fisk af eigendum til rannsóknanna við sannvirði, ef hún óskar þess.

[1)] *Nú Hafrannsóknastofnun, sbr. l. 64/1965.*

■ **4. gr.** Nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara skulu sett með reglugerð, og má í reglugerðinni setja ákvæði um sektir fyrir brot á henni.

■ **5. gr.** Sá, sem gerist brotlegur við ákvæði 1. gr. með því að veiða, flytja á land, selja eða kaupa smærri kola en þar er leyft, skal sæta sektum svo sem hér greinir:

Fyrir fyrsta brot 500 krónur.

Fyrir hvert ítrekað brot 1000 krónur.

Auk þess má, ef miklar sakir eru, svipta skipstjóra skipstjórnarréttindum, sem orðið hefur brotlegur þrisvar eða oftar.

☐ Fyrir brot gegn 2. gr. greiðist 300 króna sekt fyrir fyrsta brot og 500 krónur fyrir hvert brot þar eftir.

☐ Sektirnar renna í ríkissjóð.

■ **6. gr.** Mál, sem rísa út af brotum gegn lögum þessum, skal reka sem opinber lögreglumál.

1956 Nr. 94 27. des. **Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til skipakaupa, lántöku og sérstakra ráðstafana í útgerðarmálum til þess að stuðla að jafnvægi í byggð landsins.**

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að gera fyrir hönd ríkissjóðs samninga um kaup og smíði allt að 15 togara og selja þá við kostnaðarverði eða ráðstafa til útgerðar að fengnum tillögum atvinnutækjanefndar, er skipuð var með bréfi ríkisstjórnarinnar 5. sept. 1956, og eftir því sem nánar er fyrir mælt í lögum þessum.

■ **2. gr.** Til togarakaupa samkvæmt 1. gr. er ríkisstjórninni heimilt að taka fyrir hönd ríkissjóðs lán allt að kr. 150 000 000,00 — eitt hundrað og fimmtíu milljónum króna — í erlendum gjaldeyri og endurlána það kaupendum togaranna með sömu kjörum og lánið er tekið með erlendis. Má endurlána allt að 85% — áttatíu og fimm af hundraði — af andvirði hvers skips gegn 1. veðrétti í skipinu, sbr. þó 3. gr.

□ Heimilt er að bjóða út smíði 1—2 þessara togara innanlands og láta smíða þá í landinu, ef byggingarkostnaður þeirra telst viðunandi.

■ **3. gr.** Tillögur atvinnutækjanefndar skulu gerðar með sérstöku tilliti til þess að stuðla að jafnvægi í byggð landsins. Ríkissjóði er, þrátt fyrir ákvæði 2. gr., heimilt að endurlána allt að 90% af verði skips, sem keypt er til bæjar eða kauptúns, þar sem brýn þörf er á að auka atvinnu á staðnum, og skal það einkum gert til kaupa á togurum, sem skráðir verða og gerðir út á Vestur-, Norður- og Austurlandi.

■ **4. gr.** Ríkisstjórninni er, að fengnum tillögum atvinnutækjanefndar, heimilt að setja á stofn ríkisútgerð togara í því skyni, að þeir leggi afla sinn á land í þeim bæjum og kauptúnum, einkum á Vestur-, Norður- og Austurlandi, þar sem ekki eru fyrir hendi fjárhagslegir möguleikar til þess að kaupa og reka togara, enda sé talið, að skortur á atvinnu á þeim stöðum hamli eðlilegum vexti þeirra. Um ríkisútgerðina fer að öðru leyti eftir lögum um ríkisútgerð togara.

■ **5. gr.** Auk þeirra 15 togara, sem kveðið er á um í 1. gr., er ríkisstjórninni heimilt að gera fyrir hönd ríkissjóðs samninga um kaup og smíði allt að [tólf][1] 150—250 tonna fiskiskipa og taka til þess lán fyrir hönd ríkissjóðs allt að kr. [38 000 000,00 — þrjátíu og átta milljónum króna].[1] Um fiskiskip samkvæmt þessari grein gilda ákvæði þessara laga, eftir því sem við á. Heimilt er að endurlána allt að 80%— áttatíu af hundraði — af andvirði hvers skips.

[1] *L. 46/1957, 1. gr.*

1973 Nr. 97 27. des. **Lög um löndun á loðnu til bræðslu.**

■ **1. gr.** Síldar- og fiskimjölsverksmiðjum, er taka við loðnu af fiskiskipum til bræðslu, skal skylt að taka við aflanum í þeirri röð, sem fiskiskip koma í löndunarhöfn, sbr. þó 2. gr.

■ **2. gr.** [Skipulag og tilhögun á löndun á loðnu til bræðslu skal vera í höndum þriggja manna og jafnmargra til vara, eins samkvæmt tilnefningu samtaka fiskseljenda, eins samkvæmt tilnefningu Félags íslenskra fiskmjölsframleiðenda og eins án tilnefningar, sem jafnframt er formaður nefndarinnar. Skulu þeir skipaðir af ráðherra til eins árs í senn frá 1. janúar ár hvert. Verði ekki samkomulag meðal samtaka fiskseljenda um tilnefningu í nefndina, skipar ráðherra þann mann án tilnefningar. Nefnd þessi skal afla upplýsinga um móttökugetu síldar- og fiskimjölsverksmiðja og ákveða, hvenær löndun skuli hefjast eða hætta hjá einstökum verksmiðjum.][2] [Nefndinni er heimilt að stöðva löndun um takmarkaðan tíma á ákveðnum svæðum eða í einstakar verksmiðjur, án tillits til móttökugetu þeirra. Þó er nefndinni skylt að leyfa löndun í einstakar verksmiðjur á ákveðnum svæðum ef öryggi skips eða skipshafnar krefur.][1]

□ [Nefndin skal veita fiskiskipum upplýsingar um móttökugetu einstakra verksmiðja um fjarskiptastöð. Skipstjóri hvers skips skal tilkynna nefndinni við brottför af veiðisvæði um aflamagn, veiðisvæði og löndunarhöfn. Vanræki skipstjóri að gefa framangreindar upplýsingar, getur viðkomandi skip glatað þeirri löndunarröð, sem það annars hefði haft, auk þess sem nefndin getur beitt viðurlögum samkvæmt 5. gr. Ef ekki er hægt að ákveða löndunarhöfn við brottför af veiðisvæði, skal nefndinni, í þeim tilvikum, tilkynnt um löndunarhöfnina eins fljótt og við verður komið og í síðasta lagi um leið og beygt er af langsiglingaleið til ákveðinnar hafnar, en samt sem áður skal nefndinni ávallt tilkynnt um aflamagn og veiðisvæði viðkomandi skips, um leið og haldið er af veiðisvæði. Fiskiskipi er óheimilt að leita löndunar hjá verksmiðju, þar sem nefndin hefur stöðvað löndun eða ekki auglýst laust móttökurými.][2]

[1] *L. 79/1977, 1. gr.* [2] *L. 98/1974, 1. gr.*

■ **3. gr.** Loðnunefnd skal fara með stjórn loðnuflutningasjóðs, sem stofnaður var á loðnuvertíð 1973. Verðlagsráð sjávarútvegsins ákveður, hve mikið skal greiða í loðnuflutningasjóð, að fengnum tillögum Loðnunefndar.

□ Ákvörðun um greiðslu til loðnuflutningasjóðs skal tekin um leið og verðlagning loðnu fer fram hverju sinni.

□ Loðnunefnd annast innheimtu loðnuflutningasjóðsgjalds og reikningshald sjóðsins.

□ Greiða skal úr loðnuflutningasjóði styrki til flutninga á loðnu samkvæmt reglum, er Loðnunefnd setur. Nefndin annast greiðslu flutningastyrkja.

□ Reynist inneign vera fyrir hendi í loðnuflutningasjóði, að lokinni loðnuvertíð hverju sinni, skal hún geymd á sérstökum reikningi til næsta árs.

■ **4. gr.** Sjávarútvegsráðuneytið getur sett nánari reglur um framkvæmd þessara laga að fengnum tillögum Loðnunefndar og áliti samtaka sjómanna, útvegsmanna og Félags íslenskra fiskmjölsframleiðenda.

□ [Kostnaður af framkvæmd laganna greiðist úr loðnuflutningasjóði eða með sérstöku gjaldi af hverri hráefnissmálest, jafnhárri fjárhæð frá seljendum og kaupendum, eftir nánari reglum,[1] sem ráðuneytið setur og skulu kaupendur standa skil á gjaldi þessu en Loðnunefnd hefur á hendi innheimtu og reikningshald. Verði í árslok afgangur af gjaldi, sem innheimt er með þessum hætti, skal hann geymast til næsta árs.][2]

[1] *Rg. 85/1973.* [2] *L. 98/1974, 2. gr.*

■ **5. gr.** [Gerist stjórnendur verksmiðja brotlegir við 1. og 2. gr. þessara laga eða reglur settar samkvæmt þeim, skal nefndinni heimilt að stöðva löndun í einstakar verksmiðjur fyrirvaralaust í allt að þrjá sólarhringa, þó að móttökuskilyrði séu fyrir hendi. Ef um ítrekuð brot er að ræða, skal nefndinni heimilt að

1973 Nr. 97 27. des.

stöðva löndun í viðkomandi verksmiðjur í allt að sjö sólarhringa.

☐ Gerist stjórnendur loðnufrystihúsa brotlegir við reglur settar samkvæmt þessum lögum, skal nefndinni heimilt að stöðva móttöku einstakra verksmiðja á loðnuúrgangi frá viðkomandi loðnufrystihúsum fyrirvaralaust í allt að þrjá sólarhringa. Ef um ítrekuð brot er að ræða, skal nefndinni heimilt að stöðva móttöku einstakra verksmiðja á loðnuúrgangi frá viðkomandi loðnufrystihúsum fyrirvaralaust í allt að sjö sólarhringa.

☐ Gerist skipstjórar brotlegir við 1. og 2. gr. þessara laga eða reglur settar samkvæmt þeim, skal nefndinni heimilt að setja löndunarbann á viðkomandi skip í allt að þrjá sólarhringa og jafnframt að svipta skipið áunnum flutningastyrk fyrir viðkomandi veiðiferð. Ef um ítrekuð brot er að ræða, skal nefndinni heimilt að setja löndunarbann á viðkomandi skip í allt að sjö sólarhringa og jafnframt að svipta skipið áunnum flutningastyrk fyrir viðkomandi veiðiferð. Nefndinni er heimilt að beita sömu refsingum gagnvart einstökum skipum, þegar landað er í gegnum loðnufrystihús til verksmiðja, sem hafa ekki tilkynnt laust móttökurými og þegar landað er með sama hætti til að fá löndun fyrr en löndunarröð skipsins segir til um.

☐ Ef nauðsyn krefur, getur Loðnunefnd látið lögreglu framfylgja ákvörðunum nefndarinnar samkvæmt 1., 2. og 3. mgr. þessarar greinar.

☐ Hver sá, er sekur gerist um brot á lögum þessum eða reglum settum samkvæmt þeim, skal sæta sektum og renna sektir í loðnuflutningasjóð.

☐ Um mál út af brotum á lögum þessum eða reglum settum samkvæmt þeim skal farið að hætti opinberra mála.][1)2)]

[1)] *L. 98/1974, 3. gr.* [2)] *L. 98/1974, 4. gr., hljóðar svo: „Sjávarútvegsráðuneytið getur sett reglur um löndun á loðnu til frystingar, enda ríki um þær samstaða milli sölusamtaka hraðfrystihúsanna og samtaka útvegsmanna og sjómanna."*

1975 Nr. 12 25. apríl

Lög um samræmda vinnslu sjávarafla og veiðar, sem háðar eru sérstökum leyfum.

■ **1. gr.** Sjávarútvegsráðuneytið getur samkvæmt lögum þessum sett almennar og sveðisbundnar reglur,[1)] er stuðli að samræmingu milli veiðiheimilda samkvæmt sérstökum leyfum ráðuneytisins til rækju- og skelfiskveiða og vinnslugetu þessara greina fiskiðnaðarins, meðal annars með skiptingu afla milli vinnslustöðva og/eða þeirra báta, sem veiðileyfi hljóta.

[1)] *Rg. 78/1978 (um skelfiskveiðar).*

■ **2. gr.** Í þeim greinum veiða, sem háðar eru sérstökum leyfum samkvæmt 1. gr., skal leita leyfis sjávarútvegsráðuneytisins til að koma á fót vinnslustöðvum eða til aukningar á afkastagetu þeirra sem fyrir eru. Ráðuneytið getur synjað um slík leyfi, ef ekki er fyrirsjáanleg aflaaukning á viðkomandi svæði né samdráttur í starfsemi annarra vinnslustöðva á svæðinu.

☐ Opinberum fjárfestingarlánasjóðum skal tilkynnt um synjun slíkra leyfa.

■ **3. gr.** Ráðherra getur sett nánari fyrirmæli um framkvæmd þessara laga.

■ **4. gr.** Hver sá, er sekur gerist um brot á lögum þessum eða fyrirmælum samkvæmt þeim, skal sæta sektum, nema þyngri viðurlögum varði samkvæmt öðrum lögum. Sektir renni í ríkissjóð. Um mál út af brotum á lögum þessum eða fyrirmælum settum samkvæmt þeim skal fara að hætti opinberra mála.

1975 Nr. 12 25. apríl

IV. c. Verslun.

Lög um verzlunaratvinnu.

1968 Nr. 41 2. maí

■ **1. gr.** Tilgangur þessara laga er að tryggja, eftir því sem tök eru á:

1. Að borgararnir eigi völ á sem beztri verzlunarþjónustu á hverjum stað og tíma.

2. Að þeir aðilar, sem fást við verzlun, séu búnir þeim hæfileikum, að þeir geti uppfyllt skyldur, sem slíkur rekstur leggur þeim á herðar gagnvart viðskiptavinum sínum og samfélaginu.

3. Að verzlun geti þrifizt í landinu sem atvinnugrein.

■ **2. gr.** Með orðinu verzlun í lögum þessum er átt við heildverzlun, umboðsverzlun, þar með talin tilboðasöfnun um vörusölu og vörukaup, og smásöluverzlun.

☐ Lög þessi taka þó ekki til:

1. Lyfjaverzlunar, að því leyti sem lyfsalar hafa einkasölu á lyfjum.

2. Sölu á búsafurðum eða fiskfangi, sem maður hefur aflað sjálfur eða skyldulið hans.

3. Sölu framleiðsluvara, hvers konar iðju eða iðnaðar, sem seljandi hefur sjálfur gert.

☐ Verði ágreiningur um, hvort leyfi þurfi samkvæmt lögum þessum til tiltekinnar tegundar verzlunar, sker ráðherra úr, en þann úrskurð má bera undir dómstóla til úrlausnar með málssókn á hendur lögreglustjóra, sem í hlut á.

■ **3. gr.** Verzlun samkvæmt 2. gr. er óheimilt að reka á Íslandi eða í íslenzkri landhelgi, nema til komi leyfi samkvæmt lögum þessum.

■ **4. gr.**[1)] Hver einstaklingur, sem fullnægir eftirgreindum skilyrðum, á rétt á leyfi eða endurnýjun leyfis til verzlunar, enda hafi réttur til verzlunarrekstrar ekki verið af honum dæmdur:

1. Hefur íslenzkt ríkisfang og er heimilisfastur á Íslandi.

2. Er fjárráða.

3. Hefur lokið prófi úr verzlunarskóla, sem viðurkenndur er af ráðherra, eða hefur aðra menntun, sem ráðherra metur jafngilda. Enn fremur má veita þeim verzlunarleyfi, sem um þriggja ára skeið hefur starfað við verzlun og að þeim starfstíma loknum sótt sérstakt námskeið í verzlunarfræðum, sem ráðherra viðurkennir, og lokið þaðan prófi. Meðan ekki er völ á slíkum verzlunarnámskeiðum sem gert er ráð fyrir í þessum tölulið, má veita þeim verzlunarleyfi, sem starfað hefur þrjú ár við verzlun og sannar með vottorðum vinnuveitenda, að hann hafi vegna starfsreynslu sinnar þá þekkingu á bókhaldi, vörum og lagafyrirmælum, sem varða verzlunarrekstur, sem telja má nauðsynlega til að reka verzlun.

[Ráðherra getur veitt undanþágu frá skilyrðum þessa töluliðs, þegar sérstaklega stendur á að hans mati.][2)]

4. Fullnægir að öðru leyti þeim skilyrðum, sem sett

1968 Nr. 41 2. maí

eru eða sett kunna að verða í lögum og reglugerðum til að mega reka verzlun. ...[3]

[1] *Augl. 43/1926 (31. 12. 1925) um skilyrði fyrir leyfi til verzlunarrekstrar.* [2] *L. 27/1972, 1. gr.* [3] *L. 7/1970, 1. gr.*

■ **5. gr.** Félag eða stofnun á rétt á verzlunarleyfi eða endurnýjun verzlunarleyfis sem hér segir:

1. Beri einhverjir félagar fulla og ótakmarkaða ábyrgð á skuldbindingum félagsins, skal það eiga skráð heimili og varnarþing á Íslandi og félagsstjórnin öll og þeir, sem firmað rita, fullnægja skilyrðum 1., 2. og 4. töluliðs 4. gr. Þó skal einn stjórnandi og fulltrúi eða prókúruhafi félagsins fullnægja öllum skilyrðum 4. greinar.

2. Beri enginn félaga fulla og ótakmarkaða ábyrgð á skuldbindingum félagsins, skal félagið eiga skrásett heimili og varnarþing á Íslandi og stjórnendur þess fullnægja skilyrðum 2. og 4. töluliðs 4. greinar. Þó skal einn stjórnenda, endurskoðendur og framkvæmdastjórar slíks félags fullnægja öllum skilyrðum 4. gr.

□ Sé félag hlutafélag, skal hlutafé enn fremur vera að meira en helmingi eign manna búsettra hér á landi, enda sé ekkert í samþykktum félags, er brjóti í bág við íslenzk lög.

■ **6. gr.** Verzlunarleyfi má ekki veita starfsmönnum ríkisins eða ríkisstofnana, starfsmönnum sveitarfélaga eða stofnana þeirra og heldur ekki opinberum sýslunarmönnum né mökum þeirra, ef hjón búa saman, nema ráðherra hafi úrskurðað, að verzlunarreksturinn megi samrýmast stöðu þeirra.

■ **7. gr.** Verzlunarleyfi er bundið við nafn, persónu eða firma. Eftirlifandi maka er þó heimilt að halda áfram verzlun látins maka síns án nýs leyfis, enda þótt hann fullnægi ekki skilyrðum 4. gr., enda ráði eftirlifandi maki forstöðumann að verzluninni, er fullnægi öllum skilyrðum 4. gr.

□ Sömu reglur gilda, eftir því sem við á, um bú aðila, svo og í því tilfelli, að verzlunarleyfishafi missi um stundarsakir hæfi samkvæmt 4. gr.

■ **8. gr.** Í verzlunarleyfi skal skráð, hvers konar verzlun samkvæmt 2. gr. leyfð er, og takmarkast heimildin við þá tegund verzlunar. Þó má sá, sem fengið hefur leyfi til heildverzlunar, einnig reka umboðsverzlun eftir sama leyfisbréfi.

■ **9. gr.** Verzlunarleyfi skal annað tveggja gefið út fyrir staðbundna verzlun í ákveðnu lögsagnarumdæmi, sem tiltekið er í leyfisbréfi, eða fyrir landið allt. Verzlun, sem rekin er í hreyfanlegri starfsstöð, skal í þessu tilliti talin með staðbundnum verzlunum.

□ Verzlunarleyfi, sem gefið er út fyrir landið allt, veitir heimild til smásöluverzlunar:

a. Utan löggiltra verzlunarstaða.

b. Innan löggiltra verzlunarstaða með vörutegundir, sem ekki er verzlað með í þeim verzlunarstað.

□ Leyfi til verzlunar samkv. 2. mgr. veitir þó ekki leyfishafa heimild til verzlunar utan lögsagnarumdæmis, þar sem leyfi er út gefið, nema til komi samþykki lögreglustjóra, þar sem verzlun á að reka hverju sinni.

□ Leyfi til heildverzlunar og umboðsverzlunar veitir rétt til að safna tilboðum í vörur hvar á landi sem er og í íslenzkri landhelgi.

■ **10. gr.** [Borgarfógeti í Reykjavík eða lögreglustjóri í umdæmi, þar sem aðili ætlar að verzla, lætur leyfisbréf af hendi. Leyfisbréf til verzlunar, sem gildir fyrir landið allt, gefur lögreglustjóri út á þeim stað, þar sem umsækjandi á heimilisfesti eða firma er skráð.

□ Lögreglustjóri annast um, að tilkynning um útgáfu leyfisbréfs verði birt í Lögbirtingablaði, þegar að útgáfu lokinni. Í tilkynningu skal greina nafn leyfishafa eða firma, heimilisfang, tegund verzlunar, hvar verzla megi samkvæmt leyfinu og hvenær það var út gefið.

□ Lögreglustjóri skal vísa umsókn til ákvörðunar ráðherra, ef hann telur, að stofnun nýs fyrirtækis í viðkomandi verzlunargrein sé þjóðhagslega óhagkvæm, hvort heldur almennt eða miðað við fyrirhugaðan verzlunarstað, eða starfsemi umsækjanda sé annars svo háttað, að varhugavert sé að leyfa hana. Getur ráðherra synjað um veitingu leyfis eða sett leyfinu sérstök skilyrði, ef ástæða er til að hans dómi. Skal réttur til verzlunarleyfis samkvæmt 4. og 5. gr. vera háður þeim takmörkunum, sem hér voru greindar.

□ Verzlunarleyfi gildir í 5 ár, en skal endurnýjað að þeim tíma liðnum, ef leyfishafi fullnægir þá skilyrðum þessara laga.

□ Heimilt er ráðherra að veita undanþágu frá ákvæðum 1. tölul. 4. gr. og ákvæðum 5. gr., enda standi sérstaklega á.

□ Engin ákvæði mega vera í samþykktum félags, sem brjóta í bága við íslenzk lög.][1]

[1] *L. 7/1970, 2. gr.*

■ **11. gr.** Hagstofa Íslands heldur skrá um þá aðila, sem á hverjum tíma hafa leyfi til verzlunarrekstrar.

■ **12. gr.** Hverjum þeim, sem hefur leyfi til að stunda verzlunaratvinnu, ber að hafa fasta starfsstöð eða starfsstöðvar og ber að tilkynna heimilisfang slíkrar starfsstöðvar og breytingu á því heimilisfangi til Hagstofu Íslands. [Ráðherra getur, ef sérstaklega stendur á, veitt heildverzlun eða umboðsverzlun leyfi til tilboðasöfnunar, sbr. 4. málsgr. 9. gr., þó að framangreindum skilyrðum sé ekki fullnægt.][1]

[1] *L. 7/1970, 3. gr.*

■ **13. gr.** Verzlunarleyfishafi samkvæmt lögum þessum fyrirgerir leyfi sínu, ef hann fullnægir ekki lengur einhverjum þeirra skilyrða, sem lögin setja fyrir verzlunarleyfi, sbr. þó 2. mgr. 7. gr., eða ef réttur til verzlunar er af honum dæmdur.[1] Sé hæfismissir einstaklings, sem í hlut á, þannig vaxinn, að úr honum verði bætt eða stjórnandi eða framkvæmdastjóri félags eða stofnunar eigi í hlut, eða slíkt félag eða stofnun fullnægir ekki lengur skilyrðum 4. gr., skal aðili hafa komið þessum atriðum í löglegt horf innan þriggja mánaða frá því breytingin varð, en fyrirgeri ella leyfi sínu. Ráðherra getur lengt þennan frest, ef sérstaklega stendur á.

[1] *Sjá L. 19/1940, 68. gr., l. 59/1969, 74. gr. og l. 120/1976, 33. gr. 4. mgr.*

■ **14. gr.** ...[1]

[1] *L. 79/1975, 25. gr.*

■ **15. gr.** Ráðherra er heimilt að setja með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara.

■ **16. gr.** Með brot gegn lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála og varða brot sektum.

■ **17. gr.** ...

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** Innan eins árs frá gildistöku þessara laga skulu þeir aðilar, sem samkvæmt gildandi lögum hafa rétt til að stunda verzlunaratvinnu á Íslandi, endurnýja þau leyfi í samræmi við ákvæði laga þessara. Séu leyfi ekki endurnýjuð fyrir 1. júlí 1969, falla þau úr gildi.

1968 Nr. 41 2. maí
□ Aðilar, sem öðlazt hafa leyfi til einhverrar tegundar verzlunar samkv. eldri lögum og stunda slíkan verzlunarrekstur við gildistöku laga þessara, skulu fá leyfi sín endurnýjuð skv. ákvæðum þessara laga, þótt þeir ekki fullnægi kröfum 4. gr. laganna að því leyti sem þær eru strangari en ákvæði 3. gr. laga nr. 52/1925.

1836 28. des.
Opið bréf, innihaldandi nákvæmari ákvarðanir, með tilliti til tilskipananna um þá íslenzku kauphöndlun og skipaferðir.
■ 1) Sá mismunur, sem hingað til hefir verið milli kaupstaða og autoriseraðra útliggjarastaða á Íslandi, skal framvegis aftekinn vera, þó skal Reykjavík í suðuramtinu, er samkvæmt tilskipuninni af 17. nóvbr. 1786, gr. 18, hefir hlotið sérlega lögtign, framvegis nefnast kaupstaður. Aðrir hingað til svokallaðir kaupstaðir, nefnilega Eskifjörður[1] og Eyjafjörður[2] í austur- og norðuramtinu, svo og Grunnafjörður[3] í vesturamtinu, ásamt með þeim autoriseruðu útliggjarastöðum, nefnilega Hafnarfirði,[4] Keflavík,[5] Eyrarbakka og Vestmannaeyjum[6] í suðuramtinu, Berufirði,[7] Vopnafirði, Húsavík,[8] Hofsós, Skagaströnd, Siglufirði,[9] og Raufarhöfn í norður- og austuramtinu, svo og Reykjarfirði, Ísafirði,[10] Dýrafirði, Bíldudal, Patreksfirði, Flatey, Stykkishólmi, Ólafsvík, Onundarfirði og Búðum í vesturamtinu, skulu framvegis nefnast „autoriseraðir höndlunarstaðir." ...

[1] *Nú Eskifjarðarkaupstaður, sbr. l. 19/1974.* [2] *Nú Akureyrarkaupstaður, sbr. l. 22/1883.* [3] *Á líklega að vera Grundarfjörður.* [4] *Nú kaupstaður, sbr. l. 75/1907, nú l. 46/1971.* [5] *Nú kaupstaður, sbr. l. 17/1949.* [6] *Nú kaupstaður, sbr. l. 26/1918.* [7] *Stjrbr. 63/1928.* [8] *Nú kaupstaður, sbr. l. 109/1949.* [9] *Nú kaupstaður, sbr. l. 30/1918.* [10] *Nú kaupstaður, sbr. l. 23/1883.*

1887 Nr. 30 2. des.
Lög um stækkun verzlunarstaðarins á Eskifirði.[1]
[1] *Nú kaupstaður, sbr. l. 19/1974.*

1897 Nr. 33 18. des.
Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar á Eskifirði.[1]
[1] *Nú kaupstaður, sbr. l. 19/1974.*

1912 Nr. 18 22. okt.
Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar á Flateyri við Önundarfjörð.

1842 14. des.
Opið bréf, viðvíkjandi fullgilding Seyðisfjarðar[1] **í Íslands norður- og austuramti, svo og Portlands eður Dyrhóla í Íslands suðuramti, til að vera kaupskaparpláz.**
[1] *Nú kaupstaður, sbr. l. 15/1894.*

1846 23. des.
Opið bréf um skipun tveggja kauptúnastæða á Íslandi við Þórshöfn í norðausturamtinu og á Borðeyri við Hrútafjörð í vesturamtinu.

1863 19. jan.
Opið bréf um löggilding þriggja verzlunarstaða á Íslandi.
(Papafjarðarós í Skaftafellssýslu, Straumfjörður í Mýrasýslu[1] og Skeljavík í Strandasýslu.)
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

Opið bréf um löggilding verzlunarstaðar á Borgarnesi við Brákarpoll í Mýrasýslu í vesturumdæminu á Íslandi.[1] **1867** 22. marz
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

Lög um löggilding verzlunarstaðar við Blönduós í Húnavatnssýslu. **1875** Nr. 21 15. okt.

Lög um löggilding verzlunarstaðar í Þorlákshöfn í Árnessýslu. **1877** Nr. 13 24. ágúst

Lög um verzlun á Geirseyri við Patreksfjörð. **1877** Nr. 14 24. ágúst
(Leyft að reka verzlun á Geirseyri, þannig, að Geirseyri og hinn eldri verzlunarstaður Vatneyri séu að álíta sem einn verzlunarstaður.)

Lög um löggiltan verzlunarstað við Jökulsá á Sólheimasandi. **1879** Nr. 14 15. sept.

Lög um kauptún við Kópaskersvog í Norður-Þingeyjarsýslu. **1879** Nr. 26 24. okt.

Lög um löggilding verzlunarstaðar á Hornafjarðarós í Austur-Skaftafellssýslu.[1] **1879** Nr. 27 24. okt.
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

Lög um löggilding verzlunarstaðar á Hesteyri við Hesteyrarfjörð innan Ísafjarðarsýslu.[1] **1881** Nr. 17 4. nóv.
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

Lög um löggilding verzlunarstaðar við Kolbeinsárós í Skagafirði. **1881** Nr. 18 4. nóv.

Lög um löggilding nýrra verzlunarstaða. **1883** Nr. 30 8. nóv.
(a. Sveinseyri við Tálknafjörð í Barðastrandarsýslu;[1]
b. Búðardalur við Hvammsfjörð í Dalasýslu;[1]
c. Skarðsstöðin við Gilsfjörð í sömu sýslu;
d. við Bakkafjörð á Langanesströndum í Norður-Múlasýslu;
e. við Lagarfljótsós í sömu sýslu;
f. Selnesbót við Þverhamar í Breiðdal í Suður-Múlasýslu;
g. Hrúteyri við Reyðarfjörð í sömu sýslu;
h. við Fjallahöfn í Norður-Þingeyjarsýslu;
i. Stokkseyri í Árnessýslu og
k. Grímsey[1] í Eyjafjarðarsýslu.)
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

Lög um löggilding verzlunarstaðar á Vík í Vestur-Skaftafellssýslu.[1] **1887** Nr. 29 2. des.
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

Lög um löggilding verzlunarstaðar að Arngerðareyri við Ísafjarðardjúp. **1890** Nr. 3 3. jan.

Lög um löggilding verzlunarstaðar við Hólmavík í Steingrímsfirði. **1890** Nr. 4 3. jan.

1890 Nr. 5 3. jan. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Stapa í Snæfellsnessýslu.**

1890 Nr. 6 3. jan. **Lög um löggilding verzlunarstaðar á Búðareyri við Reyðarfjörð.**

1905 Nr. 39 20. okt. **Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar á Búðareyri við Reyðarfjörð.**

1890 Nr. 7 3. jan. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Múlahöfn við Héraðsflóa.**

1892 Nr. 4 15. jan. **Lög um löggilding verzlunarstaðar.** (Við Ingólfshöfða (Kárahöfn) í Austur-Skaftafellssýslu.)

1892 Nr. 5 15. jan. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Haukadal í Dýrafirði.**[1)]
[1)] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

1893 Nr. 39 24. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Hlaðsbót í Arnarfirði.**

1893 Nr. 41 24. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar á Búðum í Fáskrúðsfirði.**

1893 Nr. 42 24. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar við Vogavík (í Gullbringusýslu).**

1894 Nr. 14 13. apríl **Lög um löggilding verzlunarstaðar á Svalbarðseyri (við Eyjafjörð).**

1895 Nr. 7 15. febr. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Hrafneyri við Hvalfjörð.**

1895 Nr. 8 15. febr. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Stakkhamri í Miklaholtshreppi.**

1895 Nr. 9 15. febr. **Lög um löggilding verzlunarstaðar við Kirkjubólshöfn í Stöðvarfirði.**

1895 Nr. 10 15. febr. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Seleyri við Borgarfjörð.**

1895 Nr. 39 13. des. **Lög um löggilding verzlunarstaðar [á Bakka og Bakkagerði][1)] í Borgarfirði (í Norður-Múlasýslu).**
[1)] *L. 50/1917, sjá einnig Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

1895 Nr. 40 13. des. **Lög um löggilding verzlunarstaðar við Hvammstanga[1)] (austanvert við Miðfjörð í Húnavatnssýslu).**
[1)] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

1895 Nr. 41 13. des. **Lög um löggilding verzlunarstaðar við Salthólmavík hjá Tjaldanesi í Saurbæjarhreppi í Dalasýslu.**

1895 Nr. 42 13. des. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Skálavík við Berufjörð í Suður-Múlasýslu.**

Lög um löggilding verzlunarstaðar á Grafarnesi við Grundarfjörð. **1897** Nr. 35 18. des.

Lög um löggilding verzlunarstaðar á Firði í Múlahreppi í Barðastrandarsýslu. **1897** Nr. 36 18. des.

Lög um löggilding verzlunarstaðar við Haganesvík í Fljótum. **1897** Nr. 37 18. des.

Lög um löggilding verzlunarstaðar á Hjalteyri við Eyjafjörð. **1897** Nr. 38 18. des.

Lög um löggilding verzlunarstaðar hjá Hallgeirsey í Rangárvallasýslu. **1897** Nr. 39 18. des.

Lög um löggilding verzlunarstaðar að Suðureyrarmölum í Ísafjarðarsýslu.[1)] **1899** Nr. 36 5. des.
[1)] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

Lög um löggilding verzlunarstaðar við Norðurfjörð í Strandasýslu. **1899** Nr. 37 5. des.

Lög um löggilding verzlunarstaðar á Hjallasandi í Neshreppi utan Ennis innan Snæfellsness- og Hnappadalssýslu. **1901** Nr. 45 8. nóv.

Lög um löggilding verzlunarstaðar við Sandgerðisvík í Gullbringusýslu.[1)] **1901** Nr. 46 8. nóv.
[1)] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

Lög um löggilding verzlunarstaðar við Flatey á Skjálfanda.[1)] **1902** Nr. 41 6. nóv.
[1)] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

Lög um löggilding verzlunarstaðar við Járngerðarstaðavík í Grindavík. **1902** Nr. 42 6. nóv.

Lög um löggilding verzlunarstaðar við Óshöfn við Héraðsflóa. **1902** Nr. 43 6. nóv.

Lög um löggilding verzlunarstaðar við Selvík í Skagafjarðarsýslu. **1903** Nr. 54 26. nóv.

Lög um löggilding verzlunarstaðar við Kálfshamarsvík í Vindhælishreppi í Húnavatnssýslu. **1903** Nr. 55 27. nóv.

Lög um löggilding verzlunarstaðar í Bolungarvík í Hólshreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu.[1)] **1903** Nr. 56 27. nóv.
[1)] *Nú kaupstaður, sbr. l. 17/1974.*

Lög um ákvörðun verzlunarlóðarinnar í Bolungarvík í Hólshreppi.[1)] **1922** Nr. 15 19. júní
[1)] *Nú kaupstaður, sbr. l. 17/1974.*

Lög um löggilding verzlunarstaðar á Grenivík við Eyjafjörð. **1903** Nr. 57 27. nóv.

1903 Nr. 58 27. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar á Ökrum í Hraunhreppi í Mýrasýslu.**

1903 Nr. 59 27. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar við Heiði á Langanesi í Norður-Þingeyjarsýslu.**

1903 Nr. 60 27. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar á Óspakseyri við Bitrufjörð í Strandasýslu.**

1905 Nr. 35 20. okt. **Lög um löggilding verzlunarstaða.**
(Að Gerðum í Garði í Gullbringusýslu, við Maríuhöfn í Kjósarsýslu, að Syðra-Skógarnesi í Miklaholtshreppi í Hnappadalssýslu, að Látrum í Aðalvík í Norður-Ísafjarðarsýslu,[1] við Lambhúsvík á Vatnsnesi í Húnavatnssýslu, ...[2] og við Holtsós undir Eyjafjöllum).
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.* [2] *L. 60/1944.*

1907 Nr. 27 16. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Bakkabót við Arnarfjörð.**[1]
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

1907 Nr. 65 22. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Kirkjuvogi í Hafnahreppi í Gullbringusýslu.**[1]
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

1907 Nr. 66 22. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Bæ á Höfðaströnd í Skagafjarðarsýslu.**

1907 Nr. 67 22. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Tjaldanesi í Auðkúluhreppi í Vestur-Ísafjarðarsýslu.**

1907 Nr. 68 22. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Kalmansárósi við Hvalfjörð í Borgarfjarðarsýslu.**

1907 Nr. 69 22. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar í Hnífsdal í Norður-Ísafjarðarsýslu.**[1]
[1] *Um sameiningu Ísafjarðarkaupstaðar og Eyrarhrepps í Norður-Ísafjarðarsýslu, sjá augl. 176/1971. Skv. því telst Hnífsdalur nú til lögsagnarumdæmis Ísafjarðarkaupstaðar.*

1935 Nr. 101 3. maí **Lög um verzlunarlóðina í Hnífsdal í Norður-Ísafjarðarsýslu.**[1]
[1] *Sjá aths. við l. 69/1907.*

1907 Nr. 70 22. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Króksfjarðarnesi í Geiradalshreppi.**[1]
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

1907 Nr. 71 22. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Eysteinseyri við Tálknafjörð.**

1909 Nr. 47 30. júlí **Lög um löggilding verzlunarstaða.**
(Við Skaftárós í Vestur-Skaftafellssýslu, við Kúðaós í sömu sýslu, við Klettsvík í Neshreppi innan Ennis,[1] á Skarfstaðanesi við Hvammsfjörð í Dalasýslu og á Hjallanesi í Staðarfellslandi í sömu sýslu).
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

1909 Nr. 48 30. júlí **Lög um löggilding Dalvíkur.**[1]
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein. Dalvík er nú kaupstaður, sbr. l. 20/1974.*

1911 Nr. 48 11. júlí **Lög um löggilding verzlunarstaða.**
(Hvalsneskrókur í Austur-Skaftafellssýslu, Herdísarvík í Árnessýslu, Kvíabryggja undir Stöð á Snæfellsnesi, Gunnarsstaðaey í Hvammsfirði í Dalasýslu, Hjálmarsvík í Þistilfirði í Norður-Þingeyjarsýslu og Hámundarstaðir við Nýpsfjörð í Norður-Múlasýslu.)

1912 Nr. 17 22. okt. **Lög um löggilding verzlunarstaða.**
(Gjögur við Reykjarfjörð í Strandasýslu og Skálavík á Langanesi í Norður-Þingeyjarsýslu.)

1913 Nr. 39 20. okt. **Lög um löggilding verzlunarstaða í Karlseyjarvík við Reykhóla og í Hagabót í Barðastrandarsýslu.**[1]
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

1914 Nr. 42 2. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Stóra-Fjarðarhorni við Kollafjörð í Strandasýslu.**

1915 Nr. 69 3. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Höfn í Sléttuhreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu.**[1]
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

1918 Nr. 28 22. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar við Hvalsíki í Vestur-Skaftafellssýslu.**

1919 Nr. 46 28. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar við Syðstabæ í Hrísey.**[1]
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

1919 Nr. 49 28. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar við Gunnlaugsvík (sunnan megin Hvammsfjarðar).**

1919 Nr. 54 28. nóv. **Lög um löggilding verzlunarstaðar á Mýramel (í Dýrafirði).**

1920 Nr. 20 18. maí **Lög um löggilding verzlunarstaða í Valþjófsdal í Mosvallahreppi og á Lambeyri við Tálknafjörð.**[1]
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

1921 Nr. 18 27. júní **Lög um löggilding verzlunarstaðar á Suðureyri við Tálknafjörð.**[1]
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

1922 Nr. 16 19. júní **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Kaldrananesi við Bjarnarfjörð.**

1924 Nr. 9 4. júní **Lög um löggilding verzlunarstaðar í Hindisvík á Vatnsnesi við Húnaflóa.**

1924 Nr. 14 4. júní **Lög um löggilding verzlunarstaðar við Málmeyjarsund innan við Votaberg.**

1924 Nr. 20 4. júní **Lög um löggilding verzlunarstaðar í Fúluvík í Staðarsveit í Snæfellsnessýslu.**

1925 Nr. 23 27. júní **Lög um löggilding verzlunarstaðar á Hellnum í Breiðuvíkurhreppi.**

1926 Nr. 8 15. júní **Lög um löggilding verzlunarstaða.**
(Við Jarðfallsvík í Málmey í Skagafjarðarsýslu, á Melstað í Selárdal í Barðastrandarsýslu og í Leirhöfn á Sléttu í Þingeyjarsýslu.)

1927 Nr. 19 31. maí **Lög um löggilding verzlunarstaða.**
(Á Litla-Árskógssandi í Árskógshreppi í Eyjafjarðarsýslu og Drangsnesi við Steingrímsfjörð í Strandasýslu.)

1928 Nr. 18 7. maí **Lög um löggilding verzlunarstaða.**
(Í Bervík í Breiðuvíkurhreppi í Snæfellsnessýslu, í Dritvík í sama hreppi, á Broddanesi við Kollafjörð í Strandasýslu og á Vattarnesi í Suður-Múlasýslu.)

1929 Nr. 8 14. júní **Lög um löggilding verzlunarstaða.**
(Í Breiðavík í Vestur-Barðastrandarsýslu og í Sigurðarstaðavík á Melrakkasléttu.)

1930 Nr. 20 19. maí **Lög um löggilding verzlunarstaða.**
(Á Eyrum við Seyðisfjörð (Hánefsstaðaeyrum og Þórarinsstaðaeyrum) og í Gunnólfsvík við Finnafjörð, hvort tveggja í Norður-Múlasýslu.)

1930 Nr. 33 19. maí **Lög um löggilding verzlunarstaðar í Selárvík í Árskógshreppi.**

1931 Nr. 25 8. sept. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Súðavík við Álftafjörð í Norður-Ísafjarðarsýslu.**[1]
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

1931 Nr. 51 8. sept. **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Rauðuvík við Eyjafjörð.**

1935 Nr. 44 28. jan. **Lög um löggilding verzlunarstaða.**
(Á Fögrueyri við Fáskrúðsfjörð og Höfnum í Finnafirði.)

1935 Nr. 46 28. jan. **Lög um löggilding verzlunarstaðar á Hvalskeri við Patreksfjörð.**[1]
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

1935 Nr. 87 3. maí **Lög um löggilding verzlunarstaðar í Hraunhöfn á Melrakkasléttu.**

1935 Nr. 96 3. maí **Lög um löggilding verzlunarstaðar í Buðlungahöfn (við Axarfjörð).**

1936 Nr. 64 23. júní **Lög um löggilding verzlunarstaðar í Hjarðardal í Önundarfirði.**[1]
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

1936 Nr. 76 23. júní **Lög um löggilding verzlunarstaða.**
(Við Núpsbót í Dýrafirði og í Selárdal í Arnarfirði.)

1937 Nr. 23 13. júní **Lög um löggilding verzlunarstaðar í Örlygshöfn í Barðastrandarsýslu.**[1]
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

1938 Nr. 14 13. jan. **Lög um löggilding verzlunarstaðar við Þaralátursfjörð.**[1]
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

1940 Nr. 86 14. maí **Lög um löggilding verzlunarstaðar í Auðkúlubót í Auðkúluhreppi í Arnarfirði.**

1953 Nr. 14 10. febr. **Lög um löggilding verzlunarstaðar í Vogum í Gullbringusýslu.**

1958 Nr. 27 23. apríl **Lög um löggilding verzlunarstaðar að Skriðulandi í Saurbæjarhreppi í Dalasýslu.**

1960 Nr. 37 7. júní **Lög um löggilding á verzlunarstað við Arnarnesvog í Garðahreppi í Gullbringusýslu.**[1]
[1] *Sjá Lagasafn 1973, neðanmálsgrein.*

1967 Nr. 10 20. marz **Lög um löggilding á verzlunarstað í Egilsstaðakauptúni í Suður-Múlasýslu.**

■ **1. gr.** Í Egilsstaðakauptúni í Suður-Múlasýslu skal vera löggiltur verzlunarstaður.

■ **2. gr.** Lög þessi öðlast gildi, þá er atvinnumálaráðuneytið[1] hefur ákveðið takmörk verzlunarlóðarinnar samkvæmt lögum nr. 61 10. nóv. 1905 og birt í B-deild Stjórnartíðinda.[2]
[1] *Nú viðskiptaráðuneyti, sbr. augl. A 96/1969, 14. gr.* [2] *Slíkur fyrirvari um gildistöku á einnig við um ýmis eldri lög um löggildingu verzlunarstaða, þó eigi sé þess getið á hverjum stað hér að framan.*

1905 Nr. 61 10. nóv. **Lög um ákvörðun verzlunarlóða.**

■ **1. gr.** Stjórnarráði Íslands veitist heimild til að ákveða eftir tillögum hlutaðeigandi sýslunefnda takmörk verzlunarlóðar í löggiltum verzlunarstöðum, svo og til að breyta takmörkum verzlunarlóðar þar, nema ákveðin hafi verið með lögum.

■ **2. gr.** Af verzlunarlóðunum skal gera uppdrátt og senda stjórnarráðinu eitt eintak af honum, en annað skal leggja við skjöl hreppsins; ber hreppsnefnd að láta setja og halda við glöggum merkjum á takmörkum verzlunarlóðarinnar. Kostnaður við þetta hvorttveggja greiðist úr sveitarsjóði. Ákvæðin um takmörk verzlunarlóðar skulu birt í B-deild Stjórnartíðindanna.

1854 15. apríl **Lög um siglingar og verzlun á Íslandi.**[1]
[1] *Þessi lög hafa tæpast raunhæft gildi lengur.*

■ **1. gr.** Eftirleiðis skal öllum innanríkiskaupmönnum vera heimilt að taka utanríkisskip á leigu og hafa til verzlunar sinnar á Íslandi, þó skulu þeir gæta þess, sem fyrir er mælt í lögum þessum.

■ **2. gr.** Utanríkisskipum skal einnig leyft vera að hleypa inn á þessar hafnir á Íslandi: Reykjavík, Vestmannaeyjar, Stykkishólm, Ísafjörð, Akureyri og Eskifjörð, þó ekki hafi þegnar Danakonungs leigt þau.[1] Þó eiga skipstjórar, undir eins og þeir koma, að gefa lögreglustjóranum það til vitundar, og séu þeir ekki útbúnir með tilhlýðilegt heilbrigðisskírteini, verða þeir að láta rannsaka heilsufar skipverja, og í öllu hegða sér eftir því, sem yfirvaldið segir fyrir.[2] En ekki mega þeir selja neitt af farminum né kaupa aðrar vörur en þær sem skipverjar þurfa sjálfir til nauðsynja sinna eða skips síns, fyrri en þeir hafa fullnægt skilmálum þeim, sem

1854 15. apríl

settir eru til að geta verzlað,[3] ...[4] og skal yfirvaldið hafa vandlega gætur á þessu.

[1] *L. 41/1968.* [2] *L. 34/1954.* [3] *L. 41/1968.* [4] *Sbr. l. 28/1879, 1. gr.*

■ **3. gr.** Svo skal einnig utanríkismönnum leyft vera héðan í frá að sigla upp öll löggilt kauptún á Íslandi og verzla þar. ...[1] Einnig mega utanríkismenn eins og innanríkismenn flytja vörur hafna á milli á Íslandi, og eins fara kaupferðir milli Íslands og annarra landa Danaveldis, þó má ekki hafa utanríkisskip 15 lesta og þaðan af minni til vöruflutninga, hvorki hafna á milli á Íslandi, né milli Íslands og hinna hluta ríkisins.[2] ...[3]

[1] *Sbr. l. 28/1879, 4. gr.* [2] *Sbr. l. 17. apríl 1868.* [3] *L. 52/1925, 12. gr., nú l. 41/1968.*

■ **8. gr.** ...[1]

[1] *L. 63/1937, nú l. 59/1969.*

■ **9. gr.** Öll afbrigði gegn reglum þeim, sem framan eru taldar, nema stórglæpir sé, svo sem svik og falsan, varða 10 til 100 rd. sektum til fátækrasjóðs á þeim stað, en séu þau ítrekuð, þá tvöfalt meira, og má ganga svo eftir sektunum, að leggja löghald á skip og farm, og selja á uppboðsþingi svo mikið af farminum, sem þarf í sektargjald og málskostnað.

■ **10. gr.** Að öðru leyti eru þeir utanríkismenn, sem sigla til Íslands, skyldir að hegða sér eftir lögum þeim, sem þar gilda, einkum að því er verzlun snertir. ... Sérhver lögreglustjóri á Íslandi skal sjá um, að utanríkismenn gæti þeirra lagaboða, sem þá snerta.

1936 Nr. 17 1. febr.

Lög um samþykktir um lokunartíma sölubúða.

■ **1. gr.** Í kaupstöðum og kauptúnum geta bæjarstjórnir og hreppsnefndir gert samþykktir um lokunartíma sölubúða.[1]

[1] *Samþ. 137/1971, sbr. 81/1981, 27/1982 og 623/1982 (Reykjavík); 206/1966 (Akranes); 396/1976 (Ólafsvík); 272/1981 (Patreksfj.); 57/1959 (Sauðárkr.); 230/1964, sbr. 73/1972 (Siglufj.); 352/1978 (Ólafsfj.); 241/1963 (Dalvík); 307/1975 (Akureyri); 244/1966, sbr. 10/1971 (Húsavík); 215/1965 (Neskaupst.); 4/1970 (Höfn); 480/1982 (Vestm.); 234/1963 (Hvolhreppur); 288/1969 (Selfoss); 58/1968, sbr. 38/1970 og 400/1977 (Hafnarfj.); 264/1968 (Kópavogur).*

■ **2. gr.** Í samþykktum þessum má kveða á um það, að kaup og sala megi eigi fara fram í sölubúðum kaupmanna tiltekinn tíma á sólarhring hverjum eða tiltekna daga, eftir því sem til hagar á hverjum stað, svo og að kaupmenn skuli skyldir að loka sölubúðum sínum á tilteknum tíma.

□ Setja má og í samþykkt sams konar ákvæði um kaup og sölu utan sölubúða, er fram fer á götum eða torgum á varningi, sem eigi má selja nema samkvæmt verzlunarleyfi.

□ Í samþykkt má enn fremur ákveða, að veita megi sérverzlunum undanþágu að því er snertir lokunartíma sölubúða, gegn hæfilegu árgjaldi,[1] sem stjórnarráðið ákveður, samkvæmt uppástungu bæjarstjórnar, fyrir eitt ár í senn, og renna skal í bæjarsjóð.

□ Enn er bæjarstjórnum heimilt að gera samþykktir um lokunartíma sölubúða og sölustaða, þar sem innlendar vörur eða innlendur varningur er hafður á boðstólum, t. d. konfektbúða, og um lokunartíma vinnustofa, sem hafa viðskipti við almenning, svo sem rakarastofur,[2] þótt enginn varningur sé þar seldur.

□ Þá er og bæjarstjórnum heimilt að gera samþykktir um takmörkun á vinnutíma sendisveina, er starfa hjá hvers konar verzlunar- eða iðnaðarfyrirtækjum eða skrifstofum. Til að tryggja vinnutíma sendisveina má í samþykkt meðal annars ákveða, að útsendingu á vörum, bréfaburði og innheimtu, er sendisveinar starfa að, skuli lokið eigi síðar en á lokunartíma. Heimilt er að ákveða vinnutíma sendisveina misjafnlega stuttan, eftir aldri þeirra.

[1] *Augl. 262/1964 (Vestm.).* [2] *Samþ. 136/1971 (Reykjavík).*

1936 Nr. 17 1. febr.

■ **3. gr.** Nú hefur bæjarstjórn eða hreppsnefnd gert samþykkt samkvæmt 1. gr., og skal hún þá senda frumvarpið stjórnarráðinu til staðfestingar.

□ Nú virðist stjórnarráðinu ákvæði í samþykkt ganga of nærri rétti manna eða atvinnufrelsi, eða brjóta í bág við almennar grundvallarreglur laga, og synjar það þá samþykkt staðfestingar, en tilkynna skal það bæjarstjórn eða hreppsnefnd ástæður fyrir synjun sinni. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina og ákveður, hvenær hún skuli koma til framkvæmdar.

□ Samþykkt heldur gildi sínu 10 ár í senn, nema breytt sé eða afnumin áður, en endurnýja má hana, á sama hátt og hún var sett, jafnlangan tíma.

□ Samþykktir samkvæmt lögum þessum skal birta í B-deild Stjórnartíðindanna.

□ [Brot á samþykktum, sem settar verða skv. lögum þessum, varða sektum.

□ Með mál út af brotum á samþykktunum skal farið að hætti opinberra mála.][1]

[1] *L. 75/1982, 30. gr.*

1968 Nr. 51 2. maí

Lög um bókhald.

I. kafli. Bókhaldsskylda.

■ **1. gr.** Bókhaldsskyldir eru allir þeir, sem taldir eru í 2. gr. þessara laga.

■ **2. gr.** A. 1. Hlutafélög og önnur félög með takmarkaðri ábyrgð.

2. Gagnkvæm tryggingafélög, samvinnufélög og önnur félög með breytilegum höfuðstól og breytilegri félagatölu, sem hafa það markmið að efla hag félagsmanna eftir þátttöku þeirra í starfsemi félagsins.

3. Sameignarfélög og önnur félög með ótakmarkaðri ábyrgð félagsmanna.

4. Bankar og sparisjóðir.

5. Félög, sjóðir og stofnanir, sem hafa á hendi fjáröflun, fjárvörzlu eða rekstur, svo sem lífeyrissjóðir, stéttarfélög, íþróttafélög, líknarstofnanir, minningar- og styrktarsjóðir.

B. Einstaklingar, sem í atvinnuskyni reka eftirgreinda starfsemi:

1. Verzlun, þar með talin lyfjaverzlun.

2. Byggingarstarfsemi og önnur mannvirkjagerð, svo og alls konar verktakastarfsemi, þar með talið viðhald og viðgerðir mannvirkja.

3. Námarekstur, vinnsla og sala jarðefna, svo sem malarnám.

4. Framleiðsla, sala og dreifing vatns og orku.

5. Bóka-, blaða- og tímaritaútgáfa.

6. Skólar.

7. Sjúkrahús, elliheimili, heilsuhæli o. þ. h. stofnanir.

8. Umsýslustarfsemi, svo sem fasteigna-, skipa- og bílasala, vöru- og skipamiðlun, afgreiðsla skipa og annarra farartækja, rekstur ferðaskrifstofa, kauphallir og uppboðsmarkaðir.

9. Málflutningur og önnur lögmannsstörf.

10. Sala verðbréfa og peningaútlán.
11. Útleiga á fasteignum og lausafé.
12. Skemmtistarfsemi hvers konar, svo sem t. d. kvikmyndahús, leikhús, hljómsveitir og miðlun skemmtikrafta.
13. Iðnaður og iðja, þar með talin viðgerðarstarfsemi.
14. Útgerð til veiða, verkun sjávarafla og fiskiræktar.
15. Vinnsla landbúnaðarafurða. Búrekstur, þar sem afurðirnar eru að meiri hluta seldar beint til smásala eða neytenda.
16. Fólks- og vöruflutningar.
17. Veitinga- og gistihúsarekstur.
18. Læknar, tannlæknar, tannsmiðir og dýralæknar.
19. Þjónustustarfsemi, svo sem starfsemi húsameistara, verkfræðinga, endurskoðenda, dómtúlka og skjalaþýðenda, bókhaldsskrifstofur, auglýsingastofur, teiknistofur, fjölritunar- og vélritunarstofur, þvottahús og efnalaugar, ljósmyndastofur, rakarastofur, baðhús, nuddstofur og snyrtistofur, björgunarstarfsemi og þjónustustarfsemi ótalin annars staðar.

■ **3. gr.** Allir þeir, sem bókhaldsskyldir eru skv. 2. gr., skulu halda tvíhliða bókhald, nema sérstök undantekning sé gerð.

□ Undanþegnir skyldu til að halda tvíhliða bókhald eru þeir einstaklingar, sem taldir eru í 2. gr. B-lið 13.—19. tölulið, ef þeir við starfsemi sína nota ekki meira aðkeypt vinnuafl en sem svarar 52 vinnuvikum á ári.

□ Sé aðili skyldur til að halda tvíhliða bókhald vegna einhvers þáttar starfsemi sinnar, skal það gilda fyrir allan atvinnureksturinn.

■ **4. gr.** Bókhaldsskyldir aðilar skulu haga bókhaldi sínu og semja ársreikninga í samræmi við reglur þessara laga og góða bókhalds- og reikningsskilavenju.

□ Stjórnendur þeirra félaga og stofnana, sem um ræðir í A-lið 2. gr., og þeir, sem ábyrgð bera á starfsemi skv. B-lið sömu greinar, skulu sjá um, að ákvæðum þessara laga verði fullnægt.

II. kafli. Bókhaldið.

■ **5. gr.** Bókhaldið skal veita svo sundurliðaðar upplýsingar um rekstur og efnahag eins og þarfir eigenda, lánardrottna og hins opinbera krefjast.

□ Bókhaldinu skal haga svo, að rekja megi viðskiptin og notkun fjármunanna.

□ Þeir aðilar, sem skyldir eru að halda tvíhliða bókhald, skulu færa bækur þær, sem nú verða taldar:

1. Sjóðbók, fyrir inn- og útborganir úr sjóði.
2. Dagbók, fyrir öll önnur viðskipti.
3. Viðskiptamannabók.
4. Aðalbók.
5. Efnahagsbók.

□ Leyfilegt er að sameina sjóðbók og dagbók, sem nefnist þá sjóðdagbók. Einnig er heimilt að sameina aðalbók og efnahagsbók.

□ Þeir aðilar, sem undanþegnir eru skyldu til að halda tvíhliða bókhald samkv. 2. mgr. 3. gr., skulu færa eftirtaldar bækur:

1. Sjóðbók fyrir inn- og útborganir úr sjóði og bankareikningum.
2. Viðskiptamannabók.
3. Sundurliðunar- og efnahagsbók.

□ Auk þeirra bóka, sem að framan eru taldar, skal færa þær bækur, sem í hverju tilfelli er eðlilegt með tilliti til tegundar og stærðar starfseminnar.

□ [Sjóðbók, sjóðdagbók, aðalbók og efnahagsbók skulu vera fyrirfram innbundnar og tölusettar og skal efnahagsbók vera löggilt, sbr. þó 6. gr. Færi aðili bæði sjóðbók og sjóðdagbók, má hin síðarnefnda vera lausblaðabók.][1)]

[1)] *L. 47/1978, 1. gr.*

■ **6. gr.** [Bókhaldsskyldum aðilum er heimilt að nota laus kort eða blöð eða önnur hjálpargögn í stað innbundinna og löggiltra bóka skv. 5. gr. Þetta er þó því skilyrði bundið, að gögn þessi séu hluti af skipulegu og öruggu kerfi. Þó skal sjóðbók vera fyrirfram innbundin og tölusett.

□ Ráðherra setur með reglugerð nánari reglur um notkun og gerð slíkra bókhaldsgagna.][1)2)]

[1)] *L. 47/1978, 2. gr.* [2)] *Rg. 417/1982.*

■ **7. gr.** Í sjóðbók skal færa allar sjóðgreiðslur. Hver greiðsla færist sérstaklega. Þó er leyfilegt að færa í einu lagi fjárhæðir þær, er inn koma daglega vegna sölu gegn staðgreiðslu. Enn fremur er leyfilegt að færa undirbækur yfir sjóðgreiðslur, enda sé færslu þeirra hagað á sama hátt og sjálfrar sjóðbókarinnar. Skylt er að færa niðurstöðutölur undirbókanna daglega í sjálfa sjóðbókina, og sé í henni vísað til undirbókanna til sönnunar færslunum.

□ Enn fremur sé í sjóðbók vísað til mótfærslna eða tilsvarandi færslna í öðrum bókum. Undirbækur sjóðbókar mega vera lausblaðabækur.

■ **8. gr.** Í viðskiptamannabók skal færður sérstakur reikningur yfir viðskipti við hvern viðskiptamann önnur en þau, sem hönd selur hendi. Í bókina skulu viðskipti þau, sem færð eru í frumbækur, skráð á sama hátt og þar eða samanlagðar fjárhæðir þær, sem úttekt eða innlegg hefur numið í hvert sinn.

□ Leyfilegt er að færa í viðskiptamannabókina samanlagðar fjárhæðir þær, sem úttekt hvers viðskiptamanns hefur numið um vikuna eða mánuðinn samkvæmt frumbókunum, sé um úttekt að ræða, sem samið er um að greiða skuli að fullu viku- eða mánaðarlega. Enn fremur er leyfilegt að færa sameiginlegan reikning í viðskiptamannabók fyrir alla þá viðskiptamenn, sem aðeins hafa slík viðskipti.

□ Við færslu í viðskiptamannabók sé ætíð vísað til mótfærslna eða tilsvarandi færslna í öðrum bókum.

■ **9. gr.** Í hverju bókhaldi skal færa þá yfirlitsreikninga, sem eðlilegt er með tilliti til tegundar og stærðar starfseminnar.

□ Að jafnaði skal haga reikningaskipuninni þannig, að færðir séu hreinir eigna-, skulda-, gjalda- og teknareikningar.

□ Enn fremur skal, eftir því sem aðstæður leyfa, haga reikningaskipuninni þannig, að eðlilegt sjálfseftirlit skapist.

□ Skylt er þó alltaf að færa eftirgreinda yfirlitsreikninga:

1. Reikning(a), er sýni, hve mikið fé er lagt í byggingar, skip, áhöld og aðrar eignir, sem ætlaðar eru til stöðugrar notkunar við rekstrinn.
2. Reikning(a), er sýni öll viðskipti (framlög og úttekt) eiganda (eigenda) við fyrirtækið í peningum og öðrum verðmætum.

3. Sjóðreikning.
4. Hvers konar viðskiptareikninga við banka og lánastofnanir, svo sem reikninga, sem gefnar eru út ávísanir á, sparifjárreikninga og ábyrgðar- og geymslufjárreikninga.
5. Víxileignareikning.
6. Reikning yfir samþykkta víxla.
7. Viðskiptamannareikning.
8. Reikning(a), yfir keyptar vörur, hráefni, innlagðar afurðir o. s. frv.
9. Reikning(a), yfir seldar vörur, afurðir og þjónustu o. s. frv.
10. Reikning(a), er sýni rekstrargjöld.
11. Aðra þá reikninga, sem í hverju einstöku dæmi eru eðlilegir samkvæmt góðri bókhaldsvenju.

■ **10. gr.** Í bókhaldinu skal skrá viðskiptin jafnskjótt og þau fara fram, ef upplýsingar um þau kunna að glatast eða misfarast. Sjóðgreiðslur séu færðar daglega og á þann hátt, að auðvelt sé að sannprófa sjóðsbirgðir við bókhaldið.

■ **11. gr.** Sjóðbók, sjóðdagbók og dagbók sé lokað eigi sjaldnar en ársfjórðungslega. Niðurstöður hinna einstöku reikninga skulu þá færast í aðalbók.

☐ Við gerð ársreikninga skal nákvæm og fullkomin lokun fara fram á bókhaldsbókunum.

☐ Samræmi skal vera milli fjárhæðanna í ársreikningunum og í aðalbókinni.

☐ Ákvæði þessarar greinar taka til bókhaldsgagna samkvæmt 6. gr., eftir því sem við á.

■ **12. gr.** Þau útgjöld, sem færð eru í bækurnar, skulu vera samkvæmt áreiðanlegum og fullnægjandi skjölum. Það sama gildir um tekjur eftir því, sem við verður komið. Nánar skal kveðið á um þessi atriði í reglugerð.

■ **13. gr.** Í frumbækur séu færð öll viðskipti, önnur en þau, er hönd selur hendi daglega, jafnskjótt og þau fara fram. Í bækur þessar skal rita nöfn þeirra, er hafa afhent og móttekið peninga eða vöru, er hún var seld (=lánuð) eða keypt (=lögð inn), og sömuleiðis fyrir hvers reikning út er tekið eða lagt inn og enn fremur verð vörunnar.

☐ Heimilt er að hafa í stað frumbóka laus reikningseyðublöð. Blöð frumbóka og laus reikningseyðublöð skulu vera fyrirfram tölusett í hlaupandi röð, enda sé ekki notað öruggara eftirlitskerfi.

☐ Í verzlunarviðskiptum skal samrit af færslu frumbóka eða reiknings ætíð látið viðskiptavini í té hvert sinn, er einhver viðskipti fara fram.

■ **14. gr.** Vörutalningar skulu skráðar í þar til gerðar innbundnar eða heftar og fyrirfram tölusettar talningarbækur og undirritaðar af talningarmönnum.

☐ Þeir aðilar, sem hafa öruggt reikningslegt eftirlit með vörubirgðum sínum, eru ekki bundnir af ákvæðum 1. mgr. þessarar gr., að því er snertir notkun innbundinna eða heftra talningarbóka.

■ **15. gr.** Fylgiskjöl (færslugögn) með bókhaldinu skal tölusetja á reglubundinn hátt og til þeirra vísa við innfærslur þeirra í bókunum, og þau síðan geymd í réttri töluröð.

☐ Enn fremur er hverjum bókhaldsskyldum aðila skylt að geyma í skipulegri röð öll bréf og símskeyti, er honum berast viðkomandi atvinnu hans, og enn fremur að halda eftir samriti af öllum þeim bréfum og símskeytum, er hann ritar og sendir öðrum viðkomandi atvinnunni, og geyma eftir sömu reglum.

■ **16. gr.** [Allar bækur, sem fyrirskipaðar eru í lögum þessum, ásamt fylgiskjölum, svo og bréf og símskeyti, samrit bréfa og símskeyta, sem um ræðir í næstu grein hér á undan, skulu geymd í 7 ár frá því síðast er ritað í bækurnar og bréfin eða símskeytin móttekin eða send.

☐ Ráðherra getur með reglugerð[1] heimilað að geymsla á filmu eða annarri jafngóðri eftirmynd viðkomandi bókar eða skjals komi að nokkru eða öllu leyti í stað geymslu bókarinnar sjálfrar eða skjalsins. Samanlagður geymslutími frumgagna og eftirmyndar má aldrei vera skemmri en 7 ár.

☐ Efnahagsbók skal ætíð varðveita í 25 ár.][2]

[1] *Rg. 417/1982, III.—IV. kafli.* [2] *L. 47/1978, 3. gr.*

■ **17. gr.** Eigi má rita í bækur þær, sem fyrirskipaðar eru með lögum þessum, aðrar en frumbækur, með blýanti. Eigi má heldur skafa út eða gera á annan hátt ólæsilegt það, sem eitt sinn hefur verið í þær skráð, né rita ofan í skriftina, þótt fyrst hafi misritazt af vangá. Þurfi að gera breytingu á því, sem eitt sinn hefur verið ritað, skal það leiðrétt með annarri færslu, eða strikað yfir rangfærsluna án þess að ólæsilegt verði.

☐ Eigi má rífa eða á annan hátt losa blöð úr þeim innbundnu bókum, sem fyrirskipaðar eru með lögum þessum.

III. kafli. Ársreikningar.

■ **18. gr.** [Allir þeir, sem bókhaldsskyldir eru samkvæmt lögum þessum, skulu gera ársreikning einu sinni á hverju reikningsári, en hann skal a. m. k. hafa að geyma efnahagsreikning og rekstrarreikning. Reikningsárið skal vera 12 mánuðir.

☐ Ársreikningurinn skal fullgerður og undirritaður eigi síðar en 5 mánuðum eftir lok reikningsársins. Hann skal færður í efnahagsbók og undirritaður þar af þeim, sem ábyrgð bera á bókhaldinu, sbr. 2. mgr. 4. gr. og 7. mgr. 5. gr. laga þessara.

☐ Hafi einhver, sem skyldur er til að undirrita ársreikninginn, mótbárur fram að færa gegn honum, þá skal hann undirrita hann með árituðum fyrirvara. Koma skal fram, hvers eðlis fyrirvarinn er, og færa skal greinargerð um hann í efnahagsbókina.][1]

[1] *L. 47/1978, 4. gr.*

■ **19. gr.** Á efnahagsreikningi séu tilfærðar allar eignir og skuldir hlutaðeiganda, eins og þær eru í lok reikningsársins. Þannig skal reikningurinn t. d. sýna raunverulega stöðu sjóðs, banka, skuldunauta og lánardrottna í lok reikningsársins.

☐ Krafizt er eftirfarandi lágmarkssundurliðunar á efnahagsreikningnum: Sjóðseign. Innstæður í bönkum og sparisjóðum. Víxileignir. Skuldir viðskiptamanna. Birgðir fullunninna vara. Birgðir hráefna og vara í vinnslu. Aðrar vörubirgðir. Fyrirfram greiddar vörur. Fyrirfram greidd gjöld. Skuldir hjá dótturfyrirtækjum. Skuldabréfaeign. Hlutabréfaeign. Hlutabréf í dótturfyrirtækjum. Eigin hlutabréf. Fasteignir. Fasteignir í smíðum. Skip og flugvélar. Vélar og áhöld. Bifreiðar, flutninga- og farartæki. Einkaleyfi o. þ. h. réttindi. Skuldir á reikningum í bönkum og sparisjóðum. Samþykktir víxlar. Inneignir viðskiptamanna. Inneignir dótturfyrirtækja. Veðskuldir. Önnur föst lán. Hlutafé.

1968 Nr. 51 2. maí

Óinnborguð hlutafjárloforð. Varasjóðir. Annað eigið fé.

■ **20. gr.** Á rekstrarreikningi skal sýna heildartekjur og heildargjöld þannig sundurliðað, að reikningurinn gefi glögga mynd af rekstrarafkomunni á reikningsárinu.

□ Krafizt er eftirfarandi lágmarkssundurliðunar á rekstrarreikningnum: Sölutekjur af aðalstarfsemi, vöru og/eða efniseyðsla séu, eftir því sem hægt er, sundurliðaðar eftir atvinnugreinum, t. d. heildverzlun, smásöluverzlun, iðnaður, útgerð fiskiskipa, útgerð annarra skipa o. s. frv. Tekjur af aukastarfsemi, svo sem arður af hlutabréfum, vaxtatekjur, leigutekjur o. þ. h. Óvenjulegar tekjur sem kunna að vera færðar í rekstrarreikninginn, svo sem hagnaður af sölu eigna o. þ. h. Launagjöld. Vaxtagjöld. Afskriftir. Skattar. Óvenjuleg gjöld, sem kunna að vera færð í rekstrarreikninginn, svo sem halli af sölu eigna, eignatöp o. þ. h. Önnur rekstrargjöld skal sundurliða í samræmi við góða reikningsskilavenju.

■ **21. gr.** Í efnahagsreikningi ber að tilfæra eignir með þeirri fjárhæð, er raunverulega svarar til verðmætis þeirra. Þó ber að jafnaði að tilfæra fasteignir, skip, vélar, áhöld og aðrar eignir, sem ætlaðar eru til stöðugrar notkunar við reksturinn, með kostnaðarverði að frádregnum hæfilegum árlegum afskriftum fyrir fyrningu og sliti. Sé frá þessu vikið, skulu reikningarnir bera það greinilega með sér. Hafi verðrýrnun átt sér stað á eignum umfram venjulega afskrift, ber að lækka þær í verði tilsvarandi.

□ Vörubirgðir má eigi telja á hærra verði en innkaupsverði eða framleiðsluverði. Þær má eigi heldur telja á hærra verði en söluverði vörunnar fullframleiddrar á reikningsskiladegi að frádregnum væntanlegum viðbótarframleiðslu- og sölukostnaði.

□ Séu gerðar meiri háttar breytingar á reglum um mat birgða og fyrningu fastafjármuna miðað við síðasta efnahagsreikning, skulu ársreikningarnir bera það greinilega með sér.

□ Verðbréf og útistandandi skuldir má aldrei telja á hærra verði en ætla má, að fyrir þær fáist.

■ **22. gr.** Í ársreikningum skal koma fram aukning og lækkun, sem orðið hefur á fasteignum, skipum, vélum og áhöldum á reikningsárinu auk heildarafskrifta þeirra.

□ Sé til opinbert mat (fasteignamat, brunabótamat) á eignunum, skal það upplýst í reikningnum.

□ Tilfæra skal nafnverð hlutabréfa.

□ Í ársreikningum skulu koma fram samandregnar hreyfingar á eiginfjárreikningum.

□ Efnahagsreikningi fylgi greinargerð um allar veðsetningar á eigum hlutaðeiganda, að svo miklu leyti, sem greindur reikningur ber slíkt ekki með sér, enn fremur allar ábyrgðir, er hann hefur tekizt á hendur fyrir aðra.

□ Efnahagsreikningurinn skal bera það með sér, hvort viðkomandi eignir og skuldir eru háðar gengisáhættu eða verðtryggingu.

IV. kafli. Ýmis ákvæði.

■ **23. gr.** Ráðherra mælir fyrir um nánari framkvæmd þessara laga með reglugerð,[1)] þar á meðal um staðlað bókhaldsskipulag fyrir ákveðnar atvinnugreinar að höfðu samráði við þær, löggildingu bóka, eftirlit og sektir fyrir brot á reglugerðinni.

[1)] *Rg. 417/1982 (um bókhald).*

1968 Nr. 51 2. maí

■ **24. gr.** Ákvæði þessara laga gilda, svo framarlega sem annað leiði ekki af sérstökum lögum eða reglum settum skv. þeim.

■ **25. gr.** Fyrir brot gegn lögum þessum skal refsað samkvæmt ákvæðum í almennum hegningarlögum.

Lög um rétt manna til að kalla sig viðskiptafræðinga eða hagfræðinga.

1981 Nr. 27 25. maí

■ **1. gr.** Rétt til að kalla sig viðskiptafræðinga, hagfræðinga eða nota heiti, sem felur í sér orðin viðskiptafræðingur eða hagfræðingur, hafa þeir menn hér á landi, sem fengið hafa til þess leyfi ráðherra. Þeir sem lokið hafa prófi úr viðskiptadeild Háskóla Íslands þurfa ekki slíkt leyfi ráðherra.

■ **2. gr.** Engum má veita leyfi það, sem um ræðir í 1. gr., nema hann hafi lokið fullnaðarprófi í viðskiptafræði eða hagfræði við háskóla eða annan æðri skóla.

□ Þó má veita mönnum, sem starfað hafa sem viðskiptafræðingar eða hagfræðingar eigi skemur en sex ár, leyfi til að kalla sig viðskiptafræðinga eða hagfræðinga, enda þótt þeir fullnægi eigi prófskilyrðum þeim, sem um ræðir í 1. mgr. þessarar greinar.

□ Áður en leyfi er veitt samkv. 1. og 2. mgr. þessarar greinar skal leita álits þriggja manna nefndar, sem menntamálaráðherra skipar á eftirfarandi hátt: Einn nefndarmaður samkv. tilnefningu Félags viðskiptafræðinga og hagfræðinga, annar samkv. tilnefningu viðskiptadeildar Háskóla Íslands og þriðji án tilnefningar og skal hann vera formaður nefndarinnar.

■ **3. gr.** Ráðherra sker úr ágreiningi, sem rísa kann um notkun starfsheita, sem fela í sér orðin viðskiptafræðingur eða hagfræðingur.

■ **4. gr.** Hver sem notar heiti, er leyfi þarf til skv. lögum þessum, án þess að hafa fengið slíkt leyfi, skal sæta sektum. Sektirnar renna í ríkissjóð.

■ **5. gr.** Með mál út af brotum þessum skal fara að hætti opinberra mála.

Lög um löggilta endurskoðendur.

1976 Nr. 67 31. maí

■ **1. gr.** Tilgangur laga þessara er að tryggja að til sé í landinu á hverjum tíma stétt manna sem hefur þekkingu til að gefa hlutlaust og áreiðanlegt álit á reikningsskilum til notkunar í viðskiptum.

■ **2. gr.** Ráðherra veitir löggildingu til endurskoðunar manni sem

1. er búsettur hér á landi,
2. er lögráða og hefur forræði fjár síns,
3. hefur lokið brottfararprófi frá viðskiptadeild Háskóla Íslands með endurskoðun sem kjörsvið,
4. hefur eftir 18 ára aldur unnið að alhliða endurskoðunarstörfum undir stjórn löggilts endurskoðanda samtals í þrjú ár, þar af a. m. k. eitt ár að loknu brottfararprófi frá viðskiptadeild, sbr. 3. tl.,
5. hefur staðist prófraun skv. 3. gr.

□ Heimilt er að synja manni um löggildingu ef ákvæði 2. málsgreinar 68. gr. almennra hegningarlaga eiga við hagi hans.

■ **3. gr.** Sá sem öðlast vill löggildingu til endurskoðunar skv. 1. gr. skal ganga undir verklegt próf, sbr. 5. tl.

1976 Nr. 67 31. maí

2. gr., fyrir prófnefnd, er ráðherra skipar, enda fullnægi hann skilyrðum 1.– 4. tl. 2. gr. Engum er heimilt að endurtaka próf þetta nema einu sinni.

□ Ráðherra setur með reglugerð ákvæði um framkvæmd prófs, skipan prófnefndar og störf prófnefndarmanna.[1)]

[1)] *Rg. 208/1979.*

■ **4. gr.** Ráðherra er heimilt að veita manni, sem lokið hefur prófi eða hlotið hefur löggildingu endurskoðanda erlendis, undanþágu að nokkru leyti eða öllu frá ákvæðum 3., 4. og 5. tl. 2. gr. enda mæli prófnefnd og/eða viðskiptadeild Háskóla Íslands með því, eftir því sem við á.

■ **5. gr.** Endurskoðandi skal fá um löggildingu sína skírteini er ráðherra gefur út.

■ **6. gr.** Þeim einum er heimilt að nefna sig „löggiltur endurskoðandi“ sem ráðherra hefur löggilt til endurskoðunar.

□ Öðrum mönnum en löggiltum endurskoðendum er eigi heimilt að nota orðið endurskoðandi í starfsheiti sínu. Þá er og óheimil notkun starfsheitis sem til þess er fallið að vekja þá trú að maður sé löggiltur endurskoðandi, ef hann er það ekki.

■ **7. gr.** Löggiltir endurskoðendur hafa réttindi og skyldur opinberra sýslunarmanna, þ. á m. þagnarskyldu um það sem þeir fá vitneskju um í starfa sínum og leynt á að fara. Ráðherra getur sett nánari reglur um réttindi og skyldur löggiltra endurskoðenda og starfsmanna þeirra.

■ **8. gr.** Endurskoðandi, sem fær löggildingu samkvæmt lögum þessum, skal vinna svofellt heit: Því heiti ég og legg við drengskap minn og heiður að endurskoðunarstarf mitt skal ég rækja með kostgæfni og samviskusemi í hvívetna og halda lög og reglur sem að starfi mínu og framkvæmd þess lúta.

■ **9. gr.** Löggiltum endurskoðendum er skylt að tilkynna ráðherra í hvaða sveitarfélögum þeir reka skrifstofur.

□ Starfræki löggiltur endurskoðandi, eða félagsskapur löggiltra endurskoðenda, skrifstofur í fleiri en einu sveitarfélagi skal hverri skrifstofu veitt forstaða af löggiltum endurskoðanda.

■ **10. gr.** Áritun löggilts endurskoðanda á reikningsskil þýðir, nema annað sé fram tekið með árituninni, að reikningsskilin og bókhaldið, sem þau eru byggð á, hafi verið endurskoðuð af honum og að reikningsskilin gefi, að hans mati, glögga mynd af hag og afkomu aðila og að bókhaldið sé fært eftir viðurkenndum bókhaldsreglum.

■ **11. gr.** Löggiltum endurskoðanda er óheimilt að framkvæma endurskoðun hjá þeim stofnunum og fyrirtækjum þar sem hann er, að öllu leyti eða að hluta, ábyrgur fyrir skuldbindingum viðkomandi stofnana eða fyrirtækja.

□ Þá má hann ekki vera í stjórn eða fulltrúanefnd, framkvæmdastjóri eða starfsmaður viðkomandi stofnunar eða fyrirtækis.

□ Hann má heldur ekki vera undir stjórn eða á annan hátt háður stjórnarmönnum, framkvæmdastjóra, prókúruhafa eða þeim starfsmönnum sem annast eða hafa eftirlit með bókhaldi og fjármálum.

□ Hann má ekki vera maki þessara aðila, skyldur þeim eða tengdur að feðgatali eða niðja, fyrsta lið til hliðar, kjörforeldri þeirra eða kjörbarn, fósturforeldri eða fósturbarn. **1976** Nr. 67 31. maí

□ Hann má ekki vera fjárhagslega háður viðkomandi stofnun eða fyrirtæki.

■ **12. gr.** Nú ákveður dómari að endurskoðun bókhalds eða reikninga skuli fram fara og skal þá til þess starfa kveðja löggiltan endurskoðanda, ef hans er kostur.

■ **13. gr.** Ráðherra ákveður að fengnum tillögum Álitsnefndar Félags löggiltra endurskoðenda hvort endurskoðunarstarf samrýmist öðru starfi eða starfrækslu fyrirtækis. Nú gegnir löggiltur endurskoðandi öðru starfi eða rekur atvinnufyrirtæki andstætt fyrirmælum ráðherra og getur ráðherra þá svipt endurskoðanda löggildingu sinni.

■ **14. gr.** Nú missir löggiltur endurskoðandi lögmæt skilyrði til löggildingar eða til endurskoðunarstarfa samkvæmt löggildingu, sbr. 13. gr., og fellur þá úr gildi löggilding hans, enda ber honum þá að skila aftur löggildingarskírteini sínu. Ef hann síðar fullnægir lagaskilyrðum skal ráðherra, að fengnum tillögum Álitsnefndar Félags löggiltra endurskoðenda, veita honum löggildingu að nýju.

■ **15. gr.** Nú sætir löggiltur endurskoðandi ákæru í opinberu máli um brot á refsilögum og ber þá ákvörðun um sviptingu löggildingar hans af því efni, eftir kröfu ákæruvalds, undir dómara þess máls.

□ Ákvörðun um sviptingu löggildingar vegna atvika, sem eigi leiða til ákæru ber undir ráðherra. Nú vill endurskoðandi ekki una úrlausn ráðherra og getur hann þá borið sakarefnið undir dómstóla. Fer um meðferð þess máls að hætti opinberra mála. Ákvörðun ráðherra í málinu skal halda gildi uns dómur gengur.

■ **16. gr.** Allur kostnaður af framkvæmd laga þessara, þ. á m. þóknun prófnefndarmanna, er ráðherra ákveður, greiðist úr ríkissjóði.

■ **17. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglum, sem settar verða samkvæmt þeim, varðar ...[1)] sekt til ríkissjóðs, nema þyngri hegning liggi við að öðrum lögum.

[1)] *L. 10/1983, 47. gr.*

■ **18. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi. Jafnframt falla úr gildi lög nr. 89 frá 29. desember 1953, um löggilta endurskoðendur, og lög nr. 42 frá 29. mars 1961, um breyting á þeim lögum. Þó skulu þeir menn, sem löggiltir hafa verið sem endurskoðendur fyrir gildistöku þessara laga, halda starfsheiti sínu og starfsréttindum, en ákvæði 7.—17. gr. þessara laga gilda einnig um þá.

Lög um fyrirtækjaskrá.

1969 Nr. 62 28. maí

■ **1. gr.** Hagstofa Íslands skal halda skrá, er nefnist fyrirtækjaskrá, yfir einstaklinga, félög og aðra aðila, sem reka sjálfstæða atvinnu, svo og yfir embætti, stofnanir (þar með sjálfseignarstofnanir) og félagssamtök, sem að dómi Hagstofunnar hafa þá starfsemi, að ástæða sé til að skrá þau.

□ Skrá þessi skal færð jafnóðum til samræmis við áorðnar breytingar, eftir því sem við verður komið.

□ Aðili, sem byggir hús eða annað mannvirki til eigin nota, eða framkvæmir viðgerð á slíkum eignum í eigin notkun, telst ekki reka sjálfstæða atvinnu samkvæmt 1. málsgr. þessarar gr., nema um sé að ræða byggingu eða viðgerð vegna atvinnurekstrar eða annarrar starfsemi,

er um ræðir í atvinnuvegaflokkun Hagstofunnar.

■ **2. gr.** Í þessum lögum er orðið fyrirtæki notað sem samheiti um alla þá aðila, sem fyrri málsgr. 1. gr. tekur til. Orðið atvinnurekstur tekur á hliðstæðan hátt til hvers konar starfsemi, sem þessir aðilar reka sem slíkir.

■ **3. gr.** Stjórnsýsla ríkisins og annarra opinberra aðila í sambandi við atvinnurekstur styðst við skrár og önnur starfsgögn frá fyrirtækjaskrá, eftir því sem hlutaðeigandi stjórnarvöld ákveða í samráði við Hagstofuna. Auk þess skal fyrirtækjaskrá vera tæki til hagskýrslugerðar um atvinnuvegi landsmanna o. fl.

■ **4. gr.** Í fyrirtækjaskrá skal skrá nafn og aðsetur fyrirtækja, auðkennisnúmer þeirra, atvinnugreinarnúmer samkvæmt atvinnuvegaflokkun Hagstofunnar, og þau atriði önnur varðandi störf og hagi fyrirtækja, sem hún ákveður.

□ Fyrirtæki, sem hafa með höndum fleiri en eina tegund starfsemi samkvæmt atvinnuvegaflokkun Hagstofunnar, eða reka sömu starfsemi á tveimur eða fleiri stöðum, skulu, eftir því sem aðstæður leyfa, skráð samkvæmt því í fyrirtækjaskrá, þ. e. hver atvinnugrein og hver starfsstaður telst þar sérstök rekstrareind.

■ **5. gr.** Í fyrirtækjaskrá hefur hvert fyrirtæki sitt auðkennisnúmer. Einstaklingur, sem rekur sjálfstæða atvinnu í eigin nafni, hefur nafnnúmer sitt samkvæmt þjóðskrá sem auðkennisnúmer. Önnur fyrirtæki skulu fá sérstakt auðkennisnúmer í fyrirtækjaskrá. Hagstofan gefur út skírteini til þeirra, þar sem auk heitis og póstaðseturs, er tilgreint auðkennisnúmer, atvinnugreinarnúmer og þau atriði önnur, sem henta þykir að hafa á skírteininu.

□ Opinber aðili, er notar auðkennisnúmer fyrirtækjaskrár í umsýslu sinni, getur krafizt þess, að fyrirtæki sýni skírteini (sbr. 1. málsgr.) sem sönnunargagn um númer og önnur skráningaratriði í fyrirtækjaskrá.

□ Heimilt er að gefa út sérstakt skírteini fyrirtækjaskrár einnig til einstaklinga, sem reka sjálfstæða atvinnu í eigin nafni (sbr. 1. málsgr.), og kemur það þá í stað nafnskírteinis í þessu sambandi.

■ **6. gr.** Fjármálaráðherra er heimilt að ákveða, með reglugerð eða á annan hátt, að aðilar þeir, er um ræðir í 1. mgr. 1. gr., skuli tilkynna Hagstofunni upphaf og lok atvinnurekstrar síns, enn fremur aðsetur starfsstöðva og breytingar á því, og loks þær breytingar aðrar, sem upplýsingar þarf að fá um til starfrækslu fyrirtækjaskrár.

□ Upphaf atvinnurekstrar reiknast frá þeim tíma, er aðili hefur sölu eða hliðstæða afhendingu á vöru eða þjónustu til viðskiptamanna. Þó skal upphaf atvinnurekstrar reiknast frá þeim tíma, er hlutaðeigandi hóf notkun aðkeypts vinnuafls vegna hans, ef það á sér stað áður en sala á vöru eða þjónustu til viðskiptamanna hefst.

□ Ákvarðanir samkvæmt 1. málsgr. þessarar gr. um, að tilkynningarskylda skuli koma til framkvæmda, skulu bundnar við tilteknar greinar samkvæmt atvinnuvegaflokkun Hagstofunnar.

□ Hagstofan gerir eyðublöð undir tilkynningar þær, er um ræðir í 1. málsgr., og kveður á um skilafresti og annað í því sambandi.

■ **7. gr.** Skattyfirvöld aðstoða Hagstofuna við starfrækslu fyrirtækjaskrár með veitingu upplýsinga og eftirgrennslunum, eftir því sem nánar verður ákveðið með samkomulagi ríkisskattstjóra og hagstofustjóra.

□ Aðrir opinberir aðilar, er hafa undir höndum upplýsingar, sem þörf er á til starfrækslu fyrirtækjaskrár skulu láta þær í té samkvæmt því, sem um semst milli hlutaðeigenda.

■ **8. gr.** Heimilt er að krefja alla húseigendur og aðra umráðamenn húsnæðis upplýsinga um, hvaða fyrirtæki hafa starfsstöð í húsum þeirra.

□ Heimilt er að krefjast þess af félagssamtökum aðila, sem reka sjálfstæða atvinnu í einstökum greinum — þar á meðal af félagssamtökum meistara í iðnaði — að þeir láti í té skrár yfir meðlimi sína og aðstoði á annan hátt við starfrækslu fyrirtækjaskrár.

■ **9. gr.** Til hagnýtingar fyrirtækjaskrár til skýrslugerðar um atvinnuvegina skulu fyrirtæki láta Hagstofunni í té upplýsingar um starfsemi sína og aðra hagi, að svo miklu leyti sem eðlileg þörf fyrir slíka skýrsluöflun segir til um. Fyrirtæki skulu láta slíkar upplýsingar í té á þann hátt og á þeim tímum, sem Hagstofan ákveður.

■ **10. gr.** Óheimilt er að skýra frá upplýsingum, sem fyrirtæki láta í té samkv. 9. gr. og eru trúnaðarmál, nema með samþykki hlutaðeigenda. Þeir, sem vinna við úrvinnslu slíkra gagna, mega ekki, að viðlagðri ábyrgð eftir ákvæðum almennra hegningarlaga um brot í opinberu starfi, skýra óviðkomandi aðilum frá því, sem þeir komast að um hagi einstakra fyrirtækja.

■ **11. gr.** Hagstofan veitir hverjum sem er upplýsingar um það, sem skráð er um einstök fyrirtæki samkv. fyrri málsgr. 4. gr., enda sé eigi um að ræða upplýsingar, er Hagstofan hefur fengið frá fyrirtækjum sem trúnaðarmál, sbr. 10. gr. Embætti og stofnanir fá slíka þjónustu ókeypis, enda þurfi þær upplýsinganna við vegna embættisrekstrar eða hliðstæðra starfa. Sé hér um að ræða meiri háttar verk, getur Hagstofan þó krafizt greiðslu. Að öðru leyti tekur Hagstofan greiðslu fyrir veitingu upplýsinga úr fyrirtækjaskrá, eftir gjaldskrá, sem hún setur.

■ **12. gr.** Fjármálaráðherra er heimilt að ákveða, að í stað manntals árið 1970 samkvæmt lögum nr. 4/1920 skuli, með aðstoð fyrirtækjaskrár og þjóðskrár, fara fram athugun á mannafla þjóðarinnar til atvinnustarfa á þessu ári, með þeim hætti, sem Hagstofan ákveður í samráði við aðra opinbera aðila, sem mál þetta snertir.

■ **13. gr.** Fjármálaráðherra er heimilt að setja, með reglugerð eða á annan hátt, nánari fyrirmæli um framkvæmd þessara laga.

■ **14. gr.** Nú bregzt það, að látnar séu í té upplýsingar samkvæmt 9. gr., áður en almennum skilafresti lýkur, og getur Hagstofan þá þröngvað aðila með dagsektum [allt að 5000 kr.][1] á dag, til að láta upplýsingar í té. Dagsektir taka gildi 5 dögum eftir að aðili meðtekur símskeyti eða bréf um þær, enda geri hann ekki skil áður en þeim fresti lýkur.

□ Nú kemur það í ljós, að aðili, er skal veita upplýsingar samkvæmt 9. gr., hefur vanrækt að láta þær í té áður en skilafresti lauk, og varðar það þá sektum ...[1]

□ Lögreglustjóri innheimtir sektarfé samkvæmt 1. málsgr. þessarar gr. Skal greiðsla þessi innt af hendi eigi síðar en 7 dögum eftir að hlutaðeigandi afhenti Hagstofu hina síðbúnu skýrslu eða setti hana í póst.

[1] *L. 10/1983, 48. gr.*

1969 Nr. 62 28. maí

■ **15. gr.** Nú er ákveðið að nota heimild þá, er um ræðir í 1. málsgr. 6. gr., og skulu þá brot gegn ákvæðum um tilkynningarskyldu varða sektum ...[1] Ákvæði 2. málsgr. 112. gr. laga um meðferð opinberra mála, nr. 82/1961, sbr. lög nr. 29/1966,[2] skulu gilda um mál þessi.

[1] *L. 10/1983, 48. gr.* [2] *Nú l. 74/1974.*

1922 Nr. 12 19. júní

Lög um verzlunarskýrslur.

■ **1. gr.** Um allar innfluttar og útfluttar vörur skulu viðtakendur eða sendendur varanna vera skyldir til, um leið og þeir taka við vörunum eða senda þær, að láta lögreglustjórum eða þeim, sem koma í þeirra stað, í té skýrslur um tegund og magn varanna, löndin, sem þær eru keyptar frá eða seldar til, svo og innkaupsverð innfluttra vara, að viðbættum flutningskostnaði til landsins, og söluverð útfluttra vara á útflutningshöfn hér á landi, allt eftir því sem eyðublöð þau greina og reglugerðir, sem landsstjórnin gefur út.

□ Í lögum þessum telst handhafi farmskírteinis móttakandi innfluttrar vöru og sendandi útfluttrar vöru sá, er samkvæmt farmskírteini því, sem fylgja á vörunum til útlanda, er sendandi vörunnar. En sé sendandi fjarverandi þá hvílir skyldan til að gefa verzlunarskýrslu á þeim, sem annast afgreiðsluna á vörunni fyrir hann á burtfararstað útflutningsskips. Útflutningshöfn telst sú höfn, þar sem vara er látin í skip og farmskírteini gefið út yfir hana beint til útlanda, hvort sem hún er flutt alla leið með sama skipi eða umhlaðin síðar í önnur skip.

□ Á sama hátt skal gefa skýrslur um böggla, sem koma til landsins eða sendir eru úr landi í bögglapósti, en póststjórnin heimtir inn skýrslur um þá, en eigi lögreglustjóri.

■ **2. gr.** Eigi má án samþykkis lögreglustjóra eða umboðsmanns hans afhenda viðtakendum innfluttar vörur né afgreiða vörur til útflutnings fyrr en verzlunarskýrslur hafa verið gefnar um þær. Brot gegn þessum fyrirmælum varða sektum, allt að 200 kr., á hendur skipstjóra eða afgreiðslumanni skipsins, ef hann er þar á staðnum.

■ **3. gr.** Ef viðtakandi vöru eða sendandi veit eigi um verð vörunnar, þegar skýrslu skal gefa, en býst við að fá vitneskju um það innan skamms tíma, má veita honum stuttan frest til skýrslugjafar um verðið, gegn því, að hann skuldbindi sig til að skýra frá verðinu sérstaklega að frestinum liðnum. Ef búast má við, að ekki fáist vitneskja um verðið fyrr en eftir langan tíma, þá skal gefa skýrslu strax um verðið, sem þá skal setja eftir áætlun.

■ **4. gr.** Auk þess útdráttar úr farmskrá skips um þær vörur, er fara eiga á hverja einstaka höfn, sem samkvæmt lögum nr. 38 27. júní 1921,[1] um vörutoll, ber að afhenda lögreglustjóra eða umboðsmanni hans á hverri höfn, þar sem vörurnar eiga að affermast, skal einnig afhenda lögreglustjóra eða umboðsmanni hans á hverri höfn annað samhljóða eintak af farmskránni um vörur til þeirrar hafnar. Skal það síðan sent hagstofunni ásamt verzlunarskýrslunum um þær vörur, er í farmskránni standa.

□ Nú er innflutt vara tilfærð á farmskrá skips til annars staðar en þess, sem innflytjandi samkvæmt farmskírteini á að fá hana afhenta, og skal þá sá, er annast um umhleðsluna, eða ef um skipaafgreiðslumenn er að ræða, afgreiðslumaður sá, sem veitti vörunum móttöku frá útlöndum, senda lögreglustjóra eða umboðsmanni hans, þar sem móttakandi er, farmskrá yfir vörur þær, sem sendar eru, og annað eintak af þeirri farmskrá ber honum að afhenda lögreglustjóra eða umboðsmanni hans á þeim stað, sem varan er send frá, og varðar sömu sektum og getur í 2. gr., ef út af er brugðið. Skal lögreglustjóri eða umboðsmaður hans á þeim stað, sem varan er send frá, bera farmskrá þessa saman við hina erlendu farmskrá og skrifa þar að lútandi vottorð á hana. Um innheimtu og skil innflutningsskýrslna fyrir slíkum vörum fer svo á sömu leið og þær hefðu verið innfluttar beint frá útlöndum til viðtakanda.

□ Fyrir hvert skip, er tekur vörur til útflutnings á einhverri höfn, skal skipstjóri eða afgreiðslumaður þess afhenda lögreglustjóra eða umboðsmanni hans þar samrit af farmskrá um farm skipsins frá þeirri höfn, þar sem taldar séu upp allar vörur, sem skipið hefir tekið þar við til útflutnings, þar með einnig þær vörur, sem umhlaðnar hafa verið þar úr öðrum skipum, og tilgreint vörumagn hverrar vöru, er komi heim við hleðsluskírteini, og sé skráin undirrituð af skipstjóra. Farmskráin sendist svo hagstofunni ásamt verzlunarskýrslunum um vörur þær, sem á henni standa.

[1] *Nú l. 59/1969.*

■ **5. gr.** Gefi nokkur vísvitandi ranga skýrslu, varðar það sektum, frá 10—1000 kr. Tregðist nokkur við að láta í té skýrslu, sem hann hefir fengið frest til að gefa, má þröngva honum til þess, að frestinum liðnum með dagsektum, 2—10 kr. á dag, og getur lögreglustjóri tiltekið sektina í bréfi til hlutaðeiganda.

■ **6. gr.** Mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið með sem almenn lögreglumál.

1922 Nr. 12 19. júní

1907 Nr. 33 16. nóv.

Lög um metramæli og vog.

■ **1. gr.** Mæli og vog skal af metrakerfi leiða á Íslandi.

□ Tugakerfi skal ráða í skiptingu mælis og vogar.

■ **2. gr.** Lengd metra og þyngd kílógramms skal jafnt þeirri fyrirmynd mælistærða þessara, sem ákveðin er af allsherjarstofnuninni fyrir mæli og vog í Parísarborg.

■ **3. gr.** Í mæli og vog skal hafa frumeiningar þær og skiptiefni, sem nú skal greina.

Lengdarmál. Frumeining lengdarmáls er metri. 1 desímetri er 1/10 metra. 1 sentímetri er 1/100 metra. 1 mílímetri er 1/1000 metra. 1 dekametri er 10 metrar. 1 hektómetri er 100 metrar. 1 kílómetri er 1000 metrar. 10 kílómetrar er metramíla.

Flatarmál. Frumeining flatarmáls er fermetri. Einn ari er 100 fermetrar. Einn hektari er 100 arar. Einn ferkílómetri er 100 hektarar.

Rúmmál. Frumeining rúmmáls er teningsmetri. Þúsundasti hluti teningsmetra (teningsdesímetri) er lítri. 1 desílítri er 1/10 lítra. 1 sentílítri er 1/100 lítra. 1 dekalítri er 10 lítrar. 1 hektólítri er 100 lítrar.

Vog. Frumeining vogar er 1 lítri vatns, og nefnist kílógramm. 1 kílógramm er 1000 grömm. 1 desígramm er 1/10 úr grammi. 1 sentígramm er 1/100 úr grammi. 1 mílígramm er 1/1000 úr grammi. 1 dekagramm er 10 grömm (1/100 úr kílógrammi). 1 hektógramm er 100 grömm (1/10 úr kílógrammi). 1 tonn er 1000 kílógrömm.

□ Stjórnarráð Íslands getur ákveðið, hver íslenzk heiti megi nota jafnhliða útlendu heitunum og hverjar stytt-

1907 ingar skuli hafa til þess að tákna frumeiningar þær og
Nr. 33 skiptinefni, sem talin eru í þessari lagagrein.[1)]
16. nóv. [1)] *Augl. B 109/1909 (um tugamæli og tugavog).*

■ **4. gr.** Konungur ákveður tímatakmark, er þó má eigi síðar vera en þrem árum eftir staðfesting laga þessara, en upp frá því skal eingöngu nota metrakerfi í mæli og vog við útreikning á tollgjöldum til landssjóðs og öðrum opinberum gjöldum, sem teljast í vog eða mæli.[1)]

□ Frá sama tíma má nota metramæli og metravog í verzlun og viðskiptum, þegar þeim, er skiptin eiga, kemur saman um það. Að tveim árum liðnum eftir nefnt tímatakmark skal eingöngu nota metramál og metravog; þó getur konungur ákveðið, að vogalóð og reizlur, er gerðar eru eftir vogarkerfinu frá 1. des. 1865, sé notuð fyrst um sinn; svo má og framvegis nota vogarlóð þau, sem löggilt eru til meðalasölu og vigtar dýrindismálma til þess, er þau eru ætluð. Á því tímabili, þegar nota má metrakerfið jafnhliða núgildandi mæli og vog, skal í hverri þeirri búð eða byrgi, þar er verzlun er rekin í smásölu, vera upphengd eða á annan auðveldan hátt höfð til sýnis kaupendum tafla, staðfest af stjórnarráðinu, er sýni breytingu mælis og vogar úr einu kerfinu í annað.

□ Aðfluttar vörur, sem eigi er raskað umbúðum á, má hafa til sölu eftir mæli þeim og vog, sem þær eru seldar eftir í landi því, er þær fluttust frá.

[1)] *Augl. A 66/1909 um notkun metrakerfis í mæli og vog (gildistaka 1. janúar 1910).*

■ **5. gr.** Hlutfallið milli núgildandi mælis og vogar og metramælis og metravogar skal telja svo sem nú skal greina, bæði í opinberum erindum og einstakra manna skiptum: 1 míla á landi 7,532 kílómetra; 1 sjómíla 1,855 kílómetra (1 vika sjávar 7,408 kílómetra); 1 faðmur 1,8831 metra; 1 alin 0,6277 metra; 1 fet 0,31385 metra; 1 þumlungur 2.615 sentímetra; 1 lína 2,18 míllímetra; 1 fermíla 56,7383 ferkílómetra; 1 túndagslátta 0,31914 hektara; 1 engjateigur (dagslátta) 0,56736 hektara; 1 ferfaðmur 3,546 fermetra; 1 feralin 0,394 fermetra; 1 ferfet 0,0985 fermetra; 1 ferþumlungur 6,84 fersentímetra; 1 teningsfet 0,030916 teningsmetra; 1 brennifaðmur (72 teningsfet) 2,226 teningsmetra; 1 pottur (1/32 teningsfet) 0,9661 lítra; 1 almenn tunna (lýsistunna 120 pottar) 1,1593 hektólítra; 1 öltunna (136 pottar) 1,3139 hektólítra; 1 korntunna (144 pottar) 1,3912 hektólítra; 1 kornskeppa 17,39 lítra; 1 anker (39 pottar) 37,68 lítra; 1 skippund 160 kílógrömm; 1 pund 0,5 kílógrömm; 1 tunna smjörs (224 pund) 112 kílógrömm.

□ Þegar reiknað er aðflutningsgjald og útflutningsgjald, skal þó, ef ekki er öðruvísi ákveðið í sérstökum lögum, telja 1 pott sama sem 1 lítra.

□ Stjórnarráð Íslands getur, ef þörf gerist, sett nánari ákvarðanir um hlutföllin milli metrakerfis og núgildandi mælis og vogar, þar á meðal um styttan tugabrotareikning við útreikning annarra opinberra gjalda.

■ **6. gr.** [Brot gegn næstsíðustu málsgrein 4. gr. varða sektum, og skulu mál út af þeim sæta meðferð opinberra mála.][1)]

[1)] *L. 10/1983, 49. gr.*

1924 Lög um mælitæki og vogaráhöld.

Nr. 13 ■ **1. gr.** Hver sú verzlun, sem mæla skal varning eða
4. júní vega, skal til þess nota mælitæki eða vogaráhöld, sem löggilt eru og löglega stimpluð. Tæki þessi og áhöld skulu sæta eftirliti af hálfu stjórnarvalda þeirra, er til þess eru nefnd í lögum þessum; en skylt er engu að síður þeim, er þau tæki nota við afhendingu eða móttöku vöru, að sjá um að þau séu rétt. **1924** Nr. 13 4. júní

□ Öll mælitæki og vogaráhöld, sem notuð eru til þess að ákveða upphæð tollgjalda til ríkissjóðs, eða til þess að byggja á þeim vottorð um vigt eða mæli, eða og til annars, sem ákveðið kann að verða, skulu vera löggilt og eftirliti háð.

■ **2. gr.** Löggildingu mælitækja og vogaráhalda hafa á hendi lögreglustjórar í kaupstöðunum Reykjavík, Ísafirði, Akureyri, Seyðisfirði og Vestmannaeyjum, samkvæmt nánari ákvæðum, sem felast í lögum þessum og sett verða í konunglegri tilskipun um mælitæki og vogaráhöld. Löggildingin fer fram á þann hátt, að stimplað er á tækin löggildingarmerki, er sé stórt C með X innan í og kórónu yfir,[1)] og auk þess merki, er gefi til kynna, hvaða ár löggildingin hafi farið fram og af hvaða lögreglustjóra hún sé framkvæmd.

[1)] *Nú skjaldarmerki Íslands.*

■ **3. gr.** Mælitæki og vogaráhöld, sem flutt eru til landsins frá útlöndum til notkunar þeirrar, sem ræðir um í 1. gr., skal löggilda, svo sem fyrir er mælt í 2. gr., áður en byrjað sé að nota þau, enda sé gerð þeirra slík, að fullnægi ákvæðum konungstilskipunar þeirrar, er um ræðir í 2. gr.

■ **4. gr.** Heimilt er hverjum þeim, sem mælitæki eða vogaráhöld þarf að nota, að kaupa þau hvar sem bezt þykir, enda sé gætt fyrirmæla laga þessara um gerð þeirra og löggildingu.

■ **5. gr.** Lögreglustjórum er skylt að sjá um, að kaupmenn og kaupfélög noti eingöngu löggilt mælitæki og vogaráhöld, og yfirleitt, að haldin séu þau ákvæði, sem sett eru um notkun slíkra tækja. Þeir geta fyrirvaralaust látið skoða áhöld og tæki til mælis og vogar hjá öllum, sem þau nota eða nota ber, og rannsakað, hvort fylgt hefir verið réttilega fyrirmælum laga þessara.

□ Lögreglustjórar í kaupstöðum og hreppstjórar í kauptúnum og sveitum skulu á þriggja ára fresti skoða öll mælitæki og vogaráhöld, sem ætluð eru til notkunar þeirrar, er ræðir um í 1. gr. Skulu hreppstjórar gefa skýrslu um þessa skoðun til sýslumanna, en sýslumenn og lögreglustjórar til stjórnarráðsins.

□ Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið[1)] annast um, að lögreglustjórar hafi jafnan rétt tæki til að reyna mælitæki og vogaráhöld, er löggilt skulu vera, og skulu fyrirmyndir slíkra tækja geymdar í vörzlum þess.

[1)] *Nú dómsmálaráðuneyti, skv. augl. A 96/1969, 3. gr. 22. tl.*

■ **6. gr.** Nú reynist vogaráhald eða mælitæki skakkt eða ónákvæmt við skoðun samkvæmt 5. grein, eða slíkt kemur í ljós á annan hátt, og er þá óheimilt að nota áhaldið eða tækið fyrr en viðgerð hefir farið fram á því og áhaldið eða tækið verið löggilt að nýju af einhverjum þeirra lögreglustjóra, sem löggildingu hafa á hendi. Notendur mega hvorki sjálfir né með aðstoð annarra breyta löggiltum tækjum né gera við þau, nema þeir afmái jafnframt löggildingarmerkin.

■ **7. gr.** Vörumatsmönnum og löggiltum vigtarmönnum skal skylt að athuga, bæði hvort tæki þau, sem notuð eru, séu rétt löggilt og merkt og hvort tækin í raun og veru séu rétt, og ber lögreglustjórum að veita

1924 Nr. 13 4. júní

þeim nauðsynlegar leiðbeiningar um það og þann stuðning, sem með þarf.

■ **8. gr.** Lögreglustjórum ber engin sérstök borgun fyrir hið almenna eftirlit eftir þessum lögum. Fyrir hina almennu skoðun samkv. 5. gr. skal ríkissjóður greiða lögreglustjórum í kaupstöðum útlagðan kostnað þeirra eftir sanngjörnum reikningi, en um greiðslu til hreppstjóra fer eftir 7. gr. laga nr. 64 14. nóv. 1917.[1)]

□ Fyrir löggildingu ber lögreglustjórum borgun frá eigendum tækjanna, eftir gjaldskrá, er ráðherra setur.[2)]

[1)]*Nú l. 32/1965.* [2)]*Gjskr. 92/1969.*

■ **9. gr.** Brot á lögum þessum eða reglugerðum,[1)] sem settar kunna að verða samkvæmt lögunum, varða sektum til ríkissjóðs, ...[2)] nema þyngri hegning liggi við að lögum.

[1)]*Rg. 199/1973 um löggildingu og eftirlit með rennslismælum fyrir mjólk, Rg. 583/1980 varðandi mælitæki og vogaráhöld með rafeindabúnaði.* [2)]*L. 10/1983, 50. gr.*

1925 Nr. 1 13. marz

Tilskipun um mælitæki og vogaráhöld.

■ **1. gr.** Hver sú verzlun, sem mæla þarf varning eða vega, skal til þess nota löggilt mælitæki og vogaráhöld. Löggilt skulu og vera þau mælitæki og vogaráhöld, sem notuð eru til þess að ákveða upphæð tollgjalda til ríkissjóðs eða til þess að byggja á þeim vottorð um vog eða mæli. En löggilt eru þau mælitæki og vogaráhöld, sem lögreglustjórarnir í Reykjavík, Ísafirði, Akureyri, Seyðisfirði og Vestmannaeyjum hafa löglega stimplað með löggildingarmerkinu, sem er stórt C með X innan í og kórónu yfir[1)] og auk þess merki, er gefi til kynna, hver lögreglustjórinn hafi framkvæmt löggildinguna og hvaða ár hún hafi fram farið, svo og þau mælitæki og vogaráhöld, sem til voru, þegar lög um mælitæki og vogaráhöld frá 4. júní 1924 öðluðust gildi og löggilt eru á réttan og löglegan hátt eftir þeim reglum, er gilt hafa þangað til.

[1)]*Nú skjaldarmerki Íslands.*

■ **2. gr.** Hver sá lögreglustjóri, sem hefur á hendi löggildingu mælitækja og vogaráhalda samkvæmt lögum nr. 13 frá 4. júní 1924, skal hafa undir höndum og nota við löggildingu þau prófunartæki, sem nú verða talin:

Prófvog, er tekur 20 kg og hefur nákvæmnina 0,2 g, — prófvog, er tekur 2 kg og hefur þá nákvæmnina 50 mg, og — prófvog er tekur 100 g, og hefur þá nákvæmnina 2 mg.

Nákvæm vogarlóð úr látúni að þyngd: 20 kg, 10 kg, 5 kg, 1 kg, 500 g, 200 g, 100 g, 50 g, 20 g, 10 g, 5 g, 2 g og 1 g.

Skekkjan á þessum lóðum má vera hvort heldur vill + eða −, en eigi má hún nema meiru en ⅛ úr leyfilegri skekkju á þeim lóðum, sem löggilt verða sbr. 19. gr. c.

Kvarði úr látúni eða góðu tré 1 metri að lengd og merktur við hvern millímetra. Skekkjan á kvarðanum má hvergi vera meiri en 0,1 mm.

Mæliker úr tini eða látúni og með glerplötum til að draga yfir. Mælikerin taki: 5 lítra, 2 lítra, 1 lítra, ½ lítra, 2 desílítra og 1 desílítra. Skekkjan á mælikerum þessum má eigi fara fram úr $^1/_{1000}$ af rúmmálinu, ef mælikerið er 1 lítri eða meira, en á minni mælikerum $^1/_{500}$ úr rúmtaki þeirra.

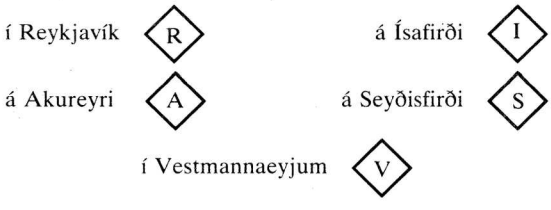
Til prófunar á vogum skal lögreglustjórinn í Reykjavík hafa 50 járnlóð, hvert 20 kg að þyngd, en lögreglustjórinn á Ísafirði, Akureyri, Seyðisfirði og Vestmannaeyjum, hver 25 járnlóð, er sé hvert 20 kg að þyngd, og auk þess skal hver lögreglustjóri hafa þessi járnlóð: 3 að þyngd 10 kg, 3 að þyngd 5 kg, 4 að þyngd 2 kg, og 4 að þyngd 1 kg, og þessi látúnslóð: 2 að þyngd 500 g, 2 að þyngd 200 g, 1 að þyngd 100 g, 1 50 g, 2 20 g, 1 10 g, 1 5 g, 2 2 g og 1 að þyngd 1 g. Skekkjan á þessum lóðum má vera bæði + og −, en eigi fara fram úr helming af skekkju þeirri, sem leyfileg er á verzlunarlóðum, er þau eru löggilt, sbr. 19. gr. c.

□ Öll áðurgreind prófunartæki skulu vera stimpluð af atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu með þar til gerðum sérstökum stimpli, er sé A & S með kórónu yfir.

■ **3. gr.** Lögreglustjórar skulu sjá um, að prófunartæki séu vel geymd og þeir hlutar þeirra, sem eru úr járni, ryðgi ekki. Ef ástæða er til þess að ætla, að þau hafi skekkzt svo nokkru nemi, skulu þeir tafarlaust tilkynna það atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu,[1)] er þá gerir ráðstafanir til að tækin séu prófuð og önnur fengin í staðinn, ef ástæða er til þess.

□ Allar löggildingagerðir skulu lögreglustjórar rita í bækur, sem atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið[1)] hefur löggilt til þess.

□ Merki lögreglustjóranna eru þessi:

[1)]*Nú dómsmálaráðuneytið, sbr. augl. A 96/1969, 3. gr. 22. tl.*

■ **4. gr.** Þeir lögreglustjórar, sem löggildingu hafa á hendi, löggilda þessi mælitæki og vogaráhöld:

1. kvarða,
2. mæliker,
3. vogarlóð og
4. vogir,

svo að nota megi þau til að mæla varning eða vega í verzlunum, til að ákveða upphæð tollgjalda til ríkissjóðs, eða til þess að byggja á þeim vottorð um vog eða mæli eða til annars, sem ákveðið kann að verða.

■ **5. gr.** Löggilding og endurlöggilding fer að jafnaði aðeins fram á löggildingarstofum lögreglustjóranna. Þegar hlutaðeigandi lögreglustjóri telur ástæðu til þess, getur hann samt látið löggildinguna fara fram á öðrum stað. Þá skal sá, sem löggildingin er gerð fyrir, greiða kostnað við ferðalög og flutning áhalda til og frá staðnum auk venjulegs löggildingargjalds allt samkvæmt gjaldskrá, er ráðherra setur.[1)]

[1)]*Gjskr. 626/1982.*

■ **6. gr.** Þeir, sem óska að láta löggilda eða endurlöggilda mælitæki og vogaráhöld, skulu senda skriflega beiðni um það til lögreglustjóra, sem löggildingu hefur á hendi; ákveður hann þá, hvenær skuli koma með tækin til löggildingar og hvenær þau skuli verða sótt aftur. Ef tækin eru eigi sótt á tilteknum tíma, getur lögreglustjóri komið þeim til geymslu á kostnað og ábyrgð eiganda, og sé þeirra eigi vitjað að 3 mánuðum

1925 Nr. 1 13. marz

liðnum, má selja þau til greiðslu áföllnum kostnaði. Verði afgangur af söluverðinu, fellur hann í ríkissjóð, ef eigandi vitjar hans eigi innan 6 vikna frá sölunni. Þegar um tæki með óvenjulegri gerð er að ræða, getur lögreglustjórinn krafizt þess, að löggildingarbeiðninni fylgi nákvæm lýsing á gerð tækjanna.

■ **7. gr.** Þeir, sem nota löggilt mælitæki eða vogaráhöld við afhendingu eða móttöku vöru, skulu sjá um, að þau séu rétt.

□ Ávallt skal notandi gæta þess, að þær vogir standi rétt, sem hafa lóð (pendúl), hallamæli eða annan útbúnað, er sýnir, hvenær þær standa rétt.

□ Þeir, sem nota löggilt mælitæki og vogaráhöld, skulu leita endurlöggildingar, er skekkjan á þeim fer út fyrir þau takmörk, sem tiltekin eru í tilskipun þessari, eða sá tími er liðinn, sem löggildingin gilti fyrir.

□ Notendur löggiltra mælitækja og vogaráhalda mega hvorki sjálfir eða með aðstoð annarra breyta þeim eða gera við þau, nema þeir afmái jafnframt löggildingarmerkin.

■ **8. gr.** Kvarðar mega löggildast, þegar mælikvarðarnir á þeim eru að lengd 1 metri eða ½ metri. Mælikvörðunum skal að endilöngu skipt í sentímetra, þó má skipta einum eða fleiri sentímetrum við enda mælikvarðans eða öllum mælikvarðanum í millímetra. Eigi má skipta mælikvarðanum neins staðar í minni einingar en millímetra.

□ Allar takmarkalínur eininganna skulu vera glögg strik, mótuð eða höggvin í það efni, sem kvarðinn er gerður úr, og skulu strikin liggja í fleti hornréttum á lengdarlínu kvarðans. Að minnsta kosti tíunda hver eining skal vera merkt skýrt með tölu.

□ Öll lengd mælikvarðans skal vera stimpluð á hann í tölum ásamt einingarnafninu metri eða m, sentímetri eða cm.

■ **9. gr.** Kvarðar skulu vera úr efni, er veitir næga tryggingu fyrir því, að mælikvarðinn verpist eigi né á annan hátt breyti lengd sinni út fyrir hin settu takmörk, og skulu kvarðarnir vera svo gildir, að eigi sé hætta á, að þeir bogni til muna, ef þeim er eigi sérstaklega misboðið í meðferðinni.

□ Trékvarðar skulu gerðir úr vel þurrum, beinvöxnum og kvistlausum eskivið, hlyn, ahorni eða öðrum þeim viðartegundum, sem eigi verpast né breytast að mun við áhrif hita og raka. Yfirborð kvarðans, sem eigi má hafa hrufur eða sprungur, skal vera gljáð (bónað) eða borið á það lakk eða fernis.

□ Þar sem endi mælikvarðans fellur saman við enda kvarðans sjálfs, skal kvarðaendinn vera þverhníptur, og á trékvörðum, sem eigi eru sívalir, skulu þá endabrúnir mælikvarðans vera varðar með málmþynnu, sem greypt sé inn í tréð þannig, að yfirborð málmþynnunnar og trésins í kring sé í beinu áframhaldi. Málmþynnan skal vera fest við tréð á tryggilegan hátt og þannig fyrir komið, að hægt sé að stimpla í einu hana og tréð umhverfis.

□ Kvarðarnir mega eigi vera svo bognir, að á beri, og sá hluti af hliðum kvarðans, sem hefur mælikvarða á merktan, skal vera sléttur. Sívala trékvarða með einum mælikvarða, sem aðeins er skipt í sentímetra, má þó löggilda, þó að mælikvarðinn sé merktur á hið sívala yfirborð kvarðans.

□ Löggilding kvarða gildir, meðan löggildingarmerkin eru ósköddud, nema sýnilegt sé, að kvarðinn hafi breytt sér síðan hann var löggiltur.

■ **10. gr.** Mæliker úr blikki, aluminium eða tini löggildast í þessum stærðum: 10 lítrar, 5 lítrar, 2 lítrar, 1 lítri, ½ lítri, 2 desílítrar og 1 desílítri. Mælikerin skulu vera svo sterk, að eigi sé hætt við, að þau breyti lögun eða stærð með venjulegri meðferð.

□ Mælikerin skulu vera sívöl og jafnvíð að ofan og neðan. Hlutfallið milli þvermáls og hæðar að innanmáli skal vera því sem næst 2:3.

□ Þegar mælikerin standa á láréttum fleti skulu barmar þeirra einnig vera í láréttum fleti, en hliðarnar vera hornrétt á flötinn.

□ Mælikerin mega hafa víðari kraga, sem nær upp fyrir barminn, en eigi telst rúmið fyrir ofan barminn með rúmtaki kersins. Mælikerin mega hafa hanka.

□ Á mælikeri úr blikki, sem óskað er eftir að fá löggilt, skal vera lóðað tin með sléttu og nægilega stóru yfirborði á þeim stöðum, þar sem löggildingarmerkin skulu sett.

□ Á hverju keri skal standa með skýru og óafmáanlegu letri í tölum með einingarnafninu lítri eða l, desílítri eða dl á eftir, hvað kerið tekur barmaslétt, og löggildingin nær aðeins til þess, að það rúmtak sé rétt.

□ Löggilding þessara mælikera gildir meðan löggildingarmerkin eru ósköddud, nema það sýni sig, að kerin hafi breytt lögun og stærð síðan þau voru löggilt.

■ **11. gr.** Enn fremur löggildast eftirtöld mæliker til sérstakrar notkunar:

Til mælingar á lifur og grút löggildast ker, sem taka 20 lítra eða 50 lítra, og skulu þau vera úr eik, beyki, eða öðrum jafngóðum við, og vel bent með föstum járngjörðum og að öllu leyti svo sterk, að þau þoli venjulega meðferð, án þess að breyta lögun eða stærð. Mælikerin skulu hafa strokklögun, hlutföllin milli hæðar og þvermáls botns og ops skulu vera 6:3:4. — 20 lítra mælikeri skal vera skipt í lítra með varanlegum mörkum — skorum og koparnöglum — sem mörkuð eru innan í kerið og fyrir ofan 20 lítra markið skal vera bil, er taki allt að 5 lítrum. 5, 10, 15 og 20 lítra mörkin skulu vera auðkennd frá öðrum lítra mörkum. 50 lítra kerið skal á sama hátt hafa varanleg mörk fyrir hverja 5 lítra, og fyrir ofan efsta (50 lítra) markið skal vera allt að 10 lítra rúm óskipt.

Á hlið hvers mælikers skal rituð með óafmáanlegu letri tala, er sýnir, hve mikið má mæla í því, og nafnið lítri eða l á eftir tölunni.

Í þessum mælikerum má aðeins mæla lifur eða grút.

Til mælingar á nýrri síld löggildast mæliker úr tré, sem rúma sléttfull 50 lítra, 100 lítra og 150 lítra.[1)] Mæliker þessi skulu hafa tunnulögun, og op og botn vera jafnvíð, en þvermál miðjunnar 1⅙ sinnum þvermál opsins, eða því sem næst og hæðin 1⅓ sinnum þvermál opsins.

Mælikerin skulu vera úr þurrum og hörðum viði, svo sem eik eða beyki, og stafirnir falla vel og slétt saman, löggin vera nægilega djúp, og botn vel sterkur, svo að mælikerin brotni eigi né breyti stærð með þeirri meðferð, er þeim er ætlað að verða fyrir. Gjarðir allar skulu vera úr góðu járni eða öðrum jafngóðum málmi og festar svo við stafina, að eigi raskist. Í botninn og

hliðarnar neðan til skulu vera 12 göt, 15 mm að þvermáli hvert. Mælikerin skulu hafa tvo hanka.

Á hlið hvers mælikers skulu vera brenndar tölur með orðunum lítrar eða l á eftir, er sýni, hve mikið kerið tekur barmaslétt, og löggildingin nær aðeins til þess, að það rúmmál sé rétt.

Til mælingar á benzíni má löggilda faststandandi mæla, sem standa í sambandi við benzíngeyma, svo að hægt sé að dæla benzíninu úr geyminum í mælinn, án þess að hann sé hreyfður, og sömuleiðis tæma hann með því að opna krana, sem sé vel þéttur, þegar honum er lokað. Við hverja mælingu skal mælirinn mæla 5 eða 10 lítra, og skal sú tala standa á mælinum með skýrum stöfum. Á hverjum mæli skal vera glerhólkur, sem sé ekki meira en 8 cm í þvermál, og skal vera á honum glöggt merki. Þegar mælirinn er fullur, skal benzínyfirborðið nema við merkið.

☐ Löggilding mælikera úr tré til mælingar á lifur (grút) og nýrri síld gildir á meðan löggildingarmerkin eru ósköddud og kerin hafa eigi sýnilega breytt sér, síðan þau voru löggilt. Löggilding benzínmæla gildir eigi lengur en 1 ár.

[1] *Sjá l. 36/1930, 1. gr.*

■ **12. gr.** Vogarlóð löggildist í þessum stærðum: 20 kílógrömm, 10 kílógrömm, 5 kílógrömm, 2 kílógrömm, 1 kílógramm, ½ kílógramm, 500 grömm, 200 grömm, 100 grömm, 50 grömm, 20 grömm, 10 grömm, 5 grömm, 2 grömm, 1 gramm.

☐ Á hvert vogarlóð skal vera mótuð þyngd þess með skýrum tölum og einingarnafnið kílógramm eða gramm undir tölunni. Í stað einingarnafnanna mega þó standa skammstafanir þeirra: kg eða g, og skulu þær þá standa rétt á eftir tölunni.

☐ Á steypujárnslóðum, sem mega vera ½ kílógramm eða þyngri, skal þó þyngd lóðanna sýnd með upphleyptum stöfum, tölu með kg á eftir, steyptum með lóðinu. Á sama fleti steypujárnslóðsins og þyngdartalan er á, skal vera hæfilega stór hola með blýfyllingu til að móta í löggildingarmerkið.

☐ Löggilding vogarlóða úr látúni eða kopar gildir eigi lengur en 12 ár.

☐ Löggilding vogarlóða úr járni gildir eigi lengur en 9 ár.

■ **13. gr.** Aðeins má löggilda þær vogir, sem eru svo vel gerðar og traustar, að þær haldist nægilega nákvæmar og réttar langan tíma, ef gætilega er með þær farið.

☐ Enn fremur verða vogirnar að fullnægja eftirtöldum skilyrðum, til þess að þær megi löggildast:

1. Hinir einstöku hlutar vogarinnar mega ekki svigna eða á annan hátt breyta lögun við mesta þunga, er leyfilegt er að vega á voginni.

2. Sérhver vog skal hafa mundang, er sýni svo glöggt, hvenær vogin er í jafnvægi, að auðvelt sé að greina það með berum augum nógu nákvæmlega. Reizlur, sem eigi eru notaðar í verzlunarbúðum, eru undanþegnar þessu skilyrði.

3. Sérhver vog, sem flytja má til, og eigi stendur á sama, hvernig niður er sett, skal hafa lóð (pendúl), hallamæli eða annan tryggan útbúnað til að sýna, hvort vogin er sett rétt niður. Vogir, sem eru fastar og óflytjanlegar, verða eigi löggiltar, fyrr en þær eru settar niður og festar, þar sem þær eiga að vera.

4. Allar vogarstengur skulu gerðar úr málmi, og séu þær settar út úr jafnvægi, þá skulu þær sveiflast nokkrum sinnum fram og aftur, unz þær stöðvast aftur í hinni upphaflegu jafnvægisstöðu.

5. Allar vogarstengur skulu leika á stálhnífseggjum, sem standa á plötum úr hertu stáli. Plöturnar mega einnig vera úr agati eða öðru stálhörðu efni, ef það á við gerð vogarinnar. Hnífana má eigi vera hægt að flytja, svo að lengd vogarstanganna breytist. Hið sama gildir um plöturnar, sem hnífarnir standa á, ef það getur haft áhrif á lengd vogarstanganna.

6. Engin áhrif má það hafa á þyngdina, hvar lóðin eða það, sem vegið er, stendur á vogarskálunum.

7. Ef vog er útbúin með stillilóði, skal umbúnaður þess vera þannig, að það verði eigi misbrúkað.

8. Á hverri vog skal standa með skýru og áberandi letri, hvað þungt megi á hana vega.

■ **14. gr. Jafnarma vogir.** Ef hægt er að taka af og skipta um skálarnar á jafnörmuðum vogum, þá má jafnvægisstaða vogarinnar eigi breytast, þótt skálarnar séu teknar burtu eða skipt sé um skálarnar á örmunum.

☐ Löggilding metaskála með einni vogstöng gildir eigi lengur en 12 ár.

☐ Löggilding borðvoga með mörgum vogstöngum gildir eigi lengur en 9 ár.

■ **15. gr. Desímalvogir.** Á desímalvogum skal þyngd þess, sem vegið er, vera þyngd lóðanna, sem halda því í jafnvægi, margfölduð með tíu.

☐ Allar desímalvogir skulu hafa útbúnað til að stöðva aðalvogstöngina. Á desímalvogum skal að minnsta kosti mega vega 20 kílógrömm.

☐ Löggilding desímalvoga gildir eigi lengur en 6 ár.

■ **16. gr. Reizluvogir.** Reizluvogir hafa lóð, sem flytja má til eftir arminum eftir því, hve þungt það er, sem vegið er.

☐ Aðalvogarstöngin, sem má myndast af fleirum en einni samhliða stöngum, ef þær eru samfastar, skal vera merkt með glöggum og nákvæmum skerðingum eða strikum, sem séu grafin, höggvin eða á annan varanlegan hátt merkt í stöngina. Bilin milli merkjanna skulu vera jöfn, og að minnsta kosti 4 millímetrar. Á reizlum, sem ekki hafa mundang, mega bilin þó vera 3 mm. Að minnsta kosti fimmta hver skerðing eða strik skal vera merkt á varanlegan hátt með skýrum tölum, er tilgreini þungann í kílógrömmum, og aftan við töluna yzt á vogarstönginni skal enn fremur bæta kg. Á sömu vogarstönginni má vera fleiri en ein merkjaröð, ef þeim er svo fyrir komið, að það getur eigi valdið ruglingi. Lóðið skal sjálfkrafa grípa inn í skerðingarnar á vogarstönginni eða hafa fjaðraútbúnað, svo að það haldist fast við stöngina, ef því er sleppt. Lóðið skal vera þannig úr garði gert, ef til vill með föstum vísi, að eigi geti vafi á því leikið, hvernig eigi að lesa á vogina.

☐ Á aðallóðinu má vera annað lóð, hreyfanlegt fram og aftur, til að sýna minni þyngdarmun, og gilda hin sömu ákvæði um það og aðallóðið með þeim breytingum, sem við eiga.

☐ Löggilding reizlna, sem eigi hafa mundang, gildir 10 ár, en löggilding annarra reizluvoga gildir 6 ár.

■ **17. gr.** Lögreglustjóri, sem hefur á hendi löggildingu samkvæmt lögum um mælitæki og vogaráhöld,

getur, þegar hann telur þörf á því, löggilt um stundarsakir mælitæki og vogaráhöld, sem að efni, stærð eða gerð eru frábrugðin því, sem fyrr er sagt í 8.—16. gr., ef þau að dómi hans eru til þess hæf, en senda skal hann þegar í stað stjórnarráðinu nákvæma lýsingu á tækjunum. Ef atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið[1] telur ástæðu til þess, gefur það út reglugerð um löggildingu þessara tækja; að öðrum kosti má eigi framlengja löggildingu þeirra né löggilda önnur tæki af sömu gerð.

[1] *Nú dómsmálaráðuneytið, sbr. augl. A 96/1969, 3. gr. 22. tl.*

■ **18. gr.** Skekkjan á mælitækjum og vogaráhöldum er munurinn á milli þess, sem mælingarstærðin í raun og veru er, og þess, sem mælingartækið segir hana vera. Skekkjan er „póstitív" (+) þegar mælingartækið segir mælingarstærðina minni en hún er, en segi það hana of mikla, er skekkjan „negatív" (−).

■ **19. gr.** Mælitæki og vogaráhöld má eigi löggilda, ef skekkjan á þeim fer út yfir þau takmörk, sem nú verða greind:

a. Kvarðar: Skekkjan á kvörðum má jafnt vera „negatív" sem „pósitív".

Á metra mælikvarða má skekkjan vera 0,8 mm á allri lengdinni.

Á ½ metra mælikvarða má skekkjan vera 0,5 mm á allri lengdinni.

Skekkjan á lengdinni frá hverju striki til enda mælikvarðans má eigi fara fram úr skekkjutakmörkun alls kvarðans. Á hverjum afmörkuðum sentímetra má skekkjan ekki nema meiru en 0,5 mm, og á hverjum afmörkuðum millímetra eigi meiru en 0,2 mm.

b. Mæliker: Skekkjan má aðeins vera „pósitív".

Á 1 lítra mælikerum og stærri kerum má skekkjan vera $\frac{1}{125}$ úr öllu rúmtakinu.

Á 2 desílítra mælikerum $\frac{1}{100}$ úr öllu rúmtakinu.

Á 1 desílítra mælikerum $\frac{1}{50}$ úr öllu rúmtakinu.

c. Vogarlóð: Skekkjan má aðeins vera „pósitív."

Á	20	kílógramma	lóði	má	skekkjan	vera	+	4	grömm,
−	10	—	—	—	—	—	+	2	—
−	5	—	—	—	—	—	+	1,25	—
−	2	—	—	—	—	—	+	600	millígrömm,
−	1	kílógramms	—	—	—	—	+	400	—
−	½	—	—	—	—	—	+	250	—
−	200	gramma	—	—	—	—	+	100	—
−	100	—	—	—	—	—	+	60	—
−	50	—	—	—	—	—	+	50	—
−	20	—	—	—	—	—	+	30	—
−	10	—	—	—	—	—	+	20	—
−	5	—	—	—	—	—	+	16	—
−	2	—	—	—	—	—	+	12	—
−	1	gramms	—	—	—	—	+	10	—

d. Vogir: Skekkjan getur verið til beggja hliða, + og −.

□ Þegar vog, sem löggildast á, er prófuð, og jafnvægi er fengið, þá skal sjást greinilegur munur á jafnvægisstöðunni, þegar lóði er bætt öðru megin á, er samsvarar hinni mestu skekkju.

□ Skekkjan á vogum má eigi fara fram úr $\frac{1}{1000}$ úr þyngd þess, sem vegið er, ef það er $\frac{1}{10}$ eða meira úr hinum mesta þunga, er leyfilegt er að vega á vogina. Á reizlum, sem eigi hafa mundang, má skekkjan vera helmingi meiri, eða $\frac{1}{500}$.

■ **20. gr.** Löggilt mælitæki og vogaráhöld má ekki nota, þegar skekkjan á þeim er orðin meiri en tvöföld hin mesta leyfilega skekkja við löggildingu; þó má skekkjan á tækjum, sem verið er að nota, ætíð vera jafnt „negatív" sem „pósitív".

■ **21. gr.** a. Kvarðar: Þar sem endi kvarðans og mælikvarðans falla saman, skal stimpla löggildingarmerkið á kvarðaendann, ef hægt er, annars skal stimpla það á mælikvarðann, og svo nálægt enda hans, að ytri brún löggildingarmerkisins falli í endamark mælikvarðans. Ef endi trémælikvarða er varinn með málmþynnu, skal láta löggildingarmerkið ná bæði á málmþynnuna og tréð í kring. Álíti lögreglustjóri það nauðsynlegt, má setja 2 löggildingarmerki á þann enda mælikvarðans. Ætíð skal stimpla báða enda mælikvarðans með löggildingarmerki. Ártal löggildingarinnar og merki lögreglustjórans skal stimpla á mælikvarðann rétt aftan við stafina, er tilgreina lengd mælikvarðans.

b. Mæliker: Á mæliker skal löggildingarmerki sett á hlið kersins ofan við töluna, er tilgreinir rúmtak þess, og ártal löggildingarinnar og merki lögreglustjórans þar út undan. Annað löggildingarmerki skal setja á barm kersins eða svo nálægt honum sem hægt er. Enn fremur skal setja löggildingarmerki á botn kersins; ef botninn er lóðaður í, skal reynt að láta löggildingarmerkið ná út á samskeytin. Á mæliker úr tré skulu löggildingarmerkin brennd á samskeyti stafa.

c. Vogarlóð: Á steypujárnslóð skal löggildingarmerki ásamt ártali löggildingarinnar og merki löggildingarstjóra mótað í blýið, sem fyllir þar til gerða holu í efri hlið lóðsins.

Vogarlóð úr öðrum málmi skulu stimpluð með löggildingarmerkinu á þá hlið þeirra, sem stafirnir eru á, sem tilgreina þyngd þeirra, og ef unnt er skal löggildingarmerkið vera ofan við stafina. Enn fremur skal setja á gagnstæða (neðri) hlið lóðsins lítið löggildingarmerki og ártal löggildingarinnar og merki lögreglustjóra, ef unnt er.

d. Vogir: Þar sem aðalvogarstöngin er útbúin með löggildingarholum, fylltum með linum málmi, skal löggildingarmerki ásamt ártali löggildingarinnar og merki lögreglustjóra stimplast á aðra málmfyllinguna, og fyrir ofan löggildingarmerkið skal stimpla númer það, sem vogin hefur í löggildingarbókinni. Efst í hina málmfyllinguna er þá stimpluð tala með kg á eftir, er tilgreini,

1925 Nr. 1 13. marz

hve þungt megi vega á vogina. En ef vogarstöngin hefur ekki löggildingarholur, þá skulu áður greind löggildingarmerki sett þar á vogina, sem heppilegast er, annaðhvort með því að stimpla þau í sjálfa vogarstöngina eða með því að brennimerkja með þeim trégrind vogarinnar.

Ef hlutaðeigandi lögreglustjóri telur þess þörf, skal auk þess setja annars staðar á vogina löggildingarmerki, ártal eða númer til að tryggja það, að gerð vogarinnar raskist eigi, án þess að það sjáist á löggildingarmerkjunum.

■ **22. gr.** Mælitæki og vogaráhöld, sem löggilt hafa verið áður á löglegan hátt, má endurlöggilda, ef þau fullnægja löggildingarskilyrðunum. Við endurlöggildingu er stimplað á mælitæki og vogaráhöld ártal endurlöggildingarinnar og lítið löggildingarmerki við ártalið, ef því verður við komið, svo og merki lögreglustjóra, ef hann hefur eigi löggilt tækið áður.

□ Ef hin fyrri löggildingarmerki eru að einhverju leyti sködduð, þá skulu sett ný löggildingarmerki í stað hinna sködduðu.

□ Ef gert er við mælitæki eða vogaráhald, sem hefur brotnað, skal setja löggildingarmerki á hin bækluðu samskeyti.

■ **23. gr.** Löggildingarmerki eru ónýtt annaðhvort með því að afmá merkin eða með því að stimpla ofan í þau merkið #.

■ **24. gr.** Lögreglustjórar í kaupstöðum og hreppstjórar í kauptúnum og sveitum skulu á þriggja ára fresti skoða öll mælitæki og vogaráhöld, sem ætluð eru til notkunar þeirrar, er ræðir um í 1. gr. laga nr. 13 frá 4. júní 1924.

■ **25. gr.** Við hina almennu skoðun mælitækja og vogaráhalda skal dæma óheimilt að nota lengur mælitæki og vogaráhöld,

1. ef löggildingarmerki þeirra eru eigi í réttu lagi,
2. ef svo langt er liðið frá löggildingu þeirra, að hún er fallin úr gildi,
3. ef vogir við prófun eru svo stirðar eða rangar, að skekkjan á þeim fer út fyrir hin settu takmörk.

□ Enn fremur getur skoðunarmaður krafizt, að mælitæki og vogaráhöld séu send til endurlöggildingar, ef hann hefur ástæðu til að halda, að þau séu orðin röng, en geta skal hann þá um ástæðuna í skoðunargerðinni.

■ **26. gr.** Hin almenna skoðun mælitækja og vogaráhalda skal rituð í þar til löggiltar bækur. Hreppstjórar skulu við hver árslok senda sýslumönnum nægilega ítarlegan útdrátt úr skoðunargerðum liðins árs, en lögreglustjórar og sýslumenn senda atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu[1] skýrslu um skoðunina eigi seinna en í apríl ár hvert.

[1] *Nú dómsmálaráðuneyti, sbr. augl. A 96/1969, 3. gr., 22. tl.*

■ **27. gr.** Brot gegn ákvæðum tilskipunar þessarar varða sektum til ríkissjóðs, frá 5—200 kr., nema þyngri hegning liggi við að lögum.

1915 Nr. 60 3. nóv.

Lög um löggilta vigtarmenn.

■ **1. gr.** Í kaupstöðum og kauptúnum landsins skulu vera löggiltir eiðsvarnir vigtarmenn, svo margir, sem þörf er á. Lögreglustjórar tilnefna þá, hver í sínu umdæmi, en stjórnarráðið gefur þeim erindisbréf.[1] Landssjóður leggur þeim til stimpla, og greiðist kostnaðurinn úr landssjóði.

[1] *Erbr. 93/1916.*

1915 Nr. 60 3. nóv.

■ **2. gr.** Vottorð vigtarmanns er full sönnun um þyngd þess, er vegið var.

■ **3. gr.** Þóknun fyrir starfið greiða þeir sem þá nota, eftir ákvæði lögreglustjóra, þó ekki minna en 75 aura um klukkustund.

1943 Nr. 43 14. apríl

Lög um greiðslu íslenzkra afurða.

■ **1. gr.** Hver sá, sem kaupir íslenzkar afurðir, hvort heldur er sjávarafurðir, landbúnaðarafurðir eða íslenzkar iðnaðarvörur, skal greiða þær í peningum, þegar seljandi krefst þess, og má eigi greiða þær með skuldajöfnuði, nema svo hafi áður verið sérstaklega um samið.

■ **2. gr.** Nú eru afurðir seldar fastákveðnu verði, og skal þá greiða verð þeirra að fullu á þann hátt, sem 1. gr. kveður á um. En ef afurðir eru seldar óákveðnu verði með rétti til verðuppbótar síðar eða afhentar í umboðssölu, hvort sem til kaupmanna, samvinnufélaga eða annarra er, þá skal greiða að minnsta kosti helming af gangverði afurðanna svo fljótt sem í 1. gr. segir, en afganginn á sama hátt eigi síðar en 2 mánuðum eftir að unnt var að ákveða verðuppbót eða umboðssali fékk í sínar hendur andvirði þeirra vara, sem hann hefur selt.

■ **3. gr.** Hagstofa Íslands skal ákveða gangverð afurða samkv. 2. gr. eftir því, sem nánar verður fyrir mælt í reglugerð, sem ráðherra setur.

■ **4. gr.** Brot gegn lögum þessum varða 500—1000 króna sektum, nema um ítrekað brot sé að ræða. Skal það þá varða allt að 10 þús. króna sekt.

□ Sektirnar renna í ríkissjóð.

1933 Nr. 84 19. júní

Lög um varnir gegn óréttmætum verzlunarháttum.[1]

[1] *L. 56/1978, 54. gr. 1. mgr. b og 2. mgr.*

■ **7. gr.** ... [Viðskiptamálaráðherra skal heimilt að veita allt að 5 mönnum í Reykjavík og 2 mönnum í hverjum hinna kaupstaðanna, sem verzlunarleyfi hafa og til þess teljast hæfir að hans dómi, leyfi til að selja sjálfir á frjálsu uppboði málverk, myndir, listmuni og bækur, enda fari um framkvæmd á þeim uppboðum eftir ákvæðum þessarar greinar.

□ Leyfi skal ekki veitt til lengri tíma en 5 ára í senn. Leyfisgjald er 1500 krónur, er renni í ríkissjóð. Eigi skulu greidd sölulaun til ríkissjóðs af andvirði muna þeirra, sem þannig eru seldir.][1]

[1] *L. 113/1954, 1. gr.*

1912 Nr. 21 22. okt.

Lög um sölu á eggjum eftir þyngd.

■ **1. gr.** Allir, sem egg selja, hvort heldur framleiðendur eða kaupmenn, skulu selja eggin eftir þyngd, þannig að verðið sé miðað við þyngdina. ...[1]

[1] *L. 52/1935, 1. gr.*

■ **2. gr.** Brot gegn 1. gr. laga þessara varða sektum 5 til 50 kr., er renni í landssjóð.

■ **3. gr.** Mál út af brotum gegn lögum þessum skal með fara sem almenn lögreglumál.

1877 Nr. 29 14. des.

Lög um að selja kornvörur og kol eftir vigt.

■ **1. gr.** Allir kaupmenn og kaupfélög, er reka verzlun hér á landi, skulu, hvort sem verzlun þeirra fram fer á

1877 sjó eða landi, selja eftir vigt kornvöru alla og kol, nema
Nr. 29 kaupandi æski mælis.
14. des. ■ **2. gr.** Brot gegn 1. gr. varða 5—50 kr. sektum, er renna í landssjóð.
■ **3. gr.** Með mál út af lögum þessum skal farið sem opinber lögreglumál.

1902 Lög um að selja salt eftir vigt.
Nr. 37 ■ **1. gr.** Allir kaupmenn, verzlunar-umboðsmenn og
6. nóv. kaupfélög, er reka verzlun hér á landi fyrir eigin reikning eða í umboði annarra, skulu, hvort sem verzlun þeirra fer fram á sjó eða landi, selja salt eftir vigt.
■ **2. gr.** Brjóti nokkur gegn fyrstu grein, skal hann sæta 100—500 kr. sektum, er renna að ⅔ í landssjóð og að ⅓ til uppljóstrarmanns.
■ **3. gr.** Með mál út af lögum þessum skal fara sem opinber lögreglumál.

1917 Lög um þyngd bakarabrauða.
Nr. 11 ■ **1. gr.** Bæjarstjórnum og sveitarstjórnum veitist
16. marz heimild til að ákveða með samþykkt þyngd bakarabrauða, hver í sínum kaupstað eða sveit, og skal bökurum óheimilt að selja brauð með öðrum þunga en ákveðinn verður með téðri samþykkt.
□ Þó skal það ekki teljast brot á samþykktum þessum, þótt einstök brauð séu 4% léttari eða þyngri en samþykktin tiltekur, en á þyngd 20 brauða má mismunurinn aðeins vera 1%.
■ **2. gr.** Samþykktir eftir lögum þessum öðlast ekki gildi fyrr en stjórnarráðið hefur staðfest þær, og skulu þær birtar í B-deild Stjórnartíðindanna.[1)]
[1)] *T. d. samþ. 78/1917, 10/1920, 16/1921 og 50/1928.*
■ **3. gr.** Í samþykktum þeim, er settar verða samkvæmt lögum þessum, má meðal annars ákveða sektir 25—500 kr. fyrir brot. Sektir allar renna í bæjar- eða sveitarsjóð þar, sem brotið er framið.
□ Með mál út af brotum gegn samþykkt eftir lögum þessum skal farið sem með opinber lögreglumál.

1930 Lög um vigt á síld.
Nr. 36 ■ **1. gr.** Öll síld, sem seld er bræðsluverksmiðjum til
19. maí vinnslu, skal hér eftir vegin, ef seljandi óskar þess.
□ Við vigt á síld skulu notaðar þar til hæfar vogir, er taki í einu að minnsta kosti innihald tveggja mælikera ásamt tæki því, sem síldin er vegin í.
□ Eitt mæliker skal rúma 135 kg af síld, og telst það verðeining.
■ **2. gr.** Þar sem síld er vegin samkvæmt 1. gr., ber hlutaðeigandi yfirvaldi að löggilda nægilega marga vigtarmenn, sem annist vigt á síldinni jafnóðum og hún er afhent kaupanda. Vigtarmenn sjá um, að vogir þær, sem notaðar eru, séu löggiltar og skoðaðar árlega, áður en byrjað er að nota þær.
■ **3. gr.** [Brot gegn lögum þessum varða sektum, og fer um mál út af brotunum að hætti opinberra mála.][1)]
[1)] *L. 10/1983, 51. gr.*

1949 Lög um sölu á steinolíu, hráolíu, benzíni og
Nr. 21 **smurningsolíu.**
22. marz ■ **1. gr.** Steinolíu, hráolíu, benzín og smurningsolíu skal selja eftir vigt eða um mæli.
■ **2. gr.** Á hverju íláti, sem innil.eldur steinolíu, hráolíu, benzín eða smurningsolíu, skal vera merkt: **1949**
a. nafn firma þess, félags eða einstaks manns, er Nr. 21
vöruna selur; 22. marz
b. nafn tegundarinnar, sem ílátið inniheldur;
c. þyngd ílátsins með innihaldi (bruttóvigt);
d. þyngd innihaldsins (nettóvigt);
e. tala (númer) ílátsins.
□ Þessi ákvæði ná þó eigi til smásölu, þótt seljandi leggi til ílát eða selji þau með vörunni.
■ **3. gr.** Hverjum sölureikningi skal fylgja sundurliðun yfir hvert ílát, þar sem tilgreint er:
a. tala (númer) ílátsins;
b. nafn tegundar;
c. þyngd ílátsins með innihaldi;
d. þyngd ílátsins (sjálfs);
e. þyngd innihaldsins.
■ **4. gr.** Löggildingarstofan löggildir mæla samkv. 1. gr. og hefur eftirlit með þeim, og er sala um mæla óheimil nema löggilding hafi áður farið fram. Nánari ákvæði um framkvæmd löggildingar og eftirlits skal setja með reglugerð.[1)]
[1)] *Rg. 84/1956.*
■ **5. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum ...[1)]
[1)] *L. 10/1983, 52. gr.*

Lög um verzlun ríkisins með áfengi, tóbak og lyf. **1969**
I. kafli. Um áfengis- og tóbaksverzlun. Nr. 63
■ **1. gr.** Ríkisstjórninni einni er heimilt að flytja inn 28. maí
frá útlöndum vínanda og áfengi, sem flytja má til landsins og í er meira en 2¼% af vínanda að rúmmáli. Þó er öðrum aðilum heimilt að flytja til landsins varning, sem inniheldur vínanda, hafi hann verið gerður óhæfur til drykkjar og öruggt, að ekki sé kleift að gera hann drykkjarhæfan.
□ Enn fremur er ríkisstjórninni einni heimilt að flytja inn frá útlöndum tóbak, hvort heldur er unnið eða óunnið, og til hvers sem það er ætlað, svo og vindlingapappír og eldspýtur.
□ Lög þessi taka ekki til skipa og flugvéla, sem koma í landhelgi og hafa innanborðs áfengi eða tóbak sem hluta af tollfrjálsum forða, ef með þann varning er farið samkvæmt sérákvæðum laga. Ráðherra er heimilt að setja sérreglur um innflutning ferðamanna og áhafna skipa og flugvéla á áfengi og tóbaki.[1)]
[1)] *Sjá rg. 356/1982, sbr. rg. 788/1982.*
■ **2. gr.** Áfengis- og tóbaksverzlun ríkisins annast innflutning vínanda, áfengis og tóbaks, samkvæmt lögum þessum, og dreifingu þessara vara undir yfirstjórn fjármálaráðherra í því skyni að afla ríkissjóði tekna.
□ Áfengis- og tóbaksverzlun ríkisins einni skal heimil starfræksla tóbaksgerðar, svo og framleiðsla áfengra drykkja annarra en öls.
■ **3. gr.** Fjármálaráðherra ákveður útsöluverð áfengis og tóbaks á hverjum tíma. Álagningarhlutfall á vindlingum (sígarettum) og smávindlum (cigarillos) skal vera þannig, að samkeppnisaðstaða síðarnefndrar vörutegundar gegn vindlingum sé auðvelduð, eftir því sem atvik leyfa.
■ **4. gr.** Fjármálaráðherra skipar forstjóra Áfengis- og tóbaksverzlunar ríkisins, svo og aðra fasta starfsmenn og setur þeim erindisbréf.
■ **5. gr.** Áfengi, sem Áfengis- og tóbaksverzlun ríkis-

1969 Nr. 63 28. maí

ins flytur inn eða framleiðir samkvæmt 1. gr., hefur hún ein heimild til að selja innanlands. Um endursölu áfengis hjá vínveitingahúsum fer eftir ákvæðum sérlaga.

■ **6. gr.** Tóbak það, sem Áfengis- og tóbaksverzlun ríkisins flytur inn og/eða framleiðir, selur hún innanlands í heildsölu.

■ **7. gr.** [Allar vörur, sem Áfengis- og tóbaksverzlun ríkisins selur, skulu merktar með nafni verzlunarinnar og/eða merki hennar. ...[1)]][2)]

[1)]*L. 27/1977, 8. gr.* [2)]*L. 59/1971, 1. gr.*

■ **8. gr.** Leggja skal hald á vörur þær, sem lög þessi taka til og inn eru fluttar eða framleiddar í heimildarleysi, og skal afhenda þær Áfengis- og tóbaksverzlun ríkisins til ráðstöfunar.

□ Vörur, sem hér um ræðir, skulu með dómi eða sátt upptækar til ríkissjóðs.

II. kafli. Um verzlun með lyf o. fl.[1)]

[1)]*L. 76/1982, 62. gr.*

III. kafli. Almenn ákvæði.

■ **14. gr.** Ráðherra er heimilt að kveða nánar á um framkvæmd laga þessara með reglugerð.[1)]

[1)]*Rg. 39/1935 um sölu áfengis til iðnaðar o. fl. (sjá og tilv. við áfengislög). Rg. 122/1931 um einkasölu á tóbaki, sbr. rg. 115/1961 og 101/1965. Rg. 140/1934 um einkasölu á eldspýtum og vindlingapappír, sbr. rg. 71/1950.*

■ **15. gr.** Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal fara að hætti opinberra mála, og varða brot sektum, nema varði þyngri refsingum samkvæmt öðrum lögum.

1970 Nr. 47 8. maí

Lög um Útflutningslánasjóð.

■ **1. gr.** Heimilt er að stofna samkvæmt lögum þessum sjóð, er nefnist Útflutningslánasjóður.

□ Stofnaðilar sjóðsins eru Seðlabanki Íslands, Landsbanki Íslands og Iðnlánasjóður. Þeir leggja honum til fé, sbr. 3. gr., fara með stjórn hans og fjármál og ábyrgjast fjárskuldbindingar hans.

□ Aðrir viðskiptabankar geta síðar orðið aðilar að sjóðnum, og fer þá um framlagsfé þeirra, ábyrgð og aðild að stjórn sjóðsins, eftir því sem um semst milli þeirra og sjóðsstjórnar.

■ **2. gr.** Hlutverk Útflutningslánasjóðs er:

a. að veita lán vegna útflutnings meiri háttar véla og tækja, þar á meðal skipa og annarra fjárfestingarvara, sem framleiddar eru innan lands, og skulu slík lán tryggð hjá tryggingardeild útflutningslána við Ríkisábyrgðasjóð eða með annarri fullgildri ábyrgð,

b. að veita samkeppnislán, það er að segja lán til innlendra aðila, er kaupa vélar og tæki, þar með talin skip, sem framleidd eru innan lands, gegn bankaábyrgð eða annarri fullgildri ábyrgð.

□ Heimilt er stjórn sjóðsins að veita útflutningslán eða samkeppnislán fleiri iðngreinum en þeim, sem a- og b-liðir ná til, ef hún metur það nauðsynlegt til að tryggja þeim sambærilega aðstöðu við erlenda samkeppnisaðila.

■ **3. gr.** Stofnaðilar sjóðsins leggja hver um sig fram 50 millj. króna, sem greiðast til sjóðsins á ekki skemmri tíma en þremur árum og ekki lengri tíma en fimm árum.

□ Auk stofnfjár er sjóðnum heimilt að afla fjár til starfsemi sinnar með lántökum hjá innlendum bönkum og sjóðum. Einnig er honum heimilt að taka lán erlendis.

■ **4. gr.** Um stjórn sjóðsins og rekstur fer eftir stofnsamningi, er aðilar sjóðsins gera með sér, svo og reglugerð, sbr. 7. gr.

1970 Nr. 47 8. maí

■ **5. gr.** Stjórn sjóðsins er heimilt að fela Landsbanka Íslands eða annarri lánastofnun umsjá sjóðsins. Skal Landsbanki Íslands eða sú lánastofnun, sem til þess er kjörin, annast afgreiðslu lána og innheimtu.

□ Laust fé sjóðsins skal geymt á reikningi í Seðlabanka Íslands.

■ **6. gr.** Sjóðurinn nýtur sömu réttinda og veitt eru Framkvæmdasjóði Íslands með 11. og 12. gr. laga nr. 66 frá 13. maí 1966.[1)]

[1)]*Nú l. 97/1976.*

■ **7. gr.** Viðskiptaráðherra setur reglugerð um nánari framkvæmd laga þessara að fengnum tillögum sjóðsstjórnar.[1)]

[1)]*Rg. 11/1971.*

1958 Nr. 64 26. nóv.

Lög um útflutning hrossa.

■ **1. gr.** [Landbúnaðarráðuneytið hefur í samráði við Búnaðarfélag Íslands og Framleiðsluráð landbúnaðarins yfirumsjón með útflutningi hrossa og markaðsöflun fyrir hross erlendis.][1)]

[1)]*L. 67/1969, 1. gr.*

■ **2. gr.** [Útflutningshross skulu eigi vera eldri en 10 vetra og heilbrigð að mati dýralæknis. Útflutningur á stóðhestum tveggja vetra og eldri og tömdum kynbótahryssum er óheimill, nema til komi leyfi landbúnaðarráðherra hverju sinni, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands og Framleiðsluráðs landbúnaðarins. Ekkert hross má flytja út innan tveggja vetra aldurs, nema ráðunautur Búnaðarfélags Íslands í hrossaútflutningi samþykki útflutninginn. Útflutningshross skulu merkt bæði framleiðenda- og kynbótamerki. Á tímabilinu frá 1. nóvember til 1. júní er óheimilt að flytja hross til útlanda nema í sérstökum gripaflutningaskipum eða með flugvélum, enda hafi þau áður verið fóðruð inni á heyfóðri, og skulu nánari reglur settar um það í reglugerð, sbr. 8. gr.][1)]

[1)]*L. 67/1969, 2. gr.*

■ **3. gr.** Áður en hross eru flutt úr landi, hvort heldur er til einstakra manna eða til sölu á erlendum markaði, skulu þau skoðuð á útflutningsstaðnum af dýralækni. Dýralæknir semji skrá yfir hin útfluttu hross í áframhaldandi töluröð og festi samtímis við hvert hross spjald, þar sem tilgreind er skrásetningartala þess, kynferði, aldur, litur og hæð. Embættisdýralæknar skulu hver í sínu umdæmi skyldir til þess að annast skoðun á útflutningshrossum. [Landbúnaðarráðherra][1)] ákveður þóknun fyrir skoðun hrossanna og eftirlit með útflutningnum, og greiðist hún úr ríkissjóði.

[1)]*L. 67/1969, 3. gr.*

■ **4. gr.** Dýralækni er skylt að líta eftir og fullvissa sig um, að rúm það í skipunum, sem hestarnir eru fluttir í, sé nægilega stórt, loftgott, stíurnar traustar og að brynningaráhöld séu hagkvæm og í góðu lagi, enn fremur að hrossunum sé ætlað nægilegt og gott vatn og fóður og að skipstjóri hafi til umráða nægilegan mannafla til þess að annast hirðingu hrossanna í skipinu. Á stíugólf og gangrúm, sem hross eru leidd um, skal strá hálmi eða sandi eða gera þau ósleip á annan hátt. Sjá skal fyrir góðri loftræstingu, þar sem hross eru höfð, og birtu,

1958 Nr. 64 26. nóv.

eftir því sem ástæður frekast leyfa.

■ **5. gr.** Skylt er dýralækni að kyrrsetja og banna útflutning á hrossum, sem eru mögur og illa útlítandi, meidd, hölt, með mjög snúna hófa, áberandi skakka eða hnýtta fætur, áberandi bilun í fótum eða með öðrum verulegum lýtum og göllum.

■ **6. gr.** Þeim, sem senda hross til útlanda, er skylt að tilkynna það dýralækni með nægum fyrirvara, enn fremur láta dýralækni í té næga aðstoð við skoðunina.

■ **7. gr.** Dýralækni og skipstjóra er skylt að láta fylgja farmskrá skipsins vottorð um aldur, stærð, heilbrigði og útlit hrossanna á útskipunardegi, sbr. 3. gr.

■ **8. gr.** [Landbúnaðarráðherra setur, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands, Framleiðsluráðs landbúnaðarins, yfirdýralæknis og Sambands dýraverndarfélaga Íslands, reglugerð,[1)] sem kveður nánar á um framkvæmd laga þessara, að því er varðar útbúnað skipa og flugvéla, er annast útflutning hrossa, útlit, gæðamat og merkingar útflutningshrossa, hömlur við útflutningi til tryggingar kynbótastarfinu, hrossamarkaði og lágmarksverð til framleiðenda (seljenda).][2)]

[1)] *Rg. 25/1959, sbr. rg. 26/1968.* [2)] *L. 67/1969, 4. gr.*

■ **9. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglum þeim, sem settar kunna að verða samkvæmt þeim, varða sektum ...,[1)] sem renna í ríkissjóð. Með mál út af slíkum brotum skal farið að hætti opinberra mála.

[1)] *L. 10/1983, 53. gr.*

1978 Nr. 53 16. maí

Lög um eftirlit með framleiðslu á fóðurvörum, áburði og sáðvörum og verslun með þær vörur.

I. kafli. Almenn ákvæði.

■ **1. gr.** Tilgangur laga þessara er að tryggja bændum og öðrum notendum þeirra vöruflokka, sem lögin ná til, góða og óskemmda vöru, sem uppfyllir í öllum meginatriðum þær upplýsingar um vöruna, sem seljanda er skylt að gefa.

■ **2. gr.** Eftirlitsdeild Rannsóknastofnunar landbúnaðarins skal starfrækja Fóðureftirlit ríkisins (FR), Áburðareftirlit ríkisins (ÁR) og Sáðvöreftirlit ríkisins (SR).

□ Deildarstjóri eftirlitsdeildarinnar sér um daglega framkvæmd eftirlitsins og rekstur undir stjórn forstjóra Rala.

■ **3. gr.** Til aðstoðar eftirlitsdeildinni eru þrjár ólaunaðar nefndir:

1. Fóðurnefnd þannig skipuð: Búfjárræktarráðunautur tilnefndur af Búnaðarfélagi Íslands, fóðursérfræðingur tilnefndur af Rannsóknastofnun landbúnaðarins og dýralæknir tilnefndur af yfirdýralækni.

2. Áburðarnefnd þannig skipuð: Jarðræktarráðunautur tilnefndur af Búnaðarfélagi Íslands og tveir nefndarmenn tilnefndir af Rannsóknastofnun landbúnaðarins, og skal annar þeirra vera starfandi tilraunastjóri.

3. Sáðvörunefnd þannig skipuð: Jarðræktarráðunautur tilnefndur af Búnaðarfélagi Íslands og tveir nefndarmenn tilnefndir af Rannsóknastofnun landbúnaðarins, og skal annar þeirra vera starfandi tilraunastjóri.

■ **4. gr.** Starfssvið nefndanna skal vera:

1. Gefa sérfræðilegar álitsgerðir í tjónamálum um þau efni, sem lög þessi taka til, sbr. 26. gr.

2. Vera ráðgefandi um framkvæmd eftirlitsins í heild.

3. Gera tillögur til landbúnaðarráðuneytisins um breytingar á reglugerð um eftirlitið þegar ástæða þykir til.

1978 Nr. 53 16. maí

■ **5. gr.** Nefndarmenn og starfsmenn eftirlitsdeildarinnar mega ekki vera fjárhagslega tengdir aðilum, sem eftirlitsskylda nær til, né sitja í stjórn eftirlitsskyldra fyrirtækja.

■ **6. gr.** Landbúnaðarráðuneytið getur hvenær sem er bannað innflutning einstakra vörutegunda, sem lögin ná til, ef þær að dómi eftirlitsdeildar eru skaðlegar eða með öllu gagnslausar við íslenskar aðstæður. Einnig getur landbúnaðarráðuneytið bannað eða takmarkað innflutning á eftirlitsskyldum vörum til verndunar íslenskrar framleiðslu.

■ **7. gr.** Skylt er þeim, sem versla með vörur, sem lögin ná til, að láta fylgja vörum sínum þær upplýsingar, sem eftirlitsdeild (ED) ákveður hverju sinni eða ákveðnar eru í reglugerðum. ED gefur út staðla um eftirlitsskyldar vörutegundir í samráði við sérfræðinga Rala og Búnaðarfélags Íslands, þar sem því verður við komið, og getur landbúnaðarráðuneytið bannað framleiðslu og verslun með vörutegundir, sem ekki eru innan staðals.

■ **8. gr.** ED Rala skal taka sýni til rannsókna eins oft og þurfa þykir. Starfsmenn ED skulu hafa aðgang að eftirlitsskyldum vörum, hvar og hvenær sem þeir óska þess.

■ **9. gr.** Eftirlitsdeild skal nota almennt viðurkenndar rannsóknaraðferðir við rannsóknir sínar. Þegar sýni hefur verið rannsakað samkv. 8. gr. skulu hlutaðeigandi aðila tilkynntar niðurstöðurnar skriflega.

■ **10. gr.** Eftirlitsdeild skal birta opinberlega niðurstöður tekinna sýna eins oft og þurfa þykir. Víki niðurstöður rannsókna meira frá tilgreindum mörkum en leyft er samkvæmt reglugerð, er eftirlitsdeildinni heimilt að stöðva sölu á vörunni og grípa til þeirra ráða, sem að hennar dómi koma í veg fyrir tjón.

■ **11. gr.** Seljanda eftirlitsskyldrar vöru er skylt að bæta kaupendum það tjón, sem þeir hafa sannanlega orðið fyrir vegna þess að varan hefur ekki verið í samræmi við upplýsingar og ábyrgð seljanda og reglur eftirlitsdeildarinnar.

□ Í reglugerð skulu vera nánari reglur um bótaskyldu, einnig um bótaskyldu vegna geymsluskemmda er fram kunna að koma.

■ **12. gr.** Innflytjandi fóðurvöru og sáðvöru skal í hvert sinn er hann hefur ákveðið innflutning á eftirlitsskyldri vöru tilkynna eftirlitsdeildinni:

1. Nafn framleiðanda/seljanda ásamt þeim upplýsingum sem hann kann að hafa um vöruna.

2. Heildarmagn sendingar og magn hverrar einstakrar tegundar og hlutfallslega samsetningu ef um blandaða vöru er að ræða.

3. Uppskipun er því aðeins heimil að innflytjandi hafi fullnægt fyrrgreindri tilkynningarskyldu til eftirlitsdeildarinnar.

II. kafli. Um fóðureftirlit.

■ **13. gr.** Óheimilt er að flytja til landsins eða bjóða til sölu fóðurvörur sem óhollar geta talist fyrir búfé. Skal við sölu ætíð ábyrgst af hálfu seljanda ákveðið fóður-

1978 Nr. 53 16. maí

gildi, prótein- og steinefnainnihald o. fl. sem FR krefst. Einnig er óheimilt að flytja inn eða selja fóður sem blandað er ákveðnum efnum, sem nánar skal kveðið á um í reglugerð.

■ **14. gr.** Rannsóknaniðurstöður á sýnum, sem Fóðureftirlitið tekur, skulu birtar eins oft og þurfa þykir og eigi sjaldnar en einu sinni á ári, svo að bændur hafi ávallt sem besta vitneskju um gæði og eiginleika þeirrar fóðurvöru, sem á markaði er á hverjum tíma.

■ **15. gr.** FR gefur út staðla yfir einstakar fóðurblöndur ætlaðar einstökum búfjártegundum og getur bannað framleiðslu og sölu á fóðurblöndum, sem ekki eru innan staðla, sbr. 7. gr.

■ **16. gr.** FR skal hafa eftirlit með aðstöðu sölufyrirtækja, sem versla með fóðurvörur og framleiða þær, hvað varðar húsnæði, hreinlætisaðstöðu og blöndunartæki fóðurblöndunarstöðva. Skylt er söluaðilum að hlíta fyrirmælum FR um úrbætur, ef þeirra er talin þörf til tryggingar vörugæðum.

III. kafli. Um áburðareftirlit.

■ **17. gr.** ÁR hefur eftirlit með því, að tilbúinn áburður innihaldi þau efni og það magn, sem framleiðandi gefur til kynna og ábyrgist í samræmi við stöðlun hverrar áburðartegundar.

□ Ávallt skal tilgreint og ábyrgst magn N, P og K svo og annarra efna eða efnasambanda, sem nánar skal kveðið á um í reglugerð.

■ **18. gr.** ÁR taki sýni til rannsóknar úr vörugeymslum sölu- og dreifingaraðila, hjá bændum og úr flutningatækjum eftir því, sem ástæður þykja til.

■ **19. gr.** Komi í ljós við athugun að verulegur munur sé á uppgefnu og raunverulegu magni af áburðartegund sem Áburðarverksmiðjan hefur dreift til kaupenda, skal áburðareftirlitinu skylt að gera þær ráðstafanir sem nauðsynlegar eru, svo kaupendur fái vitneskju um raunverulegt efnismagn áburðarins.

IV. kafli. Um sáðvöru eftirlit.

■ **20. gr.** SR hefur eftirlit með spírunarhæfni, hreinleika og öðrum eiginleikum sáðvöru sem ástæða þykir til, gefur út staðla um samsetningu fræblandna og hefur eftirlit með að blöndunarhlutföll séu í samræmi við þá.

□ Í gæðavottorði SR skal gildistími þess tiltekinn.

□ Sala er óheimil að liðnum gildistíma vottorðs, nema með nýju vottorði.

■ **21. gr.** Sáðvörunefnd skal árlega semja og birta skrá yfir þær tegundir og stofna sem leyfilegt er að selja. Nefndin getur veitt undanþágur vegna sölu á tegundum og stofnum sem ekki eru á skrá.

■ **22. gr.** SR skal hafa eftirlit með aðstöðu söluaðila hvað varðar geymslu, húsnæði, tækniútbúnað til blöndunar fræblandna og öðru er þýðingu hefur varðandi gæði sáðvöru.

V. kafli. Um eftirlitssjóð.

■ **23. gr.** Þeir sem flytja inn vörur sem eru eftirlitsskyldar samkv. lögum þessum eða framleiða þær til sölu innanlands eru gjaldskyldir til eftirlitssjóðs Rala, sem er í vörslu stofnunarinnar, og skal um hann fært sérstakt bókhald.

■ **24. gr.** Eftirlitsgjaldið og innheimta þess skal ákveðið í reglugerð í samráði við stjórn Búnaðarfélags Íslands, og miðast gjaldið við að standa undir óhjákvæmilegum kostnaði við framkvæmd eftirlitsins.

VI. kafli. Önnur ákvæði.

1978 Nr. 53 16. maí

■ **25. gr.** Landbúnaðarráðherra setur reglugerð[1] um nánari framkvæmd laga þessara. Í reglugerð þessari skal tekið mið af gildandi reglum um hliðstæða starfsemi á Norðurlöndum, alþjóðasamþykktum um þessa starfsemi sem í gildi eru og Ísland er eða kann að verða aðili að.

[1] *Rg. 256/1981, sbr. augl. 454/1982.*

■ **26. gr.** Ágreiningi, sem kann að rísa vegna laga þessara eða reglugerðar sem við þau verður sett, má skjóta til landbúnaðarráðherra.

■ **27. gr.** Brot gegn lögum þessum og þeim reglugerðum og ákvæðum, sem sett verða samkvæmt lögunum, varða sektum, nema þyngri refsing liggi við að öðrum lögum.

Lög um innflutningsbann á niðursoðinni mjólk og þurrmjólk.

1949 Nr. 88 22. júlí

■ **1. gr.** Bannað er að flytja til landsins niðursoðna mjólk og þurrmjólk.

■ **2. gr.** Komi það í ljós, að vöntun verði á niðursoðinni eða þurrkaðri mjólk, getur atvinnumálaráðherra[1] veitt undanþágu um stundarsakir frá ákvæðum 1. gr., ef framleiðsluráð landbúnaðarins mælir með því.

[1] *Nú landbúnaðarráðherra, sbr. augl. A 96/1969, 9. gr.*

■ **3. gr.** [Brot gegn ákvæðum laga þessara varða sektum. Gera skal upptæka ólöglega innflutta mjólk, og rennur andvirði hennar í ríkissjóð. Um mál út af brotum á lögum þessum fer að hætti opinberra mála.][1]

[1] *L. 10/1983, 54. gr.*

Lög um einkarétt ríkisstjórnarinnar til þess að flytja trjáplöntur til landsins, og um eftirlit með innflutningi trjáfræs.[1]

1935 Nr. 78 15. apríl

[1] *Augl. 35/1935.*

■ **1. gr.** Ríkisstjórnin hefur ein heimild til þess að flytja til landsins hvers konar trjáplöntur, og tekur sú heimild einnig til plantna af öllum tegundum runna, nema rósum. Enn fremur skal ríkisstjórnin taka að sér eftirlit með innflutningi á trjáfræi.

■ **2. gr.** Ríkisstjórnin felur skógrækt ríkisins að sjá um innkaup og innflutning erlendra trjáplantna, eftir því sem þörf krefur. Ríkisstjórnin felur einnig skógrækt ríkisins eftirlit með innflutningi á trjáfræi.

■ **3. gr.** Skógræktarstjóri, sem framkvæmdarstjóri skógræktarmálanna, sér um innkaup, sölu og afhendingu erlendra trjáplantna. Plönturnar má selja bæði í heildsölu og smásölu, en öll álagning skal ákveðin af ríkisstjórn, eftir tillögum skógræktarstjóra.

■ **4. gr.** Skógræktarstjóri skal leggja áherzlu á, að til landsins flytjist harðgerðar plöntur, sem líklegar séu til þess að þola íslenzkt veðurfar. Skal hann einnig gæta þess, að heilbrigði plantnanna sé ekki ábótavant, svo framarlega sem þess er kostur.

□ Eftirlit með innflutningi á trjáfræi skal fólgið í því, að skógræktarstjóri getur krafizt þeirra heilbrigðisvottorða, sem hann álítur nauðsynleg, með hverri tegund trjáfræs.

■ **5. gr.** Sá arður, sem kann að verða af sölu innfluttra trjáplantna, fellur til skógræktar ríkisins, og skal honum

1935 Nr. 78 15. apríl

ráðstafað á sama hátt og því fé, sem skógrækt ríkisins hefur í þarfir skógræktarmálanna.

■ **6. gr.** [Brot gegn lögum þessum varða sektum. Ólöglega innfluttar trjáplöntur skulu gerðar upptækar samkvæmt ákvæðum 69. gr. almennra hegningarlaga. Mál út af brotum þessum sæta meðferð opinberra mála.][1)]

[1)] *L. 10/1983, 55. gr.*

1902 Nr. 3 14. febr.

Lög um heimild til að banna innflutning ósútaðra skinna og húða.

■ **1. gr.** Stjórnarráðinu fyrir Ísland veitist heimild til að banna að flytja hingað til lands frá útlöndum ósútaðar húðir eða ósútuð skinn, nema söltuð sé og óhert, eða enn frekari trygging sé fyrir því, að ekki felist í þeim sóttnæmi.[1)]

[1)] *Sjá augl. 20/1902.*

■ **2. gr.** [Brot gegn lögunum varða sektum. Heimilt er að beita eignarupptöku samkvæmt ákvæðum 69. gr. almennra hegningarlaga. Mál út af brotum á lögunum sæta meðferð opinberra mála.][1)]

[1)] *L. 75/1982, 31. gr. A.*

■ **3. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 75/1982, 31. gr. B.*

1891 Nr. 35 11. des.

Lög um aðfluttar ósútaðar húðir.

Landsstjórninni veitist heimild til að setja reglur um það, hvernig fara skuli með aðfluttar ósútaðar húðir, til þess að varna miltisdrepi.

1933 Nr. 32 19. júní

Lög um tilbúning og verzlun með smjörlíki o. fl.[1)]

[1)] *Rg. 118/1934.*

■ **1. gr.** [Smjörlíki nefnist í lögum þessum allt feitmeti, sem líkist smjöri, þegar í því er feiti, sem ekki á rót sína að rekja til mjólkur, er nemur meira en 25% af heildarmagni fitunnar.

□ Ostlíki nefnist ostur, sem í er önnur fita en mjólkurfita, er nemur meira en 25% af heildarmagni fitunnar.

□ Rjómalíki kallast vökvi, sem líkist rjóma, en inniheldur aðra feiti en mjólkurfitu, er nemur meira en 25% af fitumagninu.

□ Mjólkurlíki kallast vökvi, sem líkist mjólk að útliti og efnasamsetningu, en inniheldur feiti, sem ekki á rót sína að rekja til mjólkur, er nemur meira en 25% af heildarfitumagninu.

□ Þar sem í lögum þessum er talað um smjörlíkisgerð, eftirlit með smjörlíkisgerðum o. s. frv., tekur það einnig til ostlíkis-, mjólkurlíkis- og rjómalíkisgerða, eftir því sem við getur átt.][1)]

[1)] *L. 56/1980, 1. gr.*

■ **2. gr.** Bannað er að framleiða smjörlíki þar, sem smjörgerð er höfð um hönd, og eigi má nota sömu tæki til skiptis við framleiðsluna.

■ **3. gr.** Hver, sem ætlar sér að búa til smjörlíki, ostlíki, rjómalíki eða mjólkurlíki, skal tilkynna það [landbúnaðarráðuneytinu][1)] minnst 2 mánuðum áður en starfsemin byrjar. [Landbúnaðarráðuneytið][1)] lætur þá þann, er það hefur falið eftirlit með smjörlíkisgerðum, eða þegar nauðsyn ber til, annan þar til hæfan mann, skoða húsakynnin. Sé þeim ábótavant, má starfsemin eigi byrja fyrr en breytingar eru gerðar, sem fullnægja þeim kröfum, sem gerðar eru til húsnæðis og áhalda.

□ Sé breyting gerð á húsnæði, eða nýtt húsnæði fengið fyrir smjörlíkisgerð, þarf einnig til þess samþykki eftirlitsmanns.

1933 Nr. 32 19. júní

□ Smjörlíkisgerð má eigi, án samþykkis [landbúnaðarráðherra][1)], vera í húsnæði, þar sem önnur starfsemi er höfð með höndum.

□ Smjörlíkisgerðum er skylt að halda bækur yfir framleiðsluna, og skulu þær um hver áramót senda eftirlitsmanni smjörlíkisgerða nákvæma skýrslu um, hve framleiðslan hefur verið mikil af smjörlíki eða öðrum vörum, sem ræðir um í lögum þessum, á árinu. Einnig skulu þær tilkynna honum, hve mikið hafi verið notað af hverri tegund fituefna til framleiðslu varanna, þar á meðal af mjólk, rjóma og smjöri.

□ Þess skal gætt, að framleiðslan sé þrifaleg og að fylgt sé nauðsynlegum heilnæmisreglum við hana. [Landbúnaðarráðherra][1)] getur sett reglur um bókhald og skýrslur smjörlíkisgerða, svo og hverjar kröfur eru gerðar til þrifnaðar o. fl.

[1)] *L. 56/1980, 2. gr.*

■ **4. gr.** Þegar vörur þær, sem um getur í 1. gr. laga þessara, eru boðnar til sölu, sýndar eða auglýstar, fluttar inn í landið eða út úr því, skulu þær nefndar, eftir því sem við á, smjörlíki, ostlíki, rjómalíki eða mjólkurlíki, svo og skal geta nafns framleiðanda. Bannað er, að orðin smjör, mjólk og rjómi eða nokkur orð eða myndir, sem minnt geti á landbúnaðarafurðir, séu notuð í sambandi við vörur þær, sem lög þessi fjalla um, á nokkurn annan hátt en í vöruheitunum sjálfum, svo sem þau eru skilgreind í 1. gr.

■ **5. gr.** Í smjörlíki á að vera að minnsta kosti 80% fituefni og eigi meira en 16% vatn. Smjörlíki og önnur þau efni, sem nefnd eru í 1. gr., mega ekki vera blönduð öðrum efnum til varnar skemmdum en matarsalti, og eigi vera lituð með efnum, sem eru hættuleg fyrir heilsu manna, og hefur [landbúnaðarráðherra][1)] úrskurðarvald um þau efni.

[1)] *L. 56/1980, 2. gr.*

■ **6. gr.** [Allt smjörlíki, sem framleitt er hér á landi, skal bæta með A- og D-fjörefnum á þann hátt, sem fyrir verður mælt af ráðherra,[1)] að fengnum tillögum rannsóknarstofu háskólans, og ekki á annan hátt.

□ [Landbúnaðarráðherra][2)] getur, eftir tillögum mjólkursölunefndar, ákveðið, að í öllu smjörlíki, sem framleitt er hér á landi, sé tiltekinn hundraðshluti af íslenzku smjöri.[3)] Skylt er að blanda erlent smjörlíki, sem selt er hér á landi, sama hundraðshluta af íslenzku smjöri og ákveðið er um innlent smjörlíki á sama tíma. Skal sú blöndun fara fram hér á landi og undir sama eftirliti sem íslenzku smjörlíkisgerðirnar eru háðar. Áður en ráðherra hefur fyrirskipað með auglýsingu um blöndun smjörlíkis með smjöri, má ekki verzla með smjörlíki blandað smjöri, og eftir að slík auglýsing hefur verið birt, má ekki verzla með smjörlíki blandað smjöri í öðrum hlutföllum né á annan hátt en fyrir er mælt í auglýsingunni.

□ [Landbúnaðarráðherra][2)] setur nánari reglur um framkvæmdir ákvæða þessarar greinar, eftir því sem þurfa þykir.][4)]

[1)] *Reglur 41/1935, sbr. 24/1955.* [2)] *L. 56/1980, 2. gr.* [3)] *Reglur 99/1935, augl. 100/1935.* [4)] *L. 61/1935.*

■ **7. gr.** Í öllu mjólkurlíki og rjómalíki, sem búið er til eða notað í landinu, skal vera litarefni, sem greini það

1933 Nr. 32 19. júní

glögglega frá mjólk og rjóma. [Landbúnaðarráðherra][1] ákveður, hver litarefni skuli notuð og hve mikið af þeim.

[1] *L. 56/1980, 2. gr.*

■ **8. gr.** Í öllu smjörlíki, ostlíki, rjóma- og mjólkurlíki skulu vera 2‰ af hreinni jarðeplasterkju.

■ **9. gr.** Á umbúðum alls innlends smjörlíkis skal standa skýru letri orðið Smjörlíki ásamt nafni smjörlíkisgerðar þeirrar, sem vöruna hefur framleitt. Um innflutt smjörlíki gilda sömu ákvæði, þó svo, að fyrir orðið Smjörlíki má standa Margarine, en á umbúðum standi ávallt með greinilegu letri orðið Útlent. Þessi ákvæði taka einnig til smjörlíkis, sem selt er í lausri vigt í sölubúðum.

□ Nú er smjörlíki selt mótað, og skal þá þungi skökunnar vera ¼, ½ eða 1/1 kg, og skal skrá það á umbúðirnar.

□ [Landbúnaðarráðherra][1] getur sett nánari reglur um umbúðir og merkingu á vörum þeim, sem lög þessi fjalla um, svo og um hámarksverð á smjörlíki, sem blandað er smjöri.

[1] *L. 56/1980, 2. gr.*

■ **10. gr.** [Landbúnaðarráðuneytið][1] sér um, að ákvæðum laga þessara sé fylgt, og getur ráðuneytið falið forstöðumanni efnarannsóknastofu ríkisins eftirlit með starfsemi smjörlíkisgerðanna.

□ Eftirlitsmanni skal jafnan heimill aðgangur að smjörlíkisgerðum þeim, sem honum er falið eftirlit með. Er honum heimilt að taka sýnishorn til rannsóknar, bæði af hráefnum og fulltilbúnum vörum. Forstöðumönnum smjörlíkisgerða er skylt að veita eftirlitsmanni þær upplýsingar um framleiðsluna, sem hann óskar og starf hans varðar, og sýna honum framleiðslubækur þær, sem nefndar eru í 3. gr.

□ Eftirlitsmaður hefur þagnarskyldu um allt, sem lýtur að framleiðslu og rekstri smjörlíkisgerða, og má ekki sjálfur notfæra sér eða láta öðrum í té upplýsingar, sem hann kann að fá um sérstakan útbúnað eða aðgerðir hverrar verksmiðju.

[1] *L. 56/1980, 2. gr.*

■ **11. gr.** Lögreglustjórum er falið eftirlit með rekstri smjörlíkisgerða og útsölustöðum í samráði við eftirlitsmenn, og skal þeim jafnan heimilt að taka til rannsóknar sýnishorn af hráefnum og vörum þeim er smjörlíkisgerðirnar framleiða.

□ Lögreglustjórar og tollstjórinn í Reykjavík hafa eftirlit með inn- og útflutningi á vörum þeim, sem nefndar eru í 1. gr., og hafa rétt til að láta rannsaka þær.

■ **12. gr.** Til greiðslu á kostnaði við eftirlit og framkvæmd þessara laga getur [landbúnaðarráðuneytið][1] lagt gjald á verksmiðjur þær, sem framleiða þær vörur, sem nefndar eru í lögunum. Gjaldið skal miða við framleiðslu verksmiðjanna, og má fela eftirlitsmanni innheimtu þess.

□ Gjald það, sem verksmiðjunum ber að greiða, má taka lögtaki.

[1] *L. 56/1980, 2. gr.*

■ **13. gr.** [Brot gegn lögum þessum varða sektum, nema þyngri hegning liggi við samkvæmt öðrum lögum. Með mál út af brotum á lögunum skal fara að hætti opinberra mála.][1]

[1] *L. 10/1983, 56. gr.*

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina að ábyrgjast lán til að koma upp frystihúsum á kjötútflutningshöfnum.

1932 Nr. 52 23. júní

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að ábyrgjast lán til þess að koma upp frystihúsum á kjötútflutningshöfnum, er nemi samtals 400 000 kr., með þeim skilyrðum, sem segir í lögum þessum.

■ **2. gr.** Ábyrgðarheimildin má ná til lána, sem tekin eru í umræddu skyni af sýslufélögum eða samvinnufélögum bænda.

□ Hámark hvers láns, sem ábyrgzt er, má nema allt að ⅔ kostnaðar.

□ Frystihúsin séu reist á þeirri höfn, sem að dómi hlutaðeigandi sýslunefnda er bezt fallin til að vera miðstöð til útflutnings á frystu kjöti í héraðinu, en atvinnumálaráðherra sker úr ágreiningi.

□ Full skilríki liggi fyrir um, að vel og tryggilega sé frá öllu gengið um hús og áhöld, enda hafi atvinnumálaráðuneytið samþykkt áætlun og teikningar.

□ Til baktryggingar ríkisábyrgðinni sé ábyrgð hlutaðeigandi sýslufélaga, eða aðrar tryggingar, sem ríkisstjórnin metur gildar, auk fyrsta veðréttar í frystihúsum og vélum þeirra.

Lög um breyting nokkurra laga, sem varða sölu og meðferð íslenzkra afurða.

1935 Nr. 79 16. apríl

■ **1. gr.** ...[1]

[1] *L. 120/1935, 15. gr. og l. 75/1937, 16. gr.*

■ **2. gr.** Allur kostnaður við störf mjólkursölunefndar, sem skipuð er samkvæmt lögum nr. 17. jan. 1935,[1] þar með talin laun nefndarmanna, greiðist úr verðjöfnunarsjóðum, sem myndast samkvæmt þeim lögum.

[1] *Sjá nú l. 95/1981.*

■ **3. gr.** ...[1]

[1] *L. 62/1962, 12. gr.*

■ **4. gr.** Kostnaður við störf kjötverðlagsnefndar, sem skipuð er samkvæmt lögum nr. 29. jan. 1935,[1] þar með talin laun nefndarmanna, greiðist úr verðjöfnunarsjóði þeim, sem myndaður er samkvæmt ákvæðum þeirra laga.

[1] *Sjá nú l. 95/1981.*

Lög um meðferð, verkun og útflutning á sjávarafurðum.

1935 Nr. 92 3. maí

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni veitist heimild til þess að setja með reglugerð ákvæði um meðferð, verkun, umbúðir og útflutning á öllum þeim sjávarafurðum, sem ekki er áður mælt fyrir um í sérstökum lögum.[1]

[1] *Rg. 75/1937 (fiskumbúðastrigi), 105/1949 (hvalkjöt), 14/1958 (niðursoðnar og niðurlagðar fiskafurðir).*

■ **2. gr.** [Brot gegn reglugerðum, sem settar kunna að verða samkvæmt lögum þessum, varða sektum, og fer um mál út af brotunum að hætti opinberra mála.][1]

[1] *L. 10/1983, 57. gr.*

Lög um útflutning á síldarmjöli.

1935 Nr. 56 28. jan.

■ **1. gr.** Landbúnaðarráðherra er heimilt að banna eða takmarka útflutning á síldarmjöli úr landinu, ef nauðsyn þykir vegna fóðurskorts.

■ **2. gr.** Brot gegn 1. grein varða allt að 10 000 kr. sektum, nema þyngri refsing liggi við að lögum. Mál út

1935 Nr. 56 28. jan. af nefndum brotum skulu sæta meðferð almennra lögreglumála.

1931 Nr. 37 8. sept. **Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmissa ráðstafana vegna útflutnings á nýjum fiski.**

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að leigja þrjú eða fleiri skip til þess að koma á og halda uppi reglubundnum hraðferðum með kældan eða ísvarinn fisk frá þeim stöðum á landinu, þar sem útvegsmenn og sjómenn hafa með sér félagsskap um fisksölu, en tæki skortir til að koma nýjum fiski á útlendan markað, enda sé öllum frjáls þátttaka og atkvæðisréttur óbundinn að samvinnuhætti. Skal á þeim stöðum vera nauðsynlegur útbúnaður til fiskgeymslu og afgreiðslu skipanna, sem útgerðarstjórn tekur gildan. ...[1)]

[1)] *L. 65/1932, 1. gr.*

■ **2. gr.** Skipaútgerð ríkisins hefur á hendi framkvæmdir um rekstur flutningaskipanna, semur áætlun um ferðir þeirra og ákveður flutningsgjöld. Skal flutningsgjöld miða við það, sem ætla má að þurfi til þess að ekki verði rekstrarhalli á skipunum.

■ **3. gr.** Heimilt er ríkisstjórninni að setja upp söluskrifstofu og ráða mann eða menn til að sjá um meðferð og sölu fiskjarins fyrir útflutningsfélög, er þess óska. Gefur skrifstofan félögunum fyrirsagnir um greining og hirðingu fiskjarins, gerir reikningsskil fyrir hverja ferð og greiðir félögunum andvirði aflans, að frádregnum kostnaði.

■ **4. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt, ef fé er fyrir hendi, sbr. 1. gr., að veita fiskútflutningsfélögum lán til kaupa á fiskumbúðum og öðrum tækjum, er nota þarf við útflutning fiskjarins, enda mæli Fiskifélag Íslands með lánveitingunni.

■ **5. gr.** [Nú leigir fisksölufélag, sbr. 1. og 4. gr., sjálft skip til flutninga á ísvörðum fiski, og er þá ríkisstjórninni heimilt að taka ábyrgð á slíkri skipaleigu, allt að 200 þús. kr. samtals, gegn tryggingum þeim, er hún metur gildar.][1)]

[1)] *L. 65/1932, 2. gr.*

1925 Nr. 5 4. maí **Lög um fiskifulltrúa á Spáni og Ítalíu.**

■ **1. gr.** Á Spáni og Ítalíu skal vera fiskifulltrúi, sem atvinnumálaráðherra skipar.

■ **2. gr.** Laun fiskifulltrúans greiðast að þriðjungi úr ríkissjóði, en hinn hluta launanna greiða Landsbankinn og Íslandsbanki[1)] að helmingi hvor.

[1)] *Nú Útvegsbanki Íslands, sbr. l. 12/1961.*

■ **3. gr.** Landsstjórnin ákveður launaupphæðina með samningi, að fengnum tillögum bankanna, og sá hlutinn, sem ríkissjóður á að greiða, skal tekinn upp í fjárlög.

■ **4. gr.** Landsstjórnin gefur fulltrúanum erindisbréf og ákveður starfssvið hans.

1974 Nr. 108 31. des. **Lög um Framleiðslueftirlit sjávarafurða.**

■ **1. gr.** Sameina skal starfsemi Fiskmats ríkisins og Síldarmats ríkisins í einni ríkisstofnun, er bera skal nafnið „Framleiðslueftirlit sjávarafurða", en fyrrgreindar tvær stofnanir þar með lagðar niður.

■ **2. gr.** Framleiðslueftirlit sjávarafurða heyrir undir sjávarútvegsráðherra. Stofnunin skal hafa eftirlit með — eða meta allan fisk, krabbadýr og skeldýr, sem veidd eru úr sjó, — svo og meðferð, flutningi, geymslu og vinnslu þeirra.

□ Stofnunin skal meta og hafa eftirlit með útflutningi ofangreindra sjávarafurða á öllum vinnslustigum. Undanþeginn er þó eigin afli er fiskiskip flytja á erlendan markað, enda hafi hann ekki verið lagður hér á land. Um slíkan útflutning má þó setja reglur.

□ Einnig skal stofnunin hafa eftirlit með búnaði og hreinlæti í fiskiskipum, flutningatækjum, geymslum, vinnslustöðvum sjávarafurða og næsta nágrenni þeirra. Framleiðslueftirlitið skal veita leiðbeiningar um fiskverkun og meðferð sjávarafurða, svo og um önnur þau atriði, er það fjallar um. [Framleiðslueftirlitið skal og veita Fiskvinnsluskólanum nauðsynlega aðstoð við námskeið á vegum skólans skv. 3. gr. laga nr. 55 15. apríl 1971.][1)]

□ Ráðherra getur sett reglugerð[2)] um framkvæmd laga þessara, meðal annars um umbúðir, merkingu, vörustaðla, flutning, útskipun og hleðslu sjávarafurða.

□ Ráðherra getur og með reglugerð[3)] lagt bann við því, að verkaður sé fiskur, krabbadýr eða skeldýr undir tiltekinni lágmarksstærð eða sem ástæða er til að ætla að geti verið gölluð vara, menguð eða óheppileg til vinnslu annarra ástæðna vegna. Skal Framleiðslueftirlitið í samráði við ráðuneytið hafa eftirlit með aflasamsetningu fiskiskipa eftir því sem þurfa þykir og enn fremur, að ekki séu heimildarlaust unnar ofangreindar sjávarafurðir, sem ekki ná lágmarksstærðum þeim, sem fyrir er mælt í lögum og reglum.

[1)] *L. 14/1981, 1. gr.* [2)] *Rg. 236/1980 (um eftirlit, framleiðslu og útflutning á lagmeti); 89/1938, sbr. 103/1938, 153/1939 og 146/1940; erbr. 125/1938, rg. 113/1954, sbr. 87/1957. Rg. 35/1956, I. og IV.—VI. kafli (fiskmat); 56/1953, sbr. 117/1953, 218/1966 og 262/1970 (frystur fiskur); 124/1953, sbr. 169/1956 og 423/1980 (skreið); 71/1973 (saltfiskur); 215/1966 (ferskur humar og fersk rækja); 247/1966 (fryst hrogn); 55/1970, sbr. 35/1971 og 597/1981 (ferskur fiskur); 38/1971, sbr. 44/1972 (söltuð grásleppuhrogn); 320/1981 (saltverkuð síld); 486/1981 (gjald vegna saltverkaðrar síldar).* [3)] *Rg. 78/1978 (um skelfiskveiðar).*

■ **3. gr.** Ríkisstofnanir, sem hafa með höndum verkefni, er falla undir Framleiðslueftirlit sjávarafurða samkvæmt lögum þessum, skulu halda þeim áfram eftir nánari ákvörðun ráðherra.

■ **4. gr.** [Rannsóknastofnun fiskiðnaðarins framkvæmir, í samráði við Framleiðslueftirlit sjávarafurða, þær rannsóknir sem nauðsynlegar eru vegna þeirrar stofnunar.][1)]

[1)] *L. 19/1975, 1. gr.*

■ **5. gr.** Framleiðslueftirlit sjávarafurða skiptist í eftirtaldar deildir:

1. Hreinlætis- og búnaðardeild, sem einkum skal hafa eftirlit með hreinlæti og búnaði fiskiskipa, flutningatækja, vinnslustöðva og því er varðar heilnæmi við framleiðsluna.

2. Ferskfiskdeild, sem einkum skal annast eftirlit og gæðamat á ferskum, nýjum eða ísuðum fiski, krabbadýrum og skeldýrum.

3. Freðfiskdeild, sem einkum skal annast eftirlit og gæðaflokkun á framleiðslu frystra sjávarafurða, meðferð þeirra, geymslu og útflutningi.

4. Saltfisk- og skreiðardeild, sem einkum skal annast eftirlit og gæðaflokkun á öllum söltuðum sjávarafurðum og skreið.

■ **6. gr.** Ráðherra skipar forstjóra stofnunarinnar að fengnum umsóknum um starfið.

1974 Nr. 108 31. des.

1974 Nr. 108 31. des.

□ Forstjóri Framleiðslueftirlits sjávarafurða hefur á hendi stjórn stofnunarinnar og yfirumsjón með allri starfsemi hennar. Við skipun í starfið skal ráðherra taka tillit til háskólaprófs í matvælafræðum eða annarrar sambærilegrar menntunar umsækjenda.

■ **7. gr.** Ráðherra skipar deildarstjóra að fengnum umsóknum og áliti forstjóra um þær. Deildarstjórar skulu veita forstöðu hver sinni deild hjá stofnuninni og hafa eftirlit með störfum yfirmatsmanna.

■ **8. gr.** Ráðherra skipar yfirmatsmenn að fengnum umsóknum og áliti viðkomandi deildarstjóra og forstjóra um þær. Þeir hafa umsjón með eftirliti og mati hver í sínu umdæmi. Þeir skulu vera svo margir sem þörf krefur og heimilað er í fjárlögum. Þeir geta haft með höndum verkefni einnar eða fleiri deilda eftir ákvörðun forstjóra, sem jafnframt getur fært þá milli umdæma með samþykki ráðherra.

■ **9. gr.** Matsmenn, er starfa á vegum Framleiðslueftirlits sjávarafurða, framkvæma undir umsjón yfirmatsmanna eftirlit það og mat, sem lög þessi gera ráð fyrir.

□ [Sjávarútvegsráðuneytið löggildir matsmenn. Fiskiðnaðarmenn með próf frá Fiskvinnsluskólanum skulu hljóta löggildingu að loknu prófi frá Fiskvinnsluskólanum sem freðfiskmatsmenn. Löggilding til mats á ferskfiski, saltfiski, saltsíld og skreið fer fram eftir að þeir hafa starfað 2 mánuði eða minnst 300 vinnustundir að mati með löggiltum kennslu-matsmanni. Aðra matsmenn löggildir sjávarútvegsráðuneytið að fenginni umsögn forstjóra Framleiðslueftirlits sjávarafurða, enda hafi þeir sótt námskeið fyrir fiskmatsmenn. Sjávarútvegsráðuneytið lætur matsmenn undirrita eiðstaf um að þeir vilji rækja af alúð og kostgæfni skyldur þær, sem starfi þeirra fylgja. Fiskiðnaðarmenn með próf frá Fiskvinnsluskólanum skulu njóta forgangs við ráðningu matsmanna.

□ Sjávarútvegsráðuneytinu er heimilt að svipta matsmann löggildingu um stundarsakir að fenginni umsögn Framleiðslueftirlits sjávarafurða, enda hafi hann sýnt vankunnáttu eða óvandvirkni í starfi. Þó skal veita matsmanni áminningu og gefa honum kost á að bæta ráð sitt, áður en hann er sviptur löggildingu um stundarsakir.][1)]

[1)] *L. 14/1981, 2. gr.*

■ **10. gr.** Ráðherra getur með reglugerð[1)] kveðið á um reynslu og menntun starfsmanna Framleiðslueftirlitsins og verkstjóra við fiskverkun. Einnig er heimilt að ákveða í reglugerð, að eigendur fisks skuli greiða kaup og annan kostnað af störfum matsmanna.

[1)] *Erbr. 31/1978 (deildarstjórar); 32/1978 (yfirmatsmenn); 77/1978 (matsmenn).*

■ **11. gr.** Forstjóri Framleiðslueftirlitsins, deildarstjórar og yfirmatsmenn hafa skyldur og njóta réttinda sem opinberir starfsmenn. Um laun þeirra fer eftir ákvæðum kjarasamninga ríkisstarfsmanna. Þeim er óheimilt að stunda nokkurn atvinnurekstur, sem lýtur að fiskverkun eða fiskverslun.

■ **12. gr.** Starfsmönnum Framleiðslueftirlits sjávarafurða er bannað, að viðlagðri ábyrgð eftir ákvæðum almennra hegningarlaga um brot í opinberu starfi, að skýra óviðkomandi mönnum frá nokkru því, sem leynt á að fara og þeir hafa fengið vitneskju um í starfi sínu.

■ **13. gr.** Hver sá, sem ætlar að flytja úr landi fisk eða sjávarafurðir, sem lög þessi taka til, skal tilkynna það skrifstofu stofnunarinnar með hæfilegum fyrirvara, enda fari hleðsla vörunnar í skip eða annað flutningatæki fram undir umsjón starfsmanna Framleiðslueftirlits sjávarafurða.

□ Þeir, sem flytja út farma af sjávarafurðum, skulu skyldir til að hafa hleðslustjóra með skipunum, ef þau taka farm í fleiri höfnum en einni.

□ Hleðslustjórar skulu hlíta fyrirmælum yfirmatsmanna um hleðslu skipa, að því er varðar mat, gæði, útlit og merkingu vörunnar.

□ Lögreglustjóri löggildir hleðslustjóra samkvæmt tilnefningu forstjóra og sér um, að þeir riti undir eiðstaf um, að þeir vilji rækja með alúð og kostgæfni skyldur þær, sem á þeim hvíla í starfi þeirra.

■ **14. gr.** Hver sá, sem leggur stund á verkun eða vinnslu sjávarafurða, skal hafa sérstakt vinnsluleyfi Framleiðslueftirlitsins til tryggingar því, að vinnslustöðin fullnægi settum skilyrðum.

■ **15. gr.** Hverjum þeim sem veiðir, verkar eða verslar með fisk eða sjávarafurðir, sem lög þessi ná til, er skylt að gefa starfsmönnum Framleiðslueftirlits sjávarafurða allar þær upplýsingar og veita þeim þá aðstoð, sem þeim er nauðsynlegt við framkvæmd eftirlits og mats. Gildir þetta jafnt um upplýsingar um verkun, geymslu og flutning fisks og sjávarafurða sem um upplýsingar um greiðslu skaðabóta eða um kvartanir vegna þess, að vara var gölluð eða umbúnaði hennar áfátt.

□ Starfsmönnum Framleiðslueftirlits sjávarafurða er heimill aðgangur að hverjum þeim stað, þar sem fiskur eða sjávarafurðir, sem lög þessi taka til, eru unnar eða geymdar. Þeim er einnig heimilt að taka án endurgjalds hæfilegt magn sýnishorna af fiski og sjávarafurðum til rannsókna, enda verði eigendum fisksins eða afurðanna skilað skriflegri skýrslu um niðurstöður rannsóknarinnar.

■ **16. gr.** Forstjóri Framleiðslueftirlits sjávarafurða, deildarstjórar, yfirmatsmenn og matsmenn hafa vald til að stöðva móttöku fisks, krabbadýra og skeldýra svo og vinnslu, pökkun og útflutning fisks og sjávarafurða, ef þrif og búnaður fiskiskips, vinnslustöðvar eða flutningatækis eða meðferð afla, gæði hráefnis eða afurða, merking þeirra, umbúðir eða annar frágangur er ekki í samræmi við reglur, sem settar eru skv. lögum þessum. Starfsmönnum Framleiðslueftirlitsins ber þegar í stað að tilkynna yfirmanni sínum um stöðvun samkvæmt þessari málsgrein.

□ Nú hefur móttaka, vinnsla, pökkun eða útflutningur fisks eða sjávarafurða verið stöðvaður samkvæmt heimild í 1. málsgrein, og ber þá Framleiðslueftirlitinu að leyfa, að sá fiskur eða afurðir, sem um er að ræða verði hagnýttur til hverra þeirra nota, sem að þess dómi eru hæfileg. Því er einnig skylt að leyfa, að ráðin sé bót á vörugöllum, ef unnt er, og skal banni aflétt, er lagfæring hefur farið fram.

□ Forstjóri Framleiðslueftirlitsins úrskurðar, ef ágreiningur rís vegna fiskmats eða eftirlits, en skjóta má úrskurði hans um skilning á lögum þessum og reglum settum samkvæmt þeim til sjávarútvegsráðuneytisins.

■ **17. gr.** Hver sá, er sekur gerist um brot á lögum þessum eða á reglum settum samkvæmt þeim, skal sæta sektum nema þyngri viðurlögum varði, samkvæmt öðrum lögum, og renna sektir í ríkissjóð.

1974 Nr. 108 31. des.

□ Um mál út af brotum á lögum þessum eða reglugerðum settum samkvæmt þeim skal fara að hætti opinberra mála.

■ **18. gr.** Kostnaður af framkvæmd laga þessara greiðist úr ríkissjóði.

□ [Til að standa straum af kostnaði af framkvæmd ferskfiskeftirlitsins skal greiða útflutningsgjald af íslenskum sjávarafurðum. Gjald þetta fer eftir lögum um útflutningsgjald.][1)]

[1)] *L. 27/1976, 4. gr.*

■ **19. gr.** Frá gildistöku laga þessara falla eftirtalin lög úr gildi:

Lög nr. 55 2. maí 1968, um eftirlit og mat á fiski og fiskafurðum.

Lög nr. 53 11. júní 1938, um mat á matjessíld og skoskverkaðri síld.

□ Reglugerðir og önnur fyrirmæli, sem sett hafa verið samkvæmt ofangreindum lögum, halda gildi sínu eftir því sem við á.

■ **20. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1975.

1933 Lög um útflutning saltaðrar síldar.

Nr. 70 19. júní

■ **1. gr.** Sérhver tunna saltaðrar síldar, sem út er flutt, skal vera auðkennd þannig, að það sjáist, að síldin sé íslenzk og á hvern hátt hún er verkuð, ásamt einkennisstöfum eða firmanafni útflytjanda þess, er í hlut á. Nánari ákvæði um þetta skal ráðherra setja með reglugerð.[1)]

[1)] *Rg. 77/1933.*

■ **2. gr.** Bannað er að afvatna síld, sem áður hefur verið söltuð, ef hún er ætluð til útflutnings.

□ Heimilt er þó ráðherra, ef brýn nauðsyn ber til, að veita undanþágu frá þessu fyrir ákveðið magn og eina sendingu í senn, enda sé slík síld auðkennd með sérstöku merki, er ráðherra ákveður, og þess getið í farmskjölum, að um afvatnaða síld sé að ræða.

■ **3. gr.** [Brot gegn lögum þessum varða sektum og sæta mál út af brotunum meðferð opinberra mála.][1)]

[1)] *L. 10/1983, 58. gr.*

1935 Lög um mat á fiskúrgangi.

Nr. 9 9. jan.

■ **1. gr.** Allan hertan fiskúrgang (hryggi, hausa o. fl.), sem seldur er til framleiðslu á fiskimjöli hér á landi eða til útflutnings, skal meta af þar til skipuðum opinberum matsmönnum. Nánari fyrirmæli um hirðingu og meðferð þurrbeina gefa matsmenn, samkvæmt erindisbréfi, er þeim verður sett.[1)]

[1)] *Fyrirmæli 72/1935.*

■ **2. gr.** Matsmenn á þurrbeinum skipar lögreglustjóri á hverjum stað. Skulu það að jafnaði, þegar því verður við komið, vera sömu menn og hafa á hendi fiskimatið.

□ Áður en matsmenn taka til starfa skulu þeir undirrita eiðstaf, er ráðuneytið fyrirskipar.

■ **3. gr.** Þóknun matsmanna fyrir starf þeirra við matið greiðir eigandi þurrbeina, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð um matið.

■ **4. gr.** Matsmenn mega ekki taka við nokkurri þóknun frá þeim, er metið er fyrir, eða öðrum, annarri en þeirri, sem ákveðin er í reglugerð um matið.

□ Þeir mega ekki vera í þjónustu þeirra, er metið er fyrir, eða kaupenda þurrbeina.

■ **5. gr.** Sá, sem selur þurrbein án þess að láta meta þau áður og fá vottorð um matið, skal sæta 500–2000 kr., sektum í ríkissjóð. Um mál út af brotum þessum fer sem um almenn lögreglumál.

1935 Nr. 9 9. jan.

■ **6. gr.** Um hegningu fyrir brot matsmanna gegn ákvæðum laga þessara fer eftir ákvæðum hinna almennu hegningarlaga.

Lög um meðferð, skoðun og mat á sláturafurðum.

1966 Nr. 30 28. apríl

■ **1. gr.** Í lögum þessum merkir:

Sláturfénaður: Sauðfé, nautgripir, hross, svín, geitfé, hreindýr, alifuglar og önnur dýr, sem ætluð eru til manneldis.

Sláturafurðir: Kjöt og slátur af öllum sláturfénaði.

Læknir: Dýralæknir sá, er heilbrigðisskoðunina annast, eða hver sá læknir eða læknanemi, sem löggiltur hefur verið til starfsins samkvæmt 7. gr. laga þessara.

Kjötmatsmaður: Hver sá undirkjötmatsmaður, er lýtur yfirkjötmatsmanni.

■ **2. gr.** Sláturfénaði (sauðfé, geitum, svínum, nautgripum og hrossum), sem slátra á í því augnamiði að flytja kjötið nýtt, kælt, fryst, saltað eða á annan hátt verkað á erlendan markað eða til sölu og neyzlu innanlands, skal slátra í löggiltum sláturhúsum og kæling og frysting kjötsins fara fram í löggiltum frystihúsum. [Landbúnaðarráðuneyti][1)] löggildir sláturhús og frystihús, að fengnum meðmælum frá yfirdýralækni eða hlutaðeigandi héraðsdýralækni, ef húsin eru að dómi þeirra svo fullkomin að gerð og öllum útbúnaði, að hægt sé þess vegna að fullnægja nauðsynlegum heilbrigðis- og hreinlætiskröfum.

□ [Ráðherra getur þó, þar sem brýn nauðsyn krefur, leyft slátrun á sauðfé og stórgripum til eins árs í senn í sláturhúsum, sem ekki eru svo úr garði gerð að löggilding geti farið fram á þeim, ef yfirdýralæknir eða hlutaðeigandi héraðsdýralæknir telur, að slátrun og meðferð sláturafurða geti tekist þar á viðunandi hátt. Undanþágu má þó ekki veita nema til ársloka 1982.][2)]

□ Ráðherra setur reglur um útbúnað sláturhúsa og frystihúsa, söltunar- og reykhúsa, að fengnum tillögum yfirdýralæknis og kjötmatsformanns.[3)]

[1)] *L. 85/1971, 1. gr. 1. mgr.* [2)] *L. 21/1980, 1. gr.* [3)] *Rg. 205/1967, sbr. 260/1980.*

■ **3. gr.** Hver sá, sem hyggst slátra sauðfé eða öðrum fénaði, sbr. 2. gr., í þeim tilgangi að selja afurðir á opinberum markaðsstöðum, skal senda [landbúnaðarráðuneyti][1)] umsókn um löggildingu húsa til slátrunar og frystingar og geymslu á sláturafurðum, söltunar o. s. frv. Hver sá, sem hyggst byggja hús til slátrunar og frystingar á sláturafurðum eða gera meiri háttar breytingar og endurbætur á slíkum húsum, skal senda [landbúnaðarráðuneyti][1)] teikningar af húsunum og fá samþykki þess á þeim, áður en framkvæmdir hefjast. Leita skal umsagnar yfirdýralæknis eða héraðsdýralæknis um teikningarnar og fyrirhugaðar breytingar og endurbætur. Eftir löggildingu annast héraðsdýralæknar eftirlit með slátur- og frystihúsum í hlutaðeigandi umdæmum undir stjórn yfirdýralæknis. Í reglugerð má setja ákvæði um þekkingu og verkkunnáttu verkstjóra og sláturhússtjóra.

[1)] *L. 85/1971, 1. gr. 1. mgr.*

■ **4. gr.** Nú fullnægir löggilt slátur- eða frystihús eigi lengur skilyrðum þeim, sem sett voru fyrir löggildingu,

og ber þá dýralækni, sem eftirlitið hefur annazt, að skýra þeim, sem sláturleyfi hefur, og yfirdýralækni samstundis frá því. Setur yfirdýralæknir umráðamönnum hússins hæfilegan frest til að lagfæra það, sem ábótavant er, og fellur löggildingin niður um stundarsakir, ef eigi er bætt úr göllunum innan hins ákveðna frests. Hann tilkynnir þá jafnframt [landbúnaðarráðuneyti][1] og aðilum þeim, sem sláturleyfin veita, að slátrun á þeim stað skuli þá þegar stöðvuð, unz úr sé bætt.

☐ Héraðsdýralæknir skal framkvæma skoðun á sláturog frystihúsum á þeim tíma, sem gefur nægan frest til úrbóta, ef þörf krefur, fyrir næstu sláturtíð.

[1] *L. 85/1971, 1. gr. 1. mgr.*

■ **5. gr.** Heilbrigðisskoðun skal fram fara á öllum sláturfénaði, sem um getur í lögum þessum, áður en slátrun fer fram, og mega ekki líða meira en 12 klst. frá þeirri skoðun og til slátrunar. Enn fremur skal heilbrigðisskoðun á öllu kjöti og slátri af þeim sláturfénaði, sem um getur í lögum þessum, fara fram í sláturhúsinu, áður en afurðirnar eru boðnar til sölu á opinberum markaði, þ. e. áður en kæling, frysting, söltun eða önnur verkun fer fram. Að skoðun lokinni skal dýralæknir eða hver sá, sem löggiltur hefur verið til starfsins, merkja kjötið samkvæmt reglugerð, er ráðherra setur um heilbrigðisskoðun og merkingu á kjöti og slátri, að fengnum tillögum yfirdýralæknis.

☐ Í reglum þeim, sem ráðherra setur samkvæmt þessari grein, má ákveða hámarksþóknun fyrir læknisskoðun og merkingu kjöts og annarra sláturafurða.[1]

[1] *Rg. 168/1970, sbr. 630/1982.*

■ **6. gr.** Sláturafurðir, sem reynast spilltar eða sýktar, svo að hætta geti stafað af að nota þær til manneldis, eftir úrskurði kjötskoðunarlæknis, skulu þegar í stað ónýttar samkvæmt reglum, er ráðuneytið setur, á þann hátt, að tryggt sé að engin hætta geti stafað af þeim.

☐ Ekki má slátra í sláturhúsi sýnilega sjúku sláturfé, er sýkingarhætta getur stafað af að áliti kjötskoðunarlæknis, nema sérstakur klefi sé til þeirra afnota einna í sláturhúsinu.

☐ Sjálfdauðar skepnur eða afurðir af þeim má aldrei flytja inn í sláturhús eða frystihús.

☐ Búpening, sem kominn er í sláturhúsrétt, má eigi flytja þaðan til lífs, heldur skal honum slátrað, nema komi til leyfi sauðfjársjúkdómanefndar.

■ **7. gr.** Dýralæknar annast heilbrigðisskoðun og merkingu á kjöti og öðrum sláturafurðum, sbr. 5. gr. þessara laga. Náist ekki til dýralæknis, skipar ráðherra, að fengnum tillögum yfirdýralæknis, lækni til starfsins, enda hafi hann lokið kjötskoðunarprófi hjá dýralækni hér á landi. Ef nauðsyn krefur, má fela heilbrigðisskoðun öðrum, sem í því skyni hafa hlotið nægа þekkingu og þjálfun, að dómi yfirdýralæknis, enda starfi þeir eingöngu undir stjórn dýralæknis.

■ **8. gr.** Allt kjöt og slátur af sláturfénaði, er um getur í lögum þessum, sem flutt er á erlendan markað eða til sölu innanlands, skal metið, flokkað og merkt eftir tegundum og gæðum af kjötmatsmönnum, sem starfa undir umsjón yfirkjötmatsmanna.

☐ Ráðuneytið setur reglugerð um slátrun, mat, flokkun, merkingu, frystingu, söltun, umbúðir, flutning og meðferð kjöts og sláturs, að fengnum tillögum kjötmatsformanns og yfirdýralæknis, er hafi samráð við framleiðsluráð landbúnaðarins og helztu kjötsöluaðila.

☐ Ef þörf þykir, getur ráðherra sett sérstakar reglur um slátrun, meðferð, mat og merkingu á kjöti, slátri, gærum og hausum, sem selt er innanlands eða til ákveðinna landa, eftir því hvaða kröfur eru gerðar í því efni.[1]

[1] *Rg. 442/1977, sbr. 340/1981.*

■ **9. gr.** Ráðherra skipar kjötmatsformann og 4 yfirkjötmatsmenn, og hafi hver yfirkjötmatsmaður ákveðið starfssvæði. Kjötmatsformaður hafi ekki ákveðið starfssvæði, enda skal hann hafa yfirumsjón með þeim atriðum í lögum þessum, er snerta verksvið yfirkjötmatsmanna, og samræma mat og flokkun á kjöti og innyflum af sláturfénaði, samkvæmt reglugerðum, sem settar eru um þau efni í samræmi við 8. gr. laga þessara, á landinu öllu. Einnig skal hann, eftir því sem við verður komið, gera athugun á kjöti og öðrum sláturafurðum, sem fluttar eru á erlendan markað og til helztu sölustaða innanlands, og framkvæma yfirmat á þeim, ef þurfa þykir.

☐ Kjötmatsformaður og yfirkjötmatsmenn skulu hafa góða þekkingu á kjöti og öðrum sláturafurðum og mikla reynslu í öllu því, er lýtur að meðferð og mati sláturafurða.

☐ Ráðherra setur yfirkjötmatsmönnum starfsreglur og ákveður umdæmi þeirra og launakjör.

☐ Ferðakostnað í þágu yfirmatsins skulu þeir fá greiddan samkvæmt reikningi, sem ráðuneytið úrskurðar.

☐ Annan kostnað, sem af yfirmatinu leiðir, skal greiða úr ríkissjóði.

■ **10. gr.** Lögreglustjóri skipar kjötmatsmenn, einn eða fleiri á hverjum sláturstað. Fer um tölu þeirra og val eftir tillögum yfirkjötmatsmanns.

☐ Kjötmatsmenn skulu annast mat og flokkun á kjöti og slátri og gæta þess, að reglum um slátrun sé fylgt, einkum að því er varðar hreinlega og góða meðferð sláturafurða. Störf, skyldur og kaup kjötmatsmanna skal ákveðið með reglugerð, og greiða sláturleyfishafar, sem slátrun framkvæma, kaup kjötmatsmanna á hverjum stað.

■ **11. gr.** Ekki mega yfirkjötmatsmenn eða kjötmatsmenn þiggja neina aukaþóknun hjá þeim, sem kjötsölu annast, né heldur hafa með höndum sölu á kjöti utanlands eða innan, eða aðra milligöngu í því efni, sem þeir geta haft hagnað af.

☐ Nú vanrækir yfirkjötmatsmaður starf sitt að dómi kjötmatsformanns, og er honum þá skylt að skjóta málinu án tafar til [landbúnaðarráðuneytis],[1] sem fellir úrskurð í því.

☐ Sýni kjötmatsmaður vanrækslu í starfi, beiti hlutdrægni við matið eða leysi það illa af hendi á einhvern hátt að dómi yfirkjötmatsmanns, er yfirkjötmatsmanni heimilt að víkja honum frá um stundarsakir, en tilkynna skal hann kjötmatsformanni og hlutaðeigandi lögreglustjóra samstundis þessa ráðstöfun, sem þá víkur hinum brotlega kjötmatsmanni endanlega frá störfum og skipar annan matsmann í hans stað.

[1] *L. 85/1971, 1. gr. 1. mgr.*

■ **12. gr.** Yfirdýralæknir eða heilbrigðisnefnd, sem í hlut á getur fyrirskipað sérstaka læknisskoðun á kjöti og slátri, enda þótt það hafi áður hlotið lögboðna heilbrigðisskoðun og merkingu. Eins má fyrirskipa

1966 Nr. 30 28. apríl

1966 Nr. 30 28. apríl

gæðamat á sláturafurðum, þótt það hafi áður farið fram.

□ Bæjar- eða sveitarfélag skal sjá fyrir fullnægjandi húsnæði til framangreindrar skoðunar á sláturafurðum gegn sanngjörnu gjaldi, er eigandi afurðanna greiðir, samkvæmt nánari fyrirmælum ráðuneytisins, að fengnum tillögum bæjar- eða sveitarfélags.

■ **13. gr.** Ráðherra getur sett reglur, að fengnum tillögum heilbrigðisstjórnar og yfirdýralæknis, um útbúnað kjötbúða og annað, er lýtur að verzlun með sláturafurðir, og um það, hverjar vörur megi selja í kjötbúðum aðrar en þær, sem um ræðir í lögum þessum. Ráðherra getur einnig sett reglur, að fengnum tillögum heilbrigðisstjórnar og yfirdýralæknis, um atvinnurekstur við tilbúning matvæla úr sláturafurðum, svo sem pylsugerð, niðursuðu sláturafurða og annað því um líkt.

■ **14. gr.** [Brot gegn lögum þessum eða reglugerðum settum samkvæmt þeim varða sektum. Fara skal með mál út af brotum á þeim að hætti opinberra mála.][1)]

□ Um refsingu fyrir brot kjötskoðunarlækna, yfirkjötmatsmanna og kjötmatsmanna gegn ákvæðum þessara laga fer sem um refsingu fyrir brot opinberra starfsmanna.

[1)] *L. 75/1982, 32. gr.*

1976 Nr. 21 21. apríl

Lög um flokkun og mat ullar.[1)]

[1)] *Lög þessi fella væntanlega úr gildi l. 107/1933 um ullarmat.*

I. kafli.

■ **1. gr.** Öll óþvegin ull, sem framleidd er í landinu og til sölumeðferðar kemur, skal flokkuð og metin eftir lit og gæðum samkvæmt flokkunar- og matsreglum, er ullarmatsformaður setur og landbúnaðarráðherra staðfestir.

■ **2. gr.** Hver ullarframleiðandi er skyldugur að skila ullinni í merktum umbúðum. Skylt er kaupanda að meta ullina strax við móttöku, enda hafi framleiðandi þegar flokkað ullina samkvæmt gildandi flokkunarreglum. Komi ullin óflokkuð frá framleiðanda, má matið fara fram í ullarþvottastöð, enda fái framleiðandi skýrslu um matið.

II. kafli. Um mat á þveginni ull.

■ **3. gr.** Öll þvegin ull, sem til sölumeðferðar kemur, skal metin af ullarmatsmönnum, ef kaupandi eða seljandi óskar þess. Nánari reglur um útflutning ullar má setja með reglugerð.

III. kafli. Um skipun og störf starfsmanna við ullarmat.

■ **4. gr.** Lögreglustjóri skipar ullarmatsmenn eftir tillögum yfirullarmatsmanna.

□ Landbúnaðarráðherra skipar yfirullarmatsmenn samkvæmt tilnefningu ullarmatsformanns. Skulu þeir hafa aflað sér þekkingar á ullarmati og meðferð ullar með því að hafa áður starfað að ullarmati eða á annan hátt.

□ Yfirullarmatsmenn skulu vera fjórir, og hafi hver þeirra ákveðið starfssvæði.

□ Landbúnaðarráðherra skipar ullarmatsformann, er skal vera ráðunautur ríkisstjórnarinnar í öllu því, sem að ullarframleiðslu, meðferð ullar og ullarmati lýtur. Skal hann og veita ullarmatsmönnum og yfirullarmatsmönnum fræðslu um framkvæmd ullarmatsins og flokkun ullarinnar, og er yfirullarmatsmönnum og ullarmatsmönnum skylt að haga ullarmatinu eftir fyrirmælum hans, og má leita úrskurðar hans, ef ágreiningur verður um ullarmatið.

□ Landbúnaðarráðuneytið tiltekur nánar starfssvið hans, eftir því sem þurfa þykir.

□ Nánari ákvæði um starfssvið ullarmatsmanna skal setja í reglugerð.[1)]

[1)] *Rg. 416/1976, erbr. 27/1935, sbr. augl. 192/1945, erbr. 28/1935, erbr. 29/1935, rg. 26/1935.*

1976 Nr. 21 21. apríl

■ **5. gr.** Ullarmatsformanni og yfirullarmatsmönnum skulu greidd laun úr ríkissjóði í samræmi við launakerfi opinberra starfsmanna.

□ Laun ullarmatsmanna greiða þeir aðilar, sem taka á móti ull frá framleiðendum.

■ **6. gr.** Yfirullarmatsmenn skulu ferðast um umdæmi sitt árlega og líta eftir ullarmati og leiðbeina ullarmatsmönnum við störf þeirra. Þeir skulu og í ferðum sínum leiðbeina mönnum í meðferð og frágangi ullar eftir því sem við verður komið.

□ Ferðakostnað sinn fá þeir greiddan úr ríkissjóði eftir reikningi, sem landbúnaðarráðuneytið úrskurðar.

■ **7. gr.** Brot á ákvæðum laga þessara sæta sektum, ...[1)] nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum.

[1)] *L. 10/1983, 59. gr.*

1976 Nr. 22 10. maí

Lög um flokkun og mat á gærum.[1)]

[1)] *Lög þessi fella væntanlega úr gildi l. 11/1942 um gærumat.*

I. kafli. Um flokkun á gærum við móttöku fjár á sláturstað.

■ **1. gr.** Allar gærur, sem til sölumeðferðar koma, skulu flokkaðar við móttöku fjár í sláturhúsi. Flokkunin skal framkvæmd af lögskipuðum gærumatsmönnum og lögð til grundvallar við útreikning á verði gæranna til einstakra framleiðenda. Við flokkunina skal taka tillit til ástands, eðlisgæða og litar gæranna samkvæmt nánari ákvæðum í reglugerð.[1)]

[1)] *Rg. 509/1980, sbr. 472/1982.*

II. kafli. Um meðferð á gærum og um sölumat þeirra við afhendingu.

■ **2. gr.** Sláturleyfishöfum er skylt að hlíta fyrirmælum lögskipaðra gærumatsmanna um fyrirristu, fláningu, kælingu, söltun, frágang og geymslu gæra. Gærumatsmaður skal yfirfara gærurnar við afhendingu, meta ástand þeirra og gefa vottorð þar um. Í vottorðinu skal tilgreina tölu og nettóþyngd saltlausra gæra. Nánari ákvæði um meðferð á gærum og framkvæmd sölumats og gerð vottorðs skal setja í reglugerð.

III. kafli. Um starfsmenn við gærumat.

■ **3. gr.** Lögreglustjóri skipar gærumatsmenn einn eða fleiri hjá hverjum sláturleyfishafa, eftir tillögum yfirgærumatsmanna. Skulu þeir hafa aflað sér þekkingar á gærumati, með því að hafa starfað að því, eða á annan hátt. Landbúnaðarráðherra skipar yfirgærumatsmenn samkvæmt tilnefningu gærumatsformanns. Skulu þeir vera 4 og hafi hver þeirra ákveðið starfssvæði. Landbúnaðarráðherra skipar gærumatsformann. Skal hann vera sérfróður í öllu því, sem að framleiðslu, meðferð og geymslu gæra lýtur. Skal hann veita gærumatsmönnum og yfirgærumatsmönnum fræðslu um flokkun gæranna og framkvæmd gærumatsins. Er yfirgærumatsmönnum og gærumatsmönnum skylt að haga gæru-

1976 Nr. 22 10. maí

matinu eftir fyrirmælum hans, og má leita úrskurðar hans, ef ágreiningur verður um matið.

□ Nánari ákvæði um starfssvið gærumatsmanna skal setja í erindisbréfi, sem landbúnaðarráðherra gefur út að fengnum tillögum gærumatsformanns.[1)]

[1)] *Erbr. 165/1942.*

■ **4. gr.** Gærumatsformanni og yfirgærumatsmönnum skulu greidd laun úr ríkissjóði í samræmi við launakerfi opinberra starfsmanna.

□ Laun gærumatsmanna greiða þeir aðilar, sem taka á móti gærum frá framleiðendum.

■ **5. gr.** Yfirgærumatsmenn skulu ferðast um umdæmi sitt árlega og líta eftir gærumati og leiðbeina gærumatsmönnum við störf þeirra. Þeir skulu og í ferðum sínum leiðbeina mönnum í meðferð og frágangi gæra, eftir því sem við verður komið. Ferðakostnað sinn fá þeir greiddan úr ríkissjóði eftir reikningi, sem landbúnaðarráðuneytið úrskurðar.

■ **6. gr.** Brot á ákvæðum laga þessara sæta sektum frá 5000 til 100 000 króna, nema þyngri viðurlög liggi við samkvæmt öðrum lögum.

■ **7. gr.** Sláturleyfishöfum skal veittur þriggja ára aðlögunartími frá gildistöku laga þessara til framkvæmda á ákvæðum 1. greinar. Ráðherra getur að þeim tíma liðnum veitt undanþágu frá ákvæðum 1. greinar, þegar sérstakar ástæður eru fyrir hendi.

1970 Nr. 39 11. maí — Lög um gæðamat á æðardún.

■ **1. gr.** Allur æðardúnn, sem fluttur er úr landi, skal metinn og veginn af lögskipuðum dúnmatsmönnum. Hverri dúnsendingu skal fylgja vottorð matsmanna um, að dúnninn sé metinn og veginn. Skal sýslumaður (lögreglustjóri) votta með undirskrift sinni, að lögskipaður dúnmatsmaður hafi undirritað vottorðið í viðurvist hans.

■ **2. gr.** Ráðherra getur mælt svo fyrir, að ákvæði 1. gr. um mat og flokkun á æðardún, sem út er fluttur, skuli einnig ná til dúns, sem seldur er á innlendum markaði.

■ **3. gr.** Allan dún skal merkja greinilega með merki útflytjanda.

■ **4. gr.** Nánari reglur um mat, merkingu og meðferð dúnsins setur landbúnaðarráðuneytið í erindisbréfum til matsmanna.[1)]

[1)] *Erbr. 64/1972.*

■ **5. gr.** Lögreglustjóri skipar dúnmatsmenn á þeim stöðum, er landbúnaðarráðuneytið telur þörf á, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands.

■ **6. gr.** Matsmenn æðardúns skulu, áður en þeir taka til starfa, undirrita drengskaparheit um, að þeir vilji rækja starf sitt með alúð og samvizkusemi og fylgja settum reglum. Ráðuneytið stílar þeim heitið.

■ **7. gr.** Kaup dúnmatsmanna greiðir útflytjandi eftir nánari ákvörðun í erindisbréfi, sbr. 4. gr. Ekki mega matsmenn þiggja neina þóknun, hverju nafni sem nefnist, frá þeim, sem metið er fyrir eða öðrum, sem við útflutning dúnsins eru riðnir, aðra en þá, sem ákveðin er í erindisbréfi. Ekki mega þeir heldur vera í þjónustu þeirra, sem flytja út æðardún.

■ **8. gr.** Brot á lögum þessum varða sektum og sæta meðferð opinberra mála.

1933 Nr. 88 19. júní — Lög um heimild handa ríkisstjórninni til ýmissa ráðstafana vegna viðskiptasamnings við brezku stjórnina.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni veitist heimild til þess að ákveða með reglugerð, hversu mikið af frystu og kældu kjöti megi flytja til Bretlands og ákveða, hvernig útflutningi skuli hagað.

■ **2. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 92/1935, 3. gr.*

■ **3. gr.** Ríkisstjórninni veitist heimild til að hafa eftirlit með innflutningi á kolum og, ef þörf krefur, að banna um stundarsakir innflutning á kolum frá öðrum löndum en Bretlandi, svo og ákveða með reglugerð, hvernig innflutningi kola skuli hagað.

■ **4. gr.** Í reglugerðum þeim og öðrum fyrirmælum, er sett verða samkvæmt lögum þessum, má ákveða sektir fyrir brot gegn þeim, allt að 10 000 kr., er renna í ríkissjóð, og skulu mál út af brotum sæta meðferð almennra lögreglumála.

■ **5. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda meðan viðskiptasamningur við Breta frá 17. maí 1933 stendur.

1979 Nr. 63 31. maí — Lög um skipan gjaldeyris- og viðskiptamála.

■ **1. gr.** Innflutningur á vörum til landsins skal ekki háður leyfum, nema annað sé ákveðið í sérstökum lögum, svo og reglugerðum[1)] eða auglýsingum, sem ríkisstjórnin setur samkvæmt heimild í lögum þessum, að höfðu samráði við Seðlabanka Íslands.

□ Fjármagnsgreiðslur svo og þjónustugreiðslur til annarra landa skulu háðar reglum, sem ráðuneytið setur í reglugerð.[2)]

□ Ríkisstjórnin hefur heimild til að setja skilyrði um innflutning og gjaldeyrissölu, er nauðsynleg kunna að vera vegna viðskiptasamninga eða af öðrum ástæðum.

[1)] *Rg. 172/1980, sbr. 488/1981, 144/1982 og 606/1982.* [2)] *Rg. 519/1979, 2. gr.*

■ **2. gr.** Að svo miklu leyti, sem vöruinnflutningur er háður innflutnings- og gjaldeyrisleyfum, annast viðskiptaráðuneytið útgáfu þeirra. Sama gildir um útgáfu annarra gjaldeyrisleyfa.

□ Seðlabankinn skal vera til ráðuneytis um framkvæmd þessara mála og getur ráðuneytið falið honum ákvörðunarvald um einstaka þætti þeirra. Ráðuneytið getur og falið gjaldeyrisbönkunum framkvæmd úthlutunar leyfa og önnur störf í því sambandi.

□ Heimilt er og að setja á fót sérstaka samstarfsnefnd ráðuneytis, gjaldeyrisviðskiptabanka og Seðlabanka til þess að fjalla um þau mál, sem um getur í þessari grein, svo og önnur mál eftir því sem ráðuneytið telur ástæðu til.

■ **3. gr.** Óheimilt er að tollafgreiða vörur, sem háðar eru leyfisveitingum, nema tilskilin leyfi séu fyrir hendi. Eigi má heldur tollafgreiða vörur, nema staðfesting gjaldeyrisbanka liggi fyrir um það, að greiðsla hafi verið innt af hendi eða greiðsla tryggð með öðrum hætti, t. d. með lántöku eða greiðslufresti. Seðlabankinn setur nánari reglur um það, hvernig slíkum yfirlýsingum skuli háttað.

□ Gjaldeyrisbankar mega ekki láta af hendi gjaldeyri, nema viðkomandi greiðsla sé heimil eða leyfi fyrir hendi, er gefið sé út samkvæmt lögum þessum eða reglugerðum.

■ **4. gr.** Allur erlendur gjaldeyrir, sem innlendir aðilar eiga eða eignast fyrir seldar vörur, þjónustu eða á annan hátt, skal seldur eða honum skilað gjaldeyrisviðskiptabanka innan eðlilegs frests frá því að hann er kominn eða gat komist í umráð eiganda eða umboðsmanns hans.[1)]

□ Þó er heimilt að leggja gjaldeyri inn á sérstaka reikninga hjá gjaldeyrisviðskiptabönkum, sem opnaðir hafa verið samkvæmt reglum, sem viðskiptaráðuneytið hefur sett.

□ Gjaldeyrisviðskiptabönkunum er heimilt að varðveita þann gjaldeyri, sem þeim er seldur. Þó skulu þeir selja Seðlabankanum þann gjaldeyri, sem umfram er eðlilegar viðskiptaþarfir þeirra, ef Seðlabankinn telur nauðsyn bera til.

□ Gjaldeyriseftirlit Seðlabankans getur veitt undanþágu frá reglum 1. málsgreinar, svo og leyft tilteknum aðilum að eiga reikninga í erlendum gjaldeyri utanlands og nota gjaldeyristekjur sínar til að inna tilteknar greiðslur af hendi, samkvæmt nánari reglum, er ráðuneytið setur.

□ Ráðuneytið setur heildarreglur um ákvæði 1.—4. málsgreinar í reglugerð,[2)] þar á meðal reglur um innlenda gjaldeyrisreikninga.

[1)] *Augl. 173/1980.* [2)] *Rg. 519/1979, IV. kafli.*

■ **5. gr.** Um rétt viðskiptabanka til að versla með erlendan gjaldeyri fer eftir lögum um Seðlabanka Íslands.

□ Gjaldeyrisviðskiptabankarnir skulu annast framkvæmd þeirra verkefna, sem þeim eru falin samkvæmt lögum þessum, reglugerðum eða fyrirmælum settum samkvæmt þeim, þar á meðal skýrslugerðir og eftirlitsstörf. Ber þeim m. a. að veita gjaldeyriseftirlitinu upplýsingar, er nauðsynlegar eru til eftirlits með gjaldeyrismálum, og fara að fyrirmælum þess við eftirlitsstörf.

■ **6. gr.** Gjaldeyriseftirlit Seðlabankans skal fylgjast með því, að erlendum gjaldeyri sé skilað til bankanna og erlendur gjaldeyrir, sem bankarnir selja, sé notaður eins og til var ætlast. Einnig ber því að fylgjast með þeim gjaldeyrisviðskiptum, sem heimiluð eru án milligöngu banka. Gjaldeyriseftirlitið starfar jafnframt samkvæmt ákvæðum V. kafla laga nr. 10/1961 um Seðlabanka Íslands.

□ Gjaldeyriseftirlitið fylgist með innflutningi fjármagns til landsins.

□ Hlutaðeigandi aðilum er skylt að gera gjaldeyriseftirlitinu fullnægjandi grein fyrir gjaldeyrisviðskiptum sínum og veita því nauðsynlegar upplýsingar þar að lútandi. Gjaldeyriseftirlitið getur krafist allra upplýsinga, sem nauðsynlegar eru vegna starfsemi þess, og kvatt á sinn fund menn til munnlegrar skýrslugjafar. Enn fremur hefur það rétt til að kanna reikninga og bókhald, svo og að framkvæma á starfsstað nauðsynlegar athuganir.

□ Gjaldeyriseftirlitið getur í starfi sínu krafist hvers konar upplýsinga, aðgangs og afhendingar á skjölum frá öðrum opinberum aðilum, þar á meðal frá skatt-, toll- og verðlagsyfirvöldum. Því er og heimilt að veita sömu aðilum upplýsingar og afhenda þeim gögn, sem þeim eru nauðsynleg til eftirlits.

■ **7. gr.** Þrátt fyrir ákvæði 1., 2. og 3. gr. getur Seðlabankinn við óvenjulegar aðstæður, svo sem þegar óvissa ríkir í gjaldeyrismálum innanlands eða utan, einhliða fellt niður gengisskráningu.

□ Gjaldeyrisbönkunum er þó heimilt að annast nauðsynlegar yfirfærslur meðan gengi er ekki skráð, enda sé áskilin hæfileg trygging í samráði við Seðlabankann við afhendingu gjaldeyrisins og gengið endanlega frá greiðslu fyrir hann strax og gengi hefur verið skráð að nýju.

■ **8. gr.** Innlendum aðilum er óheimilt að kaupa fasteignir erlendis eða erlend verðbréf, nema að fenginni heimild Seðlabankans.

□ Innlendir aðilar, sem eiga eignir erlendis, svo sem fasteignir og verðbréf, skulu skrásetja þær hjá gjaldeyriseftirlitinu.

□ Ráðstöfun á andvirði eigna þessara og tekjum af þeim er háð samþykki Seðlabankans.

■ **9. gr.** Seðlabankanum er heimilt að setja reglur um útflutning og innflutning peningaseðla og hvers konar myntar, minnispeninga, gulls og annarra dýrra málma, enn fremur skuldabréfa, verðbréfa og hvers konar skuldbindinga, sem hljóða á greiðslu í íslenskum eða erlendum gjaldeyri. Skulu slíkar reglur auglýstar í Lögbirtingablaðinu.

■ **10. gr.** Gjaldeyrisviðskiptabönkunum er heimilt að semja um yfirdráttarheimildir til skamms tíma hjá erlendum bönkum. Skulu þeir gera Seðlabankanum grein fyrir þeim samningum, svo og ráðuneytinu, ef þess er óskað. Notkun slíkra yfirdráttarheimilda skal ekki vera meiri en sem svarar erlendum innstæðum viðkomandi banka á sama tíma, nema að því leyti, sem viðskiptaástæður krefjast um skamma hríð. Seðlabankinn getur þó veitt undanþágu frá þessu, ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi.

■ **11. gr.** Gjaldskrá bankanna um þóknanir fyrir gjaldeyrisviðskipti skal samin og útgefin af Seðlabankanum í samráði við gjaldeyrisviðskiptabankana og birt í Lögbirtingablaðinu.

■ **12. gr.** Ekki mega opinberir aðilar né einkaaðilar semja um að taka lán erlendis, nema með samþykki ríkisstjórnar. Til lána telst í þessu sambandi einnig hvers konar greiðslufrestur á vörum og þjónustu svo og leigusamningar, sjá þó 2. málsgrein.

□ Viðskiptaráðuneytið setur, að höfðu samráði við Seðlabankann, reglur um erlendar lántökur til lengri eða skemmri tíma, þar með talið stutt vörukaupalán.

□ Lántökur gjaldeyrisviðskiptabanka erlendis til að endurlána innlendum aðilum, svo og aðrar lántökur en þær, sem nefndar eru í 10. gr., skulu háðar ákvæðum þessarar greinar.

□ Um heimildir Seðlabankans til að taka lán erlendis fer eftir ákvæðum 20. gr. laga nr. 10/1961.

■ **13. gr.** Ráðuneytinu er heimilt að ákveða að ekki megi bjóða, selja eða flytja vörur til útlanda, nema að fengnu leyfi. Útflutningsleyfi getur ráðuneytið bundið skilyrðum, sem nauðsynleg þykja.

□ Útflytjendur eru skyldir að veita ráðuneytinu þær upplýsingar, sem það óskar, um allt er varðar sölu og útflutning vara, sem seljast eiga til útlanda.

■ **14. gr.** Innheimta má af gjaldeyris- og innflutningsleyfum allt að 2% gjald af fjárhæð leyfa. Ríkisstjórnin ákveður, hvernig gjaldi þessu skuli varið.

■ **15. gr.** Gjaldeyriseftirlitinu er heimilt að stöðva

1979 Nr. 63 31. maí tímabundið gjaldeyrissölu til þeirra aðila, sem að þess mati hafa brotið settar gjaldeyrisreglur, þar á meðal um skilaskyldu, notkun erlends gjaldfrests, skýrslugerð og önnur atriði, er gjaldeyrisviðskipti varða. Ákvörðun um þetta má áfrýja til ráðuneytisins, en slíkt málskot stöðvar þó ekki framkvæmd ákvörðunar. Gjaldeyriseftirlitið tilkynnir gjaldeyrisviðskiptabönkum ákvörðun um stöðvun gjaldeyrissölu.

■ **16. gr.** Þeim, sem annast framkvæmd þessara laga, er bannað, að viðlagðri ábyrgð, skv. ákvæðum almennra hegningarlaga um opinbera starfsmenn, að skýra óviðkomandi mönnum frá þeim atriðum, sem þeir verða áskynja um í starfi sínu og leynt eiga að fara, sbr. þó ákvæði 4. mgr. 6. gr.

■ **17. gr.** Sá, sem gefur aðilum, sem annast framkvæmd þessara laga, rangar skýrslur, skal sæta refsingu skv. 15. kafla almennra hegningarlaga nr. 19/1940.

□ Brot gegn ákvæðum laga þessara og reglum settum samkvæmt þeim varðar sektum ...[1] Ef miklar sakir eru eða brot ítrekað, má auk sektar dæma sökunaut í varðhald eða fangelsi allt að fjórum árum. Þá má svipta hann atvinnurétti sbr. 68. gr. almennra hegningarlaga, um stundarsakir eða fyrir fullt og allt. Upptaka eigna samkvæmt 69. gr. almennra hegningarlaga skal og heimil vera.

□ Mál út af brotum á lögum þessum fara að hætti opinberra mála.

[1] *L. 75/1982, 33. gr.*

■ **18. gr.** Ráðuneytið setur með reglugerðum nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga.[1]

[1] *Rg. 519/1979, sbr. 511/1981 ; rg. 172/1980, sbr. 488/1981, 144/1982 og 606/1982.*

■ **19. gr.** Lög þessi taka gildi 1. sept. 1979. Jafnframt falla úr gildi lög nr. 30 frá 25. maí 1960, um skipan innflutnings- og gjaldeyrismála o. fl.

1952 Nr. 104 27. des. **Lög um ábyrgð ríkissjóðs vegna viðskipta við lönd, sem verzla á jafnvirðis- og vöruskiptagrundvelli.**

■ **1. gr.** Til þess að greiða fyrir viðskiptum við lönd, sem verzla á jafnvirðis- og vöruskiptagrundvelli, er fjármálaráðherra, vegna ríkissjóðs, heimilt að taka ábyrgð á innstæðufé, er Landsbanki Íslands (seðlabankinn) kann að eignast í löndum þessum vegna útfluttra afurða, allt að 50 millj. króna. Ábyrgðin nær einnig til yfirdrátta á viðskiptareikningi Landsbankans í sömu löndum.

■ **2. gr.** Viðskiptamálaráðherra setur skilyrði, eftir því sem nauðsynlegt þykir, um notkun ábyrgðarinnar.

1978 Nr. 56 16. maí **Lög um verðlag, samkeppnishömlur og óréttmæta viðskiptahætti.**

I. kafli. Markmið og gildissvið laganna.

■ **1. gr.** Lög þessi hafa það markmið að vinna að hagkvæmri nýtingu framleiðsluþátta þjóðfélagsins og sanngjarnri skiptingu þjóðartekna með því að:

a. vinna gegn ósanngjörnu verði og viðskiptaháttum,

b. vinna gegn óréttmætum viðskipta- og samkeppnisháttum svo og samkeppnishömlum, sem hafa í för með sér skaðlegar afleiðingar fyrir neytendur, atvinnurekendur eða þjóðfélagið í heild.

■ **2. gr.** Lög þessi taka til hvers konar atvinnustarfsemi, svo sem framleiðslu, verslunar, þjónustu o. s. frv., án tillits til þess, hvort hún er rekin af einstaklingum, félögum, opinberum aðilum eða öðrum.

□ Lögin taka ekki til launa og starfskjara fyrir vinnu í annarra þjónustu né til húsaleigu. Ákvæði laga þessara um verðlag og samkeppnishömlur ná hvorki til útflutnings né til verðlagningar, sem ákveðin er með sérstökum lögum.

II. kafli. Stjórnsýsla.

■ **3. gr.** Framkvæmd þessara laga skal vera í höndum verðlagsráðs, [þriggja manna nefndar][1] og verðlagsstofnunar.

□ Í verðlagsráði eru níu menn. Viðskiptaráðherra skipar formann ráðsins án tilnefningar og auk þess sex menn, tvo samkvæmt tilnefningu Alþýðusambands Íslands, einn samkvæmt tilnefningu Bandalags starfsmanna ríkis og bæja, einn samkvæmt tilnefningu Vinnuveitendasambands Íslands, einn samkvæmt tilnefningu Verslunarráðs Íslands og einn samkvæmt tilnefningu Sambands ísl. samvinnufélaga. Hæstiréttur Íslands skipar tvo menn í verðlagsráð. Skulu þeir vera óháðir fyrirtækjum og samtökum þeirra, sem lög þessi taka til, og hafa þekkingu á viðskipta- og neytendamálum og kunnáttu í lögfræði eða hagfræði.

□ Varamenn skulu skipaðir á sama hátt og um getur í 2. mgr. greinar þessarar. Ráðið er skipað til fjögurra ára í senn.

[□ Verðlagsstjóri er formaður þriggja manna nefndar. Viðskiptaráðherra skipar aðra nefndarmenn, annan skv. tilnefningu Alþýðusambands Íslands og hinn skv. tilnefningu Vinnuveitendasambands Íslands og skulu þeir ekki eiga sæti í verðlagsráði.

□ Varaformaður þriggja manna nefndar er varaverðlagsstjóri. Aðrir varamenn skulu skipaðir á sama hátt og um getur í 4. mgr. greinar þessarar. Nefndarmenn skulu skipaðir til sama tíma og verðlagsráðsmenn.][2]

□ Nú notar einhver aðili ekki rétt sinn til tilnefningar og skal viðskiptaráðherra þá skipa í þess stað án tilnefningar.

[1] *L. 52/1982, 1. gr. A.* [2] *S. l., 1. gr. B.*

■ **4. gr.** [Verðlagsráð getur fjallað um öll þau mál er lög þessi taka til og er ákvörðunarvald skv. lögunum í höndum ráðsins. Þriggja manna nefndin undirbýr mál sem lögð skulu fyrir verðlagsráð. Nefndinni er jafnframt heimilt að taka ákvarðanir til bráðabirgða um einstök mál sem þurfa skjótrar úrlausnar við, enda samþykki allir nefndarmenn þær ákvarðanir. Ef slíkar ákvarðanir hljóta eigi samþykki verðlagsráðs á næsta fundi ráðsins falla þær sjálfkrafa úr gildi. Verðlagsráð getur að meira eða minna leyti falið þriggja manna nefndinni og verðlagsstofnun ákvörðunarvald sitt eftir afmörkuðum reglum, sem ráðið setur.][1]

□ Enginn maður í verðlagsráði má taka þátt í úrlausn máls, sem beinlínis varðar fyrirtæki, þar sem hann hefur persónulegra hagsmuna að gæta. Ráðið úrskurðar, hvort ráðsmaður sé vanhæfur til þess að taka þátt í meðferð máls.

□ Verðlagsráð getur ákveðið, að aðilar, sem fara með verðákvarðanir samkvæmt sérstökum lögum, sbr. 2. málsgr. 2. gr., tilkynni því verðákvarðanir sínar.

[1] *L. 52/1982, 2. gr.*

1978 Nr. 56 16. maí

■ **5. gr.** Verðlagsstofnun annast dagleg störf verðlagsráðs. Viðskiptaráðherra skipar verðlagsstjóra, sem veitir stofnuninni forstöðu. Verðlagsstjóri eða staðgengill hans skal sitja fundi verðlagsráðs án atkvæðisréttar.

□ Verðlagsstofnun getur kvatt til sérstaka kunnáttumenn að svo miklu leyti sem það þykir nauðsynlegt.

□ Starfsmenn verðlagsstofnunar mega eigi hafa hagsmuna að gæta í þeim málum, sem stofnunin fjallar um. Sama gildir um þá sérstöku kunnáttumenn, sem stofnunin kallar til, í þeim málum, sem þeir fjalla um.

□ Við verðlagsstofnun skal starfa sérstök deild, neytendamáladeild, er annast framkvæmd V. kafla laga þessara.

■ **6. gr.** Verðlagsstofnun getur krafist allra upplýsinga sem nauðsynlegar eru vegna starfsemi sinnar og kvatt á sinn fund menn til munnlegrar skýrslugjafar. Enn fremur hefur verðlagsstofnun rétt til að kanna reikninga og bókhald svo og að framkvæma á starfsstað nauðsynlegar athuganir.

□ Verðlagsstofnun getur í starfi sínu krafist skýrslna frá öðrum stjórnvöldum, þ. á m. frá skattyfirvöldum svo og tollyfirvöldum.

■ **7. gr.** Við lausn efnahagsmála er ríkisstjórninni heimilt að beita þeim aðgerðum, er greinir í 3. tölulið 2. málsgr. 8. gr. laga þessara, sem þætti í þeirri lausn. Skal ríkisstjórnin áður leita álits verðlagsráðs um slíkar aðgerðir. Jafnframt getur ríkisstjórnin þá falið verðlagsstofnuninni að annast nauðsynlegt eftirlit með ákvörðunum sínum.

III. kafli. Verðákvarðanir.

■ **8. gr.** [Þær samþykktir um hámarksálagningu, hámarksverð og aðra verðlagningu, sem í gildi eru þegar lög þessi koma til framkvæmda, skulu gilda áfram. Verðlagsráð getur tekið ákvarðanir um breytingar á þessum samþykktum og þegar samkeppni er að mati ráðsins nægileg til þess að tryggja æskilega verðmyndun og sanngjarnt verðlag, getur það fellt verðlagningu á vöru og þjónustu undan verðlagsákvæðum.

□ Nú hafa verðlagsákvæði verið afnumin og getur verðlagsstofnun þá skyldað hlutaðeigandi aðila til að tilkynna stofnuninni verðhækkanir. Nú er samkeppni takmörkuð að mati verðlagsráðs á sviði þar sem verðlagning er ekki undir verðlagsákvæðum, eða samkeppni er ekki nægileg til að tryggja sanngjarnt verðlag eða horfur eru á ósanngjarnri þróun verðlags og álagningar, og getur þá ráðið ákveðið eftirtaldar aðgerðir til að ná því takmarki sem um ræðir í 1. gr.:

1. Hámarksverð og hámarksálagningu.
2. Gerð verðútreikninga eftir nánar ákveðnum reglum.
3. Verðstöðvun í allt að sex mánuði í senn.
4. Setningu annarra reglna um verðlagningu og viðskiptakjör sem verðlagsráð telur nauðsynlegar hverju sinni.][1]

[1] *L. 52/1982, 4. gr.*

■ **9. gr.** Þegar verðlagsákvörðunum er beitt er sala milli heildverslana innbyrðis og smásöluverslana innbyrðis (keðjuverslun) bönnuð, nema slík verslun sé gerð án álagningar eða með sanngjarnri álagningu að mati verðlagsráðs.

■ **10. gr.** Þegar ákvæði eru sett samkvæmt 8. gr., skal áður að því gætt, hvort önnur tiltæk ráð henti betur gagnvart þeim samkeppnishömlum, sem um er fjallað, sbr. 13. og 19. gr.

□ Ákvæði samkvæmt 1., 2. og 4. tl. 2. mgr. 8. gr. skulu í tilvikum, sem ekki falla undir IV. kafla, gilda takmarkað tímabil í senn, eftir því sem kostur er.

■ **11. gr.** Verðlagsstofnun getur í samráði við fyrirtæki eða samtök þeirra sett reglur um verðjöfnun í því skyni að tryggja stöðugt verð. Reglur þessar skulu lagðar fyrir verðlagsráð til staðfestingar.

■ **12. gr.** [Verðákvarðanir samkvæmt 8. gr. skulu miðaðar við afkomu fyrirtækja, sem rekin eru á tæknilega og fjárhagslega hagkvæman hátt og nýta eðlilega afkastagetu.][1]

[1] *L. 13/1979, 60. gr.*

■ **13. gr.** Verðlagsstofnun skal í því skyni að örva verðskyn neytenda efla verðsamkeppni og til að tryggja sanngjarna verðlagsþróun, rannsaka verð og álagningarhætti á einstökum vörum og vöruflokkum og birta greinargerðir og fréttatilkynningar þar um.

IV. kafli. Markaðsráðandi fyrirtæki og samkeppnishömlur.

■ **14. gr.** Í því skyni að stuðla að þeim markmiðum, sem greinir í 1. gr., hefur verðlagsstofnun eftirlit með fyrirtækjum, sem eru ráðandi á markaðnum, og ákvörðunum, sem þau hafa tekið um samkeppnishömlur. Eftirlitið tekur og til samninga og samþykkta um samkeppnishömlur.

□ Tilkynna skal til verðlagsstofnunar, samkvæmt kröfu [verðlagsráðs],[1] sbr. 4. gr., markaðsráðandi fyrirtæki og ákvarðanir, sem þau hafa tekið um samkeppnishömlur. Í tilkynningu skulu koma fram upplýsingar um helstu eigendur fyrirtækisins, hvaða vörur eða þjónustu fyrirtækið framleiðir eða selur, svo og verðákvarðanir fyrirtækisins, viðskiptaskilmála og ákvarðanir um samkeppnishömlur.

□ Samninga og samþykktir um samkeppnishömlur, er varða framleiðslu, sölu eða flutninga, skal tilkynna verðlagsstofnun eftir kröfu [verðlagsráðs].[1] Samningar, samþykktir og annað samráð milli fyrirtækja um verð og álagningu er þó óheimilt, sbr. 21.—23. gr.

□ Í tilkynningu skal greina samninginn eða samþykktina orðrétt, nöfn og heimilisföng á þeim fyrirtækjum, sem samningurinn eða samþykktin nær til, svo og verð, afslátt, aðra viðskiptaskilmála og samkeppnishömlur, sem kveðið er á um í samningnum eða samþykktinni.

□ Breytingar á því, sem tilkynnt hefur verið, skal tilkynna, áður en þær ganga í gildi.

[1] *L. 52/1982, 3. gr. A.*

■ **15. gr.** Samningar og samþykktir, sem tilkynningarskyldar eru, sbr. 3. mgr. 14. gr., eru ógildar og njóta ekki verndar fyrir dómstólum, nema tilkynningarskyldu hafi verið fullnægt.

■ **16. gr.** Verðlagsstofnun heldur skrá yfir tilkynningar, sem henni berast samkvæmt ákvæðum 14. gr., og skal sjá um, að tilkynningar, ásamt fylgiskjölum, séu aðgengilegar öllum þeim, sem óska að kynna sér þær.

□ [Verðlagsráð][1] getur ákveðið, að farið sé með tilkynningar og fylgiskjöl að öllu eða nokkru leyti sem trúnaðarmál, og gerir verðlagsstjóri nauðsynlegar ráðstafanir til að þeirri ákvörðun sé framfylgt.

[1] *L. 52/1982, 3. gr. A.*

1978 Nr. 56 16. maí

■ **17. gr.** Nánari ákvæði um tilkynningarskyldu og gögn þau, sem fylgja skulu tilkynningu, fresti til tilkynningar, samkvæmt 14. gr. skal setja í reglugerð.

■ **18. gr.** [Verðlagsráð getur ákveðið að verði og álagningu, sem ákveðin hefur verið af markaðsráðandi fyrirtækjum eða með samningum eða samþykktum, megi ekki breyta án leyfis ráðsins.][1)]

[1)] *L. 52/1982, 3. gr. C.*

■ **19. gr.** Verðlagsstofnun skal sjá um, að reglum um tilkynningu samkvæmt 14. gr. og reglugerð samkvæmt 17. gr. sé fylgt. Enn fremur skal verðlagsstofnun kanna áhrif samkeppnishamla.

□ Skýrslur stofnunarinnar um samkeppnishætti skal leggja fyrir [verðlagsráð].[1)]

□ Nú telur [verðlagsráð][1)] að samkeppnishömlur hafi skaðleg áhrif, og skal hún þá fela verðlagsstofnun að reyna með samningum að binda enda á þau.

□ Nú reynist eigi unnt að taka fyrir hin skaðlegu áhrif með samningum og gefur þá [verðlagsráð][1)] nauðsynleg fyrirmæli. Slík fyrirmæli mega taka yfir bæði breytingar og ógildingu að nokkru eða öllu leyti á samningum, samþykktum eða ákvörðunum. [Reynist samkeppni þá enn ófullnægjandi getur verðlagsráð beitt ákvæðum 8. gr.][2)]

□ Í fyrirmælum, sem gefin eru samkvæmt 4. mgr., skal tilgreina frá hvaða tíma þau skuli gilda.

[1)] *L. 52/1982, 3. gr. A.* [2)] *S. l., 3. gr. D.*

■ **20. gr.** Samkeppnishömlur teljast skaðlegar, þegar þær hafa ósanngjörn áhrif á verðmyndun og atvinnustarfsemi eða koma í veg fyrir bestu hagnýtingu í framleiðslu, vörudreifingu og þjónustu.

□ Skaðleg áhrif geta verið fólgin í ósanngjörnu verði, álagningu eða viðskiptaskilmálum, ósanngjarnri takmörkun á frelsi til atvinnurekstrar eða ósanngjörnum mismun í viðskiptakjörum.

□ Mat á því, hvort verð og álagning sé ósanngjörn, skal byggt á ákvæðum 12. gr.

■ **21. gr.** Samningar, samþykktir og annað samráð milli fyrirtækja um verð og álagningu er óheimilt, þegar verðlagning er frjáls. ...[1)]

[1)] *L. 52/1982, 3. gr. E.*

■ **22. gr.** Samningar, samþykktir og annað samráð milli fyrirtækja við gerð tilboða er óheimilt.

■ **23. gr.** Óheimilt er að ákveða, samþykkja eða semja um ófrávíkjanlegt lágmarksverð (bruttóverð) eða álagningu, er gilda skuli við endursölu á næsta sölustigi.

■ **24. gr.** [Verðlagsráð][1)] getur veitt undanþágu frá ákvæðum 21.—23. gr. Undanþágur má veita, ef samningar, samþykktir eða ákvarðanir, sem um ræðir í 21.—23. gr., eru talin nauðsynleg:

a. til að viðhalda samvinnu milli fyrirtækja, sem talin er leiða til lækkunar á kostnaði eða aukinna gæða framleiðsluvara eða stuðla að æskilegri hagræðingu,

b. til að vernda fyrirtæki gegn óæskilegum eða þjóðfélagslega skaðlegum samkeppnisháttum,

c. vegna sérstakra ástæðna, er samræmast þjóðarhagsmunum.

□ Umsóknir um undanþágur samkvæmt grein þessari skulu vera skriflegar.

[1)] *L. 52/1982, 3. gr. A.*

■ **25. gr.** [Verðlagsráð][1)] getur skyldað fyrirtæki til að selja nánar tilgreinda vöru eða þjónustu, ef synjun um sölu telst skaðleg fyrir samkeppnishætti, sbr. 20. gr. Sala gegn óvenjulegum skilmálum jafngildir synjun. Synjun telst óréttmæt, þegar slík viðskipti eru venjulega opin svipuðum fyrirtækjum og kaupendur treysta á framboð viðkomandi fyrirtækis, þar sem ekki er kostur á öðrum fullnægjandi og hagkvæmum viðskiptum og kaupandi er reiðubúinn og getur mætt öllum venjulegum skilmálum um greiðslu og magn.

1978 Nr. 56 16. maí

□ Áður en fyrirmæli um söluskyldu eru gefin út, skal verðlagsstofnun athuga nánar málsatvik með tilliti til, hvort seljandinn hafi hlutlæg og sanngjörn rök fyrir synjun sinni.

□ Komist [verðlagsráð][1)] að þeirri niðurstöðu, að um sé að ræða skaðleg áhrif á samkeppnishætti, skal fyrst reyna í samráði við málsaðila að binda enda á sölusynjunina. Takist það ekki, skal [verðlagsráð][1)] gefa út fyrirmæli um, að innan nánar tilgreinds tíma skuli sala gegn venjulegum skilmálum fara fram. Seljandi getur þó alltaf krafist staðgreiðslu eða tryggingar fyrir greiðslu.

[1)] *L. 52/1982, 3. gr. A.*

V. kafli. Óréttmætir viðskiptahættir og neytendavernd.

■ **26. gr.** Í atvinnustarfsemi, sbr. 2. gr., er óheimilt að hafast nokkuð það að, sem brýtur í bága við góða viðskiptahætti, sem tíðkaðir eru í slíkri starfsemi, eða er óhæfilegt gagnvart neytendum.

■ **27. gr.** Óheimilt er að veita rangar, ófullnægjandi eða villandi upplýsingar í auglýsingum eða með öðrum hætti eða beita öðrum slíkum viðskiptaaðferðum, sem sama marki eru brenndar, enda séu upplýsingar þessar og viðskiptaaðferðir fallnar til að hafa áhrif á eftirspurn eða framboð vara, fasteigna, þjónustu eða annars þess, sem haft er á boðstólum í atvinnustarfsemi, sem lög þessi taka til, sbr. 2. gr.

□ Nú eru upplýsingar og aðrar viðskiptaaðferðir óhæfilegar gagnvart öðrum atvinnurekendum eða neytendum vegna forms þeirra eða sökum þess, að skírskotað er til óviðkomandi mála og eiga þá ákvæði 1. mgr. við.

□ Ákvæði 1. og 2. mgr. eiga einnig við um félög og samtök, sem vinna að hagsmunum atvinnurekenda og neytenda.

■ **28. gr.** Nú er vara, þjónusta eða annað það, sem í té er látið og lög þessi taka til, þannig úr garði gert, að leiðbeininga er þörf við mat á eiginleikum þess, t. d. notagildi og endingu, svo og meðferð og hættu, sem af vöru eða öðru getur stafað, og ber þá að veita fullnægjandi leiðbeiningar, þegar tilboð er gefið, samningur gerður eða eftir atvikum við afhendingu. Leiðbeiningarnar skulu miðaðar við tegund og gerð viðkomandi vöru, þjónustu eða annars þess, sem í té er látið.

■ **29. gr.** Yfirlýsingu um ábyrgð má því aðeins gefa, að ábyrgðaryfirlýsingin veiti viðtakanda betri rétt en hann hefur samkvæmt gildandi lögum.

■ **30. gr.** Óheimilt er að nota í atvinnustarfsemi firmanafn, verslunarmerki eða því líkt, sem sá hefur ekki rétt til, er notar eða rekur atvinnu undir nafni, sem gefur villandi upplýsingar um eignarrétt eða ábyrgð atvinnurekanda. Enn fremur er sérhverjum bannað að nota auðkenni, sem hann á tilkall til, á þann hátt, að leitt geti til þess, að villst verði á því og öðru einkenni, sem annað fyrirtæki notar með fullum rétti.

■ **31. gr.** Óheimilt er við framboð vara, þjónustu eða annars þess, sem látið er í té og lög þessi taka til, að bjóða neytendum kaupbæti eða eitthvað það, sem jafna má til kaupbætis, nema verðmæti það, sem í kaupbætinum felst, sé óverulegt. Auglýsingar um kaupbæti, sem óheimill er samkvæmt ákvæðum 1. málsl., eru bannaðar.

□ Greiðsla, sem að öllu leyti er sömu tegundar og aðalgreiðslan, telst ekki kaupbætir.

■ **32. gr.** Óheimilt er að bjóða neytendum annað en peninga gegn afhendingu merkis eða annars skilríkis, sem afhent er við sölu vöru eða þjónustu.

□ Nú veitir merki eða skilríki aðeins rétt til eftirlits, viðgerðar eða því um líks á hinu selda og eiga þá ákvæði 1. mgr. ekki við.

■ **33. gr.** Óheimilt er í því skyni að örva sölu á vöru, þjónustu eða öðru því, sem í té er látið og lög þessi taka til, að úthluta vinningum með hlutkesti, í formi verðlaunasamkeppni eða á annan hliðstæðan hátt, þar sem tilviljun ræður að öllu leyti eða að hluta, hver niðurstaðan verður.

□ Útgefendum blaða og tímarita er þó heimilt að úthluta vinningum með hlutkesti í sambandi við lausn verðlaunasamkeppni.

■ **34. gr.** Í atvinnustarfsemi, sbr. 2. gr., er óheimilt að hafa áhrif á starfsmann annars eða þann, sem kemur fram á hans vegum, með gjöfum eða öðrum hlunnindum eða loforðum um slíkt, sé það gert án vitundar hins síðastnefnda og í þeim tilgangi að afla gefandanum eða öðrum forréttinda í viðskiptum eða hlunninda fram yfir aðra, enda sé gjöfin eða hlunnindin fallin til þess.

□ Nú eru gjafir gefnar eða hlunnindi veitt, eftir að brotið hefur verið gegn starfsskyldum á þann hátt, sem greinir í 1. mgr., og eiga þá ákvæði 1. mgr. við, ef telja verður ávinninginn óhæfilega umbun.

■ **35. gr.** Óheimilt er í atvinnustarfsemi, er lög þessi taka til, að afla sér eða reyna að afla sér með ótilhlýðilegum hætti upplýsinga um eða umráða yfir atvinnuleyndarmálum starfseminnar.

□ Sá, sem fengið hefur vitneskju um eða umráð yfir atvinnuleyndarmálum á réttmætan hátt í starfi sínu fyrir annan eða í félagi við annan, sbr. 1. mgr., má ekki án heimildar veita upplýsingar um eða hagnýta sér slík leyndarmál. Bann þetta gildir í þrjú ár frá því, að starfi er lokið eða samningi slitið.

□ Þeim, sem vegna starfs síns eða stöðu að öðru leyti hefur verið trúað fyrir uppdráttum, lýsingu, uppskriftum, líkönum eða þess háttar, er óheimilt að hagnýta sér eða veita öðrum afnot af slíku án sérstakrar heimildar.

□ Nú hefur upplýsinga um eða umráða yfir atvinnuleyndarmáli verið aflað á þann hátt, að brotið hefur verið gegn ákvæðum 1.—3. mgr. greinar þessarar, og er atvinnurekendum þá óheimilt að færa sér það í nyt.

■ **36. gr.** Útsölu eða aðra sölu, þar sem selt er á lækkuðu verði, má því aðeins auglýsa eða tilkynna, að um raunverulega verðlækkun sé að ræða.

□ Þess skal gætt, að greinilegt sé með verðmerkingum, hvert hið upprunalega verð vörunnar var.

■ **37. gr.** Óheimilt er að selja eða hafa á boðstólum vörur, sem merktar eru sjálfar, eða á miða eða umbúðir eða með tilsvarandi heitum, alþjóðamerki hjúkrunar- og mannúðarstarfsemi eða öðrum hliðstæðum auðkennum svo og að nota slík merki, auðkenni eða nöfn í heimildarleysi á auglýsingaspjöldum, auglýsingum, reikningum, vöruskrám eða öðrum verslunarskjölum.

□ Við framboð vöru, þjónustu eða annars þess, sem í té er látið og lög þessi taka til, er óheimilt að nota í heimildarleysi íslenska ríkisskjaldarmerkið og skjaldarmerki íslenskra sveitarfélaga svo og erlend ríkisskjaldarmerki.

□ Óheimilt er að selja eða bjóða til sölu vörur af erlendum uppruna, ef á þær eða umbúðir þeirra hefur verið sett mynd af íslenska fánanum, skjaldarmerki íslenska ríkisins eða öðrum hliðstæðum, þjóðlegum auðkennum eða skírskotað til þeirra á annan hátt.

■ **38. gr.** [Verðlagsráð][1] getur bannað athafnir, sem brjóta í bága við ákvæði 26. og 27. gr. Banni má fylgja ákvörðun um févíti, sem kemur til framkvæmda, ef bannið er brotið. Févíti má innheimta með lögtaki.

[1] *L. 52/1982, 3. gr. A.*

■ **39. gr.** Verk, sem felur í sér brot á banni að viðlögðu févíti, varðar ekki refsingu eftir lögum þessum.

■ **40. gr.** Bann samkvæmt 38. gr. skal tekið til meðferðar eftir umsókn verðlagsstofnunar. Ákveði verðlagsstofnun í ákveðnu tilfelli að sækja ekki um bann, getur sá gert það, sem hefur á boðstólum vörur, þjónustu eða annað, sem í té er látið og lög þessi taka til, og málið snertir eða samtök þeirra, sem það hafa, samtök neytenda og launþega.

■ **41. gr.** Ákvörðun um bann samkvæmt þessum kafla er því ekki til fyrirstöðu, að sama mál sé tekið til meðferðar á ný, þegar breyttar aðstæður eða aðrar sérstakar ástæður gefa tilefni til þess.

■ **42. gr.** Við sérstakar aðstæður má leggja á bann til bráðabirgða, sem gildir til þess tíma, er endanleg ákvörðun liggur fyrir. Endanlega ákvörðun verður að taka innan sex vikna frá því að bann til bráðabirgða var lagt á.

■ **43. gr.** Máli um bann við athöfn, er brýtur í bága við ákvæði 26.—27. gr., getur verðlagsstofnun lokið með sátt, ef það er ekki mikilvægt.

□ Sáttin felst í því, að fyrir þann, sem talinn er hafa unnið verk, sem fellur undir 26. eða 27. gr., eru til samþykktar strax eða innan ákveðins tíma lögð fyrirmæli um bann að viðlögðu févíti við að halda verknaðinum áfram eða framkvæma annan slíkan verknað.

□ Nú hefur sátt komist á og gildir hún þá sem bann samkvæmt ákvörðun [verðlagsráðs][1] samkvæmt 38. gr. Viðurkenning, sem gerð er eftir að sá tími er liðinn, sem til þess var settur í sáttaboðinu, hefur þá ekkert gildi.

[1] *L. 52/1982, 3. gr. A.*

■ **44. gr.** Ráðherra getur með reglugerð sett nánari ákvæði um framkvæmd ákvæða þessa kafla.

VI. kafli. Almenn ákvæði.

■ **45. gr.** Verðlagsstofnun setur reglur um verðmerkingar og verðskrár og getur ákveðið, að tilteknar vörur skuli bjóða til sölu í nánar tilgreindum einingum. Enn fremur getur verðlagsstofnun sett reglur um verðupplýsingar á vörur, sem seldar eru gegn afborgun. Þessar reglur geta bæði tekið til auglýsinga og verðmerkingar í verslunum.

□ Verðlagsstofnun getur sett reglur um sölureikninga og önnur gögn um verðlagningu.

1978 Nr. 56 16. maí

[□ Þeim aðilum, sem flytja inn vörur til endursölu, er skylt að senda verðlagsstofnun verðútreikninga yfir þær vörur sem þeir flytja inn og skulu útreikningar hafa borist stofnuninni eigi síðar en 15 dögum eftir að vara er tollafgreidd. Verðlagsstofnun getur veitt undanþágu frá ákvæðum þessarar mgr.

□ Óheimilt er að hefja sölu á vöru, sem er háð verðlagsákvæðum, fyrr en söluverð hennar hefur verið staðfest af verðlagsstofnun. Einnig er óheimilt að hefja sölu á öðrum vörum fyrr en verðútreikningur er kominn til verðlagsstofnunar.][1)]

[1)] *L. 52/1982, 5. gr. A.*

■ **46. gr.** Hafi fyrirtæki hagnast af aðgerðum, sem brjóta í bága við ákvarðanir verðlagsráðs, ...[1)] eða verðlagsstofnunar, getur verðlagsráð ákveðið, að hagnaður umfram þann, sem til var ætlast, komi til frádráttar við ákvörðun verðs eða álagningar síðar.

[1)] *L. 52/1982, 3. gr. B.*

VII. kafli. Meðferð og áfrýjun mála.

■ **47. gr.** Verðlagsstofnun skal eftir því, sem kostur er, ráðgast við hlutaðeigandi aðila eða samtök þeirra, áður en ákvarðanir eru teknar varðandi verð, samkeppnishömlur eða óréttmæta viðskiptahætti.

□ Nefndir aðilar og samtök þeirra geta lagt skriflegar greinargerðir fyrir verðlagsráð ...[1)] Greinargerðum skal skilað til verðlagsstofnunar innan þess frests, sem hún ákveður.

□ Ákvarðanir skulu tilkynntar hlutaðeigandi aðilum skriflega.

□ Fundir verðlagsráðs ...[1)] skulu haldnir fyrir luktum dyrum.

[1)] *L. 52/1982, 3. gr. B.*

■ **48. gr.** Nú vill aðili ekki una ákvörðun [verðlagsráðs][1)] og getur hann þá borið málið undir dómstóla. Mál skal höfða innan 6 mánaða frá því, að aðili fékk vitneskju um ákvörðun. Málshöfðun frestar ekki gildistöku ákvörðunar.

[1)] *L. 52/1982, 3. gr. A.*

■ **49. gr.** Hver sá, sem vanrækir að láta í té nauðsynlegar skýrslur og gögn í sambandi við framkvæmd laga þessara, skal sæta ...[1)] dagsektum.

□ Verðlagsráð ákveður dagsektir og má innheimta þær með lögtaki.

[1)] *L. 52/1982, 6. gr.*

■ **50. gr.** Þeim, sem annast framkvæmd þessara laga, er bannað að skýra óviðkomandi aðilum frá þeim atriðum, sem þeir verða áskynja um í starfi sínu og leynt eiga að fara, að viðlagðri ábyrgð samkvæmt ákvæðum almennra hegningarlaga um opinbera starfsmenn. Þagnarskyldan helst, þótt látið sé af starfi.

VIII. kafli. Birting.

■ **51. gr.** Þær ákvarðanir verðlagsráðs, [þriggja manna nefndar][1)] og verðlagsstofnunar, sem almenning varða, svo og athuganir samkvæmt ákvæðum 13. gr. skulu birtar á þann hátt, sem ákveða skal með reglugerð. Enn fremur skal birta yfirlit um tilkynningar þær, sem verðlagsstofnun berast samkvæmt 14. gr.

□ Áður en niðurstöður athugana samkvæmt ákvæðum 13. gr. eru birtar, skulu þær kynntar samtökum hlutaðeigandi aðila.

[1)] *L. 52/1982, 3. gr. A.*

IX. kafli. Refsiákvæði, gildistaka o. fl.

1978 Nr. 56 16. maí

■ **52. gr.** Brot gegn lögum þessum, reglum og fyrirmælum settum samkvæmt þeim varða sektum. Ef miklar sakir eru eða brot ítrekað má beita varðhaldi eða fangelsi allt að 4 árum. Heimilt er að beita sektum jafnframt refsivist eftir því sem við á samkvæmt 49. gr. almennra hegningarlaga.

□ Sá sem gefur aðilum, sem annast framkvæmd þessara laga, rangar skýrslur, skal sæta refsingu samkvæmt XV. kafla almennra hegningarlaga.

□ Svipta má sökunaut rétti til að stunda starfsemi, er opinbert leyfi eða löggildingu þarf til, um tiltekinn tíma allt að 5 árum eða ævilangt.

□ Upptaka eigna samkvæmt 69. gr. almennra hegningarlaga skal og heimil.

■ **53. gr.** Mál vegna brota á lögum þessum sæta meðferð að hætti opinberra mála.

□ Um kvaðningu sérfróðra meðdómenda gilda almennar reglur.

□ Hraða skal eftir föngum meðferð mála vegna brota á lögum þessum. Héraðsdómarar skulu án tafar tilkynna verðlagsstofnuninni málalok samkvæmt 112.—114. gr. laga um meðferð opinberra mála.

□ Það skal talið fullframið brot gegn ákvæðum um hámarksverð eða hámarksálagningu, ef vara hefur verið verðmerkt og jafnframt boðin til sölu í neytendaumbúðum með hærra verði en magn hennar heimilar, þótt ekki sé sönnuð sala hennar.

[□ Það skal talið fullframið brot gegn ákvæðum 4. mgr. 45. gr. um skil á verðútreikningum til verðlagsstofnunar, ef liðnir eru 15 dagar frá tollafgreiðslu vara, sem skylt er að skila verðútreikningum fyrir, og skyldunni hefur ekki verið fullnægt.][1)]

[1)] *L. 52/1982, 5. gr. B.*

■ **54. gr.** Lög þessi skulu öðlast gildi [1. nóvember 1979],[1)] og falla þá jafnframt úr gildi eftirtalin lög og lagaákvæði:

a. Lög nr. 54 14. júní 1960, um verðlagsmál, með síðari breytingum.

b. Lög nr. 84 19. júní 1933, um varnir gegn óréttmætum verslunarháttum.

c. 10. gr. laga nr. 13 23. maí 1975, um launajöfnunarbætur o. fl.

d. Lög nr. 77 14. nóvember 1917, um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu.

e. Lög nr. 30 9. janúar 1935, um heimild til handa ríkisstjórninni til einkasölu á bifreiðum, rafvélum, rafáhöldum o. fl.

f. Lög nr. 11 27. júní 1921, um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka í sínar hendur alla sölu á hrossum til útlanda o. fl.

g. Lög nr. 70 12. júní 1938, um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að veita einkaleyfi til að flytja út mó og vörur unnar úr mó og selja á erlendum markaði.

h. Lög nr. 37 12. júní 1939, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmislegra ráðstafana vegna yfirvofandi styrjaldar í Norðurálfu.

i. Önnur ákvæði, sem fara í bága við þessi lög.

□ Lög nr. 113 23. desember 1954, um breyting á lögum nr. 84 19. júní 1933, um varnir gegn óréttmætum verslunarháttum, halda gildi sínu, þrátt fyrir gildistöku laga þessara.

[1)] *L. 102/1978, 1. gr.*

1978 Nr. 56 16. maí

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** Þær samþykktir um hámarksálagningu, hámarksverð og aðra framkvæmd verðlagseftirlits, sem í gildi eru, þegar lög þessi taka gildi, skulu halda gildi sínu áfram, þar til verðlagsráð hefur tekið afstöðu til þeirra.

1975 Nr. 13 23. maí

Lög um launajöfnunarbætur, bætur almannatrygginga, verðlagsmál o. fl.

...

■ **9. gr.** Frá 1. október 1974 til 31. maí 1975 og þar til öðruvísi verður ákveðið skulu niðurgreiðslur vöruverðs úr ríkissjóði ekki vera lægri en þær eru við gildistöku laga þessara.

1979 Nr. 13 10. apríl

Lög um stjórn efnahagsmála o. fl.[1)]

[1)] *Rg. 405/1979, sbr. 534/1980.*

...

X. kafli. Um verðlagsmál.

■ **57. gr.** Skrifstofa verðlagsstjóra (Verðlagsstofnunin) skal í því skyni að örva verðskyn neytenda efla verðsamkeppni og til að tryggja sanngjarna verðlagsþróun rannsaka verð og álagningarhætti á einstökum vörum og vöruflokkum og birta greinargerðir og fréttatilkynningar þar um. Í þessu efni skal taka upp samstarf við samtök neytenda og launafólks, m. a. um eftirlit og skýrslugjöf.

■ **58. gr.** Skrifstofa verðlagsstjóra (Verðlagsstofnunin) skal gera reglulega athuganir á innflutningsvöruverði og bera það saman við verð í öðrum löndum eftir því sem kostur er og birta niðurstöður slíkra athugana almenningi.

■ **65. gr.** ... Viðskiptaráðherra er heimilt að setja með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd ... X. kafla.

■ **66. gr.** Mál út af brotum á lögum þessum fara að hætti opinberra mála.

1953 Nr. 34 18. febr.

Lög um verðjöfnun á olíu og benzíni.

■ **1. gr.** [Söluverð á gasolíu, svartolíu, ljósaolíu, bifreiðabensíni, flugvélabensíni og flugsteinolíu skal vera hið sama, hvar sem er á landinu.][1)]

[1)] *L. 23/1981, 1. gr.*

■ **2. gr.** Greiða skal verðjöfnunargjald af olíu og benzíni, sem keypt er til landsins. Gjald þetta ákveður viðskiptamálaráðuneytið [fyrir þrjá mánuði í senn][1)] og sé upphæð þess við það miðuð, að gjaldið nægi til að greiða flutningskostnað á því magni af olíu og benzíni, sem þarf að flytja frá innflutningsstöðum til annarra útsölustaða, svo að fullnægt verði eftirspurn eftir þessum vörum hvar sem er á landinu. Verðjöfnunargjaldið reiknast af seldu magni af olíu og benzíni, og skulu olíufélögin (innflytjendur) greiða gjaldið til viðskiptamálaráðuneytisins ársfjórðungslega.[2)]

[1)] *L. 23/1954, 1. gr.* [2)] *Rg. 177/1956.*

■ **3. gr.** [Verðjöfnunargjald samkvæmt 2. gr. skal leggjast í verðjöfnunarsjóð. Úr verðjöfnunarsjóði skal greiða flutningskostnað á olíu og benzíni frá innflutningsstöðum til annarra útsölustaða. Ráðherra er heimilt að ákveða tímabundna greiðslu úr verðjöfnunarsjóði til reksturs innflutningsstöðva, sem reistar kunna að verða utan Faxaflóa, ef ætla má að flutningur olíu og benzíns á viðkomandi svæði verði ódýrari með því. Greiðsla þessi, að viðbættum flutningskostnaði til annarra útsölustaða, má þó ekki fara fram úr kostnaði þeim, sem mundi verða greiddur vegna flutnings frá innflutningsstöðum við Faxaflóa.

□ Viðskiptamálaráðuneytið annast greiðslur úr sjóðnum eftir reglum, er það setur með reglugerð.

□ Fé það, sem á hverjum tíma er í verðjöfnunarsjóði, skal ávaxtað í banka á sérstökum reikningi.][1)]

[1)] *L. 74/1965, 1. gr.*

1953 Nr. 34 18. febr.

■ **4. gr.** Nú verður afgangur í verðjöfnunarsjóði í árslok, og skal hann þá yfirfærast til næsta árs. Ef tekjur sjóðsins eitthvert ár hrökkva ekki fyrir gjöldum samkv. 3. gr., skal greiða það, sem á vantar, af fyrstu tekjum sjóðsins næsta ár.

■ **5. gr.** [Ákvæði laga þessara gilda ekki um flugsteinolíu og flugvélabensín, sem ætlað er til notkunar í utanlandsflugi.][1)]

[1)] *L. 23/1981, 2. gr.*

■ [**6. gr.** Ráðherra er heimilt að endurgreiða verðjöfnunargjald samkv. 2. gr. af því magni olíu, sem togarar nota.

□ Ákveða skal með reglugerð nánar um framkvæmd heimildar þessarar.][1)]

[1)] *L. 92/1966, 1. gr. Rg. 183/1967.*

1966 Nr. 74 13. maí

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að gerast aðili að alþjóðasamningi um lausn fjárfestingardeilna milli ríkja og þegna annarra ríkja.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að gerast aðili fyrir Íslands hönd að alþjóðasamningi um lausn fjárfestingardeilna milli ríkja og þegna annarra ríkja.

□ Samningur þessi er prentaður á íslenzku og ensku sem fylgiskjal með lögum þessum.

■ **2. gr.** Þegar samningur sá, er um ræðir í 1. gr., hefur verið undirritaður af Íslands hálfu skulu ákvæði hans hafa lagagildi hér á landi.[1)]

[1)] *Sjá Stjtíð. A 1966, bls. 155—184.*

1973 Nr. 62 30. apríl

Lög um jöfnun flutningskostnaðar á sementi.

■ **1. gr.** Framkvæma skal jöfnun á flutningskostnaði sements, þannig að kostnaðarverð í vöruskemmu á hverri sementstegund frá hverjum innlendum framleiðanda eða innflutningsaðila verði hið sama á öllum verzlunarstöðum, sem jöfnun þessi nær til. Jöfnun flutningskostnaðar samkvæmt lögum þessum nær til allra verzlunarstaða á landinu, sem jafnframt eru aðaltollhafnir.[1)] Heimilt er viðskiptaráðherra að ákveða með reglugerð,[2)] að jöfnun þessi á flutningskostnaði skuli einnig ná til annarra tilgreindra verzlunarstaða.

[1)] *Sjá l. 59/1969, 7. gr.* [2)] *Rg. 272/1982.*

■ **2. gr.** Leggja skal flutningsjöfnunargjald[1)] á allt sement, sem framleitt er í landinu eða flutt er til landsins. Gjald þetta ákveður viðskiptaráðuneytið fyrir allt að eitt ár í senn, og skal upphæð þess við það miðuð, að tekjur af því nægi til að greiða flutningskostnað á því sementi, sem flytja þarf frá framleiðslustað eða innflutningshöfn til þeirra verzlunarstaða, sem jöfnun flutningskostnaðarins nær til, þannig að fullnægt verði þaðan eftirspurn eftir sementi, hvar sem er á landinu.

□ Flutningsjöfnunargjaldið skal reikna á hvert selt tonn af sementi. Skulu innlendir framleiðendur (Sementsverksmiðja ríkisins) greiða gjaldið ársfjórðungslega til viðskiptaráðuneytisins, en af innfluttu sementi skal

1973 Nr. 62 30. apríl

það innheimt með aðflutningsgjöldum. Annast tollstjórinn í Reykjavík og bæjarfógetar annars staðar á landinu innheimtuna, og skulu þeir skila gjaldinu til viðskiptaráðuneytisins.

[1] *Augl. 328/1982.*

■ **3. gr.** Tekjur af flutningsjöfnunargjaldi samkvæmt 2. gr. skal leggja í sérstakan sjóð, flutningsjöfnunarsjóð sements. Úr sjóðnum skal greiða flutningskostnað á sementi frá framleiðslustað eða innflutningshöfn til annarra verzlunarstaða, sem jöfnun flutningskostnaðar nær til í samræmi við ákvæði 1. gr.

□ Fé það, sem á hverjum tíma er í flutningsjöfnunarsjóði, skal ávaxta í banka á sérstökum reikningi.

■ **4. gr.** Nú verður tekjuafgangur á flutningsjöfnunarsjóði í árslok, og skal hann þá yfirfærast til næsta árs. Ef tekjur sjóðsins eitthvert ár hrökkva ekki fyrir gjöldum samkv. 3. gr., skal greiða það, sem á vantar, af fyrstu tekjum sjóðsins næsta ár.

■ **5. gr.** Viðskiptaráðherra skipar til 4 ára í senn flutningsjöfnunarsjóði 3 manna stjórn, 1 eftir tilnefningu Sementsverksmiðju ríkisins, 2 án tilnefningar og skal annar þeirra jafnframt vera formaður sjóðsstjórnar. Stjórnin skal annast framkvæmd laga þessara undir yfirstjórn viðskiptaráðherra, sem jafnframt sker úr ágreiningsatriðum, er upp kunna að koma.

■ **6. gr.** Stjórn flutningsjöfnunarsjóðs úrskurðar, hvað teljast skuli flutningskostnaður, sbr. ákvæði 1. málsl. 1. greinar. Er stjórninni meðal annars heimilt að ákveða, að jöfnun flutningskostnaðar milli tiltekinna verzlunarstaða skuli takmörkuð við kostnað af þeim flutningsháttum, sem ódýrastir eru á hverjum tíma. Sömuleiðis skal henni heimilt að synja um greiðslu tiltekins kostnaðar úr sjóðnum að hluta eða að fullu, ef sýnist um að ræða misnotkun á jöfnunarkerfinu í tilteknum viðskiptum.

□ Heimilt er viðskiptaráðuneytinu að fella niður flutningsjöfnunargjald á sementi, sem flutt er til landsins eða framleitt er innanlands og notað er til byggingar orkuvera eða annarra meiriháttar framkvæmda. Flutningsjöfnunarsjóður greiðir þá ekki flutningskostnað á sementi til þeirra nota.

IV. d. Siglingar og útgerð.

1963 Nr. 66 31. des.

Siglingalög.

I. kafli. Gildissvið laganna o. fl.

■ **1. gr.** Lög þessi gilda um öll skip, sem skráð eða skráningarskyld eru á Íslandi. Þegar athafnir íslenzks framkvæmdarvalds eða dómsvalds taka til erlendra skipa, skal einnig beita ákvæðum laga þessara, eftir því sem við á, enda brjóti það ekki í bága við reglur þjóðaréttarins.

■ **2. gr.** Skip er óbætandi:

1. Er engri viðgerð á því verður við komið.
2. Er ekki verður gert við það, þar sem það er, eða á neinum þeim stað, er það verður flutt á.
3. Er skipið er ekki talið þess vert, að við það sé gert.

□ Skulu öll þessi atriði sönnuð með löglegri skoðunargerð.

II. kafli. Um réttindi yfir skipum.

■ **3. gr.** Um stofnun og vernd eignarréttar og eignarhafta á skrásettu skipi, sem er 5 rúmlestir að stærð eða meira, skal farið eftir reglum um fasteignir, eftir því sem við verður komið.[1]

[1] *Sbr. nú l. 53/1970 og l. 39/1978, V. kafli.*

■ **4. gr.** ...[1]

[1] *L. 53/1970, 27. gr.*

■ **5. gr.** Lögleg eignarhöft á skipi, sem ekki er skrásett hér á landi, halda gildi sínu, ef skjöl um þau eru afhent dómara til þinglýsingar innan 3 mánaða frá bráðabirgðaskráningu skipsins í íslenzka skipaskrá eða frá fullnaðarskrásetningu þess, ef það var ekki skrásett til bráðabirgða.

■ **6. gr.** Nú missir skip rétt til að sigla undir íslenzkum fána eða er af öðrum ástæðum fellt úr skipaskrá, og hefur þetta engin áhrif á þinglesin eignarhöft. Þó fellur í gjalddaga skuld, sem tryggð er með þinglesnu veði í skipi eða skipshluta, um leið og skipið er fellt úr skrá yfir íslenzk skip.

III. kafli. Um útgerð skipa.

■ **7. gr.** Sé ekki annan veg fyrir mælt í lögum þessum, ábyrgist útgerðarmaður með öllum eignum sínum allar skuldbindingar, sem hann stofnar sjálfur eða aðrir fyrir hans hönd.

■ **8. gr.** Útgerðarmaður ber ábyrgð á tjóni, sem skipstjóri, skipshöfn, hafnsögumaður eða aðrir, sem vinna í þágu skips, hafa valdið í starfi sínu með yfirsjónum eða vanræks u. Ábyrgðin er takmörkuð samkvæmt ákvæðum IX. kafla.

□ Nú greiðir útgerðarmaður fé af þessum sökum, og bæti honum aftur sá, er tjóni olli.

■ **9. gr.** Nú er félagsútgerð á skipi, og koma þá skuldbindingar allar, sem hvíla á félögum sem sjálfskuld, á þá aðeins að réttri tiltölu við eign þeirra í skipi.

■ **10. gr.** Ef skip er félagseign, skulu félagar kjósa sér útgerðarstjóra, og sé hann heimilisfastur hér á landi. Sé það skip skrásetningarskylt, skal senda tilkynningu um kosninguna til innritunar á skipaskrána.

□ Sækja má útgerðarstjóra að lögum um öll mál, sem snerta útgerðina. Nú er ekki kosinn útgerðarstjóri, og er þá rétt að sækja hvern af félögum, er vill, í útgerðarmálum. Sækja má félaga hvort er vill á varnarþingi hans eða skipsins.

■ **11. gr.** Útgerðarstjóri getur, samkvæmt stöðu sinni, gert alla löggerninga, sem útgerð almennt krefur, svo fullgilt sé gagnvart öðrum mönnum. Hann getur því ráðið skipstjóra, látið hann fara og gefið honum fyrirskipanir; svo getur hann og veitt viðtöku fé, sem útgerðinni greiðist. Hann getur og verið réttur sóknar- og varnaraðili útgerðarinnar. Hins vegar er útgerðarstjóra ekki frjálst að taka fé að láni fyrir hönd útgerðarinnar, að selja skip eða veðsetja eða kaupa tryggingu á skipi, nema sérstök heimild komi til.

□ Nú takmarka útgerðarmenn með sérstökum fyrirmælum valdsvið útgerðarstjóra frá því, sem það er almennt talið og hér hefur verið greint, og er þá sú takmörkun ógild gagnvart öðrum mönnum, sem við útgerðarstjóra semja og eru eigi vitandi um hana.

■ **12. gr.** Nú skal útkljá einhver málefni útgerðarinnar með atkvæðagreiðslu félagsmanna, og ráða þá atkvæði

þess eða þeirra, sem meira eiga en helming skipsins. Þó er nóg, að þeir eigi hálft skipið, ef útgerðarstjóri er þeim samþykkur, þó ekki sé hann félagsmaður. Nóg er og helft skipseignar til kosningar útgerðarstjóra; hljóti tveir jöfn atkvæði, skal hlutkesti ráða.

□ Fari samþykktir í bága við efni útgerðarsamnings eða taki út fyrir tilgang útgerðarinnar, eru þær því aðeins lögmætar, að allir félagsmenn samþykki.

■ **13. gr.** Um heimild útgerðarstjóra til samninga og annarra athafna fyrir hönd útgerðarmanna skulu gilda gagnvart þeim hinar almennu reglur um umboð. Skylt er útgerðarstjóra, ef atvik og ástæður meina það ekki, að kveðja félagsmenn til ráðstefnu eða afla sér á annan hátt vitneskju um vilja þeirra um öll mikilsverð málefni, sérstaklega ef skipinu eru ætlaðar verulega ólíkar ferðir eða flutningur eða nýjar veiðiaðferðir, svo og ef ráða skal skipstjóra eða setja hann af eða bæta skip að mun.

■ **14. gr.** Heimilt skal jafnan félögum þeim, sem meira eiga en hálft skip, að setja útgerðarstjóra af.

□ Nú á hann hálft skipið eða meira, og getur dómari þá svipt hann stöðunni, ef hluthafi krefst og dómari finnur nægar sakir til, og skipað annan útgerðarstjóra til bráðabirgða.

■ **15. gr.** Skylt er útgerðarstjóra að hafa sérstaka reikninga yfir öll viðskipti útgerðarinnar, þau er undir hann koma, og gera á þeim öllum full skil. Hafi félagar ekki aðra skipan á gert, skal hann hafa gert þeim skil fyrir almanaksár hvert, áður 3 mánuðir séu liðnir frá lokum ársins.

■ **16. gr.** Nú eru gerð reikningsskil, og er þá útgerðarstjóra skylt að senda reikningana hverjum einstökum félagsmanni eða leggja þá fram til sýnis. Rétt á hver félagsmaður á því, til tryggingar, að sjá reikningsbækur útgerðarinnar og fylgiskjöl og einkanlega reikninga skipstjóra.

□ Nú mótmælir einhver reikningum útgerðarstjóra og er þó eigi um misreikning eða svik að ræða, og skal þá fram fylgja mótmælunum með lögsókn áður eitt ár sé liðið frá því er reikningsskil voru af hendi innt og félagsmönnum sagt til þeirra.

■ **17. gr.** Skylt er félagsmanni að greiða allan útgerðarkostnað að réttri tiltölu við eign hans í skipi. Vanræki félagsmaður að greiða skylduhlut sinn og hafi þó verið krafinn, og greiði útgerðarstjóri þann hluta eða annar af félagsmönnum, og skal þá hinn lúka það fé og vexti, 8 af hundraði, á ári, frá því greiðsla fór fram, og þar að auki þau tryggingariðgjöld, sem sá, er galt fyrir hann, kann að hafa greitt til tryggingar sér. Veðrétt á lánssali í skipshluta þess, er hann galt fyrir, og ágóða þeim, sem í hans hlut kemur, og skal sá veðréttur ganga fyrir öðrum eldri samningsveðrétti í þeim skipshlut, en þoka skal hann fyrir sjóveði því, sem getur hér í X. kafla, svo og fyrir eldra samningsveði í öllu skipi; en hafin skal málssókn til lúkningar kröfunni áður ár sé liðið frá því er hann greiddi féð; missi ella veðsins.

■ **18. gr.** Nú er skipinu ráðin ný ferð eða ráðnar bætur á því að lokinni ferð og krafið framlaga til og einhver félagsmanna hefur ekki lagt þeim samþykktum atkvæði sitt, og skal honum þá heimilt að segjast úr þeim framlögum með því að láta af hendi sinn hlut í skipi endurgjaldslaust, svo framarlega sem ekki hvíla sérstök eignarhöft á hluta hans. Nú vill hann neyta þessarar heimildar, og skal hann þá skýra útgerðarstjóra frá því bréflega svo snemma, að útgerðarstjóri viti það áður 8 dagar séu liðnir frá því er samþykktin var gerð eða frá því er honum var skýrt frá henni, ef hann var ekki viðstaddur samþykktargerðina. Jafna skal hlut þess, er úr gekk, á hluti sameignarmanna hans að réttri tiltölu við stærð þeirra hluta, er þeir áttu áður.

□ Ef keypt hefur verið vátrygging á hlut þess, er úr gekk, og hún er enn í gildi við eigendaskiptin, greiða hinir nýju eigendur iðgjald fyrir hana, einn fyrir alla og allir fyrir einn, fyrir það sem eftir er tryggingartímans.

■ **19. gr.** Jafna skal á félagsmenn skaða og ábata á útgerðinni að réttri tiltölu við eign þeirra í skipi.

□ Nú reynist, að gerðum reikningsskilum, að tekjuleifar eru, og skal þeim þá skipt upp meðal félagsmanna, sé þeirra ekki þörf til nauðsynja útgerðarinnar.

■ **20. gr.** Ekki slítur það samútgerð skips, þótt skipshluti verði eign annarra manna eða félagsmaður deyi, verði sviptur fjárforráðum eða gjaldþrota.

□ Heimilt er félagsmanni að selja hluta sinn öðrum mönnum án samþykkis sameigenda; þó er ólögmæt sala skipshluta, jafnvel þótt nauðungarsala sé, nema allir félagsmenn samþykki, ef salan sviptir skipið heimild til skrásetningar á íslenzkar skipaskrár.

□ Nú er skipshluta afsalað öðrum manni til eignar en sameiganda, og á þá hver sameigandi rétt á að leysa til sín hlutann, enda bjóði hann hinum nýja eiganda innlausnarfé, eða fullnægjandi tryggingu, ef lausnarfé er ekki að fullu ákveðið, innan hálfs mánaðar eftir þann dag, er eigendaskiptin voru tilkynnt, samkvæmt 21. gr., 2. málsgr. Ef málsaðilar verða ekki á eitt sáttir um innlausnarfé, þá skal upphæð þess ákveðin með lögmætu mati; þó má hún aldrei lægri vera en kaupverð það, er hinn nýi eigandi greiddi. Ef hinn nýi eigandi vill ekki láta hlut sinn lausan án málssóknar, skal mál hafið áður en 3 mánuðir séu liðnir frá tilkynningunni samkvæmt 21. gr. Nú er skipshluti seldur á uppboði og útgerðarstjóri hefur fengið tilkynningu um það viku áður en það er haldið, og eiga sameigendur þá ekki innlausnarrétt. Ef fleiri en einn sameigenda krefjast innlausnar samtímis, eiga þeir allir innlausnarrétt að réttri tiltölu við hluta hvers þeirra í skipinu. Nú hefur einn sameigenda neytt innlausnarréttarins að fullu, og eiga þá hinir sameigendurnir eigi framar innlausnarrétt að því sinni.

□ Verði skipshluti eign manns, sem ekki hefur rétt til þess að eiga íslenzkt skip, sbr. 1. gr., á hver félagsmaður rétt á að krefjast sölu þess skipshluta á uppboði, nema eigandi hafi gert þá ráðstöfun áður 6 mánuðir séu liðnir, að skipið haldi heimild sinni til skrásetningar á íslenzku skipaskrána. Svo skal að öllu fara með þá sölu sem nauðungarsala væri og sama gildi hafa.

■ **21. gr.** Nú verður maður eigandi skipshluta, og eignast hann þegar gagnvart meðeigendum rétt þann og binzt skyldum þeim, sem bera réttum sameignarmanni. Hlíta skal hann og svo sem formaður hans samþykktum þeim, er skipseigendur gerðu áður hann varð eigandi, svo og öðrum framkvæmdum þeim, er þeir höfðu hafið þá, og svo þeim skyldum, er þeim fylgja. Rétt er og, að sameignarmenn hans færi honum til skuldajafnaðar þær kröfur, sem þeir áttu á formann hans og af sameigninni stafa. Hann ábyrgist sem sameigandi gagnvart öðrum

mönnum skuldbindingar þær allar, sem útgerðin tekst á hendur eftir það er hann varð félagsmaður.

□ Skylt er hlutsala að skýra útgerðarstjóra eða öllum sameignarmönnum frá eigendaskiptunum og sanna, að viðtakandi, sá er hann tilnefnir, kannist við kaupin, en meðan hann gerir það ekki, getur hlutsali ekki skotið sér vegna eigendaskiptanna undan neinum þeim skyldum við sameigendur, er af sameigninni stafa. Ábyrgjast skal hann, unz eigendaskipti hafa verið tilkynnt skráningarstjóra, skuldbindingar sameigenda gagnvart öðrum mönnum, þær er gerðar voru eftir eigendaskiptin, ef þeir menn vissu þau ekki.

■ **22. gr.** Þeir félagsmenn, einn eða fleiri, sem meira eiga en hálft skipið, geta ákveðið, að sameigninni skuli slitið.

□ Þá getur hver félagsmaður krafizt, að slitið sé sameign:

1. Ef skip missir heimild til skrásetningar á íslenzku skipaskrána án tilverknaðar hans eða samþykkis og er því máð af skipaskrá.

2. Ef útgerðarstjóra er vikið frá með dómsúrskurði samkvæmt 14. gr.

3. Ef hann sannar, að útgerðarsamningurinn hafi verið verulega rofinn, eða gengið að öðru leyti á rétt hans í framkvæmdum eða forstöðu sameignarinnar.

4. Ef það kemur í ljós við lok ferðar innanlands, að skuldir sameignar fari fram úr eignum hennar.

□ Verði ágreiningur í þessu síðasta atriði um verðmæti skips, skal það ákveðið með löglegu mati.

■ **23. gr.** Nú er félagsútgerð slitið, og skal þá skipið selt á opinberu uppboði. Ef skipið er utanlands og greini menn á um, hvort það skuli flutt heim eða ekki, eða um uppboðsskilmálana, skal uppboðsrétturinn á heimili félagsútgerðar skera úr.

IV. kafli. Um skipstjóra.

■ **24. gr.** Útgerðarmenn ráða skipstjóra eða útgerðarstjóri fyrir þeirra hönd. Ef einhver þeirra á meira en helming skips, á hann rétt til skipstjórnar, enda hafi hann til þess lögfull skilyrði.[1)] Greini menn á um skipstjórakaup er heimilt að leita dómsúrskurðar.

[1)] *Sjá l. 72/1966 og 69/1973.*

■ **25. gr.** Skipstjóri annast um, áður ferð er byrjuð, að skip sé haffært,[1)] og sér um það í tæka tíð, að það sé vel útbúið, nægilega vel mennt og birgt að vistum, hafi vatn og læknislyf, eldsneyti og aðrar vélanauðsynjar, ef það er gufuskip. Skylt er honum að annast um, að lögboðin bendingaáhöld og björgunartæki, sæbréf og siglingaverkfæri séu á skipi.

□ Skylt er honum að annast um, að skip sé ekki offermt og farmur vel búlkaður, og til að tryggja hann sé séð fyrir nægu refti, undirbreiðum, hlerum, skorðum o. s. frv., og að lestarop séu tryggilega lukt og fleyguð. Sé farmur fluttur á þilfari, skal tryggilega um hann búið, og svo settur, að hann hindri ekki að mun athafnir skipverja. Fari skipið með seglfestu, annast skipstjóri um, að hún sé sæmileg að gnægð og gæðum og svo tryggilega um hana búið, að ekki byltist á leið.

□ Ráðherra kveður nákvæmara á um birgðir skips að læknislyfjum, svo og um ferming, flutning og affermingu sprengiefna, eldfimra og etandi hluta, og ábyrgist skipstjóri, að þeim fyrirmælum sé hlýtt.[2)]

□ Heimilt er og að láta ákvæði þau, er getur í næstu málsgrein hér á undan, ná til erlendra skipa, er þau eru í landhelgi.

[1)] *L. 52/1970.* [2)] *Rg. 242/1966, sbr. 45/1967 (lyf og læknisáhöld). Rg. 61/1953 (flutningur á hættulegum varningi). Reglur 80/1954 (flutningur á ammoniumnítratáburði).*

■ **26. gr.** Hafa skal skipstjóri á skipi öll nauðsynleg skipsskjöl og eintak af lögum þessum og sjómannalögunum og þeim reglugerðum og fyrirskipunum, sem gerðar hafa verið samkvæmt þeim.

■ **27. gr.** Skipstjóra er óheimilt án leyfis útgerðarmanns að taka í skip söluvarning sinn eða annarra. Brjóti hann bann þetta, skal hann greiða útgerðarmanni farmgjald og bæta honum tjón.

■ **28. gr.** Ekki má skipstjóri fara frá skipi, nema hann segi stýrimanni til áður um það, sem þörf er á, og gefi honum skipanir sínar eða skipverja öðrum, sé stýrimaður ekki á skipi. Sé skipið ekki fest í höfn eða við akkeri í tryggu lægi, má skipstjóri ekki vera frá skipi, nema að nauðsynjaerindum, þótt hafnsögumaður sé á skipi. Svo er og ávallt, ef hætta er á ferðum.

■ **29. gr.** Nú má skipstjóri ekki vera fyrir skipi sakir sjúkleika eða af öðrum brýnum ástæðum, og skal þá útgerðarmanni tafarlaust sagt til um það. Verði ákvæðis útgerðarmanns eða umboðsmanns hans ekki beðið að skaðlausu, skal skipstjóra skylt að sjá fyrir nauðsyn skipsins, einkanlega að setja fyrir skipið til bráðabirgða stýrimann eða annan hæfan mann, og hafi ráð ræðismanns að því er hann getur, ef það er utanríkis. En sé skipstjóri ófær til, eða vanræki þessa skyldu sína, annast ræðismaður nauðsynjar skipsins.

■ **30. gr.** Skipstjóri annast um, að fermingu og affermingu skips sé hraðað eftir þörfum og að burtför skips dragist ekki að því loknu. Ekki má hann nauðsynjalaust víkja skipinu af réttri leið á ferð þess né tefja það á annan hátt, nema honum sé skylt að bjarga mönnum eða skipi úr sjávarháska, sbr. 4. gr. laga nr. 56 23. júní 1932.

■ **31. gr.** Skylt er skipstjóra að gera allt það, er hann má, til að halda skipi sjófæru á ferð. Nú hefur skip tekið grunn, eða annað að borið, svo að ætla má, að skip hafi laskazt, og er skipstjóra þá skylt að láta rannsaka það, þar sem því verður fyrst við komið.

■ **32. gr.** Skylt er skipstjóra að kynna sér ákvæði og fyrirmæli um siglingar, er honum ber að gæta á viðkomustöðum á ferð sinni. Hann skal og afla sér vitneskju um, hvers gæta ber til tryggingar skipi og farmi, ef við ófriði er að sjá eða herkvíun.

■ **33. gr.** Skylt er skipstjóra að veita viðtöku íslenzkum farmönnum, sem ræðismönnum er skylt að senda heim, og flytja þá alla leið eða til annarrar hafnar, sem skip fer til í þeirri ferð, fyrir fargjald, sem ráðherra ákveður.

■ **34. gr.** Öll skip, sem fara á milli landa, skulu halda leiðarbók. Skip, sem eru við fiskveiðar, flutning eða annað hér við land, þurfa ekki að halda leiðarbók, en séu þau yfir tólf rúmlestir, skulu þau halda dagbók. Vélskip hafa að auki sérstaka vélarbók. Ráðherra setur nánari reglur um tilhögun og löggilding bókanna. Þegar skip er afgreitt úr höfn innanlands, skal sýna leiðarbókina eða dagbókina lögreglustjóra, og skrifar hann ókeypis í þær vottorð um það, að þær voru sýndar.

■ **35. gr.** Í leiðarbók skrifar skipstjóri eða stýrimaður með umsjá skipstjóra, og ábyrgist þá báðir, en vélstjóri

1963 Nr. 66 31. des.

skrifar í vélarbók með umsjá skipstjóra og ábyrgist báðir. Skrifa skal allt í bækurnar eftir réttri tímaröð, í höfn eftir hvern sólarhring, en á sjó eftir varðtíðir. Skrifa má fyrst í bráðabirgðabók það, sem gerist á varðtíð hverri, en skrifa skal það í bækurnar, áður sá sólarhringur sé á enda.

□ Bóka skal í leiðarbók glöggt og skipulega. Ekki má skafa það af, sem skrifað var, draga yfir það, eða gera það með öðru móti ólæsilegt; gerist leiðréttingar þörf, skal henni bæta við sem athugagrein.

■ **36. gr.** Skrifa skal í leiðarbók ítarlega allt það, er við ber á ferðinni, og hvað annað það, er útgerðarmönnum er gagn að vita eða eigendum farms eða vátryggjendum eða öðrum þeim mönnum, er ferðin snertir hagsmunalega.

□ Geta skal því þess í leiðarbók, nær starfstími skipverja hefst og endar, nær vistir og vatn er tekið á skip, nær ferming skips og afferming hófst, var frestað, og nær þeim lauk; bóka skal, hvað fermt er og affermt hvern dag, og ef tekin er seglfesta, hver hún var, hve þung og hversu um hana var búið, hvort aðrir unnu en skipverjar, djúpmál skipsins á skut og stafni og ásigkomulag þess að öðru leyti, er það lét úr höfn, hverju skipið er fermt og ásigkomulag farmsins; ef búlki er á þilfari, skal sagt, hve mikill er og hve hár, um leiðréttingu áttavitans og afbrigði (deviation); nær skipið lætur út, kemur til hafnar eða flytur sig þar; um vind, veðurfar, stöðu loftvogar, strauma, stefnu, skriðhraða, hvað haft var af seglum, hver vegalengd var farin, hver skipsljós höfð; djúpmál, miðun og athuganir; nær hafnsögumaður kom á skip og fór af skipi; um dælinguna, hve oft var dælt, hve lengi um sinn og með hve miklu afli og um vatnshæð í dælunum.

□ Leiðarreikning skal bóka um hvern sólarhring.

□ Sé ráðstefna haldin á skipi, skal bóka í leiðarbók tillögur manna svo og úrskurð skipstjóra, og skrifa þeir nöfn sín undir bókun, sem á ráðstefnu voru. Þess skal og getið í leiðarbók, ef skipverji sýkist, deyr eða strýkur, eða vinnur glæp eða skipsagabrot, svo og hvenær og af hvaða ástæðum skipstjóra þykir nauðsyn að draga af matgjöfum.

□ Sérstaklega ber að rita í leiðarbók nákvæmar skýrslur um hvert það óhapp, sem verða kann á skipi eða farmi, og þess getið, hvað því olli, hversu það bar að og hversu úr var ráðið.

□ Í vélarbók skal greint frá eldsneytisforða skips og annarra vélanauðsynja, er skip lét úr höfn, eyðslu á eldsneyti hvern sólarhring og allt annað, er vélina snertir, gang hennar og gæzlu.

□ Í dagbók skal rita greinilega frásögn um ferð skipsins, og skal, auk veðuráttu, skýrt frá öllum þeim atvikum, er verulega þýðingu hafa fyrir ferðalagið, eða á einn eða annan hátt geta snert hagsmuni útgerðarmanna, eigendur farms eða vátryggjendur. Sé skipið við fiskveiðar, skal enn fremur greina daglega frá öllu því markverðasta, er snertir fiskveiðarnar, svo sem hvar skipið fiskar og hvernig aflast, dýpi, botnlag o. s. frv. Halda skal leiðarreikning, hvenær sem þörf krefur.

■ **37. gr.** Þegar leiðarbók er skrifuð til enda eða verður ekki notuð annars vegna, fær skipstjóri nýja bók og lætur löggilda, og skal þá geta þess í gömlu bókinni, að ný bók sé löggilt og nær það var. Nú verður ekki náð til hinnar gömlu bókar, og skal þess þá getið í hinni nýju, og sagt, hvað til þess bar.

□ Við slík bókarskipti ber réttu yfirvaldi að rannsaka það, hvort hirðulega var bókað í hina eldri bók dag eftir dag og annast um, að skipstjóri sæti lögsókn, ef svo er eigi. Nú verða skipstjóraskipti, og skal þá leiðarbók send yfirvaldi til slíkrar rannsóknar áður næsti dagur á eftir sé liðinn, ef því verður við komið, annars svo fljótt, sem unnt er, svo og ef skipið verður fyrir slysi, svo að sjóferðarskýrslu þurfi að krefja af þeim sökum (41. gr.), og skipstjóri leitar hafnar innanríkis eða utanríkis, þar sem skipaður er íslenzkur ræðismaður eða sá, er fer með slíkt vald fyrir Íslands hönd; svo skal og vera, þegar menn eru skráðir úr skiprúmi eða skip tekur aftur innlenda höfn og affermir þar að öllu eða meiri hluta. Geta skal í leiðarbók nær hún var færð yfirvaldi og um þá rannsókn, er fram fór.

□ Ákveða má í reglugerð linkind í eftirliti þessu á gufuskipum, sem eru í reglubundnum förum landa í milli.

■ **38. gr.** Rétt á hver maður á að fá að kynna sér leiðarbók skips, sá er sýnir, að hann eigi þar lögmætra hagsmuna sinna að gæta. Geyma skal leiðarbækur alskrifaðar ekki skemur en tvö ár eftir það er ferð var á enda. Nú rís dómsmál og snertir það ferðina, og skal þá varðveita leiðarbók til þess er því máli lýkur að fullu.

■ **39. gr.** Nú gerist einhver atburður á fermingarstað skips eða affermingarstað eða á ferð þess, er skip eða farmur bíður skaða við, svo að nokkru nemi, eða gild rök eru til að ætla, að tjón á þeim leiði af, og skal þá skipstjóri gefa um það sjóferðarskýrslu. Svo er og, ef maður slasast eða ferst voveiflega af skipi eða skipið veldur tjóni á öðrum skipum eða mannvirkjum.

□ Nú verður slysið hér í ríkinu, og skal þá skipstjóri segja til þess yfirvaldi á þeim stað svo fljótt sem unnt er, eftir það er slysið bar að eða varð kunnugt. Fylgja skal frásögninni orðrétt afrit af því, sem bókað var um þann atburð í leiðarbókinni; ef ekki var leiðarbók eða hún hefur farizt, skal gefa bréflega skýrslu um atburðinn og skrá yfir skipverja og þá menn aðra, sem ætla má að skýrt geti málið, og til nefna, ef auðið er, þá menn, sem þetta mál kemur við, eða umboðsmenn þeirra. Dómari eindagar síðan þinghald til sjóferðarskýrslu og framkvæmir til undirbúnings það, er þörf krefur. Hafa skal skipstjóri leiðarbækur með sér á þingið.

□ Utanlands skal skipstjóri, svo fljótt sem verða má, gefa sjóferðarskýrslu því yfirvaldi, sem þau embættisstörf ber undir á þeim stað, eða íslenzkum ræðismanni, ef ríkisstjórnin hefur fengið honum vald til að taka við slíkum skýrslum.

□ Ef sjóferðarskýrsla er gefin erlendu yfirvaldi og íslenzkur ræðismaður er á þeim stað, skal honum sagt til, svo að hann geti verið viðstaddur þinghaldið og annazt um, að sjóferðarskýrslan sé sem gleggst og fyllst.

□ Ræðismaður sendir utanríkisráðuneytinu skýrslu um það, sem fram hefur farið, hvort heldur hann hefur sjálfur tekið við sjóferðarskýrslunni eða átt þess kost að vera viðstaddur þinghald. Skýrsluna skal síðan senda ráðuneyti því, sem fer með siglingamál.

□ Öll þau fyrirmæli, sem þessi grein og 35., 37. og 38. gr. gefa um leiðarbók, gilda og um dagbók skips.

■ **40. gr.** Laskist skip á ferð, svo bæta verði að mun

eða tefja það um hríð, er skipstjóra skylt að láta lögmæta matsgerð fram fara. Skulu matsmenn líta á skemmdir og segja álit sitt um, hvað aðhafast skuli til að bæta skip, hvað það muni kosta og hve mikils skipið sé þá vert óbætt. Þá er skip er bætt skal úr því skorið með nýrri skoðunargerð, hvort skip er þá fært til að halda áfram ferð sinni.

☐ Nú spillist farmur að mun á ferð, eða ráða má af líkum, að hann sé svo á sig kominn, að nauðsyn beri til að afferma skipið, eða hjálpa farmi við á annan veg, eða ryðja verður skipið sakir þess sjálfs, og skal þá skipstjóri láta fram fara lögmæta skoðunar- og matsgerð. Reynist skemmd á farmi, skulu matsmenn láta uppi álit sitt um það, hvað ætla má, að valdið hafi og hversu hagkvæmast verði úr ráðið.

☐ Kveðja skal matsmenn eftir því sem lög eru til eða venja á þeim stað; þar sem slík matskvaðning er ekki tíðkuð, skal skipstjóri afla sér yfirlýsinga skynbærra manna.

■ **41. gr.** Ef grunur getur leikið á því, að skemmdunum hafi valdið misfellur við hleðsluna, umbúnaðinn, lestarop vanlukt og annað þess háttar, skal kveðja til skoðunarmenn að sjá lestarrúm opnuð og skip affermt. Ef óttast má, að góss hafi spillzt á ferð, skal skipstjóri krefjast skoðunargerðar áður en góssið er fengið í hendur viðtakanda.

■ **42. gr.** Ef skip kemst í sjávarháska, er skipstjóra skylt að gera allt, sem hann má, til bjargar skipinu, og má ekki hverfa frá því meðan nokkur von er um björg þess. Ef engin er bjargarvon, en háskinn svo vís, að það eitt sé til, að hverfa frá skipi, þá er honum skylt einkanlega að annast björgun skipsbóka og skipsskjala; hann annast og björgun á skipi og góssi og leitar sér til þess hjálpar, sem nauðsyn krefur.

☐ Nú verður björg, og sér þá skipstjóri um björgunina, nema það komi í bága við lög á þeim stað, eða sérstakur björgunarsamningur sé til fyrirstöðu. Skrifað skal nákvæmlega, hverju bjargað er, svo og tölu þeirra manna, sem að björgun vinna og góssið flytja á geymslustað; skrifar skipstjóri það sjálfur, eða lætur stýrimann gera; skipstjóri rannsakar og, svo sem hann má við koma, reikninga alla fyrir björgun, flutning, geymslu, og vottar með nafni sínu, að réttir séu.

☐ Skipstjóri annast og, svo fljótt sem hann má, um lögmæta skoðunargerð á skipi og því góssi sem bjargað var, og fær því þá varðveizlu, sem hann má bezta.

■ **43. gr.** Þá er skip er utan heimilis síns, gerir skipstjóri, svo fullgilt sé gagnvart öðrum mönnum, samkvæmt stöðu sinni í umboði útgerðarmanns alla þá löggerninga, sem snerta framkvæmd ferðar hans, svo sem útbúnað skips allan og viðhald og öflun vista; hann gerir farmsamninga og er sóknaraðili útgerðarmanna í málum, sem við koma skipinu.

☐ Enga löggerninga getur skipstjóri gert á lögheimili skips, þá er skuldbindi útgerðarmenn, ef hann hefur ekki sérstakt umboð þeirra til, nema að ráða menn í skiprúm.

■ **44. gr.** Nú er fjár vant til framkvæmdar einhverju því, sem í 43. gr. getur, og er skipstjóra þá heimilt að taka til þess fé að láni eða selja góss útgerðarmanns og jafnvel, ef í nauðir rekur, að selja af farmi. Þó að löggerningsins hafi ekki verið þörf, bindur hann allt að einu útgerðarmann, ef viðsemjari var grandlaus.

■ **45. gr.** Skylt er skipstjóra að skýra útgerðarmönnum iðulega frá ásigkomulagi skips og hvernig ferðinni líður, hverjir löggerningar voru gerðir, og frá öllum þeim atburðum í heild sinni, sem máli skipta fyrir þá. Hann skal og leita skipana útgerðarmanna sjálfra um öll mikilsverð málefni, að því er hann má við koma, eða þess manns, er útgerðarmenn vísuðu til. Skorti gjaldeyri til skipsþarfa og ekki megi bíða skipana útgerðarmanna, skal skipstjóri leitast við að afla þess fjár svo sem útgerðarmönnum er hagkvæmast.

■ **46. gr.** Skipstjóri skal meðan ferð stendur láta sér annt um farminn og gæta að öllu hagsmuna farmeiganda.

■ **47. gr.** Skipstjóri hefur samkvæmt stöðu sinni umboð til að gera löggerninga og sækja mál fyrir hönd farmeiganda eftir samsvarandi reglum og í 83. gr. segir um farmflytjanda.

■ **48. gr.** Ekki ábyrgist skipstjóri með sínu fé skuldbindingar þær, sem hann gerir fyrir hönd útgerðarmanna eða farmeigenda sem skipstjóri.

■ **49. gr.** Tjón það, sem skipstjóri veldur með yfirsjónum eða vanrækslu við störf sín, er honum skylt að bæta. Dómstólar geta þó fært bótafjárhæð niður með tilliti til þess, hversu mikil sökin var og tjónið, til efnahags skipstjóra og annarra atvika.

■ **50. gr.** Skyldur er skipstjóri að gera reikningsskil við heimkomu skips að lokinni ferð, og annars svo oft sem útgerðarmenn heimta. Vilji útgerðarmaður mótmæla reikningi, skal það gert með lögsókn áður 6 mánuðir séu liðnir frá því, er hann fékk reikninginn. Að þeim fresti liðnum eru mótmæli ólögmæt, nema misreiknun eða svik sannist.

☐ Ef ekki er annan veg tilskilið, skal skipstjóri telja með tekjum útgerðarmanna á reikningum hverja sérstaka uppbót, sem hann hefur tekið við af farmsendara, farmeiganda, birgðasala eða öðrum, þeim er hann átti skipti við sem skipstjóri.

■ **51. gr.** Nú á skipstjóri meira en hálft skip, og getur þá dómari sett hann af, ef hluthafi krefst og nægar sakir eru til.

V. kafli. Um flutningssamninga.

■ **52. gr.** Ef ekki er sérstaklega mælt á annan veg, skal því aðeins beita ákvæðum þessa kafla um farmsamninga, að ekki leiði annað af löggerningnum sjálfum eða venju.

■ **53. gr.** Farmflytjandi skal sjá um, að skip sé haffært, nægilega mannað, birgt af vistum og búnaði og í heild sinni í hæfu ástandi.

■ **54. gr.** Ef tiltekið skip er greint í samningi eða tilkynningu í sambandi við hann, er farmflytjanda óheimilt að nota annað skip til efnda á samningnum.

■ **55. gr.** Nú er samið um heilt skip eða fullfermi, og er farmflytjanda þá óheimilt að flytja með því skipi vöru fyrir aðra menn en farmsamningshafa.

■ **56. gr.** Nú framselur farmsamningshafi rétt sinn samkvæmt samningnum eða semur við aðra menn um flutning fyrir þá, og ábyrgist hann eigi að síður efndir samningsins.

■ **57. gr.** Ákvæði um farmsamninga, sem gerðir eru um tilteknar ferðir skips, taka til þess, er samið er um heilt skip, hluta af skipi eða sendingu stykkjagóss.

■ **58. gr.** Ef ekki er áskilinn í samningi sérstakur fermingarstaður í höfn, skal skip liggja þar sem farmsamningshafi vísar til, enda sé þar ekki tálmun fyrir, skip liggi þar á floti, því sé þar óhætt og komist þaðan hlaðið tálmunarlaust.

□ Nú hefur ekki verið vísað á tiltekinn stað í tæka tíð, og skal þá velja skipi almennan fermingarstað. Ef það er ekki unnt, skal skip liggja þar, sem hæfilegt má telja að ferming geti farið fram.

■ **59. gr.** Farmsamningshafi hefur rétt til að fá skip flutt milli fermingarstaða innan hafnar, hvort sem tiltekinn fermingarstaður hefur verið áskilinn eða ekki, en bera skal hann kostnað af því.

■ **60. gr.** Þegar samið er um flutning á stykkjagóssi, hefur farmsamningshafi ekki rétt til að vísa á fermingarstað né að fá skip flutt milli fermingarstaða, nema slíkt leiði af samningsákvæði eða venju.

■ **61. gr.** Skylt er farmflytjanda að hafa skip búið til fermingar um ákveðinn fermingartíma (biðdaga og aukabiðdaga).

□ Farmflytjandi á rétt til sérstakrar þóknunar fyrir aukabiðdaga.

■ **62. gr.** Biðdagar skulu vera sem hér segir:

Fyrir skip, sem ekki hafa eigin vélknúin fermingartæki: 2 dagar, þegar skip er 50 rúmlestir eða minna, 4 dagar, þegar skip er meira en 50, en ekki yfir 100 rúmlestir, 5 dagar, þegar skip er meira en 100, en ekki yfir 200 rúmlestir, 6 dagar, þegar skip er meira en 200, en ekki yfir 400 rúmlestir.

Fyrir skip, sem hafa eigin vélknúin fermingartæki: 2 dagar, þegar skip er 75 rúmlestir eða minna, 3 dagar, þegar skip er meira en 75, en ekki yfir 200 rúmlestir, 4 dagar, þegar skip er meira en 200, en ekki yfir 400 rúmlestir.

□ Þegar skip hefur meira burðarmagn en hér var sagt, skal telja þann tíma til biðdaga, sem með sanngirni mátti gera ráð fyrir við samningsgerð að til fermingar gengi. Skal þá höfð hliðsjón af tegund og stærð skips og farms, fermingartækjum í skipi og í höfn og öðrum sambærilegum aðstæðum.

□ Biðdagatíma skal telja í vinnudögum og vinnustundum.

■ **63. gr.** Biðdaga skal telja frá því, er sagt hefur verið til, að skip sé búið til fermingar á fermingarstað. Beina skal tilkynningu til farmsamningshafa, nema sagt hafi verið til um annan vörusendanda, en þá skal tilkynna honum. Ekki skal tilkynning gefin, fyrr en skip er komið á fermingarstað.

□ Biðdagatíma skal annaðhvort telja frá þeirri klukkustund, er hafnarvinna hefst eftir venju að morgni, enda hafi þá verið sagt til skips ekki síðar en kl. 16 næsta vinnudag á undan, eða frá þeirri stundu, er hádegishléi lýkur, enda hafi þá verið sagt til ekki síðar en kl. 10 þann sama dag.

□ Nú er vörusendandi ekki á fermingarstað, og skal þá líta svo á, að honum hafi verið sagt til um skipið, þegar tilkynning hefur verið send honum með tilhlýðilegum hætti. Ef ekki er kunnugt um dvalarstað sendanda, skal tilkynning auglýst, eftir því sem við á þar á staðnum, og hefur birting auglýsingar þá sömu áhrif og þegar tilkynning er send.

■ **64. gr.** Ef aðstæður vörusendanda valda því, að skip getur ekki lagzt á fermingarstað, hefst biðdagatími, þegar tilkynnt hefur verið, að skip sé búið til fermingar.

□ Svo er einnig, þegar ekki hefur verið samið um tiltekinn fermingarstað og tálmunin stafar af skipaþröng í höfn eða öðrum svipuðum atvikum, sem farmflytjandi þurfti ekki að gera ráð fyrir við samningsgerð.

■ **65. gr.** Til biðdaga telst sú töf, sem leiðir af flutningi skips milli fermingarstaða í höfn, en hins vegar ekki sá tími, sem fer til ónýtis vegna tálmana af skipsins hálfu.

□ Nú er skipi valinn óvenjulegur fermingarstaður af ástæðum, sem farmflytjandi mátti gera ráð fyrir við samningsgerð, og telst þá sá tími ekki til biðdaga, sem við það fer til ónýtis.

■ **66. gr.** Aukabiðdagar skulu vera hálfu færri en biðdagar. Ef samið er um heilt skip, skulu þeir þó vera 3 dagar hið fæsta.

□ Tímann skal telja í vinnudögum og vinnustundum, en þóknunina eftir samfelldum dögum og klukkustundum frá lokum biðdaga. Um aukabiðdaga og þóknun fyrir þá skal beita ákvæðum 65. gr., eftir því sem við á.

■ **67. gr.** Þóknun fyrir aukabiðdaga skal ákveða með hliðsjón af farmgjaldi, enda sé tekið tillit til aukinna útgjalda annars vegar og sparnaðar hins vegar, sem af því leiðir fyrir skipið, að það liggur í höfn.

□ Krefja má þóknunar að kvöldi fyrir hvern aukabiðdag. Nú er þóknun ekki greidd eða trygging sett, og má þá geta kröfunnar á farmskírteini.

■ **68. gr.** Þegar tími til fermingar og affermingar er tiltekinn í einu lagi, má ekki nota lengri tíma til fermingar en svo, að hæfilegur tími verði eftir til affermingar.

□ Þóknun fyrir aukabiðdaga skal þó ekki reikna, fyrr en hinn tiltekni biðtími er liðinn í heild.

■ **69. gr.** Þegar samið er um flutning á stykkjagóssi, fer um lengd fermingartíma eftir aðstæðum. Tilkynning til vörusendanda skal gerð með hæfilegum fyrirvara. Ákvæði um aukabiðdaga taka ekki til slíkra flutninga.

□ Ákvæði um tilkynningar taka ekki til skipa, sem eru í förum samkvæmt fastri áætlun.

■ **70. gr.** Sendandi skal færa vöru að skipshlið, en farmflytjandi annist og kosti flutning þaðan á skip, búlkun alla, undirbreiður og refti. Nú hefur skipi verið valinn óvenjulegur fermingarstaður af ástæðum, sem farmflytjandi mátti gera ráð fyrir við samningsgerð, og er honum þó allt að einu skylt að taka við vöru á venjulegum fermingarstað.

■ **71. gr.** Afhendingu vöru og viðtöku skal hraða eftir föngum.

□ Vöru skal afhenda í þeirri röð og með þeim hætti, sem haganlegast er fyrir flutning hennar á skip, búlkun og affermingu.

■ **72. gr.** Óheimilt er að búlka vöru á þilfari, nema það hafi næga stoð í samningi eða venju.

■ **73. gr.** Sendandi skal sjá um, eftir því sem við verður komið, að vara, sem hætt er við bruna eða sprengingu eða hættuleg er að öðru leyti, sé merkt þannig, að varast megi hættuna. Honum er skylt að veita alla þá fræðslu um vöruna, sem nauðsynleg er til að aftra tjóni.

■ **74. gr.** Þegar sendir eru munir, sem þarfnast sérstakrar umönnunar eða gætilegrar meðferðar, skal frá því skýrt og munirnir auðkenndir á þann hátt, ef unnt er.

□ Segja skal til þess sérstaklega, ef sendir eru peningar, verðbréf eða dýrgripir.

1963 Nr. 66 31. des.

■ **75. gr.** Skipstjóri, stýrimaður eða sá, sem til þess hefur umboð, skal veita viðurkenningu fyrir viðtöku vöru, jafnóðum og hún er afhent, ef sendandi krefst þess.

■ **76. gr.** Nú er vara komin á skip og nauðsynlegar skýrslur og skjöl fram komin, og skal þá skipstjóri eða sá maður, sem til þess hefur umboð, gefa út farmskírteini, ef sendandi æskir þess.

□ Sendandi getur krafizt sérstaks farmskírteinis fyrir einstaka hluta farms, nema það baki farmflytjanda verulega fyrirhöfn eða óþægindi. Sendandi greiði aukakostnað, sem af því kann að leiða.

■ **77. gr.** Nú tefst burtför skips að fermingartíma loknum, sökum þess að sendandi afhendir ekki í tæka tíð skjöl, sem vöru skulu fylgja, eða veitir ekki vitneskju um ákvörðunarstað eða annað, sem ferð varðar, og getur þá farmflytjandi krafizt sömu þóknunar og fyrir aukabiðdaga. Ef hann bíður meira tjón, á hann einnig rétt til að fá það bætt, nema álíta megi, að hvorki sendandi né menn, sem hann ber ábyrgð á, hafi valdið töfinni með yfirsjónum eða vanrækslu.

■ **78. gr.** Þegar vara, sem afhent hefur verið, veldur farmflytjanda eða öðrum tjóni, skal sendandi greiða bætur, ef um er að kenna yfirsjónum eða vanrækslu hans sjálfs eða manna, sem hann ber ábyrgð á.

□ Ef flutt hefur verið á skip vara, sem hætt er við bruna eða sprengingu eða hættuleg er að öðru leyti, og tjón stafar af þessum eiginleikum hennar, þá skal sendandi bæta það án tillits til sakar, ef farmflytjanda var ekki um hættuna kunnugt.

■ **79. gr.** Skipstjóri skal halda áfram ferð með hæfilegum hraða.

□ Sigling úr leið eða önnur töf, sem ekki stafar af björgun manna úr lífsháska, er því aðeins heimil, að bjarga þurfi skipi eða farmi eða önnur nauðsyn komi til.

■ **80. gr.** Nú tefst skip á ferð, sökum þess að skipstjóri hefur ekki fengið í tæka tíð vitneskju um ákvörðunarstað eða annað, sem ferð varðar, og skal þá beita ákvæðum 77. gr., eftir því sem við á.

■ **81. gr.** Farmflytjandi greiðir skipsgjöld öll, hafnsögugjöld, dráttargjöld og annan slíkan kostnað, sem í ferð gerist.

■ **82. gr.** Frá því að vara kemur í hendur farmflytjanda og þar til hann hefur afhent hana, skal hann veita henni umönnun og gæta hags eiganda.

■ **83. gr.** Farmflytjanda er heimilt að gera, svo að bindandi sé fyrir eiganda farms, alla þá löggerninga, sem miða til að varðveita farm og koma honum áleiðis. Hann hefur og heimild til að vera sóknaraðili í málum, sem farm snerta.

□ Nú skortir fé til framkvæmdar einhverri nauðsyn, sem í 1. mgr. getur, og er farmflytjanda þá heimilt að taka fé að láni fyrir hönd farmeiganda eða selja af farmi. Þó að ekki hafi borið nauðsyn til samningsgerðar, verður farmeigandi samt við löggerninginn bundinn, ef viðsemjandi var grandlaus.

□ Nú er hætta á, að farmur spillist eða rýrni verulega við geymslu eða flutning áleiðis, eða svo reynist, að kostnaður af geymslu hans eða flutningi muni fara mjög úr hófi fram, og er farmflytjanda þá heimilt að selja hann.

■ **84. gr.** Farmflytjandi skal leita fyrirmæla farmeiganda, ef unnt er, áður en hann gerir óvenjulegar ráðstafanir um farminn. Nú næst ekki til hans né neins manns, er hann setti fyrir sig, og skal þá gera farmsamningshafa eða vörusendanda viðvart, ef því verður við komið. Ekki skal farmflytjandi selja af farmi án slíkra fyrirmæla frá farmeiganda, nema áður sé látin fara fram lögmæt skoðunargerð eða aflað sé álitsgerðar sérfróðra manna. Sala skal fara fram á opinberu uppboði eða með öðrum jafntryggilegum hætti.

□ Ávallt skal tilkynna farmeiganda ráðstafanir þær, sem gerðar voru um farminn.

■ **85. gr.** Nú hefur farmflytjandi lagt fram fé eða látazt undir skuldbindingar fyrir farmeiganda, og ábyrgist þá farmeigandi kröfur farmflytjanda, sem af því rísa, aðeins með góssi því, sem hann á í skipinu.

■ **86. gr.** Um affermingarstað skal beita ákvæðum 58.—60. gr., eftir því sem við á. Fyrirmæli, sem þar lúta að farmsamningshafa, skulu gilda hér um viðtakanda farms.

□ Nú eru viðtakendur farms samkvæmt sama farmsamningi fleiri en einn, og hafa þeir þá því aðeins rétt til að vísa á affermingarstað eða til að fá skip flutt milli staða innan hafnar, að þeir séu báðir eða allir sammála um það.

■ **87. gr.** Um affermingartíma skal beita ákvæðum 61.—69. gr., eftir því sem við á. Fyrirmæli, sem þar lúta að vörusendanda, skulu gilda hér um viðtakanda farms.

■ **88. gr.** Farmflytjandi lætur vöru af hendi við skipshlið, og skal viðtakandi taka þar við henni.

□ Nú er ekki unnt að koma skipi á almennan affermingarstað í höfn af ástæðum, sem farmflytjandi mátti gera ráð fyrir við samningsgerð, og er honum þó allt að einu skylt að afhenda vöru á venjulegum affermingarstað.

■ **89. gr.** Afhendingu vöru og viðtöku skal hraða eftir föngum. Skipa skal vöru upp í þeirri röð og með þeim hætti, sem haganlegt er viðtakanda.

■ **90. gr.** Nú lýkur affermingu ekki á réttum tíma og töfin stafar ekki af tálmunum af hálfu skipsins, og skal þá beita ákvæðum 77. gr. eftir því sem við á.

■ **91. gr.** Nú eru viðtakendur farms samkvæmt sama farmskírteini fleiri en einn og einn þeirra hefur greitt þóknun fyrir aukabiðdaga eða aðra töf, sem orðið hefur vegna aðstæðna annars viðtakanda, og á hann þá aðgang að þeim manni um greiðslu kostnaðarins.

■ **92. gr.** Sá, sem sýnir heimild sína til viðtöku á farmi, hefur rétt til að skoða hann, áður en hann tekur við honum.

■ **93. gr.** Nú tekur viðtakandi við farmi, og skuldbindur hann sig þá með því til að greiða farmgjöld og aðrar kröfur, sem farmflytjandi getur krafizt greiðslu á eftir farmskírteini eða öðru skjali, sem segir fyrir um flutning farmsins.

■ **94. gr.** Farmflytjanda er ekki skylt að láta farm af hendi, fyrr en viðtakandi greiðir eða tryggir í geymslu fé það, sem honum ber að greiða eftir 93. gr., og aðrar kröfur, sem á vöru hvíla. Nú hefur ekki enn verið kveðið á um fjárhæð sjótjónsframlags, og má þá ekki halda farmi eftir af þeim sökum, ef viðtakandi setur tryggingu fyrir.

□ Þegar farmurinn er af hendi greiddur, getur farmflytjandi kallað til geymslufjárins, enda tálmi við-

takandi því ekki með kyrrsetningu eða lögbanni.

■ **95. gr.** Nú fullnægir viðtakandi ekki skilmálum fyrir afhendingu vörunnar eða tefur svo affermingu, að henni getur ekki orðið lokið í tæka tíð, og er farmflytjanda þá heimilt að færa vöru í land og koma henni í örugga geymslu á kostnað viðtakanda. Tilkynna skal viðtakanda uppskipun vörunnar og geymslu.

□ Ef neitað er að taka við farmi eða viðtakandi er ókunnur eða finnst ekki, skal farmflytjandi skýra sendanda frá því, þegar er hann má. Nú segir viðtakandi ekki til sín svo fljótt, að vara verði affermd í tæka tíð, og skal farmflytjandi þá skipa upp vöru og fela hana til varðveizlu, svo sem fyrr var sagt. Tilkynna skal hann farmsamningshafa og vörusendanda þessa ráðstöfun á vörunni.

■ **96. gr.** Þegar skip eru í förum samkvæmt fastri áætlun, má skipa góssi upp og koma því í örugga geymslu á kostnað viðtakanda, enda sé hann ekki við því búinn að veita því viðtöku, þegar er það kemur í land.

□ Ef góssið er ekki sótt innan hæfilegs tíma, skal tilkynna sendanda um geymsluna.

■ **97. gr.** Þegar góss er látið til varðveizlu, er farmflytjanda heimilt að selja á opinberu uppboði eða með öðrum jafntryggum hætti svo mikið af því, sem þarf til lúkningar á kröfum, er á góssinu hvíla.

■ **98. gr.** Ef kröfum á hendur farmsamningshafa er ekki fullnægt með sölu góssins, ábyrgist hann það, sem á skortir.

□ Eftir að farmflytjandi hefur látið farm af hendi, á hann ekki kröfu á hönd farmsamningshafa um það fé, sem viðtakanda var skylt að greiða, nema leitt sé í ljós, að greiðsla hefði ekki fengizt við sölu á góssinu. Þó er rétt, að farmflytjandi sæki farmsamningshafa um þá fjárhæð, sem hann mundi vinna honum úr hendi, ef allar kröfur féllu niður.

■ **99. gr.** Nú spillist farmur eða glatast, meðan hann er í umsjá farmflytjanda á skipi eða á landi, og ber honum þá að bæta tjón, sem af því hlýzt, nema ætla megi, að hvorki hann né neinn maður, sem hann ber ábyrgð á, eigi sök á tjóninu.

■ **100. gr.** Nú hefur verið flutt á skip vara, sem hætt er við bruna eða sprengingu eða er hættuleg að öðru leyti, án þess að farmflytjanda væri kunnugt um þessa eiginleika vörunnar, og er honum þá heimilt eftir atvikum að flytja vöruna í land, gera hana óskaðlega eða ónýta hana, enda er honum ekki skylt að greiða skaðabætur.

■ **101. gr.** Bætur fyrir skemmdan farm eða glataðan skal ákveða eftir því verðgildi, sem varan mundi hafa haft ósködduð við afhendingu á réttum stað og tíma.

■ **102. gr.** Viðtakandi, sem krefjast vill skaðabóta, skal tilkynna farmflytjanda það án óþarfrar tafar. Nú vanrækir hann það, og getur hann þá ekki krafizt bóta síðar, nema farmflytjandi eða maður, sem hann ábyrgist, hafi valdið tjóninu af ásetningi eða stórfelldu gáleysi.

■ **103. gr.** Í innanlandssiglingum er farmflytjanda óheimilt að gera fyrirvara um takmörkun ábyrgðar sinnar á góssi frá fermingu þess til affermingar, að undanskilinni ábyrgð á lifandi dýrum og vöru, sem hafa skal á þilfari.

□ Farmflytjandi má þó undanþiggja sig ábyrgð á tjóni, sem stafar af yfirsjónum eða vanrækslu við stjórntök skips eða meðferð þess og telja má sök skipstjóra, skipshafnar, hafnsögumanns eða annarra manna, sem í þágu skips vinna. Hann getur einnig undanþegið sig ábyrgð á brunatjóni, sem ekki stafar af yfirsjónum eða vanrækslu hans sjálfs.

■ **104. gr.** Ef skylt er eða heimilt að láta annan flutningsmann annast flutning vöru að nokkru leyti eða öllu, er farmflytjanda heimilt, þrátt fyrir ákvæði 103. gr., að undanþiggja sig ábyrgð á tjóni, sem verða kann, meðan varan er á vegum þess flutningsmanns.

■ **105. gr.** Ef ekki hefur verið samið um fjárhæð farmgjalds, skal greiða það gjald, sem almennt var, þegar ferming fór fram.

□ Nú hefur verið flutt meira á skip en um var samið af slíkri vöru, sem samningur tekur til, og skal þá gjalda fyrir það, sem umfram var, að réttri tiltölu við hitt, sem um var samið.

■ **106. gr.** Ekki skal greiða farmgjald fyrir góss, sem kemur ekki til skila við ferðalok, nema það hafi farizt vegna ástands þess sjálfs eða af ónógum umbúnaði eða annarri yfirsjón eða vanrækslu sendanda, það hafi verið selt í ferðinni fyrir hönd eiganda þess eða flutt úr skipi, gert óskaðlegt eða ónýtt samkvæmt ákvæðum 100. gr.

□ Ef farmflytjandi á ekki rétt til farmgjalds, eftir því sem nú var sagt, skal hann endurgreiða farmgjald, sem greitt hefur verið fyrir fram.

■ **107. gr.** Nú kemur skip of seint til fermingarstaðar eða um aðra töf er að ræða af hálfu farmflytjanda, og er farmsamningshafa þá heimilt að rifta samningi, ef farmflytjanda mátti vera ljóst við samningsgerð, að töfin mundi valda því, að farmsamningshafi næði ekki í verulegum atriðum tilgangi sínum með flutningnum. Ef farmflytjandi á sjálfur sök á drættinum, getur farmsamningshafi riftað samningnum nema dráttur sé óverulegur.

□ Nú er áskilið í farmsamningi, að skip skuli vera búið til að taka við farmi innan tiltekins tíma, og hefur þá sérhver dráttur í för með sér heimild fyrir farmsamningshafa til riftunar á samningi.

□ Ef farmflytjandi tilkynnir, að skip muni koma of seint til fermingarhafnar, verður farmsamningshafi, ef hann vill rifta samningi, að gera það án óþarfrar tafar.

■ **108. gr.** Nú er vara á skip komin, og getur farmsamningshafi þá ekki riftað samningi, ef afferming vöru mundi valda öðrum farmsamningshafa tjóni.

■ **109. gr.** Nú ferst skip eða er dæmt óbætandi, og er þá farmsamningi slitið.

■ **110. gr.** Ef farmsamningi er slitið, eftir að ferð hófst, en áður en skip kemur til ákvörðunarstaðar, á farmflytjandi rétt til farmgjalds eftir vegalengd fyrir þá vöru, sem til skila kemur.

□ Sama hlutfall skal vera milli farmgjalds eftir vegalengd og umsamins heildarfarmgjalds sem á milli leiðar þeirrar, sem farin var, og umsaminnar heildarferðar, en jafnframt skal þó taka tillit til, hversu miklum tíma var til varið, og til sérstaks kostnaðar við sams konar ferðir. Ekki má farmgjald eftir vegalengd fara fram úr verðgildi farmsins.

□ Hvor aðila um sig á rétt til að fá farmgjald eftir vegalengd ákveðið af löggiltum niðurjöfnunarmanni sjótjóns. Bera má ákvörðun hans undir dómstóla.

■ **111. gr.** Farmflytjandi ber ábyrgð á tjóni, sem leiðir

af drætti af hans hálfu eða af því, að skip ferst eða er dæmt óbætandi, nema ætla megi, að hvorki hann né neinn maður, sem hann ber ábyrgð á, eigi sök á tjóninu.

■ **112. gr.** Ef farmsamningshafi riftar samningi, áður en ferming hefst, á farmflytjandi rétt til bóta fyrir missi farmgjalds og annað tjón.

□ Farmsamningshafi verður þó ekki bótaskyldur, ef telja má ókleift að afhenda vöru eða flytja eða koma henni á land á ákvörðunarstað vegna atvika, sem ekki eru þess eðlis, að hann hefði átt að hafa þau í huga við samningsgerð. Má til slíkra atvika telja útflutningsbann, innflutningsbann eða aðrar slíkar tálmanir af ráðstöfunum opinbers valds, að allir hlutir af þeirri tegund vöru, sem flytja skyldi, hafi farizt af hendingu eða hið tiltekna góss, sem samið var um að flytja, hafi farizt af slysatilviljun. Farmflytjanda er einnig heimilt að rifta samningi bótalaust, ef flutningur vörunnar hefði í för með sér veigamikið óhagræði fyrir hann. Nú vill aðili rifta samningi af einhverjum sökum, sem hér var greint, og skal hann þá tilkynna hinum það án óþarfrar tafar.

□ Ef engin vara er til skips komin, þegar fermingartíma lýkur, skal líta svo á, að farmsamningshafi hafi slitið samningi.

■ **113. gr.** Nú lætur farmsamningshafi ekki af hendi alla þá vöru, sem tilskilið var, og skal þá líta svo á, að hann hafi riftað samningi, að því er tekur til þeirrar vöru, sem ekki var afhent. Farmflytjandi á þá rétt til bóta fyrir missi farmgjalds og annað tjón, nema atvik liggi svo til sem greint er í 2. mgr. 112. gr.

□ Hvort sem farmflytjandi kann að eiga bótarétt eða ekki, getur hann neitað að flytja vöruna í heild, ef bætur eru ekki greiddar eða trygging sett fyrir lok fermingartíma samkvæmt áskorun þar um.

□ Ef farmflytjandi riftar samningi um flutning vörunnar í heild, á hann rétt til bóta fyrir missi farmgjalds og annað tjón nema atvik liggi svo til um vöru þá, sem ekki var afhent, sem greint er í 2. mgr. 112. gr.

■ **114. gr.** Eftir að vara er á skip komin, verður samningi ekki slitið í fermingarhöfn né meðan á ferð stendur, ef afferming vöru hefur í för með sér verulegt óhagræði fyrir farmflytjanda eða mundi baka öðrum farmsamningshafa tjón. Beita skal hér, eftir því sem við á, ákvæðum 112. og 113. gr. um rétt farmflytjanda til bóta og riftunar samnings í heild.

□ Nú er vöru skipað upp í einhverri höfn á leið skipsins, og á farmflytjandi þá ávallt rétt til farmgjalds eftir vegalengd.

■ **115. gr.** Þegar ákveðin er fjárhæð bóta fyrir missi farmgjalds og annað tjón, skal tillit tekið til þess, hvort farmflytjandi hefur látið undir höfuð leggjast án nægra ástæðna að taka aðra vöru í hinnar stað.

□ Þó að farmflytjandi eigi ekki rétt til skaðabóta, skal farmsamningshafi samt greiða þóknun, sem þegar er á fallin, fyrir aukabiðdaga og aðra töf.

■ **116. gr.** Heimilt er öllum aðilum að rifta samningi bótalaust, ef í ljós kemur, eftir að hann var gerður, að skipi eða farmi mundi í hættu stofnað með ferðinni af völdum styrjaldar, herkvíunar, uppreisnar, innanlandsóeirða eða sjórána, eða hætta af þessum sökum hefur aukizt til muna.

□ Ef hættu verður afstýrt með því að skilja eftir eða afferma nokkurn hluta af farmi, er riftun aðeins heimil, að því er til þess hluta tekur. Þó getur farmflytjandi, ef það bakar ekki öðrum farmsamningshafa tjón, riftað samningi í heild, nema bætur séu greiddar eða trygging sett samkvæmt áskorun þar um.

□ Beita skal ákvæðum 110. gr. og 2. mgr. 115. gr., eftir því sem við á.

■ **117. gr.** Nú tefur slík tálmun, sem getið er í 116. gr., skipið í fermingarhöfn, eftir að það hefur tekið farm, eða á viðkomustað á leiðinni, og skal þá kostnaði af töfinni skipt niður á skip, farmgjald og farm, eftir því sem mælt er um sameiginlegt sjótjón. Nú er samningi riftað, og tekur þetta þá ekki til kostnaðar, sem á fellur eftir það.

■ **118. gr.** Þegar gerður hefur verið tímabundinn farmsamningur skal farmflytjandi á því tímabili, sem skipið er til ráðstöfunar fyrir farmsamningshafa, láta það fara þær ferðir, sem farmsamningshafi mælir fyrir um í samræmi við samninginn.

■ **119. gr.** Farmflytjandi skal sjá um, að skip sé svo mannað, birgt af vistum og búnaði og að öðru leyti í því ástandi, að það fullnægi skilyrðum til almennra flutningsferða. Honum er þó ekki skylt að leggja til vélareldsneyti né vatn til skipskatla.

■ **120. gr.** Farmsamningshafi annast og kostar fermingu, búlkun og affermingu. Hann getur ekki krafizt annarrar þjónustu af skipstjóra og skipshöfn, en venjuleg er í flutningaferðum í sams konar siglingum. Farmsamningshafi ber kostnað af yfirvinnu og öðrum aukaútgjöldum við þá þjónustu.

□ Nú verður farmflytjandi að greiða eiganda vöru skaðabætur, vegna þess að vara hefur skaddazt eða farið forgörðum við fermingu, búlkun eða affermingu, og á hann þá aðgang að farmsamningshafa um þann kostnað, nema um sé að ræða sök skipstjóra eða skipshafnar við skylt samstarf þeirra að greindum framkvæmdum.

■ **121. gr.** Farmsamningshafa ber að greiða öll útgjöld við framkvæmd ferða, sem ekki hvíla á farmflytjanda samkvæmt því, er áður var greint.

■ **122. gr.** Farmflytjanda er skylt að gefa út farmskírteini fyrir vöru, sem á skip er komin, með þeim flutningsskilmálum, sem venjulegir eru í sams konar siglingum. Ef hann bakar sér með því aukna ábyrgð, ber farmsamningshafa að bæta honum þann kostnað.

■ **123. gr.** Ekki er farmflytjanda skylt að láta skipið fara ferð, sem hættuleg er skipi eða skipshöfn, ef hann þurfti ekki að gera ráð fyrir þeirri hættu við samningsgerð. Honum er ekki heldur skylt að taka á skip muni, sem hætt er við bruna eða sprengingu eða hættulegir eru að öðru leyti.

■ **124. gr.** Skylt er farmflytjanda að láta skipið hefja nýja ferð, þó að henni verði ekki lokið á samningstímanum, ef tími sá, sem skipið er til ráðstöfunar farmsamningshafa, lengist ekki meira við það en hóflegt má telja.

□ Fyrir þann tíma, sem umfram verður, skal greiða sama tímagjald og í samningi er áskilið.

■ **125. gr.** Farmgjald samkvæmt tímabundnum farmsamningi skal greiða mánaðarlega fyrir fram.

□ Nú tefst skip vegna aðstæðna farmflytjanda, þar á meðal vegna viðhalds á skipi eða til að bæta úr tjóni, sem ekki stafar af yfirsjónum eða vanrækslu farmsamn-

ingshafa eða manna, sem hann ábyrgist, og ber þá ekki að greiða farmgjald meðan sú töf stendur yfir.

■ **126. gr.** Ef skip týnist og ekki er vitað, hvenær slysið bar að höndum, skal greiða tímafarmgjald fyrir helming þess tíma, sem skipið hefði þurft til ferðar sinnar til ákvörðunarstaðar frá þeim stað, þar sem síðast spurðist til þess.

■ **127. gr.** Nú er farmsamningshafa ekki fengið skip til ráðstöfunar í tæka tíð eða um annan drátt er að ræða af hálfu farmflytjanda, og er farmsamningshafa þá heimilt að rifta samningi, ef farmflytjanda mátti vera ljóst við samningsgerð, að töfin mundi valda því, að farmsamningshafi næði ekki í verulegum atriðum tilgangi sínum með samningnum. Ef farmflytjandi á sjálfur sök á drættinum, getur farmsamningshafi riftað samningi, nema töfin sé óveruleg.

□ Nú er áskilið í farmsamningi, að skipið skuli vera fengið farmsamningshafa til ráðstöfunar innan tiltekins tíma, og heimilar þá sérhver dráttur riftun.

□ Ef farmflytjandi tilkynnir, að skip muni tefjast, verður farmsamningshafi, ef hann vill rifta samningi, að gera það án óþarfrar tafar.

■ **128. gr.** Ákvæði 111. gr. taka einnig til farmflytjanda samkvæmt tímabundnum farmsamningi.

■ **129. gr.** Nú er tímafarmgjald ekki greitt á réttum tíma, og er farmflytjanda þá heimilt að rifta samningi og krefjast bóta fyrir missi farmgjalds og annað tjón.

■ **130. gr.** Farmflytjandi á rétt til bóta fyrir tjón á skipi, sem stafar af yfirsjónum eða vanrækslu farmsamningshafa eða manna, sem hann ábyrgist.

■ **131. gr.** Framlög farmgjalds til sameiginlegs sjótjóns skal farmsamningshafi inna af höndum, þegar um tímabundna farmsamninga er að ræða.

□ Af björgunarlaunum, sem koma í hlut útgerðarmanns, skal fyrst greiða farmsamningshafa tímafarmgjald fyrir þann tíma, sem til björgunar gekk, og kostnað af eldsneytiseyðslu skipsins sama tíma. Eftirstöðvunum skal skipta jafnt milli farmflytjanda og farmsamningshafa.

■ **132. gr.** Farmskírteini er skrifleg yfirlýsing af hálfu farmflytjanda um, að vara sé á skip komin og að honum sé skylt að skila henni til rétts viðtakanda á ákvörðunarstað. Undir skírteinið skal sá maður rita nafn sitt, sem gaf það út, og í því skal greina útgáfustað, útgáfudag, nafn skipsins, hver varan var og hverjum eigi að afhenda hana á ákvörðunarstað.

■ **133. gr.** Í farmskírteini skal enn fremur greint, ef þess er óskað:

1. Tegund vöru, þungi, mál eða stykkjatala, umbúðir og nauðsynleg auðkennismerki.
2. Ásigkomulag vöru, eftir því sem séð verður.
3. Fjárhæð farmgjalds og aðrir skilmálar fyrir flutningi vörunnar og afhendingu.
4. Nafn vörusendanda, fermingarstaður og fermingartími, tegund skips, heimili þess og þjóðerni, svo og nafn skipstjóra.

□ Útgefandi farmskírteinis má gera fyrirvara í því um tilgreiningu sendanda á vörunni, enda hafi honum ekki verið unnt án óeðlilegrar fyrirhafnar að ganga úr skugga um réttmæti hennar.

■ **134. gr.** Vörusendandi ber ábyrgð gagnvart farmsamningshafa[1] á því, að rétt sé sú tilgreining á vöru, sem skráð er í farmskírteini samkvæmt ósk hans og frásögn.

[1] *„farmsamningshafa" í Stjtíð., en virðist eiga að vera „farmflytjanda".*

■ **135. gr.** Farmskírteini má stíla til ákveðins manns eða að tilvísun hans eða til handhafa. Framselja má farmskírteini, nema það sé bannað í meginmáli þess, svo sem með orðunum „ekki til framsals" eða á annan hátt.

■ **136. gr.** Svo mörg eintök skulu gerð af farmskírteini sem sendandi æskir. Hvort sem eintök eru eitt eða fleiri, skal eintakatala greind í meginmáli skírteinisins. Nú eru gefin út fleiri skírteini en eitt, og skulu þau þá öll vera samhljóða.

■ **137. gr.** Nú kemur maður með farmskírteini, sem hann er rétt að kominn eftir orðum þess sjálfs eða við framsöl í óslitinni röð eða við eyðuframsal (in blanco), og getur hann þá krafizt, að vara sé fengin sér í hendur.

□ Þó að farmskírteini hafi verið gefið út í fleira en einu eintaki, þá nægir samt, að sá, sem kallar eftir vörunni á ákvörðunarstað, sýni eitt eintak með þeirri heimild, sem í 1. mgr. segir. Utan ákvörðunarstaðar er óheimilt að láta farm af hendi, nema skilað sé aftur öllum eintökum farmskírteinis eða trygging sett fyrir kröfum, sem eigendur þeirra kynnu að koma fram með á hendur farmflytjanda.

■ **138. gr.** Nú sýna fleiri menn en einn eintök af farmskírteini með heimild þeim til handa samkvæmt 137. gr., og skal þá fela farm til geymslu, svo að óhult sé, og skýra þeim mönnum tafarlaust frá varðveizlunni, sem eintök höfðu sýnt.

■ **139. gr.** Farmflytjanda er ekki skylt að láta farm af hendi, nema viðtakandi hafi áður komið farmskírteini í geymslu (depositum) hjá öðrum aðila og gefi sérstök viðtökuvottorð, jafnóðum og affermt er.

□ Þegar affermingu er lokið, skal farmskírteini afhent farmflytjanda með áritaðri viðurkenningu um viðtöku vörunnar.

■ **140. gr.** Um ógildingu glataðs eða horfins farmskírteinis fer eftir réttarfarslögum. Þegar stefna í ógildingarmáli hefur verið birt eða fyrr, ef heimilað er með sérstökum dómsúrskurði, getur höfðandi ógildingarmáls krafizt afhendingar á farmi gegn því að setja tryggingu fyrir kröfum, sem réttur eigandi farmskírteinisins kynni að öðlast á hendur farmflytjanda.

■ **141. gr.** Farmskírteini er grundvöllur réttarstöðu farmflytjanda og viðtakanda farms sín á milli um flutning og afhendingu vörunnar. Ákvæði farmsamnings, sem ekki voru sett í farmskírteinið, eru ógild gagnvart viðtakanda, nema til þeirra sé vitnað í farmskírteini.

□ Ekki verður viðtakandi krafinn um ógreitt aukabiðdagagjald né önnur gjöld, sem af fermingu skipsins stafa, nema kröfunnar sé getið á farmskírteini. Nú hefur tími til fermingar og affermingar verið tiltekinn í einu lagi, og þarf viðtakandi þá ekki að hlíta því, að of langur tími hafi til fermingar gengið, nema greindur sé á farmskírteini sá tími, sem ferming tók.

■ **142. gr.** Farmflytjandi ábyrgist viðtakanda að rétt sé það, sem farmskírteini greinir um vöru, nema hann hafi gert um það fyrirvara eða viðtakanda mátti vera ljóst, að farmflytjandi hafi ekki kannað réttmæti tilgreiningar.

□ Farmflytjandi getur ekki borið fyrir sig ranga tilgreiningu, ef hann sá eða átti að sjá, að rangt var frá skýrt, nema hann hafi sett um það beina athugasemd á farmskírteinið.

■ **143. gr.** Nú er vara sködduð eða óhæfilega um hana búið, en þess ekki getið á farmskírteini, og getur farmflytjandi ekki borið það fyrir sig til lausnar undan ábyrgð, ef hann sá eða átti að geta séð við almenna athygli, hvernig vöru eða umbúðum var að þessu leyti háttað.

□ Farmflytjandi getur ekki heldur borið fyrir sig, að vara hafi verið flutt á þilfari, ef þess er ekki getið á farmskírteini.

■ **144. gr.** Ef einstök eintök farmskírteinis hafa verið framseld ýmsum mönnum, fær sá beztan rétt, sem fyrstur fékk grandlaus eintak í hendur. En hafi annar maður fengið vöruna afhenta sér á ákvörðunarstað samkvæmt sínu eintaki af farmskírteininu og verið þá grandlaus, er honum ekki skylt að selja vöruna aftur af hendi.

■ **145. gr.** Nú hefur maður farmskírteini í höndum með þeirri heimild, sem í 1. mgr. 137. gr. segir, og er honum þá ekki skylt að láta það af hendi við þann, sem misst hefur, ef hann hefur eignazt það með framsali og verið þá grandlaus.

□ Ákvæði 1. mgr. taka ekki til farmskírteina, sem eru stíluð til ákveðins manns og framsal er bannað á í meginmáli þeirra.

■ **146. gr.** Heimild þeirri, sem seljandi kann að hafa til að stöðva afhendingu á vöru til kaupanda eða bús hans eða til að fá vöru skilað aftur, verður ekki beitt gagnvart handhafa farmskírteinis, sem ekki væri skylt eftir ákvæðum 145. gr. að láta það af hendi.

■ **147. gr.** Nú hefur farmflytjandi, áður en vara er á skip komin, gefið út skriflega yfirlýsingu um, að hann hafi tekið við vöru til flutnings og að honum sé skylt að skila henni til rétts viðtakanda á ákvörðunarstað, og skal þá beita ákvæðum þessa kafla um farmskírteini, eftir því sem við á um slík viðtökufarmskírteini.

□ Ef viðtökufarmskírteini hefur verið gefið út, er ekki heimilt að gefa síðar út farmskírteini um sömu vöru, nema fyrrnefndu skírteini sé skilað aftur.

■ **148. gr.** Þegar annar maður en farmflytjandi á að annast flutning vörunnar einhvern hluta af leiðinni til ákvörðunarstaðar og farmflytjandi hefur gefið út skriflega yfirlýsingu um, að vara sé komin á skip eða við henni hafi verið tekið til flutnings og að honum sé skylt að skila henni til rétts viðtakanda á ákvörðunarstað, þá skal beita ákvæðum um farmskírteini í þessum kafla, eftir því sem við á, um slík gagnfær farmskírteini.

□ Nú hefur gagnfært farmskírteini verið gefið út, og má þá ekki gefa út sérstakt farmskírteini fyrir flutningi vörunnar tiltekinn hluta af leiðinni, nema á það sé skráð, að varan sé flutt samkvæmt gagnfæru farmskírteini.

■ **149. gr.** Ef farmsamningur hefur verið gerður um flutning á tilteknum manni, er honum ekki heimilt að framselja rétt sinn samkvæmt samningnum.

□ Aldrei er heimilt að framselja rétt samkvæmt farmsamningi, eftir að ferð er hafin.

■ **150. gr.** Skylt er farþegum að fara að öllu eftir fyrirmælum þeim, sem gerð eru um góða háttsemi og reglu á skipi. Ákvæði 55. og 62. gr. sjómannalaga, nr. 41 19. maí 1930, taka og til þeirra.[1)]

[1)] *L. 67/1963, 52. og 62. gr.*

1963 Nr. 66 31. des.

■ **151. gr.** Frá því að farþegi er kominn á skip og þangað til ferð hans á skipi er lokið, ber farsala að annast öryggi hans og gæta hags hans.

□ Farsala ber að greiða bætur fyrir lífs- og líkamstjón farþega, sem að ber, meðan á ferð stendur, ef ætla má, að tjónið stafi af yfirsjónum eða vanrækslu hans sjálfs eða nokkurs manns, sem hann ber ábyrgð á.

■ **152. gr.** Um farþegagóss, sem falið er farsala til varðveizlu, skal beita ákvæðum 72.—74. gr. og 99.—104. gr., eftir því sem við á.

■ **153. gr.** Nú glatast eða skaddast farangur, sem ekki hefur verið falinn farsala til varðveizlu, og ber honum þá því aðeins að greiða farþega bætur, að álíta megi tjónið stafa af yfirsjónum eða vanrækslu hans sjálfs eða manna, sem hann ber ábyrgð á.

□ Ákvæðum 100.—102. gr. skal beita, eftir því sem við á. Takmörkun á ábyrgð, sem um getur í 2. mgr. 103. gr. skal gilda um slíkan farangur, sem hér ræðir um, þó að farsali hafi engan fyrirvara um það gert.

□ Ákvæði þessarar greinar taka ekki til peninga, verðbréfa eða dýrgripa.

■ **154. gr.** Nú hefur tjón hlotizt af farangri farþega, og skal þá beita ákvæðum 78. gr., eftir því sem við á.

■ **155. gr.** Heimilt er farsala að halda farangri, sem honum hefur verið falinn til varðveizlu, til þess er farþegi hefur greitt fargjald og andvirði þess, er hann hefur neytt á skipi á leiðinni.

□ Ef greiðsla er ekki innt af hendi, má fela farangur til varðveizlu, svo að öruggt sé, á kostnað farþega. Heimilt er það farsala að láta selja á opinberu uppboði eða með öðrum jafntryggum hætti svo mikið af farangrinum sem nægir til lúkningar kröfu hans.

■ **156. gr.** Farþegi getur riftað farsamningi, ef burtför skips seinkar verulega frá þeim stað, þar sem það átti að hefja ferðina.

□ Nú ferst skip eða er dæmt óbætandi, áður en ferð hefst, og gengur þá samningur úr gildi.

■ **157. gr.** Nú ferst skip eða er dæmt óbætandi, eftir að ferð er hafin, eða það verður fyrir slíkri töf á leiðinni, að þess verður ekki vænzt, að farþegar bíði í skipi, og er farsala þá skylt að sjá þeim og farangri þeirra fyrir fari með skipi eða öðru flutningstæki áfram til ákvörðunarstaðar, enda sé það unnt án óhæfilegs kostnaðar.

□ Farþegi getur riftað samningi, ef ferð verður ekki á enda kljáð eða skip tefst, svo sem segir í 1. mgr., nema farsali annist flutning hans til ákvörðunarstaðar.

■ **158. gr.** Tjón, sem farþegi bíður við það, að skip ferst eða er dæmt óbætandi, eða af því, að för skips seinkar verulega, ber farsala að bæta, nema ætla megi, að hvorki hann né menn, sem hann ábyrgist, hafi sök á tjóninu.

■ **159. gr.** Nú verður farþegi að dveljast um tíma í landi í einhverri höfn á leið skipsins vegna sjóslyss eða annarra aðstæðna, sem skip varða, og ber farsala þá að greiða sanngjarnan kostnað af þeirri dvöl.

■ **160. gr.** Ef farþegi hættir við förina eða fer af skipi á leiðinni, á farsali rétt til bóta úr hendi hans, nema farþegi hafi látizt eða sjúkdómur eða önnur lögmæt

forföll hafi hindrað för hans, enda sé farsala tilkynnt það án óþarfrar tafar. Við ákvörðun bóta skal taka tillit til þess, er farsali hefur látið undir höfuð leggjast án nægra ástæðna að taka annan farþega í hins stað.

■ **161. gr.** Ákvæðum um gagnkvæman riftunarrétt í 1. mgr. 116. gr. skal beita um farsamninga, eftir því sem við á.

■ **162. gr.** Nú hefur nokkur hluti ferðar verið farinn, þegar svo stendur á sem í 2. mgr. 157. gr., 160. gr. eða 161. gr. segir, og á farsali þá rétt til fargjalds eftir vegalengd samkv. því, sem mælt er um svipað efni í 110. gr. En hafi farsali fengið greitt meira gjald en honum ber þannig réttur til, skal hann endurgreiða það, sem fram yfir er.

VI. kafli. Um sjótjón.

■ **163. gr.** Til sameiginlegs sjótjóns (groshavari) teljast hver þau spjöll, sem gerð eru með vilja á skipi eða farmi með þeirri fyrirætlan, að bjarga hvorutveggja úr yfirvofandi háska, svo og sérhvað, sem lagt er í sölurnar með þeirri fyrirætlan; enn fremur skaði sá og kostnaður, sem var samfara slíkum viðbúnaði eða leiddi beinlínis af honum. Sameiginlegu sjótjóni skal jafna niður á skip, farmgjald og farm að réttri tiltölu við verðmæti þeirra, og sé það ákveðið eftir fyrirmælum 183.—188. gr.

■ **164. gr.** Þetta skal einkanlega bæta sem sameiginlegt sjótjón:

1. Góss og skipsbúnað allan, sem varpað er fyrir borð til að létta skip í sjávarháska eða til að forðast fjandmenn eða sjóræningja, svo og góss og búnað þann, er skolast útbyrðis við það, að út er varpað, svo og annað það tjón, sem af því leiddi að varpað var út, eða af þeim viðbúnaði, sem hafa þurfti til þess.

2. Siglu, segl eða annan reiða, sem höggvinn er, akkeri og festi, sem laust er látið, svo og það tjón, sem af því leiðir, að af var höggvið eða laust látið, ef það var lagt í sölurnar til bjargar bæði skipi og farmi úr háska, svo sem að forða skipbroti eða árekstri.

3. Tjón, sem verður á skipi eða farmi við það, að verjast eldshættu eða slökkva eld, til að ná vatni í dælurnar eða veita burt ágjöf.

4. Það, sem kostað var til að fá hjálp í háska til að bjarga bæði skipi og farmi frá voða, svo og það tjón, sem skip eða farmur sætir af þeim skipum, sem kvödd voru til hjálpar.

5. Tjón, sem skip sætir eða farmur við það, að skipinu er hleypt með vilja á grynningar til að forða báðum við meira tjóni, og þó einungis að því leyti sem kalla má, að slíkt væri lagt í sölurnar.

6. Tjón, sem skip sætir eða farmur við það, að ná skipi af grynningum, og sjá borgið skipi og farmi, svo og þann kostnað, sem af því verður. Nú verður ferð ekki haldið áfram af því skipið næst ekki af grynningum, eða af því að það hefur verið dæmt óbætandi, og er þá talinn með sameiginlegu sjótjóni sá einn skaði, sem orðinn var áður augljóst yrði, að ferðinni varð ekki haldið áfram, og kostnaður sá, sem þá var á kominn.

7. Kostnaður,[1)] sem á því varð að leita hafnar í neyð til bjargar skipi og farmi, svo sem þá er skip varð ósjófært á ferð, eða því og farminum er búinn auðsær háski af því að halda ferðinni áfram, sakir þess að ófriður er hafinn, eða ísrek ber skjótlega að hendi.

Kostnaður sá, sem af þessu leiðir, og telja ber til sameiginlegs sjótjóns, er þetta einkanlega: Hafnsögugjald, vitagjald, merkjagjald og hafnargjald, svo og annar kostnaður af töf skips í neyðarhöfn; kostnaður á affermingu farms, geymslu, endurfermingu og búlkun, ef affermt var til að koma skipinu í lægi, eða afferma varð af sömu sökum og þeim, sem knúðu skipið til að leita hafnar, svo og fæðispeningar og mánaðarkaup skipstjóra og skipshafnar þann tíma, sem skipið hlýtur að liggja í neyðarhöfn af þeim sökum, sem knúðu það til að leita þangað, og þó einungis að svo miklu leyti sem ekki mátti spara sér kostnað með því að leysa skipverja úr vist. Nú lengist dvöl skips í neyðarhöfn af öðrum sökum, svo sem þá er ís meinar að halda ferð áfram eða veðurfar, eða aðgerð skips dregst að nauðsynjalausu, og skal þá ekki telja með sameiginlegu sjótjóni fæði og mánaðarkaup þann tíma, sem dvölin lengist af þeim sökum. Nú er ferðinni lokið í neyðarhöfninni, og skal þá til sameiginlegs sjótjóns talinn kostnaðurinn aðeins til þess tíma er fastráðið var, að ferðin skyldi enda þar.

Ekki skal telja til sameiginlegs sjótjóns skaða af rýrnun, leka íláta, eða skemmdum á farmi, sem urðu við dvöl skipsins í neyðarhöfninni, né heldur kostnað á því, að verjast þess háttar sköðum. Skemmdir, sem verða á farmi við ferming eða afferming í neyðarhöfn, skulu einungis þá taldar með sameiginlegu sjótjóni, þegar þær stafa af því, að ferming eða afferming varð að fara fram á uppskipunarbátum eða með óvenjulegu móti.

Ekki er heldur talinn til sameiginlegs sjótjóns hinn sérstaki kostnaður í neyðarhöfn, sem verður við það, að farmurinn er sjálfur háskagóss. Nú er bilun bætt til bráðabirgða í neyðarhöfn og hún telst ekki til sameiginlegs sjótjóns, og skal þó endurgjalda þann kostnað, svo sem sameiginlegt sjótjón, ef komizt varð við það hjá öðrum kostnaði, sem annars hlaut að verða og talizt hefði með sameiginlegu sjótjóni.

8. Tjón það og skemmdir, sem á farmi verða við það, að tekið er til hans í neyð til framkvæmdar ferðinni eða til bjargar skipi og farmi á annan hátt, svo og tjón og skemmdir, sem urðu á skipsbúnaði við það að grípa til þess í nauð til einhvers annars en það var ætlað til frá upphafi.

Það, sem eytt er af eldsneyti vélskips og vélanauðsynjum til þess að ná skipinu af grynningum og við dælingu, þá er skipið er lekt orðið, skal allt bæta sem sameiginlegt sjótjón, svo og það, sem eytt er til að flytja skipið, afferma það eða ferma á ný í neyðarhöfn, þá er kostnaður sá telst til sameiginlegs sjótjóns, en hitt skal ekki bæta, sem varið er til að leita inn til neyðarhafnar og láta aftur út þaðan, eða á annan veg er varið vegna lengingar ferðarinnar, þótt hún hafi leitt af sameiginlegu sjótjóni.

9. Tjón, sem með vilja er gert skipi eða farmi til að greiða fyrir vörn gegn fjandmönnum eða sjóræningjum, svo og tjón, sem varð meðan á vörninni stóð, hergögn öll, sem varið var til hennar, svo og góss og peningar, sem varið er til bjargar eða lausnar skipi og farmi.

10. Kostnaður[1)] af lækningu, hjúkrun og fæði þann tíma, sem lækning þeirra skipverja varir, sem mein hlutu af vörn móti óvinum eða sjóræningjum eða við framkvæmdir viðbúnaðar til að bjarga skipi og farmi,

greftrunarkostnaðar látinna manna og kostnaðarauki sá, sem verður við það, að ráða verður aðra menn í stað hinna særðu og dauðu.

11. Farmgjald, sem missist við sameiginlegt sjótjón.

12. Kostnaður[1] og tjón, sem hlauzt af því að afla nægra peninga til að greiða með úr sameiginlegu sjótjóni, einkanlega ómakslaun, vextir og ábyrgðargjöld greiddra peninga, svo og tjón það, sem hlýzt af verðfalli vöru, sem seld er í neyðarhöfn til greiðslu á sjótjóninu.

13. Ómakslaun umboðsmanns, sem ráðinn var til framkvæmdar viðskiptum þeim, sem sjótjónið krafði.

14. Kostnaður,[1] sem leiddi af sjóferðaskýrslu, skoðunargerð, álits- og matsgerð, svo og af að afla sannana, sem við þarf til að finna hvert sjótjónið var og hvernig því skal jafna niður, enn fremur kostnað við reikning yfir það og niðurjöfnun.

[1] *Svo í Stjtíð., en virðist eiga að vera „Kostnað".*

■ **165. gr.** Ekki skal telja með sameiginlegu sjótjóni þann skaða, sem verður af slysum, meðan framkvæmdur er sá viðbúnaður, sem hafður er til bjargar skipi og farmi, jafnvel þótt það forði sameiginlegu sjótjóni; ekki þann skaða heldur, sem af hendingu eða óbeinlínis snertir slíkan viðbúnað.

□ Eigi skal því bæta sem sameiginlegt sjótjón stöng, sem vindur braut, meðan verið var að höggva siglu, þótt brotið verði til þess, að ekki þarf að höggva sigluna; ekki heldur skemmdir á skipi og farmi, af stormi, eldi, þjófnaði eða öðru, sem að ber meðan skipið dvelur í neyðarhöfn; ekki heldur fjártjón, sem stafar af því, að farmi varð ekki skilað í tæka tíð sakir sjótjónsins; ekki heldur aukin iðgjöld vátryggingar á skipinu né tjón af því, að skipið missti væntanlegs farmgjalds sakir tafar, sem sjótjónið olli.

■ **166. gr.** Þetta er ekki bætt sem sameiginlegt sjótjón:

1. Góss, sem látið er á skip án vitundar skipstjóra, svo og peningar, verðbréf og dýrgripir, ef þeir voru ekki nægilega einkenndir eftir fyrirmælum 74. gr.

2. Farmur á þilfari, þótt varpað sé útbyrðis, né tjón á slíkum farmi, sem varð við það, að út var rutt, eða við annan viðbúnað, sem hafður var í sjávarháska, til bjargar skipi og farmi, nema varpað hafi verið út til léttis skipi, eftir að það kom á grynningar.

Með farmi á þiljum er ekki talið það góss eitt, sem hlaðið er á opið þilfar eða í báta skips, eða haft utan borðs, en til þess farms telst einnig það góss, sem hlaðið er í þau þakskýli á þilfari, sem ekki eru felld inn í bandakerfi skips, eða veita nægilega tryggingu með öðru móti fyrir því, að sjór skaði þar ekki góss né taki út.

3. Skemmdir, sem við slíkan viðbúnað, sem getið var, verða á skipsmunum, sem lágu á þilfari og voru þar ekki á sínum stað.

4. Skemmdir af ofsiglingu, þótt gerð sé til að forðast skipbrot, fjandmenn eða sjóræningja; tjón á seglum eða á gangvélum skips, nema skemmdin verði við tilraun til að ná skipinu af grynningum; svo og skemmdir á skipsdælum, er verða við austur skipsins.

5. Tjón, sem hlýzt af því, að sigla er höggvin, sigluviðir eða önnur áhöld, sem brotnað hafa áður við einkasjótjón, þótt nauðsyn beri til að höggva þau þá, til að forðast háska, sem skipi er búinn og farmi.

6. Tjón á farmi, sem kviknað hefur í af sjálfu sér, eða hiti er í og tjónið verður við það, að honum er varpað útbyrðis, eða steypt er á hann vatni eða aðrar tilraunir gerðar til að slökkva í honum, svo og tjón af eldi, hvernig sem hann kemur upp í skipi, og þær skemmdir, sem við slíka athöfn verða á þeim hluta farmsins, sem eldur hafði gripið.

7. Kostnaður, sem leiðir af því, að skip varð að leita neyðarhafnar sakir skorts á vistabirgðum eða ferðanauðsynjum eða vegna ístálmunar eða annars, sem veðrátta var sök í.

■ **167. gr.** Jafna skal niður sjótjónsbyrðinni fyrir því, þótt einstakur maður sé sök í þeim háska sem tjóninu olli, en ekki getur sá maður, krafizt bóta fyrir missi þann, sem hann varð fyrir sjálfur. Ef skipstjóri er sök í háskanum eða annar sá maður, sem útgerðarmenn ábyrgjast, eiga þeir og ekki bætur fyrir skaða sinn.

□ Nú hefur skipstjóra eða öðrum þeim manni á skipinu, sem eftir stöðu sinni gekk í stað skipstjóra, yfirsézt, er meta skyldi hversu háskanum var háttað eða hversu honum skyldi verjast, og heftir það þá ekki niðurjöfnun sjótjónsins; en ekki getur útgerðarmaður þá heimtað sér bættan þann skaða, sem hann beið, nema yfirsjónina megi telja afsakanlega, svo sem efni voru til.

□ Sá, sem missir rétt sinn til bóta af þessum sökum eða varð að greiða sjótjónsframlag sakir yfirsjónar annars manns, getur heimtað bætur af þeim, sem ábyrgð hefur á yfirsjóninni.

■ **168. gr.** Það heftir ekki niðurjöfnun sjótjóns, þótt það, sem lagt var í sölurnar, yrði ekki að því gagni, sem ætlað var.

■ **169. gr.** Það heftir ekki niðurjöfnun sjótjóns, þótt lagt sé í sölurnar skipið allt eða farmurinn allur, né heldur það, þótt eftir slysið sé einungis bjargað einhverju af öðru hvoru einu saman, skipi eða farmi.

■ **170. gr.** Þá er eitthvað verður að leggja í sölurnar, er skipstjóra skylt að annast um, að skaðinn verði ekki meiri en vera þarf. Ef varpað er fyrir borð af farmi eða skipsmunum, skal varpa ef unnt er fyrst því, sem þyngst er og verðminnst, fremur en hinu, sem léttara er og dýrara.

□ Ef skipstjóri hefur ófyrirsynju gert skaðann meiri en þörf krafði, skal um það farið eftir fyrirmælum 167. gr.

■ **171. gr.** Skylt er skipstjóra, ef atvik leyfa, að kalla til ráðs við sig þá menn, sem bezt skyn bera á og reyndastir eru af skipverjum, áður hann aðhafist nokkuð það, sem valda megi niðurjöfnun sjótjóns. Skipstjóri skal rita skýrslu um þetta svo fljótt sem hann má í leiðarbókina, eða dagbókina, eða rita það á annan hátt, ef bækurnar vantar, svo að megi bera fram þegar sjóferðaskýrsla er gefin. Í skýrslunni skulu tilgreind öll atvik, sem máli geta skipt við mat og niðurjöfnun sjótjónsins, og einkanlega hver nauðsyn bar til að leggja það í sölurnar, sem gert var, og svo nákvæma skrá sem við má koma yfir það, sem í sölurnar var lagt, eða þá skýrt með öðru móti frá víðtæki tjónsins.

■ **172. gr.** Tjón á skipi og skipsbúnaði skulu meta skynbærir menn og til þess skipaðir eftir fyrirmælum 40. gr. og á þeim stað, þar sem skip er bætt, ef það er gert á ferðinni, en ella á endastað ferðar.

□ Það skal til tekið um hverja einstaka skemmd, hve mikið muni kosta að bæta, og þurfi nýrra muna við í stað hinna spilltu, þá skal hvorttveggja til greina, hve dýrir verði hinir nýju og hvers virði sé hinir spilltu.

□ Skemmd öll af elli, hrörnun og öðru slíku skal greind frá þeirri skemmd, sem af sjótjóninu stafar, og metin sér.

■ **173. gr.** Þá er ákveða skal, hve mikið sameiginlegt sjótjón á skipi og skipsbúnaði hefur orðið, skal matsgerð ráða, ef skemmd er eigi bætt eða matsupphæðin er lægri en aðgerðarkostnaður reyndist; en aðgerðarkostnaður ræður, ef hann reynist lægri en matsupphæðin.

■ **174. gr.** Þá er endurgjalda skal skemmdir á járnskipi, skal bæta að fullu skemmdir á skrokki skipsins, siglum og siglubúnaði af járni, ef skipið hefur ekki gengið 5 ár á sjó, þá er sjótjónið bar að, og sé talið frá því, er skipið lét út í hina fyrstu ferð sína. Nú bar slysið að eftir þessi 5 ár, en áður skipið hafði verið í förum í 10 ár, og skal þá dreginn af ⅙ hluti fyrir verðmun á hinu gamla og nýja og ⅓ hluti, ef skipið hefur lengur verið í förum. Skemmd á gufuvél skal bæta að fullu, ef vélin hefur ekki starfað 3 ár þá er slysið bar að; ef það varð síðar og þó áður vélin hafði starfað 6 ár, skal dreginn af ⅙ hluti og ⅓ hluti, ef lengur var. Skemmdir á siglu og siglubúnaði af tré svo og á reiða þeim, sem uppi er, skulu bættar að fullu, ef skipið hefur ekki verið eitt ár í förum, og annar skaði, ef það hefur ekki verið missiri; beri tjónið síðar að, skal draga af ⅓ hluta; þó skal bæta akkeri fullu, og af akkerisfesti skal draga einungis ⅙ hluta.

□ Ef skipið er tréskip, skal bæta að fullu skemmdir á skrokki þess, ef það hefur ekki gengið 2 ár á sjó, þá er slysið bar að; ef það varð síðar, skal draga af ⅓ hluta fyrir verðmun á gömlu og nýju. Aðrar skemmdir skulu bættar svo sem fyrr segir um járnskipin.

□ Af skaðabótafé því, sem svo er ákveðið, skal draga verð þeirra hluta, sem nýju voru bættir, eftir því, sem verð þeirra var gert í matsgerðinni, eða, ef á uppboði er selt, andvirðið að frádregnum kostnaði.

□ Ef leggja skal á skipið nýja málmhúð, skal svo meta skaðabætur, að draga skal málmverði hinnar fornu húðar af kostnaði þeim, sem á því verður að leggja á nýja úr sama efni og jafnþunga hinni fornu húð, þá er hún var ný, og skal þá bæta afganginn, og sé þó af dreginn 1/60 hluti, ef húðin var úr eir eða látúni (yellowmetal) og 1/30, ef hún var úr sinki eða öðrum málmi, fyrir hvern fullan mánuð, og sé talinn þrítugnættur, sem liðinn er frá því, er sú húð var á lögð, er bæta skal annarri nýrri. Ef eirhúð eða látúns hefur verið meira en 5 ár í sjó eða húð af öðrum málmi meira en 2 ár og hálft, skal þær engu bæta.

■ **175. gr.** Nú hefur skip farizt með öllu við sameiginlegt sjótjón, eða laskazt svo mjög, að það er dæmt óbætandi, og skal þá bæta það því verði, sem ætla má, að sannvirði þess væri, þá er það fórst, og sé dreginn af verðinu ágóðinn af því, sem kann að hafa orðið bjargað.

■ **176. gr.** Bætur fyrir góss, sem ferst við sameiginlegt sjótjón, skulu metnar eftir gangverði samkynsvöru á áætlunarstað skipsins við komu þess þangað, og komist það, sem eftir er af farmi skipsins, ekki á áætlunarstað, skal metið eftir verðinu á þeim stað, þar sem endir var gerður á ferðinni, og skal þó af dregið farmgjald, tollur og annar kostnaður, sem eiganda sparast við það, að varan komist ekki á áætlunarstað hennar.

□ Verð vörunnar skal ákveðið með lögmætu mati, ef ekki er kostur að fá vitneskju um verð hennar með öðru móti.

□ Ef varan var seld í neyðarhöfn, má ávallt heimta bætur fyrir hana, að minnsta kosti sem því verði nemur, sem hún var seld fyrir.

■ **177. gr.** Ef farmur skemmist við sameiginlegt sjótjón, skulu ákveðnar svo miklar bætur, sem nema verðmun á vörunni óskemmdri og skemmdri; skal meta verð vörunnar sem óskemmd væri, eins og fyrir er mælt í 176. gr., og sami frádráttur gerður sem þar segir; en verð hinnar skemmdu vöru fer eftir söluverði hennar, ef hún var seld, áður en sjótjónsreikningi var lokið, ella skal verðið ákveðið með lögmætu mati.

■ **178. gr.** Nú hafa vörur týnzt eða spillzt við sameiginlegt sjótjón og hafa þegar áður rýrnað að verðmæti við einkasjótjón, spillzt af sjálfu sér eða með öðru móti eða vörur hafa skemmzt við sameiginlegt sjótjón og rýrnað síðan enn meira að verði við atburði, sem snertu ekki sjótjónið, og skal þá sú fjárupphæð, er samsvarar rýrnuninni, dregin frá skaðabótum. Afdráttarféð skal ákveðið með lögmætu mati og skal þá einkanlega miðað við það tjón, sem aðrar vörur samkynja eða svipaðar hafa orðið fyrir við sömu atburði og af sömu sökum, en skemmdust ekki við sjótjónið.

■ **179. gr.** Við sameiginlegt sjótjón greiðast engar bætur fyrir vörur, sem ekki fylgir farmskírteini og ekki eru heldur fullnægjandi skýrslur um, að á skip kæmi, hvorki í farmskrá né gósstökubók eða annars staðar.

□ Bæta skal klæðnað og ferðanauðsynjar skipstjóra, skipshafnar og farþega, ef það vitnast, að misst sé við sjótjónið.

■ **180. gr.** Farmgjald af vörum, sem farizt hafa við sameiginlegt sjótjón, eða seldar hafa verið í neyðarhöfn, til þess að greiða sjótjónskostnað, skal bæta í sjótjónsreikningi með sömu fjárhæð, sem hefði átt að greiða undir þær, ef þær hefðu verið í skipinu til áætlunarstaðar þeirra eða þangað, sem ferðin endar, ef ekki var farið alla leið. Af hinu missta farmgjaldi skal draga þann sérstaka kostnað, sem kynni að hafa sparazt útgerðarmanni við það, að vörunni var varið öðru til bjargar eða hún var seld.

■ **181. gr.** Nú verða skemmdir á einhverjum munum við sameiginlegt sjótjón og þeir ónýtast síðan eða skemmast við einkasjótjón, og falla þá niður bótakröfur að öllu eða nokkru fyrir þá muni, ef ætla má með vissu, að tjónið hefði að nokkru eða öllu hlotizt af einkasjótjóninu síðar, þótt sameiginlega sjótjónið hefði ekki borið að.

□ Svo falla og niður eða lækka sjótjónsbætur, þegar ætla má með vissu, að munir þeir, sem fórust við sameiginlegt sjótjón, hefðu ónýtzt eða spillzt við einkasjótjón síðar, ef þeir hefðu enn þá verið á skipinu.

■ **182. gr.** Nú hljótast skemmdir sumpart af sameiginlegu sjótjóni og sumpart af einkasjótjóni og stafar kostnaður af hvorutveggja, og skal þá skipta skemmdum og kostnaði milli þeirra eftir sanngjörnu mati.

■ **183. gr.** Skip tekur þátt í sameiginlegu sjótjóni:

1. eftir því verði, sem skynbærir menn, skipaðir eftir fyrirmælum 40. gr., meta skipið við komu þess á þann stað, þar sem ferðin er á enda og

2. eftir því fé, sem í sjótjónsreikningnum er gert í bætur fyrir skemmdir á skipi, og þó einungis að því

leyti, sem þær skemmdir eru þá ekki bættar.

□ Ef gerðar hafa verið umbætur á skipi eftir það, er sameiginlegt sjótjón bar að, eða ef gert hefur verið að skemmdum, sem ekki urðu við sjótjónið, þá skal draga af matsverði skipsins svo mikið, sem virðingarverð umbótanna eða viðgerðarinnar nam.

■ **184. gr.** Farmurinn tekur þátt í sameiginlegu sjótjóni:

1. eftir verðmæti þeirrar vöru, sem á skipinu var, þegar sjótjónið bar að, og er á skipi við enda ferðar, og skal verðmætið ákveðið eftir fyrirmælum 176. og 177. gr.,

2. eftir því fé, sem gert er í bætur fyrir góss, sem lagt var í sölur eða spilltist við sjótjónið í ferðinni, og

3. eftir því skaðabótafé, sem farmeigandi fær af útgerðarmanni fyrir vörur, sem farizt hafa eða skemmzt í ferðinni, eða seldar voru til skipsþarfa.

■ **185. gr.** Farmgjaldið tekur þátt í sameiginlegu sjótjóni:

1. eftir helmingi þess farmgjalds, er greiða bar við ferðalok;

2. eftir helmingi skaðabóta þeirra, sem gerðar eru í sjótjónsreikningnum fyrir misst farmgjald.

□ Ef ekki er tilskilið neitt ákveðið farmgjald, skal það talið eftir fyrirmælum 105. gr.

■ **186. gr.** Ef farmgjald er greitt fyrirfram, þann veg, að það skuli ekki endurgreiða, þótt ekki verði unnið til neins farmgjalds sökum slysa, þá eru útgerðarmenn ekki skyldir til að taka þátt í sameiginlegu sjótjóni, að því er nemur því fé.

■ **187. gr.** Af því framlöguskyldu fé, sem ákveðið er eftir fyrirmælum 183.—186. gr., skal draga bæði framlög til sameiginlegs sjótjóns, sem síðar kann að hafa orðið í ferðinni, svo og kostnað, sem á kann að hafa fallið við björgun eða verndun hinna framlöguskyldu fémuna, ef sá kostnaður skal ekki endurgoldinn sem sameiginlegt sjótjón.

■ **188. gr.** Þetta er undanþegið bótaframlögum við sameiginlegt sjótjón:

1. vistir, eldsneyti og aðrar vélanauðsynjar og hernaðargögn,

2. kaup skipstjóra og skipshafnar og

3. klæðnaður og ferðanauðsynjar allra manna á skipinu og það, sem þeir bera á sér.

□ Nú voru munir þeir einhverjir lagðir í sölurnar við sameiginlegt sjótjón, sem taldir voru til 3. liðar, eða þeir spilltust, og skal þá eigandi taka þátt í niðurjöfnun tjónsins með því fé, sem hann fékk í bætur fyrir þessa muni í sjótjónsreikningnum.

■ **189. gr.** Fullnaðarmat og niðurjöfnun skaðans, sem varð við sameiginlegt sjótjón, fer fram á þeim stað, þar sem skip og farmur skilja, og eftir því, sem á þeim stað eru lög.[1)]

□ Úrslitareikninga sjótjóns annast löggiltur niðurjöfnunarmaður sjótjóns eða, ef þess er ekki kostur, tveir dómkvaddir menn. Dómstólarnir dæma ágreining um réttmæti sjótjónsreikninga.

[1)] *Sjá l. 74/1938.*

■ **190. gr.** Skylt er skipstjóra að annast um allt, er þörf krefur til þess að sjótjónsniðurjöfnun geti farið fram, og má ekki draga það að nauðsynjalausu.

□ Hver sá, sem sjótjónið snertir, er skyldur til að sínu leyti að láta í té allar skýrslur þær og sönnunargögn, sem hinir dómkvöddu niðurjöfnunarmenn sjótjóns telja þörf.

■ **191. gr.** Nú koma síðar fram fémunir þeir, er talið var við niðurjöfnunina, að farizt hefðu við sameiginlegt sjótjón, eða sá, sem tjóni olli, bætir síðar eitthvað af þeim skaða, sem talinn var til sjótjóns, og skal þá gera breytingu með aukaniðurjöfnun á allri niðurjöfnun sjótjónsins. En ekki má fresta úrslitagerð sjóntjóns af þeim sökum einum, að líkindi gætu verið til að fá aftur fémuni, sem lagðir voru í sölurnar, eða skaða bættan, sem á varð.

■ **192. gr.** [Sjótjónsframlag af hálfu farms ábyrgist eigandi hinna framlagsskyldu muna með þeim einum, en ekki með öðrum eignum.][1)]

[1)] *L. 14/1968, 1. gr.*

■ **193. gr.** Skip, sem framlöguskylt er til sjótjónsbóta, má ekki fara af þeim stað, þar sem skip og farmur skildu, og góss, sem er í ábyrgð fyrir slíkum framlögum, má ekki fá í hendur eiganda, áður sjótjónsframlög séu greidd eða trygging fengin fyrir framlögunum, ef þau eru þá ekki ákveðin.

■ **194. gr.** Nú verður á skipi eða góssi tjón eða kostnaður, sem stafar af óhappi á ferð, og telst ekki til sameiginlegs sjótjóns, eða skipað er fyrir um með sérstökum ákvæðum, að farið skuli með eftir reglum um sameiginlegt sjótjón (sbr. 117. gr.), og skal það þá sem einkasjótjón (partikulært havari) koma niður á þeim munum, einum eða fleirum, sem skaði varð á eða kostnaður.

□ Nú telst kostnaður til einkasjótjóns og varð hann bæði á skipi og farmi sameiginlega eða á ýmsum hlutum farms, og skal honum þá jafnað eftir sanngirni á þá fémuni, sem kostnaðurinn reis af, og skal þar þá farið svo sem verða má eftir reglunum um sameiginlegt sjótjón. Kostnaður á björgun farms kemur hlutfallslega niður á farminum og farmgjaldi því, sem greitt er af góssinu, sem bjargað varð.

□ Um niðurjöfnun einkasjótjóns fer eftir ákvæðum 189. gr., ef einhver krefst þess, sem hlut á að máli.

VII. kafli. Um tjón af árekstri.[1)]

[1)] *Tilsk. 79/1965 og 91/1965.*

■ **195. gr.** Ef tjón verður á skipi, góssi eða mönnum, af því að skip rákust á, og sökin liggur öll annars vegar, þá bætir hinn seki skaða þann allan, er af hlauzt.

□ Nú er sökin beggja megin, og skulu þá hinir seku bæta skaðann að réttri tiltölu við sök hvers þeirra. Ef atvik lágu svo til árekstrarins að ekki verður byggð á þeim skipting skaðabótanna í ákveðnum hlutföllum, þá bæta hinir seku tjónið að jöfnum hlutum.

□ Hver hinna seku ábyrgist einungis sinn hluta skaðabótanna, nema mannsbani hafi hlotizt af árekstrinum eða tjón á líkama eða heilbrigði. Þá má sá, er skaðabótaréttinn á, krefja hvern hinna seku um allar skaðabæturnar. Ef einhver hinna seku hefur af þessum ástæðum orðið að greiða meiri bætur heldur en í hans hlut áttu að koma að réttri tiltölu, þá á hann endurgjaldsrétt á hendur hinum á þeirri upphæð, sem hann varð að greiða umfram sinn hlut.

□ Þá er meta skal sök, skal dómari einkanlega gefa gaum að því, hvort tími var til athugunar eða ekki.

■ **196. gr.** Ef árekstur varð af óhappatilviljun eða

það vitnast ekki, að annarhvor aðilja hafi verið sök í honum, fær hvorugt skipið bættan skaða sinn.

■ **197. gr.** Nú rekast skip á, og er þá skipstjórum þeirra skylt að veita þeim skipum, skipshöfnum og farþegum, sem hætta stafar af árekstrinum, alla þá hjálp, er þeir mega og nauðsyn er á til bjargar, án þess þó að stofna í verulega hættu skipi sínu, skipshöfn eða farþegum. Skylt er skipstjórum og að segja hver öðrum nöfn og heimkynni skipa sinna, úr hvaða stað eða höfn þau koma, og hvert þeim sé ætlað að fara.

■ **198. gr.** Það, sem fyrir er mælt í þessum kafla um árekstur skipa, kemur einnig til greina, þá er skip veldur tjóni á öðru skipi, eða á mönnum eða góssi, sem á því er, með siglingu sinni eða á annan hátt, þó ekki hafi skipin rekizt á.

VIII. kafli. Um björgun.[1)]

[1)] *Sjá l. 42/1926, 35. gr., ath. l. 18/1976, 14. gr.*

■ **199. gr.** Hver sá, sem bjargar skipi, sem farizt hefur eða er statt í neyð, eða góssi, sem á því er, eða nokkru af því skipi eða góssi, því sem á því var, og hver sá, sem veitir að björguninni, á rétt á að fá björgunarlaun. Sá, sem bjargar mönnum af skipinu, meðan það var statt í neyð, þeirri sem var tilefni til björgunarinnar, eða veitir að björgun mannanna, á rétt á hluta úr björgunarlaununum.

□ Nú tekur einhver þátt í björguninni gegn beru og réttmætu banni þess, sem hefur stjórn skipsins á hendi, og á hann þá engan rétt á björgunarlaunum.

□ Krefja má björgunarlauna jafnt, þó það skip, sem bjargaði, sé eign sama manns sem hitt, sem bjargað var.

□ Nú hefur maður tekizt á hendur leiðsögu skips eða að draga það eða veita því aðstoð á annan líkan hátt, og skipinu hlekkist síðan á, og á sá maður þá aðeins rétt á björgunarlaunum að því leyti, sem talið verður, að aðstoð sú, sem hann veitir, hafi farið fram úr því, sem honum bar skylda til, samkvæmt því er honum bar af hendi að inna.

□ Nú verða málsaðiljar ekki á eitt sáttir um, hve mikil björgunarlaunin skuli vera, og sker þá dómur úr.

□ [Eigandi farms eða muna, sem til farms hafa talizt, ábyrgist greiðslu björgunarlauna aðeins með þeim munum, sem björgun tekur til, en ekki með öðrum eignum.][1)]

[1)] *L. 14/1968, 2. gr.*

■ **200. gr.** Þá er björgunarlaun eru ákveðin, skal þess gætt:

1. Fyrst og fremst:

a. Að hve miklu leyti björgunin tókst.

b. Verklagni þeirrar og atorku, sem björgunarmenn unnu með að björguninni, og tíma þess og fyrirhafnar, sem til hennar var varið.

c. Hættu þeirrar, sem skipið, sem bjargað var, var statt í, skipshöfn þess, farþegar eða góss.

d. Hættu þeirrar, sem björgunarmönnum og eign þeirra var stofnað í.

e. Áhættu björgunarmanna að verða skaðabótaskyldir gagnvart þriðja manni eða bíða tjón á annan hátt.

f. Skaða þess, sem björgunarmenn hafa beðið á lífi, heilsu eða fjármunum, fjártjóns þess eða tilkostnaðar, sem þeir hafa haft, og verðmætis björgunartækja, þeirra sem notuð voru.

g. Þess hvort skipið, sem bjargaði, var sérstaklega útbúið til björgunar.

2. Þar næst: Verðmætis þess sem bjargað var.

□ Nú kemur það í ljós, að björgunarmaður var sjálfur sök í neyð þeirri, sem var tilefni björgunarinnar, eða hefur orðið sekur um þjófnað, hilming eða aðra sviksamlega meðferð á munum, þeim sem bjargað var, og má dómurinn þá færa niður björgunarlaun þess manns eða svipta hann björgunarlaunum með öllu.

■ **201. gr.** Ekki má gera björgunarlaun hærri en verðmæti þess, sem bjargað var, að meðtöldu flutningsgjaldi fyrir farm og farþega, en að frádregnum tolli og öðrum opinberum gjöldum, svo og kostnaði við geymslu, virðingargerð og sölu.

□ Í björgunarlaunum felst og þóknun fyrir að flytja góssið, sem bjargað var, á tryggan stað, svo og þóknun fyrir lán á skipum og áhöldum, sem höfð voru til þess.

■ **202. gr.** Ef björgunarsamningur hefur verið gerður meðan hættan vofði yfir og undir áhrifum hennar, þá má hver aðilja, sem er, krefjast þess, að dómur ónýti samninginn eða breyti honum, ef telja verður, að skilmálar hans séu ósanngjarnir.

□ Rétt er og dómi að ónýta björgunarsamning eða breyta honum ávallt þá er telja verður, að umsamin björgunarlaun séu bersýnilega ósanngjörn að tiltölu við hjálp þá, sem veitt var, ef sá aðilja, sem á var hallað, krefst þess.

□ Ákvæðið í síðustu málsgr. 200. gr. kemur einnig til greina, þá er samningur hefur verið gerður um björgun.

□ Máli til ónýtingar björgunarsamnings eða breytingar á honum skal vera stefnt til dóms áður en 3 mánuðir séu liðnir frá því er samningurinn var gerður.

■ **203. gr.** Ef björgunarmenn greinir á sín á milli um skipti björgunarlauna, þá skal skipt með dómi og gætt þeirra atvika, sem 200. gr. greinir.

□ Nú hefur skip bjargað einhverju á ferð, og skal þá fyrst af björgunarlaununum bæta það tjón, sem við björgunina varð á skipi því eða farmi; næst eftir fá útgerðarmenn tvo þriðjunga björgunarlauna, ef gufuskip bjargaði, en helming ef það var seglskip, en afganginum skal skipt til helminga milli skipstjóra og skipshafnar, og skal skipta milli hennar að réttri tiltölu við kaup manna á skipinu. Nú var tilskilið, að skipstjóri eða skipshöfn skyldu hafa minni hlut í launum en nú var sagt, og er sá skildagi þá ógildur, nema skipið sé einkanlega búið út til bjargráða eða samið væri um eitthvert tiltekið björgunarstarf.

■ **204. gr.** Rétt er, að björgunarmenn mótmæli því, að skip, sem bjargað var, eða góss sé fært á burt þaðan, áður þeim sé greidd að fullu björgunarlaunin eða trygging er til fengin fyrir greiðslu þeirra.

IX. kafli. Um takmarkaða ábyrgð útgerðarmanna.

■ **205. gr.** [Útgerðarmaður ber takmarkaða ábyrgð á þeim kröfum, sem hér verða taldar:

1. Bótakröfum vegna lífs- eða líkamstjóns manna, sem staddir eru á skipi til að fylgjast með því, og bótakröfum vegna tjóns á munum, sem í skipi eru.

2. Bótakröfum vegna tjóns á mönnum eða munum af völdum manna, sem á skipi eru.

3. Bótakröfum vegna tjóns á mönnum eða munum, þegar krafa á rót sína að rekja til siglingar skips eða

starfrækslu, fermingar, affermingar eða flutnings á farmi eða flutnings á farþegum, skipgöngu þeirra eða landgöngu.

4. Bótakröfum vegna tjóns á hafnarmannvirkjum, skipakvíum eða siglingaleiðum.

5. Bótakröfum, sem rísa af skyldu til að fjarlægja skip eða muni í skipi, sem sokkið hefur, strandað eða verið yfirgefið.][1]

☐ [Ákvæði um takmarkaða ábyrgð gilda ekki um kröfur vegna lífs- eða líkamstjóns þeirra, sem ráðnir eru í skiprúm hjá útgerðarmanni, enda hafi slys borið að höndum, er hlutaðeigandi var staddur á skipi, vann eða var í ferð í þess þágu. Útgerðarmaður ber ábyrgð á kröfum þessum, enda þótt slysið eða tjónið verði ekki rakið til bilunar á tækjum eða ónógra öryggisráðstafana né heldur vanrækslu eða yfirsjónar þeirra, er starfa í þágu skips. Lækka má fébætur eða láta þær niður falla, ef sá, sem fyrir slysi eða tjóni varð, hefur með framkomu sinni sýnt vítavert gáleysi, sem leitt hefur til slyssins eða tjónsins.][2]

☐ [Ákvæði um takmarkaða ábyrgð gilda ekki um kröfur, sem rísa af yfirsjónum eða vanrækslu útgerðarmanns sjálfs, nema hann gegni jafnframt starfa á skipi sem skipstjóri eða skipverji og honum hafi orðið á yfirsjón eða vanrækslu í því starfi.

☐ Ef útgerðarmaður á gagnkröfu á hendur kröfuhafa, og báðar kröfurnar stafa af sama atburði, nær takmörkun ábyrgðar aðeins til þess hluta aðalkröfu, sem fer fram úr gagnkröfunni.][1]

[1] *L. 14/1968, 3. gr.* [2] *L. 108/1972, 1. gr.*

■ **206. gr.** [Þegar ábyrgð er takmörkuð, ábyrgist útgerðarmaður með allt að 1000 frönkum fyrir hverja rúmlest af lestatali skips, þó aldrei með lægri fjárhæð en 150 000 frönkum.

☐ Þegar um bætur fyrir lífs- eða líkamstjón er að ræða, skal ábyrgðarfjárhæð hækka um 2100 franka fyrir hverja rúmlest. Hækkunin skal þó ekki nema lægri fjárhæð en 630 000 frönkum.

☐ Með franka er átt við mynteiningu, sem hefur að innihaldi 65½ milligramm af gulli með $^{900}/_{1000}$ skírleika og um ræðir í 3. gr. alþjóðasamþykktar um takmörkun á ábyrgð útgerðarmanna, sem gerð var í Brüssel 10. október 1957.[1] Reikna skal mynteiningu þessa til íslenzks gjaldeyris eftir gengi þann dag, sem útgerðarmaður setur tryggingu fyrir ábyrgð sinni, eða, ef trygging hefur ekki verið sett, eftir gengi þann dag, er greiðsla fer fram.

☐ Með lestatali vélknúinna skipa er átt við nettó rúmlestatal að viðbættu því vélarúmi, sem við ákvörðun á nettó rúmlestatali er dregið frá brúttó rúmlestatali. Um önnur skip er með lestatali átt við nettó rúmlestatal.][2]

[1] *L. 10/1968.* [2] *L. 14/1968, 4. gr.*

■ **207. gr.** [Kröfum, sem takmarkaðri ábyrgð sæta eftir 205. gr. og stafa af sama atburði, skal fullnægja af ábyrgðarfjárhæðum samkvæmt 206. gr., eins og hér segir:

Greiða skal kröfur vegna lífs- eða líkamstjóns af fjárhæð samkvæmt 2. málsgr. 206. gr. Nægi hún ekki til fullrar greiðslu, skulu eftirstöðvar greiddar af fjárhæð samkvæmt 1. málsgr. 206. gr. að réttri tiltölu við aðrar kröfur.

Úthluta skal fjárhæðum samkvæmt 1. og 2. málsgr. 206. gr. þannig, að kröfur greiðist að réttri tiltölu við upphæðir þeirra.

☐ Nú hefur útgerðarmaður greitt að fullu eða að hluta kröfu, sem takmarkaðri ábyrgð sætir eftir 205. gr., eða hann sýnir fram á, að hann muni ekki komast hjá að greiða slíka kröfu síðar, og á hann þá rétt til, að krafan sé talin með, þegar ábyrgð hans gagnvart öðrum kröfuhöfum er ákveðin, enda hefði verið unnt að koma kröfunni fram á hendur honum hér á landi.][1]

[1] *L. 14/1968, 5. gr.*

■ **208. gr.** [Kyrrsetning til tryggingar kröfu, sem takmarkaðri ábyrgð sætir, verður ekki framkvæmd né henni uppi haldið hér á landi gegn mótmælum útgerðarmanns, ef hann setur tryggingu fyrir allri ábyrgðarfjárhæð ásamt vöxtum og málskostnaði eftir mati dómara. Tryggingin skal koma að notum öllum kröfuhöfum, sem sæta takmarkaðri ábyrgð á kröfum sínum, enda getur enginn þeirra krafizt frekari tryggingar.

☐ Nú hefur útgerðarmaður í því skyni að afstýra kyrrsetningu eða fá hana fellda niður sett tryggingu fyrir lægri fjárhæð en í 1. málsgr. getur, en hann óskar síðar að auka trygginguna, svo að hún nægi fyrir allri ábyrgðarfjárhæð, og skal viðkomandi dómstóll þá heimila honum það. Gilda ákvæði 1. málsgr. þá um trygginguna, eftir því sem við á.

☐ Þegar útgerðarmaður hefur sett fulla tryggingu samkvæmt 1. eða 2. málsgr., á hann rétt til, að hann sé leystur frá sérhverri eldri tryggingu fyrir kröfum, sem umrædd trygging fyrir allri ábyrgðarfjárhæð tekur til.][1]

[1] *L. 14/1968, 6. gr.*

■ **209. gr.** [Nú hefur skip eða önnur eign útgerðarmanns verið kyrrsett til tryggingar kröfu, sem takmarkaðri ábyrgð sætir eftir 205. gr., eða trygging hefur verið sett til að afstýra slíkri kyrrsetningu, og er þá heimilt að fella kyrrsetningu niður eða leysa tryggingu, ef leitt er í ljós, að útgerðarmaður hefur þegar sett fulla tryggingu erlendis fyrir allri ábyrgðarfjárhæð, sbr. 206. gr., enda eigi kröfuhafi aðgang að þeirri tryggingu.

☐ Fella skal niður kyrrsetningu, sem um getur í 1. málsgr. og leysa skal tryggingu, sem sett hefur verið til að afstýra slíkri kyrrsetningu, ef fullnægjandi trygging, sem kröfuhafi á aðgang að, hefur þegar verið sett á hafnarstað, eins og hér á eftir segir, í landi, sem gerzt hefur aðili að alþjóðasamþykkt um takmörkun á ábyrgð útgerðarmanna, er gerð var í Brüssel 10. október 1957:[1]

a. Á hafnarstað þeim, þar sem krafan varð til vegna atburðar, er þar gerðist, eða, hafi atburðurinn ekki gerzt í höfn, á fyrsta hafnarstað, sem skipið kom til, eftir að atburðurinn gerðist.

b. Á landsetningarstað, ef um kröfu vegna lífs- eða líkamstjóns er að ræða.

c. Á affermingarstað, ef krafan stafar af spjöllum á farmi.

☐ Ef ekki hefur í upphafi verið sett fullnægjandi trygging fyrir ábyrgð eftir 206. gr., en útgerðarmaður setur síðar fulla tryggingu fyrir því, sem á vantar, ásamt vöxtum og málskostnaði eftir mati dómara, skal beita ákvæðum 1. og 2. málsgr., eftir því sem við á.][2]

[1] *L. 10/1968.* [2] *L. 14/1968, 7. gr.*

■ **210. gr.** [Útgerðarmaður á þess kost, á hvaða tíma sem er, að leggja undir úrlausn niðurjöfnunarmanns sjótjóns allt það, sem varðar takmörk ábyrgðar hans

1963 Nr. 66 31. des.

eða úthlutun ábyrgðarfjárins. Þó að hann hafi valið þessa leið, getur hver kröfuhafi samt fengið úr því skorið með dómi, hverri fjárhæð krafa hans mundi nema, ef ábyrgð væri ekki takmörkuð. Útgerðarmaður getur og krafizt, að niðurjöfnunarmaður sjótjóns setji tilteknum kröfuhöfum hæfilegan frest til málshöfðunar.

☐ Niðurjöfnunarmanni sjótjóns er heimilt að kveðja kröfuhafa, með þriggja mánaða fyrirvara hið mesta, til að lýsa kröfum sínum. Getur hann gert það með þeim hætti sem hann telur bezt henta hverju sinni.

☐ Skylt er þeim, sem hlut eiga að máli, að veita niðurjöfnunarmanni alla þá fræðslu og afla þeirra sönnunargagna, sem hann telur máli skipta.

☐ Útgerðarmaður ber kostnað af starfi niðurjöfnunarmanns sjótjóns.

☐ Ágreining um réttmæti úrlausnar niðurjöfnunarmanns sjótjóns má bera undir dómstóla.][1)]

[1)] *L. 14/1968, 8. gr.*

■ **211. gr.** [Nú hefur útgerðarmaður að fullu innt af hendi þá fjárhæð, sem honum var skylt eftir reglum um takmörkun ábyrgðar, en síðar kemur fram, að aðrir kröfuhafar áttu rétt til greiðslu af ábyrgðarfjárhæðinni, og er hann þá ekki skyldur til meiri greiðslu, enda hafi hann ekki vitað af þessum kröfum, þegar hann greiddi hitt, og ekki verður álitið, að hann hefði fengið vitneskju um þær þrátt fyrir hæfilega eftirgrennslan.

☐ Nú hefur kröfuhafi fengið með þessum hætti fé, sem öðrum bar að réttu, og ber honum þá að greiða viðkomandi aðila hina ofteknu fjárhæð, enda hafi hann haft vitneskju um kröfu umrædds aðila, þegar hann tók við fénu.][1)]

[1)] *L. 14/1968, 9. gr.*

■ **212. gr.** [Ákvæðum um takmörkun á ábyrgð útgerðarmanns skal beita, eftir því sem við á, þegar ábyrgð á kröfum, sem í 205. gr. getur, hvílir á eiganda skips, afnotahafa, farmsamningshafa eða umráðamanni. Sama er um ábyrgð, sem hvílir á leiðsögumanni, skipstjóra, skipverja eða öðrum, sem til starfs eru ráðnir hjá útgerðarmanni, eiganda skips, afnotahafa, farmsamningshafa eða umráðamanni, enda hafi ábyrgð á þá fallið í sambandi við framkvæmd á umræddu starfi þeirra, og skiptir ekki máli, þó að hlutaðeigandi hafi fellt á sig ábyrgð með yfirsjónum eða vanrækslu í starfi.

☐ Samtala þeirra fjárhæða, sem ábyrgð útgerðarmanns og annarra aðila samkvæmt 1. málsgr. takmarkast við, skal um kröfur, sem stafa af sama atburði, ekki fara fram úr fjárhæðum þeim, sem ákveðnar eru í 206. gr.][1)]

[1)] *L. 14/1968, 10. gr.*

■ **213. gr.** [Beita skal ákvæðum kafla þessa, þegar krafizt er takmörkunar á ábyrgð fyrir íslenzkum dómstóli.][1)]

[1)] *L. 14/1968, 11. gr.*

■ **214. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 14/1968, 12. gr. 1. mgr.*

■ **215. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 14/1968, 12. gr. 1. mgr.*

X. kafli. Um sjóveðrétt og fyrning á sjókröfum.

■ **216. gr.** Þessar kröfur eiga sjóveðrétt í skipi og farmgjaldi:

1. Dómsgjöld og kostnaður af sölu skips í sameiginlega þágu lánardrottna, kostnaður af vörzlu þess, unz sala fer fram, og af úthlutun söluverðs. Lestagjöld, vitagjöld, hafnargjöld og önnur slík opinber gjöld, sem greiða ber af skipi. [Kostnaður af hafnsögu][1)] skips, varðstöðu í því og annarri vörzlu þess, eftir að það kom til síðustu hafnar.

2. Kröfur til launa og annarrar þóknunar, sem stofnazt hafa til handa skipstjóra, skipshöfn og öðrum, sem útgerðarmaður eða skipstjóri hafa ráðið á skip.

3. Björgunarlaun og kröfur um framlög til sameiginlegs sjótjóns.

4. Bótakröfur vegna árekstrar skipa eða annars sjóslyss. Bætur fyrir tjón, sem skip hefur valdið á mannvirkjum í höfnum, skipakvíum eða á siglingaleiðum. Bótakröfur vegna lífs- eða líkamstjóns farþega, skipstjóra, skipshafnar eða annarra, sem á skip eru ráðnir. Bótakröfur fyrir glataðan eða skemmdan farm eða farangur farþega. Bætur fyrir eignir skipverja, þær, er farizt hafa við sjóslys.

5. Kröfur, sem til eru orðnar við ráðstafanir eða skuldbindingar, er skipstjóri hefur gert vegna stöðu sinnar utan heimilis skipsins og nauðsynlegar voru til verndar skipi eða framhalds ferðar, og gildir þetta eins, þó að skipstjóri sé jafnframt eigandi skips, og án tillits til þess, hvort hann eða annar maður er eigandi kröfu.

Ákvæði þessa töluliðs gilda þó ekki um kröfur, sem skipstjóri stofnar við menn eða stofnanir hér á landi í sambandi við útgerð skipa, sem heimilisföst eru hér á landi og eingöngu eða aðallega eru notuð til fiskveiða hér við land, vegna úttektar á vistum, veiðarfærum, beitu, ís, salti, tunnum, kolum, benzíni, olíu eða öðrum vélarnauðsynjum, nema úttekt hafi verið nauðsynleg til heimferðar skips, enda haldi skipið til heimferðar frá úttektarstað án nokkurra tafa, og telst það ekki heimferð, ef skip stundar veiðar, eftir að úttekt fór fram. Nú fær kröfuhafi ekki sjóveðrétt vegna framangreindra fyrirmæla, og ábyrgist útgerðarmaður þá kröfuna með öllum eignum sínum.

6. Kröfur, sem leiðir af því, að tilgreiningar í farmskírteini hafa verið rangar eða ófullnægjandi.

[1)] *L. 18/1969, 1. gr. 1. mgr.*

■ **217. gr.** Sjóveðréttur í skipi nær og til skipsútbúnaðar og kröfu útgerðarmanns til skaðabóta og sjótjónsframlags vegna tjóns á skipi, sem orðið hefur, eftir að ferð hófst, og ekki hefur verið úr bætt. Til skipsbúnaðar teljast ekki vistabirgðir, eldsneyti né aðrar vélarnauðsynjar.

☐ Sjóveðréttur í farmgjaldi tekur yfir óskert (brúttó) farmgjald og fargjald fyrir þá ferð, sem krafan stafar af, svo og til skaðabóta og sjótjónsframlags fyrir missi þess farmgjalds eða fargjalds. Sjóveðréttur fyrir kröfum samkvæmt 2. tölulið 216. gr. nær þó til farmgjalds fyrir allar ferðir skips, sem farnar voru, meðan starfssamningur var í gildi.

☐ Sjóveðréttur í skipi og farmgjaldi nær einnig til hluta útgerðarmanns af björgunarlaunum, sem til hefur verið unnið í ferðinni.

☐ Sjóveðréttur fyrir launakröfum og þóknunar samkvæmt 2. tölulið 216. gr. og bótakröfum fyrir eignir skipverja, þær er farizt hafa við sjóslys, sbr. síðasta málslið 4. töluliðs 216. gr., skal einnig ná til vátryggingarfjár skips og farmgjalds, meðan það er ekki af höndum greitt. Nú ferst skip eða er dæmt óbætandi, og er þá vátryggingarsala óskylt að láta vátryggingarfé af

höndum, fyrr en 14 dögum eftir að hann átti þess kost að afla þeirra upplýsinga, er þörf var á til þess að meta vátryggingaratburðinn og ákveða upphæð bótanna. Sjóveðréttur nær ekki til vátryggingarfjár í öðrum tilfellum en hér var greint.

■ **218. gr.** Sjóveðréttur í skipi og farmgjaldi gengur fyrir öllum öðrum eignarhöftum, sem á eignum þessum hvíla. Sjóveðréttur samkvæmt 6. tölulið 216. gr. víkur þó fyrir samningsveði í skipi.

□ Kröfum þeim, sem taldar eru í 216. gr., skal fullnægja eftir þeirri röð tölulíða, sem þær eru taldar þar í, að svo miklu leyti sem þær eru til komnar í sömu ferð. Kröfur taldar í sama tölulið eru jafnréttháar sín á milli, en þó svo, að stafi kröfur í 3. og 5. tölulið ekki af sama atburði, gengur yngri krafa fyrir eldri.

□ Nú stafa kröfurnar af ýmsum ferðum, og gengur þá sú krafa, sem af síðari ferð stafar, fyrir hverri kröfu af eldri ferðum. Að því er tekur til sjóveðréttinda eftir 6. tölulið 216. gr. gildir þetta þó aðeins í sambandi þeirra á milli. Kröfur samkvæmt starfssamningi, sem nær til fleiri en einnar ferðar, hafa allar sama rétt og kröfur frá síðustu ferð.

■ **219. gr.** Sjóveðréttur í skipi fellur niður, ef það er selt á nauðungaruppboði. Svo skal og vera, ef skip er selt, eftir að það hefur á lögmætan hátt verið dæmt óbætandi, og skal þá beita ákvæðum 220. gr., eftir því sem við á.

□ Sjóveðréttur í skipi helzt, þó að eigendaskipti verði að því með öðrum hætti.

■ **220. gr.** Nú fer fram nauðungarsala á skipi eða annarri eign, sem sjóveð hvílir á, og eiga sjóveðhafar þá heimtingu á að fá kröfur sínar greiddar af söluandvirði, miðað við fulla fjárhæð þeirra, en þó ekki fram yfir það, sem reglur um takmarkaða ábyrgð segja til um.

■ **221. gr.** Sjóveð í farmgjaldi, skaðabótakröfu eða sjótjónsframlagi vegna tjóns á skipi eða farmgjaldsmissis svo og björgunarlaunum helzt meðan greiðsla hefur ekki farið fram til útgerðarmanns eða féð er enn í höndum skipstjóra eða umboðsmanns útgerðarmannsins.

□ Nú hefur greiðsla farið fram til þrotabús útgerðarmanns, og skal þá nota það fé til lúkningar kröfum, sem sjóveðrétt áttu í kröfu þeirri, sem greidd var búinu.

■ **222. gr.** Nú fellur sjóveðréttur niður við það, að fé, sem krafa var tryggð með, er greitt útgerðarmanni, og ábyrgist hann þá kröfuna, svo langt sem það fé hrekkur, sem hann tók við, ef hann var þar ekki í sjálfsskuld áður.

□ Beita skal ákvæðum [211. gr.][1)], eftir því sem við á.

[1)] *L. 14/1968, 12. gr. 2. mgr.*

■ **223. gr.** Nú verður skip við frjálst afsal eign manns, sem ekki getur átt íslenzkt skip, án þess að fullnægt hafi verið áður þeim sjóveðréttarkröfum, sem á því lágu, og ábyrgist þá hinn fyrri eigandi þær kröfur sem sjálfsskuldarmaður, þó að svo hafi ekki áður verið. Nú sannar hann, að skipið nægði ekki til að fullnægja kröfum þessum, þegar það var selt, og fer þá ábyrgð hans ekki fram úr verðmæti skipsins.

□ Beita skal ákvæðum [211. gr.][1)], eftir því sem við á.

[1)] *L. 14/1968, 12. gr. 2. mgr.*

■ **224. gr.** Beita skal ákvæðum um sjóveðrétt, eftir því sem við á, þegar vara er flutt samkvæmt bakfarmsamningi, svo og þegar annar maður en eigandi skips hefur skip í förum á sinn kostnað, enda hafi hann ekki komizt að því með óráðvandlegu atferli, sem kröfuhafa er kunnugt um.

■ **225. gr.** Þessar kröfur eiga sjóveðrétt í farmi:

1. Björgunarlaun og kröfur um framlög til sameiginlegs sjótjóns svo og kostnaðar, sem jafnað er niður samkvæmt 117. eða 194. gr.

2. Kröfur, sem stafa af ráðstöfunum eða skuldbindingum, er farmflytjandi eða skipstjóri samkvæmt stöðuumboði sínu hafa gert fyrir hönd farmeiganda, svo og endurgjaldskröfur þeirra, ef þeir hafa lagt fram fé til lúkningar kostnaði á farmi. Enn fremur bótakröfur farmeigenda fyrir vöru, sem seld var í þágu annarra farmeigenda.

3. Kröfur til farmgjalds, bóta fyrir missi farmgjalds og annað tjón, sem af því stafar, að vara er færð í land úr skipi í fermingarhöfn eða meðan á ferð stendur, svo og bætur fyrir aukabiðdaga og aðra töf við fermingu eða affermingu eða í ferð skipsins.

□ Sjóveð í farmi gengur fyrir öllum öðrum eignarhöftum, sem á farmi hvíla, að undanskildum opinberum gjöldum.

□ Kröfunum skal fullnægja í þeirri röð, sem þær eru taldar í 1. mgr. Kröfur í sama tölulið eru jafnréttháar, og þó því aðeins þær, sem taldar eru í 1. og 2. tölulið, að þær stafi af sama atburði, ella gengur yngri krafa fyrir eldri.

■ **226. gr.** Sjóveðréttur í farmi fellur niður, þegar vara hefur verið afhent. Svo er og, ef varan er seld á nauðungaruppboði eða á ferð í þágu skips eða farms, en í stað þess á kröfuhafi þá veðrétt í söluverði, meðan það er ekki látið af hendi.

■ **227. gr.** Sjóveðréttur í farmi nær og til kröfu farmeiganda til skaðabóta eða sjótjónsframlags vegna missis farms eða tjóns á honum. Sama gildir um bótakröfu vegna sölu farms í þágu skips eða annars farmeiganda.

□ Sjóveðréttur í farmi nær ekki til vátryggingarfjár.

■ **228. gr.** Um sjóveð í söluverði farms og í kröfu til skaðabóta eða sjótjónsframlags skal beita ákvæðum 221. og 222. gr., eftir því sem við á.

■ **229. gr.** Ef skipstjóri afhendir vöru, sem sjóveð hvílir á, án leyfis kröfuhafa, ábyrgist skipstjóri honum greiðslu á kröfunni, en þó ekki fram yfir það, sem skipstjóri getur sannað að verð vöru, hafi numið við afhendingu. Sama gildir um viðtakanda, ef hann vissi um sjóveðið, þegar hann tók við vörunni, enda hafi hann ekki verið þar í sjálfsskuld áður. Beita skal ákvæðum [211. gr.][1)], eftir því sem við á.

[1)] *L. 14/1968, 12. gr. 2. mgr.*

■ **230. gr.** Ef kröfuhafi hefur fleiri veð en eitt fyrir kröfu sinni, er honum heimilt að ganga að hverju veðinu sem hann vill fyrir allri kröfunni.

□ Nú hefur hann leitað sér í einu veðinu lúkningar á meira fé en koma mundi á það veð að réttri tiltölu, og getur þá sá eigandi, sem tjón bíður, svo og sá sjóveðhafi, sem veð sitt fékk svo rýrt, að ekki hrekkur til lúkningar kröfu hans, gengið að hinum öðrum veðum með sama rétti og fyrrgreindur kröfuhafi átti.

■ **231. gr.** Sjálfráður er kröfuhafi að höfða mál, hvort er hann vill heldur á hendur útgerðarmanni eða skip-

stjóra, til fullnægingar á kröfu, sem sjóveð er fyrir í skipi eða farmgjaldi.

□ Höfða má mál á hendur skipstjóra til fullnægingar kröfu með sjóveði í farmi. Þetta tekur þó ekki til útgerðarmanns né annars manns, sem gerir skipið út á sjálfs sín kostnað.

■ **232. gr.** Sjóveðréttur fyrnist, ef honum er ekki fylgt eftir með lögsókn eða lýst fyrir þeim, sem sjótjóni jafna niður (sbr. 189. gr.), ef krafa varðar sjótjónið, innan þeirra tímamarka, sem hér segir:

1. Fyrir kröfu um björgunarlaun: innan eins árs frá því er björgunarstarfi lauk.

2. Fyrir skaðabótakröfu vegna tjóns af árekstri eða öðru slysi og fyrir bótakröfu vegna lífs- eða líkamstjóns: innan eins árs frá því, er tjón bar að höndum.

3. Fyrir skaðabótakröfu út af því, að farmur eða farangur farþega hefur spillzt eða glatazt, eða vegna rangrar eða ófullnægjandi tilgreiningar í farmskírteini: innan eins árs frá því, að vöru var skilað eða henni bar að skila.

4. Fyrir kröfu, sem af því er risin, að skipstjóra hafa verið látnar í té skipsnauðsynjar, samkvæmt því er segir í 5. tölulið 216. gr.: innan 6 mánaða frá því, er krafa stofnaðist.

5. Fyrir kröfum, sem stafa af öðrum ráðstöfunum eða skuldbindingum skipstjóra samkvæmt 5. tölulið 216. gr. eða 2. tölulið 225. gr.: innan eins árs frá því, er krafa stofnaðist.

6. Fyrir öðrum kröfum: innan eins árs frá því, er krafan féll í gjalddaga.

□ Þegar frestur er ákveðinn eftir 6. tölulið, skal launakrafa eða þóknunar samkvæmt starfssamningi ekki teljast í gjalddaga fallin vegna þess eins, að kröfuhafi átti rétt til greiðslu fyrir fram að einhverju leyti eða til afborgana.

□ Þegar mál er rekið fyrir íslenzkum dómstóli, skal ávallt farið eftir íslenzkum lögum um það, hverjar athafnir rifta fyrningu.

■ **233. gr.** Kröfur þær, er hér verða taldar, falla niður vegna fyrningar, ef þeim er ekki fylgt eftir með lögsókn eða lýst fyrir þeim, sem sjótjóni jafna niður (sbr. 189. gr.), ef krafa varðar sjótjónið, innan þeirra tímamarka, sem hér segir:

1. Krafa um björgunarlaun: innan tveggja ára frá því, er björgunarstarfi lauk.

2. Skaðabótakrafa út af árekstri eða sjóslysi, sem greint er í 198. gr.: innan tveggja ára frá því, að atburður sá gerðist, sem tjóni olli, og framkrafa samkv. 3. mgr. 195. gr.: innan eins árs frá því, að greiðsla fór fram.

3. Skaðabótakrafa út af því, að farmur eða farangur farþega hefur spillzt eða glatazt, eða vegna rangrar eða ófullnægjandi tilgreiningar í farmskírteini: innan eins árs frá því, að vöru var skilað eða henni bar að skila.

4. Krafa um framlag til sameiginlegs sjótjóns og til kostnaðar, sem jafna skal niður samkvæmt 117. gr. og 2. mgr. 194. gr.: innan eins árs frá dagsetningu niðurjöfnunargerðar.

5. Krafa, sem sætir takmarkaðri ábyrgð og ekki telst til 1.— 4. töluliðar hér að framan: innan þriggja ára frá því, að hún féll í gjalddaga.

6. Krafa á hendur þeim sem orðið hefur persónulega ábyrgur samkvæmt ákvæðum 222., 223., 228. eða 229. gr., fyrnist á sama tíma og sjóveðrétturinn.

□ Beita skal ákvæðum 3. mgr. 232. gr., eftir því sem við á. Aðrar kröfur fyrnast eftir almennum reglum.[1)]

[1)] *Sjá l. 14/1905.*

XI. kafli. Um refsingar og önnur viðurlög.

■ **234. gr.** Ef skipstjóri hefur ekki á skipi eitt eintak af lögum þessum og reglugerðum og öðrum opinberum fyrirmælum samkvæmt þeim, varðar það sektum.

■ **235. gr.** Vanræki skipstjóri, stýrimaður, vélstjóri eða loftskeytamaður skráningu í bækur, sem skylt er að halda, varðveizlu þeirra eða sýningu, varðar það sektum og varðhaldi.

■ **236. gr.** Ef skipstjóri brýtur gegn skyldum samkvæmt 33. gr. um flutning farmanna, sæti hann sektum.

■ **237. gr.** Vanræki skipstjóri að gefa sjóferðarskýrslu, þegar honum er það skylt samkvæmt 39. gr., varðar það sektum.

■ **238. gr.** Ef skipstjóri vanrækir að gegna þeim skyldum, sem um ræðir í 197. og 198. gr., þegar árekstur eða svipað slys ber að höndum, varðar það sektum eða varðhaldi.

■ **239. gr.** Ef skipstjóri hefur orðið valdur að skipstrandi, árekstri eða öðru sjóslysi með yfirsjónum eða vanrækslu í starfi sínu, varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum, enda liggi ekki þyngri refsing við brotinu eftir öðrum lögum.

□ Þegar um stórfellt eða ítrekað brot er að ræða, má svipta skipstjóra rétti til að gegna skipstjórnarstörfum sem skipstjóri eða stýrimaður um ákveðinn tíma, sem ekki sé skemmri en 3 mánuðir, eða að fullu og öllu. Nú hefur skipstjóri verið sviptur skipstjórnarréttindum um lengri tíma en 3 ár, og getur þá dómsmálaráðherra, þegar 3 ár eru liðin frá sviptingunni, veitt honum réttindin að nýju, enda hafi áður verið leitað álits ráðuneytis þess, sem fer með siglingamálefni, og það lýst sig því samþykkt.

□ Svipting skipstjórnarréttinda skal gerð með dómi. Áfrýjun frestar ekki verkun dóms að þessu leyti. Nú telur lögreglustjóri, að skipstjóri hafi unnið til réttindasviptingar, og skal hann þá svipta hann skipstjórnarréttindum til bráðabirgða. Réttindasviptingu skal tilkynna skráningarstjóra.

■ **240. gr.** Stórfelld eða endurtekin brot skipstjóra gegn öðrum skyldum samkvæmt lögum þessum en þeim, sem ákvæði 234.—239. gr. taka til, varða sektum eða varðhaldi.

■ **241. gr.** Ákvæði þessa kafla taka einnig til manna, sem gegna starfi skipstjóra í hans stað.

■ **242. gr.** Áður en ráðin er ákæra vegna brota, sem um ræðir í 239. gr., skal leita álits ráðuneytis þess, sem fer með siglingamálefni.

■ **243. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1963. ...

■ **Bráðabirgðaákvæði.**[1)] [Nú hefur útgerðarmaður keypt sér þá tryggingu, sem miðast við eftirfarandi bætur, og ber hann þá ekki frekari ábyrgð samkvæmt 2. málsgr. 205. gr. laga þessara, sbr 1. gr. laga nr. 108/1972:

1. Dánarbætur:

a. 2 milljónir króna við dauða, er greiðast nánustu vandamönnum (erfingjum) hins látna.

b. Mánaðarlegar bætur til ekkju eða ekkils í 8 ár ber

1963 Nr. 66 31. des.

að greiða samkvæmt a-lið 1. málsgr. 35. gr. almannatryggingalaga.

c. Mánaðarlegar bætur til barna að 17 ára aldri, þó aldrei lengur en í 8 ár, ber að greiða á hverjum tíma samkvæmt c-lið 1. málsgr. sömu gr.

2. Slysadagpeningar og örorkubætur:

a. Dagpeningar, sem greiðast eftir sömu reglum og dagpeningar skv. 33. gr. almannatryggingalaga og nema ¾ þeirrar fjárhæðar. Heildarupphæð dagpeninga skal þó aldrei nema meiru en þeim launum, sem hinn slasaði hafði fyrir slysið.

b. Ef slys veldur varanlegri örorku, skal greiða örorkubætur, 6 millj. kr. við algera varanlega örorku, en hlutfallslega við minni örorku.

□ Frá örorkubótum skal draga upphæð slysadagpeninga, sem greiddir hafa verið, og frá eingreiðslu dánarbóta skal draga örorkubætur, ef greiddar hafa verið.

□ Nú verður breyting á vikukaupi í almennri verkamannavinnu, og skal ráðherra þá innan 6 mánaða breyta upphæðum bóta samkvæmt bráðabirgðaákvæði þessu í samræmi við það.][2]

[1] *Augl. 539/1982.* [2] *L. 25/1977.*

1938 Nr. 74 11. júní

Lög um löggilta niðurjöfnunarmenn sjótjóns.

■ **1. gr.** Atvinnumálaráðuneytinu[1] er heimilt að löggilda menn til að annast niðurjöfnun sjótjóns, ef þeir fullnægja skilyrðum þeim, sem sett eru í lögum þessum.

[1] *Nú dómsmálaráðuneyti, sbr. augl. A 96/1969, 3. gr. 23. tl.*

■ **2. gr.** Þessi eru skilyrði þau, er getur í 1. gr.:

1. Löggiltur niðurjöfnunarmaður sjótjóns skal hafa íslenzkan ríkisborgararétt, fasta búsetu hér í landinu, vera fullra 25 ára, fjár síns ráðandi ...[1]

2. Hann skal hafa tekið embættispróf í lögum við Háskóla Íslands.

3. Hann skal hafa aflað sér fræðilegrar sérþekkingar á sjórétti og sjóvátryggingarrétti við erlendan háskóla eigi skemur en eitt ár.

4. Hann skal leggja fram skilríki fyrir því, að hann hafi starfað að niðurjöfnun sjótjóns hjá innlendum eða erlendum löggiltum niðurjöfnunarmanni sjótjóns eigi skemur en eitt ár.

5. Hann má ekki reka atvinnu, er ráðherra telur ósamrýmanlega þessu starfi, svo sem skipamiðlun, eða veita forstöðu skipa- eða vátryggingarfélögum.

□ [Heimilt er að synja manni um löggildingu, ef 2. mgr. 68. gr. almennra hegningarlaga[2] á við um hagi hans.][3]

[1] *L. 46/1961, 1. gr. a.* [2] *Þ. e. l. 19/1940.* [3] *L. 46/1961, 1. gr. b.*

■ **3. gr.** Löggiltur niðurjöfnunarmaður sjótjóns skal undirrita drengskaparheit um að vinna verk sitt eftir beztu vitund og þekkingu, og yfirleitt inna skyldur sínar sem niðurjöfnunarmaður sjótjóns samvizkusamlega af hendi.

■ **4. gr.** Niðurjöfnun löggilts niðurjöfnunarmanns jafngildir niðurjöfnun þeirra tveggja dómkvaddra manna, er getur í 8. kap. siglingalaganna.[1]

□ Löggiltum niðurjöfnunarmanni sjótjóns er heimilt að gefa upplýsingar til afnota í dómsmálum um niðurjöfnun sjótjóns og um önnur atriði, sem falla undir starfssvið hans. Fer um sönnunargildi þessara yfirlýsinga sem um skýrslur opinberra embættismanna.

[1] *Nú l. 66/1963, VI. kafli (sjá 189. og 190. gr.).*

■ **5. gr.** Löggiltir niðurjöfnunarmenn sjótjóns skulu sæta sömu viðurlögum fyrir brot sem opinberir sýslunarmenn.

1938 Nr. 74 11. júní

■ **6. gr.** Atvinnumálaráðuneytið[1] getur tiltekið nánar í reglugerð um verksvið, störf og þóknun niðurjöfnunarmanna sjótjóns.

[1] *Nú dómsmálaráðuneyti.*

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamþykkt um takmörkun á ábyrgð útgerðarmanna, sem gerð var í Brüssel 10. október 1957.[1]

1968 Nr. 10 1. apríl

[1] *Augl. C 16/1968.*

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamþykkt um takmörkun á ábyrgð útgerðarmanna, sem gerð var í Brüssel 10. október 1957. Fyrirvara má gera um einstök ákvæði, sem ríkisstjórninni þykir við eiga og heimilt er að gera samkvæmt samþykktinni.

□ Samþykktin er prentuð á íslenzku og ensku sem fylgiskjöl með lögum þessum.[1]

[1] *Um texta samþykktarinnar vísast til Stjtíð. A 1968, bls. 26–37.*

Lög um heimild til útgáfu reglugerðar um tilkynningarskyldu íslenzkra skipa.

1969 Nr. 28 2. maí

■ **1. gr.** Samgöngumálaráðherra er heimilt að gefa út reglugerð um tilkynningarskyldu íslenzkra skipa, þar sem meðal annars sé ákveði um sektarviðurlög um brot gegn ákvæðum reglugerðarinnar.[1]

[1] *Lög þessi eru ekki felld úr gildi með l. 40/1977 um tilkynningarskyldu íslenskra skipa.*

Lög um tilkynningarskyldu íslenskra skipa.

1977 Nr. 40 13. maí

■ **1. gr.** Öll íslensk skip, sem búin eru talstöð, önnur en varðskip, skulu tilkynna:

a. brottför skipsins úr höfn;

b. staðsetningu skipsins a. m. k. einu sinni á sólarhring, fiskiskip samkvæmt ákvörðun eftirlitsmiðstöðvar og farþegaskip eftir aðstæðum;

c. komu skipsins í höfn.

■ **2. gr.** Texti tilkynningarinnar skal vera sem hér segir:

Við brottför: Skipsheiti, kallmerki eða skipaskrárnúmer, brottfararstaður og tími.

Á sjó: Skipsheiti, kallmerki eða skipaskrárnúmer, reitnúmer, stefna og tími.

Við komu í höfn: Skipsheiti, kallmerki eða skipaskrárnúmer, komustaður og tími.

■ **3. gr.** Öllu hafsvæðinu í kringum landið skal skipt í tilkynningarreiti. Við tilkynningum af reitum þessum taki síðan strandstöðvar, beint eða um aðrar stöðvar ef beint samband næst ekki. Tilkynningarnar skal senda strax til eftirlitsmiðstöðvar, sem fylgist með að engar skyldutilkynningar vanti. Telji eftirlitsmiðstöðin að ástæða sé til eftirgrennslunar, leitar eða björgunar, skal hún þegar gera nauðsynlegar ráðstafanir og hafa um þær samráð við alla þá aðila er aðstoð geta veitt við eftirgrennslan, leit eða björgun.

■ **4. gr.** Náist ekki beint samband við landstöðvar, skal tilkynna með aðstoð eftirlitsskips, sé það á miðunum, annars um önnur skip.

■ **5. gr.** Fiskibátar, sem eigi eru búnir talstöðvum,

1977 Nr. 40 13. maí

skulu tilkynna viðkomandi eftirlitsstöð eða þeim, er hún tilnefnir, brottför sína, áformaðar ferðir og komu samkvæmt nánari ákvæðum í reglugerð, sem sett skal í samráði við Siglingamálastofnun og Slysavarnafélag Íslands.

■ **6. gr.** Stærð tilkynningarreita þeirra, sem um ræðir í 3. gr., ákvarðast af eftirlitsmiðstöð í Reykjavík og skal hún sjá um útgáfu og dreifingu reitakorta.

□ Sé reitakort ekki fyrir hendi skal gefa staðarákvörðun í breidd og lengd.

■ **7. gr.** Landssími Íslands skal sjá um að strandstöðvar séu til staðar til móttöku þessara tilkynninga og áframhaldandi sendingar þeirra til eftirlitsmiðstöðvar.

□ Landssíminn skal einnig sjá um, að skipum á þeim hafsvæðum hér við land, sem búa við mjög slæm móttökuskilyrði, verði bætt aðstaðan með uppsetningu nýrra strandstöðva.

■ **8. gr.** Slysavarnafélag Íslands fer með yfirstjórn tilkynningarskyldunnar og eftirlitsmiðstöðvarinnar í Reykjavík.

■ **9. gr.** Fyrir þjónustu tilkynningarskyldunnar greiða eigendur skipanna til Landssíma Íslands ákveðið gjald. Skal það miðast við stærð skips.

■ **10. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum sem fari hækkandi við ítrekuð brot. Sektarfé skal renna til ríkissjóðs.

■ **11. gr.** Allur kostnaður við tilkynningarskylduna, þar með talinn fjarskiptakostnaður, greiðist úr ríkissjóði.

■ **12. gr.** Ákveða skal með reglugerð[1] greiðslu útgerðarinnar til Landssíma Íslands svo og um nánari framkvæmd þessara laga.[2]

[1] *Rg. 256/1979.* [2] *Lágst hefur að fella úr gildi l. 28/1969.*

1963 Nr. 67 31. des.

Sjómannalög.

I. kafli. Um ráðningarsamning skipstjóra.

■ **1. gr.** Útgerðarmanni ber að sjá um, að gerður sé skriflegur samningur við skipstjóra um ráðningarkjör hans.

■ **2. gr.** Sé eigi annað ákveðið í samningnum um lengd ráðningartímans, getur hvor aðili um sig sagt samningnum upp, með þriggja mánaða fyrirvara, og sé ráðningu þá slitið í íslenzkri höfn, er skipið kemur í til fermingar eða affermingar, eða þar, sem skipið hættir siglingu. Þó er skipstjóra rétt, eftir 18 mánaða starfstíma á skipinu, að segja ráðningarsamningi sínum upp, með 3 mánaða fyrirvara, til ráðningarslita í erlendri fermingar- eða affermingarhöfn eða þar, sem skipið hættir siglingu erlendis.

■ **3. gr.** Útgerðarmaður getur vikið skipstjóra úr stöðu hans hvenær sem er.

□ Sé honum vikið úr stöðu, áður en ráðningartími hans er úti, og án þess, að heimild sé til þess samkv. 4. og 5. gr., þá á hann rétt á bótum fyrir tjón það, er frávikningin bakar honum.

□ Sé annað eigi sannað um upphæð tjónsins, á hann rétt á þriggja mánaða kaupi, og auk þess ferðakostnaði og fæðispeningum til hafnar þeirrar, er ráðningu skyldi slitið í samkv. samningnum, eða til íslenzkrar hafnar, hafi honum verið vikið úr stöðu erlendis, og komi ákvæði 2. gr., um ráðningarslit í íslenzkri höfn, til greina.

■ **4. gr.** Sé skipstjóra vikið úr stöðu sinni sakir veikinda eða meiðsla, er gera hann óhæfan til skipstjórnar, á hann rétt á þriggja mánaða kaupi frá ráðningarslitum. **1963** Nr. 67 31. des.

□ Ef skipstjóri hefur leynt veikindunum eða meiðslunum með sviksamlegum hætti, er hann réðst á skipið, á hann ekki rétt á launum lengur en hann gegnir starfi sínu. Sama gildir, ef hann hefur sjálfur átt sök á sjúkdóminum eða meiðslunum af ásetningi eða stórfelldu gáleysi, eftir að hann réðst á skipið.

■ **5. gr.** Sé skipstjóra vikið úr stöðu sinni vegna ódugnaðar, óráðvendni eða vegna stórkostlegra yfirsjóna eða hirðuleysis við starf hans, á hann ekki rétt á kaupi lengur en hann gegnir starfi.

■ **6. gr.** Farist skip, eða verði það fyrir sjótjóni og sé dæmt óbætandi eða verði af óviðráðanlegum ástæðum tekið úr þjónustu útgerðarmanna um ófyrirsjáanlegan tíma, er ráðningu skipstjóra þar með slitið, sé eigi annað ákveðið í samningi. Skipstjóri er þó skyldur til að dvelja á staðnum, þar til skipverjum, skipi og farmi hefur verið ráðstafað, og á hann rétt á kaupi þann tíma og dvalarkostnaði.

□ Um rétt skipstjóra til ferðakostnaðar heim til sín, kaups og fæðispeninga á heimleið og bóta fyrir muni, er farizt hafa, fer eftir því, sem ákveðið er um skipverja í 41. gr.

■ **7. gr.** Um skipstjóra skulu og gilda eftirfarandi ákvæði um skipverja, eftir því sem við á:

1. Um umönnun og heimsendingu, þegar um sjúkdóm eða slys er að ræða, sbr. 28. gr.

2. Um kaupgreiðslu, er skipstjóri deyr, um greftrun eða líkbrennslu og um meðferð eftirlátinna muna hans, sbr. 24. gr., 29. gr. og 30. gr.

3. Um skyldu til að ganga undir læknisskoðun, sbr. 3. málsgr. 10. gr.

■ **8. gr.** Sé skipstjóra heitið hluta af farmgjaldi eða afla skips eða af öðrum tekjum af ferðinni eða af ágóða útgerðarmanns af útgerðinni, og ráðningu er slitið áður en ferðinni er lokið eða reikningsárið er liðið, þá á hann rétt á að fá svo mikinn hluta þessarar þóknunar, sem svarar til aflafengs hans, ef um hluta af afla er að ræða, ella til starfstíma hans, að tiltölu við ferðina alla eða reikningsárið allt.

□ Eigi skipstjóri samkv. 3., 4. eða 6. grein rétt á kaupi fyrir lengri tíma en hann gegnir starfi sínu, eða sé kaupgjald reiknað eftir 7. sbr. 24. gr., skal þóknun sú, sem ræðir um í 1. málsgr. þessarar greinar, ef aðila greinir á um upphæð hennar, ákveðin með mati lögskráningarstjóra, þó svo, að hver aðili um sig getur lagt það mat undir úrskurð sjódóms.

II. kafli. Um skiprúmssamning skipverja.

1. Um samningsgerðina.

■ **9. gr.** Skipstjóri ræður fyrir hönd útgerðarmanns stýrimenn, vélstjóra, bryta, loftskeytamenn og aðra skipverja og segir þeim upp störfum.

□ Skipstjóri skal, ef því verður við komið, ráðgast við yfirvélstjóra um ráðningu skipverja til starfa við vélgæzluna, við fyrsta stýrimann um ráðningu háseta og við bryta um ráðningu aðstoðarmanna hans.

■ **10. gr.**[1] Eigi má hafa yngri karlmenn en 15 ára og ekki yngri konur en 18 ára við vinnu á skipi, nema um skólaskip sé að ræða.

1963 Nr. 67 31. des.

☐ Yngri menn en 18 ára mega ekki vera kyndarar eða kolamokarar, og ekki mega yngri menn en 19 ára starfa við vélgæzlu. Enginn má hefja starf á skipi, nema hann hafi gengið áður undir læknisskoðun.

[1]) *Sjá l. 53/1966, 41. gr. Alþjóðasamþ., sjá augl. A 73/1956 (lágmarksaldur kyndara og kolamokara) og augl. A 74/1956 (lágmarksaldur barna við sjómennsku).*

■ **11. gr.** Sérhver skipverji, sem ráðinn er á skip, stærra en 12 smál. brúttó, skal hafa sjóferðabók eða sjóferðavottorð. Skipstjóri geymir sjóferðabækur eða sjóferðavottorð skipverja, meðan skipverji er í skiprúminu.

☐ Sérhver samningur um ráðningu í skiprúm á skipi, sem stærra er en 12 smálestir brúttó, skal gerður skriflega. Skal hann skráður á skipshafnarskrá og báðir aðilar undirrita hann í skipshafnarskránni. Í samningnum skal meðal annars greina:

1. Fullt nafn skipverja, fæðingarár og dag, fæðingarstað og heimili.
2. Stöðu hans á skipinu.
3. Ferð þá eða tímabil, sem skipverji er ráðinn til, hvar ráðningu skuli slitið og uppsagnarfrest, sé um það samið.
4. Umsamið kaup, og sé það ákveðið í einu fyrir ferðina, þá hve lengi búizt er við að sú ferð standi yfir.
5. Umsamið kaup fyrir aukavinnu eða eftirvinnu.
6. Önnur hlunnindi, er skipverji kann að vera ráðinn fyrir.

☐ Þegar skipverji er ráðinn á skip, skal skipstjóri afhenda honum viðskiptabók, skipverja að kostnaðarlausu. Í viðskiptabók skal skiprúmssamningurinn skráður, svo og það, hvenær skipverji kemur í skiprúm eða fer úr því, uppsögn á samningi, og hvenær hún fer fram, greiðslur allar á kaupi, aflahlut eða annarri þóknun. Sé vísað til kaupgjaldsskrár í skiprúmssamningi, skal skipstjóri sjá um að eftirrit af skránni sé á skipinu, til afnota fyrir skipverja.

☐ Í viðskiptabók skulu vera prentuð ákvæði laga og reglugerða, er mestu varða fyrir sjómannastéttina. Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið setur nánari reglur um gerð viðskiptabóka, svo og sjóferðabóka og sjóferðavottorða.

2. Um ráðningartímann.

■ **12. gr.** Sé skipverji ráðinn um ákveðinn tíma, eða með tilteknum uppsagnarfresti, en eigi ákveðið hvar hann fari af skipi, og endi ráðningartíminn meðan skip er í ferð, þá skal samningurinn gilda þar til skipið kemur til hafnar, þar sem ferma skal það eða afferma eða þar, sem það hættir siglingu.

■ **13. gr.** Ef eigi er annað ákveðið um lengd ráðningartíma, getur hvor aðili um sig sagt samningnum upp, þannig að skipverji fari úr skiprúmi á ráðningarstað, í fermingar- eða affermingarhöfn eða þar, sem skipið hættir siglingu. Nú er skipverji íslenzkur og ráðinn á skipið í íslenzkri höfn, og geta aðilar þá aðeins sagt samningi upp, þannig að skipverji fari úr skiprúmi í íslenzkri fermingar- eða affermingarhöfn eða þar, sem skipið hættir siglingu hérlendis.

☐ Ef ekki er öðruvísi samið, skal uppsagnarfrestur vera þrír mánuðir á skiprúmssamningum stýrimanna, vélstjóra, bryta og loftskeytamanna, en einn mánuður á öðrum skiprúmssamningum, nema á íslenzkum fiskiskipum sjö dagar.

1963 Nr. 67 31. des.

■ **14. gr.** Sé skipverji ráðinn um ákveðinn tíma eða til ákveðinnar ferðar, og verði hann kyrr á skipinu, eftir að ráðningartíminn er liðinn eða ferðinni lokið, en eigi gerður nýr samningur, þá getur hvor aðila um sig sagt samningnum upp samkvæmt 13. gr.

■ **15. gr.** Skipverji, sem verið hefur í skiprúmi í 1½ ár frá því ráðningarsamningur síðast var gerður við hann, getur, enda þótt öðruvísi sé um samið, og þrátt fyrir ákvæði 13. gr. um brottför úr skiprúmi í íslenzkri höfn, farið úr skiprúmi í fermingar- eða affermingarhöfn skipsins eða þar, sem það hættir siglingu, hafi hann áður sagt skiprúmssamningnum upp með þeim fyrirvara, sem greinir í 2. málsgr. 13. gr.

■ **16. gr.** Skipverja, sem rétt hefur til að fara úr skiprúmi samkv. samningi eða samkvæmt ákvæðum þessa kafla, skal þó skylt að vinna nauðsynleg störf á skipinu, sé þess krafizt, þó eigi lengur en í 2 daga, frá því skipið kom til hafnar.

☐ Ef gefa skal sjóferðaskýrslu eða halda sjóferðapróf, er skipverji skyldur til að dvelja þar á staðnum þar til því er lokið, gegn kaupi og dvalarkostnaði þann tíma.

■ **17. gr.** Ef lög eða yfirvöld í erlendri höfn, þar sem skipverji skyldi fara úr skiprúmi, banna honum landvist eða heimta þær tryggingar fyrir landvistarleyfi hans, er hann eigi getur sett, skal honum skylt að gegna áfram stöðu sinni á skipinu, þar til það kemur til hafnar, sem hann getur farið úr skiprúmi í.

3. Um kaup skipverja.

■ **18. gr.** [Skipverji tekur kaup frá og með þeim degi, sem hann kemur til vinnu á skipinu. Þurfi hann að ferðast frá ráðningarstað til skips tekur hann kaup frá og með þeim degi, er sú ferð hefst.

☐ Skipverji tekur kaup til þess dags og að honum meðtöldum er ráðningu hans lýkur samkvæmt ráðningar- eða kjarasamningi og skiptir þá ekki máli þótt hann hafi áður verið afskráður.

☐ Ef skipverji verður óvinnufær vegna sjúkdóms eða meiðsla, sem hann verður fyrir meðan á ráðningartíma stendur, skal hann eigi missa neins í af launum sínum, í hverju sem þau eru greidd, svo lengi sem hann er óvinnufær af framangreindum ástæðum, þó ekki lengur en tvo mánuði. Sé skipverji í launalausu frí, er hann veikist eða slasast, tekur hann laun frá þeim tíma er hann skyldi hefja störf að nýju. Skipverji, sem forfallast vegna veikinda, á þó ekki rétt til launa í fleiri daga en hann hefur verið í þjónustu útgerðarmanns.

☐ Hafi skipverji verið ráðinn á sama skip eða hjá sama útgerðarmanni í tvö ár samfellt skal hann, auk þess sem í 3. mgr. segir, halda föstu kaupi, kauptryggingu eða sérlega umsömdu veikindakaupi í allt að einn mánuð, en í allt að tvo mánuði eftir fjögurra ára samfellda ráðningu hjá sama útgerðarmanni.

☐ Skipverji, sem forfallast frá vinnu vegna slysa við vinnu, á leið til eða frá vinnu, eða vegna atvinnusjúkdóma sem orsakast af vinnunni, skal fá greitt fast kaup, kauptryggingu eða sérlega umsamið veikindakaup í allt að þrjá mánuði til viðbótar greiðslum samkvæmt 3. mgr. og 4. mgr.

☐ Skipverji á ekki rétt á kaupi þann tíma, sem hann hliðrar sér ólöglega hjá að inna störf sín af hendi, né fyrir þann tíma, sem hann er óstarfhæfur vegna sjúkdóms eða meiðsla, sem hann hefur leynt vísvitandi við

ráðningu sína. Sama gildir ef skipverji er ekki starfhæfur vegna sjúkdóms eða meiðsla, sem hann hefur sjálfur bakað sér af ásetningi eða stórfelldu gáleysi.

☐ Nú vill skipverji neyta réttar síns samkvæmt 3., 4. og 5. mgr., og skal hann þá, ef atvinnurekandi óskar þess, afhenda honum vottorð læknis um veikindin eða slysið, er sýni, að hann hafi verið óvinnufær vegna veikindanna eða slyssins.][1)]

[1)] *L. 49/1980, 1. gr.*

■ **19. gr.** Greiðslu á kaupi getur skipverji einungis krafizt, þegar skipið er í höfn, og aðeins einu sinni á viku.

☐ Kaupið greiðist í peningum, hafi skipverji ekki óskað að fá það greitt með ávísun á útgerðina. Um rétt til greiðslu í erlendri mynt fer eftir því, sem landslög ákveða á hverjum tíma.

☐ Ef íslenzkur skipverji, sem staddur er erlendis óskar að senda kaup sitt heim til Íslands, eru íslenzkir ræðismenn skyldir til að veita honum aðstoð til þess ókeypis. Ríkissjóður ábyrgist peningasendingar þessar. Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið setur nánari reglur um peningasendingar skipverja.

■ **20. gr.** Skipverji getur krafizt þess, að ⅔ hlutar af ógreiddu kaupi hans séu greiddir nafngreindum manni eftir ávísun.

☐ Ávísanagreiðslur má eigi stöðva né lækka án samþykkis skipverjans fyrr en ráðningu hans er slitið, nema svo sé, að sá hluti kaupsins, er eigi var ávísað, hrökkvi eigi fyrir greiðslum á sektum, er skipstjóri hefur lagt á hann samkv. lögum þessum, skaðabótakröfum, er útgerðin á á hendur honum og rísa af starfi hans á skipinu, og kröfum yfirvalda á hendur honum, sem útgerðarmanni að lögum er skylt að tryggja með því að halda eftir kaupi skipverjans.

■ **21. gr.** Skipstjóra er heimilt að halda eftir þriðjungi af þeim hluta kaups, er skipverji sjálfur getur tekið á móti þar til skipverji fer úr skiprúmi, þó aldrei hærri upphæð en hálfsmánaðarkaupi.

■ **22. gr.** Sé samið um ákveðna upphæð í kaup fyrir ferðina, skal farið eftir áætlun þeirri um lengd ferðarinnar, sem gerð er í viðskiptabókinni, ef reikna þarf kaup eftir tímalengd.

☐ Standi ferðin lengur yfir en áætlað var, er skipverji réðist á skipið, á hann rétt á tiltölulegri viðbót við kaupið, sé eigi öðruvísi um samið. Standi ferðin skemur yfir, á hann allt að einu rétt á hinu umsamda kaupi að fullu.

■ **23. gr.** Fækki skipverjum, meðan ferð stendur yfir, skulu kaupgreiðslur, sem af því leiðir, skiptast á milli þeirra, sem eftir eru, að tiltölu við aukna vinnu hvers þeirra um sig, hafi þeir eigi fengið hana greidda sem yfirvinnu.

☐ Fækki stýrimönnum, meðan ferð stendur yfir, skulu kaupgreiðslur, sem af því leiðir, skiptast á milli skipstjóra og stýrimanns, eða stýrimanna, í hlutfalli við aukna vinnu hvers þeirra um sig, hafi þeir eigi fengið hana greidda sem yfirvinnu.

■ **24. gr.** Deyi skipverji, telst kaup hans til dánardags og að þeim degi meðtöldum, enda hafi hann eigi áður misst rétt til kaups, vegna sjúkleika eða af öðrum ástæðum.

☐ Sé skipverji íslenzkur, og hafi hann verið í þjónustu útgerðarmannsins í síðustu sex mánuði áður en hann dó, skal útgerðarmaður greiða ekkju hans eða ólögráða börnum viðbótarkaup um einn mánuð.

☐ Hverfi skip og verði eigi upplýst, hvenær það fórst, skal kaupið reiknast eins og dauða skipverja hefði að höndum borið, er sá tími var liðinn, sem skip slíkt sem þetta þurfti á þeim tíma árs til ferðar sinnar til ákvörðunarstaðar síns, þaðan sem síðast spurðist til þess.

☐ [Óheimilt er að framselja eða veðsetja samningsbundnar dánarbætur, og ekki má leggja á þær löghald né gera í þeim fjárnám eða lögtak né halda bótagreiðslu til opinberra gjalda.][1)]

[1)] *L. 53/1969, 1. gr.*

■ **25. gr.** Komi það í ljós, er reikningar eru gerðir upp, að skipverji hafi fengið meira greitt en honum bar, þá er það fé eigi afturkræft, ef svo er, að ráðningu skipverja sé slitið af þeim ástæðum einhverjum, sem ræðir um í 24. gr., 1. málsgr. 32. gr., 34. eða 38.– 41. gr.

4. Um umönnun skipverja í veikindum og útför hans.

■ **26. gr.** Skipverji er skyldur til að láta lækni rannsaka heilsufar sitt, ef skipstjóri krefst þess, enda sé það gert skipverja að kostnaðarlausu.

☐ Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið getur með reglugerð skipað fyrir um læknisskoðun skipverja.

■ **27. gr.** Veikist skipverji eftir að hann er kominn í skiprúm eða slasist, skal skipstjóri sjá um, að hann fái nauðsynlega umönnun á skipinu eða í landi, þar með talið fæði, hjúkrun, læknishjálp og lyf, og húsnæði, sé hann utan heimilis síns.

☐ Ef ástæða er til að ætla, að skipverji sé haldinn sjúkdómi, sem hætta stafar af fyrir aðra menn á skipinu, skal skipstjóri, svo fljótt sem auðið er, láta lækni skoða sjúklinginn. Sé eigi öruggt að verjast megi smithættu á skipinu, skal skipstjóri láta flytja sjúklinginn í land.

☐ Geti sjúkur skipverji eigi sjálfur gætt muna sinna, skal skipstjóri annast um þá.

☐ Sé skipverji skilinn sjúkur eftir erlendis, skal skipstjóri fela hann umsjá íslenzks ræðismanns, eða sjá honum sjálfur fyrir góðri umönnun, ef ræðismaður er eigi á þeim stað, og tilkynna þetta þeim ræðismanni, sem næstur er.

■ **28. gr.** Útgerðarmaður greiðir allan kostnað af umönnun sjúkra skipverja, meðan ráðningu þeirra er eigi slitið.

☐ Sé skipverji veikur eða slasaður, er ráðningu hans er slitið, á hann rétt á að útgerðarmaður kosti umönnun hans í veikindunum í allt að sex vikur, eða í allt að tólf vikur, sé skipverji íslenzkur og njóti umönnunar erlendis. Þetta tímabil telst frá því að skipverji er skráður úr skiprúmi, eða frá því skipið lét úr höfn, hafi hann eigi verið skráður úr skiprúmi. Sé íslenzkur skipverji skilinn eftir erlendis, á hann auk þess rétt á ferðakostnaði og fæðispeningum til heimilis síns hér á landi. Sé hægt að útvega honum stöðu, eigi lægri en þá, er hann áður hafði, og eigi verr launaða, á skipi, sem fara á hingað til lands, eða til hafnar, sem hægara er að senda hann frá heim til sín, þá er hann skyldur að taka þeirri stöðu, ef heilsa hans leyfir.

☐ Ef skipverji á sjálfur sök á veikindunum eða meiðslunum af ásetningi eða stórfelldu gáleysi, eða hafi hann leynt þeim sviksamlega, er hann réðist á skipið, skal

hann sjálfur bera kostnaðinn við umönnun sína vegna veikindanna, bæði áður en ráðningu var slitið og eftir, og ferð sína heim, og má þá draga kostnað þann, sem útgerðarmaður hefur haft af þessu, frá kaupi skipverjans.

☐ Sé ráðningu skipverja, sem haldinn er smitandi berklaveiki, slitið, greiðir ríkissjóður kostnað þann við umönnun hans og heimferð, sem útgerðarmaður skyldi greiða samkv. annarri málsgr. þessarar greinar.

☐ Sé ráðningu íslenzks skipverja, sem haldinn er smitandi kynsjúkdómi, slitið erlendis, greiðir ríkissjóður kostnaðinn við umönnun hans vegna veikindanna, eftir að ráðningu hans var slitið.

■ **29. gr.** Ef skipverji deyr, skal skipstjóri gera útför hans sæmilega. Ef líkbrennsla fer fram, ber skipstjóra að sjá um heimsendingu öskunnar.

☐ Skipstjóri skal í votta viðurvist láta gera skrá yfir muni hins látna, sem á skipinu eru. Deyi skipverji erlendis, skal skipstjóri afhenda næsta ræðismanni íslenzkum skrá þessa. Reynist vandkvæði á að geyma muni þessa á skipinu, skal skipstjóri annaðhvort afhenda ræðismanni þá eða selja þá með sem heppilegustum hætti.

☐ Skipstjóri skal tafarlaust tilkynna maka, ef til er, en ella nánasta ættingja andlát skipverja og hafa samráð við þá, eftir því sem föng eru á, um þær ráðstafanir, sem að framan greinir.

■ **30. gr.** Ef skipverji deyr á þeim tíma, er útgerðarmanni bar að kosta umönnun hans, skal útgerðarmaður einnig bera kostnað af greftrun hans eða líkbrennslu.

☐ Deyi íslenzkur skipverji á þeim tíma, að ríkissjóði bar að greiða kostnaðinn við umönnun hans, ber ríkissjóði einnig að greiða útfararkostnað hans.

■ **31. gr.** Verði skipstjóri að skilja veikan eða slasaðan skipverja eftir erlendis í umsjá ræðismanns, er honum skylt að setja tryggingu fyrir kostnaði þeim við umönnun skipverjans og annað, sem útgerðarmanni er skylt að greiða, samkv. 28. og 30. gr.

☐ Kaup það, er skipverji kann að eiga inni, skal greitt ræðismanni, og má skipverji eigi ráðstafa því, án leyfis ræðismanns, meðan hann er í umsjá hans.

☐ Geti skipstjóri eigi fengið aðstoð íslenzks ræðismanns og verði því að greiða kostnað við umönnun íslenzks skipverja vegna veikinda, er útgerðarmanni eigi bar að greiða, getur hann krafizt þess, að það fé sé endurgreitt sér úr ríkissjóði.

☐ Ákvæði næstu málsgr. hér að framan gilda einnig um kostnað vegna erlends skipverja, enda færi skipstjóri sönnur á það með læknisvottorði, að nauðsynlegt hafi verið að flytja skipverjann í land, annaðhvort sjálfs hans vegna eða vegna annarra manna á skipinu, og að heilsufari hans hafi í engu verið áfátt, er hann réðist á skipið.

☐ Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið setur nánari reglur um umönnun, greftrun og heimsendingu skipverja samkv. lögum þessum.

5. Um rétt skipstjóra til að víkja skipverja úr skiprúmi.

■ **32. gr.** Ef skipverji verður lengur en um stundarsakir ófær til vinnu vegna veikinda eða slysa, eða sé hann haldinn sjúkdómi, sem öðrum mönnum á skipi stafar hætta af, þá getur skipstjóri vikið honum úr skiprúmi. Um rétt skipverja til launa fer þá eftir fyrirmælum 18. gr.[1)]

[1)] *Augl. 2/1951 (slysatryggingar skipsmanna).*

■ **33. gr.** Skipstjóri getur enn fremur vikið skipverja úr skiprúmi:

1. Ef hann reynist óhæfur til þess starfa, sem hann var ráðinn til.

2. Ef hann kemur ekki til skips á ákveðnum tíma, og skipið á að láta úr höfn, eða ráða verður annan mann í hans stað.

3. Ef hann verður sekur um mikil afglöp í starfi sínu, svo sem það, að óhlýðnast hvað eftir annað skipunum yfirmanna sinna, að beita ofbeldi við yfirmenn sína, að misþyrma öðrum mönnum á skipinu, eða er hvað eftir annað drukkinn við störf sín.

4. Ef hann verður sekur um þjófnað eða annan meiri háttar glæp, ef hann leynir manni á skipsfjöl, eða tollskyldum varningi, eða þeim varningi, sem útflutningsbann er á á fráfararstað skipsins eða innflutningsbann á ákvörðunarstað þess.

5. Ef hann ber ágreining, sem rís af starfi hans á skipinu, undir erlend stjórnarvöld.

☐ Skipstjóri skal, ef þess er kostur, halda próf eftir fyrirmælum 65. gr., áður en hann víkur skipverja úr skiprúmi samkv. þessari grein.

☐ Skipverji, sem vikið er úr skiprúmi samkv. þessari grein, á ekki rétt á kaupi lengur en hann gegndi starfi sínu. Ef skipverji gat ekki komið til skips vegna veikinda eða meiðsla, sem hann á ekki sök á, skal hann þó eiga rétt til kaups samkvæmt fyrirmælum 18. gr.

■ **34. gr.** Ef skipverja er vikið úr skiprúmi, áður en ráðningartími hans er liðinn og án þess að heimild sé til þess í 32. eða 33. gr., þá á hann rétt á ferðakostnaði til þeirrar hafnar, er ráðningu skyldi slitið í samkv. samningnum, eða til íslenzkrar hafnar, ef ákvæði 13. gr. um ráðningarslit í íslenzkri höfn eiga við. Enn fremur á hann rétt á kaupi meðan á ferðinni stendur, þó eigi skemmri tíma en uppsagnarfresti þeim nam, sem hann átti kröfu til.

6. Um rétt skipverja til að krefjast lausnar úr skiprúmi.

■ **35. gr.** Ef skipverji sannar, að hann eigi kost á að verða skipstjóri, stýrimaður eða vélstjóri, eða að hann eigi kost á æðri stýrimanns- eða vélstjórastöðu en hann þá er í, eða að ástæður hans hafi breytzt svo frá því hann réðist á skipið, að það sé velferðarmál fyrir hann að geta losnað úr skiprúminu, þá á hann rétt á að krefjast lausnar, ef hann fær annan dugandi mann í sinn stað, og auki það ekki útgerðarmanni kostnað.

☐ Þegar þannig stendur á, á skipverji aðeins rétt á kaupi fyrir þann tíma, sem hann er í skiprúminu.

■ **36. gr.** Ef illkynjuð farsótt geisar á áætlunarstað skipsins, og fái skipverji eigi vitneskju um það fyrr en eftir að hann réðist á skipið, þá er honum rétt að krefjast lausnar úr skiprúmi þegar í stað, ef ferð er eigi hafin, en ella í fyrstu höfn, er skipið kemur í, eftir að hann fékk vitneskju um þessi atvik. Kaup tekur hann þá aðeins til þess tíma, er hann gengur úr skiprúminu.

☐ Sama gildir, ef það kemur í ljós eftir að skipverji réðist á skipið, að hætta er á að skipið verði hernumið eða verði fyrir tjóni af hernaðarvöldum, eða þess háttar hætta eykst til muna, frá því sem áður var.

■ **37. gr.** Ef skipverji er ráðinn til ákveðinnar ferðar

og ferðinni er breytt til muna, á hann rétt á að krefjast lausnar úr skiprúmi þegar í stað, ef ferð er ekki hafin, en ella í fyrstu höfn, er skipið kemur í, eftir að hann fékk vitneskju um breytinguna.

□ Skipverji, sem fer úr skiprúmi, af því að ferð skipsins var breytt, á rétt á ferðakostnaði og fæðispeningum til ráðningarstaðarins, fari hann úr skiprúmi, áður en ferð var hafin, en ella til þess staðar, sem ráðningu skyldi slitið samkvæmt samningnum. Skipverji á og þá rétt til kaups, einn mánuð frá ráðningarslitum, ef hann er stýrimaður, vélstjóri, bryti eða loftskeytamaður, en ella í hálfan mánuð, nema á íslenzkum fiskiskipum 7 daga.

■ **38. gr.** Ef skip er óhaffært eða íbúðir skipverja bersýnilega heilsuspillandi, og skipstjóri bætir eigi úr þessu, eða ef skipstjóri neitar að láta skoða skipið samkvæmt 60. gr., þá á skipverji rétt á að krefjast lausnar úr skiprúmi, og fer þá um greiðslu á kaupi, ferðakostnaði og fæðispeningum svo sem segir í 34. gr.

■ **39. gr.** Ef skipverji sannar, að skipstjóri hafi misþyrmt honum, eða aðrir menn hafi misþyrmt honum á skipinu og skipstjóri eigi veitt sér vernd, þó þess væri beiðzt, eða hann sannar, að skipstjóri láti hann eigi fá sæmilegt fæði, þá á hann rétt á að krefjast lausnar úr skiprúmi, og fer þá um greiðslu á kaupi, ferðakostnaði og fæðispeningum svo sem segir í 34. gr.

■ **40. gr.** Ef skip missir rétt til að sigla undir íslenzkum fána, eiga skipverjar rétt á að krefjast lausnar úr skiprúmi, og fer þá um greiðslu á kaupi, ferðakostnaði og fæðispeningum svo sem segir í 34. gr.

□ Eigi heimilar það skipverja að krefjast lausnar úr skiprúmi þó skipstjóraskipti verði á skipinu.

7. Um slit skiprúmssamnings, er skip verður fyrir sjótjóni.

■ **41. gr.** Farist skip, eða verði það fyrir sjótjóni og sé dæmt óbætandi eða verði af óviðráðanlegum ástæðum tekið úr þjónustu útgerðarmanna um ófyrirsjáanlegan tíma, er skiprúmssamningi slitið, nema öðruvísi sé um samið. Skipverja er þó skylt að taka þátt í björguninni og að vera viðstaddur, er sjóferðaskýrsla er tekin, og á hann rétt á kaupi og dvalarkostnaði þann tíma, er hann þarf að bíða á staðnum þess vegna eða hann þarf að bíða eftir ferð heimleiðis.

□ Ef skiprúmssamningi íslenzks skipverja er slitið erlendis af þeim sökum, sem segir í 1. málsgrein, á hann rétt á ferðakostnaði, nauðsynlegum klæðnaði og fæðispeningum til heimilis síns hér á landi, og greiðist kostnaður þessi úr ríkissjóði. Auk kaups þess, sem skipverji á rétt á samkvæmt 1. málsgrein þessarar greinar, á hann rétt til kaups úr hendi útgerðarmanns í tvo mánuði frá ráðningarslitum, ef hann er stýrimaður, vélstjóri, bryti eða loftskeytamaður, en einn mánuð frá sama tíma, ef hann er í annarri stöðu á skipi, þó aldrei skemur en meðan á heimferð stendur. Skipverja er skylt að ganga í skiprúm á öðru skipi, samkvæmt ákvæðum 2. málsgreinar 28. gr., og á hann þá ekki rétt á kaupi frá útgerðarmanni skips þess, er fórst, fyrir þann tíma, sem hann er í hinu skiprúminu.

□ Bætur fyrir eignir íslenzkra skipverja, þær er farizt hafa við slysið, er útgerðarmanni skylt að greiða samkvæmt reglum, er atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið setur.[1)]

□ Eigi skipverji samkvæmt 32., 34. eða 37.—41. gr. rétt á kaupi fyrir lengri tíma en hann gegnir starfi sínu, eða sé kaupgjald reiknað samkvæmt 24. gr. og hafi honum verið heitið einhverri slíkri þóknun, sem ræðir um í fyrri málsgr. 8. gr., skal sú þóknun ákveðin svo sem segir í síðari málsgr. 8. gr. Eigi skal sú þóknun skerða kaupgjald annarra skipverja.

[1)] *Rg. 31/1964.*

8. Um erlenda skipverja.

■ **42. gr.** Ráðherra getur ákveðið, að erlendir skipverjar á íslenzkum skipum skuli njóta hlunninda þeirra, er íslenzkum skipverjum eru veitt í 28. og 41. grein, enda njóti þá íslenzkir skipverjar sama réttar um þessi efni sem innlendir í heimalandi hinna erlendu skipverja.

9. Um misklíðir út af ráðningunni.

■ **43. gr.** Ef skipverji er óánægður með reikningsgerð skipstjóra, þá á hann rétt á að lögskráningarstjóri rannsaki reikninginn, hvort sem skipverji er skráður úr skiprúmi eða eigi.

□ Ef skipið er statt erlendis og ágreiningur rís milli skipstjóra og skipverja út af reikningsgerð skipstjóra eða starfi skipverja, skal leggja þann ágreining undir úrskurð þess ræðismanns íslenzks, er fyrst næst til.

□ Báðum aðilum er skylt að hlíta úrskurði ræðismannsins, þar til unnt er að leggja málið fyrir íslenzka dómstóla.

III. kafli. Um skipsstörfin.

1. Um yfirmenn skipsins.

■ **44. gr.** Skipstjóri hefur í öllum efnum hið æðsta vald á skipinu.

■ **45. gr.** Það er skylda stýrimanns einkanlega að vera skipstjóra til aðstoðar við siglinguna og mælingar þær og reikninga, er þar að lúta, svo og við bókun í leiðarbók og dagbók skipsins. Hann skal og líta eftir öðrum skipverjum, eftir skipinu sjálfu, áhöldum þess og útbúnaði, að svo miklu leyti, sem annað eigi leiðir af ákvæðum 47. gr. Hann skal sjá um nauðsynlega skrásetningu og affermingu og búlkun farms og vista.

□ Riti stýrimaður leiðarbók eða dagbók, ábyrgist hann, að rétt sé ritað.

■ **46. gr.** Ef skipstjóri forfallast eða sé hann fjarverandi, og beri eitthvað það að höndum, sem hann hefur enga fyrirskipun gert um, skal stýrimaður, eða sá þeirra, sem æðstur er, ráða fram úr því, er eigi má fresta.

□ Deyi skipstjóri eða verði hann óhæfur til skipstjórnar eða víki hann úr stöðu sinni, kemur stýrimaður, eða sá þeirra, sem æðstur er, í hans stað, þar til nýr skipstjóri tekur við skipstjórn.

■ **47. gr.** Það er skylda vélstjóra einkanlega að stjórna vélgæzlunni. Hann ber ábyrgð á rekstri, meðferð og viðhaldi vélarinnar og leiðslum þeim og útbúnaði, sem til hennar heyra, svo og þess hluta af bol skipsins, sem lykur um katla og vélarúm, ásamt tilheyrandi kolabirgðum, vatnsgeymum og ásgöngum. Hann lítur eftir eldsneytisforða skipsins og öðrum vélarnauðsynjum, veitir þeim móttöku og athugar magn þeirra og gæði. Hann lítur enn fremur eftir vélgæzlumönnum skipsins og vistarverum þeirra.

□ Vélstjóri skal tafarlaust tilkynna skipstjóra, ef hann verður var við galla á þeim hlutum skips, eða á áhöldum þeim og útbúnaði, er nefndur er hér að framan.

□ Vélstjóri ritar í vélarbók og ábyrgist, að rétt sé ritað.

■ **48. gr.** Ef vélstjórar eru fleiri en einn á skipi, ber yfirvélstjóri ábyrgð á vélgæzlunni í heild sinni. Hann skiptir verkum milli hinna vélstjóranna.

□ Ef yfirvélstjóri forfallast eða sé hann fjarverandi og beri eitthvað það að höndum, sem hann hefur enga fyrirskipun gert um, skal sá hinna vélstjóranna, sem æðstur er, ráða fram úr því, sem eigi má fresta.

■ **49. gr.** Það er skylda loftskeytamanns einkanlega að annast gæzlu loftskeytatækjanna. Hann ber ábyrgð á rekstri þeirra, meðferð og viðhaldi.

□ Sé umbúnaði loftskeytatækja, uppsetningu þeirra eða öðrum frágangi á einhvern hátt ábótavant að áliti loftskeytamanns, skal hann tafarlaust tilkynna það skipstjóra.

□ Loftskeytamaður heldur sérstaka dagbók og ábyrgist, að rétt sé ritað.

2. Almennar starfsskyldur.

■ **50. gr.** Skipstjóri og aðrir yfirmenn skulu koma sómasamlega fram við undirmenn sína. Líkamlegri refsingu má aldrei beita.

□ Allir skulu skipsmenn hegða sér sómasamlega, kurteislega og friðsamlega og gæta nákvæmlega þeirra fyrirmæla, sem sett verða um góða siðu og reglu á skipinu. Þegar skipverji fær skipun frá yfirboðara sínum, skal hann láta á sér skilja með skýrum svörum, að hann hafi skilið skipunina.

■ **51. gr.** Skipverji skal hlýða skipunum yfirboðara sinna, er að starfinu lúta, vera umhyggjusamur um skip og farm og yfirleitt vinna störf sín með áhuga og trúmennsku.

□ Tjón það, er skipverji veldur með yfirsjónum eða vanrækslu við störf sín, skal honum skylt að bæta. Dómstólarnir geta þó fært skaðabótaupphæðina niður, með hæfilegu tilliti til þess, hve mikil sökin var og tjónið, til efnahags skipverja og annarra atvika.

3. Um upphaf vistar skipverja, fjarveru hans og farangur.

■ **52. gr.** Skipverji er skyldur að koma á ákveðnum tíma í skiprúmið. Eftir það má hann eigi fara frá skipi leyfislaust.

□ Eigi má neita skipverja um landgönguleyfi í frístundum hans, nema því aðeins, að nauðsynlegt sé að hann fari eigi frá skipinu, vegna öryggis skips, farms eða manna, sem á skipinu eru vegna nauðsynlegra skipsstarfa eða vegna þess, að skipið er búið til brottferðar eða á að flytja það til innan hafnar.

□ Geti skipverji eigi komið á skip á réttum tíma, skal hann tafarlaust skýra skipstjóra frá því.

■ **53. gr.** Ef skipverji kemur eigi til skiprúms síns á ákveðnum tíma, fer frá skipi í leyfisleysi eða kemur eigi á réttum tíma aftur til skips úr landgönguleyfi, getur skipstjóri látið flytja hann á skip með aðstoð lögreglunnar, sé skipið eigi nægilega mannað án hans eða sé skipverji ölvaður.

■ **54. gr.** Skipstjóri skal taka í gæzlu sína þá muni, sem skipverji skilur eftir í skipinu við ráðningarslit. Skal hann, svo fljótt sem unnt er, gera vottfasta skrá um muni þessa. Telji skipstjóri vandkvæðum bundið að geyma munina, getur hann selt þá með hagkvæmum hætti.

□ Ef skipverji hefur strokið úr skiprúmi, má selja muni, sem hann hefur skilið eftir, til lúkningar á skaðabótakröfu útgerðarmanns og kostnaði, sem ríkið kann að hafa haft af skipverja. Ef afgangur verður af söluandvirði, skal fara um hann eftir ákvæðum 70. gr. Sama er, ef skipverji hefur ekki gert tilkall til eftirskilinna eigna innan tveggja ára, frá því að hann fór úr skipi.

1963 Nr. 67 31. des.

■ **55. gr.** Skipverja er heimilt að hafa með sér á skipinu hæfilega mikið af farangri, er hann þarf til eigin nota, enda sé það eigi til baga fyrir skip eða farm og eigi hætt við, að af því stafi óregla á skipinu. Verzlunarvörur fyrir sig eða aðra má hann eigi hafa á skipinu, nema með leyfi skipstjóra.

□ Skipverja er skylt að greiða venjulegt farmgjald fyrir varning, sem hann hefur ólöglega með sér á skipinu, og bæta skaða þann, er af því hlýzt.

□ Ef skipstjóri hefur grun um, að ólöglegur varningur sé á skipinu, getur hann látið rannsaka hirzlur skipverja. Skipverjar þeir, er rannsakað er hjá, mega vera viðstaddir rannsóknina. Varning, sem skipverji hefur með sér ólöglega, getur skipstjóri tekið í sínar vörzlur, látið flytja á land eða varpað útbyrðis, ef nauðsyn krefur.

4. Um vinnu á skipi, viðurværi skipverja og aðbúð.

■ **56. gr.** Þegar verkum er skipt, skal taka tillit til stöðu hvers skipverja á skipinu og þess gætt eftir föngum, að hann taki framförum í kunnáttu í starfi sínu.

□ Þeim manni, er verkum stjórnar, er skylt að gæta þess, að fylgt sé nauðsynlegum varúðarreglum gegn slysum og sjúkdómum.

■ **57. gr.** Á sunnudögum eða öðrum helgidögum, sem lögteknir eru hér á landi, má eigi setja skipverja til vinnu við þau störf, sem fresta má.[1)]

□ Skipverjum skal, ef þess er kostur, gefið tækifæri til að halda guðsþjónustu á skipinu á helgidögum þessum.

[1)] *Sjá l. 45/1926.*

■ **58. gr.** Skipstjóri skal sjá um, að skipverjar fái nægan mat og góðan, og skal hann um það efni hlíta reglugerð, er ráðherra setur um viðurværi skipverja á íslenzkum skipum.

□ Ef nauðsyn ber til, að matur sé dreginn af skipverjum á ferð, skal greiða þeim sanngjarnar bætur þess.

■ **59. gr.** Skipstjóri skal hafa eftirlit með heilbrigðismálum og hreinlæti á skipinu. Hann skal gæta þess, að fylgt sé nákvæmlega reglugerð þeirri, er atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið setur um vistarverur skipverja, viðhald á þeim og hreinlæti í þeim.

5. Um haffærisskoðun.[1)]

[1)] *Sjá l. 52/1970, IV. kafla.*

■ **60. gr.** Ef meiri hluti skipshafnar ber sig upp við skipstjóra yfir því, að skipið sé ekki haffært í ferð þá, sem því er ætluð, eða yfirvélstjóri, og umkvartanirnar lúta að þeim hluta skips, áhalda þess eða útbúnaðar, er hann hefur umsjón með, þá er skipstjóra skylt að láta fara fram aukaskoðun á skipinu, samkvæmt því sem fyrir er mælt í lögum um eftirlit með öryggi skipa, og reglugerðum, er settar eru samkvæmt þeim lögum. Komi kvörtunin fram í erlendri höfn, þar sem aukaskoðun getur eigi farið fram samkvæmt áðurnefndum reglum, skal skipstjóri snúa sér til yfirvaldanna þar á staðnum og fara fram á, að skoðunarmenn séu útnefndir til að dæma um haffæri skipsins.

□ Reynist það við skoðunina, að umkvartanir um

óhaffæri skipsins höfðu eigi við skynsamleg rök að styðjast, skulu þeir, sem kærðu, greiða kostnaðinn við skoðunina og skaðabætur svo sem segir í annarri málsgrein 51. gr.

□ Ef skoðunargerð fer fram erlendis samkvæmt grein þessari, skal ræðismaður sá, er málið hefur haft með höndum, en ella skipstjóri, tafarlaust senda atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu skýrslu um skoðunina.

6. Um agavald skipstjóra.

■ **61. gr.** Skipstjóri, eða sá, sem gengur í hans stað í fjarveru hans eða forföllum, getur þröngvað skipverjum til hlýðni með valdi, ef það er nauðsynlegt til að halda góðri reglu á skipinu.

□ Þá er skip er í háska statt, eða skipverjar gera samblástur, eða önnur nauðsyn rekur til, er leyft að þrífa til hvers kyns nauðsynjaúrræðis til að koma á hlýðni og góðri reglu, og er hver af skipverjum skyldur til að veita yfirmanni sínum aðstoð sína, jafnvel ótilkvaddur.

□ Bíði sá tjón við þetta, sem mótþróann sýndi, á enginn ábyrgð á því, ef yfirmaður beitti eigi meira harðræði en atvik kröfðu.

■ **62. gr.** Drýgi skipverji meiri háttar glæp og sé skipið eigi statt í innlendri höfn, skal skipstjóri, svo fljótt sem auðið er, taka bráðabirgðaskýrslu um málið, samkvæmt því, sem fyrir er mælt í 65. gr. Ef glæpurinn var unninn í landi eða landhelgi annars ríkis, skal rannsókn þessi því aðeins fara fram, að yfirvöld á þeim stað reki eigi málið.

□ Þar til íslenzkur ræðismaður eða íslenzk yfirvöld geta tekið málið í sínar hendur, skal skipstjóri gæta þess eftir föngum, að sakborningur hverfi eigi á burt, og er heimilt að byrgja hann inni eða hefta á annan hátt, ef þörf krefur, og ábyrgist skipstjóri, að hann sé ekki harðara leikinn en vera þarf.

IV. kafli. Um refsivald skipstjóra.

■ **63. gr.** Skipstjóri má refsa skipverja með kaupmissi í einn til sjö daga fyrir þessar yfirsjónir:

1. Komi hann eigi í skiprúmið á ákveðnum tíma, fari hann frá skipi í leyfisleysi eða komi eigi á ákveðnum tíma til skips úr landgönguleyfi.
2. Vanræki hann að tilkynna forföll, er valda því, að hann kemur eigi til skips á ákveðnum tíma.
3. Valdi hann hættu eða tjóni með hirðuleysi í starfi sínu.
4. Víki hann af verði, er hann hefur verið settur við stýri eða skipuð útsýn, eða komið er þar að honum sofandi eða ölvuðum, eða sé hann endranær ölvaður við störf sín.
5. Sói hann matvælum eða fari hann ótilhlýðilega með þau á annan hátt.
6. Leyni hann óviðkomandi manni á skipi eða hleypi manni á skip í leyfisleysi.
7. Flytji hann áfengi eða eiturlyf á skip eða annan varning, sem honum er óheimilt að hafa á skipi samkvæmt ákvæðum 55. gr.
8. Hegði hann sér ósæmilega við yfirmenn sína eða óhlýðnist skipunum þeirra, er að starfi hans lúta.
9. Taki hann þátt í barsmíðum eða gæti hann á annan hátt ekki góðrar háttsemi og reglu á skipinu.

■ **64. gr.** Refsingu þessari má eigi beita á skipum, sem eru í innanlandssiglingum né á öðrum skipum, meðan þau eru stödd í íslenzkri höfn, og eigi fyrir yfirsjónir, sem drýgðar eru í íslenzkri höfn og unnt er að kæra áður en skipið lét úr höfn.

□ Eigi má úrskurða skipverja refsingu fyrr en 12 klukkustundir eru liðnar frá því að yfirsjónin var drýgð, og eigi síðar en vika er liðin, nema sérstök nauðsyn sé til þess, að frá því sé vikið.

■ **65. gr.** Skipstjóri skal í viðurvist tveggja prófvotta, sem hann kveður sjálfur til meðal hinna reyndustu manna af skipshöfninni, halda próf, áður en hann beitir refsivaldi sínu. Annar prófvotturinn skal vera stýrimaður, vélstjóri eða loftskeytamaður, en hinn úr flokki annarra skipverja.

□ Við prófið skal yfirheyra skipverja þann, er fyrir sök er hafður, svo og vitni þau, er með þarf til sönnunar í málinu. Prófvottarnir geta látið skipstjóra leggja spurningar fyrir þá, sem yfirheyrðir eru. Framburður hinna yfirheyrðu og úrskurður skipstjóra skal ritaður í leiðarbók skipsins eða dagbók, eða í sérstaka prófbók, og skal lesa það, sem bókað var, upp fyrir þeim, sem hlut eiga að máli. Skipstjóri og prófvottarnir staðfesta með undirskrift sinni, að rétt sé bókað, og geta vottarnir látið bóka þær athugasemdir, er þeim þykir prófið gefa tilefni til.

□ Hafi skipstjóri eigi farið að svo sem hér var lýst, er úrskurður hans um refsingu ógildur.

■ **66. gr.** Þegar refsing er ákveðin, skal eigi eingöngu tekið tillit til þess, hve mikilvæg yfirsjónin var eða til atvikanna, er hún var framin, heldur einnig til hegðunar hins seka að undanförnu. Refsingu skal eigi beitt, ef yfirsjónin er smávægileg og ætla má, að áminning nægi.

□ Skipstjóri getur eigi kært skipverja fyrir yfirvöldunum vegna yfirsjónar, er hann hefur refsað honum fyrir, nema fyrirvari hafi verið gerður um það í refsiúrskurðinum.

■ **67. gr.** Ef ástæða þykir til þess, getur skipstjóri gefið eftir að nokkru eða öllu leyti sekt, sem hann hefur úrskurðað. Úrskurður um eftirgjöf sektar skal ritaður í leiðarbók eða dagbók skipsins, eða í prófbókina, og undirritaður af skipstjóra og tveimur vottum, en er ógildur ella.

■ **68. gr.** Ef skipverji vill eigi una við refsingu, er skipstjóri hefur úrskurðað honum, og sé hann erlendis, getur hann borið fram kæru sína fyrir ræðismann, en gera verður hann það í síðasta lagi þá er hann fer úr skiprúmi.

□ Úrskurði ræðismanns skal hlíta fyrst um sinn við samningu lokareiknings skipverjans, en heimilt er hvorum aðila um sig, á árs fresti þaðan frá að skjóta málinu til sjódóms á heimili útgerðarinnar hér á landi.

□ Skipverji, sem kæra vill úrskurð skipstjóra, getur krafizt þess að fá eftirrit af prófunum og úrskurðinum, staðfest af skipstjóra.

■ **69. gr.** Hafi skipverji eigi kært úrskurð skipstjóra fyrir ræðismanni, getur hann lagt kæru sína undir úrskurð sjódóms á heimili útgerðar skipsins hér á landi, en gera skal hann það, áður en ár er liðið frá því, er hann fór úr skiprúmi. Mál samkvæmt 68. og 69. gr. sæta meðferð opinberra mála.

■ **70. gr.** Kaup það, sem haldið er eftir samkvæmt 63. gr., skal skipstjóri greiða til lögskráningarstjóra eða ræðismanns, er skipverji er skráður úr skiprúmi, og láta

fylgja staðfest eftirrit af prófunum og úrskurðinum, og skal það sent atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu ásamt kaupinu. Sé skipverji eigi skráður úr skiprúmi, skal skipstjóri sjálfur senda ráðuneytinu kaupið og eftirritið.

□ Fé því, er þannig safnast, skal varið til hagsmuna sjómönnum eða vandamönnum þeirra eftir fyrirmælum atvinnu- og samgöngumálaráðuneytisins.

V. kafli. Um aðra menn, sem ráðnir eru á skip.

■ **71. gr.** Ákvæði laga þessara gilda einnig, eftir því sem við á um aðra menn, er ráðnir eru á skip af útgerðarmanni eða skipstjóra, en ekki teljast til venjulegra skipverja.

■ **72. gr.** Um aðra menn, sem ráðnir eru á skip, gilda 10., 26., 27., 4. og 5. málsgr. 28. gr., 29., 31., 50., 51., 55., 58., 59., 61., 62., 86. og 88. grein þessara laga, eftir því sem við á.

□ Menn þessir eru skyldir til að vinna þau verk eftir megni, sem skipstjóra þykir nauðsyn til öryggis skipinu.

■ **73. gr.** Ákvæði 72. greinar 1. málsgr. gilda og um sjómenn, sem sendir eru heim að tilhlutun ræðismanns.

□ Gegn hæfilegri þóknun er þeim skylt að aðstoða eftir megni við vinnu á skipinu, sé þess krafizt, þó svo, að jafnan sé tekið tillit til fyrri stöðu þeirra.

VI. kafli. Um refsingar.

■ **74. gr.** Ef skipstjóri misbeitir valdi því, sem honum er veitt í 61. gr. og í 1. málsgr. 62. gr., eða refsivaldi sínu, eða beiti hann ónauðsynlegri harðneskju við skipverja, vanræki skyldur sínar við veika eða slasaða skipverja, eða láti hann skipverja eigi fá lögboðið viðurværi, varðar það sektum, ...[1] varðhaldi eða fangelsi, ef miklar sakir eru, nema þyngri refsing liggi við brotum samkvæmt öðrum lögum.

[1] *L. 75/1982, 34. gr. A.*

■ **75. gr.** Í refsidómi samkvæmt 74. gr. má enn fremur, ef sérstaklega miklar sakir eru, ákveða, að dómfelldi skuli sviptur rétti til skipstjórnar ákveðinn tíma eða ævilangt. Skal þá jafnframt tekið fram í dóminum, hvort dómfelldi megi gegna stýrimannsstöðu meðan hann er sviptur rétti til skipstjórnar.

□ Dómstóll sá, er dæmir slíkan dóm, skal svo fljótt sem unnt er senda atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu eftirrit af dóminum svo og skipstjóraskírteini dómfellda. Ef dómurinn heimilar dómfellda að gegna stýrimannsstöðu, lætur ráðuneytið honum í té stýrimannsskírteini þar að lútandi.

□ Þegar tvö ár að minnsta kosti eru liðin frá dómsuppsögn og sérstakar ástæður mæla með því, getur forseti veitt dómfellda aftur rétt til skipstjórnar, enda þótt sá tími, sem til er greindur í dóminum, sé eigi liðinn.

■ **76. gr.** Brjóti útgerðarmaður eða skipstjóri annars á móti skyldum þeim, sem honum eru lagðar á herðar í lögum þessum, þá varðar það ...[1] sektum.

[1] *L. 75/1982, 34. gr. B.*

■ **77. gr.** Ákvæði 74.—76. greinar gilda einnig um þann mann, sem gengur í stað skipstjóra í forföllum hans eða fjarveru.

■ **78. gr.** Ef skipverji ræður sig í nýtt skiprúm þann tíma, er hann var skyldur að vera í öðru skiprúmi eftir eldri ráðningarsamningi, þá varðar það ...[1] sektum.

[1] *L. 75/1982, 34. gr. C.*

■ **79. gr.** Ef skipverji, í þeim tilgangi að koma sér hjá vinnu á skipi, annaðhvort vanrækir að koma til skips á ákveðnum tíma eða hverfur frá skipi, þá skal hann sæta sektum fyrir strok.

□ Strjúki skipverji, er svo er ástatt, að skipi eða mönnum er með því stefnt í voða, eða sé að öðru leyti miklar sakir, getur refsingin orðið varðhald eða fangelsi allt að einu ári.

□ Strjúki skipverji með kaup, er hann hefur eigi unnið fyrir, skal honum refsað fyrir svik, hvort sem hann er kominn í skiprúmið eða eigi, nema ætla megi, að tilgangur hans hafi eigi verið sá að draga sér kaup það, sem hann hafði fengið greitt, en hafði enn eigi unnið fyrir.

■ **80. gr.** Hver, sem tælir skipverja til stroks eða hjálpar honum, með ráðum eða í verki, til að strjúka, sæti sektum eða varðhaldi.

■ **81. gr.** Ef skipverji rís upp á móti skipstjóra eða þeim manni, sem er í skipstjóra stað, eða skorast undan hlýðni við þá, en beitir þó eigi ofbeldi eða ógnar með því, þá sætir hann ...[1] sektum eða varðhaldi, ef miklar sakir eru.

[1] *L. 75/1982, 34. gr. D.*

■ **82. gr.** Ef skipverji ræðst á skipstjóra eða annan yfirmann sinn með ofbeldi eða hótunum um ofbeldi, varðar það varðhaldi eða fangelsi, allt að tveimur árum, ef miklar sakir eru. Séu málsbætur, má beita sektum.

■ **83. gr.** Ef skipverjar, eða nokkur hluti þeirra, gerir samblástur, þá varðar það varðhaldi, eða sektum ef málsbætur eru. Þó getur refsing hvatamanns eða foringja samblástursins orðið fangelsi allt að 6 árum, svo og refsing annarra samblástursmanna, ef þeir hafa beitt líkamlegu ofbeldi eða mikið fjártjón hefur hlotizt af samblæstrinum.

■ **84. gr.** Ef skipverjar krefjast skoðunargerðar á skipi samkvæmt 60. grein, og það reynist við skoðunargerðina, að engin skynsamleg rök voru til að telja skipið óhaffært, þá varðar það ...[1] sektum, eða varðhaldi, ef miklar sakir eru.

[1] *L. 75/1982, 34. gr. E.*

■ **85. gr.** Verði skipverji valdur að sjóslysi með hirðuleysi sínu, óvarkárni eða vanrækslu á skyldustörfum sínum, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi.

□ Sé hinn seki stýrimaður eða vélstjóri, má enn fremur ákveða í dóminum, að hann skuli sviptur rétti til stýrimennsku eða vélstjórnar um ákveðinn tíma eða ævilangt. Í dóminum má þó heimila honum að gegna lægri stýrimanns- eða vélstjórastöðu en þeirri, er hann áður hafði, þann tíma, sem tiltekinn er í dóminum. Um eftirrit af dóminum og um atvinnuskírteini dómfellda fari svo sem segir í 75. gr.

□ Þegar eitt ár að minnsta kosti er liðið frá dómsuppsögn, getur atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið, ef ástæða þykir til þess veitt stýrimanni eða vélstjóra, sem sviptur hefur verið rétti til stýrimennsku eða vélstjórnar, heimild til að gegna nánara tiltekinni lægri stýrimanns- eða vélstjórastöðu, eða jafnvel, ef sérstakar ástæður mæla með því, veitt honum aftur að fullu atvinnuréttindi þau, er hann var sviptur, hvort tveggja enda þótt sá tími, sem til var greindur í dóminum, eigi sé liðinn.

■ **86. gr.** Hafi skipverji varning með sér á skip án leyfis skipstjóra, og skipi eða farmi stendur háski eða

1963 Nr. 67 31. des.

áhætta af varningi þessum, þá varðar það ...[1] sektum, varðhaldi eða fangelsi.

[1] *L. 75/1982, 34. gr. F.*

■ **87. gr.** Ef skipverji fer frá skipi, og er skipið í háska statt og hann gætir eigi þess sem góðum sjómanni er skylt að gæta, varðar það hann sektum eða varðhaldi.

■ **88. gr.** Verði skipverji sekur um yfirsjón í skyldustörfum sínum með öðrum hætti en áður var sagt, eða raski hann góðri háttsemi eða reglu, varðar það ...[1] sektum.

[1] *L. 75/1982, 34. gr. G.*

■ **89. gr.** Yfirsjónir þær, sem ræðir um í 78. gr., 1. málsgr. 79. gr., 80., 81., 86. og 88. gr., skulu eigi sæta opinberri málssókn, nema sá krefjist þess, er misgert var við, skipstjóri eða útgerðarmaður. Krafa um málssókn skal gerð svo fljótt sem unnt er, og í síðasta lagi áður en ár er liðið frá því, að yfirsjónin var drýgð.

□ Mál út af brotum gegn 85. og 87. gr. skulu lögð fyrir atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið til umsagnar, áður en málshöfðun er ákveðin. Sé um algerðan skiptapa að ræða, hafi skip steytt á grunni og orðið að leita hjálpar annarra, eða hafi annað sjóslys orðið, er manntjón hlauzt af eða annað verulegt tjón, má eigi fella niður málssókn fyrr en leitað hefur verið umsagnar atvinnu- og samgöngumálaráðuneytisins.

■ **90. gr.** Hafi skipverji orðið sekur um yfirsjón og sætt refsingu fyrir hana eftir 63. gr., og verður mál höfðað um það á hendur honum, þá skal dómurinn kveða á um sekt hans með réttmætri hliðsjón af hinni fyrri refsingu hans, og má þá færa refsinguna niður fyrir það, sem ella er ákveðið fyrir þá yfirsjón, eða fella refsinguna niður með öllu.

■ **91. gr.** Mál þau, er ræðir um í þessum kafla og ekki eiga undir siglingadóm, skulu rekin í sjódómi.

■ **92. gr.** Sektir samkv. lögum þessum renna í ríkissjóð.

■ **93. gr.** Ákvæði laga þessara um réttindi skipverja skulu í engu skerða fyllri rétt þeirra samkvæmt kjarasamningum.

□ Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1963.

1961 Nr. 63 29. marz

Lög um lögskráningu sjómanna.

I. kafli. Um lögskráningarskyldu og lögskráningarstjóra.

■ **1. gr.** Lögskráning sjómanna er tvenns konar: lögskráning í skiprúm og lögskráning úr skiprúmi.

■ **2. gr.** Skylt er að lögskrá alla þá menn, sem ráðnir eru til starfa á íslenzkum skipum, sem eru 12 rúmlestir brúttó eða stærri.

□ Þó þarf eigi að lögskrá:

a. Leiðsögumenn.

b. Eftirlitsmenn með farmi.

c. Verkamenn, er vinna eiga að fermingu eða affermingu í höfnum innanlands, þó að þeir fari með skipinu, enda séu þeim ekki ætluð önnur störf á skipinu.

■ **3. gr.** Lögreglustjórar eru lögskráningarstjórar hver í sínu umdæmi. Utan heimilisþinghár sinnar er þeim heimilt að fela hreppstjórum að annast lögskráningar.

□ Samgöngumálaráðuneytið getur skipað sérstaka lögskráningarstjóra á þeim stöðum, þar sem ástæða þykir til að létta því starfi af lögreglustjóra. Einnig er lögreglustjóra heimilt að skipa fulltrúa innan heimilisþinghár sinnar til að framkvæma lögskráningar á hans ábyrgð, ef þess gerist þörf.

□ Þar sem eigi er öðruvísi ákveðið í lögum þessum, fer lögskráning fram í því umdæmi, sem skipið þá er statt í.

■ **4. gr.** Lögskrá skal í skiprúm:

1. Hvert sinn, er nýr maður eða áhöfn er ráðin á skip.

2. Í fyrsta sinn á hverju almanaksári, er skip er afgreitt eða byrjar ferð frá hérlendri höfn, enda þótt engin breyting verði á skipshöfn eða ráðningarkjörum hennar.

3. Hvert sinn, er nýr maður er ráðinn erlendis á íslenzkt skip. Skal þá íslenzkt sendiráð eða ræðismaður lögskrá á skipið, ef til næst. Sendiráð eða ræðismaður skal síðan þegar tilkynna hina nýju lögskráningu með símskeyti til lögskráningarstjóra þess, sem lögskráði á skipið um næstu áramót á undan.

Sé ekki unnt að ná til sendiráðs eða ræðismanns, en ráða verði mann á íslenzkt skip erlendis, skal skipstjóri þegar tilkynna það til lögskráningarstjóra þess, sem lögskráði á skipið um næstu áramót á undan.

4. Hvert sinn, er sjómenn eru ráðnir hér á landi í skiprúm á íslenzku skipi, sem statt er erlendis, skulu þeir lögskráðir, áður en þeir fara af landi burt, og fer lögskráning þá fram þar, sem ráðningarsamningur er gerður við þá.

5. Hvert sinn, er íslenzkur sjómaður er ráðinn á erlent skip hér á landi.

■ **5. gr.** Lögskrá skal úr skiprúmi í hvert sinn, er vist manns lýkur á skipi, hvort sem hann er leystur úr skiprúmi, strýkur af skipi, andast í vistinni eða fer með öðrum hætti af skipi. Fari hann af skipi í erlendri höfn, fer lögskráning fram þar, en ella með sama hætti og um getur í 3. lið 4. gr., um lögskráningu í skiprúm.

II. kafli. Um lögskráningu á skip, önnur en fiskiskip.

■ **6. gr.** Eigi má skipstjóri leggja skipi úr höfn, nema allir skipsmenn, sem skylt er að lögskrá samkvæmt 2. gr., hafi verið lögskráðir í skiprúm.

□ Er skipstjóra skylt að sjá um, að skipverjar séu lögskráðir í skiprúm og úr skiprúmi. Nú er svo ástatt sem segir í 4. lið 4. gr. og er skipstjóri eigi staddur þar, sem lögskráning á að fara fram, og skal þá útgerðarmaður sjá um, að lögskráð sé.

■ **7. gr.** Við lögskráningu í skiprúm skal skipstjóri afhenda skráningarstjóra:

1. Skipstjóraskírteini sitt.

2. Mælingarbréf skipsins og haffærisskírteini.

3. Atvinnuskírteini þeirra manna, er lögskráðir eru og skírteini þurfa að lögum til þess að mega gegna stöðu þeirri á skipinu, sem þeir eru ráðnir til.[1]

4. Skipshafnarskrá og aukaskrá, ef hún hefur verið gerð.

5. Viðskiptabækur og sjóferðabækur þeirra manna, er lögskráðir skulu.

[6. Yfirlýsingu frá viðkomandi tryggingarfélagi um líf- og slysatryggingar skipverja, og skal skráningarstjóri ganga úr skugga um, að þær séu í samræmi við gildandi kjarasamninga. Nú vanrækir útgerðarmaður að hafa líf- og slysatryggingu í gildi, og er þá viðkomandi útgerðarfyrirtæki ábyrgt fyrir umsömdum bótagreiðslum.][2] [Reynist útgerðarfyrirtæki eigi fært um greiðslu slíkra bóta ber ríkissjóður fulla ábyrgð á greiðslu þeirra.][3]

1961 Nr. 63 29. marz

□ Við lögskráningu úr skiprúmi skal skipstjóri leggja fram skipshafnarskrá og sjóferðabækur.

[1]*Sjá l. 72/1966 og 69/1973.* [2]*L. 71/1962, 1. gr.* [3]*L. 24/1980, 1. gr.*

■ **8. gr.** Þegar skipsmenn allir eru skráðir í senn, skv. 2. lið 4. gr. eða endranær, skal skipstjóri láta gera skipshafnarskrá í tveimur samhljóða eintökum. Samgöngumálaráðuneytið ákveður gerð skipshafnarskrár.

□ Nú eru nýir menn lögskráðir í skiprúm, eftir að skipshafnarskrá er gerð, og skal þeim þá bætt við á skrána, meðan hún endist, en á aukaskrá, sé hún fullrituð, og skal þess þá getið í aðalskránni, að aukaskrá hafi verið gerð.

■ **9. gr.** Um viðskiptabækur og sjóferðabækur skipsmanna fer eftir ákvæðum sjómannalaga og laga um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum svo og reglugerða þeirra, er settar eru samkvæmt þeim lögum.[1]

[1]*Sjá l. 72/1966 og 69/1973.*

■ **10. gr.** Þegar lögskráð er í skiprúm samkv. þessum kafla, skulu menn þeir, er lögskráðir skulu, mæta sjálfir hjá lögskráningarstjóra ásamt skipstjóra, eða útgerðarmanni eða umboðsmanni hans, er svo stendur á sem segir í niðurlagi 6. gr.

□ Nú er sá maður, er lögskráður skal, ráðinn á skip af öðrum en skipstjóra eða útgerðarmanni og skal þá sá maður, er réð hann, mæta við lögskráningu hans og undirrita ráðningarsamninginn í skipshafnarskrá og viðskiptabók.

■ **11. gr.** Þegar lögskráð er í skiprúm, skal lögskráningarstjóri lesa upp ráðningarsamninginn í viðskiptabókinni eða skipshafnarskránni fyrir þeim, sem lögskráður skal. Ef lögskráningarstjóri telur samninginn ekki að öllu leyti í samræmi við gildandi kjarasamninga viðkomandi stéttarsamtaka, skal lögskráningarstjóri benda aðila á það og spyrja hann að því, hvort hann sé samþykkur samningnum. Sama gildir, ef lögskráningarstjóra virðast einhver ákvæði í samningnum óvenjuleg eða frábrugðin því, sem almennt tíðkast, og skal hann þá benda aðilum á þau. Vilji báðir aðilar þrátt fyrir það hlíta samningnum, eins og hann er, skal lögskráning fara fram, ef samningurinn brýtur eigi í bága við lög, en lögskráningarstjóri skal þá rita athugasemd í viðskiptabókina og á skipshafnarskrána um það, hvað honum þótti athugavert við samninginn.

■ **12. gr.** Þegar skipstjóri og menn þeir, sem lögskrá skal, hafa undirritað ráðningarsamninginn í viðskiptabók og skipshafnarskrá, skal skráningarstjóri afhenda skipstjóra annað eintak skipshafnarskrár með áritun sinni ásamt þeim skjölum, sem framlögð voru, áður en skráning hófst, sbr. 7. gr., en varðveita sjálfur hitt eintak skipshafnarskrárinnar.

■ **13. gr.** Nú fer lögskráning á hluta skipshafnar eða allri skipshöfn síðar fram í öðru umdæmi en þar, sem samrit skipshafnarskrár, er lögskráningarstjóri hélt eftir, er skráð var skv. 2. lið 4. gr., er geymt, og skal þá lögskráningarstjóri sá, er síðar lögskráir, halda eftir samriti af því, sem ritað er á samrit skipstjóra, eða aukaskrá, hafi hún verið gerð, við hina síðari lögskráningu. Skal lögskráningarstjóri sá, er síðar lögskráir, þegar senda þeim, er lögskráði á skipið í ársbyrjun sama ár, afrit af hinni nýju lögskráningu og hann færa það á frumrit það, sem er í hans vörzlu, ásamt viðeigandi athugasemd.

□ Nú skýrir skipstjóri frá því við lögskráningu, að skipshafnarskrá sín sé glötuð, og lögskráningarstjóri hefur eigi samrit hennar, og skal þá lögskráningarstjóri leggja fyrir skipstjóra að láta gera nýja skipshafnarskrá. Skal lögskráningarstjóri þá rannsaka, hvort hin nýja skrá sé rétt, með samanburði á henni við viðskiptabækur skipsmanna og önnur skilríki þeirra og með því að láta þá sjálfa skýra frá ráðningarkjörum sínum. Eigi að lögskrá alla skipsmenn úr skiprúmi, þarf að gera nýja skrá, en lögskráningarstjóri skal þá rannsaka þau atriði, er lögskráningin gefur tilefni til, með þeim hætti, er áður var sagt.

1961 Nr. 63 29. marz

■ **14. gr.** Þegar lögskráð er úr skiprúmi, skulu þeir menn, sem skrá á úr skiprúmi, mæta með sama hætti og lýst er í 10. gr., ef þeir óska þess og eigi tálma veikindi eða önnur forföll.

□ Óheimilt er að lögskrá úr skiprúmi nema frá þeim degi að telja, er slíkrar skráningar er óskað, nema fyrir liggi yfirlýsing frá þeim skipverjum, sem þannig á að lögskrá úr skiprúmi, um, að þeir séu því samþykkir.

□ Geti sjómaður eigi tekið á móti sjóferðabók sinni eða viðskiptabók, er hann er lögskráður úr skiprúmi, skal afhenda þær lögskráningarstjóra til varðveizlu og ráðstöfunar.

□ Um kaup skipverja, sem haldið er eftir samkvæmt 63. gr. sjómannalaga, fer eftir 70. gr. sömu laga.

III. kafli. Um lögskráningu á fiskiskip.

■ **15. gr.** Um lögskráningu sjómanna á skip, sem stunda hvers konar fiskveiðar, gilda sömu ákvæði, er gilda um lögskráningu sjómanna á skip, sem ekki stunda veiðar, með þeim undantekningum, sem greinir í þessum kafla.

■ **16. gr.** Við lögskráningu á skip þau, er um ræðir í þessum kafla, skulu allir þeir menn, sem lögskrá á til þeirra starfa á skipinu, sem sérstök réttindi þarf til að gegna lögum samkvæmt, mæta hjá lögskráningarstjóra og undirrita skipshafnarskrá á sama hátt og lýst er í II. kafla.

□ Við lögskráningu þá, er um getur í 2. lið 4. gr., skulu allir skipverjar mæta hjá lögskráningarstjóra og undirrita skipshafnarskrá. Sama gildir, ef ákvæði í ráðningarsamningum eru ekki í samræmi við almenna samninga, sem í gildi eru um veiðar þær, sem skipið á að stunda, eða slíkir samningar ekki í gildi.

□ Að öðru leyti en um getur í næstu málsgrein hér á undan er skipverjum, sem ekki eru ráðnir til réttindastarfa á skipi, eigi skylt að mæta við lögskráningu og undirrita skipshafnarskrá þar. Þó getur sérhver þeirra krafizt þess að vera viðstaddur, er hann skal lögskráður, og er skipstjóra þá skylt að heimila það.

■ **17. gr.** Nú fer lögskráning fram með þeim hætti, sem um getur í 16. gr., enda sé ekki um að ræða lögskráningu samkvæmt 2. lið 4. gr., og skal þá skipstjóri færa á skipshafnarskrá við lögskráningu nöfn þeirra manna, er hann hefur ráðið á skipið og eigi er skylt að mæti sjálfir við lögskráningu, auk nafna þeirra, sem skylt er að vera viðstaddir eða eru það að eigin ósk. Jafnframt skal skipstjóri rita í skipshafnarskrá aðrar þær upplýsingar um ráðna skipverja, sem lögskrá á, en eigi eru viðstaddir, sem tilskilið er, þ. á m. um ráðningarkjör.

□ Síðan skal skipstjóri, svo fljótt sem auðið er, sjá um,

1961 Nr. 63 29. marz

að þeir skipverja, sem hafa ekki undirritað skipshafnarskrána, riti nafn sitt á réttum stað á eintak það, er skipstjóri fær af skipshafnarskrá.

■ **18. gr.** Nú ber svo til, að leggja þarf fiskiskipi úr höfn til veiða á þeim tíma, er skrifstofa lögskráningarstjóra er lokuð, og ekki unnt að ljúka lögskráningu á venjulegan hátt, en lögskrá þarf einn mann eða fleiri í skiprúm, og er þá heimilt, að þeir fari með skipinu án venjulegrar lögskráningar, enda hafi viðkomandi réttindi til þeirra starfa, sem hann er lögskráður til, og skipstjóri eða útgerðarmaður tilkynni lögskráningarstjóra nöfn mannanna og annað, sem honum ber að skýra frá við almenna lögskráningu. Tilkynningin skal vera skrifleg og hafa borizt lögskráningarstjóra eigi síðar en 24 klst. eftir brottför skipsins á þar til gerðu eyðublaði eða í símskeyti.

□ Sama gildir, ef einn eða fleiri menn eru ráðnir á skip, eftir að almenn lögskráning samkvæmt 16. gr. hefur farið fram.

■ **19. gr.** Þegar skip lætur úr höfn með einn eða fleiri skipverja, sem ekki hafa verið lögskráðir á venjulegan hátt, sbr. 18. gr., skal skipstjóri, jafnframt því sem hann sér um, að nöfn og upplýsingar séu sendar lögskráningarstjóra, færa nöfn mannanna og annað, sem skrásetja ber við lögskráningu, á eintak það af skipshafnarskránni, sem er í skipinu. Skulu þeir, sem þannig eru lögskráðir, samþykkja lögskráninguna með áritun sinni á skipshafnarskrána.

□ Við næstu lögskráningu skal skipstjóri leggja eintak það af skipshafnarskránni, sem í skipinu er, fyrir lögskráningarstjóra, og skal þá bera hana saman við frumeintak lögskráningarstjóra og þær tilkynningar, sem honum hafa borizt. Enn fremur skal lögskráningarstjóri athuga, hvort allir þeir, sem mættu ekki við lögskráningu hjá lögskráningarstjóra eða lögskráðir hafa verið síðar samkvæmt 18. gr., hafa áritað eintak skipstjóra af skipshafnarskrá. Að athugun lokinni ritar lögskráningarstjóri niðurstöður sínar í eintak það af skipshafnarskránni, sem er í hans vörzlum.

[□ Þegar lögskráð er úr skiprúmi, hvort heldur er með skriflegri tilkynningu eða á annan hátt, skal útgerðarmaður eða skipstjóri tafarlaust láta viðkomandi skipverja vita um lögskráninguna, ef hann er ekki viðstaddur. Ber útgerðarmanni eða skipstjóra að sanna að skipverja hafi verið tilkynnt um lögskráningu úr skiprúmi, ef um er deilt. Nú hefur skipverja eigi borist vitneskja um lögskráningu úr skiprúmi á réttum tíma, og er honum þá heimilt að vefengja gildi lögskráningarinnar með því að bera upp andmæli við lögskráningarstjóra.][1]

[1] *L. 44/1980, 1. gr.*

IV. kafli. Almenn ákvæði.

■ **20. gr.** Lögskráningarstjóri skal gæta þess, að skilríki þau öll, sem nefnd eru í 7. gr., séu fyrir hendi, er lögskráð er. Hann skal og gæta þess, að ritað sé í skipshafnarskrá og í viðskiptabók allt það, er þar skal ritað lögum samkvæmt, og að eigi sé ósamræmi milli þeirra. Komist hann að raun um, að misbrestur sé á þessu, skal eigi lögskráð fyrr en úr því er bætt, en ella ritar hann vottorð sitt um lögskráninguna á skjöl þessi.

□ Þegar lögskráð er í skiprúm, skal lögskráningarstjóri einnig rannsaka, hvort nokkuð í framlögðum skjölum sé því til fyrirstöðu, að menn þeir, sem skráðir skulu, megi vera á skipinu eða í þeirri stöðu, sem þeir eru ráðnir til. Reynist einhverju áfátt í þessu efni, skal hann neita að lögskrá þá menn, sem svo er ástatt um.

1961 Nr. 63 29. marz

■ **21. gr.** Lögskráningarstjóri skal jafnan, er lögskráning fer fram, rannsaka, hvort farið hefur verið eftir fyrirmælum laga um lögskráningu. Ef ætla má, að lögbrot hafi verið framið, skal hann gera þær ráðstafanir, sem með þarf, til þess að ábyrgð verði komið fram fyrir brotið. Nú er lögskráningarstjóri eigi jafnframt lögreglustjóri, og skal hann þá tafarlaust tilkynna hlutaðeigandi lögreglustjóra þessa málavexti.

■ **22. gr.** Nú verða skipstjóraskipti á íslenzku skipi, og skal lögskráningarstjóri þá kveðja báða skipstjórana til sín, ef þess er kostur. Skal þá afhenda hinum nýja skipstjóra öll skjöl, þau er skipinu eiga að fylgja og fyrirrennari hans hafði undir höndum, jafnframt því að hann er lögskráður á skipið.

■ **23. gr.** Lögskráningarstjóra er skylt að hafa jafnan nægar birgðir af viðskiptabókum sjómanna, sjóferðabókum og skipshafnarskrám. Ef skipstjóri óskar þess, er lögskráningarstjóra skylt að fylla skjöl þessi út fyrir hann.

□ Fyrir störf þau, er lögskráningarstjóri innir af höndum samkvæmt lögum þessum, svo og fyrir viðskiptabækur, sjóferðabækur og skipshafnarskrár skal greiða gjald samkvæmt gjaldskrá, er samgöngumálaráðuneytið setur.[1] Lögskráningarstjóri innheimtir gjöld þessi, og renna þau í ríkissjóð. Gjald fyrir sjóferðabók greiðir hlutaðeigandi sjómaður sjálfur, en önnur gjöld greiðir skipstjóri fyrir hönd útgerðarmanna.

[1] *Sjá l. 79/1975, 20. gr.*

■ **24. gr.** Lögskráningarstjóra ber að sýna alla lipurð um lögskráningu utan venjulegs skrifstofutíma, þegar nauðsyn krefur. Í Reykjavík skal lögskráningarstjóri sinna lögskráningu alla virka daga frá kl. 9 árdegis til kl. 5 síðdegis, og á helgum dögum, öðrum en föstudeginum langa og fyrra helgidegi stórhátíða, frá kl. 4 til kl. 6 síðdegis.

[□ Lögskráningarstjóra er skylt að veita stéttarsamtökum sjómanna eða eftirlitsmanni þeirra aðgang að gögnum er varða lögskráningar og upplýsingar um þær.][1]

[1] *L. 44/1980, 2. gr.*

■ **25. gr.** [Brot gegn lögum þessum varða sektum, enda liggi ekki þyngri refsing við þeim samkvæmt öðrum lögum. Verði skipstjóri með dómi fundinn sekur um ítrekað brot á lögskráningarskyldu sinni samkvæmt lögum þessum má dæma hann jafnframt til að hafa fyrirgert skírteini sínu um stundarsakir.][1]

[1] *L. 44/1980, 3. gr.*

■ **26. gr.** Mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið með að hætti opinberra mála.

Lög um skráningu skipa.

1970 Nr. 53 12. maí

■ **1. gr.** Skráningarskylt eftir lögum þessum er sérhvert skip, sem er 6 metrar á lengd eða stærra, þegar eignarrétti að því er svo háttað, sem hér segir:

1. Ef skip er eign íslenzka ríkisins, íslenzks sveitarfélags eða opinberrar stofnunar.

2. Ef einstakur maður á skip, þá skal hann vera íslenzkur ríkisborgari og eiga heimilisfang á Íslandi.

3. Ef skip er eign félags með ótakmarkaðri ábyrgð, þar á meðal þegar félagsútgerð er á skipi, þá skulu allir félagsmenn vera íslenzkir ríkisborgarar og eiga heimilisfang á Íslandi.

4. Ef skip er eign skráðs samlagsfélags, þá skulu stjórnendur og þeir félagsmenn, er fulla ábyrgð bera, allir vera íslenzkir ríkisborgarar og eiga heimilisfang á Íslandi og þrír fimmtu hlutar félagseigna hið minnsta vera í eign íslenzkra ríkisborgara.

5. Ef skip er eign hlutafélags, þá skal félagið eiga heimilisfang og varnarþing á Íslandi og vera skráð í hlutafélagaskrá. Stjórnendur skulu allir vera íslenzkir ríkisborgarar, sem heimilisfang eiga á Íslandi, enda eigi íslenzkir ríkisborgarar eða aðilar, sem samkvæmt grein þessari eiga sjálfstæðan rétt til að fá skip skráð hér á landi, hluti í félaginu, sem samsvari þremur fimmtu hlutafjár, og fari á hluthafafundum með að minnsta kosti þrjá fimmtu hluta allra atkvæða.

6. Ef skip er í eign félags, samtaka eða stofnunar, sem ákvæði 1. og 3.—5. tölul. taka ekki til, þá skal félagið, samtökin eða stofnunin eiga heimilisfang og varnarþing á Íslandi. Stjórnendur skulu allir vera íslenzkir ríkisborgarar og eiga heimilisfang á Íslandi, enda eigi íslenzkir ríkisborgarar eða aðilar, sem samkvæmt grein þessari eiga sjálfstæðan rétt til að fá skip skráð hér á landi, að minnsta kosti þrjá fimmtu af eign félags, samtaka eða stofnunar.

■ **2. gr.** Skip, sem fullnægja þjóðernisskilyrðum 1. gr., teljast íslenzk skip og hafa rétt til að sigla undir þjóðfána Íslands. Óheimilt er þeim að sigla undir þjóðfána annars ríkis.

■ **3. gr.** Svifskip teljast til skipa samkvæmt lögum þessum.

□ Siglingamálastjóri ákveður, að hverju leyti för eða tæki, sem á sjó fljóta, en eru ekki knúin af hreyfiafli í þeim sjálfum, skuli tekin á skipaskrá.

□ Bráðabirgðaskráning má fara fram á skipum, sem eru í smíðum eða ófullgerð að öðru leyti, eftir reglum, sem siglingamálastjóri setur.

■ **4. gr.** Siglingamálastofnun ríkisins heldur aðalskipaskrá yfir öll skip, sem skráð eru samkvæmt lögum þessum. Skráin má vera lausblaðabók.

□ Aðalskipaskrá skal greina um hvert skip sér:

1. Skipaskrárnúmer, sem helzt óbreytt, meðan skipið er skráð á Íslandi.
2. Nafn.
3. Einkennisbókstafi (kallmerki).
4. Umdæmisbókstafi og tölu.
5. Heimilisfang.
6. Gerð og aðalmál.
7. Smíðastöð og hvenær smíðað.
8. Hvenær mælibréf er gefið út.
9. Gerð og stærð aðalvélar.
10. Fullt nafn og heimilisfang eiganda. Nú eru eigendur skráðir fleiri en einn, og skal þá greina, hversu mikinn hluta hver þeirra eigi í skipi. Ef skip er í eign félags eða stofnunar, skal greint nafn þess eða hennar, nöfn og heimili stjórnenda og nafn framkvæmdastjóra eða útgerðarstjóra.
11. Hvar og hvenær eignarskilríki eiganda er út gefið, eða eigenda, ef fleiri eru en einn.
12. Skráningardag og ár.

□ Siglingamálastofnunin gefur árlega út skipaskrá yfir skráð íslenzk þilskip.

■ **5. gr.** Heimahöfn skráðs skips skal vera þar, sem eigandi eða eigendur ætla því heimilisfang.

□ Siglingamálastjóri getur veitt eiganda þilskips einkarétt til nafns á skipinu. Sama gildir um einkarétt til reykháfsmerkja og annarra einkenna á skipum, þar á meðal sérfána. Bannað er öðrum að nota skipanöfn eða einkenni, sem einkaréttur hefur verið veittur á, eða svo lík nöfn eða einkenni, að villu geti valdið. Þó má haldast óbreytt nafn og einkenni skips, sem skráð hefur verið fyrir gildistöku laga þessara, meðan það helzt í eigu sama aðila. Einkaréttur til nafns eða einkennis fellur úr gildi fimm árum eftir, að skip hefur verið afmáð af skipaskrá, ef eigandi heitisins eða einkennisins hefur ekki endurnýjað það á öðru skipi. Siglingamálastofnunin heldur skrá yfir nöfn og einkenni skipa, sem einkaréttur hefur verið veittur á, og birtir jafnóðum í Lögbirtingablaðinu allar einkaleyfisveitingar svo og í árlegri skipaskrá.

■ **6. gr.** Um frumskráningu skips fer sem hér segir: Ný skip, sem smíðuð eru hér á landi, skal tilkynna Siglingamálastofnuninni til skráningar, áður en þau eru tekin til notkunar. Önnur skip, sem óskráð eru hér á landi, skal tilkynna um leið og þau komast í eign íslenzks aðila samkvæmt 1. gr., enda fari ekki fram bráðabirgðaskráning samkvæmt 9. gr.

□ Eigandi skips eða eigendur senda Siglingamálastofnuninni beiðni um skráningu, ritaða á eyðublaði frá stofnuninni, eins og getið er í 17. gr.

□ Siglingamálastjóri ákveður, hvaða upplýsingar um skip, sem um getur í 4. gr., skuli vera í skráningarbeiðni, enda skal eyðublað fyrir beiðnina bera það með sér.

□ Fylgja skal skráningarbeiðni skipasmíðaskírteini eða annað eignarheimildarbréf skráningarbeiðanda. Ef notað skip er flutt hingað til lands frá útlöndum, skal fylgja vottorð hlutaðeigandi erlends skráningaryfirvalds um, að skipið hafi annaðhvort ekki verið skráð þar eða að öðrum kosti afmáð þar af skipaskrá.

□ Siglingamálastofnunin sendir hlutaðeigandi þinglýsingadómara tilkynningu um skráningu, þegar hún hefur farið fram.

□ Siglingamálastjóri getur veitt leyfi og einkarétt til nafns skips og annarra einkenna, þó að skilyrði til skráningar séu ekki enn fyrir hendi.

■ **7. gr.** Siglingamálastjóri gefur út þjóðernisskírteini handa skráðum skipum, sem eru 30 rúmlestir brúttó eða stærri. Fari skip, sem er minna en 30 rúmlestir brúttó, milli Íslands og annarra landa, skal þjóðernisskírteini gefið út handa því.

□ Skráningarskyld skip, sem minni eru en 30 rúmlestir brúttó, skulu hafa mælibréf, eins og greinir í lögum um skipamælingar.

□ Í þjóðernisskírteini skal greina aðalmál skips, brúttó- og nettó-rúmlestatölu, gerð, nafn, heimahöfn, einkennisbókstafi, nafn eiganda eða eigenda og hvenær eignarskilríki er út gefið, nafn skipstjóra og skipstjórnarheimild, hvenær hún er dagsett og hvar út gefin, svo og, sé um fiskiskip að ræða, umdæmisbókstafi og tölu.

■ **8. gr.**[1] Á hvert skráð skip, sem þjóðernisskírteini hlýtur, skal marka einkennisstafi þess á þiljubita við

aðallestaropið, ef það má verða, en ella annars staðar, þar sem vel fer á því.

☐ Setja skal nafn skips og heimili aftan á skip og nafnið á bóg þess. Ef skipið er fiskiskip, skal einnig setja umdæmisstafi og tölu á bóg þess.

☐ Marka skal beggja megin að framan og aftan á skip, hversu djúpt það ristir í desimetrum.

☐ Siglingamálastjóri ákveður, hvernig haga skuli merkingu á skipum, sem minni eru en 30 rúmlestir brúttó.

☐ Nafnbreytingu á skipi má því aðeins leyfa, að allir eigendur þess séu því samþykkir. Breyta má nafni á skipi, þegar eigendaskipti verða að því, en þó svo, að ekki fari í bága við einkarétt á nafni, sbr. 5. gr. Ella verður nafni skips ekki breytt, nema leyfi siglingamálastjóra komi til. Þó að nafnbreyting verði, skulu einkennisstafir skips haldast óbreyttir.

☐ Bannað er að leyna nafni skips eða heimili eða nema brott. Ekki má heldur merkja skip öðru nafni en það er skráð undir.

[1] *Rg. 550/1982 (um smíði og búnað ísl. skipa).*

■ **9. gr.** Nú er skip smíðað erlendis fyrir aðila, er hér má láta skrá skip sitt, eða hann verður með öðrum hætti eigandi að skipi erlendis, og getur þá fulltrúi í utanríkisþjónustu Íslands, sem til þess hefur fengið heimild, gefið út þjóðernisskírteini handa skipinu til bráðabirgða.

☐ Í þjóðernisskírteini til bráðabirgða skal greina:

1. Nafn skips og hvers konar skip það sé.
2. Hvar og hvenær skip sé smíðað eða keypt og nafn eiganda eða eigenda samkvæmt skipasmíðaskírteini eða öðru eignarheimildarskjali.
3. Nafn skipstjóra og skipstjórnarheimild.
4. Svo nákvæmar upplýsingar sem fá má um rúmlestatal skips, lögun þess og lýsingu.

☐ Beiðni um útgáfu þjóðernisskírteinis til bráðabirgða skulu fylgja fullnægjandi gögn um atriði þau, sem greina skal í skírteininu, svo og vottorð hlutaðeigandi erlends skráningaryfirvalds um, að skipið hafi annaðhvort ekki verið skráð þar eða að öðrum kosti afmáð þar af skipaskrá.

☐ Jafnskjótt sem fulltrúi Íslands gefur út þjóðernisskírteini, skal hann senda Siglingamálastofnuninni staðfest endurrit af því og gögnum þeim, sem útgáfubeiðni fylgdu.

☐ Bráðabirgðaþjóðernisskírteini skal gilda sem venjulegt þjóðernisskírteini, en þó eigi lengur en einn almanaksmánuð frá útgáfudegi, nema sérstök heimild siglingamálastjóra komi til.

■ **10. gr.** Þjóðernisskírteini skal ávallt fylgja skipi, enda skal sýna það yfirvöldum, þegar þess er krafizt.

☐ Þegar skipstjóraskipti verða á íslenzku skipi, sem þjóðernisskírteini hefur hlotið, ritar lögskráningarstjóri, sbr. 22. gr. laga um lögskráningu sjómanna, nr. 63 29. marz 1961, nafn skipstjóra þess, er við tekur, á þjóðernisskírteini og getur jafnframt skipstjórnarheimildar hans. Sama gildir um fulltrúa Íslands erlendis, sbr. 9. gr., ef skipstjóraskipti verða í erlendri höfn. Að öðru leyti er bæði handhafa þjóðernisskírteinis og öllum öðrum en Siglingamálastofnuninni bannað að rita nokkuð á skírteinin eða breyta nokkru í þeim.

■ **11. gr.** Nýtt þjóðernisskírteini skal gefa út í stað eldra, þegar svo stendur á sem hér segir, enda sé þá eldra skírteini skilað, nema glatað sé:

1. Ef breytt er nafni skips.
2. Ef breytt er heimilisfangi skips.
3. Ef skipi er breytt svo, að það svarar ekki lengur til þess, er í þjóðernisskírteini stendur, um gerð þess, aðalmál eða rúmlestatölu.
4. Ef eigendaskipti verða að skipi.
5. Ef þjóðernisskírteini hefur glatazt. Nú hefur skip, sem statt er erlendis, glatað þjóðernisskírteini sínu, og getur þá fulltrúi Íslands gefið því þjóðernisskírteini til bráðabirgða, enda skal þá, eftir því sem við verður komið, farið eftir reglum 9. gr.

☐ Ákvæði 1. mgr. um þjóðernisskírteini skulu einnig gilda um mælibréf.

■ **12. gr.** Þegar nýr eigandi að skráðu skipi eða skipshluta lætur þinglýsa eignarheimild sinni, skal hann í viðurvist þinglýsingadómara birta beiðni um skráningu á viðeigandi eyðublaði, sbr. 17. gr. Þinglýsingadómari skal innan þriggja virkra daga senda Siglingamálastofnuninni skráningarbeiðnina ásamt staðfestu endurriti af hinni þinglesnu eignarheimild.

☐ Óheimilt er nýjum eiganda að láta lögskrá skipshöfn á skipið í sínu nafni, fyrr en skráningarbeiðnin hefur borizt Siglingamálastofnuninni, skipið skráð á aðalskipaskrá og nauðsynleg skjöl gefin út því til handa, enda skulu þau sýnd lögskráningarmanni.

☐ Þegar eigendaskipti verða samkvæmt framanskráðu, ber hinn fyrri eigandi ábyrgð á skoðunargjöldum vegna skipsins, unz umskráning hefur farið fram.

■ **13. gr.** Ef eigandi skráðs skips vill fá því nýtt nafn eða nýtt heimilisfang, skal hann senda Siglingamálastofnuninni tilkynningu um það, sbr. 17. gr. Óheimilt er að breyta nafni eða heimilisfangi, fyrr en Siglingamálastofnunin hefur skráð hið nýja nafn eða heimilisfang á aðalskipaskrá.

☐ Nú er nafni skips eða heimilisfangi breytt á aðalskipaskrá, og tilkynnir Siglingamálastofnunin það þá þegar í stað þinglýsingadómara í því þinglýsingaumdæmi, þar sem skip á eða átti heimilisfang, en hann skal án tafar tilkynna breytinguna veðhöfum eða öðrum óbeinum rétthöfum í skipinu, ef þeir eru kunnir.

☐ Nú veldur hið nýja heimilisfang því, að skip er flutt milli þinglýsingaumdæma, og skal Siglingamálastofnunin þá einnig tilkynna flutninginn þinglýsingadómara í því umdæmi, sem skip er flutt í. ...[1] Skulu skjöl þessi þinglesin í hinu nýja umdæmi skipsins, enda rofna réttaráhrif þinglýsingar ekki vegna flutningsins. Fyrir hinn nýja þinglestur skal ekkert gjald greiða.

[1] *L. 39/1978, 54. gr.*

■ **14. gr.** Nú verður breyting á einhverjum atriðum, sem skrá skal á aðalskipaskrá samkvæmt 4. gr., en er ekki þegar getið í 12. og 13. gr., og ber þá eiganda eða eigendum skips að tilkynna Siglingamálastofnuninni breytinguna þegar í stað, sbr. 17. gr.

■ **15. gr.** Afmá skal skip af aðalskipaskrá:

1. Ef það fullnægir ekki lengur þjóðernisskilyrðum 1. gr.
2. Ef það hefur farizt, svo að um sé kunnugt, og sömuleiðis ef það hefur horfið, án þess að til þess hafi spurzt í 6 mánuði.
3. Ef það er rifið, metið ónýtt eða ekki talið þess virði, að við það sé gert.

1970 Nr. 53 12. maí

4. Ef það hefur legið ónotað í höfn eða skipalægi eða staðið á landi í 3 ár samfleytt hérlendis eða erlendis.

5. Ef um opinn bát er að ræða, og aðalskoðun hefur ekki farið fram á honum í 5 ár samfleytt.

☐ Framangreind atriði skulu sönnuð með opinberu vottorði, skoðun eða á annan þann hátt, sem siglingamálastjóri telur fullnægjandi.

☐ Nú eru líkur til, að bætt verði úr skorti á þjóðernisskilyrðum, sbr. 1. tölul., að skipi verði bjargað eða það komi fram, sbr. 2. tölul., að gert verði við skip, sbr. 3. tölul. eða að skip verði að nýju tekið í notkun, sbr. 4. og 5. tölul., og getur siglingamálastjóri þá ákveðið, að afmáningu skips af aðalskipaskrá skuli frestað um tiltekinn tíma, er hann metur eftir aðstæðum hverju sinni. Aldrei má þó veita lengri frest en 6 mánuði til að bæta úr skorti á þjóðernisskilyrðum.

☐ Þegar eiganda skips verður kunnugt um einhver atriði, sem eiga að valda afmáningu þess af skipaskrá samkv. 1. mgr., skal hann þegar í stað tilkynna Siglingamálastofnuninni það á viðeigandi eyðublaði, sbr. 17. gr. Ef skipið hefur hlotið þjóðernisskírteini, skal eigandi afhenda það Siglingamálastofnuninni, nema glatað sé.

■ **16. gr.** Nú er skip afmáð af aðalskipaskrá, og tilkynnir Siglingamálastofnunin það þá þegar í stað hlutaðeigandi þinglýsingadómara, en hann tilkynnir það án tafar þinglesnum rétthöfum í skipinu, sem um er kunnugt. Ef skipið er ekki fellt úr þinglýsingabókum, skal afmáningar af skipaskrá getið þar á blaði skips og einnig á veðbókarvottorðum um skipið.

■ **17. gr.** Skráningarbeiðnir og tilkynningar skv. 6. gr., 12. gr., 1. mgr. 12. gr., 14. gr. og 15. gr. skal rita á viðeigandi eyðublöð, sem Siglingamálastofnunin lætur í té og fá má hjá henni og þinglýsingadómurum.

■ **18. gr.** Ef siglingamálastjóri telur vafa leika á því, að skip fullnægi skilyrðum um skráningu hér á landi, eða hann telur einhver önnur atriði, sem skráningu varða, ekki nægilega í ljós leidd, getur hann æskt þess, að héraðsdómari rannsaki málið að hætti opinberra mála. Að rannsókn lokinni getur siglingamálastjóri borið undir úrskurð ráðherra, hvernig með málið skuli fara.

☐ Hvort sem rannsókn samkvæmt 1. mgr. hefur fram farið eða ekki, getur eigandi skips eða annar aðili, sem réttar hefur að gæta, en telur rétti sínum hallað með úrlausn siglingamálastjóra eða ráðherra, borið mál sitt undir úrlausn dómstóla.

■ **19. gr.** Siglingamálastjóri getur, þegar sérstök ástæða er til, veitt skipi, sem heima á hér á landi, leiðarbréf til að fara hér hafna á milli, áður en það er skráð á aðalskipaskrá. Hefur þá leiðarbréf sama gildi hér á landi sem þjóðernisskírteini.

☐ Siglingamálastjóra er einnig heimilt, ef nauðsyn ber til að skip fari þegar til útlanda, að veita því þjóðernisskírteini til bráðabirgða til siglingar þangað, enda þótt eitthvað bresti á til þess, að skráning á aðalskipaskrá megi þegar fram fara.

■ **20. gr.** Fyrir útgáfu þjóðernisskírteinis, útgáfu mælibréfs, áritun á þjóðernisskírteini, áritun á mælibréf, endurrit þjóðernisskírteinis, endurrit mælibréfs, einkaleyfi á skipsnafni eða öðrum einkennum samkvæmt 5. gr. og nafnbreytingu á skipi skal eigandi greiða gjöld í ríkissjóð samkvæmt reglugerð, er ráðherra setur.[1]

[1] *Rg. 780/1982 (um gjöld fyrir skoðun, skráningu og mælingu skipa o. fl.).*

1970 Nr. 53 12. maí

■ **21. gr.** Hver, sem með röngum, villandi eða ófullnægjandi skýrslum kemur því til leiðar, að gefið er út þjóðernisskírteini samkvæmt 7. gr., 9. gr., 11. gr. eða 19. gr. til handa því skipi, sem fullnægir ekki þjóðernisskilyrðum 1. gr., svo og hver sá sem lætur skip sigla með íslenzku þjóðernisskírteini, eftir að honum er kunnugt um, að það fullnægir ekki lengur þjóðernisskilyrðum 1. gr., enda hafi ekki verið veittur frestur samkvæmt 15. gr., skal sæta sektum, ekki minni en 100 000 krónum, varðhaldi eða fangelsi.

■ **22. gr.** Hver, sem lætur skip sigla án lögmætra merkja samkvæmt 8. gr., nemur ranglega af skipi slík merki, setur rangt merki á skip eða leynir ranglega nafni skips eða heimili, skal sæta sektum, ekki minni en 30 000 krónum, eða varðhaldi.

■ **23. gr.** Hver, sem í skráningarbeiðni eða tilkynningu til Siglingamálastofnunarinnar samkvæmt lögum þessum veitir rangar eða villandi upplýsingar eða skýrslur eða vanrækir að senda stofnuninni lögboðnar skráningarbeiðnir eða tilkynningar, skal sæta sektum, ekki minni en 10 000 krónum, eða varðhaldi.

☐ Hver, sem lætur skip, sem skylt er að hafa þjóðernisskírteini, sigla án þess, sbr. 10. gr., skal sæta sektum, ekki minni en 4000 krónum. Sömu refsingu varðar að skila ekki þjóðernisskírteini, þegar slíkt er skylt, sbr. 11. og 15. gr. Enn varðar sömu refsingu að rita nokkuð á þjóðernisskírteini heimildarlaust, sbr. 10. gr.

☐ Brot gegn ákvæðum 2. gr. um notkun þjóðfána og brot gegn ákvæðum 5. gr. um einkarétt til nafns eða einkenna varða sektum.

■ **24. gr.** Um brot samkvæmt 21.—23. gr. skal beita reglum almennra hegningarlaga um tilraun og hlutdeild, þar á meðal gagnvart skipstjórnarmönnum.

☐ Nú er brot, sem um getur í 21.—23. gr., framið með verknaði, svo sem skjalafalsi, sem refsiverður er samkvæmt almennum hegningarlögum, og skal þá einnig beita viðeigandi ákvæðum þeirra.

■ **25. gr.** Skip er að veði til tryggingar sektum og málskostnaði vegna brota eftir 21.—23. gr.

☐ Taka má sektir fjárnámi í búi hinna seku.

☐ Sektir renna í ríkissjóð.

■ **26. gr.** Skip, sem löglega hafa verið skráð, þegar lög þessi öðlast gildi, halda skráningarrétti sínum.

☐ Lög þessi hagga ekki við neinum ákvæðum laga um rétt til fiskveiða í landhelgi, nr. 33 19. júní 1922.

Lög um skipamælingar.

1970 Nr. 50 12. maí

■ **1. gr.** Skip í lögum þessum tekur til hvers fljótandi fars, sem er 6 metra langt eða meira og skráð er eða skrá skal hér á landi.

■ **2. gr.** Skip skal mæla samkvæmt þeim alþjóðasamþykktum, sem á hverjum tíma gilda um mælingu skipa og Ísland er aðili að.

☐ Heimilt er að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamþykkt þá um mælingu skipa, sem undirrituð var í London 23. júní 1969[1] (International Convention on Tonnage Measurement of Ships, 1969). Þar til sú samþykkt tekur hér gildi, skal mæla skip samkvæmt Alþjóðareglum um mælingu skipa (International Regula-

1970 Nr. 50 12. maí

tions for Tonnage Measurement of Ships), gefnum út í Genf af Þjóðabandalaginu 30. júní 1939, eins og mælt er í samningi, undirrituðum í Osló 10. júní 1947, að viðbættum breytingum á honum, undirrituðum í Osló 21. maí 1965.[2)]

☐ Ráðherra getur undanþegið skip mælingu eftir tillögum siglingamálastjóra, ef alveg sérstaklega stendur á.

[1)] *Augl. C 18/1970.* [2)] *Alþjóðasamn. 10. 6. 1947: Augl. A 80/1948, sbr. C 18/1967.*

■ **3. gr.** Gjald fyrir mælingu á skipi sé miðað við brúttórúmlestatal þess og samkvæmt mælingu, gerðri eftir ákvæðum 2. gr.

■ **4. gr.** Nú er skip smíðað hér á landi, og skal þá skipasmiður eða fyrirsvarsmaður hans senda mælingamanni í umdæminu (í Reykjavík siglingamálastjóra) skriflega tilkynningu um skipasmíð með uppdráttum af skipi og einstökum hlutum þess og þeim öðrum gögnum, sem siglingamálastjóri getur ákveðið, svo tímanlega, að mæla megi jafnskjótt sem þil er lagt og innanborðsþiljur hafa verið settar. Vistarverur og önnur hýsi ofan þilfars skal mæla svo fljótt sem unnt er, áður en mælibréf er út gefið.

■ **5. gr.** Nú er skipi breytt þannig, að rúmlestatal breytist, og er þá skylt að tilkynna það samkvæmt 4. gr., eftir því sem við á, enda skal þá, þegar er unnt er, ný mæling fara fram að því leyti sem hún er nauðsynleg til ákvörðunar rúmlestatali skips. Síðan skal gefa út nýtt mælibréf, ef breyting hefur orðið á rúmlestatali.

☐ Skila skal jafnan mælibréfi, er nýtt er gefið út.

■ **6. gr.** Nú verða breytingar á stærð þeirra rúma, sem eru undanþegin mælingu eða dregin eru frá, þegar rúmtak er reiknað, eða breyting er gerð á notkun slíkra rúma, og ber skipstjóra eða eiganda að tilkynna það samkvæmt 4. gr. Skal þá mæla skip að nýju, að því leyti sem það er nauðsynlegt til ákvörðunar lestatals þess, og nýtt mælibréf gefið út eða tilgreint á fyrra mælibréfi, hvað breytzt hafi, ef stærðin er hin sama og áður á alla vegu.

■ **7. gr.** Nú er skipt um nafn á skipi, og skal þá mæla það að nýju, áður en nýtt mælibréf er gefið út, nema sannað sé, að engin sú breyting hafi verið gerð á skipinu, er máli skipti um rúmlestatal þess eða greinargerð í mælibréfi varðandi það.

■ **8. gr.** Samkvæmt ósk eiganda skips eða skipstjóra skal mæla skip að nýju, nema siglingamálastjóri telji slíka mælingu algerlega ástæðulausa.

☐ Nú er skip mælt upp, og fer þá um útgáfu mælibréfs eftir 7. gr.

■ **9. gr.** Siglingamálastjóri getur, hvenær sem honum þykir ástæða til, látið mæla skip. Nú kemur það fram, að breytingar, er í þessu efni skipta máli, hafa orðið á skipi, eftir að það var mælt, og ekki hefur verið sagt til þeirra, og skal þá mæling fara fram á kostnað eiganda skips. Annars kostar fer mæling fram á kostnað ríkissjóðs. Ef breytingar samkvæmt framanskráðu hafa orðið, fer um útgáfu mælibréfs eftir 7. gr.

■ **10. gr.** Nú er skip smíðað hér, eða því breytt fyrir erlendan aðila, og má þá mæla það hér og gefa út mælibréf. Svo má og mæla hér hvert erlent skip eftir beiðni hlutaðeigandi ríkisstjórnar og gefa út mælibréf, enda sé henni þegar sent eftirrit af því ásamt mælingarskýrslum.

☐ Heimilt er að mæla erlend skip, er þau koma hingað, hafi þau ekki gilt alþjóðamælibréf samkvæmt alþjóðasamþykkt, sem Ísland er aðili að, eða skip er frá ríki, sem Ísland er samningi bundið um gagnkvæma viðurkenningu mælibréfa. **1970** Nr. 50 12. maí

■ **11. gr.** Nú verða eigendaskipti að skipi, og það skal skrá í öðru ríki, og skal þá senda mælingayfirvöldum þess ríkis eftirrit af mælingabréfi ásamt mælingarskýrslum, ef það ríki er bundið við alþjóðasamþykkt um mælingar skipa, sem Ísland er aðili að, eða við gagnkvæman samning um viðurkenningu mælibréfa.

■ **12. gr.** Nú er skip smíðað erlendis fyrir íslenzka aðila eða því er breytt, sbr. 5. gr., eða íslenzkur aðili verður eigandi erlends skips, og ber þá að mæla það hér, áður en mælibréf er gefið út, nema það ríki, sem skipið hefur fengið mælingu og mælibréf í, sé aðili að alþjóðasamþykkt um mælingar skipa, sem Ísland er aðili að. Skal þá íslenzka mælibréfið gefið út samkvæmt því, nema sérstakar ástæður séu fyrir hendi til þess að mæla skipið upp að nýju.

■ **13. gr.** Skip, sem mælt hefur verið samkvæmt lögum þessum, skal fá alþjóðlegt mælibréf („International Tonnage Certificate"), og skal texti þess vera bæði á íslenzku og ensku.

■ **14. gr.** Skipasmið, eiganda og skipstjóra er skylt að liðsinna skipamælingamönnum, létta þeim starf þeirra og ryðja úr vegi eftir föngum öllu, sem því kann að tálma.

■ **15. gr.** Gjöld í ríkissjóð fyrir mælingar skipa samkvæmt lögum þessum, dagpeninga og ferðakostnað mælingamanna ábyrgist eigandi skips. Ráðherra setur eftir tillögum siglingamálastjóra gjaldskrá[1)] um mælingagjald og dagpeninga og úrskurðar ferðakostnaðarreikninga mælingamanna, ef þörf gerist. Gjöld, dagpeningar og ferðakostnaður eru tryggð með lögveði í skipi með sama hætti sem lestagjald.

[1)] *Rg. 780/1982 (um gjöld fyrir skoðun, skráningu og mælingu skipa o. fl.).*

■ **16. gr.** Brot skipasmiða, eiganda eða fyrirsvarsmanna hans og skipstjóra á skyldum þeim, sem mæltar eru á hendur þeim í lögum þessum, varða sektum í ríkissjóð ...,[1)] nema þyngri refsing liggi við að lögum.

[1)] *L. 75/1982, 35. gr.*

Lög um atvinnuréttindi skipstjórnarmanna á íslenzkum skipum.[1)] **1973** Nr. 69 30. apríl

[1)] *Rg. 165/1963, sbr. 350/1982 (um sjón og heyrn skipstjórnarmanna). Um skírteinisgjöld, sjá l. 79/1975, sbr. rg. 773/1982.*

I. kafli. Inngangur og orðaskýringar.

■ **1. gr.** Hverjum íslenzkum ríkisborgara, sem fullnægir þeim skilyrðum, sem sett eru í lögum þessum, er heimilt að leita sér atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum.

■ **2. gr.** a. Skip merkir í lögum þessum hvert það far, sem er 6 metra langt eða meira og skráð er á skipaskrár, án tillits til þess, hvort það gengur fyrir seglum eða vél eða hvoru tveggja.

b. Rúmlest er brúttórúmlest: 100 teningsfet ensk: 2,83 teningsmetrar.

c. Mánuður er 30 nátta mánuður, eins og ákveðið er með sjómannalögum, nr. 67 31. des. 1963, um kaupgreiðslur á sjó.

d. Fiskiskip merkir hvert það skip, sem skrásett er sem fiskiskip, án tillits til stærðar, og notað er mestan

hluta ársins til veiða, þótt það sé jafnframt notað til flutninga til útlanda á eigin afla eða keyptum afla.

e. Verzlunarskip merkir hvert það skip, sem skrásett er sem verzlunarskip, án tillits til stærðar, og siglir með varning frá landinu og til þess og milli hafna innanlands eða flytur farþega eða hvort tveggja.

f. Innanlandssigling er sigling og fiskveiðar við strendur Íslands og á hafinu kringum landið allt að 150 sjómílur frá sjálfu landinu.

g. Utanlandssigling er hver sú ferð, sem farin er til annarra landa, eða til fiskimiða annarra landa, þótt hafna sé ekki leitað.

h. Siglingar innan fjarða eða flóa ber að skilja sem siglingar með skipum, sem eru staðbundin við ákveðna firði eða flóa og eigi er ætlað að fara út fyrir þau takmörk.

■ **3. gr.** a. Próf þau og siglingatími, sem krafizt er í lögum þessum til þess að öðlast skírteini, eru hið lægsta, sem þarf í hverju einstöku tilfelli. Æðra próf í sömu greinum gildir einnig fyrir þau skírteini, sem lægra próf þarf til að öðlast.

Ráðherra sá, sem fer með kennslumál, setur reglugerð um það, hvernig kennslu skipstjórnarmanna skuli haga, svo og um inntökuskilyrði í skóla fyrir þá, próf og skilyrði þau, sem sett eru fyrir prófum.

b. Siglingatími stýrimanna og háseta telst aðeins sá tími, sem þeir eru skráðir á skip, sem eru í förum. Sé skipi lagt upp, án þess að afskráning fari fram, skal geta þess í sjóferðabók, og má þá telja til siglingatíma stýrimanna og háseta allt að ⅕ hluta þess tíma, sem skipið hefur legið um kyrrt. Siglingatíma skal sanna með sjóferðabók, innlendri eða útlendri, eða vottorði frá skráningarstjóra.

□ Til siglingatíma háseta getur aldrei talizt sá tími, sem hann er skráður á fiskiskip, en vinnur í landi að verkun afla eða við veiðarfæri.

II. kafli. Skipstjórnarmenn á fiskiskipum og verzlunarskipum allt að 400 rúmlestum.

■ **4. gr.** Rétt til að vera skipstjóri eða stýrimaður í innanlandssiglingum á íslenzku skipi 6—30 rúmlestir að stærð hefur sá einn, er leggur fram vottorð frá siglingafróðum manni, tilnefndum af samgönguráðuneytinu til 5 ára í senn eftir tillögum skólastjóra Stýrimannaskólans í Reykjavík, um, að hann:

a. þekki á áttavita og kunni að leiðrétta stefnur og miðanir fyrir segulskekkju;

b. kunni alþjóðareglur til að forðast ásiglingu og þekki neyðarbendingar og kunni að nota þær;

c. kunni að setja stefnur og miðanir á sjókort;

d. kunni að nota vegmæli og djúpmæli í sambandi við sjókort;

e. hafi þekkingu á vitakerfi landsins og björgunarstöðvum og kunni að nota algengustu björgunartæki;

f. kunni að finna, hvenær flóð verður og fjara;

g. þekki reglur um lífgun drukknaðra manna;

h. sanni með læknisvottorði, að sjón hans og heyrn sé svo fullkomin sem nauðsynlegt er fyrir skipstjórnarmenn;

i. sanni með sjóferðabók eða vottorðum frá skráningarstjóra, að hann hafi verið háseti eftir 15 ára aldur á skipi yfir 6 rúmlestir í 18 mánuði;

j. sé 19 ára að aldri, en sé skipið stærra en 15 rúmlestir, skal aldurstakmarkið fyrir skipstjóra vera 21 ár, enda hafi hann þá verið stýrimaður á skipi yfir 15 rúmlestir í 6 mánuði eða formaður á skipi yfir 6 rúmlestir í 6 mánuði.

□ Varðandi siglingatíma þann, er um ræðir í i- og j-liðum á skipum 6—12 rúmlestir, nægir vottorð frá 2 trúverðum mönnum.

□ Hinir siglingafróðu menn, sem um getur í upphafi þessarar greinar, skulu skipaðir fyrir takmörkuð svæði, sem samgönguráðuneytið tiltekur.

□ Gegn slíku vottorði og vottorði um sundkunnáttu gefur lögreglustjóri, í Reykjavík tollstjóri, út skírteini, sem veitir rétt til að vera skipstjóri á skipum allt að 15 rúmlestir og stýrimaður á skipum allt að 30 rúmlestir, eða skipstjóraskírteini á skipi allt að 30 rúmlestir samkvæmt þessari grein.

■ **5. gr.** Rétt til að vera skipstjóri í innanlandssiglingum á íslenzku fiskiskipi allt að 120 rúmlestir hefur sá einn, sem fengið hefur hið minna skipstjóraskírteini á fiskiskipi.

■ **6. gr.** Sá einn getur fengið hið minna skipstjóraskírteini á fiskiskipi, sem:

a. staðizt hefur skipstjórapróf 1. stigs við Stýrimannaskólann í Reykjavík eða í Vestmannaeyjum eða við fyrstu bekkjar deildir Stýrimannaskólans í Reykjavík úti á landi;

b. hefur verið í 12 mánuði stýrimaður á skipi yfir 30 rúmlestir; eða: hefur verið 6 mánuði stýrimaður á skipi yfir 30 rúmlestir og skipstjóri á skipi yfir 12 rúmlestir í 6 mánuði;

c. er lögráða;

d. sannar með læknisvottorði, að sjón hans og heyrn sé svo fullkomin sem nauðsynlegt er fyrir skipstjórnarmenn.

■ **7. gr.** Rétt til að vera stýrimaður í innanlandssiglingum á fiskiskipi allt að 120 rúmlestir hefur sá einn, sem fengið hefur hið minna stýrimannsskírteini á fiskiskipi.

■ **8. gr.** Sá einn getur fengið hið minna stýrimannsskírteini á fiskiskipi, sem:

a. staðizt hefur skipstjórapróf 1. stigs við Stýrimannaskólann í Reykjavík eða í Vestmannaeyjum eða við 1. bekkjar deildir Stýrimannaskólans í Reykjavík úti á landi;

b. hefur eftir 15 ára aldur verið 24 mánuði háseti á skipi yfir 12 rúmlestir eða 6 mánuði stýrimaður eða skipstjóri á skipi yfir 12 rúmlestir;

c. er minnst 20 ára að aldri;

d. sannar með læknisvottorði, að sjón hans og heyrn sé svo fullkomin sem nauðsynlegt er fyrir skipstjórnarmenn.

■ **9. gr.** Rétt til að vera skipstjóri í utan- og innanlandssiglingum á íslenzku fiskiskipi af hvaða stærð sem er og á íslenzku verzlunarskipi allt að 400 rúmlestir hefur sá einn, sem fengið hefur hið meira skipstjóraskírteini á fiskiskipi.

■ **10. gr.** Sá einn getur fengið hið meira skipstjóraskírteini á fiskiskipi, sem:

a. staðizt hefur skipstjórapróf 2. stigs við Stýrimannaskólann í Reykjavík eða í Vestmannaeyjum;

b. hefur verið í 18 mánuði einn stýrimaður eða yfirstýrimaður á skipi yfir 30 rúmlestir; eða: hefur verið 12

mánuði einn stýrimaður eða yfirstýrimaður og 6 mánuði undirstýrimaður á skipi yfir 30 rúmlestir; eða: hefur verið 12 mánuði einn stýrimaður eða yfirstýrimaður á skipi yfir 30 rúmlestir og skipstjóri á skipi yfir 15 rúmlestir í 6 mánuði; eða: hefur verið einn stýrimaður eða yfirstýrimaður á skipi yfir 30 rúmlestir í 6 mánuði og skipstjóri á skipi yfir 15 rúmlestir í 12 mánuði;

c. til þess að öðlast skipstjóraréttindi á fiskiskipi við veiðar þarf minnst 12 mánuði af fyrrgreindum stýrimannstíma á fiskiskipum eða minnst 6 mánaða skipstjóratíma af fyrrgreindum tíma á fiskiskipum. Til að öðlast skipstjóraréttindi á verzlunarskipi undir 400 rúmlestir þarf minnst 12 mánuði af fyrrgreindum stýrimannstíma sem stýrimaður á verzlunarskipi;

d. er lögráða;

e. sannar með læknisvottorði, að sjón hans og heyrn sé svo fullkomin sem nauðsynlegt er fyrir skipstjórnarmenn.

■ **11. gr.** Rétt til að vera stýrimaður í utan- og innanlandssiglingum á fiskiskipi af hvaða stærð sem er og á íslenzku verzlunarskipi eigi yfir 400 rúmlestir hefur sá einn, sem fengið hefur hið meira stýrimannsskírteini á fiskiskipi.

■ **12. gr.** Sá einn getur fengið hið meira stýrimannsskírteini á fiskiskipi, sem:

a. staðizt hefur skipstjórapróf 2. stigs við Stýrimannaskólann í Reykjavík eða í Vestmannaeyjum;

b. hefur eftir 15 ára aldur verið háseti 30 mánuði á skipi stærra en 12 rúmlestir, þar af a. m. k. 12 mánuði á skipi stærra en 30 rúmlestir; eða: hefur verið 6 mánuði skipstjóri eða 12 mánuði stýrimaður á skipi yfir 12 rúmlestir og 12 mánuði á skipi yfir 30 rúmlestir;

c. til þess að öðlast stýrimannsréttindi á fiskiskipi þarf minnst 12 mánuði af fyrrgreindum hásetatíma á fiskiskipum;

d. er lögráða;

e. sannar með læknisvottorði, að sjón hans og heyrn sé svo fullkomin sem nauðsynlegt er fyrir skipstjórnarmenn.

■ **13. gr.** Rétt til að vera undirstýrimaður í utan- og innanlandssiglingum á íslenzku verzlunar- og varðskipi af hvaða stærð sem er hefur sá einn, sem fengið hefur undirstýrimannsskírteini á verzlunarskipi.

■ **14. gr.** Sá einn getur fengið undirstýrimannsskírteini á verzlunarskipi, sem staðizt hefur skipstjórapróf 2. stigs við stýrimannaskólana í Reykjavík eða í Vestmannaeyjum, enda fullnægi hann skilyrðum b-, c- og d-liða 18. greinar.

III. kafli. Skipstjórnarmenn á verzlunarskipum og varðskipum ríkisins.

■ **15. gr.** Rétt til að vera skipstjóri í innan- og utanlandssiglingum á íslenzku verzlunarskipi af hvaða stærð sem er hefur sá einn, er fengið hefur skipstjóraskírteini á verzlunarskipi.

■ **16. gr.** Sá einn getur fengið skipstjóraskírteini á verzlunarskipi, sem:

a. hefur staðizt skipstjórapróf 3. stigs frá Stýrimannaskólanum í Reykjavík;

b. hefur verið stýrimaður í 24 mánuði á verzlunarskipi eða varðskipi yfir 100 rúmlestir og auk þess yfirstýrimaður í 12 mánuði á verzlunarskipi eða varðskipi yfir 400 rúmlestir; eða: hefur verið skipstjóri í 6 mánuði á verzlunarskipi yfir 100 rúmlestir og 12 mánuði yfirstýrimaður á verzlunarskipi yfir 400 rúmlestir; eða: hefur verið skipstjóri í 24 mánuði á fiskiskipi yfir 100 rúmlestir og auk þess stýrimaður á verzlunarskipi eða varðskipi yfir 400 rúmlestir í 12 mánuði, og af þeim tíma 6 mánuði yfirstýrimaður; eða: hefur verið stýrimaður á fiskiskipi yfir 100 rúmlestir í 18 mánuði og auk þess stýrimaður á verzlunarskipi eða varðskipi yfir 400 rúmlestir í 18 mánuði og af þeim tíma 12 mánuði yfirstýrimaður;

c. hefur af siglingatíma þeim, sem um getur í b-lið, verið a. m. k. 6 mánuði stýrimaður á verzlunarskipi í utanlandssiglingum;

d. er 25 ára að aldri og lögráða;

e. sannar með læknisvottorði, að sjón hans og heyrn sé svo fullkomin sem nauðsynlegt er fyrir skipstjórnarmenn.

■ **17. gr.** Rétt til að vera stýrimaður í utan- og innanlandssiglingum á íslenzku verzlunarskipi eða varðskipi af hvaða stærð sem er hefur sá einn, er fengið hefur stýrimannsskírteini á verzlunarskipi.

■ **18. gr.** Sá einn getur fengið stýrimannsskírteini á verzlunarskipi, sem:

a. hefur staðizt skipstjórapróf 3. stigs við Stýrimannaskólann í Reykjavík;

b. hefur verið háseti eftir 15 ára aldur á verzlunar- eða varðskipi yfir 100 rúmlestir í 36 mánuði; eða: hefur verið háseti eftir 15 ára aldur á verzlunar- eða varðskipi yfir 100 rúmlestir í 18 mánuði, og auk þess háseti á fiskiskipi yfir 30 rúmlestir í 18 mánuði;

c. er lögráða;

d. sannar með læknisvottorði, að sjón hans og heyrn sé svo fullkomin sem nauðsynlegt er fyrir stýrimann.

■ **19. gr.** Rétt til að vera skipstjóri á varðskipum ríkisins hefur sá einn, sem fengið hefur skipstjóraskírteini á varðskipum ríkisins.

■ **20. gr.** Sá einn getur fengið skipstjóraskírteini á varðskipum ríkisins, sem:

a. hefur staðizt skipstjórapróf 4. stigs við Stýrimannaskólann í Reykjavík;

b. hefur siglt sem stýrimaður á verzlunarskipi yfir 400 rúmlestir eða á varðskipi í 24 mánuði og að auki á varðskipi í 12 mánuði og af samanlögðum þessum tíma eigi skemur en 12 mánuði sem yfirstýrimaður;

c. er 25 ára að aldri og lögráða;

d. sannar með læknisvottorði, að sjón hans og heyrn sé svo fullkomin sem nauðsynlegt er fyrir skipstjórnarmenn.

IV. kafli. Almenn ákvæði.

■ **21. gr.** Ekkert íslenzkt skip, sem stærra er en 20 rúmlestir, má afgreiða frá nokkurri höfn hér á landi til ferða á milli Íslands og annarra landa eða í innanlandssiglingum, nema á því sé til starfa, auk skipstjóra einn eða fleiri stýrimenn, samkvæmt eftirfarandi ákvæðum:

a. Á fiskiskipi allt að 300 rúmlestir og á verzlunarskipi allt að 200 rúmlestir í utan- og innanlandssiglingum sé einn stýrimaður að minnsta kosti. Sama gildir fyrir verzlunarskip í innanlandssiglingum allt að 400 rúmlestir, sem ekki flytur farþega.

b. Á fiskiskipi 300 rúmlestir og stærra í innan- og utanlandssiglingum og verzlunarskipi 200 rúmlestir og

1973 Nr. 69 30. apríl

1973 Nr. 69 30. apríl

stærra í utanlandssiglingum séu að minnsta kosti tveir stýrimenn. Hið sama gildir um verzlunarskip allt að 400 rúmlestum í innanlandssiglingum, er flytur farþega.

c. Á verzlunarskipi í innan- og utanlandssiglingum, sem er 400 rúmlestir eða stærra og flytur farþega, skulu vera 3 stýrimenn.

□ Sama gildir um skip, sem eru 1500 rúmlestir og stærri, þó að þau flytji ekki farþega.

□ Skip, sem eru undir 1500 rúmlestum, þurfa þó eigi að hafa þriðja stýrimann, nema þau hafi rúm fyrir meira en 12 farþega. Undanþegin ákvæði 1. málsgr. þessarar greinar um skyldu til að hafa stýrimann auk skipstjóra eru fiskiskip og bátar undir 30 rúmlestum, ef þeim er ætlað að leggja afla sinn á land daglega.

[□ Samgönguráðuneytinu er heimilt að ákveða frávik frá fjölda skipstjórnarmanna á verslunarskipum, eftir því sem tilefni gefst til, miðað við búnað og/eða verkefni skips, að fengnum tillögum áhafnanefndar skipaðrar þremur fulltrúum Farmanna- og fiskimannasambands Íslands, þremur fulltrúum útgerða kaupskipa og oddamanni, tilnefndum af aðilum sameiginlega eða Hæstarétti Íslands, ef samkomulag næst ekki milli aðila um skipun oddamanns.][1)]

[1)] *L. 9/1983, 1. gr.*

■ **22. gr.** Á varðskipum ríkisins yfir 400 rúmlestir og stærri séu að minnsta kosti 3 stýrimenn, en á varðskipum undir 400 rúmlestum séu að minnsta kosti 2 stýrimenn.

■ **23. gr.** Ráðherra er heimilt, í samráði við siglingamálastjóra, að ákveða fjölda skipstjórnarmanna á skipum, sem notuð eru til styttri siglinga, aðallega innan fjarða og flóa, svo og á dráttarbátum, grafvélum og öðrum fleytum, sem aðallega eru notuð á höfnum inni.

■ **24. gr.** Hver sá, sem fullnægir skilyrðum þeim, sem sett eru í 4. gr., 6. gr., 8. gr., 10. gr., 12. gr., 14. gr., 16. gr., 18. gr. og 20. gr. þessara laga, á rétt á að fá þau skírteini, sem þar um getur. Skírteinin skulu gefin út af tollstjóranum í Reykjavík eða lögreglustjórum úti á landi og skulu þau rituð á þar til gerð eyðublöð, eftir fyrirmynd, sem samgönguráðuneytið semur.

□ Að liðnum 10 árum frá dagsetningu skírteinis ber skírteinishafa að leggja fram endurnýjað læknisvottorð um sjón og heyrn, og skulu skírteinin árituð ókeypis af útgefendum þeirra. Að öðrum kosti fellur skírteini úr gildi. Sama er og ef skírteinishafi fyrirgerir því. Við útgáfu stýrimannsskírteinis skulu tekin gild læknisvottorð, sem framlögð voru við inntöku í stýrimannaskóla, enda sé skírteini innleyst á sama ári og prófi lauk og námi sé lokið með eðlilegum hraða. Önnur vottorð skulu ekki vera eldri en 2 mánaða.

■ **25. gr.** Nú vill einhver ekki hlíta úrskurði tollstjórans í Reykjavík eða lögreglustjóra úti á landi um útgáfu skírteinis, og getur hann þá lagt málið undir úrskurð samgönguráðuneytisins. Við það skerðist þó ekki réttur hans til þess að leita dómsúrskurðar um málið.

■ **26. gr.** Heimilt er að synja manni um útgáfu atvinnuskírteinis samkvæmt lögum þessum, ef ákvæði 2. málsgreinar 68. greinar hegningarlaga eiga við um hagi hans.

□ Verði skírteinishafi með dómi fundinn sekur um vanrækslu eða kunnáttuleysi í starfi sínu, svo að tjón hlýzt af, má jafnframt dæma hann til að hafa fyrirgert skírteini sínu um stundarsakir, enda liggi ekki þyngri refsing við að lögum.

1973 Nr. 69 30. apríl

V. kafli. Ákvæði ýmislegs efnis.

■ **27. gr.** Allir þeir, sem öðlazt hafa rétt til atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum áður en lög þessi öðlast gildi, halda réttindum sínum óskertum.

■ **28. gr.** Samgöngumálaráðuneytið semur sjóferðabók þá, sem um getur í 3. gr. þessara laga, staflið b, og er lögskráningarstjóra skylt að afhenda slíka bók hverjum skipverja í fyrsta sinn, sem hann er lögskráður á íslenzkt skip, eða síðar, ef sjóferðabók hefur glatazt eða er útnotuð. Skal sjóferðabókin ávallt sýnd við lögskráningu og þegar sanna á siglingatíma þann, sem ræðir um í 3. gr. staflið b.

□ Í sjóferðabókina skal rita fullt nafn skipverja, fæðingardag og fæðingarár, fæðingarstað (sýslu eða kaupstað). Svo skal og vera þar stutt lýsing á útliti hans, vexti og sérkennum, ef einhver eru.

□ Í bókinni skal enn fremur skýrt frá stöðu skipverjans á skipinu, nafni, tegund og stærð skipsins, í hvaða ferðum það er og hvenær skipverjinn er skráður í skiprúm og úr skiprúmi. Einnig skal sjóferðabókin bera með sér, hve mikinn hluta lögskráningartímans skipverjinn hefur verið í förum með skipinu.

□ Heimilt er að telja til hásetatíma tíma þann, sem skipverji hefur jafnframt vélstjórastörfum unnið á þilfari.

□ Skipstjóra ber að útfylla og undirrita sjóferðabækur skipverja. Skal sjóferðabók hvers skipverja við lögskráningu merkt með embættisstimpli lögskráningarstjóra. Skipstjóra er skylt að afhenda skipverja sjóferðabók hans undirritaða, um leið og hann fer úr skiprúmi, eða þegar skráning úr skiprúmi fer fram.

■ **29. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum. ...[1)] Sektir renna í ríkissjóð.

□ Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála.

[1)] *L. 75/1982, 36. gr.*

■ **30. gr.** Þeir menn, sem öðlazt hafa skipstjóraréttindi samkvæmt lögum nr. 104 frá 1936 á skipum allt að 75 rúmlestum, skulu öðlast rétt til að vera skipstjórar eða stýrimenn í innanlandssiglingum á skipum allt að 120 rúmlestum, sbr. 5.— 8. gr. laga þessara.

■ **31. gr.** Ráðherra er heimilt að setja reglugerð um réttindi til skipstjórnar á skemmtisiglingabátum 6 — 30 rúmlesta.

Lög um atvinnuréttindi vélstjóra á íslenzkum skipum.

1966 Nr. 72 13. maí

I. kafli. Vélstjórar á fiskiskipum.

■ **1. gr.** Á fiskiskipum skal lágmarksfjöldi vélstjóra vera sem hér segir:

a. Á fiskiskipi með allt að 250 hestafla vél einn vélstjóri, sbr. þó 1. mgr. 7. gr.

b. Á fiskiskipi með 251—1000 hestafla vél tveir vélstjórar, þ. e. yfirvélstjóri og einn undirvélstjóri (2. vélstjóri), sbr. þó 2. mgr. 7. gr.

c. Á fiskiskipi með 1001—2300 hestafla vél þrír vélstjórar, þ. e. yfirvélstjóri og tveir undirvélstjórar (2. og 3. vélstjóri).

d. Á fiskiskipi með yfir 2300 hestafla vél fjórir vél-

stjórar, þ. e. yfirvélstjóri og þrír undirvélstjórar (2., 3. og 4. vélstjóri).

■ **2. gr.** Rétt til að vera vélavörður á fiskiskipi með 50 hestafla vél eða minni hefur hver sá, sem sannar með vottorði tveggja vélstjóra, að hann sé fær um að gæta vélarinnar.

■ **3. gr.** Sá, sem lokið hefur vélstjóranámi 1. stigs, hefur rétt til að vera vélstjóri á fiskiskipi með 51—250 hestafla vél og undirvélstjóri á fiskiskipi með 251—500 hestafla vél.

□ Að loknum 12 mánaða starfstíma sem vélstjóri á fiskiskipi með 150 –250 hestafla vél eða undirvélstjóri á fiskiskipi með 251 –500 hestafla vél, öðlast hann rétt til að vera yfirvélstjóri á fiskiskipi með 251 – 500 hestafla vél.

■ **4. gr.** Sá, sem lokið hefur vélstjóranámi 2. stigs, hefur rétt til að vera vélstjóri á fiskiskipi með 51—250 hestafla vél og undirvélstjóri á fiskiskipi með 251—1000 hestafla vél.

□ Að loknum 6 mánaða starfstíma sem vélstjóri á fiskiskipi með 150 –250 hestafla vél eða undirvélstjóri á skipi með 251— 1000 hestafla vél, öðlast hann rétt til að vera yfirvélstjóri á fiskiskipi með 251—500 hestafla vél.

□ Að loknum 12 mánaða starfstíma sem undirvélstjóri á skipi með 501—1000 hestafla vél, öðlast hann rétt til að vera yfirvélstjóri á fiskiskipi með 501—1000 hestafla vél.

■ **5. gr.** Sá, sem lokið hefur vélstjóranámi 3. stigs, hefur rétt til að vera vélstjóri á fiskiskipi með 51—250 hestafla vél og undirvélstjóri á fiskiskipi með 251—1800 hestafla vél.

□ Að loknum 6 mánaða starfstíma sem vélstjóri á fiskiskipi með 150—250 hestafla vél eða undirvélstjóri á skipi með 251—1800 hestafla vél, öðlast hann rétt til að vera yfirvélstjóri á fiskiskipi með 251—500 hestafla vél.

□ Að loknum 12 mánaða starfstíma sem undirvélstjóri á skipi með 501— 1800 hestafla vél, öðlast hann rétt til að vera yfirvélstjóri á fiskiskipi með 501—1000 hestafla vél.

□ Að loknum 18 mánaða starfstíma sem undirvélstjóri á skipi með 1001—1800 hestafla vél, öðlast hann rétt til að vera yfirvélstjóri á fiskiskipi með 1001—1800 hestafla vél. Jafnframt hlýtur hann rétt til undirvélstjórastarfa sem 3. eða 4. vélstjóri á fiskiskipi með stærri vél en 1800 hestafla.

■ **6. gr.** Sá, sem lokið hefur vélstjóranámi 4. stigs, og einnig lokið sveinsprófi í vélvirkjun, hefur rétt til að vera yfirvélstjóri á fiskiskipi með 251—500 hestafla vél og undirvélstjóri á fiskiskipi með ótakmarkaða vélarstærð, sbr. þó 3. mgr.

□ Að loknum 6 mánaða starfstíma sem undirvélstjóri á skipi með stærri vél en 500 hestafla, öðlast hann rétt til að vera yfirvélstjóri á fiskiskipi með 501—1000 hestafla vél.

□ Að loknum 12 mánaða starfstíma sem undirvélstjóri á skipi með stærri vél en 1000 hestafla, öðlast hann rétt til að vera yfirvélstjóri á fiskiskipi með 1001—1800 hestafla vél. Jafnframt öðlast hann rétt til að vera 2. vélstjóri á fiskiskipi með stærri vél en 1800 hestafla.

□ Að loknum 24 mánaða starfstíma sem undirvélstjóri á skipi með stærri vél en 1800 hestafla, þar af a. m. k. sex mánaða tíma sem 2. vélstjóri, öðlast hann rétt til að vera yfirvélstjóri á fiskiskipi með stærri vél en 1800 hestafla.

■ **7. gr.** Á fiskiskipum með 100—250 hestafla vél skal auk vélstjórans vera vélavörður, sem fær sé um að gæta vélarinnar, sbr. 2. gr. Hann má þó jafnframt gegna öðrum starfa á skipinu. Sigli fiskiskip með 250 hestafla vél eða minni milli landa, skulu ávallt tveir menn gegna vélstjórastörfum um borð, er hafi lokið 1. stigi vélstjóranáms.

□ Á fiskiskipum með 251—500 hestafla vél, er koma daglega að landi með afla sinn, er eigi skylt að hafa undirvélstjóra, ef skipstjóri, stýrimaður eða einhver hásetanna hefur lokið vélstjóranámi 1. stigs.

II. kafli. Vélstjórar á flutningaskipum.

■ **8. gr.** Á flutningaskipum skal lágmarksfjöldi vélstjóra vera sem hér segir:

a. Á flutningaskipi með allt að 600 hestafla vél tveir vélstjórar, þ. e. yfirvélstjóri og einn undirvélstjóri (2. vélstjóri).

b. Á flutningaskipi með 601—1500 hestafla vél þrír vélstjórar, þ. e. yfirvélstjóri og tveir undirvélstjórar (2. og 3. vélstjóri).

c. Á flutningaskipi með 1501—3000 hestafla vél fjórir vélstjórar, þ. e. yfirvélstjóri og þrír undirvélstjórar (2., 3. og 4. vélstjóri).

d. Á flutningaskipi með 3001—4000 hestafla vél fimm vélstjórar, þ. e. yfirvélstjóri, þrír undirvélstjórar (2., 3. og 4. vélstjóri) og einn aðstoðarvélstjóri.

e. Á flutningaskipi með stærri vél en 4000 hestafla sex vélstjórar, þ. e. yfirvélstjóri, þrír undirvélstjórar (2., 3. og 4. vélstjóri) og tveir aðstoðarvélstjórar.

■ **9. gr.** Sá, sem lokið hefur vélstjóranámi 2. stigs, hefur rétt til að vera undirvélstjóri á flutningaskipi með allt að 800 hestafla vél og aðstoðarvélstjóri á flutningaskipi, sbr. d- og e-lið 8. gr.

□ Að loknum 12 mánaða starfstíma sem undirvélstjóri á skipi með 501— 1000 hestafla vél, öðlast hann rétt til að vera yfirvélstjóri á flutningaskipi með allt að 800 hestafla vél.

■ **10. gr.** Sá, sem lokið hefur vélstjóranámi 3. stigs, hefur rétt til að vera undirvélstjóri á flutningaskipi með allt að 1500 hestafla vél.

□ Að loknum 12 mánaða starfstíma sem undirvélstjóri á skipi með 501—1800 hestafla vél, öðlast hann rétt til að vera yfirvélstjóri á flutningaskipi með allt að 800 hestafla vél.

□ Að loknum 18 mánaða starfstíma sem yfirvélstjóri á fiskiskipi með 801—1000 hestafla vél eða undirvélstjóri á skipi með 801— 1800 hestafla vél, öðlast hann rétt til að vera yfirvélstjóri á flutningaskipi með 801—1500 hestafla vél. Jafnframt öðlast hann rétt til að gegna undirvélstjórastarfi sem 3. eða 4. vélstjóri á flutningaskipi með stærri vél en 1500 hestafla.

■ **11. gr.** Sá, sem lokið hefur vélstjóranámi 4. stigs, og jafnframt lokið sveinsprófi í vélvirkjun, hefur rétt til að vera undirvélstjóri á flutningaskipi með ótakmarkaða vélarstærð, sbr. þó 3. mgr.

□ Að loknum 6 mánaða starfstíma sem undirvélstjóri á skipi með stærri vél en 500 hestafla, á hann rétt á að vera yfirvélstjóri á flutningaskipi með allt að 800 hestafla vél.

□ Að loknum 12 mánaða starfstíma sem yfirvélstjóri á

fiskiskipi með 801—1000 hestafla vél, eða undirvélstjóri á skipi með stærri vél en 800 hestafla, á hann rétt á að vera yfirvélstjóri á flutningaskipi með 801— 1500 hestafla vél. Jafnframt öðlast hann rétt til undirvélstjórastarfa sem 2. vélstjóri á flutningaskipi með stærri vél en 1500 hestafla.

□ Að loknum 24 mánaða starfstíma sem yfirvélstjóri á fiskiskipi með 1500—1800 hestafla vél eða undirvélstjóri á skipi með stærri vél en 1500 hestafla, þar af a. m. k. sex mánaða tíma sem 2. vélstjóri, á hann rétt á að vera yfirvélstjóri á flutningaskipi með stærri vél en 1500 hestafla.

III. kafli. Vélstjórar á farþegaskipum.

■ **12. gr.** Á farþegaskipum skal lágmarksfjöldi vélstjóra vera sem hér segir:

a. Á farþegaskipi með allt að 600 hestafla vél tveir vélstjórar, þ. e. yfirvélstjóri og einn undirvélstjóri (2. vélstjóri).

b. Á farþegaskipi með 601—1200 hestafla vél þrír vélstjórar, þ. e. yfirvélstjóri og tveir undirvélstjórar (2. og 3. vélstjóri).

c. Á farþegaskipi með 1201—2000 hestafla vél fjórir vélstjórar, þ. e. yfirvélstjóri og þrír undirvélstjórar (2., 3. og 4. vélstjóri).

d. Á farþegaskipi með 2001—3000 hestafla vél fimm vélstjórar þ. e. yfirvélstjóri, þrír undirvélstjórar (2., 3. og 4. vélstjóri) og einn aðstoðarvélstjóri.

e. Á farþegaskipi með 3001—4000 hestafla vél sex vélstjórar, þ. e. yfirvélstjóri, þrír undirvélstjórar (2., 3. og 4. vélstjóri) og tveir aðstoðarvélstjórar.

f. Á farþegaskipi með yfir 4000 hestafla vél sjö vélstjórar, þ. e. yfirvélstjóri, þrír undirvélstjórar (2., 3. og 4. vélstjóri) og þrír aðstoðarvélstjórar.

■ **13. gr.** Sá, sem lokið hefur vélstjóranámi 2. stigs, hefur rétt til að vera undirvélstjóri á farþegaskipi með allt að 600 hestafla vél og aðstoðarvélstjóri á farþegaskipi, sbr. d-, e- og f-liði 12. gr.

□ Að loknum 18 mánaða starfstíma sem yfirvélstjóri á fiskiskipi eða undirvélstjóri á skipi með 400—1000 hestafla vél eða yfirvélstjóri á flutningaskipi með 400—800 hestafla vél, öðlast hann rétt til að vera yfirvélstjóri á farþegaskipi í innanlandssiglingum með allt að 600 hestafla vél.

■ **14. gr.** Sá, sem lokið hefur vélstjóranámi 3. stigs, hefur rétt til að vera undirvélstjóri á farþegaskipi með allt að 1200 hestafla vél.

□ Að loknum 12 mánaða starfstíma sem yfirvélstjóri á fiskiskipi með 400—1000 hestafla vél eða undirvélstjóri á skipi með 400—1800 hestafla vél, öðlast hann rétt til að vera yfirvélstjóri á farþegaskipi með allt að 600 hestafla vél. Að loknum 24 mánaða starfstíma sem yfirvélstjóri á fiskiskipi með 801—1800 hestafla vél eða yfirvélstjóri á flutningaskipi með 801—1800 hestafla vél eða yfirvélstjóri á flutningaskipi með 801—1500 hestafla vél eða undirvélstjóri á skipi með stærri vél en 800 hestafla, öðlast hann rétt til að vera yfirvélstjóri á farþegaskipi með 601—1200 hestafla vél. Jafnframt hlýtur hann rétt til undirvélstjórastarfa sem 3. eða 4. vélstjóri á farþegaskipi með 1201—3000 hestafla vél.

■ **15. gr.** Sá, sem lokið hefur vélstjóranámi 4. stigs, og jafnframt lokið sveinsprófi í vélvirkjun, hefur rétt til að starfa sem undirvélstjóri á farþegaskipi með ótakmarkaða vélarstærð sbr. þó 3. mgr.

□ Að loknum 6 mánaða starfstíma sem yfirvélstjóri á fiskiskipi með 400—500 hestafla vél eða undirvélstjóri á skipi með stærri vél en 400 hestafla, öðlast hann rétt til að vera yfirvélstjóri á farþegaskipi með allt að 600 hestafla vél.

□ Að loknum 18 mánaða starfstíma sem yfirvélstjóri á fiskiskipi með 801—1800 hestafla vél eða yfirvélstjóri á flutningaskipi með 801—1500 hestafla vél eða undirvélstjóri á skipi með stærri vél en 800 hestafla, öðlast hann rétt til að vera yfirvélstjóri á farþegaskipi með 601—1200 hestafla vél. Jafnframt hlýtur hann rétt til að gegna undirvélstjórastarfi sem 2. vélstjóri á farþegaskipi með stærri vél en 1200 hestafla.

□ Að loknum 36 mánaða starfstíma sem yfirvélstjóri á fiskiskipi eða flutningaskipi með stærri vél en 1500 hestafla eða undirvélstjóri á skipi með stærri vél en 1500 hestafla, þar af a. m. k. eitt ár sem 2. vélstjóri, á hann rétt á að vera yfirvélstjóri á farþegaskipi með stærri vél en 1200 hestafla.

IV. kafli. Um eldri vélstjóraréttindi.

■ **16. gr.** Við gildistöku laga þessara skal svo fara sem hér segir um atvinnuréttindi þeirra vélstjóra, er hlotið hafa réttindi eftir eldri lögum:

a. Þeir, sem lokið hafa hinu minna námskeiðsprófi Fiskifélags Íslands, skulu njóta sama réttar og þeir, sem lokið hafa vélfræðinámi 1. stigs, enda fullnægi þeir sömu skyldum um starfstíma.

b. Þeir, sem lokið hafa hinu meira námskeiðsprófi Fiskifélags Íslands, skulu njóta sama réttar og þeir, sem lokið hafa vélfræðinámi 2. stigs, enda fullnægi þeir sömu skyldum um starfstíma.

c. Þeir, sem tekið hafa próf frá vélskólanum í Reykjavík, skv. lögum nr. 71 frá 1936,[1] en eigi tekið próf í rafmagnsfræði, skulu njóta sama réttar og þeir, sem lokið hafa vélfræðinámi 3. stigs, enda fullnægi þeir sömu skyldum um starfstíma.

d. Þeir, sem tekið hafa lokapróf frá Vélskólanum í Reykjavík, skv. lögum nr. 71 frá 1936[1] eða eldri lögum, skulu njóta sama réttar og þeir, sem hafa lokið vélfræðinámi 4. stigs ásamt sveinsprófi í vélvirkjun, enda fullnægi þeir sömu skyldum um starfstíma.

□ Þeir vélstjórar, sem fyrir gildistöku laga þessara nutu eða áttu kost á að njóta meiri réttinda en lög þessi veita þeim, skulu halda þeim rétti óskertum.

[1] *Nú l. 67/1966.*

V. kafli. Undanþágur frá lögunum.

■ **17. gr.** Ef skortur er á mönnum með nægjanleg vélstjóraréttindi, getur siglingamálaráðuneytið, eftir ósk útgerðarmanns eða skipstjóra, veitt manni, sem eigi fullnægir skilyrðum laga þessara, með undanþágu rétt til vélstjórnar á tilteknu skipi um takmarkaðan tíma, þó eigi lengur en sex mánuði í senn. Áður en undanþága er veitt, skal ávallt leitað umsagnar viðkomandi stéttarfélags vélstjóra.

■ **18. gr.** Verði teknar í notkun á íslenzkum skipum vélar með sjálfvirkum vélstjórnarbúnaði, getur siglingamálaráðuneytið leyft fækkun undirvélstjóra og aðstoðarvélstjóra á slíkum skipum, að fengnum tillögum Farmanna- og fiskimannasambands Íslands.

VI. kafli. Skírteini og læknisvottorð.

■ **19. gr.** Hver sá, er fullnægir skilyrðum laga þessara

1966 Nr. 72 13. maí

1966 Nr. 72 13. maí

um atvinnuréttindi, á rétt á að fá gefið út skírteini, er greini frá þeim tilteknu atvinnuréttindum, sem hann hefur öðlazt. Skírteinin skulu gefin út af lögreglustjóra og rituð á þar til gerð eyðublöð, eftir fyrirmynd, sem siglingamálaráðuneytið semur. Skírteinið gildir um óákveðinn tíma frá dagsetningu þess, nema skírteinishafi fyrirgeri því.

□ ...[1]

[1] *Tímabundin ákvæði.*

■ **20. gr.** Það er skilyrði fyrir því, að vélstjóri hljóti atvinnuréttindi samkvæmt lögum þessum, að hann sanni með læknisvottorði, að hann sé fær um að gegna stöðunni af heilsufarsástæðum.

VII. kafli. Almenn ákvæði.

■ **21. gr.** Um atvinnuréttindi vélstjóra á varðskipum og björgunarskipum gilda sömu reglur og um farþegaskip.

■ **22. gr.** Ákvæði I.—III. kafla laga þessara um atvinnuréttindi vélstjóra á fiskiskipum, flutningaskipum og farþegaskipum gilda hvort sem skipin eru með eimvél eða mótorvél. Þó getur enginn hlotið réttindi til yfirvélstjórnar á eimskipi eða undirvélstjórnar samkvæmt 3. mgr. 11. gr. og 3. mgr. 15. gr., nema hafa unnið a. m. k. helming tilskilins starfstíma sem vélstjóri á eimskipi. Samsvarandi regla gildir um yfirvélstjóra á mótorskipi. Á sama hátt er það skilyrði fyrir réttindum til yfirvélstjórnar á mótorskipi með stórum eimkatli, að vélstjórinn hafi unnið a. m. k. ⅓ hluta tilskilins starfstíma á slíku skipi.

■ **23. gr.** Að því er atvinnuréttindi varðar, skulu hverjir þrír mánuðir, sem vélstjóri gegnir starfi aðstoðarvélstjóra á flutninga- eða farþegaskipum, sbr. d- og e-liði 8. gr. og d-, e- og f-liði 12. gr., jafngilda tveggja mánaða starfstíma sem undirvélstjóri við hæstu hestaflatölu á fiskiskipi, flutningaskipi eða farþegaskipi, er vélstjórinn hefur rétt til án undangengins starfstíma.

■ **24. gr.** Við útreikning hestafla á vélum í skipum skal farið eftir þeim reglum, er gilt hafa. Miða skal við sameiginlegan hestaflafjölda þeirra véla, sem knýja skipið áfram.

■ **25. gr.** Starfstími vélstjóra telst sá tími, sem maðurinn er lögskráður á skip og vinnur við það, að meðtöldum lögskráningardegi og afskráningardegi.

■ **26. gr.** Verði ágreiningur um atvinnuréttindi vélstjóra samkvæmt lögum þessum sker siglingamálaráðuneytið úr. Þeim úrskurði má skjóta til dómstóla.

■ **27. gr.** Ef verksmiðjuskip verða tekin í notkun í íslenzka skipaflotanum, skal siglingamálaráðuneytið setja reglur um fjölda undirvélstjóra og aðstoðarvélstjóra á slíkum skipum, og má þá víkja frá ákvæðum laga þessara um lágmarksfjölda vélstjóra til hækkunar.

■ **28. gr.** Siglingamálaráðuneytið skal setja reglur um fjölda vélstjóra á dráttarbátum, og hvaða menntunarkröfur skuli gera til þeirra.

■ **29. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum ...,[1] nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum. Með mál út af brotum skal farið að hætti opinberra mála. Sektir renna í ríkissjóð.

[1] *L. 75/1982, 37. gr.*

1961 Nr. 50 29. marz

Lög um bryta og matreiðslumenn á farskipum og fiskiskipum.

■ **1. gr.** Skylt er að hafa matreiðslumenn og/eða bryta á öllum vélknúnum skipum, sem eru 800 rúmlestir brúttó eða stærri, annast farþega- og vöruflutninga og hafa minnst 20 manna áhöfn fyrir utan eldhús- og þjónustufólk.

□ Á fiskiskipum og flutningaskipum, sem eru 100 rúmlestir brúttó eða stærri, og á farþegaskipum, sem eru 100—800 rúmlestir brúttó, er skylt að hafa matsveina.

■ **2. gr.** Til þess að öðlast réttindi sem matreiðslumaður samkvæmt 1. málsgr. 1. gr. skal viðkomandi hafa sveins- eða meistararéttindi í matreiðslu.

□ Til þess að öðlast réttindi sem [matsveinn][1] samkvæmt 2. málsgr. 1. gr. skal viðkomandi uppfylla eitthvert eftirtalinna skilyrða:

a. að hafa sveins- eða meistararéttindi í matreiðslu;

b. að hafa lokið 8 mánaða námskeiði við Matsveina- og veitingaþjónaskólann og starfað sex mánuði sem [aðstoðarmatsveinn][1] á skipum;

c. að hafa sótt viðurkennt matreiðslunámskeið og starfað sem [matsveinn][1] á fiskiskipum samkvæmt 1. gr. í 18 mánuði.

[1] *L. 31/1966, 1. gr.*

■ **3. gr.** Í Matsveina- og veitingaþjónaskólanum skulu haldin námskeið fyrir þá, sem ætla að verða brytar á farþega- og flutningaskipum, og skal ráðherra setja nánari ákvæði um tilhögun þeirra í reglugerð.

■ **4. gr.** Til þess að öðlast brytaréttindi á farþegaskipum og flutningaskipum skal viðkomandi hafa öðlazt meistararéttindi í matreiðslu- eða framreiðsluiðn og hafa staðizt brytapróf við Matsveina- og veitingaþjónaskólann.

■ **5. gr.** [Ákvæði laga þessara ná ekki til þeirra, sem við gildistöku laganna starfa sem matreiðslumenn, matsveinar eða brytar á fiski-, flutninga- eða farþegaskipum, né þeirra, sem hafa haft það starf fyrir gildistökuna eitt ár eða lengur á skipum yfir 50 rúmlestir. Til þessara starfa þurfa þeir að hafa krafizt viðurkenningar ráðuneytisins innan fimm ára frá gildistöku laga þessara.][1]

[1] *L. 31/1966, 2. gr.*

■ **6. gr.** Samgöngumálaráðuneytið getur veitt tímabundna undanþágu frá ákvæðum þessara laga, sé ekki unnt að fá menn til starfa, sem uppfylla þau skilyrði, sem eru í lögum þessum, eða það er erfiðleikum bundið.

1976 Nr. 12 13. apríl

Lög um kafarastörf.[1]

[1] *Rg. 449/1979.*

■ **1. gr.** Enginn má í atvinnuskyni stunda köfun í ám eða vötnum, við strendur landsins eða frá íslenskum skipum hér við land, nema hann fullnægi þeim skilyrðum, sem sett eru í lögum þessum.

■ **2. gr.** Köfun merkir í lögum þessum allar athafnir undir yfirborði vatns eða sjávar og annars staðar þar sem loft undir yfirþrýstingi er notað til öndunar.

■ **3. gr.** Hver sá, er stunda vill köfun, skal fullnægja eftirgreindum skilyrðum:

a. vera fullra 20 ára,

b. hafa með fullnægjandi árangri gengið undir tilskilda læknisskoðun,

c. hafa staðist kafarapróf samkvæmt 4. gr.

■ **4. gr.** Við kafarapróf þau, sem getur í c-lið 3. gr., skal sannreynt hvort sá, sem prófið tekur, hafi fullnægj-

1976 Nr. 12 13. apríl

andi fræðilega og verklega þekkingu á kafarastörfum, meðal annars hvort hann þekkir allar almennar ráðstafanir til öryggis kafaranum meðan hann vinnur starf sitt, svo og, að hann hafi nákvæma þekkingu á hlutum þeim, sem notast við köfun, og hvernig þeim skuli haldið við.

☐ Ráðherra er heimilt að efna á hæfilegum fresti til námskeiða fyrir þá, sem þreyta vilja kafarapróf og fullnægja til þess skilyrðum a- og b-liðar 3. gr. Ákvæði um tilhögun námskeiða, námsgreina, kennslu og kennslugjöld skulu sett í reglugerð.

■ **5. gr.** Siglingamálastofnun ríkisins afhendir hverjum þeim, er fullnægir skilyrðum 3. gr., skírteini, sem viðkomandi sanni síðan hæfni sína með.

☐ Halda skal nákvæma skrá um handhafa slíkra skírteina.

■ **6. gr.** Kafaraskírteini skv. 5. gr. skal endurnýja á fimm ára fresti og skal með umsókn um endurnýjun leggja fram fullnægjandi læknisvottorð.

☐ Nú er heilbrigðisvottorð ekki fullnægjandi að mati Siglingamálastofnunar ríkisins, sbr. 5. gr., og skal þá ekki gefa út nýtt skírteini. Rísi ágreiningur um þetta atriði skal málinu vísað til ráðherra, sem gefur úrskurð eftir að hafa aflað sér umsagnar landlæknis. Eftir að handhafi skírteinis hefur náð 60 ára aldri skal endurnýjun gerð árlega.

■ **7. gr.** Allur kafarabúnaður, hverju nafni sem hann nefnist, skal vera af viðurkenndri gerð og merktur eftir því sem nauðsyn krefur, svo sem nafn framleiðanda, notkunarreglur o. þ. h.

☐ Ráðherra setur reglur um viðurkenningu og eftirlit samkvæmt þessari grein svo og gjöld[1] í því sambandi.

☐ Gjöld samkvæmt grein þessari skulu lögtakskræf.

[1] *Gjskr. 350/1981.*

■ **8. gr.** Óheimilt er að ráða til köfunarstarfa eða til aðstoðar við djúpköfun aðra en handhafa köfunarskírteinis, nánari kröfur um aðstoðarmenn skal setja í reglugerð.

☐ Eigandi köfunarbúnaðar ber ábyrgð á því, að hann fullnægi skilyrðum 7. gr.

■ **9. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglum, sem settar verða samkvæmt þeim, varða sektum, nema þyngri hegning liggi við að öðrum lögum.

■ **10. gr.** Kafaraskírteini, sem menn hafa öðlast fyrir gildistöku laga þessara erlendis frá og talin eru jafngild skírteinum þeim, sem veitt eru samkvæmt lögum þessum, skulu gilda áfram, en leita skal umsagnar Félags íslenskra kafara áður en skírteinin verða viðurkennd.

☐ Hver sá maður, sem færir fullnægjandi sannanir fyrir því, að hann hafi fyrir gildistöku laga þessara stundað köfunarstörf í atvinnuskyni án þess að hafa öðlast kafaraskírteini, en hefur þó með fullnægjandi árangri gengið undir læknisskoðun, sbr. 3. gr., getur innan árs frá gildistöku laganna öðlast kafaraskírteini hjá ráðuneytinu, enda mæli Félag íslenskra kafara með því.

1970 Nr. 51 12. maí

Lög um Siglingamálastofnun ríkisins.

■ **1. gr.** Siglingamálastofnun ríkisins starfar undir yfirstjórn ráðherra þess, sem fer með öryggismál skipa.[1]

[1] *Nú samgönguráðherra, sbr. augl. A 96/1969, 11. gr. 7. tl.*

■ **2. gr.** Hlutverk Siglingamálastofnunar ríkisins er:

1. Að vera ríkisstjórninni til ráðuneytis um siglingamál og skipasmíðar, eftir því sem hún telur þörf á.

2. Að annast eftirlit með nýsmíði skipa, búnaði, breytingum og innflutningi og annað almennt eftirlit skipa samkvæmt lögum um eftirlit með skipum[1] og reglugerðum, settum samkvæmt þeim. Smíðateikningar skipa eru háðar viðurkenningu Siglingamálastofnunarinnar í samræmi við ákvæði laga og reglugerða.[2]

3. Að annast framkvæmd alþjóðasamþykkta um öryggi mannslífa á hafinu,[3] sem Ísland er aðili að, og gefa út skipsskjöl fyrir íslenzk skip samkvæmt þeim.

4. Að annast framkvæmd alþjóðahleðslumerkjasamþykkta,[4] sem Ísland er aðili að, og ákveða hleðslumerki skipa og gefa út hleðslumerkjaskírteini samkvæmt þeim.

5. Að ákvarða hleðslumerki fyrir fiskiskip eftir nánari reglum, er ráðherra setur.

6. Að fylgjast með rannsókn sjóslysa hjá siglingadómi og sjódómi.[5] Rita umsögn um sjópróf til saksóknara ríkisins. Birta niðurstöður rannsókna á sjóslysum árlega eða oftar, þegar sérstök ástæða þykir til, í samstarfi við rannsóknarnefnd sjóslysa.

7. Að annast framkvæmd laga um varnir gegn óhreinkun sjávar af völdum olíu[6] og reglugerða samkvæmt þeim í samræmi við alþjóðasamþykkt um sama efni,[7] sem Ísland er aðili að.

8. Að annast framkvæmd laga og reglna um mælingu skipa,[8] svo og mál, er varða alþjóðasamþykkt um mælingu skipa.[9]

9. Að annast framkvæmd laga um skráningu skipa.[10] Annast skýrslugerð um íslenzkan skipastól. Gefa árlega út skrá yfir íslenzk skip, miðað við 1. janúar ár hvert, og aukaskrár, ef þörf krefur. Þar skal og birta skrá yfir einkaleyfisnöfn skipa, skip í smíðum, skip, sem felld hafa verið niður af skipaskrá á árinu, og annan gagnlegan fróðleik um íslenzkan skipastól. Ráðherra getur sett nánari reglur um gerð skipaskrár.

10. Að annast af Íslands hálfu samstarf við alþjóðastofnanir varðandi þau mál, sem eru í verkahring stofnunarinnar.[11]

11. Að annast mál, er varða siglingalög og sjómannalög, að því leyti sem þau varða skráningu skipa, skip og búnað þeirra, siglingaöryggi og önnur mál, sem ráðuneytið kann að fela stofnuninni, varðandi siglingar og áhafnir skipa.

[1] *Sjá l. 52/1970, sbr. l. 57/1972 og l. 34/1981.* [2] *Reglur um smíði og búnað ísl. skipa: 553/1975, 28/1977, sbr. 516/1979, 327/1977, sbr. 64/1979, 450/1978, 50/1979, 64/1979, 492/1979, 200/1980, 424/1980, 440/1980. Reglur 51/1979 (um smíði og öryggisbúnað báta minni en 6 m að lengd). Reglur 399/1978 (um búnað ísl. skipa vegna varna gegn olíumengun sjávar).* [3] *Samn. 17. 6. 1960: Augl. C 8/1965.* [4] *Samn. 5. 4. 1966: Augl. C 19/1970.* [5] *Sjó- og verslunardómur lagður niður með 42. gr. l. 28/1981.* [6] *Sjá l. 77/1966.* [7] *Samþ. 12. 5. 1954: Augl. C 17/1970, sbr. augl. C 23/1977.* [8] *Sjá l. 50/1970, sbr. l. 75/1982.* [9] *Samn. 10. 6. 1947: Augl. A 80/1948, sbr. augl. 18/1967. Samn. 23. 6. 1969: Augl. C 18/1970.* [10] *L. 53/1970, sbr. l. 39/1978.* [11] *Samn. 28. 1. 1926 (haffæri): Augl. A 59/1926. Samn. 6. 3. 1948 (IMCO): Augl. A 6/1961, sbr. augl. C 20/1969, augl. C 10/1976, sbr. augl. C 3/1979 og augl. C 15/1980, sbr. augl. C 9/1982. Samn. 12. 5. 1954 (um varnir gegn óhreinkun sjávar af völdum olíu), sbr. augl. C 4/1962, augl. C 6/1966 og C 17/1970, sbr. C 23/1977. Samn. 9. 4. 1965 (flutningar á sjó): Augl. C 2/1967, sbr. augl. C 20/1972. Samn. 1. 6. 1967 (reglur um fiskveiðar í Norður-Atlantshafi): Augl. C 6/1969, sbr. augl. C 1/1977. Samn. 29. 12. 1972 (um varnir gegn mengun hafsins vegna losunar úrgangsefna og annarra efna í það): Augl. C 17/1973, sbr. augl. C 1/1976. Samn. 15. 2. 1972 (um varnir gegn mengun sjávar vegna losunar úrgangsefna frá skipum og flugvélum): Augl. C 16/1973, sbr. C 5/1974. Samn. 4. 6. 1974 (um mengun sjávar frá landstöðvum): Augl. C 13/1981.*

■ **3. gr.** Ráðherra sá, er fer með siglingamál, kveður með reglugerð nánar á um hlutverk og starfshætti Sigl-

ingamálastofnunarinnar og um einstök verkefni hennar.

■ **4. gr.** Forseti skipar siglingamálastjóra til að annast framkvæmdastjórn þeirra mála, sem falin eru Siglingamálastofnuninni. Hann skal vera skipaverkfræðingur eða hafa aðra sambærilega menntun og fullnægja kröfum þeim, sem þarf til þess að vera embættismaður hér á landi.

■ **5. gr.** Siglingamálastofnunin hefur skrifstofu í Reykjavík.

■ **6. gr.** Ráðherra skipar fasta starfsmenn Siglingamálastofnunarinnar að fengnum tillögum siglingamálastjóra. Fast starfsfólk Siglingamálastofnunarinnar tekur laun samkvæmt hinu almenna launakerfi ríkisins.

□ Skipaskoðunarmenn og skipamælingarmenn skulu launaðir samkvæmt reglum, er ráðherra setur að fengnum tillögum siglingamálastjóra.[1)]

□ Ekki má siglingamálastjóri eða aðrir, sem eru í fullu starfi hjá Siglingamálastofnuninni, hafa á hendi störf, sem ósamrýmanleg eru stöðum þeirra. Þannig er þeim ekki heimilt að vinna nein þau störf fyrir einkaaðila eða félög, sem háð kunna að verða þeirra eigin mati sem starfsmanna Siglingamálastofnunarinnar.

[1)] *Rg. 779/1982 (um laun skipaskoðunarmanna ríkisins, sem ekki eru á föstum launum).*

■ **7. gr.** Siglingamálastjóri skal hafa sérfróða starfsmenn, eftir nánari ákvörðun í reglugerð, sem ráðherra setur.

■ **8. gr.** Landið skiptist í 5 eftirlitssvæði. Þau eru:

1. eftirlitssvæði: Frá Hjörleifshöfða að Skor á Barðaströnd. Allar eyjar meðtaldar.
2. eftirlitssvæði: Frá Skor í Hrútafjarðarbotn.
3. eftirlitssvæði: Frá Hrútafjarðarbotni að Gunnólfsvíkurfjalli.
4. eftirlitssvæði: Frá Gunnólfsvíkurfjalli að Hjörleifshöfða.
5. eftirlitssvæði: Vestmannaeyjar.

■ **9. gr.** Siglingamálastjóri skipar eftirlitsmann fyrir hvert eftirlitssvæði. Annast hann framkvæmd eftirlits þar og umsjón með skoðunarmönnum undir yfirstjórn siglingamálastjóra.

□ Ef siglingamálastjóri telur ástæðu til, getur hann tilnefnt trúnaðarmenn til þess að annast einstök störf eftirlitsmanna, og hafa þeir þá sama rétt og skyldur og eftirlitsmenn.

□ Eftirlitsmenn skulu fullnægja þeim kröfum, sem gerðar eru til opinberra sýslunarmanna, vera búsettir á þeim stað innan svæðis síns, er siglingamálastjóri samþykkir, vera svo heilir og hraustir, að þeir megi rækja starfann, og hafa að dómi siglingamálastjóra nægilega þekkingu á siglingum, skipum og vélum til þess að leiðbeina skoðunarmönnum, samræma eftirlitið til meira öryggis og skera úr um ágreining, sem upp kynni að rísa um haffæri skipa.

□ Siglingamálastjóri setur þeim erindisbréf og starfsreglur.

■ **10. gr.** Hvert eftirlitssvæði skiptist í skoðunarsvæði. Þau eru:

I. eftirlitssvæði:

1. skoðunarsvæði: Frá Hjörleifshöfða að Jökulsá á Sólheimasandi.
2. skoðunarsvæði: Frá Jökulsá á Sólheimasandi að Þjórsá.
3. skoðunarsvæði: Frá Þjórsá að Grindavík.
4. skoðunarsvæði: Grindavík og Reykjanesskagi að Hafnarfirði.
5. skoðunarsvæði: Hafnarfjörður, Garðahreppur og Bessastaðahreppur.
6. skoðunarsvæði: Reykjavík og Kjósarsýsla.
7. skoðunarsvæði: Borgarfjarðar- og Mýrasýsla (frá Hvalfjarðarbotni til Hítarár).
8. skoðunarsvæði: Frá Hítará að Búlandshöfða.
9. skoðunarsvæði: Frá Búlandshöfða að Skor (Breiðafjarðareyjar meðtaldar).

II. eftirlitssvæði:

10. skoðunarsvæði: Frá Skor að Kópanesi.
11. skoðunarsvæði: Arnarfjörður.
12. skoðunarsvæði: Dýrafjörður.
13. skoðunarsvæði: Önundarfjörður.
14. skoðunarsvæði: Súgandafjörður.
15. skoðunarsvæði: Frá Gelti að Geirhólma.
16. skoðunarsvæði: Frá Geirhólma í Hrútafjarðarbotn.

III. eftirlitssvæði:

17. skoðunarsvæði: Frá Hrútafjarðarbotni að Skagatá.
18. skoðunarsvæði: Frá Skagatá að Haganesvík.
19. skoðunarsvæði: Haganesvík að Siglunestá.
20. skoðunarsvæði: Frá Siglunestá að Ólafsfjarðarmúla.
21. skoðunarsvæði: Frá Ólafsfjarðarmúla að Gjögri, svo og Grímsey.
22. skoðunarsvæði: Frá Gjögri að Tjörnestá, svo og Flatey á Skjálfanda.
23. skoðunarsvæði: Frá Tjörnestá að Gunnólfsvíkurfjalli.

IV. eftirlitssvæði:

24. skoðunarsvæði: Frá Gunnólfsvíkurfjalli að Lagarfljóti.
25. skoðunarsvæði: Frá Lagarfljóti að Loðmundarfirði.
26. skoðunarsvæði: Loðmundarfjörður og Seyðisfjörður.
27. skoðunarsvæði: Frá Dalatá að Gerpi.
28. skoðunarsvæði: Frá Gerpi að Fáskrúðsfirði.
29. skoðunarsvæði: Fáskrúðsfjörður, Stöðvarfjörður og Breiðdalsvík.
30. skoðunarsvæði: Frá Breiðdalsvík að Austurhorni.
31. skoðunarsvæði: Frá Austurhorni að Hjörleifshöfða.

V. eftirlitssvæði:

32. skoðunarsvæði: Vestmannaeyjar.

■ **11. gr.** Siglingamálastjóri skipar að fengnum tillögum eftirlitsmanns skoðunarmenn á hvert skoðunarsvæði. Tölu skoðunarmanna á hverju skoðunarsvæði ákveður siglingamálastjóri að fengnum tillögum eftirlitsmanns. Skoðunarmenn skulu fullnægja þeim kröfum, sem gerðar eru til opinberra sýslunarmanna, vera búsettir á svæði sínu, hafa reynslu og þekkingu á siglingum, skipum og vélum og vera svo heilir og hraustir, að þeir megi rækja starfann.

□ Eftirlitsmaður skiptir með þeim verkum eftir sérþekkingu þeirra.

■ **12. gr.** Siglingamálastofnunin skal að jafnaði hafa starfandi umferðareftirlitsmenn, sem ferðast um landið

1970 Nr. 51 12. maí

til að samræma störf skipaskoðunarmanna, í samráði við skipaeftirlitsmann hvers eftirlitssvæðis. Skulu umferðareftirlitsmenn einnig framkvæma skyndiskoðanir í höfnum eða á sjó, eftir því sem aðstæður leyfa og ástæða þykir til. Milli ferða skulu umferðareftirlitsmenn starfa við skrifstofu Siglingamálastofnunarinnar, og skal siglingamálastjóri setja þeim starfsreglur.

■ **13. gr.** Siglingamálastjóri löggildir eftir þörfum skipamælingamenn samkvæmt lögum um skipamælingar. Skipamælingamenn skulu fullnægja þeim kröfum, sem gerðar eru til opinberra sýslunarmanna. Þeir skulu hafa þekkingu á reglum þeim, er um skipamælingar gilda, og hafa fengið æfingu í notkun þeirra. Ráðherra getur sett reglur um prófraun skipamælingamanna eftir tillögum siglingamálastjóra.

■ **14. gr.** Ráðherra getur skipt landinu í skipamælingaumdæmi eftir tillögum siglingamálastjóra. Heimilt er þó siglingamálastjóra að láta löggiltan mælingamann framkvæma mælingar utan umdæmis síns, hvenær sem ástæða þykir til.

■ **15. gr.** Áður en embættis- og sýslunarmenn Siglingamálastofnunarinnar hefja störf, skulu þeir undirrita eið eða drengskaparheit um, að þeir vilji rækja starfann eftir beztu samvizku og þekkingu.

□ Ekki mega þeir annast nein störf Siglingamálastofnunarinnar vegna skipa, er þeir eiga sjálfir að meira eða minna leyti, eða þeirra skipa, sem þeir eru á einn eða annan hátt við riðnir, þannig að þeir verði eigi taldir óvilhallir.

■ **16. gr.** Þegar embættis- og sýslunarmenn Siglingamálastofnunarinnar eru að starfi, hafa þeir rétt til þess að fara um borð í hvert skip, sem statt er í íslenzkri höfn eða innan íslenzkrar landhelgi, til þess að rannsaka það, sem þeim ber samkvæmt stöðu sinni. Leita ber þó álits eftirlitsmanns eða siglingamálastjóra, ef eigi er nauðsyn skjótra aðgerða.

□ Útgerðarmenn, skipstjórar, vélstjórar og aðrir, er í þeirra umboði starfa, svo og aðrir skipverjar, eru skyldir til að veita Siglingamálastofnuninni alla aðstoð og upplýsingar, sem óskað er og starfið varða.

□ Trúnaðarmenn Siglingamálastofnunarinnar skulu á hinn bóginn gæta þess að valda ekki skipi óþarfa töfum né torvelda vinnu um nauðsyn fram.

■ **17. gr.** Embættis- og sýslunarmenn Siglingamálastofnunarinnar eru opinberir starfsmenn og njóta réttar og bera skyldur í samræmi við það.

1970 Nr. 52 12. maí

Lög um eftirlit með skipum.[1)]

[1)] *Rg. 11/1953 (um eftirlit með skipum og öryggi þeirra), sbr. 52/1965, 263/1969, 76/1971 og 424/1980.*

I. kafli. Almenn ákvæði.

■ **1. gr.** Orðaskýringar:

1. **Skip** er sérhvert fljótandi far, nema annars sé getið.

2. **Íslenzkt skip** er hvert það skip, sem skráð er hér á landi og rétt hefur til þess að sigla undir íslenzkum fána.

3. **Farþegar** eru allir, sem á skipi eru aðrir en skipstjóri, skipshöfn og aðrir, sem starfa á skipi í þjónustu þess. Til farþega teljast þó ekki börn undir eins árs aldri né menn, sem komnir eru í skip vegna óviðráðanlegra atvika.

4. **Farþegaskip** er hvert það skip, sem ætlað er að flytja fleiri en 12 farþega.

5. **Flokkað skip** er hvert það skip, sem hefur gilt flokkunarskírteini frá flokkunarfélagi, sem viðurkennt er af ráðherra samkvæmt reglugerð.

6. Þar, sem talað er um **rúmlest**, er átt við brúttórúmlest (100 ensk teningsfet = 2,83m^3), nema annars sé getið.

7. **Vélskip** er hvert það skip, sem knúið er aflvél í því sjálfu.

8. **Opinn bátur** er hvert það fljótandi far, sem ekki er varið ágangi sjávar með þilfari stafna á milli.

9. **Fiskiskip** er skip, sem notað er til að veiða fisk, hval, sel, skelfisk eða aðrar lífverur úr sjó.

10. **Svifskip** er far, sem hvílir á samanþjöppuðu lofti milli botns þess og flatarins, sem það hreyfist yfir.

11. Þar, sem rætt er um **ráðherra** í lögum þessum, er átt við ráðherra þann, sem fer með siglingamál.

■ **2. gr.** Ákvæði laga þessara taka til allra íslenzkra skipa og báta, sem eru 6 metrar eða lengri, mælt milli stafna.

□ Ákvæði laganna taka og til erlendra skipa og báta, sem íslenzkir ríkisborgarar hafa á leigu, ef þau eru gerð út hér eða í förum hingað eða héðan með íslenzkri skipshöfn.

□ Ráðherra getur ákveðið í reglugerð, að eftirlit skuli haft með öryggi annarra fljótandi fara og tækja, og hvernig því eftirliti skuli haga.[1)]

[1)] *Reglur 51/1979 (um smíði og öryggisbúnað báta minni en 6 m að lengd).*

■ **3. gr.** Lög þessi raska ekki ákvæðum alþjóðasamninga eða samningum við önnur ríki, er íslenzka ríkið hefur gerzt aðili að.

II. kafli. Um haffæri skipa.

■ **4. gr.** Skip skal telja óhaffært:

a. Ef gilt haffærisskírteini, hleðslumerkjaskírteini og, sé um farþegaskip að ræða, öryggisskírteini er ekki sýnt, þegar þess er krafizt af Siglingamálastofnuninni eða trúnaðarmanni hennar.

b. Ef það liggur dýpra en hleðslumerki þess leyfa.

c. Ef bol þess, búnaði, vél eða vélartækjum eða skipshöfn er svo áfátt, það svo ofhlaðið mönnum eða munum, vanhlaðið, kjölfestulítið, illa birgt af vistum, vatni, kolum, olíu eða öðrum vélarnauðsynjum, sé það vélskip, eða af öðrum ástæðum er svo á sig komið, að telja verður vegna sjóferða þeirra, er skipið skal fara, að hættulegra sé að vera í förum með það en venjulegt er við siglingar.

■ **5. gr.** Eiganda skips, útgerðarmanni, svo og skipstjóra er skylt að sjá um, að lögskipaðar skoðunargerðir fari fram á skipi og því sé haldið haffæru, hvort heldur það er statt í höfn eða á hafi úti.

■ **6. gr.** Nú tekur skip grunn, slæst við bryggju, verður fyrir árekstri eða það annað ber til, er ætla má, að af muni hljótast, að skipið verði óhaffært, og er skipstjóra þá skylt að láta rannsaka tjón það, sem orðið hefur, með skoðunargerð á þeim stað, er henni verður fyrst við komið.

□ Skoðunarmenn Siglingamálastofnunarinnar skulu framkvæma skoðun, verði því komið við án verulegrar tafar, en annars skal hún gerð af sérfróðum mönnum, er sjódómur á þeim stað kveður til.

□ Ef svo ber við, að ekki verður náð til sérfróðra manna, þar sem skip er statt, skal skipstjóri, yfirvélstjóri og yfirstýrimaður ásamt tveimur mönnum, er

skipshöfn velur, framkvæma bráðabirgðaskoðun á tjóninu. Ágrip af skoðunarskýrslunni skal ritað í eftirlitsbók skipsins og undirritað af þeim öllum, er hana önnuðust. Þar skal kveðið skýlaust á um haffæri skipsins. Afrit af því, sem bókað var, skal þá þegar sent Siglingamálastofnuninni, og ákveður hún, hvort ný skoðun skuli fara fram.

III. kafli. Störf eftirlits- og skoðunarmanna.

■ **7. gr.** Eftirlitsmönnum Siglingamálastofnunarinnar ber hverjum í sínu umdæmi að gæta þess, að fullnægt sé ákvæðum gildandi laga, tilskipana og reglugerða um öryggi skipa. Í því skyni ber þeim m. a. að athuga skip í umdæmi sínu, hleðslu þeirra og haffæri fyrirvaralaust, þegar hentugt þykir eða ástæða virðist til, einkum er skip kemur til hafnar eða fer úr höfn. Komi fram, að vafi leiki á því, hvort skip sé haffært samkvæmt lögum þessum, skal það stöðvað til bráðabirgða samkvæmt 10. gr., sbr. og 34. gr.[1)]

[1)] *Nú 35. gr.*

■ **8. gr.** Eftirlitsmaður skal sjálfur annast allt eftirlit þar á svæði sínu, sem mest þörf er eftirlits á hverjum tíma árs. Ef erfiðleikar eru á því, að hann vegna fjarlægðar geti á sama tíma haft fullnægjandi eftirlit á öðrum stöðum á svæðinu, þar sem sérstök þörf er eftirlits, ber honum, að fengnu samþykki siglingamálastjóra, að fela hæfum manni eftirlit þar, enda fullnægi hann skilyrðum þeim, sem sett eru um eftirlitsmenn.

■ **9. gr.** Skipaskoðunarmenn annast allar skoðanir, er um ræðir í lögum þessum og tilskipunum og reglugerðum samkvæmt þeim, sem gerðar skulu innan umdæmis þeirra, hvort sem skipið á þar heimilisfang eða eigi.

□ Nú er um skoðun að ræða, er eftirlitsmaður telur þess eðlis, að meiri sérfræðilegrar þekkingar sé þörf, og kveður hann þá sérfróðan mann eða menn til aðstoðar skoðunarmönnum.

□ Ef þörf krefur, getur siglingamálastjóri kvatt skoðunarmann til að framkvæma skoðun utan umdæmis síns.

■ **10. gr.** Við skoðunargerðir er skipaskoðunarmönnum skylt að gæta þess, að fullnægt sé þeim kröfum um öryggi skipa, sem gerðar eru í lögum þessum eða tilskipunum og reglum, sem og reglum, sem settar kunna að verða samkvæmt þeim.

□ Eftirlits- og skoðunarmenn skulu líta eftir umgengni og hreinlæti í vistarverum og forðageymslum, svo og lestum fiskiskipa. Skal þess sérstaklega gætt, að lestir fiskiskipa og báta séu vel hirtar og hreinar.

□ Að lokinni skoðun er skipaskoðunarmönnum skylt að sjá um, að bætt sé úr því, sem þeir telja áfátt. Telji skoðunarmenn eigi öruggt, að skip sé í förum, skulu þeir ekki láta skoðunarvottorð af hendi, en tilkynna útgerðarmanni eða skipstjóra, að vottorð verði eigi afhent, fyrr en úr göllunum sé bætt, enda skal og skipinu bannað að vera í förum. Um málið fer síðan samkvæmt VII. kafla.

□ Ef það, sem áfátt þykir, er þannig vaxið, að haffæri skips er óskert og eigi er hægt að bæta úr því þegar í stað, þar sem skipið er statt, skal skoðunarmaður gefa skipstjóra hæfilegan frest til þess að fullnægja gerðum kröfum, þó eigi lengri en 3 mánuði. Skrá skal í eftirlitsbók skips, hvers vant er, ástæður til frestveitingar og lengd frests.

□ Þegar frestur er liðinn, ber skoðunarmanni að ganga úr skugga um, að bætt hafi verið úr því, sem áfátt var. Hafi það eigi verið gert, ber honum tafarlaust að skýra eftirlitsmanni frá, og ákveður hann þá, hvort frestur skuli framlengdur eða hvort útgerðarmaður eða skipstjóri skuli sóttir til saka.

□ Verði ekki náð til skipsins, þegar fresturinn er útrunninn, skal eftirlitsmaður tilkynna siglingamálastjóra málið, og ákveður hann þá, hvað gera skuli.

■ **11. gr.** Verði skipaskoðunarmenn, lögreglumenn, hafnsögumenn, tollmenn, trúnaðarmenn stéttarfélaga sjómanna á staðnum, starfsmenn tryggingafélaga eða lögskráningarmenn varir við, að lög þessi séu brotin eða að brotnar séu reglugerðir, settar samkv. þeim, eða telji þeir sig hafa ástæðu til að ætla, að skip sé ekki haffært, skulu þeir tafarlaust gera næsta eftirlitsmanni aðvart, og skal hann þá að athuguðu máli gera nauðsynlegar ráðstafanir samkvæmt 7. gr.

□ Sama gildir um starfsmenn skipasmíðastöðva, er þeir eru að starfi sínu, þó þannig, að þeir skulu gera forstjóra stöðvarinnar aðvart. Athugar hann málið og snýr sér til eftirlitsmanns Siglingamálastofnunarinnar, ef hann telur ástæðu til.

IV. kafli. Skoðun skipa.

■ **12. gr.** Auk hins almenna eftirlits og skyndiskoðana eru skoðunargerðir á skipum tvenns konar: aðalskoðun og aukaskoðun.

■ **13. gr.** Skoðun á þilskipum annast að minnsta kosti tveir sérfróðir skoðunarmenn. Skal annar þeirra vera vélfróður, en hinn eftir atvikum skipasmiður eða siglingafróður maður.

□ Skoðun á opnum bát, hvort sem hann er með vél eða án vélar, skal framkvæmd af sérfróðum manni.

■ **14. gr.** Aðalskoðun skal gera á skipi, sem hér segir:

a. Áður en skip leggur úr höfn hér á landi í fyrsta sinn, er smíðað hefur verið hér á landi eða breytt þannig, að farmrými hefur verið stækkað, yfirbygging aukin, breytt um aðalvél eða því hefur verið breytt svo mjög, að mæla þurfi það að nýju.

b. Þegar skip er fengið frá öðrum löndum, hvort heldur nýsmíðað eða notað, til skráningar undir íslenzkan fána eða til útgerðar hér á landi.

c. Á öllum öðrum skipum ár hvert.

■ **15. gr.** Við aðalskoðun skal athuga vandlega allt öryggi skips, bæði sjálfs bols þess, þilfars og skilrúma, siglu og reiða, véla og vélatækja, búnaðar alls og áhalda, svo og allt annað, er lýtur að öryggi skips.

□ Ef skip er í viðurkenndu flokkunarfélagi og framvísað er gildu flokkunarskírteini, skal sú skoðun, sem fram fór á því til endurnýjunar á flokknum, talin fullnægjandi um styrkleika bols, véla og eimkatla, ef farið hefur verið eftir reglum, sem settar hafa verið samkvæmt Kaupmannahafnarsamþykktinni frá 28. jan. 1926[1)] um haffæri og búnað skipa og um samvinnu milli viðurkenndra flokkunarfélaga og Siglingamálastofnunarinnar.

□ Nú hefur ríkisstjórnin viðurkennt flokkunarfélag, og ber þá að líta svo á, að reglur þær, sem félagið hefur sett um skip þau, er það hefur flokkað, gildi sem réttarreglur hér á landi um öll þau atriði, sem ekki er sérstaklega mælt fyrir um í íslenzkum lögum eða reglum.

[1)] *Augl. A 59/1926.*

■ **16. gr.** Að lokinni aðalskoðun skips skulu skipaskoðunarmenn senda eftirlitsmanni skýrslu um skoðunina eftir fyrirmynd, er siglingamálastjóri setur. Eftirlitsmaður sendir síðan siglingamálastjóra skýrsluna ásamt athugasemdum sínum.

□ Hafi skoðun leitt í ljós, að skip sé haffært, skal siglingamálastjóri, eftirlitsmaður eða skoðunarmaður, sem til þess hefur fengið sérstaka heimild frá siglingamálastjóra, gefa því haffærisskírteini. Skírteini þau, sem út skulu gefin samkvæmt alþjóðasamþykkt um öryggi mannslífa á hafinu frá 17. júní 1960,[1] skal þó siglingamálastjóri gefa út.

[1] *Augl. C 8/1965.*

■ **17. gr.** Á haffærisskírteini skal skráð nafn skips, heimili, kallmerki, rúmlestatala brúttó og nettó, smíðastaður og ár, nafn eiganda, umdæmisbókstafir fiskiskipa, til hvaða ferða skírteinið gildir, að skip fullnægi þeim kröfum um öryggi skipa, sem gerðar eru í lögum þessum eða tilskipunum eða reglugerðum, settum samkvæmt þeim, enn fremur gildistími skírteinisins og útgáfudagur.

□ Haffærisskírteini skips skal gilda í eitt ár, enda glati skipið ekki rétti sínum til haffærisskírteinis á tímabilinu.

□ Siglingamálastjóri getur framlengt gildi skírteinis um ákveðinn tíma, þó eigi lengur en 3 mánuði, enda sé eigi ástæða til að ætla, að skip sé ekki haffært. Er honum heimilt að fela slíka framlengingu öðrum opinberum aðila hverju sinni.

□ Haffærisskírteini skal fylgja skipsskjölunum og ávallt sýnt við tollafgreiðslur skips, lögskráningu á það, greiðslu slysatryggingargjalds skipverja, þegar um skip er að ræða, sem ekki er skylt að lögskrá á, svo og þegar þess er krafizt af trúnaðarmönnum Siglingamálastofnunarinnar eða lögreglunni. Nú er sá tími, er skírteinið gildir, á enda, eða skoðun, er gerð skyldi á skipi á þeim tíma samkvæmt lögum þessum, er vanrækt, hvort sem er aðalskoðun eða aukaskoðun, eða það kemur í ljós við slíka skoðun, að skip sé óhaffært, og skal skip þá lagt í farbann, sbr. VII. kafla.

■ **18. gr.** Aukaskoðun skal gerð:

a. Þegar skip hefur sætt verulegri viðgerð, en eigi kveður samt svo mikið að viðgerðinni, að aðalskoðun skyldi gera samkvæmt 14. gr.

b. Þegar eigandi skips, útgerðarmaður, skipstjóri, vélstjóri, meiri hluti skipshafnar eða stjórn stéttarfélags eða félaga sjómanna á staðnum krefst skoðunar. Krafa skal send eftirlitsmanni og vera skrifleg og rökstudd. Trúnaðarmenn Siglingamálastofnunarinnar eru bundnir þagnarheiti um, hver kært hefur, nema kæran hafi reynzt ástæðulaus. Þá skal Siglingamálastofnunin gefa upp þann aðila, sem kært hefur, ef útgerðarmaður krefst þess.

c. Þegar annars þykir ástæða til að rannsaka öryggi ákveðinna hluta skips eða búnaðar þess.

□ Synji eftirlitsmaður um skoðun, þegar hennar er krafizt samkvæmt b-lið þessarar greinar, má skjóta málinu til siglingamálastjóra.

■ **19. gr.** Við aukaskoðun skal athuga þá hluta skips eða skipsbúnaðar, er ástæða þykir til vegna atvika þeirra, er skoðuninni valda.

■ **20. gr.** Nú fer fram aukaskoðun eða skyndiskoðun á skipi, og getur þá siglingamálastjóri ákveðið, að aðalskoðun skuli fara fram þá þegar, enda skal sú ákvörðun rökstudd.

■ **21. gr.** Synji siglingamálastjóri um skoðun, þegar hennar er krafizt samkvæmt b-lið 18. gr., eða telji einhver þeirra aðila, sem þar um ræðir, sig eigi geta unað úrslitum skoðunargerðar, getur sá, er telur sig vanhaldinn, stefnt ágreiningnum fyrir siglingadóm, sbr. 38. gr.[1]

□ Dómurinn kveður endanlega á um, hvort skoðun eða eftir atvikum yfirskoðun skuli fara fram.

□ Dómurinn annast yfirskoðun sjálfur eða kveður til sérstaka yfirskoðunarmenn, ef þörf þykir. Þeir skulu vera þrír eða fimm eftir ákvörðun dómsins, sérfróðir, hæfir og óvilhallir menn, er fullnægja skilyrðum til þess að gegna embætti eða sýslan hér á landi.

□ Yfirskoðunargerð verður ekki haggað, ef hún hefur farið löglega fram. Hún skal staðfest með eiði eða drengskaparheiti, ef krafizt er af einhverjum þeim, er hlut á að máli.

[1] *Nú 39. gr.*

V. kafli. Um smíði, búnað, breytingar og innflutning skipa.[1]

[1] *Reglur um smíði og búnað íslenskra skipa: 327/1977, sbr. 64/1979, 450/1978, 50/1979, 64/1979, 492/1979, 200/1980, 424/1980, 440/1980, 469/1982. Reglur 239/1978 (um skráningu og öryggisbúnað opinna skemmtibáta 6 m og lengri o. fl.). Reglur 353/1979 (um grandaraspil, öryggisbúnað við línu og netaspil, öryggi á hringnótaskipum og radarspegla á opnum bátum). Reglur 154/1980 (um vinnuöryggi á fiskiskipum).*

■ **22. gr.** Skip skal að jafnaði fullnægja skilyrðum þeim, sem hér segir:

A. Bolur, reiði og vélar.

1. Bolur og yfirbygging, reiði og reiðabúnaður og vélar skal vera nægilega sterkt og í góðu ástandi.

2. Í stálskipi skulu vera fullnægjandi vatnsþétt skilrúm.

3. Stýri og stýrisbúnaður, akkeri, keðjur, kaðlar og dælubúnaður skal vera fullnægjandi og í góðu ástandi.

4. Í skipi skulu vera varahlutir, verkfæri og önnur nauðsynleg áhöld.

5. Skip skal láta vel að stjórn og vera nægilega stöðugt, svo að því verði örugglega siglt.

Sé eigi annars getið í lögum þessum eða reglugerðum settum samkvæmt þeim, skal kröfum þeim, sem um ræðir í 1.—4. tölulið, að jafnaði talið fullnægt, ef skip fullnægir þeim kröfum, er flokkunarfélag, viðurkennt af ráðherra, gerir til þess á hverjum tíma, að slíkt skip nái 1. flokki, þegar gætt er tegundar þess og þeirra ferða, sem því eru ætlaðar.

B. Siglingatæki.

1. Skip skal búið þeim áhöldum og tækjum, sem nauðsynleg eru, til þess að því verði örugglega siglt, þar með talin fjarskiptatæki, sem fyrirskipuð eru eða kunna að vera.[1]

Í skipi skal vera a. m. k. einn áttaviti og honum komið fyrir á öruggum stað.

Siglingamálastjóri löggildir menn að fengnum tillögum skólastjóra Stýrimannaskólans til þess að rétta áttavita.[2]

Skip skal búið þjóðfána.

C. Öryggisráðstafanir og eldvarnir.

1. Varnir gegn slysum, er leitt geta af venjulegri notkun skips, skulu vera í því horfi, að menn, sem dvelja eða vinna á skipsfjöl eða eru á leið úr skipi eða á,

eigi ekki meiðsli á hættu, enda gæti þeir almennrar varfærni.

Auknar kröfur má gera um öryggi tækja, ef gallar á þeim valda sérstakri slysahættu.

2. Skip skulu búin tækjum til slökkvistarfa, og viðeigandi ráðstafanir skulu gerðar gegn eldhættu.[3]

D. Björgunartæki.[4]

1. Skip skal búið traustum björgunartækjum, er komið sé fyrir á hentugum stöðum. Skal það ákveðið nánar í reglugerð.[5]

E. Vistarverur.

1. Vistarverur skipverja og forðageymslur skips skulu fullnægja þeim kröfum, sem gerðar verða í reglugerð um stærð, gerð, búnað, lýsingu, loftræstingu, hitun, hreinlætistæki og viðhald.

Reglur um rúmmál, gólfflöt og lofthæð skulu miðaðar við gerð skips og ferðir, sem því eru ætlaðar.

Sérstök rekkja skal vera fyrir hvern skipverja.

2. Í reglugerð skal og kveða á um búnað skips að lyfjum og hjúkrunargögnum.[6]

3. Reglugerðir, sem um ræðir í 1. og 2. tölulið, skulu settar af ráðherra að fengnu áliti landlæknis og siglingamálastjóra.

F. Fjarskiptatæki.

1. Öll skip með þilfari skulu búin talstöð eða loftskeytastöð með ákveðnu lágmarksafli og ákveðnu öldusviði. Einn skipverja, að minnsta kosti, skal hafa starfræksluskírteini fyrir slíka stöð samkvæmt 9. gr. laga nr. 30 27. júní 1941, um fjarskipti.

Stöðvar þessar eru háðar eftirliti póst- og símamálastjórnarinnar, sem gefur út öryggisskírteini fyrir fjarskiptatækin í skipum, sem ekki falla undir ákvæði alþjóðasamþykktarinnar um öryggi mannslífa á hafinu, sbr. 16. gr. laga þessara. Að lokinni skoðun tækjanna tilkynnir póst- og símamálastjórnin siglingamálastjóra árangur skoðunar á þeim og annað varðandi þau, sem ástæða þykir til.

G. Eftirlitsbók.

1. Auk skjala þeirra og bóka, sem fyrirskipuð eru í öðrum lögum og reglugerðum, skulu skip hafa eftirlitsbók, sem í eru skráð vottorð eftirlits- og skoðunarmanna um framkvæmdar skoðunargerðir ásamt greinargerð skipstjóra og vélstjóra um framkvæmd þess eftirlits, sem á þeim hvílir, auk annarra upplýsinga um skipið, sem krafizt kann að verða.

Gerð og færslu eftirlitsbókar skal hagað á þann hátt, er siglingamálastjóri kveður á um.

H. Lög og reglur.

1. Eintak þessara laga ásamt reglugerðum, settum samkvæmt þeim, skulu vera í skipi, svo og eintök annarra laga og reglna, eftir því sem boðið kann að vera.

2. Á þar til gerðum stöðum skal festa auglýsingar og leiðbeiningar um þau efni, er krafizt er, að þannig séu birt.

[1] *Reglur 813/1981 (um radiobúnað og fjarskipti á skipum), sbr. 1/1982.* [2] *Augl. 170/1953.* [3] *Reglur 260/1969 (um eldvarnir í fiskiskipum).* [4] *Augl. 60/1953 (um áhöfn björgunarbáta, ræðaraskírteini o. fl.).* [5] *Reglur 351/1982 (gúmmíbjörgunarbátar).* [6] *Rg. 469/1982 (lyf og læknisáhöld í íslenskum skipum).*

■ **23. gr.** Um farþegaskip gilda ákvæði 22. gr. með þeim breytingum og viðbótum, er hér segir:

1. Farþegaskip skal að öllu vera þannig gert og búið, að því er snertir öryggi mannslífa, að hæft sé til mannflutninga og ferða þeirra, sem það er notað til.

2. Um búnað og björgunartæki farþegaskipa skal setja sérreglur.

3. Um vistarverur farþega, stærð þeirra, gerð, búnað, lýsingu, loftræstingu, hitun, viðhald og hreinsun setur ráðherra reglugerð að fengnum tillögum siglingamálastjóra.

4. Í skipi skal vera auglýst, svo að á ber, til hvers konar flutninga skip sé ætlað, og hámark farþegafjölda.

■ **24. gr.** Farþegaskip, hvort heldur þau eru smíðuð til millilanda- eða strandsiglinga, skulu vera nægilega stöðug með alla farþega í annarri hliðinni á efsta þilfari, og er þá miðað við hæstu tölu farþega, sem hugsanlegt er, að skip flytji.

□ Að lokinni tæknilegri skoðun á stöðugleika skips skal siglingamálastjóri ákveða í samráði við skipasmíðastöðina, hvernig úr skuli bætt, sé um ófullnægjandi stöðugleika að ræða.

■ **25. gr.** Þegar skip, sem telst ekki farþegaskip samkvæmt lögum þessum, er að áliti siglingamálastjóra notað til reglulegra farþegaflutninga, skal hann kveða á um það sérstaklega um hvert skip, hvers krafizt skuli um gerð þess og búnað. Þegar svo ber undir, að skip, sem ekki er farþegaskip, flytur annað fólk en skipverja, skulu settar sérreglur um aðbúð þeirra og öryggi.

■ **26. gr.** A. Nýsmíði skipa.

1. Nýsmíði skipa er háð eftirliti Siglingamálastofnunarinnar. Sá, sem tekið hefur að sér smíði skips, skal senda siglingamálastjóra tilkynningu þar um ásamt smíðalýsingu og uppdráttum þeim, sem siglingamálastjóri telur nauðsynlega vegna eftirlitsins. Skulu uppdrættirnir vera í þríriti, nema siglingamálastjóri telji færri nægja.

2. Um nýsmíði skipa fer eftir reglum, sem ráðherra setur, og þar sem þær ná ekki til, skulu ekki gerðar vægari kröfur en gerðar eru af viðurkenndum flokkunarfélögum um smíði skipa.

3. Þegar nýtt skip er smíðað, skipar siglingamálastjóri skoðunarmann, sem hefur öruggt eftirlit með smíðinni af hálfu hins opinbera. Verði því við komið, skal skipa einn hinna föstu skoðunarmanna skipaeftirlitsins á staðnum, enda verði hann talinn óhlutdrægur. Enn fremur skulu sérfróðir starfsmenn Siglingamálastofnunarinnar ferðast milli skipasmíðastöðvanna samkvæmt ákvörðun siglingamálastjóra, og skulu þeir leiðbeina við skipasmíðina, eftir því sem þörf krefur. Einnig skal siglingamálastjóra heimilt að fela eftirlitið hæfum stofnunum eða einstaklingum.

4. Eigendum skipa, skipasmiðum eða siglingamálastjóra er heimilt að fela einhverju hinna viðurkenndu flokkunarfélaga eftirlit með smíði skipa, annarra en tréskipa, enda sé skipið smíðað eftir reglum þeirra, að því leyti sem þær ná til.

5. Siglingamálastjóri skal annast um, að skip fullnægi þeim kröfum, sem gerðar eru að alþjóðalögum og íslenzkum réttarreglum um öryggi skipa og búnað þeirra.

B. Breytingar á gömlum skipum.

1. Engar meiri háttar breytingar, sbr. a-lið 14. gr., má gera á gömlum skipum, án þess að sérstakt leyfi siglingamálastjóra sé fengið fyrirfram. Allar breytingar og viðgerðir skipa, sem varða öryggi skips, skulu gerðar

undir eftirliti Siglingamálastofnunarinnar, og gilda þar um sömu reglur um eftirlit og um nýsmíði væri að ræða. Nánari ákvæði hér að lútandi skulu sett með reglugerð.

C. Innflutningur skipa.

1. Skip, sem keypt eru frá útlöndum til skráningar hér á landi, skulu fullnægja íslenzkum lögum og reglum um styrkleika, búnað og haffæri.

2. Skoðun skal fara fram á skipi, áður en það er keypt, þó þarf skoðunin ekki að taka til þeirra atriða, sem hin viðurkenndu flokkunarfélög annast, ef það hefur gilt flokkunarskírteini.

Siglingamálastjóri framkvæmir skoðun þessa, en má fela hana hæfri stofnun eða einstaklingi.

Er siglingamálastjóri hefur fengið skoðunarskýrslu, kveður hann á um, hvort hann vilji mæla með innflutningi skips eða ekki. Því aðeins má hann mæla með innflutningi skips, að styrkleiki þess og búnaður jafnist í aðalatriðum við það, sem krafizt er í lögum þessum, og að það sé eigi eldra en 12 ára.[1)]

[1)] *Ath. l. 4/1977.*

■ **27. gr.** Undanþágu frá ákvæðum laganna getur ráðherra veitt skipum, sem eru sérstakrar gerðar, úr sérstöku efni eða með sérstökum vélabúnaði, svo og skipum, sem gerð eru til sérstakra ferða í sérstökum tilgangi.

□ Undanþágu samkvæmt grein þessari má því aðeins veita, að siglingamálastjóri mæli með henni, enda er honum heimilt, ef hann telur ástæðu til, að leita umsagnar Farmanna- og fiskimannasambands Íslands og Sjómannasambandsins.

■ **28. gr.** Ráðherra setur reglur[1)] um smíði og búnað skipa og véla. Ber þar að miða við, hverrar tegundar skip er, stærð þess og notkun, sem það er ætlað til, svo og gerð véla og þær ferðir, sem skipi eru ætlaðar.

[1)] *Reglur 260/1947, sbr. 159/1967, sbr. 64/1979. Reglur 4/1967 (um útgáfu öryggisskírteina, um smíði vöruflutningaskipa). Reglur 59/1960, sbr. 64/1979, sbr. 200/1980 (um smíði skarsúðaðra tréskipa).*

VI. kafli. Um hleðslumerki o. fl.

■ **29. gr.** Þau íslenzk skip, sem hleðslumerkjasamþykkt, gerð í London 5. apríl 1966,[1)] nær til, skulu hafa alþjóða-hleðslumerkjaskírteini.

□ Ráðherra setur reglur um hleðslu annarra íslenzkra skipa.

□ Siglingamálastjóri ákveður hleðslumerki skipa og gefur út hleðslumerkjaskírteini samkvæmt samþykkt þeirri, er um ræðir í 1. mgr., og reglum, er ráðherra setur.[2)]

[1)] *Samn. 5.4. 1966: Augl. C 19/1970.* [2)] *Rg. 45/1943 (um hleðslumerki). Reglur 242/1963.*

■ **30. gr.** Ráðherra setur með reglugerð sérstök ákvæði um, hvernig umbúnaði undir þilfari og á skuli hagað til öryggis mannslífum og haffæri skipa. Reglugerðin skal samin að fengnum tillögum Farmanna- og fiskimannasambands Íslands og Sjómannasambandsins.

■ **31. gr.** Á skip, sem eru 30 rúmlestir brúttó eða stærri, skal marka beggja megin að framan og aftan, hversu djúpt skipið ristir í desimetrum.

□ Siglingamálastjóri getur ákveðið, að djúpristumörk skuli sett á skip, þótt minna sé en að framan greinir, og hvernig þeirri mörkun skuli hagað.

■ **32. gr.** Hleðslumerkjaskírteini skal fylgja skipsskjölum og ávallt sýnt bæði við tollafgreiðslu og þegar þess er krafizt af trúnaðarmönnum Siglingamálastofnunarinnar, sbr. III. kafla, eða lögreglunni.

□ Hafi skip hleðslumerkjaskírteini, útgefið af þar til bærum erlendum stjórnarvöldum í ríki, sem er aðili að alþjóðasamþykkt um hleðslumerki, gerði í London 5. apríl 1966, eða viðurkenndu flokkunarfélagi, getur siglingamálastjóri veitt því íslenzkt hleðslumerkjaskírteini í þess stað, án þess að láta mælingu þá eða skoðun, er með þarf til ákvörðunar hleðslumerkja, fara fram.

□ Nú er skipi breytt þannig, að hleðsluborð þess breytist að dómi siglingamálastjóra, og er þá hleðslumerkjaskírteini þess úr gildi fallið.

■ **33. gr.** Um flutning á hættulegum varningi og lausu korni skal farið eftir alþjóðareglum.[1)]

□ Um fermingu, flutning og affermingu farms að öðru leyti setur ráðherra reglur[2)] að fengnu áliti siglingamálastjóra, þar á meðal um flutning á dýrum.

[1)] *Reglur 801/1982 (um flutning á hættulegum varningi). Reglur 80/1954 (um flutning á ammoniumnitratáburði í skipum).* [2)] *Reglur 292/1981 (um flutning á lausu kísiljárni í lestum skipa).*

■ [**34. gr.** Bannað er að henda hvers konar netum, vörpum eða öðrum veiðarfærum eða hlutum úr þeim í sjó.

□ Varðar slíkt refsingu samkvæmt lögum þessum.][1)]

[1)] *L. 57/1972, 1. gr.*

VII. kafli. Um farbann.

■ [**35. gr.**][1)] Eftirlitsmenn skera úr því, hvort för skips skuli bönnuð samkvæmt lögum þessum. Skoðunarmenn geta hindrað för skips samkvæmt 3. mgr. 10. gr., unz úrlausn eftirlitsmanns er fengin.

□ Nú hefur eftirlitsmaður lagt farbann á skip, og skal það þá þegar í stað tilkynnt skipstjóra og, ef hentugt þykir, útgerðarmanni. Tilkynningin skal vera skrifleg. Ástæður fyrir banni skulu tilgreindar, svo og skilyrði fyrir því, að banni verði af létt. Skýrslu um málið ásamt nauðsynlegum upplýsingum skal senda siglingamálastjóra, og loks skal lögreglustjóra, hafnar- og tollyfirvöldum á staðnum skýrt frá banninu, enda ber þessum aðilum, hverjum á sínu sviði, að veita fulltingi sitt til þess, að banni verði framfylgt.

[1)] *L. 57/1972, 1. gr.*

■ [**36. gr.**][1)] Siglingamálastjóri skal fella farbann skips úr gildi, ef hann telur það ekki á rökum reist, en telji hann bannið nægilega rökstutt, staðfestir hann það og sendir skipstjóra eða eftir atvikum útgerðarmanni rökstuddan úrskurð sinn.

□ Telji siglingamálastjóri gögn skorta, sér hann um, að þeirra verði aflað.

[1)] *L. 57/1972, 1. gr.*

■ [**37. gr.**][1)] Nú hefur farbann verið lagt á skip, og getur þá skipstjóri eða útgerðarmaður kært það fyrir siglingadómi.

□ Nú er synjað um að leggja farbann á skip eftir kröfu þeirra aðila, sem um ræðir í b-lið 18. gr., og geta þeir þá kært synjunina fyrir siglingadómi.

[1)] *L. 57/1972, 1. gr.*

VIII. kafli. Um siglingadóm og rannsókn sjóslysa.

■ [**38. gr.**][1)] Siglingadómur hefur aðsetur í Reykjavík og er skipaður þannig: Dómsmálaráðherra skipar formann dómsins og varaformann til 6 ára í senn. Þeir skulu fullnægja sömu skilyrðum og hæstaréttardómarar.

□ Þá skipar dómsmálaráðherra 12 meðdómendur og 6 varameðdómendur, alla til 6 ára í senn. Þeir skulu fullnægja skilyrðum þeim, er hér segir:

1. Tveir skulu vera eða hafa verið starfandi skipstjórar, annar þeirra á kaupskipi í utanlandssiglingum.

2. Tveir skulu vera eða hafa verið starfandi yfirvélstjórar á skipi og annar þeirra á dieselskipi.

3. Tveir skulu vera eða hafa verið sjómenn, án þess þó að vera eða hafa verið skipstjórar, stýrimenn eða loftskeytamenn síðastliðin 5 ár.

4. Tveir skulu vera sérfróðir um smíði skipa.

5. Tveir skulu vera sérfróðir um smíði véla.

6. Tveir skulu vera sérfróðir um firðtæki.

☐ Einn varamann skal skipa fyrir hverja starfsgrein.

☐ Embættis- og sýslunarmenn Siglingamálastofnunarinnar geta ekki verið dómendur.

☐ Fastir dómendur eru: Formaður dómsins, annar þeirra skipstjóra, sem tilnefndir hafa verið, og annar sjómannanna (sbr. 3. lið).

☐ Formaður dómsins kveður fasta dómendur úr flokki hinna skipuðu dómenda, og gildir sú kvaðning, þar til dómurinn er skipaður næst.

☐ Í meðferð hvers máls taka þátt hinir föstu dómendur og tveir úr flokki aukadómendanna, valdir í hvert skipti af föstu dómendunum, eftir því hverrar sérþekkingar er þörf.

☐ Dómendur siglingadóms skulu auk framangreindra skilyrða fullnægja kröfum þeim, sem gerðar eru um almenn og sérstök dómaraskilyrði samkvæmt lögum.

[1] *L. 57/1972, 1. gr.*

■ **[39. gr.]**[1] Hlutverk siglingadóms er:

1. Að skera úr um, hvort skoðun á skipi skuli fram fara, annast yfirskoðunargerðir og kveðja yfirskoðunarmenn, eins og nánar greinir í 21. gr.

2. Að skera úr um, hvort farbann skuli lagt á skip, og dæma um gildi farbanns, svo sem getið er í 36. gr.[2]

3. Að fara með dómstörf í opinberum málum út af sjóslysum eða brotum á lögum þessum í samræmi við ákvæði 40. gr.[3]

[1] *L. 57/1972, 1. gr.* [2] *Nú 37. gr.* [3] *Nú 41. gr.*

■ **[40. gr.]**[1] [1. Sjóferðapróf eftir 39. gr. siglingalaga nr. 66/1963 skulu fara fram á bæjarþingi eða aukadómþingi.

2. Þegar sjóferðapróf fer fram, skal dómari bera saman skipsbækurnar og eftirrit þeirra, er skipstjóri skal hafa með sér. Síðan spyr dómarinn skipstjóra og skipverja og lætur þá skýra frá því, er þeir vita og máli virðist skipta. Um yfirheyrslur fer annars eftir ákvæðum laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála, eftir því sem við getur átt.

3. Ef skip hefur farist, beðið tjón eða lent í háska að öðru leyti, skal dómarinn rannsaka eftir föngum öll þau atriði, er máli skipta, svo sem um skip og útbúnað þess, far, framferði skipstjóra og skipshafnar, hafnsögumanns o. s. frv. Skal rannsókn að jafnaði fara þar fram, sem skip tekur fyrst höfn eftir slys eða á ákvörðunarstað þess. Hafi skip farist, skal rannsókn fara fram þar, sem hagkvæmast þykir.

4. Þegar halda skal sjóferðapróf, ber dómara að gera eftirlitsmanni Siglingamálastofnunarinnar í því umdæmi, þar sem próf skal halda, viðvart.

5. Eftirlitsmanni ber að mæta eða láta mæta við sjóferðapróf, ef um er að ræða strand skips, verulegar skemmdir á skipi eða farmi, manntjón eða veruleg meiðsl manna. Skal honum heimilt að kynna sér málsskjöl, bera fram tillögur um rannsóknina, spyrja þá, sem koma fyrir dóm, með milligöngu dómara eða beint með leyfi hans og fara fram á bókanir, eftir því sem hann telur nauðsynlegt.

6. Eftirlitsmanni ber að hefjast handa um, að sjóferðapróf sé haldið, ef hann telur ástæðu til, eða þess er krafist af þeim, sem taldir eru í b-lið 18. gr. laga þessara. Hann getur einnig krafist framhaldsprófs, ef hann telur þörf á.

7. Að sjóferðaprófi loknu skal dómarinn senda ríkissaksóknara, siglingamálastjóra, Farmanna- og fiskimannasambandi Íslands, Landssambandi íslenskra útvegsmanna, Sjómannasambandi Íslands og Slysavarnafélagi Íslands eftirrit af því.][2]

[1] *L. 57/1972, 1. gr.* [2] *L. 34/1981, 1. gr. Greinin vísar í 39. gr. l. 52/1970, sem nú er 40. gr., sbr. 1. gr. l. 57/1972.*

■ **[41. gr.]**[1] [Ef ríkissaksóknari telur koma til greina að sækja mann til saka út af sjóslysum eða brotum á lögum þessum, getur hann ákveðið lögregluannsókn og sagt fyrir um þau atriði, sem lögregla skal rannsaka. Hann getur lagt opinbert mál út af sjóslysum eða brotum á lögum þessum fyrir Siglingadóm, ef hann telur mál mikilvægt, en ella fer sakadómur með slík mál og dæmir þau. Skal með þau farið eftir reglum laga um meðferð opinberra mála. Ef mál er lagt fyrir Siglingadóm, sætir það sókn og vörn eftir 131.—136. gr. laga nr. 74/1974.][2]

☐ Nú er refsimál höfðað fyrir siglingadómi, og fer þá um meðferð þess að hætti opinberra mála, þó þannig, að mál skal jafnan sæta sókn og vörn samkvæmt 131.—136. gr. laga nr. 82 21. ágúst 1961,[3] um meðferð opinberra mála.

[1] *L. 57/1972, 1. gr.* [2] *L. 34/1981, 2. gr. Sjá aths. við 40. gr.* [3] *Nú l. 74/1974.*

■ **[42. gr.]**[1] Áður en saksóknari ákveður höfðun opinbers máls út af sjóslysum eða brotum á lögum þessum, skal hann jafnan leita umsagnar siglingamálastjóra. Ber siglingamálastjóra að láta í té rökstudda umsögn og tillögur, svo fljótt sem verða má.

☐ Dómstólar skulu láta Siglingamálastofnuninni í té eftirrit dóma, dómsgerða og annarra gagna í málum út af sjóslysum eða brotum á lögum þessum.

[1] *L. 57/1972, 1. gr.*

■ **[43. gr.]**[1] Málum, sem höfðuð eru samkvæmt 21. eða 36. gr.[2] laga þessara, skal beint gegn siglingamálastjóra. Þeim skal hraðað, svo sem föng eru á. Sérstaklega skal hraða máli, svo sem unnt er, þegar úrskurða skal um farbann. Þeim úrskurði, sem skal vera rökstuddur, verður ekki áfrýjað.

☐ Frestir reiknast sem aðilar væru búsettir innan sömu þinghár. Um málið fer að öðru leyti sem venjuleg sjódómsmál.

☐ Skaðabótamál vegna ólöglegs farbanns ber undir almenna dómstóla.

☐ Bótaréttur gegn ríkissjóði fellur niður, ef mál er eigi höfðað innan tveggja mánaða, frá því er siglingadómur hefur kveðið á um gildi farbanns.

[1] *L. 57/1972, 1. gr.* [2] *Nú 37. gr.*

■ **[44. gr.]**[1] Fastir dómendur siglingadóms skulu launaðir á sama hátt og fastir dómendur í félagsdómi.

☐ Laun aukadómenda ákveða hinir föstu dómendur eftir málavöxtum hverju sinni.

☐ Skrifstofukostnaður siglingadóms, ferðakostnaður

1970 Nr. 52 12. maí

og önnur nauðsynleg útgjöld greiðist eftir reikningi, er ráðherra úrskurðar.

[1] *L. 57/1972, 1. gr.*

■ **[45. gr.]**[1] Ráðherra skipar 5 menn í rannsóknarnefnd sjóslysa, til 6 ára í senn, fjóra samkvæmt tilnefningu eftirtalinna aðila: Farmanna- og fiskimannasambands Íslands, Landssambands ísl. útvegsmanna, Sjómannasambands Íslands og Slysavarnafélags Íslands, og formann, sem ráðherra skipar án tilnefningar.

□ Hlutverk rannsóknarnefndar sjóslysa er að fylgjast eftir föngum með starfi sjódóma, safna saman upplýsingum, sem skýrt geta eða upplýst orsakir sjóslysa, miðla slíkum upplýsingum til sjómannaskóla, sjómanna og útgerðarmanna og gera tillögur um ráðstafanir til að draga úr slysahættu á sjó.

□ Rannsóknarnefnd sjóslysa ræður í þjónustu sína siglingafróðan mann, sem hefur það verkefni að upplýsa orsakir sjóslysa og koma á framfæri leiðbeiningum um slysavarnir og varúðarráðstafanir. Skal nefndin og starfsmaður hennar hafa náið samstarf við Siglingamálastofnun ríkisins.

□ Ber starfsmanni nefndarinnar að mæta við sjópróf, ef um er að ræða manntjón eða veruleg meiðsli manna eða verulegt eignatjón. Skal fulltrúi nefndarinnar fyrir dómi hafa allan sama rétt og eftirlitsmaður samkvæmt ákvæðum 39. gr.[2] laganna. Skal starfsmaður í samráði við nefndina og skólastjóra sjómannaskóla landsins skipuleggja meðal sjómannaefna kennslu í slysavörnum, er miðist við að skýra helztu orsakir sjóslysa hér við land og hvernig unnt sé að forðast þau. Verksvið starfsmanns rannsóknarnefndar sjóslysa ákvarðast nánar með reglugerð, sem ráðherra setur að fengnum tillögum nefndarinnar.

□ Ráðherra ákveður laun starfsmanns rannsóknarnefndar sjóslysa að fengnum tillögum nefndarinnar. Ferðakostnaður starfsmanns og önnur nauðsynleg útgjöld rannsóknarnefndar sjóslysa greiðist eftir reikningi, er ráðherra úrskurðar.

[1] *L. 57/1972, 1. gr.* [2] *Nú 40. gr.*

IX. kafli. Um gjöld.

■ **[46. gr.]**[1] Fyrir skoðanir á skipum, eimkötlum, mælingu á skipum, útgáfu skírteina, endurskoðun smíðauppdrátta og aðrar skoðanir skal eigandi greiða gjöld til ríkissjóðs samkvæmt reglugerð, er ráðherra setur.[2] Þar skulu einnig sett ákvæði um fyrirkomulag innheimtu gjaldanna.

□ Gjöldunum fylgir lögveð í skipi, jafnsett lögveði fyrir lestagjaldi í eitt ár frá því, er gjald var kræft.

[1] *L. 57/1972, 1. gr.* [2] *Rg. 780/1982 (um gjöld fyrir skoðun, skráningu og mælingu skipa o. fl.).*

■ **[47. gr.]**[1] Telji gjaldandi gjald ranglega krafið eða of hátt, getur hann leitað úrskurðar siglingamálastjóra, og skal þá greiða gjaldið samkvæmt honum. Gjaldandi getur þó á næstu þremur mánuðum frá því, er honum varð kunnugt um úrskurðinn, skotið honum til dómstóla.

□ Siglingamálastjóri er í fyrirsvari fyrir ríkissjóð í framangreindum málum.

□ Réttargjöld í málum samkvæmt þessari grein eru hin sömu og í einkamálum.

[1] *L. 57/1972, 1. gr.*

X. kafli. Um refsingar, sviptingu réttinda o. fl.

■ **[48. gr.]**[1] Ef eigandi skips, útgerðarmaður, skipstjóri, annar yfirmaður skips eða loftskeytamaður brýtur í verki eða með vítaverðri vanrækslu gegn fyrirmælum í lögum þessum eða reglum settum samkvæmt þeim, varðar það sektum eða varðhaldi. Dæma má fangelsisrefsingu, ef um stórfellt brot er að ræða.

□ Nú er skipi, sem eigi hefur haffærisskírteini eða farbann hvílir á, lagt úr höfn, eða skip er annars á ferð óhaffært, án þess að brýnasta nauðsyn sé til, og skal þá ekki beita vægari refsingu en varðhaldi.

[1] *L. 57/1972, 1. gr.*

■ **[49. gr.]**[1] Ef maður, sem hefur fengið opinbera viðurkenningu eða próf sem smiður skips, vélar þess eða búnaðar, vanrækir af ásetningi eða vítaverðu gáleysi störf sín samkvæmt lögum þessum eða reglum settum samkvæmt þeim, varðar það hann refsingu eftir ákvæðum 1. mgr. 47. gr.[2]

[1] *L. 57/1972, 1. gr.* [2] *Nú 48. gr.*

■ **[50. gr.]**[1] Um brot samkvæmt 47.[2] og 48. gr.[3] skal beitt reglum almennra hegningarlaga um hlutdeild.

□ Nú er brot framið með verknaði, sem refsiverður er samkvæmt almennum hegningarlögum, og skal þá einnig beita viðeigandi ákvæðum þeirra.

[1] *L. 57/1972, 1. gr.* [2] *Nú 48. gr.* [3] *Nú 49. gr.*

■ **[51. gr.]**[1] Þegar um brot er að ræða samkvæmt 47. gr.[2], má svipta sökunaut rétti til skipstjórnar, stýrimennsku, vélstjórnar eða loftskeytamannsstarfs um ákveðinn tíma, er eigi sé skemmri en 3 mánuðir.

□ Nú er dæmd refsing samkvæmt 2. mgr. 47. gr.[2] eða brot er að öðru leyti sérstaklega stórfellt eða ítrekað, og skal þá beitt réttindasviptingu í 6 mánuði og allt að 5 árum eða ævilangt.

□ Dæma má sökunaut samkvæmt 48. gr.[3] réttindasviptingu um ákveðinn tíma, er eigi sé skemmri en 3 mánuðir.

[1] *L. 57/1972, 1. gr.* [2] *Nú 48. gr.* [3] *Nú 49. gr.*

■ **[52. gr.]**[1] Svipting réttinda samkvæmt 50. gr.[2] skal gerð með dómi. Sá, er réttindum hefur verið sviptur, skal afhenda lögreglunni réttindaskírteini sitt.

□ Réttindasvipting skal tilkynnt öllum lögreglustjórum á landinu.

[1] *L. 57/1972, 1. gr.* [2] *Nú 51. gr.*

■ **[53. gr.]**[1] Þegar þrjú ár að minnsta kosti eru liðin frá því, að réttindasvipting var dæmd, getur dómsmálaráðherra, ef sérstakar ástæður mæla með því, veitt dómfellda réttindin aftur, enda þótt sá tími, sem til er tekinn í dóminum, sé eigi liðinn.

□ Endurveiting réttinda samkvæmt 1. mgr. er þó því aðeins heimil, að siglingamálastjóri og siglingadómur mæli með því.

[1] *L. 57/1972, 1. gr.*

■ **[54. gr.]**[1] Sektir fyrir brot gegn lögum þessum renna í ríkissjóð. Þeim fylgir lögveð í skipi og búnaði þess jafnsett lögveði fyrir lestagjaldi.

□ Aðför skal reynd fyrir sekt, áður en til afplánunar kemur.

□ Við ákvörðun sekta skal hafa hliðsjón af efnahag sökunauts.

[1] *L. 57/1972, 1. gr.*

■ **[55. gr.]**[1] Lög þessi raska í engu ákvæðum 24. gr. áfengislaga, nr. 82 2. júlí 1969, að því er snertir viðurlög, ef menn eru undir áhrifum áfengis við störf sín.

[1] *L. 57/1972, 1. gr.*

1970 Nr. 52 12. maí

1970 XI. kafli. Um gildistöku laganna o. fl.

Nr. 52 ■ **[56. gr.]**[1] ...
12. maí [1] *L. 57/1972, 1. gr.*

■ **[57. gr.]**[1] Reglugerðir og reglur, sem út hafa verið gefnar samkvæmt lögum nr. 50 31. júlí 1959 eða eldri lögum um eftirlit með skipum, halda gildi sínu, þar til nýjar reglugerðir hafa verið settar.

[1] *L. 57/1972, 1. gr.*

■ **[58. gr.]**[1] Auk þess, sem getið er í einstökum greinum, er ráðherra heimilt að setja nánari reglur um einstök ákvæði laganna og framkvæmd þeirra, enda sé tillagna siglingamálastjóra leitað. Í slíkar reglugerðir má og setja refsiákvæði innan þeirra marka, er lög þessi setja.[2]

[1] *L. 57/1972, 1. gr.* [2] *Augl. 59/1953 (starfstilhögun á skipum á alþjóðasiglingaleiðum).*

1977 Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að leyfa hf. Olíumöl innflutning á olíupramma.

Nr. 4
18. mars ■ **1. gr.** Ráðherra skal heimilt að leyfa hf. Olíumöl innflutning á olíupramma, þó eldri sé en 12 ára, sbr. 26. gr. laga nr. 52 12. maí 1970.

1932 Lög um ráðstafanir til öryggis við siglingar.

Nr. 56
23. júní ■ **1. gr.** Þegar Lundúnasamþykktin frá 31. maí 1929 um öryggi mannslífa á sjónum hefur verið staðfest af Íslands hálfu[1] gerir atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið nauðsynlegar ráðstafanir til þess, að Ísland taki hæfilegan þátt í birtingu veðurfregna til öryggis fyrir sjófarendur.

[1] *Samningnum frá 1929 hefur verið sagt upp (augl. 86/1952). Nú gildir alþjóðasamn. 17.6. 1960: Augl. C 8/1965.*

■ **2. gr.** Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið skal krefjast þess af útgerðarfélögum, er kynnu að hafa íslenzk skip í förum yfir Atlantshafið, að þau tilkynni, hvaða leiðir skipum þeirra er ætlað að fara, og eins þær breytingar, sem á þeim kunna að verða.

■ **3. gr.** Sérhver skipstjóri á íslenzku skipi, sem lendir í eða verður var við alvarlega hættu fyrir sjófarendur, svo sem stórviðri, hafís, skipsflök o. þ. h., sem hætta getur stafað af, skal strax með öllum þeim senditækjum og merkjum, sem hann hefur til umráða, tilkynna það nálægum skipum, svo og hlutaðeigandi embættis- eða sýslumanni á næsta stað í landi, sem til næst.

□ Skylda má skipstjóra á íslenzkum skipum til að gera veðurathuganir og senda út veðurfregnir, sem telja má nauðsynlegar fyrir sjófarendur.

□ Atvinnumálaráðuneytið setur nánari reglur[1] um ákvæði þessarar greinar.

□ Fregnir þær, sem hér ræðir um, skulu sendar íslenzkum yfirvöldum án kostnaðar fyrir hlutaðeigandi skip, sem veðurathuganirnar gerði.

[1] *Augl. 172/1965 (um ýmsar ráðstafanir til öryggis við siglingar).*

■ **4. gr.** Skipstjóri á íslenzku skipi er skyldur til þess að hjálpa skipi, sem hann hittir og er í neyð statt, eða skipi, sem beðið hefur um hjálp, ef hann getur gert það án þess að stofna skipi sínu, skipshöfn og farþegum í verulega hættu.

□ Ef skipstjóra er ekki unnt að veita hjálp, ef svo stendur á að ætla má, að hjálp sé ekki tímabær eða nauðsynleg, skal hann þegar í stað tilkynna skipverjum eða skipstjóra hins hjálparþurfandi skips það, ef hægt er. Enn fremur skal skipstjóri rita í skipsdagbókina nákvæma greinargerð fyrir þessari ákvörðun sinni.

1932
Nr. 56
23. júní ■ **5. gr.** Ákveða skal með konunglegri tilskipun, hverjar varúðarreglur skuli viðhafa á íslenzku skipi til þess að forðast árekstur milli skipa.[1]

□ Þau tákn eða merki, sem ákveðin eru í þessu augnamiði, má ekki nota í neinum öðrum tilgangi.

[1] *Sjá tilsk. 91/1965.*

■ **6. gr.** [Brot á lögum þessum eða tilskipunum og reglum, sem settar eru samkvæmt þeim, varða sektum eða varðhaldi, nema þyngri refsing liggi við skv. öðrum lögum.

□ Ef um stórfellt brot er að ræða af hendi skipstjóra má ennfremur svipta hann réttindum til skipstjórnar með dómi.

□ Brot gegn lögum þessum og tilskipunum og reglum settum samkvæmt þeim sæta meðferð opinberra mála.][1]

[1] *L. 75/1982, 38. gr. A.*

■ **7. gr.** ...[1]

[1] *L. 75/1982, 38. gr. B.*

Lög um dag- og næturbendingar á íslenzkum skipum í sjávarháska og um ráðstafanir, er skip rekast á.

1899
Nr. 13
9. sept.

■ **1. gr.** Með konunglegri tilskipun má fyrirskipa dag- og næturbendingar fyrir íslenzk skip, er í sjávarháska eru stödd.[1]

□ Útgerðarmenn skipa, er eigi eru útbúin bendingatilfærum þeim, er skipað er fyrir um í slíkri tilskipun, sæta sektum, ...[2]

□ Sömu refsing sætir sá skipstjóri, er notar eða sýnir bendingar þessar á þann hátt, er skipum er boðið að gera í sjávarháska, án þess að gild ástæða hafi til þess verið, og er hann auk þess skyldur að greiða þeim skaðabætur, er beðið hafa tjón af slíkri vanbrúkun.

[1] *Sjá tilsk. 79/1965.* [2] *L. 75/1982, 39. gr.*

■ **2. gr.** ...[1]

[1] *Sjá l. 66/1963, 197. og 198. gr.*

■ **3. gr.** Mál um hegning fyrir brot á lögum þessum skal fara með sem almenn lögreglumál. Sektirnar renna í landssjóð.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd samþykkt um alþjóðareglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó, 1972.

1975
Nr. 7
26. febr.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd samþykkt um alþjóðareglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó, 1972, undirritaða í London 20. október 1972.

■ **2. gr.** Þegar samþykkt sú, sem um ræðir í 1. gr., hefur verið staðfest, skulu ákvæði hennar hafa lagagildi hér á landi.

□ Auglýsing um staðfestingu og gildistöku samþykktarinnar skal birt í C-deild Stjórnartíðinda.

■ **3. gr.** Á sama degi, sem samþykktin gengur í gildi, skulu reglurnar koma í staðinn fyrir og ógilda tilskipun um reglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó, nr. 79 frá 10. ágúst 1965.

■ **4. gr.** Brot gegn reglum og viðaukum, sem samþykktinni fylgja, varða sektum, ef ekki liggur þyngri refsing við.

1975 Nr. 7 26. febr.

Fylgiskjal.

Samþykkt um alþjóðareglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó, 1972. — London 20. október 1972.

Aðilar að samþykkt þessari, **sem óska** að tryggja víðtækt öryggi á sjó, **sem gera sér ljósa** nauðsyn þess að endurskoða og færa í nútímahorf alþjóðareglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó, er fylgdu lokabókun alþjóðaráðstefnunnar um öryggi mannslífa á hafinu, 1960, **sem hafa athugað** reglur þessar í ljósi þróunarinnar síðan þær voru samþykktar, **hafa orðið ásáttir** um eftirfarandi:

■ **1. gr. Almennar skyldur.** Aðilar að samþykkt þessari skuldbinda sig til að koma í framkvæmd reglunum og öðrum viðaukum, sem mynda meðfylgjandi alþjóðareglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó, 1972 (eftirleiðis nefndar „reglurnar").

■ **2. gr. Undirritun, fullgilding, staðfesting, samþykkt og aðild.** 1. Samþykkt þessi skal liggja frammi til undirritunar til 1. júní 1973 og eftir það til aðildar.

2. Ríki, sem eru aðilar Sameinuðu þjóðanna eða einhverrar sérstofnunar þeirra eða Alþjóðakjarnorkumálastofnunarinnar eða eiga aðild að samþykktum Alþjóðadómstólsins mega gerast aðilar að samþykkt þessari með:

a. undirritun án fyrirvara um fullgildingu, staðfestingu eða samþykkt;

b. undirritun með fyrirvara um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki og síðari fullgildingu, staðfestingu eða samþykki, eða

c. aðild.

3. Fullgilding, staðfesting, samþykki eða aðild skal fara fram með þeim hætti að skjal þar að lútandi sé afhent Alþjóðasiglingamálastofnuninni (eftirleiðis nefnd „stofnunin"), sem tilkynni ríkisstjórnum, sem hafa undirritað eða gerst aðilar að samþykkt þessari, um afhendingu sérhvers slíks skjals og hvenær það hafi verið afhent.

■ **3. gr. Gildi samþykktarinnar gagnvart lendum, sem ekki ráða sér sjálfar.** 1. Í þeim tilvikum, er Sameinuðu þjóðirnar hafa forræði lendna, eða einhver samningsaðila annast samskipti lendna á alþjóðlegum vettvangi, geta þessir aðilar hvenær sem er látið samþykkt þessa ná til slíkra lendna með því að tilkynna það skriflega aðalritara stofnunarinnar (eftirleiðis nefndur „aðalritarinn").

2. Samþykkt þessi skal frá móttökudegi tilkynningarinnar að telja eða degi, sem þar er tilgreindur, ná til lendunnar, sem þar er nefnd.

3. Sérhverja tilkynningu, sem gefin er samkvæmt 1. tölulið þessarar greinar, má afturkalla, að því er varðar hverja þá lendu, sem í tilkynningunni er greind, og fellur gildi þessarar samþykktar fyrir lenduna niður að ári liðnu frá afturkölluninni eða síðar, sé slíkt fram tekið, þegar afturköllun á sér stað.

4. Aðalritarinn skal kunngera öllum samningsaðilum um tilkynningar, er honum berast varðandi útfærslu á gildissvæði í sambandi við ákvæði þessarar greinar eða afturkallanir.

■ **4. gr. Gildistaka.** 1. a. Samþykkt þessi skal ganga í gildi að tólf mánuðum liðnum frá þeim degi, er að minnsta kosti 15 ríki hafa gerst aðilar, enda eigi þau ekki minna en 65% af kaupskipum heims, 100 rúmlesta og stærri, miðað annaðhvort við fjölda eða rúmlestatölu eftir því hvoru markinu verður fyrr náð.

b. Þrátt fyrir ákvæði stafliðs a þessarar greinar, skal samþykkt þessi ekki taka gildi fyrr en 1. janúar 1976.

2. Samþykktin skal ganga í gildi á gildistökudegi fyrir þau ríki, sem í samræmi við 2. grein hafa fullgilt, staðfest eða gerst aðilar hennar eftir að ákvæðum töluliðs 1 a hefur verið fullnægt en áður en hún hefur gengið í gildi.

3. Fyrir þau ríki, sem fullgilda, staðfesta, samþykkja eða gerast aðilar að samþykktinni eftir gildistökudag hennar, gengur hún í gildi á afhendingardegi skjals samkvæmt 2. grein.

4. Eftir gildistökudag breytinga á samþykktinni samkvæmt 3. tölulið 6. greinar, skal hver fullgilding, staðfesting, samþykkt eða aðild ná til samþykktarinnar í hinu breytta formi.

5. Á gildistökudegi samþykktarinnar koma reglurnar í staðinn fyrir og fella úr gildi Alþjóðareglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó, 1960.

6. Aðalritarinn skal tilkynna ríkisstjórnum, er undirritað hafa eða gerst aðilar að þessari samþykkt, um gildistökudag.

■ **5. gr. Ráðstefna um endurskoðun.** 1. Stofnuninni er heimilt að kalla til ráðstefnu um endurskoðun á samþykktinni eða reglunum eða hvoru tveggja.

2. Stofnuninni er skylt að kalla til ráðstefnu samningsaðila í þeim tilgangi að endurskoða þessa samþykkt eða reglurnar eða hvort tveggja, ef eigi færri en þriðjungur samningsaðila óskar þess.

■ **6. gr. Breytingar á reglunum.** 1. Sérhver breyting, sem samningsaðili leggur til að gerð verði á reglunum, skal athuguð hjá stofnuninni, fari hann þess á leit.

2. Hljóti breytingartillagan stuðning ⅔ af aðilum öryggisnefndar stofnunarinnar, sem viðstaddir eru og greiða atkvæði, skal hún kunngerð öllum samningsaðilum og meðlimum stofnunarinnar að minnsta kosti sex mánuðum áður en hún verður lögð fyrir þing stofnunarinnar. Hver sá samningsaðili, sem ekki er aðili stofnunarinnar, hefur rétt til að taka þátt í afgreiðslu breytingartillögunnar.

3. Hljóti breytingartillagan samþykki ⅔ af viðstöddum þingfulltrúum, sem atkvæði greiða, skal aðalritarinn leggja hana fyrir alla samningsaðila til staðfestingar.

4. Slík breyting skal taka gildi á degi, sem þingið ákveður við samþykkt hennar, nema því aðeins að meira en þriðjungur samningsaðila hafi þá fyrir dag tiltekinn af sama þingi tilkynnt stofnuninni að þeir séu breytingunni mótfallnir. Ákvarðanir þingsins varðandi dagsetningar þær, sem um ræðir í þessum tölulið, skulu krefjast stuðnings ⅔ viðstaddra þingfulltrúa, sem atkvæði greiða.

5. Sérhver breyting skal við gildistöku koma í staðinn fyrir og ógilda fyrri ákvæði, sem breytingin tekur til, að því er varðar alla samningsaðila, sem ekki hafa mótmælt henni.

6. Aðalritarinn skal kunngera öllum samningsaðilum og aðilum stofnunarinnar sérhverja beiðni eða tilkynningu samkvæmt þessari grein, svo og gildistökudag hverrar breytingar.

■ **7. gr. Uppsögn.** 1. Samþykkt þessi er uppsegjanleg af hálfu hvers samningsaðila sem er að liðnum fimm

1975 Nr. 7 26. febr.

árum frá þeim degi, er hún öðlaðist gildi fyrir þeim aðila.

2. Uppsögn skal fara fram með þeim hætti að skjal þar að lútandi sé afhent stofnuninni til vörslu. Aðalritarinn skal tilkynna öllum öðrum samningsaðilum um móttöku uppsagnarskjalsins og afhendingardag þess.

3. Uppsögn kemur til framkvæmda ári eftir að uppsagnarskjalið hefur borist stofnuninni, eða síðar, ef svo er greint í skjalinu.

■ **8. gr. Varsla og skráning.** 1. Samþykkt þessi og reglurnar skulu vera í vörslu stofnunarinnar og aðalritarinn skal senda staðfest afrit til allra ríkisstjórna, sem hafa undirritað samþykktina eða gerst aðilar að henni.

2. Þegar samþykktin hefur tekið gildi skal aðalritarinn senda texta hennar skrifstofu Sameinuðu þjóðanna til skráningar og birtingar samkvæmt 102. grein Sáttmála Sameinuðu þjóðanna.

■ **9. gr. Tungumál.** Samþykktin ásamt reglunum er gerð í einu eintaki á ensku og frönsku og eru báðir textarnir jafngildir. Löggiltar þýðingar á rússnesku og spænsku skulu gerðar og varðveittar með hinum undirritaða frumtexta.

Þessu til staðfestingar hafa undirritaðir, sem til þess hafa fullt umboð ríkisstjórna sinna, undirritað samþykkt þessa.

Alþjóðareglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó, 1972.

Kafli A. Almenn ákvæði.

1. regla. Notkun. a. Reglur þessar gilda um öll skip á hafi úti og á öllum leiðum, sem eru tengdar því og færar eru skipum.

b. Í þessum reglum skal ekkert vera því til fyrirstöðu, að fylgt verði sérreglum, sem hlutaðeigandi yfirvöld setja um skipalægi, hafnir, fljót, vötn eða vatnavegu innanlands, sem tengdir eru úthafi og færir eru skipum. Slíkar sérreglur skulu fylgja alþjóðasiglingareglunum eins náið og auðið er.

c. Í þessum reglum skal ekkert vera því til fyrirstöðu, að fylgt verði hverjum þeim sérstökum reglum, er einstakar ríkisstjórnir setja um frekari notkun legu- eða merkjaljósa eða hljóðmerkja á herskipum og skipum, sem sigla í skipalest. Alþjóðareglurnar brjóta ekki heldur í bága við frekari notkun legu- eða merkjaljósa á fiskiskipum, sem veiða í flota. Legu- eða merkjaljós eða hljóðmerki, sem eru ákveðin með sérreglum, skulu sem framast er unnt vera þannig gerð, að þau verði ekki tekin fyrir nokkur þeirra ljósa eða merkja, sem heimiluð eru annars staðar í þessum alþjóðareglum.

d. Til að framfylgja þessum alþjóðasiglingareglum kann Alþjóðasiglingamálastofnunin að setja ákvæði um aðgreindar siglingaleiðir.

e. Ef skip af sérstakri gerð eða skip, sem ætlað er sérstakt hlutverk, getur ekki, að áliti ríkisstjórnar, að öllu leyti fylgt ákvæðum einhverra þessara reglna um fjölda, staðsetningu, sjónarlengd eða lögun ljósa eða merkja, sem og um fyrirkomulag og einkenni hljóðmerkjatækja, án þess að það brjóti í bága við hið sérstaka hlutverk skipsins, þá skal skipið fara eftir öðrum ákvæðum um fjölda, staðsetningu, sjónarlengd og lögun ljósa eða merkja, sem og um fyrirkomulag og einkenni hljóðmerkjatækja, er að áliti hlutaðeigandi ríkisstjórnar fylgir ákvæðum alþjóðasiglingareglnanna eins náið og kostur er.

2. regla. Ábyrgð. a. Í þessum reglum getur ekkert leyst skip, eiganda þess, skipstjóra eða áhöfn undan ábyrgð, ef siglingareglunum er ekki fylgt eða vanrækt er að gæta þeirrar varúðar, sem venjuleg sjómennska krefst eða sérstakar aðstæður kunna að útheimta.

b. Þegar fara skal eftir þessum reglum og túlka þær, ber að taka fullt tillit til hvers konar hættu við siglingar, árekstrahættu og allra sérstakra kringumstæðna, þar á meðal takmarkaðrar hæfni hlutaðeigandi skips til að víkja, sem veldur því að ekki verður komist hjá að sniðganga alþjóðasiglingareglurnar til að forðast yfirvofandi hættu.

3. regla. Almennar skilgreiningar. Við túlkun þessara reglna gilda eftirfarandi skilgreiningar á orðum og hugtökum, nema annað komi fram af samhengi textans:

a. „Skip" merkir sérhvert fljótandi far, þar á meðal farkosti án særýmis og sjóflugvélar, sem eru notaðar eða nota má til flutninga á sjó eða vötnum.

b. „Vélskip" merkir sérhvert skip, sem knúið er áfram með vélarafli.

c. „Seglskip" merkir sérhvert skip undir seglum, svo fremi aflvél — sé skipið búið henni — er ekki notuð.

d. „Skip að fiskveiðum" merkir sérhvert skip, sem veiðir með netum, línu, togvörpu eða öðrum veiðarfærum, sem draga úr stjórnhæfni skips, en á ekki við um skip, sem veiðir með toglínum eða öðrum þeim veiðarfærum, sem draga ekki úr stjórnhæfni.

e. „Sjóflugvél" merkir hvert það loftfar, sem er þannig búið, að því má stjórna á sjó.

f. „Stjórnvana skip" merkir skip, sem vegna óvenjulegra aðstæðna verður ekki stjórnað eða snúið eins og krafist er í þessum reglum og getur því ekki vikið fyrir öðru skipi.

g. „Skip með takmarkaða stjórnhæfni" merkir skip, er hefur takmarkaða hæfni til stjórntaka eins og kveðið er á um í þessum reglum, vegna þeirra sérstöku starfa, sem skipið er bundið, og getur það því ekki vikið úr leið fyrir öðru skipi.

Takmarkaða stjórnhæfni teljast hafa:

1. skip við lögn, viðgerð eða upptöku siglingamerkis, neðansjávarstrengs eða leiðslu;

2. skip við dýpkun, sjómælingar eða neðansjávarvinnu;

3. skip við móttöku eða losun vista og farms skipa á milli eða við flutning manna, vista eða farms meðan skipið er laust;

4. skip við flugtak eða lendingu flugvélar um borð;

5. skip, sem slæðir tundurdufl;

6. skip, sem dregur annað skip við þær aðstæður, að mjög erfitt er fyrir það og skipið, sem dregið er, að víkja frá stefnu sinni.

h. „Skip, sem er bagað vegna djúpristu" merkir vélskip, sem á mjög erfitt með að víkja frá stefnu sinni vegna mikillar djúpristu miðað við það dýpi, sem er á siglingaleið þess.

i. „Laust" er skip, sem liggur hvorki við akkeri né landfestar eða stendur á grunni.

j. „Lengd" og „breidd" skips merkir mestu lengd og mestu breidd þess.

k. Skip eru því aðeins talin „í sjónmáli", að þau sjáist með berum augum hvert frá öðru.

l. „Takmarkað skyggni" merkir hverjar þær aðstæður, þegar dregur úr skyggni vegna þoku, dimmviðris, snjókomu, steypiskúra, sandstorma eða af öðrum svipuðum orsökum.

Kafli B. Reglur um stjórn og siglingu.

I. hluti. Sigling og stjórn skipa í hvers konar skyggni.

4. regla. Notkun. Reglur í þessum hluta eiga við í hvaða skyggni sem er.

5. regla. Vörður. Á hverju skipi skal ávallt halda dyggilega vörð, jafnt með auga og eyra sem öllum tiltækum tækjum, er eiga við aðstæður og ástand hverju sinni, svo að unnt sé að leggja fullkomið mat á aðstæður og hver hætta sé á árekstri.

6. regla. Örugg ferð. Hverju skipi skal ávallt sigla með öruggri ferð svo að beita megi réttum og fullnægjandi stjórntökum til að komast hjá árekstri og unnt sé að stöðva skipið á hæfilegri vegalengd, sem aðstæður og ástand marka hverju sinni.

Þegar ákveða skal, hvað sé örugg ferð, skal m. a. taka tillit til eftirtalinna atriða:

a. Öll skip skulu taka tillit til:

1. skyggnis;

2. fjölda skipa á siglingaleið, þar með þéttra flota fiskiskipa eða annarra skipa;

3. stjórnhæfni skipa, sérstaklega með tilliti til stöðvunarvegalengdar og hæfni til að snúa við aðstæður hverju sinni;

4. villuljósa að nóttu til frá ljósum í landi eða vegna endurspeglunar ljósa á eigin skipi;

5. vindhraða, sjólags og strauma og nálægðar á hættum fyrir siglingar skipa;

6. djúpristu skipsins miðað við dýpi siglingaleiðar.

b. Skip með gangfæra ratsjá skulu auk þess taka tillit til:

1. fjarlægðarstillingar, myndgæða og takmarkana ratsjár;

2. allra annmarka, sem stafa af fjarlægðarstillingu, sem notuð er;

3. áhrifa sjólags, veðurs og annarra truflanavalda á ratsjármynd;

4. líkinda þess, að lítil skip, ís og reköld komi ekki fram á ratsjánni í nægilegri fjarlægð;

5. fjölda, legu og hreyfinga skipa, sem birtast á ratsjánni;

6. nákvæmara mats á skyggni, sem má fá, þegar ratsjá er notuð til að ákveða fjarlægð til skipa eða annarra hluta í nánd.

7. regla. Hætta á árekstri. a. Á sérhverju skipi skal beita öllum þeim tækjum og ráðum, sem tiltæk eru og eiga við aðstæður og ástand hverju sinni, til að ganga úr skugga um, hvort hætta sé á árekstri. Ef nokkur vafi er, skal líta svo á, að árekstrarhætta sé fyrir hendi.

b. Ef skip er búið ganghæfri ratsjá, skal nota hana af árvekni. Í því felst m. a. stilling ratsjár á lengri vegalengdir, svo að fá megi viðvörun um árekstrarhættu í tæka tíð, svo og teikning ratsjármyndar eða jafngild kerfisbundin athugun á endurvörpum, sem birtast á ratsjánni.

c. Eigi skal draga ályktanir af ónógum upplýsingum, einkum þó ófullnægjandi upplýsingum frá ratsjá.

d. Þegar ákvarða skal, hvort hætta sé á árekstri, skal m. a. taka til athugunar og hliðsjónar:

1. ef kompásmiðun af skipi, sem nálgast, breytist ekki svo að greint verði, skal gera ráð fyrir, að slík hætta sé fyrir hendi;

2. jafnvel þó að miðun breytist greinilega getur stundum verið hætta á árekstri, einkum þegar komið er nær mjög stóru skipi eða skipi með annað í drætti eða nálgast er annað skip, sem er mjög skammt undan.

8. regla. Hvernig komast skal hjá árekstri. a. Sérhver stjórntök, sem beitt er til að komast hjá árekstri, skulu, þegar aðstæður leyfa, framkvæmd hiklaust og í tæka tíð, og um leið skal taka fullt tillit til þess, sem góð sjómennska krefst.

b. Stefnubreyting og/eða hraðabreyting til að komast hjá árekstri, skal, ef aðstæður leyfa, vera svo mikil, að á skipi, þar sem fylgst er með siglingu með berum augum eða í ratsjá, verði breytingarinnar vart þegar í stað. Forðast skal tíðar og litlar breytingar á stefnu og hraða.

c. Ef nægilegt svigrúm er, getur stefnubreyting ein saman verið árangursríkast stjórntak til að komast hjá því að nálgast annað skip um of, svo framarlega sem það er gert í tæka tíð, breytt er um stefnu svo um munar og stefnubreyting leiðir ekki til þess, að siglt verði of nærri enn öðru skipi.

d. Þegar afstýra skal árekstri við annað skip, skal það gert þannig, að skipin fari hvort framhjá öðru í öruggri fjarlægð. Fylgst skal vandlega með, að stjórntak til að víkja beri tilætlaðan árangur, uns komið er alveg framhjá skipinu og á frían sjó.

e. Draga skal úr ferð skips eða stöðva það, ef nauðsynlegt er til að forðast árekstur eða ef þörf er frekari tíma til mats á aðstæðum. Þetta skal gert með því að stöðva skrúfu eða annað það, sem knýr skipið áfram, eða með því að láta vél eða skrúfu ganga aftur á bak.

9. regla. Þröngar leiðir. a. Skip, sem siglir þröngt sund eða ál, skal halda eins nærri ytri mörkum sundsins eða leiðarinnar, sem veit að stjórnborða, og unnt er án áhættu.

b. Skip, sem er styttra en 20 metrar, eða seglskip má ekki hindra siglingu skips, er aðeins getur siglt af fullu öryggi með því að þræða þröng sund eða ál.

c. Skip, sem er að fiskveiðum, má ekki trufla siglingu skips, er fer eftir þröngu sundi eða ál.

d. Skip má ekki sigla þvert yfir þröngt sund eða ál, ef það truflar með því siglingu skips, sem öryggis vegna verður að þræða sundið eða álinn. Á síðarnefnda skipinu má nota hljóðmerki, sem kveðið er á um í d-lið 34. reglu, ef vafi leikur á um fyrirætlaða siglingu þess skips, sem ætlar þvert yfir.

e. 1. Sé því aðeins unnt að sigla fram úr skipi í þröngu sundi eða ál, að skipið hliðri til og beiti sérstökum stjórntökum, svo að sigla megi framhjá því með fullu öryggi, þá skal á skipinu, sem ætlar að sigla uppi og framhjá, láta þá fyrirætlun í ljós með viðeigandi hljóðmerki, eins og mælt er fyrir um í 1. grein c-liðar 34. reglu. Sé fallist á framúrsiglingu, skal á skipinu, sem sigla á fram úr, gefa rétt hljóðmerki, eins og ákveðið er í 2. grein c-liðar í 34. reglu, og gera viðhlítandi ráðstafanir til að sigla megi framhjá skipinu með fullu öryggi. Ef nokkur vafi er á því, getur sama skip gefið frá sér hljóðmerki eins og kveðið er á um í d-lið 34. reglu.

2. Regla þessi leysir ekki þann, sem siglir fram úr, undan ákvæðum 13. reglu.

f. Skip, sem nálgast bugðu eða svæði í þröngu sundi eða ál, þar sem önnur skip geta verið í hvarfi, skal sigla með sérstakri árvekni og varúð og gefa viðeigandi hljóðmerki, eins og mælt er fyrir í e-lið 34. reglu.

g. Sérhvert skip skal, svo fremi aðstæður hverju sinni leyfa, forðast að varpa akkeri í þröngu sundi.

10. regla. Afmarkaðar og aðskildar siglingaleiðir. a. Regla þessi mælir fyrir um siglingar á afmörkuðum, aðskildum siglingaleiðum, sem Alþjóðasiglingamálastofnunin hefur sett ákvæði um.

b. Skip, sem siglir innan afmarkaðra, aðskilinna siglingaleiða skal:

1. sigla innan afmarkaðrar leiðar, sem við á, og í þá höfuðátt, sem umferð skipa er stefnt innan leiðarmarka;

2. halda sig eftir því sem framast er unnt frá sjálfum leiðarmörkunum og svæðum, sem afmarka umferðarleiðir;

3. sigla að jafnaði inn á afmarkaða siglingaleið eða út úr henni við enda leiðarinnar. Þegar siglt er frá hlið inn á afmarkaða siglingaleið eða út úr henni, skal það gert undir eins litlu horni, miðað við höfuðstefnu leiðarinnar, og framkvæmanlegt er.

c. Eftir því sem framast er unnt, skal forðast að sigla skipi yfir afmarkaða siglingaleið, en ef nauðsyn ber til, þá skal fara yfir leiðina í stefnu, er myndar sem næst rétt horn við höfuðstefnu hinnar afmörkuðu siglingaleiðar.

d. Á afmörkuðum, aðskildum siglingaleiðum með ströndum fram má umferð skipa, sem eiga leið yfir þær, að jafnaði ekki beinast skemmsta veg yfir umferðarleið, þegar umferðin getur hættulaust fylgt réttri umferðarstefnu þeirrar aðgreindu leiðar, sem næst liggur.

e. Að jafnaði má ekki sigla skipi yfir svæði, sem skilur að umferðarleiðir, né heldur má sigla yfir markalínur nema því aðeins að skipið ætli að sigla þvert yfir leiðina.

Undantekning er þó gerð:

1. þegar um bráða hættu er að ræða, sem komast verður hjá;

2. við fiskveiðar á svæði, sem skilur að umferðarleiðir.

f. Á siglingu við endamörk afmarkaðra, aðskilinna siglingaleiða skal gæta sérstakrar varúðar.

g. Eftir því sem framast er unnt skal komist hjá að varpa akkeri á afmarkaðri, aðskilinni siglingaleið eða í nánd við endamörk leiðarinnar.

h. Skip, sem siglir ekki eftir afmarkaðri, aðskildri siglingaleið, skal halda sig eins fjarri leiðinni og unnt er.

i. Skip að fiskveiðum má ekki trufla ferðir skipa, sem sigla eftir afmarkaðri siglingaleið.

j. Skip, sem er styttra en 20 metrar, eða seglskip má ekki hindra örugga siglingu vélskips á afmarkaðri siglingaleið.

II. hluti. Sigling skipa, sem eru í sjónmáli hvert frá öðru.

11. regla. Notkun. Reglur í þessum hluta eiga við skip, sem eru í sjónmáli hvert frá öðru.

12. regla. Seglskip. a. Þegar tvö seglskip nálgast hvort annað, þannig að hætta er á árekstri, skulu þau víkja hvort fyrir öðru eftir þeim reglum, sem nú skal greina:

1. þegar þau hafa vind á gagnstæð borð, skal það skipið, sem hefur vindinn á bakborða, víkja fyrir hinu;

2. þegar bæði hafa vind á sama borð, skal það skipið, sem áveðurs siglir, víkja fyrir hinu, sem í hléi siglir;

3. ef skip sést til kulborða frá seglskipi, sem hefur vind á bakborða, og ekki er hægt að ákvarða með fullri vissu, hvort skipið til kuls hefur vindinn á bakborða eða stjórnborða, þá skal víkja fyrir því.

b. Með orðinu „áveðurs“ í þessari grein er átt við það borðið, sem er gagnstætt því, sem stórseglið er haft í, eða — sé um rásiglt skip að ræða — gagnstætt því borði, sem stærsta stagseglið eða gaffalseglið er haft í.

13. regla. Siglt fram úr skipi. a. Sérhvert skip, sem siglir fram úr öðru skipi, skal víkja fyrir því, án tillits til þess, sem annars segir í reglum þessa kafla.

b. Skip telst sigla fram úr öðru skipi, ef það nálgast það úr átt, sem er meira en 22,5 gráður aftan við þverskipsstefnu þess, þ. e. a. s. í þeirri afstöðu, miðað við skipið, sem siglt er fram úr, að um nóttu mundi aðeins sjást skutljós þess, en hvorugt hliðarljósa.

c. Þegar ekki er unnt að ákvarða með vissu, hvort eigið skip teljist sigla fram úr öðru skipi, þá skal álíta, að svo sé, og haga siglingu samkvæmt því.

d. Ekki skal nein breyting, er síðar verður á innbyrðis afstöðu þessara tveggja skipa, valda því, að skipið, sem siglir fram úr, falli undir ákvæði í reglum þessum um skip, er leiðir þeirra liggja á mis, né leysa það undan þeirri skyldu að halda sig frá skipi því, sem siglt er fram úr, uns komið er alveg framhjá því á frían sjó.

14. regla. Skip, sem sigla gagnstæðar stefnur. a. Þegar tvö vélskip mætast á gagnstæðri eða því nær gagnstæðri stefnu, svo að hætt er við árekstri, skulu bæði víkja til stjórnborða, svo að þau komist hvort fram hjá öðru á bakborða.

b. Telja verður, að þetta eigi við, þegar skip sést beint framundan eða því nær beint framundan. Að nóttu mundi þá sigluljós skipsins bera saman eða því sem næst og/eða bæði hliðarljósin sjást, en að degi til væri afstaða skipsins tilsvarandi.

c. Þegar ekki er unnt að ákvarða með vissu, hvort skip séu í þeirri afstöðu, sem að framan greinir, skal álíta, að svo sé, og haga siglingu í samræmi við það.

15. regla. Þegar leiðir skerast. Þegar tvö vélskip stefna þannig, að leiðir þeirra liggja á mis, og hætt er við árekstri, skal það skipið víkja, sem hefur hitt á stjórnborða, og skal, ef aðstæður leyfa, forðast að fara fyrir framan hitt skipið.

16. regla. Stjórntök skips, sem víkur. Skip, sem á að víkja fyrir öðru skipi, skal eftir því sem framast er unnt og í tæka tíð beita stjórntökum, sem um munar og duga til að víkja og veita nóg rúm.

17. regla. Stjórntök skips, sem halda skal stefnu og ferð óbreyttri. a. 1. Þegar annað tveggja skipa á að víkja, skal hitt halda stefnu sinni og ferð óbreyttri.

2. Á skipi sem halda skal stefnu og ferð óbreyttri, má samt sem áður grípa til eigin stjórntaka til að afstýra árekstri, jafnskjótt og ljóst er, að um borð í skipi því, sem átti að víkja, eru ekki gerðar viðhlítandi ráðstafanir til þess samkvæmt reglum þessum.

b. Þegar skip það, sem halda skal stefnu og ferð óbreyttri, er af einhverjum ástæðum komið svo nærri, að ekki verður komist hjá árekstri með því einu, sem

skipið er átti að víkja gerir til þess, skal hið fyrrnefnda grípa til hverra þeirra úrræða, sem best geta afstýrt árekstri.

c. Ef vélskip fylgir 2. grein a-liðar þessarar reglu til að afstýra árekstri við annað vélskip, er leiðir þeirra liggja á mis, skal það, ef aðstæður leyfa, ekki breyta stefnu til bakborða, þegar vikið er fyrir skipi, sem það hefur á bakborðshlið.

d. Regla þessi leysir ekki skipið, sem á að víkja úr leið, undan þeirri skyldu sinni.

18. regla. Gagnkvæmar skyldur skipa. Komi ekki annað fram í 9., 10. og 13. reglu, gilda eftirfarandi ákvæði:

a. Vélskip, sem er laust, skal víkja fyrir:
1. stjórnvana skipi;
2. skipi með takmarkaða stjórnhæfni;
3. skipi að fiskveiðum;
4. seglskipi.

b. Seglskip, sem er laust, skal víkja fyrir:
1. stjórnvana skipi;
2. skipi með takmarkaða stjórnhæfni;
3. skipi að fiskveiðum.

c. Skip að fiskveiðum, sem er laust, skal eftir því sem framast er unnt víkja fyrir:
1. stjórnvana skipi;
2. skipi með takmarkaða stjórnhæfni.

d. 1. Sérhvert skip, annað en stjórnvana skip eða skip með takmarkaða stjórnhæfni, skal, eftir því sem aðstæður leyfa, forðast að tálma örugga leið skips, sem er bagað vegna djúpristu og sýnir ljós- eða dagmerki, sem um getur í 28. reglu.

2. Skip, sem er bagað vegna djúpristu, skal sigla með sérstakri varúð, og taka fullt tillit til hinna sérstöku aðstæðna skipsins.

e. Sjóflugvél á sjó skal að jafnaði halda sig fjarri öllum skipum og forðast að hindra siglingu þeirra. Við þær aðstæður, að hætta er á árekstri, skal sjóflugvél þó fara að reglum þessa kafla.

III. hluti. Stjórn og sigling skipa, þegar dregur úr skyggni.

19. regla. Stjórn og sigling skipa í takmörkuðu skyggni. a. Regla þessi á við um skip, sem eru ekki í sjónmáli hvert frá öðru, þegar siglt er á eða nærri svæði, þar sem skyggni er takmarkað.

b. Sérhvert skip skal sigla með öruggri ferð, sem er miðuð við aðstæður og ástand hverju sinni vegna takmarkaðs skyggnis. Vélskip skal hafa vélar sínar viðbúnar tafarlausri gangskiptingu.

c. Þegar fara skal eftir reglum I. hluta þessa kafla, skal á hverju skipi taka fullt tillit til aðstæðna og ástands hverju sinni vegna takmarkaðs skyggnis.

d. Þegar aðeins verður vart nærveru annars skips í ratsjá, skal ganga úr skugga um, hvort skipin muni nálgast hvort annað um of og/eða hvort hætta sé á árekstri. Ef svo er, skal í tæka tíð gera ráðstafanir til að auka fjarlægð milli skipanna og afstýra árekstri. Ef breytt er um stefnu við þau stjórntök, skal eftir því sem framast er unnt komast hjá:

1. að breyta stefnu til bakborða fyrir skipi, sem er framan við þverskipsstefnu, nema breytt sé stefnu fyrir skipi, sem siglt er fram úr;

2. að breyta stefnu í átt að skipi, sem er þvert eða aftan við þverskipsstefnu.

e. Þegar þokumerki heyrast frá skipi, sem virðist vera framan við þvert, eða óumflýjanlegt er að nálgast um of annað skip, sem er framan við þvert, skal sett á minnstu ferð, sem halda má óbreyttri stefnu með. Þetta á við, nema því aðeins að ekki sé talin hætta á árekstri. Ef nauðsyn krefur, skal stöðva skipið alveg og í öllum tilvikum skal sigla með ítrustu varkárni, þar til hætta á árekstri er liðin hjá.

Kafli C. Ljós og dagmerki.

20. regla. Notkun. a. Fylgja skal reglum þessa kafla, hvernig sem viðrar.

b. Reglunum um siglingaljós skal fylgja frá sólarlagi til sólaruppkomu, og má á þessum tíma engin önnur ljós hafa, sem unnt er að rugla saman við hin lögboðnu siglingaljós og gera erfiðara að greina þau eða draga úr glöggum einkennum þeirra eða torvelda góða útsýn frá skipinu.

c. Á skipum, sem eru búin þeim ljósum, sem fyrirskipuð eru í þessum reglum, skal einnig hafa ljósin frá sólaruppkomu til sólseturs í takmörkuðu skyggni, og þau má alltaf sýna, þegar það er álitið nauðsynlegt.

d. Reglum um dagmerki skal fylgja að deginum.

e. Siglingaljós og dagmerki þau, sem mælt er fyrir að nota og lýst er í reglunum, skulu vera í samræmi við þau fyrirmæli, sem eru gefin í I. viðauka í þessum alþjóðlegu siglingareglum.

21. regla. Skilgreiningar. a. „Sigluljós" er hvítt ljós, sem er í og yfir langskurðarfleti skips og varpar samfelldri birtu á 225 gráðu boga af sjóndeildarhringnum. Sigluljósi skal þannig komið fyrir, að það lýsi beint fram og til hliðar 22,5 gráður aftur fyrir þverskipsstefnu á hvorri hlið skipsins.

b. „Hliðarljós" er grænt ljós á stjórnborðshlið og rautt ljós á bakborðshlið og varpi ljósin hvort um sig samfelldri birtu á 112,5 gráðu boga af sjóndeildarhringnum. Þeim sé þannig komið fyrir, að ljósið lýsi beint fram og til hliðar 22,5 gráður aftur fyrir þverskipsstefnu á hvorri hlið eftir því sem við á. Á skipi, sem er styttra en 20 metrar, má hafa hliðarljósin í einu samsettu ljóskeri, sem er í langskurðarfleti skipsins.

c. „Skutljós" er hvítt ljós, sem er komið fyrir eins nærri skut skipsins og unnt er og varpar samfelldri birtu yfir 135 gráðu boga af sjóndeildarhringnum; þannig að ljósið lýsi beint aftur og 67,5 gráður á hvora hlið skipsins.

d. „Dráttarljós" er gult ljós, sem lýsir eins og skutljósið, sem skilgreint er í c-lið þessarar reglu og er komið fyrir á sama hátt.

e. „Hringljós" er ljós, sem varpar samfelldri birtu á 360 gráðu boga sjóndeildarhringsins.

f. „Blossaljós" er ljós, sem blossar með reglulegu millibili og með tíðni, sem er 120 blossar eða fleiri á hverri mínútu.

22. regla. Langdrægni siglingaljósa. Ljós, sem kveðið er á um að hafa uppi í reglum þessum, skulu hafa þann ljósstyrk, sem tilgreindur er í 8. hluta I. viðauka við reglurnar. Ljósin skulu að minnsta kosti vera sýnileg þá vegalengd er hér greinir:

a. Á skipum, sem eru 50 metrar á lengd eða lengri: sigluljós sjáist 6 sjómílur; hliðarljós sjáist 3 sjómílur;

skutljós sjáist 3 sjómílur; dráttarljós sjáist 3 sjómílur; hvítt, rautt, grænt eða gult hringljós sjáist 3 sjómílur.

b. Á skipum, sem eru 12 metrar eða lengri, en styttri en 50 metrar: sigluljós sjáist 5 sjómílur, nema á skipum, sem eru styttri en 20 metrar lýsi ljósið 3 sjómílur; hliðarljós sjáist 2 sjómílur; skutljós sjáist 2 sjómílur; dráttarljós sjáist 2 sjómílur; hvítt, rautt, grænt eða gult hringljós sjáist 2 sjómílur.

c. Á skipum, sem eru styttri en 12 metrar: sigluljós sjáist 2 sjómílur; hliðarljós sjáist 1 sjómílu; skutljós sjáist 2 sjómílur; dráttarljós sjáist 2 sjómílur; hvítt, rautt, grænt eða gult hringljós sjáist 2 sjómílur.

23. regla. Vélskip, sem er laust. a. Vélskip, sem er laust, skal hafa uppi:

1. sigluljós fram á;
2. annað sigluljós aftar og ofar en sigluljósið fram á. Skip, styttri en 50 metrar, eru ekki skyld að hafa þetta ljós, en mega hafa það;
3. hliðarljós;
4. skutljós.

b. Svifskip, sem fer á loftpúða yfir sjóinn og án nokkurs særýmis, skal auk þeirra siglingaljósa, sem kveðið er á um að hafa í a-lið þessarar reglu, hafa uppi gult blossaljós, sem sést hvaðan sem litið er.

c. Á vélskipi, sem er styttra en 7 metrar og fer með 7 sjómílna hámarkshraða á klukkustund, má hafa uppi hvítt hringljós í stað ljósa þeirra, sem kveðið er á um í a-lið þessarar reglu. Þetta skip skal einnig hafa uppi hliðarljós, ef það er framkvæmanlegt.

24. regla. Skip, sem draga önnur skip eða ýta þeim. a. „Vélskip", sem dregur annað skip, skal hafa uppi:

1. tvö sigluljós fram á skipinu og sé annað lóðrétt upp af hinu; koma þessi ljós í stað þess, sem kveðið er á um í 1. grein a-liðar í 23. reglu; þrjú sigluljós, lóðrétt hvert upp af öðru, þegar lengd skipalestar í drætti, mælt frá skut skipsins, sem dregur, til afturenda skipsins, sem dregið er, verður yfir 200 metra;
2. hliðarljós;
3. skutljós;
4. dráttarljós, lóðrétt ofan við skutljósið;
5. tígullaga dagmerki, þar sem best verður séð, þegar lengd skipalestar í drætti er yfir 200 metra.

b. Þegar skip, sem ýtir, og annað, sem ýtt er áfram, eru fast tengd í eina samsetta heild, þá skal líta á þau sem eitt vélskip, og hafa skal uppi ljós, sem mælt er fyrir um í 23. reglu.

c. Þegar vélskip ýtir öðru skipi áfram eða dregur það sér við hlið í öðrum tilvikum en þeim, að um samsetta heild sé að ræða, þá skal skipið hafa uppi þessi ljós:

1. tvö sigluljós fram á skipinu, annað lóðrétt upp af hinu, og koma þau í stað ljóssins, sem lýst er í 1. grein a-liðar í 23. reglu;
2. hliðarljós;
3. skutljós.

d. Þegar a- og c-liður þessarar reglu á við vélskip, þá skal það ennfremur hlíta 2. grein a-liðar í 23. reglu.

e. Á skipi eða öðru því, sem dregið er, skal hafa uppi:

1. hliðarljós;
2. skutljós;
3. tígullaga dagmerki, þar sem best verður séð, þegar lengd skipalestar í drætti verður yfir 200 metra.

f. Ef fleiri skip eru dregin við hlið dráttarskips, eða þeim er ýtt saman hlið við hlið, þá skulu skipin sýna ljós eins og um eitt skip væri að ræða;

1. skip, sem ýtt er áfram og ekki er hluti samsettrar heildar, skal hafa hliðarljósin fram á skipinu;
2. skip, sem dregið er við hlið dráttarskips, skal hafa uppi skutljós og fram á skipinu hliðarljós.

g. Sé af gildri ástæðu óframkvæmanlegt á skipi eða öðru því, sem dregið er, að hafa uppi ljós þau, sem kveðið er á um að sýna í e-lið þessarar reglu, þá skal gera allar hugsanlegar ráðstafanir til að lýsa upp skipið eða það, sem dregið er. Annars skal að minnsta kosti gera viðvart um að verið sé með ljóslaust skip eða annað í drætti.

25. regla. Seglskip, sem er laust, og farkostir undir árum. a. Seglskip, sem er laust, skal hafa uppi:

1. hliðarljós;
2. skutljós.

b. Á seglskipi, sem er styttra en 12 metrar, má hafa ljós þau, sem mælt er fyrir um í a-lið þessarar reglu, í einu samsettu ljóskeri, á eða nærri siglutoppi, þar sem það sést best.

c. Á seglskipi, sem er laust, má auk þeirra ljósa, sem kveðið er á um í a-lið, hafa uppi, á eða nærri siglutoppi, tvö hringljós, annað lóðrétt upp af hinu. Efra ljósið skal vera rautt og neðra ljósið grænt. Hringljósin má þó ekki hafa uppi með samsetta ljóskerinu, sem heimilað er í b-lið reglunnar.

d. 1. Á seglskipi, sem er styttra en 7 metrar, skal hafa uppi ljósin, sem kveðið er á um í a- eða b-lið, ef slíkt er framkvæmanlegt. Ef seglskipið hefur ekki uppi þessi ljós, skal raflugt eða tendrað ljósker, sem sýnir hvítt ljós, vera tiltækt og skal því brugðið upp í tæka tíð til að hindra árekstur.

2. Á farkosti undir árum má hafa uppi þau ljós, sem seglskip á að hafa eftir reglunum, en ef þau ljós eru ekki sýnd, skal raflugt eða tendrað ljósker, sem sýnir hvítt ljós, vera tiltækt, og skal því brugðið upp í tæka tíð til að hindra árekstur.

e. Á skipi undir seglum, sem jafnframt er knúið vélarafli, skal fram á skipinu, þar sem best verður séð, hafa uppi keilu og vísi oddur keilunnar niður.

26. regla. Fiskiskip. a. Skip að fiskveiðum, hvort sem það er laust eða liggur við akkeri, skal aðeins hafa uppi þau ljós og merki, sem kveðið er á um í þessari reglu.

b. Skip að togveiðum, þ. e. skip, sem dregur vörpu eða annað veiðarfæri í sjó skal hafa uppi:

1. tvö hringljós, annað lóðrétt upp af hinu; efra ljósið skal vera grænt og neðra ljósið hvítt, eða dagmerki, sem er tvær keilur, önnur lóðrétt upp af hinni, og snúi topparnir saman; á skipi, styttra en 20 metrar, má í stað þessa dagmerkis hafa uppi körfu;
2. sigluljós, aftar og ofar en græna hringljósið; á skipi, styttra en 50 metrar, er ekki skylt að hafa uppi þetta ljós, en það má hafa;
3. hliðarljós og skutljós, þegar það er á ferð, auk þeirra ljósa, sem á að hafa uppi eftir þessum lið.

c. Skip að fiskveiðum, annað en skip að togveiðum, skal hafa uppi:

1. tvö hringljós, annað lóðrétt upp af hinu; efra ljósið skal vera rautt og neðra ljósið hvítt, eða dagmerki, sem er tvær keilur, önnur lóðrétt upp af hinni og þannig að

topparnir snúi saman; á skipi, styttra en 20 metrar, má í stað þessa dagmerkis hafa uppi körfu;

2. hvítt hringljós eða keilu, þegar veiðarfæri í sjó ná lengra en 150 metra í lárétta stefnu frá skipinu, og snúi toppur keilunnar upp og í þá átt, sem veiðarfærið liggur;

3. hliðarljós og skutljós, þegar það er á ferð, auk þeirra ljósa, sem kveðið er á um að hafa uppi í þessum lið.

d. Á skipi að fiskveiðum, rétt í námunda við önnur skip, má auk þess hafa uppi þau viðbótarmerki, sem lýst er í II. viðauka við þessar reglur.

e. Þegar skip er ekki að fiskveiðum, má ekki hafa uppi þau ljós eða dagmerki, sem kveðið er á um að sýna í þessari reglu, heldur aðeins þau ljós og dagmerki, sem jafnlöng skip eiga að sýna.

27. regla. Stjórnvana skip og skip með takmarkaða stjórnhæfni. a. Stjórnvana skip skal hafa uppi:

1. tvö rauð hringljós, annað lóðrétt upp af hinu, og þar sem þau sjást best;

2. tvær kúlur eða áþekk dagmerki, annað lóðrétt upp af hinu, og þar sem þau sjást best;

3. hliðarljós og skutljós, þegar skipið er á ferð, auk þeirra ljósa, sem á að hafa uppi eftir þessum lið.

b. Skip með takmarkaða stjórnhæfni, nema skip við slæðingu tundurdufla, skal hafa uppi:

1. þrjú hringljós, lóðrétt hvert upp af öðru, og þar sem þau sjást best. Efsta og neðsta ljósið skal vera rautt, en miðljósið hvítt;

2. sem dagmerki þrjú tákn, lóðrétt hvert upp af öðru og þar sem best verður séð. Efsta og neðsta merkið á að vera kúla, en miðmerkið tígullaga;

3. sigluljós, hliðarljós og skutljós, þegar það er á ferð, auk þeirra ljósa, sem á að hafa uppi eftir 1. grein þessa liðar;

4. ljós eða dagmerki þau, sem mælt er fyrir um í 30. reglu, þegar legið er við akkeri, auk ljósa og dagmerkja, sem kveðið er á um að sýna í 1. og 2. grein þessa liðar.

c. Skip, sem dregur önnur skip við þannig aðstæður, að það getur ekki vikið frá stefnu sinni, skal auk ljósa eða dagmerkja, sem kveðið er á um að sýna í 1. og 2. grein b-liðar þessarar reglu, hafa uppi þau ljós eða dagmerki, sem á að hafa eftir a-lið 24. reglu.

d. Dýpkunarskip eða skip við neðansjávarvinnu, sem hefur takmarkaða stjórnhæfni, skal hafa uppi þau ljós eða dagmerki, sem kveðið er á um í b-lið þessarar reglu; er skipið mætir hindrun, skal það'ennfremur hafa uppi:

1. tvö rauð hringljós, annað lóðrétt upp af hinu, eða tvær kúlur, önnur lóðrétt upp af hinni, sem sýna á hvora hlið hindrunin er;

2. tvö græn hringljós, annað lóðrétt upp af hinu, eða tvö tígullaga merki, annað lóðrétt upp af hinu, sem sýna á hvora hlið önnur skip geta siglt framhjá;

3. sigluljós, hliðarljós og skutljós, þegar það er á ferð, auk þeirra ljósa, sem á að hafa uppi eftir þessum lið;

4. þegar skip, er þessi grein á við, liggur við akkeri, skal það hafa uppi ljós og dagmerki, sem kveðið er á um að sýna í 1. og 2. grein þessa liðar, í stað ljósa eða dagmerkja, sem lýst er í 30. reglu.

e. Þegar stærð skips, er hefur kafara utanborðs, veldur því, að óframkvæmanlegt er að hafa uppi þau dagmerki, sem kveðið er á um í d-lið þessarar reglu, þá skal þess í stað sýna stíft spjald með nákvæmri mynd af alþjóðafánanum A. Spjaldið skal ekki vera lægra en einn metri á hæð og þess skal gætt, að það sjáist hvaðan sem litið er.

f. Skip, sem slæðir tundurdufl, skal auk ljósa, sem kveðið er á um í 23. reglu, að vélskip skuli sýna, hafa uppi þrjú græn hringljós eða þrjár kúlur. Eitt þessara ljósa eða dagmerkja skal vera á eða nálægt húni framsiglu og eitt á hvorum enda framrár. Ljósin eða kúlurnar merkja, að hættulegt sé fyrir önnur skip að koma nær en 1000 metra frá skut tundurduflaslæðarans eða nær en 500 metra á hvora hlið hans.

g. Á skipum, sem eru styttri en 7 metrar, er ekki skylt að hafa uppi þau ljós, sem fyrirskipað er að sýna í þessari reglu.

h. Ljós og dagmerki, sem á að hafa uppi eftir þessari reglu, eru ekki merki skipa, er þarfnast aðstoðar og eru í sjávarháska. Neyðarmerkjum er lýst í IV. viðauka þessara alþjóðlegu siglingareglna.

28. regla. Skip böguð vegna djúpristu. Skip, sem er bagað vegna djúpristu, má auk ljósa þeirra, sem mælt er fyrir um í 23. reglu, að vélskip skuli sýna, hafa uppi, þar sem best verður séð, þrjú rauð hringljós, lóðrétt hvert upp af öðru eða sívalning.

29. regla. Hafnsöguskip. a. Skip, sem gegnir hafnsöguerindum, skal hafa uppi:

1. tvö hringljós á eða nærri siglutoppi, annað lóðrétt upp af hinu; efra ljósið skal vera hvítt, neðra ljósið rautt;

2. auk þess hliðarljós og skutljós, þegar það er laust;

3. akkerisljós eða kúlu, þegar legið er við akkeri, auk ljósanna, sem lýst er í 1. grein.

b. Á hafnsöguskipi, sem gegnir ekki leiðsöguerindum, skal hafa uppi sömu ljós eða dagmerki og sams konar skip jafnlöng eiga að hafa uppi.

30. regla. Skip, sem liggja við akkeri eða standa á grunni. a. Skip, sem liggur við akkeri, skal hafa uppi, þar sem best verður séð:

1. hvítt hringljós eða kúlu framan til á skipinu;

2. annað hvítt hringljós á eða nærri skut og lægra en ljósið, sem kveðið er á um í 1. grein.

b. Skip, sem er styttra en 50 metrar, má í stað ljósanna, sem mælt er fyrir um í a-lið, hafa uppi hvítt hringljós, þar sem best verður séð.

c. Þegar skip, sem er 100 metrar á lengd eða lengra, liggur við akkeri, þá skal jafnframt lýsa upp þilför þess með vinnuljósum þeim, sem um borð eru, eða öðrum jafngildum ljósgjöfum. Önnur skip, sem liggja við akkeri, má lýsa upp á sama hátt.

d. Skip, sem stendur á grunni, skal hafa uppi þau ljós, sem mælt er fyrir um að sýna í a- og b-lið þessarar reglu, og auk þess, þar sem best verður séð:

1. tvö rauð hringljós, annað lóðrétt upp af hinu;

2. þrjár kúlur, hver lóðrétt upp af annarri.

e. Á skipi, styttra en 7 metrar, er ekki skylt að hafa uppi ljós eða dagmerki, sem kveðið er á um að sýna í a-, b- eða d-lið þessarar reglu, þegar skipið liggur við akkeri eða stendur á grunni annars staðar en í eða nálægt þröngu sundi eða ál, eða á akkerislegu eða þar sem er almenn umferð skipa.

1975 Nr. 7 26. febr.

31. regla. Sjóflugvélar. Þegar óframkvæmanlegt reynist að hafa uppi ljós og dagmerki á sjóflugvél, með þeim einkennum, lögun og staðsetningu, sem krafist er í reglum þessa kafla, þá skal flugvélin hafa uppi ljós og dagmerki, sem fara eins nærri hinum réttu einkennum og staðsetningu og framast er unnt.

Kafli D. Hljóð- og ljósmerki.

32. regla. Skilgreiningar. a. „Flauta" er sérhvert hljóðgefandi tæki, sem getur gefið frá sér þau hljóð, sem á að gefa, og fullnægir þeim sérstöku kröfum, sem eru settar fram í III. viðauka við siglingareglurnar.

b. „Stutt hljóð" merkir hljóð, sem varir í um það bil eina sekúndu.

c. „Langt hljóð" merkir hljóð, sem varir í fjórar til sex sekúndur.

33. regla. Tæki til hljóðmerkjagjafa. a. Skip, sem er 12 metrar á lengd eða lengra, skal búið flautu og skipsklukku. Skip, sem er 100 metrar á lengd eða lengra, skal auk þess vera búið málmtrumbu og verði hljómur hennar og hljóð ekki tekið fyrir klukknahringingu. Skipsflautan, klukkan og málmtrumban eiga að fullnægja þeim sérstöku kröfum, sem eru settar fram í III. viðauka við siglingareglurnar. Í stað klukkunnar eða málmtrumbunnar má nota annað tæki, sem gefur sömu hljóðeinkenni og þau hvort um sig. Þess skal þó gætt, að ávallt sé unnt að gefa hin fyrirskipuðu hljóðmerki með handafli.

b. Ekki er skylt að búa skip, sem er styttra en 12 metrar, hljóðgjöfum þeim, sem kveðið er á um í a-lið. En ef skipið er ekki búið þessum tækjum, skal það hafa einhvern annan útbúnað, sem gefur frá sér fullnægjandi hljóð.

34. regla. Stjórntök og viðvörunarmerki. a. Þegar skip eru í sjónmáli hvert frá öðru, skal á vélskipi, sem er laust, og ef beitt er stjórntökum, sem heimiluð eru eða krafist er í reglum þessum, láta það í ljós með eftirfarandi hljóðmerkjum frá flautunni: eitt stutt hljóð merkir: „Ég sný til stjórnborða"; tvö stutt hljóð merkja: „Ég sný til bakborða"; þrjú stutt hljóð merkja: „Ég læt vélina knýja aftur á bak".

b. Á hverju skipi má auk hljóðmerkja, sem lýst er í a-lið reglunnar, gefa ljósmerki, sem eftir atvikum eru endurtekin á meðan stefnu skipsins eða ferð er breytt:

1. Ljósmerki þessi skulu hafa svohljóðandi merkingu: einn blossi merkir: „Ég sný til stjórnborða"; tveir blossar merkja: „Ég sný til bakborða"; þrír blossar merkja: „Ég læt vélina knýja aftur á bak".

2. Lengd hvers blossa skal vera um það bil ein sekúnda; bilið milli blossanna skal einnig vera um það bil ein sekúnda og bil milli ljósmerkja, sem eru send hvert á eftir öðru, skal ekki vera styttra en 10 sekúndur.

3. Ef skipið er búið sérstöku ljóskeri til þessara merkjagjafa, skal það vera hvítt hringljós, sem sést að minnsta kosti í 5 sjómílna fjarlægð og skal það fullnægja þeim fyrirmælum, sem eru sett í I. viðauka við reglurnar.

c. Þegar skip eru í sjónmáli hvort frá öðru í þröngu sundi eða ál, gilda þessar reglur:

1. Á skipi, sem ætlar að sigla fram úr öðru skipi, skal í samræmi við 1. grein e-liðar í 9. reglu láta vita um fyrirhugaða framúrsiglingu með hljóðmerkjum frá flautunni: tvö löng hljóð með eftirfarandi stuttu hljóði merkja: „Ég ætla að sigla fram úr yður á stjórnborða"; tvö löng hljóð með eftirfarandi tveimur stuttum hljóðum merkja: „Ég ætla að sigla fram úr yður á bakborða".

2. Á skipi því, sem sigla á fram úr, skal í samræmi við 1. grein e-liðar í 9. reglu láta í ljós að fallist sé á framúrsiglingu með þessum hljóðmerkjum frá flautunni: eitt langt hljóð, eitt stutt, eitt langt og eitt stutt hljóð; og skal gefa hljóðmerkin í þessari röð.

d. Þegar skip eru í sjónmáli hvort frá öðru og nálgast hvort annað, en fyrirætlanir og sigling annars skipsins er af einhverjum ástæðum óskiljanleg stjórnendum hins, eða efast er um, að fullnægjandi ráðstafanir séu gerðar á hinu skipinu til að komast hjá árekstri, þá skal þegar í stað láta slíkar efasemdir í ljós með því að blása hratt að minnsta kosti 5 stutt hljóð í flautuna. Auk hljóðmerkisins má sýna ljósmerki, sem eru a. m. k. 5 stuttir blossar er lýsa hratt hver á eftir öðrum.

e. Á skipi, sem nálgast bugðu eða svæði í sundi eða ál, þar sem önnur skip geta verið í hvarfi, skal gefa eitt langt hljóð. Á skipi, sem nálgast bugðuna eða hvarfið hinum megin frá, þar sem hljóðmerkið kann að heyrast, skal því svarað með öðru löngu hljóði.

f. Ef skip eru búin flautum með meira en 100 metra innbyrðis fjarlægð, þá skal aðeins nota eina flautu til að gefa hljóðmerki vegna stjórntaka og til viðvörunar.

35. regla. Hljóðmerki í takmörkuðu skyggni. Á eða nærri svæði, þar sem skyggni er takmarkað, skal, hvort sem er á nóttu eða degi, gefa hljóðmerki þau, sem lýst er í þessari reglu, þannig:

a. Á vélskipi, sem er á ferð, skal með 2ja mínútna millibili í mesta lagi láta kveða við eitt langt hljóð.

b. Á vélskipi, sem er laust, en hefur stöðvast og er ferðlaust, skal með 2ja mínútna millibili í mesta lagi láta kveða við tvö löng hljóð með um það bil 2ja sekúndna þögn á milli þeirra.

c. Á stjórnvana skipi, skipi með takmarkaða stjórnhæfni, skipi, sem er bagað vegna djúpristu, seglskipi, skipi að fiskveiðum og skipi, sem dregur annað skip eða ýtir því, skal í stað hljóðmerkja þeirra, sem fyrirskipað er að gefa í a- eða b-lið þessarar reglu, með 2ja mínútna millibili í mesta lagi gefa þrjú hljóð hvert á eftir öðru, sem sé eitt langt hljóð og á eftir því tvö stutt hljóð.

d. Á skipi, sem dregið er, eða ef fleiri en eitt skip eru í eftirdragi, þá á síðasta skipi í lestinni, ef það er mannað, skal með 2ja mínútna millibili í mesta lagi gefa fjögur hljóð hvert á eftir öðru, sem sé eitt langt hljóð og á eftir því þrjú stutt. Þegar því verður við komið, skal gefa þetta hljóðmerki strax á eftir hljóðmerkjum dráttarskipsins.

e. Þegar skip, sem ýtir og annað, sem ýtt er áfram, eru fast tengd í eina samsetta heild, þá skal líta á þau sem vélskip og gefa skal hljóðmerki þau, sem fyrirskipað er að gefa í a- eða b-lið þessarar reglu, eftir því sem við á.

f. Á skipi, sem liggur við akkeri, skal með einnar mínútu millibili í mesta lagi hringja skipsklukkunni ótt og títt í um það bil 5 sekúndur. Á skipum, sem eru 100 metrar á lengd eða lengri, skal hringja klukkunni fram á skipinu, og strax á eftir klukknahringingunni skal berja málmtrumbu aftur á skipinu ótt og títt í um það bil 5 sekúndur. Á skipi, sem liggur við akkeri, má auk þess gefa þrjú hljóð hvert á eftir öðru, sem sé eitt stutt, eitt

langt og eitt stutt hljóð til að vara skip, sem nálgast, við stað skipsins og hver hætta kunni að vera á árekstri.

g. Á skipi, sem stendur á grunni, skal hringja klukkunni ótt og títt í um það bil 5 sekúndur, og ef þess er krafist skal berja málmtrumbuna eins og kveðið er á um í f-lið þessarar reglu. Auk þess skal slá þrjú, sérstök og greinileg högg á klukkuna strax á undan og eftir hverri klukknahringingu. Á skipi, sem stendur á grunni, má auk þess gefa önnur hljóðmerki með flautunni eftir því sem við á.

h. Á skipi sem er styttra en 12 metrar, er ekki skylt að gefa ofangreind hljóðmerki. Ef slík hljóðmerki eru ekki gefin, skal með 2ja mínútna millibili í mesta lagi gefa einhver önnur greinileg hljóðmerki.

i. Á hafnsöguskipi, sem gegnir leiðsöguerindum, má auk hljóðmerkja, sem kveðið er á um í a-, b- eða f-lið þessarar reglu, gefa fjögur stutt hljóð til auðkenningar hafnsöguskipinu.

36. regla. Merki til að vekja á sér athygli. Á sérhverju skipi má sýna ljós eða gefa hljóðmerki, ef það telst nauðsynlegt til þess að vekja athygli áhafnar um borð í öðru skipi. Þessum ljós- eða hljóðmerkjum má þó ekki rugla saman við neitt af þeim merkjum, sem heimilað er að nota annars staðar í þessum siglingareglum. Einnig má beina ljóskastara í átt að hættunni, en þó þannig, að það trufli ekki önnur skip.

37. regla. Neyðarmerki. Þegar skip er í sjávarháska og þarfnast aðstoðar, skal nota eða sýna þau merki, sem mælt er fyrir um í IV. viðauka við þessar reglur.

Kafli E. Undanþágur.

38. regla. Undanþágur. Sérhvert skip (eða flokkur skipa), sem lagður er kjölur að eða er á samsvarandi smíðastigi, áður en þessar alþjóðlegu siglingareglur taka gildi, má, svo fremi að skipið uppfylli kröfur í alþjóðasiglingareglum frá 1960, vera undanþegið að fylgja þessum alþjóðareglum varðandi þau atriði, sem hér greinir:

a. Uppsetningu ljósa með þá langdrægni, sem krafist er í 22. reglu, í allt að 4 ár frá þeim degi, að þessar siglingareglur taka gildi.

b. Uppsetningu ljósa með þeim sérstöku litareinkennum, sem krafist er í 7. hluta í I. viðauka við siglingareglurnar, í allt að 4 ár frá þeim degi, að þessar siglingareglur taka gildi.

c. Tilfærsla siglingaljósa vegna breytinga frá ensku máli í metrakerfi og notkun lengdarmála upp á heilan og hálfan metra er undanþegin um alla framtíð.

d. 1. Tilfærsla á sigluljósi skipa, sem eru styttri en 150 metrar, vegna fyrirmæla í 3. kafla a í I. viðauka við reglurnar er undanþegin um alla framtíð.

2. Tilfærsla sigluljósa skipa, sem eru 150 metrar á lengd eða lengri, vegna fyrirmæla í 3. kafla a í I. viðauka við siglingareglurnar er undanþegin í allt að 9 ár frá þeim degi, er siglingareglur þessar taka gildi.

e. Tilfærsla sigluljósa vegna fyrirmæla í 2. kafla b í I. viðauka er undanþegin í allt að 9 ár frá þeim degi, er þessar siglingareglur taka gildi.

f. Tilfærsla hliðarljósa vegna fyrirmæla í 2. kafla g og í 3. kafla b í I. viðauka er undanþegin í allt að 9 ár frá þeim degi, er þessar siglingareglur taka gildi.

g. Fyrirmæli um hljóðmerkjatæki, sem kveðið er á um í III. viðauka, eru undanþegin framkvæmd í allt að 9 ár frá þeim degi, er siglingareglur þessar taka gildi.

I. Viðauki.

Staðsetning ljósa og merkja, sérstök gerð þeirra og lögun.

1. Skilgreining. „Hæð upp frá bol skipsins" merkir hæð upp frá efsta þilfari, sem nær stafna á milli.

2. Lóðrétt staðsetning siglingaljósa og fjarlægð á milli þeirra. a. Á vélskipi, sem er 20 metrar á lengd eða lengra, skal koma sigluljósi fyrir sem hér segir:

1. Fremra sigluljósið, eða ef einungis er haft uppi eitt sigluljós, þá það ljós, skal að minnsta kosti vera í 6 metra hæð upp frá bol skipsins. Ef skipið er breiðara en 6 metrar, þá skal ljósið vera að minnsta kosti jafnmarga metra upp frá bol skipsins og breidd skipsins nemur. Sigluljósið þarf þó ekki að setja hærra en 12 metra upp frá bol skipsins.

2. Þegar 2 sigluljós eru höfð uppi skal aftara ljósið vera að minnsta kosti 4,5 metrum hærra en fremra ljósið, mælt í lóðlínu.

b. Lóðrétt fjarlægð milli sigluljósa vélskipa skal vera svo mikil, að aftara sigluljósið sjáist frá sjávarfleti í 1000 metra fjarlægð frá stafni skipsins, og við eðlilegan stafnhalla ofan við fremra sigluljósið og aðgreint frá því.

c. Sigluljósi vélskips, sem er 12 metra langt eða lengra, en styttra en 20 metrar, skal komið fyrir a. m. k. í 2,5 metra hæð ofan við borðstokk skipsins.

d. Efsta ljósið á vélskipi, sem er styttra en 12 metrar, má vera lægra en 2,5 metra ofan við borðstokkinn. Þegar sigluljós er haft uppi auk hliðarljósa og skutljóss, skal sigluljósið samt vera að minnsta kosti einum metra hærra en hliðarljósin.

e. Öðru tveggja eða einu þriggja sigluljósa, sem vélskip skulu hafa uppi, er þau draga annað skip eða ýta því, skal komið fyrir á sama stað og fremra sigluljósi vélskipa.

f. Einu eða fleiri sigluljósum skal ætíð komið fyrir ofan við og laust við önnur ljós og hindranir.

g. Á vélskipi má ekki setja hliðarljós hærra yfir bol skipsins en sem nemur ¾ af hæð fremra sigluljóssins. Hliðarljósin mega ekki vera svo lág, að þeim verði ruglað saman við þilfarsljós.

h. Ef hliðarljósin eru í samsettu ljóskeri á skipi, sem er styttra en 20 metrar, þá skulu hliðarljósin vera að minnsta kosti einn metra neðan við sigluljósið.

i. Þegar mælt er fyrir í siglingareglunum að hafa uppi tvö eða þrjú ljós, lóðrétt hvert upp af öðru, skal fjarlægð milli ljósanna vera sem hér segir:

1. á skipi, sem er 20 metra langt eða lengra, skulu að minnsta kosti vera 2 metrar á milli ljósanna. Neðra eða neðsta ljósið skal, nema hafa skuli uppi dráttarljós, vera að minnsta kosti 4 metra ofan við bol skipsins;

2. á skipi, sem er styttra en 20 metrar, skal að minnsta kosti vera einn metri á milli ljósanna. Neðra eða neðsta ljósið skal, nema hafa skuli uppi dráttarljós, vera að minnsta kosti 2 metra ofan við borðstokkinn;

3. þegar þrjú ljós eru höfð uppi, skal vera jafnt bil á milli þeirra.

j. Á skipi að fiskveiðum skal lægra hringljósið, er þau skip skulu hafa uppi, vera svo hátt ofan við hliðarljósin að nemi að minnsta kosti tvöfaldri fjarlægð milli hringljósanna.

k. Þegar höfð eru uppi tvö akkerisljós, skal fremra ljósið vera að minnsta kosti 4,5 metrum ofar en aftara ljósið. Á skipi, sem er 50 metrar á lengd eða lengra, skal fremra akkerisljósið vera í minnst 6 metra hæð ofan við bol skipsins.

3. Lárétt staðsetning ljósa og fjarlægð á milli þeirra. a. Lárétt fjarlægð milli sigluljósa á skipi, sem er skylt að hafa uppi tvö sigluljós, skal vera að minnsta kosti hálf skipslengdin, en þarf þó ekki að vera lengri en 100 metrar. Fremra sigluljósi má ekki koma fyrir fjær stafni en sem nemur fjórðungi af lengd skipsins.

b. Á skipi, sem er 20 metrar á lengd eða lengra, skal ekki setja hliðarljósin framan við fremri sigluljósin. Hliðarljósum skal komið fyrir á eða nærri hliðum skipsins.

4. Nánari ákvarðanir um staðsetningu stefnuljósa á fiskiskipum, dýpkunarskipum og skipum við neðansjávarvinnu. a. Ljósið, sem kveðið er á um að sýna í 2. grein c-liðar í 26. reglu og sýnir í hvaða átt veiðarfæri skips að fiskveiðum liggur, skal vera að minnsta kosti í 2ja metra, en í mesta lagi í 6 metra láréttri fjarlægð frá bæði rauða og hvíta hringljósinu. Ljós þetta skal ekki vera hærra en hvíta hringljósið, sem mælt er fyrir að sýna í 1. grein c-liðar í 26. reglu, og ekki lægra en hliðarljósin.

b. Ljós og merki, sem kveðið er á um að hafa uppi í 1. og 2. grein d-liðar í 27. reglu til að sýna á hvora hlið dýpkunarskips og skips, er vinnur við neðansjávarvinnu, hindrunin er og/eða á hvora hlið telst öruggt að sigla framhjá, skal komið fyrir í eins mikilli láréttri fjarlægð og unnt er frá ljósum þeim eða merkjum, sem kveðið er á um að hafa uppi í 1. og 2. grein b-liðar í 27. reglu; lárétt fjarlægð frá nefndum ljósum og merkjum í 27. grein skal þó aldrei vera minni en 2 metrar. Hærra ljósið eða dagmerkið má ekki undir neinum kringumstæðum vera hærra en það ljós eða dagmerki, sem lægst er þeirra þriggja ljósa og dagmerkja, er á að hafa uppi skv. 1. og 2. grein b-liðar 27. reglu.

5. Hlífar fyrir hliðarljós. Hliðarljósin skulu að þeirri hlið, sem veit inn að skipinu, vera búin hlífum, sem eru svartmálaðar, en gljálausar. Hlífarnar skulu fullnægja kröfum þeim, sem eru gerðar í 9. hluta þessa viðauka. Þegar notað er samsett ljósker með einni lóðréttri þráðgrind og örmjóu bili á milli græna og rauða ljósgeirans, þá þarf ekki að búa hliðarljósin hlífum að utanverðu.

6. Dagmerki. a. Dagmerki skulu vera svört og af eftirfarandi stærðum:

1. Þvermál kúlu skal ekki vera minna en 0,6 metrar.
2. Þvermál grunnflatar keilu skal ekki vera minna en 0,6 metrar. Hæð keilunnar skal vera jöfn þvermáli grunnflatar hennar.
3. Þvermál sívalnings skal vera a. m. k. 0,6 metrar. Hæð sívalnings skal vera tvisvar sinnum þvermál hans.
4. Tígullaga merki skal vera 2 keilur, sem hafa sameiginlegan grunnflöt og séu keilurnar af sömu gerð og lýst er í 2. grein að ofan.

b. Lóðrétt fjarlægð á milli merkja skal vera a. m. k. 1,5 metrar.

c. Á skipi, sem er styttra en 20 metrar, má hafa uppi minni dagmerki, en þau skulu svara til stærðar skipsins; fjarlægð milli merkjanna má stytta samsvarandi.

7. Skilgreining lita á siglingaljósum. Litur allra siglingaljósa skal vera í samræmi við eftirfarandi staðla, sem eru innan marka, er tilgreind eru um hvern lit í litatöflu, sem Alþjóðaljósanefndin (CIE) hefur gert.

Mörkin fyrir hvern lit eru gefin með hornhnitum, sem eru þessi:

1. Hvítt						
x	0.525	0.525	0.452	0.310	0.310	0.443
y	0.382	0.440	0.440	0.348	0.283	0.382
2. Grænt						
x	0.028	0.009	0.300	0.203		
y	0.385	0.723	0.511	0.356		
3. Rautt						
x	0.680	0.660	0.735	0.721		
y	0.320	0.320	0.265	0.259		
4. Gult						
x	0.612	0.618	0.575	0.575		
y	0.382	0.382	0.425	0.406		

8. Ljósstyrkur. a. Minnsta ljósstyrk skal reikna út með því að nota jöfnuna:

$I = 3{,}43 \times 10^6 \times T \times D^2 \times K^{-D}$

þar sem I er ljósstyrkur í kertum (candela), þegar ljósið er komið á sinn stað og í notkun.

T er raftregðustuðull 2×10^{-7} lux.

D er langdrægni (sjónarlengd) ljóssins í sjómílum.

K er ljósburðargæði andrúmsloftsins eða hver skilyrði eru til þess að ljósið sjáist.

Fyrir ljós þau, sem lýst er í reglunum, skal K-gildi vera 0,8 og svarar það til, að skyggni með berum augum sé um það bil 13 sjómílur.

b. Í eftirfarandi töflu er röð samsvarandi gilda, sem eru fundin með jöfnunni:

Langdrægni ljóssins (sjónarlengd) í sjómílum	Ljósmagn í kertum (candela) K 0,8
D	I
1	0,9
2	4,3
3	12
4	27
5	52
6	94

Athugið: Hámarksljósmagn siglingaljósa ætti að miða við að komist verði hjá óæskilegri blindun.

9. Láréttir ljósgeirar. a. 1. Hliðarljósin skulu þaðan, sem þeim er komið fyrir um borð, sýna lágmarksljósmagn, sem krafist er í stefnu fram á við. Ljósstyrkur skal minnka og verða í reynd ómælanlegur 1—3 gráður utan þess geira, sem ljósið skal lýsa í.

2. Lágmarksljósstyrkur skutljósa og hliðarljósa, 22,5 gráður aftan við þverskipsstefnu, skal vera á boga af sjóndeildarhringnum, sem er allt að því 5 gráður frá mörkum og innan þeirra ljósgeira, sem kveðið var á um í 21. reglu. Frá fimm gráðum innan marka lögboðinna ljósgeira má ljósmagnið minnka um 50 af hundraði að endamörkum þeirra; ljósstyrkur skal síðan minnka stöðugt, uns hann er í reynd ómælanlegur og skal vera svo eigi síðar en á boga, sem er 5 gráður utan ljósgeiranna, sem fyrirskipað er að ljósin lýsi.

b. Hringljósum skal komið þannig fyrir, að ekki beri fyrir þau stærri hluti mastra, siglutoppa eða yfirbygginga en sem nemi 6 gráðum af sjóndeildarhringnum; þetta ákvæði á þó ekki við um akkerisljós, sem þarf ekki að setja ofar bol skipsins en vel er framkvæmanlegt.

10. Lóðréttir ljósgeirar. a. Lóðréttir ljósgeirar rafljósa, nema um seglskip sé að ræða, skulu lýsa og tryggja:

1. að lágmarksljósmagn, sem krafist er, verði á samfelldum 10 gráðu boga; frá 5 gráðum yfir láréttum fleti að 5 gráðum undir láréttum fleti;

2. að minnsta kosti 60 af hundraði þess lágmarksljósmagns, sem krafist er, verði á samfelldum boga frá 7,5 gráðum yfir láréttum fleti að 7,5 gráðum undir láréttum fleti.

b. Ef um seglskip er að ræða, skal þess gætt, að lóðréttir ljósgeirar rafljósa lýsi þannig:

1. að lágmarksljósmagn, sem krafist er, verði á samfelldum 10 gráðu boga; frá 5 gráðum yfir láréttum fleti að 5 gráðum undir láréttum fleti;

2. að minnsta kosti 50 af hundraði þess lágmarksljósmagns, sem krafist er, verði á samfelldum boga frá 25 gráðum yfir láréttum fleti að 25 gráðum undir láréttum fleti.

c. Þegar um önnur ljós en rafljós er að ræða, skal fylgja þessum ákvæðum um lýsingu eins náið og kostur er.

11. Ljósstyrkleiki annarra ljósa en rafljósa. Önnur ljós en rafljós skulu, eftir því sem framkvæmanlegt er, uppfylla kröfur um lágmarksljósstyrk eins og skilgreint er í töflu í 8. kafla þessa viðbætis.

Stefnuljós.[1)] Þrátt fyrir ákvæði í f-lið 2. greinar þessa viðbætis, skal stefnuljósi, sem kveðið er á um að hafa í b-lið 34. reglu, komið fyrir í sama lóðrétta langskurðarfleti og sigluljósið eða sigluljósin eru í; þar sem það er framkvæmanlegt skal stefnuljósið vera að minnsta kosti 2 metra lóðrétt ofan við fremra sigluljósið, þess skal þó gætt, að stefnuljósið sé að minnsta kosti 2 metra lóðrétt fyrir ofan eða neðan aftara sigluljósið. Á skipi með aðeins eitt sigluljós skal, ef skip er búið sérstöku stefnuljósi, hafa ljósið þar sem það sést best, en að minnsta kosti í 2ja metra lóðréttri fjarlægð frá sigluljósinu.

[1)] *Númer á 12. hluta í I. viðauka við samþykkt um alþjóðareglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó, 1972, hefur fallið niður í útgáfu Stjtíð. 1975.*

13. Samþykkt. Útbúnaður ljósa og merkja svo og uppsetning ljósa um borð í skipum skal uppfylla þær kröfur, sem hlutaðeigandi opinber yfirvöld í landi því, sem skipið er skrásett, setja.

II. Viðauki.

Viðbótarmerki fyrir fiskiskip, sem eru að veiðum í grennd hvert við annað.

1. Almenn ákvæði. Ef ljós þau, sem hér er um fjallað, eru samkvæmt heimild í d-lið 26. reglu höfð uppi, skal þeim komið fyrir þar sem þau sjást best með að minnsta kosti 0,9 metra millibili, en lægra en ljósunum, sem lýst er í 1. greinum b- og c-liðar í 26. reglu. Ljósin skulu sjást hvaðan sem litið er, í að minnsta kosti einnar sjómílu fjarlægð, en þó styttra en ljósin, sem skylt er að hafa á fiskiskipum eftir þessum reglum.

2. Merki skipa að togveiðum. a. Á skipi að togveiðum, hvort sem það veiðir með botnvörpu eða flotvörpu, má hafa uppi:

1. þegar vörpunni er kastað: tvö hvít ljós, annað lóðrétt upp af hinu;

2. þegar varpan er hífð um borð: hvítt ljós, lóðrétt yfir rauðu ljósi;

3. þegar varpan er föst í einhverri hindrun: tvö rauð ljós, annað lóðrétt upp af hinu.

b. Á skipum, er toga vörpu á milli sín, má á hvoru þeirra um sig:

1. beina ljóskastara að nóttu til fram á við og fyrir stafn hins skipsins, sem varpan er toguð í félagi með;

2. hafa uppi ljósin, sem kveðið er á um í a-lið 2. hluta hér að framan, þegar vörpunni er kastað eða hún er hífð um borð, eða er föst í einhverri hindrun.

3. Merki skipa að nótaveiðum. Á skipum að nótaveiðum má hafa uppi 2 gul ljós, annað lóðrétt upp af hinu. Ljósin skulu blossa til skiptis hverja sekúndu, þannig að ljós sé á efra ljóskeri, þegar slökkt er á því neðra og svo öfugt. Ljós þessi má eingöngu sýna, þegar skipið er bundið veiðarfærum sínum.

III. Viðauki.

Um tæknilegan útbúnað og gerð hljóðmerkjatækja.

1. Flautur. a. **Tíðni og langdrægni hljóðmerkja.** Grundvallartíðni skal vera innan marka 70 og 700 riða (Hz). Langdrægni heyranlegra hljóðmerkja frá flautu skal ákvarða með tíðnum, sem eru innan marka 180—700 riða (Hz) (± 1%) og ná því stigi hljóðþrýstings, sem tilgreint er í 1. grein c-liðar hér á eftir. Tíðnirnar geta verið grundvallartíðnin og/eða ein eða fleiri hærri tíðnir.

b. **Mörk grundvallartíðna.** Til þess að tryggja mikla fjölbreytni í einkennum hljóðmerkja frá skipsflautu skal grundvallartíðni flautu liggja milli eftirfarandi marka:

1. 70—200 rið (Hz) á skipum, sem eru 200 metrar á lengd eða lengri.

2. 130—350 rið (Hz) á skipum, sem eru 75 metrar á lengd eða lengri, en styttri en 200 metrar.

3. 250—700 rið (Hz) á skipum, sem eru styttri en 75 metrar.

c. **Styrkur hljóðmerkja og langdrægni þeirra.** Skipsflauta um borð skal í þá átt, sem hljóðstyrkur flautunnar er mestur, og í eins metra fjarlægð frá flautunni ná hljóðþrýstistigi, sem er að minnsta kosti einn þriðji úr áttund og innan tíðnimarka 180 og 700 riða (Hz) (± 1%) og ná a. m. k. þeim gildum, sem gefin eru í eftirfarandi töflu:

Skipslengd í metrum	Tónstiginn 1/3 úr áttund í eins m fjarlægð, talinn í dB 2×10^{-5} N/m^2	Langdrægni heyranlegra hljóðmerkja í sjómílum
200 eða lengri	143	2
75, en styttri en 200	138	1,5
20, en styttri en 75	130	1
Styttri en 20	120	0,5

Tölur um langdrægni hljóðmerkja í töflunni að ofan eru til upplýsinga. Í kyrru veðri um borð í skipi með venjulegan hávaða í bakgrunn á þeim stöðum, sem hlustað er, eru 90% líkur til að tölurnar gefi nokkurn veginn þá

1975 Nr. 7 26. febr.

langdrægni, sem heyra má í flautu í beinu framhaldi af langskurðarfleti (miðjuási) hennar. Venjulegur bakgrunnshávaði er talinn vera 68 dB í þeirri áttund, sem hefur miðju á 250 riðum (Hz) og 63 dB í áttund, sem hefur miðju á 500 riðum (Hz). Í reynd er sú vegalengd, sem hljóð flautunnar heyrist, ákaflega breytileg og ræður veðurlag mestu um langdrægni hljóðsins. Gildin, sem eru gefin, má líta á sem dæmigerð, en í roki og miklum hávaða í nánd við þá staði, sem hlustað er, getur dregið verulega úr langdrægni hljóðmerkjanna.

d. **Stefnugefandi þættir.** Hljóðþrýstistig flautu, sem beinir hljóðinu í ákveðna átt, skal ekki vera meira en 4 dB undir hljóðþrýstistigi í langskurðarfleti flautunnar í hvaða stefnu sem er í láréttum fleti innan ± 45° horns frá langskurðarfletinum. Hljóðþrýstistigið í allar aðrar áttir í láréttum fleti skal ekki vera meira en 10 dB undir hljóðþrýstistigi í langskurðarfleti flautunnar, þannig að langdrægni hljóðsins í allar áttir verði a. m. k. helmingur af langdrægni í stefnu, sem er í beinu framhaldi af langskurðarfletinum. Hljóðþrýstistigið skal mæla á hljóðsviðinu einn þriðji úr áttund, sem ákvarðar langdrægni hljóðmerkja.

e. **Staðsetning skipsflautu.** Þegar nota skal sem einu flautuna um borð flautu, sem beinir hljóðinu í ákveðna átt, skal koma henni þannig fyrir, að hámarkshljóðstyrkur flautunnar sé beint framundan. Skipsflautu skal setja eins hátt um borð í skipinu og framkvæmanlegt er til þess að draga úr því, að hljóðið rofni eða truflist af hindrunum, og einnig til að draga sem mest úr þeirri hættu að áhöfnin verði fyrir heyrnarskaða. Hljóðþrýstistig hljóðmerkja frá eigin skipi skal ekki vera hærra en 110 dB (A) á þeim stöðum, sem hlustað er um borð, og ef það er framkvæmanlegt ætti það ekki að vera hærra en 100 dB (A).

f. **Skip útbúin fleiri en einni flautu.** Ef skip eru búin flautum, sem eru í meira en 100 metra innbyrðis fjarlægð, skal koma þeim svo fyrir, að þær gefi ekki hljóð frá sér báðar um leið.

g. **Samsett flautukerfi.** Ef hljóðsvið einu flautunnar um borð eða einnar af flautunum, sem fjallað er um í lið 1 f að framan, virðist hafa svæði með mjög skertu hljóðmagni, vegna hindrunar, þá er mælt með að setja upp samsett flautukerfi til þess að bæta úr þessari truflun. Eftir skilningi siglingareglnanna er litið á samsett flautukerfi sem einstaka flautu. Í samsettum flautukerfum má ekki vera meira en 100 metrar á milli flautanna og flauturnar skulu þannig útbúnar, að þær gefi samtímis hljóð. Tíðni hverrar einstakrar flautu skal víkja a. m. k. um 10 rið frá tíðni annarrar.

2. Klukkur og málmtrumbur. a. **Hljóðstyrkur.** Skipsklukka eða málmtrumba eða önnur tæki, sem hafa svipuð hljóðeinkenni, skulu gefa frá sér hljóðþrýstistig, sem sé a. m. k. 110 dB í eins metra fjarlægð.

b. **Gerð.** Skipsklukkur og málmtrumbur skulu smíðaðar úr efni, sem stenst ryð, og þannig gerðar, að þær gefi tæran tón. Þvermál klukkunnar, þar sem það er stærst, skal vera a. m. k. 300 mm á skipum, sem eru lengri en 20 metrar og a. m. k. 200 mm á skipum, sem eru 12—20 metrar á lengd. Þar sem það er framkvæmanlegt er mælt með að nota vélknúinn kólf til þess að tryggja jafnan kraft í klukknaslögum, þannig klukku skal þó vera unnt að hringja með handafli. Efnismassi kólfsins skal vera a. m. k. 3 af hundraði af efnismassa klukkunnar.

1975 Nr. 7 26. febr.

3. Samþykki. Gerð hljóðgjafatækja, hljómburður þeirra og uppsetning um borð í skipinu skal uppfylla þær kröfur, sem hlutaðeigandi, opinber yfirvöld í landi því, sem skipið er skrásett, setja.

IV. Viðauki.

Neyðarmerki.

1. Merki þau, sem hér fara á eftir, gefa til kynna, hvort sem þau eru notuð saman eða hvert fyrir sig, að skip sé í sjávarháska og að þörf sé á aðstoð.

a. Byssuskot eða annað hvellmerki hleypt af með hér um bil einnar mínútu millibili.

b. Notkun hvers konar þokubendingartækis í sífellu.

c. Flugeldar eða sprengjur, sem varpa frá sér rauðum stjörnuljósum, og er þeim skotið einu í einu með stuttu millibili.

d. Merkið ... −−− ... (SOS) eftir Morsekerfi, sent með loftskeytatækjum eða öðrum merkjasenditækjum.

e. Orðið „Mayday" kallað út í talstöð.

f. Alþjóðaneyðarmerki sent með merkjaflöggunum N.C.

g. Neyðarmerki, sem er ferhyrndur fáni og kúla eða eitthvað, sem líkist kúlu fyrir ofan eða neðan fánann.

h. Bál á skipinu (svo sem frá logandi tjörutunnu, olíutunnu o. s. frv.).

i. Fallhlífarflugeldar eða handblys, er sýna rautt ljós.

j. Reykmerki, sem gefur frá sér rauðgulan reyk.

k. Hægar og endurteknar hreyfingar upp og niður með útréttum handleggjum.

l. Loftskeyta-vekjaramerkið.

m. Talstöðvar-vekjaramerkið.

n. Merki, sem send eru frá neyðarradíóbauju, er gefur staðarákvörðun.

2. Framangreind merki má ekki sýna eða gefa, nema í þeim tilgangi einum að gefa til kynna, að skip sé í sjávarháska og þarfnist aðstoðar; notkun annarra merkja, sem rugla má saman við neyðarmerkin, eru bönnuð.

3. Athygli er vakin á köflum um neyðarmerki í Alþjóðlegri merkjabók, handbók um leit og björgun skipa, og svo á eftirfarandi merkjum:

a. dúk, sem er appelsínugulur og annaðhvort með svörtum ferningi eða öðru heppilegu tákni (til auðkenningar úr lofti);

b. litarefni, sem sett er í sjóinn.

Lög um leiðsögu skipa.

1933 Nr. 48 19. júní

I. kafli. Um leiðsöguumdæmi og leiðsögumenn.

■ **1. gr.** Skipa skal leiðsögumenn umhverfis land allt. Í reglugerð,[1] er atvinnumálaráðherra[2] setur, skal kveðið á um skipting og tölu leiðsöguumdæma, hvar leiðsögumenn skulu skipaðir og hve margir í stað. Þar skal og kveðið nánar á um starf þeirra, skyldur og réttindi. □ Ef ekki er öðruvísi ákveðið, er skipstjóra frjálst, hvort hann notar leiðsögumann eða ekki, en ráðherra er heimilt, þegar nauðsyn þykir, að fyrirskipa leiðsöguskyldu fyrir skip á ákveðnu svæði.

[1] *Rg. 215/1972.* [2] *Nú samgönguráðherra, skv. augl. A 96/1969, 11. gr.*

■ **2. gr.** Ráðherra skipar leiðsögumenn og víkur þeim frá. Þó nær þetta ákvæði ekki til þeirra hafnsögumanna, sem skipaðir eru fyrir sérstakar hafnir samkvæmt sér-

stökum lögum, en um réttindi þeirra til leiðsögu um stærri svæði ákveður ráðherra.

■ **3. gr.** Löggiltur leiðsögumaður skal fylla þau skilyrði, sem hér segir:

1. Vera íslenzkur ríkisborgari, minnst 25 ára að aldri, hafa ...[1] góða heilsu, sjón og heyrn.
2. Vera vanur sjómaður, reglusamur og gætinn og að jafnaði hafa tekið stýrimannspróf.
3. Vera kunnur stjórn stórra skipa, þekkja erlenda fána, allsherjarsiglingareglur, allsherjarreglur um ljós- og hljóðbendingar skipa og neyðarmerki, notkun sjókorta og áttavita.
4. Vera nákunnugur siglingaleiðum, straumum, sjávarföllum, grynningum, skerjum, boðum, skipalegum, miðum, ljósum, duflum og öðrum siglingamerkjum, allt á leiðsögusvæði sínu.
5. Kunna nokkuð í útlendum málum, sérstaklega ensku og einu Norðurlandamáli.
6. Kunna að leggja skipi að bryggju og báti að skipshlið.
7. Vera nákunnugur öllum reglum fyrir leiðsögumenn og hafnarreglugerðum á svæði sínu.
8. Vera kunnur löggjöf um tolla og gjöld skipa og um sóttvarnarreglur þeirra.

[9. Heimilt er að synja manni leyfis, ef 2. málsgr. 68. gr. almennra hegningarlaga á við um hagi hans.][1]

[1] *L. 33/1961, 1. gr.*

■ **4. gr.** Ráðherra skipar leiðsögumenn eins marga og þurfa þykir. Eru þeir skipaðir um óákveðinn tíma, en 5. hvert ár skulu þeir leggja fram læknisvottorð um heilsu, sérstaklega sjón og heyrn. Nú er slíkt vottorð ekki talið fullnægjandi, eða aðrar ástæður valda, að leiðsögumaður er ekki talinn fullnægja kröfum þeim, sem til hans eru gerðar, og er þá ráðherra heimilt að afturkalla skipun hans. Þar sem hafnarnefnd er, fer skipun leiðsögumanna og afturköllun hennar fram að fengnum tillögum nefndarinnar, sbr. þó 2. gr. Á öðrum stöðum skulu fengnar tillögur hreppsnefndar og umsögn sýslumanns.

II. kafli. Um réttindi og skyldur leiðsögumanna.

■ **5. gr.** Leiðsögumenn eru skyldir til að vera toll- og heilbrigðisstjórn hjálplegir í starfi þeirra eftir föngum. Þeir skulu og tafarlaust gera vitamálastjóra aðvart um allt, sem ábótavant eða skakkt er í vitum, leiðarmerkjum, svo og allar torfærur og tálmanir siglingum skipa.

■ **6. gr.** Leiðsögumenn hafa yfirleitt einir heimild til að vísa skipum leið fyrir borgun, hver á sínu svæði. Ráðherra setur gjaldskrá um störf þeirra og birtir hana í Stjórnartíðindum. Skulu leiðsögumenn ávallt hafa hana með sér, þegar þeir eru að leiðsögustarfi. Nú óskar skipstjóri að fá leiðsögumann út fyrir leiðsögusvæði hans, og ber honum þá að semja sérstaklega við leiðsögumanninn um þóknun fyrir þann hluta leiðsögunnar. Komi skipið í ferð sinni inn á svæði annars leiðsögumanns, ber skipstjóra að kalla til leiðsögumann svæðisins, nota aðstoð hans innan þess og greiða honum eftir gjaldskrá.

■ **7. gr.** Á hverjum leiðsögustað skulu venjulega vera a. m. k. 2 lögskipaðir leiðsögumenn, og skal a. m. k. annar þeirra ávallt vera viðbúinn að veita skipi leiðsögu, ef á þarf að halda. Eldri eða elzti leiðsögumaðurinn að starfsaldri eða sá, sem ráðuneytið hefir tilnefnt, er talinn leiðsöguformaður á staðnum og ákveður í hvert skipti, hver skuli veita leiðsögu, sem beðið er um. Ef óskað er, má þó fela þessa yfirstjórn leiðsögu- og hafnsögumanna á ákveðnu svæði hafnarstjóra eða formanni hafnarnefndar.

■ **8. gr.** Nú gefur skipstjóri merki um, að hann óski að fá leiðsögumann, en enginn kemur, og skal þá öðrum manni, sem telur sig nægilega kunnugan starfinu, heimilt að bjóða að vísa skipi leið þangað til leiðsögumaður er kominn, en honum ber þegar í stað að benda skipstjóra á, að hann sé ekki lögskipaður leiðsögumaður, og skipstjóra ber að sýna leiðsögumerkið, þótt sá, er aðstoð sína bauð, sé kominn á skipsfjöl, og ber hinum kunnuga manni að láta af leiðsögu þegar leiðsögumaður er kominn á skip. Nú vanrækir hinn ólöggilti maður að gera skipstjóra aðvart um, að hann sé ekki löggiltur leiðsögumaður, og varðar það sektum samkvæmt 27. gr. Nú dregur skipstjóri niður leiðsögumerkið meðan hinn kunnugi maður er um borð, enda þótt hann viti, að hann sé ekki löggiltur leiðsögumaður, og varðar það sektum. Meðan hinn ólöggilti maður er á skipinu, skal bæði hann og skipstjóri hafa gát á, hvort hinn löggilti leiðsögumaður sé í nánd og taka hann á skipsfjöl eins fljótt og unnt er. Tekur hann þá þegar við leiðsögunni, en hið lögboðna leiðsögugjald skiptist milli beggja hlutfallslega eftir vegalengd. Skipstjóra er heimilt að notfæra sér þekkingu þeirra skipverja, sem eru kunnugir siglingum á sérstökum svæðum.

■ **9. gr.** Enginn leiðsögumaður má vísa skipum leið á öðru leiðsögusvæði en sínu eigin, nema ekki náist í leiðsögumenn þess. Leiðsögumanni er þó heimilt með leyfi skipstjóra að vera áfram í skipi, sem hann hefir veitt leiðsögu, og að veita því leiðsögu í bakaleið. Annars mega leiðsögumenn ekki taka að sér leiðsögu til baka, nema í samráði við leiðsögumenn svæðis síns, eða engir leiðsögumenn séu þar fáanlegir.

■ **10. gr.** Leiðsögumenn fá þóknun fyrir leiðsögustörf sín eftir gjaldskrá, er ráðherra semur.[1] Leiðsögumenn skulu sjálfir sjá sér fyrir farartæki út í skip, en þar, sem hafnarsjóður er, skal leiðsögumaður hafa aðgang að farkosti hafnarinnar til þess, að svo miklu leyti, sem það er hægt vegna annarra starfa bátanna.

[1] *Gjskr. 537/1982.*

III. kafli. Um leiðsögu.

■ **11. gr.** Leiðsögumenn skulu hafa gætur á skipum, sem nálgast, og veita því nákvæma athygli hvort þau sýna hið alþjóðlega merki um, að þau óski leiðsögu. Skal leiðsögumaður fara út í skip það, er leiðsögu beiðist, eins fljótt og ástæður leyfa. Nú koma fleiri en eitt skip samtímis, og tekur þá hver leiðsögumaður sitt skip, en að jafnaði skal það skip tekið fyrst, sem næst er komið aðsetri leiðsögumanns.

■ **12. gr.** Skipstjóri, sem vill fá leiðsögumann, skal í tæka tíð sýna hið fyrirskipaða alþjóðaleiðsögumerki, en það skal taka burt þegar er leiðsögumaður er kominn á skipsfjöl.

□ Nú vill skipstjóri fá leiðsögumann, er hann leggur úr höfn, og skal hann þá beiðast þess í tæka tíð hjá leiðsögumanni eða leiðsöguformanni þar.

■ **13. gr.** Ráðherra lætur gera hæfilega mörg einkennismerki handa leiðsögumönnum, og skal afhenda hverjum leiðsögumanni eitt slíkt merki um leið og hann

er skipaður í stöðuna. Leiðsögumaður skal, meðan hann er að starfi sínu, hafa þetta leiðsögumerki hjá sér, og skal hinn löggilti hafnsögufáni hafður uppi á bátnum, sem flytur leiðsögumanninn. Enn fremur skal starfandi leiðsögumaður hafa með sér reglur, sem settar eru um leiðsögu.

■ **14. gr.** Skipstjóri, sem gefið hefur leiðsögumerki, skal stýra skipi sínu þannig, að leiðsögumaður komist sem fljótast og hægast upp í það.

□ Nú kemst leiðsögumaður ekki í skip, og skal hann þá fara á undan á bát sínum og gefa með bendingum merki um, hvernig skipi skuli stýrt.

■ **15. gr.** Þegar leiðsögumaður er kominn í skip til þess að veita því leiðsögu, ber honum fyrst að leita sér upplýsinga um, hve djúpt skipið ristir og um brúttóstærð þess, og síðan um annað, sem nauðsynlegt er fyrir hann að vita. Jafnframt ber honum að leita upplýsinga um, hvort eldfim efni eða sprengiefni séu í skipi. Þegar nálgast höfn, ber honum að kynna skipstjóra þau ákvæði hafnarreglugerðar, sem gæta skal við innsiglingu á höfnina. Nú gefur skipstjóri rangar eða ófullnægjandi upplýsingar, og ber hann þá sjálfur alla ábyrgð á þeim skaða, sem skipið kann að verða fyrir vegna þess.

■ **16. gr.** Á skipinu fær leiðsögumaður, auk lögákveðins eða umsamins gjalds, ókeypis fæði, og skal hann auk þess eiga kost á viðunandi hvíldarstað til afnota, þegar tími og ástæður leyfa. Nú óskar leiðsögumaður að hafa mann með sér til aðstoðar á skipinu, og fær þá sá maður einnig ókeypis fæði og hvíldarstað, en ekkert kaup.

□ Að jafnaði skal skipstjóri, þegar leiðsögumaður óskar þess, hafa bát hans í eftirdragi og lána kaðla til þess. Nú stendur svo á, að það er ekki hættulaust fyrir skip eða bát að hafa leiðsögumannsbát í eftirdragi, og skal þá skipstjóra heimilt að neita að taka hann, en verður þá að bæta leiðsögumanni þann aukakostnað, sem hann verður fyrir vegna þess.

■ **17. gr.** Leiðsögumaður ber ábyrgð á leiðsögu sinni. Hann segir fyrir um stjórn skipsins og gætir þess, að allt sé framkvæmt, sem nauðsynlegt er, til þess að skipið komist leiðar sinnar óskemmt og án óþarfa tafa.

□ Leiðsögumaður hefir ekki vald til þess að gefa skipshöfninni fyrirskipanir, en ef sá, sem fyrirskipunarvaldið hefir, framkvæmir ekki hæfilega fljótt það, sem leiðsögumaður segir fyrir um stjórn skipsins, verður leiðsögumanni ekki gefin sök á því, sem af því hlýzt.

□ Skipstjóra er skylt að láta halda vörð meðan leiðsögumaður er í skipi. Sé þess ekki gætt, eða skipstjóri gerir ekki leiðsögumanni aðvart í tæka tíð, ef hætt er við árekstri, ber leiðsögumaður enga ábyrgð á skaða, sem kann að verða vegna árekstrar.

■ **18. gr.** Nú sér leiðsögumaður ekki vita, sjómerki eða önnur siglingamerki vegna myrkurs, dimmviðris eða annarra slíkra ástæðna, eða skipið lætur ekki vel að stjórn, svo að leiðsögumaður treystir sér ekki til að veita skipinu örugga leiðsögu af þessum eða öðrum ástæðum, sem hann ber eigi ábyrgð á, t. d. að hann telur sjávardýpið ekki nægilegt, og skal hann þá tilkynna skipstjóra það. Vilji skipstjóri þrátt fyrir það fá leiðsögu hans, skal leiðsögumaður í viðurvist minnst tveggja skipverja lýsa yfir því, að hann geti ekki með fullu öryggi veitt skipinu leiðsögu, og fer þá leiðsagan fram án ábyrgðar fyrir leiðsögumanninn, en framkvæma skal hann leiðsöguna svo vel og samvizkusamlega sem unnt er.

1933 Nr. 48 19. júní

■ **19. gr.** Leiðsögumanni ber að leiðbeina skipi til þeirrar hafnar eða til þess staðar, sem skipstjóri óskar, og þangað sem honum er skylt að veita því leiðsögu, nema ástæður leyfi það ekki. Sé svo, ber leiðsögumanni að tjá skipstjóra það og veita honum allar upplýsingar um þær hafnir og legustaði, sem hann eftir atvikum getur leiðbeint skipinu til.

□ Leiðsögumaður má ekki fara af skipi fyrr en það er komið í höfn eða hefir lagzt fyrir traustum akkerum á þeim legustað, sem því er ætlaður, nema annar leiðsögumaður sé kominn á skipsfjöl og hafi tekið að sér leiðsöguna. Þegar leiðsögumaður leggur skipi, skal hann gæta þess, að það sé sem minnst til tálmunar umferð annarra skipa og báta.

□ Nú veitir leiðsögumaður skipi leiðsögu úr höfn og má hann þá ekki án samþykkis skipstjóra fara af skipi fyrr en hann hefir leiðbeint því eins langt og honum er skylt, nema skipið neyðist til að snúa aftur til leiðsögustöðvar hans. Þá má hann fara af skipinu, ef skipstjóri þarf ekki þegar aftur á aðstoð hans að halda.

■ **20. gr.** Nú hlekkist skipi á, meðan leiðsaga stendur yfir, og má þá leiðsögumaður ekki yfirgefa skipið, nema með leyfi skipstjóra. Leiðsögumaður skal án aukaþóknunar hjálpa skipstjóra að koma skipi á flot.

□ Nú hlekkist skipi á, þegar leiðsögumaður er ekki á skipsfjöl, en skipstjóri gefur leiðsögumerki, og skal þá leiðsögumaður koma út í skipið, en honum ber ekki skylda til að taka að sér leiðsögu, fyrr en skip er laust. Ef skipstjóri á annan hátt óskar eftir aðstoð leiðsögumanns meðan skipið er á grunni, má leiðsögumaður ekki neita henni, en um greiðslu fyrir hana ber honum að semja við skipstjóra. Nú kallar skipstjóri á leiðsögumann, en notar hann ekki, þótt hann komi, og ber honum þó að greiða honum hina ákveðnu þóknun.

■ **21. gr.** Leiðsögumanni ber að vara skipstjóra við að varpa út seglfestu, ösku eða öðru slíku á höfnum og stöðum, þar sem það getur orðið til tálmunar siglingaleiðum. Honum ber að benda skipstjóra á, hvar slíku má varpa út. Nú verða leiðsögumenn varir við, að skip varpar út seglfestu, ösku eða öðru slíku þar sem það er ekki leyfilegt, og skal hann þá þegar tilkynna það lögreglustjóra. Skipstjóra ber að greiða allan kostnað við að nema burt aftur það, sem varpað hefir verið út í óleyfi, nema það hafi verið gert í neyð til þess að bjarga skipinu, en hafi svo staðið á, ber honum þegar að tilkynna það lögreglustjóra.

□ Skipstjóri, sem er innan landhelgislínu, skal skýra leiðsögumanni frá heimilisfangi skips, nafni þess, áætlunarstað og hvaðan það komi, ef óskað er.

IV. kafli. Gjöld fyrir leiðsögu.

■ **22. gr.** Gjöld fyrir leiðsögu fara eftir gjaldskrá,[1] er ráðherra setur, og skal miða hana við brúttóstærð skipa, hve djúpt þau rista, leiðsöguleiðina og örðugleika. Fyrir skip, sem fara eftir fastri áætlun og jafnan nota leiðsögumann, má setja lægra gjald. Fyrir landflutning og heimferð leiðsögumanns er gjaldið ákveðið án tillits til stærðar skipa.

□ Á tímabilinu 1. apríl til 30. september, að báðum dögum meðtöldum, skal farið eftir sumargjaldskrá. Nú fer leiðsaga skips fram á báðum þessum tímabilum, og

1933 Nr. 48 19. júní skal þá fara eftir þeirri gjaldskrá, sem er í gildi þegar leiðsaga byrjar.
□ Vetrargjaldskrá skal vera ⅓ hærri en sumargjaldskrá.
□ Varðskip, herskip og skemmtiskip greiða sama leiðsögugjald og önnur skip.
□ Störf, er leiðsögumenn vinna og gjaldskrá nær ekki til, greiðast eftir samkomulagi milli leiðsögumanns og skipstjóra.
□ Nú hefir leiðsögumaður ekki komizt á skipsfjöl, heldur leiðbeint með bendingum frá bát eða merki frá landi, og greiðir þá skipstjóri eigi að síður fyrir leiðsögu samkvæmt gjaldskrá.
[1] *Gjskr. 537/1982.*

■ **23. gr.** Leiðsögumaður á ekki kröfu á þóknun fyrir starf sitt, ef skip skemmist vegna árekstrar eða kennir grunns meðan leiðsagan stendur yfir, og honum er um að kenna.

■ **24. gr.** Skipstjóra ber að undirrita leiðsögumiða að leiðsögu lokinni og greiða samtímis leiðsögugjöld, en leiðsögumaður gefur skipstjóra kvittun fyrir gjöldunum á samrit af miðanum.

■ **25. gr.** Nú greiðir skipstjóri ekki leiðsögumanni lögboðin gjöld áður þeir skilja að lokinni leiðsögu, og ber skipstjóra þá að greiða þessi gjöld tvöföld áður en skip hans er afgreitt á næstu höfn. Fari skip beint til útlanda, gerir leiðsögumaður ráðuneytinu aðvart, en það gerir ráðstafanir til innheimtu gjaldanna hjá útgerð skipsins.

■ **26. gr.** Gjöld fyrir leiðsögu og annað, sem stendur í sambandi við hana, renna til leiðsögumanna, nema öðruvísi sé ákveðið.

V. kafli. Um sektir o. fl.

■ **27. gr.** [Brot gegn lögum þessum varða sektum, nema þyngri refsing liggi við skv. öðrum lögum.
□ Mál út af brotum á lögum þessum fara að hætti opinberra mála.][1]
[1] *L. 75/1982, 40. gr.*

1943 Nr. 47 14. apríl **Lög um heimild handa ríkisstjórninni til ákvörðunar um samflot íslenzkra skipa milli Íslands og Stóra-Bretlands.**

■ **1. gr.** Ríkisstjórnin getur ákveðið með reglugerð, að íslenzk skip eða önnur skip, leigð eða gerð út af íslenzkum mönnum eða fyrirtækjum, er sigla milli Íslands og Stóra-Bretlands, skuli sigla tvö saman eða fleiri báðar leiðir.
□ Nánari fyrirmæli um þetta efni skal setja í reglugerð.

■ **2. gr.** Þegar sérstaklega stendur á, má veita undanþágu frá ákvæðum 1. gr., eftir því og með þeim hætti, er mælt verður í reglugerð, enda sé fyrir því séð, að hægt verði að afgreiða beiðnir um undanþágu án tafar á hverri útflutningshöfn.

■ **3. gr.** Brot á ákvæðum laga þessara eða reglugerðar varða sektum frá 1000—50 000 króna, enda liggi ekki þyngri refsing við að öðrum lögum. Ítrekað brot getur og varðað missi réttar til skipstjórnar allt að 6 mánuði.

■ **4. gr.** Mál vegna brota á ákvæðum laga þessara sæta meðferð opinberra mála.

1926 Nr. 42 15. júní **Lög um skipströnd og vogrek.**[1]
[1] *Sjá l. 66/1963, VIII. kafla.*

I. kafli. Um skipströnd.

■ **1. gr.** Hver, sem þess verður var, að hafskip sé í hættu statt við land eða strandað, eða að góss úr því reki á land, er skyldur að gera allt, sem í hans valdi stendur, til þess að bjarga mönnum og góssi, enda skal hann tafarlaust skýra hreppstjóra, eða lögreglustjóra, ef auðveldara er að ná til hans, frá atburðum með firðskeyti eða símtali, ef þess er kostur, en ella með skyndiboða. Hreppstjóri skal með sama hætti skýra lögreglustjóra frá skipreika. Lögreglustjóri skýrir síðan dómsmálaráðherra, svo og eigendum og vátryggjendum skips og farms eða umboðsmönnum þeirra, ef vitað er, hverjir eru, frá því, hvernig komið er, með firðskeyti, ef þess er kostur, en ella með næstu póstferð. Dómsmálaráðuneytið skal svo, jafnskjótt sem unnt er, tilkynna skipreikann fyrirsvarsmanni þess ríkis, sem skip er frá.

1926 Nr. 42 15. júní

■ **2. gr.** Hreppstjóri eða lögreglustjóri, ef hann er fyrr á strandstað kominn, skal svo fljótt sem unnt er fá úr því skorið, hvort skip skuli talið strandað. En þá er skip talið strandað og rétt að fara með það eftir lögum þessum, ef það er rekið upp eða fast orðið við land, enda verði því ekki bjargað á sjó út og gert haffært áður en hætta sé á því, að það farist að miklu leyti eða öllu. Hreppstjóri eða lögreglustjóri tilnefnir tvo valinkunna menn, er, að viðlögðum drengskap, meta þetta með honum. Afl atkvæða ræður úrslitum.

■ **3. gr.** Hreppstjóri skal annast björgun og aðhlynning manna, varðveizlu skips og björgun góss og varðveizlu, þar til lögreglustjóri skipar fyrir um þau efni (sbr. þó 4. og 5. gr. og fyrstu málsgr. 7. gr.). En gæta skal hreppstjóri þess, að ekkert það verði gert, er tálma kunni síðar rannsókn nokkurra þeirra atriða, er strandið varða.

■ **4. gr.** Nú neitar skipstjóri eða annar viðstaddur fyrirsvarsmaður skips því skriflega, að góssi verði bjargað eða að ráðstafanir til björgunar verði gerðar, þar til lögreglustjóri kemur, og hlutast hreppstjóri þá ekki um björgun góss eða skips.

■ **5. gr.** Dómsmálaráðuneytið lætur gera eyðublöð með spurningum á íslenzku, dönsku, ensku, þýzku og frönsku um skip og skipstjóra, ferð þess, hvernig slysið vildi til, hvaða ráðstafana óskað sé af hálfu stjórnvalda um björgun og meðferð skipsmanna, og fá lögreglustjórum og hreppstjórum eyðublöð þessi. Skal hreppstjóri leggja eyðublað fyrir skipstjóra eða þann, sem í stað hans kemur, jafnskjótt sem því verður við komið, enda skal skipstjóri skrá svar sitt skýrt og greinilega við hverri spurningu. Nú verður brestur á þessu, og skal þá líta svo á, sem skipstjóri óski ekki aðstoðar íslenzkra stjórnvalda.
□ Þegar því verður við komið, skal héraðsdómari láta skipstjóra staðfesta áðurnefnda skýrslu sína fyrir dómi, svo og halda sjóferðapróf með þeim hætti, er í sjódómslögum segir,[1] og eftir því, sem við á. Sjóferðapróf og staðfesting skýrslu þarf þó ekki að fara fram, ef fyrirsvarsmaður þess ríkis, sem skip er frá, telur þess ekki þörf, nema manntjón hafi orðið eða slys á mönnum.
[1] *Ákvæði l. 85/1936 um sjó- og verslunardóm úr gildi felld með l 28/1981, 42. gr.*

■ **6. gr.** Lögreglustjóri skal, svo fljótt sem kostur er á og eftir þörfum, skipa fyrir um björgun og meðferð skipbrotsmanna. Ef hann fer ekki sjálfur á vettvang, þá felur hann hreppstjóra eða öðrum umboðsmanni sínum framkvæmdir.

■ **7. gr.** Nú vill skipstjóri eða sá, er í hans stað kemur,

eða umboðsmaður útgerðar eða vátryggjenda, annast sjálfur björgun á skipi eða góssi frá öndverðu, og er honum það þá rétt, en ekki er björgunarsamningur þó bindandi, nema samþykki lögreglustjóra eða viðkomandi ræðismanns komi til, enda sé sett, að áliti lögreglustjóra, full trygging af hálfu skips eða góss fyrir efndum samningsins.

☐ Rétt er eiganda eða vátryggjanda strandaðs skips eða góss að taka í sínar hendur björgun og meðferð á skipi og góssi hvenær sem er, enda setji þeir fullnægjandi trygging fyrir greiðslu alls áfallins kostnaðar og þess kostnaðar, er síðar kann löglega á að falla, þar með kostnaður við heimsending strandmanna. Um björgunarsamninga fer samkvæmt 1. málsgr.

☐ Hvarvetna þess er aðili tekur björgun skips eða góss í sínar hendur, eru íslenzk stjórnvöld við hana skilin.

■ **8. gr.** Nú er ekki svo ástatt, sem í 1. málsgr. 7. gr. segir, og má þá hreppstjóri eða lögreglustjóri ekki fresta björgun, þó að ósamið sé um bjarglaun. Kveður lögreglustjóri þá á um það, hversu þeim skuli greiða, er að björgun starfa. Bjarglaun skal annaðhvort miða við þann tíma, sem hver hefir unnið, enda komi þá til greina atvik öll, eða við verðmæti þess, sem bjargað er, enda séu þau þá að jafnaði þriðjungur verðs hins bjargaða, að frádregnum sölukostnaði.

■ **9. gr.** Lögreglustjóri eða sá, er í stað hans stýrir björgun, skal sjá um það, að allt, sem gert verður til að bjarga mönnum, skipi eða góssi, verði unnið svo fljótt og vel sem kostur er. Skal fyrst og fremst, næst mannbjörg, bjarga skipsskjölum. Ef líklegt þykir að skipi verði af grunni komið og að það verði gert haffært, þá skal kosta kapps um, að svo megi verða. Af góssi skal björgun á því, sem verðmætast er, ganga fyrir svo sem unnt er, og skal þess jafnan gætt, að öll merki eða auðkenni á góssi skemmist sem minnst.

☐ Rétt er aðilja eða umboðsmanni hans að vera við björgun.

■ **10. gr.** Skylt er öllum verkfærum alþýðumönnum sjálfum sér ráðandi að vinna að björgun og varðveizlu bjargaðra muna, er lögreglustjóri eða umboðsmaður hans kveður þá til þess. Með sama hætti er manni skylt að lána heimamenn sína, bát sinn, hesta eða áhöld til björgunar eða flutnings bjargaðra muna á geymslustað. Enn fremur er mönnum skylt að lána hús sín til geymslu bjargaðra muna, ef þeir mega án þeirra vera og þau spillast ekki verulega fyrir slíka notkun. Ef bjargað góss verður ekki geymt á fulltryggan hátt, þá skal setja um það vörð. Endurgjald fyrir lán hesta, skipa og áhalda, svo og kaup varðmanna, ákveður lögreglustjóri.

☐ Ef strandmunir hverfa eða fara forgörðum af mannavöldum, skal hreppstjóri eða sá annar, er með umboð lögreglustjóra fer, skýra honum tafarlaust frá því, enda skal lögreglustjóri rannsaka málið jafnskjótt sem unnt er.

■ **11. gr.** Ef skipsbrotsmenn geta ekki sjálfir útvegað sér húsnæði, mat og aðrar nauðsynjar, þar á meðal aðhjúkrun á sjúkum mönnum, þá skal lögreglustjóri eða umboðsmaður hans hlutast til um það, að bætt verði úr nauðsyn þeirra við sanngjörnu endurgjaldi, sem lögreglustjóri ákveður. Með sama hætti skal sjá um greftrun dáinna skipverja, enda skal gera hana með fullri sparsemi, ef greiða skal af strandinu.

☐ Skylt er að veita skipbrotsmönnum húsaskjól og aðhlynning eftir megni og að því leyti sem ekki fer í bága við sóttvarnarráðstafanir.

☐ Lögreglustjóri skal sjá um það, að skipbrotsmönnum verði veittur nauðsynlegur fararbeini þegar þeir mega frá strandi hverfa.

☐ Nú tekur umboðsmaður þess ríkis, er skip er frá, að sér málefni þau, er í grein þessari segir, og eru þá íslenzk stjórnarvöld frá þeim tíma við þau skilin.

■ **12. gr.** Hreppstjóri heldur dagbók um strand hvert. Þar skal hann skrá nafn skips og heimilisfang og útgerð, hvar, hvernig og hvenær slys hafi að borið, hvenær (dag og klukkustund) hann hafi orðið þess var, hver eða hverjir þar hafi fyrst að komið, hver hafi fært honum fregn um atburði, hvenær hann sjálfur hafi á vettvang komið, og hvernig hafi þá verið þar umhorfs, hvar skip og góss var og hvernig það hafi þá verið farið, hvort skipstjóri og skipverjar hafi þar þá verið, hvernig þeir hafi bjargazt og hvernig ástatt sé um þá, hvort nokkur hafi farizt eða slasazt, hverjir hafi komið þeim til hjálpar, hvort hann hafi látið meta, hvort skip skyldi talið strandað, hverjir hafi gert það og hver niðurstaðan hafi orðið; hvaða ráðstafanir hann hafi gert til björgunar og aðhlynningar manna og til björgunar og varðveizlu góss, bæði áður en og eftir að hann fékk fyrirskipanir lögreglustjóra, hverju bjargað hafi verið, enda sé gerð svo nákvæm skrá um það sem unnt er. Þá skal í dagbók skrá, ef skipstjóri afsalar sér afskiptum hreppstjóra af björgun, hvort hann hafi gefið skýrslu samkvæmt 5. gr., svo og hvað annað, er strandið varðar og hreppstjóri skal annast. Eftirrit úr dagbók sendir hreppstjóri lögreglustjóra ásamt öðrum strandskjölum.

☐ Lögreglustjóri löggildir stranddagbók hreppstjóra. Hana skal og gegnumdraga og tölusetja. Ríkissjóður kostar hana.

☐ Hverju sinni er bókun er lokið, ritar hreppstjóri nafn sitt undir hana, ásamt skipstjóra eða þeim, er í stað hans kemur, ef hægt er að gera honum bókunina skiljanlega, og 2 öðrum valinkunnum mönnum eftir að bókun hefir verið lesin upp fyrir þeim. Túlk skal hafa, ef hans er kostur og þörf.

☐ Lögreglustjóri skráir í lögreglubók eða sérstaka strandbók það, er hann gerir og strand eða strandmenn varðar, að undantekinni skýrslu um stranduppboð.

■ **13. gr.** Þeim, sem björgun stýrir eða annast gæzlu á strandgóssi, er rétt að vísa burt öllum þeim mönnum, sem engan þátt taka þar í og eru að öðru leyti óviðriðnir strandið. Svo skal og vísa brott þeim bjargendum eða flutningsmönnum strandgóss, er gera sig óhæfa til starfsins vegna óreglu, ótrúmennsku eða óspekta. Taka má þá fasta, er ekki fara fúslega. Lögreglustjóri sker úr ágreiningi út af framkvæmdum við björgun eða varðveizlu strandgóss, og skal hann síðar bóka úrskurði þá, er hann hefir kveðið upp munnlega.

■ **14. gr.** Lögreglustjóri skal sjá um, að matvæli þau eða drykkjarföng, sem skemmzt hafa við strand og ef til vill eru skaðvæn heilsu manna, verði rannsökuð af héraðslækni, eða, ef ekki næst til hans, af tveimur mönnum, sem vit hafa á því. Skulu þeir segja til um það, hvort nota megi vörurnar og hvernig, án þess að tjón hljótist af, og skal þá selja þær með því skilorði, er þeir setja. Nú reynast vörur svo spilltar, að hætta er talin af notkun þeirra, og skal þá ónýta þær, og hafi

lögreglustjóri eða hreppstjóri umsjón með því.

■ **15. gr.** Nú strandar skip, sem ekki hefir fengið heilbrigðisvottorð hér á landi, eftir að það síðast fór frá útlendri höfn, eða síðast hafði mök við skip á hafi úti, og skal þá, að svo miklu leyti sem frekast er unnt fara með skipið og skipshöfnina eftir fyrirmælum gildandi sóttvarnarlaga.

■ **16. gr.** Nú er tollvörum eða bannvörum bjargað, og skal þá lögreglustjóri eða hreppstjóri sjá um, að farið verði með þær lögum samkvæmt.

■ **17. gr.** Strandað skip eða það úr því, sem bjargazt hefir, svo og bjargað strandgóss, skal selja á opinberu uppboði, nema aðiljar samþykki annars konar sölu. Þá skal selja, er hallkvæmast má telja, enda skal gæta þess, að draga ekki sölu á munum, er ekki þola geymslu eða falla mundu annars í verði fyrir geymslu, eða hún yrði svo dýr, að hún svaraði ekki kostnaði. Lögreglustjóri skal, eða hreppstjóri í umboði hans, gera allar þær ráðstafanir, sem þörf er á vegna uppboðs. Uppboð skal birta þeim, er í grennd búa, og ef mikið er til sölu, þá einnig í nágrannasveitum. Lögreglustjóri kveður á um uppboðsskilmála. Þar skal meðal annars vera svo mælt, að skip eða skipsleifar, sem ekki eru fluttar burt úr fjöru eða flæðarmáli innan 2 ára frá skipstrandi talið, verði eign ríkissjóðs eða fjörueiganda samkvæmt 29. gr. laga þessara. Gjaldfrestur má ekki skemmri vera en 14 dagar, en innheimtumaður uppboðsandvirðisins ræður því, hverjum gjaldfrestur verður veittur. Rétt er að uppboðshaldari annist innheimtu, en eigi mega innheimtulaun fara fram úr 6 af hundraði, og hálfu minni skulu þau vera, ef greitt er við hamarshögg.

□ Lögreglustjóri leitar álits aðilja eða umboðsmanns hans um uppboð, ef þess er kostur án verulegs kostnaðar eða tafar, enda metur lögreglustjóri það.

■ **18. gr.** Jafnskjótt sem sölu strandgóss er lokið og kostnaður af strandi allur, þar á meðal kostnaður af flutningi skipbrotsmanna til burtfararhafnar héðan af landi, er fenginn, semur lögreglustjóri reikning um strandið. Sendir hann dómsmálaráðuneytinu reikninginn tvíritaðan ásamt fylgiskjölum, þar á meðal dagbókareftirriti hreppstjóra, eftirriti úr lögreglubók eða strandbók og uppboðsbók, skipsskjölum, sjóferðaprófi o. s. frv., til endurskoðunar og úrskurðar í öllum atriðum. Þegar dómsmálaráðuneytið hefir úrskurðað reikninginn, sendir það hann fyrirsvarsmanni viðkomandi ríkis, ef það hefir hér umboðsmann sinn, en ella til annarra réttra aðilja.

□ Uppboðsandvirði strandgóss, sem afgangs kann að verða kostnaði öllum af strandinu, sendir lögreglustjóri dómsmálaráðuneytinu jafnskjótt sem honum hefir verið tilkynnt, að reikningur væri úrskurðaður og gjaldfrestur liðinn. Dómsmálaráðuneytið sendir féð síðan fyrirsvarsmanni viðkomandi ríkis eða öðrum aðiljum.

■ **19. gr.** Lögreglustjóri eða umboðsmaður hans eða hreppstjóri skulu fá 10 krónur í fæðispeninga dag hvern, er þeir þurfa að vera að heiman vegna strands, og að auki ferðakostnað eftir reikningi. Þá daga, er hreppstjóri heldur uppboð á strandgóssi, fær hann lögmælt[1] sölulaun í stað fæðispeninga.

□ Fyrir sjóferðapróf skal gjalda héraðsdómara 12 krónur.

[1] *Sjá l. 32/1965.*

■ **20. gr.** Skip og góss, annað en venjulegur farangur skipverja, er, þar til það er selt að tilhlutun lögreglustjóra, og síðan andvirði þess, að veði framar öllum öðrum höftum, er á því kynnu að hvíla, til tryggingar öllum þeim kostnaði, er af strandi leiðir og áfallinn er fyrir ráðstafanir stjórnvalda eða einstakra manna, er þeir hafa gert af nauðsyn áður en stjórnvöld komu til, svo sem björgunarlaunum, hýsingu, flutningi og heimsendingu skipverja, varðveizlu góss, ferðakostnaði og dagpeningum, gjöldum fyrir réttargerðir, eftirrit, sendiferðir, símskeyti o. s. frv.

□ Ef andvirði strandgóss hrekkur ekki fyrir öllum strandkostnaði, og fyrirsvarsmaður viðkomandi ríkis greiðir hann ekki þegar, þá má eftir ósk lögreglustjóra greiða úr ríkissjóði það, sem á vantar, gegn endurgjaldi frá réttum aðiljum.

■ **21. gr.** Nú strandar íslenzkt skip hér við land, og taka þá ákvæðin hér að framan ekki til þess, nema fyrirmæli 1., 3., 6., 9., 10. og 11. gr. um björgun á mönnum og góssi og tilkynningar til hreppstjóra og lögreglustjóra og 14., 15. og 16. gr., svo og 20. gr., að því leyti sem ráðstafanir íslenzkra stjórnvalda vegna strandsins hafa haft kostnað í för með sér.

II. kafli. Um vogrek.

■ **22. gr.** Það er vogrek, er mannlaust skip rekur á land eða skipshluta eða aðra muni, sem svo eru merktir eða svo er annars farið um, að ætla má eignarrétti undirorpna.

■ **23. gr.** Ábúandi eða notandi lands skal vogrekum bjarga og veita þeim vörð. Ef enginn er ábúandi eða notandi, þá skal landeigandi bjarga vogrekum og geyma þeirra. Tilkynna skal hreppstjóra eða lögreglustjóra vogrek, enda skulu þeir hlutast til um björgun vogreks, ef þess gerist þörf, og varðveizlu. Ef lögreglustjóri hefir ekki sjálfur skoðað vogrek, þá ber hreppstjóra að láta honum í té, jafnskjótt sem verða má, glögga lýsing á því og áætlun um verðmæti þess.

■ **24. gr.** Nú sannar maður ótvírætt heimild sína til vogreks, áður en það er auglýst, og má þá selja honum það í hendur. Annars kostar, skal vogrek auglýsa með þeim hætti, er hér skal sagt verða:

Ef ætla má eftir framkomnum upplýsingum, að vogrek nemi ekki [yfir 5000 kr.],[1] þá auglýsir lögreglustjóri það með þeim hætti, er hann telur bezt fallinn til þess að komast fyrir það, hver eigandi sé. Ef telja má vogrek meira virði, þá auglýsir lögreglustjóri það einu sinni í Lögbirtingablaði, enda sendir dómsmálaráðuneytið fyrirsvarsmönnum annarra ríkja hér á landi eintak af auglýsingunni. Í auglýsingu skal lýsa vogreki eftir föngum og skora á tilkallsmenn að gefa sig fram innan 6 mánaða frá birtingu auglýsingar og sanna lögreglustjóra heimildir sínar, því að annars kostar verði vogrek eða andvirði þess eign ríkissjóðs eða fjörueiganda. Áður en liðnir eru 6 mánuðir má engum tilkallsmanni selja vogrek í hendur, nema hann setji fulla tryggingu fyrir því, að hann skili vogreki aftur eða andvirði þess, ef annar skyldi koma áður frestur sé liðinn með ríkari gögn fyrir tilkalli sínu.

[1] *L. 44/1965, 1. gr.*

■ **25. gr.** Nú sannar maður heimildir sínar að vogreki áður lögmæltur frestur sé á enda, og skal þá selja honum það í hendur eða andvirði þess. Annars kostar

1926 Nr. 42 15. júní

verður vogrek eða andvirði þess eign ríkissjóðs, ef það eða andvirði þess [nemur 12 000 kr.][1] eða meira, að frádregnum öllum áföllnum kostnaði, og ef um skip eða skipsflak er að ræða, að frádregnum áætluðum kostnaði við brottnám þess úr fjöru, en ella fjörueiganda.

☐ Tilkallsmaður, er gefur sig fram áður en frestur er liðinn, getur borið kröfu sína undir dómstóla, ef lögreglustjóri vill ekki taka hana að öllu til greina. Ef fleiri en einn gera tilkall til vogreks, má engum þeirra selja í hendur fyrr en úr því er skorið með fullnaðardómi, hver skuli fá vogrek eða andvirði þess.

☐ Nú ber maður upp kröfu sína eftir að lögmæltur frestur er liðinn, og á hann þess máls aldrei uppreist, nema hann sanni fyrir dómi, að ólöglega hafi með málið verið farið af hálfu stjórnvalda.

☐ Mál samkvæmt 2. og 3. málsgr. skal höfða á hendur lögreglustjóra á varnarþingi hans, enda sé honum stefna birt áður en liðnir eru 6 mánuðir frá því, er hann synjaði kröfu stefnanda.

☐ Nú þykir tvímælis orka um verðmæti vogreks, og skulu þá tveir dómkvaddir menn meta það.

[1] *L. 44/1965, 2. gr.*

■ **26. gr.** Vogrek sjálft, meðan það er óselt, en andvirði þess, eftir að það hefir verið selt, er að veði til tryggingar öllum kostnaði af ráðstöfunum þeim, sem löglega eru gerðar til að bjarga því, varðveita það og auglýsa, og gengur veð það fyrir öllum höftum, er vera kynnu á vogreki, enda skal jafnan greiða allan þann kostnað áður en vogrek eða andvirði þess sé nokkrum til eignar fengið.

☐ Lögreglustjóri úrskurðar þann kostnað, sem hér segir, en bera má úrskurð hans undir dómsmálaráðuneytið áður en 3 mánuðir séu liðnir frá dagsetningu úrskurðar lögreglustjóra.

■ **27. gr.** Nú er skip eða skipsflak, sem er vogrek, selt á opinberu uppboði, og skal þá setja í uppboðsskilmála slíkt ákvæði, sem í 17. gr. segir um brotthöfn skips af fjöru, og láta sama varða, ef af er brugðið.

III. kafli. Almenn ákvæði.

■ **28. gr.** Nú liggur skip eða skipsflak, þar á meðal vogrek, sem eigandi hefir leitt sig að, óhirt í fjöru 2 ár eða lengur frá því að eigandi leiddi sig að því, ef svo hefir verið, og skal lögreglustjóri þá auglýsa, eftir beiðni þeirra, er eignast mundu skip eða skipsflak eftir 25. gr., ef það væri vogrek, í Lögbirtingablaði, að skip eða skipsflak verði fengið þeim í hendur til eignar samkvæmt þessari grein, nema skip eða skipsflak hafi verið tekið út áður en 9 mánuðir séu liðnir frá birtingu auglýsingar. Ef það hefir ekki verið gert innan þess tíma, þá verður skip eða skipsflak eign ríkissjóðs eða fjörueiganda með þeim hætti, sem í 25. gr. segir.

■ **29. gr.** Nú hefir skip eða skipsflak legið óselt á strandstað eitt ár, og getur lögreglustjóri þá látið selja það ásamt því, er því fylgir, á opinberu uppboði, ef óráðlegt þykir vegna hagsmuna almennings, að dómi dómsmálaráðherra, að láta það vera lengur óselt. Í uppboðsskilmálum skal kveða svo á, að skip eða skipsleifar, sem ekki verði flutt burt úr fjöru innan tveggja ára frá því, er strandið varð, skuli verða eign ríkissjóðs eða fjörueiganda samkv. 25. gr. Upphæð skal jafnan tilkynna þeim, er hafa sérstaklega hagsmuna að gæta, ef heimilisfang þeirra er kunnugt, en annars kostar fyrirsvarsmanni þess ríkis, er skip var frá. Uppboðsandvirði, að frádregnum kostnaði, skal svo greiða samkvæmt 2. málsgr. 18. gr.

1926 Nr. 42 15. júní

☐ Nú hefur aðili björgun eða tekur að vinna úr skipi áður en ár er liðið frá strandinu, og skal dómsmálaráðherra þá veita honum hæfilegan frest til að halda þeim athöfnum áfram, unz tvö ár eru liðin frá þeim atburði eða allt að 3 árum, ef björgun er sérstökum erfiðleikum bundin. Sömu fresti skal og veita uppboðskaupanda, sbr. 17. og 27. gr. og fyrri málsgr. þessarar greinar, ef eins er ástatt.

■ **30. gr.** Atvinnumálaráðherra getur látið gera skip eða skipsflak óskaðvænt þegar eftir strand eða skipbrot, ef óhjákvæmileg nauðsyn þykir vegna hættu eða tálma, er af því stafi. Ef skip eða skipsflak verður annars til tálma eða hættu, þá skal vitamálastjórnin auðkenna staðinn, og jafnframt setja þeim, er skip eða skipsflak á, með auglýsingu í Lögbirtingablaði, hæfilegan frest til að hirða það. Að þeim fresti liðnum getur atvinnumálaráðherra látið gera skip eða skipsflak óskaðvænt. Ekki á sá, sem rétt á yfir skipi eða skipsflaki kröfu til bóta, þó að eign hans sé spillt fyrir þær ráðstafanir, sem í þessari grein segir.

☐ Til tryggingar kostnaði af ráðstöfunum samkvæmt þessari grein er skip eða skipsflak, svo og farmur, ef hætta stafar af honum eða verulegt óhagræði, og andvirði, ef sala hefur farið fram, að veði framar öllum öðrum höftum, er á þeim kynnu að hvíla. Má selja það, er bjargast kann, á opinberu uppboði til greiðslu kostnaðar, en það er afgangs kynni að verða, skal greiða réttum aðiljum samkvæmt 18. gr. 2. málsgr.

■ **31. gr.** Fyrirmæli laga þessara hagga ekki reglum þeim um skipsflök á höfnum inni, sem settar eru eða settar kunna að verða í löggiltum reglugerðum kaupstaða eða kauptúna.

■ **32. gr.** Um refsingar fyrir brot á lögum þessum fer sem hér segir:

1. Ef einstakir menn brjóta það, sem þeim er boðið í 1., 10., 11. og 13. gr., eða hafa í frammi einræði eða mótþróa við björgun eða tefja hana viljandi, þá varðar það ...[1] sektum, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum.

2. Ef lögreglustjóri, sérstakur umboðsmaður hans eða hreppstjóri eða önnur stjórnvöld brjóta lög þessi, þá fer um refsingar fyrir það eftir almennum hegningarlögum.

[1] *L. 10/1983, 61. gr.*

■ **33. gr.** Sektir samkvæmt lögum þessum renna í ríkissjóð.

☐ [Mál út af brotum á lögum þessum varða sektum og fer um mál út af brotunum að hætti opinberra mála.][1]

[1] *L. 10/1983, 61. gr.*

■ **34. gr.** Lög þessi skal þýða á dönsku, ensku, þýzku og frönsku og sérprenta, enda skal fá lögreglustjórum nægan forða af sérprentunum og þýðingum til afnota handa hreppstjórum og öðrum, sem á þeim þurfa að halda.

Lög um vitamál. **1981**

I. kafli. Yfirstjórn. Nr. 56 29. maí

■ **1. gr.** Samgönguráðherra fer með yfirstjórn vitamála.

1981 Nr. 56 29. maí

■ **2. gr.** Vitastofnun Íslands hefur með höndum framkvæmd vitamála, svo sem nánar er kveðið á um í lögum þessum.

□ Vitamálastjóri veitir Vitastofnun Íslands forstöðu. Hann er skipaður af forseta Íslands, en gegnir jafnframt starfi hafnamálastjóra.

□ Ráðherra ræður annað starfslið Vitastofnunar.

□ Við Vitastofnun skal starfa skipstjórnarmenntaður maður, ráðinn að fenginni umsögn Vitanefndar. Hann skal m. a. annast eftirlit vitakerfisins.

II. kafli. Verkefni Vitastofnunar Íslands.

■ **3. gr.** Verkefni Vitastofnunar Íslands er að sjá sjófarendum fyrir nauðsynlegum leiðbeiningum til öryggis siglinga við Íslandsstrendur og á fiskimiðunum í kringum landið, með þeim undantekningum, er síðar getur.

□ Til slíkra leiðbeininga teljast m. a. vitar og önnur föst merki á landi, fljótandi leiðarmerki og radíómerki til staðarákvörðunar.

□ Vitastofnun Íslands skal einnig hlutast til um útgáfu upplýsinga um þau leiðbeiningarkerfi, sem fyrir hendi eru á áðurgreindu svæði, og stuðla að útgáfu korta, er innihalda nauðsynlegar upplýsingar til að sjófarendur geti notað áðurnefnd hjálpartæki. Vitastofnun Íslands skal hafa eftirlit af hálfu ríkisins með uppsetningu og rekstri leiðarmerkja, sem einstök sveitarfélög eða einstaklingar setja upp. Vitastofnunin skal annast, að beiðni Veðurstofu Íslands, veðurathuganir á vitastöðum. Þá fer Vitastofnunin með leiðsögumál, svo sem nánar er tilgreint í lögum.

III. kafli. Vitanefnd.

■ **4. gr.** Vitanefnd, skipuð fulltrúum farmanna, útgerðarmanna og fiskimanna, skal hafa lagt fram álit sitt í öllum stefnumarkandi málum varðandi starfsemi Vitastofnunar Íslands áður en endanleg ákvörðun ráðuneytisins er tekin.

■ **5. gr.** Vitanefnd skipa sex menn og jafnmargir varamenn til fjögurra ára í senn. Fimm skulu skipaðir samkvæmt tilnefningu eftirtalinna samtaka, sem tilnefna einn fulltrúa hvert: Farmanna- og fiskimannasamband Íslands, Sjómannasamband Íslands, Landssamband ísl. útvegsmanna, Félag ísl. botnvörpuskipaeigenda og samtök ísl. farmflytjenda. Ráðherra skipar sjötta manninn án tilnefningar. Ráðherra skipar formann Vitanefndar.

□ Vitamálastjóri situr fundi Vitanefndar.

□ Heimilt skal ráðherra, ef ástæða þykir til, að fjölga fulltrúum í Vitanefnd, enda miði fjölgunin að því, að sjónarmið notenda og þeirra, sem bera kostnað af starfi Vitastofnunar Íslands samkvæmt V. kafla þessara laga, komi sem best fram. Þá skal Landhelgisgæslunni, Flugmálastjórn, Siglingamálastofnun ríkisins, Rannsóknarnefnd sjóslysa og Slysavarnafélagi Íslands gefinn kostur á að eiga fulltrúa í Vitanefnd þegar rætt er um mál er snerta starfsemi viðkomandi aðila.

■ **6. gr.** Formaður Vitanefndar kveður nefndina saman til funda svo oft sem þurfa þykir, þó eigi sjaldnar en ársfjórðungslega. Formaður undirbýr fundina ásamt vitamálastjóra. Vitanefnd skal fjalla um breytingar á álögðu vitagjaldi, nýbyggingar vita, meiri háttar endurbætur og breytingar, rekstur vitakerfisins, svo og verulegar breytingar á rekstrarfyrirkomulagi.

□ Þá skal nefndin segja álit sitt á uppsetningu nýrra leiðarmerkja á vegum annarra aðila en ríkisins. Einnig skal nefndin fjalla um niðurfellingu þeirra eða annarra hjálpargagna fyrir sjófarendur.

1981 Nr. 56 29. maí

IV. kafli. Landsvitar og hafnarvitar.

■ **7. gr.** Vitakerfi Íslands greinist í tvo meginþætti, landsvita og hafnarvita.

□ Til landsvitakerfisins heyra í meginatriðum allir þeir vitar og önnur leiðarmerki, er telja má að þjóni almennum siglingum við ströndina ásamt fiskveiðum.

□ Hafnarvitar teljast þeir vitar og önnur leiðarmerki, er eingöngu eru reist til að leiðbeina skipum inn á hafnarsvæði eða um ákveðnar hafnir. Með hafnarsvæði er hér átt við það svæði, er lögsaga hafnarinnar nær yfir.

□ Við ákvörðun um, hvaða leiðarmerki skulu tilheyra landsvitakerfinu, skal leita álits Vitanefndar.

□ Ef hafnarstjórn eða einstaklingur vill setja upp leiðarmerki fyrir sjófarendur, skal gerð þess og staðsetning ákveðin í samráði við Vitastofnun Íslands, sem leitar umsagnar Vitanefndar um málið. Leiðarmerki má ekki taka í notkun fyrr en úttekt hefur farið fram af hálfu Vitastofnunar Íslands, sem þá sér um að merkið verði auglýst, svo sem nánar er greint í lögum þessum.

□ Vitastofnun Íslands skal sjá um að landsvitakerfið starfi svo sem til er ætlast og því er lýst í vitaskrá. Vitastofnunin skal jafnframt hafa eftirlit með hafnarvitum.

□ Hafnarstjórn eða einstaklingur, sem fengið hefur leyfi til og sett upp leiðarmerki, er skuldbundinn til að viðhalda merkinu og tilkynna Vitastofnun Íslands tafarlaust um allar breytingar, er á því verða. Ef merki er ekki nægilega viðhaldið að dómi Vitastofnunar, er henni heimilt að annast nauðsynlegar lagfæringar á kostnað eiganda. Óski hafnarstjórn eða einstaklingur að leggja niður eða breyta leiðarmerki, skal um það sótt til Vitastofnunar Íslands.

□ Vitastofnun Íslands getur, að fenginni umsögn Vitanefndar, krafist þess, að hafnarstjórn láti gera á eigin kostnað þá vita og önnur leiðarmerki, sem Vitastofnun Íslands telur nauðsynlegt til öryggis siglinga um viðkomandi hafnarsvæði.

■ **8. gr.** Óheimilt er að byggja hús eða mannvirki, er skyggi á leiðarmerki frá sjónum yfir þann boga sjóndeildarhringsins, sem því er ætlað að þjóna sjófarendum, og hæfilega langt til beggja handa. Getur Vitastofnun Íslands látið rífa húsið eða mannvirkið á kostnað eiganda þess, ef brotið er á móti þessu.

□ Óheimilt er að setja upp ljós eða önnur merki, sem kynnu að villa um fyrir sjófarendum.

■ **9. gr.** Hver landeigandi er skyldur til að láta af hendi mannvirki og land, er þarf til vitabygginga samkvæmt lögum þessum, svo og til íveruhúsa og búskapar handa vitagæslumönnum. Enn fremur til þess að gera brautir og vegi í því sambandi og til að leyfa, að tekin verði í landi hans grjót, möl og önnur jarðefni, og þola þær eignakvaðir, óhagræði og takmörkun á afnotarétti, sem vitabyggingin hefur í för með sér, allt þó gegn því, að fullar bætur komi fyrir.

□ Um ákvörðun bóta skal farið eftir lögum nr. 11 6. apríl 1973 um framkvæmd eignarnáms.

V. kafli. Vitagjald.

■ **10. gr.** Til að standa straum af kostnaði við rekstur Vitastofnunar Íslands skal greitt vitagjald af skipum

1981 Nr. 56 29. maí

þeim, er sigla við Íslandsstrendur og hafa hér viðkomu. Gjald þetta skal aðeins heimilt að nota í áðurnefndum tilgangi. Heimilt er að færa fjármagn á milli fjárlagaára.

■ **11. gr.** Vitagjald skal greitt af brúttórúmlestatölu skips, eins og hún er mest.

□ Af öllum íslenskum skipum, stærri en 10 rúmlestir, skal greitt vitagjald einu sinni á ári. Af öllum erlendum skipum, sem setja farþega eða vörur á land, skal greitt vitagjald við hverja komu til landsins, sem svarar til 1/5 hluta af almenna vitagjaldinu, en þó aldrei oftar en 5 sinnum á hverju almanaksári. Heimilt er þó í reglugerð að ákveða lægra vitagjald en hér greinir fyrir erlend skemmtiferðaskip.

■ **12. gr.** Vitagjald skal ákveðið í reglugerð[1)] að fengnum tillögum Vitanefndar, svo og annað það, er snertir innheimtu gjaldsins.

[1)] *Rg. 700/1981, sbr. 646/1982.*

VI. kafli. Upplýsingaskylda.

■ **13. gr.** Vitastofnun Íslands skal sjá um, að allar breytingar á leiðbeiningum til öryggis siglinga verði tilkynntar sjófarendum. Auglýsingar skulu birtar minnst mánaðarlega í Tilkynningum til sjófarenda, er Sjómælingar Íslands gefa út.

□ Upplýsingar, er varða öryggi sjófarenda og ekki verða auglýstar með nægum fyrirvara í Tilkynningum til sjófarenda, skulu tilkynntar um strandstöðvar Landssímans og í útvarpi þegar þörf krefur.

□ Sérhverjum, sem annast rekstur leiðarmerkis, er skylt að koma tilkynningum um breytingar og bilanir til Vitastofnunar Íslands svo fljótt sem verða má, en stofnunin sér síðan um birtingu þeirra. Á sama hátt ber öllum, sem verða varir við bilanir í vitakerfi landsins, að senda tilkynningar þar um til Vitastofnunar Íslands svo fljótt sem verða má. Enn fremur skal Vitastofnun Íslands tilkynnt um alla farartálma, er verða á almennri siglingaleið og ekki er getið í sjókortum eða tilkynningum til sjófarenda.

VII. kafli. Farartálmar.

■ **14. gr.** Ef skip eða annað fljótandi far ferst eða strandar á siglingaleið, ber eiganda þess að tilkynna um atburðinn tafarlaust til Vitastofnunar Íslands, sem síðan merkir staðinn, ef ástæða er talin til.

□ Eiganda farsins skal skylt að fyrirmælum Vitastofnunar Íslands að gera þær ráðstafanir, sem taldar eru nauðsynlegar til öryggis fyrir almennar siglingar og fiskveiðar.

□ Að liðnum gefnum fresti getur Vitastofnun Íslands á kostnað eiganda fjarlægt hverja þá farartálma eða flök, sem hér um ræðir.

□ Kostnaður við merkingu farartálma skal greiddur af eiganda hans.

VIII. kafli. Vitavarsla.

■ **15. gr.** Sérhver viti eða annað leiðarmerki skal vera í vörslu ábyrgs umsjónarmanns. Leiðarmerki, sem eru í eign hafnarsjóða, skulu talin í ábyrgð hafnarstjóra eða hafnarvarðar, og er hafnarstjórn skylt að senda Vitastofnun Íslands tilkynningu um, hver sé ábyrgðarmaður merkisins.

IX. kafli. Ýmis ákvæði.

■ **16. gr.** Ráðuneytið skal setja reglugerð til nánari skýringar á lögum þessum. Í reglugerðinni skulu jafnframt vera ákvæði um skipulag og starfshætti Vitastofnunar Íslands, þar sem stefnt skal að sem mestri hagræðingu og samvinnu hennar og Hafnamálastofnunar ríkisins.

1981 Nr. 56 29. maí

■ **17. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum, nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum.

■ **18. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi. Jafnframt falla úr gildi lög nr. 20 22. september 1899; 23 11. júlí 1911; 16 14. júní 1929; 43 14. júní 1929; 43 19. júní 1933; 31 13. júní 1937; 63 7. maí 1940; 50 11. júní 1960 og 61 29. maí 1972.

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** Endurskoða skal vitakerfið með tilliti til skiptingar í landsvita og hafnarvita. Skal ríkisstjórninni heimilað að afhenda hafnarstjórnum leiðarmerki til eignar og reksturs, án þess að sérstök greiðsla komi fyrir. Á sama hátt er vitamálastjóra heimilt fyrir hönd ríkisins að taka við leiðarmerki frá viðkomandi hafnarstjórn til eignar og reksturs, án þess að sérstök greiðsla komi fyrir.

□ Skal þessari endurskoðun lokið innan eins árs frá gildistöku laga þessara.

Lög um bann gegn jarðraski.

1940 Nr. 123 17. ágúst

■ **1. gr.** Í kaupstöðum, kauptúnum og sjávarþorpum er bannað grjótnám, malartaka og annað jarðrask í fjörum og svo langt frá flóðmáli, að öruggt sé, að ekki stafi af því landbrot eða aðrar skemmdir af völdum sjávar. Bann þetta nær þó ekki til ruðnings á bátalendingum né til grunnjöfnunar vegna hafnargerða eða annarra mannvirkja. ...[1)]

[1)] *L. 48/1956, 35. gr.*

■ **2. gr.** Nú hagar þannig til, þar sem sand- og malartaka er bönnuð samkvæmt 1. málsgr. 1. gr., að áhættulaust virðist að taka efni í landi, sem ofangreind ákvæði ná til, og getur þá landeigandi leyft jarðraskið á ákveðnu svæði með samþykki [náttúruverndarráðs][1)] að fengnum tillögum bæjarstjórnar eða hreppsnefndar. Slíkt leyfi má ekki veita til lengri tíma en 5 ára í senn, en það má endurnýja með samþykki [náttúruverndarráðs],[1)] ef það er þá talið hættulaust. Nú þykir einhverjum rétti sínum hallað, og getur hann þá skotið ákvörðun [náttúruverndarráðs][1)] til ráðherra, og er úrskurður hans um málið fullnaðarúrskurður.

□ Nú hefir leyfi verið fengið, og ber þá bæjarstjórn eða hreppsnefnd að auglýsa og merkja á fullnægjandi hátt, á hvaða svæði efnisnámið sé leyft.

[1)] *L. 48/1956, 35. gr.*

■ **3. gr.** [Brot gegn lögum þessum varða sektum og fer um mál út af brotunum að hætti opinberra mála.][1)]

[1)] *L. 75/1982, 41. gr.*

Lög um forkaupsrétt kaupstaða og kauptúna á hafnarmannvirkjum o. fl.

1932 Nr. 22 23. júní

■ **1. gr.** Heimilt er bæjarstjórn í kaupstað að gera samþykkt um það, að áskilja bæjarfélagi forkaupsrétt (forleigurétt) á hafnarmannvirkjum, lóðum þeim, er að sjó liggja, og á lóðum og löndum innan lögsagnarumdæmisins, svo og öðrum fasteignum innan lögsagnarumdæmisins, er bæjarstjórn telur nauðsyn að tryggja bæjarfélaginu forkaupsrétt (forleigurétt) á.

□ Kauptún sem er sérstakt hreppsfélag, getur einnig gert samþykkt um forkaupsrétt (forleigurétt) kauptúns á hafnarmannvirkjum, lóðum þeim, er að sjó liggja, og

1932 Nr. 22 23. júní á lóðum og löndum innan hreppsins, svo og öðrum fasteignum innan hreppsins, er hreppstjórn telur nauðsyn að tryggja hreppsfélagi forkaupsrétt (forleigurétt) á.

■ **2. gr.** Samþykktir samkvæmt 1. gr. skulu gerðar til 5 ára í senn, og skulu í þeim taldar fasteignir þær, er kaupstaður eða kauptún áskilur sér forkaupsrétt (forleigurétt) á. Samþykkt öðlast gildi, þegar atvinnumálaráðherra[1] hefir staðfest hana, og skal hún birt í B-deild Stjórnartíðinda.[2] Jafnframt skal hún þinglesin á varnarþingi fasteignar.

[1] *Nú félagsmálaráðherra, skv. augl. A 96/1969, 4. gr.* [2] *Samþykktir: 158/1979 (Þingeyri), 14/1980 (Hafnarfjörður), 110/1980 (Höfðahreppur, Austur-Húnavatnssýslu), 74/1981 (Keflavík), 153/1981 (Suðurfjarðarhreppur, Vestur-Barðastrandarsýslu), 558/1982 (Eskifjörður) og 603/1982 (Siglufjörður).*

■ **3. gr.** Eigendur fasteigna þeirra, er samþykktir taka til, skulu skyldir að bjóða bæjarstjórn eða hreppsnefnd forkaupsrétt (forleigurétt) á eignum fyrir það verð, er í raun og veru stendur til boða hjá öðrum, enda séu borgunarkjör og aðrir skilmálar eigi gerðir erfiðari.

□ Innan tveggja vikna frá því, er forkaupsréttur (forleiguréttur) var boðinn, skal bæjarstjórn eða hreppsnefnd skylt að segja til, hvort hún ætlar að nota forkaupsrétt (forleigurétt) eða eigi.

□ Yfirlýsing bæjarstjórnar eða hreppsnefndar um það, að hún afsali sér forkaupsrétti (forleigurétti), gildir eigi lengur en eitt ár. Nú svarar bæjarstjórn eða hreppsnefnd eigi boði um að neyta forkaupsréttar (forleiguréttar) innan ákveðins tíma, og skal þá líta svo á, sem hún hafi hafnað boðinu.

■ **4. gr.** Nú er eigi gætt fyrirmæla laga þessara um að bjóða bæjarstjórn eða hreppsnefnd forkaupsrétt (forleigurétt), og getur þá aðili, er forgangsréttur hans er fyrir borð borinn, krafizt þess, að gerningur sá, sem í bága fer við ákvarðanir þessar, sé ógildur metinn gagnvart honum, og á hann rétt á að ganga inn í kaupin, enda sé lögsókn til þess hafin innan 6 mánaða frá því, er hann fékk vitneskju um misfelluna, og málinu fram haldið með hæfilegum hraða. Auk þess ber seljanda að bæta rétthafa tjón það, er hann kann að hafa beðið af broti gegn ákvæðum laga þessara.

1973 Nr. 45 25. apríl **Hafnalög.**

I. kafli. Yfirstjórn hafnamála.

■ **1. gr.** Samgönguráðuneytið hefur með höndum yfirstjórn allra hafnamála.

■ **2. gr.** Hafnamálastofnun ríkisins fer með framkvæmd hafnamála á þann hátt, sem ákveðið er í lögum þessum.

□ Hafnamálastjóri veitir Hafnamálastofnun ríkisins forstöðu.

□ Forseti Íslands skipar hafnamálastjóra, sem jafnframt gegnir starfi vitamálastjóra og hefur með höndum framkvæmd laga um leiðsögn skipa.[1]

□ Ráðherra skipar skrifstofustjóra, verkfræðinga og annað fast starfslið að fengnum tillögum hafnamálastjóra.

[1] *Sjá l. 48/1933, um leiðsögu skipa.*

■ **3. gr.** Hafnamálastofnun ríkisins hefur yfirumsjón með hafnarframkvæmdum, sem styrktar eru samkvæmt lögum þessum.

□ Hafnamálastofnunin skal hafa umráð yfir vélum þeim og tækjum, sem nauðsynleg eru til að annast þau verkefni, sem henni eru falin, svo og hafa í þjónustu sinni sérþjálfað starfslið. **1973** Nr. 45 25. apríl

□ Heimilt er ráðherra, að fenginni umsögn hafnamálastjóra, að veita bæjar- eða sveitarfélagi leyfi til að hafa á hendi eigin hafnarframkvæmdir undir tækni- og fjárhagslegu eftirliti Hafnamálastofnunarinnar.

□ Bjóða skal út, ef hagkvæmt þykir, einstakar hafnarframkvæmdir eða hluta þeirra.

II. kafli. Um greiðslu kostnaðar við hafnargerðir o. fl.

■ **4. gr.** Til hafnargerða teljast samkvæmt lögum þessum:

Hafnargarðar, bryggjur og viðlegukantar, dýpkanir og uppfyllingar til hafnarbóta, siglingamerki, dráttarbrautir, flot- og þurrkvíar, löndunarkranar, hafnsögubátar og hafnarvogir.

■ **5. gr.** Ríkissjóður greiðir hluta af stofnkostnaði við hafnargerðir, eftir því sem ákveðið er í lögum þessum.

□ Ríkisstjórninni er heimilt að ganga, fyrir hönd ríkissjóðs, í ábyrgð fyrir lánum vegna hafnargerða allt að jafnhárri þeirri upphæð, sem hafnarsjóður leggur fram.

■ **6. gr.** Skilyrði fyrir greiðslu kostnaðarhluta ríkissjóðs og ábyrgð ríkissjóðs á láni samkvæmt 5. gr. eru:

1. Að bæjarfélag, hreppsfélag eða sýslufélag, eitt eða fleiri í sameiningu, hafi stofnað hafnarsjóð til þess að eiga og reka höfn og standa undir hafnarframkvæmdum og fengið til þess samþykki ráðuneytisins. Sé um fleiri en einn aðila að ræða, skulu þeir hafa gert með sér samning um kosningu hafnarstjórnar samkv. 11. gr., endurskoðun og úrskurðun reikninga, enda hafi samningurinn verið staðfestur af ráðuneytinu og hafnarstjórn fullskipuð.

2. Að hafnarsjóður hafi tryggt sér eignarrétt þess landsvæðis á strandlengju hafnarinnar, sem ráðuneytið og hlutaðeigandi hafnarstjórn telja þurfa undir hafnarmannvirki og starfsemi, sem nauðsynlegt er talið, að fari fram við höfnina. Ekki verður það þó gert að skilyrði samkvæmt þessum lið, að hafnarsjóður kaupi í þessu skyni íbúðar- eða verzlunarhús eða varanlegar byggingar af öðru tagi.

3. Að unnið sé að framkvæmdum samkvæmt tæknilegri og fjárhagslegri áætlun, sem sveitarstjórn hefur samþykkt, svo og ráðuneytið, að fenginni umsögn hafnamálastjóra.

4. Að fyrir liggi athugun á því, hvort hafnarsjóður geti staðið undir greiðslu eigin kostnaðarhluta, hvort sem er í formi framlags eða greiðslna af lánum.

5. Að tekjur og eignir hafnarsjóðs séu ekki fullnægjandi til þess að standa að öllu leyti undir þeim hluta af stofnkostnaði hafnarinnar, sem samkvæmt lögum þessum á annars að greiða af ríkissjóði.

6. Að hafnarsjóður hafi skuldbundið sig til þess að annast á sinn kostnað venjulegt viðhald hafnarmannvirkja samkvæmt nánari ákvæðum í reglugerð.

7. Að skýrslur og reikningar hafnarsjóðs hafi borizt hafnamálastjóra á lögboðnum tíma, sbr. 14. og 15. gr.

8. Að byrjað hafi verið að veita fé til hafnargerðarinnar á fjárlögum, áður en hún var hafin.

□ Heimilt er þó að veita ríkisábyrgð vegna hafnarframkvæmda, þótt eigi sé veittur til þeirra styrkur úr ríkissjóði.

1973 Nr. 45 25. apríl

■ **7. gr.** 1. Ríkissjóður greiði 75% stofnkostnaðar af eftirtöldum hafnargerðum:

Hafnargarðar (öldubrjótar). Bryggjur og viðlegukantar. Dýpkanir á aðalsiglingaleið að og frá höfn og á hafnarsvæði innan marka, sem ákveðin eru af ráðuneytinu, þó ekki að bryggjum annarra en hafnarsjóðs. Nauðsynlegar uppfyllingar vegna framkvæmda við hafnargarða, bryggjur og öldubrjóta. Siglingamerki.

Innifalinn í ofangreindum stofnkostnaði hafnargarða, bryggja og viðlegukanta er kostnaður við vatnslagnir um mannvirkin og raflýsingu þeirra samkv. nánari ákvæðum í reglugerð.

2. Ríkissjóður greiði 40% stofnkostnaðar af eftirtöldum hafnargerðum:

Dráttarbrautir. Flot- og þurrkvíar. Löndunarkranar. Hafnsögubátar. Hafnarvogir.

□ Hluti ríkissjóðs af kostnaði við hafnargerðir samkvæmt þessari grein greiðist eftir því sem fé er veitt til í fjárlögum.

■ **8. gr.** Til styrkhæfs byggingarkostnaðar samþykkts hafnarmannvirkis telst kostnaður við undirbúningsrannsóknir og hönnunar- og útboðskostnaður, enda séu þessir kostnaðarliðir eðlilegir að dómi hafnamálastjóra.

□ Til styrkhæfs byggingarkostnaðar telst ekki kostnaður vegna lóða- eða landakaupa fyrir höfn, vaxtakostnaður á byggingartíma, svo og lántökukostnaður eða annar fjármögnunarkostnaður. Til styrkhæfs byggingarkostnaðar telst ekki heldur gengistap á erlendum lánum eða kostnaður vegna hækkunar verðtryggðra lána, nema slík lán hafi verið tekin út á kostnaðarhluta ríkissjóðs í framkvæmdinni.

□ Rísi ágreiningur milli hafnarstjórnar og hafnamálastjóra um, hvort einstakir kostnaðarliðir skuli teljast styrkhæfir eða ekki, skal málinu skotið til úrskurðar ráðuneytisins.

■ **9. gr.** Hver landeigandi er skyldur til að láta af hendi mannvirki og land, er þarf til þess að gera höfn samkvæmt lögum þessum, svo og til þess að gera brautir og vegi í því sambandi og til að leyfa, að tekin verði í landi hans grjót, möl og önnur jarðefni, og þola þær eignakvaðir, óhagræði og takmörkun á afnotarétti, sem hafnargerðin hefur í för með sér, allt þó gegn því, að fullar bætur komi fyrir. Náist ekki samkomulag um bæturnar, skulu þær ákveðnar með mati tveggja dómkvaddra manna, að tilkvöddum báðum málsaðilum. Kostnaður við matið greiðist af hafnarsjóði þeim, sem hlut á að máli.

□ Nú vill annar hvor málsaðili ekki una mati, og getur hann þá krafizt yfirmats, en það skal gert innan 14 daga frá því, að matsgerð er lokið. Yfirmat skal framkvæma á sama hátt af 3 dómkvöddum mönnum.

III. kafli. Um framkvæmdaáætlanir.

■ **10. gr.** Hafnamálastjóri gerir í samráði við hafnarstjórnir tillögu að áætlun um hafnargerðir til fjögurra ára í senn.

□ Um gerð hafna og staðarval skal jafnan leita álits samtaka skipstjórnarmanna í byggðarlaginu, ef til eru, ella hjá landssamtökum þeirra.

□ Áður en gengið er endanlega frá áætluninni skal hafnamálastjóri senda stjórn hverrar hafnar tillögur sínar um framkvæmdir á áætlunartímabilinu við þá höfn, og gefa hafnarstjórninni nánar tiltekinn frest til að koma með athugasemdir og breytingartillögur.

□ Hafnamálastjóri skal á sama hátt senda áætlunina í heild stjórn Hafnamálasambands sveitarfélaga til umsagnar.

□ Hafnargerðaáætlunin skal miðuð við það fjármagn, sem ætlað er til hafnargerða í almennri framkvæmdaáætlun ríkisins, ef slík áætlun er gerð, en að öðrum kosti skal miða við það heildarfjármagn, sem líklegt er talið að til ráðstöfunar verði til hafnarframkvæmda.

□ Hafnargerðaáætlunin skal gerð á tveggja ára fresti og lögð fyrir sameinað Alþingi sem þingsályktunartillaga.

□ Áætlunin öðlast gildi, þegar Alþingi hefur samþykkt hana.

□ Hafnamálastjóri skal síðan vinna að framkvæmd áætlunarinnar í samráði við viðkomandi hafnarstjórnir og eftir því sem fjármagn er fyrir hendi.

□ Ráðherra skal leggja árlega fyrir Alþingi skýrslu um framkvæmd áætlunarinnar, áður en fjárveitingar eru ákveðnar.

IV. kafli. Um stjórn hafna og rekstur.

■ **11. gr.** Hafnarstjórn, skipuð 3—5 mönnum, hefur á hendi stjórn hafnar og hafnarsjóðs á þann hátt, sem sveitarstjórn, sýslunefnd eða sameigendur hafnar ákveða, og í samræmi við reglugerð.

□ Hafnarstjórn er kosin af sveitarstjórn þeirri eða sýslunefnd, sem stofnað hefur hafnarsjóðinn. Séu stofnendur fleiri en einn, fer um kosningu samkvæmt samningi. Sveitarstjórn ræður hafnarstjóra og ákveður verksvið hans, að fengnum tillögum hafnarstjórnar. Fela má oddvita, bæjarstjóra, sveitarstjóra eða formanni hafnarstjórnar störf hafnarstjóra.

■ **12. gr.** Til þess að standast kostnað við hafnargerð og árlegan rekstrarkostnað hafnar eða í þágu hafnarinnar, eftir að hafnargerð er hafin, er heimilt að leggja á eftirtalin gjöld:

1. Skipagjöld á skip þau og báta, er nota höfnina:

a. Lestagjald, miðað við brúttóstærð skipa og viðstöðutíma, fyrir að koma á hafnarsvæðið og hafa þar dvöl.

b. Bryggjugjald, miðað við brúttóstærð skipa og legutíma, fyrir að hafa not af bryggjum og hafnarbakka.

c. Fastagjald fiskiskipa fyrir hafnarafnot.

d. Hafnsögugjöld.

e. Önnur þjónustugjöld.

2. Vörugjöld af vörum, sem umskipað er, útskipað eða uppskipað í höfn, þar á meðal af sjávarafla, sem lagður er á land á hafnarsvæðinu.

3. Leigur fyrir afnot annarra mannvirkja eða tækja hafnarinnar.

4. Leyfisgjald eftir bryggjur og önnur mannvirki, sem gerð hafa verið samkv. 17. gr.[1)]

5. Lóðargjöld.

□ Herskip, íslenzk vitaskip og varðskip skulu undanþegin gjöldum samkvæmt a- og b-liðum 1. tl. þessarar greinar. Strandferðaskip, sem sigla eftir áætlun,[2)] og skemmtiferðaskip greiði hálft lestagjald, en fullt bryggjugjald, er þau koma að bryggju. Nú á annar aðili en hafnarsjóður bryggju innan hafnarsvæðisins, og má þá ekki taka í hafnarsjóð vörugjald af þeim vörum, er um þá bryggju fara, fyrr en hafnarsjóður hefur komið upp hafnarmannvirki. Eiganda slíkrar bryggju er

1973 Nr. 45 25. apríl

óheimilt að innheimta vörugjald af vörum, er fara um bryggjuna, nema hafnarstjórn samþykki.

☐ Öll gjöld samkvæmt þessari grein má taka lögtaki, og hafa þau sama forgangsrétt og opinber gjöld.

☐ Heimilt er að ákveða, að skipagjöld skuli tryggð með lögveði í skipi, og gangi það veð í tvö ár fyrir samningsveðskuldum. Halda má eftir skráningar- og þjóðernisskírteinum skips til tryggingar greiðslu gjaldanna.

☐ Enn fremur skal heimilt að vörugjald skuli tryggt með veði í varningi þess aðila, sem skuldar vörugjald, og hefur hafnarsjóður haldsrétt á varningnum, unz gjaldið er greitt.

☐ Gjöld til hafnarsjóða samkv. 1. tl., a—d, og 2. tl. þessarar gr. skulu ákveðin af ráðuneytinu, og skulu í meginatriðum samræmdar gjaldskrár gilda fyrir allar hafnir á landinu. Við ákvörðun gjalda og breytingar á þeim skal ráðuneytið leita umsagnar hafnamálastjóra og Hafnasambands sveitarfélaga.

☐ Gjaldskrár hafna skulu endurskoðaðar eigi sjaldnar en á fjögurra ára fresti.

[1] *Nú 18. gr.* [2] *Í samþykkta textanum stóð: „eftir fastri áætlun".*

■ **[13. gr.** Vörugjald af vörum, sem umskipað er, útskipað eða uppskipað utan löggiltra hafnarsvæða, þar á meðal sjávarafla, skal ríkissjóður innheimta í samræmi við gjaldskrá næstu hafnar og skal gjaldið renna í Hafnabótasjóð.

☐ Ákvæði þessarar greinar ná ekki til skipa undir 30 brúttórúmlestum að stærð, þegar um sjávarafla er að ræða.][1]

[1] *L. 83/1976, 1. gr.*

■ **[14. gr.]**[1] Tekjum og eignum hafnarsjóðs má einungis verja til hafnargerðarinnar og rekstrar hafnarinnar eða í þágu hennar.

☐ Hafnarsjóðir skulu undanþegnir hvers konar sköttum til sveitarsjóða.

☐ Sveitar- eða sýslusjóður ber ábyrgð á skuldbindingum sjóðsins, og aðilar samkvæmt samningi, sbr. 1. tl. 6. gr., ef um fleiri er að ræða en einn.

[1] *L. 83/1976, 1. gr.*

■ **[15. gr.]**[1] Fyrir lok desembermánaðar ár hvert skal hafnarstjórn semja áætlun um tekjur og gjöld hafnarsjóðs á komandi ári og senda hana hafnamálastjóra ásamt nauðsynlegum skýringum á tekju- og gjaldaliðum, enda hafi áður verið leitað samþykkis hlutaðeigandi sveitarfélags, eða fullnægt ákvæðum samnings um þetta efni, sbr. 1. tl. 6. gr.

[1] *L. 83/1976, 1. gr.*

■ **[16. gr.]**[1] Halda skal reikning yfir tekjur og gjöld hafnarsjóðs. Reikningsár hafnarsjóðs er almanaksárið.

☐ Við lok hvers reikningsárs og eigi síðar en fyrir lok aprílmánaðar á næsta ári skal skrá rekstrar- og efnahagsreikning hafnarsjóðs á sérstök eyðublöð, er Hafnamálastofnunin lætur gera fyrir hafnarsjóði, og senda Hafnamálastofnuninni í tvíriti.

☐ Reikninginn skal endurskoða og úrskurða á sama hátt og reikninga bæjar- eða sveitarsjóðs, nema hafnarsjóður sé stofnaður með samningi, sbr. 1. tl. 6. gr., þá fer um endurskoðun og úrskurð reikningsins samkvæmt samningnum.

☐ Hafnarstjórn er skylt að senda Hafnamálastofnuninni allar aðrar þær upplýsingar, sem hún kann að óska eftir og snerta rekstur hafnarinnar.

☐ Hafnamálastofnuninni ber að senda hafnarsjóði viðskiptareikning síðastliðins árs fyrir 1. marz ár hvert, ef um viðskipti hefur verið að ræða á árinu.

[1] *L. 83/1976, 1. gr.*

■ **[17. gr.]**[1] Óheimilt er án samþykkis ráðuneytisins að selja, veðsetja eða leigja til langs tíma þær fasteignir hafnarsjóðs, er notið hafa ríkisstyrks. Enn fremur er hafnarsjóðum, er njóta ríkisstyrks, óheimilt án samþykkis ráðuneytis að kaupa fasteignir eða taka lán til lengri tíma en svo, að þau verði endurgreidd af greiðsluafgangi ársins, sem í hönd fer. Enn fremur er hafnarstjórn óheimilt að hefja, án samþykkis ráðuneytisins, svo kostnaðarsamar framkvæmdir, að greiðsluafgangur hafnarsjóðs nægi ekki til að greiða kostnaðinn.

☐ Rísi ágreiningur út af ákvæðum þessarar greinar, sker ráðherra úr. Skal þá óheimilt að hefja eða halda áfram framkvæmdum, sem deilt er um, fyrr en úrskurður ráðherra hefur verið kveðinn upp.

☐ Til þess að Hafnamálaskrifstofunni[2] sé unnt að fylgjast sem bezt með, að ákvæði þessarar greinar séu haldin, er skylt að senda henni eftirrit af fundargerðum hafnarstjórnar sé þess óskað.

[1] *L. 83/1976, 1. gr.* [2] *Í samþykkta textanum stóð „Hafnamálastofnuninni".*

■ **[18. gr.]**[1] Meðfram strandlengju hafnarsvæðis má ekki gera í sjó fram bryggjur eða önnur mannvirki, né fylla upp eða dýpka, nema samkvæmt tillögu hafnarstjórnar og samþykki ráðuneytisins.

☐ Þeim, sem fengið hefur leyfi til að gera slíkt mannvirki, er skylt að halda því svo við, að engin hætta stafi af því. Sé leyfið eigi notað innan tveggja ára frá veitingu þess, fellur það úr gildi, og er óheimilt að gera mannvirki eftir þann tíma, nema leyfi komi til.

☐ Heimilt er, ef nauðsyn krefur, að nema burt á kostnað eiganda bryggjur eða önnur mannvirki í sjó fram, sem staðið hafa ónotuð fimm ár eða lengur.

[1] *L. 83/1976, 1. gr.*

V. kafli. Um Hafnabótasjóð.

■ **[19. gr.]**[1] Hafnabótasjóður er eign ríkisins og lýtur stjórn þess ráðherra, er fer með hafnamál.

[1] *L. 83/1976, 1. gr.*

■ **[20. gr.]**[1] Fé Hafnabótasjóðs skal ráðstafa á eftirgreindan hátt, að fengnu samþykki fjárveitinganefndar Alþingis:

1. Sjóðurinn veitir hafnarsjóðum lán til framkvæmda gegn ríkisábyrgð.

2. Sjóðnum er heimilt að styrkja endurbætur á hafnarmannvirkjum, sem skemmzt hafa af völdum náttúruhamfara eða af öðrum óviðráðanlegum orsökum, án mótframlags hafnarsjóðs.

3. Sjóðnum er heimilt að veita styrk til nýrra hafnarframkvæmda, sem nemi allt að 15% umfram ríkisframlag af heildarframkvæmdakostnaði, til staða, sem eiga við verulega fjárhagsörðugleika að stríða vegna dýrrar mannvirkjagerðar, fólksfæðar eða annarra gildra orsaka.

4. Sjóðnum er heimilt að veita hafnarsjóðum lán út á væntanleg ríkisframlög samkvæmt lögum þessum, ef fé er umfram þarfir 1.—3. liðs.

[1] *L. 83/1976, 1. gr.*

■ **[21. gr.]**[1] [Tekjur til Hafnabótasjóðs eru þessar:

1. Árlegt framlag ríkissjóðs, sem sé 12% af framlagi til hafnarmannvirkja og lendingarbóta á fjárlögum

hvers árs, en þó aldrei lægra en 30 millj. kr.

2. Vöru- og aflagjald af vörum og afla, sem losað er utan hafnarsvæða, sbr. 13. gr.

3. Tekjur af starfsemi sjóðsins.][2)]

[1)] *L. 83/1976, 1. gr.* [2)] *S. l., 2. gr.*

■ **[22. gr.]**[1)] [Hafnabótasjóði er heimilt að taka lán til starfsemi sinnar innanlands eða utan allt að 750 millj. króna. Ríkissjóði skal heimilt að ábyrgjast þau lán.][2)]

□ Nú tekur Hafnabótasjóður lán með gengistryggingu eða vísitölukjörum, og er þá heimilt að binda greiðslur vaxta og afborgana af endurlánum slíks lánsfjár vísitölu eða gengi á sama hátt.

[1)] *L. 83/1976, 1. gr.* [2)] *S. l., 3. gr.*

■ **[23. gr.]**[1)] Ráðherra ákveður vexti og önnur kjör þeirra lána, er sjóðurinn veitir, með tilliti til þess, að sjóðurinn sé skaðlaus af starfsemi sinni. Ráðherra leitar umsagnar hafnamálastjóra um allar umsóknir um framlög eða lán úr sjóðnum.

[1)] *L. 83/1976, 1. gr.*

■ **[24. gr.]**[1)] Seðlabanki Íslands annast vörzlu daglegrar afgreiðslu og bókhald Hafnabótasjóðs og veitir sjóðnum aðstoð við öflun lánsfjár.

[1)] *L. 83/1976, 1. gr.*

■ **[25. gr.]**[1)] Hafnabótasjóður er undanþeginn öllum sköttum til ríkis og sveitarfélaga, svo og stimpilgjöldum af lánsskjölum, þ. e. af eigin lántökum, ekki útlánsskjölum.

[1)] *L. 83/1976, 1. gr.*

VI. kafli. Ýmis ákvæði.

■ **[26. gr.]**[1)] Hvers konar bótum fyrir tjón, sem skip kunna að valda í höfnum, fylgir lögtaksréttur.

[1)] *L. 83/1976, 1. gr.*

■ **[27. gr.]**[1)] Ráðuneytið setur samkvæmt lögum þessum og að fengnum tillögum hafnarstjórnar sérstaka hafnarreglugerð fyrir hverja höfn. Í þeirri reglugerð skulu m. a. sett nánari ákvæði um:

1. Stærð og takmörk hafnarsvæðis.
2. Kosning og starfssvið hafnarstjórna.
3. Reglur um umferð á sjó og landi.
4. Öryggisreglur um flutninga.
5. Reglur um varnir gegn mengun og um góða umgengni.

□ Setja skal í reglugerðina ákvæði um sektir fyrir brot á henni. Sektir renna í hafnarsjóð þann, sem hlut á að máli. Að fengnum tillögum hafnarstjórnar skal ráðuneytið ákveða hafnsöguskyldu í hafnarreglugerð.

□ Hafnarreglugerð, er sett hefur verið samkvæmt lögum nr. 48/1967, gildir, unz ný reglugerð hefur verið sett í hennar stað samkvæmt þessum lögum, enda skal endurskoðun reglugerða og samræmingu við lög þessi lokið innan eins árs frá gildistöku þeirra.

□ Gjaldskrá skal gefin út sérstaklega, sbr. 12. gr., en hún telst engu að síður hluti reglugerðarinnar.[2)]

[1)] *L. 83/1976, 1. gr.* [2)] *Rg. 395/1974 (um hafnamál). Hafnarrg. og gjskr., sem nú virðast vera í gildi samkv. 4. mgr. 27. gr. l. 45/1973 : Rg. 107/1975, sbr. 47/1979 og gjskr. 108/1975, sbr. 61/1977, 336/1977 og 648/1982 (Reykjavík). Rg. 214/1980, gjskr. 213/1980, sbr. 649/1982 (Grundartangi). Rg. 24/1963, sbr. 266/1975 og gjskr. 267/1975, sbr. 388/1977 og 650/1982 (Akranes). Rg. 146/1975 og gjskr. 147/1975, sbr. 651/1982 (Borgarnes). Rg. 328/1979 og gjskr. 332/1979 (Arnarstapahöfn). Rg. 157/1970, sbr. 121/1973 og gjskr. 195/1975, sbr. 652/1982 (Rif, skv. l. 38/1951). Rg. 111/1975, sbr. 47/1970 og gjskr. 112/1975, sbr. 653/1982 (Ólafsvík). Rg. 66/1970, sbr. 135/1975, sbr. 289/1975 og gjskr. 136/1975, sbr. 654/1982 (Grundarfjörður). Rg. 152/1970, sbr. 117/1975 og gjskr. 118/1975, sbr. 655/1982 (Stykkishólmur). Rg. 258/1975 og gjskr. 259/1975, sbr. 656/1982 (Reykhólahöfn). Rg. 256/1975 og gjskr. 257/1975 (Örlygshöfn). Rg. 10/1973, sbr. 412/1975 og gjskr. 407/1975, sbr. 657/1982 (Patreksfjörður). Rg. 43/1970, sbr. 123/1975 og gjskr. 124/1975, sbr. 658/1982 (Tálknafjarðarhöfn). Rg. 322/1974, sbr. 216/1976 og gjskr. 217/1976, sbr. 659/1982 (Bíldudalur). Rg. 178/1976 og gjskr. 179/1976, sbr. 660/1982 (Þingeyri). Rg. 77/1947, sbr. 203/1950, sbr. 133/1975 og gjskr. 134/1975, sbr. 661/1982 (Flateyri). Rg. 124/1973, sbr. 210/1976 og gjskr. 211/1976, sbr. 662/1982 (Suðureyri). Rg. 284/1972, sbr. 137/1975 og gjskr. 138/1975, sbr. 663/1982 (Bolungarvík). Rg. 150/1975 og gjskr. 151/1975, sbr. 664/1982 (Ísafjörður). Rg. 15/1973, sbr. 405/1975 og gjskr. 406/1975, sbr. 665/1982 (Súðavík). Rg. 191/1975 og gjskr. 192/1975, sbr. 666/1982 (Hólmavík). Rg. 198/1974 (Drangsnes). Rg. 311/1973, sbr. 260/1975 og gjskr. 261/1975, sbr. 667/1982 (Hvammstangi). Rg. 166/1970, sbr. 262/1975 og gjskr. 263/1975, sbr. 668/1982 (Blönduós). Rg. 94/1961, sbr. 119/1968, 45/1970, 122/1973 og 268/1975 og gjskr. 269/1975, sbr. 669/1982 (Skagaströnd). Rg. 282/1972, sbr. 264/1975 og gjskr. 265/1975, sbr. 670/1982 (Sauðárkrókur). Rg. 342/1974, sbr. 193/1975 og gjskr. 194/1975, sbr. 671/1982 (Hofsós). Rg. 111/1956, sbr. 129/1975 og gjskr. 180/1975, sbr. 672/1982 (Siglufjörður). Rg. 321/1974, sbr. 212/1976 og gjskr. 213/1976, sbr. 673/1982 (Ólafsfjörður). Rg. 157/1950, sbr. 131/1975 og gjskr. 132/1975, sbr. 674/1982 (Dalvík). Rg. 9/1973, sbr. 177/1975 og gjskr. 178/1975, sbr. 675/1982 (Hrísey). Rg. 48/1973 og gjskr. 198/1975, sbr. 676/1982 (Akureyri). Rg. 220/1951, sbr. 76/1961 og 76/1981 og gjskr. 70/1981, sbr. 678/1982 (Svalbarðseyri). Rg. 131/1978 og gjskr. 99/1979, sbr. 679/1982 (Grenivík). Rg. 120/1959, sbr. 148/1970, 285/1972 og 189/1975 og gjskr. 190/1975, sbr. 677/1982 (Grímsey). Rg. 183/1975 og gjskr. 184/1975, sbr. 680/1982 (Húsavík). Rg. 206/1976 og gjskr. 207/1976 (Tjörneshöfn). Rg. 165/1977 og gjskr. 166/1977, sbr. 681/1982 (Kópasker). Rg. 149/1964, sbr. 22/1976 og gjskr. 23/1976, sbr. 682/1982 (Raufarhöfn). Rg. 488/1975 og gjskr. 489/1975, sbr. 683/1982 (Þórshöfn). Rg. 187/1975 og gjskr. 188/1975, sbr. 684/1982 (Bakkafjörður). Rg. 13/1973, sbr. 109/1975 og gjskr. 110/1975, sbr. 685/1982 (Vopnafjörður). Rg. 173/1973, sbr. 125/1975 og gjskr. 126/1975, sbr. 686/1982 (Borgarfjörður eystri). Rg. 151/1962, sbr. 121/1975 og gjskr. 122/1975, sbr. 687/1982 (Seyðisfjörður). Rg. 73/1971, sbr. 20/1976 og gjskr. 21/1976, sbr. 689/1982 (Neskaupstaður). Rg. 148/1975 og gjskr. 149/1975, sbr. 690/1982 (Eskifjörður). Rg. 277/1968, sbr. 200/1977 og gjskr. 197/1975, sbr. 691/1982 (Reyðarfjörður). Rg. 300/1972 og gjskr. 240/1977, sbr. 692/1982 (Búðakauptún). Rg. 208/1976 og gjskr. 209/1976, sbr. 693/1982 (Stöðvarfjörður). Rg. 14/1973, sbr. 139/1975 og gjskr. 140/1975, sbr. 694/1982 (Breiðdalsvík). Rg. 325/1974, sbr. 214/1976 og gjskr. 215/1976, sbr. 688/1982 (Djúpivogur). Rg. 65/1970, sbr. 113/1975 og gjskr. 114/1975, sbr. 695/1982 (Höfn í Hornafirði). Rg. 407/1978 (Dyrhólahöfn). Rg. 119/1975 og gjskr. 436/1981, sbr. 696/1982 (Vestmannaeyjar). Rg. 26/1970, sbr. 129/1975 og gjskr. 130/1975, sbr. 334/1977 og 697/1982 (Þorlákshöfn, skv. l. 61/1966). Rg. 181/1975 og gjskr. 182/1975, sbr. 698/1982 (Grindavík). Rg. 123/1973, sbr. 185/1975 og gjskr. 186/1975, sbr. 699/1982 (Sandgerði). Rg. 52/1971, sbr. 127/1975 og gjskr. 128/1975, sbr. 700/1982 (Keflavík og Njarðvíkur, skv. l. 23/1955). Rg. 498/1975 og gjskr. 499/1975, sbr. 701/1982 (Vogar). Rg. 51/1971, sbr. 115/1975 og gjskr. 116/1975, sbr. 702/1982 (Hafnarfjörður). Rg. 197/1974 (Kópavogur). Um hækkun hafnargjskr., sjá augl. 26/1983.*

■ **[28. gr.]**[1)] Með mál út af brotum gegn lögum þessum eða reglugerðum, sem settar eru samkvæmt þeim, skal farið að hætti opinberra mála, og varða brot sektum, ...[2)]

[1)] *L. 83/1976, 1. gr.* [2)] *L. 75/1982, 42. gr.*

■ **[29. gr.]**[1)] Ráðherra skal setja reglugerð um framkvæmd þessara laga, þar með talið um starfssvið Hafnamálastofnunarinnar, og skal því lokið eigi síðar en fyrir árslok 1974.

[1)] *L. 83/1976, 1. gr.*

■ **[30. gr.]**[1)] Með lögum þessum eru úr gildi felld ... lög um hafnsögu í Reykjavík, nr. 27 frá 22. nóv. 1918,[2)] og lög um hafnsögu í Ísafjarðarkaupstað nr. 88 frá 3. maí 1935.

[1)] *L. 83/1976, 1. gr.* [2)] *Láðst hefur að geta l. 49/1932.*

■ **[31. gr.]**[1)] Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1974.

[1)] *L. 83/1976, 1. gr.*

Ákvæði til bráðabirgða.

■ I. Gera skal sérstakar ráðstafanir til að létta greiðslubyrði þeirra hafnarsjóða af lánum, sem verst eru settir, og skal þá miða við lánin eins og þau eru, er lög þessi taka gildi.

1973 Nr. 45 25. apríl

□ Við fjárlagagerð fyrir árið 1974 skal samgönguráðuneytið gera Alþingi sérstaka grein fyrir fjárþörf í þessu efni.

□ Ráðherra skal gera tillögu til fjárveitinganefndar og Alþingis um skiptingu fjárins, og skal við skiptinguna hafa hliðsjón af tekjum og gjöldum hafnarsjóðs, framlagi sveitarfélags til hafnarsjóðs, fólksfjölda og öðrum þeim atriðum, sem hafa áhrif á greiðslugetu hafnarsjóðsins.

■ II. Heimilt er að greiða úr ríkissjóði allt að 40% af stofnkostnaði þeirra dráttarbrauta, sem byggðar hafa verið frá árinu 1960 til gildistöku þessara laga af einstaklingum og félögum, eftir því sem fé er veitt til á fjárlögum.

□ Skilyrði fyrir greiðslu slíks framlags sé:

1. Eigi sé nema ein dráttarbraut í sveitarfélaginu.
2. Jafnframt dráttarbrautinni sé rekin skipasmíðastöð.
3. Í sveitarfélaginu sé rekin veruleg útgerð að dómi samgönguráðuneytisins.
4. Viðkomandi hafnarsjóður eða sveitarsjóður leggi fram a. m. k. 10% stofnkostnaðar á móti framlagi ríkissjóðs.
5. Um dráttarbrautina sé stofnað hlutafélag, þar sem framlög ríkis og sveitarfélags verði eignarhluti þeirra, enda nemi hann a. m. k. 50% hlutafjár.

1955 Nr. 23 6. maí

Lög um landshöfn í Keflavíkurkaupstað og Njarðvíkurhreppi.

■ **1. gr.** Ríkissjóður lætur gera og starfrækja á sinn kostnað hafnarmannvirki í Keflavíkurkaupstað og Njarðvíkurhreppi innan línu, sem dregin er stytztu leið milli Vatnsness og Hákotstanga; að öðru leyti skulu takmörk hafnarinnar ákveðin í reglugerð. Ráðherra ákveður gerð og fyrirkomulag hafnarinnar í samráði við vitamálastjóra. Til hafnarmannvirkja teljast: Hafnargarðar, hafskipa- og bátabryggjur, verbúðir, uppfyllingar, dráttarbrautir, vélar, sem notaðar eru við byggingu hafnarinnar eða til fermingar og affermingar í höfninni, lönd, sem höfninni eru nauðsynleg vegna byggingar mannvirkjanna, starfrækslu þeirra eða annars, er nauðsynlegt má teljast fyrir fjárhagsafkomu hafnarinnar, einnig allar nauðsynlegar leiðslur, svo sem vatns- og rafmagnsleiðslur, holræsi o. fl.

■ **2. gr.** [Til greiðslu kostnaðar, er leiðir af fyrirmælum 1. gr., er ríkisstjórninni heimilt að taka lán fyrir hönd ríkissjóðs allt að 70 millj. króna, er endurgreiðist að ⅓ úr ríkissjóði og að ⅔ úr hafnarsjóði.][1] Skal miða hafnargjöld á hverjum tíma, eftir því sem fært þykir, við það, að tekjur hafnarinnar nægi til þess að greiða vexti og afborganir að ⅔ hlutum stofnkostnaðarins, auk árlegs rekstrarkostnaðar.

[1] *L. 13/1963, 1. gr.*

■ **3. gr.** Sérhver er skyldur til að láta af hendi til landshafnarinnar mannvirki, er þarf til að gera höfnina, og svo víðáttumikið land, sem hafnarstjórn og ráðherra telja, að þurfi til þess að geta veitt útvegsmönnum og öðrum aðstöðu til notkunar hafnarinnar og undir brautir og vegi í þarfir hennar, svo og leyfa, að tekið verði í landi hans, hvort heldur grjót, möl eða önnur jarðefni, og þola þær eignakvaðir, óhagræði eða takmörkun á afnotarétti, sem hafnargerðin hefur í för með sér, allt gegn því, að fullar bætur komi fyrir. Náist ekki samkomulag um bætur, skulu þær ákveðnar með mati tveggja dómkvaddra manna að tilkvöddum báðum málsaðilum. Kostnaður við matið greiðist úr sjóði hafnarinnar. Nú vill annar hvor málsaðili ekki una mati, og getur hann krafizt yfirmats, en gera skal hann það innan 14 daga frá því er matsgerð er lokið. Yfirmatið skal framkvæmt á sama hátt af 4 dómkvöddum mönnum.

□ Kostnaðinn við yfirmatið greiðir sá, er þess hefur krafizt, ef matsupphæðinni verður ekki breytt meira en sem nemur 10% af hinni ákveðnu endurgjaldsupphæð, ella greiðist kostnaðurinn úr sjóði landshafnarinnar.

□ Ráðherra er heimilt að kaupa fyrir hönd ríkissjóðs núverandi hafnarmannvirki í Keflavík og Njarðvíkum, þó ekki hærra verði en sem nemur byggingarkostnaði að frádregnu framlagi ríkissjóðs til mannvirkjanna.

□ Heimilt er ráðherra að fresta byggingu hafnarinnar að nokkru eða öllu leyti, þar til samningar hafa tekizt um kaupin.

■ **4. gr.** [Stjórn hafnarinnar skipa 5 menn: þrír kosnir af sameinuðu Alþingi, einn kosinn af bæjarstjórn Keflavíkur og einn af hreppsnefnd Njarðvíkurhrepps. Hafnarstjórn skal kosin til fjögurra ára í senn. Ráðherra sá, sem fer með hafnarmál, skipar formann hafnarstjórnar úr hópi stjórnarmanna.

□ Hafnarstjóri skal ráðinn sem fastur starfsmaður hafnarinnar og skipaður í starfið af áðurnefndum ráðherra. Hafnarstjóri skal hafa framkvæmdastjórn og daglegan rekstur hafnarinnar með höndum. Hann situr fundi hafnarstjórnar og hefur þar tillögurétt.][1]

[1] *L. 42/1962, 1. gr.*

■ **5. gr.** Með strandlengjunni umhverfis höfnina má ekki gera í sjó fram bryggjur eða önnur mannvirki, né fylla upp eða dýpka út frá landi nema samkvæmt leyfi stjórnar landshafnarinnar. Sá, sem vill gera eitthvert slíkt mannvirki, skal senda hafnarstjórn beiðni um það, og skal beiðninni fylgja lýsing á því, svo og uppdráttur, ef með þykir þurfa, í tvennu lagi, og heldur hafnarstjórn öðru eintakinu.

□ Sá, sem fengið hefur slíkt leyfi, skal skyldur að halda mannvirkinu svo við, að engin hætta stafi af því. Þessi ákvæði gilda einnig um þau mannvirki, er þegar hafa verið gerð á hafnarsvæðinu.

□ Brot gegn þessari grein varða sektum ...[1] og hafnarstjórn getur látið nema burt mannvirkið á kostnað eiganda.

[1] *L. 10/1983, 62. gr.*

■ **6. gr.** Eignum og tekjum hafnarsjóðs má aðeins verja í þágu hafnarinnar, sbr. 1. og 2. gr. Ríkissjóður ábyrgist skuldbindingar hafnarinnar, og hafnarstjórn ber ábyrgð á eignum hennar.

■ **7. gr.** Hafnarstjórn má ekki án leyfis ráðuneytisins selja eða veðsetja fasteignir hafnarinnar né kaupa nokkrar nýjar fasteignir, taka stórlán til lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem fer í hönd, né endurnýja slík lán, eða fresta borgunartímanum og ekki heldur gera nein þau mannvirki við höfnina, sem eru svo stórvaxin, að árstekjurnar hrökkvi ekki til að koma þeim í framkvæmd.

■ **8. gr.** Til þess að standa straum af kostnaði við byggingu og viðhald hafnarvirkja og til árlegs rekstrar-

1955 Nr. 23 6. maí

1955 Nr. 23 6. maí

kostnaðar hafnarinnar er heimilt að innheimta gjöld þau, er hér segir:

1. Árlegt gjald af bryggjum og öðrum mannvirkjum, sem gerð eru samkvæmt 5. gr.

2. Af skipum og bátum, er hafna sig á landshöfninni, og farmi þeirra:

a. Skipagjald, ákveðið með tilliti til stærðar skipa þeirra, er hafna sig.

b. Vörugjald.

Undanskildar skulu þó vörur þær, er samkvæmt farmskrá skipsins eiga að fara til annarra hafna á landinu, ef þær eru ekki settar á land.

c. Bryggjugjald af skipum, er leggjast við bryggjur hafnarinnar.

d. Festargjald af skipum, sem nota festar hafnarinnar.

e. Allt að 1% af andvirði afla þeirra skipa og báta, sem leggja afla sinn á land innan hafnarsvæðisins eða hafa þar uppsátur.

f. Leigu af verbúðum og öðrum mannvirkjum og af grunnum og lendum hafnarinnar.

□ Gjöld þessi, sem og gjöld fyrir afnot af öðrum eignum hafnarinnar, skulu ákveðin í reglugerð, sem hafnarstjórn semur og ráðherra staðfestir, og skal í henni ákveða, hver skuli greiða þau og innheimta.

□ Herskip og skemmtiskip skulu undanþegin gjöldum til hafnarinnar samkv. tölul. 2 a. Gjöld þessi má taka lögtaki.

■ **9. gr.** Reikningsár hafnarinnar er almanaksárið.

■ **10. gr.** Fyrir nóvemberlok hvers árs ber hafnarstjórn að leggja frumvarp til áætlunar um tekjur og gjöld hafnarinnar á komandi ári fyrir ráðherra til samþykktar ásamt nauðsynlegum skýringum á einstökum gjalda- og tekjuliðum.

■ **11. gr.** Nú hefur hafnarstjórn í hyggju einhverjar meiri háttar framkvæmdir við höfnina eða hún vill gera einhverjar þær ráðstafanir, er samþykki ráðherra þarf til og skal hún þá senda ráðuneytinu sérstaka tillögu um það efni svo tímanlega, að samþykki ráðuneytisins geti komið til, áður en gengið er endanlega frá fjárhagsáætlun.

■ **12. gr.** Komi það í ljós, þegar fram á árið líður, að óumflýjanlegt sé að sinna einhverjum framkvæmdum utan áætlunar eða fara fram úr áætluðum fjárhæðum, ber hafnarstjórn að tilkynna það ráðuneytinu í tæka tíð og leita samþykkis þess, til þess að víkja megi frá áætluninni.

□ Eigi má hefja verkið né stofna til umframgreiðslu, fyrr en samþykki ráðherra er fengið.

■ **13. gr.** Við lok hvers reikningsárs og ekki síðar en fyrir febrúarlok skal hafnarstjórn gera reikning yfir tekjur og gjöld hafnarinnar á hinu liðna ári og efnahagsreikning hennar. Reikningana skal endurskoða af tveim endurskoðendum, sem kosnir eru af sameinuðu Alþingi til 4 ára í senn. Hafnarstjórn sendir þá síðan til ráðherra til úrskurðar.

■ **14. gr.** Að öðru leyti skal ákveða með reglugerð allt það, er lýtur að greiðri og hættulausri umferð um höfnina, góðri reglu og öðru höfninni viðvíkjandi, er við þykir eiga.[1] [Í reglugerðinni má ákveða að brot gegn ákvæðum hennar varði sektum.][2]

[1] *Rg. 52/1971, sbr. 127/1975.* [2] *L. 10/1983, 62. gr.*

■ **15. gr.** Með mál, sem rísa út af brotum á lögum þessum og reglugerðum, sem settar verða samkvæmt þeim, skal fara að hætti opinberra mála.

1955 Nr. 23 6. maí

Lög um landshöfn í Rifi á Snæfellsnesi.

1951 Nr. 38 14. marz

■ **1. gr.** Ríkissjóður lætur gera og starfrækja á sinn kostnað hafnarmannvirki í Rifi á Snæfellsnesi. Takmörk hafnarinnar skulu ákveðin í reglugerð. Ráðherra ákveður gerð og fyrirkomulag hafnarinnar í samráði við vitamálastjóra. Til hafnarmannvirkja teljast: Hafnargarðar, hafskipa- og bátabryggjur, verbúðir, uppfyllingar, dráttarbrautir, vélar, sem notaðar eru við byggingu hafnarinnar eða til fermingar og affermingar í höfninni, lönd, sem höfninni eru nauðsynleg vegna byggingar mannvirkjanna, starfrækslu þeirra eða annars, er nauðsynlegt má teljast fyrir fjárhagsafkomu hafnarinnar, einnig allar nauðsynlegar leiðslur, svo sem vatns- og rafmagnsleiðslur, holræsi o. fl.

■ **2. gr.** [Til greiðslu kostnaðar, er leiðir af fyrirmælum 1. gr., er ríkisstjórninni heimilt að taka lán fyrir hönd ríkissjóðs allt að 50 millj. kr.][1] Að öðru leyti greiðist kostnaðurinn úr ríkissjóði, eftir því sem fé er veitt til þess í fjárlögum. Skal miða hafnargjöld á hverjum tíma eftir því sem fært þykir, við það, að tekjur hafnarinnar nægi til þess að greiða vexti og afborganir að ⅔ hlutum stofnkostnaðarins, auk árlegs rekstrarkostnaðar.

[1] *L. 6/1963, 1. gr.*

■ **3. gr.** Sérhver er skyldur til að láta af hendi til landshafnarinnar mannvirki, er þarf til að gera höfnina, og svo víðáttumikið land, sem hafnarstjórn og ráðherra telja, að þurfi til þess að geta veitt útvegsmönnum og öðrum aðstöðu til notkunar hafnarinnar og undir brautir og vegi í þarfir hennar, svo og leyfa, að tekið verði í landi hans, hvort heldur grjót, möl eða önnur jarðefni, og þola þær eignakvaðir, óhagræði eða takmörkun á afnotarétti, sem hafnargerðin hefur í för með sér, allt gegn því, að fullar bætur komi fyrir. Náist ekki samkomulag um bætur, skulu þær ákveðnar með mati tveggja dómkvaddra manna að tilkvöddum báðum málsaðilum. Kostnaður við matið greiðist úr sjóði hafnarinnar. Nú vill annar hvor málsaðila ekki una mati, og getur hann krafizt yfirmats, en gera skal hann það innan 14 daga frá því er matsgerð er lokið. Yfirmatið skal framkvæmt á sama hátt af 4 dómkvöddum mönnum.

□ Kostnaðinn við yfirmatið greiðir sá, er þess hefur krafizt, ef matsupphæðinni verður ekki breytt meira en sem nemur 10% af hinni ákveðnu endurgjaldsupphæð, ella greiðist kostnaðurinn úr sjóði landshafnarinnar.

■ **4. gr.** Í stjórn hafnarinnar eiga sæti 5 menn, er ráðherra skipar til fjögurra ára í senn.

■ **5. gr.** Með strandlengjunni umhverfis höfnina má ekki gera í sjó fram bryggjur eða önnur mannvirki, né fylla upp eða dýpka út frá landi nema samkvæmt leyfi stjórnar landshafnarinnar. Sá, sem vill gera eitthvert slíkt mannvirki, skal senda hafnarstjórn beiðni um það, og skal beiðninni fylgja lýsing á því, svo og uppdráttur, ef með þykir þurfa, í tvennu lagi, og heldur hafnarstjórn öðru eintakinu.

□ Sá, sem fengið hefur slíkt leyfi, skal skyldur að halda mannvirkinu svo við, að engin hætta stafi af því. Þessi ákvæði gilda einnig um þau mannvirki, er þegar hafa

1951 Nr. 38 14. marz

verið gerð á hafnarsvæðinu.

□ Brot gegn þessari grein varða sektum ...[1] og hafnarstjórn getur látið nema burt mannvirkið á kostnað eiganda.

[1] *L. 10/1983, 63. gr.*

■ **6. gr.** Eignum og tekjum hafnarsjóðs má aðeins verja í þágu hafnarinnar, sbr. 1. og 2. gr. Ríkissjóður ábyrgist skuldbindingar hafnarinnar, og hafnarstjórn ber ábyrgð á eignum hennar.

■ **7. gr.** Hafnarstjórn má ekki án leyfis ráðuneytisins selja eða veðsetja fasteignir hafnarinnar né kaupa nokkrar nýjar fasteignir, taka stórlán til lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem fer í hönd, né endurnýja slík lán, eða fresta borgunartímanum og ekki heldur gera nein þau mannvirki við höfnina, sem eru svo stórvaxin, að árstekjurnar hrökkvi ekki til að koma þeim í framkvæmd.

■ **8. gr.** Til þess að standa straum af kostnaði við byggingu og viðhald hafnarmannvirkja og til árlegs rekstrarkostnaðar hafnarinnar er heimilt að innheimta gjöld þau, er hér segir:

1. Árlegt gjald af bryggjum og öðrum mannvirkjum, sem gerð eru samkv. 5. gr.

2. Af skipum og bátum, er hafna sig á landshöfninni, og farmi þeirra:

a. Skipagjald, ákveðið með tilliti til stærðar skipa þeirra, er hafna sig.

b. Vörugjald.

Undanskildar skulu þó vörur þær, er samkvæmt farmskrá skipsins eiga að fara til annarra hafna á landinu, ef þær eru ekki settar á land.

c. Bryggjugjald af skipum, er leggjast við bryggjur hafnarinnar.

d. Festargjald af skipum, sem nota festar hafnarinnar.

e. Allt að 1% af andvirði afla þeirra skipa og báta, sem leggja afla sinn á land innan hafnarsvæðisins eða hafa þar uppsátur.

f. Leigu af verbúðum og öðrum mannvirkjum og af grunnum og lendum hafnarinnar.

□ Gjöld þessi sem og gjöld fyrir afnot af öðrum eignum hafnarinnar, skulu ákveðin í reglugerð, sem ráðherra setur að fengnum tillögum hafnarstjórnar, og skal í henni ákveða, hver skuli greiða þau og innheimta.

□ Herskip og skemmtiskip skulu undanþegin gjöldum til hafnarinnar samkv. tölulið 2 a. Gjöld þessi má taka lögtaki.

■ **9. gr.** Reikningsár hafnarinnar er almanaksárið.

■ **10. gr.** Fyrir nóvemberlok hvers árs ber hafnarstjórn að leggja frumvarp til áætlunar um tekjur og gjöld hafnarinnar á komandi ári fyrir ráðherra til samþykktar ásamt nauðsynlegum skýringum á einstökum gjalda- og tekjuliðum.

■ **11. gr.** Nú hefur hafnarstjórn í hyggju einhverjar meiri háttar framkvæmdir við höfnina, eða hún vill gera einhverjar þær ráðstafanir, er samþykki ráðherra þarf til, og skal hún þá senda ráðuneytinu sérstaka tillögu um það efni svo tímanlega, að samþykki ráðuneytisins geti komið til, áður en gengið er endanlega frá fjárhagsáætlun.

■ **12. gr.** Komi það í ljós, þegar fram á árið líður, að óumflýjanlegt sé að sinna einhverjum framkvæmdum utan áætlunar eða fara fram úr áætluðum fjárhæðum, ber hafnarstjórn að tilkynna það ráðuneytinu í tæka tíð og leita samþykkis þess, til þess að víkja megi frá áætluninni. **1951** Nr. 38 14. marz

□ Eigi má hefja verkið né stofna til umframgreiðslu, fyrr en samþykki ráðherra er fengið.

■ **13. gr.** Við lok hvers reikningsárs og ekki síðar en fyrir febrúarlok skal hafnarstjórn gera reikning yfir tekjur og gjöld hafnarinnar á hinu liðna ári og efnahagsreikning hennar. Reikningana skal endurskoða af tveim endurskoðendum, sem ráðherra skipar til 4 ára í senn. Hafnarstjórn sendir þá síðan til ráðherra til úrskurðar.

■ **14. gr.** [Að öðru leyti skal ákveða með reglugerð allt það, er lýtur að greiðri og hættulausri umferð um höfnina, góðri reglu og öðru höfninni viðvíkjandi, er við þykir eiga.[1] Í reglugerðinni má ákveða að brot gegn ákvæðum hennar varði sektum.][2]

[1] *Rg. 157/1970, sbr. 121/1973.* [2] *L. 10/1983, 63. gr.*

■ **15. gr.** Með mál, sem rísa út af brotum á lögum þessum og reglugerðum, sem settar verða samkvæmt þeim, skal fara að hætti opinberra mála.

Lög um landshöfn í Þorlákshöfn. **1966** Nr. 61 13. maí

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni skal heimilt að gera samning við eigendur hafnarmannvirkja í Þorlákshöfn um, að ríkissjóður taki við eignum og skuldbindingum hafnarsjóðs Þorlákshafnar, enda fylgi hæfilegt landrými til reksturs hafnarinnar.

□ Ríkissjóður lætur síðan starfrækja og auka hafnarmannvirki í Þorlákshöfn, á sinn kostnað.

□ Takmörk hafnarinnar skulu ákveðin í reglugerð. Ráðherra ákveður gerð og fyrirkomulag hafnarinnar í samráði við vitamálastjóra. Til hafnarmannvirkja teljast: Hafnargarðar, hafskipa- og bátabryggjur, verbúðir, uppfyllingar, dráttarbrautir, vélar, sem notaðar eru við byggingu hafnarinnar eða til fermingar og affermingar í höfninni, lönd, sem höfninni eru nauðsynleg vegna byggingar mannvirkjanna, starfrækslu þeirra eða annars, er nauðsynlegt má teljast fyrir fjárhagsafkomu hafnarinnar, einnig allar nauðsynlegar leiðslur, svo sem vatns- og rafmagnsleiðslur, holræsi o. fl.

■ **2. gr.** Til greiðslu kostnaðar, er leiðir af fyrirmælum í 1. gr., er ríkisstjórninni heimilt að taka lán fyrir hönd ríkissjóðs, allt að 100 millj. kr. Að öðru leyti greiðist kostnaðurinn úr ríkissjóði, eftir því sem fé er veitt til þess á fjárlögum. Skal miða hafnargjöld á hverjum tíma, eftir því sem fært þykir, við það, að tekjur hafnarinnar nægi til þess að greiða vexti og afborganir að ⅔ hlutum stofnkostnaðarins, auk árlegs rekstrarkostnaðar.

■ **3. gr.** Sérhver er skyldur til að láta af hendi til landshafnarinnar mannvirki, er þarf til að gera höfnina, og svo víðáttumikið land, sem hafnarstjórn og ráðherra telja, að þurfi til þess að geta veitt útvegsmönnum og öðrum aðstöðu til notkunar hafnarinnar og undir brautir og vegi í þarfir hennar, svo og leyfa, að tekið verði í landi hans, hvort heldur grjót, möl eða önnur jarðefni, og þola þær eignarkvaðir, óhagræði eða takmörkun á afnotarétti, sem hafnargerðin hefur í för með sér, allt gegn því, að fullar bætur komi fyrir. Náist ekki samkomulag um bætur, skulu þær ákveðnar með mati tveggja dómkvaddra manna að tilkvöddum báðum

1966 Nr. 61 13. maí

málsaðilum. Kostnaður við matið greiðist úr sjóði hafnarinnar. Nú vill annar hvor málsaðila ekki una mati og getur hann krafizt yfirmats, en gera skal hann það innan 14 daga frá því er matsgerð er lokið. Yfirmatið skal framkvæmt á sama hátt af 4 dómkvöddum mönnum. Kostnaðinn við yfirmatið greiðir sá, er þess hefur krafizt, ef matsupphæðinni verður ekki breytt meira en sem nemur 10% af hinni ákveðnu endurgjaldsupphæð, ella greiðist kostnaðurinn úr sjóði hafnarinnar.

■ **4. gr.** Í stjórn hafnarinnar eiga sæti 7 menn og jafnmargir varamenn, kosnir af sameinuðu Alþingi til fjögurra ára í senn. Ráðherra sá, sem fer með hafnarmál, skipar formann hafnarstjórnarinnar úr hópi stjórnarmanna.

■ **5. gr.** Með strandlengjunni umhverfis höfnina má ekki gera í sjó fram bryggjur eða önnur mannvirki, né fylla upp eða dýpka út frá landi nema samkvæmt leyfi stjórnar landshafnarinnar. Sá, sem vill gera eitthvert slíkt mannvirki, skal senda hafnarstjórn beiðni um það, og skal beiðninni fylgja lýsing á því, svo og uppdráttur, ef með þykir þurfa, í tvennu lagi, og heldur hafnarstjórn öðru eintakinu. Sá, sem fengið hefur slíkt leyfi, skal skyldur að halda mannvirkinu svo við, að engin hætta stafi af því. Þessi ákvæði gilda einnig um þau mannvirki, er þegar hafa verið gerð á hafnarsvæðinu. Brot gegn þessari grein varða sektum ...[1] og hafnarstjórn getur látið nema burt mannvirkið á kostnað eiganda.

[1] *L. 10/1983, 64. gr.*

■ **6. gr.** Eignum og tekjum hafnarsjóðs má aðeins verja í þágu hafnarinnar, sbr. 1. og 2. gr. Ríkissjóður ábyrgist skuldbindingar hafnarinnar og hafnarstjórn ber ábyrgð á eignum hennar.

■ **7. gr.** Hafnarstjórn má ekki án leyfis ráðuneytisins selja eða veðsetja fasteignir hafnarinnar, né kaupa nokkrar nýjar fasteignir, taka stórlán til lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem í hönd fer, né endurnýja slík lán, eða fresta borgunartímanum og ekki heldur gera nein þau mannvirki við höfnina, sem eru svo stórvaxin, að árstekjurnar hrökkvi ekki til að koma þeim í framkvæmd.

■ **8. gr.** Til þess að standa straum af kostnaði við byggingu og viðhald hafnarmannvirkja og til árlegs rekstrarkostnaðar hafnarinnar er heimilt að innheimta gjöld þau, er hér segir:

1. Árlegt gjald af bryggjum og öðrum mannvirkjum, sem gerð eru samkv. 5. gr.

2. Af skipum og bátum, er hafna sig á landshöfninni, og farmi þeirra:

a. Skipagjald, ákveðið með tilliti til stærðar skipa þeirra, er hafna sig.

b. Vörugjald. Undanskildar eru þó vörur þær, er samkvæmt farmskrá skipsins eiga að fara til annarra hafna á landinu, ef þær eru ekki settar á land.

c. Bryggjugjald af skipum, er leggjast við bryggjur hafnarinnar.

d. Festargjald af skipum, sem nota festar hafnarinnar.

e. Allt að 2% af andvirði afla þeirra skipa og báta, sem leggja afla sinn á land innan hafnarsvæðisins eða hafa þar uppsátur.

f. Leigu af verbúðum og öðrum mannvirkjum og af grunnum og lendum hafnarinnar. Gjöld þessi, sem og gjöld fyrir afnot af öðrum eignum hafnarinnar skulu ákveðin í reglugerð, sem ráðherra setur að fengnum tillögum hafnarstjórnar, og skal í henni ákveða, hver skuli greiða þau og innheimta. Herskip og skemmtiskip skulu undanþegin gjöldum til hafnarinnar samkv. tölulið 2 a. Gjöld þessi má taka lögtaki.

1966 Nr. 61 13. maí

■ **9. gr.** Reikningsár hafnarinnar er almanaksárið.

■ **10. gr.** Fyrir nóvemberlok hvers árs ber hafnarstjórn að leggja frumvarp til áætlunar um tekjur og gjöld hafnarinnar á komandi ári fyrir ráðherra til samþykktar ásamt nauðsynlegum skýringum á einstökum gjalda- og tekjuliðum.

□ Nú hefur hafnarstjórn í hyggju einhverjar meiri háttar framkvæmdir við höfnina, eða hún vill gera einhverjar þær ráðstafanir, er samþykki ráðherra þarf til, og skal hún þá senda ráðuneytinu sérstaka tillögu um það efni svo tímanlega, að samþykki ráðuneytisins geti komið til, áður en gengið er endanlega frá fjárhagsáætlun.

■ **12. gr.**[1] Komi það í ljós, þegar fram á árið líður, að óumflýjanlegt sé að sinna einhverjum framkvæmdum utan áætlunar eða fara fram úr áætluðum fjárhæðum, ber hafnarstjórn að tilkynna það ráðuneytinu í tæka tíð og leita samþykkis þess, til þess að víkja megi frá áætluninni. Eigi má hefja verkið né stofna til umframgreiðslu, fyrr en samþykki ráðherra er fengið.

[1] *Í lögunum, eins og þau voru samþykkt, var engin 11. gr.*

■ **13. gr.** Við lok hvers reikningsárs og eigi síðar en fyrir febrúarlok skal hafnarstjórn gera reikning yfir tekjur og gjöld hafnarinnar á hinu liðna ári og efnahagsreikning hennar. Reikningana skal endurskoða af tveim endurskoðendum, sem ráðherra skipar til 4 ára í senn. Hafnarstjórn sendir þá síðan til ráðherra til úrskurðar.

■ **14. gr.** [Að öðru leyti skal ákveða með reglugerð allt það, er lýtur að greiðri og hættulausri umferð um höfnina, góðri reglu og öðru höfninni viðvíkjandi, er við þykir eiga.[1] Í reglugerðinni má ákveða að brot gegn ákvæðum hennar varði sektum.][2]

[1] *Rg. 26/1970, sbr. 129/1975.* [2] *L. 10/1983, 64. gr.*

■ **15. gr.** Með mál, sem rísa út af brotum á lögum þessum og reglugerðum, sem settar verða samkvæmt þeim, skal fara að hætti opinberra mála.

Lög um eignarnám á landspildu á Bolungarvíkurmölum í Hólshreppi.

1932 Nr. 16 23. júní

■ **1. gr.** Hreppsnefnd Hólshrepps í Norður-Ísafjarðarsýslu veitist heimild til að láta taka eignarnámi landspildu til afnota við brjótinn í Bolungarvík, sem sé nægilega stór til þess að koma skipulagi á um landtöku mótorskipa sunnan öldubrjótsins og undir fiskverkunarstöð norðan öldubrjótsins, ásamt þeim húsum og mannvirkjum, sem eru á þessu landi.

■ **2. gr.** Réttindi Vatnsfjarðarkirkju til uppsáturstolla af landinu haldist óbreytt.

■ **3. gr.** Að öðru leyti skal eignarnámið framkvæmt samkv. lögum nr. 61 14. nóv. 1917.[1]

[1] *Nú l. 11/1973.*

Lög um eignarnám á landspildu í Skeljavík við Hnífsdal.

1932 Nr. 17 23. júní

■ **1. gr.** Hreppsnefnd Eyrarhrepps í Norður-Ísafjarðarsýslu veitist heimild til að láta taka eignarnámi

1932 landspildu til afnota við starfrækslu bátabryggju í svo-
Nr. 17 nefndri Skeljavík innan við Hnífsdal.
23. júní □ Stærð landsins má vera allt að 25 000 fermetrar.
■ **2. gr.** Eignarnámið skal framkvæmt samkvæmt lögum nr. 61 14. nóv. 1917.[1)]

[1)] *Nú l. 11/1973.*

1938 Lög um eignarnám á landspildu í Sandvíkurlandi.
Nr. 21 ■ **1. gr.** Hreppsnefnd Grímseyjarhrepps í Eyja-
13. jan. fjarðarsýslu veitist heimild til að láta taka eignarnámi landspildu undir bryggju í Sandvíkurlandi.
□ Takmörk lóðarinnar mega vera: Í vestur eftir fjöru, 20 metrar. Í austur, eftir fjöru, 15 metrar, þar með talin breidd bryggjunnar sjálfrar, og svo upp í brún á bugðóttum klettabakka, sem er yfir fjörunni á þessu svæði.
■ **2. gr.** Eignarnámið skal fara fram samkvæmt lögum nr. 61 14. nóv. 1917. [1)]

[1)] *Nú l. 11/1973.*

1868 Lög um að útlendum skipum verði gefinn kostur á
17. apríl **að flytja vörur hafna á milli á Íslandi og milli Íslands og Danmerkur.**[1)]
Stjórninni skal heimilt, ef að jafnrétti kemur á móti, að leyfa skipum úr útlendum ríkjum, sem hafa forréttindi í verzlunarviðskiptum sínum við Danmörku, að flytja vörur hafna á milli á Íslandi án tillits til lestatals þeirra. ...[2)] skal samt gætt hinna almennu ákvarðana, sem gilda um slíkar siglingar.

[1)] *Sjá l. 15. apríl 1854, 3. gr.* [2)] *L. 39/1918, 1. gr.*

1917 Lög um bann við sölu og leigu skipa úr landi.
Nr. 2 ■ **1. gr.** Bönnuð skal sala og leiga skipa út úr landinu.
18. jan. □ Landsstjórnin getur veitt undanþágu frá banni þessu.
■ **2. gr.** [Brot gegn lögum þessum varða sektum og fer um mál út af brotunum að hætti opinberra mála.][1)]

[1)] *L. 10/1983, 65. gr.*

1943 Lög um reikningaskrifstofu sjávarútvegsins.
Nr. 90 ■ **1. gr.** Stofna skal og starfrækja reikningaskrifstofu
16. des. sjávarútvegsins undir yfirstjórn Fiskifélags Íslands. Skal það fela ákveðnum manni stjórn hennar og leggja honum til aðstoð og starfsfé.
■ **2. gr.** Ríkissjóður skal endurgreiða Fiskifélagi Íslands kostnað við reikningaskrifstofuna, þar á meðal til útgáfu skýrslu um útgerðarkostnað og til eyðublaða til innfærslu reikninga um útgerðir, sem skrifstofan lætur gera, þó eigi yfir kr. 10 000,00 á ári.
■ **3. gr.** Hlutverk reikningaskrifstofu sjávarútvegsins er:

1. Að safna saman reikningum um útgerð víðs vegar á landinu, bæði frá þeim, sem bókhaldsskyldir eru, og öðrum, sem halda slíka reikninga, með það fyrir augum að fá sem réttasta mynd af rekstri útgerðarfyrirtækja yfirleitt og jafnframt af rekstri hinna ýmsu greina útgerðarinnar.

2. Að stuðla að því, að þeir, sem útgerð reka, en ekki eru bókhaldsskyldir, haldi sem gleggsta reikninga um útgerðina og aðstoða þá við uppgjör þeirra.

3. Að vinna hagfræðilegar upplýsingar úr þeim reikningum, sem skrifstofunni berast, um allar greinar útgerðarinnar, eftir því sem unnt er. Birtir skrifstofan skýrslur um niðurstöður sínar árlega.

4. Að útbúa og gefa út hentug eyðublöð fyrir útgerðarreikninga með skýringum um færslu þeirra.

5. Að vera ríkisstjórninni til aðstoðar með hagfræðilega útreikninga og skýringar varðandi sjávarútveginn, ef hún óskar þess.

■ **4. gr.** Forstöðumanni reikningaskrifstofu sjávarútvegsins og öðrum starfsmönnum hennar er bannað, að viðlagðri ábyrgð eftir ákvæðum almennra hegningarlaga um embættis- og sýslunarmenn, að skýra óviðkomandi mönnum frá því, er þeir komast að í starfi sínu um efnahag eða tekjur einstakra manna eða fyrirtækja.

1943
Nr. 90
16. des.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að leyfa h/f Hval innflutning á tveimur hvalveiðiskipum.[1)] **1961**
Nr. 99
28. des.

[1)] *Um texta laganna vísast til Lagasafns 1965, d. 1996.*

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að leyfa h/f Hval innflutning á hvalveiðiskipi.[1)] **1963**
Nr. 9
20. marz

[1)] *Um texta laganna vísast til Lagasafns 1965, d. 1996.*

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka leigunámi tvö hvalveiðiskip hf. Hvals. **1973**
Nr. 9
29. marz

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að taka á leigu um ótiltekinn tíma 1 eða 2 hvalveiðiskip hf. Hvals á Miðsandi til notkunar fyrir Landhelgisgæzluna, enda komi fullt endurgjald fyrir afnotin eftir mati dómkvaddra manna, samkvæmt ákvæðum laga nr. 67 1917, um framkvæmd eignarnáms.[1)]

[1)] *Nú l. 11/1973.*

Lög um Skipaútgerð ríkisins. **1967**
Nr. 40
29. apríl

■ **1. gr.** Skipaútgerð ríkisins, sem hóf starfsemi sína árið 1929, skal framvegis starfa undir yfirstjórn ráðherra samkvæmt ákvæðum þessara laga.
■ **2. gr.** Hlutverk Skipaútgerðar ríkisins er að annast áætlunarferðir skipa með farþega, póst og vörur meðfram ströndum Íslands, svo og aðra útgerðarstjórn, sem henni kann að vera falin. Einnig skal Skipaútgerðinni heimilt að halda uppi flutningum á landi milli hafna í sambandi við áætlunarferðir strandferðaskipa.
□ Skipaútgerðin ákveður, frá hvaða höfnum skip hennar skuli gerð út. Henni er heimilt að reka skipaafgreiðslu í Reykjavík, en á öðrum höfnum skulu ráðnir umboðsmenn til afgreiðslustarfa fyrir Skipaútgerðina.
■ **3. gr.** Ráðherra skipar forstjóra Skipaútgerðarinnar í embætti og setur honum erindisbréf.
■ **4. gr.** Ráðherra skipar formann stjórnarnefndar Skipaútgerðarinnar og með honum í stjórnarnefndina tvo menn, annan samkvæmt tilnefningu fjármálaráðherra. Gildir skipun stjórnarnefndarinnar til fjögurra ára í senn, og skal ráðherra ákveða laun hennar.
□ Verkefni stjórnarnefndarinnar er að taka, undir yfirstjórn ráðuneytisins, sameiginlega ákvarðanir um öll meiri háttar mál, er varða rekstur Skipaútgerðarinnar, þ. á m. áætlanir um ferðir skipanna, um far- og farmgjaldataxta, um ráðningu starfsfólks og umboðsmanna, um meiri háttar viðgerðir og endurbætur á skipum, húsakynnum eða tækjum, um vátryggingar skipanna, um breytingar á rekstri, þar með talið um kaup eða sölu á skipum, öflun tilboða í því sambandi og mat á tilboð-

1967 Nr. 40 29. apríl

um, sem berast kunna, svo og önnur þau mál, sem nefndin telur að eigi falli undir dagleg störf forstjórans.

□ Nefndin skal halda gjörðabók, sem löggilt er af ráðuneytinu.

■ **5. gr.** Reikningar Skipaútgerðarinnar skulu endurskoðaðir af ríkisendurskoðuninni og birtir með ríkisreikningnum.

■ **6. gr.** Ráðherra setur í reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga.

1960 Nr. 52 11. júní

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd samþykkt um alþjóðasiglingamálastofnun (IMCO).

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd samþykkt frá 6. marz 1948, um alþjóðasiglingamálastofnun (IMCO), með þeim fyrirvara, að Ísland muni taka staðfestingu sína til athugunar á ný, ef síðar yrði ákveðið, að siglingamálastofnunin (IMCO) skyldi einnig fjalla um mál, sem eru algerlega fjármálalegs eða viðskiptalegs eðlis.

□ Samtímis sé því lýst yfir, að af Íslands hálfu sé áherzla lögð á raunhæft gildi 59. gr. samþykktarinnar, varðandi uppsögn á þátttöku.

□ Samþykkt þessi er prentuð á íslenzku og ensku sem fylgiskjal með lögum þessum.[1)]

[1)] *L. 52/1960 og Stjtíð. A 1960 bls. 186, sbr. C 20/1969, C 10/1976 og C 15/1980. Um gildistöku sjá C 3/1979.*

■ **2. gr.** Þegar samþykkt sú, er um ræðir í 1. gr., hefur verið staðfest, skulu ákvæði hennar hafa lagagildi hér á landi.

1966 Nr. 77 10. maí

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd breytingar frá 1962 á alþjóðasamþykkt frá 12. maí 1954, um varnir gegn óhreinkun sjávar af völdum olíu, og setja reglur um frekari varnir gegn slíkri óhreinkun sjávarins.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd samþykkt frá 13. apríl 1962, um breytingar á alþjóðasamþykkt frá 12. maí 1954, um varnir gegn óhreinkun sjávar af völdum olíu.[1)]

[1)] *Augl. C 6/1966.*

■ **2. gr.** Þegar breytingar þær á samþykktinni frá 13. apríl 1962 hafa verið staðfestar og auglýstar, skal alþjóðasamþykktin frá 12. maí 1954, um varnir gegn óhreinkun sjávar af völdum olíu, eins og henni nú (1962) hefur verið breytt, hafa lagagildi hér á landi.

□ Auglýsing um staðfestingu og gildistöku samþykktarinnar skal birt í C-deild Stjórnartíðinda.

□ Samþykktin með breytingunum frá 1962 er prentuð sem fylgiskjal með lögum þessum.[1)]

[1)] *Um samþykktina vísast til Stjtíð. A 1966, bls. 267—303.*

■ **3. gr.** Ráðherra þeim, er fer með siglingamál, er heimilt að setja reglur um meðferð olíu í olíustöðvum hér á landi, smurstöðvum, verksmiðjum og á öðrum þeim stöðum, er valdið geta olíuóhreinkun sjávar, til varnar óhreinkun sjávar af völdum olíu, svo og um meðferð olíu á skipum, sem samþykkt sú, sem um ræðir í 1. gr., nær ekki til.[1)]

[1)] *Rg. 8/1971 og reglur 399/1978 og 560/1982.*

■ **4. gr.** Brot gegn samþykkt þeirri, er um ræðir í 1. gr., svo og gegn reglum þeim, sem settar verða samkvæmt 3. gr., skulu varða sektum.

1966 Nr. 77 10. maí

■ **5. gr.** Heimilt er framvegis að auglýsa gildistöku breytinga á alþjóðasamþykkt þessari í Stjórnartíðindum (C-deild).[1)]

[1)] *Augl. C 17/1970, sbr. C 23/1977.*

Lög um bann við losun hættulegra efna í sjó.

1972 Nr. 20 21. apríl

■ **1. gr.** Íslenzkum skipum er bannað að losa í sjó, hvort heldur er innan eða utan íslenzkrar lögsögu, öll þau efni eða efnasambönd, sem hættuleg geta verið sjávarlífi eða heilsu manna.

□ Bann þetta nær yfir:

1. Öll eiturefni, lífræn og ólífræn, auðleysanleg og torleysanleg sambönd málma og málmleysingja.
2. Geislavirk efni.
3. Sprengiefni.

■ **2. gr.** Ráðherra gefur út reglugerð, þar sem öll hin bönnuðu efni eru tæmandi talin, og frekari fyrirmæli um framkvæmd bannsins, eftir því sem þurfa þykir.

□ Einnig má ákveða í reglugerð bann eða fyrirmæli um losun efna, sem ekki eru eitruð eða hættuleg, en geta orsakað alvarlega hindrun við fiskveiðar eða siglingar, ef sökkt er á ákveðnum stöðum.

■ **3. gr.** Íslenzkum ríkisborgurum eða fyrirtækjum er einnig bannað að stuðla að losun hinna bönnuðu efna.

■ **4. gr.** Ákvæði 1.—3. gr. eiga einnig við um losun þarnefndra efna eða efnasambanda á hafi úti úr öðrum flutningstækjum en skipum.

■ **5. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd þær alþjóðasamþykktir, sem kunna að verða gerðar um varnir gegn mengun alþjóðlegra hafsvæða, og skulu auglýsingar um staðfestingu og gildistöku viðkomandi samþykkta birtast í C-deild Stjórnartíðinda.

■ **6. gr.** Með brot gegn lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála og varða brot sektum.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamning, er gerður var 15. febrúar 1972, um varnir gegn mengun sjávar vegna losunar úrgangsefna frá skipum og flugvélum.

1973 Nr. 20 16. apríl

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd samning frá 15. febrúar 1972 um varnir gegn mengun sjávar vegna losunar úrgangsefna frá skipum og flugvélum.

□ Samningur þessi er prentaður á íslenzku og ensku sem fylgiskjal með lögum þessum.[1)]

[1)] *Um samninginn vísast til Stjtíð. A 1973, bls. 36—46, sbr. C 5/1974.*

■ **2. gr.** Þegar samningur sá, sem um ræðir í 1. gr., hefur verið staðfestur, skulu ákvæði hans hafa lagagildi hér á landi.

■ **3. gr.** Ríkisstjórninni er framvegis heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd breytingar á samningi þeim, er um ræðir í 1. gr., og skulu auglýsingar um staðfestingu og gildistöku viðkomandi samþykkta birtast í C-deild Stjórnartíðinda.

■ **4. gr.** Ráðherra þeim, er fer með sjávarútvegsmál, er heimilt að setja í reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd samningsins og svo ákvæði í samræmi við síðari breytingar á honum, sem staðfestar verða af Íslands hálfu.

1973 Nr. 20 16. apríl

■ **5. gr.** Þar sem í samningnum eru ákvæði um yfirvöld viðkomandi aðildarríkja, er af Íslands hálfu átt við sjávarútvegsráðuneyti.

■ **6. gr.** Brot gegn alþjóðasamningi þeim, er um ræðir í 1. gr., svo og á reglum, sem settar kunna að verða samkvæmt ákvæðum 3. og 4. gr., skulu varða sektum ...[1] varðhaldi eða fangelsi eftir því, hve miklar sakir eru.

□ Með mál út af brotum skal farið að hætti opinberra mála.

[1] *L. 75/1982, 43. gr.*

■ **7. gr.** ...

1973 Nr. 53 30. apríl

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamning, er gerður var 29. desember 1972, um varnir gegn mengun hafsins vegna losunar úrgangsefna og annarra efna í það.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd samning frá 29. desember 1972 um varnir gegn mengun hafsins vegna losunar úrgangsefna og annarra efna í það.

□ Samningur þessi er prentaður á íslenzku og ensku sem fylgiskjal með lögum þessum.[1]

[1] *Um samninginn vísast til Stjtíð. A 1973, bls. 123—139, sbr. C 1/1976.*

■ **2. gr.** Þegar samningur sá, sem um ræðir í 1. gr., hefur verið staðfestur fyrir Íslands hönd og hann öðlazt gildi gagnvart Íslandi samkvæmt auglýsingu í C-deild Stjórnartíðinda, skulu ákvæði hans hafa lagagildi hér á landi.

■ **3. gr.** Ráðherra getur með reglugerð sett nánari ákvæði um framkvæmd samnings þessa.

■ **4. gr.** Brot gegn samningi þessum, svo og reglugerð þeirri, er sett kann að verða samkvæmt 3. gr., skulu varða sektum ...,[1] varðhaldi eða fangelsi allt að tveimur árum, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum.

□ Með mál út af brotum skal farið að hætti opinberra mála.

[1] *L. 75/1982, 44. gr.*

■ **5. gr.** ...

1979 Nr. 14 4. apríl

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd þrjá alþjóðasamninga um varnir gegn mengun sjávar af völdum olíu.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamning frá 29. nóvember 1969 um íhlutun á úthafinu þegar óhöpp koma fyrir sem valda eða geta valdið olíumengun, alþjóðasamning frá 29. nóvember 1969 um einkaréttarlega ábyrgð vegna tjóns af völdum olíumengunar og alþjóðasamning frá 18. desember 1971 um stofnun alþjóðasjóðs til að bæta tjón af völdum olíumengunar. Samningarnir eru prentaðir sem fylgiskjöl með lögum þessum.[1]

[1] *Um texta fylgiskjals, sjá Stjtíð. A 1979, bls. 32—93.*

■ **2. gr.** Þegar samningarnir hafa öðlast gildi að því er Ísland varðar skulu ákvæði þeirra hafa lagagildi hér á landi.

■ **3. gr.** Ríkisstjórninni er ennfremur heimilt að staðfesta síðar breytingar á samningum þessum. Þegar gildistaka breytinga hefur verið auglýst í Stjórnartíðindum, C-deild, skulu þær hafa lagagildi hér á landi.

■ **4. gr.** Ráðherra siglingamála fer með mál er varða samninga þessa. Siglingamálastjóri skal á vegum ráðherra annast eftirlit með framkvæmd samninganna.

■ **5. gr.** Brot á ákvæðum samninga þessara varða sektum.

1979 Nr. 14 4. apríl

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina að fullgilda fyrir Íslands hönd samning um varnir gegn mengun sjávar frá landstöðvum.

1981 Nr. 67 18. maí

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að fullgilda fyrir Íslands hönd samning frá 4. júní 1974 um varnir gegn mengun sjávar frá landstöðvum sem prentaður er sem fylgiskjal með lögum þessum.[1]

[1] *Um texta fylgiskjals, sjá Stjtíð. A 1981, bls. 188—214, sbr. augl. C 13/1981.*

■ **2. gr.** Þegar samningur sá sem um ræðir hefur öðlast gildi að því er Ísland varðar skulu ákvæði hans hafa lagagildi hér á landi.

■ **3. gr.** Ríkisstjórninni er ennfremur heimilt að staðfesta síðar breytingar á samningnum. Þegar gildistaka breytinga hefur verið auglýst í Stjórnartíðindum, C-deild, skulu þær hafa lagagildi hér á landi.

■ **4. gr.** Ráðherra siglingamála fer með mál er varða samning þennan. Er ráðherra heimilt að setja í reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd samningsins svo og ákvæði í samræmi við síðari breytingar á honum sem staðfestar verða af Íslands hálfu.

□ Siglingamálastjóri skal á vegum ráðherra annast eftirlit með framkvæmd samningsins.

■ **5. gr.** Brot á ákvæðum þessa samnings varða sektum.

IV. e. Iðnaður.

Iðnaðarlög.

1978 Nr. 42 18. maí

■ **1. gr.** Lög þessi taka til rekstrar hvers konar iðnaðar í atvinnuskyni. Til iðnaðar telst bæði handiðnaður og verksmiðjuiðnaður, hvaða efni eða orka, vélar eða önnur tæki sem notuð eru og hvaða vörur eða efni sem framleidd eru. Heimilisiðnaður skal undanskilinn ákvæðum laganna.

■ **2. gr.** Enginn má reka iðnað í atvinnuskyni á Íslandi eða í íslenskri landhelgi, nema hann hafi til þess fengið leyfi lögum þessum samkvæmt.

■ **3. gr.** Hver maður getur fengið leyfi til að reka iðnað, handiðnað og verksmiðjuiðnað, ef hann fullnægir eftirgreindum skilyrðum:

1. Er íslenskur ríkisborgari og búsettur hér á landi.
2. Er lögráða.
3. Hefur forræði á búi sínu.
4. Hefur ekki hlotið dóm fyrir refsiverðan verknað, slíkan sem um ræðir í 68. gr. hegningarlaga nr. 19/1940.
5. Hefur viðskiptaþekkingu, svo sem bókhaldskunnáttu, sem krafist er við burtfararpróf úr iðnskóla.
6. Fullnægir að öðru leyti skilyrðum þeim, sem sett eru í lögum þessum. Iðnaðarráðherra getur veitt undanþágur frá ákvæðum 1., 4. og 5. tl.

■ **4. gr.** Nú vill félag eða stofnun reka iðnað og skal þá svo með fara:

1. Ef nokkrir félagar eða allir bera ábyrgð á skuldbindingum félags, þá skulu allir, sem fulla ábyrgð bera, uppfylla þau skilyrði, sem í 3. gr. eru sett.

2. Ef enginn félaga ber fulla ábyrgð á skuldbindingum félags, þá skal það eiga heimilisfang og varnarþing á landi hér, enda fullnægi framkvæmdastjórar og stjórnendur félags skilyrðum 3. gr.

3. Ef félag er hlutafélag, þá skal enn fremur meira en helmingur hlutafjárins vera eign manna, búsettra á Íslandi.

□ Iðnaðarráðherra getur veitt sams konar undanþágur frá ákvæðum 1. og 2. töluliðs og í 3. gr. segir.

■ **5. gr.** Leyfi glatast, ef leyfishafi missir einhverra þeirra skilyrða, sem í 3. og 4. gr. segir, eða þeirra skilyrða, sem annars eru sett eða kunna að verða sett til að halda réttinum. Nú missir stjórnandi eða framkvæmdastjóri félags slíkra skilyrða, eða félag eða stofnun missir íslenskt heimilisfang, og skal þá aðili hafa komið málinu í löglegt horf innan 3ja mánaða frá því að breyting varð, en hafi ella fyrirgert leyfi sínu. Ráðherra getur þó lengt frestinn um 3 mánuði, ef sérstaklega stendur á.

■ **6. gr.** Leyfi er bundið við nafn. Rétt er maka að halda áfram iðnaði látins maka síns án nýs leyfis, enda fullnægi makinn lögmæltum skilyrðum.

□ Bú aðila, er leyfi hafði, má reka iðnaðinn, að því leyti sem sá rekstur er þáttur í skiptameðferð þess. Erfingi 16 ára eða eldri má reka iðnað arfleiðanda án nýs leyfis, þar til hann er fjárráða, ef hann að öðru leyti fullnægir skilyrðum 3. gr.

■ **7. gr.** Greina skal í iðnaðarleyfi, hvers konar verksmiðjuiðnað heimilt sé að reka samkvæmt því og hvar hann megi reka. Ekki veitir leyfi heimild til að reka verksmiðjuiðnað annarrar tegundar en nefnd er í leyfi.

□ Veita má sama aðila leyfi til að reka verksmiðjuiðnað í fleiri en einni grein og leyfi til að reka verksmiðjuiðnað á fleiri stöðum en einum.

■ **8. gr.** Iðngreinar, sem reknar eru sem handiðnaður og löggiltar samkvæmt iðnfræðslulögum[1)] og reglugerðum[2)] settum samkvæmt þeim, skulu ávallt reknar undir forstöðu meistara.

□ Meistari skal bera ábyrgð á að öll vinna sé rétt og vel af hendi leyst.

□ Rétt til iðnaðarstarfa í slíkum iðngreinum hafa meistarar, sveinar og nemendur í iðngreininni. Heimilt er sérfélögum, sveina- og meistarafélagi í sömu iðn að gera sín á milli samning um það, að ráða megi ólært verkafólk til iðnaðarstarfa undir stjórn lærðs iðnaðarmanns um ákveðinn stuttan tíma í senn, þegar sérstaklega stendur á og brýn þörf er á auknum vinnukrafti í iðninni. Einnig getur hver og einn unnið iðnaðarstörf fyrir sjálfan sig og heimili sitt, enn fremur fyrir opinbera stofnun eða fyrirtæki, sem hann vinnur hjá, ef um minni háttar viðhald á eignum þessara aðila er að ræða.

□ Í sveitum, kauptúnum og þorpum með færri en 100 íbúa mega óiðnlærðir menn vinna að iðnaðarstörfum.

[1)] *L. 68/1966.* [2)] *Rg. 558/1981.*

■ **9. gr.** Rétt til að kenna sig í starfsheiti sínu við löggilta iðngrein hafa þeir einir, er hafa sveinsbréf eða meistarabréf í iðngreininni.

■ **10. gr.** Hver maður getur leyst meistarabréf, ef hann fullnægir þeim skilyrðum, sem í 3. gr. segir, og hefur lokið sveinsprófi í iðngrein sinni, enda hafi hann unnið að henni síðan undir stjórn meistara ekki skemur en eitt ár og lokið meistaraprófi í iðninni frá meistaraskóla. Meðan eigi er meistaraskóli í iðninni, getur hver maður leyst meistarabréf, hafi hann unnið undir stjórn meistara í iðngreininni eða nátengdri iðngrein að loknu sveinsprófi eigi skemur en tvö ár.

□ Meistarabréf veitir meistara leyfi til að reka þá iðngrein, er meistarabréf hans tekur til.

■ **11. gr.** Sá hefur fyrirgert meistarabréfi sínu, sem missir einhvers þeirra skilyrða, er fullnægja þarf til þess að öðlast það.

■ **12. gr.** Lögreglustjóri, þar sem aðili á lögheimili, lætur af hendi meistarabréf að fenginni umsögn hlutaðeigandi iðnráðs, svo og iðnaðarleyfi.

□ Nú synjar lögreglustjóri um meistarabréf eða iðnaðarleyfi, eða ágreiningur verður um það, hvort aðili hafi misst rétt sinn, og er aðila þá rétt að bera málið undir iðnaðarráðherra. Enn fremur getur hann leitað úrskurðar dómstóla.

□ Gjalda skal í ríkissjóð fyrir iðnaðarleyfi og meistarabréf.

■ **13. gr.** Halda skal skrá yfir iðnaðarleyfi og meistarabréf, sem veitt eru lögum þessum samkvæmt.

□ Leyfishafar skulu jafnan tilkynna lögreglustjóra heimilisfang atvinnustöðvar sinnar og útibú og allar breytingar, er þar á verða. Lögreglustjóri framsendir síðan þær tilkynningar til skrár þeirrar, sem haldin er.

□ Ráðherra setur nánari fyrirmæli um þessi efni.

■ **14. gr.** Í hverjum kaupstað skal vera iðnráð. Skal hlutverk þess vera að veita lögreglustjórum aðstoð við að halda uppi eftirliti með ákvæðum laga þessara varðandi handiðnað, auk þess að starfa samkvæmt lögum um iðnfræðslu.

□ Í iðnráði skulu vera fulltrúar frá löggiltum iðngreinum. Ráðherra setur reglugerð[1)] um kosningu til þeirra og starfssvið.

[1)] *Rg. 217/1971.*

■ **15. gr.** Það varðar sektum:

1. Ef maður rekur iðnað, án þess að hafa leyst leyfi, eða leyfir öðrum að reka iðnað í skjóli leyfis síns.

2. Ef maður tekur að sér störf meistara, án þess að hafa leyst meistarabréf.

3. Ef maður rekur löggilta iðngrein, án þess að hafa meistara til forstöðu.

4. Ef maður kennir sig í starfsheiti sínu við löggilta iðngrein, án þess að hafa rétt til þess samkvæmt 9. gr.

5. Ef maður eða fyrirtæki tekur nemendur til verklegs náms, enda þótt hann eða það eigi ekki rétt til þess, eða tekur nemendur til náms í annarri iðn en þeirri, sem hann er meistari í, eða heldur nemendur án löglegs samnings.

□ Sektir renna í ríkissjóð.

□ Mál út af brotum þessum skulu rekin sem almenn lögreglumál.

■ **16. gr.** Heimilt er að dæma mann, er sekur gerist um ítrekað brot gegn lögum þessum, til missis iðnaðarleyfis og meistarabréfs, tímabundið eða jafnvel ævilangt, ef um mjög gróft brot er að ræða.

■ **17. gr.** Óskert skulu atvinnuréttindi þeirra manna, er hlotið hafa þau samkvæmt ákvæðum eldri laga.

1917 Nr. 23 12. sept.

Lög um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnum til að taka eignarnámi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl.

■ **1. gr.** Nú hafa brauðgerðarmenn á einhverjum stað lagt svo niður brauðgerð, að yfirvofandi hætta er á því, að almenningur geti ekki fengið venjuleg brauð keypt, og heimilast þá bæjar- eða sveitarstjórn þeirri, er hlut á að máli, að taka eignarnámi svo mörg brauðgerðarhús, er hún telur þurfa, til þess að fullnægja þörfum almennings þar. Eignarnámsheimildin nær bæði til húsa og áhalda, sem nauðsynleg eru til reksturs brauðgerðar, svo og til birgða af mjöli, geri, eldsneyti og öðru efni, sem notað er til brauðgerðar.

■ **2. gr.** Endurgjald ákveða tveir óvilhallir, dómkvaddir menn, sem nefndir skulu af bæjarfógeta, ef eignarnám fer fram í kaupstað, en ella af sýslumanni, og mega þeir ekki vera í þjónustu bæjar- eða sveitarfélagsins, né eiga sæti í bæjar- eða sveitarstjórn.

■ **3. gr.** Mat samkvæmt 2. gr. skal framkvæma svo fljótt sem því verður við komið. Þó skal aðiljum gefinn kostur á að skýra mál sitt. En því aðeins skal fresta gerðinni, að matsmenn telji einhvern aðilja þurfa að afla sér frekari gagna. Þó skal mati jafnan lokið ekki seinna en á fimmta degi eftir að þess er beiðzt.

■ **4. gr.** Að matsgerð lokinni má eignarnemi taka hið numda í vörzlur sínar, án þess að hindrað verði með kröfu um yfirmat, gegn því að greiða matsverð og allan málskostnað. Matsverðið skal afhent bæjarfógeta eða sýslumanni, og geymir hann það í banka, þangað til úrslitaákvörðun hefir farið fram.

■ **5. gr.** Nú vill annar hvor aðilja ekki hlíta matsgerð, og skal hann þá hafa krafizt yfirmats innan 8 daga frá því er gerðin fór fram. Yfirmat framkvæma 3 óvilhallir menn, útnefndir af landsyfirdómi,[1] og skulu þeir fullnægja skilyrðum þeim, er í 2. gr. getur.

□ Yfirmatsmenn skulu framkvæma matið á sama hátt sem undirmatsmenn. Þó má eigi frest veita, nema sannað sé, að hann skuli nota til að útvega áríðandi gögn, er eigi hafi verið kostur á að afla fyrr.

□ Sá, er yfirmats hefir krafizt, greiði kostnað af því; þó greiði eignarnemi kostnaðinn, ef gerðarþoli hefir beðið um yfirmat og matsverðið hækkar um 10% eða meira.

[1] *Nú Hæstarétti, sjá l. 75/1973, 60. gr.*

■ **6. gr.** Skylt er undirmats- og yfirmatsmönnum að rannsaka verðmæti þess, er tekið er, svo nákvæmlega sem kostur er á, bæði með því að krefjast munnlegra skýrslna af málsaðiljum sjálfum og öðrum, ef þörf krefur. Þeir mega og, ef nauðsyn ber til, afla sér skýrslna frá sérfræðingum, og skal sá kostnaður, er það hefir í för með sér, teljast með málskostnaði.

■ **7. gr.** Ef bæjar- eða sveitarstjórn telur heppilegra að taka brauðgerðarhús ásamt áhöldum til leigu heldur en til eignar, skal ákveða mánaðarlega leigu af því, sem tekið er til leigu, og skal leigan greiðast mánaðarlega fyrir fram.

■ **8. gr.** Nú eru brauðgerðarhús tekin til leigu samkvæmt 7. gr., og eiga þá verkamenn þar forgangsrétt, að öðru jöfnu, til atvinnu af brauðgerð þar um leigutímann.

■ **9. gr.** Ef eigi verður samkomulag um leiguhæð, skulu óvilhallir menn meta leigu, enda fer um matsgerð eftir 1.—6. gr. Til greina skal taka atvinnumissi eiganda, og skylt er eignarnema að skila aftur því, er til leigu hefir verið tekið, í jafngóðu standi, nema að því leyti, sem það hefir spillzt af venjulegu sliti og fyrningu. Spjöll skulu metin samkvæmt 1.—6. gr.

■ **10. gr.** Nú vill eignarnemi skila aftur því, er til leigu hefir verið tekið samkvæmt 7. og 8. gr., og skal hann segja eiganda til þess með þriggja mánaða fyrirvara.

1917 Nr. 23 12. sept.

Lög um landssmiðju.

1936 Nr. 102 23. júní

■ **1. gr.** Ríkisstjórnin lætur starfrækja smiðju, er fæst við viðgerðir skipa, smíði mótora og annarra véla, og aðra smíði, og nefnist hún landssmiðja.

■ **2. gr.** Landssmiðjan annast alls konar smíði fyrir einstaklinga og félög, er þess kunna að óska, og auk þess annast hún alla smíði, sem hún getur tekið að sér, fyrir þá starfrækslu, er ríkið hefur með höndum, og þær stofnanir, sem eru ríkiseign, svo sem skipaútgerð, skóla, sjúkrahús, vita- og vegamálaskrifstofur, landssíma og ríkisútvarp, enda séu vinnubrögð og verðlag, að dómi ríkisstjórnarinnar, ekki óhagstæðari en annars staðar innanlands, og getur ráðherra látið sanna með útboði, að svo sé, þegar um meiri háttar verk er að ræða. Ríkisstjórnin getur mælt fyrir um, að stofnanir, sem styrktar eru með fé úr ríkissjóði, skuli skipta við landssmiðjuna um smíði þá, er þær þurfa að láta gera innanlands, enda sé um sambærilegt verð og vinnubrögð við aðrar sams konar smiðjur að ræða, eins og áður segir.

□ Landssmiðjunni er heimilt að verja árlega af ágóða sínum nokkrum hluta, er ríkisstjórnin ákveður, til þess að vinna að smíðum, er íslenzkir hugvitsmenn hafa gert uppdrætti að. Þó skal jafnan leita umsagnar kunnáttumanna, er ríkisstjórnin tilnefnir, um væntanlega nytsemi nýsmíðinnar, áður en hún er ákveðin.

■ **3. gr.** [Ríkisstjórninni er heimilt að ábyrgjast lán, er landssmiðjan tekur, allt að 1 000 000,00 króna.][1]

[1] *L. 21/1945, 1. gr.*

■ **4. gr.** Nú er lagt fé til landssmiðjunnar í fjárlögum, og skal þá litið á það sem lánsfé, er landssmiðjunni sé skylt að endurgreiða, enda verði samningur gerður milli landssmiðjunnar og ríkisstjórnarinnar um lánskjör og endurgreiðslu áður en fé sé afhent.

■ **5. gr.** Ríkisstjórnin ræður forstjóra fyrir landssmiðjuna, og skal það vera maður vel að sér um vélfræði og um smíði. Forstjóri annast stjórn fyrirtækisins í samráði við ráð það, sem samkvæmt lögum nr. 31 9. jan. 1935, um eftirlit með opinberum rekstri,[1] hefur eftirlit með landssmiðjunni. Ríkisstjórnin ákveður laun forstjóra og annarra fastra starfsmanna landssmiðjunnar, þar til þau verða ákveðin í launalögum.[2] Forstjóri ræður aðra starfsmenn til landssmiðjunnar.

[1] *L. 31/1935 voru afnumin með l. 68/1942.* [2] *Sjá nú l. 46/1973.*

■ **6. gr.** Nú verður ágóði af starfsemi landssmiðjunnar, og skal þá leggja hann í stofnsjóð fyrirtækisins, eftir að lagt hefur verið til hliðar fyrir fyrningu og í varasjóði, svo sem fyrir er mælt í reglugerð, er ríkisstjórnin setur, endurgreidd lán þau, sem fyrirtækið kann að hafa tekið, eða fé lagt til hliðar til endurgreiðslu þeirra.

■ **7. gr.** [Landssmiðjan greiðir fasteignaskatt samkv. II. kafla laga um tekjustofna sveitarfélaga[1] svo og landsútsvar samkvæmt IV. kafla sömu laga, en hún greiðir hvorki aðstöðugjald né útsvör.][2]

1936 Nr. 102 23. júní

□ [Landssmiðjan greiðir tekjuskatt eftir sömu reglum og hlutafélög og reiknast fé á höfuðstólsreikningi sem væri það hlutafé.][3)]

[1)] *Nú l. 73/1980.* [2)] *L. 29/1962, 1. gr.* [3)] *L. 21/1945, 2. gr.*

1948 Nr. 35 1. apríl

Lög um sementsverksmiðju.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að láta reisa verksmiðju með fullkomnum vélum og öðrum nauðsynlegum útbúnaði til vinnslu sements. Vinnslugeta verksmiðjunnar skal miðast við 75 þúsund smálesta afköst á 300 dögum.

■ **2. gr.** Til þess að standast kostnað af framkvæmdum samkvæmt lögum þessum, svo og til þess að tryggja verksmiðjunni nægilega orku, heimilast ríkisstjórninni að taka að láni [allt að 46 millj. króna].[1)] Sementsverksmiðjan skal ávaxta og endurgreiða slík lán.

[1)] *L. 57/1950, 1. gr., sbr. l. 39/1954, 2. gr.*

■ **3. gr.** Ríkisstjórninni heimilast, ef samkomulag næst ekki um kaup á landi vegna byggingar sementsverksmiðjunnar, að taka eignarnámi lóðir og lendur, svo og mannvirki, sem á lendum þessum eru. Eignarnám þetta fer fram samkvæmt lögum nr. 61/1917, um framkvæmd eignarnáms.[1)]

[1)] *Nú l. 11/1973.*

■ **4. gr.** [Stjórn sementsverksmiðjunnar skal skipuð 5 mönnum, sem sameinað Alþingi kýs til fjögurra ára í senn. Atvinnumálaráðherra[1)] skipar einn þeirra formann verksmiðjustjórnar. Verksmiðjustjórn hefur á hendi yfirstjórn verksmiðjunnar. Atvinnumálaráðherra setur henni erindisbréf og ákveður laun hennar.][2)]

[1)] *Nú iðnaðarráðherra, sbr. augl. A 96/1969, 8. gr. 6. tl.* [2)] *L. 7/1961, 1. gr.*

■ **5. gr.** Verksmiðjustjórnin ræður framkvæmdastjóra með verkfræðilegri menntun til þess að hafa á hendi daglega stjórn verksmiðjunnar og umsjón með rekstri hennar. Framkvæmdastjóri hefur prókúruumboð fyrir verksmiðjuna og hlítir að öðru leyti ákvæðum erindisbréfs, sem verksmiðjustjórnin setur honum. Til þess að skuldbinda verksmiðjuna þarf undirskrift tveggja stjórnenda.

■ **6. gr.** Endurskoðendur verksmiðjunnar eru tveir, skipaðir af atvinnumálaráðherra[1)] til tveggja ára í senn, og ákveður hann þóknun til þeirra að fengnum tillögum stjórnarinnar.

[1)] *Nú iðnaðarráðherra, sbr. augl. A 96/1969, 8. gr. 6. tl.*

■ **7. gr.** [Verksmiðjan skal undanþegin öllum sköttum og opinberum gjöldum, nema fasteignaskatti og landsútsvari samkvæmt II. og IV. kafla laga um tekjustofna sveitarfélaga.[1)]][2)]

[1)] *Nú l. 73/1980.* [2)] *L. 39/1962, 1. gr.*

■ **8. gr.** Reikningsár verksmiðjunnar er almanaksárið. Skal stjórn hennar gera reikningsskil fyrir hvert starfsár, svo fljótt sem auðið er. Af byggingarkostnaði húsa og annarra mannvirkja skal afskrifa a. m. k. 3% og a. m. k. 10% af kostnaðarverði véla og annarra áhalda. Tekjuafgangur skal lagður í varasjóð.

□ Reikningsskilum skal lokið svo snemma, að endurskoðun geti farið fram fyrir lok aprílmánaðar ár hvert. Að henni lokinni skulu reikningarnir sendir atvinnumálaráðherra, undirritaðir af stjórn og framkvæmdastjóra og áritaðir af endurskoðendum. Skulu þeir síðan birtir í B-deild Stjórnartíðinda.

■ **9. gr.** Nánari ákvæði um rekstur og tilhögun á verksmiðjunni setur atvinnumálaráðherra[1)] með reglugerð, að fengnum tillögum verksmiðjustjórnarinnar.

[1)] *Nú iðnaðarráðherra, sbr. augl. A 96/1969, 8. gr. 6. tl.*

1948 Nr. 35 1. apríl

Lög um Áburðarverksmiðju ríkisins.

1971 Nr. 43 16. apríl

■ **1. gr.** Áburðarverksmiðja ríkisins er ríkisstofnun, er lýtur sérstakri stjórn, samkvæmt lögum þessum, undir yfirstjórn landbúnaðarráðherra.

□ Markmið hennar er:

1. Að framleiða og selja áburðarefni og önnur þau efni, sem tengd eru áburðarvinnslu.

2. Að hafa á hendi einkasölu á tilbúnum áburði, og er engum öðrum en henni heimilt að framleiða né flytja hingað til landsins tilbúinn áburð.

■ **2. gr.** Rekstri verksmiðjunnar skal jafnan hagað þannig, að hún sé þess tæknilega og fjárhagslega umkomin að gefa áburðarnotendum kost á eins góðum og ódýrum áburði og áburðarefnum og frekast er völ á.

□ Þess skal jafnan gætt, að ekki stafi mengunarhætta af rekstri verksmiðjunnar.

■ **3. gr.** Áburðarverksmiðjan tekur við öllum eignum og skuldum, réttindum og skyldum Áburðarsölu ríkisins, gagnvart einstaklingum og hinu opinbera og kemur að öllu leyti í hennar stað.

□ Allar bækur og skjöl áburðarsölunnar falla til Áburðarverksmiðjunnar.

□ Skipulagsbreytingin fer fram 1. janúar 1971 og miðast reikningsskil við þann dag.

■ **4. gr.** Ríkissjóður leggur Áburðarverksmiðju ríkisins til, auk hlutafjár Áburðarverksmiðjunnar h. f., stofnfjárframlög eins og ákveðin kunna að verða í fjárlögum.

■ **5. gr.** Að því leyti sem stofnfé ríkissjóðs hrekkur ekki til greiðslu stofnkostnaðar, er verksmiðjunni heimilt að taka fé að láni innanlands og utan, enda samþykki ríkisstjórnin lántökuna samkvæmt sérstakri heimild í fjárlögum hverju sinni.

□ Heimilt er Áburðarverksmiðju ríkisins að taka lán og taka ábyrgð á greiðslum og öðrum skuldbindingum til þarfa fyrirtækisins, annarra en stofnkostnaðar.

■ **6. gr.** Stjórn Áburðarverksmiðju ríkisins skal skipuð sjö mönnum, sem kosnir skulu hlutfallskosningu í sameinuðu Alþingi til fjögurra ára í senn. Landbúnaðarráðherra skipar einn þeirra formann verksmiðjustjórnar.

□ Ráðherra setur stjórninni erindisbréf og ákveður henni laun.

□ Til að skuldbinda Áburðarverksmiðjuna þarf undirskrift fjögurra stjórnarmanna.

■ **7. gr.** Stjórn Áburðarverksmiðjunnar ræður framkvæmdastjóra. Hann veitir fyrirtækinu forstöðu og annast alla daglega stjórn og rekstur fyrirtækisins og hefur prókúruumboð fyrir það. Stjórnin ræður einnig verksmiðjustjóra með verkfræðilega menntun, er annist tæknilega stjórn á framkvæmdum og sjálfum verksmiðjurekstrinum.

□ Stjórn Áburðarverksmiðjunnar setur framkvæmdastjóra og verksmiðjustjóra erindisbréf, sem kveði frekar á um starfsskyldur þeirra.

■ **8. gr.** Endurskoðendur Áburðarverksmiðju ríkisins eru þrír. Skal einn skipaður af landbúnaðarráðherra, og sé hann löggiltur endurskoðandi, annar af fjármála-

1971 Nr. 43 16. apríl

ráðherra, en hinn þriðji af stjórn Búnaðarfélags Íslands, allir til fjögurra ára í senn.

■ **9. gr.** Við Áburðarverksmiðju ríkisins starfar samstarfsnefnd skipuð þrem fulltrúum frá hvorum, stjórn verksmiðjunnar og starfsliði hennar, ásamt jafnmörgum varamönnum.

□ Hlutverk samstarfsnefndar er að efla samvinnu fyrirtækisins og starfsliðs þess, vera báðum til ráðuneytis, gera tillögur um bættan aðbúnað, heilbrigði og öryggi starfsliðs og efla hagkvæman rekstur fyrirtækisins. Nefndin skal eftir föngum leitast við að hindra eða leysa ágreiningsmál án þess að fara inn á svið kjarasamninga. Stjórnendum verksmiðjunnar ber að veita samstarfsnefnd allar þær upplýsingar um rekstur fyrirtækisins, sem máli skipta.

□ Landbúnaðarráðherra setur nánari ákvæði um samstarfsnefnd í reglugerð.

■ **10. gr.** Stjórn Áburðarverksmiðjunnar ákveður, að höfðu samráði við landbúnaðarráðuneytið, heildsöluverð á framleiddum og innfluttum áburði. Skal verðið miðað við sjónarmið þau, sem fram koma í 2. gr., og að eðlilegur afrakstur fáist af því fjármagni, sem á hverjum tíma er bundið í rekstri fyrirtækisins. Eignir skulu þá metnar til endurkaupsverðs, að frádregnum hæfilegum afskriftum.

■ **11. gr.** Innanlands selur Áburðarverksmiðjan áburð þann, sem hún framleiðir eða flytur til landsins, einungis búnaðarfélögum, samvinnufélögum, verzlunarfélögum, kaupmönnum, hrepps- og bæjarfélögum, eða öðrum opinberum aðilum.

■ **12. gr.** Áburðarverksmiðjan skal undanþegin öllum sköttum og opinberum gjöldum, nema fasteignasköttum og landsútsvari, samkvæmt II. og IV. kafla laga um tekjustofna sveitarfélaga.[1)] Þó skal ekki reikna landsútsvar af verzlun með innfluttan áburð.

[1)] *Nú l. 73/1980.*

■ **13. gr.** Reikningsár Áburðarverksmiðjunnar er almanaksárið. Skal stjórn hennar gera reikningsskil fyrir hvert starfsár, svo fljótt sem auðið er og svo snemma, að endurskoðun geti farið fram fyrir lok aprílmánaðar ár hvert. Reikningarnir skulu sendir landbúnaðarráðherra þegar að lokinni endurskoðun undirritaðir af stjórn og framkvæmdastjóra og áritaðir af endurskoðendum.

■ **14. gr.** Nánari ákvæði um rekstur og tilhögun Áburðarverksmiðjunnar setur landbúnaðarráðherra með reglugerð,[1)] að fengnum tillögum verksmiðjustjórnarinnar.

[1)] *Rg. 123/1921 (verzlun með tilbúinn áburð og kjarnfóður).*

1952 Nr. 88 15. des.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna byggingar áburðarverksmiðju.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að taka allt að 1 millj. dollara lán, sem bandarísk stjórnvöld veita fyrir milligöngu Export-Import Bank, með þeim kjörum, sem almennt gilda um slík lán. Er ríkisstjórninni heimilt að endurlána Áburðarverksmiðjunni h. f. alla lánsupphæðina með þeim skilmálum, sem hún telur nauðsynlega, og gegn þeim tryggingum, sem hún tekur gildar.

Lög um kaup ríkissjóðs á hlutabréfum Áburðarverksmiðjunnar h/f, sem eru í einkaeign.

1968 Nr. 45 2. maí

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að kaupa fyrir hönd ríkissjóðs hlutabréf, sem eru í einkaeign í Áburðarverksmiðjunni h/f, á allt að fimmföldu nafnverði hlutabréfanna. Heimilt er ríkisstjórninni að taka lán í þessu skyni.

Lög um kísilgúrverksmiðju við Mývatn.

1966 Nr. 80 15. ágúst

■ **1. gr.** Ríkisstjórnin skal beita sér fyrir stofnun hlutafélags, er reisi og reki verksmiðju við Mývatn og Námaskarð í Suður-Þingeyjarsýslu til þess að vinna markaðshæfan kísilgúr úr botnleðju Mývatns. Í því skyni er henni heimilt:

1. Að leggja fram allt að kr. 50 millj. af fé ríkissjóðs sem hlutafé í nefndu hlutafélagi.[1)] Einnig er henni heimilt að taka lán í þessu skyni og til greiðslu undirbúningskostnaðar.

2. Að selja verksmiðjunni hráefni úr kísilgúrnámunni í Mývatni utan netlaga eða leigja hlutafélaginu afnot hennar.

3. Að selja kísilgúrverksmiðjunni jarðnæði við Mývatn og Námaskarð eftir því, sem þarfir hennar krefjast og ríkið á eða kann að eignast samkvæmt 7. gr.

4. Að nýta jarðhitasvæðið við Námaskarð í þágu hitaveitu, er ríkisstjórnin lætur reisa og reka og m. a. skal gegna því hlutverki að selja kísilgúrverksmiðjunni jarðhita til reksturs síns.

5. Að semja um lækkun aðflutningsgjalda af vörum til byggingar verksmiðjunnar.

6. Að veita ríkisábyrgð fyrir láni eða lánum, er hlutafélaginu verði veitt til byggingar verksmiðjunnar, að fjárhæð samtals allt að 75 milljónum króna eða jafnvirði þeirra í erlendri mynt, eða taka lán innan sömu marka og endurlána félaginu í sama tilgangi.

□ Framleiðslufélagi því, sem um ræðir í grein þessari, skal heimilt að veita sölufélagi samkvæmt 6. gr. laga þessara einkarétt til útflutnings og sölu erlendis á framleiðslu verksmiðjunnar um tiltekinn tíma, eftir því sem um kann að semjast milli stofnenda framleiðslufélagsins.

[1)] *Sjá og l. 48/1969, 1. gr. 1. mgr.*

■ **2. gr.** Áður en framleiðslufélag er stofnað samkvæmt 1. gr., er ríkisstjórninni heimilt að taka þátt í stofnun sérstaks hlutafélags til bráðabirgða, er annist skipulagningu kísilgúrverksmiðjunnar og annan undirbúning að byggingu og rekstri hennar, enda sé stefnt að því að framleiðslufélagið taki við af slíku undirbúningsfélagi. Um hlutafjárframlag ríkisins til undirbúningsfélagsins skal heimilt að beita 1. tölulið 1. gr., enda verði framlagið endurgreitt ríkissjóði við stofnun framleiðslufélagsins með hlutabréfum í framleiðslufélaginu eða skuldabréfum þess, er að nafnverði samsvari hlutafjáreign ríkissjóðs í undirbúningsfélaginu, sem þá verði slitið.

■ **3. gr.** Stofnun hlutafélaga skv. 1. og 2. gr. skal bundin eftirtöldum skilyrðum:

1. Hlutafélagið greiði ríkissjóði, annaðhvort í peningum eða hlutabréfum, allan kostnað, sem hann hefur haft af undirbúningsrannsóknum og áætlunum vegna kísilgúrverksmiðjunnar.

2. Hlutabréf séu skráð á nafn.

■ **4. gr.** Fjöldi stofnenda hlutafélaga samkv. 1. og 2. gr. laga þessara skal vera óháður ákvæði 1. málsliðs 2. mgr. 4. gr. laga nr. 77 27. júní 1921, um hlutafélög.[1] Sama máli gegnir um hluthafa þess, að því er snertir 38. gr. hlutafélagalaganna.

□ Íslenzka ríkinu, og hinum erlenda aðila, sem samvinna yrði höfð við um framleiðslu og sölu kísilgúrsins, skal heimilt að vera fullgildir stofnendur framleiðslufélags skv. 1. gr. laganna.

□ Fulltrúar hins erlenda aðila í stjórn framleiðslufélagsins mega vera erlendir ríkisborgarar og búsettir erlendis. Stjórn félagsins skal þó jafnan skipuð hérlendis búsettum mönnum að meiri hluta. Stjórnendur framleiðslufélagsins þurfa ekki að eiga hlut í félaginu. Stjórnendum skal heimilt að fela öðrum að sækja stjórnarfundi af sinni hálfu með fullu umboði.

□ Fulltrúar ríkisins í stjórn framleiðslufélagsins og varamenn þeirra skulu kosnir á Alþingi til 4 ára í senn.

□ Ríkisstjórnin skal bjóða sveitarfélögum á Norðurlandi til kaups hluta af þeim hlutabréfum í framleiðslufélaginu, sem ríkisstjórnin skráir sig fyrir, með þeim skilmálum, sem hún ákveður.[2]

[1] *Nú l. 32/1978, 3. gr. 2. mgr.* [2] *Sjá og l. 48/1969, 1. gr. 2 mgr.*

■ **5. gr.** Af hlutafé félaga, sem stofnuð verða skv. 1. og 2. gr., skal ekki minna en 51% vera í eigu íslenzka ríkisins.

□ Ákvæði 2. málsliðs 2. mgr. 31. gr. laga nr. 77 27. júní 1921,[1] um hlutafélög, skulu ekki takmarka atkvæðisrétt hluthafa í félögunum.

[1] *Nú gilda l. 32/1978.*

■ **6. gr.** Þeim erlenda aðila, sem samvinna yrði höfð við um framleiðslu og sölu kísilgúrsins, skal heimilt að stofna hlutafélag á Íslandi til að annast útflutning og sölu erlendis á framleiðslu kísilgúrverksmiðjunnar, með þeim skilmálum, sem um verður samið við ríkisstjórnina.

□ Hinum erlenda aðila heimilast að vera fullgildur stofnandi sölufélags samkvæmt grein þessari, án tillits til ákvæða 2. mgr. 4. gr. laga nr. 77 27. júní 1921, um hlutafélög,[1] og skal fjöldi hluthafa félagsins óháður ákvæðum 38. gr. þeirra laga. Enn fremur skulu ákvæði 2. töluliðs 3. gr., 3. mgr. 4. gr. og 2. mgr. 5. gr. í lögum þessum gilda um slíkt félag.

[1] *L. 77/1921 voru afnumin með l. 32/1978.*

■ **7. gr.** Krefjist framkvæmd 1. gr. kaupa á jarðnæði og annarri aðstöðu í eigu annarra en ríkisins, án þess að samningar náist um kaup þessara réttinda, skal ríkisstjórninni heimilt að taka þau eignarnámi gegn bótum eftir mati óvilhallra manna. Um eignarnámið skal farið að lögum nr. 61 14. nóvember 1917, um framkvæmd eignarnáms.[1]

[1] *Nú l. 11/1973.*

■ **8. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að gera samning innan marka þessara laga við erlendan aðila um samvinnu um framleiðslu og sölu kísilgúrs frá verksmiðjunni og kveða þar á um þær skuldbindingar af sinni hálfu og hins erlenda aðila, sem telja má nauðsynlegar og eðlilegar í sambandi við samaðild þeirra að framleiðslufélaginu og varðandi útflutning og sölu á framleiðslu þess, þar með talin þau málefni, sem 9. gr. þessara laga fjallar um.

■ **9. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að kveða svo á með samningi, að framleiðslufélag samkv. 1. gr. annars vegar og sölufélag samkv. 6. gr. hins vegar greiði hvort um sig einn tekjuskatt í stað annarra skatta, venjulegra eða sérstakra, sem á eru lagðir samkvæmt lögum, þann tíma, sem samningurinn tiltekur, og nemi skattur þessi 45% af skattskyldum tekjum félaganna. Að því er framleiðslufélagið varðar er heimilt að kveða svo á, að skattur þessi fari eigi niður úr tilteknu marki fyrir hvert skattár án tillits til tekna. Skattskyldar tekjur félaganna er heimilt að reikna samkvæmt lögum nr. 90/1965,[1] þó þannig, að ákvæði 1. og 2. mgr. 17. gr. laganna gildi eigi við ákvörðun þeirra. Varðandi ákvörðun skattskyldra tekna sölufélagsins má kveða svo á, að eigi verði annar kostnaður talinn til frádráttar en beinn kostnaður þess hér á landi.

□ Ríkisstjórninni er heimilt að kveða svo á með samningi við hinn erlenda aðila, sem samvinna yrði höfð við um framleiðslu og sölu kísilgúrsins, að því er varðar þóknun fyrir tækni- og stjórnunaraðstoð, er hann kynni að veita framleiðslufélaginu við rekstur verksmiðjunnar, að hann greiði af slíkri þóknun einn tekjuskatt, er nemi 45% af umræddri þóknun, án þess að nokkur kostnaður komi henni til frádráttar við álagningu hans. Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða á sama hátt, að eigi skuli skattleggja hlutafjáreign hins erlenda aðila í framleiðslufélaginu og sölufélaginu eða arð af henni, höfuðstól og vexti af lánum hins erlenda aðila til framleiðslufélagsins eða sölufélagsins og greiðslur erlenda aðilans inn á viðskiptareikning sölufélagsins. Hið sama á við um hlutafé og arð annarra erlendra hluthafa í félögum þessum, ef einhverjir yrðu.

□ Jafnframt er ríkisstjórninni heimilt að kveða svo á með samningi, að framleiðslufélagi samkv. 1. gr., sölufélagi samkv. 6. gr. og hinum erlenda aðila skuli eigi skylt að greiða hér á landi, umfram tekjuskatt þann, sem að framan greinir, aðra skatta en þá, sem hér segir:

1. Almenn stimpilgjöld, þinglýsingargjöld og önnur skráningargjöld.
2. Ökutækja- og vegaskatta, sem almennt eru á lagðir.
3. Skoðunargjöld og leyfisgjöld, sem almennt eru á lögð.
4. Félagsleg gjöld, sem íslenzkum atvinnurekendum ber almennt að greiða, svo sem lífeyrisiðgjöld til almannatrygginga, slysatryggingagjöld, atvinnuleysistryggingagjöld og launaskatt.
5. Innlendan söluskatt samkvæmt lögum nr. 10/1960 og hliðstæða skatta, sbr. þó 4. mgr. þessarar greinar og 5. tölulið 1. gr.
6. Skatta, sem í eðli sínu eru þóknun fyrir þjónustu við aðilana, þar með talið iðnaðarrannsóknargjald lagt á framleiðslufélagið eins og nú er samkvæmt lögum nr. 64/1965.[2]

□ Ríkisstjórninni er heimilt að kveða svo á, að innflutningur framleiðslufélagsins á umbúðum eða efni, sem endurútflutt er frá verksmiðjunni, og útflutningur á framleiðslu hennar og þær sölur, sem fram fara af hálfu framleiðslufélagsins og sölufélagsins sem þáttur í þeim útflutningi, skuli eigi háð aðflutnings- eða útflutningstollum, né heldur sköttum samkv. 5. tölulið 3. mgr.

□ Skattar þeir og gjöld, sem um ræðir í grein þessari, álagning þeirra, greiðsla og innheimta, skulu háð nánari

1966 Nr. 80 15. ágúst

1966 Nr. 80 15. ágúst

ákvæðum þeirra samninga, sem ríkisstjórnin gerir við hlutaðeigandi aðila.

☐ Þar til gerður hefur verið tvísköttunarsamningur[3] við það eða þau ríki, þar sem viðkomandi starfsmenn eru búsettir, er ríkisstjórninni heimilt að beita ákvæðum tillagna Efnahags- og framfarastofnunarinnar í París (OECD) að milliríkjasamþykkt um tvísköttun, að því er varðar skattlagningu á greiðslum, sem inntar yrðu af hendi af aðilum búsettum utan Íslands til starfsmanna, sem hinn erlendi aðili hefur látið sölufélaginu eða framleiðslufélaginu í té við rekstur þeirra hér á landi.

☐ Ríkisstjórninni skal heimilt að veita framleiðslufélagi samkv. 1. gr., sölufélagi samkv. 6. gr. og hinum erlenda aðila þau leyfi, sem nauðsynleg eru til starfsemi þeirra hér á landi varðandi framleiðslu og sölu á kísilgúr. Ríkisstjórninni skal heimilt að gefa út verzlunarleyfi til sölufélagsins, eftir því sem tilgangur þess segir til um, með þeim skilmálum, sem um verður samið við stofnanda þess. Sölufélaginu skal heimilt að hafa reikninga erlendis fyrir gjaldeyristekjur, sem stafa frá sölu þess á framleiðslu kísilgúrverksmiðjunnar, og að ráðstafa fé úr slíkum reikningum í þágu rekstrar síns á Íslandi og til greiðslu ágóðahlutar til hluthafa sinna, enda geri það gjaldeyriseftirliti Seðlabanka Íslands grein fyrir slíkum reikningsinnstæðum og ráðstöfunum með samkomulagi við þann aðila.

[1] *Nú l. 75/1981.* [2] *VI. kafli l. 64/1965 var afnuminn með l. 42/1978.* [3] *Sjá Stjtíð. C 1975, augl. 22, 27. nóv. það ár.*

■ **10. gr.** Framleiðslufélagið skal gera allar þær varúðar- og öryggisráðstafanir, sem við verður komið, til þess að koma í veg fyrir, að dýralíf og gróður við Mývatn bíði tjón af starfsemi kísilgúrverksmiðjunnar. Einnig skal það haga gerð mannvirkja þannig, að þau fari sem bezt í umhverfinu.

■ **11. gr.** Iðnaðarmálaráðherra fer með mál, er snerta eignarhlutdeild ríkisins í kísilgúrverksmiðjunni.

☐ Ráðherra raforkumála[1] fer með mál varðandi hitaveituna, og setur hann nánari reglur um stofnun hennar og rekstur.

[1] *Iðnaðarráðherra, sbr. augl. 96/1969, 8. gr.*

1969 Nr. 48 17. maí

Lög um viðauka við lög nr. 80 15. ágúst 1966, um kísilgúrverksmiðju við Mývatn.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að leggja fram allt að 150 milljónir króna af fé ríkissjóðs sem hlutafé í Kísiliðjunni h. f. við Mývatn til viðbótar því framlagi, sem heimilað var með ákvæðum 1. tölul. 1. mgr. 1. gr. laga nr. 80 15. ágúst 1966, um kísilgúrverksmiðju við Mývatn. Er ríkisstjórninni jafnframt heimilt að taka lán í þessu skyni.

☐ Ákvæði 5. mgr. 4. gr. nefndra laga gilda ekki um þau hlutabréf í Kísiliðjunni h. f., sem ríkissjóður kann að verða skráður fyrir við aukningu hlutafjár umfram upphaflegt stofnfé félagsins.

1982 Nr. 53 11. maí

Lög um aukningu hlutafjár í Kísiliðjunni h. f.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að yfirtaka kröfur að jafnvirði allt að 1,3 milljóna bandaríkjadollara í íslenskum krónum á hendur Kísiliðjunni h. f. og leggja þá fjárhæð fram til aukningar hlutafjár ríkissjóðs í Kísiliðjunni h. f.

☐ Ákvæði 5. mgr. 4. gr. laga nr. 80 15. ágúst 1966 um kísilgúrverksmiðju við Mývatn gilda ekki um þau hlutabréf í Kísiliðjunni, sem ríkissjóður fær við yfirtöku nefndra krafna.

1982 Nr. 53 11. maí

Lög um lagagildi samnings milli ríkisstjórnar Íslands og Swiss Aluminium Ltd., um álbræðslu við Straumsvík.

1966 Nr. 76 13. maí

■ **1. gr.** Með lögum þessum staðfestist samningur milli ríkisstjórnar Íslands og Swiss Aluminium Limited, dags. 28. marz 1966, um byggingu og rekstur álbræðslu við Straumsvík, í lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðar. ...[1]

[1] *Um samninginn vísast til Stjtíð. A 1966, bls. 190—265.*

■ **2. gr.** Ákvæði samnings þess, sem um ræðir í 1. gr., skulu hafa lagagildi hér á landi.

Lög um lagagildi viðaukasamnings milli ríkisstjórnar Íslands og Swiss Aluminium Ltd., um álbræðslu við Straumsvík.

1970 Nr. 19 6. apríl

■ **1. gr.** Með lögum þessum staðfestist samningur milli ríkisstjórnar Íslands og Swiss Aluminium Limited, dags. 28. október 1969, um viðauka við aðalsamning milli sömu aðila, dags. 28. marz 1966, um byggingu og rekstur álbræðslu við Straumsvík, í lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðar. ...[1]

[1] *Um samninginn vísast til Stjtíð. A 1970, bls. 233—242.*

■ **2. gr.** Ákvæði viðaukasamnings þess, sem um ræðir í 1. gr., skulu hafa lagagildi hér á landi.

Lög um lagagildi viðaukasamnings milli ríkisstjórnar Íslands og Swiss Aluminium Ltd., um álbræðslu við Straumsvík.

1976 Nr. 42 25. maí

■ **1. gr.** Með lögum þessum staðfestist samningur milli ríkisstjórnar Íslands og Swiss Aluminium Limited, dags. 10. desember 1975, um viðauka við aðalsamning milli sömu aðila, dags. 28. mars 1966 (áður breyttan með viðauka dags. 28. október 1969), um byggingu og rekstur álbræðslu við Straumsvík, í lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðar. Samningurinn er prentaður sem fylgiskjal með lögum þessum, á íslensku og ensku.[1]

[1] *Um samninginn vísast til Stjtíð. A 1976, bls. 85—107.*

■ **2. gr.** Ákvæði viðaukasamnings þess, sem um ræðir í 1. gr., skulu hafa lagagildi hér á landi.

Lög um olíuhreinsunarstöð á Íslandi.

1971 Nr. 21 5. apríl

■ **1. gr.** Ríkisstjórnin skal beita sér fyrir stofnun hlutafélags, er hafi það að markmiði að kanna aðstæður til að reisa og reka olíuhreinsunarstöð hér á landi og stuðla að því, að slíku fyrirtæki verði komið á fót.

☐ Með olíuhreinsunarstöð er í lögum þessum átt við iðjuver til framleiðslu á olíuvörum og efnaiðnvarningi fyrir innlendan og erlendan markað með hreinsun og vinnslu úr jarðolíu og skyldum efnum, svo og hvers konar atvinnufyrirtæki, sem starfrækja má í þágu slíks iðjuvers eða í tengslum við það.

■ **2. gr.** Til samvinnu um stofnun eða starfrækslu hlutafélags samkv. 1. gr. skal ríkisstjórninni heimilt að kveðja hvers konar aðila, sem áhuga hafa á málinu, innlenda eða erlenda. Þó skal ekki minna en 51% af hlutafé félagsins jafnan vera í eign ríkisins og stjórn þess skipuð fulltrúum þess að meiri hluta.

☐ Ráðherra skipar nefnd þriggja sérfróðra manna, tilnefndra af framkvæmdanefnd Rannsóknaráðs, til þess að afla upplýsinga um mengunarhættu, sem stafa kann

1971 Nr. 21 5. apríl

af olíuhreinsunarstöð. Nefndin skili áliti um þetta efni, áður en tekin verður ákvörðun um byggingu stöðvarinnar.

■ **3. gr.** Hlutafélagi samkvæmt 1. gr. skal heimilt að framkvæma eða láta framkvæma hvers konar athuganir og aðgerðir til rannsóknar og skipulagningar á starfsgrundvelli olíuhreinsunarstöðvar og undirbúnings að því, að hefjast megi handa um byggingu hennar og rekstur. Skal að því stefnt, eftir því sem fært þykir, að unnt verði að framselja árangurinn af starfsemi félagsins í hendur aðila eða aðilum, sem takast það verkefni á hendur, þannig að félagið fái tilkostnað sinn að fullu endurgoldinn.

■ **4. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt í þeim tilgangi, sem um ræðir hér að framan:

1. Að leggja fram allt að 5 milljónum króna eða jafnvirði þeirra í erlendri mynt, sem hlutafé í félagi samkvæmt 1. gr. eða til greiðslu á kostnaði þess, af fé ríkissjóðs eða lánsfé, sem henni skal heimilt að afla ríkissjóði í því skyni.

2. Að veita ríkisábyrgð fyrir láni eða lánum, er hlutafélagið tekur til starfsemi sinnar, að fjárhæð samtals allt að 5 milljónum króna eða jafnvirði þeirra í erlendri mynt, eða taka lán innan sömu marka og endurlána félaginu í sama tilgangi.

3. Að leyfa félaginu umferð og afnot af löndum og mannvirkjum eftir því sem nauðsynlegt kann að vera í þágu rannsókna samkvæmt 3. gr., enda greiði félagið fullar bætur fyrir það tjón, sem umferðin eða afnotin kunna að valda eigendum eða ábúendum lands eða mannvirkja.

■ **5. gr.** Íslenzka ríkið og þeir aðilar, sem kvaddir eru til samstarfs samkvæmt 2. gr., hvort sem eru einstaklingar, félög eða stofnanir, innlendir eða erlendir, skulu vera fullgildir stofnendur hlutafélags samkvæmt 1. gr., án tillits til ákvæða 2. málsliðs 2. mgr. 4. gr. laga nr. 77/1921,[1] um hlutafélög. Tala stofnenda skal og óháð ákvæðum 1. málsliðs þeirrar málsgreinar. Sama máli gegnir um tölu hluthafa þess, að því er varðar 38. gr. hlutafélagalaganna.

□ Fulltrúar í stjórn hlutafélags, samkvæmt 1. gr., mega vera erlendir ríkisborgarar og búsettir erlendis, ef því er að skipta, þó ekki sá meiri hluti, sem áskilinn er í 2. gr. hér að framan. Þurfa stjórnendur ekki að eiga hlut í félaginu. Fulltrúar af hálfu ríkisins skulu skipaðir af ráðherra.

□ Hlutabréf í félagi, samkvæmt 1. gr., skulu skráð á nafn. Ákvæði 2. málsliðs 2. málsgreinar 31. gr. laga nr. 77/1921,[1] um hlutafélög, skulu ekki takmarka atkvæðisrétt hluthafa í félaginu.

[1] *Nú l. 32/1978.*

■ **6. gr.** Iðnaðarráðherra fer með mál, er varða eignarhlutdeild ríkisins í hlutafélagi samkvæmt 1. gr. og aðild að starfsemi þess.

1972 Nr. 107 31. des.

Lög um undirbúning þörungavinnslu að Reykhólum.

■ **1. gr.** Ríkisstjórnin skal beita sér fyrir stofnun hlutafélags, er hafi það að markmiði að kanna aðstæður til að reisa og reka verksmiðju til þörungavinnslu að Reykhólum við Breiðafjörð og stuðla að því, að slíku fyrirtæki verði komið á fót.

□ Með þörungavinnslu er í lögum þessum átt við starfsemi til framleiðslu á þang- og þaramjöli og öðrum skyldum afurðum fyrir innlendan og erlendan markað.

1972 Nr. 107 31. des.

■ **2. gr.** Til samvinnu um stofnun eða starfrækslu hlutafélags skv. 1. gr. skal ríkisstjórninni heimilt að kveðja hvers konar aðila, sem áhuga hafa á málinu, innlenda eða erlenda. Þó skal ekki minna en 51% af hlutafé félagsins jafnan vera í eigu ríkisins og stjórn þess skipuð fulltrúum ríkisins að meiri hluta.

■ **3. gr.** Stjórn hlutafélagsins skal skipuð þremur mönnum og þremur til vara. Skulu tveir aðalmenn og tveir varamenn skipaðir af ráðherra, en einn aðalmaður og einn varamaður kosinn á aðalfundi.

■ **4. gr.** Hlutafélagið skal athuga þær rannsóknir, sem fram hafa farið á þara- og þangvinnslu að Reykhólum. Því skal heimilt að framkvæma eða láta framkvæma hvers konar athuganir og aðgerðir til rannsóknar og skipulagningar á starfsgrundvelli þörungaverksmiðju og undirbúnings að því, að hefjast megi handa um byggingu hennar og rekstur. Skal að því stefnt að framselja árangurinn af starfsemi félagsins í hendur aðila eða aðilum, sem takast verkefnið á hendur, þannig að félagið fái tilkostnað sinn að fullu endurgoldinn.

■ **5. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt í þeim tilgangi, sem um ræðir hér að framan:

1. Að leggja fram 10 milljónir króna eða jafnvirði þeirra í erlendri mynt, sem hlutafé í félagi samkv. 1. gr. eða til greiðslu á kostnaði þess, af fé ríkissjóðs eða lánsfé, sem henni skal heimilt að afla ríkissjóði í því skyni.

2. Að veita ríkisábyrgð fyrir láni eða lánum, er hlutafélagið tekur til starfsemi sinnar, að fjárhæð samtals allt að 10 milljónum króna eða jafnvirði þeirra í erlendri mynt, eða taka lán innan sömu marka og endurlána félaginu í sama tilgangi.

3. Að leyfa félaginu umferð og afnot af löndum og mannvirkjum, eftir því sem nauðsynlegt kann að vera í þágu rannsókna, sbr. 4. gr., enda greiði félagið fullar bætur fyrir það tjón, sem umferðin eða afnotin kunna að valda eigendum eða ábúendum lands eða mannvirkja.

■ **6. gr.** Íslenzka ríkið og þeir aðilar, sem kvaddir eru til samstarfs samkv. 2. gr., hvort sem eru einstaklingar, félög eða stofnanir, innlendir eða erlendir, skulu vera fullgildir stofnendur hlutafélagsins, án tillits til ákvæða 2. málsliðs 2. mgr. 4. gr. laga nr. 77/1921,[1] um hlutafélög. Tala stofnenda skal og óháð ákvæðum 1. málsliðs þeirrar málsgreinar. Sama máli gegnir um tölu hluthafa þess, að því er varðar 38. gr. hlutafélagslaganna.[1][2]

□ Fulltrúar í stjórn hlutafélagsins mega vera erlendir ríkisborgarar og búsettir erlendis, þó ekki sá meiri hluti, sem áskilinn er í 2. gr. hér að framan. Þurfa stjórnendur ekki að eiga hlut í félaginu.

□ Hlutabréf í félaginu skulu skráð á nafn. Ákvæði 2. málsliðs 2. málsgreinar 31. gr. laga nr. 77/1921,[1] um hlutafélög, skulu ekki takmarka atkvæðisrétt hluthafa í félaginu.

[1] *Nú l. 32/1978.* [2] *Svo í Stjtíð., en sýnist eiga að vera „hlutafélagalaganna".*

■ **7. gr.** Iðnaðarráðherra fer með mál, er varða eignarhlutdeild ríkisins í hlutafélagi samkv. 1. gr. og aðild að starfsemi þess.

1973 Nr. 107 27. des.

Lög um þörungavinnslu við Breiðafjörð.

■ **1. gr.** Ríkisstjórnin skal beita sér fyrir stofnun hlutafélags, er reisi og reki verksmiðju að Reykhólum við Breiðafjörð til vinnslu á þörungum eða efnum úr þörungum.

■ **2. gr.** Til samvinnu um stofnun eða starfrækslu hlutafélags samkvæmt 1. gr. skal ríkisstjórninni heimilt að kveðja hvers konar aðila, sem áhuga hafa á málinu, innlenda og erlenda. Þó skal ekki minna en 51% af hlutafé félagsins jafnan vera í eign ríkisins og stjórn þess skipuð fulltrúum ríkisins að meiri hluta.

□ Iðnaðarráðherra fer með mál, er snerta eignaraðild ríkisins í hlutafélaginu.

■ **3. gr.** Vegna stofnunar hlutafélagsins er ríkisstjórninni heimilt:

3.1 Að leggja fram [allt að 90 milljónum kr.][1] af fé ríkissjóðs sem hlutafé í nefndu hlutafélagi. Einnig er henni heimilt að taka lán í þessu skyni.

3.2 Að veita ríkisábyrgð fyrir lánum eða taka lán, er hlutafélaginu verði veitt til byggingar verksmiðjunnar, að fjárhæð samtals [340 milljónir kr.],[2] eða jafnvirði þeirra í erlendri mynt.

3.3 Að leigja félaginu jarðnæði úr landi Reykhóla í Reykhólahreppi, A.-Barðastrandarsýslu, eftir því sem þarfir verksmiðjunnar krefjast.

3.4 Að nýta jarðhitasvæðið á Reykhólum í þágu hitaveitu, er ríkisstjórnin lætur reisa og reka og m. a. skal gegna því hlutverki að selja þörungavinnslunni jarðhita til rekstrar síns. Jarðvarmaveitur ríkisins skulu sjá um stofnun og rekstur hitaveitunnar.

3.5 Að láta leggja veg að hinu fyrirhugaða verksmiðjusvæði í Karlsey undan Reykhólum.

3.6 Að láta leggja raflínu að hinu fyrirhugaða verksmiðjusvæði.

3.7 Að styrkja byggingu hafnar við Karlsey skv. 7. gr. og 3. lið 19. gr. hafnalaga, nr. 45/1973, enda verði höfnin í eigu sérstaks hafnarsjóðs, sem viðkomandi sveitarfélög stofna til.

3.8 Að taka lán allt að 200 millj. kr. til framkvæmda skv. liðum 3.4 til 3.7.

3.9 Að veita félaginu þangtökuheimild í landareignum ríkisins við Breiðafjörð gegn hæfilegu gjaldi.

3.10 Að fella niður aðflutningsgjöld og söluskatt í tolli af innfluttu byggingarefni, vélum, flutningatækjum, öflunartækjum, skipum, bátum og varahlutum til verksmiðjunnar.

3.11 Að fella niður aðflutningsgjöld og söluskatt af umbúðum og efni, sem er endurútflutt frá verksmiðjunni.

[1] *L. 14/1975, 1. gr. 1. tl.* [2] *S. l., 1. gr. 2. tl.*

■ **4. gr.** Kostnaður Undirbúningsfélags þörungavinnslu hf., sem stofnað var á grundvelli laga nr. 107/1972, skal að fullu greiðast samkvæmt 4. gr. þeirra laga, sem hluti af stofnkostnaði þörungavinnslunnar. Hluthafar í Undirbúningsfélagi þörungavinnslu hf. geta skipt á hlutabréfum sínum í því félagi og jafngildi þeirra í hlutabréfum í hinu nýja hlutafélagi.

■ **5. gr.** 5.1 Eftirgreind frávik frá lögum nr. 77/1921,[1] um hlutafélög, skulu heimil:

a. Íslenska ríkið og þeir aðilar aðrir, sem gerast hluthafar í fyrirtækinu skv. 2. gr., hvort sem eru einstaklingar, félög eða stofnanir, innlendir eða erlendir, skulu vera fullgildir stofnendur hlutafélagsins án tillits til 2. málsliðar 2. mgr. 4. gr. fyrrnefndra laga.

b. Tala stofnenda skal óháð ákvæðum 1. málsliðar 2. mgr. 4. gr. sömu laga.

c. Tala hluthafa skal óháð 38. gr. laganna.

d. Ákvæði 2. málsliðs 2. mgr. 31. gr. laganna skal ekki takmarka atkvæðisrétt hluthafa í félaginu.

5.2 Hlutabréf í félaginu skulu stíluð á nafn og undanþegin stimpilgjaldi.

[1] *Nú l. 32/1978.*

1973 Nr. 107 27. des.

■ **6. gr.** 6.1 Stjórn félagsins skal skipuð fimm aðalmönnum og fimm til vara, sem kosnir eru á aðalfundi. A. m. k. einn aðalmaður og einn varamaður í stjórn félagsins skal vera búsettur í Austur-Barðastrandarsýslu. Heimilt er, að einn aðalmaður og einn varamaður sé erlendur ríkisborgari og búsettur erlendis.

6.2 Stjórnarmenn þurfa ekki að eiga hlut í félaginu. Stjórnin skiptir með sér verkum.

■ **7. gr.** Hlutafélagið skal gera allar þær varúðarráðstafanir, sem við verður komið til þess að koma í veg fyrir, að dýralíf og hlunnindi við Breiðafjörð bíði tjón af starfsemi fyrirtækisins. Skulu fara fram vistfræðilegar rannsóknir á kostnað fyrirtækisins samhliða vinnslu til að fylgjast með hugsanlegum áhrifum af starfseminni í nánu samráði við Náttúruverndarráð, svo lengi sem talið er nauðsynlegt.

□ Iðnaðarráðherra getur sett reglugerð um nánari framkvæmd 1. málsgreinar, og skal sú reglugerð sett að fengnum tillögum Náttúruverndarráðs. Jafnframt skal efla vísindalegt eftirlit og rannsóknir á þörungamiðum og dýralífi á Breiðafirði á vegum opinberra rannsóknastofnana.

1976 Nr. 47 25. maí

Lög um undirbúningsfélag saltverksmiðju á Reykjanesi.

■ **1. gr.** Ríkisstjórnin skal beita sér fyrir stofnun hlutafélags, er hafi það markmið að kanna aðstæður til að reisa og reka saltverksmiðju á Reykjanesi og annast undirbúning þess, að slíku fyrirtæki verði komið á fót.

□ Með saltverksmiðju er í lögum þessum átt við iðjuver til vinnslu á salti (natríumklóríði) fyrir innlendan og erlendan markað og hagnýtingar á efnum, sem til falla við þá vinnslu.

■ **2. gr.** Til samvinnu um stofnun eða starfrækslu hlutafélags samkvæmt 1. gr. skal ríkisstjórninni heimilt að kveðja innlenda aðila, sem áhuga hafa á málinu.

■ **3. gr.** Hlutafélagið skal láta endurskoða þær niðurstöður, sem fyrir liggja. Það skal framkvæma eða láta framkvæma hvers konar viðbótarrannsóknir, sem það telur nauðsynlegar til undirbúnings að byggingu og rekstri saltverksmiðju, m. a. skal félagið láta reisa og reka tilraunaverksmiðju. Þá skal undirbúningsfélagið láta framkvæma ítarlegar markaðsathuganir. Skal að því stefnt, eftir því sem fært þykir, að unnt verði að framselja árangurinn af starfsemi félagsins í hendur aðila eða aðilum, sem takist á hendur að fullbyggja verksmiðjuna og annast rekstur hennar til frambúðar. Ber jafnframt að stefna að því, að hlutafélagið fái tilkostnað sinn að fullu endurgoldinn frá þeim, er við starfseminni tekur, með hlut í vinnslufyrirtækinu eða á annan hátt.

□ Slíta skal hlutafélaginu, þegar hlutverki þess sam-

1976 Nr. 47 25. maí

kvæmt 1. gr. er lokið, nema Alþingi heimili framhald á starfsemi þess í öðrum tilgangi.

□ Óheimilt skal að framselja árangurinn af starfsemi hlutafélagsins til annarra en íslenskra aðila nema samþykki Alþingis komi til.

■ **4. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt, í þeim tilgangi, sem um ræðir hér að framan:

1. Að leggja fram í reiðufé allt að 60 milljónum króna, sem hlutafé í félagi samkvæmt 1. gr. eða til greiðslu á kostnaði þess, af fé ríkissjóðs eða af lánsfé, sem henni skal heimilt að afla ríkissjóði í því skyni.

2. Að leggja fram til félagsins mannvirki og undirbúningsrannsóknir, sem að hefur verið unnið á kostnað ríkissjóðs, þegar félagið tekur til starfa. Verði hvort tveggja metið við kostnaðarverði og teljist til hlutafjárframlags ríkissjóðs.

3. Að veita ríkisábyrgð fyrir láni eða lánum, er hlutafélagið tekur til starfsemi sinnar, að fjárhæð samtals allt að 100 milljónum króna eða jafnvirði þeirra í erlendri mynt, eða taka lán innan sömu marka og endurlána félaginu í sama tilgangi.

4. Að veita félaginu heimildir til hagnýtingar á jarðhitaréttindum og vinnsluréttindum á Reykjanesi í eigu ríkisins í þágu athugana og aðgerða samkvæmt 3. gr., þar á meðal starfrækslu á tilraunaverksmiðju, með eða án sérstaks endurgjalds.

5. Að fella niður aðflutningsgjöld og söluskatt af byggingarefni, búnaði og vélum, sem félagið flytur inn til framkvæmda samkvæmt 3. gr.

■ **5. gr.** Ríkissjóður og þeir aðilar, sem kvaddir eru til samstarfs samkvæmt 2. gr., skulu vera fullgildir stofnendur hlutafélagsins, án tillits til ákvæðis 3. málsliðar 2. málsgreinar 4. gr. laga nr. 77/1921, um hlutafélög.[1] Tala stofnenda skal óháð ákvæðum 1. málsliðar sömu málsgreinar. Rétt er að skrásetja félagið þegar er það hefur verið stofnað, án tillits til þess, hvernig þá stendur á um innborgun lofaðs hlutafjár.

□ Tala hluthafa í félaginu skal óháð takmörkunum í almennum hlutafélögum svo og réttur hluthafa til að neyta atkvæðisréttar fyrir allt atkvæðisbært hlutafé sitt.

□ Hlutabréf í félaginu skulu hljóða á nafn. Hlutabréfin skulu undanþegin stimpilgjöldum.

[1] *Nú l. 32/1978.*

■ **6. gr.** Fulltrúa ríkissjóðs á aðalfundi og öðrum hluthafafundum í hlutafélagi samkvæmt 1. gr. skipa iðnaðarráðherra og fjármálaráðherra að jöfnu.

□ Fulltrúar í stjórn hlutafélags samkvæmt 1. gr. skulu skipaðir eða kjörnir á aðalfundi til árs í senn, svo og varamenn þeirra. Iðnaðarráðherra skipar formann stjórnar.

□ Stjórnarmenn þurfa ekki að eiga sjálfir hlut í félaginu.

■ **7. gr.** Hlutafélaginu ber að gera varúðarráðstafanir, sem við verður komið, til að varna tjóni á umhverfinu við framkvæmdir á þess vegum og skal starfsgrundvöllur saltverksmiðjunnar á Reykjanesi miðaður við, að fyrirtækið fullnægi einnig því skilyrði.

□ Framkvæmdir undirbúningsfélagsins og hönnun saltverksmiðjunnar, bygging og rekstur, skulu vera í samræmi við núgildandi og síðari lög og reglugerðir hér á landi varðandi náttúruvernd,[1] mengunarvarnir og öryggi, heilbrigði og hreinlæti á vinnustað[2] og staðla þá, sem settir eru samkvæmt þeim.

[1] *L. 47/1971.* [2] *L. 46/1980.*

1976 Nr. 47 25. maí

■ **8. gr.** Iðnaðarráðherra fer með mál, er varða eignarhlutdeild ríkisins í hlutafélagi samkvæmt 1. gr. og aðild að starfsemi þess, sbr. þó 6. gr.

Lög um sjóefnavinnslu á Reykjanesi.

1981 Nr. 62 4. júní

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt með hliðsjón af lögum nr. 47/1976, um undirbúningsfélag saltverksmiðju á Reykjanesi, að beita sér fyrir stofnun hlutafélags er reisi og reki sjóefnavinnslu á Reykjanesi til vinnslu á saltefnum og öðrum efnum, sem til falla við þá vinnslu.

□ Heiti hlutafélagsins verði Sjóefnavinnslan h. f. Málefni Sjóefnavinnslunnar h. f. heyra undir iðnaðarráðherra.

■ **2. gr.** Ríkisstjórnin skal kveðja Undirbúningsfélag saltverksmiðju á Reykjanesi h. f. svo og aðra aðila, sem áhuga hafa á málinu, til samvinnu um stofnun og starfrækslu hlutafélags skv. 1. gr.

□ Nú tekst ekki að afla meiri hluta hlutafjár á almennum markaði innanlands og leggur þá ríkisstjórnin til meiri hluta hlutafjár í félaginu.

□ Hlutafé félagsins skal vera a. m. k. 25% af áætluðum stofnkostnaði verksmiðjunnar.

■ **3. gr.** Hlutafélaginu er heimilt að hefja undirbúning að framleiðslu á natríumklórati til útflutnings. Til samvinnu um þann undirbúning er því heimilt að kveðja aðila, sem áhuga hafa á slíkri vinnslu.

■ **4. gr.** Iðnaðarráðherra getur heimilað hlutafélaginu að reisa og reka raforkuver allt að 10 MW að stærð, í tengslum við starfrækslu fyrirtækisins.

■ **5. gr.** Vegna stofnunar hlutafélagsins er ríkisstjórninni heimilt:

1. Að leggja fram allt að 45 milljónum kr. af fé ríkissjóðs sem hlutafé í nefndu hlutafélagi og taka lán í þessu skyni. Framangreind upphæð miðast við lánskjaravísitölu 1. apríl 1981 og breytist í samræmi við hana.

2. Að veita ríkisábyrgð fyrir lánum eða taka lán, er hlutafélaginu verði veitt til byggingar verksmiðjunnar, að fjárhæð allt að 105 millj. kr., eða jafnvirði þess í erlendri mynt.

3. Að fella niður aðflutnings- og sölugjöld af vélum, tækjum og varahlutum til verksmiðjunnar. Fjármálaráðherra setur reglur um framkvæmd þessa ákvæðis og aðra þætti er varða aðflutnings- og sölugjöld af efni og aðföngum til verksmiðjunnar.

4. Að greiða lán, sem Undirbúningsfélag saltverksmiðju á Reykjanesi h. f. hefur tekið vegna kostnaðar við rannsóknir á undanförnum árum. Yfirtaka ríkissjóðs á þeim skuldum skal ekki hafa áhrif á mat hlutabréfa skv. 6. gr.

□ Fjármálaráðherra fer með framkvæmd þessarar greinar.

■ **6. gr.** Slíta má Undirbúningsfélagi saltverksmiðju á Reykjanesi h. f., sbr. 2. mgr. 3. gr. laga nr. 47/1976, með þeim hætti að sameina það Sjóefnavinnslunni h. f. og má ákveða að hluthafar Undirbúningsfélagsins skipti á hlutabréfum sínum í því félagi og jafngildi þeirra í hlutabréfum í Sjóefnavinnslunni h. f.

1981 Nr. 62 4. júní

■ **7. gr.** Heimilt er að undanþiggja hlutabréf í félaginu stimpilgjaldi.

■ **8. gr.** Fulltrúa ríkissjóðs á aðalfundi og öðrum hluthafafundum í hlutafélagi skv. 1. gr. skipa iðnaðarráðherra og fjármálaráðherra að jöfnu.

□ Fulltrúar í stjórn hlutafélagsins skulu kjörnir á aðalfundi nema fulltrúar ríkisins, sem skulu skipaðir af iðnaðarráðherra og fjármálaráðherra að jöfnu, svo og varamenn þeirra. Verði um meirihlutaaðild ríkisins að ræða í félaginu skipar iðnaðarráðherra formann stjórnar.

■ **9. gr.** Hlutafélagið skal gera þær varúðarráðstafanir, sem við verður komið til að varna tjóni á umhverfinu við framkvæmdir og verksmiðjurekstur á þess vegum, og fylgja í hvívetna lögum um náttúruvernd,[1] mengunarvarnir, öryggi og hollustuhætti á vinnustað,[2] svo og reglum sem settar eru samkvæmt þeim.

[1] *L. 47/1971.* [2] *L. 46/1980.*

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** Ekki er heimilt að hefja framkvæmdir við stækkun verksmiðjunnar í 40 þús. tonna afköst fyrr en Alþingi hefur heimilað byggingarframkvæmdir með þingsályktun. Þó er heimilt að ljúka hönnun, bora gufuholu og setja upp gufuhverfil til rafmagnsframleiðslu.

1977 Nr. 18 11. maí

Lög um járnblendiverksmiðju í Hvalfirði.

■ **1. gr.** Ríkisstjórnin skal beita sér fyrir stofnun hlutafélags, er reisi og reki verksmiðju að Grundartanga í Hvalfirði til framleiðslu á kísiljárni og hafi með höndum þá framleiðslu og tengdan atvinnurekstur.

■ **2. gr.** Til samvinnu um stofnun eða starfsemi hlutafélags samkvæmt 1. gr. skal ríkisstjórninni heimilt að kveðja hvers konar aðra aðila, sem áhuga hafa á málinu. Þó skal ekki minna en 51% af hlutafé félagsins jafnan vera í eigu ríkisins og stjórn þess skipuð fulltrúum ríkisins að meirihluta, nema samþykki Alþingis komi til.

■ **3. gr.** Í sambandi við hlutafélag samkv. 1. gr. er ríkisstjórninni heimilt:

1. Að leggja fram allt að [jafnvirði 19 milljóna bandaríkjadollara í íslenskum krónum],[1] til að eignast 55% af hlutafé í félaginu. Einnig er henni heimilt að taka lán í sama skyni.

2. Að kaupa eða láta kaupa jarðnæði við Grundartanga í Hvalfirði, er leigt verði félaginu, eftir því sem þarfir verksmiðju þess krefjast, sbr. 10. gr.

3. Að láta byggja og reka höfn við Grundartanga í Hvalfirði, sem félagið hafi aðgang að, og kaupa eða láta kaupa nauðsynleg landsréttindi höfninni til handa, sbr. 10. gr.

4. Að sjá um að leggja veg að hinu fyrirhugaða verksmiðju- og hafnarsvæði við Grundartanga.

5. Að láta leggja raflínu að hinu fyrirhugaða verksmiðju- og hafnarsvæði við Grundartanga, til flutnings á rafmagni til byggingar verksmiðju félagsins og hafnarinnar og til almennra nota þar á staðnum.

6. Að veita félaginu lán í sambandi við byggingu verksmiðjunnar, að fjárhæð allt að jafnvirði 24,2 milljóna norskra króna, með þeim kjörum, sem ríkisstjórnin ákveður, eða leggja fram sömu fjárhæð til aukningar á hlutafé þess, gegn samsvarandi lánum eða framlögum frá samstarfsaðilum hennar að tiltölu við hlutafjáreign þeirra. Ríkisstjórninni er heimilt að taka lán í þessu skyni.

7. Að lækka stimpilgjöld og þinglýsingargjöld vegna stofnlána, sem félagið tekur í sambandi við byggingu verksmiðjunnar.

[8. Að veita sjálfskuldarábyrgð fyrir 55% af láni, er félagið tekur og í heild nemur allt að 6 milljónum bandaríkjadollara eða jafngildi þess í annarri mynt, ásamt vöxtum.][2]

[1] *L. 45/1982, 1. gr.* [2] *S. l. 2. gr.*

1977 Nr. 18 11. maí

■ **4. gr.** Íslenska ríkið og þeir aðilar, sem kvaddir eru til samstarfs samkv. 2. gr., skulu vera fullgildir stofnendur hlutafélagsins, án tillits til ákvæðis 3. málsliðar 2. málsgr. 4. gr. laga nr. 77/1921, um hlutafélög.[1] Tala stofnenda skal og óháð ákvæðum 1. málsliðs sömu málsgreinar. Rétt er að skrásetja félagið þegar er það hefur verið stofnað, án tillits til þess, hvernig þá stendur á um innborgun lofaðs hlutafjár.

□ Tala hluthafa í félaginu skal óháð takmörkunum í almennum hlutafélagalögum,[1] svo og réttur hluthafa til að neyta atkvæðisréttar fyrir allt atkvæðisbært hlutafé sitt.

□ Hlutabréf í félaginu skulu hljóða á nafn.

[1] *Nú l. 32/1978.*

■ **5. gr.** Fulltrúar í stjórn hlutafélagsins skulu skipaðir eða kjörnir á aðalfundi til árs í senn, svo og varamenn þeirra.

□ Fulltrúar í stjórn félagsins mega vera erlendir ríkisborgarar og búsettir erlendis, þó ekki sá meirihluti, sem áskilinn er í 2. gr. að framan.

□ Stjórnarmenn þurfa ekki að eiga sjálfir hlut í félaginu.

■ **6. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að gera samninga innan ramma þessara laga við þá aðila, sem kvaddir eru til samstarfs samkv. 2. gr. að framan, og að kveða þar á um þær skuldbindingar af hálfu ríkisins og aðilanna, sem taldar eru nauðsynlegar og viðeigandi í sambandi við samvinnu þeirra um hlutafélagið og starfsemi þess, þar á meðal varðandi framkvæmd 7.—9. gr. að neðan. Gildistími ákvæða 7.—9. gr. skal vera eftir því sem ríkisstjórnin ákveður, og ekki skemmri en fimmtán ár frá stofnun hlutafélagsins.

□ Samningar þeir, er ríkisstjórnin gerir samkvæmt 1. málsgr. um grundvallaratriði samstarfsins skulu birtir í B-deild Stjórnartíðinda.[1]

□ Í samræmi við 1. málsgr. er ríkisstjórninni heimilt að semja við samstarfsaðila sína í hlutafélaginu um gagnkvæmar skuldbindingar til að tryggja félaginu fjármagn til að ljúka byggingu á verksmiðju með tveimur 30—45 MW bræðsluofnum fyrir kísiljárn og hefjast handa um rekstur hennar, þ. e. það fjármagn, sem við kann að þurfa umfram stofnhlutafé og lán skv. 6. tölul. 3. gr. ásamt stofnlánum frá utanaðkomandi aðilum, er verði ekki lægri en jafnvirði 320 milljóna norskra króna að samanlögðum höfuðstól. Er ríkisstjórninni heimilt að taka lán í þessu skyni og endurlána félaginu með kjörum, sem hún ákveður, eða að taka ábyrgð á lánum, sem félaginu eru útveguð, gegn sams konar aðgerðum af hálfu samstarfsaðilanna eftir réttu hlutfalli við hlutafjáreign hvers um sig.

[1] *Aðalsamn. milli ríkisstjórnar Íslands og Elkem-Spigerverket a/s er birtur sem fylgiskjal með lögum þessum í A-deild Stjtíð. 1977, bls. 73—91.*

■ **7. gr.** Hlutafélagi samkv. 1. gr. ber að greiða tekjuskatt og eignarskatt og önnur opinber gjöld, sem almennt eru á lögð hér á landi, eftir þeim reglum, sem um þau gilda samkvæmt lögum á hverjum tíma, nema að því leyti, sem mælt er á annan veg í lögum þessum.

□ Verði lagareglum um tekjuskatt og eignarskatt eða önnur opinber gjöld breytt frá því, sem nú er, skal hlutafélagið jafnan eiga sama rétt og aðrir íslenskir aðilar, sem hafa hliðstætt rekstrarform og stunda hliðstæða starfsemi, til að njóta þeirra hlunninda, sem um er að ræða eftir hinum breyttu reglum, og því ekki íþyngt með álögum umfram þessa aðila.

□ Eftirfarandi reglur skulu gilda gagnvart hlutafélaginu að því er varðar skatta á nettótekjur og aðra skatta, sem að neðan greinir, án tillits til breytinga, sem verða kunna á almennum lögum um þá skatta:

1. Félaginu skal jafnan heimilt að halda varasjóð myndaðan af skattfrjálsum framlögum að því marki, sem um ræðir í 2. málsgr. 17. gr. gildandi laga um tekjuskatt og eignarskatt[1] (nr. 68/1971, sbr. lög nr. 7/1972), og eftir þeim reglum, er gilda um slíkan varasjóð samkvæmt þeim lögum.

2. Félaginu skal jafnan heimilt að draga frá hreinum tekjum sínum á ári hverju sem svarar allt að 10% af nafnverði hlutafjár þess með sama hætti og um getur í 1. málsgr. 17. gr. gildandi tekjuskattslaga.[1] Má sá frádráttur vera fyrir fjárhæðum, er félagið borgar út jafnóðum sem arð á því ári, og/eða fjárhæðum, er félagið leggur til hliðar á árinu í sjóð til fjárfestingar og rekstrarþarfa. Úr sjóði þeim, sem lagður er til hliðar samkvæmt ákvæði þessu, má síðar úthluta arði og greiða hann, án þess að slíkt skerði rétt félagsins til frádráttar vegna útborgaðs arðs á því ári, er greiðsla fer fram.

3. Félaginu skal jafnan heimilt að auka hlutafé sitt með útgáfu jöfnunarhlutabréfa án þess að nafnverð þeirra teljist til skattskyldra tekna hjá hluthöfum þess, innan þeirra marka, sem um ræðir í 2. málsgr. D-liðs 1. málsgr. 7. gr. gildandi tekjuskattslaga.[1]

4. Félagið skal greiða árlegt landsútsvar, er nemi 0,5% hið mesta af rekstrarútgjöldum þess næstliðið almanaksár samkvæmt ákvæðum skattalaga (þar með taldar fyrningar og vöru- og efnisnotkun), þó ekki af hærri upphæð en sem nemi bráttótekjum félagsins á árinu. Verður landsútsvarið lagt á atvinnurekstur félagsins sem heild og kemur í stað aðstöðugjalds á þann rekstur samkv. V. kafla laga nr. 8/1972, um tekjustofna sveitarfélaga,[2] og annarra gjalda, er leysa kynnu aðstöðugjaldið af hólmi.

[1] *Nú gilda l. 75/1981.* [2] *Nú l. 73/1980.*

■ **8. gr.** Um skattskyldu erlendra aðila, sem kvaddir eru til samvinnu samkvæmt 2. gr. laganna og eiga hlut í félaginu eða láta því í té tæknilega aðstoð eða aðstoð við sölu á afurðum þess, skal fara eftir ákvæðum þeirra tvísköttunarsamninga, sem í gildi eru milli Íslands og heimaríkja þessara aðila. Í þeim tilvikum, sem slíkum tvísköttunarsamningum er ekki til að dreifa, er ríkisstjórninni heimilt að beita í þessu efni ákvæðum þeirra tvísköttunarsamninga, sem í gildi eru á hverjum tíma milli Íslands og Noregs eða Íslands og Bandaríkjanna, eftir því sem hún ákveður nánar. Jafnframt skulu eftirfarandi reglur gilda gagnvart ofangreindum aðilum, án tillits til breytinga á íslenskum skattalögum:

1. Tekjuskattur erlendra hluthafa í félaginu vegna arðs af hlutareign þeirra, sem skattskyldur er samkvæmt gildandi tekjuskattslögum eða síðari lögum um tekjuskatt, skal vera 5% — fimm af hundraði, nema lög eða milliríkjasamningar kveði á um lægra gjald, enda eigi viðkomandi hluthafi ekki minna en sem svarar 10% af útistandandi hlutafé félagsins. Ber félaginu að halda skatti þessum eftir við útborgun arðsins og skila honum til hlutaðeigandi yfirvalda á greiðsluárinu. Í þessu sambandi ber að meðhöndla úthlutun á verðmætum til hluthafa við slit á félaginu eða sölu á hlutabréfum sem innlausn á hlutabréfum, og skal ágóði til hluthafanna, sem um er að ræða, metinn sem tekjur af innlausninni og skattlagður sem arður.

2. Þeir erlendu aðilar, sem að ofan greinir, skulu ekki taldir hafa fasta starfsstöð á Íslandi vegna umgetinna tengsla sinna við félagið, og greiðslur til þeirra í formi þjónustugjalda, sölulauna, umboðslauna, leyfisgjalda og vaxta skulu ekki háð sköttun á Íslandi.

■ **9. gr.** Innflutningur af hálfu hlutafélagsins á byggingarefni, vélum og búnaði og öðrum fjárfestingarvörum og varahlutum til verksmiðju félagsins og rekstrar hennar og tengdra mannvirkja skal undanþeginn aðflutningsgjöldum og söluskatti á innflutning. Ríkisstjórninni er heimilt að fella niður eða endurgreiða aðflutningsgjöld og/eða söluskatt af vöru eða þjónustu, sem keypt er innanlands vegna byggingar verksmiðjunnar, í þeim tilgangi að efla aðstöðu innlendra aðila til samkeppni um verkefni í sambandi við bygginguna.

□ Innflutningur af hálfu hlutafélagsins á hráefnum og rekstrarvörum, sem beinlínis eru notaðar í framleiðslu á útflutningsvörum frá verksmiðjunni, skal undanþeginn tollum á innflutning og útflutning og söluskatti á Íslandi, svo og sala til útlanda á framleiðsluvörum félagsins.

□ Rafmagn til rekstrar verksmiðjunnar skal undanþegið söluskatti og öðrum gjöldum í sambandi við sölu eða notkun raforku.

■ **10. gr.** Höfn[1] við verksmiðjusvæðið að Grundartanga, sbr. 3. tölul. 3. gr., skal vera í eigu sérstaks hafnarsjóðs,[2] sem sveitarfélög í nágrenninu stofna til samkvæmt ákvæðum hafnalaga, og tryggi hafnarsjóðurinn hlutafélaginu viðeigandi afnot hafnarinnar með kjörum, sem ríkisstjórnin samþykkir.

□ Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða, að hafnarsjóðurinn verði eigandi að jarðnæði verksmiðjunnar við Grundartanga, sbr. 2. tölul. 3. gr., og leigi það hlutafélaginu með kjörum, sem ríkisstjórnin samþykkir.

[1] *Rg. 214/1980.* [2] *Gjskr. 213/1980.*

■ **11. gr.** Hlutafélaginu ber að gera varúðarráðstafanir til að varna tjóni á umhverfi verksmiðjunnar við Grundartanga af hennar völdum, og skulu hönnun verksmiðjunnar, bygging og rekstur í öllu vera í samræmi við núgildandi og síðari lög og reglugerðir hér á landi varðandi mengunarvarnir og náttúruvernd[1] og öryggi, heilbrigði og hreinlæti á vinnustað,[2] og þá staðla, sem settir eru samkvæmt þeim.[3]

□ Áður en framleiðsla hefst skal gerð líffræðileg athugun á umhverfi verksmiðjunnar, þannig að fylgjast megi með áhrifum hennar á lífríkið. Ríkisstjórnin ákveður tilhögun athugunarinnar að fengnum tillögum Náttúru-

1977 Nr. 18 11. maí

verndarráðs, og skal hlutafélagið greiða allan kostnað við framkvæmd hennar.

[1] *L. 47/1971.* [2] *L. 46/1980.* [3] *Rg. 77/1982, rg. 183/1981 og gjskr. 96/1981.*

■ **12. gr.** Við járnblendiverksmiðjuna starfi samstarfsnefnd skipuð þremur fulltrúum frá hvorum, stjórn verksmiðjunnar og starfsliði hennar, ásamt jafnmörgum varamönnum. Hlutverk samstarfsnefndar er að efla samvinnu fyrirtækisins og starfsliðs þess, vera báðum til ráðuneytis og gera tillögur um bættan aðbúnað, heilbrigði og öryggi starfsliðs og hagkvæmni í rekstri fyrirtækisins.

■ **13. gr.** Iðnaðarráðherra fer með mál, sem snerta eignaraðild ríkisins í hlutafélaginu.

Fylgiskjal.

Aðalsamningur milli ríkisstjórnar Íslands og Elkem-Spigerverket a/s.[1]

[1] *Sjá Stjtíð. A 1977, bls. 73—91.*

1981 Nr. 59 4. júní

Lög um stálbræðslu.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að gerast eignaraðili að Stálfélaginu hf. og að leggja fram í því skyni allt að 40% af hlutafé þess, enda verði hlutafé félagsins minnst 30% af stofnkostnaði stálbræðslunnar.

■ **2. gr.** Í tengslum við aðild sína að hlutafélaginu er ríkisstjórninni heimilt:

1. Að leggja fram allt að 12 milljónum kr. af fé ríkissjóðs sem hlutafé í nefndu hlutafélagi og að taka lán í þessu skyni. Framangreind upphæð miðast við lánskjaravísitölu 1. apríl 1981 og breytist í samræmi við hana.

2. Að veita ríkisábyrgð fyrir lánum eða taka lán, er hlutafélaginu verði veitt til byggingar verksmiðjunnar, að fjárhæð samtals 17,5 milljónum kr., eða jafnvirði þess í erlendri mynt enda hafi verið tryggð öflun annars lánsfjár vegna stofnkostnaðar.

3. Að fella niður aðflutnings- og sölugjöld af vélum, tækjum og varahlutum til verksmiðjunnar. Fjármálaráðherra setur reglur um framkvæmd þessa ákvæðis og aðra þætti er varða aðflutnings- og sölugjöld af efni og aðföngum til verksmiðjunnar.

□ Fjármálaráðherra fer með framkvæmd þessarar greinar.

■ **3. gr.** Fulltrúa ríkissjóðs á aðalfundi og öðrum hluthafafundum í hlutafélagi skv. 1. gr. skipa iðnaðarráðherra og fjármálaráðherra að jöfnu.

■ **4. gr.** Hlutafélagið skal gera þær varúðarráðstafanir sem við verður komið til að varna tjóni á umhverfinu við framkvæmdir og verksmiðjurekstur á þess vegum og fylgja í hvívetna lögum um náttúruvernd,[1] mengunarvarnir, öryggi og hollustuhætti á vinnustað[2] svo og reglum sem settar eru samkvæmt þeim.

[1] *L. 47/1971.* [2] *L. 46/1980.*

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** Ekki er ríkisstjórninni heimilt að gerast eignaraðili að hlutafélaginu skv. 1. gr. né leggja fram fé ríkissjóðs sem hlutafé skv. 1. tölulið 2. gr. né veita ríkisábyrgð eða taka lán skv. 2. tölulið 2. gr. fyrr en tryggð hafa verið hlutafjárframlög annarra aðila fyrir 60% hlutafjár, enda sé tryggður rekstrargrundvöllur fyrirtækisins með afurðaverði sem er sambærilegt heimsmarkaðsverði að áliti viðskiptaráðuneytisins.

1981 Nr. 61 4. júní

Lög um steinullarverksmiðju.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að taka þátt í stofnun hlutafélags, er reisi og reki steinullarverksmiðju, og að leggja fram í því skyni allt að 40% af hlutafé þess, enda verði hlutafé félagsins minnst 30% af stofnkostnaði verksmiðjunnar.

■ **2. gr.** Vegna stofnunar hlutafélagsins er ríkisstjórninni heimilt:

1. Að leggja fram allt að 14 milljónum kr. af fé ríkissjóðs sem hlutafé í nefndu hlutafélagi og að taka lán í þessu skyni. Framangreind upphæð miðast við lánskjaravísitölu 1. apríl 1981 og breytist í samræmi við hana.

2. Að veita ríkisábyrgð fyrir lánum eða taka lán, er hlutafélaginu verði veitt til byggingar verksmiðjunnar, að fjárhæð samtals allt að 21 milljón kr., eða jafnvirði þess í erlendri mynt, þó ekki meira en 25% af heildarlánsfjárþörf vegna stofnkostnaðar.

3. Að fella niður aðflutnings- og sölugjöld af vélum, tækjum og varahlutum til verksmiðjunnar. Fjármálaráðherra setur reglur um framkvæmd þessa ákvæðis og aðra þætti er varða aðflutnings- og sölugjöld af efni og aðföngum til verksmiðjunnar.

□ Fjármálaráðherra fer með framkvæmd þessarar greinar.

■ **3. gr.** Fulltrúa ríkissjóðs á aðalfundi og öðrum hluthafafundum í hlutafélagi skv. 1. gr. skipa iðnaðarráðherra og fjármálaráðherra að jöfnu.

■ **4. gr.** Hlutafélagið skal gera þær varúðarráðstafanir sem við verður komið til að varna tjóni á umhverfinu við framkvæmdir og verksmiðjurekstur á þess vegum og fylgja í hvívetna lögum um náttúruvernd,[1] mengunarvarnir, öryggi og hollustuhætti á vinnustað[2] svo og reglum sem settar eru samkvæmt þeim.

[1] *L. 47/1971.* [2] *L. 46/1980.*

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** Ekki er ríkisstjórninni heimilt að taka þátt í stofnun hlutafélags skv. 1. gr. né leggja fram fé ríkissjóðs sem hlutafé skv. 1. tölulið 2. gr. né veita ríkisábyrgð eða taka lán skv. 2. tölulið 2. gr. fyrr en tryggð hafa verið hlutafjárframlög annarra aðila fyrir 60% af hlutafé væntanlegs félags og aflað hefur verið öruggra viðskiptasambanda.

1982 Nr. 70 17. maí

Lög um kísilmálmverksmiðju á Reyðarfirði.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að beita sér fyrir stofnun hlutafélags er reisi og reki verksmiðju á Reyðarfirði til framleiðslu á kísilmálmi og hafi með höndum þá framleiðslu og skyldan atvinnurekstur.

■ **2. gr.** Til samvinnu um stofnun eða starfsemi hlutafélags skv. 1. gr. skal ríkisstjórninni heimilt að kveðja aðra aðila sem áhuga hafa á málinu. Þó skal ekki minna en 51% af hlutafé félagsins jafnan vera í eigu ríkisins og stjórn þess skipuð fulltrúum ríkisins að meiri hluta. Verði gerðir samstarfssamningar milli ríkissjóðs og annarra hluthafa skal leggja slíka samninga fyrir Alþingi til staðfestingar.

■ **3. gr.** Í sambandi við hlutafélag samkvæmt 1. gr. er ríkisstjórninni heimilt að leggja fram allt að kr. 25 000 000 í hlutafé í félaginu á árinu 1982 og taka lán í því skyni.

□ Áður en ráðist verður í framkvæmdir við verksmiðjuna og hlutafé félagsins aukið skal stjórn félagsins gera eftirfarandi:

1982 Nr. 70 17. maí

a. Undirbúa frekari hönnun verksmiðjunnar og leita tilboða í byggingu hennar og búnað.

b. Gera ítarlega áætlun um stofnkostnað og rekstrarkostnað, svo og nákvæma framkvæmda- og fjármögnunaráætlun, og gera aðrar þær athuganir er máli skipta.

c. Undirbúa samninga um orkukaup, tækniaðstoð og sölu afurða verksmiðjunnar eftir því sem þurfa þykir.

☐ Stjórn félagsins skal gera skýrslu um starfsemi félagsins og athuganir og skal sú skýrsla lögð fyrir næsta Alþingi. Samþykki Alþingi niðurstöður skýrslunnar er ríkisstjórninni heimilt að leggja fram allt að kr. 200 000 000 í hlutafé til viðbótar.

☐ Þegar ákvörðun um að leggja fram viðbótarhlutafé hefur verið tekin er ríkisstjórninni heimilt að kveðja aðra aðila til samstarfs skv. 2. gr. laganna.

■ **4. gr.** Í sambandi við stofnun hlutafélags samkvæmt 1. gr. er ríkisstjórninni enn fremur heimilt:

1. Að taka lán í því skyni að greiða hlutafjárframlag sitt, sbr. 3. mgr. 3. gr. laganna.

2. Að láta byggja og reka höfn, sem félagið hafi aðgang að við Mjóeyri í Reyðarfirði.

3. Að láta leggja veg að hinu fyrirhugaða verksmiðju- og hafnarsvæði við Mjóeyri.

4. Að láta leggja raflínu að hinu fyrirhugaða verksmiðju- og hafnarsvæði við Mjóeyri til flutnings á rafmagni til byggingar og reksturs verksmiðju félagsins, til hafnarinnar og til almennra nota þar á staðnum.

5. Að ábyrgjast lán að fjárhæð allt að kr. 300 000 000 eða taka lán að sömu fjárhæð og endurlána félaginu til byggingar verksmiðjunni.

6. Að lækka stimpilgjöld vegna stofnlána sem félagið tekur og fella niður stimpilgjöld af hlutabréfum í félaginu.

7. Fjárhæðir í 3. gr. og 5. tölulið þessarar greinar miðist við lánskjaravísitölu 1. mars 1982.

☐ Heimildum ríkissjóðs skv. 1., 2., 4. og 5. tölulið hér að framan verður ekki beitt fyrr en samþykki Alþingis skv. 3. mgr. 3. gr. hefur verið veitt.

■ **5. gr.** Í sambandi við stofnun hlutafélags samkvæmt 1. gr. er landbúnaðarráðherra f. h. ríkissjóðs og hreppsnefnd Reyðarfjarðarhrepps, hreppsnefnd Helgustaðahrepps og bæjarstjórn Eskifjarðarkaupstaðar, sem umráða- og hagsmunaaðilum, heimilt að selja ríkissjóði kristfjárjarðirnar Sómastaði, Sómastaðagerði og Framnes í Reyðarfjarðarhreppi.

☐ Andvirði hinna seldu jarða skal varið til félagslegra framkvæmda í Reyðarfjarðarhreppi, Helgustaðahreppi og Eskifjarðarkaupstað. Ráðstöfun söluandvirðis skal háð samþykki félagsmálaráðuneytisins, og ráðstöfun söluandvirðis skal vera samræmanleg hinum forna tilgangi kristfjárgjafa.

☐ Fjármálaráðherra er heimilt að kaupa fyrir hönd ríkissjóðs kristfjárjarðirnar Sómastaði, Sómastaðagerði og Framnes í Reyðarfjarðarhreppi ásamt mannvirkjum og ræktun og leigja hlutafélagi skv. 1. gr. lóð úr landi jarðanna undir starfsemi þess og selja hafnarsjóði skv. 10. gr. úr landi jarðanna hentugt jarðnæði vegna hafnar við Mjóeyri í Reyðarfirði.

☐ Verð jarðanna, mannvirkja á þeim svo og ræktunar fer eftir því sem um semst, ella skal það ákveðið með mati dómkvaddra manna.

■ **6. gr.** Tala stofnenda hlutafélagsins skal vera óháð 2. mgr. 3. gr. laga um hlutafélög nr. 32/1978 og tala hluthafa skal vera óháð 1. mgr. 17. gr. laganna. Enn fremur er félagið undanþegið ákvæði 2. mgr. 47. gr. um kjör meiri hluta stjórnar á hluthafafundi.

■ **7. gr.** Stjórn félagsins skipa 7 menn hið fæsta og 9 menn hið flesta og varamenn þeirra.

☐ Alþingi kýs hlutfallskosningu fulltrúa ríkisins í stjórn félagsins og varamenn þeirra til eins árs í senn. Iðnaðarráðherra tilnefnir formann stjórnar úr hópi þingkjörinna stjórnarmanna.

☐ Í upphafi, er lög þessi hafa verið samþykkt, skal Alþingi kjósa 7 stjórnarmenn og 7 varamenn þeirra. Þegar aðrir hluthafar en ríkissjóður hafa eignast 10% og allt að 20% hlutafjár félagsins skulu þeir kjósa einn stjórnarmann og síðan einn stjórnarmann fyrir hver 10% hlutafjár til viðbótar. Þegar aðrir hluthafar en ríkissjóður hafa eignast þrjá stjórnarmenn fækkar stjórnarmönnum ríkissjóðs um einn í sex, og þegar aðrir hluthafar hafa eignast fjóra fulltrúa fækkar stjórnarmönnum ríkissjóðs í fimm. Allar breytingar á stjórn félagsins miðast við aðalfund félagsins.

☐ Atkvæði formanns ræður úrslitum máls þegar atkvæði eru á jöfnu á stjórnarfundum.

■ **8. gr.** Hlutafélagi skv. 1. gr. ber að greiða tekjuskatt og eignarskatt og önnur opinber gjöld sem almennt eru álögð hér á landi, eftir þeim reglum sem um þau gilda skv. lögum á hverjum tíma.

☐ Félagið skal greiða árlegt gjald, er nemi allt að 1% af aðstöðugjaldsstofni. Gjald þetta kemur í stað aðstöðugjalds á atvinnurekstur félagsins skv. lögum nr. 8/1972, um tekjustofna sveitarfélaga,[1] og annarra gjalda er leysa kynnu aðstöðugjaldið af hólmi.

☐ Alþingi skal ákveða skiptingu gjaldsins og ráðstöfun áður en rekstur verksmiðju félagsins hefst.

☐ Gjaldið skal lagt á og innheimt á sama hátt og aðstöðugjald og greiðast á sömu gjalddögum og aðstöðugjald. Taka má gjaldið lögtaki, sbr. lög nr. 29 16. desember 1885.

[1] *Nú l. 73/1980.*

■ **9. gr.** Innflutningur af hálfu hlutafélagsins á byggingarefni, vélum og búnaði og öðrum fjárfestingavörum og varahlutum til verksmiðju félagsins og reksturs hennar og tengdra mannvirkja skal undanþeginn aðflutningsgjöldum og söluskatti á innflutning. Ríkisstjórninni er heimilt að fella niður eða endurgreiða aðflutningsgjöld og/eða söluskatt af vöru eða þjónustu, sem keypt er innanlands vegna byggingar verksmiðjunnar, í þeim tilgangi að efla aðstöðu innlendra aðila til samkeppni um verkefni í sambandi við bygginguna.

☐ Innflutningur af hálfu hlutafélagsins á hráefnum og rekstrarvörum, sem beinlínis eru notaðar í framleiðslu á útflutningsvörum frá verksmiðjunni, skal undanþeginn tollum á innflutning og útflutning og söluskatti, svo og sala til útlanda á framleiðsluvörum félagsins.

☐ Rafmagn til reksturs verksmiðjunnar skal undanþegið söluskatti og verðjöfnunargjaldi á raforku.

■ **10. gr.** Höfnin við Mjóeyri skal vera í eigu hafnarsjóðs Reyðarfjarðarhrepps eða sérstaks hafnarsjóðs, sem stofnað yrði til skv. ákvæðum hafnalaga, og tryggi Reyðarfjarðarhöfn eða nýr hafnarsjóður hlutafélaginu afnot af höfninni með kjörum sem ríkisstjórnin samþykkir.

1982 Nr. 70 17. maí

1982 Nr. 70 17. maí

■ **11. gr.** Hlutafélaginu ber að gera varúðarráðstafanir til að varna tjóni á umhverfi verksmiðjunnar við Mjóeyri af hennar völdum.

□ Hönnun verksmiðjunnar, bygging og rekstur skulu í öllu vera í samræmi við núgildandi og síðari lög og reglugerðir hér á landi varðandi mengunarvarnir og náttúruvernd[1] og öryggi, heilbrigði og hreinlæti á vinnustað,[2] og þá staðla sem settir eru skv. þeim.

□ Hlutafélagið skal kosta rannsóknir sem hlutaðeigandi stjórnvöld telja nauðsynlegar til að fylgjast með áhrifum af rekstri verksmiðjunnar á umhverfi hennar.

□ Ef ágreiningur rís um eðli og umfang nauðsynlegra rannsókna skv. 3. mgr. sker ráðherra úr um ágreininginn.

[1] *L. 47/1971.* [2] *L. 46/1980; rg. 77/1982, rg. 183/1981 og gjskr. 96/1981.*

■ **12. gr.** Við kísilmálmverksmiðjuna starfi samstarfsnefnd skipuð þremur fulltrúum frá hvorum, stjórn verksmiðjunnar og starfsliði hennar, ásamt jafnmörgum varamönnum. Hlutverk samstarfsnefndarinnar er að efla samvinnu fyrirtækisins og starfsliðs þess, vera báðum til ráðuneytis og gera tillögur um bættan aðbúnað, heilbrigði og öryggi starfsliðs og hagkvæmni í rekstri fyrirtækisins.

■ **13. gr.** Iðnaðarráðherra fer með mál, sem snerta eignaraðild ríkisins í hlutafélaginu.

1957 Nr. 49 29. maí

Lög um Tunnuverksmiðjur ríkisins.

■ **1. gr.** Ríkisstjórnin starfrækir tvær tunnuverksmiðjur, aðra á Akureyri, hina á Siglufirði. Nafn fyrirtækisins er Tunnuverksmiðjur ríkisins.

■ **2. gr.** Verkefni Tunnuverksmiðja ríkisins er að annast smíði á tunnum fyrir saltsíldarframleiðslu, saltkjötsframleiðslu og aðrar framleiðsluvörur, eftir því sem henta þykir.

■ **3. gr.** Stefnt skal að því, að allar tunnur, sem síldarframleiðslan þarfnast, séu smíðaðar í Tunnuverksmiðjum ríkisins, að svo miklu leyti sem það brýtur ekki í bága við milliríkjasamninga. Leitast skal við að vanda framleiðslu verksmiðjanna og gera hana samkeppnisfæra við erlenda framleiðslu um verð og gæði.

■ **4. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að endurbæta verksmiðjurnar og búa þær húsa- og vélakosti, svo að fullnægt verði ákvæðum 3. gr. Nær heimild þessi til þess að byggja tunnugeymsluskýli við verksmiðjuna á Akureyri, er rúmi allt að 50 þús. tunnum, og einnig til þess að gera nauðsynlegar endurbætur á verksmiðjuhúsinu.

■ **5. gr.** Nú telur ríkisstjórnin þörf á fleiri tunnuverksmiðjum en þeim, sem um getur í 1. gr., og er henni þá heimilt að byggja og starfrækja þriðju verksmiðjuna á Austur- eða Norðausturlandi.

■ **6. gr.** Til greiðslu kostnaðar er leiðir af ákvæðum 4. og 5. gr., heimilast ríkisstjórninni að taka lán, allt að 5 milljónum króna.

■ **7. gr.** Síldarútvegsnefnd, sbr. lög nr. 74 29. des. 1934,[1] annast allar framkvæmdir samkv. lögum þessum og hefur á hendi stjórn verksmiðjanna.

[1] *Nú l. 62/1962.*

■ **8. gr.** Nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara skulu, ef þurfa þykir, sett með reglugerð.[1]

[1] *Rg. 180/1946.*

1946 Nr. 24 23. apríl

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu geymsluhús Tunnuverksmiðju Siglufjarðar s/f.[1]

[1] *Um texta laganna vísast til Lagasafns 1965, d. 2016.*

1977 Nr. 19 10. maí

Lög um heimild til að selja Húseiningum h/f húsnæði Tunnuverksmiðja ríkisins á Siglufirði.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að selja Húseiningum h/f húsnæði Tunnuverksmiðja ríkisins á Siglufirði fyrir það verð, sem um semst, eða að mati dómkvaddra manna.

1974 Nr. 46 14. maí

Lög um stofnun undirbúningsfélags fiskkassaverksmiðju.

■ **1. gr.** Ríkisstjórnin skal beita sér fyrir stofnun hlutafélags, sem hafi það að markmiði að kanna hagkvæmni og aðstæður til að koma á fót og reka verksmiðju til að framleiða fiskkassa, flutningspalla og aðrar sambærilegar vörur úr plasti, og stuðla að því, að slíkt fyrirtæki verði stofnað.

■ **2. gr.** Til aðildar að stofnun og starfrækslu hlutafélags skv. 1. gr. er ríkisstjórninni heimilt að kveðja hvers konar aðila, innlenda, sem áhuga hafa á málinu.

■ **3. gr.** Stjórn hlutafélagsins skal skipuð þremur mönnum og þremur til vara kosnum af hluthöfum.

□ Leggi ríkissjóður fram hlutafé í félagið, sem nemur fjórðungi til helmings þess, skipar ráðherra einn mann í stjórn, og leggi ríkissjóður fram meira en helming hlutafjár, skipar ráðherra tvo menn í stjórn. Á sama hátt fer um varamenn.

■ **4. gr.** Hlutafélagið skal taka við þeim athugunum, sem iðnaðarráðuneytið hefur látið gera um hagkvæmni í notkun fiskkassa og á starfsgrundvelli verksmiðju til framleiðslu á fiskkössum, og halda þeim athugunum áfram. Verði niðurstaða þessara athugana jákvæð, er félaginu heimilt að gera hvers konar ráðstafanir til undirbúnings því, að hefjast megi handa um byggingu og rekstur verksmiðjunnar.

□ Stefnt skal að því að framselja árangurinn af starfsemi félagsins í hendur þeim aðila eða aðilum, sem takast verkefnið á hendur, þannig að félagið fái tilkostnað sinn að fullu endurgreiddan.

■ **5. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt í þeim tilgangi, sem um ræðir hér að framan, að leggja fram 10 millj. kr. sem hlutafé í félagi skv. 1. gr. eða til greiðslu á kostnaði þess, af fé ríkissjóðs eða lánsfé, sem henni skal heimilt að afla ríkissjóði í því skyni.

■ **6. gr.** Íslenska ríkið og þeir aðilar, sem kvaddir eru til samstarfs skv. 2. gr., hvort sem eru einstaklingar, félög eða stofnanir, skulu vera fullgildir stofnendur hlutafélags skv. 1. gr., án tillits til ákvæða 2. mgr. 4. gr. laga nr. 77/1921, um hlutafélög.[1] Tala stofnenda skal og óháð ákvæðum sömu málsgreinar. Sama máli gegnir um fjölda hluthafa þess, sbr. 38. gr. hlutafélagalaganna.[1]

□ Stjórnendur þurfa ekki að eiga hlut í félaginu. Fulltrúar af hálfu ríkisins skulu skipaðir af ráðherra.

□ Hlutabréf í félaginu skulu skráð á nafn. Ákvæði 2. töluliðs 2. mgr. 31. gr. laga nr. 77/1921, um hlutafélög,[1] skulu ekki takmarka atkvæðisrétt hluthafa í félaginu.

[1] *Nú l. 32/1978.*

■ **7. gr.** Iðnaðarráðherra fer með mál, er varða

1974 Nr. 46 14. maí eignarhlutdeild ríkisins í hlutafélagi skv. 1. gr. og aðild að starfsemi þess.

1938 Nr. 22 13. jan. **Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fyrirskipa blöndun á þurrmjólk í brauð í brauðgerðarhúsum, og til þess að ákveða hámarksverð á brauði og þurrmjólk.**

■ **1. gr.** Í lögum þessum er efni það, sem unnið er úr mjólk með því að þurrka hana, nefnt þurrmjólk. Landbúnaðarráðherra ákveður með reglugerð, hvaða efni skuli vera í feitri þurrmjólk og feitislausri þurrmjólk, svo að fullgild vara sé.

■ **2. gr.** Landbúnaðarráðherra hefur heimild til þess að ákveða með reglugerð, sem samin er í samráði við mjólkursölunefnd og matvælaeftirlit ríkisins, að ákveðnar brauðtegundir, sem seldar eru í brauðgerðarhúsum, sé skylt að blanda þurrmjólk, er framleidd sé innanlands, og má ákveða, að þurrmjólkin nemi allt að 1/10 af þyngd þurrefnis brauðtegundar. Ákveða má, að í stað þurrmjólkur megi nota mjólk, enda samsvari magn hennar og innihald þurrmjólkinni, sem fyrirskipað er, að blandað sé í mismunandi tegundir brauðs.[1)]

[1)] *Rg. 80/1949, augl. 151/1949.*

■ **3. gr.** Nú er eigi til nægileg þurrmjólk eða mjólk í vissum landshlutum, eða sérstakir örðugleikar eru á því að afla þessa, til þess að blanda í brauð, svo sem fyrir er mælt í reglugerð ráðherra, og hefur hann þá heimild til að mæla svo fyrir, að minnka megi magn þurrmjólkur eða mjólkur, er þar sé skylt að blanda í brauð, eða undanþiggja frá blöndun.

■ **4. gr.** Nú hefur landbúnaðarráðherra fyrirskipað þurrmjólkurblöndun í brauð samkvæmt lögum þessum, og hefur hann þá heimild til að ákveða hámarksverð á þurrmjólk, er seld sé frá vinnslustöð til brauðgerðarmanna, og hámarksverð á brauðum.

■ **5. gr.** Landbúnaðarráðherra felur matvælaeftirliti ríkisins að hafa með höndum eftirlit með þurrmjólkurvinnslustöðvum og með því, að ákvæðum reglugerðar, sem gefin er út samkvæmt lögum þessum, sé hlýtt.

□ Eftirlitsmanni skal jafnan heimilt að taka sýnishorn af brauði eða brauðefni til rannsóknar úr brauðgerðarhúsum. Brauðgerðarmönnum er skylt að veita eftirlitsmanni þær upplýsingar um framleiðsluna, sem hann óskar og starf hans varðar, enda skal honum jafnan heimilt að athuga viðskiptabækur brauðgerðarhúsa.

■ **6. gr.** Engum er heimilt að starfrækja þurrmjólkurvinnslustöð, nema með leyfi landbúnaðarráðherra.

■ **7. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að veita byggingarstyrk til þurrmjólkurvinnslustöðva eftir sömu reglum og gildandi eru á hverjum tíma um styrk til mjólkurbúa.

■ **8. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 100 til 5000 króna, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum.

□ Skal fara með mál út af lögum þessum sem almenn lögreglumál, nema um brot á hegningarlögum sé að ræða.

1961 Nr. 49 29. marz **Lög um verkstjóranámskeið.**

■ **1. gr.** Halda skal, að fengnu samþykki ráðherra, námskeið í verkstjórn árlega, eða oftar, ef þörf krefur.

■ **2. gr.** Stjórn námskeiðanna annast þrír menn, sem ráðherra skipar til fjögurra ára í senn, samkvæmt tilnefningu Verkstjórasambands Íslands, Vinnuveitendasambands Íslands og Iðnaðarmálastofnunar Íslands. Ráðherra skipar formann námskeiðsstjórnar úr hópi tilnefndra stjórnarmanna. Varamenn skulu skipaðir með sama hætti.

□ Ráðherra iðnaðarmála fer með yfirstjórn þessara mála.

■ **3. gr.** Ráðherra ákveður með reglugerð inntökuskilyrði á námskeiðin.

■ **4. gr.** Ráðherra setur ákvæði um það með reglugerð,[1)] að fengnum tillögum Verkstjórasambands Íslands, Vinnuveitendasambands Íslands og Iðnaðarmálastofnunar Íslands, hvaða námsgreinar skuli kenna og hverjar prófkröfur skuli vera, svo og um það, hvernig kennslu, prófum, einkunnagjöf og útgáfu prófskírteina skuli hagað, um skólagjald og annað, er að kennslu og undirbúningi lýtur.

[1)] *Rg. 178/1962, sbr. 184/1963.*

■ **5. gr.** Próf skulu haldin að loknu námskeiði.

□ Ráðherra skipar prófdómendur, að fengnum tillögum stjórnar námskeiðanna.

□ Skýrslur um prófið, ásamt fullu nafni hvers prófþega, fæðingarstað, degi og ári, svo og einkunnum þeim, sem hann hefur hlotið, skal rita í bækur, sem ráðuneytið löggildir til þess. Prófdómendur og stjórn námskeiðanna skulu staðfesta skýrslurnar með undirskrift sinni.

■ **6. gr.** Stjórn verkstjóranámskeiðanna skal hafa samstarf við samtök framleiðenda og aðra aðila, sem hagsmuna hafa að gæta, og gera árlega tillögur um, hvar, hvenær og með hvaða sniði verkstjóranámskeið skulu haldin næsta ár á eftir.

□ Kostnaðaráætlun skal fylgja slíkum tillögum hverju sinni.

□ Iðnaðarmálastofnun Íslands skal annast framkvæmd námskeiðanna í umboði námskeiðsstjórnar og hafa á hendi fjárreiður þeirra og varðveita gögn þau og muni, sem námskeiðunum tilheyra.

■ **7. gr.** Jafnframt verkstjóranámskeiðum skal stjórn námskeiðanna heimilt að starfrækja bréfaskóla í verkstjórn, ef henta þykir.

■ **8. gr.** Kostnaður við verkstjóranámskeið og bréfaskóla samkvæmt lögum þessum greiðist úr ríkissjóði, eftir því sem fé er veitt í fjárlögum.

1961 Nr. 102 28. des. **Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd Parísarsamþykktina um vernd eignarréttinda á sviði iðnaðar.**

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd Parísarsamþykktina um vernd eignarréttinda á sviði iðnaðar, frá 20. marz 1883, endurskoðaða í Bruxelles 14. desember 1900, Washington 2. júní 1911, Haag 6. nóvember 1925 og í London 2. júní 1934.

□ Samþykkt þessi er prentuð á íslenzku og frönsku sem fylgiskjal með lögum þessum.

■ **2. gr.** Þegar samþykkt sú, er um ræðir í 1. gr., hefur verið staðfest af Íslands hálfu, skulu ákvæði hennar hafa lagagildi hér á landi.[1)]

[1)] *Augl. C 5/1962.*

1961 Nr. 102 28. des.

Fylgiskjal.

Parísarsamþykkt um vernd eignarréttinda á sviði iðnaðar, frá 20. marz 1883, endurskoðuð í Bruxelles 14. desember 1900, í Washington 2. júní 1911, í Haag 6. nóvember 1925 og í London 2. júní 1934.

■ **1. gr.** 1. Lönd þau, er samþykkt þessi nær til, stofna með sér samband til verndar eignarréttinda á sviði iðnaðar.

□ 2. Vernd eignarréttinda á sviði iðnaðar tekur til einkaleyfa, smáeinkaleyfa, iðnteikninga og iðnlíkana, vörumerkja, firmanafna og til upplýsinga um uppruna eða upprunaheiti og varna gegn óréttmætri samkeppni.

□ 3. Hugtakið „vernd eignarréttinda á sviði iðnaðar" skal hér tekið í víðtækustu merkingu þess orðs og á eigi aðeins við iðnað og verzlun í eiginlegri merkingu, heldur nær einnig yfir á svið landbúnaðar og úrvinnsluiðnaðar, yfir allar framleiddar vörur og náttúrugæði, svo sem: vín, korn, tóbaksblöð, ávexti, húsdýr, jarðefni, ölkelduvatn, öl, blóm og mjöl.

□ 4. Undir „einkaleyfi" teljast hinar ýmsu tegundir einkaleyfa, viðurkenndar af lögum landa þeirra, sem aðilar eru að sambandinu, svo sem aðkomin einkaleyfi, einkaleyfi til endurbóta, viðbótarleyfi og skírteini, o. s. frv.

■ **2. gr.** 1. Borgarar hvers sambandslands skulu, að því er varðar vernd eignarréttinda á sviði iðnaðar, njóta í öllum hinum löndum sambandsins þeirra hlunninda, sem viðkomandi lög veita nú eða kunna að veita í framtíðinni sínum eigin borgurum, enda sé í engu hróflað við þeim réttindum, sem samþykkt þessi gerir sérstaklega ráð fyrir. Þar af leiðandi skulu þeir verða aðnjótandi þeirrar sömu verndar og hinir síðarnefndu, og sömu lögverndar gegn allri ágengni á réttindi þeirra, að því tilskildu, að þeir gangist undir skilyrði þau og formsatriði, sem lögð eru á landsmenn.

□ 2. Þó skal eigi hægt að setja borgurum sambandslandanna nein skilyrði um heimili eða búsetu í landi, þar sem verndar er óskað, til þess að þeir njóti hvers konar lögverndar eignarréttinda á sviði iðnaðar.

□ 3. Hvert sambandsland um sig hefur þó áskilið sér rétt til þess að setja í löggjöf sinni ákvæði, að því er snertir hina lögformlegu og framkvæmdalegu aðferð og réttindi og enn fremur, í samræmi við reglurnar um vernd eignarréttinda á sviði iðnaðar, að gefa nánari fyrirmæli um val lögheimilis eða útnefningu umboðsmanns.

■ **3. gr.** Borgarar landa, sem ekki eru í sambandinu, en eru búsettir eða eiga traust og starfandi iðnaðar- eða verzlunarfyrirtæki á landssvæði einhvers sambandslandanna, njóta sömu réttinda og þegnar landa innan sambandsins.

■ **4. gr.** A. 1. Hver sá, sem hefur eftir settum reglum lagt fram beiðni fyrir einkaleyfi, smáeinkaleyfi, skrásetningu iðnteikningar eða iðnlíkans og vörumerkis í einhverju landi innan sambandsins, eða löglegur umboðsmaður hans eða framsalshafi, skal njóta forgangsréttar til þess að leggja beiðnina fram í hinum löndunum, með þeim fresti, er kveðið er á hér á eftir.

□ 2. Hver sú beiðni, sem jafngildir eðlilegri beiðni í heimalandi, samkvæmt landslögum sérhvers ríkis innan sambandsins eða samkvæmt milliríkjasamningi ýmissa ríkja sambandsins, telst skapa forgangsrétt.

B. Samkvæmt þessu verður beiðni, sem borin er upp síðar í hinum sambandslöndunum, innan þessa frests, ekki talin ógild af völdum neins konar aðgerða, er koma til innan þess tíma, þ. e. einkum með annarri beiðni, auglýsingu eða hagnýtingu á uppgötvuninni, með því að bjóða til sölu teikningar eða líkön, með notkun vörumerkis, og skulu aðgerðir þessar eigi gefa tilefni til neins réttar þriðja aðila né heldur til einkaeignar. Um rétt, sem þriðji aðili hefur öðlazt fyrir dagsetningu fyrstu beiðni, sem forgangsréttur byggist á, fer eftir landslögum hvers sambandslands.

C. 1. Hinn framangreindi frestur til forgangsréttar er tólf mánuðir fyrir einkaleyfi og smáeinkaleyfi, og sex mánuðir fyrir iðnteikningar og iðnlíkön og fyrir vörumerki.

□ 2. Frestur þessi telst hefjast þann dag, er fyrsta beiðni er borin upp, að þeim degi ótöldum.

□ 3. Ef síðasti dagur frestsins er lögboðinn frídagur eða dagur, sem skrifstofa er eigi opin til móttöku á beiðnum í því landi, sem verndar er óskað, er fresturinn framlengdur til næsta virks dags þar á eftir.

D. 1. Hverjum þeim, er vill notfæra sér forgangsrétt fyrri beiðni, er skylt að gefa yfirlýsingu, er gefur til kynna dagsetningu beiðninnar og land það, er hún hefur verið borin upp í. Hvert land fyrir sig ákveður, hvenær slík yfirlýsing skal gefin í síðasta lagi.

□ 2. Þessara atriða skal getið í tilkynningum þeim, er viðkomandi yfirvöld gefa út, einkum um einkaleyfi og lýsingar þar að lútandi.

□ 3. Sambandslöndin geta krafizt þess af þeim, sem gefur yfirlýsingu um forgangsrétt, að hann leggi þeim til afrit af umsókninni (lýsingu, teikningum, o. s. frv.), sem lögð hefur verið fram áður. Afritið, staðfest samkv. frumriti af yfirvöldum þeim, er veitt hafa umsókn þessari viðtöku, skal undanþegið löggildingu, og má í sérhverju tilfelli leggja það fram ókeypis, hvenær sem er, innan 3ja mánaða frá framlögn síðari beiðni. Heimilt er að krefjast, að vottorð fylgi um dagsetningu beiðninnar frá fyrrnefndum yfirvöldum og einnig að þýðing fylgi.

□ 4. Ekki skal krefjast þess, að önnur formsatriði, sem snerta yfirlýsingu um forgangsrétt, séu uppfyllt, þegar beiðnin er lögð fram. Hvert sambandsland fyrir sig ákveður, hverjar vera skuli afleiðingar vanrækslu á uppfyllingu formsatriða þeirra, er þessi grein gerir ráð fyrir, þó þannig, að afleiðingar þær geti ekki varðað meiru en missi forgangsréttar.

□ 5. Síðar má krefjast frekari sannana til styrktar yfirlýsingunni.

E. 1. Þar sem beiðni hefur verið borin upp um skrásetningu á iðnteikningu eða iðnlíkani í einhverju landi, með kröfu um forgangsrétt, sem byggður er á beiðni um smáeinkaleyfi, gildir aðeins frestur um forgangsrétt, er veitist fyrir iðnteikningar og iðnlíkön.

□ 2. Enn fremur er heimilt að leggja fram í einhverju landi beiðni um skrásetningu smáeinkaleyfis, samkvæmt forgangsrétti, byggðum á framlögn beiðni um einkaleyfi, og öfugt.

F. Ekkert land innan sambandsins má synja beiðni um einkaleyfi af þeirri ástæðu, að hún innihaldi margfaldar forgangskröfur, svo framarlega sem um er að ræða eina uppgötvun í skilningi laga viðkomandi lands.

G. Ef fram kemur við athugun, að beiðni um einka-

1961 Nr. 102 28. des.

leyfi er margföld, getur beiðandi skipt beiðninni í vissan fjölda aukabeiðna, þannig að dagsetning upprunalegu beiðninnar haldist fyrir sérhverja hinna og, ef þurfa þykir, einnig hlunnindi þau, er forgangsréttur veitir.

H. Forgangsrétti má eigi synja á þeim forsendum, að viss atriði uppgötvunarinnar, sem forgangsréttar er krafizt fyrir, séu eigi talin meðal þeirra krafna, sem settar eru fram í upprunalandinu, svo framarlega sem umsóknarskjölin í heild skýra greinilega frá ofannefndum atriðum.

■ **4. gr. a.** 1. Einkaleyfi, sem sótt er um í hinum ýmsu löndum sambandsins, af borgurum sambandsins, verða óháð einkaleyfum fengnum fyrir hina sömu uppgötvun í öðrum löndum, hvort sem þau lönd eru í sambandinu eða eigi.

☐ 2. Þetta ákvæði skal túlkað þröngt, einkum í þeim skilningi, að einkaleyfi, sem sótt er um innan forgangsfrestsins, séu óháð, bæði að því er lýtur að orsökum synjunar eða afturköllunar og eðlilegs gildistíma.

☐ 3. Ákvæðið tekur til allra einkaleyfa, sem til eru við gildistöku þess.

☐ 4. Sama gildir, ef ný lönd gerast aðilar, að því er varðar einkaleyfi, sem þá eru í gildi hjá báðum aðilum.

☐ 5. Einkaleyfi, fengin með forgangsrétti, skulu njóta í hinum ýmsu löndum sambandsins sama gildistíma og þau nytu, ef þau væru veitt eða um þau beðið án forgangsréttar.

■ **4. gr. b.** Uppfinningamaðurinn hefur rétt til að vera nefndur sem slíkur í einkaleyfisbréfinu.

■ **5. gr.** A. 1. Þótt einkaleyfishafi flytji inn í land það, sem einkaleyfið hefur verið gefið út í, vörur framleiddar í einhverju landi sambandsins, hefur það eigi í för með sér leyfismissi.

☐ 2. Samt sem áður er sérhverju landi innan sambandsins heimilt að gera nauðsynlegar lagalegar ráðstafanir til þess að koma í veg fyrir misnotkun, sem leitt gæti af beitingu einkaréttar þess, er einkaleyfið veitir, svo sem ef einkaleyfishafi hagnýtir sér ekki einkaleyfið.

☐ 3. Þessar ráðstafanir skulu eigi gera ráð fyrir einkaleyfismissi, nema veiting á nauðungarleyfum nægi ekki til þess að koma í veg fyrir slíka misnotkun.

☐ 4. Beiðni verður þó aldrei borin fram um nauðungarleyfi, fyrr en þrjú ár eru liðin frá útgáfudegi einkaleyfisins, og leyfi þetta má eigi veita, ef einkaleyfishafi hefur lögmætar afsakanir fram að bera. Engar ráðstafanir til ógildingar eða afturköllunar einkaleyfis mega koma til innan tveggja ára frá því að fyrsta nauðungarleyfið er veitt.

☐ 5. Ákvæði þau, er hér fara á undan, taka til smáeinkaleyfa eftir því sem við á.

B. Vernd á iðnteikningum og iðnlíkönum er ekki undir neinum kringumstæðum hægt að afturkalla, hvorki vegna þess, að einkarétturinn hefur eigi verið notaður, né vegna innflutnings á vörum, sem svara til þeirra, sem verndaðar eru.

C. 1. Ef notkun skrásetts vörumerkis er lögboðin í einhverju landi, má ekki afnema skrásetninguna, nema eftir hæfilegan frest og ef viðkomandi hefur eigi lögmætar afsakanir fyrir aðgjörðarleysi sínu.

☐ 2. Nú notar eigandi vörumerkis merkið í formi, sem er frábrugðið í atriðum, sem eigi breyta aðaleinkennum merkisins, í því formi, sem það hafði verið skráð í, í einhverju landi sambandsins, og hefur það ekki í för með sér ógildingu skrásetningarinnar, né rýrir þá vernd, sem veitt er merkinu.

☐ 3. Þótt iðnfyrirtæki eða verzlunarfyrirtæki, sem álitin eru sameigendur vörumerkis, samkvæmt ákvæðum laga lands þess, er verndar er óskað í, noti á sama tíma sama vörumerki á svipaðri eða sams konar framleiðslu, tálmar það eigi skrásetningu, né dregur á neinn hátt úr vernd, sem umræddu merki er veitt í hvaða landi sambandsins sem er, svo framarlega sem sú notkun villir eigi um fyrir almenningi eða er gagnstæð almenningshagsmunum.

D. Ekki skal þess krafizt, að neitt merki né athugasemd um einkaleyfi, smáeinkaleyfi, skrásetningu vörumerkis, iðnteikningar né iðnlíkans, sé sett á framleiðsluna, til þess að réttarvernd fáist.

■ **5. gr. a.** 1. Veita skal frest, sem eigi sé skemmri en þrír mánuðir, til greiðslu á gjöldum, sem gert er ráð fyrir til viðhalds eignarréttindum á sviði iðnaðar, gegn greiðslu á aukagjaldi, ef landslög gera ráð fyrir því.

☐ 2. Fyrir einkaleyfi skuldbinda lönd sambandsins sig meðal annars til þess annaðhvort að lengja frestinn í sex mánuði að minnsta kosti, eða gera ráð fyrir endurnýjun einkaleyfis, sem fallið hefur úr gildi vegna vangreiðslu á gjöldum, en ráðstafanir þessar eru í öllum tilfellum háðar skilyrðum, sem landslög viðkomandi lands setja.

■ **5. gr. b.** Í engu sambandslandanna skal telja ágengni á rétt einkaleyfishafa:

1. Notkun um borð í skipum annarra sambandslanda á tækjum, sem einkaleyfi hans er fyrir, í skipsskrokk, í vélaútbúnaði skips, stjórntækjum, lausareiða eða öðrum varahlutum, er skip þessi fara um stundarsakir eða af tilviljun inn fyrir landhelgi landsins, svo fremi sem tæki þessi séu eingöngu notuð í þarfir skipsins.

2. Notkun á tækjum, sem einkaleyfið er fyrir, í byggingu eða starfsemi flutningstækja frá öðrum sambandslöndum, á landi eða í lofti, eða notkun á varahlutum tækja þessara, er þau koma um stundarsakir eða af tilviljun inn í landið.

■ **6. gr.** A. Öll vörumerki, sem skrásett hafa verið löglega í upprunalandinu, skulu viðurkennd til skráningar og vernduð í óbreyttu ástandi í hinum sambandslöndunum, með þeim undantekningum, er hér fara á eftir. Lönd þessi mega krefjast, áður en þau ganga til endanlegrar skrásetningar, vottorðs um skrásetningu í upprunalandinu, sem gefið skal út af viðkomandi yfirvöldum. Engrar löggildingar er þörf á vottorði þessu.

B. 1. Þó má synja eða afturkalla:

1. Vörumerki, sem eru til þess fallin að skerða rétt, sem þriðji aðili hefur öðlazt í landi því, er verndar er óskað í.

2. Vörumerki, sem skerða öll sérkenni eða eingöngu eru merki eða upplýsingar, sem í verzlun má nota til þess að auðkenna tegund, gæði, magn, hlutverk, verðgildi, upprunastað framleiðslunnar eða framleiðsludag, eða sem eru orðin að vana í daglegu máli eða í algildum og heiðarlegum venjum viðskiptalífs lands þess, er verndar er óskað í. Við mat á aðaleinkennum vörumerkis skal tekið tillit til allra aðstæðna, þar á meðal til þess, hve lengi vörumerkið hefur verið í notkun.

3. Vörumerki, sem eru gagnstæð almennu siðgæði

1961 Nr. 102 28. des.

eða allsherjarreglu, einkum þau, er í eðli sínu geta blekkt almenning. Vörumerki skal ekki teljast gagnstætt lögum og reglu fyrir þá sök eina, að það sé eigi samræmanlegt einhverju ákvæði laga um vörumerki, nema í því tilfelli, að þetta ákvæði sjálft fjalli um lög og allsherjarreglu.

☐ 2. Eigi má synja skrásetningu í hinum sambandslöndunum á vörumerkjum fyrir þá sök eina, að þau í einstökum atriðum séu frábrugðin vernduðum vörumerkjum í upprunalandinu, ef þessi atriði eigi breyta aðalsérkennum þeirra, né heldur villa um það, hvort merkin séu þau sömu og skráð voru í upprunalandinu.

C. Upprunaland nefnist sambandsland það, þar sem beiðandi á traust og starfandi iðnaðar- eða verzlunarfyrirtæki og — ef hann á eigi slíkt fyrirtæki — sambandsland það, er hann hefur búsetu í, og — ef hann hefur eigi búsetu í landi innan sambandsins — land þjóðernis hans, ef hann er borgari sambandslands.

D. Þegar vörumerki hefur verið löglega skrásett í upprunalandinu, síðan í einu eða fleiri löndum innan sambandsins, skal sérhvert þessara vörumerkja teljast óháð vörumerkinu í upprunalandinu frá þeim degi, er það hefur verið skrásett, svo fremi sem það er samkvæmt lögum lands þess, er vörumerkin eru flutt til.

E. Endurnýjun á skrásetningu vörumerkis í upprunalandinu hefur í engu tilfelli í för með sér skyldu á endurnýjun á skrásetningu í hinum sambandslöndunum, þar sem vörumerkið hefur verið skráð.

F. Beiðnir um vörumerki, sem gerðar hafa verið innan þess frests, sem getið er í 4. gr., skulu njóta forgangsréttar, jafnvel þótt skrásetningu í upprunalandinu sé ekki lokið fyrr en frestur sá er útrunninn.

■ **6. gr. a.** 1. Sambandslöndin skuldbinda sig til að synja eða ógilda annaðhvort með stjórnarathöfnum, ef landslög leyfa, eða eftir ósk þeirra, sem hagsmuna hafa að gæta, skrásetningu vörumerkis, sem felur í sér eftirmynd, eftirlíkingu eða þýðingu, sem valdið geta misgripum á því og vörumerki, sem rétt yfirvöld í landi skrásetningarinnar telja öllum kunnugt vera sem eign aðila, sem hefur rétt til að njóta góðs af samþykkt þessari og sem er notað fyrir sams konar eða svipaða framleiðslu. Sama gildir, er aðalhluti vörumerkisins er eftirprentun á slíku alkunnu vörumerki eða eftirlíking, sem til þess er fallin að valda misskilningi.

☐ 2. Lágmarksfrestur til þriggja ára skal veittur til þess að krefjast afnáms þessara vörumerkja.

☐ 3. Enginn sérstakur frestur skal settur til þess að krefjast afnáms vörumerkja, sem skrásett eru í vondri trú.

■ **6. gr. b.** 1. Sambandslöndin samþykkja að synja eða ógilda skrásetningu eða að banna, með viðeigandi ráðstöfunum, notkun, án leyfis viðkomandi yfirvalda, hvort heldur er sem vörumerki eða sem hluta af vörumerkjum — skjaldarmerkja, fána eða annarra ríkistákna sambandslandanna, opinberra merkja og stimpla, er þau hafa tekið upp, svo og hvers konar eftirlíkingu frá sjónarmiði skjaldarmerkjafræði.

☐ 2. Banni á notkun opinberra merkja (tákna) og gæzlu- og öryggisstimpla skal aðeins beita í þeim tilfellum, að vörumerkin, sem þau koma fyrir í, séu ætluð til notkunar á sams konar eða svipuðum vörutegundum.

☐ 3. Til framkvæmdar á þessum ákvæðum samþykkja sambandslöndin að senda hvert öðru, fyrir milligöngu alþjóðaskrifstofunnar, skrá yfir ríkistákn, opinber merki og eftirlits- og öryggisstimpla, sem þau óska nú eða síðar meir að sett verði algjörlega, eða með vissum takmörkunum, undir vernd þessarar greinar, svo og allar síðari breytingar, er gerðar verða á skrá þessari. Sérhvert sambandsland skal í tæka tíð veita almenningi afnot af hinum sendu skrám.

1961 Nr. 102 28. des.

☐ 4. Sérhvert sambandsland getur, innan 12 mánaða frá móttöku tilkynningarinnar og fyrir milligöngu alþjóðaskrifstofunnar, sent viðkomandi landi mótmæli þau, sem það kann að vilja hafa uppi.

☐ 5. Viðvíkjandi alkunnum ríkistáknum skulu reglur þær, sem gert er ráð fyrir í málsgrein 1, aðeins eiga við vörumerki skrásett eftir 6. nóvember 1925.

☐ 6. Viðvíkjandi ríkistáknum, sem vera má, að eigi séu alkunn, og opinberum merkjum og stimplum, gilda ákvæði þessi aðeins um vörumerki, sem skrásett eru síðar en tveimur mánuðum eftir móttöku tilkynningarinnar, sem gert er ráð fyrir í málsgr. 3.

☐ 7. Löndin hafa heimild til að láta afmá merki, þótt skrásett hafi verið fyrir 6. nóvember 1925, ef þau innihalda ríkistákn, séu aðilar ekki í góðri trú.

☐ 8. Borgarar hvers lands, sem hafa fengið leyfi til þess að nota ríkistákn, merki eða stimpla síns lands, geta notað þau, jafnvel þótt þau séu lík slíkum táknum annars lands.

☐ 9. Sambandslöndin skuldbinda sig til að banna í verzlun óleyfilega notkun á skjaldarmerkjum hinna sambandsríkjanna, þegar þessi notkun er líkleg til að villa um heimildir á uppruna framleiðsluvaranna.

☐ 10. Ákvæði þau, er hér fara á undan, hindra löndin eigi í framkvæmd heimildar til að synja eða ógilda, með því að notfæra sér 3ja lið málsgreinar 1, staflið B, 6. gr., vörumerki, sem í óleyfi innihalda skjaldarmerki, þjóðfána, heiðursmerki eða önnur ríkistákn, eða opinber merki og stimpla, sem eitthvert sambandsland hefur tekið upp.

■ **6. gr. c.** 1. Þegar framsal á vörumerki er eigi gilt samkvæmt lögum einhvers sambandslands, nema samtímis yfirfærslu á fyrirtæki eða firmavirði sem vörumerkið er fyrir, nægir, til þess að framsal sé gilt, að sá hluti fyrirtækisins eða firmavirðisins, sem staðsettur er í því landi, sé fenginn í hendur framsalshafa, með einkarétti til að framleiða og selja þar framleiðslu þá, er ber hið framselda vörumerki.

☐ 2. Ákvæði þetta skyldar ekki sambandslöndin til þess að viðurkenna framsal á öllum vörumerkjum, ef notkun þess af hendi framsalshafa væri í raun til þess fallin að villa um fyrir almenningi, einkum að því er varðar framleiðslustað, eðli og höfuðeinkenni framleiðsluvaranna, sem vörumerkið er notað fyrir.

■ **7. gr.** Eðli framleiðsluvörunnar, sem vörumerkið skal notast á, getur eigi í neinu tilfelli hindrað skrásetningu vörumerkisins.

■ **7. gr. a.** 1. Sambandslöndin skuldbinda sig til að viðurkenna við umsókn og vernda sameignarvörumerki, sem eru í eigu samtaka, sem eigi brjóta í bága við lög upprunalandsins, jafnvel þótt samtök þessi eigi engin iðn- eða verzlunarfyrirtæki.

☐ 2. Sérhvert sambandsland er dómbært um þau sérstöku skilyrði, sem sett eru fyrir vernd sameignarvöru-

merkis, og það getur synjað um vernd, ef vörumerki þetta er andstætt almenningshagsmunum.

☐ 3. Þó má eigi synja neinum samtökum, sem eigi brjóta í bága við lög upprunalandsins, um vernd á slíkum vörumerkjum, fyrir þá sök, að samtökin hafi eigi búsetu í landi því, er verndar er óskað í, eða að þau séu eigi stofnsett samkvæmt lögum þess lands.

■ **8. gr.** Firmanafn er verndað í öllum löndum sambandsins, án þess að þörf sé að sækja um það eða skrásetja það, hvort sem það er hluti af vörumerki eða ekki.

■ **9. gr.** 1. Á allar framleiðsluvörur, sem ólöglega bera vörumerki eða firmanafn, skal lagt hald við innflutning í þeim sambandslöndum, þar sem vörumerki þetta eða firmanafn hefur rétt til lögverndar.

☐ 2. Lagt skal hald á slíkar vörur jafnt í því landi, sem merkið var notað í, og í því landi, sem varan hefur verið flutt til.

☐ 3. Hald skal lagt á eftir beiðni hins opinbera ákæranda, annarra þar til bærra yfirvalda, eða aðila, sem hagsmuna hefur að gæta, hvort sem það er einstaklingur eða persóna að lögum hvers lands.

☐ 4. Yfirvöldin skulu eigi vera skylduð til þess að leggja hald á vörur, sem settar eru á land og flytja á áfram til annars lands.

☐ 5. Ef lög einhvers lands leyfa eigi að hald sé lagt á vöru við innflutning, skal í þess stað koma bann á innflutningi eða hald lagt á vöruna í landinu sjálfu.

☐ 6. Ef löggjöf einhvers lands leyfir hvorki, að hald sé lagt á við innflutning né innanlands eða að innflutningur sé bannaður, skal, meðan beðið er eftir að nauðsynlegar breytingar verði gerðar á lögunum, í þess stað beitt þeim aðgerðum og ráðum, sem lög landsins tryggja landsmönnum í slíkum tilfellum.

■ **10. gr.** 1. Ákvæði undanfarandi greinar skulu taka til allrar framleiðsluvöru, sem á óréttmætan hátt ber, sem upprunatáknun, nafn ákveðins staðar eða lands, þegar upplýsingar þessar eru tengdar firmanafni, sem er tilbúningur einn, eða firmanafni, sem notað er í sviksamlegum tilgangi.

☐ 2. Sérhver framleiðandi, iðnrekandi eða kaupsýslumaður, sem fæst við framleiðslu og tilbúning á eða verzlun með vöru þessa og búsettur er annaðhvort á þeim stað, sem ranglega hefur verið tilfærður sem upprunastaður, eða í því héraði, þar sem staður þessi er, eða í landi því, sem ranglega er tilgreint, eða í landi því, þar sem hin ranga upprunatáknun er færð í nyt, er í öllum tilfellum viðurkenndur sem aðili, er hagsmuna hefur að gæta, hvort sem um einstakling er að ræða eða lögpersónu.

■ **10. gr. a.** 1. Sambandslöndunum er skylt að tryggja borgurum sambandsins virka vernd gegn óréttmætri samkeppni.

☐ 2. Sérhver samkeppni, sem brýtur í bága við heiðarlegar venjur í iðnaði og verzlun, er álitin óréttmæt.

☐ 3. Sérstaklega skal banna:

1. Sérhvern verknað, sem er þannig, að hann — án tillits til þess hvaða ráð eru notuð — er til þess fallinn að stuðla að því, að villzt sé á fyrirtæki keppinautar, vörum hans eða iðnaðar- eða verzlunarstarfsemi hans.

2. Allar rangar upplýsingar í verzlunarstarfi, að því leyti, sem þær eru til þess fallnar að koma óorði á fyrirtæki keppinautar, vörur hans eða iðnaðar- eða verzlunarfyrirtæki hans.

■ **10. gr. b.** 1. Sambandslöndin skuldbinda sig til þess að tryggja borgurum hinna sambandslandanna nægilega lögvernd, til þess að stemma algjörlega stigu við öllum þeim gjörðum, sem vísað er til í greinum 9, 10 og 10 a.

☐ 2. Þau skuldbinda sig enn fremur til þess að sjá fyrir ákvæðum, sem leyfa stéttarfélögum og öðrum félagssamtökum, sem hafa umboð fyrir viðkomandi iðnrekendur, framleiðendur eða kaupsýslumenn, og sem eigi brjóta í bága við lög lands síns, aðgang að dómstólum eða framkvæmdavaldi, með það fyrir augum, að stemma stigu við gjörðum þeim, sem vísað er til í greinum 9, 10 og 10 a, að svo miklu leyti sem lög þess lands, er verndar er óskað í, heimila stéttarfélögum og öðrum félagssamtökum þess lands.

■ **11. gr.** 1. Sambandslöndin skulu, í samræmi við eigin landslög, veita bráðabirgðavernd einkaleyfishæfum uppgötvunum, smáeinkaleyfum, iðnteikningum og iðnlíkönum, svo og vörumerkjum fyrir framleiðsluvörur, sem sýndar verða á opinberum eða opinberlega viðurkenndum alþjóðavörusýningum, sem haldnar eru á landssvæði einhvers þeirra.

☐ 2. Þessi bráðabirgðavernd framlengir eigi frest þann, er 4. gr. gerir ráð fyrir. Ef gerð er krafa til forgangsréttarins síðar meir, geta viðkomandi yfirvöld hvers lands fyrir sig ákveðið, að fresturinn hefjist á þeim degi, er varan hefur verið sett á sýninguna.

☐ 3. Til sönnunar á því, hver hluturinn er, sem sýndur var, og hvaða dag hann kom á sýninguna, getur hvert land krafizt gagna þeirra, sem það álítur nauðsynleg.

■ **12. gr.** 1. Sérhverju sambandslandi er skylt að koma á fót sérstakri stjórnardeild fyrir lögvernd eignarréttinda á sviði iðnaðar og aðalskrifstofu fyrir opinberar tilkynningar á einkaleyfum fyrir uppgötvanir, smáeinkaleyfum, iðnteikningum eða iðnlíkönum og vörumerkjum.

☐ 2. Deild þessi skal gefa út opinbert tímarit. Hún gefur einnig út reglulega:

a. Nöfn þeirra, sem einkaleyfi hafa öðlazt, með stuttri skýrgreiningu á uppgötvuninni, sem leyfið er fyrir.

b. Eftirprentanir af skrásettum vörumerkjum.

■ **13. gr.** 1. Alþjóðaskrifstofan, stofnsett í Bern undir heitinu „Bureau international pour la Protection de la Propriété industrielle", er sett undir yfirráð svissnesku sambandsstjórnarinnar, sem ákveður tilhögun hennar og hefur eftirlit með starfsemi hennar.

☐ 2. Hið opinbera tungumál alþjóðaskrifstofunnar er franska.

☐ 3. Alþjóðaskrifstofan sameinar á einn stað hvers konar upplýsingar varðandi lögvernd eignarréttinda á sviði iðnaðar; hún safnar þeim saman og gefur þær út. Hún athugar sameiginleg hagsmunamál og mál, sem sambandið hefur áhuga á, og hefur á hendi ritstjórn — með hjálp þeirra gagna, sem hin ýmsu stjórnarvöld sjá henni fyrir — á tímariti á frönsku, um mál varðandi tilgang sambandsins.

☐ 4. Eintökum rits þessa skal skipt á milli stjórnarvalda sambandslandanna á sama hátt og öllum skjölum útgefnum af alþjóðaskrifstofunni, í hlutfalli við fjölda framlagseininga, samkvæmt því sem hér fer á eftir. Aukaeintök og skjöl, sem kann að verða beðið um,

1961 Nr. 102 28. des.

annaðhvort af hinum nefndu stjórnarvöldum eða af fyrirtækjum eða einstaklingum, skulu greidd sérstaklega.

☐ 5. Alþjóðaskrifstofan skal ætíð vera til taks fyrir sambandslöndin, um að veita þeim þær sérstöku upplýsingar, er þau þurfa á að halda, um mál varðandi alþjóðlega skipan eignarréttinda á sviði iðnaðar. Framkvæmdastjóri alþjóðaskrifstofunnar semur árlega skýrslu um stjórn hennar, sem send skal til allra sambandslandanna.

☐ 6. Hin venjulegu útgjöld alþjóðaskrifstofunnar skulu sambandslöndin greiða sameiginlega. Þar til annað verður ákveðið, mega þau ekki fara fram úr 120 þús. svissneskum frönkum. Upphæð þessa má hækka eftir þörfum, með einróma ákvörðun einhverrar þeirrar ráðstefnu, er 4. gr. gerir ráð fyrir.

☐ 7. Hin venjulegu útgjöld taka ekki til kostnaðar við ráðstefnur sendifulltrúa né stjórnarfulltrúa, né heldur kostnaðar við sérstök störf eða útgáfu, framkvæmd samkvæmt ákvörðunum ráðstefnu. Kostnaður þessi, sem eigi má fara fram úr 20 000 svissneskum frönkum, skiptist á sambandslöndin í hlutfalli við framlag það, sem þau greiða til starfsemi alþjóðaskrifstofunnar, samkvæmt ákvæðum málsgreinar 8, sem hér fer á eftir.

☐ 8. Til þess að ákveða framlagshlut hvers lands í þessum heildarkostnaði er sambandslöndunum og þeim, sem síðar meir munu gerast aðilar að sambandinu, skipt í sex flokka, sem hver um sig skal bera framlag í hlutfalli við fjölda eininga, þ. e.:

1. flokkur 25 einingar,
2. flokkur 20 einingar,
3. flokkur 15 einingar,
4. flokkur 10 einingar,
5. flokkur 5 einingar,
6. flokkur 3 einingar.

Þessir stuðlar eru margfaldaðir með fjölda landa í hverjum flokki og summa margfeldanna, sem þannig er fengin, sýnir þann fjölda eininga, sem deilt skal í heildarkostnaðinn. Deildin sýnir þá upphæð hverrar einingar.

☐ 9. Sérhvert sambandsland tiltekur, um leið og það gengur í sambandið, flokk þann, er það kýs að vera sett í. Samt sem áður getur sérhvert sambandsland lýst yfir síðar, að það óski eftir að flytjast í annan flokk.

☐ 10. Svissneska sambandsstjórnin hefur umsjá með útgjöldum alþjóðaskrifstofunnar, innir af hendi nauðsynlegar fyrirframgreiðslur og semur árlega reikninga, sem sendir eru til stjórnarvalda allra hinna sambandslandanna.

■ **14. gr.** 1. Samþykkt þessa skal öðru hverju endurskoða, til þess að gera á henni endurbætur, sem bætt geta kerfi sambandsins.

☐ 2. Í þessu skyni skal af og til halda ráðstefnu fulltrúa sambandslandanna.

☐ 3. Stjórnarvöld lands þess, er ráðstefnan er haldin í, undirbúa störf ráðstefnu þessarar með aðstoð alþjóðaskrifstofunnar.

☐ 4. Framkvæmdastjóri alþjóðaskrifstofunnar situr fundi ráðstefnanna og tekur þátt í umræðum, án atkvæðisréttar.

■ **15. gr.** Samþykkt er, að sambandslöndin áskilji sér gagnkvæman rétt til þess að gera með sér, hvert í sínu lagi, sérstakt samkomulag um lögvernd eignarréttinda á sviði iðnaðar, svo fremi sem slíkt samkomulag brjóti eigi í bága við ákvæði þessarar samþykktar.

■ **16. gr.** 1. Löndum þeim, sem eigi eru aðilar að samþykkt þessari, skal veitt aðild, ef þau beiðast þess.

☐ 2. Aðild þessi skal tilkynnt svissnesku sambandsstjórninni eftir stjórnmálalegum leiðum, og tilkynnir hún síðan öllum stjórnum aðildarríkjanna.

☐ 3. Slík aðild veitir með fullum rétti aðild að öllum ákvæðum og hlunnindum, sem þessi samþykkt kveður á um, og tekur gildi einum mánuði eftir að svissneska sambandsstjórnin hefur sent tilkynninguna til hinna sambandslandanna, nema þess sé óskað í umsókn um aðild, að gildistakan komi síðar til framkvæmda.

■ **16. gr. a.** 1. Sérhvert sambandsland getur hvenær sem er tilkynnt skriflega til svissnesku sambandsstjórnarinnar, að þessi samþykkt nái til allra eða hluta af nýlendum sínum, verndarríkjum, umboðsstjórnarríkjum eða til hvers annars landssvæðis á áhrifasvæði þess, eða landssvæða, er lúta yfirráðum þess, og skal samþykktin taka til allra landssvæðanna, sem nefnd eru í tilkynningunni, einum mánuði eftir að svissneska sambandsstjórnin hefur tilkynnt það hinum sambandslöndunum, nema þess sé óskað í tilkynningunni, að það komi til síðar. Ef slík tilkynning er eigi gerð, nær samþykktin eigi til þessara landssvæða.

☐ 2. Sérhvert sambandsland getur hvenær sem er tilkynnt skriflega til svissnesku sambandsstjórnarinnar, að þessi samþykkt nái eigi lengur til allra eða hluta af landssvæðum þeim, sem urðu tilefni til tilkynningar þeirrar, er um fjallar í undanfarandi málsgrein, og hættir samþykktin að taka til nefndra landssvæða í tilkynningunni 12 mánuðum eftir að svissnesku sambandsstjórninni berst tilkynningin.

☐ 3. Allar tilkynningar til svissnesku sambandsstjórnarinnar samkv. ákvæðum málsgreina 1 og 2 þessarar greinar skal hún senda til allra landa sambandsins.

■ **17. gr.** Framkvæmd gagnkvæmra skuldbindinga, sem samþykkt þessi inniheldur, er eftir því, sem nauðsyn krefur, háð því, að gætt sé formsatriða og reglna, sem settar eru í stjórnskipunarlögum þeirra sambandslanda, sem skyld eru til að sjá um framkvæmd þeirra, enda geri þau það með eins stuttum fresti og unnt er.

■ **17. gr. a.** 1. Samþykktin helzt í gildi um ótakmarkaðan tíma, þar til ár er liðið frá þeim degi, er henni var sagt upp.

☐ 2. Uppsögn þessi skal send svissnesku sambandsstjórninni. Hún skal eigi gilda nema gagnvart viðkomandi landi, enda haldi samþykktin gildi sínu fyrir hin sambandslöndin.

■ **18. gr.** 1. Þessi samningur skal fullgiltur og fullgildingarskjölunum komið fyrir í London eigi síðar en 1. júlí 1938. Hann gengur í gildi milli ríkja þeirra, sem hafa fullgilt hann, einum mánuði síðar. Ef hann hefur verið fullgiltur í nafni sex ríkja að minnsta kosti, skal hann þó taka gildi milli þeirra ríkja, einum mánuði eftir að staðfesting sjötta ríkisins hefur verið tilkynnt þeim af svissnesku sambandsstjórninni og fyrir þau ríki, sem

1961 Nr. 102 28. des.

1961 síðar mundu staðfesta hann, einum mánuði eftir
Nr. 102 tilkynningu á hverri staðfestingu.
28. des. ☐ 2. Lönd, sem ekki leggja fram staðfestingarskjölin innan frests þess, er vísað er til í undanfarandi málsgrein, eiga rétt til aðildar með skilyrðum 16. greinar.
☐ 3. Í viðskiptum landa þeirra, sem hann nær til, kemur þessi samningur í staðinn fyrir Parísarsamþykkt frá 1883 og síðari endurskoðanir.
☐ 4. Að því er varðar lönd þau, er þessi samningur nær eigi til, en sem sambandssamþykkt í París, endurskoðuð í Haag 1925, nær til, gildir sú samþykkt áfram.
☐ 5. Á sama hátt gildir áfram Parísarsamþykktin, endurskoðuð í Washington 1911, að því er varðar lönd þau, er þessi samningur nær eigi yfir, né Parísarsamþykktin, endurskoðuð í Haag.
■ **19. gr.** Þessi samningur skal undirritaður í einu eintaki, sem geymt verður í skjalasafni ríkisstjórnar konungsríkisins Stóra-Bretlands og Norður-Írlands. Staðfest afrit sendir hún síðan hverri ríkisstjórn sambandslandanna.

1978 Lög um Iðntæknistofnun Íslands.

Nr. 41 ■ **1. gr.** Iðntæknistofnun Íslands er sjálfstæð stofnun,
18. maí undir yfirstjórn iðnaðarráðuneytisins.
☐ Stofnunin hefur aðalaðsetur í Reykjavík, en heimilt er að setja á stofn útibú annars staðar.
■ **2. gr.** Hlutverk stofnunarinnar er að vinna að tækniþróun og aukinni framleiðni í íslenskum iðnaði með því að veita iðnaðinum sem heild, einstökum greinum hans og iðnfyrirtækjum sérhæfða þjónustu á sviði tækni- og stjórnunarmála, og stuðla að hagkvæmri nýtingu íslenskra auðlinda til iðnaðar.
☐ Stofnuninni er heimilt að veita þjónustu öðrum aðilum, sem hafa þörf fyrir þá sérþekkingu, er stofnunin hefur yfir að ráða.
☐ Hlutverki sínu skal stofnunin gegna meðal annars með því að vinna að ráðgjöf og fræðslu, öflun og dreifingu upplýsinga, hagnýtum rannsóknum, tilraunum og prófunum, tæknilegu eftirliti og stöðlun. Stofnunin annast samskipti við hliðstæðar erlendar stofnanir.
■ **3. gr.** Stofnunin skiptist í aðaldeildir og sérdeildir.
☐ Deildaskipting skal ákveðin í reglugerð, sem ráðherra setur að fengnum tillögum stjórnar stofnunarinnar.
☐ Þegar settar eru á stofn sérdeildir, skulu heildarsamtök iðnaðarins, samtök einstakra greina hans eða aðrir aðilar, eftir því sem við á, tilnefna einn eða fleiri tengimenn fyrir hverja sérdeild. Þeir skulu m. a. fylgjast með tengslum sérdeildar við iðnaðinn.
☐ Stjórn stofnunarinnar ákveður, hvernig tilnefningu tengimanna við einstakar sérdeildir skuli hagað.
■ **4. gr.** Iðnaðarráðherra skipar stjórn stofnunarinnar sem hér segir: Einn fulltrúa án tilnefningar, einn fulltrúa samkvæmt tilnefningu Félags íslenskra iðnrekenda, einn fulltrúa samkvæmt tilnefningu Landssambands iðnaðarmanna, einn fulltrúa ófaglærðs starfsfólks í iðnaði, samkvæmt tilnefningu Landssambands iðnverkafólks, einn fulltrúa faglærðs starfsfólks í iðnaði samkvæmt tilnefningu Alþýðusambands Íslands.
☐ Varamenn í stjórn skulu skipaðir með sama hætti og aðalmenn.
☐ Ráðherra skipar formann stjórnarinnar úr hópi stjórnarmanna og ákveður stjórnarlaun.
☐ Stjórnarmenn skulu skipaðir til 2ja ára í senn.
■ **5. gr.** Stjórn Iðntæknistofnunar Íslands hefur með höndum stjórn stofnunarinnar, markar henni stefnu og fer, ásamt forstjóra, með tengsl stofnunarinnar við iðnaðarráðuneytið.
■ **6. gr.** Iðnaðarráðherra skipar forstjóra stofnunarinnar að fengnum tillögum stjórnar hennar. Skal hann skipaður til 4ra ára í senn.
☐ Forstjóri sér um daglega stjórn stofnunarinnar. Hann gerir tillögur til stjórnar um starfs- og fjárhagsáætlun stofnunarinnar og ber ábyrgð á fjárreiðum hennar.
■ **7. gr.** Stjórn stofnunarinnar ræður framkvæmdastjóra aðaldeilda til fjögra ára í senn.
☐ Framkvæmdastjórar aðaldeilda sjá um daglega stjórn þeirra í samráði við forstjóra.
■ **8. gr.** Framkvæmdanefnd stofnunarinnar skal skipuð forstjóra og framkvæmdastjórum aðaldeilda, framkvæmdastjóra Útflutningsmiðstöðvar iðnaðarins og framkvæmdastjóra Rannsóknaráðs ríkisins.
☐ Forstjóri stofnunarinnar skal vera formaður nefndarinnar.
☐ Hlutverk framkvæmdanefndar skal vera að tryggja hagkvæmt samstarf milli deilda stofnunarinnar innbyrðis, við Útflutningsmiðstöð iðnaðarins og Rannsóknaráð ríkisins, m. a. með því að gangast fyrir myndun verkefnahópa.
■ **9. gr.** Tekjur stofnunarinnar skulu vera sem hér segir:
a. Framlag í fjárlögum.
b. Hluti af jöfnunargjaldi, frá og með 1979.[1)]
c. Tekjur fyrir selda þjónustu, samkvæmt gjaldskrá[2)] sem iðnaðarráðherra staðfestir. Hámark gjaldskrár skal miðað við raunverulegan heildarkostnað vegna þjónustunnar, en heimilt er að taka tillit til aðstæðna viðtakanda og eðlis þjónustunnar.
d. Greiðslur frá aðilum vegna stórra verkefna, samkvæmt samningi hverju sinni.
e. Framlög til sérstakra verkefna og aðrar tekjur.

[1)] *Sbr. nú l. 78/1980.* [2)] *Stjtíð. B, gjskr. 455/1980.*

■ **10. gr.** Forstjóri ræður starfslið stofnunarinnar í umboði stjórnar og í samráði við framkvæmdastjóra viðkomandi deildar.
☐ Starfslið stofnunarinnar skal ráðið:
a. Með fastri ráðningu.
b. Með lausri ráðningu, þ. e. með tilteknum uppsagnarfresti.
c. Með ráðningu til ákveðins tíma, t. d. til ákveðinna verkefna.
☐ Um launakjör starfsfólks fer samkvæmt kjarasamningum ríkisstarfsmanna á hverjum tíma.
■ **11. gr.** Sérfræðingum og ráðunautum Iðntæknistofnunar Íslands er heimilt að kenna sérgreinar sínar við Háskóla Íslands, Tækniskóla Íslands, iðnskóla og hliðstæða skóla, samkvæmt nánari reglum, sem stjórn stofnunarinnar kann að setja um slíka starfsemi.
☐ Starfsmönnum stofnunarinnar er óheimilt að taka að sér aukastörf, sem skoðast geta sem samkeppni við stofnunina, nema með samþykki stjórnar.
■ **12. gr.** Stofnuninni og starfsfólki hennar er óheimilt að láta þriðja aðila í té upplýsingar um rannsóknir, tilraunir, prófanir eða önnur verkefni, sem stofnunin

1978
Nr. 41
18. maí

1978 Nr. 41 18. maí

vinnur samkvæmt beiðni og gegn greiðslu[1] nema fyrir liggi skriflegt samþykki verkbeiðanda.

[1] *Stjtíð. B 455/1980, gjskr. Iðntæknistofnunar.*

■ **13. gr.** Stofnunin tekur við starfsemi og eignum, réttindum og skyldum Rannsóknastofnunar iðnaðarins og Iðnþróunarstofnunar Íslands.

□ Aðild framangreindra stofnana að Rannsóknaráði ríkisins, sbr. 2. gr. laga nr. 64 21. maí 1965, skal haldast.

■ **14. gr.** Iðnaðarráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara.

■ **15. gr.** Með lögum þessum eru felld úr gildi lög nr. 31 16. apríl 1971, um Iðnþróunarstofnun Íslands, VI. kafli laga nr. 64 31. maí 1965, um rannsóknir í þágu atvinnuveganna, svo og önnur lagaákvæði, sem kunna að brjóta í bága við lög þessi.

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** Gjald samkvæmt 45. gr. laga nr. 64 1965, um rannsóknir í þágu atvinnuveganna, skal innheimt til loka ársins [1979][1] og renna til Iðntæknistofnunar Íslands.

[1] *L. 118/1978, 1. gr.*

1981 Nr. 86 31. des.

Lög um iðnráðgjafa.

■ **1. gr.** Ákveði samtök sveitarfélaga eða iðnþróunarfélög, sbr. 2. gr., að ráða iðnráðgjafa til starfa á sínum vegum er heimilt að greiða úr ríkissjóði framlag vegna starfa þeirra, svo og kostnað við samræmingu, sbr. 4. gr.

□ Framlagið miðist við launakostnað vegna starfa eins manns á starfssvæði hlutaðeigandi samtaka eða miðað við kjördæmi.

■ **2. gr.** Iðnþróunarfélag, skv. lögum þessum, merkir félag er hefur landshluta eða kjördæmi sem starfssvæði og sveitarfélög, félagasamtök, fyrirtæki og einstaklingar geta átt aðild að, enda hafi félagið það markmið að efla iðnþróun á starfssvæði sínu.

■ **3. gr.** Helstu verkefni iðnráðgjafa eru þessi:

a. Að hjálpa iðnfyrirtækjum og aðilum, sem hyggja á iðnrekstur, að greina þörf sína fyrir sérfræðiaðstoð og veita upplýsingar um hvar slíka aðstoð sé að fá.

b. Að vera tengiliður milli tækni- og þjónustustofnana iðnaðarins og þeirra aðila sem starfa í iðnaði og að iðnaðarmálum í landshlutanum.

c. Að aðstoða sveitarstjórnir, félagasamtök, fyrirtæki og einstaklinga við athuganir á nýjum viðfangsefnum í iðnaði.

d. Að miðla upplýsingum um tækni- og rekstrarmálefni og hafa milligöngu um námskeiðahald og aðra fræðslustarfsemi sem völ er á fyrir starfsfólk í iðnaði.

e. Að stuðla að aukinni samvinnu iðnfyrirtækja bæði innan starfsgreina og þeirra í milli, svo og tengslum við fyrirtæki í öðrum greinum.

f. Að vera til ráðuneytis þeim aðilum sem eiga þátt í að móta atvinnumálastefnu landshlutans.

■ **4. gr.** Iðnaðarráðuneytið sér um framkvæmd þessara laga.

□ Tryggð skulu tengsl iðnráðgjafa við tækni- og þjónustustofnanir og samtök iðnaðarins og störf þeirra samræmd, undir forustu Iðntæknistofnunar, með hliðsjón af stefnumörkun um iðnþróun og þeim aðgerðum sem unnið er að á hverjum tíma.

■ **5. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi og skulu gilda til 31. desember 1985.

1981 Nr. 86 31. des.

Lög um Iðnlánasjóð.

1967 Nr. 68 10. okt.

■ **1. gr.** Tilgangur Iðnlánasjóðs er að styðja iðnað Íslendinga með hagkvæmum stofnlánum, eins og nánar er kveðið á um í 10. gr. laga þessara.

■ **2. gr.** Iðnlánasjóður er sjálfstæð stofnun. Yfirumsjón hans er í höndum ráðherra þess, er fer með iðnaðarmál.

■ **3. gr.** Iðnaðarmálaráðherra skipar sjóðnum þriggja manna stjórn, til fjögurra ára í senn. Einn stjórnarmanna skipar ráðherra án tilnefningar, en hina eftir tilnefningu stjórnar Landssambands iðnaðarmanna og stjórnar Félags ísl. iðnrekenda. Ráðherra skipar einn hinna þriggja stjórnarmanna formann sjóðsstjórnar.

□ Reikningar Iðnlánasjóðs skulu endurskoðaðir af tveimur mönnum, er ráðherra skipar til fjögurra ára í senn.

□ Eftir hver áramót gefur stjórn sjóðsins ráðherra ítarlega skýrslu um nag og starfsemi sjóðsins á liðnu ári, og skal fylgja henni endurskoðaður ársreikningur. Ársreikning skal birta í B-deild Stjórnartíðinda.

■ **4. gr.** Iðnaðarbanki Íslands h. f. hefur á hendi, samkv. sérstökum samningi, daglegan rekstur Iðnlánasjóðs.

□ Allur kostnaður við stjórn og rekstur sjóðsins greiðist af tekjum hans.

■ **5. gr.** Tekjur Iðnlánasjóðs eru:

1. [0.05%][1] gjald, er innheimtist af iðnaðinum í landinu. Skal það lagt á sama stofn og aðstöðugjald er á lagt samkvæmt III. kafla laga nr. 69 28. apríl 1962, um tekjustofna sveitarfélaga,[2] í fyrsta sinn árið 1963. [Undanþegin gjaldi þessu eru mjólkurbú svo og allur kjöt- og fiskiðnaður, þó ekki lagmetisiðnaður.][3] Gjald þetta skal á lagt af skattstjórum og innheimt af innheimtumönnum ríkisins.

Gjalddagi skal vera 1. ágúst ár hvert, og má taka gjaldið lögtaki, sbr. lög nr. 29 16. des. 1885.

Gjald þetta skal vera frádráttarbært sem rekstrarkostnaður, við álagningu tekjuskatts og tekjuútsvars.

[Verja skal 10% af árlegu iðnlánasjóðsgjaldi frá 1. janúar 1968 til að greiða fyrir hagrannsóknum í þágu iðnaðarins og aðgerðum, sem stuðla að þjóðhagslega hagkvæmri iðnþróun í landinu. Stjórn sjóðsins ráðstafar þessu fé í samráði við Félag íslenzkra iðnrekenda og Landssamband iðnaðarmanna.][4]

2. [Framlag ríkissjóðs, 50 millj. ár hvert, í fyrsta sinn 1973.][5]

3. Vextir.

[1] *L. 44/1982, 1. gr.; sjá enn fremur brbákv. sömu laga: Álagning iðnlánasjóðsgjalds, skv. 1. gr. skal koma til framkvæmda á árinu 1983 á gjaldstofn ársins 1982.* [2] *Nú l. 73/1980.* [3] *L. 68/1974, 1. gr.* [4] *L. 19/1968, 1. gr.* [5] *L. 50/1973, 2. gr.*

■ **6. gr.** [Heimilt er Iðnlánasjóði, að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar, að taka lán í innlendri eða erlendri mynt, ef árlegt ráðstöfunarfé sjóðsins nægir ekki til þess að hann geti á viðunandi hátt gegnt hlutverki sínu.][1]

□ Iðnlánasjóði er jafnframt heimilt, að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar, að taka allt að 100 milljón króna lán til þess að mynda nýjan lánaflokk í því skyni að veita sérstök hagræðingarlán til viðbótar almennum lánum, er að mati sjóðsstjórnarinnar teldust stuðla

1967 Nr. 68 10. okt.

verulega að því að auka framleiðni og bæta aðstöðu iðnfyrirtækis til þess að aðlaga sig nýjum viðhorfum vegna breyttra viðskiptahátta, svo sem tollabreytinga og fríverzlunar. Mega lán þessi vera með betri kjörum en lán sjóðsins almennt, svo sem lægri vöxtum, lengri lánstíma eða afborgunarlaus fyrst í stað, allt eftir því, sem nánar yrði ákveðið í reglugerð.[2)]

□ Ef Iðnlánasjóður býður út almennt skuldabréfalán samkvæmt þessari grein, mega skuldabréfin, svo og vextir af þeim, vera undanþegin framtalsskyldu og skattlagninu á sama hátt og sparifé, sbr. 21. gr. laga nr. 90 7. okt. 1965 um tekjuskatt og eignarskatt.[3)]

□ Eigi er Iðnlánasjóði heimilt að endurlána erlent lánsfé, nema með gengisákvæði.

□ Þegar um lántökur til almennrar starfsemi sjóðsins er að ræða, skal þó heimilt að skipta gengisáhættu hlutfallslega á ákveðna flokka útlána, enda sé lánsfé þá endurlánað með almennum útlánsvöxtum Iðnlánasjóðs.

□ [Þegar Iðnlánasjóður tekur erlend lán, sem bundin eru við endurlán til tiltekinna framkvæmda, skal féð endurlánað með gengisákvæði og hæfilegum vaxtamismun og kostnaði til Iðnlánasjóðs. Þó er sjóðnum heimilt að endurlána lánsfé frá Iðnþróunarsjóði án gengisákvæða, enda tryggi stjórn Iðnlánasjóðs hag hans með öðrum hætti.][4)]

[1)]*L. 44/1977, 1. gr.* [2)]*Rg. 160/1966.* [3)]*Nú l. 75/1981.* [4)]*L. 42/1971, 1. gr.*

■ **[7. gr.]**[1)] [Stofna skal í Iðnlánasjóði lánadeild iðngarða,[2)] er hafi þann tilgang að lána stofnlán til sveitarfélaga, félagssamtaka og einstaklinga, sem reisa iðnaðarmannvirki í því skyni að efla íslenskan iðnað eða skapa með öðrum hætti starfsaðstöðu til handa iðnfyrirtækjum, sem greiða iðnlánasjóðsgjald skv. 5. gr., enda öðlist þau á fullnægjandi hátt að mati stjórnar Iðnlánasjóðs leigu- og/eða kauprétt að þeirri aðstöðu eða mannvirki, sem lánað er til. Umsækjendur um lán til iðngarða geri stjórn Iðnlánasjóðs fullnægjandi grein fyrir áformum sínum samhliða lánsumsókn.][3)]

[1)]*L. 59/1979, 1. gr., sbr. l. 44/1982, 4. gr.* [2)]*Rg. 105/1967 (um lánadeild veiðarfæraiðnaðar).* [3)]*L. 59/1979, 1. gr.*

■ **[8. gr.]**[1)] [Tekjur lánadeildar iðngarða eru:

1. Framlög, er veitt kunna að verða úr ríkissjóði eða á annan hátt.

2. Á fyrstu fjórum starfsárum lánadeildarinnar, frá og með árinu 1980 til og með ársins 1983, renni allt að 250 milljónum króna á ári af umráðafé Iðnlánasjóðs til deildarinnar.

3. Andvirði sérstakra lána, sem stjórn Iðnlánasjóðs, að fengnu samþykki iðnaðarráðherra, aflar til deildarinnar, sbr. 6. gr.

4. Vextir og vísitöluálag.][2)]

[1)]*L. 59/1979, 1. gr., sbr. l. 44/1982, 4. gr.* [2)]*L. 59/1979, 1. gr.*

■ **[9. gr.]**[1)] [Almenn lánakjör Iðnlánasjóðs skulu gilda um lán úr lánadeild iðngarða, en að öðru leyti setur iðnaðarráðherra, í samráði við stjórn Iðnlánasjóðs, með reglugerð[2)] nánari ákvæði um starfsemi deildarinnar. Í reglugerðinni skal þess gætt að með aðstöðu innan iðngarðs sé fyrirtækjum, sem eiga í samkeppni í sömu grein, ekki mismunað eða stuðlað að neikvæðri samkeppni innan byggðarlaga eða á landsvísu.][3)]

[1)]*L. 59/1979, 1. gr., sbr. l. 44/1982, 4. gr.* [2)]*Stjtíð. B, rg. 584/1980.* [3)]*L. 59/1979, 1. gr.*

■ **[10. gr.]**[1)] Ríkissjóður ábyrgist allar skuldbindingar Iðnlánasjóðs og greiðir þær, ef eignir og tekjur sjóðsins hrökkva ekki til.

[1)]*L. 59/1979, 2. gr., sbr. l. 44/1982, 4. gr.*

1967 Nr. 68 10. okt.

■ **[11. gr.]**[1)] Iðnlánasjóður veitir stofnlán sem hér segir:

1. Til véla- og tækjakaupa fyrir iðnaðinn.
2. Til byggingar verksmiðju- og iðnaðarhúsa.
3. Til endurskipulagningar iðnfyrirtækja.
4. Til hagræðingar í iðnrekstri í samræmi við ákvæði 6. gr.

[5. Til framkvæmda, er auka hollustu og öryggi og bæta starfsumhverfi á vinnustöðum.][2)]

□ Iðnlánasjóði er heimilt, ef sérstakar ástæður mæla með að mati sjóðsstjórnar, að lána iðnfyrirtækjum til fasteignakaupa.

□ Nú lætur lánbeiðandi smíða vélar innanlands, og er sjóðsstjórninni þá heimilt að veita honum bráðabirgðalán, meðan á smíði stendur, gegn þeim tryggingum, er hún metur gildar.

□ Þeir aðilar, sem gjald greiða til Iðnlánasjóðs af rekstri sínum, samkv. 5. gr. laga þessara, skulu að öðru jöfnu hafa forgang að lánum úr sjóðnum.

[1)]*L. 59/1979, 2. gr., sbr. l. 44/1982, 4. gr.* [2)]*L. 44/1977, 3. gr.*

■ **[12. gr.]**[1)] [Upphæð lána má nema allt að 70 af hundraði kostnaðarverðs, enda sé það, að dómi sjóðsstjórnarinnar, ekki hærra en eðlilegt má teljast, samkvæmt verðlagi á hverjum tíma.][2)]

□ Byggingar og vélar skulu metnar til lántöku á kostnað lántaka, eftir því sem þörf er á, svo sem nánar kann að verða fyrir mælt í reglugerð.

□ Um lánveitingar til nýrrar framleiðslu, svo og um lánveitingar, sem sjóðsstjórnin telur leika vafa á, hvort veita skuli, skal hún leita álits sérfróðra manna. Allan kostnað vegna slíkra athugana og álitsgerða skal lánbeiðandi bera, enda hafi honum verið tilkynnt um það fyrir fram.

[1)]*L. 59/1979, 2. gr., sbr. l. 44/1982, 4. gr.* [2)]*L. 44/1982, 2. gr.*

■ **[13. gr.]**[1)] Lán má veita úr sjóðnum gegn þessum tryggingum:

1. Gegn öruggu veði í þeim húsum, sem lánað er til, ásamt tilheyrandi lóð og lóðarréttindum.

2. Gegn 1. veðrétti í þeim vélum og tækjum, sem lánað er til.

3. Gegn ríkisábyrgð.

□ Sjóðsstjórninni er auk þess rétt að taka frekari tryggingar en hér eru til greindar, svo að lán verði fulltryggt að hennar dómi.

□ Sjóðsstjórnin getur neitað að taka veð í nýjum vélum, ef vafasamt er um endursölumöguleika þeirra, sbr. 3. mgr. 11. gr. laga þessara.

□ Hús og vélar eru því aðeins fullgild veð fyrir lánum úr Iðnlánasjóði, að þau séu vátryggð í vátryggingarstofnun, sem sjóðurinn tekur gilda.

□ Iðnlánasjóður getur hvenær sem er heimtað skilríki fyrir því, að veðsettum eignum sé vel við haldið og veðið hafi ekki rýrnað.

[1)]*L. 59/1979, 2. gr., sbr. l. 44/1982, 4. gr.*

■ **[14. gr.]**[1)] Óheimilt er stjórn Iðnlánasjóðs og trúnaðarmönnum hennar að láta óviðkomandi aðilum í té nokkuð af þeim upplýsingum, sem gefnar eru í sambandi við lántökubeiðnir eða lántökur úr sjóðnum.

[1)]*L. 59/1979, 2. gr., sbr. l. 44/1982, 4. gr.*

1967 Nr. 68 10. okt.

■ **[15. gr.]**[1] [Lánstími má eigi vera lengri en 25 ár. Lán til vélakaupa skulu þó ekki vera lengri en til 10 ára, nema sérstakar ástæður mæli með og örugg trygging fyrir hendi, að mati sjóðsstjórnar. Stjórn Iðnlánasjóðs ákveður að öðru leyti lánskjör með þeirri undantekningu þó er greinir í 15. gr.][2]

[1] *L. 59/1979, 2. gr., sbr. l. 44/1982, 4. gr.* [2] *L: 44/1982, 3. gr.*

■ **[16. gr.]**[1] Sjóðsstjórnin ákveður, að fengnu áliti bankastjórnar Seðlabanka Íslands og með samþykki iðnaðarmálaráðherra, vexti af lánum Iðnlánasjóðs.

[1] *L. 59/1979, 2. gr., sbr. l. 44/1982, 4. gr.*

■ **[17. gr.]**[1] Umsóknir um lán úr Iðnlánasjóði skulu vera skriflegar og fylgi þeim:

1. Ítarleg lýsing á því, hvernig verja eigi lánsfénu.
2. Upplýsingar um tryggingar, sem lánbeiðandi getur veitt fyrir láni.
3. Rekstrar- og efnahagsreikningur lánbeiðanda, ef um starfandi fyrirtæki er að ræða.
4. Aðrar upplýsingar, sem lánbeiðandi telur máli skipta.

□ Rétt er, að sjóðsstjórnin óski eftir þeim upplýsingum, sem hún telur sig þurfa til þess að geta ákveðið, hvort óhætt sé og réttmætt að veita umbeðið lán.

[1] *L. 59/1979, 2. gr., sbr. l. 44/1982, 4. gr.*

■ **[18. gr.]**[1] Verði eigendaskipti að eign, sem veðsett er Iðnlánasjóði, er stjórn sjóðsins heimilt að heimta lánið endurgreitt að fullu eða nokkru leyti, ef henni þykir ástæða til, enda skal bæði seljanda og kaupanda skylt að tilkynna sjóðsstjórninni eigendaskipti þegar í stað.

[1] *L. 59/1979, 2. gr., sbr. l. 44/1982, 4. gr.*

■ **[19. gr.]**[1] Nú er lán úr Iðnlánasjóði eigi greitt á réttum gjalddaga eða veðið gengur svo úr sér eða rýrnar að veðgildi, að það er eigi svo tryggt sem vera skal, eða nýr eigandi vanrækir að taka lánið að sér, og er þá stjórn sjóðsins heimilt að telja eftirstöðvar lánsins fallnar í gjalddaga þegar, án uppsagnar.

[1] *L. 59/1979, 2. gr., sbr. l. 44/1982, 4. gr.*

■ **[20. gr.]**[1] Þegar lán er fallið í gjalddaga, hefur Iðnlánasjóður heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð, án undanfarins dóms, sáttar eða fjárnáms, samkvæmt ákvæðum í lögum um lögræði, nr. 95 5. júní 1947, 39. gr.,[2] eða láta leggja Iðnlánasjóði það út til eignar ef þörf gerist.

[1] *L. 59/1979, 2. gr., sbr. l. 44/1982, 4. gr.* [2] *Sbr. lög um nauðungaruppboð 57/1949.*

■ **[21. gr.]**[1] Ef veð er selt á nauðungaruppboði eða við gjaldþrotaskipti, ber uppboðshaldara að geta þess í uppboðsgerðinni, að eignin sé veðsett Iðnlánasjóði, og skal stjórn sjóðsins gert viðvart svo tímanlega, að hún geti látið fulltrúa sinn vera við uppboðið.

[1] *L. 59/1979, 2. gr., sbr. l. 44/1982, 4. gr.*

■ **[22. gr.]**[1] Iðnlánasjóður er undanþeginn öllum sköttum til ríkis og sveitarfélags.

[1] *L. 59/1979, 2. gr., sbr. l. 44/1982, 4. gr.*

■ **[23. gr.]**[1] Setja má með reglugerð nánari ákvæði um starfsemi Iðnlánasjóðs, enda brjóti þau ekki í bága við nein ákvæði í lögum þessum.

[1] *L. 59/1979, 2. gr., sbr. l. 44/1982, 4. gr.*

1980 Nr. 54 6. júní

Lög um Iðnrekstrarsjóð.

■ **1. gr.** Starfrækja skal Iðnrekstrarsjóð til að styðja við umbótastarf í iðnaði í þeim tilgangi: að auka útflutning iðnaðarvarnings, að auka samkeppnishæfni íslensks iðnaðar á innlendum og erlendum markaði, að örva nýsköpun í átt til aukinnar og bættrar framleiðslu í iðnaði, að auka framleiðni í samkeppnisiðnaði.

□ Stefnt skal að sem líkustu fyrirkomulagi og gildir í þessum efnum í samkeppnislöndum Íslendinga.

1980 Nr. 54 6. júní

■ **2. gr.** Iðnrekstrarsjóður er sjálfstæð stofnun undir yfirstjórn iðnaðarráðherra. Iðnaðarbanki Íslands hf. hefur á hendi daglega afgreiðslu sjóðsins, samkv. sérstökum samningi.

■ **3. gr.** Stjórn sjóðsins skipa 7 menn og jafnmargir til vara skipaðir af iðnaðarráðherra til tveggja ára í senn.

□ Iðnaðarráðherra skipar formann sjóðstjórnar án tilnefningar. Aðra stjórnarmenn skipar hann samkv. tilnefningu Félags íslenskra iðnrekenda, Iðnþróunarsjóðs, Landssambands iðnaðarmanna, Alþýðusambands Íslands, Landssambands iðnverkafólks og Sambands íslenskra samvinnufélaga, og tilnefnir hver aðili einn mann.

□ Varamenn skulu skipaðir á sama hátt til jafnlangs tíma.

■ **4. gr.** Stjórn hefur með höndum starfsemi sjóðsins, ræður nauðsynlegt starfslið og ráðstafar fjármagni hans. Iðnaðarráðherra ákveður þóknun fyrir störf sjóðstjórnar.

■ **5. gr.** Stofnfé sjóðsins er:

1. Eigið fé Iðnrekstrarsjóðs, eins og það verður við gildistöku þessara laga.
2. Framlag ríkissjóðs samkv. fjárlögum 1980.

□ Annað ráðstöfunarfé sjóðsins er:

a. Framlag ríkissjóðs, er miðist að lágmarki við 0,6% af vinnsluvirði iðnaðar undanfarið ár, samkv. áætlun Þjóðhagsstofnunar, í fyrsta sinn árið 1982, og síðan árlega til og með árinu 1985, en verði þá endurmetið með hliðsjón af þörfum.
b. Önnur bein framlög til sjóðsins.
c. Vaxtatekjur.
d. Afborganir af veittum lánum.
e. Lántökur.
f. Aðrar tekjur.

□ Allur kostnaður við starfsemi sjóðsins greiðist af tekjum hans. Sjóðurinn er undanþeginn sköttum til ríkis og sveitarfélaga.

■ **6. gr.** Hlutverk sitt samkv. 1. grein skal sjóðurinn rækja m. a. með eftirfarandi aðgerðum:

1. Styrkjum og framlögum sem fyrst og fremst verði beitt á sviði útflutnings- og markaðsstarfsemi, en einnig til þróunarverkefna, sem geta haft mikilvæg áhrif á almenna eflingu iðnaðar, ekki síst til framleiðniaukningar.
2. Áhættulánum, sem fyrst og fremst verði notuð til stuðnings vöruþróunar, hönnunar og ýmissa annarra nýsköpunarverkefna. Heimilt er að hafa áhættulán afborgunarlaus um tíma og jafnframt að afskrifa lánin, heppnist verkefnið ekki.
3. Ábyrgðum gagnvart viðskiptabönkum og fjárfestingalánasjóðum.
4. Kaupum og sölu á hlutabréfum í starfandi fyrirtækjum og þátttöku í stofnun nýrra hlutafélaga.
5. Viðbótarlánum vegna fjárfestinga. Lán þessi geta jafnframt verið áhættulán.

1980 Nr. 54 6. júní

□ Í því sambandi skal höfð hliðsjón af svæðisbundnum áætlunum er hlotið hafa staðfestingu stjórnvalda.

■ **7. gr.** Stjórn sjóðsins ákveður skilyrði fyrir þátttöku hans hverju sinni, hvort sem um er að ræða hlutafjárkaup, fjárframlög, lánveitingar eða styrkveitingar. Heimilt er að styrkja eða lána samtökum og stofnunum iðnaðarins vegna einstakra verkefna, sem samrýmast tilgangi sjóðsins.

□ Stjórn sjóðsins ákveður lánskjör hans og vexti að fenginni umsögn Seðlabanka Íslands.

■ **8. gr.** Stjórn sjóðsins er, með samþykki iðnaðarráðherra, heimilt að taka lán fyrir hönd sjóðsins. Heimilt er að veita styrki eða framlög sem nema allt að ⅓ af árlegu ráðstöfunarfé sjóðsins, að undanskildum lántökum. Heildarupphæð ábyrgða sjóðsins, skv. 6. gr. 3. tl. má á hverjum tíma nema hæst 60% af eigin fé sjóðsins.

■ **9. gr.** Ríkissjóður ábyrgist allar skuldbindingar Iðnrekstrarsjóðs og greiðir þær, ef eignir og tekjur sjóðsins hrökkva ekki til. Sjóðstjórn er skylt að birta árlega opinbera skýrslu um starfsemi sjóðsins og skulu endurskoðaðir ársreikningar fylgja henni. Ríkisendurskoðun annast endurskoðun ársreikninga.

■ **10. gr.** Ráðherra getur með reglugerð sett nánari ákvæði um starfsemi sjóðsins, þar á meðal um reikningshald, svo og ráðningar og stöðu starfsmanna.

1970 Nr. 9 13. febr. Lög um Iðnþróunarsjóð.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd samning ríkisstjórna Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar um stofnun norræns iðnþróunarsjóðs fyrir Ísland (Nordisk Industrialiseringsfond for Island), sem gerður var í Reykjavík 12. desember 1969.[1] Texti samningsins fylgir lögum þessum og telst hluti af þeim og skulu ákvæði hans hafa lagagildi hér á landi.

[□ Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd breytingar á samningnum sem gerðar voru í Reykjavík 29. apríl 1980.

□ Texti breytinganna fylgir lögum þessum og teljast þær hluti af þeim. Þegar þær hafa öðlast gildi að því er Ísland varðar[2] skulu ákvæði samningsins þannig breytt hafa lagagildi hér á landi.][3]

[1] *Augl. C 8/1970.* [2] *Augl. C 13/1980.* [3] *L. 43/1980, 1. gr.*

■ **2. gr.** Sjóður sá, er um ræðir í samningi þessum, sbr. 1. gr., skal á Íslandi nefnast Iðnþróunarsjóður. Heimili sjóðsins og varnarþing skal vera í Reykjavík.

■ **3. gr.** Iðnaðarráðherra skal skipa fulltrúa Íslands í stjórn sjóðsins svo og einn varamann. Menn þessir skulu skipaðir til þriggja ára í senn.

■ **4. gr.** Iðnaðarráðherra skipar fimm menn í framkvæmdastjórn sjóðsins eftir tilnefningu eftirtalinna aðila: Landsbanka Íslands, Iðnaðarbanka Íslands h. f., Iðnlánasjóðs, Útvegsbanka Íslands og Búnaðarbanka Íslands, sem hver tilnefnir einn mann. Varamenn skulu skipaðir á sama hátt, og skal skipunartími aðalmanna og varamanna vera þrjú ár. Ráðherra skipar formann framkvæmdastjórnar, en hún skiptir með sér verkum að öðru leyti.

■ **5. gr.** Stjórn sjóðsins ræður honum framkvæmdastjóra að fengnum tillögum framkvæmdastjórnarinnar.

■ **6. gr.** Sjóðurinn er undanþeginn opinberum gjöldum og sköttum til ríkissjóðs og sveitarsjóða á sama hátt og Seðlabanki Íslands.

□ Sjóðurinn er og undanþeginn stimpilgjaldi af fjárskuldbindingum, sem hann kann að taka á sig.

■ **7. gr.** Iðnaðarráðherra getur, að tillögu stjórnar sjóðsins, sett með reglugerð nánari ákvæði um rekstur sjóðsins.[1]

[1] *Rg. 120/1972.*

Fylgiskjal.

Samningur um norrænan iðnþróunarsjóð fyrir Ísland.

Ríkisstjórnir Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar hafa ákveðið í sambandi við aðild Íslands að Fríverzlunarsamtökum Evrópu (EFTA) að stofna norrænan iðnþróunarsjóð fyrir Ísland og hafa komið sér saman um eftirfarandi:

1. Tilgangur. Tilgangur sjóðsins er að stuðla að tækni- og iðnþróun Íslands við aðild Íslands að EFTA og auðvelda aðlögun iðnaðarins í því sambandi. Sjóðurinn skal stuðla að þróun útflutningsiðnaðar á Íslandi og leggja áherzlu á aukna samvinnu á sviði iðnaðar og viðskipta milli Íslands og hinna Norðurlandanna. Enn fremur skal sjóðurinn notaður til að efla samkeppnishæfni íslenzka heimamarkaðsiðnaðarins.

2. Stofnfé. Stofnfé sjóðsins skal vera jafnvirði 14 milljóna Bandaríkjadollara. Af stofnfénu skal hvert Norðurlandanna leggja fram eftirfarandi hluta

	Milljónir Bandaríkjadollara
Danmörk	2,7
Finnland	2,7
Ísland	0,5
Noregur	2,7
Svíþjóð	5,4

□ Stofnféð skal lagt fram vaxtalaust til ráðstöfunar í jafnstórum árlegum fjárhæðum á 4 ára tímabili frá gildistökudegi samningsins.

□ Sjóðurinn skal innheimta framlögin hjá hinum norrænu ríkjum í samræmi við áðurgreinda skiptingu eftir því, sem starfsemi hans krefur.

□ Frá 10. ári skal sjóðurinn eftir nánari ákvörðun sjóðsstjórnarinnar endurgreiða vaxtalaust í áföngum á næstu 15 árum í samræmi við áðurgreinda skiptingu til Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar jafnvirði framlaga þeirra. Skal endurgreiðslu þessara framlaga að fullu lokið að enduðum 25 árum frá stofnun sjóðsins.

□ [Ábyrgð Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar á skuldbindingum sjóðsins er takmörkuð við hlutdeild þeirra í stofnfénu á hverjum tíma. Ísland er á sama hátt ábyrgt fyrir skuldbindingum sjóðsins með sínum hluta stofnfjárins og ber auk þess eitt ábyrgð á þeim skuldbindingum umfram stofnféð, sem sjóðurinn kann að taka á sig vegna ábyrgða og lántöku, sbr. 4. lið.][1]

□ Þegar Danmörk, Finnland, Noregur og Svíþjóð eiga ekki lengur hlutdeild í stofnfé sjóðsins, samkvæmt áður nefndum ákvæðum um endurgreiðslu, fellur samningur þessi úr gildi, og sjóðurinn verður eign og undir stjórn íslenzka ríkisins.

[1] *L. 43/1980, fylgiskjal A.*

3. Gengisákvæði. Reikningseining sjóðsins skal vera jöfn einum Bandaríkjadollar. Öll útlán sjóðsins skulu miðuð við þessa einingu.

1970 Nr. 9 13. febr.

[4. **Starfshættir.** Sjóðurinn starfar að verkefni sínu með því:

a. Að veita lán til ákveðinna verkefna, annaðhvort einn eða í samvinnu við aðra aðila.

b. Að ábyrgjast lán sem veitt eru af öðrum aðilum.

☐ Fé til lánveitinga fær sjóðurinn af stofnfé sínu, tekjum og með lántökum og skulu lánveitingar ákveðnar í samræmi við viðurkennd bankaleg og efnahagsleg sjónarmið. Sjóðurinn skal stefna að því að tryggja eðlilega ávöxtun stofnfjárins og þess er hann tekur að láni og forðast ónauðsynlega áhættu.

☐ Í sérstökum tilvikum er heimilt að veita lán með sérlega hagstæðum kjörum eða framlög, m. a. til tækniaðstoðar, rannsókna og markaðsathugana. Slík lán eða framlög mega samtals ekki nema meira en 10% af stofnfénu. Frá og með árinu 1980 er í sama tilgangi heimilt að ráðstafa til viðbótar 10% af eigin fé sjóðsins eins og það verður í byrjun ársins 1980, auk 10% af rekstrarafgangi hvers árs, í fyrsta skipti af rekstrarafgangi ársins 1980.

☐ Lán, framlög eða ábyrgðir má veita til fyrirtækja í einkaeign eða í eigu opinberra aðila og til fjárfestingarlánasjóða, sem hafa sama tilgang og sjóðurinn.

☐ Sjóðurinn skal hafa náið samstarf við íslenskar lánastofnanir sem veita lán til iðnaðar.][1)]

[1)] *L. 43/1980, fylgiskjal B.*

5. Stjórn. Sjóðurinn skal hafa stjórn, framkvæmdastjóra og framkvæmdastjórn. Stjórn sjóðsins skal skipuð fimm mönnum, einum frá hverju landi. Varamaður skal skipaður fyrir hvern stjórnarmann. Stjórnin kýs sér formann til eins árs í senn. Hver stjórnarmaður fer með eitt atkvæði. Til ákvörðunar þarf meiri hluta atkvæða og skal atkvæði íslenzka stjórnarmannsins vera þar með.

☐ Stjórnin tekur ákvarðanir um málefni sjóðsins. Stjórnin getur, eftir því sem hún telur heppilegt, falið framkvæmdastjórninni að taka ákvarðanir um starfsemi sjóðsins.

☐ Framkvæmdastjórn skipa framkvæmdastjóri sjóðsins og fimm fulltrúar íslenzka bankakerfisins.

☐ Framkvæmdastjóri sjóðsins ber ábyrgð á ráðningu starfsfólks og daglegum rekstri.

☐ Aðsetur sjóðsins er í Reykjavík. Seðlabanki Íslands skal veita sjóðnum nauðsynlega fyrirgreiðslu og starfsaðstöðu.

6. Sjóðsslit. Ef aðstæður skapast, sem að verulegu leyti raska forsendum þessa samnings, skulu ríkisstjórnir Norðurlanda ráðgast hver við aðra um áframhaldandi starfsemi sjóðsins. Ef ákveðið er að leggja sjóðinn niður, skulu ríkisstjórnirnar, að fengnum tillögum sjóðsstjórnar, taka ákvörðun um, hvernig farið skuli með fjárhagslegar skuldbindingar samkvæmt samningnum.

7. Gildistaka. Samningurinn tekur gildi samtímis samningi um aðild Íslands að Fríverzlunarsamtökum Evrópu (EFTA), þó í fyrsta lagi, þegar Norðurlöndin hafa afhent ríkisstjórn Íslands fullgildingarskjöl sín til vörzlu.

☐ Til staðfestingar þessu hafa eftirgreindir fulltrúar, samkvæmt sérstöku umboði undirritað þennan samning í Reykjavík, hinn 12. desember 1969, í einu eintaki á dönsku. Samningsaðilar munu fljótlega, með því að skiptast á orðsendingum, koma sér saman um finnskan, íslenzkan, norskan og sænskan texta, sem skulu vera jafngildir danska textanum. ...

1970 Nr. 9 13. febr.

Lög um norrænan tækni- og iðnþróunarsjóð.

1973 Nr. 54 25. apríl

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd samning ríkisstjórna Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar um stofnun norræns tækni- og iðnþróunarsjóðs, sem gerður var í Osló 20. febrúar 1973. Texti samningsins fylgir lögum þessum og telst hluti af þeim, og skulu ákvæði hans hafa lagagildi hér á landi.[1)]

[1)] *Augl. C 18/1973 og C 7/1974.*

■ **2. gr.** Sjóðurinn er undanþeginn opinberum gjöldum og sköttum hér á landi.

☐ Sjóðurinn er undanþeginn stimpilgjöldum af lánum og öðrum fjárskuldbindingum, er hann kann að taka á sig hér á landi.

Fylgiskjal.

Samningur milli Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar um norrænan tækni- og iðnþróunarsjóð.

Ríkisstjórnir Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar hafa ákveðið að stofna norrænan tækni- og iðnþróunarsjóð sem þátt í þróun samstarfs á sviði iðnaðar og hafa gert með sér svofelldan samning:

Markmið.

■ **1. gr.** Markmið sjóðsins er að styrkja og auka nýtingu á norrænum auðlindum á sviði tækni og iðnþróunar með því að efla og auka samstarf samningsaðilanna, svo og með því að styðja fjárhagslega framkvæmdir, sem hafa þýðingu fyrir tvö eða fleiri Norðurlandanna, og alþjóðlegar framkvæmdir, sem hafa þýðingu fyrir Norðurlönd í heild.

Fjármagn.

■ **2. gr.** Fjármagn sjóðsins, sem upphaflega er 10 milljónir sænskra króna, er framlag að upphæð 2,2 milljónir sænskra króna frá Danmörku, 1,6 milljónir sænskra króna frá Finnlandi, 0,1 milljón sænskra króna frá Íslandi, 1,6 milljónir sænskra króna frá Noregi og 4,5 milljónir sænskra króna frá Svíþjóð.

☐ Norræna ráðherranefndin kveður á eftir þörf um áframhaldandi fjárframlög til sjóðsins og um rétt sjóðsins til þess að veita fjárhagsábyrgðir umfram fyrirliggjandi fjármagn og veita margra ára stuðning, jafnframt því sem nefndin skiptir framlögum til sjóðsins milli samningsaðila.

Starfsvið.

■ **3. gr.** Ráðherranefndin ákveður almenna stefnuskrá og verkefnaröðun í starfsemi sjóðsins.

☐ Ráðherranefndin ákveður stofnskrá sjóðsins.

■ **4. gr.** Endurskoðandi þess ríkis, þar sem sjóðurinn er staðsettur, hefur eftirlit með fjármálum sjóðsins.

☐ Ráðherranefndin gefur Norðurlandaráði árlega skýrslu um starfsemi sjóðsins.

Lokaákvæði.

■ **5. gr.** Samning þennan skal fullgilda og skulu fullgildingarskjölin, svo skjótt sem við verður komið, afhent norska utanríkisráðuneytinu.

☐ Samningur þessi skal varðveittur í norska utanríkisráðuneytinu, sem sendir hverjum samningsaðila staðfest afrit.

1973 Nr. 54 25. apríl

□ Samningurinn tekur gildi þann dag, er ráðherranefndin ákveður.

■ **6. gr.** Æski einhver samningsaðila að segja samningnum upp, skal skrifleg tilkynning um það send ríkisstjórn Noregs, er tafarlaust skal skýra hinum samningsaðilunum frá því, svo og hvenær tilkynningin hafi borizt.

□ Samningurinn fellur úr gildi við lok þess almanaksárs, er einhver samningsaðila segir honum upp, svo framarlega að uppsagnartilkynningin hafi borizt norsku ríkisstjórninni eigi síðar en 30. júní það ár, en ella við lok næsta almanaksárs.

■ **7. gr.** Eftir viðtöku uppsagnartilkynningar skulu allir samningsaðilar hafa samráð sín á milli um niðurfellingu þeirra réttinda og skyldna, sem samningsaðilum voru fengin samkvæmt samningnum.

□ Þessu til staðfestingar hafa undirritaðir fulltrúar, sem til þess höfðu umboð, undirritað samning þennan.

□ Gjört í Osló, hinn 20. febrúar 1973, í einu eintaki á dönsku, finnsku, íslenzku, norsku og sænsku, og skulu þeir textar allir jafngildir.

1976 Nr. 61 31. maí

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til aðildar að Iðnþróunarsjóði fyrir Portúgal.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni skal heimilt[1)] að gerast aðili fyrir Íslands hönd að Iðnþróunarsjóði fyrir Portúgal, sem ákveðið hefur verið að stofna á vegum Fríverslunarsamtaka Evrópu (EFTA).

[1)] *Augl. C 17/1976, sbr. C 6/1977.*

■ **2. gr.** Ríkisstjórninni heimilast að leggja fram á næstu 5 árum framlag Íslands til sjóðsins, jafnvirði samtals 846 045 sérstakra dráttarréttinda Alþjóðagjaldeyrissjóðsins (Special Drawing Rights).

■ **3. gr.** Viðskiptaráðherra skipar fulltrúa Íslands í stjórnarnefnd sjóðsins og annan til vara.

1971 Nr. 14 30. marz

Lög um Útflutningsmiðstöð iðnaðarins.

■ **1. gr.** Stofna skal Útflutningsmiðstöð iðnaðarins til að stuðla að auknum útflutningi íslenzkra iðnaðarvara. Stofnendur eru Félag íslenzkra iðnrekenda, Landssamband iðnaðarmanna, Samband íslenzkra samvinnufélaga, viðskiptaráðuneytið og iðnaðarráðuneytið fyrir hönd íslenzka ríkisins.

■ **2. gr.** Heimili og varnarþing Útflutningsmiðstöðvar iðnaðarins er í Reykjavík.

■ **3. gr.** Hlutverk Útflutningsmiðstöðvar iðnaðarins er að efla útflutning íslenzkra iðnaðarvara og veita honum fyrirgreiðslu, með því, meðal annars:

1. Að kynna íslenzkan iðnvarning á erlendum vettvangi, með þátttöku í vörusýningum og á annan hátt og veita upplýsingar um útflutningsiðnað á Íslandi.
2. Að framkvæma markaðsathuganir erlendis fyrir iðnfyrirtæki á Íslandi og annast upplýsingamiðlun varðandi markaðshorfur og annað, sem útflutningssölu varðar.
3. Að leiðbeina iðnfyrirtækjum um útflutning og söluaðgerðir á erlendum mörkuðum.
4. Að skipuleggja sameiginlega útflutningsstarfsemi iðnfyrirtækja og greiða fyrir samvinnu þeirra í milli.
5. Að vekja athygli iðnfyrirtækja á útflutningsmöguleikum og veita hvatningu um hagnýtingu á þeim.
6. Að annast milligöngu um sölu á iðnaðarvörum til útlanda og stofnun viðskiptasambanda varðandi íslenzkar iðnaðarvörur.

1971 Nr. 14 30. marz

■ **4. gr.** Útflutningsmiðstöð iðnaðarins skal vera sjálfstæð stofnun, með sjálfstæðan fjárhag og reikningshald.

□ Stjórn Útflutningsmiðstöðvar iðnaðarins skipa sex menn valdir til 4 ára í senn. Skulu tveir þeirra tilnefndir af Félagi ísl. iðnrekenda, en Landssamband iðnaðarmanna, Samband ísl. samvinnufélaga, viðskiptaráðherra og iðnaðarráðherra tilnefna einn mann hver. Jafnmargir varamenn skulu tilnefndir á sama hátt. Tilnefningar skulu berast iðnaðarráðuneytinu, en iðnaðarráðherra skipar formann og varaformann úr hópi aðalmanna eftir tilnefningu Félags ísl. iðnrekenda, en að öðru leyti skiptir stjórnin sjálf með sér verkum.

□ Stjórn Útflutningsmiðstöðvar iðnaðarins ræður framkvæmdastjóra og starfsfólk til stofnunarinnar, til ákveðins tíma.

■ **5. gr.** Kostnaður af rekstri Útflutningsmiðstöðvar iðnaðarins skal greiðast fyrst um sinn af árlegri fjárveitingu ríkissjóðs og framlagi annarra stofnenda. Auk þess skal útflutningsmiðstöðinni heimilt að krefjast þóknunar af þeim aðilum, sem hún veitir þjónustu. Útflutningsmiðstöðin er undanþegin opinberum gjöldum og sköttum til ríkissjóðs og sveitarsjóða.

■ **6. gr.** Nánari ákvæði um skipulag og starfsemi Útflutningsmiðstöðvar iðnaðarins skulu sett í stofnskrá, sem ráðherra staðfestir.[1)]

[1)] *Stofnskrá 186/1971.*

1964 Nr. 36 15. maí

Lög um breytingu á lausaskuldum iðnaðarins í föst lán.

■ **1. gr.** [Iðnlánasjóði er heimilt að gefa út sérstakan flokk vaxtabréfa í þeim tilgangi að breyta í föst lán lausaskuldum iðnfyrirtækja, sem skylt er að greiða iðnlánasjóðsgjald samkvæmt ákvæðum laga um Iðnlánasjóð.][1)]

□ Ríkissjóður ábyrgist skuldbindingar, sem Iðnlánasjóður stofnar til samkv. ákvæðum þessarar greinar, og takmarkast ábyrgðin eigi af ákvæðum 1. mgr. 6. gr. laga um Iðnlánasjóð.

[1)] *L. 87/1968, 1. gr.*

■ **2. gr.** Lán samkv. lögum þessum skulu aðeins veitt gegn veði í fasteignum og vélum iðnfyrirtækja. Áður en lán er veitt, skal fara fram nýtt mat hinna veðsettu eigna, þar sem þær skulu metnar til endurkaupsverðs að frádregnum afskriftum, er miðast við rýrnun eignarinnar frá því, að hún varð til.

□ Vaxtakjör skulu ákveðin af stjórn Iðnlánasjóðs, að fengnu áliti stjórnar Seðlabanka Íslands og með samþykki iðnaðarmálaráðherra.

■ **3. gr.** Að því leyti, sem ekki brýtur í bága við ákvæði laga þessara, gilda ákvæði laga nr. 45 3. apríl 1963, um Iðnlánasjóð.[1)]

[1)] *Nú l. 68/1967.*

■ **4. gr.** Ráðherra setur í reglugerð[1)] nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara og skilyrði fyrir lánveitingum, svo sem ákvæði um lánstíma og hámark veðskulda af matsverði veðs að höfðu samráði við bankana.

[1)] *Rg. 102/1965, sbr. 51/1969.*

1972 Nr. 47 26. maí

Lög um veðtryggingu iðnrekstrarlána.

■ **1. gr.** Iðnfyrirtækjum er heimilt að setja banka eða sparisjóði að sjálfsvörzluveði hráefni, vörur í vinnslu og

1972 Nr. 47 26. maí fullunnar, sem veðsali á eða eignast kann á tilteknu tímabili, allt að einu ári í senn.

■ **2. gr.** Veðréttur samkvæmt 1. gr. fellur niður í hinum veðsettu vörum, þegar veðsali selur þær eða afhendir grandlausum viðsemjanda til eignar. Sé viðsemjandi ekki grandlaus, ber hann ábyrgð á kröfu veðhafa, hafi viðsemjandinn greitt veðsala andvirði vörunnar, áður en veðrétturinn var niður fallinn.

□ Ákvæði þetta gildir ekki, þegar veðsali selur iðnfyrirtæki sitt ásamt hinum veðsettu vörum.

■ **3. gr.** Ákvæði 1. mgr. 7. gr. laga nr. 18/1887,[1)] 1. gr. laga nr. 65/1957 og 2. gr. laga nr. 87/1960 skulu gilda um veðrétt þennan, eftir því sem við á.

[1)] *Ath. l. 39/1978, 54. gr. fellir úr gildi 7. gr. l. 18/1887.*

■ **4. gr.** Fjármálaráðherra er heimilt að lækka lögákveðin þinglestrar- og stimpilgjöld af veðbréfum fyrir lánum þeim, sem um ræðir í 1. gr.

□ Við endursölu skulu skuldaskjöl, sem tryggð eru með veði samkvæmt 1. gr., undanþegin stimpilgjaldi.

IV. f. Vatnsréttindi og orkumál.

1923 Nr. 15 20. júní **Vatnalög.**

I. kafli. Orðaskýringar.

■ **1. gr.** Í lögum þessum merkja:

Almenningur: Sá hluti vatns, sem liggur fyrir utan vatnsbelti landareignanna.

Fallvatn: Sá hluti vatnsfalls (fossar, hávaðar, strengir), sem hagkvæmt verður talið að virkja í einu lagi til orkunýtingar.

Frumdrættir: Mælingar, uppdrættir, lýsingar og önnur gögn til ákvörðunar á aðaldráttum fyrirhugaðra mannvirkja.

Fullnaðardrættir: Mælingar, uppdrættir og önnur gögn til fullkominnar ákvörðunar á fyrirhuguðum mannvirkjum.

Hérað: Kaupstaður, sýsla eða hreppur.

Iðja: Iðnaður, annar en handiðn.

Iðjuver: Land eða lóð, hús og önnur mannvirki, ásamt tækjum til afnota við iðju.

Iðjuhöldur: Eigandi iðjuvers.

Lágflæði: Venjulegt lægsta vatnsyfirborð.

Landareign: Land lögbýlis og lóð og lönd innan takmarka kaupstaða og löggiltra verzlunarstaða.

Orkuveita: Útbúnaður til að veita orku úr einum stað í annan.

Orkuver: Land eða lóð, hús og önnur mannvirki ásamt tækjum til afnota við orkuvinnslu eða breytingar einnar tegundar orku í aðra.

Sérleyfi: Leyfi samkvæmt sérleyfislögum.

Vatnsvirki: Mannvirki um vatn, í eða yfir vatni eða við það.

Vatnsmiðlun: Geymsla á vatni til þess að breyta eðlilegu vatnsmagni straumvatns.

Vatnsvirkjari: Sá maður, sem kemur fyrir neyzluvatnsæðum.

II. kafli. Almenn ákvæði um vatnsréttindi.

■ **2. gr.** Landareign hverri fylgir réttur til umráða og hagnýtingar því vatni, straumvatni eða stöðuvatni, sem á henni er, á þann hátt, sem lög þessi heimila.

■ **3. gr.** 1. Nú skilur á eða lækur landareignir, og á þá hvort land í miðjan farveg, og sé ekki vöxtur í vatni, nema önnur lögmæt skipun sé þar á gerð.

1923 Nr. 15 20. júní

2. Eigi breytast merki, þótt farvegur breytist.

■ **4. gr.** 1. Nú liggur landareign að stöðuvatni, og fylgir vatnsbotn þá þeim bakka, er hann verður talinn áframhald af, 115 metra út í vatn (netlög).

2. Ef stöðuvatn er merkivatn og er eigi 230 metrar á breidd, þá skal miðlína þess ráða merkjum, nema önnur lögmæt skipun hafi verið á gerð.

3. Nú vex gras upp úr vatni við lágflæði, þá fylgir vatnsbotn landi sem þurrt land væri.

4. Ef eyjar, hólmar eða sker eru í stöðuvatni, þá fylgja þeim netlög sem áður segir. Nú á maður eyjar, hólma eða sker fyrir landi annars manns, og er sundið mjórra en 230 metrar, og ræður þá miðlína sundsins merkjum.

5. Jafnan skal miða við lágflæði í vatni.

6. Ef breyting verður á vatnsbotni, þá skulu netlög vera sem áður voru þau.

■ **5. gr.** Nú liggja tvær landareignir eða fleiri að vatni sama megin, og skulu þá netlög hverrar um sig ákveðin svo, ef eigi hefir áður verið skipun á gerð, að hver botndepill fylgi þeim bakka, sem hann er næstur.

■ **6. gr.** 1. Rétt er að matsmenn ákveði og setji merki milli landareigna, að því leyti sem merki fara eftir ákvæðum 3.—5. gr.

2. Þinglýsa skal matsgerð samkvæmt 1. lið og bóka í landamerkjabók sem aðrar landamerkjaheimildir.

■ **7. gr.** 1. Vötn öll skulu renna sem að fornu hafa runnið.

2. Óheimilt er manni, nema sérstök heimild eða lagaleyfi sé til þess:

a. að breyta vatnsbotni, straumstefnu eða vatnsmagni, hvort sem það verður að fullu og öllu eða um ákveðinn tíma, svo og að hækka eða lækka vatnsborð,

b. að gerstífla straumvatn eða gera mannvirki í vatni eða yfir því,

c. að veita vatni úr landi sínu í annarra land, ef tjón eða hætta er af því búin eign annars manns eða réttindum, óhæfilegar tálmanir almennri umferð eða tjón eða hætta að nokkru ráði fyrir hagsmuni ríkis eða almennings.

■ **8. gr.** 1. Nú breytist farvegur án þess af mannavöldum sé, og er þá landeiganda hverjum, sem mein verður að breytingunni, rétt að fella vatn í fornan farveg eða koma honum í samt lag. Ef til þess þarf afnot af landi annars manns, eru þau heimil, en þá getur sá maður krafizt bóta fyrir tjón og óþægindi, sem verkið bakar honum. Ef ágreiningur verður, þá skulu matsmenn skera úr.

2. Nú líða svo tvö ár frá lokum þess almanaksárs, er breytingin varð, að aðilja er eigi sagt til þess, að vinna eigi verk það, er í 1. lið greinir, og skal þá, þegar verkið er unnið, bæta þann kostnað, sem að loknum áðurnefndum fresti hefir verið ráðizt í til þess að rækta farveginn og annars slíks, eða til ráðstafana, sem gerðar kunna að hafa verið til þess að nota vatnið í nýja farveginum. Nú er því lýst yfir innan 2 ára, að vinna eigi verkið, sbr. 1. lið, en verkið þó ekki unnið innan 5 ára frá því breyting varð, og má þá líta svo á sem engin yfirlýsing hafi fram komið.

3. Nú hefir sama ástand haldizt í 20 ár eða lengur, og

skal þá um það fara svo sem það hefði að fornu fari verið svo.

■ **9. gr.** Fara skal um jarðvatn, regnvatn og leysinga, er á landareign safnast, lindir, dý, tjarnir og slík minni háttar vötn, sem eigi hafa stöðugt afrennsli ofanjarðar, svo sem hér segir, enda sé eigi önnur lögmæt skipun á gerð.

1. Landeiganda er rétt að hagnýta sér slíkt vatn eða ráðstafa því með öðrum hætti, enda fari það eigi í bága við ákvæði 15. gr., stífla frárennsli úr því, hlaða upp bakka þess eða gera garð um það, ræsa það fram ofanjarðar eða neðan og bera ofan í það, án þess að hætta stafi af eða veruleg óþægindi fyrir umferð, eða spjöll á eign annars manns, sem eigi er skylt að hlíta samkvæmt sérstakri heimild.

2. Landareign, sem lægra liggur, fylgir skylda til að hlíta því, að vatnið renni um hana í þeim farvegi og með þeim hætti, er náttúran hefir markað því.

3. Nú verður breyting á farvegi eða vatnsmagni af völdum náttúrunnar eða þriðja manns, og verður þeim mein að, sem land eiga að, og skal þeim þá rétt að færa vatnið í samt lag, en gera skal það innan árs frá lokum þess árs, er breytingin varð, enda sé tjón það, er af verkinu hlýzt, bætt eftir mati, nema samkomulag verði.

4. Ef vatn liggur á tveim landareignum eða fleiri, þá má enginn landeigandi fara svo með það, að hinum verði mein að.

■ **10. gr.**[1)] Um hverri, laugar og ölkeldur skal fara eftir 9. gr., með þeim takmörkunum, sem hér segir:

a. Óheimilt er landeiganda að spilla hverum, laugum og ölkeldum á landi sínu, hvort sem það er með ofaníburði, framræslu eða með öðrum hætti, nema það sé nauðsynlegt talið samkvæmt matsgerð til varnar því landi eða landsnytjum.

b. Skylt er landeiganda að láta af hendi nauðsynlegt vatn, land og efni úr landi til sundlaugar og sundskála til afnota í almenningsþarfir. Bætur fyrir laugavatn, land og landafnot, átroðning og annað tjón eða óþægindi skal greiða eftir mati, nema samkomulag verði.

[1)] *Sbr. l. 58/1967.*

■ **11. gr.** Öllum er heimilt að taka vatn til heimilisþarfa og bús, þar sem landeiganda er meinlaust, svo og að nota vatn til sunds og umferðar, einnig á ísi, enda fari það eigi í bága við lög, samþykktir eða annað lögmætt skipulag.

■ **12. gr.** 1. Gera má maður brunna og vatnsból á landareign sinni, en gæta skal hann þess, að eigi sé minnkuð eða heft aðsókn vatns að brunnum annarra manna eða vatnsbólum, nema eigi sé annars kostur eða vatnsból yrði ella mun dýrara eða vatnsaðdrættir erfiðari.

2. Eigi má heldur gera önnur mannvirki, ef ætla má, að þau hafi slíkar verkanir sem mælt var.

3. Ágreiningur um það, hvort fyrirtæki fari í bága við fyrirmæli 1. og 2. liðs þessarar greinar, skal til lykta leiddur með matsgerð.

■ **13. gr.** Skylt er mönnum að ganga svo frá brunnum og öðrum vatnsgeymum, að mönnum, skepnum og landi annarra manna stafi eigi hætta af.

■ **14. gr.** 1. Landeiganda einum er heimil ístaka af vatni á landi sínu.

2. Eigi má torvelda eða hefta umferð um ísinn að nauðsynjalausu með ístökunni. Svo skal og gera nauðsynlegar ráðstafanir til að afstýra hættu, svo sem með því að setja girðingar eða merki. Nánari fyrirmæli um þessi efni getur ráðherra sett eða falið héraðsstjórnum að setja.

■ **15. gr.** Rétt landareignar til vatns, sem á henni er til:

a. heimilisþarfa, svo sem til drykkjar, suðu, þvotta, böðunar, til að vökva garða og til varnar við eldsvoða,

b. búsþarfa, svo sem til að vatna skepnum, ullar- og fiskþvottar, og

c. jarðræktar, svo sem til vökvunar túna og áveitu, má eigi skilja við eignina, nema sérstök lagaheimild komi til.

■ **16. gr.** 1. Nú eru vatnsréttindi af hendi látin án þess að eignarréttur að landi sé jafnframt látinn, og fer þá eftir reglum um landkaup.

2. Nú lætur maður af hendi hluta landareignar, er liggur að vatni eða á, og er þá vatnsbotn og vatnsréttindi falin í kaupinu, nema öðruvísi semji, þó svo, að sá hluti landareignarinnar, sem eftir verður, haldi óskertum vatnsréttindum samkvæmt 15. gr. og hafi næg og kauplaus landsafnot til hagnýtingar þeim.

3. Ef sameignarlandi er skipt eignarskiptum eða afnota, þá skulu hverri eign fylgja svo auðnotuð vatnsréttindi sem unnt er og nægt land eða næg og kauplaus landsafnot til hagnýtingar vatnsréttindum hennar samkvæmt 15. gr.

III. kafli. Um vatnsnotkun til heimilis- og búsþarfa, iðnaðar og iðju án orkunýtingar.

■ **17. gr.** Eiganda landareignar, er vatnsréttindi fylgja, er rétt að veita til sín vatni, sem um hana rennur eða á henni er, um föst veitutæki til heimilis- og búsþarfa á eigninni eða til iðnaðar og iðju, sem á henni er rekin, enda sé ekki meira vatni veitt en þörf er á, eða vatni því, sem afgangs verður, veitt í vatnslegið svo nærri upptökum veitunnar, að öðrum, sem tilkall eiga til vatnsins, verði sem minnst tjón eða bagi að.

■ **18. gr.** 1. Nú er vatn of lítið til að fullnægja þörfum þeim, er í 17. gr. segir, og á þá hver sú landareign, er tilkall hefir til þess vatns, sama tilkall til vatnsins eftir þörfum sínum. Heimilisþörf gengur fyrir búsþörf og búsþörf fyrir iðnaðar- eða iðjuþörf.

2. Ef menn skilur á um það, hversu hver þurfi mikils vatns, skal skera úr því með mati.

3. Ráðherra getur, að undangengnu mati samkvæmt 2. lið, skipað svo fyrir, ef nauðsyn þykir á vera vegna fyrirmæla 1. liðs, að vatnsveituvirkjum verði breytt, að þau skuli lögð niður eða afnot þeirra takmörkuð.

■ **19. gr.** 1. Ef vatn, sem veitt er um sömu veitutæki, er notað til að fullnægja fleiri en einni af þörfum þeim, sem í 1. lið 18. gr. segir, þá skal fara um það vatn sem það væri allt haft til að fullnægja rétthæstu þörfinni.

2. Ef skortur er á vatni til að fullnægja þörfum þeirra landareigna, er tilkall fylgir til sama vatns, má þó fara eftir ákvæðum 2. og 3. liðs 18. gr.

■ **20. gr.** Heimilt er bæjarstjórn að koma upp vatnsveitu til þess að fullnægja þörf almennings í kaupstöðum á vatni samkvæmt 18. gr.

■ **21. gr.** Þá er bæjarstjórn hefir komið upp vatnsveitu um kaupstað, hefir hún einkasölu á vatni til hverra þarfa sem er á því svæði kaupstaðarins, sem vatnsveit-

unni er ætlað að ná yfir og hún getur fullnægt, svo og á höfn hans.

■ **22. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 93/1947, 10. gr., sbr. 8. gr.*

■ **23. gr.** 1. Bæjarstjórn leggur vatnsæðar svo, að hver húseigandi nái til þeirra í götu, á vegi eða opnu svæði, er lóð hans telst til, og verður enginn krafinn um vatnsskatt fyrr en svo er. Frá vatnsæðum þeim, er bæjarstjórn leggur í götur, vegi eða opin svæði, leggur húseigandi vatnsæðar til sín á sinn kostnað.

2. Nú stendur svo á, að sérstaklega kostnaðarsamt er að leggja vatnsæð frá aðalæð yfir lóð manns, og getur hann þá krafið sig undanþeginn vatnsskatti, ef hann kýs að vera án vatnsins. Ef ágreiningur verður, skal skorið úr honum með mati.

■ **24. gr.** 1. Í reglugerð má kveða á um notkun vatnsins og meðferð, svo og um meðferð á vatnsæðum, tilhögun húsæða, löggilding vatnsvirkjara, sektir fyrir brot á reglugerð og meðferð mála út af þeim, svo og önnur atriði, er vatnsveituna varða.

2. Reglugerðir allar, þær er bæjarstjórn gerir um vatnsveitu og vatnsskatt, skal senda ráðherra til staðfestingar.[1)] Þegar reglugerð hefir fengið staðfesting ráðherra, þá er hún lögmæt vatnsveitureglugerð.

[1)] *Sjá t. d.: Reykjavík, rg. 39/1959; Ísafjörður, rg. 218/1972, gjskr. 29/1975, sbr. 92/1978; Húsavík, rg. 135/1979, gjskr. 108/1979; Eskifjörður, rg. 797/1982; Selfoss, rg. 666/1980; Hafnarfjörður, rg. 181/1958, sbr. 506/1975.*

■ **25. gr.** 1. Bæjarstjórn er rétt að taka vatn það, er hún þarf til veitunnar, úr brunnum, uppsprettum eða vötnum í landareignum annarra manna, enda séu þær ekki sviptar vatni því, er þeim er metið nauðsynlegt til þarfa þeirra, er í þessum kafla getur, nema þeim sé séð fyrir því með öðrum hætti, þeim eigi óhagfelldari.

2. Rétt er eiganda eða notanda þeirrar landareignar, sem vatn er tekið úr samkvæmt 1. lið, að leggja til sín og á sinn kostnað vatnsæðar úr vatnsveitu kaupstaðarins, enda greiði hann kaupstaðnum aukakostnað af því, nema öðruvísi semji. Svo er honum og skylt að hlíta þeim reglum, sem settar eru eða verða settar í löglega gerðum fyrirmælum um vatnsveituna.

3. Haga skal vatnsveitu svo, að spjöll verði sem minnst á atvinnu manna eða veiðitækjum, ef veiði er í vatninu. Ef spjöll verða, þá skal þau að fullu bæta.

4. Ef ágreiningur verður um einhver þeirra atriða, er í grein þessari getur, skal skorið úr með mati.

■ **26. gr.** Skylt er manni að láta af hendi land sitt og landsafnot hvar sem er og hvenær sem er í þarfir vatnsveitu kaupstaðar, þar með talið grjóttak, malartekja og rista, svo og mannvirki, og að þola þær eignarkvaðir, óhagræði og takmörkun á afnotarétti, sem vatnsveitan kann að hafa í för með sér, enda komi fullar bætur fyrir eftir mati, nema samkomulag verði.

■ **27. gr.** Ef nauðsynlegt þykir til þess að fyrirbyggja óhreinkun vatns, sem tekið er til vatnsveitu handa kaupstað, þá er mönnum jafnskylt að láta af hendi land og láta í té landsafnot og mannvirki, svo og að þola eignarkvaðir, óhagræði og takmarkanir, sem í 26. gr. segir, gegn fullum bótum eftir mati, nema um semji.

■ **28. gr.** 1. Rétt er hreppsnefnd að koma upp vatnsveitu til að fullnægja þörfum almennings í hreppnum á vatni, samkvæmt 17. gr. Áður en fyrirtækið er afráðið, skal hreppsnefnd láta verkfróðan mann rannsaka staðhættu og ef tiltækilegt þykir að framkvæma verkið, gera nákvæma frumdrætti að veitunni og áætlun um stofnkostnað og árlegan rekstrarkostnað. Kostnað af rannsókn þessari skal telja til stofnkostnaðar vatnsveitunnar, ef hún kemst á, en greiðist ella úr sveitarsjóði.

2. Ekki má ákveða að koma upp vatnsveitu á kostnað hrepps, nema rannsókn sú, er í 1. lið getur, leiði í ljós, að hagfellt sé, að öllu athuguðu, fyrir að minnsta kosti helming af fasteignum í hreppnum að gera veituna og starfrækja hana, eða það verði samþykkt á lögmætum hreppsfundi. Á þær fasteignir í hreppnum, sem ekki nota veituna samkvæmt framanskráðu, má ekki vatnsskatt leggja.

3. Þá er hreppsnefnd hefir löglega samþykkt að koma upp vatnsveitu samkvæmt 1. og 2. lið, skal senda samþykktina ásamt öllum þeim gögnum, sem í sömu liðum segir, til oddvita sýslunefndar, og skal hann síðan senda gögnin, ásamt umsögn sýslunefndar, ráðherra til staðfestingar. Þegar fengin er staðfesting hans á samþykktina, getur hreppsnefnd látið framkvæma verkið.

4. Hreppsnefnd semur reglugerðir[1)] allar um vatnsveituna, þar á meðal gjaldskrá um vatnsskatt.[2)]

5. Um vatnsveitur þessar fer að öðru leyti eftir ákvæðum 20.—27. gr.

6. Þar sem ekki er hægt í hrepp að veita neyzluvatni með kleifum kostnaði, skal hreppsnefnd heimilt að gera brunna til almennings notkunar, og fer um kostnað af því, notkun, viðhald og önnur réttindi eins og að framan er mælt um vatnsveitur, að því leyti sem við á.

[1)] *Rg. og gjskr. fyrir vatnsveitur hreppa, sjá t. d.: Neshreppur utan Ennis, rg. 394/1976; Reykhólahreppur, rg. 148/1976; Súðavíkurhreppur, rg. 355/1975; Hofsóshreppur, rg. 85/1976, gjskr. 88/1976; Borgarfjarðarhreppur, rg. 95/1978; Fellahreppur, rg. 209/1978; Nesjahreppur, rg. 157/1974; Hvolhreppur, rg. 125/1973.* [2)] *Rg. um niðurjöfnun og innheimtu vatnsskatts, t. d.: 249/1971, sbr. 669/1980 (Reykjavík), 135/1972 (Eyrarbakki), 197/1972, sbr. 86/1979 (Blönduós), 416/1973, sbr. 198/1978 (Hvammstangi), 53/1973 (Mosfellshreppur), 27/1975 (Stokkseyri), 22/1975 (Selfoss).*

■ **29. gr.** 1. Nú vill löggilt kauptún, sem ekki er hreppur út af fyrir sig, eða hverfi, koma sér upp vatnsveitu til að fullnægja þörfum sínum á vatni samkvæmt 17. gr., og geta þá eigendur fasteigna þeirra, er nota ætla vatnsveituna, gert með sér félag, er nefnist vatnsveitufélag, en lög félagsins kallast vatnsveitusamþykkt.[1)] Um félagið fer eftir ákvæðum XI. kafla, að því leyti sem fyrirmæli þessa kafla taka ekki til þess.

2. Stjórn vatnsveitufélags semur samþykktir þess, þar á meðal gjaldskrá.

3. Að öðru leyti skal fara eftir ákvæðum 20.—27. gr.

[1)] *Samþ. fyrir vatnsveitufélög, t. d.: 49/1971 (Múlakotsbæir), 240/1971 (Skálavatnsveita), 236/1972 (Varmahlíð), 271/1976 (Árneshverfi í Gnúpverjahreppi, Árnessýslu).*

■ **30. gr.** 1. Nú eiga 2 eða fleiri fasteign, og vilja sumir stofna til vatnsveitu til heimilis- og búsþarfa á eigninni, og getur þá sá eða þeir, sem meiri hluta fasteignar eiga, ákveðið að gera veituna, enda er hinum þá skylt að taka tiltölulega þátt í kostnaði öllum af henni, ef metið verður, að fasteigninni muni verða meira hagræði af veitunni en sem kostnaðinum nemur.

2. Ef ekki verður samkomulag um framkvæmd og umsjón verksins, eða um niðurjöfnun kostnaðar, þá skal skera úr með mati. Skal matsnefnd kveða á um það, hver eða hverjir skuli hafa umsjón eða framkvæmd á hendi, telja kostnað til ákveðins árgjalds og tiltaka

gjalddaga. Rétt er að stofnkostnaður ásamt vöxtum sé greiddur í jöfnum afborgunum á 15 árum, ef aðili óskar þess. Hver aðilja, sem vill, getur beiðzt staðfestingar ráðherra á matsgerð, og má taka tillög lögtaki, ef matsgerðin verður staðfest.

■ **31. gr.** 1. Ef maður getur ekki aflað sér vatns í landareign sinni til heimilis- og búsþarfa, eða þar er að mun kostnaðarsamara eða bagameira að afla þess en af landareign annars manns, þá er honum rétt að afla þess þaðan, enda sé þar vatn afgangs frá heimilis- og búsþörfum. Er honum rétt að fara yfir land annars manns í því skyni, en gera skal hann svo lítinn usla sem unnt er og bæta tjón á landi eða vatnsbóli og kosta gerð þess og viðhald að sínum hluta, eftir mati, nema samkomulag verði.

2. Gera má maður brunn eða annað vatnsból í landi annars manns, ef svo er ástatt sem í 1. lið segir. Um bætur fer þá og sem þar segir, eftir því sem við á.

■ **32. gr.** 1. Nú þarf maður að taka vatn af landi annars manns í vatnsveitu til þarfa eignar sinnar, samkvæmt 17. gr., og er honum það rétt, enda sé vatn nægt, er eigi sé notað til samkynja þarfa þeirrar eignar.

2. Ef lögnáms þarf samkvæmt 25., 26. eða 27. gr., getur ráðherra veitt leyfi til þess. Fer þá um mat og endurgjald sem í þeim gr. segir.

3. Beita má ákvæðum 2. liðs 25. gr., ef vatn er tekið samkvæmt 1. lið þessarar greinar.

■ **33. gr.** Nú þarf maður vatnsveitu til námuvinnslu, verksmiðjuiðnaðar eða annarrar iðju, og er honum þá rétt að taka til þess vatn eftir þörfum, enda sé enginn með því sviptur vatni til þarfa þeirra, er í 17. gr. segir. Svo er honum og heimilt, ef ráðherra leyfir, að heimta af hendi látið nauðsynlegt land og landsafnot til veitunnar, gegn endurgjaldi eftir mati, nema aðiljar verði ásáttir.

□ Ákvæðum 2. liðs 25. gr. og 27. gr. má beita svo sem við á.

■ **34. gr.** Hverjum þeim, sem ekki hefir tekið í öndverðu þátt í vatnsveitufyrirtæki, er rétt að gera það síðar, enda verði það metið, að vatn sé til þess nægilegt og að það valdi eiganda veitunnar eigi verulegu óhagræði að öðru leyti. En hlíta skal hann þeim ákvæðum, sem sett eru eða sett verða um notkun vatnsins og meðferð veitunnar. Svo skal hann og greiða endurgjald fyrir vatnsnotin eftir mati, nema samkomulag verði.

■ **35. gr.** Vatnsveitur, sem gerðar hafa verið með heimild í eldri lögum, skulu sæta þeim reglum, er þar segir. Þó skulu fyrirmæli 34. gr. einnig taka til slíkra vatnsveitna.

IV. kafli. Um áveitur.

■ **36. gr.** Landeiganda er heimilt að hagnýta sér vatn, sem er á landareign hans eða um hana rennur, til áveitu í ræktunarskyni á hana sjálfa eftir þörfum, enda sé enginn sviptur með því neyzluvatni (15. gr. a—b) né neinum bakaðir óhæfilegir örðugleikar um útvegun neyzluvatns né því spillt fyrir neinum, svo að veruleg óþægindi séu að.

■ **37. gr.** Þar sem merkivötn skilja landareignir, er hvorri rétt að nota vatnið eftir þörfum sínum. Þarfir samkvæmt 17. gr. ganga fyrir áveituþörf. Ef vatn er svo lítið, að ekki nægi báðum eða öllum, skal ákveða skipti og notkun þess með mati.

■ **38. gr.** Réttur til hagnýtingar á vatni til áveitu verður ekki frá landareign skilinn, sbr. þó 37. gr., nema vatnið sé tekið til neyzlu (15. gr. a—b) eða til áveitu á aðrar landareignir samkvæmt 39. gr. Ef ágreiningur verður um það, hve mikið vatn þurfi til að fullnægja áveituþörf landareignar, skal skera úr því með mati.

■ **39. gr.** 1. Nú er ekki nógu mikið, nógu gott eða nógu auðtekið vatn fyrir hendi innan landareignar til áveitu á hana sjálfa, og er þá eiganda hennar eða notanda rétt að krefjast áveituvatns eftir þörfum úr öðrum landareignum, með þessum takmörkunum:

a. að enginn sé fyrir það sviptur vatni til þarfa samkvæmt 17. gr. né neinum bakaðir óhæfilegir erfiðleikar um útvegun slíks vatns, né því spillt fyrir neinum, svo að veruleg óþægindi séu að,

b. að ekki þurfi að nota sama vatn til áveitu á þá landareign sjálfa, sem vatnið er tekið í, nema arður af notkun þess til áveitu þar yrði mun minni en arður af notkun þess til þeirrar áveitu utan landareignarinnar, sem vatnsins er krafizt til.

2. Nú rís ágreiningur um, hvort taka vatns til áveitu utan landareignar þeirrar, sem vatnið er tekið í, fari í bága við framangreindar takmarkanir, og getur þá hvor aðili látið meta, hvort taka vatnsins sé heimil samkvæmt ákvæðum greinar þessarar. Ef taka vatnsins er metin heimil, en talið er að af henni stafi auknir erfiðleikar um útvegun vatns til þarfa samkvæmt 17. grein eða spjöll á því vatni eða skaði að vatnstökunni að öðru leyti, þá skulu ákveðnar fullar bætur fyrir allt þetta.

■ **40. gr.** Sá, sem þarf að hafa afnot af landi annars manns til þess að koma upp, halda við eða starfrækja áveitu, getur látið matsgerð fara fram, ef samkomulag næst eigi. Ef tjón það, sem verkið í heild sinni bakar öðrum en áveitueiganda, er metið mun minna en hagnaður sá, sem áveitueigandi hefir af því, og ekki er talið hallkvæmara að framkvæma verkið með öðrum hætti en til er stofnað, skulu landsafnotin heimiluð, en meta skal fullar bætur fyrir.

■ **41. gr.** 1. Áveitum skal haga svo, að ekki sé neinum til baga veitt meira vatni úr fornum farvegi en nota þarf. Svo skal veita á land og af landi, að öðrum sé sem minnst mein að, og fella vatn aftur í fornan farveg, ef unnt er, og svo nærri upptöku sem gerlegt þykir.

2. Nú telur einhver sér mein að áveitu annars manns og samkomulag næst ekki, og getur þá sá, er telur sig fyrir skaða verða, krafizt matsgerðar. Nú telur matsnefnd að vísu skaða að áveitunni, en þó mun minni þeim hag, sem hinn hefir af henni, og skal áveitan þá engu að síður heimil, en fullar bætur skal meta.

■ **42. gr.** Nú þykir hentugt að stofna og starfrækja áveitu í ræktunarskyni á fleiri landareignir í einu lagi, og geta þá eigendur landareigna þeirra, sem áveitunni er ætlað að ná yfir, gert með sér áveitufélag. Um félagsstofnunina fer eftir ákvæðum XI. kafla. Lög félagsins nefnast áveitusamþykkt, en áveitan nefnist samáveita.

■ **43. gr.** Þegar löggilt áveitusamþykkt hefir verið sett, eru allir landeigendur og leiguliðar á því svæði, sem áveituverkinu er ætlað að ná til, skyldir að leyfa landsafnot til mannvirkja, er áveituna varða, svo sem land undir skurði og efni úr landinu, hvort sem er grjót eða önnur jarðefni, í fyrirhleðslur, garða, stíflugerðir

eða umbúnað skurða o. s. frv., og yfir höfuð að þola allar þær kvaðir, óhagræði eða takmarkanir á afnotarétti, sem áveituverkið hefir í för með sér, enda komi fullar bætur fyrir. Ef eigi næst samkomulag um bætur, skal ákveða þær með mati.

■ **44. gr.** Kostnaði öllum af samáveitu skal stjórn hennar jafna niður á landareignir þær, sem áveitan nær yfir, aðallega eftir stærð þess lands, er vatn næst yfir. Þó skal taka tillit til þess, hvernig land liggur við áveitunni og hver not geta orðið af henni fyrir það, í samanburði við aðrar landareignir. Matsnefnd skal skera úr, ef ágreiningur verður um niðurjöfnun.

■ **45. gr.** Ef einhver vill gerast hluttakandi í samáveitu eftir að henni hefir verið komið á, með þeim hætti, að hann fái vatn til áveitu á land sitt, þá á hann rétt til þess, ef það er að dómi matsmanna samáveitunni bagalaust. En skylt er honum þá að taka þátt í kostnaði öllum af áveitunni, bæði stofnkostnaði og árskostnaði, að réttri tiltölu við aðra aðilja.

■ **46. gr.** 1. Nú er samþykkt gerð um samáveitu, og skal þá hver landeigandi greiða stofnkostnað og árlegan kostnað af samáveitunni eða þeim hluta, sem eftir niðurjöfnun samkvæmt 44. gr. kemur á landareign hans.

[2. Nú telur stjórn áveitufélags eða landþurrkunar- og áveitufélags nauðsynlegt að taka lán til stofnkostnaðar samáveitu, og er þá hlutaðeigandi sýslunefnd heimilt að ábyrgjast lán þetta, sé það ekki tekið hjá sýslusjóði sjálfum, en hann skal tryggður með veði í jörðum þeim á áveitusvæðinu, er áveitunnar njóta, ásamt mannvirkjum þeim, sem á jörðunum eru í notum ábúðarinnar og eru eign jarðeigenda, þó svo, að laust sé til frjálsra afnota jarðeigenda eða veðsetningar sem svarar ⅗ hlutum virðingarverðs hverrar jarðeignar, samkvæmt mati áður en áveitufyrirtækið var hafið, sem sýslunefnd tekur gilt, en næst þar á eftir komi veðréttur sýslusjóðs.][1)]

3. Leiguliði á jörð, sem samáveitan nær til, er skyldur, að viðlögðum ábúðarmissi, að standa landsdrottni árlega skil á upphæð, er samsvari umsjónar- og viðhaldskostnaði, að viðbættum ársvöxtum af stofnkostnaði áveitunnar, að þeim hluta, er kemur á býli hans samkvæmt niðurjöfnun.

[1)] *L. 90/1938, 1. gr.*

■ **47. gr.** Nú hefir staðfest samþykkt verið gerð um samáveitu, en eigandi einhverrar þeirrar landareignar, sem áveitan á að ná til samkv. samþykktinni, neitar að taka þátt í kostnaði við áveituna, og getur þá stjórn samáveitunnar krafizt þess, að landareignin sé tekin lögnámi handa áveitufélaginu.

■ **48. gr.** 1. Nú eiga menn landareign í félagi, og vilja sumir veita á hana vatni, en sumir eigi, og getur þá sá eða þeir, sem meiri hluta landareignar eiga, ákveðið að framkvæma fyrirtækið, enda er hinum þá skylt að taka tiltölulegan þátt í öllum kostnaði af því, ef metinn verður mun meiri hagnaður en kostnaður.

2. Ef ekki verður samkomulag um framkvæmd eða umsjón verksins eða um skiptingu kostnaðar, þá skal skorið úr með mati. Skal matsnefnd kveða á um það, hver eða hverjir skuli hafa á hendi framkvæmd og umsjón verksins, telja kostnað til ákveðins árgjalds og tiltaka gjalddaga. Stofnkostnaði ásamt vöxtum skal skipt í jafnar árgreiðslur, ef aðili óskar þess, þannig að honum sé lokið á 15 árum. Beiðast má maður staðfestingar ráðherra á matsgerð, og má taka tillög lögtaki, ef matsgerð verður staðfest.

V. kafli. Um notkun vatnsorku.

■ **49. gr.** 1. Eiganda landareignar, sem vatnsréttindi fylgja, svo og öðrum, sem heimildir hafa á þeim tekið, er rétt að nota það vatn, sem um hana rennur, til að vinna úr því orku, enda sé enginn fyrir það sviptur því vatni, sem hann þarf að nota samkvæmt III. og IV. kafla, né neinum bakaðir óhæfilegir örðugleikar um slíka notkun, né vatni, er nota þarf með þeim hætti, spillt fyrir neinum, svo að til verulegra óþæginda horfi.

2. Eigi má umráðamaður vatnsréttinda virkja hluta af fallvatni, sem hefir meira en 500 eðlishestöfl, nema leyfi ráðherra komi til, og má binda leyfið þeim skilyrðum, sem hann telur nauðsynleg til þess að hagkvæm virkjun á fallvatninu geti síðar farið fram, eða synja um leyfið, ef ekki þykir gerlegt að setja fullnægjandi skilyrði um þetta.

3. Nú vill umráðamaður vatnsréttinda virkja fallvatn, sem nemur meiru en 500 eðlishestöflum, og skal hann þá beiðast leyfis ráðherra áður byrjað sé á framkvæmd verksins og jafnframt senda frumdrætti af hinum fyrirhuguðu mannvirkjum. Leyfi má binda þeim skilyrðum um vatnstökuna, gerð og tilhögun mannvirkja, tegund og spennu raforkustraums, sem nauðsynleg þykja til þess að tryggja almenningshagsmuni, þar á meðal sérstaklega það, að unnt verði seinna meir að koma hentugu skipulagi á orkuveitu til almenningsþarfa í héraði því eða landshluta, sem orkuverið eða veitan er í. Enn fremur má setja skilyrði um það, að almenningi í nágrenni við veituna sé veittur kostur á orku úr henni með þeim hætti, að ráðherra skuli setja gjaldskrá um verð á orku, ef orka verður seld almenningi frá verinu, eða úrskurða ágreining um orkuverð, svo að báða aðilja skuldbindi, enda þótt engin gjaldskrá hafi verið sett.

■ **50. gr.** 1. Rétt er eiganda landareignar að gera stíflu í vatnsfarvegi og veita vatni úr eðlilegum farvegi, hvort sem er um opinn skurð, pípu eða jarðgöng, ef nauðsynlegt er vegna vatnsorkunota samkvæmt 49. gr., enda séu ekki gerðar skemmdir á landi annarra manna um nauðsyn fram. Eigi má veita meira vatni úr eðlilegum farvegi í þessu skyni en þörf er á, en öllu skal því veitt í fornan farveg áður en landareigninni sleppir, nema samlög séu milli fleiri landareigna um orkuvinnslu.

2. Vatnsorku þeirri, sem unnin er samkvæmt 49. gr., má umráðamaður hennar breyta í raforku og veita um landareign sína eftir raforkutaugum ofan jarðar eða neðan.

3. Ef nauðsyn þykir á vera, getur ráðherra veitt lögnám með þeim hætti, sem í 55. gr. segir.

■ **51. gr.** 1. Þar sem merkivötn skilja landareignir, hafa eigendur beggja jafnan rétt til að nota vatn úr þeim samkvæmt 49. og 50. gr.

2. Nú nægir merkivatn ekki báðum landareignum, og hefir þá eigandi hvorrar fyrir sig rétt til svo mikils af vatnsorkunni, sem svarar hálfu rennsli merkivatnsins og fallhæð þeirri, sem er fyrir landi hans, enda hafi ekki önnur lögmæt skipun verið á gerð.

■ **52. gr.** 1. Nú vill eigandi annars vatnsbakka gera

stíflu í vatni til orkunýtingar og þarf að nota til þess land hinum megin, og skal hann þá bjóða eiganda þess lands að gera stíflu með sér og nota vatnið að réttri tiltölu. Nú verða þeir á þessa skipun sáttir, en skilur á um framkvæmd verksins, skiptingu kostnaðar eða vatnsnot, og skal þá skera úr með mati.

2. Nú vill eigandi annars vatnsbakkans ekki taka þátt í stíflugerð, og getur hinn þá fengið leyfi ráðherra, samkvæmt 50. gr. 3. lið, til afnota af landi hans til að framkvæma verkið og nota vatnið. Skal þá venjulega áskilja það í leyfi, að stíflu verði svo hagað, að sá, sem ekki tók þátt í verkinu, megi síðar hagnýta sér þann hluta vatns, sem hann á tilkall til, án þess að breyta þurfi stíflu að mun, en kostnað, sem leiðir sérstaklega af slíkri tilhögun, skal sá greiða. Meðan hann notar ekki vatnsorku þá, sem hann á tilkall til, má sá, er stíflu gerði, hagnýta sér hana kauplaust. Nú hagnýtir sá, er ekki tók þátt í stíflugerð, sér síðar vatnið, eða lætur annan gera það, að einhverju leyti eða öllu, og skal hann þá taka þátt í stofnkostnaði og viðhaldskostnaði eftir mati, nema um semji.

■ **53. gr.** 1. Nú eiga menn í félagi tilkall til orku úr sama fallvatni, enda taki 52. gr. eigi til þess, og verða þeir ekki ásáttir, hvernig það skuli notað til orkuvinnslu, og getur þá ráðherra heimilað, að þeir, sem tilkall eiga til meira en helmings vatnsorkunnar, talinnar eftir vatnsmagni og fallhæð, leysi til sín tilkall minni hlutans. Þetta er þó því skilyrði bundið, að hagnýting fallvatnsins í heild sinni sé að mun hallkvæmari en hagnýting hluta innleysenda út af fyrir sig, og að ekki sé skertur réttur þriðja manns, er hann kann að hafa fengið yfir vatnsréttindunum áður en lausnar var krafizt.

2. Sá hluti vatnsorkuréttar, er maður leysir til sín samkvæmt 1. lið, skal metinn sem hluti alls réttarins. Þó skal taka til greina, hvort sá hluti virkjunarkostnaðar, sem sérstaklega varðar innleysta vatnsorkuréttinn, er tiltölulega mikill eða lítill.

3. Ágreiningi um atriði þau, er í grein þessari getur, skal ráða til lykta með mati.

■ **54. gr.** 1. Ráðherra er rétt að taka lögnámi sérhvert fallvatn, virkjað eða óvirkjað, til að vinna úr því orku til almenningsþarfa, svo og orkuver eða orkuveitur, ef nauðsynlegt þykir til að fá hallkvæma skipun á orkuveitum um eitthvert svæði, og að veita orku eftir taugum ofan jarðar eða neðan til neyzlustaðanna, enda sé gætt fyrirmæla 49. gr. 1. liðs um vatn, er einhver kann að þurfa að nota samkvæmt III. og IV. kafla.

2. Nú hefir ráðherra framkvæmt lögnám samkvæmt 1. lið, og skal þá fullt endurgjald koma til handa þeim, er tjón bíða af vatnstöku eða orkuver eða orkuveitu áttu. Skal svo og öllum þeim, er fengið hafa orku frá veri því eða veitu, sem lögnámi var tekin, ger kostur á eigi minni orku en þeir hafa áður fengið frá verinu eða veitunni og ekki með lakari kjörum en samningar standa til. Ef menn greinir á um efni þau, er í þessum lið segir, skal skera úr með mati.

3. Rétt sinn samkvæmt þessari grein getur ráðherra, eftir því sem á stendur, notað hvort sem er með því að framkvæma virkjunina sjálfur eða leyfa öðrum það samkvæmt sérleyfislögum, ef því er að skipta.

4. Þegar fallvatn er tekið samkvæmt þessari grein, skal þess gætt, að héruðum í grennd við fallvatnið sé ekki gert örðugt um að afla sér nauðsynlegrar orku.

■ **55. gr.** Þegar ráðherra hefir ákveðið að gera eða leyft að gera orkuver eða orkuveitu samkvæmt 54. gr., eru landeigendur og leiguliðar á því svæði, sem mannvirkin eiga að ná yfir, skyldir að þola þau á löndum sínum og lóðum, svo og að láta af hendi land og mannvirki og að þola hvers konar afnot af landi, takmarkanir á umráðarétti og óþægindi, sem nauðsynleg eru vegna framkvæmdar verksins, viðhalds þess og starfrækslu, gegn fullu endurgjaldi, sem skal ákveða með mati, ef samkomulag næst ekki.

■ **56. gr.** 1. Þá er ráðherra hefir ákveðið að koma upp eða leyft að koma upp vatnsorkuveri eða raforkuveitu, er honum eða eftir atvikum leyfishafa samkvæmt 54. gr. 3. lið, áskilinn einkaréttur til að veita raforku um svæði það, sem orkutaugarnar eiga að ná yfir, og til þess að selja raforku á því svæði. Um orkuver og orkuveitur, sem fyrir eru í því takmarki, fer þá eftir ákvæðum 57. gr.

2. Ráðherra skal auglýsa þrisvar sinnum í Lögbirtingablaðinu ákvörðun um stofnsetning orkuvers eða orkuveitu og um takmörk veitunnar.

■ **57. gr.** 1. Nú eiga einstakir menn, félög eða héruð orkuver eða orkuveitur í því takmarki, sem auglýsing samkvæmt 56. gr. 2. lið er gefin út fyrir, og skulu þá eigendur þeirra skýra ráðherra frá því innan 3 mánaða frá síðustu birtingu auglýsingarinnar, ef þeir óska að halda starfrækslunni áfram, og ákveður hann þá staðartakmörk þess fyrirtækis um leið og hann veitir því leyfi til að starfa áfram. Þetta leyfi veitir engan frekari rétt en þeir höfðu áður, og er því ekki til fyrirstöðu, að ráðherra stofnsetji og starfræki orkuver eða orkuveitur innan takmarka fyrirtækisins.

2. Orkuver, er gerð hafa verið samkvæmt lögum nr. 28 20. okt. 1913 og lögum nr. 51 3. nóv. 1915 eru undanþegin niðurlagsákvæði 1. liðs þessarar greinar.

■ **58. gr.** Nú vill héraðsstjórn koma upp vatnsorkuveri eða raforkuveitu til þess að fullnægja þörf almennings í héraðinu á raforku, og skal hún þá beiðast samþykkis ráðherra til þess og jafnframt senda honum, áður en byrjað er á verkinu, frumdrætti að hinum fyrirhuguðu mannvirkjum, ásamt lýsingu á þeim. Samþykki ráðherra má binda skilyrðum um vatnstökuna, gerð og tilhögun mannvirkjanna, tegund og spennu raforkustraums, sem nauðsynleg þykja til að tryggja jafnrétti notenda og almenningshagsmuni, þar á meðal sérstaklega það, að unnt sé seinna meir að koma hentugu skipulagi á orkuveitu til almenningsþarfa í landshluta þeim, sem héraðið er í.

■ **59. gr.** Þegar héraðsstjórn hefir ákveðið að koma upp vatnsorkuveri eða raforkuveitu og fengið til þess samþykki ráðherra, er henni rétt að taka lögnámi fallvatn, virkjað eða óvirkjað, til afnota í því skyni, enda sé gætt fyrirmæla 49. gr. 1. liðs um vatn það, er einhver kann að þurfa að nota samkvæmt III. og IV. kafla. Fyrirmælum 55. gr. má og beita hér. Um bætur og annað fer eftir 54. gr. 2. lið.

■ **60. gr.** Þegar héraðsstjórn hefir komið upp orkuveitu samkvæmt 58. gr., getur ráðherra veitt henni einkarétt, samkvæmt 56. gr., um tiltekið árabil; þó aldrei lengur en orkuveitan fullnægir allri eftirspurn

eftir orku í takmarki sínu. Um orkuver, sem þar kunna að vera fyrir, fer eftir ákvæðum 57. gr.

■ **61. gr.** 1. Héraðsstjórn leggur orkutaugar svo, að sérhver, sem óskar að fá til sín orku í takmarki orkuveitunnar, nái til þeirra á jafnhentugum stað sem aðrir notendur yfirleitt. Ráðherra getur veitt undanþágu frá þessu ákvæði, ef nauðsyn þykir til vegna staðhátta. Frá orkutaugum þessum leggur húseigandi heimtaug til sín á sinn kostnað, nema héraðsstjórn hafi ákveðið, að orkuveita skuli kosta þær að einhverju leyti eða öllu.

2. Nú vill einhver, sem býr utan takmarks orkuveitu, hvort sem er innan héraðs eða utan, fá orkutaug til sín, og er honum það rétt, ef orkuveitan er aflögufær, enda beri hann sjálfur allan aukakostnað, er veitan heim til hans hefir í för með sér. Ef ágreiningur verður, sker ráðherra úr.

3. Heimilt er héraðsstjórn að gera þeim mönnum betri kjör um heimtaugar, er gerast notendur orku innan tiltekins tíma frá því er starfræksla orkuveitu hefst, en þeim, er síðar koma til.

■ **62. gr.** 1. Gjald fyrir raforku skal ákveða í gjaldskrá, er héraðsstjórn semur og ráðherra staðfestir.[1)] Gjöld samkvæmt gjaldskrá má taka lögtaki. Gjaldskrá skal endurskoða ekki sjaldnar en 5. hvert ár.

2. Ef árskostnaður af orkuveitu verður meiri en það, sem inn kemur fyrir notkun hennar yfir árið samkvæmt gjaldskrá, má greiða það, sem til vantar, úr héraðssjóði. Þegar þannig stendur á, er heimilt að krefja aukagjalds af notendum utanhéraðs, er nemi jafnmiklum hluta af gjaldi þeirra yfir árið samkvæmt gjaldskránni, sem tillag héraðssjóðs nemur miklum hluta af árstekjum orkuveitunnar samkvæmt gjaldskrá, þeim, er fengnar hafa verið innanhéraðs.

3. Ef árstekjur af orkuveitu verða meiri en árskostnaður af henni, að meðtalinni hæfilegri fyrningu, er heimilt að láta afganginn renna í sjóð héraðsins. Nú nemur tekjuafgangur sá, sem þannig er ráðstafað, meira en 10% af tekjuupphæð þeirri allri, sem komið hefir inn samkvæmt gjaldskrá fyrir notkun orkuveitunnar yfir árið, og eiga notendur utanhéraðs þá rétt til endurgreiðslu á því, sem umfram verður, að sínum hluta.

[1)] *Um gjaldskrár og reglugerðir fyrir héraðsrafmagnsveitur, sjá tilvitnanir við 24. og 25. gr. orkulaga nr. 58/1967.*

■ **63. gr.** Héraðsstjórn getur sett reglur, með samþykki ráðherra, um notkun raforkunnar, meðferð á raforkutækjum og önnur atriði, er orkuveitu varða.

■ **64. gr.** 1. Nú vill löggilt kauptún, sem eigi er hreppur út af fyrir sig, eða hverfi koma sér upp orkuveri eða orkuveitu til að fullnægja þörfum sínum á raforku, og geta þá eigendur landareigna þeirra, sem nota ætla orkuveituna, gert með sér félag, er nefnist orkuveitufélag, en lög félagsins nefnast orkuveitusamþykkt. Um félagið fer eftir ákvæðum XI. kafla, að því leyti sem ekki er sérstaklega um mælt í þessum kafla.

2. Samþykki ráðherra slíku félagi til handa má, auk þess, sem segir í 58. gr., binda þeim skilyrðum, sem ákveðin kunna að verða í sérleyfislögum.

3. Að öðru leyti gilda reglur í 58.— 63. gr. þannig, að í stað héraðsstjórnar kemur stjórn orkuveitufélags og í stað héraðs kemur orkuveitufélag.

■ **65. gr.** 1. Nú vill einstakur maður afla sér raforku og þarf að taka í því skyni til notkunar fallvatn, sem annar hefir umráð yfir, og getur þá ráðherra leyft það, ef hann á ekki kost nægilegrar raforku úr neinni veitu, sem fyrir er, og hefir ekki umráð yfir öðru fallvatni, eða honum yrði mun kostnaðarsamara að virkja það, enda verði hagur hans af vatnstökunni talinn mun meiri en tjón hins af missi þess. Þó skal gæta fyrirmæla 49. gr. 1. liðs um vatn til notkunar samkvæmt III. og IV. kafla.

2. Ráðherra getur veitt leyfi til lögnáms samkv. 55. gr.

3. Ef taka á til notkunar fallvatn, sem nemur meira en 500 eðlishestöflum, eða hluta úr því, getur ráðherra enn fremur sett þau skilyrði, er í 49. gr. 2. og 3. lið segir.

4. Um bætur fer samkvæmt 54. gr. 2. lið.

■ **66. gr.** Nú er fallvatn tekið lögnámi samkvæmt 54., 59., 64. og 65. gr., og er þá eiganda þeirrar landareignar, sem það er í, rétt að krefjast þess, enda hafi rétturinn til orkunýtingar ekki verið áður skilinn frá eigninni, að honum verði látin í té raforka til þarfa sinna, í stað endurgjalds í peningum, frá orkuverinu. Samsvarandi gildir, ef svo er ástatt, sem í 53. gr. segir, þó svo, að heimta má endurgjald í orku, þótt orkunýtingarréttur hafi verið skilinn við landareign.

■ **67. gr.** Nú vill landsdrottinn ekki kosta raforkuveitu, og getur leiguliði þá gert veituna á sinn kostnað, en landsdrottni skal þá skylt að kaupa veitutækin eftir mati, þegar leiguliði fer frá jörðinni, enda sé orka þá vís framvegis, eigi skemur en næstu 5 ár, og seld frá orkuveri eftir staðfestri gjaldskrá, og sé kostnaður við heimtaugar ekki meiri en yfirleitt fyrir aðra notendur orku frá því veri.

VI. kafli. Um vatnsmiðlun.

■ **68. gr.** 1. Ráðherra er heimilt að gera mannvirki og aðrar ráðstafanir til miðlunar á vatnsmagni í vatnsfalli til orkunýtingar eða í öðrum tilgangi.

2. Þegar ákveðið hefir verið að framkvæma miðlun samkvæmt 1. lið, hefir ráðherra heimild til lögnáms samkvæmt 55. gr.

3. Nú hefir ráðherra komið á stofn miðlun samkvæmt framanskráðu, og getur hann þá ákveðið, að eigendur orkuvera og annarra atvinnufyrirtækja, sem hafa not af miðluninni, skuli greiða árgjald í ríkissjóð, er ákveðið sé þannig, að allir þeir, sem hafa not af miðluninni, greiði að tiltölu réttri við hagnað sinn, og þó ekki meira en hagnaðinum nemur, og ekki heldur meira allir til samans en það, sem þarf til að ávaxta stofnkostnað fyrirtækisins með 6% árlega, kosta viðhald þess og starfrækslu og fyrna stofnkostnaðinn á 40—60 árum. Ef ágreiningur verður um niðurjöfnun stofnkostnaðar, skal skera úr með mati.

4. Ráðherra getur sett þær ákvarðanir um afnot vatnsfalla þeirra, er miðlunin tekur til, sem honum þykja nauðsynlegar til að afstýra eða ráða bót á tjóni eða óhagræði fyrir almenning eða einstaka menn.

■ **69. gr.** 1. Ráðherra getur veitt öðrum heimild til að framkvæma vatnsmiðlun með þeim skilmálum, er þurfa þykir, til þess að gætt sé hagsmuna ríkisins, almennings eða einstakra manna.

2. Umráðamenn vatnsréttinda skulu að öðru jöfnu ganga fyrir öðrum um leyfi til vatnsmiðlunar, ef þeir vilja virkja vatn, sem þeir hafa umráð yfir eða gera með sér félag í því skyni.

1923 Nr. 15 20. júní

1923 Nr. 15 20. júní

■ **70. gr.** 1. Nú vill hérað, orkuveitufélag eða einstakir menn eða félög framkvæma vatnsmiðlun til afnota handa orkuveri, sem þeim er heimilað eða leyft að koma upp samkvæmt V. kafla, og skal þá líta svo á, sem miðlunarfyrirtækið sé einn liður í orkuverinu, þannig að öll ákvæðin í V. kafla 58.—65. gr. ná til miðlunarfyrirtækisins að því leyti sem þau geta átt við. Þó skal ávallt þurfa sérstakt leyfi til miðlunar:

a. Þegar fyrirtækið getur haft í för með sér skaðleg áhrif á umferð um vatnsfall eða veiði eða notkun vatnsins til áveitu eða annars, svo að verulega muni um.

b. Þegar það veldur því, að land eða landsnytjar komast svo undir vatn eða spillast svo, að telja megi verulegt tjón að.

c. Þegar það getur að öðru leyti valdið öðrum tjóni eða skaðlegri breytingu á landsháttum, svo að verulegt megi teljast.

d. Þegar forræðis eða afnota þarf af landi annarra eða réttindum, enda verði ekki allir rétthafar sáttir á framkvæmd verksins.

2. Framangreind ákvæði taka og til breytinga á eldri miðlunarvirkjum.

3. Það, sem mælt er í lögum þessum um vatnsmiðlun, tekur og til mannvirkja og fyrirtækja til aukningar á vatnsmagni með veitu úr öðru vatni.

4. Bætur fyrir tjón af miðlunarvirkjum skal greiða eftir mati, ef ekki verður samkomulag. Enn fremur má binda miðlunarleyfi þeim skilyrðum, að leyfishafi greiði fyrir fram bætur að öllu leyti eða einhverju eða setji tryggingu fyrir þeim.

■ **71. gr.** Nú þykir efasamt, hvort svo er ástatt, sem í 70. gr. 1. lið a—d segir, og getur þá sá, er miðlun vill framkvæma, svo og hver sá, er telur hana varða hag sinn, krafizt matsgerðar um það mál. Skulu matsmenn bjóða ráðherra með 4 vikna fyrirvara að vera við matið, og auglýsa stað og stund, með þeim hætti, er þeir telja fullnægjandi, þeim, er ætla má, að eigi hagsmuna að gæta, ef miðlunin kemur til framkvæmda.

■ **72. gr.** Leyfi til vatnsmiðlunar, sem veldur almenningi eða einstökum mönnum baga eða tjóni, má venjulega ekki veita, nema telja megi tjónið eða bagann lítils virði, borið saman við þann hagnað, sem fyrirtækið hefir í för með sér, enda sé einnig tekinn til greina í þessu efni áætlaður kostnaður af framkvæmd þess.

■ **73. gr.** Af hendi landsstjórnarinnar skal hafa sérstakt eftirlit með öryggi mannvirkja þeirra, sem gerð eru til söfnunar vatni í miðlunarskyni, og er eigendum mannvirkjanna jafnan skylt að framkvæma tafarlaust þær ráðstafanir, sem fyrirskipaðar verða til öryggis, svo og að haga framkvæmdum öllum eftir þeim fyrirskipunum, sem gerðar verða vegna hagsmuna ríkis, almennings eða einstakra manna.

■ **74. gr.** 1. Mannvirki þau, sem leyft er að koma upp samkvæmt 69. eða 70. gr., má eigi niður leggja, nema ráðherra leyfi.

2. Þegar mannvirki er lagt niður, þá er eiganda skylt að gera þær ráðstafanir, sem ráðherra heimtar, til að afstýra hættu eða tjóni þar í grennd eða á eignum, sem neðar liggja við vatnsfallið.

3. Greiða skal bætur fyrir tjón eða óhagræði, sem niðurlagningin veldur, eftir mati, ef ekki semur. Bótaskyldan hvílir á eiganda miðlunarvirkja.

VII. kafli. Um varnir lands og landsnytja gegn ágangi vatna.

1923 Nr. 15 20. júní

■ **75. gr.** 1. Rétt er ríkinu, héruðum, vatnafélögum[1)] og einstökum mönnum að hleypa niður vatnsfarvegi, víkka hann eða rétta, gera nýjan farveg, flóðgarða og fyrirhleðslur eða önnur mannvirki í vatni eða við það í því skyni að verja land eða landsnytjar við spjöllum af landbroti eða árennsli vatns.

2. Nú þarf sá, er vill framkvæma mannvirki slík sem í 1. lið segir, til þess afnot af landi annarra manna, og getur þá ráðherra veitt heimild til lögnáms samkvæmt 55. gr.

3. Nú þykir tjón eða hætta búin eign annars manns eða réttindum af mannvirkjum slíkum sem í 1. lið segir, eða að af þeim mundu stafa óhæfilegar tálmanir almennri umferð eða tjón eða hætta hagsmunum almennings, og má þá því aðeins framkvæma verkið, að leyfi ráðherra komi til. Leyfi má binda þeim skilyrðum, sem nauðsynleg þykja vegna hagsmuna ríkisins, almennings eða einstakra manna. Bæta skal tjón og spjöll á eignum annarra, sem leiðir af framkvæmdum samkvæmt þessari grein. Bætur skal ákveða með mati, ef eigi semur.

[1)] *Samþ. fyrir vatnafélög, t. d.: 86/1973 (Hlíðarhr. og Tunguhr., N-Múlasýslu), 248/1974 (Landvörn, Dyrhólahr., V-Skaftafellssýslu) og 651/1981 (Norðurá í Norðurárdalshr., Mýrasýslu).*

■ **76. gr.** 1. Nú framkvæmir ríkið fyrirtæki þau, er í 75. gr. segir, og getur ráðherra þá ákveðið, að þeir, sem hafa hag á landi sínu eða landsnytjum af þeim, skuli taka þátt í kostnaði öllum eða í þeim hluta kostnaðar, sem ráðherra ákveður, svo og í viðhaldi eftirleiðis að tiltölu við það, hvers virði hagurinn verður hverjum þeirra talinn eftir mati.

2. Sams konar ákvörðun má og taka, ef slík fyrirtæki þykja nauðsynleg, þegar einhver þeirra, sem hlut á að máli, hrindir þeim í framkvæmd, og allir þeir landeigendur eða réttinda, sem hag hafa af fyrirtækinu á landi sínu eða landsnytjum, geta ekki komið sér saman um að vinna verkið í félagi.

3. Tillagsskyldu slíka sem áður greinir má og með sama hætti leggja á til að standa straum af tiltölulegum hluta kostnaðar af mannvirkjum eða öðrum framkvæmdum, er í senn miða til varnar við spjöllum af vatnavöxtum eða flóði, til þurrkunar lands, fyrirgreiðslu umferðar eða notkunar vatnsorku.

■ **77. gr.** Tillög samkvæmt 76. gr. má taka lögtaki. Nú hefir aðili, sem hag hefir af framkvæmdinni, eigi berum orðum samþykkt fyrirtækið, og skal honum þá heimilt að greiða þann hluta, er á eign hans kemur, með árlegum greiðslum, er samsvari 15. hluta upphæðarinnar, að viðbættum vöxtum af því, er eftir stendur hverju sinni. Ef lán hefir verið tekið til fyrirtækisins, þá skulu vextir vera hinir sömu, sem greiddir eru af lánsfénu, en ella 5% árlega.

VIII. kafli. Um þurrkun lands.

■ **78. gr.** 1. Veita má maður bagalegu vatni af landi sínu í rásir og farvegi, þó að mein verði að á landi því, er við tekur, enda megi hann ekki við það losna með öðrum hentugum hætti. Með sama skilorði má maður og veita vatni í skurði í landi annarra eða grafa þar skurði í því skyni, en jafnan skal þá skurðum svo langt fram haldið, að eigi verði verulegt tjón á landi annarra manna. Bæta skal tjón, er hlýzt af veitunni, en taka skal þó til greina gagn þeirra af skurðum, er bóta krefja.

2. Ekki má veita vatni úr skurðum eða vatnsrásum, sem alstaðar eða sumstaðar eru opnir, í lokræsi á landareign annarra manna, nema matsnefnd telji bagalaust.

79. gr. 1. Ef skurðir um landareign annars manns eru honum einnig til gagns, þá er honum skylt að taka þátt í kostnaði að skurðgreftri og viðhaldi skurðanna, sbr. 80. gr.

2. Nú vill maður veita bagalegu vatni frá sér yfir landareign annars manns samkvæmt 78. gr., og má þá setja honum það skilyrði, að hann greiði hinum fyrrnefnda upp í skurðkostnaðinn sem svarar því gagni, er hann hefir af skurðinum, og jafnan skal hann kosta viðhald skurðsins að sínum hluta.

80. gr. Ef einhver vill veita bagalegu vatni frá sér samkvæmt 78. gr. yfir landareign annars manns, og þeim semur ekki, þá skal matsnefnd skera úr því, hvort þá fráveitu verði að telja hagkvæma og hvort hagurinn megi teljast meiri en óhagræði hins. Ef hagurinn verður talinn mun meiri, þá skal ákveða stefnu skurðsins, lengd hans, dýpt og breidd, hvenær hann skuli gerður, hvort hann skuli vera opinn eða lokaður og hvað gera skuli við uppmoksturinn. Þá skal og meta bætur og skera úr því, hvort landeigandi skuli taka þátt í kostnaði og viðhaldi, og að hve miklu leyti.

81. gr. Ráðherra getur heimilað lögnám á mannvirkjum, landi og réttindum, ef skilyrði 72. gr. eru fyrir hendi, í því skyni að þurrka vatn, tjarnir eða mýrlendi eða til þess að víkka eða rétta farveg eða til að veita burt vatni með öðrum hætti, til að auka land eða bæta það.

82. gr. 1. Ákvæði 48. gr. taka og til landþurrkunar.

2. Rétt er mönnum að gera með sér félag til þess að þurrka land. Slík félög nefnast landþurrkunarfélög og lög þeirra landþurrkunarsamþykktir. Um félög þessi fer eftir 42.— 44., 46. og 47. gr., svo sem við á, og XI. kafla laga þessara.

IX. kafli. Um óhreinkun vatna.

83. gr. 1. Bannað er að láta í vötn frá iðjuverum, eða sleppa um vötn í skurði eða aðrar veitur, nokkra þá hluti, fasta, fljótandi eða loftkennda, sem spilla mundu botni vatns eða bakka eða vatninu sjálfu, svo að hættulegt sé mönnum eða búpeningi eða spilli veiði í vatninu. Bannað er og að láta slík efni á ís eða svo nærri vatni, að hætt sé við að þau berist í það.

2. Ráðherra getur þó veitt undanþágu frá þessu banni með þeim skilyrðum, er hér segir:

a. Ef neyzluvatni er spillt, skal leyfið bundið því skilyrði, að iðjuhöldur leggi til annað jafngott vatnsból eða greiði kostnað af því að koma upp öðru vatnsbóli jafngóðu.

b. Ef veiði er spillt, skal skylda iðjuhöld til að láta viðeldi í vatnið, sem nægi til þess að veiði haldist eigi minni en var, ella bæta veiðispjöllin fullum bótum.

c. Iðjuhöldur skal að öðru leyti bæta það tjón, sem hljótast kann af fráfærslu óhreinindanna frá iðjuveri hans.

3. Bætur skal greiða eftir mati, nema um semji.

4. Leyfi samkvæmt 2. lið má taka aftur bótalaust hvenær sem er eða breyta skilyrðum, ef nauðsyn þykir til vera vegna hagsmuna almennings eða einstakra manna.

5. Nýtt leyfi þarf til hverrar þeirrar breytingar, sem frekari spjöll geta af hlotizt, þótt áður hafi verið veitt leyfi samkvæmt 2. lið.

1923 Nr. 15 20. júní

84. gr. Bannað er annars að láta sleppa í vötn um skurði eða með öðrum hætti eða að henda í þau, á ís eða svo nærri þeim, að hætt er við að í þau berist, þeim efnum, sem í 83. gr. segir, ef hætt er við að þau spilli vatni, botni þess eða bakka, flóðhæð eða framrás.

85. gr. Ráðherra eða sá, er hann veitir heimild til þess, getur sett reglur til verndar gegn skaðlegri óhreinkun vatns, þó eigi verði af völdum iðjuvera, þegar vatn er óhreinkað í annarri sveit en þeirri, sem hætta stendur af því, enda geti sveitarstjórnir þær, sem hlut eiga að máli, ekki orðið ásáttar, hvað gera skuli. Áður en slíku máli er til lykta ráðið, skal leita álits þeirra heilbrigðisnefnda eða hreppsnefnda, sem málið varðar.

X. kafli. Um holræsi.

86. gr. Heimilt er bæjarstjórn að leggja holræsi til þess að taka við skólpi og afrennsli í kaupstaðnum.

87. gr. 1. Bæjarstjórn er rétt að leggja gjald á hús og lóðir í kaupstaðnum til þess að standa straum af holræsakostnaði. Gjald má miða við virðingarverð fasteigna eða við stærð lóða eða við hvorttveggja.

2. Sérstaka ívilnun má veita, ef lóð er svo háttað, að erfiðara er að koma skólpi eða afrennsli frá henni í holræsi en frá öðrum lóðum yfirleitt, og sérstakt aukagjald má á leggja, ef skólp frá einhverri lóð er svo á sig komið, að telja má meiri útgjöld stafa eða munu stafa af því en öðru skólpi.

3. Eigandi lóðar ábyrgist holræsagjald, en heimilt er honum að hækka leigu eftir lóð eða mannvirki á henni sem gjaldi eða gjaldauka svarar, þótt leiga hafi áður verið ákveðin.

4. Holræsagjald skal ákveða í reglugerð. Gjald má taka lögtaki, þegar ráðherra hefir staðfest hana. Í reglugerð má ákveða, að gjaldið skuli tryggt með lögveðrétti í lóð og mannvirkjum lóðareiganda á henni næstu 2 ár eftir gjalddaga með forgöngurétti fyrir hvers konar samningsveði og aðfararveði.

88. gr. 1. Bæjarstjórn leggur holræsi svo, að lóðareigandi hver nái til þeirra í götu, vegi eða opnu svæði, er lóð hans telst til, enda verður maður eigi krafinn um holræsagjald fyrr en svo er.

2. Skylt er lóðareigendum og húseigendum að gera samkvæmt reglugerð á sinn kostnað holræsi, er flytji frá húsum og lóðum skólp allt út í aðalræsi. Ef maður vanrækir að leggja ræsi á hæfilegum fresti, er bæjarstjórn tiltekur, skal hún láta vinna verkið á hans kostnað.

3. Nú stendur svo á, að sérstaklega kostnaðarsamt er að leggja holræsi frá aðalræsi yfir lóð manns, og getur hann þá krafið sig undanþeginn holræsagjaldi, ef hann getur komið skólpi frá sér með öðrum hætti, er heilbrigðisnefnd telur fullnægjandi, enda verði ekki metið, að það baki nágrönnum óþægindi eða tjón. Að öðrum kosti skal leggja holræsi um lóð hans, enda skal bæjarsjóður þá taka þátt í kostnaði þar af eftir mati, nema samkomulag verði.

89. gr. Í reglugerð má kveða á um gerð og lagningu bæði aðalræsa og lóðarræsa, að regnvatni skuli í þau veita, um umsjón þeirra, um skyldu manna til að leggja

holræsi innanhúss, um gerð þeirra og notkun, um sektir fyrir brot á reglugerð og meðferð mála út af þeim, svo og annað, er að meðferð holræsa lýtur.

■ **90. gr.** Reglugerðir[1] allar um holræsi og holræsagjald, sem bæjarstjórn semur, skal senda ráðherra til staðfestingar. Þegar reglugerð hefir hlotið staðfestingu ráðherra, er hún lögmæt holræsareglugerð.

[1] *Rg. um holræsi, holræsagerð og holræsagjöld fyrir kaupstaði, sjá t. d.: Reykjavík, rg. 169/1960; Ólafsvík, rg. 64/1965, sbr. 678/1980; Ísafjörður, rg. 372/1973, sbr. 335/1975; Siglufjörður, rg. 163/1972, sbr. 201/1976; Eskifjörður, rg. 796/1982; Njarðvík, rg. 356/1975; Hafnarfjörður, rg. 507/1975.*

■ **91. gr.** 1. Heimilt er hreppsnefnd að leggja holræsi um hrepp eða hluta úr hreppi á kostnað hreppssjóðs. Áður en fyrirtækið er afráðið, skal hreppsnefnd láta verkfróðan mann rannsaka staðháttu, og ef tiltækilegt þykir að framkvæma verkið, gera nákvæma frumdrætti að því og áætlun um stofnkostnað. Kostnað af rannsókn þessari skal telja til stofnkostnaðar, ef fyrirtækið kemst í framkvæmd, en greiðist ella úr hreppssjóði.

2. Þá er hreppsnefnd hefir samþykkt að leggja holræsi samkvæmt 1. lið, skal senda samþykktina ásamt þeim gögnum, sem í sama lið greinir, til oddvita sýslunefndar, og skal hann síðan senda gögnin, ásamt umsögn sýslunefndar, ráðherra til staðfestingar. Þegar fengin er staðfesting hans á samþykktina, getur hreppsnefnd látið framkvæma verkið.

3. Hreppsnefnd semur samþykktir[1] allar um holræsi, þar á meðal um holræsagjald.

4. Um holræsi þessi fer að öðru leyti eftir ákvæðum 87.—90. gr.

[1] *Rg. og gjskr. um holræsi, holræsagerð og holræsagjöld fyrir hreppa, sjá t. d.: Borgarnes, rg. 170/1973; Bíldudalur, rg. 167/1975, gjskr. 29/1982; Suðureyri, rg. 100/1977; Hólmavík, rg. 72/1977, gjskr. 73/1977; Hrísey, rg. 56/1973; Þórshöfn, rg. 671/1980; Egilsstaðahr., rg. 469/1977; Kirkjubæjarklaustur, rg. 136/1979; Eyrarbakki, rg. 351/1975.*

■ **92. gr.** 1. Nú vill löggilt kauptún, sem ekki er sérstakur hreppur eða hverfi, leggja holræsi um kauptúnið eða hverfið, og geta þá eigendur fasteigna þeirra, er nota ætla ræsin, gert með sér félag, er nefnist holræsafélag, en lög félagsins nefnast holræsasamþykkt. Um félagið fer eftir ákvæðum XI. kafla, að því leyti, sem ákvæði þessa kafla taka ekki til þess.

2. Stjórn félagsins semur samþykktir þess, þar á meðal ákvæði um holræsagjald.

3. Að öðru leyti skal fara eftir ákvæðum 87.—90. gr., að því leyti, sem við á.

■ **93. gr.** 1. Nú eiga menn landareign í félagi og vilja sumir leggja holræsi til að veita skólpi og afrennsli frá henni, og getur þá sá eða þeir, sem meiri hluta landareignar eiga, ákveðið að framkvæma fyrirtækið, enda er hinum þá skylt að taka tiltölulega þátt í kostnaði öllum af því, ef metið verður nauðsynlegt sakir heilbrigði eða þrifnaðar að leggja ræsin.

2. Ef ekki verður samkomulag um framkvæmd eða umsjón verksins eða um skiptingu kostnaðar, þá skal skera úr með mati. Skal matsnefnd kveða á um það, hver eða hverjir skuli hafa á hendi framkvæmd eða umsjón verksins, telja kostnað til ákveðins árgjalds og tiltaka gjalddaga. Stofnkostnaði, ásamt vöxtum, skal skipt í jafnar árgreiðslur, ef aðili óskar þess, þannig, að lokið sé á 15 árum. Beiðast má maður staðfestingar ráðherra á matsgerð, og má þá taka tillög lögtaki, ef matsgerð verður staðfest. Ákvæðum 2. liðs 87. gr. skal beita, eftir því sem við á, er skipta skal viðhaldskostnaði.

■ **94. gr.** 1. Rétt er þeim, er eigi hefir tekið í öndverðu þátt í lagningu holræsa, að veita í þau um holræsi skólpi og afrennsli frá sér, en greiða skal hann fyrir það tiltölulegan hluta stofnkostnaðar, að frádreginni fyrningu á ræsi, sem orðin er, þegar hann byrjar íveitu sína, svo og greiða tiltölulegan hluta rekstrarkostnaðar og viðhalds.

2. Nú þarf að breyta ræsi vegna íveitu í það, samkvæmt 1. lið, og skal þá sá, er íveitunnar æskir, greiða allan kostnað af breytingunni. Eigandi ræsis má velja um að vinna verkið sjálfur eða láta hinn um það.

3. Rétt er þeim, er þykir það máli skipta, að krefjast þess, að holræsi sé svo úr garði gert í öndverðu, að það megi taka við skólpi frá eign hans, enda greiði hann allan kostnaðarauka, er af því stafar.

4. Sá, er neytir réttar síns samkvæmt 2. og 3. lið þessarar greinar, skal setja nægilega tryggingu fyrir því, er honum ber að greiða, ef þess er krafizt.

5. Ef einhver aðilja þeirra, er í 86., 91., 92. eða 93. gr. segir, hafa veitt læk eða annarri vatnsrás, er um byggð rennur og ber fram skólp, í holræsi eða undirgöng, er rétt að láta endurgjaldslaust í lækinn eftir sem áður skólp frá landareignum, er ofar liggja við hann, þótt þær hafi ekki tekið þátt í ræsisgerðinni. Ef breytingar verða á skólpi frá slíkum landareignum, er geri viðhald ræsivirkisins kostnaðarsamara eða rekstur dýrari, getur eigandi virkisins þó krafizt endurgjalds.

6. Ef ágreiningur verður um einhver þeirra atriða, er í grein þessari segir, skal skera úr honum með mati.

■ **95. gr.** 1. Skyldu manns til að inna af hendi þær greiðslur, er í 93. og 94. gr. segir, hefur frá þeim degi, er ræsivirki var svo úr garði gert, að hann mátti nota það, ef hann vildi, nema matsnefnd þyki annað sannara.

2. Ákvæði matsnefndar um tillög til eftirlits og viðhalds ræsivirkja samkvæmt 93. og 94. gr. skulu gilda um næsta 5 ára skeið, nema öðruvísi semji. Að þeim tíma liðnum má hver aðilja, sem vill, krefjast breytinga, ef nokkuð það, sem áður var byggt á, hefir breytzt að mun. Ef ekki takast samningar, skal matsnefnd skera úr, og er sá úrskurður hennar gildur um annað 5 ára skeið.

■ **96. gr.** 1. Ef halda þarf á landi annars manns vegna ræsivirkja, þá er honum skylt að láta af hendi til þess, enda séu skilyrði 72. gr. fyrir hendi, land, mannvirki og landsafnot og að þola nauðsynlegar eignarkvaðir, eftir því sem matsnefnd telur með þurfa, enda komi fullar bætur fyrir, eftir mati, ef ágreiningur verður.

2. Holræsi, sem lögð eru um land annars manns samkvæmt 1. lið, skulu vera vatnsheld, ef hann krefst þess, nema metið verði, að honum sé skaðlaust og bagalaust, þótt þau séu ekki svo úr garði gerð.

■ **97. gr.** 1. Nú hefir holræsi verið lagt um land annars manns samkvæmt 96. gr. og verður honum til mikilla óþæginda eða tjóns, og getur hann þá krafizt þess, að það verði flutt á annan stað í landareign hans. Landeigandi kostar flutninginn, nema hann hafi eigi fengið bætur fyrir tjón það eða óþægindi, sem hér segir, þegar bætur voru goldnar samkvæmt 1. lið 96. gr. Skal ræsiseiganda þá rétt að velja um að greiða bætur fyrir slíkt tjón eða kosta sjálfur flutninginn. Ef ágreiningur

verður um það atriði, er í þessum lið segir, sker matsnefnd úr.

2. Ef svo stendur á, sem í 1. lið segir, en ræsið verður ekki flutt á annan stað í landi manns, þá getur hann heimtað það flutt á land þriðja manns, ef metið verður, að þar muni verða mun minna tjón að því. Um kostnað af flutningnum fer eftir 1. lið.

■ **98. gr.** 1. Lög þessi taka ekki til holræsa, sem gerð hafa verið með heimild í gildandi rétti áður en lög þessi öðlast gildi. Þó skulu 89., 90. og 94. gr. 1. og 2. liður, sbr. 4. lið, og 97. gr. einnig taka til eldri holræsa.

2. Ákvæði laga þessara um holræsi eru því ekki til fyrirstöðu, að sett verði í byggingarsamþykktum og heilbrigðissamþykktum fyrirmæli um holræsi og fráræslu samkvæmt lögum um heimild til að gera slíkar samþykktir.

XI. kafli. Um vatnafélög.

■ **99. gr.** 1. Rétt er mönnum að gera með sér félag um:

a. Vatnsveitu (III. kafli, 29. gr.).
b. Áveitu (IV. kafli, 42. gr.).
c. Orkuver eða orkuveitu (V. kafli, 64. gr.).
d. Vatnsmiðlun (VI. kafli, 70. gr.).
e. Varnir við ágangi vatns (VII. kafli, 75. gr.).
f. Landþurrkun (VIII. kafli, 82. gr.).
g. Holræsi (X. kafli, 92. gr.).

2. Fara skal um slík félög svo sem í þessum kafla segir, enda sé ekki öðruvísi um mælt í lögum þessum.

■ **100. gr.** Sá eða þeir, er stofna vilja félag í einhverjum þeim tilgangi, er í 99. gr. 1. lið segir, skulu kveðja til fundar eigendur þeirra landareigna, sem ætla má, að fái tekið þátt í fyrirtækinu. Skal ræða þar málið og bóka fundargerð. Þeir, er mæla með stofnun félagsins, geta síðan leitað álits kunnáttumanna og aflað sér frumdrátta að fyrirhuguðum mannvirkjum og annarra gagna, á sinn kostnað, en telja má þann kostnað til stofnkostnaðar, ef félagið verður stofnað.

■ **101. gr.** 1. Nú hafa frumkvöðlar félagsstofnunar samkvæmt 99. gr. 1. lið aflað sér þeirra gagna, sem í 100. gr. segir, og skulu þeir þá semja frumvarp til samþykktar handa félagi því, sem í ráði er að stofna, og skrá yfir þær landareignir, sem þeir ætlast til, að verði í félaginu. Skal frumvarpið, landeignaskráin, frumdrættir, uppdrættir, kostnaðaráætlanir og önnur gögn, er félagið varða, lagt fram á hentugum stað til sýnis þeim, er ætlazt er til að taki þátt í félagsskapnum. Skal framlagning skjalanna auglýst með þeim hætti, sem þar er vani að birta auglýsingar, sem almenning varða, eða bréflega tilkynnt hverjum þeim, er málið varðar. Skulu skjölin liggja til sýnis að minnsta kosti 2 vikna tíma.

2. Nú er frestur samkvæmt 1. lið liðinn, og er þá frumkvöðlum félagsskaparins rétt að boða þá menn alla, er ætlazt er til að verði í félaginu, á fund. Skal fundarboð birta með þeim hætti, sem í 1. lið segir. Á fundi þessum skal enn ræða málið og afráða um félagsstofnun, nema enn þyki þörf rækilegri undirbúnings. Ef ⅔ eigenda **landareigna** þeirra, sem ætlazt er til að taki þátt í félagsskapnum, og sé **eitt** atkvæði fyrir hverja **landareign,** samþykkja stofnun félagsins, þá er hinum skylt að gerast félagar.

3. Ákvæði 2. liðs um félagsskyldu taka ekki til félaga samkvæmt 99. gr. 1. liðs c og d. Ef vatnsmiðlun er aðeins liður í einhverju fyrirtæki, sem 99. gr. 1. liður tekur til, öðru en orkuveri eða orkuveitu, er félagsskapur um miðlun þó sömu lögum háður sem félagsskapur um það fyrirtæki.

4. Nú er jörð í byggingu, og er leiguliða þá rétt að gerast félagi, ef landsdrottinn vill ekki og er óskylt að taka þátt í félagsskapnum, en skylt er landsdrottni, þegar leiguliði fer frá jörð, að kaupa eftir mati þau mannvirki og tæki, sem leiguliði hefir gert eða sett á jörðina eða í sambandi við hana eða mannvirki á henni. Þó aðeins að svo miklu leyti, er metið verði jörðinni til varanlegra bóta.

■ **102. gr.** 1. Þegar ákveðið hefir verið að stofna félag, skal samþykkt þess sett svo fljótt sem unnt er.

2. Í samþykkt skulu vera ákvæði um:

a. Nafn félags, heimilisfang þess og varnarþing.
b. Verkefni félags.
c. Um skipun félagsstjórnar, hversu fjölmenn hún skuli vera, hvernig skuli kjósa hana, hvert vald hennar skuli vera og starfssvið, ef stjórn er skipuð fleiri mönnum en einum, hve langan tíma kjör skuli gilda.
d. Hvaða landareignir taki þátt í félaginu, svo að eigi verði um það villzt, og um atkvæðisrétt á félagsfundum.
e. Reikninga og bókhald félagsins og endurskoðun.
f. Hvernig boða skuli til félagsfunda, hvenær þeir skuli lögmætir, hvaða mál þeir skuli úrskurða og hvert vald þeir hafi að öðru leyti.
g. Hvernig fara skuli um greiðslur kostnaðar þess, sem félagsskapurinn hefir í för með sér.
h. Hvaða kvaðir eða eignarhöft leggjast á landareignir þær, sem þátt taka í félagsskapnum.
i. Sektir fyrir brot félaga á ákvæðum samþykkta.
j. Hvaða reglum skuli eftir farið, ef breyta á samþykktum félagsins.
k. Hvernig fara skuli um félagsslit, hvert atkvæðamagn þurfi til þeirra og hvernig ráðstafa skuli eignum félagsins.

■ **103. gr.** Í samþykkt má setja ákvæði um skipun gerðardóms til að skera úr ágreiningi um félagsmálefni milli einstakra félaga eða milli félagsstjórnar og einstaks eða einstakra félaga, ef báðir aðiljar óska gerðardóms.

■ **104. gr.** 1. Samþykkt, ásamt gögnum þeim, er í 101. gr. segir, skal félagsstjórnin síðan senda ráðherra til staðfestingar. Ef samþykkt eða annað, sem félagið varðar, þykir ekki svo úr garði gert, að samþykkt megi staðfesta, sendir ráðherra hana aftur til félagsstjórnar með athugasemdum um það, er ábótavant þykir. Ella staðfestir hann samþykkt, svo og þegar lagað hefir verið það, er athugavert þótti. Aldrei má samþykkt brjóta bág við réttarákvæði, almennar grundvallarreglur laga né réttindi einstakra manna.

2. Ef gjaldskrá er send til staðfestingar, skal fara um það eftir 1. lið.

3. Halda skal allsherjarskrá yfir öll vatnafélög, samkvæmt reglum, er ráðherra setur. Staðfestar samþykktir og gjaldskrár skulu birtar í B-deild Stjórnartíðindanna.

4. Birta skal í Lögbirtingablaðinu auglýsingu, á félagsins kostnað, um stofnun þess, og skal verkefnis þess geta, heimilisfangs og varnarþings, svo og hver eða hverjir séu í stjórn þess og ef breyting verður á stjórninni.

■ **105. gr.** Nú vilja menn breyta staðfestri samþykkt

eða gjaldskrá, og er breytingin lögmæt, ef svo er með farið, sem í 104. gr. segir.

■ **106. gr.** 1. Árstillög félagsmanna skulu ákveðin svo, að þau nægi til greiðslu vaxta og afborgana stofnkostnaðar og rekstrarkostnaðar og viðhalds. Enn fremur skal, ef félagsstjórn samþykkir eða ráðherra þykir það nauðsynlegt, leggja hæfilegt fyrningargjald í varasjóð og skal það einnig innifalið í árstillögunum.

2. Gjöld, sem ákveðin eru eða jafnað er niður samkvæmt staðfestri samþykkt eða gjaldskrá, má taka lögtaki.

3. Gjöld samkvæmt 1. lið skulu eiga sama forgöngurétt í gjaldþrotabúi skuldunauts sem skattar eða gjöld til ríkisins.

4. Eignir félags standa fyrir skuldum þess. Enginn félaga ber framar ábyrgð á þeim en að þeim hluta, er honum er gert að greiða samkvæmt gjaldskrá eða öðru lögmætu félagsákvæði.

■ **107. gr.** 1. Brot gegn félagssamþykktum má láta varða allt að 500 kr. sektum, og skulu þær renna í félagssjóð.

2. Sektir má taka fjárnámi.

3. Með mál út af brotum á samþykktum skal fara að hætti almennra lögreglumála. Mál skal því aðeins höfða, að félagsstjórnin, sá, er sérstaklega er röngu beittur, eða ráðherra krefjist þess.

■ **108. gr.** 1. Á félagsfundum ræður afl atkvæða, nema öðruvísi sé um mælt í lögum þessum. Í stjórn eru þeir réttkjörnir, sem flest fá atkvæði. Ef tveir eða fleiri fá jafnmörg, skal hlutkesti ráða.

2. Ef sérstök ástæða þykir til vera, má ákveða í samþykkt, að aukinn meirihluta skuli þurfa til ákvörðunar um einstök félagsmálefni, önnur en þau, sem sérstaklega er um mælt í lögum þessum.

■ **109. gr.** Ráðherra eða sá, er hann felur það, lítur eftir því, að félagsstjórn fari eftir samþykktum félagsins og öðrum ákvæðum um félagsskapinn. Er eftirlitsmanni heimilt að kynna sér starfsemi félagsins í því skyni, þar á meðal reikninga þess og fjárhag, en leyna skal hann óviðkomandi menn því, er hann kemst að um þau efni.

■ **110. gr.** 1. Rétt er að taka nýja menn í félag, ef lögmætur félagsfundur samþykkir, og sé slíks máls getið í fundarboði, enda sé það ekki skylt samkvæmt sérákvæðum laga þessara um einstök vatnafélög.

2. Ef veruleg breyting verður á skyldum félaga vegna töku nýrra félagsmanna, eða verkefni félaga breytist verulega fyrir þá sök, skal fara með málið sem breytingar á samþykktum félagsins. Ráðherra sker úr ágreiningi um þessi efni.

3. Nú bætist nýr maður í félag, og skal hann þá greiða að sínum hluta þar frá þau gjöld, sem á félögum hvíla, og með sama hætti sem aðrir félagar, nema öðruvísi semji. Kosta skal hann sjálfur þær framkvæmdir, sem nauðsynlegar eru sérstaklega hans vegna, til þess að geta notað mannvirki félagsins.

■ **111. gr.** 1. Segja má maður sig úr félagi, ef

a. ⅔ hlutar félagsmanna samþykkja á lögmætum félagsfundi,

b. svo reynist, að landareign hans verður að mun meiri kostnaður af félagsskapnum en öðrum landareignum samanborið við hagnaðinn eða hagræðið. Úr ágreiningi skal skera með mati, en skjóta má því til fullnaðarúrskurðar ráðherra.

2. Ef maður segist úr félagi, þá ábyrgist hann þau gjöld, er á hann hafa fallið samkvæmt ákvæðum félagsins til þess tíma, er hann fer úr félaginu. Ef ágreiningur verður, má skjóta honum til ráðherra, og getur hann ákveðið, að meira skuli gjalda en nú var sagt.

■ **112. gr.** 1. Félagi skal slíta:

a. Ef félagar samþykkja það samkv. fyrirmælum samþykktar sinnar.

b. Ef félagar eru aðeins tveir og annar krefst þess.

c. Ef það kemur síðar í ljós, að ekki er unnt að ná takmarki því, er félagið setti sér, eða það er svo miklum örðugleikum bundið, að ókleift eða illkleift þykir að halda félagsskapnum áfram.

2. Ágreiningi um það, hvort skilyrði félagsslita samkvæmt 1. lið c séu fyrir hendi, skal til lykta ráðið með matsgerð. Skjóta má því mati undir ráðherra til fullnaðarúrskurðar.

■ **113. gr.** 1. Ef helmingur félaga eða meira krefst þess, er skylt að kjósa skiptanefnd til að standa fyrir skilum félagsins og skiptum, og fer um vald hennar sem skiptaforstjóra án dómsvalds.

2. Ef eignir félagsins hrökkva ekki fyrir skuldum, skal því, er á vantar, skipta á félaga að réttri tiltölu við félagsgjöld hvers um sig, eins og þau hafa verið ákveðin samkvæmt gjaldskrá eða öðru lögmætu félagsákvæði. Félagi hver ábyrgist einungis sinn hluta.

3. Um skiptin fer annars samkvæmt ákvæðum skiptalaganna.

4. Að loknum skiptum skal skjölum félaga og bókum skilað í Þjóðskjalasafnið.

5. Jafnskjótt sem félag er tekið til skipta, skal félagsstjórn, ef hún fer með skipti, en ella skiptanefnd eða skiptaráðandi, tilkynna til félagaskrár, að félag sé tekið til skipta. Þegar skiptum er lokið, skal og tilkynna það með sama hætti. Skal gera athugasemdir um þessi atriði í félagaskrá og birta tilkynningar eða ágrip þeirra í Lögbirtingablaðinu á kostnað félags.

■ **114. gr.** Ákvæði þessa kafla skulu ekki taka til félaga, sem stofnuð eru og samþykktir þeirra staðfestar áður en lög þessi koma til framkvæmdar. Þó skulu slík félög fullnægja ákvæðum laga þessara, þeim er hér segir:

a. Tilkynningu skulu þau senda mánuði eftir að lög þessi ganga í gildi um þau atriði, er í 104. gr. 4. lið segir, og skal þegar birta hana í Lögbirtingablaðinu og á félagsins kostnað og skrá hana í félagaskrá.

b. Ef breyta á samþykktum eða gjaldskrá eldri félaga, skal fara eftir 105. gr. laga þessara, eftir því sem við á.

c. Ákvæðum 109.—113. gr. laga þessara skal beita um eldri félög, nema þau brjóti bág við staðfestar samþykktir þeirra.

XII. kafli. Um almenna umferð um vötn.

■ **115. gr.** Öllum er rétt að fara á bátum og skipum um öll skipgeng vötn. Sama er um vötn, sem hér eftir verða skurðuð eða gerð umferðarhæf með öðrum hætti. Þó getur ráðherra bannað almenningi umferð um skurð eða vatn, ef nauðsynlegt þykir vegna mannvirkja í eða við vatn.

■ **116. gr.** 1. Rétt er ríkinu og héruðum þeim, er vegamál hafa með höndum, að gera hvers konar mannvirki í vatni og við vatn í því skyni að gera vatn skipgengt eða til að gera færa ísaleið um vötn.

2. Ráðherra getur veitt félögum og einstaklingum leyfi til að gera mannvirki með þeim hætti og í þeim tilgangi, sem í 1. lið greinir.

3. Þeir, sem framkvæma fyrirtæki samkvæmt 1. og 2. lið, hafa sama rétt til eignarnáms á landi og mannvirkjum og afnota af landi í þarfir fyrirtækjanna sem ákveðinn er í lögum um vegagerð ríkis og héraða.

■ **117. gr.** Eigendur og notendur landareigna eiga rétt til bóta, eftir mati, nema um semji, fyrir tjón, sem umferð á vatni veldur beinlínis á landi við vatnið eða á löglega gerðum og vel viðhöldnum mannvirkjum í vatni eða við það, svo og á löglega settum veiðitækjum, enda þótt tjónið sé hvorki að kenna ásetningi né ógætni. Bætur greiðast ekki fyrir tjón af því, þótt mannvirki þau, er fyrir skemmdum hafa orðið, verði eigi notuð, nema tjón beri að bæta samkvæmt almennum skaðabótareglum.

■ **118. gr.** 1. Ákvæði 115.—117. gr. taka og til viðarfleytingar, sem framkvæmd er að ráðstöfun stjórnarvalda og undir eftirliti þeirra.

2. Ráðherra getur veitt leyfi til að ákvæði 115.—117. gr. megi einnig taka til annarrar viðarfleytingar en slíkrar, sem í 1. lið segir.

■ **119. gr.** 1. Öllum, sem nota vötn til umferðar eða fleytingar, er skylt að gæta þess að gera sem minnstar skemmdir á landi, mannvirkjum eða veiðitækjum í vatni eða við það.

2. Þeir, sem vötn nota til umferðar eða fleytingar samkv. löglegri heimild, hafa rétt til þeirrar umferðar um vatnsbakkana og þeirra afnota af þeim, sem nauðsynleg eru vegna umferðarinnar um vatnið eða fleytingarinnar, en gera skulu þeir svo lítið tjón á landi og mannvirkjum sem unnt er og bæta skemmdir að fullu eftir mati, nema samkomulag verði.

■ **120. gr.** Nú er vatn gert skipgengt eða aðrar ráðstafanir gerðar til fyrirgreiðslu umferðar um vatn, og getur þá ráðherra ákveðið, að gjald verði lagt á báta þá eða skip, er fara um vatnið, til þess að standa straum af kostnaði af þeim ráðstöfunum.

XIII. kafli. ...[1)]

[1)] *L. 61/1932, 94. gr., nú l. 76/1970.*

XIV. kafli. Almenn ákvæði um vatnsvirki.

■ **131. gr.** 1. Mannvirki öll, sem í vatn eru sett, við það eða yfir því, eða gerð eru til að geyma vatn eða veita því, skulu að gerð, undirstöðum, efni og verki fullnægja þeim kröfum, er verða með sanngirni settar til þess að afstýra hættu fyrir líf manna, hagsmuni ríkis eða almennings, tjóni á eignum eða réttindum einstakra manna eða óhagræði fyrir þá.

2. Önnur verk í vatni skal og vinna svo, að sæmileg trygging sé gegn slíkri hættu, tjóni og óhagræði.

■ **132. gr.** 1. Eigandi mannvirkja þeirra, er í 131. gr. segir, skal halda þeim óaðfinnanlega við, ef spjöll á þeim geta valdið tjóni, hættu eða óhagræði.

2. Heimta má, að brýr, stíflur og önnur vatnsvirki verði endurbyggð eða þeim breytt, ef það þykir nauðsynlegt vegna umferðar, fleytingar eða fiskgöngu, enda sé því eigi samfara stórkostlegt óhagræði eða notagildi mannvirkis rýrni að mun, en bæta skal virkiseiganda allan kostnað. Matsnefnd úrskurðar ágreining.

■ **133. gr.** 1. Áður byrjað sé að gera ráðstafanir þær, er nú skal greina, skal tilkynna ráðherra það og fá leyfi hans, enda sé ekki leyfis eða samþykkis krafizt samkvæmt öðrum fyrirmælum laga þessara:

a. Ef gera á mannvirki eða vinna önnur verk, er breytingu valda á vatnsborði, straumstefnu eða straumagni, svo sem stíflur, dýpkun eða grynnkun farvegar eða rétting, nema sýnt sé, að ekki hljótist af hætta, tjón eða óhagræði samkvæmt 131. gr.

b. Ef gera á mannvirki, er tálma mundu umferð um vatn, enda hafi ráðherra auglýst áður í Lögbirtingablaðinu þrisvar sinnum bann við mannvirkjagerð í því vatni, við það eða yfir því, með þeim hætti, að hún yrði umferð eða fleytingu til trafala.

c. Ef setja á mannvirki í vatn, sem tálma myndi fiskiför í því, nema heimilt sé samkvæmt veiðilögum eða samþykktum, settum með heimild í þeim.

d. Ef þurrka á vatn, enda nemi þurrkunin 50 000 fermetrum.

e. Ef rífa á eða taka burtu mannvirki, breyta þeim eða endurbyggja þau, og svo er ástatt, sem í stafl. a—d segir.

2. Leyfi má binda þeim skilyrðum, sem nauðsynleg þykja til verndar hagsmunum ríkis, almennings eða einstakra manna og að fyrirtækið komi að almenningsnotum, ef því er að skipta, svo og að bætur fyrir tjón af fyrirtæki séu fyrirfram greiddar eða trygging sett. Ef talið er, að fyrirtæki muni valda hættu, óhagræði eða tjóni, má ekki leyfa það, nema ætla megi, að hagur af því verði mun meiri en sem hættu, tjóni eða óhagræði nemi. Leyfishafi ábyrgist ekki óhagræði, sem almenningur eða ríkið kann að verða fyrir af leyfðu fyrirtæki, nema það sé tilskilið í leyfi.

3. Leyfi er því ekki til fyrirstöðu, að síðar megi krefjast nauðsynlegra breytinga á mannvirkjum, leyfishafa að kostnaðarlausu, ef sýnt verður, að þeirra sé þörf.

4. Ef leyfi er veitt til að hækka eða lækka vatnsborð, skal venjulega taka það fram, hversu mikið það megi vera, og ef hækkun er leyfð, þá skal setja vatnshæðarmerki á kostnað leyfisbeiðanda.

5. Ráðherra getur ákveðið, að vatnsvirki skuli tilkynna, enda þótt eigi þurfi leyfi til þeirra.

■ **134. gr.** 1. Rétt er hverjum þeim, er telur hættu, tjón eða óhagræði munu verða af fyrirhuguðu mannvirki, slíku sem í 131. gr. segir, að láta fara fram matsgerð um það, hvort og hvernig verkið verði unnið án þess.

2. Nú verður metið, að hvorki verði tjón, hætta né óhagræði af verkinu, og má þá þegar vinna það, en bæta skal þá tjón það, er síðar kemur í ljós, enda sé bóta krafizt innan 5 ára frá lokum þess almanaksárs, er verkið var fullgert.

■ **135. gr.** Nú byrjar maður verk, sem leyfis eða samþykkis þarf til lögum þessum samkvæmt, vinnur verk verr en lög, leyfi eða samþykki tilskilja, heldur mannvirkjum verr við en skyldi, rífur þau eða tekur þau ólöglega á brott, og er ráðherra þá rétt að banna framhald verksins, fyrirskipa endurbætur eða láta vinna þær, eða rífa mannvirki, allt á kostnað eiganda, og eftir

því sem við þykir eiga hverju sinni, enda verði það nauðsynlegt talið vegna hagsmuna ríkis, almennings eða einstakra manna.

■ **136. gr.** 1. Sá, er framkvæmir eða lætur framkvæma verk án leyfis eða samþykkis, sem áskilið er í lögum þessum, ábyrgist allt tjón, sem af verkinu hlýzt, enda þótt eigi sé um að kenna göllum eða misfellum á verkinu eða gáleysi hans eða manna hans.

2. Eigandi mannvirkis og sá, er annars lætur vinna verk í vatni, ábyrgist tjón af því, enda þótt eigi verði gáleysi um kennt:

a. Ef mannvirkið er ekki svo úr garði gert sem í 131. gr. segir eða áskilið er í leyfi eða samþykki.

b. Ef brestur verður á viðhaldi þess.

c. Ef maður vinnur annars eða lætur vinna verk í vatni án þess að fara svo með sem tilskilið er í 131. gr. 2. lið eða til er tekið í leyfi eða samþykki.

3. Ábyrgð samkvæmt 1. og 2. lið tekur einnig til síðari eigenda.

4. Nú er mannvirki löglega rifið eða tekið burt eða hætt að halda því við, og skal þá eigandi bæta eftir mati, ef ekki semur, tjón það, er af þeirri ráðstöfun hlýzt. Eigi skal þó bæta tjón eða óhagræði, sem annar maður verður fyrir vegna missis þess hagnaðar, er hann hafði af mannvirkinu, nema hann hafi beinlínis eða óbeinlínis goldið fyrir þann hagnað.

5. Ríkið ábyrgist ekki tjón af mannvirkjum eða verkum, er leyft er að vinna.

■ **137. gr.** 1. Ráðherra eða umboðsmaður hans hefir eftirlit með meiri háttar vatnsvirkjum og verkum. Er umráðamönnum skylt að veita eftirlitsmanni allar nauðsynlegar upplýsingar vegna eftirlitsins og aðgang að mannvirkjum og verkum til að rannsaka þau.

2. Ef mannhætta eða eignatjón að ráði getur stafað af vatnsvirki eða vatnsverki, getur ráðherra skipað sérstakan eftirlitsmann eða forstöðumann fyrir verkinu á kostnað eiganda, og skal eftirlitsmaður eða forstöðumaður gæta þess, að verkið sé unnið samkvæmt því, er samþykkt hefir verið í leyfi eða samþykki eða mælt í lögum.

3. Ef fyrirmælum eftirlitsmanns er ekki hlýtt, getur hann bannað framhald verksins þar til úrskurður ráðherra er fenginn.

■ **138. gr.** 1. Eiganda lands og notanda er skylt að þola það, að hallamælingar og önnur undirbúningsstörf og rannsóknir, sem nauðsynleg eru til framkvæmda fyrirhugaðra vatnsvirkja, fari fram á landi hans, enda sé honum bætt tjón, sem af því hlýzt, eftir mati, ef ekki semur.

2. Nú láta aðrir en ríkið, héruð eða vatnafélög með staðfestri samþykkt slík undirbúningsstörf fara fram, og er þá skylda landeiganda og notanda því skilyrði bundin, að áður sé fengin heimild lögreglustjóra og trygging sett fyrir tjóni, ef honum þykir þess þörf. Vottorð lögreglustjóra um þessi atriði skal sýna, ef krafizt er.

XV. kafli. Um skaðabætur.

■ **139. gr.** 1. Um bætur fyrir lögnám skal svo fara sem hér greinir, nema öðruvísi sé mælt í einstökum fyrirmælum laga þessara:

a. Ef eign manns eða réttindi eru af honum tekin eða rýrð svo, að matsmenn telji honum rétt að heimta, að hún eða þau verði bætt að fullu, skal hann fá bætur í peningum eitt skipti fyrir öll, nema aðiljar verði á annað sáttir.

b. Ef kvaðir eru á eign manns lagðar eða réttindi skert án þess að ákvæðin í a komi til greina, þá má ákveða bætur til árgjalds, ef sá krefst þess, sem við bótum tekur, svo og ef það þykir sanngjarnt eða hentugt vegna þess, hvernig á stendur, enda sé þá sett trygging fyrir greiðslu árgjalda.

2. Bætur, þar undir fyrsta árgjald samkvæmt 1. lið b, skulu kræfar jafnskjótt sem úrslitamat hefir fram farið, enda er lögnema þá heimilt að neyta réttar síns samkvæmt lögnámsgerð, gegn greiðslu bóta eða lögmætu framboði á þeim eða gegn tryggingu samkvæmt 1. lið b í þessari grein eða 144. gr.

3. Rétt er, að fógeti veiti lögnema aðstoð sína, ef með þarf, til að neyta þess réttar, sem hann hefir fengið fyrir lögnámið.

■ **140. gr.** 1. Þegar meta skal bætur fyrir lögnám á eignarhluta eða álagningu kvaða eða skerðingu réttinda, þá skal láta koma til frádráttar sérhag þann, er eigninni verður að fyrirtæki því, sem fyrirhugað er að koma upp, enda komi ekki tillagsskylda á eignina eða endurgjald annað til fyrirtækisins samkvæmt lögum þessum.

2. Bætur fyrir lögnumið land eða réttindi yfir landi skal aldrei hærra meta en þær bætur, sem metnar yrðu fyrir önnur lönd þar í grennd, jöfnum kostum búin, eða sams konar jafnverðmæt réttindi yfir slíkum löndum, enda skal að engu hækka mat, þótt land kunni að hækka í verði eða réttindi að verða verðmeiri sakir þess fyrirtækis eða þeirra fyrirtækja, sem lögnám á því landi eða þeim réttindum er framkvæmt fyrir, eða vegna hagnaðar af því fyrirtæki eða fyrirtækjum.

■ **141. gr.** 1. Nú telur matsnefnd sér ófært að meta það þegar, hvert tjón muni hljótast af fyrirtæki, og er henni þá rétt að fresta mati um það eða þau atriði, er eigi verður ráðið um, enda er þeim, er tjón bíður, þá rétt að æskja mats, þegar atvik hafa breytzt svo, að telja má fært að meta. Ef matsnefnd telur sennilegt, að tjón hljótist af fyrirtæki, er bæta beri, en ákveður þó að fresta mati, þá getur eigandi þeirrar eignar eða réttinda, sem skaðinn kemur niður á, krafizt tryggingar af lögnámsbeiðanda, ef hann vill neyta lögnámsréttar síns áður en tjónið er metið, og skulu matsmenn ákveða hana, ef ekki semur.

2. Nú verður tjón af fyrirtæki, sem ekki hafa verið metnar bætur fyrir, þegar lögnám fór fram eða bætur voru metnar samkv. 1. lið þessarar gr., og er þeim, er tjónið bíður, þá rétt að krefjast bóta fyrir það samkvæmt 140. gr. innan 5 ára frá því er mannvirki eru fullgerð og tekin til notkunar.

3. Krafa um bætur samkvæmt 1. og 2. lið fellur niður, ef ekki er krafizt matsgerðar áður ár sé liðið frá því er tjónið kom í ljós.

■ **142. gr.** Þegar bætur eru goldnar í orku, getur ráðherra sett almennar reglur um skipti aðilja innan takmarka ákvæða laga þessara og almennra grundvallarreglna löggjafarinnar.

XVI. kafli. Um meðferð vatnamála.

■ **143. gr.** 1. Umsóknir um leyfi, samþykki, staðfestingar eða aðrar ákvarðanir, sem í lögum þessum greinir, skulu vera skriflegar, enda fylgi þeim nauðsynlegar

skýrslur og upplýsingar um þau efni, sem við er átt. Ráðherra setur reglur um þessi efni, að því leyti sem ekki er sérstaklega kveðið á í lögum þessum eða sérleyfislögum.

2. Ef mál er svo vaxið, að þörf þykir rækilegri greinargerðar með umsókn en ákveðið kann að verða í reglum þeim, er í 1. lið getur, þá er ráðherra eða öðrum, sem umsókn á að senda, rétt að krefjast slíkrar greinargerðar.

■ **144. gr.** 1. Nú hefir stjórnarvaldi borizt umsókn um einhver þau atriði, sem í 143. gr. segir, og ekki þykir sýnt, að synja beri þegar í stað, og skal þá með fara sem hér segir:

a. Leyfi til lögnáms samkvæmt 32. gr. 2. lið, 50. gr. 3. lið, 52., 60., 65. gr. 1. og 2. lið, 75. gr. 2. lið og 81. gr. má venjulega ekki veita fyrr en sá hefir átt kost á að láta uppi athugasemdir sínar, er taka á eignir hans eða réttindi.

b. Ákvörðun um verð á orku samkvæmt 49. gr. 3. lið, sbr. 65. gr. 3. lið, má ekki gera fyrr en orkusali annars vegar og héraðsstjórn eða orkukaupandi hins vegar hafa fengið færi á að láta uppi álit sitt.

c. Áður en ákvörðun er tekin um málefni þau, er í 68. gr. 4. lið, 69., 70., 72., 74., 75. gr. 1.—3. lið, 81., 83. gr. 2.—3. lið og 133. gr. 1. lið segir, skal leita álits þeirra manna, er ákvörðun kann að varða hag þeirra. Ef ætla má, að héraðsstjórn muni varða ráðstöfun sú, sem í ráði er að gera, skal ráðherra senda henni sérstaka tilkynningu, svo og þeim mönnum öllum, er ætla má, að ráðstöfun skipti máli. Ef ekki verður vitað, hversu marga ráðstöfun muni varða, þá má í þess stað birta auglýsingu þrisvar sinnum í Lögbirtingablaðinu, og skal fyrirtæki eða ráðstöfun glöggt greind og skorað á þá, er kynnu að telja sig málið skipta, að koma fram með athugasemdir sínar áður tiltekinn, hæfilegur tími sé liðinn. Jafnframt skal leggja skjölin fram á tilteknum stað, og skal þeim, er hagsmuna eiga að gæta, heimilt að kynna sér þau þar, enda skal framlagningar skjalanna geta í auglýsingu. Opinbera auglýsingu þarf ekki að birta, þegar ráðstöfun eða mannvirki er lítils um vert að dómi ráðherra.

2. Kostnað allan af ráðstöfunum samkvæmt 1. lið ber sá, er æskir ákvörðunar um þær.

■ **145. gr.** Ef nauðsyn þykir á vera, er ráðherra rétt að láta fara fram skoðun á staðháttum, þar sem gera á eða leggja niður mannvirki eða vinna verk í vatni, og skal sá, er heimildar beiðist, greiða kostnað af slíkri skoðun.

■ **146. gr.** 1. Hvarvetna þess, er lögnám er heimilað samkvæmt lögum þessum og menn skilur á um það, hvaða eignir eða réttindi þurfi að taka, hvaða eignarkvaðir, óhagræði o. s. frv. þurfi á að leggja, þá skal skera úr með mati.

2. Nú er leyfi veitt til lögnáms samkvæmt 144. gr. 1. lið, stafl. a, eða matsnefnd hefir heimilað lögnám samkvæmt 39., 41., 96. eða 97. gr. 2. lið, og skal þá leyfishafi hafa gert ráðstafanir til að framkvæma lögnám áður en ár er liðið frá því að leyfi var veitt eða matsgerð var lokið. Annars kostar þarf nýja heimild.

■ **147. gr.** 1. Matsgerðir lögum þessum samkvæmt skulu framkvæma:

a. Úttektarmenn í þinghá, þar sem mat fer fram samkvæmt 6., 9. gr. 3. lið, 10., 12. gr. 3. lið, 18. gr. 2. lið, 25. gr. 4. lið, 31., 37., 38., 39. gr. 2. lið, 40., 41. gr. 2. lið, 43., 44., 45., 48. gr. 2. lið, sbr. 82. gr. 1. lið, 78., 80., 81., 111. gr. 1. lið b, 112. gr. ...

b. Dómkvaddir menn alls staðar annars staðar, nema öðruvísi sé sérstaklega um mælt í lögum þessum.

2. Úttektarmenn meta þó ekki, ef:

a. Matsbeiðandi krefst þess, að dómkvaddir menn meti eða matsþolandi, ef hann skuldbindur sig til að greiða aukakostnað þann af matinu, sem af kröfu hans stafar.

b. Úttektarmenn treysta sér ekki til að meta vegna þekkingarskorts á matsatriðum.

c. Ekki eru lögskipaðir úttektarmenn í þinghá, þar sem mat fer fram.

d. Svo er matsatriðum farið, að ekki verður talið, að mat fari fram í neinni ákveðinni þinghá.

3. Mat samkvæmt 146. gr. 1. lið skulu úttektarmenn framkvæma, enda sé eigi svo ástatt sem í 2. lið greinar þessarar segir, ef þeir hafa heimilað lögnámið, en dómkvaddir menn ella.

4. Héraðsdómari, þar sem mannvirki, land eða réttindi eru, þau er krafa um mat er af risin, dómkveður tvo matsmenn, en rétt er honum að kveðja menn, þótt heimilisfastir séu utan lögsagnarumdæmis hans. Nú skal mat fara fram um sama atriði í fleirum þinghám en einni, eða svo er farið sem í 2. stafl. d segir, og ákveður þá ráðherra, hvar matsmenn skuli dómkvaddir.

5. Rétt er matsmönnum að kveðja kunnáttumenn sér til aðstoðar, ef þörf þykir, og telst kostnaður af því til matskostnaðar.

■ **148. gr.** 1. Mati má skjóta til yfirmats innan 6 vikna frá lokum matsgerðar.

2. Yfirmat til þess að skera úr því, hvort lögnám skuli heimila, hvað lögnema skuli, um heimild manna eða skyldu til að vinna verk, eða til að taka ákvörðun um annað en upphæð bóta eða endurgjalds, skulu framkvæma 3 menn, dómkvaddir samkvæmt 147. gr. 4. lið. Ef matsnefnd hefir neitað beiðni eða kröfu matsbeiðanda, en yfirmatsmenn telja, að taka beri hana til greina, þá skulu þeir einnig framkvæma þær matsgerðir, er matsmönnum hefði annars borið. Ef bóta er jafnframt krafizt, má þó skjóta mati á þeim eftir þessum lið til sérstaks yfirmats samkvæmt lögum um framkvæmd eignarnáms.

3. Þegar ákveða skal einungis endurgjald eða bætur, skal yfirmatsnefnd skipuð, sem segir í lögum um framkvæmd eignarnáms. Ef héraðsdómari nefnir matsmenn, er honum þó rétt að nefna menn heimilisfasta utan lögsagnarumdæmis síns.

4. Ákvæði 147. gr. 5. liðs tekur og til yfirmats.

■ **149. gr.** 1. Sá, sem þarf að fá ráðstöfun gerða, og mat er nauðsynlegt skilyrði til þess lögum þessum samkvæmt, eða sá, sem lögskylt er að greiða bætur eða endurgjald fyrir lögnám eða notkun á eign annars manns, skal greiða kostnað allan af mati. Ef bætur hafa verið boðnar svo ríflegar sem metnar verða, getur matsnefnd þó skipt kostnaði milli aðilja.

2. Um kostnað af yfirmati skal svo fara:

a. Sá, sem beiðist yfirmats eftir 148. gr. 1. lið, greiði kostnað af því, ef matsgerð breytist eigi. Verði henni breytt, skal yfirmatsnefnd skipta kostnaði eftir því, sem

1923 Nr. 15 20. júní

henni þykir sanngjarnt, hvort sem bætur eru metnar eða ekki.

b. Um kostnað af yfirmati samkvæmt 148. gr. 3. lið fer samkvæmt lögum um framkvæmd eignarnáms.

3. Til matskostnaðar má telja útgjöld aðilja til lögfræðilegra og verkfræðilegra aðstoðarmanna. Ef 2 aðiljar eða fleiri standa sama megin og hagsmunir þeirra mega saman fara, og nota þeir ekki báðir eða allir sama aðstoðarmann, skal þó venjulega ekki bæta þeim til samans meiri kostnað fyrir þessar sakir en telja má þá mundu hafa haft, ef þeir hefðu notað sama aðstoðarmanninn.

■ **150. gr.** Að því leyti, sem eigi er hér kveðið á um matsgerðir, fer um þær eftir lögum um framkvæmd eignarnáms og öðrum gildandi réttarákvæðum.

XVII. kafli. Um stjórn vatnamála.

■ **151. gr.** Atvinnumálaráðherra hefir yfirstjórn vatnamála á hendi. Verkfræðilegur ráðunautur hans um þau mál er vegamálastjóri.

■ **152. gr.** 1. Sýslumenn og bæjarfógetar skulu halda löggiltar vatnabækur, og skal í þær rita:

a. Skrá yfir ár og vötn í umdæminu.

b. Samninga um þau, er sendir verða til innritunar eða þinglýsingar.

c. Skýrslur um vatnsvirki og önnur vatnsverk, sem leyfis eða samþykkis þarf til lögum samkvæmt, og matsgerðir, sem heimila lögnám eða háðar eru samkvæmt 71. og 134. gr.

2. Ráðherra getur ákveðið, að fleira skuli rita í bækur þessar, svo og sett reglur um bókhald, svo sem þurfa þykir.

3. Láta skal í té eftirrit af vatnabókum, gegn lögmæltum ritlaunum.

XVIII. kafli. Ákvæði um refsingar.

■ **153. gr.** 1. Fyrir brot á lögum þessum skal refsa sem hér segir, nema brot sé svo vaxið að þyngri refsing liggi við að öðrum lögum, eða refsing við því sé sérstaklega ákveðin annars staðar í lögum þessum:

a. Hver, sem byrjar á fyrirtæki, sem leyfi eða samþykki þarf til samkvæmt lögum þessum, eða ef matsgerð þarf til þess, svo og ef maður vinnur verk verr en í skilyrðum í leyfi, samþykki eða matsgerð felst, eða bregður að öðru leyti út af fyrirmælum slíkra heimilda, skal sæta sektum eða einföldu fangelsi.[1)]

b. Sá, er brýtur boð eða bann, reglugerð eða önnur fyrirmæli, er héraðsstjórn eða ráðherra setur samkvæmt lögum þessum, enda heyri brotið ekki undir stafl. a, skal sæta sektum eða allt að 4 mánaða einföldu fangelsi.[1)]

2. Sektir samkvæmt 1. lið má taka fjárnámi.

[1)] *Sjá l. 19/1940, 268. gr.*

■ **154. gr.** 1. Mál út af brotum samkvæmt 153. gr. skulu fara að hætti almennra lögreglumála.

2. Mál skal ekki höfða, nema sá, sem misgert er við, eða viðkomandi stjórnarvald krefjist þess.

3. Sektir samkvæmt lögum þessum renna í ríkissjóð, nema öðruvísi sé í þeim mælt.

1947 Nr. 93 5. júní

Lög um aðstoð til vatnsveitna.[1)]

[1)] *Um rg. og gjskr. fyrir vatnsveitur sjá t. d. neðanmálsgreinar við vatnalög, 24. gr., 28. gr. og 29. gr.*

■ **1. gr.** Ríkissjóður veitir sveitarfélögum fjárhagslega aðstoð til að koma upp vatnsveitum, sem gerðar eru samkvæmt fyrirmælum þessara laga.

1947 Nr. 93 5. júní

■ **2. gr.** Nú vill sveitarfélag koma upp vatnsveitu og fá til þess fjárhagslega aðstoð úr ríkissjóði, og skal sveitarstjórn þá, að loknum undirbúningi eins og fyrir er mælt í 28. gr. l. nr. 15 20. júní 1923, leita samþykkis ráðherra til framkvæmdanna. Jafnframt skal senda ráðherra frumdrætti af hinum fyrirhuguðu mannvirkjum. Leyfi ráðherra má binda þeim skilyrðum um framkvæmd verksins, sem nauðsynleg þykja til að tryggja almenningshagsmuni.

■ **3. gr.** Þegar ráðherra hefur veitt samþykki til vatnsveitugerðar, getur sveitarstjórn hafið framkvæmdir, sem skulu gerðar undir yfirumsjón vegamálastjóra eða annars manns, sem ráðherra samþykkir.

■ **4. gr.** Styrkur ríkissjóðs nær til greiðslu hluta af kostnaði við stofnæðar, vatnsgeyma, dælur og jarðboranir. Styrkurinn nemi þó ekki meira en helmingi kostnaðar þessa.

□ Styrkur skal því aðeins veittur, að fyrirsjáanlegt sé, að sveitarfélag geti ekki með hæfilegum vatnsskatti staðið straum af stofn- og rekstrarkostnaði veitunnar.

□ Ráðherra ákveður styrk til einstakra vatnsveitna samkv. lögum þessum, eftir því sem fé er veitt til þess í fjárlögum.

■ **5. gr.** Heimilt er ríkisstjórninni að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs gegn tryggingum, er hún metur gildar, nauðsynleg lán, er sveitarstjórn kann að taka til að koma upp vatnsveitu samkv. 2. og 3. gr. þessara laga. Má ábyrgðin og styrkur samkv. 4. gr. þó aldrei fara sameiginlega yfir 85% af stofnkostnaði allrar veitunnar.

■ **6. gr.** Þau sveitarfélög, sem þegar hafa hafizt handa um að koma upp vatnsveitu eða hafa eignazt hana eftir 1942 og megna ekki fjárhagslega að standa undir stofnkostnaði, geta einnig notið sams konar fjárhagslegrar aðstoðar og fyrir er mælt í 4. og 5. gr. þessara laga, enda uppfylli þau fyrirmæli laganna, eftir því sem við á.

■ **7. gr.** Nú óskar sveitarfélag að kaupa vatnsveitu einstaklinga eða félaga, sem fyrir kann að vera á veitusvæði þess og vill fá til þess fjárhagsaðstoð ríkissjóðs. Skal sveitarstjórnin þá senda ráðherra um það beiðni, ásamt frumdráttum að mannvirkjum. Beiðninni fylgi einnig upplýsingar um samningsverð eða matsverð dómkvaddra manna. Samþykki ráðherra kaupin, nýtur sveitarfélagið sama réttar til fjárhagslegrar aðstoðar og fyrir er mælt í 4. og 5. gr., enda uppfylli það fyrirmæli laganna, eftir því sem við á.

□ Náist ekki samkomulag við eigendur um sölu veitunnar, er heimilt að taka hana eignarnámi.

■ **8. gr.** Til þess að standa straum af kostnaði við vatnsveituna skal sveitarstjórn heimilt, ef vatn er eigi selt eftir mæli, að heimta vatnsskatt af öllum húseignum, er vatnsins njóta. Vatnsskatt skal miða við fasteignamatsverð húseigna, og einnig má ákveða lágmark vatnsskattsins af hverju íbúðarhúsi, sem aðstöðu hefur til að nota vatnsveituna.

□ Sveitarstjórn er og heimilt að selja vatnið eftir mæli skv. gjaldskrá, er ráðherra staðfestir. Slíka gjaldskrá má setja um einstök hús eða einstakar atvinnustöðvar, eða hús og stöðvar nánar tilgreint eftir notkun, eða um vatnssölu á nánar skilgreindu svæði innan kauptúnsins eða kaupstaðarins. Einnig er heimilt að krefjast endur-

1947 Nr. 93 5. júní

gjalds fyrir vatnið að nokkru með vatnsskatti og að nokkru skv. vatnsmæli eftir reglum, sem ráðherra setur.

□ Sérstakt aukagjald má leggja á verksmiðjur, baðhús, iðnaðarfyrirtæki og önnur atvinnufyrirtæki og aðra, er nota vatn til annars en heimilisþarfa, svo og þá, er hafa vatnshana utan húss. Öll skip, jafnt innlend sem útlend, er taka vatn úr vatnsveitu kauptúnsins eða kaupstaðarins, skulu greiða gjald fyrir vatnstökuna, er ákveða skal og í gjaldskrá.

□ Húseigandi ábyrgist vatnsskatt, en heimilt er honum að hækka leigu sem skatti eða skattaukningu svarar, þótt hún hafi áður verið ákveðin.

□ Vatnsskatt skal ákveða í reglugerð. Vatnsskatt má taka lögtaki. Í reglugerð má ákveða, að hann skuli tryggður með lögveðsrétti í eigninni næstu 2 ár eftir gjalddaga með forgöngurétti fyrir hvers konar samningsveði og aðfararveði.

■ **9. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að láta ákvæði laganna ná einnig til vatnsveitufélaga, sem stofnuð eru af a. m. k. helmingi íbúðarhúsaeigenda á veitusvæðinu, og hafa eftir árið 1942 gert eða gera vatnsveitur fyrir hluta úr sveitarfélögum, án þess að sveitarfélag sé eigandi veitunnar, enda mæli hlutaðeigandi sveitarstjórn með því og veiti ábyrgð sveitarfélagsins fyrir láni ríkissjóðs til vatnsveitufélagsins.

1967 Nr. 58 29. apríl

Orkulög.

I. kafli. Um Orkustofnun.

■ **1. gr.** Orkustofnun starfar undir yfirstjórn ráðherra þess, sem fer með raforkumál.

□ Stofnunin tekur við öllum eignum og tekur á sig efndir á skuldbindingum embættis raforkumálastjóra að undanskildum þeim, er ræðir um í 56. gr.

■ **2. gr.** Hlutverk Orkustofnunar er:

1. Að vera ríkisstjórninni til ráðuneytis um orkumál.

2. Að annast: Yfirlitsrannsóknir á orkulindum landsins, eðli þeirra og skilyrðum til hagnýtingar þeirra; yfirlitsrannsóknir í orkubúskap þjóðarinnar, er miði að því, að unnt sé að tryggja, að orkuþörf þjóðarinnar sé fullnægt og orkulindir landsins hagnýttar á sem hagkvæmastan hátt á hverjum tíma; aðrar rannsóknir á sviði orkumála, eftir því sem tilefni gefast, og ef við á gegn greiðslu; [hagnýtingar[1] jarðfræðilegar kannanir, m. a. vegna neyzluvatnsleitar og, ef við á, gegn greiðslu].[2]

3. Að halda skrá um orkulindir landsins. Skulu tilgreindar í skránni allar þær upplýsingar, sem máli skipta, eins og þær eru bezt vitaðar á hverjum tíma.

4. Að vinna að áætlunargerð til langs tíma um orkubúskap þjóðarinnar og hagnýtingu orkulinda landsins. Um þetta skal Orkustofnun hafa samvinnu við aðrar ríkisstofnanir og aðila, sem vinna að áætlunargerð til langs tíma.

5. Að safna skýrslum um orkuvinnslu, orkuinnflutning og útflutning og um orkunotkun þjóðarinnar, vinna úr þeim og gefa út. Að semja ár hvert og gefa út yfirlit um rekstur orkumannvirkja og um orkumál landsins í heild.

6. Að fylgjast í umboði ráðherra með rekstri rafmagnsveitna, hitaveitna, orkuvera, jarðhitasvæða og annarra meiri háttar orkumannvirkja.

7. Að stuðla að samvinnu allra aðila, sem að orkumálum starfa, og vinna að samræmingu í rannsóknum, framkvæmdum og rekstri á sviði orkumála.

8. Að hafa af hálfu ríkisins yfirumsjón með eftirliti með raforkuvirkjum og jarðhitavirkjum til varnar hættu og tjóni af þeim.

9. Að hafa umsjón með öllum fallvötnum og jarðhitasvæðum í eigu ríkisins, halda skrá yfir þau með greinargerð fyrir skilyrðum til hagnýtingar þeirra, eins og bezt er vitað á hverjum tíma, og láta ríkisstjórninni í té vitneskju um þetta.

□ Ráðherra kveður með reglugerð nánar á um hlutverk og starfshætti Orkustofnunar, þar á meðal skiptingu hennar í deildir, að fengnum tillögum stofnunarinnar.

[1] *Svo í Stjtíð. Á væntanlega að vera „hagnýtar".* [2] *L. 84/1972, 1. gr.*

■ **3. gr.** Ráðherra skipar framkvæmdastjóra Orkustofnunar. Nefnist hann orkumálastjóri. Hann skal hafa verkfræðilega menntun. Ráðherra setur orkumálastjóra erindisbréf.

■ **4. gr.** Ráðherra skipar Tækninefnd Orkustofnunar, orkumálastjóra til ráðuneytis í tæknilegum og fjárhagslegum efnum, svo og til að auðvelda samvinnu allra hlutaðeigandi aðila.

□ Í nefndinni skulu eiga sæti:

a. Orkumálastjóri, sem jafnframt er formaður Tækninefndar.

b. Tæknimenntaðir fulltrúar tilnefndir af Landsvirkjun, Sambandi ísl. rafveitna, Sambandi ísl. hitaveitna, Rafmagnsveitum ríkisins, Rannsóknarráði ríkisins og hagfræðimenntaður fulltrúi Efnahagsstofnunarinnar.[1] Þar til samband hitaveitna á Íslandi verður stofnað, tilnefnir Hitaveita Reykjavíkur fulltrúa í þess stað. Varamenn skulu skipaðir á sama hátt. Tækninefnd getur kallað fleiri menn til starfa, þegar nauðsyn ber til vegna þeirra verkefna, sem þar eru til meðferðar hverju sinni.

□ Nánari ákvæði um starfssvið og starfshætti Tækninefndar Orkustofnunar skulu sett í reglugerð.[2] Ráðherra ákveður starfskjör tækninefndarmanna.

[1] *Sjá nú l. 54/1974, 4. gr.* [2] *Rg. 79/1968 (um tækninefnd Orkustofnunar).*

■ **5. gr.** Ráðherra skipar fasta starfsmenn Orkustofnunar að fengnum tillögum orkumálastjóra. Fast starfsfólk Orkustofnunar skal taka laun samkvæmt ákvæðum laga um kjarasamninga opinberra starfsmanna nr. 55/1962.[1]

[1] *Nú l. 46/1973.*

■ **6. gr.** Orkustofnun lætur sveitarfélögum og öðrum aðilum í té leiðbeiningar og upplýsingar um orkumál, þegar þess er óskað og eftir því sem við verður komið, gegn hæfilegu endurgjaldi.

II. kafli. Um vinnslu raforku.

■ **7. gr.** Til að reisa og reka raforkuver stærra en 2000 kw þarf leyfi Alþingis.

□ Til að reisa og reka raforkuver 200—2000 kw þarf leyfi ráðherra raforkumála.

□ Þá er heimilt að reisa og reka varastöð allt að 1000 kw án sérstaks leyfis.

□ Þeir, sem við gildistöku þessara laga hafa rétt til að eiga, reisa eða reka raforkuver, halda þeim rétti áfram.

■ **8. gr.** Umsóknir um leyfi til að reisa og reka raforkuver eða stækka skulu sendar ráðherra raforkumála,

ásamt uppdráttum, kostnaðar- og rekstraráætlun hins fyrirhugaða raforkuvers. Ráðherra sendir gögn þessi Orkustofnun til umsagnar, áður en hann afgreiðir málið endanlega, eða fær það Alþingi til meðferðar.

III. kafli. Um vinnslu jarðhita.

■ **9. gr.** Landareign hverri fylgir réttur til umráða og hagnýtingar jarðhita úr landareigninni, þó með takmörkunum þeim, sem lög þessi tilgreina.

■ **10. gr.** Landeiganda er rétt að hagnýta sér jarðhita, eins og honum þykir bezt henta, til heimilisþarfa, framleiðslu og iðnaðar, sbr. þó ákvæði þessa kafla og VII. kafla laganna. Hann hefur rétt til að stífla frárennsli frá jarðhitasvæðum, hlaða bakka eða garða um þau, ræsa fram ofanjarðar eða neðan, ef ekki stafar hætta af eða veruleg óþægindi fyrir umferð eða spjöll á eign annars manns, sem ekki er skylt að hlíta samkvæmt sérstakri heimild. Landeiganda er einnig rétt að bora á landareign sinni eftir jarðhita og vinna hann til hvers konar nota.

■ **11. gr.** Nú liggja landamerki um jarðhitasvæði, þannig að einhver hluti jarðhitans liggur svo í landareign tveggja eða fleiri landeigenda, að ekki verður aðskilið, þegar hagnýtt er, og skal þá með mati skorið úr því, hvern hlutfallslegan rétt hver jörð hefur til jarðhitans.

□ Ef landeigendur verða ekki ásáttir að öðru leyti um rétt til hagnýtingar, skal mat skera úr.

■ **12. gr.** Nú vill jarðeigandi ekki leggja neinn kostnað fram til hagnýtingar jarðhita á jörðinni, og er þá ábúanda heimilt að hagnýta hann á sinn kostnað, þó þannig, að hann spilli ekki jörð að neinu leyti. Má því ekki byrja á verkinu fyrr en það hefur verið skoðað af matsmönnum og þeir talið það réttmætt. Ekki er jarðeigandi skyldur til, þegar svo stendur á sem í grein þessari segir, við brottför landseta að innleysa þau mannvirki, er ábúandi hefur gert til hagnýtingar jarðhita, önnur en þau, sem gerð hafa verið til heimilis- og búsþarfa.

■ **13. gr.** Landeigandi má ekki undanskilja landareign sinni jarðhitaréttindi, nema með sérstöku leyfi ráðherra. Um kaup á slíkum réttindum fer sem um landkaup.

□ Um sölu jarða, er jarðhitaréttindi fylgja, fer eftir ákvæðum laga nr. 40 5. apríl 1948, þó þannig, að ríkissjóður skal hafa forkaupsrétt, að þeim aðilum frágengnum, sem hann er veittur með þeim lögum.[1)]

□ Nú hefur sveitar- eða bæjarfélag notað forkaupsrétt sinn til slíkra jarðeigna, en selur aftur innan 5 ára frá því er kaup voru gerð, og skal þá ríkissjóður eiga forkaupsrétt, er svo stendur á.

[1)] *Nú l. 65/1976.*

■ **14. gr.** Þegar almenningshagsmunir krefjast þess, er ríkisstjórninni heimilt að taka jarðhita eignarnámi í vinnsluskyni eða til að afstýra því, að borun á jarðhitasvæði spilli verðmæti hagnýtingar, sem hafin er á jarðhita í námunda við svæðið.

■ **15. gr.** Ríkið hefur rétt til að láta rannsaka jarðhita með borun eða á annan hátt, hvar sem er á landi hér. Er landeigandi eða umráðamaður skyldur að leyfa mönnum þeim, er ríkið gerir út í þeim tilgangi, óhindraðan aðgang að landareigninni. Verði landið fyrir einhverjum skemmdum við rannsóknina, eða bíði landeigandi eitthvert tjón af henni, skal það bætt að fullu eftir mati, náist ekki samkomulag.

■ **16. gr.** Nú er jarðhiti tekinn eignarnámi, og eru þá landeigendur og leiguliðar á því svæði, þar sem hann á að koma til afnota, skyldir að þola öll mannvirki, er af notkun leiðir, á löndum sínum og lóðum, svo og láta af hendi land og mannvirki. Þeim er einnig skylt að þola hvers konar afnot af landi, takmarkanir á umráðarétti og óþægindi, sem nauðsynleg eru vegna framkvæmdar verksins, viðhalds þess og starfrækslu. Fullt endurgjald skal koma fyrir. Náist ekki samkomulag, skal það ákveðið með mati.

■ **17. gr.** Um hagnýtingu og hvers konar ráðstöfun jarðhita, sem er í eigu ríkisins, skal leita umsagnar Orkustofnunar, áður en til ráðstöfunar kemur.

IV. kafli. Um héraðsrafmagnsveitur.

■ **18. gr.** Héraðsrafmagnsveita veitir raforku um tiltekið orkuveitusvæði og selur hana neytendum innan takmarka þess.

□ Ráðherra sá, sem fer með raforkumál, ákveður orkuveitusvæði hverrar héraðsrafmagnsveitu, að fenginni umsögn viðkomandi sveitarfélags.

□ Ráðherra getur veitt einkarétt til að reka héraðsrafmagnsveitu á tilteknu orkuveitusvæði, veita raforku um orkuveitusvæðið og selja hana neytendum innan takmarka þess. Veitingu einkaréttar getur ráðherra bundið þeim skilyrðum, sem nauðsynleg þykja til að tryggja jafnrétti notenda og hagkvæma og fullnægjandi dreifingu raforkunnar um orkuveitusvæðið.

□ Þrátt fyrir einkarétt skv. þessari gr., getur ráðherra veitt Landsvirkjun leyfi til orkusölu til stórra notenda skv. 2. mgr. 11. gr. laga nr. 59/1965, um Landsvirkjun.

■ **19. gr.** Taki orkuveitusvæði, sem ráðherra hefur ákveðið, aðeins yfir einn kaupstað eða einn hrepp eða hluta úr hreppi, eða íbúatala kaupstaðarins eða hreppsins er ¾ af íbúatölu alls orkuveitusvæðisins a. m. k., hefur bæjarstjórn eða sveitarstjórn forgangsrétt til að reka héraðsveitu á því orkuveitusvæði og að hljóta til þess einkarétt samkv. 18. gr.

■ **20. gr.** Alls staðar annars staðar en um getur í 19. gr. og þar sem bæjar- eða sveitarstjórn neytir eigi réttar síns samkv. þeirri grein, hafa Rafmagnsveitur ríkisins forgangsrétt til að reka héraðsrafmagnsveitu og hljóta til þess einkarétt samkvæmt 18. gr.

■ **21. gr.** Nú óskar einstakur maður eða félag að reka héraðsrafmagnsveitu á tilteknu orkuveitusvæði og hljóta til þess einkarétt samkv. 18. gr., og skal ráðherra þá tilkynna það hlutaðeigandi sveitar- eða bæjarstjórn og Rafmagnsveitum ríkisins, eins og við á, og veita þeim hæfilegan frest til að ákveða, hvort þær vilja nota rétt sinn samkv. 19. og 20. gr. Hafi þær eigi innan þess frests, sem þeim var settur, tilkynnt ráðherra, að þær ætli að nota rétt sinn samkv. 19. og 20. gr., getur ráðherra veitt umsækjanda einkaréttinn, enda sé að öðru leyti fullnægt ákvæðum laga og reglugerða þar að lútandi. Einkarétturinn veitist um tiltekið árabil.

■ **22. gr.** Áður en einkaréttur er veittur, auglýsir ráðherra þrisvar sinnum í Lögbirtingablaðinu ákvörðun um veitingu einkaréttarins og um takmörk orkuveitusvæðisins.

□ Nú eiga einstakir menn, félög eða héruð rafmagnsveitur á því svæði, sem auglýsing samkv. 1. málsgrein

nær til, og skulu þá eigendur þeirra skýra ráðherra frá því innan þriggja mánaða frá síðustu birtingu auglýsingarinnar, ef þeir óska að halda starfrækslunni áfram, og ákveður hann þá staðartakmörk þess fyrirtækis, um leið og hann veitir því leyfi til að starfa áfram. Þetta leyfi veitir engan frekari rétt en þeir höfðu áður og er því ekki til fyrirstöðu, að einkarétthafi stofnsetji og starfræki orkuveitu innan takmarka fyrirtækisins.

■ **23. gr.** Héraðsrafmagnsveitu, sem hlotið hefur einkarétt samkv. 18. gr., er skylt að selja raforku öllum, sem þess óska, innan takmarka orkuveitusvæðis hennar, með þeim skilyrðum, sem nánar eru ákveðin í lögum þessum og í reglugerðum, sem settar verða samkvæmt þeim.

■ **24. gr.** Um héraðsrafmagnsveitu, sem hlýtur einkarétt samkv. 18. gr., skal setja reglugerð, sem stjórn veitunnar semur og ráðherra staðfestir, og skal þar m. a. setja ákvæði um stjórn og rekstur veitunnar, orkuveitusvæði hennar, skilmála fyrir raforkusölunni, löggildingu rafvirkja og sektir fyrir brot á reglugerðinni.[1)]

[1)] *Reglugerðir og gjaldskrár fyrir rafveitur, sjá t. d.: Reykjavík, rg. 451/1977, gjskr. 738/1982. Siglufjörður, rg. 62/1949, gjskr. 744/1982. Reyðarfjörður, rg. 15/1949, gjskr. 747/1982. Grindavík, rg. 23/1949, gjskr. 751/1982. Sbr. augl. 610/1982 og 612/1982 (um breytingar á gjaldskrám rafveitna).*

■ **25. gr.** Gjald fyrir raforku frá héraðsrafmagnsveitu, sem fellur undir ákvæði 24. gr., skal ákveða í gjaldskrá, sem stjórn veitunnar semur og ráðherra staðfestir. Í gjaldskrá má ákveða sérstakt heimtaugargjald, sem greiðist þegar heimtaug er lögð. Gjaldskrá skal endurskoða eigi sjaldnar en fimmta hvert ár.[1)]

[1)] *Sjá tilvísun við 24. gr.*

■ **26. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að ábyrgjast lán allt að 80% stofnkostnaðar héraðsrafmagnsveitna, að fenginni umsögn Orkustofnunar.

V. kafli. Um hitaveitur.

■ **27. gr.** Ráðherra er heimilt að veita sveitarfélögum eða samtökum þeirra einkaleyfi, með þeim skilyrðum, sem lög þessi ákveða, til þess að starfrækja hitaveitur, sem annist dreifingu eða sölu heits vatns eða gufu til almenningsþarfa á tilteknu veitusvæði, frá jarðhitastöðvum eða hitunarstöðvum með öðrum orkugjafa. Þeir aðilar, sem nú hafa einkaleyfi til að starfrækja hitaveitu, skulu halda þeim rétti.

■ **28. gr.** Einkaleyfi það, sem um ræðir í 27. gr., getur sveitarfélag, með samþykki ráðherra, framselt einstaklingum eða félögum að einhverju eða öllu leyti um ákveðið tímabil í senn með þeim skilyrðum og kvöðum, sem ástæður þykja til.

■ **29. gr.** Einkaleyfisumsókn samkvæmt 27. og 28. gr. skulu fylgja fullnægjandi uppdrættir að fyrirhugaðri hitaveitu, kostnaðaráætlun og rekstraráætlun.

□ Einkaleyfi skal því aðeins veita, að ráðherra telji, að fengnu áliti Orkustofnunar, að uppdrættir og áætlanir séu tæknilega réttar, hitaveitan verði þjóðhagslega hagkvæmt fyrirtæki, fullnægi hitaþörf svæðisins og að tryggður sé eðlilegur og truflanalaus rekstur, eftir því sem aðstæður leyfa.

□ Nú hefur einkaleyfi verið veitt til þess að starfrækja hitaveitu samkvæmt lögum þessum, og skal þá, áður en veitan tekur til starfa, setja henni gjaldskrá, er ráðherra staðfestir.

□ Í gjaldskrá má ákveða sérstakt heimæðargjald.

□ Gjaldskrána ber að endurskoða eigi sjaldnar en fimmta hvert ár.[1)]

[1)] *Reglugerðir og gjaldskrár fyrir hitaveitur, sjá t. d.: Reykjavík, rg. 122/1979, gjskr. 709/1982. Siglufjörður, rg. 244/1977, gjskr. 720/1982. Seyðisfjörður, rg. 561/1981, gjskr. 729/1982. Hitaveita Suðurnesja, rg. 389/1976, gjskr. 390/1976, sbr. 737/1982. Sbr. augl. 609/1982 og 612/1982 (um breytingar á gjaldskrám hitaveitna).*

■ **30. gr.** Heimilt er ríkisstjórninni að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs nauðsynleg lán, er aðilar þeir, sem um ræðir í 27. og 28. gr., kunna að taka til að koma upp hitaveitu samkvæmt ákvæðum þessara laga. Má ábyrgðin þó aldrei fara fram úr 80% upphaflegs stofnkostnaðar hitaveitunnar. Í tryggingu fyrir ábyrgðinni getur ríkissjóður krafizt 1. veðréttar í hitaveitunni, svo og árlegum tekjum hennar, ef aðrar tryggingar eru ekki fyrir hendi, er ríkisstjórnin metur gildar.

■ **31. gr.** Jarðeigendur, sem eiga land, þar sem leiðslur hitaveitu sveitarfélags verða lagðar, svo og lóðareigendur og lóðarleigjendur í hlutaðeigandi umdæmi eru skyldir til að láta af hendi land, landsafnot og mannvirki, sem þarf til þess að veita megi vatninu um veitusvæðið. Þeim er einnig skylt að þola grjóttak, malartekju og aðra jarðefnatöku, svo og eignarkvaðir, óhagræði og takmörkun á afnotarétti, sem bygging og rekstur hitaveitunnar kann að hafa í för með sér. Fullar bætur komi fyrir eftir mati, ef samkomulag næst ekki.

■ **32. gr.** Bæjarstjórn eða hreppsnefnd hefur rétt til þess að löggilda menn, er hún telur hæfa, til að annast pípulagningavinnu við veituna, og skulu þeir í starfi sínu fara eftir reglum, er sveitarstjórn setur.

□ Nú hefur sveitarfélag notfært sér framangreinda heimild, og mega þá engir aðrir en þeir, sem fengið hafa slíka löggildingu, taka að sér pípulagnir við hitaveituna.

■ **33. gr.** Nú vill sveitarfélag — eða samtök þeirra — koma upp hitaveitu samkvæmt 27. gr. og telur fjárhagslega afkomu fyrirtækisins ekki tryggða, nema öll hús innan veitusvæðisins verði hituð frá veitunni, og getur ráðherra þá, að fenginni umsögn Orkustofnunar, ákveðið, að öll hús innan veitusvæðisins skuli hituð frá hitaveitunni, og einnig heimilað eignarnám á utanhússpípulögnum samhitunarkerfa, sem einkaleyfisheimild samkv. 27. gr. náði ekki til. Fer um eignarnám það að lögum. Nauðsynlegar breytingar á innanhússlögnum vegna tengingar við hitaveituna skulu kostaðar af húseigendum.

■ **34. gr.** Nú hafa einstaklingar eða félög komið upp hitaveitu með leyfi hlutaðeigandi bæjarstjórnar eða hreppsnefndar samkvæmt 28. gr., og getur ráðherra þá, við lok leyfistíma, heimilað eignarnám á eignum hitaveitunnar, ef sveitarstjórn óskar þess og ekki næst samkomulag um yfirtöku einkaleyfisins og eignanna. Fer um slíkt eignarnám að lögum.

■ **35. gr.** Nú hefur félag komið á hitaveitu í þágu almennings fyrir gildistöku laga þessara og annast rekstur hennar, og hefur félagið þá sömu réttindi og skyldur samkvæmt þessum lögum sem sveitarfélag væri.

□ Rétt á bæjarstjórn eða hreppsnefnd að kaupa slíka hitaveitu eftir mati, ef samkomulag næst ekki um verð mannvirkisins.

VI. kafli. ...[1)]

[1)] *L. 60/1979, 15. gr.*

VII. kafli. Um verndun jarðhitasvæða, jarðhitavirki og eftirlit með þeim.

■ **46. gr.** Óheimilt er að spilla jarðhitasvæðum, hvort sem það er með ofaníburði, framræslu eða með öðrum hætti, svo og að breyta farvegi þess vatns, er frá jarðhitasvæði rennur, nema talið sé nauðsynlegt samkvæmt matsgerð til varnar landi eða landsnytjum eða til þeirrar hagnýtingar jarðhita, sem heimil er að lögum.

■ **47. gr.** Mannvirki öll til hagnýtingar jarðhita skulu þannig úr garði gerð, að af þeim stafi hvorki hætta né veruleg óþægindi fyrir umferð eða spjöll á eign annars manns, nema skylt sé að hlíta skv. sérstakri heimild.

■ **48. gr.** Skylt er umráðamanni að girða jarðhitasvæði, sem hætta stafar af.

■ **49. gr.** Við allar jarðboranir dýpri en 10 metra skal halda dagbækur, er gefi upplýsingar um jarðlög, gerð þeirra og dýpi, hvenær vatn eða gufa kemur í holuna, hitastig og hvað annað, sem reglugerð ákveður eða Orkustofnun mælir fyrir um að færa í dagbók.

□ Skylt er að láta Orkustofnun í té afrit af dagbók, þegar hún óskar þess. Hún getur einnig krafizt þess, að borkjarnar og berg- og jarðvegssýnishorn séu varðveitt.

□ Ef Orkustofnun mælir svo fyrir, er þeim, sem lætur bora, skylt að tilkynna henni þegar í stað, er heitt vatn eða gufa kemur eða vex í borholu.

■ **50. gr.** Ráðherra getur sett í reglugerð nánari ákvæði til öryggis gegn hættu og tjóni af jarðhitasvæðum og jarðhitamannvirkjum og til varnar gegn spjöllum á hverum og laugum á jarðhitasvæðum almennt.

■ **51. gr.** Orkustofnun annast eftirlit af hálfu ríkisins með jarðhitasvæðum og jarðhitamannvirkjum, sbr. 50. gr.

VIII. kafli. Um jarðboranir ríkisins.

■ **52. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að láta framkvæma jarðboranir eftir heitu vatni og gufu í rannsóknarskyni og til vinnslu víðs vegar um landið til hagnýtingar jarðhitans í hitaveitum og til ræktunar og iðnaðar.

□ Ráðherra ákveður, að fengnum tillögum Orkustofnunar, hvar borað er, en jafnan skal láta sitja í fyrirrúmi borun á þeim stað eða þeim stöðum, þar sem vænta má, að verðmæti jarðhitans verði mest.

■ **53. gr.** Með jarðborum ríkisins má jafnframt framkvæma jarðboranir fyrir sveitarfélög og aðra aðila, sem óska þess, eftir því sem við verður komið og gegn greiðslu borkostnaðar.

□ Um þetta skal gerður samningur hverju sinni.

[□ Eigi skal innheimta aðflutningsgjöld og söluskatt af borverkum og aðföngum Jarðborana ríkisins vegna orkurannsóknarborana og borana til vinnslu jarðvarma.][1)]

[1)] *L. 32/1983, 1. gr.*

■ **54. gr.** Jarðborar ríkisins skulu reknir sem fjárhagslega sjálfstætt fyrirtæki með sérstöku reikningshaldi.

□ Ráðherra felur Orkustofnun eða öðrum aðila, ef hann telur það betur henta, að annast rekstur jarðbora ríkisins.

IX. kafli. Um Rafmagnsveitur ríkisins.

■ **55. gr.** Ríkisstjórnin starfrækir rafmagnsveitur, sem eru eign ríkisins og reknar sem fjárhagslega sjálfstætt fyrirtæki með sérstöku reikningshaldi undir umsjón þess ráðherra, er fer með raforkumál. Stofnunin skal heita Rafmagnsveitur ríkisins.

■ **56. gr.** Rafmagnsveitur ríkisins taka við eignum og rekstri Rafmagnsveitna ríkisins og Héraðsrafmagnsveitna ríkisins,[1)] sem stofnaðar voru með lögum nr. 12 2. apríl 1946, með þeim réttindum og skuldbindingum, sem því fylgir.

[1)] *Rg. 65/1947.*

■ **57. gr.** Ráðherra skipar forstjóra Rafmagnsveitna ríkisins. Nefnist hann rafmagnsveitustjóri ríkisins. Rafmagnsveitustjóri ríkisins hefur á hendi stjórn á rekstri fyrirtækisins og framkvæmdum þess undir umsjón þess ráðherra, sem fer með raforkumál.

□ Ráðherra ræður aðra fasta starfsmenn Rafmagnsveitna ríkisins, að fengnum tillögum forstjóra þeirra. Fast starfsfólk Rafmagnsveitna ríkisins skal taka laun samkv. ákvæðum laga um kjarasamninga opinberra starfsmanna[1)] nr. 55/1962. Nánari ákvæði um starfssvið rafmagnsveitustjóra ríkisins skulu sett í reglugerð.

□ Ráðherra skipar rafmagnsveitustjóra til ráðuneytis nefnd þriggja manna og skal einn þeirra tilnefndur af Orkuráði, en tveir af Sambandi íslenzkra sveitarfélaga, annar þeirra sem fulltrúi strjálbýlis, en hinn þéttbýlis. Um starfssvið nefndarinnar skal nánar ákveðið í reglugerð.

[1)] *Nú l. 46/1973.*

■ **58. gr.** Rafmagnsveitur ríkisins skulu hafa það verkefni — annaðhvort einar sér eða í samvinnu við önnur fyrirtæki — að framleiða, dreifa og selja raforku, hvort heldur er í heildsölu eða smásölu á tilteknu orkuveitusvæði, enda gegni önnur héraðsrafmagnsveita eigi því hlutverki.

□ Til þess að ná tilgangi þessum hafa Rafmagnsveitur ríkisins heimild til hvers konar samninga við aðra aðila, enda sé í öllu fylgt fyrirmælum laga þessara við gerð þeirra.

■ **59. gr.** Rafmagnsveitur ríkisins afla fjár til nýrra mannvirkja með heimtaugargjöldum neytenda, með lántökum og ráðstöfun fjár úr fyrninga- og varasjóði rafmagnsveitnanna.

□ Rafmagnsveitur ríkisins fá enn fremur stofntillag, eftir því sem fé er veitt í fjárlögum, til byggingar veitna í strjálbýli, þegar áætlanir sýna, að tekjur af veitunni muni ekki nægja til að standa straum af tilkostnaði hennar.

■ **60. gr.** Áður en hafizt er handa um að reisa, kaupa eða leigja orkuver eða orkuveitu á vegum Rafmagnsveitna ríkisins, skal rafmagnsveitustjóri hafa í samvinnu við Orkustofnun athugað, á hvern hátt verði heppilegast fullnægt raforkuþörf þeirra notenda, sem hinni fyrirhuguðu orkuveitu er ætlað að ná til.

□ Að lokinni þeirri athugun sendir rafmagnsveitustjóri ráðherra tillögur sínar um hinar fyrirhuguðu framkvæmdir.

□ Tillögum sínum lætur rafmagnsveitustjóri fylgja fullnægjandi kostnaðaráætlanir, greinargerð um skilyrði til orkuvinnslu eða orkukaupa og orkusölu og nákvæmar áætlanir um tekjur og gjöld af virkjunum, svo og tillögur um fjáröflun til framkvæmda.

□ Ef ráðizt er í framkvæmdir, skal þessi undirbúningskostnaður talinn með stofnkostnaði þeirra.

■ **61. gr.** Nú telur ráðherra, að fengnum tillögum rafmagnsveitustjóra, rétt að reisa ný orkuver eða koma upp nýjum orkuveitum eða auka við hin fyrri orkuver

eða orkuveitur á vegum Rafmagnsveitna ríkisins eða festa kaup á slíkum mannvirkjum, og leitar hann þá til þessa samþykkis Alþingis og gerir jafnframt tillögur um það, á hvern hátt fjár til þeirra framkvæmda skuli aflað. Tillögum sínum til Alþingis lætur ráðherra fylgja nákvæmar áætlanir um tekjur og gjöld af þessum virkjunum.

□ Þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. þessarar gr. getur rafmagnsveitustjóri látið gera minni háttar aukningu á orkuveri og orkuveitu, er hann telur þess brýna þörf, áður en samþykki Alþingis er fengið, og tekið til þess bráðabirgðalán, að fengnu samþykki ráðherra.

■ **62. gr.** Ráðherra setur, að fengnum tillögum rafmagnsveitustjóra og umsögn Efnahagsstofnunarinnar,[1] gjaldskrá fyrir Rafmagnsveitur ríkisins.

□ Í gjaldskrá skal tilgreina:

1. Verð í heildsölu fyrir orku, sem seld er héraðsrafmagnsveitum.
2. Verð fyrir orku, selda beint til notenda.
3. Heimtaugargjöld notenda.
4. Önnur gjöld.

[1] *Sjá nú l. 54/1974, 4. gr.*

■ **63. gr.** Tekjum Rafmagnsveitna ríkisins af raforkusölu skal varið til að mæta rekstrarkostnaði þeirra og óhjákvæmilegri eignaaukningu, þar með talin orkukaup, stjórn, gæzla, viðhald, vaxtagreiðslur, fyrning eigna. Enn fremur er heimilt að leggja allt að 10% í varasjóð.

□ Tekjuafgangur sá, sem eftir verður, þegar fé hefur verið lagt í varasjóð, skal renna í Orkusjóð.

■ **64. gr.** Rafmagnsveitustjóri skal árlega senda ráðherra efnahags- og rekstrarreikning rafmagnsveitnanna. Í reikningi þessum skal m. a. aðgreint, hvernig kostnaður skiptist á vinnslu, aðalorkuflutning og dreifingu raforkunnar.

□ Enn fremur sendir rafmagnsveitustjóri kostnaðarreikning yfir þau virki, sem eru í smíðum, og skýrslu um starfsemina. Hann skal og árlega gera fjárhagsáætlun fyrir næsta ár og senda ráðherra svo snemma að fylgt geti fjárlagafrumvarpi til Alþingis. Í fjárhagsáætlun skal taka upp tillögur um nýjar framkvæmdir, lántökur og önnur fjárframlög.

■ **65. gr.** Ráðherra setur með reglugerð[1] nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga að því er varðar Rafmagnsveitur ríkisins, þar á meðal um:

1. Stjórn og fjárreiður, reikningshald og fyrningar, um meðferð varasjóðs, svo og um skýrslugerðir.
2. Starfsmannahald og verkaskiptingu starfsmanna.
3. Skilyrði, sem Rafmagnsveitur ríkisins mega setja héraðsrafmagnsveitum, sem kaupa raforku frá þeim, um rekstrarfyrirkomulag og tilhögun veituvirkja til tryggingar öruggum rekstri, svo og til að tryggja Rafmagnsveitum ríkisins greiðslu fyrir þá orku, er þær selja, og til að stuðla að aukinni raforkunotkun og góðri hagnýtingu orkunnar.

[1] *Rg. 112/1968 og gjskr. 757/1982 (fyrir Rafmagnsveitur ríkisins).*

X. kafli. Um Orkusjóð.

■ **66. gr.** Orkusjóður er eign ríkisins og ber það ábyrgð á skuldbindingum hans.

■ **67. gr.** Orkusjóður tekur við öllum eignum Raforkusjóðs og Jarðhitasjóðs, eins og þær eru við gildistöku þessara laga, og öllum skuldbindingum beggja sjóðanna.

■ **68. gr.** Tekjur Orkusjóðs eru:

a. Vextir af fé sjóðsins.

b. Fé það, sem veitt er í fjárlögum hverju sinni.

c. Rekstrarhagnaður af Rafmagnsveitum ríkisins og jarðborunum ríkisins.

d. Endurgreiddur kostnaður af rannsóknum, jarðhitaleit og jarðborunum, sbr. 73. gr.

□ Orkusjóður tekur auk þess lán til starfsemi sinnar, eftir því sem ákveðið er í fjárlögum eða með heimild í sérstökum lögum.

■ **69. gr.**[1] Stjórn Orkusjóðs er í höndum Orkuráðs, undir yfirstjórn ráðherra þess, sem fer með raforkumál. Sameinað Alþingi kýs með hlutfallskosningu 5 menn í Orkuráð til fjögurra ára í senn. Ráðherra skipar formann úr hópi kjörinna ráðsmanna. Orkumálastjóri er framkvæmdastjóri Orkusjóðs.

□ Orkuráð semur árlega fjárhags- og greiðsluáætlun fyrir Orkusjóð og sendir ráðherra svo snemma, að fylgt geti fjárlagafrumvarpi til Alþingis.

□ Orkuráð gerir tillögur um lánveitingar og einstakar greiðslur úr Orkusjóði, samkvæmt fjárhags- og greiðsluáætlun sjóðsins, og leitar staðfestingar ráðherra á þeim tillögum. Orkuráð gerir enn fremur tillögur um ráðstöfun stofntillaga til lagningar rafmagnsveitna í strjálbýli, skv. 2. mgr. 59. gr.

[1] *Reglur 68/1947 (um stjórn, gæzlu og meðferð raforkusjóðs).*

■ **70. gr.** Orkusjóður skal vera í vörzlu Seðlabanka Íslands, sem hefur á hendi daglegan rekstur hans og bókhald, ársuppgjör og skýrslugerð.

□ Seðlabankinn skal hafa lokið gerð reikninga Orkusjóðs fyrir 1. marz ár hvert og hafa afhent þá Orkuráði til úrskurðar.

□ Allur kostnaður við rekstur Orkusjóðs greiðist af tekjum sjóðsins.

■ **71. gr.**[1] Hlutverk Orkusjóðs er að stuðla að hagkvæmri nýtingu orkulinda Íslands með fjárhagslegum stuðningi við framkvæmdir á sviði orkumála.

□ Úr Orkusjóði er heimilt:

1. Að veita Rafmagnsveitum ríkisins og öðrum rafmagnsveitum til almenningsþarfa lán til að koma upp nýjum raforkumannvirkjum, og skulu þau veitt af því fé, sem Orkusjóði er veitt í fjárlögum í því skyni eða aflað með lántökum í þeim tilgangi.

2. Að veita einstökum bændum, sem einir eða fleiri saman reisa vatnsaflsstöðvar til heimilisnota utan þess svæðis, sem héraðsrafmagnsveitum er ætlað að ná til í náinni framtíð, lán að upphæð allt að [¾ stofnkostnaðar viðkomandi vatnsvirkjana][2] og línulagna heim að bæjarvegg.

3. [Að veita einstökum bændum, sem búa utan þess svæðis, er samveitum er ætlað að ná til í náinni framtíð, lán til að koma upp mótorrafstöðvum á heimilum sínum. Lán þetta má nema kostnaðarverði rafstöðvarinnar að meðtöldum kostnaði við flutninga og uppsetningu.][3]

4. [Að veita opinberum aðilum, félögum og einstaklingum lán til að leita og afla jarðvarma með jarðvísindalegum forrannsóknum, jarðborunum og vinnslurannsóknum til að meta árangur borana.][4]

5. Að veita Rafmagnsveitum ríkisins eða héraðsrafmagnsveitum af eigin fé sjóðsins eða fjárveitingum, er hann hlýtur í því skyni, styrk til að koma upp veitum í dreifbýli, enda sýni kostnaðaráætlanir, að veiturnar geti

1967 Nr. 58 29. apríl

ekki borið sig fjárhagslega án sérstakra óendurkræfra fjárframlaga. Styrkinn skal veita sem stofntillag, er má nema allt að þeirri fjárhæð, sem byggingarkostnaður veitunnar er umfram það, er hún getur staðið undir.

[1] *Reglur 97/1954 (um veitingu einkarafstöðvaláns úr raforkusjóði (vatnsaflsstöðvar)), reglur 98/1954 (um veitingu mótorrafstöðvaláns úr raforkusjóði).* [2] *L. 51/1973, 1. gr. 1. mgr.* [3] *S. l. 1. gr. 2. mgr.* [4] *L. 32/1983, 2. gr.*

■ **72. gr.** [Ráðherra ákveður, að fengnum tillögum Orkuráðs, vexti og önnur útlánakjör Orkusjóðs. Lán, sem veitt eru samkvæmt 71. gr. 4. tl., skulu vera verðtryggð og til hæfilega langs tíma. Lánstími skal þó ekki vera lengri en 10 ár.

□ Áður en tillaga er gerð um lánveitingu úr Orkusjóði skal Orkuráð leita umsagnar sérfróðra aðila um jarðfræðilegar og vinnslutæknilegar líkur á árangri og um fjárhagslegan ávinning af öflun jarðvarma.

□ Ef tiltekin borun, sem lánað hefur verið til skv. 4. tl. 2. mgr. 71. gr., reynist árangurslaus eða árangur til muna lakari en gert var ráð fyrir skv. áætlunum sérfræðinga, kostnaður óeðlilega hár og ávinningur af notkun borholunnar til vinnslu jarðvarma því minni en upphaflega var gert ráð fyrir og fjárhagslegri afkomu lántaka stefnt í hættu af þessum sökum, er ráðherra heimilt, að fenginni tillögu Orkuráðs, að fella niður að hluta eða öllu leyti endurgreiðsluskyldu lántaka, skv. 4. tl. 2. mgr. 71. gr.][1]

[1] *L. 32/1983, 3. gr.*

■ **73. gr.** Ef ráðizt er í framkvæmdir, sem undirbúnar hafa verið með rannsóknum og áætlanagerðum á vegum Orkustofnunar, skal þessi rannsóknar- og undirbúningskostnaður talinn með stofnkostnaði þeirra og endurgreiðast Orkusjóði. Endurgreiðslu skal að fullu lokið eigi síðar en fimm árum eftir að hafizt er handa um hagnýtingu framkvæmdanna.

■ **74. gr.** Orkustofnun getur haft eftirlit með þeim framkvæmdum, sem Orkusjóður veitir fé til.

□ Er skylt að láta stofnuninni fyrirfram í té fullnægjandi upplýsingar um hið fyrirhugaða verk og gefa henni kost á að fylgjast í hvívetna með framkvæmd þess. Orkustofnun getur sett þau skilyrði um framkvæmd verksins, er hún telur þörf á til að stuðla að sem beztum árangri. Ber að hlýða fyrirmælum hennar í þessum efnum. Ber að stöðva greiðslur úr Orkusjóði til verksins, ef út af er brugðið og Orkustofnun óskar þess.

XI. kafli. Almenn ákvæði.

■ **75. gr.** Matsgerðir samkvæmt lögum þessum skulu dómkvaddir menn framkvæma. Um matsgerðir fer að öðru leyti eftir ákvæðum vatnalaga nr. 15 frá 1923, nema annað sé fram tekið í lögum þessum.

■ **76. gr.** Öll gjöld samkvæmt lögum þessum eða reglugerðum og gjaldskrám, sem settar verða samkvæmt þeim, má taka lögtaki á kostnað gjaldanda og stöðva afhendingu rafmagns og hitaorku, ef ekki er staðið í skilum á greiðslu fyrir þau á settum gjalddaga.

■ **77. gr.** Orkustofnun, Rafmagnsveitur ríkisins, Rafmagnseftirlit ríkisins, Orkusjóður og jarðboranir ríkisins eru undanþegin tekjuskatti, útsvari, aðstöðugjaldi, stimpilgjaldi og öðrum sköttum til ríkis, sveitar- og bæjarfélaga.

■ **78. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum.

■ **79. gr.** Nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga skal setja í reglugerð, þar á meðal ákvæði um skyldu einstaklinga, fyrirtækja og stofnana til að láta Orkustofnun í té skýrslur um atriði, er orkumál varða og Orkustofnun þarf á að halda til að geta sinnt hlutverki sínu; um skyldu til samningsgerðar um samrekstur orkuvera, þar sem tveir eða fleiri aðilar annast vinnslu raforku inn á samtengt kerfi.

1967 Nr. 58 29. apríl

■ **80. gr.** Með mál út af brotum á lögum þessum og reglugerðum samkvæmt þeim skal farið að hætti opinberra mála.

Lög um Rafmagnseftirlit ríkisins.

1979 Nr. 60 31. maí

■ **1. gr.** Eftirlit af hálfu ríkisins með vörnum gegn hættu og tjóni af raforkuvirkjum skal vera í höndum stofnunar, er nefnist Rafmagnseftirlit ríkisins.

□ Skal Rafmagnseftirlit ríkisins rekið sem sjálfstæð stofnun með sérstöku reikningshaldi.

□ Rafmagnseftirlit ríkisins heyrir undir ráðherra þann, sem fer með orkumál.

■ **2. gr.** Ráðherra skipar framkvæmdastjóra Rafmagnseftirlits ríkisins. Nefnist hann rafmagnseftirlitsstjóri ríkisins.

□ Rafmagnseftirlitsstjóri skal veita stofnuninni forstöðu og jafnframt vera ráðunautur ráðherra um allt, sem að lögum þessum lýtur.

□ Ráðherra setur rafmagnseftirlitsstjóra erindisbréf.

■ **3. gr.** Ráðherra skipar og ræður starfsmenn stofnunarinnar, að fengnum tillögum rafmagnseftirlitsstjóra.

■ **4. gr.** Raforkuvirki, hvort heldur til vinnslu, umbreytingar, flutnings eða nýtingar raforku, með svo hárri spennu, þeim straumstyrk eða þeirri tíðni, að lífshætta eða hætta á heilsutjóni eða eignatjóni geti stafað af, skulu vera þannig úr garði gerð, notuð, haldið við og eftir þeim litið, að hætta af þeim verði svo lítil sem við verður komið.

■ **5. gr.** Raforkuvirki mega ekki hafa í för með sér hættu fyrir eignir manna eða hættu á truflunum á starfrækslu virkja, sem fyrir eru. Sé unnt að afstýra slíkum truflunum með öryggisráðstöfunum, skulu þær gerðar á kostnað eiganda hinna nýju virkja. Þó má skylda eiganda hinna eldri virkja til að bera nokkurn hluta kostnaðarins, ef framkvæmd öryggisráðstafana er til verulegra hagsbóta fyrir starfrækslu þeirra framvegis. Svo má og ákveða, að eigandi eldri virkja skuli kosta að nokkru eða öllu leyti þær öryggisráðstafanir, sem framvegis verða hluti af hans virkjum og hans eign, ef þær eru nauðsynlegar sökum þess, að hin eldri virki hafa verið ófullkomnari eða miður trygg en venja er til eða krafist verður um ný virki á þeim tíma þegar ráðstafanirnar koma til framkvæmda.

□ Rafmagnseftirlitsstjóri sker úr ágreiningi um:

a. hvort raforkuvirki hafa í för með sér hættu fyrir eignir manna eða hættu á truflunum við starfrækslu eldri virkja,

b. hvaða öryggisráðstafanir skuli framkvæma til að afstýra slíkum hættum og truflunum,

c. hver eigi að koma þeim í verk og

d. hvort, og að hve miklu leyti, eigandi hinna eldri virkja skuli taka þátt í kostnaðinum við þær.

□ Úrskurði rafmagnseftirlitsstjóra má áfrýja til ráðherra.

□ Áfrýjun frestar ekki framkvæmd aðkallandi öryggisaðgerða.

1979 Nr. 60 31. maí

■ **6. gr.** Rafmagnseftirlit ríkisins skal ætíð hafa óhindraðan aðgang að þeim raforkuvirkjum, sem það hefur eftirlit með, og rétt til að gera þær athuganir og rannsóknir, er það telur nauðsynlegar. Því er heimilt að kanna tæki og aðra hluta raforkuvirkja hjá verslunum, framleiðendum og öðrum, er hafa þau til sölu eða leigu.

□ Rafmagnseftirlitið getur hvenær sem er tekið í sína vörslu eða innsiglað viðurkenningarskyld tæki og aðra hluta raforkuvirkja, sem ekki eru færðir til prófunar í tæka tíð eða ástæða er til að ætla, að notaðir verði án heimildar Rafmagnseftirlitsins.

■ **7. gr.** Ráðherra setur í reglugerð[1)] um raforkuvirki ákvæði til varnar gegn hættu og tjóni af þeim og til varnar gegn truflunum á starfrækslu virkja, sem fyrir eru eða síðar kunna að koma.

□ Í reglugerð skal setja ákvæði um:

a. Gerð, setningu og starfrækslu raforkuvirkja og annarra mannvirkja, sem sett eru eða notuð svo nálægt raforkuvirkjum, að tjón, hætta eða tilfinnanleg truflun geti stafað af.

b. Takmörkun á eða bann við innflutningi, sölu og notkun tækja og einstakra hluta raforkuvirkja, sem fullnægja ekki settum skilyrðum.

c. Skyldu til þess að gefa skýrslu um raforkuvirki, sem fyrir hendi eru, um ný virki og aukningu eldri virkja, svo og að hlíta fyrirmælum ráðherra um rannsókn á slíkum virkjum.

d. Eftirlit með raforkuvirkjum af hálfu ríkisins, þar með talið eftirlit með innflutningi og sölu raforkuvirkja og hluta þeirra og með smíði þeirra innanlands. Má ákveða, að raforkuvirki, hlutar þeirra og efni til þeirra skuli merkt sérstöku viðurkenningarmerki. Er engum heimilt að nota merkið nema með leyfi Rafmagnseftirlits ríkisins og eftir þeim reglum, sem það setur um notkun þess.

e. Prófun og viðurkenningu raffanga, sem flutt eru til landsins eða smíðuð innanlands.

f. Löggildingu til rafvirkjunarstarfa og um menntun og hæfni eftirlitsmanna með raforkuvirkjum.

g. Skyldu stjórna rafveitna til að hafa eftirlit með því, að rafmagnslagnir og tæki, sem notuð eru í sambandi við rafveitur þeirra, brjóti eigi í bága við ákvæði laga og reglugerða, og um heimild handa Rafmagnseftirliti ríkisins, eða rafveitum í umboði þess, að láta stöðva um stundarsakir starfrækslu raforkuvirkja og loka fyrir rafstrauminn hjá einstökum mönnum eða fyrirtækjum, sem hlíta ekki ákvæðum reglugerðarinnar, svo og að taka löggildingu um lengri eða skemmri tíma af þeim, sem hafa gerst brotlegir við reglugerðina.

h. Ábyrgð eigenda, umráðamanna og notenda raforkuvirkja á ástandi og meðferð þeirra.

i. Í reglugerð skal einnig setja ákvæði um hönnun og frágang raforkuvirkja með tilliti til umhverfis, endurbætur á raski við nýlagnir og samstarf við náttúruverndaraðila þar að lútandi.

j. Í reglugerð má einnig setja ákvæði um fræðslu og upplýsingar til almennings um hættur af rafmagni og leiðir til að verjast þeim.

[1)] *Rg. 264/1971, sbr. 177/1978, 462/1979, 621/1980, 640/1981 og 217/1982. Rg. 52/1963 (um háspennusæstrengi).*

■ **8. gr.** Undanþegin eftirliti Rafmagnseftirlits ríkisins eru raforkuvirki í farartækjum, svo sem skipum, bifreiðum og flugvélum.

□ Ef ágreiningur verður um, hvort tiltekin raforkuvirki falla undir Rafmagnseftirlit ríkisins eða ekki, sker ráðherra úr.

1979 Nr. 60 31. maí

■ **9. gr.** Til rekstrar Rafmagnseftirlits ríkisins skal fjár aflað á eftirfarandi hátt:

1. Eigendur raforkuvera og rafveitna skulu árlega greiða til Rafmagnseftirlits ríkisins gjald allt að 1,2% af heildartekjum þeirra af raforkusölu og leigu mælitækja, að frádregnu andvirði aðkeyptrar raforku, söluskatti og verðjöfnunargjaldi. Ef eigandi raforkuvers notar sjálfur alla þá orku, sem þar er unnin, eða verulegan hluta hennar, og hún er ekki mæld eða verðlögð eða ekki er vitað um tekjur af raforkusölu, skal hann greiða gjald af áætlaðri notkun.

2. Fyrir eftirlit með uppsetningu nýrra raforkuvirkja skal eftirlitinu greiðast kostnaður þess.

3. Þeir, sem flytja inn til landsins eftirlitsskyld rafföng og hluta þeirra eða framleiða þau innanlands, greiði til eftirlitsins gjald, sem af innfluttum rafföngum og hlutum greiðist af tollverði viðkomandi vöru en af innlendri framleiðslu af verksmiðjuverði vörunnar. Má gjald þetta nema allt að ¾% af viðkomandi verði.

4. Sérstök prófunar- og skrásetningargjöld af slíkum eftirlitsskyldum rafföngum.

□ Ráðherra setur í reglugerð[1)] nánari ákvæði um gjöld þessi. Heimil er stöðvun á rekstri og notkun virkjanna, ef gjaldið er ekki greitt á réttum gjalddaga.

[1)] *Rg. 264/1971, sbr. 177/1978, 462/1979, 621/1980, 640/1981 og 217/1982.*

■ **10. gr.** Með dómi er heimilt að gera upptæk þau rafföng, sem framleidd eru, seld, afhent eða notuð andstætt öryggisfyrirmælum Rafmagnseftirlits ríkisins.

■ **11. gr.** Öll gjöld samkvæmt lögum þessum má taka lögtaki á kostnað gjaldanda.

■ **12. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum.

■ **13. gr.** Nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga skal setja í reglugerð.

■ **14. gr.** Með mál út af brotum á lögum þessum og reglugerðum samkvæmt þeim skal farið að hætti opinberra mála.

■ **15. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi, jafnframt fellur úr gildi VI. kafli orkulaga nr. 58 29. apríl 1967 um varnir gegn hættu og tjóni af raforkuvirkjum og eftirlit með þeim.

Lög um heimild til lántöku fyrir raforkusjóð.

1963 Nr. 54 20. apríl

■ **1. gr.** Raforkumálastjóra er heimilt fyrir hönd raforkusjóðs að taka lán til raforkuframkvæmda allt að kr. 150 000 000 — eitt hundrað og fimmtíu milljónir króna — eða tilsvarandi fjárhæð í erlendum gjaldeyri og er ríkisstjórninni heimilt að ábyrgjast lánin fyrir hönd ríkissjóðs.

Lög um verðjöfnunargjald af raforku.

1974 Nr. 83 17. sept.

■ **1. gr.** [Greiða skal 19% verðjöfnunargjald í Orkusjóð af seldri raforku á síðasta stigi viðskipta, þ. e. sölu til notenda, en notandi telst sá, sem endurselur ekki raforku. Verðjöfnunargjaldi skal varið til að draga úr verðmun á gjaldskrám hjá Rafmagnsveitum ríkisins og Orkubúi Vestfjarða í samanburði við aðrar rafveitur í landinu. Rafmagnsveitur ríkisins skulu fá sem svarar 80% af tekjum af verðjöfnunargjaldi, en Orkubú Vestfjarða 20%.

1974 Nr. 83 17. sept.

□ Heimilt er iðnaðarráðherra á árinu 1983 að fela Orkusjóði að endurgreiða Rafveitu Siglufjarðar verðjöfnunargjald af raforku sem nemi allt að þeirri upphæð sem innheimt verður af raforkusölu veitunnar.][1)]

[1)] *L. 96/1982, 1. gr.*

■ **2. gr.** Verðjöfnunargjaldið skal lagt á sama gjaldstofn og söluskattur skv. lögum nr. 10/1960 með áorðnum breytingum, en söluskattur skal ekki greiddur af verðjöfnunargjaldi raforku.

□ Heimilt er gjaldskyldum seljendum raforku að hækka söluverð raforku sem gjaldinu nemur.

■ **3. gr.** Sala á raforku skv. lögum þessum telst fara fram á þeim degi, sem útskrift reikninga á notanda vegna orkuneyslu á sér stað.

□ Hver sá aðili, sem selur raforku á síðasta stigi viðskipta skv. 1. mgr. 1. gr. og er gjaldskyldur skv. lögum þessum, skal ótilkvaddur greiða mánaðarlega innheimtumanni ríkissjóðs í umdæmi því, sem hann er heimilisfastur í, verðjöfnunargjald það, sem honum ber að standa skil á.

□ Greiðslunni skal fylgja skýrsla um alla raforkusölu síðasta mánuð, sbr. ákv. 1. mgr. þessarar greinar um sölu.

■ **4. gr.** Verðjöfnunargjaldi ásamt skýrslu um skuldfærða raforkusölu skal skila fyrir hvern mánuð, og er gjalddagi 15. dagur næsta mánaðar eftir uppgjörsmánuð og eindagi 10 dögum síðar.

■ **5. gr.** [Hafi gjaldskyldur aðili ekki skilað verðjöfnunargjaldi á eindaga falla á dráttarvextir af því sem ógreitt er, talið frá og með gjalddaga. Dráttarvextir eru þeir sömu og hjá innlánsstofnunum, sbr. 13. gr. laga nr. 10/1961 og ákvörðun Seðlabanka Íslands á hverjum tíma.][1)]

[1)] *L. 89/1981, 2. gr.*

■ **6. gr.** Innheimtumenn ríkissjóðs skulu senda ríkisbókhaldi og ríkisféhirði uppgjör og skilagrein mánaðarlega. Ríkisféhirðir skilar innheimtufé mánaðarlega til Orkusjóðs.

□ Ekki skal greiða þóknun fyrir innheimtu verðjöfnunargjaldsins.

■ **7. gr.** Ekki skal greiða verðjöfnunargjald af raforku seldri til Áburðarverksmiðjunnar og Íslenska álfélagsins hf. og til húshitunar.

■ **8. gr.** Ágreining um gjaldskyldu og gjaldstofn má bera undir ráðherra orkumála.

□ Málshöfðun fyrir almennum dómstólum um gjaldskyldu og gjaldstofn skal byrjuð innan 6 mánaða frá álagningu gjaldsins.

■ **9. gr.** Ráðherra orkumála er heimilt að setja reglugerð,[1)] þar sem nánar er kveðið á um framkvæmd laga þessara, þ. á m. um gjaldstofn, álagningu og innheimtu verðjöfnunargjaldsins.

[1)] *Rg. 317/1974.*

■ **10. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum eða varðhaldi, nema þyngri refsing liggi við skv. öðrum lögum.

□ Mál út af brotunum skulu rekin að hætti opinberra mála.

■ **11. gr.** Gjald skv. lögum þessum, svo og dráttarvexti, má taka lögtaki skv. lögum nr. 29/1885.

■ **12. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að veita Rafmagnsveitum ríkisins eftirgjöf á bráðabirgðalánum ríkissjóðs, sem veitt voru með gjaldfresti á aðflutningsgjöldum árin 1972 og 1973, að fjárhæð allt að 148,3 millj. kr.

1974 Nr. 83 17. sept.

□ Ríkissjóði er heimilt að endurgreiða úr ríkissjóði bráðabirgðalán Seðlabanka Íslands, sem veitt var ríkissjóði í nafni Rafmagnsveitna ríkisins árið 1973, að fjárhæð 130 millj. kr.

□ Heimildir þessar ná einnig til gjaldfallinna vaxta af lánunum.

■ **13. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða síðar, að þau lán Orkusjóðs til Rafmagnsveitna ríkisins, sem breytt var í vaxta- og afborgunarlaus lán skv. heimild í 2. gr. laga nr. 96/1965, skuli endurgreiðast með þeim kjörum, sem hún telur Rafmagnsveitum ríkisins fært að standa undir.

■ **14. gr.** Ráðherra, er fer með raforkumál, skipar fimm menn til fjögurra ára í senn til að eiga sæti í stjórn Rafmagnsveitna ríkisins og skal einn þeirra skipaður samkvæmt tillögum Sambands íslenskra rafveitna. Ráðherra skipar formann stjórnarinnar. Stjórnin hefur á hendi stjórn Rafmagnsveitna ríkisins undir yfirstjórn ráðherra.

□ Ráðherra ákveður starfshætti og starfskjör stjórnarmanna.

□ Til þess að skuldbinda Rafmagnsveitur ríkisins þarf undirskrift þriggja stjórnenda.

■ **15. gr.** Við gildistöku laga þessara falla úr gildi lög nr. 96/1965 um ráðstafanir til að bæta fjárhag Rafmagnsveitna ríkisins og lög nr. 17/1970 um breyting á þeim lögum.

■ **16. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. október 1974 og falla úr gildi 31. desember [1983].[1)]

[1)] *L. 96/1982, 2. gr.*

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** Þegar raforkusala er skuldfærð hjá notanda í fyrsta sinn eftir gildistöku laga þessara, fyrir tímabil, sem hefst fyrir gildistöku laganna, en lýkur eftir gildistöku þeirra, skal reikna verðjöfnunargjaldið af raforkuverði í réttu hlutfalli við dagafjölda eftir gildistöku laganna af heildardagafjölda reikningstímabilsins.

Lög um jöfnun og lækkun hitunarkostnaðar.

1980 Nr. 53 28. maí

I. kafli. Markmið.

■ **1. gr.** Með lögum þessum er stefnt að jöfnun hitunarkostnaðar og lækkun á heildarkostnaði við upphitun húsnæðis í landinu, m. a. með eftirfarandi ráðstöfunum:

a. Greiðslu olíustyrks vegna þeirra sem búa við olíukyndingu.

b. Hagkvæmari orkunotkun og orkusparnaði.

c. Aukinni notkun innlendra orkugjafa í stað olíu.

■ **2. gr.** Kostnaður við framkvæmd laga þessara greiðist úr ríkissjóði.

II. kafli. Um olíustyrk.

■ **3. gr.** Þeir sem eingöngu nota gasolíu sem orkugjafa til hitunar íbúðar eiga rétt á olíustyrk, sbr. 4. gr.

□ Olíustyrkur skal vera 20 þús. kr. á ársfjórðungi og er heimilt að breyta honum miðað við breytingu á gasolíuverði og verði annarra orkugjafa.

■ **4. gr.** Olíustyrkir skulu greiddir húsráðanda ársfjórðungslega vegna þeirra íbúa sem hafa fasta búsetu (lögheimili) í viðkomandi íbúð meirihluta styrktímabils.

1980 Nr. 53 28. maí

□ Fjöldi styrkja reiknast þannig:
a. Fyrir einn íbúa greiðast 2 olíustyrkir.
b. Fyrir tvo íbúa greiðast 3 olíustyrkir.
c. Fyrir þrjá íbúa greiðast 3½ olíustyrkur.
d. Fyrir fjóra íbúa greiðast 4 olíustyrkir.
e. Fyrir fimm íbúa greiðast 4½ olíustyrkur.
f. Fyrir sex íbúa greiðast 5 olíustyrkir.
g. Fyrir sjö íbúa eða fleiri greiðast 5½ olíustyrkur.

□ Við framangreinda styrki bætist ½ olíustyrkur vegna lífeyrisþega, sem njóta bóta samkvæmt 19. gr. laga um almannatryggingar, og annarra lífeyrisþega sem hafa svipaðar heildartekjur.

□ Olíustyrkur skal ekki talinn til tekna við álagningu tekjuskatts og útsvars.

■ **5. gr.** Heimilt er að greiða árlega einn olíustyrk, sbr. 3. gr., á hvert olíukyndítæki sem hefur verið sótthreinsað og stillt á árinu.

■ **6. gr.** Þeir sem kost eiga á hitaveitu, fjarvarmaveitu eða rafhitun eiga ekki rétt á olíustyrk. Viðkomandi orkuveita sker úr um hvort húseign á kost á öðrum orkugjafa en olíu. Ráðuneytið sker úr um vafaatriði.

■ **7. gr.** Heimilt er:

a. að greiða styrk vegna skólahúsnæðis, sem hitað er með olíu. Árlegur styrkur má nema 465 kr. á hvern rúmmetra upphitaðs húsrýmis, og er heimilt að breyta honum, sbr. 3. gr.,

b. að styrkja rafveitur að því marki, sem þær nota olíu sem orkugjafa til framleiðslu rafmagns til hitunar íbúða á sölusvæði sínu,

c. að styrkja aðila, sem ekki eiga kost á raforku frá samveitu og verða að leysa raforkuþörf sína með rekstri dísilstöðva. Skal styrkurinn vera sá sami og veittur er til hitunar íbúða skv. lögum þessum.

■ **8. gr.** Olíustyrkir skv. 4. gr. skulu greiddir til sveitarfélaga, sem annast úthlutun þeirra til húsráðenda. Sveitarfélögum er skylt að senda ráðuneyti ársfjórðungslega skilagrein um úthlutun olíustyrkja. Vanræki sveitarfélag slíkt er heimilt að fresta greiðslum til þess þar til úr hefur verið bætt. Skylt er orkuveitum, að olíusölum meðtöldum, að gefa upplýsingar um orkusölu til einstakra húseigna.

III. kafli. Um orkusparnað.

■ **9. gr.** Orkustofnun skal gera áætlun um hagkvæma orkunotkun og orkusparnað í húshitun. Í áætluninni skal gerð grein fyrir orkunotkun húsnæðis í landinu, möguleikum til orkusparnaðar, hagkvæmni einstakra aðgerða og heildarkostnaði miðað við tiltekin orkusparnaðarmarkmið.

■ **10. gr.** Rannsóknastofnun byggingariðnaðarins skal halda námskeið um þætti sem varða hagkvæma orkunýtingu í húshitun.

■ **11. gr.** Til fræðslu og upplýsingastarfsemi um orkusparnað skal verja árlega upphæð sem nemur a. m. k. ½ hundraðshluta af áætlaðri heildarupphæð olíustyrkja til einstaklinga skv. 3. gr.

■ **12. gr.** Heimilt er að veita sveitarfélögum, þar sem olía er notuð til húshitunar, styrki vegna tækniþjónustu á sviði orkusparnaðar og til að undirbúa aðgerðir, sem stuðlað geta að hagkvæmari orkunotkun.

■ **13. gr.** Húsnæðismálastofnun er heimilt að veita einstaklingum lán til orkusparandi endurbóta á íbúðarhúsnæði, sem hitað er með olíu.

IV. kafli. Um nýtingu innlendra orkugjafa. **1980** Nr. 53 28. maí

■ **14. gr.** Orkustofnun skal í samráði við Rafmagnsveitur ríkisins gera húshitunaráætlun fyrir tímabilið 1981—1983 um nýtingu innlendra orkugjafa til húshitunar í stað olíu. Skal þar gera tillögur um árlegar framkvæmdir í orkumálum, sem nauðsynlegar teljast til þess að sem flestir landsmenn búi við innlenda orkugjafa eða njóti orku frá olíukyntri fjarvarmaveitu í árslok 1983.

■ **15. gr.** Til að tryggja að innlendir orkugjafar séu samkeppnishæfir við olíukyndingu er heimilt að veita varmaveitum framlag til að jafna þann mun sem orkuverð þeirra er metið hærra en sem nemur hitunarkostnaði með olíu að frádregnum olíustyrk.

V. kafli. Um gildistöku og reglugerð.

■ **16. gr.** Viðskiptaráðherra er heimilt að setja með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd II. kafla.[1)]

□ Iðnaðarráðherra er heimilt að setja með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd III. og IV. kafla laga þessara.[2)]

[1)] *Rg. 323/1980 (um úthlutun olíustyrks).* [2)] *Rg. 510/1980 (um framlag til varmaveitna til nýtingar innlendra orkugjafa).*

■ **17. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi og skulu greiðslur olíustyrks fyrir 2. ársfjórðung 1980 og síðar fara eftir ákvæðum þeirra. Jafnframt eru úr gildi felld lög nr. 13/1977 um ráðstafanir til að draga úr áhrifum olíuverðhækkana á hitunarkostnað íbúða o. fl.

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** Í þeim tilvikum, sem hitunarkostnaður með raforku reynist hærri en hitunarkostnaður með olíu að frádregnum olíustyrk, er ríkisstjórninni heimilað að jafna þennan mismun með sérstökum styrk.

Lög um fjáröflun til landhelgisgæslu og fiskverndar, ríkisfjármál og fjármögnun orkuframkvæmda sveitarfélaga.[1)] **1976** Nr. 20 5. maí

[1)] *Hér er eingöngu tekinn upp IV. kafli laganna.*

IV. kafli. Fjármögnun orkuframkvæmda sveitarfélaga o. fl.

■ **13. gr.** Ríkissjóði er heimilt að ábyrgjast allt að 500 millj. kr. lán eða jafngildi þeirrar fjárhæðar í erlendum gjaldeyri vegna orkuframkvæmda á vegum sveitarfélaga á árinu 1976.

■ **14. gr.** Fjármálaráðherra er heimilt að ákveða með reglugerð að innlend skuldabréfalán, allt að 200 millj. kr., er sveitarfélög bjóða út vegna mikils háttar hitaveituframkvæmda á árinu 1976 skuli hljóta sömu meðferð og ríkisskuldabréf skv. 1. gr. laga nr. 7/1974 um skattalega meðferð verðbréfa o. fl.

□ Heimild þessi gildir einnig þótt skuldabréfin séu verðtryggð enda fullnægi þau ákvæðum laga nr. 71/1966 um verðtryggingu fjárskuldbindinga.

Lög um Landsvirkjun. **1983** Nr. 42 23. mars

■ **1. gr.** Landsvirkjun er sameignarfyrirtæki ríkissjóðs, Reykjavíkurborgar og Akureyrarbæjar. Heimili þess og varnarþing er í Reykjavík. Fyrirtækið er sjálfstæður réttaraðili með sjálfstæðan fjárhag og reikningshald. Á ríkissjóður 50% eignarhluta í fyrirtækinu, Reykjavíkurborg 44,525% og Akureyrarbær 5,475%.

□ Hver eigandi um sig er í einfaldri ábyrgð fyrir öllum skuldbindingum fyrirtækisins en um innbyrðis skiptingu

á ábyrgð þeirra fer eftir eignarhlutföllum. Eiganda er óheimilt að ganga úr fyrirtækinu án samþykkis sameigendanna.

■ **2. gr.** Tilgangur Landsvirkjunar er:

1. Að vinna, flytja og selja í heildsölu raforku til almenningsrafveitna svo og til iðjufyrirtækja samkvæmt sérstökum samningum að svo miklu leyti sem almenningsrafveitur hafa ekki milligöngu um slíka raforkusölu.

2. Að byggja og reka raforkuver og meginstofnlínukerfi landsins.

3. Að annast áætlanagerð um ný raforkuver og stofnlínur á orkusvæði Landsvirkjunar.

4. Að vinna að því, í samvinnu við rafveitur á orkusvæði sínu, að raforka komi í stað annarra orkugjafa eftir því sem hagkvæmt er talið.

5. Að hafa með viðunandi öryggi tiltæka nægilega raforku til þess að anna þörfum viðskiptavina sinna á hverjum tíma.

■ **3. gr.** Orkusvæði Landsvirkjunar er landið allt eftir því sem raforkuver hennar og stofnlínukerfi spanna.

□ Landsvirkjun er heimilt með samningum að kaupa raforkuver og stofnlínukerfi af öðrum aðilum og starfrækja þessi mannvirki.

□ Verkefni og orkusvæði Landsvirkjunar skal nánar tilgreint í reglugerð.

■ **4. gr.** Landsvirkjun er eigandi raforkuvera, annarra mannvirkja, vatnsréttinda og búnaðar sem fyrirtækið hefur eignast fyrir setningu laga þessara.

□ Samkvæmt sameignarsamningi ríkisins, Reykjavíkurborgar og Akureyrarbæjar, dagsettum 27. febrúar 1981, tekur Landsvirkjun hinn 1. júlí 1983 við eignarhlut ríkissjóðs og Akureyrarbæjar í Laxárvirkjun.

■ **5. gr.** Ríkissjóður, Reykjavíkurborg og Akureyrarbær hafa lagt Landsvirkjun til stofnframlög, sbr. 4. gr. og sameignarsamning aðila frá 27. febrúar 1981.

□ Landsvirkjun greiðir eigendum arð af sérstökum eiginfjárframlögum sem þeir hafa lagt fram til Landsvirkjunar og Laxárvirkjunar og munu leggja fram til Landsvirkjunar.

□ Eiginfjárframlög skv. 2. mgr. skulu framreiknuð til verðlags hvers tíma samkvæmt byggingarvísitölu og ákveður stjórn Landsvirkjunar arðgreiðsluna sem hundraðshluta þeirrar fjárhæðar.

□ Arðgreiðslan skal ákveðin með hliðsjón af afkomu fyrirtækisins.

■ **6. gr.** Landsvirkjun reisir og rekur, samkvæmt lögum nr. 60/1981 um raforkuver og samkvæmt sérstöku samkomulagi við ríkisstjórn Íslands, dagsettu 11. ágúst 1982, eftirtalin raforkuver að fengnu leyfi ráðherra orkumála skv. 7. gr.: Blönduvirkjun með allt að 180 MW afli. Fljótsdalsvirkjun með allt að 330 MW afli. Villinganesvirkjun með allt að 40 MW afli.

□ Landsvirkjun ber að hafa forgöngu um virkjanir á orkusvæði sínu svo að tryggt verði að afl- og orkuþörf viðskiptavina fyrirtækisins verði ávallt fullnægt. Einnig ber Landsvirkjun að kappkosta styrkingu og frekari uppbyggingu meginstofnlínukerfis síns með það fyrir augum að tryggja sem best rekstraröryggi Landsvirkjunarkerfisins í heild.

■ **7. gr.** Til byggingar nýrra raforkuvera og meginstofnlína þarf Landsvirkjun leyfi ráðherra þess sem fer með orkumál. Áður en byrjað er á nýjum mannvirkjum, hvort heldur eru raforkuver eða meginstofnlínur, skal Landsvirkjun senda ráðherra þeim, sem fer með orkumál, uppdrætti af hinum fyrirhuguðu mannvirkjum, ásamt lýsingu á þeim.

□ Getur ráðherra krafist þeirra breytinga á fyrirhugaðri tilhögun mannvirkja sem nauðsynlegar kunna að þykja vegna almenningshagsmuna.

■ **8. gr.** Stjórn Landsvirkjunar skal skipuð níu mönnum. Sameinað Alþingi kýs fjóra stjórnarmenn hlutfallskosningu, borgarstjórn Reykjavíkur kýs þrjá stjórnarmenn og bæjarstjórn Akureyrar kýs einn. Sameiginlega skipa eignaraðilar níunda manninn og skal hann vera formaður stjórnarinnar. Nái eignaraðilar ekki samkomulagi um skipun formanns, skal hann skipaður af Hæstarétti.

□ Varamenn, jafnmargir, skulu kosnir og skipaðir á sama hátt.

□ Kjörtímabil stjórnarinnar skal vera 4 ár í senn. Heimilt er að endurskipa stjórnarmenn.

□ Nánari ákvæði um starfshætti stjórnarinnar og starfskjör stjórnarmanna skulu sett í reglugerð.

□ Ráðherra sá sem fer með orkumál tilnefnir einn mann ásamt varamanni til setu á fundum stjórnar og skal hann hafa þar málfrelsi og tillögurétt.

■ **9. gr.** Stjórn Landsvirkjunar hefur á hendi yfirstjórn á rekstri fyrirtækisins, framkvæmdum þess og undirbúningi þeirra.

□ Stjórn Landsvirkjunar ræður forstjóra er veitir fyrirtækinu forstöðu.

□ Forstjóri skal annast allan daglegan rekstur fyrirtækisins og skal hann eiga sæti á stjórnarfundum.

□ Stjórnarmenn og fastráðnir starfsmenn Landsvirkjunar hafa réttindi og skyldur opinberra sýslunarmanna.

□ Nánari ákvæði um starfssvið stjórnar og forstjóra skulu sett í reglugerð.

■ **10. gr.** Halda skal í aprílmánuði ár hvert ársfund Landsvirkjunar. Fulltrúar á ársfundi skulu vera sem hér segir:

Fjórir menn tilnefndir af ráðherra orkumála, fjórir menn kosnir af Reykjavíkurborg, fjórir menn kosnir af Akureyrarbæ og fjórir kosnir á aðalfundi hverra hinna einstöku landshlutasamtaka sveitarfélaga. Í reglugerð skal nánar kveðið á um kosningu fulltrúa á ársfund. Varamenn skulu skipaðir eða kosnir á sama hátt og aðalmenn.

□ Stjórn og forstjóri Landsvirkjunar skulu sitja ársfundinn.

□ Verði um að ræða fjölgun eignaraðila skal taka skipan ársfundar til endurskoðunar.

■ **11. gr.** Á ársfundinum skal kynna afkomu Landsvirkjunar og áætlanir og ræða þau atriði er þar koma fram. Skal þar sérstaklega fjalla um mál er varða öryggi í vinnslu og flutning raforku um landið svo og atriði er varða raforkuverð. Þá skal á ársfundi ræða raforkumál er varða einstaka landshluta eftir því sem ástæða er til.

□ Nánari ákvæði um fundarsköp og starfssvið ársfundarins skal setja í reglugerð.

■ **12. gr.** Stjórn Landsvirkjunar ræður löggiltan endurskoðanda til að endurskoða og staðfesta reikninga fyrirtækisins. Enn fremur er eignaraðilum hverjum um sig heimilt að tilnefna endurskoðanda til að endurskoða

1983 Nr. 42 23. mars

reikningana. Ársskýrsla fyrirtækisins skal lögð fyrir eignaraðila til staðfestingar innan þriggja mánaða frá lokum hvers reikningsárs.

□ Nánari ákvæði um reikningshald og endurskoðun skal setja í reglugerð.

■ **13. gr.** Sama gjaldskrá skal gilda um afhendingu rafmagns til almenningsrafveitna á afhendingarstöðum Landsvirkjunar.

□ Stjórn Landsvirkjunar setur, að fenginni tillögu Þjóðhagsstofnunar, gjaldskrá fyrir Landsvirkjun. Í gjaldskrá skal raforkuverðið við það miðað að eðlilegur afrakstur fáist af því fjármagni sem á hverjum tíma er bundið í rekstri fyrirtækisins. Einnig skal að því stefnt að fyrirtækið skili nægilegum greiðsluafgangi til þess að það geti jafnan með eigin fjármagni og hæfilegum lántökum tryggt notendum sínum næga raforku.

□ Landsvirkjun gerir orkusölusamninga við almenningsrafveitur og iðjuver innan þeirra marka sem segir í 2. gr. Til orkusölusamninga til langs tíma, við iðjuver sem nota meira en 100 millj. kwst. á ári, þarf Landsvirkjun leyfi ráðherra þess er fer með orkumál. Slíkir samningar mega ekki að dómi ráðherra valda hærra raforkuverði til almenningsrafveitna en ella hefði orðið.

□ Landsvirkjun gerir samrekstrarsamninga við aðra raforkuframleiðendur sem tengjast stofnlínukerfi fyrirtækisins.

■ **14. gr.** Landsvirkjun er heimilt að taka lán til þarfa fyrirtækisins og að taka ábyrgð á greiðslum og öðrum skuldbindingum í sama skyni. Að því leyti sem nýjar skuldbindingar og ábyrgðir fara fram úr 5% af höfuðstól (bókfærðu eigin fé í lok næstliðins árs) á ári hverju, þarf Landsvirkjun að leita samþykkis eignaraðila.

□ Af hálfu ríkisins þurfa iðnaðar- og fjármálaráðherra að staðfesta slíkt samþykki.

■ **15. gr.** Heimilt er vegna virkjanaframkvæmda skv. 1. mgr. 6. gr. að fella niður eða endurgreiða aðflutningsgjöld, sérstakt tímabundið vörugjald og söluskatt af efni, vélum og tækjum til virkjana og stofnlína þeim tilheyrandi. Sama skal gilda um eldsneytisaflstöðvar.

□ Niðurfelling gjalda skv. 1. mgr. nær ekki til vinnuvéla vegna framkvæmdanna. Þó skal heimilt að endurgreiða gjöld vegna notkunar vinnuvéla við virkjunarframkvæmdir skv. 1. mgr. Við ákvörðun endurgreiðslu gjalda af vinnuvélum skal höfð hliðsjón af fyrningu vélanna vegna notkunar þeirra við virkjunarframkvæmdirnar.

□ Fjármálaráðherra setur nánari reglur um framkvæmd þessarar greinar og getur þar m. a. kveðið á um fyrningargrunn og fyrningarhlutföll vegna endurgreiðslna gjalda af vinnuvélum.

■ **16. gr.** Landsvirkjun er undanþegin tekjuskatti, eignarskatti, stimpilgjöldum vegna lána sem fyrirtækið tekur eða vegna eignaafsala til fyrirtækisins, útsvari, aðstöðugjaldi svo og öðrum gjöldum til sýslusjóða og sveitarfélaga. Þó skal Landsvirkjun greiða til sveitarfélaga þau opinber gjöld sem gert er að greiða af húseignum Landsvirkjunar skv. öðrum lagafyrirmælum.

■ **17. gr.** Sýslufélögum, sveitarfélögum, samtökum þessara aðila og sameignarfélögum þeirra er heimilt að gerast eignaraðilar að Landsvirkjun með þessum skilyrðum:

1. Sá sem hyggst hagnýta sér rétt til að gerast eignaraðili skal tilkynna það stjórn Landsvirkjunar með 12 mánaða fyrirvara.

1983 Nr. 42 23. mars

2. Sá sem eignaraðildar óskar tekur á sig þær skuldbindingar sem fylgja eignaraðild í Landsvirkjun.

3. Sá sem eignaraðildar óskar skal leggja fram verðmæti er nema skulu minnst 1% af endurmetnum höfuðstól Landsvirkjunar í upphafi þess árs er eignaraðild kemur til framkvæmda.

□ Áður en eignaraðild kemur til framkvæmda skal hinn nýi eignaraðili inna af hendi framlag sitt til fyrirtækisins. Verði eignarhlutur ríkisins samkvæmt þessu undir helmingi skal ríkisstjórnin leggja Landsvirkjun til nýtt fjárframlag eða taka að sér greiðslu skulda, þannig að tryggð verði helmingseign af hálfu ríkisins.

□ Ef nýr eignaraðili á minni hlut í Landsvirkjun en sá sem minnstan hlut á við gildistöku laga þessara, þarf ekki að leita samþykkis hans til lántöku, sbr. 14. gr.

□ Ef fjölgun eignaraðila leiðir til þess að nýr eignaraðili hafi jafnan eða stærri hlut en sá aðili sem minnstan hlut á við gildistöku laga þessara, skal taka skipan stjórnar til endurskoðunar og fjölga stjórnarmönnum án þess þó að stjórnarhlutdeild raskist milli ríkisins annars vegar og sveitarfélaganna hins vegar.

■ **18. gr.** Ráðherra getur heimilað Landsvirkjun að taka eignarnámi vatnsréttindi, lönd, mannvirki og önnur réttindi sem nauðsynleg eru til framkvæmda samkvæmt lögum þessum. Um framkvæmd eignarnámsins fari eftir lögum nr. 11/1973 um framkvæmd eignarnáms.

■ **19. gr.** Mál er varða framkvæmd laga þessara og aðild ríkisins að Landsvirkjun falla undir ráðherra þann er fer með orkumál.

■ **20. gr.** Nýr sameignarsamningur um Landsvirkjun milli ríkisins, Reykjavíkurborgar og Akureyrarbæjar, sem gerður var 27. febrúar 1981, tekur gildi hinn 1. júlí 1983. Fellur þá úr gildi sameignarsamningur milli ríkisstjórnar Íslands og Reykjavíkurborgar um Landsvirkjun, dags. 1. júlí 1965.

□ Eignaraðilar undirbúi, í samráði við stjórn Landsvirkjunar, reglugerð fyrir fyrirtækið þar sem setja skal nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara. Reglugerðina setur ráðherra sá sem fer með orkumál.

□ Við gildistöku laga þessara falla úr gildi lög um Landsvirkjun nr. 59 frá 20. maí 1965, sbr. lög nr. 36 frá 7. maí 1969 og lög nr. 37 frá 16. apríl 1971, svo og önnur ákvæði í lögum eða reglugerðum sem brjóta í bága við lög þessi. Einnig falla úr gildi, hinn 1. júlí 1983, lög um Laxárvirkjun nr. 60 frá 20. maí 1965.

Lög um viðauka við lög nr. 28 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins.

1959 Nr. 35 23. maí

■ **1. gr.** Stjórn Sogsvirkjunarinnar er heimilt að taka skuldabréfalán til virkjunar Efra-Sogs, allt að kr. 30 000 000,00 — þrjátíu milljónum króna — enda komi samþykki ríkisstjórnarinnar til.

□ Ákveða má, að skilmálar bréfanna séu þannig, að upphæð endurgreiðslu og vaxta eða annars hvors breytist í hlutfalli við breytingu rafmagnsverðs til neytenda í Reykjavík frá útgáfudegi bréfanna til gjalddaga. Þessa verðtryggingu má miða hvort sem er við einstaka rafmagnstaxta eða vísitölu nokkurra rafmagnstaxta.

□ Ríkissjóður og bæjarsjóður Reykjavíkur bera sam-

1959 Nr. 35 23. maí eiginlega, báðir fyrir annan og annar fyrir báða, ábyrgð á skuldbindingum Sogsvirkjunarinnar samkv. lögum þessum, en innbyrðis er ábyrgð hvors aðila takmörkuð við eignarhluta hans í Sogsvirkjuninni á hverjum tíma, sbr. sameignarsamning, dags. 30. júlí 1949.

1963 Nr. 51 20. apríl **Lög um viðauka við lög nr. 28 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins.**

■ **1. gr.** Stjórn Sogsvirkjunarinnar er heimilt að taka lán til stækkunar á aflstöðinni við Írafoss í Sogi, allt að kr. 65 000 000,00 — sextíu og fimm milljónir króna — eða tilsvarandi fjárhæð í erlendum gjaldeyri, og er ríkisstjórninni heimilt að ábyrgjast lánin f. h. ríkissjóðs.

1921 Nr. 73 27. júní **Lög um heimild handa landsstjórninni til framkvæmda á rannsóknum til undirbúnings virkjunar Sogsfossanna.**[1)]

[1)] *Sjá um texta laganna, Lagasafn 1965, d. 2096.*

1942 Nr. 45 30. júní **Lög um sérleyfi til þess að veita raforku frá Sogsvirkjuninni til Selfoss, Eyrarbakka og Stokkseyrar.**

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að veita sérleyfi til þess að veita raforku frá Sogsstöðinni til Selfoss, Eyrarbakka, Stokkseyrar og til þeirra fyrirtækja og sveitabýla í Árnessýslu, sem þannig eru sett, að unnt er kostnaðar vegna að veita rafmagni til þeirra og einkarétt til sölu á þessu svæði.

□ Sérleyfistíminn sé 20 ár frá því rafveitan er komin til ofannefndra kauptúna (sbr. þó 4. tölul. 3. gr.).

■ **2. gr.** Nú berast óskir um raforkuveitu til Hveragerðis, og samkomulag tekst við sérleyfishafa um lagningu hennar og raforkusölu á þetta svæði, og nær þá sérleyfið einnig til lagningar þeirrar veitu.

■ **3. gr.** Skilyrði fyrir sérleyfi og hlunnindi sérleyfishafa til handa eru þau, er nú skal greina:

1. Að stofnað verði félag til að veita rafmagni og reka fyrirtækið, sem hafi hæfilegt stofnfé, að dómi ráðuneytisins, og ráði yfir að minnsta kosti 900 000 kr. til framkvæmdanna.

2. Að gerð veitunnar sé þannig, að öruggt sé, að hún geti fullnægt þeim byggðarlögum, sem ætlazt er til, að fái rafmagn frá veitu þessari í framtíðinni.

3. Að ríkisstjórnin gefi út reglugerð um rekstur veitunnar. Má þar ákveða sektir fyrir brot gegn reglugerðinni.

4. Að ríkið eigi, að sérleyfistímanum liðnum, kauprétt á veitunni fyrir matsverð dómkvaddra manna. Nú telur ríkisstjórnin nauðsynlegt, vegna hagsmuna almennings, að kaupa orkuveituna fyrr, og er það þá heimilt, enda fellur þá sérleyfið niður. Kaupverðið skal ákveða með mati dómkvaddra manna.

5. Að byrjað verði á veitunni þegar er ástæður leyfa og efni til hennar fæst, að dómi ráðuneytisins. Verði sérleyfið ekki notað næstu 5 árin eftir að það er veitt, fellur það niður.

Sérleyfið er ekki framseljanlegt.

6. Að sérleyfishafi hlíti þeim skilyrðum öðrum, er ríkisstjórnin telur rétt að setja, þar á meðal viðurlögum.

□ Ríkisstjórninni er heimilað að ákveða í leyfisbréfinu:

a. Að engum sé heimilt að vinna raforku til eigin nota á svæðinu nema með leyfi ráðuneytis.

b. Að leyfishafi skuli vera undanþeginn tekju- og eignarskatti til ríkissjóðs og útsvari til sveitar. Enn fremur skal hann undanþeginn að greiða innflutningsgjöld af efni og tækjum, sem þarf til stofnunar veitunnar.

1942 Nr. 45 30. júní

■ **4. gr.** Ríkisstjórnin skal veita alla þá aðstoð, sem auðið er, við útvegun á efni til veitunnar og flutning á því til landsins.

■ **5. gr.** Um stofnun félagsins, sérleyfisveitingu og önnur atriði, er lúta að fyrirtæki þessu, skal farið eftir ákvæðum laga nr. 15 20. júní 1923 (vatnalaga) og l. nr. 83 23. júní 1932 (um raforkuvirki)[1)] að svo miklu leyti sem hér er ekki sérstaklega kveðið á um.

[1)] *Nú orkulög 58/1967.*

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lánveitinga til Sogs- og Laxárvirkjana og til lántöku vegna sömu fyrirtækja. **1950** Nr. 63 25. maí

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að lána Sogsvirkjuninni og Laxárvirkjuninni í Þingeyjarsýslu allt að 2 millj. Bandaríkjadollara af framlögum frá efnahagssamvinnustjórninni í Washington með þeim skilmálum, sem ríkisstjórnin telur nauðsynlega, og gegn þeim tryggingum, er hún tekur gildar.

■ **2. gr.** ...[1)]

□ Lánveiting til Laxárvirkjunar er þó bundin því skilyrði, að samningar um sameign og framkvæmd viðbótarvirkjunar Laxár takist milli ríkisstjórnarinnar og Akureyrarbæjar á sama grundvelli og samið hefur verið milli ríkisstjórnarinnar og Reykjavíkurbæjar um viðbótarvirkjun Sogsins.

[1)] *L. 74/1952, 1. gr.*

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku í Alþjóðabankanum í Washington vegna Sogs- og Laxárvirkjana. **1952** Nr. 74 25. nóv.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að taka lán allt að jafnvirði 40 millj. kr. í erlendri mynt hjá Alþjóðabankanum í Washington og endurlána Sogsvirkjuninni og Laxárvirkjuninni, allt með þeim kjörum, er ríkisstjórnin ákveður, og gegn þeim tryggingum, er ríkisstjórnin metur gildar.

Lög um virkjun Fljótaár. **1935** Nr. 98 3. maí

■ **1. gr.** Bæjarstjórn Siglufjarðar heimilast að reisa og reka raforkustöð við Fljótaá í Skagafjarðarsýslu, til þess að vinna úr ánni raforku til almenningsþarfa, svo og að leggja háspennutaugar til Siglufjarðar og gera afspennistöð í Siglufirði og að framkvæma þau mannvirki, sem þarf til þess að koma orkunni til notenda.

■ **2. gr.** Rétt sinn til virkjunar og rekstrar raforkustöðvarinnar og sölu rafmagns getur bæjarstjórnin afhent öðrum, með samþykki atvinnumálaráðherra, enda sé gætt ákvæða 27. og 28. gr. laga 46/1925,[1)] eftir því sem við getur átt.

[1)] *Nú orkulög 58/1967.*

■ **3. gr.** Ef bærinn reisir og rekur raforkustöðina við Fljótaá, skal virkjunin rekin sem sjálfstætt fyrirtæki með sérstöku reikningshaldi, samkv. reglugerð, er atvinnumálaráðherra staðfestir.

■ **4. gr.** Ef hreppsnefndir Holtshrepps og Haganeshrepps óska þess, er Siglufjarðarkaupstað skylt að veita

1935 Nr. 98 3. maí

þessum hreppum rétt til að taka þátt í virkjun Fljótaár, allt að 200 hö. fyrir hvorn hrepp um sig. Taka hrepparnir þá að sér hlutfallslegan hluta sameiginlegs virkjunarkostnaðar.

■ **5. gr.** Óheimilt er Siglufjarðarkaupstað, umfram stofnkostnað og 6% vexti af útlögðum kostnaði, að torvelda eða leggja fjárhagslegar álögur eða kvaðir af nokkru tagi á rafmagn það, sem Holtshreppur og Haganeshreppur kunna að fá samkv. 4. gr. úr Fljótaá. Sama gildir um Holtshrepp og Haganeshrepp eða sýslufélagið um rafmagn það, er Siglufjarðarkaupstaður kann að virkja eða láta virkja úr Fljótaá, eða um mannvirki í sambandi við virkjunina.

■ **6. gr.** [Ríkisstjórninni er heimilt, gegn þeim tryggingum, er hún metur gildar, að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs sex millj. króna lán fyrir Siglufjarðarkaupstað til virkjunar samkvæmt lögum þessum, þar með taldar háspennulínur og afspennistöðvar.][1)]

[1)] *L. 35/1943, 1. gr.*

1921 Nr. 20 27. júní

Lög um eignarnám á vatnsréttindum í Andakílsá o. fl.

■ **1. gr.** Sýslunefndunum í Mýrasýslu og Borgarfjarðarsýslu er heimilað að taka eignarnámi vatnsréttindi í Andakílsá og Skorradalsvatni og landspildur við Andakílsá og Skorradalsvatn, svo sem þarf til virkjunar á Andakílsfossum.

□ Heimild þessi kemur til framkvæmdar þegar sýslunefndirnar hafa ákveðið að koma upp vatnsorkuveri við fossana og raforkuveitu þaðan út um sýslurnar og fengið samþykki ráðherra til fyrirtækisins.

■ **2. gr.** Heimild sú, er ræðir um í 1. gr., er takmörkuð á þann hátt, að enginn sé með virkjuninni sviptur vatni, sem hann þarf að nota til heimilis- eða búsþarfa eða til áveitu í ræktunarskyni, né neinum bakaðir óhæfilegir örðugleikar um slíka notkun, né vatni, er nota þarf með þeim hætti, spillt fyrir neinum, svo að til verulegra óþæginda horfi.

■ **3. gr.** Þegar ráðherra hefir veitt samþykki samkvæmt 1. gr., eru landeigendur og leiguliðar á því svæði, sem mannvirkin eiga að ná yfir, skyldir að þola þau á löndum sínum og lóðum, svo og að láta af hendi land og mannvirki og að þola hvers konar afnot af landi, takmarkanir á umráðarétti og óþægindi, sem nauðsynleg eru vegna framkvæmdar verksins, viðhaldi þess og starfrækslu, gegn fullu endurgjaldi, sem skal ákveða með mati, ef samkomulag næst ekki.

■ **4. gr.** Um framkvæmd eignarnámsins skal farið eftir ákvæðum laga nr. 61 14. nóv. 1917.[1)]

[1)] *Nú l. 11/1973.*

1947 Nr. 92 5. júní

Lög um ný orkuver og nýjar orkuveitur raf-magnsveitna ríkisins.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að fela rafmagnsveitum ríkisins:

1. að reisa 2400 ha. raforkuver við Fossá í Fróðárhreppi og leggja háspennulínu þaðan til Ólafsvíkur og Sands;

2. að reisa 1500 ha. raforkuver við Gönguskarðsá við Sauðárkrók, og

3. að koma upp aðalspennistöð fyrir Voga og Vatnsleysuströnd á Reykjanesi.

■ **2. gr.** Ríkisstjórninni heimilast að taka lán fyrir hönd ríkissjóðs, að upphæð allt að sex milljónir króna, til greiðslu stofnkostnaðar þeirra mannvirkja, er um getur í 1. gr. Af þeirri upphæð má taka sem lán úr raforkusjóði samkvæmt 1. lið 35. gr. raforkulaganna allt að tveim milljónum króna, þó eigi meira en sem nemur ⅓ hluta af stofnkostnaði mannvirkjanna.

■ **3. gr.** Um stofnun og rekstur orkuvera þeirra og orkuveitna, sem um ræðir í 1. gr., fer að öðru leyti eftir ákvæðum raforkulaga, nr. 12 2. apríl 1946.[1)]

[1)] *Nú orkulög 58/1967.*

1947 Nr. 92 5. júní

1949 Nr. 34 16. maí

Lög um ný orkuver og nýjar orkuveitur raf-magnsveitna ríkisins.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að fela rafmagnsveitum ríkisins:

1. að virkja Laxá fremri í Austur-Húnavatnssýslu til raforkuvinnslu í 1900 hestafla orkuveri og leggja þaðan aðalorkuveitu til Blönduóss og Skagastrandar;

2. að virkja Þverá úr Þiðriksvallavatni í Strandasýslu í allt að 1400 hestafla orkuveri og leggja aðalorkuveitu þaðan til Hólmavíkur;

3. að virkja vatnsfallið Þrándargil í Laxárdal í allt að 700 hestafla orkuveri og leggja þaðan aðalorkuveitu til Búðardals.

■ **2. gr.** Ríkisstjórninni heimilast að taka lán fyrir hönd ríkissjóðs eða ábyrgjast lán, sem rafmagnsveitur ríkisins taka, að upphæð allt að 11 milljónum króna, til greiðslu stofnkostnaðar þeirra mannvirkja, sem um getur í 1. gr. Af þeirri upphæð má taka sem lán úr raforkusjóði samkv. 1. lið 35. gr. raforkulaganna allt að 3½ milljón króna, þó eigi meira en sem nemur ⅓ hluta af stofnkostnaði mannvirkjanna.

■ **3. gr.** Framkvæmdir samkv. 1. gr. mega ekki hefjast nema fyrir liggi nákvæmar kostnaðaráætlanir um virkjanirnar og tryggt hafi verið nægilegt fé til framkvæmdanna.

■ **4. gr.** Um stofnun og rekstur orkuvera þeirra og orkuveitna, sem um ræðir í 1. og 2. gr., fer að öðru leyti eftir ákvæðum raforkulaga, nr. 12 2. apríl 1946.[1)]

[1)] *Nú orkulög 58/1967.*

1951 Nr. 12 9. febr.

Lög um ný orkuver og nýja orkuveitu rafmagns-veitna ríkisins.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að fela rafmagnsveitum ríkisins:

1. að virkja Fossá í Hólshreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu til raforkuvinnslu í allt að 700 hestafla orkuveri og leggja þaðan aðalorkuveitu til Bolungarvíkur;

2. að virkja Grímsá í Skriðdal í Suður-Múlasýslu til raforkuvinnslu í allt að 750 hestafla orkuveri fyrir Egilsstaði, Eiða og nágrenni.

■ **2. gr.** Ríkisstjórninni heimilast að taka lán fyrir hönd ríkissjóðs eða ábyrgjast lán, sem rafmagnsveitur ríkisins taka, að upphæð allt að 5 milljónir króna, til greiðslu stofnkostnaðar þeirra mannvirkja, sem um getur í 1. gr. Af þeirri upphæð má taka sem lán úr raforkusjóði skv. 1. lið 35. gr. raforkulaganna allt að 1,6 milljónir króna, þó eigi meira en sem nemur ⅓ hluta af stofnkostnaði mannvirkjanna.

■ **3. gr.** Framkvæmdir skv. 1. gr. mega ekki hefjast nema fyrir liggi nákvæmar áætlanir um orkuverin og

1951 Nr. 12 9. febr.

orkuveituna og tryggt hafi verið nægilegt fé til framkvæmdanna.

■ **4. gr.** Um stofnun og rekstur orkuvera þeirra og orkuveitu, sem um ræðir í 1.—3. gr., fer að öðru leyti eftir ákvæðum raforkulaga, nr. 12 2. apríl 1946.[1)]

[1)] *Nú orkulög 58/1967.*

1956 Nr. 65 8. maí

Lög um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að fela rafmagnsveitum ríkisins:

1. að virkja Grímsá á Völlum til raforkuvinnslu í allt að 4000 hestafla orkuveri og leggja frá orkuverinu aðalorkuveitu til Egilsstaða, Seyðisfjarðarkaupstaðar, Neskaupstaðar, Eskifjarðarkauptúns, Búðareyrar í Reyðarfirði og Búðakauptúns. Enn fremur frá Búðakauptúni til Stöðvarfjarðar og frá Egilsstöðum um Eiða að Lagarfossi;

2. að virkja Hvammsá eða Selá í Vopnafirði til raforkuvinnslu í allt að 500 hestafla orkuveri og leggja aðalorkuveitu frá orkuveri til Vopnafjarðarkauptúns;

3. að virkja eftirfarandi ár í Vestur-Barðastrandarsýslu:

a. Fossá í Suðurfjörðum eða Seljadalsá við Bíldudal í allt að 450 hestafla orkuveri,

b. Suðurfossá á Rauðasandi í allt að 850 hestafla orkuveri, og leggja frá orkuverunum aðalorkuveitur til Bíldudals, Patreksfjarðar og um nálægar byggðir;

4. að virkja Sandá í Þistilfirði til raforkuvinnslu í allt að 2900 hestafla orkuveri og leggja frá því aðalorkuveitur til Þórshafnar og Raufarhafnar, eða leggja aðalorkuveitu frá Laxárvirkjuninni um Norður-Þingeyjarsýslu;

5. að virkja Smyrlabjargaá í Austur-Skaftafellssýslu til raforkuvinnslu í allt að 1500 hestafla orkuveri og leggja frá því aðalorkuveitur til Hafnarkauptúns og um nálægar byggðir;

6. að virkja Víðidalsá eða Bergsá í Vestur-Húnavatnssýslu til raforkuvinnslu í allt að 1800 hestafla orkuveri og leggja frá því aðalorkuveitu til Hvammstanga;

7. að leggja aðalorkuveitu frá Hvolsvelli til Vestmannaeyja;

8. að leggja háspennulínu frá væntanlegu raforkuveri við Fossá í Fróðárhreppi, um Fróðárhrepp og Eyrarsveit, um Helgafellssveit að Hrísum og niður Þórsnes til Stykkishólms;

9. ...[1)]

10. að virkja Haukadalsá í Dalasýslu í allt að 500 hestafla orkuveri til vinnslu raforku handa fimm syðstu hreppum Dalasýslu;

11. að virkja Múlaá í Geiradalshreppi í allt að 500 hestafla orkuveri til vinnslu raforku handa nálægum hreppum eða leggja aðalorkuveitu frá orkuverinu við Þverá í Steingrímsfirði til Króksfjarðarness, til þess að veita þaðan raforku um nálæga hreppa og suður um Dalasýslu, enda sé tryggt, að eftir sem áður sé nægileg raforka fyrir orkusvæði Þverár í Strandasýslu;

12. að leggja aðalorkuveitu frá Laxárvirkjun í Suður-Þingeyjarsýslu til Fljótsdalshéraðs til að tengja saman orkuveitusvæði Norðurlands og Austurlands;

13. að leggja aðalorkuveitu um Gönguskörð til Húnavatnssýslu til að tengja saman Gönguskarðsárvirkjunina og Laxárvatnsvirkjunina;

14. að leggja aðalorkuveitu frá Hvolsvelli að Skógaskóla;

15. að gera ráðstafanir til að auka flutningsgetu eldri aðalorkuveitna.

[1)] *L. 111/1970, 5. gr.*

1956 Nr. 65 8. maí

■ **2. gr.** Ríkisstjórninni heimilast að taka lán fyrir hönd ríkissjóðs eða ábyrgjast lán, sem rafmagnsveitur ríkisins taka, að upphæð allt að 130 millj. kr., til greiðslu kostnaðar þeirra mannvirkja, sem um getur í 1. gr. laga nr. 22/1952, með síðari breytingum. Af þeirri upphæð má taka nokkurn hluta eða hana alla sem lán úr raforkusjóði samkvæmt 1. lið 35. gr. raforkulaganna.[1)]

[1)] *Nú orkulög 58/1967.*

■ **3. gr.** Framkvæmdir samkvæmt 1. gr. mega ekki hefjast, nema fyrir liggi nákvæmar kostnaðaráætlanir um virkjanirnar og tryggt hafi verið nægilegt fé til framkvæmdanna.

■ **4. gr.** Um stofnun og rekstur þessara orkuvera og þeirra orkuveitna, sem um ræðir í lögum þessum, fer að öðru leyti eftir ákvæðum raforkulaga, nr. 12 2. apríl 1946.[1)]

[1)] *Nú orkulög 58/1967.*

1976 Nr. 66 31. maí

Lög um Orkubú Vestfjarða.

■ **1. gr.** Ríkissjóði Íslands og sveitarfélögum á Vestfjörðum skal heimilt að setja á stofn orkufyrirtæki, er nefnist Orkubú Vestfjarða.

■ **2. gr.** Tilgangur fyrirtækisins skal vera að virkja vatnsafl og jarðhita á Vestfjörðum, þar sem hagkvæmt þykir. Skal Orkubú Vestfjarða eiga og reka vatnsorkuver og dísilraforkustöðvar til raforkuframleiðslu, ásamt nauðsynlegum mannvirkjum til raforkuflutnings og raforkudreifingar. Fyrirtækið skal eiga og reka jarðvarmavirki og reka fjarvarmakyndistöðvar ásamt nauðsynlegu dreifikerfi.

☐ Fyrirtækið skal annast virkjunarrannsóknir og aðrar undirbúningsrannsóknir eftir því sem ákveðið er hverju sinni.

■ **3. gr.** Orkubú Vestfjarða er sameignarfélag ríkisins og sveitarfélaga á Vestfjörðum.

☐ Eignarhluti ríkissjóðs skal vera 40%, en eignarhlutir sveitarfélaganna skulu nema samtals 60%.

☐ Eignarhlutdeild sveitarfélaganna skiptist innbyrðis í hlutfalli við íbúatölu þeirra.

☐ Eignarhlutföllum verður ekki breytt nema til samræmis við íbúafjölda, sbr. 9. gr., og engum sameignarfélaga er heimilt að ganga úr fyrirtækinu án samþykkis allra sameigenda.

☐ Fyrirtækið er sjálfstæður réttaraðili og hefur sjálfstæðan fjárhag og reikningshald.

☐ Heimili þess og varnarþing er á Ísafirði.

■ **4. gr.** Sameigendur beri einfalda óskipta ábyrgð á skuldbindingum Orkubús Vestfjarða gagnvart kröfuhöfum. Innbyrðis skiptist ábyrgð samkvæmt eignarhlutföllum.

■ **5. gr.** Rafmagnsveitur ríkisins og ríkissjóður, svo og orkuveitur sveitarfélaga á Vestfjörðum skulu afhenda Orkubúi Vestfjarða til eignar sem stofnframlag öll mannvirki sín á Vestfjörðum í raforkuverum, rafstöðvum, kyndistöðvum og jarðvarmavirkjunum ásamt til-

1976 Nr. 66 31. maí

heyrandi flutnings- og dreifikerfi, enda yfirtaki fyrirtækið samkvæmt samkomulagi skuldir vegna mannvirkja þeirra, sem það tekur við.

■ **6. gr.** Iðnaðarráðherra veitir Orkubúi Vestfjarða einkaleyfi til þeirrar starfsemi, sem felst í tilgangi fyrirtækisins samkvæmt 2. gr. Ráðherra er þó heimilt, að fengnu áliti stjórnar Orkubús Vestfjarða, að ákveða, að rekstur einstakra orkumannvirkja skuli vera undanþeginn, svo sem bygging og rekstur mannvirkja til raforkudreifingar, jarðvarmaveitna og fjarvarmaveitna með kyndistöðvum innan þeirra sveitarfélaga, sem þess óska.

■ **7. gr.** Stjórn Orkubús Vestfjarða skal skipuð 5 mönnum. Á aðalfundi skulu fulltrúar sveitarfélaganna kjósa 3 menn og jafnmarga til vara. Iðnaðarráðherra og fjármálaráðherra skulu skipa einn mann hvor og einn mann hvor til vara. Stjórnin skiptir með sér verkum.

□ Undirskrift meiri hluta stjórnar bindur félagið.

■ **8. gr.** Stjórn Orkubús Vestfjarða hefur á hendi yfirstjórn á framkvæmdum fyrirtækisins og rekstri.

□ Stjórn Orkubús Vestfjarða ræður framkvæmdastjóra, er veitir fyrirtækinu forstöðu. Framkvæmdastjóri skal annast allan daglegan rekstur fyrirtækisins. Skal hann eiga sæti á stjórnarfundum og hafa þar málfrelsi og tillögurétt, en eigi atkvæðisrétt.

■ **9. gr.** Aðalfund Orkubús Vestfjarða skal halda fyrir 1. júní ár hvert. Stjórnin boðar til aðalfundar með dagskrá og með tveggja vikna fyrirvara. Á aðalfundi eiga sæti fulltrúar sameignaraðila, sem fara með atkvæðisrétt í hlutfalli við eignarhlutdeild umbjóðenda sinna. Fyrir aðalfund skal leggja skrá um skiptingu eignarhlutdeildar sameignaraðila og atkvæðisrétt samkvæmt manntali 1. desember árið áður. Fulltrúar sveitarfélaganna fara með eitt atkvæði fyrir hvern íbúa í hverju viðkomandi sveitarfélagi. Fulltrúi ríkisins fer með atkvæðisrétt sem svarar til 40% heildaratkvæða. Afl atkvæða ræður á aðalfundi.

□ Á aðalfundi skal fjalla um eftirgreind mál:

1. Skýrsla stjórnar og framkvæmdastjóra.
2. Lagðir skulu fram til samþykktar endurskoðaðir reikningar félagsins.
3. Kosning stjórnar skv. 7. gr.
4. Kosning eins endurskoðanda, en fjármálaráðherra skal tilnefna annan. Varamenn skal velja með sama hætti.

■ **10. gr.** Stjórn Orkubús Vestfjarða setur gjaldskrá[1)] um verð á seldri orku til notenda.

□ Gætt skal almennra arðsemissjónarmiða við setningu gjaldskrár.

□ Gjaldskrá öðlast eigi gildi fyrr en hún hefur verið staðfest af iðnaðarráðherra og birt í Stjórnartíðindum eða Lögbirtingablaði.

[1)] *Gjskr. 461/1979, sbr. 716/1982 og 612/1982 (fyrir hitaveitu Orkubús Vestfjarða). Gjskr. 742/1982 (fyrir raforku Orkubús Vestfjarða).*

■ **11. gr.** Heimilt er stjórn Orkubús Vestfjarða að taka lán til þarfa fyrirtækisins og taka ábyrgð á greiðslum og öðrum skuldbindingum í sama skyni.

□ Stjórnin getur ekki skuldbundið eignaraðila að því er varðar greiðsluskuldbindingar og ábyrgð á lánum til framkvæmda og breytinga á mannvirkjum, nema að fengnu samþykki þeirra. Þó þarf stjórnin ekki að leita slíks samþykkis, ef samanlagðar skuldbindingar og ábyrgðir, sem gengist er undir á hverju ári, eru minna en 10% af bruttótekjum fyrirtækisins á næstliðnu ári.

1976 Nr. 66 31. maí

■ **12. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að takast á hendur sjálfskuldarábyrgð á lánum er Orkubú Vestfjarða tekur til orkuframkvæmda, að fjárhæð allt að 2500 m. kr. eða jafnvirði þeirra fjárhæðar í erlendri mynt. Ábyrgðin skal vera með þeim kjörum og skilmálum, er ríkisstjórnin ákveður, og tekur hún jafnt til greiðslu afborgana, vaxta og annars kostnaðar.

□ Ríkisstjórninni er einnig heimilt að taka lán, er kæmi að hluta eða öllu leyti í stað ábyrgðar skv. 1. mgr. Lánið endurlánar ríkisstjórnin Orkubúi Vestfjarða með þeim kjörum og skilmálum, sem hún ákveður.

■ **13. gr.** Orkubú Vestfjarða er undanþegið tekjuskatti, útsvari, aðstöðugjaldi, stimpilgjaldi og öðrum sköttum til ríkis, sýslu- og sveitarfélaga.

■ **14. gr.** Ráðherra getur heimilað Orkubúi Vestfjarða að taka eignarnámi jarðhitaréttindi, vatnsréttindi, lönd og mannvirki og önnur réttindi, sem nauðsynleg eru til framkvæmda samkvæmt lögum þessum. Um framkvæmd eignarnáms fer eftir lögum nr. 11/1973.

■ **15. gr.** Þegar eftir að heimild samkvæmt 1. gr. þessara laga er notuð, skal iðnaðarráðherra beita sér fyrir, að sameignarsamningur sé gerður milli aðila og stofnfundur fyrirtækisins haldinn samkvæmt reglum 9. gr. eftir því sem við á.

□ Iðnaðarráðherra setur reglugerð,[1)] þar sem nánar skal ákveðið um framkvæmd þessara laga og starfsemi Orkubús Vestfjarða. Skal stjórn Orkubús Vestfjarða undirbúa reglugerðina í samráði við eignaraðila.

[1)] *Rg. 192/1978.*

■ **16. gr.** Með lögum þessum eru felld úr gildi lög nr. 47/1948, um hitaaflsstöð og hitaveitu á Ísafirði, lög nr. 54/1954, um orkuver Vestfjarða, ásamt síðari breytingu, sbr. lög nr. 32/1973, svo og aðrar heimildir í lögum fyrir Rafmagnsveitur ríkisins til virkjunar fallvatna á Vestfjörðum.

Lög um virkjun Lagarfoss.

1970 Nr. 111 30. des.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að fela Rafmagnsveitum ríkisins að virkja Lagarfoss á Fljótsdalshéraði til raforkuvinnslu [í allt að 10.000 hestafla orkuveri][1)] og leggja þaðan aðalorkuveitu að Egilsstaðakauptúni til tengingar þar við veitukerfi Grímsárvirkjunar.

[1)] *L. 29/1972, 1. gr.*

■ **2. gr.** Ríkisstjórninni heimilast að taka lán fyrir hönd ríkissjóðs eða ábyrgjast lán, er Rafmagnsveitur ríkisins taka, allt að 180 milljónum króna eða jafngildi þeirrar upphæðar í erlendri mynt, til greiðslu stofnkostnaðar þeirra mannvirkja, er um getur í 1. gr.

■ **3. gr.** Fella skal niður aðflutningsgjöld og söluskatt af efni, tækjum og vélum til virkjunarinnar, sbr. 1. gr.

■ **4. gr.** Óski sveitarstjórnir á Austurlandi að gerast eignaraðilar að virkjun Lagarfoss og öðrum orkuverum á orkuveitusvæðinu, er ráðherra heimilt að gera samninga þar um fyrir hönd Rafmagnsveitna ríkisins.

□ Um stofnun og rekstur orkuvers og orkuveitna, sem um getur í 1. gr., fer að öðru leyti eftir ákvæðum orkulaga, nr. 58 29. apríl 1967.

Lög um virkjun Svartár í Skagafirði.

1971 Nr. 28 16. apríl

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að fela Rafmagnsveitum ríkisins að virkja Svartá í Skagafirði við

1971 Nr. 28 16. apríl

Reykjafoss í allt að 5500 hestafla raforkuveri og leggja þaðan aðalorkuveitu til Sauðárkróks til tengingar þar við veitukerfi Norðurlands vestra.

■ **2. gr.** Ríkisstjórninni heimilast að taka lán fyrir hönd ríkissjóðs eða ábyrgjast lán, er Rafmagnsveitur ríkisins taka, allt að 86 milljónum króna eða jafngildi þeirrar upphæðar í erlendri mynt, til greiðslu stofnkostnaðar þeirra mannvirkja, er um getur í 1. gr.

■ **3. gr.** Fella skal niður aðflutningsgjöld og söluskatt af efni, tækjum og vélum til Svartárvirkjunar, sbr. 1. gr.

■ **4. gr.** Ríkisstjórninni heimilast að festa kaup á vatnsréttindum á vatnasvæði Svartár og landsréttindum í þágu Svartárvirkjunar, ef viðunandi kjör fást, eða taka þau eignarnámi að öðrum kosti. Gilda um það ákvæði 54. og 55. gr. vatnalaga, nr. 15 20. júní 1923, sbr. 146.—150. gr. sömu laga, eftir því sem við á.

■ **5. gr.** Heimilt er að endurgreiða kostnað þann, sem sveitarfélög á Norðurlandi vestra hafa greitt vegna undirbúningsvirkjunar í Svartá, og telja með stofnkostnaði Svartárvirkjunar, enda öðlist Rafmagnsveitur ríkisins þá eignarrétt á öllum uppdráttum, áætlunum og gögnum um virkjun í Svartá, sem aðilar þessir hafa látið gera.

■ **6. gr.** Óski sveitarstjórnir á Norðurlandi vestra að gerast eignaraðilar að Svartárvirkjun og öðrum orkuverum á orkuveitusvæðinu, er ráðherra heimilt að gera samninga þar um fyrir hönd Rafmagnsveitna ríkisins.

□ Um stofnun og rekstur raforkuvers og raforkuveitna, sem um getur í 1. gr., fer að öðru leyti eftir ákvæðum orkulaga, nr. 58 29. apríl 1967.

1974 Nr. 21 10. apríl

Lög um jarðgufuvirkjun við Kröflu eða við Námafjall í Suður-Þingeyjarsýslu.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að fela væntanlegri Norðurlandsvirkjun, sem yrði sameignarfélag ríkis og sveitarfélaga á Norðurlandi, eða öðrum aðila, að reisa og reka jarðgufuaflstöð við Kröflu eða austanvert Námafjall, með allt að 55 megawatta afli, til framleiðslu raforku og leggja þaðan aðalorkuveitur til tengingar við aðalorkuflutningskerfi Norðurlands og Austurlands.

■ **2. gr.** Valið milli Kröflu og Námafjalls austanverðs sem virkjunarstaðar skal fara fram á grundvelli jarðhitatæknilegra sjónarmiða og umhverfisverndarsjónarmiða.

□ Sem hluti af virkjuninni skulu gerðar ráðstafanir, er að höfðu samráði við Náttúruverndarráð og að dómi sérfræðinga teljast nauðsynlegar til að draga úr hugsanlegum áhrifum virkjunarinnar á lífríki Mývatns, svo sem frekast er kostur.

■ **3. gr.** Ríkisstjórninni heimilast að taka lán fyrir hönd ríkissjóðs eða ábyrgjast lán, sem virkjunaraðilinn tekur, allt að 1500 millj. kr. eða jafngildi þeirrar upphæðar í erlendri mynt, til greiðslu stofnkostnaðar þeirra mannvirkja, er um getur í 1. gr.

■ **4. gr.** Fella skal niður aðflutningsgjöld og söluskatt af efni, tækjum og vélum þessarar aflstöðvar, sbr. 1. gr.

■ **5. gr.** Um stofnun og rekstur orkuvers og orkuveitna, sem um getur í 1. gr., fer að öðru leyti eftir ákvæðum orkulaga, nr. 58 29. apríl 1967.

1974 Nr. 100 31. des.

Lög um Hitaveitu Suðurnesja.

■ **1. gr.** Ríkissjóður Íslands og sjö sveitarfélög á Suðurnesjum, sbr. 2. gr., skulu setja á stofn hitaveitufyrirtæki, er nefnist Hitaveita Suðurnesja.

□ Tilgangur fyrirtækisins skal vera að virkja jarðhita í Svartsengi við Grindavík eða annars staðar á Reykjanesi, ef hagkvæmt þykir. Reisa þar varmaskiptistöðvar og leggja aðveituæðar til þéttbýliskjarna á Suðurnesjum, leggja dreifikerfi og annast sölu á heitu vatni til notenda. Hitaveita Suðurnesja skal reisa kyndistöðvar, teljist slíkt nauðsynlegt vegna rekstraröryggis.

[□ Ennfremur að reisa og reka raforkuver eftir því sem hagkvæmt þykir.][1)]

□ Fyrirtækið er sjálfstæður réttaraðili og hefur sjálfstæðan fjárhag og reikningshald.

□ Heimili þess og varnarþing er í Keflavík.

[1)] *L. 26/1980, 1. gr.*

■ **2. gr.** Hitaveita Suðurnesja er sameignarfyrirtæki ríkisins og eftirtalinna sveitarfélaga.

□ Eignarhluti ríkissjóðs skal vera 40%.

□ Eignarhlutar Keflavíkurkaupstaðar, Njarðvíkurhrepps,[1)] Gerðahrepps, Miðneshrepps, Hafnahrepps, Grindavíkurkaupstaðar og Vatnsleysustrandarhrepps skulu samtals nema 60%.

□ Eignarhlutdeild sveitarfélaganna sjö skiptist innbyrðis í hlutfalli við íbúatölu þeirra 1. desember 1974.

□ Sameigendur beri einfalda óskipta ábyrgð á skuldbindingum Hitaveitu Suðurnesja gagnvart kröfuhöfum. Innbyrðis skiptist ábyrgð samkvæmt eignarhlutföllum. Verði síðar ákveðið að krefja viðbótarframlags frá eigendum skulu þeir leggja það fram í samræmi við eignarhlutföll. Eignarhlutföllum verður ekki breytt og engum sameignarfélaga er heimilt að ganga úr fyrirtækinu án samþykkis allra sameigenda.

[1)] *Nú Njarðvíkurkaupstaður, sbr. l. 86/1975.*

■ **3. gr.** Starfsemi Hitaveitu Suðurnesja skal beinast að öflun heits vatns fyrir sveitarfélög þau, sem aðild eiga að fyrirtækinu. Jafnskjótt og unnt er skal hitaveita lögð til Keflavíkurflugvallar.

□ Verkefni Hitaveitu Suðurnesja skulu nánar tilgreind í reglugerð.[1)]

[1)] *Rg. 389/1976.*

■ **4. gr.** Ríkissjóður skal afhenda Hitaveitu Suðurnesja öll mannvirki sín í Svartsengi og þar í nánd, þar á meðal borholur fyrir heitt og kalt vatn, og allar áætlanir og undirbúningsframkvæmdir vegna virkjana á Svartsengissvæðinu. Náist eigi samkomulag um mat á verðmætum þessum, skal gerðardómur þriggja manna, sem sýslumaðurinn í Gullbringusýslu dómkveður, skera úr. Sama gildir um mannvirki og önnur verðmæti, er aðrir eignaraðilar afhenda.

■ **5. gr.** Sameignaraðilar að Hitaveitu Suðurnesja leggja fram stofnframlag 50 milljónir kr., sem skiptist milli aðila í hlutföllum þeim, er um getur í 2. gr. Í framlagi eignaraðila skulu talin verðmæti þau, sem um ræðir í 4. gr.

■ **6. gr.** Iðnaðarráðherra veitir Hitaveitu Suðurnesja einkaleyfi til starfrækslu hitaveitu innan sveitarfélaga þeirra, sem aðild eiga að fyrirtækinu. Ráðherra er þó heimilt að ákveða, að bygging og rekstur dreifiveitu á Keflavíkurflugvelli skuli vera þar undanþegin.

■ **7. gr.** Stjórn Hitaveitu Suðurnesja skal skipuð fimm mönnum. Iðnaðarráðherra og fjármálaráðherra skipa hvor einn fulltrúa í stjórnina og einn til vara. Sveitarfélög þau, sem aðilar eru að fyrirtækinu, skipa þrjá stjórn-

1974 Nr. 100 31. des.

armenn og jafnmarga til vara. Stjórnarmenn skulu skipaðir til þriggja ára í senn. Verði ekki samkomulag milli sveitarfélaganna um það í upphafi hvert þeirra skuli eiga fulltrúa í stjórninni skal hlutkesti ráða. Aldrei skal nema einn fulltrúi frá hverju sveitarfélagi sitja í stjórn á hverjum tíma. Hvert sveitarfélag skal eiga fulltrúa í stjórninni í þrjú ár samfleytt og skal hann tilnefndur af viðkomandi sveitarstjórn. Þó skal einn hinna upprunalegu stjórnarmanna víkja eftir eins árs setu í stjórn og annar eftir tveggja ára setu þannig, að framvegis víki fulltrúi eins sveitarfélags árlega. Komi sveitarfélögin sér ekki saman um, í hvaða röð fulltrúar þeirra skulu víkja og taka sæti í stjórn, skal hlutkesti ráða. Stjórnin skiptir með sér verkum. Undirskrift meirihluta stjórnar bindur fyrirtækið.

■ **8. gr.** Stjórn Hitaveitu Suðurnesja hefur á hendi yfirstjórn á framkvæmdum fyrirtækisins og rekstri þess.

□ Stjórn Hitaveitu Suðurnesja ræður framkvæmdastjóra, er veitir fyrirtækinu forstöðu. Framkvæmdastjóri skal annast allan daglegan rekstur fyrirtækisins. Skal hann eiga sæti á stjórnarfundum, og hafa þar málfrelsi og tillögurétt, en eigi atkvæðisrétt.

□ Nánari ákvæði um starfssvið stjórnar og framkvæmdastjóra skulu sett í reglugerð.

■ **9. gr.** Aðalfund skal halda fyrir 1. apríl ár hvert. Stjórnin boðar til aðalfundar með dagskrá og með a. m. k. viku fyrirvara. Á aðalfundi eiga sæti 3 fulltrúar frá hverjum eignaraðila nema 6 frá ríkissjóði. Fulltrúa þessa kjósa viðkomandi sveitarstjórnir hlutbundinni kosningu, en fulltrúa ríkissjóðs skipa iðnaðarráðherra og fjármálaráðherra, þrjá hvor.

□ Á aðalfundi skal fjalla um eftirgreind mál:

1. Skýrslu stjórnar og framkvæmdastjóra.
2. Lagðir skulu fram endurskoðaðir reikningar félagsins.
3. Kosinn skal einn endurskoðandi til eins árs, en fjármálaráðherra skal tilnefna annan.
4. Eignaraðilar skulu tilkynna tilnefningu nýrra manna í stjórn.
5. Önnur mál.

■ **10. gr.** Stjórn Hitaveitu Suðurnesja setur gjaldskrá[1] um verð á heitu vatni til notenda.

□ Gætt skal almennra arðsemissjónarmiða við setningu gjaldskrár.

□ Gjaldskrá öðlast eigi gildi fyrr en hún hefur verið staðfest af iðnaðarráðherra og birt í Stjórnartíðindum.

[1] *Gjskr. 390/1976, sbr. 737/1982.*

■ **11. gr.** Heimilt er stjórn Hitaveitu Suðurnesja að taka lán til þarfa fyrirtækisins og taka ábyrgð á greiðslum og öðrum skuldbindingum í sama skyni. Stjórnin getur ekki skuldbundið eignaraðila að því er varðar greiðsluskuldbindingar og ábyrgð á lánum til framkvæmda og breytinga á mannvirkjum, nema að fengnu samþykki a. m. k. fimm þeirra. Þó þarf stjórnin ekki að leita slíks samþykkis, ef samanlagðar skuldbindingar og ábyrgðir, sem gengist er undir á hverju ári, eru minna en 10% af bráttótekjum fyrirtækisins á næstliðnu ári.

■ **12. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að takast á hendur ábyrgð á lánum, er Hitaveita Suðurnesja tekur til hitaveituframkvæmda, að fjárhæð allt að 2000 milljónum kr. eða jafnvirði þeirra fjárhæðar í erlendri mynt. Ábyrgðin skal vera með þeim kjörum og skilmálum, er ríkisstjórnin ákveður, og tekur hún jafnt til greiðslu afborgana, vaxta og annars kostnaðar.

□ Ríkisstjórninni er einnig heimilt að taka lán, er kæmi að hluta eða öllu leyti í stað ábyrgðar skv. 1. mgr. Lánið endurlánar hún Hitaveitu Suðurnesja með þeim kjörum og skilmálum, sem ríkisstjórnin ákveður.

■ **13. gr.** [Hitaveitu Suðurnesja er heimilt að stækka raforkuver sitt í Svartsengi um allt að 6 MW og reisa og reka flutningslínur til þess að tengja orkuverið við orkuflutningskerfi Suðurnesja.

□ Ríkisstjórninni er heimilt að takast á hendur ábyrgð á lánum, er Hitaveita Suðurnesja tekur í þessu skyni, allt að kr. 1000 millj. eða jafnvirði þeirrar fjárhæðar í erlendri mynt.

□ Af efni, tækjum og vélum til virkjunarinnar skal fella niður aðflutningsgjöld og söluskatt.][1]

[1] *L. 26/1980, 2. gr.*

■ **[14. gr.]**[1] Um skyldu Hitaveitu Suðurnesja til greiðslu opinberra gjalda til ríkis, sýslu- og sveitarsjóða fer á sama hátt sem um skyldu sveitarfélaga, er slíkan rekstur hafa með höndum. Hitaveita Suðurnesja skal undanþegin stimpilgjöldum.

[1] *L. 26/1980, 2. gr.*

■ **[15. gr.]**[1] Ráðherra getur heimilað Hitaveitu Suðurnesja að taka eignarnámi jarðhitaréttindi, vatnsréttindi, lönd, mannvirki og önnur réttindi, sem nauðsynleg eru til framkvæmda samkvæmt lögum þessum. Um framkvæmd eignarnámsins fer eftir lögum nr. 11/1973.

[1] *L. 26/1980, 2. gr.*

■ **[16. gr.]**[1] Þegar eftir gildistöku laga þessara skal stjórn fyrirtækisins skipuð og sameignarsamningur gerður milli aðila. Skal hvoru tveggja lokið fyrir 1. janúar 1975.

□ Iðnaðarráðherra setur reglugerð,[2] þar sem nánar skal kveðið á um framkvæmd þessara laga og starfsemi Hitaveitu Suðurnesja. Skal stjórn Hitaveitu Suðurnesja undirbúa reglugerðina í samráði við eignaraðila.

[1] *L. 26/1980, 2. gr.* [2] *Rg. 389/1976.*

Lög um virkjun Bessastaðaár í Fljótsdal.

1974 Nr. 105 31. des.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að fela Rafmagnsveitum ríkisins að reisa og reka vatnsaflstöð við Bessastaðaá í Fljótsdal í Norður-Múlasýslu með allt að 32 megawatta afli og gera nauðsynlegar ráðstafanir á vatnasvæði árinnar til að tryggja rekstur virkjunarinnar. Enn fremur að leggja þaðan aðalorkuveitu að Egilsstaðakauptúni til tengingar þar við veitukerfi Grímsárvirkjunar og Lagarfossvirkjunar.

■ **2. gr.** Ríkisstjórninni heimilast að taka fyrir hönd ríkissjóðs eða ábyrgjast lán, er virkjunaraðilinn tekur, allt að 2000 millj. kr. eða jafngildi þeirrar upphæðar í erlendri mynt, til greiðslu stofnkostnaðar þeirra mannvirkja, er um getur í 1. gr.

□ Sem hluti af virkjuninni skulu gerðar ráðstafanir, er að höfðu samráði við Náttúruverndarráð og að dómi sérfræðinga teljast nauðsynlegar til að draga úr hugsanlegum áhrifum virkjunarinnar á lífríki umhverfisins svo sem frekast er kostur.

■ **3. gr.** Fella skal niður aðflutningsgjöld og söluskatt af efni, tækjum og vélum til virkjunarinnar, sbr. 1. gr.

■ **4. gr.** Óski sveitarfélög á Austurlandi að gerast

1974 Nr. 105 31. des. eignaraðilar að virkjun Bessastaðaár og öðrum orkuverum á orkuveitusvæðinu er ráðherra heimilt að gera samninga þar um fyrir hönd virkjunaraðilans.

■ **5. gr.** Um stofnun og rekstur orkuvers og orkuveitna, sem um getur í 1. gr., fer að öðru leyti eftir ákvæðum orkulaga, nr. 58 29. apríl 1967.

1977 Nr. 26 11. maí **Lög um virkjun Hvítár í Borgarfirði.**

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að veita Andakílsárvirkjun s/f leyfi til þess að reisa og reka vatnsaflsstöð við Kljáfoss í Hvítá í Borgarfirði með allt að 13,5 MW afli og orkuveitu til tengingar við orkuflutningskerfið í Borgarfirði.

■ **2. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs lán, er Andakílsárvirkjun tekur, allt að 2200 millj. króna, eða jafngildi þeirrar upphæðar í erlendri mynt, til greiðslu þeirra mannvirkja, sem um getur í 1. gr.

□ Einnig er ríkisstjórninni heimilt fyrir hönd ríkissjóðs að taka lán, er komi að hluta til eða að öllu leyti í stað ábyrgðar skv. 1. málsgr. þessarar greinar, og endurlána Andakílsárvirkjun.

□ Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða kjör og skilmála sjálfskuldarábyrgðar og endurláns.

■ **3. gr.** Fella skal niður aðflutningsgjöld og söluskatt af efni, tækjum og vélum til virkjunarinnar, sbr. 1. gr.

■ **4. gr.** Andakílsárvirkjun er undanþegin tekjuskatti, stimpilgjaldi, útsvari, aðstöðugjaldi og öðrum gjöldum til ríkis, sýslusjóða og sveitarfélaga.

□ Andakílsárvirkjun skal þó greiða sýslusjóðum og sveitarsjóðum þau opinber gjöld, sem þeim er gert að greiða vegna húseigna Andakílsárvirkjunar samkvæmt öðrum lögum.

■ **5. gr.** Um stofnun og rekstur orkuvers og orkuveitna, sem um getur í 1. gr., fer eftir ákvæðum vatnalaga, nr. 15 frá 20. júní 1923, orkulaga, nr. 58 frá 29. apríl 1967, svo og eftir samþykktum Andakílsárvirkjunar s/f.

□ Setja skal Andakílsárvirkjun reglugerð, sem stjórn virkjunarinnar semur og ráðherra staðfestir. Skal þar m. a. setja ákvæði um stjórn og rekstur Andakílsárvirkjunar, orkuveitusvæði og skilmála fyrir orkusölu.

1979 Nr. 57 31. maí **Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka eignarnámi hluta jarðarinnar Deildartungu í Reykholtsdalshreppi ásamt jarðhitaréttindum.**

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að taka eignarnámi: Landspildu úr landi Deildartungu, ásamt jarðhitaréttindum, þinglesna eign Sigurbjargar Björnsdóttur (Deildartunguhver).

□ Lega lands þess, sem taka skal eignarnámi, svo og mörk þess, eru sýnd á uppdrætti, sem fylgir lögum þessum og er hluti þeirra.[1)]

[1)] *Um fylgiskjal, sjá Stjtíð. 1979 A, bls. 196—7.*

■ **2. gr.** Um framkvæmd eignarnámsins og ákvörðun bóta skal farið eftir ákvæðum laga um framkvæmd eignarnáms.

□ Verði reist jarðhitastöð á hinu eignarnumda landi skuldbindur eignarnemi sig til að láta eignarnámsþola í té við stöðvarvegg samtals 10 l/sek. af vatni úr hvernum án endurgjalds.

■ **3. gr.** Þegar eignarnemi hefur tekið við hinu eignarnumda er ríkissjóði heimilt að afhenda Hitaveitu Akraness og Borgarfjarðar hin eignarnumdu verðmæti til afnota eftir því sem almenningsþörf krefur og um semst, og verði þá m. a. höfð hliðsjón af hagsmunum íbúa Reykholtsdalshrepps.

1979 Nr. 57 31. maí

□ Hitaveita Akraness og Borgarness greiði ríkissjóði eignarnámsbætur og allan kostnað hans af aðgerðum þessum.

Lög um raforkuver.

1981 Nr. 60 4. júní

■ **1. gr.** Landsvirkjun er heimilt að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar — að stækka Hrauneyjafossvirkjun í allt að 280 MW afl,— að stækka Sigölduvirkjun í allt að 200 MW afl,— að gera ráðstafanir sem nauðsynlegar þykja til að tryggja rekstur orkuveranna á Þjórsársvæðinu og koma vinnslugetu þeirra í eðlilegt horf, m. a. með Kvíslaveitu, stækkun Þórisvatnsmiðlunar og stíflu við Sultartanga,— að virkja á ármótum Þjórsár og Tungnaár við Sultartanga (Sultartangavirkjun) með allt að 130 MW afli.

□ Ríkisstjórninni er heimilt að semja við Landsvirkjun m. a. um að reisa og reka eftirtaldar vatnsaflsvirkjanir. Uns þeir samningar hafa tekist skulu Rafmagnsveitur ríkisins hafa með höndum rannsóknir, hönnun og undirbúningsframkvæmdir í nánu samráði við Landsvirkjun.

Virkjun Blöndu í Blöndudal (Blönduvirkjun) með allt að 180 MW afli,— virkjun Jökulsár í Fljótsdal (Fljótsdalsvirkjun) með allt að 330 MW afli,— virkjun Héraðsvatna við Villinganes (Villinganesvirkjun) með allt að 40 MW afli.

□ Einnig getur ríkisstjórnin heimilað Landsvirkjun, Rafmagnsveitum ríkisins, Hitaveitu Suðurnesja og/eða öðrum aðilum, er standa að virkjun jarðvarma, að reisa og reka jarðvarmavirkjanir til raforkuframleiðslu á háhitasvæðum eða stækka slík orkuver, sem fyrir eru, um samtals 50 MW, enda fullnægi aðili skilyrðum sem ríkisstjórnin kann að setja fyrir slíkum heimildum í því skyni að tryggja hagkvæman heildarrekstur raforkukerfisins.

□ Virkjunaraðila er heimilt að gera nauðsynlegar ráðstafanir á vatna- og háhitasvæðum þeirra virkjana, sem lög þessi taka til, í því skyni að tryggja rekstur orkuveranna gegn truflunum og til að ná fram áætlaðri vinnslugetu.

□ Virkjunaraðila er einnig heimilt að reisa og reka orkuveitur til að tengja framangreind orkuver við núverandi landskerfi og Rafmagnsveitum ríkisins og/eða Landsvirkjun er heimilt að styrkja landskerfið að því marki, sem nauðsynlegt er talið til að flytja orkuna til afhendingarstaða út frá landskerfinu.

□ Ríkisstjórnin getur enn fremur heimilað Rafmagnsveitum ríkisins, Landsvirkjun og Orkubúi Vestfjarða að reisa varastöðvar með samtals allt að 50 MW afli á næstu 10 árum í því skyni að tryggja viðunandi öryggi notenda gagnvart bilunum.

■ **2. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að láta ljúka undirbúningi og hönnun þeirra mannvirkja til útboðs, sem um getur í 1. gr.

□ Tillögur um framkvæmdir við nýjar vatnsaflsvirkjanir og virkjunaráfanga, þar á meðal um framkvæmdaröð, skulu lagðar fyrir Alþingi til samþykktar. Skal áður liggja fyrir greinargerð frá Landsvirkjun, Orkustofnun,

1981 Nr. 60 4. júní

Rafmagnsveitum ríkisins og öðrum þeim aðilum, sem ríkisstjórnin kveður til, um þjóðhagslega hagkvæmni virkjunarleiða og þýðingu þeirra fyrir raforkukerfi landsins. Jafnframt leggi ríkisstjórnin fram greinargerð um þá möguleika sem fyrir liggja um nýtingu orkunnar til orkufreks iðnaðar og sparnaðar á innfluttu eldsneyti.

☐ Ríkisstjórninni er heimilt að ábyrgjast f. h. ríkissjóðs lán, er virkjunaraðilar kunna að taka til greiðslu stofnkostnaðar vegna mannvirkja, er um getur í 1. gr. allt að 2000 m. kr. eða jafnvirði þeirrar fjárhæðar í erlendri mynt.

☐ Ríkisstjórninni er einnig heimilt að taka lán f. h. ríkissjóðs, er komi að hluta eða að öllu leyti í stað ábyrgðar skv. 3. mgr., og endurlána virkjunaraðilum með þeim kjörum og skilmálum, sem hún ákveður.

☐ Fjáröflun til einstakra framkvæmdaþátta verður nánar ákvörðuð í lánsfjárlögum hverju sinni.

☐ Þá er ríkisstjórninni á árinu 1981 heimilt að ábyrgjast lán eða taka lán og endurlána virkjunaraðila allt að 50 m. kr. til undirbúnings ofangreindra virkjana umfram það fjármagn, sem þegar hefur verið ákveðið í þessu skyni.

■ **3. gr.** Heimilt er að fella niður aðflutnings- og sölugjöld af efni, vélum og tækjum til virkjana og orkuveitna skv. 1. gr.

■ **4. gr.** Virkjunar- og rekstraraðili skv. 1. gr. er undanþeginn tekjuskatti, stimpilgjöldum, útsvari, aðstöðugjaldi og öðrum gjöldum til ríkis, sýslusjóðs og sveitarfélaga að því er varðar framkvæmdir skv. 1. gr. Þó skal greiða sýslusjóðum og sveitarfélögum þau gjöld, sem rekstraraðila er gert að greiða vegna húseigna skv. öðrum lagafyrirmælum.

■ **5. gr.** Ráðherra getur tekið eignarnámi eða heimilað virkjunaraðila að taka eignarnámi vatnsréttindi, lönd, mannvirki og önnur réttindi, sem nauðsynleg eru til framkvæmda, samkvæmt lögum þessum. Um framkvæmd eignarnáms fari eftir lögum nr. 11/1973 um framkvæmd eignarnáms. Um mat eignarnámsbóta skal fara eftir ákvæðum 140. gr. vatnalaga nr. 15/1923.

1932 Nr. 27 23. júní

Lög um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts.[1)]

[1)] *Tilvitnanir til liða í 1. gr. eiga við greinina eins og hún var upphaflega orðuð í l. 27/1932.*

■ **1. gr.** [Til þess að bæta samgöngur um vatnasvæði Þverár og Markarfljóts í Rangárvallasýslu og varna skemmdum af ágangi vatns, skal gera þessi mannvirki:

1. Nauðsynlegar fyrirhleðslur til þess að veita Markarfljóti, Álum, Affalli og Þverá að Markarfljótsbrú.

2. Nauðsynlegar endurbætur og lenging varnargarðsins hjá Seljalandi til varnar landspjöllum undir Eyjafjöllum.

3. Varnargarða innan Háamúla í Fljótshlíð og sunnan Markarfljótsbrúar undir Eyjafjöllum, eftir því sem þurfa þykir til að verjast eyðingu gróðurlendis á þessum slóðum.

4. Nauðsynlegar fyrirhleðslur og önnur mannvirki til varnar gegn yfirvofandi stórfelldum skemmdum á vatnasvæðinu að dómi atvinnumálaráðherra.

5. Flóðgáttir til áveitu, þar sem öruggt er og nauðsyn þykir.][1)]

[1)] *L. 18/1943, 1. gr.*

■ **2. gr.** Vegurinn frá vegamótum Fljótshlíðarvegar fyrir vestan Garðsauka um brýr þær, sem taldar eru í 1. gr., skal vera þjóðvegur, og kostar ríkissjóður að öllu leyti mannvirki þau, sem talin eru í 1. gr. 1.—5. lið.

1932 Nr. 27 23. júní

☐ Brýr á Þverá og Affall skal gera sem fulltraustar bráðabirgðabrýr.

☐ Nauðsynlegar fyrirhleðslur og önnur mannvirki, sem talin eru í 1. gr. 6. og 7. lið, skal kosta þannig: [Ríkissjóður kostar að öllu leyti mannvirki þau, sem talin eru í 1. gr. 1. og 2. lið.

Ríkissjóður kostar að ⅞ hlutum mannvirki þau, sem talin eru í 3. lið, en sýslufélag Rangárvallasýslu að ⅛ hluta.

Ríkissjóður kostar að ¾ hlutum fyrirhleðslur og önnur mannvirki, sem talin eru í 4. og 5. lið, og sýslufélag Rangárvallasýslu að ¼ hluta.][1)]

[1)] *L. 18/1943, 2. gr.*

■ **3. gr.** Sýslunefnd Rangárvallasýslu veitist heimild til að jafna niður, að einhverju eða öllu leyti, þeim hluta fyrirhleðslukostnaðarins, sem sýslufélaginu ber að inna af hendi samkvæmt 2. gr., á þær jarðir í sýslunni, sem hagnað hafa af fyrirhleðslunni.

☐ Við niðurjöfnun þessa skal aðallega miðað við þær auknar nytjar, sem jarðirnar hafa fengið vegna fyrirhleðslanna. Skal sýslunefnd afla ábyggilegra skýrslna um þetta áður en jafnað er niður gjaldinu, og skulu skýrslurnar gefnar af tveim óvilhöllum mönnum, er til þess skulu sérstaklega dómkvaddir. Verði þeir eigi sammála um einhver atriði, dómkveður héraðsdómari, ef hann á hér eigi hagsmuna að gæta, ella næsti héraðsdómari, þriðja manninn sem oddamann.

☐ Niðurjöfnun sýslunefndar geta jarðeigendur, sem gjaldið er jafnað niður á, skotið til atvinnumálaráðherra, er lætur rannsaka málavöxtu og leggur á þá fullnaðarúrskurð.

■ **4. gr.** Sé gjald það, sem þannig er jafnað niður á jarðir þær, sem hér eiga hlut að máli samkvæmt 3. gr., eigi greitt með þeim hætti, er sýslunefnd áskilur, getur hún látið taka eignarnámi jörð þá, sem vanskilin stafa frá, og verður sýslufélagið eigandi jarðarinnar. Greiðir það jarðeiganda það, sem umfram er af matsverði jarðarinnar gjaldi því og kostnaði, sem honum ber að greiða.

☐ Til þess að meta jörð til eignarnáms samkvæmt því, sem hér segir, dómkveður héraðsdómari 3 óvilhalla menn, sem ekki eru við fyrirtækið riðnir. Um mat þetta, og yfirmat, þurfi á því að halda, fer að öðru leyti eftir ákvæðum vatnalaganna frá 20. júní 1923.

■ **5. gr.** Ríkisstjórnin sér um framkvæmd allra þeirra mannvirkja, er um ræðir í þessum lögum, en umsjón og viðhald mannvirkja þeirra, er um ræðir í 1. gr. 6. og 7. lið, að þeim loknum, annast sýslunefnd, þó með þeirri undantekningu, er um getur í 7. gr. Kostnaði, sem af viðhaldi leiðir, getur sýslunefnd jafnað niður á hlutaðeigandi jarðir, eftir sömu reglum og í 3. gr. segir um niðurjöfnun á stofnkostnaðarhlutdeild sýslufélagsins.

☐ Leiguliði á jörð skal skyldur, ef jarðeigandi krefst, að viðlögðum ábúðarmissi, að greiða hinn árlega niðurjafnaða viðhaldskostnað, en af stofnkostnaði eigi meira en vexti af því, sem jarðeigandi hefir lagt fram.

■ **6. gr.** Bætur fyrir skemmdir á landi, er sannað þykir, að fyrirhleðslur þær, sem gerðar eru til þess að veita vötnum í farveg Markarfljóts, hafi beinlínis valdið, skal

1932 Nr. 27 23. júní

telja með kostnaði við verkið. Má ákveða slíkar skaðabætur eftir samkomulagi milli landeiganda og umboðsmanna stjórnarvalda þeirra, sem bætur eiga að greiða. Nú næst ekki samkomulag, eða ef um verulegt tjón er að ræða, og skal þá ákveða bætur eftir mati tveggja dómkvaddra manna, að tilkvöddum báðum málsaðiljum. Skal að öðru leyti fara um framkvæmd matsins og greiðslu skaðabóta, svo sem fyrir er mælt í vatnalögunum frá 20. júní 1923.

■ **7. gr.** Viðhald mannvirkja þeirra, sem gerð verða skv. lögum þessum, skal kosta af sýslufélagi Rangárvallasýslu og ríkissjóði í sömu hlutföllum og stofnkostnað. Framkvæmd viðhaldsins annast ríkisstjórnin.

■ **8. gr.** Ákvæði laga þessara um viðhald flóðgátta og mannvirkja til varnar ágangi vatns skulu einnig gilda að því er snertir mannvirki, sem gerð hafa verið samkvæmt lögum nr. 69 14. nóv. 1917, um fyrirhleðslu fyrir Þverá og Markarfljót.

■ **9. gr.** Ríkisstjórnin skal hafa eftirlit með því, að mannvirkjum þeim, er gerð verða, sé vel við haldið, og skal sýslunefnd Rangárvallasýslu skylt að hlíta fyrirskipunum hennar hér að lútandi.

□ Um viðhaldið og allt það, er þar til heyrir, skal sýslunefnd gera samþykkt, og skulu þar greindar þær jarðir allar, sem verkið nær til samkvæmt ákvæðum þessara laga. Samþykktin öðlast gildi, er hún hefir hlotið staðfesting atvinnumálaráðuneytisins.

□ Sektir má ákveða í samþykktinni fyrir brot gegn henni, og renna þær í sérstakan sjóð, til viðhalds fyrirhleðslunum. Með mál út af brotum gegn samþykktinni skal fara sem almenn lögreglumál.

■ **10. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að taka lán til framkvæmda þeirra, sem taldar eru í 1.—4. lið 1. gr. laga þessara.

1945 Nr. 113 31. des.

Lög um fyrirhleðslu Héraðsvatna norður af Vindheimabrekkum.

■ **1. gr.** Til þess að varna yfirvofandi, stórfelldum skemmdum af ágangi vatns úr Héraðsvötnum á undirlendi Skagafjarðar vestan Vatna skulu gerðar fyrirhleðslur með nauðsynlegum flóðgáttum.

■ **2. gr.** Ríkissjóður greiðir kostnað af fyrirhleðslunni og öðrum framkvæmdum en flóðgáttum að 7/8 hlutum, en sýslufélag Skagafjarðar annast um greiðslu 1/8 hluta. Kostnaður af flóðgáttum greiðist af ríkissjóði að 3/4 hlutum, en sýslufélaginu að 1/4 hluta. Viðhald mannvirkja þeirra, sem þegar eru gerð og gerð verða samkvæmt lögum þessum, greiðist einnig af áðurnefndum aðilum og í sömu hlutföllum.

■ **3. gr.** Sýslunefnd Skagafjarðarsýslu veitist heimild til að jafna niður að einhverju eða öllu leyti þeim hluta fyrirhleðslukostnaðarins, sem sýslufélaginu ber að annast um greiðslu á samkv. 2. gr., á þær jarðir, sem eiga lönd, hús og mannvirki í hættu, ef Héraðsvötnin brytust vestur í Svartá og norður Vallhólminn. Við niðurjöfnun þessa skal aðallega miðað við fasteignamat þeirra landa, húsa og annarra mannvirkja, sem hættan vofir yfir.

■ **4. gr.** Sýslunefndin kýs 3 óvilhalla menn til að kveða á um, hvaða jarðir falli undir ákvæði laga þessara, og semja gjaldskrá, er sýni hundraðshluta hverrar jarðar í fyrirhleðslukostnaðinum. Eigendur þeirra jarða, sem matsgerð þessi tekur til, geta krafizt yfirmats. Í yfirmat dómkveður héraðsdómari 3 óvilhalla menn. Gjaldskrána skal endurskoða á 10 ára fresti.

1945 Nr. 113 31. des.

■ **5. gr.** Gjald það, sem jafnað er niður á jarðirnar samkvæmt 3. gr., greiðist af jarðareigendum. Nú er gjaldið ekki greitt af jörð, svo sem sýslunefnd hefur áskilið, og getur hún þá látið fara fram fjárnám í jörðum til lúkningar skuldinni.

■ **6. gr.** Ríkisstjórnin sér um byggingu og viðhald þeirra mannvirkja, er um ræðir í 1. gr.

■ **7. gr.** Bætur fyrir landspjöll við framkvæmd fyrirhleðslunnar eða spjöll, sem sannað þykir, að fyrirhleðslan hafi beinlínis valdið, skal telja með kostnaði við verkið. Má ákveða slíkar skaðabætur eftir samkomulagi milli landeigenda og umboðsmanna stjórnarvalda þeirra, er bætur eiga að greiða. Nú næst ekki samkomulag, enda sé um verulegt tjón að ræða, og skal þá ákveða bætur eftir mati tveggja dómkvaddra manna að tilkvöddum báðum málsaðilum. Skal að öðru leyti fara um framkvæmd og greiðslu skaðabóta svo sem fyrir er mælt í vatnalögunum frá 20. júní 1923.

■ **8. gr.** Heimilt er sýslunefnd Skagafjarðarsýslu að fela framkvæmdir þær, er um ræðir í 3. og 5. gr., félagi, sem hefur það markmið að vinna að fyrirhleðslu Héraðsvatna og í eru jarðeigendur þeir, er lög þessi taka sérstaklega til, enda starfi félagið samkvæmt samþykkt, er ráðherra staðfestir. Skylt er félaginu að taka að sér áðurgreindar framkvæmdir, ef sýslunefndin óskar þess.

■ **9. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum til ríkissjóðs, ...[1] og skulu mál út af brotum sæta meðferð opinberra mála.

[1] *L. 10/1983, 66. gr.*

1975 Nr. 43 26. maí

Lög um heftingu landbrots og varnir gegn ágangi vatna.

■ **1. gr.** Vinna skal að heftingu landbrots og hindra önnur spjöll á nytjalandi af völdum vatna með fyrirhleðslum og lagfæringum á árfarvegum, svo sem fyrir er mælt í lögum þessum.

[□ Landgræðsla ríkisins fer með yfirstjórn þeirra mála, sem lög þessi fjalla um, fyrir hönd landbúnaðarráðuneytisins.][1]

[1] *L. 36/1979, 1. gr.*

■ **2. gr.** Í hverri sýslu skal starfa matsnefnd skipuð fulltrúa Búnaðarfélags Íslands og Vegagerðar ríkisins.

□ Matsnefndir skulu fylgjast með landbroti og hættu á landspjöllum af völdum vatna. Þær skulu taka við erindum frá landeigendum, sem telja nytjalönd sín eyðast eða vera í yfirvofandi hættu af þessum sökum.

□ [Matsnefndir skulu semja álitsgerð um allar nauðsynlegar varnarframkvæmdir samkvæmt 1. gr. fyrir 1. maí ár hvert. Skal þar koma fram áætlaður kostnaður við fyrirhleðslur og aðrar lagfæringar á árfarvegum í sýslunni fyrir næsta ár eða fleiri, ef um meiri háttar framkvæmdir er að ræða. Enn fremur sé gefin stutt lýsing á tilhögun fyrirhugaðra framkvæmda á hverjum stað.

□ Álitsgerðina skal matsnefnd senda til Landgræðslu ríkisins, en afrit af henni til Vegagerðar ríkisins, Búnaðarfélags Íslands, búnaðarsambands sýslunnar og þeirra landeigenda, sem hlut eiga að máli.][1]

[1] *L. 36/1979, 2. gr.*

1975 Nr. 43 26. maí

■ **3. gr.** Vegagerð ríkisins skal annast verkfræðilegan undirbúning, þegar um meiri háttar framkvæmdir er að ræða samkvæmt ákvæðum þessara laga.

□ Í því skyni skal hún, þegar við verður komið, afla sér sérhæfðra starfskrafta á þessu sviði svo og til að gera vatnafræðilegar athuganir á því, hvernig heppilegast er að vinna gegn ágangi vatna.

■ **4. gr.** Ríkissjóður greiðir ⅞ hluta kostnaðar við undirbúning og framkvæmdir samkvæmt því, sem ákveðið er í fjárlögum hverju sinni. Landeigendur, sem hag hafa af varnaraðgerðum á landi sínu eða landsnytjum, greiða ⅛ hluta, sem skiptist á milli þeirra að tiltölu við það, hvers virði hagurinn verður hverjum þeirra talinn. Verði ekki samkomulag um skiptingu á kostnaðarhluta landeigenda, skera matsnefndir úr. Ef ágreiningur verður innan matsnefndar, skipar ráðherra oddamann og ræður þá afl atkvæða niðurstöðu. Framkvæmdum má fresta, ef ekki er samkomulag um þær eða kostnaðarskiptingu milli landeigenda.

■ **5. gr.** Nú þarf með fyrirhleðslum eða á annan hátt að stöðva landbrot, sem stofnar opinberum mannvirkjum, svo sem vegum, í hættu, og greiðir ríkissjóður þá allan kostnað, enda þótt í landi einstaklinga sé. Á sama hátt greiðir ríkissjóður að fullu kostnað við framkvæmdir, sem vinna þarf til þess að hindra landbrot eða ágang vatns, sem hefst vegna aðgerða opinberra aðila, t. d. þar sem þrengt er að ám við vega- og brúargerðir, straumrennsli breytist vegna efnistöku úr árfarvegi o. s. frv.

■ **6. gr.** Þar sem framkvæmdir samkv. lögum þessum kunna að snerta veiði eða fiskræktarmöguleika í viðkomandi vatni, er skylt að kynna framkvæmdaáætlanir fyrir stjórn viðkomandi veiðifélags, þannig að henni gefist kostur á að gefa um þær umsögn.

■ **7. gr.** Nú telur matsnefnd, að ekki megi dragast að hefja framkvæmdir, vegna yfirvofandi skemmda á nytjalandi, og skal það þá heimilt, enda komi samþykki landbúnaðarráðuneytisins til. Framlög til slíkra framkvæmda skulu njóta forgangs á fjárlögum næsta árs.

■ **8. gr.** [Vegagerð ríkisins sér um byggingu og viðhald mannvirkja samkvæmt fjárveitingum á fjárlögum hverju sinni í samráði við Landgræðslu ríkisins.][1] Vegagerðin skal og annast greiðslu á hluta ríkisins af framkvæmdakostnaði, að því marki, sem fjárlög heimila.

[1] *L. 36/1979, 3. gr.*

■ **9. gr.** Bætur fyrir landspjöll vegna framkvæmda, t. d. ef vatni er veitt á land annars manns, skal telja með kostnaði við verkið. Bætur skal ákveða með mati eftir ákvæðum vatnalaga, nr. 15 frá 1923, ef eigi semur.

■ **10. gr.** Landbúnaðarráðherra hefur yfirstjórn mála samkvæmt lögum þessum.

IV. g. Veitingar.

Lög um veitingasölu, gististaðahald o. fl.[1] 1963 Nr. 53 20. apríl

[1] *Rg. 129/1964, sbr. rg. 55/1974.*

I. kafli. Orðaskýringar.

■ **1. gr.** Í lögum þessum merkir:

Gistiheimili: Þeir gististaðir, er selja gistingu og greiða í atvinnuskyni, en eru að einhverju eða öllu leyti í sambandi við heimili gestgjafa.

Gistihús (hótel): Gististaður af tiltekinni stærð, útbúinn til að láta í té ákveðna þjónustu við gistingu og veitingasölu og hefur fyrirskipaðan búnað.

Gistiskáli: Staður, þar sem er aðstaða til gistingar, en takmörkuð þjónusta látin í té.

Gististaður: Samheiti um alla þá staði, þar sem seld er næturgisting.

Greiðasala: Sala á veitingum, rekin í atvinnuskyni í sambandi við heimili gestgjafa eða í veitingastofu, þar sem látin er í té takmörkuð þjónusta.

Skemmtistaður: Veitingahús, þar sem seldar eru veitingar, en sem ekki er opið alla daga vikunnar.

Tækifærisveitingar: Veitingar, sem eru látnar í té að staðaldri, heldur einungis við einstök tækifæri.

Veitingastofa: Veitingastaður, þar sem seldir eru heitir og kaldir drykkir, brauð og kökur, en ekki heitar máltíðir.

Veitingahús: Veitingastaður (restaurant) af tiltekinni stærð, útbúinn til að láta í té alla venjulega þjónustu við veitingasölu, hefur fyrirskipaðan búnað og er opinn alla daga vikunnar.

Veitingastaður: Samheiti um alla þá staði, þar sem seldar eru veitingar.

II. kafli. Almenn ákvæði.

■ **2. gr.** Lög þessi taka til gististaðahalds og veitinga matar og drykkja fyrir endurgjald, hvort sem þær fara fram í veitingastöðum eða öðrum stöðum, undir þaki, í tjaldi eða undir berum himni. Lögin taka þó ekki til áfengisveitinga.

■ **3. gr.** Enginn má gera sér veitingasölu né rekstur gististaða að atvinnu, nema hann hafi til þess leyfi lögreglustjóra.

□ Eigi má heldur án slíks leyfis selja fæði eða láta í té gistingu í skipum í höfn til farþega, sem komnir eru á ákvörðunarstað, eða annarra óviðkomandi.

■ **4. gr.** [Leyfi samkvæmt lögum þessum er óheimilt að veita, ef umsækjandi fullnægir ekki eftirgreindum skilyrðum:

1. Er fjárráða.
2. Hefur forræði á búi sínu.
3. Er heimilisfastur á Íslandi og hefur verið það síðasta ár.
4. Nafn á fyrirtæki og/eða atvinnustarfsemi fellur að hljóðkerfi og beygingum í íslensku máli.

□ Ágreiningi, sem rísa kann út af nafni, má skjóta til nefndar þeirrar sem starfar samkvæmt lögum nr. 35/1953.

□ Áður en lögreglustjóri veitir leyfi skal hann leita álits bæjar- og sveitarstjórnar og heilbrigðisnefndar (heilsugæslulæknis þar sem heilbrigðisnefnd er ekki starfandi). Lögreglustjóri getur þó, ef sérstaklega stendur á, veitt leyfi til tækifærisveitinga án þess að leitað sé um þau álits, og utan kaupstaða getur hreppstjóri á sama hátt

veitt slík leyfi. Leyfi skulu bundin við nafn og óframseljanleg. Synjun eða veitingu leyfis má skjóta til ráðuneytis.][1)]

[1)] *L. 57/1982, 2. gr.*

■ **5. gr.** Nú sækir félag um leyfi samkvæmt lögum þessum, og er þá því aðeins heimilt að gefa leyfið út, að formaður stjórnar og þeir, sem firmað rita, og þeir, sem bera ábyrgð á skuldbindingum félagsins, ef einhverjir eru, fullnægi skilyrðum 4. gr.

■ **6. gr.** Leyfi má ekki veita opinberum starfsmönnum né heldur maka þeirra, ef hjón búa saman, nema ráðuneytið hafi áður úrskurðað, að atvinnan samrýmist stöðu þeirra.

■ **7. gr.** Lögreglustjóra er heimilt að afturkalla leyfi, er hann hefur veitt:

1. Ef skilyrðum 4. gr. er ekki lengur fullnægt eða skilyrðum 5. gr., sé um félag að ræða.

2. Ef leyfishafi hefur verið dæmdur til refsingar fyrir brot gegn lögum þessum eða reglum, sem settar verða samkvæmt heimild í lögum þessum.

□ Úrskurði lögreglustjóra um afturköllun leyfis má skjóta til ráðuneytis, innan 14 daga frá uppkvaðningu, og heldur leyfishafi rétti sínum óskertum, þar til úrskurður ráðuneytisins er fenginn. Kærufrestur telst frá þeim degi er leyfissvipting var tilkynnt leyfishafa skriflega.

■ **8. gr.** Þrotabúi leyfishafa er heimilt að halda starfsemi áfram, meðan á skiptum stendur, enda hafi forstöðumaður réttindi samkvæmt 12. gr., ef um gistihús er að ræða.

□ Dánarbúi leyfishafa eða erfingjum er heimilt að halda áfram atvinnu arfleifanda í eitt ár eftir dauða hans án nýs leyfis. Eftir þann frest verður forstöðumaður að hafa réttindi samkvæmt lögum þessum.

■ **9. gr.** Skylt er gisti- og veitingastöðum að færa verzlunarbækur svo sem fyrir er mælt í lögum um bókhald.

III. kafli. Um gististaði.

■ **10. gr.** Gistihúsleyfi veitir leyfishafa leyfi til að reka gistihús og veitingastarfsemi innan takmarka þessara laga og reglugerða, sem settar verða samkvæmt þeim.

□ Leyfi skal gefa út á nafn þess aðila, sem ber fjárhagslega ábyrgð á rekstri gistihússins (eiganda). Nú er forstöðumaður gististaðar ekki eigandi starfseminnar né ber á henni fjárhagslega ábyrgð, og er þá heimilt að gefa út gistihúsleyfi á hans nafn, með samþykki þeirra, sem bera fjárhagslega ábyrgð á starfseminni.

□ Leyfi heimilar eingöngu starfsemi á þeim stað og með því nafni, sem tiltekið er í leyfisbréfi.

■ **11. gr.** Skilyrði fyrir veitingu leyfis samkvæmt 10. gr. eru:

1. Að húsakynni og búnaður sé í samræmi við reglur, sem ráðuneytið setur. Gistihús skulu ekki hafa færri en 20 rúm fyrir gesti.

2. Að umsækjandi fullnægi skilyrðum 4. gr. laga þessara.

3. Að ekki þyki af sérstökum ástæðum óheppilegt, að fyrirtækið starfi.

4. Að í gistihúsinu starfi að staðaldri við daglega stjórn maður, er fullnægir skilyrðum 12. gr.

5. Að tryggt sé, að fullnægt verði ákvæðum 9. gr.

□ Leyfishafa er skylt að tilkynna lögreglustjóra og eftirlitsmanni samkvæmt VI. kafla laga þessara, hver sé forstöðumaður hverju sinni og hver af starfsmönnum gistihússins hafi sérþekkingu samkvæmt 12. gr. Heimilt er lögreglustjóra að veita undanþágu frá skilyrði 4. töluliðs, sé maður með sérþekkingu samkvæmt 12. gr. ekki fáanlegur til starfans eða líkur séu til þess, að gistihúsið beri ekki kostnað af að hafa slíkan mann í þjónustu sinni.

■ **12. gr.** Hver sá, er öðlast vill viðurkenningu á því að hafa sérþekkingu til að starfa í gistihúsi, skal fullnægja eftirgreindum skilyrðum:

1. Hann skal hafa lokið brottfararprófi í matreiðslu, framreiðslu eða gistihúsastjórn frá innlendum eða erlendum skóla, sem ráðuneytið viðurkennir.

2. Hann skal fullnægja skilyrðum 1.—3. töluliðs 4. gr.

□ Ráðuneytið gefur út leyfisbréf til handa þeim umsækjendum, sem fullnægja framangreindum skilyrðum.

■ **13. gr.** Óheimilt er að nota í nafni gisti- og veitingastaða orðið „gistihús" eða önnur heiti, sem gefa til kynna slíkan rekstur, svo sem „hótel", nema eigandinn hafi áskilin leyfi.

□ Ráðuneytinu er heimilt, að fengnum tillögum eftirlitsmanns, að flokka gistihús eftir gæðum og auðkenna þannig, að hægt sé að átta sig á, í hvaða flokki þau eru. Um þetta setur ráðuneytið reglur, svo og um aðbúnað gesta og búnað gistiherbergja á einkaheimilum, sem leigð eru gestum fyrir milligöngu gistihúsa eða annarra aðila.

■ **14. gr.** Leyfi til rekstrar gistiskála eða gistiheimilis veitir einnig réttindi til veitingastarfsemi.

□ Lögreglustjóra er heimilt, að fengnum tillögum eftirlitsmanns, að krefjast þess, að í gistiskálum starfi að staðaldri matreiðslumaður með iðnréttindi í matreiðslu eða sambærilega menntun, ef um er að ræða starfsemi, sem líkur eru til, að beri slíkan kostnað.

IV. kafli. Um veitingastaði.

■ **15. gr.** Veitingaleyfi veita réttindi til veitingastarfsemi og eru þessi:

1. Leyfi fyrir veitingahús, er veitir rétt til allrar veitingasölu, sem stunduð er að jafnaði alla daga vikunnar fyrir allar máltíðir. Veitingahús skulu eigi hafa færri en 30 sæti.

2. Leyfi fyrir skemmtistað, er veitir rétt til veitingasölu, sem þó er ekki stunduð alla daga vikunnar.

3. Leyfi fyrir veitingastofu, er veitir rétt til sölu á heitum og köldum drykkjum, brauði og kökum, en ekki á heitum máltíðum.

4. Leyfi til greiðasölu veitir rétt til sölu veitinga í atvinnuskyni í sambandi við heimili gestgjafa eða í veitingastofu, þar sem aðeins er látin í té takmörkuð þjónusta.

□ Í reglugerð skal setja nánari ákvæði um flokka veitingaleyfa og gististaðaleyfa og þær kröfur, sem gerðar eru til hvers um sig. Leyfi skal gefa út á nafn þess aðila, sem ber fjárhagslega ábyrgð á starfseminni (eiganda).

□ Nú er forstöðumaður veitingastaðar ekki eigandi starfseminnar né ber á henni fjárhagslega ábyrgð, og er þá heimilt að gefa út veitingaleyfi á hans nafn, með samþykki þeirra, sem bera fjárhagslega ábyrgð á starfseminni.

□ Leyfi heimilar eingöngu rekstur í þeim húsakynnum, sem til er tekið í leyfinu.

1963 Nr. 53 20. apríl

■ **16. gr.** Skilyrði fyrir veitingu leyfis samkvæmt 15. gr. eru eftirfarandi:

1. Að húsakynni og húsbúnaður fullnægi þeim skilyrðum, sem ráðuneytið setur með reglugerð.

2. Að umsækjandi fullnægi skilyrðum 4. gr. laga þessara.

3. Að ekki þyki af sérstökum ástæðum óheppilegt, að fyrirtækið starfi, að dómi hlutaðeigandi sveitarstjórnar. Nú rís ágreiningur milli lögreglustjóra og sveitarstjórnar, og sker þá ráðherra úr.

□ Lögreglustjóra er heimilt, að fengnum tillögum eftirlitsmanna, að krefjast þess, að í veitingahúsum og á skemmtistöðum starfi að staðaldri matreiðslumaður með iðnréttindi í matreiðslu eða sambærilega menntun, ef um er að ræða starfsemi, sem líkur eru til, að beri slíkan kostnað.

V. kafli. Um matstofur á vinnustöðum.

■ **17. gr.** Matstofur á vinnustöðum, sem ætlaðar eru til matseldar að staðaldri fyrir 30 manns eða fleiri, skulu háðar eftirliti samkvæmt lögum þessum og skulu uppfylla sömu kröfur um hreinlæti og eftir atvikum vinnuaðstöðu sem gerðar eru til veitingahúsa af svipaðri stærð.

■ **18. gr.** Heimilt er, auk hinnar venjulegu starfsemi, að nota slíkar matstofur fyrir starfsfólk það, sem þær eru ætlaðar, til samkomuhalds og veitinga, utan venjulegra matmálstíma, án sérstaks leyfis, en ekki má leigja þær til annars samkomuhalds með veitingasölu, nema að fengnu veitingaleyfi samkvæmt lögum þessum.

VI. kafli. Gisti- og veitingastaðaeftirlit.

■ **19. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 12/1969, 19. gr.*

■ **20. gr.** Eigendum og forstöðumönnum gisti- og veitingastaða er skylt að hlíta fyrirmælum eftirlitsmanns og heilbrigðisnefnda um lagfæringar til samræmis við kröfur laga þessara og reglugerða, sem settar verða samkvæmt þeim. Veita skal hæfilegan frest til framkvæmdanna.

□ Lögreglustjóra er heimilt að stöðva starfsemi, er fellur undir lög þessi, um stundarsakir, eftir kröfu landlæknis, ef ekki er bætt úr ágöllum, að gefinni aðvörun.

VII. kafli. Ýmis ákvæði.

■ **21. gr.** Ráðuneytið gefur út fyrirmæli[1)] um almenna reglu, hreinlæti, hollustuháttu og annað, er varðar gisti- og veitingastaði. Í fyrirmælum þessum má ákveða sameiginlegan opnunar- og lokunartíma fyrir alla veitingastaði eða fyrir hverja einstaka grein veitingastarfsemi.

□ Sveitarstjórn getur ákveðið opnunar- eða lokunartíma fyrir veitingastaði innan síns umdæmis, aðra en ákveðið kann að vera í fyrirmælum þeim, sem ráðuneytið setur samkvæmt 1. mgr. þessarar greinar. Leita skal staðfestingar ráðuneytis á slíkum ákvæðum.

□ Ákvæði þau, er gilt hafa innan bæjar eða sveitar fyrir gildistöku laga þessara, um opnunar- og lokunartíma veitingastaða, falla úr gildi, er ráðuneytið gefur út fyrirmæli samkvæmt 1. mgr. um almenna skipun þessara mála, nema ráðuneytið ákveði annað.

[1)] *Rg. 129/1964, sbr. 55/1974.*

■ **22. gr.** ...[1)]

□ Þeir aðilar, sem hafa öðlazt veitingaleyfi samkvæmt ákvæðum laga um veitingasölu, gistihúsahald o. fl., nr. 21 15. júní 1926, skulu aðeins greiða endurnýjunargjald af fyrsta leyfi, sem þeir kunna að fá útgefið samkvæmt lögum þessum.

1963 Nr. 53 20. apríl

□ Nú er starfsemi flutt í ný húsakynni og þarf af þeim orsökum að gefa út nýtt leyfi, og skal þá greiða jafnhátt gjald og við venjulega endurnýjun leyfis, enda sé starfsemin á hinum nýja stað sams konar og á hinum fyrri.

□ Nú rekur leyfishafi fleiri en einn gisti- eða veitingastað, og skal þá greiðast gjald fyrir hvern þeirra.

□ Leyfið skal endurnýja á fjögurra ára fresti gegn gjaldi samkvæmt 5. tl. þessarar greinar. Gjaldið skal greitt lögreglustjóra fyrir lok janúarmánaðar og má innheimta það með lögtaki.

□ Lögreglustjóra er heimilt að synja leyfishafa um endurnýjun, ef fyrir liggja kærur frá eftirlitsmanni eða heilbrigðiseftirliti um alvarlegar misfellur á rekstrinum, unz úr hefur verið bætt.

[1)] *L. 79/1975, 25. gr.*

■ **23. gr.** Lögreglustjóri skal gera skrá yfir leyfi samkvæmt lögum þessum, önnur en leyfi til tækifærisveitinga, og skal þar vera nafn leyfishafa, hvar starfsemin sé rekin, hvenær leyfið var afhent, hvenær það gekk úr gildi og annað það, er ráðuneytið kann að ákveða.

□ Lögreglustjóri sendir ráðuneytinu og eftirlitsmanni fyrir 1. marz ár hvert eftirrit af því, sem skráð var undanfarandi ár.

■ **24. gr.** Hver sá, sem við gildistöku laga þessara rekur gistihús með eigi færri en 20 rúmum fyrir gesti, getur fengið útgefið sér til handa bráðabirgðaleyfi til að halda rekstri áfram á sama stað, enda þótt gistihúsið fullnægi ekki skilyrðum 11. gr., allt til ársloka 1966.

□ Frest þennan getur ráðuneytið lengt, ef sérstaklega stendur á.

■ **25. gr.** Hver sá, sem við gildistöku laga þessara rekur gistihús með eigi færri en 20 rúmum fyrir gesti, má nota gistihúsaleyfi sjálfur, enda þótt hann hafi ekki í þjónustu sinni mann, sem fullnægir skilyrðum 12. gr., ef eigandi hefur haft starfsemina með höndum minnst síðustu 12 mánuðina fyrir gildistöku laganna.

□ Hver sá, sem við gildistöku laga þessara hefur unnið við gistihús í minnst 10 ár, unnið við stjórn gistihúss minnst 5 ár eða verið forstöðumaður gistihúss minnst 2 ár, getur næstu 5 árin eftir gildistöku laga þessara, þrátt fyrir ákvæði 12. gr., fengið útgefið sér til handa leyfi, er veitir réttindi samkvæmt 12. gr., enda fullnægi hann skilyrðum 1.—3. tölul. 4. gr. og sanni fyrir ráðuneytinu, að hann hafi öðlazt nægilega þekkingu á gistihúsastarfsemi.

■ **26. gr.** Öll gistihúsa- og veitingaleyfi samkvæmt lögum nr. 21 15. júní 1926 falla úr gildi við gildistöku laga þessara.

■ **27. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, sem settar verða samkvæmt þeim, varða sektum ...[1)]

[1)] *L. 75/1982, 45. gr.*

Lög um byggingu gistihúss í Reykjavík.

1946 Nr. 36 29. apríl

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni heimilast að verja úr ríkissjóði allt að 5 — fimm — milljónum króna til gistihússbyggingar í Reykjavík. Fé þetta er ríkisstjórninni heimilt að taka að láni.

■ **2. gr.** Gistihús það, sem um getur í 1. gr., er ríkisstjórninni heimilt að reisa í félagi við bæjarstjórn Reykjavíkur, stofnanir, félög og einstaklinga.

1946 Nr. 36 29. apríl

■ **3. gr.** Gistihúsið skal rekið fyrir reikning þeirra aðila, sem verða þátttakendur í því að reisa það. Ef hentara þykir, má þó leigja húsið út til gistihúshalds.

■ **4. gr.** Ef gistihús þetta verður reist og rekið af hlutafélagi, skulu ákvæði hlutafélagalaga, nr. 77/1921,[1] um stofnendur og takmörkun á atkvæðisrétti ekki gilda um það hlutafélag. Að öðru leyti gilda ákvæði téðra hlutafélagalaga nr. 77/1921,[1] svo sem við verður komið.

[1] *Nú l. 32/1978.*

■ **5. gr.** ...

IV. h. Veiði.

1849 20. júní

Tilskipun um veiði á Íslandi.

■ **1. gr.** Á Íslandi skulu héðan í frá jarðeigendur einir eiga dýraveiði ...,[1] nema öðruvísi sé ákveðið í tilskipun þessari. Svo skulu og veiðiítök þau, er menn hafa fengið að lögum fyrir utan landareign sína, standa óröskuð að öllu.

□ Nú eiga fleiri jörð saman, og er henni skipt í parta milli þeirra eftir merkjum, þá er svo um veiði á hverjum parti sem heil jörð væri. En ef ekki er skipt jörðu eftir merkjum, þá er öllum eigendum veiði jafnheimil á þeirri jörðu, nema þeir hafi gert annan samning sín í milli, og skal hann þó eigi lengur standa en þeir eiga jörð saman.

[1] *L. 63/1954, 39. gr.*

■ **2. gr.** Á afréttum, sem fleiri eiga saman, ber veiði þeim mönnum, sem afrétt heyrir til. Á almenningum er veiði öllum mönnum jafnheimil.

■ **3. gr.**[1] Á landi skulu veiði ráða rétt landamerki jarðar hverrar. Ef jörð liggur að sjó, á eigandi veiði á haf út, 60[2] faðma frá stórstraumsfjörumáli, og eru það netlög hans. Nú liggja eyjar eða hólmar undir jörð, þá skal mæla lóðhelgi jarðar á sama hátt frá landi og jafnt í allar áttir frá eyjum og hólmum. Ef jarðir þær eða eyjar eða hólmar, sem ekki er einn eigandi að, liggja tveim megin við firði og víkur eða sund, og er ekki hundrað faðma tólfrætt í milli, þá á hver jarðeigandi veiði út á miðjan fjörðinn eða víkina eða sundið. Þar sem varplönd eru eða látur eða lagnir, fer um það sem síðar segir.

[1] *Sbr. l. 76/1970, II. kafli.* [2] *Sbr. l. 39/1914, 2. gr. og l. 15/1923, 4. gr.*

■ **4. gr.** Enginn jarðeigandi má skilja að veiðiréttinn og lóðina; því fylgir veiðirétturinn jörðum, þá er þær eru byggðar, sem notkunarréttur, er ekki verður frá lóðinni skilinn. En ábúandi má ekki heldur ljá neinum veiði þá að staðaldri án leyfis jarðeiganda, sem skal eiga kost á að ákveða allt nákvæmar í leigumálanum um veiði þá, er leiguliði fær með ábúðinni, eftir því sem þeim semur um.[1]

□ Ef fleiri eru ábúendur á einni jörð, skal svo fara um veiði, meðan ábúð þeirra stendur, sem fyrir er mælt í 1. gr., þá er fleiri eiga jörð saman.

[1] *Sbr. l. 64/1976, 24. gr.*

■ **5. gr.** Nú drepur maður dýr ...,[1] eða veiðir með einhverjum hætti í annars manns landi, þar sem hann á ekki veiði, þá veiðir hann þeim, er þar á veiði, og skal hann hafa skaða sinn að öllu bættan, eftir því sem skynsamir menn meta og óvilhallir. Sá skal skaða bæta, er skaða gerði, og sektast hann þar á ofan um hálfan ríkisbankadal eða meir, allt að 10 ríkisbankadölum, eftir því sem á stendur, og skal það þá mestu ráða, ef hann hefir brotið oftar en í það skipti.

1849 20. júní

[1] *L. 63/1954, 39. gr.*

■ **6. gr.** Ef maður er á lóð sinni og skýtur þaðan dýr ...,[1] sem í annars manns veiðilandi eru, eða drepur með öðrum hætti, þá er sem hann hefði veitt í annars manns landi. Sama liggur við, ef sá maður, sem veiði á, særir dýr ...[1] á sínu landi og eltir í annars manns land, eða fer þangað, sem hann á ekki veiði, til að sækja dýr ...,[1] er þar gefast upp.

[1] *L. 63/1954, 39. gr.*

■ **7. gr.** Birni má hver maður elta og veiða hvar sem hann finnur, og á sá björn, er fyrst kemur banasári á hann. En sá, er þar á veiði, og þeir menn, er að veiði bjarnarins voru, skulu ekki hafa nema endurgjald fyrir aðstoð sína.

□ Hreina[1] má og veiða og elta, hvar sem er.

[1] *Sjá þó l. 28/1940.*

■ **8. gr.**[1] Um refaveiði er það leyft, að vinna gren í annars manns landi og drepa bæði refi þá, er þar eru, og yrðlinga þeirra, með hverjum hætti, sem unnt er. Vilji maður leggja refaboga á annars manns landi, eða gera þar refagildrur eða skothús til að skjóta þaðan refi, skal hann segja til ábúanda, og er hann skyldur til að leggja á samþykki sitt, nema hann kjósi heldur að eyða sjálfur refum í landi sínu með slíkum hætti. En ef hann synjar leyfis og vinnur þó ekkert að, til að eyða refunum, og óvilhallir menn meta svo, að hann geti eigi beðið skaða af refaveiði þeirri, er til var stofnað, þá er hann sekur um 2 rbd., og skyldur til að þola, að hinn geri veiðivélar þær, er nú var getið.

[1] *Sjá l. 52/1957.*

■ **9. gr.** ...[1]

[1] *L. 74/1941.*

■ **10. gr.** Á slíkan hátt skal friðhelga eggver annarra fugla,[1] ef skynsömum mönnum og óvilhöllum sýnast þau einkar arðmikil.

[1] *L. 33/1966, 9. gr.*

■ **11.—14. gr.** ...[1]

[1] *L. 74/1941.*

■ **15. gr.**[1] Sýslumenn skulu ótilkvaddir af eiganda hvert ár á manntalsþingum lýsa friðhelgi þeirra staða, þar sem landselaveiði eða útsela nú er tíðkuð með nótum eða öðrum hætti. Vilji maður taka upp nýja staði til selveiða og friðhelga, þá skal hann segja til sýslumanni, og skal hann þá lýsa friðhelgi þeirra hvert ár á manntalsþingum, ef skynsömum mönnum og óvilhöllum sýnast þeir vel hentir til slíkrar veiði. Enginn má skjóta landsel eða útsel á fjörðum eða víkum, þar sem látur eru eða lagnir, nær en hálfa mílu frá látrum eða lögnum; en ef skotið er, eignast sjóður sveitar þeirrar veiðina. [Sá, er brýtur móti grein þessari, skal gjalda sektir og skaðabætur eftir 5. gr. og þar á ofan 50—150 kr. fyrir hvern sel, sem skotinn er, og renna sektir allar að ⅓ í sveitarsjóð þar, sem brot er framið, og að ⅔ til uppljóstrarmanns. Byssan, sem skotið er með, skal og

1849 20. júní upptæk og andvirði hennar skipt eftir sömu hlutföllum milli sömu aðilja.][2)]

[1)] *Sbr. l. 30/1925 og l. 76/1970, IX. kafli.* [2)] *L. 25/1925.*

■ **16. gr.**[1)] Vöðuseli og annan farsel má hver maður skjóta eða veiða í nótum, hvar sem hann vill, og þó ekki nær annars manns landi en hundrað faðma tólfrætt frá stórstraumsfjörumáli, þar sem nótlög eru, né heldur skjóta nær eggveri eða látrum en áður segir. Nú vill maður leggja nót af landi eða í nótlögum annars manns, þá skal hann semja þar um við þann, er veiði á, og stendur það. En ef hann synjar veiðinnar, og sýnist óvilhöllum mönnum, að hann hefði getað leyft sér að skaðlausu, eða nóteiganda þykir eigandi veiðinnar selja of dýrt leyfi sitt, skal nóteigandi leita sýslumanns, og skal hann bjóða þeim, sem veiði á, að leyfa nótlögin og nefna til menn og kveða á leiguna. Nú leggur maður nót fyrir farsel í nótlögum annars manns og hefir ekki til leyfi þess, er veiði á, eða aðra heimild, þá veiðir hann honum. Með ábyrgð hans og upptöku nótanna skal fara eftir fyrirmælum 12. gr. Skutulveiði er heimil hvar sem stendur, nema þar er látur eru eða nótlög. Þar sem menn eru að skutulveiði má ekki skjóta nær með byssu en svo, að óvilhöllum mönnum eigi þyki skaði að, og aldrei í vaðinn; en ef nokkur gerir það, gjaldi 5 rbd. fyrir hvert skot.

[1)] *Sbr. l. 30/1925 og l. 76/1970, IX. kafli.*

■ **17. gr.** Það skal vera skylda þeirra manna, sem leiðbeina útlendum skipum inn á hafnir, að segja skipstjórnarmönnum hvar friðheilög eggver eða selveiði þar er í grennd við kauptúnin, og hvert bann við er lagt, ef skotið er of nærri þeim úr fallbyssum eða öðrum byssum. Nú er skotið af skipi, og ber ekki nauðsyn til, þá verður skipstjórnarmaður sekur um það; en eiga skal hann heimting til endurgjalds að leiðsögumanni, ef hann var á skipi þá er skotið var, og hinn getur sannað, að leiðsögumaður hefir ekki sagt honum til sem vera ber.

■ **18. gr.** Nú hefir maður orðið sekur um ólöglega veiði, annaðhvort með dómsatkvæði eða amtmannsúrskurði[1)] og brýtur hann oftar en í það skipti, þá skal hann í hvert skipti hafa fyrirgert netum og öðrum veiðitólum, er hann hefir viðhaft, og eignast sveitarsjóðurinn þau, hver sem sök sækir, yfirvald konungs eður sá, sem skaða beið. Allar sektir, sem goldnar eru eftir tilskipun þessari, eignast sveitarsjóðirnir.

[1)] *Sbr. nú l. 74/1974.*

■ **19. gr.** Ef brotið er móti 11.—15. gr.[1)] í tilskipun þessari, skal fara með sakir þær sem opinber lögreglumál; því skal valdsmaður konungs rannsaka málið og dæma hinn seka, hvort sem sá, er skaða beið, eða aðrir út í frá, segja honum til afbrotsins, eða hann fær vitneskju um það á annan hátt, nema sá hinn seki kjósi heldur að málið sé útkljáð á þann hátt, sem mælt er í 10. gr. tilskipunarinnar 24. jan. 1838.[2)] Þó skal sá, er skaða beið, eiga kost á að höfða sök og sækja á sinn kostnað, ef honum svo sýnist, t. a. m. ef valdsmanni skyldi þykja skýrslur þær, sem fram eru komnar, ónógar til opinberrar málssóknar.

□ Öll mál önnur, er höfðuð eru um afbrigði þessarar tilskipunar, skal til dóms sækja á sama hátt og lögreglumál, þau er ekki eru opinber.

[1)] *Sbr. nú l. 74/1974.* [2)] *Sbr. nú augl. A 96/1969; l. 74/1974, 112. gr.*

■ **20. gr.** Ef maður veiðir heimildarlaust, og verður það uppvíst, þá er málið er rannsakað, að hann hafi framið nokkurn þann misverka um leið, er stórglæpasök fylgir, skal til taka veiðisektina í dómsatkvæði því, er gert er um stórglæpasökina. **1849** 20. júní

■ **21. gr.** Með þessari tilskipun er allt það aftekið sem lög hafa verið hingað til um fuglaveiði og dýraveiði og selveiði, en allar greinir laganna um fiskveiði, sem ekki er breytt í þessari tilskipun, og um hvalveiði skulu fyrst um sinn standa óraskaðar.

Lög um eyðingu refa og minka. **1957** Nr. 52 5. júní

■ **1. gr.** Búnaðarfélag Íslands hefur undir yfirstjórn landbúnaðarráðherra stjórn allra aðgerða til útrýmingar refum og minkum. Skipar ráðherrann veiðistjóra að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands. Skal hann starfa undir stjórn þess og hafa haldgóða þekkingu á lifnaðarháttum refa og minka og góða reynslu af veiðiaðferðum og öðru, sem unnt er að beita til útrýmingar vargdýrum þessum.

□ Ef menntamálaráðherra telur henta, að fengnu áliti Búnaðarfélags Íslands, getur hann falið veiðistjóra yfirumsjón með eyðingu svartbaks og annarra skaðlegra dýra, er herja kunna í náttúruríki landsins. Þá getur hann einnig falið veiðistjóra vernd og yfirumsjón hreindýrastofnsins.

■ **2. gr.** Veiðistjóri skal, svo sem kostur er, afla upplýsinga um refa- og minkastofninn og útbreiðslu hans í landinu, leiðbeina veiðimönnum, er fást við eyðingu refa og minka, halda námskeið fyrir veiðimenn og skipuleggja aðgerðir á stærri svæðum, þegar nauðsyn þykir, og gera tilraunir með ný tæki og vinnsluaðferðir, er líklegar þykja til þess að eyða dýrum þessum. Hann skal árlega gera yfirlit um veiðiaðgerðir í landinu og árangur þeirra, enda er sýslumönnum skylt að senda honum allar veiðiskýrslur og upplýsingar, er veiðistjóri þarf vegna starfs síns. Yfirlit þetta skal birta ár hvert opinberlega.

□ Skylt er veiðistjóra að gera tillögur til landbúnaðarráðuneytisins um allt það, er hann telur að stuðla megi að útrýmingu refa og minka.

■ **3. gr.** Sýslumenn og bæjarfógetar skulu ásamt veiðistjóra sjá um, að stjórnir bæja og sveita annist eyðingu refa og minka, hver á sínu svæði. Eigi fleiri sveitir eða bæir sameiginlegt upprekstrarland, skal fela stjórn viðkomandi upprekstrar- eða fjallskilafélags eyðingu nefndra vargdýra, og skal kostnaði við eyðingu jafnað á þá aðila, er upprekstrarrétt eiga án tillits til þess, hvort upprekstrarréttur er notaður eða ekki.

□ Nú hefur hreppur farið í eyði, og skal þá sýslumaður sjá um framkvæmd laga þessara á því svæði á kostnað ríkissjóðs, sem svarar hluta hreppsins.

■ **4. gr.** Sérhver sveitar- og bæjarstjórn eða stjórn upprekstrarfélags, sbr. 3. gr., skal á hverju vori sjá um grenja- og minkaleitir í heima- og afréttarlöndum hreppsins (bæjarfélagsins), hvort sem lönd þessi liggja utan eða innan sýslufélagsins (bæjarfélagsins), og sjá um vinnslu grenja og minkabæla.

■ **5. gr.** Stjórnir sveita, bæja eða upprekstrarfélaga skulu ráða veiðimenn, einn eða fleiri, til þess að leita að og vinna greni og minkabæli á þeim svæðum, sem þeim ber skylda til.

1957 Nr. 52 5. júní

□ Ráða skal sérstakan mann eða menn (skotmenn) til þess að vinna greni. Heimilt er einnig að ráða vökumann, sem skotmaður tekur gildan, til þess að vera með skotmanni á greni.

□ Þar sem betur þykir henta, skal að fengnu samþykki skotmanns ráða sérstakan mann eða menn til þess að vinna mink og minkabæli. Skal sýslumaður, í samráði við veiðistjóra, hafa eftirlit með því, að veiðimenn þessir geri tvisvar á ári að minnsta kosti skipulagða leit á þeim slóðum í lögsagnarumdæminu, sem minka er helzt von, í því skyni að eyða mink.

□ Veiðimenn þeir, sem hér um ræðir, skulu reiðubúnir til starfs, þegar þörf krefur og hvenær sem greni eða minkabæli finnst.

■ **6. gr.** Óheimilt er öðrum en skotmönnum, sem til þess eru ráðnir samkvæmt 5. gr., að vinna greni eða taka yrðlinga, nema svo hafi staðið á, að ekki hafi náðst til skotmanns í tæka tíð.

■ **7. gr.** Þegar greni finnst, sem lagt er í, hvort heldur í grenjaleit eða á öðrum tíma, skal það ekki yfirgefið, ef kostur er, fyrr en skotmaður er kominn á vettvang. Ef einn maður finnur grenið, og geti hann ekki komið vitneskju til skotmanns nema fara sjálfur, skal hann hraða för sinni og tilkynningu um fundinn svo sem frekast er unnt. Kostnaður við slíkt telst með öðrum refaeyðingarkostnaði.

■ **8. gr.** [Skotmenn og vökumenn, sem liggja á grenjum, sbr. 5. gr., skulu taka laun fyrir störf sín samkvæmt samningi við aðila þá, er sjá um að vinna greni. Heimilt er að semja um verðlaun fyrir unnin dýr og yrðlinga, þegar ráðningarkjör veiðimanna þessara eru ákveðin.

□ Á sama hátt skal semja um kaup þeirra manna, er taka að sér að vinna minka og minkabæli, sbr. 5. gr.][1)]

[1)] *L. 47/1980, 1. gr.*

■ **9. gr.** [Hámark verðlauna fyrir að vinna grendýr (fullorðin dýr og yrðlinga), hlaupadýr og mink skal ákveðið ár hvert af landbúnaðarráðherra, eftir því sem fé er veitt á fjárlögum og að fenginni umsögn veiðistjóra. Oddviti (bæjarstjóri) greiðir verðlaun þessi, enda séu honum færðar sannanir fyrir að dýrin hafi verið unnin.][1)]

[1)] *L. 47/1980, 2. gr.*

■ **10. gr.** Stjórnir sveitar- og bæjarfélaga skulu halda skrá yfir öll þekkt greni ásamt lýsingu á þeim. Gera má vörður eða skotbyrgi við greni, þar sem þörf er, og skulu skotmenn halda þeim við. Heimilt er að eyðileggja greni, sem torunnin eru, og lagfæra önnur, sem eru auðunnin. Um slíkar aðgerðir skal hafa samráð við oddvita eða veiðistjóra. Ekki má láta hunda hlaupa á greni á grenjavinnslutímanum. Varast skal einnig að hafa þar óþarfa umgang og hark.

■ **11. gr.** Skylt er oddvitum og bæjarstjórum að sjá um eitrun fyrir refi og minka samkvæmt fyrirmælum stjórnar Búnaðarfélags Íslands og á þeim svæðum, er veiðistjóri telur líklegust til árangurs hverju sinni. Skal veiðistjóri hafa eftirlit með því, að eitrun sé framkvæmd eins og til er ætlazt. Skal við eitrun fylgja leiðbeiningum og fyrirmælum veiðistjóra. Héraðslæknar og lyfjaverzlanir láta oddvitum í té eitur samkvæmt fyrirmælum landbúnaðar- og heilbrigðismálaráðuneytisins.

■ **12. gr.** Oddvitar, bæjarstjórar eða formenn upprekstrarfélaga skulu árlega gera skýrslur um eyðingu refa og minka, hver á sínu svæði, og skulu skýrslurnar, í tvíriti, fylgja reikningum yfir veiðikostnað til sýslumanns. Óheimilt er að greiða reikninga þessa nema veiðiskýrslur fylgi.

1957 Nr. 52 5. júní

■ **13. gr.** Stjórnir sveitarfélaga eða aðrir, sem annast eyðingu refa og minka samkvæmt lögum þessum, skulu ár hvert gera sundurliðað reikningsyfirlit um kostnað við starfsemi þessa. Skulu reikningar lagðir fyrir sýslunefnd til úrskurðar. Nú úrskurðar sýslunefnd reikninga rétta og hóflega, og ber þá að endurgreiða þeim aðilum, sem annast eyðingu minka og refa, ⅚ hluta upphæðarinnar, greiðast ⅔ hlutar af því úr ríkissjóði, en ⅙ hluti úr sýslusjóði.

□ Ríkissjóður greiðir Búnaðarfélagi Íslands laun veiðistjóra samkvæmt VI. flokki launalaga[1)] auk nauðsynlegs ferða- og skrifstofukostnaðar.

[1)] *Nú l. 46/1973.*

■ **14. gr.** Landbúnaðarráðuneytið setur að fengnum tillögum veiðistjóra reglugerð um meðferð og notkun eiturs til eyðingar refa og minka, um boga, gildrur, skotvopn og notkun þeirra.[1)] Enn fremur um skýrsluhald vegna refa- og minkaveiða.

□ Einnig er ráðuneytinu heimilt eftir tillögum veiðistjóra að setja fyllri ákvæði í reglugerð um efni þau, sem um ræðir í lögum þessum.

□ Stjórnarvaldsreglur um eyðingu refa og minka, sem settar hafa verið fyrir gildistöku þessara laga, halda gildi sínu, þar til nýjar reglur hafa verið settar.

[1)] *Rg. 177/1958.*

■ **15. gr.** Brot gegn lögum þessum eða reglum eða reglugerðum, sem settar eru með stoð í þeim, varða sektum ...,[1)] nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum.

□ Nú vanrækir sveitar- eða bæjarstjórn að framfylgja fyrirmælum þessara laga, og skal þá landbúnaðarráðuneytinu heimilt að svipta það sveitar- eða bæjarfélag framlagi því úr ríkissjóði, sem gert er ráð fyrir í lögum þessum, eitt ár í senn.

[1)] *L. 75/1982, 46. gr.*

Lög um útrýmingu sels í Húnaósi.

1937 Nr. 29 13. júní

■ **1. gr.** Veiðifélag Vatnsdalsár skal hafa einkarétt til að útrýma sel úr Húnaósi. Ræður stjórn félagsins mann eða menn til starfans.

■ **2. gr.** Presturinn í Steinnesi fái bætur fyrir missi heimatekna vegna selveiði í Húnaósi. Ríkissjóður greiðir bæturnar eins og þær eru metnar.

Lög um selaskot á Breiðafirði og uppidráp.

1925 Nr. 30 27. júní

■ **1. gr.** Öll selaskot skulu hér eftir bönnuð á Breiðafirði og fjörðum þeim, sem inn úr honum ganga, fyrir innan línu, sem hugsast dregin frá Eyrarfjalli, sunnan Breiðafjarðar, í Stagley og frá Stagley hálfa mílu frá Oddbjarnarskeri nyrðra í Bjargtanga í Barðastrandarsýslu. ...[1)]

□ Í selalátrum á bannsvæðinu er engum öðrum en eigendum eða umráðamönnum látranna heimilt að rota seli eða drepa uppi.

[1)] *L. 61/1932, 94. gr.*

■ **2. gr.** Brot gegn 1. gr. varða sektum og skaðabótum eftir 5., 15., og 16. gr. í tilskipun 20. júní 1849, þó svo,

1925 Nr. 30 27. júní að viðbótarsekt sú, sem ákveðin er í niðurlagi 15. gr., skal vera 50—150 kr. fyrir hvern sel, sem skotinn er eða uppi er drepinn, og renna að ⅓ í sveitarsjóð þar, sem brot er framið, og að ⅔ til upplýstrarmanns. Byssan, sem skotið er með, skal upptæk og andvirði hennar skipt eftir sömu hlutföllum milli sömu aðilja.

1949 Nr. 26 3. maí **Lög um hvalveiðar.**

■ **1. gr.** [Rétt til að stunda hvalveiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands, eins og hún er ákveðin í reglugerð nr. 299 15. júlí 1975, til að landa hvalafla, þótt utan þeirrar landhelgi sé veitt, og til að verka slíkan afla í landi eða í fiskveiðilandhelgi Íslands, hafa þeir einir, er fengið hafa til þess leyfi sjávarútvegsráðuneytisins. Slík leyfi má aðeins veita íslenskum ríkisborgurum. Áður en leyfi er veitt, skal ráðherra leita umsagnar Hafrannsóknastofnunarinnar.][1)]

□ Ef um félag er að ræða, skal meira en helmingur hlutafjárins vera í eigu manna, sem uppfylla skilyrði fyrstu málsgreinar þessarar greinar, enda sé stjórn félagsins skipuð slíkum mönnum, er eigi heimilisfang og varnarþing á Íslandi.

□ Leyfishafi skal á hverjum tíma veita allar þær upplýsingar um starfsemi sína og starfsháttu, sem atvinnumálaráðuneytið[2)] telur nauðsynlegar.

[1)] *L. 40/1979, 1. gr.* [2)] *Nú sjávarútvegsráðuneytið.*

■ **2. gr.** Erlend skip má ekki nota til hvalveiða nema með leyfi atvinnumálaráðherra.[1)] Skulu slík leyfi eigi veitt til lengri tíma en eins árs í senn. Eigi skal þetta þó skerða þau leyfi, sem þegar hafa verið veitt.

[1)] *Nú sjávarútvegsráðherra.*

■ **3. gr.** Óheimilt er að veiða:

a. Hvalkálfa og hvali, sem kálfar fylgja.

b. Tilteknar tegundir hvala og hvali undir tiltekinni lágmarksstærð, eftir því, sem atvinnumálaráðuneytið[1)] ákveður nánar í reglugerð með hliðsjón af alþjóðasamningum um hvalveiðar, sem Ísland er eða kann að gerast aðili að.[2)]

[1)] *Nú sjávarútvegsráðuneytið.* [2)] *Alþjóðasáttmáli um skipan hvalveiða, augl. A 55/1947.*

■ **4. gr.** Með reglugerð[1)] getur atvinnumálaráðuneytið[2)]:

a. Bannað hvalveiðar á tilteknum svæðum.

b. Takmarkað veiðar við ákveðinn tíma árs.

c. Takmarkað heildarveiðimagn, veiðimagn ákveðins fyrirtækis, leiðangurs eða landstöðvar.

d. Takmarkað veiðibúnað.

e. Bannað íslenzkum ríkisborgurum og þeim, sem heimilisfang eiga á Íslandi, að taka þátt í hvalveiðum, sem ekki eru háðar jafnströngum fyrirmælum og þeim, sem á Íslandi gilda.

f. Sett hvers konar önnur ákvæði, sem talin eru nauðsynleg vegna þátttöku Íslands í alþjóðasamningum um hvalveiðar.

[1)] *Rg. 163/1973, sbr. rg. 305/1983.* [2)] *Nú sjávarútvegsráðuneytið.*

■ **5. gr.** Verkun hvalafla má einungis fara fram á þeim stöðum, sem atvinnumálaráðuneytið[1)] samþykkir. Ráðuneytið setur nánari fyrirmæli um fyrirkomulag verkunarinnar, þannig, að af henni hljótist sem minnst ónæði fyrir aðra. Jafnframt skulu sett fyrirmæli um nýtingu hvals til fullnustu.

[1)] *Nú sjávarútvegsráðuneytið.*

■ **6. gr.** Atvinnumálaráðuneytið[1)] setur reglur um eftirlit með hvalveiðum samkvæmt lögum þessum, og skal þar gert ráð fyrir, að skipaðir verði opinberir eftirlitsmenn, er laun taki úr ríkissjóði. **1949** Nr. 26 3. maí

□ Jafnframt skal ákveða gjald fyrir leyfi samkvæmt 1. gr. laga þessara til að standast kostnaðinn af eftirlitinu.

[1)] *Nú sjávarútvegsráðuneytið.*

■ **7. gr.** Útgerðarmaður hvalveiðiskips ber ábyrgð á því, að ekki sé brotið í bága við lög þessi með notkun skipsins.

■ **8. gr.** Atvinnumálaráðuneytið[1)] getur gefið sérstakt leyfi til hvalveiða í vísindalegu augnamiði. Leyfið skal háð þeim skilyrðum, sem ráðuneytið ákveður, og þarf þá ekki að fylgja fyrirmælum laga þessara.

[1)] *Nú sjávarútvegsráðuneytið.*

■ **9. gr.** Ráðningarkjör hvalveiðimanna skulu ákveðin þannig, að tekjur byggist að miklu leyti á tegund, stærð og verðmæti veiddra hvala, en ekki einungis á fjölda þeirra.

□ Engin laun má greiða fyrir ólöglega hvalveiði, jafnvel þótt fullnægjandi ástæður séu færðar fyrir veiði hvalsins.

■ **10. gr.** [Brot gegn lögum þessum og reglugerðum eða ákvæðum leyfisbréfa settum samkvæmt þeim skulu varða sektum 2000—40 000 gullkrónum, sbr. lög nr. 4 11. apríl 1924.

□ Auk þess má láta brot varða fangelsi allt að 6 mánuðum þegar sakir eru miklar eða þegar um ítrekað brot er að ræða.

□ Brot samkvæmt framansögðu skulu og varða upptöku á veiðitækjum skipsins, byssum, skotlínu, skutlum og skotfærum, svo og öllum afla skipsins.

□ Lagt skal löghald á skip, sem staðið er að meintum ólöglegum veiðum, þegar það kemur til hafnar, og er eigi heimilt að láta það laust fyrr en dómur hefur verið kveðinn upp í máli ákæruvaldsins gegn skipstjóra skipsins eða máli hans lokið á annan hátt og sekt og kostnaður hefur verið greitt að fullu. Þó er heimilt að láta skip laust fyrr, ef sett er bankatrygging, eða önnur trygging jafngild að mati dómara, fyrir greiðslu sektarinnar og málskostnaðar.

□ Til tryggingar greiðslu sektar skv. þessari grein og kostnaðar skal vera lögveð í skipinu.][1)]

[1)] *L. 40/1979, 2. gr.*

Lög um fuglaveiðar og fuglafriðun. **1966**

I. kafli. Um veiðirétt og stjórn friðunar- og veiðimála. Nr. 33 26. apríl

■ **1. gr.** Með fuglaveiðum er í lögum þessum átt við þann verknað, er felst í því að handsama eða drepa villta fugla. Þar sem rætt er um rétt til fuglaveiða í lögunum, er þó einnig átt við rétt til eggjatöku.

■ **2. gr.** 1. Landeiganda einum eru heimilar fuglaveiðar og ráðstöfunarréttur þeirra í landareign sinni, nema lög mæli öðruvísi fyrir.

□ 2. Nú er jörð byggð á leigu, og fylgir þá ábúðinni réttur til fuglaveiða, nema öðruvísi semjist og ráðherra samþykki.

□ 3. Eigi má skilja rétt til fuglaveiða að nokkru eða öllu leyti við landareign fyrir fullt og allt. En leyfilegt skal að skilja rétt til fuglaveiða við landareign um tiltekið tímabil, er eigi má vera lengra en 10 ár í senn.

■ **3. gr.** 1. Nú er landareign í óskiptri sameign, og eru þá landeigendum öllum fuglaveiðar jafnheimilar í þeirri landareign í réttu hlutfalli við afnotarétt lands, nema samkomulag verði um aðra skipan.

□ 2. Nú er landareign í sameign, en er skipt eftir merkjum, afnotaskiptum eða eignar, og á þá hver sameigandi fuglaveiðar á og fyrir sínum landshluta eða afnotasvæði, nema samkomulag hafi orðið um aðra lögmæta skipan.

■ **4. gr.** 1. Á landi skulu fuglaveiðum ráða rétt landamerki jarðar hverrar.

□ 2. Nú skilur á eða lækur landareignir, og á þá hver fuglaveiðar í miðjan farveg.

□ 3. Nú liggur landareign að sjó, og á þá landeigandi fuglaveiðar á haf út, 115 m frá stórstraumsfjörumáli, og eru það netlög hans. Ef firðir, vogar eða sund, sem eigi eru 230 m á breidd, skipta landareignum, þá á hver landeigandi fuglaveiðar út á miðjan fjörðinn, voginn eða sundið.

□ 4. Nú liggur landareign að stöðuvatni, og á þá landeigandi fuglaveiðar 115 m út frá bakka þess (netlög), og skal jafnan miða við lágflæði í vatni. Ef stöðuvatn er merkivatn, og er eigi 230 m á breidd, þá skal miðlína þess ráða fuglaveiðum.

□ 5. Nú liggja eyjar, hólmar eða sker í sjó eða stöðuvötnum undir landareign, og fylgja þeim þá netlög sem áður segir.

■ **5. gr.** 1. Landeigendum, sem land eiga að stöðuvatni, eru einum heimilar fuglaveiðar í almenningi vatnsins, og eru þær þeim öllum jafnheimilar. Sé forn venja til þess, að réttur til fuglaveiða í almenningi stöðuvatns fylgi tiltekinni eða tilteknum landareignum, skal sú venja gilda eftirleiðis.

□ 2. Öllum íslenzkum ríkisborgurum eru fuglaveiðar heimilar í afréttum og almenningum utan landareigna lögbýla, enda geti enginn sannað eignarrétt sinn til þeirra.

□ 3. Öllum íslenzkum ríkisborgurum eru fuglaveiðar heimilar í íslenzkri landhelgi utan netlaga lögbýla. Landhelgi er talin í lögum þessum með sama hætti og í 6. gr. laga nr. 58/1954.[1)]

[1)] *Nú l. 82/1969, 6. gr.*

■ **6. gr.** Fastráðnum starfsmönnum við dýrafræðideild Náttúrufræðistofnunar Íslands í Reykjavík skal heimilt að veiða fugla og safna eggjum handa safninu, hvar sem er, og án þess að endurgjald komi fyrir, enda geri þeir landeiganda viðvart fyrirfram og sýni skilríki sín, verði því við komið.

■ **7. gr.** 1. Menntamálaráðuneytið hefur yfirumsjón allra mála, er varða fuglaveiðar og fuglafriðun.

□ 2. Til aðstoðar ráðuneytinu um stjórn þeirra er fuglafriðunarnefnd. Menntamálaráðuneytið skipar nefndina til fjögurra ára í senn, og skal hún skipuð 5 mönnum. Einn nefndarmanna skal skipaður eftir tillögum Hins íslenzka náttúrufræðifélags, annar eftir tillögum Sambands dýraverndunarfélaga Íslands, en tveir skulu skipaðir án tilnefningar, auk deildarstjóra dýrafræðideildar Náttúrufræðistofnunar Íslands í Reykjavík, er skal vera formaður nefndarinnar.

□ 3. Tillagna fuglafriðunarnefndar skal leitað við setningu reglugerða og annarra ákvæða um fuglaveiðar og fuglafriðun, og ber nefndinni að gera tillögur til ráðuneytisins um hvað eina, er hún telur ástæðu til, í sambandi við þau mál.

□ 4. Ísland er aðili að alþjóða-fuglaverndunarráðinu (The International Council for Bird Preservation), og skal fuglafriðunarnefnd koma fram fyrir Íslands hönd í þeim samtökum.[1)]

□ 5. Meðlimir fuglafriðunarnefndar fá þóknun fyrir störf sín, eftir því sem ráðuneytið ákveður, og útlagðan kostnað fær nefndin greiddan úr ríkissjóði eftir reikningi, er ráðuneytið samþykkir.

[1)] *Augl. A 14/1956 (um aðild Íslands að alþjóðasamn. um fuglavernd-un). Augl. C 4/1962, sbr. C 6/1966, sbr. l. 77/1966 og C 17/1970, sbr. C 23/1977 (um aðild Íslands að alþjóðasamn. frá 1954 um varnir gegn óhreinkun sjávar af völdum olíu).*

II. kafli. Friðunarákvæði og veiðitímar.

■ **8. gr.** 1. Á Íslandi skulu allar villtar fuglategundir, að undanskildum þeim tegundum, er taldar eru í 2. málsgr., vera friðaðar allt árið.

□ 2. Á eftirgreindum árstímum skal heimilt að veiða þær tegundir, sem hér eru taldar:

a. Allt árið: kjói, svartbakur, sílamáfur, silfurmáfur, hrafn.

b. Frá 20. ágúst til 15. marz: dílaskarfur, toppskarfur, grágæs, heiðagæs, blesgæs, helsingi.

c. Frá 1. september til 31. marz: lómur, fýll, súla, stokkönd, urtönd, rauðhöfðaönd, grafönd, duggönd, skúfönd, hávella, toppönd, skúmur, hvítmáfur, bjartmáfur, hettumáfur, rita.

d. Frá 1. september til 19. maí: álka, langvía, stuttnefja, teista, lundi.

e. Frá 15. október til 22. desember: rjúpa.

□ 3. Friðun sú, sem fólgin er í ákvæðum 1. og 2. málsgr., tekur einnig til eggja og hreiðra þeirra fugla, sem njóta algerrar eða tímabundinnar friðunar, nema öðruvísi sé ákveðið í lögum þessum.

■ **9. gr.** 1. Frá 15. apríl til 14. júlí ár hvert eru öll skot bönnuð nær friðlýstu æðarvarpi en 2 km, nema brýna nauðsyn beri til. Á sama tíma má eigi án leyfis varpeiganda leggja net nær friðlýstu æðarvarpi en ¼ km frá stórstraumsfjörumáli.

□ 2. Lögreglustjórar skulu ár hvert á manntalsþingum, ótilkvaddir og ókeypis, friðlýsa öll æðarvörp í lögsagnarumdæmum sínum.

□ 3. Nú vill einhver koma á fót æðarvarpi í landareign ábúðarjarðar sinnar, og skal hann þá senda lögreglustjóra skriflega yfirlýsingu um það. Skal þar skýrt frá legu varplandsins, afstöðu þess, ummerkjum og útbúnaði. Skýrslu þessari fylgi vottorð tveggja áreiðanlegra og óvilhallra manna, er kunnugir séu staðháttum, um, að hún sé rétt og þeir telji landið vænlegt til æðarvarps. Síðan friðlýsir lögreglustjóri varplandið ókeypis á næsta manntalsþingi.

■ **10. gr.** 1. Á takmörkuðum svæðum, þar sem veiði, eggja- eða ungataka þeirra sjófugla, sem taldir eru í 2. málsgr. 8. gr., en þeir eru súla, dílaskarfur, toppskarfur, fýll, skúmur, hvítmáfur, rita, álka, langvía, stuttnefja, teista og lundi, hefur talizt eða telst til hlunninda, skulu friðunarákvæði laga þessara ekki vera til fyrirstöðu því, að nytja megi þau hlunnindi eftirleiðis. Óheimilt skal þó að skjóta umræddar tegundir á þeim tíma, er þær eru friðaðar samkvæmt lögum þessum, og aldrei má skjóta fugl í fuglabjörgum.

□ 2. Í Mývatnssveit og á öðrum takmörkuðum svæð-

um, þar sem andavarp er mikið (þar með talið æðarvarp), skal, þrátt fyrir ákvæði 8. gr., leyfilegt að taka andaregg (og æðaregg), en við eggjatökuna skal þeirri reglu fylgt, að ávallt séu skilin eftir minnst 4 egg í hreiðri hverju. Undanþágа þessi til eggjatöku tekur þó ekki til skeiðandar, skutulandar og straumandar. Um æðaregg skulu gilda þau sérákvæði, að þau má hvorki bjóða til sölu, selja, kaupa, gefa né þiggja að gjöf.

☐ 3. Í kríu- og hettumáfsvörpum skal heimilt að taka egg þessara fugla, þrátt fyrir friðunarákvæði 8. gr., en þó aldrei nema fyrsta varp.

■ **11. gr.** 1. Nú valda fuglar verulegu tjóni í ræktuðu landi, veiðivötnum og ám, fiskiræktarstöðvum eða á öðrum hliðstæðum nytjum, og eru þá friðunarákvæði laga þessara ekki til fyrirstöðu því, að ráðuneytið geti, að fengnum tillögum fuglafriðunarnefndar, veitt einstökum handhöfum fuglaveiðiréttar tímabundið leyfi til að veiða slíka fugla á hvaða tíma árs sem er. Undanþáguheimild þessi tekur þó eigi til sjaldgæfra tegunda, svo sem arnar, fálka og snæuglu.

☐ 2. Þar sem grágæsir valda miklum og almennum spjöllum á nytjagróðri, getur ráðuneytið, að fengnum tillögum fuglafriðunarnefndar, veitt hreppstjórum fyrir hönd veiðiréttarhafa í umdæmum sínum undanþágu frá friðunarákvæðum laga þessara, að því er veiði grágæsa varðar. Þá skal og taka grágæsareggja heimil, þrátt fyrir ákvæði 8. gr., án þess að sækja þurfi um leyfi til eggjatökunnar.

☐ 3. Fugla þá, sem veiddir eru, og egg, sem tekin eru samkvæmt undanþáguheimildum þeim, sem felast í 1. og 2. málsgrein, má hvorki bjóða til sölu, selja né kaupa.

■ **12. gr.** 1. Ráðuneytið getur, að fengnum tillögum fuglafriðunarnefndar, veitt einstaklingum undanþágu frá friðunarákvæðum 8. og 9. gr. til að safna fuglum, eggjum og hreiðrum til vísindalegra þarfa eða í þágu opinberra almenningssafna, svo og vegna útungunar og eldis tiltekinna tegunda.

☐ 2. Ef nauðsyn krefur og sérstaklega stendur á, getur deildarstjóri dýrafræðideildar Náttúrufræðistofnunar Íslands veitt einstaklingum heimild til að safna friðuðum fuglum handa safninu, svo og eggjum þeirra, innan takmarka þess leyfis, er hann hefur hlotið samkvæmt heimild 1. málsgreinar.

■ **13. gr.** 1. Ef nauðsyn krefur og fuglafriðunarnefnd leggur til, getur ráðuneytið veitt undanþágu frá friðunarákvæðum 8. gr. Slíkar undanþágur má takmarka við tiltekin svæði.

☐ 2. Á sama hátt má auka friðun einstakra fuglategunda og takmarka slík ákvæði við tiltekin svæði.

■ **14. gr.** Friðunarákvæði þau, sem felast í lögum þessum, skulu gilda hvarvetna á Íslandi, svo og innan íslenzkrar landhelgi á hafinu kringum Ísland.

III. kafli. Um fuglaveiðasamþykktir.

■ **15. gr.** Sýslunefndum veitist heimild til, hverri í sínu héraði, að gera samþykktir um nytjun þeirra hlunninda, er um ræðir í 10. gr., á þann hátt og með þeim skilyrðum, sem fyrir er mælt í lögum þessum.

■ **16. gr.** 1. Þá er sýslunefnd hefur gert frumvarp til samþykktar samkv. 15. gr., skal oddviti hennar kveðja til fundar alla þá héraðsbúa, er hagsmuna hafa að gæta í sambandi við hlunnindi þau, er um ræðir í 10. gr. Oddviti stýrir fundinum eða sá maður, er hann kveður til þess.

☐ 2. Á fundinum leggur fundarstjóri fram frumvarp það til samþykktar, er sýslunefnd hefur gert. Fallist fundarmenn á frumvarpið óbreytt að efni með ⅔ greiddra atkvæða, sendir sýslumaður það ráðuneytinu til staðfestingar, og er þá öllum, er boðaðir voru á fundinn, skylt að gerast aðilar að samþykktinni. Eins fer um frumvarpið, þótt fundurinn geri á því efnisbreytingar, ef sýslunefnd fellst á þær. En ef sýslunefnd vill ekki fallast á breytingartillögur, er fundurinn gerir, skal kveðja til nýs fundar. Fallist fundur þá á frumvarpið óbreytt að efni með ⅔ greiddra atkvæða, fer um það sem fyrr segir.

☐ 3. Nú er gerð samþykkt, eins og að framan er mælt, og send ráðuneytinu til staðfestingar, og virðist ráðuneytinu hún brjóta í bág við lög eða grundvallarreglur laga eða réttindi manna, og er samþykktin þá endursend án staðfestingar, ásamt synjunarástæðum ráðuneytisins. Að öðrum kosti staðfestir ráðuneytið samþykktina, skipar fyrir um birtingu hennar og tiltekur, hvenær hún skuli öðlast gildi.

☐ 4. Staðfestri samþykkt má breyta á sama hátt og til hennar var stofnað.

■ **17. gr.** 1. Í samþykkt skal ákveða um eftirlit, er nauðsynlegt þykir til þess, að ákvæða hennar sé gætt, og hvernig kostnað við það skuli greiða.

☐ 2. [Brot gegn löggiltri samþykkt varða sektum. Mál, sem rísa út af téðum brotum, skulu rekin að hætti opinberra mála.][1)]

[1)] *L. 75/1982, 47. gr. A.*

■ **18. gr.** Þar sem rætt er um sýslunefnd, oddvita hennar og sýslusjóð í III. kafla laga þessara, er einnig átt við bæjarstjórn, bæjarstjóra og bæjarsjóð, eftir því sem við á.

■ **19. gr.** Fuglaveiðasamþykktir, sem gerðar hafa verið fyrir gildistöku þessara laga, skulu ógildar, unz þær hafa verið staðfestar af ráðuneytinu að nýju.[1)]

[1)] *Eldri fuglaveiðasamþykktir: 88/1955 (Grímsey), 89/1955 (Vestmannaeyjar), 83/1962 (Drangey).*

IV. kafli. Um veiðitæki og veiðiaðferðir.

■ **20. gr.** Við fuglaveiðar má eigi nota önnur skotvopn en þau, er skjóta má með fríhendis frá öxl. Hlaupvíðari haglabyssur en cal. 12 má eigi nota til fuglaveiða.

■ **21. gr.** 1. Eigi má nota flugvélar, bifreiðar eða önnur vélknúin farartæki á landi til fuglaveiða eða til að elta uppi eða reka fugla. Farartæki þessi má þó nota til að flytja veiðimenn, veiðihunda og veiðitæki að og frá veiðistað.

☐ 2. Eigi má nota vélknúna báta til fuglaveiða á ósöltu vatni, sbr. þó 24. gr., og til fuglaveiða á sjó má eigi nota vélknúna báta, sem ganga hraðar en 9 sjómílur á klukkustund.

■ **22. gr.** 1. Eigi má nota net til fuglaveiða í sjó eða vötnum.

☐ 2. Nú festast fuglar í netum, sem ætluð eru til annarra veiða (fisk- eða selveiða), og ber þá að greiða þá úr netunum og sleppa þeim, ef þeir eru lifandi, þegar netanna er vitjað. En fugla sem finnast dauðir í slíkum netum, má hvorki hirða né nýta á nokkurn hátt.

☐ 3. Eigi má nota net til fuglaveiða á landi. Þó skal heimilt að veiða lunda í net, þar sem lundagröftur stendur æðarvarpi fyrir þrifum. Þessa veiðiaðferð má þó

ekki stunda, nema verið sé yfir netunum og fuglinn hirtur úr þeim jafnóðum eða þeirra sé vitjað minnst tvisvar á dag. Heimilt skal að nota háfa til lunda- og bjargfuglaveiða.

■ **23. gr.** 1. Eftirtalin tæki eða útbúnað má eigi nota til fuglaveiða: fleka (snörufleka), stingi eða króka (gogga), öngla, boga, gildrur, blys eða annan ljósaútbúnað, svo og allar aðrar fastar veiðivélar, þótt hér hafi ekki verið taldar.

□ 2. Nú hefur maður komið sér upp veiðitækjum samkvæmt fuglaveiðasamþykkt, sbr. síðasta málslið 21. gr. laga nr. 63/1954,[1] sem óheimilt verður að nota eftir þessum lögum, og skal þá ríkissjóði skylt að greiða honum bætur, ef hann krefst, fyrir veiðitækin samkvæmt mati.

[1] *Eldri lög um fuglaveiðar og fuglafriðun.*

■ **24. gr.** Þar sem grágæsir valda tilfinnanlegu tjóni á nytjagróðri, getur ráðuneytið, samkvæmt tillögum fuglafriðunarnefndar, veitt þeim handhöfum fuglaveiðiréttar, sem hafa fengið leyfi samkvæmt heimild 11. gr. til að veiða grágæsir á friðunartíma þeirra, tímabundið leyfi til að veiða grágæsir með því að reka þær í netgirðingar, þegar þær eru í sárum. Við þær veiðar er heimilt, þrátt fyrir ákvæði 21. gr., að nota vélknúna báta, ef aðstaða er þannig, að þess þurfi.

■ **25. gr.** Eigi má nota eitur til að tortíma fuglum. Að fengnum tillögum fuglafriðunarnefndar getur ráðuneytið með reglugerð veitt undanþágu frá ákvæðum þessarar greinar, að því er varðar notkun eiturs eða svæfandi lyfja, í sambandi við eyðingu tiltekinna tegunda, svo sem svartbaks, hrafns og kjóa.[1]

[1] *Rg. um eyðingu svartbaks og hrafns með tríbrómetanóli og fenemali nr. 100/1973, sbr. rg. 73/1974.*

■ **26. gr.** Skipum og bátum skal óheimilt að þeyta eimflautur að óþörfu í grennd við fuglabjörg.

■ **27. gr.** 1. Forðast skal að trufla fugla, sem friðunar njóta samkvæmt lögum þessum, við hreiður, svo að skaði geti hlotizt af á eggjum þeirra eða ungum.

2. Um mynda- og kvikmyndatökur af örnum, fálkum, snæuglum og haftyrðlum við hreiður þeirra skulu sett sérákvæði í reglugerð.[1]

[1] *Rg. 97/1968.*

■ **28. gr.** 1. Náttúrufræðistofnun Íslands í Reykjavík hefur ein heimild til að láta merkja villta fugla á Íslandi í vísindalegum tilgangi, og getur stofnunin veitt einstaklingum leyfi til að veiða fugla í net eða gildrur til merkinga. Má slíkt leyfi jafnt ná til friðaðra fugla sem ófriðaðra. Til merkinganna má eigi nota önnur merki en þau, er stofnunin lætur í té.

□ 2. Hverjum þeim, sem finnur eða handsamar merktan fugl, ber að senda merkið, hvort sem það er íslenzkt eða útlent, til Náttúrufræðistofnunar Íslands, ásamt nánari upplýsingum um fundinn.

V. kafli. Um inn- og útflutning, kaup og sölu fugla.

■ **29. gr.** Fugla, sem eru alfriðaðir samkvæmt lögum þessum, má eigi bjóða til sölu, selja, kaupa, gefa eða þiggja að gjöf. Gildir þetta jafnt um lifandi fugla og dauða, ef þeir hafa verið deyddir eða þeim hefur verið náð á ólöglegan hátt, svo og einstaka hluta þeirra.

■ **30. gr.** Ráðuneytinu er heimilt að ákveða með reglugerð, að fugla, sem samkvæmt lögum þessum eru friðaðir tiltekna tíma árs, megi eigi bjóða til sölu, selja, kaupa, gefa eða þiggja að gjöf fyrr en daginn eftir að veiðitími þeirra hefst, og eigi lengur en í 14 daga, eftir að honum lýkur. Ákvæði þessarar greinar taka þó ekki til fugla, sem hafa verið auðkenndir (plúmberaðir) af réttum yfirvöldum innan 7 daga frá því, að veiðitíma þeirra lýkur.

■ **31. gr.** Egg, eggskurn og hreiður þeirra fugla, sem samkvæmt lögum þessum njóta algerrar eða tímabundinnar friðunar, má eigi bjóða til sölu, selja, kaupa, gefa eða þiggja að gjöf, nema þeirra hafi verið aflað á löglegan hátt.

■ **32. gr.** 1. Fugla, egg, eggskurn og hreiður skal óheimilt að flytja úr landi. Þó getur menntamálaráðuneytið, að fengnum tillögum fuglafriðunarnefndar, veitt undanþágu frá ákvæðum þessarar greinar, enda gangi trúnaðarmaður frá Náttúrufræðistofnun Íslands úr skugga um, að innihald sendinga af þessu tagi sé í samræmi við veitt leyfi. Auk þess skal Náttúrufræðistofnun Íslands heimilt að flytja út fuglahami og egg án þess að leyfi ráðuneytis komi til, þegar um er að ræða skipti við erlend söfn eða aðrar hliðstæðar stofnanir.

□ 2. Útflutningsbann fyrri málsgreinar tekur hvorki til rjúpna né alifugla, sem kynnu að verða fluttir úr landi.

■ **33. gr.** Ráðuneytinu er heimilt að ákveða með reglugerð, að innflutta fugla megi eigi bjóða til sölu, selja, kaupa, gefa eða þiggja að gjöf, nema þeir hafi verið auðkenndir (plúmberaðir) af réttum yfirvöldum á þann hátt, að auðsætt sé, að þeir séu innfluttir. Ákvæði þessarar greinar taka þó ekki til erlendra búrfugla eða alifugla, sem til landsins kunna að verða fluttir.

■ **34. gr.** Fugla, egg, eggskurn og hreiður skal mönnum óheimilt að hafa í vörzlum sínum, nema þeirra hafi verið aflað á löglegan hátt.

■ **35. gr.** 1. Óheimilt er að taka hami af fuglum og setja þá upp, nema fuglanna hafi verið aflað á löglegan hátt.

□ 2. Þó er með öllu óheimilt að taka og setja upp hami af örnum, fálkum og snæuglum nema í þágu opinberra almenningssafna íslenzkra.

■ **36. gr.** Nú notar ráðuneytið heimild 30. og 33. gr. og kveður þá á um með reglugerð, hvernig fuglar þeir, er þar um ræðir, skuli auðkenndir (plúmberaðir) og hverjir skuli annast auðkenninguna, svo og gjald fyrir hana og hver greiða skuli.

VI. kafli. Refsiákvæði og réttarfar.

■ **37. gr.** 1. [Hver sá, sem sekur gerist um ólöglegar fuglaveiðar, skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi. Virða skal það refsingu til þyngingar, ef fágætar fuglategundir eru veiddar, svo sem örn, snæugla, fálki eða haftyrðill, enda sé síðasttalda tegundin veidd í varpstað (í Grímsey við Eyjafjörð) eða í grennd við hann. Sama gildir um ólöglegar æðarfuglaveiðar. Upptaka á ólöglegu veiðifangi, hagnaði af veiði og á veiðitækjum er heimil samkv. 69. gr. almennra hegningarlaga. Ekki er það upptöku til fyrirstöðu, þótt annar sé eigandi veiðitækis en sá, sem sekur hefur reynst um brot á lögunum.][1]

□ 2. Tilraun til ólöglegra fuglaveiða sætir refsingu sem fullframið brot. Hlutdeild í ólöglegum fuglaveiðum er refsiverð.

□ 3. Það eru ólöglegar fuglaveiðar samkvæmt lögum þessum, ef maður veiðir fugla, þar sem hann á ekki veiðirétt, ef maður stundar fuglaveiðar með ólöglegum

1966 Nr. 33 26. apríl

veiðiaðferðum eða ef maður veiðir fugla andstætt friðunarákvæðum laga þessara.

[1] *L. 75/1982, 47. gr. B.*

■ **38. gr.** [Ólögleg eggjataka varðar sektum, varðhaldi eða fangelsi. Virða skal það refsingu til þyngingar, ef tekin eru egg fágætra fuglategunda, svo sem arnar, snæuglu, fálka og haftyrðils, svo og æðaregg. Heimilt er að gera egg, sem ólöglega er aflað, upptæk samkvæmt 69. gr. almennra hegningarlaga. Sama gildir um hagnað, sem fenginn er með ólöglegri eggjatöku.][1]

[1] *L. 75/1982, 47. gr. C.*

■ **39. gr.** [Brot á ákvæðum 29.—35. gr. varða sektum, varðhaldi eða fangelsi. Upptaka á ólöglegum birgðum af fuglum, eggjum eða eggjaskurn er heimil, svo og á hagnaði af sölu þessara verðmæta.][1]

[1] *L. 75/1982, 47. gr. D.*

■ **40. gr.** [Eigi má maður hleypa af skoti í annars manns landi án leyfis landeiganda eða ábúanda, nema lög mæli öðruvísi fyrir. Brot á þessu ákvæði, svo og á öðrum ákvæðum laga þessara, sem ekki er lögð sérstök refsing við í 17. gr. og 37.—39. gr., varða sektum, varðhaldi eða fangelsi.][1]

[1] *L. 75/1982, 47. gr. E.*

■ **41. gr.** ...[1]

[1] *L. 75/1982, 47. gr. F.*

■ **42. gr.** Mál út af brotum gegn lögum þessum og reglum, sem settar eru samkvæmt þeim, skulu rekin að hætti opinberra mála.

1965 Nr. 50 18. maí

Lög um eyðingu svartbaks.

■ **1. gr.** Veiðistjóri hefur, undir yfirstjórn Búnaðarfélags Íslands, stjórn allra aðgerða við eyðingu svartbaks.

■ **2. gr.** Veiðistjóri skal, svo sem kostur er, afla upplýsinga um svartbaksstofninn, leiðbeina mönnum við eyðingu hans, skipuleggja eyðingaraðgerðir, gera tilraunir með nýjar vinnsluaðferðir og vernda æðarvörp gegn ágengni svartbaks.

■ **3. gr.** Ráða skal sérstaka menn til eyðingar svartbaks, til lengri eða skemmri tíma eftir ástæðum. Skulu menn þessir starfa undir stjórn veiðistjóra, og sér hann um ráðningu þeirra.

■ **4. gr.** Hinir ráðnu veiðimenn skulu vera vel útbúnir að öllum tækjum og lyfjum, sem bezt henta við eyðingu svartbaks. Eru hinum ráðnu mönnum leyfilegar eyðingaraðgerðir hvar sem er, svo sem í varpstöðvum svartbaksins og annarra fugla, við árósa, fiskvinnsluhús, sláturhús eða á öðrum stöðum, þar sem svartbakur heldur sig mikið.

■ **5. gr.** Heimilt er veiðistjóra að fela áðurnefndum ráðnum mönnum eyðingu minka, refa og hvers konar vargfugla, sem herja á æðarvörp, ef nauðsyn þykir.

■ **6. gr.** Hinir ráðnu veiðimenn skulu fara eftir þeim fyrirmælum, sem sett hafa verið. Skal veiðistjóri fylgjast með, að þau séu haldin.

□ Veiðimönnum er skylt að halda skýrslur um störf sín og séu þær látnar fylgja reikningum.

■ **7. gr.** Laun, bílakostnaður svo og nauðsynlegur áhaldakostnaður manna, sem ráðnir eru við svartbakseyðingu, skulu greidd úr ríkissjóði, sem ver til eins árs í senn vissri fjárupphæð til eyðingar svartbaks. Fjárupphæð þessi greiðist til Búnaðarfélags Íslands, er sér um greiðslu til veiðimanna samkvæmt reikningum staðfestum af veiðistjóra.

1965 Nr. 50 18. maí

■ **8. gr.** Hvarvetna skal svartbakur (veiðibjalla) réttdræpur.

■ **9. gr.** Jarðarábúendum og öðrum er óheimilt að varna því, að svartbaksveiðar fari fram, eða hindra starfsemi við eyðingu hans á nokkurn hátt, séu veiðarnar framkvæmdar af til þess ráðnum mönnum samkvæmt lögum þessum, nema á vissum árstímum í námunda við æðarvörp, selalagnir eða á öðrum friðlýstum svæðum.

■ **10. gr.** Óheimilar eru öðrum en veiðimönnum ráðnum samkv. 3. gr. svartbaksveiðar án vitundar og leyfis viðkomandi landeiganda eða umráðamanns. Skulu veiðimenn ávallt gera viðkomandi landeigendum aðvart um ferðir sínar, ef þess er nokkur kostur, og gæta fyllstu varúðar við veiðarnar. Þeim er stranglega bannað að skjóta aðrar fuglategundir á friðlýstum tíma. Einnig er svartbaksskyttum bannað að skjóta aðrar fuglategundir án leyfis landeiganda eða umráðamanns. Skylt er veiðimönnum að fjarlægja eða grafa niður öll hræ af þeim fuglum, sem þeir vinna og ná til.

■ **11. gr.** Fyrir hvern unninn svartbak, ungan (grámáf) og fullorðinn fugl, á veiðimaður 20 krónur í verðlaun. Engin verðlaun skal greiða fyrir ófleyga svartbaksunga. Oddviti (bæjarstjóri) greiðir verðlaun þessi.

□ Veiðimenn skulu leggja fram hægri væng fuglsins til sönnunar því að hafa unnið hann. Skal sá, er gjald þetta greiðir, brenna vænginn strax og greiðsla hefur farið fram.

■ **12. gr.** Veiðimenn skulu gefa eiginhandarkvittun fyrir greidd verðlaun. Skulu kvittanir þessar staðfestar með undirskrift þess, er verðlaunin greiðir, og fylgja árlegu reikningsyfirliti til sýslusjóðs.

■ **13. gr.** Um hver áramót skulu oddvitar (bæjarstjórar) senda veiðistjóra skýrslu yfir tölu fugla, sem þeir hafa greitt verðlaun fyrir á árinu.

■ **14. gr.** Þau bæjar- og sveitarfélög, sem samkvæmt lögum þessum greiða verðlaun fyrir unna svartbaka, skulu gera árlegt reikningsyfirlit um þau gjöld, sem síðan eru látin ganga til sýslumanns, en hann endurgreiðir þá hluta sýslusjóðs, 1/6, og annast innheimtu á hluta ríkissjóðs, 2/3.

■ **15. gr.** ...[1]

[1] *Rg. 80/1963 (samkv. eldri lögum).*

1970 Nr. 76 25. júní

Lög um lax- og silungsveiði.

I. kafli. Orðaskýringar.

■ **1. gr.** Merking orða í þessum lögum er sem hér segir:

Alifiskur: Fiskur, sem alinn er eða látinn ganga sjálfala í tjörnum eða ílátum.

Almenningur í stöðuvatni: Sá hluti stöðuvatns, sem liggur fyrir utan 115 m breitt vatnsbelti (netlög) landareigna þeirra, sem að vatninu liggja.

Á: Straumvatn frá ósasvæði til upptaka.

Áll: Sá staður langs eftir vatni, stöðuvatni eða straumvatni, þar sem dýpi er mest milli grynninga eða sandeyra, sem eigi teljast bakkar. Nú eru fleiri álar en einn, og heitir sá höfuðáll, sem vatnsmestur er.

Bakki: Fast takmark á farvegi straumvatns eða legi stöðuvatns, svo sem klettar, gróið land eða eyrar, sem vatn fellur eigi yfir í meðalvexti eða sjór um stórstraumsflæði.

1970 Nr. 76 25. júní

Dráttur: Staður í veiðivatni, þar sem ádráttarveiði verður við komið.

Félagsveiði: Félagsskapur eigenda eða notenda veiðiréttar um sameiginlega hagnýtingu veiðihlunninda.

Fiskeldi: Geymsla, fæðsla og gæzla alifisks.

Fiskihverfi: Veiðivatn eða vötn, sem sami fiskstofn byggir og fer um fram og aftur, eða ætla má að sami fiskstofn byggi og fari um fram og aftur, þá er ræktaður hefur verið.

Fiskrækt: Hvers konar aðgerðir, sem ætla má að skapi eða auki fiskmagn veiðivatns, sbr. 2. mgr. 44. gr.

Fiskur: Lax (Salmo salar), silungur (S. trutta og S. alpinus) og regnbogasilungur (S. irideus) eða annar vatnafiskur, ef ræktaður verður.

Fiskvegur: Hvers konar mannvirki, er gerir veiðivötn fiskgeng eða greiðir fiskför um þau.

Föst veiðivél: Veiðitæki, sem fest er í vatni og fiskur getur ánetjazt í eða króazt, svo sem lagnet, króknet, kista og girðing.

Göngusilungur: Silungur, er gengur úr sjó í ósalt vatn, svo sem sjóbirtingur (urriði) og sjóreyður (bleikja).

Jörð: Lögbýli samkvæmt ábúðarlögum.

Kvísl: Hluti af straumvatni, sem fellur sér milli bakka.

Lögn: Staður í vatni, þar sem fastri veiðivél verður við komið.

Ós í á: Sá staður, þar sem straumur þverár sameinast straumi höfuðár.

Ós í sjó: Sá staður, þar sem straumur ár hverfur í sjó um stórstraumslágflæði.

Ós í stöðuvatni: Sá staður, þar sem straumur ár hverfur í stöðuvatni.

Ós úr stöðuvatni: Sá staður, þar sem straumlína ár hefst í stöðuvatni.

Ósasvæði: Svæði í straumvatni, er nær frá ósi í sjó upp til þess staðar, þar sem straumlína hverfur um stórstraumsflæði.

Sjór: Salt vatn utan árósa.

Straumlína, (strengur): Lína, sem liggur eftir endilöngu straumvatni um þá staði þess, þar sem straumur er mestur.

Straumvatn: Ósalt vatn, á eða ósasvæði, sem í er greinilegur straumur, þá er enginn vöxtur er í, og um stórstraumslágflæði.

Stöðuvatn: Ósalt vatn, sem eigi er í greinilegur straumur, annar en sá, sem stafar af sjávarföllum, vindi eða aðrennsli í leysingum.

Vatn: Ósalt vatn með föstu legi eða farvegi, straumvatn eða stöðuvatn.

Vatnasilungur: Silungur, sem elur allan aldur sinn í ósöltu vatni, svo sem vatnaurriði, vatnableikja (reyður), lækjarsilungur og murta.

Veiðihlutur: Hundraðshluti jarðar í veiði vatns samkvæmt arðskrá.

Veiðimagn: Samanlögð þyngd veiddra fiska.

Veiðimál: Hvers konar mál, er lúta að lax-, silungs- og álaveiði, fiskrækt eða fiskeldi.

Veiðitala: Tala veiddra fiska.

Veiðivatn: Á eða stöðuvatn, sem veiði er í eða mætti í vera, ef fiskur væri ræktaður þar.

Veiðivél: Sjá föst veiðivél.

II. kafli. Um veiðirétt.

1970 Nr. 76 25. júní

■ **2. gr.** 1. Landeiganda er einum heimil veiði í vatni á landi sínu, enda sé eigi öðruvísi mælt í lögum þessum.

☐ 2. Nú hefur maður fengið veiðiskírteini, slíkt er getur í 22. gr., og er honum þá veiði heimil hvar sem er til fiskræktar eða vísindalegra rannsókna. Eigi má drepa fisk, sem veiddur er vegna fiskræktar. Veiðieiganda er rétt að hagnýta sér fisk, sem veiddur er til vísindalegra rannsókna. Að öðru leyti ber veiðieiganda ekki endurgjald fyrir veiði þessa.

☐ 3. Nú er jörð byggð á leigu, og fylgir þá veiði ábúð, nema öðruvísi semjist og ráðherra samþykki að fengnu áliti veiðimálastjóra.

☐ 4. Eigi má skilja veiðirétt að nokkru eða öllu leyti við landareign, hvorki fyrir fullt og allt né um tiltekinn tíma, sbr. þó 5. mgr. 14. gr., annan en stangarveiðirétt, en hann má skilja við landareign um tiltekið tímabil, er þó má eigi vera lengra en 10 ár, nema leyfi ráðherra komi til og veiðimálastjóri og veiðimálanefnd mæli með því, að leyfið sé veitt.

☐ 5. Nú er réttur til stangarveiði skilinn við landareign skv. 4. mgr. og er þá löglegt, að landeigandi afsali sér jafnframt afnotarétti til annarrar veiði í því vatni það tímabil, er stangarveiði er við landareignina skilin.

■ **3. gr.** 1. Veiðiréttindi, er skilin hafa verið við landareign, áður en lög þessi tóku gildi, er eigendum landareigna þeirra, er þau ella mundu hafa fylgt samkv. 1. mgr. 2. gr., rétt að leysa til sín, hverjum fyrir sinni landareign, er ráðherra leyfir, að fengnu samþykki veiðimálanefndar, enda krefjist ¾ hlutar þeirra innlausnar. Nú á maður fleiri jarðir en eina, og hefur hann þá eitt atkvæði fyrir lögbýli hvert, sem metið er til verðs í gildandi fasteignamati. Erfðafestuhafi skal fara með atkvæði jarða í erfðafestu í stað eiganda. Nú er landareign í óskiptri sameign, og kemur þá fulltrúi frá eigendum, er fer með eitt atkvæði fyrir þá jörð.

☐ 2. Nú er innlausnar krafizt samkvæmt 1. mgr., en eigi af hálfu allra þeirra landeigenda, er innlausnarrétt eiga, og getur þá eigandi veiðiréttar krafizt þess, að þeir landeigendur, sem innlausnar krefjast, leysi til sín veiðirétt hinna, er eigi vilja innleysa.

☐ 3. Um mat á andvirði veiðiréttar og greiðslu þess fer eftir því sem segir í 94. og 96. gr.

■ **4. gr.** 1. Nú er landareign eða veiðiréttur í óskiptri sameign, og er þá sameigendum öllum veiði jafnheimil. Rétt er þeim, er telst vanhaldinn, að krefjast skipta á veiði, annaðhvort svo, að hvor eða hver hafi sinn hluta vatns eða veiði sinn tíma, dag eða viku, að tiltölu við eignarhluta sinn, en eigi skulu skipti lengur standa en fimm ár um sinn. Mat skal ráða, ef menn skilur á um veiðiskipti.

☐ 2. Nú er landareign í sameign, en skipt eftir merkjum, afnotaskiptum eða eignar, og skal réttur hvers aðila til veiði vera í hlutfalli við landverð hvers jarðarhluta, þegar landskipti fara fram, án tillits til legu jarðarhlutans að veiðivatni, enda verði eigi samkomulag um aðra skipan. Að öðru leyti fara landskiptin fram í samræmi við landskiptalög, nr. 46 27. júní 1941.

■ **5. gr.** Búendum, sem rétt eiga til upprekstrar á afrétt, er einum heimil veiði í vötnum á þeim afrétti til búsþarfa á sama hátt sem verið hefur, enda sé veiðiréttur í þeim vötnum eigi einkaeign. Eigi má leigja veiði

í slíkum vötnum eða leyfa hana með öðrum hætti. Veiðifélagi við slík vötn er heimilt að ráðstafa veiði í samræmi við lög þessi.

■ **6. gr.** Nú skilur vatn landareignir, enda fylgi veiðiréttur báðum landareignum, og er hvorum landeiganda heimil veiði í því veiðivatni innan þeirra marka, er lög þessi segja til um. Eigi er landeiganda rétt að standa að veiði hinum megin ár, en bjarga má hann veiði og veiðitæki að hinu landinu.

■ **7. gr.** Nú leggst á eða lækur í nýjan farveg eða stöðuvatn tekur sér nýtt leg, og hverfur þá veiðiréttur til þess, sem land á undir, sbr. þó 7. og 8. gr. laga nr. 15 1923.

■ **8. gr.** 1. Landeigendum, er land eiga að stöðuvatni, er einum heimil veiði í almenningi vatns, og er hún þeim öllum jafnheimil. Nú er forn venja til þess, að veiðiréttur í almenningi stöðuvatns fylgi tiltekinni eða tilteknum landareignum, og skal sú venja gilda framvegis.

☐ 2. Nú hefur dorgarveiði um ís verið tíðkuð að undanförnu í almenningi vatns frá jörðum, er ekki eiga land að vatninu, og skal þá slík veiði heimil framvegis.

☐ 3. Rétt er að skipta veiði þeirri, er getur í þessari grein, eftir 4. gr.

■ **9. gr.** Eigi má maður leyfa öðrum veiði fyrir sameignarlandi eða í félagsvatni (4. gr. 1. mgr.) eða almenningi (8. gr. 1. og 2. mgr.), en veiðifélagi skal þó heimilt að leyfa veiði á slíkum stöðum.

III. kafli. Um skrásetningu veiðivatna, merkingu veiðarfæra og veiðiskýrslur.

■ **10. gr.** 1. Skrásetja skal veiðivötn.

☐ 2. Í skránni skal greina:

a. Nafn veiðivatns og legu.

b. Hvaða jörðum fylgi veiðiréttur í vatni og frá hvaða jörðum veiði hafi stundað verið.

c. Veiðiaðferðir, er tíðkaðar hafa verið í vatni.

d. Fastar veiðivélar, er notaðar voru í vatni síðasta veiðitíma, áður en lög þessi tóku gildi, og svo þær, er síðar eru teknar til notkunar.

e. Lagnir, drætti og hrygningarstaði í vatni.

f. Fossa og aðrar fyrirstöður fyrir fiskför í vatni.

g. Önnur atriði, sem máli skipta um veiði í vatni og þörf þykir að skrásetja.

☐ 3. Veiðimálastjóri hefur með höndum skrásetningu veiðivatna. Öllum veiðieigendum er skylt að gefa honum þær skýrslur, sem hann óskar, um þau atriði, er skrásetja þarf.

☐ 4. Ráðherra er rétt að setja með reglugerð nánari ákvæði um skrásetningu veiðivatna. Í reglugerðinni má ákveða, hver veiðivötn skuli skrásetja.

■ **11. gr.** 1. Ákveða má í samþykkt veiðifélags eða reglugerð, er ráðherra setur, að merkja skuli tilteknu merki öll áðráttarnet og lagnet, sem nota á til veiði í tilteknu vatni, og svo lagnet, er nota á til silungsveiða í sjó.

☐ 2. Eftirlitsmaður með veiði hefur með höndum merkingu veiðarfæra eða hreppstjóri, þar sem eigi er eftirlitsmaður við veiðivatn.

■ **12. gr.** 1. Hver sá, sem veiði stundar, skal gefa skýrslu um veiði sína. Eigandi veiðiréttinda eða veiðifélag skal heimta veiðiskýrslur af veiðimanni og senda þær veiðimálastjóra.

☐ 2. Skýrslur þessar skulu gerðar eftir fyrirmynd, er veiðimálastjóri setur, og skal hann sjá um, að þeir menn, sem skýrslur eiga að gefa, geti fengið skýrslueyðublöð ókeypis. Kostnaður af prentun eyðublaða greiðist úr ríkissjóði.

☐ 3. Eftirlitsmaður með veiði eða hreppstjóri, þar sem eigi er eftirlitsmaður við veiðivatn, skulu safna veiðiskýrslum hver í sínu umdæmi og senda þær veiðimálastjóra.

■ **13. gr.** 1. Ráðherra er heimilt að fyrirskipa, að hver sá, sem kaupir lax eða silung, veiddan innanlands, til sölu innanlands eða utan, og svo gistihús, matsöluhús, sjúkrahús og þess háttar stofnanir, er kaupa þessa vöru, skuli á mánuði hverjum gefa skýrslu um þessi kaup. Ráðherra setur nánari reglur um slíka skýrslugerð.

☐ 2. Ráðherra er rétt að setja reglur um merkingu lax og silungs, sem boðinn er til sölu.

IV. kafli. Um friðun lax og göngusilungs.

■ **14. gr.** 1. Eigi má veiða lax í sjó.

☐ 2. Nú veiðist lax í sjó í veiðitæki, sem ætluð eru til veiði annarra fiska, og skal þá þeim, er veiðir, skylt að sleppa honum í sjó aftur.

☐ 3. Nú hefur laxveiði í sjó verið metin sérstaklega til dýrleika í fasteignamati því, er öðlaðist gildi árið 1932, eða tillit hefur verið tekið til hennar við ákvörðun fasteignaverðs í því mati, og er þá sú veiði leyfileg.

☐ 4. Veiði lax og göngusilungs í sjó skal hlíta sömu reglum sem veiði í ósöltu vatni, eftir því sem unnt er. Ráðherra setur reglur[1] um þessa veiði.

☐ 5. Nú liggur veiðivatn svo nærri sjávarveiði, slíkri sem getur í 3. mgr., að veiðimálastjóri telji, að sjávarveiðin rýri veiði í vatninu, en veiðieigendur í vatninu, einn eða fleiri, vilja leysa sjávarveiðina til sín, og er ráðherra þá rétt að leyfa það, að fengnu samþykki veiðimálanefndar. Um mat á andvirði veiðiréttar og greiðslu þess fer eftir því, sem segir í 94. og 96. gr.

☐ 6. Rétt er ráðherra að takmarka eða banna[2] veiði göngusilungs í sjó á tilteknum svæðum og um tiltekinn tíma, enda æski veiðinotendur eða veiðifélag slíkrar friðunar og sýslunefnd mæli með henni eða bæjarstjórn, ef veiði er fyrir bæjarlandi.

☐ 7. Með sama skilorði og í 6. mgr. segir er ráðherra rétt að banna veiði fiska framan við árósa, þar sem hætta er á, að lax og silungur geti veiðzt í veiðiútbúnað, sem ætlaður er til slíkrar veiði.

[1] *T. d. reglur 454/1980.* [2] *T. d. augl. 283/1979.*

■ **15. gr.** 1. Veiða má silung í sjó á færi og á stöng, í áðráttarnet og í lagnet, þó eigi í króknet, fleygnætur, herpinætur né önnur veiðitæki, þau er lax má veiða.

☐ 2. Eigi má leggja net né hafa áðrátt í sjó nær ósi straumvatns á tímabilinu frá 1. marz til 1. október en 1000 metra, meðalvatnsmagn ár er innan við 25 m^3 á sekúndu, en 2000 metra, ef vatnsmagnið er meira. Rétt er ráðherra eftir tillögum veiðimálastjóra að setja reglur um veiðitæki og möskvastærð netja við slíka ósa. Þó getur ráðherra að fengnu áliti veiðimálastjóra leyft áðrátt fyrir síld og loðnu á friðuðu svæði tiltekinn tíma árs.

■ **16. gr.** 1. Eigi má hafa áðrátt í ósi straumvatns eða ósasvæði.

☐ 2. Eigi má veiða fisk í ósum í ár eða ósum í stöðuvötn og eigi 100 metra upp frá slíkum ósum eða 250 metra niður frá þeim. Eigi má heldur veiða fisk í ósum

úr stöðuvötnum þeim, er lax eða göngusilungur fer um, né 50 metra upp eða niður frá slíkum ósum.

☐ 3. Ráðherra getur, eftir tillögum veiðimálastjóra, veitt undanþágu að nokkru leyti eða öllu frá banni því, er ræðir um í 1. og 2. mgr., þar sem svo hagar til, að veiði í ós eða við er eigi talin skaðvænleg.

☐ 4. Ráðherra er rétt, með samþykki veiðimálanefndar, hlutaðeigandi veiðifélags og eftir tillögum veiðimálastjóra, að banna alla veiði eða tilteknar veiðiaðferðir upp eða niður frá ósi, enda þyki það nauðsynlegt til viðhalds veiði í vatni. Bann þetta skal standa tiltekinn tíma, og má binda það því skilorði, að veiðieigendur eða ábúendur greiði bætur þeim aðila, sem öðrum fremur missir af veiði vegna slíks banns. Ákveða má bætur með mati samkvæmt 94. gr., ef eigi semur.

■ **17. gr.** Í straumvatni eða hluta straumvatns, þar sem veiði er stunduð með föstum veiðivélum, skal fiskur eiga frjálsa för eftir miðju vatni, og nefnist þar gönguhelgi. Hún tekur yfir þriðjung af breidd straumvatns um miðbik, en helming af breidd óss eða ósasvæðis. Þó skal fiskur eiga frjálsa för eftir aðalstraumlínu, þótt skemmra liggi frá bakka en nemi þriðjungi af breidd vatns. Nú greinir menn á um gönguhelgi eða aðalstraumlínu, og má skjóta þeim ágreiningi til mats samkvæmt 94. gr.

■ **18. gr.** 1. Eigi má veiða lax nema á tímabilinu frá 20. maí til 20. september ár hvert. Nú telst sannað, að fiskur hrygni í veiðivatni í september, og er ráðherra þá rétt eftir tillögum veiðimálastjóra að ákveða, að veiðitíma ljúki fyrr í því vatni. Ádráttarveiði er eigi heimil eftir 31. ágúst.

☐ 2. Á tímabili því, er getur í 1. mgr., má hvergi stunda laxveiði lengur en 3 mánuði. Rétt er ráðherra að setja nánari reglur um veiðitíma í vatni hverju, að fengnum tillögum stjórnar hlutaðeigandi veiðifélags og veiðimálanefndar og með samþykki veiðimálastjóra.

☐ 3. Göngusilung má einungis veiða frá 1. apríl til 20. september ár hvert. Þá er sérstaklega stendur á, getur ráðherra eftir tillögum veiðimálastjóra leyft, að göngusilungur sé veiddur utan þess tíma í lagnet, á stöng og færi.

☐ 4. Frá 1. apríl og þar til laxveiði hefst, má eigi nota önnur veiðitæki til veiði göngusilungs en stöng og færi, lagnet og ádráttarnet.

☐ 5. Nú veiðist lax á tímabilinu frá 1. apríl og þar til laxveiðitími hefst, og er þeim, er veiðir, skylt að sleppa honum í vatn aftur.

☐ 6. Á friðunartíma þeim, sem getur í þessari grein, skulu allar fastar veiðivélar teknar upp úr veiðivatni, sbr. þó 3. mgr.

■ **19. gr.** 1. Á veiðitíma þeim, er getur í 18. gr., skal lax og göngusilungur vera friðaður gegn veiði, annarri en stangarveiði, 84 stundir á viku hverri frá föstudagskvöldi kl. 10 til þriðjudagsmorguns kl. 10. Friðunartíma þennan má stytta í 60 stundir á viku, sé að dómi veiðimálastjóra, veiðimálanefndar og hlutaðeigandi veiðifélags engin hætta á, að um þverrandi fiskstofn sé að tefla á viðkomandi veiðisvæði. Með sama skilorði má lengja friðunartímann um allt að 24 stundir, verði talin hætta á þverrandi fiskstofni í fiskihverfinu eða til jöfnunar fiskgengd í því vatni. Ádrátt má aldrei hafa frá kl. 9 síðdegis til kl. 9 árdegis og aldrei nema tvo daga í viku hverri, þriðjudag og miðvikudag. Stangarveiði og veiði með færi má eigi stunda frá kl. 10 síðdegis til kl. 7 árdegis og aldrei lengur en 12 klst. á sólarhring hverjum. Rétt er að setja nánari reglur um daglegan stangarveiðitíma með sama hætti og ákveðið er í 2. mgr. 18. gr. Nú fer lax og göngusilungur um stöðuvatn, og skal hann friðaður þar, svo sem nú var sagt.

☐ 2. Ráðherra er rétt að ákveða, að friðun sú, sem getur í 1. mgr., skuli gilda aðra daga ofar í straumvatni en neðar, enda telji veiðimálastjóri það nauðsynlegt til jöfnunar fiskgengd í því vatni.

☐ 3. Ráðherra er rétt, eftir tillögum veiðimálanefndar og veiðimálastjóra, að leyfa veiðifélagi að veiða lax til flutnings á hrygningarstaði. Einnig getur hann leyft, eftir tillögum veiðimálastjóra og veiðimálanefndar, veiðifélagi að veiða göngulax og flytja hann upp fyrir ólaxgenga fossa eða mannvirki, er hindra fiskför um vötn. Kostnað, er af þessu leiðir, má greiða úr fiskræktarsjóði að ⅓ hluta.

■ **20. gr.** 1. Ráðherra er rétt eftir tillögum veiðimálastjóra og með samþykki veiðimálanefndar að friða tiltekin svæði í vatni, þar sem fiskur safnast saman til hrygningar eða vegna fyrirstöðu á göngu, svo sem undir fossum, enda telji veiðimálastjóri, að veiði á þeim stöðum sé hættuleg fiskstofni vatnsins. Friðun þessa má binda við tiltekinn tíma. Slík friðun er því skilyrði háð, að veiðieigendur eða ábúendur í fiskihverfi greiði bætur þeim aðila, sem missir verulega og öðrum fremur af veiði vegna friðunar. Ákveða má bætur með mati samkvæmt 94. gr., ef eigi semur.

☐ 2. Ráðherra er rétt eftir tillögum veiðimálastjóra að friða heilt vatn gegn allri veiði eða einstökum veiðiaðferðum, enda sé sú friðun nauðsynleg til verndar fiskstofni þess vatns, en leita skal hann samþykkis hlutaðeigandi veiðifélags og veiðimálanefndar.

■ **21. gr.** 1. Eigi má veiða lax minni en 35 cm að lengd og eigi göngusilung minni en 20 cm að lengd.

☐ 2. Nú veiðist lax eða göngusilungur minni en segir í 1. mgr., og skal þá þeim er veiðir, skylt að sleppa honum aftur í vatn.

■ **22. gr.** 1. Prátt fyrir ákvæði 16.—21. gr. svo og ákvæði 38. gr. er leyfilegt að veiða lax og silung til klaks og vísindalegra rannsókna, hvenær sem er, hvar sem er og án tillits til stærðar.

☐ 2. Til veiði þeirrar, er getur í 1. mgr., þarf veiðiskírteini. Ráðherra gefur út veiðiskírteini, að fengnum meðmælum veiðimálastjóra. Veiðiskírteini skal gefið út handa einstaklingi eða veiðifélagi, og gildir það um tiltekinn tíma. Veiðiskírteini til klaks veitir eigi rétt til veiði í öðru fiskihverfi en því, sem klakið er í, nema með fullu samþykki veiðieigenda eða veiðifélags, og má binda leyfi því skilyrði, að sleppt sé hæfilegri tölu seiða í það vatn, sem veitt var í. Hrogn, sem þannig er aflað, er óheimilt að flytja úr landi nema að fengnu leyfi ráðherra með tilteknum skilyrðum, ef þurfa þykir, enda mæli veiðimálastjóri með útflutningnum.

☐ 3. Rétt er ráðherra að fengnum tillögum veiðimálastjóra að skipa eftirlitsmann með veiði í klak, þegar þurfa þykir, og skal sá, er veiðiskírteini fær, bera kostnað af eftirliti. Með sama skilorði getur ráðherra sett reglur um, hvar og hvernig sleppa skuli aliseiðum eða fiski í veiðivatn.

■ **23. gr.** 1. Frá 25. september til 20. maí ár hvert er bannað að gefa, selja eða láta af hendi með öðrum hætti lax, kaupa hann, þiggja að gjöf, taka við honum eða flytja hann úr landi.

□ 2. Bann það, er getur í 1. mgr., tekur eigi yfir:

a. Lax og göngusilung, sem sannanlega er veiddur erlendis.

b. Lax og göngusilung, sem sannanlega er veiddur á löglegum tíma, enda sé hann afhentur eða útfluttur frystur, saltaður, reyktur eða niðursoðinn.

c. Lax og göngusilung og seiði þeirra, sem afhent eru til fiskræktar innanlands.

d. Alifisk.

□ 3. Sá, er sóttur er til sakar fyrir brot gegn banni því, sem felst í þessari grein, er sýkn, ef hann sannar, að fiskur sé veiddur erlendis eða á löglegum tíma.

V. kafli. Um friðun vatnasilungs.[1)]

[1)] *Augl. 163/1957.*

■ **24. gr.** 1. Vatnasilungur, annar en murta, skal vera friðaður fyrir allri veiði eigi skemmri tíma en í 3 mánuði á tímabilinu frá 15. ágúst til 1. marz ár hvert. Veiðimálastjóri skal ákveða lengd friðunartíma í vatni hverju, en leita skal hann umsagnar veiðifélags.

□ 2. Ráðherra er rétt að fengnum tillögum veiðimálastjóra að ákveða allt að tveggja sólarhringa friðun á viku hverri í stöðuvatni.

□ 3. Ráðherra er rétt eftir tillögum veiðimálastjóra og með samþykki veiðimálanefndar að leyfa lagnetjaveiði til heimilisnota á friðunartíma þeim, er getur í 1. mgr., þar sem friðunartími er ákveðinn lengri en 4 mánuðir. Leyfi þetta skal binda nauðsynlegum skilyrðum til að tryggja, að hrygnandi fiskur verði eigi veiddur á þennan hátt, svo sem skilyrði um fjarlægð lagna frá hrygningarstöðvum.

□ 4. Ráðherra getur eftir tillögum veiðimálastjóra sett reglur um friðun vatnasilungs, þar sem hann hrygnir að sumarlagi.

■ **25. gr.** 1. Ráðherra er rétt með samþykki veiðimálanefndar og eftir tillögum veiðimálastjóra að banna að nokkru eða öllu silungsveiði á tilteknum svæðum í vatni, þar sem hitasilungur eða ungviði safnast fyrir.

□ 2. Rétt er ráðherra eftir tillögum veiðimálastjóra að takmarka eða fella með öllu niður friðun þá, er getur í 24. gr. og 1. mgr. þessarar greinar, enda þyki nauðsynlegt að fækka fiski í vatni eða uppræta úr því úrkynjaðan fiskstofn í því skyni að rækta annan stofn kynbetri.

□ 3. Nú telst rétt að uppræta fisk úr veiðivatni til þess að rækta annan stofn kynbetri eða aðrar fisktegundir en þær, er fyrir voru í vatni, og skal ráðherra heimilt að fengnum meðmælum veiðimálastjóra að leyfa notkun sérstakra efna við eyðingu fiskstofns vatns með þeim skilyrðum, sem þurfa þykir.

□ 4. Ákvæði greinar þessarar um friðun og undanþágu frá friðun má binda við tiltekið tímabil.

■ **26. gr.** Ákvæði 22. gr. taka einnig yfir veiði vatnasilungs.

VI. kafli. Um veiðitæki og veiðiaðferðir.

■ **27. gr.** 1. Í straumvatni má nota þau ein veiðarfæri, sem hér segir: Færi, stöng, lagnet og króknet.

□ 2. Leyfi veiðimálanefndar og veiðimálastjóra þarf til að taka í notkun til veiða á laxi og silungi veiðarfæri úr nýjum efnum eða úr efnum framleiddum með nýjum aðferðum.

□ 3. Ráðherra er rétt eftir tillögum veiðimálastjóra að leyfa veiði með girðingum, kistum og ádráttarnetjum, þar sem sérstaklega hagar til, enda setji hann með sama skilorði ákvæði um gerð og notkun þessara veiðitækja umfram það, sem segir í lögum þessum.

□ 4. Ráðherra getur leyft, að reynd séu eða upp tekin önnur veiðarfæri, m. a. til vísindalegra þarfa, enda mæli veiðimálanefnd og veiðimálastjóri með því. Slík leyfi skal binda þeim skilyrðum um gerð veiðitækja og notkun, sem nauðsynleg þykja.

□ 5. Eigi má fjölga lögnum frá því, sem verið hefur síðustu 5 ár fyrir gildistöku laga þessara. Nú er breytt um veiðiaðferðir og veiði með föstum veiðivélum tekin upp, og skal þá heimilt að nota gamlar lagnir, sem löglegar teljast samkvæmt ákvæðum þessara laga. Einnig er það heimilt, ef veiði hefur ekki verið stunduð um ákveðið árabil, en er tekin upp aftur, eða ef veiði er tekin upp í vatni, þar sem ræktun hefur farið fram, þótt eigi hafi þar áður verið veitt.

□ 6. Nú þykja ákvæði þessara laga um friðun og veiðitæki eigi veita fiskstofni vatns nægilega vernd gegn ofveiði, og er ráðherra rétt eftir tillögum veiðimálastjóra og með samþykki veiðimálanefndar að fækka föstum veiðivélum í því vatni.

■ **28. gr.** 1. Eigi má veiða fisk með krók eða sting eða í háf. Þó má nota þessi tæki til þess að bjarga á land fiski, sem fastur er á öngli, í neti eða gildru, og skal gerð þeirra miðuð við þau not ein.

□ 2. Eigi má veiða fisk með því að veita af honum vatni.

■ **29. gr.** 1. Lagnet og króknet skulu liggja frá bakka eða garði, er gengur þvert á straum út frá bakka, beint út í straumvatn eða forstreymis. Leiðara má hafa niður frá krók, og telst hann hluti veiðivélar.

□ 2. Í vatni, sem lax eða göngusilungur fer um, má eigi leggja lagnet svo, að af verði gildra.

□ 3. Lagnet og króknet, sem notuð eru í straumvatni, er lax og göngusilungur fer um, mega eigi vera smáriðnari en svo, að 4,5 cm verði milli hnúta, þá er net eru vot. Sama máli gegnir um leiðara frá krókneti eða annarri veiðivél.

□ 4. Eigi má nota tvöföld net. Í straumvatni, sem mikið ber með sér af slýi eða slafaki, má þó hafa net til varnar fyrir reki þessu. Slík varnarnet mega þó hvergi vera nær neti eða garði en 3 m, og skulu þau vera þannig gerð, að fiskur geti ekki ánetjazt í þeim eða króazt. Veiðimálastjóri setur reglur um gerð varnarnetja.

■ **30. gr.** 1. Við veiði með færi og stöng skal nota agn, lifandi eða dautt, sem fiskur eltir og tekur. Aldrei má við slíka veiði nota krækjur né neitt annað, sem festir í fiski, að honum óvörum og án þess að hann elti það.

□ 2. Eigi má stunda stangarveiði í þeim hluta straumvatns, þar sem veitt er með föstum veiðivélum eða ádrætti né á vikufriðunartíma þessara veiðitækja. Veiðimálastjóra er rétt að setja nánari reglur um, hversu haga skuli veiði og friðun í vatni hverju, en hafa skal hann samráð um það við veiðifélag. Nú verða öll net tekin upp ákveðið tímabil veiðitímans, samkvæmt ákvörðun stjórnar veiðifélags, og getur hún þá um það

1970 Nr. 76 25. júní

tímabil leyft stangarveiði í þeim hluta straumvatns, þar sem veitt var með föstum veiðivélum eða ádrætti.

☐ 3. Eigi má stunda stangarveiði nær föstum veiðivélum né stöðum, þar sem veitt er með ádrætti, en 100 metra. Þó má bilið ekki vera skemmra en sem svarar fimmfaldri lengd veiðivélarinnar, sem næst liggur.

☐ 4. Veiðimálastjóri ákveður með samþykki veiðimálanefndar, hversu margar stengur megi hafa um sinn í veiðivatni. Leita skal hann um það álits veiðifélags.

☐ 5. Nú rís ágreiningur um skiptingu veiðitíma, veiðistaði eða leigu eftir veiði milli notenda veiðiréttar í vatni, slíku er ræðir um í 4. mgr., og er þá þeim, er telur sig vanhaldinn, rétt að krefjast mats samkvæmt 94. gr. laga þessara.

■ **31. gr.** 1. Girðing í straumvatni, sem lax eða göngusilungur fer um, skal þannig gerð, að hlið sé á henni, eigi minna en 5 m breitt við inngang í gildru eða veiðikró. Veiðimálastjóri getur mælt svo fyrir, að hlið skuli höfð á girðingu, þar sem hún liggur yfir ál, sem ætla má, að mikil fiskför sé um. Hlið þessi skulu standa opin þann tíma viku, sem vatn er friðað samkvæmt 19. gr. Eigi má hafa nema einn leiðara við girðingu, og telst hann hluti veiðivélarinnar.

☐ 2. Inngangur í veiðikrær skal vita undan straumi, og má leiðari frá girðingu aldrei liggja á móti straumi né girðingu að öðru leyti vera þannig hagað, að hætta sé á, að hún taki fisk, sem forstreymis gengur.

■ **32. gr.** 1. Laxakista eða silunga skal þannig gerð, að í þeirri hlið kistu, er mest veit móti straumi, séu eigi færri en tíu spelar sívalir, er standi lóðrétt og nái frá botni kistunnar til yfirborðs vatns. Slár má því einungis hafa milli spela, að þær gangi þvert á þá, og sé aldrei minna bil en 50 cm á milli slánna.

☐ 2. Garður sá, sem gengur milli lands og kistu, skal einnig vera gerður úr spelum, og skal spelum og slám á milli þeirra vera svo fyrir komið sem segir í 1. mgr. Á garði þessum skal vera hlið, þar sem straumur er mestur eða ætla má að fiskur eigi greiðasta för í þeim hluta ár, er garðurinn nær yfir. Má hliðið eigi þrengra vera en 50 cm og ná frá botni til yfirborðs vatns.

☐ 3. Garður sá, sem gengur forstreymis frá kistu, skal vera gerður úr spelum, og skal spelum og þverslám í garðinum svo hagað sem segir í 1. mgr. Veiðimálastjóri getur skipað fyrir um, að sett skuli hlið á garð þennan, þar sem ætla má, að fiskför verði mest í þeim hluta straumvatns, er garðurinn nær yfir. Hlið þessi skulu svo gerð sem fyrir er mælt í 2. mgr.

☐ 4. Kistum skal þannig fyrir komið, að auðvelt sé að ganga að þeim til eftirlits.

■ **33. gr.** 1. Eigi má draga ádráttarnet yfir meira en ⅔ hluta af breidd straumvatns í senn, og skal fiskför því jafnan vera frjáls og óhindruð um þriðjung af breidd vatnsins, sbr. 17. gr.

☐ 2. Fyrirstöðunet eða annað, er tálmar undankomu fisks, má eigi nota við ádrátt. Eigi má ádráttarnet vera tvöfalt.

☐ 3. Eigi má hafa ádrátt nær fastri veiðivél en 200 metra.

■ **34. gr.** 1. Aldrei má föst veiðivél, né nokkur hluti hennar, ná lengra út frá bakka en svo, að utan hennar verði ⅔ hlutar af breidd ár, ¾ af breidd óss eða ósasvæðis, sbr. 17. gr., og skal mælt þvert á meginstraumstefnu. Aldrei má veiðivél ná lengra út en í aðalstraumlínu eða í miðjan höfuðál óss eða ósasvæðis.

☐ 2. Í vatni, sem lax eða göngusilungur fer um, skulu lagnet, króknet og net í öðrum veiðivélum eigi vera smáriðnari en svo, að 4,5 cm verði milli hnúta, þá er net eru vot. Í kistum og görðum að kistum má eigi vera skemmra á milli spela en 4,5 cm.

☐ 3. Garður að lagneti og krókneti skal þannig gerður, að fiskur geti eigi ánetjazt eða orðið fastur í honum. Veiðimálastjóri setur nánari ákvæði um gerð garðs.

☐ 4. Eigi má hafa fleiri en eitt lagnet, einn krók, kistu eða veiðikró í veiðivél hverri.

☐ 5. Þann tíma viku, sem fiskur er friðaður gegn veiði samkvæmt 19. gr., skulu kistur og veiðikrær vera tryggilega lokaðar, en lagnet og króknet verða tekin öll upp úr vatni og á land flutt. Veiðimálastjóri getur mælt svo fyrir, að á garði að lagneti, krókneti, kistu eða veiðikró skuli höfð fleiri hlið en áður getur, og skulu þau standa opin þann tíma viku, er vötn eru friðuð samkvæmt 19. gr. Hlið á girðingum að kistu eða veiðikró skulu standa opin á sama tíma. Veiðimálastjóra er rétt að setja nánari reglur um þetta efni.

☐ 6. Þá er veiðitíma er lokið ár hvert, skal taka veiðivélar upp úr vatni, svo fljótt sem unnt er. Veiðimálastjóra eða eftirlitsmanni er rétt að taka upp veiðivél á kostnað eiganda, er eigi tekur hana upp á réttum tíma.

■ **35. gr.** 1. Milli fastra veiðivéla, hvort sem þær eru sömu megin í straumvatni eða sitt frá hvoru landi, skal jafnan vera 100 metra bil eftir endilöngu vatni, þar sem skemmst er á milli þeirra. Þó má bil aldrei vera skemmra en fimmföld lengd veiðivéla frá bakka og út á vatn. Leiðari, er liggur frá fastri veiðivél, telst hluti hennar. Ráðherra er rétt að veita undanþágu frá ákvæði þessarar málsgreinar, þegar sérstaklega stendur á og veiðimálastjóri mælir með því.

☐ 2. Lengd fastrar veiðivélar skal miða við það, að meðalrennsli sé í straumvatni.

☐ 3. Til lengdar fastrar veiðivélar samkvæmt 1. mgr. þessarar greinar telst fjarlægð hennar frá bakka straumvatns, hvort sem girt er yfir allt það svæði eða eigi. Leiðari telst til fastrar veiðivélar.

☐ 4. Nú hagar svo til að styttra verður milli lagna tveggja veiðieigenda en leyfilegt er samkvæmt þessari grein, en hvorugur vill víkja, og skal mat skera úr ágreiningi. Þar sem föst veiðivél er sett, skal lögn vera löggilt af lögreglustjóra í samráði við veiðimálastjóra. Nánari ákvæði um löggildingu lagna getur ráðherra sett.

■ **36. gr.** 1. Í þann hluta straumvatns, sem fiskur á frjálsa för um fram hjá fastri veiðivél, má eigi láta grjót eða aðra hluti, er tálma för fisksins fram hjá veiðivélinni. Eigi má heldur dýpka farveg straumvatns niður frá fastri veiðivél eða upp frá henni, svo að þar verði dýpi meira en utan veiðivélarinnar.

☐ 2. Nú hefur veiðieigandi brotið gegn ákvæðum 1. mgr., og skal honum þá skylt, þá er krafizt er, að nema farartálmann á brott eða fylla farveg svo, að í samt lag komist. Verk þetta má eftirlitsmaður með veiði eða hreppstjóri láta vinna á kostnað veiðieiganda, ef hann lætur eigi vinna það sjálfur. Veiðivél skal þá og upp tekin, og má eigi setja hana niður fyrr en straumvatn er komið í samt lag og áður.

☐ 3. Bannað er að styggja eða teygja fisk í fasta veiði-

vél, ádráttarnet eða á veiðistað, svo sem með hávaða, grjótkasti eða ljósum.

■ **37. gr.** Nú rennur straumvatn í kvíslum, og skal þá svo haga veiði í kvísl hverri sem væri hún sérstakt vatn. Þó getur ráðherra eftir tillögum veiðimálastjóra leyft að leggja veiðivél út í miðja kvísl, ef eigi er lagt nema í eina.

■ **38. gr.** 1. Í stöðuvatni má nota þau veiðitæki ein, er hér segir: Færi, dorg, stöng, lóð, lagnet og ádráttarnet. Þó getur ráðherra leyft, að notuð séu önnur veiðitæki samkvæmt því, sem segir í 4. mgr. 27. gr.

□ 2. Eigi má hafa ádrátt í almenningi stöðuvatns. Ráðherra er þó rétt að veita undanþágu frá ákvæði þessu, enda mæli veiðimálastjóri og veiðimálanefnd með því.

□ 3. Ráðherra er rétt að fengnum tillögum veiðimálastjóra að setja reglur um fjölda, gerð og notkun þeirra veiðitækja, sem leyfð eru samkvæmt 1. mgr., og um lágmarksstærð silungs, er veiða má.

□ 4. Veiði í stöðuvatni, sem lax og göngusilungur fer um, skal hlíta sömu ákvæðum sem í straumvatni væri um fjarlægð veiðivéla og gönguhelgi.

□ 5. Nú veiðist vatnasilungur minni en leyfilegt er að veiða samkvæmt reglum þeim, er getur í 3. mgr., og skal þeim, er veiðir, skylt að sleppa honum aftur í vatn.

VII. kafli. Um fiskvegi og aðra mannvirkjagerð í veiðivötnum.

■ **39. gr.** 1. Ráðherra er rétt að leyfa, að gerður sé fiskvegur í vatni eða meðfram vatni, enda samþykki veiðimálastjóri gerð fiskvegar og hafi umsjón með framkvæmd verksins.

□ 2. Hverjum manni er skylt að láta af hendi land, landsafnot, vatn eða afnot vatns, er með þarf til fiskvegar, og þola verður hann þær eignakvaðir, óhagræði og takmörkun á afnotarétti, sem fiskvegurinn kann að hafa í för með sér, enda komi fullar bætur fyrir eftir mati, nema samkomulag verði.

□ 3. Um breytingu á fiskvegi eða vatnsmagni í honum fer eftir því, sem segir í 1. og 2. mgr.

■ **40. gr.** 1. Eigi má veiða eða styggja fisk í fiskvegi né nær neðra mynni hans en 50 metra né nær efra mynni hans en 30 metra. Ákvæði þetta tekur þó eigi yfir veiði til klaks eftir veiðitíma né yfir veiði til vísindaþarfa, enda hafi sá, er veiðir, fengið veiðiskírteini samkv. 22. gr.

□ 2. Eigi má spilla fiskvegum né tálma með nokkrum hætti fiskför að þeim né um þá.

■ **41. gr.** 1. Nú er stífla gerð í veiðivatni eða önnur mannvirki, sem tálma fiskför í vatninu og eru eigi lögleg veiðitæki, og skal þá þeim, er gera lætur, skylt að gera fiskveg í vatninu eða meðfram því, til þess að fiskur geti átt jafngreiða för um það og áður. Honum er og skylt að halda fiskveginum við. Gerð fiskvegar er háð samþykki veiðimálastjóra, og skal verkið unnið undir umsjón hans.

□ 2. Ákvæði 1. mgr. gilda eigi:

a. Ef vatn er eigi fiskgengt af öðrum ástæðum.

b. Ef mannvirki lýtur að því að bæta veiðiskilyrði eða lífsskilyrði í veiðivatni, og það hefur verið samþykkt á aðalfundi veiðifélags, enda sé það háð samþykki veiðimálastjóra á sama hátt sem fiskvegur.

c. Ef talið er í matsgerð, að gerð fiskvegar og viðhald hafi meiri kostnað í för með sér en hagnaði af veiði nemur, enda séu þá veiðispjöll þau, er af mannvirkinu leiðir, bætt fullum bótum.

1970 Nr. 76 25. júní

□ 3. Heimilt er eignarnám, svo sem segir í 2. mgr. 39. gr., til fiskvegar, sem gerður er samkvæmt þessari grein.

■ **42. gr.** Nú er vatni veitt úr veiðivatni til áveitu, vatnsveitu eða annarra áþekkra nota eða vatni er veitt í veiðivatn úr áveituskurði, vatnsveituskurði, öðrum skurði eða leiðslu, og getur þá veiðimálastjóri krafizt þess, að búið sé svo um skurð eða leiðslu, að fiskur eða fiskseiði gangi eigi í. Kostnað af umbúnaði þessum greiðir eigandi veitu.

■ **43. gr.** Nú verða tíðar breytingar á vatnsmagni veiðivatns vegna vatnsmiðlunar, og skal þá haga miðlun þannig, að sem minnst tjón hljótist á fiskstofni veiðivatns. Svo skal og til haga, þá er uppistöður eru tæmdar, svo sem vegna hreinsunar. Hafa skal samráð við veiðimálastjóra um þetta.

VIII. kafli. Um veiðifélög.

■ **44. gr.** 1. Skylt er mönnum að gera með sér félagsskap um skipulag veiði í hverju fiskihverfi, svo fljótt sem kostur er. Rétt er félagi:

a. Að ákveða, að veiða skuli með tilteknum veiðitækjum, eftir því sem segir í lögum þessum.

b. Að láta stunda veiði.

c. Að selja á leigu rétt til stangarveiði í öllu fiskihverfinu eða hluta þess.

d. Að skipta veiði milli félagsmanna og úthluta hverjum veiðihlut sínum.

□ 2. Veiðifélagi er skylt að stunda fiskrækt, eftir því sem við á. Fiskrækt telst friðun fisks, umbætur á lífsskilyrðum fisks, flutningur fisks í veiðivatn, auðveldun á gönguleiðum fisks, eftirlit með veiði og annað, er lýtur að aukningu fiskstofns eða viðhaldi hans.

□ 3. Um slíkan félagsskap, sem getur í grein þessari, skal fara svo sem mælt er í kafla þessum.

■ **45. gr.** 1. Félagssvæði veiðifélags getur tekið yfir:

a. Heilt fiskihverfi.

b. Einstakt veiðivatn í fiskihverfi.

c. Hluta af veiðivatni, þar sem sérstaklega hagar til um veiði eða vatnskosti.

d. Veiðivötn á afrétti, sem eru hluti af einu eða fleiri fiskihverfum og eru á sama landssvæði.

□ 2. Veiðifélag skal taka til allrar veiði á félagssvæðinu.

□ 3. Nú er félagssvæði hluti straumvatns, og er rétt, að félagssvæði nái svo langt upp með vatninu sem veiði er stunduð, nema sérstaklega standi á.

■ **46. gr.** 1. Veiðimálastjóri og veiðimálanefnd ákveða félagssvæði veiðifélags innan marka laganna.

□ 2. Frumkvæði að stofnun veiðifélags hafa:

a. Einn eða fleiri ábúendur eða eigendur jarða á hinu fyrirhugaða félagssvæði í samráði við veiðimálastjóra og veiðimálanefnd.

b. Veiðimálastjóri í samráði við veiðimálanefnd.

□ 3. Veiðimálastjóri hlutast til um boðun stofnfundar.

■ **47. gr.** 1. Nú ber að stofna félag við vatn, sem veiði er í, og skal kveðja til fundar ábúendur allra jarða á hinu fyrirhugaða félagssvæði svo og eigendur eyðijarða. Ef félag á eða hefur til afnota land, sem veiðiréttur fylgir, skal boða formann félags. Nú hefur veiðiréttur

1970 Nr. 76 25. júní

verið skilinn frá landareign að fullu, og skal boða handhafa veiðiréttar. Þá menn, er veiði kunna að eiga í almenningi stöðuvatns samkvæmt 2. mgr. 8. gr., er eigi skylt að boða, en gefa skal þeim kost á þátttöku í félaginu, þá er stofnað hefur verið, ef þeir sanna rétt sinn. Eigi skulu þeir hafa atkvæðisrétt um málefni, er varða aðrar veiðiaðferðir en dorgarveiði.

□ 2. Nú ber að stofna veiðifélag við vatn, sem verið hefur veiðilaust, og skal boða til fundar ábúendur allra þeirra jarða, sem lönd eiga að vatni á hinu fyrirhugaða félagssvæði.

□ 3. Fund skal boða skriflega eða í símskeyti eigi síðar en 14 dögum fyrir fundardag og auk þess með auglýsingu í Ríkisútvarpinu tvo daga í röð eigi síðar en viku fyrir fundardag. Fundur er lögmætur, ef hann er löglega boðaður.

■ **48. gr.** 1. Á fundi þeim, sem boðaður hefur verið samkvæmt 47. gr., skal leggja fram bréf með ákvörðun veiðimálastjóra og veiðimálanefndar um félagsstofnun ásamt öðrum skjölum, sem fram hafa komið um málið. Á fundinum skal ræða um stofnun félags og verkefni, kjósa stjórn og bóka fundargerð.

□ 2. Á þeim fundi og öðrum fer um atkvæðisrétt eins og hér segir: Ábúandi hvers lögbýlis, sem metið er til verðs í gildandi fasteignamati við gildistöku laga þessara, skal hafa eitt atkvæði. Nú býr maður á fleiri en einni jörð, og hefur hann þá eitt atkvæði. Nú er jörð í eyði, og hefur eigandi hennar eitt atkvæði. Nú eru ábúendur lögbýlis eða eigendur eyðijarðar fleiri en einn, og skulu þeir gera með sér skriflegan samning um, hver fari með atkvæðisrétt jarðarinnar. Fela má öðrum að fara með atkvæði, enda sé umboðið skriflegt og eigi eldra en þriggja mánaða og þess getið í fundarbók.

□ 3. Nú er stofnað veiðifélag, sem einungis tekur til veiðivatna á afréttum, og skal koma eitt atkvæði fyrir hvert lögbýli við gildistöku laga þessara, sem á veiðirétt á þeim afréttum eða rétt á til upprekstrar á þá.

■ **49. gr.** 1. Nú er stofnun félags löglega ákveðin, og skal setja félaginu samþykkt á stofnfundi eða á öðrum fundi, sem boðaður er á sama hátt sem stofnfundur. Atkvæði ⅔ félagsmanna þarf til þess, að samþykkt sé gerð. Greiða má atkvæði skriflega, enda sé þess getið í fundarbók. Nú verður samþykkt eigi gerð vegna ónógrar fundarsóknar eða af öðrum ástæðum, og skal boða til annars fundar á sama hátt og að framan greinir. Ræður þar afl atkvæða. Um félagsmál, sem eigi er sérstaklega ákveðið í lögum, gildir afl atkvæða.

□ 2. Nú er eigi gerð lögmæt samþykkt samkvæmt 1. mgr., og er þá veiðimálastjóra og veiðimálanefnd rétt að setja félaginu samþykkt, sem gildir, unz félagið setur sér lögmæta samþykkt með þeim hætti, er í 1. mgr. segir. Nú greinir veiðimálastjóra og veiðimálanefnd á, og sker ráðherra úr.

□ 3. Í samþykkt félags skulu vera ákvæði um:

a. Nafn félags, heimilisfang og varnarþing.

b. Félagssvæði. Skulu þar taldar, svo að eigi verði um villzt, allar þær jarðir, sem eru á félagssvæðinu.

c. Verkefni félags.

d. Skipun og starfssvið félagsstjórnar.

e. Reikninga félags og endurskoðun.

f. Meðferð á afla félags eða arði og greiðslu kostnaðar af starfsemi félags.

□ 4. Í samþykkt má ákveða, að veiðifélag starfi í deildum, enda taki hver deild yfir tiltekið veiðivatn eða hluta vatns samkvæmt c-lið 1. mgr. 45. gr. Hver deild ráðstafar veiði í sínu umdæmi með þeim takmörkunum, sem aðalfundur setur.

1970 Nr. 76 25. júní

■ **50. gr.** 1. Á fundi, boðuðum á sama hátt og stofnfundur, skal gera skrá, er sýni hluta þann af veiði eða arði af veiði, sem koma á í hlut hverrar jarðar eða jarðarhluta, er veiðiréttur fylgir í vatni á félagssvæði. Við niðurjöfnun veiði eða arðs af henni skal m. a. taka tillit til aðstöðu við netjaveiði og stangarveiði, landlengdar að veiðivatni, til hrygningarskilyrða og uppeldisskilyrða fisks.

□ 2. Arðskrá skal leggja undir úrskurð fundarmanna, og skal greiða atkvæði um hana, eins og segir í 1. mgr. 49. gr. Í arðskrá skal greina tímamark fyrir gildistöku hennar. Nú verður arðskrá eigi löglega samþykkt, og skal stjórn veiðifélags óska eftir mati samkvæmt 94. gr. Einnig er félagsmanni, sem telur gengið á hlut sinn með arðskrá, rétt að krefjast mats samkvæmt 94. gr. Tekur mat gildi tveimur mánuðum eftir birtingu í ábyrgðarbréfi frá stjórn veiðifélags eða á annan sannanlegan hátt, enda sé yfirmats eigi krafizt. Nú fer yfirmat fram, og tekur það gildi frá þeim tíma, er yfirmatsmenn ákveða.

□ 3. Rétt er félagsmanni að krefjast endurskoðunar á arðskrá fimm árum eftir setningu hennar í fyrsta skipti, en síðar á átta ára fresti.

■ **51. gr.** Kostnað af starfsemi veiðifélags skulu félagsmenn greiða í sama hlutfalli sem þeir taka arð.

■ **52. gr.** Félagsstjórn skal senda ráðherra samþykkt og arðskrá til staðfestingar.[1] Nú þykja samþykkt og arðskrá eigi þannig úr garði gerðar, að staðfesta megi, og sendir ráðherra þær aftur til félagsstjórnar með athugasemdum um það, er ábótavant þykir. Annars kostar staðfestir hann þær, eða þá er lagfært hefur verið það, er ábótavant þykir, enda mæli veiðimálastjóri og veiðimálanefnd með staðfestingu. Líða skulu minnst sex mánuðir frá stofnfundi félags og þar til samþykkt er staðfest. Aldrei má samþykkt brjóta í bág við réttarákvæði, almennar grundvallarreglur laga né réttindi einstakra manna.

[1] *Samþ., t. d. 273, 585, 586 og 587/1981. Arðskrár, t. d. 68 og 69/1982.*

■ **53. gr.** Nú hefur veiðifélag verið stofnað samkvæmt 47. og 48. gr., og getur þá sá, sem telur félagið ólöglega stofnað, vefengt stofnunina fyrir ráðherra, áður en sex mánuðir eru liðnir frá stofnfundi félags. Vefenging, sem síðar berst um stofnun félags, skal eigi tekin til greina. Nú hefur vefenging fyrir ráðherra verið borin fram á lögmætum tíma, en hann tekur hana eigi til greina, og er þá rétt að skjóta málinu til dómstóla, áður en sex mánuðir eru liðnir frá staðfestingu samþykktar.

■ **54. gr.** Nú hefst veiði fyrir landi jarðar, er liggur að fiskihverfi veiðifélags, en utan félagssvæðis, og skal leggja þá jörð við það félagssvæði, og er ábúanda hennar þá skylt að gerast félagi. Boða skal ábúanda slíkrar jarðar á fund, og á hann þar atkvæði um málið.

■ **55. gr.** Skylt er stjórn veiðifélags að gefa veiðimálastjóra árlega skýrslu um starfsemi félagsins og þær skýrslur aðrar, er veiðimálastjóri kann að æskja.

■ **56. gr.** 1. Aðalfund skal halda árlega og aukafund, þá er félagsstjórn telur ástæðu til eða ¼ félagsmanna

æskir og tilgreinir fundarefni. Nú lætur félagsstjórn undir höfuð leggjast að boða fund í tvo mánuði, og er þeim er fund vilja halda, rétt að boða hann.

☐ 2. Fund skal boða með auglýsingu í Ríkisútvarpinu tvo daga í röð eigi síðar en viku fyrir fundardag. Þó má boða fund í félagi, sem hefur færri en 30 félagsmenn, með símtölum eða á annan þann hátt, sem tíðkast um boðun funda í því héraði.

☐ 3. Á fundi skal liggja frammi skrá um atkvæðisbæra félagsmenn.

☐ 4. Afl atkvæða ræður úrslitum mála á fundum. Þó verður breyting á samþykkt eða arðskrá að hljóta samþykki ⅔ félagsmanna. Nú verður breyting á samþykkt eða arðskrá eigi afgreidd vegna ónógrar fundarsóknar, og má þá boða til annars fundar. Á þeim fundi ræður afl atkvæða. Nú er ráðgert að breyta samþykkt eða arðskrá, og skal þess getið í fundarboði. Greiða má atkvæði skriflega, enda sé þess getið í fundarbók.

☐ 5. Um endurskoðun arðskrár skal að öðru leyti fara eins og segir í 50. gr.

■ **57. gr.** 1. Þá er veiðifélag hefur verið stofnað með löglegum hætti, skal hverjum manni óheimilt að veiða í vatni á félagssvæðinu, nema hann hafi samþykki félagsstjórnar.

☐ 2. Í samþykkt félags má setja ákvæði, er banna félagsmanni og öðrum þeim, sem á félagssvæði búa, að hafa undir hendi ádráttarnet, nema sannað geti, að net eigi að nota til veiði í vatni utan félagssvæðis.

☐ 3. Ákvæði 1. mgr. tekur eigi til þess manns, sem fengið hefur veiðiskírteini samkvæmt 22. gr.

■ **58. gr.** Ráðherra er rétt eftir tillögum veiðimálastjóra og með samþykki veiðimálanefndar að veita veiðifélagi undanþágu frá ákvæði 1. mgr. 31. gr. laga þessara um hlið á girðingum, 1. mgr. 34. gr. um lengd fastra veiðivéla út í vatn og 4. mgr. 34. gr. um fjölda veiðitækja við garð og binda undanþágu þeim skilyrðum, sem þurfa þykir.

■ **59. gr.** 1. Nú verða ábúendaskipti á jörð á félagssvæði, og er þá hinum nýja ábúanda skylt að gerast félagi og taka á sig skuldbindingar félagsmanns.

☐ 2. Eignir veiðifélags skulu teljast til jarða á félagssvæðinu í arðskrárhlutfalli. Ef ágreiningur verður vegna eignarhluta í veiðifélagi, sker mat úr, sbr. 94. gr.

■ **60. gr.** 1. Nú starfar veiðifélag við fiskihverfi, þar sem áður var engin veiði eða svo lítil, að hún var eigi talin í skýrslum um undanfarin 10 ár, og er þá félaginu rétt að gera samþykkt á lögmætum félagsfundi um fullnaðarfriðun fisks í því fiskihverfi eða friðun gegn allri veiði eða tilteknum veiðiaðferðum.

☐ 2. Samþykkt um friðun samkvæmt 1. mgr. gildir um 5 ár í senn, nema meiri hluti félagsmanna samþykki að breyta henni fyrr eða ráðherra mæli svo fyrir. Leita skal staðfestingar ráðherra á samþykkt samkvæmt 52. gr.

■ **61. gr.** 1. Nú vill veiðifélag með ráði og samþykki veiðimálastjóra auka friðun eða láta vikufriðun gilda aðra daga oftar[1] í straumvatni en neðar, auka fjarlægð milli fastra veiðivéla frá því, sem í lögum er mælt, stytta hámarkslengd þeirra, draga úr veiðni veiðitækja, fækka þeim eða kveða á um meiri lágmarksstærð fisks, sem veiða má, og er það rétt, ef allir félagsmenn hverfa að einu ráði eða lögmætur félagsfundur samþykkir með ⅔ atkvæða félagsmanna, enda fari um fundarboðun og atkvæðagreiðslu eins og mælt er í 49. gr. laga þessara, og fundarefnis sé getið í fundarboði.

☐ 2. Samþykkt samkvæmt 1. mgr. öðlast gildi, þá er ráðherra staðfestir hana, enda mæli veiðimálanefnd með samþykkt.

[1] *Svo í Stjtíð. Á sýnilega að vera „ofar".*

IX. kafli. Um klak- og eldisstöðvar ríkisins og fiskeldi.

■ **62. gr.** Rétt er ráðherra að koma upp klak- og eldisstöð, einni eða fleiri, þegar fé er veitt á fjárlögum. Rétt er, að slík stöð sé reist og rekin af félagi, er bæði ríkissjóður og aðrir aðilar standa að. Veiðimálastjóri hefur umsjón með stöðvum þessum.

■ **63. gr.** Klak- og eldisstöðvar ríkisins afla seiða til fiskræktar og gera tilraunir um klak og eldi fisks. Þær skulu og veita fræðslu um meðferð klaks og um fiskeldi, eftir því sem við verður komið.

■ **64. gr.** Klak- og eldisstöðvum þeim, er getur í 62. og 63. gr., skal heimilt, að fengnu leyfi ráðherra, sbr. 22. gr., að afla stofnfisks til klaks í hvaða veiðivatni sem er, enda séu svo mörg seiði sett í vatn í staðinn, að því sé að dómi veiðimálastjóra að fullu bættur skaðinn.

■ **65. gr.** Þeir, sem rækta vilja fisk í veiðilausu vatni, skulu ganga fyrir öðrum um kaup á seiðum.

■ **66. gr.** Nú tekur maður upp fiskeldi, og skal hann þá tilkynna veiðimálastjóra það. Tilkynningu skulu fylgja skilríki um vatnsafnot og uppdrættir af ráðgerðum mannvirkjum. Er slíkum skilríkjum hefur verið skilað og þau teljast fullnægjandi, skal veiðimálastjóri gefa út viðurkenningu á eldisstöðinni, og öðlast hún þar með réttindi samkvæmt því, sbr. 70. gr. Ráðherra er rétt að setja skilyrði í reglugerð.

■ **67. gr.** Skylt er að láta af hendi við veiðifélag land eða landsafnot, vatn eða afnot vatns, er þarf til byggingar eða starfsemi klakstöðvar eða klak- og eldisstöðvar, svo og þola þær eignarkvaðir, óhagræði og takmörkun á afnotarétti, er bygging slíkra stöðva eða starfsemi kann að hafa í för með sér, enda komi fullar bætur fyrir eftir mati, nema samkomulag verði.

■ **68. gr.** 1. Nú er vatn tekið úr veiðivatni til afnota í eldisstöð, og skal búa svo um vatnsleiðslur að eldistjörn og frá, að fiskur gangi eigi úr veiðivatni í leiðslur. Umbúnaður slíkra vatnsleiðslna skal háður samþykki veiðimálastjóra.

☐ 2. Nú er straumvatn stíflað vegna eldisstöðvar, og fer um gerð stíflu samkvæmt 41. gr.

■ **69. gr.** Nú truflar vatnstaka til eldisstöðvar göngu fiska í veiðivatni, og skal þá haga vatnstöku svo, að hún valdi sem minnstri truflun. Tilhögun vatnsveitu skal háð samþykki veiðimálastjóra.

■ **70. gr.** Ákvæði 21., 27., 28. og 38. gr. taka eigi yfir fisk í eldisstöðvum.

■ **71. gr.** Forráðendur eldisstöðvar skulu gefa veiðimálastjóra árlega skýrslu um starfsemi stöðvarinnar.

■ **72. gr.** Nú veldur eldisstöð rýrnun á veiði í vatni, og skal bæta tjónið eftir mati, ef eigi semur.

■ **73. gr.** Ráðherra er rétt að fengnum meðmælum veiðimálastjóra að ákveða friðunarsvæði í sjó framan við frárennsli fiskeldisstöðva á sama hátt og ákveðið er í 6. og 7. mgr. 14. gr., enda hafi gönguseiðum verið

sleppt frá stöðinni í því skyni, að fiskur gangi aftur upp í hana úr sjó.

■ **74. gr.** Ráðherra er rétt, samkvæmt meðmælum veiðimálanefndar og veiðimálastjóra, að heimila eldisstöð laxveiði í sjó innan 200 metra frá frárennsli hennar, enda hafi gönguseiðum verið sleppt í frárennslið í því skyni, að þau gangi í sjó og komi aftur upp í eldisstöðina að sjávarvist lokinni.

X. kafli. Um innflutning á lifandi fiski og hrognum.

■ **75. gr.** 1. Ráðherra fer með yfirstjórn fisksjúkdómamála. Honum til aðstoðar er fisksjúkdómanefnd, en í henni eiga sæti yfirdýralæknir, og sé hann formaður, veiðimálastjóri og forstöðumaður Tilraunastöðvar Háskólans í meinafræði að Keldum. Hún skal hafa forgöngu um fisksjúkdómarannsóknir og gera tillögur til ráðherra um aðferðir til varnar gegn útbreiðslu fisksjúkdóma, sem getur um í kafla þessum, og annað, er að fisksjúkdómum lýtur.

□ 2. Rétt er ráðherra þeim, er í hlut á, að skipa við Tilraunastöð Háskólans í meinafræði að Keldum sérfræðing í fisksjúkdómum, og skal hann vera fisksjúkdómanefnd til aðstoðar og ráðuneytis.

■ **76. gr.** Bannað er að flytja til landsins lifandi laxfisk eða annan fisk, er lifir í ósöltu vatni. Ráðherra er rétt að leyfa innflutning lifandi hrogna slíkra fiska, enda mæli fisksjúkdómanefnd með því og telji eigi hættu á, að sjúkdómar flytjist til landsins með slíkum hrognum, og þeim fylgi heilbrigðisvottorð frá viðkomandi yfirvöldum.

■ **77. gr.** Eigi má flytja til landsins lifandi skrautfiska né hrogn þeirra. Rétt er ráðherra að leyfa tilteknum aðilum slíkan innflutning, enda samþykki fisksjúkdómanefnd það hverju sinni og sé fyrir hendi heilbrigðisvottorð, sem hún metur gilt.

■ **78. gr.** 1. Sótthreinsa skal hrogn, ílát og umbúðir um hrogn eða skrautfiska, sem flutt eru til landsins samkvæmt 76. og 77. gr., baða skrautfiska úr lyfjablöndu, ef ástæða þykir til, svo og hafa hrogn og fisk í sóttkví, ef nauðsynlegt þykir. Fisksjúkdómanefnd gefur fyrirmæli um sótthreinsun og sóttkví og hefur eftirlit með henni.

□ 2. Nú er fiskur fluttur milli landa með viðkomu á Íslandi, og skal sá flutningur háður fyrirmælum yfirdýralæknis.

■ **79. gr.** Fisksjúkdómanefnd er rétt, ef ástæða þykir til, að fyrirskipa sótthreinsun veiðitækja og veiðibúnaðar, sem notaður hefur verið erlendis, áður en leyfilegt sé að flytja hann inn í landið, enda sé vottorð eigi lagt fram um, að veiðitæki og veiðibúnaður hafi verið sótthreinsaður erlendis. Enn fremur er nefndinni rétt að banna, ef ástæða þykir til, innflutning á dauðum vatnafiski, ferskum eða frystum.

■ **80. gr.** Nú kemur upp næmur sjúkdómur í veiðivatni eða í klak- og eldisstöð eða grunsamlegt þykir, að næmur sjúkdómur leynist í fiski á slíkum stöðum, og er ráðherra rétt að fengnum tillögum fisksjúkdómanefndar að gera hvers konar ráðstafanir, sem taldar eru nauðsynlegar til að hefta útbreiðslu sjúkdómsins.

■ **81. gr.** Ráðherra er rétt eftir tillögum fisksjúkdómanefndar að setja reglur[1)] um heilbrigðiseftirlit í klak- og eldisstöðvum, um töku sýnishorna, um sóttvarnaraðgerðir og um kostnað af nauðsynlegum ráðstöfunum, svo og kveða nánar á um önnur ákvæði þessa kafla, eftir því sem þurfa þykir.

[1)] *Rg. 70/1972, sbr. 200/1978 (um heilbrigðiseftirlit með klak- og eldisstöðvum).*

XI. kafli. Um álaveiðar.

■ **82. gr.** Ráðherra er rétt að setja reglur um álaveiðar að fengnum tillögum veiðimálastjóra og veiðimálanefndar. Í reglum þessum má mæla fyrir um gerð veiðitækja og veiðitíma, og skal þess gætt, að lax og silungur veiðist eigi í blóra við ál.

XII. kafli. Um ófriðun sels.

■ **83. gr.** Rétt er að skjóta eða styggja sel í veiðivatni og í ósi þess eða ósasvæði, enda sé eigi öðruvísi mælt í lögum.

■ **84. gr.** 1. Nú eru friðlýst eða arðgæf selalátur eða selalagnir í veiðivatni eða nær ósi vatns, er lax eða göngusilungur fer um, en 7 km, og getur þá ráðherra ófriðað þau eftir tillögum veiðimálanefndar og veiðimálastjóra, enda sýni mat, að arður af laxveiði eða göngusilungi í ánni sé meiri en arður af selveiði.

□ 2. Nú eru friðlýst eða arðgæf selalátur eða selalagnir í veiðivatni eða svo nærri ósi vatns sem segir í 1. mgr., en lax- og silungsveiði í vatninu er metin minna virði en selveiðin, og er ráðherra rétt eftir tillögum veiðimálastjóra að ófriða þau, enda hafi fiskrækt verið stunduð við vatnið svo lengi og með þeim árangri, að mat þyki sýna, að laxveiði eða göngusilungs í vatninu verði arðsamari en selveiðin.

■ **85. gr.** 1. Fyrir missi selveiðinytja þeirra, er getur í 84. gr., skulu koma fullar bætur.

□ 2. Bætur greiða eigendur laxveiði eða göngusilungs í því fiskihverfi, er í hlut á. Skulu þær vera árgjald, sbr. þó 3. mgr. Bætur skulu ákveðnar með mati, ef eigi semur, og greiða veiðieigendur þær í arðskrárhlutfalli. Sýslumaður jafnar niður gjaldi og innheimtir á manntalsþingi. Fylgir því lögtaksréttur. Nú er veiðiréttur leigður samkvæmt 2. gr., og greiðir þá leigutaki bætur í stað leigusala.

□ 3. Nú eykst eftir ófriðun sels lax- eða göngusilungsveiði jarðar, er bætur hlýtur samkvæmt 2. mgr., og skal sá hagsauki þá dreginn frá bótum, enda krefjist mats einhver, sem bætur skal greiða. Nú sýnir mat, að arður af lax- eða silungsveiði jarðar hefur aukizt sem nemur arði af selveiði, og skulu bætur fyrir hana niður falla.

XIII. kafli. Um stjórn veiðimála og eftirlit.

■ **86. gr.** 1. Ráðherra hefur yfirstjórn allra veiðimála.

□ 2. Til aðstoðar ráðherra um stjórn veiðimála eru veiðimálastjóri og veiðimálanefnd.

■ **87. gr.** 1. Veiðimálastjóri skal vera kunnáttumaður um vatnalíffræði og veiðimál. Ráðherra skipar veiðimálastjóra, og tekur hann laun úr ríkissjóði.

□ 2. Veiðimálastjóri hefur með höndum þessi störf:

a. Hann annast þau verkefni, sem honum eru falin í lögum þessum.

b. Hann annast rannsókn vatna og fiska og sér um skrásetningu veiðivatna.

c. Hann annast merkingu vatnafiska, en getur gefið öðrum leyfi til merkinga með skilyrðum, sem hann setur.

d. Hann safnar skýrslum um veiði og fiskrækt.

e. Hann gerir eða lætur gera uppdrætti að klakstöðvum, eldisstöðvum og fiskvegum og hefur umsjón með gerð slíkra mannvirkja.

f. Hann gerir tillögur um reglugerðir og önnur

ákvæði, sem sett eru samkvæmt lögum um friðun, fiskeldi eða veiði.

g. Hann veitir leiðbeiningar um veiðimál og er ráðherra til aðstoðar um allt, sem að þeim lýtur.

■ **88. gr.** 1. Í veiðimálanefnd eiga sæti fimm menn. Ráðherra skipar nefndina til 4 ára í senn, einn án tilnefningar, einn samkvæmt tilnefningu Búnaðarfélags Íslands, einn samkvæmt tilnefningu Hafrannsóknastofnunarinnar, einn samkvæmt tilnefningu Landssambands stangarveiðifélaga og einn samkvæmt tilnefningu Landssambands veiðifélaga. Ráðherra skipar formann nefndarinnar. Nú tilnefnir einhver framangreindra aðila eigi mann í veiðimálanefnd, og skipar ráðherra í nefndina í hans stað. Varamenn skal skipa með sama hætti og aðalmenn.

□ 2. Veiðimálanefnd er ráðherra til aðstoðar um veiðimál og fer með þau mál, sem henni er falið í lögum þessum. Getur hún gert tillögur um allt, er að veiðimálum lýtur. Samþykkis veiðimálanefndar skal leita um setningu reglugerða og annarra ákvæða um friðun, fiskeldi og veiði.

□ 3. Fundur er ályktunarfær, ef minnst þrír menn eru á fundi.

□ 4. Atkvæði þriggja nefndarmanna þarf til þess, að ákvörðun veiðimálanefndar sé lögmæt.

■ **89. gr.** 1. Ráðherra skipar eftirlitsmenn með veiði, þar sem þurfa þykir. Um tölu þeirra og skipun skal leita tillagna veiðimálastjóra.

□ 2. Eftirlitsmenn skulu hafa nákvæmar gætur á því, að veiði í umdæmi þeirra sé stunduð með löglegum hætti. Þeir safna veiðiskýrslum, hver í sínu umdæmi, og gefa veiðimálastjóra þær skýrslur um veiði og vötn, er hann kann að æskja. Þeir skulu gera skrár um veiðivélar, lagnir og drætti í umdæmum sínum og sjá um merkingu veiðarfæra. Nánari fyrirmæli um starfsemi eftirlitsmanna setur veiðimálastjóri í erindisbréfi.

□ 3. Veiðimálastjóri gefur út skilríki handa eftirlitsmönnum.

□ 4. Eftirlitsmenn skulu eiga frjálsa för um veiðivatn og meðfram því, eftir því sem þörf krefur. Þeir hafa vald til að taka upp úr veiðivatni ólöglega veiðitæki eða veiðitæki, sem notuð eru á óleyfilegum tíma eða óleyfilegum stað.

□ 5. Nú leikur grunur á, að fiskur sé ólöglega veiddur, og getur eftirlitsmaður krafizt þess, að sá, er hefur hann undir höndum, geri eftirlitsmanni grein fyrir, hvar hann hafi fengið fiskinn, ella telst fiskurinn ólöglegt veiðifang.

□ 6. Nú leikur grunur á, að ólöglegt veiðifang sé geymt í verzlun, reykhúsi, frystihúsi eða í öðru geymsluhúsi, og er eftirlitsmanni heimilt án undangengins úrskurðar dómara að gera leit að slíku veiðifangi og taka það í sína vörzlu, ef þurfa þykir, en gera skal hann dómara þeim, er í hlut á, þegar viðvart, en hann skal þegar taka málið til meðferðar.

■ **90. gr.** 1. Ráðherra ákveður kaup eftirlitsmanna, að fengnum tillögum veiðimálastjóra. Greiðist það að hálfu úr ríkissjóði og að hálfu úr sýslusjóði eða sýslusjóðum. Rétt er sýslunefnd að kveða svo á, að veiðieigendur endurgreiði sýslusjóði hluta hans að tiltölu við veiði hvers þeirra um sig næstliðið ár. Sýslumaður jafnar niður gjaldi, og má taka það lögtaki.

□ 2. Rétt er ráðherra að skipa eftirlitsmann með veiði, þar sem sérstaklega stendur á, enda æski þess eigendur eða notendur veiði og greiði kostnað af eftirliti.

1970 Nr. 76 25. júní

XIV. kafli. Um Fiskræktarsjóð og styrkveitingar til fiskræktar.

■ **91. gr.** 1. Stofna skal sjóð, er nefnist Fiskræktarsjóður, til stuðnings fiskrækt og fiskeldi í landinu. Tekjur sjóðsins eru:

a. Fjárveiting úr ríkissjóði.

b. Gjald af skírum veiðitekjum, 2%, er innheimtist af veiðifélögum.

c. Tekjuafgangur fiskeldisstöðva ríkisins, eftir ákvörðun ráðherra.

d. 3‰ af óskírum tekjum vatnsaflsstöðva í landinu, sem selja orku til almennings.

e. Aðrar tekjur.

□ 2. Með stjórn Fiskræktarsjóðs fara veiðimálanefnd og veiðimálastjóri. Ákvarðanir um styrki og lán úr sjóðnum skulu háðar samþykki ráðherra. Ráðherra er rétt að setja Fiskræktarsjóði starfsreglur.[1] Nú greinir veiðimálanefnd og veiðimálastjóra á og sker ráðherra úr.

[1] *Rg. 124/1971.*

■ **92. gr.** 1. Lán og styrki skal veita úr Fiskræktarsjóði til framkvæmda, er lúta að fiskrækt og fiskeldi, enda samþykki veiðimálastjóri tilhögun framkvæmda, þær séu gerðar undir eftirliti hans og hann mæli með styrkveitingu.

□ 2. Þessar framkvæmdir njóta styrks, er nemi allt að ⅓ af áætluðum kostnaði:

1. Fiskvegir og önnur meiri háttar mannvirki, er stefna að því að auka fiskför um vatn.

2. Klakhús og eldisstöðvar.

■ **93. gr.** Veita skal lán úr Stofnlánadeild landbúnaðarins samkv. lögum nr. 75 27. apríl 1962,[1] um Stofnlánadeild landbúnaðarins, landnám, ræktun og byggingar í sveitum, til framkvæmda þeirra, sem getur í 92. gr. Lán skulu og veitt til að reisa íbúðarhús við eldisstöðvar samkvæmt lögum nr. 75 27. apríl 1962,[1] þegar fiskur hefur verið alinn þar í 3 ár og skilyrði til eldis hafa reynzt hagkvæm. Lán til íbúðarhúsa við eldisstöðvar skulu hlíta sömu reglum sem lán til íbúðarhúsa á nýbýlum.

[1] *Nú l. 45/1971.*

XV. kafli. Um matsgerðir og skaðabætur.

■ **94. gr.** 1. Nú greinir menn á, hvar um sé að tefla sjó, straumvatn, stöðuvatn, á, ós, ósasvæði, kvísl, ál, takmörk fiskihverfis, vatns eða hluta af vatni, svo sem ós, ósasvæði, kvísl, ál, foss, lögn eða veiðistað, legu aðalstraumlínu eða önnur slík efni, sem getur í lögum þessum, og skal þá skera úr ágreiningi með mati.

□ 2. Mat samkvæmt 1. mgr. og annað mat, sem getur í lögum þessum, skulu framkvæma tveir menn dómkvaddir af héraðsdómara, þar sem er vatn það, er meta skal. Héraðsdómari skal að jafnaði dómkveðja menn búsetta í öðru lögsagnarumdæmi, en ráðfæra skal hann sig við veiðimálastjóra, áður en hann framkvæmir dómkvaðningu. Nú varðar mat merkivatn milli lögsagnarumdæma, og ákveður þá ráðherra, hvaða héraðsdómari dómkveður matsmenn.

□ 3. Mati má skjóta til yfirmats, áður en liðnir eru tveir mánuðir frá birtingu mats. Í yfirmati eiga sæti 3 menn, er ráðherra skipar, einn meðal dómara Hæsta-

réttar, en annan eftir tillögu veiðimálanefndar.

□ 4. Rétt er að skjóta ágreiningi, er getur í 1. mgr., beint til yfirmatsmanna, enda séu aðilar ásáttir um það.

□ 5. Matsmenn ákveða kostnað af mati og skiptingu hans á aðila.

□ 6. Rétt er matsmönnum að kveðja kunnáttumenn sér til aðstoðar, ef þörf þykir, telst kostnaður af því til matskostnaðar.

■ **95. gr.** 1. Nú hefur veiðieigandi, er veiði átti áður en lög þessi komu til framkvæmda, misst hana að mestu eða öllu fyrir þá sök, að lögin fyrirmuna honum að nota þá veiðiaðferð, er hann áður mátti einni við koma, og á hann þá kröfu til skaðabóta eftir mati, sbr. 94. gr.

□ 2. Matsmenn samkvæmt 1. mgr. skulu leita umsagnar veiðimálastjóra og veiðimálanefndar. Skaðabætur greiðast að hálfu úr ríkissjóði og að hálfu úr sjóði sýslu þeirrar eða sýslna, sem í hlut eiga.

□ 3. Nú hefur maður í öðrum tilvikum en í 1. mgr. segir orðið að mun öðrum fremur fyrir tjóni vegna ákvæða og framkvæmdar laga þessara, og á hann kröfu til skaðabóta eftir mati. Skaðabætur skulu greiða eigendur veiðiréttar í fiskihverfi því, sem í hlut á, eftir ákvörðun matsnefndar, og má taka þær lögtaki. Ákveða má þeim, er tjón hefur beðið, bætur með því að úthluta honum arði í arðskrá. Stjórn veiðifélags er skylt að annast innheimtu bóta á félagssvæði sínu.

■ **96. gr.** Um fjárhæð og greiðslu bóta eða endurgjald, er greinir í lögum þessum, fer eftir lögum um framkvæmd eignarnáms.[1)]

[1)] *L. 11/1973.*

XVI. kafli. Refsiákvæði og réttarfars.

■ **97. gr.** 1. Það varðar mann sektum og varðhaldi, ef miklar sakir eru, ef:

a. Hann veiðir ólofað í vatni annars manns.

b. Hann hittist með veiðarfæri við veiðivatn annars manns fyrir utan venjulega vegi, nema sannað sé, að hann hafi átt þar lögmæt erindi.

c. Hann veiðir á tíma, þegar veiði er bönnuð, eða á stöðum, þar sem veiði er bönnuð.

d. Hann notar veiðitæki eða veiðiaðferðir, sem bannað er að nota, eða fylgir eigi settum reglum um tilhögun veiðitækja eða um veiðiaðferð.

e. Hann veiðir fisk, sem er minni en leyft sé að veiða, eða sleppir eigi í vatn veiddum fiski, er sleppa skal.

f. Hann brýtur ákvæði 23., 30. eða 38. gr.

g. Hann spillir fiskvegi eða tálmar á ólögmætan hátt fiskför um vatn.

h. Hann notar sprengiefni, skotvopn, rafmagn, eitruð efni eða deyfandi eða veitir vatni af fiski við veiði.

i. Hann hlítir eigi settum reglum um veiðifélög eða samþykktum þeirra.

j. Hann hlítir annars eigi lögum þessum eða reglum, settum samkvæmt þeim.

□ 2. Brot gegn ákvæðum 14. gr. innan íslenzkrar fiskveiðilandhelgi, varðar fésektum allt að 500 000 kr. og auk þess varðhaldi, ef miklar sakir eru.

■ **98. gr.** Brot þau, er getur í c-, d- og h-liðum 97. gr., teljast fullframin, jafnskjótt og veiðarfæri er komið að veiðistað, nema sannað sé, að það hafi verið flutt þangað í lögmætum tilgangi.

■ **99. gr.** Nú veiðir maður ólofað í vatni annars manns, og skal sá, er misgert var við, fá allt veiðifang eða andvirði þess auk bóta fyrir annað tjón, sem hann kann að hafa orðið fyrir.

■ **100. gr.** Ólögleg veiðitæki og veiðitæki, sem eru notuð með ólöglegum hætti, skulu upptæk ger. Eins fer um ólöglegt veiðifang, sbr. þó 99. gr.

■ **101. gr.** Sektir samkvæmt lögum þessum og andvirði upptækra veiðitækja renna í ríkissjóð.

■ **102. gr.** 1. Rétt er dómsmálaráðherra að fela Landhelgisgæzlunni löggæzlu samkvæmt lögum þessum, eftir því sem við verður komið.

□ 2. Rétt er dómsmálaráðherra samkvæmt tillögu landbúnaðarráðherra, að skipa sakadómara í Reykjavík til þess að rannsaka og dæma brot gegn lögum þessum.

XVII. kafli. Niðurlagsákvæði.

■ **103. gr.** Veiðifélag, sem löglega hefur verið stofnað samkvæmt eldri lögum, skal haldast, en breyta skal samþykktum þess samkvæmt 1.—2. mgr. 49. gr.

IV. i. Reki.

Jónsbók. **1281**

Rekabálkr.

Kap. 1.

Hverr maðr á reka allan fyrir sínu landi viðar ok hvala, sela ok fiska, fugla ok þara, nema með lögum sé frá komit. Ef við rekr á fjöru manns, þá skal hann marka viðarmarki sínu, því er hann hefir sýnt áðr grönnum sínum ... Eigi er lögmark ella. Rétt er at maðr vaði til ok marki þar tréit, ef hann kemr því eigi ór flæðarmáli, ef þat er við þá fjöru er festa má reka á, ok á hann þá, þó at á annars fjöru komi. En hinn er fjöru á skal gera honum orð, ef hann veit hverr á, eða lýsa at kirkju.... Ef við eða hval rekr í gegnum merkiósa upp á land, ok á sá maðr þat er land á fyrir ofan. Ef vötn eða lón ganga fyrir ofan fjöru manns, ok kasti þar hval eða viði yfir malarkamb eða eyrartanga upp í vatnit, þá á sá maðr er vatn á eða jörð fyrir ofan, ef á land rekr; helgar þar festr hval, en við mark sem annars staðar. Nú brýtr nýja ósa út í gegnum fjöru manns, ok rekr þar hval eða við upp á jörð, ok á sá er fjöru á fyrir utan. En þó at brjóti nýja ósa í gegnum fjöru manns, þá skal hinn forni ráða. Nú verpr tré eða hval á jörð upp, ok á sá bæði er reka á. En ef þar er jörð gróin yfir viði eða beinum, þá á sá er jörð á.[1)] Þar er tré eru í jörðu hálf ofarr en nú gengr flóð til, ok á sá maðr þar tré ok bein er jörð á fyrir ofan. En ef tré eða bein eða tálkn er í flæðarmáli, þó at sandi sé yfir orpit eða í grjóti fast, þá á sá þat allt er fjöru á. Nú eru ósar at merkjum, þá á hvárr þeira reka allan til miðs óss. Ef rekann festir í miðjum ósinum, þá á hálfan hvárr þeira. Nú rekr við eða hval upp eptir þeim ósi ok kastar á svarðfast land, eða festir í vatnsbökkum fyrir ofan rekamark, þá á sá er jörð á eða eyrar, ef þar festir, nema festi í miðju vatninu, þá skal jafnt hverfa rekinn til hvárs tveggja lands, allt þat er þar rekr. Ef birkivið rekr út at merkiósum, ok á sá þann við er jörð á fyrir ofan reka þann er tréit kemr á. Ef við rekr at á ofan ok festir í eyrum eða rekr á land upp, þá á sá þann við er jörð á, nema einn maðr eigi allan skóg, þá á sá.

[1)] *Sbr. Alþingisdóm um 1300.*

1281 **Kap. 2. Um viðreka ok veiði fyrir útan netlög.**
Hverr maðr má flytja ok fénýta sér við þann allan er hann finnr fljótanda fyrir annars landi út frá rekamarki. Taka má maðr við ok hval þar við annars land at flytja er eigi er ván at festi, nema svá sé nær þeiri fjöru er festa má reka á, at sjá mundi mega þaðan fisk á borði, ef eigi bæri land fyrir. Svá á allar flutningar at taka. Ef maðr flytr við sinn á annars fjöru, ok skal sá viðr eigi þar lengr liggja en þrjár nætr, ef þat er rekafjara, nema nauðsyn banni, ella bæti ... skaðabót þeim er reka á. Rétt er honum at færa upp á land ór fjöru ok hafa þaðan flutt innan tólf mánaða þaðan frá. Allir menn eigu at veiða fyrir utan netlög at ósekju. ... Ef maðr kaupir reka af landi manns at lögmáli réttu, ok skilja þeir þat eigi gjörr en svá, þá á landeigandi af fjöru þeiri alnarlöng kefli öll ok smæri, en rekamaðr á þar við allan annan útelgdan er þar rekr upp, ok svá hvali alla er þar hlaupa kvikir á land, nema menn valdi, ok svá á hann þá hvali er þar rekr. Sá maðr, er land á, hann á þara allan ok fugla alla, sela alla ok rostunga, ok svá ef maðr drepr sel. Hann á þar at hafa hnísur ok háskerðinga, ok fiska alla, nema þar reki fleiri senn í land en fimm, þá á rekamaðr. Landeigandi á ok flutningar allar ok at varðveita skotmannshlut ... ok hvali þá alla er fyrir mönnum hlaupa á land, ok veiðar allar í netlögum ok í fjörunni. Ef viðr flýtur í netlögum, þann á rekamaðr. En ef útar er viðrinn, ok má þó sjá fisk á borði, þá á sá maðr, er jörð á, ok allt þat er þar flýtr. En fjörumaðr þat, sem í netlögum er, hvárt sem net er lagit af landi eða skeri. Ef sker eða eyjar liggja fyrir landi manns, ok á sá þat ok reka þann, er fylgir, er meginland á næst, nema með lögum sé frá komit.

Kap. 3. Um festing á hval.
Ef hval rekr á fjöru manns, þá skal sá er á landi býr þar næst festa hval þann, hverr sem fjöru á, ok hafa slíkt af hval sem fyrr skilr leiguliða,[1] þó at landsdrottinn búi sjálfr á jörðu. Hann skal festa hval þeim festum at eigi sé ósterkari en reip þau tíu er tveggja manna afli haldi hvert, ok sé þá borinn annarr endir um stokk eða stein. Rétt er honum at skera festar af sjálfum hvalnum. Ok ef svá er festr, þá ábyrgist hann eigi, þó at út taki hvalinn ef sumr er festarstúfr á landi, en sumr í hval, ok á hann hvalinn er áðr átti, þó at á annars fjöru komi. Hann skal flytja brott hvalinn, hvárt er hann vill á skipi eða eykjum, ok neyta engis þar, nema vatns ok haga. En ef sex skynsamir menn sanna þat með eiðum, at hvalr sé verr festr en nú var talt, þá á sá ekki í, þó at út taki, er festi, ok ábyrgist at öllu, ef annarr á hval. Hann á þegar at senda mann þann er fari fullum dagleiðum þeim er reka á. En landbúi skal þá skera hval ok þeir menn er hann fær til, til fjórðungs, þar til er rekamaðr kemr til eða hans umboðsmaðr, þá skulu þeir ráða þeim er óskorinn er. En ef þar eigu fleiri í reka, þá skal hann þeim orð gera er mest á í, en hinna hlut skal hann varðveita ok selja sem hann eigi sjálfr, ok ábyrgist við sínum handvömmum. Nú skerr maðr hval á fjöru sinni ok rekr þar fjósir út, tálkn eða bein, ok rekr á annars fjöru, þá á sá þat er fjöru á, ef lengra er frá fjörumarki hins en tvau hundruð faðma. Svá er ok um garnar ok seymi ok allt þat er fémætt slítr út af hval. En ef urgur eru í hvalfjósum þeim er út sleit, þá helga þær þeim er átti í fyrstu. Nú þó at hvalr sé minni en festingarhvalr eigi af at takast, þá er sá jafnskyldr er á jörðu býr at 1281
festa hinn minna sem hinn meira. Allt skal hann þat færa ór flæðarmáli er fémætt rekr á fjöru þá, sem hann ætti land ok reka, ella ábyrgist hann at öllu við rekamann. Lauss er sá maðr við reka varðveizlu er á jörðu býr, ef rekamaðr hefir öðrum umboð fengit, ok skal sá þá fyrir sjá ok ábyrgjast svá sem hinn skyldi. Ef nokkurr maðr kallar sá til meira hvals en fyrr hefir haft, er menn vitu þó at nokkut á í reka, þá skal honum þó til handa skipta þeim hval er hann kallar til yfir þat er rekamaðr veit, hálfu minna en hann kallar til. ... Nú prófast sem annar hvárr hafi logit, gjaldi sá hval tvennum gjöldum þeim er á ok kostnað sinn allan þann sem hann hefir fyrir haft. ... Nú kemr hvalr eða tré á rekamark, þá eigi svá hverr sem reka á undir.

[1] *Sbr. Landsleigubálk, kap. 6.*

Kap. 4. Um skot, ef þat finnst í hval, ok ef leynt er skotinu.
Ef hval rekr á fjöru manns, ok á fjörumaðr þann allan, ef eigi er skot í. En ef skot finnst í þat er þingborit mark er á, þá á skotmaðr hálfan, ef hann kemr til áðr hans hlutr er virðr ok veginn ok af fjöru fluttr. En svá skal maðr skots leita sem hann ætti skots ván í hval á annars fjöru. En sá á vætt spiks af skotmannshlut er finnr skot. Ef fjörumaðr veit hverr skot á, þá skal hann gera honum orð, ef hann er svá nær at fara má tvívegis þangat þann dag er þá er, ef hann færi árdegis. En ef hann gerir eigi skotmanni orð þegar skot finnst, — því at svá mikit skal hafa af síðarra degi sem þá var af fyrra er maðr var sendr, — þá sekist hann mörk, hafi hálfa konungr, en hálfa skotmaðr, ok slíkan hval sem honum væri at lögum orð ger. Landeigandi á at skera til fjórðungs skotmannshlut, þar til er skotmaðr kemur til, ok ábyrgjast þann hval við skotmann. Síðan skal skotmaðr ráða sínum hval hinum óskorna ok ábyrgjast sjálfr þann. ...

Kap. 5. Um skotmannshlut, hversu fara skal.
Hvervetna þess er skotmaðr kemr svá til skothvals at sumr er óskorinn, þá skal hann ráða hinum óskorna jafnan, en hinn er skar skal hafa fjórðung af þeim er hann skar, ok svá skal jafnan fara, ef hann kemr til fyrr en hans hlutr sé allr virðr ok veginn ok af fjöru fluttr. Nú kemr engi at kalla til skots þess er þar er fundit, þá skal landeigandi varðveita skotit ok hafa þá hálfan skotmannshlut, hversu sem hann kemr kaupi við skurðarmenn. Skothval skulu virða ... skynsamir menn ... Nú eru fleiri skot í hval en eitt, þá á sá hvalinn er fyrstr kom banaskoti á ok þingborit mark hafi. Ekki sakar, ef í spik kemr. Ef maðr veiðir hval þann er áðr er helvænn af þingbornu skoti, ok á sá þó skotmannshlut, er fyrri skaut hvalinn, en hinn fyrir starf sitt. ... Þeir skulu æ skothval virða er næstir búa því er skot finnst. Sá maðr á at varðveita skotmannshlut er land á, ef annarr á reka, en hálft á hvárr þeirra bein ok tálkn. Landeigandi á heimting við rekamann, ef hvalr er seldr áðr skot finnst, en skotmaðr við hann. Ef hval slítr út þann er menn hafa skorit ok finnst skot í, hvar sem á land rekr, þá á skotmaðr heimtu at öllum þeim er fjöru áttu þar er sá hvalr kom, ok svá þó at menn skeri á floti eða skeri, ok skeri til helmingar, ef lögliga er virðr, en æ til fjórðungs, ef eigi er virðr. Sá maðr er skot hefir at varðveita skal sýna ok segja til marks á skotinu ... eða

1281 umboðsmaðr hans, ok svá til nafns síns, ok svá hve mikit fé skoti fylgir. ...

Kap. 6. Um fiskhelgi ok ábyrgð á flutningarhval.

Ef maðr finnr hval á floti, þá skal hann flytja hvert er hann vill, ef þat er útar fyrir annars landi en fisk sér á borði. Þat skal þorskr vera flattr, álnar í öxarþærum. Á því borði skal sjá er til lands veit þaðan sem fjarar lengst. Ef menn koma til þá er hann hefir festar í borit hval, þá er hann eigi skyldr við þeim at taka, ef hann fær fluttan hval. En þó at þeir beri festar í, þá eigu þeir eigi at heldr. En ef þeir koma eigi hval til lands er níttu liði hinna, þá skulu þeir ábyrgjast hvalinn við þá. ...

Kap. 7. Um flutningarhval ok griðmenn finna.

Þess hvals er fluttr er eigu flytjendr þriðjung, en landeigandi tvá hluti,[1] nema skot finnist í, þá á skotmaðr þriðjung. Skal skotmannshlutr svá fara at öllu sem um rekahval. En þeir menn sem fyrst bera festar í hval eigu at hafa finnanda spik, þótt fleiri sé at flutningu. Þat eru þrír tigir átta fjórðunga vætta, hálft hvárt spik ok rengi, ef hann er tvítugr eða lengri óskerðr, eða svá skerðr at hann sé þá eigi minni en tvítugr þess kyns heill. Þat skal allt af flutningarþriðjungi takast. Ok ef þeir hafa nokkut skorit á skip sitt, en flytja þat er eptir er, þá skulu þeir þat fyrir finnandaspik hafa, en skipta sem öðrum hval þat sem meira er. Ef landeigandi er at flutningu, þá á hann kost at flytja á sitt land. En ef þangat er lengra, þá ábyrgist hann hval við sína lagsmenn, ef þeir missa fyrir þat. Ef landeigendr eru fleiri at flutningu, þá skal á þess manns land flytja er næst á land. ... Ef griðmenn manns finna hval á floti ok á bóndi verk þeira allt, þá á hann hvalinn. En ef hann átti fiski þeira at eins, þá á hann eigi meira í hval en sýslan dvaldist, sú er hann átti, eptir því sem ... bændr virða, ok skiphlut sinn, ok ábyrgist þeir þó skip sem áðr. Nú flytja menn hval ór almenning, ok eignast þeir eigi, nema þeir beri fyrr festar á land en þeir láti hval lausan ok festi sem fyrr segir, ella er þat rekahvalr. Nú rekr hval svá mjök fyrir veðri eða straumi at hann ræðr skipinu, en eigi skipit honum, þá er sem þeir hafi ófundit hval.

[1] *Konungsbréf 23. júní 1779.*

Kap. 8. Um rangfluttan hval ok ef í fiskhelgi er.

Ef menn flytja hval þaðan frá landi manns er sjá má fisk á borði, þá á sá hval er áðr átti. ... Í fjörðum eða sundum, þar er maðr flytr hval svá at sjá má fisk á borði frá fleirum löndum en einu, þá eigu þeir allir jafnt, er svá nær eigu lönd, þó at einn flyti á sitt land, nema af einhvers landi standi svá mikit veðr, at þangat mátti eigi flytja. Ef menn reka hvali á land manns, þá eigu þeir tvá hluti, en landeigandi þriðjung. Ef menn finna hval í vökum útar en fisk sér á borði, þá á sá er fyrstr finnr allan þann er hann kemr á ís upp. Nú koma menn til ok bera vápn á hvali þá ok festa við ísbrún svá at eigi má sökkva, þá eigu þeir er veiða, en þeir sem síðarr koma til, ok neitta hinir þeira liði ok sökkr hvalr, þá ábyrgist þeir er fyrr kómu við þessa eptir manntali þenna hval. Ok hvatki er þeir fá svá, þá skulu þeir þar á land bera er þeir vilja. En ef landsdrottinn[1] telr at, at þeir spilla þar eng hans eða haga, bæti skaða ... þeim er gras á. En ef leggr á hölkn eða fjöru, þar sem engi er skaði at, flyti brott at ósekju. Nú finnr maðr hval í ísum nær landi, ok þó fyrir útan netlög, þá á hann hálfan ef kvikr er, en landeigandi allan ef dauðr er. Nú gengr vök allt at landi sú er menn sæfa hvali í fyrir útan netlög, ok renna þeir á land upp, þá á svá at fara um eiginorð þeira sem menn reki upp með skipum. Ef menn skjóta þingbornum skotum hvali í vökum, þá eigu þeir eigi heldr en aðrir menn, nema dauða reki á land, þá eigu þeir skothlut. Hverr maðr á veiði sína fyrir útan netlög. Þat er veiðr, ef maðr flytr á skipi til lands, en flutning ella. Ef maðr veiðir hval í rekamarki, þar er fisk sér á borði ok fyrir útan netlög, þá á sá allan er veiðir. 1281

[1] *Konungsbréf 23. júní 1779.*

Kap. 9. Um selveiðar ok skot þat eigi er þingborit.

Ef maðr hittir net í látrum sínum ok sel í, þá á hann net ok svá sel, þar til er hinn leysir ... net út ... Nú lýstr maðr sel ok finna þann aðrir menn, þá á hálfan sá er laust, en hálfan sá er finnr á floti, en sá skutil sinn er skaut, ef skutill fylgir. Nú rekr á land hafrhval, björn, rostung, sel eða hnísu ok finnst skot í, þá á sá þriðjung er skaut, ... ok skal sá er á landi býr því er á rekr lýsa því skoti ... innan mánaðar. Nú hittir maðr á sel eða hnísu eða aðra fiska, útan hval, fyrir ofan marbakka, ok færir þeim er á jörðu býr, hafi fimmtung af, en jörð fjóra hluti. En ef hann færir brott, þá færi hann aptr. ...

Kap. 11. Um almenningshval, ef fluttr er, hverir eigu.

Ef menn flytja hval ór almenning, þá skulu þeir fylgja festum til lands, ef þeim er óhætt fyrir stormi eða brimi. Nú skiljast þeir fyrir þat við at þeim er eigi óhætt, þá eigu þeir þó hval, ef á þat land rekr er þeir vildu flytja. En ef annars staðar kemr, þá er þat rekhvalr.

Alþingisdómur um rekamark. Um 1300

Þat var lögtekit um rekamark á Öxarárþingi af báðum lögmönnunum ok allri lögréttunni á dögum Hákonar kóngs, sem væri í almenniligu flæðarmáli þá sjór ræðr sér. En hvat hann æsir brim eðr vind eðr kastar yfir malarkamb eðr eyrartanga eðr á land upp, þar sem svá við víkr, þá eignast þat landeigandi, hvárt þat er tré eðr hvalr.

Konungsbréf (til stiftamtmanns) um landshlut af flutningshvölum á Íslandi. 1779 23. júní

■ **1)** Ef skotinn hvalur er fluttur til lands á grýtta eða sönduga staði, ellegar fjörur, er öðrum tilheyra, og kann þar að skerast og burt flytjast, svo landeiganda sé enginn skaði að, þá á hann engan hlut í hvalnum; þó á að borga honum þann velvilja, er hann kynni við þvílík tækifæri að auðsýna veiðimönnunum, eftir því sem þeir geta við hann á sáttir orðið.

■ **2)** Sé þvílíkur veiddur hvalur fluttur á land á nokkrum þeim stað, hvar skurður, björgun og burtfærsla hans á einhvern hátt spillir annars engjum eða haga, þá skulu veiðimenn betala landeiganda þann skaða og jarðarspell með einum áttunda parti af sjálfum hvalnum.

Opið bréf um rekatilkall á Íslandi. 1778 4. maí

■ **1)** ...[1]

[1] *L. 42/1926, 35. gr.*

■ **5)** Af öllum þeim hvölum, sem reka á land með skoti í, skal skiptast einn hlutur fyrir skotmanninn, eða svo kallaður skotmannshlutur, hvar með fara skal eftir

1778 4. maí rekabálksins 4. og 5. kap. Komi skotmaður ekki áður en liðið sé ár og dagur frá því skotinu var löglega lýst á alþingi,[1] eignast sýslumenn[2] helming þessa hlutar á bændaeignum, sem þeim léntur er með úrlausn af 26. marz 1737; en hinn annar helmingurinn skal fylgja lóðinni fyrir bjarglaun og annað starf og kostnað. Að öðru leyti er sýslumönnunum í sjálfsvaldi að varðveita sjálfir þennan hlut, frá því honum er skipt og til þess ár og dagur er liðið. En á Vorum klaustrum og umboðsjörðum eignast klaustur- og umboðshaldarar[2] þennan hlut, þegar eins stendur á, og eins þær almennu stiftanir, svo sem biskupsstólarnir, kirkjurnar, hospitölin, sem og staðarhaldararnir á því andlega góssi.

[1] *Nú í Hæstarétti, l. 75/1973, 60. gr.* [2] *Nú ríkissjóður, skv. l. 24/1877, 1. gr.*

IV. j. Námar.

1973 Nr. 24 17. apríl **Námulög.**

■ **1. gr.** Landareign hverri, sem háð er einkaeignarrétti, fylgir réttur til hagnýtingar hvers konar jarðefna, sem þar finnast í jörðu eða á, þó með þeim takmörkunum, sem lög þessi tilgreina.

□ Nú er jörð í ábúð, og fer þá um rétt ábúanda til jarðefna eftir ábúðarlögum.[1]

[1] *L. nr. 64/1976.*

■ **2. gr.** Á öðrum landssvæðum en í 1. gr. segir, sem ekki eru í einkaeign, eign félaga, sveitarfélaga eða landshluta, hefur ríkið eitt rétt til jarðefna.

□ Um námuréttindi á landgrunninu umhverfis Ísland fer eftir sérlögum og að öðru eftir þessum lögum.

■ **3. gr.** Landeiganda samkvæmt 1. gr. er innan þeirra marka, sem síðar segir, rétt að vinna án leyfis á eða í landareign sinni jarðefni, svo sem grjót, möl, mó, surtarbrand, leir og önnur slík jarðefni.

□ Við nám jarðefna skal gæta þess vandlega, að framkvæmdin valdi eigi hættu mönnum, munum né búpeningi. Sama gildir um frágang námu að verki loknu.

□ Sveitarstjórn sú, sem í hlut á, skal hafa eftirlit með því, að fyrirmælum þessum sé hlítt, og er henni rétt að kippa því, sem ábótavant er í þessu efni af hendi námueiganda, í lag á hans kostnað.

■ **4. gr.** Nú vill landeigandi vinna málma eða málmblendinga úr jörðu, framkvæma jarðboranir eftir jarðefnum, grafa námubrunn, 10 m eða dýpri, eða gera námugöng, og skal hann senda ráðherra frumdrætti að fyrirhuguðum framkvæmdum, námuteigum og mannvirkjagerð og gera grein fyrir fjárhagslegri og tæknilegri aðstöðu sinni til framkvæmdanna. Landeigandi skal, ef ráðuneytið óskar þess, leggja fram sérfræðilegt álit um mengunarhættu, sem kynni að vera samfara leit og vinnslu jarðefna, svo og jarðfræðilega álitsgerð um áhrif borana eftir jarðefnum á verðmæti hagnýtingar, sem hafin er á jarðhita í nágrenninu. Ráðherra er rétt að setja landeiganda þau skilyrði, sem hann telur nauðsynleg frá öryggislegu og tæknilegu sjónarmiði.

□ Námueiganda ber að kaupa tryggingu hjá vátryggingarfélagi, sem ráðherra metur gilt, til greiðslu á hvers konar fébótum vegna skaðabótaverka, sem unnin eru á vegum námueiganda í sambandi við námureksturinn og málmleitina.

1973 Nr. 24 17. apríl

■ **5. gr.** Námueiganda er skylt að hlíta á sinn kostnað því eftirliti með leit og vinnslu jarðefna, sem mælt er fyrir um í lögum, reglugerðum eða sérstökum ákvörðunum ráðherra.

□ Ráðherra fer með eftirlit með málmleit og námurekstri og fylgist með því, að sveitarfélög vanræki ekki skyldur sínar samkvæmt 3. málsgr. 3. gr.

■ **6. gr.** Nú vill landeigandi selja eða leigja námuréttindi í landi sínu, þau er í 1. mgr. 4. gr. segir, í hendur félagsskap, þar sem hann er þátttakandi, og þarf til þess leyfi ráðherra.

□ Nú vill landeigandi í öðrum tilvikum en þeim, er í 1. mgr. segir, selja eða leigja námuréttindi ásamt afmörkuðum námuteigi, hvort sem er frá jörð eða sér í lagi með öðrum hætti, og skal sveitarfélag það, þar sem námuréttindi eru, hafa forkaupsrétt eða forleigurétt, en að því frágengnu ríkið.

□ Að öðru leyti skal beita ákvæðum laga um kauprétt á jörðum.

□ Eigi er heimilt að selja eða leigja námuréttindi í landareignum kaupstaða, sveitarfélaga, sjóða né almannastofnana, nema að fengnu samþykki ráðherra.

■ **7. gr.** Rétt er ráðherra að láta leita jarðefna hvar sem er á landi hér. Er landeiganda eða umráðaaðilja lands skylt að veita þeim mönnum, sem ráðherra gerir út í því skyni, óhindraðan aðgang að landareign þeirri, sem í hlut á, og ber honum að hlíta hvers konar afnotum af landi, takmörkunum á umráðarétti og óþægindum, sem nauðsynleg eru vegna framkvæmdar verksins, gegn fullu endurgjaldi, sem ákveða skal með eignarnámsmati, ef samkomulag næst ekki.

■ **8. gr.** Ráðherra er rétt, þá er almannahagur krefst þess, að taka eignarnámi[1] námuréttindi til eignar eða afnota ásamt nauðsynlegum landsvæðum og mannvirkjum til athafna vegna námurekstrarins.

□ Ef eignarnám á hluta af eign hefur í för með sér verulega rýrnun á notagildi hins hluta eignarinnar, er skylt, ef eigandi krefst þess, að láta eignarnámið taka til allrar eignarinnar.

□ Við ákvörðun eignarnámsbóta skal taka sérstakt tillit til óvissu um jarðefni og kostnaðar af leit og vinnslu.

□ Rétt er, ef námueigandi krefst þess og ráðherra samþykkir, að meta endurgjald fyrir vinnsluréttinn:

a. Tiltekinn hluta óskírs (brúttó) verðmætis þess, sem unnið er.

b. Tiltekinn hluta skírs (nettó) verðmætis þess, sem unnið er.

□ Er ráðherra hefur tekið landareign eignarnámi, skal þó fyrri eigandi eiga forgangsrétt að sérleyfi næst á eftir ríkinu.

□ Sveitarstjórn er heimilt með samþykki ráðherra að taka eignarnámi til eignar eða afnota malar- og grjótnámur ásamt nauðsynlegu landi, ef brýna nauðsyn ber til vegna almannahagsmuna í sveitarfélaginu.

[1] *Sbr. lög nr. 11/1973.*

■ **9. gr.** Nú stundar aðili, hvort heldur er almannaaðili eða einkaaðili, löglega leit og vinnslu jarðefna, og eru þá landeigendur og leiguliðar á þeim svæðum, sem nauðsynleg eru til vinnslu og hagnýtingar jarðefnanna, skyldir eftir úrskurði ráðherra að þola mannvirki,

1973 Nr. 24 17. apríl

lagningu vega, vatnstöku og vatnsleiðslur og svo önnur afnot af löndum sínum, sem nauðsynleg eru vegna framkvæmdanna.

☐ Nú næst ekki samkomulag um fullt endurgjald, og skal ákveða það með eignarnámsmati.[1)]

[1)] *Sbr. lög nr. 11/1973.*

■ **10. gr.** Rétt er ráðherra að veita íslenzkum aðiljum sérleyfi til leitar og vinnslu jarðefna hér á landi, enda sé fullnægt ákvæðum 7., 8. og 9. gr. laga þessara, ef um einkaeign er að tefla.

☐ Íslenzkir aðiljar teljast:

a. Stofnanir, sem hlíta stjórn íslenzka ríkisins.

b. Íslenzk sveitarfélög.

c. Íslenzkir ríkisborgarar.

d. Samtök, sem hlíta fyrirsvari íslenzkra ríkisborgara einna, er hafa aðsetur á Íslandi, enda séu a. m. k. þrír fimmtu samtakamanna íslenzkir ríkisborgarar.

e. Hlutafélög, sem hlíta stjórn íslenzkra ríkisborgara einna, er aðsetur hafa á Íslandi, enda eigi íslenzkir ríkisborgarar eða aðrir, sem verða samkvæmt grein þessari settir á bekk með þeim, hlutabréf, er samsvara þremur fimmtu hlutafjár, og fari á aðalfundum hlutafélaga með a. m. k. þrjá fimmtu allra atkvæða.

f. Önnur félög með takmarkaða ábyrgð, enda séu þrír fimmtu hlutar félaga íslenzkir ríkisborgarar eða aðiljar, sem samkvæmt grein þessari eru settir á bekk með þeim, leggi fram þrjá fimmtu hluta stofnfjár, félagið eigi heimilisfang á Íslandi og hlíti stjórn íslenzkra ríkisborgara, búsettra þar.

g. Félög með ótakmarkaðri ábyrgð, enda séu félagar allir íslenzkir ríkisborgarar eða aðiljar, sem samkvæmt grein þessari eru settir á bekk með þeim.

☐ Rétt er ráðherra, að fengnu samþykki Alþingis, að veita erlendum aðilja sérleyfi til leitar og vinnslu jarðefna hér á landi undir því skilorði, er í 1. mgr. segir.

■ **11. gr.** Sérleyfi má eigi veita, fyrr en ráðherra hefur fengið í hendur fullkomna frumdrætti að fyrirhuguðum framkvæmdum og sannað hefur verið fyrir honum, að tryggð hafi verið öflun fjár, sem að mati hans nægir til framkvæmdanna, og að væntanlegur sérleyfishafi njóti aðstoðar manna með nægilega sérþekkingu til framkvæmdanna.

☐ Rétt er ráðherra að setja það skilyrði, að sérleyfishafi undirgangist að hlíta varnarþingi á Íslandi og setji tryggingu, sem ráðherra metur gilda, fyrir fjárskuldbindingum sínum við íslenzka aðilja.

☐ Ákvæði 2. mgr. 4. gr. eiga hér við.

■ **12. gr.** Í sérleyfi skal tilgreina:

a. Að samþykktir sérleyfishafa, ef um félag er að tefla, séu viðurkenndar af ráðherra.

b. Tímalengd sérleyfis, sem má vera allt að 40 árum.

c. Staðarmörk leitar- og vinnslusvæðis.

d. Hvort sérleyfi tekur til allra jarðefna eða tiltekinna tegunda og þá hverra.

e. Að ráðherra samþykki frumdrætti að fyrirhuguðum mannvirkjum.

f. Að sérleyfishafi noti íslenzkt vinnuafl, nema ráðherra veiti leyfi til annars.

g. Hvenær leitarstarfsemi skuli hefjast í síðasta lagi og hvenær henni skal vera lokið.

h. Að vinnslustarfsemi skuli hefjast fyrir lok leitartímabils og að sérleyfi skuli vera fyrirgert, ef hún stöðvast samfleytt í þrjú ár, nema ráðherra veiti undanþágu.

1973 Nr. 24 17. apríl

i. Að sérleyfishafi sendi ráðherra tilkynningu um jarðboranir, sem hann lætur framkvæma, um þykkt og gerð berglaga og svo um fundin jarðefni, enda fylgi sýnishorn af jarðefnum og berglögum.

j. Að sérleyfishafa beri að hlíta því eftirliti, sem ráðherra ákveður, og greiða kostnað af því.

k. Að sérleyfi verði eigi framselt, nema að fengnu samþykki ráðherra.

l. Um greiðslur til ríkisins fyrir námurekstur á ríkislendum, sbr. 8. gr.

m. Um opinber gjöld.

n. Hvernig skuli ráðstafa vinnslumannvirkjum og vinnslutækjum að sérleyfistíma loknum.

o. Um frágang á starfsstöðvum að vinnslutíma loknum.

■ **13. gr.** Leyfishafi hefur fyrirgert leyfi sínu, ef einhverju skilyrði, sem greinir í lögum þessum, er eigi fullnægt. Sama er og, ef sérstakir skilmálar í sérleyfi eða samningum í sambandi við leyfið eru eigi haldnir eða bú sérleyfishafa er tekið til skuldaskila eða gjaldþrotameðferðar.

☐ Rétt er ráðherra að veita undanþágu frá ákvæðum greinar þessarar, ef sérstakar ástæður mæla með því.

■ **14. gr.** Ráðherra er rétt að banna útflutning óunninna jarðefna, ef hann telur, að útflutningur þeirra efna skaði íslenzka framleiðsluhagsmuni eða vinnsla efnanna sé æskileg í landinu.

☐ Ráðherra er rétt að setja reglugerð um þau efni, sem greinir í lögum þessum.

■ **15. gr.** Brot gegn lögum þessum varða fésektum eða varðhaldi, nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum. Við framkvæmd 3. mgr. 3. gr. má beita dagsektum.

Lög um samþykktir um mótak.

1912 Nr. 23 22. okt.

■ **1. gr.** Heimilt er sýslunefnd að gera samþykkt um mótak fyrir hvern hrepp innan sýslu, þar sem hreppsnefnd óskar þess, til að koma í veg fyrir landsspjöll af mótakinu, óhagkvæma meðferð mótaks og hættu af mógröfum.

■ **2. gr.** Nú vilja mótakseigendur í einhverjum hreppi koma þar á samþykkt um mótak, og hreppsnefndin vill styðja það, þá skal hún leggja frumvarp til samþykktar fyrir aðalfund sýslunefndar. Sýslunefndin tekur frumvarpið til íhugunar og gerir þær breytingar, sem hún telur þörf á. Kveður sýslunefndin síðan til fundar í hreppi þeim, er samþykktin á að gilda fyrir, og eiga atkvæðisrétt á þeim fundi allir þeir, sem atkvæðisrétt eiga í sveitarmálum, enda eigi þeir mótak eða hafi umráð yfir mótaki. Oddviti sýslunefndar, eða sá, sem sýslunefndin hefir kjörið til þess, ákveður fundardag og fundarstað og stjórnar fundi. Skal hann hafa kjörskrá við höndina.

■ **3. gr.** Á fundi þeim, er um getur í 2. grein, leggur fundarstjóri fram frumvarp það til samþykktar, sem sýslunefndin hefir áður samþykkt. Fallist fundurinn á frumvarpið óbreytt með ⅔ atkvæða, sendir sýslumaður það stjórnarráðinu til staðfestingar. Eins fer um frumvarpið, þótt fundurinn geri við það breytingar, ef þær eru samþykktar með ⅔ atkvæða og sýslunefnd fellst á þær, en vilji sýslunefndin ekki fallast á breytingartillög-

1912 urnar, sem fundurinn hefir gert, skal kveðja til fundar
Nr. 23 af nýju. Fallist þá fundurinn á frumvarpið óbreytt með
22. okt. ⅔ atkvæða, fer um það sem fyrr segir.

□ Frumvarp til samþykktar, sem hefir eigi náð ⅔ atkvæða á samþykktarfundi, er fallið, og má eigi bera það upp af nýju í sýslunefndinni fyrr en á næsta aðalfundi hennar.

■ **4. gr.** Nú er samþykkt gerð eins og fyrir er mælt og send stjórnarráðinu til staðfestingar, og stjórnarráðinu þykir hún koma í bág við grundvallarreglur laga eða réttindi manna, er þá samþykktin endursend án staðfestingar, og synjunarástæður stjórnarráðsins látnar fylgja. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, skipar fyrir um birting hennar og tiltekur, hvenær hún öðlist gildi.

□ Samþykkt, sem stjórnarráðið hefir staðfest, má eigi breyta á annan hátt en þann, sem hún var stofnuð á.

■ **5. gr.** Í samþykkt skal ávallt kveða á um eftirlit með því, að henni sé hlýtt, og hvernig greiða skuli kostnaðinn við eftirlitið.

■ **6. gr.** Fyrir brot gegn samþykkt má ákveða sektir frá 5—50 kr., og skal í samþykktinni ákveða, í hvern sjóð sektirnar skuli renna.

1940 **Lög um mótak.**
Nr. 16
12. febr.

■ **1. gr.** Bæjar- og sveitarfélög geta eitt ár í senn öðlazt rétt til þess að vinna mó í annarra landi með þeim skilyrðum og takmörkunum, sem lög þessi ákveða.

■ **2. gr.** Bæjarfélag eða sveitar, sem öðlast vill rétt þann, er í 1. gr. getur, skal senda skriflega umsókn um það til atvinnumálaráðuneytisins.

□ Í umsókn skal vera:

1. Greinargerð um legu mólandsins, nafn eiganda þess eða forráðamanns, atvinnu hans og heimilisfang, svo og nafn ábúanda landsins.

Nú er land í sameign, og skal þá greina alla eigendur. Ef land er eign félags eða stofnunar, nægir að greina formann eða forráðamann.

2. Lýsing á mólandinu og næsta umhverfi þess. Greint skal frá hvers konar mannvirkjum, skurðum og ræktunarástandi, hvaða not eigendur eða ábúendur hafa undanfarið haft af hinu umrædda svæði (heyskap, beit o. s. frv.). Umsókninni fylgi í 2 eintökum kort eða frumdráttur (riss) af svæði því, er um ræðir, þar sem sjálft mólandið er skýrt afmarkað.

3. Áætlun um mómagn það, sem umsækjandi ráðgerir, að tekið verði upp.

4. Hvort umsækjanda sé kunnugt um, að aðrir eigi rétt til mótaks á þessum stað, og þá hverjir.

5. Ástæður umsækjanda fyrir því, að hann telur sér nauðsynlegt að fá mótak á þeim stað, sem um er sótt. Skal þar tekið fram, hvort umsækjandi eigi eða hafi til afnota nothæft móland, eða hvort önnur mólönd gætu komið til greina.

□ Umráðendur landsins, sem nefndir eru í 1. tölul. þessarar greinar, eru skyldir til að veita umsækjanda nauðsynlegar upplýsingar, að því leyti sem þeim er unnt.

■ **3. gr.** Nú hefir ráðuneytinu borizt umsókn samkvæmt 2. gr., og skal það þá tilkynna efni hennar réttum aðilum samkvæmt 1. tölul. 2. gr., svo og sýslumanni þeirrar sýslu, þar sem mólandið er, og ber honum að tilkynna það oddvitum annarra bæjar- eða sveitarfélaga, sem ætla má, að hefðu hagsmuna að gæta í því sambandi. Æski þeir að fá mótak á sama stað, skulu þeir sækja um það innan mánaðar frá birtingu tilkynningarinnar. **1940** Nr. 16 12. febr.

■ **4. gr.** Að loknum umsóknarfresti tekur ráðuneytið umsóknirnar til athugunar, og skal sá öðlast, að öðru jöfnu, rétt til mótaks, sem flutningur á mónum yrði kostnaðarminnstur, enda eigi hann ekki, svo kunnugt sé, kost mótaks á öðrum jafnhentugum eða hentugri stað, og metur ráðuneytið það. Skal tilkynna umsækjanda leyfisveitinguna, svo og aðilum samkvæmt 1. tölul. 2. gr.

■ **5. gr.** Þegar lokið er undirbúningi þeim, sem í 2.—4. gr. segir, skal mæla út handa umsækjanda hæfilegt móland, þó aldrei stærra en svo, að eftir verði a. m. k. 5000 teningsmetrar af mó í hverri landareign á hentugum stað handa ábúanda. Þá skal og velja heppilegt land til þurrkvallar og ákveða nauðsynlega framræsluskurði, vegi og önnur mannvirki vegna mótaksins utan mótakssvæðis. Gæta skal þess, að mótakssvæði megi að afloknu mótaki koma að sem fyllstum notum til ræktunar.

■ **6. gr.** Gjald vegna mótaks samkvæmt lögum þessum skal ákveðið um land allt af 2 mönnum. Nefnir atvinnumálaráðuneytið annan og Búnaðarfélag Íslands hinn. Tveir varamenn skulu nefndir á sama hátt.

□ Matsmenn skulu tilkynna aðilum úrslit matsins þegar er verða má í ábyrgðarbréfi.

□ Skjóta má ákvörðun matsmanna til yfirmats. Yfirmatsmenn skulu vera þrír. Nefnir hæstiréttur formann yfirmatsnefndar og atvinnumálaráðherra og Búnaðarfélag Íslands sinn manninn hvort. Varamenn skulu nefndir með sama hætti.

□ Beiðni um yfirmat skal vera komin til yfirmatsmanna innan mánaðar frá því að aðilum varð kunnugt um matið. Ef einn eða annar aðila áfrýjar, er yfirmatsmönnum skylt að úrskurða einnig kröfur hins eða hinna, þótt hann eða þeir hafi ekki áfrýjað á réttum tíma.

□ Hafi annar en eigandi afnot jarðar, ákveða matsmenn, hvort og hvernig gjaldinu skuli skipt með þeim.

■ **7. gr.** Umsækjandi greiðir allan kostnað af útmælingu og undirmati, þar með talin þóknun matsmanna. Matsmenn ákveða þátttöku hvers umsækjanda í ferðakostnaði.

□ Yfirmatsmenn ákveða, hvernig aðilar bera kostnað af yfirmati.

■ **8. gr.** Sýslumaður sýslu þeirrar, þar sem mólandið er, sér um útmælingu þess. Skal hann fá trúnaðarmenn Búnaðarfélags Íslands til að annast útmælingu, ef unnt er.

□ Hefja má móvinnsluna jafnskjótt sem útmæling hefir farið fram.

■ **9. gr.** Þeim, er samkv. lögum þessum hefir öðlazt rétt til mótaks, er skylt:

1. Að selja ekki unninn mó dýrar en við kostnaðarverði, að viðbættum 10%. Skulu haldnir reikningar yfir reksturinn. Við hann má ekki reikna hærra kaupgjald en goldið er eftir gildandi kauptaxta á staðnum.

2. Að hefja mótak innan tímabils, sem sýslumaður ákveður, þegar útmæling fer fram, enda getur annar

1940 Nr. 16 12. febr.

umsækjandi krafizt þess að fá mótak á þeim stað, ef út af er brugðið, nema gildar ástæður séu til að dómi ráðuneytisins.

3. Að valda eigi ónauðsynlegum átroðningi og greiða þóknun fyrir notkun hreppsvega eftir ákvörðun sýslumanns, svo og ábyrgjast skaða, er verða kann á skepnum vegna vanrækslu á ákvæðum 5. tölul. þessarar greinar.

4. Að sjá um, að mórinn sé tekinn í samfelldum gröfum, og gæta þess, að sem minnst fari til spillis.

5. Að skila unnu mólandi samsumars framræstu, plægðu og herfuðu.

■ **10. gr.** Allur unninn mór og mannvirki skal flutt burt, ef þess er kostur, fyrir 1. maí næsta ár eftir að mótakið hefir farið fram, nema móvinnandi fái réttindi til mótaks það ár eða öðruvísi semjist. Sé þessu ekki til að dreifa, getur aðili eftir þann tíma látið flytja þetta burt á kostnað móvinnanda, eða hirt mó þann, sem eftir kann að liggja. Jafnan verður mór og mannvirki að hafa verið flutt burt innan 30. júní árið eftir móvinnsluna.

■ **11. gr.** Sæki sami móvinnandi aftur um mótekju á svæði samfelldu því landi, er honum var útmælt árið áður, á hann, meðan mótak er nóg, forgangsrétt að því.

IV. k. Almenn ákvæði og ýmsir atvinnuvegir.

1954 Nr. 103 17. des.

Lög um afnám ákvæða í lögum, sem binda atvinnuréttindi íslenzkra ríkisborgara við undanfarna búsetu eða dvöl hér á landi.

■ **1. gr.** Ákvæði í lögum, sem binda atvinnuréttindi íslenzkra ríkisborgara við undanfarna búsetu eða dvöl hér á landi, eru úr gildi numin.

1969 Nr. 9 1. apríl

Lög um aðgerðir í atvinnumálum.

■ **1. gr.** Í hverju kjördæmi landsins skal vera ein atvinnumálanefnd nema í Norðurlandskjördæmi vestra og Norðurlandskjördæmi eystra, þar sem vera skal ein sameiginleg nefnd. Hver nefnd skal skipuð 3 mönnum völdum af Vinnuveitendasambandi Íslands, 3 völdum af Alþýðusambandi Íslands og 2 völdum af ríkisstjórn Íslands, og er annar þeirra formaður nefndarinnar.

■ **2. gr.** Hlutverk atvinnumálanefndanna skal vera að fylgjast sem bezt með atvinnuástandi og þróun atvinnumála á starfssvæði hverrar nefndar og gera tillögur til Atvinnumálanefndar ríkisins um eflingu atvinnulífsins og aukningu atvinnu. Auk þess gegna nefndirnar því hlutverki í sambandi við veitingu lána og styrkja, sem nánar getur í 6. gr.

■ **3. gr.** Atvinnumálanefnd ríkisins skal skipuð 9 mönnum. Skulu 3 valdir af Vinnuveitendasambandi Íslands, 3 af Alþýðusambandi Íslands og 3 af ríkisstjórn Íslands, og skipar hún einn þeirra formann nefndarinnar.

■ **4. gr.** Atvinnumálanefnd ríkisins skal hafa með höndum athugun á öllum skýrslum og tillögum, sem henni berast frá atvinnumálanefndum kjördæmanna, og skal á grundvelli þeirra eða að eigin frumkvæði taka ákvarðanir um úrbætur í atvinnumálum eftir því, sem á hennar valdi er, og gera tillögur til ríkisstjórnarinnar, fjárfestingarsjóða, annarra lánastofnana og annarra aðila, er hlut kunna að eiga að máli, í þeim tilgangi að útrýma atvinnuleysi og efla heilbrigðan atvinnurekstur, svo að atvinna sé betur tryggð í landinu í framtíðinni.

1969 Nr. 9 1. apríl

■ **5. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að taka lán að upphæð 300 milljónir króna, eða jafnvirði þeirrar fjárhæðar í erlendri mynt, til atvinnuaukningar og eflingar atvinnulífs í landinu. Féð skal vera í umsjá Atvinnujöfnunarsjóðs, sem fer með það samkvæmt reglum, sem um það eru settar af Atvinnumálanefnd ríkisins.

■ **6. gr.** Verja skal fé því, sem aflað er samkvæmt 5. gr., eftir ákvörðunum Atvinnumálanefndar ríkisins til lána og styrkja til atvinnuframkvæmda, er að öðru jöfnu leiða til sem mestrar atvinnuaukningar og eru jafnframt arðbærar, en geta ekki fengið nægilegt fjármagn frá fjárfestingarsjóðum og öðrum lánastofnunum. Við veitingu lána og styrkja til atvinnufyrirtækja skal einnig hafa í huga hagkvæmni í uppbyggingu hinna einstöku atvinnugreina. Heimilt skal að veita styrki til greiðslu tæknilegra athugana og undirbúnings framkvæmda og í sérstökum öðrum tilvikum, sem nánar er kveðið á um í starfsreglum nefndarinnar. Styrkveitingar og lánskjör skulu háð samþykki allra nefndarmanna, þeirra er fund sækja, þegar ákvarðanir eru teknar.

□ Atvinnumálanefndir kjördæmanna geta átt frumkvæði að því að hvetja fyrirtæki eða sveitarfélög til að sækja um lán eða styrki og veitt aðstoð við undirbúning umsókna. Áður en Atvinnumálanefnd ríkisins tekur ákvarðanir um lánveitingar eða styrki, skal ávallt leitað álits hlutaðeigandi kjördæmanefndar. Eigi skal Atvinnumálanefnd ríkisins samþykkja veitingu láns eða styrks, ef fyrir liggur neikvæð umsögn kjördæmanefndar.

□ Atvinnumálanefnd ríkisins setur sér nánari starfsreglur, þar á meðal um veitingu lána eða styrkja.

■ **7. gr.** Starfstími atvinnumálanefnda í kjördæmum og Atvinnumálanefndar ríkisins skal vera til ársloka 1970. Þá skulu óinnheimtar skuldir vegna lána- og styrktarstarfsemi samkvæmt lögum þessum svo og eignir í skuldabréfum og reiðufé falla til Atvinnujöfnunarsjóðs, enda ber hann ábyrgð á innheimtu skuldanna og endurgreiðslu þess lánsfjár, sem aflað hefur verið samkvæmt 5. gr. laga þessara.

1939 Nr. 21 12. júní

Lög um ostrurækt.

■ **1. gr.** Atvinnumálaráðherra skal heimilt að ákveða í reglugerð, að tiltekin svæði í fjörðum inni skuli um tiltekinn tíma friðuð til ostruræktar fyrir hvers konar veiðum, öðrum en ostruveiðum. Enn fremur skal þar ákveðið, hvernig og á hvaða árstíma heimilt sé að stunda ostruveiðar.

□ Slík friðun skal þó því skilyrði bundin, að hún komi ekki í bága við veiðiskap, sem fyrir er á svæðinu, hvort heldur er um að ræða veiði nytjafiska eða skelfiskatekju, nema samkomulag náist við þá, er þar eiga hagsmuna að gæta, og enn fremur, að forstjóri fiskveiðideildar rannsóknarstofnunar atvinnuveganna telji ostrurækt nytjavænlega hér við land.

■ **2. gr.** Enginn má stunda ostrurækt á friðlýstu svæði nema með leyfi atvinnumálaráðherra.

□ Leyfi þessi má veita innlendum og erlendum félögum og einstaklingum, og skulu þau bundin við ákveðin svæði og til ákveðins árafjölda. Enn fremur getur atvinnumálaráðherra sett þau skilyrði fyrir leyfum þessum, sem hann telur nauðsynleg til verndar hagsmunum ríkis, almennings eða einstakra manna.

■ **3. gr.** Sérhver, sem á land eða hefur land til afnota, er liggur að friðlýstu svæði, er skyldur til að þola þær eignarkvaðir, óhagræði eða takmörkun á afnotarétti, sem ostruræktin hefur í för með sér, allt gegn því, að fullar bætur komi fyrir af hálfu leyfishafa. Náist ekki samkomulag um bæturnar, skulu þær ákveðnar með mati tveggja dómkvaddra manna. Kostnað við matið greiðir leyfishafi. Nú vill annarhvor málsaðili ekki una mati, og getur hann heimtað yfirmat, en gera skal hann það innan 30 daga frá því að matsgerð er lokið. Yfirmatið skal framkvæmt af 4 dómkvöddum mönnum.

□ Kostnaðinn við yfirmatið greiðir sá, er þess hefur krafizt, ef matsupphæðinni verður ekki breytt meira en sem nemur 10% af hinni ákveðnu endurgjaldsupphæð, ella greiðist kostnaðurinn af leyfishafa.

■ **4. gr.** Heimilt er að undanþiggja tilrauna-ostrur (móðurdýr) öllum innflutningsgjöldum.

■ **5. gr.** Brot gegn lögum þessum eða reglugerðum, sem settar verða samkvæmt þeim, varða sektum, allt að 1000 krónum.

□ Fara skal um slík mál sem almenn lögreglumál.

1939 Nr. 21 12. júní

V. EINKAMÁLARÉTTUR.

V. a. Persónuréttindi.

1947 Nr. 95 5. júní

Lög um lögræði.

I. kafli. Um lögræðisskilyrði.

■ **1. gr.** Lögræði er tvenns konar, sjálfræði og fjárræði. Maður sjálfráða og fjárráða er fullráða.

□ Undanþága frá lögræðisskilyrðum verður ekki veitt.

■ **2. gr.** Maður er sjálfráða 16 ára gamall, nema sviptur sé sjálfræði.

■ **3. gr.** Maður er fjárráða [18 ára][1] gamall, nema sviptur sé fjárræði.

[1] *L. 26/1979, 1. gr.*

■ **4. gr.** Nú gengur maður, sem ólögráða er fyrir æsku sakir, í hjónaband, og er hann þá fullráða upp frá því, nema sviptur sé lögræði.

II. kafli. Um sviptingu lögræðis og brottnám lögræðissviptingar.[1]

[1] *Sbr. l. 74/1974, 2. gr. 4. tl.*

■ **5. gr.** Svipta má mann lögræði, sjálfræði einu saman, fjárræði einu sér eða hvoru tveggja:

1. Ef hann er ekki fær um að ráða persónulegum högum sínum eða fé vegna andlegs vanþroska, ellisljóleika, geðveiki eða annarrar sturlunar.

2. Ef hann stofnar efnahag sínum eða vandamanna sinna í hættu með óhæfilegri eyðslusemi, annarri ráðlausri breytni eða hirðuleysi um eignir, sem eru í umráðum hans.

3. Ef hann sökum ofdrykkju, notkunar deyfilyfja eða annarra lasta er ekki fær um að ráða persónulegum högum sínum eða fé, verður öðrum til byrðar, vanrækir framfærsluskyldur eða raskar þráfaldlega opinberum hagsmunum.

4. Ef nauðsyn ber til að vista hann án samþykkis hans í sjúkrahúsi eða á heilsuhæli sökum fyrirmæla í heilbrigðislöggjöfinni.

5. Ef hann vegna líkamlegs vanþroska, heilsubrests eða annarra vanheilinda á óhægt með að ráða persónulegum högum sínum eða fé og æskir sjálfur lögræðissviptingar af þeim sökum.

■ **6. gr.** Veita skal lögræðissviptum manni á ný sjálfræði, fjárræði eða hvort tveggja eftir því sem við á, ef ástæður lögræðissviptingar eru ekki lengur fyrir hendi.

■ **7. gr.** Kröfu um lögræðissviptingu geta gert:

1. Aðili sjálfur, sem lögræðissviptingu á að þola.

2. Eiginmaður aðila eða eiginkona, ættingjar hans í beinan legg og systkin.

3. Lögráðamaður aðila.

4. Sá, sem skyldur er að lögum til að framfæra aðila, sveitarstjórn þó því aðeins, að hann sé orðinn sveitarstyrksþurfi, svo og sá, sem framfærslurétt hefur á hendur honum að lögum.

5. Sá, sem næstur er erfingi aðila að lögum eða samkvæmt erfðaskrá, sem ekki er afturtæk.

6. Dómsmálaráðuneytið:

a. Þegar gæzla almannahags gerir þess þörf.

b. Þegar það telur réttmætt að gera kröfuna vegna tilmæla aðila sjálfs, vandamanna, læknis hans eða vina, eða vegna vitneskju um hag aðila, er það hefur fengið á annan hátt.

1947 Nr. 95 5. júní

■ **8. gr.** Kröfu um lögræðissviptingu skal bera upp við héraðsdómara (í Reykjavík borgardómara),[1] þar sem maður sá, er krafan varðar, á heima eða dvelst. Nú er hvorki kunnugt um heimili hans né dvalarstað, og skal þá með mál farið, þar sem viðkomandi átti síðast heimili eða dvaldist.

[1] *Sjá l. 74/1974, 2. gr. 4. tl., og l. 74/1972, 4. gr.*

■ **9. gr.** Krafa um lögræðissviptingu skal vera skrifleg. Hún skal greina, hvort krafizt er sviptingar sjálfræðis, fjárræðis eða hvors tveggja.

□ Kröfunni skulu fylgja skrifleg gögn, eftir því sem við á og við verður komið, um aðild krefjanda, sbr. 2.—5. tölulið 7. gr., um ástæður fyrir kröfugerð og annað, er máli skiptir.

■ **10. gr.** Dómari skal þinga í málinu þegar í stað. Hann skipar þeim aðila talsmann, sem krafa um lögræðissviptingu er á hendur gerð, og rannsakar málavexti að hætti opinberra mála. Krefjandi getur þó afturkallað kröfu sína um sviptingu lögræðis á hverju stigi máls sem er.

□ Nú hefur maður sjálfur gert kröfu um að verða sviptur lögræði, og rannsakar dómari og metur samt sem áður, hvort grundvöllur lögræðissviptingar sé fyrir hendi.

□ Málið skal rekið með tilhlýðilegum hraða og úrskurður upp kveðinn án óþarfs dráttar.

□ Nú fellst dómari á kröfu um lögræðissviptingu, og skal þá skýrt greint í úrskurði, hvort aðili sé sviptur sjálfræði, fjárræði eða hvoru tveggja.

■ **11. gr.** Nú er maður með dómsúrskurði sviptur lögræði, og skal þá dómari kynna aðila sjálfum úrskurðinn, nema það sé tilgangslaust vegna andlegra vanheilinda hans, en þá skal úrskurð birta einhverjum venzlamanni hans, er getur í 2. tölulið 7. gr., ef til næst.

□ Dómari skal geta lögræðissviptingar á skrá, er hann heldur um lögræðissvipta menn í lögsagnarumdæmi sínu. Hann skal og þegar senda dómsmálaráðuneytinu eftirrit af úrskurðinum, en það heldur spjaldskrá um lögræðissvipta menn hér á landi.

□ Ef um fjárræðissviptingu er að tefla, skal dómari einnig annast um, að niðurstaða úrskurðarins sé þegar birt í Lögbirtingablaði. Ef sá, sem sviptur er fjárræði, á fasteign eða hér skrásett skip, eða hann rekur atvinnu,

sem geta ber eða getið er á verzlanaskrá, þá skal skrá athugasemd um úrskurðinn á varnarþingi fasteignar eða skips og í verzlanaskrá. Dómari sendir eftirrit af úrskurðinum þeim stjórnvöldum, sem um hann þurfa að vita.

■ **12. gr.** Nú telur sá, sem í öndverðu krafðist lögræðissviptingar, eða einhver þeirra aðila, sem í 1.—3. og 6. tölulið 7. gr. getur, að ástæður til lögræðissviptingar séu ekki lengur fyrir hendi, og getur hann þá borið fram tilmæli við héraðsdómara, þar sem hinn lögræðissvipti maður dvelst, um að lögræðissviptingin sé úr gildi felld. Tilmælin skulu vera skrifleg og studd gögnum um breyttar ástæður hins lögræðissvipta aðila. Ef lögræðissvipting hefur verið reist á ástæðum, er greinir í 1. eða 4. tölulið 5. gr., skal tilmælunum að jafnaði ekki sinnt, nema þeim fylgi meðmæli embættislæknis.

□ Dómari heldur þing í málinu. Hann aflar, eftir því sem ástæður renna til, skýrslna þeirra manna, sem málið varðar, svo sem þess aðila, er tilmælin ber fram, hins lögræðissvipta manns sjálfs og lögráðamanns hans svo og þess aðila, sem í öndverðu krafðist lögræðissviptingar, ef til hans næst. Eftir að dómari hefur rannsakað málið, kveður hann upp úrskurð annaðhvort á þann veg, að tilmælin verði ekki tekin til greina, eða að lögræðissvipting sé úr gildi felld.

□ Nú hefur maður bæði verið sviptur sjálfræði og fjárræði, og má þá eftir atvikum fella lögræðissviptinguna niður, að því er aðra greinina varðar.

□ Þegar lögræðissvipting er úr gildi felld að öllu leyti eða nokkru, annast dómari um, að afskráning og aflýsing lögræðissviptingar fari fram.

■ **13. gr.** Áfrýjun dómsathafna, er í þessum kafla getur, fer eftir reglum um áfrýjun opinberra mála.

□ Eigi frestar áfrýjun framkvæmd úrskurðar.

□ Dómsmálaráðuneytið hefur jafnan heimild til áfrýjunar. Svo skal og skjóta máli til hæstaréttar, ef sá æskir þess, sem lögræðissviptingu á að þola eða þolir. Nú er hann ekki fær til að taka ákvörðun um áfrýjun vegna andlegra annmarka, og getur þá hver sá, sem getið er í 2. og 3. tölulið 7. gr., krafizt áfrýjunar í hans stað. Loks skal áfrýja máli, ef sá æskir þess, er kröfu gerði í héraði um lögræðissviptingu eða brottnám lögræðissviptingar.

■ **14. gr.** Hæstiréttur skipar sækjanda og verjanda fyrir dóminum úr flokki hæstaréttarlögmanna. Í hæstarétti má færa fram ný gögn og nýjar varnir.

□ Eftirrit af dómi hæstaréttar skal þegar senda dómsmálaráðuneytinu og viðkomandi héraðsdómara. Nú er héraðsúrskurði breytt í hæstarétti, og gerir þá héraðsdómari þegar þær ráðstafanir, sem við eiga, sbr. 11. gr. og síðustu mgr. 12. gr.

■ **15. gr.** Í málum til sviptingar lögræðis og brottnáms lögræðissviptingar skal engin réttargjöld greiða.

□ Eigi skal greiða gjald fyrir birtingu úrskurðar né skráningu hans eða afskráningu. Þóknun skipaðs talsmanns í héraði og kostnað af áfrýjun, þar á meðal laun skipaðs sækjanda og verjanda í hæstarétti, skal greiða úr ríkissjóði.

□ Ef krafa um áfrýjun hefur verið bersýnilega tilefnislaus, getur hæstiréttur þó gert þeim, er áfrýjunar krafðist, að endurgreiða ríkissjóði áfrýjunarkostnaðinn.

III. kafli. Um löggerninga ólögráða manna o. fl.

■ **16. gr.** Sjálfráða maður ræður einn öðru en fé sínu, nema lög mæli sérstaklega fyrir á annan veg.

■ **17. gr.** Fjárráða maður ræður einn fé sínu, nema öðruvísi sé sérstaklega um mælt í lögum.

■ **18. gr.** Ófjárráða maður ræður sjálfur sjálfsaflafé sínu, sem hann hefur þegar unnið fyrir. Maður, sem sviptur hefur verið fjárræði, ræður þó aðeins því sjálfsaflafé, sem hann hefur unnið sér inn, eftir að úrskurður gekk um lögræðissviptinguna.

□ Ófjárráða maður ræður sjálfur gjafafé sínu, þar með taldar dánargjafir, nema gefandi hafi mælt fyrir á annan veg eða lög kveði sérstaklega öðruvísi á. Ef maður hefur verið sviptur fjárræði, ræður hann þó aðeins því gjafafé, sem hann hefur fengið, eftir að úrskurður gekk um sviptingu lögræðis.

□ Ef um tiltölulega mikið sjálfsaflafé eða gjafafé er að tefla, eða fari hinn ófjárráða maður ráðlauslega með féð, getur yfirlögráðandi, án tillits til fyrirmæla gefanda, ef því er að skipta, tekið eða heimilað lögráðamanni að taka féð að nokkru eða öllu leyti til varðveizlu, og ræður hinn ófjárráða maður þá ekki því fé, meðan sú ráðstöfun helzt.

□ Forráð ófjárráða manns yfir sjálfsaflafé og gjafafé taka einnig til arðs af því fé svo og verðmætis, er í stað þess kemur. Ekki heimila þau ófjárráða manni að stofna til skuldar né veðsetja fjármuni.

■ **19. gr.** Löggerningar ólögráða manns, sem hann hafði ekki heimild til að gera, binda hann ekki.

□ Nú hefur maður verið sviptur lögræði, og binda hann þá ekki löggerningar, sem fara í bág við lögræðissviptingu og hann gerir eftir skrásetningu úrskurðar, enda hafi úrskurðurinn, ef um fjárræðissviptingu er að tefla, verið birtur í Lögbirtingablaði innan 2 vikna, ef hann er kveðinn upp í Reykjavík eða Hafnarfirði, en ella 6 vikna frá skrásetningu hans. Gildir skulu eldri löggerningar, nema sá maður, sem löggerningnum er beint til, hafi vitað um lögræðissviptinguna eða mátt vera um hana kunnugt.

■ **20. gr.** Nú hefur ólögráða maður sjálfur gert samning, sem hann skorti heimild til að gera, og getur þá hinn aðili samningsins riftað honum, nema samningurinn hafi annaðhvort verið staðfestur af lögráðamanni eða honum hafi verið fullnægt, svo skuldbindandi sé fyrir hinn ólögráða mann.

□ Nú veit maður, að hann semur við ólögráða mann, og hefur ekki ástæðu til að ætla, að samþykki lögráðamanns sé fyrir hendi, og getur hann þá ekki riftað samningnum, fyrr en liðinn er tilskilinn frestur til að afla staðfestingar lögráðamanns, ef um slíkan frest hefur verið samið, en ella hæfilegur tími til þeirrar málaleitunar.

□ Ef maður hefur gert vinnusamning við ósjálfráða mann, og svo er ástatt, sem segir í upphafi undanfarandi málsgreinar, þá getur hann ekki riftað samningnum, meðan hinn ósjálfráða maður efnir hann af sinni hálfu.

□ Ákvörðun um riftun samnings má jafnt tilkynna hinum ólögráða manni sjálfum sem lögráðamanni hans.

■ **21. gr.** Nú veldur lögræðisskortur ógildingu samnings, og skal þá hvor aðila skila aftur þeim verðmætum, sem hann hefur veitt viðtöku. Ef ekki er unnt að skila hlut aftur, skal aðili greiða verð hans, eftir því sem hér segir:

1. Samningsaðili hins ólögráða manns skal greiða

1947 Nr. 95 5. júní

fullt verð hlutarins. Honum ber þó eigi að bæta hlut, sem hann átti að skila aftur samkvæmt samningi aðila, ef rýrnun eða eyðilegging hlutarins stafar af eiginleikum hans, sem fyrir hendi voru, þegar hann var afhentur. Hafi aðili fengið hlutinn eða verðmætið að gjöf eða til geymslu frá hinum ólögráða manni, má færa niður bætur úr hendi hans, eftir því sem sanngjarnt þykir.

2. Hinn ólögráða maður skal greiða fégjald, að því leyti sem verðmætin hafa orðið honum að notum.

☐ Nú hefur hinn ólögráða maður haft svik í frammi eða á annan hátt brotið af sér við gerð samnings eða afhendingu umsaminna verðmæta, eða hann hefur á saknæman hátt valdið því, að hlutur hefur farið forgörðum, er honum bar samkvæmt samningnum eða vegna riftunar samningsins að skila aftur, og skal hann þá bæta samningsaðila sínum tjón hans. Dómstólar geta þó fært bótafjárhæð niður með hæfilegu tilliti til þess, hve mikil sökin var og tjónið, til efnahags hins ólögráða manns og annarra atvika.

☐ Nú sannast í opinberu máli, að hinn ólögráða maður hefur gerzt sekur um refsivert athæfi í sambandi við gerð samnings eða framkvæmd, og skal hann þá bæta tjón eftir almennum reglum.

IV. kafli. Um foreldravald og lögráðendur.

■ **22. gr.** Foreldrar barns, sem er ósjálfráða fyrir ásku sakir og þeir, sem barni koma í foreldris stað, ráða persónulegum högum þess. Nefnast þau lögráð foreldravald. ...[1)]

[1)] *L. 9/1981, 58. gr.*

■ **23. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 9/1981, 58. gr.*

■ **24. gr.** Þeir menn, sem fara með foreldravald yfir barni, samkvæmt því er segir í 22. gr., skulu og hafa á hendi fjárhald þess, meðan það er ófjárráða fyrir ásku sakir.

■ **25. gr.** Nú er maður með dómsúrskurði sviptur lögræði (sjálfræði, fjárræði eða hvoru tveggja), og skal þá yfirlögráðandi skipa honum lögráðamann.

☐ Svo skal og yfirlögráðandi skipa þeim manni lögráðamann, sem ófjárráða er fyrir ásku sakir, er lögborins lögráðamanns nýtur eigi eða hann æskir lausnar frá starfi af ástæðum, sem yfirlögráðandi metur gildar, svo og er fjármálum barns þykir ekki nægilega borgið í höndum hans.

■ **26. gr.** Skipa má ólögráða manni sérstakan lögráðamann til þess að reka tiltekið erindi fyrir hann, er þess gerist þörf. Skal það jafnan gert, er fastur lögráðamaður hefur eiginna hagsmuna að gæta við þann erindrekstur.

■ **27. gr.** Skipaður lögráðamaður skal vera fullráða og fjár síns ráðandi, ráðvandur og ráðdeildarsamur og að öðru leyti vel til starfans fallinn.

☐ Nú hefur foreldri ákveðið, hver vera skuli að því látnu lögráðamaður barns, er það hefur foreldravald yfir, og skal þá skipa hann lögráðamann, nema annað þyki hentara vegna hagsmuna barnsins.

■ **28. gr.** Sýslumenn og bæjarfógetar, í Reykjavík borgarfógeti, eru yfirlögráðendur, hver í sínu lögsagnarumdæmi, en dómsmálaráðuneytið fer með yfirstjórn þeirra mála, er lögráð varða.

☐ Lögráðamönnum er skylt að hegða sér eftir fyrirmælum yfirlögráðenda og dómsmálaráðuneytisins.

■ **29. gr.** Lögráðamaður ósjálfráða manns ræður persónulegum högum hans, þar á meðal vistráðum og vinnusamningum, nema öðruvísi sé mælt í lögum.

☐ Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur ósjálfráða mann, svo sem sjálfráða hefði hann gert.

■ **30. gr.** Ekki verður ósjálfráða maður ráðinn til að gegna starfi í skipi eða loftfari, nema hann samþykki það sjálfur.

■ **31. gr.** Fyrirskipun eða samþykki dómsmálaráðuneytisins þarf til þess, að maður, eldri en 16 ára, verði án samþykkis síns vistaður í sjúkrahúsi eða á heilsuhæli sökum fávitaskapar, geðveiki, ofnautnar áfengis eða deyfilyfja eða vegna fyrirmæla í heilbrigðislöggjöfinni, enda hafi viðkomandi áður verið sviptur sjálfræði.

☐ Framangreind ákvæði eru ekki því til fyrirstöðu, að unnt sé að hefta frelsi manna til bráðabirgða, þegar nauðsyn krefur, að þeir séu vistaðir í sjúkrahúsi eða á öðrum svipuðum stað, sem til þess er hæfur að dómi embættislæknis, til rannsóknar eða einangrunar vegna sjúkdóms, sem hættulegur getur talizt sjálfum þeim eða öðrum. Koma hér til greina farsóttir og aðrar næmar sóttir, geðveiki, nautn eiturlyfja og ölvun, sem valdið hefur því, að hlutaðeigandi hefur verið tekinn í umsjá löggæzlumanna. Aldrei má þó, án samþykkis hlutaðeiganda eða krafa sé gerð til dómara um sviptingu sjálfræðis hans, hefta frelsi manna tveimur sólarhringum lengur fyrir þessar sakir, nema í hlut eigi sjúklingur með bráða og hættulega farsótt, en honum er skylt að hlíta einangrun, á meðan hann er haldinn veikinni og sótthætta stafar af honum að dómi embættislæknis.

☐ Ekki má dvöl ofangreindra manna í sjúkrahúsi eða á heilsuhæli haldast lengur en nauðsyn krefur. Skulu lögráðamenn þeirra hafa eftirlit með því.

☐ Dómsmálaráðherra setur í samráði við landlækni nánari fyrirmæli í reglugerð um tilhögun þessara mála. Hann getur og skipað nefnd manna sér til aðstoðar við framkvæmd þeirra.

☐ Nú telur einhver sá, sem greinir í 2. og 3. tölulið 7. gr., að sjálfræðissviptum manni sé haldið ófyrirsynju í sjúkrahúsi eða á heilsuhæli, og getur hann þá borið málið undir dómstóla.

■ **32. gr.** Lögráðamaður ófjárráða manns ræður fyrir fé hans, nema lög mæli um á annan veg.

☐ Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur ófjárráða mann, svo sem fjárráða hefði hann gert.

■ **33. gr.** Lögráðamaður skal varðveita og ávaxta með trúmennsku og hagsýni það fé skjólstæðings síns, sem er í umráðum hans. Hann skal bæta skjólstæðing sínum tjón af lögráðamannsstörfum sínum, ef hann veldur því af ásetningi eða gáleysi.

■ **34. gr.** Lögráðamaður hefur ekki ráðstöfunarrétt á því fé skjólstæðings síns, sem yfirlögráðandi hefur tekið í sínar vörzlur.

■ **35. gr.** Ekki er unnt að binda ófjárráða mann við ábyrgð eða tryggingu fyrir þriðja mann.

■ **36. gr.** Lögráðamaður skal leita samþykkis yfirlögráðanda til allra ráðstafana varðandi fjárhaldið, sem eru mikils háttar eða óvenjulegar, svo sem kaupa og sölu á lausafé, ef um tiltölulega mikið verðmæti er að tefla, leigu á fasteign um óvenjulega langan tíma eða með öðrum óvenjulegum kjörum og til ráðningar forstjóra fyrir atvinnufyrirtæki ófjárráða manns. Samþykki

1947 Nr. 95 5. júní

1947 Nr. 95 5. júní

yfirlögráðanda þarf og til þess, að gengið sé á eignir ófjárráða manns til greiðslu kostnaðar af framfærslu hans, námi eða öðru.

■ **37. gr.** Samþykki dómsmálaráðuneytisins þarf til þess að binda ófjárráða mann við kaup eða sölu fasteignar eða skips, til lagningar veðbanda eða annarra eignarhafta á fasteign eða skip svo og til kaupa eða sölu á atvinnufyrirtæki.

□ Fasteign, skip eða atvinnufyrirtæki ófjárráða manns skal eigi láta af hendi, nema honum sé auðsýnilegur hagur af því.

■ **38. gr.** Reiðufé ófjárráða manna má ávaxta í lánsstofnunum, enda sé ríkisábyrgð fyrir innstæðufénu eða lánsstofnunin hafi heimild að lögum til að geyma og ávaxta fé ófjárráða manna.

□ Lána má fé ófjárráða manna gegn fyrsta veðrétti í fasteign, en ekki má lánsfjárhæðin fara fram úr ⅔ hlutum af fasteignamati eignarinnar.

■ **39. gr.** Í veðskuldabréfum fyrir láni af fé ófjárráða manna skal meðal annars taka fram, að lánið sé allt þegar afturkræft, ef vanskil verða á greiðslu vaxta eða afborgana, og má þá bjóða veðið upp án dóms eða sáttar og aðfarar. ...[1] Með jafnlöngum fresti skal birta auglýsinguna eftir reglum um stefnubirtingar skuldunaut sjálfum eða tilgreindum umboðsmanni hans, séu þeir innan lögsagnarumdæmisins, en ella skal auglýsingin birt á fasteigninni sjálfri.

[1] *Felld niður með l. 57/1949, 50. gr.*

■ **40. gr.** Lögráðamaður skal gera yfirlögráðanda grein fyrir fjárhaldinu og ráðstöfunum sínum, hvenær sem hann krefst þess, svo og er fjárhaldi slítur. Ef fé hins ólögráða manns í umráðum lögráðamanns nemur meiru en 5000 krónum, skal lögráðamaður gera yfirlögráðanda skriflega grein fjárhaldsins á ári hverju.

□ Ef starf lögráðamanns ófjárráða manns er sérstaklega umfangsmikið, getur yfirlögráðandi með samþykki dómsmálaráðuneytisins ákveðið honum þóknun fyrir fjárhaldið af árlegum tekjum skjólstæðings hans.

□ Dómsmálaráðuneytið getur sett nánari fyrirmæli um störf lögráðamanna og eftirlit yfirlögráðenda með þeim.

■ **41. gr.** ...

■ **42. gr.** Lög þessi öðlast gildi, þegar sex mánuðir eru liðnir frá staðfestingu þeirra. Ákvæði 1. mgr. 31. gr. taka eigi til manna, sem ráðstafað hefur verið í sjúkrahús eða hæli fyrir gildistöku laganna.

1925 Nr. 54 27. júní

Lög um mannanöfn.[1]

[1] *Sjá 2. gr. l. 66/1982 (um ríkisborgararétt).*

■ **1. gr.** Hver maður skal heita einu íslenzku nafni eða tveim og kenna sig til föður, móður eða kjörföður og jafnan rita nafn og kenningarnafn með sama hætti alla ævi.

■ **2. gr.**[1] Ættarnafn má enginn taka sér hér eftir.

[1] *Sjá skrá 12/1915 (um ættarnöfn, sem eigi má taka upp).*

■ **3. gr.**[1] Þeir íslenzkir þegnar og niðjar þeirra, sem bera ættarnöfn, sem eldri eru en frá þeim tíma, er lög nr. 41 10. nóv. 1913, komu í gildi,[2] mega halda þeim, enda hafi þau ættarnöfn, sem yngri eru en frá síðastliðnum aldamótum, verið tekin upp með löglegri heimild, sbr. 9. gr. þeirra laga. Sama er og um þá erlenda menn, er til landsins flytjast.[1]

□ Þeir íslenzkir þegnar og börn þeirra, sem nú bera ættarnöfn, sem upp eru tekin síðan lög nr. 41 1913 komu í gildi,[2] mega halda þeim alla ævi.

□ Konur þeirra manna, sem rétt hafa til þess að bera ættarnöfn, mega nefna sig ættarnafni manns síns.

[1] *Sjá skrár 138/1915, 167/1916, 151/1917, 139/1918, bls. 329/1919, 139/1920, 163/1921, 148/1922, bls. 298/1923, 147/1924 og 133/1925 (um ættarnöfn, er upp hafa verið tekin 1915—1925).* [2] *Þ. e. 1. jan. 1915.*

1925 Nr. 54 27. júní

■ **4. gr.** Ekki mega menn bera önnur nöfn en þau, sem rétt eru að lögum íslenzkrar tungu. Prestar skulu hafa eftirlit með, að þessum ákvæðum sé fylgt. Rísi ágreiningur um nafn, sker heimspekideild háskólans úr.

■ **5. gr.** Nú hefir maður hlotið óþjóðlegt, klaufalegt eða erlent nafn áður en lög þessi voru sett, og getur hann þá breytt nafni með leyfi konungs.

■ **6. gr.** Stjórnarráðið gefur út skrá, eftir tillögum heimspekideildar háskólans, yfir þau mannanöfn, er nú eru uppi, sem bönnuð skulu samkvæmt lögum þessum. Skrá þessi skal send öllum prestum landsins. Skráin skal gefin út á hverjum 10 ára fresti, að lokinni útgáfu hins almenna manntals.

■ **7. gr.** [Brot gegn ákvæðum laga þessara varða sektum. Með mál út af lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála.][1]

[1] *L. 10/1983, 67. gr.*

1981 Nr. 63 5. júní

Lög um kerfisbundna skráningu á upplýsingum, er varða einkamálefni.

I. kafli. Gildissvið laganna.

■ **1. gr.** Lög þessi taka til hvers konar kerfisbundinnar skráningar á upplýsingum varðandi einkamálefni einstaklinga, svo og fjárhagsmálefni einstaklinga, stofnana, fyrirtækja eða annarra lögpersóna, sem sanngjarnt er og eðlilegt að leynt fari. Lögin taka bæði til skráningar af hálfu atvinnurekenda, fyrirtækja, félaga og stofnana og til skráningar á vegum opinberra aðila. Með kerfisbundinni skráningu upplýsinga er átt við söfnun og skráningu ákveðinna og afmarkaðra upplýsinga í skipulagsbundna heild.

□ Ákvæði laganna eiga við um upplýsingar um einkamálefni, er varða tiltekinn aðila, þótt hann sé ekki nafngreindur, ef hann er sérgreindur með nafnnúmeri eða skráningarauðkenni, sem unnt er að persónugreina fyrir þá, sem búa yfir greiningarlykli.

■ **2. gr.** Æviskrárritun samkvæmt lögum nr. 30/1956 fellur utan marka laga þessara, svo og skráning í þágu ættfræðirannsókna og æviskrárrita.

II. kafli. Heimild til skráningar.

■ **3. gr.** Kerfisbundin skráning upplýsinga, er 1. gr. tekur til, er því aðeins heimil að slík skráning sé eðlilegur þáttur í starfsemi viðkomandi aðila og taki einungis til þeirra, er tengjast starfi hans eða verksviði, svo sem viðskiptamanna, starfsmanna eða félagsmanna.

■ **4. gr.** Óheimilt er að skrá upplýsingar, er varða þjóðflokk manna, kynþátt og litarhátt, svo og skoðanir þeirra á stjórnmálum eða einstökum stjórnmálalegum efnum og á trúmálum, nema sérstök lagaheimild standi til þess. Skráning er þó heimil, ef hinn skráði hefur látið í té upplýsingar eða þeirra er aflað með samþykki hans og við þær aðstæður, að honum getur eigi dulist, að ætlunin er að skrá þær með þeim hætti, er greinir í 3. gr. Það er enn fremur skilyrði, að aðila sé brýn nauðsyn vegna starfsemi sinnar að skrá upplýsingarnar.

□ Ákvæði 1. málsgr. eiga einnig við um upplýsingar

varðandi brotaferil manna, kynlíf þeirra og heilsuhagi, notkun þeirra á áfengi og öðrum vímugjöfum og svipuð einkalífsatriði. Opinberum aðilum, þ. á m. læknum og sjúkrahúsum, er þó heimil skráning án vitundar eða samþykkis hins skráða, standi til þess sérstök lagaheimild eða skráning sé ótvírætt nauðsynleg vegna notagildis skránna, sbr. 3. gr.

■ **5. gr.** Söfnun og skráning upplýsinga, sem varða fjárhag manna og lögpersóna eða lánstraust, er óheimil án starfsleyfis er tölvunefnd veitir, enda sé ætlunin að veita öðrum fræðslu um þau efni.

□ Eigi er heimilt að færa í skrá samkvæmt 1. málsgr. aðrar upplýsingar en nafn manns eða fyrirtækis, heimilisfang, nafnnúmer eða fyrirtækjanúmer, stöðu, atvinnu og upplýsingar, sem tiltækilegar eru á opinberum skrám, án þess að skýra viðkomandi frá. Ef önnur atriði eru tekin á skrá ber aðila að skýra viðkomandi, sem greindur er í fyrsta skipti á skrá, frá því innan fjögurra vikna frá skráningu og gera honum grein fyrir heimild hans til að fá skýrslu um efni skráningar, sbr. 11. gr.

□ Upplýsingar um fjárhag og atriði, er varða mat á lánstrausti, má aðeins láta öðrum í té bréflega. Þegar fastir viðskiptamenn eiga í hlut, má þó veita upplýsingar munnlega, en nafn og heimilisfang fyrirspyrjanda skal þá skráð og gögn um það varðveitt í a. m. k. 6 mánuði.

□ Skriflegar upplýsingar, sem veittar eru samkvæmt 3. málsgr., skulu vera dagsettar og eðlilegs fyrningartíma þeirra getið.

■ **6. gr.** Eigi er heimilt að tengja saman skrár, er falla undir ákvæði laga þessara, nema um sé að ræða skrár sama skráningaraðila. Með sama skráningaraðila er hér átt við sama fyrirtæki, félag eða stofnun hins opinbera. Með samtengingu skráa er hér jafnt átt við vélræna sem og handunna færslu upplýsinga milli skráa.

□ Þrátt fyrir ákvæði 1. málsgr. er heimilt að tengja við skrá upplýsingar um nafn, nafnnúmer, fyrirtækjanúmer, svo og heimilisfang eða aðsetur, enda þótt slíkar upplýsingar séu sóttar í skrá annars aðila.

□ Tölvunefnd getur veitt undanþágu frá ákvæðum 1. málsgr. þegar sýnt er fram á að brýna nauðsyn beri til, sbr. 3. gr. og 4. málsgr. 16. gr.

III. kafli. Skráning upplýsinga og varðveisla þeirra.

■ **7. gr.** Beita skal virkum ráðstöfunum, er komi í veg fyrir að upplýsingar séu misnotaðar eða komist til óviðkomandi manna.

□ Afmá skal skráðar upplýsingar, sem vegna aldurs eða af öðrum ástæðum hafa glatað gildi sínu, miðað við það hlutverk, sem skrá er ætlað að gegna. Skrár, sem sífellt eru í notkun, skulu geyma upplýsingar, sem á hverjum tíma eru réttar, en úreltar upplýsingar skal afmá.

□ Tölvunefnd getur leyft að afrit eða útskriftir úr skrám verði varðveittar í Þjóðskjalasafni eða öðrum skjalasöfnum með nánar ákveðnum skilmálum.

■ **8. gr.** Nú hafa upplýsingar eða mat varðandi fjárhag og lánstraust verið látnar í té til annarra og þær reynast rangar eða villandi. Er ábyrgum aðila samkv. 5. gr. þá skylt að senda án tafar öllum þeim, sem fengið hafa slíkar upplýsingar frá honum síðustu 6 mánuði, svo og hinum skráða, skriflega leiðréttingu. Hinn skráði skal og fá í hendur greinargerð frá aðila um, hverjum leiðréttingar hafi verið sendar.

■ **9. gr.** Nú geyma tilteknar skrár upplýsingar, sem líklegt þykir, að muni hafa notagildi fyrir erlend ríki, og skal þá koma við öryggisráðstöfunum, sem gera kleift að eyðileggja skrár án tafar, ef styrjöld brýst út eða uggvænt þykir, að til styrjaldarátaka komi.

1981 Nr. 63 5. júní

IV. kafli. Um rétt skráðra aðila.

■ **10. gr.** Nú telur aðili að upplýsingar um einkamálefni hans séu færðar í tiltekna skrá. Getur hann þá óskað þess við þann, sem ábyrgur er fyrir skráningu, að honum sé skýrt frá efni upplýsinganna. Er skylt að verða við þeim tilmælum án ástæðulausrar tafar.

□ Nú telur maður, að upplýsingar um hagi sína séu ritaðar í sjúkraála eða önnur sjúkraregistur eða sjúkraskrár, og vill hann fá vitneskju um efni þeirra. Skal hann þá óska þess við heimilislækni sinn, eða annan þann lækni, sem fjallað hefur um heilsuhagi hans, að hann leiti eftir upplýsingum þessum frá þeim, sem ábyrgur er fyrir skráningu. Þessi aðili skýrir lækninum frá upplýsingunum, svo að honum sé kleift að koma þeim á framfæri við viðkomandi.

□ Ákvæði 1. málsgr. gildir ekki, ef hagsmunir hins skráða af því að fá vitneskju um efni upplýsinga þykja eiga að víkja að nokkru eða öllu fyrir ótvíræðum almenningshagsmunum eða öðrum veigamiklum einkahagsmunum. Ef svo er háttað um nokkurn hluta upplýsinga, en eigi aðra hluta þeirra, þá skal beiðanda veitt vitneskja um þá hluta, sem eigi þykir varhugavert að skýra frá.

□ Tölvunefnd getur ákveðið, að skrár séu þegnar undan ákvæðum þessum, ef ætla má, að sérregla 3. málsgr. muni hafa í för með sér, að tilmælum um upplýsingar úr slíkum skrám verði almennt hafnað.

■ **11. gr.** Nú telur aðili að upplýsingar um hann séu skráðar samkvæmt 5. gr. og er þá skráningaraðila skylt að beiðni hans að skýra honum frá efni þeirra upplýsinga og þess mats, sem aðilinn hefur látið frá sér fara til annarra á síðustu 6 mánuðum varðandi hagi beiðanda. Aðilanum er einnig skylt að greina hinum skráða frá því, hverjar upplýsingar eru skráðar um hagi hans, þar með talið mat á fjárhag hans.

□ Nú hefur aðili samkv. 5. gr. í vörslum sínum frekari gögn um skráðan mann eða stofnun en þau, sem beiðni lýtur að, og er honum þá skylt að gera beiðanda grein fyrir þeim.

□ Hinn skráði aðili á eigi kröfu til þess, að honum sé skýrt frá því, hvaðan upplýsingarnar stafa.

■ **12. gr.** Nú óskar sá, sem tekinn hefur verið á skrá samkv. 5. gr., að skráningaraðili afmái eða leiðrétti atriði, er varða fjárhag hans eða mat á lánstrausti hans, og er honum þá skylt að svara því án ástæðulausrar tafar og í síðasta lagi innan 4 vikna frá því, að tilmæli bárust.

□ Nú synjar aðili, sem er ábyrgur fyrir skráningu, tilmælum samkv. 1. málsgr., og getur hinn skráði þá innan 4 vikna frá móttöku svars eða innan 4 vikna frá lokum svarafrests samkv. 1. málsgr. óskað eftir því við tölvunefnd, að hún skeri úr um kröfu um afmáingu upplýsinga eða leiðréttingu þeirra. Ákvæði 8. gr. eiga við, ef fallist er á kröfuna.

■ **13. gr.** Nú telur skráður aðili, að upplýsingar um hann í skrám, er lög þessi taka til, séu efnislega rangar eða villandi, og getur hann þá krafist þess, að sá, sem

ábyrgur er fyrir skráningu, færi þær í rétt horf eða afmái þær.

☐ Nú telur maður eða fyrirsvarsmaður félags, fyrirtækis eða stofnunar, að nafn hans eða félags o. s. frv. sé fært á skrá, sem notuð er til útsendingar dreifibréfa, tilkynninga, auglýsinga eða áróðurs, og getur hann þá óskað þess, að nafnið sé afmáð af viðkomandi skrá, og er þá skylt að verða við því.

☐ Nú neitar sá, sem ábyrgur er fyrir skrá, að fallast á kröfu samkv. 1. eða 2. málsgr. eða hefur eigi svarað slíkri kröfu innan 4 vikna, og getur aðili þá krafist þess, að tölvunefnd kveði á um, hvort kröfu um afmáingu upplýsinga eða leiðréttingu þeirra beri að taka til greina.

☐ Nú fellst tölvunefnd á kröfu manns um leiðréttingu eða afmáingu, og leggur hún þá fyrir skráningaraðila að leiðrétta upplýsingar eða afmá þær.

■ **14. gr.** Nú rís ágreiningur eða vafamál vakna í sambandi við heimild manna til að fá upplýsingar samkvæmt 1. málsgr. 10. gr. eða 11. gr., og má þá leggja málið fyrir tölvunefnd til úrlausnar.

■ **15. gr.** Heimilt er skráningaraðila að krefjast sanngjarns gjalds fyrir veitingu upplýsinga samkvæmt 1. málsgr. 10. gr. eða 11. gr.

☐ Tölvunefnd getur sett ákvæði um hámarksgjald í þessu sambandi.

V. kafli. Upplýsingar látnar í té öðrum en hinum skráða.

■ **16. gr.** Eigi má skýra frá upplýsingum úr skrám, er lög þessi taka til, nema með samþykki hins skráða aðila eða skráðra upplýsinga hafi verið aflað með vitund þess skráða og á þann hátt, að honum gat ekki dulist að ætlunin væri að veita öðrum aðgang að upplýsingunum, enda falli slík upplýsingamiðlun undir eðlilega starfsemi skráningaraðilans.

☐ Heimilt er að skýra frá upplýsingum, ef ekki er unnt að rekja þær til ákveðinna einstaklinga eða lögpersóna.

☐ Um miðlun upplýsinga úr skrám, er falla undir 1. málsgr. 5. gr., gilda ákvæði þeirrar greinar. Enn fremur skal virða ákvæði 3. málsgr. 10. gr. Þá skerði ákvæði 1. málsgr. ekki ákvæði 3. málsgr. 7. gr.

☐ Heimilt er að skýra frá upplýsingum, sbr. 1. málsgr., leiði slíkt af öðrum lögum eða stjórnvaldsreglum. Enn fremur er heimilt að veita stjórnvaldsstofnun upplýsingar sem nauðsynlegar eru vegna eðlilegrar starfsemi stofnunarinnar. Ekki má þó láta í té upplýsingar, sem sérstök þagnarskylda hvílir á samkv. lögum eða stjórnvaldsreglum.

■ **17. gr.** Heimilt er að veita lækni eða tannlækni, sem hefur mann til læknismeðferðar, upplýsingar úr sjúkraál sjúkrahúss eða öðrum sjúklingaskrám þess varðandi mann þennan. Upplýsingar geta einnig, þegar læknir á í hlut, tekið til annarra manna, einkum vandamanna viðkomandi manns, þegar slíkt er talið skipta máli vegna læknismeðferðar á hinum skráða manni.

■ **18. gr.** Nú er sýnt fram á af hálfu einstaklings, fyrirtækis, félags eða stofnunar, að þessum aðilum sé þörf á tilteknum skráðum upplýsingum vegna ákveðins dómsmáls eða annarra slíkra laganauðsynja, og er þá heimilt að láta í té upplýsingar til þess, sem lagahagsmuni hefur af upplýsingum, enda sé ótvírætt, að þörfin á að fá þær vegi þyngra en tillitið til þess, að upplýsingum sé haldið leyndum. Þetta á þó ekki við um upplýsingar, sem þagnarskylda ríkir um samkvæmt sérstökum lagaákvæðum eða stjórnvaldsreglum.

VI. kafli. Um tölvuþjónustu.

■ **19. gr.** Einstaklingum, fyrirtækjum eða stofnunum, sem annast tölvuþjónustu fyrir aðra aðila, er óheimilt að varðveita eða vinna úr upplýsingum um einkamálefni sem falla undir sérákvæði 4. gr., eða 5. gr., eða undanþáguákvæði 3. málsgr. 6. gr., nema hafa til þess starfsleyfi er tölvunefnd veitir.

☐ Með tölvuþjónustu er átt við sérhvern starfsþátt í sjálfvirkri gagnavinnslu með tölvutækni.

☐ Aðili samkvæmt 1. málsgr. má ekki án samþykkis verkbeiðanda nota upplýsingar, sem hann fær í sambandi við framkvæmd umbeðins verks, í öðru skyni en til að leysa það sérstaka verkefni, sem verkbeiðni lýtur að. Er honum óheimilt að varðveita gögn um þær hjá öðrum eða láta þær öðrum í hendur. Þegar sérstaklega stendur á, svo sem vegna skyndilegrar bilunar á tölvubúnaði, er aðila þó heimilt að láta framkvæma tölvuvinnslu hjá öðrum enda þótt síðargreindi aðilinn hafi ekki starfsleyfi til slíkrar vinnslu. Gögnin og vinnsla þeirra skulu þó eftir sem áður vera á ábyrgð þess, sem upphaflega tók að sér verkið, að því er varðar ákvæði laga þessara.

■ **20. gr.** Starfsmenn við tölvuþjónustufyrirtæki samkvæmt 19. gr. eru þagnarskyldir um þau atriði, sem þeir komast að við störf sín, og skulu undirrita þagnarheit, áður en þeir taka til starfa.

☐ Nú vinnur tölvuþjónustufyrirtæki, sem ekki er rekið af opinberum aðila, að verkefnum fyrir slíka aðila, og eru starfsmenn þess þá þagnarskyldir um þau atriði, sem þeir komast að við framkvæmd verkefnisins, með sama hætti og þeir opinberu starfsmenn, sem unnið hafa að því. Brot starfsmanns á þagnarskyldu varðar, þegar svona stendur á, refsingu samkvæmt 136. gr. almennra hegningarlaga.

VII. kafli. Söfnun upplýsinga hér á landi til tölvuúrvinnslu erlendis.

■ **21. gr.** Kerfisbundin söfnun og skráning upplýsinga um einkamálefni til geymslu eða úrvinnslu erlendis er óheimil. Tölvunefnd getur þó heimilað hana, ef sérstaklega hagar til.

☐ Skrá eða frumgögn, sem geyma upplýsingar þær, er greinir í 4. gr., má eigi láta af hendi til geymslu eða úrvinnslu erlendis, nema samþykki tölvunefndar komi til.

☐ Leyfi samkv. 1. og 2. málsgr. má því aðeins veita að tölvunefnd telji, að afhending skráa eða gagna skerði ekki til muna vernd þá, sem lögin búa skráðum mönnum eða lögpersónum.

☐ Dómsmálaráðherra getur, að fenginni umsögn tölvunefndar, ákveðið í reglugerð, að ákvæði 1. og 2. málsgr. eigi ekki við um tilteknar skrár eða upplýsingasvið eða að ákvæðin gildi ekki gagnvart ákveðnum löndum, ef þjóðréttarsamningar lúta að slíku eða tillit til alþjóðlegs samstarfs mælir með því.

VIII. kafli. Um eftirlit með lögum þessum.

■ **22. gr.** Dómsmálaráðherra skal skipa 3 manna nefnd, sem kölluð er tölvunefnd í lögum þessum. Nefndin skal skipuð til 4 ára í senn. Formaður hennar skal vera lögfræðingur, sem fullnægir skilyrðum til að

1981 Nr. 63 5. júní

vera dómari. Einn nefndarmaður skal vera sérfróður um tölvu- og skráningarmálefni. Hann skal tilnefndur af Skýrslutæknifélagi Íslands. Varamenn eru skipaðir með sama hætti til fjögurra ára í senn, og skulu varamenn fullnægja sömu skilyrðum sem aðalmenn.

□ Starfsmaður dómsmálaráðuneytisins skal vera ritari nefndarinnar.

□ Tölvunefnd hefur eftirlit með framkvæmd laga þessara og leysir úr ágreiningsefnum, svo sem greinir í lögum þessum.

■ **23. gr.** Tölvunefnd veitir starfsleyfi samkvæmt 5. og 19. gr., og heimildir samkvæmt 3. málsgr. 6. gr., 3. málsgr. 7. gr. og 21. gr.

□ Dómsmálaráðherra getur ákveðið eðlilegt gjald er greiða skal fyrir veitingu leyfa og heimilda samkvæmt 1. málsgr.

■ **24. gr.** Ákvæði þessarar greinar gilda um skráningarstarfsemi er fellur undir ákvæði 4. gr. eða 1. málsgr. 5. gr.

□ Tölvunefnd getur lagt fyrir aðila að hætta skráningu eða láta ekki öðrum í té upplýsingar úr skrám sínum eða gögnum, enda gangi starfsemin í berhögg við ákvæði laga þessara að mati tölvunefndar, svo og að einstakar upplýsingar á skrám séu afmáðar eða skrár í heild sinni séu eyðilagðar.

□ Tölvunefnd getur enn fremur lagt fyrir ábyrgan skráningaraðila að afmá skráningu um einstök atriði eða leiðrétta hana, enda sé um atriði að ræða, sem annaðhvort er óheimilt að taka á skrá eða tölvunefnd telur röng eða villandi.

□ Tölvunefnd getur bannað að viðhafa nánar tiltekna aðferð við söfnun upplýsinga til tölvuvinnslu eða við að koma á framfæri upplýsingum til annarra, enda telji hún, að aðferð sú, sem viðhöfð er, hafi í för með sér verulega hættu á, að skráning eða upplýsingamiðlun verði röng eða villandi, eða að um sé að ræða atriði, sem eigi má taka á skrá.

□ Tölvunefnd getur lagt fyrir aðila, sem ábyrgð ber á starfsemi, er lýtur lögunum, að koma við sérstökum úrræðum til tryggingar því, að eigi verði skráð atriði, sem óheimilt er að taka á skrá, eða miðlað verði upplýsingum um slík atriði. Hinu sama gegnir um atriði, sem eru röng eða villandi. Enn fremur er tölvunefnd rétt að krefjast þess af ábyrgum skráningaraðila, að hann hlutist til um ráðstafanir, sem komi í veg fyrir eða dragi úr hættu á, að skráðar upplýsingar verði misnotaðar eða komist til vitundar óviðkomandi mönnum.

■ **25. gr.** Úrlausnir tölvunefndar verða eigi bornar undir aðrar stjórnvaldsstofnanir.

■ **26. gr.** Tölvunefnd getur sett reglur um form og efni tilkynninga og umsókna samkvæmt lögum þessum.

□ Nú er tölvunefnd ætlað að veita samþykki til einstakra aðgerða samkvæmt lögum þessum, og er henni þá heimilt að binda samþykkið skilyrðum og tímabinda það.

■ **27. gr.** Tölvunefnd skal árlega birta skýrslu um starfsemi sína. Í skýrslunni skal birta þau starfsleyfi, sem nefndin hefur veitt, reglur, sem hún hefur sett, og úrskurði, sem hún hefur kveðið upp. Í ársskýrslu tölvunefndar skal og greina frá þeirri starfsemi nefndarinnar annarri, er ætla má að almenningur láti sig varða eða hafi hagsmuni af að vita.

IX. kafli. Um refsingar og önnur viðurlög við brotum á lögunum.

1981 Nr. 63 5. júní

■ **28. gr.** Brot á 4.—6. gr., 8. gr., 11. gr., 1. málsgr. og 2. málslið 2. málsgr. 12. gr., 3. málsgr. 13. gr., 1 málsgr. 16. gr., 1. og 3. málsgr. 19. gr., 1. málsgr. 20. gr., svo og 1. og 2. málsgr. 21. gr., varða sektum eða varðhaldi, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum.

□ Sömu refsingu varðar að vanrækja að fara eftir úrlausn tölvunefndar samkvæmt 2. málsgr. 12. gr. og 4. málsgr. 13. gr.

□ Sömu refsingu varðar enn fremur að virða ekki skilyrði, sem sett er fyrir leyfi til starfrækslu, er lýtur lögum þessum eða stjórnvaldsreglum, settum samkvæmt þeim, svo og að sinna ekki boði eða banni, sem uppi hefur verið haft samkvæmt lögum þessum eða stjórnvaldsreglum, settum samkvæmt þeim.

□ Nú er brot framið í starfsemi, sem hlutafélag, samvinnufélag eða annað atvinnufyrirtæki hefur með höndum, og má þá leggja sektarrefsingu á félagið sem slíkt.

■ **29. gr.** Þann, sem rekur starfsemi eða tekur þátt í starfsemi, sem greind er í 5. eða 19. gr., án leyfis, má auk refsingar svipta rétti til starfrækslu þeirrar, sem hann hefur með höndum, enda gefi brot til kynna nærlæga hættu á misnotkun manns í sambandi við skráningarstarfsemi. Sama er um brot á 4. gr. Að öðru leyti eiga ákvæði 1. og 2. málsgr. 68. gr. almennra hegningarlaga hér við.

□ Gera má upptæk með dómi tæki, sem stórfelld brot á lögum þessum eru framin með, svo og hagnað af broti, og eiga ákvæði 69. gr. alm. hegningarlaga hér við.

X. kafli. Gildistaka og lagaframkvæmd.

■ **30. gr.** Lög þessi taka gildi 1. janúar 1982 og falla úr gildi 31. desember 1985. Leita skal starfsleyfa samkvæmt 5. og 19. gr. og heimilda samkvæmt 3. málsgr. 6. gr., 3. málsgr. 7. gr. og 21. gr. vegna starfsemi, sem hafin er fyrir gildistöku laganna, innan 3 mánaða frá gildistökunni.

□ Dómsmálaráðherra skal láta endurskoða lögin og leggja fram frumvarp þar að lútandi fyrir Alþingi í þingbyrjun haustið 1984.

■ **31. gr.** Dómsmálaráðherra er heimilt að setja reglugerð um framkvæmd laga þessara.

Lög um horfna menn.

1981 Nr. 44 26. maí

I. kafli. Um heimild skiptaráðanda til að úrskurða, að um bú horfins manns skuli fara sem um dánarbú.

■ **1. gr.** Nú hverfur maður, og atvik benda eindregið til þess, að hann sé látinn. Getur skiptaráðandi þá úrskurðað að kröfu aðilja, sem lögmætra hagsmuna hefir að gæta, að um bú mannsins fari sem væri hann látinn.

□ Gögn um hvarf manns skulu lögð fyrir skiptaráðanda, þar sem maðurinn átti síðast heimilisvarnarþing eða þar sem hann dvaldist síðast. Skiptaráðandi leysir úr því með úrskurði, hvort gögn þessi séu fullnægjandi. Sömu aðiljar og greinir í 1. málsgr. geta skotið úrskurði skiptaráðanda til Hæstaréttar innan 8 vikna frá uppsögu úrskurðarins. Bú manns verður eigi tekið til skipta fyrr en áfrýjunarfresti er lokið, en skiptaráðandi getur ákveðið, að frá uppsögu dómsins fari um eigur hins horfna svo sem segir í II. kafla, að svo stöddu.

□ Í úrskurði skiptaráðanda skal greina, hvaða dag skuli telja dánardægur manns, en við þann dag skal miða, er sennilegast þykir, að andlát manns hafi borið að höndum.

II. kafli. Um varðveislu og ráðstöfun á fjármunum horfins manns.

■ **2. gr.** Nú telur skiptaráðandi eigi fært að taka bú horfins manns til skiptameðferðar samkv. 1. gr., og skal þá skipa hinum horfna manni fjárráðamann, ef þörf krefur, eftir atvikum að ósk aðilja þeirra, er greinir í 1. gr. Gilda reglur lögræðislaga um sérstaklega skipaða lögráðamenn um skipun fjárráðamanns og umsýslu hans.

■ **3. gr.** Um varðveislu og stjórn á eignum horfins manns fer með sama hætti og um eigur ófjárráða manna samkv. lögræðislögum.

□ Yfirlögráðandi ákveður, hvort og að hverju marki sé heimilt að nota eigur hins horfna manns eða arð af þeim til framfærslu barna hans og maka eða til menntunar barna. Þegar sérstaklega stendur á, er unnt að ákveða, að fé þetta verði notað til framfærslu eða menntunar annarra, sem háðir hafa verið framfærslu af hálfu hins horfna manns.

■ **4. gr.** Nú er hinn horfni maður í hjúskap, og lýtur þá hjúskapareign hans og séreign stjórn maka hans eða maka og fjárraðamanns í sameiningu, ef skipaður hefir verið.

□ Nú tæmist maka hins horfna arfur eftir að hann hverfur eða hann hlýtur verðmæti að gjöf, og ber þá að halda því fé utan skipta á hjúskapareignum, ef til skipta kemur með honum og hinum horfna manni eða erfingjum hans.

III. kafli. Dómur um, að horfinn maður skuli talinn látinn.

■ **5. gr.** Unnt er að ákveða með dómi samkvæmt þessum kafla, að horfinn maður skuli talinn látinn, enda hafi á undan farið opinber stefna í Lögbirtingablaði um, að slíkt mál verði höfðað, og að fullnægðum öðrum þeim skilyrðum, sem greinir hér á eftir.

■ **6. gr.** Kröfu um, að opinber stefna verði gefin út, er unnt að bera upp við héraðsdómara, í Reykjavík borgardómara, þegar 3 ár eru liðin frá því, að síðast spurðist til hins horfna manns eða vitað var, að hann væri á lífi.

□ Nú þykir sýnt, að hinn horfni maður hafi ratað í lífsháska eða miklar líkur eru að öðru leyti á, að hann sé látinn, t. d. vegna þess að skip eða loftfar, sem hann hefir verið á eða í, hefir farist, og er frestur samkvæmt 1. málsgr. þá 4 mánuðir.

□ Sóknaraðilar samkvæmt 1. málsgr. geta verið maki hins horfna, niðjar hans, þ. á m. kjörniðjar, aðrir erfingjar og aðrir þeir, sem hafa lögmætra hagsmuna að gæta af því að fá dómsúrlausn um, að hinn horfna mann skuli telja látinn. Dómsmálaráðuneytið getur og haft uppi kröfu, þegar gæsla almannahags gerir þess þörf eða þegar það telur réttmætt að gera kröfuna vegna tilmæla vandamanna.

■ **7. gr.** Mál til úrlausnar um, að horfinn mann skuli telja látinn, má höfða hér á landi, ef síðasta lögheimili hins horfna var hér á landi eða ef síðasti kunni dvalarstaður hans var hér.

□ Nú var síðasta heimilisfang hins horfna eða síðasti kunni dvalarstaður utan Íslands, og má allt að einu höfða mál hér á landi, ef annað tveggja er:

a. að sóknaraðili er maki hins horfna, og eigi heimili hér á landi og sé íslenskur ríkisborgari eða hafi verið það, er hjúskapur var stofnaður, eða

b. að hinn horfni eigi eigur hér á landi, en þá hefir dómur aðeins gildi að því er þær varðar.

■ **8. gr.** Mál skal höfða fyrir héraðsdómi, þar sem hinn horfni átti síðast heimilisfang eða dvaldist, eða fyrir héraðsdómi, sem dómsmálaráðuneyti ákveður.

■ **9. gr.** Dómurinn skipar lögmann til að gæta hagsmuna hins horfna manns, og greiðist þóknun hans og önnur útgjöld eftir reglunum um gjafvörn. Dómurinn getur þó ákveðið, að þetta hvort tveggja sé greitt af eigum hins horfna manns.

■ **10. gr.** Þegar dómara hefir borist krafa samkvæmt 6. gr. og gögn með henni, kveður hann sóknaraðila, maka hins horfna og nánustu ættingja hans og vandamenn, til dómþings, svo og aðra þá, sem ætla má að geti veitt upplýsingar um hvarf manns þess, er talinn er horfinn. Taka skal dómskýrslur af mönnum þessum eftir því sem dómari telur þörf á. Enn fremur skal kveðja réttargæslumann samkv. 9. gr. á dómþingið.

□ Nú þykir dómara fram komin sönnunargögn eigi fullnægjandi, og getur hann þá veitt sóknaraðila færi á að koma að frekari gögnum. Nú sinnir hann því ekki eða gögnin þykja ella eigi viðhlítandi og hafnar dómari þá kröfu með úrskurði.

■ **11. gr.** Nú telur dómari fram komin nægileg sönnunargögn fyrir því, að maður sá, sem krafa lýtur að, hafi verið horfinn um það tímabil, er segir í 6. gr., og eigi þykir á hinn veg sannað, að hann sé látinn. Gefur dómari þá út opinbera stefnu, er birta skal í Lögbirtingablaði og í blöðum og öðrum fjölmiðlum, ef þörf þykir á, og skal þar greint frá því, að dómþing verði háð á nánar greindum degi og stað, þar sem fjallað verði um kröfu um, að dómur verði upp kveðinn þess efnis, að tiltekinn maður verði talinn látinn. Í stefnu skulu einnig þeir, sem upplýsingar geta gefið í málinu, hvattir til að tilkynna dóminum um vitneskju þeirra. Fer um útgáfu stefnunnar eftir meginreglum 218. gr. laga nr. 85/1936.

□ Frá birtingu stefnu skulu líða 3 mánuðir, uns dómþing verður háð samkv. 12. gr.

■ **12. gr.** Dómari kveður sóknaraðila og réttargæslumann til dómþings þess, sem ákveðið er í hinni opinberu stefnu samkv. 11. gr. Skulu þar lögð fram stefna og frekari gögn, ef því er að skipta, og veita skal sóknaraðila og réttargæslumanni hins horfna kost á að reifa gögn og flytja mál með sama hætti og almennt er um einkamál í héraði.

□ Að svo búnu kveður dómari upp dóm í málinu, ef fallist er á að telja skuli hinn horfna mann látinn, en úrskurð, ef kröfu aðilja er hrundið.

□ Í dómi, sem kveður á um, að horfinn mann skuli telja látinn, skal tekin afstaða til þess, frá hvaða tíma telja skuli andlát manns. Skal í því efni miða við síðasta dag í þeim mánuði, sem frestur rann út samkv. 6. gr. 1. málsgr., eða þann dag, þegar sennilegast er, að andlát manns hafi borið að höndum, sbr. 6. gr. 2. málsgr., eða síðasta dag þess mánaðar, er 4 mánaða frestur rennur út samkv. þeirri málsgrein, eftir atvikum.

□ Nú hverfur sóknaraðili frá kröfu sinni um, að dómur

1981 Nr. 44 26. maí

kveði á um, að horfinn maður skuli talinn látinn, og skal þá veita dómsmálaráðuneyti kost á að halda áfram málinu.

■ **13. gr.** Úrskurði dómara samkvæmt 10. og 12. gr. verður skotið til Hæstaréttar samkvæmt reglum um kæru, sbr. 21. gr. laga nr. 75/1973 um Hæstarétt Íslands. Dómi samkvæmt 12. gr. verður áfrýjað til Hæstaréttar innan 8 vikna frá uppsögu dóms. Sóknaraðili, réttargæslumaður og erfingjar hins horfna geta skotið úrskurði eða dómi til Hæstaréttar, svo og aðrir þeir, sem hagsmuna hafa að gæta af úrslitum máls, og enn fremur dómsmálaráðuneytið.

□ Dómi um, að horfinn mann skuli telja látinn, verður eigi fullnægt, fyrr en áfrýjunarfresti er lokið, án þess að máli sé áfrýjað.

IV. kafli. Dánarlíkur, sem dómur samkvæmt III. kafla er reistur á, reynast rangar.

■ **14. gr.** Nú kemur í ljós eftir að dómur hefir gengið, er kveður svo á, að horfinn maður skuli talinn látinn, að maður þessi er á lífi. Getur hann þá næstu 5 ár eftir það tímamark, sem dómur miðar réttaráhrif dánarlíkna við, endurheimt eign sína frá þeim, sem fengið hefir hana að arfi.

□ Nú er leitt í ljós, að hinn horfni hefir látist á öðrum tíma en við er miðað í dóminum, og getur þá sá aðili, sem rétt hefði átt til arfs, ef raunverulegt dánardægur hefir verið lagt til grundvallar, krafist eignar úr hendi þess, sem fengið hefir eign í hendur sem arf, innan sömu tímamarka og þeirra, sem greinir í 1. málsgrein.

■ **15. gr.** Erfingi skal aðeins afhenda það, sem hann hefir veitt viðtöku samkvæmt 14. gr.

□ Nú hefir erfingi afhent eign til annars aðilja eða neytt hennar, eða eytt henni og skal hann þá svara til verðmætis eignar, er hún var afhent eða hennar var neytt, eða henni eytt, en þó skal eigi miðað við hærri fjárhæð en núvirði eignar, sem sambærileg er að tegund og gæðum. Fjárkröfu gegn erfingja má færa niður eða fella hana niður, ef neysla munar var eðlileg, miðað við tegund hans og aðstæður, eða ef ósanngjarnt væri að láta erfingja svara til verðmætisins alls, miðað við fjárhag hans.

□ Nú hefir munur farist erfingja að ósekju, og er hann þá laus úr ábyrgð.

□ Aðili getur ekki krafið erfingja um arð af eign, sem til hefir fallið, áður en krafa um endurheimt var höfð uppi.

■ **16. gr.** Ákvæði 14. og 15. gr. eiga einnig við eftir því sem við getur átt, þegar bú manns er tekið til skipta samkvæmt 1. gr. laga þessara.

■ **17. gr.** Nú hefir vátryggingarfélag greitt vátryggingarfjárhæð á grundvelli dóms samkvæmt 12. gr., og hinn horfni kemur fram. Getur það þá endurheimt goldnar fjárhæðir innan þeirra fresta, sem greindir eru í 14. gr. Hægt er að lækka kröfu, ef féð hefir, svo sem eðlilegt má þykja og eins og á stendur, verið notað til framfærslu aðilja. Ákvæði 1., 3. og 4. málsgr. 15. gr. eiga við um þessa endurheimtukröfu, að breyttu breytanda.

□ Kröfu þess manns, sem komið hefir fram, á hendur vátryggingarfélagi, má lækka sem nemur þeirri fjárhæð, sem vátryggingarfélag getur ekki endurheimt samkvæmt 1. málsgr.

□ Vátryggingarfélag getur valið þann kost að endurheimta eigi kröfu sína á hendur viðtakanda fjár. Þegar svo stendur á, gengur sá maður, sem horfinn var, inn í rétt vátryggingarfélagsins samkvæmt þessari grein.

1981 Nr. 44 26. maí

■ **18. gr.** Lífeyrir og annar slíkur framfærslueyrir, sem greiddur hefir verið á grundvelli dóms samkvæmt 12. gr., verður eigi endurkrafinn úr hendi þess, er við tók.

□ Nú kann sá, sem horfinn var talinn og fram hefir komið, að eiga rétt á hendur þeim, sem greiðslu hefir innt af hendi samkv. 1. málsgr., og lækkar þá krafa hans um þá fjárhæð, sem greidd hefir verið.

■ **19. gr.** Nú hefir erfingi gerst sekur um svik í sambandi við móttöku verðmæta horfins manns, og er hann þá bótaskyldur samkvæmt almennum reglum. Sama gildir um þá, sem veitt hafa verðmætum þeim móttöku, sem greinir í 17. og 18. gr.

■ **20. gr.** Nú hefir maki þess manns, sem talinn er látinn samkvæmt dómi, sbr. 12. gr., gifst að nýju, og haggar það ekki gildi hins nýja hjúskapar, þótt hinn horfni maður reynist á lífi. Ef makinn hefir eigi gifst að nýju, heldur hjúskapurinn við mann þennan gildi sínu.

■ **21. gr.** Nú stendur sá maður, sem talinn hefir verið látinn með dómi samkvæmt 12. gr., til arfs eftir annan mann og arfahluta þeim, sem honum bar, hefir verið úthlutað til annars erfingja. Getur maður þessi þá krafið erfingja um verðmæti þau, sem þeir hafa hlotið, innan frests þess, er greinir í 14. gr. 1. málsgr. Ákvæðin í 15. gr. og 17. gr. eiga hér við eftir því sem við getur átt, sbr. og 19. gr.

□ Ákvæði þetta haggar ekki við gildi 56. gr. erfðalaga nr. 8/1962.

■ **22. gr.** Nú er dvalarstaður erfingja kunnur, en ekki er þó unnt að koma arfi til hans, og ber þá að varðveita hann samkvæmt 3. gr.

V. kafli. Gildistaka og brottfallin lög.

■ **23. gr.** Lög þessi taka gildi þegar í stað.

□ Falla þá úr gildi lög nr. 23/1922 um sönnun fyrir dauða manna, sem ætla má, að farist hafi af slysum og lög nr. 61/1980 um breyting á þeim lögum, svo og 3. töluliður 2. gr. laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála.

□ Nú hefir mál verið höfðað samkvæmt lögum nr. 23/1922, er lög þessi taka gildi, og fer þá um það mál samkvæmt þeim lögum og lögum um meðferð opinberra mála, sbr. og lög nr. 61/1980. Réttaráhrif slíks máls og eldri mála ráðast og af þeim lögum. Ákvæðum IV. kafla þessara laga verður einnig beitt um dóma og úrskurði eftir eldri lögum, þegar svo stendur á sem þar segir.

V. b. Sifjaréttindi.

Lög um stofnun og slit hjúskapar. **1972**

I. kafli. Hjónavígsluskilyrði. Nr. 60 29. maí

■ **1. gr.** Karl eða kona, sem eru yngri en 18 ára, mega ekki stofna til hjúskapar, nema leyfi dómsmálaráðuneytis komi til.[1)]

[1)] *Rg. 773/1982 (um aukatekjur ríkissjóðs).*

■ **2. gr.** Nú er annað hjónaefna yngra en [18 ára][1] og má þá eigi vígja það án samþykkis foreldra nema það hafi verið gift áður.

□ Nú er annað foreldra látið, geðveikt eða hálfviti eða fer ekki með foreldraráð eða miklir örðugleikar eru á að ná til þess, og nægir þá samþykki hins. Nú gegnir þessu um báða foreldra, og þarf þá samþykki lögráðamanns.[2]

[1] *L. 64/1979, 1. gr.* [2] *L. 95/1947.*

■ **3. gr.** Nú er maður sviptur lögræði, og getur hann þá eigi stofnað til hjúskapar að svo förnu án samþykkis lögráðamanns.

■ **4. gr.** Nú synjar foreldri eða lögráðamaður samþykkis til hjúskapar, og getur dómsmálaráðuneyti þá leyft vígsluna, ef ekki var gild ástæða til synjunar.[1]

[1] *Rg. 773/1982.*

■ **5. gr.** Geðveikur maður eða hálfviti getur ekki stofnað til hjúskapar, nema dómsmálaráðuneyti leyfi.[1]

[1] *Rg. 773/1982.*

■ **6. gr.** Hvorki má vígja skyldmenni í beinan legg né systkin.

■ **7. gr.** Kjörforeldri og kjörbarn mega ekki stofna til hjúskapar, nema ættleiðing sé niður felld.

■ **8. gr.** Eigi má vígja mann og skyldmenni þess í beinan legg, er hann áður átti, nema dómsmálaráðuneyti leyfi.[1]

[1] *Rg. 773/1982.*

■ **9. gr.** Eigi má vígja mann, sem giftur er fyrir.

■ **10. gr.** Nú hefur hjónaefni verið gift, og má þá eigi vígja það, nema bú hjónanna hafi verið tekið til opinberra skipta eða einkaskiptum sé lokið. Þetta gildir þó ekki, ef fullkomin séreignaskipan hefur verið á fjármálum hjóna. Dómsmálaráðuneyti getur leyst undan þessu skilyrði, ef sérstaklega stendur á.[1]

[1] *Rg. 773/1982.*

II. kafli. Könnun á hjónavígsluskilyrðum.

■ **11. gr.** Áður en hjónavígsla fer fram, skulu hjónaefni sanna, að könnun hafi átt sér stað á hjónavígsluskilyrðum samkvæmt því, sem segir í þessum kafla, og að lög tálmi ekki ráðahagnum. Dómsmálaráðuneyti setur nánari reglur um könnun á hjónavígsluskilyrðum,[1] þ. á m. um þau skilríki, sem rétt er að krefja hjónaefni um við gæzlu þessara skilyrða, svo sem læknisvottorð og yfirlýsingu hjónaefna um, að þau viti ekki um tálma á hjúskap þeirra.

[1] *Rg. 155/1973 (um könnun hjónavígsluskilyrða).*

■ **12. gr.** Löggildir vígslumenn samkvæmt ákvæðum þessa kafla annast um könnun á hjónavígsluskilyrðum, og fer hún fram í lögsagnarumdæmi, þar sem annað hjónaefna á lögheimili. Nú á hvorugt lögheimili hér á landi, og fer könnun þá fram þar í umdæmi, sem annað þeirra dvelst. Til tryggingar krefur vígslumaður hjónaefni um vottorð tveggja áreiðanlegra svaramanna, er báðir ábyrgjast, að enginn tálmi sé á fyrirhuguðum hjúskap.

■ **13. gr.** Hjónavígsla má ekki fara fram, nema fyrir liggi vottorð frá vígslumanni samkvæmt 12. gr. um, að hjónavígsluskilyrðum sé fullnægt. Vottorð þetta má þó ekki vera meira en fjögurra mánaða gamalt.

□ Nú er annað hjónaefna hættulega sjúkt, og má hjónavígsla þá fara fram, þótt könnun hjónavígsluskilyrða hafi ekki átt sér stað.

□ Nú er vígslumanni kunnugt um hjúskapartálma, og má hann þá eigi vígja hjónaefni, þótt fullgildu vottorði samkvæmt 1. málsgr. sé til að dreifa.

III. kafli. Hjónavígsla.

■ **14. gr.** Hjúskapur er lögmætur, hvort sem hann er stofnaður fyrir presti (forstöðumanni safnaðar) eða veraldlegum vígslumanni.

■ **15. gr.** Kirkjuleg hjónavígsla er heimil:

1. Innan þjóðkirkjunnar, ef annað hjónaefna heyrir henni til.

2. Innan annars löggilts trúfélags hér á landi, ef annað hjónaefna heyrir trúfélaginu til.

□ Dómsmálaráðuneyti getur veitt erlendum evangelísk-lútherskum mönnum sama rétt til kirkjulegrar hjónavígslu sem innlendir trúbræður þeirra njóta.

■ **16. gr.** Prestar þjóðkirkjunnar annast kirkjulega hjónavígslu innan kirkju sinnar. Hinu sama gegnir um presta eða forstöðumenn annarra hérlendra trúfélaga, sem fengið hafa löggildingu dómsmálaráðuneytis til að annast hjónavígslu. Þjóðkirkjuprestum, sem látið hafa af prestsembætti, er heimilt að framkvæma hjónavígslu í umboði viðkomandi sóknarprests þjóðkirkjunnar.

□ Kirkjumálaráðuneyti setur, að fengnum tillögum biskups, reglur um, hvaða prestar innan þjóðkirkjunnar hafi heimild til hjónavígslu og hvenær þeim sé skylt að framkvæma hjónavígslu.

■ **17. gr.** Borgaraleg hjónavígsla er öllum kræf, jafnt þeim, sem eiga kröfu á kirkjulegri vígslu, sem öðrum.

■ **18. gr.** Borgaralega hjónavígslu framkvæma sýslumenn og bæjarfógetar, í Reykjavík yfirborgardómari og borgardómarar. Þar sem sérstakur lögreglustjóri er skipaður utan Reykjavíkur, er hann einnig vígslumaður. Fulltrúar greindra embættismanna, sem löggiltir eru til dómsstarfa, eru einnig vígslumenn.

■ **19. gr.** Kirkjumálaráðuneytið getur löggilt íslenzka presta til að framkvæma hjónavígslur erlendis.

□ Utanríkisráðuneyti getur, að höfðu samráði við dómsmálaráðuneyti, sett reglur um heimild starfsmanna í íslenzkum sendiráðum, er hafa diplómatíska stöðu, til að framkvæma hjónavígslur erlendis, svo og um heimild ræðismanna Íslands erlendis í sama skyni.

□ Ákvæði laga þessara um hjónavígsluskilyrði, könnun þeirra, svo og hjónavígslu, gilda einnig um hjónavígslur samkvæmt 1. og 2. málsgrein. Könnun hjónavígsluskilyrða getur farið fram, af hálfu vígslumanna samkvæmt 1. og 2. málsgrein.

□ Heimilt er að ákveða með samningi við erlent ríki, að hjónabönd, sem til er stofnað hér á landi fyrir presti frá viðkomandi ríki eða starfsmönnum í sendiráði þess hér á landi eða fyrir útsendum ræðismanni þess hér, séu gild hér á landi.

■ **20. gr.** Borgaraleg hjónavígsla fer fram í skrifstofu vígslumanns, nema vígslumaður og hjónaefni verði á annað sátt.

□ Kirkjuleg hjónavígsla fer fram í kirkju, nema vígslumaður og hjónaefni samþykki annað.

■ **21. gr.** Hjónavígsla skal fara fram í viðurvist tveggja vitna.

□ Vígslumaður spyr hjónaefni, sem bæði eru viðstödd, hvort fyrir sig, hvort þau vilji stofna til hjúskapar, og lýsir þau hjón, er þau hafa játað því.

□ Ráðuneyti þau, sem í hlut eiga, setja nánari reglur

um framkvæmd borgaralegrar[1] og kirkjulegrar hjónavígslu, og má leggja sektir við vangæzlu þeirra reglna.

[1] *Augl. A 25/1890 (um reglur fyrir því hvernig veraldlegir valdsmenn eigi að gefa saman hjón).*

■ **22. gr.** Hjónavígsla er gild, ef lögmætur vígslumaður hefur framkvæmt hana, enda hafi hann gætt þeirra reglna, sem greinir í 2. málsgrein 21. gr.

□ Nú er hjónavígsla ógild samkvæmt 1. málsgrein, og getur dómsmálaráðuneyti þá lýst hana gilda, ef sérstakar ástæður mæla með því.

■ **23. gr.** Um færslu embættisbóka í sambandi við hjónavígslur og skil á skýrslum um það efni fer eftir þeim lögum og öðrum réttarreglum, sem um það efni gilda eða sett kunna að verða. Sama er um greiðslu,[1] sem hjónaefnum er skylt að gjalda fyrir hjónavígslu, svo og um greiðslu fyrir vottorð. Heimilt er að kveða nánar á um þessi efni í reglugerð, er dómsmálaráðuneyti setur.

□ Nú framkvæmir forstöðumaður (prestur) löggilts trúfélags hjónavígslu, og gilda þá framangreindar reglur um þá hjónavígslu, en heimilt er að öðru leyti að viðhafa þá helgisiði, er reglur eða venjur trúfélags segja til um.

[1] *Sjá l. 79/1975, 20. gr. Rg. 773/1982.*

IV. kafli. Ógilding hjúskapar.

■ **24. gr.** Nú brýtur hjúskapur í bága við ákvæði 6. eða 9. gr., og skal þá ógilda hann með dómi. Ef hjúskapur gengur í berhögg við ákvæði 9. gr., er ekki unnt að ógilda hann, ef fyrra hjúskap er lokið, áður en mál er höfðað.

□ Mál til ógildingar hjúskapar samkvæmt þessum ákvæðum má höfða af hendi dómsmálaráðherra eða annars hvors hjóna. Ef ógilding hjúskapar er reist á ákvæði 9. gr., er málshöfðun einnig heimil því hjóna úr eldra hjúskap, sem tvíkvænishjúskapur gengur í berhögg við.

■ **25. gr.** Annað hjóna getur krafizt ógildingar hjúskapar síns:

1. Hafi það verið viti sínu fjær, þegar vígsla fór fram, eða að öðru leyti svo ástatt um það, að það mátti þá eigi skuldbinda sig til hjúskapar að lögum.

2. Hafi það af vangá látið vígja sig öðrum en þeim, sem það hafði bundizt hjúskaparorði, eða hafi það verið vígt án þess að það ætlaðist til þess.

3. Hafi eiginkona þess eða eiginmaður komið því til að eiga sig með því að villa vísvitandi á sér heimildir eða leyna atvikum úr lífi sínu, er mundu hafa fælt hitt frá hjúskapnum, ef vitað hefði.

4. Hafi það verið neytt til vígslunnar.

□ Mál til ógildingar verður ekki höfðað eftir að 6 mánuðir eru liðnir frá því að ástandi lauk, sem lýst er í 1. lið, frá því að sóknaraðili komst að raun um ógildingarástæðu samkvæmt 2. eða 3. lið eða frá því að nauðung létti samkvæmt 4. lið. Hvernig sem á stendur, verður ógildingarmál ekki höfðað, eftir að liðin eru 3 ár frá hjónavígslu.

■ **26. gr.** Ógilding hjúskapar hefur sömu áhrif að lögum og lögskilnaður, nema annars sé getið í lögum.

■ **27. gr.** Við skipti vegna ógildingar hjúskapar tekur hvort hjóna að óskiptu verðmæti úr hjúskapareign, sem svarar til þess, er það flutti í búið, er til hjúskapar var stofnað, og til þess, sem síðar hefur bætzt því vegna gjafar eða arfs, og enn fremur virði þess, sem það hefur flutt frá séreign sinni til hjúskapareignar sinnar. Nú hrökkva eigur bús ekki til að fullnægja kröfum hvors um sig, og ber þá að lækka þær að tiltölu. Nú hefur annað hjóna gefið hinu eitthvað til séreignar, og er þá sú gjöf afturtæk.

■ **28. gr.** Nú sætir hjúskapur ógildingu, og var annað hjónaefna grandlaust um ógildingarástæðu, þegar hjónavígsla fór fram, en hitt eigi, og getur þá hið fyrrnefnda krafizt hæfilegra bóta af hinu. Bætur ber að miða við kjör beggja og atvik að öðru leyti.

■ **29. gr.** Nú deyr annað hjóna, áður en hjónaband sætir ógildingu, sem ógildanlegt er samkvæmt 24. gr., og getur þá hitt eða erfingjar hins látna krafizt þess, að sérreglum um fjárskipti vegna ógildingar verði beitt. Auk þess getur það hjóna, sem lifir, krafizt bóta samkvæmt 28. gr.

□ Sama rétt á það hjóna, sem gat höfðað mál samkvæmt 25. gr., þegar hitt hjóna andast, áður en ógilding hefur átt sér stað, enda séu málshöfðunarfrestir ekki liðnir. Nú er ógildingarmál höfðað og maki andast eftir það, og er þá erfingjum hans heimilt að krefjast þess, að sérreglum um fjárskipti vegna ógildingar verði beitt.

□ Kröfur samkvæmt 1. og 2. málsgrein ber að hafa uppi innan 6 mánaða frá andláti.

■ **30. gr.** Nú andast það hjóna, sem stofnað hefur til hjúskapar andstætt ákvæði 9. gr., áður en hjúskapur sætir ógildingu, og skal þá líta svo á, að réttur gagnvart þriðja manni til bóta, lífeyris og eftirlauna eða annars verðmætis, sem því hjóna, er lifir, er ætlaður, beri eftirlifandi maka úr þeim hjúskap, sem tvíkvænishjúskapur braut í bága við, nema annað sé ljóst af atvikum.

V. kafli. Hjónaskilnaðir.

■ **31. gr.** Nú eru hjón sammála um að leita skilnaðar að borði og sæng, og ber þá að veita þeim leyfi til slíks skilnaðar, enda séu þau á eitt sátt um skipan forráða fyrir börnum, um framfærslueyri með börnum og milli hjóna innbyrðis og annað tveggja sé samkomulag um fjárskipti eða skiptaráðandi hafi tekið eigur bús til uppskriftar og skiptameðferðar.

■ **32. gr.** Nú sýnir annað hjóna af sér mikla vanrækslu á framfærsluskyldum sínum gagnvart hinu eða börnum, sem því er skylt að framfæra, eða brýtur að öðru leyti mjög í bága við skyldur sínar gagnvart þeim, og á þá hitt rétt á leyfi til skilnaðar að borði og sæng.

□ Sama gegnir, ef ósamlyndi milli hjóna er orðið svo magnað, að eigi þyki mega una frekari samvistum, enda skal þá veita skilnað, nema ósamlyndi sé aðallega að kenna leyfisbeiðanda.

□ Nú er til að dreifa lögskilnaðarástæðu samkvæmt ákvæðum þeim, er fara hér á eftir, og getur maki þá krafizt skilnaðar að borði og sæng í stað lögskilnaðar, ef svo býður við að horfa.

■ **33. gr.** Nú takast aftur samvistir með hjónum, sem skilið hafa að borði og sæng, og falla þá niður réttaráhrif skilnaðarins.

■ **34. gr.** Nú hafa hjón verið skilin að borði og sæng og hafa eigi verið samvistum, sbr. 33. gr., og á þá hvort þeirra um sig kröfu til að fá lögskilnað, þegar eitt ár er liðið frá því, að þau hlutu leyfi til skilnaðar að borði og sæng.

■ **35. gr.** Nú hafa hjón slitið samvistir vegna ósamlyndis, og getur þá hvort þeirra krafizt lögskilnaðar, þegar samvistaslit hafa staðið í 3 ár.

■ **36. gr.** Nú hefur annað hjóna slitið samvistir gegn vilja hins og án fullnægjandi tilefnis, og getur þá hitt krafizt lögskilnaðar, þegar samvistaslit hafa staðið í 2 ár.

■ **37. gr.** Nú er annað hjóna horfið og ekki hefur spurzt til þess í 3 ár, og getur þá hitt krafizt lögskilnaðar.

■ **38. gr.** Nú hefur annað hjóna stofnað til hjúskapar andstætt ákvæðum 9. gr., og getur þá hitt krafizt lögskilnaðar á hjúskap sínum, er tvíkvænishjúskapur gengur í berhögg við.

■ **39. gr.** Nú hefur annað hjóna orðið bert að hjúskaparbroti eða atferli, sem jafna má til þess, og getur þá hitt krafizt lögskilnaðar, nema það hafi lagt samþykki sitt á verknaðinn eða stutt að framgangi hans.

□ Ákveða má, að aðeins verði dæmt til skilnaðar að borði og sæng eða veitt leyfi til hans í stað lögskilnaðar, þegar tillitið til barna hjóna eða aðrar veigamiklar ástæður mæla með því.

□ Mál skal höfða eða afhenda umsókn um leyfi til skilnaðar innan 6 mánaða frá því, að maka varð kunnugt um verknaðinn, og þó eigi síðar en innan 2 ára frá því, að hann var framinn.

■ **40. gr.** Nú hefur annað hjóna sótzt eftir lífi hins eða orðið uppvíst að misþyrmingu á því eða börnunum, og getur þá hitt krafizt lögskilnaðar, enda hafi það ekki lagt samþykki á verknaðinn eða sjálfviljugt stutt að framgangi hans.

□ Höfða skal mál eða afhenda umsókn um leyfi til lögskilnaðar innan eins árs frá því, að maka varð kunnugt um verknaðinn, og þó eigi síðar en innan 3 ára frá því, að hann var framinn.

■ **41. gr.** Nú hefur íslenzkur dómstóll dæmt annað hjóna til refsivistar í 2 ár eða lengur eða til öryggisgæzlu, og getur þá hitt krafizt lögskilnaðar, nema það hafi lagt samþykki sitt á verknaðinn eða sjálfviljugt stuðlað að framgangi hans. Nú hefur erlendur dómstóll kveðið upp dóminn, og er þá heimilt að telja þann dóm hafa sömu réttaráhrif, ef tillitið til háttsemi þeirrar, sem maður er talinn sekur um, og atvika máls að öðru leyti mælir með því.

□ Mál skal höfða eða afhenda umsókn um lögskilnað innan eins árs frá því, að krefjanda varð kunnugt um dóminn, og eigi síðar en 3 árum frá uppsögn hans.

■ **42. gr.** Nú hefur annað hjóna verið haldið geðveiki 3 ár eða lengur, og getur hitt þá krafizt lögskilnaðar. Ef sérstakar ástæður mæla með því, má dæma til lögskilnaðar eða veita leyfi til hans, þótt sjúkdómurinn hafi ekki staðið í 3 ár.

■ **43. gr.** Leyfi til skilnaðar að borði og sæng samkvæmt 31. gr. veita bæjarfógetar og sýslumenn, í Reykjavík yfirborgardómari, og lögreglustjórarnir í Bolungarvík og á Keflavíkurflugvelli.

□ Leyfi til skilnaðar að borði og sæng samkvæmt 32. gr. veitir dómsmálaráðuneyti. Nú hefur ráðuneytið synjað um leyfi, og má þá krefjast skilnaðar að borði og sæng samkvæmt þessu ákvæði fyrir dómstólum.

□ Dómsmálaráðuneyti veitir leyfi til lögskilnaðar samkvæmt 34. gr.[1] Lögskilnaðar samkvæmt öðrum ákvæðum má leita hvort heldur fyrir dómsmálaráðuneyti eða dómstólum. Synjun ráðuneytis er því ekki til fyrirstöðu, að lögskilnaðar sé leitað fyrir dómstóli.

[1] *L. 79/1975, sbr. rg. 773/1982.*

■ **44. gr.** Áður en mál er höfðað til skilnaðar að borði og sæng eða lögskilnaðar eða umsókn er afhent um leyfi til skilnaðar að borði og sæng eða lögskilnaðar, skal leita um sættir með hjónum og kanna grundvöll að framhaldandi sambúð. Sáttanefnd leitar um sættir, ef bæði fara fram á það eða hvort heyrir til sínu trúfélagi. Ella skal prestur leita um sættir með þeim eða löggiltur forstöðumaður trúfélags. Mál er ekki unnt að höfða eða leyfi hægt að veita, nema sáttatilraun hafi átt sér stað á síðustu 6 mánuðum.

□ Nú sækir annað hjóna ekki sáttafund, þótt það hafi fengið kvaðningu tvívegis, og er þá nægilegt að reyna sættir með hinu. Nú er annað hjóna erlendis, og þarf þá ekki að reyna sættir með því.

□ Skylt er hjónum að sækja sjálf sáttafund, ef þau dvelja hér á landi og eiga hvorugt lengri leið en 100 kílómetra til fundarstaðar. Nú búa þau í meiri fjarska, og skal þá reyna sátt með hvoru í sínu lagi. Nú sækir annað hjóna ekki löglega boðaðan sáttafund, og varðar það sektum, nema lögmæt forföll hamli.

□ Dómsmálaráðuneyti setur nánari reglur um framkvæmd sátta, og má þar m. a. tiltaka, hversu lengi sáttatilraunir geti staðið. Ákveða má í reglunum, að könnun á málefnum hjóna og sáttatilraun í stofnun um fjölskylduráðgjöf komi í stað sátta samkvæmt 1. málsgrein.

■ **45. gr.** Áður en leyfi er veitt til skilnaðar að borði og sæng eða til lögskilnaðar, skal yfirvald reyna að koma á samkomulagi milli hjóna um skipan foreldraráða yfir börnum og um framfærslueyri og um aðra skilnaðarskilmála. Hjón skulu og staðfesta samkomulag um þessi efni fyrir yfirvaldi, svo og staðfesta umsókn um skilnað og lýsa horfi sínu til hennar. Umsókn um skilnaðarleyfi skal fylgja vottorð um, að sættir hafi verið reyndar, svo og endurrit úr hjónaskilnaðarbók, eftir því sem við á.

□ Dómsmálaráðuneyti setur nánari reglur um umleitun yfirvalds samkvæmt 1. málsgrein.

■ **46. gr.** Þeir skilnaðarskilmálar, sem hjón hafa komið sér saman um eða ákveðnir hafa verið með öðrum hætti í tilefni leyfis til skilnaðar að borði og sæng, skulu einnig gilda eftir að lögskilnaður er fenginn, nema annars sé getið. Framfærslueyrir með maka eftir lögskilnað kemur þó ekki til greina, nema þessa sé sérstaklega getið.

■ **47. gr.** Þegar úrlausn er veitt um skilnað að borði og sæng og lögskilnað, ber að taka afstöðu til foreldraráða yfir sameiginlegum börnum hjóna, svo og um rétt foreldris til umgengni við börn.

□ Nú eru hjón á einu máli um forræði barna, og skal þá skipa máli í samræmi við það, nema í bága komi við þarfir barna.[1] Í síðastgreindu tilviki, svo og þegar foreldra skilur á, skal ráða málefnum þessum til lykta, að fenginni umsögn barnaverndarnefndar, eftir sanngirni og því, sem bezt hentar þörfum barnanna.[2] Forræði barns skal vera óskipt hjá öðru hvoru foreldrinu.

□ Nú eru foreldrar ásáttir um, hvernig skipa skuli umgengnisrétti þess foreldris við barn, sem ekki fær

forræði þess, og skal dómsmálaráðuneyti þá staðfesta þá skipan, nema það komi í bága við þarfir barnsins. Ef foreldra greinir á um umgengnisréttinn, kveður dómsmálaráðuneyti svo á eftir ósk þess foreldris, sem ekki fær forræði barns, að það skuli eiga rétt til umgengni við barn, nema sérstök atvik mæli gegn því, og mælir nánar fyrir um inntak þess réttar og hversu honum verði beitt. Leita skal umsagnar barnaverndarnefndar, þegar ástæða þykir til þess, svo og liðsinnis hennar eða sérstaklega tilnefnds tilsjónarmanns við framkvæmd á rétti til umgengni.

□ Nú torveldar það hjóna, sem hefur forræði barns, að hitt hjóna fái að umgangast barnið, og er þá hægt að knýja það, að viðlögðum [allt að 1000][3] kr. dagsektum, að láta af tálmunum. Öðrum réttarfarsúrræðum verður ekki beitt til framdráttar umgengnisrétti.

[1] *Sjá VIII. kafla l. 9/1981.* [2] *L. 15/1978, 15. gr.* [3] *L. 10/1983, 68. gr.*

■ **48. gr.** Samningi um forræði barna, svo og ákvörðun dóms um forræðið, má breyta með dómi, ef það telst réttmætt vegna breyttra aðstæðna og með tilliti til þarfa barna. Dómsmálaráðuneyti getur með sama skilorði breytt ákvörðunum sínum í þessu efni. Ágreiningsefni út af umgengnisrétti lúta ávallt úrlausn dómsmálaráðuneytis.

■ **49. gr.** Við úrlausn um skilnað að borði og sæng og um lögskilnað ber að taka ákvörðun um skyldu hjóna til að greiða framfærslueyri hvort með öðru. Eftir að lögskilnaður er veittur, verður öðru hjóna ekki gert að skyldu að greiða hinu framfærslueyri, nema sérstaklega standi á.

■ **50. gr.** Nú næst ekki samkomulag um greiðslu framfærslueyris samkv. 49. gr., og leysir þá dómsmálaráðuneyti eða dómstóll úr ágreiningnum. Framfærslueyri ákveður dómsmálaráðuneyti, ef það leysir úr máli, en yfirvald, ef dómstóll kveður á um skyldu til greiðslu framfærslueyris.

□ Við úrlausn samkvæmt 1. málsgrein skal við það miða, hvað ætla megi að krefjandi geti aflað sér sjálfur, svo og við það, hvað telja megi hitt hjóna aflögufært um. Þá skal einnig taka tillit til atvika að öðru leyti, þ. á m. hversu lengi hjúskapur hafi staðið og hvort krefjanda sé þörf á menntun eða endurhæfingu.

□ Skylda til greiðslu framfærslueyris fellur niður, þegar sá, sem rétt á til framfærslueyris, giftist af nýju eða þegar annað hvort hjónanna andast.

■ **51. gr.** Nú hafa hjón komið sér saman um skyldu til greiðslu framfærslueyris eða um fjárhæð hans, og er þá unnt að breyta þessum samningi með dómi, enda sé sýnilega ósanngjarnt vegna breyttra aðstæðna að halda samningnum til streitu.

■ **52. gr.** Ákvæði dóms eða úrlausn ráðuneytis um framfærsluskyldu annars hjóna með hinu er unnt að breyta, ef verulega breyttar aðstæður og atvik að öðru leyti mæla með slíkri breytingu.

□ Yfirvald getur breytt ákvörðun sinni um fjárhæð framfærslueyris, ef atvik mæla með því.

■ **53. gr.** Dómsmálaráðuneyti eða dómstóll geta ákveðið til bráðabirgða, hvernig fara skuli um forræði fyrir börnum hjóna, sem krafizt hafa skilnaðar að borði og sæng eða lögskilnaðar. Ákvæði 47. gr. eiga hér við að sínu leyti. Breyta má þessum ákvæðum vegna breyttra aðstæðna. Ákvörðun samkvæmt þessu ákvæði bindur ekki hendur úrskurðarvalds, þegar skipa skal forræði barna til frambúðar.

■ **54. gr.** Nú hafa hjón vegna væntanlegs skilnaðar að borði og sæng eða lögskilnaðar komið sér saman um fjárskipti sín, framfærsluskyldu eða aðra skilnaðarskilmála, og er þá unnt með dómi að lýsa samning óskuldbindandi, ef hann var bersýnilega ósanngjarn á þeim tíma, sem til hans var stofnað.

□ Dómsmál ber að höfða innan eins árs frá fullnaðardómi til skilnaðar eða frá útgáfu leyfisbréfs.

□ Nú er freistað að hnekkja samningi með stoð í almennum reglum um fjármunaréttarsamninga, og gilda þá greindir tímafrestir ekki.

VI. kafli. Ákvæði er lúta að fjárskiptum vegna skilnaðar o. fl.

■ **55. gr.** Um fjárskipti vegna skilnaðar fer samkvæmt VII. kap. laga nr. 20/1923, um réttindi og skyldur hjóna, og samkvæmt skiptalögum, nr. 3/1878, einkum 6. kap., svo og ákvæðum þeim, sem í þessum kafla greinir.

■ **56. gr.** Um rétt maka til lífeyris eftir skilnað fer samkvæmt ákvæðum lífeyrissjóðslaga og annarra laga, sem um það gilda.

■ **57. gr.** Nú stafa eigur bús, er skipta á vegna skilnaðar að borði og sæng, lögskilnaðar eða úrskurðar um slit á fjárfélagi, að mestu leyti frá öðru hjóna, er flutt hefur þær í bú með þeim hætti, er segir í 27. gr., og er þá heimilt að kveða svo á samkvæmt kröfu þess hjóna, að búi skuli skipta samkvæmt meginreglum 27. gr. að nokkru eða öllu leyti, enda teljist helmingaskipti á þessum verðmætum bersýnilega ósanngjörn, einkum vegna þess að hjúskapur hafi staðið skamma stund og hafi ekki leitt til verulegrar fjárhagslegrar samstöðu.

■ **58. gr.** Nú getur maki ekki innan marka þess hluta bús, sem fellur til hans, fengið nauðsynleg búsgögn og annað lausafé, sem er nauðsynlegt til að halda uppi heimili, og er þá heimilt samkvæmt kröfu hans að kveða svo á, að búshluti hans skuli aukast, enda séu ekki horfur á, að hann geti á annan hátt aflað sér þessara nauðsynja.

■ **59. gr.** Unnt er að leggja maka muni út eftir virðingu, þótt verðmæti þeirra fari fram úr búshluta hans. Sá, er útlagningu fær, verður að greiða hinu þá fjárhæð, sem fram yfir er rétta tiltölu. Skiptaréttur getur ákveðið, þegar sérstaklega stendur á, að fjárhæð þessi sé greidd með afborgunum um tiltekinn tíma gegn tryggingu, er skiptaréttur áskilur, og með þeim vaxtakjörum, er hann tiltekur.

■ **60. gr.** Nú höfðu hjón á leigu íbúðarhúsnæði, er hjúskap þeirra lauk, og fer þá eftir samkomulagi þeirra, hvort þeirra heldur áfram að búa í húsnæðinu. Nú greinir þau á, og skal þá dómsmálaráðuneyti eða dómstóll ákveða eftir öllum aðstæðum, hvort þeirra haldi áfram leigumála, og skal tillit sem mest tekið til þarfa hjóna og barna, sem hvort þeirra um sig hefur forræði fyrir.

VII. kafli. Um réttarfar í hjúskaparmálum o. fl.

■ **61. gr.** Hjúskaparmál eru hér nefnd þau mál, sem höfðuð eru til ógildingar hjónabandi eða til hjónaskilnaðar eða til sönnunar því, að hjónaband sé gilt eða ógilt.

■ **62. gr.** Sá einn getur höfðað hjúskaparmál, sem öðl-

ast vill dóm til viðurkenningar á því, að hann sé eða sé ekki í hjónabandi, eða sá, sem krefst ógildingar hjónabands eða hjónaskilnaðar.

■ **63. gr.** Nú höfðar annar maður en annað hvort hjóna mál til ógildingar því hjónabandi, og verður þá að stefna báðum hjónunum. Málið má höfða þar, sem lögsækja má annað hjóna samkvæmt 67. gr.

■ **64. gr.** Dómsmálaráðuneyti getur vegna gæzlu almennra hagsmuna látið hjúskaparmál til sín taka, hvort heldur í héraði eða æðri dómi, svo og stefnt máli fyrir æðri dóm, þó að það hafi eigi komið við málið í héraðsdómi.

□ Nú er hjúskaparmál þannig vaxið, að komið virðist geta við almenna hagsmuni, og ber dómara þá að skýra dómsmálaráðuneyti frá málavöxtum.

■ **65. gr.** Hjón eiga forræði hjúskaparmáls, nema svipt séu lögræði vegna geðveiki eða vitskorts.

□ Nú er annað hjóna eða bæði svipt lögræði vegna geðveiki eða vitskorts, og kemur þá lögráðamaður í stað þess, er sviptur er lögræði, enda hafi hann samþykki yfirlögráðanda til sóknar máls.

■ **66. gr.** Hjúskaparmál má höfða hér á landi, ef stefndur á hér heima þá er mál er höfðað, eða eigi bæði hjónin þá íslenzkt ríkisfang, eða hafi síðasta sameiginlegt ríkisfang beggja verið íslenzkt, enda eigi þau nú ekki bæði ríkisfang í öðru og sama landi.

□ Hjúskaparmál má og höfða hér á landi, hafi síðasta heimilisfang beggja hjóna verið hér og hafi stefndur annaðhvort yfirgefið sækjanda án lögmætra ástæðna eða skipt um heimilisfang eftir að ógildingar- eða skilnaðarástæða varð til.

□ Gera má aðra skipun á hér nefndum reglum, ef svo semst um við annað ríki.

■ **67. gr.** Mál skal höfða í þeirri þinghá, sem stefndur er heimilisfastur.

□ Nú hefur stefndur farið af landi brott eða ókunnugt er um dvalarstað hans, og skal þá mál höfða í þeirri þinghá, sem hjónin áttu bæði síðast heima í, eða þar sem sækjandi á heima.

□ Nú á mál eigi undir tiltekið varnarþing lögum samkvæmt, og ákveður þá dómsmálaráðuneyti, hvar mál skuli höfða.

■ **68. gr.** Nú er ógildingarmál höfðað að tilhlutun dómsmálaráðuneytis, og fer þá um rekstur þess að hætti opinberra mála, hvort sem refsingar er krafizt eða ekki, sbr. lög nr. 82/1961, 2. gr.[1)]

□ Dómsmálaráðuneyti getur látið fresta málssókn til ógildingar tvíkvænishjúskap, sérstaklega ef ætla má, að fyrra hjúskap verði bráðlega slitið.

□ Hjúskaparmál, sem einstaklingur sækir, fer að hætti einkamála, ef eigi er öðruvísi um mælt í lögum þessum.

[1)] *Nú l. 74/1974, 2. gr. 9. tl.*

■ **69. gr.** Héraðsdómari leitar um sættir með hjónum í hjúskaparmálum. Þó getur sáttaumleitun af hendi prests beggja eða annars komið í stað sáttaumleitunar fyrir dómi, ef um hjónaskilnaðarsök er að ræða og báðir aðiljar eru á eitt sáttir um að leita prests. Nú hefur prestur eigi reynt sátt, áður en málið kemur fyrir dóm, og skal þá fresta málinu, ef aðiljar krefjast, svo að sátt megi reyna fyrir presti.

□ Nú leitar dómari eigi sátta samkvæmt 1. málsgrein, og skal hann þá samt reyna að ná samkomulagi um skilnaðarskilmála, áður en mál er dómtekið.

■ **70. gr.** Nú þykir dómara ástæða til að skipa öðrum aðilja eða báðum málsvara, og skal þá greiða málsvaralaun af almannafé, að svo miklu leyti sem þau verða eigi lögð á sækjanda.

■ **71. gr.** Dómari getur kvatt sækjanda í dóm, án tilefnis af hendi stefnds, til að skýra málavexti og vinna eið að skýrslu sinni. Nú kemur sækjandi eigi í dóm, og er þó óhindraður, eða færist án gildra ástæðna undan að bera um málavexti eða vinna eið, og skal þá frávísa málinu.

□ Dómari getur og kvatt stefndan í dóm til þess að bera um málavexti eða heitfesta hann vegna skýrslu hans. Nú kemur stefndur eigi í dóm, og er þó óhindraður, eða færist án gildra ástæðna undan að bera eða vinna eið, og metur þá dómari samkvæmt 72. gr., hverju það varði.

□ Ákvæði 124. gr. 1. málsgr. laga nr. 85/1936 gilda hér, eftir því sem við á.[1)]

[1)] *Sbr. nú l. 28/1981, 36. gr.*

■ **72. gr.** Nú játar stefndur atriði sem máli skiptir, og kemur játningin þá aðeins til álita sem sönnunargagn.

□ Slíkt hið sama gildir um útivist stefnds, þögn og óákveðnar yfirlýsingar.

■ **73. gr.** Hvor tveggja aðili getur gert nýjar dómkröfur og flutt fram nýjar málsástæður og ný andmæli, unz mál er dómtekið, enda þarf eigi að leita sátta af nýju vegna nýrra dómkrafna.

□ Nú hefur hjúskaparmál verið dæmt að efni til, og er dómur bindandi úrslit sakarefnis með þeim hætti, er segir í 195. gr. laga nr. 85/1936, nema öðruvísi segi í lögum þessum.

■ **74. gr.** Aðildareiður er eigi heimill í hjúskaparmáli, nema svo standi á sem lýst er í 71. gr.

■ **75. gr.** Nú þarf í hjúskaparmáli að sanna geðveiki annars hjóna, og skal þá leita bréflegrar yfirlýsingar sérfróðs embættismanns eða annars löggilts læknis, sé eigi kostur sérfræðings, og eftir atvikum bera mál undir læknaráð.

■ **76. gr.** Hjúskaparmál skulu sótt og varin og vitni spurð fyrir lokuðum dyrum, nema báðir aðiljar séu á eitt sáttir um annað.

□ Eigi má heldur án leyfis beggja aðilja birta almenningi á nokkurn hátt annað af því, er gerzt hefur í slíkum málum, en dóminn. Brot gegn ákvæði þessu sætir ...[1)] sekt til ríkissjóðs.

[1)] *L. 10/1983, 68. gr.*

■ **77. gr.** Nú hefur öðrum aðilja eða báðum verið skipaður málsvari, og skal þá einnig kveðja hann til að hlýða á dómsuppsögn, enda nægir að kveðja málsvara einan til, sé aðili staddur utanlands eða sé ókunnugt um dvalarstað hans eða sé aðili sviptur lögræði vegna geðveiki.

■ **78. gr.** Áfrýja skal héraðsdómi í hjúskaparmáli til æðri réttar innan 3 mánaða frá dómsuppsögn.

□ Uppreisn verður eigi veitt nema til gagnáfrýjunar dómi í aðalmáli, sem áfrýjað er innan lögmælts áfrýjunarfrests.

□ Hvorugur málsaðili má ganga í nýtt hjónaband innan loka áfrýjunarfrests, nema því aðeins að gagnaðili og dómsmálaráðuneyti hafi bréflega fallið frá áfrýjun.

1972 Nr. 60 29. maí

■ **79. gr.** Hjúskaparmál verður eigi höfðað eftir dauða annars hjóna.

□ Nú deyr annað hjóna, áður en dómur gengur í hjúskaparmáli, og fellur þá málið niður.

■ **80. gr.** Nú er svo ákveðið í lögum þessum, að mál skuli höfða innan lögmælts tíma, og fer þá um það samkvæmt 103. gr. laga nr. 85/1936[1] og 115. gr. laga nr. 82/1961,[2] hvenær mál telst höfðað.

□ Nú er máli vísað frá dómi eða það fellt niður án kröfu sækjanda, og getur sækjandi þá höfðað mál að nýju innan 6 vikna, þó að lögmæltur málshöfðunarfrestur sé þá liðinn.

[1] *Sbr. nú l. 28/1981, 30. gr.* [2] *Sbr. nú l. 107/1976, 19. gr.*

■ **81. gr.** Nú er beiðzt hjónaskilnaðar eða mál höfðað til ógildingar hjúskapar eða skilnaðar, og getur þá dómsmálaráðuneyti, ef ástæður þykja til og annað hjóna krefst þess, boðið hinu hjóna að raska eigi eignum þeim, sem til skipta koma, unz kveðið er á um skilnað eða ógildingu.

□ Nú sinnir maki eigi boði ráðuneytis samkvæmt 1. málsgrein, og getur hitt hjóna þá þegar krafizt fjárslita að lögum, sbr. 39. gr. laga nr. 20/1923.

□ Enn getur dómsmálaráðuneyti, ef sérstaklega stendur á og annað hjóna krefst þess, leyft því að slíta um stund samvistir við hitt og jafnframt gert því að greiða framfærslueyri með krefjanda og þeim börnum, sem hjá honum eru og hinu ber að framfæra. Fer þá um ákvörðun framfærslueyris samkvæmt 47. og 50. gr. laganna.

VIII. kafli. Gildistaka o. fl.

■ **82. gr.** Lög þessi taka gildi 1. janúar 1973.

■ **83. gr.** Ákvæði 22. gr. 2. málsgr. gilda einnig um hjónabönd, sem til er stofnað fyrir gildistöku laga þessara.

■ **84. gr.** Nú er sett fram krafa um skilnað að borði og sæng eða lögskilnað fyrir gildistöku laga þessara, og skal þá dæma um þá kröfu eða umsókn eftir eldri lögum. Ef bæði hjón óska þess, er þó unnt að beita reglum þessara laga.

□ Nú sætir hjúskapur ógildingu eftir gildistöku þessara laga, og fer þá um réttaráhrif þeirrar ógildingar eftir ákvæðum þessara laga.

■ **85. gr.** Nú er veitt leyfi til skilnaðar að borði og sæng í gildistíð eldri laga, og fer þá um lögskilnað á grundvelli þess leyfis eftir eldri lögum. Þó getur hvort hjóna um sig krafizt lögskilnaðar eftir 1. janúar [1974][1] án tillits til þessa ákvæðis.

□ Í þeim tilvikum, er greinir í 1. málsgrein, er heimilt að beita ákvæðum þessara laga, ef bæði hjónin óska þess.

[1] *L. 17/1973, 1. gr.*

■ **86. gr.** Ákvæðum 47. gr. ber að beita um samninga og ákvarðanir um foreldraráð, einnig þegar samningur var gerður eða ákvörðun tekin í gildistíð eldri laga.

■ **87. gr.** Ákvæðum 51. og 54. gr. verður aðeins beitt um samninga, sem gerðir eru eftir gildistöku laga þessara.

□ Breyting á úrlausnum um framfærslueyri, sem fram fara fyrir gildistöku laganna, hlítir ákvæðum þessara laga.

■ **88. gr.** Ákvæðum VI. kafla laga þessara verður beitt um fjárskipti, ef leyfi til skilnaðar að borði og sæng eða til lögskilnaðar er gefið út eftir gildistöku laganna, svo og ef dómur, sem fellst á kröfu um skilnað eða ógildingu hjúskapar, er sagður upp eftir greint tímamark eða úrskurður gengur um slit fjárfélags eftir það.

1972 Nr. 60 29. maí

Lög um réttindi og skyldur hjóna.

1923 Nr. 20 20. júní

I. kafli. Almenn ákvæði.

■ **1. gr.** Hjón skulu hvort öðru trú vera og styðja hvort annað og sameiginlega gæta hagsmuna fjölskyldunnar.

■ **2. gr.** Skylt er hjónunum hvoru eftir getu sinni og svo sem samir hag þeirra, að hjálpast að því að framfæra fjölskylduna með fjárframlögum, vinnu á heimilinu og á annan hátt. Til framfærslu teljast útgjöld til heimilisþarfa og uppeldis barnanna, og enn útgjöld til sérþarfa hvors hjóna.

■ **3. gr.** Ef útgjöld til sérþarfa annars hjóna og til framfærslu þeirrar og fyrirsjár, sem því að öðru leyti eftir venjunni og hag þeirra ber að hafa fyrir fjölskyldunni, nema meiru en því er skylt af hendi að inna samkvæmt 2. gr., þá skal hitt hjónanna gjalda því peningafúlgu, sem með þarf, hæfilega upphæð í hvert skipti. Frá þessu skal þó víkja, ef öðruvísi þarf með að fara, af því að það hjóna, er í hlut á, hefur reynzt ófallið til að fara með peninga, eða aðrar sérstakar ástæður eru fyrir hendi.

■ **4. gr.** Framlag til sérþarfa annars hjónanna samkvæmt 2. og 3. gr. verður eign þess.

■ **5. gr.** Nú vanrækir annað hjóna framfærsluskyldu sína að mun, og skal þá eftir kröfu hins gera því að greiða hinu peningafúlgu samkvæmt ákvæðum 3. gr., eða þar fram yfir, ef það eftir öllum atvikum þykir sanngjarnt.

■ **6. gr.** Nú fara útgjöld þau, er annað hjóna hefir haft á almanaksárinu til framfærslu fjölskyldunnar, bersýnilega fram úr því, sem því var skylt að leggja fram samkvæmt 2. gr., og skal þá, komi krafa fram um það, skylda hitt hjónanna til að greiða þá upphæð, sem ætla má að svari til þess, sem ofgreitt er, nema öðruvísi sé um samið eða telja verður að gert hafi verið ráð fyrir öðru. Krafan verður að koma fram áður ár sé liðið frá lokum almanaksársins.

□ Bótanna getur aðeins það hjónanna krafizt, sem greiðsluna hefir lagt fram, og því aðeins, að þær verði greiddar án tjóns fyrir skuldheimtumenn hins.

■ **7. gr.** Nú hafa hjón slitið samvistir sökum ósamkomulags, og gilda þá ákvæði 2. greinar á samsvarandi hátt. Framlag það, sem annað hjónanna samkvæmt þeim á að greiða til framfærslu hins og barna þeirra, sem hjá því eru, skal, ef þess er krafizt, tiltaka í peningum. Það hjóna, sem aðallega á sök á því, að sambúðinni er slitið, getur þó ekki krafizt fjárframlags sér til framfæris, nema sérstakar ástæður mæli með því.

■ **8. gr.** Þegar þannig er ástatt, sem segir í 7. gr., má, ef krafa kemur fram og að svo miklu leyti sem svara þykir til lífskjara hjónanna og annarra ástæðna, skylda annað þeirra til að láta hitt fá til afnota lausafé það, sem við sambúðarslitin var sameiginleg búslóð beggja eða vinnutæki hins.

□ Nú eru munir, sem eru eign annars hjónanna, samkvæmt þessu fengnir hinu til afnota, og getur þá eigandinn ekki með samningi við aðra takmarkað afnotarétt þennan á nokkurn hátt.

□ Það hjóna, er í hlut á, getur látið afhenda sér hlutinn til umráða með fógetagerð.

■ **9. gr.** Valdsmaður ákveður fjárframlag samkvæmt 5. og 7. gr. Nú breytist hagur annars eða beggja að mun, og getur valdsmaður þá, ef annað hjóna krefst þess, hvenær sem er breytt úrskurði sínum. Valdsmaður gerir einnig fyrirskipanir þær, er getur í 6. og 8. gr.

□ Um innheimtu úrskurðaðra framlaga skal fara eftir þeim ákvæðum, sem um það eru sett í löggjöfinni. Framlög þau, sem úrskurðuð eru samkvæmt 6. gr., má taka lögtaki.

■ **10. gr.** Nú hafa hjón samið um framlög samkvæmt 5., 6., 7. og 8. gr., en sá samningur er annaðhvort bersýnilega ósanngjarn eða hagur hjónanna breyttur að mun, og er úrskurðarvaldið þá eigi bundið við þann samning.

■ **11. gr.** Hjónum er skylt að segja hvort öðru til um efnahag sinn, svo að ákvörðun verði tekin um framfærsluskyldu þeirra.

■ **12. gr.** Meðan sambúðin varir er hvoru hjónanna um sig heimilt á ábyrgð beggja að gera þá samninga við aðra, sem nauðsynlegir eru vegna heimilisþarfa eða barnanna og vanalegt er að gera í þeim tilgangi. Slíkt hið sama gildir um samninga konunnar vegna sérþarfa hennar. Samningar þeir, er hér um ræðir, teljast gerðir á ábyrgð beggja hjóna, nema atvik segi öðruvísi til.

□ Ef sá, er samdi við annað hjóna, vissi eða átti að sjá, að því var eigi brýn þörf á því, er um var samið, þá er hitt hjónanna eigi bundið við samninginn.

■ **13. gr.** Nú misbeitir annað hjóna rétti þeim, sem það hefir samkvæmt 12. gr., og getur valdsmaður þá eftir kröfu hins svipt það réttinum. Veita skal því hann þó aftur, verði hjónin ásátt um það eða kringumstæður breytast.

□ Úrskurður valdsmanns gildir ekki gagnvart þeim, sem ókunnugt er um hann, nema úrskurðurinn hafi verið skráður í kaupmálabókina samkvæmt reglum í IX. kafla laga þessara.

■ **14. gr.** Nú getur annað hjóna meðan sambúðin varir, vegna fjarveru eða veikinda, eigi gætt hagsmuna sinna, og er hinu þá heimilt, sé það ekki falið öðrum, að framkvæma fyrir þess hönd það, sem þolir eigi bið. Það getur þannig innheimt tekjur hins og jafnvel selt eða veðsett eignir þess, sé ekki hjá því hægt að komast til þess að framfleyta heimilinu. Fasteign má þó eigi selja eða veðsetja nema samþykki valdsmanns komi til.

■ **15. gr.** Nú er lausafé, sem er séreign annars hjóna, með samþykki þess notað við atvinnurekstur hins, og eru þá samningar nothafa við þriðja mann um muni þessa gildir gagnvart eiganda munanna, nema samningsaðili nothafa sæi eða ætti að sjá, að nothafa var óheimilt að gera samninginn.

II. kafli. Um foreldravald.

■ **16. gr.** Um foreldravald hjóna, sem eru samvistum eða hafa slitið samvistir án þess að hafa fengið leyfi til þess, fer samkvæmt 20. og 21. gr. laga nr. 57 27. júní 1921, um afstöðu foreldra til skilgetinna barna.[1)]

□ En um foreldravald hjóna, skilinna að borði og sæng og lögskilinna, fer eftir 56., sbr. 58. og 76., sbr. 78. gr. laga nr. 39 27. júní 1921,[2)] um stofnun og slit hjúskapar.

[1)] *Nú l. 9/1981.* [2)] *Nú l. 60/1972, 47., 48. og 53. gr.*

III. kafli. Um fjármál hjóna.

■ **17. gr.** Hvort hjóna um sig öðlast hjúskaparrétt yfir öllu því, sem hitt á við giftinguna eða eignast síðar, að svo miklu leyti sem það er ekki séreign. Fjármunir þeir, sem hjúskaparréttur annars nær til, er hjúskapareign hins.

□ Nú á annað hjóna réttindi, sem eigi má afhenda eða eru að öðru leyti persónulegs eðlis, og koma þá reglurnar um hjúskapareign að svo miklu leyti til framkvæmda, sem þær fara eigi í bága við sérreglur þær, sem um þau réttindi gilda.

■ **18. gr.** Hvort hjónanna ræður hjúskapareign sinni með þeim takmörkunum, sem til eru teknar í 19.—22. gr.

□ Nú er hjúskapnum eða fjárfélagi hjónanna slitið, eða þau skilin að borði og sæng, og getur þá hvort þeirra eða erfingjar þess krafizt helmings af hreinni hjúskapareign beggja hjóna, þó með þeim undantekningum, sem lögin ákveða.

■ **19. gr.** Hvort[1)] hjónanna um sig er skylt að fara svo með hjúskapareign sína, að hinu verði eigi til tjóns vegna óhæfilegra athafna þess.

[1)] *Svo í Stjtíð., en virðist eiga að vera „Hvoru".*

■ **20. gr.** Hvorugu hjóna um sig er heimilt, án samþykkis hins, að afhenda eða veðsetja fasteign úr hjúskapareign sinni, búi fjölskyldan á eigninni eða sé eignin notuð við atvinnurekstur beggja hjóna eða hins. Slíka eign má heldur eigi leigja eða byggja, nema samþykki hins komi til, ef það leiðir til þess, að eignin verði eigi framvegis nothæf til bústaðar beggja eða til atvinnurekstrar hins. Sé það hjóna, er í hlut á, ólögráða, þarf samþykki lögráðamanns, eða sé hitt hjóna lögráðamaður þess, þá samþykki sérstaks lögráðamanns. Nú er eigi hægt að fá umsögn hins hjónanna án verulegra erfiðleika eða mikils dráttar, og getur þá lögráðamaður veitt samþykkið, sé hann til, en ella valdsmaður.

□ Nú hefir annað hjóna gert slíkan samning án áskilins samþykkis, og getur þá hitt fengið samningnum hrundið með dómi, hafi samningsaðilja fyrrnefnds hjóna verið eða átt að vera það ljóst, að því var samningurinn óheimill. Mál verður þó að höfða innan 6 mánaða frá því, að því hjóna, er brotið var á móti, varð kunnugt um samninginn, og í síðasta lagi áður ár er liðið frá þinglestri samningsins.

■ **21. gr.** Hvorugt hjóna má, án samþykkis hins, afhenda eða veðsetja lausafé úr hjúskapareign sinni, teljist fé til búsgagna á sameiginlegu heimili hjónanna, til nauðsynlegra vinnutækja hins eða sé notað til þarfa barnanna. Samþykki þess hjóna, er í hlut á, er gilt, þótt það sé ófjárráða eða svipt fjárræði, sé það eigi geðveikt eða hálfviti. Þegar þannig stendur á eða sé það verulegum erfiðleikum bundið eða valdi það löngum drætti að ná samþykki hins hjónanna, þarf eigi að leita þess.

□ Nú hefir annað hjóna gert slíkan samning án áskilins samþykkis, og getur þá hitt fengið honum hrundið með dómi, nema samningsaðili, kaupandi eða veðhafi, væri grandalaus. Mál verður þó að höfða innan 6 mánaða frá því hitt hjónanna fékk vitneskju um samninginn og í síðasta lagi áður en ár er liðið frá því að hluturinn var afhentur eða samningurinn um lausafjárveðsetninguna þinglesinn.

■ **22. gr.** Nú neitar það hjóna, er í hlut á, eða lögráðamaður þess, þegar svo stendur á sem segir í 20. og 21. gr., að veita samþykki sitt, og getur valdsmaður þá, komi krafa fram um það, samþykkt samningsgerðina, hafi nægar ástæður eigi verið til neitunarinnar.

■ **23. gr.** Séreign er:

1. Allt það, sem gert er að séreign með kaupmála.

2. Gjafir, sem gefnar eru öðru hjónanna með því skilyrði, að þær skuli vera séreign, svo og arfur, enda þótt skylduarfur sé, hafi arfleifandi sett slíkt ákvæði í erfðaskrá.

3. Það, sem kemur í stað hluta þeirra, sem nefndir eru í 1 og 2, nema öðruvísi sé ákveðið svo gilt sé.

□ Tekjur af séreign eru hjúskapareign, nema öðruvísi sé löglega ákveðið.

■ **24. gr.** Hvort hjónanna um sig getur krafizt þess, að hitt taki þátt í samningu skrár um hjúskapareign og séreign beggja. Dómstólarnir skera úr því, eftir öllum atvikum, hvert sönnunargildi skráin hefir.

IV. kafli. Um ábyrgð á skuldum.

■ **25. gr.** Hvort hjónanna um sig ber, bæði með hjúskapar- og séreign sinni, ábyrgð á skuldbindingum þeim, sem á því hvíla, hvort sem þær eru stofnaðar á undan hjónabandinu eða meðan það stendur.

■ **26. gr.** Kröfur á hendur konunni, þeirrar tegundar, sem getur í 12. gr., fyrnast á tveimur árum, beri maðurinn jafnframt ábyrgð á þeim.

■ **27. gr.** Nú er fjárfélagi hjóna slitið, þau skilin að borði og sæng eða hjónabandinu algerlega slitið, og er þá ekki hægt að krefja konuna um meira til greiðslu þess konar skulda, sem getur í 26. gr., en séreign hennar og hjúskapareign námu, er skipti fóru fram, að frádregnum öðrum skuldum, er þá hvíldu á henni.

■ **28. gr.** Ákvæðin í 26. og 27. gr. koma eigi til greina, hafi konan tekið á sig víðtækari ábyrgð.

V. kafli. Um kaupmála og aðra gerninga hjóna í milli.

■ **29. gr.** [Með kaupmála, sem gerður er á undan hjúskap, eða meðan hjúskapur stendur, geta aðilar ákveðið, að munir, sem annað hjóna á eða eignast kann og annars yrðu hjúskapareign, skuli verða séreign þess. Í kaupmála má enn fremur ákveða, að um séreign, sem annað hjóna hlaut samkvæmt kaupmála, skuli fara sem hjúskapareign þess eftir lát þess hjóna, sem fyrr andast. Hjónum er einnig heimilt að ákveða að svo miklu leyti sem það fer ekki í bága við ákvarðanir arfleifanda eða gefanda, að séreign skuli vera hjúskapareign.][1)]

[1)] *L. 10/1962, 1. gr.*

■ **30. gr.** Gjafir milli hjónaefna sem viðtakandi á að fá við giftinguna, og gjafir hjóna í milli eru því aðeins gildar, að um þær sé gerður kaupmáli.

□ Þetta tekur þó eigi til venjulegra gjafa, séu þær eigi um hóf fram, miðað við efni gefanda, og heldur eigi til slíkra gjafa sem lífsábyrgðar, lífeyris eða þvílíkra framfærslutrygginga af hendi annars hjóna til handa hinu.

□ Með kaupmála er eigi hægt að ákveða svo gilt sé, né heldur á annan hátt, að það, sem annað hjónanna framvegis kann að eignast, skuli endurgjaldslaust verða eign hins.

■ **31. gr.** Nú hefir annað hjóna haft tekjuafgang á umliðnu almanaksári, og getur það þá þar til næsta ár er á enda afsalað hinu endurgjaldslaust helminginn af tekjuafganginum án þess að til þess þurfi kaupmála. Afsalið er þó því aðeins gilt gagnvart skuldheimtumönnum afsala, að hann hafi tiltekið í skjali, er af honum sé undirritað, upphæð tekjuafgangsins enda leiki enginn vafi á um það, að hann hafi haldið eftir nægilegum efnum til greiðslu allra skuldbindinga sinna.

■ **32. gr.** Nú hafa hjón, án kaupmála, komið sér saman um afhending eignar annars til hins, og er sá samningur þá því aðeins gildur gagnvart skuldheimtumönnum þess, er afhenti, að kaupmála þurfi eigi til slíkrar ráðstöfunar.

■ **33. gr.** Nú hefir annað hjóna gefið hinu gjöf, og getur þá sá, er þá átti kröfu á hendur gefanda, gengið að hinu hjónanna meðan gjöfin eða verð hennar hrekkur til, nema það sannist, að gefandi hafi haldið eftir áreiðanlega nógum efnum til greiðslu skuldbindinga sinna. Hafi að einhverju leyti komið endurgjald fyrir gjöfina, dregst það frá verði hennar. Hitt hjónanna er þó laust úr allri ábyrgð, sanni það, að munir þeir, sem um er að ræða, hafi farið forgörðum án þess því verði um kennt.

□ Ákvæði greinar þessarar taka ekki til gjafa þeirra, er getur í 2. málsgr. 30. gr.

■ **34. gr.** Það hjónanna, sem veitir hinu aðstoð við atvinnurekstur þess, getur, þótt eigi sé svo um samið, krafizt hæfilegrar borgunar fyrir vinnu sína, þegar það, eftir tegund vinnunnar og öðrum atvikum, virðist sanngjarnt að borgun sé greidd. Þó fyrnist sú krafa á einu ári.

■ **35. gr.** Nú hefir annað hjóna falið hinu stjórn eigna sinna eða nokkurs hluta þeirra, og er hinu — nema öðruvísi sé um samið eða annað ráðgert — þá heimilt, innan hæfilegra takmarka, að nota tekjurnar til framfærslu fjölskyldunnar, án þess að þurfa að gera sérstök reikningsskil fyrir. Slíkt umboð er afturkræft hvenær sem er.

■ **36. gr.** Um samkomulag hjóna um framfærsluskyldu og samninga, sem gerðir eru með skilnað að borði og sæng eða algerðan skilnað fyrir augum, gilda þau ákvæði, sem um það eru sérstaklega sett.

■ **37. gr.** Kaupmálar skulu vera skriflegir og undirritaðir af aðiljum. Nú er annarhvor aðili ólögráða, og þarf þá einnig undirskrift lögráðamanns.

■ **38. gr.** Til þess að kaupmáli sé gildur, verður að skrá hann í kaupmálabókina samkvæmt reglum þeim, sem settar eru í IX. kafla.

VI. kafli. Um slit á fjárfélagi.

■ **39. gr.** Hvort hjóna um sig getur krafizt, að fjárfélagi sé slitið:

1. Þegar hitt hjónanna með vangæzlu á fjármálum sínum, misbeiting á ráðum yfir hjúskapareign sinni eða með annarri óhæfilegri framkomu rýrir hjúskapareign sína eða gefur tilefni til ótta um, að svo muni fara.

2. Þegar bú hins hjónanna er tekið til gjaldþrotaskipta.

■ **40. gr.** Nú eru hjón sammála um að krefjast slita á fjárfélagi, og á þá að gera skriflega kröfu um það til skiptaréttarins á þeim stað, sem bóndi er búsettur eða dvelur. Skiptarétturinn tekur slíka beiðni til greina með úrskurði svo fljótt sem unnt er.

■ **41. gr.** Nú krefst annað hjóna slita á fjárfélagi, og á þá að stíla þá kröfu til skiptaréttarins á þeim stað, þar

sem hitt býr eða dvelur. Sé ókunnugt um bústað þess eða dvalarstað, stílast krafan til skiptaréttarins á þeim stað, þar sem það síðast átti heima eða dvaldi svo kunnugt sé.

□ Umsókninni skulu, að svo miklu leyti sem því verður við komið, fylgja skrifleg sönnunargögn fyrir ástæðum þeim, sem krafan um slitin á fjárfélaginu er byggð á. Nú þykir þörf ítarlegri sannana, og skal skiptarétturinn þá benda umsækjanda á það og getur skorað á hann að útvega frekari sannanir.

□ Verði því við komið, skal veita hinu hjónanna tækifæri til þess að koma fram með álit sitt um fjárslitakröfuna, og getur skiptarétturinn í því skyni kallað það fyrir sig. Nú neitar það hjóna að láta álit sitt í ljós eða sækir ekki boðaðan fund án gildra forfalla, og má þá líta svo á, að það treystist eigi til að mótmæla greinargerð beiðandans. Nú á það hjóna eigi heimili eða dvalarstað hér á landi svo að kunnugt sé um, og getur skiptarétturinn þá skipað valinkunnan mann, sem, ef kostur er á, skal vera ættingi eða vinur þess hjóna, til þess að gefa skýrslu fyrir þess hönd áður en úrskurður er upp kveðinn.

■ **42. gr.** Þegar svo stendur á, sem segir í 41. gr., úrskurðar skiptarétturinn eftir skýrslum þeim og sönnunargögnum, sem fyrir liggja, hvort krafan um slit á fjárfélagi skuli til greina tekin eða eigi.

□ Ákvörðun skiptaréttarins má áfrýja til æðri réttar samkvæmt reglum þeim, sem settar eru um áfrýjun skiptaréttarúrskurða.

□ Nú úrskurðar skiptaréttur, að slit á fjárfélagi skuli fram fara, og verður framkvæmd þess úrskurðar þá ekki tafin með áfrýjun hans. Þó getur hvorugt hjónanna krafizt greiðslu á hluta sínum úr hjúskapareign hins fyrr en málið er endanlega til lykta leitt.

■ **43. gr.** Nú er krafa um slit á fjárfélagi tekin til greina, og skiptist þá hjúskapareign beggja hjóna milli þeirra samkvæmt 6. kap. skiptalaganna frá 12. apríl 1878 og VII. kafla laga þessara. Meðan á skiptum stendur, heldur hvort hjónanna yfirráðum yfir hjúskapareign sinni, nema 2. liður 63. gr. skiptalaganna komi til framkvæmda, en er skylt að gera skiptaréttinum reikningsskil fyrir stjórn sinni frá þeim tíma, er krafan um slit á fjárfélagi kom fram.

□ Þegar eftir að krafa um slit á fjárfélagi hefir verið afhent skiptaréttinum, er heimilt að beita 2. lið 63. gr., sbr. 57. gr. skiptalaganna.

■ **44. gr.** Það, sem öðru hjóna hlotnast við skiptin eða það eignast eftir að krafa um slit á fjárfélagi er fram komin, verður séreign þess.

■ **45. gr.** Skiptaréttinum ber að sjá um, að hin framkomna krafa um slit á fjárfélagi sé tilkynnt til skrásetningar í kaupmálabókina.

■ **46. gr.** Fyrir meðferð á kröfu um slit á fjárfélagi og skrásetning hennar í kaupmálabókina skal gjalda alls 10 kr. í ríkissjóð um leið og krafan er afhent.

VII. kafli. Um skipti.

■ **47. gr.** Nú eiga skipti fram að fara vegna dauða annars hjóna, og fer þá um uppgerð og skipti hjúskapar- og séreignar hins látna eftir þeim reglum, sem settar eru um meðferð venjulegra dánarbúa. Hjúskapareign þess hjónanna, sem eftir lifir, skiptist aftur á móti eftir þeim reglum, sem settar eru í 5. kap. skiptalaganna, og eigi það séreign, á að draga hana undir skiptin, að svo miklu leyti sem það er nauðsynlegt til þess að fullnægja reglum þeim, sem settar eru í þessum kafla.

□ Þegar skiptarétturinn skiptir með hjónum, sem bæði eru á lífi, ber að halda hjúskapareign hvors hjónanna aðgreindri og fara eftir reglum í 6. kap. skiptalaganna, þannig, að hvort hjónanna um sig hefir þá aðstöðu, sem bónda er veitt með 63.—68. gr. skiptalaganna. Eigi hjónin einnig séreign, ber sömuleiðis að draga hana undir skiptin, að svo miklu leyti sem það er nauðsynlegt til þess að fullnægja reglum þeim, sem settar eru í þessum kafla.

■ **48. gr.** Við skiptin skal hvoru hjónanna úthlutað svo miklu af hjúskapareign sinni, að það nægi til greiðslu skuldbindinga þeirra, sem á því hvíldu þegar krafan um slit á fjárfélagi kom fram, þegar hjónin skildu að borði og sæng eða þegar hjónabandinu var slitið, þar á meðal til greiðslu hluta þess af sameiginlegum skuldbindingum hjónanna, hafi sérstakir fjármunir eigi verið teknir frá til greiðslu þeirra samkvæmt 57. gr.

□ Skuldir, sem annað hjóna hefir bakað sér með vanhirðu á fjármálum sínum eða með annarri óhæfilegri aðferð, eða skuldir, sem það hefir stofnað til þess að eignast eða bæta séreign eða réttindi þau, sem getur í 2. málsgr. 17. gr. og haldið er utan skiptanna, er því aðeins hægt að krefjast greiðslu á af hjúskapareign þess hjóna, að önnur efni þess hrökkvi ekki til greiðslu þeirra.

□ Erfingjar þess hjóna, sem látið er, hafa einnig réttindi þau, er ræðir um í 1. málsgr. greinar þessarar.

■ **49. gr.** Afgangur sá af hjúskapareign hvors hjónanna, sem fram kemur við uppgerð þá, er fram fer samkv. 48. gr., skiptist jafnt á milli hjónanna, að svo miklu leyti, sem annað leiðir eigi af ákvæðum 54. gr. laga um stofnun og slit hjúskapar[1] eða af reglum þeim, sem settar eru hér á eftir.

[1] *Nú l. 60/1972, VI. kafli.*

■ **50. gr.** Hvoru hjónanna um sig er heimilt, og sé annað dáið, þá því, sem eftir lifir, að taka af óskiptu muni, sem aðeins eru ætlaðir því til notkunar, enda sé verð þeirra eigi óhæfilega hátt, borið saman við efnahag hjónanna.

■ **51. gr.** Nú hefir öðru hjóna verið lagt fé af hjúskapareign þess til greiðslu skulda þeirra, er getur í 2. málsgr. 48. gr., og getur þá hitt hjónanna eða erfingjar þess krafizt endurgjalds fyrir það af hjúskapareign beggja hjónanna, eins og hún verður þegar allar skuldir eru frá dregnar.

■ **52. gr.** Nú hefir annað hjóna að verulegum mun rýrt hjúskapareign sína með vanhirðu á fjármálum sínum, misbeiting á ráðum sínum yfir hjúskapareigninni eða annarri óhæfilegri aðferð, og getur þá hitt hjónanna eða erfingjar þess krafizt endurgjalds af hjúskapareign beggja, þegar skipti fara fram, eins og hún verður að frádregnum skuldum.

□ Hrökkvi hún eigi, má heimta helminginn af því, sem eftir verður, greiddan af þeim efnum þess brotlega, sem eru í séreign þess og ekki þarf til greiðslu annarra skulda þess.

■ **53. gr.** Sama rétt til endurgjalds og þann, er felst í

52. gr., hefir og hvort hjóna um sig, svo og erfingjar þess, ef hitt hjónanna hefir varið fé af hjúskapareign sinni til þess að öðlast eða bæta séreign eða réttindi þau, sem getur í 2. málsgr. 17. gr. og eigi koma undir skiptin.

■ **54. gr.** Nú hefir annað hjóna notað fjármuni af séreign sinni í þarfir hjúskapareignar sinnar, og getur það eða erfingjar þess, þegar skipti fara fram, þá krafizt endurgjalds fyrir það af hjúskapareigninni, eins og hún verður að frádregnum skuldum.

■ **55. gr.** Nú hefir við skiptin eigi fengizt full greiðsla á endurgjaldskröfum samkvæmt 51.—54. gr., og er þá eigi síður hægt að krefjast þess, sem eftir stendur.

■ **56. gr.** Nú eru fallnar í gjalddaga bætur, sem dæmdar hafa verið öðru hjóna samkvæmt 74. gr. laga um stofnun og slit hjúskapar,[1] og má þá krefja greiðslu, þegar skipti fara fram, af því, sem hinu seka hlotnast við skiptin og eigi gengur til greiðslu annarra skulda, sem á því hvíla.

[1] *Hliðstætt ákvæði er ekki í l. 60/1972.*

■ **57. gr.** Nú koma fram skuldir, sem bæði hjónin bera ábyrgð á, og getur þá hvort þeirra sem er krafizt, að hitt greiði þann hluta skuldanna, sem að lokum á að lenda á því, eða að það setji tryggingu fyrir borguninni eða að fjármunir séu teknir frá til greiðslu þeirra.

■ **58. gr.** [Hvoru hjónanna um sig er heimilt, og sé annað dáið, þá því, sem eftir lifir, að taka af óskiptu muni, sem aðeins eru ætlaðir því til notkunar, enda sé verð þeirra eigi óhæfilega hátt, borið saman við efnahag hjónanna.

□ Nú er annað hjóna dáið og fjármunir búsins lítils virði, og getur þá það þeirra, sem eftir lifir, tekið af hjúskapareign beggja nauðsynleg búsgögn, verkfæri og aðra lausa muni, að svo miklu leyti sem það verður talið nauðsynlegt til þess að það geti haldið áfram atvinnu sinni. Þetta gildir, þó að verð greindra muna fari fram úr lögmæltum hluta þess í hjúskapareignunum.

□ Munir þeir, sem maki tekur samkvæmt 1. og 2. málsgr., eru ekki taldir með við ákvörðun bús- og erfðahluta.][1]

[1] *L. 10/1962, 2. gr.*

■ **59. gr.** Auk heimildar þeirrar, sem hjónum er veitt í 2. málsgr. 59. gr. og 64. gr. skiptalaganna til þess að krefjast ákveðinna muna við skiptin, getur hvort hjónanna sem er, eða þegar annað er dáið, þá það, sem eftir lifir, krafizt að fá hlut sinn í hjúskapareignunum greiddan eftir virðingu í lausafé því, sem því er nauðsynlegt til þess að geta haldið áfram atvinnu sinni.

■ **60. gr.** Nú hefir annað hjóna við skiptin gefið eftir nokkuð af sínum hluta í hjúskapareign sinni eða hins, og geta skuldheimtumenn þess — sé það eigi alveg vafalaust, að það hafi haft nægilega fjármuni, þegar úthlutunin fór fram, til þess að fullnægja þáverandi skuldheimtumönnum sínum — þá gengið að hinu hjónanna að sama skapi sem það hefir fengið fé fram yfir búshluta sinn.

VIII. kafli. Um óskipt bú. ...[1]

[1] *L. 8/1962, 62. gr. 6. tl. Sjá nú II. kafla s. l.*

IX. kafli. Um skrásetning kaupmála.

■ **78. gr.** Valdsmaður heldur:

1. Dagbók yfir tilkynningar á kaupmálum til skrásetningar, og skal jafnskjótt og kaupmáli er afhentur til skrásetningar skrá kaupmálann í þá bók í réttri töluröð. Valdsmaður undirskrifar í hvert skipti það, sem bókað er.

2. Kaupmálabók með nafnaskrá, og skal skrá í hana alla kaupmála, sem afhentir eru til skráningar, orði til orðs og eftir aldri.

□ Nánari reglur um fyrirkomulag og hald bóka þessara setur dómsmálaráðherra.[1]

[1] *Reglur 2/1924.*

■ **79. gr.** Þegar kaupmálinn hefir verið skráður í kaupmálabókina, er rituð á hann athugasemd um innritunina og tilkynningardag.

■ **80. gr.** Gildi skrásetningar telst frá tilkynningardegi þeim, er dagbókin greinir.

■ **81. gr.** Gjöld þau, er nú skal greiða við þinglestur á kaupmálum, skal framvegis greiða um leið og krafa er gerð um innritun skjalsins.

■ **82. gr.** Skrásetning kaupmálans, sem hvort hjónanna um sig getur krafizt, á fram að fara við varnarþing bóndans. Nú á hann ekkert varnarþing hér á landi, og kemur þá bæjarþing Reykjavíkur í þess stað. Ekki þarf að skrá kaupmála af nýju, þótt hjónin flytjist í annað lögsagnarumdæmi.

■ **83. gr.** Dómsmálaráðuneytið sér um, að haldin sé í einu lagi skrá yfir alla innritaða kaupmála. Valdsmanni ber því, þegar kaupmáli er innritaður, að senda viðkomandi skrifstofu tilkynningu um, að kaupmáli sé gerður, og tilgreini stöðu, nafn og heimili aðilja og innritunardag kaupmálans.

□ Hver sem er getur, komi hann fram með skriflega beiðni um það, er tilgreini nöfn aðilja og ef unnt er stöðu þeirra, gegn ...[1] gjaldi fengið upplýsingar úr skrá þessari, um hvort kaupmáli sé gerður, og ef svo er, hvar og hvenær hann sé innritaður.

□ Nánari ákvæði um fyrirkomulag og innihald skrár þessarar setur dómsmálaráðherra. Í lok hvers mánaðar skal auglýsa í Lögbirtingablaðinu það, sem í þeim mánuði hefir verið tekið í skrána. Til að standa straum af þeim útgjöldum, greiðist ...[1] við skráning kaupmálans.

[1] *L. 79/1975, 25. gr.*

■ **84. gr.** Samsvarandi ákvæði þeim, sem sett eru í 78.—83. gr., gilda um tilkynningar skráðar skv. 13. og 46. gr.

X. kafli. Ýmis ákvæði.

■ **85. gr.** Nú er annað hjóna svipt fjárræði, og hefir þá hitt hjónanna, ef það er fjárráða, ásamt lögráðamanni forræði fyrir hjúskapareign hins fjárræðissvipta.

■ **86. gr.** Nú getur annað hjóna sakir fjarveru eða veikinda, eigi gætt hagsmuna sinna, og má þá skipa því lögráðamann, til þess til bráðabirgða að annast hagsmuni þess, og koma þá ákvæðin í 14. gr. eigi til greina.

■ **87. gr.** ...[1]

[1] *L. 42/1949, 35. gr. Nú l. 8/1962.*

XI. kafli. Ákvæði til bráðabirgða.

■ **90. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1924. [Frá 1. september 1961 gilda þau einnig um hjón, sem gengið hafa að eigast fyrir 1. janúar 1924.][1]

[1] *L. 25/1961, 1. gr.*

■ **91. gr.** Nú gera lög ráð fyrir helmingafélagi hjóna, og skulu þau þá koma til framkvæmda á samsvarandi hátt, sé hjúskapareign með hjónunum.

Barnalög.

I. kafli. Gildissvið laganna.

■ **1. gr.** Lög þessi taka til allra barna, en um kjörbörn eru einnig sérlög. Einstök ákvæði laganna ná til stjúpbarna og fósturbarna samkvæmt því sem í þeim segir.

□ Réttarstaða barna er í hvívetna hin sama nema lög mæli annan veg.

□ Í lögum þessum er mælt fyrir um framfærslu barna að einkarétti, en ekki gagnvart hinu opinbera, nema sérstaklega sé getið.

II. kafli. Faðerni skilgetins barns.

■ **2. gr.** Það barn er skilgetið, sem alið er í hjúskap móður barnsins eða svo skömmu eftir hjúskaparslit, að það sé hugsanlega getið í hjúskapnum, enda sé ekki vefengt á þann hátt, sem síðar segir, að barn sé skilgetið.

□ Nú giftast foreldrar óskilgetins barns eftir fæðingu þess, og telst barnið þá skilgetið.

□ Eigi raskar það réttarstöðu barns, þótt hjúskapur foreldra þess sæti ógildingu með dómi.

■ **3. gr.** Barn, sem 2. gr. tekur til, telst barn eiginmanns móður barnsins, uns faðerni er hnekkt samkvæmt ákvæðum þessa kafla.

■ **4. gr.** Mál til vefengingar á faðerni barns geta höfðað eiginmaður móður barns, móðir þess, barnið sjálft og lögráðamaður barns, sem sérstaklega er skipaður, ef því er að skipta. Enn fremur að eiginmanni látnum sá erfingi hans, er gengur jafnhliða eða næst barninu að erfðum.

□ Eiginmaður móður barnsins skal höfða mál innan eins árs frá því að hann fékk vitneskju um atvik, sem orðið getur efni til þess að vefengja faðerni barns, og þó eigi síðar en innan fimm ára frá fæðingu barnsins. Nú er eiginmaður látinn, en málshöfðunarfrestur þó ekki liðinn, og getur þá sá, er gengur jafnhliða eða næst barninu að erfðum eftir hinn látna, höfðað vefengingarmálið innan 6 mánaða frá því, að hann fékk vitneskju um fæðingu barnsins og dauða eiginmannsins.

□ Dómsmálaráðherra getur heimilað, að mál verði höfðað eftir lok fresta þeirra, sem greinir í 2. málsgr., ef alveg sérstaklega stendur á.

■ **5. gr.** Dómari metur á grundvelli sönnunargagna máls, hvort vefengingarkrafa samkvæmt 4. gr. verði tekin til greina.

■ **6. gr.** Vefengingarmál skulu rekin og dæmd þar á dómþingi, sem segir í 46. gr. Þeir dómarar fjalla um mál, sem dæma almenn einkamál.

□ Játning aðilja kemur aðeins til greina sem sönnunargagn, og er aðildareiður óheimill.

□ Nú er eiginmaður móður barns látinn, áður en mál er höfðað, og má þá beina máli gegn búi hans.

□ Um meðferð og rekstur mála þessara fer að öðru leyti samkvæmt því sem segir í 56. gr.

III. kafli. Faðerni óskilgetinna barna.

■ **7. gr.** Það barn er óskilgetið, sem ekki hefir réttarstöðu skilgetins barns samkvæmt 2. gr., svo og barn, sem faðerni þess hefir sætt vefengingu með dómi eftir reglum II. kafla.

■ **8. gr.** Nú gengst karlmaður, sem kona kennir óskilgetið barn sitt, við faðerni barns fyrir presti eða valdsmanni eða bréflega og vottfast, og telst hann þá faðir barnsins. Ef barnsfaðir er yngri en 18 ára, þegar yfirlýsing er uppi látin, skal hún styrkt með staðfestingu lögráðamanns.

□ Nú bjuggu móðir barns og maður, sem hún lýsti föður þess, saman samkvæmt því, er greinir á þjóðskrá, eða samkvæmt öðrum ótvíræðum gögnum, við fæðingu barnsins, og jafngildir það þá faðernisviðurkenningu.

□ Nú hafa maður, sem kona hefir lýst föður að barni sínu, og móðir barns tekið síðar upp sambúð samkvæmt því, er greinir í 2. málsgr., og jafngildir það faðernisviðurkenningu, enda sé barnið feðrað.[1)]

[1)] *Svo í Stjtíð., en á að vera „ófeðrað".*

■ **9. gr.** Nú er þann veg háttað sálrænum högum lýsts barnsföður, að varhugavert er að taka mark á yfirlýsingu hans, og skal dómur þá ganga á mál.

□ Hið sama er, ef upp kemur, að fleiri menn en hinn lýsti faðir hafa haft samfarir við móður á getnaðartíma barnsins, enda verði eigi talið fyrirfram, að faðerni annarra en þess, er gangast vill við faðerni, sé útilokað.

■ **10. gr.** Nú er faðernisviðurkenning fengin með nauðung, svikum, misneytingu eða hún á rót að rekja til mistaka eða hún er málamyndagerningur, og er þá hægt að kröfu þess, sem gengist hefir við barni, eða lögráðamanns hans að dæma hana ógilda. Sama er, ef gögn koma fram, er sýna, að maður þessi geti ekki verið faðir barnsins.

□ Nú er mál höfðað samkv. 1. málsgr., og á þá 51. gr. við.

■ **11. gr.** Dómsmálaráðherra getur mælt svo fyrir, að faðernisviðurkenning, sem fengin er erlendis, sé jafngild faðernisviðurkenningu, sem fengist hefir hér á landi.

■ **12. gr.** Sá maður telst faðir óskilgetins barns, sem sannað er, að hafi haft samfarir við móður þess á getnaðartíma barns, nema gögnum sé til að dreifa, sem geri það lítt sennilegt, að hann sé faðir barnsins.

□ Nú sannast að móðir barns hefir haft samfarir við fleiri menn en einn á getnaðartíma barnsins, og verður þá varnaraðili í barnsfaðernismáli því aðeins dæmdur faðir barns, að verulega meiri líkur séu á, að hann sé faðir barnsins, en annar eða aðrir, sem til greina hafa komið.

□ Aðildareiður er óheimill.

□ Í dómsmáli út af faðerni barns verður varnaraðili ekki dæmdur meðlagsskyldur, nema hann sé dæmdur faðir barns.

□ Dómsmálaráðherra kveður í reglugerð á um framkvæmd blóðrannsókna og mannerfðafræðilegra rannsókna í barnsfaðernismálum, sbr. 51. gr.

■ **13. gr.** Um meðferð og rekstur máls til ákvörðunar á faðerni barna fer að ákvæðum IX. kafla laga þessara.

IV. kafli. Framfærsla barna.

■ **14. gr.** Skylt er foreldrum, báðum saman og hvoru um sig, að framfæra börn sín. Framfærslu barna skal haga með hliðsjón af högum foreldra og þörfum barna. Ákvæði þetta á einnig við um kjörbörn og kjörforeldra.

□ Skylt er stjúpforeldri að framfæra stjúpbarn sitt, svo sem eigið barn þess væri. Sama á við um sambúðarforeldri.

□ Nú er barn í fóstri, sbr. 35. gr. laga nr. 53/1966, án meðlagsgreiðslna, og er þá fósturforeldri skylt að fram-

færa fósturbarn sitt með sama hætti og væri það eigið barn þess.

■ **15. gr.** Nú fullnægir foreldri ekki framfærsluskyldu sinni gagnvart barni, og getur valdsmaður þá úrskurðað það til greiðslu framfærslueyris með því.

□ Framfærslueyri skal ákveða með hliðsjón af þörfum barnsins og fjárhagsaðstöðu og öðrum högum beggja foreldra, þ. á m. aflahæfi þeirra.

□ Nú hefir faðir barns sætt dómi fyrir brot samkvæmt XXII. kafla almennra hegningarlaga gagnvart móður þess, og telja verður, að barn sé getið við þessa hátt-semi, og skal þá úrskurða barnsföður til að kosta fram-færslu barns að öllu leyti.

■ **16. gr.** Í meðlagsúrskurði skal auk fulls nafns með-lagsskylds foreldris tilgreina nafnnúmer þess og fæðingarstað, svo og heimilisfang þess, stöðu og atvinnu-stað á þeim tíma, sem meðlagsúrskurður er gefinn út.

□ Í meðlagsúrskurði má aldrei ákveða lægri meðlags-greiðslu en barnalífeyri nemur, eins og hann er ákveð-inn á hverjum tíma í lögum um almannatryggingar, né heldur takmarka meðlagsskyldu meðlagsskylds foreldr-is við lægri lágmarksaldur en þann, er greinir í 17. gr. laga þessara. Frá gildistöku laga þessara skal greiða meðlag með barni, skilgetnu og óskilgetnu, þar til það nær framangreindum aldri, þótt annað aldurstakmark hafi verið ákveðið í meðlagsúrskurði.

□ Aðiljar þeir, er greinir í 23. gr., 2. mgr., geta skotið úrskurði valdsmanns um meðlag til dómsmálaráðuneyt-is innan 3 mánaða frá því, að úrskurður gekk. Úr-skurður ráðuneytisins er fullnaðarúrskurður um fjár-hæð meðlags.

■ **17. gr.** Framfærsluskyldu lýkur, er barn verður 18 ára. Skyldu til greiðslu meðlags lýkur fyrir þann tíma, ef barn giftist, nema valdsmaður ákveði annað. Framlag til menntunar eða starfsþjálfunar barns er heimilt að ákveða allt til þess, er barn nær 20 ára aldri.

□ Ákvæði 20. gr. 1. málsgr. eiga við um ákvarðanir valdsmanns samkv. 1. málsgr.

■ **18. gr.** Meðlag skal greiða mánaðarlega fyrirfram, nema annað sé löglega ákveðið.

■ **19. gr.** Heimilt er að úrskurða framfærsluskyldan (meðlagsskyldan) aðilja til að inna af hendi sérstök framlög vegna útgjalda við skírn barns, fermingu, vegna sjúkdóms eða greftrunar eða af öðru sérstöku tilefni.

□ Framlög samkvæmt 1. málsgr. verða því aðeins úr-skurðuð, að krafa um það sé uppi höfð við valdsmann innan þriggja mánaða frá því, að svara varð til útgjalda, nema eðlileg ástæða hafi verið til að bíða með slíka kröfu.

■ **20. gr.** Valdsmaður getur breytt meðlagsúrskurði, ef rökstudd beiðni kemur fram um það, enda sé sýnt fram á, að hagir foreldra eða barns hafi breyst, sbr. og 24. gr.

□ Ákvörðun um framfærslueyri, sem eindagaður er, áður en beiðni er uppi höfð, verður þó ekki breytt, nema alveg sérstakar ástæður leiði til þess, og almennt ekki lengra aftur í tímann en í eitt ár, frá því að beiðni var sett fram.

■ **21. gr.** Samningar um framfærslueyri með börnum eru því aðeins gildir, að valdsmaður staðfesti þá. Eigi er heimilt að semja um lægra meðlag en barnalífeyri, eins og hann er á hverjum tíma samkvæmt lögum um al-mannatryggingar, og eigi má takmarka meðlagsgreiðslu við lægri aldur barna en þann, sem greinir í 17. gr.

■ **22. gr.** Staðfestur samningur um framfærslueyri, sbr. 21. gr., er því ekki til fyrirstöðu, að valdsmaður skipi máli annan veg en samningur kveður á um, enda telji hann að aðstæður hafi breyst verulega eða samn-ingur gangi í berhögg við þarfir barns.

■ **23. gr.** Framfærslueyrir samkvæmt ákvæðum þessa kafla tilheyrir barni. Nú er greidd af hendi fúlga til þess að fullnægja framfærsluskyldu, og skal þá varðveita fúlguféð með þeim hætti, sem fyrir er mælt almennt um fé ófjárráða, sbr. 38. gr. laga nr. 95/1947, eða í verð-tryggðum ríkisskuldabréfum.

□ Sá, sem stendur straum af útgjöldum vegna fram-færslu barns, getur krafist þess, að framfærslueyrir sé ákveðinn og innheimtur, enda hafi viðkomandi forsjá barns eða hafi haft hana, er forsjárskyldu lauk, eða hafi barnið í fóstri samkvæmt lögmætri skipan. Nú hefir verið innt af hendi framfærsluframlag af hendi almanna-valds, og hefir þá viðkomandi stjórnvald eða stofnun rétt þann, sem í 1. málslið greinir.

■ **24. gr.** Ákvörðun á framfærslueyri með börnum við skilnað foreldra hlítir ákvæðum þessa kafla eftir því sem við getur átt, þ. á m. um breytingu á ákvörðunum um framfærslueyri.

V. kafli. Barnsfararkostnaður o. fl. greiðslur, er standa í tengslum við barnsburð og meðgöngu.

■ **25. gr.** Valdsmaður getur úrskurðað föður barns til að greiða framfærslueyri með konu samtals í þrjá mán-uði fyrir og eftir fæðingu barns.

□ Nú sýkist kona vegna meðgöngu eða barnsfara, og er valdsmanni þá rétt að úrskurða barnsföður til að greiða henni mánaðarlega styrk til hjúkrunar og framfærslu, þó ekki lengur en 9 mánuði eftir fæðingu.

□ Skylda má menn til greiðslu framlaga samkvæmt þessari grein, þótt barn fæðist andvana.

■ **26. gr.** Hafi barnsfaðir orðið sannur að slíku tilræði við barnsmóður sem um getur í 3. málsgr. 15. gr., skal valdsmaður úrskurða hann til að greiða allan kostnað, er af meðgöngu og barnsförum stafar.

□ Valdsmaður getur enn fremur úrskurðað þann sem valdur er að þunga konu til að greiða útgjöld vegna lögmætrar eyðingar á fóstri hennar.

■ **27. gr.** Framlög þau, sem greind eru í 25. gr. og 26. gr. 1. málsgr., eru gjaldkræf þegar við ákvörðun á þeim, ef barn er þá fætt, og endranær á því tímamarki, er valdsmaður ákveður. Framlög samkv. 26. gr. 2. málsgr. eru gjaldkræf við úrskurðun þeirra.

□ Framlög samkv. 1. málsgr. verða ekki ákvörðuð lengra aftur í tímann en eitt ár frá því að beiðni var sett fram, nema alveg sérstakar ástæður leiði til annars.

□ Framlög samkv. 25. og 26. gr. tilheyra móður barns eða þeirri opinberu stofnun, er staðið hefir straum af útgjöldum þeim, sem hér getur verið um að ræða.

VI. kafli. Greiðsla framfærslueyris og innheimtuúr-ræði.

■ **28. gr.** Framfærslueyrir (meðlag) með börnum, sem valdsmaður hefir úrskurðað, er lögtakskræfur, sbr. 1. og 7. gr. laga nr. 29/1885. Hinu sama gegnir um greiðsl-ur, sem valdsmaður úrskurðar samkv. 19., 25. og 26. gr., sbr. 27. gr.

□ Greiðslur samkv. 1. málsgrein, sem samningur aðilja

tekur til, staðfestur af valdsmanni, eru einnig lögtakskræfar.

■ **29. gr.** Tryggingastofnun ríkisins er skylt að greiða foreldri barns, sem á framfærslurétt hér á landi, og öðrum þeim aðiljum, sem greinir í 31. gr., framfærslueyri (meðlag) með barni, skilgetnu eða óskilgetnu, samkvæmt yfirvaldsúrskurði eða staðfestum samningi, þó innan þeirra marka um fjárhæð og aldur barns, er greinir í almannatryggingalögum, svo sem þau mæla fyrir um þetta atriði hverju sinni, sbr. 14. gr. og 73. gr. laga nr. 67/1971, 3. gr. laga nr. 96/1971, 1. og 2. gr. laga nr. 85/1980, sbr. 9. gr. laga nr. 62/1974.

□ Kröfu foreldris til Tryggingastofnunar ríkisins skal fylgja meðlagsúrskurður löglega birtur. Lífeyrisdeild Tryggingastofnunar skal greiða barnalífeyri þegar skilríki liggja fyrir um, að barn verði ekki feðrað, sbr. 1. gr. laga nr. 85/1980. Á sama hátt getur barnsmóðir fengið meðlag með barni þegar eftir að barnsfaðernismál er höfðað, sbr. 45. gr., sbr. 2. gr. laga nr. 85/1980.

□ Um kröfu þessa svo og endurgreiðslu hennar gilda að öðru leyti ákvæði 73. gr. laga nr. 67/1971, sbr. 2. gr. laga nr. 85/1980, þ. á m. um endurgreiðslu ríkissjóðs á meðlögum, er Tryggingastofnun ríkisins greiðir vegna barnsfeðra, sem framfærslurétt eiga erlendis.

■ **30. gr.** Um aðgang barnsmóður að Tryggingastofnun ríkisins vegna framfærslueyris, sbr. 25. gr. 1. málsgr., fer svo sem segir í 73. gr. laga nr. 67/1971, sbr. 2. gr. laga nr. 85/1980.

□ Foreldri á aðgang að Tryggingastofnun ríkisins um þær greiðslur, sem greinir í 19. gr., og barnsmóðir um greiðslur samkvæmt 25. gr. 2. málsgr. og 26. gr. 1. málsgr. þessara laga, enda fer um endurkröfurétt Tryggingastofnunarinnar eftir því sem fyrir er mælt í 73. gr. laga nr. 67/1971, sbr. 2. gr. laga nr. 85/1980.

□ Með reglugerð, sem félagsmálaráðherra setur, má ákveða hámark þeirra greiðslna, sem Tryggingastofnunin innir af hendi samkv. 1. og 2. málsgr.

■ **31. gr.** Þeir, sem annast framfærslu barns að foreldri látnu eða af öðrum lögmætum ástæðum, þar með talin sveitarstjórn í framfærslusveit barnsins, hafi hún greitt fé til framfærslu þess, eiga sama rétt og foreldri samkvæmt 28.—30. gr.

■ **32. gr.** Um skyldu foreldris til að greiða Innheimtustofnun sveitarfélaga meðlög og um innheimtuúrræði þeirrar stofnunar segir í 5. gr., sbr. 3. gr. laga nr. 54/1971.

VII. kafli. Lögsaga íslenskra dómstóla um faðerni barna o. fl.

■ **33. gr.** Mál um faðerni barna er heimilt að höfða hér á landi, ef varnaraðili á hér lögheimili eða dvelst hér á landi eða dánarbú hans sætir eða hefir sætt skiptameðferð hér á landi.

□ Slík mál má enn fremur höfða hér á landi, ef móðir barns eða barnið á lögheimili hér á landi.

□ Víkja má frá reglum 1. og 2. málsgr. með samningum við erlent ríki.

□ Um varnarþing í faðernismálum fer eftir því sem segir í IX. kafla um slík mál.

■ **34. gr.** Nú er barnsfaðernismál höfðað gegn manni, sem staddur er erlendis og tekur eigi til varna í máli, og metur dómari þá eftir að gagna hefir verið aflað með þeim hætti, sem fyrir er mælt um mál þessi, hvort unnt sé að leyfa barnsmóður að styrkja framburð sinn með eiði eða drengskaparheiti. Að svo búnu tekur hann mál til efnisúrlausnar. Nú er varnaraðili dæmdur faðir barns, og er þá unnt að kveða upp úrskurð um meðlag og barnsfararkostnað á grundvelli dómsins, en úrskurð skal kveða upp á hendur Tryggingastofnun ríkisins. Ríkissjóður endurgreiðir Tryggingastofnun ríkisins greiðslur þær, er hún innir af hendi samkvæmt þessu. Innheimtustofnun sveitarfélaga innheimtir greiðslur þessar hjá föður barns.

□ Nú færir barnsmóðir fullnægjandi sönnur að mati valdsmanns, þar sem hún á lögheimili, á faðerni barns samkv. 2. og 8. gr., sbr. 11. gr., en barnsfaðir er heimilisfastur erlendis eða ókunnugt er um heimilisfang hans, og skal þá valdsmaður úrskurða henni meðlag og barnsfararkostnað á hendur Tryggingastofnun ríkisins. Ríkissjóður endurgreiðir þessar fjárhæðir, en Innheimtustofnun sveitarfélaga innheimtir greiðslur þessar hjá föður barns eftir því sem fært reynist.

□ Nú hefir faðir barns forsjá þess, en meðlagsúrskurður verður eigi gefinn út á hendur barnsmóður af því að hún er heimilisföst erlendis eða ókunnugt er um heimilisfang hennar. Skal valdsmaður þá úrskurða honum meðlag á hendur Tryggingastofnun ríkisins, og fer það að öðru leyti svo sem segir í 2. mgr.

VIII. kafli. Foreldraskyldur, forsjá barns og umgengnisréttur.

■ **35. gr.** Foreldrum ber að sýna börnum sínum umhyggju og nærfærni og gegna forsjár- og uppeldisskyldum sínum svo sem best hentar hag barna og þörfum. Foreldrum ber að afla börnum sínum lögmæltrar fræðslu og ala með þeim iðjusemi og siðgæði.

□ Barnið á rétt á forsjá foreldra sinna uns það verður sjálfráða, en einstakar forsjárskyldur geta þó haldist lengur, ef þarfir barns krefjast þess. Um framfærsluskyldu segir í 17. gr.

□ Forsjá barns felur í sér rétt og skyldu fyrir forsjáraðilja til að ráða persónulegum högum barnsins og gegna öðrum foreldraskyldum. Þeir, sem hafa forsjá barns á hendi, hafa rétt og skyldu til að vera fjárráðamenn barnsins, sbr. 24. gr. laga nr. 95/1947.

□ Foreldrum ber að stuðla eftir mætti að því, að barn þeirra fái menntun og starfsþjálfun í samræmi við hæfileika þess og áhugamál.

□ Foreldrum ber að hafa samráð við börn sín, áður en persónulegum málefnum þeirra er ráðið til lykta, eftir því sem gerlegt er, þ. á m. með tilliti til þroska barns.

□ Ákvæði þessarar greinar eiga við um kynforeldri, kjörforeldri, stjúpforeldri og fósturforeldri, sbr. 14. gr. 3. málsgr., svo og um sambúðarforeldri, þ. e. karl eða konu, sem er í sambúð við kynmóður barns eða kynföður samkvæmt því er greinir á þjóðskrá eða samkvæmt öðrum ótvíræðum gögnum.

■ **36. gr.** Skilgetið, ósjálfráða barn á rétt á forsjá foreldra, sem búa samvistum, og eru þau forsjárskyld við barnið.

□ Nú eru foreldrar skildir að borði og sæng eða lögskildir, og fer þá um forsjá barns samkvæmt því, er segir í skilnaðarbréfi eða dómi, sbr. 38. gr.

□ Nú gengur lögskilið foreldri, sem hefir forsjá barns síns, í hjúskap að nýju, og er forsjá barns þá einnig í

höndum stjúpforeldris. Ef lögskilið foreldri stofnar til sambúðar, sbr. 35. gr. 6. málsgr., er forsjá barns einnig hjá sambúðarforeldri. Ákvæði þessarar málsgreinar á einnig við um sambúðarfólk, er slítur samvistir, þar sem öðru foreldri hefir verið fengin forsjá barns.

□ Nú er annað foreldri látið, og hefir hitt þá forsjá barns og stjúpforeldri að auki, ef foreldri gengur að nýju í hjúskap, og að sínu leyti sambúðarforeldri, ef foreldri hefir stofnað til sambúðar, sbr. 35. gr. 6. málsgr. Nú eru báðir kynforeldrar barns látnir, en stjúpforeldri eða sambúðarforeldri er á lífi, og hefir það þá forsjá barns, nema önnur skipan sé á gerð af hálfu almannavalds.

■ **37. gr.** Ósjálfráða barn ógiftra foreldra, sem saman búa, sbr. 8. gr. 2. mgr., á rétt á forsjá þeirra beggja, og eru þau forsjárskyld við það samkvæmt 35. gr.

□ Nú búa foreldrar óskilgetins barns eigi saman, sbr. 8. gr. 2. mgr., og á þá barnið rétt á forsjá móður, sem er forsjárskyld við það, samkvæmt 35. gr., eða föður, ef honum hefir verið falin forsjá barnsins. Stjúpforeldri hefir einnig forsjá barns, ef því er að skipta, svo og sambúðarforeldri, sbr. 35. gr. 6. málsgr. Nú andast móðir barns eða faðir, sem falin hefir verið forsjá barnsins, og fer þá stjúpforeldri (sambúðarforeldri) með forsjá barnsins, en ella hitt kynforeldrið, nema almannavald geri aðra skipan á.

□ Umsjá[1)] forsjá barna foreldra, sem búið hafa saman ógift, sbr. 8. gr. 2. málsgr. og 35. gr. 6. málsgr., og slíta samvistir, fer sem í 38. gr. segir.

□ Foreldri ósjálfráða barns, sem eigi er skilgetið, getur óskað þess, að dómsmálaráðuneytið kveði svo á, að því sé falin forsjá barns síns, þ. á m. ef hitt foreldri barns er ekki hæft til að hafa á hendi forsjá þess, svo og ef hitt foreldri barns hefir veitt samþykki sitt til að barn sé ættleitt. Ráðuneytið ræður þessu máli til lykta eftir því sem best hentar hag barns, og skal þá m. a. tekið tillit til tengsla barns við foreldri að undanförnu.

[1)] *Svo í Stjtíð., en á að vera „Um".*

■ **38. gr.** Nú slíta foreldrar, sem eru giftir, eða búa saman, sbr. 8. gr. 2. málsgr. og 35. gr. 6. málsgr., samvistir. Ákveða þau þá, hvort þeirra fari með forsjá barns, nema í bága komi við þarfir barnsins. Í síðastgreinda tilvikinu, svo og þegar foreldra skilur á, skal ráða málefni til lykta með úrlausn dómsmálaráðuneytis, að fenginni umsögn barnaverndarnefndar, eftir sanngirni og því, sem best hentar hag og þörfum barns. Forsjá barns skal vera óskipt hjá öðru foreldrinu. Nú er hvorugt foreldra hæft til að fara með forsjá barns að dómi barnaverndarnefndar (barnaverndarráðs), og skal dómsmálaráðuneytið þá skipa máli eftir því sem best hentar hag og þörfum barnsins.

□ Forsjármálum skal ávallt skipa, þegar leyfi er veitt til skilnaðar að borði og sæng og við úrlausn um lögskilnað. Dómsmálaráðuneyti eða dómstóll getur ákveðið til bráðabirgða, hvernig fara skuli um forsjá barns foreldra, sem krafist hafa skilnaðar að borði og sæng eða lögskilnaðar. Dómsmálaráðuneytið getur og mælt fyrir um slíka skipan vegna samvistarslita foreldra, sem búið hafa saman ógift, sbr. 8. gr. 2. málsgr. og 35. gr. 6. málsgr. Ákvæði 1. málsgr. eiga hér við að sínu leyti. Breyta má þessum ákvörðunum vegna breyttra aðstæðna. Ákvörðun til bráðabirgða bindur ekki hendur úrskurðarvalds, þegar skipa skal forsjá barns til frambúðar.

□ Um ákvörðun framfærslueyris með barni vegna samvistarslita foreldra fer samkvæmt ákvæðum IV. kafla, sbr. m. a. 24. gr.

■ **39. gr.** Samningi foreldra um forsjá barns, sbr. 38. gr., má breyta með ákvörðun dómsmálaráðuneytisins, ef aðiljar eru sammála um að ráðuneytið leysi úr málinu, eða með dómi. Breyting skal því aðeins á gerð, að slíkt teljist réttmætt vegna breyttra aðstæðna og með tilliti til hags og þarfa barnsins.

□ Nú hefir dómsmálaráðuneytið mælt fyrir um, hvernig haga skuli forsjá barns, og getur ráðuneytið þá að ósk annars foreldris breytt ákvörðun sinni í þessu efni, ef breyting þykir réttmæt vegna breyttra aðstæðna og með tilliti til hags og þarfa barnsins. Sama er að sínu leyti um dómstól, sem kveðið hefir á um það, að annað foreldri skuli hafa forsjá barns.

■ **40. gr.** Nú er forsjá barns aðeins í höndum annars foreldris, og á barnið þá rétt á umgengni við hitt foreldra sinna, enda er foreldri skylt að rækja umgengni og samneyti við barn og hlíta nánari skilmálum, er að því lúta. Ef sérstök atvik valda því að mati dómsmálaráðuneytisins, að umgengni barns við foreldri sé andstæð hag þess og þörfum, getur ráðuneytið kveðið svo á, að umgengnisréttar njóti ekki við.

□ Ef foreldrar verða sammála um, hvernig skipa skuli umgengnisrétti, skal eftir því farið, nema sú skipan komi í bága við hag og þarfir barnsins að mati dómsmálaráðuneytisins. Ef foreldra greinir á um þetta efni, kveður dómsmálaráðuneytið á um inntak þess réttar og hversu honum verði beitt, nema ráðuneytið telji rétt að synja um umgengnisrétt, eins og á stendur, sbr. 1. málsgr. Leita skal umsagnar barnaverndarnefndar, þegar ástæða þykir til þess, svo og liðsinnis hennar eða sérstaklega tilnefnds tilsjónarmanns í sambandi við framkvæmd umgengnisréttarins.

□ Nú torveldar það foreldri, sem hefir forsjá barns, að hitt fái að umgangast barnið, og getur dómsmálaráðuneytið þá knúið það að viðlögðum allt að 200 króna dagsektum, er renni til ríkissjóðs, til að láta af tálmunum. Öðrum lagaúrræðum verður eigi beitt til framdráttar umgengnisrétti.

□ Nú er annað foreldri barns látið eða bæði, og geta nánir ættingjar látins foreldris þá krafist þess, að dómsmálaráðuneytið mæli fyrir um umgengnisrétt þeirra við barn. Ráðuneytið ræður máli til lykta eftir því sem best hentar hag barnsins.

□ Ágreiningsefni út af umgengnisrétti lúta ávallt úrlausn dómsmálaráðuneytisins, sem breytt getur ákvörðunum sínum að ósk annars foreldris, ef hagur og þarfir barns gera slíkt réttmætt.

■ **41. gr.** Nú hefir forsjármáli eigi verið ráðið til lykta, og getur dómsmálaráðuneytið þá að ósk annars foreldris lagt svo fyrir, að það foreldra, sem barn hefir hjá sér, megi ekki fara úr landi með barnið.

□ Nú á annað foreldra umgengnisrétt við barn, og má hitt foreldra þá eigi flytjast með barnið úr landi, nema því foreldra, sem umgengnisréttinn á, sé veitt færi á að tjá sig um málið og þ. á m. bera mál undir dómsmálaráðuneytið.

■ **42. gr.** Foreldrar geta falið öðrum forsjá barna að

nokkru leyti eða öllu. Þeir geta þó hvenær sem er tekið í sínar hendur forsjá barnsins, nema almannavald telji barninu hentara, að ráðstöfun haldist, sbr. lög 53/1966, 36. gr. 3. málsgr. Ákvæði þetta á ekki við um ættleiðingu.

☐ Ef sá, sem fer með forsjá barns, misbeitir forráðum sínum eða vanrækir forsjárskyldur, svo sem vegna drykkjuskapar, eða hann er óhæfur af öðrum ástæðum til forsjár, getur dómsmálaráðuneytið svipt hann forsjá barns og falið öðrum forsjá þess, sbr. lög 53/1966, m. a. 26. og 36. gr. Nú er annað foreldri slíkum annmarka háð, og má þá fela hinu að fara með forsjá barnsins.

☐ Almannavald getur svipt foreldri, annað eða bæði, forsjá barns eftir því sem lög mæla fyrir um.

IX. kafli. Mál til faðernis barna.

a. Faðerni óskilgetinna barna.

■ **43. gr.** Barnsfaðernismál má höfða á heimilisvarnarþingi móður eða föður, sbr. og 3. málsgr.

☐ Nú á móðir ekki varnarþing hér á landi, og skal þá höfða mál á varnarþingi varnaraðilja eða því varnarþingi, sem hann átti síðast hér á landi, ef hann er farinn af landi eða ókunnugt er, hvar hann er niður kominn, eða á varnarþingi, þar sem með bú hans er farið.

☐ Höfða má mál á varnarþingi barns, ef varnarþingi hér á landi samkvæmt 1. og 2. málsgrein er ekki til að dreifa, eða fyrir öðrum dómstóli hér á landi samkvæmt ákvörðun dómsmálaráðherra.

☐ Nú flyst aðili úr lögsagnarumdæmi, áður en nokkrar aðiljaskýrslur eru teknar í máli, og má þá vísa máli til dómstóls á þeim stað, þar sem varnarþing verður eftir flutning aðilja.

■ **44. gr.** Sóknaraðili barnsfaðernismáls er móðir barns eða barnið sjálft. Nú hefir móðir barns höfðað mál, og sóknaraðili andast, áður en máli er lokið, og getur þá einstaklingur eða það sveitarfélag, sem við framfærslu barns hefir tekið að nokkru eða öllu, haldið áfram málinu.

☐ Varnaraðili máls er sá maður eða þeir menn, sem eru taldir hafa haft samfarir við barnsmóður á getnaðartíma barns. Nú er varnaraðili látinn, áður en mál er höfðað, og má þá höfða það á hendur búi hans, að tilstefndum skiptaráðanda eða skiptaforstjóra, ef opinber skipti eru á höfð, en ella gegn erfingjum.

☐ Ef víst má þykja eða líklegt, að fleiri hafi haft samfarir við móður á getnaðartíma barns, skal stefna þeim báðum eða öllum.

☐ Nú er málsaðili yngri en 18 ára, og skal lögráðamaður þá koma fram fyrir hönd skjólstæðings síns í málinu. Sama er, ef málsaðili er sviptur lögræði.

■ **45. gr.** Barnsfaðernismál er höfðað, þegar dómari hefir veitt viðtöku ósk frá réttum aðilja um, að málið sæti rannsókn og dómsmeðferð.

☐ Meðan á rannsókn og meðferð barnsfaðernismáls stendur, á barnsmóðir kröfu á liðsinni barnaverndarnefndar, eftir því sem dómari telur þörf á. Sama er um barn, ef það er sóknaraðili.

☐ Sóknaraðili barnsfaðernismáls skal hafa gjafsókn í héraði og fyrir Hæstarétti.

■ **46. gr.** Barnsfaðernismál eru rekin og dæmd á bæjarþingi eða aukadómþingi. Dómendur í málum þessum eru héraðsdómarar utan Reykjavíkur, en yfirsakadómari og sakadómarar í Reykjavík.

☐ Mál þessi sæta almennri meðferð einkamála, nema annan veg sé mælt í lögum.

■ **47. gr.** Dómari semur og gefur út stefnu í málum þessum og sér um birtingu hennar, og gildir það einnig, þegar ákveðið er að draga inn í mál nýja varnaraðilja. Ekki er þörf á stefnu í máli, ef varnaraðili kemur fyrir dóm eftir kvaðningu dómara.

☐ Birta má stefnu í Lögbirtingablaði, ef varnaraðili á hvorki heimili hér á landi né dvelst hér.

☐ Lögreglumenn eru skyldir til að veita dómara lið til að leita uppi lýstan barnsföður og færa hann fyrir dómara til skýrslutöku, og eru viðkomendur skyldir til að hlíta blóðtöku, svo og annarri rannsókn í þágu sérfræðilegra kannana.

■ **48. gr.** Læknir eða ljósmóðir, sem tekur við barni, skal þegar skrá skýrslu um öll þau atriði, er af má ráða um þroska barnsins, eftir því sem nánar segir í stjórnvaldsreglum um störf þessi. Spyrja skal móður um faðerni barns og skrá skýrslu hennar um það, og skal sú skýrsla greind í kirkjubók (manntalsbók). Gæta skal þess, að fram komi, ef barn er óskilgetið, að móðir lýsi tiltekinn mann föður barns, en eigi má fortakslaust greina hann föður, nema viðurkenning hans liggi fyrir eða önnur úrlausn um faðerni barns.

■ **49. gr.** Dómari skal af sjálfsdáðum afla allra upplýsinga og gagna til skýringar málinu.

☐ Dómari ákveður, hverjir skuli kvaddir til aðiljayfirheyrslu og hverjir skuli krafðir vættis í málinu, svo og hverra yfirlýsinga og álitsgerða skuli leitað af hendi sérkunnáttumanna og svo annarra sönnunargagna.

☐ Ákvæði laga nr. 85/1936 um útivist málsaðilja eða áhrif þess að hreyfa eigi andmælum við staðhæfingum gilda eigi um mál samkvæmt þessum kafla.

☐ Dómari getur ákveðið að taka skýrslur af vitnum án þess að málsaðiljar séu viðstaddir, en jafnan skal tilkynna málsaðiljum hvenær dómþing fari fram, þar sem vitni komi fyrir dóm.

■ **50. gr.** Nú er maður yfirheyrður sem málsaðili eða vitni í barnsfaðernismáli, og er honum þá skylt að gefa skýrslu um samneyti sitt við barnsmóður á getnaðartíma barns.

☐ Barnsmóður er skylt að skýra frá því í slíku máli, hverjir hafi átt samneyti við hana á getnaðartíma barns.

☐ Aðiljum máls er skylt, eftir kröfum dómara, að mæta fyrir dómi og gefa skýrslu, konunni þó ekki ef hún er sóknaraðili máls, enda skal vísa máli frá dómi, ef hún neitar að gefa skýrslu, sem henni er unnt að gefa fyrir dómi, eða neitar að leggja sig eða barnið undir blóðrannsókn eða aðra sérfræðilega rannsókn sem dómari mælir fyrir um.

■ **51. gr.** Dómari getur mælt fyrir um, að blóðrannsókn sé gerð á móður barns og barninu svo og varnaraðiljum, og enn fremur aðrar sérfræðilegar kannanir, þ. á m. mannerfðafræðilegar rannsóknir. Eru viðkomendur skyldir til að hlíta blóðtöku, svo og annarri rannsókn í þágu sérfræðilegra kannana. Dómari getur kveðið svo á, að blóðrannsókn og mannerfðafræðileg rannsókn skuli fram fara á foreldrum og eftir atvikum systkinum barnsmóður og varnaraðilja, svo og á öðrum börnum barnsmóður og öðrum börnum lýsts barnsföður.

■ **52. gr.** Dómari leysir úr sakarefni án tillits til þeirra krafna, sem uppi eru hafðar í málinu.

1981 Nr. 9 15. apríl

□ Um lyktir barnsfaðernismáls og efnislega úrlausn fer svo sem segir í 12. gr.

■ **53. gr.** Dómþing í barnsfaðernismálum skulu háð fyrir luktum dyrum. Fulltrúi barnaverndarnefndar getur sótt dómþing með barnsmóður eða barni.

□ Nú er dómur í barnsfaðernismáli prentaður eða birtur með öðrum hætti opinberlega, og skal þá gæta leyndar um nöfn þeirra, stöðu og heimili sem greindir eru í dóminum.

■ **54. gr.** Dómari barnsfaðernismáls annast um birtingu dóms.

■ **55. gr.** Nú er óskað endurupptöku á barnsfaðernismáli, sem dæmt hefir verið í héraði, en ekki áfrýjað til Hæstaréttar, og skal þá héraðsdómari, þar sem leyst hefir verið úr máli, meta það, hvort endurupptaka verði leyfð. Ber að beita við það mat meginreglum 59. gr. laga nr. 75/1973. Ákvörðun héraðsdóms sætir kæru, sbr. 21. gr. laga nr. 75/1973. Umsókn um endurupptöku skal berast héraðsdómi eigi síðar en einu ári eftir að málsaðili fékk vitneskju um atvik þau, sem umsókn styðst við, og þó eigi síðar en 5 árum frá fæðingu barns. Dómsmálaráðherra getur lengt fresti þessa, ef alveg sérstaklega stendur á.

□ Nú hefir barnsfaðernismál sætt dómi Hæstaréttar, og ákveður Hæstiréttur þá samkvæmt 59. gr. laga nr. 75/1973, hvort endurupptaka skuli leyfð. Ákvæði 1. málsgr. um fresti til að hafa uppi kröfu, eiga hér einnig við, þó svo, að ráðherra leitar umsagnar Hæstaréttar, áður en afstaða er tekin til lengingar frests. Ef endurupptaka er leyfð getur Hæstiréttur ákveðið, að mál skuli tekið til meðferðar að nýju í héraðsdómi.

□ Nú er endurupptaka leyfð, og er þá heimilt í nýjum efnisdómi að taka ákvörðun um endurgreiðslu meðlaga og annarra fjárgreiðslna, sem inntar hafa verið af hendi samkv. fyrri dómi.

b. Mál til vefengingar á faðerni skilgetinna barna.

■ **56. gr.** Um aðild máls fer svo sem segir í 4. gr. um málsmeðferð eftir því sem mælt er fyrir um í 6. gr. og um úrslit samkvæmt því sem á er kveðið í 5. gr.

□ Nú er mál höfðað af eiginmanni, og ber þá að öðru leyti að beita almennum reglum um meðferð einkamála í héraði. Ákvæði 44. gr. 2. og 4. málsgr., 49. gr. 3. málsgr., 52. gr. 1. málsgr., 53. gr. og 54. gr. og 55. gr. eiga þó við um þessi mál. Nú telur dómari, að kröfur eiginmanns séu studdar verulegum rökum, og má þá einnig beita ákvæðum 51. gr. Nú er barn sóknaraðili vefengingarmáls, og á þá 3. málsgr. 45. gr. við um mál.

X. kafli. Gildistaka og brottfallin lög.

■ **57. gr.** Lög þessi taka gildi 1. janúar 1982.

□ Dómsmálaráðherra getur sett fyrirmæli um einstök atriði, er varða framkvæmd laganna. Dómsmálaráðuneytið skal kynna almenningi efni laga þessara, þegar eftir setningu þeirra.

■ **58. gr.** Við gildistöku laga þessara falla úr gildi, sbr. þó 2. málsgr., lög um afstöðu foreldra til skilgetinna barna nr. 57/1921 og lög nr. 91/1971, er breyta þeim lögum, svo og lög um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna nr. 87/1947 ásamt breytingarlögum nr. 32/1954, 27/1971 og 92/1971, svo og 22. gr. 2.—4. málsgr. og 23. gr. laga um lögræði nr. 95/1947. Þá fellur enn fremur úr gildi XVIII. kafli laga nr. 85/1936, sbr. þó 2. málsgr.

□ Ákvæði II., III. og IX. kafla laga þessara, að undanskilinni 4. og 54. gr. taka til þeirra barna einna, sem fædd eru eftir gildistöku laganna. Ákvæðum 4. og 54. gr. laganna skal þó einnig beitt varðandi börn sem fædd eru fyrir gildistöku laganna. Hinu sama gegnir um ákvæði IV., V. og VI. kafla, um framfærslueyri og önnur framlög en þó aðeins að því er varðar tímabilið eftir gildistöku laganna, nema annars sé sérstaklega getið. Reglur 16.—23. gr. eiga einnig við, þegar tiltekinn maður eða menn hafa verið dæmdir meðlagsskyldir með barni án þess að skorið hafi verið úr um faðerni samkv. löggjöf, er gilti fyrir gildistöku laganna.

□ Eiginmaður móður getur höfðað mál samkv. 4. gr., uns 2 ár eru liðin frá gildistöku laga þessara, þótt meira en 5 ár séu liðin frá fæðingu barns.

□ Lög þessi raska eigi ákvörðunum á faðerni eða meðlagsskyldu, sem átt hafa sér stað fyrir gildistöku laganna.

1981 Nr. 9 15. apríl

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi alþjóðleg einkamálaréttarákvæði í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um hjúskap, ættleiðingu og lögráð.[1)]

1931 Nr. 29 8. sept.

[1)] *Sbr. l. 62/1954, 98/1969 og 95/1973.*

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða með auglýsingu í Stjórnartíðindunum,[1)] að samningur sá, er undirritaður var í Stokkhólmi þann 6. febrúar 1931 milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar og prentaður er sem fylgiskjal með lögum þessum, um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð, skuli öðlast gildi.

[1)] *Augl. A 85/1931.*

Fylgiskjal.

Samningur.

I. Hjúskapur.

■ **1. gr.**[1)] Vilji ríkisborgari einhvers samningsríkjanna ganga í hjúskap fyrir vígslumanni einhvers hinna ríkjanna, skal dæma um rétt hans til að ganga í hjúskap eftir lögum þess ríkis, enda hafi hann átt heimilisfesti í því ríki í síðastliðin tvö ár og eigi enn, en að öðrum kosti eftir lögum þess ríkis, sem hann á ríkisfesti í.

□ Eigi að beita lögum þess ríkis, sem hlutaðeigandi á ríkisfesti í, má sanna rétt hans til að ganga í hjúskap með vottorði frá yfirvöldum í því ríki.

[1)] *Sbr. l. 95/1973.*

■ **2. gr.**[1)] Um lýsingu og vígslu gilda lög ríkis vígslumanns þess, er gengið er í hjúskapinn fyrir.

[1)] *Sbr. l. 98/1969.*

■ **3. gr.** Um réttaráhrif hjúskapar milli þeirra, sem eiga ríkisfesti í einhverju samningsríkjanna, eða áttu hana, er þau gengu í hjúskapinn, skal, að því er snertir fjármál hjónanna, dæma eftir lögum þess af ríkjunum, er hjónin tóku sér heimilisfesti í, er þau gengu í hjúskapinn. Hafi hvorttveggja hjónanna síðar tekið sér heimilisfesti í einhverju hinna ríkjanna, skal beita lögum þess ríkis í stað hinna, enda sé eigi um að ræða áhrif löggernings, er fyrr var gerður.

□ Um heimild annarshvors hjóna til að ráða yfir fasteign eða yfir réttindum, sem sett eru á borð með þeim, skal, ef eignin er í einhverju af ríkjunum, jafnan dæma eftir lögum þess ríkis.

■ **4. gr.** Kaupmálar milli þeirra, sem eiga ríkisfesti í samningsríkjunum, og áttu hana, er þau gengu í hjúskapinn, og sem þá tóku sér heimilisfesti í einhverju af ríkjunum, skulu metnir gildir, að því er form þeirra snertir, í sérhverju samningsríkjanna, ekki aðeins þegar laga þeirra hefir verið gætt, er samkvæmt 3. gr. ráða fjármálum hjónanna, heldur einnig er kaupmálinn fullnægir fyrirmælum um form í því ríki, er báðir aðiljar eða annar þeirra á ríkisfesti í.

□ Sérhvert ríkjanna getur gert það að skilyrði fyrir gildi kaupmála gagnvart þriðja manni, að honum hafi verið þinglýst eða hann tilkynntur til dómstóls samkvæmt þeim lögum, er þar gilda.

■ **5. gr.** Beiðni um slit á fjárfélagi hjóna, sem svo er ástatt um sem segir í 4. gr., skal úrskurða í því ríki, er hvorttveggja hjónanna á heimilisfesti í. Ef þau eiga heimilisfesti hvort í sínu ríki, skal beiðnina úrskurða í því ríki, er það hjóna á heimilisfesti í, sem kröfunni er beint gegn, eða eigi það heimilisfesti í Finnlandi, þá í ríki þeirra laga, er samkvæmt 3. gr. ráða fjármálum hjónanna.

■ **6. gr.** Beri samkvæmt lögum einhvers þess ríkis, er hér ræðir um, að dæma um réttaráhrif hjúskapar eftir hinni eldri hjúskaparlöggjöf, þá eiga 3.—5. gr. ekki við um þau hjónabönd.

■ **7. gr.**[1)] Um skilnað hjóna, sem eiga ríkisfesti í samningsríkjunum, að borði og sæng eða um lögskilnað þeirra, skal úrskurða í því ríki, er hvorttveggja þeirra á heimilisfesti í, eða þar, sem þau síðast bæði áttu heimilisfesti samtímis, enda sé annað þeirra enn heimilisfast þar.

□ Verði málið eigi úrskurðað, samkvæmt fyrstu málsgrein, í neinu af ríkjunum, eða verði eigi úrskurðað, samkvæmt fyrstu málsgrein, um skilnað að borði og sæng eða lögskilnað að undangengnum skilnaði að borði og sæng milli hjóna, sem ekki eiga ríkisfesti í Finnlandi, má úrskurða málið í ríki, sem annaðhvort hjónanna á ríkisfesti í.

□ Lögskilnað að undangengnum skilnaði að borði og sæng má jafnan veita í ríki því, sem hvorttveggja hjónanna á ríkisfesti í.

[1)] *Sbr. l. 62/1954.*

■ **8. gr.** Í sambandi við kröfu um skilnað að borði og sæng eða um lögskilnað getur sama yfirvald eða annað gert ákvarðanir um sambúðarslit um stundarsakir, um búskipti, skaðabótagreiðslur, framfærsluskyldu og foreldravald.

□ Ágreining, er síðar rís um framfærsluskyldu og foreldravald, skal úrskurða í ríki því, sem það hjónanna, er kröfunni er beint gegn, á heimilisfesti í. Þetta gildir einnig að því er tekur til breytinga á ákvörðun, sem gerð hefir verið í einhverju af hinum ríkjunum. Séu lög þess ríkis, þar sem úrskurður gekk um skilnað að borði og sæng eða um lögskilnað, því til fyrirstöðu, að síðar sé ákveðið eða hækkað meðlag til maka, sem skilinn er að borði og sæng eða lögskilinn, verður eigi heldur tekin ákvörðun um það í hinum ríkjunum.

■ **9. gr.**[1)] Við úrskurði þá, sem ræðir um í 7. og 8. gr., skal í hverju ríkjanna beita þeim lögum, sem þar gilda. Þó skal úrskurður um búskipti og um skaðabætur jafnan fara eftir lögum þeim, er ráða fjármálum hjónanna samkvæmt 3. gr. Skilnað að borði og sæng má eigi veita finnskum ríkisborgara nema hann eigi og hafi í síðastliðin tvö ár átt heimilisfesti í ríki því, þar sem skilnaðar er leitað.

□ Skilnaður að borði og sæng, sem veittur hefir verið í einhverju ríkjanna, veitir sama rétt til lögskilnaðar í hinum ríkjunum eins og hann hefði verið veittur þar.

[1)] *Sbr. l. 95/1973.*

■ **10. gr.**[1)] Um úrskurð mála um ógildingu hjúskapar hjóna, sem eiga, eða áttu, er þau gengu í hjúskapinn, ríkisfesti í samningsríkjunum, skal beita ákvæðum 7.—9. gr. eftir því, sem við á. Skilyrði ógildingarinnar skal þó meta eftir þeim lögum, sem ráða rétti sækjanda til að ganga í hjúskapinn, eða sé mál höfðað gegn hvorutveggja hjónanna, þá eftir öðrumhvorum þeim lögum, sem réðu rétti þeirra til að ganga í hjúskapinn.

[1)] *Sbr. l. 95/1973.*

II. Ættleiðing.

■ **11. gr.** Vilji ríkisborgari einhvers samningsríkjanna, sem heimilisfesti á í einhverju þeirra, ættleiða mann, sem ríkisfesti á í einhverju ríkjanna, skal sækja um leyfi til þess í því ríki, er ættleiðandi á heimilisfesti í.

■ **12. gr.** Við úrskurð slíkrar umsóknar skal í hverju ríkjanna beitt þeim lögum, sem þar gilda. Sé ættleiðingur yngri en 18 ára og eigi hann heimilisfesti í því ríki, sem hann á ríkisfesti í, má eigi veita leyfi til ættleiðingar hans í öðru ríki, fyrr en hlutaðeigandi yfirvöldum, sem eftirlit hafa með börnum í ríki því, sem hann á ríkisfesti í, hefir verið gefinn kostur á að láta í ljós álit sitt um málið.

■ **13. gr.** Um slit ættleiðingar milli ríkisborgara samningsríkjanna, er stofnað hefir verið til í einhverju þeirra, skal útkljáð í því ríki, sem ættleiðandi á heimilisfesti í eða eigi hann ekki heimilisfesti í neinu samningsríkjanna, þá í því ríki, sem ættleiðingur á heimilisfesti í.

□ Við úrslit þessa máls skal í hverju ríkinu beitt þeim lögum, sem þar gilda.

III. Lögráð.

■ **14. gr.** Lögráð ólögráða ríkisborgara samningsríkjanna, er heimilisfesti eiga í einhverju hinna ríkjanna, heyra undir yfirvöldin í hinu síðarnefnda ríkinu, nema fæddur lögráðamaður eða skipaður fari þegar með lögráðin í einhverju hinna ríkjanna.

□ Sama gildir um sviptingu lögræðis og lögráð lögræðissviptra manna.

■ **15. gr.** Skipa má lögráðamann til bráðabirgða og gera aðrar bráðabirgðaráðstafanir í hverju ríkjanna um sig.

■ **16. gr.** Úrskurða skal málefni þau, sem ræðir um í 14. og 15. gr., í hverju ríki eftir þeim lögum, sem þar gilda.

■ **17. gr.** Um áhrif ólögræðis í fjármálum og um heimildir lögráðamanns fer eftir lögum þess ríkis, þar sem með lögráðin er farið.

□ Ákvæði þetta gildir ekki um hæfi manna til að gangast undir víxil- eða checkskuldbindingar.

■ **18. gr.** Með samkomulagi hlutaðeigandi ráðuneyta má flytja lögráð til einhvers hinna ríkjanna, ef hinn ólögráði maður hefir öðlazt þar heimilisfesti eða það telst heppilegt af öðrum ástæðum.

■ **19. gr.** Um afnám lögræðissviptingar, sem ákveðin hefir verið í einhverju samningsríkjanna, skal úrskurða

1931 Nr. 29 8. sept.

í því ríki, þar sem með lögráðin er farið, ef hinn lögræðissvipti er ríkisborgari einhvers af samningsríkjunum.

☐ Við úrskurðinn skal í hverju ríki beita lögum þeim, er þar gilda.

■ **20. gr.** Verði ríkisborgari einhvers samningsríkisins sviptur lögræði í einhverju hinna ríkjanna, eða verði lögræðissvipting hans afnumin, þá skal tafarlaust tilkynna það hlutaðeiganda ráðuneyti þess ríkis, sem hann á ríkisfesti í.

■ **21. gr.** Ákvæðum 17., 19. og 20. gr. skal beitt eftir því sem við á, er ríkisborgari einhvers samningsríkisins, er heimilisfesti á í Danmörku og eigi hefir áður verið sviptur lögræði í einhverju ríkjanna, er settur undir tilsjón (Lavværgemaal) í Danmörku. Tilsjón þessi er því eigi til fyrirstöðu, að lögræðissvipting fari fram í einhverjum hinna ríkjanna, er hlutaðeigandi tekur sér heimilisfesti í.

IV. Almenn ákvæði.

■ **22. gr.**[1] Úrskurðir umboðsstjórnar og aðfararhæfir dómsúrskurðir, er gengið hafa í einhverju ríkjanna samkvæmt 5., 7., 8., 10., 11., 13., 14., 15., 19. og 21. gr., skulu gilda í hinum ríkjunum án sérstakrar staðfestingar og án rannsóknar á því, hvort úrskurðurinn sé réttur eða forsendur hans, þær er taka til heimilisfesti eða ríkisfesti í einhverju samningsríkjanna.

[1] *Sbr. l. 95/1973.*

■ **23. gr.** Samning þennan skal fullgilda og skal skipzt á fullgildingarskjölunum í Stokkhólmi eins fljótt og auðið er.

☐ Samningurinn gengur í gildi 1. janúar eða 1. júlí næstan á eftir afhendingu fullgildingarskjalanna.

☐ Sérhvert ríkjanna getur sagt samningnum upp við hvert hinna með 6 mánaða fresti, þannig að hann gangi úr gildi 1. janúar eða 1. júlí. ...

Lokaákvæði.

Í sambandi við undirskriftina í dag undir samning þann milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, er hefir að geyma alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð, hafa umboðsmenn samningsríkjanna gefið eftirfarandi yfirlýsingu:

Milli samningsríkjanna er samkomulag um:

1. að samningurinn skyldar eigi yfirvöld neins samningsríkjanna til að gefa þá í hjúskap, er sakir ófrávíkjanlegs ákvæðis í löggjöf hlutaðeigandi ríkis mega eigi ganga í hjúskap vegna skyldleika eða mægða;

2. að sá, sem eigi hefir náð 21 árs aldri, en hefir fengið lögræði eftir finnskum lögum við það að ganga í hjúskap, eða eftir íslenzkum lögum við skilnað að borði og sæng eða við hjúskaparslit, skuli eigi talinn ólögráður vegna æsku, þótt hann taki sér heimilisfesti í öðru samningsríkjanna en annaðhvort Finnlandi eða Íslandi.

1954 Nr. 62 21. apríl

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi samning um breyting á samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, frá 6. febr. 1931, um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða með auglýsingu í Stjórnartíðindum, að samningur sá, er undirritaður var í Stokkhólmi 26. marz 1953, milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, og prentaður er sem fylgiskjal með lögum þessum og fjallar um breyting á samningi milli sömu ríkja frá 6. febrúar 1931, um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð, er staðfestur var með lögum nr. 29 8. sept. 1931, skuli öðlast gildi.[1]

1954 Nr. 62 21. apríl

[1] *Augl. A 76/1954.*

Fylgiskjal.

Samningur.

■ **2. gr.**[1] Um lýsingu, þar með talin tilhögun á gæzlu vígsluskilyrða, og um vígslu gilda lög ríkis vígslumanns þess, er gengið er í hjúskapinn fyrir.

☐ Lýsingar samkvæmt þeim lögum er þó ekki krafizt, ef lýsing, sem enn er í gildi, hefur verið framkvæmd samkvæmt lögum einhvers hinna ríkjanna og bæði hjónaefni hafa reynzt eiga rétt til að ganga í hjúskap samkvæmt þeim lögum, sem beita skal í vígsluríki við mat á því atriði. Þetta gildir einnig, þótt aðeins annað hjónaefna sé borgari í öðru samningsríki en ríki vígslumanns, og hitt á ríkisfesti í vígsluríki.

[1] *Sbr. l. 98/1969.*

■ **7. gr.** Krafa um skilnað að borði og sæng eða fullan lögskilnað hjóna, sem eru ríkisborgarar í samningsríkjunum, ákvarðast í því ríki, sem bæði hjónanna eiga heimilisfang í, eða þau hafa seinast átt búsetu í samtímis og annað þeirra á enn þá heimilisfang í.

☐ Nú er ekki samkvæmt fyrstu málsgrein hægt að ákvarða um málið í neinu ríkjanna, og má þá gera út um málið í því ríki, þar sem annað hjónanna á ríkisfang.

☐ Lögskilnað eftir skilnað að borði og sæng má ávallt veita í ríki, sem bæði hjónanna eiga ríkisborgararétt í.

■ **9. gr.**[1] Í sérhverju ríkinu ber að fara eftir þar gildandi lögum um ákvarðanir þær, sem nefndar eru í 7. og 8. gr. Eignaskipti og skaðabætur ákvarðast þó ávallt eftir þeim lögum, sem samkvæmt 3. gr. gilda um fjármál hjónanna.

☐ Skilnaður að borði og sæng, sem fengizt hefur í einu ríkjanna, veitir í hinum ríkjunum sama rétt til lögskilnaðar sem skilnaður að borði og sæng, er þar hefur fengizt.

☐ Samning þennan skal fullgilda og fullgildingarskjölunum komið til varðveizlu í skjalasafni sænska utanríkisráðuneytisins, eins fljótt og auðið er.

☐ Samningur þessi öðlast gildi fyrsta dag næsta almanaksmánaðar, eftir að fullgildingarskjölin hafa verið afhent. Hann telst fullkomna samninginn, dags. 6. febrúar 1931, sem hefur að geyma alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráðamennsku, og er því ekki hægt að segja honum upp sérstaklega.

[1] *Sbr. l. 95/1973.*

1969 Nr. 98 19. des.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi samkomulag milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um breyting á Norðurlandasamningnum frá 6. febrúar 1931 um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða með auglýsingu í Stjórnartíðindum,[1] að samkomulag það, sem undirritað var í Stokkhólmi 3. nóvember 1969 milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar

1969 Nr. 98 19. des.

og prentað er sem fylgiskjal með lögum þessum og fjallar um breyting á Norðurlandasamningnum frá 6. febrúar 1931 um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð og staðfestur var með lögum nr. 29 8. september 1931, skuli öðlast gildi.

[1] *Augl. C 22/1969.*

Fylgiskjal.

Samkomulag milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um breyting á Norðurlandasamningnum frá 6. febrúar 1931 um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð.

Ríkisstjórnir Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar hafa orðið ásáttar um, að 1., 2. og 10. gr. í Norðurlandasamningnum frá 6. febrúar 1931 um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð skuli hljóða þannig:

■ **1. gr.**[1] Nú óskar ríkisborgari einhvers samningsríkjanna könnunar á hjónavígsluskilyrðum eða lýsingar hjá stjórnvaldi einhvers hinna ríkjanna, og skal þá kanna rétt hans til að ganga í hjúskap eftir lögum þess ríkis, enda eigi annað hjónaefna þar heimili, en ella eftir lögum þess ríkis, þar sem hann á ríkisfang. Ætíð skal þó beita lögum þess ríkis, sem hjónaefnið á ríkisfang í, ef það óskar þess. Nú skal kanna rétt til að ganga í hjúskap eftir lögum þess ríkis, þar sem hjónaefni á ríkisfang, og getur hlutaðeigandi stjórnvald þá krafizt þess, að rétturinn sé sannaður með vottorði, sem gefið var út af stjórnvöldum þess ríkis, sem það á ríkisfang í.

□ Um könnunina og lýsinguna gilda að öðru leyti lög þess ríkis, sem hlutaðeigandi stjórnvald heyrir til.

[1] *Sbr. l. 95/1973.*

■ **2. gr.** Hafi könnun á hjónavígsluskilyrðum eða lýsing átt sér stað hjá stjórnvaldi einhvers samningsríkjanna, getur stjórnvald í öðru samningsríki, meðan könnun eða lýsing er enn í gildi, framkvæmt hjónavígslu án nýrrar könnunar eða lýsingar. Gildir þetta án tillits til þess, hvort aðilarnir eiga ríkisfang í einhverju samningsríkjanna.

□ Um hjónavígsluna gilda að öðru leyti lög þess ríkis, sem vígslumaðurinn heyrir til.

■ **10. gr.**[1] Um úrskurð mála um ógildingu hjúskapar hjóna, sem eiga ríkisfang í samningsríkjunum, og áttu ríkisfang þar, er þau gengu í hjúskapinn, skal beita ákvæðum 7.—9. gr. eftir því sem við á. Ef mál er höfðað af öðru hjóna, skal þó meta skilyrði til ógildingar eftir þeim lögum, sem beitt var við ákvörðun á rétti sækjanda til að ganga í hjúskapinn. Ef mál til ógildingar er höfðað gegn báðum hjónunum, nær ógilding ekki fram að ganga, nema ógildingarástæða sú, sem uppi er höfð, veiti heimild til ógildingar eftir löggjöf þeirra sömu ríkja og réttur hjónanna til að ganga í hjúskap var ákvarðaður eftir.

□ Samkomulag þetta skal fullgilda og skal afhenda fullgildingarskjölin sænska utanríkisráðuneytinu.

□ Samkomulagið gengur í gildi 1. janúar eða 1. júlí næstan eftir afhendingu fullgildingarskjala allra samningsríkjanna.

□ Danska dómsmálaráðuneytið getur, að höfðu samráði við dómsmálaráðuneyti hinna samningsríkjanna, ákveðið, að samningurinn frá 6. febrúar 1931 ásamt síðari breytingum skuli gilda að því er varðar Grænland. Að því er varðar beitingu samningsins í Færeyjum og á Grænlandi getur danska dómsmálaráðuneytið á sama hátt ákveðið þau frávik, sem sérstakar aðstæður í Færeyjum eða á Grænlandi kunna að krefjast.

[1] *Sbr. l. 95/1973.*

1969 Nr. 98 19. des.

1973 Nr. 95 20. des.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi samkomulag milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um breytingu á Norðurlandasamningnum frá 6. febrúar 1931 um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða með auglýsingu í Stjórnartíðindum,[1] að samkomulag það, sem undirritað var í Stokkhólmi 20. nóvember 1973, milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar og prentað er sem fylgiskjal með lögum þessum og fjallar um breytingu á Norðurlandasamningnum frá 6. febrúar 1931 um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð og staðfest var með lögum nr. 29 8. september 1931, skuli öðlast gildi.

[1] *Augl. C 3/1974.*

Fylgiskjal.

Samkomulag milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um breytingu á Norðurlandasamningnum frá 6. febrúar 1931 um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð.

Ríkisstjórnir Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar hafa orðið ásáttar um, að 1., 9., 10. og 22. gr. í Norðurlandasamningnum frá 6. febrúar 1931, um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði, um hjúskap, ættleiðingu og lögráð skuli hljóða þannig:

■ **1. gr.** Nú óskar ríkisborgari einhvers samningsríkjanna könnunar á hjónavígsluskilyrðum eða lýsingar hjá stjórnvaldi einhvers hinna ríkjanna, og skal þá kanna rétt hans til að ganga í hjúskap eftir lögum þess ríkis, enda eigi annað hjónaefna þar heimili, en ella eftir lögum þess ríkis, þar sem hann á ríkisfang. Ætíð skal þó beita lögum þess ríkis, sem hjónaefnið á ríkisfang í, ef það óskar þess. Nú skal kanna rétt til að ganga í hjúskap eftir lögum þess ríkis, þar sem hjónaefni á ríkisfang, og getur hlutaðeigandi stjórnvald þá krafist þess, að rétturinn sé sannaður með vottorði, sem gefið var út af stjórnvöldum þess ríkis, sem það á ríkisfang í.

□ Nú er svo fyrir mælt í lögum samningsríkis, sem hjónaefni á heimilisfesti í, að foreldrar þess eða lögráðamaður samþykki ráðahaginn, og skal þá eftir því farið, þótt slíks samþykkis sé ekki krafist í lögum þess ríkis, þar sem könnun hjónavígsluskilyrða fer fram.

□ Um könnunina og lýsinguna gilda að öðru leyti lög þess ríkis, sem hlutaðeigandi stjórnvald heyrir til.

■ **9. gr.** Í sérhverju ríkinu ber að fara eftir þar gildandi lögum um ákvarðanir þær, sem nefndar eru í 7. og 8. gr. Eignaskipti og skaðabætur ákvarðast þó ávallt eftir þeim lögum, sem samkvæmt 3. gr. gilda um fjármál hjónanna.

□ Skilnaður að borði og sæng, sem fengist hefur í einu ríkjanna, veitir í hinum ríkjunum sama rétt til lögskilnaðar sem skilnaður að borði og sæng, er þar hefur fengist.

□ Nú er ekki til að dreifa reglum um skilnað að borði og sæng í lögum samningsríkis, en í vissum tilvikum byggt á, að umhugsunarfrestur sé undanfari lögskilnað-

1973 Nr. 95 20. des.

ar, og geta þá hjón, sem veittur hefur verið skilnaður að borði og sæng í einhverju hinna samningsríkjanna, fengið lögskilnað í þessu ríki án slíks undanfarandi umhugsunarfrests, enda hafi þau, frá því að skilnaður að borði og sæng var veittur, lifað aðskilin svo lengi, að svarar til slíks umhugsunarfrests, og hafi ekki tekið upp sambúð að nýju.

■ **10. gr.** Þegar fjármál hjóna, sem fengið hafa skilnað að borði og sæng, ákvarðast eftir lögum samningsríkis, sem ekki byggir á reglum um skilnað að borði og sæng, skulu fjárverðmæti, sem öðru áskotnast eftir skilnaðinn, verða séreign þess, en ábyrgð á skuldum miðast við aðstæður eins og þær voru við skilnað að borði og sæng. Að öðru leyti skal farið að lögum þessa ríkis, að því er til búskipta tekur við lögskilnað.

□ Andist annað hjóna, eftir að skilnaður að borði og sæng er veittur, og spurning vaknar um rétt hins eftirlifandi til arfs eftir hið látna samkvæmt reglum um lögerfðir eða samkvæmt erfðaskrá, og beita skal lögum samningsríkis, sem ekki byggir á reglum um skilnað að borði og sæng, skal skilnaður að borði og sæng lagður að jöfnu við lögskilnað, ef hinn fyrrnefndi varir enn.

■ **22. gr.** Úrskurðir umboðsstjórnar og aðfararhæfir dómsúrskurðir, er gengið hafa í einhverju ríkjanna samkvæmt 5., 7., 8., 11., 13., 14., 15., 19. og 21. gr., skulu gilda í hinum ríkjunum án sérstakrar staðfestingar og án rannsóknar á því, hvort úrskurðurinn sé réttur eða forsendur hans, þær er taka til heimilisfesti eða ríkisfesti í einhverju samningsríkjanna. Þetta á einnig við um aðfararhæfa dómsúrskurði, sem gengið hafa í einhverju ríkjanna og kveða á um ógildi eða ógildingu hjúskapar milli ríkisborgara í samningsríki.

□ Samningsríkin geta gengið að þessu samkomulagi með því:

a. að undirrita það án fyrirvara um fullgildingu, eða

b. að undirrita það með fyrirvara um fullgildingu ásamt eftirfarandi fullgildingu.

□ Fullgildingarskjölin skulu sett til vörslu í sænska utanríkisráðuneytinu.

□ Samkomulagið gengur í gildi 1. janúar eða 1. júlí næstan eftir að samningsríkin hafa öll gengið að samkomulaginu.

□ Til þess að samningnum verði beitt um Færeyjar og Grænland, getur danska dómsmálaráðuneytið, að höfðu samráði við dómsmálaráðuneyti hinna samningsríkjanna, ákveðið þau frávik, sem sérstakar færeyskar eða grænlenskar aðstæður kunna að krefjast.

□ Til staðfestingar þessu hafa undirritaðir, sem hafa fullgilt umboð, undirritað samning þennan.

□ Gert í Stokkhólmi hinn 20. nóvember 1973 í einu eintaki á íslensku, dönsku, finnsku, norsku og sænsku, og að því er sænskuna varðar í tveimur textum, öðrum fyrir Finnland og hinum fyrir Svíþjóð.

1978 Nr. 15 8. maí

Ættleiðingarlög.

I. kafli. Veiting ættleiðingarleyfa og lagaskilyrði fyrir þeim.

■ **1. gr.** Dómsmálaráðherra veitir leyfi til ættleiðingar.[1)]

[1)] *L. 79/1975, sbr. rg. 773/1982.*

■ **2. gr.** Eigi má veita leyfi til ættleiðingar, nema sýnt þyki eftir könnun á málefnum væntanlegs kjörbarns og þeirra, er óska ættleiðingar, að ættleiðing sé barninu til gagns, enda sé það ætlun ættleiðenda að ala upp barnið eða barn hafi verið alið upp hjá þeim eða aðrar sérstakar ástæður liggi til ættleiðingar.

1978 Nr. 15 8. maí

■ **3. gr.** Eigi er manni heimilt að ættleiða barn sitt.

■ **4. gr.** Leyfi til ættleiðingar verður veitt þeim einum, sem náð hefur 25 ára aldri, en þó má, ef sérstaklega stendur á, veita manni, sem orðinn er tvítugur, leyfi til ættleiðingar.

■ **5. gr.** Hjón skulu bæði standa að ættleiðingu, sbr. þó 2. málsgr., enda er hjónum einum heimilt að ættleiða saman.

□ Öðru hjóna má þó veita leyfi til ættleiðingar, ef hitt er horfið, geðveikt eða fáviti eða geðrænum högum þess að öðru leyti er svo háttað, að það beri ekki skyn á gildi ættleiðingar. Öðru hjóna má og með samþykki hins veita leyfi til að ættleiða barn þess eða kjörbarn.

□ Meðan ættleiðandi er á lífi, verður kjörbarn hans eingöngu ættleitt af maka hans.

■ **6. gr.** Eigi má ættleiða þann, sem orðinn er tólf ára, án samþykkis hans. Samþykki skal gefa skriflega, og skal barn njóta leiðsagnar um lagaáhrif ættleiðingar, svo sem segir í 10. gr.

■ **7. gr.** Samþykki foreldra þarf til ættleiðingar barns undir 18 ára aldri.

□ Nú hefur annað foreldra eigi forræði barns eða er horfið, geðveikt eða fáviti eða geðrænum högum þess er að öðru leyti svo háttað, að það má eigi láta uppi marktæka yfirlýsingu, og er þá samþykki hins nægilegt. Ef þannig er ástatt um bæði foreldri, þarf samþykki lögráðamanns.

■ **8. gr.** Áður en ákvörðun er tekin um umsókn um ættleiðingarleyfi, skal, ef unnt er, leita umsagnar þess foreldris, sem eigi þarf að samþykkja ættleiðingu, sbr. 7. gr., enda sé geðrænum högum þess eigi svo háttað, að girði fyrir, að það geti látið uppi yfirlýsingu, sem mark sé takandi á. Nú er sérstakur lögráðamaður skipaður, og skal þá leita umsagnar hans. Enn fremur skal leita umsagnar barnaverndarnefndar, sem í hlut á.

□ Nú er sá, sem ættleiða á, í hjúskap, og skal þá leita umsagnar maka hans.

■ **9. gr.** Nú er sá lögræðissviptur, sem ættleiða á, og skal þá leita umsagnar lögráðamanns, áður en afstaða er tekin til ættleiðingarbeiðni.

■ **10. gr.** Samþykki til ættleiðingar skal gefa skriflega, og skal viðkomandi staðfesta yfirlýsingu fyrir starfsmanni dómsmálaráðuneytisins eða öðrum opinberum starfsmanni eða stofnun, sem dómsmálaráðuneytið löggildir til þessa.

□ Samþykki er eigi gilt, nema staðfest sé hið fyrsta þremur mánuðum eftir fæðingu barns, nema alveg sérstaklega hagi til.

□ Rita skal á samþykkisyfirlýsingu vottorð starfsmanns dómsmálaráðuneytisins eða annars opinbers starfsmanns eða starfsmanns stofnunar, sbr. 1. málsgr., þess efnis, að viðkomandi hafi fengið fræðslu um lagaáhrif ættleiðingar og samþykkisyfirlýsingar.

□ Samþykki er gilt, þótt væntanlegir kjörforeldrar séu eigi nafngreindir, ef samþykki lýtur að því að ráðstafa barni til ættleiðingar til foreldris, sem barnaverndarnefnd (félagsmálastofnun) ákveður eða annar aðili, sem ráðuneytið kann að löggilda til að hafa milligöngu um

ættleiðingar. Endranær er samþykki eigi gilt, nema væntanlegir kjörforeldrar séu nafngreindir.

■ **11. gr.** Dómsmálaráðherra getur ákveðið, að samþykki, sem gefið er fyrir opinberum starfsmanni eða starfsmanni stofnunar erlendis, jafngildi samþykki, sem gefið er fyrir opinberum starfsmanni eða starfsmanni stofnunar hér á landi, sbr. 1. málsgr. 10. gr., og má að því leyti heimila frávik frá reglum 1.—3. málsgr. 10. gr.

■ **12. gr.** Nú tekur aðili, sem lögbær er um að láta uppi samþykki samkvæmt 7. sbr. 10. gr., aftur samþykki sitt, áður en gengið er frá ættleiðingarleyfi, og er þá yfirleitt eigi heimilt að gefa út leyfið. Veita má þó leyfi til ættleiðingar, þegar svona stendur á, ef barn hefur verið í fóstri hjá ættleiðingarbeiðanda eða þegar hagir barns mæla að öðru leyti eindregið með því, að það verði ættleitt, og afturköllun á samþykki styðst eigi við skynsamleg rök.

□ Nú fæst ekki samþykki lögbærs aðilja samkv. 7. og 10. gr., og er þá, ef alveg sérstaklega stendur á, heimilt að veita leyfi til ættleiðingar, ef þarfir barns mæla eindregið með því, enda fallist barnaverndarráð á þá skipan mála.

□ Nú hefur barni verið ráðstafað af barnaverndarnefnd, og má þá samkvæmt ósk nefndar og að fengnum meðmælum barnaverndarráðs leyfa ættleiðingu á barni, þótt samþykki samkvæmt 7. og 10. gr. sé ekki til að dreifa, að gættum skilmálum 2. málsgr.

□ Áður en máli er ráðið til lykta samkv. 1.—3. málsgr., skal leita umsagnar foreldra, sem láta skyldu uppi samþykki samkvæmt 7. gr. Einnig skal leita umsagnar foreldris, sem eigi þarf að samþykkja ættleiðingu, sbr. 8. gr., nema dómsmálaráðuneyti telji, að slíkt sé til tjóns fyrir barnið eða valdi varhugaverðum drætti á úrlausn máls.

■ **13. gr.** Nú er veitt leyfi til ættleiðingar samkv. 12. gr. án þess að samþykki samkvæmt 7., sbr. 10. gr., liggi fyrir, og skal ráðuneytið þá án tafar skýra þeim aðiljum, sem bærir voru til að samþykkja ættleiðingu, frá leyfi og benda þeim á, að heimilt sé að bera leyfisveitingu undir dómstól.

□ Réttur aðili getur borið framangreinda ákvörðun dómsmálaráðuneytis undir dómstól, enda sé mál höfðað innan 6 mánaða frá því að dómsmálaráðuneyti sendi aðilja tilkynningu samkv. 1. málsgr. Stefnandi skal njóta gjafsóknarkjara.

■ **14. gr.** Áður en ættleiðingarleyfi er veitt, skal leiða í ljós, hvort innt hafi verið gjald eða ætlun sé að greiða af hendi gjald í sambandi við ættleiðingu af hálfu annars hvors aðiljans, og ef svo er, þá hversu hátt gjaldið sé. Má ganga eftir skriflegum yfirlýsingum aðilja um þetta.

□ Ef ættleiðendum er greitt gjald samkv. 1. málsgr., má binda ættleiðingu því skilyrði, að tryggt sé, að greiðsla renni til kjörbarns eða framfærslu þess.

II. kafli. Lagaáhrif ættleiðingar.

■ **15. gr.** Við ættleiðingu öðlast kjörbarn sömu réttarstöðu gagnvart kjörforeldrum, ættmennum þeirra og þeim, sem eru í kjörsifjum við þá, eins og væri það skilgetið barn kjörforeldra, nema lög mæli annan veg. Frá sama tíma falla niður lagatengsl barnsins og kynforeldra þess, nema lög kveði annan veg á.

□ Nú ættleiðir aðili barn maka síns eða kjörbarn, og fær barnið þá réttarstöðu sem væri það skilgetið barn þeirra hjóna.

□ Kjörbarn kennir sig til kjörforeldra, nema kjörforeldri óski eftir því, að barn haldi fyrra kenningarnafni. Þó getur kjörbarn, sem náð hefur 12 ára aldri, ráðið því sjálft, hvort það haldi kenningarnafni sínu eða taki upp kenningarnafn annars kjörforeldris. Tilkynna skal presti um ættleiðingu barns og nafnbreytingu til færslu í kirkjubók. Sama gildir um niðurfellingu ættleiðingar.

■ **16. gr.** Foreldravald og önnur lögráð, ásamt réttindum og skyldum þeim samfara, flytjast til ættleiðanda. Lýkur þá framfærsluskyldu kjörbarns og foreldris þess.

□ Um erfðatengsl kjörbarns og kjörforeldris fer að erfðalögum.

III. kafli. Niðurfelling ættleiðingar.

■ **17. gr.** Dómsmálaráðherra getur fellt niður ættleiðingu, ef kjörforeldri og kjörbarn eru sammála um að æskja þess. Ef aðili er sviptur lögræði, þarf einnig samþykki lögráðamanns.

□ Nú er kjörbarn ólögráða, og verður ættleiðing þá eigi niður felld samkvæmt 1. málsgr., nema kjörforeldrar og kynforeldrar séu sammála um það, og niðurfelling ættleiðingar verði talin henta best þörfum barns. Ef kjörbarn hefur náð 12 ára aldri, þarf einnig samþykki þess. Samþykkið skal vera skriflegt, og skal barn njóta leiðsagnar um lagaáhrif ættleiðingar, sbr. 10. gr.

□ Nú hafa kjörforeldrar látist, og getur dómsmálaráðherra þá samkvæmt ósk kynforeldra fellt niður ættleiðingu, ef þarfir barnsins mæla með því. Nú hefur kjörbarn náð 12 ára aldri, og þarf þá samþykki þess. Um samþykki fer svo sem segir í 3. málslið 2. mgr.

■ **18. gr.** Unnt er að fella ættleiðingu niður með dómi, sbr. 2. málsgr., ef kjörforeldri brýtur mjög af sér gagnvart barni eða vanrækir stórlega þær skyldur, sem á því hvíla vegna ættleiðingar, svo og ef telja verður að öðru leyti að það varði kjörbarn miklu, að ættleiðing sé felld niður.

□ Mál til niðurfellingar ættleiðingar samkv. 1. málsgr. höfðar kjörbarn. Nú er það ólögráða, geðveikt eða fáviti eða geðrænum högum þess að öðru leyti er svo háttað, að það getur ekki staðið að málssókn, og höfðar lögráðamaður þá málið eða dómsmálaráðherra eða aðili, sem hann felur það. Stefnandi nýtur gjafsóknarkjara.

■ **19. gr.** Nú hafa hjón ættleitt barn saman, og tekur þá niðurfelling ættleiðingar til þeirra beggja, enda sé hjúskap þeirra eigi lokið.

□ Unnt er að fella niður ættleiðingu samkvæmt 18. gr. 1. málsgr., þótt aðeins annað kjörforeldra hafi sýnt af sér atferli, sem þar greinir.

■ **20. gr.** Nú er barn ættleitt öðru sinni, og fellur þá fyrri ættleiðing niður, sbr. þó 15. gr. 2. málsgr.

■ **21. gr.** Nú er ættleiðing felld niður, og falla þá úr gildi lagaáhrif ættleiðingar milli kjörbarns og kjörforeldris og ættmenna kjörforeldris. Þegar sérstaklega stendur á, getur dómstóll, sbr. 18. gr., kveðið svo á, að kjörforeldri skuli greiða fé til framfærslu barnsins.

□ Nú er ættleiðing felld úr gildi samkvæmt 2. eða 3. málsgr. 17. gr., og takast þá að nýju lagatengsl milli barnsins og kynforeldra þess. Ef ættleiðing er felld niður samkvæmt 18. gr., getur dómstóll ákveðið, með hliðsjón af aðdraganda að niðurfellingu ættleiðingar,

1978 Nr. 15 8. maí

aldri barns og atvikum að öðru leyti, að lagatengsl barns við kynforeldra og ættmenni þess skuli rakna við.

□ Kjörbarni er heimilt þrátt fyrir niðurfellinguna að halda kenningarnafni sínu, er það fékk við ættleiðingu, en getur einnig tekið upp fyrra kenningarnafn sitt.

□ Að öðru leyti veldur niðurfelling ættleiðingar því eigi, að lagatengsl barns við kynforeldri og aðra ættmenn rakni við.

■ **22. gr.** Dómstóll leitar, ef hægt er, eftir áliti þeirra aðilja, sem skyldu samþykkja ættleiðingu í öndverðu eða láta uppi umsögn um ættleiðingarumsókn, áður en máli er ráðið til lykta. Dómstóll getur þó, ef sérstök rök mæla með, ákveðið, að umsagnar skuli ekki leitað, einkum ef ekki er ætlunin að láta lagatengsl barns við kynforeldri og aðra ættmenn rakna við.

IV. kafli. Ýmis ákvæði.

■ **23. gr.** Dómsmálaráðherra setur reglur um ættleiðingarumsóknir og getur mælt fyrir um sérstök eyðublöð undir þær og um gögn, er þeim skuli fylgja, og um form og efni samþykkisyfirlýsingar, svo og um könnun á umsóknum þessum, þ. á m. um félagslega könnun á högum aðilja.

■ **24. gr.** Heimilt er að ákveða, með samningum við önnur ríki, að ríkisborgurum þeirra ríkja megi eigi veita leyfi til ættleiðingar hér á landi og að ríkisborgarar þeirra verði eigi ættleiddir hér á landi, nema með skilyrðum, sem greind séu í samningi. Slík samningsákvæði geta einnig tekið til niðurfellingar ættleiðingar, ef ríkisborgari frá ríki því, sem samningur er gerður við, á í hlut.

■ **25. gr.** Dómsmálaráðherra getur ákveðið með reglugerð, að íslenskir ríkisborgarar verði eigi ættleiddir, nema með nánar tilteknum skilyrðum í ríkjum, sem til eru greind í reglugerð, svo og að íslenskir ríkisborgarar megi því aðeins ættleiða barn í ríkjum þessum, að nánar tilteknum skilyrðum sé fullnægt.

□ Með hliðstæðum hætti getur dómsmálaráðherra ákveðið, að ættleiðing verði eigi felld niður í tilteknum erlendum ríkjum, svo að réttaráhrif hafi hér á landi, ef ættleiðandi er íslenskur ríkisborgari.

V. kafli. Gildistökuákvæði o. fl.

■ **26. gr.** Lög þessi taka gildi 1. janúar 1979.

□ Frá sama tíma falla úr gildi lög nr. 19/1953, um ættleiðingu, svo og lög nr. 33/1969 og lög nr. 58/1975, um breytingu á þeim.

■ **27. gr.** Ákvæði 10. gr. á ekki við um samþykki, sem látið er uppi fyrir gildistöku laganna.

□ Ákvæði III. kafla laganna eiga einnig við um ættleiðingu, sem til er stofnað fyrir gildistöku laganna.

1962 Nr. 93 29. des.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að láta öðlast gildi ákvæði í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um innheimtu meðlaga.[1)]

[1)] *Sjá einnig l. 54/1971.*

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða með auglýsingu í Stjórnartíðindum,[1)] að samningur sá, er undirritaður var í Osló 23. marz 1962 milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um innheimtu meðlaga, og prentaður er sem fylgiskjal með lögum þessum, skuli öðlast gildi.

[1)] *Augl. C 1/1963.*

■ **2. gr.** Dómsmálaráðherra er heimilt að setja frekari ákvæði, er kunna að vera nauðsynleg til að framfylgja greindum samningi.

■ **3. gr.** ...

Fylgiskjal.

Samningur milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um innheimtu meðlaga.

■ **1. gr.** Aðfararhæfum dómi, úrskurði stjórnvalds eða skriflegri skuldbindingu, sem lagt hefur einhverjum á herðar í einu samningsríkjanna að greiða meðlag maka sínum, fyrrverandi maka, skilgetnu barni, stjúpbarni, kjörbarni, óskilgetnu barni eða móður óskilgetins barns, og sé fullnusta heimil í því ríki, skal þegar fullnægt í öðru samningsríki, sé þess farið á leit. Sama gildir um þess háttar dóm, sem ekki er enn aðfararhæfur, og hvern þann úrskurð þess háttar, sem dómstóll, dómari eða „överexekutor" hefur kveðið upp og fullnægt verður eins og aðfararhæfum dómi.

□ Nú hefur með dómi eða úrskurði í ríki því, þar sem fullnustu er leitað, meðlag verið ákveðið lægra eða úrskurðað, að ekki sé um meðlagsskyldu að ræða, og verður þá ekki þar í gegn fullnustu krafizt í því ríki.

■ **2. gr.** Beiðni um fullnustu skal senda yfirvaldi í samningsríki því, þar sem sá dvelst, er meðlagið á að fá, eða í samningsríki því, þar sem dómurinn eða úrskurðurinn var kveðinn upp eða skriflega skuldbindingin gerð.

□ Eigi fullnusta að fara fram í öðru samningsríki en því, þar sem beiðnin kom fram samkv. 1. mgr., skal senda beiðnina til fyrrnefnds ríkis. Í því tilviki er beiðnin send og móttekin af:

í *Danmörku* yfirstjórnvaldi (í Kaupmannahöfn „overpræsidenten", en annars hlutaðeigandi amtmanni) eða, ef óvíst er, hvert yfirstjórnvald á að fjalla um málið, dómsmálaráðuneytinu;

í *Finnlandi* hlutaðeigandi lénsstjórn eða, ef óvíst er, hver lénsstjórn á að fjalla um málið, utanríkisráðuneytinu;

á *Íslandi* dómsmálaráðuneytinu;

í *Noregi* hlutaðeigandi fylkismanni eða, ef óvíst er, hver fylkismaður á að fjalla um málið, félagsmálaráðuneytinu, þegar um er að ræða meðlag með óskilgetnu barni eða móður slíks barns, en annars dómsmálaráðuneytinu;

og í *Svíþjóð* hlutaðeigandi lénsstjórn eða, sé óvíst, hver lénsstjórn á um að fjalla, réttardeild utanríkisráðuneytisins.

□ Beiðni um innheimtu í öðru samningsríki á meðlagi, sem yfirvald hefur greitt fyrir fram, má það yfirvald senda beint til yfirvalds í því ríki, samkvæmt ákvæðinu í 2. mgr., þar sem innheimtan á að fara fram.

□ Skjali á finnsku eða íslenzku skal fylgja staðfest þýðing á dönsku, norsku eða sænsku, að því leyti sem þörf er á.

■ **3. gr.** Yfirvald það, sem framkvæma skal innheimtuna, getur, ef nauðsynlegt þykir, krafizt vottorðs um, að dómurinn, úrskurðurinn eða skuldbindingin fullnægi þeim skilyrðum, sem sett eru í 1. mgr. 1. gr. fyrir fullnustu. Vottorð skal gefið út í því ríki, þar sem dómur eða úrskurður hefur verið kveðinn upp eða skuldbinding gerð, og af því yfirvaldi, sem um ræðir í 2. mgr. 2. gr.

1962 Nr. 93 29. des.

1962 Nr. 93 29. des.

□ Hafi upphæð meðlags ekki verið ákveðin í dóminum, úrskurðinum eða skuldbindingunni eða sé í beiðni um fullnustu farið fram á hærri upphæð en ákveðið hefur verið, má einnig krefjast vottorðs um upphæð meðlagsins samkvæmt 1. mgr.

■ **4. gr.** Fullnustan fer fram í hverju ríki samkvæmt gildandi lögum þar.

□ Fullnustan fer fram án kostnaðar fyrir rétthafa, nema hún eigi að fara fram samkvæmt reglunum um aðför í fasteign.

□ Innheimt upphæð sendist þeim, sem beiðzt hefur fullnustu, eða öðrum, sem hann ákveður.

■ **5. gr.** Ákvæðin um meðlög ná einnig til meðgjafar vegna kostnaðar við fæðingu og sængurlegu og kostnaðar við sérstaka menntun barns og enn fremur skírn þess, fermingu, veikindi, greftrun og þess háttar.

■ **6. gr.** Málskostnað, sem meðlagsskyldum er gert að greiða vegna ákvörðunar um meðlagsskyldu, má innheimta samkvæmt ákvæðum þessa samnings.

■ **7. gr.** Samning þennan skal fullgilda og skal afhenda fullgildingarskjölin norska utanríkisráðuneytinu svo fljótt sem verða má.

□ Samningurinn tekur gildi hinn 1. janúar eða hinn 1. júlí næstan eftir afhendingu fullgildingarskjalanna. Með samningi þessum fellur úr gildi samningur frá 10. febrúar 1931 milli samningsríkjanna um innheimtu meðlaga, eins og honum var breytt með samkomulagi hinn 1. apríl 1953.

□ Sérhvert ríkjanna getur gagnvart hverju hinna sagt upp samningnum, og hættir hann þá að gilda hinn 1. janúar eða hinn 1. júlí næstan að liðnum sex mánuðum frá uppsögn.

V. c. Erfðir.

1962 Nr. 8 14. marz

Erfðalög.

I. kafli. Um lögarf.

■ **1. gr.** Lögerfingjar eru þessir:

1. Börn arfleifanda og aðrir niðjar. Óskilgetið barn erfir föður og föðurfrændur og þeir það, ef það er feðrað með þeim hætti, sem segir í löggjöf um óskilgetin börn. Um erfðarétt kjörbarns og arf eftir það fer samkvæmt 5. gr.

2. Foreldrar arfleifanda og niðjar þeirra.

3. Föðurforeldrar og móðurforeldrar arfleifanda og börn þeirra.

4. Maki arfleifanda.

■ **2. gr. I. erfð.** Maki erfir ⅓ hluta eigna, þegar börn eru á lífi, en ⅔ hluta erfa börnin að jöfnu. Ef maka er ekki til að dreifa, taka börn og aðrir niðjar allan arf.

□ Nú hefur barn andazt á undan arfleifanda, og erfa börn þess þá þann hluta, er því hefði borið. Firnari niðjar taka arf með sama hætti.

■ **3. gr. II. erfð.** Ef arfleifandi á enga niðja á lífi, tekur maki ⅔ hluta arfs, en foreldrar hins látna ⅓ hluta að jöfnu. Nú er annað foreldri látið, og hverfur þá hlutur sá, sem því hefði borið, til hins foreldrisins. Ef báðir foreldrar eru látnir, tekur maki allan arf.

□ Nú er maka ekki til að dreifa, og fellur arfur þá til foreldra að jöfnu. Ef annað foreldri er látið, hverfur hlutur sá, sem því hefði borið, til barns þess eða annarra niðja með sama hætti og segir í 2. gr. Nú á hið látna foreldri enga niðja, og gengur þá hlutur þess til hins foreldrisins.

□ Nú eru báðir foreldrar arfleifanda látnir, og taka þá börn eða aðrir niðjar hvors foreldris um sig þann arf, sem því hefði borið. Ef annað foreldra á enga niðja á lífi, hverfur allur arfur til niðja hins.

■ **4. gr. III. erfð.** Ef enginn erfingi samkv. 2. eða 3. gr. er á lífi, taka föðurforeldrar og móðurforeldrar sinn helming arfs hvort. Nú er afi arfleifanda eða amma látin, og erfa þá börn þess, sem látið er, þann erfðahlut, sem því hefði borið. Ef móðurforeldrar arfleifanda eru dánir og börn þeirra, taka föðurforeldrar og börn þeirra allan arf og gagnkvæmt.

■ **5. gr.** Kjörbarn og niðjar þess, þar á meðal kjörniðjar, erfa kjörforeldra og ættingja þeirra og gagnkvæmt eftir ákvæðum 2.—4. gr.

□ Lögerfðatengsl milli kjörbarns og ættingja þess falla niður við ættleiðingu.

■ **6. gr.** Nú hefur það hjóna, sem lengur lifir, verið einkalögerfingi þess, sem fyrr lézt, og það andast án þess að hafa gengið í hjónaband að nýju eða látið eftir sig arfgenga niðja, og skulu þá eignir þess skiptast milli erfingja beggja hjóna að jöfnu, enda hafi maki ekki ráðstafað eignum sínum með erfðaskrá á annan hátt.

□ Nú á sá maki, sem lengur lifir, enga erfingja á lífi, er hann andast, og ganga eigur hans þá til erfingja skammlífara makans.

□ Þegar rætt er um erfingja skammlífara makans í þessari grein, er átt við þá menn, sem standa til arfs eftir hann, miðað við það tímatakmark, er langlífari makinn féll frá.

II. kafli. Um óskipt bú.

■ **7. gr.** Eftir lát annars hjóna á hitt rétt á að sitja í óskiptu búi með ófjárráða niðjum beggja, nema hið látna hafi mælt svo fyrir í erfðaskrá, að skipti skyldu fara fram.

□ Nú á hið látna á lífi ófjárráða niðja, sem eigi eru niðjar hins, og getur skiptaráðandi þá heimilað því hjóna, sem á lífi er, setu í óskiptu búi, enda hafi hið látna ekki meinað hinu það með erfðaskrá. Skiptaráðandi skal þá kanna og meta, hvort það muni vera börnum og maka til hagsbóta, að bú haldist óskipt.

□ Nú eru niðjar eða stjúpniðjar fjárráða og fallast á, að maki sitji í óskiptu búi, og ber skiptaráðanda þá að leyfa það, ef ákvæði 8. gr. eru því ekki til fyrirstöðu.

■ **8. gr.** Nú er bú þess hjóna, sem lengur lifir, undir gjaldþrotaskiptum eða það kemur í ljós, að eignir þess hrökkva ekki fyrir skuldum, og verður því þá eigi heimiluð seta í óskiptu búi. Sama er, ef því verður ekki treyst til að hafa forræði bús vegna óreglu þess, ráðdeildarleysis eða vanhirðu um fjármál sín.

□ Ef það hjóna, sem lengur lifir, er svipt lögræði, verður því ekki heimiluð seta í óskiptu búi, nema yfirlögráðandi samþykki.

■ **9. gr.** Sá, sem óskar setu í óskiptu búi, skal sem fyrst eftir lát maka síns tilkynna skiptaráðanda það. Greina skal nöfn erfingja, aldur og dvalarstað. Tilkynningu skal fylgja yfirlit yfir eignir og skuldir þess, sem

1962 Nr. 8 14. marz

óskar setu í óskiptu búi, og yfir eignir og skuldir hins látna.

☐ Ef fjárráða erfingjar samþykkja setu í óskiptu búi, skal yfirlýsing þeirra um það fylgja tilkynningu. Að öðru leyti kannar skiptaráðandi ástæður, og má skipa ófjárráða erfingjum lögráðamann til að gæta hagsmuna þeirra út af umsókn um setu í óskiptu búi.

☐ Nú telur skiptaráðandi, að maki fullnægi skilyrðum fyrir setu í óskiptu búi, og lætur hann honum þá í té skilríki fyrir því.

■ **10. gr.** Til óskipts bús teljast hjúskapareignir beggja hjóna og séreign, sem samkvæmt ákvæðum laga eða kaupmála á að hlíta reglum um hjúskapareign að öðru hjóna látnu. Aflafé og annað verðmæti, sem sá eignast, er í óskiptu búi situr, rennur til búsins, nema það eigi að lögum að falla til séreignar hans.

☐ Arfur eða gjöf, sem hinu langlífara hlotnast, rennur þó eigi inn í óskipt bú, ef það lýsir því fyrir skiptaráðanda innan tveggja mánaða frá því, er það fékk vitneskju um arf eða gjöf, að verðmæti þessi skuli ekki renna inn í óskipta búið. Verða fjármunir þessir séreign þess, sem situr í óskiptu búi. Ber að halda þeim og annarri séreign aðgreindum frá eignum búsins. Um dánarráðstafanir, sjá 20. gr.

■ **11. gr.** Maki, sem situr í óskiptu búi, hefur í lifanda lífi eignarráð á fjármunum búsins. Um dánarráðstafanir, sjá 20. gr.

■ **12. gr.** Maki, sem situr í óskiptu búi, ber persónulega ábyrgð á skuldum hins látna. Heimilt er að birta innköllun til skuldheimtumanna hins látna með þeim hætti og réttaráhrifum, sem fyrir er mælt í skiptalögum.

■ **13. gr.** Maki, sem situr í óskiptu búi, getur krafizt skipta, hvenær sem er.

☐ Nú gengur maki í hjúskap að nýju, og fellur þá niður heimild hans til setu í óskiptu búi.

■ **14. gr.** Nú situr maki í óskiptu búi með ófjárráða niðjum eða stjúpniðjum, sbr. 1. og 2. mgr. 7. gr., og er honum þá skylt að skipta með sér og erfingja, sem fjárráða verður og krefst skipta sér til handa.

☐ Nú hefur fjárráða erfingi samþykkt setu í óskiptu búi, sbr. 3. mgr. 7. gr., og getur hann allt um það krafizt skipta sér til handa með eins árs fyrirvara.

■ **15. gr.** Erfingi getur krafizt skipta sér til handa, ef hann sannar fyrir skiptaráðanda, að maki vanræki framfærsluskyldu sína gagnvart sér eða rýri efni bús með óhæfilegri fjárstjórn sinni eða veiti tilefni til, að óttast megi slíka rýrnun.

☐ Nú hefur maki gefið gjöf úr óskiptu búi, og er gjöf óhæfilega há, miðað við efni búsins, og getur þá erfingi fengið gjöf hrundið með dómi, ef viðtakandi sá eða átti að sjá, að gefandi sat í óskiptu búi og að gjöf var úr hófi fram. Mál til riftunar verður því aðeins höfðað, að búið hafi verið tekið til skipta eða erfingi hafi krafizt skipta. Mál skal höfða, áður en ár sé liðið frá því, að erfingi eða lögráðamaður hans fékk vitneskju um gjöfina, og þó ekki síðar en innan þriggja ára frá afhendingu gjafar.

■ **16. gr.** Erfingjar látins erfingja, aðrir en ófjárráða niðjar hans og ófjárráða systkin, sbr. 1. málsgr. 7. gr., geta krafizt skipta með sama skilorði og hinn látni erfingi.

☐ Nú andast stjúpbarn og lætur eftir sig ófjárráða niðja eða ófjárráða systkin, sem erfðahlut eiga inni í óskipta búinu, og getur skiptaráðandi þá samþykkt, að erfðahlutir þeirra eftir stjúpbarnið verði áfram í búinu. Aðrir erfingjar látins stjúpbarns geta þegar í stað krafizt skipta sér til handa.

1962 Nr. 8 14. marz

☐ Skuldheimtumenn erfingja geta eigi krafizt búskipta.

■ **17. gr.** Nú hafa efni bús rýrnað til muna vegna óhæfilegrar fjárstjórnar maka, og geta erfingjar þá við búskipti krafizt endurgjalds út af því úr búinu. Ef rýrnunin verður ekki bætt með þeim hætti, má krefja greiðslu á helmingi þess, er á vantar, úr séreign makans, en sú krafa verður þó að þoka fyrir kröfum skuldheimtumanna.

☐ Ef endurgjaldskröfum verður ekki lokið við skipti milli maka og erfingja hins látna, er ekki unnt að hafa þær uppi síðar.

■ **18. gr.** Hlutur erfingja í óskiptu búi er séreign hans, ef erfingi er í hjúskap eða gengur í hjúskap. Óheimilt er að breyta þessu skipulagi með kaupmála. Eftir lát erfingjans telst eign þessi þó hjúskapareign hans, nema arfleifandi hafi kveðið óðruvísi á eða kaupmáli hjóna standi til annars. Sama er, ef skipti fara fram í lifanda lífi erfingjans.

☐ Erfingi má ekki afhenda hlut sinn í óskiptu búi né skuldfesta hann, og eigi geta heldur skuldheimtumenn hans leitað fullnustu í honum.

■ **19. gr.** Við skipti milli maka, sem situr í óskiptu búi, og erfingja hins látna, skal deila búshluta hins látna milli þeirra, sem standa til erfða eftir hann, samkvæmt almennum reglum.

☐ Nú fara skipti fram eftir lát beggja hjóna, og fellur þá niður lögmæltur erfðaréttur hins langlífara eftir hið skammlífara. Nú er skipt eftir lát beggja hjóna, og leitt er í ljós, að enginn á tilkall til arfs eftir það hjóna, sem fyrr lézt, og renna eignir bús þá til erfingja þess, er síðar féll frá. Ef engir erfingjar þess, er síðar féll frá, eru á lífi, hverfa eignir bús með sama hætti til erfingja þess hjóna, er fyrr lézt.

■ **20. gr.** Maki, sem situr í óskiptu búi, getur aðeins ráðið yfir sínum hluta úr búinu með erfðaskrá. Honum er heimilt að ráðstafa einstökum munum innan þessara eignarmarka, ef það gengur ekki í berhögg við fyrirmæli hins látna maka samkvæmt 2. málsgr. 36. gr.

III. kafli. Almenn ákvæði um arftöku.

■ **21. gr.** Barn, sem getið er, áður en arfleifandi fellur frá, tekur arf eftir hann, ef það fæðist lifandi.

■ **22. gr.** Nú voru erfðatengsl milli tveggja manna, sem báðir eru látnir, en ósannað er, hvor þeirra dó fyrr, og skal þá líta svo á, að hvorugur hafi lifað hinn.

IV. kafli. Brottfall erfðaréttar.

■ **23. gr.** Nú hefur maður af ásetningi framið brot á ákvæðum almennra hegningarlaga, sem haft hefur í för með sér dauða annars manns, og má þá ákveða með dómi, að hann hafi fyrirgert sjálfum sér til handa rétti til þess arfs, sem háður var dauða hins.

☐ Hafi maður vísvitandi í frammi ofbeldi við foreldri sitt eða annan ættingja í beinum legg upp á við, heitist við hann eða hóti honum óförum, meiði mjög æru hans eða gerist sekur við hann um aðrar stórfelldar mótgerðir, svo að refsivert sé, þá má dæma hann til að hafa fyrirgert erfðarétti sínum eftir þann mann, sem fyrir misgerðinni varð, ef hann krefst þess.

☐ Nú hefur maður fyrirgert erfðarétti sínum með

framangreindum hætti, og má þá veita honum erfðaréttinn aftur að öllu leyti eða nokkru með erfðaskrá.

■ **24. gr.** Heimilt er samkvæmt kröfu ákæruvalds í opinberu máli að dæma sökunaut, sem gerzt hefur sekur um háttsemi samkvæmt 194.—201. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 vegna getnaðar barns, til þess að hafa fyrirgert rétti til arfs sér til handa eftir barnið.

■ **25. gr.** Nú sannast það í opinberu máli, að maður hefur komið því til leiðar með nauðung, svikum eða misneytingu, að annar maður geri erfðaráðstöfun, eða láti hjá líða að gera hana, og er þá heimilt að ákveða í dómi, að hann hafi glatað rétti til annars arfs en skylduarfs eftir þann mann. Sama er, ef maður af ásettu ráði rangfærir, eyðileggur eða kemur undan erfðaskrá eða öðrum erfðagerningi.

■ **26. gr.** Erfðaréttur hjóna á milli fellur niður við skilnað að borði og sæng, við algeran hjónaskilnað og við ógildingu hjúskapar með dómi.

□ Nú voru þeir meinbugir á hjúskap, er annað hjóna andaðist, að hjúskapurinn var ógildanlegur, og tekur þá það hjóna, sem eftir lifir, ekki arf:

1. Ef það sannast í opinberu máli, að stofnun hjúskaparins var refsiverð athöfn af þess hendi. Þó tekur síðari maki tvíkvænings ekki arf, ef fyrri maki er á lífi og er arfgengur.

2. Ef það krefst skipta eftir 45. gr. laga um stofnun og slit hjúskapar, nr. 39/1921.[1)]

[1)] *Nú l. 60/1972, 27. gr.*

V. kafli. Um ráðstöfun á arfi, sem ekki hefur tæmzt, og um erfðaafsöl.

■ **27. gr.** Erfingja er óheimilt að ráðstafa arfi, sem hann á í vændum.

■ **28. gr.** Heimilt er erfingja að afsala sér arftökurétti í hendur þeim, sem hann á arfsvon að, hvort sem það er gert fyrir nokkuð eða ekkert. Sá, sem afsalar sér arfi, verður að vera fjárráða. Lögráðamaður ófjárráða manns getur veitt fyrirfram greiddum arfi viðtöku fyrir hans hönd, ef samþykki yfirlögráðanda kemur til.

□ Ef ekki er annars getið, skuldbindur afsal niðja þess, er afsalar sér arfi, eins og hann sjálfan.

■ **29. gr.** Nú fær sameiginlegur skylduerfingi hjóna fé sem fyrirfram greiddan arf úr hjúskapareign annars eða beggja, og skal sú greiðsla þá koma til frádráttar arfi hans eftir skammlífara makann, eftir því sem til vinnst, ef skipt er, meðan langlífari makinn er á lífi. Ekki skal þetta þó skerða lögmæta erfðaskrá, sem skammlífari makinn hefur gert. Sá fjárhluti erfingja, sem ekki kemur til frádráttar við arfskipti eftir skammlífara makann, sætir frádrætti, er erfðahluti erfingja eftir langlífari makann er ákveðinn, eftir því sem til vinnst.

□ Framangreindar reglur taka einnig til þess, er maki, sem situr í óskiptu búi, greiðir erfingja fyrirfram fjárhlut úr búinu.

■ **30. gr.** Nú lætur maki stjúpbarni sínu eða niðjum þess í té fjárverðmæti úr hjúskapareign sinni, og má þá semja svo um, að fé þetta sé fyrirfram greiddur arfur eftir hinn makann, sem kemur til frádráttar við arfskipti eftir hann.

■ **31. gr.** Verðmæti, sem 29. og 30. gr. taka til, skal virða erfingja til frádráttar eftir gangverði þess, þegar erfingi veitti því viðtöku, en þó ekki hærra verði en sanngjarnt er, svo að jöfnuður fáist með erfingjum.

■ **32. gr.** Nú hlýtur erfingi fyrirfram meira fé frá arfleifanda en nemur erfðahluta hans eftir hann, og verður hann þá ekki skyldaður til að standa búinu skil á mismuninum, nema hann hafi sérstaklega skuldbundið sig til þess.

■ **33. gr.** Fjárframlögum þeim upp í arf, sem 28.—30. gr. taka til, eða verðmætum þeirra, skal bæta við eigur bús að öðru leyti, þegar búshlutir maka og erfðahlutir eru ákvarðaðir. Nú nemur fyrirframgreiðsla til erfingja hærri fjárhæð en erfðahlut hans, og skal þá aðeins bæta við fjárhæð, sem erfðahlutnum nemur.

VI. kafli. Um erfðaskrár.

1. *Arfleiðsluhæfi.*

■ **34. gr.** Hver sá, sem orðinn er fullra 18 ára eða hefur stofnað til hjúskapar, getur aldurs vegna ráðstafað eignum sínum með erfðaskrá.

□ Erfðaskrá er því aðeins gild, að sá, sem gerir hana, sé svo heill heilsu andlega, að hann sé fær um að gera þá ráðstöfun á skynsamlegan hátt.

2. *Arfleiðsluheimild. Skylduarfur.*

■ **35. gr.** Þegar niðjar, þar á meðal kjörniðjar, eða maki taka arf, er arfleifanda óheimilt að ráðstafa meira en ⅓ hluta eigna sinna með erfðaskrá.

■ **36. gr.** Arfleifanda er óheimilt að setja erfingja fyrirmæli um meðferð á skylduarfi, nema lög mæli annan veg.

□ Arfleifandi getur mælt svo fyrir í erfðaskrá, að tiltekinn skylduerfingi hans skuli fá í sinn hlut ákveðna muni úr séreign hans eða hjúskapareign, enda fari verð þessara muna ekki fram úr skylduerfðahluta erfingjans að viðbættum þeim eignarhluta, sem arfleifanda er heimilt að ráðstafa samkvæmt 35. gr.

3. *Um ógildi erfðaskráa.*

■ **37. gr.** Erfðaákvörðun er ógild, ef arfleifandi hefur verið beittur nauðung, svikum eða misneytingu til þess að gera hana. Nú er leitt í ljós, að erfðaskrárákvæði er annars efnis en til var ætlazt, og stafar það af misritun eða öðrum mistökum, og skal þá framkvæma ákvæðið í samræmi við það, sem raunverulega vakti fyrir arfleifanda, ef auðið er að staðreyna arfleiðsluviljann.

■ **38. gr.** Nú stafar erfðaskrárákvæði af misskilningi hjá arfleifanda, án þess að ákvæði 37. gr. eigi við, og er það þá ógilt, ef telja má, að röng hugmynd arfleifanda hafi ráðið úrslitum um efni ákvæðisins.

■ **39. gr.** Erfðaskrárákvæði, sem mæla fyrir um að spilla eignum arfleifanda, eru ógild, nema eðlileg og skynsamleg ástæða sé til þeirra.

4. *Um form erfðaskráa.*

■ **40. gr.** Erfðaskrá skal vera skrifleg, og skal arfleifandi undirrita hana eða kannast við undirritun sína fyrir notario publico eða tveimur vottum.

□ Ef arfleifandi er ólæs, skal lesa erfðaskrá skilmerkilega fyrir honum.

■ **41. gr.** Arfleiðsluvottar skulu ekki vera yngri en 18 ára. Þeir skulu vera áreiðanlegir og hvorki geðveikir né andlega sljóir. Maka arfleifanda skal ekki kveðja til að votta arfleiðslu né menn, sem eru skyldir arfleifanda að feðgatali eða niðja eða mægðir honum með slíkum hætti, eða systkin hans. Maður, sem er í hliðstæðum sifjatengslum við arfleifanda sakir ættleiðingar, er ekki heldur votthæfur.

□ Nú er maður í sifjatengslum samkvæmt 1. málsgrein

við aðilja, sem hagsmuna hefur að gæta við erfðaskrá, og er hann þá ekki hæfur til að votta arfleiðslu. Sama er, ef erfðaskrá varðar hagsmuni hans sjálfs eða aðilja eða stofnunar, sem hann vinnur. Nú eru hagsmunir þessir lítilvægir, og valda þau atvik, sem greind eru í þessari málsgrein, þá ekki vanhæfi. Nú er manni falið í erfðaskrá að standa fyrir skiptum á búi arfleifanda, og getur hann allt að einu vottað arfleiðslu.

□ Um hæfi notarii publici til að votta arfleiðslu fer samkvæmt ákvæðum laga um hæfi dómara til meðferðar einkamáls, og um hæfi notarialvotta fer sem um hæfi þingvotta.

■ **42. gr.** Arfleiðsluvottar skulu geta þess í vottorði, að arfleifandi hafi kvatt þá til að votta arfleiðslu sína, og hafi hann ritað undir erfðaskrá eða kannazt við undirritun sína að þeim báðum viðstöddum. Þá skal það koma fram í vottorði, að vottum sé kunnugt, að hinn vottfesti gerningur sé erfðaskrá. Vottarnir skulu undirrita vottorð sitt svo fljótt sem föng eru á, eftir að arfleifandi hefur kennzt við erfðaskrána.

□ Í arfleiðsluvottorði skal þess enn fremur getið, hvort arfleifandi hafi verið svo heill heilsu andlega, að hann hafi verið hæfur til að gera erfðaskrá. Einnig er rétt að geta þar annarra atriða, sem áhrif geta haft á mat á gildi erfðaskrár.

□ Arfleiðsluvottar skulu staðsetja og dagsetja vottorð sitt og greina þar nákvæmlega, hvenær arfleifandi hafi ritað undir erfðaskrá eða kennzt við efni hennar. Þeir skulu og greina heimilisföng sín, svo að ekki verði um villzt.

■ **43. gr.** Í áritun notarii publici á erfðaskrá skal geta sömu meginatriða og þeirra, sem greind eru í 42. gr.

□ Nú er erfðaskrá færð í notarialbók, og hefur þá endurrit úr henni sama gildi sem frumrit erfðaskrár, þótt þess sé ekki sérstaklega getið í erfðaskránni.

□ Í reglugerð, sem dómsmálaráðuneytið setur, skal kveða nánar á um umsýslu notarii í sambandi við erfðaskrár.

■ **44. gr.** Nú verður maður skyndilega og hættulega sjúkur eða lendir í bráðri hættu, og má arfleiðsla þá fara fram af hans hendi munnlega fyrir tveimur tilkvöddum vottum eða fyrir notario publico. Þeir skulu skrásetja efni erfðaskrár, svo fljótt sem kostur er, og staðfesta með undirritun sinni. Gæta skal hér ákvæða 40.—43. gr., eftir því sem við getur átt.

□ Erfðaskrá, sem gerð er að hætti 1. málsgreinar, verður ógild, ef arfleifandi hefur ekki endurnýjað hana, áður en 4 vikur eru liðnar frá því, að honum varð unnt að gera erfðaskrá með venjulegum hætti.

5. *Um vefengingu á erfðaskrám.*

■ **45. gr.** Nú sannast, að arfleifanda brast hæfi, sbr. 34. gr., eða að erfðaskrárákvörðun hefur orðið til með þeim hætti, sem í 37. eða 38. gr. segir, og kemur hún þá ekki til framkvæmda, er erfingi rengir hana.

□ Þegar erfðaskrá, sem er undirrituð af arfleifanda og ber áritun votta, fullnægir ekki ákvæðum 40.—43. gr. að öðru leyti, og erfingi telur, að ógilda beri erfðaskrá samkvæmt 34. gr. eða 37.—38. gr., þá verður sá, sem vill byggja rétt á henni, að hrinda staðhæfingu þess, er rengir, með vættisburði arfleiðsluvotta eða öðrum sönnunargögnum.

■ **46. gr.** Um sönnunargildi notarialvottorðs fer sem um önnur opinber skjöl, sbr. 158. gr. laga nr. 85/1936.

□ Nú er yfirlýsing votta í arfleiðsluvottorði fullnægjandi um atriði þau, sem greinir í 42. gr. og 1. málsgr. 44. gr., og skal hún þá talin rétt, nema sá, sem rengir, færi sönnur á hið gagnstæða.

■ **47. gr.** Andmæli gegn gildi erfðaskrár skal bera fram við skiptaráðanda, skiptaforstjóra eða erfingja, sem skipta einkaskiptum, jafnfljótt og tilefni verður til. Andmæli, sem koma fram eftir skiptalok, skulu ekki tekin til greina, nema það sannist, að erfingi hafi ekki haft tök á að bera þau upp við skiptin eða refsiverðu misferli sé til að dreifa við gerð erfðaskrár eða við skipti erfingja.

6. *Um breytingu og afturköllun á erfðaskrám.*

■ **48. gr.** Nú vill arfleifandi breyta einstökum ákvæðum erfðaskrár eða auka við þau, og skal þá gætt sömu reglna og við gerð erfðaskrár.

□ Nú lætur arfleifandi ótvírætt í ljós, að hann taki aftur erfðaskrá sína, og er hún þá fallin úr gildi. Ef erfðaskrá er sameiginleg eða gagnkvæm, er afturköllun því aðeins gild, að hún sé gerð kunn hinum aðiljanum, nema slíkt sé ekki unnt vegna sérstakra ástæðna.

■ **49. gr.** Arfleifandi getur skuldbundið sig gagnvart erfingja sínum eða öðrum aðilja með yfirlýsingu um að gera ekki erfðaskrá eða taka ekki aftur eða breyta erfðaskrá, sem hann hefur þegar gert. Um slíka yfirlýsingu skal gætt reglna 34. gr. og 40.—43. gr. Nú er arfleifandi ófjárráða, og verður þá samþykki yfirfjárráðanda að koma til.

7. *Um kvaðaarf.*

■ **50. gr.** Nú er sérstök hætta á, að skylduerfingi muni fara ráðleysislega með erfðahlut sinn, og er arfleifanda þá heimilt að setja ákvæði í erfðaskrá um það, hversu fari um skylduarf til einstakra niðja eða maka, svo sem að erfðahlutur lúti reglum um fé ófjárráða, að erfingja sé greidd tiltekin fjárhæð af höfuðstól með vissu millibili eða að óheimilt sé að ráðstafa eign eða leita fullnustu í henni nema með tilteknum hætti. Slík ákvæði í erfðaskrá verða því aðeins gild, að dómsmálaráðuneytið samþykki þau.

□ Dómsmálaráðherra er heimilt að fella niður kvaðir á arfi að nokkru leyti eða öllu, þegar erfingi hefur náð 21 árs aldri og færir sönnur á, að þær ástæður, sem lágu til grundvallar kvöðum, eru ekki framar fyrir hendi. Ráðherra getur einnig leyft, að erfingja séu greiddar hærri fjárhæðir af arfi en erfðaskrá ákveður, ef brýn nauðsyn erfingja eða fjölskyldu hans krefur.

□ Kvöð á arfi fellur niður í síðasta lagi við andlát erfingja.

■ **51. gr.** Um varðveizlu kvaðaarfs fer sem um fé ólögráða manna, sbr. 39. gr. laga nr. 95/1947, um lögræði.

□ Nú er arfur bundinn kvöðum, og getur erfingi þá ekki ráðstafað höfuðstólnum með löggerningum, en eindöguðum greiðslum ræður hann samkvæmt almennum reglum, nema erfðaskrá mæli annan veg.

□ Skuldheimtumenn erfingja geta ekki leitað fullnustu í kvaðaarfi, meðan erfingi er á lífi, nema vegna skaðabóta, sem hann hefur verið dæmdur til að gjalda út af refsiverðum verknaði hans eða öðrum verknaði frömdum af ásetningi eða stórkostlegu gáleysi.

■ **52. gr.** Binda má arf, sem ekki er skylduarfur, kvöðum með erfðaskrá. Ákvæði 2. og 3. málsgr. 50. gr. og

51. gr. eiga við um slíkan arf, nema erfðaskrá geti annars.

8. *Um skýringu á erfðaskrám.*

■ **53. gr.** Nú arfleiðir arfleifandi tvo menn eða fleiri í erfðaskrá, en greinir þar hvorki um erfðahluti þeirra né röð arftaka, og fá arftakar þá allir jafnan erfðahlut.

VII. kafli. Um dánargjafir.

■ **54. gr.** Framangreindar reglur um erfðaskrár skulu einnig gilda um þau gjafaloforð, sem ekki er ætlazt til, að komi til framkvæmdar, fyrr en að gefandanum látnum, og gjafir, sem gefnar eru á dánarbeði.

VIII. kafli. Um erfðarétt erfðafjársjóðs o. fl.

■ **55. gr.** Nú á maður engan erfingja, og renna þá eigur hans í erfðafjársjóð. Um erfðafjársjóð er nánar mælt í lögum um hann.

□ Dómsmálaráðherra getur vefengt erfðaskrá fyrir hönd sjóðsins. Nú þykir ráðherra sýnt, að erfðaskrá, sem er vefengjanleg, gefi til kynna raunverulegan vilja arfleifanda, og getur hann þá látið hjá líða að rengja erfðaskrána. Dómsmálaráðherra er enn fremur heimilt að hafna arfi fyrir hönd sjóðsins til hagsbóta fyrir vandamenn arfleifanda, þegar sérstaklega stendur á, einkum ef arfleifandi hefur ekki verið arfleiðsluhæfur eða ekki getað komið því við að gera erfðaskrá.

■ **56. gr.** Nú er erfingi ekki látinn, svo að sannað sé, né talinn látinn samkvæmt dánarúrskurði, og vitjar hann ekki arfs, sem hann hefur þó ekki hafnað, innan 5 ára frá því, að skorað var á erfingja með opinberri innköllun að segja til erfðaréttar síns, og skal þá skipta þeim erfðahluta, sem úthlutað var til erfingjans við erfðaskiptin, með sama hætti og vera mundi, ef erfinginn hefði ekki lifað við andlát arfleifanda.

□ Nú kallar erfingi til arfs eftir skipti á erfðahluta samkvæmt 1. málsgrein, en innan 10 ára frá birtingu innköllunar til erfingja, og getur hann þá endurheimt það fé, sem erfingi hefur hlotið og hann á tilkall til úr hendi hans. Sá, er arf hefur tekið, er þó ekki skyldur að skila arði af hlut eða svara vöxtum, nema viðtaka arfs af hendi hans sé refsiverð.

IX. kafli. Gildistaka laganna o. fl.

■ **57. gr.** ...

■ **58. gr.** Lögum þessum skal beita um erfðaskipti eftir þá menn, sem andast eftir gildistöku laga þessara, nema annars sé getið.

■ **59. gr.** Nú situr maki í óskiptu búi við gildistöku laga þessara, og eiga þá ákvæði laganna við um búið upp frá því. Ákvæði þeirra laga, sem í gildi voru, þegar hið skammlífara andaðist, ráða því þó, hverjir taka arf eftir það.

■ **60. gr.** Erfðagerninga, sem stofnað var til í tíð eldri laga og gildir voru eftir þeim lögum, skal meta gilda, þótt þeir fullnægi ekki ákvæðum laga þessara um hæfi arfleifanda og form gernings. Um arfleiðsluheimild og önnur atriði, er varða efni erfðagernings, skal beita ákvæðum þessara laga.

□ Nú reynir á erfðagerning eftir gildistöku laga þessara, en til hans er stofnað í tíð eldri laga, og skal þá meta hann gildan, þótt hann fullnægi ekki reglum eldri laga um hæfi arfleifanda og form erfðagernings, ef hann fullnægir ákvæðum laga þessara um þau efni.

■ **61. gr.** Sérákvæði í lögum um rithöfundarétt og prentrétt og lögum um ættaróðal og erfðaábúð svo og önnur sérákvæði halda gildi sínu, þrátt fyrir gildistöku laga þessara.

V. d. Kröfuréttindi.

Jónsbók. **1281**

Mannhelgi.

Kap. 8. Um óðs manns víg ok hversu með hann skal fara.

Ef óðr maðr brýzt ór böndum ok verðr hann manns bani, þá skal bæta af fé hans ... ef til er ... En ef óðr maðr særir mann, þá skal arfi uppi láta vera sárbætr ok læknisfé af fé hins óða.[1)]

[1)] *Sbr. alm. hgl. 19/1940, 15.—17. gr., sbr. 264. gr.*

Kap. 13. Um váðaverk.

Váðaverk eru með mikilli skynsemd greinandi, með hverjum atburðum er þau kunnu til at falla; því at þar sem maðr tekr manni blóð eða leggr eld á mann, eða þat annat með lækningu, er hvártveggi hyggr heilsubót af verða, þá er þat með öllu bótalaust, þó at hinn fái bana eða mein af. Ok í öllum stöðum þeim er menn skulu sér til þarfenda vinna ok með mönnum til hagligra hluta lið at veita, þá eru þessi váðaverk meirr virðandi en hin, er engin nauðsyn dregr til, nema gáleysi ok mikit skammsýni. Nú þó at tveir menn fari í skóg saman, ok skýzt annars öx á annan at óvilja þess er á skapti helt, ok deyr hann af, þá skal hinn bæta fjórðung bóta[1)] erfingja hins dauða ... Ok svá skal hvervitna þessi váðaverk bæta, ef þeir hafast þat at er til nytsemdar heyrir, hvárt er menn fá af mein eða bana at óvilja þess er gerði ... En öll önnur váðaverk, svá sem skjóta eða kasta yfir skip eða hús eða hæðir, eða aðra þarfleysu at gera, hvárt sem menn fá mein af, sár eða bana, at óvilja þess er gerði, þá skal bæta ... Þat má eigi váðaverk kalla, ef maðr höggr eða lýstr til manns, þó at á annan komi en hann vildi, með því at hann vildi einhverjum illt gera. Nú heldr maðr á vápni, en annar rasar á ok skeinist, bæti eptir dómi eptir atvikum ... En ef annarr hrindr honum á vápn, bæti sá. ... En hvar sem maðr hefir komit vápni sínu, ok hafi hann eigi sjálfr á haldit ..., þá bætir hann engu, þó at menn skeinist á ... Nú gengr maðr til leiks, fangs eða skinndráttar at vilja sínum, þá ábyrgist hann sik sjálfr at öllu, þó at hann fái mein eða skaða af ...

[1)] *Sbr. alm. hgl. nr. 19/1940, 15.—17. gr., sbr. 264. gr.*

Kvennagiptingar.

Kap. 12. (Et. 18). Um arfsísetning ok skuldalykning.

... Vélakaup skal at vettugi hafa. ...

Kap. 23. (Frfb. 1).

... Frá ... ómögum[1)] skal maðr eigi seljast arfsali, ok engum þeim er áðr eru á féit komnir ...

[1)] *L. 80/1947, 1. kafli og l. 20/1923, 20. gr.*

Kap. 30. (Frfb. 8). Um arfván ok arfsöl.

... Seljast má maðr arfsali, ef hann vill, ef sá er engi ómagi,[1)] er hann á fram at færa, eða fær þeim staðfestu, með því móti, at ... skynsamir menn geri þat kaup með honum ok þeim er við tekr. ... En sá er arfsali vill seljast

1281 skal fyrst bjóða frændum sínum nánustum ... við honum at taka, þeim er fullar vörzlur hafi.[2] ...

[1] *L. 80/1947, I. kafli og l. 20/1923, 20. gr.* [2] *Sbr. konúrsk. 3. marz 1814.*

Kaupabálkr.

Kap. 1.[1]

Þat er nú því næst, at várr skal engi fyrir öðrum taka. Ekki skulum vér oss at gripdeildum gera. Dóms er hverr maðr verðr fyrir sínu at hafa. En sá er fyrir öðrum tekr, þá skal hann þat aptr færa, ok bæti þeim er hann tók fyrir. ...

[1] *Sbr. alm. hgl. 19/1940, 260. gr.*

Kap. 2. Hverir vitni megu bera ok verjast kröfu.

... Hvervetna þar sem menn kaupa saman at lögum, þá skal aptr ganga oftalt, en fram vantalt, þar til er þeir hafast réttar tölur við.

Kap. 4. Um vitafé ok skuldaluktning.

... Nú kemr sá eigi er féit skyldi taka, en sá kemr er reiða skal, þá skal bjóða fé í eindaga, ef nokkurr er sá þar er um sé boðit ... at taka við fé því, þá skal þeim í hönd selja. En ef engi er sá þar, þá skal hann segja ór ábyrgð sinni, ok hafi sá er áðr hafði ok ábyrgist við handvömmum sínum til þess er sá kemr eptir er á, þá skal honum í hönd selja. ...

Kap. 14.[1] **Um kaupfox, ef maðr selr einn grip tveimr mönnum senn.**

Nú skulu haldast... mál þau er bók mælir eigi í móti ok haldast megu at lögum. Þat má eigi haldast, ef maðr selr manni þat er hann hefir öðrum fyrr selt. En ef sá hefir hönd at er síðarr keypti, þá ... á sá kaup at hafa er fyrr keypti, ef honum fullnast vitni. ... þá er þeim kaupfox er síðarr keypti. ... Þat er kaupfox, ef maðr kaupir þat er hinn átti ekki í er seldi, nema at þess ráði væri selt er átti. Nú skal hann hitta þann, sem honum seldi ok heimta sitt af honum. ...

[1] *Sbr. l. 39/1922, 59. gr.*

Kap. 21. Hversu vitafé er ok ábyrgð á láni.

Sá skal lán ábyrgjast er þiggr ok koma heilu heim. ... Nú lér maðr eða selr þat er honum er lét ok misferr þat, þá skal hinn heimta at hvárum sem hann vill, þeim er seldi eða hinum er keypti, ok svá skal hvervetna þar sem maðr selr eða lér annars eigu.

Kap. 23. Um skuldskeytingar ok umboð.

Nú heimtir maðr skuld at manni ... ok skuldskeytir hann hann við annan mann þá hefir hann lokit þeirri skuld sér af hendi, ef ... hinn tók þann skuldarstað. ... Svá ok ef maðr fær manni lögligt umboð at heimta fé sitt, þá skal gjaldandi umboðsmanni svara, en eigi eiganda, nema hann hafi ... sjálfr aptr tekit þat umboð.

Farmannalög.

Kap. 28. Um skips lán eða hross.

Nú lér maðr manni hross sitt eða skip ok vill sá hafa at þörf sinni er lét var, en hinn ferr til er léði ok tekr af honum lánit, þá gjaldi hann ... er átti skip eða hross. En ef sá hefir víðara eða lengr at veðri færu en honum var lét, þá gjaldi hann ... skaða þann er þeim verðr at er léði. Nú lér hann öðrum mönnum þat skip, þá sekjast þeir er hafa, ef þeir vissu þat at sá á eigi at ljá. Nú hyggja þeir at sá megi ráða skipinu, ok varðar hinum einum þá. Nú koma þeir aptr er með skip manns hafa farit, þá skulu þeir upp setja skipit ok búa svá um sem áðr var. Nú megu þeir eigi upp koma, þá skulu þeir fara ok segja þeim manni er skip þat á, at þeir megu eigi upp koma, ok biðja hann tilfarar ok bjóða lið sitt at. Nú vill hann eigi til fara, ok ábyrgist hann þá sjálfr, en þeir ella er með fóru, ok svá ef þeir búa eigi svá um sem áðr var um búit. Ef maðr lér manni skips eða selr á leigu, þá verðr þeim mönnum öllum heimilt skipit til farar er sá þarf í þá för at hafa. **1281**

Þjófabálkr.

Kap. 15. Um ábyrgð á geymslufé.

Nú selr maðr fé sitt til hirzlu af trúnaði öðrum manni, þá skal sá er við tekr hirða ok varðveita sem sitt fé, þat er hann vill vel varðveita ..., nema hann segi þat, þá er hann tók við, at hann vildi at engu ábyrgjast. ... Svá er ok ef hverfr úr einni hirzlu fé sjálfs hans ok þat er hann hirði ...

Kap. 16. Um ábyrgð á láni ok ef tveir eigu einn grip.

Nú ef maðr lér grip sinn, þá skal hverr láni heilu heim koma eða gjalda verð eiganda sem ... skynsamir menn meta, nema hinn týnist, er lét var, með láni, því at eigi mátti hann þat lán ábyrgjast er hann mátti eigi líf sjálfs síns. Eigi á erfingi fyrir þat lán at bæta. Heimilt verðr skip eða hross eða annarr gripr þeim er lét er ok öllum þeim er hann vill í þeiri för, ef hann hefir eigi lengr eða víðara. En engum skal hann ljá, ef hinn hefir þat frá skilt er léði. Nú skal engi lán hafa lengr en lét er. ... Nú þó at maðr fari með eyk annars manns at láni eða leigu, þá skal sá ábyrgjast er hest á, þó at hann geri nokkurum skaða, ef eigi er af þess völdum ok vangæzlu er með ferr. Ef maðr tekr grip manns óleigðan, hest eða skip, hvárt sem er meira skip eða minna, eyki eða aðra hluti þvílíka, bæti skaða allan þann, sem hann hefir af. ... En ef maðr tekr skip manns, þá skal hann einni sök fyrir svara sik ok ómaga sína. Ef fleiri menn eru í einni för, þar er óskil verða ger um hrossreiðir eða hrossa eptirrásir, þá sekjast þeir einir er óskil gera á, en ekki þeir er skil vilja á gera. Ef maðr tekr eyk manns, ok sé eigi öðrum um varðveizlu boðit svá at hann viti, ok færir þeim er á ok fari svá með sem hann ætti, þá sekist hann eigi, ef hann vildi hinum í því gagn gera. Nú eigu tveir menn eða fleiri saman eyk eða skip eða aðra gripi, þá ábyrgist sá at öllu er með ferr, en hverjum þeira er heimilt í sína þörf, en eigi á hann at ljá eða byggja at óleyfi þess er á með honum. En ef hann gerir þat, þá svari hann þeim er á með honum, en hinn sé sýkn saka er lét var eða leigði. ...

Lög um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga. 1936 Nr. 7 1. febr.

I. kafli. Um samningsgerð.

■ **1. gr.** Ákvæðum þessa kafla skal beita ef eigi leiðir annað af löggerningnum sjálfum eða af verzlunartízku eða annarri venju.

■ **2. gr.** Hafi sá maður, sem boðizt hefir til að gera samning (tilboðsgjafi), krafizt svars innan ákveðins frests (samþykkisfrests), verður svar, sem tekur tilboðinu (samþykki), að vera komið til hans áður sá frestur sé liðinn.

□ Sé tilboð gert í bréfi, telst fresturinn frá þeim degi, er bréfið var dagsett. Sé tilboð gert í símskeyti, telst fresturinn frá þeirri stund, er skeytið var afhent á símastöð þess staðar, er það var sent frá.

■ **3. gr.** Hafi sá maður, sem tilboð hefir gert í bréfi eða símskeyti, ekki kveðið á neinn samþykkisfrest,

verður samþykkið að vera komið til hans áður en liðinn er sá tími, sem hann mátti ætla að til þess þyrfti, er hann gerði tilboðið. Sé eigi annað ljóst af atvikum málsins, skal frestur þessi reiknaður svo, að gert sé ráð fyrir, að tilboðið komi fram á réttum tíma, að gagnaðili hafi nægilegan tíma til umhugsunar, áður en hann svarar, og að svari hans seinki eigi á leiðinni. Sé tilboð gert í símskeyti, skal einnig svara því með símskeyti, ef svarið kemur eigi jafnsnemma fram með öðrum hætti.

□ Hafi tilboð verið gert munnlega og frestur eigi veittur til samþykkis, verður að samþykkja það þegar í stað.

■ **4. gr.** Komi samþykki of seint fram, skal skoða það sem nýtt tilboð.

□ Þetta gildir þó ekki, ef sendandi samþykkisins ætlar, að samþykkið hafi komið fram í tæka tíð og tilboðsgjafa má vera það ljóst. Ef svo er, skal tilboðsgjafi skýra sendanda, án ástæðulausrar tafar, frá því, ef hann vill eigi taka samþykkinu. Að öðrum kosti telst samningur gerður.

■ **5. gr.** Nú er tilboði hafnað, og skuldbindur það þá eigi tilboðsgjafa lengur, þótt samþykkisfrestur sé enn ekki liðinn.

■ **6. gr.** Svar, sem felur í sér samþykki á tilboði, en vegna viðbótar, takmörkunar eða fyrirvara er í ósamræmi við það, skal skoða sem höfnun hins fyrra tilboðs og um leið sem nýtt tilboð.

□ Þetta gildir þó ekki, ef sendandi samþykkisins ætlar að samþykkið sé í samræmi við tilboðið og tilboðsgjafa má vera það ljóst. Ef svo er, skal tilboðsgjafi skýra sendanda frá því, án ástæðulausrar tafar, ef hann vill eigi taka samþykkinu. Að öðrum kosti telst samningur gerður, þess efnis, sem í samþykkinu fólst.

■ **7. gr.** Sé tilboð eða svar við tilboði kallað aftur, er afturköllunin gild, ef hún kom til gagnaðilja áður en eða samtímis því, að tilboðið eða svarið kom til vitundar hans.

■ **8. gr.** Nú hefir tilboðsgjafi lýst því yfir, að hann muni skoða þögn gagnaðilja síns sem samþykki, eða að það er með öðrum hætti ljóst, að hann væntir ekki skýrra svara, og er gagnaðilja þó samt sem áður skylt að svara fyrirspurn um það, hvort hann vilji samþykkja tilboðið. Geri hann það ekki, er tilboðið fallið niður.

■ **9. gr.** Hafi maður sett orðin „án skuldbindingar", eða önnur orð sömu merkingar, í orðsendingu, sem að öðrum kosti mundi teljast tilboð, þá er sú orðsending eigi tilboð, heldur skal skoða hana sem áskorun um að gera tilboð, þess efnis, sem í orðsendingunni felst. Komi slíkt tilboð, innan sennilegs tíma, frá einhverjum, sem orðsendingunni hefir verið beint til, og sá, sem það tilboð fær, má ætla, að það sé gert vegna orðsendingarinnar, þá skal hann, án ástæðulausrar tafar, skýra tilboðsgjafa frá því, ef hann vill ekki taka tilboðinu. Að öðrum kosti telst hann hafa samþykkt það.

II. kafli. Um umboð.

■ **10. gr.** Geri umboðsmaður löggerning í nafni umbjóðanda og innan takmarka umboðs síns, þá skapar sá löggerningur rétt og skyldu fyrir umbjóðanda, án þess, að frekari löggerningur, frá umboðsmanni eða umbjóðanda, þurfi til að koma.

□ Sé maður, samkvæmt samningi við annan mann, í stöðu, er eftir lögum eða venju felur í sér heimild til þess að reka erindi hins innan vissra takmarka, þá telst hann hafa umboð til þess að gera þá löggerninga, sem innan þeirra takmarka eru.

■ **11. gr.** Hafi umboðsmaður, er hann gerði löggerning, brotið í bág við þau fyrirmæli, er umbjóðandi gaf honum, og hafi þriðja manni verið þetta ljóst eða mátt vera það ljóst, þá er sá löggerningur ekki skuldbindandi fyrir umbjóðanda, enda þótt hann sé innan takmarka umboðsins.

□ Sama gildir, enda þótt þriðji maður sé grandlaus, ef um þau umboð er að ræða, sem getið er í 18. gr.

■ **12. gr.** Nú vill umbjóðandi afturkalla eitthvert umboða þeirra, sem ræðir um í 13.—16. gr., og skal hann þá gæta þess, sem fyrir er mælt í greinum þessum, eftir því sem við á, og það eins, þótt hann hafi skýrt umboðsmanninum frá því, að umboðið skuli eigi lengur vera í gildi. Eigi fyrirmæli fleiri en einnar af greinum þessum við um sama umboð, skal þeirra allra gæta.

□ Hafi umboð verið kallað aftur með þeim hætti, sem segir í 13. gr., þá getur þriðji maður sá, er þá afturköllun fékk, eigi borið það fyrir sig, að umboðið hefði einnig átt að afturkalla með öðrum hætti.

■ **13. gr.** Hafi umbjóðandi komið umboðinu til vitundar þriðja manns með yfirlýsingu, sem beint var til þess manns sérstaklega, þá er það umboð afturkallað, er sérstök yfirlýsing umbjóðanda, um að það skuli eigi gilda lengur, er komin til þess þriðja manns.

■ **14. gr.** Umboð, sem umbjóðandi hefir birt í blöðum eða með öðrum álíka almennum hætti, verður afturkallað með yfirlýsingu, er birt sé með sama hætti og umboðið var birt.

□ Verði því eigi við komið, skal birta afturköllun umboðsins með öðrum álíka tryggilegum hætti. Ef umbjóðandi óskar þess, getur hann fengið fyrirmæli valdsmanns þess, er getur um í 17. gr., um það, hversu birtingu þessari skuli hagað.

□ Þinglýsing umboðs telst ekki almenn birting þess.

■ **15. gr.** Umboð þau, sem ræðir um í 2. málsgr. 10. gr., teljast afturkölluð, er umboðsmaðurinn lætur af starfanum.

■ **16. gr.** Skriflegt umboð, sem fengið er umboðsmanni í hendur, til þess að hann sýni það þriðja manni, er afturkallað, ef því, eftir kröfu umbjóðanda, er skilað honum aftur eða það er eyðilagt.

□ Umboðsmanni er skylt að skila umboðinu aftur, er umbjóðandi krefst þess.

■ **17. gr.** Nú leiðir umbjóðandi líkur að því, að umboð, slíkt sem um er rætt í 16. gr., sé glatað eða að hann af öðrum ástæðum geti ekki fengið það aftur innan hæfilegs tíma, og má þá fá það lýst ógilt.

□ Beiðni um ógildingu skal senda héraðsdómara á lögheimili umbjóðanda eða á þeim stað, er umbjóðandi síðast átti lögheimili. Þyki dómara ástæða til þess að taka beiðnina til greina gefur hann út úrskurð um, að umboðið skuli vera ógilt, þegar úrskurðurinn hefir verið birtur í Lögbirtingablaðinu einu sinni og liðinn er tiltekinn tími, sem eigi má vera lengri en 14 dagar frá þeirri birtingu. Dómarinn getur kveðið svo á í úrskurðinum, að hann skuli, auk birtingarinnar í Lögbirtingablaðinu, einnig birtur með öðrum hætti.

□ Úrskurði dómara samkv. grein þessari verður eigi áfrýjað til æðra dóms.

■ **18. gr.** Umboð, sem felst aðeins í yfirlýsingu umbjóðanda til umboðsmannsins, verður afturkallað, er yfirlýsing umbjóðanda, um að umboðið skuli eigi gilda framar, er komin til umboðsmannsins.

■ **19. gr.** Nú hefir umboð verið afturkallað eða lýst ógilt, en umbjóðandi hefir sérstaka ástæðu til að ætla, að umboðsmaður muni samt sem áður gera löggerning sín vegna við ákveðinn þriðja mann, sem umbjóðandi má ætla, að sé ókunnugt um, að umboðið er fallið úr gildi, og verður hann þá að skýra þriðja manni frá því, ef honum er það unnt. Að öðrum kosti verður löggerningurinn skuldbindandi fyrir hann, ef þriðji maður var grandlaus.

■ **20. gr.** Nú hefir umboð hvorki verið afturkallað né lýst ógilt, en umbjóðandi hefir bannað umboðsmanninum að nota það eða á annan veg gefið til kynna, að hann vilji eigi, að umboðið sé lengur í gildi, og verður þá löggerningur, sem umboðsmaðurinn gerir samkvæmt því umboði, eigi skuldbindandi fyrir umbjóðanda, ef þriðja manni var þetta kunnugt eða honum mátti vera það kunnugt.

■ **21. gr.** Andist umbjóðandi, heldur umboðið samt sem áður gildi sínu, nema sérstakar ástæður sýni, að það skuli falla úr gildi. Löggerningur, sem umboðsmaðurinn gerir samkvæmt umboðinu, verður þó jafnan gildur gagnvart dánarbúi umbjóðanda, ef þriðja manni var ókunnugt um andlát umbjóðanda og áhrif þess á heimild umboðsmannsins til að gera löggerninginn og eigi varð ætlazt til þess, að honum væri þetta kunnugt. Sé um þau umboð að ræða, sem getur um í 18. gr., er löggerningurinn þó því aðeins gildur, að umboðsmanninum hafi eigi heldur verið um þetta kunnugt eða mátt vera það.

□ Nú er dánarbú umbjóðanda tekið til opinberrar skiptameðferðar, og fellur þá umboðið úr gildi.

■ **22. gr.** Hafi umbjóðandi verið sviptur lögræði, öðlast þriðji maður ekki frekari rétt á hendur honum, með löggerningi við umboðsmanninn, en hann hefði öðlazt, ef hann hefði gert gerninginn við umbjóðanda sjálfan. Þegar svo stendur á, að þriðji maður hefði eigi getað borið gerninginn fyrir sig gagnvart umbjóðanda, ef hann hefði vitað um lögræðissviptinguna eða mátt vera um hana kunnugt, þá getur hann eigi heldur borið gerninginn fyrir sig, ef umboðsmanninum var kunnugt um lögræðissviptinguna eða mátti vera um hana kunnugt, er hann gerði gerninginn, og um þau umboð var að ræða, sem getur um í 18. gr.

■ **23. gr.** Ef bú umbjóðanda hefir verið tekið til gjaldþrotaskipta, öðlast þriðji maður ekki frekari rétt á hendur þrotabúinu, með löggerningi við umboðsmanninn, en hann hefði öðlazt, ef hann hefði gert gerninginn við þrotamanninn sjálfan. Hafi gerningurinn verið gerður samkvæmt umboði, sem ræðir um í 18. gr., getur þriðji maður eigi borið hann fyrir sig, hafi umboðsmanninum verið kunnugt um gjaldþrotin eða mátt vera um þau kunnugt, er hann gerði gerninginn.

■ **24. gr.** Nú hefir umbjóðandi andazt, verið sviptur lögræði eða bú hans verið tekið til gjaldþrotaskipta, og getur þá umboðsmaður samt sem áður gert þá gerninga samkvæmt umboði sínu, sem nauðsynlegir eru til þess að verja búið eða umbjóðanda tjóni, fram til þess, að búið eða lögráðamaður umbjóðanda geta gert þær ráðstafanir, sem gera þarf.

■ **25. gr.** Sá, sem kemur fram sem umboðsmaður annars manns, ábyrgist, að hann hafi nægilegt umboð. Sanni hann eigi, að hann hafi slíkt umboð eða að gerningur sá, sem hann gerði, hafi verið samþykktur af þeim manni, sem hann taldi sig hafa umboð frá, eða að gerningurinn af öðrum ástæðum sé skuldbindandi fyrir þann mann, skal hann bæta það tjón, sem þriðji maður verður fyrir við það, að gerningnum verður eigi beitt gegn þeim manni, sem sagður var vera umbjóðandi.

□ Þetta gildir þó eigi, ef þriðji maður vissi eða mátti vita, að sá maður er gerninginn gerði, hafði eigi nægilegt umboð, né heldur ef sá maður, sem gerninginn gerði, fór eftir umboði, sem var ógilt af ástæðum, sem honum var ókunnugt um og þriðji maður gat eigi búizt við, að honum væri kunnugt um.

■ **26. gr.** Ákvæði þessa kafla um umboð til að gera löggerninga gilda einnig, eftir því sem við á, um umboð til að taka við löggerningum fyrir umbjóðanda hönd.

■ **27. gr.** Um afturköllun prókúruumboðs, sem tilkynnt hefir verið til verzlunarskrár, fer eftir ákvæðum 7. og 32. gr. laga um verzlunarskrár, firmu og prókúruumboð frá 13. nóv. 1903. Hafi afturköllunin verið skrásett og birt með lögboðnum hætti, þarf umbjóðandi eigi einnig að kalla umboðið aftur með öðrum hætti.

III. kafli. Um ógilda löggerninga.

■ **28. gr.** Hafi maður með ólögmætum hætti verið neyddur til að gera löggerning, og nauðungin er fólgin í líkamlegu ofbeldi eða hótunum um að beita því þegar í stað, þá er sá löggerningur eigi skuldbindandi fyrir þann mann, sem neyddur var.

□ Nú hefir þriðji maður beitt nauðunginni, en sá maður, sem löggerningnum var beint til, var grandlaus, og verður þá sá, sem neyddur var, ef hann vill bera nauðungina fyrir sig, að skýra honum frá því, án ástæðulausrar tafar, eftir að nauðunginni létti af. Að öðrum kosti er hann skuldbundinn samkvæmt löggerningnum.

■ **29. gr.** Hafi maður með ólögmætum hætti neytt annan mann til að gera löggerning, og þó eigi beitt slíkri nauðung, sem ræðir um í 28. gr., þá er sá löggerningur eigi skuldbindandi fyrir þann, sem neyddur var, ef sá maður, sem tók við löggerningnum, hefir sjálfur beitt nauðunginni eða hann vissi eða mátti vita, að löggerningurinn var gerður vegna ólögmætrar nauðungar af hálfu annars manns.

■ **30. gr.** Löggerningur skuldbindur eigi þann mann, sem gerði hann, ef hann var fenginn til þess með svikum, og sá maður, sem við löggerningnum tók, beitti sjálfur svikunum eða hann vissi eða mátti vita, að gerningurinn var gerður fyrir svik annars manns.

□ Hafi sá, sem tók við löggerningnum, sviksamlega skýrt rangt frá atvikum, sem ætla mátti að skiptu máli um löggerninginn, eða hann hefir sviksamlega þagað yfir slíkum atvikum, skal líta svo á, sem gerningurinn hafi verið gerður fyrir þau svik, nema það sannist, að þessi atriði hafi engin áhrif haft um það, að löggerningurinn var gerður.

■ **31. gr.** Löggerningur, sem vegna misritunar eða annarra mistaka af hálfu þess, er gerði hann, hefir orðið annars efnis en til var ætlazt, er ekki skuldbindandi fyrir

1936 Nr. 7 1. febr.

þann, sem gerði hann, ef sá maður, sem löggerningnum var beint til, vissi eða mátti vita, að mistök hefðu átt sér stað.

□ Nú er löggerningur sendur í símskeyti og aflagast hann í meðförum símans, og er hann þá eigi skuldbindandi fyrir sendanda í þeirri mynd, sem hann kemur fram í, og það enda þótt móttakandi sé grandlaus.

□ Sama gildir, sé munnlegum löggerningi, sem boðbera er falið að skila, skilað röngum.

□ Eigi sendandi sök á mistökunum, skal honum skylt að bæta móttakanda það tjón, sem hann hefir orðið fyrir af þeim.

□ Nú fær sendandi vitneskju um mistökin, og skal hann þá, án ástæðulausrar tafar, skýra gagnaðilja frá því, ef hann ætlar að bera þau fyrir sig. Að öðrum kosti gildir löggerningurinn svo sem hann var, er hann kom til móttakanda, nema því aðeins, að móttakandi hafi vitað um mistökin eða mátt um þau vita.

■ **32. gr.** Löggerning, sem ella mundi talinn gildur, getur sá maður, er við honum tók, eigi borið fyrir sig, ef það yrði talið óheiðarlegt, vegna atvika, sem fyrir hendi voru, þegar löggerningurinn kom til vitundar hans, og ætla má að hann hafi haft vitneskju um.

■ **33. gr.** Nú hefir skriflegur löggerningur verið gerður til málamynda, og hefir sá maður, sem við gerningnum tók, framselt grandlausum þriðja manni rétt sinn samkvæmt honum, og verður það þá eigi borið fram gegn þeim manni, að gerningurinn hafi verið gerður til málamynda.

■ **34. gr.** Hafi kröfuhafi gegn vilja sínum misst kvittun fyrir peningaupphæð, er skuldari samt sem áður laus mála, ef hann í grandleysi greiðir, á gjalddaga eða eftir, gegn afhendingu kvittunarinnar.

■ **35. gr.** Hafi maður lofað að greiða peninga eða annað í févíti, ef hann efnir eigi skuldbindingu, sem á honum hvílir, eða ef hann að öðru leyti vinnur eða lætur ógert eitthvert verk, þá má lækka það févíti, ef telja verður bersýnilega ósanngjarnt, að það verði greitt að fullu. Skal þá eigi aðeins taka tillit til þess tjóns, sem sá maður bíður, sem rétt á samkvæmt loforði þessu, heldur og til þeirra hagsmuna, sem hann að öðru leyti hefir af því, að verkið sé unnið eða látið ógert, og til annarra atvika málsins. Nú hefir slíkt févíti verið greitt fyrirvaralaust eftir að það var á fallið, og verður það þá eigi aftur heimt samkvæmt þessari grein.

■ **36. gr.** Ákvæðum 35. gr. skal beita, eftir því sem við á, ef svo hefir verið kveðið á í samningi, að verði samningnum rift vegna vanefnda annars aðilja, þá skuli hann hafa glatað rétti sínum til að heimta aftur það, sem hann þegar hefir greitt, eða að hann skuli, þrátt fyrir riftun samningsins, inna af hendi greiðslu sína samkvæmt honum.

□ Sama gildir, ef svo er um samið að veði eða annarri tryggingu, sem sett hefir verið fyrir efndum einhverrar skuldbindingar, skuli fyrirgert, ef skuldbindingin er eigi efnd.

■ **37. gr.** Hafi maður, í því skyni að varna samkeppni, áskilið sér hjá öðrum manni, að sá maður reki eigi verzlun eða aðra atvinnu, eða að hann ráði sig eigi til starfa við slíkt fyrirtæki, þá er það loforð eigi bindandi fyrir þann mann, ef telja verður, þegar litið er til allra atvika, að skuldbinding þessi sé víðtækari en nauðsynlegt er, til þess að varna samkeppni, eða að hún skerði óhæfilega atvinnufrelsi þess manns, sem tókst þessa skyldu á herðar. Við mat á hinu síðastnefnda atriði skal einnig hafa hliðsjón af því, hverju það varðar rétthafann, að skuldbinding þessi sé haldin.

1936 Nr. 7 1. febr.

□ Hafi starfsmaður við verzlun eða annað fyrirtæki tekið á sig slíka skuldbindingu, sem getur um í 1. málsgr., gagnvart þeim, sem fyrirtækið rekur, og skuldbinding hans á að gilda eftir að ráðningu hans við fyrirtækið er lokið, þá er sú skuldbinding ógild, ef honum er sagt upp stöðunni eða vikið úr henni án þess að hann hafi sjálfur gefið nægilega ástæðu til þess, eða ef hann sjálfur fer löglega úr stöðunni sakir þess, að sá, sem fyrirtækið rekur, vanefnir skyldur sínar við hann.

IV. kafli. Almenn ákvæði.

■ **38. gr.** Nú er gildi samnings eða annars löggernings samkvæmt lögum þessum komið undir því, að sá maður, sem löggerningnum er beint til, hafi eigi haft eða mátt hafa vitneskju um tiltekin atvik eða að hann að öðru leyti hafi verið grandlaus, og skal þá á það líta, sem hann vissi eða mátti vita á þeirri stund, er löggerningurinn kom til vitundar honum. Þegar sérstaklega stendur á, má þó einnig líta á þá vitneskju, sem hann fékk eða mátti hafa fengið eftir þann tíma, en áður en löggerningurinn hafði áhrif um ráðstafanir hans.

■ **39. gr.** Nú hefir maður afhent tilkynningu samkvæmt 4., 6., 9., 19., 28. eða 31. gr. laga þessara til flutnings með síma, pósti eða öðru því flutningstæki, sem gilt þykir að nota, og kemur það þá eigi honum að sök, þótt þeirri tilkynningu seinki eða hún komist eigi til skila.

■ **40. gr.** Lög þessi gilda eigi um löggerninga, er lúta að málefnum, sem reglur persónuréttarins, sifjaréttarins eða erfðaréttarins gilda um.

Lög um bann við okri, dráttarvexti o. fl.

1960 Nr. 58 28. júní

■ **1. gr.** Þegar samið er um vexti af skuld, en ekki tiltekin upphæð þeirra, skulu þeir vera jafnháir vöxtum af almennum sparifjárreikningum hjá bönkum og sparisjóðum.

■ **2. gr.** Ef skuld er tryggð með veði í fasteign eða með handveði, er heimilt að taka af henni ársvexti, sem séu jafnháir þeim vöxtum, er stjórn Seðlabankans leyfir bönkum og sparisjóðum að taka hæsta fyrir þannig tryggð lán á þeim tíma, er til skuldar er stofnað, sbr. 16. gr. laga nr. 63/1957, um Landsbanka Íslands, eða breytilegir í samræmi við þá vexti.[1)]

[1)] *Sbr. nú l. 10/1961, 13. gr.*

■ **3. gr.** Heimilt er að áskilja ársvexti af öðrum skuldum en þeim, er greinir í 2. gr., jafnháa og almennir útlánsvextir eru hæstir á þeim tíma, sem til skuldar er stofnað, hjá bönkum og sparisjóðum, sbr. 16. gr. laga nr. 63/1957, eða breytilega í samræmi við þá vexti.[1)]

[1)] *Sbr. nú l. 10/1961, 13. gr.*

■ **4. gr.** Nú er áskilið annað endurgjald fyrir lánveitingu eða umlíðun skuldar en vextir af henni, og má það aldrei vera hærra en svo, að endurgjaldið alls svari til þeirrar vaxtahæðar af höfuðstól skuldarinnar, er getur um í 2. og 3. gr.

■ **5. gr.** [Þegar skuldari greiðir eigi skuld sína á réttum

1960 Nr. 58 28. júní

tíma, er hann skyldur til frá eindaga skuldarinnar, unz hann greiðir hana, að greiða skuldareiganda þá dráttarvexti af henni, sem Seðlabanki Íslands ákveður samkvæmt 13. gr. laga nr. 10 frá 29. marz 1961, um Seðlabanka Íslands, og skulu það jafnframt vera hæstu leyfilegir dráttarvextir.][1)]

[1)] *L. 71/1965, 1. gr.*

■ **6. gr.** Ef samið er um vexti eða annað endurgjald fyrir lánveitingu eða umlíðun skuldar eða dráttarvexti fram yfir það, sem leyfilegt er samkvæmt lögum þessum, eru þeir samningar ógildir, og hafi slíkt verið greitt, ber skuldareiganda að endurgreiða skuldara þá fjárhæð, sem hann hefur þannig ranglega af honum haft.

□ Sá, sem áskilur sér vexti eða annað endurgjald fyrir lánveitingu eða umlíðun skuldar, eða dráttarvexti fram yfir það, sem leyfilegt er samkv. lögum þessum, svo og sá, sem er milligöngumaður við slíka samninga, skal sæta sektum, er eigi séu lægri en fjórfaldur og eigi hærri en tuttugu og fimmfaldur ágóði sá, er ólöglega var áskilinn eða tekinn. Nú verður eigi sannað, hve mikill sá ágóði var, og skal þá ákveða sektina eftir málavöxtum.

■ **7. gr.** Hafi nokkur maður notað sér bágindi annars manns, einfeldni hans, fákunnáttu eða léttúð eða það, að hann var honum háður, til þess að afla sér hagsmuna eða áskilja sér þá, þannig, að bersýnilegur mismunur sé á hagsmunum þessum og endurgjaldi því, er fyrir þá kom eða skyldi koma, eða hagsmunir þessir skyldu veittir án endurgjalds, skal gerningur sá, er þannig er til kominn, ógildur gagnvart þeim aðila, er á var hallað með honum. Sama gildir, þótt annar maður en sá, sem gerningurinn var gerður við, eigi sök á misferli því, sem getið er í 1. málsgr. þessarar greinar, enda sé þeim, er haginn átti að hafa af gerningnum, það kunnugt eða megi vera það kunnugt.

1905 Nr. 14 20. okt. Lög um fyrning skulda og annarra kröfuréttinda.

■ **1. gr.** Skuld eða önnur krafa, sem ekki hefir verið viðurkennd eða lögsókn heimt innan þeirra tímatakmarka, er ákveðin eru í lögum þessum, fellur úr gildi fyrir fyrning.

□ Nú á kröfuhafi skuld að lúka skuldunaut sínum, og missir hann þá eigi, þótt fyrningarfrestur líði, rétt til að telja kröfuna til skuldajafnaðar, enda sé hún af sömu rót runnin og skuld hans, eða samið hafi verið fyrirfram um skuldajöfnuð eða slíkt áskilið, áður en fyrningarfrest þraut.

□ Haldsréttur og veðréttur ónýtist ekki, þótt skuldin fyrnist, nema sjálfsvörzluveðréttur í lausafé; hann fellur úr gildi um leið og krafan fyrnist, nema að því er snertir lausafé, sem er löglegt fylgifé með veðsettri fasteign, sbr. 5. og 6. gr. í lögum um veð 4. nóvbr. 1887.

□ Enn fremur fellur úr gildi sjálfsvörzluveðréttur fyrir vöxtum og öðrum kröfum, er ræðir um í 2. tölulið 3. gr., þegar krafan fyrnist.

□ Þau réttindi fyrnast ekki, er hvíla á fasteign sem ævarandi afgjaldskvöð, og eigi heldur kröfur til endurgjalds þegnum sveitarstyrk.

■ **2. gr.** Þessar kröfur fyrnast á 20 árum:

1. Krafa á hendur landssjóði, banka eða sparisjóði um endurgjald á fé, er lagt hefir verið í sjóðinn til ávöxtunar eða geymslu.

Banki telst hver sá, sem samkvæmt tilkynningu til verzlunarskránna rekur bankaatvinnu.

1905 Nr. 14 20. okt.

2. Krafa um lífeyri og aðrar slíkar kröfur, sem eru fólgnar í rétti til þess með vissu millibili að krefjast fjárframlags, er ekki getur talizt afborgun af skuld.

■ **3. gr.** Þessar kröfur fyrnast á 4 árum:

1. Kröfur út af sölu eða afhendingu á vörum eða lausafé, sem ekki er afhent sem fylgifé með fasteign, þó svo, að haldi skuldunautur áfram föstum viðskiptum við kaupmann, verksmið eða þvílíkan atvinnureka, og fái árlega viðskiptareikning, fyrnist ekki skuld, er hann kann í að vera við nýár hvert, hvort sem hún stafar frá viðskiptum síðasta árs eða ekki, meðan viðskiptum er haldið áfram óslitið, leigu á fasteign eða lausafé, veru, viðgerning eða aðhlynningu, flutning á mönnum eða munum, vinnu, og hvers konar starfa, sem í té er látinn; þó fyrnist ekki krafa hjús um kaupgjald, meðan það er samfellt áfram í sömu vist.

2. Kröfur um gjaldkræfa vexti, húsaleigu, landskuld, leigur, gjaldkræf laun eða eftirlaun, lífeyri, forlagseyri, meðgjöf eða aðra greiðslu, er greiðast á með vissu millibili og ekki er afborgun af skuld.

3. Kröfur, er lögtaksrétt hafa.

4. Kröfur samkvæmt ábyrgðarskuldbindingum, að undanskilinni ábyrgð á fjárskilum opinberra gjaldheimtumanna eða gjaldkera við opinberar stofnanir eða stofnanir einstakra manna. Enn fremur endurgjaldskrafa sú, er ábyrgðarmaður eða samskuldari hefir á hendur aðalskuldunaut, meðábyrgðarmanni eða samskuldara, út af greiðslu skuldar; endurgjaldskrafan er þó jafnan dómtæk eins lengi og innleysta krafan mundi verið hafa.

5. Krafa um endurgjald á því, er maður hefir greitt í rangri ímyndun um skuldbinding, eða í von um endurgjald er brugðizt hefir, þó svo að móttakandi hafi ekki gert sig sekan í sviksamlegu atferli.

■ **4. gr.** Á 10 árum fyrnast:

1. Kröfur samkvæmt skuldabréfi, dómi eða opinberri sátt, er ekki falla undir ákvæði 2. gr. Að því er snertir kröfur þær, er um ræðir í 2.—4. tölul. 3. gr., gildir 10 ára fyrning þó því aðeins, að skuldabréf sé út gefið, dómur genginn eða sátt gerð, eftir að krafan féll í gjalddaga, eða var orðin sjálfstæð skuldakrafa á annan veg, eða rentumiði hafi verið útgefinn fyrir vöxtum eða annarri sams konar kröfu.

2. Allar aðrar kröfur, sem ekki er settur annar fyrningarfrestur fyrir í 2. og 3. gr.

■ **5. gr.** Fyrningarfrestur telst frá þeim degi, er krafa varð gjaldkræf. Gjalddagi á verzlunarskuldum telst 31. desbr. ár hvert fyrir þá skuld, sem stofnuð er á árinu, nema samið sé um annan gjalddaga. Fyrningarfrestur á dómkröfum telst frá dómsuppsögn án tillits til fjárnámsfrests.

□ Nú fer gjalddagi skuldar eða annarrar kröfu eftir undanfarandi uppsögn af hálfu kröfueiganda, og telst þá fyrningarfresturinn frá þeim degi, er skuldin í fyrsta lagi gat orðið gjaldkræf eftir uppsögn. Að því er snertir ábyrgð á kröfu, sem fyrnist á 10 eða 20 árum, telst þó 4 ára fyrningartíminn samkvæmt 4. tölulið 3. greinar aðeins frá þeim degi, er krafan á hendur ábyrgðarmanni varð gjaldkræf í raun og veru, jafnvel þótt ábyrgðarkrafan hefði getað fallið fyrr í gjalddaga fyrir uppsögn á

aðalkröfunni. En jafnframt fyrnist ábyrgðarkrafan á 10 eða 20 árum frá þeim degi, er hún í fyrsta lagi hefði getað orðið gjaldkræf vegna uppsagnar á aðalkröfunni.

☐ Við útreikning á fyrningarfresti á ábyrgðarkröfu skal ekkert tillit taka til þess, þó ekki sé hægt að krefja ábyrgðarmanninn um greiðslu fyrr en reynzt hefir árangurslaust að ná skuldinni inn hjá aðalskuldunaut, eða fyrr en eftir undangengna aðvörun.

☐ Að því er snertir kröfur þær, er ræðir um í 2. tölul. 2. gr., telst fresturinn frá þeim degi, er hin fyrsta greiðsla féll í gjalddaga. Sama gildir um fyrningarfrest á ábyrgð á kröfum þessum.

■ **6. gr.** Nú viðurkennir skuldunautur skuld sína við kröfueiganda annaðhvort með berum orðum eða á annan hátt, — t. d. með því að lofa borgun eða greiða vexti — eftir þann tíma, er fyrningarfrest ella hefði átt að telja frá, og hefst þá nýr fyrningarfrestur frá þeim degi, er viðurkenningin átti sér stað, eða frá þeim degi, er skuldin þar á eftir varð gjaldkræf, eða hefði getað orðið gjaldkræf með uppsögn frá kröfueiganda. Hafi skuldabréf verið út gefið eða dómur gengið eða sætt verið gerð um kröfuna, þá fyrnist krafan eftir ákvæðum þeim, er sett eru í 4. gr., sbr. 5. gr.

■ **7. gr.** Ef skuldari dregur sviksamlega dul á, eða vanrækir að skýra frá atvikum, er krafan byggist á, eða valda því, að hún verður gjaldkræf, og skuldaranum bar skylda til að segja frá, þá fyrnist skuldin ekki, hvað sem öðru líður, fyrr en 4 ár eru liðin frá þeim degi, er kröfueigandinn fékk vitneskju um þessi atvik, eða eitt ár er liðið frá dánardegi skuldunauts.

■ **8. gr.** Kröfur:

1. sem hjón hafa hvort á annað,
2. sem ómyndugir hafa á hendur fjárhaldsmanni eða yfirfjárráðanda,
3. sem opinberar stofnanir, hlutafélög eða aðrir ópersónulegir kröfueigendur eiga á hendur forstjóra, fyrnast ekki fyrr en fjögur ár eru liðin frá því, að hjónabandinu var slitið, fjárhaldið hætti, eða forstjórinn vék úr stöðu sinni.

■ **9. gr.** Nú deyr skuldari eða kröfueigandi, eða kröfueigandi er sviptur fjárforræði, eða bú hans tekið til gjaldþrotaskipta, og fullt ár er ekki eftir af fyrningartímanum, og lengist þá fresturinn um eitt ár frá áminnztum atburði að telja.

■ **10. gr.** Nú er innköllun til skuldheimtumanna, til að koma fram með kröfur sínar innan ákveðins tíma, útgefin af skuldara eða af búi hans, áður en fyrningarfresturinn er á enda, og fyrnist þá krafan ekki fyrr en innköllunarfresturinn er liðinn.

☐ Hafi krafan verið tilkynnt í tæka tíð, og ekki er að ræða um opinber skipti eða gjaldþrotaskipti, sbr. 13. gr., þá fyrnist krafan alls eigi, fyrr en eitt ár er liðið frá því innköllunarfresturinn var á enda.

■ **11. gr.** Málssókn telst byrjuð áður en fyrningarfrestur er liðinn, ef kæra til sáttanefndar eða stefna er birt innan nefnds tíma. Þó má stefnufresturinn ekki vera lengri en nauðsyn krefur, ef kæran eða stefnan á að takast fyrir eftir að fyrningarfresturinn er liðinn. Því aðeins skal álíta málssókn byrjaða, áður en málinu er stefnt til dóms, að stefnan sé birt svo fljótt sem unnt er, eftir að málinu var vísað til dóms og laga frá sáttanefndinni, og stefnufrestur ekki ónauðsynlega langur eins og fyrr segir. Þá er opinber stefna er viðhöfð, telst málshöfðun byrjuð þann dag, er stefnan er birt í fyrsta sinni í blaði því, er flytur stjórnarvalda auglýsingar. Þegar gagnkrafa er gerð til skuldajafnaðar, án þess að gagnsóknarmál sé höfðað, telst sóknin byrjuð, þegar gagnkrafan er gerð fyrir dóminum. Nú er máli vísað frá dómi eða hafið, eða það fellur niður af öðrum ástæðum, án þess dómur gangi um kröfuna, og hefir þá kröfueigandi rétt til, þótt fyrningarfresturinn sé liðinn, að höfða nýtt mál gegn varnaraðilja í hinu fyrra máli, eða þeim, er komið hefir í hans stað, innan 6 mánaða frá því málinu var frávísað, eða það var hafið eða á annan hátt niðurfellt. Hið sama gildir, ef hinu síðara máli, eða síðari málum verður frávísað, eða þau á annan hátt niðurfalla án efnisdóms.

☐ Nú er máli heimvísað til nýrrar meðferðar við lægri dómstól, og hefir þó kröfueigandi heimild til, þótt fyrningarfresturinn sé liðinn, að fá málið tekið fyrir á ný innan 6 mánaða.

■ **12. gr.** Þar sem lögtak eða fjárnám má gera án undanfarins dóms eða sáttar, er krafan sótt í tæka tíð, þegar fjárnámið eða lögtaksgerðin eða nauðungaruppboðið — þar sem ganga má fram hjá fjárnámi — er byrjað áður en fyrningarfrestur er liðinn. Verði fjárnámið ekki framkvæmt vegna framkominna mótmæla, eða það fellt úr gildi við æðri dómstól, getur kröfueigandi látið framkvæma fjárnám, lögtak eða nauðungaruppboð á ný samkvæmt ákvæðum 11. gr., og telst 6 mánaða fresturinn frá því, er hin fyrri sókn endaði.

■ **13. gr.** Þá er bú skuldunauts hefir verið tekið til gjaldþrotaskipta, eða opinberrar skiptameðferðar samkvæmt skiptalögum 12. apríl 1878, eða búinu er skipt af löggiltum skiptaforstjórum, kemur krafa í búið í stað lögsóknar. Sé krafan viðurkennd, en henni ekki fullnægt af eignum búsins, fyrnist krafa sú, er kröfueigandi kann að hafa á hendur skuldara eða erfingjum hans, samkvæmt þeim ákvæðum, sem sett eru í 1. tölulið 4. gr., þannig að 10 ára fresturinn telst í fyrsta lagi frá skiptalokum. Ef krafan þar á móti hefir ekki verið viðurkennd, þá hefir kröfueigandinn rétt til, þótt fyrningarfresturinn sé á enda, að byrja nýja málssókn innan 6 mánaða frá skiptalokum að telja, eða hafi kröfunni verið hrundið með úrskurði skiptaréttar eða dómi æðri réttar, innan 6 mánaða frá því, að úrskurðurinn eða dómurinn var uppkveðinn.

■ **14. gr.** Nú vill sá, er mál hefir höfðað, gera kröfu á hendur öðrum manni, til greiðslu að öllu leyti eða að nokkru leyti á því, er hann kynni ekki að fá sér tildæmt eða ná inn hjá þeim, er hann hefir höfðað málið á móti, og er þá það nægilegt til þess að halda kröfunni í gildi, að kröfueigandinn hafi áður en fyrningarfresturinn var á enda, gert hlutaðeiganda, eftir reglum þeim, er gilda um birtingu á stefnum, aðvart um málssóknina, enda skal hann þá sækja rétt sinn að lögum innan 6 mánaða, eftir að hinni fyrri málssókn var lokið.

☐ Samsvarandi ákvæði gilda, ef sá, sem stefnt er, vill koma fram kröfu á hendur öðrum manni um fullnustu fyrir það, er hann kann að þurfa að greiða.

■ **15. gr.** Ef ekki er auðið að svo stöddu að sækja við dómstóla á Íslandi mál út af kröfu, sem fyrnist samkvæmt íslenzkum lögum, þá getur kröfueigandi, með

1905 Nr. 14 20. okt.

því að tilkynna landsyfirdómnum[1] kröfu sína, áður en fyrningartíminn er liðinn, haldið rétti sínum óskertum, til að sækja rétt sinn að lögum, annaðhvort innan árs eftir að skilyrði voru fengin fyrir því, að innheimta mætti skuldina við íslenzkan dómstól, eða innan 10 ára frá því tilkynningin var gerð.

☐ Þessi tilkynning á að vera skrifleg, og skal innfæra hana í bók.

☐ Stjórnarráðið setur ítarlegri reglur[2] um, hvernig haga skuli tilkynningum þessum og um gjald fyrir innfærsluna; gjaldið rennur til dómsmálaritara.[3]

[1] *Nú Hæstarétti, sbr. l. 75/1973, 60. gr.* [2] *Reglur 142/1910.* [3] *Nú hæstaréttarritara.*

■ **16. gr.** Þótt krafan sé fyrnd samkvæmt framannefndum ákvæðum, skal það þó ekki vera því til fyrirstöðu, að sakamaður, sem dæmdur er fyrir glæp, sé jafnframt dæmdur til að greiða skaðabætur til þess, er skaða hefir beðið við glæpinn. Séu skaðabæturnar ekki ákveðnar í sakamáladóminum, getur sá, er misgert var við, höfðað sjálfstætt mál gegn hinum sakfellda innan 6 mánaða frá dómsuppsögn.

■ **17. gr.** Þegar arðberandi skuld fyrnist, falla jafnframt úr gildi allir áfallnir vextir af skuldinni.

☐ Samsvarandi ákvæði gildir einnig um kröfur, sem eru fólgnar í rétti til að krefjast fjárframlags með vissu millibili, og ekki getur talizt afborgun af höfuðstóli.

■ **18. gr.** Krafa samkvæmt peningaseðli eða bankaseðli fyrnist ekki.

■ **19. gr.** Samningur um lengri fyrningarfrest en framan er ákveðinn er löglegur að því er snertir:

1. Skuldabréf, er ganga eiga kaupum og sölum manna á milli og út eru gefin í mörgum samhljóða eintökum.

2. Vaxtamiða, sem út eru gefnir fyrir vöxtum af ofannefndum skuldabréfum eða fyrir arði af hlutabréfum.

3. Skírteini, sem út eru gefin af lífsábyrgðar- eða framfærslustofnunum.

4. Kröfur þær, er ræðir um í 1. tölulið 2. gr.

■ **20. gr.**[1] Stjórnarráð Íslands hefir heimild til að veita eiganda veðsettrar eignar leyfisbréf til ógildingardóms á veðskuldabréfi, ef umsækjandi fullnægir eftirfarandi skilyrðum:

1. að liðin séu 10 ár, eða, að því er snertir kröfur þær, er ræðir um í 2. gr., 20 ár frá þeim degi, er skuldin samkvæmt ákvæðum skuldabréfsins féll í gjalddaga, eða í fyrsta lagi hefði getað orðið gjaldkræf eftir uppsögn, eða að því er snertir kröfur þær, er ræðir um í 2. tölul. 2. gr., frá gjalddaga hinnar fyrstu greiðslu,

2. að sannað sé, að þrátt fyrir ítarlega eftirgrennslan hafi ekki fundizt nokkur maður, er veðbréfið veiti réttindi, og

3. að álíta verði eftir framkomnum skýrslum, að ekkert það atvik hafi fyrir komið, er haldi kröfunni enn í gildi gagnvart skuldunaut, né heldur gagnvart veðeiganda, þótt persónuleg skuldbinding hefði á honum hvílt.

☐ Ákvæði þessarar greinar hafa engin áhrif á heimild þá, er stjórnarráðið hefir til þess að veita leyfisbréf til ógildingardóms á veðbréfi, þegar álíta verður að veðrétturinn sé úr gildi genginn.

[1] *Sbr. l. 85/1936, XIX. kafla.*

■ **21. gr.** Ákvæði Jónsbókar í 8. kap. kaupabálks og ákvæði í 1. málsgr. 9. gr. í lögum um aðför, 4. nóv. 1887, eru úr gildi felld. Önnur ákvæði, þar sem frestur er settur fyrir málshöfðun eða kröfugerð, standa óhögguð.

1905 Nr. 14 20. okt.

Tilskipun um áritun afborgana á skuldabréf.[1] **1798** 9. febr.

[1] *Sbr. l. 39/1978, 48. gr., 5. mgr., l. 19/1887, 48. gr., og l. 66/1963, 144.—146. gr.*

■ **1. gr.** Eins og það er skylda lánardrottins, þegar skuldunautur borgar allan höfuðstól skuldabréfs, að skila honum aftur bréfinu með áritaðri kvittun, eins á hann, þegar nokkuð er afborgað af höfuðstólnum, að hafa við höndina frumrit skuldabréfsins, og vera skyldur til, í nærveru skuldunauts eða umboðsmanns hans, að rita bæði á bréfið sjálft það, er afborgað er, og að gefa auk þess sérstaka kvittun fyrir því.

☐ Ef lánardrottinn skorast undan að gera þetta, þá er skuldunaut (sem vottfast býður fram afborgun þá, er greiða skyldi) heimilt að fresta afborguninni, þangað til lánardrottinn gegnir fyrrgreindri skyldu sinni; og er skuldunaut eigi skylt, meðan svo stendur, að svara vöxtum af þeim hluta höfuðstólsins, sem í gjalddaga var fallinn og boðinn var fram.

■ **2. gr.** Kvittanir á lausu blaði fyrir afborgunum af höfuðstól, er skuldabréf er fyrir, skulu, ef afborganirnar eru eigi einnig ritaðar á skuldabréfið sjálft, aðeins hafa gildi gagnvart þeim, sem gaf þær út, en eigi teljast gildar gagnvart öðrum, sem fyrir veðsetningu, framsal eða á annan löglegan hátt eru orðnir réttmætir handhafar skuldabréfsins.

■ **3. gr.** Þó má vaxtagreiðsla vera undanþegin þessum fyrirmælum, og sérstakar kvittanir fyrir vöxtum vera fullgildar, eigi aðeins gagnvart þeim, er út gaf kvittunina, heldur og gagnvart hverjum öðrum, sem skuldabréfið hefir síðar verið selt í hendur að veði eða til eignar.

Lög um vernd atvinnufyrirtækja gegn óréttmætum prentuðum ummælum. **1928** Nr. 71 7. maí

■ **1. gr.** Hlutafélög, samlagsfélög, samvinnufélög og önnur atvinnufyrirtæki, þar með talin þau, er rekin eru af hálfu hins opinbera, skulu njóta sömu lagaverndar sem einstakir menn gegn óréttmætum prentuðum ummælum, sem fallin eru til að hnekkja atvinnurekstri þeirra.

■ **2. gr.** Nú telur einhver þeirra aðilja, sem getur í 1. gr., sér fjárhagslegt tjón gert með slíkum ummælum, og skulu þá bætur þær, er honum kunna að verða gerðar, miðast við tjón það, er hann færir sönnur á, að ummælin hafi bakað honum áður en hann hóf málsóknina.

Lög um fasteignasölu. **1938** Nr. 47 11. júní

■ **1. gr.** Engum er heimilt að annast um kaup og sölu fasteigna fyrir aðra, eða kalla sig fasteignasala, nema hann hafi fengið til þess leyfi samkvæmt lögum þessum.

■ **2. gr.** Hver maður, karl eða kona, getur fengið leyfi til þess að annast sölu fasteigna, ef hann:

1. Hefir íslenzkan ríkisborgararétt.
2. Er heimilisfastur á Íslandi.
3. Er fjárráður.
4. Hefir forræði á búi sínu.

5. ...[1]

6. Sannar, að hann hafi staðizt próf samkvæmt ákvæðum, er atvinnumálaráðuneytið setur með reglugerð.[2] [Kandidatar í lögfræði og viðskiptafræðum frá Háskóla Íslands eru þó undanþegnir slíku prófi.][3]

[□ Heimilt er að synja manni um leyfi til fasteignasölu, ef ákvæði 2. málsgr. 68. gr. almennra hegningarlaga á við um hagi hans.][1]

[1] *L. 40/1961, 1. gr.* [2] *Rg. 3/1939, sbr. 250/1980.* [3] *L. 20/1948, 1. gr.*

■ **3. gr.** Þeir, sem fengið hafa leyfi til fasteignasölu samkvæmt 2. gr., skulu hafa opna skrifstofu á þeim stað, er leyfið er veitt. Tilkynna skal flutning úr lögsagnarumdæminu til þess lögreglustjóra, er veitt hefir leyfið.

■ **4. gr.** Í hvert skipti, sem fasteignasali tekur fasteign í umboðssölu, eða aðstoðar að öðru leyti við kaup og sölu fasteignar, skal hann til upplýsingar aðiljum gera nákvæmt yfirlit yfir tekjur og gjöld fasteignarinnar, veðskuldir, er á henni hvíla, o. s. frv. Skal yfirlit þetta vera sem nákvæmast, þannig að það ásamt skoðun á eigninni sé tryggur grundvöllur fyrir mati á verðmæti eignarinnar.

■ **5. gr.** Fasteignasala er sjálfum óheimilt að ganga inn í samning um kaup á fasteign, sem honum hefir verið falin í umboðssölu, nema hann hafi lýst því yfir áður en hann tók eignina til sölu, að hann sé persónulegur kaupandi hennar.

□ Enn fremur skal fasteignasali tilkynna aðiljum, hafi hann nokkurra annarra hagsmuna að gæta en að því er snertir sjálf sölulaunin.

■ **6. gr.** Fasteignasala er óheimilt að taka hærri þóknun en sanngjarnt má teljast með tilliti til þeirrar vinnu, sem í té er látin.

□ Fyrir aðstoð við kaup og sölu má þóknun frá kaupanda og seljanda samanlagt ekki fara fram úr 2% af kaupverði eignarinnar. Fasteignasala er þó heimilt að áskilja sér minnst 150 krónur fyrir aðstoð við sölu fasteignar. Enn fremur getur fasteignasali áskilið sér aukalega greiðslu fyrir útlagðan auglýsingarkostnað, enda hafi eignin verið auglýst eftir sérstakri beiðni eiganda.

■ **7. gr.** Fasteignasala er óheimilt að skýra frá því, er honum er trúað fyrir í starfi sínu.

■ **8. gr.** Hverju sinni er fasteignasali gengur frá kaupsamningi, afsali eða skuldabréfi með veði í fasteign, er honum skylt að senda hlutaðeigandi héraðsdómara tilkynningu um löggerninga þessa. Skal í tilkynningu taka fram um nafn kaupanda og seljanda og upphæð kaupverðs eða skuldar, ef um veðbréf er að ræða, svo og útgáfudag bréfanna.

■ **9. gr.** Lögreglustjóri, þar sem aðili ætlar að reka fasteignasölu, lætur leyfisbréf af hendi. ...[1]

□ Leyfi til fasteignasölu er bundið við nafn og veitir leyfishafa rétt til þess að kalla sig fasteignasala. Þó er ekkju heimilt að halda áfram fasteignasölu látins manns síns, jafnvel þótt hún fullnægi ekki skilyrðum þessara laga, en hafa skal hún þá forstöðumann, er fullnægi skilyrðum 2. gr.

[1] *L. 79/1975, 25. gr., sbr. rg. 773/1982.*

■ **10. gr.** Fasteignasali fyrirgerir leyfi sínu, ef hann missir einhver þeirra skilyrða, er í [1.—4.][1] tölulið 2. gr. segir.

□ ...[1]

[1] *L. 40/1961, 2. gr.*

■ **11. gr.** ...[1]

[1] *L. 75/1982, 48. gr.*

■ **12. gr.** [Brot gegn lögum þessum varða sektum, nema þyngri hegning liggi við að lögum.][1]

[1] *L. 75/1982, 48. gr.*

■ **13. gr.** Hæstaréttar- og héraðsdómsmálaflutningsmenn, svo og lögfræðingar, sem gegnt hafa í 3 ár embætti eða stöðu, sem lagapróf þarf til, þurfa ekki leyfi til þess að annast fasteignasölu samkvæmt lögum þessum.

■ **14. gr.** ... [Skylt er að geta þess í öllum skjölum varðandi fasteignakaup, svo sem kauptilboðum, kaupsamningum, skuldabréfum og afsölum, hver hafi samið skjöl þessi, og skal geta nafns og nafnnúmers. Enn fremur skulu þeir, sem fasteignaviðskipti annast, geta nafns síns í auglýsingum, eins þótt viðskiptin séu rekin í nafni skrásetts firma.][1]

[1] *L. 49/1976, 1. gr.*

■ **15. gr.** [Ákvæði laga þessara ná einnig til kaupa og sölu skráningarskyldra skipa, sbr. 1. gr. laga um skráningu skipa, nr. 53 1970.][1]

[1] *L. 49/1976, 2. gr.*

■ **[16. gr.]**[1] Mál út af brotum á lögum þessum skulu sæta meðferð almennra lögreglumála.

[1] *L. 49/1976.*

Lög um lausafjárkaup.

Almenn ákvæði.

■ **1. gr.** Ákvæðum laga þessara skal þá aðeins beita, er ekkert annað er um samið berum orðum eða verður álitið fólgið í samningi eða leiðir af verzlunartízku eða annarri venju.

□ Lög þessi gilda ekki um fasteignakaup.

■ **2. gr.** Nú eru hlutir pantaðir, þeir er búa þarf til, og á sá að leggja efnið til, sem hlutinn býr til, þá skal pöntunin talin kaup. Þó gilda lög þessi ekki um húsgerð og önnur mannvirki á fasteign.

□ Ákvæði laga þessara um kaup gilda einnig eftir því sem við á, um skipti.

■ **3. gr.** Þegar í lögum þessum er talað um kaup á hlutum, sem tilteknir eru eftir tegund, þá er ekki aðeins átt við kaup á tiltekinni mergð, þyngd eða stærð hluta af tilgreindri tegund, heldur og við kaup á tiltekinni mergð, þyngd eða stærð úr ákveðnum hóp eða magni hluta.

■ **4. gr.** Þá er talað er í lögum þessum um verzlunarkaup, er átt við kaup, sem gerast milli kaupmanna í verzlunarrekstri þeirra eða í þágu hans.

□ Kaupmaður er í lögum þessum hver sá talinn, sem rekur það starf að selja vörur, sem hann hefir í því skyni keypt, er rekur víxlarastarf eða bankastarf, vátryggingarstarf, umboðsverzlun eða forlagsverzlun, lyfsölu, veitingar, handiðn, verksmiðjuiðnað eða námugröft, mannvirkjagerð eða flutning fólks, muna eða orðsendinga. Þó er sá maður ekki talinn kaupmaður, er rekur veitingar, handiðn eða flutninga, svo framarlega sem eigi vinna aðrir að því starfi með honum en konan með manni sínum, maðurinn með konu sinni, börn hans innan 16 ára aldurs og vinnuhjú hans.

Um ákvæði kaupverðs.

■ **5. gr.** Nú eru kaup gerð, en ekkert fastákveðið um

hæð kaupverðsins, og ber þá kaupanda að greiða það verð, sem seljandi heimtar, ef eigi verður að telja það ósanngjarnt.

■ **6. gr.** Nú er í verzlunarkaupum reikningur sendur kaupanda og hann mótmælir ekki verði því, sem tilgreint er í reikningnum, svo fljótt sem hann fær því við komið, og er hann þá skyldur að gjalda það verð, sem í reikningnum stendur, nema sannað verði, að um annað lægra verð hafi verið samið, eða reikningurinn er bersýnilega ósanngjarn.

■ **7. gr.** Nú á að reikna kaupverð eftir tölu, máli eða þyngd, og skal þá leggja til grundvallar þá tölu, mál eða þyngd, sem varningurinn hafði á þeirri stundu, er hættan við að varan farist, flyzt yfir á kaupanda.

■ **8. gr.** Ef kaupverð er miðað við þunga vöru, skal svo meta sem umbúðir beri frá að draga.

Um staðinn, þar sem skila ber seldum hlut (afhendingarstaðinn).

■ **9. gr.** Seljandinn á að skila af sér seldum hlut á þeim stað, þar sem hann átti heima þegar kaupin gerðust. Ef hann rak þá atvinnu og salan stóð í sambandi við hana, þá á hann að skila hlutnum af sér á atvinnustöð sinni.

□ Ef hluturinn var á öðrum stað á þeim tíma, er kaupin gerðust og vissu báðir samningsaðiljar um það, eða áttu að vita, þá skal svo álíta, að hlutnum eigi þar að skila, sem hann þá var.

■ **10. gr.** Ef seljandi á að senda seldan hlut frá einum stað til annars, til að skila honum þar í hendur kaupanda, þá er svo álitið, að hann hafi skilað hlutnum, þá er hann hefir afhent hann í hendur flutningsmanns þess, er tekizt hefir á hendur að flytja hlutinn þaðan, sem hann tekur við honum. Eigi að senda hlutinn á skipi, þá skal telja honum skilað, er hann er kominn á skipsfjöl.

■ **11. gr.** Nú eiga seljandi og kaupandi báðir heima í sama bæ, kauptúni eða þorpi, og á seljandi að sjá um sendingu selds hlutar til kaupanda, og skal þá hlutnum eigi talið skilað fyrr en hann er kominn í vörzlur kaupanda.

Um eindaga samninga.

■ **12. gr.** Ef ekkert hefir verið ákveðið um það, hvenær kaupverð skuli greitt eða seldum hlut skilað, og atvik liggja eigi svo til, að af þeim megi ráða, að þetta skuli gera svo fljótt sem unnt er, skal líta svo á, að kaupverðið beri að greiða og hlut að afhenda, hvenær sem krafizt er.

■ **13. gr.** Nú er frestur ákveðinn fyrir því, hvenær seldum hlut skuli skila, og er þá seljanda rétt að skila hlutnum á hverjum þeim tíma, er hann kýs innan þess frests, nema atvik liggi svo til, að af þeim sjáist, að tímafresturinn var tiltekinn kaupanda í hag.

Um rétt til að krefjast, að hönd selji hendi á báðar hliðar.

■ **14. gr.** Ef enginn frestur hefir veittur verið af hendi hvorugs aðilja, þá er seljandi ekki skyldur að láta af hendi seldan hlut, nema kaupverðið sé samtímis greitt, enda er kaupandi ekki skyldur að greiða kaupverðið nema hann fái samstundis hlutinn til umráða.

■ **15. gr.** Nú hefir svo verið um samið, að hlutinn skuli senda frá afhendingarstað, og heimila þá ummæli næstu greinar hér á undan seljanda ekki að láta vera að senda hlutinn, en varna má hann því, að kaupandi fái hlutinn í sínar vörzlur meðan kaupverðið er ógreitt.

■ **16. gr.** Nú er um verzlunarkaup að tefla, og er við sendingu hlutarins frá afhendingarstað til ákvörðunarstaðar notað farmskírteini eða farmbréf, er svo er lagað, að seljandi missi umráð yfir hlutnum þá er farmskírteinið eða farmbréfið er afhent kaupanda, og skal þá kaupverðið greitt um leið og farmskírteinið eða farmbréfið er afhent, samkvæmt reglum þeim, er settar eru í 71. gr. hér á eftir.

1922 Nr. 39 19. júní

Um ábyrgð á hættu fyrir seldan hlut.

■ **17. gr.** Hættan á því, að seldur hlutur farist af tilviljun, skemmist eða rýrni, er á ábyrgð seljanda, þar til hann hefir skilað hlutnum af sér eða afhent hann (sbr. 9.—11. gr.).

□ Ef það er ákveðinn hlutur, sem seldur var, og kaupandi átti að sækja hann, enda kominn sá tími, er sækja mátti hlutinn, og hann er á reiðum höndum, þá ber kaupandi ábyrgð á hættunni og verður því að gjalda kaupverðið, þó að svo atvikist, að hluturinn farist eða skemmist af hendingu.

Um arð af seldum hlut.

■ **18. gr.** Nú ber seldur hlutur arð áður en afhendingartími er kominn, og á þá seljandi þann ágóða, nema ástæða hafi verið til að ætla, að sá ágóði mundi ekki falla til fyrr en síðar.

□ Þann ágóða, sem af seldum hlut fæst eftir að afhendingartími er kominn, eignast kaupandi, nema ástæða hafi verið að ætla, að sá ágóði mundi fyrri til falla.

■ **19. gr.** Ef maður kaupir hlutabréf, þá er í kaupinu sá arður, sem ekki var í gjalddaga fallinn, þegar kaup gerðust.

□ Nú fylgir hlutabréfinu réttur til að skrifa sig fyrir nýju hlutabréfi, eða hlutabréfið fær þann rétt síðar, þá nýtur kaupandi þeirra hagsmuna.

■ **20. gr.** Ef maður kaupir skriflega skuldakröfu, sem ber vöxtu, þá eru í kaupinu vextir þeir, sem á voru fallnir, en ekki komnir í gjalddaga, þá er kaup gerðust, eða á afhendingardegi, ef afhending á síðar að fara fram en kaup. Ef það sést ekki af atvikum, að krafa hafi verið seld sem óvís krafa, þá á kaupandi að greiða umfram kaupverðið og samtímis því svo mikið fé, sem vöxtunum svarar.

Um drátt af hendi seljanda.

■ **21. gr.** Nú afhendir seljandi ekki seldan hlut á réttum tíma, enda sé þetta ekki kaupanda að kenna eða neinum ósjálfráðum atburði, sem kaupandi ber ábyrgð af hættunni við, og á þá kaupandi kost að kjósa, hvort hann vill heldur heimta hlutinn eða rifta kaupið.

□ Hafi drátturinn haft lítil áhrif eða óveruleg á hagsmuni kaupanda eða seljandi hlaut að álíta að svo væri, þá getur kaupandi ekki rift kaupið, nema hann hafi áskilið sér, að hluturinn yrði afhentur sér á nákvæmlega tilteknum tíma.

□ Í verzlunarkaupum er sérhver dráttur metinn verulegur, nema það sé aðeins lítill hluti hins selda, sem afhending hefir dregizt á.

■ **22. gr.** Nú er svo um samið, að seljandi skuli afhenda smátt og smátt, og ber svo til, að ein sérstök afhending dregst, þá á kaupandi samkvæmt næstu grein á undan aðeins rétt á að rifta kaupin að því er til þeirrar afhendingar kemur. Þó getur hann einnig rift kaup, að því er til síðari afhendinga kemur, ef vænta má, að drætti á afhendingum muni halda áfram, og hann getur

jafnvel rift allt kaupið í heild sinni, ef það samband er í milli afhendinganna, að það veiti tilefni til þess.

■ **23. gr.** Nú er kaup gert um ákveðinn hlut, en hann ekki afhentur á áskildum tíma, og á þá seljandi að svara skaðabótum, nema það sannist, að drátturinn var ekki honum að kenna.

■ **24. gr.** Ef um þá hluti er að tefla, sem tilteknir eru eftir tegund, þá er seljandi skyldur að svara skaðabótum, enda þótt drátturinn sé ekki honum að kenna, nema hann hafi áskilið sér að vera undan þessari skyldu þeginn, eða telja verður að atvik, sem ekki voru þess eðlis, að seljandi hefði átt að hafa þau í huga, er kaupin gerðust, hafi valdið því, að honum var alls eigi auðið að efna það, sem hann hafði um samið, og má til slíkra atvika telja það, er svo ber undir, að allir hlutir af hinni tilteknu tegund eða þeim vöruhóp, er kaup er um gert, hafa af óviðráðanlegum orsökum farizt; svo er og ef styrjöld tekur fyrir efndir, eða aðflutningsbann eða því um líkt.

■ **25. gr.** Nú hefir kaup verið rift og svara ber skaðabótum samkvæmt 23. eða 24. gr., og skulu þá skaðabæturnar nema því, sem verð hluta af sömu tegund og gæðum sem hinir seldu hlutir er hærra, þá er afhending átti fram að fara, heldur en kaupverðinu nemur, nema sannað sé, að meira tjón eða minna hafi af hlotizt.

■ **26. gr.** Nú er afhendingarfrestur út runninn, en hinn seldi hlutur hefir eigi verið afhentur, og verður kaupandi þá, ef hann vill halda fast á kaupinu og eigi rifta það, að svara án ástæðulausrar tafar fyrirspurn um þetta frá seljanda. Geri hann það ekki, missir hann rétt sinn til að heimta hlutinn sér afhentan. Sama er og í verzlunarkaupum, þótt hann hafi enga fyrirspurn fengið, ef hann skýrir ekki frá því innan sennilegs tíma, að hann æski að kaupið haldist.

■ **27. gr.** Nú hefir seldur hlutur verið afhentur eftir að afhendingarfrestur var liðinn, og verður kaupandi þess vís, þá er hluturinn kemur honum í hendur, eða af því að seljandi skýrir honum frá því, að hluturinn hefir verið afhentur síðar en um var samið, og verður hann þá að skýra seljanda frá því þegar í stað, ef um verzlunarkaup er að tefla, en ella án óþarfrar tafar, að hann ætli sér að neyta réttar síns út af drættinum. Geri hann það ekki, missir hann rétt sinn til að bera fyrir sig dráttinn. Ætli kaupandi sér að neyta réttar síns til að rifta kaupið, þá verður hann að skýra seljanda frá því án óþarfrar tafar, ella missir hann þann rétt sinn.

Um drátt af kaupanda hendi.

■ **28. gr.** Ef kaupverð er ekki greitt í ákveðna tíð, eða kaupandi gerir ekki í tæka tíð þá ráðstöfun, sem greiðsla kaupverðsins er undir komin, þá má seljandi gera hvort er hann vill, halda upp á hann kaupinu eða rifta það. Sé drátturinn óverulegur, verður kaupið þó ekki rift. Í verzlunarkaupum er sérhver dráttur talinn verulegur.

□ Nú er það, sem selt var, þegar komið í vörzlur kaupanda, og getur seljandi þá ekki rift kaupið, nema annaðhvort sé, að álíta verður, að hann hafi áskilið sér þennan rétt, eða þá kaupandi neitar að taka við hlutnum.

■ **29. gr.** Sé svo um samið, að seljandi afhendi smátt og smátt, og andvirði skuli greitt við hverja afhendingu, en svo verður dráttur á greiðslu andvirðis, sá, er meta má verulegan eftir fyrri málsgr. 28. greinar, þá á seljandi rétt á að rifta kaupin á öllu því, er síðar skyldi afhent, nema engin ástæða sé til að óttast, að dráttur muni aftur að höndum bera. Þetta á sér stað, þó að seljandi geti ekki samkvæmt síðari hluta 28. gr., rift kaupið er kemur til þeirrar sendingar, sem andvirði dróst fyrir.

■ **30. gr.** Nú riftir seljandi kaup samkvæmt því, sem fyrir er mælt í 28. eða 29. gr., og á hann þá rétt til skaðabóta samkvæmt reglunum í 24. gr. Bæturnar skal svo meta að þær svari mismuninum á því, hve miklu kaupverðið er hærra heldur en verð hins selda á þeim tíma, er drátturinn varð, nema sannað verði, að seljandi hafi meira tjón eða minna af hlotið.

■ **31. gr.** Nú er kaupverð ekki greitt, þó að eindagi sé liðinn, eða kaupandi hefir látið hjá líða að gera slíka ráðstöfun, sem um er getið í 28. gr., en hinn seldi hlutur er enn ekki afhentur kaupanda, þá verður seljandi, ef hann vill halda kaupinu upp á kaupanda, að svara án ástæðulausrar tafar fyrirspurn frá kaupanda um þetta. Sé um verzlunarkaup að ræða, skal seljandi, ef hann vill halda kaupinu upp á kaupanda, tilkynna honum það innan hæfilegs tíma, enda þótt kaupandi hafi enga fyrirspurn gert um það.

■ **32. gr.** Nú er kaupverðið greitt of seint eða ráðstöfun sú, sem um er getið í 28. gr., gerð of seint, og verður seljandi þá, ef hann vill rifta kaupið af þeirri ástæðu, að skýra kaupanda frá því þegar í stað, ef um verzlunarkaup er að tefla, en annars án óþarfs dráttar. Geri hann það ekki, missir hann rétt sinn til að rifta kaupin.

■ **33. gr.** Nú lætur kaupandi hjá líða að vitja hins keypta hlutar eða veita honum viðtöku á réttum tíma, eða hann er þess valdandi á annan hátt, að hluturinn er ekki afhentur í hans hendur í ákveðna tíð, og skal þá seljandi annast hlutinn á kaupanda kostnað þar til er drætti þessum lýkur, eða seljandi neytir þess réttar, sem 28. gr. kann að veita honum til að rifta kaupið. Nú er hluturinn sendur og kominn á viðtökustað, og eiga þá fyrirmæli þessi því aðeins við, að þar sé einhver, sem fyrir seljanda hönd getur tekið hlutinn til varðveizlu, enda valdi það seljanda eigi verulegum kostnaði eða óþægindum.

■ **34. gr.** Geti seljandi ekki haldið áfram að annast hlutinn, án verulegs kostnaðar eða óþæginda, eða ráðstafi kaupandi honum ekki innan sennilegs tíma eftir að hann hefir fengið áskorun um það, þá er seljanda rétt að selja hlutinn fyrir kaupanda reikning; en gera skal hann kaupanda viðvart áður í tæka tíð, ef auðið er. Ef hluturinn er seldur á uppboði, sem auglýst er og haldið á viðunanlegan hátt, þá getur kaupandi ekki mótmælt því verði, sem við söluna fæst. Ef eigi er auðið að selja hlutinn, eða það er sýnilegt, að söluverðið muni eigi hrökkva fyrir sölukostnaði, þá er seljanda rétt að flytja hlutinn burt, ef hann vill.

■ **35. gr.** Nú er hlutnum hætt við bráðum skemmdum eða geymsla hans hefir í för með sér ýkjumikinn kostnað tiltölulega, og er þá seljanda skylt að selja hann, þó með þeirri takmörkun, sem leiðir af niðurlagi 34. gr.

■ **36. gr.** Nú hefir dráttur af kaupanda hálfu valdið seljanda útgjöldum til varðveizlu hlutarins eða öðrum

1922 Nr. 39 19. júní

auknum kostnaði, og á seljandi þá rétt á skaðabótum, og getur hann haldið hlutnum til tryggingar fyrir þeim.

■ **37. gr.** Ef seldur hlutur er í ábyrgð seljanda, en kaupandi hefir gerzt þess valdur, að hluturinn verður ekki afhentur á réttum tíma, þá flyzt ábyrgðin yfir á kaupanda, ef um þá hluti er að tefla, sem ákveðnir eru eftir tegund, þó ekki fyrr en ákveðnum hlutum hefir verið af skipt og þeir til teknir handa kaupanda.

Um vöxtu af kaupverði.

■ **38. gr.** Ef tiltekinn eindagi er ákveðinn á greiðslu kaupverðs í verzlunarkaupum og kaupverðið eigi greitt á réttum tíma, þá á kaupandi að svara 6% ársvöxtum af kaupverðinu frá þeim tíma. Hafi tiltekinn eindagi á greiðslu kaupverðs eigi verið ákveðinn, þá á kaupandi að svara þessum vöxtum frá þeim degi, er afhending fór fram, eða hafi kaupandi verið þess valdur, að dráttur varð á afhendingunni, þá frá þeim degi, er sá dráttur hófst.

□ Í öðrum kaupum á kaupandi að svara 5% ársvöxtum af kaupverðinu frá eindaga þess, hvort sem tiltekinn eindagi er ákveðinn eða eigi. Nú fær kaupandi reikning frá seljanda á þeim tíma, er kaupverðið var gjaldkræft orðið, og falla þá vextir á frá viðtöku reikningsins, án þess frekari kröfu þurfi um að gera.

□ Ákvæði 2. gr. í tilskipun 27. maí 1859 um vaxtahækkun frá þeim degi, er kröfuhafi leitar réttar síns, skulu eigi gild vera framar, þá er vextir eru taldir samkvæmt þessari grein.[1)]

[1)] *Sbr. l. 58/1960, 5. gr.*

Um það, er kaupandi getur eigi staðið í skilum.

■ **39. gr.** Nú verður kaupandi gjaldþrota eftir að kaup voru gerð, þá er seljanda rétt að halda hinum selda hlut, þó að gjaldfrestur hafi áskilinn verið, og sé hluturinn sendur frá afhendingarstaðnum, þá má seljandi varna því, að hann sé afhentur búinu, unz nægileg trygging er sett fyrir greiðslu kaupverðsins í gjalddaga. Ef afhendingartími er kominn og búið hefir ekki sett slíka tryggingu, þó að seljandi hafi á það skorað, þá má hann rifta kaup, ef hann vill.

□ Þessum fyrirmælum skal einnig beita, ef það kemur fram við fjárnám eftir að kaup eru gerð, að kaupandi hefir eigi efni á að greiða skuld sína, eða fjárhagur hans að öðru leyti reynist slíkur, að ætla má, að hann geti eigi greitt kaupverðið, þá er það fellur í gjalddaga.

■ **40. gr.** Ef bú kaupanda hefir verið tekið til gjaldþrotaskipta, en hvorki er kominn sá tími, er seldan hlut átti að afhenda, eða gjalddagi kaupverðsins, þá getur seljandi skorað á búið að lýsa yfir því, hvort það vill ganga í kaupin, og lýsi búið þá ekki yfir því svo fljótt sem auðið er og í síðasta lagi innan fjögra vikna eða þá á afhendingardegi eða gjalddaga, ef það tímamark ber fyrr að höndum, að það vilji í kaupið ganga, þá má seljandi rifta kaupið.

■ **41. gr.** Hafi hinn seldi hlutur verið afhentur þrotabúinu eftir að búið var framselt til gjaldþrotameðferðar, en kaupverðið er eigi greitt, á seljandi rétt á að heimta hlut sinn aftur, nema búið lýsi yfir því, að það vilji í kaupið ganga, enda greiði þá kaupverðið eða setji tryggingu fyrir greiðslu þess í gjalddaga, ef krafizt er. Hafi búið látið hlutinn af hendi eða á annan hátt ráðstafað honum þannig fyrir sinn reikning, að eigi er auðið að skila hlutnum aftur í verulega óbreyttu ástandi, þá er seljanda rétt að líta svo á, sem búið hafi gengið í kaupið.

1922 Nr. 39 19. júní

Um það er seldum hlut er áfátt.

■ **42. gr.** Nú er ákveðinn hlutur seldur, og er honum áfátt eða galli á honum, þá má kaupandi rifta kaupin eða heimta afslátt af kaupverði að tiltölu. Ef gallinn verður að teljast óverulegur, getur kaupandi ekki riftað kaupið, nema seljandi hafi svik í frammi haft.

□ Nú skortir hluti, þá er kaup gerðust, einhverja þá kosti, er ætla má að áskildir væru, eða það, sem hlutnum er áfátt, hefir gerzt fyrir vanrækt seljanda eftir að kaup voru gerð eða seljandi hefir haft svik í frammi, og getur þá kaupandi krafizt skaðabóta.

■ **43. gr.** Ef um þá hluti er að tefla, sem tilteknir eru eftir tegund, og þeir reynast gallaðir, þá er þeim er skilað, getur kaupandi rift kaupið eða heimtað aðra hluti ógallaða í hinna stað, eða heimtað tiltölulegan afslátt af kaupverði.

□ Ef telja verður það óverulegt, sem að hlutunum er, þá verður ekki kaup rift né annarra hluta krafizt í staðinn, nema seljandi hafi haft svik í frammi eða vitað um það, sem áfátt var, svo tímanlega, að hann hefði getað útvegað aðra hluti ógallaða án ósanngjarns kostnaðar.

□ Enda þótt seljanda sé ekki um að kenna það, sem að söluhlutnum er, þá er hann þó skyldur að greiða skaðabætur, þó svo, að fara skal eftir fyrirmælum 24. gr., eftir því sem við á.

■ **44. gr.** Nú skal úr því skera, hvort söluhlut sé áfátt, og verður þá að miða við það tímamark, er hluturinn fluttist yfir í ábyrgð kaupanda, nema því aðeins, að vanhirðu seljanda sé um að kenna það, sem áfátt er.

■ **45. gr.** Nú er kaup rift sakir þess, að söluhlut er áfátt, og skal þá einnig fara eftir fyrirmælum 25. gr., er skaðabætur eru ákveðnar.

■ **46. gr.** Hafi svo verið um samið, að seljandi afhendi hina seldu muni smátt og smátt, og reynist einni sérstakri afhendingu áfátt, þá getur kaupandi samkvæmt 42. og 43. gr. aðeins rift kaup að því, er til þessarar afhendingar kemur. Þó getur hann einnig rift kaup á því, sem eftir er að afhenda, ef við má búast, að þeim muni einnig áfátt verða; og hann getur jafnvel rift allt kaupið, ef atvik liggja svo til í sambandi afhendinganna hverrar við aðra.

■ **47. gr.** Hafi kaupandi rannsakað söluhlutinn áður en kaup gerðust eða látið fyrirfarast án sennilegrar ástæðu að rannsaka hlutinn, þó að seljandi skoraði á hann um það, eða honum var færi á gefið að rannsaka sýnishorn af söluhlutnum áður en kaup gerðust, getur hann ekki borið fyrir sig neina þá galla á söluhlutnum, sem hann hefði átt að sjá við þá rannsókn, nema seljandi hafi haft svik í frammi.

■ **48. gr.** Ef hlutur er seldur á uppboði getur kaupandi ekki borið fyrir sig neinn galla á hlutnum, nema hluturinn svari ekki til þess heitis, er hann var auðkenndur með við söluna, eða seljandi hafi haft svik í frammi. Þessi ákvæði gilda þó ekki þá er kaupmaður selur varning sinn á uppboði.

■ **49. gr.** Nú býðst seljandi til að bæta úr göllum, sem eru á seldum hlut, eða láta annan hlut ógallaðan koma í hans stað, og verður kaupandi þá að sætta sig við það, ef það verður gert áður en sá frestur er úti, sem hann

var skyldur til að bíða afhendingar (sbr. 21. gr.), enda sé það augljóst, að hann hafi engan kostnað eða óhagræði af þessu.

□ Þessi fyrirmæli hafa engin áhrif á rétt kaupanda til skaðabóta.

■ **50. gr.** Fyrirmæli laga þessara um galla á söluhlut eiga einnig við að sínu leyti þá er mergð, stærð eða þungi þess, sem selt var, er minni en áskilið er, ef kaupandi má ganga að því vísu, að ætlazt sé til að það, sem afhent er, séu fullar efndir þess, sem um var samið. Þá er þannig stendur á, getur kaupandi ekki samkvæmt 43. gr. krafizt annarra hluta í stað þeirra, sem afhentir voru, en í stað þess getur hann heimtað, að sér sé afhent það, sem upp á vantar, hvort sem þetta er meiri eða minni hluti þess, sem afhenda átti.

■ **51. gr.** Sé um verzlunarkaup að tefla, og sé söluhluturinn afhentur og kominn kaupanda í hendur eða sýnishorn, sem um var samið, er komið honum í hendur, þá er hann skyldur til að rannsaka hlutinn svo sem góð verzlunartízka heimtar. Eigi að senda hlutinn úr einum stað í annan, er kaupandi þó ekki skyldur að rannsaka hann fyrri en hluturinn er þangað kominn, sem hann á að fara og kaupanda hefir verið gerður kostur á að veita honum viðtöku á þann hátt, að honum hefði verið skylt að annast hlutinn samkvæmt 56. gr.

■ **52. gr.** Komi það í ljós, að söluhlut er ábótavant og kaupandi vill bera það fyrir sig, þá skal hann skýra seljanda frá því þegar í stað, ef um verzlunarkaup er að tefla, en ella án ástæðulauss dráttar. Nú hefir kaupandi orðið þess var, að hlutnum var áfátt eða hann hefði átt að verða þess var, og skýrir hann eigi seljanda frá, svo sem hér er fyrir mælt, þá getur hann eigi síðar borið það fyrir sig, að hlutnum hafi áfátt verið.

□ Ef kaupandi vill rifta kaup eða krefjast viðbótar eða nýrra hluta í stað þeirra, sem hann hefir fengið, skal hann skýra seljanda frá því án ástæðulauss dráttar; ella missi hann rétt sinn til þess að hafna hlutnum eða krefjast viðbótar.

■ **53. gr.** Ákvæði 52. gr. um það, að kaupandi missi rétt sinn til þess að bera fyrir sig, að söluhlut hafi áfátt verið, gilda þó ekki, ef seljandi hefir haft svik í frammi eða sýnt af sér vítaverða vanhirðu, sem hefir í för með sér talsvert tjón fyrir kaupanda.

■ **54. gr.** Nú er ár liðið frá því er kaupandi fékk söluhlut í hendur og hann hefir ekki skýrt seljanda frá, að hann ætli að bera fyrir sig, að söluhlutnum hafi ábótavant verið, og getur hann þá eigi síðar komið fram með neina kröfu af því tilefni, nema seljandi hafi skuldbundið sig til að ábyrgjast hlutinn lengri tíma, eða haft svik í frammi.

Fyrirmæli um það, er sölumunum er neitað viðtöku, og um rifting kaupa.

■ **55. gr.** Hafi kaupandi fengið hlut í hendur, þann er hann vill neita viðtöku, þá er hann skyldur að annast um hlutinn, en krafið getur hann seljanda endurgjalds á þeim kostnaði, er af þessu leiðir. Fyrirmæli 34. og 35. gr. eiga við um þetta eftir því sem á stendur.

■ **56. gr.** Nú hefir hluturinn verið sendur svo, að kaupandi á kost á að taka hann til varðveizlu á staðnum, sem hann átti til að fara, en hann vill synja honum viðtöku, og er hann þó skyldugur að taka við honum til varðveizlu á kostnað seljanda.

□ Þetta á þó ekki við, ef seljandi er sjálfur á viðtökustaðnum eða þar er handhafi farmskírteinis eða annar sá, er fyrir seljanda hönd getur annazt um hlutinn. Sama er og ef kaupandi getur ekki fengið hlutinn í sínar vörzlur án þess að greiða andvirði hans eða baka sér annan verulegan kostnað eða óþægindi.

□ Hafi kaupandi tekið hlutinn í sínar vörzlur, eiga við fyrirmælin í næstu grein hér á undan.

■ **57. gr.** Sé kaup rift, á seljandi ekki rétt á að fá hlutinn aftur, nema hann skili aftur því, er hann hefir fengið af andvirði hans, og kaupandi á ekki rétt á að fá andvirði endurgreitt, nema hann skili aftur því, er hann hafði við tekið, í sama ástandi og mergð eða stærð að öllu verulegu, sem það var í, er hann tók við því.

□ Nú riftir kaupandi kaup eða krefst skipta á hlutnum, og á hann þá rétt á að halda þeim hlut, er hann hefir fengið, þar til er seljandi svarar skaðabótum þeim, er honum ber, eða setur nægilega trygging fyrir þeim.

■ **58. gr.** Jafnvel þótt hluturinn sé forgörðum farinn eða breyttur, getur kaupandi þó rift kaupið þrátt fyrir ákvæðin í næstu grein hér á undan, ef það, að hluturinn fór forgörðum eða breyttist, er ósjálfráðri tilviljun að kenna eða ásigkomulagi hlutarins sjálfs eða ráðstöfunum, sem nauðsynlegar voru til að rannsaka hann, eða voru gerðar áður en það kom í ljós eða hefði átt að koma í ljós, að hlutnum var svo ábótavant, að af því leiddi rétt til að rifta kaupin.

Um vanheimild.

■ **59. gr.** Nú kemur það fram, að söluhlutur var annars manns eign en seljanda, þá er kaupin gerðust, og getur þá kaupandi krafizt skaðabóta af seljanda, og það þótt seljandi hafi eigi betur vitað en að hann ætti hlutinn. Ef kaupandi hafði fullan grun eða vitneskju um vanheimild seljanda, þá er kaupin gerðust, þá á hann engan rétt til skaðabóta.

Um kaup til reynslu.

■ **60. gr.** Ef hlutur er keyptur til reynslu eða með því skilyrði, að kaupandi megi skoða hlutinn áður en kaupið er fullgert, og hluturinn hefir verið afhentur, þá er kaupandi þó bundinn við kaupin, nema hann skýri seljanda frá innan tiltekins tíma, eða innan hæfilegs frests, ef enginn tími er fastákveðinn, að hann vilji eigi hlutinn hafa.

□ Meðan hluturinn er hjá kaupanda til reynslu eða skoðunar, er hann í ábyrgð kaupanda.

Um tilkynningar eftir lögum þessum.

■ **61. gr.** Ef slík tilkynning frá kaupanda, sem um getur í 6., 26., 27., 52. og 54. gr., er afhent til flutnings með ritsíma eða pósti eða með öðrum þeim flutningstækjum, sem gilt þykir að nota, missir tilkynnandi engan rétt við það, að tilkynningunni seinkar eða hún kemur eigi til skila.

□ Hið sama gildir um tilkynningar frá seljanda, sem um er rætt í 31. og 32. gr.

Um þýðingu ýmissa söluskilyrða.

■ **62. gr.** Ef varningur er seldur „frítt á skipsfjöl" (fob.) á tilteknum stað, verður kaupandi að útvega skip eða rúm í skipi til að flytja varninginn þaðan.

□ Seljandi á að annast um og kosta flutning varningsins til hleðslustaðarins og gera þær ráðstafanir um flutning varningsins á skip, er farmsendanda er skylt að gera, eftir því sem lög áskilja á þeim stað eða venja er til.

1922 Nr. 39 19. júní

□ Nú er varningur kominn á skipsfjöl, og er hann þá úr ábyrgð seljanda.

□ Þá er um það skal dæma, hvort varningi sé ábótavant, skal dæma eftir ástandi því, sem hann var í á þeirri stund, er hann fór úr ábyrgð seljanda. Sama er um mergð, þyngd og stærð þess varnings, er seldur er eftir tölu, þunga eða máli.

□ Þó kaupandi hafi skip til taks eða skiprúm til að taka við varningnum, leiðir ekki af því, að kaupandi sé skyldur til að rannsaka varninginn fyrri en hann er kominn á viðtökustað; ekki hamlar þetta heldur seljanda frá að neyta þess réttar, sem honum er áskilinn í 15., 28. og 39. gr.

□ Kaupandi er skyldur að greiða andvirði gegn móttöku farmskírteinis samkvæmt því, sem ákveðið er í 71. gr., þó að ekki sé svo sérstaklega um samið.

■ **63. gr.** Ef varningur er seldur „flutningsfrítt" (Cost and freight, c & f, cf) skal seljandi annast og kosta sending hans til viðtökustaðar.

□ Nú er varningur afhentur flutningsmanni eða honum komið á skipsfjöl samkvæmt fyrirmælum 10. gr., og er hann úr því í ábyrgð kaupanda.

□ Þá er um það skal dæma, hvort varningi sé ábótavant, skal dæma eftir ástandi því, er hann var í á þeirri stund, er hann fór úr ábyrgð seljanda. Sama er um mergð, þyngd eða stærð þess varnings, sem seldur er eftir tölu, þunga eða máli.

□ Þó að ekki sé sérstaklega svo um samið, er kaupandi skyldur til að greiða andvirði gegn móttöku farmskírteinis samkvæmt því sem ákveðið er í 71. gr.

□ Þótt andvirði sé ekki í gjalddaga komið, þá er varningur kemur til viðtökustaðarins, er kaupandi þó skyldur til að greiða það flutningsgjald, er seljandi hefir eigi greitt, en draga má hann það frá kaupverðinu, án þess að reikna sér þó vöxtu af því.

■ **64. gr.** Nú er varningur seldur „cif" (cost, insurance, freight) eða „caf" (coût, assurance, fret), og gilda þá fyrirmælin í næstu grein á undan.

□ Auk þess á seljandi að annast venjulega vátrygging fyrir kaupanda hönd fyrir þann hluta sendingar, sem hann ber ekki sjálfur ábyrgð á. Láti seljandi hjá líða að vátryggja þannig varninginn, enda sé kaup eigi fyrir þá skuld rift, þá getur kaupandi heimtað bætur fyrir það tjón, er hann kynni að hafa beðið af vanhirðu seljanda, eða hann getur sjálfur vátryggt varninginn og dregið þann kostnað frá andvirði varningsins.

■ **65. gr.** Nú er varningur seldur, „afhentur" eða „frítt" (franko) á tiltekinn stað, og telst hann þá ekki afhentur fyrr en hann er á þann stað kominn. Seljandi á þá að annast um og kosta sending varnings þangað, og ber hann ábyrgð á honum meðan á sendingunni stendur.

□ Þá er um það skal dæma, hvort varningi sé ábótavant, skal dæma eftir ástandi því, er hann var í á þeirri stund, er hann kom til skila. Sama er um mergð, þyngd eða stærð þess varnings, er seldur er eftir tölu, þunga eða máli.

□ Sé orðið „afhent" notað í sambandi við „flutningsfrítt", „c og f", „cf", „cif" eða „caf", þá hefir merking orðsins „afhent" engin áhrif á téð söluskilyrði.

■ **66. gr.** Ef varningur er keyptur með þeim ákvæðum, er gefa nokkurt svigrúm um mergð hans, þyngd eða stærð, t. d. „cirka", „frá—til" eða því um líkt, þá veitir það seljanda frjálst um að kjósa innan þeirra takmarka, nema það sé ljóst af atvikum, að svigrúmið sé ætlað kaupanda til hagsmuna. **1922** Nr. 39 19. júní

□ Ef orðið „cirka" er notað eða „hér um bil", þá er svigrúmið 10% fyrir ofan eða neðan, ef um heilan farm er að tefla, en 5% ella.

■ **67. gr.** Nú er seldur „farmur", og má seljandi þá ekki senda annan varning með sama skipi. Geri hann það engu að síður og kaupandi hafi óhagræði af, getur kaupandi rift kaup. Hvort sem kaupandi riftir kaup eða ekki, á hann rétt á skaðabótum.

■ **68. gr.** Ef svo er til skilið, að varning skuli afhenda eða við honum taka „í byrjun" („primo"), „í miðju" („medio") eða „í lok" („ultimo") mánaðar, er það að skilja eftir því sem á stendur, um fyrsta til tíunda, ellefta til tuttugasta, eða tuttugasta og fyrsta til síðasta dags í mánuðinum.

□ Þá er verðskjöl eru seld, merkir „primo" fyrsta virkan dag í mánuði, „medio" fimmtánda dag í mánuði, eða næsta virkan dag á eftir, ef sá dagur er heilagur, „ultimo" síðasta virkan dag í mánuði.

■ **69. gr.** Hafi seljandi skuldbundið sig til að senda frá sér varning á ákveðnum fresti, skal svo álíta, að varan hafi afhent verið á réttum tíma, ef henni hefir verið komið á skipsfjöl eða önnur þau flutningstæki, er við henni skyldu taka, áður en sá frestur er liðinn.

□ Sé farmskírteini gert um sendinguna og beri það ekki með sér, að varan hafi afhent verið á réttum tíma, getur kaupandi hafnað vörunni.

■ **70. gr.** Ef áskilin er „borgun út í hönd", er kaupandi skyldur að greiða andvirðið jafnframt og söluhluturinn er boðinn honum til umráða (sbr. 14. og 15. gr.).

■ **71. gr.** Hafi kaupandi skuldbundið sig til að greiða andvirðið við móttöku farmskírteinis, eða til að samþykkja víxil jafnframt og honum er afhent farmskírteini, má hann ekki neita greiðslu eða samþykki fyrir það, að varningurinn sé ekki enn til skila kominn eða að hann hafi ekki haft færi á að rannsaka hann.

□ Þá er greiðslu er krafizt eða víxil-samþykkis gegn afhendingu farmskírteinis, verður kaupandi að hafa fengið í hendur reikning yfir varninginn, og hafi seljandi skuldbundið sig til að vátryggja varninginn, verður vátryggingarskírteini að fylgja farmskírteini.

□ Það, sem hér er mælt, á einnig við, þegar kaupandi hefir skuldbundið sig til að greiða andvirðið við móttöku slíks farmbréfs, sem um er getið í 16. gr.

Lög um sölu notaðra lausafjármuna. **1979**

■ **1. gr.** Hver sá sem reka vill verslun eða umboðssölu með notaða eða gamla lausafjármuni, svo sem bifreiðar, bækur, innanstokksmuni eða annan varning, skal til þess hafa sérstakt leyfi lögreglustjóra viðkomandi lögsagnarumdæmis. Nr. 61 31. maí

■ **2. gr.** Leyfi samkvæmt 1. gr. skal veitt til 5 ára í senn og aðeins þeim sem fullnægja skilyrðum laga nr. 41/1968, um verslunaratvinnu, til að mega reka verslun á Íslandi, og fullnægja að öðru leyti þeim skilyrðum sem sett eru í lögum þessum eða sett kunna að vera í lögum eða í reglugerðum til að mega reka starfsemina.

■ **3. gr.** Afturkalla má leyfi samkvæmt 1. gr. ef sannað þykir að leyfishafi hafi brotið lög nr. 41/1968,

1979 Nr. 61 31. maí

ákvæði laga þessara eða lög um óréttmæta verslunarhætti.

■ **4. gr.** Verslun samkvæmt lögum þessum má aðeins reka í húsnæði eða starfsstöð sem lögreglustjóri hefur samþykkt, enda fullnægi húsnæði eða starfsstöð ákvæðum reglugerða um öryggismál og húsnæði vinnustaða.

■ **5. gr.** Allur varningur, sem lög þessi taka til, skal geymdur á verslunarstað í a. m. k. 14 daga frá því honum er veitt móttaka, nema um bifreiðar sé að ræða. Á þeim tíma er óheimilt að selja hann eða afhenda öðrum, farga eða breyta á einn eða annan hátt. Þegar varningi er veitt móttaka til sölu skal hann þegar skráður og verðmerktur.

■ **6. gr.** Heimilt er ráðherra með reglugerð að ákveða að skrá skuli haldin um allan varning sem veitt er viðtaka til endursölu, hvort sem hann er keyptur eða tekinn til umboðssölu.

□ Í þessa skrá skulu færðar ýmsar upplýsingar um söluhlut, svo sem tegundarheiti, seljanda, söludag o. s. frv.

■ **7. gr.** Sá, sem verslun rekur samkvæmt lögum þessum, skal jafnan sýna fyllstu aðgát við kaup og sölu gamals eða notaðs varnings. Telji hann ástæðu til skal hann krefja seljanda varnings um persónuskilríki.

□ Óheimilt er að kaupa eða veita móttöku varningi til endursölu frá þeim sem yngri er en 16 ára.

□ Seljandi bifreiðar skal sanna með vottorði Bifreiðaeftirlits ríkisins að hann sé skráður eigandi hennar.

■ **8. gr.** Heimilt er lögreglustjóra að veita undanþágu frá ákvæðum 5. gr. laga þessara.

■ **9. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum. Mál vegna brota á lögum þessum sæta meðferð að hætti opinberra mála.

1979 Nr. 44 1. júní

Lög um húsaleigusamninga.

I. kafli. Gildissvið laganna o. fl.

■ **1. gr.** Lög þessi gilda um samninga sem fjalla um afnot af húsi eða hluta af húsi gegn endurgjaldi. Lögin gilda enn fremur um afnot húsnæðis samkvæmt vinnusamningi eða viðauka við slíkan samning.

□ Fjalli samningur enn fremur um land, sem nýta á í tengslum við afnot af húsnæði, skal fara um slíka samninga skv. lögum þessum, nema um afnot lands til landbúnaðar sé að ræða.

□ Með íbúðarhúsnæði er í lögum þessum átt við húsnæði sem látið er í té til afnota að öllu eða verulegu leyti til íbúðar.

□ Lög þessi gilda ekki um samninga hótela, gistihúsa og sambærilegra aðila við gesti sína. Sama gildir um orlofsheimili sem leigð eru til skamms tíma.

■ **2. gr.** Ákvæði í leigumála, sem fer í bága við ákvæði laga þessara, verður ekki beitt gegn leigutaka eða þeim sem hefur rétt til að koma í hans stað, nema annars sé sérstaklega getið.

■ **3. gr.** Ákvæði í lögum þessum um hjón eða maka eiga einnig við um sambúðarfólk, en með sambúðarfólki er átt við karl og konu, sem búa saman og eru bæði ógift, ef þau hafa átt saman barn, konan er þunguð eða sambúðin hefur varað samfleytt í eitt ár.

II. kafli. Gerð leigumála.

■ **4. gr.** Leigumála um húsnæði skal gera skriflegan.

□ Félagsmálaráðuneytið skal láta gera sérstök eyðublöð fyrir leigumála um íbúðarhúsnæði. Eyðublöðin skulu liggja frammi, almenningi til afnota, á skrifstofum sveitarfélaga, hjá samtökum leigutaka og leigusala, og annars staðar þar sem ástæða þykir til.

1979 Nr. 44 1. júní

□ Ráðuneytið getur ákveðið hæfilegt endurgjald fyrir eyðublöðin sem dreifingaraðila er skylt að innheimta.

■ **5. gr.** Heimilt er félagsmálaráðuneyti að staðfesta til almennra nota eyðublöð samkv. 4. gr., sem samtök leigutaka eða leigusala kunna að láta gera, enda sé á þau skráð um staðfestingu ráðuneytisins. Sama á við um eyðublöð sem gerð eru á vegum Fasteignamats ríkisins og Húsnæðismálastofnunar ríkisins.

■ **6. gr.** Allar breytingar á leigumála eða viðbætur við hann, sem heimilar eru samkvæmt lögum þessum, skulu gerðar skriflegar og skráðar á leigumálann sjálfan.

■ **7. gr.** Leigumála má ýmist gera til ákveðins tíma eða ótímabundna.

□ Sé leigumáli tímabundinn lýkur honum án sérstakrar uppsagnar en senda skal leigusali tilkynningu til leigutaka samkv. 16. gr.

□ Um ótímabundna leigusamninga gilda hins vegar ákvæði 13. gr. um uppsagnarfrest og auk þess ákvæði 15. gr. um fardaga ef hið leigða er íbúðarhúsnæði.

■ **8. gr.** Leigutaki íbúðarhúsnæðis samkvæmt tímabundnum leigusamningi skal að leigutíma loknum hafa forleigurétt að hinu leigða. Leigumálinn framlengist þá í jafnlangan tíma og hinn upphaflegi samningur gilti, en þó ekki lengur en í eitt ár hverju sinni. Leigusali getur þó valið milli þess hvort gerður skuli nýr tímabundinn samningur eða hinn tímabundni samningur breytist í ótímabundinn samning, sem lýtur almennum reglum laga þessara, m. a. um uppsögn. Skilmálar framlengds leigumála skulu vera hinir sömu og í upphaflegum leigumála að öðru leyti, m. a. um fjárhæð húsaleigu, nema að því leyti sem leiðir af leyfilegum breytingum á húsaleigunni samkvæmt samningi aðila eða lögum. Hafi tímabundinn samningur verið gerður samkvæmt þessari grein og hann endurnýjaður að ósk leigusala tvisvar í röð eða oftar án verulegrar breytingar, hefur leigutaki rétt til ótímabundins samnings, nema sérstakar ástæður mæli því í mót.

□ Líta skal á upphaflega umsaminn leigutíma og framlengingu hans skv. forleigurétti sem samfelldan leigutíma og meta réttindi og skyldur leigusala og leigutaka eftir því, m. a. að því er lýtur að fyrirframgreiðslu skv. 2. mgr. 51. gr.

□ Forleiguréttur leigutaka skv. 1. mgr. gildir ekki, ef hið leigða íbúðarhúsnæði er í sama húsi og leigusali býr í sjálfur.

□ Forleiguréttur leigutaka skv. 1. mgr. gildir ekki, ef hið leigða íbúðarhúsnæði er í sama húsi og leigusali býr í sjálfur.

■ **9. gr.** Í leigumála skal m. a. geta eftirtalinna atriða:

A. Hvort úttekt á hinu leigða skuli fara fram við afhendingu skv. 33. gr.

B. Hvort leigutaki skuli leggja fram tryggingarfé og með hvaða hætti og hvar það skuli varðveitt.

C. Hvernig greiða skuli leiguna.

D. Forleiguréttar skv. 8. gr. ef um tímabundinn leigumála er að ræða.

E. Hvort samið er um lágmarks leigutíma ef um ótímabundinn leigumála er að ræða.

F. Fjárhæðar húsaleigu svo ekki verði um villst.

■ **10. gr.** Ef aðilar hafa vanrækt að gera skriflegan leigumála eða notað óstaðfest eyðublöð við gerð hans, gilda öll ákvæði laga þessara um réttarsamband þeirra. Upphæð leigunnar ákveðst þá sú fjárhæð sem leigusali getur sýnt fram á að leigutaki hafi samþykkt. Komi engin sönnunargögn fram um leigufjárhæðina er rétt að kveðja til úttektarmenn, sbr. XI. kafla laga þessara, til þess að ákveða sanngjarna fjárhæð leigunnar.

■ **11. gr.** Ákvæði í leigumála má meta ógild ef þau mundu leiða til niðurstöðu sem væri bersýnilega ósanngjörn. Sama gildir ef ákvæði í leigumála brýtur í bága við góðar venjur í húsaleigumálum.

III. kafli. Uppsögn leigumála – leigufardagar.

■ **12. gr.** Uppsögn ótímabundins leigumála er heimil báðum aðilum hans.

□ Uppsögn skal vera skrifleg og send með sannanlegum hætti.

■ **13. gr.** Uppsagnarfrestur ótímabundins leigumála skal vera:

1. Einn mánuður á einstökum herbergjum, geymsluskúrum og þess háttar húsnæði, sem ekki er atvinnuhúsnæði.

2. Þrír mánuðir á íbúðum, en íbúð telst hvert það húsnæði þar sem fjölskylda getur haft venjulega heimilisaðstöðu. Uppsagnarfrestur af hálfu leigusala skal þó vera 6 mánuðir ef leigutaki hefur haft íbúð á leigu eitt ár og allt að fimm árum. Hafi leigutaki haft íbúð á leigu lengur en fimm ár skal uppsagnarfrestur af hálfu leigusala vera eitt ár.

3. Sex mánuðir á atvinnuhúsnæði. Þó skal það valda sanngjarnri lengingu uppsagnarfrests ef verslunarrekstur hefur aflað sér sérstakrar viðskiptavildar í hinu leigða húsnæði eða ef flutningur á atvinnustarfsemi er bundinn sérstökum erfiðleikum. Skal fresturinn í þeim tilvikum vera 9 mánuðir en allt að 12 mánuðum hið lengsta.

■ **14. gr.** Uppsagnarfrestur telst hefjast fyrsta dag næsta mánaðar eftir að uppsögn var send leigutaka. Þegar hið leigða húsnæði er atvinnuhúsnæði skal leigutaki hafa lokið rýmingu og frágangi þess eigi síðar en kl. 13.00 næsta dag eftir að uppsagnarfresti lauk.

□ Þegar hið leigða húsnæði er notað til íbúðar skal leigutaki ljúka rýmingu og frágangi þess kl. 13.00 næsta fardag eftir að uppsagnarfrestur er liðinn.

■ **15. gr.** Fardagar eru 1. júní og 1. október ár hvert. Beri fardag upp á sunnudag eða helgidag skal hann vera næsti virki dagur þar á eftir.

■ **16. gr.** Nú er leigumáli tímabundinn og skal leigusali þá eigi síðar en einum mánuði og lengst þrem mánuðum áður en leigutíminn er útrunninn senda leigutaka skriflega tilkynningu um að hann hyggist ekki framlengja leigumálann. Ella telst hafa stofnast til ótímabundins leigumála með aðilum um hið leigða húsnæði.

□ Vilji leigutaki nota forleigurétt sinn að íbúðarhúsnæði skv. 8. gr. skal hann senda leigusala skriflega tilkynningu um það eigi síðar en innan 10 daga frá því að honum barst tilkynning skv. 1. mgr.

□ Telji leigusali, að leigutaki hafi ekki forleigurétt af þeim ástæðum, sem greinir í 8. gr. 3. mgr., skal hann innan 10 daga gera leigutaka skriflega grein fyrir því á hvern hátt hann hyggst ráðstafa hinu leigða. Að öðrum kosti stofnast til ótímabundins leigumála með aðilum um hið leigða húsnæði.

■ **17. gr.** Nú líður mánuður frá því að leigutíma lauk samkvæmt uppsögn eða ákvæðum tímabundins leigumála, en leigutaki heldur áfram að hagnýta hið leigða húsnæði og getur leigusali þá krafist þess að leigumálinn framlengist ótímabundið. Sömu kröfu getur leigutaki einnig gert enda hafi leigusali ekki skorað á hann að rýma húsnæðið eftir að leigutíma var lokið.

■ **18. gr.** Hafi fógetaúrskurður gengið um útburð leigutaka er fógeta þó heimilt að ákveða að leigutaki megi dveljast áfram í húsnæðinu í allt að 3 mánuði frá úrskurðardegi, þyki sú niðurstaða sanngjörn, þegar litið er á hagsmuni leigutaka annars vegar og leigusala hins vegar.

□ Ákvæðum þessum verður þó ekki beitt, ef leigutaki hefur unnið til útburðar samkvæmt 1., 2., 7. og 9. tölulið 20. gr.

IV. kafli. Riftun leigumála.

■ **19. gr.** Leigutaka er heimilt að rifta leigumála í eftirtöldum tilvikum:

1. Þegar leigusali bætir eigi úr annmörkum á hinu leigða húsnæði samkvæmt 27. gr.

2. Ef ónauðsynlegur dráttur verður á afhendingu húsnæðisins. Beri leigusali ábyrgð á slíkum drætti á leigutaki jafnframt rétt til skaðabóta.

3. Ef húsnæðið spillist svo á leigutímanum, af ástæðum sem ekki verða raktar til leigutaka, að það nýtist eigi lengur til fyrirhugaðra nota eða teljist heilsuspillandi að mati heilbrigðisyfirvalda.

4. Ef réttur leigutaka er verulega skertur vegna laga eða annarra opinberra fyrirmæla eða vegna þess, að hann fer í bága við kvaðir sem á eigninni hvíla. Leigusali ber og bótaábyrgð á beinu tjóni leigutaka af völdum slíkrar skerðingar ef hann vissi eða mátti um hana vita við gerð leigumála og lét hjá líða að gera leigutaka aðvart.

■ **20. gr.** Leigusala er rétt að rifta leigumála í eftirtöldum tilvikum þótt leigutaka sé tryggður leiguréttur í húsnæði með samningi eða með ákvæðum 8. gr. laga þessara:

1. Ef leigutaki greiðir ekki leiguna eða framlag til sameiginlegs kostnaðar samkvæmt VII. kafla á réttum gjalddaga og sinnir ekki innan 7 sólarhringa skriflegri áskorun leigusala um greiðslu, enda hafi slík áskorun verið send eftir gjalddaga og leigusali þar tekið fram, að hann muni beita riftunarheimild sinni. Þetta gildir þó aðeins ef leigutaki hefur búið skemur en eitt ár í sömu leiguíbúð. Hafi leigutaki búið ár eða lengur í sömu íbúð gildir ákvæði þetta um endurtekið samningsbrot, enda hafi leigusali sent leigutaka skriflega aðvörun þess efnis að við næsta brot verði þessu ákvæði beitt.

2. Ef leigutaka ber að vinna leigugreiðslu af sér að hluta eða alveg og honum verður á stórfelld vanræksla eða gerist sekur um meiri háttar handvömm við starfið.

3. Ef leigutaki nýtir húsnæðið á annan hátt en lög þessi eða leigumáli mæla fyrir um og landslög leyfa að öðru leyti og lætur ekki af misnotkun þess þrátt fyrir skriflega áminningu leigusala.

4. Ef leigutaki misnotar heimild sína til framleigu á

húsnæðinu skv. X. kafla eða ef framleigutaki gerist sekur um einhverja þá háttsemi sem heimilar leigusala riftun gagnvart upphaflegum leigutaka.

5. Ef leigutaki meinar leigusala eða öðrum, án gildra ástæðna, aðgang að hinu leigða húsnæði í bága við ákvæði 36. gr.

6. Ef leigutaki flyst úr húsnæðinu áður en leigutíma er lokið án þess að hafa gert nauðsynlegar ráðstafanir til gæslu og verndar húsnæðinu.

7. Ef húsnæðið spillist í umsjá leigutaka vegna slæmrar umgengni eða hirðuleysis þeirra, sem leigutaki ber ábyrgð á, og hann sinnir eigi án tafar kröfu leigusala um úrbætur, sbr. 36. gr.

8. Ef leigutaki vanrækir, þrátt fyrir áminningar leigusala, skyldur sínar til að sjá um að góð regla og umgengni haldist í hinu leigða húsnæði, sbr. 48. gr., eða gerist sekur um persónulega meingerð gagnvart leigusala eða fjölskyldu hans.

9. Ef leigutaki vanrækir að öðru leyti en hér að framan greinir skyldur sínar samkvæmt leigumála eða lögum þessum á svo stórfelldan hátt að rýming hans úr húsnæðinu telst eðlileg eða nauðsynleg.

■ **21. gr.** Nú er leigumála rift af einhverri þeirri ástæðu, sem talin er í 20. gr., og skal leigutaki þá bæta leigusala það tjón, sem leiðir beint af vanefndum hans. Ef leigumáli var tímabundinn skal leigutaki auk þess greiða leigu til loka leigutímans, en ella til næsta fardags.

□ Leigusali skal þó strax gera nauðsynlegar ráðstafanir til að leigja húsnæðið hið allra fyrsta gegn hæfilegu gjaldi og skulu þær leigutekjur, sem hann þannig hefur eða hefði átt að hafa, koma til frádráttar leigubótum skv. 1. mgr.

■ **22. gr.** Nú neytir leigusali ekki réttar síns til riftunar samkv. 20. gr., innan mánaðar frá því að honum varð kunnugt um vanefndir leigutaka eða leigutaki hefur að fullu bætt úr því sem aflaga fór og fellur réttur leigusala til riftunar þá niður.

■ **23. gr.** Heimilt er fógeta að fresta, gegn hóflegri tryggingu, framkvæmd úrskurðar um útburð hafi leigutaki áfrýjað málinu til Hæstaréttar innan sjö daga frá uppsögn fógetaúrskurðar enda mæli sérstakar aðstæður með slíkri frestun.

V. kafli. Afhending og skil leiguhúsnæðis.

■ **24. gr.** Leiguhúsnæði skal, er það er afhent leigutaka, vera í því ástandi sem almennt er talið fullnægjandi miðað við fyrirhugaða notkun þess og staðsetningu.

■ **25. gr.** Spillist leiguhúsnæði fyrir upphaf leigutíma þannig, að það verði óhæft til fyrirhugaðra nota, fellur leigusamningurinn úr gildi.

□ Leigutaki á þá ekki rétt til bóta nema spjöllin séu sök leigusala sjálfs eða hann vanræki að gera leigutaka viðvart um þau.

■ **26. gr.** Nú kemur í ljós að hið leigða húsnæði er ekki í því ástandi sem leigumáli greinir eða leigutaki hlaut að mega gera ráð fyrir og skal leigutaki þá innan 14 daga frá afhendingu gera leigusala skriflega grein fyrir aðfinnslum sínum og segja til hverra úrbóta er krafist. Ella telst leigutaki una húsnæðinu.

□ Leigutaki skal segja til galla, sem síðar koma fram á húsnæðinu og voru ekki sýnilegir við venjulega athugun, innan 14 daga frá því hann varð þeirra var.

■ **27. gr.** Geri leigusali ekki innan hæfilegs frests ráðstafanir til að bæta úr annmörkum á húsnæðinu er leigutaka heimilt að ráða bót á þeim og draga frá leigunni þann kostnað, sem af því hlýst, enda hafi hann fyrst aflað samþykkis úttektarmanns, sbr. XI. kafla.

□ Hafi leigusali ekki sinnt réttmætri kröfu leigutaka um úrbætur innan þriggja mánaða frá því hún barst honum og leigutaki ekki neytt réttar síns samkv. 1. mgr. er leigutaka heimilt að rifta leigumálanum, enda sé um verulega annmarka að tefla, miðað við fyrirhuguð not leigutaka af húsnæðinu. Leigutaki á kröfu til hlutfallslegrar lækkunar á leigu meðan eigi hefur verið bætt úr annmörkum á hinu leigða húsnæði.

□ Lækkun leigunnar metur úttektarmaður, en rétt er þó aðilum að bera ákvörðun hans undir dómkvadda matsmenn, enda hafi verið beðið um dómkvaðningu þeirra innan mánaðar frá því að niðurstaða úttektarmanns var aðilum kunn.

■ **28. gr.** Að leigutíma loknum skal leigutaki skila húsnæðinu í hendur leigusala ásamt tilheyrandi fylgifé í sama ástandi og hann tók við því. Ber leigutaki óskerta bótaábyrgð á allri rýrnun húsnæðisins eða spjöllum á því að svo miklu leyti sem slíkt telst ekki eðlileg afleiðing venjulegrar eða umsaminnar notkunar húsnæðisins eða stafar af atvikum, sem voru leigutaka sannanlega óviðkomandi.

■ **29. gr.** Bótakröfu sinni á hendur leigutaka verður leigusali að lýsa skriflega innan 14 daga frá skilum húsnæðisins.

□ Hafi slíkir ágallar ekki verið sýnilegir við skil húsnæðisins skal þeim lýst með sama hætti innan 14 daga frá því að þeirra varð vart.

□ Sé þessara tímamarka ekki gætt fellur bótaréttur leigusala niður nema leigutaki hafi haft svik í frammi.

■ **30. gr.** Leigutaka er heimilt að flytja á brott með sér fastar innréttingar og annað þess háttar fylgifé, sem hann hefur sjálfur kostað til húsnæðisins, enda komi hann því aftur í upprunalegt ástand.

■ **31. gr.** Hafi leigutaki skipt um læsingar í húsnæðinu ber honum að skila leigusala öllum lyklum að þeim án sérstaks endurgjalds.

■ **32. gr.** Hafi leigumála verið þinglýst ber leigutaka að annast aflýsingu hans.

■ **33. gr.** Skylt er aðilum leigumála að láta fara fram úttekt á hinu leigða húsnæði við afhendingu ef annar aðilinn krefst þess.

□ Úttektina framkvæmir löggiltur úttektarmaður að viðstöddum leigusala og leigutaka eða umboðsmönnum þeirra. Á sérstaka úttektaryfirlýsingu, sem úttektarmaður leggur til, skal skrá sem ítarlegasta lýsingu á hinu leigða húsnæði og ástandi þess og getur leigutaki þá strax komið að aðfinnslum sínum og óskað úrbóta.

□ Á úttektaryfirlýsingu skal staðgreina nákvæmlega hið leigða húsnæði, geta fylgifjár, dagsetningar leigumála og aðila hans.

■ **34. gr.** Úttektaryfirlýsing skal gerð í þríriti og skulu aðilar leigumála og úttektarmaður undirrita hana og halda einu eintaki hver. Úttekt skal leggja til grundvallar ef ágreiningur verður um bótaskyldu leigutaka við skil húsnæðisins.

□ Aðilar skulu láta úttektarmanni í té afrit leigumála,

1979 Nr. 44 1. júní

sem hann varðveitir með úttektaryfirlýsingunni.

■ **35. gr.** Nú koma leigusali og leigutaki sér ekki saman um bótafjárhæð vegna skemmda á hinu leigða húsnæði og skal úttektarmaður þá meta tjónið. Rétt er þó hvorum aðila að krefjast mats dómkvaddra manna á bótafjárhæðinni, innan mánaðar frá því að aðila var kunn niðurstaða úttektarmanns.

VI. kafli. Viðhald leiguhúsnæðis.

■ **36. gr.** Leigutaka er skylt að fara vel með hið leigða húsnæði og í samræmi við umsamin afnot þess.

□ Verði hið leigða húsnæði eða fylgifé þess fyrir tjóni af völdum leigutaka, heimilismanna eða annarra manna, sem hann hefur leyft afnot af húsnæðinu eða umgang um það, skal leigutaki gera ráðstafanir til að bæta úr tjóninu innan hæfilegs frests.

□ Efni leigutaki ekki skyldur sínar skv. 2. mgr. innan hæfilegs frests er leigusala heimilt að tilkynna honum, að hann muni láta fara fram viðgerð á tjóninu að liðnum 21 degi frá afhendingu tilkynningar á kostnað leigutaka. Hafi leigutaki ekki hafist handa um viðgerð á greindum fresti og ljúki henni ekki með hæfilegum hraða er leigusala heimilt að láta framkvæma viðgerðina á kostnað leigutaka, enda leiti hann áður álits úttektarmanns á nauðsyn hennar og samþykkis fyrir kostnaðinum að verki loknu.

□ Skylt er leigutaka í tilvikum þeim, sem fjallað er um í 3. mgr., að sæta umgangi viðgerðarmanna án nokkurs réttar til frádráttar í leigugjaldi, enda þótt afnot hans takmarkist um tíma vegna viðgerðarinnar.

■ **37. gr.** Leigutaka er skylt að annast á sinn kostnað viðhald á rúðum, læsingum, vatnskrönum, raftenglum, rafmagnsinnstungum, raftækjum og hreinlætistækjum. Leigusali er þó skyldur að annast viðgerðir á rúðum, svo og raftækjum og hreinlætistækjum, sem fylgja húsnæðinu, ef leigutaki sýnir fram á, að rúðubrot eða bilun slíkra tækja verður ekki rakin til vanrækslu eða yfirsjóna hans eða fólks á hans vegum.

□ Tjón á hinu leigða, sem er bótaskylt samkvæmt skilmálum venjulegrar húseigendatryggingar, skal leigusali þó ætíð bera.

■ **38. gr.** Leigusala er skylt að annast á sinn kostnað allt annað viðhald hins leigða en að framan greinir, utan húss sem innan.

□ Hann skal jafnan halda hinu leigða húsnæði í leigufæru ástandi, m. a. með því að láta mála húsnæðið og endurnýja gólfdúka þess, teppi eða annað slitlag með hæfilegu millibili eftir því sem góðar venjur um viðhald húsnæðis segja til um.

■ **39. gr.** Telji leigutaki viðhaldi af hálfu leigusala ábótavant skal leigutaki skora skriflega á leigusala að bæta úr og gera grein fyrir því, sem hann telur að úrbóta þarfnist.

□ Sinni leigusali ekki kröfum leigutaka um úrbætur án ástæðulauss dráttar er leigutaka heimilt að láta framkvæma viðgerðina á kostnað leigusala og draga kostnaðinn frá leigugreiðslum eða krefja leigusala um kostnaðinn sérstaklega. Leigutaka ber þó, áður en vinna hefst, að leita álits úttektarmanns á nauðsyn hennar og samþykkis hans fyrir kostnaðinum að verki loknu.

■ **40. gr.** Viðgerðar- og viðhaldsvinnu alla skal leigusali láta vinna fljótt og vel, svo að sem minnstri röskun valdi fyrir leigutaka.

□ Leiði viðgerðar- eða viðhaldsvinna á vegum leigusala til verulegra skertra afnota leigutaka af hinu leigða á hann rétt til hlutfallslegs afsláttar á leigugjaldi. Verði aðilar ekki ásáttir um afsláttinn skal úttektarmaður meta hann.

1979 Nr. 44 1. júní

■ **41. gr.** Heimilt er að víkja frá ákvæðum kafla þessa í leigumálum um annað húsnæði en til íbúðar.

□ Í leigumálum um íbúðarhúsnæði til lengri tíma en tveggja ára er heimilt að semja um að leigutaki annist á sinn kostnað að hluta eða öllu leyti það viðhald innan íbúðar sem leigusala ber að annast skv. kafla þessum, enda lækki leigugjaldið að sama skapi. Í slíkum tilvikum skal þess nákvæmlega getið í leigumála til hvaða atriða viðhaldsskylda leigutaka nær.

VII. kafli. Um greiðslu reksturskostnaðar.

■ **42. gr.** Reksturskostnaði af leigðu húsnæði skal þannig skipt að leigutaki greiðir fyrir notkun vatns, rafmagns og hitunarkostnað, en leigusali greiðir öll fasteignagjöld, þ. m. t. fasteignaskatt og tryggingariðgjöld.

□ Í fjölbýlishúsum skal leigutaki enn fremur greiða allan kostnað vegna hitunar, lýsingar og vatnsnotkunar í sameign svo og kostnað við ræstingu og aðra sameiginlega umhirðu hennar. Leigusali skal greiða tillag til sameiginlegs viðhalds eða endurbóta á lóð eða húseign og kostnað við hússtjórn.

□ Þar sem veitustofnanir innheimta sérstakt gjald fyrir leigu á mælum eða öðrum slíkum búnaði, sem þær leggja til, skal leigutaki greiða það gjald. Leigusali skal greiða fastagjöld eða árgjöld slíkra stofnana, sem reiknast af matsverði húsnæðis, rúmfangi þess eða öðrum slíkum gjaldstofnum, án beinna tengsla við vatnseða orkukaup.

□ Heimilt er að víkja frá þessari skiptingu, ef hið leigða er ekki íbúðarhúsnæði eða ef leigumáli um íbúðarhúsnæði er gerður til lengri tíma en tveggja ára, enda séu slík frávik skilmerkilega greind í leigumála.

■ **43. gr.** Þegar þjónusta sú, sem leigutaki skal greiða, er seld sameiginlega til fleiri aðila skal kostnaði skipt í samræmi við ákvæði laga eða samninga um skiptingu afnotaréttar, þar sem hann er sameiginlegur, en ella samkvæmt hlutfallstölum í skiptayfirlýsingu. Hafi slík yfirlýsing ekki verið gerð skal kostnaði skipt eftir eignarhluta íbúða í samræmi við ákvæði reglugerðar nr. 281/1976 um ákvörðun eignarhluta í fjölbýlishúsum.

■ **44. gr.** Leggi leigusali út reksturgjöld þau sem leigutaki skal greiða samkvæmt 42. gr. falla þau í gjalddaga á næsta greiðsludegi húsaleigu.

■ **45. gr.** Þegar ráðist er í að tengja leiguhúsnæði við hitaveitu eða fjarvarmaveitu eða í aðrar endurbætur á húsnæðinu sem lækka reksturskostnað þess fyrir leigutaka, er leigusala heimilt að hækka umsamda eða lögbundna húsaleigu um allt að helming þeirrar upphæðar er nemur sparnaði leigutaka í reksturskostnaði af völdum slíkrar breytingar.

□ Hafi leigusali fengið beinan, útlagðan kostnað sinn af endurbótum skv. 1. mgr. endurgreiddan, skal lækkun reksturskostnaðarins eftir það koma báðum aðilum til góða að jöfnu til loka leigutímans.

VIII. kafli. Umgengnisskyldur og réttindi.

■ **46. gr.** Óheimilt er leigutaka að nota leiguhúsnæði á annan hátt en um er samið í leigumála. Leigusali getur

þó ekki borið fyrir sig frávik frá ákvæði þessu, sem ekki hafa þýðingu fyrir hann eða aðra þá, sem í húsinu búa eða starfa.

■ **47. gr.** Leigutaki skal í hvívetna fara með leiguhúsnæðið á þann hátt, sem samræmist góðum venjum um meðferð húsnæðis og fyrirhuguðum notum þess.

□ Leigutaki skal án tafar tilkynna leigusala um þau atriði utan húss eða innan, sem þarfnast lagfæringar eða viðhalds.

□ Leigusali á rétt á aðgangi að hinu leigða með hæfilegum fyrirvara þannig að hvorki fari í bága við hagsmuni hans né leigutaka til að láta framkvæma úrbætur á hinu leigða og til eftirlits með ástandi þess og meðferð.

□ Á þremur síðustu mánuðum leigutímabils er leigusala heimilt að sýna hið leigða ákveðinn tíma á dag, þó ekki meira en tvær stundir, væntanlegum kaupendum eða leigutökum, en jafnan skal tilkynna slíka heimsókn með hæfilegum fyrirvara. Við slíka sýningu húsnæðisins skal leigusali eða tilnefndur umboðsmaður hans jafnan vera viðstaddur.

■ **48. gr.** Leigutaka er skylt að ganga vel og snyrtilega um hið leigða húsnæði og gæta settra reglna og góðra venja um hreinlæti, hollustuhætti og heilbrigði.

□ Leigutaki skal fara að viðteknum umgengnisvenjum og gæta þess að raska ekki eðlilegum afnotum annarra þeirra, er afnot hafa af húsinu, eða valda þeim óþægindum eða ónæði.

□ Hafi umgengnisreglur verið settar í fjölbýlishúsi er leigutaka skylt að fara eftir þeim, enda skal kynna leigutaka slíkar reglur.

□ Leigusala er skylt að hlutast til um, að aðrir þeir sem afnot hafa af húsi því, sem hið leigða húsnæði er í, fari að settum umgengnisreglum og gæti að öðru leyti ákvæða þessa kafla á þann veg að hagsmunir leigutaka séu tryggðir.

■ **49. gr.** Í leigumála skal getið auk þess eignarhluta, sem leigutaka er sérstaklega leigður, sameignar þeirrar, sem leigutaki skal hafa afnot af, svo og hversu víðtækur sá afnotaréttur er að svo miklu leyti sem það er ekki ákveðið í lögum og reglum um fjölbýlishús og settum umgengnisreglum.

■ **50. gr.** Ákvæði þessa kafla ná til þess húsnæðis, sem leigutaki hefur einn afnot af, svo og sameignar utan húss og innan eftir því sem við getur átt.

IX. kafli. Greiðsla húsaleigu. Tryggingarfé.

■ **51. gr.** Húsaleigu skal greiða fyrirfram mánaðarlega, nema um annað sé samið. Óheimilt er að krefja um leigugreiðslu fyrirfram til lengri tíma en sem svarar fjórðungi umsamins leigutíma.

□ Leigutaki verður eigi krafinn um leigugreiðslur fyrirfram síðar á leigutímanum til lengri tíma en þriggja mánaða í senn.

□ Nú hefur leigutaki greitt tryggingarfé samkvæmt 55. gr. og verður hann þá eigi jafnframt krafinn um leigu fyrirfram til lengri tíma en eins mánaðar.

□ Ef gjalddaga leigu ber upp á sunnudag eða helgidag skal gjalddagi vera næsti virki dagur þar á eftir.

■ **52. gr.** Húsaleiga og annað endurgjald, sem leigutaka ber að greiða, skal greitt á þeim stað sem báðir aðilar samþykkja. Verði ekki samkomulag skal leigutaki koma greiðslunni til leigusala á heimili hans eða vinnustað eða öðrum þeim stað er hann tiltekur innan héraðs.

□ Heimilt er þó leigutaka að inna umræddа greiðslu af hendi til banka eða senda í pósti með löglegum hætti. Telst leiga þá greidd þann dag sem hún er innt af hendi í bankanum eða pósthúsinu.

□ Hafi leigusali ekki heimili eða skrifstofu í sama sveitarfélagi og hið leigða húsnæði er í, skal hann hafa í sveitarfélaginu umboðsmann sem leigutaki getur snúið sér til.

■ **53. gr.** Þegar leigutaki á rétt til frádráttar frá leigugreiðslu, svo sem vegna ófullnægjandi ástands húsnæðis í upphafi leigutíma skv. 27. gr., vegna viðgerðar sem hann hefur framkvæmt á kostnað leigusala skv. 39. gr. eða vegna skerðingar á afnotarétti skv. 40. gr., skal hann framvísa reikningi sínum ásamt fylgigögnum og með árituðu samþykki úttektarmanns við leigusala á næsta gjalddaga leigugreiðslu.

□ Ákvörðun leigusala um að bera lögmæti slíks reiknings undir úrskurð dómstóla leysir hann ekki undan þeirri skyldu að meta reikninginn til bráðabirgða jafngildi réttmætrar leigugreiðslu.

□ Heimild leigusala til að bera réttmæti reiknings undir dómstóla fellur niður hafi mál eigi verið höfðað innan þriggja mánaða frá því að leigutaki framvísaði reikningnum eða matsgerð lýkur, ef ákvörðun úttektarmanns hefur verið borin undir dómkvadda matsmenn.

■ **54. gr.** Nú hefur leigutaki eigi gert skil á leigunni innan 7 sólarhringa frá gjalddaga og er leigusala þá rétt að krefjast hæstu lögleyfðu dráttarvaxta af henni fyrir hvern byrjaðan vanskilamánuð.

■ **55. gr.** Rétt er leigusala að krefjast þess að leigutaki greiði honum tiltekna fjárhæð sem tryggingarfé áður en honum er afhent hið leigða húsnæði til afnota. Upphæð tryggingarfjárins má nema allt að þriggja mánaða umsaminni leigu fyrir húsnæðið, eins og hún er ákveðin í upphafi leigutímans.

□ Tryggingarféð skal varðveitt í banka eða sparisjóði á hæstu mögulegum vöxtum. Óheimilt er aðilum að ráðstafa fé þessu án samþykkis beggja, nema að undangengnum dómi um bótaskyldu leigutaka. Þó skal leigusala heimilt að taka af tryggingarfé þá upphæð er dæmda var gert að greiða, eða fyrir sannanlegum viðgerðarkostnaði hafi upphæð ekki verið tilgreind í dómi, og svo til greiðslu vangoldinnar leigu.

□ Að því leyti sem leigusali á ekki kröfu í tryggingarfé samkvæmt 2. málsgr. er leigusala heimilt að innleysa féð að liðnum 7 dögum frá því leigutíma lauk eða fullnaðarúrskurður gekk í ágreiningsmáli um bótaskyldu leigutaka.

X. kafli. Framsal leiguréttar, andlát leigutaka, hjúskaparslit o. fl.

■ **56. gr.** Óheimilt er leigutaka að framselja leigurétt sinn án samþykkis leigusala nema annað leiði af ákvæðum þessa kafla.

□ Það telst ekki framsal á leigurétti þótt leigutaki heimili nákomnum skyldmennum eða venslamönnum sínum búsetu í hinu leigða húsnæði ásamt sér eða fjölskyldu sinni, enda haldist fjöldi heimilisfólks innan eðlilegra marka miðað við stærð og gerð leiguhúsnæðisins.

■ **57. gr.** Nú deyr leigutaki áður en leigutíma er lokið,

og er þá dánarbúi leigutaka heimilt að segja leigumála upp með venjulegum fyrirvara enda þótt leigumáli hafi verið gerður til lengri tíma. Uppsögn skal miðuð við næsta almennan fardag samkvæmt 15. gr. ef hið leigða er íbúðarhúsnæði. Eftirlifandi maka, skyldmennum og venslamönnum, sem voru heimamenn leigutaka við andlát hans eða höfðu framfæri af atvinnustarfsemi, sem stunduð var í húsnæðinu, og vilja taka við leigumálanum með réttindum og skyldum, er heimilt að ganga inn í leigumálann í stað hins látna nema af hendi leigusala séu færðar fram gildar ástæður, er mæla því gegn.

■ **58. gr.** Nú flytur leigutaki úr húsnæði, sem hann hefur gert leigumála um, og er þá maka hans, sem verið hefur samvistum við hann í húsnæðinu, rétt að halda leigumála áfram með sama hætti og í 57. gr. segir.

■ **59. gr.** Þegar hjón hafa sameiginlega á leigu íbúðarhúsnæði, en hjúskap þeirra lýkur, skal fara um leiguréttindi eftir ákvæðum 60. gr. laga nr. 60/1972 um stofnun og slit hjúskapar.

□ Það hjóna, sem hefur aðallega vegna atvinnu sinnar afnot af atvinnuhúsnæði, skal hafa forgangsrétt til áframhaldandi leigu á því, án tillits til þess hvort þeirra undirritaði leigumála.

□ Um rétt leigusala til uppsagnar leigumála vegna hjúskaparslita gilda lokaákvæði 57. gr., eftir því sem við á.

■ **60. gr.** Annað hjóna getur ekki, svo bindandi sé, afsalað þeim rétti sem hinu er með ákvæðum þessa kafla áskilinn til yfirtöku á leigumála.

■ **61. gr.** Nú deyr leigutaki að atvinnuhúsnæði en dánarbú hans ákveður að selja atvinnustarfsemi, sem þar var stunduð, og getur leigusali þá ekki reist uppsögn leigumála eða kröfu um breytingu á efni hans á þeim atvikum sérstaklega, enda sé söluverðmæti slíkrar atvinnustarfsemi háð áframhaldandi afnotum af hinu leigða húsnæði og að notkun þess haldist óbreytt áfram. Sama gildir, eftir því sem við á, ef ástæða fyrir sölu á atvinnustarfsemi er sambúðar- eða hjúskaparslit eða gjaldþrot leigutaka.

■ **62. gr.** Þegar leigutaki er starfsmaður leigusala og hefur fengið íbúðarhúsnæði á leigu vegna þess starfa, fellur leigumáli niður án sérstakrar uppsagnar ef leigutaki lætur af starfanum að eigin ósk, er löglega vikið úr starfi vegna brota í því eða vegna þess að fyrirfram umsömdum ráðningartíma er lokið.

XI. kafli. Úttektarmenn.

■ **63. gr.** Bæjar- og sveitarstjórnir skulu sjá um, að hlutaðeigandi dómari dómkveðji úttektarmenn — einn aðalmann og einn til vara — til að annast þau störf, sem úttektarmönnum eru fengin með lögum þessum. Í Reykjavík skulu úttektarmenn vera tveir og tveir til vara og sér borgarstjórn um að þeir séu dómkvaddir.

■ **64. gr.** Störf þau, sem úttektarmönnum eru falin með lögum þessum, skulu þeir annast af kostgæfni og gæta ætíð fyllsta hlutleysis gagnvart báðum málsaðilum. Þeir skulu kosta kapps um að leiða ágreining og deilumál til lykta með friðsamlegum hætti og vera leigusölum og leigutökum til leiðbeiningar og ráðgjafar eftir því sem tök eru á. Þeir skulu gæta þagmælsku um einkahagi fólks sem þeir kunna að fá vitneskju um í starfi sínu.

■ **65. gr.** Eyðublöð fyrir úttektaryfirlýsingar skal félagsmálaráðuneytið láta úttektarmönnum í té án endurgjalds.

■ **66. gr.** Þóknun fyrir störf sín og útlagðan kostnað skulu úttektarmenn fá greidd samkvæmt reikningi. Skal þóknunin miðast við unninn tímafjölda hverju sinni og skal tímagjald vera hið sama og samkvæmt útseldum tímakaupstaxta trésmíðameistara fyrir almenna dagvinnu í hæsta þrepi án álags.

■ **67. gr.** Þegar úttekt er gerð á húsnæði í upphafi eða lok leigutíma skulu aðilar leigumála staðgreiða að jöfnu kostnað af starfi úttektarmanns.

□ Þegar úttektarmaður er fenginn til aðstoðar af öðrum ástæðum en í 1. mgr. segir, skal sá aðili leigumála leggja út kostnaðinn, sem úttektarmanninn kvaddi til. Að kröfu aðila ákveður úttektarmaður hvort hinn aðilinn skuli greiða þennan kostnað ef hann er bersýnilega valdur að ágreiningsefninu, eða að kostnaðurinn skiptist milli aðila, teljist þeir báðir eiga sök á deilumálinu.

XII. kafli. Leigumiðlun.

■ **68. gr.** Þeim einum, sem hafa hlotið til þess sérstaka löggildingu, er heimilt að reka miðlun með leiguhúsnæði, sem lög þessi taka til, í því skyni að koma á leigumála eða annast um framleigu eða skipti á leiguhúsnæði sé það gert í atvinnuskyni eða gegn endurgjaldi.

■ **69. gr.** Löggildingu til að reka miðlun með leiguhúsnæði má veita þeim mönnum sem öðlast geta rétt til að annast kaup og sölu fasteigna fyrir aðra, enda fullnægi þeir nánari skilyrðum, sem sett kunna að verða í reglugerð þar að lútandi.

□ Heimilt er samtökum leigusala eða húseigenda, samtökum leigutaka, sveitarstjórnum svo og félögum eða stofnunum að reka leigumiðlun í eðlilegum tengslum við aðra starfsemi sína, enda lúti leigumiðlun stjórn löggilts leigumiðlara.

□ Lögreglustjóri, þar sem leigumiðlun skal rekin, lætur í té leyfisbréf gegn leyfisgjaldi, sem ráðherra ákveður og renna skal í ríkissjóð. Leyfið skal gefið út til fimm ára í senn.

■ **70. gr.** Starfsheiti þess, sem leyfi fær til leigumiðlunar, skal vera leigumiðlari.

□ Leigumiðlari skal hafa opna skrifstofu, þar sem hann rekur starfsemi sína.

□ Leigumiðlari ber ábyrgð á að leigumáli sé gerður í samræmi við lög þessi. Honum ber skylda til að upplýsa aðila um réttindi þau og skyldur, sem þeir taka á sig með undirritun leigumálans, svo og um réttaráhrif hans almennt eftir því sem ástæða er til.

□ Óheimilt er leigumiðlara að gerast sjálfur aðili að leigumála, sem honum er falið að koma á. Hann skal ætíð gæta þess að nafn, nafnnúmer og heimilisfang leigutaka og leigusala komi skýrt fram í leigumálanum.

■ **71. gr.** Leigumiðlara ber þóknun úr hendi leigusala fyrir að koma á leigumála. Óheimilt er honum að áskilja sér hærri þóknun en sanngjarnt má teljast með tilliti til þeirrar vinnu, sem hann lætur í té, og þeirra hagsmuna sem um er að tefla.

□ Óheimilt er að taka sérstakt gjald fyrir skráningu, tilvísun eða aðra álíka þjónustu. Sama gildir um gjaldtökur vegna kostnaðar við auglýsingar og þess háttar útgjöld. Heimilt er þó að víkja frá þessu þegar um er að ræða leigu á meiri háttar atvinnuhúsnæði.

1979 Nr. 44 1. júní

□ Óheimilt er leigumiðlara að taka þóknun af leigutaka fyrir miðlunina og gerð leigumála.

■ **72. gr.** Leigumiðlara er rétt að taka að sér innheimtu og móttöku húsaleigu, eftirlit með umgengni um húsnæðið og framkvæmd viðhalds á því, skiptingu rekstrarkostnaðar, vörslu tryggingarfjár svo og önnur þau störf í tengslum við framkvæmd leigumálans sem aðilar hans, annar eða báðir, fela leigumiðlara að annast fyrir sína hönd.

□ Umboð leigumiðlara til slíkra starfa skal gera skriflegt og skal báðum aðilum leigumálans fengið afrit af því.

□ Endurgjald til leigumiðlara fyrir þessi störf skal sanngjarnt og í samræmi við fyrirhöfn hans. Skal það að jafnaði eigi nema hærri fjárhæð en sem svari sex til tíu hundraðshlutum af leigufjárhæðinni.

■ **73. gr.** Leigumiðlara er óheimilt að skýra frá því sem hann kemst að í starfi sínu um hagi viðskiptamanna sinna eða þeir hafa trúað honum fyrir.

■ **74. gr.** Leigumiðlari er bókhaldsskyldur samkvæmt lögum nr. 51 2. maí 1968.

□ Leigumiðlari skal halda skrá um húsnæði það, sem honum er falið að selja á leigu, og varðveita eintak af öllum leigumálum sem hann gerir.

■ **75. gr.** Gerist leigumiðlari sekur í starfi sínu um vanrækslu eða brot gegn ákvæðum laga þessara eða hann missir einhver þeirra skilyrða, sem sett eru fyrir leyfisveitingu, getur hlutaðeigandi lögreglustjóri svipt hann leyfi sínu tímabundið eða til loka leyfistímans.

XIII. kafli. Húsaleigunefndir.

■ **76. gr.** Í hverjum kaupstað skal vera húsaleigunefnd skipuð þremur mönnum og þremur til vara. Bæjarstjórnir skulu kjósa húsaleigunefndir til 4 ára í senn.

□ Hlutverk húsaleigunefnda skal vera að fylgjast með framkvæmd húsaleigumála og afla upplýsinga um þau, hlutast til um að úttektarmenn, sbr. 63. gr. þessara laga, séu dómkvaddir, gefa aðilum leigumála, sem þess óska, leiðbeiningar um ágreiningsefni og leitast við að sætta slíkan ágreining ef báðir aðilar óska.

XIV. kafli. Kynning laganna o. fl.

■ **77. gr.** Félagsmálaráðuneytið skal kynna almenningi efni laga þessara. Kostnaður við það greiðist úr ríkissjóði.

□ Heimilt er ráðherra að setja í reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara.

XV. kafli. Refsiákvæði.

■ **78. gr.** Brot gegn ákvæðum I. til XII. kafla laga þessara varða sektum nema þyngri refsing liggi við í öðrum lögum.

XVI. kafli. Gildistaka.

■ **79. gr.** Lög þessi taka þegar gildi. Þó skulu leigumálar, sem gerðir hafa verið fyrir gildistöku þeirra, halda gildi uns þeir renna út, þó eigi lengur en til 1. janúar 1980. Frá þeim tíma skulu lög þessi einnig taka til þeirra.

□ Aðilar leigumála, sem gerðir hafa verið fyrir gildistöku þessara laga, skulu gera skriflega leigumála samkv. II. kafla laganna fyrir 1. janúar 1980. Hafi slíkur leigumáli ekki verið gerður fyrir þann tíma gilda öll ákvæði laga þessara um réttarsamband aðila.

□ Með lögum þessum eru felld úr gildi lög nr. 39 7. apríl 1943 um húsaleigu með síðari breytingum.

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** Hafi leigumáli verið stimplaður og honum þinglýst skal endurnýjunarsamningur samkv. 79. gr. vera undanþeginn þessum gjöldum, enda sé leigumálinn óbreyttur að meginefni til.

1979 Nr. 44 1. júní

Víxillög. 1933

Fyrsti þáttur. Um víxla á hendur öðrum manni. Nr. 93

Fyrsti kapítuli. Um útgáfu víxils og form. 19. júní

■ **1. gr.** Í víxli skal greina:

1. Orðið víxil í meginmáli skjalsins og á því máli, sem skjalið er ritað á.
2. Skilyrðislaus tilmæli um að greiða ákveðna upphæð peninga (víxilfjárhæð).
3. Nafn þess, er greiða skal (greiðandi, trassat).
4. Gjalddaga.
5. Greiðslustað.
6. Nafn þess, er við greiðslu á að taka, eða ávísa má víxilfjárhæðinni til greiðslu (viðtakandi, remittent).
7. Útgáfudag og útgáfustað víxilsins; og
8. undirskrift þess, er víxilinn gefur út (útgefandi, trassent).

■ **2. gr.** Nú brestur á, að greind séu í skjali öll þau atriði, sem nefnd eru í næstu grein hér á undan, og hefir skjalið þá eigi víxilgildi, nema þegar svo er ástatt sem segir síðar í þessari grein.

□ Sé gjalddagi eigi tilgreindur, telst víxillinn gjaldkræfur við sýningu.

□ Sé greiðslustaður eigi tilgreindur sérstaklega, skal sá staður, sem tilgreindur er við nafn greiðanda, talinn vera greiðslustaður víxilsins, og skal þessi staður þá einnig vera talinn heimili greiðanda.

□ Sé útgáfustaður eigi tilgreindur, skal líta svo á, að víxillinn hafi verið undirritaður á þeim stað, sem tilgreindur er við nafn útgefanda.

■ **3. gr.** Víxil má gefa út til ráðstöfunar útgefanda sjálfs.

□ Gefa má víxil út á hendur útgefanda sjálfum.

□ Gefa má víxil út fyrir reikning þriðja manns.

■ **4. gr.** Kveða má svo á í víxli, að hann skuli greiddur hjá þriðja manni, annaðhvort á þeim stað, þar sem greiðandi býr, eða annars staðar.

■ **5. gr.** Útgefandi getur kveðið svo á í víxli, sem greiðast á við sýningu eða tilteknum tíma eftir sýningu, að vexti skuli greiða af víxilfjárhæðinni, en í öllum öðrum víxlum skulu slík ákvæði metin sem óskráð.

□ Tilgreina skal vaxtahæðina í víxlinum, og skal ákvæðið um vexti að öðrum kosti metið sem óskráð.

□ Vextina skal greiða frá útgáfudegi víxilsins, sé eigi annar dagur tiltekinn.

■ **6. gr.** Nú er fjárhæð tilgreind í víxli bæði með bókstöfum og með tölustöfum, og ber upphæðum þessum eigi saman, og gildir þá sú fjárhæðin, sem með bókstöfum er skráð.

□ Sé fjárhæðin tilgreind oftar en einu sinni í víxlinum, annaðhvort með bókstöfum eða með tölustöfum, og beri þeim eigi saman, gildir hin lægsta upphæðin ein.

■ **7. gr.** Séu á víxli nöfn manna, er brestur hæfi til að taka á sig víxilskyldu, fölsuð nöfn, nöfn, sem fundin eru upp eða nafnritanir, sem af öðrum ástæðum eigi baka þeim skuldbindingu, er þau rituðu, eða þeim manni, er þau voru rituð í nafni hans, er þó skuldbinding hinna víxilskuldaranna gild, þrátt fyrir það.

■ **8. gr.** Sá, sem ritar nafn sitt á víxil fyrir hönd annars manns, en hefir eigi umboð til þess, verður sjálfur skuldbundinn eftir víxlinum, enda öðlast hann, er hann hefir greitt víxilinn, sama rétt og hinn myndi hafa öðlazt. Sama gildir um þann mann, er farið hefir út fyrir umboð sitt.

■ **9. gr.** Útgefandi ábyrgist samþykki víxilsins og greiðslu hans.

□ Undanskilja má hann sig ábyrgð á samþykki víxilsins, en hver sá fyrirvari, er hann setur og miðar til þess að undanþiggja hann ábyrgð á greiðslu víxilsins, skal metinn sem óskráður væri.

■ **10. gr.** Nú er víxill eigi ritaður að fullu, er hann er gefinn út, og er hann seinna fylltur út á annan veg en um hafði verið samið, og verður þetta þá eigi borið fyrir við víxilhafa, nema hann hafi vitað betur, er hann fékk víxilinn, eða sýnt af sér stórkostlegt gáleysi.

Annar kapítuli. Um framsal víxla.

■ **11. gr.** Framselja má víxil, með áritun á hann, þriðja manni (framsalshafa), enda þótt víxillinn sé eigi berum orðum gefinn út til framsals.

□ Nú hefir útgefandi tekið í víxilinn orðin „eigi til framsals" eða því lík orðatiltæki, og verður víxillinn þá aðeins framseldur með því formi og með þeim áhrifum, er gilda um almennt framsal kröfu.

□ Framselja má víxil einnig til greiðanda, hvort sem hann hefir samþykkt víxilinn eða eigi, svo og til útgefanda eða annars víxilskuldara. Þessir menn geta framselt víxilinn aftur.

■ **12. gr.** Framsal skal vera skilyrðislaust. Sé það skilyrðum bundið, skal meta þau sem óskráð væru.

□ Framsal á nokkrum hluta víxilfjárhæðar aðeins er ógilt.

□ Framsal til handhafa gildir sem eyðuframsal.

■ **13. gr.** Framsal skal rita á víxilinn sjálfan eða á miða, sem festur er við hann (allonge). Framseljandi skal undirrita það.

□ Framsal er gilt, þótt eigi sé greint í því, hverjum víxillinn er framseldur, eða framseljandi aðeins hafi ritað nafn sitt (eyðuframsal). Í hinu síðarnefnda tilfelli er framsalið þó því aðeins gilt, að það sé ritað á bakhlið víxilsins eða á miða, sem við víxilinn er festur.

■ **14. gr.** Við framsalið hverfa öll þau réttindi, er víxillinn veitir, til framsalshafa. Sé framsalið eyðuframsal, getur víxilhafi:

1. Fyllt það með nafni sjálfs sín eða annars manns,
2. framselt víxilinn að nýju með eyðuframsali eða til ákveðins manns, eða
3. afhent víxilinn þriðja manni, án þess að fylla eyðuframsalið eða rita framsal á víxilinn.

■ **15. gr.** Sá, sem ritað hefir framsal á víxil, ábyrgist samþykki og greiðslu hans, nema hann hafi sérstaklega undanskilið sig þeirri ábyrgð.

□ Hann getur lagt bann við því, að víxillinn sé framseldur aftur, og er hann þá laus við ábyrgð gagnvart þeim, er víxilinn fá framseldan eftir það.

■ **16. gr.** Sá, sem víxil hefir í höndum, skal talinn réttur víxilhafi, ef hann sannar rétt sinn með óslitinni röð af framsölum, þótt hið síðasta framsal sé eyðuframsal. Framsöl, er út hafa verið strikuð, skulu um þetta efni metin sem óskráð væru. Nú er annað framsal næst á eftir eyðuframsali og skal þá litið svo á, sem sá, er undir það framsal hefir ritað, hafi öðlazt víxilinn við eyðuframsalið.

□ Nú hefir víxill komizt úr vörzlum manns með einhverju móti, og er þá handhafa þeim, er sannar rétt sinn með þeim hætti, er segir í næstu málsgrein hér að framan, eigi skylt að skila víxlinum, nema hann hafi vitað betur, er hann fékk víxilinn, eða sýnt af sér stórkostlegt gáleysi.

■ **17. gr.** Nú er lögsókn hafin út af víxilkröfu, og getur varnaraðili þá eigi borið fram neinar þær varnir gegn víxilhafa, er lúta að viðskiptum hans við útgefanda eða þá, er áður áttu víxilinn, nema því aðeins, að víxilhafi, er hann eignaðist víxilinn, hafi af ásettu ráði viljað baka skuldara tjón.

■ **18. gr.** Séu orðin „til innheimtu" í framsali, eða önnur orð, sem aðeins felst í umboð (framsal til umboðs), getur víxilhafi neytt allra þeirra réttinda, er víxillinn veitir, en eigi framselt hann, nema framsali til umboðs.

□ Víxilskuldarar mega þá bera þær varnir einar fram gegn víxilhafa, er bornar yrðu fram gegn framseljanda.

□ Umboð það, er felst í framsali til umboðs, fellur eigi úr gildi, þótt umbjóðandi andist eða missi hæfi til að taka á sig skuldbindingar.

■ **19. gr.** Séu orðin „til tryggingar", „að veði" eða önnur orð, sem lúta að veðsetningu, í framsali, getur víxilhafi neytt allra þeirra réttinda, er víxillinn veitir, en framsal hans á víxlinum hefir aðeins gildi sem framsal til umboðs.

□ Víxilskuldarar geta eigi borið þær varnir fram gegn víxilhafa er lúta að viðskiptum þeirra við framseljanda, nema því aðeins, að víxilhafi, er hann eignaðist víxilinn hafi af ásettu ráði viljað baka skuldara tjón.

■ **20. gr.** Framsal, sem ritað er eftir gjalddaga víxilsins, hefir sömu áhrif sem framsal ritað fyrir þann tíma. Sé framsal ritað eftir að afsögn vegna greiðslufalls hefir farið fram, eða eftir að afsagnarfrestur er liðinn, hefir það þó aðeins áhrif sem almennt framsal kröfu.

□ Ódagsett framsal skal talið ritað áður en afsagnarfrestur leið, nema annað sannist.

Þriðji kapítuli. Um samþykki víxla.

■ **21. gr.** Fram til gjalddaga víxils getur hver, sem víxilinn hefir í höndum, sýnt hann til samþykkis greiðanda, á þeim stað, þar sem greiðandi býr.

■ **22. gr.** Útgefandi getur kveðið svo á í víxli, að sýna skuli hann til samþykkis, hvort sem hann jafnframt setur frest til sýningar eða eigi.

□ Hann getur lagt bann við því í víxlinum, að hann sé sýndur til samþykkis, enda sé eigi að ræða um víxil, er greiðast á hjá þriðja manni eða á öðrum stað en þeim, þar sem greiðandi býr, eða víxil, er greiðast á tilteknum tíma eftir sýningu.

□ Hann getur einnig mælt svo fyrir, að víxillinn skuli eigi sýndur til samþykkis fyrir tiltekinn tíma.

□ Sérhver framseljandi getur mælt svo fyrir, að víxillinn skuli sýndur til samþykkis, hvort sem hann um leið kveður á um sýningarfrest eða eigi. Þetta gildir þó eigi, ef útgefandi hefir bannað sýningu víxilsins til samþykkis.

■ **23. gr.** Víxil, er greiða skal tilteknum tíma eftir sýningu, skal sýna til samþykkis áður en eitt ár er liðið frá útgáfudegi hans.

□ Útgefandi getur stytt frest þennan eða kveðið á um lengri frest.
□ Framseljendur geta stytt þessa fresti.

■ **24. gr.** Greiðandi getur krafizt þess, að víxill sé sýndur sér að nýju næsta dag eftir hina fyrstu sýningu. Nú er slíkri kröfu eigi sinnt, og verður sú vörn eigi höfð uppi, nema kröfunnar sé getið í afsagnargerðinni.
□ Víxilhafa er eigi skylt að láta víxilinn frá sér í vörzlur greiðanda, er hann sýnir víxilinn til samþykkis.

■ **25. gr.** Samþykki skal rita á víxilinn. Það skal látið í ljós með orðinu „samþykkur", eða öðru samsvarandi orðatiltæki, og skal það undirritað af greiðanda. Nafnritun greiðanda á framhlið víxilsins gildir, ein út af fyrir sig, sem samþykki.
□ Eigi að greiða víxilinn tilteknum tíma eftir sýningu, eða eigi, eftir sérstöku ákvæði, að sýna hann til samþykkis á tilteknum fresti, skal samþykki dagsett og þá tilgreindur sá dagur, er samþykki var gefið, nema víxilhafi krefjist þess, að tilgreindur sé sá dagur, er sýning átti sér stað. Vanti dagsetningu, verður víxilhafi, til þess að varðveita fullnusturétt sinn gegn framseljendum og útgefanda, að sanna vöntun dagsetningarinnar með afsagnargerð, er fram fari í tæka tíð.

■ **26. gr.** Samþykki skal vera skilyrðislaust. Þó má greiðandi takmarka samþykkið við nokkurn hluta fjárhæðar víxilsins.
□ Sé annars á einhvern hátt vikið frá efni víxils við samþykki hans, skal það metið sem synjun á samþykki. Samþykkjandi er þó skuldbundinn eftir hljóðan samþykkis síns.

■ **27. gr.** Hafi útgefandi tilgreint á víxlinum annan greiðslustað en þann stað, þar sem heimili greiðanda er, og eigi tilnefnt neinn þriðja mann, er greiðsla skuli fara fram hjá, getur greiðandi, er hann samþykkir víxilinn, tilnefnt þennan mann. Sé enginn tilnefndur, skal líta svo á, að samþykkjandi hafi skuldbundið sig til þess að leysa sjálfur víxilinn inn á greiðslustaðnum.
□ Hljóði víxill um greiðslu hjá greiðanda, getur hann, er hann samþykkir víxilinn, tilgreint, hvar greiðslu skuli krafizt á greiðslustaðnum, eða tilnefnt annan mann á sama stað, er greiði víxilinn.

■ **28. gr.** Með samþykki sínu skuldbindur greiðandi sig til þess að greiða víxilinn í eindaga.
□ Verði víxillinn ekki greiddur, á víxilhafi, jafnvel þótt hann sé útgefandi víxilsins, beina kröfu samkvæmt víxlinum á hendur samþykkjanda um allt það, er krefja má samkvæmt 48. og 49. gr.

■ **29. gr.** Nú hefir greiðandi ritað samþykki sitt á víxil, en strikar það út áður en hann skilar víxlinum aftur, og skal þá talið, að neitað sé um samþykki. Útstrikunin skal talin hafa verið gerð áður en víxlinum var skilað aftur, nema annað verði sannað.
□ Hafi greiðandi skriflega skýrt víxilhafa eða einhverjum víxilskuldara frá samþykki sínu, er hann þó skuldbundinn við þá eftir hljóðan samþykkis síns.

Fjórði kapítuli. Um ábyrgð á víxilkröfu (aval).

■ **30. gr.** Tryggja má greiðslu víxils með ábyrgð á allri víxilfjárhæðinni eða nokkrum hluta hennar.
□ Ábyrgðina getur tekið á sig jafnt þriðji maður sem einhver víxilskuldaranna.

■ **31. gr.** Ábyrgð skal rituð á víxilinn eða á miða, er við víxilinn sé festur.
□ Henni skal lýst með orðunum „sem ábyrgðarmaður", eða með öðru samsvarandi orðatiltæki, og skal hún undirrituð af þeim, sem í ábyrgðina gengur (avalist).
□ Nafnritun ein sér á framhlið víxilsins skal metin sem ábyrgð, nema um nafnritun greiðanda eða útgefanda sé að ræða.
□ Í ábyrgð skal greina, fyrir hvern hún sé tekin. Nú er það eigi gert, og telst hún þá tekin fyrir útgefanda.

■ **32. gr.** Ábyrgðarmaður er skuldbundinn með sama hætti og sá maður, er hann gekk í ábyrgðina fyrir.
□ Skuldbinding hans er gild, þótt skuldbinding þess manns, er hann gekk í ábyrgðina fyrir, sé ógild, enda stafi ógildi hennar eigi af formgalla.
□ Greiði ábyrgðarmaður víxil, öðlast hann allan rétt samkvæmt víxlinum gegn þeim manni, er hann gekk í ábyrgð fyrir, og þeim mönnum, er samkvæmt víxlinum bera ábyrgð gagnvart honum.

Fimmti kapítuli. Um gjalddaga víxils.

■ **33. gr.** Víxill getur hljóðað um borgun: við sýningu (a vista); tilteknum tíma eftir sýningu (a viso); tilteknum tíma eftir útgáfudag (a dato) eða á tilteknum degi.
□ Víxill, sem hljóðar um borgun á öðrum gjalddaga en þessum, eða greiðast á smám saman á fleiri en einum gjalddaga, er ógildur.

■ **34. gr.** Sýningarvíxill skal greiddur við sýningu. Sýna skal hann til greiðslu áður en eitt ár er liðið frá útgáfudegi hans. Útgefandi getur stytt frest þennan eða kveðið á um lengri frest. Framseljendur geta stytt fresti þessa.
□ Útgefandi getur mælt svo fyrir, að víxill er greiðast á við sýningu, skuli eigi sýndur til greiðslu fyrir tiltekinn tíma. Telst sýningarfrestur þá frá þeim tíma.

■ **35. gr.** Gjalddagi víxils, er hljóðar um borgun tilteknum tíma eftir sýningu, skal miðast við dagsetningu samþykkis eða afsagnargerðar.
□ Sé samþykki eigi dagsett, og hafi afsagnargerð heldur eigi farið fram, skal gagnvart samþykkjanda líta svo á, að víxillinn hafi verið samþykktur á síðasta degi frests þess, er settur er til sýningar víxilsins til samþykkis.

■ **36. gr.** Hljóði víxill um greiðslu einum mánuði eða fleirum eftir útgáfudag hans eða eftir sýningu, verður sami mánaðardagur í þeim mánuði, er greiða á víxilinn í, gjalddagi hans. Nú er sá dagur eigi til í mánuðinum, og er þá síðasti dagur mánaðarins gjalddagi víxilsins.
□ Hljóði víxill um greiðslu einum mánuði eða fleirum og hálfum mánuði eftir útgáfudag hans eða eftir sýningu, skulu heilu mánuðirnir taldir fyrstir.
□ Sé gjalddagi ákveðinn í upphafi mánaðar, í miðjum mánuði eða í lok mánaðar, merkja þau orð fyrsta, fimmtánda eða síðasta dag mánaðarins.
□ Orðin „átta dagar" eða „fimmtán dagar" merkja eigi eina eða tvær vikur, heldur heila átta eða fimmtán daga.
□ Orðin „hálfur mánuður" merkja fimmtán daga.

■ **37. gr.** Hljóði víxill um greiðslu á tilteknum degi á stað, þar sem annað tímatal gildir en á útgáfustað hans, skal líta svo á, að gjalddaginn sé ákveðinn eftir tímatalinu á greiðslustaðnum.
□ Þegar víxill, sem út er gefinn milli tveggja staða með mismunandi tímatali, hljóðar um greiðslu tilteknum tíma eftir útgáfudag, skal reikna út þann dag að tímatalinu á greiðslustaðnum, er svarar til útgáfudagsins, og skal gjalddaginn ákveðinn eftir því.
□ Sýningarfrestir víxla skulu taldir samkvæmt því, er

segir í næstu málsgrein hér á undan.

☐ Reglum þessum skal eigi beitt, ef það verður séð af sérstöku ákvæði á víxlinum eða af efni hans að öðru leyti, að til þess hafi verið ætlazt að eftir öðrum reglum yrði farið.

Sjötti kapítuli. Um greiðslu víxla.

■ **38. gr.** Handhafi víxils, er greiðast á á tilteknum degi, tilteknum tíma eftir útgáfudag eða eftir sýningu, skal sýna víxilinn til greiðslu annaðhvort á þeim degi, er hann skyldi greiddur, eða á öðrum hvorum tveggja hinna næstu virkra daga þar á eftir.

☐ Afhending víxils til greiðslujöfnunarstöðvar (clearing-house) jafngildir sýningu hans til greiðslu.

■ **39. gr.** Nú greiðir greiðandi víxil, og getur hann þá krafizt þess, að víxillinn sé afhentur sér með áritaðri kvittun víxilhafa.

☐ Víxilhafi getur eigi neitað að taka á móti greiðslu á nokkrum hluta víxilfjárhæðarinnar aðeins.

☐ Nú er nokkur hluti víxilfjárhæðar greiddur, og getur greiðandi þá krafizt þess, að þeirrar greiðslu sé getið á víxlinum og að sér sé fengin sérstök kvittun fyrir henni.

■ **40. gr.** Víxilhafa er eigi skylt að taka við greiðslu víxils fyrr en á gjalddaga hans.

☐ Nú greiðir greiðandi fyrir gjalddaga, og gerir hann það á sjálfs sín ábyrgð.

☐ Sá, sem greiðir víxil á gjalddaga hans, leysist með því endanlega undan skuldbindingu sinni, nema um svik eða stórkostlegt gáleysi af hans hálfu sé að ræða. Honum er skylt að fullvissa sig um, að framsölin séu í réttri og samfelldri röð, en eigi þarf hann að ganga úr skugga um, hvort undirskriftir framseljenda séu ófalsaðar.

■ **41. gr.** Hljóði víxill um greiðslu í mynt, sem eigi er gjaldgeng á greiðslustaðnum, má greiða víxilfjárhæðina í mynt þeirri, sem gjaldgeng er á greiðslustaðnum, eftir gengi hennar á gjalddaga. Greiði víxilskuldari eigi á réttum tíma, getur víxilhafi krafizt þess, að víxilfjárhæðin sé greidd í mynt, gjaldgengri á greiðslustaðnum, hvort sem hann heldur vill eftir gengi hennar á gjalddaga eða á greiðsludegi.

☐ Þegar reikna á gildi erlendrar myntar, skal farið eftir því, sem verzlunartízka er á greiðslustaðnum, enda hafi útgefandi eigi kveðið svo á, að víxilfjárhæðina skuli greiða eftir gengi, sem ákveðið er í víxlinum sjálfum.

☐ Ákvæði þessi gilda eigi, er útgefandi hefir mælt svo fyrir, að greitt skuli í vissri ákveðinni mynt (fyrirvari um virka greiðslu í erlendri mynt).

☐ Sé víxilfjárhæð greind í myntartegund, er hefir sama nafn en mismunandi gildi í landi því, þar sem víxillinn er gefinn út, og landi því, þar sem hann á að greiðast, skal líta svo á, að átt sé við mynt greiðslustaðarins.

■ **42. gr.** Sé víxill eigi sýndur til greiðslu innan þess frests, er ræðir um í 38. gr., er hverjum víxilskuldara heimilt að koma víxilfjárhæðinni í geymslu á kostnað og ábyrgð víxilhafa, í þeim stofnunum, sem löggiltar eru til að taka við geymslufé.

Sjöundi kapítuli. Um fullnustu vegna samþykkisskorts eða greiðslufalls.

■ **43. gr.** Þegar gjalddagi er kominn og víxill hefir eigi verið greiddur, getur víxilhafi leitað fullnustu hjá framseljendum, útgefanda og öðrum víxilskuldurum.

☐ Sama rétt á víxilhafi, þó gjalddagi enn eigi sé kominn:

1. Ef neitað hefir verið um samþykki að nokkru eða öllu.

2. Ef bú greiðanda hefir verið tekið til gjaldþrotaskipta, eða skiptaréttur hefir tekið til greina beiðni hans um aðstoð við tilraun til nauðasamnings, eða hafi það komið í ljós við aðfarargerð, að hann geti eigi greitt skuldir sínar, eða sé hann kaupmaður og hafi stöðvað greiðslur sínar. Gildir þetta jafnt, hvort sem greiðandi hefir samþykkt víxilinn eða eigi.

3. Ef bú útgefanda, er lagt hefir bann við því í víxli, að hann sé sýndur til samþykkis, hefir verið tekið til gjaldþrotaskipta, eða skiptaréttur hefir tekið til greina beiðni hans um aðstoð við tilraun til nauðasamninga.

1933 Nr. 93 19. júní

■ **44. gr.** Sanna skal neitun samþykkis eða greiðslufall með opinberri gerð (afsagnargerð vegna samþykkisskorts eða greiðslufalls).

☐ Afsögn vegna samþykkisskorts skal gerð áður en frestur sá er liðinn, sem settur er til sýningar víxilsins til samþykkis. Hafi hin fyrsta sýning, er svo stendur á sem segir í 1. mgr. 24. gr., farið fram á síðasta degi í frestinum, má samt gera afsögn á næsta degi þar á eftir.

☐ [Afsögn vegna greiðslufalls á víxli, er greiðast skal á tilteknum degi, eða tilteknum tíma eftir útgáfudag eða sýningu, skal gerð á öðrum þeirra tveggja virku daga, sem næstir koma á eftir gjalddaga, sbr. þó undanteknigar í 72. gr. Nú á víxill að greiðast við sýningu, og eiga þá ákvæði þau, er sett eru í næstu málsgr. hér að framan um afsögn vegna samþykkisskorts, einnig við um afsögn hans vegna greiðslufalls, eftir því sem við á.][1)]

☐ Hafi víxill verið afsagður vegna samþykkisskorts, þarf eigi að sýna hann til greiðslu eða afsegja hann vegna greiðslufalls.

☐ Hafi það komið í ljós við aðfarargerð, að greiðandi geti eigi greitt skuldir sínar, eða hafi hann, sé hann kaupmaður, stöðvað greiðslur sínar, getur víxilhafi eigi leitað fullnustu vegna þess, fyrr en hann hefir sýnt greiðanda víxilinn til greiðslu og afsögn hefir verið gerð.

☐ Verði bú greiðanda tekið til gjaldþrotaskipta, eða taki skiptaréttur til greina beiðni hans um aðstoð við tilraun til nauðasamnings, nægir það, til þess að víxilhafi megi leita fullnustu, að hann leggi fram úrskurðinn, sem kveður á um gjaldþrotaskiptin eða nauðasamningstilraunirnar. Sama gildir, ef bú útgefanda, er lagt hefir bann við því í víxlinum, að hann sé sýndur til samþykkis, verður tekið til gjaldþrotaskipta eða beiðni hans um aðstoð til tilrauna um nauðasamning verður tekin til greina af skiptarétti.

[1)] *L. 25/1968, 1. gr.*

■ **45. gr.** Víxilhafi skal senda síðasta framseljanda og útgefanda tilkynningu um samþykkisskort eða greiðslufall innan fjögra virkra daga eftir afsagnardag, eða hafi verið gerður fyrirvari um fullnustu án kostnaðar, þá eftir sýningardag. Hver framseljandi skal, í síðasta lagi á öðrum virkum degi eftir að hann fékk slíka tilkynningu, skýra þeim framseljanda, er næstur er fyrir framan hann, frá tilkynningu þeirri, er hann fékk, og greina nöfn og heimili þeirra, sem áður hafa sent tilkynningar, og skal þannig haldið áfram, þar til kemur að útgefanda. Frestir þeir, sem að ofan eru nefndir, teljast frá móttöku næstu tilkynningar á undan.

☐ Þegar tilkynning er send víxilskuldara samkvæmt því, sem fyrir er mælt í næstu málsgr. hér á undan, skal

einnig senda þeim manni, er gengið hefir í ábyrgð fyrir þann víxilskuldara, samsvarandi tilkynningu og á sama fresti.

☐ Nú hefir framseljandi eigi greint heimili sitt eða tilgreint það svo, að ólæsilegt er, og er þá nægilegt, að tilkynning sé send þeim framseljanda, sem næstur er fyrir framan hann á víxlinum.

☐ Sá, sem skyldur er að senda tilkynningu, getur gert það með hverjum hætti sem vera skal, jafnvel með því aðeins að endursenda víxilinn.

☐ Honum ber að sanna, að hann hafi sent tilkynninguna áður en frestur sá var liðinn, er hann hafði til að senda hana. Tilkynning telst send nógu snemma, ef bréf, er hefir hana að geyma, er afhent pósti áður en fresturinn er liðinn.

☐ Sá, sem eigi sendir tilkynningu innan nefnds frests, glatar eigi fullnusturétti sínum, en ábyrgjast skal hann allt það tjón, er af vanrækslu hans hlýzt; skaðabæturnar mega þó eigi fara fram úr víxilfjárhæðinni.

■ **46. gr.** Nú er rituð á skjalið athugasemdin „fullnusta án kostnaðar", „án afsagnar" eða því um líkt athugasemd, og undirrituð af útgefanda, framseljanda eða ábyrgðarmanni, og þarf víxilhafi þá eigi, til þess að halda fullnusturétti sínum, að láta afsegja víxilinn vegna samþykkisskorts eða greiðslufalls.

☐ Fyrirvari þessi leysir víxilhafa hvorki undan því að sýna víxilinn innan fresta þeirra, er til þess eru settir, né undan því að senda tilkynningu þá, sem mælt er fyrir um í 45. gr. Sönnun þess, að frestir hafi verið látnir hjá líða, hvílir á þeim, er bera vill það fyrir sig gegn víxilhafa.

☐ Hafi útgefandinn sett fyrirvarann, hefir hann gildi gegn öllum víxilskuldurunum. Hafi framseljandi eða ábyrgðarmaður sett hann, hefir hann aðeins gildi gegn þeim, er setti hann. Nú hefir víxilhafi látið afsagnargerð fram fara, þrátt fyrir fyrirvara af hálfu útgefanda, og verður hann þá sjálfur að bera kostnað allan af henni. Sé fyrirvarinn hins vegar settur af framseljanda eða ábyrgðarmanni, má krefja hvern víxilskuldara sem vill um afsagnarkostnaðinn, hafi afsögn verið gerð.

■ **47. gr.** Þeir, sem út hafa gefið víxil, samþykkt hann eða framselt eða gerzt ábyrgðarmenn að honum, bera allir fyrir einn og einn fyrir alla ábyrgð gagnvart víxilhafa.

☐ Víxilhafa er rétt að beina kröfu sinni gegn hverjum sem hann vill af þessum skuldurum, gegn einum þeirra sér eða fleirum saman, og þarf hann eigi að fara eftir þeirri röð, sem skuldbindingar þeirra eru á víxlinum.

☐ Sama rétt á hver víxilskuldari, sem leyst hefir víxilinn til sín.

☐ Nú er mál höfðað gegn einum af víxilskuldurunum, og er það eigi því til fyrirstöðu, að krafa sé gerð gegn hinum, þó að þeir séu á víxlinum á eftir þeim, er fyrstur var lögsóttur.

■ **48. gr.** Víxilhafi getur krafizt af þeim, er hann leitar fullnustu hjá:

1. Þess hluta víxilfjárhæðarinnar, sem eigi var samþykktur eða eigi greiddur, ásamt vöxtum, ef vextir voru áskildir.

2. [Dráttarvaxta (vanskilavaxta), sem Seðlabanki Íslands heimilar innlánsstofnunum hæsta að taka, frá gjalddaga.][1]

3. Kostnaðar við afsagnargerð og við tilkynningar þær, er mælt er fyrir um í 45. gr., svo og annars kostnaðar, ...[2]

☐ Nú er fullnustu leitað fyrir gjalddaga, og skal þá draga frá víxilfjárhæðinni víxilforvexti, eftir því sem bankaforvextir eru reiknaðir af víxlum á þeim stað, þar sem víxilhafi býr, þann dag, sem fullnustu er krafizt.

[1] *L. 54/1965, 1. gr.* [2] *S. l., 3. gr.*

■ **49. gr.** Sá, sem víxilinn leysir til sín, getur krafizt af þeim víxilskuldurum, er ábyrgð bera gagnvart honum:

1. Allrar þeirrar fjárhæðar, sem hann hefir greitt;

2. [Dráttarvaxta (vanskilavaxta), sem Seðlabanki Íslands heimilar innlánsstofnunum hæsta að taka, af þeirri upphæð frá þeim degi, er hann greiddi hana.][1]

3. Kostnaðar þess, er hann hefir haft ...[2]

[1] *L. 54/1965, 2. gr.* [2] *S. l., 3. gr.*

■ **50. gr.** Hver sá víxilskuldari, sem krafinn er eða krefja má um fullnustu, á rétt á því að fá víxilinn afhentan sér ásamt afsagnargerð og kvittuðum reikningi, enda greiði hann innlausnarféð.

☐ Hver sá framseljandi, sem innleyst hefir víxilinn, getur strikað út af honum nafn sitt og þeirra framseljenda, sem á eftir honum komu.

■ **51. gr.** Nú er víxillinn aðeins samþykktur að því er tekur til nokkurs hluta víxilfjárhæðarinnar, og fullnustu síðan krafizt, og getur þá sá, er greiðir þann hluta víxilfjárhæðarinnar, er eigi fékkst samþykktur, heimtað, að þeirrar greiðslu sinnar sé getið á víxlinum og að sér sé jafnframt gefin sérstök kvittun fyrir henni. Víxilhafi skal enn fremur, auk afsagnargerðarinnar, fá honum staðfest eftirrit af víxlinum, og má þá leita fullnustu samkvæmt því eftirriti.

■ **52. gr.** Hver sá, sem fullnustu getur krafizt, getur, sé annað eigi áskilið, tekið sér greiðslu með nýjum víxli (gagnvíxill), er greiðist við sýningu og gefinn sé út á hendur einhverjum þeirra, er ábyrgð bera gagnvart honum, til greiðslu á þeim stað, þar sem sá maður býr.

☐ Gagnvíxillinn skal nema upphæðum þeim, sem greinir í 48. og 49. gr. að viðbættu gjaldi til miðlara og stimpilgjaldi af gagnvíxlinum.

☐ Gefi víxilhafi gagnvíxilinn út, skal fjárhæð hans ákveðin eftir gengi sýningarvíxla, sem gefnir eru út frá greiðslustað upphaflega víxilsins til þess staðar, þar sem hlutaðeigandi víxilskuldari býr. Gefi framseljandi gagnvíxilinn út, skal ákveða fjárhæðina eftir gengi sýningarvíxla, sem gefnir eru út frá þeim stað, þar sem útgefandi gagnvíxilsins býr, og til þess staðar, þar sem víxilskuldarinn býr.

■ **53. gr.** Séu frestir þeir látnir hjá líða, sem gilda um sýningu víxils, er hljóðar um greiðslu við sýningu eða tilteknum tíma eftir sýningu, um framkvæmd afsagnargerðar vegna samþykkisskorts eða vegna greiðslufalls, um sýningu víxils til greiðslu, er fyrirvari hefir verið gerður um fullnustu án kostnaðar, þá glatar víxilhafi rétti sínum gegn framseljendum, útgefanda og öðrum víxilskuldurum, nema samþykkjanda.

☐ Hafi víxill eigi verið sýndur til samþykkis innan frests þess, sem útgefandi hefir ákveðið, glatar víxilhafi rétti sínum til fullnustu, bæði vegna samþykkisskorts og vegna greiðslufalls, nema það verði séð af ákvæðinu um frestinn, að útgefandi vildi aðeins undanskilja sig ábyrgð á samþykki.

□ Nú er settur frestur til sýningar í framsali, og getur þá hlutaðeigandi framseljandi einn borið það fyrir sig.

■ **54. gr.** Komi á fresti þeim, sem settur er til sýningar víxils eða til afsagnargerðar, fyrir óviðráðanleg tálmun (innlend eða erlend lagaákvæði eða aðrir óviðráðanlegir atburðir), og verði gerðir þessar eigi framkvæmdar þess vegna, lengjast frestirnir.

□ Víxilhafa er skylt að senda síðasta framseljanda þegar í stað tilkynningu um slíka tálmun, og að geta þessarar tilkynningar og dagsetningar hennar á víxlinum eða miða, sem við víxilinn sé festur, og rita nafn sitt undir. Að öðru leyti skal farið eftir ákvæðunum í 45. gr.

□ Jafnskjótt og tálmuninni er lokið, skal víxilhafi tafarlaust sýna víxilinn til samþykkis eða greiðslu, og láta afsegja hann, ef þarf.

□ Vari tálmunin lengur en þrjátíu daga eftir gjalddaga, má leita fullnustu án þess að nauðsynlegt sé að sýna víxilinn eða afsegja hann.

□ Sé um víxil að ræða, er greiðast á við sýningu eða tilteknum tíma eftir sýningu, teljast þessir þrjátíu dagar frá þeim degi, er víxilhafi sendi síðasta framseljanda tilkynningu um tálmunina, þótt það hafi verið áður en sýningarfresti lauk. Nú á víxill að greiðast tilteknum tíma eftir sýningu, og skal þá bæta þeim tíma við þrjátíu daga frestinn.

□ Atvik, er aðeins varða víxilhafa persónulega, eða þann mann, er hann hefur falið að sýna víxilinn eða láta afsegja hann, skulu eigi talin óviðráðanlegir atburðir (vis major).

Áttundi kapítuli. Um meðalgöngu.

1. Almenn ákvæði.

■ **55. gr.** Útgefandi, framseljandi eða ábyrgðarmaður geta tilgreint nauðleitarmann til að samþykkja eða greiða víxilinn.

□ Þegar þau skilyrði eru fyrir hendi er greinir hér á eftir, getur maður gerzt meðalgöngumaður og samþykkt víxil eða greitt hann fyrir einhvern þann víxilskuldara, er fullnustu yrði krafinn.

□ Meðalgöngumaður getur verið einhver sá maður, sem eigi er víxilskuldari, jafnvel greiðandi víxilsins, eða einhver sá, sem orðinn er víxilskuldari, þó ekki samþykkjandi víxilsins.

□ Meðalgöngumaður skal, áður en tveir virkir dagar eru liðnir, senda þeim, er hann gerist meðalgöngumaður fyrir, tilkynningu um meðalgönguna. Láti hann frest þennan hjá líða, ber hann ábyrgð á öllu því tjóni, er hljótast kann af vanrækslu hans; skaðabæturnar mega þó eigi fara fram úr víxilfjárhæðinni.

2. Samþykki fyrir meðalgöngu.

■ **56. gr.** Meðalgöngumaður getur samþykkt víxil, jafnan er víxilhafi getur leitað fullnustu fyrir gjalddaga víxilsins, nema því aðeins, að bannað hafi verið að sýna víxilinn til samþykkis.

□ Nú er á víxlinum vísað á nauðleitarmann á greiðslustaðnum, og getur víxilhafi þá eigi krafið þann, er vísaði á nauðleitarmanninn, né þá víxilskuldara, sem eftir honum koma, um fullnustu fyrir gjalddaga, nema hann hafi sýnt nauðleitarmanninum víxilinn og, hafi hann neitað um samþykki, þá sannað neitun hans með afsagnargerð.

□ Endranær getur víxilhafi neitað að taka við samþykki meðalgöngumanns. Taki hann samt við samþykkinu, missir hann rétt sinn til þess að krefjast fullnustu fyrir gjalddaga hjá þeim, er samþykkt var fyrir, og þeim víxilskuldurum, er eftir hann koma.

■ **57. gr.** Samþykki sitt skal meðalgöngumaður rita á víxilinn og undirrita það. Í samþykkinu skal þess getið, fyrir hvern það sé gefið. Sé þess eigi getið, telst samþykkið gefið fyrir útgefanda.

■ **58. gr.** Meðalgöngumaður, er samþykkt hefir víxil, ber ábyrgð gagnvart víxilhafa og þeim framseljendum, sem koma á eftir þeim, er hann samþykkti fyrir, með sama hætti og sá maður bar ábyrgð gagnvart þeim.

□ Þrátt fyrir það, þótt meðalgöngumaður hafi samþykkt víxil, getur sá, er hann samþykkti fyrir, og þeir víxilskuldarar, er ábyrgð bera gagnvart þeim manni, ef þeir greiða fjárhæð þá, sem í 48. gr. segir, krafizt þess, að víxilhafi skili sér víxlinum, kvittuðum reikningi og afsagnargerð, hafi hún farið fram.

3. Greiðsla meðalgöngumanns.

■ **59. gr.** Meðalgöngumaður getur greitt víxil, jafnan er víxilhafi gæti leitað fullnustu, hvort heldur er fyrir gjalddaga eða eftir.

□ Greiða skal alla þá fjárhæð, er sá skyldi greiða, er fyrir er greitt.

□ Greiðsla skal fara fram í síðasta lagi næsta dag eftir þann dag, er afsögn vegna greiðslufalls síðast hefði orðið gerð.

■ **60. gr.** Hafi meðalgöngumaður, er heima á á greiðslustaðnum, samþykkt víxil, eða sé vísað á einn eða fleiri nauðleitarmenn á víxlinum, er búi á greiðslustaðnum, skal víxilhafi sýna öllum þessum mönnum víxilinn og, ef með þarf, láta afsegja hann vegna greiðslufalls í síðasta lagi næsta dag eftir þann dag, er afsögn síðast hefði orðið gerð.

□ Sé afsögn eigi gerð á þessum fresti, er sá, er vísaði á nauðleitarmanninn, eða sá, er víxillinn var samþykktur fyrir, og framseljendur þeir, er á eftir þeim koma, leystir frá skuldbindingum sínum.

■ **61. gr.** Víxilhafi, sem neitar að taka við greiðslu meðalgöngumanns, glatar fullnusturétti sínum gegn þeim, er leystir hefðu orðið með greiðslunni.

■ **62. gr.** Sanna skal greiðslu meðalgöngumanns með kvittun, er rituð sé á víxilinn, og skal þess getið, fyrir hvern greitt sé. Nú er þess eigi getið, og skal þá talið, að greitt sé fyrir útgefanda.

□ Afhenda skal meðalgöngumanni víxilinn, ásamt afsagnargerð, hafi hún fram farið.

■ **63. gr.** Meðalgöngumaður, er víxil greiðir, öðlast réttindi þau, er víxillinn veitir gegn þeim, er hann greiddi fyrir, og þeim, er samkvæmt víxlinum báru ábyrgð gagnvart þeim manni; þó má hann eigi framselja víxilinn af nýju.

□ Framseljendur þeir, er koma á eftir þeim, er greitt var fyrir, leysast með greiðslunni.

□ Bjóðist fleiri en einn meðalgöngumaður til að greiða, gengur sá þeirra fyrir, er flesta víxilskuldara leysir. Sá, er meðalgöngumaður gerist gagnstætt ákvæði þessu, og veit hversu á stendur, glatar fullnusturétti sínum gegn þeim, er ella hefðu leystir orðið.

Níundi kapítuli. Um samrit og eftirrit víxla.

1. Samrit.

■ **64. gr.** Gefa má víxil út í fleiri samhljóða eintökum (samrit).

☐ Í texta hvers eintaks skal greina, hvert það sé í röðinni; að öðrum kosti gildir hvert eintak sem sjálfstæður víxill.

☐ Sérhver handhafi víxils, er eigi greinir, að hann sé gefinn út í einu eintaki (einritaður), getur krafizt þess, að sér séu, á sinn kostnað, fengin samrit af víxlinum. Í því skyni skal hann snúa sér til þess, er næstur er fyrir framan hann; sá maður er skyldur til aðstoðar honum með tilmælum til þess, er næstur er á undan honum, og svo hver af öðrum, unz beiðnin kemur til útgefanda. Framseljendum er skylt að rita af nýju framsöl sín á nýju eintökin.

■ **65. gr.** Greiðsla samkvæmt einu af víxileintökunum leysir undan víxilskyldunni, þótt eigi sé það áskilið, að hin eintökin skuli úr gildi felld með henni. Greiðandi ábyrgist þó eftir sem áður hvert það eintak, er samþykki hans er ritað á og honum hefir eigi verið skilað.

☐ Hafi framseljandi framselt ýmsum mönnum víxileintök, ábyrgist hann og framseljendur þeir, er á eftir honum koma, hvert það eintak, sem nafnritun þeirra er á og eigi hefir verið skilað aftur.

■ **66. gr.** Nú sendir víxilhafi eitt af víxileintökunum til samþykkis, og skal hann þá rita á hin eintökin nafn þess manns, er þetta eintak er hjá. Skylt er þeim manni að skila því til löglegs handhafa annars víxileintaks.

☐ Nú neitar hann að skila eintaki þessu, og getur víxilhafi þá eigi leitað fullnustu fyrr en hann hefir sannað með afsagnargerð:

1. að sér hafi eigi verið skilað eintaki því, er til samþykkis var sent, þótt hann hafi krafizt þess, og
2. að hann hafi eigi getað fengið samþykki eða greiðslu samkvæmt öðru eintaki.

2. Eftirrit.

■ **67. gr.** Hverjum handhafa víxils er rétt að taka eftirrit af honum.

☐ Eftirrit víxils skal nákvæmlega fylgja frumvíxlinum, og skal það hafa að geyma eftirrit af framsölum og öðrum áritunum, sem á frumvíxlinum eru. Þess skal getið í eftirritinu, hve langt eftirritunin nær.

☐ Framselja má víxileftirrit, svo og rita á það ábyrgðarskuldbindingu, með sama hætti og sömu áhrifum sem um frumvíxil væri að ræða.

■ **68. gr.** Í víxileftirriti skal þess getið, hver frumvíxilinn hafi með höndum, og er þeim manni skylt að skila löglegum handhafa eftirritsins frumvíxlinum.

☐ Nú færist hann undan því, og getur þá handhafi eftirritsins eigi leitað fullnustu hjá þeim, er framselt hafa eftirritið eða ritað á það ábyrgðarskuldbindingu, fyrr en hann hefir sannað það með afsagnargerð, að sér hafi eigi verið skilað frumvíxlinum, þótt hann hafi krafizt þess.

☐ Hafi verið rituð á frumvíxilinn, eftir síðasta framsal áður en eftirritið var gert, þessi athugasemd: „eftirleiðis er aðeins framsal á eftirrit gilt", eða önnur áritun sama efnis, eru framsöl þau, er seinna eru rituð á frumvíxilinn, ógild.

Tíundi kapítuli. Um breytingar á víxli.

■ **69. gr.** Nú eru breytingar gerðar á texta víxils, og eru þá þeir, er ritað hafa nöfn sín á víxilinn eftir að breytingin var gerð, skuldbundnir í samræmi við hinn breytta texta, en hinir, er áður höfðu ritað nöfn sín á víxilinn, eru skuldbundnir í samræmi við hinn upphaflega texta hans.

Ellefti kapítuli. Um fyrningu víxla.

■ **70. gr.** Allar kröfur samkvæmt víxlinum á hendur samþykkjanda fyrnast á þremur árum frá gjalddaga.

☐ Kröfur víxilhafa á hendur framseljendum og útgefanda fyrnast á einu ári frá þeim degi, er afsagnargerð fór fram, enda hafi afsögn verið gerð á réttum tíma, eða á einu ári frá gjalddaga, hafi fyrirvari verið gerður um fullnustu án kostnaðar.

☐ Fullnustukröfur framseljanda á hendur öðrum framseljendum eða útgefanda fyrnast á sex mánuðum frá þeim degi, er framseljandi leysti víxilinn til sín, eða frá þeim degi, er fyrningu var slitið gagnvart honum.

■ **71. gr.** Fyrningu víxils er slitið er stefna er birt í víxilmáli, krafa gerð í máli um notkun víxilkröfu til skuldajafnaðar án gagnsóknar, víxilkröfunni lýst í bú skuldunauts, er tekið hefir verið til opinberra skipta, eða kröfunni lýst fyrir skiptarétti, er skuldunautur leitar nauðasamninga án gjaldþrotameðferðar á búi sínu. Fyrningu víxils er og slitið, ef sá, sem sóttur er um víxilkröfu, tilkynnir lögsóknina (litis denuntiatio) einhverjum, sem er fyrir framan hann á víxlinum. Sá, er slíka tilkynningu fær, getur slitið fyrningu þá, er ræðir um í 1. málsgr. 70. gr., með því að tilkynna samþykkjanda lögsóknina.

☐ Fyrningu víxils er slitið með stefnu til erlends dómstóls, ef skuldunautur á heimili í því landi, eða hann ber fram varnir í málinu, en ber það þó eigi fyrir sig, að dómstóllinn sé eigi dómbær, eða stefnan er birt honum sjálfum. Tilkynning um lögsókn (litis denuntiatio) við erlendan dómstól slítur fyrningu með sama hætti og stefna. Sömuleiðis er fyrningu slitið, er víxilkrafa er notuð til skuldajafnaðar í máli, sem rekið er fyrir erlendum dómstóli, samkvæmt þeim lögum, er þar gilda.

☐ Fyrningu er slitið með lýsingu víxilkröfu í bú skuldunauts, er tekið hefir verið erlendis til opinberra skipta, ef skuldunautur átti heima í því landi, er skiptameðferðin hófst.

☐ Fyrningu er eigi slitið gegn öðrum víxilskuldurum en þeim, er einhverri af fyrrnefndum gerðum er beint að, en fyrningarslitin koma öllum þeim að notum, sem eru fyrir framan hann á víxlinum, er fyrningu sleit.

☐ Nú hefir fyrningu verið slitið, en lögsókn er eigi til lykta leidd, og hefst þá nýr fyrningarfrestur frá þeim degi, er málið síðast var til meðferðar í rétti.

☐ Nú verður gerð til slita fyrningar eigi komið fram vegna tálmana þeirra, sem ræðir um í 54. gr., og glatast þá víxilréttur eigi, ef fyrningu er slitið innan mánaðar frá því að tálmuninni lauk.

Tólfti kapítuli. Almenn ákvæði.

■ **72. gr.** [Nú ber gjalddaga víxils á löghelgan dag eða dag, þegar bankastofnanir almennt eru lokaðar, og verður greiðslu þá eigi krafizt fyrr en næsta virkan dag á eftir. Allar aðrar gerðir, er varða víxilinn, svo sem sýning til samþykkis og afsagnargerð, má einnig aðeins framkvæma á virkum degi.

☐ Nú á gerð að fara fram á tilteknum fresti og er lokadagur frestsins löghelgur dagur eða almennur lokunardagur bankastofnana, og lengist fresturinn þá til næsta virks dags á eftir. Löghelgir dagar innan frestsins skulu taldir með, er fresturinn er reiknaður.

□ Nú er kveðið á um frest í lögum þessum eða sérstökum ákvæðum, og telst þá dagur sá, er fresturinn er talinn frá, eigi með í frestinum.

□ Frestsdagar til greiðslu eftir gjalddaga gilda eigi um víxla.][1)]

[1)] *L. 25/1968, 2. gr.*

■ **73. gr.** Nú glatast víxill, er greiðast á hér á landi, og má þá ógilda hann með dómi, samkvæmt þeim reglum, sem gilda um ógilding skjala með dómi. Ógildingarmál skal höfða á greiðslustað víxilsins.

□ Þegar stefna í ógildingarmáli er löglega birt, er útgefandi skyldur að gefa út nýjan víxil. Hafi hinn glataði víxill verið samþykktur, er samþykkjandi skyldur til að greiða hann á gjalddaga, þeim manni, er sannar rétt sinn til að taka við greiðslu. Setja skal þó útgefanda eða samþykkjanda næga tryggingu unz víxillinn er dæmdur ógildur eða ábyrgð þeirra eftir hinum glataða víxli er horfin á annan hátt.

■ **74. gr.** Nú hefir víxilkrafa fyrnzt eða víxilréttur glatazt fyrir vangeymslu, og er eiganda víxils rétt að sækja víxilskuldara um þá fjárhæð, er hann mundi vinna honum úr hendi, ef fjárheimtan félli niður, sem um hverja aðra skuld.

Annar þáttur. Um eiginvíxla.

Þrettándi kapítuli.

■ **75. gr.** Í eiginvíxli skal greina:

1. Orðið víxil í meginmáli skjalsins og á því máli, sem skjalið er ritað á.
2. Skilyrðislaust loforð um að greiða tiltekna upphæð peninga.
3. Gjalddaga.
4. Greiðslustað.
5. Nafn þess, er við greiðslu á að taka, eða ávísa má víxilfjárhæðinni til greiðslu.
6. Útgáfustað og útgáfudag.
7. Undirskrift þess, er gefur skjalið út (útgefandi).

■ **76. gr.** Nú brestur á, að greind séu í skjali öll þau atriði, sem nefnd eru í næstu grein hér á undan, og hefir skjalið þá eigi gildi sem eiginvíxill, nema þegar svo er ástatt sem segir síðar í þessari grein.

□ Sé gjalddagi eigi tilgreindur, telst víxillinn gjaldkræfur við sýningu.

□ Sé greiðslustaður eigi tilgreindur sérstaklega, skal útgáfustaður skjalsins talinn vera greiðslustaður, og þá einnig vera talinn sá staður, er greiðandi býr á.

□ Sé útgáfustaður eigi tilgreindur, skal líta svo á, að víxillinn hafi verið undirritaður á þeim stað, sem tilgreindur er við nafn útgefanda.

■ **77. gr.** Um eiginvíxla gilda, að því leyti, sem þeim verður við komið, þau ákvæði, sem sett eru um víxla á hendur öðrum manni og varða: framsal víxla (11.—20. gr.), gjalddaga (33.—37. gr.), greiðslu (38.—42. gr.), fullnustu vegna greiðslufalls (43.—50. og 52.—54. gr.), milligöngu við greiðslu (55. gr. og 59.—63. gr.), eftirrit (67. og 68. gr.), breytingar (69. gr.), fyrningu (70.—71. gr.), löghelga daga, reikning á frestum og bann gegn frestdögum til greiðslu eftir gjalddaga (72. gr.), glataða víxla (73. gr.), og rétt víxilhafa til málshöfðunar, er víxilkrafa er fyrnd eða glötuð fyrir vangeymslu (74. gr.).

□ Sömuleiðis gilda um eiginvíxla ákvæðin um víxla, er greiðast eiga hjá þriðja manni eða á öðrum stað en þeim, þar sem heimili greiðanda er (4. gr. og 27. gr.), um heimild til að áskilja vexti (5. gr.), um það, er víxilfjárhæð er tilgreind oftar en einu sinni og eigi hin sama í öll skiptin (6. gr.), um afleiðingar þess, að nafn er ritað á víxil með þeim atvikum, er segir í 7. gr., um það, er á víxli eru nafnritanir manna, er ritað hafa án umboðs eða farið hafa út fyrir umboð sitt (8. gr.), og ákvæðin um víxla, er eigi voru fullritaðir (10. gr.).

□ Ennfremur gilda um eiginvíxla ákvæðin um ábyrgð (30.—32. gr.). Sé eigi greint í áritun um ábyrgð, fyrir hvern hún sé tekin (31. gr. síðasta málsgr.), skal líta svo á, að hún sé tekin fyrir útgefanda.

■ **78. gr.** Útgefandi eiginvíxils er skuldbundinn með sama hætti og samþykkjandi víxils á hendur öðrum manni.

□ Nú hljóðar eiginvíxill um greiðslu tilteknum tíma eftir sýningu, og skal þá sýna útgefanda hann, til áritunar um sýninguna, innan þess frests, sem getið er í 23. gr. Frestur frá sýningu telst þá frá þeim degi, er áritun útgefanda um sýningu er dagsett á víxlinum. Neiti útgefandi að rita á víxilinn um sýninguna eða að dagsetja áritunina, skal láta fara fram afsagnargerð um það (25. gr.), og telst fresturinn frá sýningu þá frá dagsetningu hennar.

Þriðji þáttur. Um það, hve útlend lög koma til greina.

Fjórtándi kapítuli.

■ **79. gr.** Hvort erlendur maður sé umkominn þess að gangast undir víxilskyldur, skal meta eftir lögum þess lands, er hann er ríkisfastur í. Mæli þau lög svo fyrir, að lögum annars lands skuli beitt, skal eftir hinum síðastnefndu lögum farið.

□ Erlendur maður, sem eigi væri þess umkominn að gangast undir víxilskyldur samkvæmt ákvæðum næstu málsgr. hér að framan, er þó samt sem áður skuldbundinn hér í landi, ef hann hefir gengizt undir skylduna í einhverju því landi, þar sem hann að lögum þess lands hefði verið þess umkominn að skuldbinda sig.

■ **80. gr.** Um form víxilskuldbindingar skal dæma eftir lögum þess lands, þar sem undir skylduna var gengið.

□ Nú er víxilskuldbinding ógild samkvæmt fyrstu málsgr. þessarar greinar, en gild að lögum þess lands, þar sem síðar er gengizt undir skuldbindingu og leiðir þá ógilding hinnar fyrri skuldbindingar eigi til þess, að hin síðari einnig skuli metin ógild.

□ Víxilskuldbinding, sem íslenzkur ríkisborgari gengst undir erlendis og fullnægir skilyrðum íslenzkra laga um form, skal talin gild hér á landi gagnvart öðrum íslenzkum ríkisborgara, þótt skuldbindingin ella mundi talin ógild samkvæmt ákvæðum fyrstu málsgr. þessarar greinar.

■ **81. gr.** Um áhrif þess, að víxill á hendur öðrum manni er samþykktur eða eiginvíxill gefinn út, skal dæma eftir lögum þess lands, þar sem víxillinn á að greiðast.

□ Um áhrif annarra víxilskuldbindinga skal dæma eftir lögum þess lands, þar sem undir þær var gengizt, enda sé eigi öðruvísi fyrir mælt.

■ **82. gr.** Um fresti til að leita fullnustu skal fara eftir lögum þess lands, þar sem víxillinn var gefinn út, hver víxilskuldara sem hlut á að máli.

■ **83. gr.** Nú er svo litið á að lögum þess lands, þar

1933 Nr. 93 19. júní

sem víxillinn var gefinn út, að víxilhafi sé einnig eigandi kröfu þeirrar, er varð tilefni þess að víxillinn var út gefinn, og skal þá farið eftir þeim lögum um það efni.

■ **84. gr.** Fara skal eftir lögum þess lands, þar sem víxillinn á að greiðast, um það, hvort takmarka megi samþykki við nokkurn hluta víxilfjárhæðar og hvort víxilhafi geti neitað að taka við greiðslu á nokkrum hluta víxilfjárhæðarinnar aðeins.

■ **85. gr.** Um form afsagnargerðar og annarra gerða, er nauðsynlegar eru til þess, að víxilrétti verði beitt eða hann varðveittur, og um frest til slíkra gerða, skal farið eftir lögum þess lands, þar sem gerðin fór fram.

■ **86. gr.** Fara skal eftir lögum þess lands, þar sem víxill á að greiðast, um það hversu farið skuli að, ef víxill glatast eða er stolið.

■ **87. gr.** Eigi að beita erlendum lögum í dómsmáli, samkvæmt þeim fyrirmælum, sem um það eru sett, og séu dómnum eigi hin erlendu lög kunn, getur hann lagt fyrir hlutaðeigandi aðila að afla þeirra upplýsinga, er með þarf, um það efni.

Fjórði þáttur. Lokaákvæði.

Fimmtándi kapítuli.

■ **88. gr.** Afsögn samkv. lögum þessum gerir notarius publicus eða embættismaður sá, sem að lögum gegnir notarialstörfum. Náist eigi til þessa embættismanns í tækan tíma, má láta hreppstjóra eða einn stefnuvott gera afsögnina.

■ **89. gr.** Afsagnar má beiða munnlega, þann sem á að gera hana, ef víxillinn er fenginn honum.

■ **90. gr.** Sé afsagnar á sama víxli krafizt hjá fleirum á sama stað, þarf eigi meira en eina afsagnargerð.

■ **91. gr.** Afsagnargerðir skulu, sé eigi um annað samið, fara fram á tímabilinu frá kl. 9 árdegis til kl. 7 síðdegis, í starfhýsi hlutaðeigandi manns, eða á heimili hans, eigi hann ekkert starfhýsi á afsagnarstaðnum. Sé sá eigi viðstaddur, er þola skal afsagnargerð, má gera hana í eða hjá starfhýsi hans eða heimili. Sé eigi starfhýsi hans eða heimili kunn, og geti sá, er afsögn gerir, eigi fengið vitneskju um þau hjá lögreglustjórn þess staðar, skal geta þess í afsagnargerðinni.

□ Því, sem hér var fyrir mælt um stað og stund afsagnargerðar, skal einnig beita, eftir því sem við á, um sýningu víxils til samþykkis eða til greiðslu.

■ **92. gr.** Nú á afsögn vegna greiðslufalls fram að fara, og býðst sá, sem afsögn á að gera hjá, til að greiða víxilinn að nokkru eða öllu, og skal þá sá, sem afsögn gerir, veita fénu móttöku, enda sé enginn annar maður viðstaddur, er veitt geti því móttöku fyrir gerðarbeiðanda hönd. Rita skal kvittun fyrir greiðslunni á víxilinn, og sé víxilfjárhæðin greidd að fullu, ásamt vöxtum þeim, er áskildir kunna að hafa verið, sbr. 5. gr., skal afhenda víxilinn þeim, er greiðir hann, ef gerðarbeiðandi hefir eigi látið öðruvísi um mælt við þann, er afsögn gerir.

■ **93. gr.** Í afsagnargerð skal rita: eftirrit af víxlinum eða eftirriti hans og öllu því, er á honum stendur, tilmæli eða kröfu gerðarbeiðanda og svar þess, er afsögn er gerð hjá; hafi hann engu svarað eða eigi fundizt, skal þess getið; svo skal og greina stað og stund afsagnargerðarinnar, og skal sá, er afsögn gerir, rita nafn sitt undir.

□ Á víxilinn eða eftirrit hans skal rita vottorð um afsagnargerðina.

1933 Nr. 93 19. júní

■ **94. gr.** Færa skal afsagnargerð orðrétta inn í notarialbók lögsagnarumdæmisins. Hafi hreppstjóri eða stefnuvottur gert afsögn, skal hann senda staðfest eftirrit af afsagnargerðinni til notarius innan þriggja daga frá afsagnardegi.

□ Eftirrit af afsagnargerð má eigi veita öðrum en gerðarbeiðanda.

Lög um tékka.

1933 Nr. 94 19. júní

Fyrsti kapítuli. Um útgáfu tékka og form.

■ **1. gr.** Í tékka skal greina:

1. Orðið tékka í meginmáli skjalsins og á því máli, sem skjalið er ritað á.
2. Skilyrðislaus tilmæli um að greiða ákveðna upphæð peninga (tékkafjárhæð).
3. Nafn þess, er greiða skal (greiðslubanki, sbr. 3. gr.).
4. Greiðslustað.
5. Útgáfustað og útgáfudag tékkans, og
6. undirskrift þess, er tékkann gefur út (útgefandi).

■ **2. gr.** Nú brestur á, að greind séu í skjali öll þau atriði, sem nefnd eru í næstu gr. hér á undan, og hefir skjalið þá eigi tékkagildi, nema þegar svo er ástatt sem segir síðar í þessari grein.

□ Sé greiðslustaður eigi tilgreindur sérstaklega, skal sá staður, sem tilgreindur er við nafn greiðslubankans, talinn vera greiðslustaður tékkans. Séu fleiri staðir en einn tilgreindir við nafn greiðslubankans, er tékkinn gjaldkræfur á þeim stað, er nefndur er fyrstur.

□ Sé greiðslustaður eigi tilgreindur með þeim hætti, er nú var sagt, eða með öðrum hætti, er tékkinn gjaldkræfur á þeim stað, þar sem greiðslubankinn á aðalaðsetur sitt.

□ Sé útgáfustaður eigi tilgreindur, skal líta svo á, að tékkinn hafi verið undirritaður á þeim stað, sem tilgreindur er við nafn útgefanda.

■ **3. gr.** Tékka má aðeins gefa út á hendur banka eða sparisjóði, sbr. 54. gr.

□ Ávísanir, sem gefnar eru út á hendur öðrum en banka eða sparisjóði, hafa eigi tékkagildi, enda þótt þær fullnægi skilyrðum þeim, sem sett eru í 1. gr., sbr. 2. gr.

■ **4. gr.** Útgefandi skal hafa til umráða fé hjá greiðslubankanum, er honum sé heimilt, samkv. samningi við greiðslubankann, að ráðstafa með tékkum.

■ **5. gr.** Tékki má hljóða um greiðslu: til tiltekins manns, hvort sem bætt er við eða eigi orðunum „eða þess, er hann framselur“, til tiltekins manns, með viðbótinni „eigi til framsals“ eða samsvarandi orðum, eða til handhafa.

□ Nú er tékki gefinn út til tiltekins manns, og bætt við orðunum „eða til handhafa“ eða samsvarandi orðum, og skal þá líta svo á, sem tékkinn sé gefinn út til handhafa.

□ Nú er eigi greint í tékka, hver við borgun eigi að taka, og skal þá einnig líta svo á, sem tékkinn sé gefinn út til handhafa.

■ **6. gr.** Tékka má gefa út til ráðstöfunar útgefanda sjálfs. Gefa má tékka út fyrir reikning þriðja manns.

□ Tékka má eigi gefa út á hendur útgefanda sjálfum.

Þó má gefa út tékka, er eigi hljóðar um greiðslu til handhafa, milli tveggja starfsdeilda sama banka.

■ **7. gr.** Sé í tékka gefið loforð um vexti, skal meta það sem óskráð.

■ **8. gr.** Tékki getur hljóðað um greiðslu hjá öðrum banka en greiðslubankanum, annaðhvort á þeim stað, þar sem hann hefir aðsetur sitt, eða á öðrum stað.

■ **9. gr.** Nú er fjárhæð tilgreind í tékka bæði með bókstöfum og með tölustöfum, og ber upphæðum þessum eigi saman, og gildir þá sú fjárhæðin, sem með bókstöfum er skráð.

☐ Sé fjárhæðin tilgreind oftar en einu sinni í tékkanum, annaðhvort með bókstöfum eða með tölustöfum, og beri þeim eigi saman, gildir hin lægsta upphæðin ein.

■ **10. gr.** Séu á tékka nöfn manna, er brestur hæfi til að taka á sig tékkaskyldu, fölsuð nöfn, nöfn, sem fundin eru upp, eða nafnritanir, sem af öðrum ástæðum eigi baka þeim skuldbindingu, er þau rituðu, eða þeim manni, er þau voru rituð í nafni hans, er þó skuldbinding hinna tékkaskuldaranna gild, þrátt fyrir það.

■ **11. gr.** Sá, sem ritar nafn sitt á tékka fyrir hönd annars manns, en hefir eigi umboð til þess, verður sjálfur skuldbundinn eftir tékkanum, enda öðlast hann, er hann hefir greitt tékkann, sama rétt og hinn myndi hafa öðlazt. Sama gildir um þann mann, er farið hefir út fyrir umboð sitt.

■ **12. gr.** Útgefandi ábyrgist greiðslu tékkans. Hver sá fyrirvari, er hann setur og miðar til þess að undanþiggja hann ábyrgð á greiðslu tékkans, skal metinn sem óskráður væri.

■ **13. gr.** Nú er tékki eigi ritaður að fullu, er hann er gefinn út, og er hann seinna fylltur út á annan veg en um hafði verið samið, og verður þetta þá eigi borið fyrir við tékkahafann, nema hann hafi vitað betur, er hann fékk tékkann, eða sýnt af sér stórkostlegt gáleysi.

Annar kapítuli. Um framsal tékka.

■ **14. gr.** Tékka, sem hljóðar um greiðslu til tiltekins manns, má framselja, með áritun á hann, þriðja manni (framsalshafa), enda þótt tékkinn sé eigi berum orðum gefinn út til framsals.

☐ Tékki, sem hljóðar um greiðslu til tiltekins manns, með viðbótinni „eigi til framsals“ eða samsvarandi orðum, verður aðeins framseldur með því formi og með þeim áhrifum, sem gilda um almennt framsal kröfu.

☐ Framselja má tékka einnig til útgefanda, til fyrri framseljanda eða ábyrgðarmanns. Þessir menn geta framselt tékkann aftur.

■ **15. gr.** Framsal skal vera skilyrðislaust. Sé það skilyrðum bundið, skal meta þau sem óskráð væru.

☐ Framsal á nokkrum hluta tékkafjárhæðarinnar aðeins er ógilt.

☐ Framsal frá greiðslubankanum er einnig ógilt.

☐ Framsal til handhafa gildir sem eyðuframsal.

☐ Framsal til greiðslubankans gildir einungis sem kvittun, nema þá er svo stendur á, að bankinn hefir fleiri starfsdeildir en eina og tékkinn er gefinn út á hendur annarri starfsdeild en þeirri, sem hann er framseldur.

■ **16. gr.** Framsal skal rita á tékkann sjálfan eða á miða, sem festur er við hann (allonge). Framseljandi skal undirrita það.

☐ Framsal er gilt, þótt eigi sé greint í því, hverjum tékkinn er framseldur, eða framseljandi aðeins hafi ritað nafn sitt (eyðuframsal). Í hinu síðarnefnda tilfelli er framsalið þó því aðeins gilt, að það sé ritað á bakhlið tékkans eða á miða, sem við tékkann er festur.

■ **17. gr.** Við framsalið hverfa öll þau réttindi, er tékkinn veitir, til framsalshafa.

☐ Sé framsalið eyðuframsal, getur tékkahafinn:

1. fyllt það með nafni sjálfs sín eða annars manns,
2. framselt tékkann að nýju með eyðuframsali eða til ákveðins manns, eða afhent tékkann þriðja manni, án þess að fylla eyðuframsalið eða rita framsal á tékkann.

■ **18. gr.** Sá, er ritað hefir framsal á tékka, ábyrgist greiðslu hans, nema hann hafi sérstaklega undanskilið sig þeirri ábyrgð.

☐ Hann getur lagt bann við því, að tékkinn sé framseldur aftur, og er hann þá laus við ábyrgð gagnvart þeim, er tékkann fá framseldan eftir það.

■ **19. gr.** Sá, sem hefir í höndum tékka, er framselja má samkvæmt 1. mgr. 14. gr., skal talinn réttur tékkahafi, ef hann sannar rétt sinn með óslitinni röð af framsölum, þótt hið síðasta framsal sé eyðuframsal. Framsöl, er út hafa verið strikuð, skulu um þetta efni metin sem óskráð væru. Nú er annað framsal næst á eftir eyðuframsali, og skal þá litið svo á, sem sá, er undir það framsal hefir ritað, hafi öðlazt tékkann við eyðuframsalið.

■ **20. gr.** Nú er framsal ritað á tékka, sem hljóðar um greiðslu til handhafa, og ber þá sá, sem framsalið ritaði, ábyrgð samkvæmt þeim reglum, er um fullnustu gilda, en tékkinn greiðist handhafa eftir sem áður.

■ **21. gr.** Nú hefir tékki komizt úr vörzlum manns með einhverju móti, og er þá handhafa tékkans, er sannar rétt sinn með þeim hætti, sem segir í 19. gr., eða sé um tékka að ræða, sem hljóðar um greiðslu til handhafa, eigi skylt að skila tékkanum, nema hann hafi vitað betur, er hann fékk tékkann, eða sýnt af sér stórkostlegt gáleysi.

■ **22. gr.** Nú er lögsókn hafin út af tékka, og getur varnaraðili þá eigi borið fram neinar þær varnir gegn tékkahafa, er lúta að viðskiptum hans við útgefanda eða þá, er áður áttu tékkann, nema því aðeins, að tékkahafi, er hann eignaðist tékkann, hafi af ásettu ráði viljað baka skuldara tjón.

■ **23. gr.** Séu orðin „til innheimtu“ í framsali eða önnur orð, sem aðeins felst í umboð, getur tékkahafi neytt allra þeirra réttinda, er tékkinn veitir, en eigi framselt hann, nema framsali til umboðs.

☐ Tékkaskuldarar mega þá bera þær varnir einar fram gegn tékkahafa, er bornar yrðu fram gegn framseljanda.

☐ Umboð það, er felst í framsali til umboðs, fellur eigi úr gildi, þótt umbjóðandi andist eða missi hæfi til að taka á sig skuldbindingar.

■ **24. gr.** Framsal, sem ritað er eftir að afsagnargerð hefir fram farið, sbr. síðustu málsgr. 40. gr., eða eftir lok sýningarfrests, hefir aðeins áhrif sem almennt framsal kröfu.

☐ Ódagsett framsal skal talið ritað áður en afsagnargerð fór fram eða fyrir lok frests þess, er ræðir um í næstu málsgr. hér að framan, nema annað sannist.

Þriðji kapítuli. Um áritanir greiðslubankans á tékka.

■ **25. gr.** Hafi greiðslubankinn látið rita á tékka áritun, er skilja má á þá leið, að tékkinn muni verða

greiddur (bókað, athugað eða því um líkt), eða hafi hann látið rita nafnritun sína á framhlið tékkans, er honum skylt að leysa til sín tékkann, sé hann sýndur til greiðslu innan þess frests, sem kveðið er á um í 29. gr.

☐ Áritanir greiðslubankans á tékka, er fela í sér víðtækari greiðsluskyldu en þær áritanir, er ræðir um í 1. málsgr. þessarar gr., hafa þó eigi frekari áhrif en þar segir.

☐ Leysi greiðslubankinn eigi tékkann til sín, er hann er sýndur honum, á tékkahafi, eins þó útgefandi sé, beina kröfu á hendur honum um greiðslu alls þess, er krefjast má samkvæmt 45. og 46. gr.

Fjórði kapítuli. Um ábyrgð á tékkakröfu (aval).

■ **26. gr.** Tryggja má greiðslu tékka með ábyrgð á allri tékkafjárhæðinni eða nokkrum hluta hennar. Ábyrgð getur tekið á sig þriðji maður sem einhver tékkaskuldaranna, að greiðslubankanum undanskildum.

☐ Ábyrgð skal rituð á tékkann eða á miða, sem við hann er festur, og skal henni lýst með orðunum „sem ábyrgðarmaður" eða með öðrum samsvarandi orðatiltækjum.

☐ Ábyrgðin skal undirrituð af þeim, er í hana gengur. Nafnritun ein sér á framhlið tékkans skal metin sem ábyrgð, nema um nafnritun útgefanda sé að ræða.

☐ Í ábyrgð skal greina, fyrir hvern hún sé tekin. Nú er það eigi gert, og telst hún þá tekin fyrir útgefanda.

■ **27. gr.** Ábyrgðarmaður er skuldbundinn með sama hætti og sá maður, er hann gekk í ábyrgðina fyrir.

☐ Skuldbinding hans er gild, þótt skuldbinding þess manns, er hann gekk í ábyrgðina fyrir, sé ógild, enda stafi ógildi hennar eigi af formgalla.

☐ Greiði ábyrgðarmaður tékka, öðlast hann allan rétt samkvæmt tékkanum gegn þeim manni, er hann gekk í ábyrgð fyrir, og þeim mönnum, er samkvæmt tékkanum bera ábyrgð gagnvart honum.

Fimmti kapítuli. Um sýningu tékka og greiðslu.

■ **28. gr.** Greiða skal tékka, er hann er sýndur. Meta skal sem óskráð væri hvert það ákvæði, er í bága við þetta fer.

☐ Enda þótt tékki sé sýndur til greiðslu fyrir þann dag, sem talinn er vera útgáfudagur hans, þá er hann þó gjaldkræfur á sýningardegi.

■ **29. gr.** Tékka, sem gefinn er út hér á landi og greiðast á innanlands, skal sýna til greiðslu innan 30 daga.

☐ Tékka, sem gefinn er út í öðru landi í Evrópu, eða í landi, sem liggur að Miðjarðarhafinu, skal sýna til greiðslu innan 40 daga, og tékka, sem gefinn er út í annarri heimsálfu, innan 70 daga.

☐ Frestir þeir, sem að ofan greinir, skulu taldir frá útgáfudegi þeim, sem í tékkanum greinir.

■ **30. gr.** Nú er tékki gefinn út milli tveggja staða með mismunandi tímatali, og skal þá reikna út þann dag í tímatali greiðslustaðarins, er til útgáfudagsins svarar, og miða við hann.

■ **31. gr.** [Tilkynning banka um tékka til greiðslujöfnunarstöðvar (clearing-house) jafngildir sýningu hans til greiðslu.][1)]

[1)] *L. 24/1981, 1. gr.*

■ **32. gr.** [Hafi útgefandi tilkynnt greiðslubankanum, að hann afturkalli tékkann, er greiðslubankanum eigi heimilt að innleysa tékkann, sbr. þó 25. gr. Greiðslubankinn skal þegar í stað tilkynna greiðslujöfnunarstöð um afturköllunina.][1)]

☐ Nú hefir tékki eigi verið afturkallaður, og er greiðslubankanum þá heimilt að innleysa hann, þótt sýningarfrestur sé liðinn.

[1)] *L. 24/1981, 2. gr.*

■ **33. gr.** Nú andast útgefandi eftir útgáfu tékka eða missir hæfi til að taka á sig skuldbindingar, og varðar það engu um gildi tékkans.

■ **34. gr.** Nú greiðir greiðslubankinn tékka, og getur hann þá krafizt þess, að tékkinn sé afhentur sér með áritaðri kvittun tékkahafa.

☐ Tékkahafi getur eigi neitað að taka á móti greiðslu á nokkrum hluta tékkafjárhæðarinnar aðeins.

☐ Nú er nokkur hluti tékkafjárhæðar greiddur, og getur greiðslubankinn þá krafizt þess, að þeirrar greiðslu sé getið á tékkanum og að sér sé fengin sérstök kvittun fyrir henni.

■ **35. gr.** Nú greiðir greiðslubankinn tékka, sem ræðir um í 1. málsgr. 14. gr., og er honum þá skylt að fullvissa sig um, að framsölin séu í réttri og samfelldri röð, en eigi þarf hann að ganga úr skugga um það, hvort undirskriftir framseljenda séu ófalsaðar.

■ **36. gr.** Hljóði tékkinn um greiðslu í mynt, sem eigi er gjaldgeng á greiðslustaðnum, má fram að lokum sýningarfrestsins greiða fjárhæðina í mynt þeirri, sem gjaldgeng er á greiðslustaðnum, eftir gengi hennar á greiðsludegi. Sé tékkinn eigi greiddur við sýningu, getur tékkahafi krafizt þess, að fjárhæðin sé greidd í mynt þeirri, sem gjaldgeng er á greiðslustaðnum, hvort sem hann heldur vill eftir gengi hennar á sýningardegi eða á greiðsludegi.

☐ Þegar reikna á gildi erlendrar myntar, skal farið eftir því, sem verzlunartízka er á greiðslustaðnum, enda hafi útgefandi eigi kveðið svo á, að tékkafjárhæðina skuli greiða eftir gengi, sem ákveðið er í tékkanum sjálfum.

☐ Ákvæði þessi gilda eigi, er útgefandi hefir mælt svo fyrir, að greitt skuli í vissri, ákveðinni mynt (fyrirvari um virka greiðslu í erlendri mynt).

☐ Sé tékkafjárhæð greind í myntartegund, er hefir sama nafn en mismunandi gildi í landi því, þar sem tékkinn er gefinn út, og í landi því, þar sem hann á að greiðast, eru líkurnar fyrir því, að átt sé við mynt greiðslustaðarins.

Sjötti kapítuli. Um strikaða tékka.

■ **37. gr.** Útgefandi eða handhafi tékka geta strikað hann, með þeim áhrifum, sem í 38. gr. segir.

☐ Strikunin er fólgin í því, að tvö samhliða strik eru dregin á framhlið tékkans.

☐ Strikun er ýmist almenn eða sérstök. Almenn er strikunin, ef ekkert er skráð milli strikanna eða þar eru skráð orðin „til banka" eða samsvarandi orð. Sérstök er strikunin, ef nafn tiltekins banka er skráð milli strikanna.

☐ Breyta má almennri strikun í sérstaka strikun, en eigi sérstakri í almenna.

☐ Strikun eða nafn hins tilgreinda banka verður eigi, svo gilt sé, strikað út aftur.

■ **38. gr.** Tékka, sem almenn strikun er á, má greiðslubankinn aðeins greiða öðrum banka eða einhverjum viðskiptamanni sínum.

☐ Tékka, sem sérstök strikun er á, má greiðslubankinn

aðeins greiða hinum tilgreinda banka, eða, sé það greiðslubankinn sjálfur, þá einhverjum viðskiptamanni sínum. Þó má banki sá, sem nefndur er milli strikanna, fela öðrum banka að innheimta tékkann fyrir sig.

☐ Strikaðan tékka má banki aðeins eignast frá einhverjum viðskiptamanna sinna eða frá öðrum banka. Hann má eigi taka slíkan tékka til innheimtu fyrir aðra en þá, er nú voru nefndir.

☐ Greiðslubankinn má eigi innleysa tékka, sem á eru fleiri en ein sérstök strikun. Þetta gildir þó eigi, séu strikanirnar aðeins tvær og önnur til innheimtu á greiðslujöfnunarstöð.

☐ Nú gætir banki eigi ákvæða greinar þessarar, og ábyrgist hann þá tjón það allt, er af því leiðir, þó eigi með hærri upphæð en fjárhæð tékkans.

■ **39. gr.** Nú eru orðin „til reiknings" („nur zur Verrechnung") eða samsvarandi orðatiltæki skráð þversum á framhlið tékka, og skal tékkinn þá talinn vera strikaður.

Sjöundi kapítuli. Um fullnustu vegna greiðslufalls.

■ **40. gr.** [Sé tékki eigi greiddur, er hann er sýndur til greiðslu á réttum tíma, getur handhafi hans krafist fullnustu hjá framseljendum, útgefanda og öðrum tékkaskuldurum, enda sé greiðslufallið sannað:

1. með opinberri gerð (afsagnargerð),
2. með dagsettri yfirlýsingu greiðslubankans, ritaðri á tékkann, og sé þar tilgreindur sýningardagurinn, eða
3. með dagsettri yfirlýsingu frá greiðslujöfnunarstöð, um að tilkynning banka um tékka hafi borist stöðinni og hafi þá eigi verið næg innistæða til greiðslu tékkans á hlutaðeigandi reikningi.][1)]

☐ Orðið „afsögn" merkir í lögum þessum einnig yfirlýsingar þær, sem getið er um í 2. og 3. hér að framan, enda sé eigi á annan veg fyrir mælt í lögunum.

[1)] *L. 24/1981, 3. gr.*

■ **41. gr.** Afsögn skal gera áður en sýningarfrestur sé liðinn.

☐ Nú hefir tékki verið sýndur til greiðslu á síðasta degi sýningarfrestsins, og má þá afsögn gera næsta virkan dag þar á eftir.

■ **42. gr.** Tékkahafi skal senda síðasta framseljanda og útgefanda tilkynningu um greiðslufallið innan 4 virkra daga eftir afsagnardag, eða, hafi verið gerður fyrirvari um fullnustu án kostnaðar, þá eftir sýningardag. Hver framseljandi skal, í síðasta lagi á öðrum virkum degi eftir að hann fékk slíka tilkynningu, skýra þeim framseljanda, er næstur er fyrir framan hann, frá tilkynningu þeirri, er hann fékk, og greina nafn og heimili þeirra, sem áður hafa sent tilkynningar, og skal þannig haldið áfram þar til kemur að útgefanda. Frestir þeir, sem að ofan eru nefndir, teljast frá móttöku næstu tilkynningar á undan.

☐ Þegar tilkynning er send tékkaskuldara samkv. því, sem fyrir er mælt í næstu málsgr. hér á undan, skal einnig senda þeim manni, er gengið hefir í ábyrgð fyrir þann skuldara, samsvarandi tilkynningu og á sama fresti.

☐ Nú hefir framseljandi eigi greint heimili sitt eða tilgreint það svo, að ólæsilegt er, og er þá nægilegt, að tilkynning sé send þeim framseljanda, sem næstur er fyrir framan hann á tékkanum.

☐ Sá, sem skyldur er til að senda tilkynningu, getur gert það með hverjum hætti sem vera skal, jafnvel með því aðeins að endursenda tékkann.

☐ Honum ber að sanna, að hann hafi sent tilkynninguna áður en frestur sá var liðinn, er hann hafði til að senda hana. Tilkynning telst send nógu snemma, ef bréf, er hefir hana að geyma, er afhent pósti áður en fresturinn er liðinn.

☐ Sá, sem eigi sendir tilkynningu innan nefnds frests, glatar eigi fullnusturétti sínum, en ábyrgjast skal hann allt það tjón, er af vanrækslu hans hlýzt; skaðabæturnar mega þó eigi fara fram úr tékkafjárhæðinni.

■ **43. gr.** Nú er rituð á skjalið athugasemdin „fullnusta án kostnaðar", „án afsagnar" eða því um lík athugasemd, og undirrituð af útgefanda, framseljanda eða ábyrgðarmanni, og þarf tékkahafi þá eigi að láta afsegja tékkann vegna greiðslufalls, til þess að halda fullnusturétti sínum.

☐ Fyrirvari þessi leysir tékkahafa hvorki undan því, að sýna tékkann innan frests þess, sem til þess er settur, né undan því að senda tilkynningu þá, sem mælt er fyrir um í 42. gr. Sönnun þess, að fresturinn hafi verið látinn hjá líða, hvílir á þeim, sem bera vill það fyrir sig gagnvart tékkahafa.

☐ Hafi útgefandi sett fyrirvarann, hefir hann gildi gegn öllum tékkaskuldurum. Hafi framseljandi eða ábyrgðarmaður sett hann, hefir hann aðeins gildi gegn þeim, er setti hann. Nú hefir tékkahafi látið afsagnargerð fram fara, þrátt fyrir fyrirvara af hálfu útgefanda, og verður hann þá sjálfur að bera kostnað allan af henni. Sé fyrirvarinn hinsvegar settur af framseljanda eða ábyrgðarmanni, má krefja hvern tékkaskuldara sem vill um afsagnarkostnaðinn, hafi afsögn verið gerð.

■ **44. gr.** Tékkaskuldararnir bera allir fyrir einn og einn fyrir alla ábyrgð gagnvart tékkahafa.

☐ Tékkahafa er rétt að beina kröfu sinni gegn hverjum sem hann vill af þessum mönnum, gegn einum þeirra sér eða fleirum saman, og þarf hann eigi að fara eftir þeirri röð, sem skuldbindingar þeirra eru í á tékkanum.

☐ Sama rétt á hver tékkaskuldari, sem leyst hefir tékkann til sín.

☐ Nú er mál höfðað gegn einum af tékkaskuldurunum, og er það eigi því til fyrirstöðu, að krafa sé gerð gegn hinum, þó þeir séu á tékkanum á eftir þeim, er fyrstur var lögsóttur.

■ **45. gr.** Tékkahafi getur krafizt hjá þeim, er hann leitar fullnustu hjá:

1. þess hluta tékkafjárhæðarinnar, er eigi var greiddur,
2. [dráttarvaxta (vanskilavaxta), sem Seðlabanki Íslands heimilar innlánsstofnunum hæsta að taka, af þeirri upphæð frá sýningardegi][1)] og
3. kostnaðar við afsagnargerð og við tilkynningar samkv. 42. gr. og annars kostnaðar, er hann hefir haft.

[1)] *L. 55/1965, 1. gr.*

■ **46. gr.** Sá, sem tékka leysir til sín, getur krafizt af þeim tékkaskuldurum, er ábyrgð bera gagnvart honum:

1. allrar þeirrar fjárhæðar, sem hann hefir greitt,
2. [dráttarvaxta (vanskilavaxta), sem Seðlabanki Íslands heimilar innlánsstofnunum hæsta að taka, af þeirri fjárhæð frá þeim degi, er hann greiddi hana][1)],
3. kostnaðar, er hann hefir haft ...[2)]

[1)] *L. 55/1965, 2. gr.* [2)] *S. l., 3. gr.*

1933 Nr. 94 19. júní

■ **47. gr.** Hver sá tékkaskuldari, er krafinn er eða krefja má um fullnustu, á rétt á því að fá tékkann afhentan sér, ásamt afsagnargerð og kvittuðum reikningi, enda greiði hann innlausnarféð.

□ Hver sá framseljandi, sem innleyst hefir tékkann, getur strikað út af honum nafn sitt og þeirra framseljenda, sem á eftir honum koma.

■ **48. gr.** Komi á fresti þeim, sem veittur er til sýningar tékka eða til afsagnargerðar, fyrir óviðráðanleg tálmun, innlend eða erlend lagaákvæði eða aðrir óviðráðanlegir atburðir, og verði gerðir þessar eigi framkvæmdar þess vegna, lengjast frestirnir.

□ Tékkahafa er skylt að senda síðasta framseljanda þegar í stað tilkynningu um slíka tálmun, og geta þessarar tilkynningar á tékkanum eða á miða, sem við tékkann sé festur, og dagsetningar hennar og rita nafn sitt undir. Að öðru leyti skal fara eftir ákvæðunum í 42. gr.

□ Jafnskjótt og tálmuninni er lokið skal tékkahafi tafarlaust sýna tékkann til greiðslu og láta afsegja hann, ef með þarf.

□ Vari tálmunin lengur en fimmtán daga frá þeim degi, er tékkahafi sendi síðasta framseljandanum tilkynningu um tálmunina, þá má tékkahafi leita fullnustu, án þess að nauðsynlegt sé að sýna tékkann eða afsegja hann. Gildir þetta einnig, þótt tilkynningin hafi verið send áður en sýningarfresti lauk.

□ Atvik, er aðeins varða tékkahafa persónulega, eða þann mann, er hann hefir falið að sýna tékkann eða afsegja hann, skulu eigi talin óviðráðanlegir atburðir.

Áttundi kapítuli. Um samrit tékka.

■ **49. gr.** Gefa má tékka út í fleiri samhljóða eintökum (samritum), ef hann á að greiðast erlendis og er eigi gefinn út til handhafa. Í texta hvers eintaks skal greina, hvert það sé í röðinni; að öðrum kosti gildir hvert eintak sem sjálfstæður tékki.

■ **50. gr.** Greiðsla samkvæmt einu af eintökum tékkans leysir undan tékkaskyldunni, þótt það sé eigi áskilið, að hin eintökin skuli úr gildi felld með henni. Greiðslubankinn ábyrgist þó eftir sem áður hvert það eintak, sem ritað er á samkv. ákvæðum 25. gr. og honum hefir eigi verið skilað.

□ Hafi framseljandi framselt ýmsum mönnum eintök tékkans, þá ábyrgist hann og framseljendur þeir, er á eftir honum koma, hvert það eintak, sem nafnritun þeirra er á og eigi hefir verið skilað aftur.

Níundi kapítuli. Um breytingar á tékka.

■ **51. gr.** Nú eru breytingar gerðar á texta tékka, og eru þá þeir, er ritað hafa nöfn sín á tékkann eftir að breytingin var gerð, skuldbundnir í samræmi við hinn breytta texta, en hinir, er áður höfðu ritað nöfn sín á tékkann, eru skuldbundnir í samræmi við hinn upphaflega texta hans.

Tíundi kapítuli. Um fyrningu tékka.

■ **52. gr.** Kröfur tékkahafa gegn framseljendum, útgefanda og öðrum tékkaskuldurum fyrnast á sex mánuðum frá lokadegi sýningarfrestsins að telja.

□ Hafi tékkaskuldari leyst tékkann til sín, fyrnast kröfur hans gegn hinum tékkaskuldurunum á sex mánuðum frá þeim degi að telja, er hann leysti tékkann til sín eða fyrningu var slitið gagnvart honum, sbr. 53. gr.

■ **53. gr.** Fyrningu tékka er slitið, er stefna er birt í tékkamáli, krafa gerð í máli um notkun tékkakröfu til skuldajafnaðar án gagnsóknar, tékkakröfunni lýst í bú skuldunauts, er tekið hefir verið til opinberra skipta, eða kröfunni lýst fyrir skiptarétti, er skuldunautur leitar nauðasamninga án gjaldþrotameðferðar á búi sínu. Fyrningu tékka er og slitið, er sá, sem sóttur er um tékkakröfu, tilkynnir lögsóknina (litis denuntiatio) einhverjum, sem er fyrir framan hann á tékkanum.

1933 Nr. 94 19. júní

□ Fyrningu tékka er slitið með stefnu til erlends dómstóls, ef skuldunautur á heimili í því landi, eða hann ber fram varnir í málinu, en ber það þó eigi fyrir sig, að dómstóllinn sé eigi dómbær, eða stefnan er birt honum sjálfum. Tilkynning um lögsókn (litis denuntiatio) við erlendan dómstól slítur fyrningu með sama hætti og stefna. Sömuleiðis er fyrningu slitið, er tékkakrafa er notuð til skuldajafnaðar í máli, sem rekið er fyrir erlendum dómstóli, samkvæmt þeim lögum, er þar gilda.

□ Fyrningu er slitið með lýsingu tékkakröfu í bú skuldunauts, er tekið hefir verið erlendis til opinberra skipta, ef skuldunautur átti heima í því landi, er skiptameðferðin hófst.

□ Fyrningu er eigi slitið gegn öðrum tékkaskuldurum en þeim, sem einhverri af fyrrnefndum gerðum er beint að, en fyrningarslitin koma öllum þeim að notum, sem eru fyrir framan þann á tékkanum, er fyrningu sleit.

□ Nú hefir fyrningu verið slitið, en lögsóknin er eigi til lykta leidd, og hefst þá nýr fyrningarfrestur frá þeim degi, er málið síðast var til meðferðar í rétti.

□ Verði gerð til slita fyrningar eigi komið fram vegna tálmana þeirra, sem ræðir um í 48. gr., glatast tékkaréttur samt eigi, ef fyrningu er slitið innan mánaðar frá því, að tálmuninni lauk.

Ellefti kapítuli. Almenn ákvæði.

■ **54. gr.** Orðið „banki" merkir í lögum þessum banka, er stofnaðir eru með sérstökum lögum eða starfa samkvæmt sérstakri lagaheimild, svo og sparisjóði, er fengið hafa staðfestingu á samþykktum sínum.

■ **55. gr.** Eigi má sýna tékka til greiðslu né afsegja hann, nema á virkum degi.

□ [Nú á gerð, er tékkarétt varðar, svo sem sýning til greiðslu eða afsögn, fram að fara á tilteknum fresti, og er lokadagur frestsins löghelgur dagur eða dagur, þegar bankastofnanir almennt eru lokaðar, og lengist fresturinn þá til næsta virks dags á eftir. Aðrir löghelgir dagar innan frestsins skulu taldir með, er fresturinn er reiknaður.][1)]

□ Nú er kveðið á um frest í lögum þessum, og telst þá sá dagur, er fresturinn er talinn frá, eigi með í frestinum.

□ Frestdagar til greiðslu eftir sýningu gilda eigi um tékka.

[1)] *L. 26/1968, 1. gr.*

■ **56. gr.** Nú glatast tékki, er greiðast á hér á landi, og má þá ógilda hann með dómi, samkvæmt þeim reglum, sem gilda um ógilding skjala með dómi. Ógildingarmál skal höfða á greiðslustað tékkans.

■ **57. gr.** Nú hefir fullnustukrafa fyrnzt eða glatazt fyrir vangeymslu, og er þá tékkahafa rétt að sækja tékkaskuldara um þá fjárhæð, er hann mundi vinna honum úr hendi, ef fjárheimtan félli niður, sem um hverja aðra skuld. Sé eigi annað gert sennilegt, skal telja, að útgefandi vinni tékkafjárhæðina tékkahafa úr hendi.

1933 Nr. 94 19. júní

Tólfti kapítuli. Um það, hve útlend lög koma til greina.

■ **58. gr.** Hvort erlendur maður sé þess umkominn að ganga undir tékkaskyldur, skal meta eftir lögum þess lands, er hann er ríkisfastur í. Mæli þau lög svo fyrir, að lögum annars lands skuli beitt, skal eftir hinum síðastnefndu lögum farið.

□ Erlendur maður, sem eigi væri þess umkominn að gangast undir tékkaskyldur samkv. ákvæðum næstu málsgr. hér að framan, er samt sem áður skuldbundinn hér á landi, ef hann hefir gengizt undir skylduna í einhverju því landi, þar sem hann að lögum þess lands hefði verið þess umkominn að skuldbinda sig.

■ **59. gr.** Um það, á hendur hverjum tékki verði gefinn út, skal dæmt eftir lögum þess lands, þar sem tékkann á að greiða. Þó er tékki, sem út er gefinn í öðru landi en greiðslulandinu, aldrei ógildur af þeirri ástæðu, að hann sé gefinn út á hendur einhverjum þeim, er eigi getur verið greiðandi tékka að lögum greiðslulandsins.

□ Nú er skjalið eigi gildur tékki samkvæmt ákvæðum næstu málsgr. hér að framan, og hefir það ógildi þess þó engin áhrif á gildi skuldbindinga, sem á það eru ritaðar í öðru landi, enda væri skjalið gildur tékki að þess lands lögum.

■ **60. gr.** Um form tékkaskuldbindingar skal dæma eftir lögum þess lands, þar sem undir skuldbindinguna var gengizt. Þó er nægilegt, að þeirra fyrirmæla hafi verið gætt, er gilda á greiðslustaðnum.

□ Nú er tékkaskuldbinding ógild samkvæmt fyrstu málsgr. þessarar greinar, en gild að lögum þess lands, þar sem síðar er ritað undir skuldbindingu, og leiðir þá ógilding hinnar fyrri skuldbindingar eigi til þess, að hin síðari einnig skuli metin ógild.

■ **61. gr.** Um áhrif tékkaskuldbindinga skal dæma eftir lögum þess lands, þar sem undir hana var gengizt.

■ **62. gr.** Um fresti til að leita fullnustu skal fara eftir lögum þess lands, þar sem tékkinn var gefinn út, hver tékkaskuldaranna sem hlut á að máli.

■ **63. gr.** Fara skal eftir lögum þess lands, þar sem tékki á að greiðast, um þessi atriði:

1. Hvort greiða skuli tékka við sýningu eða hvort tékki verði gefinn út til greiðslu tilteknum tíma eftir sýningu, svo og, hver áhrif það hafi, að tékki er dagsettur eftir á.

2. Sýningarfrest.

3. Hvort samþykkja megi tékka eða rita á hann athugasemd um, að hann sé bókaður, athugaður eða því um líkt, svo og, hver áhrif slíkar áritanir hafi.

4. Hvort tékkahafi geti krafizt greiðslu á nokkrum hluta tékkafjárhæðarinnar aðeins eða sé skylt að taka við slíkri greiðslu.

5. Hvort tékki verði strikaður, eða hvort rita megi á hann athugasemdina „til reiknings" („nur zur Verrechnung") eða aðra þesskonar athugasemd, svo og, hver áhrif strikunin eða athugasemdirnar hafi.

6. Hvort handhafi tékka eigi sérstakan rétt yfir fé því, sem ætlað er til greiðslu tékkans, og ef svo er, hver sá réttur hans sé.

7. Hvort útgefandi geti afturkallað tékka eða gert ráðstafanir til að stöðva greiðslu hans.

8. Hverjar ráðstafanir megi gera, ef tékki týnist eða er stolið.

9. Hvort afsögn sé nauðsynleg til varðveizlu fullnusturéttar á hendur framseljendum, útgefanda eða öðrum tékkaskuldurum.

1933 Nr. 94 19. júní

■ **64. gr.** Um form afsagnargerðar og frest til hennar, svo og um form annarra gerða, er nauðsynlegar eru til þess, að tékkarétti verði beitt eða hann varðveittur, skal fara eftir lögum þess lands, þar sem gerðin fer fram.

■ **65. gr.** Eigi að beita erlendum lögum í dómsmáli, samkvæmt þeim fyrirmælum, sem um það eru sett, og séu dómnum eigi hin erlendu lög kunn, getur hann lagt fyrir hlutaðeigandi aðila að afla þeirra upplýsinga, er með þarf um það efni.

Þrettándi kapítuli. Um afsagnargerðir o. fl.

■ **66. gr.** Afsögn samkvæmt lögum þessum gerir notarius publicus eða embættismaður sá, sem að lögum gegnir notarialstörfum. Náist eigi til þessa embættismanns í tækan tíma, má láta hreppstjóra eða einn stefnuvott gera afsögnina.

■ **67. gr.** Afsagnar má beiða munnlega, þann sem á að gera hana, ef tékkinn er fenginn honum.

■ **68. gr.** Sé afsagnar á sama tékka krafizt hjá fleirum á sama stað, þarf eigi meira en eina afsagnargerð.

■ **69. gr.** Afsagnargerðir skulu, sé eigi um annað samið, fara fram á tímabilinu frá kl. 9 árdegis til kl. 7 síðdegis, í starfhýsi hlutaðeigandi manns eða á heimili hans, eigi hann ekkert starfhýsi á afsagnarstaðnum. Sé sá eigi viðstaddur, er þola skal afsagnargerð, má gera hana í eða hjá starfhýsi hans eða heimili. Sé eigi starfhýsi hans eða heimili kunn, og geti sá, er afsögn gerir, eigi fengið vitneskju um þau hjá lögreglustjórn þess staðar, skal geta þess í afsagnargerðinni.

□ Því, sem hér var fyrir mælt um stað og stund afsagnargerðar, skal einnig beitt, eftir því sem við á, um sýningu tékka til greiðslu.

■ **70. gr.** Í afsagnargerð skal rita: eftirrit af tékkanum og öllu því, er á honum stendur, tilmæli eða kröfu gerðarbeiðanda og svar þess, er afsögn er gerð hjá; hafi hann engu svarað eða eigi fundizt, skal þess getið; svo skal og greina stað og stund afsagnargerðarinnar, og skal sá, er afsögn gerir, rita nafn sitt undir.

□ Á tékkann skal rita vottorð um afsagnargerðina.

■ **71. gr.** Færa skal afsagnargerð orðrétt inn í notarialbók lögsagnarumdæmisins. Hafi hreppstjóri eða stefnuvottur gert afsögn, skal hann senda staðfest eftirrit af afsagnargerðinni til notarius innan þriggja daga frá afsagnardegi.

□ Eftirrit af afsagnargerð má eigi veita öðrum en gerðarbeiðanda.

■ **72. gr.** Um mál, sem sótt eru til fullnustu tékkakröfu, fer sem um víxilmál.

[Fjórtándi kapítuli. Refsiákvæði.

■ **73. gr.** Refsa skal með sektum eða allt að 3 mánaða fangelsi, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt almennum hegningarlögum, þeim:

a. sem gefur út tékka án þess að innstæða sé fullnægjandi á reikningi hans hjá greiðslubankanum, sbr. 4. gr., eða

b. sem án sérstakrar ástæðu afturkallar tékka eða ráðstafar innstæðu og hindrar á þann hátt, að tékki, sem hann hefur þegar gefið út, greiðist við sýningu innan sýningarfrestsins, sbr. 29. gr.

□ Krafa um opinbera ákæru skal borin fram af hand-

1933 Nr. 94 19. júní

hafa tékka, sem ekki hefur fengið hann greiddan vegna ófullnægjandi innstæðu eða vegna þess að tékkinn hefur verið afturkallaður, eða af ábyrgðarmanni, sem af greindum ástæðum hefur leyst til sín tékka eða á yfir höfði sér að leysa til sín tékka, eða af greiðslubanka, sem hefur innleyst tékka án fullnægjandi innstæðu.][1)]

[1)] *L. 35/1977, 1. gr.*

1978 Nr. 9 5. maí

Lög um geymslufé.

■ **1. gr.** Hver sá, sem inna á af hendi peningagreiðslu, en fær ekki greitt kröfueiganda vegna aðstæðna eða atvika, sem kröfueigandi ber ábyrgð á, getur fullnægt greiðsluskyldu sinni með því að greiða skuldina á geymslureikning í ríkisviðskiptabanka eða annarri þeirri innlánsstofnun, sem heimild hefur lögum samkvæmt til þess að taka við geymslufé (depositum).

■ **2. gr.** Við greiðslu á geymslureikning skal greiðandi greina ástæður til þess, að þessi greiðsluháttur sé nauðsynlegur, gefa upplýsingar um kröfuna, sem greiða á, og nafn, nafnnúmer og heimilisfang eiganda ef unnt er.

□ Greiði banki röngum aðila geymslufé vegna rangra eða ófullnægjandi upplýsinga, telst greiðandi ekki hafa uppfyllt greiðsluskyldu sína.

□ Greiðandi skal án ástæðulauss dráttar tilkynna kröfueiganda um greiðslu á geymslureikning, ef það er unnt. Vanræki greiðandi þessa tilkynningarskyldu sína, ber hann ábyrgð á tjóni, sem af því kann að leiða fyrir kröfueiganda.

■ **3. gr.** Geymslufé greiðist þeim aðila, sem sannar rétt sinn til þess.

■ **4. gr.** Sá, sem greitt hefur inn á geymslureikning, getur ekki fengið geymsluféð endurgreitt, nema hann annaðhvort sé orðinn kröfueigandi og sanni rétt sinn til geymslufjárins skv. ákvæðum 3. gr., eða skv. ákvæðum 2. mgr. 5. gr.

□ Geri greiðandi víðtækari fyrirvara um endurgreiðslu geymslufjár sér til handa, gilda ákvæði laga þessara ekki um þá greiðslu.

■ **5. gr.** Réttur kröfueiganda til geymslufjár fyrnist á 20 árum frá innborgunardegi að telja. Áður en fyrningartími er liðinn, skal innlánsstofnun sú, sem varðveitir geymsluféð, tilkynna kröfueiganda og greiðanda um geymsluféð, sé þess kostur.

□ Greiðandi getur krafist endurgreiðslu geymslufjár í eitt ár eftir að liðinn er sá tími, sem um ræðir í 1. mgr.

□ Þegar frestir skv. 1. og 2. mgr. þessarar greinar eru liðnir, án greiðslu geymslufjárins til aðila, rennur það til ríkissjóðs.

■ **6. gr.** Ráðherra skal með reglugerð setja nánari ákvæði um geymslufé og meðferð geymslureikninga.

■ **7. gr.** Sérreglur um geymslufé í öðrum lögum skulu halda gildi sínu.

1928 Nr. 22 7. maí

Hjúalög.[1)]

[1)] *Ýmis ákvæði laganna verða að teljast úrelt.*

I. kafli.

■ **1. gr.** Fyrirmæli þessa kafla gilda aðeins um vistarráð þeirra hjúa, sem ekki hafa náð 21 árs aldri. Ákvæði vistarsamnings, sem koma í bága við þessi lög, eru ógild, svo fremi þau miða til að rýra rétt hjúsins. Samningar um vinnu við heimilisstörf um skemmri tíma en missiri, eða skildaga í milli, hníga ekki undir lög þessi.

1928 Nr. 22 7. maí

■ **2. gr.** Hver sjálfráða maður má ráða sig hjú.[1)] Vistráðum þeirra, sem ekki eru sjálfráða, ráða foreldrar eða aðrir forráðamenn.

[1)] *Sjá l. 95/1947, 16. gr.*

■ **3. gr.** Hinir almennu hjúaskildagar eru 14. maí eða 3. maí í þeim sveitum, þar sem hjúaskildagi hingað til hefir verið haldinn þann dag, og 1. október, eða 1. vetrardagur, þar sem það þykir betur henta.

□ Lengd vistartíma ráða aðiljar, þó svo, að enginn vistarsamningur er gildur fyrir lengri tíma en 12 mánuði í senn.

□ Samningar um vist að hálfu árlangt, eins og að undanförnu hefir verið venja, hníga undir þessi lög, en um samninga um vinnu við heimilisstörf árdegis eingöngu eða síðdegis eingöngu verður lögunum ekki beitt.

■ **4. gr.** Þegar samið er um vist skildaga á milli, skal vistartíminn vera á enda á næsta skildaga, enda hafi ekki tekizt samningar um vistarráðin af nýju.

□ Sanni ógift vinnukona, að hún ætli að giftast áður en vistartíminn er á enda, getur hún sagt upp vistinni til næsta skildaga með mánaðar fyrirvara.

□ Nú verður ekki vitað um lengd vistartímans, og telst hann þá á enda á næsta almenna skildaga eftir að vistarráðin hófust.

□ Á skildaga er hjúi rétt að víkja úr vist á hádegi.

■ **5. gr.** Vistráðið árshjú sitt skal húsbóndi, nema öðruvísi sé um samið, láta sækja í ákveðinn tíma og farangur þess, er ekki nemi meiru en 100 kg þunga. Kostar húsbóndi flutning þennan án endurgjalds frá hjúinu. Nú getur hjú ekki farið í vistina þegar þess er vitjað, og er því eigi sjálfu um það að kenna, þá er eigi húsbónda skylt að vitja þess aftur, heldur skal hjúið sjálft kosta ferð sína í vistina. Ef hjúið getur ekki komið í vistina innan þriggja vikna frá skildaga, er húsbóndi laus vistarráðanna, ef hann vill.

■ **6. gr.** Hjú, sem ráðið er skemur en ár, skal, ef öðruvísi er ekki um samið, af sjálfsdáðum koma í vistina á skildaga, og eigi síðar en á náttmálum í sveit, en um miðaftan í kaupstöðum og þorpum. Ef hjú kemur ekki í vist sína á réttum tíma, er húsbóndi ekki bundinn við vistarráðin, nema hann innan þriggja sólarhringa fái vitneskju um, að hjúið gat ekki komið í vistina vegna atvika, sem það átti ekki sök á. Þegar svo stendur á, er húsbóndi ekki skyldur að bíða hjúsins lengur en 10 daga frá skildaga.

□ Kaup hjús reiknast frá þeim degi, sem það kemur í vistina.

■ **7. gr.** Húsbóndi skal veita hjúi sínu viðunanlegt og nægilegt fæði, svo og rúmfatnað, ef hjú sefur á heimili húsbónda síns, og aðra aðhlynningu eftir því, sem venja er til í hverri sveit eða bæ hjúum að veita auk kaups. Ekki er hjúi skylt að sofa í rúmi með öðrum. Það á rétt til að fá hreinar rekkjuvoðir eða lök í rúm sitt einu sinni á mánaðarfresti og hreint handklæði einu sinni á viku. Í fristundum sínum á vetrum skal hjúi fengin dvöl í viðunanlega hlýju herbergi.

■ **8. gr.** Ef upphæð kaups hefir eigi verið ákveðin, skal hjúið hafa svo mikið í kaup, sem þar er sveitarvenja að gjalda hjúum á því reki.

□ Ef eigi hefir verið samið um annan gjalddaga kaupsins og um mánaðarkaup er að ræða, hefir hjúið rétt til að krefjast greiðslu kaupsins við lok hvers mánaðar. Ef kaupið hinsvegar er ákveðið í einu lagi fyrir allan vistartímann, hefir hjúið að liðnum 3 mánuðum af vistartímanum rétt til þess að krefjast greiðslu á kaupi því, er það hefir unnið fyrir hinn fyrsta vistarmánuð, eftir 4 mánuði á kaupi fyrir annan vistarmánuð, o. s. frv., þannig að jafnan standi tveggja mánaða kaup ógreitt hjá húsbónda þess, þar til vistarráðum er löglega lokið.

□ Ef ekki er öðruvísi um samið, teljast ¾ af árskaupi hjús kaup fyrir tímabilið frá 14. maí (3. maí) til 1. október (1. vetrardags) (sumarkaup), og ¾ hlutar af sumarkaupinu teljast kaup fyrir tímabilið frá 14. júní til 1. október.

□ Við lok vistartíma skal húsbóndi hafa lokið kaupi hjús að fullu.

□ Ef vistarráðum lýkur fyrr en upphaflega var ákveðið, hefir hjúið rétt til kaups fyrir þann tíma, sem það hefir unnið. Hafi hjúið meðan á vistarráðum stóð verið frá vinnu án þess sjúkdómi sé um að kenna (sbr. þó 10. gr.), missir það rétt til kaups fyrir þann tíma.

■ **9. gr.** Nú sýkist hjú í vistinni eða slasast, og er húsbóndi þess skyldur til að annast hjúkrun þess eftir því er síðar segir.

□ Ef húsbóndi kýs að hafa sjúkling utan heimilis síns, hefir hann rétt til að flytja hann í opinbert sjúkrahús án samþykkis hjúsins, ef læknir telur það nauðsynlegt vegna hjúsins sjálfs eða vegna sótthættu, sem heimilinu stafi af sjúkdóminum.

□ Verði hjú vitskert, svo að hjúkrun þess sé sérlegum erfiðleikum bundin, getur húsbóndi krafizt, að sveitarstjórn ráðstafi sjúklingnum þegar í stað.

□ Sjúkt rúmfast hjú má húsbóndi ekki, jafnvel með sjálfs þess samþykki og þótt vistartíminn sé á enda, flytja burt, svo fremi þar af getur hlotizt mein sjúklingnum sjálfum eða öðrum, ef sýkin er sóttnæm. Ef húsbóndi samt flytur hjúið í burtu og sjúklingnum þyngir við flutninginn, skal hann skyldur til að standast allan kostnað af hjúkrun og lækningu sjúklingsins, nema læknir hafi áður en flutningurinn var framkvæmdur lýst því, að hann væri hættulaus eða nauðsynlegur vegna sjúklingsins sjálfs, eða ef slysið eða sjúkdóminn ber svo brátt að, að ekki var ráðrúm til að leita læknis, og húsbóndinn hefir með tilhlýðilegri gætni flutt hjúið í opinbert sjúkrahús.

■ **10. gr.** Nú sýkist hjú eða slasast og er um að kenna ótilhlýðilegri breytni þess sjálfs, og kostar það þá sjálft lækning sína og geldur húsbónda fyrir það fæði og hjúkrun, meðan það var sjúkt og á hans vegum, en eigi á það heimting á kaupi fyrir þann tíma, sem það er frá verkum.

■ **11. gr.** Ef hjú sýkist eða slasast og er um að kenna ótilhlýðilegri breytni húsbónda þess eða atvikum, sem hann á sök á, þá skal hann kosta lækning hjúsins og greiða því skaðabætur fyrir atvinnutjón, ef nokkurt verður, eftir að það er farið frá honum.

■ **12. gr.** Nú sýkist hjú eða slasast, og er hvorki um að kenna breytni þess sjálfs né húsbónda þess verði gefin sök á, og er húsbónda þess skylt að fæða það ókeypis — einnig þótt fæðið verði að vera sérstakt sjúkrafæði — allt að fjórðungi vistráðningartímans, þó ekki lengur en til enda hans. Ef hjúið verður að liggja sjúkt utan heimilis síns, þó ekki í sjúkrahúsi, þá skal húsbóndi þess greiða legukostnað, sem svarar matarverði í svo langan tíma, sem nú var greint.

■ **13. gr.** Nú liggur hjú sjúkt, en ekki hálfum mánuði lengur á tímabilinu maí til október eða mánuði lengur um aðra árstíma, og skal þá hjú einskis missa af kaupi sínu; en fatlist hjú lengur frá verkum en nú var sagt, missir það kaup fyrir þann tíma, sem umfram er og það getur ekki innt af hendi störf sín.

■ **14. gr.** Kostnað, sem leiðir af lækning hjús, borgun fyrir lyf, sérstaka hjúkrun, dvöl í sjúkrahúsi eða annarri slíkri stofnun, er húsbónda óskylt að greiða, nema þegar svo stendur á, sem segir í 11. gr.

■ **15. gr.** Nú getur hjú vegna sjúkleika, sem atvikast svo, sem um ræðir í 10. og 12. gr., eftir mánaðar vanheilsu enn ekki rækt störf sín, og er þá hvorum aðilja um sig heimilt að segja upp vistarsamningnum með eins mánaðar fyrirvara.

■ **16. gr.** Þegar hjú, sem sýkist eða slasast í vistinni á eftir ákvæðum þessara laga að greiða sjálft lækningarkostnað sinn eða fyrir fæði og hjúkrun, en hefir eigi efni á því, skal þann kostnað endurgjalda húsbóndanum, ef hann krefst þess, sem sveitarstyrk, veittan hjúinu.

■ **17. gr.** Deyi hjú í vist, eiga erfingjar þess aðeins heimtingu á þeim hluta af kaupinu, sem álíta verður, að það hafi unnið fyrir áður en það varð ófært til verka. Greftrun þess skal húsbóndi annast, ef erfingjar gera það eigi, gegn endurgjaldi af sveitarfé, ef með þarf.

■ **18. gr.** Þótt hjú sé ráðið til ákveðinna starfa, skal því þó skylt að ganga að öllum heimilisverkum og öðrum störfum, sem samboðin eru stöðu þess, þegar þörf krefur og ekki er öðrum á að skipa.

□ Ef hjúið með samningi er beinlínis undanþegið því að gegna ákveðnum störfum, getur það þó aldrei orðið skylt til að leysa þau af hendi, nema aðeins til bráðabirgða í skyndilegum forföllum annars heimilisfólks, er þau verk átti að vinna.

■ **19. gr.** Ef hjú í kaupstað eða kauptúni sækir kvöldskóla, iðnskóla, unglingaskóla eða annan slíkan skóla, skal húsbóndi haga vinnutíma hjúsins þannig, að kostur verði skólagöngunnar, nema tilskilið hafi verið í vistarsamningi, að ákveðin störf skyldu unnin á sama tíma.

■ **20. gr.** Nú deyr húsbóndi, og skal þá vistarráðum áfram haldið með ekkju hans, erfingjum eða búi, ef búnaður stendur. Þó er hvorum aðilja um sig heimilt að slíta vistarráðum á almennum skildaga með tveggja mánaða fyrirvara, eða frá 1. degi mánaðar með þriggja mánaða fyrirvara.

■ **21. gr.** Í þrotabúi húsbónda eða dánarbúi fer um kaupkröfur hjúa eftir ákvæðum skiptalaganna.[1)]

[1)] *Sjá l. 3/1878, 83. gr.*

■ **22. gr.** Nú flytur húsbóndi búferlum, eftir að vistarsamningur er gerður, en áður en vistartími byrjar, 50 km burt frá þeim bústað hans, þar sem hjúið átti að fara í vist, eða úr sveit í kaupstað eða öfugt, og er hjúinu þá ekki skylt að fara í vistina. Ef húsbóndi flytur af landi burt, skal hann ennfremur greiða hjúi kaup fyrir 2 mánuði og að auki matarverð samkv. 29. gr., ef hann hefir ekki látið hjúið vita um flutninginn 4 vikum hið skemmsta, áður en vistartíminn átti að byrja. Ef hjúið

flytur í vistina allt að einu, er húsbóndinn skyldur að standast þann sérstaka kostnað, sem það hefir haft í för með sér fyrir hjúið.

□ Ef húsbóndi flytur búferlum eftir að hjúið er komið í vistina, gilda samskonar ákvæði.

■ **23. gr.** Hjúi er vítalaust að koma ekki í vistina, ef það getur sannað, að húsbóndinn hafi á síðasta ári áður en vistarráðin áttu að hefjast misþyrmt hjúi eða svelt það, leitazt við að tæla hjú til illverka eða lauslætis, enda hafi hjúi verið ókunnugt um þessar sakir, þegar samningar um vistina tókust.

□ Ef hjú er komið í vistina, þegar það fær vitneskju um eitthvert þeirra afbrota af hálfu húsbónda, sem nefnd voru, er því heimilt að víkja úr vistinni fyrirvaralaust, enda geri það svo innan 14 daga eftir að það fékk vitneskju um verknaðinn. Kaups getur hjúið aðeins krafizt fyrir þann tíma, sem það var í vistinni.

■ **24. gr.** Hjúi er heimilt að ganga fyrirvaralaust úr vistinni, þegar það getur sannað, að húsbóndi hafi gerzt sekur um alvarlegt brot á skyldum sínum gagnvart því, svo sem ef hann:

1. misþyrmir hjúinu,
2. leitast við að tæla hjúið til illverka eða lauslætis, eða ef aðrir heimilismenn gera sig bera að slíku og húsbóndi veitir ekki hjúinu tilhlýðilega vernd, þótt það beri sig upp undan því við hann,
3. lætur hjúið að staðaldri búa við illa og ónóga fæðu, óforsvaranlega aðhlynningu eða heilsuspillandi húsnæði,
4. meiðir freklega mannorð hjúsins eða ber því á brýn glæpi, sem það er saklaust af,
5. geldur hjúi ekki kaup í ákveðinn tíma, þótt krafizt sé,
6. stofnar ranglega og að nauðsynjalausu lífi eða heilsu hjúsins í hættu.

■ **25. gr.** Ef hjú, án þess að sjúkleiki eða önnur lögleg forföll tálmi, eða fyrir hendi séu ástæður, er heimili því að rifta vistarráðunum, kemur ekki í vistina á ákveðnum tíma, svo að því er synjað viðtöku eða kemur alls ekki, skal það greiða húsbónda bætur, sem svarar til helmings áskilins kaups fyrir umsaminn vistartíma. Ef hjú gengur ólöglega úr vistinni, greiði það sömu bætur, miðað við vistartímann, sem eftir er.

□ Nú gengur hjú úr vistinni vegna atviks, er greinir í 24. gr., og skal húsbóndi þá greiða því hæfilegar bætur, er þó nemi ekki meiru en kaupi fyrir umsaminn vistartíma og matarverði, sbr. 29. gr., í sama tíma, þó ekki yfir 8 vikur.

■ **26. gr.** Húsbóndi þarf ekki að vitja hjús, er hann hefir ráðið í vist til sín, eða veita því viðtöku, ef hann getur sannað:

1. að hjúið hafi á síðasta ári áður en vistarráðin áttu að hefjast, drýgt glæp, sem að almenningsáliti er svívirðilegur,
2. að hjúið hafi smitandi sjúkdóm, eða það sökum vanheilsu eða fötlunar, eða að því er konu snertir, sökum þess að hún er barnshafandi, sé óhæft til að vinna það verk, sem það var ráðið til,
3. að hann hafi, er vistarsamningurinn var gerður, verið blekktur með fölskum vitnisburði um hjúið,
4. að hjúið kunni ekki til þeirra verka, sem áskilið var, að það skyldi kunna, þá er það var ráðið í vistina, og það þá þóttist kunna til.

□ Þetta, sem talið hefir verið, skiptir þó aðeins máli, svo fremi það verði ekki sannað, að húsbóndi hafi verið vitandi um þessi atvik, er hann réði hjúið.

□ Nú verður húsbóndi fyrst áskynja einhverra þeirra atvika, er nefnd voru, þegar hjúið er komið í vistina, og er honum þá heimilt fyrirvaralaust að víkja hjúi úr vistinni, enda geri hann það innan 14 daga eftir að hann varð vitandi þessa. Ekki verður þó konu, sem barnshafandi hefir orðið áður en hún kom í vistina, vísað úr vist eftir að 5 mánuðir eru liðnir frá því að hún kom í vistina, og aldrei með minna en mánaðar fyrirvara.

■ **27. gr.** Húsbóndi má þegar vísa hjúi úr vist, er hann getur sannað, að hjúið hafi gerzt mjög brotlegt gegn skyldum sínum, eða ef framferði þess er mjög ábótavant, svo sem ef hjúið:

1. drýgir glæp, sem að almenningsáliti er svívirðilegur,
2. leggur hönd á húsbóndann eða vandamenn hans á heimilinu, eða aðra, sem fyrir hans hönd eiga yfir því að segja,
3. sýnir húsbóndanum eða þeim, sem fyrir hans hönd eiga yfir því að segja, óhlýðni um að inna af hendi störf sín í þarfir heimilisins,
4. tælir börn á heimilinu til illverka,
5. er aftur og aftur drukkið, þrátt fyrir áminningar húsbóndans,
6. raskar heimilisfriði með lauslætisframferði,
7. gengur um með smitandi samræðissjúkdóma,
8. spillir af ásettu ráði eignum húsbænda eða misþyrmir skepnum, sem það á að hirða,
9. sýnir af sér megnt og ítrekað skeytingarleysi um störf sín og hirðuleysi í umgengni.

□ Þegar hjúi er vísað úr vist af einhverjum þeim ástæðum, sem taldar eru í þessari gr. og 26. gr., ber því umsamið kaup fyrir þann tíma, sem það hefir unnið heimilinu.

■ **28. gr.** Ef húsbóndi riftar ólöglega vistarráðum eða vísar hjúi úr vistinni, skal hann gjalda því hæfilegar bætur, er þó ekki nema meiru en hálfu kaupi fyrir umsaminn vistartíma og matarverði fyrir sama tíma, þó ekki lengur en 8 vikur.

■ **29. gr.** Matarverð hjús skal, þegar ekki er öðruvísi um samið, ákveðið af hlutaðeigandi lögreglustjóra, eftir því sem hæfilegt þykir þar í héraði og með hliðsjón af því, hverskonar hjú er um að ræða, þó ekki undir 1 kr. á dag.

II. kafli.

■ **30. gr.** Viðskipti húsbónda og hjús, sem er 21 árs að aldri, fara eftir samningum þeirra á milli um vistarráðin. Ekki má hjúið þó afsala sér fyrirfram neinum réttindum samkvæmt 9. og 11.—12. gr., og afsal slíkra réttinda síðar frá hálfu hjúsins er ógilt gagnvart framfærslusveit hjúsins, ef það fellur henni til byrði.

□ Nú er enginn sérstakur vistarsamningur gerður milli aðilja, eða í vistarsamningi, þó gerður hafi verið, er ekki tekið nægilega fram, hvernig vistarráðum er varið, og gilda þá fyrirmæli I. kafla þessara laga, enda þótt hjúið hafi náð 21 árs aldri.

III. kafli.

■ **31. gr.** Með mál milli húsbónda og hjús út af vistarráðum skal farið sem einkalögreglumál.[1)]

[1)] *Sjá l. 85/1936, 224. gr.*

1928 Nr. 22 7. maí

■ **32. gr.** Brot gegn 7. og 19. gr. varða sektum, frá 10—200 kr., er renna í ríkissjóð. Með mál út af þeim brotum skal farið sem almenn lögreglumál.

■ **33. gr.** Nú heldur húsbóndi ólöglega fyrir hjúinu fjármunum þess, og skal hann þá eftir kröfu hjúsins sæta sektum, frá 10—200 kr. Mál út af þessu eru almenn lögreglumál.

1907 Nr. 60 22. nóv.

Lög um lausamenn, húsmenn og þurrabúðarmenn.[1)]

[1)] *Lög þessi verða að teljast úrelt. Um texta laganna vísast til Lagasafns 1965, d. 2370—2371.*

1814 3. marz

Konungsúrskurður um heimild kansellíisins til að staðfesta prófentugerninga.[1)]

Vér viljum allran. heimila kansellíinu,[2)] að veita staðfestingu ad mandatum, og þegar atvik mæla með því, á prófentugerninga, enda þótt næstu frændur mótmæli því, þó því aðeins, að prófentumaður eigi enga lífserfingja.

[1)] *Sbr. Jb., kvg. 30.* [2)] *Nú dómsmálaráðuneyti.*

1977 Nr. 5 24. mars

Lög um opinberar fjársafnanir.

■ **1. gr.** Heimilt er stofnunum, félögum eða samtökum manna að gangast fyrir opinberum fjársöfnunum í sérhverjum löglegum tilgangi.

□ Nú gangast samtök fyrir fjársöfnun, og skulu þá minnst þrír menn bera ábyrgð á söfnuninni hverju sinni, og skulu a. m. k. tveir þeirra vera fjárráða íslenskir ríkisborgarar, sem lögheimili eiga hér á landi.

■ **2. gr.** Fjársöfnun er opinber, ef henni er beint til annarra en þeirra, sem tengdir eru persónulegum eða félagslegum tengslum við þá, sem fyrir slíkum fjársöfnunum standa, eða standa í sérstöku sambandi við þá.

■ **3. gr.** Tilkynna skal viðkomandi lögreglustjóra opinbera fjársöfnun, áður en hún hefst. Tilkynning skal send lögreglustjóra, þar sem stofnun eða félag hefur varnarþing.

□ Ef stofnun eða félag stendur ekki fyrir fjársöfnun, skal tilkynna hana til lögreglustjóra, þar sem einhver þeirra, sem ábyrgð bera á söfnuninni, á lögheimili.

□ Slík tilkynning skal bera með sér:

a. hver standi fyrir fjársöfnuninni,
b. hvenær fjársöfnun skuli fara fram,
c. hvar fjársöfnun skuli fara fram,
d. hvernig fjársöfnun skuli fara fram,
e. og í hvaða tilgangi fjársöfnun fer fram.

■ **4. gr.** Opinber fjársöfnun á götum eða í húsum er háð leyfi dómsmálaráðuneytisins. Fjársöfnun með keðjubréfum er óheimil.

■ **5. gr.** Fé því, sem safnast kann, skal komið fyrir á banka- eða gíróreikningi, sem stofnaður er í þessu sérstaka tilefni.

□ Óheimilt er að nota féð í öðrum tilgangi en upphaflega var ætlað, nema með leyfi dómsmálaráðuneytisins.

■ **6. gr.** Halda skal nákvæmt reikningshald yfir söfnunarfé og öll útgjöld við hverja fjársöfnun. Skal reikningshaldið endurskoðað af löggiltum endurskoðanda eða þeim, er dómsmálaráðuneytið kann að útnefna til slíks.

■ **7. gr.** Áður en 6 mánuðir eru liðnir frá því að fjársöfnun lýkur, skal reikningsyfirlit hennar birt a. m. k. einu sinni í dagblaði, vikublaði eða á annan hátt. Sé söfnunarfé undir þeirri upphæð, sem ákveðin er í reglugerð, nægir þó að tilkynna opinberlega, að reikningsyfirlit fjársöfnunarinnar sé til sýnis í a. m. k. 14 daga á nánar tilteknum stað.

□ Nú stendur söfnun yfir um lengri tíma en eitt ár, og skal þá með sama hætti birta opinberlega ársreikning innan 6 mánaða frá lokum hvers almanaksárs. Heimilt er lögreglustjóra að framlengja fresti þessa. Yfirlýsingu samkvæmt 2. málsl. 6. gr. skal og birta með sama hætti.

□ Viðkomandi lögreglustjóra skal og sent reikningsyfirlit söfnunarinnar ásamt tilkynningu um, hvar og hvenær birting skuli fara fram.

□ Nú liggja ekki fyrir gögn um notkun söfnunarfjár, þegar reikningi er lokað, og skal þá endurskoðandi síðar gefa skýrslu þar um.

■ **8. gr.** Lög þessi gilda ekki um:

1. Söfnun á notuðum verðlitlum hlutum.
2. Fjársafnanir á vegum dagblaðs í opinberu góðgerðarskyni, ef viðkomandi dagblað birtir skrá yfir framlag allra gefenda. Enn fremur skal viðkomandi dagblað birta viðurkenningu þeirra, er veita fénu viðtöku að söfnun lokinni.
3. Fjársafnanir á samkomum.

■ **9. gr.** Dómsmálaráðuneytið getur sett nánari reglur um framkvæmd laga þessara.

■ **10. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum, nema þyngri refsing liggi við að öðrum lögum.

1926 Nr. 6 15. júní

Lög um happdrætti (lotterí) og hlutaveltur (tombólur).

■ **1. gr.** Happdrætti, hverrar tegundar sem er, má ekki hafa nema með leyfi dómsmálaráðuneytisins, og ekki hlutaveltur nema með leyfi lögreglustjóra.

□ Peningahappdrætti eða önnur því lík happspil má ekki setja á stofn án lagaheimildar.

■ **2. gr.** Það er bannað mönnum á Íslandi að verzla þar með eða selja hluti fyrir erlend happdrætti eða önnur þvílík happspil, eða að hafa þar á hendi nokkur störf, er að þessu lúta.

■ **3. gr.** [Brot gegn lögum þessum varða sektum og skal fara með mál af þeim að hætti opinberra mála.][1)]

[1)] *L. 75/1982, 49. gr.*

1973 Nr. 13 13. apríl

Lög um Happdrætti Háskóla Íslands.

■ **1. gr.** Dómsmálaráðherra er heimilt að veita Háskóla Íslands einkaleyfi til rekstrar happdrættis með þeim skilyrðum, er nú skal greina:

a. [Hlutatalan má ekki fara fram úr 60 000, er skiptist í 12 flokka á ári hverju, og skal dráttur fara fram fyrir einn flokk í mánuði hverjum, dráttur 1. flokks í janúarmánuði og 12. flokks í desembermánuði. Heimilt er að gefa út 4 flokka hlutamiða, sem greinist að með bókstöfunum E, F, G og H, en auk þess er heimilt að gefa út sérstakan flokk, B-flokk, sem hafa skal fimmfalt gildi á við hvern hinna flokkanna, bæði að því er varðar endurnýjunariðgjald og fjárhæð vinninga.][1)]

b. Iðgjald fyrir hvern hlut ákveður dómsmálaráðherra að fengnum tillögum happdrættisráðs og happdrættisstjórnar Háskólans.

c. Vinningar skulu eigi vera færri en svo, að að

1973 Nr. 13 13. apríl

minnsta kosti fjórði hver miði hljóti vinning árlega að meðaltali, og skal vinningsfjárhæð nema að minnsta kosti 70% af iðgjöldum samantöldum í öllum 12 flokkum.

d. [Dráttur skal fara fram í Reykjavík undir eftirliti nefndar, sem dómsmálaráðherra skipar til þess. Nefndin leggur fullnaðarúrskurð á allan ágreining um lögmæti eða gildi dráttar, bæði meðan dráttur fer fram og eftir að honum er lokið. Kostnað af þessu ber happdrættið.][2]

e. Einkaleyfi til að reka happdrættið má veita til 1. janúar 1989. Ágóðanum skal varið til að reisa byggingar á vegum Háskóla Íslands. Enn fremur er heimilt að verja honum til greiðslu kostnaðar af viðhaldi háskólabyggingana, til fegrunar á háskólalóðinni, til þess að koma á fót og efla rannsóknarstofur við hinar ýmsu deildir Háskólans, svo og til að greiða andvirði rannsóknar- og kennslutækja, sem Háskólinn telur sér nauðsyn að eignast. Leyfishafi greiði í ríkissjóð 20% af nettó-ársarði í einkaleyfisgjald.

[1] *L. 96/1974, 1. gr.* [2] *L. 55/1976, 1. gr.*

■ **2. gr.** Á meðan happdrættið starfar, er bannað að setja á stofn nokkurt annað peningahappdrætti hér á landi, svo og að verzla með eða hafa á boðstólum miða erlendra happdrætta, auglýsa þá í innlendum blöðum eða hvetja menn til að kaupa þá. Þó getur ráðherra veitt undanþágu að því er kemur til happdrættis, sem stofnað er til í góðgerðarskyni einungis, og þó með skýrum takmörkum, t. d. fyrir eitt sveitarfélag, og aldrei nema um ákveðinn tíma, lengst eitt ár.

■ **3. gr.** Enginn má selja hlutamiða happdrættisins nema löggiltir útsölumenn þess, er fá miðana frá aðalskrifstofu happdrættisins, og öll önnur verzlun með miðana er bönnuð. Ráðherra er heimilt að leyfa happdrættinu að taka í sínar hendur útsölu hlutamiða.

■ **4. gr.** Vinningar í happdrættinu eru undanþegnir hvers konar opinberum gjöldum, öðrum en eignarskatti á því ári sem þeir falla.

■ **5. gr.** Dómsmálaráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um starfsemi happdrættisins.[1]

[1] *Rg. 348/1976, sbr. rg. 96/1980, 85/1981 og 423/1982.*

■ **6. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum eða varðhaldi.

Lög um vöruhappdrætti fyrir Samband íslenzkra berklasjúklinga.

1959 Nr. 18 22. apríl

■ **1. gr.** Heimilt skal Sambandi ísl. berklasjúklinga að reka vöruhappdrætti með eftirfarandi skilyrðum:

a. [Hlutatalan má ekki fara fram úr 75 000.][1] Draga skal í 12 flokkum á ári hverju, og skal dráttur fara fram fyrir einn flokk 10. janúar ár hvert og síðan 5. dag hvers mánaðar.

b. Hlutina má selja í heilu og hálfu lagi. Iðgjöld fyrir hvern hlut ákveður [dómsmálaráðherra][2] að fengnum tillögum frá stjórn Sambands ísl. berklasjúklinga.

c. Vinningar skulu vera að verðmæti samtals að minnsta kosti 50% af iðgjöldunum samantöldum í öllum tólf flokkum.

d. [Dráttur skal fara fram í Reykjavík undir eftirliti nefndar, sem dómsmálaráðherra skipar til þess. Nefndin leggur fullnaðarúrskurð á allan ágreining um lögmæti eða gildi dráttar, bæði meðan dráttur fer fram og eftir að honum er lokið. Kostnað af þessu ber happdrættið.][2]

[1] *L. 22/1974, 1. gr.* [2] *L. 52/1976, 1. gr.*

1959 Nr. 18 22. apríl

■ **2. gr.** Vinningar í vöruhappdrætti fyrir Samband ísl. berklasjúklinga skulu undanþegnir hvers konar opinberum gjöldum, öðrum en eignarskatti á því ári, sem þeir falla til útborgunar.

■ **3. gr.** [Heimild þessi gildir til ársloka 1989.][1] Ágóða af happdrættinu skal varið til að greiða stofnkostnað við byggingarframkvæmdir vinnuheimilisins að Reykjalundi, til byggingar og rekstrar vinnustofu fyrir öryrkja og til annarrar félagsmálastarfsemi Sambands ísl. berklasjúklinga, sem viðurkennd er af ríkisstjórninni.

[1] *L. 78/1978, 1. gr.*

■ **4. gr.** Ráðherra setur með reglugerð[1] nánari ákvæði um starfsemi happdrættisins, að fengnum tillögum frá stjórn Sambands ísl. berklasjúklinga.

[1] *Rg. 372/1976, sbr. rg. 20/1980, 86/1981 og 424/1982.*

Lög um happdrætti Dvalarheimilis aldraðra sjómanna.

1973 Nr. 16 13. apríl

■ **1. gr.** Heimilt skal Dvalarheimili aldraðra sjómanna að stofna happdrætti um bifreiðar, bifhjól, báta, búnaðarvélar, íbúðarhús og einstakar íbúðir, húsbúnað, hljóðfæri, búpening, flugvélar og farmiða til ferðalaga.

□ Verð happdrættismiða skal ákveðið af ráðherra, að fengnum tillögum frá stjórn Dvalarheimilis aldraðra sjómanna.

■ **2. gr.** [Dráttur skal fara fram í Reykjavík undir eftirliti nefndar, sem dómsmálaráðherra skipar til þess. Nefndin leggur fullnaðarúrskurð á allan ágreining um lögmæti eða gildi dráttar, bæði meðan dráttur fer fram og eftir að honum er lokið. Kostnað af þessu ber happdrættið. Dregið skal mánaðarlega.][1]

[1] *L. 53/1976, 1. gr.*

■ **3. gr.** Heimild þessi gildir til ársloka 1994.[1]

□ Ágóði happdrættisins skal renna í byggingarsjóð aldraðs fólks. 60% ágóðans skal þó varið til byggingar Dvalarheimilis aldraðra sjómanna. Heimilt skal þó stjórn Dvalarheimilis aldraðra sjómanna að veita styrk eða lán til annarra dvalarheimila aldraðs fólks.

[1] *L. 31/1983, 1. gr.*

■ **4. gr.** Vinningar í happdrætti þessu skulu undanþegnir hvers konar opinberum gjöldum öðrum en eignarskatti, á því ári, sem þeir falla.

■ **5. gr.** Ráðherra setur með reglugerð[1] nánari ákvæði um starfsemi happdrættisins, þar á meðal um endurskoðun ársreikninga happdrættisins og afhendingu fjárins til byggingarsjóðs aldraðs fólks.

[1] *Rg. 371/1976, sbr. rg. 67/1980, 84/1981, 147/1981 og 22/1982.*

Lög um heimild fyrir dómsmálaráðherra til þess að veita leyfi til veðmálastarfsemi í sambandi við kappreiðar og kappróður.

1945 Nr. 23 30. jan.

■ **1. gr.** Dómsmálaráðherra er heimilt að veita hestamannafélögum leyfi til þess að reka veðmálastarfsemi við kappreiðar[1] og sjómannadagsráðum leyfi til þess að reka veðmálastarfsemi við kappróður með skilyrðum, er ákveðin verði í reglugerð.[2]

□ Áskilja skal í reglugerðinni, að 10% af hagnaði hestamannafélaganna af starfsemi þessari skuli varið til reiðvega og 75% af hagnaði, er verður af kappróðri

1945 Nr. 23 30. jan.

sjómannadagsráðanna, er fari fram á sjómannadaginn, renni í sjóminjasafn.

[1]*Rg. 270/1980.* [2]*Rg. 68/1944.*

1972 Nr. 59 29. maí

Lög um getraunir.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni veitist heimild til þess að stofna félag, Íslenzkar Getraunir, sem afli fjár til stuðnings íþróttaiðkunum á vegum áhugamanna um íþróttir í landinu í félögum innan Ungmennafélags Íslands eða Íþróttasambands Íslands.

■ **2. gr.** Félagið starfrækir getraunir, en með getraunum er átt við, að á þar til gerða miða — getraunaseðla, sem félagið eitt hefur rétt til þess að gefa út og selja, eru merkt úrslit kappleikja (íþróttagetraunir) eða skráð niðurröðun ákveðins fjölda talna (talnagetraunir).

□ Verð eininga (raða) eða miða skal ákveðið í reglugerð, að fengnum tillögum frá stjórn Íslenzkra Getrauna.

■ **3. gr.** Helmingi af heildarsöluverði raða eða miða skal varið til vinninga.

□ Vinningar getrauna eru undanþegnir hvers konar opinberum gjöldum, öðrum en eignarskatti, á því ári, sem þeir falla til útborgunar.

■ **4. gr.** Menntamálaráðuneytið fer með málefni Íslenzkra Getrauna, sbr. þó 5. gr.

□ Íslenzkum Getraunum skal stjórnað af fimm manna stjórn, sem sé skipuð einum fulltrúa frá hverjum eftirtalinna aðila: Íþróttanefnd ríkisins, stjórn Ungmennafélags Íslands (UMFÍ), framkvæmdastjórn Íþróttasambands Íslands (ÍSÍ), stjórn Knattspyrnusambands Íslands (KSÍ), framkvæmdastjórn Íþróttabandalags Reykjavíkur (ÍBR).

□ Varamenn skulu skipaðir á sama hátt.

□ Stjórnin skiptir sjálf með sér verkum.

□ Starfstími stjórnarinnar er þrjú ár.

□ Þóknun til stjórnarinnar ákveður menntamálaráðuneytið og greiðist hún af Íslenzkum Getraunum.

■ **5. gr.** Dómsmálaráðuneytið setur reglugerð[1] um starfrækslu getrauna, að fengnum tillögum stjórnar Íslenzkra Getrauna, og hefur eftirlit með starfrækslu getrauna. Kostnaður við eftirlitið greiðist af Íslenzkum Getraunum, samkvæmt ákvörðun ráðuneytisins.

[1]*Rg. 472/1981, sbr. rg. 538/1982.*

■ **6. gr.** Stjórn Íslenzkra Getrauna ræður félaginu starfsfólk og setur því erindisbréf.

□ Reikningsár félagsins er frá 1. júlí til 30. júní.

□ Reikningar þess skulu endurskoðaðir af ríkisendurskoðuninni. Ársreikning ásamt ársskýrslu skal senda dómsmálaráðuneytinu og menntamálaráðuneytinu.

■ **7. gr.** Stjórn Íslenzkra Getrauna ákveður, hverjum veitist söluumboð, og kveður á um sölulaun.

□ Ungmenna- og íþróttafélög eða samtök þeirra gangi fyrir um veitingu söluumboða innan íþróttahéraðs síns. Gerður skal samningur við handhafa söluumboðs.

□ Greiða skal stjórn héraðssambands 3% af heildarsölu í viðkomandi íþróttahéraði, enda staðfesti hún félagslega aðild umboðsaðila að samtökum sínum í íþróttahéraðinu.

■ **8. gr.** Til kostnaðar við íþróttagetraunir telst greiðsla til Knattspyrnusambands Íslands (KSÍ), að lágmarki 250 þús. kr., en 15 þús. kr. af hverri milljón heildartekna yfir 20 millj. kr. allt að því, að greiðslan nemur 475 þús. kr. á ári, og eftir að þeirri fjárhæð er náð, greiðist til KSÍ 7500 kr. af hverri milljón.

□ Einnig teljist til kostnaðar 0,5% greiðsla af heildarsölu í varasjóð, sem Íslenzkar Getraunir eiga og nota til þess að mæta áföllum, sem félagið kann að verða fyrir.

■ **9. gr.** Þegar vinningar, sölulaun og kostnaður hafa verið greidd skal ágóði skiptast þannig:

Til íþróttasjóðs 10%.

Til Ungmennafélags Íslands 20%.

Til Íþróttasambands Íslands 70%.

■ **10. gr.** Öllum öðrum en Íslenzkum Getraunum skal óheimilt að starfrækja getraunir, sem um ræðir í 2. gr. þessara laga. Enn fremur er óheimilt án sérstakrar lagaheimildar, að starfrækja veðmálastarfsemi í sambandi við íþróttakeppni. Brot á þessum ákvæðum varða sektum ...[1], sem greiðist í íþróttasjóð.

[1]*L. 75/1982, 50. gr.*

■ **11. gr.** Með mál út af brotum á lögum þessum fer að hætti opinberra mála.

■ **12. gr.** Leggist starfræksla getrauna niður, skulu eignir félagsins varðveitast hjá íþróttanefnd ríkisins.

1952 Nr. 15 31. jan.

Lög um heimild til að leyfa héraðssamböndum íþrótta- og ungmennafélaga að stofna til sérstakrar tegundar happdrættis.

■ **1. gr.** Heimilt skal dómsmálaráðherra að leyfa héraðssamböndum íþrótta- og ungmennafélaga, hverju á sínu héraðssvæði, að stofna til og reka um tiltekinn tíma töluspjaldahappdrætti („Bingó"—happdrætti) í sambandi við skemmtanir, er þau eða sambandsfélög þeirra halda, samkvæmt reglum, er settar yrðu með reglugerð.[1]

[1]*Rg. 42/1953.*

1957 Nr. 89 28. des.

Lög um happdrætti í sambandi við skuldabréfalán Flugfélags Íslands.[1]

[1]*Um texta laganna vísast til Lagasafns 1965, d. 2377—78.*

V. e. Félög og stofnanir.

1937 Nr. 46 13. júní

Lög um samvinnufélög.

I. kafli. Almenn ákvæði.

■ **1. gr.** Lög þessi gilda um öll félög, er starfa á samvinnugrundvelli, með því markmiði að efla hagsæld félagsmanna, í réttu hlutfalli við þátttöku þeirra í félagsstarfinu, og hafa það verksvið og skipulag, sem nánar er tekið fram í eftirfarandi greinum.

■ **2. gr.** Verksvið samvinnufélaga er:

1. Að kaupa vörur til heimilisþarfa handa félagsmönnum eða hluti, er þeir þarfnast til afnota fyrir sjálfa sig, á þann hátt, að vörurnar fáist sem beinasta leið frá framleiðendum og sparist útgjöld við óþarfa milliliði (kaupfélög, pöntunarfélög).

2. Að selja afurðir af búum félagsmanna, eða vörur, er þeir framleiða sjálfir með eigin atvinnurekstri, enda sé lögð stund á vöruvöndun og hún háð opinberu eftirliti eða tryggð á annan hátt (sláturfélög, smjörbú).

3. Önnur starfsemi, svo sem almenn fræðsla, bygging híbýla fyrir fjölskyldur, starfræksla iðnaðarfyrirtækja og útvegun lána til atvinnurekstrar.

■ **3. gr.** Aðaleinkenni á skipulagi samvinnufélaga eru:

1. [Aðgangur frjáls fyrir alla, er fullnægja ákveðnum skilyrðum. Heimilt er þó fólki í ákveðinni starfsgrein að stofna framleiðslusamvinnufélag, sem hafi að markmiði að annast atvinnustarfsemi innan starfsgreinarinnar, og má þá setja það skilyrði, að félagið sé aðeins opið fólki úr viðkomandi starfsgrein.][1]

2. Atkvæðisréttur jafn, þannig að hver félagsmaður hafi eitt atkvæði, án tillits til eigna eða viðskipta í félaginu.

3. ...[2]

4. Tekjuafgangi í ársreikningi félagsins, er stafar af því, sem útsöluverð á keyptum vörum félagsmanna hefir verið ofan við kostnaðarverð, ellegar útborgað verð fyrir seldar vörur þeirra hefir reynzt neðan við fullnaðarverð, skal úthlutað eftir viðskiptamagni hvors um sig.

5. Í stofnsjóð leggist sem séreign hvers félagsmanns nokkuð af tekjuafgangi þeim, er kemur í hans hlut við reikningslok.

6. [Arður af viðskiptum, er utanfélagsmenn kunna að hafa gert við félagið, að frádregnum opinberum gjöldum, sem á hann eru lögð, skal lagður í varasjóð, nema honum sé varið á annan hátt til almenningsþarfa.][2]

7. Vextir af inneignum félagsmanna, hvort heldur í stofnsjóði eða innlánsdeild, ellegar viðskiptareikningi, eigi hærri en 1½% ofan við innlánsvexti í bönkum, enda eigi úthlutað arði á annan hátt.

8. Nafnaskrá skal haldin yfir félagsmenn, svo að jafnan sé fyrir hendi óræk skýrsla um félagatal.

9. Innstæðufé í óskiptilegum sameignarsjóðum sé ekki útborgað við félagsslit, heldur skal það, að loknum öllum skuldbindingum, sem á félagsheildinni hvíla, ávaxtað undir umsjón hlutaðeigandi héraðsstjórnar, unz samvinnufélag eða samvinnufélög með sama markmiði taka til starfa á félagssvæðinu. Fær það félag eða þau félög þá umráð sjóðeignarinnar, að áskildu samþykki sýslunefndar, eða bæjarstjórnar, og atvinnumálaráðherra.

[1] *L. 47/1977, 1. gr.* [2] *L. 37/1958, 1. gr.*

II. kafli. Félagsstofnun.

■ **4. gr.** Nú vilja menn stofna samvinnufélag, og skulu þeir þá kveðja til almenns fundar á því svæði, sem félaginu er ætlað að ná yfir, og bera málið upp til umræðu og atkvæða.

□ Ef 15 menn eða fleiri koma sér saman um félagsstofnun og bindast samtökum að gerast félagsmenn, setja þeir félaginu samþykktir, í samræmi við lög þessi, og er þá félagið löglega stofnað.

■ **5. gr.** Í samþykktum skulu greind eftirfarandi atriði:

1. Heiti félagsins fullum stöfum og skammstafað, heimilisfang og varnarþing.

2. Markmið félagsins og fyrirhugaðar framkvæmdir.

3. Tilhögun á stjórn félagsins og vald hennar í félagsmálum.

4. Deildarskipun félagsins, ef gert er ráð fyrir því fyrirkomulagi, og fulltrúakosning deilda.

5. Skipun framkvæmdarstjóra og starfsvið hans.

6. Vald og verksvið félagsfunda og á hvaða tímabili aðalfund skal halda ár hvert.

7. Sjóðstofnanir og lántökuheimildir.

8. Ábyrgð félagsmanna gagnvart skuldbindingum félagsins. Ábyrgð hvers félagsmanns í félögum, sem um ræðir í 2. gr. 1. tölulið, má ekki vera minni en 300 kr., auk innstæðu hans í stofnsjóði. Þó má í félögum, sem eingöngu selja gegn staðgreiðslu, takmarka ábyrgð félagsmanns við stofnsjóðsinnstæðu hans, enda skal þá leggja helming af úthlutuðum tekjuafgangi við stofnsjóðsinnstæðu hans, umfram stofnsjóðstillag skv. 26. gr., unz innstæðan nemur 300 kr.

9. Reikningsskil, endurskoðun og úrskurðir reikninga.

10. Breytingar á samþykktum og viðaukar, svo og félagsslit.

■ **6. gr.** Jafnskjótt sem félag er stofnað og samþykktir settar, skal kjósa stjórn og endurskoðendur.

■ **7. gr.** Í samþykktum skulu ákveðin skilyrði fyrir inngöngu nýrra félagsmanna. Við inngöngu skrifar hver félagsmaður undir skuldbindingu um, að hann sé háður samþykktum félagsins eins og þær eru eða verða á hverjum tíma.

□ Inngöngueyrir er minnst 10 kr., er rennur í varasjóð eða annan óskiptilegan sameignarsjóð.

■ **8. gr.** Enn fremur skulu í samþykktum ákveðin skilyrði fyrir úrgöngu úr félaginu og ástæður, er heimili brottrekstur félagsmanna. Úrsögn sendist félagsstjórn og sömuleiðis tilkynning um andlát félagsmanns eða burtflutning af félagssvæðinu. Félagsmaður, er fer úr félaginu, eða bú þess, er deyr, ber ábyrgð á þeim skuldbindingum félagsins, er á því hvíldu, er hann gekk úr, þó eigi lengur en 2 ár frá næstu áramótum eftir úrgöngu, nema mál hafi risið út af skuld, er bíði úrslita dómstólanna.

III. kafli. Skrásetning.

■ **9. gr.** Samvinnufélag, sem löglega er stofnað, skal skrásett samkvæmt lögum þessum, og getur það þá fyrst öðlazt réttindi á hendur mönnum með samningi, og aðrir á hendur því.

□ Í félagi, sem ekki er skrásett, bera stjórnendur þess eða félagsmenn sem einstaklingar ábyrgð á þeim skuldbindingum, er þeir gera fyrir félagsins hönd.

■ **10. gr.** Skrásetning annast lögreglustjóri, þar sem félagið hefir heimilisfang. Atvinnumálaráðherra setur ákvæði um, hvernig skrásetningu skuli haga, og lætur gera eyðublöð undir tilkynningar til skrásetningar.[1]

[1] *Reglur 118/1921 (hlutafélagaskrár og samvinnufélaga).*

■ **11. gr.** Á mánaðarfresti eftir að félag er stofnað skal stjórn þess tilkynna það til skrásetningar. Félög, sem stofnuð eru áður en lög þessi öðlast gildi, hafa tilkynningarfrest frá fyrsta aðalfundi, sem tækifæri hefir haft til að breyta félagssamþykktum í það horf, sem lög þessi mæla fyrir. Í tilkynningu skulu greind þessi atriði:

1. Heiti félagsins, heimili og varnarþing.

2. Tilgangur félagsins og starfsemi.

3. Dagsetning félagssamþykkta.

4. Full nöfn, staða og heimili stjórnenda og framkvæmdarstjóra.

5. Hver heimild hafi til að skuldbinda félagið með samningum og hvernig undirskrift sé hagað.

6. Hvernig boða skuli félagsmönnum fundi og birta

þeim fundarályktanir eða önnur málefni, er þá varða.

7. Hve mikla ábyrgð hver félagsmaður ber á skuldbindingum félagsins.

☐ Tilkynningu skulu fylgja samþykktir félagsins í 2 eintökum, svo og lögboðin gjöld.

■ **12. gr.** Nú setur samvinnufélag útibú í öðru lögsagnarumdæmi en heimili þess er, og skal félagið þá einnig skrásett þar. Tilkynning sé komin til lögreglustjóra, þegar útibúið tekur til starfa, og skal auk þess, sem fyrr greinir, geta þess, hver stýri útibúi og skuldbindi félagið vegna þess.

☐ Ef félag setur útibú í sama lögsagnarumdæmi og heimili þess er, skal tilkynna til skráningar stofnun útibúsins og hver skuldbindi félagið vegna þess.

■ **13. gr.** Ef samþykktum félags er breytt eða breyting verður að öðru leyti á því, sem tilkynnt hefir verið til skrásetningar, skal tilkynna lögreglustjóra breytinguna innan mánaðar. Bústaðaskipti þarf þó ekki að tilkynna, nema maður taki sér bólfestu utanlands, né heldur breytingu á heimilisfangi félags innan sama lögsagnarumdæmis. En sé heimili þess flutt í annað lögsagnarumdæmi, skal félagið skrásett þar.

☐ Sé samþykkt að breyta ábyrgð félagsmanna á skuldbindingum félagsins, skal breytingin þegar tilkynnt til skrásetningar og auglýst í Lögbirtingablaðinu. Ef ábyrgð félagsmanna er minnkuð fær breytingin ekki gildi um eldri skuldbindingar gagnvart öðrum en nýjum félagsmönnum, fyrr en tvö ár eru liðin frá auglýsingardegi. Ef beiðni um að taka félagið til skipta er afhent skiptaráðanda áður en þessi frestur er liðinn, breytist ábyrgð félagsmanna ekki, nema beiðnin sé afturkölluð eða reynist ekki á rökum byggð.

☐ Ef ábyrgð félagsmanna er aukin, gildir breytingin aðeins gagnvart þeim félagsmönnum, sem samþykkja hana skriflega. Aðalfundi er heimilt að ákveða, að þeir félagsmenn, er eigi samþykkja ábyrgðarhækkun, missi félagsréttindi.

■ **14. gr.** Nú vantar í tilkynningu greinargerð um einhver þau atriði, sem skylt er að geta, eða henni er áfátt að öðru leyti, og skal lögreglustjóri birta það tilkynnanda, svo fljótt sem kostur er á, en fresta skrásetningu unz úr er bætt. Rétt er tilkynnanda að bera málið undir atvinnumálaráðherra eða leita úrlausnar dómstóla.

■ **15. gr.** Tilkynningu til skrásetningar skal lögreglustjóri tafarlaust birta í Lögbirtingablaði, á kostnað tilkynnanda.

☐ Skrá yfir allar tilkynningar, sem auglýstar hafa verið á ári hverju, lætur atvinnumálaráðherra birta í B-deild Stjórnartíðinda.

■ **16. gr.** Um firmu samvinnufélaga fer eftir ákvæðum firmalaganna.

☐ Sama er um varnarþing, stefnubirtingu og stefnufrest í málum á hendur félagi.

■ **17. gr.** Það, sem skrásett hefir verið og birt samkvæmt lögum þessum, skal telja manni kunnugt, nema atvik séu svo vaxin, að telja megi hann hvorki hafa haft vitneskju um það né að til þess verði ætlazt af honum. Nú hefir lögskipuð birting eigi fram farið, og hefir skrásetningin þá eigi þýðingu gagnvart öðrum en þeim, er sannanlega höfðu vitneskju um hana.

IV. kafli. Félagsstjórn.

■ **18. gr.** Félagsfundur hefir æðsta vald í málefnum félagsins, með þeim hætti, sem lög ákveða og samþykktir þess.

☐ Einn aðalfund skal halda ár hvert. Aukafund getur félagsstjórn boðað, þegar henni þykir þess þörf. Ennfremur er stjórninni skylt að boða til aukafundar, ef fjórðungur félagsmanna eða þriðjungur félagsdeilda krefst þess skriflega og greinir fundarefni. Nú hefir stjórn eigi boðað fund innan 14 daga, eftir að henni barst krafan, og geta hlutaðeigendur þá sjálfir kvatt til fundar, sbr. og 22. gr.

☐ Dagskrá skal jafnan greina í fundarboði.

■ **19. gr.** [Á fundum í félagi, sem er óskipt heild, hafa allir félagsmenn atkvæðisrétt. En í félagi, sem skiptist í deildir, hafa fulltrúar deildanna einir atkvæðisrétt. Hve marga fulltrúa hver félagsdeild má senda á fund með fullu umboði, fer eftir tölu félagsmanna í deildinni, svo sem samþykktir félagsins nánar ákveða. Heimilt er þó að ákveða, til þess að tryggja viðskipti félagsdeilda við félag, að fulltrúatalan fari jafnframt eftir heildarvöruskiptum deildanna við félagið.][1)]

☐ Þar sem félag nær yfir tvær eða fleiri sýslur, má haga kosningum til félagsfunda eftir ákvæðunum um kosningar til fulltrúafunda í samvinnusamböndum, þannig, að hver sýsla félagsins kemur í stað félags í samvinnusambandi og kýs sameiginlega fulltrúa til félagsfunda, eftir því sem samþykktir nánar ákveða.

☐ Aðalfundur er lögmætur, er meir en þriðjungur félagsmanna eða fulltrúar frá meira en helmingi félagsdeilda sækja fundinn, enda sé á fundinum meiri hluti þeirra fulltrúa, sem þar eiga atkvæðisrétt.

☐ Úrslitum mála á félagsfundum ræður afl atkvæða, nema þar sem lög þessi eða félagssamþykktir mæla fyrir um aukinn meiri hluta.

[1)] *L. 73/1938, 1. gr.*

■ **20. gr.** Á aðalfundi skal kjósa stjórn, aðalmenn og varamenn, og gengur varamaður til fulls í stjórnina, ef aðalmaður deyr, gengur úr félaginu eða víkur úr stjórninni á löglegan hátt, áður en kjörtími hans er liðinn. Í samþykktum skal tiltaka tölu stjórnenda og kjörtíma, og séu þeir eigi færri en þrír. Skulu þeir ganga úr á víxl, og aldrei meiri hluti á sama ári, nema óviðráðanleg atvik valdi.

☐ Engan má kjósa í stjórn nema hann sé félagsmaður. [☐ Starfsmenn samvinnufélaga eru einnig kjörgengir, séu þeir félagsmenn.][1)]

[1)] *L. 47/1977, 2. gr.*

■ **21. gr.** Stjórnarfundur er lögmætur, ef meira en helmingur stjórnenda er á fundi. Stjórnin fer með málefni félagsins milli funda samkvæmt lögum og samþykktum félagsins. Úrslitum ræður afl atkvæða, en séu þau jöfn, ræður atkvæði formanns.

☐ Stjórnendur bera ábyrgð fyrir aðalfundi, einn fyrir alla og allir fyrir einn, nema sá, er látið hefir bóka ágreiningsatkvæði í gerðabók félagsins.

■ **22. gr.** Á aðalfundi skal kjósa tvo endurskoðendur og aðra tvo til vara. Kosning þeirra gildir um 2 ár, og ganga þeir úr sitt árið hvor.

☐ Endurskoðendur skulu vera félagsmenn, en mega ekki vera í stjórn félagsins. Þeim er skylt að sannprófa, að reikningum beri saman við bækur félagsins, enda eigi þeir aðgang að öllum bókum og skjölum, hvenær sem er á starfstíma félagsins, og er stjórninni skylt að veita

þeim þær upplýsingar, sem þeim eru nauðsynlegar við framkvæmd starfsins. Ennfremur er það skylda endurskoðenda að hafa eftirlit með starfrækslu félagsins yfirleitt. Nú verða þeir varir við misfellur, er þeir álíta félaginu stafi hætta af, og skulu þeir þá hlutast til um, að bót verði á ráðin, svo fljótt sem þörf krefur. En takist það eigi, skulu þeir kveðja til fundar í félaginu og bera málið þar upp til úrlausnar.

□ Endurskoðendur bera ábyrgð fyrir aðalfundi.

■ **23. gr.** Reikningsár félagsins er almanaksárið. Reikningsskilum skal lokið svo tímanlega að endurskoðun geti farið fram áður en ársfundur er haldinn.

□ Á aðalfundi skal ávallt leggja fram endurskoðaða reikninga fyrir umliðið ár og taka ákvörðun um þá. Nú fellir fundurinn tillögu um að samþykkja reikninga, og getur hann þá ákveðið, að yfirskoðun skuli fram fara eftir þeim reglum, er fundurinn setur. Að þeirri yfirskoðun lokinni, skal af nýju boða til fundar, er tekur fullnaðarákvörðun um reikningana.

V. kafli. Skyldur og réttindi.

■ **24. gr.** [Í samþykktum félags skulu vera ákvæði um greiðslur í varasjóð og aðra óskiptilega tryggingarsjóði.][1] Fé má ekki greiða úr varasjóði, nema eftir tillögu félagsstjórnar, í samráði við endurskoðendur og með samþykki aðalfundar, enda sé tillögunni fylgjandi eigi færri en ⅔ þeirra félagsmanna eða fulltrúa, sem atkvæðisrétt eiga á fundinum.

[1] *L. 37/1958, 2. gr.*

■ **25. gr.** Fé stofnsjóðs skal notað sem veltufé í þarfir félagsins, og skulu vextir lagðir við höfuðstólinn um hver áramót.

□ Stofnsjóðseign hvers félagsmanns fellur til útborgunar:

a. Við andlát hans.
b. Við burtflutning af félagssvæði.
c. Við gjaldþrot hans.
d. Verði hann fátækrastyrksþurfi.

□ Þegar stofnsjóðseign félagsmanns verður meiri en svo, að nemi árlegri úttekt hans, eins og hún hefir verið að meðaltali 5 næstliðin ár, má greiða það, sem umfram er, niður að 300 kr., enda hafi hann ekki skipt við félagið skemur en 15 ár.

□ Aldrei má þó borga út stofnsjóðseign fyrr en eigandi hefir innt af hendi allar fjárhagslegar skuldbindingar, er á honum hvíla sem félagsmanni.

□ Ef eignatöp eða tekjuhalli hefir orðið hjá félagi og tryggingarsjóðir þess nægja ekki til að greiða töpin eða hallann, og hætta er á, að félagið verði að hætta störfum af þeim orsökum, er félagsfundi eða fulltrúafundi heimilt að ákveða, að stofnsjóðsinnstæður félagsmanna og annarra, sem í stofnsjóði eiga, skuli notaðar til greiðslu á töpunum eða hallanum.

□ Að öðru leyti er stofnsjóðsfé óuppsegjanlegt, og verður ekki selt né af hendi látið á annan hátt, nema með samþykki félagsstjórnar.

■ **26. gr.** Stjórnendur samvinnufélags mega ekki úthluta tekjuafgangi fyrr en:

1. Fasteignir, áhöld og aðrar eignir félagsins hafa verið afskrifaðar nægilega.
2. Áskilin gjöld í óskiptilega sjóði félagsins hafa verið greidd.

□ Í félögum, sem hafa vörukaup sem verksvið, má ekki greiða tekjuafgang út fyrr en minnst 3% af verði aðkeyptra vara, sem félagsmenn hafa keypt, hefir verið lagt í stofnsjóð.

■ [**27. gr.** Framleiðslusamvinnufélög greiða laun til starfsmanna sinna í samræmi við vinnuframlag hvers og eins. Laun skulu þó aldrei vera lakari en gildandi kjarasamningar viðkomandi verkalýðsfélaga við atvinnurekendur á svæðinu. Framleiðslusamvinnufélög skulu hafa nána samvinnu við viðkomandi verkalýðsfélög vegna kaupgjaldsmála og vinna að sameiginlegum hagsmunum verkafólks.][1]

[1] *L. 47/1977, 3. gr.*

■ [**28. gr.**][1] Ef tvö eða fleiri samvinnufélög óska að sameinast, skal samhljóða ályktun um það efni samþykkt í báðum eða öllum félögunum á tveim lögmætum félagsfundum í röð, og séu henni fylgjandi eigi færri en ⅔ atkvæðisbærra fundarmanna, enda hafi ályktunin í félagi, sem skiptist í deildir, verið borin undir deildarfundi milli félagsfunda og samþykkt af þeim með meiri hluta atkvæða.

□ Skrásetning framangreindrar ályktunar er fullnægjandi afsal á eignum hinna einstöku félaga til hins sameinaða félags. Þinglýsingar- og stimpilgjald skal eigi greiða vegna slíkrar eignayfirfærslu.

□ Þegar slík ályktun er skrásett, skal afmá nöfn hinna einstöku félaga úr samvinnufélagsskrá. Hin einstöku félög mega skuldskeyta hið sameinaða félag. Réttur kröfuhafa má þó ekki rýrna við það.

[1] *L. 47/1977, 3. gr.*

■ [**29. gr.**][1] Samvinnufélög hafa heimild til að stofna og starfrækja innlánsdeild, er tekur við innlögum frá félagsmönnum til ávöxtunar sem rekstrarfé. Um útborganir á innlögum fer eftir ákvæðum félagssamþykkta.

□ Til tryggingar fyrir fé því, sem lagt er í innlánsdeild, er varasjóður félagsins og aðrar eignir þess, ásamt ábyrgð félagsmanna.

[1] *L. 47/1977, 3. gr.*

■ [**30. gr.**][1] Heimilt er samvinnufélögum, er leysa borgarabréf, að hafa verzlunarviðskipti við utanfélagsmenn, hvort heldur er aðaldeild félagsins eða útibú. Enn fremur er þeim heimilt að hafa útsölustaði í sama kauptúni, svo marga sem viðskiptaþörf krefur.

[1] *L. 47/1977, 3. gr.*

VI. kafli. Samvinnusambönd.

■ [**31. gr.**][1] Ef 3 eða fleiri samvinnufélög með líku verksviði koma sér saman um að mynda samband sem sérstakt félag, skulu um stofnun þess, skrásetningu og skipulag gilda sömu ákvæði sem um samvinnufélög yfirleitt, að því leyti sem þau eiga við.

□ Hvert það félag, sem fullnægir ákvæðum laga þessara og skilyrðum þeim, er sambandið setur, hefir rétt til upptöku.

[1] *L. 47/1977, 3. gr.*

■ [**32. gr.**][1] [Æðsta vald í sambandsmálum er í höndum fulltrúafunda. Fulltrúar eru kosnir af félögum þeim, sem eru í sambandinu, og fer tala þeirra, er hvert félag má senda á sambandsfund, eftir tölu félagsmanna. Heimilt er þó að ákveða, til þess að tryggja viðskipti félaga við samband, að fulltrúatalan fari jafnframt eftir heildarvöruskiptum félaganna við sambandið.][2]

□ Einn aðalfund skal halda ár hvert, og aukafundi þá

1937 Nr. 46 13. júní

er stjórn þess þykir nauðsyn á eða meiri hluti fulltrúa óskar. Sambandsfundur er lögmætur, þegar meiri hluti fulltrúa sækir fundinn. Úrslitum mála ræður afl atkvæða, nema þar sem lög þessi eða sambandssamþykktir mæla fyrir um aukinn meiri hluta.

[1] *L. 47/1977, 3. gr.* [2] *L. 73/1938, 2. gr.*

■ **[33. gr.]**[1] Sambandsstjórn skal kosin á aðalfundi, og séu í henni eigi færri en 3 menn. Stjórnin boðar til fulltrúafunda og undirbýr fundarmálefni, framkvæmir fundarályktanir og annast störf milli funda, leggur fyrir aðalfund endurskoðaða reikninga sambandsins fyrir næsta ár á undan, hefir umsjón með sjóðeignum, húsum, áhöldum og öðrum eignum og gætir hagsmuna sambandsins í öllum greinum.

□ Sambandsstjórn ræður framkvæmdastjóra til þess að standa fyrir starfrækslu sambandsins, sjá um viðskipti og annast reikningsskil. Hún gerir við hann starfssamning, er skal lagður fyrir fulltrúafund til álita.

[1] *L. 47/1977, 3. gr.*

■ **[34. gr.]**[1] Endurskoðun reikninga hafa á hendi tveir menn, er aðalfundur kýs. Þeir skulu rannsaka reikningsskil, starfrækslu og allan hag sambandsins. Tillögur þeirra skulu lagðar fyrir aðalfund til úrskurðar ásamt ársreikningum.

□ Heimilt er sambandsstjórn að hafa eftirlit með öllum félögum í sambandinu, á þann hátt að láta trúnaðarmann sinn rannsaka reikninga þeirra, starfshætti og efnahag. Yfirskoðunarmaður þessi hlutast til um, að bót sé á ráðin, ef misfellur eru, og gefur félagsstjórn leiðbeiningar í því, sem betur má fara, en lætur sambandsstjórn í té skýrslu um árangur af rannsókninni.

[1] *L. 47/1977, 3. gr.*

VII. kafli. Félagsslit.

■ **[35. gr.]**[1] Samvinnufélagi skal slíta, ef ályktun um það er samþykkt af tveim lögmætum félagsfundum í röð og henni eru fylgjandi eigi færri en ⅔ atkvæðisbærra fundarmanna, enda hafi ályktunin í félagi, sem skiptist í deildir, verið borin undir deildarfundi, milli félagsfunda, og samþykkt af þeim með meiri hluta atkvæða.

[1] *L. 47/1977, 3. gr.*

■ **[36. gr.]**[1] Þegar fundur ákveður félagsslit getur hann annaðhvort afhent félagsbúið skiptarétti til meðferðar eða kosið skilanefnd til þess að fara með mál félagsins, meðan á félagsslitum stendur. Í skilanefnd er einn maður eða fleiri, löggiltir af dómsmálaráðherra. Skilanefnd kemur í stað stjórnar félagsins og hefir samskonar vald og skyldur og ábyrgð. En félagsfundur getur sett nefndarmenn frá starfinu, hvenær sem er. Meðan skilanefnd stjórnar félagi, gilda reglur laga þessara um félagsfundi, reikningsskil og endurskoðun.

□ Um meðferð skilanefndar á félagsbúi gilda ákvæði skiptalaganna, að því leyti sem við á, og ber skilanefnd að haga störfum sínum eftir þeim. Félagsslit skal jafnan tilkynna lögreglustjóra, og skal hann þá afmá skrásetningu félagsins.

[1] *L. 47/1977, 3. gr.*

■ **[37. gr.]**[1] Skilanefnd skal birta áskorun til skuldheimtumanna félagsins um að lýsa kröfum sínum fyrir henni, með sama hætti og sömu verkum sem segir í 2. gr. laga nr. 19 frá 4. júní 1924. Þegar skuldir félagsins eru greiddar eða trygging sett og félagsfundur hefir samþykkt fullnaðarreikninga skilanefndar, má greiða félagsmönnum og öðrum, sem eiga í stofnsjóði, stofnsjóðsinnstæður. Stofnsjóðsinnstæður má ekki skuldajafna.

1937 Nr. 46 13. júní

□ Ágreining um skuldakröfu og stofnsjóðsinnstæður má bera undir skiptarétt þann, er átt hefði að fara með bú félagsins, ef það hefði verið tekið til opinberra skipta.

[1] *L. 47/1977, 3. gr.*

■ **[38. gr.]**[1] Sömu aðiljar, sem ráða félagsslitum, geta stöðvað þau á hvaða stigi sem er, fengið félagsbúið aftur afhent sér í hendur og haldið áfram starfsemi félagsins af nýju. En þar að lútandi ályktun skal vera samþykkt með sama hætti og hin upphaflega ályktun um félagsslitin.

[1] *L. 47/1977, 3. gr.*

■ **[39. gr.]**[1] Stjórn samvinnufélags er rétt og skylt að framselja bú þess til gjaldþrotaskipta á sama hátt, sem einstakur maður getur gert eða er skyldur að gera um bú sitt. Á henni hvíla samsvarandi skyldur sem einstökum mönnum til þess að veita skiptarétti upplýsingar um búið, enda liggur sama við, ef út af er brugðið.

□ Skiptaréttur skal tilkynna til skrásetningar upphaf og lok gjaldþrotaskipta.

[1] *L. 47/1977, 3. gr.*

■ **[40. gr.]**[1] Ef svo ber til, að samvinnufélag, sem skrásett hefir verið, fullnægir ekki ákvæðum laga þessara, og þess er ekki kostur að koma því aftur í löglegt horf, er stjórn félagsins skylt, innan eins árs, að tilkynna það lögreglustjóra, svo að skrásetning þess verði afmáð, enda nýtur það úr því engra réttinda samkvæmt lögum þessum.

[1] *L. 47/1977, 3. gr.*

■ **[41. gr.]**[1] Bækur félags, sem slitið er, eru ríkiseign, og skal afhenda þær á þjóðskjalasafnið. Sama gildir um bækur annarra félaga, sem orðnar eru eldri en svo, að nota þurfi í þarfir félagsins.

[1] *L. 47/1977, 3. gr.*

VIII. kafli. Ýmisleg ákvæði.

■ **[42. gr.]**[1] Þangað til að fram hefir farið gagngerð endurskoðun á löggjöfinni um tekjur sveitar- og bæjarsjóða, greiða samvinnufélög gjöld til þeirra sem hér segir:

1. Skatt af lóðum og öðrum fasteignum eftir því sem lög mæla fyrir.
2. og 3. ...[2]

□ Um gjöld til ríkissjóðs fer eftir almennum lögum.

[1] *L. 47/1977, 3. gr.* [2] *L. 43/1960, 14. gr.*

■ **[43. gr.]**[1] Ef stjórnendur eða skilanef. darmenn herma vísvitandi rangt eða villandi í skýrslum, reikningum, auglýsingum eða yfirlýsingum til félagsfunda eða forráðamanna, eða í tilkynningum til skrásetningar, skulu þeir sæta sektum eða fangelsi, samkv. 26. gr. hinna almennu hegningarlaga,[2] nema verkið varði þyngri refsingu að lögum.

□ Sömuleiðis liggja sektir við, ...[3] ef þeir herma vísvitandi eða af stórfelldu gáleysi rangt eða villandi frá öðrum skjölum, viðskiptabréfum, umburðarbréfum eða tilkynningum um eignir og efnahag félags, er þeir stýra, eða ef þeir brjóta ákvæði 26. gr.

□ Ennfremur varðar það sektum, ...[3] að vanrækja tilkynningu til skrásetningar lögum þessum samkvæmt.

[1] *L. 47/1977, 3. gr.* [2] *Nú l. 19/1940, 268. gr.* [3] *L. 10/1983, 69. gr. (vísað er til 42. gr., en þersýnilega er átt við 43. gr., sbr. l. 47/1977, 3. gr.).*

1937 Nr. 46 13. júní

■ **[44. gr.]**[1] Mál út af brotum þeim, sem um er rætt í undanfarandi grein, skulu rekin sem almenn lögreglumál. Sektir renna í ríkissjóð.

[1] *L. 47/1977, 3. gr.*

■ **[45. gr.]**[1] ...[2]

[1] *L. 47/1977, 3. gr.* [2] *L. 79/1975, 25. gr.*

■ **[46. gr.]**[1] [Félögum, sem skrásett eru eftir lögum þessum, er einum heimilt að hafa orðin „kaupfélag", „samvinnufélag", „pöntunarfélag", „framleiðslusamvinnufélag" eða önnur orð, sem merkja samvinnufélag, í nafni sínu, eða skammstafanir úr þessum orðum.][2]

[1] *L. 47/1977, 3. gr.* [2] *S. l. 4. gr.*

1940 Nr. 13 12. febr. Lög um heimild fyrir Sláturfélag Suðurlands til að innkalla stofnbréf sín.

■ **1. gr.** Sláturfélagi Suðurlands veitist heimild til að innkalla stofnbréf þau, er út hafa verið gefin til félagsmanna, gegn því að afhenda félagsmönnum samtímis og bréfunum er skilað stofnfjárbækur fyrir innstæðu þeirra í stofnsjóði.

■ **2. gr.** Auglýsing um innköllunina skal birt í Lögbirtingablaðinu á venjulegan hátt að minnsta kosti með þriggja mánaða fyrirvara. Einnig skal auglýsa innköllunina í þeim vikublöðum eða dagblöðum, sem ætla má, að hafi verulega útbreiðslu á félagssvæðinu. Í auglýsingu skal skýrt kveðið á um eindaga afhendingar og það jafnframt tekið fram, að þau bréf, sem ekki hafa verið afhent á eindaga, skuli ógild vera og réttlaus.

■ **3. gr.** Að innköllunarfresti liðnum skal Sláturfélagið færa inn í viðskiptabækurnar stofnfjáreign félagsmanna án tillits til þess, hvort bréfin hafa verið afhent eða eigi, enda fellur niður skylda félagsins til að innleysa bréfin, þótt þau komi síðar fram.

1945 Nr. 89 23. nóv. Lög um heimild fyrir Sláturfélag Skagfirðinga til að innkalla stofnbréf sín.

■ **1. gr.** Sláturfélagi Skagfirðinga veitist heimild til að innkalla stofnbréf þau, er út hafa verið gefin til félagsmanna, gegn því að afhenda félagsmönnum samtímis og bréfum er skilað stofnfjárbækur fyrir innstæðu þeirra í stofnsjóði.

■ **2. gr.** Auglýsing um innköllunina skal birt í Lögbirtingablaðinu á venjulegan hátt að minnsta kosti með þriggja mánaða fyrirvara. Einnig skal auglýsa innköllunina í þeim vikublöðum eða dagblöðum, sem ætla má, að hafi verulega útbreiðslu á félagssvæðinu. Í auglýsingu skal skýrt kveðið á um eindaga afhendingar og það jafnframt tekið fram, að þau bréf, sem ekki hafa verið afhent á eindaga, skuli ógild vera og réttlaus.

■ **3. gr.** Að innköllunarfresti liðnum skal sláturfélagið færa inn í viðskiptabækurnar stofnfjáreign félagsmanna án tillits til þess, hvort bréfin hafa verið afhent eða eigi, enda fellur niður skylda félagsins til að innleysa bréfin, þótt þau komi síðar fram.

1940 Nr. 45 12. febr. Lög um hlutarútgerðarfélög.

■ **1. gr.** Markmið hlutarútgerðarfélaga er að reka fiskveiðar á hlutaskiptagrundvelli og annast í sambandi við þær innkaup á vörum, hagnýtingu afla, sölu hans o. fl.

■ **2. gr.** Nú vilja menn stofna hlutarútgerðarfélag, og skulu þeir þá kveðja til fundar á því svæði, sem félaginu er ætlað að ná yfir, og bera málið upp til umræðu og atkvæða. Ef að minnsta kosti 5 menn utan kaupstaða, en 10 menn í kaupstöðum, verða ásáttir um stofnun slíks félags og bindast samtökum um að gerast meðlimir þess, skulu þeir, að fengnu samþykki hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarstjórnar til félagsstofnunarinnar, setja félaginu samþykktir í samræmi við lög þessi, og skal leita staðfestingar ríkisstjórnarinnar á þeim.

□ Breytingar á samþykktum hlutarútgerðarfélags ná því aðeins gildi, að ríkisstjórnin staðfesti þær.

■ **3. gr.** Félagar hlutarútgerðarfélags geta þeir einir orðið, sem ráðast hjá félaginu, á skip þess eða í landi. Með samþykki lögmæts félagsfundar má auk þess taka inn í félagið menn, sem styrkja vilja það með þátttöku sinni, þótt eigi séu þeir ráðnir starfsmenn félagsins.

□ Óheimilt er að ráða fasta starfsmenn hjá félaginu í landi eða skipverja á skip þess, nema þeir um leið gerist félagar og undirriti yfirlýsingu um, að þeir hlýði lögum félagsins eins og þau eru á hverjum tíma. Undanteknigu má þó gera frá þessu að því er snertir ráðningu skipverja í forföllum annarra, ef brýn nauðsyn krefur.

□ Inngangseyrir sé 10 krónur frá hverjum félagsmanni, er renni í varasjóð.

■ **4. gr.** Sérhver meðlimur hlutarútgerðarfélags ber takmarkaða ábyrgð á skuldbindingum félagsins, að upphæð 300 krónur.

□ Félagsmaður, er fer úr félaginu, eða bú þess, sem deyr, ber ábyrgð samkvæmt þessari grein á skuldbindingum félagsins, er á því hvíldu, er hann gekk úr, þó eigi lengur en tvö ár frá næstu áramótum eftir úrgöngu, nema risið hafi mál út af skuld, er stofnuð var á meðan hann var í því, er bíði úrskurðar dómstólanna.

■ **5. gr.** Í hlutarútgerðarfélagi skulu skipverjar og aðrir fastir starfsmenn ráðnir gegn ákveðnum hluta af afla, og skal hlutur vera full greiðsla fyrir vinnu þeirra. Fyrirkomulag hlutaskiptanna skal ákveðið í samþykktum félagsins. Veiðarfæra- og beitukostnaður, kol, olía og salt greiðist af óskiptum afla.

■ **6. gr.** Í varasjóð hlutarútgerðarfélags greiðist árlega 1% af óskiptum ársafla. Í varasjóð skal greiða árlegan tekjuafgang félagsins, og skulu ársvextir lagðir við höfuðstólinn. Tekjuhalli, sem verða kann hjá hlutarútgerðarfélagi, greiðist úr varasjóði.

□ Fé varasjóðs má nota sem veltufé í þarfir félagsins.

■ **7. gr.** Í samþykktum hlutarútgerðarfélags skal vera ákvæði um tryggingarsjóð, er hafi það markmið að tryggja félagsmönnum, sem vinna hjá félaginu, lágmarkstekjur, eftir nánari ákvæðum í reglugerð, sem félagið setur. Skal sú reglugerð samþykkt af bæjar- eða sveitarstjórn, þar sem félagið á heima, og staðfest af ríkisstjórninni. Tekjur sjóðsins skulu vera þær, er hér segir:

1. Árlegt gjald 1% af óskiptum ársafla félagsins, miðað við verð afla upp úr skipi.

2. Árlegt tillag frá hlutaðeigandi bæjar- eða hreppsfélagi, er nemi jafnhárri upphæð og gjald samkvæmt tölulið 1 verður árlega.

□ Heimilt er að ákveða að tillög í sjóðinn skuli vera hærri en að framan greinir, ef þurfa þykir, enda sé það samþykkt af hlutarútgerðarfélaginu og viðkomandi bæjar- eða sveitarstjórn.

□ Tryggingarsjóður skal ávaxtaður í banka eða annarri tryggri peningastofnun, og skulu vextir af honum lagðir

við höfuðstólinn um hver áramót.

☐ Hlutarútgerðarfélag eða stjórn þess getur ekki ráðstafað innstæðu tryggingarsjóðs, og óheimilt er að skerða sjóðinn til lúkningar skuldum félagsins, en hætti félagið störfum, skal sjóðurinn ávaxtaður áfram á nafni hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarfélags, sem getur notað innstæðu hans til að greiða tillög í tryggingarsjóði annarra hlutarútgerðarfélaga, sem þar starfa.

■ **8. gr.** Fjárreiðum hvers einstaks skips hlutarútgerðarfélags skal haldið aðgreindum í bókum félagsins.

■ **9. gr.** Félagsfundur hefir æðsta vald í málefnum hlutarútgerðarfélags. Einn aðalfund skal halda árlega, og aukafundi þegar félagsstjórn telur þess þörf. Ennfremur er félagsstjórn skylt að boða til aukafundar, ef ¼ félagsmanna krefst þess skriflega og greinir fundarefni. Dagskrá skal jafnan greina í fundarboði.

☐ Atkvæðisrétt á félagsfundum hafa allir meðlimir félagsins. Félagsfundir eru lögmætir, ef helmingur félagsmanna er mættur. Sé fundur ekki lögmætur sökum fámennis, skal boða til nýs fundar, og er hann þá lögmætur án tillits til þess, hve margir eru mættir. Á fundum ræður meiri hluti atkvæða úrslitum mála, nema öðruvísi sé ákveðið í samþykktum félaganna. Til funda sé boðað með minnst viku fyrirvara.

■ **10. gr.** Á aðalfundi skal kjósa stjórn og endurskoðendur og varamenn þeirra, sem allir séu félagsmenn. Í samþykktum félags skal ákveða tölu stjórnarnefndarmanna og kjörtíma þeirra. Stjórnin kýs sér formann og varaformann. Stjórnarfundur er lögmætur, ef meira en helmingur stjórnenda er á fundi, og ræður afl atkvæða úrslitum mála, en séu atkvæði jöfn, ræður atkvæði formanns. Stjórnin fer með málefni félagsins milli funda, samkvæmt lögum þessum og samþykktum félagsins, og bera stjórnendur ábyrgð fyrir aðalfundi, einn fyrir alla og allir fyrir einn, nema sá, er látið hefir bóka ágreiningsatkvæði í gerðabók félagsins.

☐ Endurskoðendur skulu sannprófa, að reikningum félagsins beri saman við bækur þess, enda hafa þeir aðgang að öllum bókum og skjölum á hvaða tíma sem er, og er stjórninni skylt að veita þeim þær upplýsingar, sem þeim eru nauðsynlegar við framkvæmd starfsins. Ennfremur er það skylda endurskoðenda að hafa eftirlit með starfrækslu félagsins yfirleitt. Nú verða þeir varir við misfellur, er þeir álíta, að félaginu stafi hætta af, og skulu þeir þá hlutast til um, að bót verði á ráðin svo fljótt sem þörf krefur, en takist það eigi, skulu þeir kveðja til fundar í félaginu og bera málið þar upp til úrlausnar. Endurskoðendur bera ábyrgð fyrir aðalfundi.

☐ Á aðalfundi skal árlega leggja fram endurskoðaða reikninga fyrir næstliðið reikningsár og taka ákvörðun um þá. Nú fellir fundurinn tillögu um að samþykkja reikningana, og getur hann þá ákveðið, að yfirskoðun skuli fara fram, eftir þeim reglum, sem fundurinn setur. Að þeirri yfirskoðun lokinni skal að nýju boða til fundar, sem tekur fullnaðarákvörðun um reikningana.

■ **11. gr.** Í samþykktum hlutarútgerðarfélags skulu ákveðin skilyrði fyrir úrgöngu úr félaginu og tilgreindar ástæður, er heimili brottrekstur félagsmanns.

■ **12. gr.** Hlutarútgerðarfélag, sem er löglega stofnað, skal skrásett samkvæmt lögum þessum, og getur það þá fyrst öðlazt réttindi á hendur mönnum með samningi og aðrir á hendur því. Skrásetningu annast lögreglustjóri, þar sem félagið hefir heimilisfang. Atvinnumálaráðherra setur ákvæði um, hvernig skrásetningu skuli haga, og lætur gera eyðublöð undir tilkynningar til skrásetningar. Félag skal tilkynnt til skrásetningar innan mánaðar frá stofnun þess. Í tilkynningu skal greina þessi atriði:

1. Heiti félags, heimili og varnarþing.
2. Dagsetning félagssamþykkta.
3. Full nöfn, stöðu og heimili stjórnenda og framkvæmdarstjóra.
4. Hver heimild hafi til að skuldbinda félagið með samningum og hvernig undirskrift sé hagað.
5. Hvernig boða skuli félagsmönnum fundi og birta þeim fundarályktanir eða önnur málefni, er þá varða.

☐ Tilkynningu skulu fylgja samþykktir félagsins í 2 eintökum og lögboðin gjöld. Sé um útibú að ræða, skal það einnig tilkynnt. Ef samþykktum félags er breytt, eða breyting verður að öðru leyti á því, sem tilkynnt hefir verið til skrásetningar, skal tilkynna lögreglustjóra breytinguna innan mánaðar.

☐ Nú vantar í tilkynningu greinargerð um einhver þau atriði, sem skylt er að geta, eða henni er áfátt að öðru leyti, og skal lögreglustjóri birta það tilkynnanda svo fljótt sem kostur er á, en fresta skrásetningu unz úr er bætt. Rétt er tilkynnanda að bera málið undir atvinnumálaráðherra eða leita úrlausnar dómstóla.

☐ Tilkynningu til skrásetningar skal lögreglustjóri tafarlaust birta í Lögbirtingablaðinu á kostnað tilkynnanda.

■ **13. gr.** Hlutarútgerðarfélagi skal slíta, ef ályktun um það er samþykkt á 2 lögmætum félagsfundum í röð og henni eru fylgjandi eigi færri en ⅔ atkvæðisbærra fundarmanna. Skilanefnd, kosin af félagsfundi, fer með mál félagsins meðan á félagsslitum stendur. Skilanefnd kemur í stað stjórnar félagsins og hefir samskonar vald, skyldur og ábyrgð. Meðan skilanefnd stjórnar félagi gilda reglur laga þessara um félagsfundi, reikningsskil og endurskoðun. Félagsslit skal tilkynna lögreglustjóra, og skal hann þá afmá skrásetningu félagsins.

☐ Sömu aðilar, sem ráða félagsslitum, geta stöðvað þau á hvaða stigi sem er, fengið félagsbúið aftur afhent sér í hendur og haldið áfram starfsemi félagsins að nýju, en þar að lútandi ályktun skal vera samþykkt með sama hætti og hin upphaflega ályktun um félagsslitin.

■ **14. gr.**[1] Gjöld fyrir störf þau, sem lögreglustjórum eru falin í lögum þessum, renna í ríkissjóð, og eru þau sem hér segir:

a. Fyrir skrásetningu félags, sem eigi hefir verið skrásett áður, 30 krónur.

b. Fyrir skrásetningu útibús 20 krónur.

c. Fyrir skrásetningu breytingar eða viðauka við eldri skrásetningu 15 krónur.

d. Fyrir að afmá skrásetningu greiðist helmingur af ofanrituðum gjöldum.

[1] *Sjá l. 79/1975.*

■ **15. gr.** Hlutarútgerðarfélög, sem stofnuð verða samkvæmt lögum þessum, skulu undanþegin greiðslu tekjuskatts til ríkisins af því fé, sem þau leggja í tryggingar- og varasjóði.

■ **16. gr.** Hlutarútgerðarfélög, sem stofnuð verða samkvæmt lögum þessum, skulu vera undir eftirliti

1940 Nr. 45 12. febr. ríkisstjórnarinnar, sem getur falið fiskveiðasjóði framkvæmd þess.

1938 Nr. 98 11. júní **Lög um rekstrarlánafélög.**

■ **1. gr.** Útvegsmönnum í einu[1] og sömu verstöð eða byggðarlagi er rétt að stofna rekstrarlánafélög samkvæmt lögum þessum.

[1] *Svo í Stjtíð., en virðist eiga að vera „einni".*

■ **2. gr.** Hlutverk rekstrarlánafélaga er að annast útvegun rekstrarlána handa félagsmönnum sínum.

□ Félögin geta einnig haft með höndum sameiginleg innkaup á nauðsynjum félagsmanna til útgerðar og sölu á afurðum þeirra.

□ Rekstrarlánafélögin skulu haga starfsemi sinni þannig:

a. að svo tímanlega sé samið um rekstrarlán handa félagsmönnum að þeir geti óhindraðir hafið fiskveiðar í byrjun vertíðar,

b. að félagsmenn geti jafnan orðið aðnjótandi beztu kjara á aðkeyptum nauðsynjum til rekstrar síns, með því að geta boðið staðgreiðslu.

■ **3. gr.** Ábyrgð félagsmanna á skuldbindingum rekstrarlánafélaga getur verið með tvennu móti:

a. að félagsmenn ábyrgist einn fyrir alla og allir fyrir einn allar skuldbindingar félagsins,

b. að hver félagsmaður ábyrgist einungis sína eigin skuld, að viðbættri tiltekinni upphæð, sem nánar sé ákveðin í lögum hvers félags.

□ Félagsmenn í sama félagi mega vera fæstir 10, en flestir 30. Þó má víkja frá þessu ákvæði, ef hentugt þykir og sérstaklega stendur á.

■ **4. gr.** Stjórn rekstrarlánafélags eða umboðsmaður hennar semur við lánsstofnanir um rekstrarlán handa félagsmönnum, eftir því sem félagsstjórninni og hverjum einstökum félagsmanni hefir komið saman um og með tilliti til eðlilegrar rekstrarlánaþarfar félagsmanns og þeirra trygginga, er hann getur sett.

■ **5. gr.** Fyrirkomulag lána þeirra, er rekstrarlánafélög útvega félagsmönnum, getur verið með tvennu móti:

a. að hver einstaklingur sé lántakandi hjá hlutaðeigandi lánsstofnun að því láni, er hann fær,

b. að félagið sjálft sé skuldunautur gagnvart lánsstofnuninni og að það úthluti lánsfénu meðal félagsmanna.

□ Leggja skal árlega í félagssjóð hundraðshluta af viðskiptaveltunni, og skal gjald þetta ákveðið í samþykktum hvers félags.

□ Sjóðeign útborgist ekki til félagsmanna nema við félagsslit.

■ **6. gr.** Rekstrarlánafélög eiga rétt á innflutnings- og gjaldeyrisleyfum fyrir nauðsynjar til útgerðar félagsmanna sinna, sbr. 2. gr., í samræmi við innflutningsreglur á hverjum tíma.

■ **7. gr.** Lánsstofnunum, er veita lán samkvæmt lögum þessum, er heimilt að setja sérstök skilyrði fyrir lánunum, í því skyni að tryggja skilvísa greiðslu þeirra, svo sem:

að allar sjávarafurðir lántakanda skuli seldar gegnum sölusamlag,

að í hvert skipti, er lántakandi selur afurðir — eins þó þær séu ekki veðsettar fyrir láninu —, skuli jafnan haldið eftir nokkurri upphæð af andvirðinu, svo sem nánar kann að vera um samið, til greiðslu upp í lánið. Þetta atriði gildir, þótt lánið sé ekki komið í gjalddaga,

að lánsstofnuninni eða trúnaðarmanni hennar sé jafnan heimilt að hafa eftirlit með því, að þannig umsömdum ákvæðum sé framfylgt.

■ **8. gr.** Rekstrarlánafélög greiða skatta til ríkis og bæjar- og sveitarsjóðs eftir sömu reglum og samvinnufélög.

■ **9. gr.** Lán samkvæmt lögum þessum veitast gegn þeim tryggingum, er lánsstofnunin metur gildar. Þau skulu endurgreidd að fullu innan eins árs frá lántökudegi, eða fyrr, eftir því sem um semur.

□ Það teljast ekki vanskil, þótt hluti af rekstrarláni sé ógreiddur, ef lántakandi sannar, að hann eigi nægilegar óseldar afurðir til fullnaðargreiðslu lánsins.

□ Vextir — þar með talin framlengingargjöld eða provision — mega ekki vera hærri en venjulegir bankavextir af fiskveðvíxlum á sama tíma.

■ **10. gr.** Komi til þess, að Landsbanki Íslands eða Útvegsbanki Íslands, annar eða báðir, sjái sér ekki fært, vegna vöntunar reiðufjár, að sinna lánbeiðnum rekstrarlánafélaga, skal ríkisstjórnin veita aðstoð sína til þess að bankarnir, annar eða báðir, verði sér úti um lánsfé, til þess að fullnægja rekstrarlánaþörfinni, eftir því sem tryggingar standa til.

■ **11. gr.** Lög og starfsreglugerðir rekstrarlánafélaga skulu sniðin eftir fyrirmyndum, sem atvinnumálaráðuneytið semur í samvinnu við Landsbanka Íslands, Útvegsbanka Íslands, Fiskifélag Íslands og Sölusamband íslenzkra fiskframleiðenda.

□ Skulu fyrirmyndir þessar samdar þegar er lög þessi hafa verið staðfest og vera til útbýtingar hjá sýslumönnum landsins og Fiskifélagi Íslands og fulltrúum þess.

1978 Nr. 32 12. maí **Lög um hlutafélög.**

I. kafli. Almenn ákvæði.

■ **1. gr.** Lög þessi gilda um öll hlutafélög, nema annað sé ákveðið í lögum.

□ Hlutafélag merkir í lögum þessum félag, þar sem enginn félagsmanna ber persónulega ábyrgð á heildarskuldbindingum félagsins.

□ Í hlutafélagi skal vera hlutafé, sem skipt er í hluti. Hlutaféð skal minnst vera kr. 2 000 000. Hlutir skulu eigi vera færri en fimm.

□ Hlutafélögum einum er rétt og skylt að hafa orðið hlutafélag í heiti sínu eða skammstöfunina h. f. (h/f). Að öðru leyti fer um firmu hlutafélaga eftir ákvæðum firmalaga.

■ **2. gr.** Nú á hlutafélag svo mikinn hluta hlutafjárins í öðru hlutafélagi, að það fer með meirihluta atkvæða í félaginu, og telst þá fyrrnefnda félagið móðurfélag en hið síðarnefnda dótturfélag.

□ Nú á dótturfélag eða móðurfélag ásamt einu eða fleiri dótturfélögum eða fleiri en eitt dótturfélag í sameiningu svo mikið hlutafé í öðru félagi, sem um ræðir í 1. mgr., og telst þá síðastnefnda félagið dótturfélag móðurfélagsins.

□ Ef hlutafélag hefur annars, vegna hlutafjáreignar eða samninga, yfirráð í öðru hlutafélagi og verulega hlutdeild í afrakstri þess, telst fyrrnefnda félagið einnig

móðurfélag og hið síðarnefnda dótturfélag.
☐ Móður- og dótturfélög eru í sameiningu samstæða hlutafélaga.

II. kafli. Stofnun hlutafélags.

■ **3. gr.** Stofnendur hlutafélags skulu gera og undirrita skriflegan stofnsamning. Í stofnsamningi skulu vera drög að samþykktum félagsins og ákvarðanir um það efni, sem greint er í 4. og 5. gr.
☐ Stofnendur hlutafélags skulu vera fimm hið fæsta. Meirihluti stofnenda skal hafa haft heimilisfesti hér á landi í minnst tvö ár.
☐ Stofnendur geta verið einstaklingar, íslenska ríkið og stofnanir þess, sýslu- og sveitarfélög og stofnanir þeirra, skráð hlutafélög, skráð samvinnufélög, skráð sameignarfélög, sem eru sjálfstæðir skattþegnar, og sjálfseignarstofnanir, sem eru undir opinberu eftirliti.
☐ Bú stofnanda má eigi vera undir gjaldþrotaskiptum og ef hann er einstaklingur skal hann vera lögráða.
☐ Sá, sem undirritar stofnsamning og önnur stofnskjöl fyrir hönd lögaðila, skal fullnægja þeim skilyrðum, er segir um einstaklinga, enda ber hann auk umbjóðanda síns ábyrgð svo sem sjálfur væri hann stofnandi.

■ **4. gr.** Í stofnsamningi skal m. a. greina:
1. Hvaða fjárhæð skuli greiða fyrir hvern hlut.
2. Fresti til áskriftar fyrir hlut og til greiðslu hlutafjár.
3. Innan hvaða tíma stofnfund skuli halda svo og hvernig til hans skuli boðað, nema það leiði af ákvæðum 9. gr., að fundur þessi verði haldinn án sérstakrar boðunar.

■ **5. gr.** Í stofnsamningi skulu vera sérstök ákvæði um:
1. Ef hluti má greiða með öðrum verðmætum en reiðufé.
2. Ef hlutafélagið skal taka við slíkum verðmætum gegn greiðslu í öðru en hlutum.
3. Ef hlutafélagið skal bera kostnað af stofnun.
4. Hvort einhverjir hluthafar eða aðrir skuli njóta sérstakra réttinda í félaginu.

☐ Í stofnsamningi skal gerð grein fyrir þeim atriðum, sem nauðsynleg eru til þess, að unnt sé að meta til fjár þau verðmæti, er hlutafélagið skal taka við sbr. 1. og 2. tl. 1. mgr. Í því sambandi skal sérstaklega greina:
a. Nöfn og heimilisföng þeirra aðila, er hér um ræðir.
b. Endurgjald það, sem ákveðið hefur verið fyrir verðmætin, en það má ekki vera hærra en nemur þeirri fjárhæð, sem bókfæra má verðmæti þessi til eignar í reikningum félagsins. Ennfremur að hve miklu leyti endurgjaldið skuli greiðast í hlutum og að öðru leyti meginatriði skilmála þeirra, sem um er samið vegna yfirtökunnar.
c. Hámark stofnkostnaðar. Stofnkostnaður, að undanskildum opinberum gjöldum, má þó aldrei nema meiru en 5% af hlutafé. Ráðherra getur veitt undanþágu frá hámarki stofnkostnaðar.
☐ Ef hlutafélag skal í sambandi við stofnun þess taka við eða kaupa fyrirtæki í rekstri, skal við undirritun stofnsamnings liggja frammi efnahags- og rekstrarreikningur þess fyrirtækis tvö síðustu reikningsár eða frá stofnun þess, ef það er síðar. Ennfremur skal fylgja stofnsamningi upphafsefnahagsreikningur félagsins með nauðsynlegum gögnum um, að hagur fyrirtækis þess, sem félagið yfirtekur, hafi ekki rýrnað á tímabilinu frá því, að fyrirtækið var yfirtekið, og að stofnun hlutafélagsins.

☐ Samningar um yfirtöku eða kaup fyrirtækja í sambandi við stofnun hlutafélags, sem ekki er getið í stofnsamningi, eru ekki gildir gagnvart félaginu.

■ **6. gr.** Stofnendur skulu gera tillögur að samþykktum félags.
☐ Í samþykktum skal m. a. greina eftirtalin atriði:
1. Heiti félagsins.
2. Í hvaða sveitarfélagi félagið skal teljast hafa heimilisfang.
3. Tilgang félagsins.
4. Hlutafé. Í stofnsamningi má ákveða hlutafé sem þá lágmarksfjárhæð, sem áskrift verður að fást að til þess að unnt sé að stofna félagið, og hærri fjárhæð, sem áskrift má fást að.
5. Fjárhæð hluta og atkvæðisrétt hluthafa.
6. Fjölda eða hámarks- og lágmarksfjölda stjórnarmanna og varastjórnarmanna, svo og endurskoðenda. Þá skal þar ákveða kjörtímabil stjórnarmanna og endurskoðenda.
7. Ákvæði um, hvernig boða skuli til hluthafafunda.
8. Hvaða mál skuli leggja fyrir aðalfund.
9. Ákvæði um, hvert skuli vera reikningsár félagsins.
10. Hvort hlutabréf skuli hljóða á nafn eða handhafa.
11. Ákvæði um, hvort hluthafar skuli sæta innlausn á hlutum sínum að nokkru leyti eða öllu og eftir hvaða reglum.
12. Ákvæði um, hvort skorður séu reistar við heimild hluthafa til meðferðar á hlutum sínum og þá hverjar.
13. Hvort nokkrum hlutum í félaginu skuli fylgja sérstök réttindi.

☐ Að því marki, sem tilgangur félagsins er ekki að afla hluthöfum fjárhagslegs ávinnings, skal í félagssamþykktum greint, hvernig ráðstafa skuli ágóða og hvernig fara skuli með eignir félagsins við félagsslit.

■ **7. gr.** Áskrift hluta skal gerð í stofnsamningi eða á sérstaka áskriftarskrá, sem eftirrit stofnsamnings skal þá fylgja. Reikningar þeir, sem um ræðir í 3. mgr. 5. gr., skulu einnig fylgja áskriftarskrá. Félagið getur ekki borið fyrir sig áskrift um hlutakaup, ef eigi hefur verið gætt framangreindra reglna, svo fremi að sá, er áskriftina gerði, mótmæli því við ráðherra, áður en félagið er skrásett, að áskriftin sé bindandi.
☐ Ef aðili skráir sig fyrir hlutum með skilyrðum, sem ekki samrýmast stofnsamningi, er áskriftin ógild. Sé ekki mótmælt við ráðherra, áður en félagið er skráð, er áskriftin þó bindandi og skilyrðið brott fallið.

■ **8. gr.** Stofnendur ákveða, hvort áskrift skuli samþykkt. Ef áskriftaraðilar hafa skráð sig fyrir fleiri hlutum en unnt er að selja þeim, skulu stofnendur, áður en stofnfundur er haldinn, ákveða, hve marga hluti hver áskriftaraðili skuli fá.
☐ Ef áskrift er ekki samþykkt, stofnendur telja áskrift ógilda, eða áskriftir hljóða um meira fé en ákveðið var og því þörf á að lækka það, skulu stofnendur strax tilkynna það áskriftaraðila.

■ **9. gr.** Ákvörðun um stofnun félags skal tekin á stofnfundi.
☐ Ef áskrift fæst að öllum hlutum á stofnfundi og allir

viðurkenndir áskrifendur eru sammála þar um, er unnt að taka ákvörðun um stofnun félagsins án frekari funda. Sé svo ekki, skulu stofnendur boða alla áskrifendur til stofnfundar. Um stofnfundinn gilda reglur laga þessara og samþykkta félagsins um hluthafafundi.

□ Stofnendur skulu sjá um, að áskriftarskrár og þeir samningar og gögn, sem um ræðir í stofnsamningi, séu til sýnis fyrir áskrifendur í eina viku fyrir stofnfund á stað, sem greinir í fundarboði.

□ Á stofnfundi skulu stofnendur leggja fram stofnsamning og öll þau skjöl, sem um ræðir í 3. mgr., ásamt skrá yfir þann fjölda hluta, sem stofnendur hafa samþykkt, skiptingu hlutafjárins á einstaka áskrifendur og skýrslu um það fé, sem þegar hefur verið greitt. Þessar upplýsingar skal færa til bókar.

■ **10. gr.** Komi fram á stofnfundi, að ekki hefur fengist áskrift að öllu hlutafé því, sem ákveðið hefur verið, eða þeirri lágmarksfjárhæð, sem áskrift verður að fást að, ef um hana er að ræða, sbr. 4. tl. 2. mgr. 6. gr., má ekki stofna félagið. Það, sem þegar hefur verið greitt af hlutafé, skal þá þegar endurgreiða.

□ Ekki má ákveða stofnun félags, fyrr en tillögur, sem fram kunna að koma um breytingu á samþykktum eða stofnsamningi að öðru leyti, hafa verið ræddar og afgreiddar. Tillögur til breytinga á samþykktum, sem greindar eru í fundarboði stofnfundar, má samþykkja eftir þeim reglum, sem gilda um breytingar á samþykktum. Tillögur til breytinga á samþykktum um hækkun hlutafjár, er ekki hafa verið greindar í fundarboði, eða tillögur um breytingar á ákvæðum stofnsamnings að öðru leyti má ekki samþykkja nema allir stofnendur og áskrifendur séu sammála um það.

□ Tillaga um að stofna félag telst samþykkt, ef hún fær samþykki meirihluta þeirra, er greiða atkvæði og fara með minnst ⅔ hluta þess hlutafjár, sem mætt er fyrir á stofnfundi. Náist slíkt samþykki ekki, verður félagið ekki stofnað.

□ Eftir að ákveðið hefur verið að stofna félagið, skal kjósa stjórn þess og endurskoðendur.

■ **11. gr.** Stjórnin skal tilkynna félag til skráningar innan sex mánaða frá dagsetningu stofnsamnings.

□ Eigi má skrá félag nema heildarhlutafé það, sem áskrift hefur fengist fyrir, sé í samræmi við það, er greinir um hlutafé í samþykktum, og þar af skal minnst fjórðungur, sbr. þó 1. mgr. 13. gr., vera greiddur. Sama gildir um það, sem greiða á umfram nafnverð. Aldrei skal minna en kr. 1 000 000 vera greitt við skráningu.

□ Ef tilkynning um stofnun hlutafélags berst ekki hlutafélagaskrá innan þess frests, sem um ræðir í 1. mgr., skal synja skráningar. Fari svo, falla burtu skuldbindingar þeirra, er hafa skráð sig fyrir hlutafé, sbr. 1. mgr. 10. gr. Sama gildir, ef skráningu er synjað af öðrum ástæðum.

■ **12. gr.** Óskráð félag getur hvorki öðlast réttindi né tekið á sig skyldur. Það getur ekki heldur verið aðili í dómsmálum nema málum til innheimtu hlutafjár, sem áskrift hefur fengist fyrir, og öðrum dómsmálum varðandi hlutafjáráskrift.

□ Nú er löggerningur gerður fyrir hönd hlutafélags, áður en það er skráð, og bera þeir, sem tekið hafa þátt í gerningnum eða ákvörðunum um hann, óskipt persónulega ábyrgð á efndum. Við skráninguna tekur félag við þeim skyldum, sem leiddi af stofnsamningi eða félag hefur tekið á sig eftir stofnfund.

□ Ef gerður er löggerningur, áður en félag var skráð, og hinn samningsaðilinn vissi, að félagið var ekki skráð, getur hann, nema annað sé um samið, riftað gerningnum svo fremi að tilkynning til hlutafélagaskrár sé ekki gerð innan þess frests, er um ræðir í 1. mgr. 11. gr., eða að skráningar hafi verið synjað. Vissi viðsemjandinn ekki, að félagið var óskráð, getur hann riftað löggerningnum, meðan félagið er ekki skráð.

III. kafli. Greiðsla hlutafjár.

■ **13. gr.** Greiðsla hlutar má ekki nema minna en nafnverði hans að frádreginni sannanlegri söluþóknun allt að 10%.

□ Áskrifandi hlutafjár má ekki skuldajafna kröfu, sem risin er af áskrift, við kröfu, er hann kann að eiga á hendur félaginu, nema stjórn félagsins samþykki. Slíkt samþykki má stjórnin þó ekki gefa, ef skuldajöfnuðurinn getur orðið félaginu eða lánardrottnum þess til tjóns.

□ Kröfu félags um greiðslu hlutafjár má það ekki framselja eða veðsetja og eigi verður gerð í henni aðför.

□ Ef hlutur, sem ekki hefur verið að fullu greiddur, er framseldur, ber framsalshafi, þegar hann hefur tilkynnt framsalið, ábyrgð á greiðslu eftirstöðva hlutarverðsins, óskipt með framseljanda.

■ **14. gr.** Greiði hluthafi ekki tilskilið hlutafé á gjalddaga, skal hann greiða vexti af skuldinni frá þeim degi, er séu jafnháir og vextir af innstæðum á almennum sparisjóðsbókum, enda sé ekki annað ákveðið í samþykktum félagsins.

□ Stjórn félagsins skal þá án tafar annaðhvort innheimta skuldina með málsókn eða afhenda öðrum rétt til hlutar eða hluta áskrifandans. Jafnan skal þó, áður en hlutir eru afhentir öðrum, veita áskrifanda 4 vikna frest til að koma málum sínum í rétt horf. Hafi áskrifandi fengið afhent bráðabirgðaskírteini, getur félagið, að liðnum fyrrnefndum fresti, krafist afhendingar þess með beinni fógetagerð.

□ Komi í ljós, að skuldin verði ekki innheimt, skal reglum 15. og 16. gr. beitt.

■ **15. gr.** Hluti, sem aðili hefur skráð sig fyrir við stofnun hlutafélags, skal greiða að fullu í síðasta lagi innan þriggja ára frá því, að félagið var skráð. Ef ekki er á réttum tíma tilkynnt, að hlutafé sé að fullu greitt, skal ráðherra gefa félagi hæfilegan frest. Þó eigi lengri en 6 mánuði, til að koma þessu í lag. Ef frestur þessi er látinn ónotaður, skal ráðherra tilkynna það skiptarétti, sem ákveður að félagi skuli slitið og búi þess skipt eða tekið til gjaldþrotaskipta, ef það telst vera gjaldþrota.

■ **16. gr.** Við hækkun hlutafjár skulu hlutirnir greiddir að fullu í síðasta lagi þremur árum eftir að hækkunin hefur verið tilkynnt til hlutafélagaskrár. Ef ekki er á réttum tíma tilkynnt, að hinir nýju hlutir séu að fullu greiddir, skal ráðherra gefa félaginu hæfilegan frest, sem þó má eigi vera lengri en 3 mánuðir, til að bæta úr annmörkum. Ef ekki hefur verið úr bætt innan frestsins og stjórnin hefur heldur ekki tilkynnt, að hlutafé hafi verið lækkað samkvæmt 44. gr., skal ráðherra láta skrá, að hlutaféð hafi verið lækkað sem samsvarar nafnverði þeirra hluta, er eigi hafa verið greiddir, og samþykktum

1978 Nr. 32 12. maí

sé breytt samkvæmt því. Hækkunarhlutir skulu teljast ógildir, þegar lækkunin hefur verið skráð.

IV. kafli. Hlutir, hlutabréf og hlutaskrá.

■ **17. gr.** Í hlutafélagi skulu jafnan vera fimm hluthafar hið fæsta, sbr. 114. gr.

□ Allir hlutir skulu hafa jafnan rétt í félaginu. Í samþykktum má þó ákveða, að hlutum skuli skipt í sérstaka flokka. Í því tilviki skal í samþykktum taka fram um mun milli hlutaflokka, fjárhæðir hvers og sérstök ákvæði um rétt til áskriftar að nýju hlutafé, sem hluthafar hafa rétt til við hækkun hlutafjár.

■ **18. gr.** Hluti má selja og veðsetja, nema annað leiði af lögum eða sé boðið í samþykktum hlutafélags. Í samþykktum mega þó viðskiptahömlur, að því er hlutabréf varðar, aðeins ná til þeirra hluta, sem hljóða á nafn, og aðeins í samræmi við ákvæði 19. og 20. gr. eða sérstakra laga. Hömlur má þó ekki leggja á viðskipti með almenn hlutabréf milli íslenskra aðila í hlutafélögum, þar sem hluthafar eru 200 eða fleiri.

■ **19. gr.** Í samþykktum má ákveða, að við eigendaskipti að hlutabréfi önnur en við erfð eða búskipti skuli hluthafar eða aðrir hafa forkaupsrétt. Í samþykktum skulu þá vera nánari reglur um þetta efni og skal þar m. a. greina:

a. Röð forkaupsréttarhafa.

b. Ákvæði um frest, er forkaupsréttarhafi hefur til að beita forkaupsrétti sínum, sem lengstur má vera tveir mánuðir, og telst fresturinn frá tilkynningu til stjórnar um tilboð.

c. Ákvæði um frest til greiðslu kaupverðs, sem þó má eigi vera lengri en þrír mánuðir frá því, að kaup voru ákveðin.

□ Taki tilboð til margra hluta, er eigi unnt að neyta forkaupsréttar að því er varðar nokkra þeirra, nema slíkt sé sérstaklega heimilað í samþykktum. Sé í samþykktum ákvæði um reikningsgrundvöll kaupverðs hluta, er það ógilt, ef það leiðir til bersýnilega ósanngjarns verðs fyrir hlutina.

□ Stjórn félags skal þegar í stað greina forkaupsréttarhöfum skriflega frá tilkynningu um tilboð.

□ Ef í samþykktum er ekki ákvæði um reikningsgrundvöll kaupverðs og ekki næst samkomulag um það, skal kaupverðið ákveðið af matsmönnum, sem dómkvaddir skulu á heimilisvarnarþingi félagsins. Nú vill annar hvor aðila eigi hlíta ákvörðun hinna dómkvöddu matsmanna og getur hann þá borið ákvörðunina undir dómstóla, en mál skal höfðað innan þriggja mánaða frá því, að hinir dómkvöddu matsmenn luku mati sínu. Félagið ber kostnað af matinu.

■ **20. gr.** Ákveða má í samþykktum, að veðsetning, sala eða annað framsal á hlutum megi einungis fara fram með samþykki félagsins, sbr. þó 3. málsl. 18. gr.

□ Stjórn félags tekur ákvörðun um, hvort samþykki skuli veitt, nema annað sé ákveðið í samþykktum. Ákvörðun um, hvort veita skuli samþykki, skal tekin án tafar og aldrei síðar en tveimur mánuðum eftir, að samþykkis er óskað. Ákvörðun stjórnar um þetta efni skal þegar í stað tilkynnt þeim, er samþykkis hefur leitað. Hafi samþykki eigi borist innan tveggja mánaða frá skriflegri beiðni um það, skal svo litið á, að samþykki hafi verið veitt.

■ **21. gr.** Hlutabréf skulu gefin út til nafngreinds aðila eða til handhafa. Ef samþykktir reisa skorður við heimild hluthafa til meðferðar á hlutum sínum eða hluthafar skyldir til að þola innlausn þeirra, skulu hlutabréfin hljóða á nafn og verða þau ekki framseld til handhafa þannig, að gildi hafi gagnvart félaginu.

1978 Nr. 32 12. maí

□ Hlutabréf skulu gefin út eigi síðar en ári eftir, að hlutaáskriftin er skráð, og þau má ekki afhenda, fyrr en skráning hefur farið fram og hluturinn er að fullu greiddur. Nafnbréf má aðeins afhenda þeim hluthafa, sem skráður er í hlutaskrá.

□ Í hlutabréfi skal greina:

1. Nafn, heimili og skráningarnúmer félags.
2. Númer og fjárhæð hlutar.
3. Hvort hluturinn skuli hljóða á nafn eða handhafa.
4. Útgáfudag hlutabréfs.

□ Ef ákvæði eru í félagssamþykktum um eftirtalin atriði, skulu þau einnig greind í hlutabréfi:

1. Þann flokk, er hlutabréf tilheyrir, ef um er að ræða skiptingu hluta í sérstaka flokka.
2. Skorður þær, sem reistar eru við heimild hluthafa til meðferðar á hlutabréfum sínum.
3. Innlausnarrétt, sem á hlutabréfi hvílir, eða rétt til að skipta því fyrir aðra hluti án samþykkis hluthafa.
4. Aðrar sérstakar skyldur, er hvíla á hlutum, umfram skylduna til að greiða hlutaféð.

□ Stjórnendur skulu allir setja nöfn sín undir hlutabréf. Einn þeirra að minnsta kosti skal rita nafn sitt eigin hendi.

■ **22. gr.** Nú er hlutur ekki að fullu greiddur, og getur stjórn félags þá gefið út bráðabirgðaskírteini, er hljóða skal á nafn. Í bráðabirgðaskírteini skal tekið fram, að hlutabréf verði aðeins látið í té gegn afhendingu skírteinisins. Síðari greiðslur skulu skráðar á bráðabirgðaskírteinið, sé þess óskað. Einn stjórnarmaður, sem fengið hefur til þess sérstaka heimild stjórnar, getur undirritað bráðabirgðaskírteini. Að öðru leyti eiga reglur 21. gr. við um bráðabirgðaskírteini.

□ Áskriftarvottorð þau, sem um ræðir í 29. gr., skulu greina nafn félags, númer þeirra hluta, sem þeim tilheyra, svo og hlutaflokk. Reglur um undirskriftir á bráðabirgðaskírteini gilda einnig um skilríki fyrir áskriftarrétti.

■ **23. gr.** Um framsal og veðsetningu hlutabréfa gilda venjulegar reglur viðskiptabréfa, nema annað sé skýrt tekið fram í hlutabréfinu. Þótt handhafahlutabréf hafi verið áritað af félaginu, að nafn eiganda hafi verið skráð, telst það handhafabréf, ef nafn hefur ekki verið skráð á bréfið sjálft.

■ **24. gr.** Þegar hlutafélag hefur verið stofnað, skal stjórn þess þegar í stað gera hlutaskrá. Skráin skal færð í bók, er ráðherra löggildir. Heimilt er þó að hafa skrána í tryggu lausblaða- eða spjaldaformi.

□ Í hlutaskrá skulu skráð nöfn áskrifenda hlutafjár og getið stöðu þeirra, heimilisfangs, nafnnúmers, fjölda hluta og númers á hlut eða hlutabréfum. Þá skal þar skráð númer handhafahluta eða -hlutabréfa.

□ Verði eigendaskipti að hlut, sem skráður er á nafn, og ákvæði 19. og 20. gr. eru þeim ekki til fyrirstöðu, skal nafn hins nýja hluthafa fært í hlutaskrána, þegar hann tilkynnir eigendaskiptin og sannar rétt sinn. Ennfremur skal geta eigendaskipta- og skráningardags. Nú

fær félag tilkynningu um framsal hlutar frá framseljanda, miðlara eða öðrum og skal þess þá getið í hlutaskrá ásamt upplýsingum um nafn og heimilisfang þess, sem talinn er vera eigandi.

□ Þegar nafn nýs eiganda er fært í hlutaskrá, skal hlutabréfið einnig áritað um færsluna.

□ Hlutaskrá skal ætíð vera geymd á skrifstofu hlutafélags, og eiga allir hluthafar og stjórnvöld aðgang að henni og mega kynna sér efni hennar.

■ **25. gr.** Sá, er eignast hefur hlutabréf, sem hljóðar á nafn, getur ekki beitt réttindum sínum sem hluthafi, nema nafn hans hafi verið skráð í hlutaskrá eða hann hafi tilkynnt og fært sönnur á eign sína á hlutnum. Þetta á þó ekki við um rétt til arðs eða annarrar greiðslu og rétt til nýrra hluta við hækkun hlutafjár.

■ **26. gr.** Nú eiga margir hlut saman og geta þeir þá aðeins beitt réttindum sínum í félaginu með sameiginlegum umboðsmanni.

V. kafli. Hækkun hlutafjár.

■ **27. gr.** Hluthafafundur einn getur ákveðið hækkun hlutafjár, hvort heldur er með áskrift nýrra hluta eða útgáfu jöfnunarhluta, sbr. þó 35. gr. Hækkun hlutafjár má ekki ákveða, fyrr en félagið hefur verið skráð.

□ Tillaga um hlutafjárhækkun skal liggja frammi til athugunar fyrir hluthafa og send þeim eftir þeim reglum, sem greinir í 4. mgr. 71. gr. Tillagan skal ennfremur lögð fram á hluthafafundi. Ef reikninga síðasta reikningsárs á ekki að ræða á sama hluthafafundi, skal einnig leggja fram eftirtalin gögn:

a. Eftirrit reikninga síðasta reikningsárs með áritun um afgreiðslu aðalfundar og eftirrit endurskoðunarskýrslu varðandi þessa reikninga.

b. Skýrslu stjórnar, þar sem gefnar eru upplýsingar um þau atriði, sem verulegu máli skipta um fjárhagslega stöðu félagsins og breytingum hafa tekið, eftir að reikningar voru gerðir.

c. Umsögn endurskoðenda um fyrrgreinda skýrslu stjórnar.

□ Í fundarboði til hluthafafundar, þar sem taka skal ákvörðun um hækkun hlutafjár, skulu vera upplýsingar um áskriftarrétt hluthafa eða annarra, sbr. 28. gr., ásamt upplýsingum um, hvernig þeir, er áskriftarrétt hafa, skuli bera sig að, ef þeir vilja notfæra sér áskriftarréttinn. Ef víkja á frá áskriftarrétti hluthafa, skal gera grein fyrir ástæðum.

■ **28. gr.** Við hækkun hlutafjár eiga hluthafar rétt til að skrá sig fyrir nýjum hlutum í réttu hlutfalli við hlutaeign sína. Nú notar einhver hinna eldri hluthafa ekki áskriftarrétt sinn að fullu og eiga þá aðrir hluthafar aukinn rétt til áskriftar.

□ Í samþykktum má ákveða, að aðeins sumir hlutir hafi forgangsrétt til áskriftar.

□ Ef um er að ræða fleiri en einn hlutaflokk, skal beita reglum samþykkta um innbyrðis áskriftarrétt flokkanna, sbr. 17. gr.

□ Hluthafafundur getur með því atkvæðamagni, sem kveðið er á um í 76. gr., ákveðið að víkja frá þeirri reglu, er greinir í 1. mgr., enda sé hluthöfum á engan hátt mismunað. Án samþykkis þeirra hluthafa, er sæta skerðingu áskriftarréttar síns, getur hluthafafundur þó ekki ákveðið meira frávik frá áskriftarrétti hluthafa en greint er í fundarboði.

■ **29. gr.** Hver hluthafi á rétt til að fá áskriftarvottorð fyrir hvert hlutabréf, sem hann á, þar sem greini, hvers krafist sé til áskriftar að nýjum hlutum. Ef hækka á hlutafé með útgáfu jöfnunarhluta, á hver hluthafi rétt á að fá vottorð um hlutdeild sína í heildarútgáfunni.

□ Skrá skal á hlutabréf, að áskriftarvottorð hafi verið gefin út. Ef áskrift er gerð að hlutafjárauka án þess, að áskriftarvottorð hafi verið gefin út, skal rita á hlutabréfið um áskriftina. Á sama hátt skal skrá á hlutabréf, ef jöfnunarbréf eru gefin út án þess, að notað hafi verið áskriftarvottorð.

■ **30. gr.** Í ákvörðun um hækkun hlutafjár með áskrift nýrra hluta skal taka fram:

1. Hve mikið hækka skal hlutaféð. Setja má hámark og lágmark fyrir hækkuninni.

2. Þann hlutaflokk, sem hinir nýju hlutir skulu tilheyra, ef í félaginu eru eða skulu vera hlutaflokkar.

3. Forgangsrétt hluthafa eða annarra til áskriftar að hlutum eða hverjir geti ella skrifað sig fyrir hlutum.

4. Frest til áskriftar og frest hluthafa til þess að nota forgangsrétt sinn til áskriftar og skal fresturinn miðaður við framlagningu áskriftarskrár og eigi vera skemmri en tvær vikur.

5. Frest til greiðslu hluta ásamt reglum um, hvernig skipta skuli hlutum, ef þeir, sem ekki eiga forgangsrétt, hafa skráð sig fyrir meira hlutafé en boðið er út, enda sé skiptingin ekki falin stjórninni.

6. Nafnverð hluta og útboðsgengi þeirra.

7. Hvort hinir nýju hlutir skuli hljóða á nafn eða handhafa.

□ Eigi að vera hömlur á viðskiptum með hina nýju hluti eða hinir nýju hluthafar skyldir til að sæta innlausn hluta sinna, skal það tekið fram í ákvörðuninni.

□ Hinir nýju hlutir skulu veita réttindi í félaginu frá skrásetningardegi hlutafjárhækkunarinnar, enda sé ekki annað ákveðið í samþykkt hluthafafundar um hækkunina.

■ **31. gr.** Ef hina nýju hluti má greiða með skuldajöfnuði eða á annan hátt en með reiðufé, skulu reglur settar um það í ákvörðun hluthafafundar, um hlutafjárhækkunina. Ákvæði 5. gr. skulu gilda um þetta.

□ Löggiltur endurskoðandi skal gefa skýrslu um þau atriði, sem um ræðir í 1. mgr., þ. á m. sérstaklega, hvort skuldajöfnuður eða greiðsla með öðrum verðmætum en reiðufé sé eðlileg. Skýrsla endurskoðandans og skjöl þau, er þetta varða, skulu hafa legið frammi á skrifstofu félagsins til athugunar fyrir hluthafa minnst eina viku, áður en hluthafafundur er haldinn, og einnig vera lögð fram á fundinum.

■ **32. gr.** Áskrift nýrra hluta skal gerð á áskriftarskrá, sem félagsstjórn undirritar. Í áskriftarskrá skal greina ákvörðun hluthafafundar um hækkun hlutafjárins. Við áskrift skal leggja fram samþykktir félagsins og gögn þau, er greinir í 2. mgr. 27. gr. Ef um greiðslu hlutafjárins skal fara eftir ákvæðum 1. mgr. 31. gr., skulu gögn þau, er um ræðir í 2. mgr. 31. gr., einnig lögð fram við áskriftina.

□ Ef áskrift þeirra, sem samkvæmt ákvörðun hluthafafundarins hafa rétt til þess að skrá sig fyrir nýjum hlutum, fæst á hluthafafundinum að öllum hlutum, má ljúka áskrift með skráningu í gerðabók fundarins.

■ **33. gr.** Fari áskrift ekki fram eftir reglum 32. gr. eða áskrift er gerð með fyrirvara, skal beita reglum 7. gr.

■ **34. gr.** Hafi ekki fengist áskrift fyrir hinu ákveðna lágmarki hlutafjárauka, áður en áskriftarfrestur er liðinn, er niður fallin ákvörðunin um hlutafjárhækkunina og skuldbinding þeirra hluthafa, er þegar hafa skráð sig fyrir hlutum.

□ Hafi hið ákveðna lágmark hlutafjárauka verið skráð á réttum tíma og minnst fjórðungur hans greiddur, sbr. þó 1. mgr. 13. gr., að viðbættum minnst fjórðungi þess, sem greiða á umfram nafnverð, skal tilkynna hlutafélagaskrá hlutafjárupphæð þá, sem skráð hefur verið, stjórn hefur samþykkt og ekki ógilt samkvæmt ákvæðum 16. gr., ásamt þeirri fjárhæð, sem þegar hefur verið greidd fyrir hlutina. Ef tilkynning hefur ekki verið gerð innan árs frá því ákvörðun var tekin eða ef skráningar er synjað, eiga reglur 1. mgr. við.

■ **35. gr.** Með ákvæðum í samþykktum félags má heimila stjórninni að hækka hlutaféð með áskrift nýrra hluta.

□ Í samþykktum skal þá taka fram hámark þeirrar fjárhæðar, sem stjórn er heimilt að hækka hlutaféð, ásamt þeim atriðum, sem um getur í 2., 3. og 7. tl. 1. mgr., 2. mgr. og 3. mgr. 30. gr. Ef heimilt er, að hækkunin sé gerð að nokkru eða öllu án greiðslu í reiðufé, skal þess getið í samþykktum.

■ **36. gr.** Breytingar á samþykktum, sem leiðir af hlutafjárhækkun samkvæmt 35. gr., má stjórnin gera, svo fremi að ekki séu í sambandi við ákvörðun um hækkun hlutafjárins gerðar aðrar breytingar á samþykktum.

□ Þeim hluthöfum, sem hafa forgangsrétt til áskriftar, skal strax eftir ákvörðun stjórnar um hlutafjárhækkun send tilkynning um það eftir sömu reglum og gilda um boðun til hluthafafundar, ásamt upplýsingum um, hvernig þeir skuli bera sig að, ef þeir vilja nota sér forgangsrétt sinn til áskriftar.

□ Áskriftarskráin skal hafa að geyma upplýsingar þær, sem um ræðir í 2. mgr. 35. gr., ásamt ákvörðun stjórnarinnar um áskriftarfrest, greiðslu, nafnverð hluta og útboðsgengi þeirra, sbr. 4.—6. tl. 1. mgr. 30. gr. Að öðru leyti skal við áskriftina beita reglum 29. og 31.—34. gr., eftir því sem við á.

■ **37. gr.** Hækkun hlutafjár með útgáfu jöfnunarhlutabréfa getur farið fram á þann hátt, að yfirfærðar séu fjárhæðir, sem samkvæmt 107. gr. má greiða sem arð eða fjárhæðir, sem komið hafa fram vegna verðhækkunar eigna samkvæmt 4. mgr. 97. gr. eða við yfirfærslu úr lögmæltum varasjóði samkvæmt 3. mgr. 108. gr.

□ Ákvörðun um hækkun hlutafjár með útgáfu jöfnunarhlutabréfa skal greina, hve mikið hlutafé skal hækka. Ákvæði 2. og 7. tl. 1. mgr., 2. mgr. og 3. mgr. 30. gr. gilda um ákvörðunina.

□ Hlutafjárhækkun þessi er ekki gild, fyrr en ákvörðun hefur verið skráð.

■ **38. gr.** Séu liðin fimm ár frá skráningu hlutafjárhækkunar vegna útgáfu jöfnunarhlutabréfa og sá, er rétt á til slíkra bréfa, hefur ekki komið fram með kröfu um að fá bréfin afhent, getur stjórnin með tilkynningu í Lögbirtingablaði skorað á þá, er hlut eiga að máli, að sækja bréf sín innan sex mánaða. Þegar sá frestur er liðinn og hluthafi hefur ekki snúið sér til félagsins, getur stjórnin selt bréfin á kaupþingi eða opinberu uppboði á kostnað hluthafans. Söluverð bréfa þessara, að frádregnum kostnaði, skal teljast eign hluthafans, en hafi hann ekki vitjað þess innan fimm ára frá söludegi, rennur fé þetta til félagsins.

VI. kafli. Lántaka með sérstökum skilyrðum.

■ **39. gr.** Hluthafafundur getur ákveðið með þeim meirihluta atkvæða, sem krafist er til breytinga á samþykktum, að félagið taki skuldabréfalán, er veiti lánardrottni rétt til þess að breyta kröfu sinni á hendur félaginu í hluti í því. Slíkt lán má ekki nema hærri fjárhæð en helmingi hlutafjárins eins og það er á þeim tíma, þegar ákvörðun er tekin.

□ Í samþykkt hluthafafundar samkvæmt 1. mgr. skal taka fram um lánskjör og reglur um breytingu kröfunnar í hluti í félaginu. Þar skal einnig kveða á um réttarstöðu lánardrottins, ef hlutafé er hækkað, lækkað, gefin út ný breytanleg skuldabréf, félagi slitið, þ. á m. með samruna, áður en kröfunni er breytt í hluti. Um ákvörðunina og forgangsrétt til áskriftar gilda ákvæði 27.—29. gr., 1.—5. tl. 1. mgr., 2. mgr. og 3. mgr. 30. gr. og 31. gr.

□ Í samþykkt samkvæmt 1. mgr. skal hluthafafundur veita stjórn félags heimild til þess að hækka hlutafé um þá fjárhæð, sem leiðir af breytingu skuldabréfanna í hluti. Í heimildinni skal taka fram um þau efni, sem greinir í 2. og 7. tl. 1. mgr., 2. mgr. og 3. mgr. 30. gr.

□ Ef fjárhæð sú, sem greidd er fyrir skuldabréf, er lægri en nafnverð þess hlutar eða hluta, sem breyta má skuldabréfinu í samkvæmt lánskjörum, má breytingin því aðeins fara fram, að mismunurinn sé greiddur félaginu eða jafnaður með frjálsu eigin fé þess.

■ **40. gr.** Samþykkt samkvæmt 39. gr. skal tilkynna innan tveggja vikna til hlutafélagaskrár. Í tilkynningu skal greina fjárhæð þá, sem hækka má hlutaféð um, og innan hvaða frests breyta verður skuldabréfi í hluti.

□ Þegar frestur samkvæmt 1. mgr. er liðinn, skal stjórn félagsins þegar í stað tilkynna hlutafélagaskránni, hversu mörgum skuldabréfum hefur verið breytt í hluti. Ef fresturinn er lengri en eitt ár, skal stjórnin eigi síðar en mánuði eftir lok hvers reikningsárs tilkynna, hversu mörgum skuldabréfum hafi verið breytt í hluti á árinu. Þegar tilkynnt hefur verið um breytinguna, telst hlutaféð hækkað um fjárhæð, er nemur samanlögðu nafnverði þessara hluta.

□ Breytingar á samþykktum, sem leiðir af hlutafjárhækkuninni má félagsstjórn gera.

■ **41. gr.** Hluthafafundur eða félagsstjórn að fenginni heimild hluthafafundar getur ákveðið að taka lán gegn skuldabréfum með vöxtum, sem miðast að öllu leyti eða hluta við þann arð, sem greiddur er hluthöfum, eða við árságóða, enda sé gætt ákvæða laga og fyrirmæla um vaxtaákvarðanir.

VII. kafli. Lækkun hlutafjár.

■ **42. gr.** Þegar frá er skilin hlutafjárlækkun eftir reglum 16. og 45. gr., má aðeins hluthafafundur taka ákvörðun um lækkun hlutafjár. Slíka ákvörðun má ekki taka, fyrr en félagið hefur verið skráð.

□ Ákvæði 2. mgr. 27. gr. gilda um ákvarðanir varðandi lækkun hlutafjár. Í ákvörðun skal taka fram þá fjárhæð, sem lækka skal hlutafé um, ásamt upplýsingum

um, hvernig ráðstafa skuli lækkunarfénu, en því má ráðstafa þannig:

1. Til jöfnunar taps, sem ekki verður jafnað á annan hátt.
2. Til greiðslu til hluthafa.
3. Til afskriftar á greiðsluskyldu hluthafa.
4. Til greiðslu í sérstakan sjóð, sem aðeins má nota samkvæmt ákvörðun hluthafafundar.

☐ Hluthafafundur getur því aðeins tekið ákvörðun um lækkun hlutafjár í þeim tilgangi, er greinir í 2., 3. og 4. tl. 2. mgr., að stjórnin beri fram slíka tillögu eða samþykki slíka tillögu. Eftir hlutafjárlækkunina skulu vera fyrir hendi eignir, er svara a. m. k. til hlutafjárins og lögmæltra varasjóða.

☐ Ef greiða á af eignum félags hærri fjárhæð en sem nemur lækkunarfjárhæðinni, skal þess getið bæði í ákvörðuninni og áskorun samkvæmt 44. gr. ásamt þeirri fjárhæð, sem umfram er.

☐ Ákvörðun um lækkun hlutafjár skal tilkynnt til hlutafélagaskrár í samræmi við reglur XVIII. kafla. Ef ekki er tilkynnt á réttum tíma, fellur ákvörðunin úr gildi.

■ **43. gr.** Ef ráðstafa á allri lækkunarfjárhæðinni til jöfnunar á tapi, skal strax tilkynnt, að hlutafjárlækkun hafi farið fram. Næstu þrjú ár frá skráningu þessarar tilkynningar má ekki ákveða hærri arðgreiðslu en sem nemur tíu hundraðshlutum hlutafjárins árlega nema hlutaféð hafi aftur verið hækkað um fjárhæð, er svarar til lækkunarinnar, eða ákvæða 44. gr. hefur verið gætt.

■ **44. gr.** Ef ráðstafa á lækkunarfjárhæðinni að nokkru leyti eða öllu í þeim tilgangi, er greinir í 2., 3. og 4. tl. 2. mgr. 42. gr., skal, nema hlutaféð hækki um leið um samsvarandi fjárhæð, birta þrisvar í Lögbirtingablaðinu áskorun til kröfuhafa félagsins um að tilkynna kröfur sínar til félagsstjórnar innan þriggja mánaða frá fyrstu birtingu áskorunarinnar. Svo fremi sem tilkynntar, gjaldfallnar kröfur ekki eru greiddar og sett fullnægjandi trygging fyrir greiðslu ógjaldfallinna eða umdeildra krafna, má ekki framkvæma hlutafjárlækkunina. Ráðherra getur úrskurðað eftir ósk aðila, hvort framboðin trygging sé nægileg.

☐ Sanni félag, að það eigi fyrir skuldum, er ráðherra heimilt að veita því undanþágu frá innköllunarskyldu samkvæmt 1. mgr.

☐ Með tilkynningu um lækkun hlutafjár skal, auk nauðsynlegra sönnunargagna, fylgja yfirlýsing, undirrituð af stjórn félags og endurskoðendum, um að skuldir við lánardrottna félagsins séu því ekki til fyrirstöðu, að hlutafjárlækkun geti farið fram.

☐ Ef tilkynning um framkvæmd lækkunar hlutafjár hefur ekki borist innan árs frá því, að ákvörðunin var skráð, missir hún gildi sitt og tilkynning sú, sem gerð var samkvæmt 5. mgr. 42. gr., skal afmáð úr hlutafélagaskrá.

■ **45. gr.** Lækkun hlutafjár með innlausn hluta eftir ákveðnum reglum getur farið fram samkvæmt ákvörðun stjórnar félags án áskorunar samkvæmt 44. gr., þegar ákvæðin um innlausn ásamt nánari reglum um framkvæmd hennar hafa verið sett í samþykktir félags við stofnun þess eða, sé um að ræða útgefin hlutabréf vegna hlutafjárhækkunar, í ákvörðun hluthafafundar um hækkunina.

☐ Hlutafjárlækkun samkvæmt 1. mgr. má því aðeins framkvæma, að félagið eigi eftir lækkunina eignir, sem a. m. k. svara til hlutafjárins og lögmæltra varasjóða.

1978 Nr. 32 12. maí

VIII. kafli. Eigin hlutabréf.

■ **46. gr.** Hlutafélag má aldrei sjálft eiga meira en 10% af eigin hlutafé. Eignist félagið meira af hlutafénu, skal það hafa selt hlutabréf þannig, að lögmæltu marki sé náð innan þriggja mánaða.

☐ Nú eignast dótturfélag eða tekur að veði hlutabréf í móðurfélagi þess og eiga þá ákvæði 1. mgr. við.

☐ Hlutafélagi er óheimilt að taka eigin hlutabréf að veði til tryggingar lánum til hluthafa.

IX. kafli. Um félagsstjórn, framkvæmdastjóra og fulltrúanefnd.

■ **47. gr.** Í stjórn hlutafélags skulu eiga sæti fæst 3 menn.

☐ Hluthafafundur kýs stjórn. Í samþykktum er heimilt að veita stjórnvöldum eða öðrum rétt til að tilnefna einn eða fleiri stjórnarmenn. Meirihluti stjórnar skal þó ætíð kjörinn af hluthafafundi.

☐ Ákveða má í félagssamþykktum, að stjórnendur skuli kosnir hlutfalls- eða margfeldiskosningu. Við margfeldiskosningu er gildi hvers atkvæðis í félaginu margfaldað með tölu þeirra manna, sem kjósa á, en síðan má hluthafi verja öllu atkvæðamagni sínu, hvort sem er á jafnmarga menn eða færri en kjósa skal. Ef t. d. aðeins einum manni er greitt atkvæði, er kjósa skal fimm manna stjórn, hefur hver hlutur fimmfalt atkvæðagildi.

☐ Ef hluthafar, sem ráða yfir minnst ¼ hlutafjárins, krefjast þess, skal beita hlutfallskosningu eða margfeldiskosningu við kjör stjórnarmanna félagsins. Krafa um þetta skal hafa borist stjórn félagsins minnst fimm dögum fyrir hluthafafund. Nú koma fram kröfur frá fleiri en einum hluthafahóp og krafist er bæði hlutfalls- og margfeldiskosningar og skal þá beita margfeldiskosningu.

☐ Umboð stjórnarmanns gildir þann tíma, sem til er tekinn í samþykktum. Kjörtímabili skal vera lokið við lok aðalfundar, í síðasta lagi 4 árum eftir kjörið.

☐ Ákvæði laganna um stjórnarmenn eiga við um varamenn þeirra.

■ **48. gr.** Stjórnarmaður getur hvenær sem er sagt starfa sínum lausum. Tilkynningu þar um skal hann senda stjórn félagsins og einnig þeim, sem tilnefnt hefur hann, hafi hann ekki verið kjörinn af hluthafafundi. Sá, sem kjörið hefur eða tilnefnt stjórnarmann, getur vikið honum frá störfum.

☐ Ef starfi stjórnarmanns lýkur, áður en kjörtímabili er lokið, eða hann uppfyllir ekki lengur skilyrði 50. gr. til þess að geta verið í stjórn og enginn varamaður er til þess að koma í hans stað, hvílir sú skylda á hinum stjórnarmönnunum að efna til kjörs nýs stjórnarmanns fyrir þann tíma, sem eftir er af kjörtíma hins fyrri. Ef kjörið heyrir undir hluthafafund, er þó unnt að fresta kjöri nýs stjórnarmanns til næsta aðalfundar, þar sem stjórnarkjör skal fara fram, svo fremi stjórnin sé ákvörðunarbær með þeim stjórnarmönnum og varamönnum, sem eftir eru.

■ **49. gr.** Í félagi þar sem hlutafé er kr. 30 000 000 eða meira, skal stjórn ráða einn eða fleiri framkvæmdastjóra. Í öðrum félögum getur stjórn ráðið framkvæmdastjóra.

□ Í félagi, þar sem hlutaféð er kr. 30 000 000 eða meira, skal meirihluti stjórnar vera menn, sem ekki eru framkvæmdastjórar í félaginu.

■ **50. gr.** Stjórnarmenn og framkvæmdastjórar skulu vera lögráða, fjár síns ráðandi og mega eigi hafa hlotið dóm fyrir refsiverðan verknað, slíkan sem um ræðir í 1. mgr. 68. gr. almennra hegningarlaga.

□ Framkvæmdastjórar og meirihluti stjórnarmanna skulu vera búsettir hér á landi. Viðskiptaráðherra getur veitt undanþágu frá þessu ákvæði.

■ **51. gr.** Stjórnarmenn og framkvæmdastjórar skulu, er þeir gerast stjórnarmenn eða framkvæmdastjórar, gefa stjórninni skýrslu um hlutabréfaeign sína í félaginu og í félögum innan sömu hlutafélagasamstæðu. Þá skulu þeir síðar gefa skýrslu um kaup þeirra og sölu á slíkum hlutabréfum.

■ **52. gr.** Félagsstjórn fer með málefni félagsins og skal annast um, að skipulag félags og starfsemi sé jafnan í réttu og góðu horfi. Sé framkvæmdastjóri ráðinn, fara félagsstjórn og framkvæmdastjóri með stjórn félagsins.

□ Framkvæmdastjóri annast daglegan rekstur félagsins og skal í þeim efnum fara eftir þeirri stefnu og fyrirmælum, sem félagsstjórn hefur gefið. Hinn daglegi rekstur tekur ekki til ráðstafana, sem eru óvenjulegar eða mikilsháttar. Slíkar ráðstafanir getur framkvæmdastjóri aðeins gert samkvæmt sérstakri heimild frá félagsstjórn, nema ekki sé unnt að bíða ákvarðana félagsstjórnar án verulegs óhagræðis fyrir starfsemi félagsins. Í slíkum tilvikum skal félagsstjórn tafarlaust tilkynnt um ráðstöfunina.

□ Félagsstjórn skal annast um, að nægilegt eftirlit sé haft með bókhaldi og meðferð fjármuna félagsins. Ef ráðinn er framkvæmdastjóri, skal hann sjá um, að bókhald félagsins sé fært í samræmi við lög og venjur og meðferð eigna félagsins sé með tryggilegum hætti.

□ Einungis félagsstjórn getur veitt prókúruumboð.

■ **53. gr.** Þegar samstæða hlutafélaga er mynduð, skal stjórn móðurfélags tilkynna það stjórn dótturfélags. Stjórn dótturfélags skal gefa móðurfélaginu allar þær upplýsingar, sem nauðsynlegar eru varðandi mat á fjárhagsstöðu samstæðunnar og starfsemi hennar.

■ **54. gr.** Félagsstjórn skal kjósa sér formann. Ef atkvæði eru jöfn, ræður hlutkesti. Ekki má kjósa framkvæmdastjóra félags sem formann í félögum, þar sem hlutaféð er kr. 30 000 000 eða meira.

□ Formaður kveður til stjórnarfunda. Fund skal og jafnan halda, ef einhver stjórnarmanna eða framkvæmdastjóri krefst þess. Framkvæmdastjóri á sæti á fundum félagsstjórnar, þótt ekki sé hann stjórnarmaður, og hefur þar umræðu- og tillögurétt, nema félagsstjórn ákveði annað í einstökum tilvikum.

□ Um það, sem gerist á stjórnarfundum, skal haldin gerðabók, sem undirrituð skal af þeim, er fund sitja. Stjórnarmaður eða framkvæmdastjóri, sem ekki eru sammála ákvörðun stjórnar, eiga rétt á að fá sérálit sitt skráð í gerðabókina.

■ **55. gr.** Félagsstjórn er ákvörðunarbær, þegar meirihluti stjórnarmanna sækir fund, svo framarlega sem ekki eru gerðar strangari kröfur í samþykktum félags. Mikilvæga ákvörðun má þó ekki taka án þess, að allir stjórnarmenn hafi haft tök á því að fjalla um málið, sé þess kostur. Ef stjórnarmaður forfallast vegna veikinda, fjarveru o. þ. h. og valinn hefur verið varamaður, skal honum veittur kostur á þátttöku í stjórnarfundum, meðan forföllin vara.

□ Einfaldur meirihluti atkvæða ræður úrslitum á stjórnarfundum, nema samþykktir kveði á um annað. Í samþykktum má kveða svo á, að atkvæði formanns ráði úrslitum, þegar atkvæði eru jöfn.

■ **56. gr.** Stjórnarmaður eða framkvæmdastjóri mega ekki taka þátt í meðferð máls um samningsgerð milli félagsins og þeirra, um málshöfðun gegn þeim eða um samningsgerð milli félagsins og þriðja manns eða málshöfðun gegn þriðja manni, ef þeir hafa þar verulegra hagsmuna að gæta, sem kunna að fara í bága við hagsmuni félagsins. Skylt er stjórnarmanni og framkvæmdastjóra að upplýsa um slík atvik.

■ **57. gr.** Í samþykktum má ákveða, að auk félagsstjórnar skuli vera fulltrúanefnd. Ef fulltrúanefnd er kjörin, skal með ákvæðum í samþykktum nánar kveða á um vald hennar og starfssvið. Hluthafafundur kýs nefndina. Í samþykktum má þó ákveða, að einn eða fleiri fulltrúanefndarmenn skuli tilnefndir með öðrum hætti, en meirihluti nefndarinnar skal þó ætíð kjörinn af hluthafafundi.

□ Minnst fimm menn skulu eiga sæti í fulltrúanefnd. Framkvæmdastjórar og stjórnarmenn mega ekki vera í fulltrúanefnd. Í samþykktum skulu vera nánari ákvæði um nefndina og starfstíma nefndarmanna.

□ Fulltrúanefndin skal hafa eftirlit með því, hvernig félagsstjórn og framkvæmdastjóri ráða málum félagsins, svo og láta aðalfundi í té umsögn um, hvort samþykkja beri ársreikninga félagsins og tillögu stjórnar um ráðstöfun hagnaðar. Fulltrúanefnd skal gefa skýrslu um störf sín á aðalfundi.

□ Ákvæði þau um stjórn og stjórnarmenn í 48., 50.—51., 54.—56., 62., 2. mgr. 100., 112. og 132. gr. eiga við um fulltrúanefnd og nefndarmenn, eftir því sem við á.

■ **58. gr.** Félagsstjórn kemur fram út á við fyrir hönd félags og ritar firma þess.

□ Félagsstjórn getur veitt stjórnarmönnum, framkvæmdastjórum eða öðrum heimild til að rita firma félagsins, svo framarlega sem öðruvísi er ekki ákveðið í samþykktum þess. Ákvæði 50. og 56. gr. eiga við um þá, er heimild hafa til ritunar firma og ekki eru stjórnarmenn eða framkvæmdastjórar.

□ Ritunarréttinn má takmarka á þann hátt, að fleiri en einn fari með hann í sameiningu. Aðra takmörkun á ritunarrétti er ekki unnt að skrá.

□ Félagsstjórn getur, hvenær sem er, afturkallað heimild, sem hún hefur veitt til að rita firma félagsins.

■ **59. gr.** Framkvæmdastjóri getur ávallt komið fram fyrir hönd félagsins í málum, sem eru innan verksviðs hans samkvæmt ákvæðum 52. gr.

■ **60. gr.** Félagsstjórn, framkvæmdastjóri og aðrir þeir, er hafa heimild til að koma fram fyrir hönd félagsins, mega ekki gera neinar þær ráðstafanir, sem bersýnilega eru fallnar til þess að afla ákveðnum hluthöfum eða öðrum ótilhlýðilegra hagsmuna á kostnað annarra hluthafa eða félagsins.

□ Félagsstjórn og framkvæmdastjóri mega ekki framfylgja ákvörðunum hluthafafundar eða annarra stjórnaraðila félagsins, ef ákvarðanirnar eru ógildar

vegna þess, að þær brjóta í bága við lög eða félagssamþykktir.

■ **61. gr.** Ef sá, sem kemur fram fyrir hönd félags samkvæmt ákvæðum 58.—59. gr., fer út fyrir heimild sína, er löggerningurinn ekki bindandi fyrir félagið, ef viðsemjandinn vissi eða mátti vita um heimildarskortinn.

■ **62. gr.** Aðalfundur ákveður árlega laun stjórnarmanna og fulltrúanefndarmanna.

□ Félagsstjórn ákveður laun og starfskjör framkvæmdastjóra.

X. kafli. Hluthafafundir.

■ **63. gr.** Hluthafafundur fer með æðsta vald í málefnum hlutafélags samkvæmt því sem lög og samþykktir þess ákveða.

□ Hluthafar fara með ákvörðunarvald sitt í málefnum félagsins á hluthafafundum.

□ Öllum hluthöfum er heimilt að sækja hluthafafund og taka þar til máls.

■ **64. gr.** Hluthafi getur látið umboðsmann sækja hluthafafund fyrir sína hönd. Hluthafa er heimilt að sækja fund ásamt ráðgjafa. Ráðgjafi hefur hvorki málfrelsi, tillögurétt né atkvæðisrétt á hluthafafundum.

□ Umboðsmaður skal leggja fram skriflegt og dagsett umboð. Umboð gildir aldrei lengur en 5 ár frá dagsetningu þess. Umboð má hvenær sem er afturkalla.

■ **65. gr.** Hver hlutur veitir atkvæðisrétt. Í félagssamþykktum má ákveða, að tilteknir hlutir skuli hafa aukið atkvæðagildi, þó ekki frekar en svo, að atkvæðagildi þeirra sé tífalt meira en atkvæðagildi annars jafnhás hlutar eða hlutafjárupphæðar.

□ Í félagssamþykktum má ákveða, að enginn geti farið með fyrir sjálfs sín hönd eða annarra nema takmarkaðan hluta samanlagðra atkvæða í félaginu.

□ Í félagssamþykktum má ákveða, að hluthafi, sem hefur eignast hluti með framsali, geti ekki farið með atkvæðisrétt að því er þá hluti varðar, fyrr en að liðnum ákveðnum tíma, þó ekki lengri en þrjá mánuði, eftir að hann hefur verið skráður í hlutaskrá eða tilkynnt og fært sönnur á eign sína að hlut.

□ Eigin hlutir félags og hlutir, sem dótturfélag á í móðurfélagi, njóta ekki atkvæðisréttar. Slíkir hlutir skulu ekki taldir með, þegar krafist er samþykkis allra hluthafa, ákveðins meirihluta alls hlutafjár eða þess, sem farið er með á hluthafafundi.

□ Óheimilt er hluthafa sjálfum, með umboðsmanni eða sem umboðsmaður fyrir aðra, að taka þátt í atkvæðagreiðslu á hluthafafundi um málsókn gegn honum sjálfum eða um ábyrgð hans gagnvart félaginu. Sama á við um málsókn gegn öðrum eða um ábyrgð annarra, ef hluthafi hefur þar verulegra hagsmuna að gæta, sem kynnu að vera andstæðir hagsmunum félagsins.

■ **66. gr.** Hluthafafund skal halda á heimili félags nema félagssamþykktir kveði svo á, að fund skuli eða megi halda á öðrum stað. Heimilt er að halda hluthafafund annars staðar, ef slíkt er nauðsynlegt af sérstökum ástæðum.

■ **67. gr.** Aðalfund skal halda eftir því sem félagssamþykktir ákveða, þó eigi sjaldnar en einu sinni á ári og aldrei síðar en innan níu mánaða frá lokum hvers reikningsárs. Á aðalfundi skal leggja fram ársreikning og skýrslu endurskoðenda.

□ Á aðalfundi skal taka ákvörðun um:

a. Staðfestingu efnahagsreiknings og rekstrarreiknings.

b. Hvernig fara skuli með hagnað eða tap félagsins á reikningsárinu.

c. Önnur þau mál, sem heyra undir aðalfund samkvæmt félagssamþykktum.

□ Ef hluthafar, sem ráða yfir minnst ⅕ hlutafjárins, krefjast þess skriflega á aðalfundi, skal fresta ákvörðunum um málefni þau, sem greinir í a- og b-liðum 2. mgr. eða varða lausn undan ábyrgð, til framhaldsaðalfundar, sem haldinn skal í fyrsta lagi einum mánuði og í síðasta lagi tveimur mánuðum síðar. Frekari frests er ekki unnt að krefjast.

■ **68. gr.** Aukafund skal halda, þegar félagsstjórn eða fulltrúanefnd telja þess þörf. Boða skal til aukafundar innan 14 daga, ef kjörnir endurskoðendur eða hluthafar, sem ráða yfir minnst 1/10 hlutafjárins, enda sé ekki lægra mark ákveðið í félagssamþykktum, krefjast þess skriflega og greina fundarefni.

■ **69. gr.** Hver hluthafi á rétt á því að fá ákveðið mál tekið til meðferðar á hluthafafundi, ef hann gerir skriflega kröfu um það til félagsstjórnar með það miklum fyrirvara, að unnt sé að taka málið á dagskrá fundarins.

■ **70. gr.** Félagsstjórn annast boðun til hluthafafunda.

□ Ef félagið hefur enga stjórn eða félagsstjórn lætur hjá líða að boða til hluthafafundar, sem halda skal samkvæmt lögum, félagssamþykktum eða ákvörðun hluthafafundar, skal ráðherra láta boða til fundarins, ef stjórnarmaður, fulltrúanefndarmaður, framkvæmdastjóri, endurskoðandi eða hluthafi krefst þess. Umboðsmaður ráðherra skal stýra hluthafafundum, sem ráðherra hefur látið boða til, sbr. 3. mgr. 73. gr., og er félagsstjórn skylt að afhenda honum hlutaskrá, fundargerðabók og endurskoðunarbók félagsins. Ráðherra greiðir til bráðabirgða kostnað vegna fundarins, en félagið ber kostnaðinn endanlega.

■ **71. gr.** Boða skal til hluthafafundar lengst fjórum vikum fyrir fund og, sé ekki mælt fyrir um lengri frest í félagssamþykktum, skemmst viku fyrir fund. Sé samþykkt að fresta hluthafafundi um meira en fjórar vikur, skal boða til framhaldsfundarins. Ef gildi ákvörðunar hluthafafundar er samkvæmt félagssamþykktum háð samþykki tveggja funda, skal boðun til síðari fundarins ekki fara fram, fyrr en fyrri fundurinn hefur verið haldinn. Í því fundarboði skal greina ákvörðun fyrri fundarins.

□ Boða skal til funda með þeim hætti, sem félagssamþykktir ákveða. Boðun skal þó vera skrifleg til allra þeirra hluthafa, sem þess hafa óskað og skráðir eru í hlutaskrá. Ef hlutabréf félags hljóða á handhafa, skal boðun vera opinber.

□ Í fundarboði skal greina málefni þau, sem taka á til meðferðar á hluthafafundi. Ef taka á til meðferðar á fundinum tillögu til breytinga á samþykktum félags, skal greina meginefni tillögunnar í fundarboði.

□ Viku fyrir hluthafafund hið skemmsta skal dagskrá, endanlegar tillögur, svo og ársreikningur og skýrsla endurskoðenda sé um aðalfund að ræða, lögð fram hluthöfum til sýnis á skrifstofu félags og samtímis send sérhverjum skráðum hluthafa, sem þess óskar.

1978 Nr. 32 12. maí

■ **72. gr.** Mál, sem ekki hafa verið greind í dagskrá, er ekki unnt að taka til úrlausnar á hluthafafundi nema með samþykki ⅔ hluta mættra hluthafa. Þótt máls hafi ekki verið getið í dagskrá, er það því ekki til fyrirstöðu, að ákveðið sé að boða til aukafundar til að fjalla um málið, auk þess sem aðalfundur getur ávallt afgreitt mál, sem skylt er að taka þar til meðferðar samkvæmt lögum eða félagssamþykktum.

■ **73. gr.** Hluthafafundi stýrir fundarstjóri. Fundurinn kýs fundarstjóra úr hópi hluthafa eða annarra, nema félagssamþykktir kveði á um annað.

□ Formaður félagsstjórnar eða annar, sem stjórnin nefnir til, setur hluthafafund og stjórnar kjöri fundarstjóra.

□ Sé boðað til hluthafafundar samkvæmt 2. mgr. 70. gr., ákveður umboðsmaður ráðherra fundarstjóra.

□ Þegar fundur hefur verið settur, skal gerð skrá yfir hluthafa og umboðsmenn hluthafa, er fund sækja, til þess að ljóst sé, hversu mörgum hlutum og atkvæðum hver þeirra ræður yfir. Skrá þessi skal notuð þar til hluthafafundur kann að breyta henni.

□ Fundarstjóri skal láta kjósa fundarritara, sem heldur fundargerðabók. Í fundargerðabók skal skrá ákvarðanir hluthafafundar ásamt úrslitum atkvæðagreiðslna. Skrá yfir viðstadda hluthafa og umboðsmenn skal færð í fundargerðabók eða fylgja henni. Fundargerð skal lesa upphátt fyrir fundarlok og skrá þar athugasemdir, ef fram koma. Fundarstjóri og fundarritari skulu undirrita fundargerðabók.

□ Í síðasta lagi fjórtán dögum eftir hluthafafund skulu hluthafar eiga aðgang að fundargerðabók eða staðfestu endurriti fundargerða á skrifstofu félagsins. Fundargerðabók skal varðveitt með tryggilegum hætti.

■ **74. gr.** Þegar hluthafi krefst þess og slíkt má verða án tjóns fyrir félagið að mati félagsstjórnar, skulu félagsstjórn og framkvæmdastjóri leggja fram á hluthafafundi upplýsingar um þau málefni, sem skipta máli um mat á ársreikningi félagsins og stöðu þess að öðru leyti eða áhrif geta haft á afstöðu hluthafa til mála, er ákvörðun á að taka um á fundinum. Upplýsingaskyldan á einnig við um samband félagsins við félög innan sömu samstæðu.

□ Ef upplýsingar eru ekki tiltækar á hluthafafundi, skulu hluthafar innan fjórtán daga þar frá eiga aðgang að skriflegum upplýsingum hjá félaginu og einnig skulu þær sendar þeim hluthöfum, er þess hafa óskað.

■ **75. gr.** Einfaldur meirihluti atkvæða ræður úrslitum á hluthafafundi, nema öðruvísi sé mælt í lögum eða félagssamþykktum. Nú verða atkvæði jöfn við kosningar í félaginu, og ræður þá hlutkesti úrslitum, nema annað sé ákveðið í félagssamþykktum.

■ **76. gr.** Ákvörðun um breyting félagssamþykkta í öðrum tilvikum en þeim, sem nefnd eru í 16., 36. og 45. gr., skal tekin á hluthafafundi. Ákvörðun verður því aðeins gild, að hún hljóti samþykki minnst ⅔ hluta greiddra atkvæða svo og samþykki hluthafa, sem ráða yfir minnst ⅔ hlutum þess hlutafjár, sem farið er með atkvæði fyrir á hluthafafundinum. Ákvörðun skal að öðru leyti uppfylla frekari fyrirmæli, er félagssamþykktir kunna að kveða á um, auk hinna sérstöku ákvæða 77. gr.

□ Samþykkt um breyting á samþykktum hlutafélags skal tilkynnt til hlutafélagaskrár þegar í stað og eigi öðlast breytingin gildi, fyrr en hún hefur verið skráð.

■ **77. gr.** Samþykki allra hluthafa þarf til þess, að ákvarðanir um eftirtaldar breytingar á félagssamþykktum verði gildar:

1. Að skerða rétt hluthafa til arðgreiðslu eða til annarrar úthlutunar úr hendi félagsins, öðrum en hluthöfum til hagsbóta.

2. Að auka skuldbindingar hluthafa gagnvart félaginu.

3. Að takmarka heimild hluthafa til meðferðar á hlutum sínum eftir ákvæðum 19. og 20. gr. eða skylda hluthafa til að þola lausn á hlutum sínum án þess, að um slit félagsins sé að ræða.

□ Ákvörðun um breyting á félagssamþykktum, sem skerðir rétt hluthafa til arðs eða annarrar greiðslu af eignum félagsins án þess þó, að 1. tl. 1. mgr. eigi við, er því aðeins gild, að hluthafar, sem ráða yfir meiru en 9/10 hlutum þess hlutafjár, sem farið er með atkvæði fyrir á hluthafafundi, gjaldi henni jákvæði.

□ Ákvörðun um breyting á félagssamþykktum, sem raska réttarsambandinu milli hluthafa, er því aðeins gild, að þeir hluthafar, sem sæta eiga réttarskerðingu, gjaldi henni jákvæði. Nú eru fleiri en einn hlutaflokkur í félaginu og er þá unnt að gera breytingu á félagssamþykktum, sem veldur röskun á réttarsambandinu milli hlutaflokkanna, ef hluthafar, sem eiga meira en 9/10 hluta hlutafjár þess hlutaflokks, er sæta skal skerðingu og farið er með atkvæði fyrir á fundi, og meira en helming þess hlutaflokks í heild, gjalda breytingunni jákvæði.

■ **78. gr.** Hluthafafundur má ekki taka ákvörðun, sem bersýnilega er fallin til þess að afla ákveðnum hluthöfum eða öðrum ótilhlýðilegra hagsmuna á kostnað annarra hluthafa eða félagsins.

■ **79. gr.** Hluthafi, stjórnarmaður eða framkvæmdastjóri getur höfðað mál vegna ákvörðunar hluthafafundar, sem hefur verið tekin með ólögmætum hætti, eða brýtur í bága við lög þessi eða samþykktir félagsins.

□ Mál skal höfða innan þriggja mánaða frá því, að ákvörðun var tekin, ella telst hún gild.

□ Ákvæði 2. málsgreinar eiga ekki við:

a. Þegar ákvörðunin er ólögleg, jafnvel með samþykki allra hluthafa.

b. Þegar krafist er samþykkis allra eða tiltekinna hluthafa, til þess að ákvörðun öðlist gildi, og slíkt samþykki er ekki fengið.

c. Þegar boðun til hluthafafundar hefur ekki farið fram eða reglna þeirra, sem um fundarboðun gilda, hefur í verulegum atriðum ekki verið gætt.

d. Þegar sá hluthafi, sem höfðað hefur mál, eftir að frestur sá, sem tiltekinn er í 2. mgr., er útrunninn, en þó innan tveggja ára, eftir að ákvörðun var tekin, hefur haft frambærilega ástæðu til að draga málshöfðun og beiting ákvæða 2. mgr. yrði bersýnilega ósanngjörn.

□ Nú verða úrslit í dómsmáli þau, að ákvörðun hluthafafundar telst ógild, og skal þá ómerkja ákvörðunina eða breyta henni. Breyting á ákvörðun hluthafafundar er þó einungis unnt að gera, að þess sé krafist og það sé á færi dómsins að ákveða, hvers efnis ákvörðunin hefði réttilega átt að vera. Dómur í slíku máli bindur einnig þá hluthafa, er ekki hafa staðið að málshöfðun.

□ Endurrit dóma í slíkum málum skal senda til hluta-

félagaskrár og þar skráð niðurstaða þeirra, ef ástæða þykir til.

XI. kafli. Endurskoðun og sérstakar rannsóknir.

■ **80. gr.** Á aðalfundi skal kjósa endurskoðendur, tvo eða fleiri, í samræmi við samþykktir félagsins. Í félögum, sem kjósa löggilta endurskoðendur eða endurskoðunarfélag, skulu endurskoðendur vera einn eða fleiri. Aðalfundur getur einnig kosið varaendurskoðendur. Í samþykktum félags má ákveða, að einn eða fleiri endurskoðendur, en ekki allir, skuli tilnefndir á annan hátt.

□ Hafi tillaga um kosningu endurskoðanda verið felld á aðalfundi og hluthafahópur, sem ræður minnst ⅕ hlutafjár, krefst þess á aðalfundi, þar sem endurskoðendur skal kjósa, skal stjórn félags fara þess á leit við ráðherra, að hann nefni til einn endurskoðanda, er starfi að endurskoðun reikninga félagsins ásamt kjörnum endurskoðendum kjörtímabil þeirra. Ef stjórn félagsins hefur ekki komið ósk þessari á framfæri innan tveggja vikna frá aðalfundi, getur hver hluthafi borið fram ósk þessa við ráðherra. Telji ráðherra nægilegar ástæður til þess að verða við óskinni, skal hann nefna til löggiltan endurskoðanda. Þóknun til þess endurskoðanda, er ráðherra tilnefnir, er háð samþykki hans og skal félagið greiða hana.

■ **81. gr.** Endurskoðendur hlutafélags skulu vera lögráða og fjár síns ráðandi. Af endurskoðendum félags skal að minnsta kosti einn vera heimilisfastur hér á landi.

□ Endurskoðendur skulu með hliðsjón af starfsemi og stærð félagsins hafa þá þekkingu og reynslu í bókhaldi og viðskiptaháttum, sem nauðsynleg er til rækslu starfans.

□ Þegar endurskoðunarfélag er kosið til að annast endurskoðun, skal sá, sem falin er endurskoðunin, uppfylla skilyrði 81.— 83. gr.

□ Óheimilt er að kjósa samstarfsmenn eða sameigendur að endurskoðunarstofu sem endurskoðendur í sama hlutafélagi.

□ Kjósa skal einn af endurskoðendum móðurfélags sem endurskoðanda í dótturfélagi, ef þess er nokkur kostur.

■ **82. gr.** Í hlutafélögum með hlutafé að fjárhæð 30 000 000 króna eða þar yfir eða hafa fleiri en 100 starfsmenn (ársmenn) eða þegar skuldir og bundið eigið fé nemur samtals 500 000 000 króna eða þar yfir, skal að minnsta kosti einn endurskoðenda, sem kosinn er á aðalfundi, vera löggiltur. Þegar ljóst er við stofnun félagsins eða upphaf rekstrar, að einhverjum framangreindum mörkum verði þegar náð, skal regla 1. málsliðar gilda frá þeim tíma, en annars skal við það miða, að skuldir og bundið eigið fé hafi náð framangreindum mörkum í ársreikningi tveggja síðast liðinna reikningsára eða starfsmenn hafi verið fleiri en 100 tvö síðast liðin reikningsár.

□ Í félögum, þar sem hlutabréf eru háð opinberri verðskráningu, skulu kosnir endurskoðendur eigi vera færri en tveir og skal annar þeirra vera löggiltur endurskoðandi.

□ Í öðrum félögum getur hluthafahópur, sem ræður yfir minnst ⅕ hlutafjár, krafist þess, að kosinn verði einn löggiltur endurskoðandi. Krafa um þetta skal fram borin á aðalfundi, þar sem kjósa skal endurskoðendur.

■ **83. gr.** Endurskoðandi hlutafélags má ekki vera í stjórn eða fulltrúanefnd þess, framkvæmdastjóri þess eða starfsmaður. Eigi má hann heldur vera í þjónustu formanns stjórnar félagsins, framkvæmdastjóra þess, prókúruhafa eða þeirra starfsmanna, sem annast eða hafa eftirlit með bókhaldi þess eða fjármálum. Þá má endurskoðandi eigi vera maki þessara aðila, skyldur þeim eða tengdur að feðgatali eða niðja eða fyrsta lið til hliðar, kjörforeldri þeirra eða kjörbarn, fósturforeldri eða fósturbarn.

□ Endurskoðandi hlutafélags má ekki vera í þjónustu stjórnarmanns félagsins.

□ Þann, sem ekki er hlutgengur við kosningu endurskoðanda í móðurfélagi, má ekki kjósa sem endurskoðanda í dótturfélagi.

□ Endurskoðandi má hvorki vera skuldugur félaginu né félögum í sömu samstæðu.

■ **84. gr.** Í samþykktum félags skal kveðið á um starfstíma endurskoðanda. Starfi endurskoðanda skal ljúka við lok þess aðalfundar, sem haldinn er eftir lok síðasta reikningsárs, sem endurskoðandi var kosinn fyrir, eða ef endurskoðandi er kosinn til óákveðins tíma, þá þegar annar endurskoðandi er kosinn í hans stað.

□ Endurskoðandi getur hvenær sem er sagt af sér störfum. Hann verður einnig leystur frá störfum samkvæmt ákvörðun þeirra, er kusu hann eða tilnefndu.

□ Ljúki starfi endurskoðanda, áður en kjörtímabili hans er lokið, eða uppfylli hann ekki lengur skilyrði til að vera endurskoðandi, og enginn varamaður er til að koma í hans stað, þá skal stjórnin annast um, að kosinn verði nýr endurskoðandi í hans stað eins fljótt og unnt er.

■ **85. gr.** Ef endurskoðandi er ekki kosinn eða kosning hans brýtur í bága við ákvæði 1. mgr. 81. gr., 1. og 2. mgr. 82. gr. eða 1.—3. mgr. 83. gr. eða er andstæð ákvæðum í samþykktum félagsins, þá skal ráðherra tilnefna endurskoðanda, ef tilmæli um það koma fram frá stjórnarmanni, framkvæmdastjóra eða hluthafa.

□ Hafi á aðalfundi ekki verið sinnt kröfu um kosningu löggilts endurskoðanda skv. ákvæðum 3. mgr. 82. gr., skal ráðherra tilnefna þennan endurskoðanda, þegar tilmæli um það koma fram frá hluthafa. Tilmæli skulu borin fram í síðasta lagi einum mánuði eftir að aðalfundurinn var haldinn.

□ Tilnefning endurskoðanda skv. 1. og 2. mgr. þessarar greinar gildir þar til nýr endurskoðandi hefur verið kosinn í samræmi við ákvæði laga þessara og samþykktir félagsins.

■ **86. gr.** Endurskoðendur skulu í samræmi við góða endurskoðunarvenju endurskoða ársreikninginn og í því sambandi kanna bókhaldsgögn félagsins og aðra þætti, er varða rekstur þess og stöðu.

□ Ef um móðurfélag er að ræða, skulu endurskoðendur einnig endurskoða samstæðureikninginn og reikningsleg tengsl samstæðufélaganna.

□ Endurskoðendur skulu fylgja þeim kröfum, sem settar hafa verið á aðalfundi um endurskoðun, ef þær brjóta ekki í bága við lög eða samþykktir félagsins eða góða endurskoðunarvenju.

■ **87. gr.** Félagsstjórn og framkvæmdastjóri skulu veita endurskoðendum aðstöðu til að framkvæma þær

athuganir, sem þeir telja nauðsynlegar. Þá skulu sömu aðilar einnig sjá til þess, að endurskoðendur fái þau gögn, þær upplýsingar og þá aðstoð, sem þeir álíta nauðsynlega til að framkvæma verk sitt. Félagsstjórn og framkvæmdastjóri dótturfélags hafa samsvarandi skyldur við endurskoðendur móðurfélags.

■ **88. gr.** Endurskoðendur skulu gera endurskoðunarskýrslu, sem leggja skal fyrir aðalfund. Skýrslan skal vera komin í hendur stjórnar í síðasta lagi tveim vikum fyrir aðalfund.

□ Í endurskoðunarskýrslunni skal felast yfirlýsing um, að ársreikningurinn hafi verið endurskoðaður. Þá skal fram koma skoðun endurskoðenda á því, hvort ársreikningur og samsvarandi samstæðureikningur séu samdir í samræmi við ákvæði laga, reglna og samþykktir félagsins, svo og greinargerð um niðurstöður endurskoðunarinnar að öðru leyti. Ef endurskoðendur eru þeirrar skoðunar, að ekki beri að samþykkja ársreikninginn, skulu þeir taka það fram sérstaklega.

□ Séu ekki í ársreikningi þær upplýsingar, sem fram eiga að koma um rekstur félagsins og fjárhagslega stöðu þess að öðru leyti, eða ef endurskoðendur í móðurfélagi telja vanta nauðsynlegar upplýsingar um viðskipti dótturfélags, skulu endurskoðendur geta þess og gefa nauðsynlegar viðbótarupplýsingar í skýrslu sinni, ef kostur er. Ef endurskoðendur hafa komist að raun um við endurskoðun, að atvik liggi fyrir, sem haft geti ábyrgð í för með sér fyrir stjórnarmenn eða framkvæmdastjóra, skulu þeir geta þess í skýrslunni. Að öðru leyti geta endurskoðendur skýrt frá þeim atriðum í skýrslu sinni, sem þeir telja rétt, að hluthafar fái vitneskju um.

■ **89. gr.** Ábendingar og athugasemdir, sem endurskoðendur vilja koma á framfæri við stjórn eða framkvæmdastjóra, skal skrá í sérstaka endurskoðunarbók eða færa fram skriflega á annan hátt. Stjórnin varðveitir gögn þessi á öruggan hátt.

■ **90. gr.** Endurskoðendur hafa rétt til að sitja hluthafafundi félagsins.

■ **91. gr.** Endurskoðanda og samstarfsmönnum hans er ekki heimilt að gefa einstökum hluthöfum eða óviðkomandi aðilum upplýsingar um hag félags. Endurskoðanda, sem segir af sér starfi, er þó heimilt að tilkynna þeim endurskoðanda, sem kemur í hans stað, ástæðuna fyrir uppsögn sinni.

■ **92. gr.** Hluthafi getur á aðalfundi eða á öðrum hluthafafundi, þar sem málið er á dagskrá, komið fram með tillögu um, að fram fari rannsókn á stofnun félags, tilgreindum atriðum varðandi starfsemi þess eða ákveðnum þáttum bókhalds eða ársreiknings. Hljóti tillagan fylgi hluthafahóps, sem ræður yfir minnst ¼ hlutafjárins, getur hluthafi í síðasta lagi einum mánuði frá lokum fundarins, farið þess á leit við ráðherra, að hann tilnefni rannsóknarmenn. Tilmælin skal taka til greina, svo framarlega sem ráðherra telur nægilegar ástæður til þeirra. Ráðherra skal gefa stjórn félagsins og endurskoðendum þess, og þegar við á þeim, sem málið varðar, tækifæri til að láta í ljós álit sitt um kröfuna, áður en hann tekur ákvörðun sína. Ráðherra ákveður fjölda rannsóknarmanna, en meðal þeirra skulu vera bæði löggiltur endurskoðandi og lögfræðingur.

□ Ákvæði 1. mgr. 81. gr., 83. gr., 87. gr., 90. gr. og 91. gr. eiga einnig við um rannsóknarmenn, eftir því sem við á.

□ Rannsóknarmennirnir skulu gefa skriflega skýrslu til hluthafafundar. Þeir skulu fá greidda þóknun frá félaginu og skal hún ákveðin af ráðherra.

□ Skýrsla rannsóknarmanna skal liggja frammi til sýnis fyrir hluthafa á skrifstofu félagsins í skemmsta lagi viku fyrir hluthafafund.

XII. kafli. Ársreikningur.

■ **93. gr.** Ársreikning skal semja fyrir hvert reikningsár og jafnframt reikning félagasamstæðu, ef um móðurfélag er að ræða. Ársreikningur skal hafa að geyma ársskýrslu, rekstrarreikning og efnahagsreikning.

□ Ársreikningur og samstæðureikningur skulu undirritaðir af stjórn félags og framkvæmdastjóra. Hafi stjórnarmaður eða framkvæmdastjóri mótbárur fram að færa gegn ársreikningi eða samstæðureikningi, skulu þeir undirritaðir með fyrirvara og gera skal grein fyrir því í ársskýrslu, hvers eðlis fyrirvarinn er.

□ Ársreikningur, og ef við á samstæðureikningur, skal lagður fyrir endurskoðendur eigi síðar en einum og hálfum mánuði fyrir aðalfund.

■ **94. gr.** Reikningsár hlutafélags skal vera tólf mánuðir. Við stofnun félags eða breytingu á reikningsári getur tímabilið verið skemmra eða lengra, þó ekki lengra en átján mánuðir.

□ Félög í sömu félagasamstæðu skulu hafa sama reikningsár, nema sérstakar aðstæður gefi efni til annars.

■ **95. gr.** Ársreikningur skal gerður samkvæmt lögum og góðri reikningsskilavenju, bæði að því er varðar mat á hinum ýmsu liðum, uppsetningu, sundurliðun og heiti liða. Ákvæði 99., 101. og 102. gr. um eignarhluta í hlutafélögum gilda einnig um eignarhluta í öðrum félögum.

□ Ársreikningi skulu fylgja skýringar á einstökum liðum í samræmi við ákvæði þessa kafla, sbr. 102. gr.

■ **96. gr.** Eignir, sem ekki eru ætlaðar til varanlegrar eignar eða notkunar fyrir félagið, þ. e. veltufjármuni, má ekki færa á hærra verði en kostnaðarverði eða raunvirði, ef það er lægra. Veltufjármuni má þó færa á hærra verði en kostnaðarverði í þeim tilvikum, sem það samræmist góðri reikningsskilavenju.

■ **97. gr.** Eignir, sem ætlaðar eru til varanlegrar eignar eða notkunar fyrir félagið, þ. e. fastafjármuni, má ekki færa á hærra verði en kostnaðarverði. Til kostnaðarverðs telst kostnaður við endurbætur, sem færður hefur verið sérstaklega á reikningsárinu eða eignfærður hefur verið á fyrri reikningsárum. Fastafjármuni má annars ekki, að undanteknum ákvæðum 4. og 6. mgr. þessarar greinar, færa á hærra verði en bókfært verð þeirra er í efnahagsreikningi síðasta reikningsárs.

□ Fastafjármunir, sem rýrna að verðgildi vegna aldurs, slits eða af hliðstæðum ástæðum, skulu árlega afskrifaðir a. m. k. um þá fjárhæð, er nemur verðrýrnuninni, nema viðkomandi eign hafi þegar verið afskrifuð nægilega. Afskrifa skal, þótt tap sé eða verði á rekstrarreikningi.

□ Ef raunvirði fastafjármuna er lægra en bókfært verð þeirra samkvæmt ákvæðum 1. og 2. mgr. þessarar greinar, og ástæður þess verða ekki taldar skammvinnar, ber að lækka verð viðkomandi eignar að því marki,

sem telja verður nauðsynlegt samkvæmt góðri reikningsskilavenju.

☐ Ef raunvirði fastafjármuna er verulega hærra en bókfært verð þeirra í efnahagsreikningi síðasta reikningsárs, má hækka bókfært verð þeirra, þrátt fyrir ákvæði 1. og 2. mgr. þessarar greinar, enda sé hækkunin talin varanleg. Þá fjárhæð, sem hækkuninni nemur, má aðeins nota til:

1. nauðsynlegrar niðurfærslu á öðrum fastafjármunum,
2. hækkunar á hlutafé,
3. að leggja í endurmatssjóð, sem aðeins má nota í þeim tilgangi, sem um getur í liðum 1 og 2.

☐ Þá lækkun fastafjármuna, sem ekki verður jöfnuð samkvæmt liðum 1 eða 3 að framan, má jafna með sérstakri afskrift.

☐ Langtímakröfu má færa með áætluðu raunvirði, enda þótt hún hafi verið færð með lægra verði í síðasta efnahagsreikningi sem vafasöm eða verðlaus.

■ **98. gr.** Eigin hlutabréf skulu færð til frádráttar heildarhlutafé. Ef hlutabréfin hafa verið löglega keypt á síðustu tveimur reikningsárum, er heimilt að færa þau til eignar í efnahagsreikningi með verði allt að kostnaðarverði.

☐ Við mat á hlutabréfum móðurfélags í dótturfélagi skal ekki tekið tillit til verðgildis þeirra hlutabréfa, sem dótturfélag kann að eiga í móðurfélagi.

☐ Hafi félag tekið við starfsemi eða fyrirtæki og kaupverðið er hærra en raunverð hinna fengnu eigna, þá má færa það, sem umfram er, til eignar meðal fastafjármuna, ef talið verður, að um viðskiptavild sé að ræða. Viðskiptavild skal afskrifa árlega um hæfilega fjárhæð og ekki minna en nemur 10% á ári af kostnaðarverði.

☐ Færa má sem fastafjármuni kostnað við tæknilega og viðskiptalega aðstoð, rannsóknar- og þróunarvinnu, tilraunavinnslu, markaðsrannsóknir og þess háttar, ef um er að ræða verulegt og varanlegt verðmæti fyrir félagið. Árleg afskrift skal nema hæfilegri fjárhæð og ekki lægri en 20% af eignfærðum kostnaði nema við þær sérstöku aðstæður, að lægri afskrift verði talin eðlileg samkvæmt góðri reikningsskilavenju.

☐ Þóknun og beinan kostnað við töku langtímalána, gengistap, svo og samsvarandi hækkun vegna verðtryggingar slíkra lána er heimilt að eignfæra og afskrifa innan lánstímans, hafi kostnaðurinn ekki verið gjaldfærður strax.

☐ Kostnað við stofnun félags eða hækkun á hlutafé má ekki eignfæra.

☐ Verðbréf, sem opinber gengisskráning er til um, má ekki færa á hærra verði en síðasta skráðu kaupverði í lok reikningsársins.

☐ Við mat á verkum, sem unnið er að fyrir aðra aðila, má telja með hluta af áætluðum hagnaði, en sýna ber fyllstu varfærni við matið.

■ **99. gr.** Efnahagsreikningur skal sýna eignir, skuldir og eigið fé félagsins í lok reikningsárs.

☐ Eftirfarandi liðir skulu sérgreindir í efnahagsreikningi. Þó skal frekari greining gerð, þar sem aðstæður gefa tilefni til þess. Víkja má frá uppsetningu þessari, að því leyti sem það samræmist góðri reikningsskilavenju.

A. Eignir.

1. Veltufjármunir.

1.1. Sjóður.
1.2. Innstæður í bönkum o. þ. h.
1.3. Viðskiptakröfur.
1.4. Viðskiptavíxlar.
1.5. Aðrar skammtímakröfur.
1.6. Fyrirframgreiðslur.
1.7. Vörubirgðir.
1.8. Verk í vinnu.

2. Fastafjármunir.

2.1. Hlutabréf og stofnfé í dótturfélögum.
2.2. Hlutabréf og stofnfé í öðrum félögum.
2.3. Skuldabréf og önnur verðbréf.
2.4. Innstæður hjá dótturfélögum.
2.5. Aðrar langtímakröfur.
2.6. Fyrirframgreiðslur.
2.7. Vélar, áhöld og önnur varanleg rekstrartæki.
2.8. Skip og flugvélar.
2.9. Fasteignir.
2.10. Einkaleyfi og hliðstæð réttindi.
2.11. Viðskiptavild, sbr. 3. mgr. 98. gr.
2.12. Skipulagningarkostnaður og annar eignfærður stofnkostnaður, sbr. 4. og 5. mgr. 98. gr.

3. Aðrar eignir.

3.1. Hlutafjárloforð.
3.2. Eigin hlutabréf.

B. Skuldir og eigið fé.

1. Skammtímaskuldir.

1.1. Skuldir í bönkum.
1.2. Viðskiptaskuldir.
1.3. Viðskiptavíxlar.
1.4. Aðrar víxilskuldir.
1.5. Aðrar skammtímaskuldir.
1.6. Fyrirframgreiðslur.
1.7. Ógreiddur arður.
1.8. Ógreiddur tekju- og eignarskattur.
1.9. Ógreiddir aðrir skattar.

2. Langtímaskuldir.

2.1. Veðskuldir.
2.2. Aðrar langtímaskuldir.

3. Bundið óskattlagt fjármagn og aðrar hliðstæðar ráðstafanir.

4. Eigið fé.

4.1. Bundið eigið fé.
4.1.1. Hlutafé.
4.1.2. Lögbundinn varasjóður.
4.1.3. Endurmatssjóður.
4.2. Frjálst eigið fé.
4.2.1. Frjáls varasjóður.
4.2.2. Yfirfært til næsta árs. Ójafnað tap færist sem frádráttarliður.

☐ Í efnahagsreikningi eða í skýringum með honum skal ennfremur veita upplýsingar um:

1. Veðsetningar.

1.[1)] Skrá yfir veð í fasteignum félagsins.
2.[1)] Skrá yfir aðrar veðsetningar, með upplýsingum um bókfært verð veðsins.

2. Ábyrgðarskuldbindingar.

2.1. Víxlaábyrgðir.
2.2. Aðrar ábyrgðar- og tryggingaskuldbindingar.

[1)] *Svo í Stjtíð., en virðist eiga að vera „1.1." og „1.2."*

■ **100. gr.** Kröfur á eða skuldir við dótturfélög eða móðurfélög skal tilgreina sérstaklega í efnahagsreikningi. Heimilt er þó að gefa upplýsingar um fjárhæðir slíkra krafna eða skulda í texta í efnahagsreikningi eða í skýringum með honum. Á sama hátt skal gefa upplýsingar um veðsetningar og ábyrgðarskuldbindingar fyrir dótturfélög eða móðurfélög.

□ Hafi félag lánað verðmæti til hluthafa, stjórnarmanna eða framkvæmdastjóra þess, eða móður- eða dótturfélags, skal samanlögð fjárhæð þessara krafna færð sem sérstakur liður í efnahagsreikningi. Hafi félag sett veðtryggingu eða tekið á sig aðrar ábyrgðarskuldbindingar fyrir þá aðila, sem nefndir eru í þessari málsgrein, skal þess einnig sérstaklega getið í efnahagsreikningi eða í skýringum með honum.

□ Hafi félag sett veð eða tekið á sig ábyrgðarskuldbindingar fyrir þriðja aðila, án þess að það falli undir ákvæði 1. og 2. mgr. þessarar greinar, skal tilgreina heildarfjárhæð slíkra veðsetninga eða skuldbindinga á sama hátt.

■ **101. gr.** Rekstrarreikningur skal gerður þannig, að hann gefi, með hliðsjón af rekstri félagsins, skýra mynd af því, hvernig hagnaður eða tap reikningsársins hefur myndast.

□ Í rekstrarreikningi skulu heildartekjur af rekstri félagsins á reikningsárinu koma fram og skulu tekjur og gjöld sundurliðuð, eftir því sem rekstur félagsins gefur tilefni til.

□ Meðal tekna skal sérstaklega greina:

1. Tekjur af aðalstarfsemi með upplýsingum um heildartekjur og -gjöld.
2. Arð af hlutabréfum í dóttur- eða móðurfélagi.
3. Arð af hlutabréfum í öðrum félögum.
4. Vaxtatekjur.
5. Hagnað, sem fram kemur við sölu, tjónsuppgjör, eignarnám eða aðra afhendingu fastafjármuna.
6. Aðrar óreglulegar tekjur.

□ Meðal gjalda skal sérstaklega greina:

1. Vaxtagjöld.
2. Afskriftir og niðurfærslur á fastafjármunum.
3. Tap, sem verður við sölu, tjónsuppgjör, eignarnám eða aðra afhendingu fastafjármuna.
4. Önnur óregluleg gjöld.
5. Tillög í skattalega sjóði og aðrar hliðstæðar ráðstafanir.
6. Tekju- og eignarskatt vegna reikningsársins.

□ Hagnað þann eða tap, sem tilgreint er í 5. lið 3. mgr. og 3. lið 4. mgr. þessarar greinar, svo og afskriftir og niðurfærslur, sem nefndar eru í 2. lið 4. mgr., skal færa á viðeigandi liði í efnahagsreikningi. Óreglulegar tekjur og gjöld samkvæmt 6. lið 3. mgr. og 4. lið 4. mgr. svo og þær ráðstafanir, sem nefndar eru í 5. lið 4. mgr. þessarar greinar, skal sundurliða eftir tegundum.

■ **102. gr.** Í skýringum með ársreikningi skal gefa upplýsingar um eftirfarandi atriði með vísun til viðeigandi liða í ársreikningi, komi þau ekki greinilega fram í ársreikningnum sjálfum:

1. Eignahluta í öðrum félögum og annað áhættufé skal sundurliða. Þar skal greina nafn hvers félags, nafnverð eignahluta og bókfært verð í efnahagsreikningi.
2. Varanlega rekstrarfjármuni skal sundurliða. Þar komi fram kostnaðarverð hvers eignaflokks í ársbyrjun samkvæmt efnahagsreikningi fyrra árs ásamt eldri endurmatshækkunum. Þá skal greina heildarverð hækkunar og lækkunar þessara eigna á reikningsárinu ásamt afskriftum og niðurfærslum á reikningsárinu og samtölu þeirra til loka reikningsársins. Niðurstöður þessara skýringa skulu vera samanburðarhæfar við einstaka eignaliði í efnahagsreikningi og við afskriftir í rekstrarreikningi.
3. Gildandi fasteignamatsverð fasteigna og brunabótamatsverð þeirra.
4. Hafi einstakir veltufjármunir verið færðir á hærra verði en kostnaðarverði, skal það upplýst, ásamt fjárhæð mismunar.
5. Endurmatshækkun fastafjármuna, fjárhæð hennar og ráðstöfun.
6. Ef eftirlaunaskuldbinding félags er ekki færð í efnahagsreikning, skal gefa upplýsingar um hana.
7. Þegar útgefin hlutabréf eru ekki öll sömu tegundar, skal greina frá því, að hvaða leyti bréfin eru frábrugðin, og heildarfjárhæð bréfa í hverjum flokki.
8. Breytingar, sem orðið hafa á hinum ýmsu liðum eigin fjár frá efnahagsreikningi síðasta árs, skal sundurliða.
9. Ef gerðar hafa verið breytingar á mati veltufjármuna eða afskriftum fastafjármuna eða gerðar aðrar breytingar frá ársreikningi síðasta árs, sem hafa veruleg áhrif á afkomu ársins eða hafa að öðru leyti verulega þýðingu.
10. Heildarfjárhæð eigna og skulda í erlendum gjaldeyri eða þeim liðum efnahagsreiknings, sem háðir eru gengisáhættu eða verðtryggingu.
11. Ef gerðar eru verulegar breytingar á uppsetningu eða flokkun liða í rekstrarreikningi eða efnahagsreikningi, sem haft geta veruleg áhrif á möguleika til samanburðar við ársreikning síðasta árs, skal gera grein fyrir þeim breytingum.
12. Ef félagið hefur keypt eða yfirtekið eigin hlutabréf á reikningsárinu eða hlutabréf í móður- eða dótturfélagi, sbr. 46. gr., skal upplýsa um nafnverð þeirra og kaupverð og hlutfall af heildarhlutafé viðkomandi félags.
13. Hafi verið áætlaður hagnaður af verki í framkvæmd, skal það koma fram ásamt greinargerð um matið.
14. Þau atriði, sem hafa eða geta haft veruleg áhrif á skattalega stöðu félagsins, svo sem ef um heimild til yfirfærslu á rekstrartapi frá fyrri árum er að ræða eða ef sala eða önnur afhending á eignum félagsins fyrir bókfært verð gæti leitt til skattlagningar.
15. Veðsetningar og ábyrgðarskuldbindingar, sbr. 99. gr.
16. Kröfur á eða skuldir við dótturfélög eða móðurfélög skal sérgreina, sbr. 1. mgr. 100. gr.
17. Ábyrgðarskuldbindingar vegna hluthafa, stjórnarmanna o. fl. aðila, sbr. 2. og 3. mgr. 100. gr.

■ **103. gr.** Í ársskýrslu skal gefa, nema sérstakar ástæður séu til að ætla, að slíkt gæti skaðað félagið, upplýsingar um atriði, sem eru mikilvæg við mat á fjárhagslegri stöðu félagsins og afkomu þess á reikningsárinu og ekki koma fram í efnahags- eða rekstrarreikningi eða skýringum með þeim. Þetta á

einnig við um mikilvæg atriði, sem fram hafa komið eftir lok reikningsársins.

☐ Ársskýrsla skal veita upplýsingar um fjölda starfsmanna að meðaltali á reikningsárinu, heildarfjárhæð launa, þóknana eða annarra greiðslna til starfsmanna, stjórnar, framkvæmdastjóra og annarra í þjónustu félagsins. Ágóðahluti til stjórnar og framkvæmdastjóra skal sérgreindur.

☐ Stjórnin skal í ársskýrslu gera tillögu um ráðstöfun á hagnaði félagsins eða jöfnun taps.

☐ Í ársskýrslu móðurfélags skal veita upplýsingar um afkomu félagssamstæðunnar á reikningsárinu, ásamt upplýsingum um frjálst eigið fé hennar eða ójafnað tap.

■ **104. gr.** Í móðurfélagi skal gera samstæðureikning, sem ná skal til sama tímabils og ársreikningur þess.

☐ Samstæðureikningurinn skal hafa að geyma samantekt á ársreikningum móður- og dótturfélaganna, saminn í samræmi við lög og góða reikningsskilavenju og með hliðsjón af öðrum ákvæðum þessa kafla. Við gerð reikningsins skal fella brott innbyrðis tekjur og arðgreiðslur milli félaga í samstæðunni svo og innbyrðis eignir og skuldir.

☐ Til innbyrðis tekna telst hluti móðurfélags í tekjum af eignatilfærslum innan samstæðunnar, svo framarlega sem eignin hefur ekki þegar verið afskrifuð um samsvarandi fjárhæð í því félagi, sem aflaði hennar.

☐ Ef samsetning samstæðunnar eða aðrar sérstakar aðstæður gera það að verkum, að gerð samstæðureiknings er verulegum vandkvæðum bundin, má víkja frá ákvæðum þessarar greinar.

■ **105. gr.** Eigi síðar en mánuði eftir samþykkt ársreikningsins, þó ekki síðar en tíu mánuðum eftir lok reikningsárs, skal staðfest endurrit hans ásamt endurskoðunarskýrslu hafa borist til hlutafélagaskrár. Með ársreikningnum skulu fylgja staðfestar upplýsingar um, hvenær hann var samþykktur og hvaða ákvörðun aðalfundur tók um ráðstöfun á hagnaði eða jöfnun á tapi. Móðurfélag skal ennfremur senda staðfestan samstæðureikning eða samstæðuskýrslu.

XIII. kafli. Arðsúthlutun, varasjóðir o. fl.

■ **106. gr.** Óheimilt er að úthluta af fjármunum félagsins til hluthafa nema það fari fram eftir reglum um úthlutun arðs, sem endurgreiðsla vegna lækkunar hlutafjár eða varasjóðs eða vegna félagsslita.

■ **107. gr.** Einungis er heimilt að úthluta sem arði árságóða samkvæmt samþykktum reikningi síðasta reikningsárs, yfirfærðum ágóða frá fyrri árum og frjálsum sjóðum, eftir að dregið hefur verið frá tap, sem ekki hefur verið jafnað, það fé, sem samkvæmt lögum eða félagssamþykktum skal lagt í varasjóð eða til annarra þarfa, og hæfilegt fé tekið frá til greiðslu áætlaðra skatta til ríkis og sveitarfélaga vegna rekstrar félagsins á reikningsárinu. Nú nemur varasjóður ekki einum tíunda hluta af hlutafénu, og má þá ekki greiða hærri arð en sem nemur þeim hundraðshluta af greiddu hlutafé, sem svarar til vaxta á almennum sparisjóðsbókum, sbr. og 43. gr.

☐ Í móðurfélagi er óheimilt að úthluta það miklum arði, að andstætt sé góðum rekstrarvenjum með tilliti til fjárhagsstöðu samstæðunnar, enda þótt arðsúthlutun sé annars heimil.

■ **108. gr.** Minnst tíu hundraðshluta þess árságóða, sem ekki fer til þess að jafna hugsanlegt tap fyrri ára og ekki er lagt í aðra lögbundna sjóði, skal leggja í varasjóð, uns hann nemur tíu hundraðshlutum hlutafjárins. Þegar því marki hefur verið náð, skulu framlög vera minnst fimm hundraðshlutar, þar til sjóðurinn nemur einum fjórða hluta hlutafjárins. Í félagssamþykktum er unnt að mæla fyrir um skyldu til hærri framlaga.

☐ Ef félagi hefur verið greitt meira en nafnverð fyrir hluti, þegar það var stofnað eða hlutafé þess hækkað, skal fé það, sem greitt var umfram nafnverð, lagt í varasjóð, að frádregnum kostnaði af stofnun félagsins eða hækkun hlutafjárins. Einnig skal lagt í varasjóð það fé, sem félagið hefur fengið vegna sölu hlutabréfa samkvæmt 38. gr.

☐ Heimilt er að nota varasjóð til að jafna tap, sem ekki er unnt að jafna með færslu úr öðrum sjóðum. Nú nemur varasjóður meiru en einum fjórða hluta hlutafjárins og er þá heimilt að nota upphæð þá, sem umfram er, til þess að hækka hlutafé eða, sé fyrirmæla 44. gr. gætt, til annarra þarfa.

■ **109. gr.** Hluthafafundur tekur ákvörðun um úthlutun arðs, eftir að félagsstjórn hefur lagt fram tillögur um skiptingu eða aðra ráðstöfun ágóðans. Ekki má ákveða að úthluta meiri arði en félagsstjórn leggur til eða samþykkir.

☐ Hluthafar, sem eiga samtals minnst 1/10 hluta hlutafjárins, eiga á aðalfundi kröfu til þess, sé krafan fyrirfram tilkynnt félagsstjórn samkvæmt ákvæðum 69. gr., að aðalfundur taki ákvörðun um að úthluta sem arði fjárhæð, sem minnst svarar til helmings þess, sem eftir stendur af árságóða, þegar tap fyrri ára hefur verið jafnað, það dregið frá, sem samkvæmt lögum eða félagssamþykktum skal lagt í varasjóð eða sem af öðrum ástæðum er ekki unnt að úthluta sem arði. Þó er ekki unnt að krefjast þess, að meiru sé úthlutað en sem nemur fimm hundraðshlutum af eigin fé félagsins.

☐ Gjalddagi arðs skal ekki vera síðar en sex mánuðum eftir að ákvörðun um úthlutun hans hefur verið tekin.

■ **110. gr.** Ef greiðsla til hluthafa hefur farið fram andstætt ákvæðum laga þessara, skal hann endurgreiða það, sem hann hefur við tekið, með vöxtum, er séu jafnháir vöxtum á almennum sparisjóðsbókum. Þetta gildir þó ekki um úthlutun arðs, ef hluthafinn hvorki vissi né mátti vita, að greiðslan var ólögmæt.

☐ Nú kemur í ljós, að fé fæst ekki endurgreitt, og skulu þá þeir, sem átt hafa þátt í ákvörðun um greiðsluna, framkvæmd hennar, í gerð eða samþykkt hinna röngu reikningsskila, bera ábyrgð eftir ákvæðum 132.—134. gr.

■ **111. gr.** Hluthafafundur getur ákveðið að gefa af fjármunum félagsins til almenningsheilla, mannúðarmála eða í hliðstæðum tilgangi, að svo miklu leyti sem slíkt telst hæfilegt með hliðsjón af tilganginum með gjöfinni, fjárhagsstöðu félagsins svo og atvikum að öðru leyti.

☐ Félagsstjórn er heimilt að verja smávægilegum fjárhæðum, miðað við fjárhagsstöðu félagsins, í sama skyni sem um getur í 1. mgr.

■ **112. gr.** Félagi er einungis heimilt gegn fullnægjandi tryggingu, og aðeins að því marki, sem eigið fé félagsins er hærra en bundið eigið fé, að veita hluthöfum, stjórnarmönnum eða framkvæmdastjórum félagsins eða

móðurfélags þess lán eða setja tryggingu fyrir þá. Trygging félagsins fyrir áðurnefnda aðila er þó bindandi nema viðsemjendur vissu eða máttu vita, að tryggingin var sett andstætt framanskráðu.

☐ Í gerðabók félagsstjórnar skal getið sérhvers þess láns, sem veitt hefur verið samkvæmt 1. mgr., svo og sérhverrar þeirrar tryggingar, sem sett hefur verið.

☐ Ákvæði 1. mgr. eiga ekki við um lán til móðurfélags og tryggingu fyrir skuldbindingum móðurfélags. Ákvæðum 1. mgr. verður ekki beitt um hlutafélagsbanka.

XIV. kafli. Félagsslit.

■ **113. gr.** Um skyldu hlutafélags til að framselja bú sitt til gjaldþrotaskipta fer eftir lögum um gjaldþrotaskipti.

☐ Nú verða eignir afgangs, þegar bú hefur verið tekið til gjaldþrotaskipta, eftir að allar kröfur hafa verið greiddar, og úthlutar þá skiptaráðandi þeim til hluthafa í hlutfalli við hlutafjáreign þeirra, nema lögmætur hluthafafundur ákveði að halda starfsemi félagsins áfram, enda sé lögmæltum skilyrðum til þess fullnægt.

■ **114. gr.** Ákvörðun um félagsslit án gjaldþrotaskipta skal tekin af hluthafafundi.

☐ Ákvörðun um félagsslit skal tekin af hluthöfum, er ráða yfir minnst ⅔ hlutum af heildarhlutafé félagsins.

☐ Slíta skal hlutafélagi samkvæmt ákvörðun skiptaréttar:

1. Þegar félagi skal slíta samkvæmt ákvæðum í lögum eða samþykktum félagsins, en hluthafafundur ákveður ekki félagsslit.
2. Ef hluthafar verða færri en fimm.
3. Þegar félagið hefur ekki tilkynnt hlutafélagaskrá um stjórn og stjórnarmenn, sem fullnægja skilyrðum, sem ákveðin eru í lögum, eða hefur ekki framkvæmdastjóra, þegar þess er krafist í lögum.
4. Þegar ársreikningar, samþykktir og endurskoðaðir, hafa ekki verið sendir hlutafélagaskrá fyrir hin síðustu þrjú reikningsár.

☐ Kröfu um slit félags samkvæmt ákvæðum í félagssamþykktum getur einungis hluthafi gert. Þegar þau atvik að öðru leyti liggja fyrir, sem um ræðir í 1.—4. tl. 3. mgr., skal ráðherra tilkynna það skiptaréttinum og krefjast þess, að bú félagsins verði tekið til skipta. Jafnan skal gefa félagi hæfilegan frest til að koma málum í rétt horf.

■ **115. gr.** Hluthafar, sem ráða yfir ⅕ hluta hlutafjárins, geta krafist þess, að félagi sé slitið með dómi, ef hluthafar hafa af ásetningi misnotað aðstöðu sína í félaginu eða tekið þátt í brotum á lögum þessum eða samþykktum félags.

■ **116. gr.** Hafi hluthafafundur tekið ákvörðun um félagsslit, skal þegar í stað tilkynna hlutafélagaskrá þá ákvörðun.

☐ Hluthafafundur sá, sem ákveður félagsslit, skal kjósa skilanefnd, er taki við störfum stjórnar og framkvæmdastjóra félagsins, enda hafi hluthafafundur ekki ákveðið að fá skiptaréttí bú félagsins til meðferðar. Hluthafahópur, sem ræður yfir meiru en ⅓ hluta hlutafjár, hefur rétt til að ráða vali eins skilanefndarmanns. Skilanefndarmenn skulu þegar í stað óska löggildingar ráðherra á starfa sínum.

■ **117. gr.** Skilanefnd gerir, svo fljótt sem unnt er, rekstrarreikning fyrir tímabil það, sem liðið er frá síðustu reikningsskilum, svo og efnahagsreikning við upphaf félagsslita. Skylt er fráfarandi félagsstjórn og framkvæmdastjóra að veita alla nauðsynlega aðstoð við reikningsgerð þessa.

■ **118. gr.** Skilanefnd skal láta birta þrisvar í Lögbirtingablaði áskorun til lánardrottna félagsins um að lýsa kröfum sínum innan þriggja mánaða frá fyrstu birtingu áskorunar talið með sömu réttaráhrifum og gildir um innköllun krafna við gjaldþrotaskipti.

■ **119. gr.** Þegar innköllunarfrestur er liðinn, skuldir hafa verið greiddar eða næg trygging sett fyrir þeim að dómi ráðherra og lokið er að koma eignum félagsins í verð, skal skilanefnd gera skýrslu um störf sín og frumvarp að úthlutunarskrá til hluthafa og annarra, sem við eignum eiga að taka. Greiðsla til hluthafa skal vera í réttu hlutfalli við hlutaeign þeirra, nema annað sé ákveðið í félagssamþykktum.

☐ Þegar aflað hefur verið álits löggilts endurskoðanda um skýrslur skilanefndar og frumvarp að úthlutunarskrá, skal nefndin leggja hvort tveggja fyrir hluthafafund til samþykktar.

■ **120. gr.** Skilanefnd skal annast greiðslur samkvæmt úthlutunarskrá, eftir að úthlutun hefur verið ákveðin til fullnaðar. Ef hluthafa eða öðrum hefur verið greitt meira en honum ber, skal hann endurgreiða það, enda ábyrgist skilanefndarmenn, einn fyrir alla og allir fyrir einn, endurheimtuna.

■ **121. gr.** Ágreining um skuldakröfur, skiptingu félagseigna og kostnað af félagsslitum má bera undir skiptarétt, þar sem félag á varnarþing, enda sé um ágreining að ræða, sem bæri undir skiptarétt við opinber búskipti.

☐ Nú rís ágreiningur um málefni, sem í 1. mgr. getur, og skal hann þá borinn undir dómstól innan sex vikna frá því, að skilanefnd tilkynnti aðila vefengingu eða honum varð vefenging á annan hátt kunn.

■ **122. gr.** Ef aðili vitjar ekki fjár þess, sem í hlut hans hefur komið við félagsslit, skal það varðveitt í banka, sem hefur heimild til að taka við geymslufé (deposit-um), og skal það tilkynnt aðila, ef unnt er. Féð verður eign ríkissjóðs, ef þess er ekki vitjað innan 10 ára frá því, að það var afhent bankanum.

■ **123. gr.** Þegar skilanefnd hefur lokið greiðslum samkvæmt 120. gr. eða komið fé í vörslu samkvæmt 122. gr., skal hún tafarlaust tilkynna hlutafélagaskrá, að félaginu sé slitið. Tilkynningu skal fylgja eintak af úthlutunarskrá, kvittanir fyrir greiðslum eða eftirrit þeirra svo og vörsluskírteini, ef um þau er að ræða.

☐ Skilanefnd sendir hlutafélagaskrá bækur félags og gögn, er afhendir þau Þjóðskjalasafni Íslands til varðveislu.

☐ Skilanefnd skal birta í Lögbirtingablaði niðurstöður skipta svo og að skiptum sé lokið.

☐ Nú hefur skiptaréttur fengið bú hlutafélags til opinberra skipta og skal hann þá tilkynna hlutafélagaskrá upphaf og lok skipta.

■ **124. gr.** Nú koma fram eignir, eftir að félagsslitum er lokið og skal skilanefnd þá taka skipti upp að nýju án innköllunar til kröfuhafa. Ef þess er ekki kostur, að skilanefnd taki upp skiptin, skal ráðherra hlutast til um, að skiptaréttur framkvæmi þau.

□ Tilkynna skal til hlutafélagaskrár upphaf og lok framhaldsskipta og senda þangað eintak af úthlutunarskrá ásamt fylgigögnum.

■ **125. gr.** Meðan greiðslur til hluthafa hafa ekki farið fram, getur hluthafafundur ákveðið, að félagsslitum, er ráðin hafa verið samkvæmt 2. mgr. 114. gr., skuli hætt og félagið haldi áfram störfum, enda gjaldi hluthafar, sem ráða yfir minnst ⅔ hlutum af heildarhlutafé félagsins, því jákvæði.

□ Samþykkt er því aðeins gild, að greiddar séu eða tryggðar kröfur allra lánardrottna, er ekki hafa fallist á samþykktina. Samþykkt skal tilkynna til hlutafélagaskrár þegar í stað. Ekki má félag hefja starfsemi að nýju, fyrr en samþykkt um það hefur verið skráð í hlutafélagaskrá, enda fullnægi félagið lögmæltum skilyrðum að öðru leyti.

XV. kafli. Samruni hlutafélaga.

■ **126. gr.** Með þeirri undantekningu, sem um getur í 131. gr., hefur hluthafafundur einn vald til þess að taka ákvörðun um slit hlutafélags án skuldaskila með þeim hætti, að félagið sé algerlega sameinað öðru hlutafélagi. Þegar ákvörðun er tekin um þetta, skal gætt fyrirmæla 76. gr. auk frekari fyrirmæla, er félagssamþykktir kunna að kveða á um varðandi félagsslit eða samruna. Á hluthafafundinum skulu lögð fram drög að samningi milli félaganna og skal fylgt ákvæðum 4. mgr. 71. gr. um það. Einnig skal lagt fram endurskoðað, sameiginlegt reikningsyfirlit, er sýnir allar eignir og skuldir hvors félagsins um sig, þær breytingar, sem samruninn er álitinn hafa í för með sér, og drög að efnahagsreikningi (upphafsreikningi) þess félags, sem við tekur, eins og hann mun verða, þegar samruninn hefur farið fram.

□ Eftir fyrirmælum 1.—3. málsliðar 1. mgr. skal farið með hliðstæðum hætti ef hluthafafundur ákveður að framselja íslenska ríkinu eða íslensku sveitarfélagi allar eignir hlutafélags. Auk þess skal ákvæðum 128. gr. beitt með hliðstæðum hætti. Framsalið getur farið fram án þess, að gætt sé fyrirmæla 130. gr. Félagsstjórn skal tilkynna hlutafélagaskrá ákvörðunina innan viku og getur um leið tilkynnt, að félaginu sé slitið. Tilkynningu skal fylgja samningur sá, sem nefndur er í 1. mgr., og skal hann annaðhvort vera í frumriti eða staðfestu endurriti.

■ **127. gr.** Nú er ákveðið að sameina tvö eða fleiri hlutafélög og stofna þannig nýtt félag, og eiga þá ákvæði 1. mgr. 126. gr. svo og ákvæði 128.—130. gr. við með hliðstæðum hætti. Ef kjör félagsstjórnar og endurskoðenda fer ekki fram, eftir að hluthafafundirnir hafa samþykkt sameininguna og staðfest samþykktir og efnahagsreikning (upphafsreikning) hins nýja félags, skal innan viku þar frá halda hluthafafund í nýja félaginu til þess að kjósa félagsstjórn og endurskoðendur.

□ Tilkynningar vegna sameiningarinnar skulu sendar hlutafélagaskrá innan viku frá samþykkt hennar.

■ **128. gr.** Hluthafar í því félagi eða félögum, sem sameinuð eru öðrum, er hafa greitt atkvæði gegn samruna eða sameiningu í nýtt félag, eiga kröfu á því, að hlutabréf þeirra verði innleyst, ef skrifleg krafa er gerð um það innan mánaðar frá því, að hluthafafundurinn var haldinn. Nú hefur þess verið farið á leit við hluthafa fyrir atkvæðagreiðslu, að þeir, sem nota vilja innlausnarréttinn, gæfu til kynna vilja sinn í því efni, og er innlausnarrétturinn þá bundinn því skilyrði, að hlutaðeigendur hafi gefið yfirlýsingu þar um á hluthafafundinum. Félagið skal kaupa hlutina af þeim á verði, sem svarar til verðmætis hlutanna og sem skal ákveðið, sé ekki um samkomulag að ræða, af matsmönnum, dómkvöddum á heimilisvarnarþingi félagsins. Hvor aðili um sig getur borið ákvörðun matsmanna undir dómstóla. Mál verður að höfða innan þriggja mánaða frá því, að mat hefur farið fram.

■ **129. gr.** Ákvörðun um samruna skal tilkynna til hlutafélagaskrár innan viku frá því, að hún var gerð. Hafi tilkynning ekki farið fram innan tveggja mánaða frá því að ákvörðunin var tekin, fellur hún úr gildi.

■ **130. gr.** Stjórn þess félags, sem sameinað er öðru, skal láta birta þrisvar sinnum í Lögbirtingablaði áskorun til lánardrottna félagsins um að lýsa kröfum sínum innan þriggja mánaða frá fyrstu birtingu áskorunar talið. Eignum félagsins skal halda aðgreindum, þar til fresturinn er útrunninn og lýstum kröfum fullnægt. Ekki þarf að halda eignunum aðgreindum, ef allir lánardrottnar samþykkja eða þeim er sett fullnægjandi trygging. Ráðherra úrskurðar eftir kröfu aðila, hvort trygging sú, sem fram er boðin, sé fullnægjandi.

□ Ef það félag, sem við eignum og skuldum tekur, verður gjaldþrota, meðan það hefur aðgreindar eignir þess félags, sem sameinað er, skulu kröfur á hendur síðarnefnda félaginu svo og kröfur fyrri hluthafa til greiðslu samkvæmt samningnum njóta forgangsréttar til greiðslu af eignum félagsins.

□ Þegar ekki er lengur skylt að halda eignum þess félags aðgreindum, sem sameinað er öðru og hluthöfum þess félags hefur verið fullnægt, skal senda tilkynningu til hlutafélagaskrár um afskráningu félagsins innan viku. Félagsstjórnir beggja félaganna skulu undirrita tilkynninguna.

□ Ef endurgjald hluthafa í því eða þeim félögum, sem sameinuð eru öðru hlutafélagi, er að öllu leyti eða hluta fólgið í hlutabréfum í síðarnefnda félaginu, skal ákvæðum 32. gr. ekki beitt um þá hækkun hlutafjár félagsins, sem við þetta verður óhjákvæmileg.

■ **131. gr.** Ef móðurfélag á meira en 9/10 hluta hlutabréfanna í dótturfélagi og fer með samsvarandi hluta atkvæðanna, geta stjórnir félaganna tekið ákvörðun um innlausn móðurfélagsins á þeim hluta hlutabréfanna í dótturfélaginu, sem ekki eru í eigu móðurfélagsins, og ákveðið, að móðurfélagið taki við öllum eignum og skuldum dótturfélagsins. Ákvæði 129. gr. og 1.—3. mgr. 130. gr. eiga við með hliðstæðum hætti.

□ Nú næst ekki samkomulag við hluthafa þá, sem í minnihlutanum eru, um innlausnarverð, og skal það þá ákveðið af matsmönnum, sbr. 3.—5. málsl. 128. gr.

□ Hluthafar þeir, sem í minnihlutanum eru, eiga rétt á því, að móðurfélagið innleysi hluti þeirra í dótturfélaginu. Ákvæði 2. mgr. eiga þá við með hliðstæðum hætti.

XVI. kafli. Skaðabætur o. fl.

■ **132. gr.** Stofnendur, stjórnarmenn, framkvæmdastjórar og endurskoðendur hlutafélags eru skyldir að bæta hlutafélagi það tjón, er þeir hafa valdið félaginu í störfum sínum, hvort sem er af ásetningi eða gáleysi. Sama gildir, þegar hluthafi eða aðrir verða fyrir tjóni

vegna brota á ákvæðum laga þessara eða samþykktum félags.

□ Bótafjárhæð má færa niður með hæfilegu tilliti til þess, hve mikil sökin var og tjónið, til efnahags tjónvalds og annarra atvika.

■ **133. gr.** Ákvörðun um, að félag skuli hafa uppi skaðabótakröfu, sbr. 132. gr., skal tekin á hluthafafundi.

□ Hafi hluthafafundur gert samþykkt um ábyrgðarleysi manns eða fellt tillögur um að beita fébótaábyrgð, geta hluthafahópar, sem ráða yfir minnst ⅕ heildarhlutafé félagsins, gert skaðabótakröfuna vegna félagsins og í nafni þess. Kostnaður af slíku máli er félaginu óviðkomandi. Þó geta málshefjendur krafist, að kostnaður sé greiddur af félaginu allt að þeirri fjárhæð, sem félagið fengi greidda í skaðabætur.

□ Ákvörðun hluthafafundar um ábyrgðarleysi eða um að beita ekki fébótaábyrgð er ekki bindandi fyrir þrotabú félagsins, ef félagið telst hafa verið ógjaldfært, þegar ákvörðun var tekin, eða gjaldþrotaskipti hefjast innan árs frá ákvörðuninni.

■ **134. gr.** Skaðabótamál þau, sem um ræðir í 133. gr., skal höfða, nema krafan byggist á refsiverðum verknaði:

a. Gegn stofnendum innan þriggja ára frá því, að ákvörðun um stofnun félags var tekin.

b. Gegn stjórnarmönnum og framkvæmdastjórum innan þriggja ára frá lokum þess reikningsárs, þar sem ákvörðunin eða athöfnin, sem málið byggist á, var samþykkt eða gerð.

c. Gegn endurskoðendum innan tveggja ára frá því, að endurskoðun lauk og endurskoðunarskýrsla eða yfirlýsing lögð fram.

□ Mál samkvæmt 3. mgr. 133. gr. skal höfða síðast þrem mánuðum eftir, að félagið hefur verið úrskurðað gjaldþrota.

XVII. kafli. Erlend hlutafélög.

■ **135. gr.** Ráðherra getur veitt hlutafélagi, sem á lögheimili og varnarþing erlendis, rétt til að starfa hér á landi, ef fullnægt er eftirtöldum skilyrðum:

1. Að félagið sé löglegt í heimalandi sínu.

2. Að félagið fullnægi meginskilyrðum laga þessara fyrir því að teljast hlutafélag.

3. Að íslensk hlutafélög njóti sama réttar í heimalandi erlenda félagsins.

4. Að félagið fullnægi ákvæðum íslenskrar atvinnulöggjafar um starfsemi sína hér.

5. Að félagið hafi hér skrásett útibú.

■ **136. gr.** Öll lögskipti, sem leiðir af starfsemi erlends félags hér á landi, skulu lúta íslenskum lögum og lögsögu.

■ **137. gr.** Í heiti útibús erlends hlutafélags skal greina nafn og heimilisfang hins erlenda félags svo og þess getið, að um útibú sé að ræða. Ef félag eða útibú er undir forræði skilanefndar, skal þess sérstaklega getið.

■ **138. gr.** Útibússtjóri, einn eða fleiri, skal veita útibúi forstöðu. Útibússtjóri skal vera íslenskur ríkisborgari, lögráða, fjár síns ráðandi og heimilisfastur hér á landi. Ráðherra getur veitt undanþágu frá skilyrðum um íslenskan ríkisborgararétt.

□ Útibússtjóri undirritar skuldbindingar útibúsins og ber ábyrgð á, að gætt sé íslenskra laga um rekstur þess. Félagsstjórn getur þó veitt prókúrumboð fyrir útibúið, enda fullnægi prókúruhafi skilyrðum 1. mgr. um útibússtjóra.

■ **139. gr.** Tilkynna skal til hlutafélagaskrár stofnun útibús erlends hlutafélags. Tilkynning skal gerð á eyðublað, sem ráðherra lætur af hendi.

□ Í tilkynningu skal greina:

1. Heiti erlenda félagsins og heimilisfang.

2. Tilgang félagsins, ef hann er annar en sá að afla ágóða til skiptingar meðal hluthafa, starfsemi félagsins, dagsetning félagssamþykkta og upphæð hlutafjár svo og hvort eða að hve miklu leyti hlutafé sé greitt. Ef hlutafé er ekki að fullu greitt, skal þess getið, hvenær greiða á eftirstöðvarnar.

3. Heiti útibús, heimilisfang, varnarþing og starfsemi útibús sérgreinda.

4. Nafn, stöðu og heimilisfang útibússtjóra og prókúruhafa svo og hverjir hafi heimild til að skuldbinda útibúið og skulu þeir sýna með eigin hendi, hvernig undirskriftum sé hagað.

□ Tilkynningu skal fylgja:

1. Embættisvottorð um, að félagið sé löglegt í heimalandi sínu.

2. Yfirlýsing félagsstjórnar, staðfest af notarius publicus, um, að félagið hlíti því, að lögskipti þess hér á landi lúti íslenskum lögum og íslenskri lögsögu.

3. Starfsumboð til handa útibússtjóra og prókúruhafa.

4. Samþykktir félagsins á frummáli og í þýðingu löggilts skjalaþýðanda.

5. Skilríki um, að útibússtjóri og prókúruhafi fullnægi skilyrðum 138. gr.

6. Ársreikningar félagsins þrjú s. l. reikningsár.

□ Útibússtjóri undirritar tilkynningu og ber ábyrgð á efni hennar og fylgiskjala.

■ **140. gr.** Útibússtjóra ber að tilkynna hlutafélagaskrá allar breytingar á því, sem skráð er, sbr. 147. gr.

□ Útibússtjóri skal senda hlutafélagaskrá ársreikninga aðalfélags og útibús innan sex mánaða frá lokum reikningsárs.

■ **141. gr.** Ef hið erlenda félag verður gjaldþrota, skal útibússtjóri tafarlaust tilkynna það hlutafélagaskrá svo og skiptarétti, þar sem útibúið á varnarþing, sem tekur bú útibúsins til meðferðar og annast þær skiptagerðir, sem hér fara fram.

■ **142. gr.** Útibú skal afmá úr hlutafélagaskrá:

1. Ef hið erlenda hlutafélag ákveður að leggja útibúið niður.

2. Ef þess er krafist af lánardrottni, sem sannað hefur með árangurslausri aðför eða löghaldsgerð eða með játningu útibússtjóra, að eignir félagsins hér á landi nægi ekki til greiðslu á kröfu hans.

3. Ef útibússtjóri fullnægir ekki lengur skilyrðum 138. gr. eða hverfur úr starfi. Ráðherra getur þó veitt félagi hæfilegan frest til að koma málum í rétt horf að þessu leyti.

4. Ef hið erlenda félag fullnægir ekki lengur skilyrðum þeim, sem greind eru í 1.— 4. tl. 135. gr.

■ **143. gr.** Nú ber að afmá útibú úr hlutafélagaskrá, og falla þá í gjalddaga þær kröfur hérlendra lánardrottna, sem stofnast hafa vegna starfsemi útibúsins. Ef innköllun hefur ekki áður farið fram, skal skiptaráðandi, þar

sem útibú var skrásett, láta birta þrisvar í Lögbirtingablaði áskorun til hérlendra lánardrottna þess um að lýsa kröfum sínum innan þriggja mánaða frá fyrstu birtingu áskorunar talið með sömu réttaráhrifum og gildir um innköllun krafna við gjaldþrotaskipti.

□ Ákvæði greinar þessarar koma því aðeins til framkvæmda, að milliríkjasamningar standi því ekki í vegi.

■ **144. gr.** Útibússtjóri ber ábyrgð á skuldbindingum, sem hann stofnar til fyrir hönd útibús, eftir að honum er kunnugt um gjaldþrot félagsins, sbr. 141. gr., eða um atvik, sem valda því, að útibú skal afmá úr hlutafélagaskrá, sbr. 142. gr.

XVIII. kafli. Skráning hlutafélaga.

■ **145. gr.** Viðskiptaráðherra annast skráningu allra íslenskra hlutafélaga og útibúa erlendra hlutafélaga og heldur hlutafélagaskrá.

□ Ráðherra setur nánari reglur um skipulag hlutafélagaskrár og skráningargjöld.[1)] Ráðherra er heimilt að veita almennan aðgang að skránni, þ. m. t. reikningum hlutafélaga.

□ Tilkynningar til hlutafélagaskrár ásamt fylgiskjölum og tilskildum skráningar- og birtingargjöldum skal senda beint til hlutafélagaskrár eða til lögreglustjóra í því lögsagnarumdæmi, þar sem tilkynnandi á heimili. Sé tilkynning afhent lögreglustjóra, skal hann þegar framsenda hana til hlutafélagaskrárinnar, enda öðlast tilkynning ekki gildi, fyrr en við skráningu þar.

[1)] *Augl. 784/1982.*

■ **146. gr.** Tilkynning um stofnun hlutafélags skal greina:

1. Ákvæði samþykkta félagsins um það efni, er greinir í 1.—3., 5. og 9.—13. tl. 6. gr.

2. Upphæð hlutafjár og hve mikill hluti af því er greiddur. Á hvern hátt greiðsla hefur farið fram og hvenær eftirstöðvar skulu greiddar.

3. Nöfn, stöðu og heimilisföng stofnenda félagsins, stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og allra þeirra, er hafa heimild til að rita félagið. Ennfremur nöfn og heimilisföng endurskoðenda. Sama gildir um varamenn.

□ Tilkynning skal undirrituð af öllum stjórnarmönnum félags og skulu undirskriftir staðfestar af notarius publicus eða tveimur vottum.

□ Tilkynningu skal fylgja:

1. Stofnsamningur, reikningsgögn þau, sem um ræðir í 3. mgr. 5. gr., svo og önnur gögn og skjöl í sambandi við stofnun félagsins.

2. Staðfest endurrit af fundargerð stofnfundar.

3. Sönnur fyrir því, að stofnendur uppfylli þau skilyrði, er um ræðir í 3. gr., stjórnarmenn og framkvæmdastjóri uppfylli þau skilyrði, sem um getur í 50. gr. og endurskoðendur skilyrði þau, er getur í 81. gr.

□ Ráðherra getur auk þessa krafist hverra þeirra gagna og upplýsinga, sem nauðsynlegar eru til þess að taka afstöðu til þess, hvort við stofnunina hafi verið farið eftir lögum og samþykktum félagsins.

■ **147. gr.** Breytingar á félagssamþykktum eða öðru því, sem tilkynnt hefur verið, skal tilkynna innan mánaðar, sé ekki kveðið á um annað í lögum þessum. Með tilkynningu skulu fylgja sönnur fyrir lögmæti breytinga. Breytingu á búsetu þarf ekki að tilkynna nema aðili taki heimilisfang erlendis. Ákvæði 2. og 4. mgr. 146. gr. gilda, eftir því sem við á.

■ **148. gr.** Ef tilkynningar fullnægja ekki fyrirmælum laga þessara eða samþykkta hlutafélags eða ákvarðanir eru ekki teknar á þann hátt, sem ákveðið er í lögum eða samþykktum, skal synja skráningar.

□ Nú má bæta úr göllum á einfaldan hátt með ákvörðun hluthafafundar eða samþykkt stjórnar og skal þá gefa félaginu hæfilegan frest til að bæta úr því. Ef ekki er úr bætt innan frestsins, skal synja skráningar.

□ Tilkynnanda skal skýrt bréflega frá synjun og um ástæður til hennar.

□ Nú getur skráning tilkynningar skipt þriðja aðila máli og skal ráðherra láta sjá svo um, að þeim aðila verði gert viðvart með fullnægjandi hætti.

□ Ef tilkynnandi vill ekki hlíta ákvörðunum samkvæmt 1. og 2. mgr. þessarar greinar, getur hann borið málið undir dómstóla. Mál skal höfða innan 6 mánaða frá því, að tilkynnandi fékk vitneskju um ákvörðun.

□ Nú telur einhver rétti sínum hallað með skráningu og getur hann þá borið málið undir dómstóla, enda sé mál höfðað innan 6 mánaða frá því, að tilkynning var birt í Lögbirtingablaði. Ef aðili æskir þess, skal skrá ókeypis athugasemd um málsúrslit í hlutafélagaskrá og birta síðan samkvæmt 149. gr.

■ **149. gr.** Ráðherra skal á kostnað tilkynnanda láta birta í Lögbirtingablaði aðalefni þess, sem skrásett hefur verið.[1)]

□ Það, sem skráð hefur verið og birt í Lögbirtingablaði, skal telja manni kunnugt, nema atvik séu svo vaxin, að telja megi hann hvorki um það hafa vitað né mátt vita.

□ Nú hefur birting í Lögbirtingablaði eigi farið fram og hefur tilkynning þá ekki gildi gagnvart öðrum en þeim, sem sannanlega höfðu vitneskju um hana.

[1)] *Augl. 607/1982.*

XIX. kafli. Refsingar o. fl.

■ **150. gr.** Nú vanrækja stofnendur, stjórnendur, framkvæmdastjóri, endurskoðendur, skilanefndarmenn eða útibússtjóri erlends hlutafélags skyldur sínar samkvæmt lögum þessum, félagssamþykktum eða ályktunum hluthafafundar og getur þá ráðherra boðið þeim, að viðlagðri ákveðinni dagsekt eða vikusekt, að inna skylduverk af hendi. Bera má lögmæti úrskurðar[1)] undir dómstóla innan eins mánaðar frá birtingu hans.

[1)] *Úrskurðir 149/1981 og 150/1981.*

■ **151. gr.** Það varðar sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að tveimur árum:

1. Að skýra vísvitandi rangt eða villandi frá högum hlutafélags eða öðru, er það varðar, í opinberri auglýsingu eða tilkynningu, í opinberu boði í þátttöku í stofnun félags eða í útboði hluta, í skýrslum, ársreikningi eða yfirlýsingum til hluthafafundar eða forráðamanna félags eða í tilkynningum til hlutafélagaskrár.

2. Að brjóta vísvitandi ákvæði laga þessara um útgáfu hlutabréfa eða bráðabirgðaskírteina, um hlutaskrá, greiðslur í varasjóð, úthlutun arðs og endurgreiðslu á hlutafjárframlögum.

■ **152. gr.** Hver sá, sem vísvitandi ber út rangar frásagnir, eða með öðrum samsvarandi hætti skapar rangar hugmyndir um hag hlutafélags eða annað, er það varðar, þannig að áhrif geti haft á sölu eða söluverð hluta í

1978 Nr. 32 12. maí

félaginu, skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi, allt að tveimur árum.

□ Ef sá, sem stjórnar hlutafélagi eða kemur að öðru leyti fram fyrir hönd þess, hermir vísvitandi rangt eða villandi um efnahag félags eða eignir í skjölum, bréfum til viðskiptamanna, umburðarbréfum eða tilkynningum eða skýrslum til opinberra aðila, þá varðar það sektum eða varðhaldi, enda taki ákvæði 151. gr. eða 1. mgr. þessarar greinar ekki þar til.

■ **153. gr.** Sá maður skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að tveimur árum, sem gerist sekur um eftirgreindar athafnir, að því er varðar atkvæðagreiðslu á hluthafafundi:

1. Aflar sér eða öðrum ólöglega færis á að taka þátt í atkvæðagreiðslu eða ruglar atkvæðagreiðslu með öðrum hætti.

2. Leitast við með ólögmætri nauðung, frelsisskerðingu eða misbeitingu aðstöðu yfirboðara að fá hluthafa eða umboðsmann hans til þess að greiða atkvæði á ákveðinn hátt eða til þess að greiða ekki atkvæði.

3. Kemur því til leiðar með sviksamlegu atferli, að hluthafi eða umboðsmaður hans greiði ekki atkvæði, þó að hann hafi ætlað sér það, eða að atkvæði hans ónýtist eða hefur önnur áhrif en til var ætlast.

4. Greiðir, lofar að greiða eða býður hluthafa eða umboðsmanni hans fé eða annan hagnað til þess að neyta ekki atkvæðisréttar síns eða til að greiða atkvæði félaginu í óhag.

5. Tekur við, fer fram á að fá eða lætur lofa sér eða öðrum hagnaði, til þess að neyta ekki atkvæðisréttar síns eða til að greiða atkvæði félaginu í óhag.

■ **154. gr.** Sá, sem vanrækir tilkynningar til hlutafélagaskrár samkvæmt lögum þessum, skal sæta sektum eða varðhaldi.

■ **155. gr.** Nú hefur stjórnanda félags eða öðrum, sem komið hefur fram fyrir hönd þess, verið dæmd sekt vegna brots í starfi sínu fyrir félagið, og ber félagið þá ábyrgð á greiðslu sektar, ef innheimta hefur orðið árangurslaus hjá sökunaut sjálfum. Ef ekki eru ákvæði í refsidómi um ábyrgð félagsins, verður sektin því aðeins innheimt með aðför hjá því, að dæmt sé um skyldu þess í sérstöku opinberu máli.

XX. kafli. Gildistaka laganna o. fl.

■ **156. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1980. Ákvæði 3. mgr. 1. gr. um lágmarksfjárhæð hlutafjár öðlist gildi þegar í stað. Ákvæði XII. kafla um ársreikning taka gildi fyrir það reikningsár, sem hefst á árinu 1979. Ákvæði 82. gr. um skyldu hlutafélaga til að hafa löggiltan endurskoðanda og ákvæði 104. gr. um skyldu til að gera samstæðureikning koma til framkvæmda 1. janúar 1982.

■ **157. gr.** Ákvæði laga þessara taka til þeirra hlutafélaga, sem stofnuð hafa verið og skráð fyrir gildistöku þeirra, með þeim undantekningum, sem greinir í 158.—160. gr.

■ **158. gr.** Ákvæði 3. mgr. 1. gr. um hlutafé og reglur II. kafla um stofnun gilda ekki um félög, sem stofnuð eru og skráð fyrir gildistöku laga þessara, sbr. þó 160. gr.

□ Hafi hlutafélag ekki verið skráð, er lögin taka gildi, en stofnun þess ráðin til hlítar á stofnfundi samkvæmt II. kafla laga nr. 77/1921, og er skráning þess þá heimil. Um skráningu gilda þó ákvæði 1. mgr. 11. gr. og reglur XVIII. kafla laganna, eftir því sem við á.

□ Ef undirbúningur að stofnun hlutafélags er skemmra á veg kominn en í 2. mgr. getur, skal um stofnun þess fara að öllu leyti eftir ákvæðum laga þessara. Heimilt er þó ráðherra að veita aukna fresti til að koma stofnun félags í rétt horf, þegar svo stendur á.

■ **159. gr.** Ákvæði V. og VII. kafla taka ekki til hlutafélaga, sem löglega hafa ákveðið hækkun eða lækkun hlutafjár fyrir gildistöku laganna.

□ Ef skilanefnd hefur verið kosin til að annast félagsslit, áður en lög þessi öðlast gildi, taka ákvæði 2. mgr. 116. gr. ekki til skilanefndarmanna.

□ Ákvæði 135. gr. gilda ekki um útibú erlends hlutafélags, sem löglega hefur verið stofnað fyrir gildistöku laga þessara.

■ **160. gr.** Hlutafélög, sem stofnuð hafa verið fyrir gildistöku laga þessara og ekki hafa verið tekin til gjaldþrotaskipta né félagsslita, skulu á fyrsta aðalfundi, eftir að lögin taka gildi, samræma félagssamþykktir sínar ákvæðum laga þessara. Ráðherra getur, ef sérstaklega stendur á, veitt frest í þessu skyni til næsta aðalfundar á eftir.

■ **161. gr.** Ráðherra getur með reglugerð sett nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara.

Lög um heimild til sölu hlutabréfa í Íslensku matvælamiðstöðinni hf. til erlendra aðila. **1977** Nr. 17 7. maí

■ **1. gr.** Íslensku hluthöfunum í Íslensku matvælamiðstöðinni hf. skal heimilt að selja breskum aðilum öll hlutabréf sín í félaginu, enda skuldbindi hinir bresku kaupendur sig til að félagið stundi engan atvinnurekstur á Íslandi og til að slíta félaginu eigi síðar en 1981.

Lög um eftirlit með opinberum sjóðum. **1964** Nr. 20 20. maí

■ **1. gr.** Ríkisendurskoðunin skal annast eftirlit með sjóðum þeim í landinu, sem hlotið hafa staðfestingu forseta (konungs) á skipulagsskrá, svo og öðrum hliðstæðum sjóðum, sem stofnaðir hafa verið með framlögum einstaklinga, félaga eða stofnana.

□ Rísi ágreiningur um það, hvort sjóður skuli háður eftirliti samkvæmt lögum þessum, sker fjármálaráðherra úr.

□ Fjármálaráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd eftirlitsins.

Lög um ráðstöfun á Minningarsjóði Jóns Sigurðssonar frá Gautlöndum. **1970** Nr. 26 20. apríl

■ **1. gr.** Skipulagsskrá fyrir Minningarsjóð Jóns Sigurðssonar frá Gautlöndum er hér með felld úr gildi. Jafnframt er heimilt að greiða stjórn Félags Gautlandaættar allt fé sjóðsins til þess að heiðra minningu gefandans með útgáfu niðjatals og minningarrits.

Lög um breyting á skipulagsskrá nr. 79 18. sept. 1929 fyrir minningarsjóð hjónanna Halldórs Jónssonar og Matthildar Ólafsdóttur frá Suður-Vík og dætra þeirra, Guðlaugar og Sigurlaugar, til stofnunar elliheimilis fyrir Vestur-Skaftafellssýslu og Eyjafjöll.[1] **1972** Nr. 21 27. apríl

[1] *Um texta laganna vísast til Stjtíð. A 1972, bls. 36—37.*

1970 Lög um Fjárfestingarfélag Íslands h. f.

Nr. 46 6. maí

■ **1. gr.** Heimilt er að stofna hlutafélag, sem heitir Fjárfestingarfélag Íslands h. f. Hlutverk félagsins skal vera að efla íslenzkan atvinnurekstur og örva til þátttöku í honum með því að fjárfesta í atvinnufyrirtækjum og veita þeim fjárhagslega fyrirgreiðslu og beita sér fyrir nýjungum í atvinnumálum. Í samræmi við þennan tilgang skal félaginu heimilt, meðal annars:

1. Að vera frumkvöðull að stofnun, endurskipulagningu og sameiningu atvinnufyrirtækja.
2. Að kaupa, eiga og selja hlutabréf í atvinnufyrirtækjum og skuldabréf þeirra.
3. Að greiða fyrir útgáfu hlutabréfa og skuldabréfa atvinnufyrirtækja með beinni og óbeinni þátttöku í útboðum og annarri dreifingu á þeim.
4. Að útvega, veita og ábyrgjast lán til atvinnufyrirtækja, sem félagið tekur þátt í eða beitir sér fyrir.
5. Að taka þátt í rannsóknum á atvinnunýjungum og tilraunum með þær og hafa milligöngu um öflun og sölu á réttindum til hagnýtingar þeirra.
6. Að annast tæknilega og viðskiptalega ráðgjafarþjónustu við stofnun og rekstur atvinnufyrirtækja.

■ **2. gr.** Heimili félagsins og varnarþing skal vera í Reykjavík.

■ **3. gr.** Forgöngu um stofnun félagsins hafa Verzlunarráð Íslands, Félag íslenzkra iðnrekenda, Samband íslenzkra samvinnufélaga og þeir aðilar, sem samtök þessi kveðja til. Öllum skal gefinn kostur á að gerast hluthafar með almennu hlutafjárútboði.

■ **4. gr.** Hlutafé félagsins skal eigi vera minna en 80 milljónir króna.

□ Einkabönkum er heimilt að kaupa og eiga hlutabréf í félaginu, án tillits til gagnstæðra ákvæða laga um þessar stofnanir, svo og opinberum sjóðum í landinu að áskildu samþykki ríkisstjórnar. Skal stofnunum þessum jafnframt heimilt að vera fullgildir stofnendur að félaginu.

■ **5. gr.** Á stofnfundi félagsins skal setja því samþykktir, og skulu þar sett nánari ákvæði um félagið og starfsemi þess. Samþykktir félagsins skulu háðar samþykki ráðherra þess, er fer með bankamál.

■ **6. gr.** Fjárfestingarfélag Íslands h. f. skal [til ársloka 1982][1] njóta sömu sérréttinda og Landsbanka Íslands eru veitt í 1. mgr. 18. gr. laga nr. 11 29. marz 1961.

[1] *L. 39/1979, 1. gr.*

V. f. Hlutaréttindi.

1281 Jónsbók.

Kaupabálkr.

Kap. 20. Ef menn tveir eða fleiri eigu einn grip saman.

Alla þá gripi er menn eigu saman, hvárt sem þat er akr eða teigar, hús eða aðra hluti, þá er skipti fær á komit, þá skal sá skipti ráða er skipta vill ... En þar sem tveir menn eða fleiri eigu einn grip saman, þann er eigi fær skipti á komit svá at eigi verði skaði af, eða þann er annarr vill gagn af hafa, en annarr órækir eða má eigi, bjóði þeim fyrst er til móts eigu við hann. Nú vilja þeir eigi kaupa, þá hluti, hverr kaupa skal, ok leysi sá er hlýtr eptir því sem ... skynsamir menn meta, eða seli hverjum er hann vill, ok lúki þeim sinn hluta verðs. Vilja þeir eigi við taka, hafi at ósekju þar til er hinir heimta ok ábyrgist sem sitt fé ... **1281**

Þjófabálkr.

Kap. 14. Um fund, ef maðr finnr fémætt.

Ef maðr finnr fjárhlut manns ok hefir eigandi glatat, þá skal hann lýsa fyrir mönnum. ... Nú skal maðr í ljósi fé hafa ok nýta sér, ok þó at eigandi komi þá eptir er slitit er, þá bætir hann engu fyrir. En sá er sér kallar, hann skal hafa til tveggja skilríkra manna vitni, at þat er hans fé ..., þá lætr hinn at lögum laust, ellar eignast hann. Nú fara fleiri menn at götu saman ok finnr sá fund er fyrstr gengr, þá eigu þeir allir saman ok þeir er eptir fara. Ekki eigu þeir í er um ganga. Nú fara menn á skipi saman ok finna fund þann er fjár er verðr, þá skulu þeir skipta at jafnaði sín á milli.

Lög um eignarrétt og afnotarétt fasteigna. **1966**

Nr. 19 6. apríl

■ **1. gr.** Enginn má öðlast eignarrétt eða afnotarétt yfir fasteignum á landi hér, hvort sem er fyrir frjálsa afhendingu eða nauðungarráðstöfun, hjúskap, erfðir eða afsal, nema þeim skilyrðum sé fullnægt, sem nú skal greina:

1. Ef einstakur maður er, þá skal hann vera íslenzkur ríkisborgari.
2. Ef fleiri menn eru í félagi, og ber hver fulla ábyrgð á skuldum félagsins, þá skulu þeir allir vera íslenzkir ríkisborgarar.
3. Ef félag er, og bera sumir fulla, en sumir takmarkaða, ábyrgð á skuldum félagsins, þá skulu þeir, er fulla ábyrgð bera, allir vera íslenzkir ríkisborgarar.
4. Ef félag er, þar sem enginn félaga ber fulla ábyrgð á skuldum félagsins, eða stofnun, þá skal félagið eða stofnunin eiga hér heimilisfang og varnarþing og stjórnendur allir vera íslenzkir ríkisborgarar. Í hlutafélögum skulu ⅘ hlutar hlutafjár vera eign íslenzkra ríkisborgara og íslenzkir ríkisborgarar fara með meiri hluta atkvæða á hluthafafundum.

□ Nú eru skilyrði þau eigi fyrir hendi, er í 1.—4. tölulið segir, og er ráðherra þá rétt að veita leyfi, ef ástæða þykir til. Eigi þarf þó leyfi til leigu á fasteign eða réttinda yfir henni um 3 ára tímabil, eða ef uppsögn er áskilin með eigi lengri en árs fyrirvara.

□ Ákvæði laga þessara ná til hvers konar afnotaréttar fasteigna, þar á meðal veiðiréttar og vatnsréttinda, að því leyti sem lög láta eigi öðruvísi um mælt.[1]

[1] *Sjá l. 58/1967.*

■ **2. gr.** Eigi verður krafizt afsals á eign eða réttindum, sem leyfis þarf til samkvæmt 1. gr., nema leyfið sé áður fengið. Ef það fæst eigi, er ráðstöfunin ógild, enda á kaupandi þá rétt til að fá þegar endurgoldið það, er hann kann að hafa greitt.

■ **3. gr.** [Nú er beiðst þinglýsingar á skjali, er varðar afhending eigna, sem leyfis þarf til samkvæmt 1. gr., og er eigi sannað, að leyfis sé aflað. Skal þá synja þinglýsingar, uns sönnur eru færðar á að leyfi sé veitt.][1]

[1] *L. 43/1978, 1. gr.*

■ **4. gr.** Nú hefur ráðherra ...[1] fengið vitneskju um, að maður, sem eigi fullnægir skilyrðum laga þessara,

1966 Nr. 19 6. apríl

hafi öðlazt réttindi þau yfir fasteign, er getur í 1. gr., og skal hann þá setja honum frest til að koma málinu í löglegt horf, með því að fá leyfi það, er vantar, eða annars kostar með því að fá rift kaupunum (2. gr.) eða með því að láta réttindin af hendi til annars manns, er öðlast megi þau að lögum, ef seljandi heldur fast við samninginn. Frestur þessi má eigi styttri vera en 6 mánuðir og eigi lengri en 3 ár. [Ákvörðun sinni um þetta efni lætur ráðherra þinglýsa á varnarþingi fasteignar svo fljótt sem unnt er.][2]

[1] *L. 43/1978, 2. gr.* [2] *S. l. 3. gr. Þar segir: „4. gr. 2. málsgr. orðist svo:" Á væntanlega við 4. gr. 3. ml.*

■ **5. gr.** Nú hefur aðili eigi sýnt fullt skilríki fyrir því, að málið sé komið í löglegt horf, áður en fresturinn er útrunninn, og lætur ráðherra þá selja eignarréttinn eða afnotaréttinn á nauðungaruppboði á kostnað fasteignareiganda og er hann bundinn við þá sölu og heimildarmaður hans og allir þeir, er réttindi eiga í eigninni. Um uppboðið fer eftir fyrirmælum laga um nauðungaruppboð, nr. 57 25. maí 1949, eftir því sem við á. Uppboðsauglýsingin skal í þessum málum birt fasteignareiganda í stað skuldunauts, og sé hann eigi fyrir á fasteigninni, má birta hana, svo að nægir, hverjum manni öðrum, er þar er fyrir, og sé enginn þar fyrir, þá næstu grönnum. Eigandi fær borgaðan þann hlut uppboðssöluverðsins, sem honum hefði borið, ef hann hefði verið löglega kominn til eignar eða afnota.

■ **6. gr.** Nú er eigandi fasteignar eða afnota hennar í hjúskap, en hitt hjóna fullnægir ekki skilyrðum laga þessara til að mega öðlast þess konar eignarrétt eða afnotarétt, og skal eignarrétturinn þá vera séreign hans, sem ekki verður skert með kaupmála. Við slit á fjárfélagi eða búskipti telst eignarrétturinn til hjúskapareignar, nema kaupmáli standi til annars. Um málið fer síðan eftir ákvæðum 7. gr., með afbrigðum eftir atvikum.

■ **7. gr.** Nú erfir maður eignarrétt yfir fasteign eða afnotarétt, sá er eigi getur orðið löglegur eigandi að honum nema með sérstöku leyfi, og skal skiptaráðandi þá gera ráðherra viðvart. Fer síðan um þetta mál sem segir í 4. og 5. gr., með afbrigðum eftir atvikum.

■ **8. gr.** Nú verður sú breyting á, að maður, er öðlast mátti réttindi yfir fasteign án þess að fá leyfi samkv. 1. gr., missir þar greind skilyrði, og skal þá fara eftir ákvæðum 4. og 5. gr., með afbrigðum eftir atvikum.

■ **9. gr.** Nú hefur erlendur ríkisborgari fengið leyfi það, er getur í 1. gr., og skal honum þá skylt ef hann er eigi sjálfur heimilisfastur hér á landi, að hafa umboðsmann heimilisfastan í þinghá eignarinnar, og skal hann vera fyrirsvarsmaður eiganda í öllum málum, er eignina varða, svo að jafngilt sé sem hann hefði það sjálfur gert, og skal dómara í þeirri þinghá skýrt frá nafni og heimili umboðsmanns og það þinglesið. Að öðrum kosti nefnir dómarinn honum umboðsmann á hans kostnað, er hann sé bundinn við, og lætur þinglesa og skrá það umboð.

■ **10. gr.** Nú á maður, er lög þessi öðlast gildi, réttindi, sem um ræðir í 1. gr., með lögmætum hætti samkvæmt ákvæðum laga um eignarrétt og afnotarétt fasteigna, nr. 63 28. nóvember 1919, og raskast þau réttindi þá ekki við breytingu þessara laga á reglum þeirra laga um þetta efni.

■ **11. gr.** [1.—10. gr. laga þessara taka eigi til annarra ríkja, að því er varðar rétt yfir fasteignum til afnota fyrir sendiráðsskrifstofur og bústaði forstöðumanna sendiráða eða fasteignum, sem þau ríki eignast til íbúðar fyrir aðra starfsmenn sendiráða sinna.

□ Kaupsamninga eða afsöl fyrir fasteignum, sem um ræðir í 1. mgr., skal leggja fyrir dómsmálaráðuneytið og öðlast gerningurinn eigi gildi fyrr en ráðuneytið hefur samþykkt hann með áritun sinni.][1]

[1] *L. 30/1980, 1. gr.*

■ [**12. gr.** Lög þessi taka eigi til þegna annarra ríkja, að því leyti sem þau kynnu að koma í bága við millaríkjasamninga, sem Ísland er aðili að.][1]

[1] *L. 30/1980, 2. gr.*

1966 Nr. 19 6. apríl

Lög um bæjarnöfn o. fl.

1953 Nr. 35 18. febr.

■ **1. gr.** Hvert býli utan kaupstaða, kauptúna eða þorpa skal nafn hafa. Í kaupstöðum og kauptúnum eða þorpum skulu hús auðkennd með götunafni og númeri. Þó er eiganda húss heimilt að auðkenna hús sitt jafnframt með öðru nafni, svo og að gefa húsi sínu nafn, þar sem svo hagar til, að húsið verður eigi auðkennt með götunafni og númeri, sbr. þó 6. gr.

■ **2. gr.** Ráðherra skipar 5 manna nefnd, er nefnist örnefnanefnd. Hún skal auk eftirlits og tillagna um býlanöfn hafa á hendi eftirlit með nafnsetningu á landabréfum þeim, sem gefin eru út að tilhlutun ríkisins, og vera ráðuneytinu til leiðbeiningar og aðstoðar um önnur málefni, er varða hvers konar staðarnöfn hér á landi.[1]

[1] *Augl. 218/1963 (Surtsey). Augl. 243/1973 (Eldfell).*

■ **3. gr.** Nöfnum á býlum utan kaupstaða og kauptúna eða þorpa, þeim, er talin eru í fasteignabók 1942, má eigi breyta nema með leyfi ráðherra, að fengnum tillögum örnefnanefndar (sbr. 5. gr.).

■ **4. gr.** Eigi má taka upp nafn á nýbýli utan kaupstaða, kauptúna eða þorpa, nema með leyfi ráðherra, að fengnum tillögum örnefnanefndar.

■ **5. gr.** Vilji eigandi breyta nafni býlis síns samkvæmt 3. gr. eða taka upp nafn á nýbýli sínu samkvæmt 4. gr., skal hann senda örnefnanefnd beiðni um það. Í beiðninni skal hann skýra frá ástæðum til þess, að farið er fram á, að hið eldra nafn býlisins verði lagt niður, og þeim ástæðum, er ráðið hafa vali umsækjanda á hinu nýja nafni. Sé hið nýja nafn dregið af staðháttum, skal þeim lýst í umsókninni, hvort sem um er að ræða nafn á nýbýli eða nafn á býli, sem eigandi vill breyta um nafn á. Umsókninni skal fylgja vottorð sýslumanns um eignarrétt umsækjanda á býlinu. Breytingar á nafni býlis skal ekki leyfa, nema alveg sérstaklega standi á, svo sem býlið eigi samnefnt við annað lögbýli í sama sýslufélagi eða því um líkt. Við upptöku nýnefna skal gæta þess, að fylgt sé þeim venjum, sem ráðið hafa nafngjöfum býla hér á landi. Ekki mega nafngiftir leiða til samnefna á fasteignum í sama sýslufélagi né nafna, sem eru svo lík öðrum nöfnum á fasteignum í sýslufélaginu, að hætt sé þess vegna við nafnabrenglum.

□ Nú þykir örnefnanefnd betur fara að breyta nafni á býli, annaðhvort af því að það er samnefnt öðru býli í sama sýslufélagi eða svo líkt, að hætta getur verið á mistökum, eða nafnið er málskrípi eða sérstaklega óþjált, og er þá rétt að hún hlutist til um að fá nafninu breytt til betri vegar.

■ **6. gr.** Nú vill eigandi húss í kaupstað, kauptúni eða

1953 Nr. 35 18. febr.

þorpi gefa húsi sínu nafn samkvæmt 1. gr. eða breyta nafni á því, og skal hann þá afhenda til þinglýsingar yfirlýsingu sína um nafn hússins. Í yfirlýsingunni skal eignin skilgreind svo nákvæmlega, að eigi geti verið vafi á, við hvaða eign er átt. Yfirlýsingunni skal fylgja skilríki fyrir eignarrétti þess manns, er yfirlýsinguna gefur, að eigninni, svo og meðmæli bæjarstjórnar eða hreppsnefndar með nafninu. Þinglýsingarvaldsmanni skal heimilt að neita um þinglýsingu nafnsins og banna upptöku þess, ef honum virðist nafnið að einhverju leyti óheppilegt eða afkáralegt. Eigi má taka upp nafn, sem önnur fasteign í sama kaupstað, kauptúni, þorpi eða sýslufélagi hefur áður fengið með löglegum hætti.

■ **7. gr.** Nú myndast þéttbýli — þorp — í landi einhverrar jarðar eða jarða, og er þá rétt, að sýslunefnd sæki um það til örnefnanefndar að fá lögfest nafn á því, enda geri hún þá jafnframt tillögur um nafnið og lýsi staðháttum, eftir því sem ástæða er til (sbr. 5. gr.).

■ **8. gr.** Örnefnanefnd skal svo fljótt sem henni er mögulegt, eftir að henni hafa borizt beiðnir um nafnfesti á býlum eða þorpum eftir 5. og 7. gr. senda ráðherra rökstuddar tillögur um málið. Nú telur ráðherra nafntökunni ekkert til fyrirstöðu, og gefur hann þá út leyfisbréf til nafntökunnar. Nú telur örnefnanefnd ekki rétt að lögfesta nafn, sem um er beðið á nýbýli, og skal hún þá tilkynna það umsækjanda og jafnframt benda honum á þrjú nöfn, sem hann megi velja á milli á býli sitt. Hafi umsækjandi ekki innan sex mánaða valið eitt þeirra eða nýtt nafn, sem nefndin fellst á, og tilkynnt það örnefnanefnd, sendir örnefnanefnd öll gögn viðvíkjandi málinu til ráðherra, og úrskurðar hann, hvert nafn býlið skuli fá, og gefur út fyrir því leyfisbréf. [Leyfisbréfið sendir ráðherra þinglýsingardómara til þinglýsingar og skal dómari skýra þinglýstum veðhöfum frá nafnbreytingunni, ef þeir eru kunnir.][1] Eigi má taka við skjölum til þinglestrar viðvíkjandi fasteign, sem hefur ekki fengið viðurkennt nafn samkvæmt lögum þessum. Sýslumaður innheimtir lögboðið þinglestrargjald hjá eiganda býlisins. Birta skal árlega í B-deild Stjórnartíðindanna skrá um nöfn þau, sem leyft hefur verið að taka upp á árinu.[2] Svo skal og, er lög þessi hafa tekið gildi, birta skrá yfir nöfn þau, er leyfð hafa verið á eldri býlum og ekki eru talin í fasteignabók 1942 og ekki hafa þegar verið birt.

[1] *L. 22/1978, 1. gr.* [2] *T. d. augl. 59/1971, 454/1976, 473/1977, 674/1980, 810/1981 og 805/1982.*

■ **9. gr.** Ákvæði 5. og 8. gr. gilda einnig um nöfn á nýbýlum, sem tekin hafa verið upp og ekki eru talin í fasteignabók 1942. Eigendur skulu hafa sótt um nafnleyfi á slíkum býlum innan 6 mánaða frá gildistöku laga þessara.

■ **10. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum ...[1] er renna í ríkissjóð. Skulu lögreglustjórar og hreppstjórar hafa eftirlit með því, að þeim sé hlýtt.

□ Mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið með sem almenn lögreglumál.

[1] *L. 10/1983, 70. gr.*

1976 Nr. 94 20. maí

Lög um skráningu og mat fasteigna.

I. kafli. Markmið, skilgreiningar og söfnun skráningaratriða.

■ **1. gr.** Halda skal skrá um allar fasteignir í landinu þar sem fram komi upplýsingar um eiginleika eignanna og rétt til þeirra. Hverja fasteign skal meta til verðs eftir því sem næst verður komist á hverjum tíma og nánar er kveðið á um í lögum þessum.

□ Skráin skal vera tæk til skýrsluvélavinnslu sem gerir mögulega frekari úrvinnslu þeirra skráningar- og matsupplýsinga sem skráin geymir.

■ **2. gr.** Fasteign skv. lögum þessum telst vera annað tveggja:

1. Land, þ. e. hver sá skiki lands sem vegna sérgreinds eignar- eða afnotaréttar, hagnýtingar, auðkenna eða landamerkja getur talist sjálfstæð eind.

2. Mannvirki, þ. e. hvert það mannvirki sem gert hefur verið í landi eða á eða verið við það tengt, með hliðsjón af þeim rétti til lands sem mannvirkinu fylgir.

□ Ef um er að ræða sérgreindan eignarrétt eða sérstaka notkun einstakra hluta mannvirkja, sem eðlilegt er að skoða sem sjálfstæðar eindir, skal samkvæmt lögum þessum farið með slíka eignarhluta sem fasteignir, enda liggi skipting og eignarhlutföll fyrir í þinglýstum heimildum.

■ **3. gr.** Skráning skv. 1. gr. á fasteignum skv. 2. gr. skal fela í sér nýjustu upplýsingar, sem á hverjum tíma eru tiltækar og fasteignina varða, auk nauðsynlegra greinitalna hverrar fasteignar. Setja skal í reglugerð ákvæði um söfnun og skráningu upplýsingaatriða svo og um helstu skrár gefnar út á grundvelli þeirra.

■ **4. gr.** Upplýsingar skv. 3. gr. skulu skráðar og skráningu þeirra breytt þegar landsstærðir breytast, notkun lands breytist, svo sem við gerð lóðarsamnings eða úthlutun lóðar, en ella á byggingartíma mannvirkis, þegar mannvirki er tekið í notkun og loks þegar mannvirki er breytt eða eytt.

□ Upplýsingar skulu einnig skráðar við eignaskipti eða breytingu á notkun eignar svo og umráðum eignar, sbr. 12. gr. Heimilt er að setja í reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd þessarar greinar, þ. á m. um hve oft fasteignir skuli skoðaðar af Fasteignamati ríkisins.

■ **5. gr.** Skráningaraðila er heimilt að höfðu samráði við viðkomandi stjórnvöld að takmarka söfnun og skráningu upplýsinga um einstakar eignir eða tegundir eigna séu eignir þess eðlis að slík upplýsingasöfnun er erfið og/eða þjónar ekki opinberum hagsmunum.

□ Fasteignamati ríkisins ber að annast gerð og samræmingu hvers konar greinitalnakerfa sem notuð eru um fasteignir við skráningu þeirra, þar með talin gerð staðgreinitölukerfis (matrikel) sem taki til landsins alls. Heimilt er að skylda fasteignaeigendur til að sjá um auðkenningu fasteigna samkvæmt greinitalnakerfi Fasteignamats ríkisins.

II. kafli. Skipulag og stjórn.

■ **6. gr.** [Gerð og viðhald þeirrar skráningar, sem um ræðir í lögum þessum, annast sérstök ríkisstofnun sem nefnist Fasteignamat ríkisins. Stofnunin starfar á ábyrgð fjármálaráðuneytisins og undir umsjón þess. Fasteignamat ríkisins er A-hluta stofnun skv. lögum nr. 52/1966, um ríkisbókhald, gerð ríkisreiknings og fjárlaga.

□ Ráðherra hefur heimild til að fela öðrum opinberum aðilum, þ. m. t. einstökum sveitarfélögum eða samstarfsstofnunum þeirra, skráningu fasteigna skv. lögum þessum, eða einstaka þætti hennar, ef slík breyting þykir hagkvæm.

☐ Þrátt fyrir ákvæði 19. greinar er ráðherra heimilt að fela einstökum sveitarfélögum eða samstarfsstofnunum þeirra að annast tiltekin störf til undirbúnings að mati fasteigna skv. IV. kafla laga þessara. Í því tilviki skal gætt ákvæða 9. greinar laga þessara, eftir því sem við getur átt.][1)]

[1)] *L. 27/1980, 1. gr.*

■ **7. gr.** Fasteignamat ríkisins starfar undir stjórn forstjóra sem ráðherra ræður til starfsins. Ráðherra ræður fast starfsfólk að fenginni umsögn forstjóra en forstjóri ræður starfsfólk til tímabundinna starfa og kaupir sérfræðilega aðstoð eftir því sem nauðsyn ber til og heimildir fjárlaga hverju sinni segja til um. Hann ákveður einnig innra skipulag stofnunarinnar að fengnu samþykki ráðherra.

■ **8. gr.** Við Fasteignamat ríkisins skal starfa ráðgefandi nefnd þeirra aðila sem nýta eða nýtt geta skrána við starfsemi sína. Í nefndinni skulu eiga sæti þrír fulltrúar Sambands íslenskra sveitarfélaga, þar af einn þeirra tilnefndur af Reykjavíkurborg, og einn fulltrúi frá hverjum eftirtalinna aðila: Brunabótafélagi Íslands, Hús- og landeigendasambandi Íslands, Sambandi íslenskra viðskiptabanka, Landmælingum Íslands, Hagstofu Íslands, Þjóðhagsstofnun, Sambandi íslenskra tryggingafélaga og Skipulagsstjórn ríkisins.

☐ Fasteignamat ríkisins getur veitt fleiri aðilum rétt til þátttöku í störfum nefndarinnar eftir því sem henta þykir.

☐ Ráðgjafarnefnd skv. þessari grein er vettvangur fyrir umræður um hvað eina, sem varðar starfsemi Fasteignamats ríkisins. Nefndin gerir tillögur og ábendingar, eftir því sem henni þykir við þurfa, til forstjóra og ráðuneytis um viðfangsefni skrárinnar og lausn þeirra.

☐ Fundi í ráðgjafarnefnd skal að jafnaði halda ekki sjaldnar en tvisvar á ári. Nefndin kýs sér sjálf formann til tveggja ára í senn. Formaður kallar nefndina saman og stýrir fundum. Forstjóri Fasteignamats ríkisins skal sitja fundi nefndarinnar.

III. kafli. Framkvæmd fasteignaskráningar.

■ **9. gr.** Viðkomandi sveitarstjórn er ábyrg fyrir að Fasteignamati ríkisins berist upplýsingar um lönd og lóðir og breytingar á þeim, svo og um öll mannvirki, sem gerð eru í umdæmum þeirra hvers um sig, og um breytingar á þeim og eyðingu þeirra.

☐ Sveitarstjórn skal að jafnaði fela byggingafulltrúa viðkomandi sveitarfélags upplýsingagjöf um fyrrgreind atriði. Þar sem byggingafulltrúar eru ekki starfandi skal sveitarstjórn fela upplýsingagjöfina öðrum aðila í hendur að fengnu samþykki Fasteignamats ríkisins. Eigendum fasteigna er skylt að veita þær upplýsingar um fasteignir sem um er beðið.

☐ Fasteignamat ríkisins kveður á um form, efni og tímasetningu þessarar upplýsingagjafar. Byggingafulltrúar eða aðrir, sem sveitarstjórn hefur falið upplýsingagjöf skv. 2. mgr., eru ábyrgir fyrir að upplýsingar séu efnislega réttar.

☐ Sveitarstjórn getur lagt fyrir þá aðila, sem leggja teikningar og önnur gögn fyrir byggingarnefnd, að skila þeim einnig í því formi sem Fasteignamat ríkisins ákveður.

☐ Fasteignamat ríkisins getur leyst sveitarstjórnir undan ábyrgð skv. 1. mgr. á upplýsingasöfnun um einstakar tegundir fasteigna og lagt hana á aðra aðila, enda er opinberum stofnunum, sem slíkum upplýsingum safna á sínu verksviði, skylt að leggja Fasteignamati ríkisins til þær upplýsingar.

☐ Fasteignamat ríkisins sendir hverju sveitarfélagi árlega skv. nánari ákvörðun í reglugerð skrá með nægum upplýsingum um fasteignir til að gengið verði úr skugga um að aðilar skv. 2. mgr. hafi fullnægt upplýsingaskyldu sinni.

■ **10. gr.** Fasteignamati ríkisins ber að hafa frumkvæði að samræmingu á gagnasöfnun um atriði, sem snerta fasteignir, og koma í veg fyrir tvíverknað í því efni.

■ **11. gr.** Fasteignamat ríkisins getur, hvenær sem það telur þörf á, látið endurskoða upplýsingar sem fyrir liggja um einstakar fasteignir, einstakar tegundir fasteigna eða fasteignir á tilteknum svæðum.

☐ Slík endurskoðun skal jafnan fara fram ef sýnt er að upplýsingar í fasteignaskrá gefa ekki rétta lýsingu á fasteign eða fasteignum sem um ræðir.

☐ Eigandi fasteignar eða annar aðili, sem telur sig eiga hagsmuna að gæta í lýsingu fasteignar eða mati, getur krafist endurskoðunar skv. 1. mgr. Séu þessir hagsmunir að mati stofnunarinnar svo miklir að réttlæti endurskoðun skal sú endurskoðun fara fram svo fljótt sem við verður komið.

☐ Breyting á fasteignaskrá, hvernig sem til hennar er stofnað, skal tilkynnt skráðum eiganda fasteignar bréflega strax og slík breyting hefur verið gerð.

■ **12. gr.** Eigandi er ábyrgur fyrir tilkynningu til Fasteignamats ríkisins um breytingar á umráðum yfir skráðri eign sinni samkvæmt fasteignaskrá. Við eigendaskipti er fyrrverandi eigandi ábyrgur fyrir tilkynningu um þá breytingu.

☐ Fasteignamat ríkisins kveður á um form og efni slíkra tilkynninga og er eigendum skylt að veita allar þær upplýsingar sem um er beðið.

☐ Þinglýsingardómurum er við þinglýsingu afsala skylt að ganga úr skugga um, að tilkynningarskyldu hafi verið fullnægt, og hlutast til um gerð tilkynningar og sendingu ef þess gerist þörf. Fasteignasölum er einnig skylt í starfi sínu að stuðla að gerð slíkra tilkynninga og sendingu. Fasteignamati ríkisins er heimill aðgangur að skattframtölum til að sannreyna upplýsingar um fasteignir eða afla þeirra.

☐ Fasteignamati ríkisins er heimilt að undirbúa og gefa út staðlaðar gerðir afsala, kaupsamninga og leigusamninga um fasteignir og fasteignaréttindi þar sem samrit viðkomandi skjals er sjálfkrafa fullnægjandi tilkynning til fasteignamatsins.

■ **13. gr.** Fasteignamati ríkisins ber að safna gögnum eftir föngum og vinna úr þeim yfirlitsupplýsingar um gangverð fasteigna við kaup og sölu og breytingar á því. Eftir því sem við verður komið skulu niðurstöður þessara rannsókna birtar almenningi jafnóðum.

■ **14. gr.** Fasteignamat ríkisins veitir þeim, er þess óska, upplýsingar úr skránni og er jafnframt heimilt að veita þjónustu um úrvinnslu á þeim.

☐ Verðlagning þessarar þjónustu skal miðast við endurheimtu kostnaðar Fasteignamats ríkisins, að því marki sem fjárlög á hverjum tíma gera ráð fyrir. Við verðlagningu þjónustu til sveitarfélaga skal tekið sér-

stakt tillit til upplýsingasöfnunar þeirra, sbr. 9. gr.

■ **15. gr.** Opinberir aðilar, ríkisstofnanir, ríkisfyrirtæki, sveitarfélög og allar stofnanir þeirra skulu í öllum viðskiptum og í hvers konar verðmætisviðmiðunum nota upplýsingar fasteignaskrárinnar sem grundvöll viðskipta sinna eftir því sem við getur átt.

IV. kafli. Fasteignamat og framkvæmd þess.

■ **16. gr.** Eftirtaldar eignir eru undanþegnar fasteignamati:

1. Vegir, götur og torg í eign ríkisins eða sveitarfélaga, sem ætluð eru almenningi til umferðar án endurgjalds, ásamt tilheyrandi landssvæðum og mannvirkjum í þágu samgangna, svo sem brúm, ljósastólpum, götuvitum, umferðarskiltum, vegvísum, gjaldmælum og biðskýlum.

2. Hvers konar svæði í eign ríkis eða sveitarfélaga, sem ætluð eru til fegrunar í þágu almennings og til umferðar eða dvalar án endurgjalds.

3. Rafveitur, þ. á m. línur til flutnings raforku ásamt burðarstólpum og spennistöðvum. Meta skal eftir venjulegum reglum hús, sem reist eru yfir aflstöðvar og spennistöðvar, og þær lóðir er þau standa á.

4. Vatnsveitur, þ. á m. brunnar, geymar og dælubúnaður. Skólpveitur, þ. á m. skólpleiðslur og hreinsibrunnar.

5. Uppfyllingar og dýpkanir til hafnarbóta ásamt bryggjum og hafnargörðum, ef höfn er eign hafnarsjóðs, skv. hafnalögum nr. 45/1973, eða ríkis og sveitarfélaga. Land á hafnarsvæði, sem ekki er í beinum tengslum við hafnargerðina, er ekki undanþegið mati né heldur dráttarbrautir, þurrkvíar eða önnur slík mannvirki, þótt í eign framangreindra aðila sé.

6. Flugbrautir flugvalla í eign opinberra aðila ásamt brautarljósum og öðrum búnaði flugbrauta, svo sem aðflugs- og lendingartækjum, og enn fremur þau landssvæði umhverfis flugbrautir, sem eru ónýtanleg vegna flugumferðar.

7. Lönd, er í samræmi við gildandi reglur hafa verið ákveðin greftrunarstaðir manna, ásamt mannvirkjum, sem eru í beinum tengslum við það markmið.

8. Fjarskiptavirki í eign opinberra aðila, en meta skal þó eftir venjulegum reglum hús, sem reist eru yfir fjarskiptavirki, svo og lóðir eða lönd, sem fjarskiptavirki eða hús yfir þau standa á.

9. Vitar.

10. Ráðherra getur í reglugerð undanþegið ákveðnar fasteignir eða tegundir fasteigna fasteignamati.

■ **17. gr.** Skráð matsverð fasteignar skal vera gangverð umreiknað til staðgreiðslu, sem ætla má að eignin hefði í kaupum og sölum í nóvembermánuði næst á undan matsgerð, miðað við heimila og mögulega nýtingu fasteignarinnar á hverjum tíma.

□ Sé slíkt gangverð sambærilegra eigna ekki þekkt skal skráð matsverð ákveðið eftir bestu fáanlegri vitneskju um sambærilegt gangverð með hliðsjón af kostnaði við gerð mannvirkja, aldri þeirra, legu eignar með tilliti til samgangna, nýtingarmöguleikum, hlunnindum, jarðvegsgerð, gróðurfari, náttúrufegurð og öðrum þeim atriðum sem kunna að hafa áhrif á gangverð eignarinnar.

□ Bújarðir skulu metnar miðað við notkun þeirra til búskapar á meðan þær eru nýttar þannig.

□ Ráðherra er heimilt að setja í reglugerð nánari ákvæði um mat fasteigna.

1976 Nr. 94 20. maí

■ **18. gr.** Við ákvörðun matsverðs skv. 17. gr. skal eftir föngum finna tölfræðilega fylgni gangverðs við ýmsar staðreyndir um seldar eignir, s. s. stærð, gerð, búnað, stað o. s. frv., og sennilegt gangverð ákvarðað með útreikningum á grundvelli þeirra vísbendinga.

□ Huglægu, órökstuddu mati skal ekki beitt nema engra annarra kosta sé völ um ákvörðun matsverðs.

□ Ákvæði skulu sett í reglugerð um aðferð við útreikning staðgreiðsluvirðis miðað við mismunandi greiðslukjör við kaup og sölu.

■ **19. gr.** Fasteignamat ríkisins annast mat fasteigna samkvæmt lögum þessum.

□ Fasteignamat ríkisins skal leitast við að tryggja samræmingu í matsstörfum og samræmingu upplýsinga sem máli skipta við framkvæmd mats. Þá er Fasteignamati ríkisins heimil útvegun sérfræðilegrar aðstoðar við mat eigna eftir því sem þörf krefur.

□ Fasteignamati ríkisins er heimilt að fengnu samþykki ráðherra að ráða trúnaðarmenn í einstökum kjördæmum, er annist mat og/eða skoðun fasteigna. Ef til kemur skal í reglugerð setja nánari ákvæði um ráðningu og starfssvið trúnaðarmanna.

■ **20. gr.** Fasteignamat ríkisins skal hlutast til um að allar nýjar eða breyttar eignir, sem upplýsingar berast um skv. 9. gr., skuli metnar frummati innan tveggja mánaða frá því að upplýsingar um þær bárust Fasteignamati ríkisins nema sérstakar ástæður hamli.

□ Fasteignamati ríkisins er heimilt að höfðu samráði við hlutaðeigandi stjórnvöld að meta ásláttarmati eignir sem eru þess eðlis að venjulegt mat er erfitt og/eða þjónar ekki opinberum hagsmunum.

■ **21. gr.** Aðili, sem verulega hagsmuni getur átt í matsverði eignar og sættir sig ekki við skráð mat skv. 19. og 20. gr., getur krafist nýs úrskurðar Fasteignamats ríkisins um matið. Krafa um endurmat skal vera skrifleg og studd rökum og nauðsynlegum gögnum.

□ Nýtt matsverð skal þegar skráð í fasteignaskrá og gildir með þeim almennu breytingum sem á því geta orðið, sbr. 22. gr., þar til því er hrundið með nýju mati eða yfirmati.

□ Ráðherra getur með reglugerð ákveðið að sá sem krefst endurmats beri kostnað af því mati ef krafan er bersýnilega tilefnislaus.

■ **22. gr.** Fasteignamati ríkisins er heimilt, sé þess krafist af hálfu fjármálaráðuneytisins eða sveitarfélags, að taka til endurmats einstakar tegundir eigna eða eignir í tilteknum hverfum, sveitarfélögum eða landshlutum, með gildistöku frá þeim tíma sem Fasteignamat ríkisins ákveður, ef það telur matsverð ekki í samræmi við gangverð eins og til er ætlast samkvæmt lögum þessum. Endurmat einstakra eigna skal fara fram eftir ákvæðum 21. gr.

■ **23. gr.** Yfirmat fasteigna annast yfirfasteignamatsnefnd fyrir landið allt.

□ [Nefndina skipar fjármálaráðherra þremur mönnum og þremur til vara úr hópi tíu manna, sem Hæstiréttur tilnefnir. Skipunartími nefndarinnar skal vera frá 15. maí til jafnlengdar að þremur árum liðnum.][1)]

□ Kostnaður við yfirmat greiðist úr ríkissjóði. Yfirfasteignamatsnefnd getur þó gert eiganda fasteignar að

greiða kostnað vegna tilefnislausrar kæru til nefndarinnar.

[1] *L. 28/1983, 1. gr.*

■ **24. gr.** Hagsmunaaðilar skv. 21. gr. geta kært niðurstöðu endurmats samkvæmt þeirri grein til yfirfasteignamatsnefndar. Kæra skal vera skrifleg og studd rökum og nauðsynlegum gögnum. Um meðferð máls fyrir nefndinni, framlagningu gagna eða málflutning fer eftir ákvörðun nefndarinnar.

□ Nefndin skal úrskurða slíkt mál innan þriggja mánaða frá kæru nema sérstök heimild fyrir frestun sé veitt af hálfu ráðuneytisins. Niðurstaða kærumáls skal þegar tilkynnt aðila þess og nýtt matsverð þegar skráð í fasteignaskrá.

□ Úrskurður yfirfasteignamatsnefndar er fullnaðarúrskurður.

■ **25. gr.** Nú varðar mat eða yfirmat á tiltekinni fasteign starfsmann Fasteignamats ríkisins, sem mat framkvæmir, eða yfirmatsnefndarmann, maka hans, skylda menn honum eða tengda að feðgatali eða niðja, kjörbarn hans eða kjörforeldri, fósturbarn eða fósturforeldri, og skal hann þá víkja sæti, þegar mat fer fram, og annar settur í hans stað.

■ **26. gr.** Yfirfasteignamatsnefnd ber í nóvembermánuði ár hvert að ákveða framreikningsstuðla fyrir skráð matsverð fasteigna með hliðsjón af breytingu verðlags fasteigna við kaup og sölu frá síðasta viðmiðunartíma matsins á grundvelli gagna sem Fasteignamat ríkisins safnar og vinnur úr, sbr. 13. gr. Gerir Fasteignamat ríkisins tillögur um slíka framreikningsstuðla eftir því sem yfirfasteignamatsnefnd óskar eftir. Stuðlar þessir geta verið misjafnir, til hækkunar eða lækkunar fyrir mismunandi tegundir eigna, byggðahverfi, sveitarfélög eða landshluta, eftir mati nefndarinnar.

□ Ef eignir í einstökum sveitarfélögum verða fyrir verulegum og óvenjulegum verðbreytingum hefur hlutaðeigandi sveitarstjórn umsagnarrétt áður en yfirfasteignamatsnefnd tekur ákvörðun skv. 1. mgr.

□ Skráðu matsverði fasteigna skal breytt í fasteignaskrá í samræmi við ofangreinda stuðla og skal það verð talið fasteignamatsverð frá og með 1. desember til jafnlengdar næsta ár nema sérstakt endurmat komi til.[1]

[1] *Ath. l. 60/1977, 1. gr., ákvæði til brb. Augl. 634/1982 (um nýtt fasteignamat).*

■ **27. gr.** Ráðherra getur með reglugerð[1] sett nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara. Áður en slík reglugerð er sett skal um hana leitað umsagnar Sambands íslenskra sveitarfélaga.

[1] *Rg. 406/1978 (um fasteignaskráningu og fasteignamat).*

■ **28. gr.** Um brot gegn ákvæðum laga þessara skal farið að hætti opinberra mála og varða brot sektum nema þyngri refsing komi til samkvæmt öðrum lögum.

■ **29. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi. Jafnframt eru úr gildi felld lög nr. 28 29. apríl 1963, um fasteignamat og fasteignaskráningu. Umboð yfirfasteignamatsnefndar skv. lögum nr. 28/1963 fellur niður við gildistöku laganna svo og umboð millimatsmanna skv. 22. gr. laga nr. 28/1963, þó svo, að þeir skulu skila gögnum fyrir árið 1976 eftir því sem Fasteignamat ríkisins ákveður. Þá eru stöður við Fasteignamat ríkisins, sem ekki eru uppsegjanlegar með 3 mánaða fresti eða skemmri, lagðar niður frá gildistökudegi laganna, sbr. 14. gr. laga nr. 38/1954.

Ákvæði til bráðabirgða.

■ **I.** Fasteignamat samkvæmt aðalmati 1970, með þeim breytingum sem á því hafa verið gerðar lögum samkvæmt, gildir þar til því er breytt samkvæmt ákvæðum þessara laga.

■ **II.** Fasteignamat ríkisins tekur við öllum eignum og gögnum sem nú eru í vörslu fasteignamatsins í Reykjavík eða utan Reykjavíkur, þar með talin hvers konar kerfisgögn og forrit vegna vélavinnslu fasteignaskrár.

■ **III.** Jafnhliða framkvæmd 4. mgr. 12. gr. laganna skal Fasteignamat ríkisins búa fasteignaskrá sína svo úr garði að flytja megi skrásetningu réttinda yfir fasteignum, sem nú fer fram við þinglýsingu, inn í fasteignaskrá þegar slík breyting þykir tímabær. Því til undirbúnings er Fasteignamati ríkisins heimilt að gera og gefa út staðlaðar gerðir skuldabréfa með veði í fasteignum sem falla mundu að slíku nýju skráningarkerfi eignar- og veðréttar á fasteignum.

■ **IV.** Nú vinnst eigi tími til skráningar einstakra hluta fasteigna í landinu, sbr. 2. mgr. 2. gr., fyrir 1. nóvember 1976 og skal Fasteignamati ríkisins þá heimilaður frestur til að ljúka þeirri skráningu til 1. nóvember 1977.

■ **V.** Áður en nýtt fasteignamat tekur gildi hinn 1. desember 1976, sbr. 3. mgr. 26. gr., skal fara fram endurskoðun á ákvæðum gildandi laga sem fasteignamat hefur áhrif á, þannig að samþykkt þessara laga valdi ekki breytingum á gjöldum af fasteignum.

[■ **VI.** Yfirfasteignamatsnefnd skv. 23. gr., eins og henni er breytt með lögum þessum, skal í fyrsta sinn skipuð frá 15. maí 1983. Skipun fyrri nefndar fellur niður frá og með þeim degi.][1]

[1] *L. 28/1983, 2. gr.*

Lög um landamerki o. fl.

I. kafli. Um gerð landamerkja, merkjalýsing og viðhald.

■ **1. gr.** Þar sem eigi eru af völdum náttúrunnar glögg merki milli jarða, er eigendum þeirra eða fyrirsvarsmönnum skylt að setja slík merki, svo sem með girðingum, skurðum eða vörðum með hæfilegu millibili, enda hafi eigi áður verið sett greinileg merki, er löglega sé við haldið. Sama er um merki milli jarða og afrétta eða annarra óbyggðra lendna, ef sá krefst þess, er land á að afrétti eða lendu. Með sama hætti skal og setja merki um lönd hjáleigna, húsmannabýla og þurrabúða utan kaupstaða og löggiltra kauptúna, ef skipt land fylgir þeim, svo og um aðrar lendur eða landhluta, sem skipt er úr landi jarðar.

□ Skylt er mönnum, er lönd þeirra liggja saman, að leggja vinnu og efni til merkjagerða, en eigi nær sú skylda lengra en til að gera merki glögg.

□ Nú skilur menn á um það, hversu hver skuli leggja til merkjagerðar, og skulu þá úttektarmenn skera úr. Nú rís ágreiningur um merkjagerð, og er sitt land í hvorum hreppi, en þó í sama lögsagnarumdæmi, og nefnir sýslu-

1919 Nr. 41 28. nóv.

maður þá 2 lögráða, valinkunna og óhlutdræga menn til að skera úr. Ef lönd liggja í sínu lögsagnarumdæmi hvort, þá skal sýslumaður (bæjarfógeti) í hvoru þeirra nefna sinn manninn hvor, en ef þá greinir á, nefnir ráðherra oddamann.

■ **2. gr.** Eigandi lands eða fyrirsvarsmaður skal gera glöggva skrá um landamerki, eins og hann veit þau réttust. Skal þar og getið ítaka og hlunninda í land það, svo og þeirra ítaka og hlunninda, er því landi fylgja í lönd annarra manna. Merkjalýsingu þessa skal hann sýna hverjum þeim, sem land á til móts við hann, eða fyrirsvarsmanni hans, svo og aðiljum ítaka og hlunninda samkvæmt framanskráðu. Rita skulu þeir samþykki sitt á merkjaskrá, nema þeir telji hana ranga, enda skal þess þá getið, ef einhver þeirra vill eigi samþykkja. Að þessu loknu skal merkjaskrá afhent hreppstjóra ásamt þinglýsingar- og stimpilgjaldi. [Skal hann athuga, hvort allir aðilar hafi ritað á hana samþykki sitt, og geta þess í skránni. Hann skal þegar í stað senda sýslumanni skrána til þinglýsingar.][1)]

□ Nú hefir merkjaskrá verið löglega gerð og þinglesin áður en lög þessi koma til framkvæmdar, og þarf þá eigi að gera hana að nýju, enda séu merki þau glögg og ágreiningslaus, er þá voru sett.

[1)] *L. 77/1978, 1. gr.*

■ **3. gr.** Eiganda lands, eða fyrirsvarsmanni þess, er skylt að halda við löglega settum merkjum að sömu tiltölu sem í 1. gr. segir um merkjagerð. Ef ágreiningur verður um hluttöku í viðhaldi landamerkja, fer um hann samkvæmt reglum, sem í 1. gr. getur.

■ **4. gr.** Nú er landamerkjum breytt með samningi, landskiptum eða á annan lögmætan hátt, og fer þá um merkjagerð, merkjaskrá, þinglýsingu hennar og viðhald merkja samkvæmt 1.—3. gr.

□ [Dómi um landamerki skal dómhafi láta þinglýsa sem merkjaskrá. Dómur skal afhentur til þinglýsingar innan fjögurra mánaða frá dómsuppsögn, enda hafi hann ekki sætt áfrýjun.][1)]

[1)] *L. 77/1978, 2. gr.*

■ **5. gr.** Í lögsagnarumdæmi hverju skal vera löggilt landamerkjabók, og skal valdsmaður í hana rita alla þinglýsta gerninga og dóma um landamerki. Ráðherra getur sett nánari fyrirmæli um skipulag landamerkjabóka.

■ **6. gr.** Jafnskjótt sem lög þessi koma til framkvæmda skulu valdsmenn, hver í sínu umdæmi, rannsaka það, hvort merkjaskrám þar hafi þinglýst verið. Nú kemur það í ljós, að merkjaskrám hefir eigi verið þinglýst eða að samþykki sumra aðilja vantar á þinglýsta merkjaskrá, og skal valdsmaður þá bjóða landeiganda, eða fyrirsvarsmanni hans, að gera merkjaskrá innan ákveðins tíma og að láta þinglýsa henni lögum þessum samkvæmt.

□ Á manntalsþingum skulu valdsmenn grennslast eftir því, hvort ákvæðum laga þessara um merkjagerð, merkjaskrár og viðhald merkja sé fylgt. Svo skal hreppstjóri, hver í sínum hreppi, hafa gætur á hinu sama og skýra valdsmanni frá því, ef hann kemst að misbresti í þeim efnum.

■ **7. gr.** Nú hefir maður eigi fullnægt ákvæðum 1.—3. gr. laga þessara á næstu 2 árum frá því, er þau komu til framkvæmda, eða hann gerist síðar sekur um brot á þeim, og skal hann þá sæta sektum, allt að 200 krónum, er renni í sveitarsjóð. Sömu eru viðurlög, ef maður brýtur ákvæði 4. gr. og 6. gr. 1. málsgr. 2. málsl. □ Mál út af brotum á 1.—4. og 6. gr. 1. málsgr. 2. málsl. laga þessara skulu sæta sömu meðferð sem almenn lögreglumál.

1919 Nr. 41 28. nóv.

II. kafli. Um meðferð landamerkjamála.

■ **8. gr.** [Nú fær héraðsdómari áreiðanlega vitneskju um, að ágreiningur, er hann telur máli skipta, sé um landamerki eða ítak, eða merkjaskrá er eigi afhent til þinglýsingar samkvæmt fyrirmælum laga þessara, og kveður dómari þá aðila þeirrar sakar á dómþing, er haldið skal í þinghá, þar sem bæði löndin eða annað hvort þeirra liggur. Á því þingi skulu aðilar lýsa kröfum sínum, og skulu þær bókaðar. Síðan skal dómari leita sátta með aðilum. Nú kemst sátt á, og skal þá bóka hana, enda skulu landamerki þar tilgreind, og skal sáttinni síðan þinglýst lögum þessum samkvæmt.

□ Ef lönd liggja hvort í sínu lögsagnarumdæmi, ákveður dómsmálaráðherra, í hvort þeirra skuli farið með málið.][1)]

[1)] *L. 29/1965, 1. gr.*

■ **9. gr. — 19. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 28/1981, 44. gr.*

1941 Nr. 46 27. júní

Landskiptalög.

■ **1. gr.** Eftir lögum þessum geta komið til skipta eða endurskipta að nokkru eða öllu leyti heimalönd sveitajarða og afréttarlönd, sem jöfnum höndum eru notuð til vetrarbeitar, tún, sáðreitir, engi, landsnytjar aðrar og hlunnindi svo og mannvirki, sem tvö eða fleiri býli hafa eða hafa áður haft til samnota:

1. Ef lögfest skipti hafa eigi áður farið fram, og getur þá hver einstakur eigandi eða umráðamaður jarðar, jarðarparts eða landsnytja krafizt skiptanna.

2. Ef allir hlutaðeigandi eigendur beiðast skipta, þótt lögfest skipti hafi áður átt sér stað.

3. Nú þykir einum eða fleirum aðilum, að lögfest skipti séu óhagkvæm, og getur þá hver einstakur aðili krafizt endurskipta. Eigi skulu matsmenn taka slíka kröfu til greina nema þeir telji, að úr megi bæta öðrum aðilum að skaðlausu.

■ **2. gr.** Skipta skal eftir jarðamati frá árinu 1861, þar sem því verður við komið.

□ Nú eru í því jarðamati tvær eða fleiri jarðir (hjáleigur) metnar í einu lagi til dýrleika, en aðgreint mat þeirra er að finna í jarðatali Johnsens frá 1847, og skal það þá notað.

□ Verði hvorugu þessu mati við komið, skal farið eftir fasteignabók frá 1922 eða síðari fasteignabókum, þó þannig, að ávallt verði notað hið elzta jarðamat, sem við verður komið.

□ Nú hafa gilt manna á meðal í 20 ár eða lengur önnur eignahlutföll en jarðamatsbækur gefa upp, og allir eigendur samþykkja, að þau eignahlutföll skuli haldast, og er þá heimilt að skipta eftir þeim, en sýslumaður skal tilkynna fasteignamatsnefnd þess konar skipti.

■ **3. gr.** Við skiptin skal ekki aðeins farið eftir flatarmáli lands, heldur og gæðum þess og verðmæti á hverjum stað. Eigi má staðbundin skipti gera á námarétti, þar með talið mótak, veiði í vötnum eða sjó, selveiði, fuglaveiði með háf eða skotum, reka, vergögnum, lóða-

gjöldum, beitutekjum, þörungum föstum og lausum og fjörubeit, nema skiptin séu það hagkvæm, að á engan eiganda sé hallað, eða samþykki allra eigenda komi til.

☐ Nú hafa eignahlutföll á sameignarjörð breytzt við jarðamat (endurmat), fyrir misjafna ræktun eða aðrar verklegar framkvæmdir eiganda eða ábúanda, og breytast þá eigi fyrir það eignahlutföll óskipts lands eða landsnytja.

☐ Nú er ágreiningur um eignahlutföll óskipts lands eða landsnytja, og næst ekki samkomulag. Verður þá eigi úr því skorið nema með dómi. Um umráð og notkun vatns og fallvatna, svo og um girðingar, fer eftir almennum lögum.

■ **4. gr.** Úttektarmenn skulu vera matsmenn og gera skiptin hver í sínu umdæmi. Ef úttektarmaður er hindraður, við málið riðinn eða nákominn aðilum, kveður sýslumaður annan í hans stað. Sýslumaður skal og kveðja oddamann til skiptagerða. Skal hann vera formaður matsmanna, stýra skiptum og annast bókun skiptagerðar. Meiri hluti atkvæða ræður úrslitum.

☐ Matsmenn fá þóknun fyrir skiptin eftir gildandi kauptaxta í vegavinnu ríkisins í viðkomandi umdæmi, og reiknast þeim kaup á meðan þeir eru fjarverandi heimili sínu, enda tefji þeir ekki ferð sína eða störf meir en nauðsyn krefur. Oddamaður fær þriðjungi hærri þóknun en hinir. Ferðakostnaður greiðist þannig, að fargjöld með bifreiðum greiðast eftir gildandi taxta, en fyrir hesta greiðist eftir gildandi vegavinnutaxta.

■ **5. gr.** Þegar skipta skal landi eða landsnytjum, skal bjóða öllum eigendum og öðrum þeim, er notkunarrétt hafa á því, er til skipta getur komið, að vera við skiptin og gefinn kostur á að upplýsa málið fyrir matsmönnum, en gætt skal þess, að matsstörfin dragist ekki fyrir það lengur en nauðsyn krefur. Hið sama gildir og við yfirmat, en ekki skulu þeir þó viðstaddir, er matsmenn eða yfirmatsmenn ræða milli sín úrslit skiptanna eða ráða þeim til lykta. Hver sá eigandi, sem er óánægður með skiptin, getur heimtað yfirmat innan 6 mánaða frá þeim degi, er skiptin fóru fram.

■ **6. gr.** Sýslumaður skal dómkveðja 4 menn óvilhalla til að framkvæma yfirmat, en sjálfur skal hann vera formaður þeirra og stýra matinu. Heimilt er honum þó að kveðja annan í sinn stað. Yfirmatsmenn fá sama kaup og matsmenn og ferðakostnað eftir reikningi. Úrskurðar sýslumaður reikninga yfirmatsmanna; þó má skjóta úrskurði hans undir fullnaðarúrskurð dómsmálaráðuneytisins, er úrskurðar reikninga hans sjálfs.

☐ Kostnað við skipti greiði sá, er þeirra beiðist, ef skiptatilraun verður árangurslaus sökum vanheimilda, svo og við yfirmat, ef engin breyting er gerð á skiptum, ella skiptist allur kostnaður á eigendur að tiltölu við eignahlutföll þess, er skiptin ná til. Ef skipt er samkvæmt 3. tölulið 1. gr., skulu þeir einir greiða fyrir skipti, er verða leiðréttingar aðnjótandi eða fá bætta aðstöðu.

■ **7. gr.** Nú eru landskipti sérstaklega vandasöm, land sérstaklega verðmætt eða aðstaða þannig, að sýslumaður telji nauðsynlegt, að fagmaður fjalli um skiptin, og er honum þá heimilt að kveðja slíkan mann, einn eða fleiri, til skiptanna.

☐ Sýslumaður semur um þóknun til fagmanna, en aldrei má kaup þeirra yfirstíga lágmarkskauptaxta samkvæmt gjaldskrá Verkfræðingafélags Íslands.

■ **8. gr.** Ef land það, er skipta á, er tún, góðar engjar eða annað sérstaklega verðmætt land, geta eigendur hver um sig krafizt þess, að skipt sé eftir uppdrætti. Enn fremur ef landið er mjög óreglulegt eða aðstaða þannig, að torvelt sé að skipta, getur sérhver eigandi eða matsnefnd krafizt uppdráttar. Nú er uppdráttur ekki til af landinu, og skal þá sýslumaður fá mann til að gera uppdráttinn, og telst kostnaður við það til skiptakostnaðar. Á uppdráttinn skal draga greinilega með teiknibleki allar landamerkjalínur, og afhendist hann síðan sýslumanni til geymslu.

■ **9. gr.** Áður en skipti byrja, skulu úttektarmenn eða matsmenn rannsaka, hvort land það, er skipta skal, sé með löglegum landamerkjum, aðgreint frá landi nærliggjandi jarða. Séu landamerki krókótt og óhagkvæm, skulu úttektarmenn reyna með samkomulagi að fá réttingu þeirra. Leita skulu þeir og upplýsinga um réttindi þau og skyldur, er sameignarlandinu fylgja eða nokkrum hluta þess. Nú er ágreiningur um aðliggjandi landamerki, og skulu matsmenn þá leita eftir samkomulagi, en náist það ekki, skal matsnefnd gera sýslumanni þegar í stað aðvart, og tekur hann þá málið fyrir samkv. lögum nr. 41 28. nóv. 1919, um landamerki.

■ **10. gr.** Skipta skal landi þannig, að land hverrar jarðar eða jarðarparts verði sem mest í samhengi og sé sem skipulegast.

☐ Skipta skal með beinum línum, eins fáum og verða má, svo horn verði sem fæst. Boglínur í landamerkjum mega því aðeins eiga sér stað, að illa verði hjá þeim komizt, svo sem þegar vegur eða opinn vatnsfarvegur verður að ráða mörkum.

☐ Nú hefur einhver unnið hefð á landi samkvæmt lögum nr. 46 10. nóv. 1905, og má þá hefðarréttur eigi standa fyrir skipulegri landskiptingu samkvæmt lögum þessum, enda fái sá, er hefðarrétt hefur unnið sér, jafngildi lands á öðrum stað, og skal bæta honum við skiptin umbætur hans á landi því, er hann kann að missa.

■ **11. gr.** Nú hefur eigandi ræktað hluta úr óskiptu sameignarlandi, áður en lög þessi gengu í gildi, og skal hann við skiptin halda þessu landi gegn því að hinir sameigendurnir fái hver um sig að tiltölu samsvarandi hluta af óræktuðu landi í sameigninni, ef skiptin mega þannig vel fara. En verði landið úthlutað öðrum, án þess ræktað land komi í staðinn, skal honum heimilt að nytja það sem sína eign, þar til sá, sem landið var úthlutað, hefur ræktað honum jafnstóran blett og ekki lakari í hans landi.

☐ Verði ágreiningur við samanburð ræktunarlandanna eða hvar land skuli ræktað til endurgreiðslu, eftir að landskiptum er lokið, skal hlíta úrskurði viðkomandi trúnaðarmanns Búnaðarfélags Íslands.

☐ Ef ekki er völ á ræktunarhæfu landi til skipta á móti því, sem ræktað hefur verið, skal, ef þess er krafizt, nema svo mikið af hinu ræktaða landi, að rétt skiptahlutföll fáist, og skal þá sá, er ræktunarlandið fékk, greiða þeim, er landið lét, ræktunarkostnaðinn eftir mati skiptanefndar.

■ **12. gr.** Nú kemur í ljós við skiptin, að flytja þarf til hús, girðingar eða önnur færanleg mannvirki, og kveður skiptanefnd á um, innan hvers tíma flutt skuli og hver

1941 Nr. 46 27. júní

skuli kosta flutninginn eða hvernig flutningskostnaði skuli skipt niður.

□ Nú liggja tún- eða engjavegir yfir landið, eða nauðsynlegt þykir, að slíkir vegir verði þar lagðir og skal þá í skiptagerðinni ákveðið um notkunarrétt hvers einstaks landeiganda á þeim, um viðhalds- og vegagerðarkostnað, svo og hvar nýir vegir skuli liggja.

■ **13. gr.** Nú er land að einhverju leyti undirorpið hættu af vatnságangi, skriðufalli, sandfoki eða uppblæstri, og skal þá við skiptin taka sérstakt tillit til slíkrar hættu og um leið, ef unnt er, koma á samningum um það, hver vera skuli aðstaða eigendanna innbyrðis um varnir gegn þessari hættu, eða aðgerðir á slíkum skemmdum, er fyrir koma, eftir að landinu er skipt.

□ Á sama hátt skal gera ráðstafanir gagnvart væntanlegum landvinningum, svo sem ef land grær upp úr vatni eða sandauðnum, þannig, að eftir föngum sé haldið opinni leið til hagkvæmra framhaldsskipta eða endurskipta.

■ **14. gr.** Skiptagerðir eftir lögum þessum skal rita í bók, er sýslumaður löggildir, og greiðist verð bókarinnar úr ríkissjóði.

[□ Skiptagerðum samkvæmt lögunum skal þinglýsa.][1)]

[1)] *L. 72/1978, 1. gr.*

■ **15. gr.** Þegar landi hefur verið skipt samkvæmt lögum þessum, skulu úttektarmenn eða matsmenn láta setja glögg merki fyrir skiptunum. Eru landeigendur skyldir að gera þau tafarlaust. Í skiptagerðum skal lýsa merkjum þessum og afstöðu þeirra svo greinilega, að ekki verði um villzt. Þegar greinilegir skurðir, garðar, vegir eða girðingar eru í mörkum, þarf ekki um að bæta, en ef engin slík merki eru í markabeygjum, og ekki heldur glögg náttúrueinkenni, sem ekki verður á villzt, skal hlaða vörður úr torfi eða grjóti, nema hlutaðeigendur kjósi varanlegri merki, svo sem steinsteypustaur, skurð eða annað, sem skiptanefnd tekur gilt. Ef vörður eru hlaðnar, skulu þær vera keilumyndaðar, eigi minni en 1½ m í þvermál að neðan og dragast saman með fláa 1 : 1. Landeigendum er skylt að halda landamerkjum glöggum.

□ Ef skráð landamerki eru færð til af mannavöldum, eða önnur lík merki sett upp, er valdið geta ruglingi, varðar það sektum allt að 1000 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt almennum hegningarlögum.

■ **16. gr.** Landeigendum er frjálst að skipta sjálfir landi milli sín, ef þeim kemur saman um það öllum og leiguliðar og aðrir, er nokkurn rétt hafa á landinu og skiptin snerta hagsmunalega, gefa samþykki sitt til þess. Þó skal landeigendum skylt að fá hreppstjóra, úttektarmann eða trúnaðarmann Búnaðarfélags Íslands — eða fagmann, ef skiptin eru sérstaklega vandasöm — til aðstoðar, enda sé hann leiðbeinandi um það, að skiptin verði sem skipulegust og réttlátust.

□ Frá landamerkjum skal gengið eins og segir í 15. gr. Um slík skipti skal skrá greinilega skiptagerð. Skal í henni nákvæmlega lýst afstöðu lands þess, er hver um sig hlýtur við skiptin, takmörkum þess og réttindum öllum, er því fylgja. Geta skal og þess, hver áhrif skiptin hafa á leiguliðaafnot af landi því, er skipt var. ...[1)]

□ Sé ekki skipt að tiltölu réttri, en einhver eigenda hafi látið af hendi meira verðmæti í landeign eða réttindum innan sameignarinnar en hann fékk á móti, skal líta á það sem afsal eða selt, og breytist þá skattskylda jarðanna eða jarðapartanna samkvæmt því.

1941 Nr. 46 27. júní

[1)] *L. 72/1978, 2. gr. Þar segir: „Úr 2. málsgr. 16. gr. falla brott orðin: Skiptameðferð þessari skal þinglýsa." „Skiptameðferð" á að vera „skiptagerð".*

■ **17. gr.** Meðan skógarhögg og mótak er í sameign í óskiptu landi, má enginn eigenda, án samþykkis allra hinna, nota skóg eða mótak nema til heimilisnota fyrir sjálfan sig.

■ **18. gr.** Þar sem tveir eða fleiri menn hafa sambeit í óskiptu landi, má enginn þeirra nota beitina, nema eftir ítölu á móts við sameigendur sína, er metin sé af úttektarmönnum. Ítölu skal meta eftir jarðardýrleika og jarðarstærð, og skal sá vera grundvöllur matsins, hve mikinn fénað má í högum hafa án þess örtröð verði.

□ Nú hefur einhver sambeitareigenda minni fénað í högum en svarar ítölu hans, en aðrir hafa meira en þeim ber, og skulu þeir þá hafa forgangsrétt til, gegn endurgjaldi, að nota ítölurétt þess, sem of fátt hefur, meðan hann notar eigi sjálfur.

■ **19. gr.** Enginn má, eftir gildistöku þessara laga, taka land til ræktunar, setja upp varanlega girðingu, gera skurð, byggja hús eða önnur varanleg mannvirki í óskiptu sameignarlandi, þó samþykki allra annarra hlutaðeigenda liggi fyrir. Brot gegn þessu ákvæði varðar sekt. ...[1)]

[1)] *L. 10/1983, 70. gr.*

Þinglýsingalög.

1978 Nr. 39 10. maí

I. kafli. Þinglýsingardómarar.

■ **1. gr.** Sýslumenn og bæjarfógetar og lögreglustjórinn á Keflavíkurflugvelli eru þinglýsingardómarar, hver í sínu umdæmi. Í Reykjavík eru borgarfógetar þinglýsingardómarar, sbr. 3. gr. laga nr. 74/1972.

□ Nú er sérstakur lögreglustjóri í kauptúni, og getur þá dómsmálaráðherra ákveðið, að hann skuli vera þinglýsingardómari að nokkru eða að öllu leyti, eftir atvikum.

■ **2. gr.** Þinglýsingardómari skal ekki greiða úr, hvort skjali skuli þinglýst, ef það veitir honum sjálfum rétt eða leysir hann undan skyldu eða slíku gegnir um ættmenni hans að feðgatali eða niðja eða jafnmægða. Sama er, ef þinglýsingin varðar hann eða fyrrnefnda venslamenn hans verulega fjárhagslega. Þó ber dómaranum jafnan að hlutast til um aðgerðir, sem nauðsynlegar eru til að varna réttarspjöllum.

□ Fulltrúi dómara getur leyst úr þinglýsingarmáli, þótt dómara bagi þau atvik er í 1. málsgr. greinir.

■ **3. gr.** Úrlausn dómara á þinglýsingarmáli eftir lögum þessum sætir kæru til Hæstaréttar samkvæmt meginreglum II. kafla laga nr. 75/1973. Rökstuddar ástæður dómarans fyrir úrlausninni skulu fylgja skjölum máls til Hæstaréttar. Úrlausn skal kærð innan fjögurra vikna frá því, að þinglýsingarbeiðanda var tilkynnt hún eða tilkynning um úrlausnina var send honum.

□ Nú kærir aðili úrlausn, og skal þá skrá athugasemd um það í þinglýsingabók.

II. kafli. Framkvæmd þinglýsinga og aflýsinga.

■ **4. gr.** Skjal, sem þinglýsa á, skal afhenda þar í umdæmi, sem þinglýsing á fram að fara, sbr. 20., 41., 43. og 47. gr.

■ **5. gr.** Sá, sem beiðist þinglýsingar, skal afhenda dómara skjal í tvíriti, frumriti og samriti eða endurriti.

Það eintak, sem dómara er ætlað, skal vera ritað á haldgóðan pappír, sem dómsmálaráðuneytið hefur löggilt í þessu skyni.

□ Ef skjal, sem þinglýsa á, er ritað á erlendu máli, getur dómari krafist þess, að því fylgi íslensk þýðing, rituð á löggiltan þinglýsingapappír og gerð af löggiltum skjalaþýðara, sé þess kostur.

□ Vegna breytinga á vörslu þinglýsingaskjala má með reglugerð setja önnur fyrirmæli um gerð skjala og tölu eintaka, sem afhenda skal til þinglýsingar.

■ **6. gr.** Öll skjöl, sem afhent eru til þinglýsingar, skulu færð í dagbók. Dagbók skal þannig úr garði gerð, að framlagning afrits úr henni geti, eftir atvikum með nauðsynlegum athugasemdum, fullnægt ákvæðum laga þessara um birtingu vikulegrar skrár yfir þinglýst skjöl, sbr. 9. gr. 3. mgr.

□ Nú er afhent skjal til þinglýsingar í röngu þinglýsingaumdæmi, eða eigi er ótvírætt við hvaða eign skjal á, eða hvert efni þess sé að öðru leyti, eða skjalið skortir undirritun útgefanda og vitundarvotta eða annarra þeirra, er skjal geta staðfest, sbr. 22. gr., sé þessa þörf, eða skjal er aðeins afhent í einu eintaki, eða samrit eða endurrit er ekki ritað á löggiltan þinglýsingapappír, og skal þá vísa skjali frá.

□ Að lokinni færslu skjals í dagbók, skal árita það og endurrit eða samrit þess. Áritun skal fela í sér viðurkenningu um viðtöku skjals og tilgreiningu viðtökudags.

■ **7. gr.** Eftir að skjal hefur verið fært í dagbók, skal þinglýsingardómari sannreyna, hvort nokkuð sé því til fyrirstöðu að skjalinu verði þinglýst.

□ Vísa skal skjali frá þinglýsingu, ef útgefanda þess brestur heimild til eignar á þann veg, er skjalið greinir, sbr. þó 24., 25. og 51. gr. 3. málsgr. Sama máli gegnir, ef þinglýsing er bersýnilega óþörf til verndar rétti, ef lesmál skjals eða aðrar áletranir eru ógreinilegar eða letri svo farið, að sérstök hætta er á, að það máist, svo og ef eintökin eru í verulegum atriðum ósamhljóða eða skjalið hefur aðra svo verulega galla, að ekki þykir fært að taka það til þinglýsingar og vörslu.

□ Nú eru í skjali atriði, orðuð eða óorðuð, sem ekki eru í samræmi við efni þinglýsingabóka, en skjalið er þó tækt til þinglýsingar. Skal þá gerð athugasemd um það á skjölin, ef telja verður að ósamræmið geti skipt verulegu máli um rétt þann, sem skjalinu er ætlað að veita. Ef tvö eða fleiri skjöl um sömu eign eru afhent samtímis til þinglýsingar, sbr. 15. gr., og réttindum, er þau mæla um, lýstur saman, skal og rituð athugasemd á skjölin um það atvik. Sama er, ef aðili, sem aðeins nýtur skilorðsbundinnar heimildar að eign, gefur út skjal án þess að greina skilorðið.

□ Nú verður skjali ekki þinglýst án athugasemdar, og skal þá þinglýsingabók bera með sér, að skjalinu hafi verið þinglýst með athugasemd.

□ Þinglýsingardómari skal greiða úr því svo fljótt sem föng eru á og eigi síðar en innan tveggja vikna frá því, að skjal barst til þinglýsingar, hvort það verði fært í þinglýsingabók. Skjal verður ekki afhent þinglýsingarbeiðanda, fyrr en þessari rannsókn er lokið. Sé þinglýsingar synjað, skal þinglýsingarbeiðanda þegar í stað tilkynnt um synjunina og rökstuddar ástæður fyrir henni í ábyrgðarbréfi eða á annan tryggilegan hátt.

■ **8. gr.** Þinglýsingardómarar færa þessar bækur:

1. Fasteignabók um skjöl, er varða fasteignir.
2. Skipabók um skjöl, er varða öll skip, sem skrásetningarskyld eru.
3. Bifreiðabók um skjöl, er bifreiðar varða.
4. Lausafjárbók um öll skjöl, er varða lausafé almennt, þ. á m. skip, sem eru ekki skrásetningarskyld, en skjöl um slík skip má þó einnig færa í skipabók samkvæmt 2. tölulið, ef dómara þykir það hentara.

□ Bækur þessar skulu allar vera lausblaðabækur, en heimilt er þó að hafa þær í spjaldskrárformi. Dómsmálaráðuneytið ákveður nánari tilhögun þeirra. Einnig getur dómsmálaráðuneytið ákveðið, að tölvutækni skuli beitt við skráningu þeirra upplýsinga, sem þinglýsingabækur geyma, og sé sá háttur hafður annaðhvort í sumum þinglýsingaumdæmum eða þeim öllum.

□ Með heitinu þinglýsingabækur er í lögum þessum átt við bækur þessar, ef ekki er annars getið.

□ Í bókum þessum skal ætla hverri fasteign, skrásetningarskyldu skipi og bifreið eitt eða fleiri blöð eftir þörfum. Enn fremur skal ætla þeim manni blað í lausafjárbók, sem stofnar til réttinda yfir lausafé, þar á meðal skipi, sem ekki er skrásetningarskylt. Þegar skjöl eru móttekin til þinglýsingar, skal þeirra getið á blaði hlutaðeigandi fasteignar, skips, bifreiðar og réttsala almenns lausafjár, og þá þannig að yfirleitt sé hægt að gefa eignar- og veðbókarvottorð með afhendingu ljósrits af blaðinu.

■ **9. gr.** Þinglýsing fer fram með þeim hætti, að meginatriði úr skjali því, sem þinglýsa á, eru færð í þinglýsingabók rétta, auk dagsetningar dagbókarfærslu.

□ Þá er skjal hefur verið fært í þinglýsingabók, ritar þinglýsingardómari vottorð um þinglýsinguna á eintök skjalsins.

□ Vikulega skal gera skrá um þinglýst skjöl, og skal hún liggja frammi á skrifstofu þinglýsingardómara fulla viku. Í skrá þessari skal getið, hver sé útgefandi skjals, eigandi þess, tegundar og annars, sem þarf til þess að skjalinu sé lýst nægilega. Dómsmálaráðherra getur ákveðið birtingu slíkra skráa í opinberu blaði.

■ **10. gr.** Þau eintök þinglýstra skjala, sem þinglýsingardómari heldur eftir, skulu geymd í sérstökum skjalahylkjum, og ákveður dómsmálaráðuneytið gerð þeirra.

□ Þegar skjali er aflýst, skal nema það úr skjalahylki og leggja það í skjalasafn dómara og síðar til annarra skjalasafna eftir því, sem lög mæla.

□ Með reglugerð getur dómsmálaráðherra ákveðið þann hátt á geymslu skjala, að hverri eign sé ætlað eitt hylki og þar séu lögð öll skjöl, er þá tilteknu eign varða, og sé þessi háttur hafður annaðhvort í sumum þinglýsingaumdæmum eða öllum eftir því, sem henta þykir og fé verður til þess veitt.

□ Með reglugerð má einnig ákveða, að sérstakri tækni skuli beitt við vörslu skjala, svo sem með myndun skjala á mikrófilmur. Má hafa þann hátt á í sumum þinglýsingaumdæmum aðeins eða þeim öllum. Takmarka má vörslu skjala með slíkum hætti við ákveðnar tegundir skjala.

■ **11. gr.** Ef í einu og sama skjali er stofnað til fleiri réttinda en þeirra, sem skjalinu er aðallega ætlað að veita, skal athygli þinglýsingardómara sérstaklega vakin

á því, annaðhvort með áritun á skjalið sjálft eða með undirstrikunum í texta skjalsins, til hvaða réttinda þinglýsingin eigi að taka.

■ **12. gr.** Nú gefur veðhafi samkvæmt veðskuldabréfi eða tryggingarbréfi eftir veðrétt sinn að nokkru eða öllu leyti (veðbandsleysing) eða hann samþykkir nýja veðsetningu eða tilfærslu á veðrétti sínum (veðleyfi) eða hann gefur einhverjar áþekkar yfirlýsingar, vegna veðréttar síns. Verður þá slíkum yfirlýsingum ekki þinglýst, nema sjálft veðbréfið sé afhent með áritun um veðbreytinguna ásamt endurriti af henni, ritaðri á löggiltan skjalapappír, eða veðbréfið sé sýnt þinglýsingardómara um leið og slík yfirlýsing er afhent til þinglýsingar, svo að hann geti gengið úr skugga um, að hennar sé nægilega getið í veðbréfinu sjálfu.

□ Undanþegnir ákvæði 1. málsgr. eru bankar, sparisjóðir og opinberir aðilar.

■ **13. gr.** Aflýsing skjals fer fram með þeim hætti, að dregið er strik yfir færslu skjalsins í þinglýsingabók og ber að geta þess, hvenær slík útstrikun fór fram, og vitna til þess skjals, er heimilaði aflýsinguna. Útstrikun skal þannig gerð, að eigi séu nein vandkvæði á að lesa það síðar, er áður var skráð. Yfir texta þess eintaks af skjalinu, sem þinglýsingardómari varðveitti, skal draga lóðrétt strik og lokakvittun eða samþykki til aflýsingar rituð á skjalið. Síðan skal rita vottorð um aflýsinguna á bæði eintök skjalsins og geta þess, hvenær hún fór fram og hvar hennar sé getið. Að svo vöxnu skal skila aðila sínu eintaki.

III. kafli. Um forgangsáhrif þinglýsingar og grandleysi.

■ **14. gr.** Ekki telst skjal afhent til þinglýsingar, nema dómara séu jafnframt gefnar þær upplýsingar, sem hann óskar eftir, og lögmæt greiðsla sé innt af hendi fyrir meðferð skjalsins.

□ Skjöl, sem berast eftir skrifstofutíma, teljast afhent næsta dag, og eins getur dómsmálaráðuneytið ákveðið í reglugerð, að skjöl, sem ekki berast fyrr en ein klukkustund er eftir af skrifstofutíma, skuli einnig teljast afhent næsta dag.

■ **15. gr.** Skjali er þinglýst, þegar það hefur verið fært í þinglýsingabók, en forgangsáhrif þinglýsingar teljast frá þeim degi, er skjal var afhent til þinglýsingar, sbr. þó 14. gr. 2. mgr., enda sé skjalið tækt til þinglýsingar. Skjal telst afhent til þinglýsingar á þeim degi, sem tilgreindur er í dagbók, nema full sönnun komi fram um hið gagnstæða. Nú eru tvö skjöl eða fleiri, sem ekki geta samrýmst, afhent samdægurs til þinglýsingar, og eru þau þá jafnstæð að þinglýsingargildi. Þó ganga aðfarargerðir og kyrrsetningar fyrir rétti, sem stafar af öðrum atvikum. Ef skjöl um tvær aðfarargerðir (kyrrsetningargerðir) eða fleiri eru afhent samtímis, er hin elsta þeirra rétthæst. Nú afhendir eigandi öðrum manni eign sína og hefur áskilið sér jafnframt réttindi yfir eigninni, svo sem veðrétt eða forkaupsrétt, og gengur þá sá réttur fyrir réttindum, sem yngri eigandinn kann að stofna til handa öðrum mönnum, ef heimildarskjal yngra eigandans ber með sér áskilnaðinn um rétt eldra eigandans og skjalið, sem gefur þetta til kynna, er afhent í síðasta lagi samtímis skjali því, sem heitir viðsemjanda yngra eigandans réttindum.

□ Um rétthæð fjárnáms gagnvart kyrrsetningu fer eftir reglum 19. gr. laga nr. 18/1949.

■ **16. gr.** Hafi hefðuðum réttindum til fasteignar eigi verið þinglýst, þá skulu þau þó engu að síður standa óhögguð, þrátt fyrir það að 15. og 29. gr., sbr. 32. gr. laga þessara ættu að leiða til annarrar niðurstöðu, ef sá aðili, sem öðlast hefur rétt yfir sömu fasteign, hefur ekki höfðað mál til að fylgja fram rétti sínum innan tveggja ára frá því að hann öðlaðist réttindi sín.

□ Sé hefðartími eigi liðinn, þegar aðili fékk rétt sinn, verður hann að fylgja eftir rétti sínum með málssókn, áður en ofangreindur frestur er úti, enda sé hefðartími fullnaður á frestinum.

□ Við fullnaða hefð falla niður þau réttindi yfir fasteigninni, sem fara myndu í bága við þau not, sem hefðin heimilar.

■ **17. gr.** Nú telur þinglýsingardómari sig ekki geta ákveðið, hvaða gjald eða gjöld eigi að taka fyrir skjal, sem afhent hefur verið til þinglýsingar, án samráða við viðkomandi ráðuneyti. Skal hann þá færa skjalið til bráðabirgða í þinglýsingabók og geta þess, að færslan sé eigi endanleg. Jafnskjótt og svar ráðuneytisins hefur borist dómara, tilkynnir hann þeim, er skjalið afhenti, með tryggilegum hætti um úrlausn ráðuneytisins um gjöld. Ef gjöldin eru greidd samkvæmt þessu innan tveggja vikna frá því, að tilkynning var send aðila, skal dómari bóka í þinglýsingabók, að færslan sé endanleg, enda teljast forgangsáhrif þinglýsingar þá frá því, er skjal var afhent til þinglýsingar. Að öðrum kosti dregur dómari strik yfir færslu skjals í þinglýsingabók, og falla þá brott áhrif þinglýsingarinnar.

■ **18. gr.** Nú er efni skjals fært ranglega í þinglýsingabók, láðst hefur að færa skjalið í þinglýsingabók innan frests þess, er greinir í 7. gr. 5. málsgr., eða skjal, sem samrýmist ekki öðru skjali, er fyrr barst til þinglýsingar, er fært í þinglýsingabók á undan því. Er þá kostur að kveða svo á með dómi, að réttur sá, er skjal þetta veitir, skuli víkja fyrir rétti, sem síðar er þinglýst og styðst við samning, enda sé rétthafi grandlaus um þessi atvik. Skilyrði þessa eru:

A. að yngra rétthafanum væri bakað óverðskuldað tjón, ef hann hlyti að þoka og

B. að tjónið yrði þeim rétthafa, ef hann þyrfti að vægja, miklum mun bagalegra en hinum eldra eða leiða myndi til verulegra raskana á síðar þinglýstum réttindum, ef réttur sá, er mistök urðu um, gengi fyrir.

■ **19. gr.** Með grandleysi er í lögum þessum átt við það, að rétthafi eftir samningi eða löggerningi hvorki þekki né ætti að þekkja hin óþinglýstu réttindi.

IV. kafli. Þinglýsing, er varðar fasteignir.

1. Skilyrði þess, að skjali verði þinglýst.

■ **20. gr.** Skjali, sem snertir fasteign, skal þinglýsa í umdæmi því, sem eignin er í.

□ Setja má það skilyrði fyrir þinglýsingu, að skjali fylgi uppdráttur af lóð eða landi, staðfestur af skipulagsyfirvöldum eða gerður af mælingamanni, sem þinglýsingardómari hefur samþykkt.

■ **21. gr.** Afsali verður ekki þinglýst sem eignarheimild, ef það er háð öðrum skilyrðum um yfirfærslu eignarréttar en uppgjöri og greiðslu kaupverðs innan tiltekins frests.

■ **22. gr.** Afsali eða veðbréfi, sem ekki er útgefið af stjórnvöldum eða öðrum opinberum aðilum, verður

ekki þinglýst, nema undirskriftin sé staðfest af notario publico, héraðsdóms- eða hæstaréttarlögmanni eða fulltrúum þeirra, löggiltum fasteignasala, eða tveimur vitundarvottum. Það skal skýlaust tekið fram, að útgefandi hafi ritað nafn sitt eða kannast við undirskrift sína í viðurvist þess eða þeirra, er undirskriftina staðfesta, svo og að hann hafi verið fjárráða, er hann ritaði nafn sitt. Vitundarvottar skulu geta stöðu sinnar og heimilisfangs.

□ Ritun undir samþykki samkvæmt 24. gr. skal staðfesta með hliðstæðum hætti.

■ **23. gr.** Skjal, sem þinglýsa á, má vera bundið skilorði, en efni þess skal vera endanlega ákveðið. Tryggingarbréfum má samt þinglýsa, þótt eingöngu sé greind hámarksfjárhæð skuldar, er bréf á að tryggja.

■ **24. gr.** Nú hvílir skjal á löggerningi, og verður það þá eigi fært í fasteignabók, ef útgefanda þess brestur þinglýsta heimild til að ráðstafa eign þann veg, er í skjali greinir, eða hann skortir skriflegt samþykki þess, er slíkrar heimildar nýtur, sbr. þó 51. gr. 3. málsgr.

□ Aðfarargerð og kyrrsetningargerð í eign verður samt þinglýst, þótt gerðarþola skorti þinglýsta heimild til eignarinnar. Afsal (útlagning), er stafar frá nauðungaruppboði, verður og fært í fasteignabók, þótt grundvöllur uppboðs sé veðréttur, er stofnaður var með löggerningi af þeim, sem ekki hafði eða hefur þinglýsta heimild eða eins var ástatt um þann, er aðför var gerð hjá.

□ Skiptaafsali fyrir eign verður ekki þinglýst, ef sá, er afsalið tjáir hafa átt eignina, er ekki þinglýstur eigandi hennar, en þetta gildir þó ekki um skiptaafsal samkvæmt nauðungaruppboði.

□ Dómi um réttindi til fasteignar verður ekki þinglýst, nema hann bindi þann, er nýtur þinglýstrar heimildar að eign, enda mæli lög ekki öðrum orðum.

■ **25. gr.** Þinglýsta eignarheimild hefur sá, er þinglýsingabók nefnir eiganda á hverjum tíma. Sama er um þann, er færir sönnur á, að eignarréttur hafi flust til sín vegna andláts eiganda. Um þinglýsta heimild að öðrum réttindum gilda hliðstæðar reglur.

□ Nú skipta erfingjar búi einkaskiptum og þinglýsa skiptagjörð eða yfirlýsingu um, að fasteign hafi orðið eign þeirra eða einhvers þeirra, og er það nægileg eignarheimild fyrir þá, sbr. þó 3. málsgr. 24. gr. Ef maki situr í óskiptu búi, er nægilegt að þinglýsa leyfi skiptaráðanda til búsetu.

□ Nú er eign seld á nauðungaruppboði eða lögð út veðhöfum, og skal þá uppboðsráðandi gera ráðstafanir til þess að um það sé getið á blaði fasteignar í fasteignabók. Hliðstæð skylda hvílir á skiptaráðanda við upphaf gjaldþrotaskipta og opinberra skipta á búi og við upphaf nauðasamninga. Fyrir færslu slíkra tilkynninga skal ekki greiða þinglýsingagjald.

■ **26. gr.** Sá, sem hefur þinglýsta eignarheimild að eign, nýtur einnig slíkrar heimildar að einstökum hlutum hennar, þ. á m. byggingum, sem reistar hafa verið eða reistar verða á eigninni, nema fasteignabók nefni annan rétthafa.

□ Nú er þinglýst gögnum, er veita öðrum eignarrétt að byggingu en lóðareiganda, og skal þá ætla byggingu sérstakt blað í fasteignabók.

□ Erfðafesturétti og öðrum varanlegum afnotarétti skal velja sérstakt blað í fasteignabók. Sá, sem nýtur heimildar að slíkum rétti, telst einnig hafa heimild að byggingum, sem standa á landi því, er leiguréttur tekur til, nema annars sé getið.

2. Leiðrétting á röngum færslum. Bráðabirgðavernd réttinda.

■ **27. gr.** Nú verður dómari þess áskynja, að færsla í fasteignabók er röng eða mistök hafa orðið um þinglýsinguna ella, og skal hann þá bæta úr. Ef ætla má, að tilteknir aðilar hafi hlotið rangar upplýsingar um eign sakir mistakanna, skal dómarinn skýra þeim frá málavöxtum, ef gerlegt er, í ábyrgðarbréfi eða með jafntryggilegum hætti.

□ Nú staðhæfir maður, að færsla í fasteignabók sé efnislega röng og horfi sér til réttarspjalla, og er honum þá kostur að fá þinglýst kröfu sinni um leiðréttingu, ef hann færir veigamikil rök fyrir staðhæfingu sinni, að mati dómara, eða setur tryggingu eftir því, sem dómari kveður á um. Ef hann færir ekki sönnur fyrir staðhæfingu sinni innan frests, sem dómari setur honum, skal athugasemdin strikuð út í fasteignabókinni.

■ **28. gr.** Ef mál, sem varðar réttindi yfir fasteign, er sótt fyrir dómstóli, getur dómurinn ákveðið með úrskurði, að stefnunni eða útdrætti úr henni megi þinglýsa. Nú synjar dómari þessa, og má þá kæra þá úrlausn til Hæstaréttar samkv. meginreglum II. kafla laga nr. 75/1973.

□ Nú er málið hafið, eða dómur gengur sóknaraðila eigi í vil um heimt eða viðurkenningu réttinda yfir fasteigninni. Skal þá strika út athugasemd um stefnu í fasteignabókinni að beiðni varnaraðila eða annarra, er hagsmuna hafa að gæta, þá er mál hefur verið hafið, áfrýjunarfresti lýkur án áfrýjunar eða dómur æðsta dómstigs hefur gengið um málið.

3. Hvaða réttindi séu háð þinglýsingu og að hverju marki.

■ **29. gr.** Réttindum yfir fasteign skal þinglýsa til þess að þau haldi gildi gegn þeim, er reisa rétt sinn á samningum um eignina, og gegn skuldheimtumönnum eiganda eða annars rétthafa að eign.

□ Samningur eða réttargerð, er skuldheimtumenn byggja á, fær ekki hrundið eldri óþinglýstum rétti, sem háður er þinglýsingu, nema gögnum þessum sé þinglýst sjálfum, ef þinglýsingar er þörf, enda sé rétthafi eftir samningi grandlaus um rétt þann, er hrinda á.

■ **30. gr.** Nú er veðbréfi þinglýst, og þarf þá ekki að þinglýsa framsali veðbréfs eða gerningi (gerð), sem varðar annars konar yfirfærslu á réttindum að því. Sama er um veðsetningu veðbréfs, þegar til hennar er stofnað með því að setja bréfið að handveði.

■ **31. gr.** Stofnun afnotaréttar og framsal á afnotarétti er ekki háð þinglýsingu:

1. Ef afnotatími er 12 mánuðir hið lengsta eða fært er að segja upp samningi með fyrirvara, sem eigi sé lengri en 3 mánuðir, miðað við almennan fardag, enda varði samningur íbúðarhúsnæði.

2. Ef afnotatími er eigi lengri en 2 ár eða heimilt er að segja upp samningi með fyrirvara, er eigi sé lengri en 6 mánuðir, enda varði samningur atvinnuhúsnæði. Afnotasamningar, er lúta ákvæðum lagasetningarinnar um ábúð jarða, eru ekki háðir þinglýsingu.

□ Fyrirframgreiðsla á leigu fyrir lengri tíma en eitt ár og lækkun á leigu frá því, er segir í þinglýstum

samningi, eru háð þinglýsingu, enda sé þessara atvika ekki sérstaklega getið í þinglýstum samningi.

■ **32. gr.** Réttarvernd lögveðréttinda er ekki háð þinglýsingu, nema lög áskilji annað. Réttarvernd eignarnámsgerða er hins vegar háð þinglýsingu. Sama er um réttindi, sem fengin eru fyrir hefð.

4. Réttaráhrif þinglýsingar.

■ **33. gr.** Sá, er hlýtur réttindi með samningi við þinglýstan eiganda að eign, þarf ekki að sæta þeirri mótbáru, að heimildarbréf fyrirrennara hans sé ógilt, ef hann er grandlaus um ógildisatvikið, er hann öðlaðist réttindin.

□ Mótbára, er lýtur að því að skjal samkvæmt 1. málsgrein sé falsað eða fengið með beitingu slíkrar nauðungar, er í 28. gr. laga nr. 7/1936 greinir, glatast þó ekki. Sama er um þá mótbáru, að skjal sé ógilt vegna lögræðisskorts útgefanda fyrir æsku.

□ Nú er þinglýst skjali, sem ógilt er að lögum. Ef annmarkinn eyðist síðar, er ekki þörf nýrrar þinglýsingar, en forgangsáhrif þinglýsingar teljast þá frá því, að annmarkanum létti.

■ **34. gr.** Leiga, afgjöld og aðrar greiðslur verða inntar til þeirra, sem heimild hafa eftir þinglýsingabók til að veita þeim móttöku, svo að bindandi sé, enda sé greiðandi grandlaus um að viðtökuheimild hafi síðar horfið á hönd öðrum manni. Hliðstæðu gegnir um uppsagnir og svipaðar aðgerðir.

□ Um afborgun af veðskuldabréfi og aðgerðir út af því fer samkvæmt sérreglum um viðskiptabréf.

5. Brottfall þinglýsingar.

a. Tímabundið gildi þinglýsingar.

■ **35. gr.** Nú er þinglýst hafti eða kvöð á eign, og er þeim ekki ætlað að vera ævarandi. Falla þá brott þau áhrif, er greinir í 15. gr., þegar liðin eru 30 ár frá því að haftinu var þinglýst, enda sé því ekki þinglýst að nýju, áður en frestur þessi er úti, sbr. þó 36. og 37. gr.

□ Þinglýsing áritunar á áður þinglýst skjal slítur ekki fresti þeim, er greinir í 1. málsgr., ef áritun felur ekki í sér sérstaka viðurkenningu á tilvist haftsins. Í hækkun á fjárhæð veðbréfs telst fólgin slík viðurkenning.

■ **36. gr.** Ef skjal tekur til ákveðið tímabil, sem því er ætlað að gilda um, eða er bundið við lífstíð rétthafa, eiga ákvæði 35. gr. ekki við.

□ Nú er lágmarkstími um gildi skjals nefndur og falla þá réttaráhrif þinglýsingar aldrei brott fyrr en þremur árum eftir lok þess tíma.

□ Um veðbréf eyðast áhrif þinglýsingar ekki fyrr en fimm ár hið skemmsta eru liðin frá þeim degi, er skuldin átti að vera greidd að fullu samkvæmt ákvæðum bréfsins eða skuldin gat fyrst orðið eindöguð fyrir uppsögn af hendi kröfuhafa, en gæta verður þó ávallt ákvæða 1. málsgr. 35. gr.

■ **37. gr.** Áhrif þinglýsingar á veðrétt, er stofnast fyrir fjárnám, lögtak eða svipaðar réttargerðir, falla ekki brott fyrr en full fimm ár eru liðin frá því að réttargerðinni var þinglýst. Áhrif þinglýsingar um kyrrsetningargerð og lögbann eyðast tveimur árum eftir að réttargerðinni eða dómsúrlausn um gildi hennar var þinglýst.

□ Ákvæði 1. málsgr. koma ekki til greina, ef þinglýst er tilkynningu frá rétthafa, áður en frestur er úti, um, að haftið sé eigi niður fallið. Frá þeirri tilkynningu eða nýrri þinglýsingu hefjast nýir frestir, jafnlangir hinum fyrsta, frá síðustu þinglýsingu á undan að telja.

■ **38. gr.** Dómari fylgist með því eftir föngum, hvort réttaráhrif tiltekinnar þinglýsingar séu fallin brott, og ber honum að má haftið úr fasteignabók, ef því er að skipta, að eigin frumkvæði. Sama máli gegnir, ef rétti er bersýnilega lokið. Dómari skal þó jafnan senda rétthafa sérstaka tilkynningu um væntanlega afmáningu, svo að rétthafa sé kostur að varna því, að áhrif þinglýsingar eyðist.

□ Nú eru horfur á, að eignarhafti, sem þinglýst hefur verið fyrir tuttugu árum hið skemmsta, sé lokið, og getur þá dómari að beiðni eiganda gefið út áskorun, sem birta skal þrisvar sinnum í Lögbirtingablaðinu, til væntanlegra rétthafa um að halda fram rétti sínum innan fjögurra mánaða frá síðustu birtingu áskorunar. Ef gerlegt er, skal sérstök tilkynning send í ábyrgðarbréfi þeim, er fasteignabók nefnir rétthafa. Gefi enginn sig fram, skal afmá eignarhaftið.

□ Nú er eignarhaft máð ranglega, og skal þá beita reglum 18. gr. eftir því sem við á.

□ Ef miða skal frest eftir 35.—37. gr. við þinglýsingu skjals, skal miða við færsludag í þinglýsingabók.

b. Aflýsingar.

■ **39. gr.** Eignarhafti skal aflýsa, þegar þinglýst er sönnun fyrir brottfalli þess eða skjal er afhent með yfirlýsingu rétthafa um að því megi aflýsa.

□ Veðskuldabréfi eða tryggingarbréfi verður þó ekki aflýst, nema kvittun eða samþykki til aflýsingar sé ritað á bréfið sjálft. Kvittun rétthafa samkvæmt þinglýsingabók er þó fullnægjandi, ef um er að ræða bréf, sem gefin hafa verið út til ríkissjóðs, opinberra stofnana, banka, sparisjóða eða lífeyrissjóða.

□ Þegar þinglýst skjal hefur verið ógilt með dómi, má þó aflýsa því, ef lagt er fram endurrit af dóminum með áritaðri beiðni dómhafa um aflýsingu.

□ Nú er veðsett fasteign seld á nauðungaruppboði eða lögð út veðhafa til eignar, án þess að síðari veðhafar hafi fengið greiðslu úr fjárhæð þeirri, er fasteignin var seld eða lögð út fyrir, og skal þá má úr þinglýsingabók slík veðréttindi, þegar þinglýst er uppboðsafsali eða útlagningu, sem ber það með sér, að þau séu niður fallin. Til þess að slík veðskjöl verði máð úr þinglýsingabók, þarf ekki að afhenda þau, en geta skal þinglýsingardómari þess með áritun á það eintak skjalsins, er hann varðveitti, hvers vegna það hafi verið afmáð.

□ Ef sönnur þær, sem aflýsingarbeiðandi ber fyrir sig, eru ekki metnar fullnægjandi, skal synja um aflýsingu.

V. kafli. Þinglýsing um skrásett skip, 5 rúmlestir og stærri.

■ **40. gr.** Stofnun og vernd eignarréttar og eignarhafta á skrásettu skipi, sem er 5 rúmlestir eða stærra, eða hluta slíks skips, lýtur reglunum um fasteignir, eftir því sem við verður komið.

□ Nú er rétthöfum í fasteign veitt sérstakt hagræði í lögum við heimt krafna sinna, og njóta þá slíkir rétthafar í eignum þeim, er í 1. málsgr. tekur til, hliðsetts hagræðis.

■ **41. gr.** Þinglýsing skjala, er varða skip 5 rúmlestir eða stærra, skal fara fram þar í umdæmi, sem skipið er skráð. Ákvæði 5. og 6. gr. laga nr. 66/1963 halda þó gildi sínu eftir því sem við á.

■ **42. gr.** Til nafnbreytingar á skrásettu skipi þarf samþykki þinglýstra eigenda þess. Nafnbreytingu og flutning skips skal dómari tilkynna óbeinum rétthöfum í skipinu, ef þeir eru kunnir. Tilkynningu um flutning annast dómari í þinglýsingaumdæmi því, sem skip er flutt úr.

□ Nú er skrásett skip, er þessi kafli laganna tekur til, flutt á milli umdæma. Skal þá þinglýsingardómari senda dómara í umdæmi því, sem flytja á í, öll skjöl, sem í gildi eru um skipið, en staðfest endurrit eða ljósrit, ef um er að ræða skjöl, sem bundin hafa verið í afsals- og veðmálabækur fyrir gildistöku laga þessara. Þinglýsing fer ekki fram á ný, en dómaranum í nýja umdæminu ber að færa skjölin í skipabók sína innan þess frests, er greinir í 7. gr. 5. mgr.

□ Réttaráhrif þinglýsingar rofna ekki fyrir flutning skips milli umdæma.

VI. kafli. Þinglýsing um skrásett skráningarskyld skip minni en 5 rúmlestir og skrásettar bifreiðar.

■ **43. gr.** Skjali, er varðar skrásett skráningarskylt skip minna en 5 rúmlestir, svo og skrásetta bifreið, skal þinglýst þar, sem skipið eða bifreiðin er skráð.

□ Eignarheimild fyrir skrásettu skráningarskyldu skipi, sem er innan við 5 rúmlestir, og eignarheimild fyrir bifreið þarf ekki að þinglýsa, heldur skal eignarheimild sú, sem greind er í skipaskrá eða bifreiðaskrá, talin nægur grundvöllur undir þinglýsingu skjala frá þeim, er þar eru skráðir eigendur. Ef útgefandi skjals er ekki skráður eigandi, skal vísa skjali frá þinglýsingu, nema fyrir liggi skriflegt samþykki hins skráða eiganda með staðfestri undirritun hans að hætti 22. gr.

□ Hvers konar eignarhafti í skrásettu skráningarskyldu skipi eða bifreið skal þinglýsa, til þess að það hafi gildi gagnvart þeim, sem í grandleysi gera samning við eigendur þeirra, og gagnvart skuldheimtumönnum.

□ Veðbréf í eignum þessum skulu afhent til þinglýsingar með sama fresti og greinir í 1. málsgr. 48. gr., og skal undirskrift og lögræði útgefanda svo og rétt dagsetning staðfest að hætti 22. gr.

■ **44. gr.** Veðbréf í skrásettu skráningarskyldu skipi minna en 5 rúmlestir og í bifreið skal máð úr þinglýsingabók, þegar liðin eru 15 ár frá þinglýsingu bréfsins, enda hafi dómaranum ekki borist tilkynning til þinglýsingar innan þessa frests um, að bréfið sé enn í gildi. Að öðru leyti gilda ákvæði 36. og 37. gr.

■ **45. gr.** Nú er skráð skráningarskylt skip innan 5 rúmlesta eða skrásett bifreið flutt á milli skráningarumdæma. Skal þá þinglýsingardómari senda skráningarvaldsmanni í umdæmi því, sem flytja á í, öll skjöl, sem í gildi eru um eignir þessar, en staðfest endurrit eða ljósrit, ef um er að ræða skjöl, sem bundin hafa verið í afsals- og veðmálabækur fyrir gildistöku laga þessara. Þinglýsing fer ekki fram á ný, en dómaranum í nýja umdæminu ber að færa skjölin í skipabók eða bifreiðabók sína innan þess frests, er greinir í 7. gr. 5. málsgr.

□ Réttaráhrif þinglýsingar rofna ekki fyrir flutning skips eða bifreiðar.

□ Dómari í skráningarumdæminu fyrra sendir óbeinum rétthöfum, ef þeir eru kunnir, tilkynningu um flutning skips eða bifreiðar milli umdæma.

■ **46. gr.** Af ákvæðum IV. kafla laga þessara gilda um eignir þær, sem þessi kafli fjallar um, 21.—23. gr., 25. gr. og eftir því sem við á, ákvæði 27.—28. gr. og 29. gr. 2. málsgr. og 30.—39. gr. (sbr. þó 44. gr.).

VII. kafli. Þinglýsing, er varðar lausafé almennt, þ. á m. skip, sem ekki eru skráningarskyld, svo og skip og bifreiðar, sem ekki hafa verið skrásett.

■ **47. gr.** Skjali, sem varðar lausafé, þ. á m. skip, sem ekki er skráningarskylt, eða hefur eigi verið skráð, skal þinglýsa á heimavarnarþingi eiganda þeirra eigna, sem haft er fellt á, eða þess, er hlíta verður takmörkun á rétti. Eigi hann ekki varnarþing hérlendis, má þinglýsa skjalinu í Reykjavík.

□ Nú er skrásett firma eða félag eigandi muna, og skal þá þinglýsa skjali, er þá varðar, í því þinglýsingaumdæmi, sem þau eru skrásett. Ef önnur félög eru eigendur muna, skal þinglýsa skjali á varnarþingi formanns félagsstjórnar. Ef um sérstaka sameign er að ræða, skal þinglýsa skjali á varnarþingi þess, sem er í fyrirsvari fyrir sameigninni, ella á varnarþingi allra sameigenda.

□ Nú flytur eigandi úr þinglýsingaumdæmi eða eigendaskipti verða að eign, og má þá þinglýsing fara fram að nýju, en hún er ekki nauðsynleg.

□ Af ákvæðum IV. kafla laga þessara gilda 22.—23. gr., 29. gr. 2. málsgr. og 30.—39. gr. (sbr. þó 48. gr.) eftir því, sem við á.

■ **48. gr.** Veðbréf, sem veitir sjálfsvörsluveð í lausafé, þ. á m. skipi, sem ekki er skráningarskylt eða skráð, skal afhent dómara til þinglýsingar innan þriggja vikna frá því að það var gefið út, ef í kaupstað er eða þinghá, þar sem dómari sá, er fjalla á um þinglýsinguna, hefur skrifstofu, ella innan fjögurra vikna. Auk staðfestingar á undirritun og lögræði útgefanda að hætti 22. gr. skal einnig votta, að dagsetning sé rétt.

□ Þinglýsing er forsenda þess, að veðbréf haldi gildi gagnvart rétthöfum samkvæmt samningum, sem gerðir eru í grandleysi við eiganda veðsins um veðsetta lausafjármuni, og gagnvart skuldheimtumönnum.

□ Ef þinglýsing fer ekki fram innan frests þess, er grein þessi tekur til, hefur veðbréfið ekki gildi gagnvart aðiljum þeim, sem getur í 2. málsgrein.

□ Veðbréf, sem veitir sjálfsvörsluveð í tilteknum lausafjármunum, skal máð úr þinglýsingabók, þegar tíu ár eru liðin frá þinglýsingu bréfsins, hafi dómara ekki innan þessa frests borist tilkynning til þinglýsingar um, að bréfið sé enn í gildi. Að öðru leyti gilda ákvæði 36. og 37. gr.

□ Réttaráhrif þinglýsingar á veðsetningu viðskiptabréfs gagnvart grandlausum framsalshöfum að bréfinu eru háð áritun á bréfið sjálft um veðsetninguna.

VIII. kafli. Bótaákvæði.

■ **49. gr.** Nú hlýtur maður tjón, sem telja verður sennilega afleiðingu af mistökum þinglýsingardómara eða af atvikum, sem greinir í d- og e-liðum þessarar greinar, en bótakrefjandi á sjálfur ekki sök á því, og á hann þá rétt á bótum úr ríkissjóði, ef tjónið stafar af því:

a. Að hann hefur treyst þinglýsingarvottorði dómara, sbr. 9. gr., eða vottorði dómara um efni þinglýsingabóka (veðbókarvottorði), enda sé aðili grandlaus.

b. Að skjali, sem borist hefur til þinglýsingar, hefur ekki verið þinglýst, eða þinglýst of seint.

1978 Nr. 39 10. maí

c. Að skjal verður að þoka fyrir síðar þinglýstu skjali samkvæmt 18. gr.

d. Að heimildarskjali, sem greint er í 2. málsgr. 33. gr., er þinglýst og aðili hefur gert samning um fasteign eða skrásett skip, 5 rúmlestir eða stærra, í trausti þess, að skjalið væri gilt.

e. Að ákvæði 38. eða 50. gr. hafa leitt til þess að réttindi hans féllu niður.

IX. kafli. Gildistaka o. fl.

■ **50. gr.** Nú fer maður með eignarumráð að tiltekinni eign við gildistöku laga þessara, en þinglýstri eignarheimild hans er nokkuð áfátt. Er honum þá rétt að snúa sér til þinglýsingardómara á varnarþingi eignar með yfirlýsingu um, að hann sé eigandi eignarinnar. Skilyrði þess, að hann fái óskoraða eignarheimild á grundvelli yfirlýsingarinnar eru þessi:

a. að hann hafi í höndum heimildarskjal, sem áfátt er og þinglýst hefur verið a. m. k. 5 árum áður en heimildar þessarar er neytt, eða

b. hafi í höndum heimildarskjal frá manni, sem fengið hefur slíku skjali þinglýst fyrir 5 árum hið skemmsta.

□ Nú telur dómari, að skilyrðum þessum sé fullnægt, og gefur hann þá út áskorun til rétthafa um að halda fram rétti sínum innan fjögurra mánaða frá síðustu birtingu áskorunar, að viðlögðum réttarmissi. Áskorun þessi skal birt þrisvar í Lögbirtingablaðinu á kostnað beiðanda. Ef enginn gefur sig fram innan frests þessa, skráir þinglýsingardómari athugasemd í þinglýsingabók um, að eignarheimild sé ekki áfátt.

□ Nú brestur mann þinglýsta eignarheimild og jafnframt skilríki fyrir réttindum sínum, og skal þá með farið samkv. 220. gr. laga nr. 85/1936, ef réttindin varða þar greind verðmæti.

■ **51. gr.** Nú er stofnað að fullu fyrir gildistöku laganna til réttinda yfir fasteign, skráðu skráningarskyldu skipi eða skrásettri bifreið og hefðu réttindi haldið gildi sínu gagnvart þriðja manni án þinglýsingar eftir eldra rétti, og eru þau þá einnig gild með sama hætti framvegis.

□ Reglum 22. og 24. gr., sbr. 43. og 48. gr. laganna verður ekki beitt um skjöl, sem gefin eru út fyrir gildistöku þeirra.

□ Nú er húseign án þinglýstra lóðarréttinda vegna þess, að af sérstökum ástæðum vill lóðareigandi ekki gera tímabundinn afnota- eða leigusamning um lóðina, og skal þá ákvæðum 1. og 3. málsgr. 24. gr. laganna ekki beitt um skjöl, sem slíkar húseignir varða. 50. gr. laganna tekur ekki til slíkra eigna.

□ 1. málsgr. 33. gr. og d-liður 49. gr. taka aðeins til skjala, sem þinglýst er eftir gildistöku laga þessara og ekki gilda sérstakar undantekningar um.

■ **52. gr.** Skjöl, sem þinglýst er fyrir 1. janúar 1949, skal ekki má úr þinglýsingabók eftir 35. gr., sbr. 38. gr., fyrir 1. janúar 1984.

□ Skjöl þau, er greinir í 37. gr., 44. gr. og 48. gr. og þinglýst er fyrir gildistöku laganna, skulu ekki máð úr þinglýsingabók fyrir 1. janúar 1986.

□ Á næstu 5 árum eftir gildistöku laganna skulu þinglýsingardómarar rannsaka grandgæfilega þinglýsingabækur til úrlausnar um réttindi, sem kunna að hafa glatað gildi sínu. Um réttindi, sem bersýnilega eru fallin brott, fer samkv. 38. gr. 1. málsgr. Ef vafi er um gildi einstakra réttinda, ber dómara að leita upplýsinga hjá réttum aðiljum. Honum er og kostur að beita ákvæðum 2. málsgr. 38. gr. eftir því, sem við á.

1978 Nr. 39 10. maí

□ Þinglýsingabækur þær, sem færðar eru við gildistöku laganna, skal nota, uns dómsmálaráðuneytið skipar fyrir um nýjar bækur eða notkun nýrrar tækni. Þegar nýjar þinglýsingabækur eru teknar í notkun, skal ekki færa í þær réttindi, sem bersýnilega eru niður fallin. Dómsmálaráðuneytið ákveður, hvenær ákvæði 10. gr. frv.[1] koma til framkvæmda í einstökum umdæmum.

□ Dómsmálaráðuneytið ákveður, hvenær færsla skjala í dagbækur samkvæmt 6. gr. skuli tekin upp í einstökum umdæmum. Þar til slík ákvörðun hefur verið tekin, skal viðtöku skjala og áritun um hana hagað með sama hætti og verið hefur fyrir gildistöku laga þessara.

[1] *Svo í Stjtíð., en virðist eiga að vera „laganna".*

■ **53. gr.** Dómsmálaráðuneytið setur í reglugerð[1] ákvæði um framkvæmd laga þessara, m. a. um þinglýsingapappír, útlit skjala og efni, endurrit skjala, um geymslu skjala, fyrirkomulag þinglýsingabóka og færslu þeirra, um þinglýsingarvottorð, og að hverju marki almenningi sé kostur að kynna sér efni þinglýsingabóka. Enn fremur skal kveða nánar á um birtingu skjala, sem sætt hafa færslu í þinglýsingabækur.

[1] *Rg. 438/1978, sbr. 646/1980.*

■ **54. gr.** Við gildistöku laga þessara falla úr gildi lög um þinglýsing skjala og aflýsing nr. 30 7. maí 1928, 7. gr. veðlaga nr. 18 4. nóv. 1887, lög nr. 64 4. júlí 1942, 3. málsgrein 3. gr. laga nr. 74 27. apríl 1972,[1] lög nr. 11 25. febr. 1957, lög nr. 65 13. mars 1957, og 2. málsl. 3. mgr. 13. gr. laga nr. 53 12. maí 1970.

[1] *Á væntanlega að vera 2. málsgr. 3. gr.*

■ **55. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1979.

Lög um framkvæmd eignarnáms.

1973 Nr. 11 6. apríl

■ **1. gr.** Við ákvörðun bóta vegna eignarnáms, sem heimilað er í lögum, skal gætt ákvæða laga þessara. Sama á við bætur og annað endurgjald, sem lögum samkvæmt skal ákvarða í samræmi við lög um framkvæmd eignarnáms. Í engu skal þó haggað ákvæðum laga nr. 76/1970, um lax- og silungsveiði, né vatnalaga, nr. 15/1923. Um eignarnám til öflunar vatnsréttinda og aðstöðu til nýtingar þeirra samkvæmt öðrum lögum skal og fara eftir ákvæðum vatnalaga. Þá skulu einnig haldast ákvæði loftferðalaga, skipulagslaga, náttúruverndarlaga og vegalaga um fresti til að lýsa kröfum vegna tiltekinna eignarskerðinga samkvæmt þeim lögum.

□ Í lögunum er merking eftirtalinna orða þessi:

Eignarnemi: Aðili, sem neytir eða hyggst neyta eignarnámsheimildar.

Eignarnámsþoli: Eigandi verðmætis, sem eignarnám beinist að, eða annar rétthafi, sem getur átt rétt til eignarnámsbóta.

Heimildarlög: Lög, sem heimila eða fyrirskipa eignarnám.

■ **2. gr.** Matsnefnd eignarnámsbóta sker úr ágreiningi um eignarnámsbætur og annað endurgjald, sem ákveða á samkv. lögum um framkvæmd eignarnáms.

□ Ráðherra skipar formann matsnefndar til fimm ára í senn og annan til vara. Þeir skulu hafa lokið embættisprófi í lögfræði. Til meðferðar hvers máls kveður formaður tvo eða fjóra hæfa og óvilhalla menn. Um hæfi

matsmanns til meðferðar einstaks máls skal fara eftir ákvæðum 36. gr. laga nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði, eftir því sem við getur átt. Afl atkvæða ræður matsniðurstöðu.

■ **3. gr.** Ef eigi leiðir annað af heimildarlögum, má með eignarnámi afla eignarréttar að landi og mannvirkjum ásamt því, sem þeim fylgir, skerða um ákveðinn tíma eða fyrir fullt og allt eignarrétt eða takmörkuð eignarréttindi yfir fasteign og stofna eða fella niður afnotaréttindi, ítaksréttindi og önnur takmörkuð eignarréttindi yfir fasteignum.

□ Þegar eignarréttar er aflað með eignarnámi, skulu öll takmörkuð eignarréttindi jafnframt afnumin, nema annað sé sérstaklega ákveðið.

■ **4. gr.** Eignarnemi skal, þegar hann neytir eignarnámsheimildar sinnar, senda matsnefnd eignarnámsbóta beiðni um, að mat fari fram. Beiðninni skal fylgja greinargerð fyrir eignarnámsheimild þeirri, sem beiðnin styðst við, og þeim framkvæmdum, sem eru tilefni eignarnámsins. Einnig skal tilgreina þær eignir, sem eignarnám lýtur að, og þeim eignarskerðingum lýst, sem eignarnámið hefur í för með sér. Þá skal eignarnemi, að svo miklu leyti sem auðið er, láta fylgja beiðninni skrá yfir eigendur og aðra rétthafa, sem eignarnámið snertir.

■ **5. gr.** Fallist matsnefnd á, að lagaheimild sé til eignarnámsins, ákveður hún dag til fyrirtöku málsins með a. m. k. viku fyrirvara. Skal það gert með skriflegri tilkynningu til eignarnema og eignarnámsþola, í ábyrgðarbréfi, símskeyti eða með öðrum tryggum hætti.

□ Ef ekki þykir nægilega ljóst, hverjir eigi rétt til eignarnámsbóta, skal birta opinbera tilkynningu í Lögbirtingablaði eða með öðrum tryggilegum hætti. Matsnefnd skal taka mál fyrir, áður en liðnir eru tveir mánuðir frá því að hún fékk það til meðferðar.

■ **6. gr.** Nú hefur aðili, sem heimild hefur til eignarnáms, tekið umráð eignar, og geta þá eigandi og aðrir rétthafar krafizt fyrirtöku máls, sbr. 5. gr.

■ **7. gr.** Við fyrirtöku máls skal matsnefnd leita sátta með aðilum um eignarnámsbætur. Takist sættir, er matsmáli þar með lokið. Færa skal sátt til bókar og skal greina bótafjárhæð, greiðsluskilmála og önnur skilyrði, sem eignarnemi skal uppfylla, áður en hann fær umráð verðmætis þess, sem eignarnámi er tekið.

■ **8. gr.** Eigendur og aðrir rétthafar eignar, sem eignarnámi er tekin, skulu eiga þess kost að kynna sér öll gögn, er eignarnámið varða og máli skipta við ákvörðun bótafjárhæðar. Krefja má og eignarnema nánari skýringa á einstökum atriðum fyrirhugaðra framkvæmda, sem eignarskerðingu hafa í för með sér, svo og upplýsinga um ráðstafanir til að firra eignarnámsþola tjóni.

□ Veita skal aðilum hæfilegan frest til gagnaöflunar og málatilbúnaðar að öðru leyti.

■ **9. gr.** Eignarnemi og eignarnámsþoli skulu lýsa sjónarmiðum sínum og rökstyðja þau í skriflegum greinargerðum. Einnig má ákveða, að mál skuli auk þess munnlega flutt.

□ Þegar nauðsyn krefur, framkvæmir matsnefnd vettvangsgöngu að tilkvöddum málsaðilum.

■ **10. gr.** Matsnefnd skal kveða upp úrskurð um fjárhæð eignarnámsbóta til eignarnámsþola. Í úrskurðinum skal gerð grein fyrir þeim atvikum og réttarreglum, sem liggja til grundvallar niðurstöðum mats. Bótafjárhæð skal vera sundurliðuð og lýst grundvelli útreikninga. Jafnan skal taka afstöðu til ágreiningsatriða. Tiltaka skal sérstaklega, hvern matskostnað eignarnemi eigi að greiða, sbr. 11. gr.

□ Eigi aðrir rétthafar en eigandi eignarnumins verðmætis rétt til eignarnámsbóta, skal meta og tilgreina sérstaklega þær bætur, sem hverjum þeirra ber.

■ **11. gr.** Kostnað af starfi matsnefndar skal greiða úr ríkissjóði, en matsnefnd ákveður hverju sinni í úrskurði sínum, þegar ríkið er ekki eignarnemi, hverja greiðslu eignarnemi skuli inna af hendi til ríkissjóðs vegna slíks kostnaðar. Dómsmálaráðherra getur sett nánari reglur um greiðslu þessa kostnaðar, og svo um þóknun til nefndarmanna. Eignarnemi skal greiða eignarnámsþola endurgjald vegna þess kostnaðar, sem eignarnámsþoli hefur haft af rekstri matsmáls og hæfilegur verður talinn.

■ **12. gr.** Skerðist fasteign með þeim hætti við eignarnám, að sá hluti hennar, sem eftir er, verður ekki nýttur á eðlilegan hátt sem sjálfstæð eign, getur matsnefnd ákveðið að kröfu eiganda, að eignarnámið skuli ná til eignarinnar allrar.

□ Ef bersýnilegt ósamræmi reynist milli bóta vegna skerðingar eignar og verðmætis þess hluta hennar, sem eftir er, getur eignarnemi krafizt þess, að eignarnámið taki til eignarinnar allrar.

□ Þegar fasteign eða hluti fasteignar er tekinn eignarnámi, getur matsnefnd ákveðið, að eignarnámsþola verði bætt tjón hans að einhverju eða öllu leyti með fasteign eða hluta fasteignar, sem eignarnemi getur ráðstafað.

■ **13. gr.** Þegar mat liggur fyrir, getur eignarnemi tekið umráð eignarnumins verðmætis gegn greiðslu matsfjárhæðar og kostnaðar af mati. Er eignarnema rétt að leita aðstoðar fógeta í þessu skyni. Sama gildir, þegar sátt hefur orðið um eignarnámsbætur, sbr. 7., eða umráðataka verið heimiluð gegn tryggingu, ef tryggingar hefur verið krafizt, sbr. 14. gr.

■ **14. gr.** Þótt mati sé ekki lokið, getur matsnefnd heimilað eignarnema að taka umráð verðmætis, sem taka á eignarnámi, og ráðast í þær framkvæmdir, sem eru tilefni eignarnámsins. Ef krafa kemur fram um það af hálfu eignarnámsþola, skal eignarnemi setja tryggingu fyrir væntanlegum bótum. Ákveður matsnefnd trygginguna.

□ Matsnefnd er og heimilt að hafa þann hátt á, sem segir í 1. mgr. þessarar greinar, ef vandkvæði eru á að ákveða bætur fyrirfram eða mat er að öðru leyti vandasamt.

■ **15. gr.** Eignarnemi getur horfið frá fyrirhuguðu eignarnámi, ef hann segir til þess innan mánaðar frá því að mat á eignarnámsbótum lá fyrir, en bæta skal hann allt tjón, sem rakið verður til aðgerða hans. Að kröfu eignarnámsþola er eignarnema þó skylt að greiða eignarnámsbætur, ef eignarnemi hefur tekið umráð eða hafið hagnýtingu verðmætis, eftir atvikum gegn tryggingu, sbr. 14. gr.

■ **16. gr.** Heimilt er matsnefnd, þótt eignarnámsmati sé lokið, að taka til úrlausnar kröfur um eignarnámsbætur, sem ekki hefur verið fjallað um í matinu, ef krafa

1973 Nr. 11 6. apríl

kemur fram um það, áður en ár er liðið frá því að þeim framkvæmdum lauk, sem voru tilefni eignarnámsins. Sama gildir um bótakröfur eignarnámsþola, er stafa af því, að veruleg breyting hefur orðið á bótagrundvelli þeim, sem matsniðurstaða byggist á.

■ **17. gr.** Leita má úrlausnar dómstóla um ágreining út af lögmæti eignarnáms, þar á meðal ágreining um fjárhæð eignarnámsbóta, en um síðastgreint atriði þó ekki fyrr en úrlausn matsnefndar liggur fyrir.

■ **18. gr.** Formaður matsnefndar varðveitir matsúrskurði og sér um útgáfu þeirra eða útdrátta úr þeim. Jafnan skal senda fasteignamati ríkisins afrit matsúrskurða.

■ **19. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi. ... Nú hefur dómkvaðning matsmanna farið fram fyrir gildistöku laga þessara, og skal þá það mat fara eftir eldri reglum.

1952 Nr. 113 29. des.

Lög um lausn ítaka af jörðum.

■ **1. gr.** Ítak merkir í lögum þessum hvers konar afnot fasteignar, sem eigi eru samfara vörzlum hennar eða þess hluta hennar, sem afnotin taka til, enda sé réttur til afnotanna byggður á heimild einkaréttareðlis.

■ **2. gr.** Lög þessi taka eigi til ítaka í aðrar fasteignir en jarðir.

■ **3. gr.** Lög þessi taka eigi til skógarítaka né til lax- og silungsveiðiítaka í ám og vötnum.

■ **4. gr.** Á næstu 6 mánuðum, eftir að lög þessi taka gildi, skulu héraðsdómarar birta þrisvar í Lögbirtingablaðinu áskorun til þeirra, er telja sig eiga ítök í jarðir innan lögsagnarumdæmisins, um að lýsa ítaksrétti sínum innan 12 mánaða frá síðustu birtingu áskorunarinnar. Í lýsingunni til héraðsdómara skal greina efni ítaksins, hagnýtingu þess að undanförnu, og eftir því sem unnt er, hversu það í fyrstu er tilkomið.

■ **5. gr.** Nú hefur ítaki verið lýst samkv. 4. gr., og skal héraðsdómari þá senda eiganda og ábúanda jarðar þeirrar, er ítaki er lýst í, eftirrit af lýsingunni. Vefengi þeir lýsinguna, skal úr þeim ágreiningi skorið samkvæmt l. nr. 41 28. nóv. 1919. Komi engin vefenging fram innan 12 mánaða frá því jarðeiganda og ábúanda var send tilkynning þessi, skal það metið svo sem þeir viðurkenni, að lýsingin sé rétt, og skal þá þinglýsa ítakslýsingunni á varnarþingi jarðarinnar, hafi ítakinu eigi verið þinglýst þar áður.

□ Nú er ítaki eigi lýst samkvæmt framansögðu, og fellur það þá úr gildi. Hafi því áður verið þinglýst, skal afmá það úr veðmálabókunum.

■ **6. gr.** Eigandi jarðar, sem ítak er í, eldra en 25 ára, á þess kost að leysa það af jörð sinni samkv. þeim reglum, sem hér fara á eftir.

□ Sama rétt á sá, sem erfðaábúð hefur á jörð, svo og óðalsmaður, að því er tekur til ítaka í óðalsjörð hans.

□ Nú er jörð sú, sem ítakið er í, í sameign fleiri manna, og verða þeir þá allir að vera sammála um lausn ítaksins af jörðinni.

■ **7. gr.** Nú vill eigandi leysa ítak af jörð sinni, og skal hann þá snúa sér til ítakshafans um það. Náist eigi samkomulag um lausn ítaksins, getur lausnarbeiðandinn fengið dómkvadda tvo óvilhalla menn og lagt málið undir álit og mat þeirra. Matsmenn þessir skulu meta annars vegar hagsmuni ítakshafa af notkun ítaksins og hins vegar hagsmuni lausnarbeiðandans af því að fá það leyst af jörð sinni. Er ítakshafa þá því aðeins skylt að hlíta lausn ítaksins, að hagsmunir hans af ítakinu séu metnir mun minni en hagsmunir lausnarbeiðandans af því að fá það leyst af jörðinni. Meta þá matsmennirnir ítakið til peningaverðs, ef óskað er.

1952 Nr. 113 29. des.

■ **8. gr.** Nú eiga tvær jarðir ítök hvor í annarrar land og leysir eigandi annarrar jarðarinnar ítakið af henni, og er það þá á valdi eiganda hinnar jarðarinnar, hvort hann leysir einnig ítakið af jörð sinni.

■ **9. gr.** Nú hefur ítak verið leyst af jörð, sem í leiguábúð er, og getur landsdrottinn þá látið fara fram endurmat á landsskuld ábúandans. Sama rétt á leiguliði, er ítak, sem ábýlisjörð hans fylgdi, hefur verið skilið frá jörðinni og leyst af jörð þeirri, er það var í. Endurmat þetta framkvæma úttektarmenn.

■ **10. gr.** Aðili, sem eigi vill una álits- og matsgerð dómkvaddra manna, er ræðir um í 7. gr., getur skotið henni til yfirmats þriggja dómkvaddra óvilhallra manna. Kostnaður við undirmat greiðist af þeim aðila, sem æskir þess, svo og við yfirmat, ef engin breyting verður á matinu honum í vil; ella greiðist kostnaður við yfirmat að hálfu af hvorum aðila.

1905 Nr. 46 10. nóv.

Lög um hefð.

■ **1. gr.** Hefð má vinna á hverjum hlut, jafnt fasteign sem lausafé, er getur verið eign einstakra manna, án tillits til þess, hvort hann var áður einstaks manns eign eða opinber eign.

■ **2. gr.** Skilyrði fyrir hefð er 20 ára óslitið eignarhald á fasteign, en 10 ára óslitið eignarhald á lausafé.

□ Nú hefir maður umráðum náð með glæp eða óráðvandlegu atferli, og má hann þá ekki hefð vinna. Sama er og ef hefðandi fær vitneskju um, áður en hefðin er fullnuð, að eignarhaldið sé þannig til komið.

□ Nú hefir hefðandi fengið hlutinn að veði, til geymslu, til láns eða á leigu, og geta þá slík umráð ekki heimilað hefð.

■ **3. gr.** Til hefðartíma má telja óslitið eignarhald tveggja manna eða fleiri, ef eignarhaldið hefir löglega gengið frá manni til manns. Eignarhald hvers einstaks hefðanda verður að fullnægja skilyrðum þeim, er sett eru í 2. gr.

■ **4. gr.** Nú missir hefðandi umráð yfir hlutnum, og slitnar þá hefðarhaldið, nema svo sé, að hann hafi umráðin óviljandi misst og náð þeim aftur innan 6 mánaða eða nái þeim með lögsókn, er hafin sé innan þess frests og rekin með hæfilegum hraða.

□ Nú er réttur hefðanda til eignarhaldsins vefengdur með löglega birtri kæru til sáttanefndar eða dómstefnu, áður en hefðartíminn er fullnaður, og málið því næst rekið með hæfilegum hraða, eða vefengingarkröfu er lýst í bú hefðanda og skal þá álíta hefðarhaldið slitið þann dag, er sáttakæra eða dómstefna er dagsett, ef dómur gengur sækjanda í vil, en dagsetningardag vefengingarkröfu, verði hún gild metin af skiptarétti.

■ **5. gr.** Nú hefir maður arðberandi hlut í eignarhaldi, er til hefðar mátti leiða samkv. 2. gr., og hluturinn verður af honum dæmdur, þá ber honum aðeins að standa skil á þeim arði, er hann hefir haft af hlutnum, frá þeim degi, er honum var birt sáttakæra eða dómstefna, eða sagt var til kröfu í búi hans.

■ **6. gr.** Fullnuð hefð skapar eignarrétt yfir hlut þeim,

1905 Nr. 46 10. nóv.

er í eignarhaldi var, og þarf hefðandi ekki að styðjast við aðra eignarheimild.

□ Afnotaréttur, sem stofnaður er áður en hefðarhaldið byrjaði, fellur úr gildi um leið og hefðin er fullnuð, ef umráð hefðanda yfir eigninni hafa útilokað afnotin. Nú stofnar annar en hefðandi afnotarétt með samningi yfir eign þeirri, er hefðandi hefir í eignarhaldi, og fellur þá afnotaréttur sá úr gildi um leið og eignarhefð er fullnuð, þótt ekki sé liðinn hefðartími fullur frá stofnun hans, ef eignarhald hefðanda hefir útilokað afnotin.

□ Afgjaldsskyldur, er á jörð hvíla, og sjálfsvörzluveðsréttur falla ekki úr gildi við það, að eign sú, er réttindi þessi hvíla á, verður hefðuð.

■ **7. gr.** Notkun með samsvarandi skilyrðum og þeim, er gilda um eignarhefð, skapar afnotarétt.

■ **8. gr.** Hefð á ósýnilegum ítökum, svo sem slægjum, beit, reka o. s. frv., getur aðeins unnizt með 40 ára notkun og öðrum skilyrðum sömu sem eignarhefð.

■ **9. gr.** ...[1]

[1] *L. 85/1936, 224. gr.*

1811 8. júní

Opið bréf (frá kansellíinu) um meðferð á fundnu fé í kaupstöðum.[1]

[1] *Vafasamt er um gildi þessa opna bréfs, en því hefur verið beitt hér. Sjá l. 52/1969.*

Í opnu bréfi 28. sept. 1767, fyrir Kaupmannahöfn, er ákveðið: að fundnir munir skulu geymdir á skrifstofu lögreglustjóra, og skuli þar bókað, hver fundið hafi hvern hlut og hvar, og það auglýst í blaði og með uppfestri skrifaðri auglýsingu; að þegar eigandinn gefur sig fram og fær hið fundna afhent á skrifstofu lögreglustjóra, skuli hann greiða dálitla þóknun í fundarlaun, eftir verði hlutarins, atvikum og úrskurði lögreglustjóra og auk þess kostnað við birtingu í blaði; og loks að, ef eigandinn kemur eigi innan árs og dags, skuli selja hið fundna handa lögreglusjóðnum, og finnandi þá fá þriðjung þess í fundarlaun. En með allrahæstum úrskurði, 5. júní síðastl., hefir Hans Hátign allramildilegast ákveðið, að fyrirmælin í ofannefndu opnu bréfi, 28. sept. 1767, skulu eftirleiðis einnig ná til allra annarra kaupstaða í báðum ríkjunum, þó svo, að í þeim kaupstöðum, þar sem engin blöð koma út, skal hinum fundnu munum lýst með uppfestum auglýsingum og bumbuslætti.

1812 5. des.

Opið bréf kansellíisins um fundið fé í sveitum.[1]

[1] *Samkv. konungsúrskurði 24. nóv. 1812.*

(Ákveðið, að ákvæðin í opnu bréfi 8. júní 1811 skulu einnig gilda í sveitum í „báðum ríkjunum, þó svo, að fundi skal lýst af prédikunarstóli og með uppfestum auglýsingum".)

1887 Nr. 18 4. nóv.

Lög um veð.

■ **1. gr.** Ef skuld, sem handveð er fyrir, er eigi borguð í gjalddaga, eða vextir á ákveðnum tíma, hefir veðhafi rétt til að láta selja veðið á uppboðsþingi, en gera skal hann veðsala áður aðvart um það, svo vottfast sé, með 8 daga fyrirvara og sé veðsali ókunnur eða heimili hans, skal veðhafi stefna hlutaðeiganda með 14 daga fyrirvara til að leysa út veðið, með auglýsingu í þeim tíðindum, sem birta skal í auglýsingar stjórnarvalda.

■ **2. gr.** Eigi missir lánardrottinn kröfu sína, þótt handveð glatist, nema vangæzlu hans sé um að kenna.

■ **3. gr.** Rétt er, að ákvæði það, sem um er getið í tilskipun 18. febr. 1847 um fé ómyndugra á Íslandi, 10. gr., sé sett í hvert það veðskuldabréf, er fasteignartrygging veitir.[1]

[1] *Ath. l. 95/1947, 39. gr.*

■ **4. gr.** Engum er heimilt, eftir það að lög þessi öðlast gildi, að veðsetja allt það, er hann á og eignast kann.

□ Enginn má, eftir það að lög þessi öðlast gildi, setja að sjálfsvörzluveði safn af munum, sem eru samkynja eða ætlaðir til samkynja notkunar, og einkenndir eru einu almennu nafni.

□ Þó er leiguliða heimilt að setja landsdrottni að sjálfsvörzluveði áhöld þau, er hann á til að yrkja leigujörð sína, svo og afurðir bús síns, þeim skuldum til tryggingar, sem hann er kominn eða kann að komast í við landsdrottin sinn, og af ábúðinni leiða.[1]

[□ Svo er og útgerðarmanni, framleiðanda sjávarafurða og landbúnaðarafurða og öðrum, sem vörur þessar hefur til sölumeðferðar, heimilt að setja banka eða sparisjóði að sjálfsvörzluveði afla og tilgreindar tegundir afurða og rekstrarvörur sjávarútvegs og landbúnaðar, sem veðsali á eða eignast kann á tilteknu tímabili, allt að einu ári í senn, til tryggingar lánum þeim, er hann tekur út á hin veðsettu verðmæti. Veðsetning þessi nær til afla og afurða án tillits til verkunar- eða framleiðslustigs, og nær veðrétturinn einnig til hvers konar verðbóta og gjaldeyrisfríðinda á afla eða afurðir á hverjum tíma.

□ Nú hefur eigandi veðsetts afla eða afurða afhent öðrum hinar veðsettu vörur, og öðlast veðhafinn þá veðrétt, sams konar og hann átti í aflanum eða afurðunum í kröfu fyrri eiganda á hendur þeim, sem við hinum veðsettu afurðum tók, um endurgjald af hans hálfu fyrir afla þann eða afurðir, sem af hendi voru látin. Sá, sem við aflanum eða afurðunum tók, bakar sér gagnvart veðhafa ábyrgð á kröfu þessari, hafi hann greitt hana veðsala, áður en veðrétturinn í henni var niður fallinn.

□ Fjármálaráðuneytinu er heimilt að lækka lögákveðin þinglestrar- og stimpilgjöld af veðbréfum fyrir lánum þessum.

□ Víxlar til framlengingar á afurðavíxlum, sem Seðlabankinn endurkaupir, skulu undanþegnir stimpilgjaldi.][2]

[□ Ákvæði 89. gr. skiptalaga, nr. 3 12. apríl 1878, gilda eigi um veðrétt þennan, að undanteknum kröfum þeim, er um ræðir í 3. og 5. lið 83. gr. skiptalaga.][3]

[1] *Sjá þó l. 31/1930, 14. gr.* [2] *L. 87/1960, 1. gr.* [3] *L. 87/1960, 2. gr.*

■ **5. gr.** Þegar jörð er sett að veði, er rétt svo um að semja, að jörðinni skuli fylgja auk kúgilda og jarðarhúsa önnur tiltekin hús á jörðinni, áhöld, búsgögn og heyforði sá, sem á henni er í hvert skipti.

■ **6. gr.** Rétt er þeim, sem veðsetur verksmiðjur eða önnur iðnaðarhýsi, að semja svo um, að vélar eða önnur iðnaðaráhöld og verkefni skuli fylgja fasteigninni.

[□ Svo er og þeim, er veðsetur skrásett skip, rétt að semja svo um, að skipinu skuli, auk venjulegs fylgifjár, fylgja aðrir lausafjármunir, sem ætlaðir eru til notkunar á skipinu, svo sem kola- og olíubirgðir þær, sem í skipinu eru í hvert skipti, veiðarfæri, skipsbúnaður og önnur áhöld.][1]

[1] *L. 46/1933, 2. gr.*

1887 Nr. 18 4. nóv.

■ **7. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 39/1978, 54. gr.*

■ **8. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 25/1929, 20. gr.*

■ [**9. gr.** Þrátt fyrir ákvæði 4. gr. laganna er bændum rétt og heimilt að veðsetja bönkum og sparisjóðum að sjálfsvörzluveði einu nafni tiltekna flokka búfjár síns til tryggingar rekstrarlánum, sem veitt eru til ekki lengri tíma en eins árs í senn, og gengur það veð fyrir öllum síðari veðsetningum búfjár og einstakra gripa.][1)]

[1)] *L. 28/1953, 1. gr.*

1937 Nr. 39 13. júní

Lög um skipting fasteignaveðslána.

■ **1. gr.** Þegar skipta á jörð í tvö eða fleiri sjálfstæð býli milli eigenda, eða byggja á nýbýli úr landi jarðar, skal, ef óskað er, meta hvernig heildar-fasteignarmatsverð fasteignarinnar skiptist á hin einstöku býli.

■ **2. gr.** Við matsgerð þessa skal ekki meta þau mannvirki, er unnin hafa verið á jörðinni eftir að mats var óskað.

■ **3. gr.** Mat það, sem um ræðir í 1. og 2. gr., skal framkvæmt af úttektarmönnum hlutaðeigandi hrepps. Matskostnað greiða eigendur í hlutfalli við verðmæti hvers býlis, eftir því sem metið er, og skal um matskostnað farið eftir lögum nr. 64 14. nóv. 1917, um laun hreppstjóra og aukatekjur.[1)]

[1)] *Nú l. 32/1965.*

■ **4. gr.** Nú hefir mat farið fram samkvæmt fyrirmælum 1.—3. gr., og er þá peningastofnunum skylt, sé þess óskað af eigendum býlanna, að skipta fasteignaveðslánum, er á fasteigninni hvíla, hlutfallslega jafnt á hin einstöku býli, eftir verðmæti þeirra, samkvæmt mati því, er að ofan getur, enda skal, að dómi hlutaðeigandi lánsstofnunar, trygging fyrir fasteignaveðslánum þessum ekki lakari en áður, og veðhæfi eignarinnar og veðréttur í engu lakari en áður en skipti fóru fram.

■ **5. gr.** Kostnað þann, er leiðir af skiptingu lánanna, svo sem þinglestur, greiða lántakendur, en engin afföll skal þeim reikna af hinum nýju lánum.

■ **6. gr.** Ákvæði laga, er koma í bága við lög þessi, eru úr gildi felld.

1901 Nr. 23 13. sept.

Lög um forgangsrétt veðhafa fyrir vöxtum.

Sé skuldunaut veittur gjaldfrestur á vöxtum af skuld, sem fasteignaveð er fyrir, eftir að þeir eru komnir í gjalddaga, þá helzt eigi forgangsréttur til veðsins fyrir vöxtum þessum gagnvart síðari veðhöfum lengur en eitt ár frá því þeir komu í gjalddaga.

V. g. Einkaréttindi.

1923 Nr. 12 20. júní

Lög um einkaleyfi.

■ **1. gr.** Einkaleyfi er rétt að veita fyrir uppgötvunum, er hagnýttar verða í iðnaði, eða er tilbúning þeirra má reka sem iðn.

☐ Enginn má öðlast einkaleyfi fyrir:

1. uppgötvunum, er eigi verða taldar hafa neitt verulegt gildi;

2. uppgötvunum, er notkun þeirra kemur í bága við lög, siðgæði eða allsherjarreglu;

3. nýfundnum læknislyfjum, neyzluefnum eða nautnar. Einkaleyfi má þó veita fyrir sérstakri aðferð við tilreiðslu slíkra hluta;

4.[1)] uppgötvunum, sem lýst hefir verið í riti, er almenningur hefir átt kost á að kynna sér, eða þær hafa verið hafðar opinberlega um hönd hér á landi, sýndar á sýningu (sbr. þó 24. gr.) eða á annan hátt hafðar til sýnis almenningi, og eru þær uppgötvanir svo kunnar orðnar með þessum hætti, að þeir menn, sem vit hafa á, geta fært sér þær í nyt. Til rita, er almenningi er heimilt að kynna sér, teljast ekki í skilningi laga þessara lýsingar á uppgötvunum, er lagðar eru fram til sýnis almenningi í ríki þessu samkvæmt 13. gr. laganna, eða í erlendu ríki samkvæmt samskonar lagaákvæði. Að áskildu gagnkvæmi getur konungur ákveðið, að uppgötvanalýsingar, er gefnar eru út embættislega í erlendu ríki, skuli ekki fyrr en að tilteknum tíma liðnum teljast til rita, er almenningi er heimilt að kynna sér í skilningi laga þessara.

[1)] *Sbr. l. 15/1946.*

■ **2. gr.** Rétt er að veita einkaleyfi fyrir breytingum á uppgötvunum, sem áður er fengið einkaleyfi fyrir, ef svo mikið kveður að breytingum þessum, að þær megi í sjálfu sér teljast uppgötvanir.

☐ Slíkt einkaleyfi nefnist aukaleyfi, og skal í því berum orðum vísað til frumleyfisins, að því viðbættu, að aukaleyfið veiti ekki leyfishafa rétt til að hagnýta sér aðaluppgötvunina.

■ **3. gr.** Uppgötvari hefir einn rétt til að öðlast einkaleyfi, eða sá, er löglega hefir eignazt rétt hans. Skuldheimtumenn mega ekki leita fullnægingar í rétti til að öðlast einkaleyfi; en í rétti þeim, er einkaleyfi veitir, má fullnægingar leita.

☐ Nú beiðast fleiri en einn einkaleyfis fyrir einni og sömu, eða nálega sömu, uppgötvun, og gengur sá fyrir hinum til að öðlast leyfið, sem fyrr eða fyrst hefir borið upp beiðni um það.

■ **4. gr.** Einkaleyfi skal veita fyrir 15 ár, að telja frá dagsetningu leyfisbréfsins.

☐ Nú er gerð breyting á uppgötvun, sem einkaleyfi er fengið fyrir, og getur leyfishafi þá öðlazt viðbótarleyfi fyrir breytingunni, og rennur það út jafnsnemma og frumleyfið.

■ **5. gr.** Án samþykkis einkaleyfishafa má enginn gera sér atvinnu eða gróða af því:

1. að tilbúa, flytja inn eða hafa til sölu hlut þann, er einkaleyfður er, eða tilreiddur með einkaleyfðri aðferð, eða

2. að nota hina einkaleyfðu aðferð.

☐ Þó má án tillits til einkaleyfis:

a. nota hluti, er fylgja samgöngutækjum úr öðrum löndum, í sambandi við tækin sjálf, þá er þau eru um stundarsakir hér á landi, og

b. nota til langframa hluti, er fylgt hafa hingað og heyrt til samgöngutækjum, sem keypt hafa verið í útlöndum fyrir íslenzkt fé eða handa íslenzku skipi, sem bilað hefir á sjó, og gert hefir verið við í útlöndum.

■ **6. gr.** Einkaleyfi verður ekki beitt gegn þeim, er farinn var að nota uppgötvunina hér á landi áður en

beiðni um einkaleyfi var borin upp, eða búið hafði sig undir það til hlítar.

□ Nú hefir maður notað uppgötvun eftir það, er einkaleyfisbeiðni var borin upp, og má þá koma fram ábyrgð á hendur honum fyrir ágang á einkaleyfisrétt (sbr. 21. gr.), svo framarlega sem honum, er hann tók að nota uppgötvunina, hefir verið kunnugt um, að einkaleyfisbeiðni hafi verið borin upp, eða hann haldið því áfram eftir að hann varð þess vísari. Nú hefir auglýsing verið birt (sbr. 13. gr.), og skal þá hafa fyrir satt, að alkunnugt sé, að beiðnin hafi verið borin upp.

■ **7. gr.** ...[1]

[1] *L. 79/1975, 25. gr.*

■ **8. gr.** Ákveða má með konungsúrskurði, að hið opinbera skuli, án samþykkis einkaleyfishafa, hafa rétt til að nota einkaleyfða uppgötvun mót endurgjaldi.

□ Nú lætur einkaleyfishafi líða svo 5 ár frá því er leyfið er út gefið, að hann kemur ekki uppgötvuninni í framkvæmd innan ríkisins, að svo miklu leyti sem ætlazt verður til með sanngirni, annaðhvort sjálfur eða aðrir hans vegna, og er honum þá skylt að veita öðrum leyfi til að nota uppgötvunina í iðn sinni, ef þess er beiðzt, mót endurgjaldi.

□ Þá er liðin eru þrjú ár frá því, er einkaleyfisbréf var gefið út, er einkaleyfishafa sömuleiðis skylt að leyfa notkun einkaleyfisins þeim, er hefir yngra einkaleyfi fyrir uppgötvun, sem er mjög mikilsvarðandi fyrir iðnaðinn, en ekki er unnt að hagnýta án þess að nota eldra leyfið, enda komi endurgjald fyrir. Þegar svo lagað leyfi er veitt, er eiganda eldra einkaleyfisins hins vegar heimilt að nota uppgötvun þá, er seinna varð einkaleyfð, gegn endurgjaldi.

□ Ráðuneytið sker úr því, hvort skilyrði eru til þess að öðlast leyfi til að nota einkaleyfi annars manns samkvæmt lagagrein þessari. Sá, sem ber slíkt mál upp, greiði gjald, að upphæð 100 kr. Úrskurði ráðuneytisins má, innan þriggja mánaða frá því er hann var uppkveðinn, skjóta til dómstólanna, að því er snertir skilning þann á lögunum, sem úrskurðurinn er byggður á.

□ Grein þessi nær ekki til einkaleyfa, sem eru eign hins opinbera.

□ Að áskildu gagnkvæmi getur konungur samið svo um við önnur ríki, að það skuli eigi hafa lögmæltar afleiðingar, þótt uppgötvun komist eigi í framkvæmd í ríki hér.

■ **9. gr.** Endurgjald það, er einkaleyfishafa ber samkvæmt 8. gr., skal ákveðið með mati óvilhallra manna, ef ekki næst samkomulag.

□ Nú er endurgjald ákveðið þannig, að greiða skuli tiltekna fjárhæð eitt skipti fyrir öll, og skal inna hana af hendi áður en farið er að nota uppgötvunina.

□ Sé afgjald ákveðið, skulu matsmennirnir, ef einkaleyfishafi fer þess á leit, einnig tiltaka gjalddaga á því og ákveða, hverja tryggingu setja skuli fyrir skilvíslegri greiðslu þess.

□ Afgjald það, er ákveðið er með mati eða úrskurði ráðuneytisins, má innheimta með lögtaki.

■ **10. gr.** Ráðuneytið úrskurðar um einkaleyfisumsóknir.

□ Sá, sem vill beiðast einkaleyfis fyrir uppgötvun, á að senda ráðuneytinu:

1. beiðni um einkaleyfi, er stíluð sé til ráðuneytisins og tvírituð;

2. lýsingu á uppgötvuninni, tvíritaða;

3. ennfremur uppdrátt, ef með þarf til þess að lýsingin skiljist, og eiga sömuleiðis að vera tvö eintök af honum; eftir atvikum ber einnig að senda fyrirmynd, sýnishorn o. fl.;

4. yfirlýsing um það, hvort beiðzt hefir verið einkaleyfis í öðru ríki, er veitir einkaleyfi að rannsókn framfarinni.

□ Áður en leyfið sé veitt getur ráðuneytið heimtað að lögð sé fyrir það skýrsla um árangur af rannsókn um einkaleyfið í öðrum ríkjum.

■ **11. gr.** Í beiðninni skal greina nafn beiðanda, stöðu og heimili, svo og tákna uppgötvunina, eins og ætlazt er til að hún eigi að verða nefnd í leyfinu. Beiðandi skal og segja til, hver uppgötvari er; ef það er annar en sjálfur hann, ber honum að leiða fullnægjandi rök að því, að hann sé löglega að rétti hins kominn.

□ Lýsingin á að vera svo glögg og fullkomin, að þeir, sem þekkingu hafa til að bera, þurfi ekki frekari leiðbeiningar við til að framleiða og nota uppgötvunina. Þar á að vera ljós skilgreining á því, sem beiðandi telur vera uppgötvun og vill því fá verndað með einkaleyfi. Uppdrættir skulu vera greinilegir og haldgóðir og þannig, að allir heildarpartar, sem drepið er á í lýsingunni, komi fram í þeim, enda eiga þeir í lýsingu og uppdrætti að vera táknaðir með sömu bókstöfum eða tölum.

□ Nú vill maður beiðast einkaleyfis fyrir fleiri uppgötvunum en einni, og er hver annarri óháð, og skal hann þá bera upp sína beiðnina fyrir hverja uppgötvun.

■ **12. gr.** Einkaleyfisbeiðni skal fylgja yfirlýsing beiðanda um, að hann játist undir íslenzk lög í öllum málum, er varða hið íslenzka einkaleyfi, og lofi að svara til sakar í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur. Nú er beiðandi ekki heimilisfastur hér á landi, eða lætur af heimilisfangi hér, enda hafi hann ekki sagt ráðuneytinu til einhvers, er hér sé heimilisfastur og hafi umboð fyrir hann, eða umboð fellur úr gildi, og er þá rétt að senda tilkynningar allar, er snerta einkaleyfið, svo og stefnur til réttarhalda hér á landi, í ábyrgðarbréfi, er sent sé ráðuneytinu til framskila og beri utanáskrift beiðanda eða umboðsmanns hans erlendis, samkvæmt því, sem sagt hefir verið til í beiðninni eða síðar tilkynnt í ráðuneytinu. Bæjarfógetinn í Reykjavík[1] tiltekur stefnufrestinn, þá er stefnt er á þennan hátt.

[1] *Sjá nú l. 74/1972, 1. gr.*

■ **13. gr.** Ef beiðni um einkaleyfi er ekki með þeim frágangi, sem fyrirskipað er í 10.—12. gr., setur ráðuneytið beiðanda hæfilegan frest til að ráða bót á því, sem áfátt er.

□ Þegar beiðnin er í réttu lagi, lætur ráðuneytið birta stuttorða auglýsingu um, að hún sé komin því í hendur, og skal þar getið nafns beiðanda, stöðu hans og heimilis og uppgötvunin nefnd á nafn. Jafnframt skal beiðnin með fylgiskjölum lögð fram almenningi til sýnis á þeim stað, er ráðuneytið tiltekur. Beiðandi á heimtingu á, að auglýsingu og framlagningu sé frestað í 6 mánuði, frá því að beiðnin var afhent.

■ **14. gr.** Í 12 vikur frá birtingu auglýsingar er sérhverjum frjálst að gefa sig fram við ráðuneytið og hreyfa mótmælum gegn því, að einkaleyfi verði veitt,

1923 Nr. 12 20. júní

hvort sem mótmælin eru byggð á því, að til þess bresti almenn skilyrði, eða því er haldið fram, að leyfisveiting mundi koma í bága við einkarétt mótmælanda. Mótmæli skulu vera skrifleg og rökstudd, og á að gefa leyfisbeiðanda kost á að segja álit sitt um þau.

■ **15. gr.** Nú hefir beiðandi áður eða jafnframt beiðzt einkaleyfis í öðru ríki, er veitir einkaleyfi að rannsókn framfarinni, og verður einkaleyfi þá að jafnaði ekki veitt fyrr en beiðandi sýnir skilríki fyrir því, að hann hafi fengið einkaleyfi í einhverju slíku ríki.

□ Nú hefir ekki verið beiðzt einkaleyfis í öðru ríki, er veitir einkaleyfi að rannsókn framfarinni, og lætur ráðuneytið þá framkvæma rannsókn á beiðninni. Kostnað við rannsóknina greiðir beiðandi.

■ **16. gr.** Nú synjar ráðuneytið beiðanda um einkaleyfið, en hann telur synjunina ekki vera á rökum byggða, og á hann þá heimting á, að málið verði tekið upp aftur og rannsakað á ný, ef hann fer þess á leit við ráðuneytið innan 12 vikna frá því, er hann fékk frá því tilkynningu um úrslitin, og gerir grein fyrir málaleitun sinni.

■ **17. gr.** Nú hefir ráðuneytið úrskurðað, að veita megi einkaleyfi og skal það tilkynnt beiðanda og honum jafnframt tjáð, að honum beri að útleysa einkaleyfið innan 3 vikna frá því, er honum barst tilkynningin. Ráðuneytið auglýsir, að leyfið sé útleyst, þegar það er gert.

■ **18. gr.** Ráðuneytið heldur skrá yfir öll einkaleyfi, sem út eru gefin, og skal þar geta um aðalefni hvers einkaleyfis og dagsetning, en frá henni telst gildi þess, svo og nafn, stöðu og heimili einkaleyfishafa og umboðsmanns hans, ef nokkur er.

□ Þegar einkaleyfistíminn er á enda, eða einkaleyfi fellur niður eða er metið ógilt að öllu eða nokkru leyti, skal þess getið í einkaleyfaskránni.

□ Sömuleiðis skal geta þess í skránni, er ráðuneytinu berst tilkynning um skilríki fyrir, að einkaleyfi hafi verið framselt öðrum eða höfð hafi verið umboðsmannaskipti. Meðan ekki er komin tilkynning um slíkt, má höfða mál út af einkaleyfinu á hendur hinum fyrri einkaleyfishafa eða umboðsmanni.

□ Hverjum manni er heimilt að kynna sér bæði einkaleyfaskrána og umsóknir þær, lýsingar og annað, er snertir útgefin einkaleyfi.

■ **19. gr.** Auglýsingar frá ráðuneytinu um einkaleyfi[1] skulu birtar í blaði því, sem flytur opinberar auglýsingar.

[1] *Sjá t. d. augl. 815/1981.*

■ **20. gr.** Nú telur einhver, að einkaleyfi komi í bága við rétt sinn, eða við 1. gr. 4. lið í lögum þessum, og að því hefði ekki átt að veita það, eða veita það innan þrengri takmarka en gert hefir verið, og getur hann þá höfðað mál til ógildingar einkaleyfinu á heimilisþingi eða umsömdu varnarþingi einkaleyfishafa eða umboðsmanns hans í ríki hér, sbr. 12. gr.

□ Í hvert skipti sem dæmt er að einkaleyfi sé niður fallið eða ógilt, ber dómstólnum að senda ráðuneytinu afrit af dómnum.

■ **21. gr.** Hver sá, er gengur á réttindi þau, er einkaleyfi veitir (5. gr.), er skyldur að bæta þeim, er fyrir ágangi verður, allt það tjón, er hann af því bíður, samkvæmt almennum skaðabótareglum; munir þeir, er ólöglega hafa verið aðfluttir, tilbúnir eða boðnir til kaups, skulu látnir af hendi við hann, ef hann krefst þess, gegn því að hann greiði andvirði þeirra, eða það sé látið koma upp í skaðabætur þær, er honum bera. [Sá, sem af ásettu ráði gengur á einkaleyfisrétt, skal auk þess sæta sektum.][1]

[1] *L. 75/1982, 51. gr.*

■ **22. gr.** [Mál út af brotum á lögum þessum getur sá einn höfðað sem misgert er við.][1]

□ Nú er því haldið fram í málinu, að einkaleyfið sé niður fallið eða ógilt, og ber að leggja dóm á það atriði, svo framarlega sem sekt eða sýkna hins kærða er undir því komin.

□ Bæði hegning og skaðabætur falla niður, ef ágangur er ekki kærður innan árs frá því, er einkaleyfishafa varð kunnugt um hann, eða innan 3 ára frá því, er hann átti sér stað.

[1] *L. 75/1982, 51. gr.*

■ **23. gr.** Lög þessi ná eigi til einkaleyfa, er veitt hafa verið eftir reglum þeim, er gilt hafa hingað til.

□ Með einkaleyfisumsóknir, sem bornar hafa verið upp, en ekki afgreiddar áður en lög þessi ganga í gildi, ber að fara eftir reglum þeim, er gilt hafa til þessa, og ber að veita einkaleyfi, ef til kemur, eftir sömu reglum.

■ **24. gr.** Nú hefir uppgötvun verið sýnd á íslenzkri sýningu eða alþjóðasýningu hér á landi, og á þá uppgötvari heimting á að fá einkaleyfi fyrir henni, ef hann ber upp beiðni um það innan 6 mánaða frá því, er uppgötvunin var látin á sýninguna, og kemur þá eigi til greina, þó að uppgötvuninni hafi á því tímabili verið lýst, eða hún notuð, svo sem segir í 4. lið 1. greinar. Með konunglegri tilskipun má ákveða, að hið sama skuli gilda um uppgötvanir, sem sýndar eru á alþjóðasýningum í öðru ríki.

□ Ennfremur má ákveða með konunglegri tilskipun:

1. að hver sá, er sótt hefir um einkaleyfi fyrir uppgötvun í öðrum ríkjum, er tilgreind séu, einu eða fleirum, skuli eiga heimting á að öðlast einkaleyfi fyrir hinni sömu uppgötvun hér á landi, ef hann beiðist þess innan 12 mánaða frá því er fyrsta beiðnin var borin upp, og það þótt uppgötvuninni hafi á nefndu tímabili verið lýst, eða hún notuð, svo sem segir í 4. lið 1. greinar;

2. að beiðni, sem þannig hefir verið borin upp hér á landi, skuli standa svo að vígi gagnvart öðrum beiðnum, sem hafi hún verið borin upp jafnsnemma og sú, er fyrst var borin upp í öðru ríki.[1]

[1] *Augl. C 5/1966 (um fullgildingu Evrópusamnings frá 11.12. 1953 um formsatriði við umsóknir um einkaleyfi).*

■ **25. gr.** Ráðuneytið getur með reglugerð skipað nánar fyrir um umsóknir og afgreiðslu einkaleyfa, fyrirkomulag einkaleyfisbréfa og efni, greiðslu einkaleyfisgjalda og kostnaðar við rannsókn einkaleyfa.[1] Í reglugerðinni má ákveða, að veita megi efnalitlum beiðendum eftirgjöf á kostnaði við rannsókn, samkvæmt 15. gr., ef ráðuneytið telur ástæðu til.

[1] *Rg. 59/1966, sbr. 43/1979 og 555/1980 (um umsóknir og afgreiðslu einkaleyfa). Rg. 643/1982 (um gjöld fyrir umsóknir og afgreiðslu einkaleyfa). Rg. 787/1982 (um einkaleyfisgjöld).*

Lög um breyting á lögum nr. 12 20. júní 1923, um einkaleyfi.

1946 Nr. 15 2. apríl

■ **1. gr.** Ákvæði 4. liðs 1. gr. laga nr. 12 20. júní 1923, um einkaleyfi, varðandi embættislega birtingu uppgötvanalýsinga skulu ekki gilda um þær uppgötvan-

1946 ir, sem embættisleg birting hefur farið fram á erlendis
Nr. 15 eftir 1. september 1939, ef sótt er um einkaleyfi á þeim
2. apríl fyrir 1. janúar 1947.

1972 **Höfundalög.**[1)]
Nr. 73 [1)] *Alþjóðasamn. um höfundarétt, augl. A 82/1956. Alþjóðasáttmáli til*
29. maí *verndar bókmenntum og listaverkum (Bernarsáttmálinn), sjá l. 80/1972.*

I. kafli. Réttindi höfunda o. fl.

■ **1. gr.** Höfundur að bókmenntaverki eða listaverki á eignarrétt á því með þeim takmörkunum, sem í lögum þessum greinir.

□ Til bókmennta og lista teljast samið mál í ræðu og riti, leiksviðsverk, tónsmíðar, myndlist, byggingarlist, kvikmyndir, ljósmyndalist, nytjalist og aðrar samsvarandi listgreinar, á hvern hátt og í hverju formi sem verkið birtist.

□ Uppdrættir, teikningar, mótanir, líkön og önnur þess háttar gögn, sem fræðslu veita um málefni eða skýra þau, njóta verndar með sama hætti og bókmenntaverk.

■ **2. gr.** Það er eintakagerð, þegar hugverk (bókmenntaverk eða listaverk) er tengt hlutum, einum eða fleiri.

□ Verk telst gefið út, þegar eintök af því eru með réttri heimild og í álitsverðum fjölda boðin opinberlega til sölu, láns eða leigu eða þeim er dreift til almennings með öðrum hætti. Nú er vernd verks háð því, að það hafi fyrst verið gefið út hér á landi, og telst því skilyrði þá fullnægt, ef það er gefið hér út innan 30 daga frá því, að það kom fyrst út erlendis.

□ Verk telst birt, þegar það er með réttri heimild flutt eða sýnt opinberlega eða eintök af því hafa verið gefin út, eins og segir í 2. málsgr.

□ Það telst sjálfstæð opinber birting, þegar útvarpsflutningi á tónlist eða bókmenntaverki er dreift til almennings með hátalara eða á annan hátt.

□ Nú er verk flutt eða sýnt á atvinnustöðvum, þar sem 10 menn vinna eða fleiri, og telst það þá opinber birting.

□ Þegar rætt er í lögum þessum um flutning verks eða birtingu í útvarpi, nær það bæði til hljóðvarps og sjónvarps, nema annars sé getið.

■ **3. gr.** Höfundur hefur einkarétt til að gera eintök af verki sínu og til að birta það í upphaflegri mynd eða breyttri, í þýðingu og öðrum aðlögunum.

■ **4. gr.** Skylt er, eftir því sem við getur átt, að geta nafns höfundar bæði á eintökum verks og þegar það er birt.

□ Óheimilt er að breyta verki höfundar eða birta það með þeim hætti eða í því samhengi, að skert geti höfundarheiður hans eða höfundarsérkenni.

□ Ógilt er afsal höfundar á rétti samkvæmt þessari grein, nema um einstök tilvik sé að ræða, sem skýrt eru tilgreind bæði um tegund og efni.

■ **5. gr.** Sá, sem þýðir verk, aðhæfir það tiltekinni notkun, breytir því úr einni grein bókmennta eða lista í aðra eða framkvæmir aðrar aðlaganir á því, hefur höfundarétt að verkinu í hinni breyttu mynd þess. Ekki raskar réttur hans höfundarétti að frumverkinu.

□ Nú hefur verk verið notað sem fyrirmynd eða með öðrum hætti við gerð annars verks, sem telja má nýtt og sjálfstætt, og er þá hið nýja verk óháð höfundarétti að hinu eldra.

■ **6. gr.** Þegar verk eða hlutar af verkum höfunda, eins eða fleiri, eru tekin upp í safnverk, sem í sjálfu sér má telja til bókmennta eða lista, hefur sá, sem safnverkið gerði, höfundarétt að því. Ekki raskar réttur hans höfundarétti að þeim verkum, sem í safnverkið eru tekin.

□ Ákvæði 1. málsgr. taka ekki til blaða og tímarita, sbr. 40. gr.

■ **7. gr.** Nú eru tveir menn eða fleiri höfundar að sama verki, og framlög þeirra verða ekki aðgreind hvert frá öðru sem sjálfstæð verk, og eiga þeir þá saman höfundarétt að verkinu.

■ **8. gr.** Höfundur verks telst sá, unz annað reynist, sem nafngreindur er á eintökum þess með venjulegum hætti eða lýstur er höfundur, þegar verk er birt. Gildir þetta einnig um höfunda, sem nota gervinöfn eða merki, þegar almennt er vitað, hver þar felst að baki. Framangreindum ákvæðum skal einnig beita um framleiðanda kvikmyndaverks.

□ Nú er verk gefið út, án þess að höfundar þess sé getið samkvæmt 1. málsgr., og kemur útgefandi þá fram fyrir hönd hans, unz nafn hans er birt á nýrri útgáfu eða með tilkynningu til menntamálaráðherra.

■ **9. gr.** Lög, reglugerðir, fyrirmæli stjórnvalda, dómar og önnur áþekk gögn, sem gerð eru af opinberri hálfu, njóta ekki verndar eftir lögum þessum, og ekki heldur opinberar þýðingar á slíkum gögnum.

■ **10. gr.** Mynztur njóta verndar sem nytjalist, enda fullnægi þau skilyrðum um notagildi og listræn einkenni.

II. kafli. Takmarkanir á höfundarétti.

■ **11. gr.** Heimilt er að gera eintök af birtu verki til einkanota eingöngu. Enginn má þó gera eða láta gera fleiri en þrjú slík eintök til notkunar í atvinnu sinni.

□ Ákvæði 1. málsgr. veita ekki rétt til mannvirkjagerðar eftir verki, sem verndar nýtur eftir reglum um byggingarlist, og ekki heldur til eftirgerðar á verkum, sem verndar njóta eftir reglum um höggmyndalist, nytjalist eða dráttlist, ef leitað er til hennar aðstoðar annarra manna.

■ **12. gr.** Ákveða má í reglugerð, að tilgreindum opinberum bókasöfnum, skjalasöfnum og vísinda- og rannsóknastofnunum sé heimilt að ljósmynda verk til sjálfs sín nota. Greina skal skilyrði fyrir heimildinni, þar á meðal um umráð eintakanna og varðveizlu. Ekki má lána þau né afhenda út fyrir stofnunina.

■ **13. gr.** Nú nýtur mannvirki verndar eftir reglum um byggingarlist, og er eiganda þó allt að einu heimilt að breyta því án samþykkis höfundar, að því leyti sem það verður talið nauðsynlegt vegna afnota þess eða af tæknilegum ástæðum.

□ Heimilt er án samþykkis höfundar að breyta munum, sem verndar njóta eftir reglum um nytjalist.

■ **14. gr.** Heimil er tilvitnun í birt bókmenntaverk, þar á meðal leiksviðsverk, svo og birt kvikmyndaverk og tónverk, ef hún er gerð í sambandi við gagnrýni, vísindi, almenna kynningu eða í öðrum viðurkenndum tilgangi, enda sé hún gerð innan hæfilegra marka og rétt með efni farið.

□ Með sömu skilyrðum er heimilt að birta myndir og teikningar af birtum listaverkum og gögnum, sem getið er í 3. málsgr. 1. gr.

1972
Nr. 73
29. maí

□ Nú eru birtar myndir eða teikningar af tveimur verkum eða fleiri hins sama höfundar í sambandi við meginmál, sem lýtur að almennri kynningu, og á hann þá rétt til þóknunar.

■ **15. gr.** Taka má upp í blöð eða tímarit og flytja í útvarpi dægurgreinar um hagfræðileg efni, stjórnmál eða trúmál úr blöðum eða tímaritum svo og útvarpsefni af sama tagi, nema þess sé getið við greinarnar eða í útvarpssendingu, að slík endurbirting sé bönnuð. Jafnan skal heimildar getið við slíka endurbirtingu.

□ Heimilt er að birta í blöðum, tímaritum, sjónvarpi og kvikmyndum myndir eða teikningar af birtum listaverkum í sambandi við frásögn af dægurviðburðum. Þetta nær þó ekki til verka, sem gerð eru í þeim tilgangi að birta þau með framangreindum hætti.

□ Þegar flutningur eða sýning verks er þáttur í dægurviðburði, sem kynntur er almenningi í útvarpi eða kvikmynd, er heimilt að láta einstaka þætti úr verkinu fylgja með í sýningu viðburðarins eða frásögn af honum.

■ **16. gr.** Heimilt er að taka og birta myndir af byggingum, svo og listaverkum, sem staðsett hafa verið varanlega utanhúss á almannafæri. Nú er bygging, sem nýtur verndar eftir reglum um byggingarlist, eða slíkt listaverk, sem áður greinir, aðalatriði myndar, sem hagnýtt er til markaðssölu, og á höfundur þá rétt til þóknunar, nema um blaðamyndir eða sjónvarpsmyndir sé að ræða.

■ **17. gr.** Heimilt er að birta í safnverkum, sem tekin eru saman úr verkum margra höfunda og ætluð til notkunar við guðsþjónustu, skólakennslu eða útvarpskennslu:

1. Einstök bókmenntaverk eða tónverk, ef smá eru að vöxtum, og kafla úr stærri verkum, þegar liðin eru 5 ár frá næstu áramótum eftir útgáfu þeirra.

2. Myndir eða teikningar af listaverkum eða gögnum, sem getið er í 3. málsgr. 1. gr., í tengslum við meginmál samkvæmt 1. tölul., enda séu 5 ár liðin frá næstu áramótum, eftir að verkið var birt.

□ Verk, sem samin hafa verið til notkunar við skólakennslu, má þó ekki án samþykkis höfundar taka að neinu leyti upp í safnverk, sem gefið er út í sama skyni.

□ Þegar verk eða hluti af verki höfundar er birt í safnverki samkvæmt þessari grein, á hann rétt til þóknunar.

■ **18. gr.** Fræðslumálastjórninni er heimilt að láta fara fram innan opinberra skóla upptöku birtra verka á hljóðrit til bráðabirgðanotkunar við kennslu. Ekki má nota hljóðritin í öðru skyni.

□ Ákvæði 1. málsgr. veitir ekki rétt til beinnar upptöku eftir hljómplötum eða öðrum hljóðritum, sem framleidd eru til markaðssölu.

□ Menntamálaráðherra setur nánari reglur um framkvæmd þessarar greinar, þar á meðal um notkun og varðveizlu umræddra hljóðrita.

■ **19. gr.** Heimilt er að prenta og gefa út með blindraletri bókmenntaverk og tónverk, sem út hafa verið gefin. Einnig má ljósmynda þau til notkunar í heyrnar- og málleysingjaskólum.

■ **20. gr.** Þegar lög eru sungin opinberlega á hljómleikum, er heimilt að nota sem texta einstök kvæði eða kafla úr stærri verkum, sem út hafa verið gefin. Má þá einnig prenta textann á söngskrá án nótna til afnota fyrir áheyrendur.

□ Höfundur á rétt til þóknunar fyrir afnot samkvæmt þessari grein.

■ **21. gr.** Opinber flutningur bókmenntaverks eða tónverks, sem út hefur verið gefið og ekki er leiksviðsverk, er heimill, eins og hér segir:

1. Við fræðslustarfsemi. Höfundi ber þóknun, ef greitt er sérstaklega fyrir flutninginn.

2. Á samkomum, sem stofnað er til í góðgerðaskyni, til almenns mannfagnaðar, til kynningar á menntun og menningu eða til styrktar málefnum, sem að öðru leyti miða að almannaheill, enda komi ekki þóknun fyrir flutninginn.

3. Á mannfundum, sem ekki er stofnað til í atvinnuskyni eða ávinnings, svo sem á samkomum skóla og félaga og við önnur svipuð tækifæri, enda sé ekki greitt fyrir flutninginn og aðgöngueyrir ekki hærri en svarar beinum kostnaði.

4. Við guðsþjónustu og aðrar kirkjulegar embættisathafnir. Höfundur á rétt til þóknunar samkvæmt þessum tölulið eftir reglum,[1] sem menntamálaráðherra setur.

[1] *Reglur 232/1974.*

■ **22. gr.** Heimil er prentun, upptaka á hljóðrit og önnur eintakagerð og birting á umræðum, sem fram fara í heyranda hljóði á opinberum fulltrúasamkomum, og á gögnum, sem þar eru lögð fram opinberlega og starfsemi þeirra varða. Sama gildir um dómþing, sem háð eru fyrir opnum dyrum, nema dómstóll leggi bann við birtingu tiltekinna gagna.

□ Ákvæði 1. málsgr. ná einnig til umræðna um málefni, sem varða almenna hagsmuni og fram fara á samkomum, sem almenningur á aðgang að, eða í útvarpi.

□ Höfundur hefur einkarétt til að gefa út safn af sjálfs sín framlagi til umræðna, sem getur í 1. og 2. málsgr., og af gögnum, sem hann hefur lagt þar fram.

■ **23. gr.** Nú hefur stéttarfélag eða stéttarsamband höfunda fengið almenna aðild eða umboð um flutningsrétt á bókmenntaverkum eða tónverkum eða sérstökum greinum þeirra og menntamálaráðherra sett reglur[1] um það efni, og skal þá heimilt án sérstaks leyfis höfundar hverju sinni að flytja í útvarpi áður útgefin einstök kvæði, smásögur og ritgerðir eða kafla úr stærri verkum og einstök lög og tónverk, ef smá eru, og kafla úr stærri tónverkum, enda sé fullnægt skilyrðum um greiðslu til höfundar. Nú er höfundur ekki í stéttarfélagi, og nýtur hann þó sama réttar sem áskilinn er í hinum almennu reglum, en hvorki meiri né minni. Framangreindar reglur um afnotakvöð gilda ekki um leiksviðsverk og ekki heldur um önnur verk, er höfundur hefur lagt bann við flutningi þeirra í útvarpi.

□ Þegar útvarpsstofnun er heimilt að útvarpa verki, er henni frjáls upptaka þess á hljóðrit eða filmur til sjálfs sín nota, en ekki í öðru skyni. Menntamálaráðherra setur reglur um notkun og varðveizlu slíkrar upptöku. Reglur þær, sem hér var getið, skulu þó ekki koma til framkvæmdar, ef tíðkazt hefur, að um það málefni sé gerður samningur milli útvarpsstofnana og stéttarsambands höfunda.

[1] *Rg. 3/1976 (um flutningsrétt á ritverkum og tónsmíðum). Reglur 39/1953, sbr. 54/1957 (úthlutun á tekjum af flutningi tónverka (STEF)). Reglur 52/1960 (Rithöfundasamband Íslands).*

■ **24. gr.** Heimil er sala, lán, leiga og önnur dreifing til almennings á eintökum bókmenntaverks eða tónverks,

sem út hefur verið gefið. Útleiga og lán tónverka á nótum til almennings eru þó óheimil án samþykkis höfundar.

■ **25. gr.** Nú hefur eintak af myndlistarverki verið afhent til eignar, og er eiganda þá heimilt, nema annað sé áskilið, að láta eintakið af hendi og sýna það almenningi. Opinber kynning þess á listsýningum er þó óheimil án samþykkis höfundar, nema á listasöfnum sé, sem opin eru almenningi samkvæmt staðfestri reglugerð. Ákvæði þessarar málsgreinar gilda einnig um eintök, sem gerð hafa verið eftir listaverki og gefin út.

□ Heimilt er eiganda myndlistarverks að taka eða leyfa töku mynda af því til sýningar í kvikmynd eða sjónvarpi, ef myndin er aðeins aukaatriði í efni kvikmyndar eða sjónvarpsdagskrár.

□ Þegar listaverk heyrir til listasafni, er heimilt að birta myndir af því í safnmunaskrá.

□ Nú er listaverk boðið til sölu, og má þá birta myndir af því í tilkynningu um sölutilboð.

□ Nú hefur andlitsmynd verið máluð, mótuð eða gerð með öðrum hætti eftir pöntun, og er höfundi þá ekki heimilt að neyta einkaréttar síns samkvæmt 3. gr. án samþykkis þess, sem lét gera myndina, eða erfingja hans, ef hann er látinn.

■ **26. gr.** Ákvæði kafla þessa, að undanskilinni 13. gr., raska ekki rétti höfundar eftir 4. gr.

□ Þegar verk er birt almenningi samkvæmt þessum kafla, skal auk nafns höfundar geta þeirrar heimildar, sem notuð er, eftir því sem ástæður leyfa.

□ Þegar eintök af verki eru gerð samkvæmt þessum kafla, má ekki án samþykkis höfundar gera breytingar á verkinu fram yfir það, sem lögmæltur tilgangur með eintakagerðinni leyfir.

III. kafli. Um aðiljaskipti að höfundarétti.

Almenn ákvæði.

■ **27. gr.** Framsal höfundaréttar að nokkru leyti eða öllu er heimilt með þeirri takmörkun, sem leiðir af ákvæðum 4. gr.

□ Nú er eintak af verki afhent til eignar, og felst þá ekki í þeim gerningi framsal á höfundarétti að verkinu, nema þess sé getið sérstaklega.

■ **28. gr.** Framsal höfundaréttar að verki veitir framsalshafa ekki rétt til að gera breytingar á því, nema svo hafi verið um samið.

□ Ekki er framsalshafa heimilt að framselja öðrum höfundaréttinn án samþykkis höfundar. Ef rétturinn er þáttur í eignum fyrirtækis, má þó framselja hann ásamt því eða tiltekinni grein þess. Þrátt fyrir slíkt framsal ber framseljandi áfram ábyrgð á efndum skuldbindinga sinna við höfund.

■ **29. gr.** Gerning um framsal höfundaréttar má meta ógildan í heild eða í einstökum atriðum, ef hann mundi leiða til niðurstöðu, sem væri bersýnilega ósanngjörn. Sama gildir, ef ákvæði í framsalsgerningi brýtur mjög í bága við góðar venjur í höfundaréttarmálum.

■ **30. gr.** Nú er höfundur í hjúskap, og skal höfundaréttur þá vera séreign hans, sem ekki verður skert með kaupmála eða með öðrum hætti, þar á meðal ekki við slit á fjárfélagi né við búskipti, meðan höfundur lifir. Tekjur af höfundarétti og endurgjald fyrir framsal hans verða hjúskapareign, nema ákveðið sé á annan veg í kaupmála. Að höfundi látnum telst höfundaréttur til hjúskapareignar hans, nema kaupmáli hjóna standi til annars, sbr. og 2. málsgr. 31. gr.

□ Skuldheimtumenn geta ekki leitað fullnustu í höfundarétti, hvorki hjá höfundi sjálfum né neinum þeim, sem hlotið hafa réttinn að arfi eða fyrir hjúskap. Nú hefur aðili eignazt höfundarétt með framsali, og má þá aðeins leita fullnustu hjá honum í þeim rétti, sem honum er heimilt að framselja, sbr. 2. málsgr. 28. gr.

□ Ákvæði 1. og 2. málsgr. gilda einnig um eintök listaverka, sem höfundur hefur ekki haft til sýnis almenningi, boðið opinberlega til sölu eða viðurkennt með öðrum hætti, að birta megi opinberlega, svo og um handrit.

■ **31. gr.** Nú deyr höfundur, og fer þá um höfundarétt eftir ákvæðum erfðalaga,[1] sbr. og 30. gr.

□ Höfundur getur með ákvæði í erfðaskrá gert ráðstafanir um framkvæmd höfundaréttar að honum látnum og meðal annars falið sérstökum tilsjónaraðilja að annast hana. Skulu slík ákvæði hafa gildi gagnvart öllum erfingjum, þar á meðal skylduerfingjum, og einnig að því er varðar búshluta maka.

□ Fyrirmæli 2. málsgr. taka einnig til slíkra eintaka af verkum, sem getið er í 3. málsgr. 30. gr.

[1] *Sjá erfðalög 8/1962.*

Flutningsréttur.

■ **32. gr.** Þegar höfundur hefur veitt heimild til opinbers listflutnings á verki, fylgir henni ekki einkaréttur til flutnings, nema svo hafi verið um samið.

□ Ef heimildin er veitt um óákveðinn tíma, hvort sem í henni felst einkaréttur eða ekki, skal talið, að hún gildi ekki lengur en 3 ár. Ákvæði þetta tekur ekki til samninga um flutningsrétt, sem samtök eigenda slíkra réttinda eru aðiljar að.

□ Nú hefur einkaréttur til flutnings verið veittur um tiltekinn tíma, lengur en 3 ár, og skal höfundi þó heimilt að flytja verkið sjálfur eða leyfa öðrum flutning þess, ef umrædds einkaréttar hefur ekki verið neytt í 3 ár samfleytt, enda hafi ekki verið á annan veg samið.

□ Ákvæði þessarar greinar taka ekki til kvikmyndagerðar.

Útgáfusamningar.

■ **33. gr.** Það er útgáfusamningur, er höfundur veitir tilteknum aðilja (útgefanda) rétt til að framleiða á prenti eða með svipuðum hætti eintök af bókmenntaverki eða listaverki og gefa þau út.

□ Útgáfusamningur veitir útgefanda ekki eignarrétt að handriti því eða annars konar eintaki af verki, sem notað er til eftirgerðar, nema svo sé um samið sérstaklega.

■ **34. gr.** Útgefandi hefur, ef ekki er á annan veg samið, rétt til að gefa út upplag, er nemi 2000 eintökum af bókmenntaverki, 1000 eintökum af tónverki og 200 eintökum af myndlistarverki.

□ Með orðinu upplag er átt við þann eintakafjölda, sem út er gefinn í einu.

■ **35. gr.** Skylt er útgefanda að gefa verkið út innan hæfilegs tíma og stuðla að dreifingu þess, eftir því sem aðstæður leyfa og venja er um sams konar verk.

■ **36. gr.** Nú hefur bókmenntaverk eða myndlistarverk ekki verið gefið út innan 2 ára eða tónverk innan 4 ára frá því, að útgefandi fékk í hendur fullgert handrit eða annað eintak, sem nota skal til eftirgerðar, og er

höfundi þá, ef ekki hefur verið samið um lengri frest til útgáfu, heimilt að rifta útgáfusamningi, enda þótt skilyrði til riftunar eftir almennum réttarreglum séu ekki fyrir hendi. Sama gildir, ef upplag hefur selzt upp og útgefandi, sem fengið hefur rétt til nýrrar útgáfu, hefur ekki gefið verkið út að nýju innan 2 ára frá því, að höfundur krafðist þess.

☐ Þegar útgáfusamningi er riftað samkvæmt 1. málsgr., er höfundi ekki skylt að skila aftur greiðslu, sem hann hefur þegar fengið. En hafi hann beðið tjón vegna saknæmra vanefnda útgefanda, sem ekki er bætt að fullu með þeirri greiðslu, á hann rétt til frekari bóta.

■ **37. gr.** Skylt er útgefanda að láta höfundi í té skriflega yfirlýsingu prentsmiðju eða annars aðilja, sem framkvæmir eintakagerð, um eintakafjölda þann, sem gerður hefur verið.

☐ Nú á höfundur rétt til þóknunar, miðað við sölu eða leigu eintaka á reikningsári, og ber útgefanda þá að senda honum innan 9 mánaða frá lokum reikningsárs skilagrein um sölu eða leigu á reikningsárinu og um eftirstöðvar upplags í lok reikningsárs.

☐ Þó að höfundur eigi ekki að fá þóknun, eins og getið er í 2. málsgr., á hann samt rétt til að fá skilagrein um eftirstöðvar upplags í lok reikningsárs, þegar 9 mánuðir eru liðnir frá þeim tíma.

☐ Höfundur getur ekki með samningi fallið frá rétti þeim, sem honum er áskilinn með þessari grein.

■ **38. gr.** Ef hafizt er handa um útgáfu á nýju upplagi, þegar meira en ár er liðið frá útkomu hins fyrra, ber útgefanda að gefa höfundi kost á að gera breytingar, enda hafi þær ekki í för með sér verulegan kostnað né breyti heildarsvip verksins.

■ **39. gr.** Ef ekki er á annan veg samið, fær útgefandi einkarétt til að gefa verkið út með þeim hætti og í því formi, sem útgáfusamningur greinir. Nú hefur útgefandi fengið einkarétt, og er höfundi þá ekki heimilt að gefa verkið út með greindum hætti né leyfa öðrum að gera það, fyrr en uppselt er upplag það eða upplög, sem útgáfusamningur tekur til.

☐ Þrátt fyrir ákvæði 1. málsgr. hefur höfundur rétt til að gefa bókmenntaverk út sem hluta af heildarútgáfu verka sinna eða úrvals úr þeim, þegar liðin eru 15 ár frá næstu áramótum, eftir að útgáfusamningur var gerður. Höfundur getur með samningi fallið frá þessum rétti sínum.

■ **40. gr.** Útgefendur blaða og tímarita hafa einkarétt til að endurprenta rit þessi bæði í heild og einstök blöð eða hefti.

☐ Ekki raskar réttur útgefenda höfundarétti að einstökum ritgerðum, myndum eða öðrum verkum, sem í blöðum eða tímaritum birtast. Þó þarf ekki að leita samþykkis höfunda til þeirrar endurprentunar, sem í 1. málsgr. getur, nema svo hafi verið um samið.

☐ Ákvæði þessa kafla um útgáfusamninga taka ekki til blaða og tímarita framar en segir í 1. og 2. málsgr.

☐ Ákvæði 35. og 36. gr. gilda ekki um framlög til safnverka.

Samningar um kvikmyndagerð.

■ **41. gr.** Nú hefur höfundur veitt með samningi framlag til kvikmyndaverks, og getur hann þá ekki nema sérstakur áskilnaður sé gerður á annan veg, hindrað eintakagerð, útbreiðslu, opinbera sýningu, hvers konar dreifingu til almennings um þráð eða þráðlaust né aðra notkun verksins.

☐ Ákvæði 1. málsgr. taka ekki til tónverka, kvikmyndahandrita né samtalstexta, sem gerð hafa verið til notkunar í kvikmynd, og ekki heldur til framlags aðalleikstjóra.

■ **42. gr.** Nú hefur aðili fengið með samningi rétt til að nota bókmenntaverk eða tónverk við gerð kvikmyndar, sem ætluð er almenningi til sýnis, og skal hann þá, ef ekki er á annan veg samið, ljúka gerð kvikmyndarinnar innan hæfilegs tíma og annast um, að hún verði sýnd, eftir því sem aðstæður leyfa og venja er um sams konar verk.

☐ Nú er gerð kvikmyndar ekki lokið innan 5 ára frá því, að höfundur fullnægði samningsskyldum sínum, og er höfundi þá heimilt, ef ekki hefur verið samið um lengri frest, að rifta samningnum, enda þótt riftunarskilyrði eftir almennum reglum séu ekki fyrir hendi. Ákvæði 2. málsgr. 36. gr. gilda hér, eftir því sem við á.

IV. kafli. Gildistími höfundaréttar.

■ **43. gr.** Höfundaréttur helzt, unz 50 ár eru liðin frá næstu áramótum eftir lát höfundar. Nú er um verk að ræða, sem ákvæði 7. gr. taka til, og skal þá telja greint 50 ára tímabil frá næstu áramótum eftir lát þess höfundar, sem lengst lifir.

■ **44. gr.** Þegar verk hefur verið birt, án þess að höfundur sé nafngreindur, sbr. 2. málsgr. 8. gr., helzt höfundaréttur að verkinu, unz 50 ár eru liðin frá næstu áramótum eftir fyrstu birtingu þess. Nú er slíkt verk gefið út í deildum, sem mynda þó eina heild eftir efni sínu, og telst greint 50 ára tímabil þá frá næstu áramótum eftir birtingu síðustu deildarinnar.

☐ Ef höfundur er nafngreindur með þeim hætti, sem segir í 2. málsgr. 8. gr., áður en framangreint 50 ára tímabil er liðið, eða leitt er í ljós, að höfundur var látinn, er verkið birtist, skal um gildistíma höfundaréttar fara eftir ákvæðum 43. gr.

V. kafli. Ýmis réttindi, skyld höfundarétti.[1)]

[1)] *Reglur 151/1956 (úthlutun á tekjum fyrir upptökuréttindi (STEF)). Samþ. 229/1973 (Samband flytjenda og hljómplötuframleiðenda (SFH)).*

■ **45. gr.** Óheimilar eru án samþykkis listflytjanda þær aðgerðir, sem hér eru taldar:

1. Upptaka til endurflutnings á beinum listflutningi hans. Það telst beinn listflutningur, sem listflytjandi flytur persónulega, þar á meðal flutningur í útvarp. Nú hefur útvarpsstofnun framkvæmt bráðabirgðaupptöku á persónulegum listflutningi, og fer þá um útvarp eftir slíkri upptöku sem um beinan listflutning.

2. Útvarp á beinum listflutningi.

3. Dreifing beins listflutnings með tækniaðferðum, um þráð eða þráðlaust, frá flutningsstað til annarra tiltekinna staða, sem almenningur á aðgang að.

4. Eftirgerð á upptöku listflutnings, sem framkvæmd hefur verið með samþykki listflytjanda. Réttur listflytjanda samkvæmt þessum tölulið helzt í 25 ár frá næstu áramótum, eftir að upptaka fór fram.

☐ Um upptöku, dreifingu og eftirgerð listflutnings, sem um getur í 1. málsgr., skulu gilda, eftir því sem við á, ákvæði 4. gr., 1. málsgr. 14. gr., 3. málsgr. 15. gr., 18. gr., 21. gr., 2. málsgr. 23 gr., 26.—31. gr. og 53. gr.

■ **46. gr.** Óheimil er eftirgerð á hljómplötum og öðr-

um hljóðritum án samþykkis framleiðanda, unz liðin eru 25 ár frá næstu áramótum, eftir að frumupptaka var framkvæmd.

□ Beita skal, eftir því sem við á, ákvæðum 1. málsgr. 11. gr., 1. málsgr. 14. gr., 3. málsgr. 15. gr., 18. gr. og 2. málsgr. 23. gr.

■ **47. gr.** Nú er hljóðrit, sem gefið hefur verið út í markaðssöluskyni, notað á því tímabili, sem í 46. gr. getur,

1. til flutnings í útvarpi eða

2. til annarrar opinberrar dreifingar listflutnings í atvinnuskyni eða ávinnings, hvort heldur með beinni notkun eða eftir útvarpi, og ber notanda þá að greiða framleiðanda þess og listflytjendum þóknun í einu lagi.

□ Setja má í reglugerð fyrirmæli um þessi efni, þar á meðal um fyrirsvar af hálfu listflytjenda, ef þeir standa fleiri saman að hinum sama listflutningi, hvernig viðtöku þóknunar skuli háttað og skiptingu hennar milli framleiðenda og listflytjenda. Þessar reglur koma þó ekki til framkvæmdar, ef sameiginleg félagssamtök framleiðenda og listflytjenda, sem hlotið hafa staðfestingu menntamálaráðherra, hafa gert heildarsamning við notanda eða notendur eða sérsamningar eru fyrir hendi í einstökum tilvikum.

□ Með samþykki félagssamtaka listflytjenda og framleiðenda, sem um ræðir í 2. málsgr., má ákveða í reglugerð,[1] að þóknun samkv. 1. málsgr. renni í sérstakan sjóð, er sé í tveimur deildum, annarri fyrir listflytjendur og hinni fyrir framleiðendur. Um vörzlu sjóðsins og úthlutanir úr deildum hans fer eftir því, sem ákveðið verður í reglugerð með samþykki áðurgreindra félagssamtaka.

□ Beita skal, eftir því sem við á, ákvæðum 1. málsgr. 14. gr., 3. málsgr. 15. gr. og 21. gr. Sama er um ákvæði 27.—31. gr., að því er til listflytjenda tekur.

□ Ákvæði greinar þessarar gilda ekki um hljómkvikmyndir.

[1] *Rg. 228/1973.*

■ **48. gr.** Óheimilar eru eftirgreindar aðgerðir án samþykkis útvarpsstofnunar:

1. Endurvarp (samtímisútvarp) á útvarpi hennar og dreifing þess um þráð.

2. Upptaka endurflutnings á útvarpi hennar.

3. Birting á sjónvarpi hennar í atvinnuskyni eða ávinnings.

4. Eftirgerð á áður framkvæmdri upptöku útvarps hennar. Réttur útvarpsstofnunar samkv. þessum tölulið helzt, unz liðin eru 25 ár frá næstu áramótum, eftir að útvarp fór fram.

□ Beita skal, eftir því sem við á, ákvæðum 1. málsgr. 11. gr., 1. málsgr. 14. gr., 3. málsgr. 15. gr., 18. gr., 21. gr. og 2. málsgr. 23. gr.

■ **49. gr.** Eftirgerð ljósmynda, sem ekki njóta verndar laga þessara sem listaverk, sbr. 2. málsgr. 1. gr., er óheimil án samþykkis ljósmyndara eða þess aðilja, sem rétt hans hefur hlotið. Nú er slík mynd birt opinberlega í atvinnuskyni eða ávinnings, og á ljósmyndari eða síðari rétthafi þá kröfu til þóknunar. Vernd ljósmyndar samkvæmt þessari grein skal haldast, unz liðin eru 25 ár frá næstu áramótum eftir gerð hennar.

□ Ákvæði II. kafla laga þessara taka til ljósmynda þeirra, sem í 1. málsgr. getur, eftir því sem við á.

■ **50. gr.** Nú taka reglur um höfundarétt ekki til rits, sem út hefur verið gefið, og er þá eftirprentun eða önnur eftirgerð óheimil, unz liðin eru 10 ár frá næstu áramótum, eftir að það var gefið út.

□ Beita skal, eftir því sem við á, ákvæðum II. kafla laga þessara.

1972 Nr. 73 29. maí

VI. kafli. Ýmis ákvæði.

■ **51. gr.** Nú hefur höfundur notað sérstakan titil, gervinafn eða merki á birtu verki, og er öðrum þá óheimilt að birta verk með sams konar auðkenni eða svo áþekku, að líklegt sé, að villzt verði á verkunum eða höfundum þeirra.

■ **52. gr.** Engum er heimilt án samþykkis höfundar að setja nafn hans eða höfundarauðkenni á listaverk.

□ Óheimilt er bæði höfundi og öðrum að setja nafn hans eða höfundarauðkenni á eintak, sem gert hefur verið eftir listaverki, ef hætta er á, að villzt verði á eftirgerðinni og frumverkinu.

■ **53. gr.** Ákvæði 2. málsgr. 4. gr. skulu gilda um bókmenntaverk og listaverk, sem ekki eru háð höfundarétti.

□ Mál út af brotum gegn 1. málsgr. skal aðeins höfða eftir kröfu menntamálaráðherra, enda telji hann þess þörf vegna tillits til almennrar menningarverndar.

VII. kafli. Refsiákvæði, bætur, ákærureglur o. fl.

■ **54. gr.** Fyrir brot á lögum þessum skal því aðeins refsa, að þau séu framin af ásetningi eða stórfelldu gáleysi.

□ Sektum eða varðhaldi, allt að 3 mánuðum, varða:

1. Aðgerðir, sem brjóta í bága við einkarétt höfundar samkvæmt 3. gr.

2. Brot á 1. og 2. málsgr. 4. gr., 2. og 3. málsgr. 26. gr., 1. málsgr. 28. gr., 1. málsgr. 39. gr., 53. gr. og fyrirmælum, sem getur í 2. málsgr. 31. gr.

3. Brot á 1. málsgr. 45. gr. og 2. málsgr. sömu gr., sbr. tilvitnanir þar í 4. gr., 1. málsgr. 28. gr. og fyrirmæli, sem getur í 2. málsgr. 31. gr.

4. Brot á 1. málsgr. 46. gr., 1. málsgr. 48. gr., 1. málsgr. 49. gr., 1. málsgr. 50. gr., 51. gr. og 52. gr.

5. Innflutningur til landsins á eintökum af verkum eða annarri framleiðslu, sem verndar nýtur eftir V. kafla laga þessara, ef eintökin eru gerð erlendis og atvikum svo háttað, að gerð þeirra hér á landi hefði brotið í bága við lögin, enda séu eintökin flutt inn í þeim tilgangi að sýna þau opinberlega eða dreifa þeim til almennings.

□ Nú er brot framið á vegum félags eða annars fyrirtækis, og má þá dæma fésekt á hendur því.

■ **55. gr.** Nú hafa eintök af verkum verið gerð, flutt hingað til lands eða birt almenningi, þannig að í bága fari við ákvæði laga þessara eða fyrirmæli, sem sett hafa verið samkvæmt 2. málsgr. 31. gr., og má þá ákveða í dómi, að eintökin séu án endurgjalds upptæk til handa þeim, sem misgert var við, eða afhent honum gegn endurgjaldi, sem ekki má nema hærri fjárhæð en framleiðslukostnaði. Sama gildir um prentmót, prentsteypu, myndamót og þess háttar muni, sem varða undirbúning eða framkvæmd brots eða eru til slíks fallnir.

□ Ákveða má, að í stað upptöku til afhendingar samkvæmt 1. málsgr. séu munir eða eintök ónýtt að öllu leyti eða nokkru, eða gerð á annan hátt óhæf til hinna ólöglegu nota.

1972 Nr. 73 29. maí

□ Ákvæðum 1. og 2. málsgr. verður ekki beitt gagnvart aðiljum, sem hafa eignazt í grandleysi eintak eða eintök til einkanota.

□ Ákvæði um upptöku og ónýtingu taka ekki til bygginga.

■ **56. gr.** Þegar saknæmt brot á lögum þessum hefur haft fétjón í för með sér, ber að bæta það eftir almennum reglum fébótaréttar.

□ Dæma má höfundi og listflytjanda miskabætur úr hendi þess, sem raskað hefur rétti þeirra með refsiverðri háttsemi.

□ Heimilt er að dæma þeim, sem misgert er við, bætur úr hendi þess, sem réttarröskun olli, þó að hann hafi gert það í grandleysi, en ekki mega bæturnar nema hærri fjárhæð en ávinningi hans af brotinu.

■ **57. gr.** Þegar afnot verndaðs verks eru heimil samkvæmt lögum þessum með því skilyrði, að höfundi sé greidd þóknun, svo og þegar framleiðandi hljóðrits eða listflytjandi á rétt til þóknunar samkvæmt 47. gr., skal hún fara eftir heildarsamningi, ef til er, milli stéttarfélags viðkomandi réttþafa annars vegar og greiðanda eða stéttarfélags hans hins vegar.

□ Nú eru skilyrði til ákvörðunar þóknunar samkv. 1. málsgr. ekki fyrir hendi, og geta aðiljar þá, ef þeir eru sammála um það, lagt ágreininginn undir úrskurð gerðardóms, sem skipaður skal 3 mönnum, nefndum af Hæstarétti til 5 ára í senn. Úrskurður gerðardómsins er fullnaðarúrlausn um ágreiningsefnið. Menntamálaráðherra setur nánari reglur[1] um þetta, þar á meðal um þóknun úr ríkissjóði til gerðardómsmanna.

□ Nú rís ágreiningur um þóknun, sem um ræðir í 1. málsgr., og skulu þá, unz fullnaðarúrlausn er fengin fyrir dómstólum eða gerðardómi, afnot verks heimil gegn þóknun samkvæmt eldri reglum, en dómstóll eða gerðardómur getur kveðið á um viðbótargreiðslur fyrir þann tíma, sem liðinn er síðan eldri ákvæði skyldu falla úr gildi eftir uppsögn eða ákvæði í þeim sjálfum.

[1] *Reglur 800/1982.*

■ **58. gr.** Til ráðuneytis menntamálaráðherra um höfundaréttarmálefni skal vera höfundaréttarnefnd sem ráðherra skipar til 4 ára í senn. Samkvæmt tilnefningu aðila þeirra, sem fengið hafa löggildingu ráðuneytis um að ild að flutningsrétti, skal skipa í nefndina einn fulltrúa fyrir hvern aðila. Einn nefndarmanna skal skipa samkvæmt tilnefningu Ríkisútvarpsins. Auk þess skipar ráðherra einn eða fleiri nefndarmenn án tilnefningar. Ráðherra setur nánari reglur um nefndina og störf hennar.

■ **59. gr.** Mál út af brotum á lögum þessum getur sá höfðað, sem misgert er við.

□ Nú er höfundur látinn, og getur þá tilsjónaraðili, sem nefndur hefur verið eftir 2. málsgr. 31. gr., en ella eiginmaður eða eiginkona hins látna, foreldrar, börn og systkin höfðað mál út af brotum gegn 1. og 2. málsgr. 4. gr., 2. og 3. málsgr. 26. gr., 1. málsgr. 28. gr. og fyrirmælum höfundar samkvæmt 2. málsgr. 31. gr. eða listflytjanda samkvæmt sama ákvæði, sbr. 2. málsgr. 45. gr.

□ Mál út af brotum gegn ákvæðum 53. gr. sæta opinberri saksókn eftir kröfu menntamálaráðherra.

VIII. kafli. Gildissvið laganna.

■ **60. gr.** Ákvæði um höfundarétt í lögum þessum taka til:

1. Verka íslenzkra ríkisborgara.
2. Verka erlendra ríkisborgara, sem eiga heimilisfang hér á landi.
3. Verka ríkisfangslausra manna og flóttamanna, sem hafa samfellt aðsetur hér á landi.
4. Verka, sem fyrst hafa verið gefin út hér á landi, sbr. og 2. málsgr. 2. gr.
5. Bygginga, sem reistar hafa verið hér á landi, og listaverka, sem eru hluti af slíkum byggingum.
6. Kvikmyndaverka, ef atvinnufyrirtæki framleiðanda þeirra hefur aðalstöðvar sínar hér á landi eða framleiðandinn sjálfur á hér fast aðsetur.

□ Ákvæði 2. málsgr. 4. gr. og 51.—53. gr. gilda um öll verk, sem falla undir ákvæði 1. gr., án tillits til uppruna þeirra eða þjóðernis höfunda.

■ **61. gr.** A. Ákvæði 45. gr. taka til:

1. Listflutnings íslenzkra ríkisborgara, hvar sem hann hefur fram farið.
2. Listflutnings erlendra ríkisborgara og ríkisfangslausra manna, sem hér segir:
   a. Ef listflutningur hefur farið fram hér á landi.
   b. Ef listflutningur hefur verið tekinn upp á hljóðrit, sem verndar nýtur eftir ákvæðum 2. tölul. C-liðs hér á eftir.
   c. Ef listflutningi, sem ekki hefur verið tekinn upp á hljóðrit, er útvarpað af útvarpsstofnun, sem verndar nýtur eftir ákvæðum í D-lið hér á eftir.

B. Ákvæði 46. gr. taka til hljóðrita, hvar og af hverjum sem þau hafa verið framleidd.

C. Ákvæði 47. gr. taka til:

1. Listflutnings íslenzkra ríkisborgara, sem tekinn hefur verið upp á hljóðrit.
2. Hljóðrita, svo og listflutnings þess, er þau hafa að geyma, ef framleiðandi hljóðrits er íslenzkur ríkisborgari eða fyrirtæki, sem hefur aðsetur hér á landi.

D. Ákvæði 48. gr. taka til útvarpsstofnana, ef þær fullnægja öðru hvoru því skilyrði sem hér segir:

1. Að aðalstöðvar stofnunarinnar séu hér á landi.
2. Að útvarpað hafi verið með senditæki, staðsettu hér á landi.

■ **62. gr.** Ákvæði 1.– 4. tölul. 1. málsgr. 60. gr. skulu, eftir því sem við getur átt, gilda um ljósmyndir og rit, sem getur í 49. og 50. gr.

■ **63. gr.** Ákvæði laga þessara skulu einnig taka til bókmenntaverka og listaverka, sem til hafa orðið fyrir gildistöku laganna. Sama gildir um listflutning, hljóðrit og útvarp samkvæmt V. kafla laga þessara.

■ **64. gr.** ...

■ **65. gr.** Lög þessi öðlast gildi, þegar sex mánuðir eru liðnir frá staðfestingu þeirra.

Lög um inngöngu Íslands í Bernarsambandið. 1947 Nr. 74 5. júní

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd sáttmála þann, er gerður var í Bern hinn 9. september 1886 og endurskoðaður í Berlín 13. nóvember 1908 og í Róm 2. júní 1928, um vernd bókmennta og listaverka. Menntamálaráðuneytið setur reglur um framkvæmd sáttmálans hér á landi.

■ **2. gr.** ...[1]

[1] *L. 73/1972, 64. gr.*

■ **3. gr.** Ríkisstjórnin skal, eftir því sem verða má, tryggja það, að þýðendur eða bókaútgefendur, sem

1947 Nr. 74 5. júní

þegar hafa þýtt eða látið þýða erlendar bækur, hafi forgangsrétt til útgáfu þeirra gegn hæfilegri þóknun til eiganda þýðingarréttarins, enda verði bókin gefin út fyrir 31. desember 1948.

☐ Þýðendur og útgefendur, sem notfæra vilja sér þetta ákvæði, skulu senda menntamálaráðuneytinu skrá um bækur þessar innan þess tíma, sem ráðuneytið ákveður með auglýsingu í Lögbirtingablaðinu, og færa sönnur á, ef óskað er, að þýðingarstarfið hafi verið hafið, áður en Ísland óskaði inngöngu í Bernarsambandið.

1947 Nr. 110 19. sept.

Auglýsing um inngöngu Íslands í Bernarsambandið.

Samkvæmt heimild í 1. gr. laga nr. 74 frá 5. júní 1947 hefur utanríkisráðuneyti Svisslands verið afhent skjal um staðfestingu Íslands á sáttmála þeim, er gerður var í Bern 9. september 1886 og síðast endurskoðaður í Róm 2. júní 1928, um vernd bókmennta og listaverka.

☐ Sáttmálinn gekk í gildi fyrir Ísland 7. þ. m. með þeim fyrirvara, að varðandi þýðingar gildir 10 ára frestur sá, sem tiltekinn er í 4. gr. laga nr. 13 frá 20. október 1905 í stað 50 ára frests 8. gr., sbr. 7. gr. sáttmálans.

Fylgiskjal I.

Bernarsáttmálinn til verndar bókmenntum og listaverkum, frá 9. sept. 1886, endurskoðaður í Berlín 13. nóv. 1908 og í Róm 2. júní 1928.[1)]

[1)] *Sjá l. 80/1972.*

Fylgiskjal II.

Skrá yfir erlend ríki, sem aðilar eru að Bernarsáttmálanum.

Ástralía, Belgía, Brazilía, Bretland, Búlgaría, Canada, Danmörk, Finnland, Frakkland, Grikkland, Holland, Indland, Írland, Ítalía, Japan, Júgóslavía, Liechtenstein, Luxemburg, Monaco, Noregur, Nýja-Sjáland, Pólland, Portúgal, Rúmenía, Spánn, Suður-Afríka, Sviss, Svíþjóð, Tékkóslóvakía, Vatikanið, Þýzkaland.

1972 Nr. 80 31. maí

Lög um heimild ríkisstjórninni til handa til að staðfesta Bernarsáttmálann til verndar bókmenntum og listaverkum í þeirri gerð hans, sem samþykkt var á ráðstefnu Bernarsambandsríkja í París 24. júlí 1971.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd Bernarsáttmálann til verndar bókmenntum og listaverkum í þeirri gerð hans, sem samþykkt var á ráðstefnu Bernarsambandsríkjanna í París 24. júlí 1971. Gera má þá fyrirvara um einstök ákvæði og þær takmarkanir varðandi aðild, sem ríkisstjórninni þykir við eiga og heimilt er að gera samkvæmt sáttmálanum. Eftir að sáttmálinn hefur verið staðfestur, skulu ákvæði hans, sem Ísland er við bundið, hafa lagagildi hér á landi frá þeim tíma, sem ríkisstjórnin ákveður. Sáttmálinn er prentaður sem fylgiskjal með lögum þessum.

Fylgiskjal.

Bernarsáttmálinn til verndar bókmenntum og listum frá 9. september 1886, fullgerður í París 4. maí 1896, endurskoðaður í Berlín 13. nóvember 1908, fullgerður í Bern 20. marz 1914 og endurskoðaður í Róm 2. júní 1928, í Brüssel 26. júní 1948, í Stokkhólmi 14. júlí 1967 og í París 24. júlí 1971.

Sambandslöndin, sem eru einhuga um þá ósk, að vernda á svo virkan og samræmdan hátt, sem kostur er, rétt höfunda til verka sinna á sviði bókmennta og lista, viðurkenna gildi þess starfs, sem unnið var á endurskoðunarráðstefnunni í Stokkhólmi 1967, en hafa ákveðið að endurskoða samninginn, sem gerður var á Stokkhólmsráðstefnunni, en láta haldast óbreytt ákvæði 1.—20. gr. og 22.—26. gr. þess samnings.

☐ Undirritaðir umboðsmenn, sem lagt hafa fram full umboð, talin í góðu og gildu formi, hafa því orðið ásáttir um eftirfarandi:

■ **1. gr.** Löndin, sem sáttmáli þessi tekur til, mynda með sér samband til verndar rétti höfunda til verka sinna á sviði bókmennta og lista.

■ **2. gr.** 1. Hugtökin „bókmenntir og listir" skulu taka til hvers konar framleiðslu á sviði bókmennta, vísinda og lista, án tillits til þess, með hvaða aðferð eða í hverju formi hún birtist, svo sem bækur, bæklingar og önnur rit; fyrirlestrar, ávörp, ræður og önnur verk af því tagi; leikrit; eða söngleikir; dansar eða látbragðsleikir; tónverk með texta eða án hans; kvikmyndir, þar með talin verk, sem gerð eru með líkum aðferðum; teikningar, málverk, húsagerð, höggmyndir, myndstungur og prentun; ljósmyndir, þar með talin verk, sem gerð eru með líkum aðferðum; listiðnaður; myndir, kort, teikningar, uppdrættir og þrívíddarverk í landafræði, staðarlýsingum, húsagerð eða vísindum.

☐ 2. Sambandslöndunum er samt sem áður áskilinn réttur til að ákveða með lögum, að verk almennt, eða sérstakar tegundir verka, skuli því aðeins njóta verndar, að þau hafi komið fram í einhvers konar efnislegu formi.

☐ 3. Þýðingar, aðlaganir, útsetningar á tónlist, eða aðrar breytingar á bókmenntum eða listaverki, skulu njóta verndar sem frumsmíðar, en að óskertum rétti höfundarins til sjálfra frumsmíðanna.

☐ 4. Sambandslöndunum er áskilinn réttur til að kveða á um það með lögum, hver vernd skuli veitt opinberum textum í löggjöf, stjórnsýslu, eða textum lögfræðilegs eðlis, og opinberum þýðingum á þess konar textum.

☐ 5. Safnverk á sviði bókmennta og lista, svo sem alfræðiorðabækur og sýnisbækur, þar sem efnisval og niðurröðun efnis felur í sér andlega sköpun, skulu vernduð sem slík að óskertum höfundarrétti til einstakra verka í safninu.

☐ 6. Verk þau, sem um getur í þessari grein, skulu njóta verndar í öllum sambandslöndunum. Verndin er til handa höfundi og síðari rétthöfum að verkum hans.

☐ 7. Sambandslöndunum er áskilinn réttur til að kveða á um það með lögum, sbr. þó 4. mgr. 7. gr., að hve miklu leyti löggjöf þeirra taki til listiðnaðar og til hönnunar og frumgerða á sviði iðnaðar, ennfremur að kveða á um það, með hvaða skilmálum slík verk, hönnun og frumgerðir skuli verndaðar. Nú er verk einungis verndað í upprunalandi sínu sem hönnun eða fyrsta smíði, og skal það þá einungis njóta þeirrar sérstöku verndar í öðru sambandslandi, sem þar er veitt hönnun og fyrstu smíði. En ef engin þess konar sérstök vernd er veitt í því landi, skulu slík verk njóta verndar sem listaverk.

☐ 8. Vernd sú, sem veitt er í sáttmála þessum, tekur

ekki til daglegra frétta eða til þess konar upplýsinga, sem eru í eðli sínu einungis blaðafréttir.

■ **2. gr. a.** 1. Sambandslöndunum er áskilinn réttur til að kveða á um það með lögum, að stjórnmálaræður og ræður málflytjenda fyrir dómstólum skuli að nokkru leyti eða að öllu leyti undanskildar vernd þeirri, sem veitt er í næstu grein á undan.

□ 2. Sambandslöndunum er einnig áskilinn réttur til að kveða á með lögum um skilmála fyrir því, að fyrirlestrar, ávörp og annað þess háttar sé birt í blöðum eða útvarpi, eða birt almenningi um þráð eða á þann hátt, sem gert er ráð fyrir í 1. mgr. 11. gr. a, þegar slík birting helgast af þeim tilgangi að upplýsa.

□ 3. Höfundur skal þó hafa einkarétt til að gera safnverk úr verkum sínum, sem getið er um í málsgreinunum hér fyrir framan.

■ **3. gr.** 1. Verndar samkvæmt sáttmála þessum njóta:

a. Höfundar, sem eru ríkisborgarar í einhverju sambandslandi, fyrir verk sín, hvort sem þau hafa verið gefin út eða ekki.

b. Höfundar, sem ekki eru ríkisborgarar í sambandslandi, fyrir þau verk, sem gefin eru út í fyrsta sinn í sambandslandi, eða gefin eru út samtímis í sambandslandi og í landi utan sambandsins.

□ 2. Höfundar, sem ekki eru ríkisborgarar í sambandslandi en búa að staðaldri í öðru sambandslandi, skulu í skilningi sáttmálans taldir ríkisborgarar þess lands.

□ 3. Með „útgefnum verkum" er átt við verk, sem hafa verið gefin út með samþykki höfundar, án tillits til þess, hvernig eintökin eru framleidd, enda fullnægi framboð þeirra sanngjörnum kröfum almennings, þegar hliðsjón er höfð af tegund verksins. Það telst ekki útgáfa, þótt leikrit sé flutt eða söngleikur, kvikmynd sýnd eða tónverk leikið, bókmenntaverk lesið upp opinberlega, bókmennta- eða listaverk flutt um þráð eða útvarp, sýning haldin á listaverkum eða hús reist.

□ 4. Verk telst hafa verið gefið út samtímis í fleiri löndum en einu, ef það hefur komið út í tveimur löndum eða fleirum áður en liðnir eru þrjátíu dagar frá fyrstu útgáfu.

■ **4. gr.** Enda þótt skilyrðum 3. gr. sé ekki fullnægt, skulu njóta verndar samkvæmt þessum sáttmála:

a. Höfundar kvikmynda, ef framleiðandinn hefur aðalstöðvar sínar í sambandslandi eða býr þar að staðaldri.

b. Höfundar byggingarlistar, ef bygging er reist í sambandslandi, svo og höfundar listaverka, sem eru hluti af byggingum eða öðrum mannvirkjum í sambandslandi.

■ **5. gr.** 1. Höfundar skulu í öðrum sambandslöndum en upprunalandi njóta þess réttar fyrir verk sín, sem vernduð eru samkvæmt þessum sáttmála, sem landslög þar kunna að veita ríkisborgurum, nú eða síðar, og þar að auki þess sérstaka réttar, sem veittur er með sáttmála þessum.

□ 2. Höfundar skulu njóta réttinda þessara án nokkurra formskilyrða. Er neyzla réttindanna og beiting óháð þeirri vernd, sem veitt er í upprunalandi verksins, en af því leiðir, að umfang verndarinnar og dómstólaleiðir til verndar rétti höfundar fara einungis eftir landslögum, þar sem verndar er krafizt, svo fremi að sáttmálinn mæli ekki fyrir á annan hátt.

□ 3. Um verndina í upprunalandi fer eftir lögum þar. Nú er höfundur verks, sem verndar nýtur eftir sáttmála þessum, ekki ríkisborgari í upprunalandi verksins, og skal hann þó njóta þar sömu réttinda og höfundar, sem þar eiga ríkisfang.

□ 4. Upprunaland skal talið, sem hér segir:

a. Ef um er að ræða verk, sem gefin eru út í fyrsta sinn í sambandslandi, telst það land upprunaland. Ef verk hefur verið gefið út samtímis í fleiri sambandslöndum en einu og verndartími er misjafnlega langur, telst það land upprunaland, sem skemmstan verndartíma veitir.

b. Ef verk er samtímis gefið út í sambandslandi og í landi utan sambandsins, telst sambandslandið upprunaland.

c. Ef um er að ræða verk, sem ekki hafa verið gefin út, eða verk, sem hafa verið gefin út í fyrsta skipti í öðru landi en sambandslandi, án þess að hafa verið gefin samtímis út í sambandslandi, skal sambandsland það, þar sem höfundur á ríkisfang, talið sambandsland — þannig:

1. að þegar um er að ræða kvikmynd og framleiðandi hefur aðalstöðvar sínar í sambandslandi, eða býr þar að staðaldri, skal það talið upprunaland eða,

2. ef um er að ræða byggingarlist, og bygging er reist í sambandslandi, eða önnur listaverk eru hluti af byggingu eða mannvirki í sambandslandi, skal það land talið upprunaland.

■ **6. gr.** 1. Ef land, annað en sambandsland, veitir ekki nægilega vernd verkum þeirra höfunda, sem eru ríkisborgarar í sambandslandi, er sambandslandi heimilt að takmarka þá vernd, sem veitt er verkum höfunda, sem á útgáfudegi fyrstu útgáfu eru ríkisborgarar annars lands eða búa ekki að staðaldri í sambandslandi. Nú neytir land það, þar sem verk var fyrst gefið út, þessa réttar, og er þá öðrum sambandslöndum ekki skylt að veita því verki, sem þannig sætir sérstakri meðferð, meiri vernd en það nýtur í því sambandslandi, þar sem það var gefið út í fyrsta sinn.

□ 2. Engin takmörkun samkvæmt undanfarandi málsgrein skal skerða þau réttindi, sem höfundur hefur öðlazt fyrir verk í sambandslandi og út voru gefin áður en takmörkunin kom til framkvæmda.

□ 3. Þau sambandslönd, sem takmarka viðurkenningu höfundarréttar samkvæmt þessari grein, skulu tilkynna það framkvæmdastjóra World Intellectual Property Organization (hér eftir nefndur „framkvæmdastjórinn") með skriflegri yfirlýsingu, þar sem tilgreind séu þau lönd, sem veitt er takmörkuð vernd, og þær takmarkanir á rétti þeirra höfunda, sem eru ríkisborgarar í þeim löndum. Framkvæmdastjórinn skal þegar í stað skýra sambandslöndunum frá yfirlýsingunni.

■ **6. gr. a.** 1. Auk fjárhagslegra réttinda og jafnvel þótt höfundur hafi framselt þess konar réttindi, skal hann hafa rétt til að krefjast viðurkenningar á því, að hann sé höfundur verksins, og til að mótmæla hvers konar afbökunum, misþyrmingum eða öðrum breytingum á því eða annars konar spjöllum, sem skerða mundu heiður hans eða álit.

□ 2. Þau réttindi, sem höfundi eru veitt í 1. mgr., skulu haldast að honum látnum, a. m. k. þangað til

fjárhagslegu réttindin falla niður, og skulu þau vera í höndum þeirra einstaklinga og stofnana, sem lög ákveða í landi, þar sem réttindanna er krafizt. Þó skal þeim löndum, sem ekki hafa ákvæði í lögum sínum, þegar þau fullgilda samninginn eða gerast aðilar að honum, um vernd eftir lát höfundar fyrir öll þau réttindi, sem tilgreind eru í 1. mgr., heimilt að ákveða, að sum þeirra skuli falla niður að höfundi látnum.

☐ 3. Lagaleg aðstoð til verndar réttindum þeim, sem fjallað er um í þessari grein, fer eftir lögum þess lands þar sem verndar er krafizt.

■ **7. gr.** 1. Gildistími þeirrar verndar, sem sáttmáli þessi veitir, skal vera æviskeið höfundar og fimmtíu ár eftir lát hans.

☐ 2. Þegar um er að ræða kvikmyndir, á hinn bóginn, geta sambandslöndin ákveðið, að gildistíma skuli ljúka fimmtíu árum eftir að kvikmynd hefur verið sýnd almenningi með leyfi höfundar, en ef þess konar sýning hefur ekki farið fram á fimmtíu árum frá gerð hennar, lýkur gildistímanum fimmtíu árum eftir gerð hennar.

☐ 3. Þegar um er að ræða nafnlaus verk eða verk með dulnefni, lýkur gildistíma verndar þeirrar, sem sáttmáli þessi veitir, fimmtíu árum eftir að verkið hefur á löglegan hátt verið birt almenningi. En þegar dulnefnið, sem höfundur hefur valið sér, veldur engum vafa um, hver hann er, skal gildistími verndarinnar vera sá, sem til er tekinn í 1. mgr. Ef höfundur að nafnlausu verki eða að verki með dulnefni skýrir frá því, hver hann er, á áðurnefndu tímabili, skal gildistími verndarinnar vera sá, sem til er tekinn í 1. mgr. Sambandslöndunum er ekki skylt að vernda nafnlaus verk eða verk með dulnefni, ef ástæða er til að ætla, að höfundurinn hafi látizt fyrir fimmtíu árum.

☐ 4. Sambandslöndunum er áskilinn réttur til að kveða á með lögum um gildistíma verndar fyrir ljósmyndir og listiðnað, að svo miklu leyti, sem hann kann að njóta verndar sem listaverk. Gildistíminn skal þó ekki vera styttri en tuttugu og fimm ár frá því, að verkið var gert.

☐ 5. Vernd sú eftir lát höfundar og verndin, sem veitt er í 2., 3. og 4. mgr., verður virk á dánardegi eða á þeim degi, þegar atburðir þeir verða, sem um er rætt í þessum málsgreinum, en gildistíminn skal þó jafnan talinn hefjast 1. janúar árið á eftir.

☐ 6. Sambandslöndunum er heimilt að ákveða, að verndartíminn skuli vera lengri en til er tekinn í málsgreinunum að ofan.

☐ 7. Þau sambandslönd, sem bundin eru af Rómarsamningi þessa sáttmála og hafa í lögum sínum, þeim sem í gildi voru við undirritun þessa samnings, ákvæði um skemmri gildistíma en til er tekinn í málsgreinunum að ofan, skulu mega halda þeim gildistíma, þegar þau fullgilda þennan samning eða gerast aðilar að honum.

☐ 8. Gildistíminn skal jafnan fara eftir lögum þess lands, þar sem verndar er krafizt. Þó skal hann ekki vera lengri en sá tími, sem til er tekinn í upprunalandi verksins, nema lög, þar sem verndar er krafizt, mæli fyrir á annan hátt.

■ **7. gr. a.** Ákvæði undanfarandi greinar skulu einnig gilda, þegar fleiri en einn er höfundur að verki, þannig að gildistíminn, sem talinn er frá láti höfundar, verði talinn frá láti þess, sem síðastur deyr.

■ **8. gr.** Höfundar bókmennta- og listaverka, sem njóta verndar samkvæmt þessum sáttmála, skulu hafa einkarétt til að þýða eða leyfa þýðingar á verkum sínum, meðan réttur þeirra til frumverkanna nýtur verndar.

■ **9. gr.** 1. Höfundar bókmennta- og listaverka, sem njóta verndar samkvæmt þessum sáttmála, skulu hafa einkarétt til að leyfa eftirgerðir verkanna með hvaða aðferðum og í hvaða formi sem er.

☐ 2. Sambandslöndunum er áskilinn réttur til að heimila með lögum, að eftirgerðir þessara verka skuli leyfðar í sérstökum tilfellum, enda brjóti þær ekki í bága við eðlilega hagnýtingu þeirra og hafi ekki í för með sér ósanngjarna röskun á lögmætum hagsmunum höfundar.

☐ 3. Hvers konar upptaka á hljóðum eða myndum skal talin eftirgerð í merkingu þessa sáttmála.

■ **10. gr.** 1. Heimilt er að nota tilvitnanir úr verkum, sem þegar hafa verið löglega birt almenningi, enda sé notkunin í samræmi við þær venjur, sem teljast mega sanngjarnar, og gangi ekki lengra en tilgangurinn réttlætir; tekur þetta einnig til tilvitnana úr blaðagreinum og tímaritum, sem dagblöð birta sem útdrætti.

☐ 2. Það er sambandslandanna að ákveða með lögum eða með sérstökum samningum, sem þegar eru fyrir hendi eða gerðir verða milli þeirra, að leyfilegt skuli að nota bókmennta- og listaverk við kennslu, svo sem með því, að birta myndir í bókum, lesa upp í útvarpi, eða gera upptökur í hljóðum eða myndum, enda sé ekki gengið lengra en tilgangurinn helgar og notkunin í samræmi við sanngjarnar venjur.

☐ 3. Þegar verk eru notuð með þeim hætti, sem greint er frá í málsgreininni að ofan, skulu verkin nafngreind og eins nafn höfundar, ef það sést á þeim.

■ **10. gr. a.** 1. Sambandslöndunum er áskilinn réttur til að leyfa með lögum að almenningi séu birtar, í dagblöðum, í útvarpi eða um þráð, greinar, sem áður hafa birzt í dagblöðum eða tímaritum, um þá þætti fjármála, stjórnmála og trúmála, sem efst eru á baugi, eða ef um þessi efni hefur áður verið fjallað í útvarpi, enda sé birting í blöðum, útvarpi og um þráð ekki gagngert áskilin öðrum. Heimilda skal jafnan getið greinilega. Ef þeirri skyldu er ekki fullnægt, skal fara um viðurlög við því eftir lögum þess lands, þar sem verndar er krafizt.

☐ 2. Sambandslöndunum er einnig áskilinn réttur til að kveða á um það með lögum með hvaða skilmálum megi, til þess að flytja almenningi fréttir af daglegum atburðum í myndum, í kvikmyndum, í útvarpi og um þráð, af tilliti til þess, sem réttlætist af tilgangi fréttaþjónustunnar, hafa eftir og birta almenningi bókmennta- eða listaverk, sem sjást eða heyrast, þegar atburðirnir verða.

■ **11. gr.** 1. Höfundar leikrita, söngleikja og tónverka hafa einkarétt til að leyfa:

1. opinberan flutning verka sinna og með hvaða aðferðum eða hætti slíkur opinber flutningur skuli fara fram;

2. hvers konar flutning almenningi á flutningi verka sinna.

☐ 2. Höfundar leikrita og söngleikja skulu allan þann tíma, sem réttur helzt til frumverkanna, njóta sömu réttinda varðandi þýðingar á þeim.

■ **11. gr. a.** 1. Höfundar bókmennta- og listaverka hafa einkarétt til að leyfa:

1. að verk þeirra séu flutt í útvarpi eða flutt almenningi með hvers konar öðrum þráðlausum sendingum, í táknum, hljóðum eða myndum;

2. hvers konar flutning almenningi, um þráð eða með endurflutningi útvarpsflutnings, ef um hann annast aðrir en verkið fluttu upphaflega;

3. opinberan endurflutning á flutningi verksins í útvarpi, með hátalara eða öðrum samsvarandi tækjum, sem senda í táknum, með hljóðum eða í myndum.

□ 2. Það er sambandslandsins að ákveða með lögum skilyrði fyrir því, að unnt sé að beita réttindum þeim, sem getið er um í málsgreininni að ofan, en skilyrðin skulu einungis gilda í þeim löndum, sem skilyrðin hafa sett. Þau skulu með engu móti skerða siðferðilegan rétt höfundar, né heldur rétt hans til að fá sanngjarna þóknun, sem ákveðin skal af þeim aðila, sem til þess hefur vald, ef ekki næst samkomulag um hana.

□ 3. Ef ekki eru fyrirmæli um það í gagnstæða átt, skal leyfi, sem veitt hefur verið samkvæmt 1. mgr. þessarar greinar, ekki fela í sér heimild til upptöku á verki, sem flutt er í útvarpi, með tækjum til upptöku á hljóðum og myndum. Sambandslöndunum skal þó heimilt að setja með lögum reglur um bráðabirgðaupptökur, sem útvarpsstöð gerir með eigin tækjum til afnota við útvarpssendingar sínar. Má leyfa í slíkum lögum, að upptökur þessar skuli varðveittar í opinberum söfnum vegna sérstaks sögulegs gildis þeirra.

■ **11. gr. b.** 1. Höfundar bókmenntaverka hafa einkarétt til að leyfa:

1. opinberan upplestur á verkum sínum og þess konar opinberan upplestur með hvaða hætti og tækjum sem er;

2. hvers konar endurflutning almenningi á upplestri verka sinna.

□ 2. Höfundar bókmenntaverka skulu allan þann tíma, sem réttur helzt til frumverkanna, njóta sömu réttinda varðandi þýðingar á þeim.

■ **12. gr.** Höfundar bókmennta- eða listaverka skulu hafa einkarétt til að leyfa aðlaganir á þeim, útsetningar eða aðrar breytingar.

■ **13. gr.** 1. Hvert sambandsland getur sett hjá sér fyrirvara og skilyrði um einkarétt þann, sem veittur er höfundi tónverks og höfundi texta, þegar hinn síðarnefndi hefur samþykkt upptöku textans með tónverkinu, til að leyfa hljóðupptöku á því tónverki með slíkum texta, ef um hann er að ræða. En allir slíkir fyrirvarar og skilyrði skulu aðeins gilda í þeim löndum, sem þau hafa sett, og með engu móti skerða rétt þessara höfunda til að fá sanngjarna þóknun, sem ákveðin skal af þeim aðila, sem til þess hefur vald, ef ekki næst um hana samkomulag.

□ 2. Upptökum á tónverkum, sem gerðar hafa verið í sambandslandi samkvæmt 3. mgr. 13. gr. sáttmálanna, sem undirritaðir voru í Róm 2. júní 1928 og í Brüssel 26. júní 1948, má framleiða eftir í því landi án leyfis höfundar tónverksins, þar til liðin eru tvö ár frá því að það land verður bundið af samningi þessum.

□ 3. Upptökur, sem gerðar hafa verið samkvæmt 1. og 2. mgr. þessarar greinar, og fluttar hafa verið án leyfis hlutaðeigandi aðila til lands, þar sem þær eru taldar brjóta í bága við upptökuréttindi, má gera upptækar.

1972 Nr. 80 31. maí

■ **14. gr.** 1. Höfundar bókmennta- og listaverka hafa einkarétt til að leyfa:

1. aðlögun og eftirgerð verkanna fyrir kvikmyndir og dreifingu þeirra, þegar þau hafa verið þannig aðlöguð og eftirgerð;

2. opinberan flutning og flutning almenningi um þráð á verkum, sem þannig hafa verið aðlöguð og eftirgerð.

□ 2. Ef kvikmynd, sem gerð er eftir bókmennta- eða listaverki, er breytt í hvers konar annað listrænt form, skal það, án þess að skertur sé réttur höfundar kvikmyndarinnar til að veita leyfi, háð leyfi höfundanna að frumverkunum.

□ 3. Ákvæði 1. mgr. 13. gr. skulu ekki eiga við.

■ **14. gr. a.** 1. Kvikmynd skal njóta verndar sem frumverk, en að óskertum höfundarrétti til þeirra verka, sem við gerð hennar kunna að hafa verið aðlöguð eða eftirgerð. Eigandi höfundarréttar að kvikmynd skal njóta sama réttar og höfundar frumverkanna, þar með talin þau réttindi, sem tilgreind eru í undanfarandi grein.

□ 2. a. Um eignarrétt að höfundarrétti að kvikmynd fer eftir lögum þess lands, þar sem verndar er krafizt.

b. Ef um það er að ræða á hinn bóginn, að sambandslönd hafa ákveðið í lögum sínum, að til eigenda höfundarréttar að kvikmyndum skuli taldir þeir höfundar, sem lagt hafa fram skerf til að gera hana, þá er slíkum höfundum, ef þeir hafa tekið að sér að leggja fram slíkan skerf og ekki er um að ræða gagnstæðan eða sérstakan áskilnað, óheimilt að banna framleiðslu kvikmyndarinnar, dreifingu hennar, opinberan flutning, þess konar flutning um þráð eða í útvarpi, eða hvers konar annan flutning hennar almenningi, eða að textar séu sýndir, eða að aðrir séu látnir leggja leikendum tal í munn.

c. Það fer eftir lögum í landi, þar sem höfundur kvikmyndar hefur aðalstöðvar sínar eða býr að staðaldri, hvort samningur um framlag höfunda, eða annars konar gerningur um sama efni, skuli vera skriflegur til að beitt verði ákvæði b-liðsins. En sambandslöndunum, þar sem verndar er krafizt, er heimilt að ákveða með lögum, að skriflegur samningur eða annars konar skriflegur gerningur sama efnis skuli vera um umrætt framlag. Lönd þau, sem ákvæði hafa í þessa átt, skulu tilkynna það framkvæmdastjóranum með skriflegri yfirlýsingu, og skal hann þegar í stað skýra öllum öðrum sambandslöndum frá henni.

d. Með „gagnstæðum eða sérstökum" áskilnaði er átt við hvers konar skilyrði til takmörkunar, sem máli skipta um umrætt framlag.

□ 3. Ef landslög mæla ekki fyrir á annan veg, skulu ákvæði b-liðs 2. mgr. hér að ofan ekki taka til höfunda að handritum fyrir myndatökur, samtalshandritum og tónverkum, sem samin hafa verið fyrir kvikmyndir, né heldur til aðalleikstjóra þeirra. En þau sambandslönd, sem ekki hafa í lögum sínum ákvæði um gildi umræddra b-liðs 2. mgr. um umræddan leikstjóra, skulu tilkynna það framkvæmdastjóranum með skriflegri yfirlýsingu, og skal hann þegar í stað skýra öllum öðrum sambandslöndum frá henni.

■ **14. gr. b.** 1. Höfundur eða, ef hann er látinn, þeir

einstaklingar eða stofnanir, sem til þess er veitt heimild í landslögum, skulu að því, er tekur til frumlistaverka og frumhandrita rithöfunda og tónskálda, eiga óframseljanlegan rétt til hlutdeildar í sérhverri sölu verksins, sem fram fer eftir fyrsta framsal höfundar þess.

□ 2. Verndar þeirrar, sem undanfarandi málsgrein veitir, verður því aðeins krafizt í sambandslandi, að löggjöf í landi höfundar leyfi það, og aðeins að því marki, sem leyft er í landi, þar sem verndarinnar er krafizt.

□ 3. Fyrirkomulag á innheimtu og fjárhæðir skulu ákveðnar með landslögum.

■ **15. gr.** 1. Til þess að höfundur að bókmennta- eða listaverki, sem verndar nýtur samkvæmt þessum sáttmála, verði talinn slíkur höfundur, þegar sönnun fyrir hinu gagnstæða liggur ekki fyrir, og geti því höfðað mál í sambandslandi vegna réttarskerðingar, er nægilegt, að nafn hans komi fram á verkinu á venjulegan hátt. Skal ákvæði þessarar málsgreinar gilda, jafnvel þótt nafn höfundar sé dulnefni, ef dulnefnið veldur engum vafa um, hver hann er.

□ 2. Ef sönnun fyrir hinu gagnstæða liggur ekki fyrir, skal sá einstaklingur eða fyrirtæki, sem nafngreint er í kvikmynd með venjulegum hætti, talið hafa gert hana.

□ 3. Ef um er að ræða önnur nafnlaus verk eða önnur verk undir dulnefni en þau, sem um getur í 1. mgr. að ofan, skal sá útgefandi, sem nafngreindur er á verkinu, talinn umboðsmaður höfundar, nema sönnun fyrir hinu gagnstæða liggi fyrir, og skal honum sem slíkum heimilt að vernda réttindi höfundar og framfylgja þeim. Ákvæði þessarar málsgreinar gilda ekki, þegar höfundur hefur gefið sig fram og sannað staðhæfingu sína um það, að hann sé höfundur verksins.

□ 4. a. Þegar um er að ræða verk, sem ekki hafa verið gefin út, og höfundur er óþekktur en allar ástæður til að ætla, að hann sé ríkisborgari í sambandslandi, skal með lögum í því landi heimilt að tilnefna fullgildan aðila, sem komi fram fyrir hönd höfundar og hafi heimild til að vernda réttindi hans og framfylgja þeim í sambandslandinu.

b. Sambandslönd þau, sem gefa út slíkar tilnefningar samkvæmt skilmálum þessa ákvæðis, skulu tilkynna framkvæmdastjóranum það með skriflegri yfirlýsingu, sem hafi að geyma allar upplýsingar um þann aðila, sem þannig hefur verið tilnefndur. Skal framkvæmdastjórinn, þegar í stað skýra öllum öðrum sambandslöndum frá tilkynningunni.

■ **16. gr.** 1. Eignarupptaka á ólögmætum eftirgerðum skal heimil í öllum sambandslöndum, þar sem verkið er lögverndað.

□ 2. Ákvæði undanfarandi málsgreinar skulu einnig gilda um eftirgerðir, er koma frá löndum, þar sem verkið nýtur ekki verndar eða er hætt að njóta verndar.

□ 3. Upptaka skal fara fram eftir lögum í hverju landi.

■ **17. gr.** Ákvæði þessa sáttmála geta á engan hátt haft áhrif á rétt ríkisstjórnar sambandslands til að leyfa, hafa eftirlit með eða banna með lögum eða reglugerðum útbreiðslu, flutning eða sýningu á hvers konar verki eða framleiðslu, þegar aðila, sem til þess er bær, finnst nauðsynlegt að beita þeim rétti.

■ **18. gr.** 1. Sáttmáli þessi tekur til allra þeirra verka, sem við gildistöku hans eru enn ekki orðin almenningseign í upprunalandi verksins, vegna þess að verndartímabil þess er á enda.

□ 2. Ef verk hefur á hinn bóginn orðið almenningseign í landi, þar sem verndar er krafizt, fyrir þá sök, að verndartímabil það, sem því áður var veitt, er á enda, skal það ekki öðlast vernd á nýjan leik.

□ 3. Gildi þessarar reglu skal víkja fyrir hverjum þeim ákvæðum í sérstökum samningum um það efni, sem fyrir hendi eru eða gerðir verða milli sambandslandanna. Ef slík ákvæði eru ekki til, skulu þau lönd sem hlut eiga að máli, ákveða hvert fyrir sig skilyrðin fyrir gildi reglunnar.

□ 4. Framangreind ákvæði skulu einnig gilda um nýja aðila að sambandinu og um þau tilvik, þegar verndartími er lengdur samkvæmt ákvæðum 7. gr. eða með því, að fallið er frá fyrirvörum.

■ **19. gr.** Ekki skulu ákvæði þessa sáttmála girða fyrir það, að krafizt sé viðtækari verndar, sem í té kann að vera látin í lögum sambandslands.

■ **20. gr.** Ríkisstjórnir sambandslandanna áskilja sér rétt til að gera sérstaka samninga sín í milli, að svo miklu leyti sem slíkir samningar veita höfundum viðtækari réttindi en sáttmálinn, eða hafa að geyma önnur ákvæði, sem ekki brjóta í bága við hann. Ákvæði þau í samningum, sem fyrir eru, sem fullnægja þessum skilyrðum, skulu halda gildi sínu.

■ **21. gr.** 1. Sérstök ákvæði um þróunarlöndin er að finna í viðaukanum.

□ 2. Viðaukinn er óaðskiljanlegur hluti þessa samnings, sbr. þó ákvæði b-liðs 1. mgr. 28. gr.

■ **22. gr.** 1. a. Þau sambandslönd, sem bundin eru af ákvæðum 22.—26. gr., skulu stofna með sér sambandsþing.

b. Fyrir ríkisstjórn hvers lands skal vera einn fulltrúi, og má hann hafa sér til aðstoðar varafulltrúa, ráðgjafa og sérfræðinga.

c. Kostnað við sendinefnd greiði sú ríkisstjórn, sem nefndina hefur tilnefnt.

□ 2. a. Sambandsþingið skal:

1. fjalla um öll þau málefni, er það varða, að sambandinu sé haldið við lýði, þróun þess og framkvæmd þessa sáttmála;

2. gefa fyrirmæli International Bureau of Intellectual Property (hér eftir nefnd „alþjóðaskrifstofan"), sem getið er um í Samþykktinni um stofnun The World Intellectual Property Organization (hér eftir nefnd „alþjóðasamtökin"), um undirbúning að ráðstefnum til endurskoðunar, enda sé tekið viðeigandi tillit til hvers konar athugasemda þeirra sambandslanda, sem ekki eru bundin af 22.—26. gr.;

3. endurskoða og samþykkja skýrslur og störf framkvæmdastjóra alþjóðasamtakanna, þau sem sambandið varða, og gefa honum öll nauðsynleg fyrirmæli um málefni, sem það hefur vald til að segja fyrir um;

4. kjósa í framkvæmdanefnd sambandsþingsins;

5. endurskoða og samþykkja skýrslur og störf framkvæmdanefndarinnar og gefa henni fyrirmæli;

6. gera framkvæmdaáætlun og samþykkja fjárlög sambandsins til þriggja ára í senn og samþykkja endanlega reikninga;

7. samþykkja reglur um fjármál sambandsins;

8. koma á fót þeim sérfræðinganefndum og starfshópum, sem nauðsynlegir eru vegna starfsemi sambandsins;

9. ákveða hvaða löndum utan sambandsins og hvaða stjórnardeildum eða alþjóðlegum stofnunum, þótt ekki séu stjórnarstofnanir, skuli leyft að hafa áheyrnarfulltrúa á fundum þess;

10. samþykkja breytingar á 22.—26. gr.;

11. gera hverja þá aðra ráðstöfun, sem við á og til þess er fallin, að stuðla að tilgangi sambandsins;

12. framkvæma önnur þau störf, sem til heyra samkvæmt þessum sáttmála;

13. beita þeim rétti, sem því er veittur í Samþykktinni um stofnun alþjóðasamtakanna, ef það samþykkir það.

b. Þegar um er að ræða málefni, sem einnig varða hagsmuni annarra sambanda, sem alþjóðasamtökin stjórna, skal sambandsþingið taka ákvarðanir sínar, eftir að það hefur leitað ráða samræmingarnefndar alþjóðasamtakanna.

☐ 3. a. Hvert aðildarríki sambandsþingsins fer með eitt atkvæði.

b. Þingfundir eru lögmætir, ef fulltrúar fyrir helming aðildarríkja sambandsþingsins sækja fund.

c. Sambandsþingið getur samþykkt ákvarðanir þrátt fyrir ákvæði b-liðsins, ef þingfund sækja færri en helmingur fulltrúa aðildarríkja sambandsþingsins en þó þriðjungur þeirra eða fleiri, en allar slíkar ákvarðanir, að undanskildum ákvörðunum um eigin þingsköp, skulu því aðeins taka gildi, að fullnægt sé eftirtöldum skilyrðum. Alþjóðaskrifstofan skal tilkynna umræddar ákvarðanir þeim aðildarríkjum sambandsþingsins, sem ekki áttu fulltrúa á fundi, og gefa þeim kost á að láta atkvæði sitt skriflega í ljós, eða að þeir greiði ekki atkvæði, innan þriggja mánaða frá dagsetningu tilkynningarinnar. Ef tala þeirra aðildarríkja, sem þannig hafa greitt atkvæði, eða ekki greitt atkvæði, nær í lok þess tímabils þeirri tölu aðildarríkja, sem á vantaði til að þingfundurinn hefði verið lögmætur, skulu slíkar ákvarðanir taka gildi, ef þær hafa jafnframt náð tilskildum meirihluta.

d. Til að samþykkja ákvarðanir sambandsþingsins þarf tvo þriðju hluta greiddra atkvæða, sbr. þó ákvæði 2. mgr. 26. gr.

e. Það teljast ekki greidd atkvæði, ef setið er hjá.

f. Fulltrúi getur aðeins verið umboðsmaður fyrir eitt land og aðeins greitt atkvæði í nafni þess.

g. Sambandslöndum, sem ekki eru aðilar að sambandsþinginu, skal leyft að senda áheyrnarfulltrúa.

☐ 4. a. Halda skal reglulegt sambandsþing þriðja hvert almanaksár og framkvæmdastjórinn kveðja til þess á sama tíma og sama stað og allsherjarþing alþjóðasamtakanna er haldið, nema þegar sérstaklega stendur á.

b. Sambandsþingið skal heyja aukaþing samkv. kvaðningu framkvæmdastjórans að beiðni framkvæmdanefndarinnar eða að beiðni eins fjórða hluta aðildarríkja sambandsþingsins.

☐ 5. Sambandsþingið setur sér eigin þingsköp.

■ **23. gr.** 1. Sambandsþingið skal hafa framkvæmdanefnd.

☐ 2. a. Framkvæmdanefndin skal skipuð fulltrúum þeirra ríkja, sem sambandsþingið hefur valið úr hópi aðildarríkja sambandsþingsins. Þá skal land það, þar sem aðalstöðvar alþjóðasamtakanna eru, enn fremur eiga sjálfkrafa sæti í nefndinni, sbr. þó b-lið 7. mgr. 25. gr.

1972 Nr. 80 31. maí

b. Ríkisstjórn hvers aðildarríkis framkvæmdanefndarinnar skal eiga þar fulltrúa, en honum til aðstoðar mega vera varafulltrúar, ráðgjafar og sérfræðingar.

c. Kostnað við sendinefnd greiði sú ríkisstjórn, sem nefndina hefur tilnefnt.

☐ 3. Aðildarríki framkvæmdanefndarinnar skulu vera einn fjórði hluti af aðildarríkjum sambandsþingsins. Við ákvörðun tölu nefndarmanna skal afgangi, þegar deilt hefur verið með fjórum, sleppt.

☐ 4. Við kosningu fulltrúa í framkvæmdanefndina skal sambandsþingið taka hæfilegt tillit til sanngjarnrar skiptingar út frá landfræðilegri legu og til nauðsynja þeirra ríkja, sem aðilar eru að sérstökum samningum, er gerðir kynnu að verða á vegum sambandsins, á að vera meðal þeirra ríkja, sem sæti eiga í framkvæmdanefndinni.

☐ 5. a. Fulltrúar í framkvæmdanefndinni hefja störf í lok sambandsþingsins, sem kaus þá, en ljúka störfum í lok næsta reglulegs sambandsþings.

b. Heimilt er að endurkjósa fulltrúa í framkvæmdanefndina, en ekki fleiri en tvo þriðju þeirra.

c. Sambandsþingið setur reglur í einstökum atriðum um kosningu og hugsanlega endurkosningu fulltrúa í framkvæmdanefndina.

☐ 6. a. Framkvæmdanefndin skal:

1. gera uppkast að dagskrá sambandsþingsins;

2. leggja fyrir sambandsþingið tillögur um uppkast það að framkvæmdaáætlun og þriggja ára fjárlögum, sem framkvæmdastjórinn hefur undirbúið;

3. samþykkja sérstök árleg fjárlög og framkvæmdaáætlanir, sem framkvæmdastjórinn hefur undirbúið, enda séu þær innan marka framkvæmdaáætlunarinnar og þriggja ára fjárlaganna;

4. leggja fyrir sambandsþingið með viðeigandi athugasemdum starfsskýrslur framkvæmdastjórans og árlegar skýrslur endurskoðenda um reikningana;

5. gera allar nauðsynlegar ráðstafanir, í samræmi við ákvarðanir sambandsþingsins og með hliðsjón af þeim kringumstæðum, sem fyrir hendi kunna að verða milli tveggja reglulegra sambandsþinga, til að tryggja það, að framkvæmdastjórinn framfylgi framkvæmdaáætlun sambandsins;

6. framkvæma önnur þau störf, sem nefndinni eru falin samkvæmt þessum sáttmála.

b. Þegar um er að ræða málefni, sem einnig varða hagsmuni annarra sambanda, sem alþjóðasamtökin stjórna, skal framkvæmdanefndin taka ákvarðanir sínar, eftir að leitað hefur verið ráða samræmingarnefndar alþjóðasamtakanna.

☐ 7. a. Framkvæmdanefndin skal halda reglulegan fund einu sinni á ári samkvæmt kvaðningu framkvæmdastjórans, og er æskilegt, að sá fundur sé haldinn á sama tíma og sama stað og fundur samræmingarnefndar alþjóðasamtakanna.

b. Framkvæmdanefndin skal halda aukafundi samkvæmt kvaðningu framkvæmdastjórans, annað hvort að frumkvæði hans sjálfs eða samkvæmt beiðni formanns nefndarinnar eða eins fjórða hluta nefndarmanna.

□ 8. a. Hvert aðildarríki framkvæmdanefndarinnar fer með eitt atkvæði.

b. Fundir eru lögmætir, þegar helmingur nefndarmanna sækir fund.

c. Einfaldur meirihluti greiddra atkvæða ræður úrslitum mála.

d. Það teljast ekki greidd atkvæði, ef setið er hjá.

e. Nefndarmaður getur aðeins verið fulltrúi fyrir eitt land og aðeins greitt atkvæði í nafni þess.

□ 9. Sambandslöndum, sem ekki eiga fulltrúa í framkvæmdanefndinni, skal leyft að senda áheyrnarfulltrúa.

□ 10. Framkvæmdanefndin setur sér eigin þingsköp.

■ **24. gr.** 1. a. Alþjóðaskrifstofan hefur með höndum framkvæmdastörf fyrir sambandið og tekur við af sambandsskrifstofunni, sem stofnuð var samkvæmt Alþjóðasáttmálanum til verndar eignarréttindum á sviði iðnaðar.

b. Alþjóðaskrifstofunni ber einkum að annast skrifstofuhald fyrir hinar ýmsu stofnanir sambandsins.

c. Framkvæmdastjóri alþjóðasamtakanna skal vera framkvæmdastjóri sambandsins og koma fram fyrir þess hönd.

□ 2. Alþjóðaskrifstofan skal viða að sér upplýsingum, er varða vernd höfundarréttar, og gefa þær út. Skulu sambandslöndin þegar í stað tilkynna skrifstofunni um öll ný lög og opinber fyrirmæli um vernd höfundarréttar.

□ 3. Alþjóðaskrifstofan skal gefa út mánaðarrit.

□ 4. Alþjóðaskrifstofan veitir sambandslöndunum samkvæmt beiðni þeirra upplýsingar um málefni, sem varða vernd höfundarréttar.

□ 5. Alþjóðaskrifstofan skal annast rannsóknir og láta í té þjónustu, sem stuðli að því að auðvelda vernd höfundarréttar.

□ 6. Framkvæmdastjórinn og þeir starfsmenn, sem hann tilnefnir, skulu án atkvæðisréttar sitja fundi sambandsþingsins, framkvæmdanefndarinnar og annarra sérfræðinganefnda og starfshópa. Framkvæmdastjórinn eða starfsmaður, sem hann tilnefnir, skulu sjálfkrafa vera ritarar þessara aðila.

□ 7. a. Alþjóðaskrifstofan skal samkvæmt fyrirmælum sambandsþingsins og í samvinnu við framkvæmdanefndina annast undirbúning að ráðstefnum til endurskoðunar á ákvæðum sáttmálans öðrum en 22.—26. gr.

b. Alþjóðaskrifstofunni er heimilt að ráðfæra sig við stjórnardeildir og alþjóðlegar stofnanir, þótt ekki séu á vegum ríkisstjórna, varðandi undirbúning að ráðstefnum til endurskoðunar.

c. Framkvæmdastjórinn og þeir starfsmenn, sem hann tilnefnir, skulu taka þátt í umræðum á þessum ráðstefnum, en hafa ekki atkvæðisrétt.

□ 8. Alþjóðaskrifstofan skal framkvæma önnur þau verkefni, sem henni verða falin.

■ **25. gr.** 1. a. Sambandið skal hafa fjárlög.

b. Í fjárlögum sambandsins skulu meðtaldar tekjur og gjöld sambandsins beinlínis, framlag þess til sameiginlegs kostnaðar sambandanna og, þegar þannig stendur á, fjárhæð sú, sem veitt er til að standast kostnað af ráðstefnu alþjóðasamtakanna.

c. Sá kostnaður, sem ekki verður rakinn til sambandsins eingöngu, heldur einnig til eins eða fleiri sambanda, sem stjórnað er af alþjóðasamtökunum, skal talinn sameiginlegur kostnaður. Hlutdeild sambandsins í þessum kostnaði skal fara eftir þeim hag, sem sambandið hefur af honum.

□ 2. Fjárlög sambandsins skulu þannig úr garði gerð, að tekið sé hæfilegt tillit til þarfarinnar á að samræma þau fjárhagsáætlunum annarra sambanda, sem alþjóðasamtökin stjórna.

□ 3. Fjárlögum sambandsins koma tekjur með eftirtöldum hætti:

1. framlög sambandslandanna;
2. laun og greiðslur fyrir þjónustu, sem alþjóðaskrifstofan lætur í té á vegum sambandsins;
3. sala á ritum alþjóðaskrifstofunnar varðandi sambandið og höfundarlaun fyrir þau;
4. gjafir, arfur og styrkir;
5. leigur, vextir og ýmsar aðrar tekjur.

□ 4. a. Sambandslöndunum skal skipt í flokka til ákvörðunar á framlagi þeirra til fjárlaganna, og skulu sambandslöndin greiða ársframlög á grundvelli einingartölu, sem þannig er ákveðin:

I.	flokkur	25
II.	flokkur	20
III.	flokkur	15
IV.	flokkur	10
V.	flokkur	5
VI.	flokkur	3
VII.	flokkur	1

b. Ef sambandsland hefur ekki þegar tilkynnt um það, skal það um leið og það afhendir fullgildingar- eða aðildarskjöl tilkynna, hvar í flokki það vilji vera. Sambandslandi er heimilt að skipta um flokk. Ef það kýs að fara í lægri flokk, verður það að tilkynna það sambandsþinginu á reglulegu þingi þess. Tekur breytingin gildi frá byrjun næsta almanaksárs eftir reglulegt þing.

c. Ársframlag sambandslands skal vera eins hár hluti af þeirri fjárhæð, sem sambandslöndin öll leggja til árlegum fjárlögum þess, eins og einingartala sambandslands er hár hluti af samanlagðri einingartölu allra landanna, sem framlög greiða.

d. Framlögin falla í gjalddaga 1. janúar ár hvert.

e. Ef land er í vanskilum um greiðslu framlags síns, skal það ekki hafa atkvæðisrétt í neinum þeim samtökum sambandsins, sem það tekur þátt í, ef fjárhæð sú, sem það er í vanskilum um, nemur þeim framlögum, sem því var alls skylt að greiða fyrir tvö síðustu ár, eða hærri fjárhæð. Hverjum samtökum sambandsins er þó heimilt að leyfa því landi að fara áfram með atkvæðisrétt í þeim samtökum, ef og svo lengi sem þau þykjast fullviss um, að greiðsludrátturinn stafi af sérstökum og óviðráðanlegum ástæðum.

f. Ef fjárlög hafa ekki verið samþykkt fyrir byrjun næsta reikningstímabils, skal farið eftir fjárlögum fyrra árs í samræmi við ákvæði fjármálareglugerðarinnar.

□ 5. Reiknað skal út hver laun og greiðslur séu útistandandi fyrir þjónustu, sem alþjóðaskrifstofan hefur látið í té á vegum sambandsins, og skal framkvæmdastjórinn annast um að tilkynna það sambandsþinginu og framkvæmdanefndinni.

□ 6. a. Sambandið skal hafa framkvæmdasjóð, og skal hann stofnaður með einni greiðslu frá hverju sam-

bandslandi. Ef sjóðurinn verður ófullnægjandi, skal sambandsþingið ákveða um aukningu hans.

b. Byrjunarframlag hvers lands til umræddsjóðs, eða þátttaka þess í aukningu hans, skal vera ákveðið hlutfall af ársframlagi landsins á því ári, sem sjóðurinn er stofnaður eða aukningin ákveðin.

c. Hlutföllin og greiðsluskilmálar skulu ákveðnir af sambandsþinginu samkvæmt tillögum framkvæmdastjórans og eftir að það hefur leitað ráða samræmingarnefndar alþjóðasamtakanna.

☐ 7. a. Í samningi þeim um aðalstöðvarnar, sem gerður er við landið, þar sem þær hafa aðsetur, skal tekið fram, að jafnan þegar framkvæmdasjóðurinn verði ófullnægjandi, skuli það land leggja honum fé. Um fjárhæð þessa framlags og skilmálana fyrir veitingu þess skulu gerðir sérstakir samningar hverju sinni milli landsins og alþjóðasamtakanna. Meðan á landinu hvílir sú skylda, að láta slík framlög í té, skal það sjálfkrafa hafa sæti í framkvæmdanefndinni.

b. Land það, sem um getur í a-lið, og alþjóðasamtökin hafa hvort um sig rétt til að segja upp samningnum um framlagsskylduna með skriflegri tilkynningu. Tekur uppsögnin gildi eftir þrjú ár frá lokum þess árs, þegar tilkynning var send.

☐ 8. Eitt eða fleiri sambandslönd eða utan að komandi endurskoðendur skulu annast endurskoðun reikninganna í samræmi við ákvæði fjármálareglugerðarinnar. Skulu þeir tilnefndir af sambandsþinginu með samþykki þeirra.

■ **26. gr.** 1. Land, sem á aðild að sambandsþinginu, framkvæmdanefndin og framkvæmdastjórinn geta hver um sig borið fram tillögur til breytingar á 22., 23., 24. og 25. gr., svo og um breytingar á þessari grein. Skal framkvæmdastjórinn tilkynna slíkar tillögur þeim löndum, sem aðild eiga að sambandsþinginu, a. m. k. sex mánuðum áður en þær verða teknar þar til meðferðar.

☐ 2. Breytingar á greinum þeim, sem rætt er um í 1. mgr., skulu samþykktar af sambandsþinginu, og þarf til þess þrjá fjórðu hluta greiddra atkvæða. Þó þarf fjóra fimmtu hluta greiddra atkvæða til að breyta 22. grein og þessari grein.

☐ 3. Breytingar á greinum þeim, sem rætt er um í 1. mgr., taka gildi einum mánuði eftir að framkvæmdastjórinn hefur fengið í hendur skriflegar tilkynningar um það frá þremur fjórðu hlutum landa þeirra, sem aðild áttu að sambandsþinginu, þegar breytingarnar voru þar samþykktar, að þær hafi verið samþykktar á stjórnskipulegan hátt í landi því, sem hlut á að máli. Sérhver breyting á þessum greinum, sem þannig er samþykkt, skal vera bindandi fyrir öll þau lönd, sem aðild eiga að sambandsþinginu, þegar breytingin tekur gildi, eða verða síðar aðilar að því. Þó skal hver sú breyting, sem felur í sér aukningu á fjárskuldbindingum landanna, einungis binda þau lönd, sem hafa tilkynnt um samþykki sitt til þeirrar breytingar.

■ **27. gr.** 1. Sáttmáli þessi skal tekinn til endurskoðunar í því skyni, að lagðar verði fram tillögur til endurbóta á kerfi sambandsins.

☐ 2. Fulltrúar sambandslandanna skulu í þessu skyni halda með sér ráðstefnur í sambandslöndunum hverju á eftir öðru.

☐ 3. Breytingar á samningi þessum, þar með taldar breytingar á viðaukanum, verða aðeins samþykktar með samhljóða greiddum atkvæðum, sbr. þó ákvæði 26. greinar um breytingar á ákvæðum 22.—26. greinar.

■ **28. gr.** 1. a. Hvert það sambandsland, sem hefur undirritað þennan samning, getur fullgilt hann, og ef það hefur ekki undirritað hann, getur það gerzt aðili að honum. Fullgildingar- og aðildarskjöl skulu afhent framkvæmdastjóranum.

b. Sérhvert sambandsland getur lýst því yfir í fullgildingar- eða aðildarskjölum sínum, að fullgilding þess eða aðildarákvörðun taki ekki til 1.—21. greinar eða til viðaukans, þó þannig, að ef umrætt land hefur áður gefið yfirlýsingu samkvæmt 1. mgr. VI. greinar viðaukans, getur það aðeins lýst því yfir í skjölum sínum, að fullgilding þess eða aðildarákvörðun taki ekki til 1.—20. greinar.

c. Hvert það sambandsland, sem í fullgildingar- eða aðildarskjölum sínum hefur í samræmi við ákvæði b-liðsins undanþegið sig þeim ákvæðum, sem þar er vísað til, getur síðar ákveðið, að fullgilding þess eða aðildarákvörðun skuli taka til þeirra ákvæða. Skal yfirlýsing þess efnis afhent framkvæmdastjóranum.

☐ 2. a. 1.—21. grein og viðaukinn öðlast gildi, þegar liðnir eru þrír mánuðir frá því, að fullnægt hefur verið báðum eftirfarandi skilyrðum:

1. þegar a. m. k. fimm sambandslönd hafa fullgilt þennan samning eða gerzt aðilar að honum, án þess að hafa gefið út yfirlýsingu samkvæmt b-lið 1. mgr., og

2. þegar Frakkland, Spánn, Stóra-Bretland, Norður-Írland og Bandaríkin eru orðin bundin af Almenna höfundarréttarsáttmálanum (Universal Copyright Convention) eftir þá endurskoðun, sem fram fór á honum í París 24. júlí 1971.

b. Gildistakan, sem um er rætt í a-lið, skal eiga við þau sambandslönd, sem a. m. k. þremur mánuðum fyrir gildistökuna hafa skilað fullgildingar- eða aðildarskjölum, sem ekki hafa að geyma yfirlýsingu samkvæmt b-lið 1. mgr.

c. Að því er varðar hvert það sambandsland, sem bliður þessarar málsgreinar tekur ekki til, sem fullgildir eða gerist aðili að þessum samningi, án þess að gefa yfirlýsingu samkvæmt b-lið 1. mgr., skal 1.—21. grein og viðaukinn öðlast gildi eftir þrjá mánuði frá þeim degi, að framkvæmdastjórinn hefur tilkynnt um afhendingu á viðeigandi fullgildingar- eða aðildarskjölum, nema tiltekin hafi verið síðari dagsetning í þeim skjölum, sem afhent hafa verið. Í síðara tilvikinu skulu 1.—21. grein og viðaukinn öðlast gildi gagnvart því landi á þeim degi, sem þannig er tiltekinn.

d. Ákvæði stafliða a–c hafa ekki áhrif á gildi VI. greinar viðaukans.

☐ 3. Að því er varðar hvert það sambandsland, sem fullgildir eða gerist aðili að þessum samningi, með eða án yfirlýsingar samkvæmt b-lið 1. mgr., skal 22.—38. grein öðlast gildi eftir þrjá mánuði frá þeim degi, að framkvæmdastjórinn hefur tilkynnt um afhendingu á viðeigandi fullgildingar- eða aðildarskjölum, nema tiltekin hafi verið síðari dagsetning í skjölum þeim, sem afhent hafa verið. Í síðara tilvikinu skulu 22.—38. grein öðlast gildi gagnvart því landi á þeim degi, sem þannig er tiltekinn.

1972 Nr. 80 31. maí

■ **29. gr.** 1. Hvert það land, sem er utan við sambandið, getur gerzt aðili að þessum samningi og orðið þannig aðili að sáttmálanum og meðlimur sambandsins. Aðildarskjöl skulu afhent framkvæmdastjóranum.

□ 2. a. Að því er varðar sérhvert land utan sambandsins, öðlast sáttmáli þessi gildi þremur mánuðum eftir þann dag, að framkvæmdastjórinn hefur tilkynnt um afhendingu á aðildarskjali, nema síðari dagur hafi verið tiltekinn í skjali því, sem afhent hefur verið, sbr. þó staflið b. Í síðara tilvikinu skal sáttmálinn öðlast gildi gagnvart því landi á þeim degi, sem þannig er tiltekinn.

b. Ef gildistakan samkvæmt staflið a á sér stað á undan gildistöku 1.—21. greinar og gildistöku viðaukans samkvæmt a-lið 2. mgr. 28. gr., skal landið á meðan vera bundið af 1.—20. gr. Brüsselsamningsins í stað þess að vera bundið af 1.—21. gr. og viðaukanum.

■ **29. gr. a.** Fullgilding þessa samnings eða yfirlýsing um aðild að honum af hálfu hvers þess lands, sem ekki er bundið af 22.—28. gr. Stokkhólmssamnings þessa sáttmála, skal — einungis með hliðsjón af 2. mgr. 14. gr. sáttmálans, sem til alþjóðasamtakanna stofnaði — jafngilda fullgildingu umræddsStokkhólmssamnings, eða yfirlýsingu um aðild að honum, með þeim takmörkunum, sem greindar eru í 1. tölulið b-liðs 1. mgr. 28. gr. hans.

■ **30. gr.** 1. Fullgilding eða aðildaryfirlýsing skal hafa sjálfkrafa í för með sér samþykki á öllum ákvæðum þessa sáttmála og rétt til að neyta alls þess hagræðis, sem hann veitir, sbr. þó undantekningar þær, sem leyfðar eru í 2. mgr. þessarar greinar, í b-lið 1. mgr. 28. gr., í 2. mgr. 33. gr. og í viðaukanum.

□ 2. a. Hvert það sambandsland, sem fullgildir þennan samning eða gerist aðili að honum, skal halda áfram að njóta góðs af þeim fyrirvörum, sem það hefur áður gert, að því tilskildu, að það gefi út yfirlýsingu þess efnis, þegar það afhendir fullgildingar- eða aðildarskjöl sín, sbr. þó 2. mgr. V. greinar viðaukans.

b. Sérhvert land utan sambandsins getur lýst því yfir um leið og það gerist aðili að þessum sáttmála, sbr. þó 2. mgr. V. gr. viðaukans, að það hafi í hyggju að láta ákvæði 5. gr. sambandssáttmálans frá 1886, eins og frá honum var gengið í París 1896, gilda a. m. k. um stundarsakir, í stað 8. gr. þessa samnings, um rétt til að gera þýðingar, enda sé það greinileg forsenda, að umrædd ákvæði taki aðeins til þýðinga á tungumál, sem almennt sé notað í því landi. Að áskildum ákvæðum b-liðs 6. mgr. 1. gr. í viðaukanum, er hverju landi heimilt, hvað viðvíkur réttinum til að þýða verk, sem upprunnin eru í landi, sem notfærir sér slíkan fyrirvara, að láta í té vernd, er sé jafnmikil og sú vernd, sem látin er í té í síðarnefnda landinu.

c. Sérhvert land getur hvenær sem er fallið frá þessum fyrirvörum með tilkynningu til framkvæmdastjórans.

■ **31. gr.** 1. Sérhvert land getur lýst því yfir í fullgildingar- eða aðildarskjali sínu, eða tilkynnt framkvæmdastjóranum það með skriflegri tilkynningu hvenær sem er, að sáttmáli þessi skuli gilda um öll þau landssvæði eða hluta af þeim, sem tilgreind eru í yfirlýsingu eða tilkynningu og landið annast utanríkismál fyrir.

□ 2. Sérhvert land, sem hefur gefið slíka yfirlýsingu eða sent frá sér slíka tilkynningu, getur hvenær sem er tilkynnt framkvæmdastjóranum, að þessi sáttmáli skuli hætta að gilda á öllum landssvæðunum eða á hluta af þeim.

1972 Nr. 80 31. maí

□ 3. a. Sérhver yfirlýsing samkvæmt 1. mgr. skal öðlast gildi sama daginn og fullgildingar- eða aðildarskjöl þau, sem hún var í, öðluðust gildi, og sérhver tilkynning samkv. þeirri málsgrein skal öðlast gildi þremur mánuðum eftir að framkvæmdastjórinn hefur tilkynnt um hana.

b. Sérhver tilkynning samkvæmt 2. mgr. skal öðlast gildi tólf mánuðum eftir að hún barst framkvæmdastjóranum í hendur.

□ 4. Grein þessi skal á engan hátt skilin þannig, að hún gefi til kynna viðurkenningu sambandslands á raunverulegu ástandi á landssvæði, sem annað sambandsland hefur látið sáttmála þennan ná til með yfirlýsingu samkvæmt 1. mgr., eða að það sætti sig þegjandi við ástandið.

■ **32. gr.** 1. Samningur þessi skal að því er varðar samskiptin milli sambandslandanna og að svo miklu leyti, sem hann getur átt við, koma í stað Bernarsáttmálans 9. september 1886 og í stað þeirra endurskoðunarsamninga, sem seinna voru gerðir. Þeir samningar, sem áður giltu, skulu halda áfram að gilda, í heild sinni, eða að svo miklu leyti, sem þessi samningur kemur ekki í þeirra stað samkvæmt næstu setningu fyrir ofan, í samskiptum við þau sambandslönd, sem ekki fullgilda þennan samning eða gerast aðilar að honum.

□ 2. Þau lönd utan sambandsins, sem verða aðilar að þessum samningi, skulu með þeim fyrirvara, sem um er rætt í 3. mgr., beita honum gagnvart öllum sambandslöndum, sem ekki eru bundin af þessum samningi eða, enda þótt þau séu það, hafa gefið yfirlýsingu samkvæmt b-lið 1. mgr. 28. gr. Lönd þessi viðurkenna, að umræddum sambandslöndum skuli í samskiptum við þau:

1. vera heimilt að láta gilda ákvæði nýjasta samningsins, sem þau eru bundin af,

2. vera heimilt, með þeim fyrirvara, sem um er rætt í 6. mgr. 1. gr. viðaukans, að haga verndinni í samræmi við þá vernd, sem samningur þessi veitir.

□ 3. Hvert það sambandsland, sem hefur notfært sér eitthvað af þeim heimildum, sem veittar eru í viðaukanum, getur látið þau heimildarákvæði viðaukans, sem það hefur notfært sér, gilda í samskiptum sínum við hvert það sambandsland, sem ekki er bundið af þessum samningi, enda hafi síðarnefnt land fallizt á, að ákvæðin skuli gilda.

■ **33. gr.** 1. Allan ágreining milli tveggja eða fleiri sambandslanda um túlkun eða framkvæmd á þessum sáttmála, sem ekki verður leystur með samkomulagi, er hverju landi, sem hlut á að máli, heimilt að bera undir Alþjóðadómstólinn með umsókn í samræmi við samþykktir dómstólsins, nema hlutaðeigandi lönd verði ásátt um að leysa málið með öðrum hætti. Land það, sem ágreininginn ber undir dómstólinn, skal tilkynna það alþjóðaskrifstofunni, sem annast um, að önnur sambandslönd fái vitneskju um málið.

□ 2. Sérhvert land getur lýst því yfir um leið og það undirritar þennan samning eða afhendir fullgildingar- eða aðildarskjöl, að það telji sig ekki bundið af ákvæð-

um 1. mgr. Skulu ákvæði 1. mgr. ekki gilda um ágreining milli þess lands og nokkurs annars sambandslands.

☐ 3. Hvert það land, sem yfirlýsingu hefur gefið samkvæmt 2. mgr., getur hvenær sem er afturkallað yfirlýsingu sína með tilkynningu til framkvæmdastjórans.

■ **34. gr.** 1. Engu landi skal heimilt að fullgilda eða gerast aðili að eldri samningum um þennan sáttmála eftir að 1.—21. gr. og viðaukinn hafa öðlazt gildi, sbr. þó 29. gr. a.

☐ 2. Eftir að 1.—21. gr. og viðaukinn hafa öðlazt gildi, skal engu landi heimilt að gefa út yfirlýsingu í samræmi við 5. gr. Bókunarinnar um þróunarlönd, sem fest er við Stokkhólmssamninginn.

■ **35. gr.** 1. Sáttmáli þessi skal gilda án nokkurrar tímatakmörkunar.

☐ 2. Sérhvert land getur sagt upp samningi þessum með tilkynningu til framkvæmdastjórans. Skal slík uppsögn einnig talin uppsögn á öllum eldri samningum og gilda fyrir það land, sem uppsögnina sendir, en sáttmálinn halda áfram að vera í fullu gildi gagnvart öðrum sambandslöndum.

☐ 3. Uppsögnin tekur gildi, þegar ár er liðið frá þeim degi, er framkvæmdastjórinn fékk tilkynningu í hendur.

☐ 4. Rétti þeim til uppsagnar, sem veittur er í þessari grein, verður ekki beitt af nokkru landi fyrr en liðin eru fimm ár frá þeim degi, að það gerðist aðili að sambandinu.

■ **36. gr.** 1. Hvert það land, sem er aðili að þessum sáttmála, lofar að lögleiða í samræmi við stjórnarskrá sína þau ákvæði, sem nauðsynleg eru til að tryggja framkvæmd hans.

☐ 2. Gengið er út frá því, að á þeim tíma, sem land verður bundið af þessum sáttmála, verði því samkvæmt lögum sínum unnt að framfylgja ákvæðum hans.

■ **37. gr.** 1. a. Samningur þessi skal undirritaður í einu eintaki á frönsku og ensku og eintakið varðveitt hjá framkvæmdastjóranum, sbr. þó 2. mgr.

b. Framkvæmdastjórinn annast um í samráði við þær ríkisstjórnir, sem hlut eiga að máli, að fyrir hendi séu viðurkenndir textar á arabísku, þýzku, ítölsku, portúgölsku og spönsku og á öðrum þeim tungumálum, sem sambandsþingið kann að ákveða.

c. Ef ágreiningur verður um skilning á hinum ýmsu textum, skal farið eftir franska textanum.

☐ 2. Samningur þessi skal vera opinn til undirskriftar þar til 31. janúar 1972. Fram að þeim degi skal eintak það, sem getur um í a-lið 1. mgr., varðveitt af ríkisstjórn franska lýðveldisins.

☐ 3. Framkvæmdastjórinn skal staðfesta og senda tvö eintök af hinum undirrituðu textum til ríkisstjórna allra sambandslandanna og til ríkisstjórna allra annarra landa, sem þess óska.

☐ 4. Framkvæmdastjórinn skal annast um, að samningur þessi verði skrásettur hjá aðalskrifstofu Sameinuðu þjóðanna.

☐ 5. Framkvæmdastjórinn skal tilkynna ríkisstjórnum allra sambandslanda um undirritanir og um afhendingu fullgildingar- eða aðildarskjala og um allar yfirlýsingar, sem fyrir koma í slíkum skjölum eða gefnar eru í samræmi við c-lið 1. mgr. 28. gr., a- og b-liði 2. mgr. 30. gr. og 2. mgr. 33. gr., um gildistöku sérhverra

ákvæða þessa samnings, tilkynningar um uppsagnir og tilkynningar samkvæmt c-lið 2. mgr. 30. gr., 1. og 2. mgr. 31. gr., 3. mgr. 33. gr. og 1. mgr. 38. gr., svo og samkvæmt viðaukanum.

■ **38. gr.** 1. Þau sambandslönd, sem hafa ekki fullgilt þennan samning eða gerzt aðilar að honum og eru ekki bundin af 22.—26. gr. Stokkhólmssamnings þessa sáttmála, geta þar til 26. apríl 1975, ef þeim sýnist svo, beitt þeim rétti, sem veittur er í þessum greinum, eins og þau væru bundin af þeim. Hvert það land, sem þessum rétti vill beita, skal senda framkvæmdastjóranum skriflega tilkynningu um það; skal tilkynningin öðlast gildi á móttökudegi. Skulu slík lönd talin meðlimir sambandsþingsins allt til umrædds dags.

☐ 2. Meðan öll sambandslöndin eru enn ekki orðin meðlimir samtakanna, skal alþjóðaskrifstofa samtakanna einnig starfa sem skrifstofa sambandsins og framkvæmdastjóri þeirra sem framkvæmdastjóri þeirrar skrifstofu.

☐ 3. Þegar að því kemur, að sambandslöndin öll eru orðin meðlimir samtakanna, skulu réttindi, skyldur og eignaréttindi sambandsskrifstofunnar færast yfir á alþjóðaskrifstofu samtakanna.

Viðauki.

■ **I. gr.** 1. Hvert það land, sem talið er þróunarland samkvæmt viðtekinni venju allsherjarþings Sameinuðu þjóðanna, sem fullgildir þennan samning eða gerist aðili að honum, en viðaukinn er óaðskiljanlegur hluti hans, sem telur sér ekki unnt með tilliti til afkomu sinnar, félagslegra og menningarlegra þarfa að gera þegar í stað ráðstafanir til verndar öllum þeim réttindum, sem gert er ráð fyrir í þessum samningi, getur með tilkynningu til framkvæmdastjórans um leið og það afhendir fullgildingar- eða aðildarskjöl, eða hvenær sem er eftir það, sbr. þó c-lið 1. mgr. V. greinar, tilkynnt, að það vilji notfæra sér heimild II. greinar eða heimild III. greinar, eða báðar þessar heimildir. Þá getur það í stað þess að notfæra sér heimild II. greinar gefið út yfirlýsingu í samræmi við a-lið 1. mgr. V. greinar.

☐ 2. a. Hver sú yfirlýsing samkvæmt 1. mgr., sem tilkynnt er fyrir lok tíu ára tímabils frá gildistöku 1.—21. gr. og gildistöku þessa viðauka samkvæmt 2. mgr. 28. gr., skal vera í gildi til loka umrædds tímabils. Allar slíkar yfirlýsingar má endurnýja, í heild eða að hluta, til tíu ára hverja um sig, með tilkynningu, sem afhent sé framkvæmdastjóranum ekki fyrr en fimmtán mánuðum og ekki síðar en þremur mánuðum fyrir lok hvers þess tíu ára tímabils, sem þá stendur yfir.

b. Allar þær yfirlýsingar samkvæmt 1. mgr., sem tilkynntar eru eftir lok tíu ára tímabils frá gildistöku 1.—21. gr. og gildistöku viðaukans samkvæmt 2. mgr. 28. gr., skulu vera í gildi til loka þessa tíu ára tímabils, sem þá stendur yfir. Allar slíkar yfirlýsingar má endurnýja eins og gert er ráð fyrir í annarri setningu a-liðs.

☐ 3. Hverju því sambandslandi, sem hætt er að teljast þróunarland samkvæmt reglu 1. mgr., skal ekki lengur heimilt að endurnýja yfirlýsingu sína eins og gert er ráð fyrir í 2. mgr., og hvort sem það land afturkallar yfirlýsingu sína formlega eða ekki, skal það útilokað frá því að notfæra[1)] heimildir þær, sem vísað er til í 1. mgr., frá lokum tíu ára tímabils þess, sem þá stendur yfir, eða frá lokum þriggja ára tímabils, sem liðið er frá því, að hætt

var að telja það þróunarland, eftir því hvoru tímabilinu lýkur síðar.

☐ 4. Þar sem svo stendur á, að fyrir hendi eru birgðir af eintökum, sem framleidd voru samkvæmt leyfi samkvæmt þessum viðauka, á þeim tíma, sem yfirlýsing samkvæmt 1. eða 2. mgr. hættir að gilda, er heimilt að halda áfram að dreifa slíkum eintökum unz birgðir af þeim eru þrotnar.

☐ 5. Hvert það land, sem bundið er af ákvæðum þessa samnings og hefur afhent yfirlýsingu eða tilkynningu í samræmi við 1. mgr. 31. gr. varðandi gildi þessa samnings fyrir tiltekið landssvæði, sem jafnað verður um ástand þar til þeirra landa, sem vísað er til í 1. mgr., getur gefið þá yfirlýsingu varðandi það landssvæði, sem rætt er um í 1. mgr., og sent frá sér þá tilkynningu um endurnýjun, sem rætt er um í 2. mgr. Meðan slík yfirlýsing og tilkynning er í gildi, skulu ákvæði þessa viðauka gilda um það landssvæði, sem yfirlýsing og tilkynning tekur til.

☐ 6. a. Enda þótt land notfæri sér af heimildum þeim, sem rætt er um í 1. mgr., felst ekki í því heimild til handa öðru landi til að veita minni vernd þeim verkum, sem eiga uppruna sinn í fyrrnefnda landinu, en því er skylt að veita samkvæmt ákvæðum 1.—20. gr.

b. Réttinum til gagnkvæmrar meðferðar, sem gert er ráð fyrir í b-lið 2. mgr. 30. gr., annarri setningu, skal ekki þar til lýkur tímabili því, sem við á samkv. 3. mgr., 1. gr., verða beitt gagnvart verkum, sem eiga uppruna sinn í landi, sem yfirlýsingu hefur gefið samkvæmt a-lið 1. mgr. V. greinar.

[1] *Svo í Stjtíð., en „sér" virðist hafa fallið brott.*

■ **II. gr.** 1. Hverju því landi, sem hefur lýst því yfir, að það vilji notfæra sér heimild þessarar greinar, skal heimilt að því er tekur til verka, sem eru prentuð eða eftirgerð með aðferð, sem til þess má jafna, að láta koma í stað einkaréttarins til að gera þýðingar, sem veittur er í 8. grein, fyrirkomulag með þeim hætti, að veitt séu óframseljanleg leyfi án einkaréttar af fullgiltum aðila með eftirtöldum skilmálum og skilmálum IV. greinar.

☐ 2. a. Ef, að tilskildum ákvæðum 3. mgr., þýðing á slíku verki hefur ekki verið gefin út á máli, sem almennt er notað í því landi, af eiganda þýðingarréttarins eða með hans leyfi, eftir að liðin eru þrjú ár eða lengri tími, sem til er tekinn í lögum umræddra lands, frá þeim degi, er verkið var gefið út í fyrsta skipti, getur ríkisborgari í því landi fengið leyfi til að þýða verkið á umrætt mál og gefa þýðinguna út í prentuðu formi eða í formi, sem jafna má til prentunar.

b. Leyfi með þeim skilmálum, sem gert er ráð fyrir í þessari grein, má einnig veita þegar svo stendur á, að allar útgáfur þýðingarinnar á því máli, sem um er að ræða, eru uppseldar.

☐ 3. a. Þegar um er að ræða þýðingar á máli, sem ekki er almennt notað í einu eða fleirum þróunarlöndum, sem í sambandinu eru, skal eins árs tímabil koma í stað þess þriggja ára tímabils, sem getið er um í a-lið 2. mgr.

b. Hvert það land, sem rætt er um í 1. mgr., getur með samhljóða samþykki þeirra þróunarlanda, sem eru meðlimir sambandsins, og þar sem sama tungumál er almennt notað, látið gilda í staðinn fyrir það þriggja ára tímabil, sem nefnt er í a-lið 2. mgr., styttra tímabil, sem til er tekið í samþykktinni, en ekki styttra en eitt ár. Ákvæði þessarar setningar skulu þó ekki gilda, ef tungumálin, sem um er að ræða, eru enska, franska eða spánska. Ríkisstjórnir, sem slíka samninga hafa gert skulu tilkynna framkvæmdastjóranum um þá.

☐ 4. a. Ekkert leyfi, sem unnt er að fá eftir þrjú ár, skal veitt samkvæmt þessari grein fyrr en liðnir eru sex mánuðir til viðbótar og ekkert leyfi, sem unnt er að fá eftir eitt ár, fyrr en liðnir eru níu mánuðir til viðbótar talið

1. frá þeim degi, sem umsækjandi fullnægir skilyrðum þeim, sem greind eru í 1. mgr. IV. greinar, eða

2. þegar ekki er vitað, hver eigandi þýðingarréttarins er eða heimilisfang hans, þá frá þeim degi, þegar umsækjandi sendir í samræmi við 2. mgr. IV. greinar endurrit af umsókn sinni, sem lögð var fyrir þann aðila, sem fullgiltur er til að veita leyfið.

b. Ef þýðing á því máli, sem umsóknin tók til, hefur verið gerð af eiganda þýðingarréttarins eða með hans leyfi á umræddu sex eða níu mánaða tímabili, skal ekki veita leyfi samkvæmt þessari grein.

☐ 5. Leyfi samkvæmt þessari grein verða aðeins veitt vegna kennslu, ritgerða eða rannsókna.

☐ 6. Ef þýðing á verki er gefin út af eiganda þýðingarréttarins eða með hans leyfi gegn greiðslu, sem er sanngjörn miðað við það, sem venjulega er farið fram á fyrir svipuð verk í því landi, skulu leyfi, sem veitt hafa verið samkvæmt þessari grein, falla niður, ef slíkar þýðingar eru á sama tungumáli og sama efnis að því er máli skiptir og þýðingin, sem gefin var út samkvæmt leyfinu. Halda má áfram að dreifa þeim eintökum, sem framleidd hafa verið áður en leyfið féll úr gildi, unz birgðir eru þrotnar.

☐ 7. Þegar um er að ræða verk, sem aðallega eru fólgin í myndum, er því aðeins heimilt að veita leyfi til að gefa út þýðingu á textanum og framleiða og gefa út myndirnar, að einnig sé fullnægt skilyrðum II. greinar.

☐ 8. Ekki skal veita leyfi samkvæmt þessari grein, þegar höfundur hefur tekið öll eintök af verki sínu úr umferð.

☐ 9. a. Leyfi til þýðingar á verki, sem hefur verið gefið út á prenti eða á annan hátt, sem til þess má jafna, má einnig veita útvarpsstöðvum, sem hafa aðalstöðvar sínar í landi, sem um er rætt í 1. mgr., samkvæmt umsókn þeirra til þess aðila í því landi, sem fullgiltur er til að veita leyfið, svo fremi að fullnægt sé eftirtöldum skilyrðum:

1. að þýðingin sé gerð eftir eintaki, sem gert hefur verið og fengið hefur verið í samræmi við lög umræddra lands;

2. að þýðingin sé einungis til afnota í útvarpssendingum, er eingöngu séu ætlaðar til kennslu eða til að koma á framfæri við sérfræðinga í sérstökum greinum niðurstöðum af sérstökum tekniskum eða vísindalegum rannsóknum;

3. að þýðingin sé eingöngu notuð í því skyni, sem til er tekið í skilmála 2. töluliðs, og útvarpssendingin lögmæt og ætluð hlustendum á landssvæði umræddra lands, þar með taldar útvarpssendingar á hljóð- eða sjónvarpsupptökum, sem löglega eru gerðar í þeim tilgangi einum að vera til afnota í slíkum útvarpssendingum;

4. að hvers kyns notkun þýðingarinnar eigi sér ekki stað í hagnaðarskyni.

b. Hljóð- eða sjónvarpsupptaka[1] á þýðingu, sem gerð hefur verið af útvarpsstöð með leyfi, sem veitt hefur verið samkvæmt þessari málsgrein, er hverri annarri útvarpsstöð, sem hefur aðalstöðvar sínar í því landi, þar sem fullgiltur aðili veitti umrætt leyfi, einnig heimilt að nota í þeim tilgangi og með þeim skilmálum, sem um er rætt í staflið a, enda komi til samþykki þargreindrar útvarpsstöðvar.

c. Svo fremi að fullnægt sé öllum þeim sjónarmiðum og skilyrðum, sem um er rætt í staflið a, er einnig heimilt að veita útvarpsstöð leyfi til að þýða hvern þann texta, sem fyrir kemur í hljóð- eða sjónvarpsupptöku, þegar sú upptaka sjálf var gerð og útgefin til þess eins, að vera notuð í sambandi við kerfisbundið kennslustarf.

d. Að tilskildum ákvæðum stafliða a—c, skulu ákvæði næstu málsgreinar að ofan gilda um veitingu og notkun hvers þess leyfis, sem veitt er samkvæmt þessari málsgrein.

[1] *Svo í Stjtíð., en virðist eiga að vera „sjónvarpsupptöku".*

■ **III. gr.** 1. Hverju því landi, sem hefur lýst því yfir, að það vilji notfæra sér heimildina, sem veitt er í þessari grein, skal heimilt að láta koma í stað einkaréttar til eftirgerðar, sem ákveðinn er í 9. gr., fyrirkomulag með þeim hætti, að veitt séu óframseljanleg leyfi án einkaréttar af til þess bærum aðilum með eftirtöldum skilmálum og skilmálum IV. greinar.

☐ 2. a. Þegar um er að ræða verk, sem grein þessi tekur til samkvæmt ákvæðum 7. mgr., og ef svo stendur á í lok:

1. þess tímabils, sem máli skiptir og tilgreint er í 3. mgr., er hefst á þeim degi, sem tiltekin útgáfa af verki er gefin út í fyrsta skipti, eða

2. hvers eins lengra tímabils, sem ákveðið er í lögum þess lands, sem rætt er um í 1. mgr. og hefst á sama degi, að eintökum af slíkum útgáfum hefur ekki verið dreift til almennings í því landi, eða ekki verið dreift í sambandi við kerfisbundið kennslustarf, af hálfu eiganda réttarins til eftirgerðar eða með hans leyfi fyrir greiðslu, sem sanngjörn er miðað við það, sem venjulega er farið fram á í því landi fyrir verk af svipuðu tagi, er hverjum ríkisborgara í því landi heimilt að fá leyfi til að framleiða og gefa út slíkar útgáfur á því verði eða lægra verði, enda séu þær til notkunar í sambandi við kerfisbundið kennslustarf.

b. Leyfi, sem veitt hafa verið til eftirgerðar og útgáfu á verki, sem dreift hefur verið eins og lýst er í staflið a, má einnig veita með þeim skilmálum, sem greindir eru í þessari grein, ef engin lögmæt eintök af þeirri útgáfu hafa verið til sölu um sex mánaða skeið eftir lok þess tímabils, sem við á, til almennings í viðkomandi landi eða í sambandi við kerfisbundið kennslustarf, á sanngjörnu verði miðað við það, sem venjulega er farið fram á í því landi fyrir verk af svipuðu tagi.

☐ 3. Tímabil það, sem um er rætt í 1. tölulið a-liðs 2. mgr., skal vera fimm ár, en:

1. fyrir verk um náttúrufræði og eðlisfræði, svo og stærðfræði og tækni, skal tímabilið vera þrjú ár;

2. fyrir skáldverk, kvæðabækur, leikrit, tónsmíðar og listaverkabækur skal tímabilið vera sjö ár.

☐ 4. a. Engin leyfi, sem unnt er að fá eftir þrjú ár, skulu veitt samkvæmt þessari grein fyrr en liðnir eru sex mánuðir

1. frá þeim degi, að umsækjandi fullnægir skilyrðum þeim, sem rætt er um í 1. mgr. IV. greinar, eða

2. þegar ekki er vitað, hver eigandi réttar til eftirgerðar er eða heimilisfang hans, frá þeim degi, að umsækjandinn sendir endurrit af umsókn sinni til fullgilts aðila samkvæmt því, sem mælt er fyrir í 2. mgr. IV. greinar.

b. Þegar unnt er að fá leyfi eftir að liðin eru önnur tímabil og 2. mgr. IV. greinar á við, skal ekki veita nein leyfi fyrr en liðnir eru þrír mánuðir frá þeim degi, að endurrit af umsókninni eru send.

c. Ef dreifing eins og lýst er í a-lið 2. mgr. hefur átt sér stað á því sex eða þriggja mánaða tímabili, sem um er rætt í stafliðum a og b, skal ekki veita nein leyfi samkvæmt þessari grein.

d. Engin leyfi skal veita, ef höfundurinn hefur tekið úr umferð öll eintökin af þeirri útgáfu, sem sótt hefur verið um leyfi til að framleiða og gefa út.

☐ 5. Leyfi til að eftirgera og gefa út þýðingu á verki skal ekki veitt samkvæmt þessari grein í eftirfarandi tilvikum:

1. þegar þýðingin var ekki gefin út af eiganda þýðingarréttarins eða með hans leyfi, eða

2. þegar þýðingin er ekki á máli, sem almennt er notað í því landi, þar sem sótt er um leyfið.

☐ 6. Ef eintökum af útgáfu á verki er dreift til almenningsí því landi, sem rætt er um í 1. mgr., eða dreift í sambandi við kerfisbundið kennslustarf, af eiganda réttarins til eftirgerðar eða með hans leyfi á verði, sem er sanngjarnt miðað við það, sem venjulega er farið fram á í því landi fyrir verk af svipuðu tagi, skal hvert það leyfi, sem veitt er samkvæmt þessari grein, falla úr gildi, ef slík útgáfa er á sama tungumáli og að mestu sama efnis og útgáfan, sem gefin er út samkvæmt umræddu leyfi. Heimilt er að halda áfram að dreifa þeim eintökum, sem gerð kunna að hafa verið áður en leyfið féll úr gildi, unz birgðir af þeim eru þrotnar.

☐ 7. a. Að ákvæðum b-liðsins tilskildum, skulu verk þau, sem grein þessi gildir um, takmarkast við þau verk, sem gefin eru út á prenti eða með aðferðum, sem jafna má til prentunar.

b. Grein þessi skal einnig eiga við um eftirgerðir í hljóð- og sjónvarpsformi á löglega gerðum hljóð- og sjónvarpsupptökum, þar með talin vernduð verk, sem þar koma fyrir, og um þýðingar á textum, sem fyrir koma, á tungumál, sem almennt er notað í landi, þar sem um leyfið er sótt, en jafnan að því tilskildu, að hljóð- og sjónvarpsupptökurnar, sem um er að ræða, hafi verið gerðar og útgefnar til þess eins, að notast í sambandi við kerfisbundna kennslustarfsemi.

■ **IV. gr.** 1. Leyfi samkvæmt II. eða III. grein verður einungis veitt ef umsækjandi sannar samkvæmt þeim reglum, sem gilda í landi því, sem um er að ræða, annað hvort, að hann hafi beðið um og verið neitað um leyfi eiganda réttarins til að gera og gefa út þýðinguna, eða að framleiða og gefa út verkið, eftir atvikum, eða að hann hafi ekki getað haft upp á eigandanum þrátt fyrir tilhlýðilega eftirgrennslan. Um leið og umsækjandi biður um leyfið, skal hann tilkynna það þeim upplýsinga-

skrifstofum innanlands og utan, sem rætt er um í 2. mgr.

☐ 2. Ef ekki er hægt að hafa upp á eiganda réttarins, skal umsækjandi senda endurrit af umsókn þeirri, sem hann sendi þeim aðila, sem heimild hefur til að veita leyfið, í ábyrgðarbréfi og flugpósti til þess útgefanda, sem tilgreindur er á verkinu, og til hverrar þeirrar upplýsingamiðstöðvar innanlands og utan, sem tilnefnd kann að hafa verið í tilkynningu þar að lútandi, er afhent hefur verið framkvæmdastjóranum af ríkisstjórn þess lands, þar sem útgefandinn er talinn hafa haft aðalstöðvar verzlunarfyrirtækis síns.

☐ 3. Tilgreina skal nafn höfundar á öllum eintökum af þýðingum eða eftirgerðum, sem út eru gefnar samkvæmt leyfi eftir II. og III. grein. Tilgreina skal heiti verksins á öllum slíkum eintökum. Þegar um er að ræða þýðingar, skal a. m. k. upprunalegt heiti verksins tilgreint á öllum slíkum eintökum.

☐ 4. a. Ekkert leyfi, sem veitt er samkvæmt II. og III. grein, skal taka til útflutnings á eintökum, og skulu öll slík leyfi einungis gilda um útgáfur á þýðingum eða eftirgerðum, eftir atvikum, á landssvæði þess lands þar sem um leyfið var sótt.

b. Með „útflutningi" í skilningi a-liðsins er einnig átt við sendingu á eintökum frá einhverju landssvæði til lands, sem hefur gefið út yfirlýsingu varðandi það landssvæði samkvæmt ákvæðum 5. mgr. I. greinar.

c. Þegar ríkisstjórnin eða annar opinber aðili í því landi, sem veitt hefur leyfi til þýðingar samkvæmt II. grein, á tungumál annað en ensku, frönsku eða spönsku, sendir eintök af þýðingum, sem gefnar hafa verið út samkvæmt slíku leyfi, til annars lands, skal slík sending ekki teljast útflutningur í skilningi a-liðsins, ef fullnægt er öllum eftirtöldum skilyrðum:

1. að viðtakendur séu einstaklingar og ríkisborgarar í því landi, þar sem fullgiltur aðili hefur veitt leyfið, eða samtök slíkra einstaklinga;

2. að einungis sé ætlunin að nota eintökin við kennslu, til að skrifa ritgerðir, eða til rannsókna;

3. að sending eintakanna og eftirfarandi dreifing þeirra til viðtakenda sé ekki gerð í hagnaðarskyni; og

4. að landið, sem eintökin eru send til, hafi samið við landið, þar sem fullgiltur aðili hefur veitt leyfið, um að leyfa móttöku eða dreifingu eða hvort tveggja, og framkvæmdastjórinn hafi fengið tilkynningu um þann samning frá því landi, þar sem leyfið var veitt.

☐ 5. Öll eintök, sem út eru gefin samkvæmt leyfi eftir ákvæðum II. og III. greinar, skulu hafa að geyma tilkynningu á því máli, sem um er að ræða, þess efnis, að eintökunum megi einungis dreifa í því landi eða á þeim landssvæðum, sem leyfið nær til.

☐ 6. a. Gerðar skulu viðeigandi ráðstafanir í hverju landi til að tryggja það,

1. að leyfið geri ráð fyrir sanngjarnri þóknun til eiganda þýðingarréttarins eða réttarins til eftirgerðar, eftir atvikum, og sé hún í samræmi við þær fjárhæðir höfundarlauna, sem venjulegt er að miða við fyrir leyfi, sem frjálsir samningar eru gerðir um milli aðila í þeim tveimur löndum, sem hlut eiga að máli, og til að tryggja

2. greiðslu og sendingu á þóknuninni. Ef gjaldeyrisákvæði landsins eru til fyrirstöðu, skal hinn fullgilti aðili gera allt, sem unnt er, með milligöngu alþjóðlegra aðila, til að tryggja sendingu þóknunar í alþjóðlegum gjaldeyri eða jafngildi hans.

b. Lögleidd skulu þau ákvæði í hverju landi, sem nauðsynleg eru til að tryggja réttar þýðingar á verkum eða, eftir atvikum, nákvæmar eftirgerðir einstakra verka.

■ **V. gr.** 1. a. Hvert það land, sem hefur heimild til að gefa út yfirlýsingu um, að það muni notfæra sér heimildina samkvæmt II. grein, getur í þess stað og um leið og það fullgildir þennan samning eða gerist aðili að honum:

1. gefið út yfirlýsingu samkvæmt a-lið 2. mgr. 30. greinar að því er varðar þýðingarrétt, ef það er land, sem ákvæðið tekur til;

2. gefið út yfirlýsingu samkvæmt fyrstu setningu b-liðs 2. mgr. 30. greinar, ef það er land, sem a-liður 2. mgr. 30. greinar tekur ekki til, og jafnvel þótt það sé ekki land utan sambandsins.

b. Ef um er að ræða land, sem hætt er að líta á sem þróunarland, eins og það er skilgreint í 1. mgr. I. greinar, þá skal yfirlýsing, sem gefin er samkvæmt þessari málsgrein, gilda til þess dags, að tímabil það er liðið, sem við á samkvæmt II. grein.

c. Hvert það land, sem gefið hefur út yfirlýsingu samkvæmt þessari málsgrein, getur ekki síðar notfært sér heimildina, sem veitt er í II. grein, jafnvel þótt það afturkalli umrædda yfirlýsingu.

☐ 2. Að tilskildum ákvæðum 3. mgr., getur hvert það land, sem hefur notfært sér heimildina í II. grein, ekki síðar gefið út yfirlýsingu samkvæmt 1. mgr.

☐ 3. Hvert það land, sem hætt er að telja þróunarland samkvæmt skilgreiningunni í 1. mgr. I. greinar, getur eigi síðar en tveimur árum fyrir lok þess tímabils, sem við á samkvæmt 3. mgr. I. greinar, gefið út yfirlýsingu þess efnis, sem gert er ráð fyrir í b-lið 2. mgr. 30. gr., fyrstu setningu, enda þótt það sé ekki land utan sambandsins. Skal slík yfirlýsing taka gildi á þeim degi, sem tímabili því lýkur, sem við á samkvæmt 3. mgr. I. greinar.

■ **VI. gr.** 1. Sérhvert sambandsland getur lýst því yfir, þegar samningur þessi er dagsettur, eða hvenær sem er áður en það verður bundið af ákvæðum 1.—21. gr. og ákvæðum þessa viðauka, að það:

1. muni, ef það er land, sem væri heimilt að notfæra sé heimildir þær, sem rætt er um í 1. mgr. I. greinar, ef það væri bundið af ákvæðum 1.—21. gr. og af viðaukanum, láta gilda ákvæði II. greinar eða III. greinar, eða beggja greinanna um verk, sem upprunnin eru í landi, sem samkvæmt ákvæði 2. töluliðs fyrir neðan viðurkennir gildi þeirra greina um þau verk, eða er bundið af ákvæðum 1.—21. gr. og af viðaukanum; yfirlýsing þessi getur vísað til V. greinar í stað þess að vísa til II. greinar;

2. viðurkenni gildi þessa viðauka um þau verk, sem í því landi eru upprunnin, í löndum, sem gefið hafa yfirlýsingu samkvæmt 1. tölulið að ofan, eða hafa sent frá sér tilkynningu samkvæmt I. grein.

☐ 2. Hver sú yfirlýsing, sem gefin er samkvæmt 1. mgr., skal vera skrifleg og afhendast framkvæmdastjóranum. Yfirlýsingin tekur gildi frá afhendingu hennar.

1903 Nr. 42 13. nóv.

Lög um verzlanaskrár, firmu og prókúruumboð.

Fyrsti kafli. Verzlanaskrár.

■ **1. gr.** Í öllum lögsagnarumdæmum á Íslandi skulu lögreglustjórar halda verzlanaskrár, og skal í þær rita tilkynningar þær, er getur um í lögum þessum, eða heimilað verður með öðrum lögum að setja í skrárnar.

■ **2. gr.** Tilkynning til innritunar á verzlanaskrá skal vera skrifleg og henni fylgja lögboðin borgun fyrir skrásetning og auglýsing.

□ Ef tilkynnendur koma ekki sjálfir til skrásetningarvaldsmanns, skulu undirskriftir þeirra staðfestar af notarius.

■ **3. gr.** Ef tilkynning er ekki lögum samkvæm, eða ef í henni stendur eitthvað, sem eigi er lagaheimild fyrir að setja á skrá, skal þeirri tilkynning vísað frá og skal skrásetningarvaldsmaður senda tilkynnanda sem allra fyrst skeyti um frávísun þessa og ástæður fyrir henni.

□ Ef tilkynnanda þykir frávísun heimildarlaus, getur hann skotið málinu til landshöfðingja,[1)] er leggur úrskurð á það, en óskertur skal þó réttur hans til að leita úrskurðar dómstólanna um málið.

[1)] *Sjá l. 73/1969.*

■ **4. gr.** Skrásetningarvaldsmaður skal á kostnað tilkynnanda tafarlaust birta hverja tilkynning, sem hefir verið rituð í skrána, í blaði því, sem löggilt er til að flytja almennar auglýsingar á Íslandi. Sé eigi öðruvísi ákveðið í lögum, skal tilkynningin öll sett í auglýsinguna, en eigi fylgiskjöl hennar.

□ Landsstjórnin lætur við hver árslok birta í B-deild Stjórnartíðindanna skrá yfir allar tilkynningar, sem auglýstar hafa verið á árinu.

■ **5. gr.** Landshöfðingi setur ítarlegar reglur um, hvernig halda skuli verzlanaskrár.[1)]

[1)] *Reglur 24/1904.*

■ **6. gr.** Nú þykir einhverjum tilkynning, sem rituð er í verzlanaskrá, vera sér skaðleg, og liggur það þá undir úrskurð dómstólanna, hvort afmá skuli tilkynninguna.

■ **7. gr.** Það, sem skrásett hefir verið samkvæmt lögum þessum og birt í blaði því, sem getur um í 4. gr., skal talið kunnugt almenningi, nema atvik séu svo vaxin, að álíta megi, að menn hvorki hafi haft vitneskju um það, né til þess verði ætlazt af þeim.

□ Nú hefir birtingin eigi fram farið, og hefir tilkynningin þá eigi þýðingu gagnvart öðrum, nema sannað verði, að þeir hafi haft vitneskju um hana.

Annar kafli. Firmu.

■ **8. gr.** [Hver sá er rekur verslun, handiðnað eða verksmiðjuiðnað skal hlýða ákvæðum þeim, er hér fara á eftir, um nafn það, er hann notar við atvinnuna, og um undirskrift fyrir hana (firma), enda beri fyrirtækið og atvinnustarfsemi þess nöfn, sem samrýmist íslensku málkerfi að dómi skrásetjara. Ágreiningi, sem rísa kann út af nafni, má skjóta til nefndar þeirrar sem starfar samkvæmt lögum nr. 35/1953.][1)]

[1)] *L. 57/1982, 1. gr.*

■ **9. gr.** Firma einstaks manns skal vera fullt nafn hans, þó má skammstafa skírnarnafnið. Í firmanu má eigi vera neitt, sem bendir á félagsskap eða takmarkaða ábyrgð.

□ Firma félags, er hefir ótakmarkaða ábyrgð, skal að minnsta kosti vera nafn eins félagsmanns með viðauka, er bendir á félagsskapinn, svo framarlega nöfn allra félagsmanna eru ekki tekin upp í það.

□ Firma samlagsfélags skal að minnsta kosti vera nafn eins félagsmanns, er hefir ótakmarkaða ábyrgð, með viðauka, sem bendir á félagsskap, eða gefur til kynna, að félagið sé samlagshlutafélag, ef tillög samlagsmanna eru í hlutabréfum. Í firma félags með ótakmarkaðri ábyrgð og í firma samlagsfélags má eigi taka upp nöfn annarra en þeirra félagsmanna, er hafa ótakmarkaða ábyrgð, og eigi má taka neitt upp í það, sem fer í þá átt að takmarka ábyrgð þeirra félagsmanna, sem hafa ótakmarkaða ábyrgð.

□ Firma hlutafélags skal tilgreina, að félagið sé hlutafélag.[1)]

□ Önnur félög með takmarkaðri ábyrgð skulu í firmum sínum hafa orð, er merki starfsemi félagsins; ekkert mannsnafn má í þeim vera.

[1)] *Sjá l. 32/1978.*

■ **10. gr.** Enginn má í firma sínu hafa nafn annars manns eða nafn á fasteign annars manns án hans leyfis. Í firma má eigi nefna fyrirtæki, er ekki standa í sambandi við atvinnuna; eigi má heldur halda firma því óbreyttu, er tilgreinir ákveðna atvinnugrein, ef veruleg breyting hefir verið gerð á henni.

□ Firmu þau, er sett eru á skrá fyrir sama kaupstað eða hrepp, skal greina glöggt hvert frá öðru. Sá, sem tilkynnir firma með nafni sínu, skal því ef samnefnt firma er þegar sett á skrá fyrir einhvern annan í sama kaupstað eða hrepp, greina firma sitt glöggt frá hinu eldra firma með viðauka við nafn sitt eða á annan hátt. Sá, sem eigi tilkynnir firma, en ætlar að reka atvinnu með nafni sjálfs sín (sbr. 16. gr.), má ekki stæla skrásett firma, sem hefir sama nafn, með því að bæta við nafn sitt, fella úr því eða breyta.

■ **11. gr.** Ekkja, sem heldur áfram atvinnu manns síns látins, og kvæntur maður, sem heldur áfram atvinnu þeirri, sem kona hans hefir rekið, má halda firmanu óbreyttu. Sama rétt hafa erfingjar, er halda áfram atvinnu látins manns með ótakmarkaðri ábyrgð, ef hann hefir leyft það, eða allir erfingjar eru því samþykkir, og hinn látni hefir ekki gert aðra ráðstöfun.

■ **12. gr.** Nú gerist maður félagsmaður í atvinnu, sem einn maður, félag með ótakmarkaðri ábyrgð eða samlagsfélag hefir rekið til þess tíma, og má þá halda firmanu óbreyttu eftir sem áður. Hið sama er og, ef maður fer úr félagi með ótakmarkaðri ábyrgð eða samlagsfélagi; þó má eigi halda nafni hans í firmanu, nema hann hafi leyft það eða, ef hann er látinn og hefir eigi gert aðra ráðstöfun, allir erfingjar hans hafa gefið samþykki sitt til þess.

■ **13. gr.** Þegar atvinna, sem um getur í 12. gr., er afsöluð einstökum manni, félagi með ótakmarkaðri ábyrgð eða samlagsfélagi, skal heimilt að semja svo um, að halda megi firmanu óbreyttu með viðauka, er sýni að eigendaskipti hafi orðið.

□ Firmu verða eigi afsöluð frekar en sagt er hér á undan.

■ **14. gr.** Nú er svo ákveðið í félagi með ótakmarkaðri ábyrgð, að firma verði eigi svo ritað svo gilt sé, nema fleiri en einn af félagsmönnum geri það, og skulu þeir þá undirrita nöfn sín um leið og þeir rita firmað.

1903 Nr. 42 13. nóv.

□ Með firmaritun fyrir hönd hlutafélags eða annars félags með takmarkaðri ábyrgð skulu vera undirrituð nöfn þeirra, sem hafa rétt til að rita firmað.

■ **15. gr.** Nú er fulltrúum (skuldarlúkningarmönnum, forráðamönnum) falið á hendur að stjórna atvinnu með rétti til að rita firmað, eða erfingjar halda um sinn áfram atvinnunni að látnum eiganda, og skal þá rita firmað á þann hátt, að breyting þessi sjáist af undirskriftinni.

■ **16. gr.** Firma eins manns er eigi skylt að tilkynna frekar en sjálfur vill, [nema firmanu sé valið sérstakt heiti, annað en nafn eiganda][1] — sjá þó 21. gr. —, en öll önnur firmu skal tilkynna, áður en atvinnureksturinn byrjar; tilkynning skal gera til innritunar í verzlanaskrá í því umdæmi (1. gr.), þar sem skrifstofa atvinnunnar er. Hið sama er og, þegar atvinnudeild (útibú) er sett á fót undir sérstakri stjórn; sé útibúið ekki í sama umdæmi sem aðalskrifstofan, skal valdsmaður, svo fljótt sem verða má eftir að tilkynningin hefir verið skrásett, auglýsa hana í blaði því, sem löggilt er til að flytja almennar auglýsingar á Íslandi. Útibú erlendrar atvinnu skal talið sjálfstæð atvinna, og skal stjórn þess tilkynna það.

□ Í hlutafélögum og öðrum félögum með takmarkaðri ábyrgð hvílir tilkynningarskyldan á stjórn félagsins; annars hvílir hún á öllum félagsmönnum, er hafa ótakmarkaða ábyrgð.

□ Tilkynningu skulu allir þeir undirskrifa, er skylt er að tilkynna firmað.

[1] *L. 14/1931.*

■ **17. gr.** Þegar firma eins manns er tilkynnt, skal tilgreint auk firmans:

1. Fullt nafn hans og heimili,
2. tegund atvinnunnar, og
3. það bæjar- og sveitarfélag, þar sem skrifstofa atvinnunnar (útibúsins) er.

■ **18. gr.** Tilkynning um félag með ótakmarkaðri ábyrgð skal tilgreina auk firmans:

1. Fullt nafn og heimili allra félagsmanna,
2. tegund atvinnunnar,
3. það bæjar- eða sveitarfélag, þar sem skrifstofa atvinnunnar (útibúsins) er;

og svo framarlega sem hver einstakur félagsmaður hefir ekki rétt til að rita firmað:

4. hver þá hafi rétt til þess, svo og hvort aðeins fleiri í sameiningu hafi rétt til þess.

□ Hið sama er og um tilkynning samlagsfélaga; þó skal auk þess tekið fram í henni með berum orðum, að félagið sé samlagsfélag, og sé það almennt samlagsfélag, skal hún einnig skýra frá nöfnum allra samlagsmanna og tillögum þeirra, en sé það samlagshlutafélag, skal hún skýra frá atriðum þeim, er talin eru í 19. gr. 1. og 4.—7. lið, og skulu samþykktir félagsins fylgja. Auk þess skal fylgja með yfirlýsing frá samlagsmönnum um, að tilkynning sé gerð með samþykki þeirra, eða frá eftirlitsnefnd þeirra, ef hún hefir í höndum fullnægjandi heimildarskilríki. Eigi skal auglýsa nöfn samlagsmanna né tillög þeirra.

■ **19. gr.** Tilkynning um hlutafélag skal tilgreina auk firmans:

1. Dagsetning samþykkta þess;
2. tegund atvinnunnar;
3. það bæjar- eða sveitarfélag, þar sem skrifstofa atvinnunnar (útibúsins) er;
4. upphæð framboðins hlutafjár og skipting þess í hluti;
5. hvort hlutabréfin hljóði á nafn eða handhafa;
6. hvort hlutir séu goldnir að fullu, og ef svo er eigi, hvenær krefjast megi borgunar;
7. hvort auglýsingar til félagsmanna skuli birta í almennum fréttablöðum, og þá hverjum;
8. fullt nafn og heimili stjórnendanna;
9. hverjum þeirra sé heimilt að rita firmað.

□ Tilkynningu skulu fylgja samþykktir félagsins og nægileg umboðsskilríki fyrir stjórnendur.

■ **20. gr.** Ákvæði 19. gr. um tilkynning um firma hlutafélags eiga og við önnur félög með takmarkaðri ábyrgð, þannig, að í tilkynningu um þau sé gefin skýrsla um ábyrgð félagsmanna gagnvart öðrum, ef ákvæði hafa gerð verið um hana.

■ **21. gr.** Nú verður breyting á því, sem ritað er í verzlanaskrá, eða þær breytingar verða, sem getur um í 11.—13. gr. og 15. gr., og skal þá, enda þótt tilkynning um firma hafi eigi áður gerð verið, gera tilkynning um þetta svo fljótt sem unnt er, á sama hátt sem fyrir er skipað um firmatilkynningar; þó þarf eigi að tilkynna flutning heimilis. Þegar breyting annars er gerð á samþykktum félaga þeirra, er getur um í 19. gr., sbr. 18. gr. 2. lið og 20. gr., skal tilkynna, hvaða dag breytingin hefir verið samþykkt og senda afrit af henni.

□ Nú hættir atvinna, og hvílir þá tilkynningarskylda á hverjum þeim, sem þá rekur atvinnuna eða er hluthafi í henni með ótakmarkaðri ábyrgð eða er meðlimur í félagsstjórn, ef um hlutafélag eða annað félag með takmarkaðri ábyrgð er að ræða. Nú deyr sá, er atvinnu rekur, og hvílir tilkynningarskyldan þá á búi hans; þegar félag með ótakmarkaðri ábyrgð hættir við lát eins félagsmanns, hvílir tilkynningarskyldan bæði á hinum félagsmönnunum, er hafa ótakmarkaða ábyrgð, og á búi hins látna. Þegar aðrar breytingar verða, án þess að atvinna hætti, hvílir tilkynningarskyldan á hverjum þeim, sem eftir breytinguna rekur atvinnuna eða er hluthafi í henni með ótakmarkaðri ábyrgð, eða er meðlimur í félagsstjórn, ef um hlutafélag eða annað félag með takmarkaðri ábyrgð er að ræða.

□ Þegar atvinna flyzt í annað bæjarfélag eða sveitarfélag eða þegar firmanu sjálfu er breytt, skal einnig gerð fullkomin firmatilkynning.

□ Sé það úrskurðað með dómi, að eigi hafi átt að rita tilkynningu í verzlanaskrá, eða að eitthvað það sé fallið burt eða breytt, sem ritað hefir verið í skrána, skal gera athugasemd um þetta á hana, ef einhver málsaðilja krefst þess, og auglýsa athugasemdina samkvæmt 4. gr.

□ Þegar gjaldþrot verður, skal skiptaréttur annast um, að gerð sé athugasemd í verzlanaskránni um byrjun og lok gjaldþrotaskiptanna.

■ **22. gr.** Um leið og firma er tilkynnt, skulu þeir, sem rétt hafa til að rita firmað, rita nafn þess með eigin hendi í verzlanaskrána eða viðauka hennar, ef nafnskrift þess eigi stendur í tilkynningunni. Sama og, þegar tilkynning er gerð um, að einhver hafi fengið heimild til að rita firma, er áður hefir tilkynnt verið.

■ **23. gr.** Sá, sem brýtur á móti ákvæðunum í 9.—13. gr., eða vanrækir að gera einhverja tilkynningu,

1903 Nr. 42 13. nóv.

sem fyrir er skipuð hér að framan, eða vanrækir að gera nýja tilkynningu, þegar tilkynningu hans hefir verið vísað frá eða hún afmáð úr skrá, sætir sektum. ...[1] Sektirnar renna í landssjóð.

[1] *L. 75/1982, 52. gr.*

■ **24. gr.** Með mál þau, sem getur um í 23. gr., skal fara sem almenn lögreglumál.

Þriðji kafli. Prókúra.

■ **25. gr.** Ef firmahafi samkvæmt lögum þessum hefir gefið einhverjum umboð, sem með berum orðum er kallað prókúra, eða hefir á annan hátt lýst því yfir, þá hefir umboðsmaðurinn vald til fyrir umbjóðanda að annast allt það, er snertir rekstur atvinnu hans, og rita firmað. Þó má prókúruhafi eigi selja né veðsetja fasteignir umbjóðanda síns, nema hann hafi til þess beint umboð.

■ **26. gr.** Prókúru má veita fleiri mönnum en einum, þannig, að þeir aðeins geti notað hana í sameiningu (sameiginleg prókúra).

■ **27. gr.** Umboð prókúruhafa samkvæmt 25. gr. má ekki binda við ákveðinn tíma eða takmarka á annan hátt, ef það skal gilt vera gagnvart öðrum mönnum, þeim er eigi eru vitandi um það.

■ **28. gr.** Þegar prókúruhafi ritar firmað, skal hann bæta við það orðum eða stöfum, sem merkja umboð hans, svo sem per prókúra, p. p. eða annarri skammstöfun þessara orða og auk þess rita nafn sitt. Nú er um sameiginlega prókúru að ræða, og skal þess þá gætt, er ákveðið var um tölu undirskriftanna, þegar prókúran var gefin.

■ **29. gr.** Prókúruhafi getur eigi afhent öðrum prókúru sína.

■ **30. gr.** Prókúru má taka aftur hvenær sem vill. Prókúra fellur eigi úr gildi við dauða umbjóðanda.

■ **31. gr.** Umbjóðandi getur tilkynnt prókúru til upptöku á verzlanaskrá þá, sem firmað er ritað í eða ætti að ritast í, ef firmahafi tilkynnti firmað, en eigi má þá takmarka hana eða binda skilyrðum frekar en heimilað er í 25. og 26. gr.

□ Um leið og prókúra er tilkynnt, skal prókúruhafi rita firmað og nafn sitt i verzlanaskrána eða viðauka hennar, sé það eigi gert í tilkynningunni.

■ **32. gr.** Sé tilkynntri prókúru breytt eða hún tekin aftur, skal það tilkynnt og tekið upp í verzlanaskrána.

Fjórði kafli. Almenn ákvæði.

■ **33. gr.** Við framkvæmd laga þessara skal það athugað, er hér segir:

a. Samlagsfélag er það félag talið, sem í eru einn eða fleiri félagsmenn, er ábyrgjast með öllum eigum sínum einn fyrir alla og allir fyrir einn skuldir félagsins (félagsmenn með ótakmarkaðri ábyrgð), og einn eða fleiri félagsmenn, er eigi ábyrgjast skuldir félagsins fram yfir það, er tillög þeirra ná eða hlutafé það, sem tilkynnt hefir verið í verzlanaskrána, að þeir hafi lagt í atvinnuna. Nú eru í félaginu fleiri en einn félagsmaður með ótakmarkaðri ábyrgð, og er það þá jafnframt félag með ótakmarkaðri ábyrgð.

b. Nú leggur maður fé í atvinnu, en sendir eigi tilkynningu um það í verzlanaskrána, og hefir það þá engin áhrif á ákvæði laga þessara um þá, er reka atvinnuna, hvort sem það er einn maður eða félag.

c. Hvert það félag, er hefir breytilega félagatölu eða breytilegan fjárstofn, skal talið félag með takmarkaðri ábyrgð, þótt félagsmenn hafi ótakmarkaða ábyrgð. **1903** Nr. 42 13. nóv.

■ **34. gr.** Þegar firmahafi er lögsóttur út af einhverju því, er snertir atvinnuna, má höfða málið fyrir sáttanefnd og rétti þar, sem skrifstofa atvinnunnar er samkvæmt tilkynningu til verzlanaskrárinnar. Í málum þessum má og skoða skrifstofuna sem heimili að því er stefnubirtingu og stefnufrest snertir. Nú hefir atvinnurekandi útibú á öðrum stað og stjórn útibúsins er völd að þeirri skuldbindingu, er málið rís af, og má þá og höfða það fyrir sáttanefnd og rétti á þeim stað,[1] og skoða skrifstofu útibúsins sem heimili að því er stefnubirtingu og stefnufrest snertir.

[1] *L. 85/1936, 75. gr.*

■ **35. gr.** Verzlunarmenn eða í flokki með þeim eru í lögum þessum taldir:

a. Hver einstaklingur eða félag, sem rekur verzlun með borgarabréfi eða leyfisbréfi til verzlunar — þar með talin pöntunar- og framleiðslufélög og önnur slík félög, ef starfsemi þeirra verður talin atvinnurekstur — eða rekur að staðaldri víxlara- eða bankastörf, miðlunarstörf við vöruflutninga, vátryggingarstörf gegn iðgjöldum, eða hefir á hendi erindrekstur fyrir vátryggingarfélög.

b. Sparisjóðir.

□ Undanskilin eru félög, er samþykktir þeirra eru ákveðnar með lögum.

□ Þeir, sem hafa rétt til að verzla, en eru eigi tilkynningarskyldir, svo og hlutafélög og samlagsfélög, þó eigi séu tilkynningarskyld, og innbyrðis tryggingarfélög mega þó krefjast upptöku á verzlanaskrá, og verða þá að öllu leyti háð ákvæðum laga þessara.

■ **36. gr.** ...[1]

[1] *L. 79/1975, 25. gr.*

■ **37. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. apríl 1904, og gilda einnig um þau firmu, sem nú eru til og tilkynningarskyld verða samkvæmt lögum þessum, þó með þeim nánari ákvæðum, sem hér fara á eftir:

1. Tilkynning skal fram fara innan þriggja mánaða eftir að lög þessi hafa gengið í gildi.

2. Firmu má taka upp á verzlanaskrá, eins og þau hafa verið notuð fyrir 1. júlí 1903, þótt þau fullnægi eigi ákvæðum 9. og 10. gr. laga þessara. Þó skal jafnan er atvinnurekendur hafa takmarkað ábyrgð sjálfra þeirra, án þess það sé tilgreint í firma því, sem þeir hafa notað, bætt við orðunum: „takmörkuð ábyrgð" eða „limitað", eða sé um hlutafélag eða samlagsfélag að ræða skal bætt við orði, sem einkennir þetta fyrirkomulag félagsins.

Lög um vörumerki. **1968** Nr. 47 2. maí

I. kafli. Almenn ákvæði.

■ **1. gr.** Með skráningu samkvæmt lögum þessum geta atvinnurekendur öðlazt einkarétt til þess að nota vörumerki sem sérstök auðkenni fyrir vörur, verk eða þjónustu, er þeir hafa til sölu í atvinnurekstri sínum (vörumerkjaréttur).

□ Vörumerki geta verið myndir, orð eða orðasambönd, þar á meðal vígorð, bókstafir eða tölur, búnaður vöru eða umbúðir.

□ Ákvæði laga þessara um vörur eiga einnig við um verk og þjónustu, sem í té er látin, eftir því sem við á.

■ **2. gr.** Atvinnurekendur öðlast og vörumerkjarétt,

þótt merki sé eigi skráð, ef það hefur náð markaðsfestu.

□ Nú er merki á vöru almennt þekkt á tilteknu sviði viðskipta hér á landi sem auðkenni á vöru notanda þess, og telst það þá hafa náð markaðsfestu.

■ **3. gr.** Enn fremur er hverjum heimilt í atvinnurekstri sínum að nota nafn sitt, firmanafn, eða nafn á fasteign sinni sem vörumerki, svo fremi, að sú notkun sé ekki á þann veg, að villzt verði á merkinu og vörumerkjum annarra.

□ Nafn annars manns, firma eða sérkennilegt nafn á fasteign hans má ekki heimildarlaust nota sem vörumerki.

□ Eigi má heldur nota auðkenni sem vörumerki, ef villast má á því og vörumerki, er annar hefur þegar tekið í notkun hér á landi. Sama er um vörumerki, sem annar hefur þegar tekið í notkun erlendis, svo fremi, að sá, er ætlar að nota það hér á landi, þekki eða ætti að þekkja það.

■ **4. gr.** Vörumerkjaréttur skv. 1.—3. gr. veitir eiganda vernd gegn því, að aðrir noti heimildarlaust í atvinnuskyni vörumerki, er villzt verður á og merki hans. Á þetta við um hvers konar notkun, hvort sem merkið er sett á sjálfa vöruna eða umbúðir hennar, notað í auglýsingum, verzlunarbréfum eða á annan hátt, og skiptir eigi máli, hvort selja á vöruna hér á landi eða erlendis. Heimildarlaus munnleg notkun merkisins er og bönnuð.

□ Nú er merki notað fyrir tilteknar vörur, og er þá öðrum en eiganda óheimilt að vísa til þess merkis, þegar seldir eru varahlutir, eða annað fylgifé þeirrar vöru, nema samþykki eiganda merkisins komi til, enda sé vísað til merkisins á þann hátt, að ætla megi, að fylgifé stafi frá eiganda merkisins eða hann hafi gefið samþykki sitt til notkunar þess.

□ Nú gerir annar en eigandi vörumerkis verulegar breytingar á vörum auðkenndum merkinu, hvort heldur er með aðgerðum, viðgerðum eða á annan svipaðan hátt, og má hann þá því aðeins nota merkið, án samþykkis eiganda, ef varan er á ný boðin til sölu í atvinnuskyni, að breytinganna sé greinilega getið, eða að þær eftir atvikum komi greinilega í ljós.

■ **5. gr.** Vörumerkjaréttur nær ekki til þeirra hluta vörumerkis, sem aðallega miða að því að gera vöruna, búnað hennar eða umbúðir hagkvæmari í notkun, eða miða annars að öðru en því að auðkenna hana.

■ **6. gr.** Samkvæmt lögum þessum skal eigi telja vörumerki svo lík hvert öðru, að hætta sé á, að menn villist á þeim, nema þau nái til sömu vöru eða vöru svipaðrar tegundar.

□ Þó má líta svo á, að um hættu á misgripum sé að ræða:

a. ef vörumerki hefur náð ríkri markaðsfestu og er auk þess svo alkunnugt hér á landi, að notkun annars aðila á líku merki, jafnvel fyrir aðrar vörutegundir, felur í sér misnotkun á verðmæti („goodwill") merkisins, eða

b. ef vörumerki hefur náð markaðsfestu og notkun annars en eiganda á líku merki fyrir aðrar vörur, með hliðsjón af séreiginleikum varanna, er bersýnilega til þess fallin að rýra verulega verðmæti þess merkis, sem markaðsfestu hefur náð.

■ **7. gr.** Nú krefjast tveir eða fleiri, hver um sig, vörumerkjaréttar á auðkennum, er villast má á og gengur þá eldri réttur fyrir yngri, ef annað leiðir ekki af síðargreindum ákvæðum.

■ **8. gr.** Yngri réttur á skráðu vörumerki getur notið jafnhliða verndar rétti á eldra vörumerki, þótt merkin séu svo lík, að villast megi á þeim, svo fremi, að tilkynning um skráningu hafi verið afhent í góðri trú og 5 ár séu liðin frá skráningardegi hins síðar skráða merkis, án þess að mál hafi verið höfðað til ógildingar skráningunni.

■ **9. gr.** Yngri réttur á vörumerki getur og notið jafnhliða verndar rétti á eldra merki, þótt villast megi á merkjunum:

a. ef eigandi eldra merkis hefur ekki innan hæfilegs tíma gert nauðsynlegar ráðstafanir til þess að koma í veg fyrir notkun yngra merkisins,

b. ef réttinum á merkjunum hefur verið náð með notkun þeirra í mismunandi landshlutum og álíta má, að nota megi bæði merkin eftir sem áður, án verulegs tjóns fyrir eiganda hins eldra réttar.

■ **10. gr.** Í tilvikum þeim, er um ræðir í 8.—9. gr., geta dómstólar, ef það telst sanngjarnt, ákveðið, að annað merkjanna eða bæði megi eingöngu nota á sérstakan hátt, t. d. þannig, að þau séu af ákveðinni gerð, staðarnafni bætt við eða þau á annan veg skýrt aðgreind.

■ **11. gr.** Samkvæmt beiðni eiganda skráðs vörumerkis ber höfundum, útgefendum og forleggjurum orðabóka, handbóka, kennslubóka og þess háttar sérfræðirita að gæta þess, að merki sé ekki birt, nema þess sé jafnframt getið, að um skráð vörumerki sé að ræða.

□ Nú vanrækir maður skyldur sínar samkvæmt 1. mgr. þessarar greinar, og ber honum þá að kosta leiðréttingu, er birt skal á þann hátt, er sanngjarnt þykir.

II. kafli. Um skráningu vörumerkja.

■ **12. gr.** Vörumerkjaskrá skal haldin í Reykjavík fyrir land allt, sbr. 20. og 21. gr. Skráninguna annast vörumerkjaskráritari, er ráðherra skipar.

■ **13. gr.** Það er skilyrði skráningar vörumerkis, að merkið sé til þess fallið að greina vörur merkiseiganda frá vörum annarra. Merki, sem eingöngu eða aðeins með smávægilegum breytingum eða viðbótum gefa til kynna tegund vörunnar, ástand, magn, notkun, verð, uppruna eða hvenær varan er framleidd, skal eigi telja nægjanlegt sérkenni. Sama er um merki, sem eingöngu eru bókstafir eða tölustafir og ekki hafa sérkennilegt lag.

□ Þegar kveða skal á um, hvort merki hafi nægjanlegt sérkenni, skal líta til allra aðstæðna, og þó einkum til þess, hversu lengi og að hve miklu leyti merkið hefur verið í notkun.

■ **14. gr.** Vörumerki má eigi skrá:

1. ef heimildarlaust eru í merkinu ríkistákn, opinber alþjóðamerki, merki íslenzkra bæjar- eða sveitarfélaga, opinber skoðunar- og gæðamerki, sérstök heiti greindra einkenna eða annað, sem til þess er fallið að villzt verði á því og framangreindum merkjum og táknum. Bannið nær því aðeins til opinberra skoðunar- og gæðamerkja að óskað sé skráningar merkis fyrir sömu eða svipaðar vörutegundir og þær, sem framangreind merki og tákn eru notuð fyrir;

2. ef merkið er til þess fallið að villa um fyrir mönnum;

3. ef merkið er annars andstætt lögum eða allsherjarreglu, eða til þess fallið að valda hneyksli;

4. ef í merkinu felst eitthvað það, sem gefur tilefni til að ætla, að átt sé við firma annars manns, nafn annars manns eða mynd, enda sé þá ekki átt við löngu látna menn, eða í merkinu felst sérkennilegt nafn á fasteign annars manns eða mynd af henni;

5. ef í merkinu felst eitthvað, er skilja má sem sérkennilegan titil á vernduðu bókmenntalegu eða listrænu verki annars manns, eða ef gengið er á höfundarrétt annars manns á slíku verki, einkaleyfisrétt hans, mynzturrétt eða rétt til ljósmynda;

6. ef villast má á merkinu og vörumerki, sem skráð hefur verið hér á landi samkvæmt eldri tilkynningu eða hefur verið notað hér á landi, þegar tilkynning um skráningu er afhent, og enn er notað hér;

7. ef merkið er til þess fallið, að villzt verði á því og vörumerki, sem notað er erlendis á þeim tíma, sem tilkynning um skráningu er afhent, og enn er notað þar, enda hafi tilkynnandi vitað eða átt að vita, hvernig á stóð um hið erlenda merki, þegar hann afhenti tilkynningu sína.

☐ Þrátt fyrir ákvæðin í 4., 5., 6. og 7. tölul. má skrá merki, ef nægjanleg heimild er til og ekki er ástæða til að ætla, að skráningin valdi villu.

■ **15. gr.** Vörumerkjaréttur sá, er menn öðlast við skráningu, nær eigi til þeirra hluta merkis, sem eigi er heimilt að skrá eina sér.

☐ Nú er í merki eitthvað það, sem nefnt er í 1. mgr., og sérstök ástæða er til að ætla, að skráning merkisins geti valdið vafa um það, hve víðtækur vörumerkjarétturinn er, og má þá við skráninguna undanskilja berum orðum vernd á þeim hlutum merkis.

☐ Nú kemur síðar í ljós, að þá hluta merkis, sem undanskildir hafa verið vernd, megi að réttu lagi skrá, og má þá skrá slíka hluta merkis, eða merkið sjálft, án þeirra takmarkana, er um getur í 2. mgr.

■ **16. gr.** Vörumerki skal skrá í ákveðnum flokki eða flokkum vara.

☐ Greining í vöruflokka ákveður ráðherra og auglýsir.

■ **17. gr.** Tilkynning vörumerkis til skráningar skal vera skrifleg og send vörumerkjaskrárítara. Í tilkynningu skal vera mynd af merkinu, nafn eða firma tilkynnanda og hver atvinnurekstur hans er. Þá skal og geta um þær vörutegundir, sem merkið óskast skráð fyrir, eða vöruflokka, sem það óskast skráð í. Loks skal tilkynningin að öðru leyti vera í samræmi við ákvæði sett samkvæmt 46. gr.

■ **18. gr.** Nú er vörumerki notað í fyrsta sinn fyrir vörur, sem sýndar eru á landssýningu eða alþjóðlegri sýningu hér á landi, er nýtur viðurkenningar ráðherra, og er síðan tilkynnt til skráningar innan 6 mánaða frá þeim tíma talið, er það kom fram á sýningunni, og skal sú tilkynning, að því er snertir síðar tilkomin atvik, svo sem notkun annarra á merkinu eða tilkynningu á því, talin fram komin þegar er merkið var birt á sýningunni.

☐ Ráðherra getur ákveðið og auglýst, sbr. 46. gr., að reglur þær, sem um getur í 1. mgr., skuli gilda um vörumerki, er fram koma í fyrsta sinn á alþjóðasýningum erlendis, opinberum eða viðurkenndum af hinu opinbera, enda sé um gagnkvæma vernd að ræða.

■ **19. gr.** Nú hefur tilkynnandi ekki gætt þeirra fyrirmæla, sem sett eru um tilkynningar, eða vörumerkjaskrárítari telur, að aðrar tálmanir leiði til þess, að synja beri um skráningu, og ber þá vörumerkjaskrárítara að senda tilkynnanda rökstudda synjun og ákveður hann jafnframt frest, er tilkynnandi má nota til þess að skýra mál sitt.

☐ Að fresti loknum kveður vörumerkjaskrárítari á um, hvort orðið skuli við beiðni tilkynnanda. Vörumerkjaskrárítari getur þó gefið tilkynnanda kost á að koma fram nánari skýringum.

☐ Ákvörðun vörumerkjaskrárítara getur tilkynnandi skotið til ráðherra eða dómstólanna samkvæmt ákvæðum 44. gr.

■ **20. gr.** Nú fullnægir tilkynning gerðum kröfum og engin tormerki eru talin á því að skrá merkið, og skal þá vörumerkjaskrárítari hið fyrsta birta auglýsingu um hana. Í auglýsingu skal skýrt frá aðalefni tilkynningarinnar og birt mynd af merkinu.

☐ Auglýsing skal birt í Stjórnartíðindum eða sérstöku blaði, er ríkisstjórnin gefur út. Nánari reglur um birtinguna setur ráðherra.

☐ Andmælum gegn skráningu merkis ber að koma skriflega fram innan tveggja mánaða talið frá birtingardegi auglýsingarinnar, og skulu þau rökstudd.

■ **21. gr.** Að loknum fresti samkvæmt 20. gr. athugar vörumerkjaskrárítari tilkynninguna að nýju, sbr. 19. gr.

☐ Nú er tilkynning samþykkt, og ber þá að skrá merkið í vörumerkjaskrána og auglýsa skráninguna samkvæmt 20. gr.

☐ Nú er synjað um skráningu merkis, sem auglýst hefur verið samkvæmt 20. gr., og skal þá synjun birt á þann hátt, er þar segir.

☐ Ákvörðun vörumerkjaskrárítara getur tilkynnandi skotið til ráðherra eða dómstóla samkvæmt ákvæðum 44. gr.

■ **22. gr.** Vernd sú, sem skrásett vörumerki fær, hefst frá þeim degi, er tilkynning samkvæmt 17. gr., sbr. 19. gr., er afhent og helzt um 10 ára bil frá skráningardegi.

☐ Samkv. umsókn eiganda merkis verður skráning endurnýjuð um 10 ára bil hverju sinni, talið frá lokum hvers skráningartímabils.

■ **23. gr.** Tilkynningu um, að óskað sé endurnýjunar á skráningu, skal eigi afhenda vörumerkjaskrárítara fyrr en 1 ári áður og eigi síðar en 6 mánuðum eftir að skráningartímabilinu lýkur.

☐ Nú þykir eigi neitt athugavert við tilkynninguna, og verður endurnýjun þá skráð í vörumerkjaskrána.

☐ Nú hefur tilkynning um endurnýjun eigi verið afhent, áður en skráningartímabilinu lauk, og sendir þá vörumerkjaskrárítari eiganda merkisins, eða umboðsmanni hans, sbr. 31. gr., tilkynningu um það. Nú er slík tilkynning eigi send, og ber þá vörumerkjaskrárítari eigi ábyrgð á því.

■ **24. gr.** Samkvæmt umsókn eiganda merkis má gera minni háttar breytingar á skráðu vörumerki, enda valdi þær því eigi, að heildaráhrif merkisins raskist.

☐ Slíkra breytinga skal getið í skránni.

1968 Nr. 47 2. maí

III. kafli. Um afnám skráningar.

■ **25. gr.** Nú er vörumerki skráð andstætt ákvæðum þessara laga, og getur þá dómur fellt skráninguna úr gildi, sbr. þó ákvæði 8.—10. gr.

□ Með dómi má og fella skráningu úr gildi, ef eigandi merkis er hættur atvinnurekstri, merki er, eftir að það er skráð, bersýnilega orðið óhæft til þess að auðkenna vöru eiganda þess frá vörum annarra, og loks, ef það er orðið villandi, andstætt allsherjarreglu eða til þess fallið að valda hneyksli.

■ **26. gr.** Hverjum þeim, sem hefur lögmætra hagsmuna að gæta, er rétt að höfða mál gegn eiganda merkis í því skyni, að skráning þess verði felld úr gildi.

□ Vörumerkjaskráritari er og réttur sóknaraðili í málum samkvæmt ákvæðum 13. gr., 1. til 3. tölul., 14. gr. og 2. mgr. 25. gr.

■ **27. gr.** Merki verða afmáð úr vörumerkjaskránni samkvæmt dómi, svo og ef skráning er eigi endurnýjuð eða eigandi merkis óskar þess, að merkið verði afmáð.

□ Hverjum þeim dómstóli, sem fellir skráningu úr gildi eða breytir henni, ber að senda vörumerkjaskráritara endurrit dómsins.

IV. kafli. Sérreglur um skráningu erlendra vörumerkja.

■ **28. gr.** Nú tilkynnir atvinnurekandi, sem ekki rekur fyrirtæki hér á landi, vörumerki til skráningar, og ber honum þá að sanna, að hann hafi fengið samsvarandi merki skráð í heimalandi sínu fyrir þær vörutegundir, sem tilkynning hans fjallar um.

□ Nú er um gagnkvæma réttarvernd að ræða, og getur ráðherra þá auglýst, að ákvæðum 1. málsgreinar skuli eigi beitt.[1)]

[1)] *Augl. 287/1969 (Bandaríki Ameríku, Írland, Noregur, Sviss, Sambandslýðv. Þýzkaland), 97/1970 (Stóra-Bretland), 175/1971 (Kanada), 193/1971 (Svíþjóð), 233/1971 (Danmörk, Holland), 207/1972 (Frakkland). Tilsk. og augl. í A-deild Stjtíð. (skv. l. 43/1903): 7/1909 og 1/1910 (ýmsar breskar nýlendur), 67/1929 (Tékkóslóvakía), 72/1929 (Finnland), 9/1953 (Belgía), 12/1959 (Ítalía), 9/1960 (Mónakó), 69/1960 (Ísrael).*

■ **29. gr.** Nú er um gagnkvæma réttarvernd að ræða, og getur ráðherra þá auglýst, að vörumerki, sem eigi mundi talið skráningarhæft hér á landi, en hefur verið skráð í öðru ríki, megi þó skrá hér á sama hátt og í hinu erlenda ríki, enda sé þá fullnægt nánari skilyrðum, er auglýsingin greinir. Slík skráning veitir þó í engu rýmri rétt en samsvarandi skráning í hinu erlenda ríki.

■ **30. gr.** Nú er um gagnkvæma réttarvernd að ræða, og getur ráðherra þá auglýst, sbr. 46. gr., að tilkynning hér á landi um vörumerki, sem tilkynnt hefur verið til skráningar erlendis, skuli, að því er snertir síðar til komin atvik, svo sem tilkynningu annarra á merkinu eða notkun á því, talin fram komin samtímis tilkynningunni í hinu erlenda ríki, enda komi tilkynningin fram hér innan frests, sem ráðherra ákveður.

■ **31. gr.** Eiganda vörumerkis, sem eigi er heimilisfastur hér á landi, ber að hafa umboðsmann heimilisfastan hér. Umboðsmaðurinn skal hafa heimild eiganda merkis til þess að taka við stefnu af hans hálfu, svo og öðrum tilkynningum, er merkið varða, þannig að bindi eigandann. Nafn umboðsmanns og heimilisfang skal skráð í vörumerkjaskrána.

□ Nú hefur hæfur umboðsmaður eigi verið nefndur, og ber þá eiganda merkis að bæta úr því, sem áfátt er, innan frests, sem vörumerkjaskráritari ákveður. Tilkynningu um frestinn ber að senda í ábyrgðarbréfi, en ef ókunnugt er um heimilisfang eiganda merkis, þá með auglýsingu í Lögbirtingablaðinu. Nú er umboðsmaður samkvæmt ofangreindu eigi nefndur, áður en frestur er úti, og skal þá merkið afmáð úr skránni.

1968 Nr. 47 2. maí

V. kafli. Um framsal, leyfi o. fl.

■ **32. gr.** Rétt til vörumerkis má framselja ásamt atvinnurekstri þeim, sem það er notað í, eða eitt sér.

□ Nú framselur einhver atvinnurekstur sinn, og eignast framsalshafi þá vörumerki atvinnurekstrarins, nema um annað hafi verið samið eða megi telja umsamið.

■ **33. gr.** Hver sá, sem eignazt hefur rétt á skráðu vörumerki, skal tilkynna það til vörumerkjaskráritara, og getur hann þá eigendaskiptanna í vörumerkjaskránni.

□ Þar til framsal er tilkynnt til skráningar, getur vörumerkjaskráritari talið þann eiganda merkis, sem síðast var skráður eigandi.

■ **34. gr.** Nú hefur eigandi skráðs vörumerkis leyft öðrum að nota merkið í atvinnuskyni, og skal þess þá getið í vörumerkjaskránni, ef eigandi eða leyfishafi óskar þess. Nú sannast, að leyfi sé niður fallið, og skal þess þá getið í vörumerkjaskránni, á sama hátt og að framan greinir.

□ Leyfishafi getur því aðeins framselt rétt sinn, að um það hafi verið samið.

■ **35. gr.** Nú hefur réttur að skráðu vörumerki verið veðsettur, eða aðför gerð í honum, og skal þá, ef eigandi merkis, veðhafi eða aðfararhafi óskar, geta þess í vörumerkjaskránni.

VI. kafli. Um bann gegn notkun villandi vörumerkja.

■ **36. gr.** Nú verður notkun vörumerkis villandi, eftir að það hefur verið framselt, eða leyfi til þess að nota það hefur verið tilkynnt, og má þá með dómi banna hlutaðeiganda að nota merkið í þeirri gerð, sem það er.

□ Sama er og, ef vörumerki er annars villandi, eigandi þess notar það á villandi hátt eða einhver annar með hans samþykki.

□ Vörumerkjaskráritari, svo og hver sá, sem hagsmuna hefur að gæta, getur höfðað mál samkvæmt þessari grein.

VII. kafli. Ákvæði um réttarvernd.

■ **37. gr.** Notkun vörumerkis, andstæða ákvæðum laga þessara, má banna með dómi.

□ Hver sá, sem af ásetningi brýtur gegn rétti á skráðu vörumerki, skal sæta sektum.

□ Sókn sakar fyrir brot gegn ákvæðum laga þessara á sá, sem telur hagsmuni sína skerta. Um málsmeðferð fer samkv. 2. tl. 1. liðs 200. gr. laga nr. 85/1936.[1)]

□ Mál, sem höfðuð eru samkvæmt lögum þessum, skulu rekin fyrir Sjó- og verzlunardómi Reykjavíkur,[1)] ef eigandi merkis er búsettur erlendis.

[1)] *Úr gildi fallin, sbr. l. 28/1981, 42. gr.*

■ **38. gr.** Hverjum þeim, sem af ásetningi eða gáleysi brýtur gegn vörumerkjarétti, er skylt að bæta tjón það, sem af hefur hlotizt.

□ Nú brýtur einhver gegn vörumerkjarétti, án þess að um ásetning eða gáleysi sé að ræða, og er honum þá skylt að bæta þeim, er brotið var gegn, tjón hans eftir því, sem sanngjarnt þykir. Bætur þessar mega þó aldrei vera hærri en ætla má, að nemi hagnaði hins bótaskylda af brotinu.

1968 Nr. 47 2. maí

■ **39. gr.** Í málum út af brotum gegn rétti á skráðu vörumerki verður 2. lið[1] 37. gr. því aðeins beitt, að brot hafi verið framið, eftir að merkið var skráð.

[1] *Átt við mgr.*

■ **40. gr.** Krafa samkvæmt 38. gr. fyrnist á 5 árum. Stafi krafan af refsiverðu verki, fyrnist hún á 10 árum.

□ Þrátt fyrir ákvæði 1. liðs[1] má höfða mál til greiðslu bóta fyrir brot gegn vörumerkjarétti, ef brot hefur verið framið, eftir að merkið var tilkynnt til skráningar, enda sé mál höfðað innan árs frá skráningardegi.

[1] *Átt við mgr.*

■ **41. gr.** Í málum út af brotum gegn vörumerkjarétti getur dómur ákveðið, að gerðar skuli ráðstafanir til að hindra misnotkun á merkinu. Í því skyni getur dómur kveðið svo á, að merkið skuli numið brott af þeim vörum, sem eru í vörzlu hlutaðeiganda eða hann annars ræður yfir. Ef nauðsyn ber til, má ákveða, að ónýta skuli vöruna eða afhenda hana þeim, er misgert var við, gegn bótum eða án þeirra.

■ **42. gr.** Nú hefur leyfi verið veitt til notkunar á vörumerki, og eru þá hvor um sig, leyfissali og leyfishafi, réttur sóknaraðili í málum um brot gegn vörumerkjaréttinum, enda hafi eigi verið á annan veg samið.

□ Nú vill leyfishafi höfða mál, og ber honum þá að tilkynna leyfissala það. Vanræksla í þessu efni varðar frávísun máls.

VIII. kafli. Gæðamerki.

■ **43. gr.** Þau ákvæði þessara laga, er snerta vörumerki, ná og til gæðamerkja, að því leyti sem samrýmzt getur sérákvæðum um þau merki.

IX. kafli. Ýmis ákvæði.

■ **44. gr.** Ákvarðanir vörumerkjaskráritara samkvæmt lögum þessum getur tilkynnandi borið undir ráðherra þann, sem fer með vörumerkjamál,[1] enda sé það gert innan þriggja mánaða frá þeim degi, er ákvörðunin var tekin. Leita má til dómstóla, þótt málið hafi borið undir ráðherra. Nú óskar tilkynnandi úrskurðar dómstóla, og ber honum þá að höfða mál innan 6 mánaða frá þeim tíma, er vörumerkjaskráritari eða ráðherra tók ákvörðun sína.

[1] *Nú iðnaðarráðherra, skv. augl. A 96/1969, 8. gr. 5. tl.*

■ **45. gr.** Öllum er rétt að kynna sér efni vörumerkjaskrárinnar, annaðhvort með því að skoða hana eða með því að fá endurrit úr henni. Öllum er og rétt að fá vitneskju um, hvort merki er skráð.

■ **46. gr.** Ráðherra sá, er fer með vörumerkjamál, setur nánari reglur[1] um afhendingu og meðferð á tilkynningum til vörumerkjaskrárinnar, þar á meðal um fresti til að krefjast forgangsréttar, sbr. 18. og 30. gr., um form skrárinnar og færslu, útgáfu skráningarblaðs og efni þess, svo og um gjöld fyrir tilkynningar, afgreiðslur, endurrit o. fl.

[1] *Rg. 1/1969 (um tilkynningar og skráningu vörumerkja o. fl.). Rg. 635/1982 (um gjöld fyrir vörumerki o. fl.). Skrásett vörumerki, sjá t. d. augl. 461/1978, 542/1979, 685/1980 og 814/1981.*

■ **47. gr.** Með þeim takmörkunum, sem leiðir af 48. gr., koma ákvæði laga þessara í stað laga um vörumerki nr. 43 13. nóvember 1903, án þess þó að það raski gildi fyrri skráninga. Vörumerki þau, sem skráð hafa verið samkvæmt eldri lögum, skulu standa áfram í vörumerkjaskránni, þótt þau fullnægi eigi skilyrðum laga þessara til þess að verða skráð sem ný vörumerki.

□ Um þau vörumerki, sem skráð eru samkvæmt eldri lögum, kemur skráning í vöruflokka, sem um ræðir í 16. gr., eigi til framkvæmda, fyrr en skráning er endurnýjuð.

1968 Nr. 47 2. maí

■ **48. gr.** ...[1]

[1] *Gildistökuákvæði, sbr. l. 92/1968.*

Lög um almenn gæðamerki. 1935 Nr. 89 3. maí

■ **1. gr.** Félög með heimilisfangi á Íslandi, sem hafa það að markmiði að gæta sameiginlegra atvinnuhagsmuna félaga sinna, skulu, með því að láta skrásetja almenn gæðamerki, sem ætluð séu í viðskiptum til þess að greina vörur félaganna frá vörum annarra, eða til tryggingar eftirlits, geta öðlazt einkarétt fyrir félaga sína til notkunar slíkra gæðamerkja, enda þótt félög þessi reki ekki neina þá atvinnu, sem um ræðir í 1. gr. laga nr. 43 13. nóv. 1903.[1]

□ Opinber stjórnarvöld eða stofnanir á Íslandi, sem gæta sameiginlegra atvinnurekstrarhagsmuna flokks ríkisborgara, geta einnig öðlazt slíkan einkarétt með því að láta skrásetja almenn gæðamerki.

□ Um merki þau, er ræðir um í þessari grein, skulu gilda ákvæði framangreindra laga, nema öðruvísi sé ákveðið í lögum þessum.

[1] *Nú l. 47/1968.*

■ **2. gr.** Nú beiðist félag skrásetningar merkis, og skal þá í beiðninni greina nafn félagsins og heimilisfang félagsstjórnarinnar; ennfremur skal fylgja beiðninni eintak af samþykktum félagsins og í þeim skal tekið greinilega fram:

1. Hvert sé markmið félagsins.
2. Hverjum sé heimilt að nota merkið, svo og hver skilyrði séu sett fyrir slíkum rétti.
3. Hver réttindi og hverjar skyldur fyrir félagið sjálft eða félaga þess leiði af notkun merkisins á óheimilan hátt.
4. Hver eða hverjir hafi heimild til að koma fram fyrir félagsins hönd.

□ Kröfu opinbers stjórnarvalds eða stofnunar um skrásetning merkis skal fylgja eintak af lögum þeim eða öðrum ákvæðum, sem við eiga, og séu í þeim samskonar upplýsingar, sem um ræðir í 2. og 3. tölul. greinar þessarar.

□ Nú verða síðar breytingar á atriðum þeim, sem að framan greinir, og skal þá tilkynna þær þeim, sem annast skrásetninguna.

□ Fyrir skrásetning almenns gæðamerkis og auglýsingu um skrásetninguna greiðist 120 kr. gjald, fyrir endurnýjun 40 kr. gjald.

■ **3. gr.** Eigi er heimilt að framselja öðrum rétt til almenns gæðamerkis, sem skrásett er.

■ **4. gr.** Sérhverjum er heimilt að krefjast þess, að skrásetningin skuli afmáð með dómi:

a. ef félag það, sem á merkið, er hætt störfum,

b. ef breytzt hafa verulega skilyrði þau, er voru fyrir hendi þegar merkið var tilkynnt, og

c. ef félagið kemur ekki fram ábyrgð á hendur þeim, sem nota merkið á óheimilan hátt, þrátt fyrir áminningu um að koma fram slíkri ábyrgð.

■ **5. gr.** Skylda sú til skaðabóta, sem hvílir á þeim, er brjóta í bága við einkarétt þann, sem stofnast með skrásetningu almenns gæðamerkis, nær eigi einvörðungu til þess að bæta tjón, sem sjálfur eigandi merkisins

kann að hafa orðið fyrir, heldur einnig til að bæta tjón það, sem þeir kunna að hafa beðið, sem áttu rétt á að nota merkið.

■ **6. gr.** Með því skilyrði, að um gagnkvæmi sé að ræða, ná framangreind ákvæði einnig til félaga, sem eiga heimilisfang í einhverju þeirra ríkja, sem ákvæði vörumerkjalaganna hafa náð gildi um samkv. 15. gr. laga nr. 43 13. nóv. 1903,[1] svo og til opinberra stjórnarvalda eða stofnana með heimilisfangi í umræddum ríkjum.

[1] *Nú l. 47/1968.*

■ **7. gr.** Merki þau, sem hér ræðir um, skal skrá í sérstaka deild vörumerkjaskrárinnar, og ákveður atvinnumálaráðherra fyrirkomulag, form og færslu þessarar deildar.

■ **8. gr.** Nú telur ríkisstjórnin, eftir samráði við fulltrúa atvinnurekenda, æskilegt að láta skrásetja almennt íslenzkt gæðamerki, sem nota megi á afurðir útfluttar frá Íslandi, er öruggt sé að telja gæðavörur samkvæmt gildandi ákvæðum um eftirlit með útflutningsvörum, og má þá setja ákvæði um skilyrði fyrir notkun þessa merkis með reglugerð. Í reglugerðinni má setja ákvæði, er banni að nota hér á landi merki, sem hægt er að villast á og skrásetta almenna gæðamerkinu; ennfremur ákvæði, er banni að búa til og flytja til landsins, án samþykkis ráðherra, eftirmyndir af almenna gæðamerkinu eða af merkjum, sem hægt er að villast á og gæðamerkinu; ennfremur ákvæði, er banni að búa til eða flytja til landsins stimpla, myndamót eða annað, sem ætlað er til þess að gera gæðamerkið eða annað merki, sem hægt er að villast á og gæðamerkinu. Í reglugerðinni má og ákveða, að framleiðandi eða útflytjandi, sem gætir ekki fyrirmæla þeirra, sem sett eru um notkun almenna gæðamerkisins, skuli missa réttinn til að nota það, um skemmri tíma eða að fullu og öllu.

☐ Loks má ákveða í reglugerðinni sektir ...[1] fyrir brot á ákvæðum reglugerðarinnar.

☐ Heimilt er ríkisstjórninni að greiða úr ríkissjóði kostnað þann, sem skrásetning almenna gæðamerkisins hefir í för með sér í löndum þeim, sem Ísland selur afurðir sínar.

[1] *L. 10/1983, 72. gr.*

■ **9. gr.**[1] Ríkisstjórninni veitist heimild til að ákveða með auglýsingu, að Ísland gerist aðili að alþjóðasamningum og samþykktum um vernd iðnaðarréttinda, varðveizlu alþjóðamerkja og iðnaðarmáta, alþjóðaskrásetningu verzlunar- og vörumerkja og samþykktum snertandi takmörkun á fölskum upprunaauglýsingum á verzlunarvörum.

☐ Ennfremur veitist ríkisstjórninni heimild til að setja með reglugerð önnur ákvæði, er kynnu að vera nauðsynleg vegna þátttöku í slíkum samningum.

[1] *Sjá l. 102/1961.*

VI. REFSILÖG.

1940 Nr. 19 12. febr.

Almenn hegningarlög.

I. kafli. Refsiheimildir, gildissvið refsilaga, framsal sakamanna o. fl.

■ **1. gr.** Eigi skal refsa manni, nema hann hafi gerzt sekur um háttsemi, sem refsing er lögð við í lögum, eða má öldungis jafna til hegðunar, sem þar er afbrot talin.

[□ Viðurlögum samkvæmt VII. kafla laga þessara verður ekki beitt, nema um þau sé mælt í heimildum þeim, sem greinir í 1. málsgrein.][1)]

[1)] *L. 31/1961, 1. gr.*

■ **2. gr.** Hafi refsilöggjöf breytzt frá því að verknaður var framinn til þess er dómur gengur, skal dæma eftir nýrri lögunum, bæði um refsinæmi verknaðar og refsingu.

□ Aldrei má þó dæma refsingu, nema heimild hafi verið til þess í lögum, þegar verk var framið, og ekki þyngri refsingu en orðið hefði eftir þeim lögum. Hafi refsiákvæði laga fallið úr gildi af ástæðum, sem ekki bera vitni um breytt mat löggjafans á refsinæmi verknaðar, skal dæma eftir lögum þeim, sem í gildi voru, þegar brot var framið.

□ Falli refsinæmi verknaðar niður af öðrum ástæðum en síðast var getið, fellur refsing niður, sem dæmd hefur verið fyrir þann verknað, að því leyti, sem hún hefur þá ekki þegar verið framkvæmd. Einnig falla þá niður aðrar afleiðingar verknaðar, sem refsinæmi hans að eldri lögum leiddi af sér, að undantekinni skyldu til greiðslu sakarkostnaðar. Bera má þá undir dómstól þann, sem dæmdi í því máli í héraði, eða dómstól á heimavarnarþingi aðilja, hvort refsing samkvæmt dóminum skuli niður falla eða lækka, ef dómurinn tekur jafnframt til fleiri brota. Niðurstöðu héraðsdóms má áfrýja.

■ [**2. gr. a.** Viðurlögum þeim við brotum, sem um getur í VII. kafla laga þessara, verður ekki beitt, nema um þau hafi verið mælt í heimildum þeim, er greinir í 1. gr., á þeim tíma, er brot var framið, og skal gæta meginreglna 2. gr. við ákvörðun þeirra.][1)]

[1)] *L. 31/1961, 2. gr.*

■ **3. gr.** Þegar refsilöggjöfin lætur ítrekun brots varða aukinni refsingu eða öðrum viðurlögum, skal refsiákvörðun samkvæmt eldri lögum hafa ítrekunaráhrif eftir orðan sinni, eins og hún hefði verið gerð eftir nýrri lögunum.

■ **4. gr.** Refsað skal eftir íslenzkum hegningarlögum:

1. Fyrir brot, framin innan íslenzka ríkisins. Sé brot framið af starfsmanni eða farþega erlends skips eða loftfars, sem hér er á ferð, gegn manni, sem með farinu fylgist, eða hagsmunum, sem við farið eru nátengdir, skal þó því aðeins refsa hér, að dómsmálaráðherra fyrirskipi rannsókn og málshöfðun.

2. Fyrir brot, framin á íslenzkum skipum eða í íslenzkum loftförum, hvar sem þau hafa þá verið stödd. Hafi brot verið framið á stað, þar sem refsivald annars ríkis nær til að þjóðarétti, og af manni, sem hvorki var fastur starfsmaður né farþegi á farinu, skal þó ekki refsað hér, nema heimild sé til þess eftir 5. eða 6. gr.

1940 Nr. 19 12. febr.

■ **5. gr.** Fyrir verknað, sem íslenzkir ríkisborgarar eða menn, búsettir á Íslandi, hafa framið erlendis, skal refsað eftir íslenzkum hegningarlögum:

1. Ef brot er framið á stað, sem refsivald annarra ríkja nær ekki til að þjóðarétti, og var þá jafnframt refsivert eftir lögum heimaríkis sakbornings.

2. Ef brot er framið á stað, sem refsivald annars ríkis nær til að þjóðarétti, og var þá jafnframt refsivert eftir lögum þess.

[□ Ákvæði 1. mgr. má beita um verknað manns, sem er ríkisborgari í eða búsettur í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð og dvelst hér á landi.][1)]

[1)] *L. 101/1976, 2. gr.*

■ **6. gr.** Enn fremur skal refsað eftir íslenzkum hegningarlögum fyrir brot, sem þannig er háttað, er hér á eftir segir, enda þótt það sé framið utan íslenzka ríkisins og án tillits til þess, hver er að því valdur:

1. Gegn sjálfstæði íslenzka ríkisins, öryggi þess, stjórnskipan og stjórnvöldum, á embættis- eða sýslunarskyldum við íslenzka ríkið og gegn hagsmunum, sem njóta íslenzkrar réttarverndar, vegna náins sambands við íslenzka ríkið.

2. Á skyldum, sem þeim, er verkið vann, ber samkvæmt íslenzkum lögum að rækja erlendis, svo og á skyldum samkvæmt ráðningu á íslenzkt far.

3. Gegn hagsmunum íslenzkra ríkisborgara eða manna, búsettra á Íslandi, ef brot er framið á stað, þar sem refsivald annarra ríkja nær ekki til að þjóðarétti. Mál samkvæmt þessum tölulið skal þó aðeins höfða eftir fyrirskipun saksóknara.

[4. Fyrir brot gegn 165. gr. 2. málsgr., svo og fyrir manndráp, líkamsmeiðingar, frelsissviptingu og önnur ofbeldisverk, sem framin eru í tengslum við brot á þessu ákvæði, og enn fremur fyrir háttsemi, sem milliríkjasamningur (konvention) frá 23. september 1971 um að koma í veg fyrir ólögmætar aðgerðir gegn öryggi flugsamgangna tekur til, eftir að sá samningur hefur verið fullgiltur af Íslands hálfu. Mál samkvæmt þessum tölulið skal þó aðeins höfða eftir fyrirskipun dómsmálaráðherra.][1)]

[5. Fyrir háttsemi, sem greinir í milliríkjasamningi frá 14. desember 1973 um varnarráðstafanir og refsingar vegna glæpa gegn einstaklingum, er njóta alþjóðlegrar verndar, þ. á m. sendierindrekum.][2)]

1940 Nr. 19 12. febr.

[6. Fyrir háttsemi, sem greinir í 1. gr. Evrópusamnings frá 27. janúar 1977 um varnir gegn hryðjuverkum. Mál samkvæmt þessum tölulið skal þó aðeins höfða eftir fyrirskipun dómsmálaráðherra.][3]

[7. Fyrir háttsemi, sem greinir í alþjóðasamningi um varnir gegn töku gísla sem lagður var fram til undirritunar 18. desember 1979. Mál samkvæmt þessum tölulið skal þó aðeins höfða eftir fyrirskipun dómsmálaráðherra.][4]

[1] *L. 41/1973, 1. gr.* [2] *L. 24/1976, 1. gr.* [3] *L. 52/1980, 1. gr.* [4] *L. 69/1981, 1. gr.*

■ **7. gr.** Nú er refsing að einhverju leyti bundin að lögum við afleiðingar verknaðar, og skal þá líta svo á, að verkið sé einnig unnið þar, sem þessar afleiðingar gerast eða er ætlað að koma fram.

■ **8. gr.** Þegar refsimál er höfðað fyrir íslenzkum dómstóli, skal niðurstaða dóms um refsingu og aðrar afleiðingar verknaðar fara eftir íslenzkum lögum.

□ Refsing fyrir brot, sem mál er höfðað út af hér á landi samkvæmt 5. gr., má ekki fara fram úr hámarki þeirrar refsingar, sem við brotinu lá í heimaríki sakborningsins, sbr. 1. tölulið, eða í því ríki, þar sem brot var framið, sbr. 2. tölulið.

□ Nú hefur sakborningur verið sýknaður í því ríki, þar sem brot var framið, sbr. 2. tölulið 5. gr., refsidómi yfir honum fyrir brotið hefur verið fullnægt eða dæmd refsing er að lögum þess ríkis brott fallin, og skal þá ekki höfða refsimál á hendur honum hér á landi fyrir það brot.

□ Sé annars höfðað mál á hendur manni hér á landi fyrir brot, sem hann þegar hefur tekið út refsingu fyrir í öðru ríki, skal ákveða refsinguna hér að sama skapi vægari eða láta hana eftir atvikum falla niður.

■ **9. gr.** Ekki má framselja til refsingar á vald erlendra ríkja:

1. Íslenzka ríkisborgara.
2. Menn, sem sakaðir eru um stjórnmálaafbrot.
3. Erlenda ríkisborgara fyrir verknað sem annaðhvort er ekki refsiverður eftir íslenzkum lögum, eða sökin er fallin niður samkvæmt þeim.

□ Erlendan ríkisborgara má aðeins framselja til þess ríkis, sem hann hefur drýgt afbrot í, eða þangað, er hann á ríkisborgararétt. Hafi erlendur ríkisborgari verið búsettur hér á landi síðustu 2 árin, verður hann því aðeins framseldur, að ríkar ástæður mæli með því.

□ Jafnan má setja það skilyrði fyrir framsali, að ríki það, sem við tekur, heiti því, að hinum framselda manni verði ekki refsað fyrir aðra glæpi, drýgða fyrir framsalið, en þá, sem hann er framseldur fyrir, og ekki frekar en íslenzk refsilög mæla fyrir um þyngsta refsingu fyrir það brot.

■ **10. gr.** Hafi íslenzka ríkið fengið mann framseldan til refsingar frá öðru ríki, má ekki dæma hann fyrir aðra glæpi, drýgða fyrir framsalið, en þá, sem framselt er fyrir, hafi hið erlenda ríki sett slíkt skilyrði, og ekki í þyngri hegningu en það hefur áskilið.

■ **11. gr.** Ákvæðum 4.—6. og 9. gr. laga þessara skal beita með þeim takmörkunum, sem leiðir af reglum þjóðaréttarins.

II. kafli. Almenn refsiskilyrði.

■ **12. gr.** Það verk er refsilaust, sem menn vinna af neyðarvörn, að því leyti sem það hefur verið nauðsynlegt til þess að verjast eða afstýra ólögmætri árás, sem byrjuð er eða vofir yfir, enda hafi ekki verið beitt vörnum, sem séu augsýnilega hættulegri en árásin og tjón það, sem af henni mátti vænta, gaf ástæðu til. **1940** Nr. 19 12. febr.

□ Hafi maður farið út fyrir takmörk leyfilegrar neyðarvarnar, og ástæðan til þess er sú, að hann hefur orðið svo skelfdur eða forviða, að hann gat ekki fullkomlega gætt sín, skal honum ekki refsað.

■ **13. gr.** Það verk er refsilaust, sem nauðsyn bar til að unnið væri í þeim tilgangi að vernda lögmæta hagsmuni fyrir yfirvofandi hættu, þótt með því séu skertir aðrir hagsmunir, sem telja verður að miklum mun minni.

■ **14. gr.** Eigi skal manni refsað fyrir verknað, er hann hefur framið, áður en hann varð 15 ára gamall.

■ **15. gr.** Þeim mönnum skal eigi refsað, sem sökum geðveiki, andlegs vanþroska eða hrörnunar, rænuskerðingar eða annars samsvarandi ástands voru alls ófærir á þeim tíma, er þeir unnu verkið, til að stjórna gerðum sínum.

■ **16. gr.** Nú var maður sá, sem verkið vann, andlega miður sín, svo sem vegna vanþroska, hrörnunar, kynferðilegs misþroska eða annarrar truflunar, en þetta ástand hans er ekki á eins háu stigi og 15. gr. getur, og skal honum þá refsað fyrir brotið, ef ætla má eftir atvikum og eftir að læknisumsagnar hefur verið leitað, að refsing geti borið árangur.

□ Verði til stofnun, ætluð slíkum mönnum, sem í þessari grein getur, má ákveða í refsidómi, að sakborningur skuli taka út refsivist sína í stofnuninni.

■ **17. gr.** Refsingu skal beita, þótt brot hafi verið framið í ölæði eða undir áhrifum annarra nautnalyfja. Hafi verið um fullkomið rænuleysi að ræða, skal þó ekki refsað, nema sakborningur hafi fyrirfram vitað um eða haft fullkomna ástæðu til að ætla, að hann myndi fremja brotið, meðan á áhrifunum stæði, eða að það myndi leiða af þessu ástandi hans.

■ **18. gr.** Verknaður sem refsing er lögð við í lögum þessum, er ekki saknæmur, nema hann sé unninn af ásetningi eða gáleysi. Fyrir gáleysisbrot skal því aðeins refsa, að sérstök heimild sé til þess í lögunum.

■ **19. gr.** Sé refsinæmi verknaðar, eða aukin refsing við honum, bundið því skilyrði samkvæmt þessum lögum, að verkið hafi í för með sér tilteknar afleiðingar, telst því skilyrði ekki fullnægt, nema gáleysi sakbornings megi að minnsta kosti um afleiðingarnar kenna, eða því, að sakborningur hefur ekki gert sér far um að afstýra eftir mætti hættu þeirri, er verkið hafði í för með sér, þegar er hann varð hennar var.

III. kafli. Tilraun og hlutdeild.

■ **20. gr.** Hver sá, sem tekið hefur ákvörðun um að vinna verk, sem refsing er lögð við í lögum þessum, og ótvírætt sýnt þann ásetning í verki, sem miðar eða er ætlað að miða að framkvæmd brotsins, hefur, þegar brotið er ekki fullkomnað, gerzt sekur um tilraun til þess.

□ Fyrir tilraun til brots má dæma lægri refsingu en mælt er um fullframin brot. Skal það einkum gert, þegar af tilrauninni má ráða, að brotamaðurinn sé ekki eins hættulegur og vilji hans ekki eins harðnaður og ætla má, að sé um menn, sem fullfremja slík brot.

□ Ef hagsmunum þeim, sem verknaður beinist að, eða verknaðinum sjálfum er svo háttað, að tilraunin hefði

ekki getað leitt til fullframins brots, má ákveða, að refsing skuli falla niður.

■ **21. gr.** Hegning fyrir tilraun fellur niður, ef sá, sem sekur hefur gerzt um hana, lætur af sjálfsdáðum af þeim ásetningi sínum að drýgja brotið, áður en það er fullkomnað, enda farist framkvæmd þess ekki fyrir eða tilætlaður árangur náist ekki vegna tálmana eða annarrar tilviljunar, og hann hefur þar að auki, ef hann hefur með verknaði sínum valdið eða talið sig hafa valdið hættu á því, að brotið fullkomnist, komið í veg fyrir það eða gert þær ráðstafanir, sem myndu hafa komið í veg fyrir það, ef fullkomnun brotsins hefði ekki, án vitundar hans, verið aftrað á annan hátt eða verið óframkvæmanleg.

■ **22. gr.** Hver sá maður, sem með liðsinni í orði eða verki, fortölum, hvatningum eða á annan hátt á þátt í því, að brot samkvæmt lögum þessum er framið, skal sæta þeirri refsingu, sem við brotinu er lögð.

□ Ef hlutdeild einhvers þátttakanda í brotinu er smávægileg, eða er í því fólgin að styrkja áform annars manns, sem áður er til orðið, svo og þegar brot er ekki fullframið eða fyrirhuguð þátttaka hefur misheppnazt, má dæma hann í vægari refsingu en þá, sem lögmælt er við brotinu.

□ Þegar svo stendur á, sem í annarri málsgrein segir, og sömuleiðis, ef manni hefur orðið á af gáleysi að taka þátt í broti, má láta refsingu falla niður, ef brotið á undir hegningarákvæði, þar sem ekki er sett þyngri refsing en varðhald.

□ Nú er brot fullframið, og skal þá sá, sem veitir brotamanni sjálfum eða öðrum liðsinni til þess að halda við ólögmætu ástandi, er skapazt hefur fyrir brotið, eða nýtur hagnaðar af því, sæta refsingu eftir ákvæðum þessarar greinar, enda taki önnur ákvæði laga ekki til verknaðar hans.

■ **23. gr.** Hlutdeildarmanni skal ekki refsað, ef hann, á þann hátt, sem í 21. gr. getur, afstýrir brotinu eða gerir ráðstafanir, sem myndu hafa komið í veg fyrir það, ef framkvæmd þess hefði ekki, án vitundar hans, verið afstýrt á annan hátt, misheppnazt eða verið óframkvæmanleg.

IV. kafli. Ákærureglur.

■ **24. gr.** Sérhver refsiverður verknaður skal sæta opinberri ákæru, nema annað sé sérstaklega ákveðið í lögum.

■ **25. gr.** Beri ekki að höfða mál af hálfu opinbera ákæruvaldsins út af broti, eða það á því aðeins að fylgja málinu fram, að krafa sé um það gerð, getur sá einn höfðað mál eða borið fram kröfuna, sem misgert var við.

□ Ef sá er ósjálfráða, sem misgert var við, kemur sá maður í hans stað, sem að lögum hefur forræði yfir honum. Ef þurfa þykir, má skipa sérstakan forráðamann í þessu skyni.

□ Sé sá dáinn, sem misgert var við, eða verknaður, sem beinist að dánum manni, er refsiverður, hafa eiginmaður eða eiginkona hins látna, foreldrar, börn, kjörbörn og systkin rétt til að höfða mál eða bera fram kröfu um opinbera málshöfðun.

■ **26. gr.** Nú er verknaður ekki refsiverður, nema sá, sem misgert var við, krefjist opinberrar málshöfðunar, og skal þá ekki byrja opinbera rannsókn fyrr en krafan er komin fram.

□ Hafi fleirum en einum manni verið misboðið með sama verknaði, nægir að krafan komi frá einum þeirra, og beri ekki að höfða mál út af brotinu af hálfu hins opinbera, getur hver um sig sótt hinn seka til refsingar í einkamáli.

□ Hafi fleiri en einn maður heimild samkvæmt 2. eða 3. málsgr. 25. gr. til þess að bera fram kröfu um opinbera málssókn, en eru ekki á eitt sáttir um, hvort það skuli gert, ákveður opinbera ákæruvaldið, hvort mál skuli höfðað.

■ **27. gr.** Ekki skal taka til greina kröfu um opinbera ákæru, ef undanskilinn er nokkur sá, sem samsekur kann að vera um verknaðinn, nema opinbera ákæruvaldið geti á það fallizt. Komi það í ljós, eftir að krafa hefur verið gerð, að fleiri eru sekir en áður var um vitað, skal maður sá, sem kröfuna gerði, um það spurður, hvort hann krefjist þess, að þeim mönnum verði refsað.

■ **28. gr.** Beri ekki að dæma refsingu, nema refsikrafa sé borin fram í einkamáli, fellur refsiábyrgð niður, ef sá, sem misgert var við, hverfur frá málshöfðunarrétti sínum eða málssókn eða gefur refsingu upp á annan hátt, áður en málið er dæmt í héraði.

□ Eigi ákæruvaldið því aðeins að fylgja málinu fram, að sá krefjist þess, sem misgert var við, fellur refsiábyrgð niður, ef hann hverfur frá þessum rétti sínum eða gefur refsingu á annan hátt upp, áður en hann ber fram kröfuna. Afturkalli hann kröfuna, áður en héraðsdómur gengur í málinu, fellur málssókn niður, nema ákæruvaldið telji rétt vegna almannahags að halda málinu áfram.

□ Sá, sem eitt sinn hefur afturkallað kröfu um málssókn, getur ekki síðar komið fram með hana, nema ákæruvaldið samþykki.

■ **29. gr.** Heimild til þess að bera fram kröfu um opinbera málssókn eða höfða einkamál til refsingar fellur niður, sé krafa ekki gerð eða mál höfðað, áður en 6 mánuðir eru liðnir frá því að sá, sem heimildina hefur, fékk vitneskju um hinn seka. Nú andast sá, sem misgert var við, áður en frestur er liðinn, og getur þá sá, sem í stað hans kemur, ávallt borið fram kröfu um málssókn eða höfðað einkamál á næstu 3 mánuðum eftir andlátið, þótt frestur væri annars liðinn. Séu fleiri sekir en einn, og frestur til þess að krefjast opinberrar málssóknar á hendur einhverjum þeirra er liðinn, skal því aðeins taka til greina kröfu um málssókn gegn hinum, að ákæruvaldið geti á það fallizt.

□ Hafi einkamál ekki leitt til dóms um refsikröfuna, má höfða mál að nýju, unz framangreindur 6 mánaða frestur er liðinn. Einnig má jafnan kröfu gera um málssókn eða höfða einkamál næstu 3 mánuði frá því að mál ónýtist.

■ **30. gr.** [Um heimild dómsmálaráðherra til að ákveða, að saksókn skuli niður falla, fer eftir ákvæðum 24. gr. laga nr. 82 21. ágúst 1961,[1)] um meðferð opinberra mála.][2)]

[1)] *Nú l. 74/1974.* [2)] *L. 17/1962, 1. gr.*

V. kafli. Um refsingarnar.

■ **31. gr.** Hegningar samkvæmt lögum þessum eru refsivist og fjársektir.

■ **32. gr.** Refsivist er tvennskonar: fangelsi og varðhald.

1940 Nr. 19 12. febr.

☐ Refsivist skal tiltaka í dögum, mánuðum eða árum. Merkir dagur 24 klukkustundir, en mánuður rímmánuð. Láta skal fangann lausan um sama leyti dags og hann var settur inn.

■ **33. gr.** Refsivist skal úttaka í hegningarhúsi, sem til þess er ætlað, samkvæmt reglum þeim, sem um það skulu settar [með reglugerð].[1)]

[1)] *L. 100/1951, 4. gr.*

■ **34. gr.** Í fangelsi má dæma menn ævilangt eða um tiltekinn tíma, ekki skemur en 30 daga og ekki lengur en 16 ár.

☐ Þegar lögin leggja fangelsi við afbroti, er átt við fangelsi um tiltekinn tíma, nema annað sé sérstaklega ákveðið.

■ **35. gr.** Fangar, sem dæmdir eru til skammrar fangelsisvistar, skulu að jafnaði taka refsinguna út í einrúmi, en aðrir í félagi. Þó má jafnan halda föngum í einrúmi í byrjun og við lok refsitímans.

■ **36. gr.** Sé refsingin tekin út í einrúmi, skal fanginn vera sér í herbergi dag og nótt. Þó má víkja frá því á einstökum tímum dags, svo sem við kennslu, fyrirlestra, líkamsæfingar, útvarpsáheyrn, guðsþjónustu og útigöngu. Enn fremur má slaka til um einangrun einstakra fanga fram yfir það, sem áður segir, ef æskilegt þykir vegna aldurs þeirra, heilsu og annarra ástæðna.

☐ Sé refsingin tekin út í félagi, skal fanginn þó vera einangraður að nóttu til, ef heilsa hans leyfir. Svo má og halda fanga aðgreindum við kennslu, guðsþjónustu, útigöngu og borðhald, ef sérstakar ástæður þykja til.

■ **37. gr.** Vinnuskylda fylgir fangelsisvist. [Með reglugerð][1)] skal setja reglur um vinnuna og vinnulaun fanganna. Vinnulaun má taka til greiðslu á skaðabótum eða öðrum útgjöldum, sem fanginn hefur orðið ábyrgur fyrir, meðan hann var að úttaka refsinguna.

☐ Útivinna má fara fram utan hegningarhúslóðarinnar, eftir því, sem stjórn hegningarhússins ákveður, og undir öruggri gæzlu fangavarðar og eftirlitsmanna fanganna.

[1)] *L. 100/1951, 4. gr.*

■ **38. gr.** Um fæðu og annan aðbúnað fanga, sem úttaka fangelsisrefsingu, skal fara eftir því, sem ákveðið verður í reglugerð, og má ekki út frá því breyta né leyfa föngunum að útvega sér eða taka við öðru en því, sem reglugerðin heimilar.

☐ Fangelsisstjórnin getur þó eftir tillögum fangelsislæknis ákveðið föngum, sem sökum aldurs, veiklunar eða af öðrum ástæðum þurfa að hafa sérstaka aðbúð, sérstakt mataræði og annan aðbúnað um tíma.

■ **39. gr.** [Dómsmálaráðherra setur nánari reglur[1)] um fullnustu varðhalds- og fangelsisrefsinga.

☐ Dómsmálaráðherra getur ákveðið, að dómfelldur maður sé um stundarsakir eða allan refsitímann vistaður á sjúkrahúsi eða annarri stofnun, þar sem hann nýtur sérstakrar meðferðar eða forsjár, enda sé slíkt talið henta vegna heilsuhaga hans, aldurs eða annarra sérstakra ástæðna.][2)]

[1)] *Rg. 409/1977, sbr. augl. 3/1980.* [2)] *L. 101/1976, 3. gr.*

■ **40. gr.** [Þegar fangi hefur tekið út ⅔ hluta refsitímans, en þó minnst 3 mánuði, getur dómsmálaráðherra eða annað stjórnvald, sem hann felur úrlausn slíks máls, ákveðið að fanginn skuli látinn laus til reynslu.

☐ Reynslulausn má þó veita, ef sérstaklega stendur á, þegar liðinn er helmingur refsitímans.

1940 Nr. 19 12. febr.

☐ Reynslulausn úr fangelsi verður ekki veitt, ef slíkt þykir óráðlegt vegna haga fangans, enda skal honum vís hentugur samastaður og vinna eða önnur kjör, sem nægja honum til lífsuppeldis. Yfirlýsing hans skal og fengin um það, að hann vilji hlíta skilyrðum þeim, sem sett eru fyrir reynslulausn.

☐ Þegar fangi fær lausn til reynslu, skal afhenda honum skírteini, er greini skilyrði fyrir reynslulausn og hverju skilorðsrof varði.][1)]

[1)] *L. 16/1976, 1. gr.*

■ **41. gr.** [Reynslutími skal vera allt að 3 árum. Nú er refsivist sú, sem eftir stendur, lengri en 3 ár, og má þá ákveða reynslutíma allt að 5 árum.

☐ Það er skilyrði reynslulausnar, að aðili gerist ekki sekur um nýtt brot á reynslutíma. Ákveða má, að reynslulausn skuli vera bundin því skilyrði, að aðili sé háður umsjón og eftirliti samkvæmt 14. gr. laga nr. 38 24. apríl 1973, allan eða nánar tiltekinn hluta reynslutímans. Enn fremur má binda reynslulausn þeim skilyrðum, nokkrum eða öllum, sem greinir í 3. málsgr. 57. gr., sbr. 4. gr. laga nr. 22 3. maí 1955. Skilyrði um vistun á hæli getur þó eigi staðið lengur en til loka refsitímans.

☐ Dómsmálaráðherra eða stjórnvald, sem hann felur úrlausn máls, tekur ákvarðanir samkvæmt 1. og 2. málsgr. og getur vegna breyttra ástæðna fellt skilyrði niður að nokkru leyti eða öllu.][1)]

[1)] *L. 16/1976, 2. gr.*

■ **42. gr.** [Fremji aðili nýtt brot, eftir að hann hlaut reynslulausn og réttarrannsókn út af því hefst fyrir lok reynslutíma, og ákveður þá dómstóll, sem fjallar um mál þetta, refsingu í einu lagi fyrir brot það, sem nú er dæmt um, og svo með hliðsjón af refsivist, sem ólokið er, samkvæmt reglum 60. gr., sbr. 7. gr. laga nr. 22 3. maí 1955, þannig að refsivist eftir eldra dómi er virt með sama hætti og skilorðsdómur.

☐ Rjúfi aðili skilorð að öðru leyti, svo og ef hann fremur ótvírætt brot á alm. hegningarlögum, getur dómsmálaráðherra eða stjórnvald, sem hann felur úrlausn þess máls, ákveðið, hvort breytt skuli skilyrðum og reynslu- og/eða tilsjónartími lengdur allt að lögmæltu hámarki hans eða að aðili taki út refsingu, sem eftir stendur.

☐ Nú er ekki tekin ákvörðun um, að aðili taki út refsivist, sem hann átti ólokið, sbr. 1. og 2. málsgr., og telst refsingu þá fullnægt á því tímamarki, er aðili fékk reynslulausn.

☐ Nú er ákveðið að láta aðila taka út eftirstöðvar refsitíma, sbr. 2. málsgr., og má þá veita reynslulausn, þótt eigi sé fullnægt tímaskildögum þeim, sem greinir í 1. og 2. málsgr. 40. gr. Í þessu tilviki gilda ákvæði 41. gr. um reynslutíma, þó þannig að frá er dreginn sá tími, sem aðili hefur notið reynslulausnar áður.

☐ Nú er aðili, sem sætt hefur nokkrum hluta refsivistar, náðaður skilorðsbundið, og er þá heimilt að setja aðila þau skilyrði, að hann hlíti ákvæðum 1.– 4. málsgr. þessarar greinar.][1)]

[1)] *L. 16/1976, 3. gr.*

■ **43. gr.** Ákveða má [með reglugerð][1)], að fangar, sem dæmdir hafa verið í fangelsi innan 22 ára aldurs, skuli hafðir sér í fangelsi, eða fangelsisdeild, og látnir sæta annarri meðferð en aðrir fangar. Skal þá leggja

sérstaka stund á að efla andlegan og líkamlegan þroska fanganna með kennslu, líkamsæfingum og hentugri útivinnu, svo og með því að kenna þeim atvinnugreinir, sem komið geta þeim að gagni, er þeir hafa fengið frelsi sitt aftur.

□ Dómsmálaráðherra getur samt ákveðið, eftir tillögum fangelsisstjórnar, að einstakir fangar, sem fangelsisdóm hafa hlotið á ofangreindum aldri, skuli sæta almennri fangameðferð.

[1] *L. 100/1951, 4. gr.*

■ **44. gr.** Í varðhald má dæma menn tiltekinn tíma, sem ekki sé skemmri en 5 dagar og ekki lengri en 2 ár, nema annað sé ákveðið í lögum.

□ Varðhaldsvist skal að jafnaði taka út í einrúmi, nema annað sé nauðsynlegt vegna aldurs eða heilsu fangans. Þó má láta fanga, sem dæmdir eru í varðhaldsvist, taka refsingu út að öllu eða nokkru leyti í félagi. Ekki má hafa varðhaldsfanga með föngum, sem dæmdir hafa verið til fangelsisvistar.

□ Varðhaldsfangar þurfa ekki að láta sér nægja venjulegt fangaviðurværi. Þeim er heimilt að útvega sér sjálfir og taka við fæði, húsmunum, bókum og öðrum persónulegum nauðsynjum, að svo miklu leyti, sem það fer ekki í bág við öryggi og góða reglu í varðhaldinu.

□ Varðhaldsfangi má sjálfur útvega sér vinnu, sem samrýmist öryggi og góðri reglu. Arðinn af vinnunni á fanginn sjálfur. Sjái hann sér ekki sjálfur fyrir vinnu, sem varðhaldsstjórn samþykkir, skal honum skylt að vinna það, er hún leggur honum til, og skal vinna miðuð svo sem unnt er við undangengna atvinnu hans og þekkingu. Ágreiningi milli varðhaldsstjórnar og fanga um vinnu samkvæmt þessari málsgrein, má skjóta til úrskurðar dómsmálaráðherra.

□ Nú liggur ekki þyngri refsing við broti en varðhald, eða tiltekið brot þykir ekki varða þyngri refsingu en varðhaldi, og má þá, ef óheppilegt má telja, að fangi hafi samneyti við varðhaldsfanga, dæma honum fangelsi jafnlangan tíma. Er þá heimilt að dæma skemmri fangelsisvist en mælt er í 34. gr.

■ **45. gr.** Ekki má setja fanga til vinnu, sem hættuleg er heilsu þeirra. Fangar skulu tryggðir fyrir slysahættu við vinnu, eftir því, sem lög um slysatryggingar mæla, og með þeim breytingum, sem nánar skal ákveða [með reglugerð].[1]

[1] *L. 100/1951, 4. gr.*

■ **46. gr.** Nú er fangi lagður á sjúkrahús, og telst hann þá úttaka refsingu, meðan hann dvelst þar, nema hann hafi sjálfur bakað sér veikindin á ótilhlýðilegan hátt, eftir að hann byrjaði að taka út refsinguna.

□ Sá tími, sem fangi er hafður í refsiklefa, sbr. 47. gr., telst ekki til refsitímans, og eigi heldur tími sá, sem líður frá því að fangi strýkur þar til hann er settur í fangelsi eða varðhald á ný.

■ **47. gr.** Ákvæði um viðurlög við brotum fanga á reglum hegningarhússins skal setja [með reglugerð].[1] Beita má viðurlögum þeim, sem hér eru talin:

1. Svipting ívilnana, sem í samræmi við reglur hegningarhússins eru veittar föngum, sem hegða sér vel.
2. Svipting vinnulauna.
3. Einangrun í refsiklefa allt að 60 daga fyrir varðhaldsfanga og allt að 90 daga fyrir fanga, sem eru í fangelsisvist.
4. Enn fremur má svipta varðhaldsfanga rétti til þess að útvega sér eða taka við öðru fæði en því, sem reglugerð mælir. Beita má fleiri en einskonar viðurlögum samtímis.

□ Einangrun í refsiklefa má ekki lengja refsivist fanga um meira en þriðjung dæmds refsitíma, nema samþykki dómsmálaráðherra sé fengið, og aldrei um meira en helming dæmds refsitíma.

[1] *L. 100/1951, 4. gr.*

■ **48. gr.** Beita má nauðsynlegum öryggisráðstöfunum við fanga, ef afstýra þarf yfirvofandi ofbeldi, bæla niður ofbeldisfullan mótþróa eða koma í veg fyrir strok. Í því skyni má meðal annars nota, eftir því sem nauðsyn krefur í hvert skipti, spennibol, handjárn og einangrun í öryggisklefa. Ekki má, nema með samþykki dómsmálaráðherra, halda fanga í öryggisklefa lengur en einn mánuð.

■ **49. gr.** [Sektir renna í ríkissjóð, nema annað sé ákveðið í lögum.

□ Dæma má fésektir jafnframt refsivist, sem við brotinu liggur, þegar ákærði hefur aflað sér eða öðrum fjárvinnings með brotinu eða það hefur vakað fyrir honum.][1]

[1] *L. 101/1976, 4. gr.*

■ **50. gr.** [Eigi má beita hærri fésekt en einni milljón króna, nema heimild sé til þess í öðrum lögum.][1]

[1] *L. 75/1982, 1. gr.*

■ **51. gr.** [Þegar fjárhæð sektar er ákveðin, skal höfð hliðsjón af tekjum og eignum sakbornings og afkomu hans, þ. á m. framfærsluskyldu hans og öðrum atriðum, er orka á greiðslugetu hans.

□ Ákvörðun um vararefsingu í stað sektar, sbr. 54. gr., skal vera óháð því tilliti til greiðslugetu sakbornings, sem um ræðir í 1. málsgr.][1]

[1] *L. 101/1976, 6. gr.*

■ **52. gr.** Ákveða skal í dómi, sátt eða úrskurði frest til greiðslu sektar, þó ekki yfir 6 mánuði.

□ Lögreglustjórar annast innheimtu sekta. Heimilt er þeim að leyfa, að sekt sé greidd með afborgunum.

□ Hafi greiðsla sektar ekki farið fram á tilskildum tíma, skal þegar heimta hana eða eftirstöðvar hennar með fjárnámi, ef unnt er, nema lögreglustjóri álíti, að innheimtan mundi hafa í för með sér tilfinnanlega röskun á högum sökunauts eða manna, sem hann framfærir. Annars kostar krefst lögreglustjóri fjárnáms, og ber þá mat á högum sökunauts undir dómsvaldið.

□ Ekki er leyfilegt, án sérstakrar lagaheimildar, að krefjast greiðslu sektar úr dánarbúi sökunauts, né að innheimta sekt hjá nokkrum öðrum en sökunaut sjálfum.

■ **53. gr.** [Nú greiðist sekt ekki, og kemur þá í stað hennar varðhald eða fangelsi, nema háttsemi sé manni ósaknæm og er vararefsing þá eigi ákveðin.][1]

[1] *L. 101/1976, 7. gr.*

■ **54. gr.** Dómstólar ákveða í dómi, úrskurði eða sátt, þar sem sekt er tiltekin, hvort hún skuli afplánuð í varðhaldi eða fangelsi, og um hversu langan tíma. Fangelsi skal einkum hafa, ef óheppilegt má telja, að fangi hafi samneyti við þá, er varðhaldi sæta. Ekki má ákveða styttri tíma til afplánunar sektar en 2 daga, og ekki lengri en 1 ár.

□ Sé sekt dæmd ásamt refsivist, skal afplánun hennar

ákveðin með sömu tegund refsivistar og aðalrefsingin.

□ Hafi hluti sektar verið greiddur, ákveður valdsmaður sá, sem annast fullnustu sektardóms, stytting afplánunartíma að sama skapi, en þó þannig, að hann verði ekki undir framangreindu lágmarki, og að sektarfjárhæð, sem svarar til hluta úr degi, afplánist með heilum degi.

■ **55. gr.** Sektir og aðrar skyldugreiðslur, sem afplána á að lögum og ákveðnar eru á annan hátt en í 54. gr. getur, afplánast eftir reglum um varðhald eða fangelsi. Stjórnarvald það, er sekt eða afplánun ákveður, tiltekur einnig um leið refsivistina, en bera má þá ákvörðun undir hæstarétt eftir reglum um kæru í opinberum málum.

□ Dagsektir skal afplána í varðhaldi, og ákveður fógeti varðhaldstímann. Fer um áfrýjun þeirrar ákvörðunar eftir reglum um kæru í opinberum málum.

□ Um sektir samkvæmt þessari grein sé gætt lágmarks og hámarks afplánunartíma samkvæmt 54. gr., svo og ákvæða 3. mgr. sömu greinar.

VI. kafli. [Um skilorðsbundna frestun ákæru og skilorðsbundna dóma.][1)]

[1)] *L. 22/1955, 2. gr.*

■ **56. gr.** [Þegar aðili hefur játað brot sitt, er [saksóknara ríkisins][1)] heimilt að fresta um tiltekinn tíma ákæru til refsingar út af því, eins og hér segir:

1. Út af brotum, sem unglingar á aldrinum 15—21 árs hafa framið.

2. Þegar högum sakbornings er þannig háttað, að umsjón eða aðrar ráðstafanir samkvæmt 3. mgr. 57. gr. má telja vænlegri til árangurs en refsingu, enda sé broti ekki svo varið, að almannahagsmunir krefjist saksóknar.

□ Skilorðstími má ekki vera skemmri en 1 ár og ekki lengri en 5 ár. Að jafnaði skal ákveða hann 2—3 ár. [Saksóknari][1)] tiltekur hverju sinni upphafstíma frestsins.

□ Þegar ákæru er frestað, má setja aðilja skilyrði, sem talin eru í 3. mgr. 57. gr., eftir því sem hæfa þykir. Breyta má skilyrðum á skilorðstímanum, þar á meðal lengja frestinn, en þó ekki fram yfir 5 ár alls.

□ Mál aðilja má taka upp af nýju, ef réttarrannsókn hefst, áður en skilorðstíma lýkur, út af nýju broti, sem hann hefur framið á skilorðstímanum eða áður en máli var frestað, svo og ef hann rýfur ella í veigamiklum atriðum skilyrði þau, sem honum voru sett.

□ Þegar rannsóknardómari telur, að ákæru kunni að verða frestað samkvæmt þessari grein, skal hann bera málið undir [saksóknara][1)] og senda honum tillögur sínar.

□ Nú er kæru frestað samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, og skal [saksóknari][1)] þá kynna aðilja rækilega skilyrðin og gera honum ljósar afleiðingar skilorðsrofa.][2)]

[1)] *L. 17/1962, 2. gr.* [2)] *L. 22/1955, 3. gr.*

■ **57. gr.** [Ákveða má í dómi, að fresta skuli með skilyrðum um tiltekinn tíma:

a. Ákvörðun um refsingu.

b. Fullnustu refsingar.

□ Skilorðstími má ekki vera skemmri en 1 ár og ekki lengri en 5 ár. Að jafnaði skal ákveða hann 2—3 ár. Upphaf skilorðstíma skal ákveðið í dómi hverju sinni.

□ Frestun skal vera bundin því skilyrði, að aðili gerist ekki sekur um nýtt brot á skilorðstímanum, sbr. 60. gr. Frestun má einnig binda skilyrðum, eftir því sem hér segir:

1. Að aðili sæti á skilorðstímanum umsjón[1)] einstakra manna, félags eða stofnunar. Aðili skal jafnan sæta slíkri umsjón, ef honum eru sett skilyrði samkvæmt 2.—5. tölulið hér á eftir.

2. Að aðili hlíti fyrirmælum umsjónarmanns um dvalarstaði, menntun, vinnu, umgengni við aðra menn og notkun tómstunda.

3. Að aðili neyti ekki á skilorðstímanum áfengis né deyfilyfja.

4. Að aðili gangist undir dvöl á hæli tiltekinn tíma, ef nauðsyn þykir til bera, allt að 18 mánuðum, er venja þarf hann af notkun áfengis eða deyfilyfja, en ella allt að 1 ári.

5. Að aðili gangist undir að þola takmarkanir á umráðum yfir tekjum sínum eða öðru, er fjárhag hans varðar.

6. Að aðili greiði eftir getu fébætur fyrir tjón, sem hann hefur valdið með broti sínu.

□ ...[2)]

□ Dómari skal kynna dómfellda rækilega skilyrðin og gera honum ljósar afleiðingar skilorðsrofa.][3)]

[1)] *Sjá l. 38/1973, 14. gr.* [2)] *L. 101/1976, 8. gr.* [3)] *L. 22/1955, 4. gr.*

■ **[57. gr. a.** Heimilt er að kveða svo á í dómi, að hluti af refsivist, verði óskilorðsbundinn, allt að 3 mánuðir, en aðrir hlutar refsivistar verði skilorðsbundnir. Heimilt er, þegar svona stendur á, að dæma óskilorðsbundna varðhaldsrefsingu, þótt varðhald liggi ekki við broti. Heimilt er að dæma óskilorðsbundna varðhaldsrefsingu en skilorðsbundna fangelsisrefsingu.

□ Dæma má fésekt í tengslum við skilorðsdóm, þótt fésekt liggi ekki við broti, sem dæmt er út af.][1)]

[1)] *L. 101/1976, 9. gr.*

■ **58. gr.** [Þegar umsjón er gerð að skilyrði, ákveður [saksóknari],[1)] hver hana hefur á hendi. [Saksóknari][1)] getur af sjálfsdáðum eða eftir tilmælum aðilja breytt fyrirmælum, er umsjónarmaður setur aðilja samkvæmt 2., 5. og 6. tölulið 3. mgr. 57. gr.

□ Nú hefur aðilja verið sett skilyrði um dvöl á hæli samkvæmt 4. tölulið 3. mgr. 57. gr., og getur [saksóknari][1)] þá vegna breyttra ástæðna fellt skilyrðið niður að nokkru leyti eða öllu, að fengnum tillögum forstöðumanns hælis, ef því er að skipta.][2)]

[1)] *L. 17/1962, 3. gr.* [2)] *L. 22/1955, 5. gr.*

■ **59. gr.** [[Ef aðili rýfur í verulegum atriðum skilyrði þau eða fyrirmæli, sem honum hafa verið sett samkvæmt 1.— 6. tölulið 3. málsgr. 57. gr., getur saksóknari krafist þess, að dómari taki málið fyrir að nýju, enda sé skilorðstími ekki liðinn, þegar rannsókn hefst gegn aðila sem sökunaut fyrir rétti eða lögreglustjóra (rannsóknarlögreglustjóra ríkisins) eða löglærðum fulltrúa hans.][1)]

□ Nú viðurkennir aðili ekki skilorðsrof eða telur sig ekki hafa getað fullnægt skilyrðum af ástæðum, sem honum verði ekki gefin sök á, og getur hann þá krafizt úrskurðar dómara um það efni. Úrskurður samkvæmt þessari mgr. sætir kæru eftir kröfu [saksóknara][2)] eða aðilja.

□ Þó að skilyrði hafi verið rofin, getur dómari ákveðið með úrskurði, að frestun skuli haldast, eftir atvikum

með breyttum skilyrðum, þar á meðal um lengd frestsins, þó svo, að gætt sé hámarkstíma samkvæmt 2. mgr. 57. gr. Heimilt er [saksóknara][2] að kæra þann úrskurð.

☐ Ef refsing hefur ekki áður verið ákveðin, getur dómari dæmt refsingu, með eða án skilorðs.

☐ Nú hefur refsing áður verið tiltekin í dómi, og ákveður dómari þá fullnustu dóms, ef frestur er ekki veittur samkvæmt 3. mgr. þessarar greinar.][3]

[1] *L. 20/1981, 1. gr.* [2] *L. 17/1962, 4. gr.* [3] *L. 22/1955, 6. gr.*

■ **60. gr.** [[Nú hefur rannsókn út af nýju broti aðila hafist með þeim hætti, sem segir í 1. málsgr. 59. gr., áður en skilorðstíma lýkur, og er dómstólum þá heimilt að dæma refsingu fyrir það brot sér í lagi án skilorðs, en láta skilorðsdóm haldast.][1] Kemur slíkt einkum til greina, er hið nýja brot hefur ekki verið framið af ásettu ráði eða varðar aðeins sektum. Ella tekur dómari bæði málin til meðferðar og dæmir þau í einu lagi. Heimilt er að hafa þann dóm skilorðsbundinn. Ef refsing er þá dæmd, skal tiltaka hana eftir reglum 77. gr., hafi hið nýja brot verið framið eftir uppsögn héraðsdóms í upphaflega málinu, en eftir reglum 78. gr., hafi hið nýja brot verið fyrr framið.][2]

[1] *L. 20/1981, 2. gr.* [2] *L. 22/1955, 7. gr.*

■ **61. gr.** [Þegar refsing verður ekki dæmd eða hún fellur niður vegna ákvæða þessa kafla, hefur dómurinn ekki ítrekunaráhrif.

☐ ...][1]

[1] *L. 22/1955, 8. gr.*

VII. kafli. Um öryggisráðstafanir, sviptingu borgararéttinda og upptöku eigna.

■ **62. gr.** Nú er maður sýknaður samkvæmt ákvæðum 15. gr., eða niðurstaða dóms verður sú, samkvæmt ákvæðum 16. gr., að refsing sé árangurslaus, og má þá ákveða í dómi, ef nauðsynlegt þykir vegna réttaröryggis, að gerðar skuli ráðstafanir til að varna því, að háski verði að manninum. Ef ætla má, að vægari ráðstafanir, svo sem trygging, bann við dvöl á ákveðnum stöðum eða svipting lögræðis, komi ekki að notum, má ákveða, að honum sé komið fyrir á viðeigandi hæli. Skal þá hæstiréttur skipa honum tilsjónarmann, sem eftirlit hefur með því, að dvöl hans á hælinu verði ekki lengri en nauðsyn ber til. Þegar ástæða þykir til, getur dómsmálaráðherra leitað úrlausnar héraðsdóms, þar sem hælið er, hvort téðar ráðstafanir skuli teljast lengur nauðsynlegar, enda hafi umsagnar læknis verið leitað. Svo getur og tilsjónarmaður krafizt þess, þegar ár er liðið frá dómsuppsögn eða síðasta dómsúrskurði, eða fyrr, ef dómsmálaráðherra samþykkir, að málið skuli að nýju lagt undir úrskurð dómstóls þess, sem áður segir. Ákvörðun hans má áfrýja eftir reglum um kæru í opinberum málum.

■ **63. gr.** Nú hefur orðið svo ástatt um mann til langframa, sem í 15. eða 16. gr. segir, eftir að hann hefur drýgt refsiverðan verknað, en áður en fullnaðardómur gengur í máli hans, og ákveður dómur þá, hvort refsing skuli dæmd eða hún eigi að falla niður. Ákveða má í dóminum, ef skilyrði samkvæmt 62. gr. þykja vera fyrir hendi, að ráðstöfunum samkvæmt þeirri grein skuli beitt í stað refsingar eða þangað til unnt þykir að framkvæma refsingu.

■ **64. gr.** ...[1]

[1] *L. 31/1961, 4. gr.*

■ **65. gr.** [Þyki það ljóst af málavöxtum, eftir að umsagnar læknis hefur verið leitað, að sakborningur, sem framið hefur brot undir áhrifum áfengis, geti ekki haft hemil á drykkjufýsn sinni, má ákveða í dómi, að hann skuli lagður inn á viðeigandi hæli til lækningar.][1] Skal dómur þá hljóða um dvöl á hælinu allt að 18 mánuðum, eða, ef ítrekun á sér stað, allt að 3 árum. Dómsmálaráðherra ákveður, eftir tillögum stjórnar hælisins og hlutaðeigandi læknis, hvort leysa megi manninn af hælinu, áður en ofangreindur hámarkstími er liðinn, sökum þess að ætla megi, að hann hafi læknazt.

[1] *L. 31/1961, 5. gr.*

■ **66. gr.** Ef nokkur heitist við annan mann eða hótar honum bana, brennu eða öðrum óförum, og refsingu verður annaðhvort ekki við komið eða hún þykir ekki veita næga tryggingu, getur ákæruvaldið hlutazt til um, eftir kröfu þess, sem hlut á að máli, eða án kröfu hans, ef nauðsynlegt þykir vegna réttaröryggis, að dómsúrskurður gangi um það, hvort gera skuli ráðstafanir til varnar því, að hótunin sé framkvæmd, þar á meðal, hvort heitingamaður skuli setja tryggingu eða hvort setja skuli hann í gæzlu. Dómstóll getur fellt ráðstafanirnar niður, ef þeirra þykir ekki lengur þörf vegna breyttra málavaxta.

☐ Ef ákæruvaldið æskir þess, má jafnan leggja málið á ný undir úrskurð dómstóls. Hinn dómfelldi getur og jafnan krafizt, þegar 6 mánuðir eru liðnir frá uppkvaðningu dóms eða síðasta úrskurði, og fyrr, ef ákæruvaldið samþykkir, að málið sé að opinberri tilhlutan lagt undir úrskurð dómstóls að nýju.

☐ Dómsúrlausnum samkvæmt grein þessari má áfrýja eftir reglum um kæru í opinberum málum.

■ **67. gr.** Sé maður dæmdur í þyngri refsingu en varðhald, og mjög sennilegt má telja af því, hvernig glæp hans var háttað og andlegu ástandi hans er varið, svo og af undanfarandi breytni hans, að hann muni drýgja afbrot af vana eða í atvinnuskyni og sé því hættulegur umhverfi sínu, má ákveða í refsidómi eða síðar í sérstöku máli, sem höfðað er að tilhlutan ákæruvaldsins, að beitt skuli öryggisráðstöfunum samkvæmt 66. gr. að refsingu lokinni. Létta má slíkum ráðstöfunum af aftur eftir sömu reglum og um getur í 66. gr.

■ **68. gr.** [Nú fremur opinber starfsmaður refsiverðan verknað og má þá í opinberu máli á hendur honum svipta hann heimild til að rækja starfann, ef hann telst ekki lengur verður eða hæfur til þess.

☐ Nú er maður dæmdur sekur um brot, og má þá í dómi í opinberu máli á hendur honum svipta hann heimild, er hann hefur öðlazt, til að stunda starfsemi, sem opinbert leyfi, löggildingu, skipun eða próf þarf til að gegna, enda gefi brotið til kynna, að veruleg hætta sé á því, að sakborningur muni fremja brot í stöðu sinni eða starfsemi. Þegar brot er stórfellt, má einnig svipta mann ofangreindum rétti, ef hann telst ekki framar verður til að rækja starfann eða njóta réttindanna. Svipta má mann réttindum þeim, er greinir í 2. málsgr., um tiltekinn tíma, allt að fimm árum, eða ævilangt.

☐ Sérákvæði í lögum um sviptingu réttinda, er greinir í 1. og 2. málsgrein, skulu halda gildi sínu.

☐ Svipting réttinda telst frá þeim tíma, sem ákveðinn er í dómi, og í síðasta lagi frá birtingu fullnaðardóms.

☐ Nú er íslenzkur ríkisborgari eða maður, sem búsett-

ur er hér á landi, sviptur réttindum erlendis með dómi vegna refsiverðs verknaðar, og getur ákæruvald þá höfðað opinbert mál á hendur honum til réttindasviptingar. Sama er, ef manni hefur verið dæmd refsing erlendis, þótt réttindasvipting hafi ekki verið dæmd. Ákvörðun um framangreinda réttindasviptingu hlítir íslenzkum lögum.][1)]

[1)] *L. 31/1961, 6. gr.*

■ [**68. gr. a.** Nú er manni synjað um opinbert starf eða opinbert leyfi til þess að stunda starf fyrir þá sök, að hann hafi framið refsiverðan verknað, og má þá bera synjun stjórnvalda undir dómstóla samkv. reglum um meðferð opinberra mála. Úrlausn héraðsdóms sætir kæru til hæstaréttar.

□ Nú hefur maður verið sviptur réttindum ótímabundið með dómi í opinberu máli, og er þá heimilt, þegar 5 ár eru liðin frá uppsögu dóms, að bera undir dómstóla samkvæmt reglum um meðferð opinberra mála, hvort fella skuli niður réttindasviptingu. Úrlausn héraðsdóms sætir kæru til hæstaréttar. Sérákvæði í lögum um brottfall réttindasviptingar skulu halda gildi sínu.][1)]

[1)] *L. 31/1961, 7. gr.*

■ **69. gr.** Gera má upptækt með dómi:

1. Hluti, sem orðið hafa til við misgerning eða hafðir hafa verið til að drýgja brot með, nema þeir séu eign manns, sem ekkert er við brotið riðinn.

2. Hluti, sem ætla má, að ákvarðaðir séu til notkunar í glæpsamlegu skyni, ef nauðsynlegt þykir vegna réttaröryggis.

3. Muni eða ávinning, sem aflað hefur verið með broti, og enginn á löglegt tilkall til, eða fjárhæð, sem svarar til slíks ávinnings.

□ Hið upptæka skal vera eign ríkissjóðs, nema annað sé sérstaklega ákveðið í lögum. Hafi einhver beðið tjón við brotið, skal hann þó eiga forgang til andvirðisins, ef bætur fást ekki á annan hátt.

□ Nú er félagi slitið með dómi, og skal þá gera eignir þess upptækar til handa ríkissjóði, enda taki ríkisvaldið bækur þess og skjöl til varðveizlu.

VIII. kafli. Atriði, er áhrif hafa á refsihæðina.

■ **70. gr.** Þegar hegning er tiltekin, á einkum að taka til greina eftirtalin atriði:

1. Hversu mikilvægt það er, sem brotið hefur beinzt að.

2. Hversu yfirgripsmiklu tjóni það hefur valdið.

3. Hversu mikil hætta var búin af verkinu, einkum þegar til þess er litið, hvenær, hvar og hvernig það var framkvæmt.

4. Aldur þess, sem að verkinu er valdur.

5. Hegðun hans að undanförnu.

6. Hversu styrkur og einbeittur vilji hans hefur verið.

7. Hvað honum hefur gengið til verksins.

8. Hvernig framferði hans hefur verið, eftir að hann hafði unnið verkið.

□ Hafi fleiri menn en einn unnið verkið í sameiningu, skal að jafnaði taka það til greina til þyngingar refsingunni.

■ **71. gr.** Þegar lög ákveða eða heimila aukna hegningu eða önnur viðurlög við ítrekun brots, skal ekki beita þeim ákvæðum, nema sökunautur hafi, áður en hann framdi síðara brotið, verið dæmdur sekur um brot eða gengizt undir refsingu hér á landi fyrir brot, sem ítrekunaráhrif hefur á síðara brotið, eða tilraun til eða hlutdeild í slíku broti, og að hann hafi þar að auki verið fullra 18 ára, þegar hann framdi fyrra brotið.

□ Dómstólunum er heimilt að láta refsidóma, er kveðnir hafa verið upp erlendis, hafa ítrekunaráhrif, eins og þeir hefðu verið kveðnir upp hér á landi.

□ Ítrekunaráhrif falla niður, ef liðið hafa 5 ár frá því að sökunautur hefur tekið út fyrri refsinguna, eða frá því að hún hefur fallið niður eða verið gefin upp, þangað til hann fremur síðara brotið. Hafi fyrri refsingin verið sektir, telst fresturinn þó frá þeim degi, er fullnaðardómur var upp kveðinn eða gengizt var undir sektargreiðslu.

■ **72. gr.** Hafi maður lagt það í vana sinn að fremja brot, einnar tegundar eða fleiri, eða hann gerir það í atvinnuskyni, má auka refsinguna svo, að bætt sé við hana allt að helmingi hennar. Eigi ítrekun á þessu sér stað, má refsingin tvöfaldast.

■ **73. gr.** Ef fangi, sem er að taka út refsingu eða er haldið í gæzlu af öðrum ástæðum, gerist sekur um brot á ákvæðum 106., 118., 126., 127., 164., 211., 217., 218., 225., 226., 233. eða 2. mgr. 257. gr., þá má, þegar refsing hans er tiltekin, fara út fyrir hæsta stig þeirrar refsingar, sem við broti hans liggur samkvæmt nefndum greinum, en þó ekki meira en svo, að refsing tvöfaldist. Þegar svo stendur á, má ekki dæma í vægari refsingu en varðhald. Sé fanginn í fangelsisvist eða öryggisgæzlu, má refsing ekki vera vægari en fangelsi, og liggi ekki þyngri refsing við brotinu en varðhald, skal dæma fangelsisvist um jafnlangan tíma. Er þá heimilt að dæma skemmri fangelsisvist en mælt er í 34. gr.

□ Ákvæðum fyrsta málsliðs undanfarandi málsgreinar má einnig beita, þegar brot, sem þar er nefnt, er framið af fyrrverandi refsifanga gegn yfirmönnum eða starfsmönnum hegningarhúss þess, sem hann átti dvöl í, eða brotið beinist að hegningarhúsinu eða eignum þess, svo og ef fyrrverandi refsifangi gerist sekur um brot á ákvæðum 111. gr., að því er varðar fanga, sem taka út refsingu í hegningarhúsi því, er hann dvaldist áður í.

□ Ef maður, sem dæmdur hefur verið til ævilangrar fangelsisvistar og ekki hefur verið náðaður, fremur nýtt brot í fangelsinu eða utan þess, skal ákveða í dómi, hvaða refsingu hann ætti að sæta, ef fyrri refsingin hefði ekki verið ævilangt fangelsi. Má þá einnig dæma hann til að þola viðurlög samkvæmt 47. gr., þó svo, að refsitíma eftir 3. tölulið þeirrar greinar má tvöfalda.

■ **74. gr.** Refsingu þá, sem í lögum er lögð við broti, má færa niður úr lágmarki því, sem þar er ákveðið, þegar svo stendur á, sem hér á eftir segir:

1. Þegar maður hefur farið út fyrir takmörk leyfilegrar neyðarvarnar eða neyðarréttar.

2. Þegar brot er drýgt af manni, sem þá er ekki fullra 18 ára að aldri, og álíta má vegna æsku hans, að full refsing sé ónauðsynleg eða skaðleg. Aldrei má dæma í þyngri hegningu fyrir brot, sem menn hafa framið á þessum aldri, en 8 ára fangelsi.

3. Hafi sá, sem verkið vann, álitið, að verknaður hans væri ekki réttarbrot, sökum afsakanlegrar vanþekkingar eða misskilnings á réttarreglum sem banna framkvæmd verknaðar.

4. Þegar maður hefur framið brot í mikilli reiði eða geðæsingu, sem sá, er fyrir brotinu verður, hefur vakið

hjá honum með ólögmætri árás eða stórfelldri móðgun.

5. Ef maður lætur leiðast til að fremja brot sökum þess, að hann var öðrum háður.

6. Ef maður er beittur þvingun til að fremja brot, en þvinguninni er þó ekki þannig varið, að hún geri verknað hans að öllu leyti refsilausan.

7. Ef sá, sem verk vann, hefur af sjálfsdáðum, eftir að það var fullframið, afstýrt hættu þeirri, sem það hafði í för með sér.

8. Ef sá, sem verkið vann, hefur af sjálfsdáðum bætt að fullu tjón það, sem af verkinu leiddi, svo og þegar hann hefur gert sér mikið far um að koma í veg fyrir skaðlegar afleiðingar verksins eða reynt eftir mætti að bæta úr tjóninu.

9. Ef maður segir af sjálfsdáðum til brots síns og skýrir hreinskilningslega frá öllum atvikum að því.

□ Ákveða má, þegar svo stendur á, sem í 1.—8. tölulið segir, að refsing skuli falla niður að öllu leyti.

■ **75. gr.** Hafi maður framið brot í ákafri geðshræringu, vegna annars skammvinns ójafnvægis á geðsmunum eða svo er ástatt að öðru leyti, að verknaðurinn verður ekki talinn líkt því eins refsiverður og venjulegt er um sams konar brot, má færa refsingu niður og jafnvel, ef brot varðar ekki þyngri refsingu en varðhaldi, láta hana falla niður. Hafi sá, sem verkið vann, sjálfur komið sér í umrætt ástand með neyzlu áfengis, koma framangreind ákvæði því aðeins til greina, að málsbætur séu fyrir hendi og fremjandinn hafi ekki áður orðið sekur um sams konar eða svipað brot né um brot á 1. eða 2. mgr. 123. gr.

□ ...[1]

[1] *L. 22/1955, 9. gr.*

■ **76. gr.** Hafi sakborningur verið hafður í gæzluvarðhaldi, og það er ekki því að kenna, hvernig hann hefur hagað sér meðan á málinu eða rannsókn þess stóð, skal ákveða í refsidómi, að gæzluvarðhaldsvistin skuli koma að einhverju leyti eða öllu í stað refsingar.

■ **77. gr.** Verði maður, meðan á sama málinu stendur, uppvís að því að hafa framið fleiri brot en eitt, skal tiltaka refsinguna fyrir þau í einu lagi, og svo, að þau séu öll tekin til greina, en liggi ævilangt fangelsi við mesta brotinu, er ekki um frekari hegningu að ræða fyrir hin brotin.

□ Refsingu skal að jafnaði tiltaka innan takmarka þess hegningarákvæðis, sem við brotunum liggur, og eigi þau ekki öll undir sama hegningarákvæði, þá innan takmarka þess hegningarákvæðis, sem þyngsta hegningu setur. Þó má eftir málavöxtum þyngja refsingu svo, að bætt sé við hana allt að helmingi hennar. Dómstólunum skal þó heimilt, þegar maður er dæmdur samtímis fyrir mikið brot og annað, sem að tiltölu er lítilræði eitt, að beita jafnvel lægsta stigi þeirrar refsingar, sem við meira brotinu liggur.

□ Liggi mismunandi tegundir refsivistar við brotunum, skal beita þeirri, sem þyngri er.

□ Sé dæmt í einu lagi fyrir tvö eða fleiri brot, er annað eða sum varða refsivist, en hin sektum, er dómstólunum heimilt að dæma sektir jafnframt refsingu.

■ **78. gr.** Verði maður, sem búið er að dæma fyrir eitt brot eða fleiri, uppvís að því að hafa framið önnur brot, áður en hann var dæmdur, skal honum dæma hegningarauka, er samsvari þeirri þyngingu hegningarinnar, sem kynni að hafa orðið, ef dæmt hefði verið um öll brotin í fyrra málinu. Má þá dæma refsivist um skemmri tíma en mælt er í 34. og 44. gr.

□ Nú verður hegningarauki fangelsisvist, en fyrri refsingin var varðhald, og skal þá, ef fyrri refsingin er enn ekki úttekin að fullu, valdsmaður sá, sem annast fullnustu refsidóma, breyta því, er eftir stendur af varðhaldsvistinni, í fangelsisvist eftir reglum 79. gr.

■ **79. gr.** Þegar breyta skal refsingu þeirri, sem við broti er lögð, telst 2 daga fangelsi jafnt 3 daga varðhaldi.

□ Þegar lög heimila aukna refsingu, en hin lögákveðna refsing við broti yrði ekki aukin, nema farið væri út fyrir takmörk þau, sem sett eru hverri hegningartegund um sig, skal breyta allri hegningunni í þá hegningartegund, sem næst er og þyngri. Takmörk þau, sem sett eru í 34. og 44. gr., skulu þá ekki vera því til fyrirstöðu, að dæma megi í varðhaldsvist allt að 3 árum og fangelsisvist allt að 20 árum.

IX. kafli. [Fyrning sakar, brottfall viðurlaga og uppreist æru.][1]

[1] *L. 20/1981, 3. gr.*

■ **80. gr.** [Sakir fyrnast samkvæmt ákvæðum 81. og 82. gr. Á það einnig við um brot samkvæmt sérrefsilögum, nema þar sé annan veg mælt.][1]

[1] *L. 20/1981, 4. gr.*

■ **81. gr.** [Sök fyrnist á þeim tíma, er hér segir:

1. Á 2 árum, þegar ekki liggur þyngri refsing við broti en 1 árs fangelsi eða refsing sú, sem til er unnið, fer ekki fram úr sektum.

2. Á 5 árum, þegar ekki liggur þyngri refsing við broti en 4 ára fangelsi.

3. Á 10 árum, þegar ekki liggur þyngri refsing við broti en 10 ára fangelsi.

4. Á 15 árum, ef þyngsta refsing við broti er 16 ára fangelsi eða lengra tímabundið fangelsi.

□ Sök samkvæmt 262. gr. fyrnist þó ekki á skemmri tíma en 5 árum. Hinu sama gegnir um brot, sem fólgin eru í því, að sakborningur kemur sér undan greiðslu á tollum, sköttum eða öðrum gjöldum til hins opinbera.

□ Nú gerist maður sekur um háttsemi, sem varðar við fleiri en eitt refsiákvæði, og skal þá miða fyrningarfrest brotanna við það ákvæði, er geymir þyngst refsimörk.][1]

[1] *L. 20/1981, 5. gr.*

■ **82. gr.** [Fyrningarfrestur telst frá þeim degi, er refsiverðum verknaði eða refsiverðu athafnaleysi lauk.

□ Nú er refsinæmi háð því að nokkru leyti eða öllu, að háttsemi hafi í för með sér tiltekna afleiðingu, og hefst fyrningarfrestur þá ekki fyrr en afleiðing þessi kemur fram. Hinu sama gegnir að sínu leyti, ef refsinæmi er háð því, að tiltekið atvik beri að höndum eftir að háttsemi er uppi höfð, og tekur sök þá ekki að fyrnast, fyrr en atvik þetta hefur gerst.

□ Nú er refsiverður verknaður framinn á íslensku skipi eða loftfari, utan refsilögsögu íslenska ríkisins, og tekur sök þá ekki að fyrnast, fyrr en skipið eða loftfarið er komið til íslenskrar hafnar. Fyrningarfrestur hefst þó ekki síðar en 1 ári frá því að brot var framið.

□ Fyrningarfrestur rofnar, þegar rannsókn hefst gegn manni sem sökunaut fyrir rétti eða lögreglustjóra (rannsóknarlögreglustjóra ríkisins) eða löglærðum fulltrúa hans út af broti. Nú heimila lög lögreglumanni að ljúka

máli með sátt, og er fyrning þá rofin, er lögreglumaður sakar mann um brot og gerir honum kost á sátt. Þegar stjórnvaldi er endranær heimilað að gera mönnum refsingu fyrir brot, rofnar fresturinn er stjórnvald sakar mann um slíkt brot.

☐ Nú er hætt við rannsókn samkvæmt næstu málsgrein hér á undan vegna þess að handhafi ákæruvalds ákveður að höfða ekki mál gegn sakborningi eða hverfur síðar frá ákæru og fyrnist sök þá án tillits til þeirrar rannsóknar. Rannsókn, sem hætt er við um óákveðinn tíma, rýfur ekki heldur frestinn, nema stöðvunin stafi af því að sökunautur hafi komið sér undan rannsókn. Þá telst tími sá, sem rannsóknin stóð yfir, ekki til fyrningartímans. Hafi mál ónýst, sem höfðað var innan loka fyrningarfrests, má taka það upp að nýju á næstu 3 mánuðum frá því að það ónýttist.

☐ Nú er sök fyrnd samkvæmt framansögðu og verður þá hvorki refsað fyrir háttsemina né dæmd viðurlög þau, sem mælt er um í 62.—67. gr. Hinu sama gegnir um eignarupptöku og réttindasviptingu og úrræði samkvæmt 2. málsgr. 148. gr. og 2. málsgr. 241. gr. Fyrningarfrestur um eignarupptöku er ekki skemmri en 5 ár, en 10 ár um eignarupptöku samkvæmt 3. tölulið 1. málsgr. 69. gr. og hliðstæðum ákvæðum í sérrefsilögum, nema þar sé öðruvísi kveðið á.][1)]

[1)] *L. 20/1981, 6. gr.*

■ **83. gr.** [Refsivist eða hælisvist, sem dæmd hefur verið, fellur niður, ef fullnusta dóms er eigi byrjuð áður en frestir þeir eru liðnir sem hér greinir:

1. 5 ár, ef refsing er varðhald eða fangelsi allt að 1 ári eða dæmd er hælisvist samkvæmt 65. gr.

2. 10 ár, ef refsing er fangelsi lengur en 1 ár og allt að 4 árum, og á þetta einnig við um dæmd viðurlög samkvæmt 62., 66. og 67. gr.

3. 15 ár, ef refsing er fangelsi lengur en 4 ár og 8 ár hið mesta.

4. 20 ár, ef tímabundin fangelsisrefsing er dæmd lengri en 8 ár.

☐ Fyrning samkvæmt framansögðu hefst, þegar unnt er að fullnægja dómi samkvæmt almennum ákvæðum laga.

☐ Frestun á fullnustu refsingar samkvæmt skilorðsdómi telst ekki til fyrningartíma né heldur sá tími sem aðili sætir refsivist eða hælisvist samkvæmt öðrum dómi. Hinu sama gegnir um skilyrta náðun, þó þannig að fyrningartími lengist ekki nema sem skilorðstíma svarar.

☐ Fyrning er rofin þegar fullnusta dóms er hafin.

☐ Nú hefur fangi tekið út nokkurn hluta refsivistar eða hælisvistar, en er veitt reynslulausn eða skilyrt náðun. Rjúfi hann síðan skilorð og ákvörðun er tekin um, að hann afpláni það, sem eftir stendur af refsivist eða hælisvist, og telst þá fyrning á fullnustu eftirstöðva refsingar og annarra dæmdra viðurlaga frá því, er slík ákvörðun var tekin. Ef fullnusta refsingar eða annarra viðurlaga samkvæmt 1. málsgr. stöðvast af öðrum ástæðum en þeim, sem greinir í þessari málsgrein, telst fyrning frá því, að stöðvun varð.][1)]

[1)] *L. 20/1981, 7. gr.*

■ [**83. gr. a.** Fésektarrefsing, sem ákveðin er með dómi, úrskurði eða sátt, fyrnist, þegar liðin eru 3 ár frá því að unnt var að fullnægja dómi, úrskurði eða sátt samkvæmt almennum ákvæðum laga. Ef fésekt er 5000 krónur eða hærri er fyrningarfrestur þó 5 ár.

☐ Fjárnám eða önnur trygging, sem aflað hefur verið fyrir sektinni fyrir lok fyrningarfrests, heldur þó gildi sínu.

☐ Vararefsing við fésekt, sbr. 53. gr., fellur niður samkvæmt ákvæðum 1. mgr., nema fullnusta hennar sé hafin innan þar greindra tímamarka.

☐ Eignarupptaka, sem ákveðin er með dómi, úrskurði eða sátt, fellur niður þegar liðin eru 5 ár frá því að unnt var að fullnægja ákvörðun um eignarupptöku. Í dómi er þó heimilt að ákveða að frestur sé allt að 10 árum. Ákvæði 2. mgr. gildir einnig um eignarupptöku.

☐ Sá tími, sem fullnusta frestast vegna ákvæða skilorðsdóms eða skilyrtrar náðunar, telst ekki með fyrningarfresti.][1)]

[1)] *L. 20/1981, 8. gr.*

■ [**83. gr. b.** Dómi, úrskurði eða sátt um refsingu eða önnur viðurlög samkvæmt VII. kafla verður eigi fullnægt eftir andlát sakfellds manns, sbr. þó 2. málsgr., nema lagaheimild sé til annars.

☐ Nú hefur dómi, úrskurði eða sátt um eignarupptöku eigi verið fullnægt að nokkru eða öllu, þegar sakfelldi andaðist, og getur ríkissaksóknari þá krafist þess, að héraðsdómari í síðasta varnarþingi sakfellda kveði svo á með úrskurði að fullnægja skuli ákvæðum um eignarupptöku, enda stafi hún af hagnaði sakfellda af broti eða varði hluti, sem til hafa orðið við misgerning. Dómari getur þá breytt eignarupptökuákvæði svo, að í stað upptöku á hlut komi tiltekin fjárhæð. Úrskurður dómara sætir kæru samkvæmt ákvæðum XXI. kafla laga nr. 74/1974, og eru erfingjar hins látna réttir kæruaðilar.

☐ Dómsákvæðum samkvæmt 2. málsgr. 148. gr. og 2. málsgr. 241. gr. er unnt að fullnægja eftir andlát dómfellda.][1)]

[1)] *L. 20/1981, 9. gr.*

■ **84. gr.** ...[1)]

☐ Nú hefur maður hlotið í fyrsta sinn refsidóm fyrir brot, sem hefur skerðing borgararéttinda í för með sér, og refsing fer ekki fram úr 1 árs refsivist, þá nýtur hann að liðnum 5 árum frá því að refsing er að fullu úttekin, fyrnd eða uppgefin, allra réttinda, sem fást með uppreist á æru, enda hafi hann ekki sætt ákæru á þeim tíma fyrir brot, sem þyngri hegning liggur við en sektir.

[1)] *L. 22/1955, 9. gr.*

■ **85. gr.** Þegar liðin eru 2 ár af fresti þeim, sem í síðari mgr. 84. gr. getur, og að fullnægðum öðrum skilyrðum, sem þar eru sett, getur [forseti],[1)] ef dómfelldi hefur hegðað sér vel á þessu tímabili, veitt honum uppreist æru.

☐ [Forseti][1)] getur og veitt manni uppreist æru, þegar að minnsta kosti 5 ár eru liðin frá því að refsing hans er að fullu úttekin, fyrnd eða gefin upp, enda færi umsækjandi sönnur, sem gildar séu metnar, á það, að hegðun hans hafi verið góð umræddan tíma.

[☐ Þegar sérstaklega stendur á, má veita uppreist æru, þó að refsitími sé svo langur sem í 2. málsgr. segir, enda þótt ekki sé liðinn lengri tími en til er skilinn í 1. málsgr.][2)]

[1)] *L. 100/1951, 4. gr.* [2)] *L. 36/1944, 1. gr.*

X. kafli. Landráð.

■ **86. gr.** Hver, sem sekur gerist um verknað, sem miðar að því, að reynt verði með ofbeldi, hótun um

ofbeldi, annarri nauðung eða svikum að ráða íslenzka ríkið eða hluta þess undir erlend yfirráð, eða að ráða annars einhvern hluta ríkisins undan forræði þess, skal sæta fangelsi ekki skemur en 4 ár eða ævilangt.

■ **87. gr.** Geri maður samband við stjórn erlends ríkis til þess að stofna til fjandsamlegra tiltækja eða ófriðar við íslenzka ríkið eða bandamenn þess, án þess að verknaðurinn varði við 86. gr., þá varðar það fangelsi ekki skemur en 2 ár eða ævilangt. Sé þetta í því skyni gert að koma erlendu ríki til þess að skerða sjálfsákvörðunarrétt íslenzka ríkisins á annan hátt, þá varðar það fangelsi allt að 8 árum.

■ **88. gr.** [Hver, sem opinberlega í ræðu eða riti mælir með því eða stuðlar að því, að erlent ríki byrji á fjandsamlegum tiltækjum við íslenzka ríkið eða hlutist til um málefni þess, svo og hver sá, er veldur hættu á slíkri íhlutun með móðgunum, líkamsárásum, eignaspjöllum og öðrum athöfnum, sem líklegar eru til að valda slíkri hættu, skal sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 6 árum. Ef brot þykir mjög smávægilegt, má beita sektarhegningu.][1)]

[1)] *L. 47/1941, 1. gr.*

■ **89. gr.** Beri íslenzkur ríkisborgari í ófriði vopn gegn íslenzka ríkinu eða bandamönnum þess, þá varðar það fangelsi ekki skemur en 2 ár.

□ Sömu refsingu skal hver sá sæta, sem í ófriði, eða þegar ófriður vofir yfir, veitir fjandmönnum íslenzka ríkisins liðsinni í orði eða verki eða veikir viðnámsþrótt íslenzka ríkisins eða bandamanna þess.

■ **90. gr.** Rjúfi maður, meðan á ófriði stendur eða þegar hann vofir yfir, samning eða skuldbindingu, sem varðar ráðstafanir, sem íslenzka ríkið hefur gert vegna ófriðar eða ófriðarhættu, þá skal hann sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum.

□ Hafi manni orðið slíkt á af stórfelldu gáleysi, skal honum refsað með sektum eða varðhaldi.

■ **91. gr.** Hver, sem kunngerir, skýrir frá eða lætur á annan hátt uppi við óviðkomandi menn leynilega samninga, ráðagerðir eða ályktanir ríkisins um málefni, sem heill þess eða réttindi gagnvart öðrum ríkjum eru undir komin, eða hafa mikilvæga fjárhagsþýðingu eða viðskipta fyrir íslenzku þjóðina gagnvart útlöndum, skal sæta fangelsi allt að 16 árum.

□ Sömu refsingu skal hver sá sæta, sem falsar, ónýtir eða kemur undan skjali eða öðrum munum, sem heill ríkisins eða réttindi gagnvart öðrum ríkjum eru undir komin.

□ Sömu refsingu skal enn fremur hver sá sæta, sem falið hefur verið á hendur af íslenzka ríkinu að semja eða gera út um eitthvað við annað ríki, ef hann ber fyrir borð hag íslenzka ríkisins í þeim erindrekstri.

□ Hafi verknaður sá, sem í 1. og 2. málsgrein hér á undan getur, verið framinn af gáleysi, skal refsað með varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum, eða sektum, ef sérstakar málsbætur eru fyrir hendi.

■ **92. gr.** Hver, sem af ásetningi eða gáleysi kunngerir, lýsir eða skýrir óviðkomandi mönnum frá leynilegum hervarnarráðstöfunum, er íslenzka ríkið hefur gert, skal sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 10 árum, eða sektum, ef brot er lítilræði eitt.

□ Sömu refsingu skal hver sá sæta, sem af ásetningi eða gáleysi stofnar hlutleysisstöðu íslenzka ríkisins í hættu, aðstoðar erlent ríki við skerðingu á hlutleysi þess, eða brýtur bann, sem ríkið hefur sett til verndar hlutleysi sínu.

■ **93. gr.** Stuðli maður að því, að njósnir fyrir erlent ríki eða erlenda stjórnmálaflokka beinist að einhverju innan íslenzka ríkisins eða geti beint eða óbeint farið þar fram, þá varðar það varðhaldi eða fangelsi allt að 5 árum.

■ **94. gr.** Ef verknaði, sem refsing er lögð við í XXIII., XXIV. eða XXV. kafla laga þessara, er beint að þjóðhöfðingja erlends ríkis eða sendimönnum þess hér á landi, má auka refsingu þá, sem við brotinu liggur, þannig að bætt sé við hana allt að helmingi hennar.

■ **95. gr.** [Hver, sem opinberlega smánar erlenda þjóð eða erlent ríki, æðsta ráðamann, þjóðhöfðingja þess, fána þess eða annað viðurkennt þjóðarmerki, fána Sameinuðu þjóðanna eða fána Evrópuráðs, skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 árum, ef miklar sakir eru.][1)]

□ [Sömu refsingu skal hver sá sæta, sem smánar opinberlega eða hefur annars í frammi skammaryrði, aðrar móðganir í orðum eða athöfnum, eða ærumeiðandi aðdróttanir við aðra starfsmenn ríkis, sem staddir eru hér á landi.][2)]

[1)] *L. 101/1976, 10. gr.* [2)] *L. 47/1941, 2. gr.*

■ **96. gr.** Þegar fangelsi um tiltekinn tíma er lagt við broti samkvæmt þessum kafla má í þess stað, ef sérstaklega stendur á, dæma varðhaldsvist um jafnlangan tíma.

■ **97. gr.** Mál út af brotum, sem í þessum kafla getur, skal því aðeins höfða, að dómsmálaráðherra hafi lagt svo fyrir, og sæta þau öll opinberri meðferð.

XI. kafli. Brot gegn stjórnskipan ríkisins og æðstu stjórnvöldum þess.

■ **98. gr.** Veki maður eða stýri uppreisn í þeim tilgangi að breyta stjórnskipun ríkisins, þá varðar það fangelsi, ekki skemur en 3 ár eða ævilangt.

□ Hver, sem tekur þátt í þess konar uppreisn, svo og hver sá, sem sekur gerist um verknað, er miðar að því að breyta stjórnskipuninni á ólögmætan hátt, skal sæta fangelsi allt að 8 árum.

■ **99. gr.** Hafist maður nokkuð það að, sem miðar til þess að svipta [forsetann][1)] eða þann, sem fer með [forsetavald],[1)] lífi, þá varðar það fangelsi ekki skemur en 6 ár.

[1)] *L. 100/1951, 1. gr.*

■ **100. gr.** Hver, sem ræðst á Alþingi, svo að því eða sjálfræði þess er hætta búin, lætur boð út ganga, sem að því lýtur, eða hlýðir slíku boði, skal sæta fangelsi ekki skemur en 1 ár, og getur refsingin orðið ævilangt fangelsi, ef sakir eru mjög miklar.

□ Sömu hegningu skal hver sá sæta, sem á sama hátt misbrýtur við [forsetann][1)] eða þann, sem [forsetavald][1)] hefur á hendi, ráðuneytin, landsdóminn eða hæstarétt.

[1)] *L. 100/1951, 1. gr.*

■ **101. gr.** Ef verknaður, sem refsing er lögð við í XXIII., XXIV. eða XXV. kafla laga þessara, er hafður í frammi við [forsetann][1)] eða þann, sem [forsetavald][1)] hefur á hendi, enda eigi brotið ekki undir 99. eða 100. gr., eykst refsing sú, sem við broti er lögð, en þó ekki meira en svo, að hún tvöfaldist. Ekki skal beita vægari refsingu en varðhaldi, þegar svo stendur á.

□ [Sé slíkum verknaði beint gegn nánustu vanda-

mönnum forsetans, þannig að álíta megi, að broti sé stefnt að heimili hans, má auka refsingu svo, að við hana sé bætt allt að helmingi hennar.][2)]

[1)] *L. 100/1951, 1. gr.* [2)] *S. l., 2. gr.*

■ **102. gr.** Hver, sem leitast við að aftra því, [að fram fari kjör forseta],[1)] að kosningar fari fram til Alþingis, bæjar- eða sveitarstjórna eða annarra opinberra starfa, svo og hver, sem rangfærir eða ónýtir niðurstöðu slíkrar kosningar, skal sæta fangelsi allt að 4 árum.

□ Varðhaldi eða fangelsi allt að 4 árum varðar það, ef verknaður, slíkur sem að ofan greinir, beinist að lögheimiluðum atkvæðagreiðslum um opinber málefni.

[1)] *L. 100/1951, 3. gr.*

■ **103. gr.** Sá maður skal sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum, eða sektum, ef sök er smáfelld, sem sekur gerist um eftirgreindar athafnir, þegar kosningar, sem í fyrri mgr. 102. gr. getur, fara fram:

1. Aflar sér eða öðrum ólöglega færis á að taka þátt í atkvæðagreiðslu.

2. Leitast við með ólögmætri nauðung, frelsisskerðingu eða misbeitingu aðstöðu yfirboðara að fá mann til þess að greiða atkvæði á ákveðinn hátt eða til þess að greiða ekki atkvæði.

3. Kemur því til leiðar með sviksamlegu atferli, að maður greiðir ekki atkvæði, þó að hann hafi ætlað sér það, eða að atkvæði hans ónýtist eða hefur önnur áhrif en kjósandinn ætlast til.

4. Greiðir, lofar að greiða eða býður manni fé eða annan hagnað í því skyni að koma honum til þess að greiða atkvæði á ákveðinn hátt eða til þess að greiða ekki atkvæði.

5. Tekur við, fer fram á að fá eða lætur lofa sér fé eða öðrum hagnaði til þess að greiða atkvæði á ákveðinn hátt eða til þess að greiða ekki atkvæði.

■ **104. gr.** Þegar fangelsi um tiltekinn tíma er lagt við broti samkvæmt þessum kafla, má í þess stað, ef sérstaklega stendur á, dæma varðhaldsvist um jafnlangan tíma.

■ **105. gr.** Mál út af brotum, sem í 99. og 101. gr. getur skal því aðeins höfða, að dómsmálaráðherra hafi lagt svo fyrir, og sæta þau öll opinberri meðferð.

XII. kafli. Brot gegn valdstjórninni.

■ **106. gr.** Hver, sem ræðst með ofbeldi eða hótunum um ofbeldi á opinberan starfsmann, þegar hann er að gegna skyldustarfi sínu eða út af því, og eins hver sá, sem á sama hátt leitast við að hindra framkvæmd slíks starfa eða neyða starfsmanninn til þess að framkvæma einhverja athöfn í embætti sínu eða sýslan, skal sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 6 árum. [Beita má sektum, ef brot er smáfellt.][1)]

□ Geri maður á annan hátt opinberum starfsmanni tálmanir í því að gegna skyldustörfum sínum, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum.

□ Jafnfætis ofangreindum starfsmönnum standa þeir menn, sem dómari eða yfirvald kveður sér til aðstoðar við rekstur opinbers starfs.

[1)] *L. 101/1976, 11. gr.*

■ **107. gr.** Hafi verknaður, sem í 106. gr. getur, verið hafður frammi af mannsöfnuði, skal forgöngumönnum og leiðtogum upphlaupsins refsað með þyngri refsingu að tiltölu, og má þá beita allt að 8 ára fangelsi. Öðrum þátttakendum upphlaupsins, sem ofríki hafa haft í frammi eða ekki hafa hlýðnazt skipun yfirvalds, er skorað hefur á mannsöfnuðinn að sundrast, skal refsað eftir því sem í 106. gr. segir.

■ **108. gr.** Hver, sem hefur í frammi skammaryrði, aðrar móðganir í orðum eða athöfnum eða ærumeiðandi aðdróttanir við opinberan starfsmann, þegar hann er að gegna skyldustarfi sínu, eða við hann eða um hann út af því, skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum. Aðdróttun, þótt sönnuð sé, varðar sektum, ef hún er borin fram á ótilhlýðilegan hátt.

■ **109. gr.** Hver, sem gefur, lofar eða býður opinberum starfsmanni gjafir eða annan ávinning til þess að fá hann til að gera eitthvað eða láta eitthvað ógert, er hann með því bryti gegn starfsskyldu sinni, skal sæta fangelsi allt að 3 árum eða, séu málsbætur fyrir hendi, varðhaldi eða sektum.

■ **110. gr.** Hafi fangar, sem eru í refsivist, sammælzt um að hjálpast að að strjúka, þá varðar það fangelsi í 6 mánuði og allt að 3 árum.

■ **111. gr.** Hver, sem frelsar handtekinn mann, fanga eða mann, sem hafður er í opinberri gæzlu, svo og hver sá, sem hvetur eða hjálpar slíkum manni til að losna úr haldi, skal sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum, eða sektum, ef málsbætur eru.

□ Hver, sem ólöglega setur sig í samband við handtekinn mann, fanga eða mann, sem hafður er í opinberri gæzlu, skal sæta sektum eða varðhaldi allt að 6 mánuðum.

■ **112. gr.** Hver, sem aðstoðar mann, sem eftirför er veitt fyrir brot, til að komast undan handtöku eða refsingu, með því að fela hann, hjálpa honum til að flýja eða strjúka eða segja rangt til, hver hann sé, skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 1 ári.

□ Sömu refsingu varðar það að tálma rannsókn brots með því að eyðileggja, breyta eða koma undan hlutum, sem fræðslu geta veitt við rannsóknina, eða með því að raska ummerkjum brots.

□ Hafi einhver framið verknað, sem lýst er í þessari grein, í því skyni að koma sjálfum sér eða nánum vandamönnum sínum undan eftirför eða refsingu, þá er það refsilaust.

■ **113. gr.** Taki maður burt eða ónýti innsigli eða merki, sem sett hefur verið að opinberri ráðstöfun, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 mánuðum.

□ Hver, sem tekur burt eða skemmir auglýsingu, sem sett hefur verið upp af hálfu hins opinbera, skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 3 mánuðum.

■ **114. gr.** Hver, sem ræður menn innan íslenzka ríkisins til erlendrar herþjónustu, skal sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum.

■ **115. gr.** Hver, sem opinberlega skýrir heimildarlaust eða vísvitandi rangt frá því, sem fram hefur farið við kosningar þær og atkvæðagreiðslur, sem í 102. gr. getur, eða því, sem gerzt hefur á fundum eða starfi opinberra samkomna, nefnda, stjórnvalda eða dómstóla, skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 mánuðum.

■ **116. gr.** Hver, sem tekur sér eitthvert opinbert vald, sem hann ekki hefur, skal sæta sektum eða varðhaldi eða, ef miklar sakir eru, fangelsi allt að 2 árum.

■ **117. gr.** Hver, sem vísvitandi eða af gáleysi notar

opinberlega eða í ólögmætum tilgangi einkenni, merki eða einkennisbúning, sem áskilinn er íslenzkum eða erlendum stjórnvöldum eða hermönnum, eða einkenni, merki eða búning, sem er svo áþekkur hinum ofangreindu, að hætta er á, að á verði villzt, skal sæta sektum.

XIII. kafli. Brot á almannafriði og allsherjarreglu.

■ **118. gr.** Ef maður kemur af stað upphlaupi í því skyni að beita menn eða muni ofbeldi eða ógna með, að því verði beitt, þá varðar það fangelsi allt að 3 árum eða varðhaldi.

□ Sömu refsingu skulu þeir menn sæta, sem gerzt hafa leiðtogar slíks upphlaups, eftir að það var byrjað.

□ Aðrir þátttakendur upphlaupsins, sem ofríki hafa haft í frammi eða ekki hafa hlýðnazt skipan yfirvalds, er skorað hefur á mannsöfnuðinn að sundrast, skulu sæta vægari refsingu að tiltölu, og má dæma þeim þátttakendum sektir, sem ekki hafa beitt ofríki.

□ Hafi eitthvert það brot verið framið, sem var markmið upphlaupsins, skal beita þyngri refsingum, miðað við þátttöku hvers eins, eftir því, sem að framan segir, og má þá dæma allt að 6 ára fangelsi, nema broti sé svo varið að þyngri hegning liggi við.

■ **119. gr.** Hafi upphlaup átt sér stað, án þess að ákvæði 118. gr. eigi við um það, og mannsöfnuðinum hefur verið skipað á löglegan hátt af yfirvaldi að sundrast, þá skal þeim þátttakendum, sem hlýðnast ekki skipuninni, enda þótt þeir viti um hana, refsað með sektum eða varðhaldi allt að 3 mánuðum.

■ **120. gr.** Ef maður gabbar lögreglumenn, brunalið, björgunarlið eða annað hjálparlið, með því að kalla eftir hjálp að ástæðulausu eða með misnotkun brunaboða eða annarra hættumerkja, þá varðar það sektum eða varðhaldi allt að 3 mánuðum.

■ [**120. gr. a.** Nú veitir maður vísvitandi rangar upplýsingar eða lætur uppi vísvitandi rangar tilkynningar, sem eru fallnar til að vekja ótta um líf, heilbrigði eða velferð manna eða um atriði, sem varða loftferðaöryggi, og varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum. Sömu refsingu varðar að útbreiða þess konar orðróm gegn betri vitund.][1)]

[1)] *L. 41/1973, 2. gr.*

■ **121. gr.** Hver, sem opinberlega hvetur menn til refsiverðra verka, skal sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum, eða sektum, ef málsbætur eru, nema brot hans varði þyngri refsingu að lögum.

□ Hver, sem opinberlega og greinilega fellst á eitthvert þeirra brota, er í X. eða XI. kafla laga þessara getur, sæti sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 1 ári.

■ **122. gr.** Hver, sem hindrar það, að löglegur mannfundur sé haldinn, skal sæta sektum eða varðhaldi, eða fangelsi allt að 2 árum, ef miklar sakir eru, einkum ef ofríki eða ógnun í framferði hefur verið viðhaft.

□ Raski nokkur fundarfriði á lögboðnum samkomum um opinber málefni með háreysti eða uppivöðslu, þá varðar það sektum eða varðhaldi allt að 3 mánuðum.

□ Sömu refsingu skal sá sæta, sem á sama hátt truflar opinbera guðsþjónustu eða aðrar kirkjuathafnir eða raskar útfararhelgi.

■ **123. gr.** Hver, sem af ásettu ráði eða stórfelldu gáleysi gerist ölvaður og stofnar þannig á sig kominn í hættu öðrum mönnum eða talsverðum fjárverðmætum, skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 mánuðum, einkum ef brot er ítrekað eða miklar sakir að öðru leyti.

□ ...[1)]

[1)] *L. 101/1976, 1. gr.*

■ **124. gr.** Ef nokkur raskar grafarhelgi eða gerist sekur um ósæmilega meðferð á líki, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 mánuðum.

□ Sömu refsingu varðar það að fara ósæmilega með hluti, sem teljast til kirkna og nota á við kirkjulegar athafnir.

■ **125. gr.** Hver, sem opinberlega dregur dár að eða smánar trúarkenningar eða guðsdýrkun löglegs trúarbragðafélags, sem er hér á landi, skal sæta sektum eða varðhaldi. Mál skal ekki höfða, nema að fyrirlagi saksóknara.

■ **126. gr.** Hafi maður fengið vitneskju um, að fyrirhugað er eða hafið eitthvert þeirra brota, sem 86., 87., 89., 91., 98., 99. eða 100. gr. laga þessara getur, eða annað brot, sem lífi eða velferð manna eða mikilvægum þjóðfélagsverðmætum er hætta búin af, og hann reynir ekki af fremsta megni að koma í veg fyrir brotið eða afleiðingar þess, þar á meðal, ef þörf krefur, með því að tilkynna yfirvöldum vitneskju sína, þá skal hann, ef brotið er eftir það framið eða reynt er að fremja það, sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum, eða sektum, ef miklar málsbætur eru fyrir hendi. En hafi hann látið þetta hjá líða sökum þess, að hann gat ekki gert það án þess að stofna lífi, heilbrigði eða velferð sjálfs sín eða nánustu vandamanna í hættu, þá skal honum ekki refsað.

■ **127. gr.** Hver, sem ekki sinnir kvaðningu yfirvalds um aðstoð til þess að koma í veg fyrir brot eða annan ófarnað, sem lífi, heilbrigði eða velferð manna er búin hætta af, þótt hann hefði getað veitt aðstoðina án þess að stofna sér eða verulegum hagsmunum í hættu, skal sæta sektum eða varðhaldi allt að 3 mánuðum.

XIV. kafli. Brot í opinberu starfi.

■ **128. gr.** Ef opinber starfsmaður heimtar, tekur við eða lætur lofa sér eða öðrum gjöfum eða öðrum ávinningi, sem hann á ekki tilkall til, í sambandi við framkvæmd starfa síns, þá skal hann sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 6 árum, eða sektum, ef málsbætur eru.

■ **129. gr.** Ef opinber starfsmaður heimtar eða tekur sér eða öðrum til ávinnings við sköttum eða gjöldum, sem gjaldandi skuldar ekki, þá varðar það fangelsi allt að 6 árum, enda liggi ekki þyngri refsing við verknaðinum eftir öðrum ákvæðum laganna. Vægari refsingu að tiltölu skal beita, ef sökunautur hefur í upphafi tekið við gjaldinu í þeirri trú, að gjaldandinn skuldaði það, en heldur gjaldinu síðan í ávinningsskyni, eftir að hann komst að hinu rétta. Er heimilt að dæma varðhald, þegar svo stendur á.

■ **130. gr.** Ef handhafi dómsvalds eða annars opinbers úrskurðarvalds um lögskipti gerist sekur um ranglæti við úrlausn máls eða meðferð þess í því skyni, að niðurstaðan verði ranglát, þá skal hann sæta fangelsi allt að 6 árum.

□ Hafi verknaðurinn haft eða verið ætlað að hafa í för með sér velferðarmissi fyrir nokkurn mann, þá skal refsingin vera fangelsi ekki skemur en 2 ár og allt að 16 árum.

1940 Nr. 19 12. febr.

■ **131. gr.** Ef dómari eða annar opinber starfsmaður, sem á að halda uppi refsivaldi ríkisins, beitir ólöglegri aðferð til þess að koma manni til játningar eða sagna, framkvæmir ólöglega handtöku, fangelsan eða rannsókn eða leggur að ólögum hald á skjöl eða aðra muni, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum.

■ **132. gr.** Ef opinber starfsmaður, sem í 130. gr. eða 131. gr. getur, gætir ekki af ásetningi eða stórfelldu gáleysi réttra aðferða við meðferð máls eða úrlausn, handtöku, leit, fangelsan, framkvæmd refsingar eða haldsetningu eða brýtur aðrar þess konar reglur, þá skal hann sæta sektum eða varðhaldi, nema brot hans varði þyngri refsingu að lögum.

■ **133. gr.** Ef opinber starfsmaður, sem á að gæta fanga eða annast framkvæmd refsidóma, lætur fanga komast undan, tálmar framkvæmd dóms, hlífir manni við að taka út hegningu eða kemur því til leiðar, að refsing er framkvæmd með öðru og vægara móti en mælt er, þá varðar það varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum, eða sektum, ef brot er smáfellt.

■ **134. gr.** Misnoti opinber starfsmaður stöðu sína til þess að neyða mann til að gera eitthvað, þola eitthvað eða láta eitthvað ógert, þá skal hann sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum.

■ **135. gr.** Ef opinber starfsmaður tekur þátt í embættis- eða sýslunarbroti annars opinbers starfsmanns, sem undir hann er gefinn, eða leitast við að koma honum til að fremja slíkt brot, þá skal hann sæta þeirri refsingu, sem við því broti liggur, en þó svo aukinni, að bætt sé við hana allt að helmingi hennar.

■ **136. gr.** Opinber starfsmaður, sem segir frá nokkru, er leynt á að fara og hann hefur fengið vitneskju um í starfi sínu eða varðar embætti hans eða sýslan, skal sæta varðhaldi eða fangelsi allt að einu ári. Hafi hann gert það til þess að afla sér eða öðrum óréttmæts ávinnings, eða noti hann slíka vitneskju í því skyni, má beita fangelsi allt að 3 árum.

□ Sömu refsingu skal sá sæta, sem látið hefur af opinberu starfi og eftir það segir frá eða misnotar á ofangreindan hátt vitneskju, sem hann hafði fengið í stöðu sinni og leynt á að fara.

■ **137. gr.** Ef opinber starfsmaður, sem hefur póst- eða símamálefni á hendi, rífur heimildarlaust upp, ónýtir eða skýtur undan bréfum eða sendingum, sem afhent eru til flutnings með pósti, eða ónýtir, aflagar eða skýtur undan skeytum, sem veitt hefur verið viðtaka til fyrirgreiðslu, þá varðar það varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum.

■ **138. gr.** Nú hefur opinber starfsmaður gerzt sekur um refsilagabrot með verknaði, sem telja verður misnotkun á stöðu hans, og við því broti er ekki lögð sérstök refsing sem broti í embætti eða sýslan, þá skal hann sæta þeirri refsingu, sem við því broti liggur, en þó svo aukinni, að bætt sé við hana allt að helmingi hennar.

■ **139. gr.** Hafi opinber starfsmaður, í öðrum tilfellum en lýst er hér að framan, misnotað stöðu sína sér eða öðrum til ávinnings eða til þess að gera nokkuð það, sem hallar réttindum einstakra manna eða hins opinbera, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum.

■ **140. gr.** Opinber starfsmaður, sem synjar eða af ásettu ráði lætur farast fyrir að gera það, sem honum er boðið á löglegan hátt, sæti sektum eða varðhaldi.

■ **141. gr.** Opinber starfsmaður, sem sekur gerist um stórfellda eða ítrekaða vanrækslu eða hirðuleysi í starfi sínu, skal sæta sektum eða varðhaldi.

XV. kafli. Rangur framburður og rangar sakargiftir.

■ **142. gr.** [Hver, sem skýrir rangt frá einhverju fyrir rétti eða stjórnvaldi, sem hefur heimild til heitfestingar, skal sæta fangelsi allt að 4 árum. Hafi skýrsla verið heitfest skal virða það refsingu til þyngingar.

□ Sé skýrsla röng í atriðum, sem ekki varða málefni það, sem verið er að kanna, má beita sektum eða varðhaldi.][1)]

[1)] *L. 101/1976, 12. gr.*

■ **143. gr.** Ekki varðar það sökunaut í opinberu refsimáli refsingu, þó að hann skýri rangt frá málavöxtum. Þeim manni skal ekki heldur refsað, sem rangt hefur skýrt frá atvikum vegna þess að réttar upplýsingar um þau hefðu getað bakað honum refsiábyrgð í slíku máli, eða hann hafði ástæðu til að halda, að svo væri.

□ [Hafi maður borið rangt fyrir rétti eða stjórnvaldi, sem í 1. málsgr. 142. gr. getur, um atriði, sem honum var óheimilt að skýra frá eða heimilt að neita að gefa skýrslu um, má færa hegningu niður og jafnvel láta hana falla niður, ef málsbætur eru.][1)]

[1)] *L. 101/1976, 13. gr.*

■ **144. gr.** Hafi maður af stórfelldu gáleysi gerzt sekur um verknað, sem refsiverður væri eftir 142. gr. eða 2. mgr. 143. gr., ef um ásetningsverk hefði verið að ræða, þá varðar það sektum eða varðhaldi.

■ **145. gr.** [Hafi maður, án þess að brot hans varði við ákvæði 142. gr., gefið opinberu stjórnvaldi ranga yfirlýsingu að viðlögðum drengskap eða á annan samsvarandi hátt, þar sem slík aðferð er boðin eða heimiluð, þá varðar það sektum eða varðhaldi, en fangelsi allt að 2 árum, ef sök er stórfelld.][1)]

[1)] *L. 101/1976, 14. gr.*

■ **146. gr.** Ef maður að öðru leyti gefur opinberu stjórnvaldi ranga yfirlýsingu um málefni, sem honum er skylt að gefa upplýsingar um, þá skal hann sæta sektum eða varðhaldi allt að 6 mánuðum eða fangelsi allt að 4 mánuðum.

□ Ákvæði 1. málsgreinar 143. gr. koma hér til greina eftir því, sem við á.

■ **147. gr.** Ef maður annars lætur uppi ranga skriflega yfirlýsingu eða gefur skriflegt vottorð um eitthvað, sem honum er ekki kunnugt um, og það er ætlað til notkunar í dómsmálum, öðrum málefnum, sem varða hið opinbera eða gerðardómsmálum, þá skal hann sæta sektum eða varðhaldi allt að 6 mánuðum eða fangelsi allt að 4 mánuðum.

■ **148. gr.** Hver, sem með rangri kæru, röngum framburði, rangfærslu eða undanskoti gagna, öflun falsgagna eða á annan hátt leitast við að koma því til leiðar, að saklaus maður verði sakaður um eða dæmdur fyrir refsiverðan verknað, skal sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 10 árum. Við ákvörðun refsingar skal hafa hliðsjón af því, hversu þung hegning er lögð við broti því, sem sagt er eða gefið til kynna, að viðkomandi hafi drýgt. ...[1)] Hafi brot haft eða verið ætlað að hafa í för með sér velferðarmissi fyrir nokkurn mann, þá skal

refsað með fangelsi ekki skemur en 2 ár og allt að 16 árum.

☐ Ákveða má í dómi, eftir beiðni þess, sem fyrir óréttinum hefur orðið, að niðurstaða dóms og það af forsendum hans, sem dómur telur hæfilegt, skuli birt að opinberri tilhlutan í einu eða fleirum opinberum blöðum eða ritum.

[1] *L. 101/1976, 15. gr.*

■ **149. gr.** Hver, sem gerist sekur um rangan uppljóstur til yfirvalds um að refsiverður verknaður hafi verið framinn, svo og hver sá, sem ber fram rangar kærur við [forsetann].[1] Alþingi, dómstóla eða yfirvald, skal sæta sektum eða varðhaldi, eða fangelsi allt að einu ári, ef miklar sakir eru.

[1] *L. 100/1951, 4. gr.*

XVI. kafli. Peningafals og önnur brot, er varða gjaldmiðil.

■ **150. gr.** Hver, sem falsar peninga í því skyni að koma þeim í umferð sem ósviknum gjaldeyri, svo og hver sá, sem í sama skyni aflar sér eða öðrum falsaðra peninga, skal sæta fangelsi allt að 12 árum.

☐ Sé fölsun framkvæmd á þann hátt, að skert er efnisverð gjaldgengrar myntar, skal refsingin vera fangelsi allt að 4 árum.

■ **151. gr.** Hver, sem lætur úti peninga, sem hann veit að eru falsaðir, skal sæta sömu refsingu sem hefði hann sjálfur falsað þá. Hafi hann haldið, að peningarnir væru ósviknir, þegar hann fékk þá, má beita varðhaldi eða sektum.

■ **152. gr.** Hver, sem lætur úti peninga, sem hann hefur grun um að séu falsaðir, skal sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum. Hafi hann haldið, að peningarnir væru ósviknir, þegar hann fékk þá, má beita sektum, og jafnvel, ef málsbætur eru, láta refsingu falla niður.

■ **153. gr.** Það varðar sektum að búa til, flytja inn eða dreifa út meðal manna hlutum, sem að gerð og frágangi líkjast mjög peningum eða verðbréfum, sem ætluð eru til þess að ganga manna á milli.

■ **154. gr.** Sektum eða varðhaldi allt að 3 mánuðum skal sá sæta, sem án heimildar í lögum býr til, flytur inn eða lætur úti handhafabréf, sem notuð kunna að verða til þess að ganga sem gjaldmiðill manna á milli, hvort heldur almennt eða innan sérstaks flokks manna, eða vænta má, að notuð verði á þann hátt. Ákvæði þessarar greinar taka ekki til erlendra peningaseðla.

XVII. kafli. Skjalafals og önnur brot, er varða sýnileg sönnunargögn.

■ **155. gr.** Hver, sem notar falsað skjal til þess að blekkja með því í lögskiptum, skal sæta fangelsi allt að 8 árum. Skal það einkum metið refsingu til þyngingar, ef skjalið er notað sem opinbert skjal, viðskiptabréf eða erfðaskrá.

☐ Hafi aðeins verið um lítilræði að tefla, eða miklar málsbætur eru að öðru leyti, einkum ef fremjandi hefur ekki ætlað að baka öðrum tjón, má beita varðhaldi eða sektum.

■ **156. gr.** Sömu refsingu, sem í 155. gr. getur, skal sá sæta, sem notar skjal með ófalsaðri undirritun, til þess að blekkja með því í lögskiptum, enda hafi útgefandi þess verið gabbaður til að undirrita skjalið í þeirri trú, að það væri annað skjal eða skjal með öðru efni.

■ **157. gr.** Noti maður ófalsað skjal svo sem það varðaði annan mann en þann, sem það á við, eða með öðrum hætti gagnstætt því, sem til var ætlazt, og þetta er gert til þess að blekkja með því í lögskiptum, þá varðar það sektum eða varðhaldi eða fangelsi allt að 6 mánuðum.

1940 Nr. 19 12. febr.

■ **158. gr.** Ef maður tilgreinir eitthvað ranglega í opinberu skjali eða í bók eða í annarskonar skjölum eða bókum, sem honum er skylt að gefa út eða rita, eða maður tilgreinir eitthvað ranglega í skjali eða bók, sem hann gefur út eða heldur í starfi, sem opinbera löggildingu þarf til að rækja, og það er gert til þess að blekkja með því í lögskiptum, þá varðar það varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum, eða sektum, ef málsbætur eru.

☐ Sömu refsingu varðar það að nota þess háttar röng gögn í lögskiptum, sem væru þau rétt að efni til.

■ **159. gr.** Nú hefur opinber stimpill eða merki, er sönnun skal veita fyrir því, að hlutur sé ósvikinn, eða fyrir uppruna hans, gæðum, tegund eða magni, verið sett á hlut án heimildar eða með fölsun, og skal þá sá, sem notar hlutinn til þess að blekkja aðra með honum í viðskiptum, sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum.

☐ Sömu refsingu skal sá sæta, sem í sama skyni kemur því til leiðar með svikum, að þess háttar opinber stimpill eða merki sé sett á hluti, sem ekki eru til þess fallnir, eða notar slíka hluti.

☐ Noti maður í sama skyni hluti, sem einkastimpill eða einkamerki hefur ranglega verið sett á, eða annað merki, sem á að segja til einhvers atriðis um hlutinn, sem máli skiptir í viðskiptum manna, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 1 ári.

☐ Refsingu eins og að ofan greinir skal enn fremur sá sæta, sem í því skyni að blekkja í viðskiptum notar hluti, eftir að stimpill, merki eða annað auðkenni, sem löglega hafði verið á hlutinn sett, hefur verið numið burtu eða rangfært.

■ **160. gr.** Ef maður notar í atvinnuvegi sínum röng mælitæki eða vogaráhöld í því skyni að blekkja aðra í viðskiptum, þá varðar það fangelsi allt að 2 árum eða varðhaldi. Sé sökin stórfelld, og eins ef manni verður slíkt á oftar, má þyngja hegningu allt að 6 ára fangelsi.

■ **161. gr.** Hver, sem notar fölsuð póstfrímerki, stimpilmerki eða önnur slík merki, sem notuð eru sem sönnun fyrir greiðslu opinberra gjalda, skal sæta fangelsi allt að 8 árum. Lægri refsingu að tiltölu skal sá sæta, sem notar stimpilmerki eða frímerki, sem áður hefur verið notað, eftir að merkið um notkunina hefur verið numið burtu.

☐ Það varðar sektum að búa til, flytja inn eða dreifa út hlutum, sem að gerð og frágangi líkjast mjög stimpilmerkjum eða öðrum slíkum greiðslumerkjum.

■ **162. gr.** Hver, sem rangfærir sönnunargögn eða kemur fram með röng sönnunargögn í því skyni að hafa áhrif á úrslit dómsmáls, skal sæta fangelsi allt að 2 árum, varðhaldi eða sektum, ef málsbætur eru, enda varði brot ekki þyngri refsingu að lögum.

☐ Hver, sem til þess að halla eða fyrirgera rétti annarra, eyðileggur sönnunargagn, kemur því undan eða gerir það ónothæft að öllu eða einhverju leyti, skal sæta fangelsi allt að 2 árum eða varðhaldi.

☐ Nú hefur maður framið verknað þann, sem í 1. eða 2. málsgrein getur, á gögnum, sem kynnu að hafa orðið

af atriði um sekt hans í opinberu máli, og er þá það verk refsilaust.

■ **163. gr.** Hver, sem í blekkingarskyni setur ranglega niður, flytur til, nemur á brott, rangfærir eða eyðileggur marksteina eða önnur merki, sem sýna skulu takmörk fasteignaréttinda, þar á meðal vatnsréttinda, skal sæta fangelsi allt að 3 árum eða varðhaldi eða sektum, ef brot er smáfellt.

XVIII. kafli. Brot, sem hafa í för með sér almannahættu.

■ **164. gr.** Valdi maður eldsvoða, sem hefur í för með sér almannahættu, þá varðar það fangelsi ekki skemur en 6 mánuði.

□ Refsing skal þó ekki vera lægri en 2 ára fangelsi, hafi sá, er verkið vann, séð fram á, að mönnum mundi vera af því bersýnilegur lífsháski búinn eða eldsvoðinn mundi hafa í för með sér augljósa hættu á yfirgripsmikilli eyðingu á eignum annarra manna.

■ **165. gr.** Fangelsi skal sá sæta, sem bakar öðrum tjón á lífi, líkama eða eignum, með því að valda sprengingu, útbreiðslu skaðlegra lofttegunda, vatnsflóði, skipreika, járnbrautar-, bifreiðar- eða loftfarsslysi eða óförum annarra slíkra farar- eða flutningatækja.

[□ Nú beitir maður, sem er í loftfari, ofbeldi eða hótun um ofbeldi eða annarri ólögmætri aðferð til að ná valdi á stjórn loftfars eða grípur á annan hátt ólöglega inn í stjórn þess og flug, og varðar það fangelsi ekki skemur en 2 ár. Ef alveg sérstaklega stendur á, getur refsing orðið lægri. Ákvæði 166., 167. og 169. gr. eiga einnig við um brot þessi.][1)]

[1)] *L. 41/1973, 3. gr.*

■ **166. gr.** Hafi verknaður, sem lýst er í 164. eða 165. gr., verið framinn í þeim tilgangi að koma af stað uppreisn, fjöldaránum eða annarri slíkri röskun á þjóðskipulagi eða allsherjarreglu, þá skal beita fangelsisrefsingu, sem ekki sé skemmri en 4 ár.

■ **167. gr.** Ef brot, sem í 164. eða 165. gr. getur, er framið af gáleysi, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum.

■ **168. gr.** Ef maður raskar öryggi járnbrautarvagna, skipa, loftfara, bifreiða eða annarra slíkra farar- eða flutningatækja, eða umferðaröryggi á alfaraleiðum, án þess að verknaður hans varði við 165. gr., þá skal hann sæta fangelsi allt að 6 árum eða varðhaldi.

□ Ef brot er framið af gáleysi, þá varðar það sektum eða varðhaldi.

■ **169. gr.** Sá maður skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að einu ári, sem lætur hjá líða að gera það, sem í hans valdi stendur, til þess að vara við eða afstýra eldsvoða, sprengingu, útbreiðslu skaðlegra lofttegunda, vatnsflóði, skipreika, öðrum umferðarslysum eða þess háttar óförum, sem mönnum eða miklum verðmætum er búinn háski af, enda hefði hann getað gert það án þess að stofna verulegum hagsmunum sínum eða annarra í hættu.

■ **170. gr.** Hver, sem stofnar lífi manna eða heilsu í hættu með því að valda almennum skorti á drykkjarvatni eða setja skaðleg efni í vatnsból eða vatnsleiðslur, skal sæta fangelsi allt að 12 árum.

□ Sé brot framið af gáleysi, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að einu ári.

■ **171. gr.** Hafi maður eitruð eða önnur hættuleg efni í muni, sem ætlaðir eru til sölu eða almennrar notkunar, þannig að heilbrigði manna sé hætta búin af venjulegri notkun þeirra, þá varðar það fangelsi allt að 10 árum.

□ Sömu refsingu varðar það, ef slíkir munir, sem spilltir eru og skaðsamlegir heilsu manna í venjulegri notkun, eru látnir sæta meðferð, sem löguð er til að leyna skaðsemi þeirra.

□ Sömu refsingu varðar það enn fremur, að hafa á boðstólum eða vinna á annan hátt að útbreiðslu muna, sem spilltir eru á framangreindan hátt, ef leynt er þessari skaðsemi þeirra.

□ Sé brotið framið af gáleysi, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 1 ári.

■ **172. gr.** Ef maður, án þess að brot hans varði við 171. gr., hefur á boðstólum eða vinnur að því að útbreiða neyzluvörur, sem vegna skemmda eða af öðrum ástæðum eru hættulegar heilbrigði manna, eða hluti, sem við venjulega notkun eru hættulegir á sama hátt, og hann leynir þessari skaðsemi þeirra, þá varðar það fangelsi allt að 6 árum, varðhaldi eða sektum, ef málsbætur eru.

□ Sé brot framið af gáleysi, þá varðar það sektum eða varðhaldi.

■ **173. gr.** Hafi maður á boðstólum eða vinni að því að útbreiða sem læknislyf eða varnarmeðul við sjúkdómum muni, sem hann veit, að ekki eru til þess hæfir, og að notkun þeirra í þessu skyni er hættuleg lífi manna eða heilbrigði, þá varðar það fangelsi allt að 6 árum eða varðhaldi.

□ Sé brot framið af gáleysi, varðar það sektum eða varðhaldi.

■ **[173. gr. a.** Hver, sem andstætt ákvæðum laga um ávana- og fíkniefni lætur mörgum mönnum í té ávana- og fíkniefni eða afhendir þau gegn verulegu gjaldi eða á annan sérstaklega saknæman hátt, skal sæta fangelsi allt að 10 árum.

□ Sömu refsingu skal sá sæta, sem gegn ákvæðum nefndra laga framleiðir, býr til, flytur inn, flytur út, kaupir, lætur af hendi, tekur við eða hefur í vörslum sínum ávana- og fíkniefni í því skyni að afhenda þau á þann hátt, sem greint er í 1. mgr.][1)]

[1)] *L. 64/1974, 1. gr.*

■ **174. gr.** Ef lífi eða heilbrigði húsdýra er stofnað í hættu á þann hátt, sem í 170.—173. gr. getur, þá varðar það varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum, eða sektum, ef málsbætur eru.

■ **175. gr.** Hver, sem veldur hættu á því, að næmur sjúkdómur komi upp eða berist út meðal manna, með því að brjóta gegn lagafyrirmælum um varnir gegn næmum sjúkdómum eða varúðarreglum yfirvalda, sem þar að lúta, skal sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum. Refsingin getur þó orðið fangelsi allt að 6 árum, ef um sjúkdóma er að ræða, sem hið opinbera hefur gert sérstakar ráðstafanir til að hefta eða afstýra, að berist hingað til lands.

□ Hver, sem á framangreindan hátt veldur hættu á því, að húsdýra- eða jurtasjúkdómar komi upp eða berist út, skal sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum, eða sektum, ef málsbætur eru.

□ Sé brot samkvæmt grein þessari framið af gáleysi, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 mánuðum.

1940 Nr. 19 12. febr.

XIX. kafli. Ýmis brot á hagsmunum almennings.

■ **176. gr.** Ef maður veldur með ólögmætum verknaði verulegri truflun á rekstri almennra samgöngutækja, opinberum póst-, síma- eða útvarpsrekstri eða rekstri stöðva eða virkjana, sem almenningur fær frá vatn, gas, rafmagn, hita eða aðrar nauðsynjar, þá varðar það varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum, eða sektum, ef málsbætur eru.

□ Sé brot framið af gáleysi, þá varðar það sektum eða varðhaldi allt að 6 mánuðum.

■ **177. gr.**[1] Hver, sem tekur burtu, ónýtir eða skemmir opinber minnismerki eða hluti, sem ætlaðir eru til almennings nota eða skrauts, eða hluti, sem teljast til opinberra safna eða eru sérstaklega friðaðir, skal sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum, eða sektum, ef málsbætur eru.

[1] *Sjá l. 52/1969, 49. gr., sbr. l. 42/1975, 1. gr.*

■ **178. gr.** Hver, sem í því skyni að blekkja aðra í viðskiptum falsar eða líkir eftir vöru eða hefur slíka vöru á boðstólum, skal sæta fangelsi allt að 2 árum, varðhaldi eða sektum.

■ **179. gr.** ...[1]

[1] *L. 21/1957, 22. gr.*

XX. kafli. Brot á reglum um framfærslu og atvinnuháttu.

■ **180. gr.** Nú verður vinnufær maður sveit sinni til þyngsla sökum óreglu eða slæpingsskapar, eða hann vanrækir af sömu ástæðum framfærsluskyldu sína gagnvart öðrum, sem við það verða bjargþrota, eða hann fyrir þessar sakir greiðir ekki úrskurðað meðlag með maka sínum, barni eða foreldri, og skal hann þá sæta fangelsi allt að 6 mánuðum, ef hann vill ekki sinna tilhlýðilegri vinnu, sem fátækrastjórn eða lögreglustjóri vísar honum á. Ef brot er ítrekað, má refsa með fangelsisvist allt að 1 ári.

■ **181. gr.** Nú þykir lögreglustjóra ástæða til að ætla, að maður hafi ekki ofan af fyrir sér á löglegan hátt, og er hann þá skyldur að skýra frá því, af hverju hann hafi framfærslu sína og færa rök að. Ef hann gerir það ekki, eða hann aflar sér framfærslu með ólöglegu móti, svo sem með bannvöru, fjárhættuspili eða lauslæti eða fær viðurværi sitt frá kvenmanni, sem hefur ofan af fyrir sér með lauslæti, þá skal refsa honum með fangelsi allt að 2 árum, enda liggi ekki þyngri refsing við eftir öðrum lögum.

■ **182. gr.** ...[1]

[1] *L. 101/1976, 1. gr.*

■ **183. gr.** Sá, sem gerir sér fjárhættuspil eða veðmál að atvinnu eða það að koma öðrum til þátttöku í þeim, skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 1 ári, ef miklar sakir eru.

□ Ákveða skal með dómi, hvort vinningi af fjárhættuspili eða veðmáli skuli skilað aftur eða hvort hann skuli gerður upptækur.

■ **184. gr.** Hver, sem aflar sér tekna beint eða óbeint með því að láta fjárhættuspil eða veðmál fara fram í húsnæði, er hann hefur umráð yfir, skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 1 ári.

■ **185. gr.** Ef maður í atvinnuskyni beitir blekkingum eða svikum til þess að koma manni til að flytjast af landi brott, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 1 ári.

■ **186. gr.** Nú vinnur maður í heimildarleyfi starf, sem opinbert leyfi eða viðurkenningu þarf til að gegna, og skal hann þá sæta sektum eða varðhaldi allt að 1 ári, ef ekki er ákveðin sérstök refsing við brotinu í öðrum lögum. 1940 Nr. 19 12. febr.

□ Nú hefur félagi verið slitið í bráð með yfirvaldsráðstöfun eða til fullnaðar með dómi, og skulu þá þeir, er halda félagsskapnum áfram eða ganga í hann eftir það, sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 1 ári.

■ **187. gr.** Hafi maður fengið opinbert leyfi til einhverrar einkastarfsemi eða atvinnurekstrar, sem ekki er heimilt að stunda án slíks leyfis, og hann brýtur síðan gegn skyldum gagnvart hinu opinbera, sem slíku leyfi eru samfara, þá skal hann sæta sektum eða varðhaldi, ef ekki er ákveðin sérstök refsing við brotinu í öðrum lögum.

XXI. kafli. Sifskaparbrot.

■ **188. gr.** Ef kvæntur maður eða gift kona gengur að eiga aðra konu eða annan mann, þá varðar það fangelsi allt að 3 árum, eða ef hinum aðiljanum var ókunnugt um fyrra hjónabandið, fangelsi allt að 6 árum.

□ Sé brot framið af stórfelldu gáleysi, þá varðar það varðhaldi eða fangelsi allt að 1 ári.

□ Ókvæntur maður eða ógift kona, sem gengur að eiga gifta konu eða kvæntan mann, skal sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 1 ári. Nú skal hjónaband ekki sæta ógildingu, og má þá dæma sektir eða varðhald eða jafnvel láta refsingu falla niður.

■ **189. gr.** Hver, sem gengur í hjónaband, er ógilda skal vegna skyldleika aðiljanna, skal sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum.

■ **190. gr.** Holdlegt samræði milli foreldra og barna og milli annarra ættingja í beinan ættlegg, varðar foreldra allt að 4 ára fangelsi, og allt að 6 ára fangelsi, sé barnið yngra en 18 ára, og börnin, séu þau eldri en 18 ára, varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum.

□ Holdlegt samræði milli systkina varðar varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum. Hafi aðili ekki náð 16 ára aldri, má ákveða, að refsing falli niður að því er hann varðar.

■ **191. gr.** Ef nokkur misbýður með stórfelldri vanrækslu eða móðgunum eiginkonu sinni eða eiginmanni, barni sínu eða öðru barni eða ungling undir 18 ára aldri, sem hann hefur til umsjónar eða fósturs, eða manni, sem er skyldur honum eða tengdur í beinan legg upp á við, þá varðar það varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum.

□ Varðhaldi eða sektum skal sá sæta, sem af þverúð vanrækir framfærsluskyldu sína eða skyldu til meðlagsgreiðslu gagnvart nokkrum framangreindra aðilja, sem af því geta orðið bjargþrota.

□ Ákveða má, að sök samkvæmt grein þessari skuli niður falla, ef sá æskir þess, sem misgert var við.

■ **192. gr.** Hver, sem rangfærir sönnun fyrir faðerni barns eða móðerni með rangri eða ófullnægjandi skýrslu til yfirvalds þess, sem tekur við tilkynningum um fæðingar, skal sæta varðhaldi eða sektum.

□ Láta má refsingu falla niður, þegar svo ber við, að barn, sem gift kona hefur getið utan hjónabands, hefur verið tilkynnt sem hjónabandsbarn og eiginmaður hennar hefur samþykkt það.

■ **193. gr.** Hver, sem sviptir foreldra eða aðra rétta aðilja valdi eða umsjá yfir barni, sem ósjálfráða er fyrir ásku sakir, eða stuðlar að því, að það komi sér undan

slíku valdi eða umsjá, skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 16 árum eða ævilangt.

XXII. kafli. Skírlífisbrot.

■ **194. gr.** Ef kvenmanni er þröngvað til holdlegs samræðis með ofbeldi eða frelsissviptingu, eða með því að vekja henni ótta um líf, heilbrigði eða velferð hennar sjálfrar eða náinna vandamanna hennar, þá varðar það fangelsi ekki skemur en 1 ár og allt að 16 árum eða ævilangt.

□ Sömu refsingu skal sá sæta, sem kemst yfir kvenmann með því að svipta hana sjálfræði sínu.

■ **195. gr.** Hver, sem hefur samræði utan hjónabands við kvenmann, sem er geðveik eða fáviti, eða þannig er ástatt um, að hún getur ekki spornað við samræðinu eða skilið þýðingu þess, skal sæta fangelsi allt að 8 árum.

■ **196. gr.** Ef maður neyðir kvenmann til holdlegs samræðis með því að hóta henni ofbeldi, frelsissviptingu, sakburði um refsiverða eða vansæmandi háttsemi hennar, eða öðru verulegu óhagræði, þá skal hann sæta fangelsi allt að 6 árum, enda varði brotið ekki við 194. eða 195. gr.

■ **197. gr.** Ef umsjónarmaður eða starfsmaður í fangelsi, geðveikrahæli, fávitahæli, uppeldisstofnun eða annarri slíkri stofnun hefur samræði við kvenmann, sem komið hefur verið fyrir á hælinu eða stofnuninni, þá varðar það fangelsi allt að 4 árum.

■ **198. gr.** Hver, sem kemst yfir kvenmann utan hjónabands með því að misnota freklega þá aðstöðu sína, að kvenmaðurinn er háður honum fjárhagslega eða í atvinnu sinni, þá varðar það fangelsi allt að 1 ári, eða, sé kvenmaðurinn yngri en 21 árs, allt að 3 árum.

■ **199. gr.** Hver, sem kemst yfir kvenmann vegna þess að hún heldur ranglega, að þau hafi samræði í hjónabandi, eða hún er í þeirri villu, að hún heldur sig hafa samræði við einhvern annan mann, þá varðar það fangelsi allt að 6 árum.

■ **200. gr.** Hver, sem á samræði við barn, yngra en 14 ára, skal sæta fangelsi allt að 12 árum.

□ Hver, sem tælir stúlkubarn, sem er á aldursskeiði frá 14—16 ára, til samræðis, skal sæta fangelsi allt að 4 árum.

■ **201. gr.** Ef maður hefur samræði við stúlku, yngri en 18 ára, sem er kjördóttir hans eða fósturdóttir, eða honum hefur verið trúað fyrir til kennslu eða uppeldis, þá varðar það varðhaldi eða fangelsi allt að 4 árum.

■ **202. gr.** Hafi nokkur, þegar svo er ástatt, sem í 194.—201. gr. segir, gerzt sekur um önnur kynferðismök en samræði, þá skal beita vægari hegningu að tiltölu.

■ **203. gr.** Það varðar fangelsi allt að 6 árum að hafa kynferðismök við persónu af sama kyni, þegar atvik að öðru leyti svara til þess, er í 194.—198. gr. og fyrri mgr. 200. gr. segir.

□ Eigi nokkur kynferðismök við persónu af sama kyni, yngri en 18 ára, þá varðar það fangelsi allt að 3 árum fyrir þann, sem eldri er en 18 ára. Ákveða má þó, að refsing skuli niður falla, ef báðir aðiljar eru á svipuðu aldurs- og þroskaskeiði.

□ Hver, sem hefur kynferðismök við persónu af sama kyni á aldrinum 18 til 21 árs, skal sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum, ef hann hefur beitt yfirburðum aldurs og reynslu til þess að koma hinum til að taka þátt í mökunum.

■ **204. gr.** Hafi brot samkvæmt 195., 200., 201. eða 203. gr. verið framið í gáleysi um andlegt ástand eða aldur þess, er fyrir broti varð, þá skal beita vægari refsingu að tiltölu, sem þó má ekki fara niður úr lægsta stigi varðhaldsvistar.

■ **205. gr.** Refsing samkvæmt 194.—202. og 204. gr. má falla niður, ef persónur þær, er kynferðismökin hafa gerzt í milli, hafa síðar gengið að eigast, eða, ef þau voru þá í hjónabandi, hafa eftir það tekið upp eða haldið áfram hjúskaparsambúð.

■ **206. gr.** Ef maður stuðlar að því í ávinningsskyni með ginningum, hvatningum eða milligöngu, að aðrir hafi holdlegar samfarir eða önnur kynferðismök, eða gerir sér annars lauslæti annarra að tekjulind, skal hann sæta fangelsi allt að 4 árum.

□ Sömu refsingu varðar það að ginna, hvetja eða aðstoða ungling, yngri en 18 ára, til þess að hafa ofan af fyrir sér með lauslæti.

□ Sömu refsingu varðar það einnig, að stuðla að útflutningi nokkurs manns úr landi í því skyni að hann hafi ofan af fyrir sér erlendis með lauslæti, ef útflytjandinn er yngri en 21 árs eða honum er ókunnugt um þennan tilgang með utanförinni.

■ **207. gr.** Hver, sem hefur kynferðismök við annan mann, sama kyns, fyrir borgun, skal sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum.

■ **208. gr.** Nú hefur maður, sem sæta skal refsingu eftir 206. eða 207. gr., áður verið dæmdur fyrir brot á þeim greinum eða 181. gr., eða hann hefur áður verið dæmdur til fangelsisvistar fyrir auðgunarbrot, og má þá þyngja refsingu svo, að við hana sé bætt allt að helmingi hennar.

■ **209. gr.** Hver, sem með lostugu athæfi særir blygðunarsemi manna eða er til opinbers hneykslis, skal sæta fangelsi allt að 3 árum, varðhaldi eða sektum.

■ **210. gr.** Ef klám birtist á prenti, skal sá, sem ábyrgð ber á birtingu þess eftir prentlögum, sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 mánuðum.

□ Sömu refsingu varðar það að búa til eða flytja inn í útbreiðsluskyni, selja, útbýta eða dreifa á annan hátt út klámritum, klámmyndum eða öðrum slíkum hlutum, eða hafa þá opinberlega til sýnis, svo og að efna til opinbers fyrirlestrar, eða leiks, sem er ósiðlegur á sama hátt.

□ Það varðar enn fremur sömu refsingu, að láta af hendi við unglinga, yngri en 18 ára, klámrit, klámmyndir eða aðra slíka hluti.

XXIII. kafli. Manndráp og líkamsmeiðingar.

■ **211. gr.** Hver, sem sviptir annan mann lífi, skal sæta fangelsi, ekki skemur en 5 ár, eða ævilangt.

■ **212. gr.** Ef móðir deyðir barn sitt í fæðingunni eða undir eins og það er fætt, og ætla má, að hún hafi gert það vegna neyðar, ótta um hneisu eða sökum veiklaðs eða ruglaðs hugarástands, sem hún hefur komizt í við fæðinguna, þá varðar það fangelsi allt að 6 árum.

□ Ef aðeins er um tilraun að ræða, og barnið hefur ekki beðið neitt tjón, má láta refsingu falla niður.

■ **213. gr.** Hver, sem sviptir annan mann lífi fyrir brýna beiðni hans, skal sæta fangelsi allt að 3 árum eða varðhaldi ekki skemur en 60 daga.

■ **214. gr.** Ef maður stuðlar að því, að annar maður ræður sér sjálfum bana, þá skal hann sæta varðhaldi eða sektum. Sé það gert í eigingjörnum tilgangi, skal refsa með fangelsi allt að 3 árum.

■ **215. gr.** Ef mannsbani hlýzt af gáleysi annars manns, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 árum.

■ **216. gr.** Kvenmaður, sem deyðir fóstur sitt, skal sæta varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum. Ef sérstaklega ríkar málsbætur eru fyrir hendi, má ákveða, að refsing falli niður. Mál skal ekki höfða, ef 2 ár eru liðin frá því að brot var framið. Ónothæf tilraun er refsilaus.

□ Hver, sem með samþykki móður deyðir fóstur hennar eða ljær henni lið sitt til fóstureyðingar, skal sæta fangelsi allt að 4 árum. Sé um mikla sök að ræða, einkum ef verknaðurinn er framinn í ávinningsskyni eða hann hefur haft í för með sér dauða eða stórfellt heilsutjón móður, skal beita allt að 8 ára fangelsi. Hafi verkið verið framið án samþykkis móður, skal refsing vera fangelsi ekki skemur en 2 ár, og allt að 12 árum.

■ **217. gr.** [Hver, sem gerist sekur um líkamsárás, enda sé hún ekki svo mikil sem í 218. gr. segir, skal sæta sektum eða varðhaldi, en fangelsi allt að 1 ári, ef háttsemin er sérstaklega vítaverð.

□ Málssókn er opinber út af broti samkvæmt 1. málsgr., og skal mál eigi höfðað nema almenningshagsmunir krefjist þess.][1)]

[1)] *L. 20/1981, 10. gr.*

■ **218. gr.** [Hafi maður með vísvitandi líkamsárás valdið öðrum manni tjóni á líkama eða heilbrigði, og þessar afleiðingar árásarinnar verða taldar honum til sakar vegna ásetnings eða gáleysis, þá varðar það varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum, eða sektum, ef sérstakar málsbætur eru.

□ Nú hlýst stórfellt líkams- eða heilsutjón af árás eða brot er sérstaklega hættulegt vegna þeirrar aðferðar, þ. á m. tækja, sem notuð eru, svo og þegar sá, er sætir líkamsárás, hlýtur bana af atlögu, og varðar brot þá fangelsi allt að 16 árum.][1)]

[1)] *L. 20/1981, 11. gr.*

■ [**218. gr. a.** Nú hefur sá, sem dæmdur er sekur um brot á 217. eða 218. gr., áður sætt refsingu samkvæmt þeim greinum eða honum hefur verið refsað fyrir brot, sem tengt er að öðru leyti við vísvitandi ofbeldi, og má þá hækka refsingu allt að helmingi.

□ Samþykki til líkamsárásar veldur því, að refsingu, sem ella væri unnið til, má lækka. Nú varðar verknaður við 217. gr., og verður þá ekki refsað, þegar samþykki liggur fyrir.

□ Nú er líkamsárás unnin í áflogum eða átökum milli þess, sem henni veldur og þess, sem misgert er við, og er þá heimilt að lækka refsingu eða jafnvel láta hana falla niður, þegar verknaður á undir 217. gr. Sama er, ef sá, sem verður fyrir tjóni, á upptök að átökum með árás, ertingum eða líku.][1)]

[1)] *L. 20/1981, 12. gr.*

■ **219. gr.** Ef tjón á líkama eða heilbrigði, slíkt sem í 218. gr. getur, hlýzt af gáleysi annars manns, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 4 árum.

■ **220. gr.** Hver, sem kemur manni í það ástand, að hann er án bjargar, eða yfirgefur mann, sem hann átti að sjá um, í slíku ástandi, skal sæta fangelsi allt að 8 árum.

□ Hafi móðir yfirgefið barn sitt bjargarvana þegar eftir fæðingu þess, og ætla má, að það sé gert af sams konar ástæðum og í 212. gr. getur, má beita vægari refsingu að tiltölu og jafnvel láta refsingu falla niður, ef barnið hefur ekkert teljanlegt tjón beðið.

□ Refsingu, sem í 1. mgr. segir, skal sá sæta, sem úthýsir ferðamanni eða segir honum rangt til vegar, enda hefði hann átt að geta séð, að ferðamanninum myndi verða að því háski búinn.

□ Varðhaldi eða fangelsi allt að 4 árum skal sá sæta, sem í ábataskyni, af gáska eða á annan ófyrirleitinn hátt stofnar lífi eða heilsu annarra í augljósan háska.

■ **221. gr.** Láti maður farast fyrir að koma manni til hjálpar, sem staddur er í lífsháska, þótt hann gæti gert það án þess að stofna lífi eða heilbrigði sjálfs sín eða annarra í háska, þá varðar það varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum, eða sektum, ef málsbætur eru.

□ Sömu hegningu skal sá sæta, sem ekki annast um, að neytt sé þeirrar bjargarmeðala, sem fyrir hendi eru, til þess að lífga þá, sem líf kann að leynast með, en líta út eins og dauðir, eða viðhefur ekki þær aðferðir, sem boðnar eru þeim til umönnunar, sem lent hafa í skipreika eða öðrum svipuðum ófórum.

■ **222. gr.** Hver, sem vísvitandi eða af gáleysi fær barni, yngra en 15 ára, geðveikum manni, fávita eða ölvuðum manni hættulega muni eða efni í hendur, skal sæta sektum eða varðhaldi allt að 3 mánuðum.

■ **223. gr.** Ef maður vanrækir að sjá barnshafandi kvenmanni, sem er á vegum hans, fyrir nauðsynlegri fæðingarhjálp, svo að lífi eða heilbrigði barns eða móður er af því hætta búin, þá varðar það sektum eða varðhaldi.

■ **224. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 101/1976, 1. gr.*

XXIV. kafli. Brot gegn frjálsræði manna.

■ **225. gr.** Ef maður neyðir annan mann til þess að gera eitthvað, þola eitthvað eða láta hjá líða að gera eitthvað með því að beita líkamlegu ofbeldi eða hóta honum að beita hann eða nána vandamenn hans líkamlegu ofbeldi eða frelsissviptingu eða að hafa upp rangan sakburð um refsiverða eða vansæmandi háttsemi hans eða náinna vandamanna hans, eða annan slíkan sakburð, þótt sannur sé, ef nauðungin á ekki nægilegan rétt á sér sökum þess málefnis, sem hótunin beinist að, eða loks með því að hóta honum að valda verulegum skemmdum eða eyðileggingu á eignum hans, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum.

■ **226. gr.** Hver, sem sviptir annan mann frelsi sínu, skal sæta fangelsi allt að 4 árum, eða varðhaldi, ef málsbætur eru.

□ Hafi frelsissvipting verið framin í ávinningsskyni eða verið langvarandi, svo og ef maður hefur verið settur í heimildarleysi á geðveikrahæli, fluttur burt í önnur lönd eða fenginn mönnum á vald, sem ekki eiga neinn rétt á því, þá skal beita fangelsisrefsingu ekki skemur en 1 ár og allt að 16 árum eða ævilangt.

■ **227. gr.** Hafi brot, sem í 2. mgr. 226. gr. getur, verið framið af stórfelldu gáleysi, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 1 ári.

1940 Nr. 19 12. febr.

XXV. kafli. Ærumeiðingar og brot gegn friðhelgi einkalífs.

■ **228. gr.** Ef maður hnýsist í bréf, skjöl, dagbækur eða önnur slík gögn, sem hafa að geyma upplýsingar um einkamál annars manns, og hann hefur komizt yfir gögnin með brögðum, opnað bréf, farið í læsta hirzlu eða beitt annarri álíkri aðferð, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 1 ári.

□ Sömu refsingu varðar það að ónýta eða skjóta undan einkagögnum þeim, sem nefnd eru í 1. málsgrein.

□ Sektum eða varðhaldi allt að 3 mánuðum skal sá sæta, sem hnýsist í hirzlur annars manns án nægilegra ástæðna.

■ **229. gr.** Hver, sem skýrir opinberlega frá einkamálefnum annars manns, án þess að nægar ástæður séu fyrir hendi, er réttlæti verknaðinn, skal sæta sektum eða varðhaldi allt að 1 ári.

■ **230. gr.** Ef maður, sem hefur eða haft hefur með höndum starf, sem opinbera skipun, leyfi eða viðurkenningu þarf til að rækja, segir frá einhverjum einkamálefnum, sem leynt eiga að fara og hann hefur fengið vitneskju um í starfi sínu, þá varðar það sektum eða varðhaldi. Sömu refsingu varðar einnig samskonar verknaður þeirra manna, sem aðstoðað hafa ofangreinda menn í starfi þeirra.

■ **231. gr.** Ef maður ryðst heimildarlaust inn í hús eða niður í skip annars manns, eða annan honum óheimilan stað, eða synjar að fara þaðan, þegar skorað er á hann að gera það, þá varðar það sektum eða varðhaldi allt að 6 mánuðum. Þó má beita varðhaldi á hærra stigi eða fangelsi allt að 1 ári, ef miklar sakir eru, svo sem ef sá, sem brot framdi, var vopnaður eða beitti ofbeldi eða hótun um ofbeldi eða brot er framið af fleirum saman.

■ **232. gr.** [Ef maður, þrátt fyrir áminningu lögreglunnar, raskar friði annars manns með því að ásækja hann, ofsækja hann með bréfum eða ónáða hann á annan svipaðan hátt, þar á meðal með símhringingum, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 mánuðum. Áminning lögreglunnar hefur gildi í 5 ár.][1)]

□ Hver, sem opinberlega leggur annan mann í einelti með vísvitandi ósönnum skýrslum, sem lagaðar eru til þess að lækka hann í áliti almennings, sæti sektum eða varðhaldi allt að 1 ári.

[1)] *L. 16/1976, 4. gr.*

■ **233. gr.** Hver, sem hefur í frammi hótun um að fremja refsiverðan verknað, og hótunin er til þess fallin að vekja hjá öðrum manni ótta um líf, heilbrigði eða velferð sína eða annarra, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum.

■ [**233. gr. a.** Hver sem með háði, rógi, smánun, ógnun eða á annan hátt ræðst opinberlega á hóp manna vegna þjóðernis þeirra, litarháttar, kynþáttar eða trúarbragða sæti sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum.][1)]

[1)] *L. 96/1973, 1. gr.*

■ **234. gr.** Hver, sem meiðir æru annars manns með móðgun í orðum eða athöfnum, og hver, sem ber slíkt út, skal sæta sektum eða varðhaldi allt að 1 ári.

■ **235. gr.** Ef maður dróttar að öðrum manni einhverju því, sem verða myndi virðingu hans til hnekkis, eða ber slíka aðdróttun út, þá varðar það sektum eða varðhaldi allt að 1 ári.

■ **236. gr.** Sé ærumeiðandi aðdróttun höfð í frammi eða borin út gegn betri vitund, þá varðar það varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum.

□ Sé aðdróttun birt eða borin út opinberlega, enda þótt sakaráberi hafi ekki haft sennilega ástæðu til að halda hana rétta, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum.

■ **237. gr.** Ef maður bregður manni brigzlum án nokkurs tilefnis, þá varðar það sektum, þótt hann segi satt.

■ **238. gr.** Ekki er heimilt að færa fram í máli út af meiðyrðum sönnur fyrir refsiverðum verknaði, sem sá, er þeirri sök er borinn, hefur verið sýknaður af með fullnaðardómi í opinberu refsimáli hér á landi eða erlendis.

□ Hafi maður, er sætt hefur refsidómi fyrir einhvern verknað, síðar öðlazt uppreist æru, er ekki heimilt að bera hann framar þeim sökum, og leysir sönnun því ekki undan refsingu, er svo stendur á.

■ **239. gr.** Heimilt er að láta refsingu samkvæmt 234. og 235. gr. falla niður, ef tilefni ærumeiðingar var ótilhlýðilegt hátterni þess manns, sem telur sér misboðið, eða hann hefur goldið líku líkt.

■ **240. gr.** Sé ærumeiðingum beint að dánum manni, þá varðar það sektum eða varðhaldi.

■ **241. gr.** Í meiðyrðamáli má dæma óviðurkvæmileg ummæli ómerk, ef sá krefst þess, sem misgert var við.

□ Dæma má þann, sem sekur reynist um ærumeiðandi aðdróttun, til þess að greiða þeim, sem misgert var við, ef hann krefst þess, hæfilega fjárhæð til þess að standast kostnað af birtingu dóms, atriðisorða hans eða forsendna jafnframt, eftir því sem ástæða þykir til, í opinberu blaði eða riti, einu eða fleirum.

■ **242. gr.** Brot þau, sem í þessum kafla getur, skulu sæta ákæru svo sem hér segir:

1. Brot gegn ákvæðum 233. gr. sæta opinberri ákæru.

2. a. Brot gegn ákvæðum 230., 231. og 232. gr. sæta opinberri ákæru eftir kröfu þess manns, sem misgert var við.

b. Hafi ærumeiðandi aðdróttun verið beint að manni, sem er eða verið hefur opinber starfsmaður, og aðdróttunin varðar að einhverju leyti það starf hans, eða hún myndi, ef sönn væri, baka honum embættis- eða sýslunarmissi, þá skal slíkt brot sæta opinberri ákæru eftir kröfu hans.

c. Hafi ærumeiðandi aðdróttun verið borin fram skriflega, en annaðhvort nafnlaust eða með rangri eða tilbúinni undirskrift, skal brotið sæta opinberri ákæru, ef sá krefst þess, sem misgert var við.

3. Mál út af öðrum brotum getur sá einn höfðað, sem misgert er við.

XXVI. kafli. Auðgunarbrot.

■ **243. gr.** Fyrir brot þau, er í þessum kafla getur, skal því aðeins refsa, að þau hafi verið framin í auðgunarskyni.

■ **244. gr.** Þjófnaður á fjármunum eða orkuforða varðar fangelsi allt að 6 árum.

□ Ef þjófnaðarbrot er sérstaklega stórfellt, svo sem vegna verðmætis þess, sem stolið var, eða hvernig hinu stolna eða geymslu þess var háttað, vegna aðferðarinnar, sem höfð var við þjófnaðinn, eða hættu, sem honum var samfara, svo og þegar þjófnaður er framinn af

mörgum í sameiningu eða sami maður hefur gerzt sekur um marga þjófnaði, þá skal refsing að jafnaði ekki vera lægri en 3 mánaða fangelsi.

■ **245. gr.** Gripdeild varðar sömu refsingu sem þjófnaður.

■ **246. gr.** Ef maður kastar eign sinni á fundna muni eða muni, sem án aðgerða hans eru komnir í vörzlur hans, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum.

■ **247. gr.** Dragi maður sér fjármuni eða önnur verðmæti, sem hann hefur í vörzlum sínum, en annar maður er eigandi að, án þess þó að verknaðurinn varði við 246. gr., þá skal hann sæta fangelsi allt að 6 árum.

□ Hafi maður notað peninga annars manns heimildarlaust í sjálfs sín þarfir, þá skal honum refsað fyrir það samkvæmt 1. mgr., hvort sem honum hefur verið skylt að halda peningunum aðgreindum frá sínu fé eða ekki.

■ **248. gr.** Ef maður kemur öðrum manni til að hafast eitthvað að eða láta eitthvað ógert með því á ólögmætan hátt að vekja, styrkja eða hagnýta sér ranga eða óljósa hugmynd hans um einhver atvik, og hefur þannig fé af honum eða öðrum, þá varðar það fangelsi allt að 6 árum.

■ **249. gr.** Ef maður, sem fengið hefur aðstöðu til þess að gera eitthvað, sem annar maður verður bundinn við, eða hefur fjárreiður fyrir aðra á hendi, misnotar þessa aðstöðu sína, þá varðar það fangelsi allt að 2 árum, og má þyngja refsinguna, ef mjög miklar sakir eru, allt að 6 ára fangelsi.

■ **250. gr.** Fyrir skilasvik skal refsa með allt að 6 ára fangelsi hverjum þeim, sem sekur gerist um eftirgreinda verknaði:

1. Synjar fyrir að hafa tekið við peningaláni eða öðru láni til eignar eða greiðslu, sem endurgjald á að koma fyrir, eða synjar efnda á skyldu með rangri notkun sönnunargagna.

2. Selur, veðsetur, tekur undir sig eða ráðstafar á annan hátt fjármunum sínum, sem annar maður hefur eignazt þau réttindi yfir, að verknaðurinn verður ekki samrýmdur réttindum hans.

3. Hefst nokkuð það að, eftir að bú hans hefur verið tekið til skipta sem þrotabú, eða eftir að tilraunir til nauðasamninga án gjaldþrotameðferðar á búi hans eru byrjaðar, sem miðar að því, að eigur eða kröfur búsins komi ekki lánardrottnum þess að gagni.

4. Skerðir rétt einhvers lánardrottins síns til þess að öðlast fullnægju af eignum hans með því að gefa rangar upplýsingar, með undanskoti eigna, málamyndagerningum, ótilhlýðilega miklum gjöfum eða mikilli eyðslu, sölu eigna fyrir óhæfilega lágt verð, greiðslu eða tryggingu ógjaldkræfra krafna eða tiltölulega hárra gjaldkræfra krafna, stofnun nýrra skulda, sem að mun rýra efnahag hans, eða með öðrum svipuðum hætti.

□ Nú hefur verknaður, sem í 4. tölulið getur, verið framinn til þess að draga taum einhvers lánardrottins öðrum til tjóns, og skal þá því aðeins refsa lánardrottninum, að hann hafi komið skuldunaut til að framkvæma ívilnunina á þeim tíma, er lánardrottinn sá, að gjaldþrot eða greiðslustöðvun vofði yfir.

□ Nú hefur brot verið framið, sem lýst er í 4. tölulið, án þess að nokkur sérstaklega tryggður réttur sé skertur eða án þess að árangurslaus aðfaragerð, gjaldþrot eða samningsráðstafanir um nauðasamninga án gjaldþrotameðferðar hafi á eftir fylgt, og skal þá því aðeins mál höfða, að sá krefjist þess, sem misgert var við.

1940 Nr. 19 12. febr.

■ **251. gr.** Hver, sem hefur fé af öðrum með því að hóta manni að beita hann eða nána vandamenn hans líkamlegu ofbeldi, svipta hann eða þá frelsi eða að hafa upp rangan sakburð um refsiverða eða vansæmandi háttsemi hans eða náinna vandamanna hans, eða annan slíkan sakburð, þótt sannur sé, ef nauðungin á ekki nægilegan rétt á sér vegna málefnis þess, er hótunin beinist að, eða loks með því að hóta honum að valda verulegum skemmdum eða eyðileggingu á eignum hans, skal sæta fangelsi allt að 6 árum.

■ **252. gr.** Hver, sem með líkamlegu ofbeldi eða hótun um að beita því þegar í stað tekur af manni eða neyðir út úr manni fjármuni eða önnur verðmæti, kemur undan hlut, sem verið er að stela, eða neyðir mann til þess að gera eitthvað eða láta eitthvað ógert, sem hefur í för með sér fjárhagstjón fyrir þann mann eða aðra, skal sæta fangelsi ekki skemur en 6 mánuði og allt að 10 árum. Hafi mjög mikil hætta verið samfara ráninu, getur refsingin þó orðið allt að 16 ára fangelsi.

■ **253. gr.** Hafi maður notað sér bágindi annars manns, einfeldni hans, fákunnáttu eða það, að hann var honum háður, til þess að afla sér með löggerningi hagsmuna eða áskilja sér þá, þannig að bersýnilegur munur sé á hagsmunum þessum og endurgjaldi því, sem fyrir þá koma eða skyldi koma, eða hagsmunir þessir skyldu veittir án endurgjalds, þá varðar það varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum.

■ **254. gr.** Ef maður heldur, án þess að verknaður hans varði við ákvæði 244., 245. eða 247.—252. gr., ólöglega fyrir eigandanum hlut eða öðru verðmæti, sem aflað hefur verið á þann hátt, er í þeim greinum segir, tekur þátt í ávinningnum af slíku broti, aðstoðar annan mann til þess að halda slíkum ávinningi eða stuðlar að því á annan hátt, að halda við ólöglegum afleiðingum brotsins, þá skal honum refsað með allt að 4 ára fangelsi. Refsing má þó vera varðhald eða sektir, ef sá, sem fyrir sök er hafður, hafði í upphafi komizt ráðvandlega að verðmætum þeim, er aflað hafði verið með auðgunarbroti.

□ Nú standa brot þau, er í 1. mgr. segir, í sambandi við verknað, er varðar við 246. eða 253. gr., og skal þá refsað með sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum.

■ **255. gr.** Nú hefur maður, sem til refsingar skal dæma fyrir eitthvert auðgunarbrota þeirra, sem hér að framan greinir, áður verið dæmdur fyrir auðgunarbrot, og má þá hækka refsinguna um allt að helmingi af þeirri refsingu, sem hann hefði annars hlotið. Hafi hann áður verið dæmdur oftar en einu sinni fyrir auðgunarbrot, þá má refsingin vera tvöfalt þyngri, og þegar svo stendur á, getur refsing fyrir rán orðið ævilangt fangelsi.

■ **256. gr.** Nú hefur eitthvert brot verið framið, sem varðar við 244.—250. gr., 253. eða 254. gr., en einungis er um smáræði að tefla, og má þá, ef sökunautur hefur ekki áður verið dæmdur fyrir auðgunarbrot, færa refsingu niður í varðhald eða sektir, eða jafnvel láta hana falla að öllu leyti niður.

□ [Ef tjón af brotinu nemur ekki yfir 3000 krónur, og engin sérstök atvik auka saknæmi þess og sökunautur

1940 Nr. 19 12. febr.

hefur ekki áður reynzt sekur um auðgunarbrot, skal því aðeins opinbert mál höfðað, að sá krefjist þess, sem misgert var við.][1)]

☐ Nú hefur brot, sem í 244.—250. og 254. gr. getur, komið niður á nánum vandamanni, og má þá láta málssókn falla niður, ef vandamaðurinn æskir þess.

[1)] *L. 69/1964, 1. gr.*

XXVII. kafli. Ýmis brot, er varða fjárréttindi.

■ **257. gr.** Hver, sem ónýtir eða skemmir eigur annars manns eða sviptir hann þeim, skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum.

☐ Hafi mikil eignaspjöll verið gerð, eða brot er að öðru leyti sérstaklega stórfellt, eða hafi hinn seki verið áður dæmdur fyrir brot á ákvæðum þessarar greinar eða 164., 165., fyrri mgr. 168., fyrri mgr. 176. eða 177. greinar, þá má beita fangelsi allt að 6 árum. [Sama er, ef eignaspjöll beinast að loftfari.][1)]

☐ Ef verknaður, sem lýst er í 2. mgr. hér að ofan, hefur verið framinn af gáleysi, þá varðar það sektum eða varðhaldi eða fangelsi allt að 6 mánuðum.

☐ Mál út af brotum, sem í 1. og 3. mgr. getur, skal því aðeins höfða, að sá krefjist þess, sem misgert var við.

[1)] *L. 41/1973, 4. gr.*

■ **258. gr.** Ef maður kemur í veg fyrir það með spjöllum á eignum sínum eða undanskoti þeirra, að lánardrottnar hans, einn eða fleiri, geti fengið greiðslu af þeim, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 1 ári.

☐ Um málshöfðun út af brotum samkvæmt þessari grein fer eftir sömu reglum sem í síðustu mgr. 250. gr. getur.

■ **259. gr.** [Hver, sem heimildarlaust notar bifreið annars manns, flugfar, skip eða önnur vélknúin farartæki, skal sæta varðhaldi, fangelsi allt að 4 árum eða sektum, ef brot er smávægilegt eða sérstakar málsbætur eru.

☐ Ef maður notar ella hlut annars manns heimildarlaust og veldur honum með því tjóni eða verulegum óþægindum, þá varðar það sektum eða varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum.

☐ Hver, sem aftrar öðrum manni að neyta réttar síns til umráða yfir hlut, sem hann hefur í vörzlum sínum, eða til þess að halda honum, skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 mánuðum.

☐ Mál út af brotum, sem í 2. og 3. mgr. getur skal því aðeins höfða, að sá krefjist þess, sem misgert var við.][1)]

[1)] *L. 20/1956, 1. gr.*

■ **260. gr.** Hver, sem gerist sekur um gertæki, skal sæta sektum. Út af broti þessu skal ekki höfða opinbera málssókn.

■ **261. gr.** Hafi maður drýgt athafnir sams konar þeim, sem í 248.—250. gr. getur, án þess að auðgunartilgangur þyki sannaður, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 1 ári.

■ **262. gr.** Ef bókhaldsskyldur maður lætur hjá líða að halda lögskyldar bækur eða gerist sekur um stórfellda óreglusemi í bókhaldinu, þá varðar það sektum eða varðhaldi.

■ **263. gr.** Ef maður kaupir eða tekur við hlutum, sem fengnir hafa verið með auðgunarglæp, og hann hefur við móttökuna eða kaupin sýnt af sér stórfellt gáleysi, þá varðar það sektum eða varðhaldi. Ef brot er ítrekað, eða hafi sökunautur áður gerzt sekur um auðgunarbrot, þá má beita fangelsi allt að 6 mánuðum.

1940 Nr. 19 12. febr.

XXVIII. kafli. Ákvæði um bætur, brottfall erfðaréttar o. fl.

■ **264. gr.** Nú á maður að lögum að svara bótum fyrir spjöll á líkama eða frelsi annars manns, eða maður hefur reynzt sekur um refsiverða meingerð gegn persónu, friði eða æru annars manns eða aðra meingerð, sem telja má drýgða af illfýsi, og má þá dæma hann til að greiða þeim, sem misgert er við, auk bóta fyrir fjártjón, ef því er að skipta, fégjald fyrir þjáningar, hneisu, óþægindi, lýti og óprýði, svo og fyrir röskun á stöðu eða högum.

☐ Dæma má þann, sem ábyrgð ber að lögum á dauða annars manns, til að greiða þeim, sem við það hefur misst framfæranda, bætur fyrir tjón það, er ætla má, að af því leiði fyrir hann. Ákveða má bæturnar með tiltekinni fjárhæð í eitt skipti fyrir öll eða með fjárframlögum, sem greiðist á tilteknum tímum, og skal þá jafnframt ákveða, hvort trygging skuli sett fyrir greiðslu þeirra. Þegar svo stendur á, sem í þessari málsgr. segir, má einnig dæma bætur fyrir röskun á stöðu og högum.

☐ Krafa um bætur fyrir annað tjón en fjártjón gengur í erfð, hafi hún verið viðurkennd, einkamál verið höfðað til heimtu hennar eða viðurkenningar eða hún hefur verið gerð fyrir dómi í opinberu máli eða komið fram í málshöfðunarskipun eða stefnu. Ekki má framselja slíka kröfu, nema hún sé viðurkennd eða dæmd.

■ **265. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 8/1962, 62. gr.*

■ **266. gr.** Hafi fangi, sem ekki er að taka út refsingu, eða fangi, sem afplánar dagsektir eða meðlagsgreiðslur, gerzt sekur um agabrot, má ákveða honum sömu viðurlög og mælt er í 47. gr. um varðhaldsfanga, eftir því, sem nánar skal ákveðið [með reglugerð].[1)] Þó mega þau viðurlög ekki hafa í för með sér lenging fangelsisvistarinnar.

☐ Beita má ákvæðum 48. gr. um slíka fanga eftir því, sem við á.

[1)] *L. 100/1951, 4. gr.*

■ **267. gr.** Nú hefur barn framið brot, áður en það varð 15 ára gamalt, og skal þá lögreglustjóri í samráði við barnaverndarnefnd (skólanefnd) beita hæfilegum uppeldis- og öryggisráðstöfunum. Ef nauðsyn ber til af þessum sökum að svipta mann foreldravaldi yfir barni, getur dómsmálaráðherra gert það, og getur hann einnig tekið ákvörðun um það, að forsjá barns skuli falin öðrum. Mega þær ráðstafanir haldast til 18 ára aldurs.

XXIX. kafli. Um gildistöku laganna o. fl.

■ **268. gr.** Nú er heimilað að dæma í refsivist eftir lögum, sem ekki eru felld úr gildi með þessum lögum, og skal þá breyta tegundum refsivistar sem hér segir:

Fyrir fangelsi, án nánari tilgreiningar, og fyrir fangelsi við venjulegt fangaviðurværi kemur varðhald eða fangelsi allt að 2 árum.

Fyrir einfalt fangelsi kemur varðhald.

Fyrir fangelsi við vatn og brauð kemur fangelsi um fjórum sinnum lengri tíma, þó ekki skemur en 12 daga.

Fyrir hegningarvinnu kemur fangelsi um jafnlangan tíma.

■ **269. gr.** Nú er í eldri löggjöf skírskotað til ákvæðis í lögum, sem felld eru úr gildi með lögum þessum, og

1940 skal þá líta svo á, að skírskotunin eigi við þá reglu
Nr. 19 þessara laga, sem skyldust er nefndu ákvæði.
12. febr. ■ **270. gr.** Nú á maður eftir, þegar lög þessi taka gildi, að þola refsivist samkvæmt refsiákvörðun, er gerð hefur verið fyrir gildistöku laganna, og skal dómsmálaráðherra þá breyta refsitegundinni eftir reglum þeim, sem í 267. gr.[1] segir. Maður, sem dæmdur hefur verið til hegningarvinnu, skal fá styttingu refsitíma eftir því, sem mælt er í 14. gr. almennra hegningarlaga frá 25. júní 1869.

□ Ákvörðun dómsmálaráðherra samkvæmt grein þessari má skjóta til hæstaréttar eftir reglum um kæru í opinberum málum.

[1] *Svo í Stjtíð. Á að vera 268. gr.*

■ **271. gr.** Meðan ekki er til sérstök varðhaldsstofnun, má láta varðhaldsfanga taka út refsingu í sömu fangelsisstofnun og fanga þá, sem í fangelsisvist hafa verið dæmdir. Þó skal halda varðhaldsföngum aðgreindum frá öðrum föngum eftir því, sem kostur er á.

1948 Lög um ákvörðun fésekta.

Nr. 14 ■ **1. gr.** Hvarvetna þar, sem fésektir eru ákveðnar í
8. marz lögum án tillits til núgildandi verðlags, skal lágmark þeirra og hámark breytast eftir vísitölu, sem kaupgjald er greitt eftir á hverjum tíma.

1973 Lög um fangelsi og vinnuhæli.

Nr. 38 ■ **1. gr.** Ríkið skal eiga og reka öll fangelsi hér á landi.
24. apríl □ Dómsmálaráðherra fer með yfirstjórn fangelsismála.

■ **2. gr.** Fangelsi skiptast í eftirtalda flokka:

1. Ríkisfangelsi.
2. Vinnuhæli.
3. Unglingavinnuhæli.
4. Fangelsi til geymslu handtekinna manna og gæzluvarðhaldsfanga.

■ **3. gr.** Dómsmálaráðherra skal ákveða, hvar byggja skal ríkisfangelsi. Því skal eftir nánari ákvörðun dómsmálaráðherra m. a. skipt í eftirtaldar deildir: einangrunarfangelsi, öryggisgæzludeild, geðveilladeild, varðhald, gæzluvarðhald og móttökudeild. Í reglugerð skal kveðið á um skiptingu ríkisfangelsis í sjálfstæðar rekstrareiningar.

□ Í einangrunarfangelsið skal setja þá refsifanga, sem sekir gerast um stórfelld eða ítrekuð brot gegn reglum annarra fangelsa eða fangelsisdeilda.

■ **4. gr.** Vinnuhæli skulu rekin fyrst um sinn að Litla-Hrauni í Árnessýslu og Kvíabryggju á Snæfellsnesi. Í vinnuhælunum skal fullnægja fangelsisrefsingum að því leyti, sem ekki er nauðsynlegt að vista refsifanga í deildum ríkisfangelsisins eða þeir aldurs vegna skulu dvelja í unglingavinnuhæli.

■ **5. gr.** Unglingavinnuhæli skal reka fyrir allt að tuttugu og fimm fanga, og skal þar fullnægja fangelsisrefsingum þeirra, sem við dómsuppsögn hafa eigi náð tuttugu og tveggja ára aldri. Dómsmálaráðherra getur þó ákveðið, að einstakir fangar, sem fangelsisdóm hafa hlotið á ofangreindum aldri, skuli vistaðir í öðrum fangelsum. Skal um vinnuhæli þetta fara svo sem ákveðið er í 43. gr. almennra hegningarlaga, nr. 19 12. febrúar 1940.

■ **6. gr.** Fangelsi til geymslu handtekinna manna og gæzluvarðhaldsfanga skulu að jafnaði rekin í tengslum við lögreglustöðvar, og skal þar vista menn, sem lögreglan handtekur, svo og gæzluvarðhaldsfanga.

□ Dómsmálaráðherra ákveður, hvar slík fangelsi skuli byggð, og ber sveitarfélagi þá að leggja til lóð undir bygginguna, ríkissjóði að kostnaðarlausu.

□ Dómsmálaráðherra ákveður og, um hversu langan tíma heimilt er að geyma í slíkum fangelsum gæzluvarðhaldsfanga, og sömuleiðis getur hann ákveðið, að fenginni umsögn viðkomandi héraðslæknis, að heimilt sé að láta afplána varðhaldsrefsingu í slíkum fangelsum, og þá um hve langan tíma.

■ **7. gr.** Þeir, sem úrskurðaðir eru samkvæmt framfærslulögum, nr. 80 5. júní 1947, og lögum um Innheimtustofnun sveitarfélaga, nr. 54 6. apríl 1971, til að vinna af sér meðlag eða barnalífeyri, skulu vistaðir á vinnuhæli eða unglingavinnuhæli, eftir því sem aldur þeirra segir til um.

[□ Meðlög, sem falla á þann tíma, reiknað í heilum mánuðum, sem maður afplánar refsingu, vinnur af sér meðlag eða barnalífeyri, skulu ekki innheimt hjá honum fyrir þann tíma sem afplánun stendur fyrr en 2 árum eftir að afplánun lýkur og skal þá greiðslum jafnað á eitt til þrjú ár. Um dráttarvexti fer skv. 3. málsgr. 8. gr. Eigi að síður skal Innheimtustofnun sveitarfélaga standa skil á meðlagsgreiðslum fyrir slíkan tíma til Tryggingastofnunar ríkisins.][1]

[1] *L. 26/1983, 1. gr.*

■ **8. gr.** Í vinnuhælum er vinnuskylda fyrir fanga, og skal þar séð fyrir nægu húsrými til vinnuaðstöðu fyrir fanga. Þar skal vera aðstaða og tæki til fjölbreyttrar vinnu og til kennslu, bæði bóklegrar og verklegrar.

□ Fangar skulu fá greidd laun fyrir vinnu sína í hælunum, og setur dómsmálaráðherra reglur um vinnuna og launagreiðslur, og skal taka tillit til arðsemi vinnunnar og launa á almennum vinnumarkaði við ákvörðun launa. Heimilt er dómsmálaráðherra að ákvarða með reglugerð, að ákveðinn hundraðshluti af launum fanga fari í skyldusparnað, og skal sú upphæð, sem þannig sparast, annaðhvort renna til fjölskyldu fangans eða afhendast honum að lokinni afplánun refsingar. Setja skal nánari reglur um framkvæmd þessa í reglugerð. Vari refsivist lengur en þrjá mánuði skal óheimilt að innheimta opinber gjöld hjá fanga meðan afplánun stendur yfir, svo og tvöfaldan þann tíma eftir að henni lýkur, allt að einu ári. Dráttarvextir skulu ekki innheimtir af slíkum skuldum fyrir þann tíma sem innheimta skal liggja niðri samkvæmt þessu. Nánari reglur um þetta má setja með reglugerð.][1]

□ Föngum í vinnuhælum skal séð fyrir aðstöðu til tómstundaiðkana, eftir því sem við verður komið á hverjum stað.

[1] *L. 26/1983, 2. gr.*

■ **9. gr.** Í unglingavinnuhælum skal skapa aðstöðu á svipaðan hátt og í öðrum vinnuhælum, en þar skal leggja sérstaka áherzlu á aðstöðu til bóklegrar og verklegrar kennslu.

■ **10. gr.** Afplánun fangelsisrefsingar skal jafnan hefjast í ríkisfangelsi, þar sem fram skal fara læknisskoðun á fanganum og aðstæður að öðru leyti metnar, og síðan tekur dómsmálaráðherra ákvörðun um, í hvaða stofnun fangi skuli vistaður.

■ **11. gr.** Við hverja stofnun samkvæmt 1.—3. tl.

1973
Nr. 38
24. apríl

1973 Nr. 38 24. apríl

2. gr. skal vera sérstakur forstöðumaður, sem ráðherra skipar. Skipa skal öðrum fremur lögfræðing eða félagsráðgjafa, og skulu þeir sérstaklega hafa kynnt sér fangelsismál. Skal hann sjá um daglegan rekstur stofnunarinnar undir yfirstjórn dómsmálaráðherra. Ráðherra er heimilt að skipa þriggja manna stjórnarnefnd við hverja stofnun sér til aðstoðar við yfirstjórn stofnunarinnar. Stjórnarnefndir skulu skipaðar til þriggja ára í senn.

■ **12. gr.** [Starfslið þeirra stofnana, þar sem afplánun refsingar fer fram, skiptist í almennt gæslu- og þjónustulið og sérlært starfslið.

□ Við hverja stofnun skulu starfa hæfilega margir fangaverðir til þess að gæsla sé örugg að mati ráðherra. Þar skal starfa sérlært starfslið sem veitir þjónustu á sviði læknisfræði, sálfræði, félagsmála svo og skal þar vera kostur á þjónustu prests. Nánari ákvæði um slíka sérhæfða þjónustu skal setja í reglugerð. Einnig skal ákveða í reglugerð skilyrði til þess að vera ráðinn til starfa við fangagæslu.][1)]

[1)] *L. 50/1982, 1. gr.*

■ **13. gr.** Dómsmálaráðherra ákveður nánar staðsetningu fangelsa og gerð þeirra og setur reglugerð um rekstur þeirra.[1)]

[1)] *Rg. 150/1968 (um vinnuhælið á Litla—Hrauni); rg. 20/1974 (um skilorðseftirlit); rg. 316/1977 (um nýtingu fangelsa í Reykjavík); rg. 112/1978 (um ríkisfangelsisdeild í lögreglustöðinni á Akureyri); rg. 584/1981 (um vistun fanga að Bitru í Hraungerðishreppi) og rg. 629/1981, sbr. 24/1982 (um einkennisfatnað fangavarða).*

■ **14. gr.** Starfrækja skal sérstaka stofnun til þess að annast umsjón og eftirlit með þeim, sem frestað er ákæru gegn, dæmdir eru skilorðsbundið eða leystir úr fangelsi með skilyrðum. Skal stofnunin í starfi sínu hafa samvinnu við félagsstofnanir, eftir því sem við á.

■ **15. gr.** Veita skal úr ríkissjóði 15 milljónir króna á ári hverju hið minnsta til byggingar fangelsa og vinnuhæla, þar til lokið er við að koma upp og fullgera þær stofnanir, sem falla undir 1.—3. tölulið 2. greinar.

■ **16. gr.** Meðan ríkisfangelsi er ekki fullbyggt, skal vista þá, sem vista ætti í hinum ýmsu deildum þess, í þeim fangelsum, sem til eru á hverjum tíma, eftir því sem aðstæður leyfa.

□ Þar til unglingavinnuhæli hefur verið stofnað, skal vista unglinga í öðrum fangelsum. Skal þá eftir aðstæðum tekið tillit til aldurs þeirra og ferils.

□ Þar til komið hefur verið upp þeim deildum ríkisfangelsis, sem ætlaðar eru fyrir móttökudeild, gæzluvarðhald og varðhald, skal reka hegningarhúsið á Skólavörðustíg 9 í Reykjavík og fangelsi í húsnæði við Síðumúla í Reykjavík, og skal í þeim fangelsum heimilt að vista hvers konar fanga. ...[1)]

[1)] *L. 109/1976, 6. gr.*

■ **17. gr.** Frá 1. janúar 1973 greiðist kostnaður við rekstur héraðsfangelsa úr ríkissjóði.

□ Frá sama tíma skulu gilda um húsnæði, tæki og búnað héraðsfangelsa ákvæði 14. gr. laga um lögreglumenn, nr. 56 29. maí 1972.

1962 Nr. 7 14. marz

Lög um framsal sakamanna til Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar.

■ **1. gr.** Framselja má eftir ákvæðum laga þessara menn, sem staddir eru innan lögsögu íslenzka ríkisins, en grunaðir eru, ákærðir eða dæmdir í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð fyrir refsiverða háttsemi.

■ **2. gr.** Íslenzkur ríkisborgari verður því aðeins framseldur

1. að hann hafi verið búsettur tvö síðustu árin, áður en brot var framið, í því landi, sem framsals óskar, eða

2. að þyngri refsing en 4 ára fangelsi liggi við brotinu eða samsvarandi broti eftir íslenzkum lögum.

□ Íslenzkur ríkisborgari verður ekki framseldur vegna verknaðar, sem að öllu leyti er framinn innan íslenzka ríkisins, nema háttsemin sé hlutdeild í broti, sem framið hefur verið erlendis, eða framsalsbeiðnin taki jafnframt til brots, sem erlendis hefur verið framið.

■ **3. gr.** Ekki verður maður framseldur til saksóknar, nema þyngri refsing en fésektir liggi við brotinu í því landi, sem framsals óskar.

□ Ekki verður maður framseldur til að þola fullnægju dóms, nema dæmd hafi verið refsivist eða vistun á hæli hafi verið dæmd eða ákveðin samkvæmt heimild í dómi.

□ Þegar framsalsbeiðni varðar fleiri brot en eitt, er framsal til saksóknar eða fullnægju dóms þó heimilt, enda þótt skilyrði samkvæmt 1. og 2. málsgr. séu aðeins fyrir hendi um eitt brotið.

■ **4. gr.** Framsal vegna stjórnmálaafbrota er því aðeins heimilt, að samsvarandi verknaður sé refsiverður sem stjórnmálaafbrot eftir íslenzkum lögum. Ekki má framselja íslenzka ríkisborgara vegna stjórnmálaafbrota.

■ **5. gr.** Framsal er óheimilt, ef hér á landi hefur gengið dómur um verknaðinn, dómsátt verið gerð eða ákæru frestað skilorðsbundið.

□ Nú hefur rannsókn gegn sökuðum manni ekki leitt til ákæru á hendur honum, og verður hann þá ekki framseldur fyrir þann verknað, sem rannsókn tók til, nema skilyrði séu fyrir hendi um upptöku máls samkvæmt 1. málsgr. 119. gr., sbr. 2. málsgr. 42. gr. laga nr. 82/1961.[1)]

[1)] *Nú l. 74/1974.*

■ **6. gr.** Nú er óskað framsals á manni, sem vegna annars brots en í framsalsbeiðni greinir hefur verið dæmd refsivist hér á landi, eða vistun hans á hæli hefur verið ákveðin í dómi eða samkvæmt heimild í dómi, og verður hann þá ekki framseldur, fyrr en refsivist hans eða hælisvist lýkur. Ekki verður maður heldur framseldur, ef hann er undir saksókn hér á landi vegna annars brots en framsalsbeiðni varðar, enda liggi 2 ára refsivist hið minnsta við því broti. Sama gildir, ef maður er hafður í gæzlu eða frelsi hans takmarkað samkvæmt réttarfarslögum vegna annars afbrots en í framsalsbeiðni greinir.

□ Um framsal til saksóknar má þó víkja frá ákvæðum 1. málsgr., enda sé það skilyrði sett fyrir framsali, að viðkomandi maður sé að saksókn lokinni sendur aftur réttum stjórnvöldum hér á landi, svo fljótt sem við verður komið.

■ **7. gr.** [Jafnan skal setja eftirgreind skilyrði fyrir framsali:

1. Að hinn framseldi maður verði ekki án samþykkis dómsmálaráðuneytisins, sbr. 17. gr., framseldur áfram til neins annars ríkis fyrir refsiverðan verknað, framinn fyrir framsalið.

2. Að hinn framseldi maður verði ekki saksóttur né látinn taka út refsingu fyrir neinn þann verknað, sem

framinn er fyrir framsalið og hann hefur fyrir dómi hér á landi annað hvort verið sakfelldur fyrir eða sýknaður af og dómur hefur þegar gengið um hér á landi, annað hvort til sakfellingar eða sýknu.

3. Að hinn framseldi maður verði ekki án samþykkis dómsmálaráðuneytisins, sbr. 17. gr., saksóttur né látinn taka út refsingu fyrir neinn þann verknað, sem framinn er fyrir framsalið og rannsókn málsins hefur ekki leitt til ákæru á hendur honum hér á landi.

4. Að hinn framseldi maður, sé hann íslenskur ríkisborgari, verði ekki saksóttur né látinn taka út refsingu fyrir nokkurn annan verknað, framinn fyrir framsalið, en þann, sem hann er framseldur fyrir, nema svo standi á, sem hér segir:

a. að fyrir liggi samþykki dómsmálaráðuneytisins, sbr. 17. gr., eða

b. að hinn framseldi maður hafi sjálfur samþykkt það á dómþingi, eða

c. að hinn framseldi maður hafi ekki horfið úr landi því, sem hann var framseldur til, enda þótt hann hafi átt þess kost í einn mánuð hið skemmsta að fara þaðan óhindraður, eða

d. að hann hafi horfið aftur til lands þess, sem hann var framseldur til, eftir að hann hafði farið úr landi.

5. Að hinn framseldi maður verði ekki saksóttur né látinn taka út refsingu fyrir stjórnmálaafbrot, sem framið er fyrir framsalið, og hann er ekki framseldur fyrir, nema að fullnægðum skilyrðum þeim, sem talin eru undir 4 a–d, og því aðeins að hinn framseldi maður sé ekki íslenskur ríkisborgari.

□ Ávallt er heimilt að setja fleiri skilyrði fyrir framsali, eftir því sem ástæða þykir til.][1)]

[1)] *L. 44/1975, 1. gr.*

■ **8. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 44/1975, 2. gr.*

■ **9. gr.** Framsalsbeiðni, sem koma verður frá þar til bæru stjórnvaldi í viðkomandi ríki, skal send dómsmálaráðuneytinu.

□ Í beiðninni skal greina ríkisfang manns þess, sem óskast framseldur, dvalarstað hans hér á landi, sé um hann vitað, tegund hins refsiverða verknaðar og hvar og hvenær hann var framinn. Gefa skal lýsingu á manninum, ef unnt er og þörf krefur. Einnig skal frá því skýrt, hvaða refsiákvæði muni að líkindum koma til greina um verknaðinn.

□ Nú hefur viðkomandi maður ekki sjálfur á dómþingi annað hvort samþykkt framsalið eða játað sig sekan um brot það, sem framsalsbeiðni varðar, og skal þá til grundvallar framsalsbeiðni liggja áfellisdómur eða dómsákvörðun um, að rökstudd ástæða sé til að gruna manninn um að hafa framið brotið. Framselja má til saksóknar út af fleiri en einu broti, þó að játning eða dómsákvörðun liggi aðeins fyrir um eitt þeirra.

■ **10. gr.** Dómsmálaráðuneytið sendir saksóknara ríkisins framsalsbeiðnina, og ber honum að sjá til þess, að nauðsynleg rannsókn fari þegar fram.

□ Nú samþykkir viðkomandi maður á dómþingi framsalið eða játar sig sekan um brot það, sem í framsalsbeiðni greinir, og er þá ekki þörf frekari rannsóknar, nema dómsmálaráðuneytið æski hennar sérstaklega.

□ Ef ekki er annars getið í lögum þessum, skal um framkvæmd rannsóknar og annað, sem framsalsbeiðni varðar, beita reglum laga um meðferð opinberra mála eftir því sem við á.

■ **11. gr.** Maður sá, sem óskast framseldur, getur krafizt úrskurðar sakadóms í Reykjavík um, hvort skilyrði laga fyrir framsali séu fyrir hendi. Saksóknari skal, jafnframt því sem hann tilkynnir manninum framsalsbeiðnina og rök fyrir henni, láta hann vita um heimild þessa og að hann eigi þess kost að fá skipaðan verjanda samkvæmt 13. gr. Úrskurð sakadóms má kæra til hæstaréttar.

[□ Hafi úrskurðar verið krafist, skal framsal ekki fara fram fyrr en endanlegur dómsúrskurður hefur verið kveðinn upp.][1)]

[1)] *L. 44/1975, 3. gr.*

■ **12. gr.** Við rannsókn út af framsalsbeiðninni má beita þeim þvingunaraðgerðum, sem lög um meðferð opinberra mála heimila í sambandi við rannsókn samsvarandi sakamála. Við ákvörðun um beitingu þvingunaraðgerða má leggja til grundvallar dómsákvarðanir þær, sem framsalsbeiðni fylgja, án frekari rannsóknar um sönnun fyrir sök viðkomandi manns.

□ Framangreindum þvingunaraðgerðum má beita, unz úr því er skorið, hvort framsal skuli fram fara, og þangað til framsal er framkvæmt, sé það heimilað. Ef kveðinn er upp úrskurður um gæzluvarðhald, skal því ekki markaður lengri tími en 3 vikur. Þyki nauðsyn bera til að lengja varðhaldstímann, skal það gert með úrskurði á dómþingi, þar sem gæzlufanginn er viðstaddur. Ekki má framlengja varðhaldstímann um meira en 2 vikur í senn.

■ **13. gr.** Jafnan skal dómari skipa viðkomandi manni verjanda, ef hann eða saksóknari æskja þess. Dómari getur og af sjálfsdáðum skipað verjanda, ef honum þykir ástæða til.

□ Laun verjanda og annar sakarkostnaður greiðist úr ríkissjóði. Dómari getur þó, þegar sérstaklega stendur á, gert viðkomandi manni að greiða kostnaðinn.

■ **14. gr.** Að rannsókn lokinni sendir saksóknari dómsmálaráðuneytinu öll gögn málsins ásamt álitsgerð um það. Ráðuneytið tekur síðan ákvörðun um, hvort framsal skuli heimilað.

■ **15. gr.** Þegar dómsmálaráðuneytið verður við beiðni um framsal, skal það framkvæmt svo fljótt sem unnt er. Ef viðkomandi maður er ekki í haldi, má handtaka hann og gæta hans, unz hann er afhentur, eða takmarka frelsi hans með öðrum hætti, eftir því sem segir í 71. og 72. gr. laga nr. 82/1961.[1)]

□ Þegar maður er framseldur, má ákveða, að munir eða verðmæti, sem hald hefur verið lagt á í sambandi við málið, séu afhentir stjórnvaldi því, sem framsals óskaði, enda sé um afhendingu gerður fyrirvari, ef ástæða er til, til verndar rétti þriðja manns.

[1)] *Nú l. 74/1974.*

■ **16. gr.** [Nú er í einhverju þeirra ríkja, sem í 1. gr. getur, lýst eftir manni, sökuðum um afbrot, sem orðið gæti grundvöllur framsals eftir lögum þessum, og má þá beita hann þvingunaraðgerðum laga um meðferð opinberra mála með sama hætti og væri hann sakaður um samsvarandi afbrot hér á landi. Sömu aðgerðum má beita, ef viðkomandi yfirvöld tilkynna, að þau muni krefjast framsals fyrir slíkt afbrot.][1)]

□ Ef þvingunaraðgerðum er beitt, skal það þegar í stað

1962 Nr. 7 14. marz

tilkynnt lögregluyfirvöldum eða saksóknara í því landi, þar sem lýst var eftir viðkomandi manni. Ef framsalsbeiðni berst ekki dómsmálaráðuneytinu innan 2 vikna frá því, að slík tilkynning var send, skulu þvingunaraðgerðir falla niður.

[1] *L. 44/1975, 4. gr.*

■ **17. gr.** [Samþykki samkvæmt 7. gr. verður því aðeins veitt, að framsal fyrir verknaðinn hefði getað farið fram til viðkomandi lands. Ákvæði 11. og 13. gr. gilda einnig um veitingu slíks samþykkis eftir því sem við á.

□ Tilmælum um veitingu samþykkis skv. 7. gr. skal fylgja greinargerð um tegund brotsins, hvar og hvenær það var framið og hvaða refsiákvæði muni koma til greina. Einnig skulu fylgja fullnægjandi gögn um það, að viðkomandi manni hafi verið kunngerður réttur hans samkvæmt 11. og 13. gr. eftir því sem við á, og um, hvort hann hafi æskt að notfæra sér þann rétt.][1]

[1] *L. 44/1975, 5. gr.*

■ **18. gr.** Nú er maður framseldur frá ríki, sem getur í 1. gr., til annars ríkis, sem þar getur einnig, og má þá án sérstaks samþykkis flytja hann um íslenzkt yfirráðasvæði.

■ **19. gr.** Setja má í reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara.

■ **20. gr.** Dómsmálaráðherra ákveður, hvenær lög þessi koma til framkvæmdar, gagnvart hverju einstöku ríki, sem í 1. gr. getur.[1]

[1] *Lög þessi öðluðust gildi gagnvart Danmörku, Finnlandi, Noregi og Svíþjóð hinn 15. júlí 1962, skv. augl. A 85/1962. Um gildistöku l. 44/1975, sjá l. 44/1975, 6. gr.*

1963 Nr. 69 12. des.

Lög um fullnustu refsidóma, sem kveðnir hafa verið upp í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð, o. fl.

I. kafli. Fullnusta sektarrefsinga o. fl.

■ **1. gr.** Fullnægja má hér á landi sektarrefsingu, sem aðila hefur verið gerð í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð.

□ Sama gildir um ákvarðanir, sem varða upptöku eignar, sakarkostnað í opinberum refsimálum og einkarefsimálum og hald á eignum grunaðs manns til tryggingar sektargreiðslu, eignarupptöku, skaðabótum, miskabótum eða sakarkostnaði í refsimálum.

■ **2. gr.** Fullnægja má í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð ákvörðunum, sem gerðar hafa verið hér á landi og eru sams konar þeim, sem í 1. gr. getur.

II. kafli. Fullnusta refsivistardóma o. fl.

■ **3. gr.** Fullnægja má hér á landi dönskum dómum um „fængsel" og „hæfte", finnskum dómum um „tukthus" og „fängelse", norskum dómum um „fengsel" og „hefte" og sænskum dómum um „straffarbete" og „fängelse", enda sé dómfelldi íslenzkur ríkisborgari eða heimilisfastur hér á landi, þegar fullnusta skal fram fara. Sama gildir, ef dómfelldi er staddur hér á landi og haganlegast þykir að fullnægja dóminum hér.

□ Ákvæði 1. málsgr. taka einnig til þess, eftir því sem við á, er afplána skal fésekt með refsivist.

■ **4. gr.** Færa skal refsingu til samsvarandi refsitegundar að íslenzkum lögum og um jafnlangan tíma. Skal þá „fængsel" í Danmörku, „tukthus" í Finnlandi, „fengsel" í Noregi og „straffarbete" í Svíþjóð svara til fangelsis, en „hæfte" í Danmörku, „fängelse" í Finnlandi og Svíþjóð og „hefte" í Noregi svara til varðhalds. Dómsmálaráðherra getur þó ákveðið, að fangelsisrefsing komi í stað hinna síðarnefndu refsitegunda, ef refsivist hefur verið dæmd 3 mánuði eða lengri tíma.

1963 Nr. 69 12. des.

■ **5. gr.** Fangelsisrefsingu eða varðhalds, sem dæmd hefur verið hér á landi, má fullnægja í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð, enda sé dómfelldi ríkisborgari viðkomandi lands eða eigi þar heimilisfang, þegar fullnusta skal fram fara. Sama gildir, ef dómfelldi er staddur í viðkomandi landi og haganlegast þykir að fullnægja dóminum þar.

□ Ákvæði 1. málsgr. taka einnig til þess, eftir því sem við á, er afplána skal fésekt með refsivist.

■ **6. gr.** Nú er maður fluttur samkvæmt ákvæðum 5. gr. til Danmerkur, Finnlands, Noregs eða Svíþjóðar til að taka út refsivist, og skal þá, eftir því sem við á, farið eftir ákvæðum 7. og 17. gr. laga nr. 7/1962, um framsal sakamanna til Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar.

III. kafli. Umsjón með mönnum, sem dæmdir hafa verið skilorðsbundnum dómi.

■ **7. gr.** Ákveða má, að umsjón fari fram hér á landi með mönnum, sem umsjón skulu sæta samkvæmt skilorðsbundnum refsidómum, er upp hafa verið kveðnir í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð. Skilyrði, sem sett eru í hinum skilorðsbundna dómi, skulu þá hafa gildi hér á landi, eftir því sem við getur átt.

■ **8. gr.** Nú hefur umsjón verið ákveðin eftir 7. gr., og skal þá, eftir því sem við á, beita ákvæðum VI. kafla almennra hegningarlaga, nr. 19/1940, sbr. lög nr. 22/1955.[1] Ef dómstóll ákveður fullnustu refsingar samkvæmt skilorðsbundnum dómi, fer um tegund og lengd refsivistar eftir reglum 4. gr.

[1] *Sbr. nú l. 101/1976 og l. 20/1981.*

■ **9. gr.** Nú hefur maður, sem dæmdur hefur verið skilorðsbundnum refsidómi í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð, orðið sannur að sök hér á landi um refsivert atferli, og er þá heimilt, enda þótt umsjón hafi ekki verið ákveðin hér eftir 7. gr., að dæma bæði málin í einu lagi eftir reglum 3. og 4. málsliðar 60. gr. laga nr. 19/1940, sbr. 7. gr. laga nr. 22/1955.

■ **10. gr.** Dómsmálaráðherra er heimilt þegar atvik mæla með því, að fela þar til bærum opinberum aðila í því landi, þar sem skilorðsdómur var upp kveðinn, að veita úrlausnir í málum, þegar til álita kemur eftir ákvæðum 8. og 9. gr. að breyta skilorðsbundnum dómi.

■ **11. gr.** Umsjón og aðrar ráðstafanir, sem ákveðnar hafa verið í skilorðsbundnum refsidómi, upp kveðnum hér á landi, má framkvæma í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð.

□ Nú hafa opinberir aðilar í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð tekið við umsjón með dómfelldum manni samkvæmt 1. málsgr., og koma þá ákvæði íslenzkra hegningarlaga um skilorðsbundna refsidóma því aðeins til framkvæmdar, að dómfelldi verði sannur að sök hér á landi um refsivert atferli, eða að þar til bær opinber aðili í einhverju áðurgreindra ríkja feli íslenzkum dómstóli að veita úrlausn um breytingu á hinum skilorðsbundna dómi.

□ Ef þar til bær opinber aðili í því landi, sem tekið hefur við umsjóninni, ákveður lengingu skilorðstímans eða breytingu á öðrum skilyrðum, sem mælt eru í dóminum, hafa slíkar ákvarðanir gildi hér á landi.

1963 Nr. 69 12. des.

■ **12. gr.** Ákvarðanir, sem teknar eru í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð um fullnustu refsingar fyrir verknað, sem skilorðsbundinn dómur hefur gengið um hér á landi, skulu hafa sömu réttaráhrif og samsvarandi ákvarðanir, sem gerðar eru eftir reglum íslenzkra hegningarlaga.

□ Nú hefur maður, sem hlotið hefur hér á landi skilorðsbundinn refsidóm, verið dæmdur í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð fyrir refsivert atferli, framið á skilorðstímanum, en ekki hefur í hinum nýja dómi verið haggað við ákvæðum skilorðsbundna dómsins, og skal þá, eftir því sem við á, beita reglum 59. og 60. gr. laga nr. 19/1940, sbr. 6. og 7. gr. laga nr. 22/1955.[1)]

[1)] *Sbr. nú og l. 20/1981.*

IV. kafli. Umsjón með mönnum, sem fengið hafa reynslulausn úr refsivist.

■ **13. gr.** Heimilt er að koma á umsjón hér á landi með mönnum, sem hlotið hafa reynslulausn, eftir að hafa tekið út refsivist í „fængsel" í Danmörku, „tukthus" eða „fängelse" í Finnlandi, „fengsel" í Noregi eða „straffarbete" eða „fängelse" í Svíþjóð.

■ **14. gr.** Nú hefur umsjón samkvæmt 13. gr. verið ákveðin og koma þá til framkvæmdar um hana, eftir því sem við á, reglur almennra hegningarlaga um reynslulausn úr fangelsi.

□ Heimilt er dómsmálaráðherra, þegar sérstakar ástæður mæla með því, að fella niður eitt eða fleiri settra skilyrða, eða setja ný í þeirra stað, er svari til hinna settu skilyrða, eftir því, sem við verður komið.

□ Nú hefur verið tekin lögmæt ákvörðun um, að viðkomandi maður skuli taka út refsingu þá, sem eftir stendur, og fer þá um tegund og lengd refsivistar eftir reglum 4. gr.

■ **15. gr.** Ef maður, sem fengið hefur reynslulausn í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð, verður hér á landi dæmdur sekur um refsivert atferli, má láta hann taka út refsingu þá, sem eftir stendur, og fer um það eftir reglum almennra hegningarlaga um reynslulausn. Skiptir hér ekki máli, þó að umsjón samkvæmt 13. gr. hafi ekki verið ákveðin.

■ **16. gr.** Dómsmálaráðherra er heimilt, þegar atvik mæla með því, að fela þar til bærum opinberum aðila í því landi, þar sem reynslulausn var veitt, að taka ákvarðanir um málefni, sem varða brot á skilyrðum fyrir reynslulausn.

■ **17. gr.** Umsjón með mönnum, sem fengið hafa reynslulausn úr fangelsi hér á landi, má framkvæma í Danmörku, Finnlandi, Noregi og Svíþjóð. Nú hafa opinberir aðilar í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð tekið við umsjón samkvæmt 1. málsgr. með manni, sem reynslulausn hefur hlotið, og koma þá ákvæði íslenzkra hegningarlaga um brot gegn reynslulausnarskilyrðum því aðeins til framkvæmdar, að viðkomandi maður verði sannur að sök hér á landi um refsivert atferli, eða að þar til bær opinber aðili í því landi, sem umsjón hefur á hendi, feli dómsmálaráðherra Íslands að taka ákvarðanir varðandi önnur brot á skilyrðum.

□ Ef þar til bær opinber aðili í því landi, sem tekið hefur við umsjóninni, breytir skilyrðum reynslulausnar, skulu þær ákvarðanir hafa gildi hér á landi.

■ **18. gr.** Ákvarðanir, sem teknar eru í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð, um að maður, sem reynslulausn hefur hlotið hér á landi, skuli að nýju settur í refsivist, skulu hafa sömu réttaráhrif og samsvarandi ákvarðanir, sem gerðar eru eftir reglum íslenzkra hegningarlaga.

V. kafli. Umsjón með mönnum, sem fengið hafa skilorðsbundna náðun.

■ **19. gr.** Nú hefur maður hlotið uppgjöf á refsivist að öllu eða nokkru leyti með náðun, en það skilyrði sett, að hann skuli háður umsjón, og gilda þá ákvæði 13.—16. gr. og 1. málsgr. 17. gr., eftir því sem við á.

VI. kafli. Almenn ákvæði.

■ **20. gr.** Fullnusta refsingar o. fl. og ákvörðun um umsjón hér á landi samkvæmt 1., 3., 7., 13. og 19., sbr. 13. gr., kemur því aðeins til framkvæmdar, að tilmæli um það komi frá þar til bærum opinberum aðila í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð. Dómsmálaráðherra ákveður, hvort verða skuli við tilmælunum.

■ **21. gr.** Tilmæli, sem um getur í 20. gr., verða því aðeins tekin til greina, að fullnægja megi ákvörðun þeirri, sem tilmælin lúta að, í því landi, þar sem hún var gerð.

■ **22. gr.** Nú hefur verið ákveðið, að maður skuli taka út refsivist eða sæta umsjón hér á landi samkvæmt lögum þessum, og getur hann þá borið lögmæti þeirrar ákvörðunar undir dómstóla. Með málið skal fara eftir reglum laga um meðferð opinberra mála.

□ Þó að ákvörðun sé borin undir dómstóla samkvæmt framansögðu, frestar það ekki framkvæmd hennar, nema svo verði ákveðið í dómsúrskurði.

■ **23. gr.** Fullnusta refsingar o. s. frv. eftir 1. og 3. gr. skal fara fram í samræmi við fyrirmæli íslenzks réttar.

□ Reglur íslenzks réttar um reynslulausn og náðun skulu einnig koma til greina, eftir því sem við á.

■ **24. gr.** Eftir að fullnusta refsingar eða umsjón hefur verið ákveðin hér á landi samkvæmt lögum þessum, verður saksókn til refsingar ekki höfðuð fyrir verknað, sem um er fjallað í ákvörðun þeirri, sem tekin hefur verið í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð.

■ **25. gr.** Um kostnað af ráðstöfunum, sem gerðar eru eftir lögum þessum hér á landi á grundvelli ákvarðana, sem teknar hafa verið í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð, fer eftir sömu reglum og um kostnað af samsvarandi ráðstöfunum, sem framkvæmdar eru eftir ákvörðunum, sem teknar hafa verið hér á landi.

■ **26. gr.** Dómsmálaráðuneytið ber fram tilmæli til stjórnvalda í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð um fullnustu refsingar o. fl. og um framkvæmd umsjónar eftir ákvæðum 2., 5., 11., 17. eða 19., sbr. 17. gr. laga þessara.

■ **27. gr.** Dómsmálaráðherra ákveður, hvenær lög þessi koma til framkvæmdar gagnvart hverju einstöku ríki, sem í 1. gr. getur.[1)]

[1)] *Lög þessi öðluðust gildi gagnvart Danmörku, Finnlandi, Noregi og Svíþjóð hinn 1. janúar 1964, skv. augl. B 224/1963.*

1963 Nr. 69 12. des.

Lög um prentrétt.

1956 Nr. 57 10. apríl

I. kafli. Almenn ákvæði.

■ **1. gr.** Rit samkvæmt lögum þessum telst hvert það rit, sem prentað er eða letrað á annan vélrænan eða efnafræðilegan hátt. Til rita teljast og uppdrættir,

teikningar og myndir, þótt ekki sé á letrað mál, svo og nótur, ef letrað mál fylgir.

■ **2. gr.** Ákvæði laga þessara taka einungis til rits, sem gefið hefur verið út. Rit telst vera gefið út hér á landi, þegar það hefur verið afhent til sölu eða dreifingar á annan hátt.

■ **3. gr.** Útgefandi rits, sem prentað er hér á landi, skal nafngreina sig á hverju eintaki þess.

□ Ef útgefandi ræður ritstjóra, einn eða fleiri, að riti, skal hver þeirra einnig nafngreina sig á ritinu.

□ Nú er nafngreining samkvæmt 1. eða 2. málsgr. vanrækt eða rangt frá skýrt, og varðar það sektum eða varðhaldi, ef miklar sakir eru.

II. kafli. Prentarar og prentsmiðjur.

■ **4. gr.** Hverjum þeim, er starfrækir prentsmiðju hér á landi eða starfsstöð, þar sem rit eru letruð með öðrum þeim hætti, er getur í 1. gr. laga þessara, er skylt, í síðasta lagi tveim vikum áður en nokkurt rit er látið af hendi úr prentsmiðjunni, að tilkynna lögreglustjóra í umdæminu starfrækslu prentsmiðjunnar, nafn sitt eða firma svo og nákvæmt heimilisfang. Á sama hátt skal tafarlaust tilkynna lögreglustjóra, ef breyting verður á nafni, firma eða heimilisfangi.

■ **5. gr.** Sá, sem annast prentun eða letrun rits hér á landi, skal á hverju eintaki ritsins geta nafns síns eða firma, prentstaðar og prentárs.

□ Ákvæði 1. málsgr. tekur ekki til þeirra eintaka, þótt prentuð séu eða letruð, sem getur í 7. gr. laganna.

■ **6. gr.** Samtímis því, sem rit, sex arkir að stærð eða minna, er gefið út, er þeim, sem annast prentun þess eða letrun, skylt að afhenda lögreglustjóra í umdæminu eitt eintak ritsins. Ef lögreglustjóra þykir ástæða til, getur hann þó krafizt afhendingar á eintaki stærra rits.

□ Eintak þetta skal vera óskert og að öðru leyti í sömu mynd og eintök þau, sem ætluð eru til sölu eða dreifingar.

□ Ákvæði 1. málsgr. tekur ekki til eintaka þeirra, er getur í 7. gr., eða tilkynninga frá opinberum stjórnvöldum.

■ **7. gr.** Sérákvæði 2. málsgr. 5. gr. og 3. málsgr. 6. gr. taka til póstkorta og mynda, nafn- og þakkarspjalda, boðskorta, vörumiða, eyðublaða og annarra slíkra eintaka, þótt prentuð séu eða letruð, er ætla má, að geti ekki falið í sér ólögmætt efni.

■ **8. gr.** Nú er tilkynning samkvæmt 4. gr. vanrækt eða rangt frá skýrt, vanrækt að greina atriði þau, er í 5. gr. getur, eða rangt frá skýrt, eða brotið gegn ákvæðum 6. gr., og varðar það þá sektum eða varðhaldi, ef miklar sakir eru.

□ Ef nafngreining samkvæmt 5. gr. skortir eða rangt er frá skýrt og ekki verður leitt í ljós, hver hefur prentað eða letrað ritið, ber útgefandi rits refsiábyrgð samkvæmt 1. málsgr.

III. kafli. Útgáfa blaða og tímarita.

■ **9. gr.** Blöð og tímarit teljast samkvæmt lögum þessum rit, sem eiga að koma út með sama heiti ekki sjaldnar en tvisvar á ári, svo og fregnmiðar þeirra og fylgirit.

■ **10. gr.** Útgefandi blaðs eða tímarits skal vera íslenzkur ríkisborgari, lögráða og heimilisfastur hér á landi, eða íslenzkur ópersónulegur aðili.

□ Ritstjóri blaðs eða tímarits skal vera íslenzkur ríkisborgari, heimilisfastur hér á landi og lögráða.

□ Ef ópersónulegur aðili er einn útgefandi blaðs eða tímarits, skal ráðinn ritstjóri, er fullnægi skilyrðum 2. málsgr.

□ Brot gegn ákvæðum greinar þessarar varðar sektum eða varðhaldi, ef miklar sakir eru.

IV. kafli. Dreifing rita.

■ **11. gr.** Hverjum íslenzkum ríkisborgara eða ópersónulegum aðilja er rétt sjálfum eða með aðstoð annarra að annast sölu eða dreifingu rits með öðrum hætti.

■ **12. gr.** Sá, sem hefur til sölu eða dreifingar rit, sem skortir nafngreiningu samkv. 3. gr. eða 5. gr., eða veit, að rangt er skýrt frá þeim atriðum, skal sæta sektum eða varðhaldi, ef miklar sakir eru.

V. kafli. Ábyrgð á efni rita.

■ **13. gr.** Hver sá, sem birtir eða dreifir eða á hlut að birtingu eða dreifingu annars rits en blaðs eða tímarits, ber refsi- og fébótaábyrgð samkvæmt almennum reglum laga, ef efni ritsins brýtur í bága við lög.

■ **14. gr.** Nú er um að tefla blað eða tímarit, sem að meginefni fjallar um afbrot eða lostugt efni, eða efni slíks rits er með þeim hætti, að varðar við 86.—89. gr., 1. málsgr. 90. gr., 1.—3. málsgr. 91. gr., 93. gr., 98.—100. gr. og 102. gr. almennra hegningarlaga, nr. 19/1940, eða brotið er af ásetningi gegn 92. gr. sömu laga, og gilda þá ákvæði 13. gr. einnig um ábyrgð á efni þeirra rita.

■ **15. gr.** Um ábyrgð á efni annarra blaða eða tímarita en þeirra, er getur í 14. gr., gilda þessar reglur:

Höfundur ber refsi- og fébótaábyrgð á efni ritsins, ef hann hefur nafngreint sig og er auk þess annaðhvort heimilisfastur hér á landi, þegar ritið kemur út, eða undir íslenzkri lögsögu, þegar mál er höfðað.

Ef enginn slíkur höfundur hefur nafngreint sig, ber útgefandi rits eða ritstjóri ábyrgðina, því næst sá er hefur ritið til sölu eða dreifingar, og loks sá, sem annazt hefur prentun þess eða letrun.

■ **16. gr.** Nú gefa fleiri en einn út blað eða tímarit í sameiningu eða fleiri en einn eru ritstjórar að riti og annar eða einn þeirra greinir sig ábyrgðarmann að ritinu eða tilteknum köflum þess, og bera þá aðrir útgefenda eða ritstjóra ekki ábyrgð á því efni ritsins framar en leiðir af ákvæðum 17. gr.

■ **17. gr.** Nú er ritstjóri, sem ekki er jafnframt útgefandi blaðs eða tímarits, dæmdur til greiðslu sektar, fébóta, málskostnaðar eða til greiðslu kostnaðar af birtingu dóms vegna efnis í ritinu, og má þá samkvæmt ákvæðum dómsins innheimta greiðslur þessar eða eftirstöðvar þeirra með fjárnámi hjá útgefanda eða útgefendum ritsins.

□ Ef einn útgefandi blaðs eða tímarits er dæmdur til greiðslu sektar, fébóta eða annars þess kostnaðar, er getur í 1. málsgr., má með sama hætti innheimta greiðslur þessar eða eftirstöðvar þeirra með fjárnámi hjá öðrum útgefanda eða útgefendum ritsins.

VI. kafli. Leiðréttingarskylda útgefanda (ritstjóra).

■ **18. gr.** Útgefanda (ritstjóra) blaðs eða tímarits er skylt að birta í ritinu endurgjaldslaust leiðréttingu við frásögn eða tilkynningu um málshöfðun út af frásögn, sem birzt hefur í ritinu, ef sá krefst þess, sem hlotið

1956 Nr. 57 10. apríl

getur verulegt fjártjón eða miska af frásögninni óbreyttri.

☐ Krefjast skal birtingar á leiðréttingu eða tilkynningu svo fljótt sem unnt er og í síðasta lagi innan mánaðar frá birtingu frásagnarinnar. Í leiðréttingu eða tilkynningu skal aðeins greina frá staðreyndum, og hún má ekki fela neitt í sér, er varði lög.

■ **19. gr.** Nú telur útgefandi (ritstjóri), að efni leiðréttingar eða tilkynningar sé ekki í samræmi við ákvæði 2. málsgr. 18. gr. eða hann vill ekki birta leiðréttinguna eða tilkynninguna, eins og hún er samin, og skal hann þá tafarlaust tilkynna það þeim, sem krafizt hefur birtingar. Brot á tilkynningarskyldu varðar sektum.

■ **20. gr.** Nú vill aðili ekki una synjun útgefanda (ritstjóra) samkvæmt 19. gr., og getur hann þá borið ágreininginn undir héraðsdómara, sem getur skyldað útgefanda (ritstjóra), að viðlögðum dagsektum, sem renni til þess, er krefst birtingar, að birta leiðréttinguna eða tilkynninguna í lögmætu formi í fyrsta tölublaði, er út kemur eftir birtingu dóms, eða í síðasta lagi í öðru tölublaði, ef um dagblað er að tefla.

☐ Málum þessum skal hraða, svo sem kostur er. Úrskurð héraðsdómara má kæra til Hæstaréttar samkvæmt ákvæðum laga um meðferð einkamála í héraði.

■ **21. gr.** Leiðréttingu eða tilkynningu samkvæmt 18. gr. skal birta í fyrsta tölublaði rits, er út kemur, eftir að birtingar er krafizt, eða í síðasta lagi í öðru tölublaði, ef um dagblað er að tefla, nema aðilja hafi áður verið tilkynnt, að krafa hans verði ekki tekin til greina.

☐ Leiðréttingu eða tilkynningu skal prenta með sama letri og meginmál ritsins og á þeim stað í ritinu, að eftir henni verði tekið.

☐ Brot gegn ákvæðum 1. og 2. málsgr. varða sektum.

■ **22. gr.** Nú er höfundi eða útgefanda (ritstjóra) dæmd refsing, ummæli ómerkt eða fébætur dæmdar vegna efnis í blaði eða tímariti, og má þá ákveða í dómi, eftir kröfu þess, sem misgert er við, að tiltekinn hluti dómsins skuli birtur í ritinu.

☐ Útgefanda (ritstjóra) er skylt að birta framangreindan hluta dóms eftir kröfu dómhafa í fyrsta tölublaði, sem út kemur, eftir að dómur er birtur, og í síðasta lagi í öðru tölublaði, ef um dagblað er að tefla.

☐ Birta skal dómshlutann án endurgjalds og prenta hann með sama letri og meginmál ritsins og á þeim stað í ritinu, að eftir verði tekið.

☐ Brot gegn ákvæðum greinar þessarar varða sektum.

VII. kafli. Rit, sem prentuð eru erlendis.

■ **23. gr.** Nú er rit, sem prentað er erlendis, flutt til landsins, og getur þá lögreglustjóri í umdæmi því, sem ritið er fyrst flutt í, krafizt afhendingar á einu eintaki þess með þeim hætti, er getur í 6. gr.

☐ Skylda til afhendingar rits samkvæmt 1. málsgr. hvílir á þeim, sem afhendir það til sölu eða dreifingar hér á landi.

☐ Brot gegn ákvæðum greinar þessarar varðar sektum eða varðhaldi, ef miklar sakir eru.

■ **24. gr.** Ákvæði 13. gr. gilda um ábyrgð á efni allra rita, sem prentuð eru erlendis og gefin út hér á landi.

■ **25. gr.** Um rit, sem prentuð eru erlendis og gefin út hér á landi, gilda að öðru leyti ákvæði 1. gr., 7. gr. og 11. gr. laga þessara, eftir því sem við á.

■ **26. gr.** [Saksóknari ríkisins][1] getur fengið lagt lögbann við sölu eða dreifingu hérlendis á riti, sem prentað er erlendis, ef talið er, að efni þess varði við lög. Lögbann verður lagt á hjá þeim, sem hefur ritið til sölu eða dreifingar. Nú er eigi vitað, hver sá er, og má þá leggja lögbannið á hjá hverjum þeim, er hefur ritið í vörzlum sínum. Um framkvæmd lögbanns þessa fer að öðru leyti eftir ákvæðum laga nr. 18/1949, um kyrrsetningu og lögbann.

[1] *L. 23/1962, 1. gr.*

1956 Nr. 57 10. apríl

■ **27. gr.** Nú skal gert upptækt rit, sem flutt hefur verið til landsins, og má þá ákveða í dómi, að ritið skuli sent úr landi innan tiltekins frests, að viðlagðri upptöku, ef ákvörðun þessari verður ekki sinnt.

VIII. kafli. Ákvæði um upptöku, málsmeðferð og gildistöku laganna.

■ **28. gr.** Nú er rit gert upptækt samkvæmt ákvæðum 69. gr. almennra hegningarlaga, og skal þá með fara, eins og hér segir:

Ef upptaka byggist eingöngu á tilteknum hluta rits, skal greina hann í dómi, og ber þá, eftir því sem unnt er og á kostnað dómþola, að greina hina hlutana frá og skila þeim aftur.

Upptaka getur einnig tekið til prentstafa þeirra, mynda og annars, sem notað hefur verið til að framkvæma prentunina eða letrunina.

■ **29. gr.** Nú hefur rit verið gert upptækt með dómi, hald lagt á það samkv. VI. kafla laga nr. 27/1951[1] eða sala þess og dreifing verið bönnuð hér á landi, og ber lögreglustjóra þá tafarlaust að láta birta dóminn eða ákvörðunina í Lögbirtingablaðinu. Ef upptaka, hald eða lögbann er fellt úr gildi, ber að birta þá ákvörðun með sama hætti.

[1] *Nú l. 74/1974.*

■ **30. gr.** Sala eða önnur dreifing prentaðs rits er bönnuð, þegar birting um ákvörðun samkvæmt 29. gr. hefur farið fram eða þegar aðilja er fyrr kunnugt um upptöku, hald eða lögbann.

☐ Brot gegn ákvæðum 1. málsgr. varðar sektum eða varðhaldi, ef miklar sakir eru.

■ **31. gr.** Mál út af öðrum brotum á lögum þessum en því, er getur í 20. gr., sæta meðferð opinberra mála.

☐ Mál út af broti á 19. gr., 21. gr. og 22. gr. skal því aðeins höfða, að sá krefjist þess, sem misgert er við.

Áfengislög.

1969 Nr. 82 2. júlí

I. kafli. Almenn ákvæði.

■ **1. gr.** Tilgangur laga þessara er sá að vinna gegn misnotkun áfengis í landinu og útrýma því böli, sem henni er samfara.

■ **2. gr.** Áfengi telst samkvæmt lögum þessum hver sá vökvi, sem meira er í en 2¼% af vínanda að rúmmáli. Duft, kökur og annað, er þau efni eru í, sem sundur má leysa í vökva og hafa nefndan áfengisstyrkleika, skal fara með sem áfengan drykk.

☐ Sterkir drykkir teljast samkvæmt lögum þessum þau vín, sem meira er í en 21% af vínanda að rúmmáli. Létt vín teljast þau vín, sem minna er í en 21% af vínanda að rúmmáli.

II. kafli. Innflutningur áfengis.

■ **3. gr.**[1] Ríkisstjórninni einni er heimilt að flytja hingað til lands áfenga drykki eða áfengisvökva, hverju nafni sem nefnast. Áfengis- og tóbaksverzlun ríkisins annast innflutninginn. [Þó skal óheimilt að flytja til

landsins öl, sem hefur inni að halda meira en 2¼% af vínanda að rúmmáli.][2)]

[1)] *Sjá l. 63/1969 og rg. 117/1972, 2. gr. (um tollfrjálsan farangur).*
[2)] *L. 84/1971, 1. gr.*

■ **4. gr.** Nú kemur skip frá útlöndum, og er skipstjóra þá skylt að tilkynna löggæzlumanni þegar í stað, eða um leið og hann sýnir skipsskjölin, hvort nokkurt áfengi sé í skipinu og hve mikið.

□ Löggæzlumaður skal jafnan rannsaka í fyrstu höfn, er skip kemur frá útlöndum, hvort áfengi er í skipi, hvort heldur skipið er íslenzkt eða erlent. Hefur hann vald til að opna hirzlur skipverja og farþega og rannsaka aðra staði í skipinu til þess að ganga úr skugga um, hvort áfengi sé þar.

□ Nú hefur skipið áfengi frá útlöndum, sem ekki er flutt inn samkvæmt heimild í 3. gr., og skal þá löggæzlumaður á hinni fyrstu höfn, er skipið kemur til, setja embættisinnsigli sitt fyrir hið aðflutta áfengi, og ábyrgist skipstjóri, að engu áfengi sé skotið undan innsiglum og að innsigli séu ekki brotin eða af áfenginu tekið fyrr en skipið er alfarið frá landinu, enda gangi löggæzlumaður úr skugga um það, áður en skip lætur úr síðustu höfn, að innsiglin séu heil og ekkert hafi verið tekið af áfenginu. Þó má skipið hafa hæfilegan skipsforða af áfengi óinnsiglaðan til neyzlu handa skipverjum á fyrstu afgreiðsluhöfn, en aldrei má selja, gefa eða flytja í land af þeim forða. Allt slíkt óinnsiglað áfengi skal greinilega merkt tollyfirvöldum.

□ Skrá yfir innsiglað áfengi og óinnsiglaðan skipsforða áfengis skal fylgja skipinu og samrit af skránni liggja hjá þeim, er innsiglaði.

□ Dómsmálaráðherra ákveður með reglugerð, hvað teljast skuli hæfilegur skipsforði af vínum, svo og um varnir gegn misnotkun hans.

□ Skipstjóri ber ábyrgð á brotum skipverja gegn þessari grein, en farþegar á farangri sínum.

□ Fyrirmæli þessarar greinar taka til flugvéla, eftir því sem við á, en ná ekki til herskipa eða skemmtiferðaskipa.

■ **5. gr.** Strandi skip hér við land og hafi meðferðis áfengi, eða berist þvílíkt vogrek á land, skal hreppstjóri í forföllum lögreglustjóra þá þegar taka áfengisílátin til varðveizlu og innsigla þau. Hann segir lögreglustjóra tafarlaust til áfengisins, og kemur lögreglustjóri því til geymslu á óhultum stað.

□ Sé eigandi kunnur, skal tilkynna honum með fyrstu ferð um björgun áfengisins, ella skal auglýsa það eftir reglum um vogrek. Kjósi eigandi innan 12 mánaða frá tilkynningu, að áfengið sé sent úr landi á hans kostnað eða selt Áfengis- og tóbaksverzlun ríkisins fyrir það verð, er hún kann að bjóða, skal það gert, ella sé það eign ríkissjóðs. Sama er og ef eigandi gefur sig fram samkvæmt auglýsingu innan 6 mánaða frá birtingu hennar, og skal þá telja 12 mánaða frestinn frá því, að hann segir til sín.

□ Gefi enginn eigandi sig fram áður en hinn lögskipaði auglýsingarfrestur er útrunninn, skal áfengið eign ríkissjóðs.

■ **6. gr.** Enginn má taka við neins konar ólöglega aðfluttu áfengi úr skipi eða öðrum farkosti hér við land eða í íslenzkri landhelgi né heldur taka við áfengi á floti, hvort sem hann gerir það endurgjaldslaust eða gegn endurgjaldi.

□ Landhelgi telst samkv. þessum lögum 4 sjómílur á haf út frá stórstraumsfjöruborði, og sé talið frá yztu skerjum og hólmum, er upp úr sjó koma, enda teljast firðir og víkur í landhelgi, allt það, sem landmegin verður innan við beina línu, er dregin sé þar milli nesja, sem næst fjarðarmynni verða 12 sjómílur, og 4 sjómílur til hafs frá þeirri línu.

III. kafli. Tilbúningur áfengis.

■ **7. gr.** Bannað er að brugga á Íslandi eða búa til áfenga drykki eða áfengisvökva og gera drykkhæft það áfengi, sem er eða gert hefur verið óhæft til drykkjar.

□ Heimilt er ríkisstjórninni, þrátt fyrir ákvæði 1. málsgr., að leyfa tilbúning öls, sem hefur inni að halda meira en 2¼% af vínanda að rúmmáli, vegna sölu til erlends varnarliðs, er hér dvelur, eða til útflutnings. Framleiðslugjald af slíku öli skal ákveðið í lögum um gjald af innlendum tollvörutegundum.[1)] Nánari ákvæði um meðferð og sölu þess skulu sett í reglugerð.[2)]

[1)] *Nú l. 77/1980.* [2)] *Rg. 127/1954 (um viðauka við rg. 118/1954).*

■ **8. gr.** Upptæk skal gera og ónýta öll áhöld, sem nota á eða hafa verið notuð við bruggun eða tilbúning áfengra drykkja eða til þess að gera drykkhæft það áfengi, sem ódrykkhæft var. Áfengi það, sem búið hefur verið til eða aftur gert drykkhæft, skal og upptækt ásamt ílátunum. ...[1)]

[1)] *L. 84/1971, 2. gr.*

IV. kafli. Sala og veitingar áfengis.

■ **9. gr.**[1)] Áfengis- og tóbaksverzlun ríkisins annast sölu áfengis þess, sem ríkið flytur inn samkvæmt 3. gr. Ríkisstjórnin ákveður álagningu með hliðsjón af áfengisstyrkleika og innkaupsverði. Óheimilt er að gefa veitingamönnum afslátt frá hinu ákveðna útsöluverði til almennings.

[1)] *Sjá l. 63/1969.*

■ **10. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að setja á stofn útsölustaði áfengis, en þó aðeins í kaupstöðum.

□ Áður en útsala er sett á stofn, skal fara fram atkvæðagreiðsla kosningarbærra manna í því bæjarfélagi, sem í hlut á, og þarf meiri hluta greiddra atkvæða til þess að útsala sé leyfð.

□ Áfengisútsala skal lögð niður, ef það er samþykkt með meiri hluta greiddra atkvæða í kaupstaðnum.

□ Atkvæðagreiðslur, sem um getur í 2. og 3. málsgr., skulu fara fram, er ⅓ hluti kjósenda eða meiri hluti bæjarstjórnar í viðkomandi bæjarfélagi krefst þess.

□ Nú hefur verið fellt með atkvæðagreiðslu að stofna útsölu eða loka útsölu, eða samþykkt að leggja niður útsölu samkvæmt 3. málsgr., og getur atkvæðagreiðsla þá ekki farið fram á ný fyrr en að tveimur árum liðnum.

■ **11. gr.** Heimild til að selja aftur áfengi, er keypt hefur verið af Áfengis- og tóbaksverzlun ríkisins eða útsölum hennar, hafa þeir einir, er hér greinir:

1. Lyfsalar og læknar, sem rétt hafa til lyfjasölu, þó eingöngu þau vín, sem talin eru í lyfjaskrá, og aðeins til lyfja.

Dómsmálaráðherra setur reglugerð[1)] um áfengislyfjasölu lyfsala og lækna, sem rétt hafa til lyfjasölu, og skal meðal annars ákveða, hve mikið áfengi megi á hverju ári eða um ákveðið tímabil láta af hendi til hverrar lyfjabúðar (lyfsala eða læknis). Í reglugerðinni skal greina á milli áfengislyfja, sem hæf eru til nautnar, og áfengislyfja, sem óhæf eru til nautnar. Enginn lyfsali má

láta úti áfengislyf, sem hæft er til nautnar, nema eftir löglegum lyfseðli læknis. Enginn læknir má ávísa úr lyfjabúð áfengislyfi, sem hæft er til nautnar, nema hann hafi fengið til þess sérstakt leyfi ráðherra, er ákveður, að fengnum tillögum landlæknis, hversu mikið áfengi viðkomandi læknir megi ávísa á ári, eða um ákveðið tímabil, og á hvern hátt. Landlæknir lætur lækni, sem sérstakt leyfi hefur fengið til áfengislyfjaávísana, í té hæfilega mörg eyðublöð undir slíkar ávísanir.

2. Veitingastaðir þeir, sem rétt hafa til veitingar áfengra drykkja, þó aðeins til neyzlu á staðnum og með þeim takmörkunum, er veitingaleyfið og reglugerð ákveður.

3. Dómsmálaráðherra setur reglugerð[2] um sölu vínanda til eldsneytis, er gerður hefur verið óhæfur til drykkjar, svo og um vínanda til iðnþarfa, efnarannsókna, náttúrugripasafna og annarra verklegra nota.

[1] *Rg. 116/1952 (um sölu áfengis til lækninga).* [2] *Rg. 39/1935 (um sölu áfengis til iðnaðar o. fl.).*

■ **12. gr.** Dómsmálaráðherra er heimilt að veita veitingahúsum leyfi til vínveitinga, þegar eftirtalin skilyrði eru fyrir hendi:

a. Að veitingahúsið hafi á boðstólum mat og fjölbreytta óáfenga drykki við hóflegu verði.

b. Að veitingahúsið sé fyrsta flokks, að því er snertir húsakynni, veitingar og þjónustu.

□ Þriggja manna nefnd skal dæma um, hvaða veitingahús fullnægja ákvæðum b-liðar 1. mgr. Skal áfengisvarnaráð tilnefna einn mann í nefndina, Samband veitinga- og gistihúsaeigenda einn mann, en dómsmálaráðherra skipar formann nefndarinnar án tilnefningar.

□ Áður en vínveitingaleyfi er veitt, skal leita umsagnar bæjarstjórnar eða sýslunefndar í þeim kaupstað eða sýslu, er í hlut á, og er ráðherra óheimilt að veita slíkt leyfi, ef hlutaðeigandi bæjarstjórn eða sýslunefnd reynist leyfisveitingu mótfallin.

□ Utan kaupstaða er einungis heimilað að veita vínveitingaleyfi á þeim árstíma, sem heimsóknir erlendra ferðamanna eru að jafnaði mestar, þ. e. frá 1. júní til 30. september.

□ Vínveitingaleyfi skulu ekki veitt lengur en til fjögurra ára í senn. Veitingaleyfi skal bundið við nafn og veitir leyfishafa aðeins rétt til veitinga í því húsnæði, er hann hefur, þegar leyfið er veitt. Öll leyfi skulu gefin út með fyrirvara um, að stytta megi leyfistímann án skaðabótaskyldu fyrir ríkissjóð, ef sérstakar ástæður mæla með því að dómi ráðherra.

□ Veitingaleyfi má binda þeim skilyrðum, sem dómsmálaráðherra telur nauðsynleg, m. a. er heimilt að binda leyfið eingöngu við veitingar léttra vína. Ef veitingamaður brýtur gegn settum skilyrðum eða uppfyllir þau ekki lengur, skal hann þegar missa vínveitingaleyfi sitt. ...[1]

□ Skylt er löggæzlumönnum að gefa sérstakar gætur að starfsemi þeirra veitingahúsa, sem vínveitingaleyfi hafa. Ráðherra getur ákveðið nánara eftirlit með þeim veitingastöðum, er vínveitingaleyfi hafa. Ríkissjóður greiðir kostnað eftirlitsins, en leyfishafar skulu endurgreiða hann ríkissjóði eftir ákvörðun ráðherra. Ráðherra setur þeim, er eftirlitið annast, erindisbréf[2] um, hvernig þeir skuli haga starfi sínu.

□ Nánari fyrirmæli um vínveitingar, þar á meðal um veitingatíma, álagningu og lögregluefirlit með veitingastöðum, skulu sett í reglugerð.[3] Áður en slík reglugerð er sett, skal leitað umsagnar áfengisvarnaráðs.

[1] *L. 79/1975, 25. gr.* [2] *Erindisbréf 03.03.1955 (ekki birt).* [3] *Rg. 118/1954, sbr. 121/1966, 328/1973, 298/1976, 645/1980 og 262/1982 (um sölu og veitingar áfengis).*

■ **13. gr.** Áfengis- og tóbaksverzlun ríkisins, útsölur hennar og veitingastaðir, sem leyfi hafa til veitingar áfengra drykkja, mega aðeins afhenda áfengi gegn staðgreiðslu.

□ Ákvæði greinar þessarar gilda eigi um sölu vínanda til lyfsala og lækna, sem rétt hafa til lyfjasölu, sbr. 11. gr.

■ **14. gr.** Áfengissölubúðir skulu vera lokaðar á helgidögum þjóðkirkjunnar[1] og frá hádegi á laugardögum og aðfangadögum stórhátíða; einnig þá daga, er almennar kosningar til Alþingis og sveitarstjórna fara fram, svo og sumardaginn fyrsta, 1. maí, 17. júní og fyrsta mánudag í ágúst.

□ Lögreglustjórum er heimilt að loka áfengisútsölu eða banna vínveitingar á veitingastöðum, sem leyfi hafa til áfengisveitinga, fyrirvaralaust um lengri eða skemmri tíma, þegar sérstaklega stendur á. Áfengis- og tóbaksverzlun ríkisins eða veitingamaður, sem í hlut á, getur skotið ákvörðun lögreglustjóra til dómsmálaráðherra. Ekki frestar málskot framkvæmd lokunarinnar eða bannsins.

□ Á sama hátt er lögreglustjórum heimilt, ef sérstaklega stendur á, að banna um stundarsakir afhendingu áfengissendinga, þar á meðal úr pósti.

[1] *Sjá l. 45/1926.*

■ **15. gr.** Dómsmálaráðherra setur reglugerð[1] um sölu og veitingar vína samkvæmt þessum kafla.

□ Heimilt er að ákveða í þeirri reglugerð hámark þess áfengis, sem Áfengis- og tóbaksverzlun ríkisins og útsölur hennar mega afhenda einstaklingum (mánaðarskammt, ársskammt), svo og setja nánari reglur um meðferð áfengis.

□ Brot gegn ákvæðum reglugerðarinnar varða refsingu samkvæmt lögum þessum.

[1] *Rg. 118/1954, sbr. 121/1966, 328/1973, 298/1976, 645/1980 og 262/1982 (um sölu og veitingar áfengis). Sjá enn fremur rg. 127/1954.*

V. kafli. Meðferð áfengis í landinu.

■ **16. gr.** Áfengi má ekki afhenda né veita neinum, sem er bersýnilega ölvaður.

□ Óheimilt er að selja þeim manni áfengi, er sekur hefur gerzt um óleyfilega sölu eða bruggun áfengis. Skylt er að tilkynna útsölustöðum Áfengis- og tóbaksverzlunar ríkisins jafnóðum, hverjir gerzt hafa sekir um óleyfilega sölu eða bruggun áfengis.

□ Yngri mönnum en 20 ára má ekki selja, veita eða afhenda áfengi með nokkrum hætti. Ávallt þegar ástæða er til að ætla, að kaupandi eða viðtakandi áfengis hafi ekki náð þessum aldri, skal sá, sem selur, veitir eða afhendir það, láta hlutaðeiganda sanna aldur sinn á þann hátt að sýna nafnskírteini með mynd eða á annan fullnægjandi hátt.

□ Áfengisauglýsingar eru bannaðar.

□ Nánari ákvæði skal setja í reglugerð.

■ **17. gr.** Allt það áfengi, sem Áfengis- og tóbaksverzlun ríkisins lætur af hendi, skal merkt innsigli hennar. Finnist í vörzlum manns áfengi, sem ekki er merkt innsigli Áfengis- og tóbaksverzlunar ríkisins eða tollyfirvalda og ætla má að sé ólöglegt, skal honum skylt að

færa sönnur á, hvernig hann hafi fengið það. Geri hann það ekki, [skal refsa honum samkvæmt lögum þessum].[1)]

□ Áfengissendingar skulu greinilega merktar þannig, að séð verði á umbúðum, að innihald sendingarinnar sé áfengi ætlað til neyzlu. Nú leikur vafi á, hvort áfengi sé í sendingu, og skal þá hlutaðeigandi afgreiðslumaður, þar á meðal póstafgreiðslumaður neita að taka við sendingu.

[1)] *L. 52/1978, 1. gr.*

■ **18. gr.** Með þeirri undantekningu, sem í 10., 11., 12. og 20. gr. segir, skal öllum óheimilt að veita, selja eða láta af hendi áfengi til annarra manna gegn því, að gjald eða annað verðmæti komi fyrir.

■ **19. gr.** Láti nokkur viðgangast ólöglegan tilbúning áfengis, ólöglega sölu eða geymslu þess í húsum sínum eða á landi sínu, [skal refsa honum samkvæmt lögum þessum].[1)] Sama refsing liggur við, ef skip, bátar eða önnur flutningatæki eru með vitund og vilja eigandans notuð til geymslu, flutnings eða sölu ólöglegs áfengis.

□ Menn með lögregluvaldi, þar á meðal hreppstjórar og lögregluþjónar, hver í sínu umdæmi, eða sérstakir löggæzlumenn, hafa vald til að hefja lögreglurannsókn gegn þeim, sem staðnir eru að brotum á þessum lögum eða grunaðir um brot. Þeir hafa og vald til þess að rannsaka flutningatæki, svo sem skip, báta, bifreiðar, vagna o. s. frv., og stöðva þau, á meðan á rannsókn stendur. Skyldir eru þeir að senda viðkomandi dómara þegar í stað skýrslu um rannsóknina og staðfesta eftirrit af prófum, ef fram hafa farið, en dómarinn tekur málið til frekari meðferðar.

□ Enn fremur er þeim heimilt að rannsaka, hvort bifreiðar hafi áfengi meðferðis, þó að það sé löglega keypt, enda liggi fyrir rökstuddur grunur um, að áfengið sé ætlað til ólöglegrar sölu.

□ Nú finnst áfengi í bifreið, þegar svo stendur á sem í næstu málsgrein hér á undan segir, og skal þá refsa eiganda þess, sem hann væri sekur um ólöglega áfengissölu, nema leiddar séu að því sterkar líkur, að áfengið sé ekki ætlað til sölu.

□ Ökumönnum leigubifreiða og annarra almenningsbifreiða er bannað að taka ölvuð ungmenni yngri en 20 ára til flutnings í bifreiðum sínum eða leyfa þeim áfengisneyzlu þar. Þó skal heimilt að flytja slík ungmenni án tafar til heimila þeirra, til lögregluyfirvalda og á sjúkrahús. Þá er ölvaður maður óskar flutnings með leigubifreið eða annarri almenningsbifreið, eða farþegi í slíku farartæki neytir áfengis í því, skal bifreiðarstjóri krefjast þess, að hlutaðeigandi sanni aldur sinn með nafnskírteini með mynd eða á annan fullnægjandi hátt, ef hann hefur ástæðu til að ætla, að hlutaðeigandi hafi ekki náð 20 ára aldri.

[1)] *L. 52/1978, 2. gr.*

■ **20. gr.** Bannað er að neyta áfengis í veitingastofum, veitingatjöldum eða öðrum þeim stöðum, þar sem veitingar fara fram, sbr. þó 12. gr. og 2 málsgr. þessarar greinar. Sama gildir og um félagsherbergi.

□ Lögreglustjóri[1)] má þó veita félögum manna leyfi til áfengisveitinga í félagsherbergjum eða almennum veitingastöðum, öðrum en þeim, er um getur í 12. gr. Slíkt leyfi má þó einungis veita stjórnum félaganna, þegar um er að ræða árshátíðir félaganna eða samkvæmi innanfélagsmanna og gesta þeirra, sem haldin eru af sérstöku tilefni. Eigi má þó veita leyfi, nema sýnt sé, að félagsskapurinn í heild eða einstakir félagsmenn hafi ekki hagnað af. Slík vínveitingaleyfi má ekki veita skemmtifélögum. Ekki má heldur veita leyfi samkvæmum félaga, sem ætla má að til sé stofnað í tekjuskyni fyrir veitinga- eða skemmtistaði. Sannist það, að félög misnoti áfengisveitingaleyfi eða afli þess undir fölsku yfirskini, missa þau rétt til að fá slík leyfi í tvö ár.

□ Bannað er að bera með sér áfengi inn á veitingastaði, annað en það, sem þangað er flutt til heimilla veitinga. Á sama hátt er bannað að bera með sér áfengi út af veitingastað.

□ Ungmennum yngri en 18 ára er óheimil dvöl eftir kl. 8 að kvöldi á veitingastað, þar sem vínveitingar eru leyfðar, nema í fylgd með foreldrum sínum eða maka. Dyraverðir, eftirlitsmenn og framreiðslumenn skulu láta ungmenni, er koma á slíka staði eða dveljast þar eftir kl. 8 að kvöldi án samfylgdar foreldra sinna eða maka, sanna aldur sinn á þann hátt að sýna nafnskírteini með mynd eða á annan fullnægjandi hátt, enda sé ástæða til að ætla, að hlutaðeigandi hafi ekki náð 18 ára aldri.

[1)] *Sjá rg. 118/1954, 14. gr.*

VI. kafli. Ölvun.

■ **21. gr.** Hver sá, sem sökum ölvunar veldur óspektum, hættu eða hneyksli á almannafæri, opinberum samkomum, í bifreiðum eða öðrum farartækjum eða skipum, skal sæta ábyrgð samkvæmt lögum þessum.

■ **22. gr.** Hver embættismaður eða starfsmaður ríkisins eða opinberra stofnana, sem er ölvaður, þegar hann er að gegna embætti sínu eða starfi, skal sæta refsingu. Sé um miklar sakir að ræða eða brot ítrekað, varðar það frávikningu úr stöðunni um stundarsakir eða að fullu og öllu. Eigi læknir í hlut, skal hann missa lækningaleyfi sitt ásamt embættinu.

□ Sömu refsingu skal hver sá læknir sæta, þótt hann sé ekki embættismaður, sem er ölvaður, þegar hann er að gegna læknisstörfum, og kemur þá missir lækningaleyfis um stundarsakir eða fyrir fullt og allt í stað embættis- eða sýslunarmissis.

■ **23. gr.** Séu lyfsalar eða þjónar þeirra ölvaðir við störf sín, sæta þeir sömu refsingu og læknar.

■ **24. gr.**[1)] Ef flugmenn, bifreiðarstjórar, skipstjórar, stýrimenn, bátsformenn eða vélstjórar eru undir áhrifum áfengis við flug, akstur, stjórn skips eða vélar, varðar það missi réttar til að stjórna flugvél, bifreið, skipi, bát eða vél um stundarsakir, þó eigi skemur en 3 mánuði, eða fyrir fullt og allt, ef miklar sakir eru eða brot er ítrekað.

□ Sömu refsingu skulu framangreindir menn sæta, þótt annar hafi haft með höndum starf þeirra í farartækinu, ef þeir eru sjálfir í því og áttu að annast starfið, en vanræktu það sökum ölvunar og verulegt slys hlauzt af því.

□ Það varðar refsingu að veita mönnum þeim, sem tilgreindir eru í 1. málsgr., áfengi, þegar þeir eru að störfum.

□ Ákveða skal í reglugerð, að flugmönnum, bifreiðarstjórum og stjórnendum hvers konar farartækja, sem annast mannflutninga, sé bannað að neyta áfengis vissan tíma áður en þeir hefja störf sín.

[1)] *Sjá l. 40/1968, 24. og 25. gr.*

■ **25. gr.** Leiki vafi á, hvort sakborningur samkvæmt þessum kafla sé undir áhrifum áfengis, skal bæði dómara og sakborning heimilt að láta skera úr því með blóðrannsókn, sem læknir eða annar kunnáttumaður framkvæmir.

VII. kafli. Áfengisvarnir.

■ **26. gr.** Ríkisstjórnin skipar sér til aðstoðar áfengisvarnaráðunaut. Skal hann skipaður að fengnum tillögum frá stjórnum þeirra bindindisfélaga, sem styrks njóta af opinberu fé til bindindisstarfsemi.

□ Áfengisvarnaráðunautur starfar samkvæmt erindisbréfi, sem ríkisstjórnin setur honum. Um ákvörðun launa hans fer eftir ákvæðum laga um kjarasamninga opinberra starfsmanna.[1)]

[1)] *Nú l. 46/1973.*

■ **27. gr.** Áfengisvarnaráð skal skipað fimm mönnum. Áfengisvarnaráðunauturinn er sjálfkjörinn formaður ráðsins, en hinir fjórir, ásamt jafnmörgum varamönnum, skulu kosnir hlutfallskosningu í sameinuðu Alþingi að afstöðnum hverjum almennum alþingiskosningum. [Heilbrigðismálaráðherra][1)] skipar varaformann ráðsins, að fengnum tillögum frá stjórnum þeirra bindindisfélaga, sem styrks njóta af opinberu fé. Áfengisvarnaráð skal hafa skrifstofu í Reykjavík. Veitir áfengisvarnaráðunautur henni forstöðu. Kostnaður við störf áfengisvarnaráðs greiðist úr ríkissjóði.

[1)] *L. 52/1978, 3. gr.*

■ **28. gr.** Áfengisvarnaráð fer með yfirstjórn allra áfengisvarna í landinu. Það skal stuðla að bindindissemi, vinna gegn neyzlu áfengra drykkja og reyna í samráði við ríkisstjórn, áfengisvarnanefndir og bindindissamtök að afstýra skaðlegum áhrifum áfengisneyzlu.

□ Áfengisvarnaráð skal hafa umsjón með áfengisvarnanefndum, samræma störf þeirra og vera þeim til aðstoðar og leiðbeiningar í hvívetna. Það skal fylgjast sem bezt með áfengis- og bindindismálum og veita hlutlausar upplýsingar um þau til blaða og annarra aðila, er óska þeirra.

□ Umsagnar áfengisvarnaráðs skal jafnan leita, áður en reglugerðir samkvæmt lögum þessum eru settar. Álits þess skal einnig leita varðandi verðlagningu áfengis.

□ Að öðru leyti fer áfengisvarnaráð með þau störf, sem lög þessi ákveða.

□ Nánari ákvæði um störf áfengisvarnaráðs skulu sett í reglugerð.[1)]

[1)] *Rg. 130/1954 (um áfengisvarnaráð). Um birtingu síðustu mgr. 28. gr., sjá Stjtíð. A 1972, bls. 100.*

■ **29. gr.** Af ágóða Áfengis- og tóbaksverzlunar ríkisins skal árlega leggja í gæzluvistarsjóð framlag, eins og ákveðið er í lögum um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra (nr. 39 19. maí 1964), og fer um meðferð fjár þessa eftir ákvörðun heilbrigðisstjórnar, sbr. nefnd lög.

■ **30. gr.** Áfengisvarnanefndir skulu vera í öllum hreppum og kaupstöðum landsins, þriggja manna í hreppum, sjö manna í kaupstöðum, öðrum en Reykjavík, þar sem nefndin er skipuð níu mönnum. Ráðherra skipar formann nefndanna, að fengnum tillögum áfengisvarnaráðs, en að öðru leyti skulu nefndarmenn kosnir af hlutaðeigandi hreppsnefndum og bæjarstjórnum. Skylt er að viðhafa hlutfallskosningu, ef óskað er. Kjörtími nefndarmanna er fjögur ár. Nefndirnar skulu vera ólaunaðar, en kostnaður við störf þeirra, ef einhver er, greiðist úr ríkissjóði að öðru leyti en því, að hlutaðeigandi hreppur eða kaupstaður greiðir fyrir nauðsynlegt húsnæði handa þeim.

□ Áfengisvarnanefndir skulu vera ráðgefandi um öll bindindis- og áfengismál fyrir sveitarstjórnir, lögreglustjóra, áfengisvarnaráð, ríkisstjórn og aðra þá aðila, sem komið geta til greina í því sambandi. Verksvið nefndanna skal að öðru leyti ákveðið í reglugerð,[1)] sem ráðherra gefur út, að fengnum tillögum áfengisvarnaráðs.

□ [Heilbrigðismálaráðherra][2)] er heimilt að fela félagsmálaráði Reykjavíkur störf áfengisvarnanefndar í Reykjavík að nokkru eða öllu leyti. Ráðherra kveður nánara á um starfssvið nefndanna að þessu leyti í reglugerð.[3)]

□ Nú ákveður sveitarstjórn utan Reykjavíkur að stofna félagsmálaráð, og getur þá [heilbrigðismálaráðherra][2)] með sama hætti falið því störf áfengisvarnanefndar að nokkru eða öllu leyti.

[1)] *Rg. 595/1982 (um áfengisvarnanefndir).* [2)] *L. 52/1978, 4. gr.* [3)] *Rg. 121/1971.*

■ **31. gr.** Í öllum skólum, er opinbers styrks njóta, skal fara fram fræðsla um áhrif áfengisnautnar. Sérstaka áherzlu skal leggja á að upplýsa, hvaða áhrif ofnautn áfengis hefur á líkama mannsins, vinnuþrek, siðferðisþroska hans og sálarlíf, á heimili manna, umgengnisvenjur og almenna siðfágun, á fjárhag einstaklinga og þjóðarinnar, á öryggi í vandasömu starfi og atvinnu manna almennt. Enn fremur skal veita fræðslu um það, hver sé öruggasta leiðin til að forðast ofnautn áfengis.

□ Fræðslumálastjórninni skal skylt að sjá svo um, að skólarnir eigi þess jafnan kost að fá hentugar kennslubækur og kennslukvikmyndir til fræðslu um áhrif áfengisnautnar, eftir því sem við á á hverju skólastigi.

□ Ráðherra setur með reglugerð[1)] nánari fyrirmæli um fræðslu samkvæmt þessari grein, þar á meðal um fjölda kennslustunda í hverjum skóla.

[1)] *Rg. 103/1956 (um bindindisfræðslu).*

■ **32. gr.** Ríkisstjórnin skal láta auglýsa í skipum, sem annast farþegaflutning með ströndum landsins, á veitingahúsum, pósthúsum og símastöðvum og öðrum þeim stöðum, sem þurfa þykir, útdrátt úr lögum þessum.

VIII. kafli. Refsiákvæði.

■ **33. gr.** [Brot gegn lögum þessum eða reglum settum samkvæmt þeim varða sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 árum.

□ Við ákvörðun sektar skal hafa hliðsjón af útsöluverði sambærilegs áfengis hjá Áfengis- og tóbaksverslun ríkisins.

□ Brot gegn 3. og 7. gr. varða fangelsi auk sektar, ef áfengið hefur verið ætlað til sölu eða veitinga fyrir borgun og brot er margítrekað eða að öðru leyti stórfellt.

□ Ef maður gerir sér að atvinnu ólöglega áfengissölu eða veitingar eða slíkt brot er margítrekað, varðar það fangelsi auk sektar. Sama er um brot veitingamanns, sem leyfi hefur til áfengisveitinga, og brot er margítrekað eða að öðru leyti stórfellt.][1)]

[1)] *L. 52/1978, 5. gr.*

■ **34. gr.** [Gera skal upptækt til ríkissjóðs:

a. Áfengi, sem ólöglega er flutt til landsins.

b. Áfengi, sem skotið er undan innsigli eða vanrækt að skýra frá.

c. Áfengi, sem flutt er eða geymt ólöglega í bifreið, sbr. 4. mgr. 19. gr.

d. Áfengi, sem borið er ólöglega inn á veitingastað eða út af honum.

e. Áfengi, sem ungmenni yngri en 20 ára hafa undir höndum.

f. Áfengi í vörslu þeirra, sem brotlegir gerast samkv. 21. gr.][1)]

[1)] *L. 52/1978, 6. gr.*

■ **35. gr.** [Skip, sem áfengi er ólöglega flutt með hingað til lands, sbr. 3. gr., skal ávallt vera að veði til tryggingar greiðslu á sektum og málskostnaði, og má kyrrsetja það og selja, að undangengnu fjárnámi, til lúkningar hvoru tveggja.

□ Sama gildir um skip, þá er skipstjóri skýrir rangt frá um áfengi, er hann hefur meðferðis, eða dregur að skýra frá áfengisbirgðum, sbr. 4. gr.

□ Flytji skip hingað ólöglega áfengi, svo að telja megi það verulegan hluta af farmi þess, er heimilt að gera skipið upptækt til ríkissjóðs.

□ Ákvæði greinar þessarar gilda einnig um flugvélar eða annan farkost, sem áfengi hefur verið flutt með.][1)]

[1)] *L. 52/1978, 7. gr.*

■ **36. gr.** [Ef áfengi er flutt inn í því skyni að selja það eða veita fyrir borgun telst brot fullframið, þegar áfengið hefur verið flutt inn í landhelgi.][1)]

[1)] *L. 52/1978, 8. gr.*

■ **37. gr.** [Misbeiti læknir lækningaleyfi sínu til þess að útvega mönnum áfengi til neyslu, með því að láta af hendi áfengi eða áfeng lyf eða lyfseðil á áfengi, án þess að áfengið sé nauðsynlegt til lækninga, skal hann sæta refsingu samkvæmt lögum þessum.

□ Sama gildir um lyfsala og starfsmenn þeirra, ef þeir misnota aðstöðu sína til þess að selja mönnum áfengi til neyslu.

□ Sé brot margítrekað eða að öðru leyti stórfellt, skal svipta sökunaut leyfi til þess að láta af hendi áfengi eða áfengisblöndur eða gefa út áfengisseðla.][1)]

[1)] *L. 52/1978, 9. gr.*

■ **38. gr.** [Misnoti veitingamaður, sem leyfi hefur til áfengisveitinga, leyfi sitt með því að veita áfengi á öðrum tímum eða á annan hátt en honum er heimilt, eða aðrar víntegundir, svo og með því að selja eða afhenda áfengi, án þess að neytt sé á staðnum, eða hann brýtur á annan hátt fyrirmæli, sem um áfengisveitingar gilda, varðar það refsingu samkvæmt lögum þessum, svo og sviptingu veitingaleyfis um stundarsakir og fyrir fullt og allt, ef brot er margítrekað eða að öðru leyti stórfellt.

□ Brot þjónustumanna varða og refsingu samkvæmt lögum þessum.][1)]

[1)] *L. 52/1978, 10. gr.*

■ **39. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 52/1978, 11. gr.*

■ **40. gr.** [Verði maður, sem leyfi hefur til veitingastarfsemi, sekur um brot á lögum þessum, og brot á sér stað í sambandi við atvinnurekstur hans, og skal þá auk refsingar svipta hann veitingaleyfi um stundarsakir eða fyrir fullt og allt, ef brot er margítrekað eða að öðru leyti stórfellt.][1)]

[1)] *L. 52/1978, 12. gr.*

■ **41. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 52/1978, 13. gr.*

■ **42. gr.** [Hafi bifreiðastjóri ítrekað gerst sekur um ólöglega áfengissölu, varðar það hann missi réttar til að stjórna bifreið um stundarsakir, þó eigi skemur en 3 mánuði, eða fyrir fullt og allt, ef miklar sakir eru eða brot margítrekað.][1)]

[1)] *L. 52/1978, 14. gr.*

■ **43.—45. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 52/1978, 15. gr.*

■ **46. gr.** [Sá, sem kemur því til leiðar með fortölum eða fjárframlögum, heitum, hótunum eða ráðum sínum, að brotin verði ákvæði 3. gr., 1. málsgr. 6. gr. eða 7. gr., veitir til þess aðstoð í orði eða verki, tekur þátt í gróða af þeim brotum eða aðstoðar aðra til að halda þeim gróða, skal, þótt hann verði ekki talinn aðalmaður í verknaðinum, sæta refsingu samkvæmt lögum þessum.][1)]

[1)] *L. 52/1978, 16. gr.*

IX. kafli. Ýmis ákvæði.

■ **47. gr.** ...[1)]

□ Gera skal aðför hjá hinum seku til lúkningar sektum samkvæmt lögum þessum, og því aðeins skulu þeir afplána sektir í fangelsi, að fé þeirra hrökkvi ekki fyrir þeim.

[□ Fjárnám fyrir sektum og kostnaði skal gera í bátum og öðrum flutningatækjum, sem notuð eru til ólöglegs áfengisflutnings.][2)]

[1)] *L. 84/1971, 3. gr.* [2)] *L. 52/1978, 17. gr.*

■ **48. gr.** Vinnuskylda má vera samfara afplánun sekta samkvæmt lögum þessum.

■ **49. gr.** Fara skal með mál út af brotum á lögum þessum og reglum að hætti opinberra mála.

■ **50. gr.** Lög þessi skal prenta á íslenzku, dönsku, þýzku, ensku og frönsku, og svo mörg eintök, að nægi til að senda umboðsmönnum ríkisins í öðrum löndum.

Lög um undanþágu frá lögum nr. 91 14. nóv. 1917,[1)] um aðflutningsbann á áfengi.

[1)] *Nú l. 82/1969.*

■ **1. gr.** Vín, sem ekki er í meira en 21% af vínanda (alkohol) að rúmmáli, skulu undanþegin ákvæðum laga 14. nóv. 1917,[1)] um aðflutningsbann á áfengi, um bann gegn innflutningi, veitingu, sölu og flutningi um landið. Undanþága þessi um aðflutning vína nær þó eingöngu til vína, sem eiga uppruna í löndum, sem veita beztu kjör fyrir íslenzkan saltfisk.

[1)] *Nú l. 82/1969.*

■ **2. gr.** Ráðherra getur með reglugerð[1)] sett ákvæði til varnar misbrúkun við sölu og veitingu þessara vína. Þó mega ákvæði þessi ekki ganga svo langt, að þau geri að engu undanþágu vínanna frá ákvæðum aðflutningsbannlaganna. Í reglugerðina má setja ákvæði um sektir fyrir brot gegn henni.

[1)] *Rg. 108/1931.*

■ **3. gr.** Vegna eftirlits með óheimiluðum áfengisinnflutningi haldast óbreytt ákvæðin í lögum 14. nóv. 1917,[1)] um skyldu skipstjóra að tilkynna lögreglustjóra, hve mikið áfengi og hvaða áfengi skipið hafi meðferðis, og um innsiglun þess áfengis, sem ekki á að fara hér í land.

[1)] *Nú l. 82/1969.*

VII. DÓMSTÓLAR OG RÉTTARFAR.

1936 Nr. 85 23. júní

Lög um meðferð einkamála í héraði.

[I. kafli. Um réttarsáttir.][1)]

[1)] *L. 28/1981, 1. gr.*

■ **[1. gr.** 1. Héraðsdómari skal leita sátta í einkamálum, ef aðilar eiga forræði á sakarefninu, nema hann telji víst, að sáttatilraun verði árangurslaus vegna eðlis málsins, afstöðu aðila eða annarra ástæðna.

2. Dómari leitar venjulega sátta, þegar verjandi hefur tjáð sig um málið skv. 1. mgr. 106. gr. Þó má hann fresta sáttatilraun, ef hann telur það heppilegt, og jafnan getur hann síðar leitað sátta, þótt það hafi þegar verið gert.

3. Ekki veldur það ómerkingu héraðsdóms í æðra dómi, að sátta hefur ekki verið leitað.][1)]

[1)] *L. 28/1981, 2. gr.*

■ **[2. gr.** 1. Dómari getur synjað aðilum um að gera réttarsátt, ef hann telur ólögmætt að gera hana, efni hennar óljóst eða ómögulegt að efna hana. Dómari skal kveða upp úrskurð um synjun sína, ef þess er krafist.

2. Gera má réttarsátt um hluta málsefnis, og heldur mál þá áfram að öðru leyti í héraðsdómi. Ef sátt verður um allt annað en málskostnað, skal hann ákveðinn með úrskurði.

3. Gera má réttarsátt um atriði, þótt kröfur um þau hafi ekki verið gerðar í stefnu.

4. Gera má réttarsátt í héraðsdómi um málsefni, sem dæmt hefur verið í héraði, á næstu 9 mánuðum eftir birtingu dóms.][1)]

[1)] *L. 28/1981, 3. gr.*

■ **[3. gr.** Í þingbók eða dómabók skal geta réttarsáttar og skulu aðilar eða umboðsmenn þeirra undirrita bókunina. Tekur réttarsáttin þá gildi. Réttarsáttin skal gerð skriflega, og sé hún ekki skráð í heild í réttarbókina, skal leggja hana fram í dómi sem málskjal. Ef mál heldur áfram að nokkru, skal þess getið í bókuninni, ella er dómsmálinu lokið.][1)]

[1)] *L. 28/1981, 4. gr.*

■ **[4. gr.** Réttarsátt er löglegur aðfarargrundvöllur, enda sé hún gildur samningur og fullnægi formkröfum réttarfars.][1)]

[1)] *L. 28/1981, 5. gr.*

■ **[5. gr.** 1. Höfða má dómsmál með venjulegum hætti til að fá réttarsátt staðfesta eða ógilta að hluta eða öllu leyti.

2. Ef aðili byggir rétt fyrir dómi, þar á meðal fógeta-, skipta-, uppboðs- eða þinglýsingarrétti, á réttarsátt, getur gagnaðili vefengt gildi hennar, og sker dómurinn úr.

3. Héraðsdómari er bundinn af úrlausn hliðsetts dómstóls um atriði, sem hann hefur tekið ákvörðun um.

4. Ákvarðanir héraðsdómara um réttarsáttir má kæra til æðra dóms innan 3 mánaða frá því, að bókað var um hana í þingbók eða dómabók skv. 3. gr.][1)]

[1)] *L. 28/1981, 6. gr.*

■ **6. gr.—28. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 28/1981, 1. gr.*

II. kafli. Um dómara o. fl.

■ **29. gr.** [1. Með dómsstörf í einkamálum, þar á meðal skipti, fógetagerðir, uppboð og þinglýsingar, fara sýslumenn í sýslum landsins, bæjarfógetar í kaupstöðum, sérstakir héraðsdómarar í sýslum og kaupstöðum, borgarfógetar, sakadómarar og borgardómarar í Reykjavík og lögreglustjóri á Keflavíkurflugvelli. Meðdómendur sitja í dómi eftir reglum laga.

2. Rétt er öllum héraðsdómurum að halda dómþing utan lögsagnarumdæmis síns, ef það þykir heppilegt til upplýsinga í máli, enda valdi það ekki verulegum drætti á því.

3. Sá, sem settur er til að dæma ákveðið mál, skal kveða upp dóm í þinghá, þar sem hann er búsettur, nema dómsuppkvaðning í því lögsagnarumdæmi, þar sem mál var flutt, valdi hvorki kostnaðarauka né drætti á dómsuppsögn.][1)]

[1)] *L. 28/1981, 7. gr.*

■ **30. gr.** Dómsmálaráðherra setur dómara til að fara með og dæma einstök mál (setudómara), þar sem hinn reglulegi dómari hefir vikið úr dómarasæti.

□ Ef mál er sérstaklega umfangsmikið eða vandasamt að öðru leyti, svo að ætla má, að hinn reglulega dómara skorti tíma frá öðrum embættisstörfum eða sé af öðrum ástæðum ofvaxið að fara með það, getur dómsmálaráðherra skipað sérstakan dómara til að gegna því, enda hafi hinn reglulegi dómari færzt undan að sinna máli af nefndum ástæðum. Hinum skipaða dómara er þá, nema öðruvísi sé mælt í skipunarbréfi hans, heimilt að halda dómþing í málinu hvar á landinu sem vera skal. Heimildin í þessari málsgrein tekur og til skipta-, fógeta- og uppboðsgerða.

□ Ríkissjóður greiðir alltaf þann kostnað, sem leiðir af skipun dómara samkvæmt þessari grein.

■ **31. gr.** [1. Forseti Íslands skipar reglulega héraðsdómara.

2. Hinir reglulegu héraðsdómarar skulu hafa skrifstofu í lögsagnarumdæmi sínu. Ef sami maður er reglulegur héraðsdómari í tveimur eða fleiri lögsagnarumdæmum, skal dómsmálaráðherra ákveða, hvar skrifstofa eða skrifstofur hans skuli vera nema lög kveði á um það atriði.][1)]

[1)] *L. 28/1981, 8. gr.*

1936 Nr. 85 23. júní

■ **32. gr.** Engan má skipa í fast dómarasæti, nema hann:

1. Sé svo andlega og líkamlega haustur, að hann geti gegnt stöðunni.
2. Sé 25 ára gamall.
3. Sé lögráður og hafi forræði fjár síns.
4. Hafi óflekkað mannorð.
5. Hafi íslenzkan ríkisborgararétt.
6. Hafi lokið embættisprófi í lögfræði við Háskóla Íslands eða jafngildu prófi við aðra háskóla samkvæmt íslenzkum lögum.
7. [Hafi enn fremur 3 ár samtals verið alþingismaður, skrifstofustjóri Alþingis eða fulltrúi í skrifstofu þess, skrifstofustjóri eða fulltrúi í stjórnarráðinu, fulltrúi héraðsdómara, þar á meðal borgardómara, borgarfógeta og sakadómara í Reykjavík, eða fulltrúi lögreglustjórans þar, lögreglustjóri eða bæjarstjóri, ritari forseta Íslands, bankastjóri,][1] sendiherra eða fulltrúi sendiherra, verið kennari í lögum við háskólann, gegnt málflutningsstörfum að staðaldri eða verið settur héraðsdómari, eða gegnt opinberu starfi, sem laga- eða hagfræðipróf þarf til. Leggja má saman starfstíma í hverri einstakri af starfsgreinum þessum. Undantekningu frá ákvæðum þessa töluliðs má gera um menn, er sérstakan orðstír hafa getið sér fyrir ritstörf um lögfræðileg efni.

□ Settir héraðsdómarar og dómarar samkvæmt 30. gr. skulu fullnægja ákvæðum 1.—6. tölul. þessarar greinar. Þó má til bráðabirgða og ef sérstaklega stendur á, setja yngri mann en 25 ára, og mann, er ekki hefir lokið embættisprófi í lögum. Slíkan mann má þó ekki setja lengur en 3 mánuði í senn.

[1] *L. 100/1950, 1. gr.*

■ **33. gr.** Dómsmálaráðherra getur löggilt héraðsdómurum fulltrúa, er sé að minnsta kosti 21 árs gamall og fullnægi skilyrðunum í 1. og 3. og 4.—6. tölul. 32. gr. Utan kaupstaða má þó víkja frá skilyrðinu í 6. tölul., ef aðili hefir að minnsta kosti tvö ár gegnt að staðaldri skrifarastörfum í skrifstofu héraðsdómara.

□ Löggiltur fulltrúi getur, auk nótaríalgerða, framkvæmt á ábyrgð héraðsdómara þessar dómsathafnir:

1. Uppskriftargerðir í sambandi við skipti búa.
2. Fógetagerðir.
3. Uppboðsgerðir.

□ Ef fulltrúi fullnægir skilyrðum 6. töluliðar 32. gr., getur hann og kveðið upp úrskurði í sambandi við áðurnefndar dómsathafnir.

□ Rétt er dómsmálaráðherra að löggilda fulltrúa héraðsdómara til að framkvæma allskonar dómsathafnir í forföllum héraðsdómara eða vegna annríkis og á hans ábyrgð.

□ Dómsmálaráðherra getur með reglugerð ákveðið, að fulltrúar [yfirborgardómara og yfirborgarfógeta][1] í Reykjavík, einn eða fleiri, hafi með höndum, undir eftirliti [yfirborgardómara og yfirborgarfógeta][1], hverskonar dómsathafnir, og skal í reglugerðinni nánar ákveðið um þá starfsskiptingu.

[1] *L. 33/1963, 9. gr.*

■ **34. gr.** Dómari skal bæta tjón af dómaraverkum sínum, ef hann veldur því af ásetningi eða gáleysi. Um refsiábyrgð dómara fer samkvæmt almennum hegningarlögum og sérákvæðum einstakra laga.

□ Í æðra dómstóli má með dómi í aðalmálinu eða sjálfstætt gera héraðsdómara að greiða skaðabætur vegna meðferðar sinnar á máli, enda hafi honum verið stefnt til greiðslu skaðabóta. Í héraði verður dómari einungis sóttur til greiðslu skaðabóta vegna dómaraverks í sambandi við opinbert mál út af því eða eftir að refsidómur hefir verið kveðinn upp yfir honum í opinberu máli fyrir afbrot í dómarastarfi í því máli.

□ Með dómi æðra dómstóls í aðalmálinu eða sjálfstætt má dæma héraðsdómara til sektar [200—4000 krónur][1] fyrir hverskonar misferli um meðferð þess, enda hafi honum verið stefnt til ábyrgðar eða æðri dómur telji aðgerðir hans svo löglausar og aðfinnsluverðar, að þær skuli varða sektum.

□ ...[2]

[1] *L. 33/1963, 10. gr.* [2] *L. 57/1962, 61. gr. Nú l. 75/1973.*

■ **35. gr.** Nú telur dómsmálaráðherra dómara hafa misst hin almennu dómaraskilyrði, eða hafa gert sig sekan um misferli í dómarastarfi, enda hafi áminning æðra dóms eða ráðherra ekki komið að haldi, eða dómari hefir að áliti ráðherra með öðrum hætti rýrt svo álit sitt siðferðislega, að hann megi ekki lengur gegna dómaraembætti, og víkur ráðherra honum þá frá embætti um stundarsakir, en síðan skal höfða mál á hendur honum til embættismissis svo fljótt sem verða má.

□ Ef svo verður ástatt um dómara, er settir hafa verið til að gegna dómaraembætti um stundarsakir, eða dómara samkvæmt 30. gr. eða fulltrúa dómara, sem í 1. málsgr. segir, getur dómsmálaráðherra þegar tekið af honum starfann, án þess að bera þurfi málið undir dómstóla.

□ Rétt er hverjum þeim, er samkvæmt 1. eða 2. málsgr. hefir verið sviptur embætti eða starfa, að höfða mál með venjulegum hætti á hendur dómsmálaráðherra fyrir hönd ríkisvaldsins til úrlausnar um lögmæti þeirrar ráðstöfunar, enda höfði hann málið innan 6 mánaða frá því, er hún var gerð.

[□ Forseti getur þó veitt þeim dómara, sem orðinn er fullra 65 ára að aldri, lausn frá embætti, enda njóti hann þá sömu eftirlauna sem hann hefði fengið, ef hann hefði gegnt starfinu til 70 ára aldurs.][1]

[1] *L. 32/1948, 1. gr.*

■ **36. gr.** Dómari víkur úr dómarasæti í máli, ef hann er:

1. Aðili máls eða fyrirsvarsmaður aðilja. Þó þarf dómari venjulega ekki að víkja, þótt hann hafi eða hafi haft í embættisnafni önnur afskipti af máli, sem hann nú skal fara með sem dómari.
2. Skyldur eða mægður aðilja að feðgatali eða niðja eða að öðrum lið til hliðar, maki hans, unnusti eða unnusta, kjörforeldri eða kjörbarn, fósturforeldri eða fósturbarn.
3. Skyldur eða mægður fyrirsvarsmanni aðilja eða málflytjanda að feðgatali eða niðja eða að 1. lið til hliðar, maki hans, unnusti eða unnusta, kjörforeldri eða kjörbarn, fósturforeldri eða fósturbarn.
4. Hefir borið vitni um málsatvik eða verið skoðunar- eða matsmaður í málinu.
5. Hefir flutt málið eða leiðbeint aðilja í því.
6. Er svo venzlaður vitni eða matsmanni sem í 3. tölul. segir, enda sé krafizt úrskurðar um skyldu vitnis eða heimild til að bera vitni eða staðfesta skýrslu sína.

7. Er óvinur aðilja, eða málið varðar hann eða venzlamenn hans verulega fjárhagslega eða siðferðislega, eða annars er hætta á því, að hann fái ekki litið óhlutdrægt á málavöxtu.

■ **37. gr.** Dómari skal víkja af sjálfsdáðum, ef svo stendur á sem í 1.— 6. tölul. 36. gr. segir. Annars getur hann bæði vikið af sjálfsdáðum eða eftir kröfu aðilja, enda þarf hann þá ekki að víkja fyrr en mál er tekið til dóms eða kveða þurfi upp úrskurð, nema aðili hafi krafizt þess eða mál sé munnlega flutt.

□ Dómari úrskurðar sjálfur, hvort hann víki sæti. Ef dómari víkur sæti, ber honum að gera það, sem nauðsynlegt kann að vera til að halda máli í réttu horfi, þar til setudómari tekur við því. Hann getur og látið af hendi eftirrit af málsskjölum og gefið út dómsgerðir, þótt hann hafi vikið sæti.

□ Fulltrúi dómara er, án sérstakrar skipunar, óhæfur til að vinna þau dómarastörf, sem dómari má ekki vinna samkvæmt 36. gr.

□ Úrskurði dómara um, að hann víki sæti, verður ekki skotið til æðra dóms. ...[1)]

[1)] *L. 57/1962, 61. gr.*

■ [**37. A. gr.** 1. Ef deilt er um staðreyndir, sem fram eru bornar sem málsástæður og dómari telur þörf sérkunnáttu í dómi, getur hann skipað 2 meðdómsmenn, sem slíka kunnáttu hafa. Taka þeir að jafnaði sæti í dómi, áður en þing er háð til munnlegra skýrslugjafa, en dómari getur þó kvatt meðdómsmenn til fyrr. Heimilt er að meðdómsmaður sé einn fram að munnlegum flutningi máls eða töku skriflega flutts máls til dóms.

2. Ef mál er umfangsmikið eða sakarefni mjög mikilvægt frá almennu sjónarmiði eða fyrir aðila, er dómara rétt að kveðja til annan embættisdómara eða dómarafulltrúa, sem sitji í dómi með einum sérfróðum meðdómsmanni, eða tvo embættisdómara eða dómarafulltrúa. Til kvaðningar embættisdómara þarf dómari þó samþykki forstöðumanns embættis.

3. Ef meðdómsmaður hefur tekið sæti í dómi, hefur hann þaðan í frá í því máli sömu réttindi og skyldur og hinn reglulegi dómari.

4. Öllum, sem fullnægja lögmæltum skilyrðum, er skylt að gegna meðdómsmannastörfum. Þó gildir þetta ekki um hæstaréttardómara, hæstaréttarritara, aðra embættisdómara og dómarafulltrúa, ráðherra og ráðuneytisstjóra, biskup og presta þjóðkirkjunnar, lögmenn og fulltrúa þeirra, ríkissaksóknara, vararíkissaksóknara, saksóknara og fulltrúa ríkissaksóknara, rannsóknarlögreglustjóra ríkisins, lögreglustjórann í Reykjavík og löglærða starfsmenn stofnana þeirra, sem þessir menn stjórna, embættislækna og ljósmæður og forstöðumenn ríkisstofnana, ef málsefnið varðar starfssvið stofnunarinnar.

5. Almenn skilyrði til meðdómsmannastarfa eru: Nægilegur þroski og líkamleg og andleg heilbrigði, óflekkað mannorð, lögræði og fjárforræði. Þá skal meðdómsmaður hafa náð 25 ára aldri. Skilyrði til þátttöku í meðferð einstaks máls eru hin sömu og hjá embættisdómurum skv. 36. gr.

6. Héraðsdómari úrskurðar um skyldu og skilyrði meðdómsmanna, en skjóta má úrskurði hans til æðra dóms með kæru. Sama er um forföll meðdómsmanna.

7. Þegar meðdómsmaður tekur í fyrsta sinn þátt í dómsstörfum við héraðsdómstóla landsins, skal hann undirrita í þingbók drengskaparheit um, að hann muni jafnan gegna slíkum störfum af samviskusemi og óhlutdrægni og fara í öllu að lögum.

8. Héraðsdómari ákveður greiðslur til meðdómsmanna, en dómsmálaráðherra getur kært ákvörðunina til æðra dóms.

9. Ákvæði þessarar greinar gilda einnig um fógeta-, uppboðs- og skiptarétt.][1)]

[1)] *L. 28/1981, 9. gr.*

III. kafli. Um þinghöld, þingbækur, þingvotta o. fl.

■ **38. gr.** [Í Reykjavík og kaupstöðum landsins skal halda bæjarþing til meðferðar allra mála, sem ekki eru sérstaklega undantekin, einu sinni í viku eða oftar eftir ákvörðun dómsmálaráðherra og á þeim stað og stund, sem ákveðið verður, ef mál eru fyrir hendi. Dómara í kaupstað er vítalaust, þótt niður falli bæjarþing, ef hann vegna embættisferðar í lögsagnarumdæmi sínu getur ekki sótt þing, enda líði aldrei meira en hálfur mánuður milli bæjarþinga. Utan kaupstaða skal halda manntalsþing í hverjum hreppi einu sinni á ári, eins og verið hefur, nema sýslumaður telji þarflaust og dómsmálaráðherra og sýslunefnd samþykki, að hætt skuli að halda manntalsþing eða breyta þeim.[1)] Aukadómþing skal halda til meðferðar þeirra mála, sem höfðuð eru utan kaupstaða, þegar þörf gerist og þar í lögsagnarumdæmi, sem dómari ákveður hverju sinni. Dómsmálaráðherra ákveður þingstað. Þingstaður sýslu eða kaupstaðar má vera á skrifstofu sýslumanns eða bæjarfógeta, þótt hún sé utan sýslu eða kaupstaðar.][2)]

□ Dómsmálaráðherra getur ákveðið að regluleg dómþing skuli halda í einstökum lögsagnarumdæmum eða þinghám oftar en einu sinni á ári, þar sem þörf krefur.

□ Þingleyfi eru frá 20. des. til 6. jan. og frá pálmasunnudegi til annars í páskum. Ennfremur getur dómsmálaráðherra ákveðið þingleyfi í kaupstöðum 1—2 mánuði á sumrin.

□ Framkvæma skal dómsathafnir í þingleyfum, sem ekki mega bíða, svo sem dómsuppsögn, fógetagerðir, skiptagerðir og uppboðsgerðir.

[1)] *Bréf 544/1982 (Austur-Húnavatnssýsla); 545/1982 (Vestur-Húnavatnssýsla); 546/1982 (Eyjafjarðarsýsla) og 593/1982 (Dalasýsla).* [2)] *L. 28/1981, 10. gr.*

■ **39. gr.** Dómþing í þinghúsum og öðrum húsum, sem notuð eru til almennings nota, skal heyja í heyranda hljóði, nema aðiljar óski eða dómari telji hentara vegna aðilja, vitna eða almennings hagsmuna að heyja þing fyrir luktum dyrum, og kveður dómari þá upp úrskurð um þessi atriði. Rétt er dómara að vísa almenningi eða einstökum mönnum út úr þingsal, ef návist þeirra horfir til truflunar þingfriði, eða maður kemur annars ósæmilega fram við dómara eða aðra.

□ Ef sækjanda máls verður vísað út úr þingsal samkvæmt 1. málsgr., fellur mál hans niður. Ef verjanda er vísað út, getur sækjandi þegar krafizt dóms í málinu, eins og það þá er.

□ Ef einstakur maður ljær hús sín til þinghalds, getur hann bannað óviðkomandi mönnum aðgang að því. Ákvæðin hér að framan taka og til þinghalds í húsum einstakra manna, eftir því sem við á.

□ Dómari getur bannað, að viðlögðum [sektum eða varðhaldi][1)], nema þyngri refsing liggi við að öðrum lögum, að skýra opinberlega í orðum eða á annan hátt

frá því, sem gerist í þinghöldum, sem hann hefir ákveðið, að halda skuli fyrir luktum dyrum.

□ Ákvæði greinar þessarar taka einnig til skipta-, fógeta- og uppboðsgerða, eftir því sem við á.

[1] *L. 33/1963, 11. gr.*

■ **40. gr.** [Þingmálið er íslenska. Skjölum á erlendu máli skal fylgja þýðing löggilts skjalaþýðanda, ef hans er kostur. Ef aðili, eða vitni, er ekki nægilega fært í íslensku, skal aðili hafa með sér löggiltan dómtúlk til aðstoðar dómara, ef unnt er. Ef ekki er kostur löggilts skjalaþýðanda eða dómtúlks, skal þýðandi staðfesta þýðingu sína fyrir dómi, ef hún er vefengd, og túlkur vinna heit fyrir dómi, um að hann skuli rækja starfann eftir bestu getu. Aðili greiðir skjalaþýðanda og dómtúlki þóknun, en þó skal sú þóknun greidd úr ríkissjóði í einkarefsimálum og barnsfaðernismálum.][1]

□ Ef dómari treystir sér til að þýða skjal á erlendu máli eða aðiljar þýða það og eru sammála um, að þýðingin sé rétt, eða dómari getur sjálfur spurt aðilja eða vitni á erlendu máli, kemur vöntun á skjalþýðanda eða túlki ekki að sök. Annarskostar vísar dómari máli frá dómi, dómsathöfn verður óframkvæmanleg eða ekki verður tekið tillit til skjals, allt eftir því sem á stendur.

[1] *L. 28/1981, 11. gr.*

■ **41. gr.** Þar sem einn maður situr í dómi, skulu jafnan vera tveir þingvottar. Þeir skulu fullnægja almennum vitnaskilyrðum, og auk þess mega þeir hvorki vera svo venzlaðir dómara né aðilja sem segir í 1. málsgr. 1. tölul. 125. gr. Það er borgaraskylda að vera þingvottur. [Dómari ákveður þóknun handa þingvottum.][1]

[1] *L. 33/1963, 12. gr.*

■ **42. gr.** Hverju héraðsdómaraembætti skulu fylgja þessar dómsmálabækur til afnota í einkamálum:

1. Manntalsþingbók (utan kaupstaða).
2. Bæjarþingsbók (í kaupstöðum).
3. Aukaþingbók (utan kaupstaða).

...[1]

6. Skiptabók.
7. Fógetabók.
8. Uppboðsbók.

Í bækur þessar skráir dómari skýrslu um mál þau, sem til meðferðar eru hverju sinni, með þeim hætti, sem tíðkazt hefir, þar á meðal úrskurði, sem upp eru kveðnir þegar í stað, um skjöl þau, sem fram hafa verið lögð, um kröfur þær, sem fram hafa komið, og þau efni yfir höfuð, sem í IX. kafla greinir, vitnaskýrslur, nefningu matsmanna og staðfesting matsgerða o. s. frv.

9. Dómabók. Þar skal skrá dóma og úrskurði aðra en þá, sem áður greinir.

□ Ríkissjóður leggur bækur þessar til. Þær skulu vera tölusettar, gegnumdregnar og innsiglaðar. Dómsmálaráðuneytið löggildir þær. [Um bækur þinglýsingardómara fer eftir 8. gr. þinglýsingarlaga nr. 39/1978.][1]

□ Héraðsdómari, eða fulltrúi hans, heldur dómsmálabækur. Aðiljar skulu undirrita það, er hverju sinni hefir verið bókað um mál, ef það hefir að geyma skuldbindingu samkvæmt borgaralegum lögum, er þeir hafa sannfært sig um, að rétt sé bókað, en dómari og þingvottar undirrita að loknu þinghaldi í einu lagi allt það, sem þar hefir verið bókað.

□ Dómsmálabækur skal rita skýrt og greinilega, og rita hverja blaðsíðu að fullu. Ef bókun þarf að leiðrétta, skal strika yfir hana, en hvorki skafa út né gera ólæsilegt með öðrum hætti það, sem bókað hefir verið.

[□ Dómsmálaráðherra getur heimilað héraðsdómaraembættum að nota hljóðritun á dómþingum í stað bókana í þingbækur, sbr. 134. gr. Sé slíkt leyfi veitt skal fylgja héraðsdómaraembætti búnaður til hljóðritunar og vörslu hljóðritana. Dómsmálaráðherra ákveður gerð þessa búnaðar. Hljóðritanir skal varðveita í þrjú ár hið skemmsta frá lokum dómsmáls. Forstöðumanni héraðsdómaraembættis, dómsmálaráðherra og þjóðskjalaverði er heimilt að ákveða varðveislu um lengri tíma, ef hljóðritunin er talin hafa almennt heimildargildi, gildi í öðrum dómsmálum eða aðrar sérstakar ástæður koma til.

□ Dómsmálaráðherra skal setja reglur um búnað til hljóðritunar, framkvæmd hljóðritana, og vörslu þeirra svo og annað, er máli skiptir þar að lútandi.

□ Hæstiréttur getur ávallt krafist þess, að honum séu afhentar hljóðritanir í dómsmálum, sem til hans hefur verið skotið.][2]

[1] *L. 28/1981, 12. gr.* [2] *L. 14/1976, 1. gr.*

■ **43. gr.** Skjöl öll, sem fram eru lögð í dómi, skal merkja í áframhaldandi tölurröð og votta á þau um framlagninguna. Skjölin eru eign dómstólsins, en lána má þau aðiljum, enda telst sá aðili, sem leggur skjal aðeins fram í einu eintaki og án eftirrits, samþykkja það. Dómari skal, eftir að dómur hefir verið kveðinn upp í máli, fá aðilja frumrit af framlögðu málsskjali gegn því, að staðfest eftirrit af skjalinu fylgi málsskjölunum, ef aðili þarf frumritsins til sönnunar rétti sínum annarsstaðar.

□ Ef sækjandi skilar ekki aftur léðum málsskjölum, áður en mál er tekið til dóms, skal hefja málið, nema skjal skipti auðsjáanlega ekki verulegu máli eða aðiljar komi sér saman um innihald þess. Ef verjandi skilar ekki léðum málsskjölum, skal dæma málið eftir bókuðum kröfum sækjanda, nema svo sé ástatt um skjal sem nú var sagt.

■ **44. gr.** Gegn lögmæltum ritlaunum er dómara skylt að láta viðkomendum í té staðfest eftirrit úr dómsmálabókum og málsskjölum, þar á meðal dómsgerðir í heild sinni, innan hæfilegs tíma og aldrei síðar en þremur vikum eftir að eftirrits hefir verið beiðzt, en rétt er að krefjast ritlauna fyrirfram eftir því, sem dómari áætlar þau. Það varðar sektum, ef eftirrit eru ekki af hendi látin á réttum tíma, og má þá beita ákvæðum 34. gr.

[□ Meðan mál er rekið í héraði, unnt er að skjóta því til æðra dóms eða mál er rekið fyrir æðra dómi, er ennfremur skylt gegn lögmæltum ritlaunum að láta í té endurrit þess, sem hljóðritað hefur verið, ef þess er beiðst af aðilum, lögmönnum þeirra, þeim, er skýrslu gaf, sem endurrits er beiðst af, eða þeim, sem ríka hagsmuni hafa af því að fá slík endurrit. Endurritin skal gera svo fljótt sem við verður komið. Á sama tíma skal leyfa þeim, sem taldir voru, að hlýða á hljóðritun. Dómari ákveður stað og stund og eftirlit, meðan hlýtt er á hljóðritunina. Dómsmálaráðuneytið setur reglur um gjöld fyrir slíka hlustun. Ritlauna og hlustunargjalds má krefjast fyrirfram með sama hætti og skv. 1. mgr. Að þeim tíma liðnum, sem greindur var, má láta í té staðfest endurrit og leyfa að hlýða á hljóðritanir, ef sérstakar ástæður mæla með því. Gilda um það ofan-

skráðar reglur, eftir því sem við getur átt. Ágreining um það, er í þessari málsgrein segir, skal dómari úrskurða, ef krafist er, og má kæra úrskurðinn til Hæstaréttar eftir almennum reglum.][1)]

[1)] *L. 14/1976, 2. gr.*

IV. kafli. Um sakaraðilja.

■ **45. gr.** Sakaraðili getur hver sá verið, einstaklingur, félag eða stofnun, sem að landslögum getur átt réttindi eða borið skyldur. Dómstólar, þar á meðal skipta-, fógeta- og uppboðsréttur, hafa vald til að dæma mál allra þeirra, er aðiljar geta verið, nema undantekningar séu gerðar í landslögum eða samkvæmt þjóðarétti.

□ Varnir, byggðar á aðildarskorti, leiða til sýknu, ef þær metast á rökum byggðar.

■ **46. gr.** Nú eiga fleiri en einn óskipt réttindi eða bera saman óskipta skyldu, og eiga þeir þá óskipta sakaraðild. Ef þeir taka ekki allir þátt í málshöfðun eða ef þeim er eigi öllum veittur kostur á að svara til sakar, þá skal vísa máli frá dómi. Er þeir sækja ekki allir dómþing, skulu þeir, er það gera, taldir hafa heimild til að skuldbinda hina. Nú eru yfirlýsingar slíkra aðilja fyrir dómi ósamrýmanlegar, og skal þá sú yfirlýsing, sem gagnaðilja er hagkvæmari, lögð til grundvallar, nema sýnt sé, að hún sé röng, eða að sá, er hana setti fram, hafi skort þekkingu á málsatviki. Ef þeir gera mismunandi kröfur, skal ekki fara út fyrir þá kröfu, er skemmst gengur. Nú skulu málsúrslit samkvæmt dómi velta á eiði eða drengskaparheiti samaðilja, eins eða fleiri og hafa þeir þá tapað máli að því leyti, nema báðir þeir eða allir, sem eiðsheimildin nær til, vinni eið eða drengskaparheit.

■ **47. gr.** [Fleiri mönnum er rétt að sækja mál í félagi og rétt er að sækja fleiri menn í einu máli, ef dómkröfurnar eru af sömu rót runnar. Ella skal að kröfu verjanda vísa máli frá að því er hann varðar.][1)]

□ Ákvæði fyrri málsgreinar þessarar greinar taka og til skiptagerða, fógetagerða og fasteignauppboða, eftir því sem við á.

[1)] *L. 28/1981, 13. gr.*

■ **48. gr.** Nú vill sækjandi eftir þingfestingu máls stefna nýjum aðilja til að svara til sakar ásamt þeim, er hann hefir þegar stefnt, og er það því aðeins heimilt, að skilyrðum 1. málsgr. 47. gr. sé fullnægt, enda hafi sækjanda eigi verið unnt að stefna hinum nýja aðilja áður en mál var þingfest, og verði honum ekki heldur um það kennt.

■ **49. gr.** Rétt er verjanda að hafa uppi gagnkröfu til skuldajafnaðar í máli, ef skilyrði til hans eru fyrir hendi, án þess að gagnstefna. Ef sjálfstæðs dóms er krafizt um gagnkröfu, þarf gagnstefnu. Ef kröfu má skuldajafna, má jafnan krefjast sjálfstæðs dóms um afgang hennar. Annarskostar verður krafa því aðeins heimt sem gagnkrafa, að hún sé af sömu rót runnin sem aðalkrafa eða samið hafi verið um það, að hana mætti heimta með gagnsök í máli um dómkröfu aðalsakar. Aðalsök og gagnsök skulu sóttar og varðar sem eitt og sama mál.

■ **50. gr.** Rétt er þriðja manni að ganga inn í mál annarra manna, ef úrslit þess máls skipta hann máli að lögum. Skal hann þá stefna báðum hinum upphaflegu aðiljum, og gera kröfu um, að honum verði leyfð meðalganga, og að honum verði dæmt sakarefnið, ef því er að skipta, eða að dómur verði annars svo felldur, að verndaður verði réttur hans.

■ **51. gr.** Meðferð mála þeirra, er í 46.—50. gr. segir, fer að öðru leyti eftir fyrirmælum laga þessara, eftir því sem við á.

■ **52. gr.** Ef úrslit máls geta skipt þriðja mann máli að lögum, svo sem vegna vanheimildar, þá getur aðili tilkynnt honum málareksturinn og skorað á hann að veita sér þann styrk í málinu, er honum er kostur.

■ **53. gr.** [1. Ef sækjandi framselur réttindi þau, sem dómkrafa hans varðar, eftir birtingu utanréttarstefnu, útgáfu réttarstefnu eða, þar sem varnaraðili hefur mætt óstefndur, eftir þingfestingu máls, en áður en það er tekið til dóms, tekur hinn nýi eigandi við málinu í stað hins og í því ástandi, sem það þá var í, enda verður hann þá jafnan að sæta þeim vörnum, er rétt var að hafa uppi gagnvart hinum upphaflega sækjanda, nema viðskiptabréfskrafa sé, enda hafi hinn nýi eigandi hvorki vitað né átt að vita, að mál var höfðað eða að málshöfðun stóð til.

2. Ef sækjandi deyr á þeim tíma, sem í 1. mgr. segir, tekur dánarbú hans við málinu, ef réttindi þau, sem dómkrafan varðar, áskotnast því. Ella falla þau niður að öðru en því, að dæma má dánarbúið til greiðslu málskostnaðar.

3. Ef bú sækjanda er tekið til gjaldþrotaskipta á þeim tíma, sem í 1. mgr. segir, tekur þrotabú hans við málinu, ef réttindi þau, sem dómkrafan varðar, áskotnast því. Þótt svo sé ekki, getur varnaraðili stefnt þrotabúinu inn í mál til greiðslu málskostnaðar fram til þess, er gjaldþrotaskipti hófust.][1)]

[1)] *L. 28/1981, 14. gr.*

■ **54. gr.** [1. Ef varnaraðili afhendir á þeim tíma, sem í 1. mgr. 53. gr. segir, hlut eða réttindi, sem hann er sóttur til að láta af hendi, má sækjandi halda málinu áfram gegn hinum upphaflega varnaraðila. Hinn nýi eigandi verður bundinn við dóm í málinu, nema hann hafi eignast hlut eða réttindi með þeim hætti, að varnir eða réttindi annarra manna yfir hinu afhenta glatist gagnvart honum.

2. Ef varnaraðili deyr á þeim tíma, sem í 1. mgr. 53. gr. segir, tekur dánarbúið við málinu, ef hluturinn eða réttindin, sem dómkrafan varðar, áskotnast því. Ella fellur málið niður að öðru en því, að dæma má dánarbúið til greiðslu málskostnaðar.

3. Ef bú varnaraðila er tekið til gjaldþrotaskipta á þeim tíma, sem í 1. mgr. 53. gr. segir, tekur þrotabú hans við málinu, ef hluturinn eða réttindin, sem dómkrafan varðar, áskotnast því. Þó getur sækjandi lýst því yfir, að hann krefjist aðeins dóms yfir hinum upphaflega varnaraðila persónulega eða að hann óski dóms, sem bæði bindi búið og hinn upphaflega varnaraðila persónulega. Þó að þrotabú verði ekki aðili máls skv. framansögðu, getur sækjandi stefnt því inn í mál til greiðslu málskostnaðar fram til þess, er gjaldþrotaskipti hófust.][1)]

[1)] *L. 28/1981, 15. gr.*

V. kafli. ...[1)]

[1)] *L. 61/1942, 25. gr.*

VI. kafli. Um sakarefnið.

■ **66. gr.** Dómstólar hafa vald til að dæma um hvert það sakarefni, sem lög og landsréttur nær til, nema það

1936 Nr. 85 23. júní

sé undan lögsögu þeirra skilið samkvæmt lögum, venju eða eðli sínu. Ef dómari telur sakarefni ekki sæta lögsögn dómstóla, vísar hann málinu frá dómi.

■ **67. gr.** Dómstólar verða ekki krafðir álits um lögfræðileg efni, nema að því leyti sem nauðsynlegt er til úrlausnar ákveðinni kröfu í dómsmáli. Ekki verða þeir heldur krafðir úrlausnar um það, hvort ákveðið atvik hafi gerzt eða ekki gerzt, nema það skipti máli um úrlausn ákveðinnar kröfu í dómsmáli.

■ **68. gr.** Nú telur dómari sakarefnið eiga að sæta úrlausn annars dómstóls, og skal hann þá vísa máli frá sér.

■ **69. gr.** Ef mál er höfðað til úrlausnar um rétt eða skyldu, sem sækjandi játar, að enn sé ekki til orðin, eða ljóst er, að svo er, en síðar kann að verða til, þá skal vísa máli frá dómi.

□ Nú er krafizt aðfarardóms um kröfu, sem að vísu reynist rétt eða kann að vera rétt, en greiðslu- eða fullnægjuskylda er enn eigi komin, þegar mál er tekið til dóms, og skal þá sýkna verjanda að svo stöddu. Veita má þó viðurkenningu með dómi um réttmæti slíkrar kröfu, ef sækjandi sýnir, að hann skiptir máli að lögum að fá slíkan dóm.

■ **70. gr.** Sækja má í sama máli um allar kröfur á hendur sama aðilja, er runnar eru af sömu rót eða þær eru samkynja. Ella getur verjandi krafizt frávísunar á einni kröfunni eða fleirum.

□ Með framhaldsstefnu getur sækjandi (gagnsækjandi) dregið kröfu inn í mál eftir þingfestingu, ef skilyrði 1. málsgr. eru fyrir hendi, enda verði vanrækslu hans ekki um kennt, að hún var ekki tekin með í öndverðu.

■ **71. gr.** Nú hefir aðili ekki sótt í einu máli þær kröfur, sem runnar eru af sömu rót, og er honum þá heimilt að sækja þær í öðru máli, en ekki má þá dæma verjanda til greiðslu málskostnaðar, nema ekki hafi verið unnt að höfða mál um allar eða báðar kröfurnar í einu lagi.

□ Nú hefir aðili höfðað mál til heimtu nokkurs hluta af kröfu, og skal honum þá að vísu heimilt að sækja um afganginn í öðru máli, en dæma skal hann þá til að greiða andstæðing sínum málskostnað, nema hann sanni, að hann vissi ekki að krafan var hærri, áður en fyrra málið var tekið til dóms, enda verði honum ekki gefin sök á þeirri vanvizku. Ákvæði þessarar málsgreinar gilda þó ekki, ef nokkur hluti kröfunnar hefir verið tekinn lögtaki samkvæmt lögum um lögtak, eða verið hafður til skuldajafnaðar.

□ Nú hefir aðili lofað að greiða tveimur mönnum eða fleirum hluta af sömu kröfu, krafa skiptist milli ábyrgðarmanna eða erfingja eða fleiri en einn eignast kröfu í ákveðnum hlutföllum, og er þá hverjum þeirra rétt að sækja sér sinn hluta kröfu, en taka skal til greina, er dæma skal um málskostnaðarkröfu, hvort skuldunautur mátti gera ráð fyrir eða olli sjálfur skiptingu kröfunnar.

□ ...[1]

□ Ef báðir aðiljar æskja þess, getur dómari ákveðið, að að svo stöddu megi sækja og verja mál um eitt ákveðið sakarefni, svo sem um skaðabótaskyldu, með áskildum rétti til þess að ræða síðar um kröfuhæð og annað, er hana varðar, og kveður þá dómari upp dóm um það atriði, og má áfrýja honum sérstaklega innan [fjögurra vikna][1] frá dómsuppsögn, og hitt eða hin atriðin hvíla á meðan. Ef á þennan hátt eru kveðnir upp tveir eða fleiri dómar í einu máli, eru þeir, eftir því sem á stendur, aðfarargrundvöllur báðir eða allir saman ...[2]

[□ Nú hefur sakarefni í skaðabótamáli út af slysi verið skipt og eingöngu dæmt um skaðabótaskylduna, og getur þá dómari, ef sækjandi krefst þess, tiltekið í dóminum hæfilega fjárhæð, er verjandi greiði honum upp í endanlega skaðabótafjárhæð. Þessari ákvörðun má breyta í Hæstarétti, ef dóminum er áfrýjað.][3]

[1] *L. 28/1981, 16. gr.* [2] *L. 57/1962, 61. gr.* [3] *L. 59/1975, 1. gr.*

VII. kafli. Um varnarþing.

■ **72. gr.** [Reykjavík, hver kaupstaður landsins og hver sýsla er sérstök dómþinghá. Dómsmálaráðherra getur, eftir tillögu viðkomandi héraðsdómara (forstöðumanns embættis), ákveðið að sameina dómþinghár.[1]][2]

[1] *Bréf 324/1976 og 325/1976.* [2] *L. 28/1981, 17. gr.*

■ **73. gr.** Sækja má mann fyrir dómi í þinghá, þar sem hann er heimilisfastur. Ef maður á samtímis heimili í fleiri þinghám en einni, má sækja hann í hvorri eða hverri sem er.

□ Ef maður á hvergi heimili hér á landi og verður þó sóttur hér fyrir dómi, má sækja hann þar í þinghá, sem hann á dvöl.

□ Nú hefir maður hvorki heimili né dvalarstað hér á landi, en verður þó sóttur hér fyrir dómi, og má þá sækja hann í þinghá, þar sem hann er staddur.

■ **74. gr.** Ólögráðan mann skal sækja á varnarþingi lögráðamanns, nema hann eigi sjálfur forræði á sakarefni.

■ **75. gr.** Skrásett firma eða félag skal sækja í þinghá, þar sem það er skrásett að eiga heima, eða ef mál varðar sérstaklega útibú, þá í þinghá, þar sem útibúið er skrásett að eiga heima. Önnur félög má sækja á varnarþingi formanns félagsstjórnar, enda má sækja þau í þinghá, þar sem heimilisfang þeirra er samkvæmt samþykktum þeirra.

□ Ríkisvaldið má sækja á varnarþingi þess embættismanns, sem svara má til sakar fyrir það í því máli.

□ Sérstakar stofnanir ríkis, bæjar-, sveitar- eða sýslufélaga, félaga eða einstakra manna, má sækja í þinghá, þar sem stofnunin er, án tillits til varnarþings stjórnenda eða eigenda.

■ **76. gr.** Íslenzka menn erlendis, er ekki verða þar sóttir, má sækja fyrir dómi í Reykjavík, nema þeir hafi heimili annarsstaðar á Íslandi.

■ **77. gr.** Menn, búsetta erlendis, má sækja hér á landi vegna fjárskyldna við íslenzka þegna, félög, stofnanir eða stjórnvöld, í þinghá, þar sem þeir eru, þegar stefna ...[1] er birt, eða þar sem þeir eiga eignir. Ef slíkur maður á eign víðar en í einni þinghá, má velja á milli þeirra.

[1] *L. 28/1981, 18. gr.*

■ **78. gr.** Nú skal kröfu gera um dóm um réttindi yfir fasteign, innihald eða slit slíkra réttinda, eða um hluti skeytta við fasteign eða í, og skal það mál sækja í þinghá, þar sem fasteign liggur. Sameina má slíku máli kröfur, er af réttindum þessum eru risnar, enda þótt þær yrðu ekki einar sér sóttar á því varnarþingi.

□ Kröfur um greiðslu leigu eða afgjalda, þar á meðal kúgildaleigu, eftir fasteign má sækja á varnarþingi fasteignar samkvæmt fyrri mgr. greinar þessarar.

■ **79. gr.** Nú hefir maður haft á hendi reikningshald

eða fjárvörzlu stöðu sinni samkvæmt fyrir opinberar stofnanir eða einstaka menn eða félög, og er þá rétt að sækja mál á hendur honum í þinghá, þar sem reikningshald eða fjárvarzla fór fram, út af þeim starfa hans.

■ **80. gr.** Mál til efnda á eða til lausnar undan loforði eða fyrir rof eða vanefndir á loforði má sækja í þinghá, þar sem loforðið skyldi efna samkvæmt lögum, tilætlun aðilja eða eftir atvikum, að því er ætla má, hverju sinni, enda sé stefndur staddur þar í þinghá, þegar ...[1] stefna er birt. Síðastnefnt skilyrði þarf þó ekki að vera fyrir hendi, ef sækja skal mál til efnda á loforði, er stefndur gaf, meðan hann dvaldist í þinghánni, og efna skyldi samkvæmt framanskráðu áður hann færi þaðan.

[1] *L. 28/1981, 19. gr.*

■ **81. gr.** Rétt er aðiljum að semja um meðferð máls fyrir dómi í hvaða lögsagnarumdæmi og í hvaða þinghá sem er, enda hafi sá dómur vald til að dæma málið.

□ Nú á stefndur samrætta eða samkynja kröfu á hendur stefnanda, og getur hann sótt hana á varnarþingi aðalsakar.

■ **82. gr.** Mál til greiðslu á andvirði vöru eða vinnu, er maður hefir fengið eða þegið í fastri verzlun eða annarri fastri starfstofu, enda sé það atvinna hins upprunalega skuldareiganda að láta slíka vöru eða vinnu í té, má sækja í þinghá, þar sem verzlunin eða starfstofan er.

□ Kröfur erlendra lánardrottna, þær er sækja mætti eftir þessari grein, ef þær væru innlendar, má sækja á varnarþingi þess, er kröfu fær til innheimtu, enda sé það atvinna hans að annast skuldaheimtur.

[□ Víxilmál og tékka má sækja í þinghá þar, sem greiðslustaður víxilsins eða tékkans er. Nú er víxill eða tékki, sem út hefir verið gefinn erlendis, innheimtur hér á landi í víxilmáli eða tékka, og má þá mál höfða á varnarþingi þess, er innheimtir, ef banki er eða sparisjóður eða sá hefir skuldheimtu að atvinnu sinni.][1]

[1] *L. 52/1937, 2. gr.*

■ **83. gr.** Nú má eða þarf að stefna fleirum mönnum en einum í sama máli, og má þá höfða það á varnarþingi einhvers þeirra.

■ **84. gr.** Mál til skaðabóta, refsingar eða annarrar fullnustu sakir réttarbrota utan samninga má sækja í þinghá, þar sem brot var framið, eða ef það var víðar framið, þá í einhverri þeirra.

■ **85. gr.** [Mál til greiðslu launa má sækja í þinghá, þar sem unnið var, eða í einhverri þeirra, ef víðar var unnið. Sjómenn mega sækja slík mál á heimili skips.][1]

[1] *L. 28/1981, 20. gr.*

■ **86. gr.** [Haldast skulu ákvæði annarra laga um varnarþing.][1]

[1] *L. 28/1981, 21. gr.*

VIII. kafli. Um stefnur.

■ **87. gr.** Aðili getur jafnan gefið út stefnu til héraðsdóms sjálfur, en fá verður hann áritun dómara á stefnu um stað og stund, er mál verði þingfest, nema það skuli gert á fyrirfram ákveðnum stað og tíma. Gefa skal dómari út stefnu, ef aðili óskar þess. Ef aðili eða umboðsmaður hans er ólögfróður maður, sem ekki hefir atvinnu af málflutningsstörfum, þá getur hann krafizt þess, að dómari semji fyrir hann stefnu gegn endurgjaldi, er samsvari ritlaunum. Dómari skal benda aðilja á þá galla, er hann kann að sjá á málatilbúnaði og frávísun kunna að varða, áður en hann áritar eða útgefur stefnu, en aldrei má hann synja þessara aðgerða af þessum ástæðum, enda er hann óbundinn af áliti sínu um þessi efni, þegar hann skal dæma síðar um þau.

■ **88. gr.** [1. Í stefnu skal greina svo glöggt sem verða má:

a. Nöfn aðila, nafnnúmer, stöðu og heimili eða dvalarstað.

b. Nöfn fyrirsvarsmanna aðila, ef því er að skipta, nafnnúmer, stöðu og heimili eða dvalarstað.

c. Dómkröfur stefnanda, svo sem fjárhæð kröfu í krónum, bætur fyrir tiltekin skaðaverk, án þess að fjárhæð sé tiltekin, ef enn er óvíst um hana, vexti, ef því er að skipta, ákvörðun á réttindum, lausn undan skyldu, refsingu fyrir tilgreind orð eða athafnir, ómerking ummæla, málskostnað o. s. frv.

d. Málsástæður og önnur atvik, sem þörf er að greina samhengis vegna.

e. Lagarök.

f. Gögn, sem stefnandi hyggst hafa til sönnunar.

g. Dómþing, er mál verður þingfest, og stefnufrest.

h. Áskorun til stefnda að koma fyrir dóm, er málið verður þingfest, svara til sakar og leggja fram gögn.

i. Viðvörun um, að útivistardómur geti gengið, ef stefndi sækir ekki þing, þegar málið skal þingfesta.

2. Rétt er, að aðili sæki þing óstefndur.

3. Þeim einum, er krafa er á hendur gerð, þarf að stefna.

4. Með framhaldsstefnu má auka við kröfur og laga þær, sbr. þó 48. gr. og 2. mgr. 70. gr.][1]

[1] *L. 28/1981, 22. gr.*

■ **89. gr.** Í hreppi hverjum eða kaupstað skal héraðsdómari skipa að minnsta kosti tvo menn til að birta ...[1] dómsstefnur og aðrar tilkynningar, og tvo til vara, er gegni þeim starfa í forföllum hinna. Það er borgaraskylda að gegna starfanum, enda er sú ein [birting][1] lögmæt, er tveir stefnuvottar eða notarius publicus framkvæma, nema öðruvísi sé mælt í lögum. Dómsmálaráðuneytið lætur sérprenta ákvæði laga þessara um stefnubirtingar handa stefnuvottum.

[□ Dómsmálaráðuneytið ákveður í gjaldskrá þóknun til stefnuvotta fyrir hverja birtingu. Þóknun ásamt endurgjaldi fyrir ferðakostnað greiðir sá, sem beiðzt hefur birtingar.][2]

[1] *L. 28/1981, 23. gr.* [2] *L. 7/1965, 1. gr.*

■ **90. gr.** Engan má skipa stefnuvott, nema hann sé 21 árs að aldri, hafi óflekkað mannorð og sé svo heill og hraustur, að hann megi rækja starfann.

■ **91. gr.** Stefnuvottar skulu, áður en þeir taka til starfa, undirrita drengskaparheit um það, að þeir skuli rækja starfann með trúmennsku og samvizkusemi.

■ **92. gr.** Þá er stefnuvottar hafa birt stefnu ...[1] eða aðra tilkynningu, skulu þeir rita á hana, eða blað, fest við hana, vottorð um það, hvar birting hafi farið fram, fyrir hverjum, hvenær (hvaða viku- og mánaðardag, klukkustund). Ennfremur er þeim rétt að votta um það, ef aðili tekur birtingu gilda, þótt henni sé áfátt að einhverju leyti, svo sem ef hún er ekki birt á lögmæltum stað eða tíma dags. Í vottorði þessu skulu þeir skírskota til stefnuvottaheits síns, og taka það fram, að þeir staðfesti vottorðið með eiginhandar nöfnum sínum. Að lokum ber þeim að staðsetja og dagsetja vottorðið og rita síðan nöfn sín undir það.

□ Vottorðum stefnuvotta um framangreind atriði verður ekki hnekkt, nema full sönnun komi á móti þeim.

[1] *L. 28/1981, 24. gr.*

■ **93. gr.** Enginn er löghæfur til að birta stefnu eða aðra tilkynningu í sjálfs sín sök, ef hann er kvæntur eða giftur aðilja, skyldur honum eða mægður að feðgatali eða niðja eða í annan lið til hliðar.

■ **94. gr.** Stefnu skal birta á virkum degi, nema birting þoli ekki bið, frá lokum níundu stundar til loka 21. stundar. Þó má birting löglega fara fram á öðrum tíma sólarhrings, ef það er nauðsynlegt til að ná skemmsta lögmæltum fresti.

■ **95. gr.** Birta má ...[1] stefnu á lögheimili stefnds, skrifstofu hans eða vinnustofu. Nú á stefndur fleiri lögheimili en eitt, og er þá rétt að birta stefnu á öðru eða einhverju þeirra. Ef stefndur á hvergi lögheimili, má birta stefnu á dvalarstað hans. Ef hann hefir ekki heldur dvalarstað, er rétt að birting fari fram þar, sem hann er að hitta. Stefnu samkvæmt 80. gr. má birta í þinghá, þar sem mál má höfða og þar sem stefndur hefst við eða hafðist við.

□ Nú er ókunnugt, hvar birta skuli, eða birta skal óákveðnum mönnum, og skal þá stefna eða önnur tilkynning birt í auglýsingablaði landsstjórnarinnar.

□ Nú þarf að birta stefnu eða aðra tilkynningu ólögráðum manni, og skal þá fara sem lögráðandi hans væri aðili, nema sjálfur eigi hann forræði á sakarefni. Ef birta á stefnu eða aðra tilkynningu skrásettu eða skrásetningarskyldu firma eða félagi, þá telst rétt birt á hinu skrásetta heimili eða þar, sem það skyldi skrásett.

□ Ef birta þarf félagi annars eða stofnun, má birting fara fram í skrifstofu félags eða stofnunar eða heimili, skrifstofu eða vinnustofu formanns stjórnar þess eða hennar.

□ Stefnu eða aðrar tilkynningar til ríkisvaldsins eða ríkisstofnana má birta í skrifstofu, heimili eða vinnustofu þess, er svarar fyrir ríkisvaldið eða stofnunina, og ef fyrirsvarsmenn eru fleiri en einn, er nóg að birta fyrir formanni þeirra, eða, ef allir þeirra eru jafnsettir í stjórn eða fyrirsvari, fyrir einhverjum þeirra.

□ Ef birta þarf stefnu eða tilkynningu fyrir hreppsnefnd, bæjarstjórn eða sýslunefnd eða einstökum nefndum í stjórnum þessum, er birting á heimili, skrifstofu eða vinnustofu formanns nægileg.

□ Ef skipstjóra er stefnt fyrir hönd útgerðar eða skips, má birta stefnu úti í skipinu.

[1] *L. 28/1981, 25. gr.*

■ **96. gr.** Birta skal stefnur og aðrar tilkynningar fyrir stefndum sjálfum, ef þess er kostur, enda verður máli aldrei vísað frá, ef birting hefir farið fram fyrir aðilja sjálfum, hvar sem birt hefir verið.

□ Ef birting fer fram á heimili manna, skal annars birta þeim, er til sama heimilis teljast, en ef ekki er þeirra kostur, þá skal birta sambýlisfólki hans eða þeim að lokum, er þar kunna að hittast. Samsvarandi er, ef birting fer fram á dvalarstað, skrifstofu, vinnustofu eða skipi.

□ Jafnan skal afhenda þeim, er stefna, ...[1] eða önnur tilkynning er birt, eftirrit af því, sem birt er, á kostnað þess, er birta lætur.

□ Hver, sem tekur við eftirriti, er skyldur, að viðlagðri [fésekt][2], að afhenda viðkomanda eftirrit, eða ef þess er ekki kostur, þeim, er líklegastur er til að fá honum það nægilega tímanlega.

[1] *L. 28/1981, 26. gr.* [2] *L. 33/1963, 14. gr.*

■ **97. gr.** Nú sækir maður ...[1] dómþing og krefst frávísunar vegna galla á birtingu ...[1] stefnu, og skal þá ekki vísa máli frá, nema tvímælis orki, að hann sé sá maður, er stefna átti.

[1] *L. 28/1981, 27. gr.*

■ **98. gr.** Nú verður mál dæmt, enda þótt stefndur hafi sér að vítalausu ekki fengið vitneskju um, að honum var stefnt í aðalmáli eða aukamáli í sambandi við það, eða ekki stefnt svo tímanlega, að hann mætti dómþing sækja, og er honum þá rétt að gera fyrir æðra dómi allar þær kröfur og koma fram öllum þeim vörnum og gögnum leyfislaust, er honum myndi hafa verið rétt að hafa uppi fyrir hinum óæðra dómi, ef hann hefði átt þess kost.

■ **99. gr.** [1. Ef stefndur á heimili eða dvöl í þinghá, þar sem mál skal þingfesta, ber honum þriggja sólarhringa frestur. Sama gildir, ef þingfesta skal mál í Reykjavík, Hafnarfirði, Görðum, Kópavogi, Seltjarnarnesi eða Kjósarsýslu og stefndur á heimili eða dvöl í einhverju þessara lögsagnarumdæma. Sama gildir og, ef þingstaður er hinn sami fyrir tvö eða fleiri lögsagnarumdæmi og stefndur á heimili eða dvöl í einhverju þeirra.

2. Ef stefndur á annars heimili eða dvöl utan þinghár, þar sem mál skal þingfest, skal stefnufrestur vera ein vika.

3. Ef stefndur á heimili eða dvöl erlendis eða ókunnugt er um heimili hans eða dvalarstað, skal stefnufrestur vera einn mánuður.][1]

[1] *L. 28/1981, 28. gr.*

■ **100. gr.** Ákvæði 99. gr. taka til allra einkamála í héraði, þar á meðal til vitnamála, matsmála og skoðunar og eiðsmála, nema sérstök undantekning sé gerð í lögum.

□ Ef stefna skal aðilja aðalmáls í meðalgöngumáli eða gagnsök, til vitnaleiðslu eða í matsmáli eða skoðunar, til þess þings, sem aðalmálið er flutt á, er nægilegt að birta stefnu samkvæmt 99. gr. fyrir aðilja sjálfum eða umboðsmanni hans 3 sólarhringum áður en aðalmálið skal fyrir tekið næst á eftir. En ef mál þessi skulu fara annarsstaðar fram, má birta aðilja eða umboðsmanni hans stefnu með þeim fyrirvara, sem þeim þeirra ber, er skemmstan fyrirvara má veita.

■ **101. gr.** ...[1] Ef stefndur mætir, enda þótt stefnufrestur hafi verið settur eða verði of skammur, skal ekki vísa máli frá dómi.

[1] *L. 28/1981, 29. gr.*

■ **102. gr.** Birtingar eða tilkynningar, er dómari lætur fram fara samkvæmt lögum þessum, getur hann framkvæmt með símskeyti eða einum stefnuvotti.

IX. kafli. Almennar reglur um málsmeðferð.

■ **103. gr.** [Mál er talið höfðað, þegar dómstefna hefur verið birt, eða, ef verjandi mætir óstefndur, þegar sækjandi gerir kröfu fyrir dómi um fyrirtöku málsins og verjandi tjáir sig þeirri kröfu samþykkan.][1]

[1] *L. 28/1981, 30. gr.*

■ **104. gr.** Mál er þingfest með framlagningu stefnu í dóm, eða, þegar verjandi mætir óstefndur, með kröfu sækjanda um fyrirtöku máls og samþykki verjanda á

1936 Nr. 85 23. júní

þeirri kröfu, og með þar tilheyrandi bókun í þingbók.

□ Gagnkrafa til skuldajafnaðar er þingfest, þegar hún er gerð fyrir dómi.

□ Nú hefir krafa verið þingfest, og verður þá ekki krafizt dóms um hana í öðru máli, meðan henni hefir ekki verið vísað frá dómi. Ef dóms er krafizt um þannig þingfesta kröfu í öðru máli, skal vísa því frá dómi.

■ **105. gr.** [1. Við þingfestingu skal sækjandi leggja fram stefnu með árituðu birtingarvottorði, nema engin stefna hafi verið birt, skriflega greinargerð sína ásamt aðilaskýrslu, ef óskað er að leggja fram slíka skýrslu, svo og þau skjöl, er málatilbúnað hans varða og hann byggir kröfur sínar annars á. Í greinargerð skal greint frá aðilum, málflutningsumboði, sem veita má fleiri en einum löghæfum manni, kröfum, málsástæðum og öðrum atvikum, ef þess þarf til að samhengi málsástæðna sé ljóst, svo og framlögðum sönnunargögnum. Sé þess óskað, að dómari taki munnlegar skýrslur um atvik málsins, skal þess getið, og nefndir þeir, sem skýrslur skulu gefa. Þá skal getið um sýnileg sönnunargögn, sem enn er talið, að þurfi að afla.

2. Dómari getur veitt sækjanda frest til að leggja fram greinargerð, aðilaskýrslu og sönnunargögn skv. 1. mgr., ef aðilar eru á það sáttir eða ef hann telur sækjanda ekki verða krafinn um skjöl þessi þá þegar eða hann má ekki lengja þingið að þessu sinni.][1)]

[1)] *L. 28/1981, 31. gr.*

■ **106. gr.** [Verjanda skal veita hæfilegan frest til að taka afstöðu til krafna sækjanda og kanna fram komin gögn. Honum er heimilt með sama hætti og sækjanda að leggja fram skriflega greinargerð og aðilaskýrslu, svo og sönnunargögn.][1)]

[1)] *L. 28/1981, 32. gr.*

■ **107. gr.** Nú samþykkir verjandi kröfur sækjanda í einu og öllu, en þó verður sáttar ekki auðið, og er þá málflutningi lokið.

■ **108. gr.** Ef ekki verður af sátt, né heldur samþykkir verjandi kröfur sækjanda samkvæmt 107. gr., þá skal dómari ganga úr skugga um það, hvort nokkrir þeir gallar muni vera á málatilbúnaði eða hvort sakarefni muni vera svo vaxið, að varða muni frávísun án kröfu. Jafnframt innir dómari verjanda eftir því, ef honum finnst ástæða til, hvort hann hafi nokkuð út á málatilbúnað að setja, er varða kunni frávísun eftir kröfu hans. Ágreining um frávísunarkröfu sækja aðiljar og verja munnlega þegar í stað, nema dómari telji sérstaka ástæðu til að veita frest.

□ Ef mál skal sæta frávísun án kröfu, kveður dómari þegar upp frávísunardóm. Ef frávísunarkrafa kemur fram, kveður dómari upp úrskurð eða dóm um hana áður en tekið er til meðferðar máls að efni til framar en í 105. og 106. gr. segir, nema krafan byggist á ástæðum, er jafnframt varða efni máls og ekki þykja fram komnar nægar upplýsingar um málavöxtu að því leyti.

□ Nú hrindir dómari frávísunarkröfu með úrskurði sínum, og er hann þá ekki bundinn við þann úrskurð, þegar lúka skal dómi í málinu, ef nýjar upplýsingar hafa komið fram um þau atriði, er úrskurðuð voru. ...[1)] Verður slíkum úrskurði ekki haggað í æðra dómi, nema vísa hefði átt máli frá héraðsdómi, þótt engin krafa hefði komið fram í þá átt.

□ ...[1)]

□ Ef æðri dómur fellir synjunarúrskurð um frávísunarkröfu úr gildi, er málinu, eða þeim hluta þess, er dómsorð æðra dóms varðar, þar með lokið fyrir héraðsdómi. Nú fellir æðri dómur frávísunardóm að öllu leyti eða einhverju úr gildi, og skal héraðsdómari þá taka málið þegar upp af nýju, samkvæmt ákvæðum æðra dóms, í því ástandi, sem það var í, þegar hann tók það undir dóm, jafnskjótt sem aðili lætur honum úrlausn æðra dóms í té, enda tilkynni hann aðiljum stað og stund til endurupptökunnar.

[1)] *L. 57/1962, 61. gr.*

■ **109. gr.** Nú hefir verjandi mótmælt kröfum sækjanda að einhverju leyti eða öllu, sbr. 106. gr., og eigi verður sátt eða máli vísað frá dómi, og skal dómari þá kveða á um það, hvort flytja skuli mál skriflega eða munnlega, en breyta má hann þeirri ákvörðun eftir að gagna hefir verið aflað, ef það virðist þá heppilegt. ...[1)]

□ Mál skal munnlega flytja. Dómari getur þó leyft skriflegan málflutning:

1. Ef hann telur hættu á því, að það skýrist ekki nægilega með munnlegum málflutningi.

2. Ef annarhvor aðilja eða umboðsmenn þeirra óska skriflegs málflutnings og dómari telur þau tilmæli á rökum byggð.

[1)] *L. 57/1962, 61. gr.*

■ **110. gr.** [1. Ef mál skal flytja skriflega, má dómari veita aðilum frest til að afla skjala og annarra sýnilegra sönnunargagna, ef nauðsyn þykir til vera, enda skal að jafnaði ekki taka munnlegar skýrslur, fyrr en þeim þætti gagnaöflunar er lokið. Báðum aðilum ber að nota sama frest jöfnum höndum til gagnaöflunar, eftir því sem við verður komið. Þegar dómari telur aðila hafa haft nægan gagnaöflunarfrest, skal gefa þeim kost á að fá teknar á dómþingi skýrslur aðila, vitna og mats- og skoðunarmanna. Skal það að jafnaði gert á einu þingi. Þó má taka skýrslur, meðan öflun sýnilegra sönnunargagna fer fram, ef það þarf að gera í öðru lögsagnarumdæmi, eða ef sá, sem skýrslu skal gefa, verður fjarverandi vegna lögmætra forfalla, þegar þing verður háð til skýrslutöku:

2. Lögmæt forföll eru:

a. Sjúkdómur aðila sjálfs, vitnis eða mats- og skoðunarmanna, heimamanna þeirra eða annarra, er þeir þurfa að annast eða leita læknishjálpar.

b. Veður, torfærur eða önnur óviðráðanleg atvik.

c. Verulegur vinnumissir eða tjón á atvinnu eða öðrum hagsmunum.

d. Þörf á ferðalagi um langan veg.

e. Embættis- eða sýslunarstörf, sem fyrirfram eru ákveðin og þola ekki bið.

f. Áður ákveðið dómþing.

Dómari úrskurðar, ef krafist er, hvort forföll séu lögmæt.

3. Veita má frest til að afla frekari gagna, eftir að öflun þeirra er lokið skv. framansögðu, einnig eftir að sókn og vörn er byrjuð, ef ekki hefur áður verið unnt að afla þessara gagna eða skort hefur á leiðbeiningar frá dómara. Að jafnaði skal þó synja um fresti, þótt þeirra sé beiðst ágreiningslaust af aðilum, nema nauðsyn beri til og líklegt sé til árangurs, enda hafi aðili ekki haft nægilega fresti áður.

4. Málsástæður og mótmæli skulu jafnan koma fram

jafnskjótt og tilefni verður til. Annars kostar má ekki taka slíkar yfirlýsingar til greina, nema gagnaðili samþykki eða aðili virðist hafa þurft leiðbeiningar dómara, en ekki fengið hana.

5. Eftir að öll gögn eru komin fram, fer fram sókn og vörn máls. Af hálfu hvers aðila má leggja fram málflutningsskjöl tvívegis. Þó getur dómari leyft að leggja fram málflutningsskjöl oftar, ef skort hefur á leiðbeiningar hans til aðila. Um fresti til sóknar og varnar fer eftir framanskráðu, eftir því sem við á.][1)]

[1)] *L. 28/1981, 33. gr.*

■ **111. gr.** [1. Ef mál skal flytja munnlega, má veita fresti til að afla sýnilegra sönnunargagna eftir sömu reglum og greindar eru í 110. gr. Um öflun munnlegra skýrslna, meðan þeir frestir standa, fer eftir sömu grein.

2. Þegar lokið er öflun gagna skv. 1. mgr., ákveður dómari, hvenær fram skuli fara skýrslutaka á dómþingi og munnlegur flutningur máls. Skal þetta að jafnaði fram fara í einni lotu. Um þinghaldið skal tilkynna aðila eða umboðsmanni hans með hæfilegum fyrirvara. Ákvörðun dómara um þetta atriði verður ekki skotið til æðra dóms.

3. 3. og 4. mgr. 110. gr. gilda einnig um munnlega flutt mál.][1)]

[1)] *L. 28/1981, 34. gr.*

■ **112. gr.** Rétt er, að talað sé tvisvar af hálfu hvors (hvers) aðilja. Dómari getur leyft aðiljum sjálfum að gera athugasemd eftir að umboðsmaður hans hefir lokið málflutningi. Dómari stýrir umræðum og gætir þess, að ræðumaður haldi sér við efnið og að málflutningur verði sem gleggstur og sæmilegastur. Getur dómari svipt þann málfrelsi, er ekki lagar sig eftir áminningum hans.

■ **113. gr.** Dómari má ekki fara út fyrir kröfur aðilja í dómum sínum né úrskurðum, nema um atriði sé að tefla, er hann skal taka til greina af sjálfsdáðum. Kröfum sem ekki getur í stefnu, skal vísa frá dómi, nema tækifæri hafi verið til að koma þeim að með framhaldsstefnu eða gagnaðili samþykki framkomu þeirra. Samsvarandi er um hækkanir á kröfu eða aðrar breytingar gagnaðilja í óhag, sem ekki hafa heimild í stefnu. Ekki má dómari heldur byggja niðurstöðu sína á málsástæðum eða mótmælum, sem koma hefðu mátt fram, en hafa ekki gert það í meðferð málsins, sbr. 120. gr. Nú kemur málsástæða fram í skjali, en aðili hreyfir henni þó ekki sérstaklega í sókn eða vörn, og metur dómari það þá eftir atvikum hverju sinni, hvort slík málsástæða geti komið til greina. Með sama hætti metur dómari það, hvort þögn aðilja í sókn eða vörn við staðhæfingu eða kröfu gagnaðilja skuli meta sem samþykki eða ekki.

■ **114. gr.** Aðiljum ber að gefa eftir föngum glöggar og greinilegar skýrslur og yfirlýsingar fyrir dómi. Dómara ber að fylgjast með málinu í öllum atriðum og spyrja aðilja og umboðsmenn þeirra um hvert það atriði, er honum þykir óljóst og máli kann að skipta, á hvaða stigi máls sem er, og kosta kapps um, að yfirlýsingar þeirra og skýrslur verði nægilega glöggar. Í þessu skyni getur dómari kvatt aðilja fyrir dóm af sjálfsdáðum, ef aðili sætir lögsögu hans eða ef aðilja væri skylt, ef hann væri vitni í málinu, að koma fyrir dómara þess samkvæmt 124. gr., en annarskostar biður dómarinn þann héraðsdómara, er lögsögu hefir yfir aðilja, að kveðja hann fyrir sig til að gefa skýrslu um þau tiltekin málsatriði, sem þörf þykir vera, ef aðili vill ekki gefa skýrslu fyrir dómara málsins. Auk þess er dómara skylt að leiðbeina hverjum ólöglærðum manni, sem ekki gerir sér atvinnu af málflutningsstörfum, bæði um formshlið máls og efnis, eftir því sem dómara virðist nauðsyn til bera. Dómari getur beint því til aðilja, að afla gagna um tiltekin málsatriði, eftir því sem honum þykir nauðsyn vera, til skýringar máli.

■ **115. gr.** Dómara þeim, er með málið fer, er skylt að taka við skýrslu hvers þess aðilja, er óskar að gefa skýrslu fyrir dómi um málavöxtu, nema skýrslan sé sýnilega þarflaus eða þýðingarlaus. Undir sama skilorði hvílir sama skylda á dómara, sem lögsögu á yfir aðilja, ef dómari málsins á ekki lögsögu yfir honum.

☐ Eftir kröfu aðilja, og undir sama skilorði sem í 1. málsgr. segir, skal dómari kalla gagnaðilja sjálfan fyrir dóm, eða ef hann sætir ekki lögsögu hans, biðja þann dómara, er hana hefir, að gera það, til að gefa skýrslu um málsatriði eða að skýra nánar framkomin ummæli.

☐ Nú gefur aðili skýrslu fyrir dómi, og getur þá bæði dómari og gagnaðili beint til hans spurningum, enda sker dómari úr um ágreining varðandi skyldu hans til að svara. Einnig er þeim aðilja, er skýrslu gefur samkvæmt 1. eða 2. málsgr., heimilt að beina spurningum í sama þinghaldi til gagnaðilja síns, eða umboðsmanns hans um hvert það málsatriði, er honum virðist þurfa skýringar við, og með sama skilorði sem í 1. mgr. segir.

☐ Dómari stýrir skýrslugjöfum aðilja í hvívetna.

☐ Dómari tilkynnir aðiljum hverju sinni og eftir því, sem við á, hvar og hvenær þeir skuli koma fyrir dóm samkvæmt ákvæðum greinar þessarar.

☐ Ef aðili er forfallaður eða tími eða kostnaður sparast við það, getur dómari ákveðið, að aðili gefi skýrslu á heimili sínu, eða dvalarstað.

☐ Sem aðili er eftir þessari grein skoðaður lögráðandi ólögráða manns, forstjóri fyrirtækis, félags eða stofnunar og fyrirsvarsmenn opinberra hagsmuna.

■ **116. gr.** Nú fullnægir aðili ekki ákvæðum 105., 106., 114. eða 115. gr., og getur dómari þá, eftir að hann hefir árangurslaust bent honum á það, er ábótavant þykir, vísað máli frá dómi, eða skýrt þögn aðilja, ófullnægjandi svör eða vanrækslu á að koma fyrir dóm á þann hátt, sem gagnaðilja er hagfelldast, svo og lagt skýrslur hans til grundvallar málsúrslitum, eftir því sem við á og samrýmanlegt er því, sem fram er komið að öðru leyti í málinu.

■ **117. gr.** Nú eru rekin fyrir sama dómi fleiri mál en eitt út af sama réttarsambandi milli sömu eða annarra aðilja að nokkru eða öllu, og getur dómari þá ákveðið, að þau skuli sameina og flytja í einu lagi, ef honum virðist það horfa til skýringarauka eða annars hagræðis. Undir sama skilorði getur dómari ákveðið, að kröfur, sem sóttar eru í einu máli, skuli skildar að og fluttar hvor (eða hver) í máli sér, ef þær eru ekki af sömu rót runnar.

☐ Dómari getur frestað máli af sjálfsdáðum, ef hann fær grun um það, að refsivert athæfi hafi verið framið, sem opinbert mál hefir verið höfðað eða opinber rannsókn verið hafin út af, og telja má, að úrslit þess máls eða rannsóknar skipti verulegu máli um úrslit einkamálsins, þar til séð er fyrir enda opinbera málsins eða

rannsóknarinnar. Með sama hætti má fresta máli, ef annað einkamál hefir verið höfðað út af efni, er varðar verulegu um úrslit þess, eða það efni hefir verið réttilega lagt til úrlausnar stjórnarvalda, unz úrlausn þess efnis er fengin.

■ **118. gr.** Ef sækjandi mætir ekki fyrir dómi, er mál hans skal þingfesta, er málatilbúnaður hans ónýtur. Ef sækjandi mætir ekki, er þing skal síðar heyja um mál hans, þá skal hefja það. Auk málskostnaðar til verjanda, ef hann hefir komið fyrir dóm, getur dómari úrskurðað sækjanda að greiða ferðakostnað sinn, ef því er að skipta.

□ Ef verjandi mætir ekki, þegar mál er þingfest, skal mál jafnan flytja skriflega og dæma það eftir kröfum sækjanda og málsútlistun, að því leyti, sem samrýmanlegt er framkomnum skilríkjum, nema gallar séu á málatilbúnaði, er frávísun varða, eða sakarefni það má ekki sæta úrlausn dómsins. Nú sækir verjandi ekki þing síðar, er mál skal fyrir tekið, og skal það þá skriflega flutt, þótt munnlegur málflutningur hafi verið ákveðinn. Að því leyti sem nauðsynlegt kann að vera til að hnekkja því, sem fram kann að hafa komið af hálfu verjanda, getur sækjandi þá fengið frest til að afla gagna eða flytja sókn. Dæma skal það mál eftir framkomnum kröfum, skilríkjum og sókn sækjanda og með tilliti til þess, sem fram kann að hafa komið af hálfu verjanda.

□ Nú er dómara kunnugt, að aðili mætir ekki vegna forfalla, og frestar dómari þá máli, enda tilkynnir hann þá aðiljum, hvar og hvenær það verði næst fyrir tekið til þingfestingar eða framhaldsaðgerða. Nú hefir aðili, sem ekki hefir mætt í máli sínu, annars haft forföll, og getur hann þá snúið sér til dómara með sönnun fyrir þeim og skriflegri beiðni um endurupptöku máls, enda sé ekki þegar kveðinn upp dómur í því. Tekur dómari þá mál upp af nýju frá því, er aðili mætti síðast í því, eða frá því, er það skyldi þingfesta, ef sækjandi hefir þá ekki mætt, og tilkynnir aðiljum stað og stund þinghaldsins.

□ Forföll í þessu sambandi teljast atvik þau, er í [110. gr.][1] segir, þannig að þau taka til aðilja, ef hann fer sjálfur með mál sitt, en ella til umboðsmanns hans, enda hafi hvorugur átt þess kost að senda annan í stað sinn eða tilkynna dómara forföll sín með öðrum hætti.

□ Ákvæði greinar þessarar taka og til gagnsaka, meðalgöngusaka og einstakra aukadómsathafna, er í sambandi standa við aðalmálið, eftir því sem við á.

[1] *L. 28/1981, 35. gr.*

■ **119. gr.** Hefja skal mál:

1. Ef verjandi leggur fram í dómi fulla greiðslu þess, sem hann er krafinn um í málinu, þar á meðal þess málskostnaðar, sem dómari ákveður.

2. Ef sækjandi mætir ekki samkvæmt 1. málsgrein 2. málsl. 118. gr.

3. Ef aðiljar verða á það sáttir.

4. Ef verjandi mætir ekki, en sækjandi krefst þess, að mál verði hafið.

5. Ef sækjandi krefst þess, enda þótt verjandi mótmæli því, ef hann hefir krafizt frávísunar, eða dómari hefir tjáð sækjanda samkvæmt 1. málsgr. 108. gr., að máli muni verða vísað frá dómi.

□ Dómari getur hafið mál:

1. Ef sækjandi greiðir ekki lögmælt gjöld samkvæmt kröfu dómara. Samsvarandi gildir um aukamál, svo sem vitnaleiðslur, eftir því sem við á.

2. Ef sækjandi hegðar sér svo ósæmilega fyrir dómi, að mál verður ekki sæmilega flutt.

□ ...[1]

[1] *L. 57/1962, 61. gr.*

1936 Nr. 85 23. júní

■ **120. gr.** Nú verður dómari þess var eftir dómtöku máls, að verulega brestur á skýrleik í yfirlýsingum aðilja eða upplýsingar um málavöxtu að öðru leyti, og skal hann þá, ef bresturinn virðist stafa af því, að ákvæða 114. eða 115. gr. hefir ekki verið nægilega gætt, kveðja aðilja fyrir dóm og beina þeim spurningum til þeirra, er hann telur svars þurfa við, og ef því er að skipta, benda þeim á nauðsyn á öflun nýrra gagna. Ef aðili fellst á að afla nýrra gagna eða fresta er þörf til að útvega nýjar skýringar að öðru leyti, frestar dómari málinu í því skyni. Að því loknu getur dómari veitt aðiljum kost á að sækja mál og verja af nýju.

□ Ef málsskjöl glatast í vörzlum dómara eftir dómtöku, kveður hann aðilja fyrir sig, ef nauðsyn þykir til, til þess að endurflytja mál, eftir því sem kostur verður.

X. kafli. Um sönnun og sönnunargögn.

■ **121. gr.** Dómari sker úr því í dómi eða úrskurði, er kann að þurfa að kveða upp um einstök atriði, hvor aðilja skuli bera halla af skorti á sönnun fyrir staðhæfingu um málsatvik, sem nægilega er mótmælt og ekki er alkunnugt á þeim stað og tíma, um venjur, erlendar réttarreglur og annað er sanna þarf.

■ **122. gr.** Dómari sker úr því eftir mati á öllu því, sem fram hefir komið um atriði þau, er í 121. gr. segir, hvort staðhæfing um þau skuli talin rétt eða ekki, nema einstök fyrirmæli laga bindi hann sérstaklega um mat í þessum efnum.

■ **123. gr.** Yfirlýsing aðilja, er felur í sér ráðstöfun á sakarefni, bindur hann eftir reglum um gildi loforða.

□ Skýrsla aðilja fyrir dómi um málsatvik, sem honum er kunnugt um af eigin raun og af fullum skilningi gefin, skal að jafnaði lögð til grundvallar um það atvik, ef hún er í aðalatriðum þeim aðilja óhagstæð, enda sé ekkert fram komið, er hnekki henni eða veiki hana verulega. Ef slík skýrsla er aðilja að sumu leyti í óhag, en að öðru leyti í hag, metur dómari það eftir atvikum hverju sinni, hvort hana skuli taka til greina að öllu, einhverju eða engu leyti. Sönnunargildi skýrslu aðilja utan réttar metur dómari með sama hætti.

■ **124. gr.** [1. Hverjum 15 ára gömlum manni, sem hér á landi er og ekki er aðili máls eða fyrirsvarsmaður aðila eftir 7. mgr. 115. gr., er skylt að koma fyrir dóm og svara munnlega spurningum, sem til hans er beint um málsatvik, eftir bestu getu og draga ekkert undan, sem hann getur frá skýrt þeim til skýringar, enda hafi honum verið löglega stefnt eða hann komi óstefndur fyrir dóm.

2. Ef vitni má ekki koma á þingstað vegna forfalla skv. 2. mgr. 110. gr., má vitnaleiðslan fara fram annars staðar.

3. Ef þess er krafist, getur dómari vitnamáls úrskurðað, að vitni sé skylt að hafa með sér og leggja fram eða sýna skjöl eða aðra hluti eða athuga bækur sínar og skjöl eða aðra muni og útdrátt úr þeim til upplýsingar um málsatvik.][1]

[1] *L. 28/1981, 36. gr.*

■ **125. gr.** Rétt er vitni að skorast undan að gefa skýrslu að öllu leyti eða einhverju eða að staðfesta skýrslu sína:

1. Ef aðili er, eða hefir verið, maki þess, er unnusti þess eða unnusta, skyldur því að feðgatali eða niðja, stjúpforeldri eða stjúpbarn, tengdaforeldri eða tengdabarn, systkini þess, kjörforeldri eða kjörbarn. Sama undanþágurétt getur dómari veitt fósturforeldri og fósturbarni, eftir því hversu náið sambandið má telja hverju sinni.

Undanþáguréttur samkvæmt framansögðu gildir þó ekki, ef óhjákvæmilegt reynist að leiða vitnið til skýringar málsatviki, er verulegu máli skiptir, og eigi hefir verið eftir eðli málsins unnt að tryggja sönnun fyrir því með öðrum hætti.

2. Ef svar við spurningu fyrirsjáanlega veldur vitni sjálfu eða venzlamönnum þess samkvæmt 1. tölul. verulegu fjárhagstjóni eða alvarlegu óhagræði eða siðferðislegum hnekki. Vitni er þó skylt að svara spurningu um hug þess til aðilja eða um hegðun sína undanfarið, að því leyti sem nauðsynlegt kann að vera að fá upplýsingar um slíkt vegna sönnunargildis vitnisburðar þess.

Undanþáguréttur samkvæmt 1. og 2. tölulið gildir ekki:

a. Ef vitni hefir verið vottur að samningagerð eða loforði samkvæmt tilkvaðningu viðkomanda, og er nú krafið skýrslu um þau efni.

b. Ef vitni er krafið upplýsinga um fæðingu, hjúskap eða andlát áðurnefndra venzlamanna sinna, eða um athafnir sínar eða þeirra varðandi þau fjármál þeirra, er á venzlunum byggjast.

3. Ef spurning er óákveðin eða óljós eða svar við henni er sýnilega þýðingarlaust fyrir málið.

4. Embættis- og sýslunarmönnum er óskylt að koma fyrir dóm til að vitna um atvik, er gerzt hafa í embætti þeirra eða sýslun og upplýsa má með vottorði úr embættisbók eða öðru opinberu skjali.

□ Dómara ber að vekja athygli vitnis á undanþágurétti þess áður en yfirheyrsla hefst, eða um leið og spurningu á að leggja fyrir það, sem því kann að vera óskylt að svara.

■ **126. gr.** Vitni er óheimilt, nema sá leyfi, sem með á, að svara spurningum um atriði:

1. Ef það hefir komizt að vitneskju um það í embætti sínu eða sýslan og það á vegna hagsmuna almennings eða ríkisins að fara leynt.

2. Ef það varðar öryggi ríkisins inn á við eða út á við eða utanríkismál, er leynt skal fara.

3. Ef embættismaður eða sýslunar hefir komizt að högum eða athöfnum einstakra manna í embætti sínu eða sýslan, og hann skal lögum samkvæmt eða eðli málsins varðveita þagnarskyldu um það.

4. Ef vitni hefir í þjónustu einstaklings, fyrirtækis eða stofnunar komizt samkvæmt stöðu sinni að leyndarmáli um kaupsýslu, uppgötvanir eða önnur slík verk vinnuveitanda síns.

5. Sá, er ber ábyrgð á innihaldi prentaðs rits eða blaðs að lögum, má ekki skýra frá því fyrir dómi, hver sé höfundur að riti, grein eða frásögn, sem í riti eða blaði hefir birzt, án þess að höfundur væri nægilega nafngreindur.

□ Ef hagsmunir ríkis eða almennings heimta það, skal vitni þó gefa skýrslu um atriði þau, er í 3.—5. tölul. greinir.

■ **127. gr.** Bannað er að láta vitni staðfesta skýrslu sína fyrir dómi:

1. Ef það hefir ekki náð 15 ára aldri.

2. Ef því er svo vitsmuna vant, að það beri ekki skyn á helgi eða þýðingu staðfestingarinnar, að því er ætla má eða vitað er.

3. Ef það er undir opinberri rannsókn eða ákæru fyrir vísvitandi rangan framburð fyrir dómi, staðfestan eða óstaðfestan, eða hefir þolað refsidóm fyrir slík brot.

□ Dómari getur synjað að láta vitni staðfesta framburð sinn fyrir dómi:

1. Ef það hefir reynzt óstöðugt í framburði sínum eða er svo riðið við málið eða aðilja, eða málið skiptir að öðru leyti venzlamenn þess svo verulega sem í 2. tölul. 125. gr., sbr. 1. tölul., segir, að staðfestingu má telja varhugaverða.

2. Ef ráða má af undanfarinni hegðun þess, að það muni ekki virða helgi eða þýðingu staðfestingarinnar nægilega.

■ **128. gr.** Þeim, sem undanþágu krefst samkvæmt 125. gr., ber við heimildarskorti eftir 126. gr. eða andmælir staðfestingu eftir 127. gr., ber að leiða sönnur að staðreyndum þeim, er máli skipta í því sambandi, nema þær séu alkunnar eða dómari sjái, að þær séu á rökum byggðar. Dómari getur og leyft vitni að staðfesta sögusögn sína um slíkar staðreyndir fyrir dómi, svo og þeim aðilja eða tilkvöddum þriðja manni, er heimildarbrest samkv. 126. gr. eða vanhæfi til staðfestingar samkvæmt 127. gr. staðhæfa.

□ Dómari vitnamáls úrskurðar þau atriði, er í 125.—128. gr. segir, og hvað annað, er varðar vitnamálið sjálft.

□ Yfirlýsing fyrir vitnadómara um, að úrskurður verði borinn undir æðra dóm, frestar framkvæmd úrskurðar.

□ ...[1)]

[1)] *L. 57/1962, 61. gr.*

■ **129. gr.** Dómari aðalmálsins metur öll atriði varðandi sönnunargildi vitnisburðar, og á hann í því sambandi að athuga alla aðstöðu vitnis til aðilja, hagsmuni vitnis eða venzlamanna þess af málsúrslitum, undanfarna hegðun vitnis, andlegan og líkamlegan þroska þess, áreiðanleik skynjana þess á málsatviki, minni þess, ástand þess og hegðun, þegar vitnaleiðsla fór fram, óruggleika þess og skýrleik í svörum, samræmi í frásögnum o. s. frv.

□ Nú gefa tvö eða fleiri óaðfinnanleg vitni samhljóða skýrslu í öllu verulegu um sömu staðreynd, er þau hafa samtímis skynjað, og skal þá að jafnaði telja fram komna fulla sönnun um þá staðreynd, enda komi ekkert fram í málinu, er verulega veiki skýrsluna.

■ **130. gr.** Í stefnu til vitnis skal greina nöfn aðilja samkvæmt 88. gr. og nöfn vitna með sama hætti, stað og stund þinghalds, og kalla vitnið til að koma fyrir dóm, að viðlagðri lögmæltri refsingu, ef vitnaskyldunni verður ekki fullnægt.

□ Ekki þarf að stefna vitnum, er áður hafa gefið skýrslu í því máli, og ekki þarf heldur að stefna þriðja manni, þótt nafn hans kynni að verða nefnt í yfirheyrslu eða bókun.

□ Nú mætir vitni ekki, og getur dómari þá bókað í

þingbók ákvörðun sína um, að það skuli koma fyrir dóm á ákveðnum stað og stundu, að viðlagðri refsingu lögum samkvæmt, og getur aðili síðan látið birta vitni eftirrit af slíkri ákvörðun í stað venjulegrar stefnu.

■ **131. gr.** Ef vitni kemur fyrir dóm, en getur ekki fullnægt vitnaskyldu sinni sakir ástands síns þá, t. d. vegna ölvunar, geðshræringar o. s. frv., þá getur dómari frestað vitnaleiðslu að því leyti, svo og gert þær ráðstafanir til meðferðar á vitninu, sem kunna að vera nauðsynlegar eða heppilegar til tryggingar því, að það geti innt af hendi skyldu sína næst, er það verður kvatt til þess.

□ Nú fullnægir vitni ekki vitnaskyldu sinni, [og gerir dómari því sektir eða varðhald allt að 6 mánuðum],[1] ef brot er ítrekað í sama máli. ...[2] Sá hluti refsingar, sem vitni hefir ekki tekið út, þegar það fullnægir vitnaskyldu sinni, fellur niður.

□ Nú sannar vitni, er úrskurðuð hefir verið refsing, samkvæmt 2. málsgr., forföll sín eða upplýsir, að það hafi ekki fengið fullnægjandi vitneskju um kvaðningu þess fyrir dóm nægilega snemma, og fellir vitnadómari þá refsiúrskurð úr gildi. Ef vitni ber þessi atriði upp, er fullnægja skal refsiúrskurði, skal fresta því máli og bera athugasemdir vitnis undir vitnadómara, er úrskurðar svo, að vitni til kvöddu, hvort úrskurður skuli standa eða falla úr gildi. ...[2]

[1] *L. 33/1963, 15. gr.* [2] *L. 57/1962, 61. gr.*

■ **132. gr.** Vitnamál er þingfest með framlagningu vitnastefnu eða, ef vitni mætir óstefnt, með kröfu um vitnaleiðslu og samþykki viðkomanda á henni, ásamt þar tilheyrandi bókun í þingbók.

■ **133. gr.** Þegar vitni kemur fyrir dóm, skal dómari áminna það alvarlega um að svara spurningum eftir beztu vitund og gefa þær sannar og réttar upplýsingar um málsatvik að öðru leyti, er það getur, og tjáir hann því, að það skuli vera við því búið að staðfesta skýrslu sína fyrir dómi með eiði eða drengskaparheiti.

□ Vitni skal, áður en yfirheyrsla um málsatvik hefst, skýra dómara frá nafni sínu, aldri, stöðu, heimili eða dvalarstað. Þá eða síðar skal vitni einnig skýra dómara frá öðru því, er honum kann að þykja ástæða til að spyrja það um varðandi hagi þess, og máli kann að skipta um vitnaskyldu þess, heimild til að vitna, hæfileika þess til að staðfesta framburð sinn og um sönnunargildi hans. Vitnastefnandi leggur venjulega í upphafi fram skriflegar spurningar til vitnis, en þegar þær eru afgreiddar, getur hann látið spyrja vitni um sérhvað annað, er máli skiptir, eftir munnlegum eða skriflegum framhaldsspurningum. Vitnastefndur getur, bæði í sambandi við vitnaspurningar vitnastefnanda, eftir því sem dómara þykir hentugt, og síðar, hvort sem hann hefir stefnt vitni eða ekki, og hvort sem vitnastefnandi neytir réttar síns til að spyrja vitni eða ekki, látið spyrja það um allt það, er hann hyggur máli skipta.

□ Dómari leggur spurningar fyrir vitni, lagar þær til og skýrir eftir þörfum. Óákveðnar, tvíræðar, veiðandi, ósæmilegar eða sýnilega þýðingarlausar spurningar má ekki leggja fyrir vitni. Dómari getur einnig af sjálfsdáðum beint spurningum til vitnis um hvert það atriði, er hann telur þurfa frekari skýringar. Hann tekur við svörum vitnis, skýrir þau fyrir því og bókar þau, þannig að efni þeirra komi skýrt og rétt fram.

□ Dómari leyfir aðiljum eða umboðsmönnum þeirra sjálfum að spyrja vitni, ef hentugt þykir, en stjórna skal hann þá vitnaleiðslu sem annars, að því leyti sem þörf ber til, enda getur hann hvenær sem er algerlega tekið hana í sínar hendur með venjulegum hætti.

□ Spyrja má aðeins eitt vitni í senn. Dómari skal, ef aðili óskar þess eða honum þykir það hentugt, láta önnur vitni fara út úr þingsalnum, meðan á yfirheyrslu hvers einstaks vitnis stendur.

□ Þegar yfirheyrslu tveggja eða fleiri vitna er lokið, en áður en staðfesting fer fram, getur dómari kvatt þau, tvö eða fleiri, vitni fyrir dóm saman, borið saman skýrslur þeirra, ef og að því leyti sem þær virðast ósamhljóða, vakið athygli vitnanna á ósamræminu og reynt að fá samræmi milli þeirra.

□ Ef spurning vitnis er svo löguð, að svar við henni varðar einkahagi vitnis eða annarra, getur dómari látið vitni svara henni skriflega og bókað síðan svarið, enda sannfæri vitnið sig um, að svarið sé rétt bókað, án þess að það sé lesið upp fyrir því. Ákvörðun dómara eftir þessari málsgrein verður ekki skotið til æðra dóms.[1]

[1] *Sbr. l. 75/1973, 21. gr.*

■ **134. gr.** [Vitnaskýrslur skal bóka eða hljóðrita, og ákveður dómari, hvora aðferðina skuli hafa um hverja skýrslu. Aldrei skal þó hljóðrita vitnaskýrslu gegn andmælum vitnis, aðila eða umboðsmanns hans.

□ Ef vitnaskýrsla er bókuð, les dómari svör vitna við spurningum jafnskjótt sem þau hafa verið bókuð, eftir ósk viðkomenda eða eftir því, sem honum þykir hentugt. Þegar yfirheyrslu er lokið, les dómari, ef óskað er eða honum þyki þessi þörf, með sama hætti upp bókanir á svörum vitnis í heild, enda skal gera þær leiðréttingar og viðauka við bókanir, sem dómari telur, að gefnu tilefni, þurfa til þess að framburður vitnis komi sem gleggst og réttast fram.

□ Ef vitnaskýrsla er hljóðrituð, skal jafnframt bóka í þingbók um þinghaldið og geta þar nafns vitnisins, aldurs og heimilis eða dvalarstaðar svo og, að vitnaskýrslan sé hljóðrituð. Með vitnaskýrslu skal hljóðrita upplýsingar dómara um þinghaldið og vitni, svo að jafnan megi vita, hvaða hljóðritun er um að ræða. Dómari skal greina vitni frá því, að hljóðrita skuli skýrslu þess, og skýra framkvæmd hljóðritunar eftir þörfum. Jafnan skal mega fylgjast með því af öllum, sem á þingi eru, hvort hljóðritunartæki eru í sambandi. — Hljóðrita skal eftir ákvörðun dómara það úr skýrslu vitnis, sem máli þykir skipta. Í lok vitnaskýrslu eða að loknum hlutum hennar getur dómari látið hljóðrita stuttan útdrátt sinn um það, sem hann telur þurfa fram að koma, og síðan skal spyrja vitni, hvort þar sé rétt eftir því haft. — Vitni, aðilar og lögmenn þeirra skulu á þinginu eiga rétt á að hlusta á það, sem þá hefur verið hljóðritað, í þeim mæli, er þeir óska. Þeir geta látið hljóðrita eða bóka í þingbók stuttar athugasemdir sínar varðandi stjórn dómara á vitnaleiðslunni.

□ Að þinghaldi loknu skal á vegum dómara vélrita eftir hljóðritun í þeim mæli, sem hann telur ástæðu til eða þeir krefjast, sem rétt eiga á endurriti, skv. 2. mgr. 44. gr. Þegar mál er flutt munnlega eða við lok skriflegs málflutnings, skal bóka í þingbók, hvaða hljóðritanir hafa verið afritaðar og hvort fram hafa komið athugasemdir um, að aðilar eða lögmenn þeirra eða vitni hafi

ekki séð þau endurrit eða telji þau ekki rétt gerð.][1]

☐ Aðili getur jafnan krafizt staðfestingar á vitnisburði, með þeim undantekningum, sem í 127. gr. segir. Áður en vitni staðfestir skýrslu sína, brýnir dómari fyrir því, eftir því sem við á, þýðingu og helgi staðfestingarinnar, bæði fyrir úrslit málsins og fyrir vitnið sjálft, bæði lagalega og siðferðislega. [Ef dómari, aðilar eða lögmenn þeirra og vitni telja, að staðfesta megi þegar vitnaskýrslu, sem hljóðrituð hefur verið, má, þegar vitnið hefur hlýtt á skýrsluna, hljóðrita staðfestinguna. Ella fer staðfesting fram, þegar fyrir liggur endurrit eftir hljóðrituninni.][2]

☐ Staðfesting fer fram með tvennum hætti:

1. Ef vitni er í viðurkenndu trúfélagi hér á landi og lýsir sig, að gefnu tilefni fyrir dómara, trúa á guð, þá skal það lyfta upp hægri hendi sinni og hafa upp eftir dómara þessi orð: Ég sver það og vitna til guðs míns, að ég hefi sagt satt eitt og ekkert undan dregið.

2. Ef ekki er svo ástatt um vitni sem í 1. tölul. segir, staðfestir það skýrslu sína með þeim hætti, að það lyftir upp hægri hendi sinni og hefir upp eftir dómara þessi orð: Ég lýsi því yfir og legg þar við drengskap minn og heiður, að ég hefi satt eitt sagt og ekkert undan dregið.

☐ Eiður og drengskaparheit hafa í hvívetna sömu þýðingu að lögum.

[1] *L. 14/1976, 3. gr.* [2] *S. l., 4. gr.*

■ **135. gr.** [Þeim, sem kveður vitni vættis, ber að sjá því fyrir fram fyrir fé til greiðslu á kostnaði af ferðalagi og dvöl á þingstað.

☐ Þá er vitni hefur innt af hendi vitnaskyldu sína, þar með talin árangurslaus þingsókn sakir fjarvistar aðilja fyrir dómi, skal dómari þegar í þinghaldi kveða á um greiðslu til vitnis, bæði fyrir útlagðan kostnað vegna rækslu vitnaskyldunnar og þóknun, ef það krefst, og skal þá ákvörðun bóka. Sá, sem vættis hefur krafizt, greiðir einn kostnað og þóknun um sinn, en hafi báðir aðilar krafizt vættis eða báðir haft þess not, er dómara rétt að ákveða greiðslu á hendur þeim, öðrum fyrir báða og báðum fyrir annan. Þóknun er kræf, jafnskjótt sem úrskurður er upp kveðinn.][1]

[☐ Þegar manni er stefnt til vitnisburðar samkvæmt ákvæðum laga um norræna vitnaskyldu, ákveður dómari vitnaþóknun samkvæmt reglum, sem dómsmálaráðherra setur.][2]

[1] *L. 33/1963, 16. gr.* [2] *L. 80/1976, 2. gr.*

■ **136. gr.** Skoðunar- og matsgerðir, lýsingar á hlutum og aðrar rannsóknargerðir eru hér eftir nefndar einu nafni matsgerðir eða mat og þar tilheyrandi athafnir að meta.

☐ Dómari framkvæmir almennt sjálfur þær matsgerðir, sem aðeins útheimta almenna menntun eða lagaþekkingu, enda verði það, er meta skal, fært fram í dómi fyrir dómara aðalmálsins. Ef meta skal hlut í dómi, getur dómari kvatt þingvotta þar til og látið þá staðfesta mat sitt þegar á staðnum.

■ **137. gr.** Nú má matsgerð ekki fara fram samkvæmt 136. gr., og kveður dómari þá matsmenn, venjulega tvo, til að framkvæma hana.

☐ Allar matsgerðir, sem dómari framkvæmir ekki sjálfur, skulu fara fram áður en mál er endanlega tekið til dóms.

■ **138. gr.** Ef opinber embættismaður eða sýslunar er eitt skipti fyrir öll skipaður til að framkvæma matsgerðir fyrir almenning í embættisnafni, getur aðili snúið sér beint til hans, ef honum er skylt að framkvæma matið eða hann er fús til þess án dómkvaðningar, enda liggi það í verkahring hans. Annarskostar þarf dómkvaðningu.

1936 Nr. 85 23. júní

■ **139. gr.** Þann einn má dómkveðja til matsgerðar, sem að öllu leyti er óaðfinnanlegt vitni í því máli um það atriði, er meta skal, og hefir nauðsynlega kunnáttu til að inna starfann af hendi, eða þá kunnáttu, sem beztrar er kostur, eftir því sem á stendur. Enginn, sem kunnáttuskilyrðinu fullnægir að skoðun matsdómara og skylt er að bera vitni um matsatriði, getur skorazt undan að taka við kvaðningu dómara til matsgerðar. Skylt er manni að framkvæma matsgerð utan þeirrar þinghár, sem hann á heimili eða dvalarstað í.

☐ Dómari aðalmálsins getur nefnt matsmenn utan lögsagnarumdæmis síns, en rétt er honum, ef hentugra þykir, að biðja viðkomandi héraðsdómara að dómkveðja matsmann í sínu lögsagnarumdæmi, enda sendi hann honum bréflega beiðni um það með fullnægjandi greinargerð um, hvað meta skuli og hverjir aðiljar séu.

☐ Matsdómari gerir aðiljum viðvart áður dómkvaðning fari fram, ef þess er þörf. Rétt er að kveðja matsmenn, ef annarhvor aðilja mætir. Ef aðiljar koma sér saman um matsmann, skal dómkveðja hann, nema sérstakar ástæður mæli því í gegn.

☐ Í kvaðningu skal skýrt greina, hvað meta skal og hvenær mati skuli lokið. En lengja má matsdómari frest, ef nauðsyn þykir. Svo skal taka fram í dómkvaðningu, að matsmenn skuli vinna verk sitt eftir beztu vitund og að þeir skuli semja skriflega skýrslu, er þeir megi vera búnir til að staðfesta fyrir dómi.

■ **140. gr.** Matsbeiðandi tilkynnir matsmönnum dómkvaðningu, en þeir skulu, svo fljótt sem unnt er, tilkynna aðiljum eða umboðsmönnum þeirra, hvar og hvenær matsgerð skuli fara fram. Bæði aðiljum og dómara ber að veita matsmönnum leiðbeiningar eftir föngum um matsatriði. Matsmenn framkvæma starfa sinn allt að einu, þótt aðiljar hafi ekki mætt, nema upplýsingar vanti, sem þeir hefðu mátt veita.

☐ Matsgerð skal fá þeim aðilja í hendur, sem hennar beiddist, eða öðrum hvorum aðilja, ef báðir hafa beiðzt hennar. Aðili getur krafizt staðfestingar á matsgerð fyrir matsdómara. Um staðfestingu fer eftir 130.—134. gr., eftir því sem við á.

☐ Matsgerð eftir 138. gr. þarf þó ekki að staðfesta, nema dómari sjái sérstaka ástæðu til að leita nánari skýringa um matsatriði.

■ **141. gr.** Ef matsmaður deyr, forfallast eða reynist óhæfur til starfans, nefnir dómari mann í stað hans. Ef matsmaður vanrækir starfann, má og nefna nýjan matsmann.

☐ [Nú vanrækir matsmaður starfann, kemur eigi að forfallalausu fyrir dóm eftir kvaðningu til að staðfesta matsgerð sína eða svarar eigi spurningum, og ber matsdómara að úrskurða honum sektir til ríkissjóðs eða, séu miklar sakir, varðhald allt að sex mánuðum.

☐ Matsmaður á heimtingu á endurgjaldi fyrir ferðakostnað svo og fyrir verk sitt eftir reikningi, sem matsdómari úrskurðar, ef ágreiningur verður. Rétt er matsmanni að krefjast fyrirframgreiðslu á ferðakostn-

aði og tryggingar, sem matsdómari ákveður, ef með þarf, fyrir verkkaupi, áður en hann tekur til starfa.][1)]

[1)] *L. 33/1963, 17. gr.*

■ **142. gr.** Matsgerð samkvæmt 138. gr. verður venjulega ekki hnekkt með yfirmati. Annarskostar getur aðili krafizt yfirmats, bæði áður en og eftir að staðfesting matsgerðar hefir farið fram. Yfirmatsmenn skulu venjulega vera tvöfalt fleiri en matsmenn. Um hæfileika þeirra, dómkvaðningu, framkvæmd starfans, staðfesting matsgerðar og annað fer eftir ákvæðum 139.—141. gr., eftir því sem við á. Ekki þarf að kveðja matsmenn til yfirmats eða staðfestingar þess.

■ **143. gr.** Matsdómari úrskurðar öll atriði varðandi hæfileika og dómkvaðningu matsmanna og yfirmatsmanna og annað, sem snertir sjálft matsmálið, þar á meðal, hvort það hafi verið metið, er meta skyldi samkvæmt dómkvaðningu, ef úrlausn þess er nauðsynleg vegna kröfu um endurmat eða endurskoðun matsgerðar. Úrskurði, þar sem dómari synjar að nefna ákveðinn matsmann eða leysir hann frá starfanum, verður ekki skotið til æðra dóms. ...[1)]

[1)] *L. 57/1962, 61. gr. Nú l. 75/1973, 21. gr.*

■ **144. gr.** Dómari aðalmálsins metur öll atriði, er varða sönnunargildi matsgerðar, þar á meðal, hvort metið hafi verið það, er meta skyldi, með hliðsjón af matsgerðunum sjálfum og öllum öðrum upplýsingum um sömu atriði, er fram kunna að hafa komið í málinu.

■ **145. gr.** Nú skírskotar aðili til skjals, sem er í vörzlum sjálfs hans, og skal hann þá leggja skjalið fram, ef gagnaðili krefst þess eða dómari telur þess þörf, svo framarlega sem hann vill láta taka tillit til þess við dómsuppsögu í málinu.

□ Nú skorar aðili á gagnaðilja sinn að leggja fram skjal, sem er í vörzlum hans, og skal hann þá gera það, ef aðili á rétt á skjalinu eða til þess án tillits til málsins, eða ef innihald þess er slíkt, að gagnaðili skyldi bera vitni um það, ef hann væri vitni í því máli. Ef gagnaðili leggur skjalið ekki fram, getur dómari skýrt það svo, sem hann samþykki skýrslu áskoranda um efni þess. Sbr. þó 147. og 149. gr.

■ **146. gr.** Nú er skjal í vörzlum þriðja manns, og getur þá aðili krafizt framlagningar þess, ef gagnaðili hans hefði átt að leggja það fram eftir 2. málsgr. 145. gr.

■ **147. gr.** Sá, er krefst skjals samkvæmt 2. málsgr. 145. eða 146. gr., hefir sönnunarbyrði fyrir því, að skjalið sé til og að það sé í vörzlum þess, sem framlagningar er krafizt af. Áskoranda ber að leggja fram eftirrit af skjalinu, ef honum er þess kostur, en ella lýsa því eftir föngum (útgefanda, til hvers það var gefið út, útgáfustað og dag, efni þess o. s. frv.), og hvaða málsatvik á að upplýsa með því. Dómari getur, ef honum þykir sennilegt, að viðkomandi hafi skjalið í vörzlum sínum, heimilað honum að synja fyrir það með eiði eða drengskaparheiti samkvæmt 134. gr. 3. málsgr. þar fyrir dómi.

■ **148. gr.** Ef aðili krefst skjals af þriðja manni, og sá lætur það ekki góðmótlega fram, þá getur aðili lagt fyrir dóm í aðalmálinu skýrslur þær og gögn, er í 147. gr. segir, ásamt skriflegri beiðni um það, að þriðji maður verði skyldaður með úrskurði dómarans til að leggja skjalið fram í dóm. Ef dómara virðist ekki útilokað, að skjalið kunni að hafa þýðingu fyrir málið, kveður hann aðilja báða og þriðja mann, sem ber að mæta, að viðlagðri refsingu eftir 2. málsgr. 131. gr., fyrir dóm, og veitir þeim kost á að gera athugasemdir sínar um framlagningu skjalsins. Að því loknu kveður dómari upp úrskurð, ef með þarf, um skyldu þriðja manns til að leggja skjalið fram, og getur skyldað hann til að gera það innan tiltekins tíma, að viðlögðum dagsektum til þess aðilja, er skjalsins krafðist. Úrskurði má og fullnægja beinlínis með fógetavaldi. Ákvæði 3. málsgr. 131. gr. eiga hér við, eftir því sem á stendur.

□ Nú á dómari aðalmálsins ekki lögsögu yfir þriðja manni, og skal hann þá senda þeim dómara, sem hana á, skjöl þau, er málið varða, með beiðni um, að sá dómari kveðji þriðja mann fyrir dóm sinn og úrskurði um skyldu hans í framangreinda átt. Um meðferð þess máls fer eftir 147. og 148., sbr. 149. gr.

■ **149. gr.** Nú hefir skjal, sem skylt er að láta af hendi eða leggja fram eftir 145. eða 146. gr., að geyma atriði, sem viðkomanda er óskylt eða óleyfilegt að láta fram, og getur dómari þá úrskurðað, að skjalið verði lagt fram fyrir hann í trúnaði, og að annaðhvort verði undir umsjá hans og gegn fullkominni þagnarskyldu tekið eftirrit af því úr skjalinu, sem skylt er og heimilt að láta fram, eða, ef þess er ekki kostur, að tekin verði upp úr skjalinu með sama hætti skýrsla um þau atriði.

□ Nú er viðkomanda að vísu skylt samkvæmt 145. eða 146. gr. að láta fram skjal, en hann gerir sennilegt, að það baki honum tjón eða óhagræði að sleppa því úr vörzlum sínum, og getur dómari þá ákveðið, að tekin verði ljósmynd af skjalinu eða eftirrit af því, eftir því sem á stendur. Sama er, ef skjal er sérstaklega verðmætt fyrir viðkomanda eða sérstök hætta er á, að það glatist eða spillist, ef hann sleppir því úr vörzlum sínum. Þegar svo stendur á, getur viðkomandi einnig gert það að skilyrði fyrir því, að hann láti skjal fram, að fullnægjandi trygging verði sett fyrir tjóni, er af því kynni að leiða, eða að skjalið verði geymt á tryggum stað, meðan dómari eða aðiljar þurfa að nota það, og að notkunin fari þannig fram, að fulltryggt sé, að skjalið hvorki glatist né skemmist.

□ Þeim skjölum, er í 2. málsgr. segir, skal dómari ávallt skila viðkomanda, þegar afnotunum er lokið. Ef mál fer fyrir æðra dóm, er viðkomanda skylt að láta uppi afnot skjals þar með sama hætti, þannig að ritari dómsins hefir þá umsjá með því, sem héraðsdómari hafði.

■ **150. gr.** Nú glatar þriðji maður eða skýtur undan skjali, sem hann er úrskurðaður til að láta í té samkvæmt 146., sbr. 147.—149. gr., eftir að hann vissi eða hlaut að hafa grun um, að slík skylda yrði úrskurðuð á hendur honum, og varðar það sektum eða fangelsi, ef miklar sakir eru, enda liggi ekki þyngri refsing við að lögum.

■ **151. gr.** ...[1)] Ákvörðunum sínum samkvæmt 1. og 2. málsgr. 149. gr. getur dómari þó breytt sjálfur, ef atvik liggja til.

[1)] *L. 57/1962, 61. gr.*

■ **152. gr.** Um skyldu aðilja til að sýna eða leggja fram í dómi eða leyfa afnot af eða aðgang að öðrum sýnilegum sönnunargögnum en skjölum gilda reglurnar í 145.—151. gr., eftir því sem við á.

1936 Nr. 85 23. júní

1936 Nr. 85 23. júní

■ **153. gr.** Opinber eru þau skjöl, sem embættis- eða sýslunarmenn gefa út í embættisnafni um það, er gerist í embætti þeirra eða sýslan.

□ Íslenzk opinber skjöl skal telja ófölsuð, ef þau samkvæmt formi sínu og efni stafa frá embættis- eða sýslunarmanni, þar til annað sannast, enda er viðkomandi embættis- eða sýslunarmanni þá skylt að bera vitni um það atriði.

□ Erlend opinber skjöl skulu og talin ófölsuð, ef sannað er með vottorði konsúls eða annars trúnaðarmanns íslenzka ríkisins í viðkomandi landi eða með öðrum fullnægjandi hætti, að sá, er skjalið hefir gefið út, hafi haft heimild til þess eftir þarlandslögum.

■ **154. gr.** Einkaskjöl með eiginhandarnafni útgefanda undir textanum eða annarsstaðar, ef það er venju samkvæmt, teljast útgefin af honum, og með því innihaldi, er þau hafa að geyma, unz hið gagnstæða er sannað eða sennilegt gert, nema skjalið eftir útliti sínu eða efni eða annarra hluta vegna veki grun um, að það sé falsað.

■ **155. gr.** Ef dómara þykir ástæða til að ætla, að skjal kunni að vera falsað, rannsakar hann það atriði af sjálfsdáðum. Sönnunarbyrði fyrir falsleysi grunsams skjals hvílir á þeim, er notfæra vill sér sönnunargildi þess, eða þess úr því, sem grunur leikur á, að falsað sé.

■ **156. gr.** Dómari getur skyldað aðilja, sem neitar að hafa gefið út skjal, sem lagt er fram í máli, eða telur innihaldi þess ólöglega breytt, til að gefa fyrir dómi sýnishorn af rithönd sinni, með þeim hætti, er dómari ákveður. Ef hann innir ekki þá skyldu af hendi, verður venjulega ekki tekið tillit til andmæla hans gegn falsleysi skjalsins.

■ **157. gr.** Nú tjáist skjal vera útgefið af þriðja manni, og getur þá dómari, ef það er grunsamt eftir formi sínu eða efni eða annarra hluta vegna eða ef falsleysi þess er andmælt, úrskurðað þriðja mann til að gefa fyrir dómi eða annarsstaðar sýnishorn af rithönd sinni, með þeim hætti, er dómari tiltekur, og að viðlagðri refsingu eftir 2., sbr. 3. málsgr. 131. gr., enda sé þriðja manni skylt og heimilt að bera vitni um það atriði.

■ **158. gr.** Innihald opinbers skjals skal talið rétt, ef það varðar ákveðin atvik, er skjalið tjáir hafa gerzt í embætti eða sýslan útgefanda, þar til hið gagnstæða sannast eða er gert sennilegt. Sama er venjulega um mat, er skjalið inniheldur á atriðum, sem viðkomanda er falið að framkvæma í embætti sínu eða sýslan, enda hafi hann haft nægilega aðstöðu til að rannsaka þau atriði öll, er áreiðanleiki matsins er undir kominn.

□ Nú er opinberu skjali ætlað að veita fulla sönnun um einstakt atriði, er embættismaðurinn hefir ekki getað sjálfur sannreynt, og skal þá gert ráð fyrir því, að atriðið sé slíkt sem skjalið greinir, nema eitthvað sérstakt mæli því í gegn.

■ **159. gr.** Dómari metur sönnunargildi einkaskjala með hliðsjón af öllum atvikum hverju sinni, svo sem því, hvort sá aðilja hefir gefið skjalið út, sem notar það, eða hinn, hvort það er gefið út í tilefni af málinu eða því óháð, hvort þá staðreynd, sem skjalið er um, er unnt að sanna með öðrum hætti, hversu sennilegt innihald þess er, eftir því sem á stendur, samband útgefanda við aðilja eða venzlamenn hans, afstaða útgefanda til málsins eða venzlamanna hans o. s. frv.

■ **160. gr.** Nú er fengin nokkur, en þó ekki alveg fullnægjandi sönnun fyrir staðreynd, er málsúrslit velta á að öllu leyti eða einhverju, og getur þá dómari látið þau, svo sem við á, fara eftir því, hvort sá aðilja, er hann hverju sinni ákveður, vinnur eið eða drengskaparheit að því, að sú staðreynd hafi gerzt eða ekki gerzt.

1936 Nr. 85 23. júní

■ **161. gr.** Því aðeins má heimila aðilja að vinna eið eða drengskaparheit eftir 160. gr., að hann megi framkvæma þessar athafnir eftir 1. málsgr. 127. gr. eða upphafi 1. töluliðs og 2. tölulíðs 2. málsgr. sömu greinar, og að honum sé af sjálfs sín raun kunnugt um þá staðreynd, er eiður eða drengskaparheit varðar.

■ **162. gr.** Nú er maður sóttur til að greiða skaða sakir meðferðar sinnar á búi eða óákveðnu safni eigna annars manns eða til að afhenda slíkar eignir, og getur þá dómari, ef víst má telja, að aðili hafi valdið gagnaðilja sínum tjóni, er bæta skal, eða hafi í vörzlum sínum eignir hans áðurnefndar, er honum ber að skila, heimilað öðrumhvorum aðilja að staðfesta samkvæmt 160. gr. staðhæfingu sína um upphæð bóta eða hlutafjöldann, hvorttveggja innan tiltekins hámarks eða lágmarks, eftir því sem við á.

□ Einnig getur dómari, ef aðili er sóttur til að svara fyrir athafnir annarra manna, er í þjónustu hans hafa verið, eða fyrir skuldbindingar eða aðrar athafnir formanna sinna, látið málsúrslit velta á því, að aðili staðfesti, enda þótt hann sé ekki af eigin raun kunnugur staðreynd, með eiði eða drengskaparheiti, að hann sé þess sannfærður eftir vandlega athugun, að staðreyndin hafi gerzt eða ekki gerzt, eftir því sem við á.

■ **163. gr.** Nú leggur aðili fram í máli skjal, er tjáist gefið út af gagnaðilja, en hann staðhæfir það falsað, og lætur dómari þá, ef aðili krefst þess, gagnaðilja hans heimilt að staðfesta samkvæmt 160. gr. staðhæfingu sína um skjalið, enda sé ekki fengin með öðrum hætti fullnægjandi sönnun um það atriði. Nú þykir dómara ekki fært að veita gagnaðilja heimild til staðfestingar samkvæmt framansögðu, og má hann þá heimila aðilja að staðfesta staðhæfingu sína um falsleysi skjalsins samkvæmt áðurnefndri grein.

□ Samsvarandi rétt hefir sá, er byggir kröfu sína á óaðfinnanlega haldinni verzlunarbók, er að öðru leyti fullnægir ákvæðum laga um verzlunarbækur, enda byggi gagnaðili ekki á samskonar verzlunarbók.

■ **164. gr.** Dómari getur látið úrslit máls velta á eiði eða drengskaparheiti þriðja manns, er ekki hefir borið vitni um þá staðreynd, er í eiðstaf greinir, og verið hefir fyrirsvarsmaður eða starfsmaður aðilja um þá staðreynd, enda verði aðilja ekki veittur kostur á að vinna eið eða drengskaparheit um hana.

■ **165. gr.** Ef aðiljar eru á það sáttir, að málsúrslit velti á eiði annars þeirra eða drengskaparheiti um tiltekna staðreynd, getur dómari þegar er málflutningi er lokið orðað eiðstaf og tekið við eiði eða drengskaparheiti fyrir dómi, ef báðir aðiljar vilja. Verður þá dómur kveðinn upp í samræmi við staðfestinguna. Annarskostar ákveður dómari það í dómi sínum, hvort eða að hve miklu leyti málalok skuli fara eftir eiði eða drengskaparheiti annars aðilja um ákveðna staðreynd. Skal ákveða hana svo glöggt í dómi, að ekki verði um villzt, og í niðurlagi dóms skal orða það glöggt og samandregið, hvað aðili eigi að synja fyrir eða staðfesta

með eiði sínum eða drengskaparheiti, enda sé tiltekið, hver skuli verða málalok, ef staðfesting fer fram, og ef hún fer ekki fram. Í dómi skal og ákveða frest til staðfestingar, og telst frestur frá birtingu dóms fyrir þeim, sem heimild er veitt, og til þessarar athafnar, nema hann sé viðstaddur dómsuppsögn, en nægilegt er, að eiðstefna sé tekin út eða birt, ef utanréttarstefna er, áður en frestur er liðinn, enda sé stefnufrestur ekki óhæfilega langur.

■ **166. gr.** Í eiðstefnu skal greina nöfn aðilja samkvæmt 88. gr., dagsetningu dóms og niðurlagsorð orðrétt, stað og stund til þinghalds, stefnufrest og kröfu eiðstefnanda um, að hann fái að vinna eið eða drengskaparheit samkvæmt dóminum.

□ Þingfesting eiðsmáls fer með samsvarandi hætti og þingfesting aðalmálsins.

□ Eiðsmál má reka á varnarþingi aðalmálsins, á varnarþingi eiðstefnanda samkv. 73. gr. eða eiðstefnds samkvæmt sömu grein, allt eftir vali eiðstefnanda.

■ **167. gr.** Nú hefir eiðstefndur tekið út löglega stefnu til áfrýjunar eiðsdómi, honum til breytingar, enda sé áfrýjunarfrestur ekki liðinn, og leggur hana fyrir eiðsdómarann, og skal eiðsmáli þá frestað, þar til meðferð málsins í æðra dómi er lokið. Ef eiðsheimild er staðfest í æðra dómi eða máli lýkur þar án dóms um það atriði, skal eiðsdómari, svo fljótt sem unnt er og eftir kröfu eiðstefnanda, kveðja aðilja á dómþing til að framhalda eiðsmálinu. Ef eiðsheimild er niður felld í æðra dómi, fellur eiðsmálið niður.

□ Nú hefir eiðstefndur ekki lagt áfrýjunarstefnu fram samkvæmt 1. málsgr., en áfrýjunarfrestur er ekki liðinn, og getur eiðstefndur þá fengið eiðsmáli frestað, er hann lætur bóka yfirlýsingu sína um, að hann ætli að áfrýja eiðsdómi til breytinga. Taka skal hann þá út áfrýjunarstefnu innan 3 vikna þar frá, enda skal eiðsdómari að þeim fresti liðnum og eftir kröfu eiðstefnanda kveðja aðilja til þings til að framhalda eiðsmálinu, nema honum hafi verið sýnt vottorð æðra dóms um útgáfu áfrýjunarstefnu áður en nefndur 3 vikna frestur var liðinn. Áfrýjunarstefna, síðar útgefin, eða yfirlýsing um áfrýjun, fresta ekki eiðsmáli, nema eiðsdómara sé sannað, að lögleg forföll eða óviðráðanleg atvik hafi hamlað.

□ Nú lýkst eiðsmáli ekki, og getur eiðstefnandi þá tekið út eiðstefnu að nýju, enda þótt eiðsfrestur sé liðinn, ef hann gerir það innan 3 vikna frá því eiðsmálið var síðast fyrir dómi, enda sé stefnufrestur ekki óhæfilega langur.

■ **168. gr.** Dómari eiðsmáls skal leiðbeina aðiljum eftir því sem þörf gerist. Hann skal skýra eiðstaf fyrir þeim og gæta þess, að eiður eða drengskaparheit sé unnið að öllu leyti samkvæmt eiðsdómi. Áður en staðfesting fer fram, skal hann brýna alvarlega fyrir aðilja þýðing eiðs eða drengskaparheits og helgi, og leiða honum fyrir sjónir bæði þá lagalegu og siðferðislegu ábyrgð, sem vísvitandi eða gálauslega röng eiðvinning eða heitvinning hefir í för með sér.

□ Dómari lætur aðilja hafa upp eftir sér þau orð, er viðkomandi staðreynd varða, að viðhöfðum þeim formála, er í 1. eða 2. tölulið 3. málsgr. 134. gr. segir, eftir því hversu ástatt er um trúmálaafstöðu hans.

■ **169. gr.** Dómari eiðsmáls úrskurðar öll atriði varðandi formshlið eða efni eiðsmáls á grundvelli eiðsdómsins. Úrskurðum hans um þau efni verður einungis haggað með kæru til æðra dóms eftir ákvæðum 199. gr.,[1] enda hvílir eiðsmálið á meðan.

[1] *Sbr. nú II. kafla l. 75/1973.*

■ **170. gr.** Nú deyr sá aðili, sem heimilað var að vinna eið eða drengskaparheit, eða er úrskurðaður óhæfur til þeirra athafna, og getur þá sá aðili, er hag hefði haft af staðfestingunni, snúið sér til dómara aðalmálsins með skriflegri beiðni um endurupptöku þess, ásamt sönnun fyrir láti aðilja eða óhæfi hans til eið- eða heitvinningar. Dómari skal þá kveðja aðilja eða eftirmenn þeirra til þings á varnarþingi aðalmálsins og úrskurða, eftir að þeir hafa átt kost á að tala máli sínu, hvort mál skuli tekið upp að nýju. Úrskurð þann má kæra til æðra dóms eftir 199. gr.,[1] enda hvílir málið á meðan.

□ Nú er endurupptaka samkvæmt 1. málsgrein ákveðin, og fellir dómari þá, með eða án nýrra gagna, dóminn úr gildi og kveður upp nýjan dóm, þar sem fullt tillit sé tekið til hins breytta ástands og nýrra upplýsinga, sem fram kunna að koma að öðru leyti.

[1] *Sbr. nú II. kafla l. 75/1973.*

XI. kafli. Um gjafsókn.

■ **171. gr.** Orðið gjafsókn nær í kafla þessum bæði til gjafsóknar og gjafvarnar.

□ Dómsmálaráðuneytið veitir gjafsókn.

□ Athuga skal málstað umsækjanda eftir föngum áður en gjafsókn er veitt.

□ Í gjafsóknarbréfi skal taka fram, í hvaða máli og fyrir hvaða dómi gjafsókn sé veitt.

□ Gjafsókn nær bæði til aðalmálsins og aukamála í sambandi við það, svo sem vitnamála, matsmála, eiðsmála, svo og til lögbanns, kyrrsetningar og aðfarargerðar til tryggingar dómkröfum þess, nema takmarkanir séu gerðar í gjafsóknarbréfi.

■ **172. gr.** Gjafsókn má veita, auk þess, sem sérstaklega kann að vera ákveðið í lögum:

1. Kirkjum, skólum, sjúkrahúsum, sem rekin eru á kostnað hins opinbera, hreppsfélögum, bæjarfélögum og stofnunum, sem hafa að markmiði umönnun sjúkra og aðra mannúðar- og líknarstarfsemi.

2. Einstökum mönnum, sem eru svo illa stæðir fjárhagslega, að þeir mega ekki án þess fjár vera frá framfærslu sinni eða sinna eða frá atvinnurekstri sínum, er fara mundi til málsins. Með beiðni um gjafsókn fylgi vottorð formanns niðurjöfnunarnefndar um fjárhag og ástæður umsækjanda, og er skylt að láta slíkt vottorð í té tafarlaust og ókeypis.

□ Annars ríkis borgurum má því aðeins gjafsókn veita, að samskonar hlunnindi séu veitt íslenzkum ríkisborgurum í þeirra landi.

■ **173. gr.** Gjafsóknarhafi fær þessi hlunnindi:

1. Hann er undanþeginn greiðslu allra réttargjalda fyrir dómsathafnir þær, sem gjafsókn nær til.

2. Hann fær ókeypis eftirrit allra þeirra skjala, þar á meðal ágrip dómsgerða, er embættis- eða sýslunarmenn afgreiða til afnota við áðurnefndar dómsathafnir.

3. Honum er skipaður talsmaður, nema þess þyki engin þörf, og ríkissjóður greiðir talsmanni ferðakostnað og þóknun fyrir málflutning eftir ákvörðun dómara, er fyrir dómsathöfn þeirri stendur, sem gjafsókn nær til.

4. Ríkissjóður greiðir fyrir hann gjöld fyrir allar birt-

1936 Nr. 85 23. júní

ingar og tilkynningar, er mál hans útheimtir eða dómsathafnir í sambandi við það, þóknun til þingvotta, vitna, mats- og skoðunarmanna og önnur slík gjöld.

■ **174. gr.** Svipta má mann gjafsókn, ef í ljós kemur, að hún hefir verið ófyrirsynju veitt, eða hagur hans breytist svo, að honum er hennar ekki lengur þörf.

□ Gjafsókn skiptir engu máli um skyldu gjafsóknarhafa til greiðslu málskostnaðar til gagnaðilja síns, né um skyldu hans til að greiða kostnað af málinu. Nú er gagnaðili dæmdur til að greiða málskostnað, og skal þá ákveða í dómi, hversu mikill hluti þess málskostnaðar skuli renna til gjafsóknarhafa, eftir því, hvern kostnað hann kann að hafa sjálfur haft af málinu, og hversu mikill hluti málskostnaðarins skuli renna í ríkissjóð.

XII. kafli. Um málskostnað.

■ **175. gr.** Til málskostnaðar telst:

1. ...[1)]
2. Gjöld fyrir eftirrit og ágrip dómsgerða.
3. Réttargjöld í ríkissjóð.
4. Óhjákvæmilegur ferðakostnaður dómara, aðilja og umboðsmanna þeirra.
5. Þóknun matsmanns, vitna og rannsóknarmanna.
6. Þingvottagjöld og greiðslur fyrir birtingar stefna og annarra tilkynninga.
7. Kostnaður af flutningi málsins beinlínis, hæfilega metinn eða eftir samningi aðilja.
8. Annar kostnaður, er kann að stafa beinlínis af málinu.

□ Málskostnaður verður því aðeins dæmdur, að aðili krefjist þess.

[1)] *L. 28/1981, 37. gr.*

■ **176. gr.** Sá, er krefst dómsathafnar, greiðir kostnað af henni um sinn. Nú lætur dómari fara fram af sjálfsdáðum birtingar eða tilkynningar eða dómsathafnir lögum þessum samkvæmt, og skal sá kostnaður lagður út úr ríkissjóði í bili. Dómari ákveður síðan, hvort annar aðili, einn eða báðir, skuli greiða, og í hvaða hlutföllum.

■ **177. gr.** Sá, er tapar máli í öllu verulegu, skal dæmdur til að greiða gagnaðilja sínum málskostnað.

□ Ennfremur skal aðili dæmdur til að greiða gagnaðilja sínum málskostnað, hvernig sem málsúrslit verða:

1. Ef hann hefir höfðað mál að þarflausu.
2. ...[1)]
3. Ef hann hefir dregið mál að mun lengur en þörf var á, haft uppi vísvitandi rangar kröfur eða borið fram vísvitandi rangar skýrslur um málsatvik.
4. Ef hann hefir gert ráðstafanir eða látið fara fram dómsathöfn, sem sýnilega var þarflaus eða þýðingarlaus, þá getur gagnaðili krafizt af honum greiðslu þess kostnaðar, sem hann hefir haft af slíkri ráðstöfun eða dómsathöfn.

[1)] *L. 28/1981, 38. gr.*

■ **178. gr.** Nú vinnur maður mál að nokkru, en tapar því að nokkru, eða veruleg vafaatriði eru í máli, og getur dómari þá skipt málskostnaði milli aðilja eða látið hann falla niður með öllu.

■ **179. gr.** Nú skulu málsúrslit velta á eiði eða drengskaparheiti aðilja, og skal þá sá venjulega greiða málskostnað, sem tapar vegna þess, að eiður eða heit verður unnið eða verður ekki unnið.

□ Nú eru sumar kröfur taldar fullsannaðar, en sumar látnar koma undir eiði eða drengskaparheiti aðilja, og er þá rétt að dæma þann, er tapar að því leyti, til að greiða nokkurn hluta málskostnaðar, en láta hinn fara eftir 1. málsgr.

1936 Nr. 85 23. júní

■ **180. gr.** Nú er máli vísað frá dómi eða það er hafið, og skal þá sækjandi greiða málskostnað.

□ Ef sækjandi þingfestir ekki mál sitt, þá skal hann greiða stefndum ómaksbætur. Samsvarandi gildir um aukamál í sambandi við aðalmál, sjálfstæð vitna- og matsmál o. s. frv. Í eiðsmáli getur eiðsdómari með sama hætti dæmt eiðstefndum ómaksbætur.

■ **181. gr.** Nú hefir maður höfðað gagnsök til sjálfstæðs dóms, og skal þá fara um málskostnað sem áður segir um aðalsök.

□ Meðalgöngumann má dæma til greiðslu þess kostnaðar, sem hann bakar aðiljum, samkv. 177.—180. gr.

□ Ef fleiri eru sakaraðiljar eða samaðiljar, skal að jafnaði dæma þá til greiðslu málskostnaðar in solidum, ef þess er krafizt, en ella hvern (hvorn) til greiðslu tiltekins hluta í krónutali. Ef fleirum aðiljum eða samaðiljum skal dæma málskostnað, skal dæma þeim hann báðum eða öllum í einni heild, nema sérstaklega hafi verið krafizt skiptingar á honum milli þeirra.

■ **182. gr.** Nú gerir umboðsmaður aðilja sig sekan í ávirðingum þeim, sem í 3. og 4. tölulið 177. gr. segir, og má þá dæma hann út af fyrir sig eða með umbjóðanda til að greiða kostnað þann, er þær hafa valdið gagnaðilja, enda hafi sá, er slíka kröfu gerir, gert viðkomandi viðvart um hana í tíma, svo að hann megi vörnum við koma, ef hann vill.

■ **183. gr.** Nú höfðar maður erlendis búsettur mál fyrir íslenzkum dómi, og getur þá stefndur gert þá kröfu á þingfestingardegi, að stefnandi setji þá tryggingu fyrir greiðslu málskostnaðar innan ákveðins tíma, sem dómari tiltekur. Ef hann gerir það ekki, skal vísa máli frá dómi.

□ Ef menn búsettir á Íslandi eru undanþegnir því að setja samskonar tryggingu í landi stefnanda, skal hann einnig vera undanþeginn því hér á landi.

■ **184. gr.** Rétt er aðilja að leggja fram í máli sundurliðaðan reikning yfir kostnað sinn, og skal þá að jafnaði dæma honum þann kostnað, sem hann hefir haft af málinu.

■ **185. gr.** Dómari kveður í dómi aðalmálsins á um greiðslu þess kostnaðar, sem á er fallinn, þegar dómur er upp kveðinn, og tiltekur upphæð hans, hvernig sem um hann kann að hafa verið samið. Kostnað, er síðar fellur á, má leggja undir úrskurð fógeta.

□ Þegar svo stendur á sem í 4. tölul. 177. gr. segir, sbr. 182. gr., getur aðili krafizt sérstaklega ákvörðunar á málskostnaði, er gagnaðili hans eða umboðsmaður hans skal greiða. Samsvarandi gildir, ef stefndi þingfestir ekki mál sitt, þar á meðal mats-, vitna- og eiðsmál.

□ Fógeta-, skipta- og uppboðsréttur geta metið aðilja málskostnað fyrir þeim dómum með aðfararhæfum úrskurðum.

■ **186. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 57/1962, 61. gr.*

XIII. kafli. Um réttarfarssektir.

■ **187. gr.** Sektir samkvæmt lögum þessum getur dómari dæmt af sjálfsdáðum, þegar skilyrði til sektardóms eru fyrir hendi.

□ Sektir samkvæmt lögum þessum renna í ríkissjóð, nema öðruvísi sé sérstaklega ákveðið.

■ **188. gr.** Aðilja skal dæma í sekt:

1. ...[1] ...[2]

2. Fyrir bersýnilega tilefnislausa málshöfðun, ...[2]

3. Fyrir þarflausan drátt á máli, ...[2]

4. Fyrir að gera vísvitandi rangar kröfur eða flytja fram vísvitandi rangar staðhæfingar til sóknar eða varnar, ...[2]

5. Fyrir ósæmileg ummæli, skrifleg eða munnleg, fyrir dómi, um dómara, gagnaðilja eða umboðsmann hans, eða aðra menn eða í öðru sambandi, ...[2]

□ Málflutningsumboðsmann, sem sekur verður um brot þau, sem í 3.—5. tölul. segir, skal dæma í sekt, einan sér eða ásamt umbjóðanda sínum, eftir því sem á stendur, samkvæmt áðurnefndum töluliðum.

□ Þá menn aðra, er skýrslu gefa fyrir dómi, skal sekta eftir 5. tölulið 1. málsgreinar.

□ [Sá, sem annars kemur hneykslanlega eða ósæmilega fram fyrir dómi, sbr. 39. gr., skal sæta sektum.][2]

□ Ef refsing liggur þar að auki við áðurnefndum brotum eftir öðrum lögum, má koma henni fram í sérstöku máli án tillits til ákvörðunar um réttarfarssektina.

□ Ákvæði greinar þessarar taka einnig til aukamála í sambandi við aðalmál, svo og sjálfstæðra dómsathafna, sem ekki standa í slíku sambandi við neitt dómsmál, og til fógeta-, skipta- og uppboðsgerða, eftir því sem við á.

[1] *L. 28/1981, 39. gr.* [2] *L. 33/1963, 18. gr.*

■ **189. gr.** Sektir á hendur aðilja eða umboðsmanni hans, er þeir vinna til fyrir framferði sitt í aðalmálinu, skal ákveða í dómi þess, eða ef það verður hafið eða fellur annars niður, þá um leið og sú ákvörðun er tekin. Samsvarandi gildir um sekt á hendur þessum aðiljum í aukamálum við dómsmál, sem sjálfstætt eru rekin, og málum þeim, er í síðustu málsgrein 185. gr. segir. Sektir annars skulu að jafnaði ákveðnar jafnskjótt sem brot er framið fyrir dómi.

□ ...[1]

[1] *L. 57/1962, 61. gr.*

XIV. kafli. Um dóma og úrskurði.

■ **190. gr.** [1. Úrskurði um einstök atriði máls, sem ráða þarf til lykta fram að dómtöku þess, skal kveða upp þegar í stað eða svo fljótt sem unnt er.

2. Úrskurðir skulu vera skriflegir og má skrá þá í þing- eða dómabók. Þar skal greina niðurstöðu í ályktunarorði án forsendna.

3. Í fógeta-, skipta- og uppboðsmálum og þinglýsingarmálum skal þó láta forsendur fylgja ályktunarorði, ef aðili krefst þess og dómari telur ástæðu til, enda sé um að ræða úrskurð, sem felur í sér lokaákvörðun dómara um ágreiningsefnið.

4. Í aukamálum, sem tengd eru aðalmáli, svo og í sjálfstæðum vitna- og matsmálum gilda ákvæði 1.—3. mgr. eftir því sem við á.][1]

[1] *L. 28/1981, 40. gr.*

■ **191. gr.** Í munnlega fluttum málum skal venjulega kveða upp dóm áður en annað mál er tekið til munnlegs flutnings, og jafnan svo fljótt sem við verður komið.

□ Í skriflega fluttum málum skal kveða upp dóm svo fljótt sem kostur er á, og ekki síðar en 3 vikum eftir dómtöku.

□ Ef ekki er kostur á að kveða upp dóm eða úrskurð svo fljótt sem sagt hefir verið, ber dómara að greina nákvæmlega orsakir til þess, svo sem að aðrar tilteknar embættisathafnir, sem ekki þoldu bið, hafi valdið drætti, veikindi, ef mál er sérstaklega umfangsmikið, vandasamt o. s. frv.

■ **192. gr.** Nú er dómur fjölskipaður og mál munnlega flutt, og skulu þá allir dómendur hafa heyrt flutning þess. Ef þeir mega ekki allir taka þátt í uppsögu dóms, skal dómara nefna í stað þess eða þeirra, sem við hefir misst, og endurtaka munnlegan flutning málsins. Afl atkvæða skal ráða úrslitum um hvert atriði. Nú verður dómari í minni hluta um eitthvert atriði, og skal hann þá allt að einu taka þátt í ályktun um önnur atriði, er síðar skal til lykta ráða. Formaður dómsins stýrir atkvæðagreiðslu og sér um samningu dóms. Allir dómarar undirrita dóm í dómabókinni.

□ Ágreiningsatkvæði skulu birt á sama hátt sem dómar og úrskurðir.

■ **193. gr.** [1. Dómar skulu vera skriflegir og í þeim vera dómsorð ásamt forsendum. Í forsendum skal greina:

a. Nöfn, heimili og nafnnúmer aðila.

b. Númer máls skv. þingbók.

c. Stað og stund, þegar dómur er kveðinn upp.

d. Dómtökudag.

e. Nöfn dómenda, og hver er dómsformaður, ef dómur er fjölskipaður, svo og starfsheiti meðdómsmanna.

f. Fyrri úrskurði og dóma um atvik málsins, sem um er kunnugt.

g. Kröfur.

h. Málsástæður í megindráttum og önnur atvik, ef þess þykir þörf vegna samhengis.

i. Lagarök aðila í stuttu máli.

j. Rökstudda niðurstöðu dóms um sönnunaratriði og lagaatriði.

k. Réttarfarssektir.

l. Málskostnað.

2. Í dómsorði skal greina:

a. Sýknu, þegar sýknað er með öllu af efniskröfum.

b. Aðalniðurstöðu máls, þ. á m. það, sem fullnægja skal með aðför.

c. Aðildareið.

d. Aðfararfrest, nema óþarft sé að lögum.

3. Dæma má menn að viðlögðum dag- eða vikusektum til aðila til að vinna verk, annað en peningagreiðslu, þar á meðal til að skila hlut, ef það þykir hentug aðferð til að knýja aðila til að fullnægja dómi. Krafa til óinnheimtra sekta fellur niður, þegar dómi er fullnægt eða sannað er eða gert sennilegt, að ómögulegt sé að gera það. Aðili getur fengið mál endurupptekið og dómi breytt skv. reglum 170. gr. Krafa um slíka endurupptöku frestar aðför til innheimtu sekta, enda sé krafan komin til dómara innan viku eftir að hún kom fram fyrir fógeta.

4. Ef aðila er í dómi bönnuð athöfn eða hann er skyldaður til að þola athöfn eða ástand, getur dómari sett frest til að hann megi koma svo högum sínum, að fullnusta dómsins baki honum sem minnst tjón eða óhagræði.

5. Dómar skulu vera stuttir og glöggir. Má ekki skírskota til sannana eða atvika, sem síðar kunna að

koma fram, nema úrslit máls eigi að velta á eiði eða drengskaparheiti.

6. Dómi eða úrskurði má fullnægja með aðför eftir efni sínu, þótt þess sé ekki sérstaklega getið.][1)]

[1)] *L. 28/1981, 41. gr.*

■ **194. gr.** Dómari tilkynnir aðiljum eða umboðsmönnum þeirra, hvar og hvenær dómur eða úrskurður verði upp kveðinn, með þeim fyrirvara og þeim hætti, sem honum þykir hlýða hverju sinni.

□ Niðurlag dóms eða úrskurðar skal lesa upp á dómþingi í heyranda hljóði.

□ Ef aðili hefir ekki verið við dómsuppsögu staddur, skal sá, er byggja vill rétt á dóminum eða vill láta fresti samkv. honum byrja að líða, birta hann með sama hætti sem stefnu.

□ Gagnvart þeim aðilja, sem við er staddur dómsuppsögu, hefst eiðsfrestur og aðfararfrestur frá þeim degi, en annars frá birtingardegi. Geta skal þess í þingbók, hvort aðili hafi verið viðstaddur dómsuppsögu eða úrskurðar, svo og í eftirriti af dómsathöfnum þessum.

■ **195. gr.** Dómur er bindandi um úrslit sakarefnis milli aðilja og þeirra, sem að lögum koma í stað þeirra, um þær kröfur, er þar eru dæmdar að efni til.

□ Dómur er bindandi fyrir dómara, er hann hefir verið upp kveðinn samkvæmt 2. málsgr. 194. gr. Þó getur dómari, bæði af sjálfsdáðum og eftir kröfu aðilja, leiðrétt ritvillur, reikningsskekkjur, nafnskekkjur og aðrar bersýnilegar skekkjur í dómi, en kveðja skal hann þá aðilja eða málflytjendur þeirra fyrir sig, nema um bersýnilegar ritvillur sé að ræða, og benda þeim á leiðréttingarnar og bóka glöggt, hvað leiðrétt hafi verið. Eftirrit, sem út kunna að hafa verið gefin af dómi eða úrskurði, skal afhenda dómara um leið til leiðréttingar, en frestir teljast frá uppkvaðningu samkvæmt 3. og 4. málsgr. 194. gr.

■ **196. gr.** Dómur hefir fullt sönnunargildi um þau málsatvik, er í honum greinir, þar til hið gagnstæða er sannað.

□ Krafa, sem dæmd er að efni til, verður ekki borin undir sama eða hliðsettan dómstól af nýju, framar en í lögum þessum segir. Nýju máli um slíka kröfu skal vísað frá dómi.

XV. kafli. Um málskot.

■ **197.—199. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 57/1962, 61. gr.*

XVI. kafli. Um sjó- og verzlunardómsmál.

■ **200.—203. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 28/1981, 42. gr.*

■ **204. gr.** Útgerðarmanni má stefna í málum varðandi útgerðina á varnarþingi hans samkvæmt 73. gr., eða þar, sem skip er skrásett að eiga heima.

□ Samsvarandi er um mál á hendur skipstjóra eða skipshöfn vegna skyldustarfa þeirra.

□ Nú á maður kröfu að heimta, sem er sjóveðtryggð með skipi, farmi eða farmgjaldi, og má þá höfða mál til innheimtu kröfunnar, ef sjóveð hefir verið kyrrsett, þar sem kyrrsetningin fór fram.

□ Mál út af ákvörðun eða skiptingu bjarglauna má höfða þar, sem bjargað var, eða þar sem björgunargóssið var flutt á land.

■ **205.—206. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 28/1981, 42. gr.*

XVII. kafli. Um víxilmál og tékka o. fl.

■ **207. gr.** Mál, er fara eftir þessum kafla, eru:

1. Víxilmál, en þau eru:

a. Mál gegn útgefendum, framseljendum og samþykkjendum víxla á hendur öðrum manni, og gegn útgefendum og framseljendum eigin víxla þeim til lúkningar eða til að koma fram endurgreiðslukröfu eftir víxilrétti.

b. Mál gegn útgefendum og framseljendum víxla sökum skorts á samþykki til greiðslu víxilupphæðar eða þess hluta hennar, er ekki hefir verið samþykktur.

c. Mál gegn ábyrgðarmönnum (avalistum) víxilupphæðar.

2. Mál til endurgjaldskröfu gegn tékkaskuldara samkvæmt lögum um tékka.

3. Mál til greiðslu skuldar samkvæmt skuldabréfi, enda hafi svo verið um samið og sá samningur verið skráður í texta skuldabréfsins.

■ **208. gr.** Þessar varnir einar um efni máls getur varnaraðili haft uppi:

a. Að mál sé höfðað af röngum aðilja eða gegn röngum aðilja.

b. Að aðilja hafi að lögum skort hæfileika til að taka á sig skuldbindinguna.

c. Að undirskrift skjals sé fölsuð eða innihald þess.

□ Í víxilmálum má og koma að vörnum, er varða form og efni víxils, eða aðferðina til að halda víxilkröfu í gildi, og önnur atriði, sem samkvæmt víxillögum eru skilyrði til að koma víxilrétti fram. Samsvarandi gildir um tékkamál.

□ Í málum samkvæmt 3. tölul. 207. gr. getur varnaraðili ennfremur haft uppi varnir, ef hann á ekki að sanna staðreyndir þær, sem þær byggjast á, eða þær má sanna með skjölum, sem hann hefir þegar við höndina.

□ Gagnkröfur til skuldajafnaðar eða til sjálfstæðs dóms má hafa uppi í málum samkvæmt þessum kafla, ef gagnkrafa er samskonar sem aðalkrafa. Svo má og koma víxilkröfu eða tékka fram hvorri gegn annarri og gegn skuldabréfskröfu. Í víxil- og tékkamálum má og koma að gagnkröfum, sem sprottnar eru af því, að aðili hefir ekki gefið tilkynningar þær til formanns sinna á tékka eða víxli, sem boðnar eru í tékka- og víxillögum.

■ **209. gr.** Ef aðiljar eru á það sáttir, má koma að í málum þessum öllum vörnum, sem hafa má uppi í einkamálum almennt.

□ Nú missir aðili færi á að koma vörnum að, og getur hann þá höfðað mál eftir almennum reglum gegn stefnanda til skaðabótagreiðslu.

□ Nú lætur stefnandi fara fram kyrrsetningu til tryggingar kröfu samkvæmt 207. gr., og þarf hann þá ekki að setja tryggingu vegna kyrrsetningarinnar, nema fram komi þá varnir, er koma má að samkvæmt 208. gr.

■ **210. gr.** Að öðru leyti fer um mál þessi eftir öðrum ákvæðum laga þessara.

XVIII. kafli. Um mál til faðernis óskilgetinna barna.

■ **211.—215. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 9/1981, 58. gr.*

XIX. kafli. Um mál til ógildingar skjala o. fl.

■ **216. gr.** Með dómi má ógilda glötuð eða horfin skuldabréf, ásamt stofnum og vaxtamiðum, og hver önnur heimildarbréf. Ógildingardómur heimilar dóm-

1936 Nr. 85 23. júní

hafa að ráðstafa því, er skjalið hljóðar um, svo sem hann hefði það í höndum.

□ Skuldabréf með veði í fasteign skal ógilda á varnarþingi fasteignar, og ef það er með veði í skipi eða skipshluta, þar sem skip er skrásett. Önnur skjöl skal ógilda í þinghá, þar sem þau eru gefin út. Nú verður þessu ekki við komið, en skjal má þó ógilda hér á landi, og skal þá ógilda það á bæjarþingi Reykjavíkur, eða innan lögsagnarumdæmis beiðanda, og þá fyrir dómi í þinghá þeirri, sem héraðsdómari er búsettur í.

■ **217. gr.** Aðili sendir dómara skriflega beiðni um ógildingu skjals, ásamt eftirriti af því, en ella með sem nákvæmastri lýsingu á því, svo og skýrslu um örlög skjalsins. Nú telur dómari skilyrði til ógildingardóms ekki fyrir hendi, og synjar hann þá beiðninni með úrskurði, er kæra má til æðra dóms eftir ákvæðum 199. gr.[1)]

[1)] *Sbr. nú II. kafli l. 75/1973.*

■ **218. gr.** Nú er beiðni samkvæmt 217. gr. tekin til greina, og gefur héraðsdómari þá út stefnu, þar sem kvaddur er hver sá, er kynni að hafa skjalið í höndum, til að koma fyrir dóm með það, með því að annars verði það ógilt með dómi samkvæmt kröfu stefnanda. Stefnufrestur skal vera 2—4 mánuðir frá birtingu stefnunnar, er stefnandi skal láta birta einu sinni í Lögbirtingablaðinu. Ef enginn kemur fram með skjalið eða mótmælir ógildingu þess, skal ógildingardómur kveðinn upp, nema gallar á málatilbúnaði séu því til fyrirstöðu. Annarskostar sker dómur úr því, hvort skjal skuli ógildast eða ekki.

□ Synjunardóm má kæra til æðra dóms eftir 199. gr.[1)] Um áfrýjun ógildingardóms fer eftir almennum reglum.

[1)] *Sbr. nú II. kafli l. 75/1973.*

■ **219. gr.** Haldast skulu sérákvæði laga um ógildingu farmskírteina, víxla, tékka, sparisjóðsbóka og söfnunarsjóðs, bankavaxtabréfa veðdeilda Landsbankans og annarra banka eða slíkra stofnana, svo og 20. gr. laga nr. 14 20. okt. 1905.

■ **220. gr.** Nú sannar maður eða gerir sennilegt, að hann hafi öðlazt réttindi yfir fasteign, skrásettu skipi, bifreið eða viðskiptabréfi með samningi eða hefð, en hann skortir skilríki fyrir rétti sínum, og getur hann þá snúið sér til hlutaðeigandi héraðsdómara, er með mál hans skyldi fara samkvæmt 216. gr., ef ógildingar væri beiðzt. Um úrskurð, útgáfu stefnu og birtingu, stefnufrest og málsmeðferð gilda samsvarandi reglur sem um ógildingardómsmál. Sá, er eignardóm öðlast, hefir samkvæmt honum heimild til að ráða yfir og ráðstafa eigninni, eins og hann hefði til þess afsalsbréf eða annað viðeigandi skjal.

■ **221. gr.** [Um hjúskaparmál fer eftir lögum nr. 60/1972 um stofnun og slit hjúskapar.

□ Um mál til vefengingar faðernis skilgetinna barna fer eftir lögum nr. 57/1921[1)] um afstöðu foreldra til skilgetinna barna.][2)]

[1)] *Nú l. 9/1981.* [2)] *L. 28/1981, 43. gr.*

XX. kafli. Niðurlagsákvæði.

■ **222. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1937.

□ Þau mál, sem þingfest hafa verið fyrir þann dag, fara eftir eldri reglum. Þó skulu eftirfarandi ákvæði laga þessara taka til dómsathafna, sem eru hluti af málum eða standa í sambandi við þau, ef athöfnin fer fram eftir nefndan dag:

a. VIII. kafli, um stefnur og tilkynningar.

b. 118.—120. gr., um útivist aðilja, hafningu máls og endurupptöku. Þó skal stefndur mega fá mál tekið upp einu sinni eftir 9. eða 14. gr. tilsk. 15. ág. 1832, ef hann hefir eigi mætt áður en lög þessi komu til framkvæmda.

c. X. kafli, um mat dómara, vitni, matsgerðir, skjöl og eið eða drengskaparheit aðilja, enda hafi mál eða atriði ekki verið tekið til dóms eða úrskurðar fyrir nefndan dag.

d. 194. gr., um dóma og úrskurði, eftir því sem við á.

e. 197.—199. gr., um áfrýjun og kæru til æðra dóms, þó þannig, að 3 mánaða fresturinn telst frá þeim degi, er lögin gengu í gildi, enda verði áfrýjunarfresturinn aldrei lengri en 6 mánuðir, og kærufrestur telst frá sama degi, en verði þó eigi lengri en 14 dagar.

1936 Nr. 85 23. júní

■ **223. gr.** Ákvæði IX., X. og XIV. kafla taka til málsmeðferðar fyrir skipta-, fógeta- og uppboðsrétti, eftir því, sem við verður komið, enda þótt þess sé ekki sérstaklega getið í lögum þessum.

■ **224. gr.** ...

□ Gestaréttarmeðferð og einkalögreglumála er úr lögum numin. Þar sem slík meðferð er boðin eða heimiluð í lögum og þar sem til þessara meðferða er skírskotað eða fresta í sambandi við þær, gilda hinar almennu reglur um málsmeðferð og fresti eftir lögum þessum.

Lög um áskorunarmál, viðauki við lög nr. 85 23. júní 1936 um meðferð einkamála í héraði.

1978 Nr. 97 14. júlí

■ **1. gr.** Samkvæmt þessum lögum mega fara fjárkröfur samkvæmt víxlum, tékkum, skuldabréfum og öðrum einhliða óskilyrtum skuldaviðurkenningum, svo og mál til heimtu peningaskulda, sem stafa af lausafjárkaupum, sbr. lög nr. 39 19. júní 1922, enda hafi þá stefnandi staðið við skuldbindingar af sinni hálfu.

■ **2. gr.** Stefna í málum þessum skal vera þannig úr garði gerð, að stefndi megi örugglega sjá, um hvaða kröfur sé að tefla.

□ Í stefnu skal greina:

1. Nöfn aðila, stöðu og heimili eða dvalarstað.
2. Nöfn fyrirsvarsmanna aðila, ef því er að skipta, stöðu þeirra og heimili eða starfsstofu.
3. Dómkröfur.
4. Ítarlega lýsingu málavaxta.
5. Réttarsamband milli aðila og þau atvik og ástæður, sem stefnandi telur staðfesta réttmæti kröfu sinnar.
6. Áskorun til stefnda að greiða stefnukröfurnar, sbr. 4. gr.
7. Dómþing, stað þess og stund, svo og stefnufrest.

■ **3. gr.** Aðili getur gefið út stefnu sjálfur eða snúið sér til héraðsdómara, er gefur út stefnu að beiðni hans, sbr. 87. gr. laga nr. 85 23. júní 1936.

□ Stefnu skal rita á tvöfalda örk í stærðinni A4, og skal hún auðkennd í upphafi máls með orðinu áskorunarstefna.

□ Eitt eintak stefnunnar skal vera á löggiltum skjalapappír með spássíu eigi minni en 4 cm séð frá kili arkarinnar.[1)]

□ Stefna skal vera í fjórriti enda sé aðeins einum stefnt. Sé fleiri en einum stefnt, skal bæta við einu eintaki fyrir hvern, sem stefnt er til viðbótar.

[1)] *Augl. 223/1968.*

1978 Nr. 97 14. júlí

■ **4. gr.** Í stefnu skal vera áskorun til stefnda að greiða stefnanda stefnukröfurnar innan tveggja sólarhringa frá stefnubirtingu eða í síðasta lagi við þingfestingu málsins, ellegar mæta við þingfestingu og halda uppi lögvörnum, þar eð annars megi búast við, að stefnukröfurnar verði gerðar aðfararhæfar gagnvart honum.

■ **5. gr.** Nú snýr stefnandi sér til dómara með beiðni um útgáfu áskorunarstefnu, og skal hann þá leggja fyrir hann stefnu í nægilega mörgum eintökum samkvæmt 3. gr. Auk þess skal stefnandi sýna dómara skjöl þau, er hann byggir kröfur sínar á.

□ Er dómari hefur gengið úr skugga um, að mál megi reka samkvæmt lögum þessum, gefur hann út áskorunarstefnuna.

□ Dómari er óbundinn af þessu áliti sínu, er hann endanlega afgreiðir málið síðar.

■ **6. gr.** Nú telur dómari, að eigi séu efni til, að mál sæti meðferð samkvæmt lögum þessum, og skal hann þá synja um útgáfu áskorunarstefnu með rökstuddri bókun í þingbók, sé þess krafist. Þessari ákvörðun dómara verður ekki skotið til Hæstaréttar.

■ **7. gr.** Stefnufrestur í þeim málum, er fara samkvæmt þessum lögum, skal vera skemmstur 3 sólarhringar. Að öðru leyti skal um stefnufrest og stefnubirtingu fara eftir VIII. kafla laga nr. 85 23. júní 1936.

■ **8. gr.** Við þingfestingu máls skal stefnandi leggja fram tvö frumrit stefnu, þar af annað með stefnubirtingarvottorði, og eitt afrit að auki, ásamt skjölum þeim, er hann byggir dómkröfur sínar á. Hafi dómari gefið út áskorunarstefnu, skulu bæði frumritin vera með áritun hans, en ella með áritun stefnanda.

■ **9. gr.** Nú heldur stefndi uppi lögvörnum í málinu, og skal málið þá sæta hinni almennu eða sérstöku meðferð einkamála í héraði, eftir því, sem við á hverju sinni.

□ Dómari getur þessa í þingbók.

■ **10. gr.** Nú verður útivist af hálfu stefnda, án þess að haldið sé uppi vörnum, og ritar dómari þá eða stimplar samkvæmt kröfu stefnanda á frumrit stefnunnar, að dómkröfurnar, svo og upphæð málskostnaðar eftir ákvörðun dómara, séu aðfararhæfar að liðnum sjö sólarhringum frá dagsetningu áritunar, enda sé málatilbúningi stefnanda í engu áfátt.

■ **11. gr.** Nú telur dómari, eftir að hann hefur tekið mál til endanlegrar meðferðar, að það fullnægi eigi skilyrðum til að sæta meðferð samkvæmt þessum lögum, og skal hann þá víkja málinu til þeirrar meðferðar, er málið á að sæta, með bókun í þingbók og geta þar ástæðna til vikningarinnar.

□ Nú telur dómari, að eigi sé unnt að gera kröfur stefnanda aðfararhæfar óbreyttar, þar sem sýkna beri að hluta eða í heild, eða frávísa beri að hluta, og skal hann þá, á þann hátt, er segir í 1. mgr. þessarar greinar, víkja málinu til venjulegrar eða sérstakrar meðferðar einkamála, sbr. þó ákvæði 2. mgr. 13. gr.

□ Dómari skal tilkynna stefnanda ákvarðanir þessar. Óheimilt er að skjóta ákvörðun dómara samkvæmt þessari grein til Hæstaréttar.

■ **12. gr.** Nú verður dómari þess var, eftir að hann hefur tekið mál til endanlegrar afgreiðslu samkvæmt þessum lögum, að því sé svo áfátt, að efnisdómi megi eigi á það ljúka, hvorki samkvæmt almennri né sérstakri meðferð, eða stefnufrestur hefur verið of skammur, sbr. 7. gr. og skal hann þá vísa máli frá dómi með rökstuddri áritun á bæði frumrit stefnunnar.

1978 Nr. 97 14. júlí

■ **13. gr.** Dómari skal byggja efnisúrlausn í málum samkvæmt þessum lögum á staðhæfingum stefnanda í stefnu um málsatvik, enda fái þær staðhæfingar samrýmst málatilbúnaði hans og fari eigi í bága við þekktar staðreyndir.

□ Dómari getur í efnisúrlausn sinni breytt augljósum villum í stefnu til samræmis við skjöl þau, er stefnandi byggir mál sitt á.

■ **14. gr.** Áritun dómara á stefnu um frávísun eða aðfararhæfi hefur sama gildi og dómur í einkamálum. Áfrýjun á málum þessum frestar eigi aðför.

■ **15. gr.** Eigi er heimilt að láta mál sæta meðferð samkvæmt þessum lögum, ef birta þarf stefnu erlendis eða í opinberu blaði.

■ **16. gr.** Mál þessi skal ekki leggja fyrir sáttanefnd.[1)]

[1)] *Ath. nú l. 28/1981, 1. gr.*

■ **17. gr.** Að öðru leyti en nú hefur verið rakið skulu mál samkvæmt þessum lögum fara eftir gildandi reglum réttarfarslaga.

Lög um dómvexti, viðauki við lög nr. 85 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði.

1979 Nr. 56 30. maí

■ **1. gr.** Dómari skal í dómi ákveða eftir kröfu aðila, að dæmdir vextir fyrir tímabilið frá birtingardegi stefnu til greiðsludags skuli vera jafnháir hæstu innlánsvöxtum við innlánsstofnanir eins og þeir eru ákveðnir samkvæmt lögum á hverjum tíma, þannig að sem fyllst tillit sé tekið til varðveislu á verðgildi fjármagns.

□ Dómari skal þó ekki verða við slíkri kröfu ef atvik þau, sem getið er í 1. og 3. tl. 2. mgr. 177. gr. laga nr. 85/1936, eiga við um aðila, eða ef þegar hefur verið tekið tillit til verðbólgu við endanlega kröfugerð í málinu. Sama gildir í útivistarmálum, ef stefndi skilar ekki greinargerð.

□ Prátt fyrir ákvæði 88. gr., sbr. 193. gr. laga nr. 85/1936, má aðili krefjast dómvaxta án þess að nefna vaxtafót.

Lög um málflytjendur.

I. kafli. Almenn ákvæði.

1942 Nr. 61 4. júlí

■ **1. gr.** Héraðsdóms- og hæstaréttarlögmenn eru opinberir sýslunarmenn og hafa skyldur og réttindi samkvæmt því, meðal annars þagnarskyldu um það, er aðili trúir þeim fyrir í starfa þeirra.

■ **2. gr.** Fyrir flutning gjafsóknar- og gjafvarnarmála skal ákveða málflytjanda laun með dómi í aðalmálinu.

□ Héraðsdóms- og hæstaréttarlögmanni er rétt að áskilja sér hæfilegt endurgjald fyrir störf sín, þar á meðal hluta af fjárhæð máls, og hærra endurgjald, ef mál vinnst, en ef það tapast.

□ Loforð um sýnilega ósanngjarnt endurgjald fyrir málflutningsstarf er ekki skuldbindandi.

■ **3. gr.** Rétt er héraðsdóms- eða hæstaréttarlögmanni að taka sér fulltrúa, hvern þann sem lokið hefur embættisprófi í lögum, er 21 árs að aldri, ...[1)] er lögráður og hefur forræði fjár síns. Dómi þeim, er í hlut á, skal tilkynnt um töku fulltrúans.

[1)] *L. 32/1962, 1. gr.*

■ **4. gr.** Nú sækir héraðsdóms- eða hæstaréttarlög-

1942 Nr. 61 4. júlí

maður eða fulltrúi þeirra dómþing fyrir aðila, og skal hann þá talinn hafa umboð til, nema annað sé sannað.

□ Í málflutningsumboði felst, nema öðruvísi sé mælt, heimild til að framkvæma sérhvað það, sem venjulegt er til flutnings slíks máls fyrir dómi. Umbjóðandi er bundinn við málflutningsathafnir og yfirlýsingar umboðsmanns síns bæði um forms- og efnisatriði máls, enda þótt hann hafi takmarkað umboð gagnaðila sínum í óhag. Ef umbjóðandi hefur takmarkað umboð gagnaðila sínum í hag, er takmörkunin bindandi fyrir umbjóðanda sem málflutningsyfirlýsing fyrir dómi.

□ Skipun stjórnvalds eða dómara til að flytja mál felur í sér rétt og skyldu til að gera allt það, sem venjulegt er, heppilegt eða nauðsynlegt til þess að koma máli fram og til að ná sem heppilegustum málalokum fyrir aðila með öllum löglegum hætti.

■ **5. gr.** Aðila er jafnan rétt að fara sjálfur með mál sitt fyrir dómi, ef hann er löghæfur til að ráðstafa sakarefninu. Lögráðamaður fer með mál þeirra, sem geta ekki sjálfir farið með það samkvæmt framansögðu. Nú hefur slíkur maður engan lögráðanda, og getur dómari þá skipað honum fyrirsvarsmann í því máli. Stjórnendur félags eða stofnunar fara, einn eða fleiri, með mál þeirra.

□ Ef aðili máls er einstakur maður, getur hann jafnan látið frændur sína að feðgatali eða niðja, maka sinn, systkini sín, tengdaforeldri eða tengdabarn, stjúpforeldri eða stjúpbarn, kjörforeldri eða kjörbarn fara með mál fyrir sig.

□ Ef mál er rekið fyrir héraðsdómi í Reykjavík eða á Akureyri og aðili fer ekki sjálfur með mál sitt eða lögmæltur fyrirsvarsmaður eða venzlamaður samkv. áður sögðu, skal hann fela meðferð þess héraðsdóms- eða hæstaréttarlögmanni, og tekur þetta einnig til skipta-, fógeta- og uppboðsgerða, eftir ákvörðun dómara, ef sækja þarf þar mál eða verja með líkum hætti og fyrir venjulegum dómi. Í greindum kaupstöðum má maður ekki ella flytja mál annars manns í hans eða sjálfs sín nafni, nema hann standi í áður nefndu sambandi við aðila eða sé héraðsdóms- eða hæstaréttarlögmaður. Með sömu takmörkunum hafa hæstaréttarlögmenn einkarétt til málflutnings fyrir hæstarétti.

□ Dómsmálaráðherra getur, að fengnum tillögum héraðsdómara, ákveðið, að fyrirmæli 3. málsgr. um málflytjendur í Reykjavík og á Akureyri skuli og taka til annarra kaupstaða, þar sem ekki er neinn hörgull héraðsdómslögmanna.[1)]

[1)] *Augl. 242/1976 (um einkarétt lögmanna).*

■ **6. gr.** Ef héraðsdóms- eða hæstaréttarlögmaður missir einhvers hinna almennu skilyrða til að fá leyfi til málflutnings, eða fullnægir ekki skilyrðum þessara laga um skrifstofu, ...[1)] hefur hann fyrirgert rétti þeim, er leyfið veitir, meðan svo er ástatt. Ef héraðsdóms- eða hæstaréttarlögmaður hefur verið sektaður þrisvar samkvæmt 188. gr. laga nr. 85 23. júní 1936, eða ef stjórn félags héraðsdóms- og hæstaréttarlögmanna leggur einróma til, að ákveðinn félagsmaður verði sviptur leyfi vegna tiltekinna, óviðurkvæmilegra athafna í starfi sínu, getur dómsmálaráðherra tekið af honum leyfi til málflutnings um stundarsakir, eða að fullu og öllu, ef miklar sakir eru. Leita skal áður álits dóms þess, er hlut á að máli.

□ Nú hefur héraðsdóms- eða hæstaréttarlögmaður verið sviptur leyfi til málflutnings, og getur hann þá borið málið undir dómstóla með venjulegum hætti og að stefndum dómsmálaráðherra af hálfu ríkisvaldsins.

[1)] *L. 32/1962, 2. gr.*

■ **7. gr.** Héraðsdóms- og hæstaréttarlögmenn skulu hafa með sér félag, og kemur stjórn þess fram fyrir þeirra hönd gagnvart dómurum og stjórnarvöldum í málum, er stéttina varða. Samþykktir félagsins skulu lagðar fyrir dómsmálaráðherra, sem staðfestir þær eða synjar staðfestingar.

■ **8. gr.** Stjórn félags héraðsdóms- og hæstaréttarlögmanna ber að hafa eftirlit með, að félagsmenn fari að lögum í starfa sínum og ræki skyldur sínar með trúmennsku og samvizkusemi. Stjórn félagsins hefur úrskurðarvald um endurgjald fyrir málflutningsstarf, ef ágreiningur um það er borinn undir hana.

□ Stjórn félagsins ber að hafa eftirlit með þeim, er búa sig undir að verða héraðsdómslögmenn. Dómsmálaráðuneytinu ber að leita umsagnar stjórnar félagsins, áður en það veitir leyfi til málflutnings fyrir héraðsdómi.

□ Stjórn félagsins getur veitt einstökum félagsmönnum áminningar og gert þeim á hendur allt að [50 000][1)] króna sekt til styrktarsjóðs félagsins fyrir framferði í starfa þeirra, er telja má stéttinni ósamboðið.

□ Úrskurðir félagsstjórnarinnar samkvæmt þessari grein sæta kæru eftir 199. gr. laga nr. 85 23. júní 1936.[2)]

[1)] *L. 10/1983, 73. gr.* [2)] *Nú l. 75/1973.*

II. kafli. Um hæstaréttarlögmenn.

■ **9. gr.** [Dómsmálaráðherra getur veitt leyfi til málflutnings við hæstarétt hverjum þeim, sem:

1. er 30 ára gamall,
2. er lögráður og hefur forræði fjár síns,
3. ...,[1)]
4. hefur íslenzkan ríkisborgararétt,
5. hefur lokið embættisprófi í lögfræði í Háskóla Íslands eða jafngildu prófi í öðrum háskólum samkvæmt íslenzkum lögum,
6. hefur verið héraðsdómslögmaður í 3 ár samtals eða um jafnlangan tíma gegnt embætti eða stöðu, sem lagapróf þarf til,
7. hefur sýnt það með flutningi 3 mála, ...[1)] að hann sé að dómi hæstaréttar hæfur til að vera hæstaréttarlögmaður. Enginn má þreyta raun þessa oftar en þrisvar, og skal hann, áður en hann gerir það, leggja fyrir dóminn vottorð um það, að hann fullnægi öðrum lögmæltum skilyrðum til að vera hæstaréttarlögmaður. Hæstiréttur getur veitt manni undanþágu frá framangreindri prófraun að nokkru eða öllu leyti, ef dóminum er kunnugt af lögfræðilegum störfum hans, að hann sé hæfur til að flytja mál fyrir hæstarétti. [Heimilt er að synja manni leyfis, ef 2. málsgr. 68. gr. almennra hegningarlaga á við um hagi hans.][1)]

□ Héraðsdómslögmönnum, sem starfað hafa að málflutningi ekki skemur en 5 ár og hafa á þeim tíma flutt fyrir héraðsdómi a. m. k. 40 mál munnlega, er heimilt að flytja fyrir hæstarétti opinber mál og einkamál, sem þeir sjálfir eða löggiltir fulltrúar þeirra hafa flutt fyrir héraðsdómi. Skulu þeir, ef þeir óska að nota heimild þessa, senda beiðni um það til hæstaréttar ásamt vottorði um, að þeir uppfylli skilyrði [1.—2. og 4.—5.

1942 Nr. 61 4. júlí

1942 Nr. 61 4. júlí

tölul.][1] greinar þessarar. Heimild þessi fellur niður, ef hæstiréttur telur, eftir málflutning í hæstarétti eða af öðrum ástæðum, hlutaðeigandi héraðsdómslögmann óhæfan til að flytja mál fyrir hæstarétti. Framangreindan rétt geta menn þó öðlazt aftur eftir ákvörðun dómsins.][2]

[1] *L. 32/1962, 3. gr.* [2] *L. 25/1953, 1. gr.*

■ **10. gr.** Áður en manni sé veitt leyfi til málflutnings fyrir hæstarétti, skal hann heita því skriflega og að viðlögðum drengskap, að hann skuli rækja með trúmennsku og samvizkusemi þau málflutningsstörf, sem honum verða falin.

■ **11. gr.** ...[1]

[1] *L. 40/1954, 43. gr.*

■ **12. gr.** [Hæstaréttarlögmenn skulu hafa skrifstofu innan lögsagnarumdæmis þess, þar sem þeir eru búsettir, eða þar í grennd.][1]

□ Skylt er þeim að inna sjálfir af hendi þau störf fyrir dómi, er aðilar hafa falið þeim; þó er þeim rétt að fela þau öðrum hæstaréttarlögmanni, ef nauðsyn krefur. Þegar mál er flutt skriflega eða ef hæstaréttarlögmaður getur eigi sótt sjálfur þing sakir skyndilegra nauðsynja, er honum og rétt að senda fulltrúa sinn í sinn stað til að taka frest eða leggja fram skjöl.

[1] *L. 32/1962, 4. gr.*

■ **13. gr.** [Skylt er hæstaréttarlögmönnum að flytja þau opinber mál, sem þeim verða falin. Önnur mál er þeim eigi skylt að taka að sér fyrir hæstarétti.][1]

□ Nú óskar sökunautur í opinberu máli eða gjafsóknar- eða gjafvarnarhafi sér skipaðan ákveðinn hæstaréttarlögmann, og skal honum þá skipaður sá maður, nema einhverjar sérstakar ástæður mæli gegn því.

[1] *L. 32/1962, 5. gr.*

III. kafli. Um héraðsdómslögmenn.

■ **14. gr.** Dómsmálaráðuneytið getur veitt leyfi til málflutnings fyrir héraðsdómi hverjum þeim, sem:

1. er 25 ára gamall,
2. er lögráður og hefur forræði fjár síns,
3. ...,[1]
4. hefur íslenzkan ríkisborgararétt,
5. hefur lokið embættisprófi í lögfræði í Háskóla Íslands eða jafngildu prófi í öðrum háskólum samkvæmt íslenzkum lögum,
6. hefur sýnt það með flutningi 4 munnlega fluttra mála, að hann sé hæfur til að vera héraðsdómslögmaður. Enginn má þreyta raun þessa oftar en þrisvar, og skal hann áður en hann gerir það, leggja fyrir dómara vottorð dómsmálaráðuneytisins um það, að hann fullnægi öðrum lögmæltum skilyrðum til að vera héraðsdómslögmaður. [Heimilt er að synja manni leyfis, ef 2. málsgr. 68. gr. almennra hegningarlaga á við um hagi hans.][1]

□ Dómsmálaráðherra setur prófdómendur til að dæma um málflutningsraun samkvæmt 1. málsgr. Héraðsdómari ákveður þóknun fyrir þetta starf, og greiðist hún úr ríkissjóði.

□ [Lögfræðingar, sem skipaðir hafa verið í fasta dómarastöðu eða skipa má í föst dómarasæti samkvæmt 32. gr. laga nr. 85 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, skulu undanþegnir ákvæðum 6. töluliðs þessarar greinar.][2]

[1] *L. 32/1962, 6. gr.* [2] *L. 119/1943, 1. gr.*

■ **15. gr.** Áður en manni sé veitt leyfi til málflutnings fyrir héraðsdómi, skal hann heita því skriflega og að viðlögðum drengskap, að hann skuli rækja með trúmennsku og samvizkusemi þau málflutningsstörf, sem honum verða falin.

1942 Nr. 61 4. júlí

■ **16. gr.** ...[1]

[1] *L. 40/1954, 43. gr.*

■ **17. gr.** Héraðsdómslögmönnum er heimilt að fara með mál fyrir héraðsdómi hvar sem er á landinu.

■ **18. gr.** Héraðsdómslögmönnum er skylt að flytja þau opinber mál og gjafsóknar- og gjafvarnarmál, sem þeim verða falin, þar í kaupstað, sem þeir hafa skrifstofu, eða þar í grennd, enda hafi þeir opna skrifstofu á tilteknum stað og tilkynni dómara það. Annars ráða þeir því sjálfir, hvaða málflutningsstörf þeir taka að sér.

□ Nú óskar aðili, er skipa skal talsmann, að fá sér skipaðan ákveðinn héraðsdómslögmann, og skal þá veita honum það, nema einhverjar sérstakar ástæður mæli á móti því.

□ Ef mál er flutt munnlega, ber héraðsdómslögmanni að gera það sjálfur; þó er honum rétt að fela það öðrum héraðsdóms- eða hæstaréttarlögmanni, ef nauðsyn krefur. Annars er héraðsdómslögmanni heimilt að láta fulltrúa sinn flytja mál fyrir dómi.

IV. kafli. Um málflutningsmenn.

■ **19. gr.** Ef mál er rekið utan þeirra kaupstaða, er einkaréttur héraðsdóms- og hæstaréttarlögmanna nær til, getur aðili falið hverjum lögráða manni, sem hefur ...[1] almennan andlegan þroska, meðferð máls síns.

[1] *L. 32/1962, 7. gr.*

■ **20. gr.** Málflutningsmenn verða að sanna umboð sitt, ef það er vefengt. Hafi þeir lokið embættisprófi í lögfræði, mega þeir ganga í félag héraðsdóms- og hæstaréttarlögmanna, en hvorki hafa þeir atkvæðisrétt um samþykktir eða gjaldskrá félagsins né kosningarrétt eða kjörgengi í stjórn félagsins.

■ **21. gr.** Félög eða stofnanir, sem hafa embættisgenga lögfræðinga í fastri þjónustu sinni, geta látið þá fara með mál sín fyrir héraðsdómi hvar sem er á landinu.

■ **22. gr.** Ef málflutningsmaður sætir sektum samkvæmt 188. gr. laga nr. 85 23. júní 1936 eða reynist óhæfur til málflutnings vegna vankunnáttu, getur héraðsdómari, þar sem málflutningsmaður er búsettur, tekið af honum heimild til að fara með mál í umboði annarra fyrir fullt og allt eða um stundarsakir, en bera má hann málið undir dómstóla með venjulegum hætti og að stefndum dómara þeim, er í hlut á.

V. kafli. Ýmis ákvæði.

■ **23. gr.** Dómsmálaráðherra ákveður, að fengnum tillögum félags héraðsdóms- og hæstaréttarlögmanna, hvort málflytjendastarf er samrýmanlegt öðru opinberu starfi. Ef það mezt ósamrýmanlegt, skal málflytjandi afhenda dómsmálaráðuneytinu leyfi sitt, ef því er að skipta, meðan svo er ástatt.[1]

[1] *Rg. 32/1971.*

Lög um heimild fyrir stjórnarráðið til þess að veita mönnum rétt til þess að vera dómtúlkar og skjalþýðendur.

1914 Nr. 32 2. nóv.

■ **1. gr.** Stjórnarráðinu er heimilt að veita mönnum rétt til að vera dómtúlkar og skjalþýðendur.

1914 Nr. 32 2. nóv.

■ **2. gr.** Ef maður vill öðlast þann rétt, sem um er rætt í 1. gr., skal hann hafa sannað fyrir stjórnarráðinu, að hann kunni nægilega vel þá tungu, sem hann vill öðlast rétt til að túlka fyrir dómi eða þýða skjöl úr og á, og að hann hafi að öðru leyti þá þekkingu til að bera, er ætla má, að fullnægjandi sé til að leysa þau störf vel af hendi. Heimilt er stjórnarráðinu að skipa prófnefnd og ákveða henni kaup, er greiðist úr landssjóði. Stjórnarráðið skipar fyrir um prófið.[1)]

[□ Heimilt er að synja manni um leyfi samkv. 1. gr., ef ákvæði 2. málsgreinar 68. gr. almennra hegningarlaga á við um hagi hans.][2)]

[1)]*Rg. 4/1980, sbr. 657/1980.* [2)]*L. 32/1961, 1. gr.*

■ **3. gr.** Nú hefir maður öðlast rétt þann, er um er rætt í 1. gr., og skal hann þá skyldur að vera túlkur á dómþingum og þýða skjöl fyrir menn og stofnanir. Hann skal og heita því við drengskap sinn, að vinna verk sitt eftir bestu vitund, og að ljóstra eigi upp leyndarmálum. Rétt er þó, að aðrir menn séu dómtúlkar og skjalþýðendur, ef þeir eru dómkvaddir til þess í hvert skipti.

■ **4. gr.** Dómtúlkar og skjalþýðendur skulu sæta sömu viðurlögum fyrir brot sem sýslunarmenn.

■ **5. gr.** Stjórnarráðið semur og setur verðskrá yfir verk dómtúlka og skjalþýðenda.[1)]

[1)]*Gjskr. 143/1944, sbr. 169/1958.*

1793 19. júlí

Tilskipun um vitnisburð málflutningsmanna.

Ef málflutningsmanni er stefnt sem vitni í einkamáli, og honum hefir annaðhvort verið falinn flutningur þess eða ráða hans hefir verið leitað í því, þá skal hann vera undanþeginn, og honum jafnvel með öllu bannað að bera vitni í því máli, ef úr spurningum þeim, er fyrir hann eru lagðar, verður eigi leyst, nema hann skýri frá því, sem skjólstæðingur hans eða sá, er leitaði ráða hjá honum, trúði honum fyrir. Aftur á móti skal hann skyldur til, undir eið, eins og önnur vitni, að bera það, er hann veit til upplýsingar málinu, ef hann eigi hefir komizt að því sem trúnaðarmaður málsaðilja.

1972 Nr. 74 27. apríl

Lög um skipan dómsvalds í héraði, lögreglustjórn, tollstjórn o. fl.

■ **1. gr.** [Í Reykjavík skulu vera borgardómaraembætti, borgarfógetaembætti, sakadómaraembætti, lögreglustjóraembætti, tollstjóraembætti svo og rannsóknarlögregla ríkisins.][1)]

□ Utan Reykjavíkur skulu vera embætti sýslumanna og bæjarfógeta.

□ Í Bolungarvík[2)] og á Keflavíkurflugvelli skulu vera embætti lögreglustjóra.

[1)]*L. 109/1976, 1. gr.* [2)]*Nú bæjarfógeti, sbr. l. 17/1974, 2. gr.*

■ **2. gr.** Undir borgardómaraembættið í Reykjavík heyra m. a. einkamál almennt, sbr. þó 4. gr., þ. á m. formennska í fasteignamálum, kvaðning mats- og skoðunarmanna í dómi og utan dóms svo og borgaraleg hjónavígsla, hjónaskilnaðarmál, úrskurðun framfærslumála og skipun opinberra starfsmanna, svo sem tíðkazt hefur.

□ Við borgardómaraembættið skulu vera átta til tólf borgardómarar eftir ákvörðun dómsmálaráðherra, og er einn þeirra yfirborgardómari, sem jafnframt er forstöðumaður embættisins.

■ **3. gr.** Undir borgarfógetaembættið í Reykjavík heyra m. a. fógetagerðir, uppboð, skiptamál, þinglýsingar, skráning firma og félaga, skráning skipa, notarialgerðir, yfirfjárráð og utankjörstaðaatkvæðagreiðsla, eins og segir í lögum. ...[1)]

□ Við borgarfógetaembættið skulu vera fimm til sjö borgarfógetar eftir ákvörðun dómsmálaráðherra, og er einn þeirra yfirborgarfógeti, sem jafnframt er forstöðumaður embættisins.

[1)]*L. 39/1978, 54. gr. Þar segir að 3. málsgrein 3. gr. laga nr. 74/1972 falli niður. Á væntanlega að vera 2. mgr. 3. gr.*

■ **4. gr.** [Undir sakadómaraembættið í Reykjavík heyra m. a. opinber mál, sbr. 1. og 2. gr. laga nr. 74/1974, barnsfaðernismál, uppkvaðning lögheimilisúrskurða svo og uppkvaðning meðlagsúrskurða og úrskurða samkvæmt lögum um innheimtustofnun sveitarfélaga nr. 54/1971.][1)]

□ Við sakadómaraembættið skulu vera fimm til níu sakadómarar eftir ákvörðun dómsmálaráðherra, og er einn þeirra yfirsakadómari, sem jafnframt er forstöðumaður embættisins.

[1)]*L. 109/1976, 2. gr.*

■ **5. gr.** [Lögreglustjórinn í Reykjavík fer með lögreglustjórn aðra en stjórn rannsóknarlögreglu ríkisins, strandmál, útlendingaeftirlit, útgáfu vegabréfa og önnur þau mál, er lög ákveða. Starfssvið rannsóknarlögreglu ríkisins er ákveðið með sérstökum lögum.][1)]

[1)]*L. 109/1976, 3. gr.*

■ **6. gr.** Tollstjórinn í Reykjavík hefur forstjórn tollgæzlu, lögskráningu skipshafna, innheimtu á sköttum og tollum til ríkissjóðs og þeirra aðila, er fjármálaráðherra ákveður eða lög mæla fyrir um, að undanteknum þeim gjöldum, er sameiginlegri innheimtustofnun, sbr. lög nr. 68/1962, er falið að innheimta.

■ **7. gr.** Utan Reykjavíkur heyra þau málefni, sem talin eru upp í 2. til 6. gr., undir embætti sýslumanna og bæjarfógeta, nema öðruvísi sé ákveðið í lögum. Undir embætti þessi heyra og önnur þau málefni, er ráðherra ákveður eða lög mæla fyrir um.

□ Við embætti bæjarfógetans í Hafnarfirði og sýslumannsins í Gullbringu- og Kjósarsýslu skulu, auk þess dómara, starfa einn til fimm dómarar eftir ákvörðun dómsmálaráðherra.

□ Við embætti bæjarfógetans á Akureyri og sýslumannsins í Eyjafjarðarsýslu svo og við embætti bæjarfógetans í Kópavogi getur dómsmálaráðherra heimilað, að auk þeirra dómara starfi einn til þrír dómarar við hvort þessara embætta.

□ Við embætti bæjarfógetans í Keflavík og bæjarfógetans í Vestmannaeyjum getur dómsmálaráðherra heimilað, að auk þeirra dómara starfi einn eða tveir dómarar við hvort þessara embætta.

□ Við þau bæjarfógeta- og sýslumannsembætti, er að framan getur, þar sem starfa fleiri en einn dómari, skal bæjarfógeti eða sýslumaður vera forstöðumaður viðkomandi embættis.

□ Þeir dómarar, sem skipaðir eru til þess að starfa við framantalin embætti sýslumanna og bæjarfógeta, skulu kallast dómarar eða héraðsdómarar við viðkomandi embætti.

■ **8. gr.** Undir embætti lögreglustjórans í Bolungarvík heyra þau störf, sem um getur í lögum nr. 14/1934,[1)] svo og önnur þau mál, sem lög ákveða.

1972 Nr. 74 27. apríl

□ Undir embætti lögreglustjórans á Keflavíkurflugvelli heyra þau störf, sem um getur í lögum nr. 33/1954.

[1] *Nú bæjarfógeti, sbr. l. 17/1974, 2. gr.*

■ **9. gr.** Forstöðumenn embætta þeirra, sem nefnd eru í lögum þessum, skulu hafa yfirstjórn og ábyrgð á rekstri þeirra svo og fyrirsvar út á við.

□ Forstöðumenn dómaraembætta þeirra, þar sem starfa fleiri en einn dómari, skulu úthluta dómurum verkefnum og hafa umsjón með störfum þeirra, að öðru leyti en tekur til dómsstarfa. Forstöðumaður getur falið héraðsdómara meðferð stjórnvaldsmálefna eftir þörfum.

□ Sérhver héraðsdómari starfar sjálfstætt og á eigin ábyrgð að þeim dómsmálum, sem forstöðumaður embættis hefur falið honum til meðferðar.

■ **10. gr.** [Dómsmálaráðherra úrskurðar, að öðru leyti en lög ákveða, hver störf skuli lögð undir embætti þau, sem nefnd eru í lögum þessum.][1]

[1] *L. 109/1976, 4. gr.*

■ **11. gr.** Viðey telst til umdæmis Reykjavíkur um tollgæzlu og lögreglustjórn.

■ **12. gr.** Fjármálaráðherra setur reglur um skil á innheimtufé.

■ **13. gr.** Heimilt er ríkissjóði að endurkrefja þær stofnanir, sem embætti sýslumanna og bæjarfógeta, samkvæmt lögum eða eftir ákvörðun ráðherra, annast þjónustu fyrir, svo sem Tryggingastofnun ríkisins, um hlutfallslegan þátt þeirra í skrifstofukostnaði hvers embættis.

□ Allt það fé, sem embættismenn þeir, er lög þessi taka til, hafa undir höndum vegna embættis síns, skal ávaxta til hagnaðar eigendum þess.

■ **14. gr.** Forseti veitir embætti þau, sem lög þessi taka til, og skulu embættismennirnir fullnægja lögmæltum skilyrðum til skipunar í héraðsdómaraembætti.

□ Til veitingar lögreglustjóraembættisins í Reykjavík er það enn fremur skilyrði, að aðili hafi raunhæfa þekkingu á stjórn og skipulagi lögreglumála.

[□ Rannsóknarlögreglustjóri ríkisins skal fullnægja skilyrðum þeim, sem sett eru í 2. gr. laga um rannsóknarlögreglu ríkisins.][1]

[1] *L. 109/1976, 5. gr.*

■ **15. gr.** Við framangreind dómaraembætti skulu starfa svo margir fulltrúar, er fullnægi skilyrðum 33. gr. sbr. 6. tölul. 32. gr. laga nr. 85/1936, sem þörf er á, að mati dómsmálaráðherra.

□ Dómsmálaráðherra getur veitt fulltrúum, sem ráðnir eru til starfa samkvæmt 1. mgr. og fullnægja skilyrðum laga til að hljóta skipun í fast dómarastarf, sérstaka skipun til að vinna sjálfstætt og á eigin ábyrgð að þeim dómsstörfum, sem þeim eru falin.

■ **16. — 17. gr.** ...

■ **Ákvæði til bráðabirgða.** Við þau héraðsdómaraembætti, þar sem héraðsdómurum er fjölgað skv. lögum þessum, skulu jafnmargar fulltrúastöður lagðar niður.

1976 Nr. 56 25. maí — Lög um sérstakt lögsagnarumdæmi í Austur-Skaftafellssýslu.

■ **1. gr.** Austur-Skaftafellssýsla skal vera sérstakt lögsagnarumdæmi.

■ **2. gr.** Lögreglustjóri Hafnarhrepps verður sýslumaður Austur-Skaftafellssýslu. 1976 Nr. 56 25. maí

□ Hann hefur á hendi sömu störf og öðrum sýslumönnum eru falin í umdæmum sínum og með þeim kjörum, sem þeim eru ákveðin. Jafnframt breytist embættisheiti sýslumannsins í Skaftafellssýslu í samræmi við hina breyttu skipan lögsagnarumdæma.

■ **3. gr.** Dómsmálaráðherra skipar fyrir um, hvernig málum þeim við núverandi embætti sýslumannsins í Skaftafellssýslu, sem varða hagsmuni Austur-Skaftafellssýslu og ekki eru útkljáð, þegar lög þessi öðlast gildi, skuli skipt milli sýslumannsembættanna.

■ **4. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1977. Jafnframt falla úr gildi lög nr. 15 13. apríl 1973, um lögreglustjóra í Hafnarhreppi.

Lög um bráðabirgðabreyting á dómsmálastjórn í Vestmannaeyjum o. fl. 1973 Nr. 3 31. jan.

■ **1. gr.** Aðsetur embættis bæjarfógetans í Vestmannaeyjum skal fyrst um sinn vera í Reykjavík, og er bæjarfógeta heimilt að framkvæma þar allar embættisathafnir, sem undir embættið heyra. Nú á aðili varnarþing í Vestmannaeyjum, og má þá sækja hann fyrir dómi á aðsetursstað embættis bæjarfógetans í Vestmannaeyjum í Reykjavík.

■ **2. gr.** Bæjarfógetinn í Vestmannaeyjum skal afsegja víxla með greiðslustað í Vestmannaeyjum með fullu gildi á aðsetursstað embættis bæjarfógetans í Vestmannaeyjum í Reykjavík.

■ **3. gr.** Nú fellur krafa eða önnur fjárskuldbinding með greiðslustað í Vestmannaeyjum, eða krafa á hendur aðila með varnarþing í Vestmannaeyjum, í gjalddaga á tímabilinu frá 23. janúar 1973 til [22. marz 1973][1] og er þá gjalddaga þeirrar skuldbindingar frestað til [23. marz 1973].[1]

□ Réttaráhrifum vegna vanefnda á fjárskuldbindingum með efndastað í Vestmannaeyjum eða fjárskuldbindingum aðila með varnarþing í Vestmannaeyjum, sem fallið hafa í gjalddaga fyrir 23. janúar 1973, er frestað til [23. marz 1973].[1]

[1] *L. 5/1973, 1. gr.*

■ **4. gr.** Fullnægjandi er, að tilkynning, sem hafa skal réttaráhrif og á að berast viðtakanda í Vestmannaeyjum á tímabilinu frá 23. janúar 1973 til [22. marz 1973],[1] berist [23. marz 1973].[1]

[1] *L. 5/1973, 1. gr.*

■ **5. gr.** Vextir af skuldum, sem greiðslu er frestað á samkvæmt 3. gr., skulu á því tímabili vera þeir sömu og krafan bar.

■ **6. gr.** Dómsmálaráðherra ákveður með auglýsingu, hvenær sá háttur mála, sem um ræðir í 1. og 2. gr., fellur niður.[1]

[1] *Augl. 5/1974.*

Lög um breyting á þeim tíma, er manntalsþing skulu háð. 1921 Nr. 68 27. júní

■ **1. gr.** Árið 1922 og upp frá því skulu manntalsþing í hverju lögsagnarumdæmi byrja 14., 15. eða 16. júnídag ár hvert, og skal þeim síðan fram haldið án tafar, eftir því sem staðhættir og önnur embættisverk leyfa, og skal þeim lokið hinn 15. júlídag ár hvert, nema sérstakar

1921 ástæður hamli, enda sé þeirra þá getið í þingbókinni, er
Nr. 68 síðasta manntalsþingið það ár er háð.
27. júní

1919 Lög um heimild til löggildingar á fulltrúum
Nr. 79 **bæjarfógeta til þess að gegna eiginlegum dóm-**
28. nóv. **arastörfum, o. fl.**[1)]

[1)] *Sjá l. 74/1972, 15. gr.*

■ **1. gr.** Dómsmálaráðherra er, auk þess, sem áður hefir tíðkast, heimilt að löggilda menn, sem fullnægja lagaskilyrðum fyrir að hafa á hendi dómaraembætti hér á landi, til þess að skipa dómarasæti í lögreglumálum og halda sakamálsrannsóknir í kaupstöðum landsins í forföllum hins reglulega dómara og á hans ábyrgð.

■ **2. gr.** Heimilt er lögreglustjóranum í Reykjavík og löggiltum fulltrúa hans að taka boði sökunauts um að greiða hæfilega sekt samkvæmt gildandi lögum, til þess að sleppa hjá dómi, og skal afplána þær sektir eftir reglum um afplánun fésekta í öðrum málum en sakamálum.[1)]

[1)] *Sjá nú l. 19/1940, V. kafli, og l. 74/1974, 112. gr.*

1720 Kammerréttarskipun.
18. marz **I.** ...

■ **17.** Engin afsöl, er aðalskuldari (gjaldheimtumaðurinn) eða ábyrgðarmaður hafa út gefið, skulu gilda gagnvart slíkri kyrrsetningu, er lýst hefir verið á heimaþingi þeirra ..., nema þau hafi verið þinglesin og árituð áður lögfrestur sé liðinn og áður en kyrrsetningin fór fram, og skal bæði kaupandi og seljandi leggja eið út á það á þinginu, þar sem á afsölin er ritað, að þau séu rétt og að engin svik búi undir. Svo skal og greint, hvort andvirði sé að nokkru greitt, og enn fremur skulu þeir, sem undir hafa ritað sem vitundarvottar, leggja eið út á það, að þeir hafi verið við, er afsölin voru undirrituð og innsigluð, og að þau hafi eigi verið fyrr út gefin en þau voru dagsett. En gjafa- og lénunarbréf og þess konar bréf skulu á engan hátt verða Vorri kröfu til hnekkis. Eigi er heldur nokkrum af þjónum Vorum, er eiga að gera Oss reikningsskil eða er falið að krefja nokkurs af tekjum Vorum frá þeim tíma, er hann var tekinn til slíks starfs, né heldur ábyrgðarmönnum, er gengið hafa í ábyrgð fyrir nokkurn af þess konar þjónum Vorum, frá því, er þeir tóku á sig ábyrgðarskuldbindinguna, leyfilegt að veðsetja neitt af eignum sínum, föstum eða lausum, hverjum sem veðsett er, og eigi er heldur nokkrum leyfilegt að taka við slíku veði, enda skal slík veðsetning, hvort sem veð er handselt eða þinglesið, vera ógild og að engu hafandi, þar til er Vér höfum fengið fullgreiddar kröfur Vorar bæði hjá gjaldheimtumanni og ábyrgðarmanni.[1)]

[1)] *Sbr. tilsk. 30. jan. 1793, 40. gr., op. br. 23. júlí 1819 og 11. des. 1869.*

1687 Norsku lög Kristjáns V.
15. apríl **I. bók.**
22. kap. Um sektir, aðför eftir dómum o. fl.

■ **19.** Nú er maður ... dæmdur til þess að greiða eitthvað eða þola aðför í eignum sínum, hvar sem þær eru, og hann gerir eigi skil innan 15 daga, eða 3 sólarhringa, ef annaðhvort hann eða andstæðingur hans er gestur, og skal fógeti þá ... krefja aðfarar eftir dóminum. ...

■ **22.** Nú ber svo við, að tveir eða fleiri beiðast þess samtímis, að fógeti geri fjárnám, og skal fógeti fyrst sinna þeim, sem eldri aðfarardóm hefir. En vanræki nokkur sjálfur rétt sinn, þá má fjárnám gera fyrir þann, er heldur máli sínu löglega fram. **1687** 15. apríl

■ **23.** Nú hafa þeir jafngamla dóma og beiðast þeir fjárnáms samtímis, þá ganga þeir allir jafnt hver öðrum, og ef þeir leita fjárnáms í sömu munum, þá fá þeir allir tiltölulegan hlut í þeim, nema einhver þeirra segi lausu fjárnáminu þegar í stað og beiðist fjárnáms af nýju í öðrum munum.

■ **24.** En ef svo ber við, að maður hefir öðlazt aðfarardóm á hendur skuldunaut sínum, og fær eigi gert fjárnám fyrir kröfu sinni vegna áfrýjunar fyrir æðra dóm, en annar maður fær einnig, meðan svo stendur, aðfarardóm á hendur sama skuldunaut, þá skal tekið svo mikið af búi skuldunauts handa þeim, sem fyrr hefir dóm hlotið og birt hann nægilega snemma fyrir fógeta, er hinn vill fjárnám gera láta, að nægilegt sé til lúkningar kröfu hans og kostnaði, og skal það, sem frá er tekið, kyrrsett vera, þar til er fullnaðardómur hefir verið kveðinn upp milli hans og skuldunauts hans. En fyrr en eignir hafa á þennan hátt verið frá teknar, má eigi gera fjárnám handa hinum.

■ **28.** Og er sækjanda heimilt fjárnám í þeim munum, er skuldunautur hefir selt af hendi eða veðsett öðrum eftir að sækjandi lét birta honum löglega ... stefnu til ... hæstaréttar, eða lét kyrrsetja fjármuni hans eða sjálfan hann eða fékk aðfarardóm á hendur honum. En að öðru leyti skal ekkert, er hefir verið löglega af hendi selt, eða nokkurt löglegt veð, hverju nafni sem nefnist, bíða hnekki af fjárnáminu. ...

■ **39.** Nú deyr sækjandi meðan á máli hans stendur, og mega þá erfingjar halda því áfram eins og hinn látni skildi við það. Sama er og um ómynduga og fjárhaldsmenn.

■ **40.** Nú deyr sá, er sóttur er, áður en aðför sé gerð eftir undirréttardómi, og eru erfingjar hans eigi skyldir að gegna því máli fyrr en fenginn er viðstöðulaust dómur æðri réttar. ... En ef dómur er genginn í hæstarétti konungs, þá má gera aðför án frekari málareksturs. ...

■ **56.** Nú er dómi áfrýjað til æðri réttar, og stefna er lögð fram fyrir þá, sem aðför eiga að gera, og má þá eigi aðför fram fara eftir þeim dómi fyrr en málið hefir verið dæmt af æðra rétti.

VI. bók.
14. kap. Um ofríki og hervirki.

■ **6.** Nú vill maður eigi flytjast úr leiguhúsi á fardegi réttum, enda hafi honum verið löglega byggt út, eða hann hefst við í húsi, sem hann á engan rétt til, eða hefir verið dæmdur úr, að ólofi eiganda, og má þá eigandi án frekara dóms láta þjóna réttarins ryðja húsið. ...

Lög um aðför. **1887**
I. kafli. Almenn skilyrði fyrir aðför. Nr. 19
4. nóv.

■ **1. gr.** Aðför má gera eftir:

1. dómum og úrskurðum, uppkveðnum af löglegum dómstólum í ríkinu,

2. sáttum, er komizt hafa á fyrir löglegum sáttanefndum í ríkinu, dómstólum eður yfirvöldum þeim, er

1887 Nr. 19 4. nóv.

í lögum er boðið að leita um sættir í þeim málum er ræðir um,

3. þinglesnum veðbréfum með þeim skilyrðum, sem til eru tekin í lögum nr. 29 16. des. 1885, 15. og 16. gr.

□ Um lögtak, útburðar- og innsetningargerðir án undanfarinnar lögsóknar og dóms fer eftir reglum þeim, er til þessa hafa gildar verið.

■ **2. gr.** Aðför skal hlutaðeigandi sýslumaður eða bæjarfógeti[1] gera, og nefnist hann þá fógeti.

□ Hann kveður til aðfarar með sér tvo áreiðanlega menn sem votta. Þeir eru jafnframt án sérstaks umboðs rétt komnir til að framkvæma þær virðingar og aðrar álitsgerðir, er fyrir kunna að koma við aðförina. Séu þeir ekki færir um að meta það rétt, sem undir virðingu ber, kveður fógeti aðra til þess hæfa. Vottarnir og eins þeir, er til virðinga eru kvaddir, skulu í fógetabók rita undir yfirlýsingu upp á æru sína og trú um það, að þeir skuli virðingar af hendi inna eftir beztu sannfæringu.

[1] *Sbr. l. 74/1972.*

■ **3. gr.** Nú vill maður aðfarar beiðast, og skal hann snúa sér um það til fógeta og hafa með sér eftirrit af dóminum, úrskurðinum, sáttinni eður af frumriti veðbréfsins og jafnframt gefa fógeta allar þær skýrslur, er hann að öðru leyti þarf til þess að kveða á um aðförina.

□ Ef skuldin sjálf, auk málskostnaðar og vaxta, er bætzt hafa við frá byrjun málssóknar, fer fram úr 200 kr. eða virði þess, skal aðfarar beiðast skriflega. Að öðrum kosti nægir munnleg beiðni, er fógeti síðan færir til bókar.

■ **4. gr.** Það er skilyrði fyrir aðför, að dómurinn eða úrskurðurinn sé í lögmætu formi. Ef svo er, á fógeti eigi að rannsaka það eður dæma um, hvort á kunni að vera þeir gallar eða brestir, er öðrum úrslitum mundi valda, ef áfrýjað yrði.

□ Fógeti skal því aðeins aðfarar synja, að dómurinn eða úrskurðurinn sé eigi uppkveðinn af löglegum dómstóli eður yfirvaldi, er vald hafi til að uppkveða aðfararhæfa úrskurði, eður að honum samkvæmt efni sínu verði eigi fullnægt.

■ **5. gr.** Ef gera skal aðför eftir sátt, á fógeti að skera úr um allar varnir, er fram koma gegn gildi sáttarinnar, hvort heldur hún er á komin fyrir sáttanefnd, dómi eða yfirvaldi; þó má úrskurður fógeta, að því er dómssátt snertir, í engu hreyfa við gerðum dómarans.

□ Nú er í sáttinni frestur veittur kröfunni til fullnægingar, eður hún skilyrði bundin, eður svo er tilskilið, að hvorirtveggju skuli nokkuð af hendi inna, og verður þá eigi af aðför nema sáttin sjálf eður önnur opinber skjöl beri það með sér, eður skuldunautur kannist við, að fresturinn sé útrunninn eða skilyrðinu fullnægt, eður að sátthafi hafi af sinni hálfu innt það af hendi, er honum bar, eður við aðförina bjóðist til þess löglega, ef þá er eigi um seinan.

■ **6. gr.** Aðalreglurnar í 5. gr. um sættir eiga og við um veðbréf, er getur í 1. gr. 3. lið.

■ **7. gr.** Aðför má gera eftir dómi og úrskurði, þá er liðinn er fullnægingarfrestur sá, er til er tekinn, enda hafi dóminum eða úrskurðinum eigi verið áfrýjað. Ef enginn frestur er til tekinn í dóminum eða úrskurðinum, má þegar í stað aðför gera. Nú hefur tekin verið út stefna til áfrýjunar, og sker þá fógeti úr, eftir núgildandi reglum, hvort varnað geti aðfarar.

■ **8. gr.** Eftir sátt má aðför gera, þegar er skuldin eftir henni er komin í gjalddaga. Um aðför eftir veðbréfum fer eftir 15. gr. í áðurnefndum lögum 16. des. 1885.

■ **9. gr.** ...[1] En ef dómhafi lætur meira en eitt ár líða frá því, er aðför gat farið fram, og dómfelldi á heimili á Íslandi, er mönnum er kunnugt um, þá er hann skyldaður til með nótaríaláskorun eður með áskorun er hann lætur hlutaðeigandi stefnuvotta birta dómfellda, að skora á hann að fullnægja dóminum, úrskurðinum, sáttinni eður veðbréfinu; og má þá eigi aðför gera fyrr en liðnar eru 3 vikur frá þessari áskorun.

[1] *L. 14/1905, 21. gr.*

■ **10. gr.** Ákvæði þau, er hér fara á eftir um dóma, gilda og um sættir og aðrar aðfararheimildir, þó með þeim afbrigðum, er af eðli málsins leiða.

II. kafli. Um aðför eftir dómum, sem eigi dæma menn í peningaútlát.

■ **11. gr.** Nú er maður með dómi til annars skyldaður en peningaútláta, og skal þá, nema þegar svo stendur á, sem segir í 12.—14. gr., til peninga meta, hve miklu það varði dómhafa að fá dóminum fullnægt, og síðan fjárnámi heimta peningagjaldið eftir reglum þeim, er getur um í næsta kafla, enda hafi eigi, eftir að dómur var upp kveðinn, ómögulegleiki eða önnur atvik samkvæmt almennum borgaralegum lögum leyst dómfellda frá því, að fullnægja dóminum, án þess þau jafnframt hafi bakað honum skaðabótaskyldu.

□ Sé eigi í dóminum ákveðið peningagjald í stað þess, er upprunalega skyldi af hendi inna vegna þess, að engin varakrafa var gerð um það við rekstur málsins, getur dómhafi við aðförina látið ákveða upphæð þess.

□ Venjulega skal fógeti ákveða peningagjaldið með aðstoð vottanna (2. gr.); en hafi þeir eigi nægilega þekkingu til þess, getur hann kvatt aðra sér til aðstoðar, og lætur þá áður vinna sér eið.

□ Ef kostur er á, skal fógeti til kalla dómfellda, svo að hann fái komið með hverskonar upplýsingar og yfirlýsingar, áður til tekið sé peningagjaldið.

□ Sjá'fur metur fógeti því næst og til tekur gjald þetta eftir málavöxtum, en þarf eigi að fara eftir áliti vottanna eður þeirra, er í stað þeirra voru til kvaddir. Einkum á hann að annast um, að dómhafi fái fullar bætur, og, ef hann er í efa nokkrum, þá heldur að til taka ríflegar bætur, en eiga það á hættu að dómhafi bíði tjón af því, að dóminum verði eigi fullnægt.

□ Ef dómhafi höfðar mál til hegningar samkvæmt 16. gr. fyrir það að hinn fullnægir eigi dóminum, má til taka peningagjaldið með dómi í þessu máli í stað þess að gera það við aðförina.

■ **12. gr.** Ef maður er dæmdur til að víkja af fasteign eður selja dómhafa nokkur umráð hennar, skal fógeti, ef því verður við komið, með útburði dómfellda og innsetning dómhafa eða á annan hátt því líkan þröngva honum til að hlýðnast dómsákvæðinu.

■ **13. gr.** Ef maður er með dómi skyldaður til að láta einhvern hlut af hendi, á fógeti sömuleiðis að taka hlutinn með valdi, eður með annarri líkri þvingunaraðferð að framkvæma dómsákvæðið. Finnist hluturinn eigi, er til skal taka, getur dómhafi heimtað, að fyrir komi peningagjald, svo sem segir í 11. gr., og það því næst tekið fjárnámi.

■ **14. gr.** Ef maður er dæmdur verk að vinna eður

1887 Nr. 19 4. nóv.

eitthvert slíkt starf af hendi að leysa, getur fógeti leyft dómhafa, ef hann fer fram á það og það þykir hægasti og beinasti vegurinn fyrir hann til að ná rétti sínum, að fá aðra til að vinna verkið, og því næst að heimta af hinum með fjárnámi það, er hann varð að borga fyrir verkið eftir reikningi, sem fógeti hefur samþykkt. Sé maður dæmdur til að gefa út eða rita undir skjal nokkurt, getur fógeti gert það með sömu verkun eins og hefði hann til þess haft umboð hans.

□ Ef manni með dómi er veitt leyfi til að hafast eitthvað að gegn því að bæta tjón það, er af leiðir, eða ef maður er með dómi skyldaður til að vinna eitthvert verk mót því að fá kostnaðinn við það bættan af dómhafa, þá er fógeti skyldur til, ef þess verður krafizt, og ef þörf gerist með aðstoð þeirra manna, er vit hafa á, að leysa úr spurningum, er snerta framkvæmd slíks dóms, og að ákveða peningagjald það, er greiða skal, þá er dóminum verður fullnægt.

■ **15. gr.** Ef manni með dómi er boðið að láta eitthvað ógert, getur dómhafi, ef brotið er móti boðinu, og eigi er í dóminum til tekið, hverri ábyrgð slíkt sæti, látið við aðför meta til peninga bætur fyrir brotið svo sem segir í 11. gr. og síðan fjárnámi taka. Ef dómhafi höfðar mál til hegningar samkvæmt 16. gr. fyrir brotið, má með dómi í þessu máli ákveða bæturnar í stað þess að láta fógeta gera það.

■ **16. gr.** Nú lætur maður af mótþróa fyrir farast að fullnægja dómi, er leggur fyrir hann að gera eitthvað, eða maður af ásettu ráði brýtur á móti dómboði um að láta eitthvað ógert, og getur dómhafi þá, hvort sem hann fer fram eftir ákvæðum 11.—15. gr. eða eigi, höfðað mál á hendur hinum og fengið hann dæmdan í sektir eða fangelsi. Fullnægi hann síðar dóminum að öllu leyti, fellur hegningin niður, eða stöðvast, ef hann þegar er farinn að út taka hana, og eins er um það, þegar dómhafi með því að fara eftir 11.—15. gr. hefur náð rétti sínum eður fengið trygging fyrir honum.

□ Þá er fallinn er hegningardómur, er það skylda löggæzlumanna að veita dómhafa fulltingi sitt til að ná rétti sínum, ef hann beiðist þess, með því að leita uppi og taka af dómfellda þá hluti, er hann er dæmdur til að láta af hendi, hamla honum í að fremja brot gegn dóminum, ónýta aðgerðir hans, er koma í bága við rétt dómhafa, og því um líkt.

■ **17. gr.** Með undanfarandi greinum er í engu fyrirgert rétti dómhafa til að neyta bráðabirgða-réttaraðfara til tryggingar fyrir því, að dóminum verði fullnægt.

III. kafli. Um aðför eftir dómum, er dæma menn í peningaútlát.

■ **18. gr.** Ef maður er dæmdur til að borga peninga, má aðför gera með fjárnámi í eignum hans. Að því, er snertir sektir, sem dæmdar eru í einkamálum, þá skal farið eftir reglunum um aðför eftir sektadómum.

□ Eigi má setja menn í skuldafangelsi.

□ Hinar sérstaklegu þvingunarreglur, er gilda um heimtu á framfærslueyri með barni, eða konu, sem yfirgefin er af manni sínum eða skilin við hann að borði og sæng, skulu halda gildi sínu.[1)]

[1)] *L. 80/1947, 80. gr., sbr. l. 60/1972, 50. gr., l. 20/1923, 9. gr., l. 9/1981, 28. gr.*

■ **19. gr.** Eigi skal fjárnámi taka meira en það, sem eftir virðing vottanna nægir til að fullnægja dóminum, og fyrir því sem dómhafi krefst og fógeti metur að ganga muni til lögboðinna eða annarra nauðsynlegra réttargjalda og kostnaðar, svo sem við flutning á munum, geymslu þeirra til uppboðs m. m., og enda sé áður tekið frá svo mikið sem þörf þykir vera til þeirra, er forgöngurétt kunna að hafa.

■ **20. gr.** Aðför fer fram eftir þeim reglum, sem hér fara á eftir, annaðhvort með því móti að fógeti tekur fjárnámi til sölu við uppboð lausafé eður fasteignir af dómfellda til handa dómhafa, eður skuldir sem dómfelldi á hjá öðrum, eða að fógeti með námsgerð tekur réttindaumráð af dómfellda, og lætur annan hafa þau í hans stað.

□ Ef lögbönd eru á fénu eður það hefur áður verið fengið öðrum að fjárnámi, má taka það fjárnámi, er þá stendur hinu að baki.

□ Ef reiðu peningar eru fyrir, borgar fógeti dómhafa þá umsvifalaust upp í skuldina. Dómhafi getur ekki skorazt undan að taka við borgun í kröfum upp á sjálfan hann, er í gjalddaga eru komnar, og hann kannast við að réttar séu.

■ **21. gr.** Í arði og tekjum fasteigna má fullnægingar leita með svofelldu móti, að fógeti lætur annan hafa umráð eignarinnar dómhafa í hag, og lætur tekjurnar ganga upp í skuldina á sama hátt sem peninga, er koma inn við nauðungaruppboð.

■ **22. gr.** Nú er fjárnám gert í leigu- eða byggingarréttindum fasteigna, enda sé eigi með því gengið á rétt eiganda, og skal þá farið eftir því sem segir í næstu grein á undan.

■ **23. gr.** Meta skal fé, er fjárnámi er tekið, til þess, er ætla má að það seljist við uppboð undir venjulegum kringumstæðum að frádregnum uppboðs- og innheimtukostnaði. Þá er teknar eru fjárnámi kröfur, réttindi eða arður og tekjur fasteigna, skal engar virðingar á leggja, en farið eftir álitum um það, hve mikið skuli fjárnámi tekið og jafnframt haft tilhlýðilegt tillit til gjalda og kostnaðar, er af þeirri aðferð leiða.

■ **24. gr.** Dómfelldi eður sá, sem er við aðförina fyrir hans hönd, á rétt á að segja til þeirra muna, er fjárnámi skuli taka, og getur dómhafi eigi haft á móti því, svo framarlega að þessir munir séu að mati eður áliti fógetavottanna hæfileg trygging fyrir skuld þeirri, er ná skal inn.

□ Þó þarf dómhafi hvorki að ganga að fjárnámi í fasteignum, ef lausafé er til eða kröfur honum til fullnægingar, né í lausum aurum, sem mjög mundi erfitt að geyma eður selja, né í kröfum, er álíta má umþrættar eða óvissar. Ef hægt er að fá fjárnám til uppboðssölu, verður dómhafi eigi skyldaður til að leita fullnægingar á annan hátt. Ef til er annað fé, þarf dómhafi eigi að ganga að fjárnámi í munum, er aðrir hafa fengið að fjárnámi á undan honum, eður einhvern þann rétt yfir, er hann yrði að standa að baki.

■ **25. gr.** Segi dómfelldi eigi til eða einhver fyrir hans hönd, má dómhafi til taka þá muni, er taka skuli fjárnámi.

□ Þó skal fógeti gæta þess, að þeir munir séu fyrst teknir, er dómfelldi helzt megi án vera; skal því hvorki fjárnám gera í nauðsynlegri áhöfn jarðar af gangandi peningi né í ómissandi vinnuáhöldum, né í smíðatólum eður öðrum þeim munum, er dómfelldi getur alls eigi án

verið í atvinnu sinni, nema eigi séu til aðrir þeir hlutir, er hann heldur geti misst.

☐ Ef taka skal fjárnámi hey, áburð, eldsneyti eða byggingarefni, og svo er ástatt sem segir í 9. gr. laga nr. 1 12. janúar 1884,[1] þá skal fara eftir fyrirmælum þessarar greinar.

[1] *Sbr. l. 64/1976.*

■ **26. gr.** Ef fjárnám skal gera eftir því, sem segir í 21. gr., sbr. 22. gr., þá skal fógeti selja hlutaðeigandi eign öðrum til forráða, er hann til þess kveður, og bjóða leiguliða eða hverjum sem er, að greiða honum afgjöld öll, og að öðru leyti gera þær þvingunar-ráðstafanir, er þurfa þykir til þess að arður og tekjur eignarinnar komi dómhafa að notum.

☐ Þessi forráðamaður gerir reikningsskil á þeim tímum, er fógeti til tekur, fyrir tekjum eignarinnar, og skilar fógeta, eins og hver annar innheimtumaður, afganginum að frádregnum umboðskostnaði, þar með talin þóknun handa sjálfum honum.

☐ Þegar dómhafi hefur fengið skuld sína borgaða með áföllnum leigum og kostnaði, fær skuldunautur eign sína aftur.

☐ Fógeti leysir úr öllum spurningum um reikningsskilin, eignarforráðin og hvenær þeim skuli aftur skilað skuldunaut, þá er um slíkt koma fram kærur eður mótmæli af hálfu dómhafa, skuldunauts eður annarra, er hlut eiga að málum.

■ **27. gr.** [Ekki má fjárnámi taka rúm og sængurföt, sem nauðsynleg eru skuldunaut, konu hans og börnum, né heldur lín og íveruföt, er þau mega ekki án vera.

☐ Nú á skuldunautur fyrir heimili að sjá, og á hann þá rétt á að undanþiggja fjárnámi nauðsynjar, er nema að virðingarverði allt að 10 000 kr., og auk þess allt að 2000 kr. fyrir hvert barn, sem er á skylduframfæri hans.

☐ Ef skuldunautur á ekki fyrir heimili að sjá, má hann undanþiggja fjárnámi 2000 kr. að virðingarverði og fyrir börn eins og segir í 2. málsgrein.

☐ Skuldunautur ræður sjálfur, hvað undanþegið skal vera fjárnámi. Ef hann er ekki sjálfur viðstaddur fjárnámið, skal fógeti fela öðrum að kveða á um þetta, ef skuldunautur hefur ekki falið það öðrum.

☐ Ekki má undanskilja fjárnámi þá hluti, sem veðsettir eru fyrir þeirri skuld, sem fjárnámi er heimt.][1]

[1] *L. 11/1966, 1. gr.*

■ **28. gr.** Fjárnám má aðeins gera í réttindum, er fengin eru, þegar það fer fram, en eigi í þeim, sem menn síðar kunna að eignast, svo sem í arfi, er menn eiga í vændum.

☐ Fjárnám má gera í skuldum, er dómfelldi á að öðrum, þótt skilyrðum séu bundnar eða eigi komnar í gjalddaga, ef aðeins er hægt að segja til þeirra og ákveða með nægilegri vissu.

☐ Þegar samningur til skilur, að hvorirtveggju aðilar skulu nokkuð af hendi inna, má eigi fjárnám gera í því, sem skuldunautur á kröfu til af hinum, ef hann hefur eigi þegar sjálfur uppfyllt samninginn af sinni hálfu, og það, er hann á af hendi að inna, er eigið verk hans eður vinna eða eitthvað annað það, er sá, sem fjárnáms leitar, er eða verður eigi við fjárnámið fær um að láta í té eða framkvæma.

☐ Þetta skal þó í engu vera því til fyrirstöðu, að menn nú sem fyrr geti haldið sér til vinnukaups skuldunauts eða annarra tekna hans þvílíkra, þegar heimta skal af honum framfærslueyri með barni hans eða konu, sem hann hefur yfirgefið eða er skilinn við að borði og sæng.

■ **29. gr.** Nú er það löglega bundið samningi við annan mann eða ákvæði hans, að lánardrottnar skuli engrar fullnægingar mega leita í tilteknum munum, og má þá eigi fjárnámi taka, enda þótt rétt væri, ef svo væri eigi til skilið.

■ **30. gr.** Eigi má fjárnámi taka laun embættis- eður sýslunarmanna eða þvílíkar tekjur, eigi biðpeninga, eftirlaun eða því um líkt styrktarfé, er greiðist úr lands-, sveitar- eða öðrum opinberum sjóðum, nema í gjalddaga séu komin.

■ **31. gr.** Fjárnámi eru ennfremur undan þegin:

1. dagpeningar og þvílík gjöld til embættismanna eður annarra, er opinberum störfum gegna, svo og ferðakostnaður og kostpeningar, er borgaðir eru tilkvöddum vottum eða virðingarmönnum;

2. framfærslueyrir með konu eður barni, ef til tekinn er með yfirvaldsúrskurði, sátt eða öðru slíku ákvæði;

3. styrkur til fátækra, er stofnanir eða velgerðarfyrirtæki veita, svo og hverskonar sveitarstyrkur.

■ **32. gr.** Eigi er lífeyrir, forlagseyrir, lífsábyrgðarfé, eður þesskonar tekjur, er menn hafa keypt sér eða öðrum með fjárframlagi, undanþegnar fjárnámi, nema sérstakleg lagaheimild sé fyrir, eður svo hafi löglega verið umsamið eða ákveðið í fyrstu.

IV. kafli. Um aðförina sjálfa og um réttarfarið.

■ **33. gr.** Þegar aðfararheimild er fyrir hendi, og fógeti álítur að öðru leyti ekkert því til fyrirstöðu að verða við beiðni um aðför, til tekur hann stund til aðfarar svo sem verða má eftir óskum dómhafa.

☐ Aðför skal að jafnaði hefja að heimili dómfellda, nema þegar fógeta þykir eftir atvikum vera ástæða til út af að bregða.

☐ Ef dómur dæmir mann til að fram selja muni eður af hendi að láta, má aðför hefja þar er þeir eru fyrir.

☐ Nú á dómfelldi eigi heimili á Íslandi, og er þá rétt aðför að hefja þar er hann verður fyrir, eða munir hans eru, sem til fullnægingar má nota.

■ **34. gr.** Eigi verður af aðför, nema dómhafi sé viðstaddur eða annar löglega um kominn hans vegna.

☐ Eigi tálmar það aðför, þótt dómfelldi sé eigi viðstaddur. En sé heldur eigi neinn viðstaddur í umboði hans, skorar fógeti á konu hans, börn eldri en 18 ára, hjú eður aðra fullorðna heimilismenn að taka málstað hans. Ef engi þessara manna er viðstaddur eða vill takast það á hendur, skal beina líkri áskorun að þeim, er hann býr hjá, húsbónda eða þeim, sem á yfir honum að segja, ef einhver sá er viðstaddur.

■ **35. gr.** Gerðin hefst með því, að fógeti skorar á hlutaðeiganda að borga skuldina og kostnað þann allan, er dómfellda ber að greiða, svo eigi verði af frekari aðför. Verði það eigi gert, heldur fógeti gerðinni áfram eftir beiðni dómhafa samkvæmt reglunum í II. og III. kafla.

■ **36. gr.** Dómfelldi er skyldur að boði fógeta að ljúka upp herbergjum sínum og hirzlum, ef dómhafi fer fram á það, svo að séð verði, hvort þar séu geymdir munir, sem gert verði fjárnám í. Skorist dómfelldi undan því,

eða ef engi er sá viðstaddur, er geti gegnt boðinu, má fógeti beita valdi. Ef þörf gerist, getur fógeti og leitað á dómfellda sjálfum, ef ástæða er til að ætla, að hann hafi fjármuni á sér geymda. Þó skal slík leit vera byggð á rökstuddum úrskurði.

■ **37. gr.** Skyldur er skuldunautur, ef skorað er á hann við aðförina, að segja satt og rétt til um það, hvað hann eigi til tryggingar eður lúkningar skuld sinni, og láta að öðru leyti í té allar þær skýrslur, er nauðsynlegar eru og að þessu lúta. Sé skuldunautur eigi viðstaddur, getur aðfararbeiðandi fengið gerðinni frestað og skuldunaut boðað á mót með sér með fyrirvara, sem fógeti til tekur; þetta mót getur aðfararbeiðandi krafizt að haldið sé á skrifstofu fógeta.

□ Nú færist skuldunautur undan því að láta í té skýrslur nokkrar, eða lætur undan fallast án löglegra forfalla, að mæta við framhald gerðarinnar, og á þá aðfararbeiðandi heimting á, að hann sé settur í einfalt fangelsi[1)] og hafður þar, þar til er hann uppfyllir skyldu þessa, þó aldrei lengur en 6 mánuði.

[1)] *L. 19/1940, 268. gr.*

■ **38. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 19/1940, 273. gr.*

■ **39. gr.** Innan þeirra takmarka, er getur um í 4. gr., mega koma fram varnir af hálfu dómfellda gegn því, að aðför fari fram í heild sinni eða að einhverju leyti eða á þann veg, sem haldið er fram.

□ Um framkomin mótmæli hefur dómhafi rétt til að láta uppi álit sitt.

□ Fógeti ræður því, hvort fram megi fara frekari sókn og vörn um ágreiningsefnið.

■ **40. gr.** Ef gerðin mundi ganga of nærri rétti annars manns, á hann og rétt á að mótmæla aðförinni. Hann mætir þá við gerðina, lætur færa til bókar mótmæli sín og biður um úrskurð fógeta; ber þar eftir að skoða hann sem málsaðila í gerðinni.

■ **41. gr.** Sókn og vörn fyrir fógeta skal fram fara munnlega.

□ Fógeti leggur úrskurð sinn á þrætumálið samkvæmt framburði og játningu málsaðila, og framkomnum skjölum og öðrum skriflegum skilríkjum. En vitnaleiðslur, skoðunar- og álitsgerðir, máli til sönnunar, mega að jafnaði eigi fram fara.

□ Fógeti skal leiðbeina málsaðilum samkvæmt grundvallarreglunum í tilskipun 15. ágúst 1832.[1)]

[1)] *Sbr. nú l. 85/1936, 114. gr.*

■ **42. gr.** Í fógetabók skal tilgreina:

a. stað og stund, er gerðin skal fram fara, nöfn málsaðila og hver sé aðfararheimildin,

b. nafn fógeta og vottanna,

c. hvernig gerðin hafi yfir höfuð að tala farið fram.

□ Verði ágreiningur um framkomnar kröfur, skal tilfæra þær orðréttar.

□ Ennfremur skal fógeti bóka eins og honum þykir þörf vera, frásögu málsaðila um það, hversu mál sé skapað, þó eigi orðrétta, en svo að engu verulegu sé sleppt.

□ Hið bókaða skal síðan upp lesið og samþykkt.

■ **43. gr.** Frest má að jafnaði engan veita meðan á gerðinni stendur, nema málsaðilar séu ásáttir. En stöðvað getur fógeti sókn og vörn, ef nauðsyn ber til, en án þess að gerðin þar með sé rofin. Fógeti skal þá, ef dómhafi krefst, láta hafa gætur á því, eða á annan veg gera þær ráðstafanir, er nauðsynlegar séu til þess, að allt standi í sömu skorðum, þar til er gerðin aftur verður upp tekin. Skal málsaðilum skýrt frá, hvenær það verður.

■ **44. gr.** Eftir að sókn og vörn er lokið um upp kominn ágreining, leggur fógeti þegar í stað eða svo fljótt sem verða má úrskurð sinn á málið.

□ Úrskurður skal rökstuddur vera og bóka hann orðréttan.

□ Eigi hindrar áfrýjun framkvæmd á honum.

■ **45. gr.** Í fógetabók skal rita með nákvæmni hvern einstakan mun, er fjárnám er gert í og virðingarverð hans við.

□ Því næst kveður fógeti svo á í bókinni, að hinir uppskrifuðu munir séu teknir fjárnámi fjárnámshafa til fullnægingar, og lætur dómfellda vita, að upp frá þessu varði það hegningu að gera nokkrar þær ráðstafanir um muni þessa, er komi í bága við rétt dómhafa. Sé dómfelldi eigi viðstaddur, skal þeim, er tilkvaddir eru fyrir hans hönd samkvæmt 34. gr., boðið að skýra honum frá þessu, og eftir atvikum má og tilkynna það þeim manni, er féð er hjá, er fjárnámi var tekið.

■ **46. gr.** Þegar fjárnám er gert í fasteign, en eigi í arði hennar og tekjum, heldur hún áfram að vera í umráðum skuldunauts, þar til er nauðungaruppboðið fer fram, nema svo reynist, að hún spillist af hans völdum eða rýrni, og getur fógeti þá fengið öðrum forráð hennar.

□ [Réttur samkvæmt fjárnámsgerð í fasteign og skráningarskyldu skipi er háður þinglýsingu samkvæmt þinglýsingalögum.][1)]

[1)] *L. 69/1978, 1. gr.*

■ **47. gr.** Lausafé, er fjárnámi hefur verið tekið, hefur skuldunautur eigi rétt til að hafa í vörzlum sínum, ef sá vill eigi, er að fjárnámi fékk munina, nema skuldunautur setji viðunanlega trygging fyrir því, að þeir varðveitist hjá honum óskertir; en fjárnámshafa skal að jafnaði heimilt vera að taka munina til sín til geymslu, en gegn trygging, ef verð þeirra fer að mun fram úr kröfu hans.

□ Verði munirnir eigi í vörzlum skuldunauts, og fjárnámshafi tekur heldur eigi við þeim, annaðhvort fyrir því að hann má það eigi samkvæmt því er nú var sagt, eður hann vill eigi takast geymsluna á hendur, skal fógeti gera nauðsynlegar ráðstafanir til geymslu þeirra á kostnað dómfellda.

■ **48. gr.** Ef skuldabréf eru tekin fjárnámi til sölu við uppboð, skal á þau rita um fjárnámið, ella hefur það eigi gildi gagnvart þeim, er síðar fær þau til eignar eða að veði, og eigi vissi um fjárnámið, eða gagnvart skuldunaut sjálfum, er án þess að vita af fjárnáminu hefur síðan borgað af skuldinni til þess, er fjárnámið var gert hjá, gegn kvittun hans á sjálft bréfið eður gegn afhending þess.

□ Ef fjárnámi eru teknar kröfur annarrar tegundar, skal skuldunaut skýrt frá því, annars leysist hann frá skuld sinni með því að borga hana í góðu trausti þeim, er fjárnámið var gert hjá. Hið sama er, ef skuldunautur borgar leigu af skuldabréfi sínu.

■ **49. gr.** Ef sá hlutur, er tekinn var fjárnámi, verður eigi fenginn fjárnámshafa eða þeim, er fógeti hefur tiltekið, fyrir því að einhver annar maður hefur rétt til

1887 Nr. 19 4. nóv.

að hafa hann í sínum vörzlum, skal fógeti eftir atvikum, ef fjárnámshafi beiðist þess, tilkynna þessum manni að skuldunautur eigi ekki rétt á því að taka við honum, þegar að því kemur að hann eigi að skila honum úr sínum vörzlum.

■ **50. gr.** Þegar gætt hefur verið ákvæða þeirra, er að framan getur, þá missir fjárnámshafi eigi þann rétt, er fjárnámið veitir honum til þess að ná með löglegri aðferð borgun í munum þeim, er fjárnámi voru teknir, enda þótt skuldunautur síðar deyi eða verði gjaldþrota, eða aðrir geri fjárnám hjá honum, og eigi getur skuldunautur heldur síðar selt nokkrum öðrum manni nein réttinda-umráð yfir munununum, er á nokkurn hátt megi skerða rétt fjárnámshafa.

□ Þó missir sá, er fengið hefur lausa aura að fjárnámi, er haldizt hafa í vörzlum skuldunauts, fjárnámsréttinn gagnvart lánardrottnum skuldunauts, verði hann gjaldþrota eða þeir gera fjárnám hjá honum, ef fjárnámshafi hefur eigi innan 12 vikna frá því, er fjárnámsgerð var lokið, komið fram nauðungaruppboði, eða hann með nýrri aðför hefur komið fénu úr höndum skuldunauts, enda hafi honum eigi verið varnað sölunnar með áfrýjan, eður réttindi annarra verið því til fyrirstöðu.

■ **51. gr.** Ef svo reynist við nauðungaruppboð, að söluandvirði hrökkur eigi fyrir kröfu fjárnámshafa eður ef fjárnámshafi, er eigi hefur fengið fjárnám fyrir fullri kröfu, getur vísað á muni, er taka megi fjárnámi, má fjárnámið upp taka af nýju, og því fram halda eftir áðurgreindum reglum. Hinsvegar getur sá, er fjárnám hefur verið gert hjá, krafizt þess, að gerðin skuli upp tekin af nýju og fjárnámið látið niður falla að öllu eða einhverju leyti, hafi skuld sú verið borguð að öllu eða nokkru, eftir að fjárnámið fór fram, er það var gert fyrir.

□ Svo getur og fógeti eftir beiðni dómhafa upptekið gerðina til þess að gera nýjar ákvarðanir um geymslu og umsjón þess, er tekið var, þegar áfrýjun á fjárnámsgerð veldur því, að miklu lengur líður þar til er uppboð fer fram en ella hefði verið, eða þegar tilefni þykir til þess vegna meðferðar dómfellda á munum þeim, er teknir voru fjárnámi, en látnir vera í vörzlum hans, eða vegna kostnaðar við geymsluna eða annarra hluta vegna.

■ **52. gr.** Loks má og upptaka gerðina af nýju í öðrum tilfellum, en þeim, er nefnd eru í 51. gr., sbr. 50. gr., 2. lið, þegar annarhvor málsaðila beiðist þess eða aðrir, og allir þeir samþykkja, er hlut eiga að máli.

■ **53. gr.** Um áfrýjun á aðför fer eftir almennum málskotareglum.

1932 Nr. 30 23. júní

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um viðurkenningu dóma og fullnægju þeirra.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða með auglýsingu í Stjórnartíðindunum, að samningur sá, sem undirritaður var í Kaupmannahöfn þann 16. marz 1932 og prentaður er sem fylgiskjal með lögum þessum, milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um viðurkenningu dóma og fullnægju þeirra, skuli koma í gildi. Ennfremur er ríkisstjórninni heimilað að setja frekari ákvæði, er kynnu að vera nauðsynleg til þess að framfylgja greindum samningi.

Fylgiskjal. **1932**

Samningur milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um viðurkenningu dóma og fullnægju þeirra. Nr. 30 23. júní

■ **1. gr.** Aðfararhæfir dómar, sem gengið hafa í einhverju samningslandanna í einkamálum, skulu einnig vera bindandi í hinum ríkjunum. Sama er um dóma í sakamálum að því er þeir varða bætur fyrir afleiðingar verknaðar, sem tjóni hefir valdið.

□ Með dómi er átt við úrlausn réttarins um kröfu þá eða réttaratriði, sem málið er um.

■ **2. gr.** Í samningi þessum teljast jafnsettir aðfararhæfum dómum:

1. úrskurðir yfiraðfararvaldsmanns (överexekutor) í Finnlandi eða Svíþjóð um greiðsluskyldu í málum, þar sem krafan styðst við skuldabréf eða annað skriflegt sönnunargagn (lagsökningsmál) enda sé frestur til málskots (besvär) liðinn;

2. sætt, gerð fyrir sáttanefnd eða rétti;

3. aðfararhæfir úrskurðir sem felldir eru í einkamálum, annaðhvort í dóminum eða sérstaklega, um bætur fyrir málskostnað eða um þóknun til votta eða sérfróðra manna.

■ **3. gr.** Útivistardómur, sem í Danmörku, Íslandi eða Noregi hefir verið felldur yfir stefndum fyrir fyrsta dómsstigi og „tredskodom", eða annar dómur, sem í Finnlandi eða Svíþjóð hefir verið felldur fyrir fyrsta dómsstigi gegn stefndum, sem ekki mætti, skal því aðeins vera bindandi í hinum ríkjunum, að svo standi á sem nú segir:

1. að stefndur hafi, þegar stefna, sáttafyrirkall eða fyrirkall til yfiraðfararvaldsmanns (överexekutor) var birt, átt heimilisfang eða skráð firma í því ríki, þar sem dómurinn er dæmdur, eða stjórn sú, sem kemur fram fyrir stefnda, hafi þá átt heima í því ríki, eða fyrirkallið verið birt umboðsmanni, sem stefndum lögum samkvæmt var skylt að hafa í þessu ríki; eða

2. að gert hafi verið óbrigðanlegt samkomulag um, að málið skuli rekið fyrir þeim rétti, sem uppkvað dóminn; eða

3. að dómurinn sé um bætur fyrir afleiðingar verknaðar, sem tjóni hefir valdið og framinn hefir verið í því ríki, þar sem dómurinn var dæmdur, enda sé stefna birt stefnda sjálfum, meðan hann dvelur í því ríki.

□ Sama er um útivistardóm, sem á hærra dómsstigi er felldur gegn stefnda, ef dómurinn hefir og verið útivistardómur á fyrsta dómsstigi.

■ **4. gr.** Krefjast má, að dómum, úrskurðum og sættargerðum, sem samkv. 1.—3. gr. eru bindandi utan þess ríkis, þar sem dómurinn eða úrskurðurinn er felldur eða sættin gerð, og hægt er að fullnægja í því ríki, verði fullnægt í hinum ríkjunum.

■ **5. gr.** Beiðni um aðför á að senda: í Danmörku og á Íslandi fógeta, í Finnlandi og Svíþjóð yfiraðfararvaldsmanni (överexekutor), og í Noregi aðfarardómstól (namsretten).

■ **6. gr.** Beiðni um aðför eftir dómi eða úrskurði skal fylgja:

1. dómurinn eða úrskurðurinn í frumriti eða útskrift, staðfestri af hlutaðeigandi yfirvaldi;

2. vottorð um, að dómurinn eða úrskurðurinn sé þess eðlis, sem segir í 1. eða 2. grein, og að hann sé

1932 Nr. 30 23. júní

aðfararhæfur og megi fullnægja honum í því ríki, þar sem hann er uppkveðinn;

3. dómi, sem um ræðir í 3. grein, vottorð, er sýni, að dómurinn hafi gildi samkvæmt þeirri grein.

□ Beiðni um fullnægju sættar skal fylgja útskrift af sættargerðinni staðfest af hlutaðeigandi yfirvaldi, svo og vottorð um, að sættin sé gerð fyrir sáttanefnd eða rétti og að henni megi fullnægja í því ríki, þar sem hún var gerð.

□ Skjölum, sem rituð eru á finnsku eða íslenzku, skal fylgja skjalfest þýðing á dönsku, norsku eða sænsku.

■ **7. gr.** Vottorð þau, sem getur um í 6. gr., gefa: í Danmörku, Finnlandi, Íslandi og Noregi dómsmálaráðuneytið, í Svíþjóð fylkisstjórn (länsstyrelse).

■ **8. gr.** Ákvörðun um, hvort framkvæma skuli fullnægju samkvæmt þessum samningi, er tekin án þess að gagnaðili sé til kvaddur; þegar sérstaklega stendur á, má þó gefa honum tækifæri til að bera fram ástæður sínar.

■ **9. gr.** Aðför fer í hverju ríki fram samkvæmt þar gildandi lögum án tillits til þess, sem dómurinn, úrskurðurinn eða sættin kann að kveða á um þvingunarráðstafanir.

■ **10. gr.** Ákvæðin í þessum samningi um réttargildi dóma breyta að engu leyti 22. gr. í samningi frá 6. febrúar 1931,[1] er hefir að geyma alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð, og leiða ekki af sér, að dómar eða úrskurðir um slík mál fái gildi í öðrum tilfellum en þar er ákveðið. Fullnægju dómsúrskurða, sem gildi hafa samkvæmt nefndri grein, má krefjast samkvæmt 4. til 9. gr. þessa samnings.

□ Nú hefir í Danmörku, á Íslandi eða í Noregi verið dæmdur dómur, þar sem beitt er ákvæðum löggjafarinnar um fjármál hjóna, og skal þá samningur þessi ekki ná til dómsins í Finnlandi eða Svíþjóð, ef þar hefði átt að gera út um deiluatriði samkvæmt eldri hjúskaparlöggjöf landsins.

□ Samningur þessi nær ekki til dóma, úrskurða né sátta um meðlagsskyldu í sifjamálum, og breytir að engu leyti samningnum frá 10. febrúar 1931[2] um innheimtu meðlaga.

□ Eigi breytir samningurinn heldur að neinu leyti ákvæðum þeim, sem í öðrum samningum felast um gildi eða fullnægju dóma og annarra úrskurða.

[1] *Sjá l. 29/1931, sbr. l. 62/1954 og l. 98/1969.* [2] *Sjá l. 30/1931, sbr. nú l. 93/1962.*

■ **11. gr.** Samningur þessi nær ekki til dóma, úrskurða né sætta um:

1. frændsemi, erfðarétt, ábyrgð erfingja á skuldum, skipti dánarbúa, meðferð þrotabúa, nauðasamninga án gjaldþrotaskipta, eða riftingu réttargernings við gjaldþrot;

2. eignarrétt eða annan rétt yfir fasteign í einhverju hinna ríkjanna, skyldu til að gera ráðstafanir um slík réttindi, eða afleiðingar af vanrækslu skyldunnar;

3. skatta og gjöld til ríkis eða sveitar- eða bæjarfélags, eða önnur mál opinbers réttar, jafnvel þótt dómurinn eða úrskurðurinn hafi verið kveðinn upp í sama formi sem venja er um einkamál.

□ Samningurinn nær ekki til úrskurða, sem fellt hafa sérstakir dómstólar í atvinnudeilum.

■ **12. gr.** Af samningnum leiðir ekki skylda til að viðurkenna eða fullnægja dómi, úrskurði eða sætt, þegar augljóst er, að það mundi vera ósamrýmanlegt réttarskipulagi landsins.

1932 Nr. 30 23. júní

■ **13. gr.** Samningurinn nær ekki til dóma né úrskurða, sem upp hafa verið kveðnir, né sætta, sem gerðar hafa verið, áður en samningurinn gekk í gildi.

■ **14. gr.** Samning þennan skal fullgilda, og skal fullgildingarskjölunum komið fyrir til geymslu í skjalasafni utanríkisráðuneytisins danska, svo fljótt sem auðið er.

□ Milli þeirra ríkja, er þá hafa fullgilt samninginn, gengur hann í gildi hinn 1. janúar eða 1. júlí næstan á eftir að þrír mánuðir eru liðnir frá því, er fullgildingarskjölum að minnsta kosti þriggja ríkjanna hefir verið komið fyrir til geymslu. Gagnvart ríkjum, er síðar fullgilda, gengur samningurinn í gildi 1. janúar eða 1. júlí næstan eftir að þrír mánuðir eru liðnir frá því, að fullgildingarskjalinu var komið fyrir til geymslu.

□ Sérhvert ríkjanna getur sagt samningnum upp gagnvart sérhverju hinna ríkjanna með 1 árs uppsagnarfresti, svo að hann gengur úr gildi 1. janúar eða 1. júlí.

Tilskipun um aðför eftir dómum, er leggja fyrir fyllingar- eða synjunareið. **1792** 14. sept.

Með því að Vér höfum komizt að raun um, að tilsk. 5. nóv. 1723, sem bannar að taka við fyllingar- eða synjunareiði eftir dómum, sem áfrýja má til æðri réttar, ef mótparturinn mótmælir því, er notuð af þrætugjörnum málsaðiljum og málfærslumönnum til þess að koma fram endalausum mótmælum gegn því, að slíkum dómum sé fullnusta veitt, þá hefir Oss þótt nauðsyn til bera að gera þá skipun í þessu efni, að eigi verði, að einu leytinu, hrapað svo að eiðtöku eftir hinum uppkveðna dómi, að málsaðili fái eigi ráðrúm til að áfrýja honum, og að hinu leytinu, að hinn málsaðilinn geti eigi með vífilengjum spillt rétti mótparts síns og bakað honum óþarfa kostnað. Samkvæmt þessum grundvallarreglum bjóðum Vér hérmeð allram., að þá er fyllingar- eða synjunareiður er fyrir lagður með dómi, er áfrýja má til æðri réttar, þá skulu engin mótmæli gegn fullnustugerð hans gild vera, eftir að liðnir eru 3 mánuðir frá því dómurinn var löglega birtur hlutaðeiganda, nema því aðeins, að framlögð sé stefna til yfirréttarins, því að þá skal farið eftir Dönsku Laga 1—24—54 og Norsku Laga 1—22—56.

Tilskipun um aðför eftir áfrýjuðum dómum. **1792** 13. jan.

... Ef maður er dæmdur með ... dómi, sem áfrýja skal beint til hæstaréttar, ... sökum ómótmæltrar bréflegrar skuldbindingar, til að lúka skuld, þá má dómhafi, þótt dóminum sé áfrýjað af hálfu skuldunauts, láta fógeta gera fjárnám hjá honum, nema hann setji næga tryggingu bæði fyrir hinu ídæmda og kostnaði þeim, er leiða kann af framhaldi málsins. En ef mótmæli gegn gildi skuldabréfsins eða réttmæti kröfunnar hafa fram komið í málinu, þá skal dómhafi, til tryggingar sér, aðeins fá lagða löggeymslu á fjármuni dómfellda, á þann hátt er D. L. 1— 24 — 22 og N. L. 1— 22— 24 greina, og má hann þá eigi taka til sín hið löggeymda, nema hann setji næga tryggingu fyrir því, ef svo skyldi fara, að fullnaðardómur dæmdi allt eða nokkuð af hinu umþráttaða af honum.

1885 Nr. 29 16. des.

Lög um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.

I. Um lögtak.

■ **1. gr.** Taka má lögtaki skuldir þær og gjöld, er nú skal greina:

1. Skatta til landssjóðs, sveitar- og bæjarsjóða, svo og önnur gjöld og greiðslur, sem eftir beinu lagaákvæði, eða eftir lögheimilaðri niðurjöfnun eða mati eiga að lúkast til landssjóðs, sveitar- og bæjarsjóða, kirkna,[1] opinberra stofnana, embætta og sýslana.

2. Gjöld af fasteignum landssjóðs, sveitar- og bæjarfélaga, þegar eftirrit af lögtaksbeiðninni hefir birt verið skuldunaut vottfast á þann hátt, sem lagt er fyrir í opnu bréfi 21. maí 1829, 1. gr.

3. Gjöld fyrir notkun þeirra stofnana, landsnytja og annarra hluta, er til almennings þarfa eru ætlaðir, enda séu gjöld þessi ákveðin í reglugerðum og gjaldskrám, sem staðfestar eru af konungi eða ráðgjafa, eða og samþykktar eða staðfestar eru af sveitarstjórn, bæjarstjórn eða yfirvaldi lögum samkvæmt.

4. Gjöld fyrir leyfisbréf, dómgjöld, endurgjald — þar meðtaldir dagpeningar og ferðakostnaður — sem greiða ber þeim, er framkvæmir eða er við staddur gerðir, eftir lagaákvæði eða sem sýslunarmaður, eða sem sérstaklega er til þess kvaddur eða skipaður af yfirvaldi, enda sé í lögum eða verðskrám, staðfestum af konungi, ráðgjafa eða landshöfðingja lögum samkvæmt kveðið á um, hvað gjalda skuli eða hvernig það skuli reikna; svo er og um endurgjald annarra lögmætra útgjalda, sem erindisrekstrinum voru samfara.

5. Endurgjald þess, sem landssjóður, kirkjur, sveitar- eða bæjarsjóðir hafa orðið að greiða, til að bæta úr vanrækslu einstakra manna á lögboðnum útvegunum, aðgerðum, vinnu eða kvöðum.

6. Framfærslueyrir, sem manni ber að greiða með barni sínu, skilgetnu eða óskilgetnu, með stjúpbarni sínu, meðan móðir þess er honum gift, foreldri sínu eða konu, er hann hefir slitið samvistum við hana að óvilja hennar, eða skilið við hana að borði og sæng eða að fullu og öllu, enda sé sá framfærslueyrir ákveðinn af yfirvaldi lögum samkvæmt, eða í skilnaðarskilmálum, staðfestum af yfirvaldi, hvort heldur er skilnaður að borði og sæng eða að fullu og öllu; svo er og um skaðabætur frá húsbændum eða öðrum þeim, er gjald eiga að greiða þeim manni, er framfærsluskylda hvílir á, hafi yfirvaldið lagt lögbann á greiðsluna, eftir reglum þeim, er um það gilda.

7. Brunabótagjald af húsum, sé tryggingin lögboðin.

8. Þóknun sú, sem ákveðin er í 7. gr. tilskipunar 12. febr. 1872 um síldar- og upsaveiði með nót.

9. Álag eftir úttekt samkv. lögum 12. jan. 1884 um bygging, ábúð og úttekt jarða, þó með þeim afbrigðum frá fyrirmælum þessara laga, sem leiða af því, að lögtakið á fram að fara tafarlaust og framkvæmast af úttektarmönnum (sbr. l. nr. 1 12. jan. 1884, 33 gr.).[2]

10. Andvirði fyrir lausafé, keypt á opinberu uppboði, enda greini uppboðsbókin ljóslega nafn kaupanda og kaupverðið.

[11. Umsamdar greiðslur atvinnurekanda í sjúkra-, orlofs- og styrktarsjóði, svo og iðgjaldagreiðslur í lífeyrissjóði.][3]

□ Aðrar kröfur en þær, er nú voru taldar, má eigi lögtaki taka.

□ Þó er lögtaksbeiðanda ávallt frjálst, að ganga eftir skuld sinni með venjulegri lögsókn, sem og að neyta lögtaks til að heimta nokkurn hluta skuldarinnar, þyki fógeta það eftir atvikum við eiga, en ganga eftir hinu með venjulegri lögsókn. Bjóði skuldunautur fram nokkurn hluta skuldarinnar, skal því boði eigi hafnað.

[1] *Sbr. l. 31/1915.* [2] *Sjá l. 64/1976, 46. gr.* [3] *L. 21/1979, 1. gr.*

■ **2. gr.** [Lögtaksrétturinn fylgir skuldakröfunni, og ber hann því hverjum þeim, er hana síðar eignast. Réttur inn helzt þangað til 2 ár eru liðin frá gjalddaga. Þó er það nóg, að lögtaksgerð sé byrjuð innan tveggja ára frestsins, enda sé lögtakinu haldið áfram með hæfilegum hraða. Séu gjalddagar lögtakskröfu fleiri en einn, skal þó telja frestinn frá síðari eða síðasta gjalddaga.][1]

[1] *L. 83/1947, 1. gr.*

■ **3. gr.** Nú vill maður lögtaks beiðast, og skal hann um það fógeta bréf rita; hafi hann bréfleg skilríki eða sönnunargögn fyrir skuld sinni, skal hann jafnframt senda þau fógeta, ella láta honum í té nægar skýrslur til þess, að hann geti skorið úr, hvort lögtak megi fram fara. Virðist fógeta eftir fram komnum gögnum lögtak mega fram fara, ritar hann úrskurð um það á lögtaksbeiðnina, þó að því tilskildu, að lögtaksbeiðandi hafi ábyrgð á, að skuldin sé rétt og verður þeim úrskurði einum sér eigi áfrýjað. Að öðrum kosti neitar hann beiðanda um lögtak með úrskurði, og má áfrýja honum lögum samkvæmt.

■ **4. gr.** [Nú er lögtak leyft, og skal beiðandi eða fógeti, er hann samkvæmt embættisskyldu á að annast um framkvæmd á lögtaki, hlutast til um, að beiðnin með árituðum úrskurði sé birt skuldunaut af stefnuvottum að minnsta kosti viku fyrr en lögtak á að fara fram. Þá er heimtir skulu skattar til ríkissjóðs, bæjargjöld eða sveitar, kirkjugjöld, brunabótagjöld, ef hreppur eða kaupstaður hefir vátryggt á sama stað, og önnur opinber gjöld, nægir að auglýsa á þann hátt, sem tíðkast um opinberar auglýsingar, að fógeti hafi úrskurðað lögtak á gjöldunum og að lögtakið fari fram án frekari fyrirvara. Skal það gert að minnsta kosti viku áður en lögtakið á að fara fram. Eigi er þörf að greina nöfn skuldunauta í auglýsingunni.][1]

[1] *L. 19/1931.*

■ **5. gr.** [Fógeti framkvæmir lögtak, þó má hreppstjóri gera lögtak í sveitum, þegar skuldin nemur ekki meiru en 10 þúsund krónum.][1] Nú selur lögtaksbeiðandi fógeta eða hreppstjóra í hendur beiðni sína, með árituðu birtingarvottorði, eins og segir í 4. gr., og skulu þeir þá, nema lögmæt forföll banni, framkvæma lögtakið, þegar fresturinn er liðinn.

[1] *L. 108/1950, 1. gr.*

■ **6. gr.** Þegar fógeti er beðinn lögtaks á framfærslueyri, þarf eigi að gera það bréflega, og má fógeti rita úrskurð sinn á yfirvaldsúrskurð þann, er ákveðið hefir meðlagið eða staðfest hefir samning um fjárhæð þess. Þá er yfirvaldsúrskurðurinn eitt sinn hefir birtur verið þeim, er hlut á eða eiga að máli, getur í sveitum hreppstjórinn, en í kaupstöðum lögregluþjónn eða einn stefnuvottur birt lögtaksúrskurð fógeta, svo að gilt sé, um innheimtu hverrar þeirrar fjárhæðar, er í gjalddaga er komin. Nú hefir beiðzt verið heimtu á slíkum fram-

lögum, og beiðnin gild tekin, og skal fógeti án frekari áskorunar annast um innheimtuna, þar með talin sala á hinum lögteknu munum og innheimta andvirðisins.

■ **7. gr.** Auk aðalkröfunnar nær lögtakið og til alls kostnaðar, er leiðir af gerðinni og af geymslu og sölu hinna lögteknu muna, en ekki má heimta gjöld fyrir gerðina fyrir fram. Ef söluandvirðið hrökkur eigi fyrir kröfunni og áföllnum kostnaði, skal lögtakinu fram haldið án fyrirvara eftir 4. gr. Að öðru leyti skal lögtak fram fara eftir ákvæðum laganna um fjárnám, en eigi þarf lögtaksbeiðandi að vera við staddur gerðina. Ef gjald það, er lögtaki skal taka, eigi er ákveðið í peningum, skal fógeti eða hreppstjóri breyta því í peningagjald, ef gjaldið er ákveðið í þeim aurum, sem verðlagsskrá leggur verð á; en að öðrum kosti skulu lögkvaddir virðingarmenn kveða á um féhæð þess. Lögtak, er hreppstjóri framkvæmir, á fram að fara í viðurvist tveggja tilkvaddra votta, og getur enginn, sem hann kveður til, undan skorazt. Hann ritar gerðina í bók, er fógeti fær honum, og hefir löggilt, og skal greiða andvirði bókarinnar úr sýslusjóði.

□ Ef lögtaksbeiðandi eigi er við staddur gerðina, er fógeti eða hreppstjóri skyldur að taka við borgun þeirri, er fram kann að verða boðin, meðan á gerðinni stendur, hvort heldur er á skuldinni allri eða á hluta hennar, og er það jafngilt og lögtaksbeiðandi hefði sjálfur við tekið; svo er og þeim, er lögtak framkvæmir, skylt að ákveða, hvort hinir lögteknu munir skulu eftir sem áður vera í vörzlum skuldunauts, ella annast um varðveizlu þeirra, svo að vel sé.

[□ Þá er heimtir skulu í kaupstöðunum skattar þeir og gjöld, er um ræðir í 2. málslið 4. gr., getur fógeti ákveðið að byrja gerðina í skrifstofu sinni, enda tilkynni hann skuldara í ábyrgðarbréfi eða á annan jafntryggilegan hátt, hvenær gerðin á að fara fram og skori á hann að mæta við gerðina, og er nægilegt, að sú tilkynning sé send til eða birt á því heimili gerðarþola, sem síðast er skráð í manntal. Mæti gerðarþoli þá ekki, og hafi hann eigi tilkynnt lögleg forföll, skal lögreglan eftir beiðni fógeta hafa uppi á gerðarþola og sjá um, að hann mæti hjá fógeta.

□ Eigi þarf nema einn vott við lögtaksgerðir, er fógeti framkvæmir, en kveðja má hann til sérfróða virðingarmenn, ef hann telur þess þörf.

□ Nú á gerðarþoli inneignir í bönkum eða sparisjóðum, og þarf gerðarbeiðandi þá ekki að sætta sig við, að bent sé á aðrar eignir til lögtaks, að því leyti sem inneignir þessar hrökkva til greiðslu á kröfunni. Ákvæði þetta tekur þó ekki til innstæðu, er nemur 5000 krónum eða minna.][1)]

[1)] *L. 108/1950, 2. gr.*

■ **8. gr.** Sé það fógeti, sem lögtakið framkvæmir, mega varnir fram koma, meðan á gerðinni stendur. Meðan sókn og vörn fer fram fyrir fógetanum um lögmæti fram kominna mótmæla, getur venjulega aðeins lögtaksbeiðandi fengið frest til að sanna sitt mál. Ef lögtaksbeiðandi eigi er viðstaddur, og eigi verður þegar til hans náð, og fógeti þykist hvorki geta dæmt fram komin mótmæli ógild þegar í stað, né heldur tekið þau gild, skal gerðinni frestað, og málsaðiljum skýrt frá, hve nær gerðin skuli upp tekin af nýju, og fer þá sókn og vörn fram eftir reglum þeim, er gilt hafa til þessa. Þá er fógeti á að úrskurða um fram komin mótmæli, er hann eigi bundinn við úrskurð þann um að lögtak megi framkvæma, er kveðinn er upp samkvæmt 3. gr. Úrskurði, er tekur gild fram komin mótmæli, má áfrýja lögum samkvæmt.

■ **9. gr.** Sé það hreppstjóri, sem framkvæmir lögtak, mega varnir fram koma, meðan á gerðinni stendur og innan hálfs mánaðar eftir framkvæmd hennar. Komi mótmæli fram, meðan á gerðinni stendur, skal hreppstjóri bóka þau, en framkvæma lögtakið, og því næst senda fógeta eftirrit af bókinni. Mótmæli, sem fram koma, eftir að gerðinni er lokið, skal bera fram fyrir fógeta. Að hálfum mánuði liðnum frá því gerðin fór fram, leggur fógeti úrskurð sinn á fram komin mótmæli; þó má fógeti, þyki honum nauðsyn til bera, gefa málsaðiljum kost á að láta uppi álit sitt um mótmælin fyrir fógetadómi, áður hann leggur úrskurð á þau. Nú þykja fógeta fram komin mótmæli gild vera, og leiðréttir hann þá sjálfur það, er rangt er, eða lætur hreppstjóra gera það, eða hann ónýtir með úrskurði gerðina að öllu eða nokkru leyti. Taki fógeti mótmælin eigi til greina staðfestir hann gerðina til fullnaðar. Skýra skal málsaðiljum frá málalokum. Séu mótmæli gild tekin með úrskurði, má áfrýja honum lögum samkvæmt.

■ **10. gr.** Leysa má lögtekna muni, þangað til uppboð fer fram, greiði maður það, er lögtak var gert fyrir, með áföllnum kostnaði. ...[1)]

[1)] *L. 57/1949, 50. gr.*

■ **11. gr.** Nú þykir einhverjum sér óréttur ger með lögtaki, og getur hann þá áfrýjað gerðinni, hvort sem mótmæli þau, er hann ber fyrir sig, hafa fram komið við sjálfa gerðina eða eigi, og hvernig sem þeim er háttað, enda nemi gerðin slíku, er áfrýja megi. Áfrýja skal áður 8 vikur séu liðnar frá gerðardegi, eða frá staðfestingu hennar, hafi mótmæli fram komið samkvæmt 9. gr.

□ Uppreisn má eigi veita, þegar missiri er liðið frá sama tíma. Hafi stefna til áfrýjunar lögtaksgerðinni verið birt lögtaksbeiðanda, áður liðinn sé 3 vikna frestur sá, sem nefndur er í 10. gr., má lögtaksbeiðandi eigi selja hina lögteknu muni, þar til lögtaksgerðin hefir dæmd verið lögmæt með fullnaðardómi í því máli. Hafi lögtaksbeiðanda eigi verið varnað sölu á þennan hátt, má krefjast ónýtingar á lögtaksgerðinni, séu hinir lögteknu munir eigi þegar seldir, ella aðeins krefjast skaðabóta.

■ **12. gr.** Hafi sá, er fyrir lögtaki hefir orðið, önnur mótmæli gegn því en þau, að eigi hafi mátt skuldina lögtaki taka að lögum, eða lögtaksaðferðin hafi röng verið, er honum rétt mál að höfða í héraði um lögmæti gerðarinnar, enda hafi hann eigi í hyggju að koma fram ábyrgð á hendur fógeta, né hafi áfrýjað gerðinni eftir 11. gr. Mál þetta skal fyrst kæra fyrir sáttanefnd, og síðan höfða í þinghá þeirri, þar sem lögtak fór fram, þótt varnarþing lögtaksbeiðanda sé eigi þar; en höfða skal málið áður 8 vikur séu liðnar frá lögtaksdegi eða frá staðfestingu þess, hafi mótmæli fram komið eftir 9. gr.

□ Þá er fyrirkall hefir birt verið lögtaksbeiðanda, áður liðnar eru 3 vikur þær, er um getur í 10. gr., getur kærandi sett tryggingu, og með því varnað lögtaksbeiðanda sölu hinna lögteknu muna, þar til genginn er fullnaðardómur í því máli; má þá og krefjast ónýtingar á lögtaksgerðinni. Hafi lögtaksbeiðanda eigi verið varnað

1885 Nr. 29 16. des.

sölu á þennan hátt, má ónýtingar krefjast á lögtaksgerðinni, séu hinir lögteknu munir eigi þegar seldir, ella aðeins krefjast skaðabóta.

■ **13. gr.** Sé mál höfðað út af lögtaksgerð samkv. 11. eða 12. gr., og reynist lögtaksgerðin ólögmæt, ber lögtaksbeiðanda, þar með talinn landssjóður, sveitarsjóðir, bæjarsjóðir, svo og aðrir yfirbjóðendur þeir og stofnanir, sem um er rætt í 1. gr., að bæta skuldunaut allan halla, er hann beðið hefir af lögtaksgerðinni, samkv. reglum þeim, er gilt hafa til þessa. Svo skal hann og greiða skuldunaut að skaðlausu málskostnað í öllum dómum, ef svo reynist, að skuld var krafin, sem engin var, eða eigi komin í gjalddaga, þá er lögtaksgerðin fór fram.

■ **14. gr.** Fyrir lögtaksgerð hverja, er hreppstjóri framkvæmir, ber honum borgun, og, ef til kemur, endurgjald fyrir ferðakostnað, eftir lögum nr. 3 13. jan. 1882, 5. gr., sbr. 3. gr.[1] Fyrir lögtaksgerðir, er fógeti framkvæmir, skal goldið eins og fyrir fjárnámsgerðir, samkvæmt ákvæðum aukatekjulaganna.[2] Fyrir hverja birting samkvæmt 4. gr. ber stefnuvottum þóknun eftir lögum nr. 3 13. jan. 1882.[3]

[1] *Sbr. l. 32/1965.* [2] *Sjá l. 79/1975.* [3] *Sbr. l. 7/1965, 1. gr.*

II. Um fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.

■ **15. gr.** Gera má fjárnám, þótt eigi styðjist það við dóm eða sátt, á tiltekinni skuld, sem þinglesið bréf er fyrir með veði í fasteign, hafi skuldunautur ritað undir það nafn sitt eða við það kennzt [í viðurvist notarii publici, héraðsdóms- eða hæstaréttarlögmanns eða fulltrúa þeirra, löggilts fasteignasala eða tveggja vitundarvotta][1] þá er skuldin er í gjalddaga komin fyrir uppsögn, eða eftir ákvæði veðbréfsins eða og fyrir greiðslufall á vöxtum eða afborgunum, sé svo með berum orðum til skilið í veðbréfinu. Fjárnámið má gera eigi einungis fyrir höfuðstól eða afborgun upp í hann, heldur og fyrir vöxtum út af fyrir sig; en eigi má fjárnám gera í öðru en veðinu, og eigi fyrri en liðinn er hálfur mánuður frá gjalddaga; og búi skuldunautur á hinni veðsettu eign, þá skal með þriggja daga fyrirvara birta honum með stefnuvottum, hvenær gerðin eigi fram að fara.

□ Um áfrýjun á slíku fjárnámi og uppboðum, er af því stafa, skal farið eftir almennum lagaákvæðum. Nú hefir skuldunautur afsalað sér rétti til áfrýjunar, áður en fjárnámsgerð fór fram, og er slíkt afsal ógilt.

[1] *L. 73/1978, 1. gr.*

■ **16. gr.** ...

1915 Nr. 31 3. nóv.

Lög um viðauka við 1. gr. laga nr. 29 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undangengins dóms eða sáttar.

Gjöld til kirkjufélaga utan þjóðkirkjunnar, er fengið hafa sér löggiltan prest eða forstöðumann, má taka lögtaki, enda sé niðurjöfnun á gjöldunum eða gjaldskrá staðfest af stjórnarráðinu.

1829 21. maí

Opið bréf um innheimtu eftirgjalds af jarðeignum landssjóðs.[1]

[1] *Sbr. l. 29/1885, 1. gr. 2. tl.*

■ **1)** Ógreidd jarðaafgjöld, er jarðabókasjóði Vorum bera hjá leiguliðunum á jarðeignum Vorum á Íslandi, má taka lögtaki án undanfarins dóms, ef eigi eru liðin meira en 2 ár frá gjalddaga réttum ... Þó er þess að gæta, að umboðsmaður skal áður en hann sendir ... beiðni sína um lögtaksskipun, birta skuldunaut vottfast eftirrit af beiðninni og bíða síðan 4 vikur, ef ske kynni, að skuldunautar kæmu með mótbárur gegn henni. ... **1829** 21. maí

Lög um sölu lögveða án undangengins lögtaks. **1951** Nr. 49 16. marz

■ **1. gr.** Nú eru gjöld tryggð með lögveði í sérstaklega tilgreindum eignum, fasteignum eða lausafé, og gjaldhæðin er ákveðin samkvæmt lögum eða reglugerðum, staðfestum af ráðherra, og má þá, ef gjöldin eru ekki greidd á réttum gjalddaga og lögtaksréttur er ekki fyrndur, selja lögveðið á nauðungaruppboði, en birta skal áður með mánaðar fyrirvara almenna áskorun um greiðslu gjaldanna í dagblaði eða á annan venjulegan hátt og tilkynna skrásettum eiganda lögveðsins með ábyrgðarbréfi, sem borið sé út, að óskað verði uppboðs á veðinu, verði skuldin eigi greidd innan 30 daga frá dagsetningu tilkynningarinnar.

■ **2. gr.** Uppboðið fari fram að hætti nauðungaruppboða.

Lög um kyrrsetningu og lögbann. **1949** Nr. 18 22. marz

I. kafli. Almenn ákvæði.

■ **1. gr.** Ákvæði laga þessara taka til bráðabirgðagerða fógetadóms, kyrrsetningar á fjármunum og mönnum og lögbanns. Fógetagerðir þessar má framkvæma, þótt eigi sé heimild til aðfarar.

□ Eigi er það skilyrði til framkvæmdar gerða þessara, að sönnur séu leiddar að rétti gerðarbeiðanda, en synja skal beiðni um þær, ef tvímælalaust má telja að gerðarhafi eigi ekki réttindi þau, er hann hyggst að tryggja, eða að mál um þau sæti ekki úrlausn dómstóla.

■ **2. gr.** Fógetagerðir samkvæmt lögum þessum framkvæmir héraðsdómari (í Reykjavík borgarfógeti) á þeim stað er gerð skal fram fara, og nefnist þá fógeti. Þar sem sérstakur lögreglustjóri er skipaður í kauptúni, framkvæmir hann þar gerðir þessar.

□ Nú er svo skjótrar aðgerðar þörf, að ekki næst nægilega fljótt til fógeta, og getur hreppstjóri þá framkvæmt kyrrsetningu á fjármunum og lagt farbann á menn eða lagt lögbann við tiltekinni athöfn. Hreppstjóri skal hafa votta tvo við og skrá með gerð í hreppsbók, enda gæti hann ákvæða laga þessara um skilyrði til kyrrsetningar eigna, um tryggingu aðilja, bókanir, uppskrift og virðingu kyrrsettra muna, skilyrða 8. gr. til farbanns og skilyrða 26. gr. til lögbanns. Veita skal hreppstjóri gerðarbeiðanda eftirrit af gerðinni, og skal gerðarbeiðandi senda það fógeta með beiðni um staðfesting hans á henni, enda sé beiðnin komin til fógeta innan viku frá lokum gerðar. Annarskostar fellur gerð þegar niður. Fógeti sker síðan, svo fljótt sem unnt er, úr því fyrir dómi og að öðru samkvæmt lögum þessum, hvort gerðin skuli, með breytingum eða óbreytt, standa. Ef fógeti fellir gerð niður, getur hann framkvæmt nýja gerð, ef efni standa til.

■ **3. gr.** Hverju héraðsdómaraembætti skal fylgja fógetabók samkvæmt fyrirmælum 42. gr. laga nr. 85/1936, enda skal þar skrá nöfn aðilja og umboðsmanna þeirra, ef því er að skipta, kröfur aðilja og helztu rök til þeirra, um tryggingu, er sett kann að verða, og annað, er að framkvæmd og úrslitum gerðar lýtur, um þýðingu

hennar, bann við brotum á henni og hvað við þeim liggi.

■ **4. gr.** Votta tvo skal hafa við hverja gerð. Þar, er virða þarf fjármuni, má láta votta framkvæma virðingu, nema sérþekkingar sé þörf, enda skal þá kveðja til menn, er starfann megi leysa af hendi. Virðingarmenn skulu undirrita heit um samvizkusama framkvæmd virðingar, áður en þeir taka til starfa.

■ **5. gr.** Ákvæði laga nr. 85/1936 um meðferð einkamála í héraði taka til fógetagerða samkvæmt lögum þessum, eftir því sem við getur átt, nema öðruvísi sé sérstaklega mælt.

II. kafli. Um kyrrsetningu.

■ **6. gr.** Fjármuni skuldunauts má kyrrsetja til tryggingar fullnustu lögvarinnar kröfu til peninga eða peningaverðmætis, enda sé krafan fallin í gjalddaga, eigi nægilega tryggð og eigi megi tryggja hana með aðför.

□ Kyrrsetning má þó gera, enda þótt krafan sé ekki fallin í gjalddaga:

1. Ef ástæða er til ótta um undanskot, eyðslu eða spjöll á fjármunum, þar á meðal á veði, af hálfu skuldunauts eða annarra, áður en aðför verði gerð.

2. Ef annars má óttast það eftir högum og framferði skuldunauts, að hann muni sérstaklega torvelda fullnustu kröfu, eða ef aðför þyrfti að gera erlendis, ef fjármunir hans yrðu ekki kyrrsettir hér á landi.

□ Um sjólánsveð fer eftir ákvæðum siglingalaga.

□ Eigi má kyrrsetningu gera til tryggingar sektargreiðslu, nema svo sé sérstaklega mælt í lögum.

■ **7. gr.** Eigi má kyrrsetja verðmæti, sem undan aðför eru þegin að lögum, né innstæður eða vöxtu þar af í stofnunum, sem undan kyrrsetningu eru þegnar lögum samkvæmt.

■ **8. gr.** Kyrrsetja má mann, ef svo er farið, að hann er á förum eða hyggst bráðlega að fara af landi burt án afturkomu eða líklegt má telja, að hann hyggi ekki á afturkomu til landsins, og hann á að svara til kröfu, sem sækja má fyrir hérlendum dómi, enda megi telja kyrrsetningu nauðsynlega til tryggingar fullnustu þeirrar kröfu og eigi sé fullnægjandi trygging sett eða næg verðmæti finnist hér á landi til kyrrsetningar.

□ Kyrrsetning á manni má verða með tvennum hætti:

1. Varðhaldsvist. Þá má aðbúnaður og meðferð gerðarþola eigi lakari vera en fanga í gæzluvarðhaldi, enda skal taka til greina sérhagi hans með sama hætti sem sérhagi gæzlufanga. Gerðarhafi skal greiða fyrir fram á hverjum tveggja vikna fresti fúlgu með gerðarþola eftir ákvörðun fangavarðar, sem bera má þó undir fógeta til fullnaðarúrlausnar.

2. Farbann. Skal þá bjóða gerðarþola að halda sig í ákveðnu marki, enda má þá fela tilteknum manni að hafa eftirlit með honum. Fógeti ákveður þá hverju sinni, hvort fúlgu skuli greiða og hversu mikla. Nú rýfur gerðarþoli farbann, og má þá varðhaldsvist beita.

□ Kyrrsetning fellur niður, jafnskjótt sem aðför má gera til tryggingar kröfu, og ef fúlga greiðist ekki svo sem mælt er.

□ Eigi má varðhaldsvist hafa, ef krafa að innstæðu til nemur minna en 500 krónum eða 500 kr. virði, og aldrei má kyrrsetning á manni standa sex mánuðum lengur.

□ Sama mann má einungis einu sinni kyrrsetja vegna sömu kröfu.

□ Eigi má kyrrsetja skipverja ferðbúins skips, sem skrásett er á landi hér, nema skipstjóri leyfi eða útgerðarmaður, ef um skipstjóra er að tefla.

□ Eigi má kyrrsetja alþingismann, meðan Alþingi stendur.

□ Haldast skulu ákvæði framfærslulaga um aðgerðir gagnvart þeim, er eigi gegna framfærsluskyldum sínum.

■ **9. gr.** Gerðarbeiðni skal vera skrifleg. Skal þar greina nöfn aðilja nægilega skýrt, kröfu og af hvaða rót hún sé runnin, gjalddaga, er því er að skipta, og rök til beiðni, ef krafa er ekki fallin í gjalddaga. Skjöl þau, sem krafa er reist á, skulu venjulega fylgja beiðni.

□ Fógeti getur sett það skilyrði fyrir aðgerðum af sinni hendi, þegar er beiðni hefur verið honum í hendur fengin, að beiðandi setji hæfilega tryggingu fyrir greiðslu þess tjóns og miskabóta, er gerðarþola kann að leiða af gerðarbeiðni.

■ **10. gr.** Fógeti tilkynnir gerðarbeiðanda stað og stund til gerðar með hæfilegum fyrirvara. Gerðarþola skal eigi tilkynna gerð fyrir fram, nema gerðarbeiðandi óski þess eða ótvírætt þyki, að slík tilkynning geti ekki valdið gerðarbeiðanda réttarspjöllum.

□ Ef aðiljar hafa ekki orðið á annað sáttir, hefst kyrrsetning á heimili eða dvalarstað gerðarþola, nema fógeta þyki nauðsyn á að byrja hana annars staðar, svo sem ef gerðarþoli á verðmæti utan heimilislögsagnarumdæmis síns, sem hentugra þykir að kyrrsetja en verðmæti í því lögsagnarumdæmi, ef hann er útlendingur, ef hann er á förum úr landi eða annars þykir vera hætta á spjöllum á rétti gerðarþola.

■ **11. gr.** Í upphafi gerðar skal fógeti spyrja gerðarþola, ef hann er viðstaddur, um álit hans á kröfu þeirri, er kyrrsetning varðar, gjalddaga, tryggingu og önnur þau atriði er máli skipta. Ef gerðarþoli er fjarstaddur, er fógeta heimilt og eftir atvikum skylt að veita honum kost á að koma fyrir dóm, enda verði hagsmunum gerðarbeiðanda ekki stofnað þar með í hættu. Rétt er fógeta að láta sækja gerðarþola með valdi, ef návist hans telst nauðsynleg vegna framkvæmdar gerðar.

□ Fresti má að jafnaði ekki veita gerðarþola gegn mótmælum gerðarbeiðanda, nema tryggt sé, að rétti hans verði eigi fyrir það spillt.

■ **12. gr.** Áður en kyrrsetning byrjar, skal fógeti krefja gerðarbeiðanda hæfilegrar tryggingar fyrir greiðslu tjóns og miskabóta, sem gerðarþola kann að stafa af gerðinni, nema:

1. Þegar hafi verið sett nægileg trygging, sbr. 9. gr., enda hafi fógeti borið það atriði undir gerðarþola, ef hann er viðstaddur eða eftir að til hans náðist.

2. Gerðarþoli hafi afsalað sér berum orðum tryggingu.

3. Krafa hafi verið eða sé berum orðum viðurkennd fyrir dómi og telja megi hana nægilega háa til greiðslu bóta, enda samþykki gerðarbeiðandi, að hún verði látin ganga upp í skaðabótakröfu eftir þörfum, ef því verður að skipta.

4. Ef krafa gerðarbeiðanda er slík, að eigi þurfi tryggingu að setja lögum samkvæmt.

□ Fógeti metur eða lætur meta tryggingu, ef með þarf, og gerir nauðsynlegar ráðstafanir aðrar, er hana varða.

□ Skylt er að skila tryggingarfé eða tryggingarskjali, ef gerðarþoli hefur ekki höfðað mál til bóta innan þess

frests, sem í 3. málsgr. 24. gr. segir, eða gerðarbeiðandi hefur verið sýknaður af bótakröfu. Fógeti getur og skilað tryggingu, ef gerðarþoli hefur hvorki haft uppi bótakröfu í staðfestingarmáli né slegið þar varnagla um hana, enda eigi höfðað sérstakt mál í því skyni.

■ **13. gr.** Nú er nægileg trygging sett fyrir greiðslu kröfu með vöxtum til áætlaðs greiðsludags eða gjalddaga, ef krafa er ekki fallin í gjalddaga, og kostnaði, og má kyrrsetning þá ekki fram fara, enda skal fella hana niður, jafnskjótt sem nægileg trygging kann síðar að verða sett. Um mat tryggingar fer samkvæmt 12. gr.

□ Tryggingu skal skila, þegar krafa sú fellur niður, sem tryggð er. Sama er, ef gerðarbeiðandi gerir ekki reka að viðurkenningu kröfu sinnar fyrir sátt eða dómi innan 4 vikna frá því, er trygging var sett, ef krafa var þá fallin í gjalddaga, en ella innan 4 vikna frá gjalddaga.

□ Rétt er gerðarþola að höfða mál til lausnar tryggingar.

■ **14. gr.** Fógeti bókar þau verðmæti, er kyrrsetja skal, og áætlað verð hvers þeirra fyrir sig, nema kyrrsett sé eitt einstakt verðmæti, sem tvímælalaust megi telja nægilegt. Rétt er að kyrrsetja til bráðabirgða í einu lagi safn samkynja muna eða muna, sem nefndir eru sameiginlegu heiti, svo sem bókasafn, vörubirgðir, útistandandi skuldir samkv. verzlunarbók o. s. frv., enda séu varnir við því settar eftir föngum, að slíku munasafni verði raskað, enda skal gerðin tekin upp aftur, svo fljótt sem unnt er, og þá gerð sundurliðuð skrá um munina og áætlað verð þeirra eftir föngum.

□ Nú eru útistandandi skuldir kyrrsettar, og tekur kyrrsetning þá einnig til óheimtra vaxta, enda má kyrrsetja kröfu til þeirra sér. Rétt er, að fógeti eða sá, er hann nefnir til, heimti skuldir og vexti, og geri fógeti skil í því efni, jafnskjótt sem fullnaðardómur gengur eða sátt er gerð um kyrrsetningarkröfu.

■ **15. gr.** Gerðarþola er rétt og skylt að boði fógeta að benda á fjármuni til kyrrsetningar, enda skal fara að óskum hans um það, hvað kyrrsetja skuli, gerðarbeiðanda að meinalausu. Brýna skal fógeti fyrir gerðarþola að segja satt og rétt til um eignir sínar og benda honum á þá refsiábyrgð, sem vísvitandi rangar skýrslur um það efni hafa í för með sér. Rétt er fógeta, ef boð hans stoðar ekki og að undangengnum úrskurði, að opna hús og hirzlur gerðarþola og annarra, sem líklegir eru til að hafa fjármuni hans í vörzlu, og leita þar fjármuna hans, svo og leita á honum sjálfum, og öðrum undir sama skilorði. En jafnan skal svo með fara, að sem minnstur miski eða óhagræði verði af. Fógeti getur úrskurðað sömu refsingu þeim á hendur, sem þverskallast við að láta upplýsingar í té samkvæmt þessari grein, og beita má við vitni.

□ Nú er gerðarþoli ekki viðstaddur, og getur fógeti þá skorað á einhvern þann fulltíða mann, sem við kann að vera, svo sem konu gerðarþola, börn eða heimamenn, að segja til um eignir hans.

□ Skylt er fógeta að benda á rétt gerðarþola til þess að taka frá tiltekna muni og verðmæti að tilteknu marki samkvæmt ákvæðum aðfararlaga, enda skal hann jafnan gæta þess, að eigi séu kyrrsettir munir þeir, er lögum samkvæmt er bannað að taka fjárnámi.

□ Tilkynna skal gerðarþola kyrrsetningu, ef hann var ekki við hana staddur.

□ Þriðji maður, sem telur rétti sínum hallað, getur borið fram kröfur sínar fyrir fógeta til úrlausnar, meðan gerð er framkvæmd, enda getur þriðji maður þá kært úrskurð fógeta með venjulegum hætti.

■ **16. gr.** Kyrrsettir munir skulu framvegis vera í vörzlu gerðarþola eða annarra, sem hann hefur falið geymslu þeirra. Þó skal fógeti eftir kröfu gerðarbeiðanda taka verðmæti til geymslu eða fá öðrum hana, ef þeim er svo varið eða högum eða framkomu vörzlumanns er svo háttað, að ástæða er til að telja gerðarbeiðanda hættu búna af varðveizlu þeirra í höndum hans, enda standi réttur þriðja manns vörzluskiptum ekki í vegi. Fógeti kveður á um tryggingu gerðarbeiðanda til handa gerðarþola og eftir kröfu hans vegna spjalla eða afnotamissis á kyrrsettum munum, er vörzluskiptum hafa sætt.

■ **17. gr.** Gerðarþola er óheimilt að eyða eða spilla kyrrsettum munum, heimta eða semja um kyrrsettar kröfur eða flytja til kyrrsetta muni, svo að hætta sé á réttarspjöllum þar af, eða skjóta þeim undan. Venjuleg notkun, sem ekki hefur í för með sér eyðingu eða spjöll, er honum heimil, enda er honum skylt að geyma kyrrsetta muni eftir mætti og halda þeim við eins og venja er um samskonar muni.

□ Nú er fasteign kyrrsett með lausafjármunum, er henni fylgja, og er gerðarþola þá heimilt að eyða þeim og skipta á þeim og öðrum slíkum munum, að því leyti sem það er venjulegt til notkunar eignarinnar, enda tekur kyrrsetningin þá einnig til slíkra þeirra muna, sem aflað er til eignarinnar.

■ **18. gr.** Óheimilt er gerðarþola að ráðstafa kyrrsettum munum með samningum, þannig að í bága fari við rétt gerðarbeiðanda, enda er gerðarbeiðandi ekki bundinn gagnvart þriðja manni við slíkar ráðstafanir. [Þó vinnur grandlaus þriðji maður rétt yfir fasteign og skrásettu skráningarskyldu skipi, nema kyrrsetningu hafi verið þinglýst, og yfir viðskiptabréfum, nema athugasemd um kyrrsetningu hafi verið á þau skráð.][1] Tilkynna þarf skuldunaut, ef krafa er kyrrsett og geymslumanni kyrrsetts hlutar um kyrrsetningu. Annars kostar er þeim rétt að greiða gerðarþola skuld eða skila honum hlut, ef þeir eru grandlausir um kyrrsetningu. Sama er um vaxtagreiðslur af skuld samkvæmt viðskiptabréfi.

[1] *L. 48/1978, 1. gr.*

■ **19. gr.** Kyrrsetning víkur fyrir fjárnámi. Niður fellur kyrrsetning, er nauðasamningur milli gerðarþola og lánardrottna hans hlýtur staðfestingu, bú hans er tekið til gjaldþrotaskipta eða til skipta án ábyrgðar erfingja hans á skuldum.

■ **20. gr.** Innan viku frá lokum kyrrsetningargerðar skal gerðarhafi gefa út og birta eða láta gefa út stefnu til héraðsdóms á því varnarþingi, er sækja má til greiðslu kröfunnar, til staðfestingar kyrrsetningu, enda sé stefnufrestur hæfilegur.

□ Nú hefur mál eigi verið höfðað um kröfu þá, er tryggja skyldi, og skal þá í einu lagi sækja mál til staðfestingar kyrrsetningu og til viðurkenningar kröfu, ef hún er ekki í gjalddaga fallin, en ella til aðfarardóms. Koma má að öllum vörnum, sem annars eru heimilar, bæði um kröfu sjálfa og kyrrsetningargerð að formi og efni, hvort sem varnarástæða er eldri eða yngri en

gerðin og hvort sem vörn hefur verið uppi höfð fyrir fógetadómi eða ekki.

☐ Nú er mál um kröfu fyrir héraðsdómi, þá er kyrrsetning fór fram, og skal þá sameina staðfestingarmál því máli, enda skal taka það upp af nýju ef það hefur þegar verið tekið til dóms, en dómur enn eigi upp kveðinn. Skal síðan kveða upp dóm bæði um kröfu og kyrrsetningu í einu lagi.

☐ Nú hefur dómur þegar verið kveðinn upp í héraði, er staðfestingarmál er þingfest, og er héraðsdómara þá rétt að fresta staðfestingarmáli, ef héraðsdómi hefur verið áfrýjað, áður en dómur gengur um það, unz dómur gengur í hæstarétti, enda er rétt að taka staðfestingarmál upp af nýju, þótt það hafi verið dómtekið, áður en dómur hæstaréttar gekk.

☐ Nú hefur beiðni um kyrrsetningu verið synjað eða kyrrsetning fellur niður, áður en frestur samkvæmt 1. málsgr. er liðinn, og er gerðarbeiðanda þá rétt að höfða mál til viðurkenningar á réttmæti gerða sinna eða kyrrsetningar, enda fer um það mál samkvæmt því, er mælt var, eftir því sem við á.

☐ Þriðji maður, sem telur rétti sínum hallað í sambandi við kyrrsetningargerð, getur og haft uppi kröfur sínar þess vegna með meðalgöngu í staðfestingarmáli eða í sérstöku máli, hvort sem er til niðurfellingar kyrrsetningar, sem hann telur ranglega gerða á réttindum sínum, eða til skaðabóta af þeim sökum.

☐ Eigi verður kyrrsetningargerð áfrýjað.

■ **21. gr.** Nú hefur eign erlendis búsetts manns verið kyrrsett hér á landi, og er þá rétt að birta stefnu til staðfestingarmáls vörzlumanni fjármunanna eða einhverjum þeirra, ef þeir eru fleiri en einn. Ef fjármunir eru kyrrsettir í tveimur lögsagnarumdæmum eða fleirum, má mál sækja í hvoru eða hverju þeirra, er gerðarhafi kýs. Í slíku máli verður einungis dæmt um lögmæti kyrrsetningar og veitt heimild til aðfarar í munum þeim, sem kyrrsettir voru, nema skuldunautur komi sjálfur fyrir dóm eða löghæfur maður með umboði hans til flutnings málsins.

☐ Ákvæði greinar þessarar koma því aðeins til framkvæmda, að ekki standi milliríkjasamningur því í vegi.

■ **22. gr.** Nú verður staðfestingarmál ekki þingfest sækjanda að vítalausu, því er vísað frá dómi eða það er hafið samkvæmt 3. og 4. tölul. 119. gr. laga nr. 85/1936, og er þá rétt að höfða mál af nýju innan viku frá því, er sækjanda varð kunnugt um málalok. En eigi má oftar svo með fara, nema það megi telja sækjanda óviðráðanlegt, að máli hans lauk með þeim hætti.

☐ Nú skyldi mál hafið samkvæmt 1. tölul. 119. gr. laga nr. 85/1936 eða kyrrsetning er niður fallin samkvæmt 19. eða 25. gr., og heldur þá mál til staðfestingar áfram, nema varnaraðili tjái sig engar kröfur gera vegna kyrrsetningar.

■ **23. gr.** Nú er eigi að lögum leitað staðfestingar á kyrrsetningu, og er hún þá niður fallin frá því, er gerðarhafi mátti í síðasta lagi gefa út og birta eða láta gefa út stefnu til staðfestingar hennar samkvæmt 1. málsgr. 20. gr. eða 1. málsgr. 22. gr.

☐ Nú er staðfestingar leitað, en kyrrsetning er felld niður með héraðsdómi, og stendur hún þó næstu 3 vikur talið frá dómsuppsögu, ef gerðarhafi var við hana staddur, en ella frá birtingu dóms fyrir honum. Að loknum fresti fellur kyrrsetning niður, nema gerðarhafi sanni innan þessa tíma fyrir fógeta, að hann hafi tekið út áfrýjunarstefnu til staðfestingar kyrrsetningu fyrir æðra dómi. Ef æðri dómur staðfestir ákvæði héraðsdóms um niðurfall kyrrsetningar, telst hún niður fallin frá dómsuppsögu.

☐ Eigi má aflýsa innritaðri eða þinglýstri kyrrsetningu án samþykkis gerðarhafa, nema vottorð fógeta komi til um það, að eigi hafi verið áfrýjað samkvæmt 2. málsgr.

☐ Um vörzluskipti kyrrsettra muna ber gerðarþola jafnan að leita aðgerða fógeta, þegar svo stendur á sem í 2. málsgr. segir, enda mega þau ekki verða, meðan gerðarhafa er kostur áfrýjunar samkv. henni.

■ **24. gr.** Nú fellur kyrrsetning niður, hvort sem það er vegna sýknunar af kröfu þeirri, er tryggja skyldi, vegna galla á gerðinni sjálfri eða vegna þess, að henni hefur ekki verið réttilega haldið til laga, og ber gerðarbeiðanda þá að bæta gerðarþola þann miska og fjártjón, þar á meðal lánstraustsspjöll, er telja má hann hafa liðið sakir gerðarinnar. Bæta skal og, þótt kyrrsetning reynist aðeins að nokkru ólögmæt og þótt hún falli niður sakir atvika, er gerðust eftir framkvæmd hennar, ef ætla má, að hún hefði haft bótaskyldu í för með sér annars. Þegar meta skal bætur, má bæði hafa hliðsjón til þess, hvort gerðarbeiðandi hefur sýnt af sér vanrækslu eða gáleysi, og til þess, hvort gerðarþoli kann að hafa veitt sérstakt efni til aðgerðanna eða tilhögunar þeirra með framkomu sinni í sambandi við þær.

☐ Bótakröfu má hafa uppi í staðfestingarmáli bæði til skuldajafnaðar og til sjálfstæðs dóms. Annars kostar má höfða sjálfstætt mál á varnarþingi kyrrsetningar, þar sem dómari leitar sátta, innan þriggja mánaða frá því, er gerðarþola varð kunnugt um synjun kyrrsetningarbeiðni, frá úrslitum staðfestingarmáls eða niðurfalli kyrrsetningar annars, ef því er að skipta.

☐ Um aðilaskipti að kröfu um miskabætur eftir lögum þessum fer samkvæmt 3. málsgr. 264. gr. almennra hegningarlaga.

■ **25. gr.** Samkvæmt kröfu gerðarhafa skal fógeti taka kyrrsetningargerð upp af nýju:

1. Ef nauðsynlegt má teljast til verndar hagsmunum hans, svo sem til þess að kyrrsetja meira en áður var gert, til vörzluskipta kyrrsettra muna o. s. frv.

2. Til skila á tryggingu, er hann hefur sett.

☐ Samkvæmt kröfu gerðarþola skal fógeti taka upp kyrrsetningargerð af nýju:

1. Ef munir hafa teknir verið, er eigi skyldi kyrrsetja, kyrrsett hefur verið að mun meira en þörf var til, nauðsyn þykir vera á vörzluskiptum kyrrsettra muna o. s. frv.

2. Ef gerðarþoli leysist undan kröfu eftir að kyrrsetningargerð fór fram, svo sem vegna greiðslu eða sýknudóms, eða fram er boðin lögleg greiðsla eða trygging, fúlga greiðist ekki, frestur um kyrrsetning á honum sjálfum er liðinn o. s. frv.

3. Ef staðfestingar er ekki löglega leitað eða kyrrsetning hefur verið felld úr gildi með úrslitadómi, enda sé gerðarþola nauðsynlegt, að ráðstafanir séu gerðar til þess að afmá þær takmarkanir, sem gerðar hafa verið í umráðaheimild hans yfir kyrrsettum munum eða umráðamöguleika.

☐ Samkvæmt kröfu þriðja manns skal fógeti taka gerð

1949 Nr. 18 22. marz

upp, ef þriðji maður telur hafa verið gengið ólöglega á rétt sinn með kyrrsetningu, svo sem ef telja má hann eiga þann hlut, sem kyrrsettur var o. s. frv.

☐ Fógeti getur breytt fyrri ályktunum sínum, bæði ef ný atriði koma fram og atriði eldri en gerðin, ef þau hafa ekki komið áður fram eða eigi komið til greina við fyrri ákvarðanir fógeta.

☐ Kæra má ákvarðanir fógeta, en ekki frestar kæra framkvæmd þeirra, nema sýnt megi þykja að dómi fógeta, að engin réttarspjöll stafi af frestun.

☐ Nú fellir æðri dómur synjun fógeta um lausnargerð eða aðrar aðgerðir samkvæmt þessari grein úr gildi, og getur aðili þá heimtað bætur af gerðarhafa fyrir tjón það, er synjun kann að hafa bakað honum, eftir almennum skaðabótareglum.

☐ Nú ónýtir æðri dómur lausnargerð, og ber fógeta þá að koma því í samt lag, er raskazt hefur vegna lausnargerðar hans, eftir því sem kostur er.

III. kafli. Um lögbann.

■ **26. gr.** Lögbann má leggja við byrjaðri eða yfirvofandi athöfn einstaklings eða fyrirsvarsmanns félags eða stofnunar, er raskar eða raska myndi með ólögmætum hætti rétti gerðarbeiðanda. Við athöfn þeirra, er fara með framkvæmdavald ríkis eða sveitarfélaga, má undir sama skilorði beita lögbanni, ef athöfn varðar meðferð einstaklingsréttinda eða banna skal athöfn í þágu einstaks manns, enda eigi dómstólar úrlausn málsins, eða telja má aðilja fara út fyrir valdsvið sitt.

■ **27. gr.** Ákvæði 9. gr., upphafsákvæði 10. gr., 11., 12., 15. gr. 2. málsgr., 16.—18. gr., 20. gr., 1. málsgr. 22. gr. og 23.—25. gr. taka og til lögbanns, eftir því sem við á og eigi er öðru vísi mælt, sbr. 28. gr.

■ **28. gr.** Lögbann hefst, þar sem sú eign er, er bann varðar, og annars, þar sem aðiljar verða á sáttir eða fógeti ákveður hverju sinni.

☐ Fógeti kveður gerðarþola til, ef þess er kostur. Annarskostar skal birta honum bann.

☐ Lögbanni verður venjulega ekki afstýrt með tryggingu, nema gerðarbeiðandi samþykki.

☐ Um bætur fyrir miska og lánstraustsspjöll sakir lögbanns fer eftir því, sem mælt er fyrir í 1. málsgr. 24. gr.

☐ Greina skal glöggt í fógetabók þann verknað, sem bannaður er, og þá eign, sem bann varðar, ef því er að skipta.

■ **29. gr.** Nú brýtur gerðarþoli vísvitandi eða af stórvægilegu gáleysi lögbann, og varðar það sektum til ríkissjóðs eða varðhaldi, nema þyngri refsing liggi við að lögum.

☐ Gerðarhafi á sókn þess máls.

■ **30. gr.** Skylt er lögreglumönnum að veita aðstoð sína til þess að halda uppi lögbanni, enda er þeim rétt að beita valdi því til varnar, ef með þarf.

■ **31. gr.** Gerðarþola er skylt að bæta skaða þann, er brot hans eða manna hans, framin af ásetningi eða gáleysi, á lögbanni, hafa í för með sér. Sama er um tjón á munum eða réttindum, er lögbann varðar.

IV. kafli. Niðurlagsákvæði.

■ **32. gr.** ...

■ **33. gr.** Nú hafa aðgerðir, sem lög þessi taka til, farið fram fyrir 1. júní 1949, og skal þá telja fresti þá, sem ákveðnir eru í lögum þessum, frá þeim tíma.

☐ Um gerð, er kynni að hafa verið framkvæmd af tveimur mönnum, skal fara eftir 2. málsgr. 2. gr. laga þessara, nema hún hafi verið lögð til dóms fyrir 1. júní 1949.

1949 Nr. 18 22. marz

Tilskipun um uppboðsþing í Danmörku og Noregi.[1)]

1693 19. des.

[1)] *Eigi birt hér á landi, en þó fylgt.*

...

■ **1.** Það skal hverjum einum leyft vera að láta selja fjármuni sína á opinberu uppboði og koma þeim í peninga, hvort sem eru jarðeignir eður kaupstaðareignir eður annað lausafé og vörur. Þó verða það að gera menn þeir, er Vér höfum allranáðarsamlegast til þess kvatt og skipað.

...

■ **4.** Hver og einn má í húsi sínu eða í annars góðs manns húsi, er hann fær leyfi hjá og semur við, láta bjóða upp fjármuni sjálfs sín eða þeirra, er hann er fjárhaldsmaður fyrir.

■ **5.** ... bæjarfógetar í kaupstöðum svo og héraðs- ... fógetar til sveita, er Vér ... höfum skipað til að stýra uppboðum þeim, er þar fyrir falla, ... skulu hafa réttar, gegnumdregnar bækur með blaðsíðutali og innsigli á.

...

■ **7.** Í bækur þessar ber ... að skrá ítarlega í fyrsta lagi, hver vörurnar lét selja, í öðru lagi tíma og stað, er uppboðið var haldið, og í þriðja lagi ber að geta við hvern lið nafns þess, er keypti, og verðsins, er vörurnar voru seldar fyrir.[1)]

[1)] *Sbr. m. a. l. 29/1885, 1. gr. 10. tl.*

...

■ **9.** Og til þess að tryggja það, að allt fari rétt fram og hlutdrægnislaust, bæði seljanda vegna og kaupanda, þá skulu uppboðshaldarar hrópa hátt upp hlut þann, er verið er að selja, þrisvar sinnum eftir að hæsta boð er fengið, og verði hæstbjóðanda með svo felldu móti sleginn hluturinn, heldur hann honum átölulaust að öllu leyti.

■ **10.** Uppboðshaldarar skulu tilkynna í tæka tíð með prentuðum eða rituðum auglýsingum tíma og stað, er selja á eitthvað á uppboði til þess að þeir fái vitneskju um það, er þar vilja eitthvað kaupa.

■ **11.** Þeir mega eigi, nokkrum manni í vil, breyta röðinni eftir hinum prentuðu skrám eða sleppa neinu, sem þar er talið, og því síður gera það fyrir bjóðanda að hraða sölunni meira en vera ber. Sæti ella hæfilegri refsingu, og ber þeim að öllu leyti að fara eftir verðlagi því, er seljandi skýrir þeim frá, og mega eigi, án hans leyfis, láta selja neitt ódýrara, nema þeir vilji ábyrgjast honum verð það, er hann hefir lagt á, ef kært verður.

...

■ **13.** Ef veðhafi lætur, annaðhvort samkvæmt bréfi eða dómi, selja veðið á uppboði, og sá, er fyrr átti veðið, vill bjóða í það, þá skal hann skyldur að setja uppboðshaldara þegar í stað trygging fyrir boði sínu. Að öðrum kosti verður því enginn gaumur gefinn.

...

■ **17.** Ef hús eða eign er seld á opinberu uppboði, þá mega uppboðshaldarar afsala eignina á þingi í hendur kaupanda, og skal afsal það vera jafngilt og öflugt, sem önnur lögleg afsöl, er eigendur gera. Þó skal um þessi afsöl þeirra fara að öllu leyti svo sem lögin ... að öðru leyti greina um afsöl.

1949 Nr. 57 25. maí

Lög um nauðungaruppboð.

I. kafli. Almenn ákvæði.

■ **1. gr.** Samkvæmt lögum þessum fara:

1. Uppboð til fullnustu fjárkröfum samkvæmt heimild í:

a. Aðfarargerð (fjárnámi, lögtaki).

b. Samningi um veðrétt í fasteign, þar sem slíkt er heimilað í lögum.

c. Samningi um handveð.

d. Skiptameðferð þrotabúa, skuldafrágöngudánarbúa og annarra búa, þar sem enginn ber almennt ábyrgð á skuldum.

e. Lögum, þar sem aðila er mæltur lögveðsréttur í verðmætum til tryggingar greiðslu og sala heimiluð án aðfarar.

2. Uppboð til sölu á munum, er uppboðsbeiðandi hefur haldsrétt á sér til tryggingar.

3. Uppboð á strandmunum og vogrekum.

■ **2. gr.** Sýslumenn í sýslum, bæjarfógetar í kaupstöðum og borgarfógeti í Reykjavík halda uppboð. Í kauptúnum, þar sem sérstakur lögreglustjóri er skipaður, heldur hann uppboð. Nefnast embættismenn þessir uppboðshaldarar, er þeir fara með uppboðsmál.

□ Athafnir þessara embættismanna eru dómsathafnir, nema öðruvísi sé mælt í lögum. Uppboð skal halda á dómþingi.

□ Uppboðsbók skal vera við hvert framannefndra embætta, svo úr garði gerð sem lög mæla.

□ Vottar tveir skulu við uppboð vera, og fer um þá að lögum.

□ Uppboðshaldari úrskurðar öll atriði varðandi uppboð.

□ Uppboðshaldari má hvorki gera sjálfur boð á uppboði né láta annan mann gera það fyrir sína hönd.

■ **3. gr.** Rétt er, að hreppstjóri haldi uppboð á fjármunum þeim, er í III. kafla laga þessara greinir, enda nemi innstæða hverrar þeirrar kröfu, er selja skal til greiðslu á, eigi yfir 2000 krónur. Uppboðshaldari getur þó falið á sína ábyrgð hreppstjóra að halda uppboð, þótt ofannefndum skilyrðum sé ekki fullnægt, enda megi telja hagsmunum aðila fullkomlega borgið.

□ Hreppstjóri má skrá uppboð í hreppsbók, ef honum hefur ekki verið fengin sérstök löggilt uppboðsbók.

□ Ákvæði 2. gr. um votta og bann við boði á uppboði tekur og til hreppstjóra.

■ **4. gr.** Ákvæði laga nr. 85/1936 um dómara, þinghöld, aðila, málflytjendur, málflutning, fresti, hafningu máls, aðilaskýrslur, vitni, skjöl, mat og skoðun, réttarfarssektir, málskostnað, úrskurði, áfrýjun og kæru taka og til uppboðs, eftir því sem við getur átt, nema öðruvísi sé mælt í lögum þessum.

□ Áfrýjunarfrestur samkvæmt 197. gr. téðra laga skal vera 4 vikur frá lokum þeirrar dómsathafnar, sem áfrýja skal, en veitt getur dómsmálaráðherra þó leyfi til áfrýjunar næstu þrjá mánuði frá sama tíma, ef sérstaklega stendur á.

■ **5. gr.** Vörzlumanni þeirra verðmæta, er selja skal, er skylt að veita uppboðshaldara (hreppstjóra) og væntanlegum kaupendum aðgang að þeim eftir þörfum, eftir að uppboð hefur verið auglýst, og fræðslu um þá eftir föngum, þar til er sala fer fram, enda er lögregluþönnum skylt að veita uppboðshaldara (hreppstjóra) nauðsynlega aðstoð í því efni, ef hann krefst þess.

□ Nú reynist nauðsynlegt að taka muni þá, er selja skal, með valdi úr vörzlum manns, og er uppboðshaldara þá rétt að framkvæma allt þar að lútandi með sama hætti sem fógeta.

■ **6. gr.** Beiðni um uppboð skal vera skrifleg. Greina skal þar svo, að ekki verði um villzt, nafn, heimili og stöðu uppboðsbeiðanda og uppboðsþolanda og eftir föngum aðra menn, er réttindi eiga í söluverðmætum. Greina skal og þau verðmæti nægilega glöggt, svo sem fasteign, skip, flugvél, bifreið o. s. frv. með viðeigandi merkjum eða einkennum, verðbréf með flokkstölu, bókstaf og númeri, ef því er að skipta, vörutegund, ef vörur skal selja, skepnur, svo sem hross, kýr o. s. frv. Gera skal og grein fyrir uppboðsheimild og láta þau skjöl fylgja, er sanna hana, svo sem eftirrit af lögtaksgerð eða fjárnáms, veðskuldabréf, handveðssamning o. s. frv. Uppboðshaldari getur og lagt fyrir uppboðsbeiðanda að veðbókarvottorð verði lagt fram fyrir hann, ef beiðzt er uppboðs á fasteign eða skipi, bifreið eða flugvél.

□ Nú fer sá, er uppboð heldur, sjálfur með innheimtu þeirrar kröfu, er greiða skal með uppboðsandvirði, og gilda þá ákvæði 1. málsgr. ekki.

□ Uppboðshaldari (hreppstjóri) tilkynnir uppboðsþolanda þegar beiðni með þeim hætti, er hlýða þykir.

■ **7. gr.** Nú er uppboðsheimild skotið til æðra dóms, eftir að uppboðs hefur verið beiðzt, og skal þá uppboði fresta, unz málskot er til lykta leitt. Þó má, þrátt fyrir málskotið, selja muni, sem liggja undir skemmdum eða undirorpnir eru verðrýrnun að marki, eða ef geymsla þeirra er sérstökum vandhæfum bundin vegna kostnaðar eða annarra orsaka.

■ **8. gr.** Aðilar uppboðs eru:

1. Uppboðsbeiðandi.

2. Uppboðsþolandi.

3. Veðhafar og þeir aðrir, sem tjá sig eiga réttindi í söluverðmætum og koma fram fyrir uppboðshaldara í því skyni.

4. Þriðji maður, er annars kemur fram á uppboði með réttarkröfu varðandi söluverðmæti eða andvirði þess eða til áfrýjunar uppboðs í heild eða einstakra hluta þess.

■ **9. gr.** Kaupréttur, forkaupsréttur, endurkaupsréttur eða innlausnarréttur veita ekki heimild til þess að ganga inn í boð annars manns á uppboðsþingi, nema svo sé sérstaklega mælt í lögum.

□ Samningur um það, að eigi skuli maður bjóða á uppboði eða einungis bjóða að tilteknu marki, er ógildur. Nú hefur maður afsalað sér rétti til tilkynninga, sem í lögum þessum eru mæltar, og er þá slíkt afsal ógilt.

■ **10. gr.** Til uppboðskostnaðar telst:

1. Gjöld í ríkissjóð.

2. Vottagjöld, auglýsingakostnaður, burðargjald og símskeyta, ferðakostnaður uppboðshaldara (hreppstjóra), þóknun hreppstjóra, er uppboð heldur, og greiðslur til annarra, sem kvaddir eru til starfa eða skýrslugjafar vegna uppboðs.

3. Sanngjörn þóknun til lögfræðilegs ráðunautar uppboðsbeiðanda, sbr. 1. málsgr. 21. gr.

4. Innheimtukostnaður.

5. Annar kostnaður, sem leiðir af nauðsynlegum eða heppilegum aðgerðum vegna uppboðs.

□ Það skilyrði má setja fyrir því, að uppboðsbeiðni verði tekin til meðferðar, að sett sé trygging fyrir greiðslu áætlaðs kostnaðar af aðgerðum vegna árangurslauss uppboðs eða uppboðs, sem aldrei varð haldið, aflýsinga á uppboði eða ef annars má vafi á því leika, að kostnaður fáist greiddur af uppboðsandvirði.

□ Nú verður eigi af uppboði, og skal því þá aflýst með auglýsingu, birtri einu sinni í Lögbirtingablaði, ef þess er kostur nægilega fljótt, á kostnað uppboðsbeiðanda eða uppboðsþolanda eftir ákvörðun uppboðshaldara (hreppstjóra).

■ **11. gr.** Skylt er þeim, er uppboð heldur, að annast innheimtu uppboðsandvirðis, nema aðilar verði á annað sáttir.

□ Innheimtulaun skal eigi greiða af þeim hluta uppboðsandvirðis, sem kaupandi tekur undir sjálfum sér, áfram stendur veðtryggt í eign eða kaupandi og kröfuhafi semja um greiðslu á án nokkurs atbeina þess, er innheimtu annast.

□ Innheimtulaun uppboðshaldara (hreppstjóra) skal ákveða í gjaldskrá,[1] er dómsmálaráðherra setur að fengnum tillögum stjórnar Félags héraðsdómara.

[1] *Gjskr. 757/1981.*

II. kafli. Um uppboð á fasteignum og skipum.

■ **12. gr.** Samkv. þessum kafla fara og uppboð á erfðafesturétti, erfðaábúðarrétti, grunnleigurétti og öðrum slíkum fasteignarréttindum, að því leyti sem slík réttindi mega ganga kaupum og sölum, svo og uppboð á byggingum og mannvirkjum á slíkum löndum, hvort sem þau eru seld með réttindunum eða sér. Sama er um uppboð á byggingum og öðrum mannvirkjum, sem á annars manns fasteign standa.

□ Skip í þessum kafla tekur til fljótandi fara fimm smálesta eða stærri.

■ **13. gr.** Þá er uppboðshaldara hefur borizt uppboðsbeiðni með viðeigandi gögnum, kynnir hann sér það, hvort uppboðsskilyrðum sé fullnægt, enda getur hann krafið beiðanda allra nauðsynlegra skýringa. Skylt er og eiganda söluverðmætis að veita allar skýrslur um veðbönd og önnur höft á eign, þar á meðal um sjóveð á skipi og ógreidd opinber gjöld, sem tryggð eru með veði í eign hans, o. s. frv.

□ Þá er uppboðshaldari hefur gengið úr skugga um það, að uppboðsheimild sé fullnægjandi, gerir hann frumvarp að uppboðsskilmálum. Annars kostar synjar hann uppboðsbeiðni með úrskurði, ef þess er krafizt, enda hafi uppboðsbeiðanda og uppboðsþolanda verið veittur kostur á að tala máli sínu eftir þörfum.

■ **14. gr.** Nú hafa tveir eða fleiri krafizt uppboðs á sömu eign, áður en uppboðsauglýsing hefur verið gefin út, og er þá sá, er réttindi hans ganga fyrir hinum, talinn uppboðsbeiðandi, en ef tveir eða fleiri standa jafnfætis, teljast þeir báðir eða allir uppboðsbeiðendur.

□ Þá er uppboðsauglýsing hefur verið gefin út, er öðrum óheimilt að krefjast uppboðs á sömu eign, meðan beiðni hins er ekki niður fallin.

□ Eigi má kyrrsetning á eign eða aðför, sem gerð er eftir þennan tíma, baka uppboðsbeiðanda eða öðrum, er uppboðssala skiptir máli, kostnað með nokkrum hætti. Þó er veðhafa fasteignar, sem einnig á veð í fylgifé hennar lögum samkvæmt og tekið hefur þá muni fjárnámi, áður en uppboðsauglýsing var gefin út, heimilt að krefjast þess, að uppboð taki einnig til þeirra. Skal þá fyrst bjóða eign upp án fylgifjárins og án skyldu uppboðsbeiðanda til greiðslu uppboðskostnaðar vegna þess, en ef veðhafi þess fær þá eigi fulla greiðslu, þá skal bjóða eign upp með fylgifé eða svo miklu af því, er nægir.

■ **15. gr.** Eigi má setja væntanlegum kaupanda í uppboðsskilmálum eða með öðrum hætti að nauðsynjalausu nokkur óvenjulega hörð skilyrði, er ætla má, að torveldi sölu á eign. Jafnan skal uppboðshaldari eftir föngum gæta þess, að ekkert það sé í uppboðsskilmála sett, er horfir þriðja manni ólöglega til tjóns, nema samþykki hans komi til.

■ **16. gr.** Greina skal í uppboðsskilmálum, hvort og, ef því er að skipta, hvern kostnað af uppboði kaupandi skuli greiða. Kaupandi greiðir kostnað, þegar boð hans er samþykkt, nema öðruvísi sé mælt. Heildarfjárhæð uppboðskostnaðar skal greina, svo sem næst verður komizt.

□ Í uppboðsskilmálum skal geta kvaða, ítaka og annarra slíkra hafta, er á eign hvíla og veðbókarvottorð getur ekki.

□ Geta skal ógreiddra og áfallinna kvaðagjalda, skatta og opinberra gjalda, sem á eign hvíla, og fjárhæð þeirra hvers um sig, eftir því sem unnt er, og hvort kaupandi skuli þau greiða og þá hvenær. Heildarfjárhæð slíkra gjalda skal greina, svo sem næst verður komizt.

□ Nú ganga bönd þau á eign, er í 2. málsgr. getur, fyrir öllum kröfum, sem greiðast eiga af uppboðsandvirði, og skal þá selja eign með þeim áhvílandi, enda ber kaupanda þá að svara til þeirra að fullu. Annars kostar skal fyrst bjóða eign upp með böndunum áhvílandi eftir söluna. Ef eigi fæst þá nægilegt boð til greiðslu krafna, er framar þeim standa, þá skal færa þau til peningaverðs og bjóða eign síðan upp án þeirra, enda fái rétthafi þá greiðslu af uppboðsandvirði, ef því er að skipta, eftir þann, er næst stendur fyrir framan hann.

■ **17. gr.** Nú er maður skuldbundinn samkvæmt samningi til þess að láta veðskuld standa, enda þótt veð fyrir skuldinni sé selt, og getur hann þá krafizt þess eins, að rétti hans sé ekki raskað, sbr. þó 36. gr.

□ Eigi þarf sá, er krafa hans er ekki í gjalddaga komin, að taka við greiðslu, enda skal uppboðshaldari þá geyma það, er honum skal greiða af uppboðsandvirði, til gjalddaga.

□ Nú skal greiða skilyrtar eða að öðru óvissar kröfur af uppboðsandvirði, og skal þá með sama hætti geyma það, unz skilyrði rætist eða ljóst er, að það rætist ekki, eða þar til er krafa verður ákveðin.

□ Kaupandi greiðir samningsbundna vöxtu af veðskuldum þeim, er áfram kunna að standa eftir uppboðsafsal eða hann annars kann að fá gjaldfrest á, nema öðruvísi semji.

■ **18. gr.** Í uppboðsskilmálum má setja ákvæði um tryggingu, er kaupandi skuli setja, fyrir efndum á uppboðsskilmálum. Getur uppboðshaldari jafnan sett það skilyrði fyrir því, að boð sé tekið til greina eða eign sé slegin aðila, að hann setji þá þegar tryggingu fyrir greiðslu uppboðsandvirðis, uppboðskostnaðar þess, er honum ber að greiða, eða greiðslu þess taps, er verða

mætti af því, ef setja þyrfti eign aftur á uppboð vegna vanefnda hans. Ákveður uppboðshaldari, hverja tryggingu setja skuli, enda leiti hann um það, eftir því sem við á, álits þeirra, er það mál varðar hverju sinni.

□ Þá er strandfé eða vogrek skal selja, skal veita að minnsta kosti 14 daga gjaldfrest.

□ Þá skal og svo mælt, að skip eða skipsleifar, sem ekki eru fluttar burt úr fjöru innan tveggja ára frá skipstrandi, verði eign ríkissjóðs eða fjörueiganda samkvæmt 29. gr. laga nr. 42/1926.

□ Ef ekki er öðruvísi mælt í uppboðsskilmálum, skal svo líta á, að eign sé seld svo farin sem hún er, þegar hamar fellur, að kaupandi beri áhættu á henni frá því, er boð hans er samþykkt, að hann fái vörzlur hennar og arð frá afsalsdegi og að seljandi svari hvorki til vanheimildar né leynandi lasta, enda komi rifting eða afsláttur af kaupverði því aðeins til greina, að krafa þar um komi fyrir uppboðshaldara áður en úthlutunargerð samkvæmt 34. gr. er ráðin.

■ **19. gr.** Ef eigi er öðruvísi mælt í uppboðsskilmálum, er hver sá, er boð gerir á uppboði, bundinn við boð sitt, þar til er annað boð hefur verið samþykkt, þó ekki lengur en 3 vikur, sbr. þó 4. málsgr. 29. gr.

□ Geta skal þess í uppboðsskilmálum, ef frest skal taka til samþykkis eða synjunar á boði, og hversu langur sá frestur skuli vera.

□ Nú gera fleiri en einn jafnhátt boð, sem eigi fæst hækkað, og ræður uppboðshaldari þá, hvorum eða hverjum eign er slegin, nema hann vilji láta hlutkesti ráða. Þó skal sá að jafnaði ganga fyrir, sem þegar sannar getu sína til fullnægingar uppboðsskilmálum.

■ **20. gr.** Uppboðshaldari nefnir matsmenn eða skoðunar til þess að skoða og meta söluverðmæti, ef hann telur það nauðsynlegt eða heppilegt. Uppboðshaldari gerir það, sem nauðsynlegt er til þess, að mats- og skoðunarmenn geti framkvæmt starfa sinn, enda er skuldunaut og vörzlumönnum söluverðmætis skylt að veita til þess atbeina sinn eftir föngum.

■ **21. gr.** Nú tekur uppboðsbeiðandi beiðni sína aftur, áður en uppboðsauglýsing samkvæmt 22. gr. hefur verið gefin út, og er þá aðgerðum samkvæmt þeirri beiðni lokið. Ef beiðni er síðan aftur tekin eða fellur niður, t. d. vegna greiðslu, þá fer með sama hætti, nema einhver sá veðhafi eða aðfararhafi, sem á kröfu gjaldfallna vegna vanskila á henni eða annarra atriða, er hana sjálfa varða, svo sem rýrnunar á veði o. s. frv., krefjist uppboðs á grundvelli þess, er þegar hefur fram farið. Metur uppboðshaldari beiðni hans samkvæmt 13. gr.

□ Nú fellur uppboðsbeiðni niður, og ber þá uppboðsbeiðanda samkvæmt 1. málsgr. að greiða allan löglegan kostnað, er beiðni hans hefur haft í för með sér, enda taki enginn beiðni upp samkvæmt sömu málsgrein.

■ **22. gr.** Þá er frumvarp að uppboðsskilmálum hefur verið gert, auglýsir uppboðshaldari þegar uppboð af sjálfsdáðum. Í auglýsingu skal nefna uppboð nauðungaruppboð, enda skal þar greina:

1. Heiti söluverðmætis eða aðra skilgreining þess, eftir því sem við á. Geta skal fylgifjár, ef því er að skipta, svo sem véla með verksmiðju, kúgilda með jörð o. s. frv., og annarra atriða í stuttu máli, er máli kunna að skipta um verðmæti og sölulíkur eignar.

2. Heiti, heimili og stöðu uppboðsbeiðanda og uppboðsþola, eftir því sem unnt er.

3. Uppboðsdag, stað og stund.

4. Að frumvarp að uppboðsskilmálum sé til sýnis á skrifstofu uppboðshaldara, og að athugasemdir við það skuli vera komnar til uppboðshaldara í síðasta lagi viku fyrir uppboð, enda megi aðili búast við því, að annars verði þeim eigi sinnt.

□ Uppboðsauglýsingu skal birta þrisvar sinnum í Lögbirtingablaði, þannig að eigi líði minna en 6 vikur milli fyrstu birtingar og uppboðs, og í einu öðru blaði einu sinni, ef uppboðshaldari telur það heppilegt, og með þeim fyrirvara, er hann ákveður. Þegar selja skal strönduð skip, nægir þó birting einu sinni, ef telja má skip lítilsvert, og 14 daga frestur. Rétt er, að uppboð sé birt í öðrum blöðum en áður var sagt, útvarpi eða með öðrum hætti eftir kröfu og á kostnað uppboðsbeiðanda eða uppboðsþolanda. Birting á uppboðum búa, sbr. 1. gr. 1 d, og strandskipa greiðist þó jafnan af fé búa og strandi, ef skiptaráðandi eða lögreglustjóri hafa ráðið birtingarháttum. Loks skal uppboðshaldari festa auglýsingu um uppboð upp á skrifstofu sinni með þeim hætti og þeim fyrirvara, er hann ákveður.

□ Uppboðshaldari skal senda skuldunaut eða eiganda eignar, ef hann er annar maður, og þeim, er samkvæmt veðmálabókum eða öðrum gögnum eiga eða ætla má eiga réttindi í eign, uppboðsauglýsingu í ábyrgðarbréfi eða tilkynningu um uppboð með öðrum tryggum hætti, svo sem símskeyti, ef þeir eiga kunnugt heimilisfang hér á landi, innan 14 daga fyrir uppboð eða þegar í stað, ef hann hefur síðar fengið vitneskju um rétthafa eða heimilisfang hans.

□ Nú skal selja hér erlent skip nauðungarsölu, og skal þá uppboðshaldari senda utanríkisráðuneytinu uppboðsauglýsingu, en það sendir hana svo fljótt sem kostur er utanríkisráðuneyti í heimalandi skips.

■ **23. gr.** Uppboð skal halda á fasteign þeirri, er selja skal, nema sérstök lagaheimild sé til annars. Nú skal selja réttindi samkvæmt 12. gr., og skal þá einnig uppboð halda á fasteign þeirri, sem réttindin eru við tengd.

□ Uppboð á skipi skal halda þar, sem skip er.

□ Víkja má frá ákvæðum greinar þessarar, ef allir aðilar verða á það sáttir.

■ **24. gr.** Nú sækir uppboðsbeiðandi, sbr. 1. málsgr. 21. gr., ekki uppboðsþing, og verður þá ekki af uppboði, nema einhver sá, er uppboðs mátti krefjast eftir sömu gr., beiðist þess. Fresta skal þó jafnan uppboði, ef uppboðsbeiðandi lýsir forföllum.

■ **25. gr.** Á uppboðsstað og áður en uppboðsþing er sett tekur uppboðshaldari til athugunar og úrlausnar þær athugasemdir við frumvarp að uppboðsskilmálum, sem honum kunna að hafa borizt, sbr. 22. gr., nema það hafi þegar verið gert. Ef þeim athugasemdum er ekki andmælt og uppboðshaldari telur sér ekki skylt að hrinda þeim samkvæmt 15. grein, þá breytir hann frumvarpi sínu samkvæmt þeim. Annars kostar reynir hann að jafna ágreining og veitir aðilum kost á að tala máli sínu eftir þörfum. Ef þörf krefur, þá kveður hann upp úrskurð og breytir síðan frumvarpi, ef því er að skipta, samkvæmt úrskurði, eða geymir, ef svo stendur á, aðila rétt sinn til úthlutunargerðar, sbr. 34. gr. Að því loknu eru uppboðsskilmálar ákveðnir.

1949 Nr. 57 25. maí

□ Á uppboðsþingi verða eigi hafðar uppi aðfinningar við uppboðsskilmála, er eigi hafa komið fram samkvæmt 22. gr., aðrar en þær, er fela í sér það, að uppboðshaldari hafi eigi gætt þeirra atriða einhverra, sem honum beri að gæta af sjálfsdáðum samkvæmt 15. gr. Með slíkar aðfinningar skal fara samkvæmt 1. málsgr.

□ Um málskot fer eftir 27. gr., svo sem við á.

□ Nú vill aðili veita væntanlegum kaupanda ívilnanir um greiðslu eða tryggingu o. s. frv., eða nauðsyn þykir að bæta við athugasemdum um söluverðmæti eða annað, og getur þá uppboðshaldari gert viðauka eða breytingar í þá átt á uppboðsskilmálum á uppboðsþingi, eftir því sem við þykir eiga, og skráð í uppboðsbók.

■ **26. gr.** Áður en tekið er til að bjóða eign upp, les uppboðshaldari uppboðsskilmála með breytingum og viðaukum, sbr. 25. gr., ef því er að skipta, veðbókarvottorð og þau skjöl önnur, er honum þykir hlýða, enda skulu uppboðsskilmálar og önnur skjöl, er söluna varða, vera til sýnis á uppboðsstað. Þegar svo er með farið, tjóar engum að bera fyrir sig ókunnugleika á uppboðsskilmálum eða nokkru því, er sölu varðar og skjöl þessi greina.

■ **27. gr.** Uppboðshaldari ákveður minnsta mun boða, nema svo hafi verið gert í uppboðsskilmálum. Hann kallar söluverðmæti upp með þeim hætti, sem honum þykir hlýða og samkvæmt uppboðsskilmálum, ef því er að skipta, enda skal rita boð í uppboðsbók jafnharðan sem þau eru gerð, og geta nafns bjóðanda við hvert boð. Þá er þrisvar sinnum hefur verið skorað á menn að gera yfirboð, en enginn gefur sig fram, lýkur sölutilraunum. Veita skal aðilum kost á að gera athugasemdir og kröfur um tryggingu, nýtt uppboð, útlagningu samkvæmt 32. gr. o. s. frv., eftir því sem efni standa til, enda úrskurðar uppboðshaldari þau atriði eftir þörfum. Til marks um það, að sölutilraun sé lokið að því sinni, lætur uppboðshaldari hamar sinn falla, og að boð aðila verði tekin til athugunar innan tiltekins tíma, enda verði eign ekki öðrum seld á því tímabili.

□ Málskot á ákvörðun uppboðshaldara samkvæmt þessari grein eða yfirlýsing þar um frestar því aðeins uppboði, að ákvörðun varði atriði, sem uppboðshaldið sjálft veltur á, t. d. lögmæti greiðsluframboðs af hálfu skuldunautar, eignarrétt þriðja manns að söluverðmæti o. s. frv.

■ **28. gr.** Nú fæst ekkert boð í eign eða svo lágt boð, að enginn þeirra, er í 1. málsgr. 21. gr. segir, fær nokkuð af uppboðsandvirði, og hefur uppboðshaldari þá uppboðsþing.

□ Rétt er hverjum þeim, er í 1. málsgr. getur og á í vonum að fá hluta af uppboðsandvirði, að krefjast þess, að eign verði slegin hæstbjóðanda, nema sýnilegt megi telja, að hann geti ekki fullnægt uppboðsskilmálum, enda sé þar ekki öðruvísi mælt. Ef engin slík krafa kemur fram, skal hefja uppboðsþing.

■ **29. gr.** Þeim aðilum, er hér greinir, er rétt að krefjast uppboðs af nýju, ef þeir gera það þegar á staðnum, áður en uppboði er slitið, og setja nægilega tryggingu fyrir greiðslu kostnaðar af nýju uppboði, er ekki kann að fást greiddur af því uppboðsandvirði:

1. Skuldunaut eða eiganda eignar, ef hann er annar maður, ef ekkert eða svo lágt boð hefur fengizt, að telja má, að hann bíði fjártjón að marki.

2. Réttindahafa í eign, sem missa mundi réttinda sinna í henni sakir þess, hversu lágt boð hefur fengizt.

□ Fleiri uppboð en tvö skal eigi halda, nema allir þeir, er uppboðsaðgerða geta krafizt samkvæmt 1. málsgr. 21. gr., samþykki. Hver sá, er eigi mótmælir, telst samþykkja.

□ Í auglýsingu um síðara uppboðsþing, skal þess geta, að það sé annað og síðasta uppboð. Auglýsing fer eftir síðustu málsgr. 22. gr., nema allir þeir, er 1. og 2. tölul. 1. málsgr. segir, samþykki aðra meðferð á því atriði.

□ Nú fæst ekki svo hátt boð á síðara uppboði sem á hinu fyrra eða boð þykir ekki tækt, og eru bjóðendur á fyrra uppboði þá bundnir við boð sín, þó aldrei lengur en 6 vikur frá lokum fyrra uppboðs talið.

□ Nú fæst jafnhátt eða hærra boð á síðara uppboði, og getur þá hver sá, er í 1. málsgr. 21. gr. segir og væntanlega fær hluta af uppboðsandvirði, krafizt þess, að eign sé slegin hæstbjóðanda, er fullnægir eða telja má, að muni fullnægja skilmálum.

■ **30. gr.** Hæstbjóðandi á ekki heimtingu á því, að honum sé slegin eign, nema svo sé mælt í uppboðsskilmálum.

□ Uppboðshaldara er rétt að setja ókunnum mönnum eða ógjaldfærum það skilyrði á uppboðsþingi, að trygging verði sett, ef boði þeirra eigi að sinna, enda þótt ekkert sé slíkt mælt í uppboðsskilmálum.

■ **31. gr.** Rétt er þeim, sem slegin hefur verið eign, að framselja rétt sinn, enda hafi þá uppboðsskilmálum verið eða þeim verði þá fullnægt. Telst slíkt framsal stimpilskylt sem framsal réttar samkvæmt kaupsamningi.

■ **32. gr.** Nú hefur veðhafi, þar á meðal handveðhafi að veðskuldabréfi, eða aðfararhafi orðið hæstbjóðandi á uppboði og fær samkvæmt boði sínu greiðslu að nokkru, en ekki að fullu, og er honum þá rétt að krefjast þess, að eign verði honum lögð út til eignar fyrir það verð, er hann hefur boðið, enda segi hann til, meðan þess er enn kostur að gera hærra boð. Nú býður enginn betur, og skal þá hætta uppboði.

□ Aðili greiðir gjald í ríkissjóð sem fyrir árangurslaust uppboð.

□ Nú krefur einhver þeirra, sem í 1. málsgr. 21. gr. segir og gerzt hefur kaupandi að eign, án þess að krafa þeirra hafi greiðzt að fullu, skuldunaut eða aðra um eftirstöðvar kröfunnar eða hluta af þeim, og getur dómur þá fært kröfu niður um það, er svarar mismun á sannvirði eignar á uppboðsdegi, svo sem það sannast með mati óvilhallra manna eða með öðrum hætti, og kaupverði.

□ Rétt er og skuldunaut og öðrum, sem svara eiga til kröfu samkvæmt 1. málsgr., að höfða mál á hendur kröfuhafa til ákvörðunar á sannvirði eignar á uppboðsdegi, og getur dómur þá fært kröfur niður undir sama skilorði sem áður var mælt.

■ **33. gr.** Ef engin mótmæli hafa komið fram gegn uppboði, gefur uppboðshaldari út afsal að seldri eign, þegar aðili hefur fullnægt uppboðsskilmálum eða sýnir full skilríki hlutaðeigenda fyrir samþykki þeirra til þess, enda þótt uppboðsskilmálum hafi eigi verið fullnægt að þeirra leyti.

□ Nú hafa mótmæli komið fram gegn uppboði sjálfu,

1949 Nr. 57 25. maí

og má þá eigi gefa út uppboðsafsal, fyrr en áfrýjunarfrestur er liðinn, nema aðili hafi afsalað sér áfrýjunarheimild, enda reyni uppboðshaldari eftir föngum að ganga úr skugga um það, hvort hennar verði neytt.

□ Eigi getur sá, er veði sínu eða réttindum heldur óskertum áfram þrátt fyrir uppboð, varnað útgáfu afsals, enda taki aðili að sér skyldur þær, er á fyrra eiganda hvíldu í því sambandi.

■ **34. gr.** Þegar eign hefur verið slegin eða krafa um útlagningu eftir 32. gr. er fram komin, skal uppboðshaldari ganga úr skugga um það, hvort aðili fullnægir uppboðsskilmálum. Ef svo reynist, gerir hann skilagrein um kostnað af uppboði og semur frumvarp að úthlutunargerð uppboðsandvirðis, ef þess er þörf, til þeirra, er fá eiga hluta af því, og í þeirri röð, er réttur hvers stendur til. Síðan kveður uppboðshaldari þá, er hluta eiga að fá af uppboðsandvirði samkvæmt þeirri vitneskju, sem þegar er fengin, á fund með þeim fyrirvara, er honum þykir hlýða, enda skal þeim þá skýrt frá því, að frumvarp að úthlutunargerð liggi til sýnis á skrifstofu hans.

□ Nú koma engar kröfur um breytingar á frumvarpi fram, og greiðir uppboðshaldari þá hverjum það, er honum ber. Sama er um greiðslur til einstakra aðila, sem enginn mótmælir. Ágreining um atriði, sem krafizt er breytinga á, reynir uppboðshaldari að jafna, en ef það tekst ekki, þá ræður hann ágreiningi til lykta með úrskurði, eftir að aðilar hafa átt kost á að tala máli sínu. Greiðslur samkvæmt úrskurði mega ekki fara fram, fyrr en áfrýjunarfrestur er liðinn eða aðilar lýsa yfir eða sýna í verki, að áfrýjunarheimild verði ekki notuð.

□ Nú hvíla skilyrtar eða að öðru óvissar kröfur á eign, og kröfuhafi ætti að fá greiðslu af uppboðsandvirði, og leggur uppboðshaldari þá fé til geymslu, þar til er sannreynt er, hvað hverjum ber. Ef ekkert skal greiða eða ef afgangur verður, þá skal greiða þeim, er það fé hefði borið, ef engin slík krafa hefði fram komið.

■ **35. gr.** Nú fullnægir kaupandi ekki uppboðsskilmálum, og getur þá uppboðsbeiðandi og hver sá, er í 1. málsgr. 21. gr. segir, krafizt þess, að eign sé boðin upp af nýju á kostnað og áhættu hans og samkvæmt þeim uppboðsskilmálum, sem áður voru ráðnir, svo sem við á. Um auglýsingu uppboðs fer þá samkvæmt 29. gr.

□ Hinum upphaflega kaupanda er skylt að greiða það, er á þessu uppboði fæst minna fyrir eign en það, er áður var hæst boðið, auk uppboðskostnaðar.

□ Rétt er og hverjum þeim, er greiðslu mundi hafa fengið af uppboðsandvirði, að lögsækja kaupanda fyrir sitt leyti á varnarþingi uppboðs til greiðslu þess, er honum hefði borið. Slíka heimild hefur og uppboðshaldari fyrir hönd einhvers eða allra þeirra, er svo er farið um, hvort sem ákvæðis 1. málsgr. hefur verið neytt eða ekki.

■ **36. gr.** Afmá skal í veðmálabókum þau veðbönd og höft á eign, sem uppboðsandvirði hefur ekki hrokkið til að greiða, aðila að kostnaðarlausu, þá er hann sýnir afsal samkvæmt 33. gr., enda skal þess geta í afsali, hver þau eru og að hve miklu leyti þau hafa ekki orðið greidd.

□ Veðbönd og önnur höft á erlendu skipi, sem hér er selt nauðungarsölu samkvæmt lögum þessum, falla niður undir sama skilorði sem í 1. málsgr. segir.

III. kafli. Um uppboð á öðrum verðmætum en þeim, er í II. kafla laga þessara greinir. 1949 Nr. 57 25. maí

■ **37. gr.** Uppboð fer fram þar, sem munir þeir eru, er selja skal, enda er rétt að safna saman á einn stað munum eins manns eða fleiri, eftir því sem á stendur, en greina skal þá glöggt í uppboðsbók, hver muni eigi og uppboðsheimild hvers um sig, og annað það, er nauðsynlegt kann að vera þeim til aðgreiningar.

□ Útistandandi skuldir og önnur ólíkamleg verðmæti skal selja á heimili uppboðsþolanda, nema uppboðshaldari telji annan stað heppilegri.

□ Rétt er uppboðsbeiðanda að flytja sölumuni innan hrepps, úr einum hreppi eða lögsagnarumdæmi í annan hrepp eða annað lögsagnarumdæmi, ef vonast má eftir betri sölu með þeim hætti, enda setji hann tryggingu fyrir greiðslu á spjöllum á sölumunum, er af vörzluskiptum, flutningi eða geymslu kunna að stafa, enda ákveður uppboðshaldari, þar sem munir eru fyrir flutninginn, um hann og tryggingu, ef ágreiningur verður.

■ **38. gr.** Uppboðshaldari (hreppstjóri) semur uppboðsskilmála, ef hann skal annast innheimtu uppboðsandvirðis. Annars kostar gerir uppboðsbeiðandi eða innheimtumaður frumvarp að uppboðsskilmálum, en leggja skal þó slíkt frumvarp fyrir uppboðshaldara nægum tíma fyrir uppboð, enda gæti hann þess, að ekkert sé í þeim lögum andstætt eða neitt það, er að nauðsynjalausu megi vera til tjóns skuldunaut, eiganda söluverðmæta eða öðrum. Gerir uppboðshaldari þá breytingar á uppboðsskilmálum eftir þörfum, enda hafi aðilum verið veittur kostur á að tala sínu máli.

□ Nú annast hreppstjóri uppboð, og skal ágreining þá bera undir uppboðshaldara til úrlausnar.

□ Nú eiga fleiri en uppboðsbeiðandi veðrétt eða önnur réttindi í söluverðmæti samkvæmt veðmálabók eða öðrum skýrslum, og ber uppboðshaldara þá að senda þeim uppboðsauglýsingu eða tilkynningu samkvæmt 22. gr., enda skal þá svo með fara sem í 25. gr. segir.

□ Nú skal útistandandi skuld selja, og skal þá tilkynna með sama hætti skuldunaut og ábyrgðarmönnum, ef því er að skipta. Þetta gildir þó ekki, ef selja skal heildarsafn skulda, svo sem útistandandi skuldir verzlunar eða slíks fyrirtækis, nema einhver þeirra, er það skiptir máli, vilji á sinn kostnað tilkynna einstökum skuldunautum eða ábyrgðarmönnum sérstaklega uppboð.

■ **39. gr.** Svo skal líta á, nema öðruvísi sé mælt í uppboðsskilmálum eða með öðrum hætti, að:

1. Munir séu seldir svo farnir sem þeir eru, er hamar fellur.

2. Kaupandi beri áhættu á seldum hlut frá hamarshöggi.

3. Eigi sé ábyrgð tekin á vanheimild eða leynandi löstum, og að kaupi verði því aðeins rift eða afsláttur af kaupverði vegna slíkra annmarka geti því aðeins komið til mála, að krafa þar um sé gerð til uppboðshaldara (hreppstjóra), innan þess tíma, er í uppboðsskilmálum er mælt, er vera skal áður en reikningsskil eru gerð samkvæmt 46. gr.

4. Kaupanda sé rétt að taka sölumuni í vörzlur sínar, er honum hafa verið þeir slegnir, að hann verði þá eigandi þeirra og taki af þeim ókominn, áfallinn og

óheimtan arð, svo sem vexti af skuld, lamb með á o. s. frv.

5. Greiða skuli við hamarshögg. Ef einhver sá, er það kann að skipta máli, krefst þess, skal setja í uppboðsskilmála fyrirmæli um hæfilegan gjaldfrest til handa kaupendum, sem innheimtumaður telur óhætta skuldunauta, með tryggingu eða án hennar.

6. Uppboðskostnaður, annar en innheimtulaun, sé kaupanda óviðkomandi.

■ **40. gr.** Uppboðshaldari (hreppstjóri) auglýsir uppboðið. Þar, sem blöð eru gefin út á staðnum, skal birta uppboð í einu þeirra eða fleirum einu sinni, eða tvisvar, ef þess er óskað, með að minnsta kosti viku fyrirvara. Þar, sem ekki er blaðakostur á staðnum eða ekki þykir heppilegt eða einhlítt að auglýsa í blaði, sem ekki er gefið út á staðnum, skal birta uppboð á opinberum mannfundum, ef þess er kostur, eða með auglýsingu, festri upp á þinghús eða á öðrum stöðum, þar sem fjölmenni kemur eða ætla má, að fjölmenni komi, eða með boðum um sveit eða nálægar sveitir, allt eftir því sem uppboðshaldari telur heppilegt og með hliðsjón til þess, hversu mikið og hversu verðmætt á að selja, og hvaðan kaupenda megi helzt vænta.

□ Uppboðsfrest má stytta, ef söluverðmæti eru bráðum skemmdum undirorpin, varðveizla þeirra er sérstaklega kostnaðarsöm eða torveld o. s. frv.

□ Í uppboðsauglýsingu skal greina glöggt stað og stund, er uppboð skal halda. Þar skal og vera almenn greinargerð um söluverðmæti, sérstaklega um þau, er verðmest má telja, svo sem bifreiðar, flugför og báta, listaverk, skrautgripi, úrvalsskepnur o. s. frv.

■ **41. gr.** Aðfararhafar, hvort sem þeir hafa gert aðför áður en eða eftir að uppboðsbeiðandi aflaði sér uppboðsheimildar, geta ekki varnað uppboði samkvæmt ákvæðum þessa kafla, en eigi skal kostnaður af uppboði samkvæmt kröfu þess, er að baki stendur, koma eldra aðfararhafa til gjalds, enda skal uppboðsandvirði varið til fullnustu hans, áður en nokkur sá, er að baki honum stendur, fái greiðslu.

□ Rétt er aðfararhafa að krefjast uppboðs eftir birtingu uppboðs samkvæmt 40. gr., ef uppboðsbeiðandi fellur frá beiðni sinni.

□ Nú á maður veð í söluverðmæti, og veð það skal víkja fyrir rétti uppboðsbeiðanda, og má þá sá veðhafi ekki varna uppboði. Nú skal uppboðsbeiðandi víkja fyrir veðhafa, og er uppboðsbeiðanda þá rétt að leysa veðrétt af söluverðmætum, hvort sem krafan er fallin í gjalddaga eða ekki, enda kemur hann þá í stað veðhafa.

■ **42. gr.** Rétt er uppboðshaldara (hreppstjóra) að láta gera skrá, er hann getur látið margfalda eftir þörfum, um verðmæti þau, er selja skal, ef hann telur, að það muni verða aðilum til hags, enda er hverjum þeim, er telur hag að því, rétt að láta gera slíka skrá á sinn kostnað og undir eftirliti uppboðshaldara innan þess tíma, er uppboð skal halda. Uppboðshaldari ákveður, hvernig kynna skuli almenningi slíka skrá.

□ Í skrá skal setja uppboðsskilmála næst á eftir titilblaði.

■ **43. gr.** Að settu uppboðsþingi les uppboðshaldari (hreppstjóri) upp uppboðsskilmála í heyranda hljóði. Skal venjulega festa þá upp á áberandi stað til sýnis almenningi. Skrá um sölumuni, ef því er að skipta, skal og liggja frammi til sýnis þeim, er vilja kynna sér hana. Enginn getur borið fyrir sig ókunnugleika á uppboðsskilmálum, ef svo er með farið.

□ Síðan býður uppboðshaldari (hreppstjóri) upp hvert einstakt verðmæti með stuttri lýsingu á því, eftir því sem á stendur, í þeirri röð, er hann ákveður, eftir atvikum í samráði við uppboðsbeiðanda, skuldunaut eða eiganda, ef hann er annar maður, enda sé þess gætt, að einskis manns hagsmunir séu skertir í því efni. Ef skrá um söluverðmæti hefur verið gerð samkvæmt 42. gr., skal venjulega bjóða muni upp í þeirri röð, er þar greinir. Rétt er að selja í einu númeri fleiri en einn samkynja muna, ef nauðsynlegt eða hentugt þykir, enda má jafnan auka munum við hvert númer, ef eigi fæst annars boð í það. Ef selja skal útistandandi skuldir, skal og venjulega reyna sölu á hverri skuld sér, en rétt er þó að selja í einu lagi safn slíkra skulda samkvæmt bókum lánardrottins, svo sem útistandandi skuldir atvinnufyrirtækis, enda hafi það áður verið athugað eftir föngum, hvers virði ætla megi þær, og væntanlegum kaupendum veittur kostur á slíkri athugun. Jafnan skal veita mönnum kost á að athuga söluverðmæti eftir föngum, áður en uppboði á því er lokið.

■ **44. gr.** Uppboðshaldari (hreppstjóri) skal veita mönnum nægan kost á að gera boð og eigi láta hamar falla, fyrr en þrisvar sinnum hafi skýrt og glöggt verið skorað á menn að hækka boð, og enginn hafi sinnt þeirri áskorun, enda hafi mönnum verið veitt nægilegt ráðrúm til þess að hugleiða það, hvort gera skuli hærra boð. Nú gera tveir eða fleiri jafnhátt boð, og ræður uppboðshaldari (hreppstjóri) þá hverjum hann slær, en þó gengur sá fyrir, er leggur þegar fram greiðslu, þeim er gjaldfrest vilji fá. Ef boð þykir eigi tækt, er sá, er næst hæst bauð, bundinn við boð sitt, nema öðruvísi sé mælt í uppboðsskilmálum.

□ Greina skal í uppboðsbók nægilega skýrt hvert verðmæti í framhaldandi töluröð, söluverð þess og kaupanda. Nú er greitt við hamarshögg, og þarf þá ekki að greina kaupanda, nema hann óski þess sérstaklega, en einungis geta þess, að þegar sé greitt.

□ Enginn á heimtingu á því, að honum sé slegið söluverðmæti, þótt hann hafi boð gert í það, nema öðruvísi sé mælt í uppboðsskilmálum.

■ **45. gr.** Nú þykir það orka tvímælis, hvort nægilega hátt boð hafi fengizt í einstakt söluverðmæti, eða rétt þykir að veita kaupanda frest til þess að fullnægja uppboðsskilmálum, og getur uppboðshaldari (hreppstjóri) þá frestað ákvörðun um það, hvort boð skuli samþykkja, eða til að veita kaupanda færi á fullnægingu skilmála, enda eru hæstbjóðandi og næstbjóðandi þá bundnir við boð sitt næstu viku.

■ **46. gr.** Jafnskjótt sem uppboðsandvirði er komið í hendur uppboðshaldara (hreppstjóra), gerir hann reikning yfir kostnað, þar á meðal innheimtulaun, ef þau hafa eigi þegar verið frá dregin, og uppboðsandvirði og greiðir síðan til uppboðsbeiðanda það, er honum ber, og afganginn til fyrri eiganda, ef því er að skipta.

□ Ef fleiri kröfuhafar en uppboðsbeiðandi gefa sig fram, skal svo með fara sem í 34. gr. segir, eftir því sem við á.

■ **47. gr.** Taka má uppboðsandvirði lögtaki næstu 12

1949 Nr. 57 25. maí

mánuði eftir gjalddaga.

☐ Heimta má uppboðsandvirði með lögsókn á varnarþingi uppboðs.

☐ Ákvæði 35. og 36. gr. taka til uppboða samkvæmt þessum kafla, eftir því sem við getur átt.

■ **48. gr.** Ef innheimtumaður uppboðsandvirðis er ráðinn, fara innheimtulaun eftir samkomulagi, enda setur hann þá tryggingu, sem allir þeir, er hluta eiga að fá af uppboðsandvirði, verða á sáttir og um er kunnugt. Annars kostar ákveður uppboðshaldari (hreppstjóri) tryggingu.

☐ Sá, er innheimtir uppboðsandvirði, ábyrgist það sem sjálfs sín skuld, enda ræður hann, hvort og hverjum gjaldfrest skuli veita, og hverja tryggingu uppboðskaupandi skuli setja, ef því er að skipta.

☐ Ráðnum innheimtumanni ber að standa skil á uppboðsandvirði til uppboðshaldara (hreppstjóra) með þessum hætti:

1. Því, sem greitt er við hamarshögg, viku eftir lok uppboðs.

2. Því, er síðar skal greiða, 2 vikum að gjaldfresti liðnum.

☐ Uppboðshaldari getur þó veitt lengri frest, þegar sérstakar ástæður eru til, svo sem ef uppboð hefur verið mjög yfirgripsmikið, ef uppboðsskuld hefur ekki greiðzt á gjalddaga o. s. frv.

☐ Ef brestur verður á greiðslum af hálfu ráðins innheimtumanns, ber honum að greiða 5% ársvöxtu af því fé, er greiðsludráttur verður á, enda má sækja hann til greiðslu á varnarþingi uppboðs. Dómari leitar sátta í því máli.

■ **49. gr.** Nú hafa verðbréf með skráðu gengi hér á landi eða erlendis, svo sem ríkisskuldabréf, veðdeildarbréf, hlutabréf o. s. frv., verið tekin fjárnámi, og er uppboðshaldara þá rétt að selja þau eða láta banka eða miðlara selja þau.

☐ Kröfur, sem teknar hafa verið fjárnámi, er uppboðshaldara rétt að innheimta, eða láta innheimta, jafnskjótt sem þær falla í gjalddaga. Ef annar en uppboðshaldari annast innheimtu, þá kveður hann á um tryggingu af hendi innheimtumanns og semur um þóknun fyrir starfann, að því leyti sem hún greiðist ekki af skuldunaut, enda hafi fógeti eða skiptaráðandi ekki gert slíkar ráðstafanir áður. Eftirrit af fjárnámsgerð um innheimtukröfur og vottorð uppboðshaldara um innheimtuumboð er full sönnun innheimtuheimildar.

☐ Ráðinn innheimtumaður greiðir innheimtufé til uppboðshaldara með þeim hætti, er uppboðshaldari ákveður. Hann fer síðan með það fé sem áður er mælt um uppboðsandvirði.

IV. kafli. Niðurlagsákvæði.

■ **50. gr.** ...

■ **51. gr.** Aðgerðir, sem fram fara vegna uppboðs eftir gildistöku laga þessara, fara eftir þeim. Þó skal uppboð, sem byrjað er áður en lög þessi koma til framkvæmdar, en heldur síðan áfram, fara eftir eldri lögum.

☐ Nú hefur uppboð verið birt, áður en lög þessi komu til framkvæmdar, og skal þá, ef þess er kostur, tilkynna uppboð samkvæmt 22. eða 40. gr., svo og að birta uppboð framar en gert hefur verið samkvæmt ákvæðum téðra greina, ef því verður við komið og einhver aðila krefst þess.

Lög um viðauka við lög nr. 57 25. maí 1949, um nauðungaruppboð. **1966** Nr. 20 16. apríl

■ **1. gr.** Auglýsingu um uppboð á loftfari skal birta fyrir fram þrisvar sinnum í Lögbirtingablaði, þannig að eigi líði skemmri tími en 6 vikur milli fyrstu birtingar og uppboðs, og í einu öðru blaði einu sinni eða oftar, ef uppboðshaldari telur það heppilegt, og með þeim fyrirvara, er hann ákveður. Tilkynna skal uppboð með 6 vikna fyrirvara skrásetningaryfirvöldum þeim, sem í hlut eiga. Nú er um að tefla loftfar, sem skrásett er í erlendu ríki, og skal einnig birta uppboðið, a. m. k. einum mánuði áður en það fer fram, á þeim stað, þar sem loftfarið er skrásett, og samkvæmt reglum þeim, er þar gilda um opinbera birtingu á nauðungaruppboðum. Uppboðsbeiðandi skal láta uppboðskröfu sinni fylgja staðfest endurrit úr hinni íslenzku eða erlendu réttindaskrá, er veiti vitneskju um skrásett réttindi í loftfarinu. Samtímis auglýsingu um uppboðið í Lögbirtingablaði eða uppboðsauglýsingu erlendis, skal fógeti tilkynna uppboðið í ábyrgðarbréfi, ef unnt er í loftpósti, eiganda loftfars og handhöfum nefndra réttinda, enda sé heimilisfang þeirra tilgreint í réttindaskránni. Sams konar reglum skal beita um uppboð á varahlutabirgðum, sem veðsettar hafa verið ásamt loftfari.

■ **2. gr.** Nú er uppboð haldið á loftfari, og ber að greiða kostnað, sem á hefur fallið í sameiginlega þágu lánardrottna við lögsóknina, af uppboðsandvirði á undan öllum öðrum kröfum, þar á meðal kröfum um bjarglaun og kröfum settum á bekk með þeim.

■ **3. gr.** Nú er uppboð haldið á skrásettu loftfari, og er rétt, að sala fari fram, svo fremi öll réttindi í loftfarinu, sem ganga fyrir kröfu fjárnámshafa og leiddar eru sönnur að fyrir fógeta, greiðast af uppboðsandvirðinu eða kaupandi tekur að sér greiðslu þeirra, að því leyti sem hann á rétt til þess.

☐ Nú er fjárnám gert í skrásettu loftfari til tryggingar bótakröfu vegna tjóns, sem beðið hafa menn eða fémunir á jörðu niðri hér á landi, og tjóninu hefur valdið téð loftfar eða annað loftfar sama eiganda, sem á hvíla sömu veðréttindi eða tryggingarréttindi fyrir kröfum, sem stofnaðar eru með samningi og hljóða á ákveðna fjárhæð eða hámarksfjárhæð, og getur sala farið fram, enda þótt uppboðsandvirðið hrökkvi eigi til fullrar greiðslu á kröfu fjárnámshafa og kröfum þeirra, sem ofar honum standa í réttindastiga, enda ber þá að færa niður þá fjárhæð, sem kemur í hlut handhafa síðastnefndra réttinda, að svo miklu leyti sem nauðsynlegt er, til þess að fjárnámshafi hljóti fullnustu, en nema skal þó fjárhæð forgangsaðila a. m. k. 80% uppboðsandvirðis að frádregnum kostnaði.

☐ Eigi skal beita ákvæðum þeim, er mælt eru í 2. mgr., ef sá, sem ber ábyrgð á tjóninu, eða einhver á hans vegum hefur tekið ábyrgðartryggingu, sem nægilega og virkt stendur undir skaðabótaskyldu hans.

☐ Nú eru varahlutabirgðir veðbundnar ásamt loftfari, og háð er nauðungaruppboð samkvæmt fjárnámi, gerðu fyrir kröfu, sem eigi er tryggt á sama hátt, og má sala eigi fara fram, nema á uppboðinu komi fram boð, er nemi ⅔ af verðmæti birgðanna að mati tveggja sérfróðra matsmanna, sem fógeti kveður.

☐ Nú hrekkur uppboðsandvirði eigi til greiðslu á kröfum, sem ganga fyrir kröfu fjárnámshafa, og svo

1966 Nr. 20 16. apríl

fyrir kröfum fjárnámshafa, og má, ef nauðsyn ber til, færa þá fjárhæð, sem fer til greiðslu forgangskrafnanna, niður í ⅔ uppboðsandvirðis að frádregnum kostnaði.

■ **4. gr.** Að öðru leyti taka ákvæði II. kafla laga nr. 57 25. maí 1949 svo og önnur ákvæði laganna, eftir því sem við á, til uppboða á loftförum.

1793 21. júní

Tilskipun um takmörkin milli lögsagna hinna einstöku uppboðshaldara og skiptaráðenda.

■ **1)**[1] Skipti á dánar-, ... eða þrotabúum bera undir skiptaráðanda, þar er sá, er skiptin eru eftir, átti sjálfur varnarþing, er skiptin hófust.

[1] *Sbr. l. 3/1878, 95. gr.*

■ **2)** Þegar borgarar eiga heima utan lögsagnarumdæmis þeirra kaupstaða, þar sem þeir hafa borgararétt (en það á sér eigi sjaldan stað í Noregi), skulu þeir því heyra undir hinn almenna skiptarétt, þar sem þeir eiga heima, og skiptaráðandi þar því fara með skipti eftir þá, svo og skipa fjárhaldsmenn og gegna skyldum yfirfjárráðanda ...

1911 Nr. 32 11. júlí

Lög um úrskurðarvald sáttanefnda.

■ **1.—11. gr.** ...[1]

[1] *L. 85/1936, 224. gr.*

■ **12. gr.** Rétt er að hreppstjóri geri í umboði fógeta aðför ...[1] í skuldamálum, ef skuld fer eigi fram úr 100 kr., eftir þeim reglum, er þar eru um settar í lögum, og á hann fyrir gjald ...[2]

[1] *L. 57/1959, 50. gr.* [2] *L. 32/1965, 6. gr.*

1878 Nr. 3 12. apríl

Lög um skipti á dánarbúum og félagsbúum, o. fl.

Fyrsti þáttur. Um tilkynning andlátsins og hin almennu skilyrði fyrir því, að skiptaráðandi skipti dánarbúi.

1. kapituli.

■ **1. gr.** Þegar maður deyr, skal tafarlaust eða að minnsta kosti svo fljótt sem unnt er, tilkynna það skiptaráðanda eða hreppstjóra, en hann gefur ókeypis vottorð um tilkynninguna, þegar þess er krafizt. Hafi látið verið tilkynnt hreppstjóra, skal hann þegar skýra skiptaráðanda frá því.

□ Ef annað hjóna er eftir á lífi og viðstatt, er það skylda þess, að tilkynna látið, ella erfingja þeirra, sem komnir eru til lögaldurs, ef viðstaddir eru; en að öðrum kosti er það skylda þess, er hinn framliðni var til húsa hjá, eða heimilismanna hans, þeirra sem til lögaldurs eru komnir.

□ Eigi má prestur jarða lík fyrri, en honum hefir verið sýnt vottorð skiptaráðanda eða hreppstjóra um tilkynningu látsins.[1] Þó má út af þessu bregða, ef eigi hefir verið unnt að tilkynna látið; en þegar svo er, skal presturinn tafarlaust skýra hreppstjóra frá látinu og greftruninni.

[1] *Sbr. l. 64/1962.*

■ **2. gr.** Ef vanrækt er að tilkynna lát, svo sem mælt er fyrir í 1. gr., varðar það sekt, allt að 100 kr., er rennur í landssjóð, og skal sækja mál það sem opinbert lögreglumál. Hin sama sekt liggur við, ef prestur vanrækir skyldur þær, er honum ber að gæta eftir sömu grein.

■ **3. gr.** Lát má tilkynna bæði skriflega og munnlega, og skal þá, ef unnt er, tilgreina, hvar hinn framliðni hafi átt heimili eða dvöl, hverjir erfingjar hans séu, og hvar fjármunir hans séu niður komnir.

□ Það er skylda þess, sem skýrir frá látinu, og annarra, að hafa eigur hins dána í vörzlum sínum, að gæta þeirra vandlega þangað til skiptaráðandi ráðstafar þeim.

■ **4. gr.** Rétt er, að einn erfingja krefjist þess, að skiptaráðandi skipti búi, þótt allir hinir séu á það sáttir, að skipta sjálfir. Þar á móti geta hvorki þeir, er eiga gjafir, né þeir, er eiga skuldir að heimta í búinu, krafizt opinberra skipta.

■ **5. gr.** Skiptaráðandi tekur dánarbú til skipta, hvort sem erfingjar æskja þess eða ekki:

a. þegar einhver erfingjanna eigi er kominn til lögaldurs, þá er skipti byrja;

b. þegar einhver erfingjanna er sviptur fjárforræði, þá er skiptin byrja. En ef það er kvæntur maður, er býr saman við konu sína, og þau eiga félagsbú saman, þá má fjárhaldsmaður hans ásamt konunni taka þátt í erfingjaskiptum fyrir hönd þess, er sviptur hefir verið fjárforræði;

c. þegar einhver erfingjanna er erlendis, þá er skipti byrja, eða eigi er kunnugt, hvar hann er, og hann hefir eigi veitt öðrum manni umboð til að gæta hags síns við skiptin. Nú er eigi kunnugt, hvar erfingi er niður kominn, og engin vissa fyrir, að hann hafi lifað arfleifanda, og mega erfingjar samt sjálfir skipta með sér, ef fimm ár eru liðin frá því, er síðast spurðist til hans.

□ Skiptaráðandi skal og taka til skipta dánarbú eftir gjaldheimtumenn og reikningshaldara, þegar hið opinbera eða ómyndugir eiga forgöngurétt eða lögboðinn veðrétt í eigum þeirra, og má þá eigi selja erfingjunum búið í hendur fyrri, en séð hefur verið borgið kröfum hins opinbera eða hinna ómyndugu.

■ **6. gr.** Hvort sem erfingjar æskja þess eða ekki, skal skiptaráðandinn enn fremur taka til skipta dánarbú þau, er hinn látni hefir löglega ákveðið að þannig skuli skipta. Jafnvel þó arfleifandi láti eftir sig arfgengt afkvæmi, skal honum heimilt að ákveða með gerningi, í því formi sem fyrir skipað er um arfleiðsluskrár, að búinu skuli skipt af skiptaráðanda, eða tilnefndum skiptaforstjórum, er eigi hafi dómsvald. Sömu ákvörðun getur það hjóna, er eftir lifir og situr í óskiptu búi, gert um allt félagsbúið.

■ **7. gr.** Nú hafa erfingjar sjálfir tekið bú til skipta, og kemur ei til opinberra skipta, þó slík breyting verði á, meðan á skiptum stendur, að skiptaráðandi hefði átt að skipta búi, ef þannig hefði verið ástatt frá fyrstu.

■ **8. gr.** Ef erfingjar, er sjálfir skipta, verða missáttir, er hverjum þeirra heimilt að krefjast, að skiptaráðanda sé selt búið í hendur til skipta samkvæmt því, sem fyrir er mælt um dánarbú, þegar gengizt er við arfi og skuldum.

■ **9. gr.** Nú hefir skiptaráðandi byrjað á skiptum, en nauðsyn til opinberra skipta hefir horfið, áður en skiptum er lokið, og geta erfingjar þá krafizt, að búið sé fengið sér í hendur, ef þeir allir eru á eitt sáttir um það. Til þessa þarf þó samþykki skuldheimtumanna þeirra, er hafa gefið sig fram, nema skuldir þeirra séu þeim borgaðar, eða þeir fái fulla tryggingu fyrir greiðslu skuldanna á gjalddaga. Ef innköllun til skuldheimtumanna hefir verið út gefin, má eigi selja erfingjum bú í

1878 Nr. 3 12. apríl

hendur fyrri, en innköllunarfresturinn er liðinn.

□ Sama er og um skilyrðin fyrir því, að það hjóna, sem eftir lifir og má sitja í óskiptu búi, geti heimtað búið sér fram selt til frjálsra umráða.

■ **10. gr.** Þegar ætla má eftir því, sem fram er komið, þegar látið er tilkynnt, að dánarfé sé eigi meira en fyrir útfararkostnaði, má skiptaráðandi þá þegar selja það þeim í hendur, sem kostar útförina.

□ Nú hyggur skiptaráðandi, eftir því sem honum er þannig kunnugt orðið, að dánarfé nemi eigi 200 kr., og hrökkvi þó fyrir skuldum, og fara þá eigi fram opinber skipti, þó annars bæri nauðsyn til þess eftir fyrirmælum 5. gr. a—c, ef einn eða fleiri af erfingjum eru myndugir, og bæði þeir og fjárhaldsmenn hinna ómyndugu lýsa því yfir þá þegar, að þeir gangist við arfi og skuldum.

□ Ákvarðanirnar í 76.—79. gr. ná eigi til þessara búa.

■ **11. gr.** Að öðru leyti ber að fara eftir því, sem fyrir er mælt í 7. kapítula laga þessara, um það, hvers erfingjum ber að gæta, þá er þeir vilja neyta réttar síns til að skipta sjálfir búi, og um það, hver skilríki þurfi af þeirra hálfu í þessu efni.

Annar þáttur. Um opinber skipti.

2. kapituli. Um byrjun og fyrstu aðgerðir á opinberum skiptum.

■ **12. gr.** Þegar skilyrðin fyrir opinberum skiptum eiga sér stað, og lög þessi ákveða eigi öðruvísi, þá skal skiptaráðandi byrja skiptagerð eins fljótt og því verður við komið, eftir að látið hefir verið tilkynnt honum, eða honum á annan hátt hefir orðið það kunnugt, og tekur hann þá eigur búsins undir umsjón sína, annaðhvort með því að innsigla þær, eða á annan hagkvæman hátt; svo ber honum og að sjá um, að þeir munir búsins, sem eru í öðrum lögsagnarumdæmum, verði annaðhvort innsiglaðir, eða að skiptaráðandinn þar taki þá undir sína umsjón.

□ Að svo miklu leyti, sem því verður við komið, ber skiptaráðanda að sjá um, að bókað sé nafn eiganda og ritað á skuldabréf þau, er finnast í búinu, og bera með sér að vera handhafaeign. Verði skiptaráðandi þess vísari, að hinn framliðni hafi átt fé á skuldastöðum, ber honum að gera um það þá ráðstöfun, sem þörf er á.

□ Þessi gerð skiptaráðanda nær eigi til þeirra muna, sem ætla má að séu annarra eign, og þeir þegar geta heimtað sér selda í hendur.

■ **13. gr.** Nú eru skilyrðin fyrir því, að það hjóna, sem eftir lifir, megi sitja í óskiptu búi, eða að erfingjar megi taka bú til skipta án íhlutunar skiptaráðanda, að vísu eigi fyrir hendi, þá er látið er tilkynnt, en þó þykir mega sjá fyrir, að þeim verði fullnægt innan skamms tíma, og má skiptaráðandi þá fresta gerðinni um hríð, nema honum þyki hætt við, að eigum búsins sé spillt, eða að þær misfarist.

■ **14. gr.** Skiptaráðanda ber, sem fyrst eftir að hann hefir tekið við búinu, að rannsaka, hverjir eigi arf og gjafir að taka, svo og tilkynna þeim látið hverjum um sig, ef á þarf að halda; ber honum að gera það á þann hátt, sem honum þykir bezt við eiga eftir því sem á stendur, og má hann til þess hafa handfalið bréf. Sé einhver erfingja eða gjaftökumanna ómyndugur, á skiptaráðandi að sjá um, að honum sé skipaður fjárhaldsmaður sem fyrst, ef það ekki þegar hefir verið gert. Nú er erfingi fjarstaddur og ókunnugt um verustað hans, eða hann er í þeirri fjarlægð, að eigi þykir mega fresta skiptum þangað til ráðstöfun hans er fengin, enda mætir enginn með umboði af hans hálfu, og ber skiptaráðanda einnig að sjá um, að honum sé skipaður fjárhaldsmaður, og hefir hann í öllum greinum sömu réttindi og skyldur og er háður sama eftirliti, sem fjárhaldsmenn ómyndugra.

■ **15. gr.** Jafnsnemma þessu, eða svo fljótt, sem því verður við komið, ber skiptaráðanda að láta upp skrifa og virða dánarbúið; svo skal og tilgreina kröfur og skuldir búsins, eftir því sem þá er kunnugt, nema haganlegra þyki að fresta þessu, þangað til farið hefir verið yfir reikningsbækur búsins og skjöl þess, en það ber skiptaráðanda að gera sem fyrst, þó svo, að erfingjunum gefist kostur á að vera viðstaddir.

■ **16. gr.** Gerðir þær, sem nú hafa verið nefndar, framkvæmir skiptaráðandi eða hreppstjóri fyrir hans hönd með tveimur vottum, er virða skulu eignir búsins og leggja eið við; en ef sérstakrar þekkingar þarf við, tilnefnir skiptaráðandi virðingarmenn, sem til þess eru hæfir. Skiptaráðandi lætur vottana vinna eið að virðingunni á skiptafundi, ef þess er krafizt, áður en skiptum er lokið. Þegar hreppstjóri framkvæmir gerðir þessar, ritar hann þær í bók, er skiptaráðandi löggildir, og sendir honum eftirrit sem fyrst, eftir að gerðinni er lokið. [Hreppstjóra ber þóknun fyrir að annast gerðir þessar, og skal hún vera hálfu hærri en laun votta. Skiptaráðandi ákveður laun votta og sérstakra virðingarmanna. Ferðakostnað skulu þessir aðilar fá greiddan eftir reikningi, sem skiptaráðandi úrskurðar.][1)]

□ Þegar gerðir þessar eiga fram að fara, skal kalla til erfingja og þá, er til gjafa eiga að telja, ef því verður við komið, án þess að það valdi drætti. Annaðhvort við lok uppskriftarinnar, eða á skiptasamkomu, er haldin sé sem fyrst þar á eftir, ber skiptaráðanda að fá tillögur erfingjanna um ráðstafanir þær á búinu, sem eigi má fresta, og ráða síðan af, hvað gera skuli; svo skal hann og skora á þá að lýsa yfir, hvort þeir vilji taka á sig ábyrgð á skuldum hins framliðna eða ekki. Sama er og um hreppstjóra, þegar hann skrifar upp bú. Veita má erfingjum stuttan umhugsunarfrest til þessarar yfirlýsingar. Nú er erfingi ómyndugur eða fjarstaddur, og hefir honum verið skipaður fjárhaldsmaður eftir 14. gr., og lýsir fjárhaldsmaður því þá yfir fyrir hönd erfingja, hvort hann taki ábyrgð á skuldum. Rétt er að skiptaráðandi varni því, að fjárhaldsmaður gangist við arfi og skuldum, þótt hann vilji, ef skiptaráðandi álítur, að erfingi bíði tjón af því.

[1)] *L. 31/1965, 1. gr.*

■ **17. gr.** Nú hafa erfingjar, sem verið hafa viðstaddir gerð þá, sem um er getið í næstu grein á undan, lýst því yfir, að þeir takist á hendur ábyrgð á skuldum búsins, eða að minnsta kosti eigi skorazt undan slíkri ábyrgð, en sumir erfingja eru fjarstaddir og hafa eigi látið í ljós vilja sinn, og ber skiptaráðanda þá tafarlaust að kveðja á skiptafund alla þá, er til arfs og gjafa eiga að telja í búinu.

□ Þegar þeir, er arf eða gjafir eiga að taka, allir eru innanlands og skiptaráðanda er kunnugt um heimili þeirra eða verustaði, skal hann gera þeim aðvart hverjum fyrir sig, annaðhvort með handföldu bréfi, eða

á annan hátt, er honum þykir við eiga.

□ Nú er eigi kunnugt um alla þá, er arf eða gjafir eiga að taka, eða hvort þeir séu innanlands, eða hvar þeir séu, og skal boða þá á skiptafund með auglýsingu, sem tvisvar sinnum sé birt í blöðum þeim, sem ætluð eru til almennra auglýsinga.

□ Skiptaráðandi tiltekur boðunarfrestinn eftir atvikum.

■ **18. gr.** Á skiptafundi þeim, sem um er rætt í 17. gr., ber skiptaráðanda að skýra erfingjum og gjaftökumönnum frá efnahag búsins, að því leyti kunnugt er; síðan skal hann skora á erfingja að lýsa yfir, hvort þeir vilji taka að sér ábyrgð á skuldum hins dána eða ekki.

□ Nú fæst eigi á fundum þeim, sem um er rætt í 16. og 17. grein, yfirlýsing af hálfu allra erfingja um, að þeir vilji taka að sér ábyrgð á skuldum búsins, og skal þá fara með búið svo sem segir í 3. kap. laga þessara, þannig, að ábyrgð á skuldum þess nái eigi lengra, en efni þess hrökkvi til.

3. kapítuli. Um skipti á dánarbúum, þegar erfingjar taka eigi að sér ábyrgð á skuldum.

I. Almennar ákvarðanir.

■ **19. gr.** Nú hafa erfingjar eigi gengizt við arfi og skuldum, og ber skiptaráðanda þá að fara sem mest eftir tillögum skuldheimtumanna um meðferð á búinu, þangað til skuldir þeirra hafa verið þeim goldnar, eða þeir hafa fengið tryggingu fyrir greiðslu þeirra; en upp frá því ber að telja erfingjana rétta umráðamenn búsins.

□ Ef nauðsyn ber til að láta af hendi fjármuni úr búinu, eða gera aðra samninga í þarfir þess, áður en útgert er um það eftir fyrirmælum 16. og 17. greinar, hvort erfingjar gangist við arfi og skuldum eða ekki, þá er skiptaráðanda þetta heimilt; en gæta skal hann þess, að réttur skuldheimtumanna sé í engu skertur.

■ **20. gr.** Þegar erfingjar gangast eigi við arfi og skuldum, skal tafarlaust gefa út innköllun til skuldheimtumanna, og taka það með berum orðum fram í henni, að erfingjar hafi eigi tekið að sér ábyrgð á skuldum búsins, sbr. þó 42. gr.

□ Ákvæði[1] eldri laga um, að skiptaráðanda beri sérstaklega að skýra sumum skuldheimtumönnum eða öðrum frá skiptum, skulu standa óbreytt.

[1] *Op. br. 10. apríl 1795 og kansbr. 17. maí 1823.*

■ **21. gr.** Í innköllun til skuldheimtumanna skal og með sama fyrirvara skora á þá, er arf og gjafir eiga að taka, ef eigi er þegar kunnugt, hverjir þeir eru og hvar þeir eru, að gefa sig fram; en eigi hafa þeir misst réttar síns, þó þeir eigi gefi sig fram eftir innkölluninni. Annarrar eða frekari innköllunar til erfingja þarf eigi við, og þegar innköllun til skuldheimtumanna löglega hefir verið sleppt (sbr. 42. gr.), þarf skiptaráðandi eigi að bíða með skipti á búinu lengur, en annarra orsaka vegna er nauðsynlegt.

■ **22. gr.** ...[1]

[1] *L. 19/1924, 2. gr.*

■ **23. gr.** Halda skal skiptafundi í búum svo oft, sem þurfa þykir, og boðar skiptaráðandi til þeirra á þann hátt, sem bezt á við á hverjum stað. Svo ákveður hann og fyrirvara, stund og stað.

■ **24. gr.** Um málefni þau, sem til umræðu koma á skiptafundi, og um meðferð búsins, skal fara eftir tillögum fundarmanna þeirra, er atkvæðisrétt hafa (19. gr.); þó má skiptaráðandi hafna tillögum fjárhaldsmanns, ef hann ætlar, að þær séu skjólstæðing hans í óhag. Meðan innköllunarfresturinn eigi er liðinn, á skiptaráðandi eigi heldur að taka til greina ályktanir þær, er gætu komið í bága við hag skuldheimtumanna, er eigi hafa enn gefið sig fram, eða skerða réttindi nokkurs manns.

1878 Nr. 3 12. apríl

□ Nú greinir fundarmenn á, og sker skiptaráðandi úr ágreiningi þeirra, og ber honum, svo sem unnt er, að taka tillögur þeirra til greina, en þó má hann ráða ágreiningnum til lykta á annan hátt en tillögurnar hafa orðið, og fara eftir því, er hann ætlar haganlegast fyrir alla hlutaðeigendur, einkum þá, sem ómyndugir eru og fjarstaddir, nema öðruvísi sé ákveðið í lögum þessum.

■ **25. gr.** Nú sækir maður eigi skiptafund, er honum hefir verið löglega boðaður, og hefir hann þá fyrirgert rétti sínum til að mótmæla ályktunum þeim, er þar hafa gerðar verið um stjórn búsins; en eigi hefir hann fyrir þá sök afsalað sér neinum rétti eða kröfu.

■ **26. gr.** Nú kemur enginn þeirra á skiptafund, er atkvæðisrétt hafa um málefni búsins, og gerir skiptaráðandi út um málefni þau, er til umræðu áttu að koma á þeim fundi, á þann hátt, er hann ætlar bezt henta. Þó ber skiptaráðanda, ef um áríðandi málefni er að gera og því verður við komið, að kveðja til fundar af nýju, áður en því sé ráðið til lykta.

■ **27. gr.** Þegar selja á fjármuni bús, skal það gert á almennu uppboðsþingi, er fram fer samkvæmt fyrirmælum laganna um nauðungaruppboð. Selja má þó fjármuni án uppboðs, ef meiri hluti þeirra, er koma á fund og atkvæðisrétt hafa, samþykkir, og skiptaráðandi er á sama máli, og þess hefir þar að auki gætt verið, sem fyrir er mælt í fyrri kafla 24. gr., sbr. 25. gr. Sama er og, ef skiptaráðandi ræður af að selja muni, sem hætt er við að skemmist eða rýrni í verði, ef þeir eru geymdir.

■ **28. gr.** Ríkisskuldabréf, skuldabréf lánsfélaga, hlutabréf í bönkum og í járnbrautum og önnur slík ígildisskjöl, sem gangverð hafa innanríkis, skal selja eftir gangverði, nema skuldheimtumenn eða erfingjar vilji láta leggja sér þau út eftir gangverði.

□ Nú á bú skuldakröfur, sem eigi eru þess eðlis, að þær verði lagðar út skuldheimtumönnum eða erfingjum með fullri upphæð þeirra, en eigi þykir tiltækilegt að kosta málssókn fyrir þeirra sakir, annaðhvort af því að krafan sé óvís, eða vegna tafar þeirrar, er hlytist af málssókninni, eða annarra orsaka vegna, og skulu þær þá seldar á uppboðsþingi, nema erfingjar eða skuldheimtumenn vilji láta leggja sér þær út eftir tiltölu, eða einn þeirra eða fleiri bjóðist til að taka þær fyrir ákveðið verð, og hinir samþykki.

■ **29. gr.** Skiptaráðandi sér um, að fjármunir búsins séu seldir, jafnskjótt og haganlegt þykir; eiga skuldheimtumenn, meðan greiðslu á skuldum þeirra eigi er borgið, rétt á að heimta, að sem bráðast verði að því undið, og þarf eigi að bíða eftir því, að innköllunarfresturinn sé liðinn. Nú er greiðslu skulda lokið, og er þá komið undir erfingjum eða úrskurði skiptaráðanda, eftir grundvallarreglum 50. gr., sbr. 46., 48., 59. og 62. gr., hvort og hvenær skuli selja fjármunina.

■ **30. gr.** Skiptaráðandi framkvæmir öll þau störf, er lúta að meðferð búsins; en krefja má hann þess, að innheimtumaður sé fenginn, og skal hann kosinn með atkvæðafjölda á skiptafundi, sem kvatt hefir verið til, af

þeim, er þar eiga atkvæðisrétt; en skiptaráðandi sér um, að sá, sem kosinn er, setji veð eða aðra ábyrgð, ef þurfa þykir.

■ **31. gr.** ...[1] Svo má skiptaráðandi og fela innheimtumanni á hendur að heimta inn skuldir búsins, og skal hann þá greiða skiptaráðanda það fé, jafnskjótt sem það heimtist.

□ Þóknun innheimtumanns fyrir starfa hans skal ákveða með samningi, eða með úrskurði skiptaráðanda, ef eigi hefir verið um samið.

[1] *L. 57/1945.*

■ **32. gr.** Meðan á skiptum stendur, er skiptaráðanda heimilt að neyta þeirrar aðstoðar, er hann kynni að þurfa til að gegna þeim störfum í búinu, sem hann eigi sjálfur að lögum er skyldur að gegna, svo sem er málflutningur, stjórn og umsjón á fasteignum, rannsókn á bókum og skjölum, svo og að ljúka við fyrirtæki, er hinn framliðni hefir byrjað á.

□ Þóknun þeirra, sem hafa störf á hendi í þarfir búsins, ákveður skiptaráðandi, ef ágreiningur verður um.

II. Um stöðu skuldheimtumanna.

■ **33. gr.** Upp frá því, er dánarbú er tekið til opinberra skipta, skal bera upp fyrir skiptaráðanda allar kröfur á hendur hinum framliðna og til eftirlátinna muna hans.

□ Nú hefir málssókn verið hafin gegn hinum framliðna og stefna verið honum löglega birt, og er þá rétt, að því máli sé haldið áfram gegn búinu til dóms á því varnarþingi, þar sem það var löglega höfðað.

■ **34. gr.** Þegar dánarbú er tekið til opinberra skipta, fellur kyrrsetning á munum þess úr gildi, og eigi má framar kyrrsetja muni þess né gera fjárnám í því og halda nauðungaruppboð til greiðslu skuldakröfum. En eigi breytist fyrir þá sök í neinu réttur þeirra, sem fyrir lát hins dána hafa gert fjárnám í eigum hans, eða fengið fjármuni setta í löggeymslu. Rétt er og, að menn selji muni, sem eru til tryggingar og selja má án undanfarandi lögsóknar, svo sem er um þá, er hafa handselt veð, eða veð samkvæmt tilskipun um fjárforráð ómyndugra 18. febr. 1847, 10. gr.[1] eða hið opinbera samkvæmt lögum 15. apríl 1854, 9. gr., og tsk. 26. febr. 1872, 7. gr.[2]

[1] *Sbr. l. 18/1887, 1. og 3. gr.* [2] *Sjá nú l. 120/1976.*

■ **35. gr.** Skiptaráðandi ákveður og úrskurðar, hvernig fara skuli með búið og úthluta því, hann sker úr, hvort kröfur gegn búinu verði teknar til greina eða ekki, sbr. þó 33. gr. Þar á móti getur hann eigi skyldað neinn til að greiða búinu fé, eða leysa verk af hendi fyrir það, eða að öðru leyti lagt dóm á kröfur búsins gegn öðrum. Nú hefir verið lýst til skuldar í búinu, en búið hefir skuldakröfu á móti, og úrskurðar skiptaráðandi þá, að hve miklu leyti hún megi koma upp í skuldina. Ef heimtað er, að fram seldir séu munir úr búinu eða afsalaðir, má skiptaráðandi binda það því skilyrði, að efndar séu við búið skuldbindingar þær, er þar af leiða. Nú hefir fé verið greitt úr búinu gegn ábyrgðarkvittun, og sker skiptaráðandi þá einnig úr, hvort það skuli aftur goldið að nokkru eða öllu sökum nýrra sannana eða atvika.

■ **36. gr.** Hver, sem á til skuldar eða annarrar kröfu að telja í búi, skýri frá því á skiptafundi eða í bréfi til skiptaráðanda, er lætur í té vottorð um það, ef þess er krafið, og getur þess í skiptabókinni eða annarri bók, sem til þess er ætluð.

□ Sá, er segir til skuldar á þennan hátt, verður aðnjótandi allra þeirra réttinda, sem kæra til sáttanefndar eða málshöfðun hefir í för með sér, að því er snertir borgun á vöxtum, riftingu á skuldafyrningu og fleira þess konar.

■ **37. gr.** Þegar innköllunarfrestur til skuldheimtumanna er liðinn, ber skiptaráðanda innan mánaðar að semja skrá um skuldir þær, sem sagt hefir verið til, og raða þeim niður, ef þess gerist þörf; síðan leggur hann fram skrána á skiptafundi, sem löglega hefir verið boðaður, ásamt skírteinum skuldheimtumanna. Á fundi þessum ber að yfirskoða skrána ásamt athugasemdum skiptaráðanda um hana, og skora á hlutaðeigendur að láta í ljós álit sitt um skuldakröfurnar. Nú vefengja þeir skuld eða halda því fram, að hún sé ekki á réttum stað í skuldaröðinni, og skulu þeir þá bera upp mótmæli sín á fundinum, eða í síðasta lagi áður fjórar vikur eru liðnar frá fundardegi, og þar eftir fram fylgja þeim tafarlaust. Skuld, sem eigi hefir verið mótmælt innan þess tíma, ber að telja samþykkta. Á fundi þeim, er hér er um rætt, skal einnig, ef verða má, leggja fram yfirlit yfir fjárhag búsins.

■ **38. gr.** Nú er skuldakröfu mótmælt, og skal þá skiptaráðandi leita um sættir, en ef sættum eigi verður á komið, leggur hann úrskurð á, hvort taka skuli kröfuna til greina að nokkru eða öllu leyti, og skal fara með það mál eftir réttarfarsreglum þeim, sem í gildi eru. Á sama hátt skal ráða til lykta ágreiningi um forgöngurétt skulda, og hverjum öðrum ágreiningi um úthlutun búsins. Skiptaráðandi útvegar búinu talsmann í slíkum málum, ef þurfa þykir.

■ **39. gr.** Eigi má leggja úrskurði skiptaráðanda til grundvallar fyrir meðferð búsins, fyrr en áfrýjunarfrestur er liðinn, án þess áfrýjað hafi verið (96. gr.), nema málspartar lýsi því yfir, að þeir uni úrskurðinum, eða honum eigi verði áfrýjað að lögum.

□ Nú er úrskurði áfrýjað, og honum breytt eða hann ónýttur, og skal þá taka það til greina við skiptin, og, ef þörf gerist, breyta því, sem gert hefir verið, ef skiptum eigi er lokið; en sé skiptum lokið, verður þeim í engu breytt, nema úthlutunargerðinni sé áfrýjað.

□ Sama er um yfirréttardóma, sem kveðnir hafa verið upp, er úrskurði skiptaráðanda hefir verið áfrýjað.

■ **40. gr.** Nú vill einhver þeirra, er atkvæðisrétt hafa í búinu, áfrýja skiptaúrskurði eða dómi, enda hafi hann ei í því máli verið mótpartur búsins, en búið vill una úrslitum málsins, og er honum það heimilt, nema málspartar hafi sín á milli gert samning um ágreiningsefnið, eða málskotið geti valdið missi réttinda, er úrskurðurinn eða dómurinn heimilar búinu.

■ **41. gr.** Hafi búinu grætt fé við málskotið, eiga áfrýjendurnir rétt á að krefja þess, að búið endurgjaldi þeim það, er þeir hafa til kostað, þó eigi fram yfir það, er búinu hefir grætt. Ef skiptum er lokið, þegar fullnaðardómur er uppkveðinn, fá áfrýjendur kostnað sinn borgaðan af því, er grætt hefir. Með það, sem umfram kann að verða, skal fara á þann hátt, er segir í 45. gr.

III. Um lok skipta.

■ **42. gr.** Ef eigur búsins nema ekki meiru en útfararkostnaði, má skiptaráðandi láta þær upp í útfararkostn-

aðinn og lúka þar með skiptunum. Nú verður eigi meira afgangs útfararkostnaði, en þarf til greiðslu á kröfum skuldheimtumanna, þeirra er forgöngurétt hafa, og má skiptaráðandi leggja þeim út fjármuni búsins eftir skuldaröð réttri, og lúka þar með skiptunum.

■ **43. gr.** Þegar liðnar eru þær 4 vikur, sem getið er um í 37. gr., frá því skuldayfirlit hefir verið fram lagt, ber skiptaráðanda, ef fé er fyrir hendi, að greiða skuldheimtumönnum skuldir þeirra.

■ **44. gr.** Nú er fé umfram, þá er skuldum er lokið, og ber skiptaráðandanum að skipta því meðal erfingja og gjaftökumanna, þá er eigur búsins eru saman komnar og innheimtar.

■ **45. gr.** Eigi þarf að fresta skiptalokum sökum skuldbindinga, sem bundnar eru óvísum skilyrðum, en þegar svo langt er komið, að búinu fyrir annarra hluta sakir má skipta, skal taka frá það, sem þurfa kann til að fullnægja þessum skuldbindingum. Ef síðar verður sú raun á, að eigi þarf alls þess, sem frá hefir verið tekið, til að fullnægja skuldbindingunum, skal því, sem umfram er, skipt milli erfingja og gjaftökumanna.

□ Svo má og lúka skiptum, þótt hinn framliðni hafi átt arf í óskiptu búi, eða aðra kröfu, sem óvís er að upphæð og standa verður ógreidd um óákveðinn tíma, en þegar þar að kemur, skulu skiptin tekin fyrir af nýju.

■ **46. gr.** Hver erfingja á heimtingu á, að arfahluti hans sé lagður honum út eftir virðingu, og hið sama er um búshluta þeirra hjóna, er eftir lifir; en sé erfingi ófulltíða, og fjárhaldsmaður hans vilji neyta þess réttar fyrir hans hönd, þarf til þess samþykki skiptaráðanda. Ef fleiri en einn erfingja krefja þess, að hinn sami hlutur sé þeim út lagður, skal hlutkesti ráða, en það hjóna, sem eftir lifir, gengur ávallt fyrir.

□ Um rétt þess hjóna, sem eftir lifir, gagnvart erfingjum til að halda öllu búinu, eða meiru af búinu en nemur búshluta þess og erfðahluta, skal fara eftir því, sem fyrir er mælt í 59. og 62. gr. laga þessara.

[□ Nú eru í búi munir, sem hafa sérstakt minjagildi fyrir tiltekna fjölskyldu, og skulu þá erfingjar, sem teljast til þeirrar fjölskyldu, eiga forgangsrétt til muna þessara.][1)]

[1)] *L. 9/1962, 1. gr.*

■ **47. gr.** Þegar leggja á út eftir virðingu alla fjármuni búsins eða nokkra þeirra, og hlutaðeigendur ekki vilja una við virðinguna, er hverjum þeirra heimilt að heimta nýja virðingu á þeim hlutum, er hann eigi álítur rétt virta. Kveður þá skiptaráðandi menn til að virða af nýju, og gerir áður viðvart öllum hlutaðeigendum. Þegar virðingargerð er lokið, skal vinna eið að henni fyrir skiptaráðanda, ef krafið er.

■ **48. gr.** Eigi má, nema með samþykki landshöfðingja,[1)] leggja ófulltíða erfingja út erlend skuldabréf, sem eigi ganga kaupum og sölum innanríkis, eða eru þeim annmörkum bundin, að erfitt er að fá vitneskju um gjalddaga, er þeim er sagt upp, eða vextir af þeim eru greiddir utanríkis..

[1)] *Nú dómsmálaráðherra.*

■ **49. gr.** Skiptum ber að lúka á skiptafundi, ef því verður við komið, og ef allir hlutaðeigendur lýsa því yfir, að þeir uni við þau, á úthlutun þegar fram að fara.

□ Ef skiptum af einhverjum orsökum ekki verður lokið á skiptafundi, en allt að öðru leyti er undir búið, ber skiptaráðanda að taka búið til fullnaðarskipta, og, áður sex vikur eru liðnar, semja frumvarp til úthlutunargerðar. Að því búnu kveður hann hlutaðeigendur af nýju á fund, og ef þeir þá eigi allir lýsa yfir því, að þeir fallist á frumvarpið, eða eigi allir koma á fundinn, skal frumvarpið vera enn tvær vikur til sýnis hjá skiptaráðanda, og verða þeir, er mótmæli vilja hefja, að koma fram með þau áður sá tími er liðinn. Virðist skiptaráðanda aðfinning við frumvarpið til greina takandi, leiðréttir hann frumvarpið, en að öðrum kosti, eða hafi engin mótmæli fram komið í tækan tíma, verður frumvarpið óbreytt að fullnaðarskiptum, er eigi verður breytt, nema þeim sé áfrýjað. Ef allir hlutaðeigendur eigi hafa lýst því yfir, að þeir uni við skiptin, má úthlutun eigi fram fara, fyrr en áfrýjunarfrestur (96. gr.) er liðinn og hafi eigi verið áfrýjað.

1878 Nr. 3 12. apríl

4. kapítuli. Um skipti á dánarbúum, þegar gengizt er við arfi og ábyrgð skulda.

■ **50. gr.** Þegar gengizt er við arfi og ábyrgð skulda, ber að haga skiptum á búinu eftir því, sem fulltíða erfingjum og fjárhaldsmönnum þeirra, sem ófulltíða eru og fjarstaddir, um semur; þó má skiptaráðandi neita, að samþykkja tillögur fjárhaldsmanns, er hann hyggur, að þær séu skjólstæðing hans í óhag.

□ Nú eru erfingjar ósamþykkir, eða koma eigi á skiptafund, þegar gera skal út um eitthvert málefni, og skal þá skiptaráðandi gera út um málið, og meta tillögur þær, sem fram hafa komið, og líta á hag allra hlutaðeigenda, einkum þeirra, sem ófulltíða eru eða fjarstaddir.

■ **51. gr.** Við skipti á þessum búum þarf eigi að gefa út innköllun til skuldheimtumanna, þegar allir erfingjar eru fulltíða og viðstaddir, nema einhver erfingja krefji þess; en sé einhver þeirra ófulltíða eða fjarstaddur, skal gefa út innköllun nema skiptaráðanda þyki þess eigi þörf.

□ Eigi má skipta búinu með erfingjum nema með samþykki skuldheimtumanna þeirra, er gefið hafa sig fram, eða ef skuldheimtumenn hafa fengið skuldir sínar goldnar eða tryggingu fyrir greiðslu þeirra á gjalddaga. Hafi innköllun verið útgefin, má eigi skipta, fyrri en innköllunarfresturinn er liðinn.

■ **52. gr.** Eftir að skiptum er lokið, ábyrgjast erfingjar, einn sem allir og allir sem einn, skuldir þær, sem lýst hefir verið og búið krafið um, áður en skipti fóru fram. Skuldir þær, sem búið ekki hefir verið krafið um, en ekki eru fyrir þá sök gengnar úr gildi, ábyrgjast erfingjar að tiltölu við arftökurétt, nema þeir eftir samningi séu skuldbundnir einn sem allir og allir sem einn, eða hinn framliðni hafi átt að gera skil fyrir konungsfé, ómyndugrafé, fátækrafé eða kirknafé, en erfingjar hafi skipt með sér án þess að gera reikningsskil fyrir.

■ **53. gr.** Þegar gengizt er við arfi og ábyrgð skulda, má kyrrsetja eigur búsins, svo og taka þær fjárnámi og selja við nauðungaruppboð, ef lögboðin skilyrði eru fyrir því. Nú hafa eigur búsins verið kyrrsettar, áður en erfingjar tóku að sér skuldaábyrgð, og fer þá um kyrrsetninguna sem hún aldrei hefði misst gildi sitt.

■ **54. gr.** Nú vill skuldheimtumaður hins framliðna öðlast fjárnámsrétt fyrir skuld sinni, og má hann þá hefja málssókn á hendur erfingjunum á varnarþingi því, er skipti fara fram.

□ Rétt er að stefna til erfingjanna sé birt fyrir skipta-

ráðanda einum, og að stefnufresturinn sé ákveðinn eftir heimili hans, að viðbættum 4 vikum, en skylt er skiptaráðanda að gera erfingjum aðvart um stefnuna.

■ **55. gr.** Að öðru leyti skal fara með bú þessi á þann hátt, er segir í 3. kap., nema öðruvísi sé ákveðið í lögum þessum.

5. kapituli. Um skipti á dánarbúum, þegar það hjóna, er eftir lifir, ábyrgist skuldir.[1)]

[1)] *Sbr. l. 20/1923, VII. kafli.*

■ **56. gr.** Þegar það hjóna, sem eftir lifir, ábyrgist skuldir búsins, enda sé búinu eigi skipt sem þrotabúi, skal gæta þess, sem segir hér á eftir, hvort sem erfingjar eru útarfar eða afkvæmi hins látna; en ábyrgist það eigi skuldir, fer um skiptin, sem hér á undan segir.

■ **57. gr.** Þegar skipta á með erfingjum hins framliðna, og því hjóna, sem eftir lifir og ábyrgist skuldir, ber skiptaráðanda að sjá um, að því sé sem minnst tálmun ger í afnotum búsins.

□ Nú þykir mjög hætt við, að það hjóna, sem eftir lifir, muni fara illa með eigur búsins, meðan á skiptum stendur, og má skiptaráðandi annaðhvort ótilkvaddur, eða eftir áskorun erfingja eða fjárhaldsmanna, svipta það forráðum búsins og fá þau í hendur vönduðum manni, sem á að gæta búsins sem fjárhaldsmaður þess, meðan á skiptum stendur.

□ Ráðstöfun þessa skal birta á þingum, og einnig auglýsa hana í blöðum eða á kirkjufundum, ef þurfa þykir.

■ **58. gr.** Hið eftirlifandi hjóna tilgreinir, hverjir erfingjar séu, en skiptaráðandi sér um, að þeim verði tilkynnt skiptin samkvæmt 14. og 23. gr. Ef erfingi eða gjaftökumaður er fjarstaddur, og ókunnugt um verustað hans, eða hann er í þeirri fjarlægð, að eigi þykir mega draga skiptin fyrir hans sakir, enda mætir enginn með umboði af hans hálfu, annast skiptaráðandi um, að fjárhaldsmaður verði kvaddur til að gæta hagsmuna hans við skiptin.

■ **59. gr.** Skiptin skal byggja á framtölu hins eftirlifanda á eigum og skuldum búsins, ef erfingjar og fjárhaldsmenn taka hana gilda, og skiptaráðanda eigi þykir ástæða til að rengja hana fyrir hönd ófulltíða eða fjarstaddra erfingja, og þótt framtalan þyki ekki í alla staði rétt, ber samt eigi að selja fjármuni búsins, heldur láta virða þá af óvilhöllum mönnum samkvæmt 47. gr. Eigi þarf heldur að rannsaka, hvort skuldir þær, sem fram hafa verið taldar, séu sannar, fremur en skiptaráðanda þykir nægja, svo sem að þær séu bornar undir skuldheimtumenn o. s. frv.

□ Hið eftirlifandi hjóna má halda öllu búinu eða nokkru af því, hvort sem eru fasteignir, skip eða aðrir munir, þó meira nemi en búshluta þess og arfi, enda skuldbindi það sig til, ef til kemur, að greiða samerfingjum sínum í peningum það, sem umfram er.[1)]

[1)] *Sbr. l. 20/1923, 58. og 59. gr.*

■ **60. gr.** Nú er fé umfram skuldir eftir framtölu hins eftirlifanda, og þarf eigi fyrir þá sök að gefa út innköllun til skuldheimtumanna, nema búið verði síðar tekið til skipta sem þrotabú.

□ Þótt erfingjar taki við arfi eða andvirði arfs eftir það hjóna, sem dáið er, lendir eigi á þeim nein ábyrgð á skuldum búsins. En hafi hið eftirlifandi úthlutað eða greitt erfingjum hins framliðna meira en þeim ber að réttu, og þannig gert á hluta skuldheimtumanna sinna, geta skuldheimtumennirnir krafið þess, að því sé aftur skilað, ef sú verður raun á, að bú hins eftirlifanda hrökkvi eigi fyrir skuldum. Ef skuldheimtumenn þá rengja framtölu hins eftirlifandi hjóna, sem farið hefir verið eftir við úthlutunina, geta þeir heimtað, að hið eftirlifandi vinni eið að henni.

■ **61. gr.** Þótt hið eftirlifandi hjóna skipti með erfingjum hins framliðna á þennan hátt, geta skuldheimtumenn félagsbúsins eins og fyrir það fylgt fram rétti sínum gagnvart hinu eftirlifanda.

□ Þegar hið eftirlifandi hjóna hefir verið svipt búsforráðum skv. 57. gr., annast fjárhaldsmaður um, að skuldir búsins verði greiddar, eins og þegar maður annars er sviptur búsforráðum.

■ **62. gr.** Nú skipta börn eða barnabörn hins framliðna með foreldri því, afa eða ömmu, sem eftir lifir, eða börn og barnabörn skipta eftir lát hins eftirlifandi með stjúpforeldri, eða með stjúpafa eða stjúpömmu, og mega þá erfðahlutir hinna ómyndugu standa inni hjá því hjóna, sem eftir lifir, gegn veði í gervöllu búinu eftir þinglýstu ágripi af skiptagerð, er arfur barna eða barnabarna eigi verður greiddur af hendi, án þess að selja verði það af lausafé eða fasteignum búsins, sem hið eftirlifandi með þarf til atvinnu sinnar eða til daglegra nauðsynja.

6. kapituli.[1)] **Um skipti á félagsbúi, þegar hjón skilja.**

[1)] *Sbr. l. 20/1923, VII. kafli, og l. 60/1972, VI. kafli.*

■ **63. gr.** Þegar hjón skipta félagsbúi í lifanda lífi með aðstoð skiptaráðanda, sér hann um, að búsafnot þess hjóna, er eftir býr, bíði eigi af því meiri tálmun, en brýn nauðsyn krefur til þess, að hag hins verði borgið. Ef mjög þykir uggvænt, að það hjóna, sem eftir býr, muni fara illa með fjármuni búsins, má skiptaráðandi annaðhvort ótilkvaddur eða eftir áskorun hins hjónanna svipta það hjóna, er eftir býr, búsforráðum samkvæmt 57. gr., þar til skiptum er lokið.

■ **64. gr.**[1)] Muni búsins skal skrifa upp og virða á vanalegan hátt, og ef málspartar eigi heimta hlut sinn úr búinu lagðan sér út eftir virðingu, hvort heldur í fasteign eða lausafé, skal selja fjármunina samkvæmt 27. og 28. gr. Nú verða málspartar eigi ásáttir um, hvernig úthluta skuli, og gengur sá fyrir, er fært hefir inn í búið þann hlut, sem ágreiningur er um, ella ræður hlutkesti.

[1)] *Sbr. l. 20/1923, 58. og 59. gr., l. 10/1962, 2. gr., og l. 60/1972, VI. kafli.*

■ **65. gr.** Ef kona rengir framtölu mannsins á skuldum búsins, leggur skiptaráðandi úrskurð á, hvort taka skuli til greina við skiptin þær kröfur, sem rengdar eru.

■ **66. gr.** Ef maðurinn fargar eigum búsins eða heimtir inn útistandandi skuldir þess, eftir að hann hefir skilið við konu sína að fullu og öllu eða að borði og sæng, ber honum að gera skiptaráðanda skil fyrir því, er honum hefir greitt verið.

■ **67. gr.** Eigi skal gefa út innköllun til skuldheimtumanna, nema maðurinn æski þess. Konan hefir eigi ábyrgð á skuldum búsins, þó hún taki við því, sem henni er lagt út í búshluta hennar. Um það, hvort henni sé skylt að láta það aftur af hendi við skuldheimtumenn, skal farið eftir því, sem fyrir er mælt í 2. lið 60. gr.

■ **68. gr.** Þótt hjón skipti með sér búi, geta skuldheimtumenn engu að síður fylgt fram rétti sínum gagnvart manninum, eins og skipti ekki stæðu yfir. Ef það

hjóna, sem eftir býr, hefir verið svipt búsforráðum eftir 57. og 63. gr., annast fjárhaldsmaður um, að skuldir búsins verði greiddar, eins og þegar maður annars er sviptur fjárforráðum.

■ **69. gr.** Nú hefir konan ábyrgð á nokkrum hluta af skuldum félagsbúsins, og skal þá fara eftir því, sem fyrir er mælt í 65., 67. og 68. gr., með þeim breytingum, sem þörf er á.

Þriðji þáttur. Um erfingjaskipti.

7. kapituli.

■ **70. gr.** Ef erfingjar vilja sjálfir skipta búi án íhlutunar skiptaráðanda, enda sé það leyfilegt eftir því, sem að framan segir, ber þeim að skýra skiptaráðanda frá því, og láta honum í té skilríki þau, er honum þykja nauðsynleg. Þó ber eigi að heimta af lögörfum sannanir fyrir skýrslu þeirra um skyldleika við arfleifanda, nema skiptaráðanda þyki ástæða til að rengja sögusögn þeirra, og getur hann þá krafið þess, að þeir útvegi skýrslur henni til styrkingar. Ef farið er fram á, að þau skilyrði séu fyrir hendi, er heimila að ganga fram hjá manni við skiptin, sem arf ætti að taka, ef hann hefði lifað arfleifanda, þá ber skiptaráðanda að prófa skírteinin fyrir því og leggja síðan úrskurð á; og ef erfingjum þá veitist leyfi til að skipta sjálfir, býður hann þeim að gefa sem fyrst út innköllun til erfingja (22. gr.) með þeim fyrirvara, er hann sjálfur ákveður. Ef erfingjar vilja leiða vitni um málsatriði þau, er skýra þarf, áður en þeim verði veitt skiptaleyfi, má skiptaráðandi taka á móti framburði vitnanna og láta þau vinna eið að honum, ef þurfa þykir.

■ **71. gr.** Nú fara erfingjar þess eigi á leit, að skipta sjálfir, eða láta eigi í té skýrslur þær, er skiptaráðandi krefst, eða gefa eigi út innköllun til erfingja, innan þess tíma, er skiptaráðandi hefir ákveðið, sbr. 3. málsgr. í næstu grein á undan, og skal fara með búið, svo sem segir um opinber skipti. En ef skiptaráðanda þykja næg skilríki vera framkomin fyrir því, að selja megi erfingjunum búið í hendur, byrjar hann eigi á skiptum. Nú gefa sig síðar fram fleiri erfingjar, og geta þeir þá krafið þess, að búið sé tekið til opinberra skipta; þó ber þeim áður að sanna að fullu arftökurétt sinn, ef hinir erfingjarnir vilja eigi við hann kannast.

■ **72. gr.** Skiptaráðandi má eftir tilmælum erfingja þeirra, sem mætt hafa, skora á fulltíða erfingja, sem eigi hafa mætt, ef kunnugt er um bústað þeirra, að lýsa yfir, hvort þeir æski opinberra skipta, og skal með berum orðum taka fram í áskoruninni, að ef þeir lýsi eigi yfir vilja sínum um þetta, þá verði það skilið á þann hátt, að þeir vilji skipta búinu með hinum erfingjunum. Nú koma þeir eigi á skiptafund, og senda eigi annan mann með umboð sitt, og skipar skiptaráðandi vandaðan mann til að gæta hagsmuna þeirra við erfingjaskiptin, og skýrir þeim síðan frá. Nú kemur erfingi síðar sjálfur á skiptafund eða sendir mann með umboð sitt, og lýkur þá umboði þess, er skiptaráðandi skipaði.

■ **73. gr.** Þegar svo er ástatt, sem segir í þriðju málsgrein 70. gr., má eigi lúka skiptum, fyrr en innköllunarfresturinn er liðinn, nema erfingi sá, er gengið hefir verið fram hjá, hafi látið mæta fyrir sína hönd við skiptin. En ef út af því er brugðið, ábyrgist hinir erfingjarnir honum, allir sem einn og einn sem allir, tjón það og skaða, er hann bíður af því.

■ **74. gr.** Nú hefir bú verið skrifað upp og virt, eða framtala hins eftirlifandi hjóna á eigum og skuldum búsins hefir reynzt rétt samkvæmt 59. gr., og fulltíða erfingjar og fjárhaldsmenn ófulltíða og fjarstaddra erfingja allir samt beiðast þess, að búið verði selt sér í hendur til umráða og skipta, og má skiptaráðandi veita þeim það, hvort sem búið er stórt eða lítið, nema sérstök lög hamli eða lögmæt ráðstöfun hins framliðna, enda virðist skiptaráðanda, eftir efnahag búsins, högum erfingja og öðrum atvikum, að hag þeirra, sem ófulltíða eru eða fjarstaddir, sé engin hætta búin af því. Ef skiptaráðanda þykir þörf á því, getur hann áður leitað álits sveitarstjórnar eða áreiðanlegra og kunnugra manna. Þó má því aðeins selja búið erfingjunum í hendur, að skuldheimtumenn þeir samþykki, er gefið hafa sig fram, nema skuldir þeirra séu þeim borgaðar eða þeir fái tryggingu fyrir greiðslu þeirra á gjalddaga, og hafi verið gefin út innköllun til skuldheimtumanna, verður innköllunarfresturinn að vera liðinn.

□ Þegar bú þannig er selt erfingjum í hendur, skulu fulltíða erfingjar ábyrgjast hinum, sem ófulltíða eru eða fjarstaddir, að farið sé eftir fyrirmælum 77. gr., og að skilað verði aftur því, sem úthlutað hefir verið, ef skiptaráðandi ákveður svo samkvæmt 79. gr.

□ Ákvæði þessarar greinar eiga ekki við, þar sem erfingjar allir eru ófulltíða eða fjarstaddir.

■ **75. gr.** Nú kemur erfingjum eigi saman um skiptin, og geta þeir, ef þeir verða ásáttir um það, borið ágreininginn undir skiptaráðanda þann, er búinu hefði átt að skipta, ef opinber skipti hefðu fram farið, og sker hann úr eftir réttarfarsreglum í skiptamálum, en leita skal hann fyrst um sættir.

■ **76. gr.** Nú er búi skipt án íhlutunar skiptaráðanda, þótt erfingjar ekki séu allir fulltíða eða séu ekki innanlands (sbr. 5. gr. b, 7. gr. og 74. gr.), og skal þá lúka skiptum, ef unnt er, áður en ár er liðið frá láti arfleifanda. Við erfingjaskipti er það undir erfingjum komið, hvort gefa skuli út innköllun til skuldheimtumanna; en í búum þeim, sem um er rætt í þessari grein, skal þó gefa út innköllun til skuldheimtumanna, ef líkindi eru til, að hinn framliðni hafi átt óvanaleg skuldaskipti út af verzlun eða öðru þesskonar.

■ **77. gr.** Í þeim búum, sem um er rætt í 76. gr., ber eigi að leggja út annað en peninga í erfðahlut ófulltíða erfingja og fjarstaddra, nema skiptaráðandi samþykki, eða þannig sé ástatt, sem um er getið í 62. gr. Þegar þeim er skipt, skal rita á eitt skjal skrá yfir eigur og skuldir búsins, útreikning á erfðahlutum, og hvað hverjum hafi verið lagt út í hans hluta. Skjali þessu skulu fylgja skírteini um, að fjárhaldsmenn hafi tekið við fjármunum þeim, er skjólstæðingum þeirra hafa hlotnazt; rita erfingjar og fjárhaldsmenn nöfn sín undir skjalið, og skal síðan senda skiptaráðanda það sem fyrst til endurskoðunar. Nú þykir skiptaráðanda ekkert athugavert við skiptin, að því snertir hagsmuni ófulltíða og fjarstaddra erfingja, og ritar hann þá samþykki sitt á skjalið, og færir það síðan inn í skiptabókina eða lætur eftirrit af því fylgja henni. Að öðrum kosti boðar hann alla erfingja og fjárhaldsmenn á fund með sér, á þann hátt sem segir í 17. gr., og skorar á þá að gera betur grein fyrir skiptunum, og ef til kemur, leiðrétta þau samkvæmt aðfinningum hans; en ef þeir skorast undan því, getur skiptaráðandi ónýtt skiptin með úrskurði

sínum, og þá þegar tekið búið til skipta samkvæmt fyrirmælum laga þessara um skipti á dánarbúum, þegar tekið er við arfi og skuldum.

□ Þegar svo stendur á, sem um er getið í 62. gr., skal þinglýsa útdrætti úr skjali því, sem um er rætt í þessari grein, og skal hann þinglesinn á sama hátt og fyrir sama gjald, sem útdráttur úr skiptagerð.

■ **78. gr.** Ef erfingjar eigi lúka skiptum innan árs, og hafa eigi nægar afsakanir fyrir sig að bera, getur skiptaráðandi einnig tekið búið til skipta á þann hátt, er segir í 77. gr.

■ **79. gr.** Nú tekur skiptaráðandi bú til skipta, og úthlutar því samkvæmt fyrirmælum undanfarandi greina, og eru erfingjar þá skyldir að skila aftur fjármunum þeim, er þeim kunna að hafa verið úthlutaðir, ef skiptaráðanda þykir það nauðsynlegt til þess að skiptin verði leiðrétt.

■ **80. gr.**[1] Um réttindi hjóna, erfingja, gjaftökumanna og skuldheimtumanna við skipti á búum þeim, sem skipt er án íhlutunar skiptaráðanda, fer að öðru leyti eftir ákvæðum eldri laga og fyrirmælum þessara laga, að því leyti sem þau eiga við.

[1] *Sbr. l. 20/1923, VII. kafli.*

Fjórði þáttur. Um skiptingu á dánarbúum, sem eigi hrökkva fyrir skuldum.

8. kapituli.

A. Almenn ákvörðun.

■ **81. gr.** Um skipti á dánarbúum, sem eigi hrökkva fyrir skuldum, skal fara eftir því, sem fyrir er mælt í 2. og 3. kapítula laga þessara, með þeim breytingum, sem nauðsynlegar eru, og þeim ákvörðunum, sem hér fara á eftir, um niðurröðun skulda.

B. Um niðurröðun skulda.

I. ...[1]

[1] *L. 32/1974, 1. gr.*

■ **82. gr.** [Á undan öllum öðrum skuldum búsins ganga, sbr. þó 83. gr. 3. mgr.:

1. Útfararkostnaður hins framliðna eftir reikningi, sem skiptaráðandi úrskurðar.

2. Skiptakostnaður, þó ekki skiptagjöld í ríkissjóð.

3. Kröfur stofnaðar eftir upphaf skipta með löglegum samningum, sem skiptaráðandi eða aðrir umráðamenn búsins gera fyrir þess hönd.][1]

[1] *L. 32/1974, 2. gr.*

■ **83. gr.** [Næstar kröfum skv. 82. gr. ganga veðtryggðar kröfur og kröfur tryggðar með öðrum tryggingarréttindum í búinu.

□ Fjármuni í búinu, sem aðrir eiga tryggingarréttindi í, skal selja á löglegan hátt eftir ráðstöfun skiptaráðanda og greiða rétthafa af andvirði eignarinnar, að frádregnum kröfum skv. 3. mgr. þessarar greinar, en afgangurinn rennur saman við aðrar eignir í búinu. Um forgang einstakra rétthafa fer að lögum, en kröfur tryggðar með sjálfsvörsluveði í lausafé og almennu lögveði koma í kröfuröð eftir þinglýsingarreglum með sama hætti og aðrar veðkröfur, sem þær reglur skipa í röð. Óþinglýstar kröfur tryggðar með almennu lögveði ganga á eftir öðrum kröfum eftir þessari grein.

□ Kröfur skv. 82. gr. 2. og 3. liðum ganga fyrir kröfum skv. þessari grein að því leyti, sem þær að öllu eða nokkru snerta hin óbeinu eignarréttindi.][1]

[1] *L. 32/1974, 3. gr.*

■ **84. gr.** [Næstar kröfum skv. 82. og 83. gr. ganga að réttri tiltölu við fjárhæð hverrar kröfu:

1. Kröfur um laun og annað endurgjald fyrir vinnu í þjónustu hins látna, sem fallið hafa í gjalddaga á síðustu 18 mánuðum fyrir andlátið.

2. Bótakröfur vegna slita á vinnusamningi eftir upphaf skipta eða á síðustu 18 mánuðum fyrir upphaf skipta.

3. Kröfur til orlofsfjár vegna launa, sem unnið hefur verið fyrir á orlofsárinu fyrir upphaf skipta og á yfirstandandi orlofsári.

4. Gjöld til lífeyrissjóða, sjúkrasjóða, orlofsheimilasjóða og annarra slíkra styrktarsjóða, sem vinnuveitendum ber að greiða skv. kjarasamningum eða lögum og reiknuð eru sem hlutfallstala af kaupi launþega, fyrir sama tíma og í 1. tl. greinir.

5. Bætur til launþega eða maka þeirra og barna sem atvinnurekanda ber að greiða vegna örorku eða dauðsfalls af völdum vinnuslysa sem orðið hafa á síðustu 18 mánuðum fyrir upphaf skipta.

6. Kröfur skv. 1. til 5. tl. frá fyrri tíma en þar greinir, ef mál hefur verið höfðað til heimtu þeirra innan 18 mánaða frá gjalddaga og dómur gengur á síðustu sex mánuðum fyrir upphaf skipta eða síðar.

7. Kröfur í bú þeirra, sem hafa sem opinberir sýslunarmenn með sjálfstæða fégæslu fengið í sínar vörslur fé annarra, enda sé um kröfu til slíks fjár að ræða.

8. Kröfur maka, fyrrverandi maka og barna til lífeyris og meðlags síðasta árið fyrir upphaf skipta, enda séu greiðslur þessar ákveðnar með yfirvaldsúrskurði, þar á meðal staðfestum skilnaðarsamningi, þær fáist ekki greiddar frá Tryggingastofnun ríkisins og séu ekki ósanngjarnar miðað við aðstæður, þegar þær voru ákveðnar.

9. Sanngjörn þóknun eftir úrskurði skiptaráðanda fyrir störf unnin síðasta árið fyrir upphaf skipta vegna tilrauna til nauðasamninga eða frjálsra samninga, sem líklegir voru til að koma nýrri skipan á fjármál hins látna, svo og annar nauðsynlegur kostnaður við slíkar tilraunir.][1]

[1] *L. 23/1979, 1. gr.*

■ **85. gr.** [Þegar lokið er öllum skuldum skv. 82.—84. gr., skal verja því, sem eftir er af fé búsins, til að greiða allar aðrar skuldir þess að réttri tiltölu við upphæð hverrar skuldar, sbr. þó 86. gr.][1]

[1] *L. 32/1974, 5. gr.*

II. ...[1]

[1] *L. 32/1974, 1. gr.*

■ **86. gr.** [Þegar lokið er öllum skuldum skv. 82.—85. gr., skal greiða í neðantalinni röð:

1. Kröfur um vexti, sem á hafa fallið eftir upphaf skipta, nema vexti af kröfum skv. 82. gr.

2. Kröfur um refsingar eða refsikennd viðurlög, þ. á m. skattsektir, ef slíkar kröfur verða heimtar úr búinu, svo og kröfur um févíti einkaréttarlegs eðlis, nema í þeim mæli, sem í þeim felast skaðabætur.

3. Gjafakröfur.][1]

[1] *L. 32/1974, 6. gr.*

■ **87. gr.** [Við framsal eða önnur aðilaskipti að kröfu fylgja réttindi í búinu skv. 82.—86. gr., nema um sé að ræða kröfu skv. 84. gr. 6. tölul., sem opinber aðili hefur eignast. Nú greiðir samskuldari bús kröfu, og fer þá um

1878 Nr. 3 12. apríl

framkröfu hans á hendur búinu með sama hætti og kröfuna, sem greidd var, en þó rýrir það ekki sjálfstæð tryggingarréttindi, sem samskuldari á.][1)]

[1)] *L. 32/1974, 7. gr.*

■ **88.—89. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 32/1974, 8. gr.*

Fimmti þáttur. Viðaukagreinir.

9. kapituli.

■ **90. gr.** Um skipti á öðrum búum en dánarbúum, t. a. m. samlagsbúum, er hrökkva fyrir skuldum, fer sem um opinber skipti á dánarbúum, með þeim breytingum, sem leiða af eðli þeirra. Svo skal einnig við skipti á þrotabúum, sem ekki eru dánarbú, fara eftir fyrirmælum 8. kap., sem og öðrum ákvörðunum í lögum þessum, með þeim breytingum, sem nauðsynlegar eru.

■ **91. gr.**[1)] Eftir að lög þessi hafa öðlazt gildi, má eigi skipa skiptanefndarmenn né veita skiptastjórum, sem tilnefndir eru í erfðaskrá, dómsvald.

□ Til þess að skiptaforstjórar án dómsvalds geti tekið bú til skipta, þurfa þeir að hafa löggilding yfirvalds.

□ Amtmaður veitir umboðið, þegar skiptaforstjórarnir eru tilnefndir í löglegri erfðaskrá, enda sé því að öðru leyti ekkert til fyrirstöðu, og menn þeir, er tilnefndir hafa verið, áreiðanlegir og fullveðja. Þar á móti veitir landshöfðingi umboðið, þegar beðið er um að skipa skiptaforstjóra, sem eigi eru tilnefndir í löglegri erfðaskrá, og þegar skiptaforstjóri, sem tilnefndur er í löglegri erfðaskrá, er fallinn frá, eða getur eða vill eigi skipta búinu, og enginn annar hefir verið tilnefndur í erfðaskránni til að ganga í hans stað. Skiptaforstjórum ber að haga sér eftir lögum þessum, en að öðru leyti fer um skyldur þeirra og störf eftir þeim reglum, sem nú eru í gildi.

[1)] *L. 46/1937, 36. gr., og l. 32/1978, XIV. kafli.*

■ **92. gr.** Nú er hafin lögsókn til arfs eða gjafar úr dánarbúi eða mál höfðað gegn erfingjum til greiðslu skulda hins framliðna, og má höfða slík mál á því varnarþingi, er hinn framliðni átti á dánardægri.

■ **93. gr.** Þegar lögsókn er hafin til þess að erfingi eða skuldheimtumaður skili aftur því, er honum hefir verið úthlutað við opinber skipti, af því að sú úthlutun síðar reynist röng, þá má höfða það mál í þeirri þinghá, er skiptin fara fram.

■ **94. gr.** Mál þau, sem um er rætt í 54., 92. og 93. gr., má kæra fyrir sáttanefnd í þeirri þinghá, þar sem hefja má lögsókn eftir fyrirmælum nefndra greina; þó skal veita þeim, er búa utan sáttaumdæmisins, að minnsta kosti fjögra vikna frest á undan sáttaumleitun.

■ **95. gr.** Um það, hver sé réttur skiptaráðandi, fer eftir gildandi lögum.[1)] En ef íslenzkur maður, sem eigi á fast heimili á Íslandi, deyr erlendis, og búi hans eigi er skipt þar, ákveður landshöfðingi, hver skiptaráðandi á Íslandi skuli skipta búinu.

[1)] *Sbr. einkum l. 74/1972, svo og tilsk. 21. júní 1793.*

■ **96. gr.** Skiptagerð verður að áfrýja innan 12 vikna, frá því skiptum er lokið (49. gr.).[1)]

□ Úrskurðum, sem upp eru kveðnir, meðan á skiptunum stendur, má áfrýja út af fyrir sig, og skal það þá gert innan 12 vikna, frá því úrskurðurinn var kveðinn upp. Hið sama er um aðrar ályktanir skiptaráðanda. Þó skal eigi að síður halda skiptunum áfram, en skiptaráðanda ber að sjá um, að þau raski eigi rétti áfrýjanda, meðan á áfrýjuninni stendur.

□ Eigi skal veita uppreist, úr því ár og dagur er liðinn, frá því áfrýjunarfrestur var á enda.

[1)] *Sbr. l. 75/1973, 20. gr., og l. 19/1895.*

■ **97. gr.**[1)] Nú heldur skiptaráðandi eigi tilhlýðilega áfram skiptum á búi, og skal þá amtmaður áminna hann, en ef sú áminning verður árangurslaus, má landshöfðingi skipa annan mann til að skipta búinu í hans stað. Skal skiptaráðandi þá tafarlaust selja búið í hendur þeim, er skipaður hefir verið; ella skal víkja honum frá embætti um stundarsakir og lögsækja hann til að hafa fyrirgert embætti sínu; þar að auki skal hann sæta sektum og bæta skuldheimtumönnum og erfingjum skaða þann, er þeir hafa beðið af vanhirðingu hans. Skiptaráðandi greiðir þeim, er skipaður hefir verið, þóknun fyrir starfa hans, en landshöfðingi tiltekur upphæð hennar.

□ Nú er búi skipt af skiptaforstjórum, er tilnefndir hafa verið í erfðaskrá, og það kært, að skipti dragist um of, og skal þá fyrst gefa skiptaforstjórum kost á að svara kærunni; en reynist hún síðan á rökum byggð má landshöfðingi skipa svo fyrir, að búið verði selt í hendur skiptaráðanda þeim, er skiptin bera undir.

[1)] *Sbr. nú l. 73/1969 og augl. A 96/1969.*

■ **98. gr.** Að því leyti er skiptaráðendur hafa undir höndum fjármuni dánarbúa og þrotabúa, ber þeim að gera reikningsskil á sama hátt og hingað til;[1)] svo skulu og haldast óbreytt ákvæði laganna um eftirlit með því, að skipti séu eigi dregin um skör fram, um endurskoðun skipta, og um eftirlit með fjárforráðum ómyndugra.

□ Með konunglegri tilskipun má setja nákvæmari ákvæði um þessi atriði, svo og um það, hverri þvingun skuli beita, ef eigi er hlýtt.

[1)] *Rg. 82/1929.*

■ **99. gr.**[1)] Skiptaráðandi veitir leyfi til, að sitja í óskiptu búi; þó á sá, er um leyfið biður, kost á, að skjóta úrskurði skiptaráðanda undir háyfirvaldið.

[1)] *Sjá nú l. 8/1962, II. kafla.*

■ **100. gr.** Ef embættismaður er skyldaður til að greiða skaðabætur fyrir aðgerðir sínar við skipti, eða fyrir skort á eftirliti með þeim, hvort sem er í dánarbúum, þrotabúum eða öðrum búum, ábyrgist landssjóðurinn greiðslu skaðabótanna, ef þær fást eigi hjá embættismanninum eða úr búi hans.

■ **101. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. janúarmán. 1879, og ná þau ekki einungis til þeirra búa, sem eftir það verða tekin til skipta, heldur ber skiptaráðendum einnig upp frá því að hegða sér eftir þeim við skipti á eldri búum, sem þá eigi eru leidd til lykta, að því leyti, sem því eftir atvikum verður við komið.

Opið bréf, er lögleiðir á Íslandi með breytingum lög 30. nóvember 1857 um innkallanir í búum. **1861** 4. jan.

■ **1. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 19/1924, 2. gr.*

■ **2. gr.** Þær innkallanir, sem samkvæmt 1. gr. mega fara fram með 6 mánaða fresti, skal birta á Íslandi í blaði því, sem ákveðið er til að birta í almennar auglýsingar.[1)] ... Frestinn ber að reikna frá seinasta birtingardegi. ...

[1)] *Sbr. l. 64/1943, 3. gr.*

1878 Nr. 3 12. apríl

1861 4. jan.

■ **3. gr.** ...

■ **4. gr.**[1] Við skipti á dánarbúum eftir þá menn, sem engin líkindi eru til að eftir lífsstöðu sinni hafi átt í neinum sérstaklegum viðskiptum út af verzlun eður öðru slíku, má sleppa hvers konar innköllun, hvort sem hinn dáni lætur mikið eða lítið eftir sig, ef erfingjar hans eður þeir, sem búið er í hendur selt, lýsa því yfir, að þeir vilji taka að sér lögmætar skuldir búsins, ef einhver skuldakrafa seinna kynni að koma fram.

[1] *Sbr. l. 3/1878, 51. gr.*

■ **5. gr.** Framangreindar ákvarðanir eiga einnig við þegar ekkja, sem situr í óskiptu búi, vill gefa út innköllun til skuldheimtumanna manns hennar, eður þegar erfingjar, sem skipta sjálfir sín á milli, vilja gefa út innköllun til skuldheimtumanna arfleifanda.

1935 Nr. 108 8. maí

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands og Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um erfðir og skipti á dánarbúum.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða með auglýsingu í Stjórnartíðindunum, að samningur um erfðir og skipti á dánarbúum, sem undirritaður var í Kaupmannahöfn þann 19. nóvember 1934 milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, og prentaður er sem fylgiskjal með lögum þessum, skuli koma í gildi. Ennfremur er ráðherra heimilt að setja frekari ákvæði, er kynnu að vera nauðsynleg til þess að framfylgja greindum samningi.

Fylgiskjal I.

Samningur milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um erfðir og skipti á dánarbúum.

Hans hátign konungur Íslands og Danmerkur, Forseti lýðveldisins Finnlands, Hans hátign konungur Noregs og Hans hátign konungur Svíþjóðar, sem hafa orðið ásáttir um að gera samning um erfðir og skipti á dánarbúum, hafa útnefnt sem umboðsmenn sína: ... .

I. Arfur og óskipt bú.

■ **1. gr.** Nú er ríkisborgari í einhverju samningsríkjanna við lát sitt búsettur í einhverju hinna ríkjanna, og skal þá rétturinn til lögerfða ákveðinn samkvæmt lögunum í því ríki, þar sem hann átti heimilisfang. Hafi hinn látni ekki átt heimilisfang í þessu ríki síðustu fimm árin, skal þó farið eftir lögunum í því ríki, sem hlutaðeigandi átti ríkisfesti í, ef einhver erfingi eða dánargjafaþegi, sem þetta hefir réttarlega þýðingu fyrir, óskar þess. Hafi arfurinn samkvæmt lögum ríkisfestislandsins átt að ganga til ríkisins, er ekki hægt að gera slíka kröfu.

□ Beiðni um að farið skuli eftir lögum ríkisfestislandsins skal borin fram innan sex mánaða frá látinu, eða sé skiptum ekki lokið innan þess tíma, áður en skiptunum er lokið. Eftir að skiptum er lokið, getur sá, sem hefir tekið þátt í skiptunum, ekki borið fram slíka beiðni.

□ Ákvæðin í þessari grein um réttinn til arfs ná einnig til lögákveðins réttar eftirlifandi maka til setu í óskiptu búi, ef hinn látni lætur ekki eftir sig lögerfingja, og ennfremur til slíks réttar til meðlags af eignum dánarbús, sem erfingi á kröfu til umfram erfðahluta sinn samkvæmt lögunum í því ríki, sem hinn látni átti ríkisfesti í.

■ **2. gr.** Nú var hinn látni búsettur í ríki, þar sem lögin heimila eftirlifandi maka setu í óskiptu búi með lögerfingjum, og skal þá farið eftir þessum lögum, einnig þótt hinn látni hafi verið ríkisborgari í einhverju hinna ríkjanna. Nú hefir hinn látni ekki átt heimilisfang í ríkinu síðustu fimm árin, þá getur lögerfingi þó strax eða seinna krafizt skipta, ef það er heimilað í lögum þess ríkis, sem hinn látni átti ríkisfesti í. Þennan rétt hefir lögerfingi þó ekki, ef eftirlifandi maki var við stofnun hjúskapar ríkisborgari í því ríki, sem hinn látni var búsettur í.

1935 Nr. 108 8. maí

□ Nú á að framkvæma skipti eftir sænskan ríkisborgara samkvæmt slíkri kröfu, sem ræðir um í fyrstu málsgrein, og hefir þá eftirlifandi maki þann rétt til þess að taka handa sjálfum sér við skiptin fjármuni að ákveðinni verðupphæð, sem sænsk lög mæla fyrir um.

■ **3. gr.** Nú var hinn látni búsettur í ríki, þar sem lögin veita ekki eftirlifandi maka rétt til setu í óskiptu búi með lögerfingjum, og skal þá makinn samt hafa þann rétt til setu í óskiptu búi, sem lögin í því ríki, sem hinn látni átti ríkisfesti í, kynnu að heimila, ef hann hefir ekki átt heimilisfang í landinu síðustu fimm árin. Þeir gerningar, sem lög ríkisfestislandsins fela skiptarétti eða öðru opinberu yfirvaldi að framkvæma, framkvæmast þá af hinum venjulega undirrétti í því ríki, sem hinn látni átti heimilisfang í. Nú er eftirlifandi maki einnig búsettur þar, þá skal, ef lög ríkisfestislandsins fyrirskipa eftirlit með stjórn búsins, eftirlitið framkvæmt af eftirlitsmanni (god man), sem til þess er skipaður af réttinum. Ef rétturinn hefir gert skrá yfir eignir búsins og skuldir (boupptecknig), þá skal ekki farið eftir lagafyrirmælum ríkisfestislandsins um hvernig slíkar skrár skulu færðar.

■ **4. gr.** Nú er í dönskum lögum sett ákvæði um, að skipaður skuli forráðamaður með ekkju, sem vill sitja í óskiptu búi, þá skal því aðeins farið eftir þessu ákvæði, að ekkjan hafi, við lát manns síns, verið búsett í Danmörku. Nú búsetur ekkjan sig síðar í einhverju hinna ríkjanna, og fellur forráðamennskan þá niður.

■ **5. gr.** Ákvæðin í 2., 3. og 4. gr. um heimildina til setu í óskiptu búi með lögerfingjum gilda á hliðstæðan hátt um heimildina til setu í óskiptu búi með kjörbarni eða lögerfingjum þess.

■ **6. gr.** Sá sem samkvæmt 1., 2. eða 3. gr. krefst þess, að farið verði eftir lögum ríkisfestislandsins, skal, ef það er nauðsynlegt, sanna, að umrædd skilyrði séu fyrir hendi, og gefa upplýsingar um efni laga ríkisfestislandsins.

■ **7. gr.** Við skipti á félagsbúi hjóna við lát annars eða beggja þeirra, skal, ef ekki leiðir annað af ákvæði 2. málsgr. 2. gr., farið eftir þeim reglum, sem settar eru um fjármál hjóna í 3. og 6. gr. í samningnum frá 6. febrúar 1931.

■ **8. gr.** Arfleiðsluskrá gerð af arfleiðanda sem við lát sitt var ríkisborgari í einhverju samningsríkjanna, og búsettur er í einhverju þeirra, skal, að því er formsatriðin snertir, álítast gild, ef við arfleiðslugerninginn er farið eftir lögunum í því ríki, sem arfleiðsluskráin er gerð í, eða sem arfleiðandi átti heimilisfang í, eða ríkisfesti, við arfleiðslugerninginn. Ógilding arfleiðsluskrár telst gild, ef arfleiðandi hefir farið eftir lögunum í því ríki, sem hann átti heimilisfang eða ríkisfesti í við ógildinguna.

1935 Nr. 108 8. maí

■ **9. gr.** Um aldur og lögræði, sem krafizt er til þess að geta gert arfleiðsluskrána, eða ógilt hana, skal farið eftir lögunum í því ríkjanna, sem arfleiðandi átti heimilisfang í við arfleiðslugerninginn eða við afturköllunina. Hafi arfleiðandi þá ekki átt heimilisfang í því ríki síðustu fimm árin, er arfleiðsluskráin, eða afturköllunin, einnig gild, ef uppfyllt eru þau skilyrði, sem sett eru í lögum ríkisfestislandsins.

■ **10. gr.** Um það, hvort arfleiðsluskrá eða ógilding arfleiðsluskrár sé gild vegna sálarástands arfleiðanda, eða vegna svika, blekkinga, þvingunar eða annarra óleyfilegra áhrifa, skal dæmt eftir lögum þess ríkjanna, sem arfleiðandi átti heimilisfang í við arfleiðslugerninginn eða ógildingu hans.

■ **11. gr.** Ákvæði í finnskum eða sænskum lögum um að arfleiðsluskrá skuli, eftir lát arfleiðanda afhent til réttarins innan ákveðins tíma (testamentsbevakning), gilda einnig um arfleiðsluskrá eftir ríkisborgara í einhverju hinna samningsríkjanna, ef arfleiðandi var búsettur í Finnlandi eða Svíþjóð við lát sitt. Sama gildir um ákvæði í finnskum eða sænskum lögum um að erfingi, sem vill mótmæla gildi arfleiðsluskrár, skuli hefja málssókn innan ákveðins tíma frá því að arfleiðsluskráin hafði verið birt honum (testamentsklander).

■ **12. gr.** Um það, hvort dánargjafir, erfðasamningar og erfðaafsöl hafa gildi gagnvart arfleiðanda, skal, ef arfleiðandi var ríkisborgari í einhverju ríkjanna við lát sitt, dæmt eftir lögunum í því ríkjanna, sem hann átti heimilisfang í þegar gerningurinn var gerður.

□ Á sama hátt skal dæma um það, hvort fjármunir, sem erfingi hefir þegið af arfleiðanda meðan hann var enn á lífi, skuli taldir fyrirframgreiðsla upp í arf.

■ **13. gr.** Þær sérstöku reglur, sem gilda í einhverju ríkjanna um rétt einhvers erfingja til fasteignar með öllu tilheyrandi, eða um heimild arfleiðanda til þess að ráðstafa slíkri eign með ákvæði í arfleiðsluskrá til handa einstökum erfingjum, gilda um eignir í því ríki.

□ Um réttinn til þess að gera ráðstafanir í arfleiðsluskrá varðandi óðalsrétt yfir fasteign (fideikommissariske Bestemmelser) eða aðrar ráðstafanir um slíka eign vegna ófæddra, skal einnig dæmt eftir lögunum í því ríki, sem eignin er í. Um réttinn til þess að gera slíkar ráðstafanir um annað en fasteignir gildir þessi samningur ekki.

■ **14. gr.** Nú hefir ríkisborgari í einhverju ríkjanna eignazt kjörbarn, en ættleiðingarleyfið er veitt í einhverju þessara ríkja með fyrirvara um rétt kjörforeldra til þess að ráða yfir eftirlátnum munum sínum án tillits til ættleiðingarinnar, og skal þá þessi fyrirvari einnig hafa gildi í hinum ríkjunum.

■ **15. gr.** Um það, hvort einhver hafi fyrirgert rétti sínum til arfs, eða dánargjafar, og um heimild til þess að svipta erfingja arfi, skal, hafi arfleiðandi verið ríkisborgari í einhverju ríkjanna, dæmt eftir lögum í því ríkjanna, sem hann var búsettur í við látið.

■ **16. gr.** Um fyrningu réttar til arfs eða dánargjafar eftir ríkisborgara í einhverju ríkjanna skal dæmt eftir lögunum í því ríkjanna, sem hann var búsettur í við látið.

II. Skuldir arfleiðanda.

■ **17. gr.** Um ábyrgð erfingja á skuldum ríkisborgara í einhverju samningsríkjanna, og um ábyrgð þeirra á, að dánargjöf verði innt af hendi, eða fyrirmæli arfleiðsluskrár uppfyllt, skal farið eftir lögunum í því ríkjanna, sem arfleiðandi var búsettur í við lát sitt. Sama gildir um ábyrgðina á fullnægju meðlagsskyldu, sem hvílir á hinum látna gagnvart óskilgetnu barni eða móður óskilgetins barns.

1935 Nr. 108 8. maí

■ **18. gr.** Áskorun (proklama) til lánardrottna að viðlagðri ógildingu kröfu, ef henni er ekki lýst í tækan tíma, sem gefin hefir verið út í búi eftir ríkisborgara í einhverju ríkjanna, gildir ekki að því er snertir kröfur, sem kunnugt er um, ef kröfuhafi er búsettur í einhverju hinna ríkjanna, og hann hefir ekki í tæka tíð fengið sérstaka tilkynningu um áskorunina og afleiðingar hennar, eða hefir á annan hátt fengið vitneskju um hana.

III. Skiptameðferð.

■ **19. gr.** Um skiptameðferð á dánarbúi, og um skipti milli erfingja hins látna og eftirlifandi maka, skal, ef hinn látni var ríkisborgari í einhverju ríkjanna, og var búsettur í einhverju þeirra, farið eftir lögunum í því ríki, sem hann var búsettur í við lát sitt, og slík mál heyra undir dómstólana í sama ríki, ef búsmeðferðin heyrir undir dómstólana samkvæmt þargildandi lögum.

□ Nú hefir eftirlifandi maki, sem er ríkisborgari í einhverju ríkjanna, setið í óskiptu búi, og skal nú skipta búinu, þá fer um búskiptin samkvæmt lögum þess ríkjanna, sem eftirlifandi maki er búsettur í, eða var búsettur í við lát sitt, og búskiptin skulu heyra undir dómstóla þess ríkis að svo miklu leyti, sem svo er fyrir mælt í lögum sama ríkis. Skiptameðferð búsins skal einnig ná til eigna, sem eru í einhverju hinna ríkjanna.

■ **20. gr.** Um rétt eftirlifandi maka til þess að velja sér sérstaka muni við búskipti, gegn greiðslu eða endurgjaldslaust, skal farið eftir þeim lögum, sem gilda samkvæmt 19. gr. um skiptameðferð búsins. Sama gildir um heimild maka til þess að fá við búskiptin frest til greiðslu arfshluta gegn því að erfinginn fái veð fyrir kröfu sinni, þó þannig, að veðrétti í eignum, sem eru í hinum ríkjunum, er aðeins hægt að skipta samkvæmt þargildandi reglum.

■ **21. gr.** Ágreiningur um réttinn til arfs eða dánargjafar eftir einhvern, sem var ríkisborgari í einhverju ríkjanna og búsettur í einhverju þeirra, um réttindi eftirlifandi maka, og um kröfur, sem gerðar eru á hendur dánarbúinu, en ekki á hendur arfþegum persónulega, heyrir undir dómstólana í því ríki, sem hefir í gildi lög þau, sem farið er eftir við búskiptin samkvæmt 19. gr.

□ Með samþykki aðiljanna er þó hægt að höfða málið í einhverju hinna ríkjanna, nema skiptaréttur annist um búskiptin, skiptaforstjóri, eða skiptaráðandi (boutredningsman eða skifteman), tilnefndur af réttinum, eða málið varði sjálf skiptin á slíku búi. Dómstólamál um gildi arfleiðsluskrár, sem gerð hefir verið af einhverjum búsettum í Finnlandi eða Svíþjóð (testamentsklander), verður ekki höfðað í hinum ríkjunum. Sama gildir um mál, sem höfðað er til þess að reyna að ógilda skipti eftir einhvern, sem búsettur var í Finnlandi (klander).

■ **22. gr.** Nú eru eignir búinu tilheyrandi í einhverju öðru ríkjanna en því, sem hefir í gildi lög þau, sem farið er eftir við búskiptin, og skulu þá dómstólarnir í því ríki, sem eignirnar eru í, ef þess er farið á leit, annast

1935 Nr. 108 8. maí

um uppskrift þeirra og geymslu til bráðabirgða, og um sölu þeirra eigna, sem ekki er ráðlegt að séu geymdar. Að öðru leyti skulu yfirvöldin í síðarnefndu ríki veita aðstoð við búskiptin, ef um er beðið, í þeim efnum, sem heimilt er samkvæmt lögum sama ríkis.

□ Beiðnina má senda beint til hlutaðeigandi yfirvalds. Krefjast má fyrirframgreiðslu kostnaðar vegna aðstoðarinnar, ef það telst nauðsynlegt. Skjölum, sem rituð eru á íslenzku eða finnsku, skal fylgja löggilt þýðing á dönsku, norsku eða sænsku.

□ Nú hefir látið orðið í öðru ríki en búseturíki hins látna, og skulu þá þar eftirlátnar eignir, jafnvel þó engin beiðni komi fram um það, teknar til geymslu samkvæmt þeim fyrirmælum, sem gilda á staðnum.

■ **23. gr.** Nú er dánarbú, sem um ræðir í 19. gr., undir opinberum skiptum í Danmörku, á Íslandi eða í Noregi, og skulu þá lagaákvæði, sem takmarka heimild kröfuhafa til þess að leita fullnægju í búinu með málssókn, einnig gilda að því er snertir eignir, sem eru í einhverju öðru ríkjanna en því, þar sem skiptin fara fram. Þetta gildir þó ekki um heimildina til þess að innheimta skatta og önnur opinber gjöld, sem eru lögð á í því ríki, þar sem eignirnar eru, eða um heimildina til þess að leita fullnægju í eignum, sem kröfuhafi hefir veðrétt eða haldsrétt í.

■ **24. gr.** Nú er dánarbú, sem ræðir í 19. gr., undir opinberum skiptum í Danmörku, á Íslandi eða í Noregi, og skal þá farið, á hliðstæðan hátt, eftir 7. gr. í samningi um gjaldþrotaskipti, frá 7. nóvember 1933, við ákvörðun á spurningum um forgangsrétt krafna.

■ **25. gr.** Lagaákvæði í einhverju ríkjanna um, að þinglýsing sé nauðsynleg til þess að varðveita gagnvart dánarbúi réttindi, sem aflað hefir verið með réttargerningi eða með fjárnámi eða lögtaki, skulu ekki gilda um eignir, sem eru í hinum ríkjunum við látið.

■ **26. gr.** Að svo miklu leyti sem framkvæmd undanfarandi ákvæða er því háð, hvar fjármunur er, skal krafa, sem tilheyrir arfleiðanda, álítast vera í því ríki, sem hefir í gildi lög þau, sem farið er eftir samkvæmt 19. gr. um skipti á dánarbúinu. Sé krafan bundin við skuldabréf eða annað skjal sem framvísa þarf til þess að koma fram kröfunni, þá skal hún álítast vera í því ríki, þar sem skjalið er.

□ Skrásett skip, eða flugvél, telst vera í því ríki, þar sem það á heimilisfang.

IV. Almenn ákvæði.

■ **27. gr.** Nú hefir dómstóll í einhverju samningsríkjanna fellt úrskurð um, að búi, sem um ræðir í 19. gr., skuli skipt af skiptaréttinum, af skiptaforstjóra, eða af skiptaráðanda (boutredningsman), eða að búinu skuli skipt með aðstoð skiptamanns (skifteman), eða að það skuli afhent til einkaskipta, og skal þá sá úrskurður einnig vera bindandi í hinum ríkjunum.

□ Sama gildir um úrskurð um réttindi eftirlifandi maka til setu í óskiptu búi.

■ **28. gr.** Ákvæðin um viðurkenningu dóma og sátta og um fullnægju þeirra í samningi frá 16. marz 1932, gilda einnig um dóma og sættir um rétt til arfs eða dánargjafir, um réttindi eftirlifandi maka, og um ábyrgð á skuldum arfleiðanda, ef hinn látni átti ríkisfesti í einhverju ríkjanna og var búsettur í einhverju þeirra.

□ Hin sérstöku ákvæði í 3. gr. og í 6. gr. 3. lið í sama samningi um útivistardóma yfir stefndum, sem ekki mætti, gilda aðeins ef dómurinn varðar ábyrgð eftirlifandi maka, eða hinna einstöku erfingja, á skuldum hins látna.

1935 Nr. 108 8. maí

■ **29. gr.** Ekki skal farið eftir ákvæðunum í samningi þessum, ef arfleiðandi hefir látizt áður en samningurinn gekk í gildi, og heldur ekki, ef eftirlifandi maki hefir setið í óskiptu búi, og hið fyrrlátna hjóna hefir látizt áður en samningurinn öðlaðist gildi.

■ **30. gr.** Samning þennan skal fullgilda, og fullgildingarskjölin skulu sett til vörzlu í skjalasafni utanríkismálaráðuneytisins danska, eins fljótt og auðið er.

□ Samningurinn gengur í gildi milli þeirra ríkja, er þá hafa fullgilt hann, 1. janúar eða 1. júlí næstan eftir að þrír mánuðir eru liðnir frá því að minnst þrjú samningsríkjanna hafa afhent fullgildingarskjöl sín að samningnum. Með tilliti til þeirra ríkja, er seinna fullgilda samninginn, gengur hann í gildi 1. janúar eða 1. júlí næstan eftir að þrír mánuðir eru liðnir frá því að fullgildingarskjalið var afhent.

□ Sérhvert samningsríki getur, gagnvart sérhverju hinna ríkjanna, sagt upp samningnum til þess að ganga úr gildi 1. janúar eða 1. júlí eftir að eitt ár er liðið frá uppsögninni.

Fylgiskjal II.

Í sambandi við undirskriftina í dag undir samninginn milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um erfðir og skipti á dánarbúum hafa umboðsmenn samningsríkjanna gert eftirfarandi yfirlýsingu:

Samningsríkin eru ásátt um, að beiðnir um upplýsingar um efni laga, sem í gildi eru í einhverju ríkjanna, skuli sendar af hlutaðeigandi dóms- eða utanríkismálaráðuneyti, og ef spurt er um dönsk, finnsk, íslenzk eða norsk lög, þær sendar til dómsmálaráðuneytisins, en ef spurt er um sænsk lög, til réttardeildar utanríkismálaráðuneytisins (Utrikesdepartementets Rättsavdeling). Upplýsingar skal alltaf gefa að svo miklu leyti sem skýr lagafyrirmæli eru fyrir hendi, og að öðru leyti eftir því, sem ástæður leyfa.

Tilskipun um forgöngurétt ómyndugra o. fl.

1821 19. des.

■ **1)** Að bæði póstkassinn og allir aðrir konunglegir fjársjóðir, eins þeir, sem í kammerréttarorðunni frá 18. marz 1720 ekki útþrykkilega nafngreinast, skuli hjá þeim, hverra skylda er að veita viðtöku konungs tekjum, hvort sem þessir eru þeir eiginlegu svonefndu gjaldkerar, ellegar þeim er einungis fyrir þeim vörzlum trúað sem verki sameinuðu öðru embætti, njóta fyrir kröfur sínar sama forgangsréttar og vissu, sem nefnd fyrirskipan, ásamt tilskipun frá 30. jan. 1793 í § 40 áskilur konungs fjársjóðum hjá þar til nefndum embættismönnum.

■ **2)** Að sá forgangsréttur, sem póstkassanum ber til gjaldkera eigna, einninn gilda skuli um peningabréf og dýrgripi, sem afhendast póstmeisturum til burtsendingar með bögglapóstum, fyrir hverjum póstkassinn standa skal í ábyrgð, ef tapast við póstþjóna ótrúmennsku ellegar hirðuleysi.[1)]

[1)] *Sjá l. 31/1940, IV. kafli.*

■ **3)** Að ómyndugir og aðrir, hverra eigur eða fjársjóðir, að laga og tilskipana boðum, setjast undir konunglega skipaðra yfirvalda ellegar réttarþjóna stjórn og

1821 19. des. vörzlur, sömuleiðis njóta skuli þess forgangs- og pantréttar hjá þessum, sem § 1 ákveður. ...

■ **4)** Að vort danska kansellí vera skuli það stjórnarráð hvar, samkvæmt tilskipun frá 30. janúar 1793 § 40, leyfis til afhendingar ellegar veðsetningar beiðast á af þeim í nr. 3 nefndu embættismönnum, og skal því þess vegna skýrslu senda, þegar einhver þeirra embættismanna verður um skuldir lögsóttur. Allt eins ber samþykki þessa stjórnarráðs að öðlast, áður en hjá þvílíkum embættismanni verði útlag eftir sætt framkvæmt. Þó má og nauðsyn verða, að því leyti sömu embættismenn undir eins veita vörð vorum tekjum, einnig að halda sér til þess stjórnarráðs, undir hvers umsjón þvílíkar tekjur lagðar eru. ...

1819 16. nóv. **Kansellíumburðarbréf um aðför eftir sátt hjá gjaldheimtumönnum konungs.**

(Ákveðið, að ef gjaldheimtumaður konungssjóða geri sátt við skuldheimtumann sinn fyrir sáttanefnd, þá skuli tekið berum orðum fram í sáttinni, að fullnæging hennar með fjárnámi skuli eigi vera til tálmunar rétti þeim, er sjóður konungs hafi á hendur gjaldheimtumanninum, samkv. tsk. um kammerréttinn 18. marz 1720 og tsk. 30. jan. 1793, og að aðför eftir slíkum sáttum megi eigi fara fram, fyrr en hlutaðeigandi stjórnarráði hefir verið skýrt frá henni, og það leyft aðförina.)

1823 17. maí **Kansellíbréf um tilkynningu um andlát eða gjaldþrot skuldunauta hins opinbera o. fl.**

... Hans Hátign konungurinn hefir því 30. f. m. ... með allrahæstum úrskurði fallizt á:

■ **1)** Að ... öllum reglulegum skiptaráðendum skuli fyrir lagt, þegar er innköllun er út gefin í búi, að leita upplýsingar í veðbókinni um það, hvort konungssjóður yfir höfuð, ríkisskuldasjóðurinn ... eða nokkur önnur undir lok liðin konungleg stofnun, er fjármunir hennar hafa runnið í ríkisskuldasjóðinn, eða, að lokum, nokkur opinber stofnun, eigi nokkurt tilkall til eigna búsins, og ef svo er, skuli hann, ... tilkynna það hlutaðeigandi háyfirvaldi, er aftur skýrir ríkisskuldastjórninni eða stjórn hlutaðeigandi opinberrar stofnunar frá því. ...

■ **2)** Að öllum skiptaráðendum skuli sömuleiðis boðið, ef þeir fá vitneskju um það, af skuldalýsingum í bú eða á annan hátt, að veðskuldabréf, er veð er fyrir í fasteign, er búið á, er veðsett aftur opinberri stofnun, að gefa skýrslu um það á sama hátt og áður er sagt, ef stofnunin hefir ekki þá þegar sagt til skuldar sinnar í búinu. ...

■ **3)** Að öllum uppboðshöldurum skuli boðið, þegar fasteignir á að selja á uppboði, að undangengnu fjárnámi, og fyrrnefndir konungssjóðir eða einhver opinber stofnun á síðri veðrétt í þeim en uppboðskrefjandinn, að leita, þegar er beiðzt er uppboðsins, áðurnefndra upplýsinga í veðbókunum, og gefa síðan tafarlaust skýrslu á fyrrgreindan hátt.

■ **4)** Að sama skylda skuli hvíla á öllum uppboðshöldurum, þegar er beiðzt er uppboðssölu á fasteignum, sem bú það á, er executores testamenti ... skipta.

■ **5)** Að vottorð þau úr veðbókunum, er skiptaráðendur, uppboðshaldarar og skiptanefndarmenn (en um skyldu þeirra í ofangreindu efni mun það sem þarf verða tekið fram í skipunarbréfum þeirra) beiðast sökum ofangreindra fyrirmæla og aðeins til að fullnægja þeim, skuli veitt ókeypis. **1823** 17. maí

Opið bréf handa Íslandi, er nákvæmar ákveður um innheimtu á kröfum með forgangsréttindi hjá þeim mönnum, sem hafa látið aðra fá sjálfsvörzluveð í lausafé sínu. **1869** 11. des.

Forréttindi þau, sem opið bréf 23. júlímán. 1819 veitir forgangskröfum þeim, sem þar er um rætt, fyrir sjálfsvörzluveði því í lausafé, sem fengið er eftir auglýsingu téðs opins bréfs, skulu einnig koma til greina, þegar gerð er aðför eða fjárnám til lúkningar slíkrar forgangskröfu, án þess nauðsynlegt sé til framkvæmdar greindra forréttinda að heimta, að öllu búi skuldunautsins sé skipt sem gjaldþrota. Þó leiðir það af N. L. 1.—22.—28.[1] (D. L. 1.—24.—26.), að ekki má með slíkri gerð taka til veðsetts lausafjár, ef að og að svo miklu leyti sem til eru óveðsettir fjármunir, er taka má lögtaki til lúkningar forgangskröfunni. Eigi skal heldur, þá er heimt eru inn opinber gjöld, sem hvíla á fasteignum, byrja lögtakið á lausum aurum, ef engir eru til óveðsettir, þegar svo er ástatt, skal þegar taka fasteignina lögtaki; en aftur skulu hin önnur gjöld til ríkis og sveitar, sem ekki hvíla á fasteignum, heldur aðeins á gjaldendum sjálfum, talin með þeim kröfum, sem, eins og að ofan er sagt, má leita lúkningar á ferð með lögtaki í lausafé, þó veðsett sé. Annars er það vitaskuld, að hvorki framangreind ákvörðun, né heldur opið bréf 23. júlímán. 1819, gerir neina breytingu á hlutfalli því, sem ákveðið er í lögunum eða seinni tilskipunum, meðal ýmissa flokka af forgangskröfum, hvers til annars, og skal þess sér í lagi gætt, að gjöld til ríkissjóðsins gangi fyrir sveitargjöldum.

[1] *Sjá l. 19/1887, 24. gr.*

Gjaldþrotalög. **1978**

I. kafli. Orðskýringar og almenn atriði. Nr. 6 5. maí

■ **1. gr.** 1. Í lögum þessum merkir orðið frestdagur:

a. Daginn, þegar skiptaráðandi fær ósk eða kröfu um greiðslustöðvun, nauðasamninga eða gjaldþrotaskipti.

b. Dánardag skuldara, ef með dánarbúið er farið eftir þessum lögum.

c. Daginn þegar skiptaráðandi samkvæmt þessum lögum kveður upp úrskurð um, að hann skuli fara með skipti vegna félagsslita eða uppgjörs á eignum stofnunar.

Ef fleiri dagar en einn geta skv. framanskráðu verið frestdagar, skal hinn fyrsti þeirra vera það.

2. Frestdagur telst sá dagur, þegar óskað er greiðslustöðvunar skv. 2. kafla, þó að lögverkanir greiðslustöðvunar falli brott skv. 12. gr., ef krafist er nauðasamninga eða gjaldþrotaskipta innan 3 vikna eftir brottfall lögverkananna.

3. Frestdagur telst sá dagur, þegar skiptaráðandi fær nauðasamningakröfu, þó að nauðasamningar nái ekki staðfestingu, ef krafist er gjaldþrotaskipta innan 3 vikna, eftir að krafa um nauðasamninga var afturkölluð eða henni hafnað eða eftir að hætt var tilraunum til að ná slíkum samningum.

4. Frestdagur telst sá dagur, þegar gjaldþrotaskipta er krafist, þótt krafan sé afturkölluð eða henni hafnað, ef skiptaráðandi fær innan 3 vikna nýja ósk eða kröfu

um greiðslustöðvun, gjaldþrotaskipti eða nauðasamninga.

■ **2. gr.** Í lögum þessum merkir orðið nákomnir:

a. Hjón, skyldmenni í beinan legg, systkini, mann og maka skyldmenna í beinan legg og systkina og aðra menn, sem sérstaklega náið persónulegt samband hefur verið á milli.

b. Mann og félag eða stofnun, ef maðurinn eða fólk nákomið honum á verulegan hluta félagsins eða stofnunarinnar.

c. Tvö félög eða stofnanir, ef annað þeirra eða fólk nákomið því á verulegan hluta af hinu félaginu eða hinni stofnuninni.

d. Annað fólk, félög eða stofnanir, sem hafa sambærilegt hagsmunasamband og nefnt er í b- og c-lið.

■ **3. gr.** 1. Ósk um greiðslustöðvun eða krafa um gjaldþrotaskipti skal send skiptaráðanda þar sem skuldari á heimili.

2. Sá sem krefst gjaldþrotaskipta, getur þó óskað þess við skiptaráðanda, þar sem hann telur meginhluta atvinnurekstrar skuldara fara fram, að hann fari með skiptin. Í beiðninni skal skýra þessa ósk. Skiptaráðandi skal þegar senda hana dómsmálaráðuneyti ásamt umsögn sinni. Ráðuneytið ákveður, hvort við henni skuli orðið. Ef úrskurður um gjaldþrotaskipti skv. 1. mgr. er kveðinn upp, áður en ákvörðun ráðuneytis hefur leitt til úrskurðar með heimild í þessari mgr., fara skiptin fram þar sem skuldari á heimili. Ef dánarbú er til opinberra skipta, fara gjaldþrotaskipti þess fram í sama lögsagnarumdæmi.

3. Ef ósk um greiðslustöðvun eða krafa um gjaldþrotaskipti berst skiptaráðanda, sem ekki má með hana fara, skal hann senda hana þeim skiptaráðanda, sem með hana skal fara.

■ **4. gr.** 1. Ósk um greiðslustöðvun og krafa um gjaldþrotaskipti skal vera skrifleg. Geta skal þess, hver ber hana fram, svo og nafns skuldara, nafnnúmers hans eða auðkennisnúmers í fyrirtækjaskrá Hagstofu Íslands, heimilisfangs og eftir atvikum atvinnu. Gögn, sem vitnað er til, skulu að jafnaði fylgja.

2. Skiptaráðandi skal halda skrá yfir framkomnar óskir um greiðslustöðvun og kröfur um gjaldþrotaskipti. Tilgreina skal í skránni, hvaða dag óskin eða krafan berst.

■ **5. gr.** Skiptaráðandi getur gefið þeim, sem ber fram ósk eða kröfu skv. 4. gr., stuttan frest, sem að jafnaði skal ekki vera lengri en ein vika, til að leggja fram upplýsingar eða gögn, sem vantar, eða senda tilskildar tilkynningar.

■ **6. gr.** 1. Ekki skal auglýsa opinberlega, að fram sé komin ósk um greiðslustöðvun eða krafa um gjaldþrotaskipti.

2. Hver sá, sem hefur lögmætra hagsmuna að gæta, getur fengið upplýsingar hjá skiptaráðanda, hvort og hvenær slík ósk eða krafa sé fram komin, hver sé skuldara til aðstoðar, ef einhver er, og hvaða meðferð óskin eða krafan hafi fengið.

3. Ef ósk eða krafa skv. 1. mgr. hefur verið lögð fram á dómþingi, fer um endurrit eftir almennum reglum réttarfarslaga um þau.

II. kafli. Greiðslustöðvun.

■ **7. gr.** Sá sem á í verulegum fjárhagsörðugleikum, en vill freista þess að koma nýrri skipan á fjármál sín með aðstoð lögmanns eða löggilts endurskoðanda, sem hann hefur til þess ráðið, getur óskað þess að skiptaráðandi heimili honum greiðslustöðvun í allt að 3 mánuði með þeim réttarverkunum, sem í 8. gr. segir. Ekki má heimila greiðslustöðvun, ef þeim, sem hennar beiðist, hefur áður verið heimiluð greiðslustöðvun á síðustu 3 árum fyrir frestdag.

■ **8. gr.** 1. Meðan á greiðslustöðvun stendur, er skuldara óskylt og óheimilt að greiða gjaldfallnar skuldir, sbr. þó 9. gr. Ekki má hann heldur stofna til verulegra skuldbindinga, umfram það sem þarf til að halda áfram starfsemi sinni, til að gæta með sanngjörnum hætti hagsmuna lánardrottna sinna, til að forða verulegu tjóni eða til að afla sér og fjölskyldu sinni daglegra nauðsynja.

2. Meðan á greiðslustöðvun stendur er óheimilt að taka bú skuldara til gjaldþrotaskipta, gera fógetagerð í eignum hans eða selja eigur hans á nauðungaruppboði. Fógeti skal þó framkvæma vörslusviptingu vegna fógetagerðar fyrir upphaf greiðslustöðvunar, nema skiptaráðandi telji, að hún torveldi með ósanngjörnum hætti, að tilgangi greiðslustöðvunarinnar verði náð.

3. Ákvæði í samningum eða réttarreglum um afleiðingar vanefnda taka ekki gildi á þeim tíma, sem greiðslustöðvun er. Þannig er óheimilt að gjaldfella skuld vegna vanefnda á greiðslu afborgunar og vaxta, rýrnunar veðs eða slíks.

■ **9. gr.** Ákvæði 39.—41. gr. laga nr. 39 1922 um lausafjárkaup skulu gilda um greiðslustöðvun eftir því, sem við getur átt.

■ **10. gr.** 1. Skiptaráðandi skal svo fljótt sem við verður komið kveða upp úrskurð um greiðslustöðvunarbeiðni. Ef greiðslustöðvun er heimiluð, skal skuldari þegar senda endurrit úrskurðarins öllum þeim lánardrottnum sínum, sem honum er kunnugt um. Synjunarúrskurði verður ekki skotið til æðra dóms, en sá, sem hagsmuna hefur að gæta, getur kært úrskurð um, að greiðslustöðvun sé heimil, til Hæstaréttar innan viku eftir að honum barst vitneskja um úrskurðinn.

2. Skuldari skal veita skiptaráðanda og þeim manni, sem skuldara er til aðstoðar, sbr. 7. gr., allar þær upplýsingar, sem þeir krefjast, og stuðla eftir mætti að því, að greiðslustöðvunin leiði til sanngjarnrar niðurstöðu.

■ **11. gr.** 1. Sá, sem er skuldara til aðstoðar, skal strax tilkynna skiptaráðanda, ef hann telur ekki horfur á, að samningar takist um greiðslu skulda skuldarans, eða skuldarinn starfi ekki af trúmennsku með honum eða hann hættir að sinna málum skuldara.

2. Ef skiptaráðandi fær tilkynningu skv. 1. mgr. eða verður þess með öðrum hætti áskynja, að ekki er á viðunandi hátt unnið að því að ná samningum um skuldir skuldara, tekur hann ákvörðun um, hvort fella skuli niður réttaráhrif greiðslustöðvunarinnar. Áður en svo er ákveðið, skal ef unnt er án verulegra erfiðleika gefa skuldaranum, aðstoðarmanninum og þeim lánardrottnum sem kunna að hafa gefið sig fram við skiptaráðanda, tækifæri til að tjá sig. Gefa má skuldara stuttan frest til að taka upp nýja starfshætti. Ákvörðun skiptaráðanda eftir þessari mgr. skal tekin með úrskurði. Úrskurðinum verður ekki skotið til æðra dóms.

■ **12. gr.** 1. Reglum þessa kafla skal beita, uns hið fyrsta þessa gerist:

a. Skuldarinn afturkallar ósk sína um greiðslustöðvun.

b. Tilraunir til nauðasamninga hefjast.

c. Skiptaráðandi ákveður, að réttaráhrif greiðslustöðvunarinnar skuli niður falla.

d. 3 mánuðir eru frá upphafi greiðslustöðvunar.

2. Ef mjög sérstaklega stendur á, getur skiptaráðandi lengt 3 mánaða frestinn skv. 1. mgr. d í alls 5 mánuði, ef skuldari ber fram ósk um það, áður en hinn fyrsti frestur er úti.

3. Ef réttaráhrif greiðslustöðvunar falla niður skv. 1. mgr. a–c eða lengi skiptaráðandi frestinn skv. 2. mgr., skal öllum lánardrottnum, sem vitað er um, tilkynnt um þetta á þann hátt, sem skiptaráðandi mælir fyrir um. Getur hann lagt fyrir skuldara eða þann, sem honum er til aðstoðar, að senda tilkynninguna.

III. kafli. Upphaf gjaldþrotaskipta.

■ **13. gr.** 1. Bú einstaklings, félags eða stofnunar skal taka til gjaldþrotaskipta:

a. Ef þess er krafist af þeim, sem telur sig ekki geta staðið að fullu í skilum við lánardrottna sína, þegar kröfur þeirra falla í gjalddaga.

b. Eftir kröfu lánardrottins um bú manns, sem strokið hefur af landi brott eða felur sig, að því er ætla má sökum skulda, enda sé hætta á því, að dráttur á gjaldþrotaskiptum baki lánardrottnum tjón.

c. Eftir kröfu lánardrottins, ef á síðustu 3 mánuðum fyrir móttöku kröfu hans um gjaldþrotaskipti hefur farið fram hjá skuldara árangurslaus aðför eða kyrrsetning. Þó getur skiptaráðandi hafnað kröfunni, ef fógetagerðin gefur ekki að hans áliti ótvíræða vísbendingu um eignir og skuldir skuldara. Í stað árangurslausrar fógetagerðar getur komið yfirlýsing skuldara frá síðustu 3 mánuðum um, að hann geti ekki staðið að fullu í skilum við lánardrottna sína, þegar kröfur þeirra falla í gjalddaga, eða ef yfirlýsingar, sem skiptaráðandi telur réttar, liggja fyrir um þetta frá löggiltum endurskoðanda, sem kannað hefur hag skuldara, eða frá skattyfirvöldum eða öðrum opinberum stofnunum, sem slíkt hafa gert.

2. Bú opinberra stofnana verða ekki tekin til gjaldþrotaskipta, ef ríkissjóður ábyrgist skuldir þeirra. Um fjárþröng sveitarfélags og stofnana þess fer eftir sveitarstjórnarlögum.

3. Bú sameignarfélaga verða aðeins tekin til gjaldþrotaskipta ásamt búum eigenda. Bú einstaklinga, félaga og stofnana, sem ekki eru skattskyldar, verða tekin til gjaldþrotaskipta, þó ekki bú forseta Íslands eða maka hans.

4. Dánarbú skal taka til gjaldþrotaskipta, ef það er skuldafrágöngubú og lánardrottinn krefst. Hafi verið gefin út innköllun til skuldheimtumanna dánarbúsins og sé kröfulýsingarfrestur liðinn, þegar krafa berst skiptaráðanda um gjaldþrotaskipti eða slík krafa er bókuð í skiptabók, kemur slík kröfulýsing í stað kröfulýsingar skv. 19. gr. 3. mgr. laga þessara. Ella skal gefa út innköllun á ný eftir því ákvæði. Hið sama gildir að þessu leyti, þegar skiptaráðandi skiptir eignum hjóna, sem bæði eru á lífi.

■ **14. gr.** Bókhaldsskyldir aðilar skulu gefa bú sitt upp til gjaldþrotaskipta, ef þeir sjá fram á, að þeir muni ekki geta staðið að fullu í skilum við lánardrottna sína, þegar kröfur þeirra falla í gjalddaga, og ef fjárhagur þeirra hefur versnað síðasta reikningsár, enda verði búið tekið til gjaldþrotaskipta skv. 13. gr.

■ **15. gr.** 1. Lánardrottinn getur ekki krafist gjaldþrotaskipta á búi skuldunauts síns, ef

a. krafa hans er nægilega tryggð í eignum skuldara,

b. krafa hans er nægilega tryggð í eignum þriðjamanns og gjaldþrotaskipti myndu leiða til breytinga á réttarstöðu veðhafa skv. veðbréfinu,

c. krafa hans er ekki fallin í gjalddaga og nægilega tryggð í eignum þriðjamanns eða þriðjimaður býður nægilegt veð.

2. Aðrar nægilegar tryggingar geta komið í stað veðs í þessu sambandi.

3. Að öðru leyti er það ekki skilyrði fyrir því, að lánardrottinn krefjist gjaldþrotaskipta, að krafa hans sé fallin í gjalddaga.

■ **16. gr.** 1. Komi fram fleiri kröfur en ein um gjaldþrotaskipti, ákveður skiptaráðandi, í hvaða röð hann fjallar um þær.

2. Frestdagur er móttökudagur þeirrar kröfu, sem fyrst barst.

3. Kröfu um gjaldþrotaskipti má afturkalla, þar til úrskurður um hana hefur gengið.

■ **17. gr.** 1. Skuldari, sem krefst gjaldþrotaskipta á búi sínu, skal senda skiptaráðanda yfirlit yfir eignir sínar og skuldir og skrá yfir lánardrottna.

2. Skiptaráðandi skal kalla skuldara á sinn fund án tafar og krefja hann um þær upplýsingar og gögn, sem hann telur þurfa.

3. Komi skuldari ekki á fund skiptaráðanda, skal telja kröfu hans afturkallaða.

■ **18. gr.** 1. Krafa lánardrottins um gjaldþrotaskipti skal rökstudd.

2. Skiptaráðandi lætur þegar birta skuldara tilkynningu um kröfuna. Jafnframt boðar hann lánardrottin og skuldara á sinn fund með a. m. k. sólarhrings fresti.

3. Birting skv. 2. mgr. þarf ekki að fara fram, ef skiptaráðandi hefur með öðrum hætti samband við skuldunaut eða hann finnst ekki.

4. Komi lánardrottinn ekki á fund skiptaráðanda, skal telja kröfu hans um gjaldþrotaskipti afturkallaða.

5. Komi skuldari ekki á fund skiptaráðanda, skal eftir atvikum líta svo á, að fullyrðingar lánardrottins séu réttar, eða láta lögreglu færa skuldara á fund skiptaráðanda.

■ **19. gr.** 1. Skiptaráðandi skal kveða upp úrskurð um það, hvort orðið skuli við kröfu um gjaldþrotaskipti.

2. Ekki frestar málskot skiptunum, en ekki skal selja eða ráðstafa munum búsins nema með samþykki þrotamanns, fyrr en fullnaðardómur er genginn. Þó skal skiptaráðandi ráðstafa þeim eignum búsins, sem liggja undir skemmdum.

3. Þegar úrskurður er genginn, skal skiptaráðandi auglýsa gjaldþrotaskiptin í Lögbirtingablaði, sbr. og 86. gr. Þar skal birta auglýsinguna tvívegis. Að auki getur skiptaráðandi, ef sérstaklega stendur á, auglýst skiptin með öðrum hætti eða tilkynnt þau. Í auglýsingu skal vera innköllun til skuldheimtumanna og þeirra, sem gera vilja tilkall til eigna úr búinu (proclama), og

tilgreindur kröfulýsingarfrestur, 2 mánuðir frá fyrstu birtingu í Lögbirtingablaði. Að jafnaði skal einnig tilgreint hvenær og hvar fyrsti skiptafundur verður haldinn.

4. Ákvæði 3. mgr. gilda ekki, þegar skiptin fara eftir 120. gr. laga þessara.

■ **20. gr.** 1. Ef kröfu um gjaldþrotaskipti er hafnað eða síðar kemur fram, að hún var ástæðulaus, skulu þeir, sem krafist hafa skiptanna, greiða kostnað þann, sem búið á að greiða skv. lögum þessum. Sé um fleiri aðila en einn að ræða, er ábyrgð þeirra solidarisk.

2. Ef lánardrottinn hefur krafist gjaldþrotaskipta, en skilyrði til þeirra reynast eigi vera fyrir hendi, skal hann bæta skuldara fjártjón hans og miska, ef lánardrottni mátti vera ljóst, að skilyrði skorti eða hann átti ekki þá kröfu á skuldunaut, sem hann byggði á. Bætur má dæma, þó að krafa um gjaldþrotaskipti hafi verið tekin til greina. Skiptaráðandi úrskurðar bótakröfuna.

■ **21. gr.** Skiptaráðandinn getur krafið lánardrottin um tryggingu vegna kostnaðar eða bóta, áður en hann kveður upp úrskurð um gjaldþrotaskipti. Sé trygging ekki sett, skal líta svo á, að krafa um gjaldþrotaskiptin hafi verið afturkölluð.

IV. kafli. Þýðing gjaldþrotaskipta.

■ **22. gr.** Við uppsögu gjaldþrotaúrskurðar missir þrotamaður rétt til að framselja eignir sínar, til að gefa eftir réttindi sín, til að taka við greiðslum og öðrum framsölum, taka við uppsögnum, mótmælum og þess háttar löggerningum, stofna til skuldbindinga og til að ráða með öðrum hætti yfir eignum sínum þannig, að það hafi þýðingu fyrir þrotabúið.

■ **23. gr.** 1. Gjaldþrotið hefur þýðingu gagnvart öllum næsta dag eftir útgáfudag þess Lögbirtingablaðs, þar sem auglýsing um úrskurðinn birtist í fyrsta skipti. Frá uppkvaðningu úrskurðarins og fram til áðurnefnds dags, hefur gjaldþrotið þýðingu gagnvart þeim, sem vissi eða mátti um það vita.

2. Ákvæði 1. málsgr. gilda ekki, ef reglur um viðskiptabréf og þinglýsingu eða aðra skráningu leiða til annars.

■ **24. gr.** 1. Ekki verður gerð gild fógetagerð í eignum, sem heyra þrotabúinu til, eftir uppsögu gjaldþrotaúrskurðar, nema til fullnustu dóms um afhendingu tiltekins hlutar eða fasteignar. Slík fógetagerð má fara fram, ef meðferð eigna búsins er falin bústjóra til bráðabirgða eða skiptastjóra.

2. Gjaldþrot breytir ekki rétti þeirra, sem fyrir upphaf þess hafa látið fara fram fullnustugerð fógeta í eignum skuldara eða eiga haldsrétt í þeim, handveð eða handveðsígildi eða megi láta selja af eignum skuldara á nauðungaruppboði án undanfarandi réttargerða.

3. Kyrrsetning gerð fyrir upphaf gjaldþrotaskipta fellur brott.

V. kafli. Eignir þrotabús.

■ **25. gr.** Til skipta skal taka eignir þrotamanns á frestdegi svo og það, sem hann eignast meðan á skiptunum stendur, sbr. þó 26. gr.

■ **26. gr.** Það, sem þrotamaður vinnur sér inn, meðan á skiptum stendur, rennur ekki til búsins.

■ **27. gr.** 1. Arfur, sem þrotamanni tæmist, meðan á skiptum stendur, rennur til búsins. Sama er um dánargjafir og aðrar gjafir, sem þrotamanni hlotnast á því tímabili. Þetta gildir ekki ef lögmætar ákvarðanir gefanda eða arfleiðanda eru því til fyrirstöðu.

2. Þrotabúið getur ekki vefengt ákvæði erfðaskrár um brottfall, skerðingu eða kvaðir á arfi þrotamanns.

3. Þrotamaður getur samþykkt, að maki arfláta sitji í óskiptu búi.

■ **28. gr.** 1. Ef þrotamanni tæmist arfur, meðan á skiptum stendur, getur skiptaráðandi, sem fer með skipti þrotabúsins, heimilað einkaskipti eða látið þrotabúið gangast við skuldum dánarbúsins, ef aðrir erfingjar skuldbinda sig skriflega til að bæta þrotabúinu in solidum tjón, sem af þessu kann að hljótast.

2. Kröfur á þrotabúið vegna ábyrgðar á skuldum dánarbús skv. 1. mgr. skal greiða sem forgangskröfur skv. 82. gr. 3. tölulið laga nr. 3/1878, sbr. 2. gr. laga nr. 32/1974.

■ **29. gr.** Eignir þrotamanns, sem ekki má gera fjárnám í, renna ekki til þrotabús hans, nema svo sé sérstaklega ákveðið í lögum.

VI. kafli. Kröfur á búið.

■ **30. gr.** 1. Eignum þrotabús skal varið til að greiða þeim, sem kröfur áttu á þrotamann, þegar úrskurður var kveðinn upp um töku bús hans til gjaldþrotaskipta, og þeim, sem síðar eignast kröfur á búið með lögmætum hætti.

2. Endurgreiðslukrafa vegna greiðslu á skuldbindingu, sem hvíldi á þrotamanni, telst stofnuð við upphaf þeirrar skuldbindingar.

■ **31. gr.** 1. Allar lögmætar kröfur, sem lánardrottnar hafa á hendur þrotamanni og fullnægja á af eignum búsins, skal meta til peningaverðs, og sé miðað við, hve miklu það varði lánardrottna að fá kröfurnar greiddar.

2. Allar kröfur á hendur þrotamanni, sem búinu ber að greiða, eru í gjalddaga fallnar, þegar upp er kveðinn úrskurður skv. 19. gr., og getur búið greitt þær þegar í stað án tillits til þess gjalddaga, sem áður var.

3. Kröfum í erlendum gjaldeyri skal breyta í kröfur í íslenskum krónum samkvæmt gengi á þeim degi, þegar lánardrottinn fékk vitneskju um, að hann gæti fengið greiðsluna.

■ **32. gr.** 1. Hver sá, er skuldar þrotabúi, getur dregið frá það, er hann á hjá því, hvernig sem skuld og gagnkröfu er farið. Þó þarf lánardrottinn eða sá, sem hann erfði kröfuna eftir, að hafa eignast hana áður en 3 mánuðir voru til frestdags. Ekki verður krafa heldur notuð til skuldajafnaðar, ef lánardrottinn, þegar hann eignaðist hana, sá eða mátti sjá, að þrotamaður átti ekki fyrir skuldum, eða hann fékk kröfuna til að skuldajafna.

2. Ekki má framselja viðskiptabréf búsins, áður en innköllunarfrestur er liðinn og ekki síðar, ef mótkröfu er lýst þannig, að fyrirgert sé með því gagnkröfurétti. Sé þetta gert, skal búið greiða bætur og fer um rétt eigenda þeirrar bótakröfu eftir 82. gr. 3. tölulið laga nr. 3/1878, sbr. 2. gr. laga nr. 32/1974.

3. Kröfur þær, sem taldar eru í 86. gr. laga nr. 3/1878, sbr. 6. gr. laga nr. 32/1974, verða ekki notaðar til skuldajafnaðar gagnvart þrotabúi, nema eignir búsins nægi til að greiða þær, þegar að úthlutun kemur.

■ **33. gr.** Skuldajafna má skilyrtri kröfu við kröfu, sem búið á, ef skilyrðið er uppfyllt. Ef svo er ekki og krafa búsins er greidd, en skilyrðið síðar uppfyllt, skal

greiða kröfuna á búið eftir 82. gr. 3. tölulið laga nr. 3/1878, sbr. 2. gr. laga nr. 32/1974. Ef óvíst er, þegar úthlutun fer fram, hvort skilyrðið verður uppfyllt, skal taka frá fé til greiðslu kröfunnar, sbr. 124. gr.

■ **34. gr.** Ef hluti kröfu er greiddur úr búi vegna veðs eða annarra tryggingarréttinda, skal reikna hlutfallstölu þá, sem greidd er við úthlutun, af afgangi kröfunnar en ekki heildarupphæð hennar.

■ **35. gr.** 1. Ef fleiri en þrotamaður ábyrgjast kröfu og sú ábyrgð er óskipt (solidarisk), skal reikna hlutfallstölu þá, sem greidd er við úthlutun, af heildarupphæð kröfunnar, þó að

a. annar skuldari hafi greitt hluta kröfunnar og hann hafi mátt endurkrefja þrotamann,

b. hluti kröfunnar hafi verið greiddur úr búi annars skuldara,

c. annar skuldari hafi greitt hluta kröfunnar á síðustu 3 mánuðum fyrir frestdag.

2. Ef annar skuldari hefur þegar fengið endurgreiðslu frá þrotamanni vegna greiðslu hins fyrrnefnda á hluta kröfunnar, og þrotabúið riftar ekki þeirri endurgreiðslu, skal þó reikna hlutfallstöluna, sem greidd er við úthlutun, af afgangi kröfunnar.

■ **36. gr.** Kröfuhafa, er fengið hefur greiðslur frá fleirum en þrotabúinu, skal ekki greiða meira samtals en kröfu hans með vöxtum og málskostnaði. Ef greiðsla, sem hann átti að fá úr þrotabúinu, myndi leiða til, að hann fengi hærri greiðslu, skal skiptaréttur skipta mismuninum milli samskuldara kröfunnar eftir réttarsambandi þeirra. Sé samskuldari þrotabú, er ekki um frekari kröfu í það að ræða.

■ **37. gr.** Ef lýst er kröfu í bú (aðalkröfu) og einnig endurgreiðslukröfu vegna sömu aðalkröfu, skal reikna hlutfallstöluna, sem greidd er við úthlutun, af samanlögðum fjárhæðum þessara krafna. Upp í endurgreiðslukröfuna skal það aðeins greitt, sem er umfram fjárhæð aðalkröfunnar. Ef fleiri en einn gera réttar endurgreiðslukröfur, skal skipta fé milli þeirra eftir reglu 36. gr.

■ **38. gr.** 1. Ef kröfu (aðalkröfu) er lýst í bú og endurgreiðslukrafa samskuldara er tryggð með veði eða öðrum tryggingarréttindum í eignum þrotamanns, skal lækka þá fjárhæð, sem samskuldari getur krafið á grundvelli tryggingarréttarins, um þá upphæð, sem kemur upp í aðalkröfuna vegna þeirrar upphæðar sem tryggingarrétturinn er fyrir.

2. Beita skal reglum 1. mgr., ef samskuldari getur fengið greiðslu með skuldajöfnuði.

■ **39. gr.** 1. Samskuldari, sem á endurkröfurétt á þrotamann og hefur greitt skuld þeirra á síðustu 3 mánuðum fyrir frestdag, á sama rétt til greiðslu úr þrotabúinu og lánardrottinn þeirra hefði átt, ef hann hefði ekki fengið þessa greiðslu frá samskuldaranum. Samskuldarinn á þó ekki kröfu til að fá hærri fjárhæð úr þrotabúinu en hann hefði getað krafið þrotamann um, ef ekki hefði til gjaldþrotsins komið.

2. Ef fleiri samskuldarar en einn hafa greitt skuldina, skal því fé, sem þeir fá úr þrotabúi, skipt á milli þeirra eftir reglum 36. gr.

■ **40. gr.** Beita skal reglum 35.—39. gr. er krafa á búið er tryggð með veði eða öðrum tryggingarréttindum í eignum þriðja manns.

VII. kafli. Gagnkvæmir samningar.

■ **41. gr.** Ákvæðum í þessum kafla skal ekki beita, ef annað leiðir af öðrum lagaákvæðum eða af eðli réttarsambandsins.

■ **42. gr.** Ef þrotamaður hefur gert gagnkvæman samning fyrir upphaf skipta, en ekki innt sína greiðslu af hendi, þá getur viðsemjandi hans haldið sinni greiðslu eða, sé greiðslan farin frá honum, varnað því, að hún sé afhent búinu, uns nægileg trygging er sett fyrir greiðslu frá búinu á gjalddaga. Þetta gildir, þó að kominn sé gjalddagi greiðslu viðsemjandans.

■ **43. gr.** 1. Búið getur tekið við réttindum og skyldum þrotamanns eftir gagnkvæmum samningi.

2. Viðsemjandinn getur krafist þess, að búið taki afstöðu til þess innan hæfilegs frests, hvort það noti rétt sinn skv. 1. mgr. Í samningnum má kveða á um lengd þessa frests.

3. Ef samningurinn mælir fyrir um greiðslur úr búinu smátt og smátt, á viðsemjandi rétt til að fá greiðslu, sem búið skyldi inna af hendi síðar en við upphaf skiptanna, greidda sem forgangskröfu eftir 82. gr. 3. tölulið laga nr. 3/1878, sbr. 2. gr. laga nr. 32/1974.

■ **44. gr.** 1. Ef sá tími er kominn, er viðsemjandinn má greiða, og búið notar rétt sinn skv. 43. gr. 1. mgr., skal búið að kröfu viðsemjanda inna sínar greiðslur af hendi eða setja tryggingu, ef það á rétt á greiðslufresti. Sama rétt á viðsemjandinn, ef hann hefur greitt og gæti fengið greiðslunni skilað, ef búið hefði ekki notað rétt sinn skv. 43. gr. 1. mgr.

2. Ef samningurinn mælir fyrir um greiðslur smátt og smátt af beggja hálfu, skal trygging, sem búið setur, jafnan vera fyrir elstu kröfum á það, þeirra sem til urðu eftir upphaf skipta.

3. Skiptaréttur getur vikið frá ákvæðum 1. og 2. mgr., ef talið er, að sanngjarnt sé vegna hagsmuna viðsemjandans. Einnig getur skiptaréttur fellt úr gildi eða breytt samningsákvæðum um tryggingar, ef talið er, að þau séu ósanngjörn í garð þrotabúsins.

■ **45. gr.** 1. Ef búið notar ekki rétt sinn skv. 43. gr. 1. mgr. eða setji það ekki tryggingu skv. 44. gr., getur viðsemjandinn rift samningnum.

2. Hið sama er, er rifta hefði mátt, ef ekki hefði komið til gjaldþrotaskiptanna.

3. Ef viðsemjandinn hefur greitt að nokkru eða öllu, getur hann rift og krafist skila þess, er hann hefur greitt, ef reglur um samninga eins og þann, sem um er að ræða, heimila slíkt.

■ **46. gr.** Ef búið notar ekki rétt sinn skv. 43. gr. 1. mgr., getur viðsemjandinn krafið það um bætur, sbr. þó 48. gr.

■ **47. gr.** Ef búið notar ekki rétt sinn skv. 43. gr. 1. mgr., en því barst greiðsla frá viðsemjandanum eftir upphaf skiptanna, skal það skila henni.

■ **48. gr.** 1. Búið getur sagt upp samningi um leigu eða annað varanlegt réttarsamband með venjulegum eða sanngjörnum fresti. Þetta gildir, þó að þrotamaður hafi samið um lengri frest eða að réttarsambandið skuli vera óuppsegjanlegt, nema samningi um lengri frest hafi verið þinglýst eða hann skráður hjá opinberum aðila með hliðstæðum hætti.

2. Viðsemjandinn getur einnig gagnvart búinu sagt samningnum upp með venjulegum eða sanngjörnum

fresti, nema þrotamaður hafi mátt framselja sinn rétt.

3. Þegar sérstaklega stendur á, má úrskurða í skiptarétti, að sá, sem notar uppsagnarrétt skv. 1. eða 2. mgr., skuli greiða hinum aðilanum bætur fyrir tjón vegna hins stytta uppsagnarfrests. Krafan í þrotabúið er almenn krafa.

■ **49. gr.** Ef þrotamaður hefur tekið fasteign á leigu til atvinnurekstrar síns og geti búið ekki strax gefið yfirlýsingu skv. 43. gr. 1. mgr., á viðsemjandinn rétt á að fá leigu frá upphafi skipta og þar til yfirlýsingin er gefin greidda skv. 82. gr. 3. tölulið laga nr. 3/1878, sbr. 2. gr. laga nr. 32/1974.

■ **50. gr.** 1. Án tafar skal ákveða, hvort búið taki við réttindum og skyldum skv. vinnusamningum við starfsmenn við atvinnurekstur þrotamanns.

2. Jafnan má krefja búið um laun frá upphafi skiptanna og þar til gefin er yfirlýsing skv. 1. mgr. eftir 82. gr. 3. tölulið laga nr. 3/1878, sbr. 2. gr. laga nr. 32/1974.

3. Ef gjaldþrotaskiptin leiða til breyttra aðstæðna og brýnir hagsmunir launþega krefjast þess, getur hann rift vinnusamningi án tillits til annarra ákvæða í þessari grein.

VIII. kafli. Riftun ráðstafana þrotamanns o. fl.

■ **51. gr.** 1. Krefjast má riftunar gjafagernings, ef gjöfin var afhent á síðustu 6 mánuðum fyrir frestdag.

2. Krefjast má riftunar gjafagernings, ef gjöfin var afhent 6—12 mánuðum fyrir frestdag, nema leitt sé í ljós, að þrotamaður var þá gjaldfær og var það þrátt fyrir afhendinguna. Þetta gildir og um gjafir til nákominna, ef gjöfin var afhent 6—24 mánuðum fyrir frestdag.

3. Ekki verður krafist riftunar venjulegra tækifærisgjafa eða svipaðra gjafa eða styrkveitinga, ef gerningar þessir voru ekki kostnaðarsamari en svaraði til aðstöðu þrotamanns.

■ **52. gr.** 1. Ef þrotamaður hefur afsalað sér arfi á síðustu 6 mánuðum fyrir frestdag, má krefjast riftunar þeirrar ráðstöfunar. Hafi arfsúthlutun farið fram, skal kröfu beint að þeim, sem vegna arfsafsalsins hefur fengið arf eða aukinn arf.

2. Krefjast má riftunar á arfsafsali, sem fram fór 6—24 mánuðum fyrir upphaf skipta, nema leitt sé í ljós, að þrotamaður var þá gjaldfær og var það þrátt fyrir arfsafsalið.

■ **53. gr.** 1. Krefjast má riftunar á greiðslum á síðustu 6 mánuðum fyrir frestdag frá þrotamanni til nákominna á launum, annarri þóknun fyrir vinnu og/eða eftirlaunum, ef greiðslan er bersýnilega hærri en sanngjarnt var miðað við vinnuna, tekjur af atvinnurekstrinum og önnur atvik. Aðeins verður rift að því leyti, sem greiðslan er hærri en sanngjarnt var.

2. Sama gildir um greiðslu 6—24 mánuðum fyrir frestdag, nema leitt sé í ljós, að þrotamaður var þá gjaldfær og var það þrátt fyrir greiðsluna.

■ **54. gr.** 1. Krefjast má riftunar á greiðslu skuldar á síðustu 6 mánuðum fyrir frestdag, ef greitt var með óvenjulegum greiðslueyri, fyrr en eðlilegt var eða greidd var fjárhæð, sem úrslitum réð um gjaldfærni þrotamanns, nema greiðslan hafi virst venjuleg eftir atvikum.

2. Krefjast má riftunar slíkrar greiðslu til nákominna á síðustu 2 árum fyrir frestdag, nema leitt sé í ljós, að þrotamaður var þá gjaldfær og var það þrátt fyrir greiðsluna.

■ **55. gr.** Ef þrotamaður hefur greitt víxil eða tékka, verður ekki rift gagnvart þeim, sem varð að taka við greiðslu, ef hann vildi halda víxil- eða tékkarétti á hendur öðrum. Þó má rifta, ef búið sannar að ekki var unnt að fá greiðslu hjá þeim. Hins vegar ber þeim að greiða fjárhæðina, sem að lokum hefði beðið tjón, ef þrotamaður hefði ekki greitt, enda hefðu verið skilyrði til að rifta, ef þrotamaður hefði greitt honum.

■ **56. gr.** Ákvæði um riftun greiðslu gilda einnig um skuldajöfnuð, ef ekki má lýsa honum skv. 32. gr.

■ **57. gr.** 1. Krefjast má riftunar á veðrétti eða öðrum tryggingarréttindum, sem kröfuhafinn fékk á síðustu 6 mánuðum fyrir frestdag, en ekki um leið og til skuldarinnar var stofnað. Hið sama er, ef slíkum réttindum er ekki þinglýst eða þau eru ekki á annan hátt tryggð gegn réttargerðum án ástæðulausrar tafar eftir að skuldin stofnaðist og ekki fyrr en á síðustu 3 mánuðum fyrir frestdag.

2. Sé veð sett til hagsbóta aðila nákomnum þrotamanni, má rifta, ef þinglýsing eða önnur tryggingarráðstöfun er gerð með þeim hætti, sem segir í 1. mgr., á síðustu 2 árum fyrir frestdag, nema leitt sé í ljós, að þrotamaður var þá gjaldfær og var það þrátt fyrir stofnun tryggingarréttindanna.

■ **58. gr.** 1. Fullnustugerð fógeta í eignum þrotamanns á síðustu 6 mánuðum fyrir frestdag bindur búið á engan hátt, og ekki heldur, þótt rétturinn hafi verið framseldur þriðjamanni.

2. Sama gildir um fullnustugerð á síðustu 2 árum fyrir frestdag, sem gerð var að kröfu aðila, sem er nákominn þrotamanni, nema gerðarbeiðandi leiði í ljós með málssókn, að þrotamaður var þá gjaldfær og var það þrátt fyrir fullnustugerðina.

3. Ekki skal beita ákvæðum 1. og 2. mgr. um fullnustugerð til innheimtu á lífeyri til maka eða fyrrverandi maka eða á barnsmeðlagi nema annað leiði til sérstöðu, sem er óhæfileg eftir atvikum.

■ **59. gr.** 1. Krefjast má riftunar á greiðslu skuldar, ef greitt er eftir frestdag, nema reglur um skuldaröð leiði til að skuldin fengist greidd eða nauðsynlegt hafi verið að greiða til að komast hjá tjóni eða sá, sem greiðslu naut, hafi hvorki vitað né mátt vita, að óskað hafði verið greiðslustöðvunar eða fram var komin krafa um gjaldþrotaskipti eða nauðasamninga.

2. Krefjast má riftunar annarra ráðstafana, sem gerðar eru eftir frestdag, nema ráðstöfunin hafi verið nauðsynleg vegna framhalds á starfsemi þrotamanns, eðlilegs tillits til sameiginlegra hagsmuna kröfuhafanna eða til að fullnægja daglegum þörfum. Ekki verður rift gagnvart þeim, sem mátti líta svo á, að ráðstöfunin væri nauðsynleg samkvæmt framansögðu eða hvorki vissi né mátti vita um ósk um greiðslustöðvun eða kröfu um gjaldþrotaskipti eða nauðasamninga.

3. Ef sá sem er skuldara til aðstoðar skv. 7. gr., hefur samþykkt greiðsluna eða ráðstöfunina, verður ekki rift nema samþykkið hafi augsýnilega verið gefið án heimildar.

■ **60. gr.** Ef það er skilyrði riftunar, að ráðstöfun eða fullnustugerð fari fram á tilteknum tíma, telst það

skilyrði uppfyllt, ef þinglýsing eða önnur tryggingarráðstöfun, sem nauðsynleg er til að betri réttur fáist ekki með réttargerð, fer fram á hinum tiltekna tíma.

■ **61. gr.** Krefjast má riftunar ráðstafana, sem á ótilhlýðilegan hátt eru kröfuhafa til hagsbóta á kostnað annarra eða sem leiða til þess, að eignir þrotamanns verða ekki til reiðu til fullnustu kröfuhöfum, eða sem leiða til skuldaaukningar þeim til tjóns, ef þrotamaður var ógjaldfær eða varð það vegna ráðstöfunarinnar og ef sá, sem hafði hag af ráðstöfuninni, vissi eða mátti vita um ógjaldfærni skuldara og þær aðstæður, sem leiddu til þess, að ráðstöfunin var ótilhlýðileg.

■ **62. gr.** 1. Ef riftun fer fram skv. 51.—58. gr. á ráðstöfun eða á réttargerð, skal sá, er hag hafði af ráðstöfuninni eða réttargerðinni, greiða búinu fé, sem svarar til þess, er greiðsla búsins hefur orðið honum að notum, þó ekki hærri fjárhæð en nemur tjóni búsins. Hafi hann fengið peninga greidda eða hafi greiðsla búsins verið seld og greidd í peningum, skiptir notkun peninganna engu um kröfu búsins. Ef ljóst er, að viðsemjanda var kunnugt um riftanleika ráðstöfunar, skal þó dæma hann til greiðslu tjónbóta.

2. Hagnað, sem fæst, eftir að riftunarmál er höfðað, skal greiða búinu.

■ **63. gr.** Ef riftun fer fram skv. 59. gr. eða 61. gr., skal sá, er hag hafði af ráðstöfuninni, greiða bætur eftir almennum reglum.

■ **64. gr.** Ef annar hvor aðila krefst þess, skal skila greiðslum í þeim mæli, sem þær eru enn til, enda verði það gert án óhæfilegrar rýrnunar verðmæta. Jafna skal greiðslur eftir því sem þarf með peningagreiðslu.

■ **65. gr.** Ef sérstaklega stendur á, má lækka eða fella niður kröfu á þann, sem hag hafði af ráðstöfun eða réttargerð, ef greiðsla kröfunnar væri svo miklum erfiðleikum bundin, að ósanngjarnt má teljast, og önnur atvik leiða til hins sama.

■ **66. gr.** 1. Ef sá, sem fékk verðmæti, hefur framselt þau þriðjamanni, á búið kröfu á þriðjamann eftir reglum 62.— 65. gr., ef hann vissi eða mátti vita um þær aðstæður, sem leiða til kröfu um riftun.

2. Ef þriðjimaður var nákominn þrotamanni, á búið kröfu á hann í þeim mæli, sem segir í 62. gr., sbr. 64. og 65. gr., þó að hann hafi verið í góðri trú.

■ **67. gr.** 1. Ef þriðjimaður hefur sett tryggingu eða gengið í ábyrgð fyrir skuldum þrotamanns, en losnað frá skuldbindingu sinni vegna riftanlegrar greiðslu eða réttargerðar, á búið kröfu á þriðjamann eftir reglunum í 62. og 63. gr., sbr. 65. gr., ef þriðjimaður vissi eða mátti vita um aðstæðurnar, sem leiða til kröfu um riftun, þegar hann losnaði frá skuldbindingu sinni. Búið getur krafist veðtryggingar á ný, ef unnt er að setja hana.

2. Ef þriðjimaður er nákominn þrotamanni, á búið kröfu á hann skv. 62. gr., sbr. 65. gr., þó að hann hafi verið í góðri trú.

3. Ákvæði 1. og 2. mgr. koma ekki í veg fyrir riftun gagnvart þriðjamanni eftir 54. gr. 2. mgr., 57. gr. 2. mgr., 59. gr. eða 61. gr.

■ **68. gr.** 1. Ef höfða þarf dómsmál til að koma fram riftun, skal það gert áður en liðnir eru 6 mánuðir frá því að sá, sem með skipti fer, átti þess kost að gera riftunarkröfuna.

2. Þessi frestur gildir ekki um mótmæli gegn kröfum sem lýst er í búið.

IX. kafli. Fullnusta sérstakra réttinda.

■ **69. gr.** Eignir þriðjamanns, sem komast í vörslur búsins, skal afhenda honum. Öðrum rétthöfum skal með sama hætti afhenda eignir, sem ekki verða dregnar undir skiptin. Eftir því sem við verður komið, skal sá, sem með skiptin fer, kanna réttindi annarra í eignum í búinu og tilkynna þeim skiptin.

■ **70. gr.** 1. Ef hlutur, sem var í vörslum búsins, er seldur eftir lok kröfulýsingarfrests, á sá, sem rétt átti til hlutarins, en lýsti honum ekki áður en salan fór fram, enga kröfu á kaupanda, sem keypti í góðri trú.

2. Sá, sem rétt átti til hlutarins, getur aðeins krafið búið um þá fjárhæð, sem til þess var greidd, nema sá, sem með skiptin fer, hafi vitað eða mátt vita um rétt þriðjamanns eða selt hafi verið á ótilhlýðilegan hátt. Krafan skal greidd eftir 82. gr. 3. tölulið laga nr. 3/1878, sbr. 2. gr. laga nr. 32/1974.

■ **71. gr.** Selja má hlut í vörslum búsins, ef réttur til hans er óviss eða ef eigandi hlutarins sinnir ekki innan eðlilegs tíma áskorun um að hirða hann eða ef búið hefur ekki þrátt fyrir nægilegar tilraunir komist í samband við eigandann. Þó má ekki selja, ef búið getur haldið áfram að annast hlutinn án verulegs kostnaðar eða óþæginda. Ef hlutnum eru búnar bráðar skemmdir, skal selja hann. Sé sala ógerleg, má fleygja hlutnum. Áður en selt er eða fleygt, skal af hálfu búsins tilkynna það þeim, sem kunna að eiga rétt til hlutarins, ef það er unnt.

■ **72. gr.** Komi fram eða sé það viðurkennt af búinu, að það átti ekki rétt til hins selda hlutar, á sá, sem réttinn átti, heimtingu á að fá greidda úr búinu þá fjárhæð, sem í það rann vegna sölunnar. Krafan skal greidd eftir 82. gr. 3. tölulið laga nr. 3/1878, sbr. 2. gr. laga nr. 32/1974.

■ **73. gr.** 1. Meðan á gjaldþrotaskiptum stendur, verða eignir þrotamanns ekki seldar á nauðungaruppboði nema eftir kröfu búsins eða með samþykki þess.

2. Ef eign þrotamanns er seld á nauðungaruppboði andstætt ákvæði 1. mgr., fer um rétt uppboðskaupanda eftir 23. gr. Falli réttur hans niður, skal, ef þarf, kveða upp um það úrskurð í uppboðsrétti.

■ **74. gr.** 1. Ef búið hefur ekki krafist nauðungaruppboðs innan 6 mánaða frá upphafi skipta, getur veðhafi krafist þess, að búið láti uppboðið fara fram þegar í stað, enda væri krafa hans komin í gjalddaga án tillits til ákvæðis 31. gr. 2. mgr.

2. Á nauðungaruppboði getur búið krafist þess, að tekið sé framkomnu boði, ef telja má, að hluti söluverðsins renni til búsins.

■ **75. gr.** Nauðungaruppboð vegna gjaldþrotaskipta fara eftir lögum nr. 57/1949.

■ **76. gr.** 1. Ef fullnustugerð stendur þrátt fyrir ákvæði 58. gr., skal beita reglum 74. gr.

2. Þegar fullnustugerð hefur farið fram í kröfu, getur búið innheimt hana.

■ **77. gr.** Áður en sala á nauðungaruppboði fer fram skv. 24. gr., 2. eða 3. mgr., skal beina greiðsluáskorun til búsins, og er búinu heimilt að láta meta veðið.

X. kafli. Skuldaröðin.

■ **78. gr.** Um gjaldþrotaskipti gilda ákvæði 8. kapítula

skiptalaga nr. 3/1878, sbr. lög nr. 32/1974.

XI. kafli. Staða þrotamanns.

■ **79. gr.** Þrotamanni ber að veita skiptarétti og öðrum, sem með skipti fara, upplýsingar, sem þeir krefjast vegna meðferðar búsins. Honum ber, ef krafist er, að mæta í skiptarétti og vera við uppskrift á eignum búsins.

■ **80. gr.** Ekki má þrotamaður fara úr landi án leyfis skiptaráðanda.

■ **81. gr.** Ef þrotamaður hyggst skipta um heimili eða dvalarstað, skal hann tilkynna það skiptaráðanda með hæfilegum fyrirvara. Er skiptaráðanda heimilt að banna þrotamanni bústaðaskiptin, ef nauðsyn krefur vegna búskiptanna. Af sömu ástæðu er skiptaráðanda heimilt að banna þrotamanni á tilteknum tíma brottför úr lögsagnarumdæminu. Þrotamaður getur krafist um þessi atriði úrskurðar, sem kæra má til Hæstaréttar.

■ **82. gr.** 1. Að kröfu skiptaráðanda er lögreglumönnum skylt að sækja þrotamann og færa hann á fund skiptaráðanda eða annarra, sem með skiptin fara, meðan á þeim stendur. Lögreglumönnum er einnig skylt að kröfu skiptaráðanda að ljá atbeina sinn til að halda uppi banni hans, sem sett er skv. 80. gr. og 81. gr. Lögreglumönnum er heimilt að beita valdi, ef með þarf, við framkvæmd þessara skyldustarfa.

2. Skiptaráðandi getur án kröfu eða eftir kröfu lánardrottins eða þess, sem krefst eignar úr búinu eða úr vörslum skuldara, kveðið svo á í úrskurði, að þrotamaður skuli sæta sekt í ríkissjóð fyrir brot á 79., 80., 81. eða 84. gr. Í úrskurði má ákveða varðhald sem vararefsingu.

■ **83. gr.** Þrotamanni er heimilt að vera á skiptafundum í búi sínu.

■ **84. gr.** Reglur fyrri greina þessa kafla um þrotamann gilda um stjórnarmenn, endurskoðendur, framkvæmdastjóra og deildarstjóra félaga og stofnana svo og um menn, sem áður gegndu störfum þeirra. Skiptaráðandi getur ákveðið, að þeim skuli beita um þá, sem eru nákomnir félagi eða stofnun.

■ **85. gr.** Heimilt er skiptaráðanda að veita þrotamanni ókeypis afnot húsgagna, húsnæðis, jarðnæðis, búsmuna og búsmala, ef ætla má, að þrotamanni eða fjölskyldu hans sé örðugt án þess að vera í bili. Einnig má veita þrotamanni styrk af fé búsins, sér og sínum til framfæris, ef ætla má, að yfir honum vofi neyð. Styrk og afnot eigna búsins má ekki veita lengur en eitt ár, nema skiptafundur leyfi, og þó aldrei eftir skiptalok.

XII. kafli. Upphafsráðstafanir.

■ **86. gr.** Þegar kveðinn hefur verið upp gjaldþrotaúrskurður, skal þrotamaður tafarlaust sviptur umráðum yfir öllu því, sem talið verður til eigna hans. Skiptaráðandi tekur ákvörðun um ráðningu bústjóra til bráðabirgða, eftir að hafa ráðfært sig við þá kröfuhafa, sem þegar næst til. Álíti hann ekki nauðsynlegt að ráða bústjóra til bráðabirgða, t. d. vegna þess, að búið er lítið eða litlar líkur á, að eignir þess hrökkvi fyrir kostnaði, tekur hann sjálfur að sér bráðabirgðabústjórn.

■ **87. gr.** 1. Skiptaráðandi skal tafarlaust auglýsa gjaldþrotaskiptin, sbr. 19. gr. 3. mgr. Þar skal og boðað til skiptafundar, sem haldinn skal á tilteknum stað og stundu innan mánaðar frá lokum kröfulýsingarfrests.

2. Þegar skal senda afrit auglýsingarinnar í ábyrgðarbréfi eða á annan tryggilegan hátt þeim kröfuhöfum, sem um er vitað eða upplýsingar fást um, meðan frestur er til kröfulýsingar.

3. Ef skráð félag eða stofnun er tekið til gjaldþrotaskipta, skal tilkynna það skráningarmanni.

■ **88. gr.** 1. Skiptaráðandi eða bústjóri, sem ráðinn er skv. 86. gr., tekur strax í sínar vörslur bókhaldsgögn þrotamanns og gerir nauðsynlegar ráðstafanir til að koma í veg fyrir, að hann fari með eignir sínar á óheimilan hátt og ráðstafi þeim.

2. Skiptaráðandi ákveður, hvort búið skuli halda áfram um sinn atvinnurekstri þrotamanns. Skiptaráðandi gerir mikilvægar ráðstafanir varðandi búið, sem ekki þola bið, m. a. getur hann ráðið þrotamann til starfa við búið til bráðabirgða gegn þóknun fyrir þá vinnu, sem þrotamanni er óskylt að sinna. Ákvarðanir þessar skulu teknar að höfðu samráði við bústjóra, ef hann hefur verið ráðinn skv. 86. gr.

3. Skiptaráðandi eða bústjóri, sem ráðinn er skv. 86. gr., skal taka til nánari athugunar gögn þau, sem fram eru komin, og afla viðbótargagna, ef þurfa þykir. Skal aflað upplýsinga um eignir og skuldir þrotamanns, fjárreiður hans fyrir gjaldþrotið og hvort líkur séu til, að um refsivert athæfi sé að ræða í sambandi við það.

4. Telji skiptaráðandi, að þrotamaður eða aðrir kunni að hafa gerst sekir um refsivert athæfi, skal hann tilkynna það ríkissaksóknara, sem kveður á um rannsókn málsins. Sú rannsókn skal fara fram að hætti opinberra mála.

5. Skiptaráðandi eða bústjóri, sem ráðinn er skv. 86. gr., skal skýra skiptafundi, sem haldinn er skv. 86. gr., frá meðferð búsins og niðurstöðum könnunar skv. 3. mgr.

XIII. kafli. Bústjórn.

■ **89. gr.** Meðferð eigna búsins skal falin skiptastjórum, einum eða fleiri, nema skiptaráðandi telji þess ekki þörf vegna þess, að búið er lítið, eða af öðrum sérstökum ástæðum, sbr. og 86. gr. um bústjóra til bráðabirgða og 94. gr. um aðstoðarmann skiptaráðanda.

■ **90. gr.** 1. Á fyrsta skiptafundi eftir lok kröfulýsingarfrests, sbr. 87. gr., skal skiptaráðandi bera fram tillögu um tiltekinn skiptastjóra og skal greiða um hana atkvæði eftir kröfufjárhæðum. Skiptaráðandi úrskurðar hvaða kröfum atkvæðisréttur fylgi. Ef meirihluti greiddra atkvæða, sem jafnframt er að minnsta kosti þriðjungur atkvæða, er fram gat komið, hafnar tillögu skiptaráðanda, er hún fallin, en ella samþykkt. Ef tillagan er felld, skal gefa fundarmönnum kost á að gera tillögur. Fái tillaga meirihluta allra atkvæða á fundinum og meira en þriðjung atkvæða sem fram geta komið, er það gild kosning. Ella getur skiptaráðandi ákveðið, að aftur skuli kosið á þessum eða síðari skiptafundi, eða ákveðið að fara sjálfur með búið. Ef ekki fást lögmæt úrslit skv. framansögðu í enn einni atkvæðagreiðslu, getur skiptaráðandi skipað skiptastjóra.

2. Skiptafundur getur ákveðið, að skiptastjórar skuli vera tveir eða fleiri. Skiptaráðandi mælir fyrir um tilhögun atkvæðagreiðslna í því sambandi.

3. Ef sérstakar ástæður eru til að dómi skiptaráðanda, getur hann ógilt kosningu skiptastjóra eftir 1. eða 2. mgr. eða vikið honum frá síðar. Gefa skal þá kröfu-

höfum kost á að kjósa á ný, og skal, ef með þarf, kjósa allt að þrisvar, sbr. 1. mgr.

■ **91. gr.** 1. Skiptastjóri skal gæta hagsmuna búsins, vera umboðsmaður þess gagnvart öðrum og fyrir dómstólum og gera svo fljótt sem verða má ráðstafanir varðandi meðferð þess. Í því skyni skal hann gera ráðstafanir til að allar eignir þrotamanns komi fram og séu afhentar búinu eins og lög mæla, að eignirnar séu tryggilega varðveittar og að þeim sé ráðstafað á sem hagkvæmastan hátt. Þá skal skiptastjóri stjórna atvinnurekstri búsins, ef einhver er. Hann skal innheimta kröfur búsins á aðra. Þar sem því verður við komið og máli skiptir skal hann ávaxta í banka eða sparisjóði peninga búsins því til hags. Þá skal skiptastjóri afla þeirra upplýsinga, sem þarf til að afstaða verði tekin til krafna í búið og krafna þess á aðra.

2. Ef kröfuhafanefnd er kosin, sbr. 92. gr., skal skiptastjóri skýra henni frá mikilvægum ráðstöfunum, sem búið varða.

3. Telji skiptastjóri, að þrotamaður eða aðrir kunni að hafa gerst sekir um refsivert athæfi, skal hann tilkynna það ríkissaksóknara, sem kveður á um rannsókn málsins. Sú rannsókn skal fara fram að hætti opinberra mála.

■ **92. gr.** 1. Ef fram kemur um það krafa frá þeim, sem eiga a. m. k. fimmtung krafna, er atkvæðisréttur fylgir á skiptafundum, skal stofnuð kröfuhafanefnd.

2. Í nefndinni skulu eigi vera fleiri en þrír menn. Þeir skulu kosnir á skiptafundi á þann hátt, sem skiptaráðandi ákveður. Skal hann stefna að því, að þeir séu fulltrúar sem flestra kröfuhafa. Ef tiltekinn maður fær meira en helming greiddra atkvæða á fundinum, er hann þó kjörinn.

3. Skiptafundur getur hvenær sem er ákveðið, að kröfuhafanefndin skuli hætta störfum.

■ **93. gr.** 1. Innan mánaðar eftir skiptafund skv. 87. gr. skal skiptastjóri semja yfirlit um hag búsins. Ef skiptaráðandi telur ástæðu til, skal skiptastjóri innan sama frests semja skýrslu um helstu orsakir gjaldþrotsins og gera tillögur um, hvort freista skuli riftunar eftir VIII. kafla. Ef skiptaráðandi telur greinargerðir skiptastjóra ófullnægjandi, getur hann veitt stuttan viðbótarfrest til úrbóta.

2. Skiptastjóri skal innan frests, sem skiptaráðandi ákveður, gera eða láta gera uppgjör um hag búsins byggt á þeim gögnum, sem fyrir liggja. Ef ástæða er til, getur skiptaráðandi mælt fyrir um sérstaka athugun á bókhaldi þrotamanns eða færslu þess.

3. Gögn, sem samin eru skv. þessari grein, skulu lögð fram til sýnis í skrifstofu skiptaráðanda.

■ **94. gr.** 1. Ef skiptaráðandi telur þess ekki þörf, að skiptastjóri fari með bú, sbr. 89. gr., skal hann gera það sjálfur, en tekið getur hann sér aðstoðarmann.

2. Aðstoðarmaður má eftir nánari ákvörðun skiptaráðanda og undir eftirliti hans framkvæma það, sem ella er í verkahring skiptastjóra.

3. Ef kröfuhafanefnd starfar, skal gefa henni upplýsingar um störf skiptaráðanda og aðstoðarmanns hans.

■ **95. gr.** Skiptaráðandi ákveður, hvort bústjóri til bráðabirgða, skiptastjóri og aðstoðarmaður skiptaráðanda skuli setja tryggingu vegna starfa sinna við meðferð búsins, og hve há hún skuli vera.

XIV. kafli. Skiptafundir.

■ **96. gr.** 1. Skiptaráðandi getur boðað til skiptafunda, þegar hann telur þess þörf. Hann skal boða skiptafund, ef skiptastjóri eða maður í kröfuhafanefnd krefst þess.

2. Fundarboð skal birta í Lögbirtingablaði og tilgreina fundartíma, fundarstað og dagskrá í aðalatriðum. Sérstök tilkynning skal send í ábyrgðarbréfi eða á annan tryggilegan hátt til þeirra, sem verulegra hagsmuna hafa að gæta.

3. Skiptaráðandi stjórnar skiptafundum.

4. Skiptafundir hafa ákvörðunarvald um málefni þrotabús innan þeirra marka, sem lög ákveða, sbr. 105. gr.

■ **97. gr.** 1. Atkvæðisréttur á skiptafundum fer eftir fjárhæð krafna nema annað segi í lögum. Atkvæði má greiða eftir umboði.

2. Ályktanir skiptafundar eru bindandi, ef hann sækja fulltrúar þriðjungs kröfuhafa, talið eftir kröfufjárhæðum.

3. Ef fundur er ekki ályktunarfær skv. 2. mgr. og boði skiptaráðandi ekki annan fund, skal skiptastjóri ráða málefni til lykta, eða skiptaráðandi, ef skiptastjóri fer ekki með búið.

■ **98. gr.** 1. Ef skiptaráðandi telur ljóst, að krafa fáist að fullu greidd eða að engu greidd, hvernig sem atkvæðagreiðsla fer á skiptafundi, skal eigandi kröfunnar ekki eiga atkvæðisrétt á fundinum á grundvelli hennar.

2. Kröfuhafi á atkvæðisrétt á skiptafundi á grundvelli hluta kröfu, sem að öðru leyti er að mati skiptaráðanda tryggð með veði eða á annan hátt.

■ **99. gr.** Skilyrt krafa veitir atkvæðisrétt, þó að skilyrðið sé enn ekki uppfyllt. Ef fleiri en einn eiga kröfu, en réttindi eins standa réttindum annars að baki, á sá atkvæðisrétt, sem fyrst getur neytt réttindanna.

■ **100. gr.** Ef krafa er umdeild, ákveður skiptaráðandi, ef þörf krefur, hvort og fyrir hvaða upphæð atkvæðisréttur fylgir kröfunni. Ekki bindur sú ákvörðun, þegar síðar er fjallað um kröfuna.

■ **101. gr.** 1. Ef svo er fyrir mælt, að atkvæði skuli greiða eftir fjölda kröfuhafa, hefur hver þeirra eitt atkvæði, þó að kröfur hans séu fleiri en ein. Framsal kröfu eftir frestdag leiðir ekki til að hinn nýi eigandi fái atkvæðisrétt.

2. Ef fleiri en einn eiga kröfu, geta þeir aðeins greitt eitt atkvæði.

XV. kafli. Eftirlit.

■ **102. gr.** 1. Bústjóri til bráðabirgða, skiptastjóri eða aðstoðarmaður skiptaráðanda skal semja og leggja reikningsyfirlit fyrir skiptaráðanda og kröfuhafanefndina, að jafnaði á 3 mánaða fresti.

2. Sá, sem fer með bú, skal sjá um reikningshald búsins. Skiptaráðandi getur kveðið nánar á um reikningsgerðina.

3. Skiptaráðandi og kröfuhafanefndin geta krafið skiptastjóra upplýsinga um málefni búsins.

4. Dómsmálaráðherra getur sett reglugerð um, hvernig haga skuli varðveislu þrotabúa.

■ **103. gr.** 1. Skiptaráðandi endurskoðar eða lætur endurskoða eftir þörfum reikninga þá, sem skiptastjóri semur skv. lögum þessum.

2. Þegar eignir bús eru verulegar eða málefni þess

flókin getur skiptaráðandi ráðið löggiltan endurskoðanda til að endurskoða reikninga búsins í þeim mæli, sem skiptaráðandi ákveður fyrir fram. Til þess má og fá aðra, sem haft hafa afskipti af málum þrotamanns fyrir gjaldþrotið. Kostnað við þessa endurskoðun skal greiða úr búinu.

■ **104. gr.** Þegar liðið er eitt ár frá upphafi skipta, skal skiptastjóri gefa skiptaréttinum skýrslu um ástæður þess, að skiptum er ólokið, og skýra frá, hvenær vænta megi skiptaloka. Síðan skal gefa slíka skýrslu misserislega eða oftar, ef skiptaráðandi mælir svo fyrir.

■ **105. gr.** Ef skiptastjóri eða skiptafundur hefst eitthvað að, sem er til tjóns fyrir búið, eða sé brotinn réttur veðhafa, þrotamanns eða annarra, getur skiptaráðandi ógilt ákvarðanirnar, gefið skiptastjóra fyrirmæli og gert aðrar nauðsynlegar ráðstafanir. Bústjóri til bráðabirgða skal auk þess hlíta fyrirmælum skiptaráðanda og fá samþykki hans til mikilvægra ráðstafana.

XVI. kafli. Meðferð krafna.

■ **106. gr.** 1. Gjaldþrot skal auglýsa skv. 19. gr. og 86. gr.

2. Tilkynninguna í Lögbirtingablaði skal skiptaráðandi sjá um, en hann getur falið það bústjóra til bráðabirgða. Í tilkynningunni má geta annarra atriða en nefnd eru í fyrrgreindum ákvæðum.

3. Ef kröfu hefur verið lýst vegna nauðasamninga og gjaldþrotaskiptin eru í beinu framhaldi tilraunar til að ná slíkum samningum, má ákveða í tilkynningunni í Lögbirtingablaði, að frekari kröfulýsing vegna þessara krafna sé óþörf.

■ **107. gr.** 1. Dómsmálaráðherra getur sett reglugerð um skrásetningu lýstra krafna.

2. Ef kröfulýsing berst í tvíriti, skal annað endursent með áritun um móttökutíma.

3. Krafa um gjaldþrotaskipti er jafnframt lýsing þeirra krafna, sem þar eru nefndar og sá, sem skiptanna krefst, á eða innheimtir.

■ **108. gr.** 1. Sá, sem með bú fer, gerir skrá um lýstar kröfur og um þær kröfur, sem tryggðar eru með veði eða öðrum slíkum rétti, og getur þess við hverja kröfu, hvort hann telur, að hana skuli viðurkenna. Ef kröfu er lýst sem forgangskröfu eða kröfu, sem á annan hátt komi á tiltekinn stað í skuldaröð, skal þess og getið á skránni. Ef krafa er gerð í erlendri mynt, skal þess og getið, sbr. 31. gr. 3. mgr.

2. Skráin, sem gerð er skv. 1. mgr., skal liggja frammi til sýnis fyrir kröfuhafa, þrotamann og aðra, sem skiptaráðandi telur hafa af því lögmæta hagsmuni, í a. m. k. eina viku fyrir skiptafund þann, sem um getur í 87. gr. 1. mgr. Skriflegar athugasemdir má senda skiptaráðanda fyrir fundinn.

3. Ef sá, sem með búið fer, telur, að ekki skuli viðurkenna kröfu að fullu, eins og henni er lýst, skal hann tilkynna það þeim, sem kröfunni lýsti, með ábyrgðarbréfi eða á annan jafntryggilegan hátt með hæfilegum fyrirvara og geta þess, hvenær skiptafundur verður haldinn til að taka afstöðu til kröfunnar.

■ **109. gr.** 1. Boða skal þrotamann á skiptafund, þar sem afstöðu skal taka til krafna, og skal hann eiga þess kost að tjá sig um kröfurnar.

2. Ef ljóst er, að ekkert komi upp í kröfu, kemur hún ekki til álita á skiptafundi.

■ **110. gr.** 1. Sé engum andmælum hreyft fyrir eða á skiptafundi við álitsgerð skv. 1. mgr. 108. gr., er hún endanlega samþykkt.

2. Ef andmæli við álitsgerðina koma fram og ekki er frá þeim fallið á skiptafundinum, skal boða til nýs fundar innan 2 vikna. Ef sá, sem umþráttaðri kröfu lýsti eða mótmælti henni skriflega fyrir fundinn, er ekki á honum boðaður á hinn síðari skiptafund, skal það gert með ábyrgðarbréfi eða á annan jafntryggilegan hátt án tafar.

3. Ef ekki er á síðari skiptafundinum fallið frá andmælum við álitsgerð þess, sem skiptin annast, kveður skiptaráðandi upp úrskurð um ágreininginn.

■ **111. gr.** 1. Ef kröfu er ekki lýst innan kröfulýsingarfrests og hún er ekki tryggð með veði eða öðrum slíkum rétti, kemur hún ekki til greina við úthlutun úr búinu, nema eigendur 75% krafna á lista skiptaráðanda, sem atkvæðisréttur fylgir, samþykki á skiptafundi, sem haldinn er til að taka afstöðu til lýstra krafna, eða skiptaráðandi telji, að afsakanlegt sé vegna búsetu kröfuhafa í öðru landi eða af svipuðum ástæðum, að kröfulýsing dróst. Skiptaráðanda er heimilt en ekki skylt að halda eða leyfa skiptastjóra að halda sérstakan fund til að taka afstöðu til þess, hvort krafa, sem of seint var lýst, komi til greina skv. framansögðu.

XVII. kafli. Dómsmál við hina almennu dómstóla.

■ **112. gr.** Sá, sem með búið fer, höfðar dómsmál fyrir þess hönd fyrir hinum almennu dómstólum nema aðilar málsins semji um, að það skuli rekið fyrir skiptarétti.

■ **113. gr.** 1. Búið tekur við máli, sem þrotamaður hefur höfðað fyrir upphaf skipta, ef krafan rennur til búsins, sbr. 53. gr. 2. mgr. laga nr. 85/1936 um meðferð einkamála í héraði.

2. Ef fram kemur í dómi, að bú sækjanda er til gjaldþrotaskipta, skal fresta máli og tilkynna um það þeim, sem með málið fer.

■ **114. gr.** 1. Ef kröfu þrotabús er ekki haldið til dóms eða gerð um hana dómssátt, getur hver sá, sem á kröfu á skrá þeirri, sem getur í 108. gr., höfðað mál í eigin nafni vegna þrotabúsins eða tekið við máli, sem höfðað hefur verið. Búið skal taka frest til að gera þetta kleift, þar sem það á við, og gefa kröfuhöfum frest til að taka ákvörðun um að höfða eða ganga inn í mál í hæfilegan tíma eftir að ákveðið er á skiptafundi að búið skuli ekki gera það. Búið skal greiða eðlilegan kostnað kröfuhafa af máli, þó aldrei meira en eignir þess aukast vegna málsins.

2. Reglum 1. mgr. skal beita um áfrýjun eftir því sem við á.

■ **115. gr.** Ef enginn kröfuhafi gengur inn í mál, höfðar mál eða áfrýjar eftir 114. gr., getur þrotamaður gert þessar ráðstafanir vegna búsins, en á sinn kostnað. Búið getur tekið við málinu hvenær sem er.

■ **116. gr.** Í málum skv. þessum kafla má koma að gagnkröfum á búið, enda sé ekki krafist sjálfstæðs dóms um þær eða hluta þeirra. Gagnkröfu til sjálfstæðs dóms, sem þingfest er fyrir uppsögu gjaldþrotaúrskurðar, skal þó dæma í málinu.

■ **117. gr.** Ef bú eignast ekki réttindi þrotamanns, getur hann sjálfur rekið dómsmál um þau. Verjandi getur þá stefnt búi inn í mál til greiðslu málskostnaðar fram til þess, er gjaldþrotaskipti hófust.

■ **118. gr.** 1. Ef dómsmál er höfðað gegn þrotamanni, áður en gjaldþrotaúrskurður er kveðinn upp, kemur búið í stað þrotamanns, sbr. 54. gr. 2. mgr. laga nr. 85/1936 um meðferð einkamála í héraði, nema sækjandi lýsi því yfir, að hann krefjist aðeins dóms yfir skuldaranum persónulega eða að hann óski dóms, sem bæði bindi búið og skuldarann persónulega.

2. Ef sækjandi krefst dóms yfir búinu, skal hann tilkynna það þeim, sem með það fer.

3. Ef þrotamaður sækir ekki dómþing í máli, sem hann er aðili að, þann dag, sem gjaldþrotaúrskurður er kveðinn upp, eða síðar, getur búið fengið málið endurupptekið eftir reglum um lögmæt forföll.

4. Ef gjaldþrotabú er aðili máls fyrir almennum dómstóli, geta aðilar samið um, að málinu sé vísað til meðferðar þess skiptaráðanda, sem um búið fjallar.

■ **119. gr.** Ef bú eignast ekki tiltekin réttindi þrotamanns, verður mál um þau höfðað gegn honum persónulega. Hið sama er, ef einungis er krafist dóms, sem bindur hann. Sækjandi getur þá stefnt búinu inn í mál til greiðslu málskostnaðar fram til þess, er gjaldþrotaskipti hófust.

XVIII. kafli. Úthlutun og skiptalok.

■ **120. gr.** 1. Ef fram kemur, að búið á ekki eignir umfram kostnað við skiptin, skal þegar ljúka skiptunum.

2. Hrökkvi eignir búsins ekki fyrir kostnaði við skiptin, ber sá, sem krafist hefur gjaldþrotaskipta, ábyrgð á greiðslu skiptakostnaðar. Kröfuhafi, sem þannig ábyrgð ber, getur krafist loka búskipta hvenær sem er, enda krefjist ekki annar gjaldfær kröfuhafi þess, að skiptum sé fram haldið á sína ábyrgð.

■ **121. gr.** Ef þrotamaður nær nauðasamningum og ef þeir kröfuhafar fá fullnustu eða fullnægjandi tryggingu, sem ekki eru aðilar að samningunum, skal þegar ljúka skiptunum. Hið sama er, ef þrotamaður leggur að loknum kröfulýsingarfresti fram yfirlýsingu allra, sem lýst hafa kröfum, um, að þeir afturkalli kröfur sínar eða ef þrotamaður sannar, að þær séu niður fallnar. Eignir búsins skulu fengnar þrotamanni, eftir að lokið er greiðslu kostnaðar við skiptin.

■ **122. gr.** 1. Forgangskröfur skv. 82. gr. laga nr. 3/1878, sbr. 2. gr. laga nr. 32/1974, skal greiða svo fljótt sem unnt er.

2. Aðrar forgangskröfur skal greiða að hluta eða að fullu, þegar fram er komið, að þeim er ekki mótmælt, eða þegar endanlegur úrskurður vegna mótmæla er genginn.

3. Þegar greiddar hafa verið kröfur skv. 1. og 2. mgr., eða trygging hefur verið sett fyrir greiðslu þeirra, má sá, sem fer með skiptin, greiða öðrum kröfuhöfum að hluta.

4. Þegar greitt er skv. þessari grein, skal gæta þess, að ekki sé skertur réttur þeirra, sem í skuldaröð eru jafnsettir þeim, sem greiðslu fá.

■ **123. gr.** 1. Ef krafa er tryggð með veði eða öðrum tryggingarréttindum og hún er greidd að öllu eða nokkru skv. 122. gr., skal greiðslan koma til frádráttar, ef síðar er gengið að tryggingunni. Veðhafar, er standa þeim að baki, sem greiðslu fékk, njóta ekki uppfærsluréttar á grundvelli greiðslunnar.

2. Ef kröfuhafi er utan skuldaraðar, skal til bráðabirgða taka frá fé til greiðslu allrar kröfu hans af eignum búsins, en aðeins greiða honum af þessu fé þann hluta kröfunnar, sem ekki er greiddur án afskipta búsins.

■ **124. gr.** Við úthlutun úr búinu skal taka frá fé til greiðslu umdeildra krafna og skilyrtra krafna, ef skilyrðið er ekki fram komið.

■ **125. gr.** Þegar eignum þrotabús hefur verið komið í peninga, útistandandi skuldir innheimtar og ágreiningsmálum til lykta ráðið, semur sá, sem með búið fer, reikninga um búið og frumvarp að endanlegri úthlutunargerð svo og stutta greinargerð um meðferð búsins. Af reikningunum skal mega sjá tekjur búsins og gjöld eftir að skiptaúrskurður var kveðinn upp. Skiptaráðandi skal að jafnaði fá og bóka í skiptarétti yfirlýsingu annarra, sem með bú hafa farið, og þrotamanns um, að allar þær eignir búsins, sem þeim sé um kunnugt, hafi komið fram.

■ **126. gr.** Skiptaráðandi getur ákveðið að ljúka skiptum, þótt enn séu ekki til ráðstöfunar allar eignir búsins eða þótt fé hafi verið tekið frá vegna umdeildra og skilyrtra krafna eða þótt afmarkaður hluti búsins sé með öðrum hætti óuppgerður. Búsmeðferð skal þá endurupptaka, ef tilefni verður til.

■ **127. gr.** Með auglýsingu í Lögbirtingablaði skal skiptaráðandi boða skiptafund til að fjalla um reikninga búsins og frumvarp að úthlutunargerð. Frumvarpið, reikningarnir og fylgiskjöl skulu liggja frammi á auglýstum stað og tíma í a. m. k. 2 vikur til athugunar fyrir þrotamann, kröfuhafa og aðra, sem hafa lögmætra hagsmuna að gæta.

■ **128. gr.** 1. Á skiptafundi þeim, sem haldinn er skv. 127. gr., skal gefa þrotamanni og kröfuhöfum kost á að tjá sig um reikninga búsins og frumvarpið að úthlutunargerð. Ágreining úrskurðar skiptaráðandi.

2. Skiptaráðandi staðfestir frumvarpið nema á því séu slíkir gallar, að því beri að breyta.

■ **129. gr.** Þegar skiptaráðandi hefur staðfest frumvarp að úthlutunargerð og áfrýjunarfrestur er liðinn án þess að áfrýjað sé eða allir kröfuhafar hafa lýst yfir, að þeir muni ekki áfrýja, skal úthlutun fara fram.

■ **130. gr.** 1. Skiptaráðandi getur ákveðið, að við uppgjör og úthlutun skuli ekki tekið tillit til krafna, sem mjög lítið myndi fást greitt af.

2. Skiptaráðandi getur ákveðið að greiðslur, sem ekki verða inntar af hendi nema með tiltölulega miklum kostnaði, renni í ríkissjóð.

3. Ef ekki er vitjað greiðslu úr þrotabúi innan árs, skal greiðslan renna í ríkissjóð.

4. Fjármálaráðherra getur ákveðið, að fé sé síðar greitt kröfuhafa, ef það hefur runnið í ríkissjóð skv. 2. eða 3. mgr. eða 131. gr. 2. mgr.

■ **131. gr.** 1. Ef eignir koma til skipta eftir skiptalok, skulu þær renna til kröfuhafa í hlutfalli við það, sem þeir fengu skv. úthlutunargerðinni. Skiptaráðandi getur falið skiptastjóra að annast meðferð búsins eftir endurupptöku af þessu tilefni. Skiptafundi skal halda, ef skiptaráðandi telur þörf á því.

2. Ef eignir, sem um ræðir í 1. mgr., hrökkva ekki til greiðslu kostnaðar við úthlutun þeirra, getur skiptaráðandi ákveðið, að þær renni í ríkissjóð.

3. Dómsmálaráðherra getur í reglugerð kveðið nánar á um það, sem um ræðir í 2. mgr. og í 130. gr.

1978 Nr. 6 5. maí

■ **132. gr.** 1. Þegar úthlutunargerð hefur verið staðfest og greiðslur til kröfuhafa geta farið fram skv. henni, skal skiptaráðandi auglýsa skiptalok í Lögbirtingablaði.[1] Geta skal hvenær bú var tekið til gjaldþrotaskipta, fjárhæðar lýstra krafna, sem viðurkenndar voru að lokum, hundraðstölu greiðslna upp í forgangskröfur og aðrar kröfur og heildarfjárhæðar krafna, sem fé var ekki til að greiða.

2. Ef þrotamaður er skráð félag, skal tilkynna skiptalokin til skráningarmanns.

[1] *Rg. 58/1930.*

■ **133. gr.** Þrotamaður ber ábyrgð á þeim hluta skulda sinna, sem ekki fást greiddar við gjaldþrotaskiptin, 10 ár eftir að skiptum lýkur.

XIX. kafli. Ýmis ákvæði.

■ **134. gr.** Skiptaráðandi heldur dómþing til að úrskurða þau atriði, sem hann skal um fjalla samkvæmt þessum lögum, ef úrskurðar er þörf, þar á meðal um kröfur, sem búið gerir, ef um það er samið, sbr. 112. gr.

■ **135. gr.** Málsmeðferð skal fara eftir reglum um meðferð einkamála í héraði eftir því sem við getur átt sé ekki annað ákveðið.

■ **136. gr.** Ef krafa er gerð í þrotabú og krafist úrskurðar um hana, má jafnframt krefjast þess, að úrskurðurinn bindi þrotamann persónulega. Ef skiptaráðandi telur, að meðferð kröfunnar á þrotamann persónulega valdi verulegum töfum á meðferð skiptanna, getur hann vísað henni frá.

■ **137. gr.** 1. Enginn má vera bústjóri til bráðabirgða, skiptastjóri, aðstoðarmaður skiptaráðanda, í kröfuhafanefnd, endurskoðandi, umsjónarmaður eða matsmaður við skiptameðferðina, ef hann væri óhæfur dómari skv. reglum um meðferð einkamála. Sé félag eða stofnun undir gjaldþrotaskiptum, má enginn gegna þeim störfum, sem fyrr eru talin, ef hann væri óhæfur dómari í málum stjórnarmanna, forstjóra, framkvæmdastjóra eða manna, sem haft hafa sjálfstæða ábyrgð sem bókhaldarar eða gjaldkerar hjá félaginu eða stofnuninni.

2. Ef maður hefur tekið við einhverju því starfi, sem nefnt er í 1. mgr., skal hann því aðeins víkja sæti, að sá krefjist þess, sem hagsmuna hefur að gæta. Skiptaráðandi getur þá ákveðið, að hann sjálfur eða maður, sem hann tilnefnir, skuli taka að sér störfin að hluta, en falið þeim, sem vikið hefur, að sinna búskiptunum áfram að öðru leyti. Um þetta skal, ef ágreiningur verður, kveða upp úrskurð, sem kæra má til Hæstaréttar.

■ **138. gr.** Skiptaráðandi ákveður þóknun bústjóra til bráðabirgða, skiptastjóra, aðstoðarmanns skiptaráðanda, endurskoðenda, umsjónarmanns, svo og matsmanna og vitna, og tekur þá tillit til þess, hve mikið starfið var, og eðlis búsins. Ef sérstaklega stendur á getur skiptaráðandi ákveðið, að þeir, sem í kröfuhafanefnd hafa starfað, skuli fá þóknun. Þóknun skv. þessari grein skal greidd af fé búsins.

■ **139. gr.** Ef kröfu er lýst í þrotabú, er fyrningu slitið gagnvart búinu og þrotamanni persónulega. Ef krafa er viðurkennd, hefst nýr 10 ára fyrningarfrestur, þegar skiptum er lokið. Ef kröfu er hafnað, hefst nýr fyrningarfrestur á þeim degi, og fer lengd hans eftir almennum reglum.

■ **140. gr.** 1. Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1979.

2. Þá falla úr gildi lög nr. 25 frá 14. júní 1929 með síðari breytingum. **1978** Nr. 6 5. maí

3. Ef krafa um gjaldþrotaskipti berst skiptaráðanda fyrir 1. janúar 1979, skal beita núgildandi reglum.

4. Um skuldajöfnuð krafna, sem báðar eru til orðnar fyrir 1. janúar 1979, gilda núgildandi reglur.

5. Ef fleiri en einn skuldari eru að kröfu og ábyrgð þeirra óskipt, og sé búið að greiða kröfuna að einhverju eða öllu fyrir 1. janúar 1979, gilda núgildandi reglur um þýðingu þess.

6. Um riftun ráðstafana og réttargerða sem gerðar eru fyrir 1. janúar 1979 fer eftir núgildandi lögum, og gildir þetta einnig, þó að gjaldþrotaskipti hefjist eftir þann dag.

Lög um ríkisábyrgð á launum við gjaldþrot. **1974** Nr. 31 28. mars

■ **1. gr.** Ríkið ábyrgist samkvæmt lögum þessum greiðslu á launakröfum á hendur vinnuveitanda, sem úrskurðaður hefur verið gjaldþrota.

■ **2. gr.** [Ábyrgðin tekur til þeirra vinnulauna, sem forgangsréttur fylgir samkvæmt lögum um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl. Sama gildir um bætur vegna riftunar eða uppsagnar á vinnusamningi, orlofsgreiðslur og bætur til launþega eða maka þeirra og barna, sem atvinnurekanda ber að greiða vegna örorku eða dauðsfalls af völdum vinnuslysa.[1]

□ Hafi launþegi krafist gjaldþrotaskipta eða hafið innheimtuaðgerðir vegna vanskila á greiðslum þeim sem um ræðir í 1. málsgr. þessarar greinar, tekur ábyrgðin til alls nauðsynlegs kostnaðar, sem honum er skylt að greiða í því sambandi.][2]

□ Launþegi, sem hlut á í fyrirtæki, sem hann vinnur hjá, getur þó ekki fengið greiðslu úr ríkissjóði á launum hjá því fyrirtæki samkvæmt lögum þessum. Sama á við um forstjóra fyrirtækis, þótt hann eigi ekki hlut í því, svo og þá, sem setið hafa í stjórn gjaldþrota félags, eftir að fjárhag þess tók verulega að halla.

□ Ráðherra getur þó ákveðið með reglugerð, að 3. mgr. greinar þessarar taki ekki til þeirra, sem eiga aðeins óverulegan tiltekinn hlut í hlutafélagi eða fyrirtæki og fara ekki með umboð annarra hluthafa.

□ Greiðsla samkvæmt grein þessari til hvers launþega getur í hæsta lagi numið þreföldum lágmarkstekjum, sbr. 1. mgr. 5. gr. laga nr. 96 27. des. 1971.

[1] *Bætur vegna örorku eða dauðsfalls af völdum vinnuslysa falla undir lögin hafi þær gjaldfallið á árinu 1978 og síðar, sbr. 3. gr. l. 8/1979.*
[2] *L. 8/1979, 1. gr.*

■ **3. gr.** Ábyrgðin tekur einungis til kröfu, sem lýst hefur verið lögformlega við gjaldþrotaskipti. Þetta gildir þó ekki um bú, sem reynast eignalaus og innköllun því ekki gefin út. Krafa um ábyrgð vegna ógreiddra vinnulauna í slíkum búum skal gerð eigi síðar en ári eftir að skiptameðferð lýkur. Í þessum tilvikum skal réttmæti launakröfu sannað með þeim hætti, sem ráðuneytið metur gildan.

■ **4. gr.** Félagsmálaráðuneytið innir af hendi greiðslur þær, sem ríkissjóði ber að greiða samkvæmt lögum þessum. Þegar greiðsla er innt af hendi samkvæmt reglum þessara laga, skal halda eftir því, sem skylt er, á sama hátt og við útborgun launa hjá vinnuveitanda.

□ Ráðuneytið má eigi inna af hendi greiðslu fyrr en úrskurður um gjaldþrotaskipti hefur gengið og eigi heldur fyrr en krafa launþega er komin í gjalddaga.

1974 Nr. 31 28. mars

Greiðslu á kröfu til launa í uppsagnarfresti má inna af hendi mánaðarlega eftir á, uns hún er að fullu greidd. Gagnkröfur, sem til greina ber að taka við launagreiðslur samkvæmt lögum, skulu dregnar frá greiðslum samkvæmt lögum þessum.

■ **5. gr.** Kröfur á hendur ríkissjóði um greiðslu á launum samkvæmt lögum þessum ber að senda félagsmálaráðuneytinu innan árs frá lokum innköllunarfrests í þrotabúinu, sbr. þó 3. gr.

■ **6. gr.** Kröfu, sbr. 5. gr., skulu fylgja upplýsingar skiptaráðanda um þau atriði, sem varða réttmæti kröfu og skilyrði þau, sem sett eru í lögum þessum fyrir því, að greiða beri kröfuna úr ríkissjóði.

■ **7. gr.** Ráðuneytið annast greiðslu þeirra krafna, sem því berast, sbr. 5. gr., og fullnægja skilyrðum laganna um greiðsluskyldu innan fjögurra vikna frá því að krafan barst ráðuneytinu.

□ [Ef vafi leikur á um réttmæti kröfu eða um það hvort krafa fellur innan ríkisábyrgðar getur ráðuneytið leitað úrskurðar skiptaréttar um það.][1)]

[1)] *L. 8/1979, 2. gr.*

■ **8. gr.** Ríkissjóður á rétt til endurgreiðslu úr þrotabúi skuldara á þeim fjárhæðum, sem það[1)] hefur innt af hendi samkvæmt lögum þessum, að svo miklu leyti sem eignir búsins hrökkva til samkvæmt úthlutun skiptaráðanda. Endurkrafa ríkissjóðs nýtur sama forgangsréttar í þrotabúinu sem sú krafa, er hann leysti til sín. Fyrnist sá réttur ekki, meðan endurkrafan er ófyrnd.

□ Ráðuneytið tilkynnir skiptaráðanda um greiðslur, sem það hefur innt af hendi samkvæmt lögum þessum.

[1)] *Svo í Stjtíð., en virðist eiga að vera „hann", þ. e. ríkissjóður.*

■ **9. gr.** Nú framselur launþegi kröfu, sem um ræðir í 2. gr., og glatast þá réttur til greiðslu úr ríkissjóði, nema krafan hafi verið framseld hlutaðeigandi samtökum atvinnurekenda eða launþega, eftir að úrskurður um gjaldþrot var kveðinn upp.

■ **10. gr.** Hafi launþegi gefið rangar upplýsingar eða þagað um atriði, sem máli skipta í sambandi við greiðslu úr ríkissjóði, ber launþega að endurgreiða það, sem hann hefur ranglega fengið.

□ Sé um vítavert athæfi að ræða, varðar það refsingu samkvæmt almennum hegningarlögum.

■ **11. gr.** Opinber stjórnvöld, vinnuveitendur og stéttarfélög skulu eftir beiðni ráðuneytisins veita upplýsingar, sem þýðingu hafa við ákvörðun um greiðslu samkvæmt lögunum.

■ **12. gr.** Ráðherra getur sett reglugerð um nánari ákvæði varðandi framkvæmd laga þessara.

1934 Nr. 21 24. marz

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um gjaldþrotaskipti.

■ **1. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða með auglýsingu í Stjórnartíðindunum, að samningur um gjaldþrotaskipti, sem undirritaður var í Kaupmannahöfn þann 7. nóvember 1933, milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, og prentaður er sem fylgiskjal með lögum þessum, skuli koma í gildi. Ennfremur er ríkisstjórninni heimilt að setja frekari ákvæði, er kynnu að vera nauðsynleg til þess að framfylgja greindum samningi.

Fylgiskjal.

Samningur milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um gjaldþrotaskipti.

1934 Nr. 21 24. marz

■ **1. gr.** Gjaldþrot, sem úrskurðað hefir verið í einhverju samningsríkjanna, nær einnig til eigna skuldunauts í hinum ríkjunum.

□ Um meðferðina á slíkum eignum gilda, sé ekki öðruvísi ákveðið í eftirfarandi greinum, lagaákvæði þess ríkis, sem gjaldþrotaskiptin eru úrskurðuð í, um þær takmarkanir, sem gjaldþrotið hefir í för með sér á umráðarétti skuldunauts yfir eignum sínum, svo og um það, hvaða eignir tilheyri búinu, eða sem hægt er að draga undir það með riftun gerninga, um réttindi og skyldur skuldunauts meðan stendur á gjaldþrotaskiptum, um stjórn og meðferð búsins, um rétt kröfuhafa og annarra rétthafa til þess að leita fullnægju í gjaldþrotabúinu, og um úthlutun, nauðasamninga, og önnur lok gjaldþrotaskipta.

□ Eignir, sem ekki verða yfirleitt notaðar til fullnægju kröfuhafa samkvæmt lögum þess lands, þar sem þær eru, verða ekki dregnar inn í búið.

■ **2. gr.** Verði í einhverju samningsríkjanna úrskurðað gjaldþrot, sem nær til eigna í einhverju hinna ríkjanna, skal skiptaráðandi auglýsa úrskurðinn um gjaldþrotaskipti þegar í stað í hinu síðartalda ríki, í blaði því, er flytur opinberar tilkynningar. Skiptaráðandi skal, samkvæmt þargildandi lögum, einnig annast um þinglýsingu, innfærslu í fasteignaskrá, í skipaskrá eða aðra opinbera skrá.

□ Öllum þeim kröfuhöfum í hinum ríkjunum, sem kunnugt er um, skal send sérstök tilkynning um gjaldþrotið, nema því aðeins, að krafan verði tekin til greina án þess að henni sé lýst í búið. Kröfuhöfum í hinum ríkjunum skal einnig gefin tilkynning um mótmæli, sem eru sett fram gegn kröfum þeirra.

■ **3. gr.** Dómstólar samningsríkjanna skulu, samkvæmt beiðni skiptaráðanda í einhverju hinna ríkjanna, annast um uppskrift eigna, sem í ríkinu eru, og geymslu þeirra til bráðabirgða; þeir skulu einnig annast um sölu eigna, sem ekki er ráðlegt að geyma.

□ Að öðru leyti geta skiptaráðendur, að því er snertir eignir, sem eru í öðru ríki en því, sem gjaldþrotin eru úrskurðuð í, óskað aðstoðar yfirvaldanna, á sama hátt og þarlendir skiptaráðendur.

□ Slíka beiðni má senda beint til hlutaðeigandi yfirvalds. Krefjast má fyrirframgreiðslu kostnaðar vegna aðstoðarinnar, ef það telst nauðsynlegt.

□ Skjölum, sem rituð eru á íslenzku eða á finnsku, skal fylgja löggilt þýðing á dönsku, norsku eða sænsku.

■ **4. gr.** Um það, hvort þinglýsing eða innfærsla í fasteignaskrá sé skilyrði fyrir því, að löggerningar, sem skuldunautur hefir gert fyrir gjaldþrotið um fasteign og það, sem henni tilheyrir, hafi gildi gagnvart gjaldþrotabúi, svo og um riftun slíkra gerninga, fer eftir lögum þess lands, þar sem fasteignin er. Sama gildir um það, hvort þinglýsing gjaldþrotsins sé nauðsynleg til þess að hindra, að löggerningar, sem skuldunautur gerir, meðan á gjaldþrotaskiptum stendur, um slíka eign, séu bindandi fyrir búið. Hliðstæðar spurningar um skrásett skip eða flugvél, eða um hluta í skipi eða flugvél, skulu leystar samkvæmt lögum heimalands skipsins eða flugvélarinnar.

□ Sé svo ákveðið í lögum einhvers samningsríkjanna,

að þinglýsing, skrásetning eða önnur birting sé skilyrði fyrir því, að afhending eða sjálfsvörzluveð í öðrum lausafjármunum en þeim, sem nefndir eru í fyrstu málsgrein, hafi gildi gagnvart þrotabúi, þá skal farið eftir lögum þessa ríkis, að því er snertir gildi slíks gernings og um riftun hans, ef fjármunirnir eru þar við byrjun gjaldþrotaskipta.

□ Um áhrif gjaldþrots á rétt, sem orðið hefir til við fjárnám eða lögtak, fer eftir lögum þess lands, þar sem gerðin hefir verið framkvæmd.

■ **5. gr.** Um rétt veðhafa til þess, meðan á gjaldþrotaskiptum stendur, að leita fullnægju í veðinu, skal farið eftir lögum þess ríkis, þar sem veðið er við byrjun gjaldþrotaskipta. Þetta ákvæði gildir á sama hátt þegar um er að ræða fullnægju vegna haldsréttsins.

□ Um áhrif gjaldþrotsins á heimildina til þess að halda áfram fullnægjugerð samkvæmt fjárnámi eða lögtaki, skal farið eftir lögunum í því ríki, þar sem gerðin er framkvæmd.

■ **6. gr.** Reglurnar um sölu fjármuna, er tilheyra gjaldþrotabúi, ákvarðast af lögum þess ríkis, sem fjármunirnir eru í.

■ **7. gr.** Um forgangsrétt kröfu fyrir öðrum kröfum til fullnægju í ákveðnum munum, sem við byrjun gjaldþrotaskipta eru í einhverju hinna ríkjanna, svo og um röð sérstakra forgangsréttinda, veðréttinda, og tryggðra réttinda í slíkum munum, fer eftir lögunum í því ríki, þar sem fjármunirnir eru við byrjun gjaldþrotaskipta. Þessi sérstöku réttindi ganga á undan almennum forgangskröfum.

□ Um forgangsrétt fyrir sköttum og öðrum opinberum gjöldum, sem jafnað hefir verið niður í öðru samningsríki en því, þar sem gjaldþrot hefir verið úrskurðað, fer eftir lögunum í því ríki, þar sem sköttunum eða gjöldunum hefir verið jafnað niður. Um forgangsrétt fyrir húsaleigu fer, ef húseignin er í öðru ríki en því, þar sem gjaldþrotið var úrskurðað, eftir lögunum í því ríki, þar sem húseignin er. Forgangsrétturinn nær aðeins til eigna í því ríki, þar sem sköttunum eða gjöldunum er jafnað niður, eða húseignin er í. Sé um sérstakan forgangsrétt að ræða, fer um skuldaröðina samkvæmt fyrstu málsgrein. Sé forgangskrafan hinsvegar venjuleg, gengur hún á undan öðrum almennum forgangskröfum. Um röð milli venjulegra forgangsréttinda fyrir sköttum og sérstakra forgangsréttinda, sem getur um í 1. málsgr., fer, þrátt fyrir ákvæðin í nefndri málsgrein, eftir lögunum í því ríki, þar sem skatturinn er lagður á. Að öðru leyti er ekkert ákveðið í samningi þessum um það, hvort fullnægju verði leitað í gjaldþrotabúi fyrir sköttum og gjöldum, sem er jafnað niður í öðru af ríkjunum en því, þar sem gjaldþrotin hafa verið úrskurðuð.

■ **8. gr.** Að svo miklu leyti sem framkvæmd undanfarandi ákvæða er því háð, hvar fjármunirnir eru, skal krafa, er tilheyrir þrotamanni, álítast vera í því ríki, þar sem gjaldþrotaskiptin eru úrskurðuð. Sé krafan bundin við skuldabréf eða annað skjal, sem framvísa þarf til þess að koma fram kröfunni, þá skal hún þó álítast vera í því ríki, þar sem skjalið er.

□ Skrásett skip eða flugvél telst vera í því ríki, þar sem það á heimilisfang, nema við framkvæmd 6. gr.

■ **9. gr.** Ákvæði samnings þessa gilda ekki um rétt eða skyldu þrotabús til þess að ganga inn í samning, gerðan af skuldunaut, sem ekki er alveg fullnægt af beggja hálfu við byrjun gjaldþrotaskipta.

1934 Nr. 21 24. marz

■ **10. gr.** Ákvæðin í samningi, er undirritaður var þann 16. marz 1932, um viðurkenningu og fullnægju dóma og sátta, skulu einnig gilda um dóma og sættir um riftanir og aðra ónýtingu réttargerninga vegna gjaldþrota, sem hefir verið úrskurðað í einhverju samningsríkjanna.

□ Endanlegur úrskurður réttar í einhverju samningsríkjanna, er staðfestir skuldasamninga í gjaldþrotabúi, skal hafa gildi einnig í hinum ríkjunum.

□ Ákvæði þessi gilda enda þótt gjaldþrotið nái til eigna í einu eða fleirum ríkjanna.

■ **11. gr.** Samningur þessi gildir því aðeins um dánarbú, sem tekin eru til gjaldþrotaskipta, að ríkin hafi gert með sér samning um meðferð dánarbúa að öðru leyti.

■ **12. gr.** Samningur þessi nær einnig til opinberrar skiptameðferðar (Likvidation) á bönkum, svo framarlega sem skiptameðferðin, samkvæmt lögum þess lands, þar sem bankinn hefir aðsetur sitt, útilokar gjaldþrotameðferð.

□ Í tilkynningu þeirri, sem um ræðir í 2. grein, skal tekið fram, að skiptameðferðin sé þess eðlis, að samningurinn nái til hennar.

■ **13. gr.** Hafi rétturinn, sem úrskurðaði gjaldþrotið, byggt heimild sína til þess á öðru en því, að skuldunautur eigi eða hafi við dauða sinn átt heimilisfang í ríkinu, eða félag eða stofnun, sem tekin er til gjaldþrotaskipta, eigi heimilisfang í landinu, þá skal þetta tekið fram í úrskurðinum um gjaldþrotaskipti. Ef það er gert, gildir samningurinn ekki um gjaldþrotaskiptin. Gjaldþrotaskiptunum er hægt að halda áfram, enda þótt gjaldþrot verði seinna úrskurðað í einhverju hinna samningsríkjanna.

■ **14. gr.** Hugtakið „skiptaráðendur" í þessum samningi nær einnig til skiptaréttar og skiptadómara (Konkursdommeren).

■ **15. gr.** Tilraun til nauðasamninga án gjaldþrotameðferðar, sem byrjað hefir verið á í einhverju samningsríkjanna, útilokar, að byrjað sé á gjaldþrotameðferð eða tilraun til nauðasamninga í hinum ríkjunum, og hafa þar í för með sér sömu takmarkanir í heimildinni til þess að leita fullnægju með þvingunarráðstöfun eins og tilraun til nauðasamninga í heimalandinu.

□ Ef tilraun til nauðasamninga leiðir til þess, að slíkur samningur verður staðfestur, þá skal hann einnig verða bindandi í hinum ríkjunum.

□ Ákvæðin í 13. gr. gilda á tilsvarandi hátt.

■ **16. gr.** Ef beiðni um gjaldþrotameðferð eða um tilraun til nauðasamninga hefir verið send rétti áður en samningurinn gengur í gildi, þá nær hann ekki til þeirra skipta.

■ **17. gr.** Samningur þessi skal fullgiltur, og fullgildingarskjölin skulu sett til vörzlu í skjalasafni utanríkismálaráðuneytisins danska, eins fljótt og auðið er.

□ Samningurinn gengur í gildi milli þeirra ríkja, er þá hafa fullgilt hann 1. janúar eða 1. júlí næstan eftir að þrír mánuðir eru liðnir frá því að minnst þrjú samningsríkjanna hafa afhent fullgildingarskjöl sín að samningnum. Með tilliti til þeirra ríkja, er seinna fullgilda samninginn, gengur hann í gildi 1. janúar eða 1. júlí næstan

1934 Nr. 21 24. marz

eftir að þrír mánuðir eru liðnir frá því að fullgildingarskjalið var afhent.

□ Sérhvert samningsríkjanna getur, gagnvart sérhverju hinna ríkjanna, sagt upp samningnum til þess að ganga úr gildi næsta 1. janúar eða 1. júlí eftir að eitt ár er liðið frá uppsögninni.

1924 Nr. 19 4. júní

Lög um nauðasamninga.

I. kafli. Orðaskýringar o. fl.

■ **1. gr.** Nauðasamningur er í lögum þessum samningur gerður með atbeina skiptaréttar milli skuldunauts og lögmæts meiri hluta lánardrottna hans um skuldagreiðslur, og bindur samningurinn einnig minni hluta lánardrottnanna eftir að skiptaréttur hefir staðfest hann.

□ Samningsmenn eru þeir lánardrottnar nefndir, er nauðasamningur bindur.

□ Samningskröfur eru þær kröfur nefndar, er nauðasamningur tekur til.

□ Atkvæðismenn eru þeir lánardrottnar nefndir, sem eiga kröfur, er atkvæðisréttur um nauðasamning fylgir.

□ Atkvæðiskröfur eru þær kröfur, er atkvæðisréttur um nauðasamning fylgir.

■ **2. gr.** Hvarvetna þess, er lögheimilt er að gefa út áskorun (proklama) til lánardrottna að viðlögðum missi kröfu, ef henni er ekki lýst í tækan tíma, skal kröfulýsingarfrestur vera 4 almanaksmánuðir frá síðustu birtingu áskorunar talið.

II. kafli. Um nauðasamninga í sambandi við gjaldþrotameðferð á búi skuldunauts.

■ **3. gr.** Nú er bú manns tekið til gjaldþrotaskipta að honum lifanda, og er honum þá rétt að bera upp frumvarp til nauðasamninga. Skal hann skila frumvarpinu með nafni sínu undir til skiptaréttar í síðasta lagi viku eftir að kröfulýsingarfrestur er liðinn. Frumvarp, er síðar kemur fram, en áður en úthlutun fer fram, má þó taka til meðferðar, ef fullur helmingur atkvæðismanna, bæði að tölu og kröfumagni, veitir til þess samþykki sitt, enda fylgi frumvarpinu skrifleg yfirlýsing þeirra um það atriði.

□ Í frumvarpi skal greina:

1. Hvern hundraðshluta af samningskröfum skuldunautur ætli að greiða.

2. Hvenær þær greiðslur skuli fara fram.

3. Hvort trygging verði sett fyrir skilvísri greiðslu, og, ef svo er, þá hver.

4. Önnur atriði, er skuldunautur vill taka fram og hann ætlar máli skipta.

■ **4. gr.** Skuldunautur hefir ekki rétt til að leita nauðasamninga samkvæmt 3. gr., ef hann

1. hefir á síðustu 2 árum fyrir gjaldþrotaskiptin orðið sannur um brot þau, er í 262. og 263. gr. alm. hegningarlaga segir,[1)]

2. hefir ekki, þegar bú hans var síðast tekið til gjaldþrotameðferðar, haldið þær bækur, sem honum var lögskylt að halda, eða ef bækur þær, sem hann hefir haldið, hvort sem honum var lögskylt að halda þær eða ekki, eru sviksamlega haldnar eða bókhaldið var í verulegri óreiðu að dómi skiptaréttar,

3. hefir farið burt úr lögsagnarumdæminu án leyfis skiptaréttar eða þverskallast við að láta skiptarétti í té alla þá fræðslu um hag sinn, er hann má veita og honum er lögskylt.

□ Nú er hafin opinber rannsókn um atriði þau, er í 1. tölulið greinir, og skal þá fresta meðferð frumvarps að nauðasamningum, þar til aðili er sýknaður með dómi eða ákæruvaldið hefir fallið frá málshöfðun.

[1)] *Sjá nú l. 19/1940, 250. gr.*

■ **5. gr.** Ekki má taka frumvarp að nauðasamningi til meðferðar, nema fullur helmingur atkvæðismanna, bæði að tölu og kröfumagni, samþykki, ef skuldunautur hefir eftir skiptaupphaf eða 3 mánuðum eða síðar fyrir þann tíma komið fram með frumvarp að nauðasamningi, er annaðhvort hefir fallið við atkvæðagreiðslu eða því hefir verið synjað staðfestingar.

□ Skrifleg yfirlýsing lánardrottna um samþykki þeirra skal fylgja frumvarpinu.

■ **6. gr.** Rétt er skuldunaut að breyta frumvarpi sínu eða auka við það, þar til það er borið upp á skiptafundi til umræðu. Eftir það getur skuldunautur ekki breytt eða aukið við frumvarpið, nema eftir áskorun eins eða fleiri atkvæðismanna eða samkvæmt leiðbeiningum skiptaréttar.

■ **7. gr.** Skiptaráðandi leggur frumvarp að nauðasamningi þegar fram í skrifstofu sinni er hann hefir úrskurðað það tækt, og skal það liggja frammi viku að minnsta kosti til sýnis lánardrottnum. Framlagning frumvarps skal birta með þeim hætti, er skiptarétti þykir hlýða. Framlagningartíminn telst frá auglýsingardegi.

□ Nú þykir skiptarétti frumvarp að nauðasamningi ekki tækt, sbr. 4. og 5. gr., og skal hann þá kveða upp rökstuddan úrskurð um það, enda hafi skuldunautur átt kost á að tala máli sínu áður.

□ Úrslit eftir 1. og 2. málsgr. tilkynnir skiptaréttur skuldunaut þegar í stað.

■ **8. gr.** Skiptaréttur auglýsir með þeim hætti, er honum þykir hlýða, að frumvarp að nauðasamningi verði lagt fram á skiptafundi nánar tilteknum. Ef þess er kostur, þá skal leggja frumvarpið fyrir fund þann, er rannsakar framkomnar kröfur (37. gr. skiptalaganna). Ella skal halda fund til að ræða frumvarpið svo fljótt sem kostur er.

□ Skiptaréttur getur frestað umræðum eða atkvæðagreiðslu um frumvarp frá einum fundi til annars, ef honum þykir það nauðsynlegt eða hentugt. Til þeirra funda skal boða sem til skiptafunda (23. gr. skiptalaganna).

■ **9. gr.** Meðan meðferð nauðasamnings stendur yfir má ekki selja eignir búsins framar en nauðsynlegt kann að vera til greiðslu þeirra skulda, sem nauðasamningur tekur ekki til, og yfir höfuð skal búinu haldið í því horfi á meðan, að hagur skuldunauts raskist sem minnst vegna skiptameðferðarinnar á búi hans.

■ **10. gr.** Allir lánardrottnar skuldunauts, þeir er lýst hafa í tækan tíma kröfum sínum, eða kröfur þeirra eru án þess teknar til greina, og greiðslu eiga að fá af eignum búsins (13. gr. laga nr. 7 13. apríl 1894),[1)] hafa atkvæðisrétt um frumvarp að nauðasamningi, nema einhverjar þær takmarkanir eða undantekningar, sem hér fara á eftir, taki til þeirra.

[1)] *Sjá nú l. 6/1978, V. kafla.*

■ **11. gr.** Nú á lánardrottinn fleiri en eina atkvæðiskröfu, og hefir hann þó að eins eitt atkvæði, þegar atkvæðismenn eru taldir, en kröfur hans eru sam-

1924 Nr. 19 4. júní

anlagðar, þegar reikna á kröfumagn með samningi og móti.

☐ Nú fer sami maður með umboð fleiri atkvæðismanna, og skulu þá hverjum þeirra talin atkvæði eins og þeir hefðu sjálfir farið með atkvæðisrétt sinn.

☐ Ef fleiri en einn eiga kröfu saman, þá fara þeir allir (báðir) með eitt atkvæði.

■ **12. gr.** Þessir lánardrottnar eiga ekki atkvæði um frumvarp að nauðasamningi:

1. Þeir, sem hlutbundinn rétt hafa yfir eignum búsins til tryggingar kröfu sinni, að því leyti sem tryggingin telst nægileg til að greiða kröfuna. Um þann hlutann, sem eigi telst tryggður, hafa þeir atkvæðisrétt.

2. Þeir, er forgangskröfur eiga á hendur búinu (82. og 83. gr. skiptalaganna).

3. Þeir, er kröfu gera til gjafa úr búinu.

4. Maki skuldunauts, frændur hans að feðgatali eða niðja, tengdaforeldri og tengdabörn eða unnusti eða unnusta hans.

5. Þeir, er nota kröfu til skuldajafnaðar (20. gr. laga nr. 7 13. apríl 1894).[1)] Ef krafa er ekki öll höfð til skuldajafnaðar, fylgir henni atkvæðisréttur að því leyti.

6. Þeir, er eignazt hafa fyrir framsal kröfu á hendur skuldunaut eftir upphaf gjaldþrotaskipta (8. gr. laga nr. 7 13. apríl 1894)[1)] eða eftir að skuldunautur hefir skilað skiptarétti árangurslaust frumvarpi að nauðasamningi til þess að afstýra gjaldþrotaskiptunum, nema aðili hafi eignazt kröfuna vegna skuldbindingar, er hann hefir tekið á sig fyrir þann tíma, svo sem ábyrgð, sem hann hefir undirgengizt fyrir skuldunaut og eigi greitt fyrr en eftir upphaf skipta.

Vextir áfallnir eftir upphaf gjaldþrotaskipta teljast ekki með, þegar reikna skal kröfumagn.

7. Þeir, er hafa afsalað sér hlutbundnum tryggingarétti, skuldajafnaðarheimild eða forgangsrétti eftir þann tíma, sem í 6. tölul. segir, nema að því leyti, sem þeir kynnu ella að hafa átt atkvæðisrétt, sbr. 1. og 5. tölul.

8. Þeir, er eiga skildagaðar kröfur, en skildaginn er ekki fram kominn.

[1)] *Sjá nú l. 6/1978, VI. kafla.*

■ **13. gr.** Nú skilur menn á um kröfu, hvort sem ágreiningurinn er um sæti kröfu í skuldaröð, tilvist hennar, tryggingu eða annað, og hefir lánardrottinn þá ekki atkvæðisrétt að sinni. En ef svo reynist, að úrslit kynnu að verða önnur, ef þeir tækju þátt í atkvæðagreiðslu, er deilukröfur eiga, þá skal skiptaréttur rannsaka lögmæti þeirra krafna og að lokinni rannsókn skera úr því, hverjar þeirra og með hvaða fjárhæð skuli verða atkvæðakröfur. En ekki bindur sá úrskurður, ef síðar verður leitað dómsúrlausnar um þær kröfur.

■ **14. gr.** Atkvæðisrétt hefir lánardrottinn um frumvarp að nauðasamningi, þó að krafa hans hafi ekki verið viðurkennd. En ekki missir skuldunautur þar fyrir réttinn til að mótmæla kröfunni.

☐ Atkvæðisréttur fylgir kröfu, þó að hún sé ekki fallin í gjalddaga.

■ **15. gr.** Frumvarp skal telja samþykkt með þeim hætti, sem hér segir:

1. Ef skuldunautur býðst til að greiða 50% eða meira af samningskröfum — og þar með talin full greiðsla, en greiðslufrestur er áskilinn —, þá þarf samþykki ⅔ atkvæðismanna, er fari með að minnsta kosti ⅔ af atkvæðiskröfum.

2. Ef skuldunautur býður minna en 50% af samningskröfum, en þó meira en 29%, þá þarf samþykki ¾ í báðar áttir.

3. Ef skuldunautur býður 20% eða minna, þá þarf samþykki ⅚ í báðar áttir.

■ **16. gr.** Nú fæst einungis nægur meiri hluti með frumvarpi í aðra áttina, og skal skiptaréttur þá ákveða fund af nýju, er haldinn sé ekki síðar en 14 dögum eftir. Ef þá fæst ekki nægur meiri hluti í báðar áttir, þá er frumvarpið fallið.

☐ Þeir, sem greiddu atkvæði með frumvarpi á fyrra fundinum, teljast og gera það á síðara fundinum, enda þótt þeir sæki hann ekki, nema þeir hafi tjáð skiptarétti, að þeir hafi vikið frá atkvæði sínu.

■ **17. gr.** Nú er frumvarp samþykkt á fundi, og skal skiptaréttur, eftir því sem honum þykir þurfa, rannsaka öll þau atriði, er máli skipta að lögum um gildi og staðfestingu samningsins. Rétt er skiptarétti að stefna fyrir sig í því skyni og að viðlögðum þingvítisbótum með gestaréttarfyrirvara þeim mönnum, er telja má líklegt, að upplýsingar geti gefið, enda hefir skiptaréttur vald til að spyrja og eiðfesta vitni um öll þessi atriði. Ef vitni á varnarþing í öðru lögsagnarumdæmi, skal héraðsdómari þar spyrja það eftir tilmælum skiptaréttar.

■ **18. gr.** Ef allir atkvæðismenn hafa sótt fund, þar sem frumvarp að nauðasamningi hefir hlotið samþykki (15. gr.), þá getur skiptaréttur þegar staðfest samninginn, eftir atvikum að lokinni rannsókn samkvæmt 17. gr. Nú hafa ekki allir atkvæðismenn sótt fund, og á skiptaréttur þá að skora á þá með auglýsingu í Lögbirtingablaði að bera upp fyrir honum rökstudd mótmæli gegn frumvarpinu innan 14 daga frá birtingu auglýsingarinnar. Ef engin mótmæli koma, þá getur skiptaréttur þegar staðfest samninginn með þeim hætti, sem sagt var. Annars kostar boðar skiptaréttur til fundar af nýju með viku fyrirvara, nema sjálfur þurfi hann lengri frest til rannsóknar samkvæmt 17. gr., og á þeim fundi tekur hann svo ákvörðun um það, hvort staðfesta skuli samning eða ekki, enda hafi atkvæðismenn fengið kost á að lýsa áliti sínu á framkomnum mótmælum.

☐ Birta skal einu sinni í Lögbirtingablaði, ef samningur hefir fallið, eða hefir ekki fengið staðfesting.

☐ Skiptaréttur kveður upp rökstuddan úrskurð um staðfestingu nauðasamnings og synjun staðfestingar.

■ **19. gr.** Skiptarétti er skylt að leiðbeina aðiljum eftir grundvallarreglum um meðferð almennra einkamála í héraði.

■ **20. gr.** Synja skal skiptaréttur um staðfestingu á nauðasamningi, ef

1. það kemur í ljós eftir samþykkt hans, að fyrirmæli 4. gr. standa staðfestingu í vegi,

2. í samningi eru fyrirmæli í óhag einhverra þeirra lánardrottna, er samningur bindur ekki, enda hafi samþykki þeirra ekki komið til,

3. einhverjum samningsmanna eða öðrum er eða hefir verið ívilnað í samningnum eða í sambandi við samningsgerðina án samþykkis allra atkvæðismanna, eða ef réttur einhvers samningsmanns er fyrir borð borinn án samþykkis hans,

4. skiptaráðanda þykir víst, að skuldunautur eða aðr-

ir hafi gefið rangar skýrslur um veruleg atriði og ætla megi, að þær skýrslur hafi skipt máli um ákvörðun lánardrottnanna, er þeir samþykktu frumvarpið,

5. ekki þykja sæmilegar líkur fyrir efndum nauðasamnings,

6. einhver samningsmanna krefst þess og sýnt er, að samningurinn brýtur verulega bág við sameiginlega hagsmuni samningsmanna, svo sem ef skuldauppgjöfin er að mun meiri eða gjaldfrestur að mun lengri en skuldunautur hefði þurft að fá, eða trygging er stórum minni en honum hefði verið unnt að veita.

■ **21. gr.** Þegar nauðasamningur hefir hlotið staðfestingu skiptaréttar, bindur hann alla þá, er atkvæðisrétt eiga um frumvarp að honum, og ennfremur þá skuldheimtumenn, sem eigi hafa atkvæðisrétt og í 3., 4., 6., 7. og 8. tölul. 12. gr. segir, og þá, sem í 13. gr. getur, þótt þeir hafi verið úrskurðaðir frá atkvæðisrétti.

■ **22. gr.** Nauðasamningur hefir sömu verkanir sem dómssátt væri milli skuldunauts og samningsmanna, ef kröfur þeirra hafa verið viðurkenndar í samningnum (sbr. 13. og 14. gr.).

■ **23. gr.** Nauðasamningur haggar ekki heimild lánardrottins til þess að ganga að veði, sem þriðji maður kann að hafa sett til tryggingar samningskröfu, né til að krefjast fullrar greiðslu af ábyrgðarmanni eða öðrum, sem ábyrgjast slíka skuld jafnframt skuldunaut.

■ **24. gr.** Nauðasamningur leysir skuldunaut undan skyldu til að greiða þann hundraðshluta hverrar samningskröfu, sem frá er skilinn í samningnum, bæði gagnvart lánardrottni sjálfum, ábyrgðarmönnum og öðrum, er annars hefðu átt endurgjaldskröfu á hendur honum fyrir greiðslu skuldarinnar.

□ Nú greiðir þriðji maður, ábyrgðarmaður, samskuldari o. s. frv. þann hluta skuldar, sem skuldunautur tók á sig með nauðasamningi, og er honum þá skylt að greiða þriðja manni hundraðshlutann samkvæmt nauðasamningi að réttri tiltölu við það, sem hinn hefir greitt.

■ **25. gr.** Nú er krafa deilukrafa eða skildöguð, en skildagi ekki fram kominn, eða krafa hefir ekki verið viðurkennd, og er skiptarétti þá skylt, ef aðili krefst þess, að binda staðfestingu því skilyrði, að lagt verði fé til hliðar fyrir svo miklu af hverri slíkri kröfu, er svarar til þess, sem greitt er þegar eða greiða á á næstu 6 mánuðum af öðrum samningskröfum, þó þannig, að aldrei verði kostur þessara samningsmanna betri en kostur annarra um greiðslur samkvæmt nauðasamningi.

□ Ef krafa er deilukrafa, verður lánardrottinn þó að höfða mál til greiðslu eða viðurkenningar hennar áður en 6 mánuðir eru liðnir frá staðfestingu nauðasamnings. Ef krafa er skildöguð, getur skuldunautur krafizt tryggingar aftur, ef skildagi er eigi fram kominn áður ár er liðið frá sama tíma.

■ **26. gr.** Ekki eru samningsmenn leystir undan ákvæðum nauðasamnings framar en í lögum þessum segir, þótt hann verði ekki efndur.

□ Nú býður skuldunautur til nauðasamninga af nýju eða bú hans verður tekið til skiptameðferðar sem þrotabú eða skuldfrágöngudánarbú áður en hann hefir að fullu efnt nauðasamning, og er þá samningsmönnum rétt að heimta samningskröfur sínar með fullri upphæð, að því frádregnu, sem þegar kann að vera greitt, eins og ef enginn nauðasamningur hefði verið gerður. Samsvarandi gildir um ábyrgðarmenn og aðra, er greitt kunna að hafa skuldir fyrir skuldunaut, sbr. 24. gr.

■ **27. gr.** Staðfestan nauðasamning skal skrásetja í skiptabók, enda skulu allir þeir, er greitt hafa atkvæði með honum, undirrita hann í skiptabókinni.

□ Áður en bú er afhent skuldunaut skal þess gætt, að allir skuldheimtumenn, sem nauðasamningur tekur ekki til, hafi fengið sitt eða fulla tryggingu, nema þeir samþykki framsal búsins með öðrum kostum. Ef skuldunautur skyldi greiða samningsmönnum að einhverju leyti eða öllu þegar í stað eða setja tryggingu, þá ber skiptarétti og að afhenda ekki búið fyrr en það hefir verið gert, nema samþykki aðilja komi til.

□ Loks getur skiptaréttur haldið búinu í umsjá sinni, þar til greiddur hefir verið allur kostnaður af samningagerð og skiptum.

□ Skiptaréttur gerir skuldunaut skil fyrir meðferð sinni á búinu.

■ **28. gr.** Ef nauðasamningur hlýtur staðfestingu, þá skal þegar birta tilkynningu um það í Lögbirtingablaði.[1)] Einnig skal birta þá eða síðar, sbr. 3. mgr. 27. gr., með sama hætti tilkynningu um framsal búsins í hendur skuldunaut. Svo skal og tilkynna til firmaskrár og hlutafélaga- og samvinnufélagaskrár, ef þau félög eiga hlut að máli, staðfestingu og aðalefni nauðasamnings og framsal bús í hendur skuldunaut. Tilkynningu skal fylgja eftirrit af nauðasamningi og staðfestingarúrskurði, eða dómi um staðfestingu, ef staðfesting hefir fengizt fyrir áfrýjun.

[1)] *Sjá l. 6/1978, 132. gr.*

■ **29. gr.** Nú sannast það innan 3 ára frá staðfestingu nauðasamnings,

1. að skuldunautur hefir sjálfur, eða þriðji maður með vitund hans, ívilnað samningsmanni eða heitið honum ívilnun fram yfir aðra áður en samningagerðin hófst eða meðan hún stóð yfir, enda megi telja ívilnun hafa haft áhrif á samningagerðina,

2. að nauðasamningur hafi komizt á fyrir óráðvandlegt atferli af hálfu skuldunauts, svo sem vísvitandi rangar skýrslur hans um hag hans, undanskot fjár o. s. frv., eða

3. að skuldunautur hefir í sambandi við gjaldþrotaskiptin gert sig sekan um atferli, sem varðar refsingu eftir 262. eða 263. gr. almennra hegningarlaga,[1)] eða hefir greint vísvitandi rangt frá um atriði, sem máli skipta, í bókum þeim, er hann hefir haldið, — og er honum þá skylt að greiða samningsmönnum, sem ekki hafa tekið þátt í því atferli, sem nú var talið, kröfur þeirra með fullri upphæð eigi síðar en á upphaflegum gjalddaga, svo og ábyrgðarmönnum og samskuldurum sínum það allt, er þeir kunna að greiða eða hafa greitt og skuldunaut hefði verið skylt að endurgreiða, ef nauðasamningur hefði enginn verið gerður. Samningsmenn halda og óskertum rétti sínum gagnvart þriðja manni, er ábyrgist samningskröfu eða sett hefir veð til að tryggja hana.

[1)] *Sjá nú l. 19/1940, 250. gr.*

■ **30. gr.** Nú líða 3 ár og 6 mánuðir svo, að samningsmaður hefir ekki fengið viðurkenningu skuldunauts um ónýting nauðasamnings vegna fyrirmæla 29. greinar, eða hann hefir ekki höfðað mál til ónýtingar nauðasamningi, og er hann þá bundinn við samninginn.

1924 Nr. 19 4. júní

III. kafli. Um nauðasamninga án gjaldþrotameðferðar á búi skuldunauts.

■ **31. gr.** Nú vill skuldunautur, er eigi hyggst geta staðið í skilum við lánardrottna sína, gera nauðasamning, og skal hann þá afhenda skiptarétti þeim, er fara skyldi með skipti á búi hans, skriflega beiðni um það, að hann geri ráðstafanir til samningatilrauna.

□ Beiðni skal fylgja:

1. Greinargerð um orsakir til þess, að skuldunautur leitar nauðasamninga.

2. Efnahagsreikningur skuldunauts, gerður á þeim tíma, að engin veruleg breyting geti hafa orðið á efnahag hans síðan.

3. Sundurliðuð skrá yfir eignir skuldunauts, gerð á sama tíma og efnahagsreikningur hans, og sé í skránni nákvæm skýrsla um fasteignir hans, skip, lausafé, kröfur, er hann á hjá öðrum o. s. frv.

4. Sundurliðuð skrá yfir lánardrottna skuldunauts, nafn hvers lánardrottins, skuldarupphæð, gjalddagi, trygging fyrir skuld o. s. frv.

5. Skrá um bækur þær, er skuldunautur heldur, hvort sem hann er bókhaldsskyldur eða ekki.

6. Drengskaparyfirlýsing um það, að skýrslur hans samkvæmt 1.—5. tölulið séu gefnar eftir beztu vitund.

7. Frumvarp að nauðasamningi, og sé þar tekið til, hvern hundraðshluta af skuldum sínum aðili hyggst að greiða, hvenær greiðslur eigi að fara fram, hverja tryggingu hann ætli að setja, ef því er að skipta, og annað, er hann vill hafa í nauðasamningi.

8. Meðmæli frá að minnsta kosti ¼ væntanlegra samningsmanna, bæði að tölu og kröfumagni.

9. Fjárhæð, 50—200 kr., eftir ákvörðun skiptaréttar, til greiðslu kostnaðar af samningatilraunum.

■ **32. gr.** Þeim, sem ekki hafa rétt til að leita nauðasamninga meðan bú þeirra sætir gjaldþrotameðferð (4. gr.), er og meinað að leita nauðasamninga samkvæmt 31. gr.

□ Nú hefir skuldunautur borið fram frumvarp að nauðasamningi á síðustu 12 mánuðum, er annaðhvort hefir fallið eða verið synjað staðfestingar, og má skiptaráðandi þá ekki taka frumvarp hans til meðferðar, ef ætla má, eftir efni frumvarpsins að dæma, að úrslitin hljóti að verða hin sömu sem síðast.

□ Nú hefir gjaldþrotameðferð á búi skuldunauts lokið svo fyrir misseri eða skemmri tíma, að skuldunaut hefir eigi verið fengið bú sitt til frjáls forræðis eða hann hefir gert nauðasamning fyrir 12 mánuðum og eigi efnt hann, og má þá eigi leita nauðasamninga fyrir hann, nema samþykki og yfirlýsing lánardrottna samkvæmt 5. gr. komi til.

■ **33. gr.** Skiptaráðandi skal þegar skrá í skiptabók athugasemd um, að beiðni samkvæmt 31. gr. sé til hans komin, og nefna fylgiskjöl með henni, enda skal nákvæmlega greina dag og stund, er beiðnin kom í skrifstofu skiptaréttar. Ef þörf þykir, rannsakar skiptaréttur málavöxtu, eftir atvikum með þeim hætti, sem í 17. gr. segir, áður en hann úrskurðar, hvort beiðni skuli taka til greina eða ekki. Einnig kveður skiptaréttur skuldunaut á fund sinn, ef þörf þykir, enda er skiptarétti skylt að leiðbeina skuldunaut og veita honum kost á að lagfæra það, er ábótavant þykir vera um beiðnina eða fylgiskjöl með henni eða annað.

□ Jafnskjótt sem unnt er leysir skiptaréttur úr því, með rökstuddum úrskurði, hvort beiðni skuli taka til greina eða ekki. 1924 Nr. 19 4. júní

□ Ekki skal taka beiðni til meðferðar og niður fella samningatilraunir, ef þær eru byrjaðar, ef

1. svo reynist ástatt sem í 32. gr. segir,

2. skuldunautur veitir skiptarétti ekki þá fræðslu um efnahag sinn, sem hann er krafinn um og máli skiptir, að áliti skiptaréttar, svo og ef skuldunautur þverskallast við fyrirmælum skiptaréttar um meðferð á búi sínu (36. gr.),

3. ekki verður komizt að sæmilega áreiðanlegri niðurstöðu um hag skuldunauts,

4. skuldunautur fer svo úr lögsagnarumdæminu, að ekki verði náð nógu skjótlega til hans, þegar þörf er, að dómi skiptaréttar,

5. víst þykir, að óhjákvæmilegt verði að synja samningi staðfestingar, enda breyti skuldunautur honum ekki í það horf, sem skiptaréttur telur nauðsyn til bera,

6. skuldunautur ívilnar einstökum samningsmönnum meðan á samningatilraunum stendur.

■ **34. gr.** Nú synjar skiptaréttur að taka til greina beiðni samkvæmt 31. gr., og skal hann þegar skýra skuldunaut frá því.

□ Ef beiðnin er tekin til greina, hvort sem það er gert eftir úrskurði skiptaréttar eða úrlausn æðra dóms, þá skal telja samningaráðstafanir byrjaðar frá þeirri stundu, er beiðni um þær kom til skiptaréttar.

■ **35. gr.** Frá því er samningatilraunir byrja (34. gr.) og þar til þeim er lokið má enginn væntanlegra samningsmanna kyrrsetja fjármuni skuldunauts né gera aðför í þeim.

□ Frá upphafi samningstilrauna og þar til atkvæðagreiðslu lánardrottna um nauðasamning er lokið getur enginn samningsmanna látið taka bú skuldunauts til gjaldþrotameðferðar, sbr. þó 36. gr., nema hann hafi til þess samþykki atkvæðismanna, er fari með nægilegt atkvæðamagn til þess að fella nauðasamning. Eftir að samningur er samþykktur og þar til skiptaréttur hefir úrskurðað um staðfestingu hans getur enginn samningsmanna fengið bú skuldunauts tekið til gjaldþrotaskipta.

□ Nú verður bú skuldunauts tekið til gjaldþrotaskipta samkvæmt kröfu lánardrottins eftir þessari málsgrein, og skal þá telja riftingarfresti (22., 23., 25., 26. og 28. gr. laga nr. 7 13. apr. 1894)[1] til upphafs nauðasamninga (34. gr.).

□ Lánardrottnar þeir, sem nauðasamningur bindur ekki, geta gengið að skuldunaut lögum samkvæmt þrátt fyrir samningatilraunirnar.

[1] *Sjá nú l. 6/1978, VIII. kafla.*

■ **36. gr.** Frá því að beiðni samkvæmt 31. gr. er komin til skiptaréttar og þar til samningagerð er lokið má skuldunautur ekki greiða neinum af væntanlegum samningsmönnum skuldir hans, eindagaðar eða óeindagaðar, né veita neinum samningsmanni ívilnanir fram yfir hina.

□ Skuldunautur fer með bú sitt og heldur áfram atvinnurekstri sínum meðan á samningatilraunum stendur, undir umsjá skiptaréttar eða annars umsjármanns, er skiptaréttur setur, ef honum þykir þess þörf.

1924 Nr. 19 4. júní

□ Skuldunautur má ekki veðsetja eignir sínar frá því að samningatilraunir hófust (34. gr.) og þar til þeim er lokið. Ekki er honum heldur heimilt að selja, leigja eða láta af hendi með öðrum hætti fasteignir sínar né skrásett skip sín. Aðrar eignir getur hann af hendi látið, ef afhendingin verður talin til venjulegra ráðstafana í atvinnurekstri hans. Ekki má skuldunautur heldur taka lán né stofna nýjar skuldir fram yfir það, sem nauðsynlegt er til atvinnurekstrar hans eða heimilisframfærslu að áliti skiptaréttar.

□ Ógildar eru ráðstafanir skuldunauts þær, sem honum eru bannaðar samkvæmt 3. málsgr., nema ákvörðun um samningagerð hafi ekki verið birt (37. gr.) og kaupunaut hafi verið ókunnugt um hana, enda verði honum ekki á þeim ókunnugleika sök gefin. Ef skuldunautur brýtur fyrirmæli þessarar greinar verulega, þá skal skiptaréttur taka bú hans til gjaldþrotaskipta, ef einhver lánardrottna hans krefst þess.

■ **37. gr.** Jafnskjótt sem ákveðið hefir verið, að beiðni samkvæmt 31. gr. skuli til greina tekin, skal skiptaréttur birta þrisvar sinnum í Lögbirtingablaði áskorun til allra þeirra lánardrottna skuldunauts, er væntanlegur nauðasamningur bindur og kröfur áttu á hendur honum við upphaf samningatilrauna (34. gr.), um að lýsa fyrir skiptarétti kröfum sínum innan 4 vikna frá síðustu birtingu auglýsingar. [Yfirlýsing skiptaréttar um upphaf nauðasamninga skal einnig þinglýsa á varnarþingi fasteignar eða skrásetts skips, og hennar skal getið á verslanaskrá, ef beiðandi á þessi verðmæti eða rekur atvinnu, sem getið er eða geta ber í verslanaskrá.][1] Fyrir þinglýsingar þessar greiðist ekkert gjald.

□ Eigi missir lánardrottinn kröfu sinnar, þótt hann lýsi henni ekki samkvæmt 1. málsgr., en ekki hefir hann rétt til að taka þátt í meðferð frumvarps að nauðasamningi, nema kröfulýsing hans sé komin til skiptaréttar að minnsta kosti viku fyrir þann fund, er atkvæðagreiðslan um frumvarpið skal byrja. Og ekki skal fresta meðferð frumvarps vegna lánardrottna, er eigi hafa lýst kröfum sínum samkvæmt 1. málsgr.

□ Í auglýsingu þeirri, sem í 1. málsgr. getur, skal einnig boðað til fundar til þess að ræða frumvarp að nauðasamningi, og ef til vill greiða atkvæði um það, og skal ekki hafa þann fund síðar en 14 dögum eftir lok kröfulýsingarfrests.

□ Loks skal skiptaréttur tilkynna öllum væntanlegum samningsmönnum í ábyrgðarbréfi eða með símskeyti, ef bréf mundu ekki berast nægilega fljótt, að nauðasamninga verði leitað fyrir skuldunaut, að kröfum skuli lýst innan ákveðins tíma (sbr. 1. málsgr.) og að fundur verði haldinn til að ræða og ef til vill greiða atkvæði um frumvarpið (sbr. 3. málsgr.). Ekki raskar það þó gildi nauðasamnings, þó að lánardrottni hafi ekki borizt tilkynning samkvæmt þessari málsgr.

□ Jafnskjótt sem ákveðið hefir verið að taka beiðni skuldunauts til greina skal leggja hana með fylgiskjölum (31. gr.) fram í skrifstofu skiptaréttar til sýnis lánardrottnum, enda eiga þeir rétt á að fá eftirrit af frumvarpi að nauðasamningi fyrir lögmælt ritlaun.

[1] *L. 79/1978, 1. gr.*

■ **38. gr.** Skuldunautur getur afturkallað frumvarp sitt þangað til skiptaréttur hefir lýst því yfir, að atkvæðagreiðsla um það skuli fara fram. Afturköllun skal auglýsa í Lögbirtingablaði og þinglýsa samkvæmt 1. málsgr. 37. gr.

1924 Nr. 19 4. júní

□ Breytingar getur skuldunautur gert á frumvarpi sínu og viðauka við það með sama hætti sem í 6. gr. segir. Sker skiptaréttur svo úr því, hvort frumvarp, þannig breytt, fullnægi lögmæltum skilyrðum til þess að samningatilraunir megi halda áfram.

■ **39. gr.** Að liðnum kröfulýsingarfresti semur skiptaréttur skrá yfir allar framkomnar kröfur, bæði nöfn og heimili lánardrottna, skuldarupphæð eða efni kröfu að öðru leyti, gjalddaga ásamt athugasemd um það, hvort skuldunautur viðurkenni kröfu eða mótmæli henni, hvort krafa sé skildöguð o. s. frv. Einnig gerir skiptaréttur skrá um eignir og skuldir skuldunauts, ef ekki hefir reynzt unnt að fara eftir skrá þeirri, er skuldunautur hefir sjálfur afhent (31. gr.). Skjöl þessi, svo og breytingartillögur og viðaukatillögur skuldunauts við frumvarpið, skal leggja fram í skrifstofu skiptaréttar.

■ **40. gr.** Ef nauðsyn ber til, þá getur skiptaréttur tekið sér aðstoð við rannsókn á búinu og eftirlit á kostnað skuldunauts. Skiptaréttur ákveður þóknun til handa aðstoðarmönnum sínum.

■ **41. gr.** Á fundi þeim, sem í 3. málsgr. 37. gr. segir, leggur skiptaréttur fram skjöl þau öll, sem í 31. og 40. gr. getur.

□ Sækja skal skuldunautur þann fund, nema sjúkdómur, veður eða vötn banni. Skal hann senda einhvern góðan mann í stað sinn, ef þess er kostur. Nú telur skiptaréttur víst eða líklegt, að skuldunautur hafi hvorugt mátt gera, og frestar hann þá fundi hæfilegan tíma. Ef skuldunautur sækir ekki fund að forfallalausu, þá falla samningatilraunir niður samkvæmt úrskurði skiptaréttar. Úrskurð skal birta eins og mælt er í fyrri málsgr. 38. gr.

□ Skuldunaut er skylt að veita lánardrottnum sínum á fundi allar þær skýringar og upplýsingar, sem hann má og máli skipta. Einnig er einstökum lánardrottnum skylt að svara spurningum skiptaréttar og annarra lánardrottna um skipti hans við skuldunaut. Ef lánardrottinn svarar ekki, enda þótt telja megi hann munu geta það, eða svarar vísvitandi rangt um veruleg atriði, þá getur skiptaréttur úrskurðað, að hann skuli hafa fyrirgert atkvæðisrétti sínum um frumvarpið. Og auk þess varðar atferli lánardrottins refsingu eftir 147. og 149. gr. alm. hegningarlaga.[1]

□ Ef fundi er frestað, boðar skiptaréttur til fundar af nýju með þeim hætti, sem honum þykir hlýða.

[1] *Sjá nú l. 19/1940, 142., 144. og 146. gr.*

■ **42. gr.** Hver sem skuldar þeim, er nauðasamninga leitar, getur, ef nauðasamningur kemst á, dregið frá það, sem hann kann að eiga hjá honum, hvernig sem kröfu og gagnkröfu er varið, enda hafi gagnkröfuhafi eða sá, sem hann hefir erft kröfu eftir, öðlazt hana áður en auglýsing um nauðasamninga var birt (37. gr.), án þess að honum væri þá kunnugt um, að skuldunautur undirbyggi þá eða leitaði nauðasamninga, eða gagnkrafan stafar af skuldbindingu, sem gagnkröfuhafi hefir undirgengizt fyrir þennan tíma, og svo var ástatt um skuldunaut og vitneskju hins, sem fyrr var sagt. Nú leikur vafi á um það, hvenær gagnkrafa er til orðin, og getur gagnkröfuhafi þá staðfest skýrslu sína þar um með eiði fyrir skiptarétti.

1924 Nr. 19 4. júní

□ Meðan samningagerð stendur yfir má skuldunautur ekki framselja viðskiptabréfskröfur sínar með þeim hætti, að skuldajafnaðarheimild glatist, nema aðilja sé sett trygging fyrir því tjóni, er hann kann að bíða þar af.

□ Ef gagnkröfuhafi krefst þess, þá skal skiptaréttur skrá á viðskiptabréf skuldunauts, þegar nauðasamningur er staðfestur, að aðilja sé áskilin skuldajafnaðarheimild samkvæmt þessari grein, þó að bréfið verði framselt, nema gagnkröfuhafa sé sett trygging við tjóni, er hann kynni að bíða, ef skuldajafnaðarheimild hans glatast vegna framsals, og skal þá aðferð hafa, ef bréfið er víxill.

□ Ákvarðanir skiptaréttar um gagnkröfur samkvæmt þessari grein eru ekki bindandi, ef ágreiningur verður síðar um þær.

■ **43. gr.** Þeir, sem öðlazt hafa kröfur á hendur skuldunaut fyrir upphaf nauðasamninga (34. gr.), hafa atkvæðisrétt um þá eftir þeim reglum, sem í 11.—14. gr. segir.

□ Nauðasamningur tekur yfir óeindagaðar kröfur, en rétt er að draga frá sparisjóðsvexti frá greiðsludegi og til gjalddaga, ef fyrr er greitt.

□ Rétt er að meta til peningaverðs allar kröfur á hendur skuldunaut, er nauðasamningur tekur til, ef það er nauðsynlegt til að koma jöfnuði á milli allra samningsmanna og til að reikna atkvæðamagn með nauðasamningi og móti.

□ Um atkvæðamagn og samþykkt nauðasamninga fer annars eftir 15. og 16. gr.

■ **44. gr.** Nauðasamningur er gildur, þegar skiptaréttur hefir staðfest hann. Fara skal skiptaréttur eftir 17.—18. gr.

□ Skiptaréttur synjar staðfestingar:

1. Ef það kemur í ljós eftir samþykkt nauðasamnings, að fyrirmæli 32. gr. standa staðfestingu í vegi.

2. Ef svo stendur á sem í 2.—6. tölul. 20. gr. segir.

■ **45. gr.** Svo fer um skrásetningu nauðasamnings í skiptabók og undirskrift lánardrottna sem í 27. gr. er mælt.

□ Auglýsing og tilkynning um synjun og staðfesting nauðasamnings skal fara eftir 28. gr.

■ **46. gr.** Um verkanir nauðasamnings fer eftir 21.—26. gr., sbr. 43. gr.

□ Sá er forgangskröfu á á hendur skuldunaut, heldur forgangsrétti sínum þar til mánuði eftir lok nauðasamninga, enda þótt krafan sé þá orðin það gömul, að forgangsréttur á búi skuldunauts væri þá annars glataður.

■ **47. gr.** Skuldunautur, sem hefir í frammi nokkra þá athöfn, sem í 262. og 263. gr. almennra hegningarlaga segir[1] meðan á nauðasamningatilraunum stendur eða eftir að hann var tekinn að hyggja á slíka samninga, sæti refsingu eftir þeim greinum.

[1] *Sjá nú l. 19/1940, 250. gr.*

■ **48. gr.** Nú sannast það innan 3 ára frá staðfestingu nauðasamnings:

1. að svo hefir verið farið að sem í 1. og 2. tölul. 29. gr. segir, eða

2. að skuldunautur hefir gerzt sekur samkvæmt 47. gr., eða hefir greint vísvitandi rangt frá í bókum sínum um atriði, sem máli hafa skipt um samþykkt eða staðfestingu nauðasamnings, og fer þá um gildi hans samkvæmt 1. og 2. málsgr. 29. gr.

IV. kafli. Áfrýjun.

1924 Nr. 19 4. júní

■ **49. gr.** Ákvörðunum skiptaréttar samkvæmt II. og III. kafla laga þessara má skjóta til hæstaréttar eftir þeim reglum, sem hér segir.

■ **50. gr.** Úrskurði, þar sem beiðni eftir 3. og 31. gr. er tekin til greina, verður ekki áfrýjað.

□ Úrskurði, þar sem synjað er að taka beiðni samkvæmt 3. og 31. gr. til greina, úrskurði, þar sem ákveðið er, að samningatilraunir skuli falla niður eða þar sem nauðasamningi er synjað staðfestingar, getur skuldunautur einn áfrýjað.

□ Öðrum ályktunum skiptaréttar getur hver sá áfrýjað, er ályktun varðar hag hans að lögum.

□ Áfrýjunarfrestur er vika frá uppkvaðning úrskurðar eða frá lokum þeirrar dómsathafnar, er áfrýja skal. Úrskurði um staðfestingu á nauðasamningi má þó áfrýja innan 14 daga.

□ Úrskurði hæstaréttar um þóknun aðstoðarmanna skiptaréttar eftir 40. gr. má fullnægja með aðför í búi skuldunauts, ef á þarf að halda.

■ **51. gr.** Áfrýja má þegar ákvörðunum skiptaréttar, en ekki stöðvar áfrýjun samningatilraunir.

□ Nú er úrskurðað, að samningatilraunir skuli niður falla, eða nauðasamningi er synjað staðfestingar, og skal þá ekki telja samningatilraunum lokið fyrr en liðinn er áfrýjunarfrestur, enda sé áfrýjunarbeiðni þá ekki fram komin, eða hæstiréttur hefir staðfest úrskurðinn.

□ Ef úrskurðað er, að nauðasamning skuli staðfesta, má ekki framselja skuldunaut bú hans né hætta eftirliti fyrr en áfrýjunarfrestur er liðinn, enda hafi ekki verið áfrýjað, eða hæstiréttur hefir staðfest úrskurð skiptaréttar.

■ **52. gr.** ...[1]

□ Nú þykir hæstarétti málið ekki nægilega skýrt, og leggur hann þá fyrir skiptarétt að afla upplýsinga þeirra, sem vantar. Skal skiptaréttur gera það svo fljótt sem kostur er á, og fer um þá rannsókn eftir 17. og 41. gr. Eftirrit rannsóknar sendir skiptaréttur hæstarétti jafnskjótt sem kostur er ...[1]

[1] *Sbr. l. 85/1936, 224. gr.*

V. kafli. Um gjöld o. fl.

■ **53. gr.** Fyrir starfsemi skiptaréttar samkvæmt III. kafla þessara laga skal greiða gjald í ríkissjóð, sem reiknast þannig, í hlutfalli við eignir skuldunauts samkvæmt skýrslu hans eftir 31. gr.: ⅓% af fyrstu 20 000 kr., ⅕% af næstu 80 000 kr., ⅛% af því, sem þar er fram yfir. Þó verður lægsta gjald aldrei minna en 20 kr., og hæsta gjald aldrei meira en 500 kr. Gjaldið reiknast af heilum hundruðum, og tala, sem endar á 50 eða hærri tölu, verður hækkuð í 100, en tala, sem endar á lægri tölu, verður færð niður í 100.

□ Ef beiðni samkvæmt 31. gr. er synjað, skal gjalda einar 10 kr. Ef samningatilraunir falla niður áður en frumvarp að nauðasamningum er borið upp til atkvæðagreiðslu eða ef samningi er synjað staðfestingar, skal gjalda hálft gjald.

□ Nú verður bú skuldunauts tekið til gjaldþrotaskipta 4 mánuðum eða fyrr eftir lok samningaumleitana eða eftir staðfestingu nauðasamnings, og skal þá draga það frá skiptagjaldi, sem greitt hefir verið í ríkissjóð vegna samningagerðarinnar. Þegar gjaldþrotameðferð bús

1924 Nr. 19 4. júní

lýkur með nauðasamningi, skal aldrei greiða nema ¼ skiptagjalds í ríkissjóð.

■ **54. gr.** Áfrýjandi greiði 20 kr. í ríkissjóð fyrir fyrirtöku máls í hæstarétti, og skal senda skiptarétti gjaldið ásamt áfrýjunarbeiðni, og vottar skiptaréttur um greiðslu þess um leið og hann sendir hæstarétti skjölin. Að öðru leyti greiðast engin gjöld fyrir meðferð máls í hæstarétti.

□ Hæstiréttur getur gert þeim, er áfrýjað hefir án þess að hann verði talinn hafa haft sæmilega ástæðu til þess, eða fyrir ósæmileg ummæli eða vísvitandi ósannindi í málflutningi, að greiða 20—200 kr. sekt til ríkissjóðs.

□ Að öðru leyti dæmir hæstiréttur engan málskostnað.

■ **55. gr.** Ef skiptaréttur dregur óhæfilega störf þau, sem á honum hvíla samkvæmt lögum þessum, má beita 1. málsgr. 97. gr. skiptalaganna. 100. gr. sömu laga á hér og við.

1974 Nr. 74 21. ágúst

Lög um meðferð opinberra mála.

I. kafli. Um það, til hvaða mála lögin taka.

■ **1. gr.** Þau mál öll, sem handhafar ríkisvaldsins höfða til refsingar lögum samkvæmt, skulu fara eftir ákvæðum laga þessara, nema þau sæti meðferð sérdómstóla, er lög þessi taka ekki til.

■ **2. gr.** Einnig skulu eftirfarandi mál sæta rannsókn og meðferð samkvæmt lögum þessum:

1. Mál, sem höfðað er af hálfu ríkisvaldsins til félagsslita samkvæmt ákvæðum stjórnskipulaga um félög.
2. Rannsókn út af brotum barna og unglinga, sbr. lög um vernd barna og ungmenna.
3. ...[1)]
4. Mál til sviptingar lögræðis og til brottnáms lögræðissviptingar.
5. Mál til sviptingar erfðarétti sakir brota erfingja gagnvart arfleifanda eða samerfingja.
6. Mál til upptöku eigna vegna brota á landslögum.
7. Mál til staðfestingar lögbanni við útbreiðslu rita, mynda eða annars slíks, er ríkisvaldið hefur látið banna.
8. Mál vegna heitinga.
9. Mál til ógildingar hjúskap.
10. Mál til ákvörðunar atriða samkvæmt VII. kafla almennra hegningarlaga.
11. Mál til brottnáms ólögmæts ástands eða til að koma fram viðurlögum fyrir það, öðrum en refsingu, enda eigi fyrirsvarsmaður almenningshagsmuna aðild.
12. Rannsókn slysa og annarra ófara eða atriða lögum eða venju samkvæmt eða eftir sérstöku boði dómsmálaráðherra.

[1)] *L. 44/1981, 23. gr.*

■ **3. gr.** Kröfur borgararéttar eðlis, er af refsiverðri háttsemi rísa, má hafa uppi, rannsaka og dæma í opinberu máli samkvæmt ákvæðum laga þessara.

II. kafli. Um dómendur í héraði.

■ **4. gr.** Sýslumenn utan kaupstaða, bæjarfógetar í kaupstöðum utan Reykjavíkur og þeir dómarar aðrir, er skipaðir eru til þess að starfa við þessi embætti, svo og sakadómarar í Reykjavík, rannsaka og fara með opinber mál fyrir dómi og kveða upp dóm í þeim.

□ Í umdæmum utan kaupstaða, þar sem sérstakur lögreglustjóri er skipaður, innir hann af hendi sömu störf í opinberum málum.

■ **5. gr.** Ríkissaksóknari getur kveðið svo á, að rannsókn máls og meðferð, annað hvort eða hvort tveggja, skuli fara fram í Reykjavík, eða annars staðar á landinu, þar sem honum þykir best við eiga, enda þótt það skyldi annars sæta rannsókn og meðferð dómara í öðru lögsagnarumdæmi, ef mál er vandasamt eða umfangsmikið.

□ Dómsmálaráðherra getur skipað sérstakan dóm, einum eða fleiri dómurum, er halda megi dómþing, hvar sem vera skal á landinu, ef málið þykir ofvaxið hinum reglulega dómanda vegna embættisanna eða af öðrum ástæðum.

□ Í Reykjavík geta þrír sakadómarar annað hvort eftir ákvörðun yfirsakadómara eða eftir boði dómsmálaráðherra farið með mál eftir rannsókn þess og dæmt það í sameiningu, enda þyki vafi vera um mikilsverð sönnunar- eða lagaatriði.

□ Dómur getur kvatt tvo kunnáttumenn til dómstarfa með sér í málum, þar sem sérkunnáttu þykir sérstök þörf.

■ **6. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 28/1981, 44. gr.*

■ **7. gr.** Kirkjudómur fer með refsimál vegna afbrota biskups og presta þjóðkirkjunnar út af hneykslanlegu framferði þeirra í embættisathöfnum eða einkalífi, enda sé ekki um almenn refsiverð brot að tefla. Forsæti í kirkjudómi skipar viðkomandi héraðsdómari (í Reykjavík sakadómari), en til meðdómenda kveður hann tvo þjónandi þjóðkirkjupresta.

□ Ákvæði 2. og 3. málsgr. 6. gr. eiga með samsvarandi hætti við mál samkvæmt 1. málsgrein.

■ **8. gr.** Skylt er hverjum manni, karli sem konu, er fullnægir lögmæltum skilyrðum, að taka við kvaðningu héraðsdómara til meðdómendastarfa.

□ Undan kvaðningu eru skildir:

1. Dómarar og ritari hæstaréttar, aðrir embættisdómarar og fulltrúar þeirra.
2. Ráðherrar og ráðuneytisstjórar.
3. Biskup og prestar þjóðkirkjunnar, nema í kirkjudómi.
4. Löggiltir málflutningsmenn og fulltrúar þeirra.
5. Embættislæknar og ljósmæður.
6. Ríkissaksóknari, vararíkissaksóknari, saksóknarar, sbr. 5. mgr. 20. gr., og fulltrúar ríkissaksóknara.

[7. Rannsóknarlögreglustjóri ríkisins, lögreglustjórinn í Reykjavík og fulltrúar þeirra.][1)]

[1)] *L. 107/1976, 1. gr.*

■ **9. gr.** Almenn skilyrði til meðdómendastarfa eru þessi:

1. Nægilegur andlegur þroski og andleg og líkamleg heilbrigði.
2. Óflekkað mannorð.
3. Lögræði og fjárforræði.
4. Aldur frá 25—70 ára.
5. Sérþekking á sakarefnum.

■ **10. gr.** Um skilyrði meðdómenda til þátttöku í meðferð einstaks máls fer samkvæmt ákvæðum laga um meðferð einkamála í héraði.

■ **11. gr.** Um skyldu og skilyrði meðdómenda samkvæmt 8.—10. gr. dæmir héraðsdómari, en skjóta má úrlausn hans til hæstaréttar eftir reglum um kæru til æðra dóms. Sama er um forföll meðdómenda.

■ **12. gr.** Áður en meðdómandi tekur til starfa fyrsta sinni, skal hann undirrita í þingbók heit að viðlögðum heiðri sínum og drengskap um það, að hann skuli leysa starfann af hendi, svo sem hann hyggur sannast og réttast og helst að lögum.

☐ Um greiðslu til meðdómenda fer samkvæmt 2. málsgr. 203. gr. laga um meðferð einkamála í héraði.

■ **13. gr.** Í málum samkvæmt 4. málsgr. 5. gr., kveður héraðsdómari meðdómendur til að frumprófi loknu eða síðar, ef þá reynist ástæða til. Taka meðdómendur þátt í rannsókn, málsmeðferð og dómsuppsögn. Héraðsdómari stýrir dómi og kveður einn upp úrskurði, þá er efni verða til, skipar verjanda, ákveður málshöfðun, gefur út stefnur, nefnir skoðunar- og matsmenn, spyr sökunaut, heitfestir vitni og spyr þau, sér um samningu dóms og afgreiðslu dómsgerða og kemur yfir höfuð fram út á við fyrir hönd dómsins. Í fjölskipuðum dómi löglærðra manna framkvæma þeir allir þessar athafnir.

■ **14. gr.** Nú missir meðdómanda við, og kveður héraðsdómari þá annan til, er taki við máli, þar sem hinn þraut, nema héraðsdómara þyki sérstök ástæða til að endurtaka það, sem áður hefur farið fram í málinu. Annars fer sem í 192. gr. laga um meðferð einkamála í héraði segir.

■ **15. gr.** Dómari getur látið löggiltan fulltrúa sinn framkvæma rannsókn fyrir dómi og kveða upp dóma og úrskurði, enda fullnægi hann skilyrðum 1. málsgr. 33. gr. laga um meðferð einkamála í héraði.

☐ Að öðru leyti gilda ákvæði II. kafla laga um meðferð einkamála í héraði, eftir því sem við á.

■ **16. gr.** Málsmeðferð fyrir dómi er opinber, nema dómara þyki ástæður þær, er í 2. mgr. segir, standa því í vegi.

☐ Rannsókn fer fram fyrir luktum dyrum:

a. ef dómari telur þess þörf til að leiða sannleikann í ljós, t. d. á frumstigi rannsóknar;

b. til hlífðar sökunaut, þegar sérstaklega stendur á, eða nánustu vandamönnum hans, vitnum eða öðrum;

c. ef sökunautur er undir 18 ára aldri;

d. af velsæmisástæðum eða

e. annars vegna hagsmuna ríkis eða almennings.

☐ Dómari getur bannað að skýra opinberlega frá atriðum í opinberri rannsókn eða að gera uppdrætti eða myndir af mönnum í þinghaldi eða öðru, sem þar fer fram eða er til sýnis.

■ **17. gr.** Rannsókn opinberra mála og dómsmeðferð að öðru leyti fer fram fyrir sakadómi og á þeim stað og tíma, sem dómari eða dómsformaður ákveður hverju sinni. Dómsmálaráðherra getur þó, að fengnum tillögum viðkomandi dómara, ákveðið, að sakadóm í kaupstöðum eða kauptúnum, sbr. 2. málsgr. 4. gr., til meðferðar opinberra mála skuli halda ákveðna vikudaga og á ákveðinni klukkustund, ef mál eru fyrir hendi.

■ **18. gr.** Hverju héraðsdómaraembætti utan Reykjavíkur og embætti sakadómara í Reykjavík skal fylgja sakadómsbók, ein eða fleiri, þar sem skrá skal að efni til það, sem fram fer í opinberum málum, nema ræður málflytjenda, og sérstök dómabók, þar sem skrá skal dóma í opinberum málum.

☐ Nú er rannsókn framkvæmd á hendur sökunaut vegna margra sakaratriða eða á hendur fleiri sökunautum, og skal þá, ef kostur er, skráð þannig í þingbók, að síðar megi, þegar eftirrit er tekið úr bókinni, hafa samfellt eftir föngum það, sem varðar eitt og sama sakaratriði. Dómsmálaráðherra getur sett nánari fyrirmæli um þetta.

☐ Rétt er að hraðrita eða taka á talvél skýrslur í opinberu máli.

☐ Ríkissaksóknari skal halda sakaskrá fyrir land allt. Dómsmálaráðherra setur fyrirmæli um sakaskrá og sakavottorð.[1)]

[1)] *Fyrirmæli 69/1971, sbr. augl. 151/1979.*

■ **19. gr.** Ritlaun greiðast ekki fyrir eftirrit úr bókum þeim, er í 18. gr. getur, eða fyrir eftirrit af skjölum, er til opinbers máls heyra, ef eftirritið er nauðsynlegt til sóknar þess eða varnar eða í sambandi við rannsókn þess eða málskot, eða það er veitt til þess að koma fram skaðabótakröfu í opinberu máli eða í þágu handhafa ríkisvaldsins. Eftirrit þessi skal í té láta, svo fljótt sem framast er unnt.

☐ Að öðru leyti gilda ákvæði III. kafla laga um meðferð einkamála í héraði um opinber mál, eftir því sem við getur átt.

III. kafli. Um ákæruvaldið.

■ **20. gr.** Ríkissaksóknari fer með ákæruvaldið.

☐ Forseti skipar ríkissaksóknara. Hann skal fullnægja lagaskilyrðum til skipunar í dómaraembætti í hæstarétti. Ríkissaksóknari nýtur sömu launa og annarra lögkjara sem hæstaréttardómarar, eftir því sem við verður komið.

☐ Ríkissaksóknara til aðstoðar eru vararíkissaksóknari, fulltrúar ríkissaksóknara, svo og saksóknarar, sbr. 5. mgr. þessarar greinar. Allir skulu þeir hlíta fyrirmælum ríkissaksóknara í störfum sínum.

☐ Vararíkissaksóknari skal fullnægja sömu skilyrðum og ríkissaksóknari til skipunar í embætti. Forseti skipar vararíkissaksóknara. Vararíkissaksóknari fer með vald ríkissaksóknara í fjarveru eða forföllum ríkissaksóknara eftir nánari ákvörðun hans.

☐ Ef ríkissaksóknari og vararíkissaksóknari anna eigi flutningi mála fyrir dómi auk annarra embættisstarfa, þá getur dómsmálaráðherra ákveðið, að við embætti ríkissaksóknara skuli starfa einn eða tveir saksóknarar.

☐ Saksóknarar skulu fullnægja sömu skilyrðum og ríkissaksóknari til skipunar í embætti. Forseti skipar saksóknara.

☐ Annað starfslið til aðstoðar ríkissaksóknara, þ. á m. fulltrúa með lögfræðiprófi, skipar dómsmálaráðherra með samþykki ríkissaksóknara.

☐ Ríkissaksóknari hefur embættisskrifstofu í Reykjavík.

■ **21. gr.** Ríkissaksóknari skal hafa gætur á afbrotum, sem framin eru. Hann kveður á um rannsókn opinberra mála og hefur yfirstjórn hennar og eftirlit. Getur hann gefið lögreglumönnum fyrirmæli og leiðbeiningar um framkvæmd rannsókna og verið við hana staddur eða látið fulltrúa sinn vera það. Hann höfðar opinber mál, sbr. þó 112.—114. gr., tekur ákvörðun um áfrýjun þeirra og gegnir að öðru leyti þeim störfum, sem honum eru falin í lögum.

☐ Áður en ríkissaksóknari ákveður málshöfðun á hendur opinberum starfsmanni fyrir brot í starfi, skal hann jafnan leita umsagnar ráðuneytis þess, sem í hlut á. Ráðuneytinu ber að láta ríkissaksóknara í té

rökstudda umsögn og tillögur, svo fljótt sem verða má.

□ Haldast skulu sérákvæði í lögum, þar sem svo er mælt, að dómsmálaráðherra kveði á um rannsókn, höfðun og áfrýjun opinberra mála. Þegar svo stendur á, gefur dómsmálaráðherra ríkissaksóknara fyrirmæli um rannsókn og aðrar framkvæmdir og leggur samþykki sitt á ákæruskjal og áfrýjunarstefnu.

□ Dómsmálaráðherra hefur eftirlit með framkvæmd ákæruvalds og getur krafið ríkissaksóknara skýrslna um einstök mál.

■ **22. gr.** Þegar ríkissaksóknari er svo riðinn við mál eða aðila, að hann mætti eigi gegna dómarastörfum í því, skal hann tilkynna það dómsmálaráðherra. Nú berst ráðherra slík tilkynning eða hann fær vitneskju um það með öðrum hætti, og skipar hann þá vararíkissaksóknara eða annan löghæfan mann, sbr. 2. mgr. 20. gr., til meðferðar þess máls.

□ Nú er ríkissaksóknari settur samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, og ákveður dómsmálaráðherra honum þá þóknun fyrir starf hans.

■ **23. gr.** Nú skal mál því aðeins höfða, að sá krefjist þess, sem misgert er við, og skal handhafi ákæruvalds og dómari rannsaka það af sjálfsdáðum, hvort sá, er málshöfðunar krefst, er réttur málsaðili. Ef svo þykir ekki vera, skal málshöfðunar synja og vísa máli frá dómi, ef það hefur farið til dóms.

□ Ef verknaður felur bæði í sér brot, er opinberri málshöfðun skal sæta, og brot, er sætir málshöfðun einstaks aðila, getur ríkissaksóknari höfðað mál fyrir bæði brotin, ef sá aðili óskar þess, enda ber þá að dæma þau og ákveða refsingu í einu lagi. En láta skal þó mál falla niður fyrir það brot, er einstakur aðili átti sök að, ef hann krefst þess, uns dómur er upp kveðinn í héraði.

■ **24. gr.** [Nú þykir verknaður að vísu refsiverður að landslögum, en þó þykir mega telja, að hvorki almenningshagsmunir né almenningsálit krefjist málshöfðunar né refsidóms, svo sem ef langt er liðið síðan brot var framið, án þess þó að refsikrafa sé fyrnd, og sökunautur hefur síðan hegðað sér óaðfinnanlega, ef telja má álit manna á verki hafa breyst sökunaut í hag síðan refsiákvæði var sett, ef telja má brot mjög lítilsvert eða miklar eru málsbætur, brot hefur valdið sökunaut sjálfum sérstaklega óvenjulegum þjáningum o. s. frv., og getur þá héraðsdómari, rannsóknarlögreglustjóri ríkisins eða lögreglustjóri, sent ríkissaksóknara tillögur um niðurfellingu saksóknar. Ríkissaksóknari getur bæði að tillögu framangreindra aðila og af sjálfsdáðum lagt til, að saksókn verði felld niður. Dómsmálaráðherra ákveður síðan eða gerir tillögu um, hvort neyta skuli heimildar stjórnarskrár, eða annarra laga, er þar um kynnu að vera sett, um niðurfellingu saksóknar.][1]

□ Binda má niðurfelling saksóknar skilyrðum, svo sem að sökunautur sæti eftirliti einstakra manna, félags eða stofnunar, að honum verði komið í vist á góðu heimili tiltekinn tíma, að hann fremji ekki refsiverðan verknað tiltekinn tíma, allt að fimm árum, neyti ekki áfengra drykkja eða deyfilyfja tiltekinn tíma, greiði tiltekna sekt eða bætur, ef því er að skipta o. s. frv.

[1] *L. 107/1976, 2. gr.*

IV. kafli. Um varnarþing.

■ **25. gr.** Aðalrannsókn opinbers máls fyrir dómi skal þar fara fram, sem varnarþing þess er samkvæmt ákvæðum þessa kafla, að svo miklu leyti sem því verður við komið. En auk þess skal rannsaka mál þessi fyrir dómi eða utan dóms eftir þörfum, þar sem hentugt og nauðsynlegt þykir.

□ Dómara opinbers máls er rétt að sækja eða láta sækja sökunaut í annað lögsagnarumdæmi og láta birta þar stefnur og aðrar tilkynningar án atbeina héraðsdómara þar.

□ Nú leikur vafi á því, hvaða héraðsdómari eigi að rannsaka opinbert mál eða hvar hagfelldast sé, að rannsókn þess fari fram, og má þá bera þessi atriði undir ríkissaksóknara, sem sker úr því til fullnaðar. Með sama hætti getur ríkissaksóknari af sjálfsdáðum kveðið á um það, fyrir hvaða dómi rannsókn skuli fara fram.

■ **26. gr.** Nú er einn maður fyrir sök hafður, og má mál þá höfða í lögsagnarumdæmi, þar sem brot var framið (brotavarnarþing). Nú er vafasamt, í hvaða lögsagnarumdæmi telja skal brot framið eða eitt eða fleiri brot eru framin í fleirum en einu lögsagnarumdæmi, og má þá höfða mál í hvoru eða hverju þeirra, sem hagfelldast þykir.

□ Nú verður því ekki komið við eða óhagfellt þykir að höfða mál á brotavarnarþingi, og má þá mál höfða í lögsagnarumdæmi, þar sem sökunautur kann að hafa verið handtekinn, eða þar sem brotið kemst upp eða á heimilis- eða dvalarvarnarþingi hans hér á landi, eftir því sem við verður komið eða hagfelldast þykir.

■ **27. gr.** [Nú er brot framið hér á landi utan allra lögsagnarumdæma og ákvæðum 26. gr. verður ekki við komið, og ákveður ríkissaksóknari þá, hvar mál skuli höfðað.][1]

□ Ef brot er framið á íslensku skipi, eða flugfari utan íslenskrar hafnar, má höfða mál út af því í lögsagnarumdæmi, þar sem skipið eða flugfarið tekur fyrst höfn þar eftir hér á landi, nema ríkissaksóknara þyki hagfelldara að reka það annars staðar. Ef ekki hefur þá verið ger reki að málinu, skal fara eftir fyrirmælum 1. málsgreinar.

□ Nú er brot framið erlendis og sótt verður hér á landi sök út af því, og má þá sækja hana þar, sem sökunautur stígur hér fyrst þar eftir á land, nema ríkissaksóknara þyki hentara að reka það annars staðar. Nú hefur þá ekki verið ger reki að málinu, og fer þá eftir 1. mgr.

[1] *L. 107/1976, 3. gr.*

■ **28. gr.** Nú eru fleiri menn en einn á refsiverðan hátt riðnir við brot, eitt eða fleiri, og skal þá að jafnaði sök sækja í einu lagi á hendur þeim báðum eða öllum, enda þótt þeir eigi ekki sama varnarþing samkvæmt ákvæðum undanfarandi greina, þar sem sækja má einn þeirra eða fleiri samkvæmt ákvæðum hér að framan. Ef mál hefur verið höfðað gegn einum eða fleirum sér í lagi eða sitt í hvoru eða hverju lögsagnarumdæmi, getur ríkissaksóknari ákveðið, að það eða þau skuli niður falla og sökunautar sóttir í einu máli á sama varnarþingi. Með sama hætti getur hann kveðið svo á, að aðgreina skuli mál, er höfðuð hafa verið saman á hendur fleiri en einum manni, ef hann telur málin ekki saman eiga eða óhentugra að sækja þau í einu lagi.

□ Nú hafa fleiri menn en einn framið brot saman, en sumir þeirra eða allir hafa einnig framið önnur brot, og skal þá að jafnaði höfða mál út af öllum brotunum í einu lagi.

■ **29. gr.** ...[1]

□ Ríkissaksóknari getur, eftir því sem honum virðist henta, valið á milli brotavarnarþings, handtökuvarnarþings og heimilis- og dvalarvarnarþings eða annars varnarþings, ef það þykir hentugra til þess að afla sakargagna, til að hraða máli eða vegna ráðstafana, sem gera þarf gagnvart sökunaut. Ákvörðunum ríkissaksóknara um þessi efni verður ekki haggað í dómi, enda verður málsmeðferð í héraði ekki ómerkt af því einu, að mál hafi verið sótt á röngu varnarþingi.

[1] *L. 107/1976, 4. gr.*

■ **30. gr.** Mál samkvæmt 2. gr. laga þessara skal höfða á varnarþingi, sem ríkissaksóknari ákveður.

■ **31. gr.** Ákvæði þessa kafla taka og til þeirra mála, er því aðeins skal höfða, að sá krefjist þess, er misgert er við, eftir því sem við getur átt.

V. kafli. Um lögreglumenn og upphaf rannsóknar.

■ **32. gr.** [Sýslumenn eru lögreglustjórar utan kaupstaða og bæjarfógetar í kaupstöðum utan Reykjavíkur. Þar sem sérstakir lögreglustjórar eru skipaðir fara þeir með lögreglustjórn. Þar sem ekki eru skipaðir sérstakir lögreglumenn, aðstoða hreppstjórar lögreglustjóra.

□ Lögreglustjórar, þar með talinn rannsóknarlögreglustjóri ríkisins, halda uppi löggæslu hver í sínu umdæmi. Skulu þeir, er þeir telja heppilegt eða nauðsynlegt, hefja rannsókn vegna gruns um, að refsivert verk hafi verið unnið, hvort sem þeim hefur borist kæra eða ekki. Háðir eru þeir fyrirmælum ríkissaksóknara í þessum efnum.

□ Lögreglan (rannsóknarlögregla ríkisins) fer með frumrannsókn opinberra mála, að því leyti sem slík rannsókn er ekki falin öðrum stjórnvöldum (landhelgisgæslu, rannsóknardeild ríkisskattstjóra, rannsóknardeild tollgæslu o. s. frv.) eða dómstólum lögum eða venju samkvæmt. Markmið frumrannsóknar er að afla allra nauðsynlegra gagna til þess að handhafa ákæruvalds sé fært að ákveða að henni lokinni, hvort opinbert mál skuli höfðað, og afla gagna til undirbúnings dómsmeðferðar, sbr. þó 73. gr.

□ Rannsóknarlögregla ríkisins annast frumrannsókn brota samkvæmt þeim reglum, sem greinir í lögum um hana.

□ Dómsmálaráðherra setur lögreglumönnum fyrirmæli um rannsókn brota að fengnum tillögum ríkissaksóknara, rannsóknarlögreglustjóra ríkisins og lögreglustjóra í Reykjavík.[1]][2]

[1] *Rg. 152/1979 (um töku, meðferð og geymslu fingrafara og ljósmynda hjá lögreglu).* [2] *L. 107/1976, 5. gr.*

■ **33. gr.** Hver, sem skipaður er lögreglumaður, skal hafa lokið prófi, er sýni, að hann sé þeim kostum búinn og hafi þá kunnáttu, sem nauðsynleg er til starfans. Skulu þeir einir valdir til starfans, sem telja má valinkunna og vandaða. Allir lögreglumenn, bæði þeir, sem nú eru, og þeir, er síðar verða skipaðir, skulu vinna svofellt heit: Því heiti ég og legg við drengskap minn og heiður, að lögreglumannsstarfa minn skal ég rækja með kostgæfni og samviskusemi í hvívetna og vinna að því eftir fremsta megni að halda uppi stjórnarskrá lýðveldisins og öðrum lögum þess.

□ [Dómsmálaráðherra setur reglur um kennslu lögreglumanna, prófkröfur og önnur hæfisskilyrði að fengnum tillögum ríkissaksóknara, rannsóknarlögreglustjóra ríkisins og lögreglustjóra í Reykjavík. Rannsóknarlögreglustjóri ríkisins hefur umsjón með kennslu og prófun lögreglumanna í öllu, er lýtur að rannsókn brota.[1]][2]

□ Dómsmálaráðherra setur lögreglumönnum erindisbréf.

[1] *Rg. 254/1965 (um veitingu lögreglustarfs, lögregluskóla o. fl.).* [2] *L. 107/1976, 6. gr.*

■ **34. gr.** Lögreglumönnum ber að sýna árvekni í starfa sínum og kunna glögg skil á ábyrgð þeirri, sem starfa þeirra fylgir. Hlutverk þeirra er að halda uppi lögum og reglu, greiða götu manna, þar sem það á við, stemma stigu við ólögmætri hegðun og vinna að upplýstra brota, sem framin eru, og vera rannsóknardómara til aðstoðar í hvívetna. Þeir skulu kynna sér þau lög og reglur, sem þeir eru settir til að viðhalda, svo sem refsilöggjöf, umferðarlöggjöf, áfengislöggjöf, lögreglusamþykktir o. s. frv. Þeir skulu vera kunnugir staðháttum á starfssvæði sínu, svo sem föng eru á, og vita skil á brotamönnum og háttum þeirra. Þeim ber að afla sérstakrar þekkingar og æfingar í rannsókn vettvangs, þannig að sakargögn fari ekki forgörðum. Kunna skulu þeir að taka skýrslur af mönnum, færa þær skilmerkilega í letur og rita greinargóðar frásagnir um atburði í starfa sínum.

■ **35. gr.** Nú fá lögreglumenn vitneskju eða rökstuddan grun um, að refsiverð háttsemi, er beri undir opinbera ákæruvaldið, hafi drýgð verið í umdæmi þeirra, hvort sem það er fyrir kæru eða skýrslu annarra manna eða með öðrum hætti, og ber þeim þá að hefja af sjálfsdáðum rannsókn málsins og gera þær ráðstafanir, sem löglegar, nauðsynlegar og heppilegar eru til að afla sakargagna og gæta þess, að þau spillist ekki, svo og framkvæma hvað eina, er horfir til glöggvunar á málavöxtum og lög leyfa, svo sem:

1. Leita þeirra, sem brot hafa framið eða grunaðir eru um brot, prófa þá m. a. um háttsemi og dvalarstaði á þeim tíma, sem brot var framið.

2. Finna sjónarvotta og heyrnar og aðra, sem skýrslu kunna að geta gefið til skýringar sakaratriðum, og prófa þá, svo fljótt sem kostur er, þ. á m. afla sem nákvæmastrar frásagnar um orð, útlit og háttsemi grunaðs manns, og þess, sem kveðst hafa orðið fyrir broti, þegar eftir að það tjáist hafa verið framið, athuga fjármeðferð og efnahag grunaðs manns, bæði fyrir brot og eftir, er því er að skipta.

Þegar sannreyna skal, hvort maður endurþekki annan mann, skal hann látinn benda á þann mann í hópi manna, ef þess er kostur.

3. Rannsaka vettvang, gera af honum glöggvan uppdrátt, framkvæma þar mælingar, afgirða hann eða teppa umferð um hann í bili og varna þar við röskun á ummerkjum, uns vettvangsrannsókn hefur farið fram.

4. Hafa uppi á munum, sem brot hefur verið framið með eða ætla má til þess ákveðna, svo og munum, sem brot hefur komið niður á eða gerðir hafa verið með refsiverðum verknaði, og athuga, hvort grunaður maður hefur nokkra þá muni í vörslum sínum, er benda til vistar hans á vettvangi.

5. Athuga, hvort verknaður hefur látið eftir sig merki á mönnum eða munum, svo sem á líkama manna, klæðum, hjólför á vegi, merki eftir verkfæri, fingraför og fóta, og rannsaka eða láta rannsaka þau.

6. Hlutast til um sérfræðilega rannsókn á mönnum, munum og vettvangi, eftir því sem ástæða er til, svo sem blóðrannsókn og aðra læknisrannsókn, efna- og eðlisfræðilega rannsókn, leturrannsókn o. s. frv.

7. Annast töku ljósmynda af vettvangi, mönnum og munum eftir þörfum.

□ [Gefa skulu lögreglumenn yfirmanni sínum eða dómara skýrslu um aðgerðir sínar, svo fljótt sem unnt er.][1]

□ Nú er svo mælt í lögum, að einstakur maður eigi ákæruvald eða skuli taka þátt í því, og skulu lögreglumenn þá tilkynna yfirboðara sínum málavöxtu og gera nauðsynlegar ráðstafanir til að vernda það ástand, sem er, eða til þess, að síðari rannsókn megi fara sem heppilegast fram, ef reki verður gerður að málinu samkvæmt kröfu aðila.

[1] *L. 107/1976, 7. gr.*

■ **36. gr.** Nú fer maður með starfa og brýtur öryggisreglur, sem um hann eru settar, og skal lögreglumaður þá til bráðabirgða varna honum að rækja starfann, m. a. með því að taka af honum atvinnuskírteini, stöðva farartæki hans, loka starfhýsi hans eða með öðrum viðeigandi hætti, ef það er nauðsynlegt til að afstýra hættu eða brot er stórfellt.

■ **37. gr.** Við yfirheyrslu, leit, kyrrsetningu muna og aðra rannsókn skal lögreglumaður hafa einn greinargóðan og trúverðugan vott hið fæsta, sé þess kostur.

■ **38. gr.** Lögreglumenn skulu gæta þess í störfum sínum, að mönnum verði ekki gert tjón, óhagræði eða miski framar en óhjákvæmilegt er, eftir því sem á stendur. Ekki mega þeir beita sakaðan mann neins konar harðræði fram yfir það, sem nauðsynlegt er til þess að vinna bug á mótþróa hans gegn lögmætum aðgerðum, né á annan hátt beita hann ólögmætri þvingun í orði eða verki, svo sem með hótunum o. s. frv.

□ Nú telur maður sig sæta ólögmætum harðræðum af hendi lögreglumanns, og á hann þá rétt á því að koma fyrir yfirmann lögreglumannsins, svo fljótt sem kostur er, og bera fram kvörtun fyrir honum.

■ **39. gr.** Lögreglumenn skulu stöðugt miða alla rannsókn sína við það, að leiða hið sanna og rétta í ljós í hverju máli, sem þeir hafa til meðferðar, og rannsaka jöfnum höndum þau atriði, sem benda til sektar sakaðs manns og sýknu. Þeir taka skýrslur af grunuðum mönnum og vitnum. ...[1] Lögreglumaður lætur þann, sem hann prófar, fyrst gera grein fyrir heiti sínu, aldri, stöðu og heimilisfangi eða dvalarstað. Síðan brýnir hann alvarlega fyrir honum að gefa sönn og rétt svör við spurningum og draga ekkert undan, er máli kann að skipta, og ganga skal úr skugga um það, ef ástæða er til, hvort skýrsla prófaðs manns er reist á sjálfs hans skynjan eða sögusögn annarra. Þess skal jafnan gætt vandlega, að svör manna við spurningum séu skilmerkileg og rétt færð í letur og sem orðréttast, einkum ef um svör grunaðra manna er að tefla.

[1] *L. 107/1976, 8. gr.*

■ **40. gr.** Sökuðum manni, sem lögreglumaður yfirheyrir, skal á það bent, að honum sé óskylt að svara spurningum, er beinlínis varða brot það, sem hann er grunaður um, og jafnframt á það, að þögn hans kunni að verða skýrð honum í óhag.

□ Spurningar lögreglumanna skulu vera skýrar, stuttar og ótvíræðar. Ekki mega þeir reyna með nokkrum hætti að rugla mann með ósannindum eða á annan hátt, þannig að verða kynni til þess, að hann vissi miður en ella, hverju hann svaraði, eða til þess, að hann svaraði röngu. Þá mega þeir ekki gefa sökuðum manni fyrirheit um ívilnanir eða fríðindi, ef hann meðgangi, enda séu slík fyrirheit ólögleg eða það sé ekki á valdi þeirra að veita þau.

1974 Nr. 74 21. ágúst

□ Ekki má prófa mann lengur en 6 klukkustundir í einu, enda fái hann að öðru leyti nægilegan svefn og hvíld. Skal hverju sinni bókað, hvenær prófun hefst og hvenær henni lýkur.

□ Lögreglumenn skulu spyrja hvern mann sér án viðurvistar annarra sakaðra eða vitna, uns ástæða kann að verða til samprófunar á síðara stigi rannsóknar.

□ Nú skal spyrja barn yngra en 16 ára, og skal þá tilkynna það barnaverndarnefnd, ef þess er kostur, og getur nefndin þá sent fulltrúa sinn til að vera við yfirheyrslurnar.

□ Nú kann prófaður maður ekki íslensku eða skjali þarf að snúa af íslensku á erlent mál eða af erlendu máli á íslensku, og skal þá, ef kostur er og þurfa þykir, kveðja löggiltan dómtúlk og skjalþýðanda til aðstoðar. Annars kostar skal fá þann, er færastan má telja.

□ Lögreglumenn gera skriflegar og nákvæmar skýrslur um rannsókn sína og staðfesta þær fyrir dómi samkvæmt ákvörðun dómara.

[□ Að lokinni frumrannsókn sendir sá, sem henni hefur stjórnað, ríkissaksóknara endurrit af rannsókninni. Ríkissaksóknari getur mælt fyrir um frekari rannsóknaraðgerðir, ef hann telur nauðsyn á. Mál, sem ætla má að afgreiða megi án málshöfðunar samkvæmt ákvæðum 112. gr., sendir lögreglustjóri (rannsóknarlögreglustjóri ríkisins) til viðkomandi dómara. Telji dómari mál, sem honum eru þannig send, ekki falla undir ákvæði 112. gr., sendir hann þau áfram til ríkissaksóknara til frekari ákvörðunar.][1]

[1] *L. 107/1976, 9. gr.*

■ **41. gr.** Skylt er mönnum að viðlögðum sektum, ef þeir eru til þess kvaddir og ef þeir mega án hættu fyrir líf eða heilsu sína eða vandamanna eða annarra, sem þeir eiga að annast, eða án tilfinnanlegs atvinnutjóns, að veita rannsóknardómara og lögreglumönnum lið í þarfir opinberrar rannsóknar. Svo er manni og undir sama skilorði skylt að láta lögreglumönnum í té muni, er hann ræður yfir, í þarfir opinberrar rannsóknar, svo sem hús og flutningatæki, en hafa skal hann endurgjald fyrir verk og annað, er hann lætur lögreglumönnum í té samkvæmt þessari grein, og fer um það sem um annan sakarkostnað.

□ Undanþegnir skyldunni eru nánustu vandamenn sökunauts.

■ **42. gr.** Nú telur [lögreglustjóri (rannsóknarlögreglustjóri ríkisins)][1] ekki ástæðu til þess að sinna framkominni kæru eða til að halda áfram rannsókn út af henni, og er honum þá skylt að láta kæranda í té skriflega ályktun sína þar um ásamt skjölum eða eftirriti af skjölum þeim, er málið varða. Og getur kærandi þá borið málið undir ríkissaksóknara, sem tekur ákvörðun um, hvort kæru skuli sinnt eða rannsókn haldið áfram.

□ Nú hafa lögreglumenn framkvæmt rannsókn á hendur tilteknum sökuðum manni, en ekki hafa sakaratriði eða sakargögn þótt nægileg til ákæru, og á þá eigi að

halda rannsókn áfram eða taka hana upp af nýju gegn þeim manni, nema ný sakargögn séu fram komin eða þau séu líkleg til að koma fram, enda sé refsikrafa þá eigi fyrnd að lögum eða saksókn niður felld samkvæmt ákvæðum stjórnarskrárinnar. Þó gildir áðurgreint ákvæði ekki, ef rannsókn má telja líklega til styrktar skaðabótakröfu vegna brots, ef það þykir standa aðila á nægilega miklu að koma fram skaðabótakröfu sinni.

□ Nú hefur rannsókn gegn sökuðum manni verið felld niður, og á hann þá rétt á vottorði [lögreglustjóra (rannsóknarlögreglustjóra ríkisins)][1] um það.

[1] *L. 107/1976, 10. gr.*

VI. kafli. Um hald á munum.

■ **43. gr.** Leggja skal hald á muni, sem ætla má, að hafi sönnunargildi í opinberu máli, þeirra hefur verið aflað á refsiverðan hátt eða ætla má, að þeir verði gerðir upptækir.

□ Til muna í þessu sambandi teljast einnig skjöl.

■ **44. gr.** Hald má leggja á bréf, símskeyti og aðrar sendingar og muni, sem eru í vörslum pósts og síma, enda sé það gert til rannsóknar á ætluðu broti, er varðað getur 100 000 króna sekt, og heimilt væri að kyrrsetja og athuga slík skjöl og muni, ef komin væri í hendur viðtakanda. Tilkynna skal sendanda og viðtakanda tökuna, ef þeir hafa ekki verið viðstaddir. Dómari kveður á með úrskurði um rannsókn á efni slíkra skjala og sendinga.

■ **45. gr.** Hverjum, sem löglega handtekur sakaðan mann, framkvæmir rannsókn á vettvangi, gerir leit í húsum eða annars staðar eða leit á mönnum, er rétt að leggja hald á muni, sem þá finnast og telja má til sakargagna. En tilkynna skal þetta dómara, svo fljótt sem verða má.

■ **46. gr.** Í þarfir rannsóknar brots má loka herbergjum eða húsum, afgirða ákveðin svæði eða varna mönnum för um þau, gefa út bann við að taka muni úr ákveðnu takmarki o. s. frv.

■ **47. gr.** Dómari getur, þegar öryggi ríkisins krefst þess eða um mikilsverð sakamál er að ræða, úrskurðað hlustanir í síma, sem sökunautur hefur eða ætla má hann nota.

VII. kafli. Um leit.

■ **48. gr.** Nú er rannsókn háð vegna brots, er varðað getur annað hvort 100 000 króna sekt eða sekt og upptöku eignar, og er þá rétt að gera leit í húsum sakaðra manna, geymslustöðum, hirslum, skipum og öðrum farartækjum að munum, sem hald skal á leggja, eða annars til öflunar sakargagna.

□ Leit má gera hjá öðrum mönnum en sökuðum, þegar slíkt brot hefur verið framið þar eða sakaður maður handtekinn eða gildar ástæður eru til að ætla, að þar finnist munir, sem hald ber að leggja á, eða önnur sakargögn, þar á meðal bækur, bréf og önnur skjöl.

■ **49. gr.** Leit að manni, sem handtaka skal eða leiða á fyrir rannsóknara eða dómara, má gera í húsi hans og húsum annarra manna, ef gild ástæða er til að ætla, að sá, sem leitað er, haldi sig þar.

■ **50. gr.** Í húsakynnum, sem opin eru almenningi, og í húsum, þar sem lausungarlýður og brotamenn venja komur sínar, má leit gera, er þörf þykir, þótt eigi sé fullnægt skilyrðum 48. og 49. greinar.

■ **51. gr.** Leit samkvæmt 48. og 49. gr. skal ákveðin í úrskurði dómara. Þó er lögreglumönnum jafnan rétt að framkvæma leit af sjálfsdáðum, ef bið eftir úrskurði dómara veldur hættu á sakarspjöllum.

■ **52. gr.** Húsráðanda eða staðar, þar sem leit er gerð, skal veittur kostur á að vera viðstaddur leitina, ef unnt er. En ef hann er fjarverandi, skulu heimilisfastir venslamenn hans, þjónar eða aðrir til þess kvaddir.

■ **53. gr.** Leit má framkvæma á hvaða degi, sem vera skal, og á öllum tímum sólarhrings, ef hún þolir ekki bið.

■ **54. gr.** Leit á manni og líkamsskoðun má gera, ef hann er sakaður um brot, er varðað getur 100 000 króna sekt eða sektum og upptöku eigna. Má m. a. taka honum blóð og framkvæma á honum aðra þá rannsókn, er gerð verður á honum heilsu hans að meinalausu.

■ **55. gr.** Á öðrum en sökuðum manni má leit gera, ef ástæða er til að ætla, að hann hafi á sér muni, er hald skal á leggja, eða vitneskja fáist við leitina um sakaratriði, enda geti brot það, sem rannsakað er, varðað 100 000 króna sekt eða sekt og upptöku eigna.

■ **56. gr.** Um leit og líkamsrannsókn samkvæmt 54. og 55. gr. skal kveðið á með úrskurði dómara. Þó er lögreglumanni rétt að ákveða slíka rannsókn, ef henni má eigi fresta, uns úrskurður dómara er fenginn.

□ Leit og líkamsrannsókn á konum skal framkvæmd af konum eða lækni, ef því er að skipta.

■ **57. gr.** Af mönnum má taka myndir og fingraför í þarfir opinberrar rannsóknar.

■ **58. gr.** Haldast skulu sérákvæði í lögum um leit í húsum og á mönnum, svo og um líkamsrannsóknir.

VIII. kafli. Um handtöku.

■ **59. gr.** Rétt er dómara jafnan að gefa skipun um handtöku grunaðs manns, er það má telja nauðsynlegt vegna rannsóknar máls. Slíka skipun getur dómari þó ávallt gefið, ef maður sinnir ekki að nauðsynjalausu kvaðningu um að koma fyrir lögreglumann eða dómara.

□ Rétt er dómara að gefa út handtökuskipan, birta hana opinberlega og skora á hvern sem er að framkvæma hana:

1. Ef handtekinn maður víkur úr gæslu eða refsivist eða maður brýtur bann dómara við för úr ákveðnu marki eða firrir sig eftirliti, sem dómari hefur sett honum.

2. Ef ókunnugt er um dvalarstað manns, sem sakaður er um brot, sem varðað getur 100 000 króna sekt eða 6 mánaða refsivist.

■ **60. gr.** Heimilt er einstökum manni að handtaka mann:

1. Ef dómari hefur skipað handtöku samkvæmt 59. gr. 2 mgr.

2. Ef hann stendur mann að háttsemi, sem varðað getur refsivist og sætir opinberri ákæru.

3. Ef maður ærist á almannafæri eða veldur þar hneyksli.

□ Handtekinn mann skal tafarlaust leiða fyrir lögreglumann eða dómara.

■ **61. gr.** Skylt er lögreglumönnum að handtaka mann eftir skipun dómara. Þeim er og rétt að taka mann fastan án dómsúrskurðar:

1. Ef þeir standa hann að refsiverðri hegðun, enda sæti brotið opinberri ákæru.

2. Ef maður er grunaður um brot og gefur ekki lögreglumanni skýrslu um nafn sitt og heimilisfang eða reikar um heimilislaus.

3. Ef það þykir nauðsynlegt grunuðum manni eða öðrum til varnar.

4. Ef það þykir nauðsynlegt til þess að aftra grunuðum manni frá því að spilla sakargögnum eða fara úr lögsagnarumdæmi eða torvelda rannsókn máls að öðru leyti, enda megi telja varhugavert að bíða skipunar dómara.

5. Ef maður hefur leyfislaust farið úr gæslu eða firrt sig eftirliti, sem honum hefur löglega verið sett.

6. Ef maður hefur ekki forfallalaust gegnt kvaðningu lögreglumanns til að gefa skýrslu í opinberu máli.

7. Ef maður ærist á almannafæri eða veldur þar hneyksli, eða hefur hér ekki landvistarleyfi.

□ Lögreglumaður skal hverju sinni meta, hvort nauðsyn sé handtöku þegar í stað, t. d. vegna hættu á undanskoti sakargagna, flótta sakaðs manns, framhaldi refisverðrar háttsemi o. s. frv.

□ Alþingismenn má ekki taka fasta, meðan Alþingi stendur, nema þeir séu staðnir að glæp.

[□ Handtekinn maður á rétt á skipuðum réttargæslumanni þegar eftir handtöku og ber þeim, er handtöku framkvæmir, að skýra honum frá þessum rétti. Réttargæslumaður ber skyldur og réttindi sem verjandi eftir 86. gr. Handteknum manni er heimilt eftir handtöku að hafa samband við ættingja eða aðra vandamenn, nema sérstök ástæða sé til að ætla að það muni torvelda rannsókn málsins.][1)]

[1)] *L. 53/1979, 1. gr.*

■ **62. gr.** Rétt er lögreglumönnum án dómsúrskurðar að leita manns, sem handtaka skal, á heimili hans, í sjálfs hans húsi eða skipi, eða í húsi, sem stendur opið almenningi, svo og í öðrum húsum eða skipum, ef honum er veitt þangað eftirför, eða hætta er á því, að hann spilli sakargögnum eða komi sér undan, ef beðið er dómsúrskurðar.

■ **63. gr.** Mann, sem tekinn hefur verið fastur, skal leiða fyrir dómara án undandráttar, enda sé hann ekki þegar látinn laus eða fluttur aftur í gæslu, sem hann hefur sætt samkvæmt dómsúrskurði. Nú verður handtekinn maður, sem sakaður er um refsivert athæfi, ekki þegar í stað leiddur fyrir dómara, og er þá heimilt að hafa hann í haldi, uns til dómara næst, enda sé kyrrsetning hans og einangrun nauðsynleg vegna rannsóknar málsins, svo sem vegna hættu á því, að hann beri sig saman við samseka menn eða vitni, spilli sakargögnum, skjóti þeim undan eða komi sjálfum sér undan.

□ Nú hafa lögreglumenn handtekið mann, án þess að hann sé sakaður um refsiverða hegðun, sbr. 7. tl. 61. gr., og skal þá tilkynna dómara handtökuna tafarlaust, enda geri hann þá viðeigandi ráðstafanir, svo fljótt sem verða má.

■ **64. gr.** Þess ber lögreglumönnum að gæta eftir föngum, þar á meðal með leit á manni án dómsúrskurðar, að maður, sem tekinn hefur verið fastur, geti ekki unnið tjón á sjálfum sér, og að hann hafi þá aðbúð, að ekki verði heilsu hans eða lífi hætta búin, meðan hann er í gæslu. Sjúka menn, þungaðar konur eða konu, sem hefur barn á brjósti, skal ekki láta í venjulega fangaklefa, heldur veita þeim þá aðbúð, sem þeim hæfir. Sömu meðferð skal að jafnaði hafa á börnum undir 16 ára aldri.

□ Ákvæði 2. mgr. 38. gr. eiga hér við.

■ **65. gr.** Lögreglumönnum er rétt að taka grunaða menn undir gæslu án handtöku, þar á meðal banna þeim för úr ákveðnu takmarki um stund eða fela öðrum eftirlit með þeim.

IX. kafli. Um gæsluvarðhald og aðra gæslu á sökunaut.

■ **66. gr.** Þá er handtekinn maður hefur verið leiddur fyrir dómara, skal hann, nema sökunautur hafi þegar verið látinn laus, innan sólarhrings leggja rökstuddan úrskurð á það, hvort sökunautur skuli settur í varðhald eða ekki. Nú hefur sökunautur ekki verið tekinn fastur, og getur þá dómari þegar í frumprófi ákveðið, að hann skuli setja í varðhald. Svo getur dómari, á hvaða stigi rannsóknar sem er, ákveðið, að varðhaldi skuli beita, og sömuleiðis látið sökunaut lausan úr varðhaldi, jafnskjótt sem honum þykir ástæðulaust að beita því lengur. Gæsluvarðhaldi skal jafnan markaður ákveðinn tími, sem dómari getur þá stytt eða lengt með úrskurði annan ákveðinn tíma, ef ekki þykir fært að láta sökunaut lausan.

■ **67. gr.** Mann má því aðeins setja í gæsluvarðhald, að ástæða þyki til þess að ætla, að hann hafi gerst sekur um refsiverða hegðun. Gæsluvarðhaldi skal að jafnaði beita:

1. Ef ætla má, að sökunautur muni torvelda rannsókn málsins, ef hann hefur óskert frelsi sitt, svo sem með því að afmá merki eftir brotið eða merki, er í sambandi við það standa, skjóta undan munum eða öðrum gögnum, er brotið varða, hafa áhrif á vitni eða samseka.

2. Ef sökunautur hefur strokið, falið sig eða farið út úr ákveðnu marki eða gert tilraun í þá átt, eða líklegt þykir, að hann muni gera það, eða hann hefur ekki sinnt kvaðningu dómara.

3. Ef sökunautur reikar um án þess að hafa fast heimili eða dvalarstað, svo að vitað sé, ef telja má, að hann hafi ekki möguleika til þess að hafa löglega ofan af fyrir sér, eða ef hann er útlendingur og sennilegar skýrslur vantar um hann sjálfan eða heimilisfang hans.

4. Ef ætla má, að brot hans varði að minnsta kosti tveggja ára fangelsi.

5. Ef ætla má, að hann haldi áfram brotum, ef hann er látinn vera laus, meðan máli hans er ekki lokið.

6. Ef varðhald má telja nauðsynlegt til þess að verja aðra fyrir árásum sökunauts eða hann fyrir árásum eða áhrifum annarra manna.

□ Enn fremur má setja þann í varðhald, er heitast hefur við annan mann, ef það telst nauðsynlegt til að verja aðra fyrir árásum þess, er fyrir þeim sökum er hafður.

■ **68. gr.** Ef sökunautur er fyrir dómi, þegar úrskurður um gæsluvarðhald er kveðinn upp, þá skal honum þegar birtur þar úrskurðurinn. Annars kostar skal láta lögreglumann þegar birta honum úrskurðinn, og ef því er að skipta, taka hann fastan og setja hann í varðhald. Eftirrit af úrskurði skal, þegar þess er krafist, láta í té, svo fljótt sem unnt er, og ekki síðar en sólarhring þar frá.

■ **69. gr.** Gæsluvarðhaldi má ekki beita:

1. Ef brot það, sem um er að tefla, getur ekki að

lögum varðað þyngri refsingu en sektum eða varðhaldi.

2. Ef sökunautur er alþingismaður, meðan Alþingi er háð eða meðan fundafrestun stendur, enda hafi hún ekki verið ákveðin í senn lengur en 14 daga. Þetta gildir þó ekki, ef þingdeild hans leyfir gæsluvarðhald eða alþingismaður hefur verið staðinn að glæp.

3. Ef sökunautur er innan 16 ára aldurs. Í stað varðhalds skal hann með úrskurði falinn forsjá barnaverndarnefndar (skólanefndar), er komi honum fyrir á góðu heimili, eða fái honum aðra viðunandi gæslu eftir þörfum.

4. Sjúklinga og vanfærar konur eða konur með barn á brjósti skal úrskurða til geymslu eftir læknisráði á spítala eða öðrum viðeigandi stað með þeim hætti, að heilsu þeirra sé borgið.

■ **70. gr.** Gæslufangar sæta þeirri meðferð, sem nauðsynleg er til þess að gæslan komi að gagni og góð regla haldist í varðhaldinu, en varast skal, svo sem kostur er, að beita þá hörku eða harðýðgi.

□ Um gæsluna gilda annars þessar reglur:

1. Gæslufangar skulu ekki hafa lakara viðurværi en refsifangar. Þeim er heimilt að útvega sér sjálfir og taka við fæði og öðrum persónulegum nauðsynjum, þ. á m. fatnaði, að svo miklu leyti, sem það fer ekki í bága við öryggi og góða reglu í varðhaldinu.

2. Gæslufangar skulu að öllum jafnaði látnir vera í einrúmi, og ekki skulu þeir gegn vilja sínum hafðir með refsiföngum. Eigi skulu gæslufangar yngri en 18 ára hafðir með eldri föngum.

3. Dómari ákveður, hvort og að hve miklu leyti gæslufangi megi hafa samband við aðra menn en fangaverði og hvernig eftirliti skuli haga, ef slíkt samband er leyft, enda sé þess jafnan gætt, að leyfa gæslufanga ekki samband við menn, ef ætla má það varhugavert vegna rannsóknarinnar. Rétt er að verða við óskum gæslufanga um að hafa samband við lækni og prest, ef þess er kostur.

4. Bréf, skeyti eða önnur skjöl frá gæslufanga eða til hans lætur dómari athuga og kyrrsetja, ef nauðsyn þykir vegna rannsóknar eða ef efni þeirra er ósæmilegt, en gera skal sendanda viðvart um kyrrsetningu, ef því er að skipta.

5. Gæslufanga má skylda til að ræsta og hirða klefa sinn eftir fyrirmælum dómara.

6. Gæsluföngum er heimilt að útvega sér vinnu, sem samrýmist öryggi og góðri reglu. Bóka mega þeir afla sér með samþykki fangavarðar. Dómari getur svipt gæslufanga fríðindum, er honum hafa leyfð verið samkvæmt ákvæðum greinar þessarar, ef hann misnotar þau eða verður sekur um agabrot.

□ Gæslufangi getur borið fram kvörtun fyrir dómara undan meðferð fangavarðar á sér.

■ **71. gr.** Nú hefur dómari ákveðið að setja sökunaut í gæsluvarðhald, og getur sökunautur þá, ef dómari telur það nægilega tryggt, fengið að halda frelsi sínu að einhverju leyti eða öllu gegn tryggingu, er hann eða aðrir setja, eða gegn ábyrgð annarra manna, venjulega búsettra á landi hér, er dómari tekur gilda. Yfirlýsingu um tryggingu eða ábyrgð bókar dómari í þingbók og lætur viðkomendur undirrita þá bókun eða hann lætur þá gefa út sérstakar skriflegar yfirlýsingar. Ef trygging er sett, þá ber dómara að gera nauðsynlegar ráðstafanir lögum samkvæmt til verndar hennar gagnvart sökunaut og öðrum mönnum. Ef munir eru settir að handveði, ber dómara að geyma þá á tryggum stað.

□ Trygging eða ábyrgð skal miða við ákveðna fjárhæð, og skal vera tilskilið, að þeirri fjárhæð skuli vera fyrirgert til ríkissjóðs, ef sökunautur fer úr marki því, er dómari setur honum, án leyfis dómara.

□ Nú brýtur sökunautur boð dómara um dvöl í ákveðnu takmarki, og skal þá af tryggingarfé eða ábyrgðarfé greiddur skaði sá, er sökunautur hefur verið dæmdur til að greiða, ef með þarf. Ef sökunautur kemur af sjálfs sín vilja fyrir dómara innan mánaðar frá því, er hann braut boð dómara, getur dómari ákveðið, að tryggingu eða ábyrgð sé þó ekki fyrirgert, nema að því leyti sem það brot hans hefur valdið sérstökum kostnaði.

□ Sökunautur skal fá tryggingu leysta, ef hann kýs heldur að fara í gæsluvarðhald. Trygging eða ábyrgð, er annar maður setur, skal leyst, ef hann krefst þess og sökunautur hefur ekki brotið boð dómara um vistarmark hans. Svo fellur trygging eða ábyrgð niður, ef dómari ákveður allt að einu að setja sökunaut í varðhald eða sökunautur andast, rannsókn lýkur án málshöfðunar og þegar úrslitadómur er um málið genginn.

□ Ágreining vegna tryggingar eða ábyrgðar úrskurðar dómari, og má skjóta þeim úrskurði með kæru til æðra dóms eða með áfrýjun opinbera málsins sjálfs.

■ **72. gr.** Hvort sem trygging eða ábyrgð er sett eða ekki, getur dómari lagt fyrir sökunaut að halda sér í ákveðnu takmarki (hreppi, kaupstað, lögsagnarumdæmi o. s. frv.) eða komið honum til dvalar og gæslu á ákveðnu heimili með meiri eða minni takmörkunum á frelsi hans. Þar sem fangahúss er ekki kostur, er hverjum, sem er þess megnugur að áliti dómara, skylt að takast á hendur vist og gæslu fanga, nema hann megi teljast hættulegur lífi manna eða heilbrigði. Ef því er að skipta, ber dómara að gera aðrar viðeigandi ráðstafanir til geymslu fangans, svo sem varðveislu á honum í aðgreindum, nægilega traustum klefa, ef ekki er fangahús til ráðstöfunar o. s. frv.

□ Ákvörðun sinni um gæslu sökunauts samkvæmt þessari grein getur dómari breytt, hvenær sem honum þykir ástæða til.

X. kafli. Almennar reglur um rannsókn opinberra mála fyrir dómi.

■ **73. gr.** [Nú þykir þörf á aðgerðum, sem að lögum þarf til atbeina dómara, eða nauðsynlegar eru að öðru leyti vegna rannsóknar máls, meðan frumrannsókn stendur yfir, og getur lögreglustjóri eða rannsóknarlögreglustjóri þá snúið sér til dómara með beiðni um slíkar aðgerðir. Beiðnin skal vera skrifleg eða borin fram munnlega á dómþingi, og fylgi nauðsynleg gögn. Dómari getur krafið lögreglustjóra eða rannsóknarlögreglustjóra ríkisins um þau gögn eða þær aðgerðir, sem hann telur nauðsynlegar, áður en hann tekur beiðni til úrlausnar.

□ Nú telur dómari ekki efni til þess að verða við beiðni um dómsaðgerðir samkvæmt 1. mgr. og getur lögreglustjóri eða rannsóknarlögreglustjóri ríkisins þá krafist úrskurðar dómara um synjunina. Slíkum úrskurði getur ríkissaksóknari skotið til æðri dóms samkvæmt reglum um kæru.

☐ Lögreglustjóri, sem jafnframt er sakadómari, getur hafið frumrannsókn máls fyrir dómi, þegar hann telur það heppilegt.][1)]

[1)] *L. 107/1976, 11. gr.*

■ **74. gr.** [Nú telur ríkissaksóknari að lokinni frumrannsókn rannsóknarlögreglu, lögreglustjóra eða annarra aðila (sbr. 32. gr.) ekki fært að taka ákvörðun um það, hvort höfða skuli opinbert mál eða ekki, eða hvernig máli skuli ljúka, og getur hann þá beiðst rannsóknar fyrir dómi, til þess að nauðsynleg atriði verði í ljós leidd í þessu skyni.

☐ Í beiðni um dómsrannsókn skal greina:

1. Nafn og heimili sökunauts og önnur deili á honum.

2. Það eða þau brot, sem honum eru gefin að sök og rannsókninni er ætlað að beinast að.

3. Skrá um þau gögn, sem ætlast er til, að fram verði færð við rannsóknina.

☐ Beiðni um dómsrannsókn skulu fylgja gögn um frumrannsókn í nægilega mörgum eintökum.

☐ Er dómsrannsókn fer fram, á dómari rétt á aðstoð lögreglu (rannsóknarlögreglu ríkisins) við rannsóknina og getur krafist tiltekinna rannsóknaraðgerða lögreglu eftir því sem nauðsyn ber til.

☐ Nú telur dómari ekki efni til þess að verða við beiðni ríkissaksóknara um dómsrannsókn og getur ríkissaksóknari þá krafist úrskurðar dómara um synjunina. Slíkum úrskurði getur ríkissaksóknari skotið til æðri dóms samkvæmt reglum um kæru.

☐ Eftir að dómari tekur mál til rannsóknar skal hann framkvæma ráðstafanir þær, sem í 36. gr. getur, ef skilyrði eru til, svo og kveða á um framhald þeirra, ef lögreglumenn hafa gert þær. Haldast skulu þessar ráðstafanir uns dómur gengur, ef því er að skipta, en felldar skulu þær niður, jafnskjótt sem úr er bætt, þar sem það á við, eða rannsókn eða málshöfðun er látin falla niður.

☐ Að lokinni dómsrannsókn lætur dómari svo fljótt sem unnt er gera endurrit af rannsóknninni og senda ríkissaksóknara hana ásamt gögnum máls.][1)]

[1)] *L. 107/1976, 12. gr.*

■ **75. gr.** [Dómara ber að rannsaka af sjálfsdáðum og sjálfstætt öll sakaratriði, enda þótt lögreglumenn hafi áður rannsakað og gert skýrslu um þau atriði. Nú hefur sökunautur játað á sig brot, og skal dómari þá allt að einu prófa það, hvort sú játning er sannleikanum samkvæm.][1)]

☐ Dómara ber að rannsaka öll atriði, er varða sekt sökunauts eða sýknu eða honum kynni að verða til málsbóta eða refsiauka, svo sem:

1. Verknaðinn sjálfan, er framinn hefur verið eða ætla má, að framinn hafi verið, stað og stund, og öll nánari atvik, er ætla má, að máli skipti, svo sem það, á hverjum eða hverju brot hefur niður komið, með hvaða hætti það hefur verið framið, hvort um fullframið brot eða tilraun sé að tefla, hversu langt tilraun hafi verið komin o. s. frv., sbr. 35. gr.

2. Það allt, er sökunaut sjálfan varðar, svo sem:

a. Hugarfar hans (ásetning, gáleysi), er hann framdi brotið, hvatir hans og tilgang, ef þau atriði skipta máli, o. s. frv.

b. Aldur hans. Og skal hann venjulega sanna með fæðingarvottorði sökunauts, ef þess er kostur málinu án verulegrar tafar. Annars kostar má láta skýrslu sökunauts nægja, enda lýsi þá dómendur og þingvottar áliti sínu á því, hvort sú skýrsla samrýmist útliti hans og öðrum kunnum staðreyndum, ef dómara þykir þess þörf.

c. Hegðun undanfarið. Og skal það atriði sanna með sakavottorði og öðrum gögnum, sem fyrir hendi kunna að vera.

d. Þroski, andlegur og líkamlegur, heilbrigðisástand hans, andlegt og líkamlegt, fyrr og síðar, menntun, uppeldi, efnahagur og aðrar ástæður o. s. frv., eftir því sem þörf virðist krefja. Ef ástæða þykir til, skal leggja sökunaut undir viðeigandi læknisrannsókn í þessu skyni.

e. Hegðun og hugarfar sökunauts, eftir að hann framdi brotið eða brotin, svo sem það, hvort hann hefur séð eftir því, boðið fram bætur eða á annan hátt leitast við að gera yfirbót, eða hvort hann hefur reynt að dylja brotið, neytt hagnaðar af því, reynt að torvelda rannsókn þess o. s. frv.

f. Ef um tilraun er að tefla, hvort hann hafi horfið sjálfkrafa frá henni, eða hvort brot hefur ekki orðið fullframið af öðrum ástæðum.

g. Ef fleiri menn en einn eru við brot riðnir, þá ber eftir föngum að rannsaka, hvern þátt hver (hvor) um sig hafi átt í því, svo sem það, hver (hvor) hafi átt upptökin og hvaða ráðum hafi verið beitt í því efni.

[1)] *L. 107/1976, 13. gr.*

■ **76. gr.** Dómari lætur lögreglumann eða einn stefnuvott tilkynna sökunaut og öðrum þinghöld með hæfilegum fyrirvara, enda nægir, að næsta þinghald sé tilkynnt í þinghaldi þeim, sem þar eru viðstaddir. Nú er sökunautur í gæslu, og skal honum þá gert kleift að koma fyrir dóm.

■ **77. gr.** Dómari kynnir sér rannsókn lögreglumanna eftir föngum, áður en hann hefur prófun á sökunaut eða öðrum, enda lesi hann ekki fyrir þeim skýrslur lögreglumanna, fyrr en hann hefur spurt þá um þau sakaratriði, er hann telur á því stigi rannsóknar ástæðu til að spyrja um. Ef skýrslu fyrir lögreglumönnum og skýrslu fyrir dómi ber á milli, bendir dómari aðilum á ósamræmið, þegar hann telur það henta.

☐ Þeir menn, sem spurðir eru fyrir dómi í rannsókn opinbers máls, eiga rétt á að fá vitneskju um það af dómara, þegar mál er orðið svo skýrt, að honum er þess kostur, hvort þeir eru spurðir vegna grunar þeim á hendur um brot eða kvaddir vitnisburðar. Ef dómari kveður mann yfirheyrðan vegna grunar á honum um refsiverða hegðun, þá er honum óskylt að svara spurningum dómarans, er þá hegðun varða, enda ber dómara að benda sökunaut á þetta, þegar er efni standa til, og jafnframt á það, að þögn hans kunni að verða skýrð honum í óhag.

☐ Nú kýs sökunautur að svara spurningum dómara, og skal þá bóka svörin nákvæmlega og orðrétt eða taka þau á talvél, ef ætla má, að orðalag sökunauts skipti máli. Bókanir skal bera undir sökunaut, skrá síðan breytingar og athugasemdir, sem sökunautur vill gera við bókun á svörum sínum, lesa þær bókanir upp fyrir honum og geta þess að lokum, hvort hann hafi viðurkennt bókanir réttar eða ekki.

□ Ákvæði 38. og 40. gr. gilda um rannsókn fyrir dómi að breyttu breytanda. Þó er dómara rétt að láta sökunaut hlýða á prófun vitnis eða matsmanns og gæta þar réttar síns, enda sé ekki ástæða til að ætla, að sökunautur kunni að hafa þau áhrif á vitni eða matsmann, að það eða hann segi ekki afdráttarlaust sannleikann, eða návist hans kunni að torvelda rannsókn málsins, svo sem vegna færis sökunauts til undanskots sakargagna eða til þess að dylja sannleikann með öðrum hætti.

□ Dómari samprófar sökunauta, er honum þykir hættulaust, að rannsókn torveldist þess vegna, til þess að fá samræmi milli skýrslna þeirra, ef þess er kostur, eða staðfestingu á þeim. Ef með mál er farið samkvæmt 130. gr., er rétt að fresta samprófun, nema hætta sé á, að sakargögn fari annars forgörðum.

■ **78. gr.** Dómari kynnir sökunaut efni þeirra skjala, er varða gögn í opinberu máli, þegar er honum þykir það mega verða án hættu á því, að vitneskja sökunauts þar um verði notuð til þess að torvelda eða seinka rannsókn máls, og ávallt eigi síðar en í lok rannsóknar.

XI. kafli. Um sækjanda og verjanda.

■ **79. gr.** Nú sætir mál sókn og vörn fyrir héraðsdómi eftir málshöfðun, sbr. 130. gr., og sækir þá ríkissaksóknari málið, en falið getur hann þó sókn þess vararíkissaksóknara, saksóknara eða fulltrúa sínum, er fengið hefur til þess löggildingu dómsmálaráðherra. Heimilt er einungis að löggilda fulltrúa, er fullnægja skilyrðum til skipunar í héraðsdómaraembætti, hafa fengið leyfi til málflutnings fyrir héraðsdómi eða fullnægja skilyrðum til þess að fá slík leyfi. Heimilt er og ríkissaksóknara að skipa sækjanda máls einhvern hæstaréttarlögmann eða héraðsdómslögmann, enda hafi sá fengið löggildingu dómsmálaráðherra til sóknar opinberra mála í héraði. Ekki má sækjandi vera nokkur sá, er gerði dómara óhæfan til að fara með mál, né heldur sá, er vegna afstöðu sinnar til máls eða aðila væri óhæfur dómari í því máli.

□ Hlutverk sækjanda er að stuðla að því, að hið sanna og rétta komi í ljós og yfir höfuð að létta dómara starfið með málflutningi sínum. Honum ber, þegar er hann hefur fengið skjöl málsins, að athuga gaumgæfilega, hvort rannsókn um einstök atriði kunni að vera áfátt, og benda dómara tafarlaust á það til þess að úr því verði bætt. Í flutningi málsins skal hann lýsa staðreyndum skilmerkilega og án allra óþarfa málalenginga og draga fram öll atriði, sem máli skipta, sbr. 75. gr. Lagaatriði ber honum að greina stutt, ljóslega og hlutlægt. Loks skal hann leiða ályktanir sínar af því, sem hann hefur með greindum hætti fram flutt.

□ Skipuðum sækjanda ber þóknun fyrir starf sitt eftir ákvörðun dómara.

■ **80. gr.** Nú er farið með mál samkvæmt 79. gr., og skal þá jafnan skipa verjanda.

□ Eftir ósk sökunauts skal skipa honum verjanda:

1. Meðan hann sætir gæsluvarðhaldi.

2. Ef hann er sakaður um brot, er að lögum getur valdið honum missi þjóðfélagsréttinda, svo sem missi stöðu, kosningarréttar eða kjörgengis, atvinnuréttinda o. s. frv.

3. Ef brot getur varðað 50 000 króna sekt eða tveggja mánaða refsivist eða hefur í för með sér upptöku eigna, er verulegum verðmætum nema, miðað við efnahag og ástæður sökunauts. Þó getur dómari skipað sökunaut verjanda, þótt þessum skilyrðum sé ekki fullnægt, ef sérstaklega stendur á, svo sem ef vafaatriði eru í máli um lög eða staðreyndir, sbr. 2. málsgr.

□ Án óskar sökunauts skipar dómari honum réttargæslumann:

1. Hvarvetna þess, er matsmenn eiga að staðfesta framburð eða matsgerð að sökunaut fjarstöddum. Dómari veitir réttargæslumanni kost á að kynna sér það allt, er staðfesta skal, og annað, sem nauðsynlegt kann að vera til skilnings á því, áður en staðfesting fer fram. Ber réttargæslumanni að gæta hagsmuna sökunauts við staðfestingu.

2. Dómari getur skipað sökunaut réttargæslumann í rannsókn máls, ef sökunautur er að áliti dómara sérstaklega sljór eða skilningslítill eða haldinn annmörkum, er torvelda skynjun hans, svo sem sjóndepru, málleysi eða heyrnarleysi, sökunautur er undir 18 ára aldri eða annars er honum svo farið eða framkoma hans fyrir dómi slík, að dómari telji skipun réttargæslumanns heppilega.

□ Nú játar sökunautur á sig afdráttarlaust brot, og eigi er vafi um staðreyndir, svo sem þær, er varða hækkun eða lækkun refsingar, refsileysi eða niðurfall refsingar, sakhæfi o. s. frv., eða lagaatriði, og skal þá eigi skipa verjanda.

[□ Heimilt er dómara að skipa sökunaut réttargæslumann við rannsókn máls hjá rannsóknarlögreglu samkvæmt ákvæðum 2. og 3. mgr. eftir því sem þau eiga við.][1)]

[1)] *L. 107/1976, 14. gr.*

■ **81. gr.** Dómari skal jafnan, þegar lögskylt er eða ástæða þykir til að skipa sökunaut verjanda eða réttargæslumann, vekja athygli hans á því atriði og veita honum kost á að benda á einhvern þann mann, er rétt hefur að lögum til þess að fara með það starf fyrir dómi almennt og sérstaklega í því máli. Dómari ákveður svo, hvern skipa skuli.

□ Nú eru fleiri en einn maður fyrir sökum hafðir, og skal þá vera sami maður verjandi þeirra beggja eða allra, ef telja má, að hagsmunir þeirra rekist ekki á.

□ Nú vill sökunautur ekki, að honum verði verjandi skipaður, og skal það þá ekki gert, nema dómara þyki allt að einu ástæða til þess. Sjálfum er sökunaut rétt að halda uppi vörn fyrir sig. Svo er honum og rétt að ráða á sinn kostnað hvern þann löghæfan mann, sem dómari samþykkir, til að halda uppi vörn fyrir sig, hvort sem skylt er að skipa verjanda eða ekki.

■ **82. gr.** Í Reykjavík og annars staðar, þar sem kostur er löggiltra málflutningsmanna, skal verjandi tekinn úr hópi þeirra. Þó getur dómari eftir ósk sökunauts skipað honum einhvern annan mann, er fara má með mál annarra manna, þar sem eigi eru löggiltir málflutningsmenn, ef hann telur hag sökunauts borgið í höndum slíks manns og engar sérstakar ástæður mæla því annars í gegn.

■ **83. gr.** Dómari sá, er með aðalrannsókn máls fer, skipar verjanda í því máli. Nú skal staðfesting vitnisburðar, mats- eða skoðunargerðar fara fram í öðru lögsagnarumdæmi, og skipar þá dómari þar verjanda til þess að vera við staðfestingu, nema verjandi í aðalmálinu sé þar við staddur.

■ **84. gr.** Hæstaréttarlögmönnum og þeim héraðsdómslögmönnum, er fengið hafa löggildingu dómsmálaráðherra til sóknar opinberra mála í héraði, er skylt samkvæmt skipun ríkissaksóknara að sækja opinbert mál í lögsagnarumdæmi, þar sem þeir hafa skrifstofu, og þar í grennd. Nú reynist skipaður sækjandi óhæfur að áliti dómara eða honum verða forföll, og skipar þá ríkissaksóknari annan löghæfan mann í hans stað.

□ Það er borgaraleg skylda hverjum heilum lögráða manni að taka að sér starf verjanda í opinberu máli innan lögsagnarumdæmis, þar sem hann er búsettur. Nú telur dómari verjanda rækja starfann óviðunandi eða verjanda verða forföll, og skipar dómari þá annan löghæfan mann í hans stað.

■ **85. gr.** Ekki má skipa þann mann verjanda, sem hefur borið vitni eða verið mats- eða skoðunarmaður í því máli, eða þann, er vera mundi óhæfur dómari í því sökunaut í óhag, eða þann, er riðinn kann að vera við málið eða hefur að öðru leyti hag eða óhag af úrslitum þess, né heldur þann, er skipun hans gerði dómara óhæfan til að fara með málið.

■ **86. gr.** Verjandi er háður sömu skyldum sem sækjandi, eftir því sem við getur átt, sbr. 79. gr. Honum ber að leiðrétta atvikalýsingu sækjanda, þar er efni þykja standa til, draga fram allt það, er verða má sökunaut til sýknu eða hagsbóta, og gæta réttar hans, er hann sætir varðhaldi eða annarri gæslu að því leyti. [Verjanda er heimilt að tala við sökunaut einslega, þegar hann er í gæslu, nema dómari hafi sérstakt tilefni til að telja hættu á, að rannsókn torveldist fyrir það.][1] Ef verjandi er skipaður, áður en rannsókn er lokið, er honum rétt að vera við prófun sökunauts, ...[1] Þagnarskylda hvílir á verjanda um það, er sökunautur kann að hafa trúað honum fyrir um afstöðu sína til brots eða brota þeirra, sem um er að tefla, og um þau önnur atriði, er hann hefur komist að í starfa sínum og eigi eru almenningi þegar kunn.

[□ Grunaður maður, sem fengið hefur skipaðan réttargæslumann, á rétt á því að réttargæslumaður sé viðstaddur yfirheyrslur hjá rannsóknarlögreglu, enda þyki það hættulaust vegna rannsóknar málsins. Dómari úrskurðar um þetta atriði, ef ágreiningur verður.][2]

□ Skipuðum verjanda ber þóknun fyrir starfa sinn eftir ákvörðun dómara, nema hann hafi berum orðum afsalað sér henni.

[1] *L. 53/1979, 2. gr.* [2] *L. 107/1976, 15. gr.*

■ **87. gr.** Dómara er skylt að láta sækjanda og verjanda í té skjöl þau, er mál varða, eða eftirrit þeirra, að svo miklu leyti sem þau eru nauðsynleg til sóknar eða varnar þess, en skylt er þeim að skila þeim aftur til dómara, þegar starfa þeirra er lokið, ef þess er krafist.

□ Þóknun sækjanda, sem ríkissaksóknari hefur skipað, og skipaðs verjanda skal ákveða í dómi, ef það lýkst með þeim hætti, nema viðkomandi hafi afsalað sér þóknun. Ef máli lýkur ekki með dómi, getur dómari ákveðið þóknun og hver hana greiði með úrskurði, er bóka skal í þingbók, og er sú ákvörðun bindandi og aðfararhæf sem dómur væri. Dómari getur og með sama hætti ákveðið verjanda eða réttargæslumanni samkvæmt 80. gr., 2. mgr., 1. tölul., og 3. mgr., þóknun.

□ Þóknun sækjanda og verjanda greiðist sem annar sakarkostnaður.

■ **88. gr.** Ef sækjandi eða verjandi torveldar rannsókn eða misbeitir stöðu sinni með öðrum hætti eða rýfur þagnarskyldu sína samkvæmt 86. gr., varðar það refsingu eftir ákvæðum hegningarlaganna um brot í embætti og sýslan.

XII. kafli. Um vitni, mat, skoðun og skjöl.

■ **89. gr.** Öllum er skylt að koma fyrir dóm í opinberu máli og bera þar vitni. Skorast geta þó þeir, sem hér segir, undan vitnisburði:

1. Maki sökunauts, meðan hjúskap þeirra er ekki slitið að lögum.

2. Unnusti eða unnusta sökunauts, enda varði vitnisburður ekki atvik, sem gerðust, áður en þau heitbundust.

3. Skyldmenni sökunauts að feðgatali eða niðja.

4. Kjörforeldri sökunauts eða kjörbarn undir samsvarandi skilorði sem í 2. tölul. segir.

5. Tengdaforeldri sökunauts og tengdabarn, systkin hans og jafnmægðir honum.

■ **90. gr.** Dómari getur leyst fósturforeldri sökunauts eða fósturbarn undan vitnaskyldu, ef honum virðist samband þeirra mjög náið.

□ Sama gildir um vitnisburð unnusta eða unnustu, að því er varðar atvik, er gerðust, áður en þau heitbundust.

■ **91. gr.** Aðila er ekki skylt að svara spurningu að viðlagðri vitnaábyrgð, ef ætla má, að svar við henni feli í sér játningu eða bendingu um það, að hann eða venslamenn hans samkvæmt 89. gr. hafi framið refsiverðan verknað eða það gæti orðið þeim til mannorðsspjalla.

■ **92. gr.** Embættis- og sýslunarmönnum er óskylt að koma fyrir dóm til að vitna um atvik, er gerst hafa í embætti þeirra eða sýslan og leiða má í ljós með vottorði úr embættisbók eða öðru opinberu skjali.

■ **93. gr.** Án leyfis viðkomandi ráðherra skal vitni ekki krafið skýrslu um leynilega samninga ríkisins, ráðagerðir eða ályktanir handhafa ríkisvaldsins um málefni, sem öryggi ríkisins, réttindi eða heill að öðru leyti varða eða hafa mjög mikilvæga fjárhagsþýðingu eða viðskipti fyrir íslensku þjóðina.

□ Embættismenn og sýslunar verða ekki krafðir vitnisburðar um það, sem þeir hafa fengið vitneskju um í starfa sínum og leynt á að fara, nema viðkomandi ráðherra leyfi eða forseti sameinaðs Alþingis, ef taka skal skýrslu af alþingismanni eða öðrum starfsmanni Alþingis.

■ **94. gr.** Vitnum þeim, sem hér segir, er óheimilt að svara spurningum án leyfis þess, sem með á:

1. Verjanda um það, er sökunautur hefur trúað honum fyrir um málsatvik, eftir að hann hefur tekið vörnina að sér.

2. Prestum, læknum, ljósmæðrum og lyfsölum um atriði, er varða einkahagi manna og þeim hefur verið trúað fyrir í starfa sínum, nema brot varði minnst tveggja ára refsivist.

□ Nú má telja vitnisburð nauðsynlegan til varnar sökunaut, og getur dómari þá ákveðið vitnaleiðslu með úrskurði.

■ **95. gr.** Heimilt er dómara, nema leyfi aðila komi til, að undanþiggja vitni að svara spurningum, er varða leyndarmál um kaupsýslu, uppgötvanir eða önnur slík verk, hvort sem vitnið á sjálft í hlut eða það hefur

komist að vitneskju sinni í þjónustu einstaklings, fyrirtækis eða stofnunar, enda telji dómari hagsmuni aðila til leyndar ríkari en hagsmuni ákæruvaldsins um skýrslu.

■ **96. gr.** Dómari skal leiðbeina aðilum um þau atriði, er varða vitnisburð og í 89.—95. gr. getur.

■ **97. gr.** Dómari metur það hverju sinni, hvort barn hafi náð þeim þroska, að það beri það skynbragð á sakaratvik, að vitnisburður þess um það skipti máli.

□ Samsvarandi hátt hefur dómari á um vanþroska menn eða geðbilaða.

■ **98. gr.** Skylt er vitni að koma fyrir dóm utan varnarþings síns, hvar sem er á landinu, ef nauðsynlegt þykir til samprófunar vitnis við sökunaut eða önnur vitni, enda sé því séð fyrir farkosti og því sem minnstur bagi gerður.

□ Vitni, sem eigi má koma fyrir dóm á þingstað vegna sjúkleika síns eða heimamanna sinna, má prófa annars staðar, þar sem kostur er að taka af því skýrslu.

□ Dómari getur úrskurðað vitni skylt að hafa með sér sakargögn til sýningar eða framlagningar í dómi eða athuga bækur sínar, skjöl og aðra muni og gera útdrátt úr tilteknum atriðum í þeim til skýringar málsatvikum.

■ **99. gr.** Dómari getur látið lögreglumann (hreppstjóra) eða einn stefnuvott kveðja vitni til þess að koma fyrir dóm og gefa skýrslu í opinberu máli, að viðlagðri refsingu. Ef vitni sinnir eigi kvaðningu að forfallalausu, getur dómari fært eða látið færa það fyrir dóm með valdi. Beita má ákvæðum 131. gr. laga nr. 85/1936, eftir því sem við á.

■ **100. gr.** Dómari lætur vitni fyrst gera grein fyrir heiti sínu, aldri, stöðu og heimilisfangi eða dvalarstað. Síðan brýnir hann alvarlega fyrir því skyldu þess til að gefa sönn og rétt svör við spurningum sínum og draga ekkert undan, er máli skiptir, hvort sem það varðar málsatvik, hæfi þess, sönnunargildi vitnisburðar eða annað. Loks minnir dómari vitni á þýðingu vitnisburðar um málsúrslit og skýrir fyrir vitninu með tilvísun til viðeigandi ákvæða hegningarlaga þá refsiábyrgð, er vitni kann að baka sér með vísvitandi eða gáleysislega röngum framburði, og þá siðferðislegu ábyrgð, sem röngum framburði er samfara.

□ Að þessu loknu lætur dómari vitni festa með þeim hætti, er nú greinir, heit um sannan framburð sinn:

1. Ef vitni lýsir sig, að gefnu tilefni frá dómara, trúa á guð, og heit samkvæmt því samræmist trúarsannfæring þess, þá skal það lyfta upp hægri hendi sinni og hafa upp eftir dómara þessi orð: Ég sver það og vitna til guðs míns, að ég skal segja það, er ég veit sannast og réttast, og ekkert undan draga. Svo hjálpi mér guð, sem ég satt segi.

2. Nú má ekki svo með fara, sem í 1. tölul. segir, og festir vitni þá heit sitt með þeim hætti, að það lyftir upp hægri hendi sinni og hefur upp eftir dómara þessi orð: Ég lýsi yfir því og legg þar við drengskap minn og heiður, að ég skal segja það, er ég veit sannast og réttast, og ekkert undan draga.

3. Nú er annar háttur hafður á heitfestingu en sá, er í 1. og 2. tölulið segir, í landi, þar sem vitni hefur dvalist, svo sem hönd lögð á helga bók, og er þá dómara rétt að hafa þann hátt á, ef hann telur vitni munu fyrir það leggja ríkari helgi og virðingu á heitfestingu.

□ Dómari getur frestað heitfestingu þar til á síðara stigi málsmeðferðar, og auk þess getur hann látið heitfestingu niður falla, ef sönnunaratriði máls má telja vafalaus. Nú fer heitfesting fram eftir á samkvæmt ákvæðum þessarar málsgreinar, og breytir dómari þá heitstaf til samræmis við það.

■ **101. gr.** Eigi skal heitfesta:

1. Barn undir 15 ára aldri.

2. Þann, sem svo er vitsmunavant eða svo geðbilaður, að hann ber ekki skyn á eða er ófær til að meta helgi eða þýðingu heitfestingar.

3. Sakaðan mann eða mann, sem dómari veit eða má ætla, að síðar verði sakaður í því máli.

■ **102. gr.** Að heitfestingu lokinni hefst vitnaleiðsla um sakaratriði. Gæta skal dómari þess, að spurningar hans séu ákveðnar, ekki tvíræðar eða veiðandi, ekki særandi eða móðgandi, framar en efni standa til, og ekki sýnilega þýðingarlausar. Ganga skal úr skugga um það, hvort skýrsla manns er reist á sjálfs hans skynjan eða sögusögn annarra.

□ Nú hefur vitni eða aðrir gefið skýrslur fyrir lögreglumanni eða aðrir en það fyrir dómi, og kynnir dómari þá slíkar skýrslur eða önnur sakargögn eigi fyrir vitni, fyrr en honum þykir þess þörf til skýringar eða leiðréttingar skýrslu þess. Utanréttarvottorðum þess, er vitni skyldi bera, um sakaratriði, má dómari ekki veita viðtöku, nema skýrslan sé gerð að tilhlutun hans eða lögreglumanns eða dómara þyki standa sérstaklega á, svo sem ef eigi er kostur annarrar skýrslu frá þeim aðila.

□ Vitni hvert skal prófa sér og eigi láta önnur vitni hlýða á. Um návist sökunauts fer samkvæmt 77. gr. Samprófa skal vitni við sökunaut og aðra, ef á greinir, þegar dómara þykir hentugt.

□ Ef með mál er farið samkvæmt 130. gr., er rétt að fresta samprófun, nema hætta sé á, að sakargögn fari annars forgörðum.

□ Nú er dómþing háð fyrir opnum dyrum og spurning er svo löguð, að svar við henni varðar einkahagi vitnis sjálfs eða annarra, og getur dómari þá lagt spurningu skriflega fyrir vitni og leyft því að svara skriflega og bókað svarið, enda eigi vitnið kost á að sannfæra sig um rétta bókun, án þess að svarið sé lesið upp.

□ Þar sem verjandi er við rannsókn annars staðar, er honum rétt að beina því til dómara, að hann leggi spurningar um tiltekin atriði fyrir þá, sem prófaðir eru.

□ Bóka skal svörin svo, að ótvírætt og tæmandi komi fram efnið í svörum, og orðrétt jafnan, ef ástæða er til[1] ætla, að orðrétt bókun geti skipt máli um mál almennt eða einstök sakaratriði.

[1] *Svo í Stjtíð., en hér virðist hafa fallið niður „að".*

■ **103. gr.** Dómari rannsakar af sjálfsdáðum öll atriði, er varða skyldu vitnis eða heimild til að gefa skýrslu og hæfi til þess að staðfesta hana. Dómari getur látið vitni eða aðra staðfesta skýrslu sína um þessi efni.

□ Dómari vitnamáls úrskurðar þau atriði, er í grein þessari segir, og annað, er varðar vitnamálið sjálft. Yfirlýsing vitnis fyrir vitnadómara um það, að úrskurður verði borinn undir æðra dóm, frestar framkvæmd úrskurðar.

■ **104. gr.** Vitni skal greiða eftir kröfu þess og samkvæmt úrskurði dómara útlagðan kostnað þess vegna rækslu vitnaskyldunnar og þóknun fyrir atvinnumissi,

sem telja má vitni skipta nokkru máli, miðað við efnahag þess og ástæður.

■ **105. gr.** Ákvæði 136.—144. gr. laga nr. 85/1936 gilda og um opinber mál, eftir því sem við á, og með þeim breytingum og viðaukum, sem hér segir:

1. Dómari rannsakar sjálfur vettvang, muni og verksummerki, eftir því sem við verður komið og hann hefur þekkingu til, bæði á þingstað og annars staðar með kunnáttumönnum og án þeirra, sbr. 35. gr.

2. Dómari framkvæmir eða lætur framkvæma mat og skoðun af sjálfsdáðum svo og samkvæmt tilmælum ákæruvaldsins, sökunauts eða verjanda hans, eftir því sem efni standa til.

3. Dómari gerir sökunaut, sækjanda og verjanda viðvart um dómkvaðningu mats- og skoðunarmanna, ef ástæða er til, en dómkvaðning, matsgerð og staðfesting hennar fer fram, þótt þeir komi ekki.

4. Dómari veitir mats- og skoðunarmönnum leiðbeiningar og úrskurðar, að hverju leyti athugasemdir áðurnefndra aðila, sbr. 2. tl., skuli til greina teknar. Mats- eða skoðunargerð skal fá dómara í hendur, og ákveður hann staðfestingu samkvæmt þeim reglum, sem hingað til hafa tíðkast.

■ **106. gr.** [Líkskoðun skal fram fara, ef lögreglustjóri (rannsóknarlögreglustjóri ríkisins), dómari eða ríkissaksóknari telur nauðsynlegt.][1)]

□ Krufning líka má einungis framkvæma samkvæmt úrskurði dómara, nema nánasti venslamaður eða nánustu venslamenn leyfi, þegar ástæða þykir til vegna öflunar sakargagna.

□ Um framkvæmd líkskoðunar og krufningar fer samkvæmt gildandi reglum, þó svo, að dómari ákveður hverju sinni í samráði við hlutaðeigandi kunnáttumann, hvað gera skuli.

[1)] *L. 107/1976, 16. gr.*

■ **107. gr.** Ákvæði 149. gr. laga nr. 85/1936, gildir og í opinberum málum, svo sem við á.

XIII. kafli. Um sönnunarbyrði og mat sakargagna.

■ **108. gr.** Sönnunarbyrði um sekt sökunauts og atvik, sem telja má honum til óhags, hvílir á ákæruvaldinu. Dómari metur það hverju sinni, hvort nægileg sönnun, er eigi verði vefengd með skynsamlegum rökum, sé fram komin um hvert atriði, er varðar sekt og ákvörðun refsingar og aðrar afleiðingar brots, þar á meðal, hverja þýðingu skýrslur sökunauts hafi.

■ **109. gr.** Dómari metur það eftir atvikum, hvert sönnunargildi þær staðreyndir hafi, er eigi varða beinlínis þá staðreynd, sem sanna skal, en leiða kann að mega af ályktanir um hana, svo sem atriði, er í 2.—6. tölul. 35. gr. getur, uppeldi sökunauts, þekking hans og menntunarástand, framkomu í rannsókn málsins o. s. frv.

■ **110. gr.** Dómari metur öll atriði varðandi sönnunargildi vitnisburðar, matsgerðar, skoðunar og skjala, með hliðsjón af ákvæðum 129., 144., 153., 154., 158. og 159. gr. laga nr. 85/1936.

XIV. kafli. Um mál ungmenna, sektavald lögreglustjóra og lögreglumanna, dómsáttir og ákæru.

■ **111. gr.** Mál ungmenna á aldrinum 15—18 ára fara samkv. lögum þessum, sbr. og lög um vernd barna og ungmenna.

■ **112. gr.** Dómara er heimilt, enda sé það ekki bannað sérstaklega í lögum, að afgreiða opinbert mál án málshöfðunar:

1. Ef brot er mjög smávægilegt, getur dómari lokið máli með áminningu, er hann skráir í þingbók, enda láti sökunautur við það sitja.

2. Ef brot er skýlaust sannað og telja má, að refsing muni ekki fara fram úr sektum, ef dómur gengur um málið, getur dómari ákveðið hæfilega sekt, er greiðist innan tiltekins tíma, að viðlagðri viðeigandi refsivist ásamt sakarkostnaði, enda játist sökunautur undir þessa ákvörðun dómara með undirskrift sinni í þingbók. Ef skýlaust sannað brot varðar sviptingu leyfis til að stýra vélknúnu ökutæki eða réttar til að öðlast slíkt leyfi, er heimilt að ákveða á sama hátt samkvæmt ákvæðum þessarar greinar slíka réttindasviptingu í 1 ár eða skemmri tíma. Greina skal í bókun skýrt og stutt brot það, sem um er að tefla, refsiákvæði, sem það varðar við, og ítrekunarverkun á síðari brot, ef því er að skipta. Nú hefur skýlaust sannað brot upptöku eignar í fór með sér, og getur dómari undir því skilorði, er nú var sagt, ákveðið eignaupptöku. Ákvörðun um eignaupptöku getur dómari og tekið með bókun í þingbók, ef sökunautur finnst ekki eða er ókunnugur, og verðmæti fer ekki fram úr [20 000 krónum].[1)]

□ Nú berst lögreglustjóra kæra um brot gegn umferðarlögum, áfengislögum, lögum um tilkynningar aðsetursskipta eða lögreglusamþykkt og hann telur viðurlög við brotinu eigi fara fram úr [12 000 króna][1)] sekt, og getur hann þá bréflega innan mánaðar, frá því honum barst kæran, gefið sökunaut kost á að ljúka málinu innan ákveðins tíma með greiðslu hæfilegrar sektar, enda játist sökunautur undir þessa ákvörðun lögreglustjóra með undirskrift sinni. Synji sökunautur þessum málalokum eða sinni þeim ekki, vísar lögreglustjóri málinu til dómara. [Nú hefur slíkt brot upptöku eignar í fór með sér og má þá með sama hætti ákveða eignaupptöku, enda fari verðmæti ekki fram úr [4000 krónum].[1)]][2)]

□ Nú stendur lögreglumaður vegfaranda að broti á umferðarlögum eða lögreglusamþykkt og telja má, að refsing muni ekki fara fram úr [1200 króna][1)] sekt, og getur lögreglumaður þá gert sökunaut hæfilega sekt, er greiðist þegar í stað eða innan tiltekins tíma, enda játist sökunautur undir þessa ákvörðun lögreglumanns með undirskrift sinni í sektabók. Nú greiðist sekt eigi innan tiltekins tíma, og skal þá kæra send til dómara með venjulegum hætti. Dómari fellir þá ákvörðun lögreglumanns úr gildi og lýkur máli lögum samkvæmt. Nú þykir ákvörðun lögreglumanns fjarstæð og ákveður þá dómari, ríkissaksóknari eða lögreglustjóri, að mál skuli tekið til meðferðar að nýju, enda er þá ákvörðun lögreglumanns úr gildi felld.

□ Ríkissaksóknari lætur lögreglustjóra í té skrá yfir brot þau, sem sektaheimild samkv. 2. og 3. mgr. nær til. Í skránni skal veita leiðbeiningar um sektarupphæð fyrir hverja tegund brota. Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um bókhald og meðferð þessara mála að öðru leyti.[3)]

□ Senda skal ríkissaksóknara skrá um mál, sem lokið er samkvæmt 2. tölulið 1. mgr. og 2. mgr. þessarar greinar eftir þeim reglum, er hann ákveður.

□ Nú telur ríkissaksóknari, að saklaus maður hafi verið

látinn undirgangast greiðslu sektar, eða maður hafi ranglega verið látinn sæta sviptingu leyfis til að stýra vélknúnu ökutæki eða sviptingu réttar til að öðlast slíkt leyfi eða sæta upptöku eignar, sbr. 2. tölul. 1. mgr. þessarar greinar, eða verið látinn gangast undir fjarstæð málalok að öðru leyti, eða að mál, sem lokið er samkv. sama ákvæði, hefði átt að ganga til dóms, og getur hann þá kært málið til hæstaréttar til ónýtingar á ákvörðun dómara. Ef um sektargerð lögreglustjóra er að ræða, getur ríkissaksóknari borið málið undir dómara til ónýtingar á ákvörðun lögreglustjóra.

[1] *L. 99/1982, 1. gr.* [2] *L. 32/1980, 1. gr.* [3] *Rg. 47/1982 (um sektargerðir lögreglustjóra); rg. 48/1982 (um sektargerðir lögreglumanna).*

■ **113. gr.** ...[1]

[1] *L. 107/1976, 17. gr.*

■ **114. gr.** ...[1]

[1] *L. 107/1976, 18. gr.*

■ **115. gr.** [Er ríkissaksóknari hefur fengið í hendur rannsóknargögn máls og telur ekki ástæðu til að krefjast frekari rannsóknar, annaðhvort skv. 8. mgr. 40. gr. eða 74. gr. (dómsrannsóknar), athugar hann, hvort mál skuli höfða eða ekki. Ef hann telur það, sem fram er komið, eigi nægjanlegt eða líklegt til sakfellis, lætur hann við svo búið standa, en ella getur hann:

a. neytt heimildar 24. gr., ef svo stendur á sem þar greinir,

b. frestað, ef við á, ákæru skv. 56. gr. alm. hegningarlaga,

c. óskað eftir því að dómari ljúki máli með dómsátt, ef svo stendur á sem í 2 tölulið 1. mgr. 112. gr. segir,

d. gefið út ákæru á hendur sökunaut eða sökunautum.

□ Í ákæruskjali skal greina svo ekki sé um villst:

1. Dómstól þann, sem mál er höfðað fyrir.

2. Nafn sökunauts, heimilisfang og önnur deili á honum.

3. Hvert það brot, sem sök er gefin á, stað og stund eftir föngum, er það er talið framið, það heiti, sem það hefur í lögum, og aðra skilgreiningu, og loks það eða þau lagaákvæði, sem brot er talið varða við.

4. Þær kröfur sem gerðar eru, svo sem kröfur um refsingu, réttindamissi, eignartöku, skaðabætur, greiðslu sakarkostnaðar o. s. frv.

□ Í ákæruskjali skal ekki skírskota til fram kominna sannana né setja þar lögfræðilegar athugasemdir framar en sagt er.

□ Dómari ritar ákvörðun sína um stað og stund til þingfestingar máls á ákæruskjal og lætur birta það fyrir sökunaut með venjulegum hætti eða fyrir dómi. Um leið og ákæra er birt sökunaut skal hann spurður um það, hvort hann vilji halda uppi vörnum eða fá verjanda, og hvern, ef því er að skipta.][1]

[1] *L. 107/1976, 19. gr.*

■ **116. gr.** Fresti til þinghalds í opinberum málum má stytta eftir þörfum frá því, sem mælt er í einkamálum. Tilkynningar má birta á sömu stöðum sem í lögum um meðferð einkamála í héraði greinir, svo og í varðhaldi eða á gæslustað, ef því er að skipta. Rétt er, að lögreglumaður eða einn stefnuvottur birti. [Ákærða skal afhenda eftirrit af ákæruskjali.][1]

[1] *L. 107/1976, 20. gr.*

■ **117. gr.** Nú er óvíst um þann mann, er kröfu skal á hendur gera, eða dvalarstað hans, en mál hans sætir þó lögsögu íslenskra dómstóla, og skal þá birta ákæru eða kröfur í Lögbirtingablaði með ákvörðun um stund og stað til þinghalds og með hæfilegum fyrirvara.

■ **118. gr.** Ríkissaksóknari getur ávallt, ...[1] gefið út framhaldsákæru, enda sé mál ekki þegar dæmt í héraði:

1. Ef leitt er í ljós, eftir birtingu ákæru, að ákærði hafi eða kunni að hafa drýgt önnur eða frekari brot en í ákæru segir.

2. Ef sýnt er, að ákæru er ábótavant, svo sem háttsemi ákærða ranglega lýst eða saksótt eftir öðrum refsiákvæðum en brot á undir.

□ Framhaldsákæru skal jafnan gefa út eigi síðar en 3 vikum eftir að þörfin á henni varð kunn, enda skal veita ákærða kost á að koma að vörn eftir þörfum.

□ Aldrei má dæma sökunaut fyrir aðra hegðun en þá, sem í ákæruskjali greinir né heldur dæma aðrar kröfur á hendur honum. Rétt er þó dómara að dæma áfall á hendur sökunaut, þótt aukaatriði brots, svo sem staður og stund þess, séu ekki skýrt eða rétt greind, enda telji dómari, að vörn verði ekki áfátt þess vegna. Dómari getur gefið sökunaut, verjanda og sækjanda færi á því að tjá sig um sakaratriði að þessu leyti, ef þurfa þykir. Dómara er og rétt undir sama skilorði að dæma eftir öðrum refsiákvæðum en segir í ákæru, en gefa skal hann þá nefndum aðilum kost á því að reifa málið að því leyti og af nýju, ef því er að skipta.

[1] *L. 107/1976, 21. gr.*

■ **119. gr.** Nú hefur rannsókn dómara á hendur tilteknum sökuðum manni eigi leitt í ljós sakaratriði eða sakargögn, sem nægileg hafa þótt til ákæru, og má þá eigi taka það mál upp af nýju, nema skilyrðum 2. málsgreinar 42. gr. sé fullnægt, enda fer um rannsókn skaðabótakröfu sem þar segir.

□ Ákvæði 3. mgr. 42. gr. gildir hér að breyttu breytanda.

■ **120. gr.** [Þegar ákæra hefur verið birt sökunaut, nefnist hann ákærði og málið er nefnt: Ákæruvaldið gegn N. N.][1]

[1] *L. 107/1976, 22. gr.*

XV. kafli. Um flutning og meðferð opinberra mála fyrir héraðsdómi.

■ **121. gr.** [Að liðnum þeim fresti, sem til var tekinn samkvæmt síðustu málsgrein 115. gr. eða 117. gr., setur dómari dómþing og þingfestir mál.][1] Leggur hann þá fram eftirrit af dómprófum máls og önnur gögn, er fram hafa komið og unnt er að leggja fram á dómþingi. Kynna skal sökunaut, ef þess er kostur, efni þeirra gagna, er honum hafa ekki áður kynnt verið, að fá viðurkenningu hans um það, að þau varði hann eða málið, ef unnt er. Ef verjanda skal skipa, þá skal gera það í þessu þinghaldi, nema það hafi verið áður gert. Verjanda eða ákærða, ef hann ætlar sjálfur að verja sig, skal fá í hendur málsskjöl og setja frest til varnar, enda skal þá ákveða næsta þinghald.

□ Frumrit skjals, þar sem eftirrit má eigi að sama gagni koma, eða muni, sem úrslit máls varða, lætur dómari venjulega ekki aðilum í hendur, nema til athugunar í þinghaldi, enda er rétt að gera ljósmyndir af slíkum gögnum aðilum til afnota.

[1] *L. 107/1976, 23. gr.*

■ **122. gr.** [Mál skal taka til dóms í þinghaldi samkvæmt 121. gr., ef sökunautur kemur fyrir dóm og játar

skýlaust háttsemi þá, sem honum er gefin að sök, og þarf þá ekki að færa fram önnur sönnunargögn. Ávallt skal þó dómari gæta ákvæða 1. mgr. 75. gr. laga þessara.

□ Ef ákærði neitar sakarefni að nokkru leyti eða öllu, skal fram færa sönnunargögn svo og ef dómari annars telur slíkt nauðsynlegt eða þess er krafist af hálfu ákæruvaldsins eða sökunautar.][1)]

[1)] *L. 107/1976, 24. gr.*

■ **123. gr.** Dómari ákveður hverju sinni, hvort vörn skuli flutt munnlega eða skriflega.

■ **124. gr.** Ákærða eða verjanda hans er rétt, áður en vörn er flutt, ef því er að skipta, að bera sérstaklega undir dómara hvert það atriði, er hann telur varða því, að ekki verði réttilega lagður dómur á mál að efni til, eins og þá stendur á, svo sem að máli beri að vísa frá dómi, að því beri að fresta til frekari rannsóknar eða varnar, að dómari sé óhæfur o. s. frv., og krefjast úrlausnar dómara þar um. Tekur dómari ákvörðun um það, hvort kröfur skuli taka til greina eða ekki, með rökstuddum úrskurði, ef hann telur ekki eiga að gera það, og dómi, ef frávísunarkrafa er tekin til greina.

□ Nú er krafist frávísunar máls, og skal þá ríkissaksóknara veittur kostur á því að tjá sig um málið áður en dómari tekur ákvörðun um þá kröfu.

□ Synjunarúrlausn dómara má kæra til æðra dóms, ef ríkissaksóknari samþykkir.

■ **125. gr.** [Nú eru öll gögn fram komin og vörn hefur verið flutt eða lögð fram, og tekur dómari málið þá til dóms.][1)]

□ Nú verður dómara það ljóst eftir dómtöku, að rannsaka þurfi betur einhver atriði, og gerir hann þá ákærða og verjanda svo og sækjanda, ef því er að skipta, viðvart um það, enda fer um slíka rannsókn með sama hætti sem ella. Rétt er dómara að veita aðilum kost á því að flytja framhaldsvörn í máli, að rannsókn lokinni, eftir því sem efni standa til. Að svo búnu tekur dómari mál til dóms af nýju.

[1)] *L. 107/1976, 25. gr.*

■ **126. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 107/1976, 26. gr.*

■ **127. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 107/1976, 27. gr.*

■ **128. gr.** Nú skilar skipaður verjandi ekki vörn innan tiltekins tíma, og getur dómari þá sett honum nýjan frest, enda getur dómari falið öðrum löghæfum manni vörn, ef dómari telur mál hafa dregist eða munu dragast óhæfilega lengi fyrir aðgerðaleysi skipaðs verjanda.

■ **129. gr.** [Nú kemur ákærði ekki fyrir dóm, er mál skal fyrir taka, þótt honum hafi verið birt ákæra með löglegum hætti skv. síðustu mgr. 115. gr. eða 117. gr., og er ekki kunnugt um forföll hans, og má þá fara með mál og leggja á það dóm, ef fullnægt er skilyrðum 1. eða 2. tl. hér á eftir.

1. Sökunautur hefur komið fyrir dóm, áður en ákæra var út gefin, og játað þar skýlaust alla þá háttsemi, sem honum er gefin að sök og máli skiptir, ekkert veikir þá játningu og vafalaust má þykja um aðrar staðreyndir, svo sem þær er orka kunna refsihækkun eða refsilækkun, refsileysi eða niðurfelling refsingar, sakhæfisskorti eða notkun lagaákvæða.

2. Ætla má að brot varði eigi yfir 100 000 króna sekt og eignaupptöku og þess hefur verið getið í ákæru, að fjarvist ákærða kunni að verða metin til jafns við viðurkenningu hans og að dómur gangi um málið, þótt hann komi ekki.][1)]

[1)] *L. 107/1976, 28. gr.*

■ **130. gr.** Sókn og vörn samkvæmt ákvæðum 131.—136. gr. fer fram í:

1. Málum, þar sem refsing fyrir brot getur varðað yfir 8 ára fangelsi samkvæmt hegningarlögum nr. 19/1940.

2. Málum, sem sæta ákæru ríkissaksóknara samkvæmt 115. gr., sbr. 2. málsgr. 21. gr., ef:

a. brot getur varðað yfir 5 ára fangelsi samkvæmt lögum nr. 19/1940 og lagaatriði eða sönnunar veita efni til slíkrar meðferðar, t. d. úrslit máls velta á líkum, mál er mjög umfangsmikið eða margbrotið;

b. sérstaklega þýðingarmikil vafaatriði eru í máli eða úrslit þess hafa annars mikla almenna þýðingu, hvort sem brot varðar við almenn hegningarlög eða önnur lög.

□ Ríkissaksóknari rannsakar og ákveður hverju sinni, hvort mál er þess eðlis, að það skuli sæta meðferð samkvæmt 2. tölul. þessarar greinar. Dómari skal í lok rannsóknar leita þess, hvort ákærði æski þess, að sókn og vörn verði flutt í máli hans, ef dómara þykir vera mega heimild til að kveða svo á.

■ **131. gr.** Þegar er ríkissaksóknari hefur ákveðið meðferð máls samkvæmt 130. gr., sendir hann dómara eða formanni dóms samkvæmt 5. gr. tilkynningu um ákvörðun sína. Ríkissaksóknari skipar því næst sækjanda og dómari (formaður) verjanda og sendir þeim skjöl málsins ásamt tilkynningu um stað og stund til næsta þinghalds, sbr. 115. og 116. gr.

■ **132. gr.** Dómari (formaður dóms) veitir sækjanda og verjanda sameiginlegan frest til að undirbúa sókn og vörn. Þeir skulu kynna sér rækilega alla málavöxtu og rannsaka, hvaða sakaratriði sé rétt að leiða betur í ljós en þegar er gert, sbr. 79. og 86. gr. Gera skulu þeir skrá um sakargögn, er athuga þarf, og þau vitni, sem þeir vilja leiða, hvort sem þau hafa verið leidd áður eða ekki. Skulu þeir kynna hvor öðrum efni skrárinnar og fá dómurum hana í hendur fyrir dómþing svo tímanlega, að þeir geti yfirfarið efni hennar.

■ **133. gr.** Á næsta dómþingi skal þingfesta mál með þeim hætti, sem í 121. gr. segir. Þá er máli hefur verið lýst og sækjandi og verjandi hafa gefið sig fram og ákæra hefur verið lesin upp, ber þeim að tjá sig um atriði þau, er því kynnu að varða, að ekki verði réttilega lagður dómur á mál að efni til, og fer þá svo sem í 124. gr. er mælt.

■ **134. gr.** Frekari rannsókn máls fer fram fyrir dómi, ef þess er þörf og kostur, og taka sækjandi og verjandi þátt í henni.

□ Dómur kveður ákærða og aðra fyrir sig, nefnir skoðunar- og matsmenn, tekur við staðfestingu þeirra og segir fyrir um öflun annarra gagna, eftir því sem efni standa til.

□ Sækjandi gerir fyrst stuttlega grein fyrir sakaratriðum og ákæru svo og þeim sakargögnum, sem hann ætlar að styðja ákæru við. Þá skal ákærði spurður um sakaratriði og honum veittur kostur á því að tjá sig um þau. Ef frásögn hans fer í atriðum, sem máli skipta, í

bága við fyrri skýrslu hans, skal honum bent á ósamræmið og þau atriði prófuð af nýju. Ef ákærði játar brot á sig, ákveður dómur, að hverju leyti þörf er frekari sakargagna.

□ Því næst flytur sækjandi fram sakargögn og spyr vitni. Verjandi tekur þá við, flytur fram sakargögn af sinni hendi og leiðir vitni. Sækjandi og verjandi gagnspyrja vitni jafnóðum og þau eru spurð. Um vitnaleiðsluna gilda ákvæði 102. gr. Dómendur spyrja ákærða, vitni og aðra eftir þörfum, stjórna prófun sækjanda og verjanda og skera úr öllum vafa- og ágreiningsefnum.

□ Nú verður ekki hjá því komist, að rannsókn einstakra atriða fari fram fyrir dómi annars staðar, og er þá rétt, að sækjandi og verjandi komi þar fyrir dóm með sömu skyldum og réttindum sem mælt var, ef dómendum aðalmáls þykir nauðsynlegt.

■ **135. gr.** Þá er gögn öll eru fengin, skal dómur kveða á um það, hvort flytja skuli mál munnlega eða skriflega. Mál skal flytja munnlega, nema bæði sækjandi og verjandi óski skriflegs málflutnings, enda telji dómur skriflegan flutning máls heppilegri, svo sem vegna þess, hve mál er umfangsmikið.

□ Nú er mál munnlega flutt, og skal málflutningur þá fara fram þegar í fyrsta þinghaldi, sbr. 133. gr., eða þegar gögn öll eru fram komin, sbr. 134. gr. Sækjandi talar fyrst, en verjandi síðan, enda má hvor flytja tvær ræður, en rétt er ákærða að taka einu sinni til máls að loknum ræðum sækjanda og verjanda. Um munnlegan málflutning fer annars eftir 112. gr. laga nr. 85/1936.

□ Nú er mál skriflega flutt, og leggur sækjandi þá fyrst fram sókn sína, en verjandi síðan vörn. Framhaldssókn og framhaldsvörn má síðan flytja einu sinni af hvors hálfu.

□ Að lokinni sókn og vörn skal mál taka til dóms.

■ **136. gr.** Nú þykir dómi eftir dómtöku máls svo áfátt um rannsókn einhvers atriðis, að ekki megi við hlíta, og skal þá hafa framhaldsrannsókn þar um, enda megi ætla, að hún kunni að bera árangur. Ákveður dómari (formaður) í samráði við sækjanda og verjanda stund og stað til rannsóknar eða gerir ráðstafanir til þess, að rannsókn fari fram utan síns lögsagnarumdæmis, ef því er að skipta. Um rannsókn samkvæmt þessari grein fer annars samkvæmt 134. gr. Dómur getur, að rannsókn lokinni og eftir að sækjandi og verjandi hafa kynnt sér árangur hennar, veitt þeim kost á að gera athugasemdir til viðbótar málflutningi sínum, ef honum þykir nauðsynlegt eða heppilegt.

□ Að loknum aðgerðum samkvæmt þessari grein skal taka mál til dóms af nýju.

■ **137. gr.** Fresta skal meðferð máls:

1. Ef nauðsynjar banna dómara, málflytjanda eða öðrum, sem leysa ber af hendi starf í þarfir máls, að inna af hendi störf sín á tilsettum tíma.

2. Ef þeir koma ekki fyrir dóm, er gefa skulu skýrslu í opinberu máli eða staðfesta hana, enda megi ætla hana skipta nokkru máli.

3. Ef óviðráðanleg atvik tálma annars framkvæmdum, svo sem veður eða vötn, sóttkvíun o. s. frv.

4. Ef framhaldsrannsókn er ákveðin, sem eigi er unnt að hafa þá þegar, eða bíða verður annarra aðgerða til framkvæmdar máli, svo sem skipunar dómara eða málflytjanda. o. s. frv.

□ Dómari getur frestað máli:

1. Vegna uppkvaðningar úrskurða og annarra ráðstafana sakir máls.

2. Til sóknar eða varnar máls.

■ **138. gr.** Hraða skal meðferð opinberra mála eftir föngum, enda verði þess jafnan gætt að afla allra fáanlegra skýringa um málavöxtu. Dómari (dómur) ræður gangi máls, enda er hann óbundinn af yfirlýsingum málflytjenda eða kröfum, nema þær séu borgararéttar eðlis. Eigi skiptir það máli, hvenær yfirlýsingar koma fram í rannsókn eða flutningi máls.

XVI. kafli. Um sakarkostnað.

■ **139. gr.** Til sakarkostnaðar í opinberum málum telst:

1. Ferðakostnaður dómara og sækjanda og skipaðs verjanda, ef því er að skipta, enda skal greiða þeim óhjákvæmilegan kostnað af ferðalagi vegna rannsóknar og meðferðar málsins.

2. Þóknun skipaðs sækjanda og verjanda.

3. Þóknun fyrir aðstoð vegna málsins, svo sem skjalþýðingar, dómtúlkun, afnot muna annarra manna o. s. frv.

4. Gæslu-, varðhalds- og flutningskostnaður ákærða, þar til framkvæmd refsingar hefst samkvæmt ákvæðum dómsins.

5. Þóknun til vitna, mats- og skoðunarmanna.

6. Þingvotta- og birtingargjöld.

7. Kostnaður af kyrrsetningu samkvæmt 144. gr. og fullnustu dóms með aðför.

8. Annar óhjákvæmilegur kostnaður.

□ Réttargjöld, gjald fyrir eftirrit beinlínis í þágu málsins, stimplun dómsgerða eða staðfestingu skal eigi greiða.

■ **140. gr.** Nú er ákærði sýkn dæmdur af refsikröfum, af hvaða ástæðu sem er, eða refsimál gegn honum fellur niður, án þess að svo sé ástatt sem í 112. gr. segir, og skal þá einnig sýkna hann af málskostnaðarkröfu. Þó skal dæma greiðslu sakarkostnaðar á hendur ákærða að einhverju leyti eða öllu, ef hann hefur orðið kostnaðar valdur með vísvitandi eða stórkostlegu ólögmætu framferði í rannsókn máls eða í sambandi við hana.

□ Nú eru tveir menn eða fleiri hafðir fyrir sökum, og eru sumir sýknaðir og sumir sakfelldir, og skal þá frá draga þann hluta kostnaðar, er telja má aðeins koma hinum sýknaða eða sýknuðu við, nema telja megi hinn dómfellda eða hina dómfelldu einnig beinlínis valda að honum. Ef slíkur frádráttur verður ekki gerður nákvæmlega, metur dómari það, í hvaða hlutföllum hinn sakfelldi skuli bera sakarkostnað á móti ríkissjóði.

■ **141. gr.** Nú er ákærði sakfelldur fyrir það brot eða þau brot, sem honum er sök á gefin, og skal þá dæma greiðslu sakarkostnaðar á hendur honum.

□ Nú er ákærði sakfelldur fyrir sum þau brot, er honum er sök á gefin, en sýkn dæmdur af öðrum, og getur dómari þá ákveðið, að hann skuli greiða nokkurn hluta kostnaðar, en að hinn hlutinn skuli greiddur úr ríkissjóði, með þeim hætti, er í 140. gr. segir.

□ Kostnað, sem sækjandi eða verjandi eða lögreglumenn eru valdir að vegna vanrækslu eða skeytingarleysis í starfi sínu, skal ekki dæma sökunaut til að greiða. Getur dómari ákveðið í dómi refsimálsins eða úrskurði, ef máli lýkur án dóms, skyldu þeirra til að

greiða slíkan kostnað, en veita skal hann þeim áður kost á að láta uppi álit sitt.

■ **142. gr.** Nú eru tveir menn eða fleiri sóttir til refsingar í sama máli og sekir dæmdir, og skal þá hvorum (hverjum) þeirra gert að greiða gæslu- eða varðhaldskostnað sinn og þóknun til skipaðs verjanda síns einum sér, ef hann hefur fengið sér skipaðan annan verjanda en hinn eða hinir. Þá hina sakfelldu, sem eru saman um verjanda, skal dæma in solidum til að greiða þóknun hans.

□ Nú hafa ákærðu allir eða báðir tekið þátt í broti með vitund og vilja hvor (hver) annars og eru dæmdir til refsingar fyrir það í sama máli, og skal þá venjulega dæma þá til að greiða sakarkostnað in solidum (sbr. þó 1. málsgr.). Ef samband þeirra einhverra eða allra um brot hefur ekki verið slíkt, skiptir dómari sakarkostnaði milli þeirra í þeim hlutföllum, er honum þykir sanngjarnt vera.

■ **143. gr.** Í dómi eða úrskurði, ef máli lýkur án dóms, skal almennt kveða á um skyldu ákærða til að greiða sakarkostnað án ákvörðunar fjárhæðar. Þóknun skipaðs sækjanda og verjanda skal þó ákveða tiltekinni fjárhæð, sbr. 2. málsgr. 87. gr. Þegar mál er sótt af ríkissaksóknara, vararíkissaksóknara, saksóknara eða fulltrúa ríkissaksóknara, sbr. 1. málsgr. 79. gr. og 1. málsgr. 181. gr., skal það gert án sérstaks endurgjalds bæði í héraði og fyrir hæstarétti. Verði ákærða í slíku máli dæmt að greiða sakarkostnað, skal honum þá gert að greiða tiltekna fjárhæð málssóknarlauna, er renni í ríkissjóð. Þóknun verjanda, sem kemur fyrir dóm utan lögsagnarumdæmis, þar sem með aðalmál er farið, svo og annan kostnað þar ákveður dómari aukamálsins.

□ Dómari gerir heildarreikning yfir sakarkostnað og sendir hann ásamt fylgiskjölum til dómsmálaráðuneytisins, er úrskurðar reikninginn og greiðir dómara það, sem hann kann að hafa lagt út eða greiða á síðar. Refsidómur ásamt úrskurðuðum reikningi verður þá lögleg heimild til aðfarar í fé ákærða eða ákærðu.

■ **144. gr.** Til tryggingar greiðslu sakarkostnaðar og skaðabóta eða til undirbúnings eignartöku, ef því er að skipta, skal dómari, ef hann hefur jafnframt fógetavald, kyrrsetja eða láta fógeta annars kyrrsetja eignir sökunauts eða sökunauta, ef hættu má telja á því, að þeim verði ella undan skotið eða að þær glatist eða rýrni að mun, svo að ekki verði nægilegt til greiðslu sakarkostnaðar eða bóta á sínum tíma, og fer það eftir álitum dómara, hversu mikið skuli kyrrsetja. Um framkvæmd og þýðingu kyrrsetningar fer sem um kyrrsetningu fjármuna almennt, en þó með þeim afbrigðum, er hér segir:

1. Tryggingu þarf enga að setja.

2. Ábyrgð á kyrrsetningu þessari fer eftir almennum skaðabótareglum.

3. Mál til réttlætingar kyrrsetningu þarf ekki að höfða.

□ Dómari kveður á um varðveislu kyrrsettra muna og sér um, að þær ráðstafanir verði gerðar, er með þarf að lögum til verndar kyrrsetninu. Eigi skal stimpilgjald eða þinglýsingar greiða fyrir þessar ráðstafanir.

□ Kyrrsetning fellur niður, jafnskjótt sem ákærði hefur verið sýknaður með úrslitadómi eða úrskurði af greiðslu sakarkostnaðar og skaðabóta eða málsókn hefur verið undan felld eða látin niður falla og eigi koma ákvæði 112. gr. til greina, og á hann þá heimtingu á því, að honum verði honum að kostnaðarlausu fengin umráð yfir hinum kyrrsettu verðmætum og úr gildi felldar þær ráðstafanir aðrar, sem gerðar kunna að hafa verið til verndar kyrrsetningunni. Ef ákærði hefur greitt sakarkostnað eða dæmdar skaðabætur, á hann og heimtingu til hins sama, en greiða verður hann þá kostnað þar af.

XVII. kafli. Um bætur til handa þriðja manni.

■ **145. gr.** [Nú kemur það í ljós í rannsókn opinbers máls, að þriðji maður hefur beðið tjón af háttsemi þeirri, sem sökunautur er borinn, og skal þá lögreglumaður sá eða dómari, sem rannsókn málsins annast, þegar er efni standa til, benda þriðja manni á það, að hann eigi þess kost að koma bótakröfu sinni að í væntanlegu refsimáli, og að þar megi dæma hana, ef hún verði nægilega skýrð án verulegra tafa eða óhagræðis í því máli.][1] Ef aðili eða umboðsmaður hans gerir slíka kröfu nægilega ákveðið og nægilega snemma, enda leiðbeinir dómari í því efni eftir þörfum, þá skal dómari leita sannana um hana, þar á meðal með matsgerð eða skoðunar fyrir dómtöku, ef því er að skipta. Bera skal slíka kröfu undir ákærða, enda er sækjanda og verjanda skylt að gera athugasemdir um hana, ef ákærði hefur ekki samþykkt hana, eftir því sem ástæður verða til.

[1] *L. 107/1976, 29. gr.*

■ **146. gr.** Ef máli er til lykta ráðið samkvæmt 112. gr. og sökunautur samþykkir bótakröfu og samkomulag verður um greiðslu hennar, skal dómari bóka það, og er þann gerning að meta sem sátt fyrir dómi.

□ Um lyktir bótakröfu í refsimáli fer annars sem hér segir:

Ef dómur gengur ekki um efni refsikröfu fyrir þá háttsemi, sem bótakrafa er sprottin af, þá verður ekki heldur dæmt um hana. Sama er, ef ákærði er sýknaður af þeirri háttsemi vegna þess, að eigi þykir sannað, að hann hafi framið hana. Ef hann er sýkn dæmdur af öðrum rökum, svo sem vegna sakhæfisskorts, eða refsing er látin niður falla, en skilyrðum skaðabótaskyldu er þó talið vera fullnægt, má dæma kröfuna. Ef sannanir þykir skorta um tjón aðila að öllu leyti, skal vísa kröfu frá dómi. Dómari ákveður annars bætur með venjulegum hætti.

■ **147. gr.** Í æðra dómi skal taka skaðabótakröfu, sem dæmd hefur verið að efni til í héraði, til meðferðar með venjulegum hætti, ef annar hvor aðila æskir þess, enda gilda þar ákvæði 145. gr. um skyldu sækjanda og verjanda.

□ Skjóta má sérstaklega til hæstaréttar ákvæði héraðsdóms, þar sem bótakrafa hefur verið dæmd að efni til, ef dóminum er ekki áfrýjað að öðru leyti, enda fer það málskot að lögum um meðferð einkamála fyrir æðra dómi.

■ **148. gr.** Aðrar kröfur borgararéttar eðlis, sem rót sína eiga að rekja til refsiverðrar háttsemi, má og leggja fyrir dómara í refsimáli, svo sem missi erfðaréttar, ógildi hjúskapar o. s. frv., og skal þar dæma þær að efni til, að fullnægðum framangreindum skilyrðum, eftir því sem við á.

■ **149. gr.** Nú hefur leit verið gerð hjá þriðja manni eða hald verið lagt á muni hans í rannsókn opinbers máls, og á hann þá kröfur til bóta fyrir miska, ef aðgerðir þessar hafa fram farið á óþarflega móðgandi

eða særandi hátt, og fyrir fjártjón, er aðgerðin hefur valdið honum, enda verði honum eigi gefin sök á því, að hún fór fram eða hvernig hún fór fram. Í stað bótakröfu má láta aðila í té yfirlýsingu samkvæmt 158. gr., eftir því sem við á.

XVIII. kafli. Um bætur til handa sökuðum mönnum o. fl.

■ **150. gr.** Kröfu um bætur samkvæmt þessum kafla má, nema öðruvísi sé sérstaklega mælt, því aðeins taka til greina, að:

1. sökunautur hafi ekki með vísvitandi eða stórvægilega gáleysislegu ólögmætu framferði valdið þeim aðgerðum, er hann reisir kröfu sína á, svo sem með stroki, ósannindum, tilraunum annars til að torvelda rannsókn o. s. frv., og

2. rannsókn hafi verið hætt eða ákæra ekki hafin vegna þess, að sú háttsemi, sem hann var borinn, hafi talist ósaknæm, eða sönnun hafi ekki fengist um hana eða hann hafi verið sýkn dæmdur með óáfrýjuðum eða óáfrýjanlegum dómi af sömu ástæðu, enda megi fremur telja hann líklegan til að vera sýknan af henni en sekan.

□ Bæta skal fjártjón og miska, ef því er að skipta.

■ **151. gr.** Dæma má bætur fyrir handtöku, leit á manni, rannsókn á heilsu manns og aðrar aðgerðir, sem hafa frelsisskerðing í för með sér, aðrar en gæsluvarðhald og refsivist, sbr. 152. og 153. gr., svo og fyrir leit í húsum og hald á munum:

1. Ef lögmælt skilyrði hefur brostið til slíkra aðgerða.

2. Ef ekki hefur verið, eins og á stóð, nægilegt tilefni til nefndra aðgerða eða þær hafa verið framkvæmdar á óþarflega hættulegan, særandi eða móðgandi hátt.

■ **152. gr.** Bætur skal að jafnaði dæma fyrir gæsluvarðhald, sem óleyfilegt er samkvæmt 1.—3. tölul. 69 gr., án tillits til ákvæða 1. eða 2. tölul. 150. gr. Sama er um bætur til þeirra, er í 4. tölul. sömu greinar segir, enda hafi mátt sjá, að svo var ástatt um þá, sem þar greinir, eða þeir hafi vakið athygli viðkomenda á því.

□ Um bætur fyrir gæsluvarðhald annars fer eftir 150. gr.

□ Taka skal sérstaklega til greina, ef sannað er eða ætla má, að sökunautur hafi liðið tjón á heilsu sinni vegna frelsisskerðingar.

■ **153. gr.** Nú verður það ljóst, að maður hefur saklaus hlotið refsidóm, þolað refsingu eða upptöku eigna, og ber þá að dæma honum bætur fyrir miska og fjártjón, þar á meðal fyrir stöðu- og atvinnumissi, enda þótt skilyrðum 1. tölul. 150. gr. sé ekki fullnægt, en lækka má þó bætur eftir sök aðila á því, að hann var ranglega dæmdur.

■ **154. gr.** Bótakröfu má hafa uppi sem hér segir:

1. Ef rannsókn hefur ekki leitt til ákæru, getur aðili krafist úrskurðar rannsóknardómara um rétt sinn á hendur ríkissjóði til bóta. Kveður dómari þá upp úrskurð um kröfuna, að fengnu áliti ríkissaksóknara. Úrskurði má áfrýja til æðra dóms.

2. Ef mál gengur til dóms, getur aðili krafist úrlausnar héraðsdóms um bótakröfu á hendur ríkissjóði, enda ber þá sækjanda og verjanda að tjá sig um hana í flutningi máls þar. Ákvæðum dóms um bótakröfu má áfrýja til æðra dóms ásamt málinu eða sérstaklega, ef máli er ekki áfrýjað.

3. Nú eru þær leiðir ekki farnar, sem í 1. og 2. tölul. getur, og er aðila þá rétt að höfða mál í héraði, þar sem sú aðgerð fór fram, er krafa er á reist, með venjulegum hætti, enda sé ríkissaksóknara stefnt fyrir hönd ríkisvaldsins til að gæta réttar þess og lögreglumanni og héraðsdómara, ef krafa er gerð á hendur þeim. Fer þá mál eftir reglum um meðferð einkamála, enda skal veita aðila gjafsókn fyrir báðum dómum. En dæma má hann til greiðslu sakarkostnaðar, ef hann tapar máli, eftir almennum reglum.

■ **155. gr.** Ríkissjóður ábyrgist jafnan greiðslu bóta, en kröfu á hann á hendur dómara eða öðrum, ef telja má þá hafa með ásetningi eða stórkostlegu gáleysi valdið aðgerðum þeim, sem krafa var reist á, eða framkvæmt þær með sama hætti.

□ Nú er rannsókn á hendur manni, sem hlotið hefur bætur samkvæmt 150.—152. gr., tekin upp af nýju og það kemur í ljós, að grundvöllur sá, sem bótakröfu mátti reisa á, var ekki fyrir hendi, og ber þá að dæma hann til endurgreiðslu bótanna.

■ **156. gr.** Um aðilaskipti að bótakröfu samkvæmt þessum kafla fer samkvæmt 3. málsgr. 264. gr. almennra hegningarlaga.

■ **157. gr.** Bótakrafa fyrnist á 6 mánuðum frá vitneskju aðila um ákvörðun um niðurfall rannsóknar eða ákæru eða uppkvaðningu sýknudóms eða frá því, er aðili var laus látinn úr refsivist. Ef refsimál hefur farið til hæstaréttar, telst fyrningarfrestur frá uppkvaðningu dóms þar.

■ **158. gr.** Sökunautur, er orðið hefur fyrir þeim aðgerðum, sem taldar eru í 151.—153. gr., getur í stað bóta krafist vottorðs þess opinbers starfsmanns, sem máli hans hefur ráðið til lykta, um það, að komið hafi í ljós, að sökunautur hafi ekki verðskuldað aðgerðina. Ef viðkomandi opinber starfsmaður telur, að sökunautur eigi rétt á slíku vottorði, ber honum að láta það í té.

XIX. kafli. Um sektir.

■ **159. gr.** Ef skipaður sækjandi eða verjandi gerir sig sekan í vanrækslu eða skeytingarleysi í starfa sínum, getur dómari dæmt honum sekt fyrir í dómi eða úrskurði.

■ **160. gr.** Sá, er viðhefur ósæmileg ummæli, skrifleg eða munnleg, fyrir dómi um dómara eða aðra eða kemur að öðru leyti hneykslanlega eða ósæmilega fram fyrir dómi, skal sæta sektum.

■ **161. gr.** Sá skal sæta sektum eða varðhaldi, sem brýtur bann dómara samkvæmt 3. málsgr. 16. gr. eða í ræðu eða riti gefur opinberlega vísvitandi eða gálauslega ranga eða villandi skýrslu í verulegum atriðum eða óþarflega særandi um opinbert mál eða rannsókn þess, meðan því máli er ekki að fullu lokið, eða tálmar eða reynir að tálma á ólögmætan hátt rannsókn slíks máls eða hafa að öðru leyti ólöglega áhrif á hana eða málsúrslit.

□ Ef sækjandi eða verjandi brýtur ákvæði 1. málsgr. og brot þeirra þykja eigi varða nema sektum, enda liggi full vitneskja fyrir um það, má svo með fara sem í 159. gr. segir.

□ Mál út af þessum brotum fara annars sem opinber mál almennt.

■ **162. gr.** Ef brot þau, er í 159., 160. og 161. gr. segir, varða þyngri refsingu að lögum en þar segir, skal sækja þá sök í almennu opinberu máli.

■ **163. gr.** Sektir samkvæmt 159.—161. gr. og 41. gr. renna í ríkissjóð.

□ Kæra má sérstaklega refsiákvæði samkvæmt 159., 160. og 161. gr., en ella fer um áfrýjun eftir 175. gr.

XX. kafli. Um dóma og úrskurði.

■ **164. gr.** Úrskurði, er kveða þarf upp í sambandi við rannsókn eða flutning opinbers máls, skal kveða upp svo fljótt sem unnt er, eftir að atriði er tekið til úrskurðar. Úrskurðir skulu vera byggðir á forsendum og nægilega skýrir og glöggir.

■ **165. gr.** Ákvæði 191. og 192. gr. laga um meðferð einkamála í héraði skulu og taka til opinberra mála.

■ **166. gr.** Dómar í opinberum málum skulu vera glöggir og skýrir svo sem kostur er á. Ekki má skírskota til sannana eða atvika, er síðar kunna að koma fram.

□ Í dómi skal greina nafn, stöðu og heimili ákærða, svo að ekki verði um villst, númer málsins, þing, stað og stund, er dómur er upp kveðinn, hvenær mál var tekið til dóms, nafn dómanda eða nöfn, ef fleiri eru en einn, málsatvik og málsástæður þær, er máli þykja skipta, hugleiðingar dómara um niðurstöðu, skilorð, ef skilorðsbundið er dæmt, réttarfarssektir, ef því er að skipta, um skaðabótakröfu, eignartöku, sakarkostnað og annað, er máli kann að skipta. Niðurstöðu dóms skal síðan saman draga í niðurlag hans, eins og tíska hefur verið, að því leyti sem honum á að fullnægja með aðför, og svo ef ákærði er alsýknaður.

□ Dómi eða úrskurði má fullnægja með aðför eftir efni sínu, enda þótt eigi sé sett í þá aðfararákvæði sérstaklega.

□ Ef sektir eru dæmdar eða úrskurðaðar, skal ákveða í dómi eða úrskurði vararefsingu lögum samkvæmt tiltekinn tíma, er ákærði skuli þola, ef sekt greiðist ekki innan ákveðins tíma frá birtingu eða uppsögu dóms eða úrskurðar, sbr. 3. málsgr. 167. gr.

□ Ákvæði um aðfararfrest skal annars ekki setja í dóma eða úrskurði í opinberum málum, hvorki um refsingu né annað.

■ **167. gr.** Dómari tilkynnir ákærða eða verjanda hans, ef þess er kostur, hvar og hvenær dómur eða úrskurður, ef með þarf og það á við, verði kveðinn upp, og með þeim fyrirvara, er honum þykir hlýða.

□ Niðurlag dóms eða úrskurðar skal lesa upp á dómþingi í heyranda hljóði. Eftirrit af dómi eða úrskurði skal veita sækjanda og verjanda eða ákærða svo fljótt sem unnt er, ef þess er krafist.

□ Ef ákærði er viðstaddur uppsögu dóms eða úrskurðar, þarf ekki að birta honum dóm eða úrskurð. Ella skal birting dóms fram fara með venjulegum hætti, og úrskurðar, er það á við.

□ Ef ákærði er við dómsuppsögu eða úrskurðar staddur, telst frestur samkvæmt 4. málsgr. 166. gr. frá uppsögudegi, en ella frá birtingardegi.

□ Dómari gerir nauðsynlegar ráðstafanir til birtingar dóma og úrskurða.

□ Geta skal þess í þingbók, hvort ákærði hafi verið viðstaddur uppsögu dóms eða úrskurðar. Í eftirriti af dómsathöfnum þessum skal þess og geta.

■ **168. gr.** Dómur bindur ákærða, handhafa ríkisvalds og aðra aðila um atriði þau, sem þar eru dæmd, svo sem refsingu, skaðabætur, réttindamissi, réttarfarssektir, eignatöku, sakarkostnað o. s. frv.

□ Ákvæði 2. málsgr. 195. gr. og 196. gr. laga nr. 85/1936 gilda og um opinber mál.

■ **169. gr.** Refsiákvæðum, ákvæði um eignatöku, málskostnað eða skaðabætur í dómi í opinberu máli eða úrskurði má ekki fullnægja með aðför fyrr en afráðið er, að því verði ekki skotið til æðra dóms, en þá má því þegar fullnægja, nema sekt skuli greiða og greiðslufrestur hennar sé ekki liðinn.

XXI. kafli. Um kæru til æðra dóms.

■ **170. gr.** Ekki verður skotið til æðra dóms:

1. Ákvörðun um, að meðdómendur skuli til kvaddir.
2. Ákvörðun um, að rannsókn eða meðferð máls skuli fara fram fyrir luktum dyrum.
3. Ákvörðun um brottvísun af dómþingi.
4. Synjun um skoðun skjala og kynningu annarra sakargagna.
5. Ákvörðun um, að verjanda skuli skipa.
6. Ákvörðun um fresti, sbr. þó 172. gr., 9. tölul.
7. Ákvörðun um skriflegan eða munnlegan málflutning.
8. Ákvörðun um að veita verjanda leyfi til viðtals við sökunaut.
9. Ákvörðun um, að rannsókn eða málsmeðferð skuli tekin upp af nýju.

■ **171. gr.** Ríkissaksóknari einn getur kært til æðra dóms eða leyft aðila að kæra:

1. Úrskurði dómara, að hann eða meðdómandi skuli eða skuli ekki fara með mál.
2. Synjun á kvaðningu meðdómenda.
3. Frávísunardóm og úrskurð dómara samkvæmt 74. gr.
4. Ákvæði um sakarkostnað, sbr. þó 172. gr., 11. tölul.

■ **172. gr.** Aðili getur kært til æðra dóms:

1. Úrskurð um handtöku og rannsókn á sökunaut eða öðrum, leit, hald á munum, kyrrsetningu og rannsókn skjala og bréfa.
2. Ákvörðun um skyldu manna til aðstoðar og um að láta í té muni í þarfir opinbers máls.
3. Úrskurð um varðhald og aðra gæslu á sökunaut og tryggingu.
4. Synjun um skipun verjanda og ákvörðun um það, hvern skuli skipa.
5. Ákvörðun um þóknun sækjanda og verjanda, ef hún er ekki ákveðin í dómi.
6. Úrskurð um vitnaskyldu, vitnaheimild, þóknun vitnis, viðurlög við brotum á vitnaskyldu og önnur atriði, sem vitni varða.
7. Úrskurð um sams konar efni um mats- og skoðunarmenn.
8. Úrskurð um líkrannsókn.
9. Úrskurð, þar sem synjað er um rannsókn um einstök atriði eða endurupptöku málflutnings.
10. Ákvörðun um önnur efni, er varða rannsókn máls eða meðferð fyrir dómtöku þess og líkt er farið.
11. Ákvæði um greiðslu sakarkostnaðar á hendur ákærða, sem að öðru leyti hefur verið sýkn dæmdur að nokkru eða öllu.

■ **173. gr.** Kæra samkvæmt 172. gr., 1.—4. tölul., frestar ekki framkvæmdum í máli. Kæra samkvæmt 6. og 7. tölul. frestar ekki aðgerðum, ef hún varðar þóknun vitna eða mats- og skoðunarmanna.

□ Þegar öðruvísi stendur á, frestar kæra samkvæmt 172. gr. þeim framkvæmdum í rannsókn opinbers máls og meðferð, sem fara mundu í bága við niðurstöðu æðra dóms, ef hún yrði andstæð hinni kærðu dómsathöfn, nema slík framkvæmd verði talin brýnt nauðsynleg til þess að rannsókn málsins komi að fullu gagni, enda verður ákvörðun dómara um það efni eigi haggað. Þetta gildir þó ekki um vitnaheimild eða vitnaskyldu né um samsvarandi skyldu matsmanna eða skoðunarmanna.

■ **174. gr.** Þar sem kæra frestar framkvæmdum, skal dómari, eftir því sem unnt er, ganga þegar úr skugga um það, hvort kært verði.

□ Kærandi skal lýsa kæru sinni innan sólarhrings frá því, er honum var birt ákvörðun sú, er hann vill kæra, bréflega til dómara eða með bókun í þingbók, og gera kröfur sínar ásamt þeim athugasemdum, er honum þykir hlýða, enda mega ný gögn og ný málsatvik koma fyrir æðra dóm. Jafnskjótt sem kæru hefur verið lýst, skal dómari gera eftirrit af því, er kærumálið varðar. Sendir hann þegar æðra dómi fimm eintök þar af með athugasemdum sínum, ef hann vill, en ríkissaksóknara, sökunaut eða verjanda hans eitt eintak hverjum, svo og þeim öðrum, er kæran varðar (sækjanda, vitni o. s. frv.). Innan 3 sólarhringa eftir móttöku skjalanna getur æðri dómur lagt dóm á kærumálið, enda getur hver aðila sent honum athugasemdir sínar á þeim fresti.

□ Athugasemdir, er síðar koma, skal þó taka til greina, ef þær koma, áður en dómur er upp kveðinn.

□ Ef kæra frestar framkvæmdum rannsóknar eða málsmeðferðar, skal æðri dómur hafa lokið dómsorði á kærumál innan 10 daga frá móttöku skjalanna, nema mál sé sérstaklega margbrotið eða dómurinn telji óhjákvæmilegt, að nýrra gagna sé aflað. Að þeim fengnum fer um dómsuppsögu sem áður segir.

□ Aldrei má dómsuppsaga dragast lengur en 2 vikur, eftir að skjöl öll, þar á meðal ný sakargögn, hafa til æðra dóms komið, hvort sem kæra frestar framkvæmdum eða ekki.

□ Sekta skal kæranda fyrir tilefnislausa kæru. Sekt rennur í ríkissjóð.

XXII. kafli. Um áfrýjun.

■ **175. gr.** Skylt er ríkissaksóknara að áfrýja dómi án kröfu ákærða:

1. Ef ákærða er dæmd 5 ára refsivist eða meira.

2. Ef sérstakar ástæður eru til, svo sem ef telja má mann ranglega sýknaðan eða sakfelldan, refsingu að mun of háa eða of lága, réttindi eða eign ranglega dæmda af manni, mann ranglega mæltan undan þessum viðurlögum, eða ranglega hallað á hann í forsendum dóms, þótt hann sé sýknaður, ef það hefur almenna þýðingu að fá úrlausn æðra dóms eða töluverð vafaatriði þykja annars vera í máli, hvort sem þau varða lög eða staðreyndir.

□ Skylt er ríkissaksóknara að áfrýja eftir kröfu ákærða:

1. Ef ákærða er dæmd refsing eða upptaka eignar fyrir fyrsta sinni framið brot.

2. Ef dæmd refsing nemur 50 000 króna sekt eða þriggja mánaða refsivist.

3. Ef ákærði er sviptur réttindum eða réttindamissi leiðir af sakfellingu hans.

4. Ef ákærða er mælt upptaka eignar, er nemur 50 000 krónum. Jafnan er þriðja manni, sem með dómi skal sæta upptöku eignar, rétt að áfrýja að hætti einkamála, ef ríkissaksóknari vill láta við dóminn sitja.

1974 Nr. 74 21. ágúst

□ Lögráðamaður kemur í stað ákærða um ákvarðanir um áfrýjun, sbr. 177. gr., ef ákærði er yngri en 18 ára eða sviptur sjálfræði.

□ Að ákærða önduðum, koma maki hans, foreldri, barn, kjörbarn og systkin í stað hans um áfrýjun. Rétt er ríkissaksóknara að áfrýja ákærða til hagsbóta eftir andlát hans.

■ **176. gr.** Nú er máli áfrýjað að kröfu ákærða, og verður þá refsing eða önnur viðurlög á hendur honum ekki þyngd, nema ákæruvaldið áfrýji málinu í þessu skyni af sinni hálfu.

■ **177. gr.** Nú hefur ákærða verið dæmt áfall og svo er ekki farið sem í 1. tölul. fyrri málsgreinar 175. gr. segir, og skal héraðsdómari þá spyrja ákærða, ef hann er við dómsuppsögu staddur, hvort hann æski áfrýjunar, en ella skulu stefnuvottar gera það eftir fyrirlagi dómara, þegar þeir birta sakfellda dóminn.

□ Nú er ríkissaksóknara skylt að áfrýja eftir kröfu ákærða, og skal ákærði þá hafa að forfallalausu tilkynnt dómara kröfu sína um áfrýjun innan 2 vikna frá áðurnefndum tíma. Annars kostar má svo meta sem hann uni við dóminn.

□ Héraðsdómari skal jafnan afgreiða dómsgerðir til ríkissaksóknara svo fljótt sem unnt er.

■ **178. gr.** Ákvörðun um áfrýjun samkvæmt 175., sbr. 179. gr., frestar fullnustu ákvæða um refsingu, eignartöku, sakarkostnað, svo og skaðabætur, enda hafi ákærði ekki berum orðum samþykkt skaðabótakröfu að öllu leyti. Ákvörðun um áfrýjun frestar og ákvæðum dóms um réttindamissi, nema þau verði talin sett til verndar lífi, heilsu eða eignum einstakra manna eða almennings, eða óviðurkvæmilegt megi telja, að dómfelldi haldi réttinum þrátt fyrir áfrýjun. Dómari getur þess í dómi, ef ákvörðun um áfrýjun frestar ekki ákvæðum dóms að þessu leyti.

■ **179. gr.** Þegar ríkissaksóknari hefur fengið dómsgerðir, rannsakar hann, hvort skylt sé eða rétt að áfrýja máli af hálfu ákæruvalds eða eftir ósk ákærða. Ef fleiri en einn eru fyrir sökum hafðir, tekur hann ákvörðun um áfrýjun að því er varðar mál hvers þeirra.

□ Ríkissaksóknari skal hafa tekið ákvörðun um áfrýjun eigi síðar en 3 mánuðum eftir að dómsgerðir hafa komið honum í hendur. Nú verður dómi eigi áfrýjað, og sendir ríkissaksóknari þá dómsmálaráðuneytinu endurrit dómsins með áritun þar um. Nú verður dómi áfrýjað að því er varðar einn aðila eða fleiri, en eigi alla, og sendir ríkissaksóknari þá dómsmálaráðuneytinu endurrit dóms á sama hátt.

□ Nú er áfrýjun ráðin, og ritar ríkissaksóknari þá fyrirkall á dómsgerðir til ákærða eða ákærðu og annarra aðila þess efnis, að málinu sé stefnt til hæstaréttar, að það verði þar þingfest, svo fljótt sem kostur er, og aðili eða aðilar megi ekki vænta annars fyrirkalls. Síðan sendir ríkissaksóknari dómara dómsgerðir til birtingar á fyrirkalli fyrir aðilum. Að lokinni birtingu endursendir dómari dómsgerðir til ríkissaksóknara, er svo afgreiðir þær til hæstaréttar. Skipar þá forseti dómsins verjanda eða verjendur með áritun á dómsgerðir og sendir þær því næst ríkissaksóknara.

■ **180. gr.** Ríkissaksóknari undirbýr ágrip dómsgerða

með þeim hætti, sem tíðkast hefur, og lætur síðan, er hann hefur veitt verjanda kost á athugun frumvarps síns, fjölrita ágrip.

□ Nú telja ríkissaksóknari og verjandi sakaratriði miður rannsökuð en skyldi, og gera þeir þá, um leið og þeir undirbúa ágrip dómsgerða, skrá um þau atriði og kynna þau hvor öðrum. Ríkissaksóknari ákveður því næst, hverra frekari gagna skuli leita með prófun máls í héraði. Að því loknu annast ríkissaksóknari gerð viðbótarágrips.

□ Ríkissaksóknari endursendir hæstarétti síðan dómsgerðir héraðsdóms ásamt framhaldsprófum, ef því er að skipta, og ágrip dómsgerða. Ákveður forseti hæstaréttar svo þingfestingardag máls og tilkynnir ríkissaksóknara og verjanda það með hæfilegum fyrirvara.

■ **181. gr.** Ríkissaksóknari sækir öll opinber mál í hæstarétti, og hvíla á honum sömu skyldur, sem hvílt hafa á sækjanda fyrir þeim dómi, og samkvæmt þeim fyrirmælum, er í lögum þessum segir.

□ Ríkissaksóknari getur falið vararíkissaksóknara eða saksóknara að flytja tiltekin opinber mál í hæstarétti.

■ **182. gr.** Nú ákveður hæstiréttur framhaldsrannsókn máls þar fyrir dómi, og kveður hann þá fyrir sig sækjanda og verjanda og þá, er prófa skal, enda fer um skyldu manns til að gefa skýrslu þar og veita fræðslu um hvert atriði, er dómur telur máli skipta, um prófun þeirra og um viðurlög með sama hætti, sem segir í lögum þessum um rannsókn og meðferð fyrir héraðsdómi.

■ **183. gr.** Um öll þau atriði, er varða galla á málatilbúnaði í héraði eða hæstarétti eða málsmeðferð í héraði eða undirbúning málsmeðferðar eða hana sjálfa í hæstarétti, getur hæstiréttur kveðið upp úrskurð eða dóm, áður en málflutningur þar hefst, eða á hverju stigi hans sem vera skal, svo sem um frávísun sakar frá dómi, hvort ómerkja skuli héraðsdóm, um fresti, um ágrip dómsgerða, um öflun frekari gagna o. s. frv.

■ **184. gr.** Nú verður það bert í flutningi máls eða við athugun dómenda síðar, að leita þurfi frekari gagna en þegar hefur verið gert, og ætla má, að framhaldsrannsókn kunni að bera árangur, og getur hæstiréttur þá kveðið upp úrskurð, þar sem héraðsdómari, sækjandi og verjandi eru skyldaðir til að afla fræðslu um þau atriði, sem til eru tekin í úrskurði, og um það annað, sem framhaldsprófun veitir efni til.

■ **185. gr.** Hæstiréttur vísar máli frá dómi vegna galla á málatilbúnaði, svo sem ef ákæra hefur ekki verið birt aðilum eða fyrirkall til hæstaréttar. Ómerkt getur hæstiréttur héraðsdóm, ef verulegir gallar þykja á meðferð hans annars í rannsókn eða málsmeðferð, enda þyki eigi hentara að bæta úr því með þeim hætti, sem í 182. og 183. gr. segir.

■ **186. gr.** Í dómi opinbers máls getur hæstiréttur dæmt héraðsdómara í sekt, er renni til ríkissjóðs, fyrir drátt á opinberum málum og önnur glöp í rannsókn þeirra og meðferð, enda þótt dómara hafi ekki verið stefnt í því skyni, ef sök hans virðist ljós. Einnig er ákærða rétt að krefjast þess, að dómara verði stefnt til ábyrgðar fyrir rannsókn opinbers máls og meðferð, og ber þá ríkissaksóknara að setja í fyrirkallið kröfu hans í því efni. Svo getur ríkissaksóknari af sjálfsdáðum gert slíka kröfu í fyrirkalli.

□ Ríkissaksóknara ber að gæta hagsmuna ríkisvaldsins gagnvart dómara, ef hann er krafinn ábyrgðar, en verjanda hagsmuna ákærða að því leyti. Nú kemur héraðsdómari fyrir hæstarétt vegna ábyrgðarkröfu og er sýkn dæmdur, og getur dómurinn þá dæmt ákærða, ef hann hefur gert kröfuna, eða ríkissjóð, ef ríkissaksóknari hefur gert hana, til þess að greiða dómara málskostnað.

■ **187. gr.** Nú þykir verjandi hafa gerst sekur um vanrækslu eða önnur glöp í undirbúningi eða flutningi opinbers máls fyrir hæstarétti, og getur dómurinn þá gert honum sekt, er renni til ríkissjóðs.

■ **188. gr.** Nú þykir hæstarétti að vísu vera gallar á verki héraðsdómara, skipaðs sækjanda í héraði, verjanda eða annarra, en ekki slíkir sem sektum eigi að varða, og getur dómurinn þá vítt viðkomendur fyrir þá, eftir því sem honum þykir ástæða til.

■ **189. gr.** Dómar hæstaréttar skulu afgreiddir til dómsmálaráðuneytis með þeim hætti, sem nú tíðkast.

XXIII. kafli. Um endurupptöku dæmdra opinberra mála.

■ **190. gr.** Nú hefur óáfrýjaður héraðsdómur eða hæstaréttardómur gengið í opinberu máli, og verður það mál þá ekki síðan tekið upp af nýju, nema til þess séu þau skilyrði, er í þessum kafla segir.

■ **191. gr.** Eftir kröfu ríkissaksóknara skal taka mál, þar sem ákærði hefur verið sýknaður eða dæmdur fyrir miklu minna brot en það, er hann var borinn, upp af nýju:

1. Ef ákærði hefur, síðan dómur gekk, játað sig hafa framið brot það, sem hann var borinn, eða önnur gögn hafa komið fram, er ótvírætt benda til sektar hans.

2. Ef ákærði eða aðrir hafa haft í frammi refsiverða hegðun í því skyni að fá þau málalok, sem orðin eru, svo sem ef falsvitna er aflað, fölsuð skjöl eru látin fram koma, vitni, mats- eða skoðunarmenn gefa vísvitandi rangar skýrslur, enda megi ætla, að slík skjöl eða hegðun hafi orkað málalokum að öllu eða nokkru leyti.

■ **192. gr.** Eftir kröfu dómfellds manns, sem telur sig sýknan sakfelldan eða sakfelldan fyrir að mun meira brot en það, er hann hefur framið, skal taka mál upp af nýju:

1. Ef fram eru komin ný gögn, sem ljóst eða líklegt gera, að dómfelldi hefði verið sýkn dæmdur eða dæmdur fyrir að mun minna brot, ef þau gögn hefðu komið fyrir dómendur, áður en dómur gekk.

2. Ef ætla má, að falsgögn eða athæfi, sem í 2. tölul. 191. greinar getur, hafi valdið refsidómi að einhverju leyti eða öllu.

□ Ef nokkur þeirra aðila, er að lögum eiga að vinna að rannsókn eða meðferð opinberra mála, fá vitneskju eða rökstuddan grun um nokkur þeirra atriða, er í 1. og 2. tölul. segir, þá ber þeim að veita dómfellda vitneskju um það.

□ Ákvæði 3. og 4. málsgr. 175. gr. taka og til endurupptöku eftir þessari grein.

■ **193. gr.** Hæstiréttur tekur ákvörðun um endurupptöku máls, og skal beiðni um hana stíluð til hæstaréttar og send ríkissaksóknara. Greina skal í beiðni þau atriði, er vefengd eru í dómi, og þær ástæður, sem til vefengingar eru taldar liggja, sbr. 191. og 192. gr. Skjöl, er

1974 Nr. 74 21. ágúst

beiðni kunna að vera til styrktar, skulu fylgja henni, eftir því sem unnt er.

□ Nú er beiðandi sviptur frelsi, og skal yfirmaður fangelsis þá taka við og bóka beiðni um endurupptöku eftir ósk aðila og koma henni á framfæri, enda er dómara skylt að skipa honum þegar réttargæslumann, ef þess er óskað. Ef gallar þykja vera á beiðni, skal aðila jafnan veittur kostur á að lagfæra þá, áður en ráðið er, hvort hún skuli tekin til greina eða ekki.

■ **194. gr.** Ríkissaksóknari sendir beiðnina til hæstaréttar ásamt skjölum málsins og tillögum sínum, svo og umsögn héraðsdómara, ef um héraðsdóm er að tefla.

□ Hæstiréttur lætur héraðsdómara framkvæma nauðsynlega rannsókn, áður en hann tekur ákvörðun um endurupptöku.

□ Nú leiðir rannsókn í ljós, að beiðni um endurupptöku hafi gengið of skammt, og skal þá veita beiðanda kost á að lagfæra beiðni sína í samræmi þar við.

■ **195. gr.** Nú ákveður hæstiréttur endurupptöku máls, sem dæmt var lokadómi í héraði, og gerir ríkissaksóknari þá ráðstafanir til áfrýjunar málsins, og fer um meðferð þess fyrir hæstarétti samkvæmt ákvæðum laga þessara.

■ **196. gr.** Nú ákveður hæstiréttur endurupptöku hæstaréttarmáls, og fer þá um rannsókn samkvæmt 181. eða 182. gr.

□ Um undirbúning málsmeðferðar og flutning fyrir hæstarétti fer samkvæmt ákvæðum laga þessara.

□ Nú telur hæstiréttur ekki rök hníga til breytingar á dómi, og vísar hann endurupptökumáli þá frá sér. Annars kostar dæmir hæstiréttur málið að efni til.

■ **197. gr.** Nú er mál endurupptekið samkvæmt beiðni dómfellds manns, og má þá hlutur hans aldrei verða lakari en hann var eftir hinum upphaflega dómi.

■ **198. gr.** Nú er mál endurupptekið samkvæmt kröfu ríkissaksóknara, og fer þá um málskostnað eftir ákvæðum 141. gr.

□ Kostnaður af endurupptöku máls samkvæmt beiðni dómfellda greiðist úr ríkissjóði, nema aðili hafi aflað úrskurðar til hennar með skýrslum, er hann vissi ósannar vera. Skal þá dæma greiðslu sakarkostnaðar á hendur honum.

■ **199. gr.** Ákvörðun um endurupptöku máls frestar ekki framkvæmd dóms, nema hæstiréttur mæli svo.

□ Heimil er endurupptaka máls, þótt aðili hafi að fullu þolað refsingu samkvæmt dómi í því máli.

1973 Nr. 52 13. apríl

Lög um sérstakan dómara og rannsóknardeild í ávana- og fíkniefnamálum.

■ **1. gr.** [Mál vegna brota á lögum nr. 77 16. júní 1970,[1)] um tilbúning og verslun með ópíum o. fl., og reglugerðum settum samkvæmt þeim lögum, svo og mál vegna brota á lögum um ávana- og fíkniefni og reglugerðum og öðrum stjórnvaldsreglum, settum samkvæmt þeim, og mál vegna brota á 173. gr. a almennra hegningarlaga skulu rannsökuð, rekin og dæmd fyrir sakadómi í ávana- og fíkniefnamálum.][2)]

[1)] *Ath. l. 65/1974, 7. gr.* [2)] *L. 66/1974, 1. gr.*

■ **2. gr.** [Sakadómur í ávana- og fíkniefnamálum skal hafa aðsetur í Reykjavík.][1)]

□ Ráðherra skipar dómara í ávana- og fíkniefnamálum, og skal hann fullnægja lögmæltum skilyrðum til skipunar í héraðsdómaraembætti og hafa þekkingu á rannsókn og meðferð ávana- og fíkniefnamála. Hann nýtur réttinda og ber skyldur sem aðrir héraðsdómarar. Hann getur haldið dómþing hvar á landinu sem er.

[1)] *L. 66/1974, 2. gr.*

1973 Nr. 52 13. apríl

■ **3. gr.** Við embætti dómara í ávana- og fíkniefnamálum skulu starfa svo margir fulltrúar, er fullnægi skilyrðum 33. gr., sbr. 6. tl. 32. gr. laga nr. 85/1936, sem þörf er á að mati dómsmálaráðherra.

□ Dómsmálaráðherra getur veitt fulltrúum, sem ráðnir eru til starfa samkvæmt 1. mgr. og fullnægja ákvæðum laga til að hljóta skipun í fast dómarastarf, heimild til að vinna sjálfstætt og á eigin ábyrgð að þeim dómstörfum, sem þeim eru falin.

■ **4. gr.** [Um málsmeðferð alla fyrir sakadómi í ávana- og fíkniefnamálum skal fara eftir ákvæðum laga nr. 73 21. júní 1973,[1)] eftir því sem við á.][2)]

[1)] *Nú l. 74/1974.* [2)] *L. 66/1974, 3. gr.*

■ **5. gr.** Nú verður það uppvíst í máli, sem er til meðferðar eða rekið er fyrir dómi í ávana- eða fíkniefnamálum, eða ástæða er til að ætla, að sökunautur hafi einnig framið aðrar refsiverðar athafnir, og skal þá fá ákvörðun saksóknara ríkisins um, hvort rannsókn og meðferð brotanna skuli haldið áfram fyrir dómi í ávana- og fíkniefnamálum eða sent til meðferðar hinum almenna dómi.

□ [Nú kemur upp í almennu refsimáli eða ástæða þykir til að ætla, að sökunautur hafi einnig framið refsivert brot gegn lögum nr. 77/1970[1)] og reglugerðum, settum samkvæmt þeim lögum, eða lögum um ávana- og fíkniefni og reglugerðum eða öðrum stjórnvaldsreglum, settum samkvæmt þeim, eða gegn 173. gr. a almennra hegningarlaga. Skal þá fá ákvörðun saksóknara ríkisins um, hvort rannsókn og meðferð brotanna skuli haldið áfram fyrir hinum almenna dómi eða sent til meðferðar sakadóms í ávana- og fíkniefnamálum.][2)]

[1)] *Ath. l. 65/1974, 7. gr.* [2)] *L. 66/1974, 4. gr.*

■ **6. gr.** [Nú telur héraðsdómari ástæðu til að ætla, að framið hafi verið refsivert brot gegn lögum nr. 77/1970[1)] og reglugerðum samkvæmt þeim eða lögum um ávana- og fíkniefni og reglugerðum eða öðrum stjórnvaldsreglum, settum samkvæmt þeim, eða gegn 173. gr. a almennra hegningarlaga. Skal hann þá þegar hefja frumrannsókn í málinu, en jafnframt tilkynna sakadómi í ávana- og fíkniefnamálum um málið, og tekur hann við meðferð þess.][2)]

[1)] *Ath. l. 65/1974, 7. gr.* [2)] *L. 66/1974, 5. gr.*

■ **7. gr.** Dómsmálaráðherra úrskurðar, að öðru leyti en lög þessi ákveða, hver störf skuli lögð undir embætti dómara í ávana- og fíkniefnamálum.

□ Dómsmálaráðherra ræður dómara í ávana- og fíkniefnamálum starfsfólk.

■ **8. gr.** Við embætti dómara í ávana- og fíkniefnamálum og undir hans stjórn skal starfa sérstök deild lögreglumanna.

□ Dómsmálaráðherra setur með reglugerð ákvæði um samvinnu og frekari starfsskiptingu milli lögregludeildar þessarar og almennrar lögreglu og rannsóknarlögreglu.

1976 Lög um rannsóknarlögreglu ríkisins.

Nr. 108 28. des.

■ **1. gr.** [Rannsóknarlögregla ríkisins hefur aðalstarfsstöð í Reykjavík eða nágrenni og lýtur yfirstjórn dómsmálaráðherra.][1)]

□ Hún skal hafa á að skipa starfsfólki, er sé sérhæft til að rannsaka ýmsar tegundir brota.

[1)] *L. 5/1978, 1. gr.*

■ **2. gr.** [Forseti Íslands skipar yfirmann rannsóknarlögreglu ríkisins og nefnist hann rannsóknarlögreglustjóri ríkisins.

□ Hann skal fullnægja lögmæltum skilyrðum til skipunar í héraðsdómaraembætti og hafa aflað sér þekkingar í þeim efnum, er varða eftirgrennslan brota.

□ Forseti skipar vararannsóknarlögreglustjóra ríkisins. Skal hann fullnægja sömu skilyrðum og rannsóknarlögreglustjóri ríkisins til skipunar í embætti. Vararannsóknarlögreglustjóri fer með vald rannsóknarlögreglustjóra í fjarveru eða forföllum rannsóknarlögreglustjóra eftir nánari ákvörðun hans.

□ Dómsmálaráðherra skipar annað starfslið rannsóknarlögreglu ríkisins, þ. á m. deildarstjóra og/eða fulltrúa með lögfræðiprófi.][1)]

[1)] *L. 5/1978, 2. gr.*

■ **3. gr.** Rannsóknarlögregla ríkisins hefur með höndum lögregluannsóknir brotamála í Reykjavík, Kópavogi, Seltjarnarneskaupstað, Garðakaupstað, Hafnarfirði og Kjósarsýslu, að því leyti sem þær eru ekki í höndum lögreglustjóra þar, samkvæmt ákvæðum þessara laga eða annarra réttarreglna.

□ Með sama hætti skal rannsóknarlögregla ríkisins hafa með höndum rannsóknir brotamála í Keflavík, Grindavík, Njarðvíkum, Gullbringusýslu og á Keflavíkurflugvelli þegar dómsmálaráðherra ákveður.

■ **4. gr.** Rannsóknarlögregla ríkisins skal veita lögreglustjórum og sakadómurum, hvar sem er á landinu, aðstoð við rannsókn brotamála, þegar þeir óska og rannsóknarlögreglustjóri og/eða ríkissaksóknari telja það nauðsynlegt. Ríkissaksóknari getur og falið rannsóknarlögreglu ríkisins rannsóknir einstakra mála hvar sem er á landinu, þegar hann telur þess þörf. Loks getur rannsóknarlögreglustjóri að eigin frumkvæði tekið í sínar hendur rannsókn máls utan þeirra umdæma, sem upp eru talin í 3. gr., en tilkynna skal hann viðkomandi lögreglustjóra um málið svo fljótt sem verða má, enda ber honum að veita rannsóknarlögreglu ríkisins alla nauðsynlega aðstoð. Ríkissaksóknari sker úr ágreiningi, sem rísa kann milli rannsóknarlögreglustjóra ríkisins og viðkomandi lögreglustjóra í sambandi við lögregluannsókn.

■ **5. gr.** Rannsóknarlögregla ríkisins heldur skrá um myndir og fingraför, sem tekin eru samkvæmt heimild í 57. gr. laga um meðferð opinberra mála nr. 74/1974, og geymir gögn samkvæmt reglum,[1)] er dómsmálaráðherra setur.

□ Lögreglustjórar skulu senda rannsóknarlögreglu ríkisins eintök mynda og fingrafara, sem tekin eru samkvæmt fyrrnefndu lagaákvæði.

[1)] *Rg. 152/1979.*

■ **6. gr.** Við embætti lögreglustjóra í umdæmum, þar sem rannsóknarlögregla ríkisins hefur með höndum lögregluannsóknir brotamála, sbr. 3. gr., skulu starfa sérstakar rannsóknarlögregludeildir undir stjórn viðkomandi lögreglustjóra.

□ Deildir þessar skulu annast rannsókn eftirgreindra málaflokka:

1. Umferðarslys og brot á umferðarlögum.
2. Brot á lögreglusamþykktum.
3. Brot á áfengislögum, önnur en þau, er varða ólögmætan innflutning áfengis.
4. Brot á lögum um tilkynningar aðsetursskipta.
5. Aðra málaflokka, sem ákveðið kann að verða í reglugerð að fela viðkomandi lögreglustjórum, sbr. 9. gr. laga þessara.

■ **7. gr.** Við lögreglustjóraembætti utan þeirra umdæma, sem upp eru talin í 3. gr., skulu starfa sérstakar rannsóknarlögregludeildir samkvæmt ákvörðun dómsmálaráðherra og eftir því sem fé er veitt til í fjárlögum.

□ Deildir þessar skulu annast lögregluannsóknir, aðrar en þær, sem falla undir rannsóknarlögreglu ríkisins samkvæmt ákvæðum laga þessara.

■ **8. gr.** [Þegar rannsóknarlögreglustjóri er svo riðinn við mál eða aðila, að hann mætti eigi gegna dómarastörfum í því, skal hann tilkynna það dómsmálaráðherra. Þegar ráðherra berst slík tilkynning eða hann fær vitneskju um þetta með öðrum hætti, skipar hann vararannsóknarlögreglustjóra eða annan löghæfan mann til meðferðar þess máls, sbr. 2. mgr. 2. gr.][1)]

□ Þegar dómsmálaráðherra skipar mann til að fara með einstakt mál samkvæmt framansögðu, ákveður hann honum þóknun.

[1)] *L. 5/1978, 3. gr.*

■ **9. gr.** Dómsmálaráðherra setur nánari reglur[1)] um framkvæmd laga þessara.

□ Hann setur og reglur um samvinnu og starfsskiptingu milli lögreglustjóra og rannsóknarlögreglu ríkisins.

[1)] *Rg. 253/1977 (um samvinnu og starfsskiptingu milli lögreglustjóra og rannsóknarlögreglu ríkisins).*

■ **10. gr.** Lög þessi öðlast gildi nú þegar og koma að fullu til framkvæmda 1. júlí 1977.

Opið bréf um testamenti og notarialgerðir.

1823

8. jan.

■ **1)—5)** ...

■ **6)** Við svarakröfur (til mannanefnda) skulu munnleg andsvör hlutaðeigenda, ef þessir fyrirsynja, ekki gerast að álitum, nema svarakrafan sé framsett af notario publico.

■ **7)** Undir ströngustu embættisábyrgð sé notario uppálagt sjálfum að framkvæma þau verk og meðtaka þær skýrslur, um hverjar hann ber vitni, þó má, ef við þarf, annar áreiðanlegur maður ... setjast ... til að framkvæma verk hans í forföllum þessa embættismanns og ber þess í gerðunum, sem útgefast, að geta, er þau verk af þvílíkum útréttast.

■ **8)** Loksins ber notario til alls, er honum viðkemur að framkvæma, framvegis tvö vitni til staðfestingar að brúka.

Lög um Hæstarétt Íslands.

1973

Nr. 75 21. júní

I. kafli.

■ **1. gr.** Hæstiréttur Íslands er æðsti dómstóll lýðveldisins.

□ Hæstiréttur hefur aðsetur í Reykjavík. Þó má halda dómþing annars staðar, ef sérstaklega stendur á.

■ **2. gr.** [[Hæstarétt skipa átta dómarar. Forseti Íslands skipar hæstaréttardómara.][1)]

□ Dómarar Hæstaréttar kjósa sér forseta til tveggja ára og varaforseta til sama tíma. Varaforseti gegnir störfum forseta, þegar hann er forfallaður eða fjarstaddur. Hann skipar forsæti, þegar forseti situr eigi dóm. Ef hvorki forseti né varaforseti situr dóm, skal sá hæstaréttardómari, sem lengst hefur átt sæti í dóminum, skipa forsæti, en hafi tveir hæstaréttardómarar setið jafnlengi í dóminum, skal sá þeirra skipa forsæti, sem lengri hefur embættisaldur í heild.][2)]

[1)] *L. 67/1982, 1. gr.* [2)] *L. 24/1979, 1. gr.*

■ **2. gr. a.** [Fimm dómarar skipa dóm, nema annan veg sé fyrir mælt. Í sérlega mikilvægum málum getur dómurinn ákveðið, að sjö dómarar sitji í dómi.

□ Í kærumálum sitja þrír dómarar, nema alveg sérstaklega standi á. Þrír dómarar geta enn fremur skipað dóm í einkamáli, ef úrslit máls varða eigi mikilvæga hagsmuni aðila að mati dómsins. [Þrír dómarar geta skipað dóm í opinberu máli, ef hin almenna refsing, sem við broti liggur, er eigi þyngri en sektir, varðhald eða fangelsi allt að sex árum.][1)]

□ [Dómurinn ákveður jafnan, hve margir dómarar skipi dóm. Dómarar skulu taka sæti í dómum eftir röð sem ákveðin er með almennri reglu.][2)]

□ Ef mál er umfangsmikið, er dóminum heimilt að ákveða að hæstaréttardómari, sem eigi dæmir í því máli, hlýði á málflutning og taki sæti í dóminum, ef dómari forfallast.][3)]

[1)] *L. 67/1982, 2. gr.* [2)] *S. l. 3. gr.* [3)] *L. 24/1979, 2. gr.*

■ **3. gr.** Synódalréttur er æðsti dómstóll í málum, sem að lögum liggja undir kirkjudóm í héraði.

□ Synódalrétt skipa fimm dómarar, forseti Hæstaréttar, sem formaður, tveir hæstaréttardómarar, hinir elztu að embættisaldri, og tveir guðfræðingar, er Hæstiréttur kveður til.

■ **4. gr.** [Nú forfallast hæstaréttardómari frá störfum, fær leyfi frá störfum um stundarsakir eða sæti hans verður autt af öðrum ástæðum, og setur dómsmálaráðherra þá, að fengnum tillögum dómsins, dómara í hans stað, prófessor í lögum við Háskóla Íslands, héraðsdómara eða hæstaréttarlögmann, sem fullnægi skilyrðum til að vera skipaður dómari í Hæstarétti. Er rétt, að setningin gildi, hvort heldur er um einstakt mál eða tiltekið tímabil. Skylt er nefndum aðilum að taka við setningu.

□ Nú er dómari settur til að gegna störfum í Hæstarétti í mánuð eða lengur, og skulu laun hans þá vera hin sömu og hinna reglulegu hæstaréttardómara. Ella ákveður Hæstiréttur þóknun fyrir hvert mál, er hann tekur þátt í dómi eða úrskurði.][1)]

[1)] *L. 67/1982, 4. gr.*

■ **5. gr.** Þann einn er rétt að skipa hæstaréttardómara, sem:

1. Fullnægir almennum dómaraskilyrðum.
2. Hefur lokið embættisprófi í lögum með fyrstu einkunn.
3. Hefur náð 30 ára aldri.
4. Hefur verið þrjú ár hið skemmsta prófessor í lögum við Háskóla Íslands, hæstaréttarlögmaður, hæstaréttarritari, héraðsdómari, ráðuneytisstjóri, lögreglustjóri í Reykjavík eða fimm ár fulltrúi í dómsmálaráðuneytinu, fulltrúi saksóknara ríkisins eða fulltrúi héraðsdómara í kaupstöðum landsins og starfað sjálfstætt að dómsmálum.

□ Skyldir menn eða mægðir að feðgatali eða niðja eða hjón, kjörforeldri og kjörbarn, fósturforeldri og fósturbarn eða skyldir að öðrum eða mægðir að fyrsta eða öðrum til hliðar mega ekki samtímis eiga dómarasæti í Hæstarétti.

□ Áður en dómaraembætti er veitt, skal leita umsagnar dómsins um dómaraefni.

■ **6. gr.** Hæstaréttardómari víkur úr dómarasæti, ef:

1. Hann er aðili máls eða mál varðar hann að mun fjárhagslega eða siðferðislega.
2. Hann er fyrirsvarsmaður aðila, hefur flutt málið eða leiðbeint aðila í því.
3. Hann er skyldur eða mægður aðila eða í kjörsifjum við hann að feðgatali eða niðja eða að öðrum lið til hliðar, maki eða fyrrverandi maki, niðji systkinis aðila eða gagnkvæmt eða mægður með sama hætti, unnusti eða unnusta, fósturforeldri eða fósturbarn. Telja skal mægðir haldast, þótt sifjum þeim, sem þær helgast af, sé lokið.
4. Hann hefur borið vitni um málsatvik eða verið skoðunar- eða matsmaður í máli.
5. Hann hefur verið héraðsdómari, gerðardómsmaður um sakarefni eða látið í ljós álit sitt um það sem opinber sýslunarmaður.
6. Hann er svo venzlaður vitni sem í 3. tölulið segir, enda sé krafizt úrskurðar um skyldu vitnis eða heimild til að bera vitni eða heitfesta skýrslu. Sama gildir, ef úrskurða skal um skyldu eða heimild jafnvenzlaðs matseða skoðunarmanns til að framkvæma gerð eða staðfesta hana og um skyldu jafnvenzlaðs manns til að láta í té sakargögn.
7. Mál varðar venzlamenn samkvæmt 3. tölulið að mun siðferðislega eða fjárhagslega.
8. Hann er skyldur eða mægður málflutningsmanni að feðgatali eða niðja eða maki hans, kjörforeldri eða kjörbarn, fósturforeldri eða fósturbarn.
9. Horf hans við aðila eða sakarefni er slíkt, að hætta er á því, að hann fái eigi litið óhlutdrægt á málavexti.

■ **7. gr.** Aðilar, dómari sjálfur og aðrir dómendur í Hæstarétti geta krafizt þess eða átt frumkvæði að því, að dómari víki sæti í einstöku máli af ástæðum þeim, er í 6. gr. segir.

□ Dómurinn úrskurðar þau atriði allur í heild sinni.

■ **8. gr.** [Hæstiréttur skipar dóminum ritara og ræður sérfróða aðstoðarmenn og annað starfslið.

□ Hæstaréttarritari skal fullnægja almennum dómaraskilyrðum.][1)]

[1)] *L. 67/1982, 5. gr.*

■ **9. gr.** Hæstaréttarritari hefur þessi störf á hendi:

1. Gefur út stefnur til Hæstaréttar.
2. Heldur bækur Hæstaréttar.
3. Annast upplestur skjala í dóminum og tilkynningar frá honum, þinglýsingar o. s. frv.
4. Lætur í té eftirrit af bókum dómsins og skjölum.
5. Varðveitir skjöl dómsins og bækur.
6. Tekur við dómskjölum og stendur skil á þeim og heldur aðra reikninga dómsins.
7. Innir þau önnur störf af hendi, er lög mæla, í þarfir dómsins.

□ Samsvarandi störf vinnur hæstaréttarritari fyrir Synódalrétt.

■ **10. gr.** Hæstiréttur heldur þessar bækur:

1. Þingbók, og skal skrá í hana ágrip af því, er í hverju þinghaldi gerist.

2. Dómabók, og skal rita í hana dóma alla og úrskurði.

3. Atkvæðabók, og skal skrá í hana dómsatkvæði og úrskurða.

4. Málaskrá, og skal rita í hana skýrslu um öll mál, sem til dómsins er skotið, hvenær stefna hafi verið gefin út í hverju máli, hvaða dag það skuli þingfesta, hvort ný gögn o. s. frv. hafi verið fram lögð, hvenær það hafi verið dæmt o. s. frv.

5. Dagbók.

6. Bréfabók.

7. Aukatekjubók.

8. Þinglýsingabók og yfirlýsinga.

■ **11. gr.** Dómsmálaráðherra ákveður, að fengnum tillögum Hæstaréttar, hvaða dag og á hvaða tíma dags halda skuli dómþing, svo og hvenær þingleyfi skuli vera.

II. kafli.

■ **12. gr.** Rétt er að skjóta til Hæstaréttar málum samkvæmt því, er í lögum segir.

■ **13. gr.** Haldast skulu ákvæði um málsskot í lögum um meðferð opinberra mála.

□ Rétt er að skjóta til Hæstaréttar úrlausn héraðsdóms í einkamáli, enda banni sérákvæði í lögum það eigi. Nú varðar mál fjárkröfu einkaréttar eðlis, og er það áfrýjunarskilyrði, að fjárhæð hennar nemi verðmæti, metið til peninga [7000 krónur].[1] Ákvæði héraðsdóms um kostnað af máli verður eigi skotið til Hæstaréttar, nema í sambandi við áfrýjun dóms eða dómsathafnar.

[1] *L. 67/1982, 6. gr.*

■ **14. gr.** Áfrýjunarfjárhæð skal ákveða eftir kröfugerð í áfrýjunarstefnu. Nú eru réttilega sóttar saman í máli fleiri kröfur en ein, og skal leggja þær saman við ákvörðun áfrýjunarfjárhæðar. Nú er krafa höfð uppi, en gagngreiðsla jafnframt boðin, og skal eigi litið til gagngreiðslunnar við ákvörðun áfrýjunarfjárhæðar.

■ **15. gr.** Nú varðar krafa innstæðuréttindi, greiðslur, er inna skal af hendi með vissu millibili, kvaðir, afnotaréttindi, ógildingu á skjölum, eignarréttindi yfir fasteign, gildi réttinda o. s. frv., og ákveður Hæstiréttur, að fenginni umsögn aðila, hvort verðmæti hagsmuna, sem í húfi eru, skuli í því máli teljast nema áfrýjunarfjárhæð.

■ **16. gr.** Rétt er ráðherra að leyfa áfrýjun máls, þó að sakarefni nemi eigi áfrýjunarfjárhæð samkvæmt 13. gr., enda séu úrslit málsins mikilvæg frá almennu sjónarmiði eða varði sérstaklega mikilvæga hagsmuni aðila og Hæstiréttur mæli með því. Áður en ákvörðun er tekin um, hvort slíkt leyfi skuli veita, skal gefa aðilum kost á að tjá sig um málið.

■ **17. gr.** Hvarvetna þess sem heimilt er að áfrýja aðalmáli, er og rétt að áfrýja aukamálum þess, svo sem úrskurðum, vitnamálum, eiðsmálum eða matsmálum, svo og aðfarargerðum og uppboðsgerðum bæði í sambandi við aðalmálið og án þess. Þegar slík mál eru sjálfstæð mál, fer um heimild til að áfrýja þeim samkvæmt 13.—16. gr., eftir því sem við á.

■ **18. gr.** Skjóta má dómsathöfn til Hæstaréttar í því skyni, að mál verði ómerkt, því verði vísað frá héraðsdómi, því verði vísað heim til löglegrar meðferðar, dómsathöfn verði breytt að efni til eða hún staðfest.

■ **19. gr.** Rétt er, að máli sé áfrýjað af hendi beggja eða allra aðila, en áfrýjunarmálin ber að sameina og flytja í einu lagi fyrir Hæstarétti.

□ Afsal á rétti til áfrýjunar, hvort heldur er berum orðum eða þegjandi, verður eigi gefið, fyrr en genginn er dómur sá eða úrskurður, sem afsalið á að taka til.

■ **20. gr.** Dómsathöfnum þeim, sem eigi sæta kæru til Hæstaréttar samkvæmt 21. gr., má áfrýja innan þriggja mánaða frá dómsuppsögn eða lokum dómsathafnar. Haldast skulu þó ákvæði 96. gr. skiptalaga nr. 3 12. apríl 1878, lögtakslaga nr. 29 16. desember 1885, 11. gr., uppboðslaga nr. 57 25. maí 1949, 4. gr., laga um stofnun og slit hjúskapar nr. 60 29. maí 1972, 78. gr., og önnur sérákvæði í lögum um áfrýjunarfrest.

□ Áfrýjunarleyfi í málum þeim, er í 1. mgr. 1. málslið segir, getur dómsmálaráðherra veitt næstu 6 mánuði til viðbótar, enda sé slíks leyfis getið í áfrýjunarstefnu, er taka skal út á næstu fjórum vikum eftir útgáfu leyfis, sem annars kostar er fyrirgert.

□ Nú áfrýjar aðili máli, og er gagnaðila rétt að gagnáfrýja á næstu fjórum vikum, þótt áfrýjunarfrestur sé liðinn.

□ Rétt er dómsmálaráðherra, þótt frestur samkvæmt 2. mgr. sé liðinn, að veita leyfi til áfrýjunar máls allt að tvö ár frá lokum dómsathafnar, ef ríkar ástæður eru til og Hæstiréttur mælir með því.

[□ Forseti Hæstaréttar kveður til þrjá dómendur, er taka ákvörðun um slík meðmæli, svo og meðmæli samkvæmt 16. gr.][1]

[1] *L. 67/1982, 7. gr.*

■ **21. gr.** Kæru til Hæstaréttar sæta:

1. Úrskurðir héraðsdómara um:

a. Að víkja eigi sæti.

b. Að mál skuli falla niður eða því vísað frá dómi.

c. Skyldu vitnis til vættisburðar, staðfestingu vættis, viðurlög á hendur vitni, vitnaþóknun og önnur atriði varðandi vitnaleiðslu.

d. Hæfi matsmanna og skoðunar, skyldu þeirra til starfans, viðurlög á hendur þeim fyrir vanrækslu í starfi, þóknun þeim til handa og önnur atriði, er varða matsstarfann.

e. Skyldu gagnaðila eða þriðja manns til að leggja fram skjöl eða aðra hluti og viðurlög vegna tregðu til þess.

f. Synjun að afla gagna fyrir dómi til tryggingar á sönnun og synjun um öflun gagna erlendis.

g. Ákvörðun um tryggingu fyrir málskostnaði.

h. Synjun að taka stefnu gilda vegna ónógrar málsreifunar.

i. Synjun að heimila meðalgöngu.

j. Að frestur skuli veittur.

k. Réttarfarssektir.

2. Úrskurðir skiptaréttar, þar á meðal úrskurðir í sambandi við nauðasamninga, nema úrskurðir um:

a. Töku bús til gjaldþrotaskipta, meðan skuldunautur lifir.

b. Réttmæti kröfu til greiðslu eða eigna í bú og sæti kröfu í kröfuflokki.

c. Hvaða eignir draga skuli undir skipti.

d. Riftingu ráðstafana, að svo miklu leyti sem þau atriði kunna að koma undir úrlausn skiptaréttar.

e. Skiptagerðin sjálf.

3. Úrskurðir fógetaréttar, nema:

a. Um það, hvort fógetagerð skuli yfirleitt fara fram eða ekki.

b. Til hvaða verðmæta hún skuli ná.

c. Fógetagerðin sjálf.

4. Úrskurðir uppboðsréttar, nema:

a. Um það, hvort uppboð skuli yfirleitt fara fram eða ekki.

b. Hvaða verðmæti skuli selja.

c. Uppboðsgerðin sjálf.

d. Hverjir skuli fá uppboðsandvirði greitt og hversu mikið hver.

e. Útgáfa uppboðsafsals á fasteign eða skipi.

□ Einnig er hverjum þeim, sem telur héraðsdómara hafa gert á hluta sinn í dómarastarfi, rétt að kæra hann fyrir Hæstarétti, og getur Hæstiréttur veitt dómara áminningu eða dæmt honum að greiða [allt að 2000 króna sekt][1] til ríkissjóðs.

[1] *L. 67/1982, 8. gr.*

■ **22. gr.** Nú vill maður kæra dómsathöfn, og afhendir hann héraðsdómara kæru, áður en tvær vikur eru liðnar frá uppsögu dómsathafnar, ef hann eða umboðsmaður hans var við hana staddur, en ella áður en tvær vikur eru liðnar frá þeim tíma, er hann eða umboðsmaður hans fékk vitneskju um hana.

□ Vitni og matsmenn, sem staddir eru við dómsathöfn þá, er þeir vilja kæra, mega bera fram kæru með bókun í þingbók.

■ **23. gr.** Í kæru skal kærandi greina:

1. Dómsathöfn þá, sem kærð er.

2. Kröfu um breytingar á henni.

3. Ástæður, sem hann reisir kæruna á.

□ Kæru má styðja með tilvísun til málsatvika, sem hafa eigi áður verið borin fyrir, svo og með nýjum sönnunargögnum.

□ Nú vill kærandi bera fyrir sig nýja sönnun, og skal hann í kæru greina sönnunargögnin og hvað hann hyggst sanna með þeim.

□ Skriflegt sönnunargagn skal fylgja kæru í frumriti eða staðfestu endurriti.

□ Kærandi eða umboðsmaður hans skal undirrita kæru.

■ **24. gr.** Með beiðni leggur kærandi lögmælt dómgjöld fyrir Hæstarétti, og sendir dómari vottorð um þá greiðslu með skjölum málsins.

■ **25. gr.** Nú kemur kæra of seint fram, og beinir héraðsdómari því til kæranda að taka kæruna aftur. Ef kæra fullnægir eigi ákvæðum 23. gr., brýnir héraðsdómari fyrir kæranda að ganga frá henni lögum samkvæmt.

■ **26. gr.** Nú virðist héraðsdómara kæra á engum rökum reist, og getur hann ákveðið, að kærandi skuli, ef gagnaðili krefst þess, setja tryggingu fyrir tjóni og óhagræði, er kæra kann að baka gagnaðila, svo framarlega sem hún veldur frestun málsins. Tryggingu skal setja innan tveggja daga, frá því er kæru er lýst. Ella afgreiðir dómari eigi skjölin, og mál fer leiðar sinnar.

■ **27. gr.** Dómari gefur út, svo fljótt sem kostur er, endurrit í þrennu lagi af öllu því, sem skjöl málsins og þingbækur greina um kæruefnið. Jafnframt er honum rétt, ef því er að skipta, að láta fylgja hverju eintaki athugasemdir sínar. Síðan sendir dómari eitt eintakið til Hæstaréttar, en tilkynnir aðilum eða umboðsmönnum þeirra, að þeirra eintök séu tilbúin til afhendingar.

■ **28. gr.** Þá er kæra er fram komin, krefur héraðsdómari kærða þegar um greinargerð, er geymi kröfur hans og atvik þau, er hann reisir kröfur sínar á. Rétt er honum að bera fram ný málsatvik og sönnunargögn.

□ Ef kærði vill bera fyrir sig ný sönnunargögn, skal hann í greinargerð nefna þau og hvað hann hyggst sanna með þeim.

□ Skriflegt sönnunargagn skal fylgja kæru í frumriti eða staðfestu endurriti.

□ Kærði eða umboðsmaður hans skal undirrita greinargerð.

■ **29. gr.** Eigi síðar en viku eftir að skjölin komu til Hæstaréttar, geta aðilar sent honum athugasemdir sínar, og getur hann þá þegar lokið dómsorði á kæruatriði. Jafnan skal þó athuga skjöl þau, sem aðilar senda, svo framarlega sem málinu er þá eigi lokið í Hæstarétti.

■ **30. gr.** Nú er kæra eigi svo úr garði gerð sem í 23. gr. segir eða annars ófullkomin, og leggur Hæstiréttur fyrir kæranda að bæta úr því, sem ábótavant er, á tilteknum fresti. Ef kærandi fer eigi eftir leiðbeiningum Hæstaréttar, getur hann vísað kærumáli frá sér.

■ **31. gr.** Hæstiréttur getur lagt fyrir héraðsdómara að leita frekari skýrslna um einstök atriði.

□ Hæstiréttur getur með þeim fyrirvara, sem hann telur hæfilegan, veitt aðilum kost á að koma fyrir sig og flytja mál munnlega.

■ **32. gr.** Hæstiréttur kveður á um greiðslu kostnaðar af kæru.

■ **33. gr.** Hæstiréttur kveður upp dóm í málinu samkvæmt skjölum þess eða munnlegum flutningi, ef því er að skipta. Skal dómur upp kveðinn svo fljótt sem kostur er. Hæstiréttur skal þegar í stað senda héraðsdómara dóminn.

■ **34. gr.** Áfrýjanda ber að afhenda hæstaréttarritara áfrýjunarstefnu fyrir lok áfrýjunarfrests eða áður en fjórar vikur eru liðnar frá veitingu áfrýjunarleyfis samkvæmt 2. og 4. mgr. 20. gr.

□ Í stefnu skal greina:

1. Þann dóm eða dómsathöfn, sem skotið er til Hæstaréttar, og skal dómsorð eða ályktarorð tekið orðrétt í stefnu.

2. Nöfn áfrýjanda og stefnda, stöðu þeirra og heimili.

3. Í hvaða skyni áfrýjað er og hverjar dómkröfur áfrýjandi gerir.

4. Í hvaða starfsmánuði Hæstaréttar þingfestingar máls er óskað.

□ Nú er farið fram á óhæfilega langan frest til þingfestingar, og leggur hæstaréttarritari málið fyrir forseta Hæstaréttar, er ákveður frestinn.

□ Þingfesta skal mál fyrsta þingdag þess mánaðar, sem stefnt er til, en rétt er forseta Hæstaréttar að ákveða annan þingfestingardag, þegar sérstaklega stendur á.

□ Hæstaréttarritari gefur út áfrýjunarstefnu í nafni dómsins og áritar hana um þingfestingardag.

■ **35. gr.** Stefnufrest til Hæstaréttar skal miða við

þingfestingardag samkvæmt 34. gr. Frestur skal fara eftir lögum um stefnufrest í almennum einkamálum í héraði. Hæstaréttarritari ákveður frestinn, þegar svo er ástatt, að dómari skyldi gera það samkvæmt áðurnefndum lögum.

■ **36. gr.** Ef mál, sem skotið hefur verið til Hæstaréttar innan lögmælts áfrýjunarfrests, fellur þar niður, er fellt niður eða því er vísað þar frá dómi, er aðila rétt að skjóta því þangað aftur, þótt áfrýjunarfrestur samkvæmt 20. gr. sé liðinn, enda sé áfrýjunarstefna gefin út að nýju innan fjögurra vikna frá uppsögu dóms um niðurfellingu máls eða frávísun. Heimild þessari verður eigi beitt oftar en einu sinni.

■ **37. gr.** Ákvæði þessara laga um áfrýjunarfrest taka eigi til opinberra mála.

■ **38. gr.** Eigi þarf að stefna dómara, þegar máli er áfrýjað, nema kröfur eigi að gera á hendur honum um refsingu, skaðabætur eða aðfinningar.

□ Eigi verður dómari látinn sæta ábyrgð fyrir málsmeðferð sína eða dóm, þegar máli er áfrýjað, eftir að liðnir eru frestir þeir, er í 1. og 2. mgr. 20. gr. segir.

III. kafli.

■ **39. gr.** Áfrýjanda ber að koma fyrir Hæstarétt á hinum tiltekna þingfestingardegi og leggja fram áfrýjunarstefnu. Nú lætur áfrýjandi það undir höfuð leggjast, og ber að fella mál niður og dæma stefnda, sem fyrir dóm hefur komið, málskostnað eftir kröfu hans. Sömu meðferð skal hafa, er áfrýjandi mætir eigi á síðari dómþingum eða lætur þá farast fyrir að fylgja málinu fram.

■ **40. gr.** Nú kemur stefndi eigi fyrir dóm við þingfestingu, þótt honum hafi verið birt lögleg stefna, en áfrýjandi leggur fram stefnu og skjöl og flytur mál sitt, og kveður Hæstiréttur upp dóm í málinu. Þessum ákvæðum skal einnig beita, ef stefndi kemur eigi fyrir dóm, er þing skal heyja síðar um mál hans.

□ Hæstarétti er rétt að leyfa stefnda, sem eigi hefur sótt fyrra dómþing, að taka til varnar í máli með samþykki áfrýjanda eða án þess, ef miklir hagsmunir stefnda eru í húfi.

■ **41. gr.** Veita skal aðilum frá þingfestingu fjögurra mánaða frest, enda telji Hæstiréttur eigi ástæðu til lengri frests eða skemmri, til að afla gagna og gera ágrip dómskjala. Gagnáfrýjun skapar eigi rétt til sjálfstæðs frests í máli, að því er gagnsökina varðar.

■ **42. gr.** Málsaðilar eða umboðsmenn þeirra gera ágrip dómsgerða héraðsdóms og dómskjala, sem fram koma eftir áfrýjun máls, og leggja það ásamt dómsgerðum héraðsdóms fram á skrifstofu Hæstaréttar fyrir lok þess frests, er 41. gr. segir, í svo mörgum eintökum sem dóminum nægir, enda þarf eigi fleiri eintök af þeim, þótt máli sé gagnáfrýjað.

□ Nú er máli einungis áfrýjað til staðfestingar, og er nægilegt að leggja fram staðfest endurrit héraðsdóms, nema Hæstiréttur ákveði, að dómsgerðir skuli lagðar fram.

■ **43. gr.** Nú er ástæða til að telja, að formgallar séu á máli, og er rétt að veita aðilum sérstakan styttan frest frá því, sem í 41. gr. segir, til stuttrar greinargerðar um það efni, þar sem greindar séu málsástæður og rök þeirra um formhlið málsins.

■ **44. gr.** Ágripi samkvæmt 42. gr. skal fylgja samandregin og gagnorð greinargerð hvors eða hvers málsaðila, er geymi:

1. Kröfugerð hans í málinu, og sé gerð grein fyrir breytingum, er kunna að hafa orðið frá kröfugerð í héraði.
2. Sérstaka tilvísun til þeirra atvika, er eigi hafa áður verið nægilega rakin í málinu og héraðsdómi og aðili hyggst bera fyrir sig.
3. Nákvæma reikningsgerð, ef um hana er að tefla.
4. Upptalningu á sönnunargögnum og einkum þeim, er aflað hefur verið eftir uppsögu héraðsdóms.

■ **45. gr.** Nú vill aðili bera fram kröfur og málsástæður umfram það, sem hann bar fram í héraði, og er Hæstarétti rétt að leyfa honum það, enda hafi hann áskilið sér það í stefnu, grundvelli máls sé eigi raskað, afsakanlegt sé, að þær voru eigi hafðar uppi í héraði, og það ylli aðila réttarspjöllum, ef eigi væri tekið tillit til þeirra.

■ **46. gr.** Rétt er Hæstarétti, ef sérstaklega stendur á, að leyfa vitnaleiðslur þar fyrir dómi svo og yfirheyrslu aðila og matsmanna.

■ **47. gr.** Er Hæstarétti hefur borizt ágrip máls samkvæmt 42. gr. og greinargerðir aðila samkvæmt 43. og 44. gr., ákveður forseti, hvenær mál skuli flytja, og tilkynnir hæstaréttarritari það aðilum eða umboðsmönnum þeirra með hæfilegum fyrirvara.

□ Málflutningur fyrir Hæstarétti skal vera munnlegur. Hæstarétti er þó rétt að ákveða skriflegan málflutning.

■ **48. gr.** Flytja skal mál um formhlið máls, áður en efnishlið þess er tekin til meðferðar, nema Hæstiréttur ákveði, að málflutningur um formsatriði og efnis fari fram samtímis.

■ **49. gr.** Málsmeðferð hefur á því, að stefna er lesin upp. Síðan heldur áfrýjandi eða umboðsmaður hans frumræðu sína og les upp úr ágripi það, sem máli skiptir. Því næst talar stefndi eða gagnáfrýjandi, eða umboðsmenn þeirra, og les á sama hátt úr ágripi. Eigi skal aðili oftar tala en tvisvar. Er aðili flytur eigi mál sjálfur, er Hæstarétti rétt að leyfa honum að koma fram stuttum athugasemdum, eftir að umboðsmaður hans hefur lokið málflutningi.

□ Hæstiréttur getur ákveðið, að stefndi eða gagnáfrýjandi eða umboðsmenn þeirra hefji málflutning, enda sé aðilum með hæfilegum fyrirvara gert viðvart um þá skipan.

■ **50. gr.** Forseti stýrir þinghaldi, og er honum rétt að heimta það, að málflytjandi haldi sér við efnið, og að hefta það, að ræður verði langar úr hófi fram.

IV. kafli.

■ **51. gr.** Dóma og úrskurði skal kveða upp svo fljótt sem unnt er, þegar málflutningi er lokið.

■ **52. gr.** Áður en dómur eða úrskurður er upp kveðinn í máli, skulu dómendur ræða með sér fyrir luktum dyrum ástæður og niðurstöðu dóms eða úrskurðar, nema útivistardómur sé, og fer þá atkvæðagreiðsla fram. Atkvæði semur sá dómenda, sem forseti kveður til þess hverju sinni. Nú greinast dómendur í meiri og minni hluta, og ákveður meiri hlutinn þá þann dómara, er frumvarp að dómi semur, en minni hlutinn semur þá sératkvæði. Síðan gengur dómurinn í heild eða þeir, er sammála verða, ef ágreiningur verður, frá dómi eða úrskurði.

□ Forseti stýrir ráðagerðum, ber fram spurningar og

1973 Nr. 75 21. júní

telur atkvæði. Afl atkvæða ræður úrslitum.

■ **53. gr.** Sá dómari, sem greitt hefur atkvæði með heimvísun máls, ómerkingu eða frávísun, en orðið í minni hluta, skal atkvæði greiða um efni máls, eftir því, sem við á, og gildir það jafnt, hvort sem mál er flutt munnlega eða skriflega.

□ Öll atkvæði skal rita á sams konar arkir, er dómurinn leggur til, og skulu þær geymdar og innbundnar að lokum með sama hætti sem tíðkazt hefur.

■ **54. gr.** Í dómi skal greina:

1. Nöfn aðila, heimili og stöðu, ef unnt er.

2. Greinargerð um kröfur aðila í einkamálum. Að því leyti sem greinargerð um málsatvik í hinni áfrýjuðu dómsathöfn þykir ábótavant, skal úr því bætt í forsendum hæstaréttardóms. Ef og að því leyti, sem niðurstöðu áfrýjaðrar dómsathafnar er breytt í Hæstarétti, skal hann rökstyðja breytinguna. Nú fellst Hæstiréttur á niðurstöðu áfrýjaðrar dómsathafnar, en eigi á forsendur hennar, og greinir hann þá rök sín í forsendum.

■ **55. gr.** Niðurlag dóms eða úrskurðar skal lesa upp í dómi í heyranda hljóði. Að því loknu skal þess getið, ef ágreiningur hefur verið um niðurstöðu, og lesa þá upp á sama hátt niðurlag ágreiningsatkvæðis.

□ [Alla dóma Hæstaréttar og öll ágreiningsatkvæði skal birta orðrétt í dómasafni hans. Dóma og úrskurði héraðsdóms í sömu málum skal og birta orðrétta eða úrdrátt úr þeim, þar sem slíkt er talið nægilegt til upplýsinga um málavexti og málsástæður. Rækileg efnisskrá skal fylgja hverju bindi hæstaréttardóma. Hæstiréttur felur einhverjum hæstaréttardómara eða öðrum hæfum manni að annast útgáfu dómasafns ásamt efnisskrá fyrir þóknun, sem dómurinn ákveður.][1)]

[1)] *L. 67/1982, 9. gr.*

■ **56. gr.** Dómar og úrskurðir skulu byggðir á því, sem fram hefur komið í máli og sannað er eða viðurkennt.

■ **57. gr.** Aðfararfrest skal engan setja í hæstaréttardóma, nema maður sé dæmdur til að vinna verk eða þola athöfn eða ástand. Skal þá ákveða hæfilegan frest í dómi.

□ Dómsgerðir Hæstaréttar skal gefa út í nafni dómsins og með innsigli hans og nafni forseta.

□ Hæstaréttarritari undirritar dómsendurrit og önnur endurrit úr bókum eða skjölum dómsins.

V. kafli.

■ **58. gr.** Meginreglum laga um meðferð mála í héraði skal beita í Hæstarétti, eftir því sem við á, enda sé eigi á annan veg mælt í lögum.

VI. kafli.

■ **59. gr.** Rétt er Hæstarétti að leyfa samkvæmt umsókn aðila, að mál, sem dæmt hefur verið í Hæstarétti, sé tekið þar til meðferðar og dómsuppsögu að nýju, þá er sterkar líkur eru að því leiddar, að atvik málsins hafi eigi verið réttilega í ljós leidd í Hæstarétti, er málið var þar til meðferðar hið fyrra skipti, án þess að aðila sé um að kenna, og að hin nýju gögn muni leiða til breyttrar niðurstöðu í mikilvægum atriðum og svo að öll atvik annars liggi til þess, að slíkt leyfi sé veitt, þ. á m. að stórfelldir hagsmunir aðila séu í húfi.

□ Áður en leyfi samkvæmt 1. mgr. er veitt, skal veita gagnaðila færi á að láta uppi álit sitt.

□ Hæstarétti er rétt, meðan slíkt mál er þar til meðferðar, að fella niður verkanir dóms þess, sem um er að tefla, að nokkru leyti eða öllu, þó þannig, að trygging sé sett, ef þurfa þykir.

1973 Nr. 75 21. júní

□ Eigi fær aðili afsalað sér réttarleið þeirri, er getur í grein þessari.

VII. kafli.

■ **60. gr.** Nú er landsyfirrétti eða einstökum yfirdómara falið í lögum, sem enn eru í gildi, að framkvæma einhverja ráðstöfun, og kemur Hæstiréttur eða hæstaréttardómari í staðinn.

■ **61. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1973. Ákvæði 13. gr., 16. gr., 3. og 4. mgr. 20. gr. og 36. gr. taka til mála, sem stefnt er til Hæstaréttar eftir þann tíma.

■ [**Ákvæði til bráðabirgða.** Árin 1982 og 1983 getur dómsmálaráðherra samkvæmt tillögum Hæstaréttar sett tvo til þrjá dómara úr hópi þeirra manna, sem greindir eru í 1. mgr. 5. gr. laga nr. 75/1973, til viðbótar hinum reglulegu dómurum allt að sex mánuðum hvort ár.][1)]

[1)] *L. 67/1982.*

Norsku lög Kristjáns V. **1687** 15. apríl

I. bók.

6. kap. Um málskot.

■ **1.** Nú fela málsaðiljar dánumönnum að ráða til lykta ágreiningi, og er oddamaður með eða eigi, þá er allt það, sem þeir gera, enda sé það heimilt eftir umboði þeirra, statt og stöðugt, og verður því eigi skotið til nokkurs dómstóls til ógildingar. En þó heldur konungur sínum rétti.

■ **11.** Ef maður áfrýjar dómi undirdómara fyrir yfirdómara til ónýtingar, og sá dómur verður í öllum greinum staðfestur af yfirdómaranum, þá ber honum að greiða andstæðingi sínum hæfileg ómakslaun og undirdómaranum það, sem sanngjarnt er eftir málavöxtum.

■ **15.** Svo er og, ef maður vill stefna andstæðingi sínum og kærir eigi yfir málsmeðferð eða dómi, heldur yfir því, að andstæðingur hans hafi annað hvort krafizt þess, er síðar sést, að áður hafi verið greitt, eða hann hafi á annan hátt beitt rangindum í málinu, þá má hann stefna andstæðingi sínum fyrir ... hæstarétt fyrir það tjón, er hann hefir þannig bakað honum með ólöglegu móti eða fyrir fals, eftir því sem málavextir eru til og hann treystir sér til að halda fram og verja með réttu.

■ **18.** Nú kemur maður með mál fyrir ... hæstarétt konungs, er hefir þegar verið eða átti að hafa verið dæmt í undir- og yfirdómi, og hann hefir þó eigi með sér dómrit í málinu, þá skal honum vísað frá dómi, og gjaldi andstæðingi sínum ómaksbætur.

I. bók.

9. kap. Hverjir megi sækja dómþing fyrir sjálfa sig og aðra.

■ **13.** Nú fer málflutningsmaður út fyrir umboð sitt, umbjóðanda sínum til tjóns, þá ber honum að svara umbjóðanda fyrir það.

Tilskipun um lögleiðing nokkurra lagaboða á Íslandi, sem út komu fyrir Danmörku árið 1827. **1831** 21. des.

I.

■ **1)** ... Einnig á stiftamtmaðurinn yfir Íslandi[1)] ... að geta meðdeilt:

f. Leyfisbréf til að leiða ný vitni og framleggja ný

1831 skjöl, í þeim málum, er kærð verða fyrir nefndum yfir-
21. des. rétti.[2)]

[1)] *Nú dómsmálaráðuneyti.* [2)] *Nú Hæstiréttur.*

■ **2)** Bónarbréf um þau í 1. gr. nefndu leyfisbréf eiga að vera löguð eftir því, sem fyrirskrifað er um þau bónarbréf, er fyrir oss fram leggjast... þau undir bókstafsmerkinu f tilgreindu leyfisbréf meðdeilast án borgunar, þegar hlutaðeigandi hefir beneficium paupertatis eða processus gratuiti til þess málaferlis, en annars ekki.

1895 Lög um stefnur til æðri dóms í skiptamálum.

Nr. 19 ■ **1. gr.** Þá er skotið er til yfirdóms skiptagerð, úr-
2. okt. skurði, uppkveðnum meðan á skiptunum stendur, eða öðrum gerðum skiptaráðanda, er áfrýja má, skal stefna aðeins birt skiptaráðanda þeim fyrir hönd búsins, er þá ályktan hefir gert, sem áfrýjað er, og hlutaðeigendum þeim, er komið hafa fram sem málsaðilar við meðferð þess málsatriðis, sem skotið er til æðri dóms, enda séu þeir heimilisfastir á Íslandi eða hafi þar umboðsmenn og sé það tilkynnt og skráð í skiptabókinni og hafi þeir umboð til að taka á móti stefnu fyrir hinna hönd.

□ Nú hafa skiptaforstjórar, er tilnefndir eru í erfðaskrá, haft bú til skipta, og skal þá einnig stefna þeim, nema þeir séu dánir, áður áfrýjað er, og aðrir eigi tilnefndir í þeirra stað, eða sé þeim á annan hátt varnað að taka á móti stefnunni.

□ Við birting stefnunnar fyrir skiptaráðanda skal veita honum 6 vikum lengri fyrirvara en almennt er fyrirskipað.

■ **2. gr.** Þegar áfrýjunarstefna hefir verið birt skiptaráðanda, skal hann annast um, að kvatt sé til skiptafundar og boðað til hans eftir reglum þeim, er fyrirskipaðar eru í 23. gr. laga 12. apríl 1878 um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl., og skal þess með skýlausum orðum getið, að áfrýjun hafi farið fram; á skiptafundi þessum skal gera ályktun um, hvað gera skuli út af áfrýjuninni.

■ **3. gr.** ...[1)]

[1)] *L. 22/1919, 57. gr.*

1820 Opið bréf (frá kansellíinu) um birting á stefnum
15. des. **fyrir stroknum föngum.**

Hans Hátign konunginum hefir 6. þ. m. ... allramildilegast þóknazt að úrskurða á þá leið: Að þegar sakamálum er stefnt fyrir æðra rétt, skuli sú fyrirkallsauglýsing gild álítast, sem fram fer í fangelsinu, þó fanginn kynni þaðan að vera strokinn.

1976 Lög um norræna vitnaskyldu.

Nr. 82 ■ **1. gr.** Hinir almennu dómstólar geta kvatt menn,
31. maí sem orðnir eru 18 ára og búsettir eru eða dveljast í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð, til vitnisburðar fyrir dómi hér á landi.

□ Við yfirheyrslur skal fara eftir ákvæðum X. kafla laga nr. 85 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, eða XII. kafla laga nr. 74 21. ágúst 1974, um meðferð opinberra mála, nema annað leiði af 2.— 8. gr. þessara laga.

■ **2. gr.** Vitnastefnu má því aðeins gefa út, að telja verði, að vitnisburður kunni að hafa verulega þýðingu fyrir úrslit máls, og það hafi verulega þýðingu, að vitni beri vætti fyrir dómi hér á landi. **1976** Nr. 82 31. maí

□ Við mat á þessu ber að taka tillit til þess, hversu mikilvægt málið er og hvort þingsókn muni hafa veruleg óþægindi í för með sér fyrir vitni.

□ Einungis í undantekningartilvikum verður vitni stefnt til að bera vætti fyrir öðrum dómstóli en þeim, er dæma skal málið.

■ **3. gr.** Hlutaðeigandi dómstóll gefur út vitnastefnur.

□ Í stefnu skal geta stefnufrests og hvaða viðurlögum megi beita, ef vitni mætir ekki. Dómstóllinn ákveður stefnufrest.

■ **4. gr.** Í einkamálum getur dómstóll, skv. 124. gr. 3. mgr. laga um meðferð einkamála í héraði, nr. 85 23. júní 1936, skyldað vitni til að hafa með sér og sýna eða leggja fram skjöl, sem vitnið hefur ráð yfir.

□ Í refsimálum getur dómstóll, sbr. 98. gr. 3. mgr. laga nr. 74 21. ágúst 1974, um meðferð opinberra mála, skyldað vitni, svo og þann, sem brotið er gegn í refsimáli, til að hafa með sér til sýningar eða framlagningar sakargögn, sem vitnið hefur ráð yfir.

□ Ef unnt er, skal gefa vitni tækifæri til að tjá sig, áður en úrskurðað er um skyldu þess til að leggja fram skjal.

□ Nú lætur vitni undir höfuð leggjast, án lögmætra ástæðna, að hafa með sér skjal, og verður þá einungis beitt þeim viðurlögum, sem nefnd eru í 148. gr. laga nr. 85 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði.

□ Beita skal ákvæðum 1. mgr. 5. gr. þessara laga eftir því sem við á.

■ **5. gr.** Eigi verður vitni krafið vættis, ef það bryti í bága við ákvæði 125. gr.—128. gr. laga nr. 85 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, eða ákvæði 89. gr.—101. gr. laga nr. 74 21. ágúst 1974, um meðferð opinberra mála, eða sams konar ákvæði í því landi, þar sem vitni er búsett.

□ Í opinberum málum (refsimálum) má kveðja þann, sem brotið hefur verið gegn, fyrir rétt til yfirheyrslu skv. ákvæðum þessara laga. Ef þeir, sem brotið er gegn, eru búsettir í Finnlandi eða Svíþjóð, verða þeir ekki beittir viðurlögum, þótt þeir neiti að bera vitni, og eigi verður þeim heldur refsað fyrir rangan framburð.

■ **6. gr.** Ef vitni sem ekki dvelst hér á landi, mætir ekki án lögmætra forfalla, eða boðar ekki forföll í tæka tíð, getur dómstóll aðeins dæmt það í sektarrefsingu og til að greiða þann kostnað, sem útivist þess hefur haft í för með sér.

■ **7. gr.** Meðan vitni dvelst hér á landi til að fullnægja vitnaskyldu samkvæmt ákvæðum þessara laga, verður það ekki látið sæta ábyrgð fyrir refsiverðan verknað, sem það hefur framið fyrir för sína hingað til lands. Eigi verður það heldur framselt til þriðja lands í þessu skyni.

□ Þessi regla gildir þó ekki, ef vitni gefur í réttarhaldi samþykki sitt til ákæru, afplánunar refsingar eða til framsals, eða ef vitni dvelst meira en 15 daga hér á landi eftir að hafa fullnægt vitnaskyldu, enda hafi það óhindrað getað farið úr landi.

■ **8. gr.** Dómsmálaráðherra setur reglur um greiðslur til vitna, sem stefnt er til vitnisburðar samkvæmt ákvæðum þessara laga.

□ Um leið og vitnastefna er birt, ber að bjóða vitni þær greiðslur, sem það á rétt á til að standa straum af ferða-

og dvalarkostnaði, eða hæfilega fyrirframgreiðslu í þessu skyni.

□ Greiðslur þessar skulu inntar af hendi fyrir fram af almannafé.

■ **9. gr.** Ákvæðum 1. gr.—7. gr. þessara laga skal beita eftir því sem við á gagnvart aðiljum í barnsfaðernismálum og í hjúskaparmálum, ef dómur telur brýna nauðsyn til þess að yfirheyra aðilja til þess að ákveða hvoru foreldri beri forræði barns.

□ Dómur getur ákveðið, að aðiljum þessum sé greitt í samræmi við ákvæði 8. greinar.

■ **10. gr.** Beita skal ákvæðum 4. gr., 5. gr. og 7. gr. gagnvart þeim, er mæta óstefndir sem vitni eða aðiljar í þeim málum, sem getið er í 9. grein.

■ **11. gr.** Þeir, sem orðnir eru 18 ára gamlir og hafa búsetu hér á landi eða dveljast hér eða í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð, eru skyldugir til að gefa skýrslu fyrir rétti í þessum löndum í samræmi við þær reglur, sem um þetta gilda í hlutaðeigandi landi.

□ Sama regla gildir um þá, sem dveljast hér á landi, en hafa búsetu í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð.

1976 Nr. 82 31. maí

■ **12. gr.** Sé þess krafist, má hér á landi fullnægja dómi, sem gerir manni að greiða skaðabætur vegna útivistar eða annarrar vanrækslu, enda sé dómurinn kveðinn upp í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð samkvæmt lögum hlutaðeigandi lands um norræna vitnaskyldu.

□ Við fullnustu á dómum þessum eða úrskurðum skal fara eftir ákvæðum í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um viðurkenningu dóma og fullnægju þeirra frá 16. mars 1932, sbr. lög nr. 30 23. júní 1932.

■ **13. gr.** Dómsmálaráðherra ákveður, hvenær lög þessi taka gildi. Ákveða má, að lög þessi taki einungis gildi gagnvart einu eða fleirum þeirra landa, sem upp eru talin í 1. grein.